SACRAE ROTAE ROMANAE
DECISIONVM RECENTIORVM
PARS TERTIA

Olim à PROSPERO FARINACCIO I. C. ROMANO Posthumum æditarum. Nunc verò iterùm publici iuris factarum

A PAVLO RVBEO I. C. ROMANO

Resecatis, eiusdem opera, singulis Decisionibus S. M. Gregorij XV. Cardd. Manticæ, Caualerij, & bonæ mem. Pegnæ, Coccini, Martini Andreæ, Buratti, & aliorum Auditorum, quorum Decisiones alibi impressæ sunt, indicato tantùm loco, & sæpius diuersis locis, vbi iam impressæ reperiuntur.

ROMAE,
Ex Typographia Reu. Cam. Apost. MDCXLV.

SVPERIORVM PERMISSV.

INDEX

Causarum decisionum Rotæ Romanæ hac prima parte comprehensarum.

Iuxta seriem Alphabeti.

Decisiones signatæ cum hoc signo ¶ sunt illæ, quæ hîc extractæ fuerunt, cùm alibi iam impressæ sint.

A

B

C

Spolij

Preten-

S

T

FINIS.

ARGV-

ARGVMENTORVM SYLLABVS.

100 Quaſi

Cætera

265 Hæ-

502 Pro-

757 Ma-

DECISIONES ROTÆ ROMANÆ.

A. D. Prospero Farinacio IC. Romano Clarissimo collectæ.

R. P. D. ROBVSTERIO.

Romana Census Veneris 8. Februarij 1577.

DECISIO I.

Replicata est supra in 1. part. recent. decis. 99. Duplicata habetur apud Boccac. de censib. part. 2. nu. 175. triplicata est apud Cens. de censib. decis. 232. Quadruplicata adest penes Duard. eod. tract. decis. 232. & hîc multiplicata erat.

R. P. D. DE RVBEIS.

Meten. Canonicatus. Veneris 8. Nouembris 1557.

ARGVMENTVM.

Concordata Germaniæ non impediunt, quin Papa præueniendo possit iure suo conferre. Non tamen iis intendit Papa derogare per gratias præuentiuas.

SVMMARIVM.

Concordata Germaniæ non tollunt, quin Papa possit præueniendo conferre etiam in mensibus Ordinarij, nec censetur per ea Papa sibi ligasse manus, nu. 1. & 3.
Papa est Ordinarius Ordinariorum, & per reseruationes multo maiorem potestatem sibi retinuisse dicitur, quàm dederit Ordinariis, nu. 1.
Concordatis Germaniæ Papa non intendit derogare per gratias præuentiuas, nu. 1.
Decretum irritans, de quibus in concordatis Germaniæ, non ligat Papam, cum ibi non dicatur, per Nos, nu. 2.
Interpretatio per quam plures decisiones Rotæ subuerterentur, non est admittenda, nu. 4.

DECISIO II.

1 IN vna Meten. Canonicatus, & prębendæ inter Nicolaum Bursari, & Renatum Brosardum, petebat dictus Nicolaus canonizari gratiam suam, quam sufficienter iustificauerat: contrà autem D. Renatus, qui erat in possessione, petebat se absolui, sub prætextu, quod obstarent concordata Germaniæ: nam Canonicatus, de quo agitur, vacauerat de mense Octobri, qui secundùm dicta concordata, est mensis Ordinarij Collatoris; & propterea dedi dubium; an concordata Germaniæ (quorum copia Dominis detur) obstent in casu de quo agitur, & die Veneris 8. Nouembris fuit conclusum, quòd concordata non obstant, quominus Papa in mensibus Ordinariorum possit prouidere, & sit locus præuentioni; nam huiusmodi concordata tollunt tantum obstacula gratiarum præuentiuarum, & reseruationum, vt patet ex verbis, & tenore ipsorum concordatorum, ibi, *quod per quamcumque aliam reseruationem, & gratiam*, & ibi, *quod minus de illis quæ vacabunt, & relinquent Ordinarios Collatores in eorum iure ordinario*, vt ex decis. Cassad. *vnica, de pactis*, & ideo Papa non censetur sibi ligasse manus, vt in dictis sex mensibus Ordinariorum non possit conferre, cum ipse sit vniuersalis Ordinarius, *c. per principalem, & c. cuncta per mundum 9. quæst. 3.* Staphil. *de grat. & potestat. pag. 3. num. 7.* Sarmen. *in proœm. reg. qu. 2. num. 7. ad fin. vers. considerata etiam persona ipsius Papæ*, vt benè per Abbat. *in c. quia diuersitatem num. 5. de concess. præbend.* vbi quod Papa etiam (cessante negligentia Ordinarij) potest cum eo concurrere, & de beneficiis prouidere, multò enim maiorem potestatem sibi retinuisse dicitur, quàm dedisse Ordinariis, *c. dudum. de præbendis lib. 6.* & hanc opinionem tenuit Rota etiam per Simonet. *decis. 8.* in recollectis manu eiusdem scriptis existentibus penes R. P. D. Scipionem Lancelottum, & ita etiam nostro tempore Domini concluserunt in vna Colonien. Canonicatus, & præbendæ coram bonæ memoriæ D. Fabio Accorombono tunc Rotæ Decano sub die 13. Ianuarij 1559. & fuit allegata decisio Antonij Augustini tunc Rotæ Auditoris *lib. 3. decis. 165.* per Put. *decis. 3. & 4. de priuilegiis*, & secus esset in gratiis præuentiuis, in quibus Papa non intendit derogare concordatis Germaniæ, vt per Crescentium *decis. 55.* Vnde cum tractetur de canonizanda gratia per obitum, cessat omnis difficultas.

Non obstat quod in dictis concordatis adsit 2 decretum irritans, quoniam illud decretum non ligat Papam, cùm non dicatur etiam per Nos, & ita fuit conclusum in causa Leodien. Canonicatus, & præben. coram R. P. D. Lancellotto sub die 2. Decembr. 1573. & ita Rota seruat, neque fa-

faciunt illa verba, de quibus in Concordatis, ibi, *per nos*, *vel authoritate nostra*, videlicèt quia loquuntur de gratiis præuentiuis, vt suprà dictum est.

3 Prout non obstat, quòd concordata habeant vim pacti, & quòd Papa non intendit illis derogare, quia motiuum procederet in gratiis præuentiuis, vel si Nicolaus fundaret se in reseruationibus, de quibus concordata loquuntur; sed cùm gratia Nicolai sit per obitum, non est opus aliqua derogatione concordatorum, quia Papa vtitur iure suo, & Ordinarius Collator non impeditur conferre, & per consequens est locus præuentioni inter eos, per supra allegata; facultas enim ista data Ordinariis quoad sex menses, non intelligitur priuatiuè quoad Papam, sed cumulatiuè. Staphil *in loco supra citato numer*. 8. *& ibi in addit.* & faciunt quæ habentur per Deci. *in consil*. 3. *num*. 3.

4 Pariter non obstat, quod Concordata videantur loqui etiam de aliis gratiis, quàm præuentiuis, per illa verba, *aut quamuis aliam dispositionem*, videlicet quia secundùm interpretationem Rotæ, vt in decisionibus allegatis, illa verba debent intelligi de depositionibus similibus, & sic de gratiis præuentiuis, cùm supra dicatur de gratia expectatiua, & inferius dicatur, *tunc vacabunt*, aliàs subuerterentur tot decisiones Rotæ, quod non est dicendum *l. minimè, ff. de legib. l. in causis, de re iudic.* Nec quicquam facit illud verbum, *liberè*, quia intelligitur (retentis iisdem terminis) & sic quoad gratias præuentiuas, vt per Cassador. *decis*. 3. *de priuil.* Rursus non obstat, quod in gratia Nicolai dicatur, *dummodò prouisio hac vice ad nos pertineat*, quoniam satis verificatur ex eo, quod ad Papam, tanquam Ordinarium, pertineat prouisio in omnibus mensibus, per ea, quæ supra deducta sunt. Postremò quod Papa in mensibus Ordinariorum soleat difficiliùs prouidere, tollitur, quia obiectio potest procedere, si in gratia Nicolai non fuisset expressus mensis vacationis, vel falsò fuisset expressus, quod cum factum non fuerit, apparet de intentione Papæ, quod voluit concurrere cum Ordinario. Vnde non datur defectus intentionis, & per consequens gratia tenet, ex quo de potestate non est dubitandum. Et ex his Domini concluserunt concordata non obstare in casu illo.

R.P.D. VICECOMITE.

Tiburtina Affrancationis. Veneris 11. *Ianuarij* 1585.

ARGVMENTVM.

De restitutione in integrum concedenda aduersus præscriptionem ex capite ignorantiæ.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum aduersus præscriptionem 30. *vel* 40. *annorum datur ex capite ignorantiæ, n.* 1.

Restitutio in integrum aduersus præscriptionem potest peti infra quadriennium, quod est vtile, & non currit, nisi à die scientiæ, n. 2.

DECISIO III.

1 DOmini fuerunt pro D. Iacobo Maresio, quod sibi competat restitutio. nam communis est, quod aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum detur restitutio ex capite ignorantiæ Bart. *in l.* 1 *§. si quis de itin. actu. priu.* Roman. *cons*. 125 *n*. 5. Pedem. *decis*. 69. *n*. 16. Couar. *in reg. possess. par*. 3. *§*. 3. *nu*. 3. Dec. *cons*. 267. *num. fin.* Gerard. *cons*. 56. *sub n.* o. *circa med.* Afflict. *decis*. 37. *nu*. 1. Capyc. *decis*. 4. *num*. 24. *& seq.* cum aliis adductis per Dominos informantes, & fuit allegata decisio in illa Romana de Meronibus.

Et licèt post dictam præscriptionem iam completam longum temporis interuallum excessisset, tamen quadriennium datum ad petendum restitutionem est vtile, & ideo non currit nisi à die scientiæ; quare si staret per centum annos ignorans ius suum, adhuc dixerunt Domini esse intra tempus petendi restitutionem, per Alex. *cons*. 113. *num*. 10. *lib*. 2. Dec. *cons* 36. *n*. 9. *& cons*. 42. *in fin.* Soc. iun. *cons*. 128. *n*. 168. *lib* 1. Grat. *cons*. 143. *in princ. lib*. 2. Capyc. *decis*. 4. *n*. 25. Peregr. *decis*. 40. *lib*. 2.

ILLVSTR. CARD. PAMPHILIO.

Mediolan. Legati. Mercurij 30. *Octobris* 1585.

ARGVMENTVM.

Agi quando possit via executiua, an verò ordinaria.

SVMMARIVM.

Agi regulariter non potest executiuè, sed tantùm ordinariè, n. 1.

Legatum peti potest via executiua, n. 2. *declara vt n.* 5.

Agens via ordinaria non potest redire ad viam executiuam, n. 3.

Appellari potest de iure Canonico à quocunque grauamine etiam in possessorio, & in casibus, in quibus aliàs de iure ciuili non appellatur, n. 4.

Sententia quæ ob lapsum fatalium fecit transitum in iudicatum exequi potest absque alio, n. 6.

Fatalia non currunt Mediolani, pendente causa in Senatu, n. 6.

DECISIO IV.

1 FVit per Dominos resolutum in casu de quo agitur, ordinariè, non autem executiuè esse procedendum, ex regula *l. minor. 25. annorum, cui fidei. cum ibi not.* per Bart. & alios *ff. de minor.* Ang. *ibi* sequuntur Paul. de Castr. & Alex. *in l. ait Prætor, §. si videtur, ff. de re iud.* latè Boër. *decis*. 295. *n*. 5.

2 Et quamuis Angelus *in §. illud num*. 57. *in auth. de hæred. & falcid.* illam limitetur in legato pio, quo voluit posse executiuè procedi, ac Angel. sequuntur Ias. *in l. final. n*. 6 *C. de edict. diu Adrian. tollen.* Soc. *cons*. 103. *in princ. lib*. 3. Dec. *in l. in testamentis, nu*. 6. *de reg. iur.* Nat. *cons*. 106. *n*. 4. *lib*. 1. *cum aliis allegatis* per Moder. *de interpr. vltim. vol. lib*. 5. *interpret*. 2. *dub*. 3. *n*. 149. vbi testantur hanc esse communem opinionem.

3 Hanc tamen limitationem dixerunt Domini non procedere in hoc casu, tum quia in partibus fuit

fuit cœptum agi via ordinaria, & lata sententia diffinitiua, inde non potest modò redire ad viam executiuam, cui ordinariè agendo cẽsetur renunciasse, *cap. vt qui duas, de elect. in 6.* viam etiam quã elegit, sequi poterat, *l. si mulier. §. fin. ff. quod met. caus. auth. qui semel. C. quomodo, & quando iud.* Dec. *cons. 46. col. 1.* Aym. *cons. 74. nu. 8.* benè Moder. *de oblig. in forma Cameræ, part. 34. nu. 3.* & in propriis terminis Guil. de Bened. *in cap. Rainutius, in vers. & absque liberis el 2. in tit. de legat. & fideicom. num. 197. extrà de testam.* Boër. *dicta decis. 295. n. 12.*

4 Tum etiam attenta dispositione iuris Canonici, quod in hoc casu est inspiciendum, secundùm quæ datur appellatio à quocunque grauamine, etiam in possessorio, & in casibus, in quibus aliàs de iure ciuili non appellatur, *Clem. 1. in fin. de sequestr. poss. & fruct. cap. cum ad sedem*, vbi latè Abb. *de restit. spol.* Curt. iun. *cons. 168. nu. 39.* Afflict. *decis. 269 n. 2.* Couar. *pract. quæst. cap. 23. n. 8.* & in remedio executorio, quod datur in vltimis voluntatibus, ex *l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen.* fuit resolutum 7. Iunij proximè præteriti, in vna Spoletana bonorum coram R. P. D. Blanchetto.

5 Et tanto magis, quia opinio Angeli maximam patitur difficultatem, vt apparet ex not. ab Alex. *in l. si cum dotem, §. eo autem tempore, sub nu. 6. vers. 4. limita. ff. solut. matr.* Dec. & aliis addit. *in l. fin. num. 16.* & Iasõ ind. *num. 136. C. de edict. diu. Adrian. tollen.* Ripa *in dicta l. ait Prætor. §. si iudex, num. 6.* qui tenet contrariam opinionem, quam etiam latè comprobant Moder. *de adipisc. possess. remed. 3. num. 693.*

6 Quòd sententia in partibus lata ob lapsum fatalium fecerit transitum in iudicatum, *l. fin. C. de temp. appell.* & sic saltem ex hoc capite sit locus executioni, *l. 4. sine executione. ff. de re iudic.* non placuit Dominis stante stylo ciuitatis Mediolan. quòd pendente causa in senatu fatalia non currant, quia non repugnat iuri communi, *cap. ex insinuatione.* ibi, *à proceribus dirimi. extrà de appell. & cap. ex ratione.* vbi Dec. *num. 6. eod. tit.* postquam verò fuit auocata, & introducta in Rota, semper fuerunt prorogata fatalia.

R. P. D. ORANO.

Interamnen. de Paradisis, Veneris 21. Nouembris 1586.

ARGVMENTVM.

Legitimatio est valida, licèt non fuerit facta mentio de spurietate, quando ex verbis generalibus potest colligi quòd legitimans de spurietate intellexit.

SVMMARIVM.

Legitimatio dicitur valida vbi legitimè constat de ea, ac de facultate legitimantis, n. 1.

Collegium Archiuistarum Roman. curiæ habet facultatem legitimandi spurios etiam ex quacumque illicita coniunctione natos, n. 1.

Legitimatio vt valeat non expressa spurietate satis est quòd legitimans qualitatem spurietatis intellexerit, nu. 2. Vbi maximè si legitimans non se restrinxit ad vnum effectum ex pluribus expressum, sed de omnibus cogitauit in genere, & nu. 3. Vbi declaratur quando legitimans dicatur cogitasse de omnibus defectibus in genere.

Verba vniuersalia omnia etiam vltra expressa comprehendunt, num. 3.

Clausula non obstantibus, *operatur quòd de subreptione opponi non possit, nu. 3.*

Subreptio quæ non retraxisset concedentem, non vitiat, nu. 4.

DECISIO V.

Conclusum fuit pro validitate legitimationis Iudithæ quæ fundata est in instrumento publico, & priuilegiis Collegij Archiuistarum legitimantis, Soc. iun. *cons. 93. n. 15. in fin. vol. 3.* Gozad. *cons. 48. nu. 1.* Roll. à Vall. *cons. 96. n. 16. lib. 3.* de cuius amplissimis facultatibus legitimandi spurios, etiam ex quacunque illicita coniunctione natos, non potest dubitari. 1

Non obstat quòd in illius impetratione non sit expressum ipsam natam fuisse ex coniugato, quia licèt non fuerit expositum, minus etiam fuit expressum quòd esset ex solito genita, & satis est quod legitimans intellexerit qualitatem spurietatis, vt ex instrumento apparet, in quo legitur matura deliberatione ad huiusmodi legitimationem processisse, Ruin. *cons. 104. nu. 7. lib. 3.* Rol. *cons. 12. num. 43. lib. 4.* Quod eo magis sustinebant Domini, ex quo legitimans nõ se restrinxit ad vnum effectum, ex pluribus expressum, sed de omni effectu in genere cogitauit, Castr. *cons. 30. n. 1.* Ruin. *lib. 1.* Fel. *in c. postulasti, vol. 2. vers. declara prædicta primò, de præscr.* Ruin. *cons. 73. num. 10. lib. 3.* Bero. *172. num. 19. vol. 2.* 2

Quod enim legitimans omnem defectum in genere complexus sit, ac super omnibus legitimare voluerit, manifestè colligitur, tum ex verbis d. instrumenti. ibi, *prædictúmque defectum, nec non omnem inhabilitatem & genituræ maculam tollere,* quæ verba tanquam vniuersalia omnes defectus vltra expressos comprehendunt, Ruin. *d. cons. 73. num. 12. 15. & 18. lib. 3.* Rol. à Vall. *cons. 12. n. 48. lib. 4.* tum etiam ex aliis, ibi, *plenariè reintegramus, & omnem genituræ maculam penitus & omnino abolemus,* ad trad. per Gozad. *cons. 6. num. 45. & 62. & cons. 86. n. 16.* Paris. *cons. 15 n 65. lib. 2.* ac denique ex clausula, *non obstantibus quibuscunque,* ex qua constat de mente volentis legitimare, non obstante quocunque defectu spurietatis, adeò quòd non possit de subreptione opponi, Bald. *in l. eam quam, num. 36. C. de fideic.* Alexand. *cons. 60. in fin. lib. 2.* Paris. *cons. 15. n. 67. cum seq.* cum aliis hîc per informantes adductis. 3

Quibus accedit quòd Collegium propter expressionem illius qualitatis non exhibuisset se difficiliorem ad illam concedendam, cùm ita passim concedat, vt ex eius attestatione apparet. Nam in eo casu taciturnitas subreptionem non inducit, Præpos. *in c. oblatæ, col. fin. de app.* Fel. *in c. postulasti de rescript.* Bell. *decis. 598.* Curt. iun. *cons. 32. num. 11. vol. 1.* Paris. *cons. 15. nu. 57. lib. 2.* Rol. *cons. 96. num. 40. lib. 3.* & ita decisum. 4

R. P. D. ORANO.

Romana Tutelæ de Fabiis. Veneris 29. Ianuarij. 1588.

ARGVMENTVM.

Præscriptio Vrbis statutaria semel interrupta potest iterum inchoari, & perfici ex cursu aliorum 16. annorum, nisi interruptio fuerit facta per contestationem litis, quia tunc semel interrupta censetur perpetuata actio.

SVMMARIVM.

Præscriptio Vrbis statutaria semel interrupta potest iterum inchoari, & perfici ex cursu aliorum 16. annorum, nisi interruptio fuerit facta per contestationem litis, quia tunc semel interrupta censetur perpetuata actio, nu.1. & per tot.

Statutum recipit interpretationem passiuam à iure communi, num.3.

Argumentum ab æquiparatis, seu subrogatis valet etiam in statutis, num.3. declara, vt num.5.

Casus omissus à statuto non dicitur, quem legis interpellatio disponit, num.5. in fin.

Expressio eius, quod tacitè inest, nihil operatur, nu.6.

Præscriptio vrbis statutaria an requirat bonam fidem, num.7. in fin.

DECISIO VI.

1 Dubitaui, an in casu, de quo agitur, locus esset præscriptioni statutariæ stante lapsu, nedum sexdecim annorum, prout statutum requirit, sed etiam à die interruptionis viginti quatuor, in quo maior vrget ratio, vt per Card. *cons.91.num.4.* Alex.*cons.155.num.5.lib.7.* Domini concorditer affirmatiuam partem sunt amplexi, moti, quòd hîc agatur de sola interruptione præscriptionis; cuius quidem natura est, vt statim post eam noua tanti temporis præscriptio incipiat, quanti erat prima. Vnde cum statutum disponat de negligentibus petere debitum per 16. annos, intelligitur non solum de prima negligentia, sed etiam secunda: nam facta interruptione præscriptionis absque contestatione, nulla cẽseri potest inducta perpetuatio actionis, & consequenter fit locus nouæ præscriptioni statutariæ, ad tradita per Bart. *in l. ex hoc edicto.nu.5.* vbi Castren.*num.4.* Alex.*num.13.* Ias.*num.3.* Socin.*nu.21.ff.de eo per quem factum fuerit, & in l.cum notissimi.vers.statuto hic cauetur.C.de prescript.30.vel 40. annorum.* Salic.*in l.fin.post med. vers.quæro ab ex.C.eo.* Angel.*in l.sicut.num.13.vers. Nota hanc doctrinam,* & Imol.*in l.5.si rem.nu.12.ff. pro empt.* Alex. post Bart. Bald. Salic. & Ang.*in l.seruum.§.sequitur.num.100 de verb.oblig.* Barbat.*cons. 9.num.15.lib.3.* Aret. *cons.30.n.10. in fin.* Corn.*cons. 180.in fin.lib.3.*

2 Statutum enim considerauit negligentiam 16. annorum, & voluit quòd per illud tempus negligens vlteriùs non audiatur, Impl.*in l.2.si rem. nu. 2.ff. de vsucap.pro empt.* Itaque quandocunque occurrit hæc negligentia 16. annorum, quibus nihil fuit petitum, siue in prima, siue secunda, siue etiam vlterior, semper durat ratio finalis statuti, quod semper loquitur, *vulg.l.Adriani. C.de seru.* Ita quòd eius dispositio, quæ semper viget, non possit in primo actu consumi. Tiraq.*in l.boues.§. hoc sermone.limit.9.de verb.sign.* presertim cùm cõcurrat eadem ratio negligentiæ, seu quis ab initio non petat per 16. annos, seu post primam petitionem negligat per 16. annos. Quia imò tanto maior considerari possit, quanto hæc reiterata petitio cum cursu 16. annorum maiorem inducit præsumptionem solutionis.

Accedit, quòd statutum recipit passiuam interpretationem à iure communi, *l.1.§.lex falcidia, ad l.falcid.* etiamsi sit odiosum, & materiam correctoriam contineat, Bart.*in l.1.ff.de legit.tutor.* Dec. *cons.16.num.3.* Quo fit vt statutum huiusmodi debeat recipere huiusmodi interpretationem à iure communi, & quando scilicet agitur de sola interruptione præscriptionis, incipiat currere alia noua præscriptio eiusdem temporis, quanti erat prima ad Bart. Alex. & ius *in l.2.ff.de eo, per quem factum erit.* siquidem valet argumentum ab æquiparatis, seu subrogatis, vt statutum procedens in vno, habeat locum in alio, ex quo subrogatur, capiens naturam eius, in cuius locum subrogatur. *l.si eum, ff. si quis cautio. l.hæc adiectio. ibi* Bart. *ff.si quis test.lib.esse iuss.fuerit.* Aret.*cons.162.nu.9.* Cùm igitur præscriptio statutaria fuerit subrogata in locum præscriptionis triginta annorum, & illius naturam, & effectum sortiri debeat, Tiraq. *de retract.lign.§.1. gloss.10.num.82.* & in terminis huius statuti Paleott.*decis.151.* Caputaquen.*39.lib.1.* consequens est, quòd quemadmodum præscriptio 30. annorum interrupta citra contestationem litis, incipit de nouo ad tantum tempus, quantum erat prima. 3

4 Nec præmissis refragantur in contrarium pro parte D.de Fabiis adducta. Et primò, quòd cùm fuerit semel interrupta præscriptio, cessare debeat statutum, & recurrendum sit ad dispositionem iuris communis. Bald.*in l.sicut.num.5. & 13. & ibi* Angel. *C.de prescript.30.vel 40.annor.* Alex.*in l.fin. num.11. ff.de eo per quem factum erit.* Ias.*ad §.pœnales.num.115.Instit.de actionibus & in l.nam postea.§. si is, qui temporali, num.30.de iureiur.* Corn. post Socin. *cons.180. num.5. lib.3.* cum aliis hîc allegatis. Nam præterquam quòd hæc opinio non transit sine difficultate, ad trad.per Bald.*in cap. cum non liceat.in fin.de rescript.* Alex.*cons.227.nu.4. & cons. 249.nu.6.lib.6.* Nihilominus non procedit in hoc casu, cùm enim fuerit resolutum in hac causa nullam interuenisse litis contestationem, diuersa est ratio vt ex iam dictis apparet, quæstionis, de qua prædicti Doctores allegati loquuntur. An interrupta præscriptione statutaria per litis contestationem, actio perpetuetur ad 40. annos ab hac, de qua agitur. An interrupta præscriptione statuti eo casu, quo actio non perpetuatur, noua præscriptio statutaria incipiat, vel potiùs præscriptio iuris communis requiratur.

5 Nec dicitur, quòd statutum æqualiter admittat interruptionem per litis contestationem, & interpellationem extraiudicialem; & propterea quemadmodum litis contestatio perpetuat actionem ad 40. annos, ita etiàm perpetuare debet extraiudicialis interpellatio, quia æquiparatio facta fuit à statuto ad effectum interruptionis tantùm, non autem perpetuationis, & argumentum ab æquiparatis non habet locum, nisi in casu æquiparato. Bart.*in cap.fin.num 58.de consuetud.* Paris.*q.49.n.88.lib.3.* Cassad.*decis.6.de iure patr.* aliàs idem dicendum esset de simplici citatione, quæ licèt interrumpat, non tamen perpetuat. Alex.*d.l. fin.num.11.ff.de eo, per quem factum erit.* Nec obstat quòd

quòd statutum ita demum inducat præscriptionem, nisi sit interrupta, & sic sub códitione, adeò quòd data interruptione nihil disponit, & tanquam casus omissus remanet in dispositione iuris communis. *l. commodissimè, de liber. & posthum. cum simil.* nam hoc intelligitur durantibus prædictis 16. annis, præscriptio enim 16. annorum ita demum currit, nisi eis durantibus doceatur de interpellatione, adeò quòd non tantum in primis annis 16. sed etiam in aliis sequentibus habeat locum, quia, vt dictum fuit, statutum semper loquitur, & huiusmodi limitatio fuit apposita ad ostendendum modos interruptionis, & ad tollendum difficultatem, quæ suboriri poterat super eo, an sufficeret extraiudicialis interpellatio. Hinc fit vt non dicatur casus omissus, nam omissum non dicitur, quod legis interpellatio disponit. *§. 1. Instit. de leg. patr. tut.* Paris. *cons. 88. num. 6. lib. 3.* legis autem dispositio interpretatur, quòd statutum loquens de actu intelligatur non solùm de primo, sed etiam de vlteriore.

6 Hinc etiam tollitur doctrina Cuman. *in l. 2. § si rem. num. 4. ff. de vsucap. pro empt.* dum distinguit, an statutum simpliciter inducat præscriptionem, vel dicat, quòd nisi facta interruptio prescribatur; quoniam hæc distinctio est verbalis. nam conditio illa nisi fuerit interrupta, de iure inest, & propterea expressa nihil debet operari. *l. 3. ff. de leg. 1.* & statutum Vrbis non fundatur in sola præscriptione, & negligentia, sed in præscriptione solutionis. Cuman. *cons. 91. num. 3. & 4.* Quo fit, vt minus sit odiosum prescriptione iuris communis, cùm admittat probationem in contrarium. Similiter statutum Vrbis 101. *lib. 1.* inducit simpliciter præsumptionem absque aliqua limitatione. Quãdo .gitur secundum statutum, quod est 18. *lib. 4.* extendit primum, quod loquitur in actionibus personalibus, vt procedat, & iam vbi adest hypotheca, debet intelligi secundùm primùm, quod scilicet finita prescriptione, alia de nouo incipiat, ne in vno casu, vbi non adest hypotheca, vno modo interpretetur, & vbi adest, alio diuerso.

7 Tollitur etiam ex præmissis doctrina Angel. *in d. l. 2. § si rem, propè fin.* vbi voluit semel interruptam statutariam prescriptionem exclusa vlteriori remanere in dispositione iuris communis; nam aut intelligendum est, quando statutum nedum interrumpit, sed etiam perpetuat: aut sanè singularis est, nec admittenda, cùm contraria sit communis, vt ex Bar. & aliis suprà allegatis apparet: aut saltem minus attendenda, cùm contraria alteri *in l sicut, num. 13. C. de præscript. 30. vel 40. ann.* vt per Imol. *d. l 2. § si rem, & in l. si seruum. § sequitur, n. 7. de verb. oblig.* Nec replicatur decisio facta in causa bonorum de Porcariis; quoniam loquitur de interruptione facta iudicialiter per litis contestationem, vt ex verbis decisionis patet. Minus vltimò prædictis repugnat doctrina Ripæ *in l. nemo potest, n. 118. de leg. 1.* Nam aut procedit in interpellatione per litis contestationem, ex quo loquitur de interpellatione iudiciali: aut nõ respondet huic themati; cùm velit interpellationem cõstituere debitorem in mala fide, & consequenter operari; quod nunquam in perpetuum, nec de iure, nec de statuario possit præscribi: sequitur Ioan. de Annibal. *in l. naturaliter, n. 285. ff. de vsucap.* cum aliis hîc allegatis; nam statutum non inducit præscriptionem rei, sed actionis tantùm, acquirendo debitori exceptionem. Castren. *in l. 1. circa fin. C. de seru. fugit.* & procedit præsumendo solutionem, & auferendo fidem scripturis: quo casu non est necessaria bona fides. Barbat. *cons. 36. nu. 5. & seq. lib. 4.* propterea hîc cessat mala fides: nam, vt fuit aliàs in hac causa dictum, D. Rochus post interpellationem dedit librum computorum D. Lelio, qui cùm per 24. annos soluerit, verisimiliter agnouit bonam fidem D. Rochi, & de sufficienti ratione reddita fidem habuit. Ex quibus, & aliis hîc per informantes deductis fuit resolutum præscriptioni statutariæ locum esse, & sententiam ad fauorem Illustr. D. de Cinciis aliàs latam confirmandam.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. PAMPHILIO.

Placentina Euictionis. Lunæ 16. Ianuar. 1589.

ARGVMENTVM.

Euictione sequuta quòd tempus debeat considerari quando agitur ad duplum, & quando agitur ad valorem rei venditæ, & quando agitur ad interesse extrinsecum.

SVMMARIVM.

Euictione sequuta si agatur ad duplum actione ex stipulatu, attenditur tempus venditionis, non autem tempus euictionis, num. 1.

Euictio tunc dicitur sequuta, quando res fuit purè & simpliciter euicta, n. 1.

Euictione sequuta venditor potest condemnari ad valorem rei venditæ de tempore euictionis, siue agatur de euictione actione ex empto, siue actione ex stipulatu pro damnis, & interesse in specie promissis, num. 2.

Clausula in fine posita ad omnia refertur, n. 2.

Euictione sequuta interesse extrinsecum non potest peti actione ex stipulatu vltra duplum, quando venditor vitium rei ignorauit, nu. 3. Vbi quòd id non procedit quando damna & interesse sunt in specie promissa, & nu. 4. vbi quod regula habet locum solum in casu in quo res creuit in tali summa, quæ fuità partibus penitus incogitata.

Melioramenta necessaria non possunt dici partibus incogitata, secus voluptaria, n. 4.

Euictione sequuta emptor appellare tenetur, n. 5.

Fructus etiam bona fide percepti compensantur cum melioramentis, n. 6.

Interesse quanti plurimi crescit vsque ad effectualem satisfactionem, num. 7.

DECISIO VII.

Domini omisso tempore factæ diuisionis de anno 1547. quòd tantùm attenditur, quando agitur actione ex stipulatu ad duplum, *l. bonitatis,* vbi Salic. *de euiction.* qui non est casus noster, distinxerunt duo tempora, alterum quando prædium fuit euictum, quod dixerunt esse de anno 1585. quando per Reuer. Patrem D. meum Seraphinum fuit plenariè executioni mandata sententia per Vicarium Papiensem contra Dominos de Puteobonellis lata, non autem de anno 1580. quo fuit relaxata possessio Illustriss. Dom. Cardinali

Albano, data cautione de restituendo in euentum succumbentiæ, quia attenditur tempus puræ & simplicis euictionis, *l. si seruus. & l. habere licere, cum ibi not. ff de euict.*

2 Et quoad huiusmodi tempus Domini sine difficultate resoluerunt Pretiosam potuisse condemnari ad valorem tenutæ de tempore euictionis, quod semper attenditur, siue agatur de euictione actione ex empto, *l. euicta re de euict.* Bart. *in l. Titius cum decederet, n.4. ff. de action. empt.* Salicet. *in dict. l. bonitatis*, siue agatur actione ex stipulatu pro damnis & interesse in speciem promissis, vt fuit resolutū in causa Romana Casalis Palazetti de mense Ianuarij anni præteriti, coram R. P. D. Oriolensi, prout agunt Domini de Puteobonellis, qui nedum nituntur actione de euictione debita ex natura contractus diuisionis, sed etiam speciali pacto & promissione damnorum & interesse, vt patet ex illa clausula posita in fine diuisionis, quam non est dubium ad omnia referri, cùm sit in fine posita, *vulg. l. talis scriptura. ff de leg. 1.* & sit concepta per verba vniuersalia, videlicet, *& hæc omnia, &c. l. Iulianus, de leg. 1. cum vulg.*

3 Neque obstare quòd huiusmodi interesse cùm sit extrinsecum, proueniens ratione melioramentorum, non possit exigi vltra duplum à d Pretiosa, quæ ignorauit vitium rei, iuxta text. *in l. Titius cum decederet, circ. fin. versicul. de sumpt. cum l. sequ. de action. empt.* Bart. *in l. 1. sub num. 19. C. de sent quæ pro eo quod interest*, cum aliis allegatis, quia non procedit, vt damna & interesse sunt in specie promissa, quo casu exigitur etiam vltra duplum, vt tradit *glos. 5. in dict. l. 1. in ver. bdupli.* quam sequuntur ibi Doctores communiter, Bart. *num. 27.* cum aliis, de quibus ibi per Rebuff. *num* 407. & C[illegible] *num.* 108. qui testatur de communi, & tenuit Rota *in d. causa Romana Casalis PalaZetti.*

4 Præsertim in hoc casu, vbi ex natura contractus conductionis rei ecclesiasticæ melioramenta fieri debebant, maximè cum de tempore alienationis prædium esset incultum, & in tali statu, vt melioramenta essent omnino necessaria, & à partibus cogitata, non autem voluptaria, & inexcogitata, vt loquitur tex. *in d. l. Titius*, qui procedit in casu speciali, quando facto emptoris res creuit in tali summa quæ à partibus fuit penitus incogitata, & declarant ibi Doctores, & *in d. l. 1.* & fuit dictum in dicta causa Romana Casalis.

5 Quod dicitur pro rata melioramentorum in tenuta factorum ob quæ creuit valor illius, Pretiosam non potuisse condemnari, ex quo culpa Dominorum de Puteobonellis qui sententiam acceptarunt, non fuerunt recuperata ab Illustr. Domino Cardinali Albano, Ang. *in l. Herennius §. Caia, in fin. de euict.* tollitur ex facto, quia nulla potest culpa imputari Dominis de Puteobonellis, quos apud Dominos notissimum est adhibuisse exactissimam diligentiam in deducendo iura sibi competentia, tam ratione melioramentorum, quàm omni alia de causa aduersus Illustriss. Dominum Cardinalem.

6 Et eo magis, quia in omnem euentum fuissent compensata cum fructibus consumptis etiam bona fide, qui licèt peti non potuissent, propter bonam fidem Dominorum de Puteobonellis, cōpensantur tamen cum melioramentis, *l. sumptus, & l. emptor, cum ibi notat. ff. de rei vend.* Negus. *de pign. 4. memb. 5. part. princip. nu. 12.* Couarru. *variarum resolut. lib. 2. cap. 3. num. 3. vers. quo fit. & c. 8. nu. 4. vers. quia igitur.* Put. *decis. 176. in vna Romana duorum Gallorum lib. 3.* & dato particulari dubio fuit resolutum in causa principali contra Dominos de Puteobonellis die 28. Maij 1586. coram Reueren. patre Domino meo Blanchetto.

Alterum verò tempus considerabant Domini ab euictione vsque ad ipsam illam effectualem solemnitatem, in quo licèt Domini non dubitent quòd stante promissione damnorum, & interesse, Pretiosa ad illam & pro hoc tempore teneatur: tamen quia aliqui ex Dominis putabant huiusmodi interesse satis esse iustificatum, ex eo quòd, cùm res creuerit vsque ad satisfactionem, satis appareat, tanti interesse si res non fuisset euicta, quanti valet vsque ad effectualem euictionem, vt tradunt Doctores *in l. vinum*, vbi Castr. *n. 11.* Paul. de mont. Pic. qui testatur de communi. *num. 22. ff. si cert. pet.* Paris. *cons 87. num. 20. lib. 4.* Aliqui verò putabant huiusmodi damna & interesse postea passa aliunde esse iustificanda, iuxta requisita per Castr. *in l. 3. ff. de eo quod cert. loc.* poterit tamen si opus erit, hoc particulariter videri. 7

ILLVSTRISSIMO D. CARD. MANTICA.

Romana Domus in Burgo Veneris 21. Aprilis 1589.

DECISIO VIII.

Est inter eius impress. decis. 57. & erroneè ibi dicitur die 17. vt apparet ex Diariis Rotæ. Impressa est etiam post Pacif. de Saluian. decis. 46. vbi erroneè ascribitur Card. Lancellot. Pariter impressa habetur post Mangil. de subhast. decis. 19. vbi etiam mendosè sub nomine Lancellott.

R.P.D. COMITVLO.

Romana pecuniaria 1950. *ducat. Veneris. Maij* 1589.

ARGVMENTVM.

Cessio facta ex causa præsumitur simulata si de veritate causæ aliter non constet, quàm per confessionem cedentis, & plura alia de simulatione cessionis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Cessio facta ex causa præsumitur simulata, si de veritate causæ aliter non constet, quàm per confessionem cedentis, num. 1.

Liber mercatorum non facit fidem contra tertium n. 2.

Cessio est nulla, quando non constat de debito cesso, n. 2. in fine, & nu. 5. Vbi quòd isto casu debitum cessum debet esse indubitatum.

Instrumentum publicum inducit manifestam probationem. num. 3.

Confessio relatiua non probat contra confitentem, nisi constet de relato, num. 3.

Liber mercatoris non probat numerationem pecuniarum factam alicui præsenti, si aliunde constat illum cui

cui dicitur numerata pecunia, eo tempore fuisse absentem, num.3.ad finem.
Simulationis exceptio non tollitur per iuramentum, num.5.
Mercator præsertim decoctioni proximus non præsumitur gratis mutuare pecuniæ quantitatem, num.5. in fine.

DECISIO IX.

1 FVit concorditer resolutum cessionem per D. Macafassum factam Octauio contra Balduinum esse simulatam, & nullam, vt ex ea agi non possit. Nam cessio facta ex causa, nisi de veritate causæ aliter non constet, quàm per confessionem cedentis, præsumitur simulata. *l.per diuersas. vbi* Bart.*nu.*11 *& l.ab Anastasio.vers.re ipsa persoluit.C. mand.* Salic.*l.2.col.vlt. C.ne lic.potent.* Socin. *conf.* 18 *num.*10 *lib.*1. Rom. *conf.*86.*num.*9. Soc. iun. *de com.conf.*97.*num.*70.*lib.*2. Add.ad *decis.*1. *de alien. iud.mut. caus.fact. in nouis.* Put. *decis.*22. *lib.*3. Peregr.*decis.*41 *lib.*2. cùm aliis cumulatis per Gabr. *de action. conclus.*5. *num.*21. *de act.* Sed Macafassus cessit 1950.ducat. vt dixit, mutuatos Balduino die 11.Aug.anno 1586 & restitui promissos in diuersis terminis, per totidem ducat. quos confessus fuit realiter recepisse ab Octauio, ex causa præfatæ cessionis, per medium banchi D.Bernardi Olgiati: neque aliter de hac numeratione constat. ergo cessio simulata.

2 Nec enim probat numerationem adnotatio extracta ex manuali banchi D.Bernardi, in qua Macafassus sub die 9.Septembris eiusdem anni creatur debitor 1950. ducat.pro totidem pro ipso mutuatis Balduino: tum quia alia est persona D.Bernardi creditoris, alia Octauij cessionarij, vt non possit intelligi per viam liberationis breui manu facta solutio ab Octauio Macafasso, ad *l.singularia, si cert.pet.* Tum quia libri mercatorum non faciunt fidem contra tertium. Caputaq. *decis.*155. *part.*2. & multo minus adnotationes ex manuali, Rota Ianuen. *decis.*2.*num* 23. Est etiam nulla huiusmodi cessio, quia cùm debeat constare de debito quod ceditur, iuxta decis. Pereg.50 *lib.*2. cum allegatis per informationes, de hoc debito Balduini cesso hactenus non constat.

3 Nec dicatur mutuum probari per publicum instrumentum confessionis sub die 12. Augusti, quod inducit probationem manifestam. *l.cum precibus.C de probat.* Bal. *conf.*215.*nu.*3.*lib.*2. Ruin. *conf.*12.87.*n.*1.*lib.*4. Crauett.*conf.*35.*in fin.* quia cùm talis confessio sit relatiua ad banchum de Olgiatis, non probat nisi receptio pecuniæ verificetur ex bancho, ad text. *in Auth. si quis in aliquo. C.de eden.* Bald.*in l.*1.*C.de fid.instr.in princ.* Atque si attenditur annotatio banchi sub die 9 Septembris, ex ea quatenus vera sit detegitur simulatio, confessio enim præcessit numerationem per 27. dies, quod est argumentum simulationis. Bald. *in l.ab Anastasio n.*5. Rom. *conf.*445.*nu.*2. quatenus verò falsa arguatur, ex eo quòd adscribitur Balduino factam fuisse numerationem Neapoli die 9. Septembris, quo die Balduinum ex graui morbo decubuisse Viterbij attestantur Medici, & multi ciues Viterbienses, corruit fides adnotationis. Bald. *l.scripturæ. num.*5. *C.de fid.instr.* Socin.*conf.*177.*col. pen.vers.*1.*quia concordia.lib.*2. Tiraq. *in præfat. l.si vnquam.num.*48. *C.de reuocand.donat.* & debitum confessum euanescit. *l.Clemens.* §.*fin.de hæred.instit.* Crauet.*conf.*230.*num.*2.

Neque multùm coadiuuatur fides adnotationis, expresso ordine sub die 12. Augusti dato ipsi banco per Macafassum, vt solueretur d.quantitas Balduino, qui ordo postea repertus fuit in filica, quasi Balduinus pecunias recepisset, adscripsisset etiam quietantiam, iuxta stylum. Præterea cùm hæ scripturæ prouenIant à personis, de quorum interesse agitur, & ipse Octauius dicat habere curam & generalem administrationem in bancho, tenuem contra tertium producunt authoritatem, ad not.per Bart. *in l.deferre num.*2.*de iur.fisci, vt in l.repetita.de fide instr.& in l.Seia.vbi* Castr.*in princ. ad Velleian.* 4

Cùm igitur debitum cessum ita se habeat, constat illud non esse indubitatum, quale requiritur vt excludat præsumptionem simulationis, ex traditis per Cum.*conf.*263. Castr.*conf.*291.*in fin.lib.*2. Crescent. *decis.*107. & fuit dictum in causa Esina bonorum 8. Iunij, 1584. coram R.P.D. Gypsio. 5

Nec iuramentum adiectum impedit, quominus contractus arguatur simulatus. Socin. *conf.* 264.*n.*11.*lib.*2. Causa autem simulationis in confessione Balduini illa considerabatur per nonnullos ex Dominis, vt opinio de statu firmiore Macafassi, qui ad decoctionem inclinabat, apparenti hoc credito aliquo modo sustentaretur. Quòd enim absque vlla spe lucri mercator proximus decoctioni tantam pecuniæ quantitatem eo modo mutuauerit, prorsus inuerisimile visum fuit arg.à solitis, iuxta *l.certi condictio,*§.*si nummos.ff si cert.pet.l.quòd si nolit.*§.*qui assidua.de ædil.edict.* & ita conclusum cessionem de qua agitur omnino inutilem esse D.Octauio, ad agendum contra D. Balduinum. Placuit tamen ad probandum absentiam à ciuitate Neapoli die 9. Septembris anni 1586. ipsius Balduini testes aliquos fomiter examinari.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. PLATTO.

Placentina Euictionis. Veneris 8. Maij, 1589.

ARGVMENTVM.

Emphyteotica re euicta, agitur de euictione contra concedentem emphyteusim, & ad quæ extendatur hæc euictionis actio.

SVMMARIVM.

*Abbas euicta re per ipsum alienata, tenetur emptori de euictione, num.*1. *Vbi idem de concessione in emphyteusim, emphyteotica re euicta.*
*Euictionis actio datur etiam ad damna, & interesse, præterquam in emptore malæ fidei, qui solum pretium repetit, num.*2. *declara vt num.*3.
*Euictionis actio datur etiam contra hæredes venditoris, num.*4. *Vbi etiam quòd datur contra hæredes Prælati malè alienantis res Ecclesiasticas, nu* 4.

DECISIO X.

CVm rescisio concessionis in emphyteusim factæ per Abbatem Pallauicinum Puteobo- 1

nellis processerit ex ipsius Abbatis facto, eo quòd falsò asseruit in precibus PP. pro illius confirmatione porrectis, se aliter modum non habere debitis, aliísque suæ Abbatiæ necessitatibus satisfaciendi, resoluerunt Domini eisdem Puteobonellis competiisse contra Abbatem actionem de euictione, iuxta text. *in cap. Volateranæ*, in illis verbis, *sit emptoribus ad eum recursus, vbi* Gemin. *num.1. col.1. circa med. vers. nota quòd Prælatus 12. quæst.2. & in §. si quis igitur, ibi, propriis eorum substantiis ex contractu habeant actionem, in auth. de non alienand. vbi* gloss. *in verb. contractu*, & gloss. *in cap. si quis presbyterorum, in verb. alienata, vbi* Abb. *in fin.* Imol. *num.25.* Bero. *num.46. de rebus Eccles. non alien.* Laurent. de Rodulph. *in cap. sine exceptione 12. quæst.2. num.180.* & de concessione in emphyteusim, quòd teneatur concedens de euictione, tradit Rebuff. *de rebus Eccles. non alienand. num.116.* Bertrand *cons.313 lib.3 part.2.*

2 Et in hac actione veniunt etiam damna, & interesse. Innoc. *in d. cap. si quis, ibi, peto mihi pretium cum interesse.* Bero. *sub nu.49.* Card. *in clem.1. quæst.25. eod. tit.* Cald. *in rubr. de rebus Eccles. non alienand. num.29.* Speciale enim est in emptore malæ fidei, vt solum pretium repetat, Felin. *in cap. cùm causam, nu.26. de re iud.* at quia Puteobonelli conductores, prout fuit resolutum, in bona fide extiterunt, neque etiam poterant ipsi diuinare, quòd Abbas aliàs haberet pecunias, ex quibus debitis Ecclesiæ, aliísque necessitatibus satisfacere posset, & propterea non posset aliquo modo Abbas replicare contra eos, quòd fuerint participes. quare cessant illæ omnes difficultates, quas ad hoc propositum excitant Doctores contra malæ fidei emptorem, vt per Innoc. & alios *in d. cap. si quis.* & latè per Rodoan. *in tract. de rebus Eccles. non alien. fol.470. nu.19.* Cessante igitur mala fide, & dolo emptoris, debet locus esse regulæ, vt quando euictio venit ex ipso contractu, iuxta textum *in d. §. si quis igitur*, se etiam extendat ad damna, & interesse debita ex natura ipsius actionis de euictione. *l. venditor. de euict. l. si eum. §. fin. l. euicta la 2. l. bonitatis, eod. tit. l. quæro, l. Lucius, §. fin. ff. de act. emp.* Alex. *cons.63. n.5. lib.6.* Aretin. *cons.105. n.2.* Curt. iun. *cons.177. n.5.* Fabian. de Monte *in tract. de empt. quæst.6. n.56.*

3 Quod in casu isto videtur sine difficultate procedere, cùm Abbas non solùm nomine Abbatis, sed etiam proprio locauerit cum obligatione refectionis damnorum, & interesse pro obseruatione omnium, & singulorum in instrumẽto concessionis in emphyteusim contentorum, quo casu etiam malæ fidei emptor agit de euictione. Abb. *in cap. si quis, in fine, vbi* Imol. *nu.26.* idem Abbas *in cap. ad audientiam, n.5. eod. tit.*

4 Cùm autem actiones regulariter transeant ad hæredes, & contra hæredes, *l.1. vt act. ab hæred. & contra hæred. l. successor, C. de solut.* & in specie de actione de euictione tradit textus *in l. si testatus, l. si controuersia, l. cùm successores. C. de euict.* dixerunt Domini licere Puteobonellis, mortuo Abbate Pallauicino locatore exercere huiusmodi actionem contra eius hæredes, saltem quatenus ex dicti Abbatis hæreditate facti sunt locupletiores. nam quòd & hæredes Prælati malè alienantis teneantur, disponit textus *in l. iubemus, §. œconomus. C. de sacros. Eccles. vbi* Bald. *in §. sanè, num.5.* fortiùs dicens hæredem huiusmodi de iure Canonico teneri ex delicto, sicut ex contractu, vel quasi, & Bald. sequitur Rodoan. *fol.470. nu.22.* & licèt textus *in dicto §. œconomus*, loquatur fauore Ecclesiæ, non emptoris: tamen satis est constare ex eo actionem huiusmodi contra hæredem exerceri posse, quòd si Ecclesiæ conceditur, quæ potius ex delicto, quàm ex contractu habet obligatum alienantem, multò magis concedendum est emptori, seu conductori bonorum ecclesiasticorum, eo casu quo contra Prælatum habet actionem de euictione, quæ potius ex contractu, quàm ex delicto nascitur.

Quod maximè in casu nostro locum habere debet, prout dictum est etiam nomine suo, Prælatus alienauit cum promissione damnorum, hæc est propria ipsius Abbatis obligatio quæ ad hæredes quoque transire debet, *d. l.1. C. vt act. ab hæred.* cum aliis allegatis. Quòd si obligatio bonorum propriorum ipsius Abbatis, quæ legitur in instrumento conuentionis, ad hunc casum extenderetur, vt aliqui sentiebant, res careret omni difficultate: sed quia hoc non firmarunt Domini, circumscripta pro nunc, ac bonorum propriorum speciali, & expressa obligatione; ex aliis suprà deductis concluserunt, tam ipsum Abbatem, quàm eius hæredes à Puteobonellis posse de euictione conueniri, saltem in quantum ex hæreditate Abbatis facti sunt locupletiores. 5

ILLVSTRISSIMO D. CARD. MANTICA.

Romana Retractus domus, die 15. Maij, 1589.

DECISIO XI.

Replicata habetur in 4. part. diuersorum, decis.229. & inter eius impressas est decisio 63. Et triplicata etiam adest post Pacif. de Saluian. decis.143.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. PAMPHILIO.

ARGVMENTVM.

Concessio, seu renouatio rei Ecclesiæ in emphyteosim dicitur vtilis, quando stante lite super caducitate incursa emphyteota auxit canonem, & adiecit pactum, quòd finita emphyteosi, etiam melioramenta deuoluerentur.

SVMMARIVM.

Sententia super confirmatione alienationis rei Ecclesiæ affert præsumptionem, quòd alienatio sit vtilis, donec de ea contrarium doceatur, num.1. Vbi maximè stante obseruantia 30. annorum, quæ facit præsumi quòd interuenerint solemnia, & executor se extraiudicialiter informauerit de euidenti vtilitate, & multò magis si non exhibeantur acta facta coram executore.

Melioramenta finita emphyteosi non deuoluuntur ad dominum, sed remanent apud hæredes emphyteotæ, num.2. & 3.

Loc

Locatio & non emphyteosis dicitur, vbi soluitur pensio proportionata ad fructus, cùm pro emphyteosi quid minimum soluatur, num.4.

Enunciatiuæ tutoris, seu curatoris non bene informati, non præiudicant pupillo, num.5.

Enunciatiuæ non probant, vbi de enunciato principaliter dubitari contingit, num.5.

Læsio debet considerari, habito respectu ad tempus contractus, num.6.

Læsio in transactione debet considerari, habito respectu ad dubium litis euentum, num.6.

Restitutio in integrum competit minori aduersus incursam caducitatem, nu.7. Vbi maximè si non possit se reualere contra tutorem, vel curatorem.

Generatio in concessionibus factis ad certam generationem, incipit à filiis inuestiti, num.8.

DECISIO XII.

1 DOmini steterunt in resolutis coram Illustriss. Cardinale Lancellotto, scilicet non probari non euidentem vtilitatem Ecclesiæ quam agẽtes pro ea tenentur concludenter probare, cùm Marius habeat fundatam intentionem in sententia b.m.D.Pyrrhizari, super confirmatione ipsius transactionis, quæ inducit præsumptionem vtilitatis, quamdiu contrarium non probetur. Bald. *in c.1.sub num.7. de his qui feud. dar.poss.* Abb.*cons.* 41. *sub num.2.lib.1.* Alex.*cons.29.sub num.6. in fin. lib.1.* Ias.*cons.54. num.3. lib.1.* Dec.*cons.142. sub nu.1.* Paris.*cons.24.num.50.lib.4.*

Præsertim stante obseruantia & lapsu 30. annorum, quæ faciunt vt præsumantur omnia solemniter gesta gl. *in c.peruenit,* vbi Imol.*de empt. & vend.* & sic quòd executori extraiudiciali plenè & sufficienter constiterit de euidenti vtilitate Ecclesiæ. *dict. consil.* Abb.41. quod sequitur Capic. *decis.6.num.4* Dec.*cons.341. num.12.* & in pluribus causis sequuta fuit Rota, tanto magis cùm non adhibeantur integra gesta coram ipso. Corn. *cons.210. circa fin. volum.4.* Aym. *cons.112. nu.6.* & decisum fuit aliàs in hac causa sub die 20. Maij, ann.1588.

2 Accedit etiam quòd euidens vtilitas Ecclesiæ satis colligitur ex augmento canonis ad duas libras ceræ albæ, & ex præstatione calicis cum patena, & ex eo quòd in fine nouæ concessionis Ecclesia lucrabatur omnia melioramenta ascendentia ad summam 1000. ducatorum, cùm Catherina in ipsa transactione recognoscat ab Ecclesia huiusmodi domum vnà cum melioramentis: quæ tamen in casu lineæ finitæ debentur hæredibus ipsius, nec in Ecclesiam transire poterant, nisi in euentum non solutionis, & contrauentionis pactorum. Bald. *l.senatus. §. Marcellus. ff. de leg.1.* Dec.*cons.518. sub numer.1.* Bero. *quæst.19. sub num.3.* Clar. qui testatur de communi. *in §.emphyteusis, quæst.45.* & fuit consideratum sub die 21. Maij 1578. in causa Bononiensi de Pipinis coram D. de Grassis.

3 Nec placuit Dominis quòd satis dicatur læsio Ecclesiæ probata ex eo, quòd pro scutis 33. cum duabus libris ceræ albæ sint ad tertiam generationem concessæ tres domus, quæ Ecclesiæ erant cum melioramentis deuolutæ, & poterant de eo tempore locari scuta 100. & dicunt testes pro Ecclesia examinati, quia vltrà quòd testes non videntur benè percutere tempus renouationis, vt animaduertunt informantes pro Mario, fuit dictum, quòd licèt tunc temporis adesset lis super deuolutione domorum cum melioramentis, quæ prætendebantur à Rectore, de ea tamen non constabat, imò potiùs contrarium arguebatur ex eo quòd de iure melioramenta pertinent ad hæredes conductoris. Bart. *in l.si colonus.ff.locat.* Ias.*in l.2.sub nu.28. C.de iure emphyt.*

Nec poterat Ecclesia illa lucrari vigore primæ concessionis, quæ & in instrumento de anno 1571. nominatur locatio, & talis etiam censenda est attenta quantitate pensionis proportionata ad fructus domus, quæ non conuenit emphyteusi, pro qua soluitur quid minimum, vt tradunt Domini communiter *in cap.potuit, de locat.* Bartol.*in l.1.sub num.4.* & Iason.*num.5. C de iur.emphyt.* Aret. *cons.55.sub num.4.& in fin.* Clar.*in §.emphyteusis, quæst.1.* & fuit resolutum coram R. P. D. meo Seraphino 16. Nouembris 1575. in causa Romana Casalium de Maximis. 4

Neque obstant enunciatiuæ quæ hodie ad ostẽdendum primam concessionem fuisse emphyteuticam, deducuntur ex instrumento curatoriæ, ex ipsa transactione, & ex processu super expeditione beneplaciti Apostolici, quia istæ sunt enunciatiuæ curatoris non bene informati, quæ non præiudicant pupillo. *l. certum. §. sed & an ipsos ff. de confes.* & maximè cùm principaliter dubitetur super enunciatis. gl. *in l.optimam. C. de contrah. & com.stipul.* Bald *in l.ad probationem. C.locati.* Ant. de Butr. *in c.illud.in 4.not.de præsumpt.* Alex.*consil.136.num.11. lib.1.* Felin. *in c.per tuas, sub numer.12. vers.secundò restringitur, de probat.* 5

Vltrà quòd causantur & habent originem ab ipsa transactione, & tendunt ad illam colorandam, vnde ex ipsis non potest inferri ad illius rescissionem, quia in transactione facta læsio consideratur de tempore transactionis, ad *l.si voluntate.C.de rescind.vend.in fin.* Aym. *cons.151. num.1.* & habito respectu ad dubium litis euentum, Abb. *cons.64. num.3. lib.2.* Afflict. *decis.220. sub num.2.* Aym. *cons.151. num.27.* Gabr. qui alios cumulat. *concl.1. de empt. & vendit.sub nu.68.* quo inspecto excluditur omnis læsio, quia circumscriptis his, quæ ex ipsa transactione colliguntur, & quietantiis postea subsequutis, super quibus agentes pro Ecclesia hodie se fundant, quæ nunc temporis non aderant, clarum est quòd Ecclesia litigando non fuisset consequuta per sententiam ea, quæ habuit vigore transactionis. 6

Idque magis, quia cùm ex instrumento curæ appareat de minoritate Catherinæ, non poterat contra eam ferri sententia super caducitate, aduersùs quam ei competebat restitutio. Speculat. *in tit.de loc.§.nunc aliqua, num.24.* Ias.post gloss. *in l.2.sub nu.49 C.de iur.emphyt.* Fulgos. qui loquitur in emphyteusi Ecclesiastica, *cons.7.* Gram.*decis.5.* Ruin.*cons.110.num.7.lib.1.* præsertim cùm non appareat, quòd ipsa haberet tutorem, vel curatorem, qui esset soluendo, iuxta congesta per modern. Vrbin. *in tract. de priuat. emphyt.ob non sol. can.ampl.9.n.11.vers.adeò autem.* 7

Ex quibus tollitur etiam alia læsio, quæ prætenditur respectu extensionis ad aliud genus, quia hæc extensio fuit facta ad euitandum molestias, & lites, ex causa concordiæ, ex qua Ecclesia magnum commodum fuit consequuta, stante argumento canonis ad duas libras ceræ, præstatione 8

calicis & patenæ, & ex deuolutione melioramentorum ascendentium ad summam mille ducatorum, tam in euentum non solutionis canonis, & inobseruationis aliorum capitulorũ, quàm etiam lineæ finitæ, cùm, vt dixi, Catherina in transactione recognouerit ab Ecclesia domos cum melioramentis. Vltrà quòd per agentes pro Ecclesia, qui tenentur ostendere læsionem, non probatur huiusmodi quartam generationem non fuisse cõprehensam in prima locatione, in qua potest caueri quòd prima generatio inciperet à filiis ipsius Ioan. Theutonici conductoris, vt aliàs decisum fuit in causa sub die 27. Februar. 1581. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto.

R.P.D. BVBALO.

Romana Palatij, seu census, Lunæ 7. Maij 1560.

ARGVMENTVM.

Obligatus ad factum alienum quando excusetur ab adimplemento, & quando liberetur soluendo interesse.

SVMMARIVM.

Obligatus ad factum alienum excusatur, si omnem adhibuit diligentiam num. 1. Vbi quod tunc sufficit ad implementum per æquipollens.

Obligatus facere aliquem consentire, dicitur adimpleuisse obligationem per æquipollens, si doceat illum nullum ius habere super re, super qua debet adhibere consensum, num. 1.

Papa testatorum voluntates commutare potest, nu. 2.

Obligatus ad factum liberatur soluendo interesse, etiam stante iuramento, quando factum non est possibile, num. 3.

Obligatus ad factum alienum stante iuramento, non potest adimplere per æquipollens, num. 3.

Obligatus ad factum alienum non excusatur ab adimplemento, si ipse agit, secus quando per viam exceptionis vult euitare pœnam, num. 4.

DECISIO XIII.

Illustrissimus & Reuerendiss. D. Cardinalis Deza de anno 1586. emit palatium nouum, situm in regione campi Martij, à D. Ioan. de Lilio, pro pretio scut. 16000. ad cuius pretij computum dedit in solutum eidem D. Ioanni censum annuum scut. 700. pro scut. 10000. residuum verò scut. 6000. conuenerunt vt daretur ad censum eidem Illustr. D. Cardinali super ipso palatio vendito, prout in continenti coram eisdem Notario & testibus fuit census creatus pro d. scut. 6000. cum pacto expresso, quòd vtrique census essent perpetuò obligati ad fauorem Illustr. emptoris pro omni & quacunque euictione, promisitque insuper D. Ioan. facere consentire omnem personam, &c. & in specie D. Annibalem Lilium pro omni eius interesse; ita tamen quòd faciendo omnem diligẽtiam, & promittendo factum alienum, se excusare non possit, etiam ex causa possibilitatis. Cùm autem D. Ioan. prætenderet exigere fructus d. annui census ab Illustr. Cardinali, egit coram A.C. vigore obligationis in forma Cameræ, & quoniam Illustr. D. excipiebat se non teneri ad solutionem census, ex quo D. Ioannes non adimpleuerat pro parte sua, nec fecerat consentire Dn. Annibalem, ideo datum fuit dubium, an Ioannes de Lilio adimpleuerit, & an ipsi Ioanni agenti obstet exceptio non adimplementi, in casu & ad effectum de quo agitur.

Quod dubium de ordine Sanctissimi fuit, me proponente, in Rota disputatum, & domini vnanimiter concluserunt, Dn. Ioan. de Lilio satis adimpleuisse pro parte sua, & ei non obstare exceptionem non adimplementi, ad effectum vt exigere possit fructus census sibi debitos, cùm omnẽ diligentiam adhibuerit, vt D. Annibal consensum præstaret venditioni, & ille semper recusauit, iuxta *decis.* Afflict. 295. *num.* 3. Ruin. *consil.* 62. *in fin. lib.* 4. & hoc casu intrat adimplementum per æquipollens, de quo dicebant Domini sufficienter constare, quoniam ipse dominus in primis ad excludendum interesse domini Annibalis, si quod prætendere poterat super d. palatio, obtinuit laudum à bo. me. Illustr. D. Cardinali Farnesio, cum voto Illustriss. Cardinalis Aldobrandini, & meo, in quo laudo est canonizata donatio facta de isto palatio per bo. me. D. Thomam Episcopum Placentinum in fauorem D. Ioannis, & hoc laudum firmatum fuit adhibita causæ cognitione à Sanctissimo D. N. ad relationem Illustr. D. Cardinalis Lancellotti, qui fuit optimè informatus ab vtraque parte de huiusmodi negotio, qua donatione stante neque est dubium quòd nullum ius competit D. Annibali hæredi D. Episcopi super palatio, & consequenter sublatum est omne interesse ex d. laudo. 1

Secundò quatenus aliquod ius competere posset D. Annibali, adhuc remanet pretium palatij in manibus Illustr. D. emptoris, quod pretium fuit subrogatum à Sanct. D. nostro, à quo fuit confirmata d. venditio, & commutata voluntas testatoris, ita vt census empti ex pretio palatij censeantur subrogati, & suppositi oneri fideicommissi quatenus aliquod fideicommissum adesset. De potestate autem Papæ non est disputandum, quin possit voluntatem testantis commutare, & quatenus hæc commutatio sit in forma commissoria; cùm tamen fuerit lata sententia pro executione breuis, non videbatur Dominis quomodo hæc sententia reuocari possit, cùm omnibus sit conformis breui, & breue sit satis iustificatum. 2

Tertiò considerabant Domini, quòd dato etiam quòd D. Ioannes non adimpleuerit præcisè faciendo consentire D. Annibalem, nihilominus non tenebatur, nisi ad damna & interesse, vt apparet ex verbis d. instrumenti, quo casu soluendo interesse liberatur, vt per Dec. *cons.* 2. *n* 8. Paris. *cons.* 110 *sub numer.* 24. *per totum lib.* 1. Hîc autem nullum interesse considerari potest pro parte Illustriss. D. emptoris, quia sublato iure D. Annibalis Illustr. D. emptor est tutus ab omni molestia, quæ possit ei inferri per D. Annibalem, seu eius successores. 3

Nec dicatur quòd stante iuramento non potest obligatio ad factum adimpleri per æquipollens. gl. *in l. si pecuniam, in pr. ff. de cond. caus. dat. princ. §. num.* 6 *de pact. in* 6. quia hoc procedit, quando factum est possibile, aliàs liberatur, præstando interesse, vt *ibi* per Couar. post Aym. *cons.* 12. *num.* 1. Gabr. *de iureiur. concl.* 8. *in fin.*

Sublato

Sublato igitur iure D. Annibalis, eius consensus non est ampliùs requirendus, & consequenter cessat interesse Illustr. D. emptoris, quod erat fundatum super interesse D. Annibalis ratione fideicommissi appositi in testamento D. Episcopi Placentini, & ex his resultat resolutio secundæ partis dubij, quòd D. Ioanni non obstat exceptio non adimplementi, stante breui, & confirmatione laudi, quæ omnia æquipollent consensui præstando per D. Annibalem.

Non obstat quòd qui promisit factum alienum, non excusatur ab adimplemento, quoniam id vnum est, si ipse agit; secus quando per viam exceptionis vult euitare pœnam, vt per Rol. *consi.69. n.12.lib.*4. qui alios citat, quia vt suprà dictum fuit; satis dicitur adimplementum pro parte D. Ioan. & tunc obstaret exceptio non adimplementi, quando aliqua molestia inferretur Illustriss. D. emptori super dicto palatio, & quando ipse eum non defenderet.

4 Non obstat quòd cùm in instrumento venditionis adsit pactum, quòd in omnes & singulos casus & euentus contrauentionis liceat Illustr. D. emptori agere ad restitutionem pretij, multo magis damus retentionem, quia nulla adest conuentio, per quam liceat Cardinali agere ad restitutionem pretij: nam illud pactum intelligitur in casu euictionis, quia dicit quòd D. Ioannes voluit teneri de euictione & defensione vniuersali & particulari in forma iuris valida, & in Vrbe consueta, videlicet ad restitutionem pretij & dupli illius loco pœnæ, iuxta consuetudinem Vrbis, quæ verba satis innuunt, quòd partes intelligebant contrauentionem respectu euictionis & defensionis.

Postremò non obstat quòd huiusmodi rescripta concessa à sanctissimo D. nostro possint processu temporis reduci ad terminos iuris, quia cùm sint iuri consentanea, non videtur de hoc dubitandum, præsertim stante laudo, in quo excluditur D. Annibal, & stante quòd alienatio fuit facta ex causa satis legitima, quia D. Ioan. ferè nullos fructus percipiebat ex d. palatio imperfecto, & quia propter d. tenuitatem illarum facultatum non poterat fabricam d. palatij perficere: ex quibus causis Papa motus fuit ad confirmandam d. alienationem, & ad commutandam voluntatem testatoris, subrogando pretium loco ipsius palatij venditi.

ILLVSTRISSIMO CARD. PLATTO.

Nullius bonorum. Veneris 5. Februar. 1591.

ARGVMENTVM.

Coloniæ perpetuæ ius quando inducatur ex vniformi, & diuturna præstatione.

SVMMARIVM.

*Coloniæ perpetuum ius an inducatur ex diuturna vniformi præstatione, n.*1. *Vbi remissiuè.*

*Tituli præsumptio cessat vbi constat de alio titulo, n.*1.

*Colonia perpetua non inducitur ex vniformi præstatione, quando constat de initio, quia non præsumitur mutata causa possidendi, n.*1.

*Ecclesia sancti Pauli de Vrbe gaudet priuilegio centenariæ præscript. n.*2.

*Syndici factum non nocet monasterio, n.*2.

*Consensus Monachorum quando non est præstitus capitulariter, non suffragatur, n.*2.

*Immemorabilis non potest allegari, vbi docetur de initio, num.*2.

*Pars vna, aliam declarat, num.*3.

DECISIO XIV.

PRætendebant Communitas, & homines castri Liprignani ipsis competere ius perpetuæ Coloniæ super terris, & tenutis existentibus in territoriis castrorum Vaccaritiæ, & Scurani, & Castiglionis nullius diœcesis ad Ven. Monast. S. Pauli extra mœnia Vrbis spectantibus, terrásque ac tenutas prædictas colere, serere, & cultiuare posse, etiam inuitis Dominis Abbate, & Monachis dicti Monasterij, ex eo quòd per longissimum tempus ita illas possederint, vniformem solutionem præstiterint, quòdque illas seu illarum partem Liprignanenses vendiderint, in dotem dederint, & aliàs ad eorum libitum de eis disposuerint, accedente consensu Abbatis, Cellerarij & aliorum ministrorum pro tempore eiusdem Monasterij, & mediante solutione laudimij, cuius contrarium Abbas & Monachi prædicti asserebant: vnde inter dictas partes super præmissis fuit factum compromissum, primò in bo. me. D. Montem de Valentibus, & post illius obitum in R. D. Lutium Saxum pro parte Liprignanensium, & in Dominum Matthæum Massam, per Dominos Abbatem & Monachos in arbitros, arbitratores, amicabiles compositores, & iudices compromissarios electos, & coram dictis iudicibus nonnulli testes examinati, & quamplures probationes factæ fuerunt, & orta difficultate inter DD. Saxum, & Massam super dicta Colonia perpetua, præsuppositis duobus libris Catastri Monachorum, quibusdam instrumentis consensuum Bulla fel. mem. Eugenij Papæ IV. & testibus prædictis, dederunt dubium, an homines castri Liprignani sint emphyteutæ censuarij, vel coloni perpetui ipsorum Monasterij, & Monachorum in terris & tenutis prædictis, ad effectum, vt non possint expelli, Dubiúmque prædictum per me de ambarum partium consensu nominatum in Rota proponendum dederunt.

Quo proposito die Veneris 15. Februarij vnanimiter resolutum fuit, non probari ius dictæ coloniæ perpetuæ, & moti fuerunt domini, quia in d. Bulla Eugenij facta de anno 1445. 12. Kalend. Ianuarij cuius copia data fuit, dicitur terras, ac tenutas superiùs expressas, esse, spectasseque ac pertinuisse ad dictum Monasterium, & quòd homines Castri noui prætendebant acquisiuisse ius laborandi contra voluntatem Monasterij, ex quo per longissimum tempus laborassent, & annuam responsionem fecissent, & allegabant præscriptionem tanti temporis, quòd memoria hominum in contrarium non existebat, & Papa subiungit in dicta Bulla, quòd certa portio assignabatur ad colendum Liprignanensibus, & alia illis de Castro nouo. Propterea ille Pontifex partibus auditis declarauit terras & tenutas prædictas ad dictum Monasterium spectare, & de illis tanquam de re dicti Monasterij Abbatem

libere disponere, nec homines Castri-noui, aut alios quoscunque quouis quæsito colore huiusmodi terras, aut partem earum, seu alias, quæ prædicti Monasterij in futurum esse contigerit, sine prædictorum Abbatis, & Monasterij licentia coluisse, aut colere posse, & mandauit ita id perpetuò, & perpetuis futuris temporibus obseruari, & ab omnibus iudicari debere cum decreto irritanti, & clausula sublata; vnde cùm constet de dominio Monasterij, quod etiam non negant Liprignanenses, & si dici posset quòd illorum possessio non potest causare contra supradictum Monasterium super huiusmodi bonis præscriptionem perpetuæ coloniæ: nam omissa illa quæstione quòd huiusmodi ius perpetuæ coloniæ non inducatur ex diuturna vniformi præstatione, de qua per Doct. *in l. malè agitur*, & per Crauett. *antiquit. temp. part.* 4. §. *materia, nu.* 100. *&* *cons.* 107. *nu.* 4. & testatur Vrsil. *in addit. ad Afflict. decis.* 363. *num.* 15. reiecta opinione Baldi, & Ang. *in d. l. malè agitur, C. de præscript.* 30. *vel* 40. *ann.* circa quam multi voluerunt dominum rei ad laborandum titulo locationis concessæ sibi non præiudicare ex receptione vniformis præstationis per diuturnum tempus, cum sit actus voluntarius, contra quam iudicatum fuisse in magna Curia Vicariæ firmat idem Vrsil. *in loco suprà citato.* Quod maximè volunt procedere, cùm constet de initio tituli, scilicet locationis, vt hîc ex dicta Bulla Eugenij mandantis ista bona locari & assignari Liprignanensibus ad laborandum & colendum, & quòd contra voluntatem Abbatis nemo posset laborare; cùm enim tunc appareat quòd à principio non fuerunt datæ ad coloniam perpetuam, sed ad simplicem locationem, cessat, vt inquiunt Doct. omnis præsumptio alterius tituli, Ruin. *cons.* 63. *num.* 21. *lib.* 1. & alij citati per Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 108. *num.* 10. sed potius præsumendum esset huiusmodi terras fuisse reconductas de laborerio ad laborerium. Ruin. *cons.* 75. *&* 151. *nu.* 20. *&* 22. *& cons.* 116. *num.* 5. *lib.* 1. Anchard. *quæst. famil.* 24. *num.* 11. Crauet. *in loco suprà citato.* Soc. iun. *cons.* 63. *num.* 20. *vol.* 2. Rimin. sen. *cons.* 110. *num.* 24. *&* 25. *lib.* 1. Bero. *quæst.* 14. *num.* 1. *in fin.* & quando constat de initio (prout hîc) quòd non inducatur colonia perpetua, quia non præsumitur mutata causa possidendi, videtur tenuisse Rot. in causa Regien. & est decisio diuers. 315. *lib.* 1.

2 Omissa, inquam, hac difficultate, pro resolutione præsentis dubij sufficere visum est Dominis, quòd ex deductis non probetur sufficiens possessio ad inducendam coloniam perpetuam, siue inspiciamus testes, siue instrumenta communitatis: nam testes Liprignanensium non probant centenariam, quæ requiritur contra Ecclesiam sancti Pauli ex priuilegio fel. me. Honorij & prædicti Eugenij, imò dicti testes non percutiunt tempus nisi 28. aut 30. annorum, & hoc etiam non satis bene; instrumenta verò consensuum *numer.* 140. non solùm non excedunt centum annos, quinimò sunt recentia, exceptis duobus, scilicet annorum 1469. & 1493. quæ non loquuntur nec comprehendunt bona de quibus agitur; sed tantùm terras existentes in territoriis Liprignani & Ciuiticulæ, quæ sunt distincta, & separata à tenutis, & territoriis dictorum castrorum Vaccaritiæ, & Scurani, & Castiglionis, vt colligitur ex Bulla prædicti Eugenij, in illius principio, vbi cùm Monasterium S. Pauli extra muros, &c. habeat in territorio Romano nonnulla territoria diuersorum castrorum dirutorum, videlicet Castiglionis, Vaccaritiæ, Ariani, & Scuriani, &c. & etiam probant testes Monasterij, scilicet primus & secundus, iuxta 32. interrogatorium, & super 5. articulo: cæteri autem consensus per communitatem citati, & quorum copia data fuit, non obstant, quia ferè omnes sunt præstiti à personis laicis, de quorum facultate non constat, & non comprehendunt bona de quibus agitur, sed tantùm illa existentia in territoriis Liprignani & Ciuiticulæ, quæ non sunt in lite: & licèt adsint aliqui consensus Abbatum, & Cellerariorum, illi tamen non præiudicant Monasterio, cùm sint recentes, non excedentes centum annos, prout requiritur contra dictam Ecclesiam, ex dispositione dicti priuilegij Honorij, & Eugenij dictum est, vltrà quòd non est expeditum quòd factum Syndici noceat Monasterio, Ruin. *cons.* 156. *nu.* 16. *lib.* 1. & quia etiam non sunt præstiti capitulariter & cum debitis solemnitatibus, vt in fortioribus terminis fuit resolutum coram me in vna Cortonen. bonorum die 25. Martij 1588. nec Liprignanenses possunt allegare & prætendere immemorabilem, quoniam constat de initio in dicta Bulla Eugenij, vt fuit dictum. Ruin. *cons.* 63. *nu.* 21. & Menoch. *vbi suprà.*

Præterea magis clarum redditur ius Monasterij ex concessione prati vocati del fiore, facta per Monasterium massariis, & officialibus castri Liprignani, præsentibus, & acceptantibus ad beneplacitum Abbatum pro tempore, quod pratum est in tenutis controuersis, & sic cessat ius perpetuæ coloniæ, cùm tamen si tale ius competeret istis Liprignanensibus, etiam dictum pratum esset huiusmodi oneri subiectum, & ex vna parte alia declaratur, *l. qui filiabus, ff. de leg.* 1. & quamuis ex prædictis dici posset non applicari decisionem factam in illa Clusina coram R. P. D. Mantica, nihilominus Domini dixerunt illam non obstare, quia in casu decisionis Clusinæ non constabat de initio, prout probatur in præsenti causa, ex dicta Bulla Eugenij, & etiam respectu Scurani, ex instrumento emptionis factæ per Monasterium à q. Card. Columna, & quia etiam habitatores Clusij fundos steriles, syluosos, & paludosos sua cultura fertiles reddiderunt, cuius contrarium probatur in huiusmodi causa, quia iam de anno prædicto 1445. bona, de quibus agitur, erant fructuosa, vt colligitur ex dicta Bulla Eugenij, nec obstant catastra & enunciatio in eis facta, quia loquuntur de bonis existentibus in alieno territorio, & præcipuè Liprignani, non autem de his controuersis. Similiter non obstat Bero, ex aduerso citatus, *cons.* 113. quia ibi non negabatur concessio perpetua, sed dubium erat, an bona essent concessa ad censum, vel in emphyteusim, & dicit in dubio præsumi ad censum, & ex his & aliis latè deductis per informantes pro Monasterio, fuit concorditer resolutum non constare de colonia perpetua, & tolluntur omnia in contrarium adducta pro parte communitatis.

R.P.D. GIPTIO.

Romana Beneficiatus sancti Petri. Veneris 26. Aprilis, 1591.

ARGV-

ARGVMENTVM.

De Canonico in sacris non constituto, qui à Capitulo facultatem habet conferendi Canonicatum, multa notabilia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Beneficia conferre non est ordinis, sed iurisdictionis, & ideò beneficia conferre possunt etiam hi qui nullum habent ordinem, n. 1.

Beneficia conferendi facultas est voluntariæ iurisdictionis, & ideò exerceri potest etiam extra territorium, & Capitulum, n. 2.

Conferendi beneficia habens facultatem à Capitulo dicitur illa conferre tanquam exequutor Capituli, n. 2.

Beneficia conferre nomine Capituli aliud est, quàm capitulariter nominare, & conferre, n. 3.

Canonicus in sacris constitutus non consequitur fructus suæ præbendæ, & est capax eorum actuum, qui non capitulariter, sed à singulis extra Capitulum expediuntur, n. 3. Declara vt n. 4.

DECISIO XV.

1 QVamuis collatio beneficiorum Basilicæ sancti Petri de Vrbe, ex concessione fœlicis recordationis Nicolai V. Asculani, ac aliorum Pontificum pertineat ad illustrissimum D. Archipresbyterum & Capitulum dictæ Ecclesiæ; nihilominus à multis annis vltrà, obseruata, &c. reperitur, quòd huiusmodi collatio beneficiatuum vacantium in vna hebdomada spectat ad Archipresbyterum; altera verò hebdomada ad Canonicũ hebdomadarium per turnum, iuxta cuiuslibet prærogatiuam: verùm quia in præcedenti turno duobus Canonicis in sacris non constitutis, de mandato Reuerend. Vicarij dictæ Basilicæ hebdomada assignata non fuit, sed nouus turnus inchoatus, quocirca succedente vacatione beneficiatus, de quo agitur in hebdomada Reuerendiss. Archiepiscopi Melphiensis orta fuit dubitatio, an assignatio hebdomadarum per Magistrum ceremoniarũ, prout prætenditur facta, de iure subsisteret, ita vt dicendum sit, dictum beneficiatum vacasse in hebdomada prædicti Episcopi Melphiensis. Et Domini dicta die, me de partium consensu extra Rotam causam proponente, tum propter angustias temporis, tum etiam propter molem scripturarum, omissis nonnullis difficultatibus ab Informantibus excitatis, de quibus, si opus erit, particulariter agetur, firmarunt regulam, quòd Canonicus in sacris nõ constitutus ad effectum conferendi, suam hebdomadam habere debet. Potissima ratio DD. fuit: Quia conferre beneficia non est Ordinis, sed iurisdictionis, quò fit, vt etiam hi qui nullum Ordinem habent, conferre quandoque possunt. Abb. *in cap. cum dilectus, n. 20. de consuet.* per text. *in cap. cum dilecta de maior. & obed. cap. dilecta, de excessib. Prælat.* Rol. *decis. 11. de præbend. in antiq.* Bisig. 3. *eod. tit.* & in istis terminis consuluit Rebuff. vt ipse meminit *in tract. nomin. q. 8 n. 3. vers. vnde consului.*

2 Nec videtur inconueniens, cùm facultas conferendi beneficia sit voluntariæ iurisdictionis; Vnde quemadmodum exerceri potest extra territorium, Gem. *in c fi. n. 8. post princ. de offic. Vicar.* Ioan. de Selua, *de benef. q. 18 p. 2. n 12.* pari ratione fatendum est, extra Capitulum, & fieri posse, præsertim quia licuit Capitulo hanc conferendi facultatem delegare, & concedere etiam illis Canonicis, qui non sunt in sacris; quo casu pręd cti Canonici tanquam exequutores Capituli conferre censentur. *c. si qui, de præben. in 6.* siquidem is dicitur facere, qui alteri faciendum mandat; *l. pater, in fin ff. de manu. vindict.* vt demonstrat Corra. *de benefic. rub de nominat. 12. n. 26.*

Ex his tolluntur deducta *in ca. mandatum de præbend. in 6.* Rot. dec. 4. *de constit. in antiq. & 49. de concessio præbend.* Nam aliud est conferre nomine Capituli, aliud capitulariter ad nominationem, siue collationem deuenire per ea quæ notat Io. Monach. *in cap. cum omnes, sub n. 34. in fi. de constitut.* & sufficit Canonico, quòd possit exercere hoc ius extra Capitulum, licèt coram notario, & cum sigillo Capituli aptiùs expediatur. Et suadetur; quia collatio beneficiorum est in fructibus. *c. cum olim* vbi not. *de maior. & obed.* Cassad. *dec. 3. n. 6. de petit.* idcirco sicut Canonicus, qui non est in sacris, consequitur fructus suæ præbendæ, & est capax eorum actuum, qui non capitulariter, sed à singulis extra Capitulum expediuntur. Gloss. *in Clem. vt hi qui, in vers. capitulo,* vbi scribentes. *de ætat & qualit.* Ita etiam habere debet ius conferendi, *a g. legis, illud ad l. Aquil. cum vulg.* 3

Non obstat *d. Clem. vt hi,* quia procedit in illis rebus, quę per vocem, & suffragia in Capitulo geruntur, non autem in aliis, quę extra capitulũ fiunt, & sic tantùm ibi priuatur Canonicus electione, non autem nominatione, seu collatione, cùm hæc inter se differant. *c. cùm in illis id de præben in 6.* vt dicit Rebuf. *vbi proximè,* & cum Clem. sit pœnalis, debet restringi, & non ampliari. *ad l. interpretatiuè. de pœn. cum concorda.* Nec etiam obstat Concilium Tridentinum *sess. 24. c. 4.* quia nil addit, solùm innouat dispositionem *d. Clem. vt hi qui.* Etsi adesset aliqua dubitatio, quæ tamen non adest, ex obseruantia subsequuta benè tolleretur, cui non obstat dispositio d. Clem. dum annullat contrarias cõsuetudines; quia est intelligenda respectu vocis, & actuum, qui dũtaxat in Capitulo expediuntur, &c. 4

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. PAMPHILIO.

Imolens. Bonorum. Veneris 17. *Nouembris* 1592.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis Ecclesiastica transit etiam ad hæredes extraneos, quando fuit concessa cum clausula *ad habẽdum,* & quid, si post hanc clausulam adest prohibitio alienationis, & an prohibitus alienare censeatur etiam prohibitus relinquere in testamento.

SVMMARIVM.

Remedium l. final. C. de edict. diu. Adr. toll. *datur etiam in bonis emphyteuticis à testatore possessis tempore mortis, n. 1.*

Possessorium ex l. final. C. de edict. D. Adr. tollen. 1. *impeditur per exceptionem dominij in continenti probata, n.* 2.

Emphyteusis Ecclesiastica est transitoria ad extraneos hæredes, quando in inuestitura adest clausula habendum, *vel ad faciendum quicquid placuerit, num.* 2.

Emphyteusis Ecclesiastica an, & quando sit transitoria ad extraneos hæredes, per subsequentem prohibitionem alienationis, positam post clausulam, ad habendum, *num.* 3. *&* 6.

Prohibitus alienare non censetur prohibitus in testamento relinquere, etiam quòd prohibitio sit facta verbis prægnantibus, & vniuersalibus, n. 4. *& n.* 6. *vbi de eadem materia, & n.* 7.

Verba interpretanda semper sunt, ne dispositio remaneat elusoria, & frustratoria, etiam in materia odiosa, n. 5.

Prohibitum quoad certas personas expressas, censetur permissum, quoad alias personas non expressas, num. 7.

DECISIO XVI.

1 PRoposui de nouo causam super resolutis. Et quantum ad bona in inuestitura facta q. Ioanni Maluelio 1576. Domini pro maiori parte recesserunt, & tenuerunt, in illis licèt emphyteuticis, dandam esse hæredibus immissionem ex *remed. l. final. C. de edict. diu. Adr. toll.* iuxta text. *in c.* 1. *§. inter filium, vers. defuncti, si de feud. fuerit contr. inter dom. & agnat.* cum aliis allegatis.

2 Nec posse Reuerendiss. Episcopum hanc immissionem impedire, quasi incontinenti doceat de iure suæ Ecclesiæ ad not. per Zucard. *in d. l. fin. nu.* 486. & alios quos congerunt, & Modern. *id* 4. *remed. adipisc. nu.* 381. quia licèt ex deductis in decisionibus, videretur Dominis, sufficienter probari dominium Ecclesiæ Imolæ, & obitum Ioannis sine filiis, & descendentibus, tamen ex hoc non sequi, quòd bona fuerint ad Ecclesiam deuoluta, propter clausulam *Ad habendum*, &c. Et quicquid prædicto Ioanni, & eius filiis, & hæredibus, & descendentibus deinceps placuerit, faciendi, quæ verba æquipollent clausulæ, *& quibus dederit*, & faciunt emphyteusim, etiam Ecclesiasticam, transitoriam ad quoscumq; hæredes etiam extraneos; Doct. *in c.* 1. *de feud. non hab. prop. nat. feud.* Paris. *cons.* 81. *in fin. lib.* Curt. Iun. *cons.* 4 *n.* 1. Clar. *in §. Emphyteusis, qu.* 28. *ad fin.* cum aliis allegatis, & fuit resolutum in causa Romana domus sancti Eustachij, de mense Februarij 1581. coram illustrissimo Cardinali Lancelotto.

3 Neque virtutem huius clausulæ tolli ex subsequenti prohibitione alienationis, iuxta consilium Bald. 465. *n.* 5. *lib* 3. Dec. *ibi sub n.* 3. cum aliis allegatis in decisione, quia quicquid dicendum sit vbi subsequens prohibitio alienationis vix est absoluta, & indefinita, in quibus terminis loquuntur Doctores in contrarium allegati, tamen quando prout in hoc casu, est posita ad limitandam præcedentem facultatem alienandi, vt scilicet inter viuos fiat cum expressa licentia Domini, qui si velit emere præferatur pro solidis quinque minus. Per viam verò vltimæ voluntatis, dummodo non ad fauorem loci pij, vel pro anima, excepto Episcopatu potuit concludi; in casibus non exceptis remanere illæsam facultatem disponendi de re emphyteutica, quæ excludat ex vulgata regula, quod exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, *l. nam quod liquidè. § finali de penu. leg. l. quæsitum. §. denique. ff. de fund. inst.*

4 Et per consequens, Ioannem potuisse de istis bonis disponere per viam institutionis hæreditatis, quæ sub generali prohibitione alienationis, siue sit indeterminatè facta, siue limitatiuè ad certas personas, dummodò illæ non instituantur, non censetur comprehensa; Bart. *in l. peto. §. patre, num.* 2. *de leg.* 2. *& in l. si ita quis. §. ea lege, num.* 1. vbi post alios Iason. *numer.* 41. *de verb. oblig.* Ang. *cons.* 57. *numer.* 5. Alex. *in cons.* 155. *num.* 3. *lib.* 2. Socin. Iun. *consi.* 97. *numer.* 55. *lib.* 2. Couar. *in c. Rainaldus, in princip. sub num.* 4. *de testibus.* Tiraquel. *de retract. lignag. §.* 26. *gl.* 1. *num.* 4. latè Gabr. *conclus.* 10. *de fideic.* Etiam si prohibitio verbis vniuersalibus, & prægnantibus facta sit, iuxta opin. Ang. *d. cons.* 57. *numer.* 5. Alex. *d. cons.* 155. Iason. 96. *col. antepen. vers. istam decisionem lib.* 4. Ruin. *consil.* 59. *numer.* 16. *lib.* 2. Cott. *in memb. in verb. alienatio prohibita.* Quæ opinio licèt simpliciter sumpta, possit habere difficultatem ex not. per Alciat. *in l. si filiusfamilias. §. diui, sub num.* 41. & ibi Rip. *sub num.* 99. *de leg.* 1. Cephal. *cons.* 153. *volum.* 2. cum aliis per Gabr. *d. conclus.* 10. *num.* 61.

5 In casu tamen de quo agitur est seruandum, propter præcedentem amplam facultatem alienandi, tam in contractu, quàm in testamento, quia ne remaneat frustratoria, & elusoria contra regulam *c. si Papa de priuil. in* 6. *l. si quando in prin. ff. de leg.* 1. Bald. *in rubr. C. de contrahend. empt.* 9. *qu.* quæ procedit etiam in materia odiosa, & stricta. Cald. *cons.* 6. *in fin. qui filij sint legit.* dicendum est, sequentem prohibitionem comprehendere omnem alienationem, propter causam institutionis hæredis, vt in his terminis declarat Boss. *in tit. de publicat. bon. n.* 6. *circa fin.*

Præsertim quia ista subsequens prohibitio alienationis, sine expressa licentia domini, est facta ad effectum, vt ipse si velit, possit emere, & pro se acquirere; & quibusuis aliis, pro solidis quinque minus, præferatur. Quod suadetur ex eo, quòd ipso nolente emere, datur libera facultas Ioanni Emphyteutæ vendendi quibuscumque emere volentibus, exceptis personis à iure prohibitis. Qui effectus prælationis verificatur tantùm in alienatione inter viuos, propter factam mentionem pretij; Io. Andreæ *in addit. ad Specul. in tit. de empt. & vendit. §. nunc dicendum d.* 2. *num.* 2. *vers. sed pone*, cum aliis per Fab. *de empt. & vendit. part.* 1. *qu.* 2. *numer.* 3. Nec proportionatur institutioni hæredis, in qua non intrat ratio prolationis, ad not. per Soc. iun. *cons.* 97. *num.* 60. *lib.* 2. Nec requiritur aliqua licentia domini directi. Paris. *cons.* 85. *in fin. lib.* 4. Et vulgaris est regula, quòd verba quantumuis generalia, semper restringuntur à ratione, & causa, propter quam sunt prolata. Bald. & Salicet. *in l. final. C. ad Maced.* Aym. *in cons.* 3. *num.* 2. *& cons.* 336. *num.* 6. 6

Confirmantur prædicta ex eo quòd in prædicta prohibitione dicitur, huiusmodi bona non posse relinqui loco pio, vel pro anima, excepto Episcopatu; quod in necessarium antecedens præsupponit facultatem disponendi de re emphyteutica per viam vltimæ voluntatis, & institutionis hæredis in alias personas, præter expresse prohibitas, *l. cùm prætor. ff. de iud. l. etiam quod liquidè. §. fina. de pen.* 7

de pen.leg. Ruin.*conf.95.n.10.lib.2.* & faciunt notata per Bart.*in d.l.peto.§.fratre. & in d.l si & aquis.§.ea lege*,cum aliis suprà citatis. Vltra quòd superflua omnino esset ista particularis prohibitio relinquendi loco pio, vel pro anima, si sub verbis generalibus comprehensa esset hæredis institutio; Alex.*conf.155.n.4.lib.2.*

8 Et ita Domini pro maiori parte resoluerunt, quantum ad bona de quibus agitur in inuestitura, anni 1576. nisi ex aliis inuestituris antiquis factis antecessoribus q.Ioannis, in quibus non est posita illa clausula, *& quicquid placuerit,&c.* quas R.D. Episcopus prætendit, esse attendendas dum aliud dicendum sit; quod prædicti Domini reseruarunt particulariter videndum. Quantum verò ad alia bona, de quibus in inuestitura anni 1557. dantur diuersa instrumenta, & iustificandum est, quomodo se habeat. Quo verò, ad alias, de quibus inuestitura anni 1584. non adest facultas disponendi de re Emphyteotica, prout placuerit, & ideò de istis aliàs agetur.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. PAMPHILIO.

Toletana Decimarum de Capilla. Veneris 19. Februarij 1593.

ARGVMENTVM.

Tertius veniens ad causam quando impediat exequutionem: & quando dicatur venire tanquam in prima, vel in statu & terminis, & quid iuris sit, quando venit ad causam restitutionis in integrum post rem iudicatam, & quando sententia lata contra possessorem Maioricatus, præiudicet successori.

SVMMARIVM.

Clausula parito indicato, *importat quòd priùs, & ante omnia fiat integralis solutio, n.1.*

Tertius veniens ad causam pro suo interesse impedit exequutionem rei iudicatæ, & est audiendus super iuribus suis, num. 2.

Tertius veniens ad causam pro suo interesse, non autem ad alterius defensionem, impedit exequutionem nedum veniendo ad causam in statu & terminis sed etiam principaliter communicando causam, prout in prima num.3.

Sententia lata contra possessorem maioricatus, vt præiudicet successori, debet successor citari saltem per proclama, num.3.

Successor maioratus potest appellare à sententia lata contra prædecessorem, n.4.

Sententia lata contra possessorem maioricatus non afficit successorem, quando possessor fuit negligens in defensione causæ, n.4.

Tertius veniens ad causam restitutionis in integrum post latas tres sententias, videtur facere sententias suas, num.5.

Tertius veniens ad causam restitutionis in integrum post rem iudicatam, censetur admissus in statu & terminis, & aliter admitti non potest. n.5.

Declara vt procedat quando tertius venit ad causam adhærendo condemnato, & ad illius defensionem: secus quando venit principaliter pro suo interesse, deducendo ius suum, quod non habet connexionem cum iure litigantis, n.5.

Tertius quando venit ad causam prout in prima, potest appellare etiam post tres sententias, n.5.

Tertius tunc dicitur venire ad causam prout in prima, quando venit tanquam tertius pro suo interesse, & appellat à sententiis quatenus sibi præiudicent, n.5.

Clausula quam, & quas, *operatur, vt procedi possit prout in prima, n.5.*

Tertius veniens ad causam non potest reuocare exequutionem factam, nisi priùs obtineat, num.6.

DECISIO XVII.

POst latas tres sententias contra Ducem seniorem Besar super iure decimandi ad fauorem Archiepiscopi Toletani, fuerat commissa causa restitutionis in integrum cum clausula *sine præiudicio legitimæ exequutionis*, & modernus Dux prætendens decimas istas ad se, vti primogenitum de domo, spectare ratione maioricatus; tanquam tertius, & pro suo interesse, mediante persona Procuratoris ad hoc specialiter constituti, opposuit se, & venit ad causam appellando à sententiis latis, quatenus sibi aliquod præiudicium inferre possent, & nonnullos alios actus fecit, quousque prædicta commissio restitutionis in integrum fuit ad instantiam Archiepiscopi confirmata, vt staret cum clausula *parito iudicato*. A quo tẽpore citrà, Procurator moderni Ducis nihil ampliùs egit in causa, sed obtinuit nouam commissionem, prout in prima, super instantia, & validitate sententiarum cum clausula *quam, & quas*, & sine præiudicio trium conformiũ, & quia pro parte Archiepiscopi habitus fuerat recursus ad signaturam gratiæ, vt apponeretur huic vltimæ commissioni clausula *parito iudicato*, & pro parte Ducis prætendebatur, esse etiam delendam huiusmodi clausulam, *sine præiudicio trium conformium*, cùm sententiæ ipsum non afficiant, & tanquam tertius possit impedire illarum exequutionem; S.D.N. mandauit, quòd in Rota discuteretur, quomodo esset in hac causa procedendum. Et ideo dubitaui, an modernus Dux possit impedire exequutionem trium conformium, vel potiùs debeat procedi cum clausula *parito iudicato*.

Et DD. cùm præsupposito, quòd Dux modernus veniat ex propria persona tanquam primogenitus de domo, & successor in maioricatu, vigore inuestiturarum antiquarum, non autem tanquam hæres Ducis senioris; dixerunt ipsum posse impedire exequutionem, & per consequens non esse apponendam clausulam *parito iudicato*, quæ importat quòd priùs, & ante omnia fiat integralis exequutio, vt not. *in c fi. de rest. spol.* Staffil. *de lit. iust. §. dicend. n.42.* 1

Communis est enim DD. conclusio, quòd tertius veniens pro suo interesse impedit exequutionem rei iudicatæ, & est audiendus super iuribus suis, Innoc. *in c veniens, sub numer.3.* quem ibi omnes sequuntur, *de testib.* Rot. *decis.2. de re iud. in antiq.* etiamsi tractetur de exequutione trium sententiarum conformium. Card. *in Clem. vt calumniis, q.4. & ibi* Vital. *numer.89. & seq. de re iud.* Rot. *dec. 13., eod. titul. in antiqu. & dec.14. de probat. in nouis.* Alex. *conf.83. num.12. lib.3.* Gabr. *conclu.1. de re iud. num. 19.* & fuit resolutum in causa Burgens. 2

Vnionis de Elines, coram D. meo Orano 26. Nouembris 1588.

3 Et iste tertius impedit exequutionem, nedum veniendo ad causam in statu & terminis in quibus causa reperitur, sed etiam generaliter committendo causam, prout in prima, vbi venit particulariter pro suo interesse, non autem ad alterius defensionem, Io. Andr. *in c. 14. n. 2. vers. ille autem prouisus*, & *ibi* Gemin. *sub nu. 9. vt lit. pend. in 6.* Couar. *pract. quæst. cap. 13. in princ.* & tenuit Rota in causa Cordubens. statutorum 24. Februarij 1590. coram D. Seraphino.

4 Maximè quod sententiæ non loquuntur de moderno Duce, nec ipsum afficiunt, cùm non fuerit citatus saltem per proclama, prout requiritur, ad effectum vt sententia lata contra possessorem maioricatus præiudicet successoribus, iuxta opinionem quam sequitur Rota, vt per decis. 3. de re iud. Put. *decis. 91. lib. 3.* Et istis terminis resolutum fuit in causa Hispalensi decimarum de Vilalua, die 15. Iunij 1582. coram bo. me. Lauretano. Et in omnem euentum, moderno Duci tanquam successori licita fuit appellatio, vt per Alex. *in l. famil. §. diui. nu. 9 in fi. de leg. 1.* cum aliis allegatis per Pinell. *in l. 1. in 3. part. sub num. 50. in 3. limitatione. C. de bon. mat.* Præsertim cùm possit considerari aliqua negligentia Ducis senioris qui succubuit ex eo, quòd examinauit testes rusticos, & vassallos, omittendo examinare alios testes integros, quos modernus Dux examinare intendit. Quo casu sententias non afficere successores in maioricatu, indistinctè trad. Doctores alleg. per Pinell. *sub d. num. 50. in 4. limit.* & Molin. *de primog. Hispan. lib. 4. cap. 8. numer. 7.* & sentit Rota *in d. Hispalen. decimar. de Vilalua.*

5 Nec obstare, quòd modernus Dux veniens ad causam restitutionis in integrum post latas tres sententias, videatur fecisse sententias suas. Put. *decis. 71. lib. 3.* cùm censeatur admissus in statu, & terminis, in quibus causa reperitur, & aliter admitti non potuerit, *cap. 2. § fin vt lit. pend. in 6.* Felin. *in c. cùm super, n. 5. de re iud.* Couar. *pract. quæst. cap. 13. in princ.* Quia illud procedit quando tertius venit ad causam adhærendo condemnato, & ad illius defensionem; secùs verò quando venit pro suo interesse deducendo particulariter ius suum, quod non habeat connexionem cum iure litigantis, vt post Io. Andr. Gemin. & alios *in d. c. 2.* resoluerunt Domini in prædicta causa Cordubens. statutorum, maximè quod ex comparitate Procuratoris constat, ipsum non fuisse admissum in statu & terminis, in quibus causa reperiebatur, sed venisse pro suo interesse tanquam tertium, & appellasse à sententiis quatenus ex eis sibi fieret aliquod præiudicium, qui est modus proprius quando tertius venit prout in prima, cùm certi iuris sit, tertium posse appellare etiam post tres sententias. Abb. post alios *in d. c. cùm super, num. 26.* Dec. *in c. sua nobis, numer. 10. de appellat.* Couar. *pract. quæst. cap. 15. numer. 8.* & tanto magis quòd in commissione restitutionis in integrum adest clausula *quam, & quas*, &c. cuius vigore potest procedi prout in prima.

6 Nec etiam obstare, quòd pro parte Archiepiscopi prætendatur, Ducem modernum non possidere, vel saltem dici intrusum stante possessione, vigore sententiarum capta per Archiepiscopum viuente Duce seniore, quia hæc possessio Archiepiscopi controuertitur. Et ideò Domini dixerunt, quòd aut est facta exequutio, aut tradita possessio Archiepiscopo, & non est opus clausula *parito*: sed modernus Dux audietur manente exequutione, cùm nullibi reperiatur, quòd tertius possit reuocare exequutionem factam; nisi priùs in causa obtineat: & si interim Archiepiscopus prætendat se turbari in sua possessione, agat interdicto retinendæ, & petat mandatum de manutenendo. Aut non est facta exequutio, & intrant supradicta, quòd modernus Dux impediet exequutionem.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. MILLINO.

Romana Cambiorum. Veneris 26. Martij 1593.

ARGVMENTVM.

Ex Summariis sume argumeutnm.

SVMMARIVM.

Socij habent mandatum ad faciendum ea quæ sunt vtilia societati, & non ea quæ non sunt vtilia, n. 1.

Mandatum Procuratoris restrictum ad vnam causam, non potest extendi ad aliam, n. 2.

Dictio prout, *apposita in mandato, restringitur ad tenorem relati, n. 3.*

Mandatum procuratoris constituti à muliere numquid requirat solemnitates statutarias, n. 4. & 5. vbi præsertim, quid si mulier tutrix testamentaria procuratorem constituit

DECISIO XVIII.

Dubitaui, an Io. Maria, & Vincentius habentes facultatem, prout in instrumentis mandatorum; potuerint soluere, vel ordinare Dominis de Bandinis, vt soluerent debita extra causam census, omisso debito ex causa census. Et Domini distinxerunt dubium propositum in tres difficultates. Prima fuit; an potuerint soluere de iure communi circumscriptis mandatis? Secunda, an vigore mandati Ioan. Mariæ? Tertia, an vigore mandati Vincentij? Circa primam Domini resoluerunt, Io. Mariam, & Vincentium non potuisse soluere, neque ordinare Dominis Bandinis, quòd in damnum societatis soluerent debita leuiora, omisso grauiori; quia socij habent solùm mandatum ad faciendum ea quæ sunt vtilia societati. Gloss. *in l. nemo ex sociis ff. pro soc. & in l. de pupill. § Si plurium. ff de nou. oper. nunciat.* Roman. *cons. 298. n. 1.* Aym. *cons. 129. nu 1. & cons. 762. n. 28.* Tantò magis cùm in casu isto præcederet conuentio, quòd istæ pecuniæ conuerterentur in causam census, ideò non potuerunt aliqui ex sociis in notabile damnum societatis ob cambia, & recambia illas conuertere in alium vsum, & ordinare, quòd soluerentur extra causam census. 1

Quantum verò ad secundam, Domini censuerunt, Ioan. Mariam non habuisse sufficiens mandatum ordinandi Dominis de Bandinis, vt soluerent debita extra causam census. Primò, quia mandatum est restrictum ad statum, & ciuitatem Camerini, vbi fuit deputatus thesaurarius; & ideò non

non potuit in vrbe, vbi residebant alij socij ordinare Bandinis, quod pecunias soluerent extra causam census. Anchar. *cons.*232.*nu.*3.*&* 4. Secundò, quia in Mandato Io. Maria ex pecuniis Camerini promisit soluere Camerini, & in suo statu pecunias in tabula Cameræ Apostolicæ descriptas, & reliquas transmittere ad vrbem, consignare in Banco DD. de Bandinis, prout in instrumento cum Bandinis, celebrato continetur; vnde cùm illa dictio *prout*, restringat mandatum ad tenorem instrumenti celebrati cum Bandinis, ad quod habet relationem *l. edita.* & ibi Bart. *num.* 28. & Dec. *num.* 85. *C. edendo*, & instrumentum celebratum cum Bandinis contineat, quod reliquæ pecuniæ debeant transmitti ad Bancum DD. de Bandinis pro soluendo debito ex causa census, non potuit Io. Maria vigore dicti mandati, soluere nec ordinare Bandinis, vt ex pecuniis transmissis soluerent debitum extra causam census omisso debito census. Gugl. Mainer. *in l. si duabus, num.* 20. *ff. de reg. iur.*

3 Nec obstat, quod destinatio fuit facta ad fauorem DD. de Bandinis, vt ipsi essent magis cauti, quia non solum respicit fauorem DD. de Bandinis, sed etiam commodum thesaurariorum; quoniam pro censu soluendo Bandini poterant accipere pecunias ad cambia, & recambia, vt in instrumento fuit conuentum: sed pro soluendis aliis debitis extra causam census, ipsi non poterant accipere pecunias ad cambia; vt fuit resolutum; & ideò multùm intererat thesaurariorum, quòd ex pecuniis transmissis, in primis solueretur debitum census. Et consequenter cùm destinatio concerneret etiam fauorem thesaurariorum, non potuit Io. Maria ordinare, quòd pecuniæ soluerentur in aliam causam, neque Bandini debebant sequi in hoc eius ordines, cùm non haberent sufficientem facultatem. Anchar. *cons.* 232. *num.* 5. Nec etiam obstat, quòd non omnes pecuniæ erant destinatæ ad solutionem census, sed quæ tempore solutionis census fuissent repertæ in Banco, vt colligitur ex illis verbis, *tunc extantibus*, vt fuit resolutum coram bo. me. Bubalo, quia si pecuniæ transmissæ ad bancum, in primis erant destinatæ pro solutione census à Bandinis, non debuerunt conuerti in aliam causam, alioquin huiusmodi destinatio redderetur inutilis, si Bandini poterant sibi ex illis pecuniis transmissis satisfacere pro debitis solutis extra causam census, si non extabant in banco, hoc euenit facto ipsorum, quia non debebant soluere in aliam causam.

4 Quantum autem ad tertiam difficultatem aliqui ex Dominis dubitabant, an mandatū Vincentij esset sufficiens. Quia eis videbatur restrictum ad ciuitatem Camerini, quia debet intelligi secundùm naturam, & qualitatem negotij, & conuentiones initas, sed cæteri Domini contrarium existimabant, quoniam datum est Vincentio plenissimum, & liberum mandatum, & plenissima, & libera administratio; ideò nō dubitabant, Vincentium potuisse ordinare Bandinis, vt soluerent extra causam census. Sed placuit Dominis, caput nullitatis mandati ex defectu solemnitatum statuti, quòd locum habet vbicumque directè, vel indirectè, remittitur aliquod ius, Cresc. *decis.* 199. Cott. 211.

5 Non obstat, quòd cùm D. Virginia esset tutrix testamentaria, & fuerit ei solemniter per iudicem decreta tutela, potuit non adhibita solemnitate statuti, constituere procuratorem ad faciendum contractum super rebus minorum. Feder. de sen. *cons.* 210. cum aliis allegatis: quia Domini distinguebant duos casus. Primus est, quando procurator fuit constitutus cum decreto iudicis ad faciendum certum actum; in quibus terminis loquuntur Feder. & alij hîc citati, & Domini admittebant, absque aliqua solemnitate posse illum actum facere. Secundus verò casus est, quando fuit constitutus procurator cum decreto non ad faciendum certum actum, sed generaliter, vt in casu isto, & in hoc casu in actibus requiruntur solemnitates. Ias. *in l.* 1. §. *item acquirimus, num.* 15. *&* 18. *ff. de acquiren. possess.* Tiraq. *de leg. connub. gloss.* 5. *num.* 198. Lamberteng. *de contract. gloss.* 20. *n.* 4.

R. P. D. GIPTIO.

Lauretana prædij, seu pecuniaria
5. *Aprilis* 1593.

ARGVMENTVM.

Adimplere debet venditor ex parte sua antequàm agat ad pretium, & obligatus dare fideiussores, non liberatur dando pignus, nisi per pignus pinguiùs creditori consulatur.

SVMMARIVM.

Exequutiuè agi non potest vigore obligationis Cameralis, nisi priùs extensa obligatione Camerali. nu. 1.
Venditor non potest agere ad pretium contra emptorem, nisi priùs doceat de adimplemento ex parte sua, num. 2.
Exceptio quæ venit ex natura contractus admittitur in quolibet iudicio, num. 2.
Obligatus dare fideiussores liberatur dando pignus, quando succurritur pinguiùs creditori per pignus, num. 3.
Emptor potest retinere pretium, vbi rei emptæ imminet euictio, num. 4.

DECISIO XIX.

IN emptione prædij, de quo agitur, inter cætera conuentum fuerat, quod venditor teneretur dare defensores idoneos, & facultates, vt verbis contrahentium vtar, necnon prædium liberare ab omni censu & onere, quæ super eo extarent, & donec defensores dati fuissent, emptor non possit cogi ad aliquam pretij solutionem. Adueniente posteà termino tertię paghæ emptor, facto deposito, interpellauit venditorem ad recipiendum depositum, & implendum respectiuè pro eius parte in contractu d. venditionis promissa; sed ipse exequutiuè procedendo vigore obligationis Cameralis obtinuit per decretum A.C. pecunias depositas inuestiri in tot censibus qui starent loco euictionis possessionis venditæ. Quapropter, causa mihi per appellationem commissa, dubitaui: An decretum A.C. esset confirmandum, vel reuocandum, & d. die vtraque parte informante reuocandum esse conclusum fuit ex duabus rationibus, quarum prima in eo residet, quòd exequutiuè procedi non poterat nisi extensa priùs obligatione 1

Camerali, cùm anteà iudex de sua iurisdictione certus non sit. Rom. *cons.* 153. *num.* 6. *vers. quoad tertium.* Rot. *decis.* 6. *de eff. deleg. in nou.* Cresc. *decis.*197.*alias* 73. *de concess. preb.* Modern. *ad form. oblig. camer. de proc. ipso num.* 4. Ioan. Baul *decis.* 8. & decisum fuit coram Dn. Oriolano in vna Aquilana releuationis indemnitatis 7. *Septembris* 1576. & alia Roman. palatij, campi Floræ 16. *Decembris* 1588. coram R.P.D. Pegna.

2 Altera ratio respicit iniustitiam decreti, quoniam non poterat emptor à venditore conueniri nisi priùs docto de adimplemento pro eius parte iuxta terminos *l. Iulianus.* §. *offerri. de act. empt. l. cùm proponas, l.* 2. *C. de trans.* siquidem in omni iudicio semper admittitur illa exceptio quę venit ex natura actus, & vbi petitio & exceptio oriuntur ex eodem contractu. Bald. *in auth. præsenti. C. de fideiuss.* Felin. *in c. ex parte* 2. *in* 10. *lim.* & ibi Dec. *num.*57. *de offic. iud. deleg.* Nec releuat quòd pecuniæ depositæ inuestiri deberent modo & forma vt suprà dictum fuit, quia per huiusmodi inuestimentum non ita redderetur tutus & securus emptor, sicut per dationem fideiussorum & defensorum, qui nedum pro sorte principali, sed etiam pro damnis & interesse promittere deberent, & in euentum molestiarum eundem venditorem liberare tenerentur.

3 Propterea non applicatur quòd dicit Bart. post glos. *in l.* 1. *in verb. dotis. ff. qui satisd. cog. num.* 2. videlicet quòd obligatus dare fideiussores liberatur dando pignora, *ad l. plus cautionis*, vbi, scrib. *de reg. iur.* quia id procedit quando meliùs & pinguiùs succurritur creditori per pignora, quàm per fideiussores, vt declarat Ias. *in d. l.* 1. *n.* 12.

4 Non obstat, quòd fuerant dati fideiussores, & illorum approbatores, quia approbatio non est nisi quatenus fideiussores idonei non essent, idcirco hoc casu esset necessaria discussio, ad quam emptor non tenetur. His accedit, quod emptor molestatur ab aliquibus creditoribus hypothecariis d. venditoris, ideò cum de præsenti imminere euictio, potest ipse tum de iure communi retinere pretium, *l. si post perfectam, de euict.* tum etiam vigore pacti, *ad l. iurisgentium.* §. *prætor ait, de pact.* cum concord.

R. P. D. GIPTIO.

Hispalens. Veti. Sabbati 26. *Nouembris* 1594.

ARGVMENTVM.

Consuetudo quid sit, & quid præscriptio, in quibus vna ab altera differat, & quando etiam consuetudo introducta dicatur; seu potiùs præscriptio, est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Consuetudo, & non præscriptio, & è contrà, quando magis inducta censeatur, & sic in quo differat præscriptio à consuetudine, n. 1. *& per tot.*

Consuetudo omnibus nocere, & prodesse potest, quando respicit personas incertas, & indeterminatas, numer. 2.

Præscriptum tantum censetur, quantum possessum, num. 2.

Consuetudo de bono, & æquo seruanda est, ea scilicet quæ de rebus disponendis tractat, non autem de acquirenda, quia tunc dicitur præscriptio, & non consuetudo, n. 3.

Canonistæ quandoque abutuntur verborum, & vocabulorum proprietate, non sic Iurisconsulti, num. 3. *vers. secundò suadetur.*

Consuetudo dicitur illa, quando Capitulum inducit vsum aliquem inter suos Canonicos, n. 3. *vers.* 3.

Consuetudo attenditur, & non præscriptio in materia suspicionis, & recusationis, n. 3. *in fine.*

Capitulum censeri debet persona particularis, & vti tali ei acquiritur, n. 4. *vbi declaratur hæc conclusio.*

Legem condere vel statuere qui non potest, nec etiam potest consuetudinem inducere, declara, vt num. 5. *&* 6.

Capitulum potest consuetudinem introducere concurrente scientia & longa patientia Episcopi, num. 6. *in fine.*

Consuetudo induci potest etiam contra ius, num. 7. *Vbi quòd multò magis potest induci contra communem opinionem.*

Canonicus quod in aliquibus casibus ex causa rationabili vocem in Capitulo non habeat, statuere potest consuetudo, n. 7.

Votandi ius dicitur in fructu Canonicatus, n. 7.

DECISIO XX.

CVm informantes pro Capitulo allegarent 1 consuetudinem excludendi à iure votandi in electionibus, & omnibus aliis actibus capitularibus, non solùm familiares, officiales, seruitores, salariatos, & domesticos Illustriss. & Reuerend. Domini Cardinalis de Castro Ecclesiæ Hispalens. Archiepiscopi possidentes dignitates, Canonicatus & portiones in dicta Ecclesia, sed etiam omnes alios de huiusmodi dignitatibus, & beneficiis ab eodem insimul cum Capitulo prouisos, siue de negotiis particularibus Archiepiscopi, aut prænominatorum agatur, siue de prouisionibus communibus, vel de aliis rebus dignitatem Archiepiscopalem concernentibus, quia cùm exclusio prætenditur in præsupposito casu præscriptionem, & non consuetudinem locum habere. Ad tollendam hanc difficultatem, quæsiui an versemur in casu consuetudinis, vel præscriptionis: Et dubio pluries proposito, maior pars Dominorum hodie 26. Nouembris tenuit, nos versari in consuetudine, non autem in præscriptione. Potissima ratio fuit, quia vbicumque non tractatur de auferendo certis personis in perpetuum, & aliis applicando, sed acquirendo omnibus, non vt singulis, sed in vniuersum, & contra omnes præsentes, vel futuros, quibus tale ius est propositum. Vnde cùm illud causet, tunc resultat consuetudo, & non præscriptio; Abb. *in fin. numer.* 20. *de consuetud.* per text. *in l. venditor.* §. *si constat. ff. comm. præd.* Aret. *cons.* 23. *numero* 11. *vers. sed dub. fuit.* Dec. *cons.* 154. *numero* 5. *vers. sed in consuetudine.* Ruin. *cons.* 115. *num.* 3. *in fin. & num. seq. lib.* 4. Bald. *in tract. de præscript. in prima part. quæst. vlt. num.* 3. latè Aym. *de antiq. temp. part.* 4. *num.* 16. *in* 10. *differentia.*

Stante igitur, quòd Capitulum vti vniuersitas 2 prætendat, inductam extare consuetudinem excludendi

cludendi prædictos à iure votandi familiaritate durante,& non vltrà. Itaque cessante ; ipsi non prohiberentur suffragia in Capitulo ferre, sicut versa vice, qui hodie liberam vocem habent, si familiaritatem contraherent, voto priuarentur, non videtur dubitandum, esse consuetudinem, quare omnibus nocere, & prodesse potest, cùm sint personæ incertæ,& indeterminatæ. Ant.Butr. *in c.fin.num.45.de consuet.* Corn. *cons.*268. *num.* 17. *lib.*4. Non autem est præscriptio, qua mediante ius irreuocabile præscribens, vt dicunt scribentes superiùs citati, minusque futuris familiaribus obesse potest, sed tantùm illis qui passi fuerunt ius suum præscribi, iuxta text. *in l. alienationis verbum, de verb. significat.* Alex. *in rubr. C. quæ sit longa consuetudo, num.*48. siquidem tantum censetur præscriptum, quantum possessum. Rom. *cons.*368. *num.*8. Ias. *in l.3. in princ. num.* 35. *& sequ. de acquir. poss.*

3 Et hoc primò suaderi videtur, quoniam (vt inquit Bald. *in c.vlt.num.16.de consuet.*) Consuetudo de bono & æquo seruanda, & de rebus disponendis, non autem de acquirendis: ideò cùm prætentio Capituli ad hoc tantùm respiciat negotium, poterit materia esse consuetudinis, & non præscriptionis. Secundò, suadetur ex eo quòd Iurisconsultus, qui non abutitur vocabulis, quemadmodum faciunt Canonistæ, vt animaduertit Aret. *d. cons.*23. *numer.* 11. *post med. in l. illud notandum, iuncto princ. l. sequent. quod cuiusque vniuers. nom.* in simili casu hanc consuetudinem, & non præscriptionem appellat, & ad hoc faciunt ibi Doct. per Bart. & Bald. *in princ.* Tertiò, ex text. *in c. cùm in Ecclesiis de præbend. in 6.* vbi vult, esse consuetudinem quando Capitulum inducit vsum inter suos Canonicos, non inuocandi in absentia eos qui ad certos casus sunt vocandi, licèt absentes. Quartò, quia in materia suspicionis & recusetionis, non attenditur præscriptio, sed vsus populi, & loci consuetudo. Abb. *in c. postremo, num.*4. *de appell. & in c. nonnulli. §. sunt & alij, num.*10. *vers. ego credo, de rescript.*

4 Nec ad rem facit, quod Capitulum ad hunc effectum censeri debeat persona particularis, & vt talis ei acquiritur. *l. Lucius Collegio de leg. 3. l. Ciuitas C. de offic. Rect. Prou.* Natt. *cons.*142. *num.* 45. *lib.*1. cùm vicem vnius teneat *c. cùm dilect. de consuetud.* Io. Andr. & Abb. *in d. cap. fin.* quos refert & sequitur Put. *decis.*283. *lib.*2. Et resolutum fuit in vna Militens. præcedentiæ, 22. Iunij 1599. coram D. meo Decano. Vnde fit, vt hæc propriè consuetudo appellari nequeat. Roch. de Curt. *in d. c. fin. num.*379. Rolan. *cons.*5. *num.*75 *lib.*1. quoniam hoc non procedit in casu isto, vbi inter ipsas personas Capitulares de aliquo obseruando in proprium agitur, & non vt Capitulo tanquam priuato, & singulari personæ acquiratur, quandoquidem per huiusmodi amissionem voti, nec Capitulo, nec Canonicis ius aliquod considerabile acquisitum videatur. Nam in negotiis suffragio expediendis semper maior pars Capitularium desideratur, & incertum est, pro qua parte familiares essent daturi votum: quo circa adaptatur materia consuetudinis, & non præscriptionis. Roch. *vbi supra in gloss. fin. in 5. part. num.* 3. *in fin.* Rebuff. *super consuetud. Galliæ, in præfat. tit. de consuet. num.* 23. vbi ponit exemplum. Dec. *in c. cùm omnes, de consuetud.* Et ab hac opinione non dissentit Rota in illa Caietanæ præcedentiæ, cuius copia Dominis data fuit.

Nec dicatur, Capitulum quòd non potest legem condere, vel statuere, non potest etiam consuetudinem introducere, quæ est altera lex, *c. consuetudo dist.*1 Bald. *post gloss. in l.2. in 1. & 3. oppositione. C. quæ sit longa consuetudo. & in l. de quibus. ff. de legib.* Alex. *cons.*173. *num.*13. *lib.*3. cum aliis citatis, quoniam de iure Canonico hoc locum sibi non vendicat, vt mox dicetur, minusque vbi tractatur de acquirendo in publico, cùm ius tam agentis, quàm patientis sit commune, & adsit incertitudo vtriusque, & simus inter subditos, & cõcurrit consensus tacitus eius qui potest legem condere in illa materia, præsertim ex iusta, & rationabili causa, tunc tenet consuetudo hoc modo inducta. Ant. de Butr. *in d. c. fin. num.*49. *vers. aduertendum, & vers. quandoque ex parte, cui quæritur de consuet.* & voluerunt Domini in d. decis. Caietan. paulò post, vers. neque obstat. 5

Prætereà illa Doctorum opinio, quòd qui non potest legem condere, vel statuere, non potest etiã consuetudinem inducere, procedit in priuato, & in eo qui nullam prorsus habet potestatẽ statuendi. Bart. *in l. 1. num. 7. ff. de legib.* sed Capitulum in concernendo rem & personas Capitularium potest etiam sine auctoritate Episcopi statuere. Gloss. & Doct. *in c.2. in verb. statutum, de verb. signific. in 6. & in c. cùm omnes,* vbi Felin. *num.*9. *vers. vbi autem, & num.*10. *vers.*4. *est aduertendum.* Ferret. *cons.* 286. *num.*1. *&* 2. Et communem dicunt Modern. per informantes citati meritò. Quinimò concurrente scientia, & longa patientia Episcopi, ex quibus colligitur eius consensus. Aret. *d. cons.*23. *num.* 12. *vers. vel quod si.* Corn. *cons.*155. *num.*4. *lib.*4. potest Capitulum statuere circa ea quæ etiam tangunt statutum Ecclesiæ suæ. Calder. *cons.* 3. *circa med. de consuetud.* 6

Non obstat, quòd hæc consuetudo sit contra ius, ideò præscriptio esse debeat, quia de hoc agetur quando discutietur, an sit sufficiens consuetudo, præter id, quòd induci potest consuetudo contra ius. *l. de quibus in fine, de legib. §. naturalia, Instit. de iur. natur. gent. & ciuil.* & probatur *in d. l. venditor. §. si constat. ff. com. præd.* & ab eo qui facultatem statuendi non habet, inter personas Ecclesiasticas, dummodo sit præscripta. Abb. *in rubr. de constit. num.* 1. *in fin. & in cap. fin. num.* 8. *eod. tit.* Felin. *sect.* 3. *num.* 9. His accedit, quòd hæc consuetudo non est contra ius, cùm non detur lex quę ei resistat, etiam si esset contra communem opinionem, Purp. *decis.* 241. *in fin. lib.*2. Ius enim non resistit, quòd Canonicus in aliquibus casibus ex causa rationabili vocem in Capitulo non habeat, per ea quæ scribit Couar. *var. resol. lib.*1. *c.*17. *n.*7. *vers. qua ratione.* Et sic tollitur quòd aliàs dicebatur, Canonicos & beneficiatos habere intentionẽ de iure fundatam eo ipso, quòd sunt Canonici; cùm ius votandi sit in fructu, Gloss. & Doct. *in c. venissent,* vbi Abb. *num.*21. *cum seq. de restit. in integrum,* quia d. consuetudo dicitur potiùs præter ius, quàm contra ius. 7

Non obstat præiudicium incidens, & secundarium, quod non attenditur, & est extra dubium, de quo agitur. Ex his tolluntur omnia ex aduerso deducta, quibus sigillatim, & benè respondent Informantes pro Capitulo. 8

ILLVSTRISSIMO D. CARD. BLANCHETTO.

Firmana Altaris. Lunæ 5. Decembris 1594.

ARGVMENTVM.

Deuolutio collationis beneficij Iurispatronatus, vt habeat locum quæ requirantur, & quando beneficium dicitur Sacerdotale.

SVMMARIVM.

Deuolutio collationis vt habeat locum debet probari scientia & negligentia collatoris, num. 1.

Tempus datum patronis ad iterum præsentandam, quando præsentatus non vult prosequi ius suum, currit à die quo primùm præsentatum pœnituit prosequi ius suum, & patroni sciuerunt, numero primo.

Beneficium non dicitur sacerdotale, quando onus celebrandi missas in fundatione non iniungitur Rectori specialiter, sed contentatur quòd possit per alium celebrare, num. 2.

Constitutio Pij V. circa illegitimos non habet locum in hæreditate delata ante const. n. 3.

Testis de auditu non probat, num. 4.

DECISIO XXI.

1 Domini dixerunt, gratiam Domini Ricciardi non esse iustificatam. Cùm enim fundetur in deuolutione ob negligentiam patronorum in præsentando intra tempus sibi a iure præfixum, debet probare sufficienter scientiam ipsorum. Rebuff. *de deuolut. num* 12. deinde quòd Episcopus neglexerit post lapsum dicti temporis conferre, *iux. c. 2. de conceß. præbend. clem. vlt. de supplend. neglig. Prælat.* Horum autem neutrum probatur Lepidus enim Carus decessit extra locum beneficij, & habitationis istarum mulierum, ita vt ignorantia potiùs quàm scientia præsumatur. Præthereà cùm vna pars patronorum prius præsentasset, & præsentatus acceptasset præsentationem, non currit tempus, nisi à die quo ipsum pœnituit prosequi ius suum, & patroni sciuerunt.

2 Non obstat, quòd ipsa præsentatio sit conformis fundationi, quia testator non mandat simpliciter præsentari presbyterum, sed addit, *siue Rectorem*, & causa celebrandi missas non iniungitur sibi specialiter, sed contentatur, quòd possit per alium celebrare, ex quo, vt in pluribus causis fuit resolutum in Rota beneficium non dicitur sacerdotale.

3 Non obstat, quòd istæ mulieres sint incapaces Iurispatronatus propter defectum natalium, quia iam ad illas erat delata hæreditas ante constitutionem Pij Quinti.

4 Non est iustificata gratia circa valorem expressum, nam primus testis iuxta 16. dicit, nescire quantitatem redituum, & posteà deponit de simplici auditu. Secundus, iuxta idem interrogatorium est etiam de auditu, & per consequens nihil probant.

R. P. D. PEGNA DECANO.

Calaguritana iuris sepeliendi. Lunæ 17. Aprilis 1595.

DECISIO XXII.

Impressa habetur in tomo primo Decisionum eiusdem R. D. Pegna nouiter impresso Lugd. apud hæredes Prost, Borde & Arnaud, Decis. 442.

R. P. D. PEGNA DECANO.

Dertusens. Archipresbyteratus. Veneris. 21. Aprilis 1595.

DECISIO XXIII.

Impressa habetur in tomo primo decisionum eiusdem R. D. Pegna nouiter impresso Lugd. apud hæredes Prost, Borde & Arnaud. Decis. 444.

R. P. D. PEGNA.

Romana Bonoram de Ceulis. Veneris 28. Aprilis 1595.

DECISIO XXIV.

Impressa habetur in tomo primo Decisionum eiusdem R. D. Pegna nouiter impresso Lugd. apud hæredes Prost, Borde & Arnaud. Decis. 446.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. PAMPHILIO.

Romana censuum scutorum 20. 16. Octob. 1595.

ARGVMENTVM.

Legatum alicui relictum cum onere aliquid faciendi, id quod onere præstito superest, spectet ad legatarium, & non ad hæredem, & isto casu quando intestem dicatur quis relictus legatarius, & quando nudus exequutor, vel minister.

SVMMARIVM.

Legatum alicui relictum soluendum est hæredibus legatarij, non autem hæredi testatoris, num. 1.

Legatarius dicitur ille, qui vt talis in testamento nominatur, num. 2.

Relinquo verbum in testamento adiectum certæ rei legatum importat, n. 2.

Legatum est donatio à defuncto relicta, & ab hærede præstanda, n. 2. in fine.

Legatarius reputatur is, cui relinquitur census ad effectum implendi onera iniuncta, n. 3.

Testator in legato præsumitur legatarium prædilexisse, ac voluisse illum potiùs habere commodum quàm hæredem, num. 4.

Legatum relictum alicui ad effectum præstandi, & soluendi aliqua onera, facit illum reputare legatarium, & non nudum exequutorem, vel ministrũ. n. 5.

Legatario vbi data est potestas à testatore capiendi legatum propria auctoritate, ex hoc solo in legatarium rei legatæ transfertur dominium, n. 6.

Testator

Testator, quod non dixit, noluisse præsumitur, num. 7. & num. 10.

Testamenti verba clara attendenda sunt, & ab illis non recedendum, n. 8.

DECISIO XXV.

1 ILlustris Domina Victoria Sulphia, Marchionissa Guardiæ, condito testamento hæredes instituit hospitales sancti Spiritus in Saxia, & sancti Iacobi incurabilium de Vrbe in codicillis, quos postea fecit, mandauit, quòd ex omnibus suis censibus, qui tempore mortis reperirentur, supportentur certa onera, ad quem effectũ illos reliquit R.P.D. Antonio Gallo, à quo posteà in aliis codicillis, dictum legatum ademit, & transtulit in personam Reuerendiss. Domini Scipionis de Sulphia, eius nepotis, inter quem dum viueret, & posteà D. Horatium eius hæredem ex vna, & præfata hospitalia hæredes Marchionissæ ex alia, orta fuit differentia super quantitate, quæ ex dictis censibus superest, solutis oneribus, quam vnusquisque ad se spectare contendit. Et causa in Rota commissa, illaque sub die 16. Octobris 1595. per me proposita, Domini resoluerunt, census præfatos in eo, quod excedunt onera in codicillis apposita, non spectare ad hæredes Marchionissæ, sed ad dictum Horatium hæredem Scipionis Archiepiscopi, cui in dictis codicillis fuerunt expresse relicti. *l. si quis Titio, cum ibi not ff. de leg. 2.* Gloss. *in l. Lucius, §. 1. in verb. non posse. ff. ad Treb.* quicquid aliàs dicendum esset, si fuisset deputatus nudus minister, vel exequutor, *l. Lucius. §. à te peto.* & ibi Castr. *de legat. 2.*

2 Constat enim in præsenti casu Antonium fuisse legatarium, quia in pluribus partibus huius codicilli ita nominantur ab ipsa testatiuè *ad l. ille, aut ille §. cum in verbis de legat. 3. l. alij. ff. de vsufruct. legat.* vltra quòd posteà ipsamet testatrix subdit, quòd ad effectum, vt impleantur onera per ipsam iniuncta à legatario, quem nominat, & esse vult, præfatum Antonium ei relinquit omnes census, qui tempore mortis reperientur, vtendo verbo *relinquo*, quod adiectum certæ rei importat legatum, *l. his verbis*, vbi gloss. Bart. & alij, *ff. de hæredibus instit. l. cogi. §. generaliter, ff. ad Trebell.* & ista non conueniunt nudo ministro, vel exequutori, cùm legatum sit donatio quædam à defuncto relicta, & ab hærede præstanda, *l. legatum est, ff. de legat. 2. §. 1. Institut. eod. titul.* cum vulgar.

3 Præsertim cùm verba dispositiua legati non sint directa ad personas eorum, quibus onera relicta per Marchionissam solui debent, sed sunt directa in ipsum Antonium, cui relinquuntur census, vt posset implere onera iniuncta; quo casu reputatur verus legatarius, iuxta distinctionem Bart. *in l. pecuniæ, num. 1. vers. sed dices ff. de alim. & cibar. legat. & in l. si quis Titio, sub num. 1. vers. Tu tamen dicas clarius de legat. 2.* quem sequuntur ibi Castr. Imol. & alij, Bero. *quæst. 86. num. 2.* Dominus meus Mantica *lib. 8. de coniectur. vltim. volunt. tit. 4. num. 13.*

4 Et tanto magis considerata qualitate onerum, quæ consistunt in præstando quolibet anno in perpetuum certam quantitatem ceræ, & aliarum rerum fratribus Ecclesiæ de Ara cœli, tam in festo Ascensionis Domini nostri, cum obligatione, quòd fratres eadem die teneantur celebrare officium solemne in sua Capella existente in Ecclesia dictorum fratrum, quàm etiam infra octauam omnium Sanctorum pro eleemosyna, & in conficiendo quædam ornamenta valoris scutorum centum auri pro seruitio dictæ Capellæ, & in præstatione vestium lugubrium familiæ dictæ testatricis post eius obitum, & in supplendo ex prædictis censibus pro alimentis, relictis quibusdam suis mulieribus, casu quo pensiones apothecarum ad hunc effectum assignatæ non sufficiant, & in dando victum, & vestitum Confessori ipsius testatricis, & in præstatione vnius Calicis, valoris centum scutorum Ecclesiæ Lauretanæ. Quæ onera æquè commodè impleri poterant per hæredem etiam secundùm mentem testatricis, imò multò faciliùs, cùm sint instituti hæredes hospitalia, quæ sunt loca pia, perpetua, & versemur in oneribus successiuis, & perpetuis. Quo casu dicitur verus legatarius, cùm testator videatur eum prædilexisse, & voluisse, illum potiùs habere commodum quàm hæredem, *l. si quis eum. ff. de condit. & demonstr.* & tradit Cuman. *in cons. 108. num. 2.* & sequitur Curt. Iun. *in cons. 305. num. 23.* licèt in casu suo contrarium concludat, ex quo agebatur de onere educationis filiæ, quòd ex intentione testatoris non poterat ita benè impleri per hæredem vniuersalem, qui erat consanguineus testatoris, sicut per propriam matrem ipsius filiæ; quo casu dicitur nudus minister, & exequutor: etiam quòd verba dispositiua sint in ipsum collata, cùm non propter commodum legatarij reliquisse dicatur, sed vt meliùs sortiretur effectum voluntas sua, quæ non ita benè per hæredem adimpleri poterat, vel si poterat, id non credebat vel confidebat, vt tradunt Cuman. & Curt. *vbi suprà.*

Accedit etiam, quòd versamur in oneribus successiuis, que non statim post obitum testatricis soluenda sunt in totum, sed certis diebus anni, & sub certis terminis, quod domini considerant ad effectum, vt ille qui tenetur ad ea præstanda, censeatur legatarius, non autem nudus exequutor, vel minister propter commodum, quod saltem in potentia habiturus est illo medio tempore, quousque onera soluantur, vt trad. Bart. Castr. & Imol. *in dict. l. si quis Titio.* 5

Conuenit etiam, quòd ex amplissima facultate data Antonio capiendi possessionem istorum censuum propria auctoritate tam adita quàm non adita hæreditate absque licentia, & interuentu hæredum, vel alicuius iudicis, & prout poterat ipsa testatrix, satis videtur constare de eius mente, quæ, vt inquit, Imol. in dicta *l. si quis Titio num. 2.* potissimùm attendendum est, quòd voluerit transferre dominium in Antonium legatarium, *ad not. in l. non est dubium Cod. de leg.* maximè cùm subdat, *ita quòd hæredes non possint quouis prætextu dictum Antonium molestare, tam occasione supradictorum censuum, quàm alterius cuiusuis summæ pecuniarum testatricis, quas constaret vnquam peruenire ad manus Antonij, quem omni meliori modo liberat, & absoluit in omnibus, & per omnia.* quod manifestè arguit mentem testatricis fuisse, legare dictos census Antonio cum oneribus expressis, itaut commodo illius cederet, quod solutis oneribus superesset, & non commodo hæredum ipsius testatricis. 6

7 Confirmatur etiam ista voluntas ex eo, quod nihil deposuit de quantitate illorum censuum in eo, quod excedit onera imposita; quæ tamen est valdè notabilis,& quòd in euentum mortis Antonij non substituit aliquem in dicto legato, sed eo omisso subrogauit tantùm suos exequutores pro illius executione, mandando, quod redditus prædictorum censuum pro concurrenti quantitate dictorum onerum remaneant ad dubium effectum obligantis, quod arguit, voluisse illos in residuo transire ad ipsius legatarij hæredes, ex vulg. regul. *l. cùm prætor. ff. de iud.* maximè cùm id etiam statuat in euentum redemptionis censuum, vel alicuius ex eis, quo casu vult, quòd ab Antonio,& post eum ab exequutoribus inuestiantur pecuniæ in aliis censibus, seu locis montium non vacabilibus pro concurrenti quantitate supradictorum onerum.

8 Non obstant coniecturæ in contrarium allegatæ, quia multæ potiùs fauent intentioni dicti Horatij, vt patet ex supradictis, aliæ verò visæ sunt dominis admodum leues, vt in concursu supradictorum, quæ magis vrgent, recedendum non sit à verbis claris testamenti,& illorum proprietate, *l. non aliter in prin. de leg. 3. l. si alij, ff. de vsufruct. l. si is, qui du. . . . in princ.* & ibi Bart. *ff. de reb. dubiis* cum aliis per Mantic. *lib. 3. de coniect. vlt. volunt. tit. 7. n. 6.*

9 Nam quæ ducitur ex qualitate personæ ipsius Antonij, & quantitate legati, tollitur ex maxima erga ipsum dilectione,& voluntate Marchionissę, quæ tunc temporis valdè de eo confidebat,& multùm amabat, ita vt ipsi donauerit magnam pecuniarum quantitatem,& pręferendo illum propriis nepotibus, æqualem fecerit Illustrissimo Domino Cardinali Sanctę Seuerinę in substitutione Castri sancti Angeli, licèt posteà ab hac voluntate, & confidentia discesserit, reuocando omnia legata, fideicommissa, substitutiones,& quascumq; dispositiones factas in eius fauorem,& subrogando Scipionem eius nepotem in locum illius in omnibus, & per omnia,& ex hac causa visum fuit dominis, non esse multùm credendum eius depositioni factæ post ademptionem legati, maximè cùm sit vnicus,& deponat de intentione Marchionissæ ante codicillos, quam tempore codicillorum, quibus ipse non interfuit, potuit mutasse, prout mutauit stantibus supradictis.

10 Non obstat, quòd dicitur, testatricem vsam fuisse eadem forma legandi in aliis codicillis circa bona mobilia, quorum respectu Antonius est merus exequutor, quia hoc potiùs fauet intentioni Horatij, cùm Marchionissa tunc declarauerit, quòd de illis agendum esset, vt scilicet aliqua pro vsu mulierum acciperentur,& reliqua consignarentur hospitali conualescentium, quod cum in censibus non fecerit, dicitur noluisse, *ad l. vnic. C. de caduc. tollen. cum vulg.* Aliæ coniecturæ ponderatæ per informantes tolluntur ex supradictis.

ILLVSTR. ET REVER. CARD. PAMPHILIO.

Imolens. Bonorum. Veneris 8. Martij 1596.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis quando dicatur transitoria ad extraneos hæredes.

SVMMARIVM.

Remedium l. final. C. de edict. Diu. Adr. tollen. *habet locum etiam in bonis emphyteuticis à testatore tempore mortis possessis, n. 1.*

Emphyteusis esset transitoria etiam ad hæredes extraneos, quando in illius inuestitura adest clausula, ad habendum, *&* quicquid placuerit, *&* quibus dederit, *n. 2.*

Emphyteusis antiqua inuestitura tanquàm originalis attendenda est ad regulandas posteriores inuestituras, n. 3.

Obseruantia subsequuta multùm operatur in inuestituris Emphyteusis, n. 5.

Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, num. 6.

Emphyteusis concessa cum potestate alienandi, dicitur transitoria ad hæredes, n. 6.

Prohibitus alienare, an censeatur prohibitus relinquere in vltima voluntate, n. 7.

Immißio in possessionem ex l. fi. C. de edict. Diu. Adr. toll. *non impeditur ex dubietate oriente ex replicatione rei conuentæ.*

DECISIO XXVI.

Domini recesserunt ab vltimò resolutis, & firmarunt decisionem factam sub die 30. Nouembris 1592. ad fauorem hæredum q. Ioannis Maluetij, qui habent intentionem fundatam, vt eis debeatur immissio *ex l. final. Cod. de edict. Diu. Adr. tollen.* etiam in bonis emphyteuticis, *cap. 1. §. inter filiam vers. defuncto. si de feud. fuer. contr. inter dom. & agnat.* cùm aliis per Modern. *in 4. remed. adipisc. numero 375.* cùm aliis allegatis.

Præsertim stante clausula *ad habendum,& quicquid placuerit,* &c. posita in inuestituris factis Ioanni eorum authori, quæ æquipollet clausulæ, *& quibus dedit,*& facit emphyteusim Ecclesiasticam transitoriam ad quoscumq; hæredes, etiam extraneos, vt trad. Doct. *in cap. 1. de feud. non haben. prop. nat. feud.* Paris. *cons. 81. in fine lib. 4.* Curt. Iun. *consil. 4. sub numer. 1.* Clar. *§. emphyteusis, quæst. 28. in fin.* Et fuit resolutum in causa Romana domus S. Eustachij de anno 1581. coram Illustrissimo Blanchetto, & fuit etiam dictum in hac eadem causa de anno 1592. præsertim cùm sit posita ampliatiue,& sic non possit restringi ad terminos stipulationis anteà factæ inter filios,& descendentes prout loquuntur Bald. & alij allegati *in decis. Pedem. 164. num. 5.*

Non obstat, quòd sub die 21. Maij 1593. dictum fuerit inuestituras istas esse regulandas, secundùm antiquas de eisdem bonis factas auctoribus prædicti Ioannis, in quibus non adest ista clausula, maximè cùm sint factæ à Procuratore Episcopi habente mandatum limitatum ad faciendas concessiones sub eisdem pactis,& conuentionibus,& iuxta formam præcedentium inuestiturarum, quæ non porrigebantur ad extraneos, quia imò constabat, bona ista fuisse transitoria ad hæredes extraneos, etiam attendendo inuestituras antiquas; cùm ex illa facta de anno 1594. Communitati, & hominibus terræ Consilius, quæ loquitur de bonis omnibus existentibus in territorio Consilius, & consequenter comprehendit etiam

etiam ista, de quibus agitur; constat long: ante inuestituras factas auctoribus Ioannis de Maluetiis, bona ista fuisse concessa cum amplissima facultate alienandi in personas extraneas, & ista inuestitura tanquam originalis, & antiquior est attendenda ad regulandas posteriores inuest turas. Paul. de Castr. *consil. 142. videtur dicendum 1. fin. lib. 1.* Abb. Brun. *cons. 11. col. 2. circa med.* Dec. *in cons. 263 volum.* 3. cùm aliis in decisione vltima allegatis: & fuit resolutum in causa Mantuana feudorum de anno 1593. coram sanctissimo.

4 Præsertim quod istæ inuestituræ particularibus personis postea factæ de bonis existentibus in territorio Consilius; & sic comprehensis in generali inuestitura facta communitati videntur in exequutione illius generalis inuestituræ, & iuxta pactum in ea appositum, quòd quatenus fieret alienatio, vel mutaretur persona, caperetur noua inuestitura, ex quo tollitur quod dicebatur, non constare, authores Ioannis habuisse causam ab ista inuestitura, cùm sit facta de bonis sub ea comprehensis.

5 Non obstat, quòd in inuestitura facta Communitati expresè excludantur ciues Bononien. & Ferrarienses. Quia hæredes nituntur inuestituris factis Ioanni Maluetio ciui Bononiens. & istam solùm allegant ad ostendendum, ista bona, etiam inspectis inuest ituris antiquis, fuisse transitoria ad hæredes extraneos, & consequenter esse attendendam inuestituram Ioannis positam à Procuratore Episcopi, qui stante antiquissima inuestitura, cum facultate alienandi, non dicitur excessisse fines suæ potestatis, vltra quòd ex pluribus concessionibus postea factis ad fauorem Bononiensium, & Ferrariensium, constat, prohibitionem istam non habuisse effectum, saltem postquam Episcopus Immolensis desiit esse dominus temporalis terræ Consilius; sed per concessiones supradictas fuisse habilitatos. Rip. *in resp. 2. c. 1. sub num 13 vers. cum ergo. Instit. de legib. & long. consuet. lib. 1.* Plott. *consil. 108 sub num. 18.* inter consl. crim. *lib. 1. secundum paru. impress.*

6 Et cessat omnis difficultas, quia in omnibus inuestituris, tam Authorum Ioannis, quàm etiam ipsius Ioannis, adest alia clausula, ibi *pacto adiecto:* quæ limitat facultatem alienandi in casibus non exceptis. *l. cum prætor ff. de iudic. l. nam quod liquidè, §. final. ff. de pen. leg. l. quæsitum § denique ff. de fid instrum.* et sic quòd per viam dispositionis inter viuos, alienatio fiat cum expressa licentia Domini, qui si velit emere, præferatur pro solidis quinque minus & in euentum, quòd nolit, emere volentibus, exceptis personis expresse prohibitis. Clar. *q. 28 circa finem vers. sed quæro.* Menoch. *cons. 111. n. 65. in fin. lib 2.*

7 Per viam verò vltimæ voluntatis dummodò non ad fauorem loci pij, vel pro anima. Et consequenter etiam attentis inuestituris authorum Ioannis, bona ista fuerunt transitoria ad hæredes extraneos, & potuit vigore supradictarum clausularum Ioannes de eis disponere ad fauorem hæredum, etiam per viam vniuersalis institutionis, quæ sub generali, prohibitione alienationis siue indeterminatè facta, siue limitatiuè ad certas personas, dummodò istæ non instituantur, non censetur comprehensa, Bart. *in l. peto § final. num. 2. ff. de lega. 2. & in l. si ita quis. § ex lege, sub num.* & ibi Ias. *num. 41 ff. de verb. oblig.* cum aliis allegatis in decisione facta sub die 13. Nouembris 1592.

8 Non obstat, quòd alias dictum fuerit, constare de dominio Ecclesiæ, quod non sufficit ad impediendam immissionem, non obstante clausula *ad habendum.* quæ requirit altiorem indaginem: quia ex prædictis constat, exceptionem hæredum esse claram, & quod dubietas, si aliqua adest, oritur ex replicatione Episcopi, quod non debet impedire immissionem per ea quæ aliàs deducta fuerunt sub die 30. Maij 1580. in causa Romana de Petruschis coram D. Orano.

REVER. P. D. ORANO.

Cordubens. Iurisdictionis. Veneris 7. Februarij 1597.

ARGVMENTVM.

Portionarij non possunt eligi in coniudices secundùm dispositionem Concil. Trid. *sess. 25. cap. 6.* de reformatione. Vide aliam Cordubensis Iurisdictionis 17. Maij 1597. coram eodem Orano, & Calciacens. Coniudicum 24. Aprilis 1606. coram Reuerendissimo Attrebatens.

SVMMARIVM.

Portionarij quibus assignatur locus inter personas Capitulares, & in defectum Canonicorum datur illis præsidendi locus in Capitulo, dicuntur esse de Capitulo, n. 1.

Qualitas actuum factorum in Capitulo declarat quo iure quis intersit Capitulo, n. 1 in fine.

Copula, Et, ponitur inter diuersa n. 2.

Possessio essendi de Capitulo probatur ex exercitio Actuum solis Capitularibus competentium, n. 2.

Consuetudo potest facere Prælatum non Canonicum de Capitulo, n 3.

Canonici non constituti in sacris non habent vocem in Capitulo; & nihilominus sunt verè Canonici, num. 4.

Feudum in aliquo alteratum, in reliquis remanet feudum cum sua natura, n 4. in fine.

DECISIO XXVII.

DVplex ratio concurrit in præsenti dubio, domini moti censuerunt, recedendum esse à resolutis, & concludendum Portionarios Ecclesiæ Corduben. esse de Capitulo. Harum prima fundata fuit in statutis Ecclesiæ Corduben. & inter cætera in statuto edito super præsidentia Capituli, quo nedum Portionariis assignatur locus inter personas capitulares, sed quod amplius est, in defectum Canonicorum datur illis præsidendi locus in Capitulo. Ita quod penes eos & dimidios Portionarios etiam remaneat ius totius Capituli, quod nihil aliud innuit, quàm quod sunt de Capitulo; presertim ad effectum de quo agitur, vt scilicet corrigantur cum adiunctis iuxta formam Cōcilij. Ad quem effectum cum scripturis, quarum summarium datum fuit pro parte Decani, patet tam antè, quàm post Concilium in eorum puni- 1

tione cum adiunctis fuisse processum, & Portionarios tanquam personas capitulares fuisse assumptos pro adiunctis, qui non secùs atque vigore statutorum allegatorum, quàm etiam in vim Concilij Tridentini eligi debent, qui sint de Capitulo; qualitas enim actuum factorum in Capitulo declarat quo iure intersint Capitulo. Anchar. *cons.*422.*n.*7.

2 Quare, cùm ab anno 1559. vsque ad annum 1595. exhibeantur per Capitulum actus, in quibus Portionarij promiscuè in correctione capitularium adiuncti fuerunt cum Canonicis, subintrat secunda dominorum consideratio sumens fundamentum ex concordia inita de anno 1519. in qua narratur prætentio Portionariorum facientium Capitulum cumulatiuè cum Canonicis. Et sic non solùm interessendi in Capitulo vti extranei habentes ius, vt eis, sed vti personæ capitulares constituentes Capitulum: quod euidentiùs ostenditur ex eo, quòd quando Pius Papa Quartus canonizando per sententiam concordiam, mandauit eam obseruari. Nam proculdubiò intellexit Portionarios, & ius essendi de Capitulo habere & vocem. Nam copula eius est naturæ, vt inter diuersa ponatur. Dec. *cons.*22 *nu.*4. Paris. *cons.*36. *nu.*14 *lib.*1. Et ex interessentia in Collegio cum cæteris Collegialibus probatur, ipsos esse de eodem Collegio, si cum ea, vt hîc, interueniat exercitium actuum solis capitularibus competentium, quia ex illis probatur possessio essendi de Capitulo. Bart. *in l.*1. §. *hoc interdicto.n.*1. *ff de itiner. actúque priu.* vbi dicit, quod si commune ciuitatis pateretur aliquem interesse consilio, ex tali interessentia non consequeretur possessionem illius iuris, sed si pateretur interessentem esse de prioribus, vel proponere in consilio tanquam Consiliarium, tunc ex vnico actu acquireret possessionem essendi de consilio; sequitur Barbat. *cons.* 9. *col.*2. *in princip. lib.*3. Ruin. *cons.*106. *n.*6 *lib.*5.

3 Proinde cùm ex diuturna obseruantia continuata etiam post Concilium per 30. annos, appareat Portionarios habitos, & reputatos capitulares, & tamquam tales videntibus, & patientibus Episcopis in adiunctos cum Canonicis fuisse iuxta dispositionem Concilij assumptos; & ex quamplurimis instrumentis constet, eosdem vnà cum Canonicis simul congregatos nuncupari Capitulum, & ita per consuetudinem etiam introductum fuisse, vt in Ecclesia Corduben. hoc collectorum nomen pariformiter Canonicos & Portionarios comprehenderet; pari ratione dicendum videtur, eos esse de Capitulo; cùm dubium non sit, quin consuetudo possit facere Prælatum non Canonicum de Capitulo. Gemin. *in c. fi. n.*5. *de præbend. lib.* 6. Abb. *in c. scriptum. n.*4. *de elect. in c. cum olim n.*8. & ibi Felin. *n.*4. *de re iudic.*

4 Quibus accedit, quòd in proœmio reformationis statutorum, Episcopus mandauit Capitulo, quòd eligerent vnam, aut duas personas sui Capituli quæ interuenirent reformationi. Vnde cùm Capitulum elegerit vnum Canonicum, & vnum Portionarium cum quibus Episcopus processit ad reformationem statutorum, ex obseruantia subsequuta; optimè declaratur consuetudo ista respiciens naturalem intellectum secundùm factum, & non secundùm ius. Aym. *cons.*118. *n.*26. Neque præmissis aduersari potest, quòd Portionarij in concordia remittunt vocem in electione, siue admissione Prælati, & aliis casibus de quibus in concordia, quia per hoc debuit esse de Collegio. Alex. *cons.*158. *n.*19. *in fi. cum seq. lib.*2. Nam in simili, videmus quòd Canonici non constituti in sacris, qui non habent vocem in Capitulo, *Clement. vt si de ætat. & qualit.* nihilominus sunt verè Canonici. etiam faciunt adducta exempla per informantes *de feud. & legit.* cum illud etiam si in aliquo sit alteratum, remanet in reliquis feudum cum sua natura. Brun. *cons.*18 *n.*9. & restitutus natalibus dicatur legitimatus, licèt eidem sit limitata successio. Achil. *decis.*6. *sub tit. qui sint legitimi.*

R. P. D. GIPTIO.

Hispalen. voti. *Lunæ* 28. *Aprilis* 1597.

ARGVMENTVM.

Consuetudo quænam dicatur irrationabilis, & an valeat consuetudo contra ius, & quid præsertim de consuetudine prohibente Canonicos familiares Episcopi dare votum in Capitulo.

SVMMARIVM.

*Consuetudo an sit irrationabilis, & an quadragenaria præscriptione induci possit, iudicis arbitrio relinquitur, n.*1.

*Consuetudo irrationabilis non dicitur, nisi fuerit contra leges, & constitutiones Ecclesiasticas: aut nutritiua peccati contra bonum publicum, aut bonos mores. num.*1.

*Consuetudo numquid dicatur contra ius, ex eo quod prohibet id, quod lex permittit. n.*2.

*Canonici habeant de iure communi facultatem dandi votum in Capitulo. n.*2.

*Consuetudo prohibens Canonicis dare votum in Capitulo, an sit rationabilis. num.*2.

DECISIO XXVIII.

STantibus resolutionibus in hac causa factis, & aliis hinc inde deductis, dubitaui: An consuetudo Capituli excludendi à voto familiares Archiepiscopi, & alios Capitulares, de quibus aliàs specificata mentio habita fuit, esse irrationabilis ad effectum, vt præscriptione quadragenaria induci non possit. Et non esse conclusum fuit, quoniam licèt in hac materia certa regula non possit tradi, sed hoc totum arbitrio iudicis relinquatur. Gloss. *in c.*1. *in verbo rationali.*1 *de constit. in* 6. quam multi sequuntur, quos refert Moder. *de arbitr. iud. cas.* 82. nihilominus quando consuetudo non derogat iuri naturali, siue diuino, non est contra dicta sanctorum Patrum, aut contra leges & constitutiones Ecclesiasticas, non est nutritiua peccati, & sic non resistit fini iuris Canonici, & æterno, non est contra bonum publicum, aut bonos mores, tunc dici nequit esse irrationalem, aut præscriptibilem, vt benè colligitur ex tradit. à D. Thom. *par.*2. *q.*90. *art.*4. *c. fi.* & ibi Abb. & alij post Ant. de Butr. *n.*14. *de consuet.* Sed quia ex allegatis pro illustrissimo Archiepiscopo non apparet, hanc Capituli consuetudinem cõprehendi sub prædictis, aut aliis similibus casibus, meritò dicendũ est, non esse irrationalem.

Nec

2 Nec ad rem pertinet, quòd hæc consuetudo videtur contra ius, ex eo quòd prohibet id quod lex permittit, *ad l. contra legem, de legib.* Abb. *in c. fi. nu.* 2. Cassad. *decis. 3. n. 5. de obseruat.* siquidem derogat iuri competenti Canonicis dandi votum in Capitulo ex dispositione iuris communis, *c. in genere de elect. c. relatum. c. dilect. c. pro illorum, de praeben.* & consequenter Gloss. *in d. c. fin. in verb. rationabilis de consuet.* Dec. *in c. 2. num. 1. de probat.* quoniam respondetur, id posse forsan procedere si in totum auferretur Canonicis familiaribus ius vocandi, secùs verò si in parte, & ad certum tempus. Oldrad. *cons. 220.* cum aliis citatis, & fit ex probabili causa, vel saltim suspicione à iure non improbata. Ex his igitur conclusum fuit, prædictam consuetudinem non esse irrationabilem, & valere.

R.P.D. ORANO.

Corduben. Iurisdictionis. 17. Maij 1597.

ARGVMENTVM.

Portionarij non possunt eligi in coniudices secundùm dispositionem Conc. Trid. *sess. 25. nu. 6. de reformatione.* vide aliam Caluicaten. Coniudicum 24. Aprilis 1606. & Corduben. iurisdictionis 7. Februarij 1597.

SVMMARIVM.

Statutum vel consuetudo Ecclesiæ quando disponit, quòd talis intelligatur esse de Capitulo, tunc non ambigitur, quin ille sit capitularis: secus si tantùm dicat, quod talis habeat vicem in Capitulo, num. 1.
Genitiuus denotat nedum dominium, & proprietatem, sed etiam personalitatem. num. 1.
Priuilegia recipiunt interpretationem à consuetudine, & iure particulari, potiùs quàm à iure communi. numero 2.
Capituli appellatio numquid intelligatur de iure communi, an verò de iure speciali. num. 2.
Portionarij de iure communi non dicuntur de Capitulo. num. 3.

DECISIO XXIX.

1 Domini tenuerunt, standum esse in vltimò resolutis, nam vt tradit Gemin. *in c. fin. col. 2. propè fin. vers. aut quærimus de praeben. lib. 6* quando statutum, vel consuetudo Ecclesiæ disponit, quòd talis intelligatur esse de Capitulo, tunc non ambigitur quin ille sit capitularis, prout etiam non esse de Capitulo, si tantùm dicat, quòd talis habeat vocem in Capitulo. Et ad propositum facere visa fuit reformatio statutorum Ecclesiæ: in qua Portionarij dicuntur personæ sui Capituli, quoniam ex hoc apparet, quòd sint capitulares. Genitiuus enim de propria eius significatione denotat nedum dominium, & proprietatem capituli, *l. 2 §. in locum. ff. de relig. & sumpt. funer.* Alex. *rubr. sub 2. nu. ff. de iurisd. omn. iudic.* Ias. *in rubr. de nou. oper. nunciat. sub num. 4.* sed etiam personalitatem eiusdem capituli, *c. si gratiosè, & ibi post gloss. in verbo sua.* Io. Andr. *num. 5.* Gemin. *nu. 12.* Franch. *nu. 7. de rescript. lib. 6.* Ideoque nihil interesse dicebant ad effectum essendi de capitulo, an hoc ex iuris communis ordine statuto, vel consuetudine introductum fuerit.

Quinimò quando agitur de interpretatione legis vniuersalis, loquentes de Capitulis Ecclesiarum intelligendum venit, prout vnaquaque Ecclesia accipitur. Lex enim, priuilegia, & similia, potiùs recipiunt interpretationem à consuetudine, & iure particulari, quàm à iure communi, *c. quod dilecto, de consang. & affinit.* Alex. *cons. 9. n. 2. lib. 5.* Ex quibus sequitur, nihil ad propositum facere quod deducitur in contrarium ex eodem Gemin. *in c. fin. n. 6. de praebend. lib. 6.* vbi voluit, quòd si Papa rescribat capitulo de spectantibus ad capitulum, intelligi debere, prout capitulum sumitur de iure communi, non autem iure speciali; quia hæc eius consideratio habet peculiarem suam rationem, cùm enim præsupponat Papam scripsisse pro collatione beneficij ad prouisionem capituli spectante, & sic in casu odioso, & præiudiciali collatoribus; non mirum si intra fines capituli communiter, & de iure communi per Canonicos repræsentari solet. Et hoc referatur iuxta *c. quamuis, el. 1. de rescript. lib. 6.* Felin. *in c. causam quæ. nu. 7. de rescript.* ne aliàs ignoranter, & sic ex defectu intentionis particulari Ecclesiæ consueto voluisset præiudicare. 2

Neque tamen ex eo descendendo ad quæstionem præsentem, inferri potest, quòd Concilium quando statuit modum seruandum in correctione Capituli, restrinxerit se ad Capitulum, prout de iure communi sumitur. Non autem intelligendum sit de illo quod particulari consuetudine Ecclesiæ fuit introductum. Maximè cùm illud Capitulum ex dignitatibus, Canonicis, & Portionariis integris, & dimidiis cōpositum sit proprium, & à Pio IV. per confirmationem concordiæ constitutum, vt benè hîc per informantes. Diuisiones autem allegatæ in causa Alben. iurisdictionis, non percutiunt præsentem casum continentem statutum concordatum, & confirmatum authoritate Apostolica, per quod Portionarij Ecclesiæ Corduben. effecti sunt de Capitulo, etsi ex iuris communis dispositione sint exclusi. Abb. *in c. scriptum, nu. 4. in fin. de elect. & in c. cùm olim. nu. 8.* Et ibi Felin. *nu. 4. de re iudic.* Quare præmissis sublatis, cessare etiam visum fuit quod prætendebatur, iura ad comprobationem præmissorum adducta non esse in forma probanti. 3

ILLVSTRISSIMO D. CARD. PAMPHILIO.

Bononiens. vsusfructus. Lunæ 16. Iunij, 1597.

ARGVMENTVM.

Vsufructu omnium bonorum alicui legato, altero verò vniuersali hærede instituto in proprietate, hæres prædictus non conuenit in vsufructu cum d. legatario.

SVMMARIVM.

Vsufructu omnium bonorum alicui relicto, hæres vniuersaliter institutus, non concurrit in vsufructu cum ipso vsufructuario, num. 1.

Proprietatis mentio vbi sit ad differentiam vsusfructus, intelligitur de nuda proprietate, perinde ac si dictum fuisset, deducto vsufructu, n.2.

Testatoris mens præcipuè attenditur in materia relicti vsusfructus, altero vniuersali hærede instituto, numero 2.

Institutus in vsufructu censetur à testatore prædilectus in eo, altero hæredi vniuersali instituto, n.3.

Fundi legatum non verificatur sine vsufructu, & ideò fundo vni legato, & alteri legato vsufructu eiusdem fundi, ambo legatarij concurrunt in illius fundi vsufructu, num.4.

Hæres potest quis institui in proprietate etiam sine vsufructu, num.4.

Hæres institutus in omnibus bonis, censetur etiam institutus in vsufructu, numer.5.

Clausula, omni meliori modo, *&c. importat idem quod pleno iure, & ideò institutus in bonis pleno iure, censetur institutus non solùm in proprietate, sed etiam in vsufructu, num.5.*

Vna & eadem res non potest diuerso iure censeri. Declara, quando est diuersa ratio, num.7.

DECISIO XXX.

1 VIncentius de signis in suo testamento in omnibus suis bonis hæredes vsufructuarios esse voluit Iuditham suam vxorem, & Laudonicam sororem, quas in prædicto vsufructu in casu obitus alterius earum ad inuicem substituit, & vsufructu durante, & eo extincto hæredem proprietarium in omnibus bonis prædictis instituit Canalium, & post eum filios, & descendentes omni meliori modo, &c. mortuo testatore orta fuit controuersia inter prædictas mulieres vsufructuarias, & hæredem proprietarium super concursu in vsufructu, illáque hodie in Rota proposita, domini vnanimiter resoluerunt hæredem non venire in vsufructu cum prædictis mulieribus in casu de quo agitur. Cùm enim testator apertis verbis vsumfructum à proprietate separauerit, postquam mulieres prædictas hæredes vsufructuarias, Canalium verò hæredem proprietarium fecerit, cessat concursus in vsufructu inter vsufructuarium, & hæredem vniuersalem, qui non datur, vbi alicui relinquitur vsusfructus omnium bonorum, altero verò hæredi vniuersali instituto, Instit. *de vsufruct. in princ. l. vxori meæ, ff. de vsufruct. legat.* Castrens. *consil.* 218. *numer.* 2. *lib.*1. Socin. *consil.*1. *numer.*14. *cum seq. lib.*4. Ruin. *consil.*190. *numer.* 11. *lib.*2. Gozzad. *consil.* 47. *num.* 12. Paris. *consil.* 94. *numer.*33. qui testatur de communi, & *consil.*97. *numer.*19. *lib.*2. Alexand. *consil.*25. *num.*15. *lib.*2. Natt. *consil.* 297. *num.* 2. Pic. *in l. Titia, §. Titia, cùm nuberet, nu.*30. *ff. de leg.*1. Gabriel *cons.* 102. *nu.*3. & illustrissimus Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib.*9. *tit.*6. *n.*17. cum aliis allegat.

2 Quòd maximè procedit in casu de quo agitur, vbi testator relinquendo mulieres vsufructuarias, & Canalium hæredem proprietarium, videtur reliquisse Canalio nudam proprietatem, cùm mentio proprietatis facta ad differentiam vsusfructus intelligatur de nuda proprietate, perinde ac si dictum fuisset, deducto vsufructu: *instit. de vsufruct. in prin. l. si tibi vsusfructus ff. quom. amitt.* Castr. *in l. proprietatis. num.*2. *C. de prob.* latè Accorrambon. *in l. naturaliter. §. nihil commune. num.*23. *ff. de acquir. poss.* Et in istis terminis tradit Albert. *in l. si proprietas, ff. de vsufruct. accresc.* Bald. *in l. cùm quæstio, sub num.*1. *cum seq. com. de leg.* Et fatetur Rimin. sen. *cons.*411. *num.*5. *lib.*3. allegatus pro contraria parte, quòd non fuisset ex mente testatoris, quæ in hac materia potissimùm inspicitur. Paris. *dicto cons.*94. *num.*45. & *cons.*97. *nu.*21. satis colligitur ex eo quòd dictæ mulieres æqualiter, & æquis portionibus in vsufructu hæredes institutas ad inuicem instituit, ita vt si vna ex eis moreretur, altera in prædicto vsufructu succederet, eíque alterius prædefunctæ pars accresceret; quod ostendit voluisse, eas habere integrum vsumfructum absque aliqua cõmunicatione cum hærede proprietario, cuius nullam mentionem fecit in substitutione, prout fecisset, si voluisset, quod ei accresceret etiam pars vsusfructus. *ad l.*1. *§. sin autem ad deficientis. Cod. de caduc. tollen.*

Ex qua etiam substitutione colligitur, mulieres 3
in hoc vsufructu fuisse etiam in hac institutione prædilectas, *l. qui filiabus, in princ. ff. de legat.*1. Bart. *in l. fin. ff. ad Trebel.* Cuius contrarium sequeretur ex concursu hæredis, ex quo vnaquæque ipsarum licèt magis dilecta, minùs tamẽ separatim ex concursu hæredis in vsufructu, quam solus proprietarius, qui licèt minùs dilectus consequeretur integram medietatem vsusfructus, quod esset absurdum. Bart. *in l. Gallus. §. et si parente. ff. de liber. & posthum.* præsertim attenta quantitate ipsius vsusfructus, cuius quarta pars non sufficit pro alimentis, quæ si vxor integra habuisset, instituto hærede filio, multò magis habere debet, instituto hærede extraneo, à quo debebatur integer vsusfructus, vt trad. Doctor. *in dicto. §. Titia cùm nuberet,* vbi Pic. *nu.*30. testatur de communi cum aliis allegatis per informantes.

Non obstat text. *in l. si alij. ff. de vsufructu leg.* quia 4
loquitur in legatis particularibus, in quibus cùm nomen *fundus,* non possit verificari sine vsufructu, *l. Mænius, §. fundi. ff. de leg.*1. non mirum si posteà legando alteri vsumfructum eiusdem fundi, detur concursus, quia eadem res duobus relinquitur. *l. si pluribus. ff. de leg.*1. Quæ ratio cessat, vbi relicto alicui vsufructu omnium bonorum, alter hæres vniuersalis instituitur; cùm hæreditas consistat in iure non abstracto à proprietate, & vsufructu, & possit institutio verificari etiam sine vsufructu. Castrens. *dicto consil.*118. Ruin. *dicto consil.*190. *num.*11. Gabriel *dicto consil.*102. *numer.*5. cum aliis allegatis. Et tanto magis in isto casu, vbi est facta separatio vsusfructus, à proprietate, ex quo vsusfructus vni, alteri proprietas bonorum relicta est, quo casu cessat concursus, cum Canalio non bona, sed nuda illorum proprietas, vti quid separatum ab vsufructu relicta sit. *Instit. de vsufruct. in princip.* quicquid dicendum sit, quando est facta mentio proprietatis implicitè, seu concretiuè sub nomine fundi, *cùm dicta l. si alij, in l. Sempronius. §. fin. ff. de vsuf. uct. leg. & in l. si proprietas. ff. de vsufruct. accresc.* vt declarat Bald. *in dicta l. cùm quando sub num.*1. *& seq.* & Alberic. *in dicta l. si proprietas,* cùm aliis suprà citatis.

Et ex his colligitur responsio ad allegata in contrarium. Nam quod dicitur, propter repetitionem prædictorum bonorum sub institutione hæredis comprehendi etiam vsumfructum, & sic esse locum concursui, ex Rim. sen. *cons.*411. *lib.*2. Ruin. *cons.*40. *lib.*1. & *cons.*165. *volum.*3. non procedit in hoc casu, vbi Canalius non fuit institutus

in

in omnibus bonis,& sic in corporibus hæreditariis cum plena proprietate, quæ comprehendat vsumfructum, sed fuit hæres proprietarius, & sic institutus in sola proprietate absque vsufructu, cùm de ea fiat mentio ad differētiam vsusfructus, qui antea ab ea fuerat expresè separatus, *dicta l.si proprietas*.cum aliis suprà allegatis. Et in hoc casu cessat cōcursus, vt fatetur ipsemet Rim. *dicto cons.* 5.& est intelligēdum. Ruin.*dicto cons.*290. qui mouetur ex eo, quòd sub institutione hæredis in omnibus bonis contineatur etiam vsusfructus, quod dici non potest in hoc casu, vbi Canalius non fuit simpliciter institutus hęres in omnibus bonis, sed fuit tantùm institutus hæres proprietarius, & sic absque vsufructu. Vltra quòd de hac materia valdè dubitat Mant. *dicto tit* 7.*nu*.20.ex eo, quòd ista multiplicatio verborum non necessaria,& ex stylo notariorum apposita, non debet mutare substantiam rei, vt à communi recedatur.

6 Non obstat, quòd per clausulam *omni meliori modo,&c*.quæ idē importat, quod *pleno iure*.Rim. *dicto cons*.190.*n*.19. *lib*.2. institutio intelligatur facta non solùm in proprietate, sed etiam in vsufructu,& sit locus concursui. Alex.*cons*.56.*nu*.2.*lib*.3. Mantic.*dicto tit*.6.*n*.19.quia clausula *omni meliori modo,&c.* non auget, nec ampliat institutionem Canalij, sed tantùm confirmat in illis terminis, prout est facta de hærede proprietario, cùm non operetur vltra modum expressum, vbi stat sine præcedente copula. Felin.*in cap.cùm super,col.penult.de offic.deleg.* Cassad. *decis*.2.*nu*.18.*de appellat.* Paris.*cons*.12. *n*.69.*lib*.1. Paleott. *decis*.114. Achill. *decis.vnic.de verb.signif.* Verall.*decis*.124.*part*.2.*&* 233.*lib*.1. *in manuscrip.* cum vulg.

7 Non obstat, quòd Canalius fuerit institutus in proprietate, durante,& extincto vsufructu, & ideò ex regula vniformis determinationis debeat habere proprietatem cum vsufructu, eo durante sicut eo extincto, quia adest diuersa ratio inter dictos casus, *l.miles.§.pro parte.ff.de leg*.2.Vltra quòd illa verba, *durante vsufructu*, sunt posita ad alium effectum, nempe ad ostendendum, mulieres non fuisse hæredes proprietarias in vita cum onere restituendi post obitum, quod causaret diuersos effectus, iuxta notat.per Bald.*in l.id,quod pauperibus,num*.14. *C.de vsufruct.* & Clar.scilicet, *in l.extraneum,quæst.vltim.C.de hæred.instit.*cum his quæ aliàs latissimè deducta fuerunt in causa Perusina de Alphanis 13.Februarij 1597. coram Orano.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. LANCELLOTTO.

Romana Depositi de Vareriis, Veneris 30. *Octobris* 1598.

ARGVMENTVM.

Mulier soluto matrimonio potest hypothecariè agere pro dotis restitutione contra eum, in cuius manibus depositæ fuerunt pecuniæ dotales, etiam absque aliqua cessione iurium facienda per hæredes mariti, cùm ipsi competant vtiles actiones, & potest etiam agere contra quoscumque debitores mariti.

SVMMARIVM.

Mulier soluto matrimonio potest hypothecariè experiri pro consecutione dotis apud tertium depositæ, numero 1.

Mulieri soluto matrimonio pro restitutione dotis competunt vtiles actiones etiam sine cessione aduersus hæredes mariti, & potest agere contra debitores mariti etiam non facta discussione bonorum illius, numero 2. *&* 3.

Depositi dominium remanet penes disponentem, non autem penes depositarium, num.2.

Obligatio personalis non extenditur vltra personas expressas, num.3.

Dotalis res non dicitur ea, cuius dominium fuit translatum in maritum, num.4.

Retentio datur creditori anteriori, num.5.

Depositarius si non adimpleantur conditiones depositi, non liberatur, num.5.

DECISIO XXXI.

Diacobus Catalanus nuptui tradidit D.Felicem Catalanam eius filiam D. Lucio de Florauantibus cum dote scutorum 5000. & quia hæc dos erat inuestienda per dictum Franciscum Lucij patrem, idem Franciscus constituit eius filium procuratorem ad exigendum à dicto Iacobo scuta tria millia ad computum dictæ dotis, ad effectum, vt dictæ pecuniæ dotales deponerentur penes dictum Hieronymum Varesium pro extinctione trium annorum censuū super casale ipsius Francisci, aliàs impositorum, & vt iis extinctis vnus census in locum extinctorum ad fauorem ipsius, si filius constitueretur, in cuius constitutione specialis mentio fieri deberet pro fundo dotali ipsius Felicis, & pro exactione dotis, cuius mandati vigore Lucius à dicto Iacobo pecunias exegit, easque penes Hieronymum Varesium deposuit, ad effectum prædictum;& D.Hieronymus se obligauit dicto Lucio pecunias prædictas ad dictum effectum restituere, & quòd in earum restitutione se obligauerit. Soluto demum per Lucij mortem matrimonio, factóque loco restitutionis dictæ dotis, egit d.Felix contra dictos hæredes D. Hieronymi Varesij pro consequutione trium millium scutorum prædictorum depositorum.

Et quia dicti hæredes opposuerunt se non teneri ad dictam restitutionem, fuit dubitatum, an d. Felix contra dictos hæredes Hieronymi possit agere, & obtinere in casu de quo agitur, super quo Rota consulta affirmatiuè respondit; quia cùm pro restitutione huius dotis sint obligata omnia bona prædictorum Francisci, & Lucij de Florauantibus, quemadmodum contra eos d.Felix posset agere hypothecariè pro integra consequutione suæ dotis in omnibus bonis dd.de Florauantibus, eodem modo potest eadem actione experiri pro consequutione huiusmodi dotis depositæ apud dictos de Varesiis. 1

Nam ex stipulatione pro restitutione dotis dantur ex æquitate Felici vtiles actiones, etiam sine cessione aduersus hæredes mariti.*in l.vnica.§.videamus.C.de rei vxor.act.& l*.2.*vers.quòd si in*. 2

patris.l.casus, & ibi not. ff.solut.matrim. l.si genero. Cod.de iur.dot. Guid.Papa *quæst.* 325. Ias. §.*fuerat, num.*24. *Inst.de action.* Aym.*cons.*24.*num.*30. Bald. Nouell. *de dot.priuil.priuileg.*23. *&* 24. & eodem modo pro cõsequutione harum pecuniarum depositarum, vti dotalium, quamuis dicti Varesij cum ea non cõtraxerint iuxta dispositionem tex. *in l.si res tuas, Cod.ad exhibend.* & vti contra debitores d.mariti, iuxta dicta per Paris.*cons.*107.*num.* 87. *& seq. lib.*4. Suarez *in l.post rem iudicatam, qu.* 2.*numero* 3. Vincent.de Franc.*decis.*33.*num.*5.etiam non facta discussione patris in eo quod harũ pecuniarum dominium & possessio remaneret penes deponentem, nec in depositarium transierũt. *l.licet*, §.*rei ff.deposit.* Corn.*cons.*39. *num.*2.*lib.*1.

3 Non obstat, quòd obligatio Hyeronimi sit restricta ad personam Lucij, & ideo tanquam personalis non possit extendi vltra personas expressas. *l.quicquid adstringenda. ff.de verbor.oblig.* nec hodie competere Dominæ Felici quæ non est hęres stipulantis, quia hoc procedit quoad directas actiones, sed quoad vtiles, extantibus adhuc pecuniis, secus est, *d.l.si res tuas*, cum aliis.

4 Neque obstat, quòd harum pecuniarum dominium primò fuerat translatum in maritum ex solutione facta per Iacobum, & sic non possit dici dotalis. *l.si res in dotem, de iur. dot. & l.plerumque eod tit.* Paris. *consil.*55. *num.*4. *lib.*1. cùm in ipsum Hieronymum Varesium fuerunt assignatæ, & Alexand.*in l.cum quid, num.*11. *ff.si cert.petat.* Rim. *in consil.*60. *num.*17. *lib.*1. cum aliis allegatis, & propterea non competere d. Felici actionem super tali deposito, non fuit responsum, quòd cùm solutio & depositum huiusmodi fuerit in continenti factum de pecuniis dotalibus ad effectum illos tres census extinguendi, & de eis nouum creandi pro fundo dotali, omnia videntur fuisse correspectiua, & censeri inesse vsque ab initio, neque ex eo quòd tantumdem teneantur priuilegiis depositi non arctentur.

5 Demùm non obstat, quòd dicti Varesij creditores domini de Florauantibus, & ex hac summa iam scuta 1000. fuerint deposita in extinctionem census ex dictis tribus censibus: reliqua verò fuerint computata à dictis de Florauantibus, & propterea detur eis retentio vti prioribus creditoribus. *l.creditor, qui pot.in pig.hab.* & cùm semel sint liberati à Lucio alteri non erant obligati restituere, *l.filiæ*, vbi Castr. *ff.de solut.* cum aliis adductis per informantes, quia cùm Varesius non simpliciter constituat se debitorem Lucij, sed cum illis conditionibus extinguendi tres census, & restituendi censum pro fundo dotali, & non restituendi dictam summam, nisi ad hunc effectum cum interuentu Iacobi, nisi doceat prædicta adimpleuisse, remanet semper obligatus. Hæc enim videtur fuisse principalis intentio, & causa deponendi, vt crearetur census pro fundo dotali ipsius d.Felicis, & propterea iste, vti finis est principaliter inspiciendus, & sic neque tenet liberatio, & excomputatio eidem domino Varesio facta in præiudicium mulieris, sine cuius consensu non poterat depositum ad certum effectum constitutum in aliam causam commutari, sed prædictæ cõditiones ante omnia impleri debent, aliàs non liberaretur. *l.inuito, l.si actore. C.de solut. l.*1.§.*eleganter. l.depositis*, cum aliis latè congestis in causa Romanæ de Theodoris 25. Octobris, & 10. Nouembris, 1593. coram Illustr. Cardinali Blanchetto, & consequenter non prodest extinctio vnius ex dictis tribus censibus, cùm per consumptionem prædictam non sit extinctum depositum; *ad tradit. in l.si procurator. ff. de cond.caus.* & fuit dictum in dictis euictionibus coram Illustrissimo Blanchetto, cùm non fuerit nouus creatus census ad fauorem d. Felicis, nec seruatæ aliæ præcisæ conditiones iuxta formam instrumenti.

R.P.D. LITTA.

Romana census. Lunæ 28. Iunij, 19.

DECISIO XXXII.

*Impressa est apud Marches. de Commiss. tom.*1.*fo.*733. *& apud Zach.de oblig.Cameral.decis.*74.*& apud Duard.de Censib.decis.*256.*& pariter apud Cenc. eod.tract.decis.*256.

REVER. P.D. LITTA.

Amerina legati. Lunæ 5. Iunij, 1599.

ARGVMENTVM.

De restitutione in integrum aduersus non aditam hæreditatem, & infra quadriennium non petita, præsertim per Procuratorem non habentem speciale mandatum, plura notanda, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

*Restitutio in integrum aduersus non aditam hæreditatem concedenda est, num.*1.

*Restitutio in integrum non petita à die scientiæ infra quadriennium, etiam in fauorem Ecclesiæ concedi non debet, num.*2.

Restitutio in integrum tacitè censetur petita per clausulam, super omnibus & singulis ius & iustitiam ministrari, *num.*3.

Restitutio in integrum peti non potest à Procuratore non habente speciale mandatum, num 3 in fine.

DECISIO XXXIII.

PLuries proposita hac causa super difficultate per me excitata in extensione decisionis factæ sub die 10. Nouembris 1597. Domini non fuerunt concordes, sed restrinxerunt difficultatem ipsam ad caput restitutionis in integrum, qua tandem proposita Domini resoluerunt, Ascanio hæredi Victoriæ auiæ paternæ præteritæ in testamento Portiæ neptis suæ competiisse quidem restitutionem in integrum, aduersus illud quòd Victoria omiserit adire hæreditatem illius sibi delatam ab intestato, ex capite ignorantiæ dictæ præteritionis, nec non morte illius impedita, ad text. *in l. Panthonius, ff.de acquir.hæred.* cum aliis relatis per Gomes. *variar.resol.c.*9.*num.*56.

Sed ea nunc minimè iuuari posse, cùm illam Ascanius ipse non petierit in tempore debito, hoc est, infra quadriennium, quo sciuit Portiam decessisse instituto hærede marito, & præterita Victoria auia, cui ipse successit, *in l.superuacuum*

euum. Cod. de tempor. in integr. restit. Ias. *consil.* 10. *num.* 63. *lib.* 2. Rota *decis. de restit. in integrum in nou.* Acchil. *decis.* 6. *eod. tit.* Et quòd elapso solo quadriennio, & non 15. annis, & vltra, prout hoc in casu sequitur à die scientiæ, non sit amplius locus restitutioni in integrum, etiam in fauorem Ecclesiæ, cuius aliàs competiisset, tenuit Rota in vna Florentina bonorum 17. Nouembris 1595. coram Reuerendo Patre Domino meo Pamphilio, & in vna Perusina redintegrationis 29. Aprilis 1596. coram Reuerendo Patre Domino Pegna.

3 Et ad illud, quòd virtualiter videatur petita per Procuratorem Ascanij mediante clausula illa in fine libelli apposita, *& petiit super omnibus, & singulis ius & iustitiam ministrari*, cuius natura est comprehendere sub se omne remedium competens iuribus hîc allegatis per informantes pro Ascanio, quibus addi potest Ias. *in §. omnium. nu.* 149. *Instit. de act.* fuit responsum, quòd Ascanij Procurator in dicto iudicio dixit testamentum nullum iure directo, & non per viam restitutionis in integrum, nec ipsa restitutio in integrum in consequentiam dicti iudicij veniebat, sed principaliter debebat intentari, pro qua etiam obtinenda, requirebatur speciale mandatum. Cassad. *decis. in fin. de procurat.* Couar. *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 6. quod cum factum non fuerit, nec fieri potuerit vigore generalis mandati, ideo, &c.

R. P. D. LITTA.

Romana de Ropolis. Lunæ 5. *Iunij*, 1599.

ARGVMENTVM.

Agitur de iustificatione quarundam partitarum, & examinantur deducta pro iustificatione.

SVMMARIVM.

Confessio præualet aliis probationibus, num. 1.
Hæres non potest impugnare confessionem defuncti, numero 1.
Iactare suum nemo præsumitur, num. 3.
Identitas duabus demonstrationibus probatur, nu. 3.
Tutor potest agnoscendo bonam fidem soluere debitum pupilli, num. 4.

DECISIO XXXIV.

1 PRætendente Ioanne Maria Reprobo duas partitas, de quibus in dubio extractas ex libro Tutorum, non iustificari, quarum prima est ducatorum 200. auri de Camera, constituens summam scutorum monetæ Vrbis 237. & 18. Secunda verò est ducat. Regni 265. & 16. constituens summam scutorum monetę Vrbis 248. & 72. Domini tenuerunt, ambas partitas satis superque iustificari; Nam in instrumento Ioannis Vincentij Ropoli legitur, quòd ipse erat debitor mercatorum Neapolis suorum correspondalium longè maioris; quo fit, vt respectu debiti ipsius testatoris dictæ partitæ satis videantur iustificari ex propria confessione testatoris, quia nulla maior probatio dari potest, *l. cùm te. Cod. de transact. l. generaliter. Cod. de non num. pecun.* Bald. *consil.* 192. *num.* 8. & Aym. *cons.* 61. *num.* 3. & hanc confessionem impugnare minimè potest Ioannes Maria, cùm sit hæres illius, *Vulgat. l. cùm à matre. ff. de rei vendicat.*

Et quod in specie esset debitor Cimini & Cosnedi, ad quorum commodum persoluta fuerat dicta partita deducitur, quia debitum in genere confessatum per testatorem, est longè maioris summæ. Secundò, quia testator viuens acceptauit literas cambij primæ partitæ, & in dicto suo testamento vnum ex tutoribus constitutis rogauit, vt illas solueret. Tertiò, quia in confesso est apud partes dictas Ciminum, & Cosnedum fuisse correspondales ipsius testatoris facto, quia ex computis per dictos Ciminum, & Cosnedum ipsi Vincentio, & post eius obitum, tutoribus ipsis transmissis, quam ex partitis diuersarum mercium, & crediti remanentis prædictorum adnotatis per ipsummet testatorem in quodam suo libellulo apparet, creditum prædictorum verum ascendere ad quantitatem contentam in dictis duabus partitis, vltra quòd verisimile non est, quòd vbi præfatus Ciminus, & Cosnedus verè creditores non fuissent tantæ summæ pecuniarum voluissent literas cambij, quarum vigore editæ fuerunt dictæ partitæ transmittere, hîc soluendas ad ipsorum commodum, & incommodum dicti Vincentij, & hæredis illius, *ad text. in l. merito, ff. de probat.* nec verisimile, quòd vbi Vincentius tantæ summæ verus debitor non fuisset, voluerint tutores dictis literis complementum hoc pro suo suum iactando, *ad text. in l. cùm de indebito. ff. de probat.*

Nec verum est, quòd pro parte Ioannis Mariæ Ropoli prætendatur primam partitam non correspondere debito literarum cambij enunciato in testamento Vincentij, siquidem quia summa correspondet cum ducatis 200. auri de Camera constituant eandem summam, & illud etiam correspondeat, quòd debebat solui per literas cambij ipsi testatori directas per dominos Ciminum, & Cosnedum. Vnde meritò istæ duæ demonstrationes sufficere debent pro ostendenda identitate, ad not. per Bart. *in l. demonstratio falsa, numero* 14. *ff. de condit. & demonstrat.* cum aliis cum Socin. *consil.* 28. *numer.* 6. *vers. non obstat, lib.* 3. vltra quòd cùm dictas literas non soluerit testator ipso morte interceptus, sed illas reliquerit soluendas per tutores in testamento filio suo infanti datos, plusquàm verisimilis redditur solutio, & identitas dictæ partitæ. 3

Et ad deducta per informantes pro eodem Ioanne Maria circa secundam partitam, quòd scilicet literæ cambij, quarum occasione edita fuit dicta partita, fuerunt acceptatæ per ipsos tutores, & non per Vincentium, qui tunc temporis mortuus erat, fuit responsum, quòd cùm dictæ literæ cambij concernerent debitum ipsius Vincentij testatoris, & consequenter hæredis illius, potuerunt tutores agnoscere bonam fidem, soluendo Pupilli debitum, *ad text. in l. quoties, §. sicut in fin. ff. de administrat. tut.* nec debitum ipsius testatoris stantibus supradictis potest aliquo modo tergiuersari. Ideo, &c. 4

Et certè cùm fumus aliquis in contrarium non detur, & probitas vitæ, ac summa integritas ipsius Francisci Rotæ sit Dominis nota, nec ex

libro tutelari appareat maiorem summam mercatoribus Neapolitanis per tutores ipsos fuisse persolutas, quàm testator in suo testamento fassus est debere, consequens est dicere, iustificationem prædictarum partitarum, non ex vno, sed ex pluribus deductam, non posse absque suspicione calumniæ impugnari; maximè cùm vsque in hodiernum diem Ioannes Maria non fuerit ab aliquo pretenso dicti Ioannis Vincentij authoris sui Neapolitano creditore occasione prædicta molestatus, & sic occasione debiti confessati per ipsummet testatorem, in suo testamento, quod modo impugnari potest, vulg. iuribus.

R.P.D. LITTA.

Romana liquidationis dotis. Veneris 26. Nouembris 1599.

ARGVMENTVM.

Colligitur ex Summario.

SVMMARIVM.

Instrumentum euidentem facit probationem, num. 1.
Solutio censetur facta in causam præcedentis obligationis, num. 1.
Identitas rei probatur ex duabus demonstrationibus, num. 1.
Hæres per aditionem hæreditatis contrahit cum creditoribus hæreditariis, num. 2.

DECISIO XXXV.

IOannes Dominicus Bonasonus de anno 1571. promisit tradere nuptui Sebastiano de Remediis Olympiam filiam suam cum dote scutorum 600. & Sebastianus versa vice promisit dictā dotem augere per summam scutorum 200. factáque fuerunt alia pacta inter prædictos. Verùm matrimonio adhuc non sequuto decessit Ioannes Dominicus, quapropter Sebastianus recusabat Dominam Olympiam ducere in vxorem. Hinc vt effectuaretur prædictum matrimonium, Elisabetha soror dicti Ioannis Dominici promisit dicto Sebastiano dare in dotem dictæ Olympiæ de suo scuta 400. soluenda partim in vita, & partim post obitum ipsius Elisabethæ, quam dotem Sebastianus acceptauit sine præiudicio dotis scutorum 600. aliàs promissæ per Ioannem Dominicum patrem dictæ Olympiæ, & ita matrimonium cum dicta Olympia consummauit. Habebat iste Sebastianus de dicto tempore duas filias naturales, Bernardinam, scilicet, & Isabellam, quibus assignauit super omnibus suis bonis scuta 200. pro qualibet filia pro eis maritandis, seu in aliquo Monasterio collocandis ad earundem filiarum libitum; & tempore quo nuptui traditæ fuerint, vel in Monasterio collocatæ liberæ, &c. cum pacto quòd in euentum, in quem aliqua ipsarum decesserit, altera viuens succedat. His stantibus decessit Bernardina innupta, & Sebastianus pater illius, relictis post se Liuia filia sua legitima, & naturali, suscepta ex dicta Olympia: & cùm Olympia, tam nomine suo, quàm nomine Liuiæ filiæ suæ occupasset omnia bona dicti Sebastiani, prætendens inter cætera, illa non sufficere pro satisfactione suæ dotis, & lucri dotalis, & Isabella prætendat consequi super dictis bonis scuta 200. sibi assignata in dotem per Sebastianum, necnon, & alia scuta 200. assignata per eundem Bernardinæ sorori suæ, cui ipsa fuit substituta, & neget dotem Olympiæ solutam Sebastiano, esse tantæ summæ, prout ex aduerso prætenditur. Hinc meritò emanauit dubium, ad quam summam probetur ascendere dotem Olympiæ solutam Sebastiano.

Et Domini vtraque parte informante resolue- 1 runt eam probari ascendere ad summam scutorum 400. tantùm cùm ex instrumento rogato sub die 3. Februarij 1575. tum denique ex instrumento recepto sub die 26. Februarij 1597. Quæ instrumēta euidentem dictæ tantùm solutionis probationem constituūt ad *text. in c. cùm olim de verb. significat. in c. licet causam*, vbi Doct. hoc notant. *ff. de probat. & in l. fin. vbi gloss.* 1. *C. de reb. cred.* Nec eam maioris summæ censeri debere dixerunt Domini, ex partitis, quibus nititur Olympia extractis, vt prætenditur ex quodam libro dicti q. Sebastiani, siquidem quia negari non potest, quin quatuor illæ partitæ situatæ in summario Isabellæ sub num. 5. constituente summam scutorum 253. sint comprehensæ in instrumento illo recepto sub die 26. Februarij 1597. quod conuincitur, tum ex eo, quòd solutio earum cantat de tempore, quo viuebat Elisabetha. Item ab ea, & Mariotto marito illius, quò fit, vt facta omnino intelligi debeat in causam pręcedentis suę obligationis, secundùm Bart. *in l. triticum ff. de verb. oblig.* quem sequitur Surd. *decis.* 30. *num.* 19. maximè cùm tunc temporis nulla subesset obligatio prædictorum, quàm illa de qua loquitur illud instrumentum. Tum etiam ex eo, quòd omnes illæ quatuor partitæ simul calculatæ constituunt eandem summam, quæ continetur in dicto instrumento, fit etiam expressa quictantia de apparamentis in dicto instrumento, & vltima partita loquitur de apparamentis, & in dicto instrumento fit etiam expressa quictantia de apparamentis. Vnde si duæ demonstrationes sufficiunt ad probandam identitatem rei secundùm Bart. *in l. demonstratio falsa, num.* 14. *& seq. de condit. & demonstrat.* cuius opinionem sequitur Alexand. *consil.* 135. *numer.* 5. *lib.* 1. *consil.* 38. *num.* 2. *lib.* 5. Ruin. *cons.* 115. *numer.* 11. *lib.* 5. Socin. sen. *consil.* 89. *num.* 1. *lib.* 1. & approbauit Rota in illa ciuitatis Castelli bonorum 27. Martij 1596. coram Reuerendo Patre Domino Pamphilio, & in aliis pluribus causis. A fortiori concludendum est ex supradictis pluribus demonstrationibus satis supérque constare, rem ita se habere, prout dictum est.

Nec obstat quòd instrumentum loquatur de pecunia numerata, quia talis expressio sæpè fit pro maiori cautela illius, qui aliter, & alio tempore aliquid soluit, & numeratio in actu stipulationis fit non realiter, sed per apparentiam, & vt dicitur *per mostra*.

Quo verò ad alias partitas per Ioannem Domi- 2 nicum solutas à mense Decembris 1575. citra, & sic per obitum Elisabethæ, cuius hæres ipsa fuit, dixerunt Domini, illas censeri debere comprehensas in illo secundo instrumento quictantiæ de recepto sub die 26. Februarij 1579.

Tum

Tum quia Ioannes Dominicus statim adita hæreditate Elisabethæ fuit effectus debitor residui dictæ dotis scutorum 400. per Elisabetham promissæ *ad text.in §.post mortem Instit. de inutil.stipulat.in l.1.& per totum tit.ff.vt act.ad hæred.& contra hæred.* Vnde meritò dictæ solutiones intelligi debent factæ in dictam causam, vti factæ de bonis defunctæ debitricis, & quæ effici non potuerunt bona ipsius hæredis, nisi postquàm ipse defuncti debita persoluerit, *ad tex.in l.subsignatũ.ff.de verb. significat.* maximè quia verisimile non est, quòd cùm Ioannes Dominicus dictas pecunias soluisset in causam propriæ obligationis, non procurasset habere quictantiam, prout fecit, dum residuum dictæ dotis soluit, vti hæres Elisabethæ, *ad text.in l.cùm de indebito.ff.de probat.*

Nec refert quòd summa dictarum partitarum simul coaceruata non correspondeat summæ de qua in dicto instrumento, sed minor sit, quia non repugnat, quòd minor summa comprehẽdatur in maiore, & cum residuum illius debiti cum fructibus fuerit solutum realiter in actu ipsius stipulationis, non mirum si in dicto instrumento apponantur illa verba *in pecunia numerata.* quæ etiam vt dictum est, solent quandoque apponi *ficta*, & vt dicitur *vna mostra*, pro maiori cautione debitoris, qui iam realiter soluit ferè totum, quod debet in fide creditoris, ne alio tempore cogatur ipse realiter docere de solutione prædicta.

REVER. P.D. IVSTO.

Romana Spolij. Lunæ 21. *Februarij* 1600.

ARGVMENTVM.

Spoliatus à iudice nulliter procedente restituendus est, & exequutio debiti excessiua in parte, quamuis minima, in totum reuocatur.

SVMMARIVM.

Iudex nulliter procedens, dicitur agere vt priuatus, & non vt Iudex, nu.1.in fine, & num.2.

Iudex nulliter procedendo dicitur spoliare, & spoliatus à Iudice restituendus est, num.2.

Decretum, seu exequutio facta in maiori summa, ea quæ debetur, est nulla, etiam quòd excessus sit in minimo, num.3.& 4.

DECISIO XXXVI.

1 Decretum exequutionis A.C. in fauorem D. Tiberij Ceuli contra Acalicinum fuit nullum tanquam factũ vltra debitum, & consequenter ex falsa causa secundùm doctr. Bart.*in l.Fulcinius, §.Prætor ait.ff.quib.ex caus.in possess.eatur*, cum allegat.per Ruin.*cons.*160.*nu.*26.*col.*2. Quod procedit etiam si sit interpositum, partim pro vera, partim pro falsa causa, quia est indiuiduum; Bart. Castr.& alij.*in l.si non sortem.§.si censum.C.de cond. indeb.* & hanc sententiam passim sequuta est Rota, vt dicitur in decis. bon.mem. Bubali Salamantis pensionis 9.Maij, 1583. in qua aliæ decisiones allegantur, & vltimo loco resolutum fuit, coram bon.mem. Orano in causa Asiliens.subhastationis 15.Nouembris 1596. ex quibus patet, in consequẽtiam, nullam esse exequutionem, ac deinde subhastationem & deliberationem, tanquam venientes à radice infecta, quoniam omnia processerunt de facto, & non de iure, cùm Iudex nulliter procedẽs dicatur agere vt priuatus, non vt iudex. Card. *in Clem.§.fin.in fin.de celebrat miss.* cum adduct.per Aym.*cons.*352.*n.*3.*vers.& in isto casu.*

Et de his concluserunt Domini intrare spolium ad effectum, vt Maluicinus restituatur ad suam pristinam possessionem, quia Iudex non ritè, & rectè procedendo spoliat.*c.conquerentem, de restit.spoliat.* Oldrad. *cons.*227. & hoc influit in quemcunque accipientem possessionem prætextu decreti nullius, quia Iudicis authoritas nõ eximit ab incursu pœnarum ciuilium. Bart. *cons.*91.*nu.*4. Anchar. *cons.*33.& *cons.*170.*num.*5. Socin.*cons.*155. *nu.*19.*lib.*2. Fel.*in c.cùm causa.num.*3.*de off.deleg.* & est materia text.*in l.meminerint*, & ibi Doctor. *C. vnde vi.* imò d. Dominus Tiberius tenetur ad restitutionem, si in deliberatione interposita est persona Rubertini, quæ eadem reputatur. *l.libertus.ff.si quid in fraud.patr.* vel restituere tenetur ipse Rubertinus tertius possessor. Fulgos. *cons.*136. *num.*1.& 172.*num.*2.& 190. *in fine.* 2

Nec obstat, quòd excessus videatur esse in parua summa. Cùm enim prætenderentur scuta 2132. fuit obtentum decretum cum inde scutis pro D. 2236. quoniam omissis pro nunc, quæ deducuntur per Maluacinum contra prætensum creditum, respondebatur decretum annullari, etiam si concedatur in minimo. Ias.*in d.l.in sortem. §.si centum.nu.*2.& fuit dictum in allegat. decis. Assisiens. Et non est, quia non solùm consideratur excessus; sed damnum quod prouenit debitori ex nulla, & iniusta deliberatione, vel adiudicatione. 3

Et in hoc casu tanto magis moti fuerunt Domini, quia fuerunt etiam capta mobilia, & residuum pretij deliberationis vltra prætensam quãtitatem, D.Tiberius propria authoritate recepit de manu Cursoris, præsupponens aliam crediti causam. Ex quo patet, semper de facto processisse, non de iure. Quicquid autem sequutum fuerit ex decreto nulliter interposito ex facto, contra Maluicinum est nullum, tanquam facta vltra debitum exactione debiti. Alex.*in l.à Diuo Pio.§.in venditione, num.*5.& 161.Ias.*num.*12.*ff.de re iud.* Et ita fuit decisum. 4

ILLVSTRISSIMO D. CARD. MILLINO.

Romana Pecudum. Mercurij 24. *Maij*, 1600.

DECISIO XXXVII.

Impressa est hæc decisio in 4.*part.diuers.deci.*230.*adest etiam penes Pacif.de Saluian.Interdecto decis.*126. *Et decisio in eadem causa sub die* 26. *Iunij* 1596. *coram bo.mem.Gyps. quæ hic reuocatur, impress. habes in par.*4.*diuers.decis.*132.*& est replicata in ead.par.decis.*745 *& dicta decisio fuit etiam antea reuocata coram eodem Gypsio sub die* 24. *April.* 1598. *impressa est apud Pacif. dict. tract. de Saluiano, decis.* 125.

REVERENDISSIMO P. D. IVSTO.

Tridentina Census. Veneris 26. *Maij* 1600.

DECISIO XXXVIII.

*Impressa est hæc decisio penes Cenc.de cens.*138.

REVERENDISSIMO P.D.
DAMASCENO.

Aßisiens. Canonicatus. Lunæ 14. *Iunij* 1600.

ARGVMENTVM.

De quasi possessione conferendi beneficia, quomodo acquiratur, & quomodo etiam probetur, non contemnenda decisio.

SVMMARIVM.

Quasi possessio conferendi beneficia sufficit, quando agitur inter prouisos, quis eorum debeat præferri, secus si agatur inter Episcopum, & Capitulum, num. 1 *&* 2.

*Quasi possessio conferendi beneficia acquiritur ex vnico collationis actu.n.*2.

*Quasi possessio conferendi beneficia probatur per testes super eadem collatione deponentes, secus si deponerent super iure, videlicet, dicendo ad quem pertinet collatio, n.*3.

*Quasi possessio conferendi beneficia probatur ex prouisionibus factis per obitum beneficiati,n.*4.

Verba, Ad Episcopum spectare,*important ad ipsum solum Episcopum,n.*5.

*Vniuersale verbum comprehendit omnem speciem sub vniuersalitate comprehensam, nu.*5.

*Quasi possessio conferendi beneficia acquiritur ex sola scientia,& patientia illius, de cuius interesse, agitur. nu.*6.

Attẽtare non dicitur qui suã possessionẽ continuat,n 7.

*Quasi possessio conferendi beneficia non acquiritur per collationem sine effectuatione, nu.*8.

*Quasi possessio conferendi beneficia probata per collationem vnius beneficij extenditur ad omnia alia beneficia eiusdem speciei, n.*9.

Causa actus magis attenditur, quàm ipse,actus. nu. 9. *in fin.*

DECISIO XXXIX.

1 FVit per Dominos vnanimiter conclusum, intrare alternatiuam in Canonicatu, de quo controuertitur, quia non hîc agitur inter Episcopum,& Capitulum super iure conferendi,sed inter ipsos prouisos; quo casu attenditur sola quasi possessio collatoris,iuxta doctr. Calder.*cons.*23.*de præbend.* quam Rota sequitur *dec.*49. *de rescrip. in antiquis.* Put.*dec.*206.*lib.*1.Mohed. *dec.*8. *de priuil.* Thom. de Than. *dec.*3. & vltimò coram R.P.D. meo Pamphilio in causa Vinentina Beneficij sancti Martini Veneris 19.Nouembris 1599.

2 Vnde superfluum visum fuit, ingredi quæstionem:an probaretur præscriptio quadragenaria,& nunquid talis probatio esset necessaria nec ne: cum similibus; quia in proposito casu sufficit quasi possessio, *iuribus supra allegatis,* & illa vnico actu acquiritur, *c.cum Ecclesia Sutrina:* vbi Gloss. *in verb.trium.*Abb.*num.*22. Rip.qui de communi. *num.*91.*de causis posses.& propr.*Alex.*cons.*74.*nu.*16. *li.*4.Dec.*cons.*134.*n.*1.Et fuit resolutum in vna Hispalensi iuris notandi 6.Febr.1576. corã Cãtuuio.

3 Dictam verò quasi possessionem Episcopi liberè conferendi in suis mensibus benè probant testes pro parte Mariani examinati; explicitè deponentes Episcopos pro tempore absque vlla participatione Capituli contulisse Canonicatus Ecclesiæ Aßisiensis, & tales prouisiones fuisse effectum sortitas. Nec est verum,quòd isti testes deponant de iis, quæ sunt iuris, quia id verum esset si deponerent, collationem pertinere ad Episcopum, secùs quando deponunt de quasi possessione conferendi, quæ benè potest probari per testes, *c.cùm Ecclesia Sutrina.* vbi Rip. *nu.*76.*de caus. poss.& propr.*

4 Secundò probatur dicta quasi possessio ex pluribus collationibus factis per solos Episcopos pro tempore existentes, quarum copia datur in summario Mariani, & benè probatur assequutio Canonicatuum vigore dictarum collationum, tum ex aliquibus prouisionibus factis per obitum eorundem, *ad cons.*229. Oldrad.*n.*2. Et fuit dictum in illa Cæsaraug. Capellaniæ 4.Maij 1575. coram R.P.D. Seraphino, tum ex instrumentis possessionis captæ illarum vigore.

5 Non obstant quæ in contrarium adducuntur. Et primò quòd Episcopus conferendo conseruauerit simultaneam cum Capitulo: nam, vt explicitè deponunt testes, pro parte Mariani examinati Capitulum non prætendebat simultaneam, sed preuentionem in conferendo. Vnde cessat obiectum, cessat etiam difficultas, quia in aliquibus collationibus,quę dantur, dicitur collationem ad Episcopum spectare, quod significat ad ipsum solùm,Gloss.*ib.c.cum illis.§.si verò in verb.cum alio in fin.de præbend.in* 6. facit text. *in cap.nouit.* ibi *cuius cognitio ad ipsum spectat, de iudic.* In aliquibus autem aliis collationibus adest clausula, *Omnimodam,* quæ significat plenariè, & est verbum vniuersale, & aptum comprehendere omnem speciem prouisionis. Glos. *in Clem.*1. *in verb.omnimodam.de for.compet.* Gemin.*cons.*15 *nu.*3. Soc.*cons.*43. *num.*12.*lib.*4. quare tenorem non negauit Capitulum, cùm illarum vigore tradiderit possessionem, *adnot.in l.non est forendus.ff.de transact.*

6 Quare cùm nedum scientia, ac patientia, quæ sola sufficeret ad admittendam quasi possessionem. Bald.*in l.*2.*n.*48. *C.de seruit.& acq.* Dec.*cons.*126.*in fin.* sed etiam factum proprium interuenerit,meritò Capitulum nullam amplius potest prętendere quasi possessionem. Soc. *in l.rem, quæ nobis num.*8. *vers.infertur.ff de acquir.poss.* Decius *in cons.*302. Paris.*cons.*1.*num.*164 *part.*1.Cassad.*decis.*4.*de restit.spol.n.*6. Ex quo colligitur & aliud obiectum. quòd fuerit requisita prohibitio, cùm simus in statu negatiuo, quia propterea excluduntur alij modi acquirendi talem quasi possessionem prout isti sunt, & alij fuerunt aliàs considerati in causa Hostiens.littoris Maij 20.Decemb. 1574. coram Rubeo.

7 Non obstat lis mota per Capitulum de anno 1571. Primò quia lis non erat super collatione Canonicatuum, sed super deputatione Canonicorum ad effectum administrationis fabricæ. Et in omnem euentum Episcopus erat prior in quasi possessione conferendi. Vnde continuando non potest dici quòd acceptauerit. Gloss.magna *in c. non solùm post med. vers. dicit etiam de appell. in* 6. Felyn. *in c.dilecti.num.*17.*de maior.& obed.*Paris.*in consi.vltim.lib* 4.*n.*14. Caputaq.*dec.*51.*n.*2.*part.*1.

8 Nec refragatur particularis quasi possessio Canonicatus,de quo agitur,acquisita per Capitulum ex collatione facta vsque de ann.1528. Hieronymo Scalono, & quod Canonicus non mutauit statum, ex quo de eo semper fuit posteà per Se-

dem Apostolicam facta prouisio. Primò quia non constat de illius effectuatione, stante quòd Scalonus obtinuit alios titulos, & quatenus constaret de adeptione possessionis, non satis probatur cuius tituli vigore possideret. Vnde talis collatio sine effectuatione non probat quasi possessionem, Cald. *cons.12. de iur. patr.* Innoc. *in c.2. nu.2. & ibi* Abb. *in fi. de restit. in integr.* Dec. *cons.125. in prin. 129. nu.3.* Put. *dec.136. n.3. lib.3.* Caputaq. *dec.132. & 338. par.2.*

9 Præterea considerabant Domini, quòd Capitulum non habebat nec particularem intentionem, nec causam super dicto Canonicatu. Quare cum causa esset vniuersalis, Episcopus acquirendo quasi possessionem in cæteris, adeptus & illam fuit, quòd ad hunc Canonicatum sub eadem specie contentum. Soc. *cons.3. n.4. lib.1.* Crauet. *in cons.55. n.1. vers. sed respondeo.* Et fuit dictum in vna Hispalen. iuris votandi 6. Februarij 1376. coram Canutio. Simile videmus in quasi possessione iuris conferendi, quæ extenditur ad beneficia nouiter erecta, vt fuit resolutum coram Cantuuio in eadem Hispalen. iuris votandi. Attenditur enim magis causa actus, quàm ipse actus. Bald. *in l.1 nu. 24. vers. iudic. de emancipat. lib.* Crauett. *in cons.75. num.15.*

10 Ex quibus tollitur & aliud, quod dicebatur ex possessione vnius actus non inferri ad possessionem alterius, in cuius possessione alter extitit. Tum quia non benè constat de quasi possessione Capituli in conferendo hoc Canonicatu, tum etiam quia quatenus de illa constaret, procederet conclusio, si Capitulum prætendisset quasi possessionem particularem. Verùm cùm niteretur vniuersali; sicut vnico actu acquiritur quasi possessio vniuersalis iuribus suprà allegatis, pari ratione ex vnico actu contrario quasi possessio in omnibus debet amitti, *arg. l. nihil tam naturale*, cum ibi notat. *de reg. iur.*

11 Quo verò ad alias collationes factas per Capitulum aliæ caruerunt effectu, aliæ non sunt veræ collationes; & quod tollit omnem scrupulum, collationes Episcopi sunt posteriores, quod sufficit ad effectum, de quo agitur, in quo vltimus tantùm status attenditur, iuribus suprà allegatis.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana domus de Cupis. Veneris 10. *Nouembris*, 1600.

DECISIO XL.

Impressa habetur hæc decisio apud Pacif. de Saluian. interdict. decis. 110. & apud Pic. ad Statut. Vrb. lib. 1. c. 151. decis. 42.

REVERENDISSIMO P. D. COCCINO.

Romana Legati della Porta, die 3. *Decembris* 1601.

DECISIO XLI.

Impressa est inter decisiones eiusdem auditoris, decis. 48.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Lunens. Sarzanens. Capellæ. Mercurij 5. *Decembris* 1601.

ARGVMENTVM.

Præsentatus à duobus patronis vnam ex præsentationibus ad eius fauorem factis eligere debet, & per prosequutionem vnius, alteri renunciare censetur, nisi iustam habuerit ignorantiam, ad quem ius restituendi pertineret, & quando ex iusta ignorantia esse dicatur.

SVMMARIVM.

Præsentatus à duobus, per prosequutionem secundæ præsentationis censetur renunciasse primæ, nu.1.

Præsentatio facta coram non habente ius instituendi, non suffragatur præsentato, nu.1.

Meum quod est, amplius meum fieri non potest, n.2.

Præsentatus à duobus patronis vnam præsentationem eligere debet, num.2. & per tot. Vbi pluribus modis declaratur hæc conclusio.

Præsentatus à duobus non tenetur eligere vnam præsentationem, quando habet iustam ignorantiam, ad quem pertineat ius instituendi, nu.2. & per totam decisionem. Vbi etiam quando dicatur iusta ignorantia.

Iurispatronatus institutio de iure ad Episcopum pertinet, nisi ex consuetudine, aut alio capite ad alium inferiorem pertineat, n.2. & n.3.

Ignorantia facti non excusat, nisi quatenus fuerit causata à suo aduersario, nu.2. in fine.

Ignorantia iuris tertij excusat ignorantem, num.3. Vbi præsertim quando est probabilis.

Alteri per alterũ præiudiciũ causari nõ debet. n.5. in fi.

Patroni quãdo inter eos oritur differentia super præsentatione alicuius, si infra quatuor menses non præsentauerunt, collatio est deuoluta ad Episcopum, declara, vt n.6. Vbi etiam de materia.

DECISIO XLII.

SVb die quarta Iulij præsentis anni fuit coram me resolutum, Andream Caleuum esse instituendum, non obstante præcipuo obiecto quod contra illum fiebat, quòd ipse ex duabus præsentationibus de se factis neutram prosequi posset. Non primam factam coram Episcopo, quia per prosequutiones secundæ factæ coram Capitulo illi renunciatum erat iuxta dispositionem *text. in c. vt quis duas in fi. de elect. in 6.* cuius dispositio habet locũ, & in præsentatione Lambert. *de iur. patr. lib.2. part.2. q.5. art.3. nu.10.* Non secundum factum coram Capitulo, quia non probabat ius instituendi pertinere ad Capitulum, cùm alias præsentatio facta coram non habente ius instituendi non suffragetur; vt concludit Lambert. post alios quos allegat *tract. de iur. patr. lib.2. part.2.4. q. in princ.*

Nõ denique ambas simul, cùm ex prædictis, tũ ex alio, nempe quia ius non potest competere ex ambabus, iuxta regulam, Quod meum est, meum amplius fieri non potest. Vnde ne contingeret institutionem, quæ venit ad instar sententiæ fieri super incerto, erat necessarium vnum eligere: *per d.* 2

text. in c.vt quis duas, & declarat Lap. *alleg.8. nu. 4.& 132.n.2.* fundamentum autem propter quod tunc censuit Rota non esse locum dispositioni *d. c.vt quis duas.* dum dicit per prosequutionem vnius, illam censeri electam, & ad alteram non dari regressum, fuit iusta ignorantia quam habuit Caleuus, ad quem pertineret ius instituendi, prę-stante, veniebat excusandus à mala electione, iuxta distinctionem Gloss. *in d.c.vt quis duas verb.eligere.* Verùm proposito per me iterum eodem dubio, multa fuerunt opposita per Informantes pro Saluago contra dictum fundamentum, & in primis quod Gloss. loquitur de errore facti, Caleuus autem errauit in iure, omittendo præsentationem factam coram Capitulo. Et hoc, quia de iure communi institutio pertinet ad Episcopum, *c.omnes Basilicæ 16.q.7.* Vnde talis ignorantia iuris non debebat sibi suffragari, vt sunt iura vulgaria, & in terminis fuit allegatus Lamber. *de iur.patr.art.24. q.p.2.lib.2.* Secundò fuit dictum quòd & quatenus esset ignorantia facti nihilominus non poterat suffragari Caleuo, nisi quatenus fuisset causata à suo aduersario, vt innuit Gloss. per iura quæ allego nempe *l.1.§.quis autem.ff.quor. legat.* Tertiò, quòd quatenus esset locus iustæ ignorantiæ, id erat intelligendum ad effectum, vt Caleuus posset supersedere in electione, vt loquitur Gloss. non autem ad effectum, vt si ille nimis properans elegisset excusetur à mala electione. Quibus non obstantibus, Rota sterit in decisis.

3 Ad primum obiectum fuit responsum, quòd licèt de iure communi institutio spectet ad Episcopum, *d.c.omnes Basilicæ*, nihilominus ius non resistit, quin ex consuetudine, aut alio capite possit pertinere ad inferiorem. Lamber. *lib.2.p.2.q.4.art.4.* Vnde difficultas communis consistit in hoc, An Caleuus habuerit iustam causam dubitandi, quòd collatio spectaret ad Capitulum, quia si habuit iustam causam, siue illam appellemus ignorantiã facti, siue non faciendo, cum habuerit ignorantiam iuris tertij, venit Caleuus excusandus, vt de ignorantia iuris valdè dubij, tradit Corn. *cons.181. n.17.vol.3.* post alios quos allegat. Et in specie admittit Lamber. *d.art.24 ex aduerso alleg.sub nu.2.* & clariùs *sub num.4.in princ.* dum restringit dictum suum ad ignorantiam iuris crassam, & supinam; & sic nullo facti errore causatam. In proposito verò casu satis iustam errandi causam visus fuit habuisse Caleuus ex pluribus, nempe quòd alij prætensi patroni præsentarant coram Capitulo; quod Capitulum Saluago fecit collationem, quòd idem Capitulum in eadem diœcesi habet collationem aliorum beneficiorum. Quæ omnia saltem simul vnita faciunt probabilem ignorantiam, quæ sufficit in materia excusationis. Abb. *in c.cùm olim.n. 18.vers.secùs, de re iud.*

4 Ad secundum obiectum fuit responsum, glossam tantùm cõsiderasse casus, nempe factum proprium, & factum alienum. Et licèt dum loquitur de facto alieno allegauerit iura loquẽtia in ignorãtia causata ex facto aduersarij, id fuisse per modum exempli, non restrictionis. Et sufficere, quod eligenti non possit imputari, vt ipsamet gloss. declarat *in c.Abb. verb. dominij, vers. alij diuisit quod vbi actor.de re iud.in 6.vbi alleg.eand.l.1. ff.quor.legat.* & sufficit ad effectum euitandi pœnam *d.c. vt quis duas.* quòd ignorantia sit tolerabilis, *vt per gloss.ibid.* & post eam Io.Andr. *verb.tolerabilis.*

Ad tertium obiectum fuit dictum, glossam, dum dicit, actorem non teneri eligere, non loqui ad effectum vt teneatur expectare, sed ad effectum vt possit prosequi ambas simul, vt in *l.1.ff.quorum legat.* quam allegat. Vnde multò magis colligi ex dictis eiusdem gloss. quòd altera post alterã proponi possit, quia tali casu cessat incertitudo institutionis considerata per Lap. *alleg.8.n.4.& 32.n.2.* Et sic termini sunt minùs fortes. Placuit etiã Dominis aliud fundamentum, quòd non constet de mandato illius qui persequutus fuit præsentationem Andreæ coram Capitulo. Vnde nullum fuit sibi præiudicium causatum, iuxta regulam, *Non debet alteri per alteram, de reg.iur.cum vulg.*

Vltimò fuit dictum pro parte Saluagi, quòd ex quo non fuerat diffinita controuersia super iure patronatus intra quatuor menses, quòd collatio erat deuoluta ad Episcopum ex dispositione *cap. quoniam.de iur.patron.* & consequenter cùm venerit casus deuolutionis sustinere collationem factam in Saluago, licèt in tempore dato ad præsentandum, ex doctr. Felin. *in c.cùm Bertholdus n. 14.de re iud.* quem sequitur Roch. de Curt. *de iur. patron.verb.honorificum.n.2.* Verùm Dominis videbantur non applicari conclusiones. Nam quantum ad *cap.quoniam, de iur.patr.* cuius etiam dispositio recipit plures declarationes, vt fuit dictum in aliis causis; respondebant Domini sicut & in alia decisione, quòd nulla aderat lis coram ordinario; & propterea potuit legitimè præsentatus quandocumque institui, cùm in hoc nullum à iure sit præfinitum tempus. Rot. *decis.4 de iur.patr. in nouis.* Quo verò ad doctr. Felyn. *in d.c.cum Bertholdus* fuit dictum, illam non applicari, quia hîc fuit facta præsentatio, & sic cessat negligentia patroni conualidans collationem Episcopi, vt considerat Felyn. *d.c.cùm Bertholdus num.14. de re iud.*

R.P.D. DAMASCENO.

Romana Census. Lunæ 14. Ianuarij, 1602.

DECISIO XLIII.

Impressa habetur penes Cenc.de censib.decis.90.

R.P.D. DAMASCENO.

Barchinonen. Præcedentiæ. Mercurij 23. Ianuarij, 1602.

ARGVMENTVM.

Canonicus primò receptus præfertur secundò recepto. Canonicatu autem priuatus, si est restitutus, nunquid recuperet primum locum in præiudicium eorum qui medio tempore recepti sunt? Et quando beneficium dicatur affectum per appositionem manus Papæ.

SVMMARIVM.

Canonicus qui primò fuit receptus, præcedere debet eum, qui postea receptus fuit, num.1.

Canonicus

Canonicus priuatus, si postea restituatur, numquid recuperet primum locum in præiudicium Canonicorum medio tempore receptorum, num. 2.
Possessione sua non priuatur quis facto Iudicis minus iustè procedentis, n. 2.
Beneficium an dicatur affectum, & quando per appositionem manus Papæ, nu. 3. & 4.
Decretum irritans appositum in dispositione nulla, corruit tanquam accessorium, sicut corruit dispositio, nu. 5.

DECISIO XLIV.

1 FVit conclusum, Franciscum Guaschi habere ius præcedendi Mattię, & aliis litis consortibus, quia D. Franciscus primò fuit in Canonicum receptus. *l.* 1. *Cod. de consul. in* 12. *l. vnicuique. Cod. de prox. sacr. scrin. eod. lib.* 1. & 2. *C. de præfect. prat. eod. lib. c.* 1. *de maior. & obed. l.* 1. *ff. de alb. scrib.*

2 Non obstat, quod D. Franciscus per immissionem Honofrij Coll. fuerit priuatus, & consequẽter etiamsi modò restituatur non debet recuperare primum locum in præiudicium Canonicorum medio tempore receptorum. Bart. *in l.* 2. *ff. de decur.* quia conclusio est vera in iure, sed non applicatur in facto, quia Franciscus per factum iudicis minùs rectè procedentis non cecidit à sua possessione. Ang. & alij *in l. clam possidere*, §. *qui ad nundinas. ff. de acquir. poss.* Et consequenter cùm dicatur potiùs amotus, quàm priuatus, retinet primum locum. Accoramb. *decis.* 51.

3 Quòd autem Iudex immittendo Honuphrium minùs iustè processerit, patet, quia processit in vim prouisionis Apostolicæ factæ dicto Honuphrio tanquam de affecto ob appositionem manus Papæ, & dicta affectio verè non aderat, quia licèt Papa non apposuerit manum, vniendo hunc Canonicatum officio lecturæ. Attamen cùm id fecerit ad effectum vniendi, & vnio propter subreptionem fuerit nulla. Cassad. *dec.* 1. *de vnion.* cessat etiam reseruatio, quia appositio manus Papæ limitata ad certum effectum non operaretur minimè sequuto adimplemento. Gemin. *cons.* 136. *in fin.* Achil. *decis.* 14. *de restit. spoliat.*

4 Non obstat, quòd prouisio Papæ causet affectionem, etiamsi prouisio sit nulla propter incapacitatem prouisi. Anchar. *cons.* 58. Simonet. *tract. de reseruat. qu.* 58. quia appositio manus Papæ ad effectum prouidendi, non est restricta ad personam tantùm prouisi, cùm negari non posit, quin Papa voluerit cum beneficio prouidere. Vnde nimirùm, si deficiente vno remanet aliud, vt considerant Anchar. *d. cons.* 58. *n.* 3. *vers. item Papa*, & Simonet. *d. q.* 58. *n.* 11. *vers. vel negari non potest.* In casu verò proposito Papa voluit mediante vnione prouidere tantum beneficio. Quòd si beneficium non indigebat tali prouisione, vt fuit decisum in hac causa, nulla remanet causa, propter quam Papa voluerit impedire prouisionem ordinarij. Et ad hoc benè faciunt rationes illorum qui dicunt, appositionem manus Papæ non causare affectionẽ, quando est facta contemplatione certę personæ, quæ non fuit reperta capax: de quibus per Simonet. *d. q.* 58. *nu.* 4. & vltra ibi alleg. Prob. *in addit. ad Io. Monach. cap. tibi qui nu.* 20. *vers. propterea quòd de rescript. in* 6.

5 Non obstat decretum irritans positum in vnione, quia sublata vnione propter subreptionem, corruit decretum tanquam accessorium. Prob. *loco supra alleg. nu.* 21. cum aliis per Gabr. *tit. de claus. conclus.* 3. *nu.* 82. Cassad. *decis.* 10. *nu.* 4. *supra reg. Cancell.*

R. P. D. DAMASCENO.

Sabinen. fideicommiss. Lunæ 28. *Ianuarij*, 1602.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum iniunctum constituto in sacris, si sine filiis decesserit, nunquid valeat.

SVMMARIVM.

Fideicommissum, seu substitutio facta constituto in sacris si sine filiis decesserit, non valet, nu. 1. *vbi referuntur contrarium tenentes: substitutio, seu fideicommissum factum sacerdoti, si sine filiis decesserit, continet contrariam conditionem necessariam, sed ideò remanet purum*, nu. 2.
Immissio vigore legis finalis C. de edict. Diu. Andri toll. *datur etiam pro fideicommissis*, nu. 3.

DECISIO XLV.

QVicquid sit, quando substitutio fit constituto in sacris cum clausula, *Si sine filiis*, quo casu non valere fideicommissum, tanquam inuitans talem in sacris constitutum ad procreandum, & sic ad peccatum, dixerunt Bart. *in l. hæredibus n.* 4. *ff. ad Trebell.* cum aliis per Paris. *cons.* 109. *à n.* 1. *vsque ad* 5. *vol.* 3. Cuius tamen contrarium tenuerunt multi insignes Doctores, dicentes illam conditionem, *si sine filiis decesserit, restituat*, non continere contrariam. Quòd si cùm filiis decedat, non teneatur restituere: ex quo causaretur absurdus intellectus, nempe irritamentum ad peccatum: *ad l. cùm patrem familias C. de condit. insert.* Et consequenter cessare incitamentum ad peccatum. Ita Salic. *in l. generaliter in fin. C. de instit. & substit.* Bero. *cons.* 73. *n.* 12. *lib.* 2. cum aliis per Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsump.* 83. *n.* 55. & latissimè per Simon. de Præt. *de interpret. vltima volunt. lib.* 3. *interpret.* 3. *dub.* 2. *solut. vlt. n.* 25. *cum plurib. seqq.* 1

Fuit dictum, cessare difficultatem in hoc casu, quo substitutio fuit facta Barnabæ Sacerdoti, cum clausula, *Si sine filiis legitimis, & naturalibus decesserit.* Cùm enim sit impossibile constituto in sacris habere filios legitimos, & naturales, contraria cõditio de non habendis dicitur necessaria, iuxta Theodoricum Bald. *in l. non quidquid ff. de iud.* Et cõsequenter fideicommissum in hoc remanet purum, *l. si pupillus*, §. *qui sub conditione.* Vbi Gloss. & DD. *ff. de nouat.* & in istis terminis tenuit Rota in causa Ianuensi fideicommissi 21. Maij, 1582. coram bo. me. Rubeo. Ruin. *cons.* 1144. *n.* 11. *lib.* 3. Bertrand. *cons.* 149. *n.* 2. *part.* 1. *in impressis ann.* 1534. Et sequuti fuerunt recentiores absque difficultate. Illustrissimus Mantic. *de coniect. lib.* 11. *tit.* 9. *in fin.* Gab. *cons.* 126. *n.* 2. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 245. Cùm enim constitutus in sacris peccando minimè possit implere conditionem de habendis filiis legitimis, & naturalibus, cessat periculum irritationis ad peccandum, consideratum per Bart. & sequaces, vt benè animaduertit Bertrand. vbi suprà. 2

Ex quibus cum præsupposito, quòd constet de morte Barnabæ, fuit conclusum, esse factum lo- 3

cum fideicommisso, & inde dandam esse immissionem, quæ competit etiam pro fideicommissis, vt per Bart. *in l.fin.n.9.C.de edict. Diu.Adr.tollen.* cum aliis pro communi cumulatis per Menoch. *de remed.4.nu.181.*

REVER. P.D. IVSTO.

Interamnen. Dotium. Lunæ 4. Februarij, 1692.

ARGVMENTVM.

Pretium non tenetur soluere emptor, cui fuit vendita res tanquam libera, quam constat esse fideicommisso subiectam: nec pro cautela emptoris sufficit consensus vocatorum, quando fideicommissum est perpetuum, prout nec sufficit, quòd alienatio potuerit fieri ex causa dotis, nisi de hoc per sententiam à venditore obtentam priùs constet.

SVMMARIVM.

Emptor non tenetur ad solutionem pretij, vbi venditor pro parte sua non impleuit, nu.1.& n.3. Vbi quòd qualibet promissio emptoris intelligitur cum sua causa, quatenus venditor adimpleat.

Consensus vocatorum ad fideicommissum non sufficit pro securitate emptoris rei subiectæ fideicommisso, quando fideicommissum est perpetuum, cùm possint semper alij nasci, nu.2.

Emptor non tenetur ad solutionem pretij, quando venditor promisit bona vendita esse libera, & constat de fideicommisso, etiamsi venditio posset sustineri ex causa dotis, quia emptor non tenetur suscipere litem contra fideicommissarios, super libertate bonorum, sed venditor tenetur reddere emptorem securum faciendo separari per sententiam à fideicommisso dotes, vt nullum emptori periculum immineat, nu.2.

Alienatio fideicommissi vt sustineatur vigore auth. res quæ, C.commun. de legat, *cui incumbat onus probandi, adesse, vel non adesse bona libera, n.4. vbi remissiuè.*

DECISIO XLVI.

1 NOn dubium est, quòd promissio solutionis pretij fuit correspectiua ad venditionem, in qua venditor promisit, bona vendita esse libera ab omni obligatione, & non subiecta fideicommisso, vt benè deducunt informantes pro D.Ioan. Baptista. Vnde, cùm non adimpleatur ex parte venditoris, quia constat de fideicommisso, vt decisum fuit in hac causa coram R.P.D. meo Decano, & vlteriùs constat de molestiis illatis, emptor non tenetur ad solutionem pretij. Caputaq. *decis.212.lib.1.in manuscript.& dec.127.part.3.* Put. *decis.337.lib.3.* Ang. *cons.94.num.8.* cum aliis allegatis.

2 Quinimò venditor non solùm non adimpleuit, sed nec etiam adimplere potest, quia non sufficit consensus illorum, qui vocantur ad fideicommissum, quoniam possunt alij nasci, qui interim non consentiunt, & eorum iura, qui vocantur ad fideicommissum, remanent illæsa, & bona non sunt libera, vt tenuit Rota coram bo.me. Perugino in Romana domus de Alicornis, 2. Martij, 1598. & coram R.P.D. meo mellino in Spoletana terrarum 21. Iunij 1599. & 15. Decembris eiusdem anni.

Non obstat, quòd fuerit facta promissio de soluendo puellis in causam dotis Notario stipulante pro puellis, quæ non tenentur implere, imò ex dispositione iuris, *in auth. res quæ, C.com. de leg.* datur securitas. Nam Domini dicebant, quòd prædicta promissio, quicumque effectus ex ea oriretur, habet correspódentiam & correspectiuitatem cú promissione venditoris, quòd bona sint libera, & nó subiecta fideicommisso. Vnde semper est cum sua causa, quatenus bona libera traderentur, vt fuit resolutum in causa Camerinen. pecuniaria coram eodem D. Mellino, 17. Aprilis, 1599.

3 Non obstat, quòd venditio sustineatur vti facta in causam dotis, quia ad istum effectum, vt emptor non teneatur ad solutionem pretij, sufficit, quòd constet de fideicommisso, & quòd non constet, non adesse bona libera, quia emptor emit sub assertione venditoris, quòd bona erant libera, aliàs non empturus. *l.is.qui hæres.§.1.ff.de except.rei iudic.* Et dictum fuit in Romana census coram Reuerendissimo. P.D. Seraphino 17. Martij, & 6. Aprilis, 1577. Et non tenetur suscipere litem contra fideicommissarium super libertate bonorum; sed ille qui petit pretium, & dicit, quòd non obstante fideicommisso alienatio sustinetur, debet reddere emptorem securum, faciendo separari per sententiam à fideicommisso dotes debitas, vt emptori nullum periculum immineat. Ex

4 quibus cessat omnis disputatio, cui incumbat onus probandi adesse, vel non adesse alia bona, ad Curt.Sen. *cons.127.n.17.* Dec. *cons.119.n.7.* Curt. Iun. *in d.auth.res quæ.* cum aliis alleg. per Modernos Patauianos, *de fideicom.art.42.nu.73.* Quæ etiam procedunt in fideicommissario non docente, extitisse bona libera. Et non in emptore, maximè qui emit sub conditione quòd bona libera sunt ab omni fideicommisso, vt ibidem per DD. modernos *n.94.in fine.*

Neque prodest, quòd hodie molestiæ sint sublatę, quia remanet fideicommissum. Ex quibus decisum fuit sententiam Rotalem esse iustam, & confirmandam.

R.P.D. DAMASCENO.

Bononien. Fideicommissi de Pannolinis. Lunæ 4. Februarij, 1602.

ARGVMENTVM.

Priuatio hæreditatis à testatore imposita in casu molestiarum, an dicatur pœna, vel conditio? & an propterea sit restringenda, vel extendenda? & alia ad materiam.

SVMMARIVM.

Dictus, dicta, dictum, *dictio restringit dispositionem ad præcedentia, num.2. Vbi quòd est demonstratiua ad oculos.*

Verba testatoris vbi non verificantur, nec etiam locum habet testatoris dispositio, nu.2.

Repeti

Repeti non potest, quod ab initio non fuit. Repetitio enim intelligitur sine alteratione, nu.2.

Relatio operatur tantùm ad ea, quæ legi possunt, & oculis perspici in termino relato, nu.3.

Prohibitio directa in personas, dicitur personalis, n.4.

Extensio non fit ex identitate rationis, quando eam verborum proprietas non patitur, nu.4.

Testator, quòd voluerit extraneos accipere cognomen suæ familiæ, maximè attendendum est, num.4. ante fin.

Extensio difficiliùs admittitur, stante diuersitate rationis, etiamsi verba aliàs extensionem paterentur, nu.4. in fine.

Priuatio hæreditatis in casu molestiarum dicitur materia magis pœnalis, quàm conditionalis, nu.5.

Amissio lucri delati pœna est, nu.5.

Pœna an sit, nec ne? requiritur præceptum antecedens, nu.5. & quomodo? & per quæ verba hoc præceptum inducatur? ibid.

Priuatio præsupponit habitum, sub num.5.

Pœna priuationis inducitur ex coniecturata testatoris voluntate, etiam sine præcepto, nu.5.

Extensio in pœnalibus non admittitur, etiam ex identitate rationis, nu.6.

Subrogatum habet easdem qualitates eius, in cuius locum subrogatur, nisi adsit diuersitas rationis.

Qualitas in præcedenti dispositione non censetur repetita in subsequenti, quando adest diuersa ratio, n.6.

Declarationis natura est, nihil de nouo disponere, n.6. in fine.

DECISIO XLVII.

1 QVondam Albertus Pannolinus hæredem sibi constituit primogenitum ex filiis filiorum Diamantis sororis suæ, & Ludouici Rattæ illius viri, cui primogenito substituit alios, vt latiùs in dicto testamento; quibus omnibus deficientibus substituit filios masculos legitimos, & naturales Lælij Pannolini declarando vulgari sermone. *Che se d. M. Lelio, ò suoi figliuoli, & descendenti, in qualsiuoglia modo, & per qualsiuoglia ragione, ò causa, molestessero diti miei heredi venendo poi il caso, nel quale siano chiamati alla successione li figli de dito M. Lelio, essi non possano succedere, mà siano priui, come io li priuo d'ogni successione delli miei beni; nel qual caso immediate voglio che succedino dito M. Ludouico Ratta, & suoi figliuoli descendenti.* Post paucos dies idem testator donauit inter viuos supradicto Ludouico omnia sua bona, reseruatis sibi tantùm scutis 50. ad effectum testandi cum onere, & grauamine eidem Ludouico iniuncto, statim, & in continenti restituendi, & consignandi bona omnia comprehensa in donatione cum fructibus cumulatis, iuxta dispositionem & ordinationem in dicto testamento primogenito legitimo, & naturali nascituro ex filiis prædicti Ludouici donatarij, & Diamantis suæ coniugis iam defunctæ, cui primogenito fecit plures gradus substitutionum, vt plurimùm se referendi ad dictum testamentum, cuius tenorem de verbo ad verbum voluit etiam registrari in calce eiusdem donationis. Post quæ ordinauit, vt deficiente in totum linea filiorum, & descendentium masculorum legitimorum, & naturalium ipsius Ludouici Rattæ succedat maior natu filiorum Lælij, modo & ordine, de quibus in dicto testamento, & paulò infra declarauit, se vocasse eosdem filios Lælij in casu deficientis lineæ Ludouici Rattæ cum modis, oneribus, & conditionibus, de quibus suprà. Finita linea Ludouici Rattæ, & sic facto loco fideicómisso ad fauorem filiorum Lælij, fuit illis per hæredes vltimi grauati oppositum, quòd Lælius illorum pater occasione cuiusdam litis molestauerat Ludouicum Rattam contra expressam prohibitionem d.q. Alberti fideicommittentis, & licet nihil fuerit firmatum super eo, an prætensæ molestationes essent de comprehensis in testamento q. Alberti. Placuit Dominis videre ante omnia, an prohibitio apposita in testamento esset repetita in donatione in casu, & ad effectum, de quo agitur. Quod dubium per me pluries propositum fuit tandem negatiuè resolutum.

Fundamentum decisionis fuit, quòd in testamento prohibentur tantùm molestari hæredes, vt patet ex illis verbis, ibi, *molestassero li diti miei heredi*, ponderando maximè dictionem illam *discors*, quæ restringit dispositionem ad hæredes, qui suprà fuerant expressi. Dec. *in cons. 465. num.8.* Soc. iun. *cons.22. numer.30. vol.3.* Paris. *cons.86. numer.36. part.2.* Ruin. *cons.181. num.2. vers. cùm ergo. volum.2.* Crauett. *cons.98. num. 8.* & est demonstratiua ad oculos. *l.1. ff. de his quæ in testam. delen. l. qui liberis. §. hæc verba.* vbi Bart. *num.7. ff. de vulg. & pupil. & cons.7. num.1.* Ruin. *cons.29. num.4. & seqq. volu.2.* Vnde cùm inter illos hæredes non reperiretur descriptus Ludouicus Ratta meritò nó poterit dici, quòd idem Ludouicus in testamento fuerit molestari prohibitus. Alex. *cons.140. nu.3. vers. ita etiam, vol.6.* Ruin. *cons.127. nu.3. vers. prætereà. & cons.130. num.3. vers. nec ob. vol.2.* Paris. *cons.3. nu.26. & seqq. part.2.* Quòd si non fuit prohibitus molestari in testamento, minùs potest dici prohibitus in donatione, quia quod ab initio non est, repeti non potest. Ruin. *cons.92. num.10. vers. non obstat, quod conditio, vol.2.* Socin. iun. *cons.144. nu.3. vol.3.* Cephal. *cons.433. num.58.* Repetitio enim intelligitur sine alteratione. Bald. *cons.212. ea quæ. numer.1. vol.5.* Dec. *cons.63. num.6.* Paris. *cons.7. numer.5. parte 3.* Castr. Curt. iun. *cons.92. num.10. vers. quin imò.* & re in eodem statu permanente. Dec. *in l. actione. nu.8. vers. eodem modo. C. de transact.* Cacher. *decis. Pedemont.52. in fine.*

Hinc cessat, quòd latè deducitur per informantes pro DD. de Ratta, nempe quòd in donatione pluries fuerit facta relatio ad testamentum, quia relatio operatur tantùm ad ea, quæ legi possunt, & oculis perspici. Nec plus debet esse in termino referente, quàm in relato. Alex. *cons.46. nu.8. & seqq. vol.1.* Bald. *cons.212. num.1. lib.5.* Ruin. *cons.25. nu.11. lib.1.* Aliàs non esset referre, vel repetere, sed esset de nouo inducere. Ruin. *cons.92. num.10. vers. non obstat, quòd conditio. lib.2.* Soc. iun. *cons.144. num.13. lib.3.* Et hinc etiam tolluntur alia; quòd intentio donantis, vt ex proœmio colligitur, non fuerit, alterare in testamento, sed facere irreuocabile propter donationem, illud quod reuocabiliter disposuerat in testamento. Et quòd ista donatio sit quædam subrogatio, quæ debet censeri facta cum qualitatibus illius, cuius loco subrogatur, cum multis similibus. Quia imò ex hoc confirmatur, quòd Ludouicus non fuerit prohibitus molestari, quia respectu illius non esset retinere primam, sed nouam inducere, non subrogare, sed alterare. 3

Non obstat, quòd prohibitio fuerit realis, vn- 4

de sequatur bona testatoris, quia imò fuit personalis, cùm sit directa in personas, ibi, *se diti miei heredi*. Bart. *in l.cunctos populos, num.32.C.de sanct. Trinit.* Ruin. *cons.26. num.9.col.fin.lib.4.* Tiraq. *de primog.quæst.46. num.4.* Et iste intellectus, quòd non sit repetita prohibitio non molestandi, confirmatur ponderando, vt vnus ex Dominis meis faciebat, verba donationis quando vocantur filij Lælij Pannolini: quæ sunt, *deficiente in totum, &c. succedat maior natu filiorum Lælij*, modo, & ordine, de quibus in dicto testamento, & paulò infrà, ibi, *tunc succedant filij prædicti Lælij*, cum modis, oneribus, & conditionibus, de quibus suprà; quæ verba non important modum, onera, & conditiones ante acquisitionem, sed post; & consequenter non possunt referri ad prohibitionem molestiarum, quæ iuxta mentem testatoris debebant præcedere successionem & acquisitionem, vt patet ex verbis testamenti. *Che se dito M. Lelio, &c. molestassero diti miei heredi venendo poi il caso, nel quale sono chiamati, non possiano altrimente succedere.* Nec facit quòd eadem ratio prohibitionis sit in donatione quæ in testamento; & eadem ratio in Ludouico facto donatario, præfuit in hæredibus testamentariis: nam præterquàm quòd hoc non sufficit ad inducendam aliquam dispositionem, ex quo non adsunt verba, quæ illam possint importare. Alex. *cons.139.num.5.vol.6.* Dec. *cons.211. num.5.& cons.287.num.8.* latè Crauet. *cons.161. n.13. cum seqq.* Videbatur Dominis adesse magnam diuersitatis rationem, quia in testamento in casu cõtrauentionis filiorum Lælij, hæreditatis deferebatur ad filios Ludouici Rattæ, quibus erat iniunctum onus assumendi nomen testatoris, & erant ex sorore nepotes ipsius testatoris: post donationem autem, in qua mutatio ordine filij Ludouici vocantur priusquàm filij Lælij, remanerent exclusi filij Lælij Pannolini propter extraneos, & eo ipso deficeret cognomen testatoris, quod ab illo magnifactum apparet; dum voluit filios Ludouici in casu quo succederent propter contrauentionem Lælij assumere dictum nomen familiæ. Paris. *cons.19.num.33.vsque ad 37. lib. 2*, Cephal. *cons. 251.à num.50. vsque ad 53.* Grat. *cons.5. num.86. & seq.lib.2.* Bologn. *cons.12. num.1.2.& 3.* Molin. *de primog. Hispan. lib.2.* Thesaur. *decis.200. num. 10. col.14.* quia diuersitatis ratione stante difficiliùs admittitur repetitio, & sic aliàs verba sufficerent. Bald. *in l.actionibus, in 30.not.ff.de his qui not.infam.* Aret. *in cons.vlt sub num.6.circa med.vers.quod autem ista responsio.* Paris. *in cons.38.num.28.circa med. vers.quin imo.* Soc. *lib.2.*

5 Videbatur etiam Dominis, materiam esse magis pœnalem, quàm conditionalem, cùm in casu molestiarum adimatur illud quod purè ab initio relictum fuit, *l.vxorem.§. heres*, vbi Bart. *num.2.* Coma. *num.4.de legat.30.* Bart. *in l.pater familiàs. num.2.* vbi Ang. *num.2.vers.tu contra.ff.de hæred.instituend.* Et quòd metus amissionis lucri ex prima substitutione delati sit pœna benè explicat Surd. *decis.7.num.13.& decis.232.num.9.in fin. vers. Item cadit pœna.* Gloss. *in c.de puell. verb. nullatenus. 34. qu.1.* Nec obstat, quòd hîc nullum adsit præceptum erga vocatum cum priuatione in casu non implementi; vt pro regula datur ad cognoscendum, an sit pœna. Aretin. *in l.Titia, sub num.3.col 3. vers.sed ista.ff.de verb.oblig.* Et est casus *in d.l.vxore. § heres, de legat. 3.* quia etiamsi esset necessarium præceptum, dicitur quòd illa conditio *se dito M. Lelio, ò suoi figliuoli molestassero diti miei heredi*, importat præceptum, erga Lælium, & filios de non molestando dictos hæredes, *l.cùm ita legatum. ff. de condit.& demonstr.* cum aliis per Surd. *decis.292. num. 8. & num. 11.* Et supradicta eò magis procedere videntur in hoc casu, quo testator vsus fuit verbis denotantibus pœnam; & sunt illa verba, *siano priui, io li priua.* per quæ verba necessariò infertur, quòd testator non intellexit ab initio conditionalium relinquere, sed illud quod purè reliquerat ob contrauentionem adimere, quia illa priuatio præsupponit habitum à principio. *l.decem de verb.oblig.* & in terminis Cephal. *in cons.52.num. 24.& seq.* Et coniecturata voluntas testatoris sufficit ad inducendam pœnam etiam sine præcepto. Imol. *in l.1.num.6.* vbi dicit, hanc opinionem veriorem, *& in l.3.vers.aduertendum*, & ibi Soc. *vers. sed tu pro solutione. ff. de condit. & demonstr.* Soc. sen. *cons.21.numer.23. in fin. cum duobus seqq. vol.3.* Cuman. *cons.5. numer.3. vers. præcipuè cùm testator.* Eman. Acosta *l.cum tale, §. si quis arbitratu, nu.37. ff.de condit.& demonstr.* Surd. qui de communi. *dec. 232.in fine.*

Ex hac conclusione quòd versemur in pœnalibus plures resultant illationes, ex quibus cessare videtur omnis difficultas. Prima est, quod in materia pœnali nulla debeat haberi ratio identitatis rationis. Felyn. *in c.causam, quæ num.27.vers. & rescriptum, de rescriptis*, cum aliis per Paris. *cons.89. num.38.lib.2.* Item quòd sic non applicetur materia subrogationis cum suis qualitatibus ex relatis per Gabr. *de reg. iur. conclus.2. num.59.* Item quòd ista qualitas de non molestando non sit repetita sub illis verbis, *succedat maior natu filiorum Lælij modo & ordine, de quibus in dicto testamento*, cùm aliud sit modus, & ordo succedendi, aliud pœna. Bald. *in l. cùm pater certam in l.3. not. ff.de legat. 20.* Rom. *cons.155.numer.6.vers.cæterùm.* Dec. *cons.90. num.3.vers. nec dici potest.* Rol. à Vall. *cons.59.num. 56.tom.3.* Et licèt paulò infrà addatur, *cum modis, oneribus, & conditionibus de quibus suprà*, non exinde sequitur, quòd iniungatur plus oneris quàm suprà continebatur. Bart. *in l.1.§.hoc edicto.de postu.* Dec. *cons.227.num.3.* Paris. *cons.19.numer.69. & 45. num.14.lib.2.* Et eò minùs cùm in hac vltima clausula testator loquutus fuerit per modum declarationis, cuius natura est, non disponere aliquid de nouo, vt benè animaduertit D. Pendasius per doctr. Bartol. *in l. hæredes palam, num. 4. ff. de testam.* Dec. *cons.423. num. 2.* cum aliis per eum cumulatis.

REVERENDISSIMO P. D. IVSTO.

Roma casalis Capricotta. Veneris 8. Februarij 1602.

DECISIO XLVIII.

Impressa est in 3. part. diuers. decis. 793. & etiam impressa penes Pacif. de Saluian. interd. decis. 133.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Foroliuiensis censui. Veneris 8. *Martij* 1602.

DECISIO XLIX.

Impressa adest penes Cenc. de censib. decis. 218. *& apud Duard. eod. tract. decis.* 218.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. PAMPHILIO.

Papiens. Bonorum. Veneris 10. *Maij* 1602.

ARGVMENTVM.

De emphyteusi Ecclesiastica, quando ad extraneos hæredes transeat, & quando solemnis præsumatur ex obseruantia 30. aut 40. annorum.

SVMMARIVM.

Emphyteusis concessa pro se hæredibus, & successoribus in perpetuum, transit ad hæredes extraneos: præsertim si fuit dictum, hæredibus quibuscumque, vel quibus dederit, num. 1.

Emphyteusis Ecclesiæ præsumitur concessa solemniter stante obseruantia 30. *annorum, nu.* 2. *&* 3. *vbi de obseruantia* 40. *annorum.*

Concessio emphyteusis in perpetuum potest dari pro minori Canone, seu pensione, quam si daretur ad tempus, num. 2.

Noua inuestitura non censetur facta, quando adest clausula, non nouas inuestituras faciendi, sed veteres confirmandi. Et quid importet talis clausula, num. 4.

DECISIO L.

1 DIxerunt Domini, reuocandas esse sententias latas ad fauorem Capituli & Canonicorum sancti Michaelis. Fundantur enim in deuolutione terrarum, ob finitam lineam Aloysij de Cruce, qui non adest, in bona de quibus agitur, sint transitoria ad hæredes extraneos, ex quo fuerunt concessa Catherinæ, & Arensio, de annis 1534. & 1537. & postea Aloysio, de anno 1544. & 1584. pro ipsis ac eorum hæredibus & successoribus in perpetuum. Soc. *cons.* 266. *sub nu.* 57. *vers.* 2. *præmissa. lib.* 2. Curt. iun. *cons.* 4. *in fin.* & fuit resolutum in vna Mediolanens. bonorum de Buffalora, 2. Iunij 1575. coram bo. me. Bubalo, & sæpiùs in aliis causis. Præsertim stante clausula. *Et quibus dederunt, &c.* qua in inuestituris factis Catherinæ, & in vltima anni 1584. quæ est facta Aloysio etiam pro hæredibus quibuscumque. Doct. *in c.* 1. *de feud. non habente naturam proprij feudi.* Aluar. *in c. feud. sub numer.* 2. *vers. ex qua.* Gloss. & *ibi* Præpos. *in fin.* Afflict. *col.* 1. *vers. & hoc verum est, si de feud. fuer. controuers.* Curt. iun. *d. cons.* 4. *num.* 1. cum allegatis in causa Romana census sancti Eustachij, 17. Februar. 1582. coram bo. me. Lancellotto.

2 De validitate autem istarum concessionum non videbatur ambigendum; quia fuerunt obseruatæ ab anno 1534. citrà. Et sæpissimè decisum fuit, spatio 30. annorum cum obseruantia concessionis rerum Ecclesiasticarum præsumi solemnes, iuxta gloss. *in c. peruenit.* vbi Imol. *num.* 10. *de empt. & vendit.* Felyn. qui testatur de communi. *in c. Albericus, sub num.* 4. *de test.* Put. *decis.* 365. *numer.* 3. *&* 7. *lib.* 2. & esse vtiles quousque de contrario non doceatur. Roland. *in c.* 1. *in princ. num.* 7 *de his qui feud. dare poss.* Abb. *cons.* 41. *num.* 2. *lib.* 1. Alex. *cons.* 70. *num.* 6. *circa fin.* cum aliis allegatis coram me de anno præterito in vna Romana domus sanctæ Mariæ in via lata. Et tantò magis, quòd de anno 1530. ista bona erant locata pro annuo affectu librarum 10. quo fit vt subsequens concessio perpetua pro libris 15. dicatur omnino vtilis, cùm tamen Doct. admittant in locatione perpetua posse minui sextam partem, ratione onerum à quibus Dominus eximitur. *auth. perpetua.* & ibi Doct. *C. de sacros. Eccles. Anchar. cons.* 122. *num.* 1. Ias. *cons.* 54. *numer.* 1. & tenuit Rota in vna Roman. domorum in Burgo 30. Martij 1590. coram Illustriss. Mantica.

Non obstat, quòd ab vltima inuestitura facta 3
Aloysio, de anno 1584. non effluxerint 30. anni, quia in ea non fuit recessum ab aliis antiquis, quibus nititur Hieronym. Castr. *cons.* 72. *num.* 2. *lib.* 2. Dec. *cons.* 193. *num.* 4. Vltrà quòd de tempor. vltimæ inuestituræ constat ex pluribus locationibus, cum obseruantia 40. annorum ista bona fuisse solita alienari, iuxta communem opinionem, de qua testatur Ias. *col.* 55. *col. ped. lib.* 2. seruat Rota; vt habetur in decis. Auersana tenimenti 24. Nouembr. 1561. coram bo. me Cantuaio, & consequenter in hac concessione non erat opus alia solemnitate, *c. de feud.* vbi doct. Bartol. *in auth. qui rem. num.* 7. & ibi Dec. *num.* 1. *in fin.* Cagnol. *num.* 56. *C. de sacros. Eccl.* Dec. *cons.* 329. *sub num.* 3. *vers. accedit.* Curt. *in tract. de feud.* 2. *part. quæst.* 1. *in princ.* Mohed. *decis.* 249. *alias* 8. *de locat.* cum simil.

Non obstat præcedens inuestitura facta de an- 4
no 1530. Catherinæ ad nouennium, quæ videtur attendenda *iuxta cons.* Castr. 142. *circa fin. lib.* 2. præsertim, quòd in aliis subsequentibus adest clausula, *Non nouas inuestituras faciendo,* sed veteres confirmando, quia respectu temporis fuit adiecta noua qualitas. Alex. *in l. si mihi & Titio, num.* 17. *ff. de verb. oblig.* Ruin. *cons.* 160. *num.* 16. *lib.* 1. & ab illa anni 1530. fuit expresè recessum quoad tempus, etiam de consensu eiusdem Catherinæ, quæ accepit nouas inuestituras in perpetuum, *c.* 1. *§. penult. quib. mod. feud. amitt.* Bald. *in l. fin. col.* 2. *C. de suis & legit.* Brun *cons.* 1. *num.* 85. *& cons.* 79. *nu.* 6. Ceph. *cons.* 27. *num.* 2. *lib.* 1. & clausula illa, *Non nouas, &c.* intelligitur præterquam in expressis. Curt. sen. *cons.* 48. *num.* 9. Pedem. *decis.* 23. *num.* 46. Dec. *cons.* 53. *sub nu.* 2. *circa fin. vers. & quamuis, & col. fin. circ. fin.* & facit, quòd in simili dicitur de clausula sine præiudicio, quòd intelligatur vltra expressa. Oldr. *cons.* 330. *in fin.* Paris. *cons.* 70. *num.* 12. *lib.* 1. Natt. *cons.* 403. *num.* 7. Sarn. *de iur. quæsit. quæst.* 1. *num.* 41.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. PAMPHILIO.

Anconitana Bonorum de Rinaldinis. Veneris 15. *Maij* 1602.

ARGVMENTVM.

Caducitatem non incurrit hæres per impositionem census super re prohibita alienari, quando pars illius rei erat libera ipsius hæredis, & erat capax dicti census. Et quando super dicta re hæres potest detrahere melioramenta. Prout nec etiam incurrit caducitatem per alienationem rei prohibitæ alienari, quando ante declaratam caducitatem, alienationem reuocauit.

SVMMARIVM.

Census impositus super re cuius pars est prohibita alienari ad euitandam caducitatem, censetur impositus super portione libera, n.1.

Obligatio generalis non extenditur ad bona prohibita alienari, n.1.

Alienatio facta ab hærede grauato cedit in portionem quam grauatus detrahere potest, n.1.

Fideicommissum non comprehendit bona ab ipsomet testatore obligata, cum prohibitio testatoris non tollat ius creditorum, n.2.

Melioramenta facta super re subiecta fideicommisso, veniente casu fideicommissi, detrahuntur, vti libera ab hærede grauato, n.3.

Caducitatis pœna non habet locum, nisi præuia illius declaratione, n.4.

Caducitas incursa per fideicommissarium ob alienationem rei prohibitæ per testatorem alienari, potest euitari reuocando alienationem ante declaratam caducitatem, n.4.

Redemptio rei prohibitæ alienari operatur, ac si ab initio alienatio nunquam facta fuisset, vbi pactum redimendi fuit deductum in contractum, n.5.

Caducitas excusatur data probabili ignorantia, n.6.

DECISIO LI.

1 FVit resolutum per impositionem census factam à D. Io. nullam fuisse incursam caducitatem. Fuit enim impositus super prędio in contrada Montagnoli, quod licèt ab Andrea de anno 1498. fuit prohibitum alienari sub pœna caducitatis, eius tamen pars erat libera ab hoc onere; quia idem prædium fuerat de anno 1506. ab eodem testatore obligatum, ita vt efficeretur fundus dotalis pro restitutione dotis vxoris Angeli sui filij, cui à fratribus in diuisione post obitum testatoris pro dicta dote fuerat certa illius portio assignata, iuxta obligationem testatoris. Et cùm census fuerit simpliciter impositus super prædio, cēsetur ad euitandam caducitatem solùm impositus super portione libera, maximè quòd est capax census modicæ quantitatis scutorum centum. Generalis enim obligatio non extenditur ad bona prohibita alienari. Bart. *in l. codicillis. §. institut. num. 15. ff. de leg. 2.* cum aliis per Gabr. *conclus. 2. de re iud.* Et alienatio facta ab hærede grauato cedit in portionem, quam grauatus detrahere potest; vt tradunt Doctores communiter, *in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Trebellian.* Et in istis terminis census impositi super bonis fideicommissi, fuit resolutum coram. bo. mem. Orano sub die 26. Febr. 1586. in causa Perusina fideicommissi de Americis.

2 Neque obstat, quòd prædium fuerit ab ipsomet D. Io. & fratribus, vigore sententiæ Rotalis recuperatum, vti fideicommisso subiectum; quia sententia loquitur de bonis fideicommisso non subiectis. Quæ omnia erant ipsis relaxanda propter dotes quas Rota ad euitandum lites super æstimatione terrarum mandauerat solui ex propriis pecuniis istorum fratrum, illis mulieribus, quæ iuxta formam testamenti de bonis liberis, deinde de propriis ipsorum hæredum & in subsidium de bonis fideicommissi dotari debebant. Et re vera de hoc prædio pro quantitate quæ aliàs fuerat Angelo assignata pro dote suæ vxoris, in vim obligationis factæ à testatore, & sic pro soluendo eius ære alieno, non era subiectum fideicommisso, quia non comprehendit bona ab ipsomet testatore obligata. Bald. *in l. fin. C. de aduers. vend. pignor. & in l. 1. Cod. de vend. pign. non poss.* Soc. iun. *cons. 28. n. 3. lib. 2.* Prohibitione enim testatoris ius creditoris impediri non potest, *d. l. 1. C. de vend. pign. l. igitur peto. § prædium. ff. de leg. 2.* Bart. *l. pater filium ff. de leg. 3.* Tradunt Doctores communiter *in l. filiusfamilias. § diui. de leg. 1.*

3 Accedit etiam, quòd super hoc prædio post obitum testatoris fuerant facta diuersa melioramenta, quæ longè excedunt valorem census, & non comprehenduntur sub fideicommisso; sed in casum restitutionis, detrahuntur vt libera ab hærede grauato, *leg. domus. de leg. 1.* Et consequenter impositio census, ne incurratur caducitas, saltem debet intelligi super istis melioramentis quæ possunt alienari, & sufficiunt pro censu, vt aliàs in simili casu fuit decisum in causa Romana Casalis Marsiliani 19. Iunij 1507. coram D. meo Seraphino; præsertim quòd instrumentum census loquitur de vinea nuncupata in Cauaticio, quam testes dicunt fuisse plantatam post obitum testatoris.

4 Cessat propterea in hoc casu omnis difficultas, quia ante acceptatam caducitatem à Scipione census fuit rescissus. Cùm enim pœna caducitatis non habeat locum nisi præuia illius declaratione per substitutum, Alex. *cons. 106. n. 4. lib. 4.* potuit D. Ioan. liberando bona per cassationem census, vel rescisionem ex capite nullitatis, ex qua habetur idem effectus liberationis bonorum, euitare caducitatem nondum declaratam, iuxta *consil Brun. 34. n. 2. n. 135. C. de iure emphyt.* Clar. *in §. emphyteusis, quæst. 13.* cum aliis in contrarium allegatis, saltem ex æquitate, quando alterius conditio deterior facta non fuit. Rota in pluribus causis sæpiùs sequuta fuit: cùm hoc casu non reperiatur offensa mens testatoris. Ang. *cons. 169. n. 169. de locat.* Socin. iun. *cons. 28. nu. 1. lib. 2.* & fuit resolutum coram D. meo Seraphino in causa Nemorensi Castri 10. Decembris 1576. & in d. causa Romana Casalis Marsiliani 29. Iunij 1587. & 16. Maij 1588. coram Blanchetto in causa Romana de Theodozijs 17. Apri. 1592. vbi aderat arctior & strictior prohibitio alienationis, & coram bo. me. Orano in d. Perusina.

5 Præsertim quòd impositio census fuit facta cum expresso pacto redimendi quandocunque, quod etiam intrat ex natura contractus, iuxta constitutionem fel. recor. Pij V. & hoc pactum expressum facit, vt redemptione quandocunque

sequuta

sequuta, non attendatur sequens accepta reuolutio, sed habeatur perinde ac si nunquam fuisset alienata, vel hypothecata, vt tradit Dec. *cons.* 88. *n.* 3. quem refert & sequitur Cagnol. *in l.* 2. *nu.* 174. *C. de pact. inter empt. & vend.* & faciunt ea quæ notat idem Dec. *in cons.* 239. *n.* 11. & Tiraquell. *de retract. conuent.* §. 3. *n.* 10. Et ita distinguitur inter casum redemptionis ex causa merè voluntaria superueniente, & ex causa antecedente necessaria, ex qua præseruatur omne ius, quod partibus competit. Et hanc distinctionem tenuit Rota in d. causa Romana Casalis de anno 1588. & anteà in his terminis redemptionis census in illa Perusina fideicommissi de Americis.

6 In omnem euentum fuit dictum; saltem ab hac caducitate esse excusandum Ioannem qui ex prædictis potuit probabiliter credere; licitam sibi fuisse huius census impositionem. Et cessat in ea dolus & animus subuertendi fideicommissum, qui ad effectum pœnæ requiritur, vt fuit dictum in causa Perusina.

R.P.D. LITTA.

Romana domus ad Pasquinum. Veneris. 24. *Maij* 1602.

ARGVMENTVM.

Venditor vbi non vult tradere rem venditam, nec conficere instrumentum, nec pretium recipere, potest ad id cogi. Et emptor deponendo pretium liberatur. Item venditor tenetur tradere rem liberam. Non tamen tenetur dare fideiussores de euictione, nisi immineat euictio. Et an requiratur citatio in declaratione arbitratoris. Et quando illius assertioni sit credendum. Et quando conditio dependens à voluntate Principis dicatur impossibilis. Et quomodo debeat impleri.

SVMMARIVM.

A.C. est legitimus Iudex obligationum Cameralium, num. 1.

Venditio pro pretio æstimando, facta æstimatione, dicitur purificata, num. 2.

Venditore pretium rei venditæ recipere renuente, potest emptor implendo contractum ex parte sua, pretium parte citata deponere. Quod depositum vim veræ solutionis habet. Et si venditor nolit rem tradere, potest ad id cogi manu militari, n. 2.

Venditor si recuset conficere instrumentum venditionis, potest iudex mandare illud confici ex officio, n. 3.

Venditor tenetur rei venditæ possessionem liberam tradere, & tenetur emptorem aduersus quoscumque defendere, num. 4.

Obligatus defendere contra alios, consequens est, vt nec etiam ipse offendere teneatur, num. 4.

Actum suum nemo impugnare potest, num. 5.

Sententia non potest redargui de iniustia, ex iuribus quæ coram iudice non fuerunt producta, nu. 6.

Præsupposito cessante, cessat ipsa dispositio, nu. 6.

Citatio est notoria pro validitate pronunciationis, seu laudi arbitratoris, vbi est compromissum de re litigiosa, aliàs secus. Et omni casu sufficit citatio in discussione negotij, non in actu declarationis, n. 7.

Assertioni arbitratorum, quæ est verisimilis, creditur, num. 7.

Arbitratores præsumuntur audiuisse partes extraiudicialiter super re per ipsos declaranda, num. 7.

Negligens in facto proprio nemo præsumitur, num. 7.

Citatio facta pro singulis diebus, & horis, vti vaga & incerta non sustinetur, nisi pro duobus diebus immediatè sequentibus ipsam exequutionem, nu. 8.

Euictionis fideiussor non debet præstari ex natura venditionis, num. 9.

Emptor quando in limine venditionis imminet euictio, maiori eget cautela, num. 9.

Conditio dependens à voluntate Principis, licèt reputetur quodammodo impossibilis, non est tamen verè impossibilis, & debet adimpleri faciendo honestam diligentiam, quæ in similibus fieri solet, num. 10.

Conditio quæ non versatur circa substantialia contractus, quando est impossibilis, non vitiat, sed vitiatur, num. 10.

Læsio debet probari ab eo qui illam allegat, num. 11.

Læsio venditionem non annullat, sed restituto pretio illam rescindit, nisi emptor malit iustum pretium supplere, num. 11.

DECISIO LII.

Vendita domo olim habitationis Reuerendissimi Thesaurarij per D. Leonem Gallum D. Equiti Clementi pretio, pactis, & conditionibus per DD. Tiberium Ceuolum, & Alexandrum Cardellum declarandis, & prout latiùs constat apocha manu eiusdem subscripta; & obigatione Camerali vallata, ad quam dicti domini Tiberius, & Alexander æstimarũt dictam domum esse valoris scutorum 8500. simul declarando pacta, & conditiones quibus vẽditionem ipsam factam esse intelligebant, vt in dicta declaratione continetur, ad quam, &c. Cúmque Leo recusaret recipere pretium, & tradere domum, aliaque adimplere contenta respectiuè in apocha, & declaratione fuit contra illum iudicialiter coram A.C. processum, & obtentum, præcedente tamen extensione dictæ obligationis Cameralis, & seruatis seruandis, deponi pretium in S. monte Pietatis, & relaxari mandatum de immittendo D. Equite in possessionem domus, in quam facto dicto deposito, fuit realiter immissus. Et cùm pro parte eiusdem instaretur sibi confici instrumentum dictæ venditionis, hinc in contumaciam Leonis obligati idem A.C. mandauit dictum instrumentum confici, illudque ex officio confectum fuit successiuè, habita notitia per Equitem de prætensionibus prædictorũ creditorum, quondam Vlyssis patris Leonis, super domo sibi vendita de sequestratione pretij, & de exequutione aliàs facta super dicta domo, fuit pro parte illius actum coram eodem A.C. contra Leonem, vt dictos creditores faceret consentire, doctoque de præmissis in cõtumaciam obtinuit, relaxari mandatum, nisi infra tres, cum intimatione, à quo decreto cùm pro parte Leonis fuerit appellatum, hinc commissa mihi causa appellationis, dubitaui iuxta stylum Tribunalis, aut decretum A. C. sit confirmandum, vel infirmandum.

Quo præposito, vtraque parte informante Domini vnanimiter affirmatiuam amplexi sunt. 1
Quia cùm in apocha venditionis, cuius vigore a-

ctum fuit coram A.C. adsit obligatio Cameralis quæ iuxta stylum fuit extensa, non potest proptereà dubitari de iurisdictione illius ad trad. per Gallesi. *de form. Cam. in 1. quæst. ad 2. par. n. 3. & 5.* Et cùm respectu omnium successiuè gestorum coram eodem fuerint seruata, de iure seruanda, meritò decreta eiusdem successiuè emanata de nullitate argui non possunt, imò nec de iniustitia.

2 Nam dicitur primo loco, in exequutionem dictæ venditionis, cuius conditio statim sequuta dicta declaratione DD. Tiberij, & Alexandri respectu pretij, & pactorum fuit purificata, ad trad. per Doctor. *in l. fin. C. de contrahen. empt. in §. pretiũ. instit. eod. & in l. si merces. ff. locat.* Gabr. *cons. 64. nu. 30. lib. 1.* Paris. *consil. 132. n. 7. lib. 4.* Mandauit A.C. pretium ipsum deponi in sacro monte Pietatis, & Equitem immitti in possessionem domus venditæ; iustè processit, siquidem quia venditore renuente pretium rei venditæ recipere potest de iure empto implendo è latere suo, contractum facere de illo depositum parte citata, & iudice authore, quod quidem depositum vim veræ solutionis habet, Bart. *in l. si soluturus. num. 5. ff. de solut.* Paul. *in l. acceptum. num. 12. C. de vsuris.* Et fuit sæpè tentum, signanter in illa Romana vineæ, 5. Ianuarij 1579. coram bo. mem. Robusto, & in illa Romana pecuniaria, 24. Nouembris 1595. coram R. P. D. meo Mellino. Et hoc modo adimpleto contractu è latere suo potuit Eques venditorem compellere ad rem sibi venditam, seu possessionem illius tradendam, ad quam cùm esset in libera facultate venditoris præcisè cogi debuit; etiam manu militari secundùm distinctionem gloss. *in §. pretium, ibi in verb. tradatur. Instit. de empt. & vend.* quam teste Angelo Aretino ibidem, sub nu. 8. sequitur Bald. *in l. stipulatorem, non diuiduntur. vers. ad 3. venio. ff. de verb. oblig. & in l. 1. in vers. Item quæro. ff. de act. empt.* & alij scribentes relati per Plot. *in repet. l. si quando. num. 171. vnde vi.* qui de communi testatur.

3 Et dum secundo loco A.C. mandauit confici instrumentum de dicta venditione, quod ex officio confectum fuit, iustè egit, quia recusante Leone venditore iuxta suam obligationem illud conficere; potuit ac debuit iudex competens mandare tale instrumentum confici, ex latè deductis per Gallesi. *vbi suprà part. 3. tit. de præambul. ipsius processus, vers. potest hic, non ineptè quæri, &c.*

4 Et dum tertio loco idem A.C. constito sibi de prætensionibus creditorum quondam Vlyssis patris Leonis super prædicta domo, & de exequutione aliàs super ea facta, & de sequestro respectu pretij depositati, relaxauit mandatum contra eundem Leonem venditorem ad effectum, vt faceret illos consentire dictæ venditioni, & remoueret quæcumque impedimenta, nisi infra tres, cum intimatione, &c. secundum iuris tramites iudicauit, cum venditor de iure teneatur possessionem liberam rei venditæ præstare emptori, *l. cùm venderes. ff. de contrahend. empt.* & facere vt emptor ipse si potior in possessione illius, *l. emptorem, §. idem Horatius. ff. de act. empt.* Teneaturque nedum eum defendere aduersus quoscumque extraneos, *d. l. emptorem. §. qui autem*, vbi gloss. *in verb. per omnes*, sed multò magis aduersus seipsum, ad latè trad. per Tiraq. *de retr. lignag. §. 1. glo. 9 n. 33.* quod probat text. *in l. frater à fratre. vers. porrò. ff. de cond. indeb. in l. altiùs. ff. si seru. vindic. & in l. si negatiua. ff. mand.* Et ratio est manifesta, quia qui contra alios defendere tenetur, consequens est, vt ipse eundem defendere non debeat. Ita Tiraquel. vbi suprà, & Ias. *in d. l. frater à fratre, nu. 23.*

Nec obstare dixerunt Domini in contrarium deducta per informantes pro Leone. Non primum, quòd scilicet apocha non contineat venditionem domus, sed duntaxat iurium competentium ipsi Leoni. Quia fuit responsum, quòd ex illius lectura contrarium expresè probatur, tum ex illis verbis, *volendo vendere la casa che habitaua Monsr. Tiberio*, tum ex subsequentib. ibi, *quale casa con tutte le sue pertinenze, annesse, & connesse posta come di sopra da, e vende per il prezzo.* Ex quibus nedum constat de explicita voluntate ipsius venditoris, sed etiam de deducta ad actum, quem modò impugnare non potest. *Pomponius scribit. ff. de neg. gest. l. si vxor. §. fin. de adult. & reg. quod semel placuit, de reg. iur. in 6.*

Non secundum, quod non teneatur dicta alienatio vti facta ab eo, cui in testamẽto Patris prohibita fuit administratio vsque ad 25. suæ ætatis annum, quam ætatem non habere Leonem manifestum est. Quia fuit responsum dictum testamentum nunquam fuisse coram A. C. nec huc vsque in Rota productum, & propterea non posse illius sententiam ex hoc capite redargui de iniustitia, cùm secundùm allegata, & probata teneatur iudex pronunciare, & non aliàs, *l. licitas, §. veritas.* vbi Bart. & alij scrib. hoc communiter notant. *ff. de off. præfect. seu Præsid.* benè Cassad. *decis. 12. num. 8. & seq.* super regulas Cancell. Vltrà quòd ex contextu dicti testamenti extraiudicialiter exhibiti, apparet, quòd prohibitio prædicta procedit eo tantùm præsupposito, quòd Olympia mater ipsius Leonis, cui omnimoda administratio bonorum testatoris relicta fuit, vsque ad dictam ætatem permanserit vidua, quo nunc cessante præsupposito, & ipsa dispositio cessare debet, *vulg. l. mancipia. C. de seru. fug.* Maximè, cùm non superuiuant nec Tiberius Cerasius, nec Paulus Caperchius, quibus administratio ipsa matre transeunte ad secundas nuptias relicta fuerat, neque extet persona aliqua vocata in casum contrauentionis, & possit vnusquisque his quæ in sui fauorem inducta sunt, liberè renunciare iuribus vulg.

Non tertium, quòd nempe arbitratores deuenerint ad declarationem pretij, & conditionum absq; citatione partis, quæ videtur necessaria pro validitate illius secundum Bald. *in c. 1. num. 10. de inuest. marito fact.* Et notatur per scrib. *in l. si quis arbitrator, ff. de verb. oblig.* vbi Socin. *num. 29.* Ias. *nu. 11.* Ambros. de Opito. *nu. 69. & Petr. Pic. nu. 21.* Quia licèt ista conclusio apud Doctores sit multùm controuersa, & Bald. *in l. fin. n. 19. vers. 2. casus C. de contrahen. empt. & cons. 64. lib 3.* sic distinguat, quòd aut non est compromissum de re litigiosa prout in casu nostro, & non exigitur requisitio alterius, ea ratione quia huiusmodi arbitratores funguntur officio negotiorum gestoris seu procuratoris, & nuntij, qui in explicandis negotiis sibi liberè commissis non egent præsentia constituentium, vt est compromissum de re litigiosa, & controuersa, quæ aliàs inter partes fuisset examinanda, & scrutinanda. Et hoc casu saltem in discussione negotij requiritur partium auditio, & sic citatio. Attamen scribentes in hoc conuenire videntur, quòd sufficiat citatio in discussione negotij

negotij, & nō sit necessaria in actu declarationis, vt eleganter in terminis concludit Syluester Aldob. *consil.59.nu.6.* & tenet Cresc.*decis.2.de arbit.* dum sequitur Soc.sententiam,quam communem appellat, *in d.l.si quis arbitratu, num.29.vers.4. & vltim.opinio fuit.ff.de verb.oblig.* quæ citatur in casu de quo agitur, negari non potest quin intercesserit, & domi dimissa copia exequuta fuerit iuxta stylum & dispositionem statuti vrbis, *cap.1. lib.1.* Vltrà quod ex assertione arbitratorum constat eos fuisse de hac re alloquutos ipsum Leonem, etiam licet regulariter non sit credendum eorum assertioni,tamen illa multùm verisimilis visa fuit Dominis, cum propter qualitatem arbitratorum, quorum alter est eius consanguineus, tum quia non est credendum,quòd idem Leo fuerit negligens circa dictum negotium,ad text.*in c.nisi essent de præben.& in c.ad audien.de præsumpt.* præsertim concurrente dicta citatione, præterquàm quod in dubio præsumitur arbitratores super re extraiudicialiter discutientes, & terminantes partes ipsas ad saturitatem audiuisse. Gozad. *cons.100. n.18.* ibi, *vel non procedit in dubio.&c.*

8 Nec facit quòd dicta citatio sit vaga, & incerta,vti facta pro singulis diebus, & horis, & consequenter non sustinetur Mohed. *d.4. nu.3. de test.* quia negari non potest, quin saltem sustineatur pro duobus diebus immediatè sequentibus ipsam exequutionem, vt pluries fuit resolutum, & in specie in illa Regiensi bonorum, vltima Februar. 1576. coram Illustriss. Blanchetto, tunc Rotæ auditore, quod sufficere debet.

9 Non quartum, quod arbitratores declarauerint, Leonem teneri præstare fideiussores de euictione, quæ præstatio fideiussorum non venit ex natura contractus venditionis. Quia fuit pro responsione dictum;quòd cùm fuerint remissa arbitrio electorum pacta,& conditiones apponendas potuerint etiam tale pactum apponere, vti solitum apponi in similibus vēditionibus magni momenti; maximè quia imminebat euictio in limine contractus propter lites, & varias prætentiones creditorum patris ipsius Leonis, qui plurimo ære alieno grauatus decesserat: quo in casu emptor egebat maiori cautela,& non ordinaria, *ad text.in c.vbi periculum,de elect.in 6.* cum simil.

10 Et ad illud deductum per informantes pro Leone,circa obligationem impetrandi derogationem cum subrogatione pretij,loco rei venditę,& cum derogatione regulæ de iure quæsito, &c. fuit vltra responsionem, de qua suprà, quæ similiter quadrat huic oppositioni dictum, quòd licet huiusmodi conditio vti depēdens à mera voluntate Principis, reputetur quodammodo impossibilis, tamen cùm non sit verè impossibilis, potuit apponi,& vti apposita ad honestum finem, meritò venit adimplenda per modum possibilem,faciendo honestam diligentiam pro adimplemento supplicando summo, & porrigendo communem in signatura,iuxta solitum similium negotiorum, vt sentiunt omnes *in l.seruo manumiss.ff.de cond.instit.* vbi Imol.idem notat, *n.11. in 4.& 5.limit.* Et fuit allegata in simili, per vnum ex Dominis decisio in vna Anconitan. hæreditatis, 9.Octobris 1579. quæ reperitur in manuscr. diuers. Vlteriùs dicebatur, quòd cùm talis conditio non versetur circa substantialia ipsius contractus, in omnem casum non vitiare,sed vitiari, *l.insulam,§.fin.ff.locat.* ita Ang.Aret.*in §.impossibilis.n.1.vers.aut versatur in contractu Instit.de hæred.inst.*

Nec deducta circa modicitatem pretij declarati per arbitratores, & sic circa læsionem prætensam releuasse visa sunt, tum quia de ea adhuc non constat, & tamen concludenter probari debet ab eo,qui in ea se fundat, *l.circumscripta.C.solut.matr.gloss.in l.iure succursum. ff.de iure dot.* tum etiam quia propter lęsionem non annullatur contractus, sed restituto pretio rescinditur, nisi emptor malit iustum pretium supplere, vt probat expresè text.*in l.2.C.de rescind.vend.* Et quoniam aliis omnibus in contrariam adductis benè satisfaciebant informantes suo D.Equiti; & signanter in vltimo memoriali allegata valdè placuerunt Dominis, ideo nemine discrepante conclusum fuit, vt suprà 11

R.P.D. DAMASCENO.

Neuerina Bonorum. Mercurij 29. Maij,1602.

ARGVMENTVM.

Statutum excludens à successione fœminas propter masculos, reputatur fauorabile,& non odiosum, defenditur hęc conclusio in hac decisione, relatis, & reprobatis aliorum opinionibus. Et hinc sumpta occasione Magistraliter declaratur; an, & quando statutum reputetur fauorabile, vel odiosum. In occurrenti casu recurre semper ad hanc decisionem.

SVMMARIVM.

- *Statutum excludens fœminas propter masculos, reputatur fauorabile secundùm vnam opinionem, nu.1. & num.7. vbi quòd Rota amplectitur hanc opinionem.*
- *Statutum excludens fœminas propter masculos reputatur odiosum, secundùm aliam opinionem, nu.2.*
- *Statutum excludens fœminas propter masculos quoad inclusionem, reputatur fauorabile, quoad exclusionem reputatur odiosum secundùm aliam opinionem, num.3.*
- *Statutum excludens fœminas propter masculos, reputatur fauorabile, nisi agatur de exclusione fœminarum, quibus de iure legitima debetur, secundùm aliam opinionem, num.4.& 5. Vbi declaratur hac opinio contrà, num.10.*
- *Statutum excludens fœminas propter masculos reputatur fauorabile, quando fauor agnationis est expressus,& scriptus in statuto, aliàs secùs, secundùm aliam opinionem, num.6. Declara, num.12.*
- *Statutum regulatur ab illius ratione expressa, non autem tacita, num.6. Vbi quid si statuti rationes fuerunt plures.*
- *Statutum an sit fauorabile, vel odiosum, attenditur principalis intentio statuentium, num.7.*
- *Fauorabilia censentur, quæ ab hominibus frequentiùs exercentur, num.7.*
- *Statutum excludens fœminas propter masculos, sed mandans eas competenter dotari, censetur fauorabile, num.7.*

Statutum exorbitans à iure communi; numquid cenſeatur fauorabile, vel odioſum, n.2.& 8.
Statutum quoad vnum & idem ius ſuccedendi, fauorabile, & odioſum eſſe non poteſt, n.3.& 9.

DECISIO LIII.

1 SVper hac quæſtione, an ſtatutum excludens fœminas propter maſculos, ſit fauorabile, vel odioſum, ex qua multi reſultant effectus in iure, variæ fuerunt Doct. opiniones. Prima fuit, quòd ſtatutum eſſet abſolutè fauorabile, ea ratione quòd ſit conditum ad fauorem agnationis, quæ per diuitias maximè conſeruatur, *l. quiſquis. §. filij. C. ad leg. Iul. Maieſt. in Clem. plerique.* ibi, *mendicitatis opprobrio, de elect.* Et ita conſeruatio familiarum reſultat in vtilitatem reipublicæ. *l.1.§. penult. ff. de ventr. inſpiciendo. facit. l. ſuper ſtat. C. de quæſt.* propterea hanc eſſe communem Doctorum opinionem dixerunt, Io. de Anania *conſ.69.n.2.* Curt. Sen. *conſ.9.n.18.* Crauet. *conſ.118.num.10.* Put. *deciſ.38.lib.3.num.4.* Mandoſ. *ſuper reg. de annal. quæſt.3. nu.11.* Molin. *de primog. Hiſp. lib.1.c.18.n.4.* & magis communem Dec. *in l. vnica n.5. C. de in ius voc.* Curt. iun. *conſ.50.nu.1.* Et indiſtinctè & ſimpliciter magis comm. Brun. *de ſtatut. excluſ. fœmin. art. 4. num.6.* Natt. *eod. tract. p. q. principali num.25.* Dec. *conſ.17.num.26.lib.1. conſ.606.num.28.* Burſat. *conſ.93.nu.7.* Quibus in locis enumerantur Doctores pro hac parte, quam etiam tenuit Rota in cauſa Recanaten. hæred. 20. Iunij 1578. coram Rubeo.

2 Sententiam contrariam, quòd imò ſtatutum hoc ſit abſolutè odioſum, & irrationabile tãquam correctorium iuris communis, & contra rationem *l. Maximum vitium. C. de lib. præt.* tenuerunt multi inſignes Doctores, quos referunt, & hanc pariter communem teſtatur Dec. *conſ.13.num.7.* Rub. Alex. *conſ.71.nu.10.* & poſt illum Rol. à Val. *conſ.80.num.29.* Socin. iun. *conſ.1.num.46.* Iaſ. *conſ.163.num.5. in fin. vol.2.* Grat. *conſ.20.num.13.* Eandem opinionem tenuit Rota in cauſa Spoletana bonorum 25. Ianuarij 1593. coram bonæ memoriæ Gypſio.

3 Tertia fuit opinio diſtinguentium inter caput incluſiuum, & excluſiuum quaſi quòd ſtatutum, quoad primum caput fauorabile, quoad ſecundum odioſum eſſet reputandum. Et hæc pariter habet ſuos teſtes de communi, nempe Dec. *conſ.258.num.9.* Curt. Iun. *conſ.10.num.6.* Grat. *conſil.43. nu.2.lib.1.* Iaſ. *in l. qui except. num.1. verſ. iſta eſt doctrina. ff. de cond. indeb.*

4 Quarta fuit opinio dicentium, ſtatutum excluſiuum fœminarum eſſe fauorabile, niſi agatur de excludendis fœminis, quibus de iure legitima debetur, quaſi in illo caſu ſit ſpecies exhæredationis per ſe ipſam maximè odioſa. Ita diſtinxit Bald. *in l.2.num.3. C. qui ad lib. peruen. non poſſ.* Alex. *conſ.16. in princ. verſ. & pro iſta parte, lib.1.* Corn. *conſ.82 n.8. vol.4.* Socin. Iun. *conſ.1.num.46.vol.1.* Cephal. *conſ.278.num.108.* Et hoc maximè procedere, ſi fœminæ deſcendentes à tranſuerſalibus excludantur. Corn. *conſ.170.num.4.& 10.vol.2.& conſ.97. nu.4. & 5.vol.3.* & in hoc caſu magis inualeſcere Doctorum auctoritates, quòd ſtatutum ſit odioſum dixit Rota coram Illuſtriſſimo Blanchetto 21. Nouembris 1585. in cauſa Vrbeuetana Caſtrorum, & in cauſa Montisfaliſci hæreditatis 19. Martij 1584. coram Gantuccio.

Quintò loco dixerunt aliqui etiam fœminas, 5
quibus debetur, legitimam purè fauorabilem excludi, quando non ſit agnata, eo quòd ſit reuerſio ad antiquum ius commune, per quod cognati ab agnatis excludebantur. Ita Curt. Iun. *conſ.9.num.3.* vbi dicit, omnes hoc vno ore affirmare.

Sexto loco fuerunt qui facerent differentiam, 6
an fauor agnationis eſſet ſcriptus, vel ne, in ſtatuto, ex eo quòd à ratione ſtatuti expreſſa, non autem tacita reguletur ſtatutum, ex doctr. Bart. *in l. liberorum. num.12. ff. de verb. ſignif.* Alex. *conſ.55. nu. 8.* Franc. Aret. *conſ.27.num.3.& 4.* Dec. *conſ.13.nu.7.* cum aliis per Gabr. *tit. de ſtat. concluſ.6.num.4.* vel quòd non vna, ſed pluribus præſumantur ſtatuentes moti rationibus, ex relatis per eundem Gabr. *d. concl.6.num.5.* Anchar. *q.66.num.4.* Nec abſimile eſt quod ſcribit Bald. *in l. inteſtato, nu.2. in fi.* quem ſequitur Brun. *de ſtat. excluſ. fœmin. art.4. num.3.* & Natt. *eod. tract. q.1.num.28.* nempe ponderanda eſſe verba ſtatuti, ita vt, ſi ex illis appareat, ſtatuentes fuiſſe motos fauore agnationis, ſtatutum fauorabile; ſi verò odio ſexus fœminini, ſtatutum odioſum ſit reputandum.

Domini amplexi fuerunt primam opinionem, 7
tanquam magis communem, & magis cõformem regulis iuris duobus præcipuè fundamentis. Primum eſt, quòd ad cognoſcendum, an diſpoſitio ſit fauorabilis, vel odioſa attenditur principalis intentio ſtatuentium, Gloſſ. *in c. ſunt iuncti, verb. alias de elect. in 6.* Fel. *in c.1.nu.14. verſ. quoties enim, de ſponſ.* Bart. Bald. & communiter Doct. *in l. qui exceptionem. ff. de cond. indeb.* Cald. *conſ.14. tit. de verb. ſignif.* Et in iſtis terminis fuit dictum in cauſa Taren. penſionis, 24. Ianuarij 1578. coram Illuſtriſſimo D.N. Cùm igitur huiuſmodi ſtatuta ſint condita ad fauorem agnationis, vt ſuprà dictum eſt, meritò fauorabilia veniunt exiſtimanda. Secunda ratio fuit, quia huiuſmodi ſtatuta iam fuerunt per totam Italiam recepta, vt dicit Bart. *in l.1.§. qui habebat. ff. de bon. poſſ. cont. tab.* & quę ab hominibus frequentiùs exercentur, fauorabilia à legibus reputantur, *l. iuſto errore*, vbi propter aſſiduam, & quotidianam comparationem, *ff. de vſucap.* Tiraq. *de retract. conuent. §.1. gloſſ.7.num.8.* Et iſta opinio eo faciliùs admiſſa fuit in propoſito caſu, quia ſtatutum hoc mandat, fœminas competenter dotari iuxta diſtinct. Imol. *in l. Titio centum. §. Titio genero, num.11. verſ. ſed quando. ff. de cond. & demonſtr.* & tenuit Rota in cauſa Vrbeuetana Caſtrorum 13. Nouembris 1585. coram Illuſtriſſimo Blanchetto. Faciunt quę latè examinat Brun. *tract. ſtat. excluſ. fœm. art.1.num.1. cum pluribus ſeqq.* Item quia per hoc ſtatutum non prohibetur quis teſtari in fœminas, ſed maſculi tantùm ad ſucceſſionem vocantur ab inteſtato; quo caſu videtur concurrere tacita voluntas defuncti, qui potuit prohibere, & non prohibuit, vt benè poſt Alex. ponderat Dec. *conſ.466.num.4.& 5. in fine.*

Non obſtat præcipuum fundamentum ſecun- 8
dæ opinionis, quòd ſtatutum ſit odioſum tanquã exorbitans à iure communi, per *l. maximum vitium. C. de lib. præt.* Nam ex quo qualitas temporum & locorum ſuaſit, vt ferè vbique in ſtatutis, & fideicommiſſis obſeruaretur contrarium illius legis, modò videtur fauorabilior interpretatio, quæ huic communi intentioni reſpondet, vt benè explicat D. Aldobr. *conſil.2. numero 145.* per text. *in c. non debet. de conſang. & affinit.* Et faciunt

ſuprà

ſuprà tradita in ſecundo fundamento.

9 Tertia opinio tollitur, quia eſt contra regulam legis *eum qui ædes. ff. de vſucap.* quòd vnum & idem ſtatutum, quoad idem ius ſuccedendi fauorabile, & odioſum ſit reputandum, ita respondet Dec. *in l. vnic. num. 5. C. de in ius voc.* Vel fortè pro concordia eſt intelligenda dicta concluſio in caſibus, in quibus fauor ab odio ſeparari poteſt; aliàs tota diſpoſitio fauorabilis ſit iudicanda, vt declarat Molin. *de primog. Hiſpan. lib. 1. c. 18 n. 16.* Quæ diſtinctio non poteſt applicari in hoc caſu, quia excluſio fœminarum eſt mera incluſio agnatorum, & è contrà incluſio agnatorum mera excluſio fœminarum.

10 Quarta opinio, quæ facit maximum fundamentum ſuper odio, quod oritur ex ademptione legitimæ, pariter ceſſat, quia reſpondetur, quòd tale odium præponderatur, tam ex vtilitate publica, quæ oritur ex conſeruatione familiarum, ex alleg. *l. 1. §. penult. ff. de vent. inſpic.* quàm ex æquitate recompenſatiua onerum, quæ ſuſtinent maſculi, pluſquàm fœminæ propter ipſam agnationem de quibus per Natt. *tract. excluſ. fœm. 1. quæſt. num. 20.* Et iſtam eſſe cauſam honeſtam auferendi legitimam fœminis ex communi Doctorum opinione dixit Abb. *conſ. 75. num. 9. verſ. ſed his non obſtantibus part. 1.* quem refert & ſequitur Curt. iun. *conſ. 10. n. 8.* Vltra quòd fœminæ non dicuntur hoc ſtatuto priuari legitima, cum illis præſeruetur dos, vt reſpondit Rota in ſuprà allegata Vrbeuetana Caſtrorum de anno 1585. Nec intereſt, an tranſuerſales, vel deſcendentes excludant fœminas, quia in hoc caſu non attenditur perſona quæ excluditur, ſed fauor agnationis oriens ex perſona quæ includitur, vt dicit Bald. *in l. quod verò, nu. 3. ff. de leg.* & facit reg. *l. ſi quis nec cauſam,* & quod ibi latè Iaſ. *ff. ſi cert. pet.*

11 Quinta opinio non obſtat, quia licèt per illam firmetur, ſtatutum eſſe fauorabile quando excluduntur cognatæ, etiam quibus debetur legitima, non tamen firmatur, quin alia ratione poſſit eſſe fauorabilis excluſio agnatorum.

12 Ad ſextam opinionem, quòd non poſſit argui, niſi fauore à ſtatuto expreſſo, ex doctr. Bart. *in l. liberorum.* reſpondetur, quòd ipſemet Bart. contrarium tenuit *in l. ſeruo legato l. ſi teſtator de leg. 1.* vbi Iaſ. *n. 3.* dicit, illius doctrinam communiter approbari. Idem dicit Corn. *conſ. 90. nu. 14. vol. 3.* Soc. iun. *conſ. 150. n. 1.* eandem opinionem tanquam vnicam, & finalem defendit Abb. *conſ. 75. nu. 6. p. 1.* Crauett. *conſ. 236. n. 10.* Bun. *tract. de ſtat. excluſ. fœm. art. 3. nu. 5. vſque ad fin.* Et plurimos pro eadem opinione cumulat Mand. *in addit. ad conſ. Roman. 16. n. 5.* Mouentur allegati Doctores eodem fundamento, quòd quando vnica ratio aſſignari poteſt, illa habetur pro expreſſa, gloſſ. & DD. *in l. quamuis, C. de fideicom.* Accedit, quòd Doctores allegati in contrarium loquuntur ad effectum extenſiuum; hîc autem agitur ad effectum comprehenſiuum, qui faciliùs admittitur, Imol. *in l. dotalem, aliàs, ſi verò, §. de viro. n. 26 & 27. ff. ſolut. matrim.* Nec doctrina Baldi *in l. inteſtato nu. 2. de legit. tut.* poteſt applicari in hoc caſu, vbi nulla adſunt verba, ex quibus appareat, ſtatuentes fuiſſe motos odio ſexus; & in dubio præſumuntur moti fauore agnatorum, vt dicunt omnes ſuprà deducti. Et quibus fuit concluſum, ſtatutum de quo agitur, eſſe fauorabile, & propterea non eſſe recedendum ab aliàs deciſis coram me in hac cauſa.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana pecuniaria. Veneris 14. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Procurator, Inſtitor, ſeu Complementarius, quando dicatur obligaſſe ſeipſum. An verò ſolùm ſuum principalem, & rationem banchariam. Mirabilis eſt deciſio.

SVMMARIVM.

Procurator, Inſtitor, ſeu Banchi Complementarius non cenſetur ſeipſum obligaſſe in contractu, vltrò citróq; non obligatorio, n. 1.

Procurator, Inſtitor, ſeu Complementarius, an præſumatur propriam perſonam obligare, vel non, coniecturis probatur, n. 2. Vbi etiam ponuntur coniecturæ, quibus Procurator ſeipſum obligaſſe non præſumatur.

Procurator, Inſtitutor, ſeu Complementarius, numquid præſumatur ſeipſum obligaſſe, quando in ſpecie obligauit ſeſe, hæredes, bona, & ſocios, & rationem banchariam in ſolidum, & in forma Cameræ, num. 3. & 4.

DECISIO LIV.

Licèt ſit controuerſa illa iuris concluſio, an contrahens procuratorio, vel inſtitorio nomine, obliget ſeipſum, ita vt finito officio teneatur. Et ſuper qua ſolent adhibere plures diſtinctiones; attamen in propoſito caſu Domini negatiuam ſententiam amplexi fuerunt; ea ratione quòd non verſamur in contractu vltrò, citroque obligatorio, & in quo aliquid Alexandro inſtitori fuerit acquiſitum. Vnde fit, quòd ipſe finito officio minimè teneatur ſecundùm magis communem opinionem, de qua per Soc. *conſ. 154. num. 1. lib. 1.* & per Gabr. *conſ. 71. n. 1. verſ. tertia, quæ diſtinguit, iuncto n. 5. vol. 1.* 1

Prædictis acceſſerunt coniecturæ ad fauorem Alexandri, quibus maximè in hac materia defertur. Alber. *in l. ſi pupilli. §. 1. n. 6. ff. de neg. geſt.* Cyn. *in l. ei qui, n. 5. C. quod cum eo.* Coniecturæ autem fuerunt, quòd poſt factam obligationem inter rationem banchariam, & Angelam fuit conuentum, quòd pecuniæ ſtarent ſuper bancho, donec ratio bancharia fuiſſet ab hac obligatione liberata. Item quia Angela volens, pecunias ſuas remanere otioſas ſuper bancho, narrans promiſſionem factam per Alexandrum nomine rationis banchariæ inſtitit & obtinuit coram A. C. dictam rationem liberari, & aliam fideiuſſionem illius loci ſubrogari, & tamen in dictis actibus nulla reperitur facta mentio fideiuſſionis Alexandri, ſignum euidens non fuiſſe cogitatum ab initio, quòd ipſe teneretur. Subſequuta enim benè declarant id quod ab initio geſtum eſt, Crauett. poſt alios, *conſ. 211. in fine.* 2

Non obſtat illa clauſula ibi, *de quibus, &c.* Ambo, 3

id est, Alex.& Scaninus confideiussor, *sese, hæredes, bona, &c.ac socios,& rationem banchariam prædictam insolidum, & respectiue in forma cameræ obligarunt,&c.* Ex quo infertur, quòd ex quo Alexander obligauit propriam personam, & proprios hæredes, terminos institoris transgressus fuisse dicatur, ex latè relatis per Crauett.*cons.77.num.3.* Nam quantum ad obligationem personalem, respondebatur, quòd expressio institoris, & complementarij rationis banchariæ facta in præcedenti obligatione censebatur repetita & in secunda, ex doctrina Bald. *in l. si procurator, in fin. ff. de procurat.* Quò verò ad alia verba, *hæredes, bona, &c.* fuit dictum, quòd erant intelligenda, congruè referendo singula singulis, hoc est, quòd Alexander socios, & rationem banchariam, Scaninus autem bona, & hæredes suos obligarent.

4 Non obstat, quòd illa verba, *Institor, & complementum habens*, in dubio censetur apposita demõstratiuè, vel quòd contrahens censeatur habuisse animum obligandi vtrumque, nempe procuratorem, & dominum, vt per Abb.& alios *in l. procurator qui pro euictione, ff. de procurat.* Et fuit latè deductum in causa Clunna grani, primò coram bo. me. Robusterio, & rursus in eadem coram Illustrissimo Blanchetto. Nam quoad primum, sumus extra difficultatem, quòd illa verba stent demonstratiuè, cùm Alexander obligauerit rationem banchariam, quòd facere non poterat, nisi tanquam institor. Quò verò ad aliud, fuit dictũ, quòd decisiones, & iura, per eas allegata, nempè *in d. l. procuratores, qui pro euictione*, loquebantur in contractu vltrò citróque obligatorio, & etiam quod ibi nullæ aderant coniecturæ in contrarium. Ad illud, quòd postremò dicebatur, quòd ex quo Scaninus promiserat releuare Alexandrum præsentem & rationem banchariam absentem, satis colligebatur, quòd Alexander proprio nomine erat obligatus; fuit replicatum, quòd releuatio Scanini, tanquam quid ab extra non immutabat obligationem Alexandri; sed illum liberabat à sua obligatione eo modo, quo erat præstita. Dec.*cons. 2. in fin.* Ex quibus fuit conclusum sententiam A. C. ad fauorem Alexandri latam esse confirmandam.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

***Romana nullitatis obligationis. Mercurij* 20. *Iunij*, 1602.**

DECISIO LV.

Replicata est in prima parti recent. decis. 55. in ordine vt hic, sub nomine R. D. Damasceni.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

***Lucana Bonorum. Mercurij 6. Nouembris* 1602.**

ARGVMENTVM.

Ex Summariis sume argumentum, & notabilia.

SVMMARIVM.

Necessarius successor tenetur stare locationi factæ per suum antecessorem, num.1.

Iudex nulliter, & iniustè procedens habetur pro priuato, num.1. in fine.

Successor necessarius non tenetur stare locationi; si locatio erat iam finita, num.2.

Damnorum, & interesse probatio difficilis est. num.2.

Appellatio datur à sententia liquidatoria damnorum, & interesse ratione excessus, num.2.

Damna, & interesse soluere sufficit quando res, quæ est in obligatione, non potest haberi, num.3.

Locupletari cum aliena iactura nullus debet, num.3. in fine.

DECISIO LVI.

Placebant Dominis deducta pro parte Valentini, nempe quòd Domini de Liliis, quibus prædium à Valentino conductum fuit adiudicatum, tanquam necessarij successores tenerentur stare conductioni. Ias.*in l. diuortio. num.35. ff. solut. matrim.* cum aliis per Surd.*decis.40 nu.2.& 3.* Nec auctoritas iudicis, qui illos immisit in possessionem, videbatur suffragare ad effectum impediendi restitutionem. Tum quia nulliter processit non citato colono, cuius principaliter intererat, ad not. *in l. de vnoquoque. ff. de re iud.* Tum quia iniustè, cùm Lilij tenerentur stare locationi ex supra deductis. Clarum autem est in iure, iudicem nulliter & iniustè procedentem haberi loco priuati. Fel.*c. cùm Ecclesia sanctæ Mariæ, nu.30. de constit.* & latiùs *in c. dilectus. 1. num.1. de rescript.*

Difficultas consistebat in eo, quòd à die euictionis vsque ad tempus præsentis disputationis lapsum erat tempus, pro quo erat facta locatio. Vnde illo elapso, non videbatur adesse aliquis status ad quem conductor possit restitui, vt in istis terminis fuit dictum in causa Romana vineæ 7. Octobris 1587. coram Reuerendiss. Alexandrino. In contrarium dicebatur, quòd locatio erat denuò constituenda, vt conductor tantumdem temporis ad fruendum, rem locatam habeat, quantum sibi fuit per spolium ablatum, iuxta textum *in l. si plures. §. deiectum. ff. de vi. & vi armat.* Paris.*cons. 105. per totum, lib.3.* aliàs, si spoliatus teneretur liquidare sua damna, & interesse, nimis grauaretur. Tum quia ista probatio est difficilis, *l. fin. ff. de præt. stipul.* Bald. *in l. vnica, num.47. C. de sent. quæ pro eo quod inter. profer.* Bart. *in l.2. num.23. C. de rescind. vend.* tum quia admitteret viam executoriam, cùm à sententia liquidatoria sub prætextu excessus detur appellatio. Bart. *in l. ab executore. num.13. ff. de appell.* Ias. *in l. properandum, §. sin autem alterutra num.25. vers. sed numquid à taxatione. C. de iud.* Felyn. *in c. quod ad consultationem, num.23. vers.2. limita. de sent. & re iud.*

Placuit tamen Dominis prior opinio, pro qua etiam facit text. *in l. si vsusfructus mihi in biennium. ff. de vsufruct. legat.* & suffragatur illa communis conclusio, quòd quando res quæ est in obligatione non potest haberi, non est quærenda alia similis, sed sufficit debitori soluere damna, & interesse, *l. stipulationes non diuiduntur,* vbi DD. omnes *ff. de verb. oblig. l. si fundum, eod. tit.* Considerabant etiam Domini, quod redditus in singulis annis non solent esse æquales. Vnde si loco annorum lapsorum

lapsorum alij anni subrogarentur, sequeretur, quod si anni essent steriliores primis, spoliator, si verò vberiores spoliatus locupletaretur, cùm alterius iactura, quorum vtrumque esset contra regulam, *l.planè.ff.de pet.hæred.* Ex quibus fuit conclusum, non esse dandam restitutionem, nisi ad damna, & interesse.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana census de Mutinis 11. *Decembris* 1602.

DECISIO LVII.

Impressa est hæc decisio in 5. *par.diuers.seu post* 2.*tom. cons.Farin.decis.*189.*& apud Cens.de censib.decis.* 119.*& apud Duard.eod.tract.decis.*119.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. PAMPHILIO.

Romana, seu interamnen. separationis Thori. Mercurij 11. *Decembris,* 1602.

ARGVMENTVM.

Thori separatio facienda est propter capitale odium inter coniuges. Odium autem capitale oritur ex accusatione, & querela in causa criminali, præsertim si nihil fuit probatum. Et quando culpa viri thorus separatur, restituenda est dos, & donatio propter nuptias.

SVMMARIVM.

*Inimicitia capitalis oritur ex accusatione criminali, & carceratione, nu.*1. *Thori separatio conceditur, quando coniux iam accusauit de crimine capitali, & præsertim si nihil probauit, num.*1.

*Separatio thori quando admittitur propter odium capitale, tunc mulier non est viro relaxanda sub fragilitate cautionis, num.*1.

*Thori separationi vbi locus est propter mariti culpam restitui debet dos, & donatio propter nuptias, n.*2.

*Actorum criminalium transportatio non est necessaria in causa ciuili, num.*2.*in fine.*

*Acta præsumuntur integrè transportata, nu.*2.*in fine.*

DECISIO LVIII.

1 PRo Antonia informante, nempe sententias super separatione thori ad eius fauorem latas, esse confirmandas. Constat enim ipsam ab eius marito odio capitali esse prosequutam, ex quo sæpius illam de arduis criminibus accusauit, ac carcerari fecit, etiam in officio sanctissimæ Inquisitionis, *l.filio.§.Seia.ff.de aliment.& cib.legat.* Bart. *in l.*3.*§.fin.sub n.*3.*eod.tit.*Abb. *in c.cum oporteat.n.*4. *de accusat.*Et hoc præbet iustam causam separationi thori, *§.mitiores.ff.Auth.de nupt.* Doct.*in c.*1. vbi Abb. *nu.*4. Præposit. *nu.*2. & Alex. de Neuo. *nu.*4. *de diuort.*præsertim, quòd nullam querelam verificauit; & quòd etiam in hac causa adhærendo fisco coram D. Diaz dedit articulos continentes crimina; & adsunt etiam testes super mala tractatione, ita vt Antonia non sit ampliùs committenda fragilitati cautionis, quòd omnino debeat separari, *c.ex transmissa, vers.si autem capitali, & c. literas in fin.de restit.spoliat.* Abb.& alij suprà citati *in c.*1.*de diuort.* Bald.*cons.*240.*lib.*3. Aym.*cons.*31.*nu.*4.*& seq.* latè Syluester Aldobr.*cons.*71.*num.*15.

2 Hinc sequitur maritum fuisse etiam rectè condemnatum ad restituendam dotem, quæ, vbi separatio fit culpa mariti, est vxori restituenda etiam cum augmento, seu lucro dotis, & donatione propter nuptias, *§.mitiores.in fin.Auth.de nupt.c.*1. vbi Abb.*nu.*2.*de don. int. vir. & vxor.* Aym .*d.cons.* 31 *num.*6.Ioan.Gutierez *Canon.*99.*num.*24. Et fuit resolutum in causa Bisuntina augmenti dotis, & donationis propter nuptias 24. Maij 1599. coram Reuerendissimo D.Alexandrino. Nullitates aliàs contra istas sententias deductæ, sunt sublatæ per commissionem sanatoriam obtentam à Sanctissimo. Alia quæ nunc deducitur ex defectu transportationis actorum, non adest, quia acta criminalia non pertinent ad hanc causam, quæ ciuilis tãtùm in Rota est commissa; ciuilia verò fuerunt transportata, & quamuis pro marito dicatur non esse integra, de hoc tamen non constat, & in dubio præsumuntur integra. Bart.Ias.& alij *in rubr.ff.de nou.oper.nunc.*& fuit sæpiùs decisum.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Bononiens.fideicommissi. Veneris 24. *Ianuarij* 1603.

ARGVMENTVM.

Ex Summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

*Pœna priuationis ex testamento non habet locum, nisi adsit testatoris præceptum, nu.*1.

*Priuatio dicitur pœna, num.*2.

DECISIO LIX.

PLacuit Dominis vltima decisio in hac causa facta, & vltra primum fundamentum, quòd prohibitio de non molestando hæredes, non posset comprehendere Ludouicum, qui nunquam inter hæredes fuit descriptus. Quod quidem fundamentum nullam apud Dominos habuit difficultatem. Placuit etiam secundùm quòd dispositio sit pœnalis, & consequenter procedant illationes, de quibus in decisione: non obstat difficultas rursus excitata per memorialia, quòd in hoc casu non adsit præceptum, & pœna non detur sine præcepto, ex Aret.*in l.Titia, num.*3.*vers.sed ita, ff. de verb. oblig.* nam inter responsiones datas in decisione illa præcipuè videtur tollere omnem amaritudinem, quòd hoc colligatur ex voluntate testatoris. Imol.*in l.*1.*num.*6.*ff.de condit.Instit.*cum aliis tunc allegatis, & per Gabr. *cons.*105.*num.*8. *lib.*1.

Quod autem testator in hoc casu processerit per viam pœnæ, patet ex illis verbis geminatis, *Mà siano priui, come io gli priuo, &c.* priuatio enim est 2 pœna *§.cum igitur, vers.sin autem, Auth.de nõ eligen.*

secund.nuben. Socin.iun.*consf.27.num.26.lib.4.* Bero.*cons.15.num.6.lib.1.* Dec.*cons.4.num.25.lib.2.* Et facit doctrina Bart. *in l. paterfamiliàs num.2. vers. Vnde propter.* secundùm antiquam impressionem. *ff. de hæred.Institut.* vbi distinguit, an testator processerit per modum ademptionis, vel non dationis. Et ita DD. de Rota informare recusantibus fuit resolutum.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana tutelæ. Veneris 21. Februar. 1603.

ARGVMENTVM.

De Iudice, & Magistratu, an & quando teneatur de mala electione tutoris: est singularis & notabilis decisio.

SVMMARIVM.

Iudices & Magistratus pro malè administrata tutela non possunt conueniri, nisi constet de eorum dolo, seu lata culpa, num.1. vbi præsertim, quid si iudex fuerit negligens in recipiendis solitis cautionibus, aut minus idoneis.

Dolus euidenter, & perspicuis coniecturis probari debet, num.1.

Lata culpa æquiparatur dolo, num.1.

Dolus in nemine præsumitur, maximè in supremis magistratibus, num.2.

Testibus contrariis magis creditur deponentibus pro excusatione culpæ, & delicti, quàm aliis, n.2. in fin.

Iudex numquid possit statuere vt ex pluribus tutoribus vnus tantùm administret, num.3.

Iudex si mandat aliquem recipi in fideiussorem, qui reperiatur posteà non idoneus, non tenetur, si tempore fideiussionis ille reputabatur idoneus, nu.3.

Tutor datiuus dari non debet, vbi adest tutor legitimus, num.4. Vbi tamen, quòd hoc est iudici arbitrarium, num.4.

DECISIO LIX.

1 PRo malè administrata tutela nō possunt conueniri hæredes Magistratus, qui tutorem dedit, nisi constet de dolo, aut lata culpa Magistratus, *l.non similiter. ff. de Magistr. conuen. l.2.C.eod. tit.* hoc est, vel quòd Magistratus voluerit fraudare pupillum, iuxta not. *in l.1. & dolum. ff. de dolo,* vel saltem fuerit ita negligens, vt solitas omiserit cautiones, aut illas euidenter minùs idoneas admiserit, *l.quoad hæredem. ff.de Magistr.conuen.* Dolus autem debet euidenter probari, *l.& eleganter. §.fin. ff.de dol.* & perspicuis coniecturis, *l.dolum.C. eod tit.* Idem est de lata culpa, quæ dolo æquiparatur, *l.quod Nerua.ff.deposit.* & aliud sine alio non solet venire, gloss. *in l. si fideiussor, verb.dissolut. ff. mandat.* His stantibus fuit conclusum, non constare de culpa Pellicani olim Senatoris vrbis, quę sufficiat ad effectum, vt illius hæredes teneantur.

2 Et quoad dolum res videtur procedere de plano, quia nullus testis deponit de aliqua re illum necessariò inferente. Nec dolus in aliquo præsumitur, *l.quoties.§.qui dolo. ff.de probat.* & multò minùs in supremis Magistratibus, de quibus iura valdè confidunt, Bald. *in l.tutores. ff.de confirm.tut.* Surd. *decis.91.num.3.* Minùs probatur lata culpa, non ex persona tutoris dati, quia testes hinc inde examinati concordant, quòd ipse erat diligens, & versatus in negotiis. Et licèt testes pro parte Laurentij examinari conentur probare, quòd d. tutor publicè habebatur pro decreto, tamen in contrarium sunt testes hæredum, quibus magis credendum videtur, tum quia plures numero, tum quia magis idonei, tum quia deponunt verisimiliora, quia aliàs assertamentum Curiæ Capitolinæ illum non approbasset. Tum denique quia veniunt pro excusatione culpæ, & delicti, latè congest. per Gabr. *tit.de testib.conclus.4.*

3 Non ex forma decreti potest considerari aliqua culpa, imò maxima diligentia, cùm senator mandauerit dari solitas cautiones, & per tutorem reddi rationem duobus nobilibus Romanis in fine cuiuslibet biennij. Non obstat, quòd in eodem decreto senator decreuerit, quòd omnis administratio esset penes Bettinum, cùm tamen adesset alius contutor, quia hoc fuit cum consensu illius. Vnde exoneratur Magistratus. *l. duo tutores. ff de Magistr.conuenien.* Non etiam in eo quòd senator mandauerit recipi quosdam in fideiussores qui posteà reperti fuerunt non idonei, quia ex testibus pro parte heredum examinatis apparet, quòd tempore dationis erant idonei, quod sufficit quicquid posteà euenerit, *l.1.§. si Magistratus. ff eod.tit.de Magistr.conuen.* Imò etiamsi secreto non fuissent idonei, sufficit quòd publicè pro talibus haberentur, quia non idoneitas ad hunc effectum debet esse euidens, *d.l.quoad hæredem. ff. de Magistr.conuen.* hoc est, plusquàm ordinariè patens, vt declarat Rebuff. *in l.177.vers.euidentiam. tit.de verb.signif.*

4 Non denique probatur dolus, aut lata culpa, eo quòd tutorem habenti fuerit datus alius tutor, vel quia aderant tutores legitimi, vnde non erat locus datiuis cum similibus. Quia istæ iuris regulæ non procedunt absolutè, sed recipiunt limitationem in multis casibus iudici arbitrariis, vt *tot.tit. C.tut.vel curat. haben. tut.vel curat.dar.* post. Et hanc materiam esse iudici arbitrariam, fuit alias deductum in causa Romana tutelæ de columna, coram Reuerendiss. Alexandro de anno ... Vnde sequitur, quòd ex illarum omissione non infeRatur, per necesse ad dolum, aut latam culpam.

R.P.D. DAMASCENO.

Triden. Parochialis. Lunæ 28. Aprilis 1603.

ARGVMENTVM.

Hæc est notabilis, & exemplaris decisio exactissimè docens omnes qualitates, quibus in concursu beneficiorum, vnus Clericus alteri præferri debet: & in occurrēti casu recurre semper ad eam.

SVMMARIVM.

Clericus in concursu beneficij ætate senior iuniori præfertur, num.1. vbi idem de Doctore, quòd præfertur non doctori.

Clericus in concursu Presbyter præfertur simplici Clerico, num.1. vbi idem de eo qui prius assequutus fuit ordines, & gradus.

Clerici

Clericus in concursu habens maiorem experientiam, præfertur habenti minorem, n.1. vbi etiam idem de oriundo ex loco vbi adest beneficium, quòd præferatur forensi.

Clericus in concursu nobilior præfertur minùs nobili, n.1. vbi etiam quòd in hac materia maximè attenduntur mores, prudentia, integritas & doctrina.

Clericus in concursu beneficij Curati eligendus est, ex idoneis magis idoneus, n.1. in fine, & n.2. vbi quòd hoc relinquatur arbitrio Episcopi, quatenus rectè iudicauerit.

Electio facta ab Episcopo de magis idoneo, si fuerit manifestè irrationabilis, reuocanda est, n.3.

Clericus in concursu non habens beneficium præferendus est illud habenti, Declara, vt nu.4.

DECISIO LXI.

1 PRo maiori parte fuit conclusum, constare de irrationabilitate electionis prouisoris Tudensis, quia ex deductis pro parte Scobar apparet, ipsum Scobar habuisse plures qualitates in hac materia considerabiles, quàm Franciscus electus, nempe ætatem multò maturiorem, *c. cùm in cunctis, vers. ætatis maturitas de elect.* Rol. *cons.* 47. *nu.* 70. *lib.* 1. Item plures gradus; cùm Scobar esset Doctor in vtroque iure, Franciscus verò Baccalaureus tantùm Cassin. *Catal. glor. mund.* 1. *par.* 10. *consid.* 33. item maiores ordines, quia Scobar erat Presbyter, Franciscus verò simplex Clericus. Dec. *cons.* 542. *nu.* 13. Item Scobar priùs assequutus fuit suos ordines & gradus. Io. de Platea *in l.* 2. *nu.* 1. *C. de princ. lib.* 12. Nat. *cons.* 638. *nu.* 18. Item maiorem experientiam, quia Scobar fuit prouisor Episcopatus Tudensis, & cur. tus per multos annos, quæ experientia in hac arte actiuum cit. mul. ù n attendenda *c. cùm sit ars, de ætat. & qualit.* Item Scobar erat naturalis loci, Franciscus verò alienigena. Dec. *cons.* 542. *nu.* 15 Roch. de Curt. *tract. de iure patr. verb. honorificum, num.* 45. *cum pluribus seqq.* Item Scobar habebat maiorem nobilitatem. Lambert. *de iure patr. lib.* 2. *par.* 3. *qu.* 5. *art.* 9. Quo verò ad mores, prudentiam, & integritatem, testes pro Scobar multò maiora deponunt, quàm testes pro Francisco. Vltrà quòd & in hoc adest approbatio examinatorum pro Scobar, qui nihil sciunt de Francisco. Et Conciliũ Trid. *sess.* 24. *c.* 18. multum defert relationi examinatorũ. Et in hac parte, vt patet, ibi *renuncientur quicunque ab his idonei iudicati fuerint morib. prudentia, &c.* Quoad doctrinam vltrà præsumptionem quæ oritur ex multiplicatione & anterioritate graduũ, videntur etiam magis concludere examinatores pro Scobar, quia primus dicit lectioné Scobar sibi magis placuisse. Secundus non contradicit, sed ambos simpliciter approbat. Tertius dicit, Scobar sibi magis placuisse in lingua Latina, & claritate lecturæ. Ex quibus videbatur, Scobar esse præferendus, nam quidquid sit in aliis beneficiis, certum est in Curatis, ex idoneis magis idoneum esse eligendum, prout per Sacr. Trid. Conc. *d. c.* 18. *sess.* 24. & constitutionem Pij PP. V. 15. Kal Aprilis Pontificat. anno 2. fuit resolutum in causa Dechasensi Parochialis. 18. Decembr. 1581. coram Gyptio.

2 Non obstat, quòd hoc an quis sit idoneus relinquatur iudicio Episcopi, quia hoc est quatenus Episcopus rectè iudicauerit. Abb. *c. cùm autem, num.* 6. *de iurepatr.* Alex. *cons.* 33. *nu.* 2. *lib.* 1. & satis denotat Constitutio Pij V. quæ aliàs frustrà admitteret appellationem ab electione Episcopi.

Non obstat, quòd multùm præsumatur pro iudicio ordinarij, ita vt irrationabilitas debeat esse manifesta, vt fuit dictum in causa Rauennaten. Parochialis coram Illustriss. Arrigonio, & in Pampilonens. Parochialis 12. Decembr. 1597. coram R. P. D. Litta, quia ex suprà ponderatis videbatur, nos versari in casu manifestæ irrationabilitatis, ex quo vndique constat de qualitatibus vtriusque. Et eò magis dicebant aliqui ex Dominis se inclinare in hanc partem, quia ex testibus, quos pro nunc præsupponebant rectè examinatos, constabat Franciscum fuisse familiarem Episcopi Tudens. ex qua familiaritate dicebant; multùm tolli de præsumptione, quæ aliàs esset pro Episcopo, vt fuit consideratum in causa Rauennaten. Parochialis 2. Octobr. 1592. coram Illustr. Arrigonio faciunt not. *in c. sunt nonnulli.* 1. *q.* 1. 3

Non obstat quòd Francisc. non haberet beneficium. Vnde ex hoc capite esset præferendus Doctori Scobar, qui beneficiũ habebat, Rebuf. *tract. de nominat. qu.* 21. *num.* 14. & fuit aliàs decisum in Rota, quia id est intelligendum cæteris paribus, non autem quòd ista sola qualitas possit præponderare, tot aliis concurrentibus in Scobar, aliàs minùs restringeretur dispositio Sac. Concil. Trid. & frustrà admitteretur ad concursum, habens aliam parochialem, prout talem admittendum esse resoluit Sac. Congregatio super d. Concilio. 4

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Bisuntina Pensionis. Mercurij 18. *Maij* 1603.

Procurator numquid admittatur ad respondendum positionibus sine speciali mandato, prout sine eo cogi non potest, & numquid possit cogi ad subiiciendum se examini contra suum principalem.

SVMMARIVM.

Positionibus respondere cogi non potest procurator non habens speciale mandatum, nu. 1. *& per tot.*

Procurator nõ tenetur pandere secreta causæ, nec etiam se examini subijcere, n. 1. *Quod an verum sit, n.* 3. *&* 4. *Vbi pro & contra.*

Procurator numquid admittatur ad respondendum positionibus sine speciali mandato.

DECISIO LXII.

FVit conclusum, Procuratorem Francisci non non potuisse cogi ad respondendum positionibus, ex quo non habet ad id speciale mandatum ex Iacob. de Aren. *tract. de posit. nu.* 4. Vbert. *eod. tract. n.* 20. Imol. *in l. penul. nu.* 16. *vers. & sic. ff. de publ. iud.* Soc. sen. *cons.* 55. *n.* 8. *vol.* 1. Gig. *cons.* 34. *n.* 12. pract. Papiens. *tit. de posit. verb. Simoninus* Spelta. Rebuff. *super constitut. summario* 3. *tit. de respons. per verb. cred. vel non, nu.* 15. cum aliis per Azzeued. *super constit. Hispan. lib.* 4. *tit.* 7. *de iur. calum. super l.* 2. *n.* 19. *cum pluribus seqq.* Et ad hoc facit quòd Procurator non tenetur pandere secreta causæ, *l.* 1. *cum ibi not. ff. de præuaricat.* & ob eam causam nec etiam potest subiici examini, decis. Fab. 135. *lib.* 2. *par.* 3. *diuers. impress.* Verall. *decis.* 420. *incipient. licèt Innocentius. lib.* 1. *in manuscript.* Vincent. de Franc. *decis.* 222. *nu.* 14. 1

2 Quo verò ad textũ *in c.si post præstitum.de confes-sis,n 6.* Videtur benè decidere, quid resultet ex nõ responsione Procuratoris, sed quale mandatũ requiratur, nõn ibi, aperiri, & ideò esse intelligendũ de mãdato sufficienti, hoc est, speciali ex allegatis suprà, in principio, & in terminis *d.cap.disput.* Azzeued. vbi suprà, & etiã animaduertit apostill. ad Gemin. *in d.c.litera A.* Et licèt Bal. *in l.non solum in pr.ff.de procurat.* videatur sentire contrariũ; tamen vel eius opinio non est tuta, vt patet ex prædictis, vel pro concordia dici potest, quòd Bald. *in princ. d.legis* loquatur de potestate Procuratoris in respondendo, non autẽ de coactione, quia aliàs repugnaret sibi ipsi, dum, *sub n.2.* notat, quòd ad respondendum positionibus, sequitur speciale mandatũ ad sic respondendũ, & secundùm hãc distinctionem. Bal. *facit pro hac parte.* Rota *dec.25.de procurat.in nou.* Cott. *dec.383.* Afflict. *dec.92.* Put. *dec. 294.li.2.* quæ tamen non est decisio, sed discursus. Card. *in c.insuper,nu.5.de testib.* dum loquuntur de Procuratore cõpulso, vel cõpellendo ad respondendum positionibus, nõ declarant quale mandatũ sit sufficiens, vt possit fieri d. compulsio, & ideò debent intelligi, quando adest mandatũ speciale. Guid. Pap. *dec.45.* Put. *56.lib.3.* Vinc. de Franc. *dec. 222.vsque ad n.14.* & communis opinio, de qua per Viuium *opin.959.n.17.* loquuntur de examine, non autem de responsione ad positiones. Quinimò dũ omnes excepto Guid. Pap. loquantur de aduocato, qui non habet aliquod mandatum, non faciunt ad hanc rem, quia vbi non est mandatum, non cadit ista disputatio de respondendo positionibus, vt per omnes *in d.l.non solum, & in d.c.de confess.* & clariùs *in c.fin.de iur.calum. eod.lib.6.*

3 Maior erat difficultas inter Dominos, an iste Procurator, instante aduersario posset subiici examini. Et quidem circa ea, quæ sciuit, vel scire potuit tãquã Procurator, res videbatur clara pro negatiua *ex d.l.1.de præuaricat.* & decisionibus Fab. Verall, & Vincen. de Frãc. suprà allegatis in princ. Sed quid circa ea, quæ sciuit tãquã extraneus, & tãquam quilibet de populo. Pro affirmatiua facit gloss. *in l.fin.verb.præstiterunt.ff.de testib.* Bart. *in c. cum à nobis.n.13.vers.dixi, quæritur, de testib.* & facit decis. Cott. 383. & Guid. Pap. 45. de quibus suprà, & Paris. *cons.70.n.10.cum pluribus seqq.lib.4.* Et quod aliàs decisũ fuit in causa Farfensi faciẽdo cõparationẽ de Procuratore ad Aduocatũ, vt facit Bart. *d.c.cùm à nobis nu.13.* & Paris. *d.cons.70.nu.12.* erunt pro hac parte, decis. Put. *56.li.3.* Frãc. 222. & cõmu-
4 nis opinio Viuij 959. *n.17.* de quib. suprà dictũ est.

In contrarium, quod neque aduersario volente, possit Procurator esse testis in causa, in qua habet mãdatũ, est gloss. *in l.deferre.§.quæ decreuerunt, verb. interrogari.ff.de iur.fisc.* & ibi Bart. benè firmat in Procuratore ad iudicia, licèt secùs dicat in procuratore ad negotia. Et eandem opinionẽ sequitur Put. *d.decis.siue discursu 294.li.2.* & Verall. *d.decis. 420.li.1.in manuscr.* & Card. *in d.c.insuper,n.3.de testib.* vbi allegat fortissimã rationẽ, nẽpe quod Procurator non solùm repellitur propter suspicionẽ affectionis, sed etiã quia post litis contestationem effectus fuit Dominus, & ideo non potest produci in testem contra seipsum, quia sunt officia incompatibilia, & ibidem not. gloss. *in verb.admitti.* & est alia glos. *in l.fin.verb.testis.C.de fideicom.* Ex quibus patet contrariã opinionem quę fundatur in cessatione suspicionis, nec esse admodum tutam, quia nihilominùs remanet defectus in forma iudicij propter dictam incompatibilitatem officiorum. Item non esse bonam æquiparationem aduocati cum procuratore, quia Aduocatus non est Dominus litis, sicut est Procurator. Verùm qui ita erant extra dubium in quo non quæritur de responsione ad positiones, nihil fuit cõclusum quoad examen, sed tantùm fuit tentum, quod iste Procurator non tenetur respondere positionibus.

R. P. D. DAMASCENO.

Terracinen. Castr. Maentiæ. Veneris. 23, Maij 1603.

ARGVMENTVM.

De conditione intrinseca adiecta in deposito quę dicatur, & quando depositũ vitiet. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Conditio in deposito quæ dicatur extrinseca, & quæ intrinseca, & quanã depositũ vitiat, & quæ non, n.1.
Cessionem facere tertius non tenetur, num.1.
Cessio quando reseruatur in simplicẽ liberationẽ, n.2.
Hæres facto inuentario non confundit actionem, n.2.

DECISIO LXIII.

DVbitaui, an depositũ suffragaretur DD. de 1 Gaëtanis, ita vt per illud fuerint liberati ab interusuriis dotis maternę. Et difficultas restringebatur ad illud, an conditio. de qua in cedula depositi nempe quod D. Vestilia in casu exbursationis pecuniarũ teneretur facere cessionem iurium suorum ad fauorem Illustrissimi Cardinalis Aldobrãdini, possit dici conditio intrinseca, vel potiùs extrinseca; cùm alias iure cautum sit, quod conditio extrinseca vitiet depositũ, secùs si intrinseca. Scribentes, Bal. præcipuè, *n.24.in l.acceptum, C.de vsur.* Rota in causa Bononiens. dãnorum corã Cãtuuio relata inter diuers. impress. *dec.71.part.* Illa vero dicitur conditio extrinseca, ad quam quis de iure cogi non potest, sicut è conuerso dicitur intrinseca illa, ad quam cogi potest. Alex. *cons.78.n. 30.li.5.* Curt. sen. *cons.35.n.7.* cum aliis per Modern. *de pignor.3.membr.5.par.principal.n.11.par.2.* In casu proposito considerarunt Domini, quod licèt Illustrissimus Cardinalis Aldobrandinus ex se ipso esset tertius, cui regulariter non cogitur quis facere cessionẽ, *l nulla.* vbi Bal. *C.de solut.* Nihilominùs ex quo Cardinalis non soluebat ex propria persona, sed tãquã mãdatarius fratrum de Gaëtanis, potuit desiderare cessionem iurium à Domina Vestilia, sicut potuissent desiderari ipsi mandãtes. *l.emptori,* vbi hoc notat Bal. *in pr.C.de hæred.vel act.vend.*

Nec videbatur dubitandum, quin mandantes possent desiderare hãc iurium cessionem à D. Vestilia siue illos consideremus tãquã hæredes cõtũ patris iuri D. Vestiliæ, & obligatos ad restitutionem dotis, tunc enim ista cessio resoluitur in simplicem liberationem Bald. *in l.1.nu.41.vers.11.quæritur.&c.C.de act.& oblig.* siue multo magis, si illos consideremus tãquã fideicommissarios antiquorum de Gaëtanis coacti per Bullam Baronum soluere dotem maternam de bonis fideicõmisso subiectis, qui propterea potuerunt desiderare cessionem iurium à D. Vestilia ad effectum se reualendi contra hæreditatem proprij patris, & de bonis dictæ dotis. Nam etsi sint hæredes patris, vt suprà dictum est, sunt tamen cum beneficio legis & inuentarij.

uentarij, & propterea minimè prohibentur impetrare actiones contra dictam hæreditatem, cùm non sint confusæ actiones, stante dicto inuentario, *l.fi.§.in computatione*, cum ibi not. per Scriben. *C.de iur. deliberan.*

R.P.D. DAMASCENO.

Calaguritana de Branteuilla, Lunæ 9. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

De attentatorum materia nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Renunciatio iuris fieri non potest à procuratore non habente speciale mandatum, n.1.

Attentata nullum tribuunt ius attentanti, imò faciunt amitti de iam quæsito, nu.1.

Attentata purganda sunt actualiter, & non verbaliter, num.2.

Verba debent conuenire subiectæ materiæ, nu.2.

DECISIO LXIV.

1 FVit mihi per Breue Sāctissimi commissum, vt absoluerem Ioannem ab excommunicatione per eum incursā ob recursum ad iudices laicos, facta tamen per d. Ioannē priùs renunciatione quibuscūque per eum coram iudicibus laicis attentatis. procurator Ioannis specialiter constitutus ad petendā hanc absolutionem cum facultate acceptandi pœnitentiā salutarem promittendi portionem mādatis Rotalibus, nec non faciendi omnia alia circa præmissa necessaria, seu quomodolibet opportuna, & si alia essent, quæ requirerēt speciale mandatum. renunciauit simpliciter corā me prædictis attentatis. Dubitaui an esset sufficiēter paritum pro negatiua; dicebatur, hunc procuratorem non potuisse renunciare, quia super hoc non habet speciale mandatū, prout de iure requiritur. Anch. *qu. 33. per totam.* Verùm ista difficultas non placebat multùm Dominis, quia allegata videntur procedere in renunciatione alicuius iuris considerabilis, quod ius non potest considerari in attentāre, qui non modò ex attentatis nullum acquirit ius, vt est tex. *in l. censemus. C. de litig.* sed imò amittit de iam quæsito, vt patet ex cumulatis per Modern. *de attent. p.3. cap.32. per totum.* Item quia hanc facultatem videntur comprehendere clausulæ amplissimę, de quibus suprà, cùm non sit maior expresis. Lap. *alleg.7. nu.9.* Imò ex quo ista renunciatio est necessarium antecedens huius absolutionis, *reg. peccatum cum reg. seq. de reg. iur. in 6.* Facultas renunciandi censeretur data, etiamsi esset maior expresis. Bart. *in l.2. num.2. vers. & quod videntur. ff. de iur. omn. iud.* quem sequitur Felyn. *in c. sedes. n.3. col.3. vers. & circa reg. de rescript.*

2 Secundò opponebatur, quòd ista fuit renunciatio verbalis, quæ non sufficit in hac materia, in qua requiritur actualis & integralis purgatio. Bal. *in c. conquerente, num.1. de restit. spol.* facit text. cum gloss. *in c.1. de eo, qui mittitur in possessionem*, & per Modern. *de attent. c.29. n.21. p.3.* Vnde non est verisimile Papam sensisse de verbali, sed de effectuali renunciatione, *l.1. §.1. ff. quod quisque iuris.* Et verba debent conuenire materiæ subiectæ, *iuxta text. in l. si vno. §. sed si verbo. ff. locat.* & latiùs per Felyn. *in c. sedes, n.1. de rescript.* Ex quibus concludebatur Petrum esse in primis restituendum in possessione, à qua in vim prouisionis regię fuerat per ordinarium eiectus. Et licèt (vltra alia multa quæ non faciebant ad propositum) replicaretur ex parte Ioannis, quod ista purgatio attentatorum non erat in eius potestate, quia ipse non poterat facere nouā collationem Petro, nec illi restituere possessionem beneficij, quam apud se non habet. Vnde non poterat obligari ad impossibilia. *l. impossibilium. ff. de reg. iur.* Voluerunt tamen Domini, quòd Ioannes faceret id, quod in se erat, iuxta decis. Crescent. 1. *de sequestr. poss.* hoc est, quòd specialiter, & indiuiduè renunciet omnibus, & singulis in vim regiarum prouisionum gestis, ita vt Petrus quoad omnes iuris effectus habeatur pro illo examinato prouiso ac possessore, qui erat ante prouisiones Regias, non obstante quamcumque renunciatione tacita, vel expressa per ipsum in vim dictarum prouisionum facta, & propterea fuit cōclusum, adhuc non esse sufficienter paritū.

3 An autem dictum examen, prouisio, an possessio Petri fuerint attentata tamquam gesta appellatione pendente, vt prætendit Ioannes, posteà videbitur, &c.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Tirasonens. Capellæ. Luna 9. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

Gratia in Beneficialibus, & præsertim impetratione Capellæ, ex quibus dicatur subreptitia. Et quando cesset subiectio, est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Gratia non dicitur subreptitia ex eo quòd non fuerit facta mentio oneris existentis in beneficio, n.1.

Gratia non dicitur subreptitia ob taciturnitatem eorū quæ Principem non reddidissent difficiliorem, n.1. Vbi ampliùs quòd pro sustinenda gratia, non præsumitur Princeps difficiliùs concessurus.

Gratiam fuisse subreptitiam ob taciturnitatem eorum, quæ si expressa fuissent reddidissent Papam difficiliorem, attenditur illius stylus, & cursus Cancellariæ, aut aliqua alia probabilis coniectura, n.1.

Capellæ nomen præsupponit celebrationem Missarum, nu.1. in fine, & nu.2. & sic vbi propterea, quod requirit habentem ordines, & residentiam.

Capella, licèt requirat ordines, & residentiam, possunt tamen hæc per substitutum expediri, nu.2.

Gratia Capellæ nō dicitur subreptitia ex eo quòd in ea non fuit expressus ordo sacerdotij necessarius, n.2.

Residentia non requiritur in beneficiis simplicibus, nu.2.

Gratia non dicitur subreptitia per taciturnitatem qualitatum, quæ insunt de iure, & sunt Papa benè nota, n.2. in fine.

DECISIO LXV.

PRo Didaco solo informante fuit conclusum, 1 gratiā eiusdem non fuisse subreptitiam, ex eo quòd ipse non expresserit Capellam habere annexum onus celebrandi Missas. Nam aut subreptio prætenditur ex eo quòd non fuerit facta mentio oneris, & ad hoc respondetur, non reperiri cautum in iure, quòd huiusmodi onera expriman-

tur; vel rem per seipsam esse talem, qua narrata Princeps fuisset difficiliùs concessurus. Quibus cessantibus, cessat subreptio Gemin. *in c. dudum. n. 15.* vbi & alij *de præb. in 6* Ægid. *decis.* 4. Cassad. *decis.* 10. *nu.* 3. *de præb.* latè Felyn. *in c. in nostra, num.* 9. *de rescript.* Quòd autem Princeps non fuisset, aut difficiliùs concessurus, & debemus dicere pro sustinenda gratia, ex reg. *l. quoties, ff. de reb. dub.* & per illum text. Gabr. *cons.* 200. *n.* 13. *li. b* 1. & facit quia nec stylus Principis, nec cursus Cancellariæ, aut aliqua probabilis cōiectura suadent cōtrariū, qui sūt modi cognoscēdi, an obstet taciturnitas iuxta Theoricam. Felyn. *in c. super literis. nu.* 8. *versic.* 1. *regul. de rescript.* Imò cōiecturæ sunt, quòd Papa nihilominùs concessisset: tum quia ex eo quòd ipse sciuit, Capellam esse beneficium Ecclesiasticum potuit cogitare illam habere aliquod onus spiritualitatis annexum. Bellam. *in c. in nostra, num.* 10. *vers. de tertio*, vbi etiam Felyn. *numero* 9. *de rescript.* Tum quia hoc nomen Capellæ præ se fert quodam modo hanc celebrationem Missarum. Castr. *consil.* 359. *numero* 1. *post med. vers. quia si diem, volum.* 1. *ad Menach. in c. ei cui, num.* 26. *de præb. in* 6.

4 Aut verò prætenditur subreptio, quasi quòd Capella habeat annexum ordinem Sacerdotij, vel residentiam. Et primò hoc nullibi probatur, quia non tenet consequentia, Capella habet annexum onus celebrationis; ergo requirit ordines, vel residentiam, quia ista regulariter possunt expediri per substitutum, Lap. *alleg.* 35. quem Rota sequitur in vna Romana Capellæ 23. Ianuarij 1589. coram Orano. Præterea mentio ordinum annexorum non est necessaria, sed sufficit, quòd prouisus sit habilis actu, vel habitu ad illorum susceptionem; & per omnes *in c. si pro clericis, & in c. ei cui, de præb. in* 6. Et quatenus Capella requireret Sacerdotium actu iuxta distinctiones. Abb. *in c. cùm in cunctis, §. inferiora. num.* 10. *de elect.* Hoc procedit ad effectum, vt prouisus actualiter sit Sacerdos, (& talis supponitur in facto esse Didacus) non autem ad effectum, vt teneatur exprimere illum ordinem, vt benè per Rebuff. *in repet. c. nulla, colum.* 43. *versic.* 2. *qualitas, de concess. præb.* Quo verò ad residentiam cessante particulari institutione huius Capellæ, de qua non constat residentia, non requiritur ex generali consuetudine in beneficiis simplicibus, vt not. *in cap. gratia, de rescript. in* 6. Dec. *in c. ad aures, num.* 22. *in fine, extra eod. tit.* Vltrà quòd de illa residentia, quæ de iure communi inest omnibus beneficiis, non erat facienda mentio, quia qualitates quæ insunt de jure, sunt D. Papæ benè notæ, vt latè per Felyn. *in c. super literis, num.* 8. *vers.* 2. *reg. de rescript.* & ponit in specie Rebuff. *loco citato, col.* 45. *vers. noua est qualitas.*

R. P. D. PEGNA.

Esina fideicommissi. Veneris 16. *Iunij* 1603.

DECISIO LXVI.

Præsens decisio est inter alias eiusdem auditoris in tomo 2. *quamprimùm edendo Lugd. per dictos hæredes Prost, Borde & Arnaud; & hîc fuit erratum in anno, cum sit de anno* 1602. *impressam etiam reperieris apud Gionag. cons.* 100. *nu* 41. *lib.* 1.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana vinea, Lunæ 23. *Iunij* 1603.

ARGVMENTVM.

Venditor non tenetur præcisè rem tradere, si eam vel non habeat, vel habere non possit, nisi cum magno incommodo & excessu pretij, sed solum tenetur ad interesse.

SVMMARIVM.

Venditor tenetur rem venditam liberam præcisè tradere de iure communi, n. 1.

Venditor si rem venditam non habet, vel si habere potest, excessiuo tamen pretio, nunquid teneatur illam præcisè tradere, nu. 1. *per tot.*

Æquiparatorum idem est iudicium, num. 2.

Læsio seu excessus in pretio consideratur de iure communi in 6. *parte, vel in dimidia, vel potiùs arbitrio iudicis, n.* 2.

Venditor non tenetur rem venditam præcisè tradere, si eam non habet, vel si eam habere non potest, nisi cum magno incommodo, sed sufficit, quòd soluat interesse, num. 3.

Verba conuentionum intelligenda sunt cum moderamine, num. 3.

Obligatio in venditione quantum se extendat ex quantitate pretij argui potest, nu. 3. *in fin.*

Iuramentum recipit easdem tacitas restrictiones, quas recipit negotium cui adhæret, num. 4.

Iuramentum, & eius vires cessant, cessante consensu, num. 4.

DECISIO LXVII.

Octauianus vendidit vineam Petro pro scutis 740. Ex quibus Petrus soluit 140. in pecunia numerata, & pro reliquis assumpsit in se onus cuiusdam census super eadem vinea aliàs impositi. Accidit, vt quidam creditor, qui habebat hypothecam anteriorem acquisitioni Octauiani, licèt posteriorem impositioni census, citatis successoribus Petri emptoris, ex Saluiano immitteretur in possessionem huius vineæ pro scutis 900. occasione sortis fructuum cuiusdam census. Successores Petri coram A. C. egerunt contra Octauianum, vt vineam liberam traderet, tam ex dispositione iuris communis, per *l. ex empt. ff. de act. empt.* quàm ex particulari ipsius Octauiani promissione iuramento atque obligatione Camerali vallata A. C. pronunciauit ad fauorem emptoris. Dubitaui, an sententia A. C. esset confirmanda. Negatiuè fuit resolutum. Ratio decisionis fuit, quia ista duo æquiparantur in iure, quòd quis non habeat, vel illam, non nisi pretio immodico habere possit, *l. si domus. §. in pecunia. ff. de leg.* 1. *l. qui concubinam. §. fin. eod. tit.* Et hanc æquiparationem faciunt in specie gloss. *in l. non dubium. §. sed sicut. verb. non modico*, vbi benè Alberic. *numero* 2. *ff. de legat.* 3. gloss. *in §. non solùm. Institut. de legat.*

Vnde sicut Octauianus si rem non haberet, vel habere non posset, sine dubio liberaretur præstādo interesse, *l. qui restituere. ff. de re vend. l.* 1. *C de act. empt.* ita est dicendum, non teneri hoc casu ex quo

ex quo illam non nisi excessiuo pretio habere potest, vt æquiparatorum idem sit iudicium, iuxta *l.1.* vbi omnes scribentes *de legat.1.* Nec potest dubitari, quin pretium sit excessiuum, habito respectu grauaminis census scutorum 600. siue excessum consideremus in sexta parte ex quo non habemus taxationem partium, iuxta distinct. Bar. *in l. si societatem. §. arbitrorum, n. 25. ff. pro socio,* siue in dimidia, iuxta terminos *l. 2. C. de rescind. vend.* quæ ex statuto vrbis *c. 154. lib. 1.* est relicta ad tertiam, siue quod aptius videretur, hoc iudicis arbitrio relinquatur, vt per Bart. *d. l. non dubium, §. sed si cui. nu. 2.*

3 Ex quibus cessat illud, quod dicebatur, Octauianum, quia soluendo dicta scuta 900. potest recuperare vineam, præcisè teneri ad traditionem rei, ex doctr. Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur, num. 39. ff. de verb. oblig.* quia Bart. & concordantes sunt intelligendi de possibilitate congrua ex suprà allegatis. Et facit quod post Bald. notat Alex. *cons. 69. nu. 1. vol. 4.* vbi dicit quòd venditor ita demum tenetur tradere rem liberam, si id commodè & de facili potest. Non obstat, quòd hîc adsit particularis conuentio de tradendo rem liberam, quia verba conuentionum sunt intelligenda cum moderamine, *l. si cui simplicius ff. de seruit.* & secundùm naturam contractus, & discretionem, quam ratio naturalis dictat in cordibus nostris, vt dicit Bald. *cons. 143. nu. 1. lib. 1.* Nunquam enim censetur cogitatum de excessu, vt per eundem Bal. *cons. 372. n. 1. lib. 1.* sequitur Crauet. *cons. 3. nu. 19.* Nulla autem ratio dictat, quòd Octauianus ex receptione scutorum 140. extra naturam contractus, voluerit se obligare ad redimendam vineam pro scutis 900. Ex quantitate enim pretij solemus argumentari, quid, & quantum veniat in obligatione, gloss. *in l. 1. qui superficiem, ver agendo. ff. de superficieb.*

4 Non obstat iuramentum, quia iuramentum recipit eas tacitas restrictiones, quas respicit negotium cui adhæret, *l. fin. C. de non numerat. pecun, l. fi. ff. qui satisdare cogant. cap. quemadmodum de iureiur.* Cùm enim in casu excessus cesset consensus obligantis de prædictis, cessat etiam ius iuramenti. Bald. post Gloss. *in l. 3. nu. 1. Cod. plus valere, quod agitur.* Non obstat decisio in causa Neapolitana pecuniarum 4. Nouembris, 1579. coram Illustrissimo Blanchetto, alia Interamnensis dotium coram Reuerendisimo Alexandrino, aut alia Romana de Alicornis coram bo. me. Peregrino, quia in illis decisionibus non fuit tacta ista difficultas, An venditor teneatur in casu excessus.

R. P. D. DAMASCENO.

Bisuntina Pensionis. 4. Iulij, 1603.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac decisione quædam pensionis reseruatio, aduersus quam opponebatur, eam factam post collationem beneficij liberam, & sine pensione, & quòd non expeditis literis fuit pensio exacta.

SVMMARIVM.

Pensio non potest reseruari in beneficio post beneficij collationem liberè factam, num. 1. Vbi tamen, quod dicens, beneficium fuisse priùs liberè collatum, probare debet, & nu. 3. Vbi quòd admittitur reseruatio pensionis infra biduum post collationem.

Verba præteriti temporis non excludunt actum antè incontinenti factum, num. 2.

Clausulæ derogatoriæ quandoque apponuntur ad abūdantiorem cautelam, nu. 3. in fine.

Pensio exigi non potest non expeditis literis, nu. 4. Vbi tamen hoc declaratur non procedere, quando literæ peruenerunt ad plumbum ante exactionem pensionis.

Literæ plumbatæ habentur pro expeditis, siue processerint per viam Cancellariæ, siue per viam Secretam. nu. 5.

DECISIO LVIII.

Fvit tentum pro validitate pensionis, non obstantibus duobus exaduerso appositis. Et quoad primum, quod erat, non potuisse Ecclesiam grauari pensione postquàm liberè fuerat prouisum D. Archiepiscopo Auorom. *decis. 9. incip. vacante Ecclesia Taruis. lib. 2.* & faciunt notata per Sam. *super reg. de iure quæsito non toll. q. 15. in fine;* fuit responsum, D. Archiepiscopum non probare assumptum quod priùs fuerit sibi liberè facta collatio, cùm tamen ad hoc de iure teneatur. Gloss. *in Clem. vlt. verb. creatum,* & ibi plenè Card. *nu. 7. de rescript.* Et consequenter esse locum præsumptioni, quòd omnia fuerint gesta in tempore, de qua latè per Felyn. *c. Pastoralis, nu. 5. vers. ad identitatem de rescript.* 1

Non obstat, quòd in cedula consistoriali non fiat mētio de hac pēsione, quia nulla adest necessitas ob quam in cedulis consistorialibus fiat mētio pensionū reseruatarum. Ex quo sequitur, quòd iste non sit modus probandi negatiuam reseruationis pensionum in consistorio. Non etiam facit, quòd Papa in reseruatione huius pensionis, dicat se eadem die prouidisse D. Archiepiscopo de Ecclesia Bisuntina, quasi quòd per hoc appareat, prouisionem D. Archiepiscopi per temporis spatium præcessisse reseruationem pensionis: quia verba præteriti temporis non excludunt actum antè, incontinenti factum. Bart. *in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus, n. 3. vers. item aduerte;* vbi etiam alij, & præcipuè Alex. *nu. 14.* qui de communi, *ff. de verb. oblig.* Alios citat Alex. *cons. 2. num. 19. lib. 4.* & est notorius Stylus Cancellariæ, quod forma *hodie prouidimus,* ponatur pro prouisionibus eodem instanti factis. 2

Addebat vnus ex Dominis, quòd etiamsi prouisio ab initio fuisset libera, non tamen exinde sequebatur, quin Papa voluerit reseruare pensionem declarando illam eadem die, cùm & hoc infra biduum fieri posse aliàs tenuerit Rota, in causa Taruisina, de qua suprà teste Put. *decis. 21. de fid. instr.* Non obstat, quòd Papa in reseruatione pensionis derogauerit Consilio Lateranensi, quæ derogatio aliàs fuisset superflua, si pensionis reseruatio, & prouisio fuissent eodem instanti factæ, quia hoc est argumentum probabile, non autem necessarium; cùm & aliquando huiusmodi derogationes ponantur ad abundatiorem cautelam. 3

Quoad secundam principalem difficultatem, quæ fiebat in eo quòd Franciscus exegisset pensionem literis non expeditis, ex quo pensio redditur nulla propter decretum irritans in reseruatione appositum, vt fuit decisum in causa Sabinen. 4

pensionis coram Illustrissimo Mantica, & Veronen. pensionis coram D. meo Millino; hæc pariter nullitas non placuit dominis, quia apud partes erat in confesso, literas prouenisse ad plumbum, antequàm Franciscus exegerit, quod sufficit, quia literæ plumbatæ dicuntur expeditæ. Gloss. *in reg. Cancell.* Cassad. *decis. 4. num. 3. super reg. sarn. de non iud. q. 1. vers. & tamen.* Mohed. *decis. 3. n. 1. de probat.* cum aliis per Mand. *in reg. 8. q. 3.* Non obstat, quòd allegatæ doctrinæ loquantur in terminis regulæ de non iudicando, quia sunt fundatæ in text. *cap. licèt ad regimen, de crimine falsi,* vbi ponitur regula generalis.

5 Postremò dicebatur, quòd literæ plumbatæ ita demum dicuntur expeditæ si processerint per viam ordinariam Cancellariæ, secùs, si sit in hoc casu per viam secretam, quia literæ quæ expediuntur per viam secretam, & post plumbationem corriguntur, & lacerantur, vt deponunt testes per dominum Archipiscopum examinati, quod non ita sæpè euenit in aliis lireris. Sed ista distinctio nullo iure niti visa fuit; nam illud accidens, quòd literę plumbatę aliquando corrigantur vel lacerentur, non facit, quòd literæ minùs dicantur expeditæ, quando non apparet, illas post plumbum fuisse alteratas. Nam & aliàs literæ postquam sunt registratæ, & partibus consignatæ remittuntur ad Cancellariam pro correctione, & per Achil. *dec. 18. de præb.*

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Imolen. Molendini Lunæ 10. *Nouembris*, 1603.

DECISIO LXIX.

Est inter eius impressas deci. 130.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana pensionis domus. Lunæ 24. *Nouembris* 1603.

ARGVMENTVM.

Conductor domus ex priuilegio inquilinatus sibi competente ex decreto Camerali, non potest expelli de domo conducta, nisi Dominus illam velit pro vsu suo, vel retineat per annum dislocatam, etiam quòd promiserit, domum restituere finita locatione vacuam.

SVMMARIVM.

Iure suo vtens ad nihil tenetur, nu. 1.

Conductor ex decreto Camerali non pote de domo conducta expelli, nisi locator eam pro vsu suo voluerit, vel illam per annū dislocatam tenuerit, n. 1.

Conductor promittens finita locatione restituere domum locatam vacuam, & expeditam, non per hoc dicitur renunciare decreto Camerali, & priuilegio Inquilinatus, nu. 2.

Iuramentum non extendit obligationem, licèt in ea fortius liget, nu. 2.

Conductor perdit priuilegium inquilinatus ex decreto Camerali sibi competens, quando in solutione pensionis est morosus, vel malè versatur in re locata, nu. 2.

Conductor domus potest retinere pensionem pro expensis factis in expurganda domo, nu. 3.

Æquitas l. curabit C. de action. empt. *habet locum in omni contractu, n. 4. in fin.*

DECISIO LXX.

FVit resolutum, Didacum non teneri pro anno, quo domus sterit illocata, siquidem ipse habet fundatam intentionem in decreto Camerali quod non potuerit expelli, absque eo quod Bartholomæus locator per seipsum inhabitare vellet, vel illa per annum illocatam haberet. Vnde quatenus ipse se opposuit, ne infra dictum annum locaretur, vsus fuit iure suo, & consequenter ad nihil tenetur, *l. Gracchus. de adult.* Nec est habenda ratio præiudicij locatoris, cùm ex eius malo iure descendat, *l. si mulier. in princ. ff. quod met. caus.* Natt. *cons.* 509. *nu.* 4. 1

Non obstat, quod Didacus medio iuramento promiserit, finita locatione restituere domum vacuam, & expeditam, quia ex hoc non dicitur renunciasse decreto Camerali, vt latè in decisione Put. 166. *lib.* 1. quæ placuit Dominis; quicquid ex aduerso dicatur de iuramento, quia iuramentum non extendit obligationem licèt in ea fortiùs liget. Ruin. *cons.* 134. *n.* 9. *lib.* 1. Grat. *cons.* 159. *n.* 9. *lib.* 2. & fuit sæpè dictum. Minùs facit, quod Didacus malè vteretur domo; vel fuerit moratus in soluendo, quibus casibus omittitur priuilegium conductoris, vt not. *l. æde. C. locat.* quia neutrum subsistit in facto. Et quoad abusum domus res procedit de plano, quia nil releuans allegatur, nedum probatur, & tamen malus tractatus ad hunc effectum debet esse notabilis, vt per Bald. *in d. l. æde. num.* 23.

Quantū vero ad morositatem, non obstat, quod Didacus conuentis temporibus non soluerit pensiones, quia est aduertendū, hoc processisse culpa locatoris, qui illas pluries, & iudicialiter interpellatus negauit velle recipere, nisi integras, nec integras tenebatur Didacus offerre, quia licitè potuit retinere expensas factas in expurgāda domo ab inundatione Tiberis, cùm aliter vti nó posset, *l. ex conducto. ff. locat. l. si merces. ff. eod.* latè Natt. *cōs.* 449. *n.* 9. cum pluribus seqq. Et vltra dispositionem iuris, adsunt super hoc bannimentum Illustrissimi Camerarij, & duæ sententiæ ad fauorem Didaci conformes. Et licèt ipse Didacus postea soluerit Bartholomæo locatori eamdem portionem, quam ipse ab initio volebat retinere pro dictis expensis, non propterea dicitur succubuisse in suo prætensione, quia soluit, reseruatis sibi suis iuribus.

Aliqui etiam ex dominis iecerunt fundamentnm in eo, quod Bartholomæus locator per annum, de cuius pensione agitur, retinuit penes se claues domus, & in dies ingrediebatur, & egrediebatur, & in illa induxit bonam quantitatem mercium, & aliarum rerum, provt ex fide testium fide dignorum, quæ datur. Vnde iniquum videtur, quod ipse velit eodem tempore gauisus fuisse re, & pretio contra æquitatem, *l. curabit. Cod. de act. empt.* quę habet locum in quolibet contractu, tam nominato, quàm innominato. Cæs. de Eras. *decis. vnic. nu.* 8. *de vsur.*

REVER

ILLVSTRISSIMO D. CARD. LANCELLOTTO.

Burgensis admissionis ad habitum. Lunæ. 26. Ianuarij, 1604.

ARGVMENTVM.

Nobilitas & puritas sanguinis ex pluribus probatur, de quibus particulariter in summario.

SVMMARIVM.

Nobilitas & puritas probatur per testes de publica voce, & fama, num. 1.
Sententiæ latæ super statu personæ faciunt ius quoad omnes, num. 2.
Puritas sanguinis in partibus Hispaniæ probatur ex eo, quòd quis fuerit familiaris S. officij, nu. 3.
Nobilitas ascendentium in posteros descendit, nú. 4.
Nobilitas & puritas probatur ex gradibus, honoribus, & magistratibus, qui nisi puris dari consuerunt, num. 4.
Testis qui vltrò se obtulit examini redditur suspectus, num. 5.
Testes deponentes de bona fama præualent deponentibus de mala, num. 5.

DECISIO LXXI.

1 DOmini concorditer censuerunt, constare de nobilitate, & puritate D. Francisci ex parte D. Mariæ de Torquemada eius auiæ paternæ. Id namque plenè & concludenter probatur ex testibus, *num.* 34. primo loco in ciuitate Burgensi origine D. Francisci examinatis. Item ex aliis 17. testibus secundæ probationis in eadem ciuitate Burgensi receptis, qui omnes vno ore deponunt, quòd D. Maria fuit nobilis Hijosdalgo, & quòd ista familia de Torquemada est valdè antiqua & pura. Et distinguendo singulos gradus, concludunt nobilitatem, & puritatem: addendo, quòd numquam fuit aliquid auditum in contrarium. Et deponendo de publica voce, & fama, & communi reputatione, quæ probatio sufficiens est ad istum effectum. Bald. *in l. prouidendum. Cod. de postul.* Castrens. *cons.* 54. *num.* 17. Tiraq. *de nobilit. c.* 5. *num.* 8. & fuit resolutum in causa Toletana portionis 27. Ianuarij 1595. coram Illustrissimo D. Cardinali Mantica, & in Oxomen. statuti 27. Iunij, 1601. coram D. meo Pensa, & in causa Legionen. Canonicatus 3 Iulij 1602. coram D. meo Coccina, & aliàs sæpè.

2 Sed hîc, vltra tot testes plura concurrunt, & primò tres sententiæ cum exequutorialibus relaxatis, die 15. Iulij, 1559. à Cancellaria regia Vallisoleti, in quibus in contradictorio contra fiscum regium Petrus Ortega de Torquemada pronepos Garciæ, à quo Maria descendit, fuit declaratus nobilis Hidalgo notario, quæ sententiæ, tanquam latæ super statu, faciunt ius, quoad omnes iuxta notata in *l. ingenium. ff. de his qui sunt sui.*

3 Secundò habemus, quòd Garcias de Paz filius Mariæ fuit familiaris sancti Officij, quod ostendit puritatem. Et de hoc fuit habita ratio in dictis causis Toletana, Oxomensi, & Legionensi.

Tertiò concurrit nobilitas ascendentium Mariæ, quæ in posteros descendit, ex alleg. per Tiraq. *de nobil. c.* 15. *num.* 1. Nam constat de testamento Garciæ Fernandez de Torquemada Gubernatoris Burgensis, sub die 14. Februarij, 1547. In quo instituit quatuor Maioricatus cum licentia Regis Dom. Ioannis secundi, & in eo dicit, quòd fuit filius Petri Fernandez de Torquemada Equitis oppidi de Torquemada, sicut etiam id constat ex testamento eiusdem Petri Fernandez, condito in dicto Oppido Era 1414. in qua instituit hæredes Aluarum Fernandez de Torquemada, & D. Garciam Fernandez de Torquemada eius filios, & ex Ioanna Fernandez de Touar, & recenset, quòd Rodericus Rodriguez de Torquemada, erat eius consobrinus, qui fuit Præfectus maior Castellæ, vulgò *Adelantado Major*, & in eo dixit, se esse filium Lupi Alphonsi de Torquemada, quem Alphonsus Rex Castellæ Vndecimus huius nominis creauit Equitem in die suæ coronationis inter alios magnates, & nobiles Equites Hijosdalgo, vt legitur in *Chronicis dicti Regis, cap.* 104. *& c.* 105. *& in* 19. *Capitulis libri del Bezerro*, illi de familia de Torquemada scribuntur inter Illustres Regni Castellæ. Constat etiam de testamentis aliorum descendentium eiusdem Garciæ, & ex aliis monumentis, & authenticis scripturis, quòd ascendentes dominæ Mariæ consequuti fuerunt gradus, honores, & magistratus, qui non consueuerunt dari nisi nobilibus, & puris, ex quibus nobilitas & puritas probatur. Decian. *cons.* 66. *nu.* 50. *lib.* 3. & habetur in eisdem decisionibus suprà relatis. 4

Hinc patet, non esse veram depositionem cuiusdam Lupi Samaniegi incolæ Calciaten. deponentis de auditu à quodam de Salazar de Taraton, quòd quædam mulier de hac domo, quam duxerat in vxorem, non erat pura, & quòd quidam Ioannes de Salazar de hac familia non fuit assequutus certum officium sanctissimæ Inquisitionis, nec non aliorum trium testium, dum de simplici auditu referunt, quòd illa non esset pura, absque expressione à quo audiuerint. Nam omisso, quòd ille Lupus sponte se obtulit examini, quod non paruam induit suspicionem, tollitur omnis scrupulus ex duodecim aliis testibus in loco de Taraton, & aliis conuicinis examinatis, deponentibus de nobilitate & puritate Ioannæ, & eius descendentium de publica voce & fama. Et isti testes debent præualere, nedum quia sunt plures numero, seniores, & digniores, sed etiam quia reddunt causam scientiæ, & concordant cum aliis testibus, de quibus suprà, & etiam quia magis credendum est testibus deponentibus de bona, quàm de mala fama. Corn. *consil.* 76. *col. fin. numer.* 10. *vol.* 4. fuit dictum in allegatis decisionibus Toletan. Oxonien. & Legionen. coram D. meo Coccino. 5

Præterea dicti testes contrarium deponentes conuincuntur de mendacio, ex eo quòd Georgius Lopez de Salazar descendens ab eadem Ioanna, obtinuit tres sententias, & literas exequutoriales relaxatas in consilio supremo Inquisitionis in quibus fuit declaratus nobilis & purus, & quidam eius aduersarius fuit priuatus officio familiaritatis per decennium, & bannitus à dicta patria, quia diffamauerat dominum Georgium, quæ sententiæ probant nobilitatem, & puritatem D. Ioannæ. Et ideò testes prædicti in contrarium adducti, 6

sibi parùm constantes dixerunt, quòd postquam dictus Georgius obtinuit dictas sententias, & literas exequutoriales, dicta opinio vana cessauerat, & domus de Torquemada in dicta patria, & locis acquisiuerat bonum nomen. Hinc etiam patet, errasse quendam Ferdinandum del Purgar, qui scripsit in vulgari Sermone de quibusdam viris Illustribus Hispaniæ, & agens de Ioanne de Torquemada Cardinale sancti Sixti paucis verbis, & nulla auctoritate munitus, intulit vulnus viro nobilissimo & de sanguine purissimo: quem errorem propterea iustè, & copiosè confutauit frater Ferdinandus del Castillo in historia generali sancti Dominici & Ordinis Prædicatorum, *lib.3. cap.42. §.9. antes fue el Cardenal*, vbi etiam ex authenticis instrumentis, præsertim testamentorum patefecit veritatem. Et in specie, quòd D. Cardinalis fuit filius Aluari Fernandez de Torquemada Gubernatoris Vallis Oletani, & nepos domini Petri Fernandez de Torquemada Equitis oppidi de Torquemada, vt legitur in testamento D. Aluari Fernandez, in quo instituit hæredes eundem Cardinalem, & Petrum Fernandez custodem Principis Henrici eius filios, & sic constat, Dominum Cardinalem descendere ab eisdem Lupo Alphonsi, & Petro à quibus descendunt domina Maria de Torquemada, & Ioanna quæ nupsit Equiti domus de Salazar de Taraton.

Quibus satis consonat attestatio D. Antonij de Toledo locumtenentis Prioris Castellæ in litteris missiuis directis Magno Magistro in quibus scripsit, quòd in quarto de Torquemada fuit recepta diligens informatio ab vltimis commissariis deputatis pro extrahendis scripturis iustificationis, qui retulerunt, in nulla alia familia illius Regni reperiri maiorem nobilitatem, nec puritatem, quàm in ista de Torquemada, pro cuius nobilitate & puritate omnes domini tenuerunt ex supradictis.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Bononien. Census. Veneris 20. Februarij, 1604.

DECISIO LXXII.

Impressa est inter alias eiusdem Lud. decis. 156. & hic erratum fuit in die, cùm antea diceret 20. loco 26. & cum eodem errore impressa est apud Cenc. de censib. decis. 61. & apud Duard. eod. tract. decis. 69.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN. LVDOVISIO, postea fel. recor. Gregorio XV.

Romana redditionis rationis administrationis. Veneris 2. Aprilis 1604.

DECISIO LXXIII.

Impressa est inter alias eiusdem Ludouisij, decis. 187.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. LANCELLOTTO.

Romana fideiussionis. Veneris 21. Maij 1604.

DECISIO LXXIV.

Impressa est hæc decisio in 5. part. diuers. siue post 2. tom. Consil. Farinac. decis. 504. & apud D. Theodosium Rubeum in suis singul. Rot. Rom. in fine par. 1. fol. 783. impressa est etiam penes Marches. de commiss. tom. 1. fol. 769.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana Nullitatis obligationis. Mercurij, 9. Iunij, 1604.

DECISIO LXXV.

Est decis. 178. inter eius impressas.

REVEREND. P. D. PÆGNA DECANO.

Romana alimentorum. Mercurij 9. Iunij 1604.

DECISIO LXXVI.

Est inter alias eiusdem Auditoris in tomo 2. quamprimùm edendo Lugd. apud dictos hæredes Prost, Borde & Arnaud.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana pecuniaria. Lunæ 21. Iunij 1604.

ARGVMENTVM.

Fideiussor soluens non opponendo exceptionem, quam opponere debebat, vel si eam oppositam Iudex indebitè reiecerit, quando agere possit contra principalem, pro quo fideiussit, ad restitutionem solutæ pecuniæ. Breuis decisio, sed pulchra.

SVMMARIVM.

Pensio debetur tantùm ex fructibus beneficij recollectis, num. 1.

Fideiussor, qui fuit negligens in opponendo exceptionem, quam habebat, vel etiam si eam oppositam, Iudex indebitè reiecerit, non potest agere contra principalem ad restitutionem eius quod soluit, num. 1. Declara, vt num. 2.

Ignorantia facti alieni præsumitur, & excusat à negligentia, num. 1.

DECISIO LXXVII.

PRo exequutione mandati A. C. fuit conclusum, nam de validitate non dubitatur, & iustitia 1

stitia est clara, stante obligatione Camerali D. Episcopi cum clausulis amplissimis de releuando indemnem Robertum. Non obstat, quòd pensionarius decesserit ante fructus recollectos, & consequenter Robertus fideiussor non posset cogi ad soluendam pensionem hæredi, siue Cameræ loco spolij, cùm pensio debeatur tantùm fructibus recollectis, vt fuit dictum in causa Farensi pensionis 29. Iunij 1573. coram S. D. N. tunc Rotæ Auditore. Ex quo infertur exactionem debere cedere ad incommodum ipsius fideiussoris, siue id euenerit, quia fuerit negligens in opponendo hanc exceptionem, siue illam opposuerit, & per iniustitiam iudicis non fuerit admissa, iuxta text. cum gloss. *in l. exceptione. ff. de fideiussoribus.* Quia ad hoc fuit multipliciter responsum. Primò, quòd ista exceptio fructuum non recollectorum, hoc est, quòd redditus Episcopatus, super quo constituta est pensio consistant in eo genere fructuum, qui post festum S. Ioannis Baptistæ non potuerint esse recollecti, est exceptio facti alieni, quod licuit Roberto ignorare, vt *l. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. mand.* gloss. *in l. si pro, & verbo appellatione. vers. sed ignorans. Cod. eod. tit.* Vnde cessat negligentia Roberti, & iniustitia Iudicis, cùm neuter illorum teneretur diuinare.

2 Secundò, respondetur conclusionem non procedere stante denunciatione facta per Robertum ipsi R. Episc. principali ante condemnationem. *l. idem §. generaliter ff. mand.* Facit *d. l. si procuratorem, §. si ignorantes, in fin. ff. mandati.* Et tertiò, conclusio, de qua suprà, procedit in releuatione quæ debetur fideiussori de iure communi; secùs quando vt in hoc casu est promissa cum verbis amplissimis. Socin. *cons. 70. num. 1. lib. 3.* Socin. sen. *cons. 94. num. 15. & seq. lib. 3.* & fuit allegata decisio in causa Anconitana assecurationis 27. Iunij 1595. coram Giprio.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana nullitatis contractus. Lunæ 21. Iunij 1604.

DECISIO LXXVIII.

Est decis. 182. inter eius impress.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Calaguritana de Branteuilla. Lunæ 2. Iulij 1604.

ARGVMENTVM.

De appellatione à grauamine interloquutorio, quando & quomodo licita sit. Decisio non iniucunda.

SVMMARIVM.

Attentata post appellationem censentur nulla, & reuocanda veniunt, num. 1.

Appellare quis potest, & quando à denegatione prorogationis termini dati pro subijciendo se examini, num. 1.

Appellare licet de iure Canonico à quocumque grauamine, concurrente rationabili causa, num. 1.

Appellare licet etiam de iure ciuili à grauamine interloquutorio, quod non potest per definitiuam sententiam reparari, nu. 1. in fine.

Iudex non admittendo probationem de sui natura releuantem, dicitur grauare; & ab hoc grauamine licitum est appellare, nu. 2.

Sententia interloquutoria dicitur habere vim diffinitiua, quando per illum terminatur negotium, de quo agitur, num. 3.

Appellare licitum est ab interloquutoria habente vim diffinitiua, absque eo, quòd vlla causa exprimatur in appellatione, nu. 3. in fine.

Appellatione prohibita ab aliqua constitutione, non inde censetur prohibita appellatio à pronunciatione iudicij super dicta constitutione, nu. 4.

Appellare licitum est à sententia iudicis declaratoria super facto notorio, num. 4.

Appellatio numquam censetur prohibita, nisi expressè dicatur, num. 5.

DECISIO LXXIX.

Examen, prouisio, & possessio, omnia hæc visa fuerunt nulla, quia attentata *c. ad audientiam, ibi denuncies, non tenere de appell. c. 2. ibi eo ipso irritum habeatur, vt lit. pend. in 6.* Attentata autem, quia post legitimam appellationem, *c. non solùm de appell. in 6.* Post legitimam verò appellationem ex duobus. Primò, quia licuit Ioanni per suum Procuratorem appellare à denegatione prorogationis termini pro subiiciendo se examini, cùm expresserit causam rationabilem, propter quam non poterat in tempore sibi assignato comparere ad dictum examen; nempe quia fuit sibi prohibitus ingressus in ciuitate Caluatensi propter suspectum pestis in loco de Angusiana, à quo ipse Ioannes veniebat, concurrente autem rationabili causa, de iure Canonico à quocumque grauamine datur appellatio, *c. vt debitus de appell.* Card. *in Clem. vnica in 1. not. de dolo, & contum.* Quinimò quia sublato examine, Ioannes propter constitutionem S. D. N. super collatione beneficiorum istius Diœces. remanebat inhabilis ad beneficium, de quo agitur, licuisset etiam de iure ciuili appellare, cùm grauamen esset tale, quod non poterat per diffinitiuam sententiam reparari, *l. 2.* vbi Bart. & alij. *ff. de appell. recipiend. vel non.* 1

Non obstat; quòd Ioannes coram Iudice, à quo non iustificauerit ea, quæ allegauit de peste, & sua mora in loco de Angusiana, imò quòd nec adhuc de prædictis constet, nisi per simplicem fidem, quæ de iure non facit fidem, quia ad hunc effectum sufficit oblatio, quam fecit Ioannes de illis probandis: eo enim ipso, quòd Iudex non admisit probationem de sui natura releuantem, apparet de grauamine, etiamsi nihil aliud iustificetur, *c. interposita, de appellat.* Bartol. *in l. eius, numero 8. vers. sed est recurrendum, ff. de appell. recipiend.* 2

Secundò, principaliter licuit Ioanni appellare à pronuntia, quam fecit Iudex, quòd solus Petrus erat admittendus, Ioannes verò & alij cum eo oppositores pro illa vice habendos pro exclusis. 3

Hæc enim pronunciatio habuit vim diffinitiuæ, cùm per illam terminaretur negotium concursus. *l.1.de re iud.* glos. *in l.qui restituere.verb. restituere. ff.de rei vendic.*& ideò tamquam à diffinitiua nulla fuit necessaria expressio causæ, vel aliæ solemnitates, de quibus *in d.c.vt debitus.* Ita DD. *in l.scio.ff. de appellat.* Card. *in d.Clem.vnic.de dolo, & contum.*

4 Non obstat, quòd ordinarius processerit tamquam deputatus exequutor constitutionis S.D.N. super collatione beneficiorum istius Diœces. Quam quidem constitutionem idem S.D.N. mandat firmiter, & inuiolabiliter obseruari, omni & quacumque appellatione, recursu, seu alio remedio ordinario, vel extraordinario semper semotis, quia Ioannes non appellat ab ipsa constitutione, sed à facto iudicis, in exequendo dictam constitutionem, quod potest, non obstante, quòd constitutio de sui natura sit inappellabilis, quia non impugnatur ipsa Constitutio, sed factum iudicis, qui potuit decipi. Card. *in Clem.1.§.si quis autem quæst.11. numer.10.de seq. possess.* Achill. *decis.4. numer.7. de sent. excomm.* sicut in simili contingit in facto verè notorio, in quo licèt de iure non detur appellatio. *c. cùm sit Romana. de appell.* tamen à sententia iudicis declarantis, factum esse notorium benè datur appellatio Abb. *consi.* 100. *nu.3.in fin.p.1.*Fel.*c.fin.nu.43. de rescript.*

5 Non obstat Constitutio synodalis, per quam mandatur, quòd præsentato à maiori parte statim debeat fieri collatio, & tradi possessio, quia ista difficultas fuit sublata per decisiones factas in duabus causis Calaguritanis coram R.P.D. meo Decano, in quibus fuit dictum, per d.Constit. non tolli beneficium appellationis, cùm per illam hoc expresè minimè caueatur per gloss. *in l. qui restituere, verbo restituitur, in fin. ff.de rei vend.* faciunt notat.per Alex.*consi.113.nu.1.& 2.lib.5.*

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana hæreditatis de Tronsarellis. Lunæ 5. Iulij 1604.

DECISIO LXXX.

Est decis. 186. *inter eius impressas.*

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Hortana domus. Lunæ 25. *Octobris* 1604.

DECISIO LXXXI.

*Est decis.*189. *inter eius impress. Habetur etiam impress. apud Marches. de Commiss. tom.1. fol.*1186. *Et eadem die, mense, & anno adest alia apud eundem par.2.fol.211.sed non est eadem, cum sit etiam erratum in Auditore.*

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Taurinens. Matrimonij. Lunæ 25. *Octobris* 1604.

DECISIO LXXXII.

*Est inter eius impress. decis.*188.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana, seu Sabinens. census. Lunæ 5. *Nouembris* 1604.

DECISIO LXXXIII.

*Est inter eius impress. decis.*190.*& hîc anteà erratum in die, cùm loco* 8. *diceret* 5. *Habetur etiam impressa penes Cenc. de censib. decis.*189. *& apud Duard. eod. tract. decis.* 189.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Camerinens. transactionis. Veneris 19. *Nouembris* 1604.

DECISIO LXXXIV.

*Est decis.*102. *inter eius impress.*

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana census. Veneris 26. *Nouembris* 1604.

DECISIO LXXXV.

*Est inter eius impress. decis.*165. *Adest etiam impress. apud Zach. de obligat. cameral. decis.*150. *& apud Cenc. de censib. decis.*5.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Bononien. de Formagliaris. Lunæ 29. *Nouembris*, 1604.

DECISIO LXXXVI.

*Est inter eius impress. decis.*197.

R P. D. DAMASCENO.

Romana Aureorum. Veneris 28. *Ianuarij*, 1605.

ARGVMENTVM.

Aurei nomine, quid veniat in legato.

SVM-

SVMMARIVM.

Aurei nomine venit moneta ex auri substantia confecta, num. 1.
Aureum Latinè prolatum non est idem, quod vulgariter dicitur scudo d'oro, *num. 2.*
Legatum, vt quid minus relictum censeatur ad hæredis fauorem interpretari debet. Declara vt nu. 3.
Vsus communis loquendi vulgari sermone receptus non attenditur in interpretatione verborum vulgari sermone prolatorum, num. 3.

DECISIO LXXXVII.

1 IVlius legauit sex mille aureos. Fuit coram me dubitatum, quid esset præstandum nomine aurei. Rota censuit, præstanda esse scuta auri in auro; nam Latinè loquendo idem est dicere aureum, & monetam ex substantia auri confectam. Gloss. *l. fin. ff. de iniust. voc.* vbi declarat, aureos esse illos solidos, quorum tot faciunt libram auri. Salic. *in l. quicumque. num. 5. Cod. de seru. fugit.* vbi dicit, quòd statutum imponens pœnam decem aureorum, intelligitur de moneta aurea, quæ cuditur in Ciuitate statuentium; aliàs de alia aurea currenti in Ciuitate. Connanus in suis Commentar. *lib. 3. cap. 2. de rerum permut. num. 2. ante fin.* vbi dicit, aureos non posse vendi ad numerum, sed benè ad pondus; quia erunt tanquam massa auri, & prædictum intellectum benè suadet natura dictionis, quia aureum propriè dicitur, quod totum ex auro est confectum. Archid. *in cap. si Paulus 32. quæst. 5.*

2 Non obstat igitur, quòd in vrbe, quando dicitur *scudo d'oro*, intelligatur de moneta argentea ad rationem Iuliorum vndecim pro scuto, quia testator non loquutus fuit de *scudi d'oro*, sed de aureis. Nec est verum, quòd idem sit dicere Latinè *aureum*, & vulgariter *scudo d'oro*, quia si ista verba *scudo d'oro* in vulgari sermone non important monetam ex substantia auri confectam, prout verè non important, non possunt deseruire pro interpretatione dictionis Latinæ, quæ importat substantiam auri, vt suprà firmatum est. Et tantò magis debemus in hoc casu inhærere proprietati verborum, cùm sint prolata à persona Latinæ linguæ peritissima, per ea, quæ dicit Alex. *cons. 9. numer. 4. lib. 1.* cum aliis per eum allegatis.

3 Hinc cessant quæ dicuntur de facienda interpretatione ad fauorem hæredis. Et vt, quod minus est, veniat sub legato cum similibus, quia prædicta procedunt retenta specie rei legatæ: non autem quòd ex illis rationibus possit transire in aliam speciem, sicut eueniet in hoc casu, si pro aureis daretur argentum ad Iulios vndecim, quod est quid diuersum, vt suprà probatum est. Hinc etiam apparet non applicari conclusiones, quæ afferuntur circa communem vsum loquendi, quia non apparet de aliquo communi vsu loquendi circa dictionem aurei. Et ideò non benè infertur de communi vsu loquendi circa verba vulgaria ad interpretationem verborum Latinè prolatorum. Bald. *in l. lege 12. tab. num. 7. Cod. de legit. hæred.* Dec. *in consi. 366. num. 8.* Alciat. *in l. liberorum, num. 25. de verborum significat.*

R.P.D. DAMASCENO.

Romana Mercedis. Lunæ 14. Februarij, 1605.

ARGVMENTVM.

Salarium non conuentum non debetur. nisi duobus concurrentibus. Primò, Quòd is, qui locat operas suas sit solitus habere salarium. Secũdò. Quòd is qui conducit, salarium dare consueuerit. Quando hæc vera sint, & quomodo, hoc solitum probetur? Est decisio magistralis.

SVMMARIVM.

Salarium non conuentum non debetur, nisi concurrentibus duobus extremis, Primò. Quòd qui suas operas locat, sit solitus habere salarium. Secundò. Quòd qui conducit, consueuerit illud dare, num. 1. Vbi tamen quoad primum requisitum, declaratur hoc non procedere, quando is qui inseruiuit, inseruire inceperit adolescens, & sic non amplius inseruiuit.
Salarium, quod debeatur, solito locare operas suas, probatur hoc solitum præsumptionibus, vt puta, paupertate, consuetudine loci, & aliis, de quibus, numero 2.
Salarium famulo augetur de tempore in tempus, secundùm quod in seruitio magis habilis quis euadat.
Famulus semel ad seruitium conductus sub vno salario, censetur reconductus cum eodem salario, si iterum ad seruitium recipiatur. Declara, vt nu. 3.
Contractus habet conditionem rebus sic stantibus, numero 3.
Salarij taxatio est iudici arbitraria, num. 4. Vbi proptereà fuit taxatum pro scutis tribus salarium famuli in seruitio fundati.

DECISIO LXXXVIII.

DVbitaui, an mandatum Gubernatoris esset exequutioni demandandum. Et resolutio 1 pendebat à duobus. Primò. An salarium deberetur Martino. Secundò. Posito quòd sic, an deberetur pro quantitate ab eodem Gubernatore taxata. Quoad primum fuit affirmatiuè tentum. Nam licèt Rota soleat sequi illam opinionem, quòd salarium non conuentum minimè debeatur, nisi concurrentibus duobus extremis; nempe, & quòd ille qui operas suas locat, sit solitus habere salarium, & ille qui conducit, consueuerit dare. Put. *decis. 43. & 44. lib. 2. & 1. lib. 3.* attamen in casu proposito censuerunt DD. Martinum non esse arctandum ad probationem primi extremi; cùm enim cœperit seruire Bernardino anno ætatis suæ decimo quinto, & sic propter ætatis imbecillitatem nulli potuerit ante illud tempus locare operas suas, cogere illum ad huiusmodi probationem, esset per indirectum auferre illi omne genus probationis. Et ideò dixerunt esse quærendum, an præsumptiones essent tales, ex quibus posset colligi, Martinum aliàs sine salario non fuisse seruitium præstiturum, & istæ satis visæ fuerunt vrgentes.

2 Et primò. Paupertas Martini, qui cum non haberet aliundè vnde quæreret sibi necessaria vltra victum, non est verisimile, quòd pro solo victu voluerit inseruire; maximè per spatium 29. annorum. Bald. *cons.155.nu.2.lib.5.* Pet. de Vbald. *tract. de duob. fratr. p.6.nu.2.* Secunda coniectura fuit, quòd Bernardinus conuentus ad salarium articulauit se soluisse Martino scuta 300. partim in pecuniis, partim in mercibus, qui modus soluendi non concordat cum prætensione, quòd Martinus seruiret sine salario. Nam vel Bernardinus non dedisset tantam summam, si intendisset, quòd Martinus seruiret pro solo victu, vel si intellexisset vltra victum dare vestitum, articulasset se per tempus controuersum tenuisse Martinum pastum, & indutum, absque eo, quòd reduceret computum ad pecuniam numeratam. Tertio loco respectu temporis, quo Bernardino inseruiuit Romæ, fuit considerata consuetudo vrbis constituendi salarium istis iuuenibus fundatorum de qua fuit cognitum in pluribus causis in Rota agitatis, & benè coadiuuant testes Martini, quæ consuetudo multùm attenditur in hac materia, Bald. *d.cons.155.* Vbald. *d.p.6.num.26.* Corn. *cons.116.num.3.lib.4.* Et fuit ponderatum in decisione Firmana reductionis laudi 12. Februar. 1582. coram Illustrissimo Blanchetto. Fuit etiam habita ratio de eo quod dicunt testes Martini; nempe quòd Bernardinus requisitus de salario non negabat, sed dabat verba Martino.

3 Non obstat, quòd Martinus pro primis quinque annis seruierit pro solo victu, & vestitu: vnde abinde citra censeatur reconductum cum eisdem conditionibus. *l. item quæritur. §. fin.* & ibi Scrib. *ff. loc.* quia conclusio non visa fuit applicari in hoc casu, in quo operæ istorum iuuenum propter experientiam artis nimium recipiunt augmentum; & ideò non benè potest inferri de tempore, quo incipiunt ediscere artem, ad tempus quo in illa periti euaserunt, quia contractus habuit tacitè insertam conditionem, donec res sic stant, vt latè per Corn. *cons.180. num. 3. lib.2.* & not. in specie Surd. *cons.125.* & Fel. *c. cum olim, de re iud.*

4 Quoad secundum. Salarium taxatum à Gubernatore ad rationem scutorum quinque singulo mense visum fuit excessiuum, & ideò in hac materia, quæ est Iudici arbitraria. Bart. *in l. Seio. in fin. ff. de ann. leg.* Domini consideratis considerandis, arbitrati sunt, quòd demptis primis quinque annis, dentur Martino ad rationem scutorum trium pro singulo mense, sicut in simili casu fuit aliàs conclusum coram R.P.D. Decano, nempe in Romana mercedis 23. Martij, & 12. Nouembris, 1601.

REVEREN. P. D. PEGNA DECANO.

Placentina Salarij. Veneris 5. Iunij, 1605.

DECISIO LXXXIX.

Est inter alias eiusdem Auditoris in tomo 2. quamprimum edendo Lugd. apud dictos hæredes Prost, Borde, & Arnaud.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Bononiens. pecuniaria. Lunæ 27. Iunij 1605.

ARGVMENTVM.

De Iudice quando possit suam interloquutoriam reuocare, & quando etiam tacitè eam reuocasse censeatur.

SVMMARIVM.

Iudicis decretum, seu sententia censetur circumducta, si posteà idem Iudex admisit noua iura, num.1. & sequent.

Iudex potest admittere etiam post suum decretum noua iura, non reuocando expressè decretum factum, num.2.

Iudex potest reuocare suam interloquutoriam sententiam, & etiam facere actum, per quem eadem interloquutoria censeatur reuocata, num.2.

Solutionis exceptio potest opponi quandocumque etiam post sententiam, & rem iudicatam, num.3.

Exequutio excessiua in parte debitæ summæ in totum corruit, num.3. in fine.

Decretum iudicis sine citatione partis, & in die feriata, an valeat in exequutiuis, num.4.

Mandatum, seu decretum iudicis factum sub conditione, vt intimetur, deficit deficiente conditione, nu.4. in fine.

DECISIO XC.

Domini habuerunt pro indubitato, quòd rescriptum signaturæ, per quod mandatur 1
procedi ad legitimam exequutionem debeat referri ad decreta A.C. non autem ad sententiam D. Orsini, nam sententia D. O. fuit erat merè absolutoria, & ideò non egebat alia exequutione; Dixerunt tamen Domini, non adesse aliquod decretum Auditoris Cameræ, quod mereretur exequutionem: nam quantum ad primum factum sub die 15. Decembris 1603. Illud fuit circumductum per admissionem iurium post illud factam; nempe die 20. eiusdem mensis. Felyn. *c. quoniam, num. 18. de probat.* Rota *decis.1. de testib. in nou.* cum aliis per Menoch. *de præsumpt. lib.2. præsump. 83.*

Non obstat, quòd Iudex non possit admittere 2
iura, nisi priùs expressè reuocet suum decretum. Ripa post Castr. *in l. quod iussit, num.59. vers.3. contra Rotam. ff. de re iud.* Quia contrarium (nempe quòd non requiratur expressa reuocatio) tenent Rota, & alij suprà allegati, idque euidenti ratione, nam si Iudex expressè potest reuocare suam interloquutoriam, vt admittunt Castr. & Ripa in contrarium allegati, & est trita conclusio *in c. cum cessante, vbi Abb. in 2. not. de appell.* nihil videtur interesse, quòd Iudex expressè reuocet, vel faciat actum, per quem in necessarium antecedens corruat illa interloquutoria.

Non obstat, quòd non versemur in conclusio- 3
ne in causa, in quibus terminis loquuntur doctrinæ pro hac parte allegatæ, sed in ipsamet sententia; quia eadem est ratio in vtroque casu. Hic

Hîc enim concurrunt illa duo, & quod decretum de sui natura sit reuocabile; & quòd Iudex fecerit actum incompatibilem cum priori decreto. Nec subsistit replicatio, quòd iura admissa non sint incompatibilia cum decreto relaxationis mandati, cùm in illis contineatur tantùm probatio solutionis; quæ probatio & post sententiam, & post rem iudicatam admittitur. Capell. Tholos. *decis.* 170. quia aliud est quærere, an probatio solutionis post sententiam sit admittenda, in quibus terminis loquitur alleg. decis. Tholos. aliud est quærere, si iudex admisit, an ex hoc resultet reuocatio decreti, si aliàs decretum sit de sui natura reuocabile, & vtrumque simul stare non possit. In hoc autem casu vtrumq; simul stare non poterat, quia si probatur solutio, etiam minimæ partis, decretum quo tota summa erat nullum in totum. Put. *decis.* 333. *part.* 1. & fuit aliàs resolutum. Vnde impossibile videtur, quòd Iudex voluerit suum decretum relaxationis mandati saluum fore, & posteà cognoscere probationes concernentes validitatem, & iustitiam dicti decreti, quasi quòd vellet fabricare processum post
4 sententiam.

Quantum verò ad secundum decretum factum die 30. eiusdem mensis, nec illud meretur exequutionem, cùm sit nullum. *l.* 4. §. *condemnatum. ff. de re iud. cum concordan.* Nullitas insurgit ex duobus. Primò, quia sine citatione. Secundò, quia die feriata in honorem Dei. Non obstat quòd ista non requirantur in exequutiuis. Capell. Tholos. *decis.* 158. Guido Pap. *quæst.* 215. Quia allegatæ doctrinæ procedunt in mera exequutione facienda vigore decreti, aliàs seruatis seruandis facti: hîc autem sumus in nouo decreto; tum quia Iudex processit per viam noui decreti, vnde intrat regula, quod potui, nolui, &c. tum quia Iudex non poterat procedere, nisi per viam noui decreti, cùm primum iam esset circumscriptum, vt suprà firmatum est. Nec tertium decretum factum 2. Ianuarij 1604. debet exequutioni demandari; quia fuit factum sub ea conditione, quòd fieret intimatio, quæ non reperitur facta. Cessante igitur implemento conditionis, cessat vis decreti. *l. Thais.* §. *stichus. ff. de fideicom. libertat.*
5 *cum concordan.*

Prædictis accedat, quòd etiamsi adesset aliquod decretum A.C. validum. Rota illud non exequeretur, nisi constito de bono iure, iuxta notorium stylum Auditorij. Et ideò super hoc bono iure esset in primis informandum.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Braccarens. beneficij de Pedronello. Lunæ 27. Iunij 1605.

ARGVMENTVM.

De subrogatione gratiosa, nonnulla notanda, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

Possessio non probatur per instrumentum, alio existente in possessione, num. 1.

Immissio vigore subrogationis, non potest negari, verificatis tribus, nempe lite, clericatu subrogati, & obitu illius, in cuius possessionem quis subrogatur, n. 1.

Gratiosa subrogatio non impeditur ex eo quòd dicatur, possessionem defuncti fuisse vitiosam, num. 2.

Subrogatio in possessionem defuncti censetur facta cum omnibus suis qualitatibus, num. 2.

DECISIO XCI.

De lite non dubitabatur, stante commissione cum aliis subsequutis inter Simeonem, & Paulum. Clericatus Francisci pariter erat clarus, tum ex literis ordinarij, tum ex testibus. Difficultas fuit restricta ad possessionem Simeonis, in cuius locum fuit gratiosè subrogatus Franciscus. De hac autem possessione Simeonis fuit aliàs decisum in hac causa, non constare, quia non probabatur, nisi per instrumentum captæ possessionis, quod, alio existente in possessione, non probabat possessionem, verùm ex testibus nouiter examinatis apparuit, Simeonem etiam percepisse fructus beneficij, de quo agitur, & consequenter verificatis tribus, nempe lite, Clericatu subrogati, & obitu in possessionem illius, in cuius locum fuit facta subrogatio, non visum fuit posse negari immissionem, vt fuit dictum in causa Miranden. Parochialis coram R.P.D. meo Decano, & alibi sæpè. 1

Non obstant plura quæ fuerunt adducta ad docendum possessionem Simeonis fuisse vitiosam, & attentatam, quia subrogatio debet sortiri suum effectum, antequàm agatur de prædictis, vt fuit dictum in causa Legionensi præstimonij, 15. Decembris 1593. coram Illustrissimo Mantica; facit decisio 10. *in fi. vt lit. pend. in nouis.* Rationem considerabat vnus ex Dominis meis, nempe quia subrogatus repræsentat illum, in cuius locum est facta subrogatio, cum omnibus suis qualitatibus. *c. Ecclesia, vt lit. pend.* Sarnen. *super reg. de non iud. quæst.* 7. Et possessio istius non dicitur noua, sed continuatio illiusmet, quam habebat defunctus. Tiraq. *tract. le mort saisit. p.* 2. *declar.* 6. *numero* 10. Et in terminis huius subrogationis est decisio Paleotti in causa Perusina. Parochialis S. Crucis, 24. Decembris 1557. meritò, sicut si Simeon viueret, non esset bonum priuare illum in primis sua possessione, & postea cognoscere, an esset vitiosa, vel attentata; eadem ratione non videtur conueniens, ingredi cognitionem vitiorum possessionis Simeonis, antequam Franciscus in illius locum præcisè substituatur. Et ita fuit conclusum. 2

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Bononien. de Carnalijs. Lunæ 27. Iunij 1605.

ARGVMENTVM.

Plura adducuntur ad excusandam caducitatem, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

Solutiones tres vltimas probando, præsumitur in præteritum soluisse, num. 1.

Confessio facit probationem probatam, num. 2.
Caducitas vt euitetur sufficit sola oblatio, num. 2.
Caducitas vt euitetur multa admittuntur, quæ aliàs non admitterentur, num. 2.
Confessio Prælati de recepto, cessante errore vel fraude, nocet Ecclesiæ, num. 2. Vbi maximè concurrentibus adminiculis, quorum aliqua ibi enumerantur.
Confessio facta in instrumento nullo nihilominus potest esse valida, num. 3.
Satisfactio verificatur non solùm in reali solutione, sed etiam in datione in solutum & in aliis, num. 4.
Caducitas excusatur, vbi quis habuit iustam causam credendi, num. 4. Vbi consideratur iusta causa credendi, iuxta casum decis.
Caducitas excusatur, vbi defectus veræ solutionis est causatus ab errore, non autem à malitia non soluentis vel minùs soluentis, num. 5.

DECISIO XCII.

1 Valerius Carnalius ad euitandam caducitatem, quam Collegium Montis Alti Bononiensis prætendebat aduersus quædam bona, quæ ille in emphyteusim à dicto Collegio obtinebat, Tuebatur se dispositione *l. quicumque. C. de apoch. lib.* 10. & eorum, quæ ibi, *& in l. 1. C. de iur. emphyt.* communiter tradunt Doctores. Dicebatque se Collegio satisfecisse de Canonibus decursis per continuos tres vltimos annos, 1593. 1594. & 1595. atque ex iis etiam de reliquis omnibus in præteritum satisfactum præsumi. Verùm quia ad probationem paghæ Paschatis anni 1593. vtebatur confessione, quam officiales dicti Collegij fecerant in quodam transactionis instrumento celebrato inter prædictos officiales, & Valerium die 18. Septembris eodem anno 1593. Quæ confessio continebat, fuisse Collegio satisfactum per Valerium de omnibus Canonibus vsque ad illam diem decursis; ideò fuit dubitatum, an dicta confessio obstaret Collegio; & Illustrissimo D. Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore, illud dubium proponente, nihil fuit resolutum, sed causa per me reassumpta, eodémque proposito dubio, vtraque parte informante, visum fuit Dominis, confessionem obstare Collegio.

2 Est enim regula, quòd confessio facit probationem probatam. *l. generaliter. C. de non num. pecun. c. per tuas. de probat.* Aym. *cons.* 61. *nu.* 3. Hoc autem casu adest confessio instrumentalis, non præcipitanter, sed cum mutua deliberatione facta & iurata præuio contractu cum interuentu Viceprotectoris, Rectoris, duorum Consiliariorum, & œconomi, & Carnalij dant de ista confessione ad euitandam caducitatem. Ad quem effectum sufficit sola oblatio, vt tradunt Doctores *in l. 2. C. de iur. emphyt.* ibique Ias. *num.* 182. attestatur de communi, & alia quædam admittantur, quæ aliàs non admitterentur, vt fuit dictum coram Cantuuio in vna Racanatensi domus 3. Aprilis, & 27. Maij 1576. Itaque non obstat quòd confessio officialium non obstet Collegio, quia imò confessio Prælati de recepto, cessante fraude, vel errore, nocet Ecclesiæ. Felyn. *in c. fin. col. fin. de præscript.* Tiraq. *de retract. lign.* §. 1. *gloss.* 18. *nu.* 23. Maximè quando iuuatur adminiculis. Bald. & alij *in auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosf. Eccles.* vt hoc casu, vtilitate Ecclesiæ, & augmento Canonis, *ad Conc. Castrens.* 34. melioramentis per Valerium prætensis, ad *decis. Guid. Pap.* 171. *nu.* 3. & aliis quæ in facto possunt considerari.

Non obstat etiam, quòd interuenerint duo tantùm Consiliarij. Nam quicquid sit de eo an absent, & an transactio facta sit inualida per eorum absentiam, etiam hoc concesso, non ideò necessariò sequitur, confessionem esse inualidam, cùm in instrumento & contractu inualido confessio valida esse possit. Felyn. *in c. Venerabilis, n.* 26. *limit.* 2. *de exceptionib.* Castr. *in l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus, nu.* 4. *de verb. oblig.* Ruyn. *cons.* 53. *numer.* 15. *vol.* 2. Alex. *cons.* 154. *num.* 7. *vol.* 7.

Minùs obstat, quòd confessio non sit facta ab habente facultatem recipiendi pecuniam, attenta dispositione constitutionum Collegij. Confessio enim non est de solutione pecuniæ, sed de satisfactione, quæ verificatur non solùm in reali solutione, sed etiam in datione in solutum, & in aliis. *l. si rem. § omnis de pign. act. l. 1. qui satisd. cog. l. satisfactio de solut.* Deinde ad effectum dubij sufficit, quòd Carnalius habuerit iustam causam credendi, quòd isti officiales haberent auctoritatem confitendi nomine Collegij, argumento *l. igitur, §. generaliter de lib. caus.* iusta autem causa facilè cuiuis probabitur. Consideranti tot tractatus, & præsentiam tot officialium: & quòd iste Valerius Collegij constitutiones, vt leges priuatas nescire potuit. Maximè cùm in processu sit productum aliud instrumentum transactionis à solo œconomo cum præsentia Viceprotectoris huius Collegij nomine celebratum; quod effectum habuerat, neque contra istud fuerat vnquam oppositum. Et in fortioribus terminis sunt decisiones supradictæ in causa Rauennaten. vbi agebatur de partita creata à tertio, de cuius mandato non constabat, & de nota relatiua ad alias partitas libri, de quibus etiam non constabat. Et tamen fuit admissa excusatio à caducitate.

Denique non obstat, quòd confessio dicatur fuisse erronea, quia error in facto non probatur, & vbi esset erronea, error qui induxit Collegium & pro ipso interuenientes ad confitendum, potuit etiam probabiliter inducere Valerium ad credendum, quòd confessio esset non solùm valida, sed etiam vera, & aliàs daretur occasio decipiendi illos, qui cum Collegio tractarent. Et iste Valerius foret deceptus, quia si non fuisset ista confessio, vtique non consensisset augmento Canonis, & si non erat soluta illa *paga* Paschatis soluisset illam; prout soluit illam Natalis eiusdem anni & aliàs annorum subsequentium. Defectus autem veræ solutionis causatus ab errore, nõ autem à malitia minùs soluentis, excusat à caducitate. Bald. *in l. 2. num. 9. vers. 11. ex natura. C. de hæred. tut.* Verall. *decis.* 180. *part.* 1. Et ita tenuit Rota coram R. P. D. meo Sacrato in Pisana caducitatis, 25. Iunij 1605. Vbi deducebatur error ad excusationem.

Itaque ex supradictis fuit conclusum, confessionem obstare Collegio ad effectum de quo agitur.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romanæ Vineæ, Veneris 1. Iulij, 1605.

ARGVMENTVM.

Dominium ad effectum rei vendicationis debet

debet plenè probari, & plures reiiciuntur probationum modi.

SVMMARIVM.

Error non vitiat in nomine quando constat de corpore. Probatio dubia non releuat, num.1.

Dominium vbi agitur ad effectum deuolutionis, debet plenè probari, num.2. Vbi quòd non sufficiunt enunciatiuæ.

Enunciatiuæ quæ non excedunt centum annos, non probant, num.2.

Enunciatiua non probat quando agitur principaliter de enunciato, num.2.

DECISIO XCIII.

1 Rector Ecclesiæ sancti Nicolai, vt doceret vineam Cataldi de qua agitur, eam esse quæ fuerat olim Marianæ, nitebatur instrumentis de nouo deductis, quæ sunt; testamento Gabrielis de Rubeis, anno 1517. & Franciscæ eius vxoris, de anno 1529. cum acceptationibus legatorum in huiusmodi testamentis relictorum. Ex quibus omnibus colligitur, quandam vineam quæ ibi demonstratur, peruenisse pro indiuiso ad Marianam, & eius sorores. Sed fuit responsum, vineam legatam fuisse petiarum 18. confinasse cum via quæ ducit ad Marinum, & respondisse hospitali sancti Ioannis Lateranensis; & Ecclesiæ S. Andreæ de Funariis; vineam autem Cataldi esse petiarum solummodò septem, non confinare cum via quæ ducit ad Marinum, & non respondere hospitali sancti Ioannis Lateranensis, atque Ecclesiæ sancti Andreæ de Funariis. Et quòd Rector sancti Nicolai docere conabatur, illam vineam 18. petiarum posteà in partes fuisse diuisam, è quibus partibus vna quæ erat de proprietate sancti Ioannis, peruenerit in Capellam sanctorum Philippi & Iacobi in Ecclesia sanctæ Mariæ Transtyberinæ. Altera verò pars permanserit de proprietate Ecclesiæ sancti Nicolai, sitque illa, quam hodie Cataldus possidet. Quidquid sit de illa diuisione, certè demonstratio confinij quæ in prædictis iuribus de nouo productis habetur, non potest applicari vineæ Cataldi, quandoquidem ea non solùm non habet confinium cum via quæ ducit ad Marinum, sed ab ea multùm distat, cùm media inter vineam & viam, adsit alia vinea Monialium sanctæ Luciæ in silice, quæ dicitur esse petiarum 18.

2 Non conuenit etiam denominatio Ecclesię sub cuius proprietate sita erat illa vinea legata, & quòd dicebatur in dictis testamentis, Ecclesiam sancti Andreæ per errorem fuisse scriptam pro Ecclesia sancti Nicolai, idque ex eo probari, quòd in Catastro bonorum Ecclesiæ sancti Andreæ talis vinea descripta non sit; id non est sine difficultate, quia quæ tractantur *in l. si in nomine de verb. oblig. & in l. si in nomine. C. de testam.* habent locum quando constat de corpore, quòd hîc dici non potest. Quin etiam in Catastro Ecclesiæ sancti Andreæ per illius Rectorem in forma probanti exhibito, quædam vinea descripta est, quæ facilè pro illa accipi possit, de qua in supradictis testamentis fit mentio. Redditur itaque valdè dubia identitas vineæ, & per consequens, huiusmodi probatione non iuuatur causa Rectoris, *c. in præsentia, de probationibus.*

Accedit, quòd Rector impugnat eam tantùm decisionis partem, in qua fuit dictum vineam Cataldi non esse eam, quæ possessa fuerat à Mariana, quæ pars, non obstantibus iuribus prædictis productis de nouo, nunc vera permanet. Sed & quamuis haberetur, non tamen Rectori constaret sua intentio, quia cùm agat ad effectum deuolutionis, proprietatem & directam dominium Ecclesiæ plenè, & concludenter probare debet, vt sæpè aliàs in Rota, & in hac causa bis fuit dictum coram Illustrissimo Pamphilio. Rector autem de aliqua inuestitura, seu concessione Ecclesiæ non docet, & sine antehac, siue nuper per eum producta iura considerentur, continent solùm quasdam enunciatiuas, quæ non complent plenam illam & concludentem probationem dominij, ad effectum de quo agitur necessariam. Bart. *in l. quidam in suo. num.4. de condit. Inst.* Abb. *in c. cùm ad sedem, num.20. de restit. spoliat.* Caputaq. *decis.180. part.1.* Fuit dictum in hac materia deuolutionis coram Reuerendissimo Rhodiensi, in quadam Romana domus 12. Maij 1592. præsertim, quia istæ enunciatiuæ antiquæ dici non possunt, cùm non excedant tempus centum annorum. Ias. qui de communi testatur, *cons.81. num.10. lib.1.* Tenuit Rota in quadam Romana domus sanctæ Agnetis. 2. Maij 1585. & 19. Iunij 1589. coram Orano. Et quia nunc de enunciato principaliter agitur, quo casu nihil concludunt enunciatiuæ. Butr. & alij *in c. illud. de præsumpt.* Put. *decis.381. lib.1.* Itaque Dominorum vna fuit sententia, non esse recedendum à decisis.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Leodiens. Abbatissatus. Lunæ 24. Octobris, 1605.

ARGVMENTVM.

Reus de iure suo docere non tenetur. Quando hoc verũ sit, hęc decisio docet.

SVMMARIVM.

Reus absoluendus est actore non probante; quia de iure suo docere non tenetur, nu.1. Vbi declaratur, hoc non procedere, nisi consenserit super iure suo discuti.

Reus attentator tenetur docere de iure suo. Declara, vt num.2.

Electus ad dignitatem aliquam potest dare obiectus contra electionem factam eiusdem dignitatis in alia persona, num.3.

Ecclesiæ defensionem potest quilibet de populo suscipere, & pro ea comparere, nu.4.

Attentata an sint reuocanda, necne, in primis, & ante omnia cognosci debet, num.4.

DECISIO XCIV.

Pluries feci verbum cum Dominis super dubio dando in hac causa, & quia partes non acquiescebãt, proposui memorialia loco causæ. Et quoad dubium prætensum à D. Margarita, nempe; Quæ electio sit attendenda, scilicet, an propria ipsius D. Margaritæ, vel potiùs alia D. Annæ; fuit dictum, quòd contradicente D. Anna, non 1

poterat dari dubium super electione illius, quia cùm sit rea non est cogenda ad docendum de iure suo. *l.qui accusare.C.de eden.cum concord.* Et quatenus allegabatur fuisse aliàs datum simile dubiũ in alia Leodiensi Abbatissatus coram Illustriss. Cardinali Pamphilio, 9. Maij 1594. fuit responsum, non apparere, quòd in illa causa pars rea contradixerit dubio, & non esse incõueniens consentiente reo discutere super iuribus illius ad not. per Fel. *in c.inter Monasterium, num.23. limit.8. de re iud.* secus verò quando contradicit *d.l. qui accusare, cum simil.*

2 Et aliud, quòd reus attentator teneatur docere de iure suo, ex *decis.5. vt lit.pend. in antiq.* fuit responsum, quòd quicquid sit de eo, an D. Anna attentauerit, vel ne, de quo suo loco videbitur, illam decisionem non applicari, quia loquitur de eo, qui ab initio causæ non erat reus, sed talem se fecit, intrudendo semetipsum lite pendente in locum rei Originarij. Et ideò nil mirum si tanquam reus affectatus minimè gaudet solito reorũ priuilegio, ne aliàs sequatur destructio Capituli, *si hi, contra quos lit.pend.in 6.* vt considerauit Rota *in d. decis.num.2.* Et habetur, perinde ac si non fuisset in lite, vt ibidem dicitur, *num.4.* In hoc autem casu D.Anna est illa, cum qua fuit cœpta lis, & ideò etiamsi ex post attentasset, non desinit esse rea Originaria.

3 Ad tertium fundamentum, quòd D. Margarita tanquam coëlecta non debeat repelli à dandis obiectis contra electionem D. Annæ *iuxt. not.* per Franch. *in c.vt circa.numer.5. de elect. in 6.* fuit dictum, hoc licere quidem D. Margaritæ, non tamen principaliter, vt ipsa prætendit; sed incidenter; & per remotionem obstaculi, hoc est, in quantum exclusio iuris D. Annæ includit ius D. Margaritæ: Quod etiam videtur fuisse de mente Franchi *d.numer.5.* dum facit præcipuum fundamentum super interesse partis opponentis. Si enim D. Margarita admitteretur ad opponendum in eo, quod non includit ius suum, sequeretur; quòd absque interesse esset audienda contra doctrinam Franchi.

4 Maior fuit difficultas, an D. Margarita tamquam Canonissa posset dare de nullitate electionis D.Annæ, tamquam suæ Abbatissæ, cùm aliàs, & quilibet de populo possit venire pro defensione suæ Ecclesiæ, iuxta not.per Gloss.& Scribentes *in d.c.quia circa.de elect.in 6.* Et ideò fuit ordinatum, quòd si D. Margarita instaret, darem super hoc particulare dubium, prout etiam super attentatis, si petierit illorum reuocationem, cùm ista cognitione instãte parte debeat præcedere omnes alias, *c.non solum, verbo ante omnia cum concord. ibi per Gloss.de appell.in 6.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana affictus Casalis. Sabbati 5. Nouembris 1605.

ARGVMENTVM.

In hac decisione declaratur; regulam, quod subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur, non habere locum in pluribus casibus, de quib[...] in Summario.

SVMMARIVM.

Subrogatum non sapit naturam eius, in cuius locu[...] subrogatur, quando diuersæ sunt qualitates, sub[...] gans, & subrogatum, num.1.

Obligatio seu promissio impossibilium nulla, & irri[...] da est, num.1. vbi etiam, quis debeat præstare obli[...] tionis impossibilitatem, & sub num.3. & num.4[...] fine, vbi quòd impossibilitas in vna parte obliga[...] nis non vitiat in alia.

Clausula, quæ omnia, & singula, *habet vim indi[...] duæ expressionis, num.2.*

Subrogatum non assumit naturam accidentalem [...] naturalem eius, in cuius locum fuit subroga[...] num.2.

Pecunia numquid succedat in locum fundi dot[...] venditi, num.5.

Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum sub[...] gatur, quando subrogatio non est ab homine.

DECISIO XCV.

FRanciscus de Caluis, qui pro quinque an[...] deficientibus ad implendos nouem anno[...] pro quibus fuerat facta locatio Trincio, subi[...] trauerat locum D.Trincij, recusabat in fine loc[...] tionis extirpare quoddam pantanum, & relinque[...] re quingentas arbores nouem annorum in ca[...] conducto. Et hoc, non obstante, quòd idem Ca[...] uus asserendo se habere notitiam instrumenti lo[...] cationis factæ Trincio cum omnibus in illo co[...] tentis, subintrasset locum Trincij, & omnia [...] singula in illo instrumento expressa, & narra[...] obseruatione, ac omninò adimplere promisisse[...] Fundamenta eius erant, quòd Trincius promi[...] rat facere extirpationem intra duos primos a[...] nos. Caluus autem conducebat pro vltimis qui[...] que annis; & sic cùm esset diuersum tempus [...] quo cadebat obligatio extirpandi, à tempore [...] pso, quo fiebat conductio, non fuit locus subro[...] gationi: Gab. *de reg.iur.concl.2.num 66.* Quo ve[...] ad aliud pactum de relinquendis quingentis a[...] boribus, quæ essent saltem nouem annorum, d[...] cebat Caluus, ad hoc non extendi suam obligatio[...] nem, quia hoc esset obligare illum ad impossibile[...] nempe quòd in quinque annis relinqueret arbo[...] res grandes nouem annorum; Vnde succedeba[...] regula *l.impossibilium. ff. de regul.iur.* Et quatenu[...] fuisset replicatum, adfuisse arbores iam natas, qu[...] potuissent relinqui; duplicabatur, hoc factum e[...] se per locatorem probandum. Bart. *in l. non solum [...] §.morte, num.48. ff.de nou.oper.nunciat.* Allegabatu[...] etiam quòd Trincius, qui conduxerat pro noue[...] annis, debuit in plus obligari, quàm Caluus, qu[...] conduxit pro quinque annis tantùm, & ex hac d[...] uersa ratione non esse locum subrogationi. Soc[...] *reg.383.in 2. fallent.*

His non obstantibus, Domini fuerunt in con[...] traria sententia, quia verba obligationis Calu[...] de quibus suprà visa fuerũt admodùm clara, pon[...] derando maximè illam clausulam, *Quæ omnia, & singula,* quæ habet vim indiuiduæ expressionis o[...] mnium obligationũ Trincij. Paris. *cons.1.n.105. vol.[...]*

3 Ad primum argumentum fuit responsum, negan[...] do diuersitatem; quia, licèt Trincius teneretu[...] extir[...]

extirpare pantanum intra duos annos, non propterea excluditur, quominùs si intra illos duos annos id non faciebat, non teneretur etiam ex post. Et ideò, licet Caluus non successerit in illo accidentali de faciendo in illis primis annis, benè successit in illo substantiali de pantano etiam post duos annos extirpando. Socc.reg.383.in 1.fallent.& facit l.cùm in fundo.§.si fundus.ff.de iur.dot.vbi pecunia quoad restitutionem ipsam succedit in locum fundi dotalis, licèt non succedat quoad tempus restitutionis, & in terminis similis pacti fuit tentum in vna Romana coram Bubalo relata inter diuers.impress.decis.322.part.2.

3 Ad secundum, de impossibilitate relinquendi arbores nouem annorum intra spatium quinque annorum fuit respõsum dupliciter. Primò, negando impossibilitatem, quia obligatio Trincij non consistebat in plantando arbores, sed in abstinendo ab illarum incisione, itavt in fine locationis remanerent quingentæ arbores, quæ per nouem annos non fuissent truncatæ; quod benè patet ponderando verba locationis, ibi *saltem nouem annorum*, per quæ apparet quòd aderant arbores etiam antiquiores nouem annis, quæ poterant relinqui; & sic, quòd obligatio consistebat in relinquendis iam natis, non autem in plantandis nouis arboribus. Nec est verum, quòd locatori incumbat onus probandi, quod adfuissent arbores relinquibiles, ex Bart.*in d.§.morte, nu.*28.suprà in contrarium allegato, quia locator non se fundat in aliquo facto extrinseco, ex quo resultet obligatio Conductoris, in quibus terminis loquitur Bar. sed se fundat in obligatione Conductoris, & ideo si Conductor excipit de impossibilitate, ex eo quòd non adessent arbores relinquibiles, debet istam negatiuam, tanquam fundamentum suæ intentionis probare. Innoc.*in cap.super his, de accusat.* cum aliis per Gabr.*de prob concl.6.*

4 Secundò, principaliter huic obiecto fuit responsum, quod obligatio de relinquendis arboribus, non fuit præcisa, sed alternatiua, vel de soluendis Iuliis duodecim, pro singulis arboribus non relictis; vnde, etiamsi quoad relinquendas arbores obligatio propter impossibilitatem euanuisset, non vitiabatur obligatio quoad obligationem soluendi Iulios duodecim. Ioan. Andr. *in reg.in alternat.nu.8.de reg.iur.in 6.*

5 Ad tertium de diuersa ratione fuit responsum, quòd quicquid dicendum foret de subrogatione facta à lege per *d.l.cùm in fundo,* quam ad hoc allegat Socc.*dict.reg.*384. conclusio non procedit in subrogatione facta ab homine, qui sciens, & prudens voluit obligari ad omnia, & singula, ad quæ tenebatur Trincius: istæ enim pactiones præualent legibus in contractibus. *l.legem*, vbi Bald.& alij. *C.de pact.*& subrogatio operatur etiã in materia exorbitanti. Aret.*in l.1.n.3.ff.de vulg.& pupill.*

6 Ad alia quæ fuerunt adducta ad docendum implementum, non fuit per Dominos aliquid dictum; quia videbantur extra dubium, in quo tantùm quærebatur, An Caluus teneretur, quod affirmatiuè fuit resolutum ex prædictis.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romana pecuniaria de Gradis. Sabbati 26. Nouembris 1605.

ARGVMENTVM.

Habes ex summario.

SVMMARIVM.

Mandatum ad respondendum positionibus debet esse specialissimum, videlicet ad sic respondendum, num.1.

Confessio à principio valida non potest reuocari, nisi docto de errore, num.2.

Confessio vnius ex reis debendi etiamsi sit iudicialis alteri correo non nocet, num.2.

DECISIO XCVI.

Cvm quondam D. Bindinellus Saulius comparens coram auditoribus Ianuẽs. fuerit protestatus, se numquam voluisse, neque velle, quòd Georgius eius frater aliquid potuerit, vel possit agere actiuè, vel passiuè in iudicio, vel extra, sine eius legitimo mandato, & à dictis Auditoribus literas subsidiales obtinuerit ad A.C. directas pro huiusmodi protestatione intimanda D. Antonio Mariæ, prout fuit illi intimata, Visum fuit Dominis resolutionem dubij quod proposueram super reuocatione confessionis factæ à D. Georgio, dum positionibus q. Dominorum de Franchis, & Gradis responderet, pendere à qualitate mandati, cuius vigore Georgius dictis positionibus responderat. Cùm enim adsit regula, quòd ad respondendum positionibus requiratur specialissimum mãdatum. Soc.*cons.155.num.8.lib.1.* Rebuff.*super Constit.Gall.tom.3.tit.de respons.per verbum Credit, nu.*15. Neuiz. qui alios congerit, *cons.7.num.12.& seq.* Et specialissimum mandatum hoc casu intelligatur, quando est ad respondendum sic & sic. Bart. *in l.fin. in fin. C.de procur.* si Georgius non habuit huiusmodi mãdatum, non potuerit validè respondere, neque confessio dici potest acceptata per Bindinellum, stante prædicta protestatione facta longo tempore post confessionem. Et stante etiam, quòd nihil deducitur ad probandum acceptationem expressam, vel tacitam, quæ hoc casu possit suffragari. 1

Non obstat, quòd Georgius confessus sit vti procurator & nomine proprio. Vnde dicta confessio videatur à principio fuisse valida, & non potuisse reuocari, nisi docto de errore. Caputaq. *decis.91.part.1.* Nam & ipse Georgius in actis reuocauit suam confessionem vti erroneam, atque etiam hodie de illius errore docere offertur. Quæ inspectio si suscipienda esset, inclinabant Domini in hanc sententiam quòd etiam necessaria foret librorum exhibitio, sed ad effectum de quo agitur, sufficit dicere, Georgium fuisse confessum nomine proprio, quia in causa de qua agebatur, erat fideiussor Bindinelli. At certi iuris est, quòd in correis debendi vnius confessio etiam iudicialis alteri non nocet. Bart.*in l. ex duobus 2. num.32. ff. de duobus reis, & in auth. hoc ita. num.55. C.eod.* Bald.*cons.43.num.2.lib.5.* Roncheg.*in d.l.ex duobus, num.71.& seq.* Rot. Ianuen. *decis.65.num.5. & 6.* Vnde in omnem euentum, illa confessio Georgij, vt principalis nocere non posset Georgio, cuius hæredes non sunt in hac causa, & cuius defensionem dictus Sebastianus filius & hæres Bindinelli non recepit. Ita fuit conclusum D. Antonium 2

Mariam non iuuari confessione, nisi doceat, Georgium habuisse mandatum ad respondendum, sic & sic.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Gerundens. beneficij. Veneris 2. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Oppositio ad beneficium cum verificatione, quòd quis sit proximior de genere fundatoris tribuit ius considerabile ad rem, ita vt de eo sit facienda mentio ab impetrante in gratia Apostolica, quæ per clausulam, *dummodo ius tertio quæsitum*, præseruat. Quid in sola oppositione & acceptatione, an & quando illud ius considerabile tribuatur. Et quid, si opponens non sit à Patrono præsentatus; & an Papa censeatur derogasse iuri tertio quæsito sibi sub inuolucro verborum narrato.

SVMMARIVM.

Oppositio ad beneficium cum verificatione coram Ordinario, quòd quis sit proximior de genere fundatoris, tribuit ius considerabile ad rem, ita vt de illo sit facienda mentio in gratia Apostolica, quæ illud per clausulam, dummodò, &c. *præseruasse censetur, num.* 1. *Vbi quòd hoc multò magis procedit, quando res est deducta in iudicium, & sunt probatæ qualitates opponentis.*

Oppositio, siue acceptatio sola non tribuit ius considerabile ad effectum, vt de illo sit facienda mentio in gratia Apostolica, num. 2. *Quod procedit quando agitur de modico præiudicio; secus si de magno, vel quando res est deducta in iudicium, factæ multæ expensæ, & probatæ qualitates opponentis, quo casu etiam si agatur de modico præiudicio, censetur illius ius adhuc præseruatum, dicto num.* 2. *Vbi huius magni & modici præiudicij afferuntur exempla.*

Oppositio sola absque præsentatione Patroni non tribuit ius considerabile, cùm nemo in beneficialibus acquirat ius ex facto proprio, num. 3. *Vbi quòd hoc non procedit, quando ius non prætenditur principaliter ex oppositione sed ex fundatione quæ aliquem tanquam proximiorem specialiter vocat.*

Vocatus ad beneficium ex fundatione, assimilatur præsentato seu electo, & vti talis censendus est, d. n. 3.

Patronus non potest contrauenire dispositioni fundatoris, d. num. 3.

Clausula, dummodò, &c. *debet intelligi de alio præiudicio, quàm expresso, num.* 4.

Papa ad hoc vt censeatur derogasse iuri tertij, necesse est vt illud ei fuerit narratum explicitè, & cum suis qualitatibus, aliàs non est præsumendum, illud voluisse auferre sub inuolucro verborum, d. n. 4.

Ordinarius appositis edictis, & nemine intra terminum comparente potest procedere ad institutionem præsentati à Patrono, num. 5. *Vbi quòd hoc locum habet, si per illum gesta sint valida secus si contra.*

DECISIO XCVII.

FVit tentum per oppositionem factam per Franciscum ad beneficium de quo agitur, cum verificatione coram Ordinario, quòd ipse sit proximior de genere fundatoris, & actu Sacerdos, super quo fuit etiam per illum contestata lis cum Henrico fuisse tale ius quæsitum Francisco, quod censeatur præseruatum in gratia Apostolica per dictum Henricum, ex post obtenta. Mouit Dominos illud, quod iam fuit decisum in causa Oxomen. Capellæ coram D. Petrutio; de quo testatur Sarnen. *super reg. de iur. quæsit. non tollend. quæst.* 1. *vers. & quod dictum est, de acceptatione*, & latè prosequitur Mandos. *cons.* 51. *per totum.* Quod cò magis visum est habere locum hoc casu, quo res est iam deducta in iudicium, & probatæ qualitates Francisci ad decis. Putei 253. *num.* 4. *lib.* 3. & faciunt notata per Sarn. *d. q.* 1. *vers.* 3. *modus circa finem.* Bellarm. *cons.* 34. *num.* 21. *vers. ad septimum dubium.*

Non obstat, quò ex sola acceptatione, siue oppositione non acquiratur ius considerabile ad istum effectum. Rot. *decis.* 16. *aliàs* 17. *de præbend. in nou.* Bellarm. *decis.* 163. Cassand. 18. *eod. titul. de præben.* Mohed. 1. & 34. *eod. titul.* Primò, quia illæ decisiones fundantur in modico præiudicio acceptantis vigore expectatiuæ Apostolicæ, siue se opponentis ad beneficium patrimoniale, quia illis talibus poterit stante multitudine beneficiorum vacantium per alias vacationes prouideri, vt considerat *dicta decis.* 17. *vers. verum est, quod posteà.* Et Cassad. *d. decis.* 18. *nu.* 2. Sarn. *d. quæst.* 1. *vers. illud tamen.* Quæ ratio non militat in opponente se ad vnicum beneficium vigore fundationis, quia si illud non assequitur, non habet vnde se releuet, cùm non sit certus se superfuturum alteri vacationi eiusdem beneficij. Secundò, non obstant dictæ decisiones, quia res est iam deducta in iudicium, factæ multæ expensæ, & iam probatæ qualitates Francisci. Vnde etiamsi essemus in terminis acceptationum, & oppositionum ad beneficia patrimonialia, adhuc cēsēretur præseruatum ius Francisci. Put. *decis.* 253. *nu.* 4. *lib.* 3. Sarn. *d. quæst.* 1. *vers. tertius modus in fin.* & facit cont. Bellarm. 34. *nu.* [illegible] *&* 24. *col.* 3. *vers. quod tamen modifico.*

Non obstat, quòd Franciscus non sit præsentatus à Patrono, & ex sola oppositione non possit ius prætendere, quia in beneficialibus nemo acquirit ius ex facto proprio. Cassador. *d. decis.* 18. *n.* 3. quia Franciscus non prætendit ius principaliter ex sua oppositione, sed ex fundatione, quæ illum tanquam proximiorem specialiter vocat. Et sic assimilatur præsentato, siue electo. Put. *d. decis.* 253. *n.* 4. Et cùm Patronus non possit cōtrauenire dispositioni fundatoris. Bald. *cons.* 38. *n.* 2. *lib.* 4. Ista spes certa regulanda est, ac si effectus sequutus esset. *l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil.* cùm ibi not. Mandos. *d. cons.* 51. *num.* 12. Nec decisiones in contrarium allegatæ fundantur in non iure, sed in modico præiudicio ac etiam in stylo Curiæ, vt patet ex illarum lectura, & Sarnen. *dicta quæst.* 1. *vers. illud tamen.* Et ideò non debent trahi extra suos casus, vt dicit Bellarm. *d. cons.* 34. *vers. ad septimum dubium*, ibi, *nisi consuetudo Curiæ aliud induxisset.*

Non obstat, quòd fundatio, & lis fuerit narrata in gratia Henrici; vnde clausula, *dummodò non* [illegible]

sit alteri, &c. debeat intelligi de alio præiudicio, quàm expresso. Cresc. *decis.7. de iure patron.* quia non fuit expressè narratum Papæ, quòd quis tanquam proximior iam se opposuisset, & probasset suas qualitates, & ideò cùm Papa non intellexerit, hoc præcisum ius Francisci, non est dicendum, Papam sub inuolucro verborum illud voluisse auferre; oportet enim quòd Papa expressè intelligat præiudicium. Bellarm. *d.cons.34.num.21.col.2.circ.med.* Sarn. *d.q.1.vers. quæ omnia.*

5 Non etiam facit, quòd fuerint apposita edicta, & Franciscus intra terminum non comparuerit; vnde potuerit Ordinarius lapso termino procedere ad institutionem Henrici præsentati à Patrono per doctr. Rebuff. *tractat. de nominat. quæst.* 17. *dub.* 10. *num.* 14. Quia Domini inclinabant prædicta omnia fuisse nulla, rationibus hîc deductis per informantes pro Francisco. Et consequenter non potuisse nocere Francisco tanquam venienti re integra *l.* 4. *§. condemnatum. ff. de re iud. reg. non præstat impedimentum de reg.iur.in 6.* Et fuit allegata decisio in causa Calaguritana dimidij beneficij 22. Aprilis 1602. coram Reuerend. P. D. Ortemberg.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romana separationis tori Veneris 2. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Statuta Vrbis comprehendunt etiam causas spirituales, ac alias, quæ inter ciues extra Curiam Capitolinam tractantur, cùm dicantur statuta Papalia.

SVMMARIVM.

Separationis tori causa dicitur spiritualis, & fori Ecclesiastici, num.1.

Statuta laicorum non comprehendunt causas spirituales, ac fori Ecclesiastici, num.1.

Confirmatio statutorum laicorum facta per Papam non extendit statuta ad causas spirituales, num.1.

Fallit in statuto edito authoritate Papæ, & in confirmatione specifica, & ex certa scientia, num.4.

Statuta Vrbis vti condita à deputatis Papæ dicuntur Papalia, & non sunt restricta ad forum Capitolinum, sed seruantur in omnibus tribunalibus, ac etiam in Rota, & ligant etiam Clericos, nu.2.

Confirmata dispositio accipit robur à confirmante, n.2.

Causæ spirituales & personæ Clericorum quoad forum pari passu ambulant, num.3.

Ægidiana non habet locum in causis spiritualibus, quamuis fuerit confirmata à summo Pontifice, nec etiam in causis Clericorum, n.5. Vbi adducitur ratio.

Extensio censetur facta cum omnibus qualitatibus, & eadem remanente natura, num.5.

Dictio omninò, *est præcisa, & vniuersalis, & significat indistinctè, & omni casu, num.6.*

Verbum nulla, *est negatiua vniuersalis in omnibus verificanda, num.6.*

Dictio vniuersalis geminata nullam capit restrictionem, num.6.

Argumentũ à proportionabilibus in iure procedit, n.7.

Causa matrimonialis, quoad appellationem de iure communi non inuenitur priuilegiata, nu.8.

DECISIO XCVIII.

Qvoniam istos coniuges ciues esse non ambigitur, & constat de duobus conformibus ad euitandum statutum Vrbis lib.1.cap.178. cui locum esse pro parte, D. Lauræ dicebatur, informãtes pro D. Io. Baptista, respondebant causam separationis tori de qua agitur esse spiritualem & fori Ecclesiastici. *c. accedentibus de excess. Prælat.* & ibi Doctor. Ideoque comprehendi non posse sub hoc laicorum statutorum iuxta dispositionem *c. Ecclesia sanctæ Mariæ de constit.* Neque ad hunc effectum suffragari posse confirmationem Papæ, quia illa tantùm roborat statutum quoad causas in illo comprehensas. Non autem illud extendit ad alias causas spirituales. Ias. *in l. more, num.*41. & Dec. *nu.* 31. *de iurisd. omn. iudic.* Alex. *cons.59. lib.1. & cons.39. lib.*4. Ruin. *cons.9. num.2. lib.3.* 1

Verùm his non obstantibus, Domini fuerunt in contraria sententia, moti ex quo statutum de quo agitur est Papale, & conditum à deputatis à Papa. Vnde non est restrictum ad forum Capitolinum, sed seruatur in omnibus Curiis, & etiam quoad nos, & Clericos comprehendit, vt sæpius tenuit Rota, & signanter in vna Romana hæreditatis de Comitibus 21. Iunij 1577. fel. me. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, in qua dicitur, hoc priùs fuisse decisum coram Binacino, & Robusterio. Quòd si tunc ita Rota censuit, videtur idem nunc multò magis dicendum, postquàm fel. rec. Gregorius Papa XIII. vt legitur in eius Bulla, in principio voluminis statutorum impressa; mandauit nonnullis Cardinalibus, aliisque personis Ecclesiastibis in dignitate constitutis, vt statuta viderent, corrigerent, supplerent, & emendarent, prout fecerunt, dictisque statutis eo modo correctis & emendatis, idem Papa suam specificam confirmationem impartiuit. *c. si Apostolicæ, de præben. in 6. l. 1. C. de vet. iur. enucl.* Bald. *in l. ex placito. Cod. de rerum permut.* Rebuff. *super concord. tit. de form. mand. Apost. in gloss. in verbo confirmationem, in principio.* 2

Igitur cùm ratio diuersitatis aliqua dari non possit inter causas spirituales, & personas Clericorum, qui sunt quid spirituale, *c. si iudex. de sent. excomm. in 6.* statutum circa personas, & causas æquè debet operari, *ad vulg. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup.* Et per consequens, quòd anteà decisum est super personis Clericorum, nunc ex facti contingentia super causis spiritualibus resoluendum esse satis perspicuum est. 3

Deducta autem pro D. Io. Baptista non obstant, cùm non versemur in statuto laicorum, vel in statuto simpliciter confirmato, sed in statuto edito authoritate Papæ, & in confirmatione specifica, & ex certa scientia; quo casu supradicti Doctores non loquuntur, vt videre est apud Alex. *d. cons.* 39. *num.* 8. & Ias. *in d. l. more, nu.*42. qui alios cumulat. 4

Neque magis vrget simile, quod etiam fuit propositum de Ægidiana, quæ quamuis confirmata à summis Pontificibus, in causis tamen spiritualibus locum non habet, vt est notissimum: nam vltra responsionem quæ ex prædictis resultat, adhuc 5

dicitur, confirmationes illas fuisse solùm pro simplici extensione illius constitutionis ad totum statum Ecclesiasticum. Extensio autem censetur facta cum omnibus qualitatibus, & eadem remanente natura, *l.sed etsi remanente.ff. de precar.l.labeo.§.hæc autem.ff.de arbitr.* Vnde nec in causis Clericorum ea constitutio locum habet, vt fuit dictum in quadam Auximana bonorum de anno 1579. coram Illustriss. Cardinali Seraphino, & in aliis sæpissimè. Ita vt etiam ex hoc solo capite appareat manifestè ab Ægidiana, ad statutum Vrbis argui non posse.

6 Sic igitur firmata in hoc statuto disponente facultate etiam circa causas spirituales; non est dubium, quin verba statuti, quæ sunt omninò in nulla causa seu casu, apta sint etiam dictas causas comprehendere. Dictio enim *omnino*, est præcisa & vniuersalis. Brisson.*de verbo signif.lib.13.in verb. omnino.* Ruin. *cons.150. num.17.* & significat indistinctè, & omni casu. Gloss. & Bartol. *in l.si cum exceptione.§.quatenus.ff.de eo quod met.caus.* Ias.*cons. 4.col.4.lib.1.* Ruin.*cons.133.num.8.lib.2.* & verbum *Nulla*, pariter est vniuersalis negatiua in omnibus verificanda. Paris. *cons. 53. numer. 4. libr. 3.* & denique vniuersalis geminata, nullam capit restrictionem. Surd. qui alios congerit, *cons. 453. num. 51.*

7 Et concludẽdo ad casum huius causæ, cùm statutum in omnibus Curiis seruari mandet dispositionem de duabus conformibus, ideòque seruari debeat, & seruatur in Rota, vt est dictum, non potest dari ratio quare in causa separationis tori quæ in Rota vertitur, statuto locus esse non debeat, ex quo illud in omnibus Curiis intelligi debet iuxtà qualitatem fori, & sic in Rota possunt tractari, & in foro Capitulino de causis quæ in illo foro agi possunt, arguendo à proportionabilibus, quod argumentum in iure procedit, Bald. *in l.si filius, num.6.si cert.petat.* Statuentes enim, & Papa qui authoritatem dedit statuendi, & qui confirmauit, solùm habuerunt præ oculis quòd lis esset inter Romanos, & non curarunt qualis esset causa, vel in quo tribunali ageretur.

8 Et cùm causa matrimonialis, quod appellationem de iure communi non inueniatur priuilegiata, quia neque in illa licet tertio procurare. Rot. *decis.19. de re iudic.in antiq.* Abb *in c. fraternitatis, num.21.de frigid.& malef.* Franc.*in c.directe,num.7. in fin. de appell.* Nec etiam priuilegiata sit à statuto loquente de duabus conformibus, non est cur à statuto comprehendi non debeat, & cur in causa separationis tori inter Romanos ciues, in tribunali competente agitata, duæ conformes non faciant rem iudicatam. Itaque fuit conclusum locum esse statuto.

R.P.D. LITTA.

Vlibonens.iuris conferendi. Veneris 2. Decembris 1605.

DECISIO XCIX.

Impressa est par. 1. recent. decis. 102. inutiliter etiam replicatur in par. 2. recent. decis. 153. & hîc triplicata erat.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Vrbinaten. Benefi cij. Lunæ 5. Decembris 160

ARGVMENTVM.

Quasi possessio conferendi acquiritur e renunciatione beneficij coram se fac Et plura deducuntur necessaria ad pr bandam & acquirendam quasi posse sionem.

SVMMARIVM.

Quasi possessio conferendi probatur ex admissione re nunciationis in suis manibus, num.1.

Renunciatio beneficij fit in manibus eius ad quem sp ctat collatio, num.1.

Collationis effectuatio probatur ex vacatione benef per obitum prouisi, num.1.

Quasi possessio conferendi non acquiritur absque scien tia ordinarij, num.2. Vbi tamen, quòd talis scien præsumitur.

Quasi possessio conferendi non acquiritur absque bon fide, num.2.

Status vltimus beneficij attendi debet ad validitatem collationis, num.3.

Status beneficij non immutatur per prouisiones Apost licas, num.3.

DECISIO C.

Domini censuerunt, de quasi possessione Capituli Lateranens. circa collationem benefi cij de quo agitur, constare ex resignatione dicti beneficij à Francisco Thomasio illius Rectore fa cta in manibus Capituli de anno 1563. cùm renun ciatio fiat in manibus eius ad quem spectat col latio. Imol. *in cap.audientiam, num.4. de his quæ vi met.caus fin.* Vital. *in Clem.multorum, nu.59.de pœn.* atque ex collatione statim facta Ioanni Tossiæ per dictum Capitulum occasione prædictæ resigna tionis, de cuius collationis effectuatione constat, ex quo per obitum Ioannis Tossiæ fuit à Sede A postolica de hoc beneficio prouisus Canigianus anno 1572. Oldrad. *cons.229.num.2. & 3.* Lambert. *de iurepatr. lib.2. part.2.q.10. art.7.num.11.* Et ista quasi possessio Capituli coloratur titulo ex Bulla Bonifacij VIII. & quo adiuuatur, ex quo illud be ficium est situm & fundatum sub solo Lateranensi & inuenitur descriptum in libro Cathenæ dicti Capituli, in quo etiam aliæ de huiusmodi benefi cio collationes per Capitulum factæ adnotantur cui libro in aliis causis Rota fidem adhibuit.

Neque obstat quod opponitur de non scientia Archipresbyteri Iustini prætensi ordinarij, ad Abbat. *in c.cum Ecclesia, num.25.* & ibi Rip. *num.64. de caus. possess. & propriet.* Pur. *decis. 28. num. 4. lib. 2.* Nam si iste Archipresbyter est Ordinarius, præsu mitur habuisse scientiam quasi possessionis Capi tuli, vt fuit dictum in causa Reatina beneficij 20. Iunij 1576. coram Illustriss. Blanchetto. Si autem non est Ordinarius, prout reuera esse non videtur, nulla requiritur eius scientia, cùm de nullo eius præiudicio agatur, quia super iure conferendi neque de iure habet fundatam intentionem; nec

appare

apparet de aliquo eius priuilegio. Vnde nec quoad eum bona fides in Capitulo requirenda est aliàs necessaria ad acquirendum quasi possessionem. Abb. *in cap. consultationibus, de iur. patron.* Mohed. *decis.* 10. *eod. tit.* Et omnis difficultas tolli videtur ex quo prædicta collatio facta Ioanni Toffiæ per Capitulum, constituit vltimum statum huius beneficij, qui attendi debet. Oldrad. *cons.* 312. & alij per Dec. *cons.* 128. *num.* 2. & quem non immutauerunt collationes Apostolicæ factæ Canigiano primùm, deinde per eius obitum Horatio Pino, Ægid. *decis.* 107. Achil. *decis.* 13. *de iurepatr.* Accedit, quòd non agitur super iure conferendi inter Capitulum & Ordinarium, sed tantùm inter prouisos, & ad effectum validitatis collationis; vt in simili causa fuit consideratum in supradicta Reatina beneficij 6. Aprilis, 1576. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino. Neque ad effectum de quo agitur quidquam facit, quòd Archipresbyter venerit ad causam, quia venit in statu, & secundùm prædictam causæ naturam, & D. Bonfilius non defendit nisi solam collationem sibi factam, pro qua sufficit illi quasi possessio conferendi penes Capitulum de tempore vacationis & collationis sibi factæ. De iure autem conferendi agendum est cum Capitulo Lateranen. Itaque fuit conclusum, constare de quasi possessione Capituli.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romana Assecurationis dotis. Lunæ 12. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Assecurationi dotis locus est, etiam vbi maritus non vergit ad inopiam, vbi maritus relicta vxore abiit in partes longinquas, nullis relictis bonis. Et quando dos dicatur data in æstimationem, ita vt res in dotem datæ transeant in maritum. Et an pater possit agere ad dotem nomine filiæ absque mandato. Et defenditur sententia à pluribus nullitatibus, de quibus singillatim in summario.

SVMMARIVM.

Clausula, arbitrio, *importat prout de iure, num.* 1.
Dos si ab initio fuit promissa in quatitate, & posteà datur aliquid æstimatum, eueniente casu restitutionis, maritus tenetur restituere quantitatem, nec restituendo rem æstimatam liberatur, num. 1.
Æstimatio in dote facit venditionem, num. 1.
Venditio pro pretio æstimando fieri potest, num. 2.
Renunciare quilibet potest suo fauori, num. 2.
Acceptare censetur scripturam, & omnia in ea contenta, qui illam recipit, ac ea vtitur, num. 2.
Acceptatio se extendit ad pronunciata, & ad aliud prolata, num. 2.
Dictio prædicta est relatiua, & repetitiua omnium, & refert omnes qualitates suprà expressas, nu. 3.
Referens nihil probat, non constito de relato, num. 4.
Referens vbi est certum, non est necesse, quòd constet de relato, num. 4.
Recipiens mandatum seu ordinem sibi præiudicialem absque aliqua protestatione seu interpellatione sibi præiudicat, num. 5.
Dotis assecuratio non debet fieri vbi vir non vergit ad inopiam, num. 6.
Dotis assecuratio constante matrimonio fit, vt mulier secura sit de dote, & ex dote se alere possit, nu. 6.
Dotis assecuratio fieri debet, etiamsi maritus non vergat ad inopiam, quando vxor de ordine Principis fuit abducta è potestate mariti, & parentibus consignata, & maritus abiit in partes longinquas, nullis relictis bonis, num. 7.
Mulier viuente patre, non potest à marito recipere dotem profectitiam absque consensu patris, nu. 6.
Sententia dicitur nulla, quando is qui procuratorio nomine comparuit, nullum habebat mandatum, nu. 8.
Actus valet ex capite, quo valere potest quando fuerunt duæ causæ expressæ, nec agens ad vnam potius, quam ad aliam se restrinxit, num. 8.
Pater in causa dotis potest agere pro filia, & comparere absque mandato, & sufficit quòd filia non dissentiat, num. 8.
Dotis actio est communis patri & filiæ, licèt constante matrimonio plusculum iuris habeat filia, num. 8.
Iuramentum calumniæ non præstitum vbi fuit petitum inducit nullitatem, num. 9. *Vbi quòd sufficit, quòd præstetur in terminis substantialibus.*
Iuramentum calumniæ potest præstari per patrem nomine filiæ absque speciali mandato, num. 9.
Citatio ad sententiam circumducitur per terminum, præseruato post illam tentum, num. 10.
Sententia lata nemine instante nulla est, num. 10.
Sententia lata ad fauorem actoris, valet etiam parte non petente, num. 10.
Terminus seruatus ad sententiam pro vtraque parte operatur, vt vtraque pars dicatur institisse pro sententia, num. 10. *& num.* 11. *adducitur id esse de stylo tribunalium Vicarij & A. C.*
Stylus in ordine iudicij debet attendi, num. 11.
Stylus ordinatorius probatur ex fide notariorum, actuariorum, & de eo Iudex potest se extraiudicialiter informare, num. 11.

DECISIO CI.

FVit dictum, Non esse locum arbitrio ad retardandam exequutionem sententiæ D. locum tenentis Illustrissimi Vicarij quoad scuta 906. pro pretio gemmarum. Clausula enim *arbitrio Rotæ*, importat, prout de iure, Cæs. de Grass. *decis.* 101. *num.* 2. Paris. *cons.* 56. *num.* 5. *lib.* 1. De iure verò est, vt cùm ab initio dos in quantitate, nempe in scutis quinque millibus promissa fuerit, & gemmæ æstimatæ fuerint marito pro parte illius quantitatis, videlicet pro scutis nongentis sex, teneatur maritus restituere pretium, nec gemmas restituendo liberetur. *l. quoties, l. cùm dotem. C. de iur. dot.* Socin. *cons.* 56. *num.* 6. *vers. septimus casus, lib.* 1. *notatur communiter in l. æstimatæ. ff. solut. matrim.* quia huiusmodi æstimatio facit venditionem, *l.* 1. ibique Gloss. *C. de iur. dot. l. plerumque. ff. eodem*, fuit dictum in causa Spoletana Bonorum 6. Aprilis, 1601. coram R. P. D. meo Decano, & in Bononiens. Pecuniaria 14. Februarij 1605. coram R. P. D. meo Pamphilio. 1

Neque obstat, quòd gemmarum æstimatio ex 2

partium conuentione facienda esset per amicos communes, quæ tamen æstimatio facta numquam fuit. Nam fuit responsum, venditionem pro pretio æstimando fieri posse, *l. venditio, in fin. de contrahend. emptione*, & illud pretium esse certum, non conditionale. Ioan. de Anan. *conf.59.* Dec. *conf.648.* Et hoc casu D. Didacum maritum etiam tacitè potuisse renunciare huic conuentioni, vtpote in suum fauorem factæ, *l. potest. ff. ad leg. Falcid. l. penult. C. de pact. §. finali. Instit. quib. mod. toll. oblig.* & aliis iuribus vulgaribus; & satis esse, quòd vtcumque facta fuerit æstimatio, illique Didacus acquieuerit, id autem manifestum est ex ordine siue mandato directo Guicciardinis per D. Alexandrum socerum sub hac forma, videlicet, vt soluerent D. Didaco suo genero scuta 2594. quæ cum aliis scutis 906. pro pretio gemmarum eidem Didaco consignatarum, constituebant summam scutorum 3500. parte dotis D. Constantiæ. Quod mandatum cùm Didacus sine contradictione aut protestatione receperit ab Alexandro, & pecunias in illo contentas exegerit à Guicciardinis, seque simpliciter, & absque vlla reseruatione subscripserit; sequitur illum acquieuisse, & consensisse enunciatæ summæ scutorum 906. pro gemmarum pretio; cùm recipiens scripturam, & multo magis illa vtens, censeatur omnia in illa contenta approbare. Bart. *in l. cùm tabernam. §. idem quæsiit, in fin. de pignorib.* Dec. *conf.632. num.16.* latè Machesl. *sing.22.* & Marsil. *sing.344.* Maximè cùm acceptatio se extendat etiam ad pronunciata, & propter aliud probata. Ancher *in Clem.1. num.5. not. de iureiur.* Gabr. *conclus.2. num.7. de confess.*

3 Et quamuis subscriptio faciat tantùm mentionem de receptione scutorum 2594. Tamen vis approbationis consistit præcipuè in receptione mandati, & illius vsu, non in subscriptione tantùm; deinde illa subscriptio fuit facta solùm de prædicta summa, quoniam quictantia debebat remanere penès Guicciardinos, qui non debebant quictare nisi de solutis per ipsos. Postremò cùm in subscriptione enuntientur recepta prædicta scuta 2594. illa dicto *prædicta*, quæ est relatiua & repetitiua omnium. Dec. *conf.108. numer.8.* Paris. *conf.49. num.22. lib 3.* refert omnes qualitates expressas circa dictam pecuniam; sicque illam etiam qualitatem, quòd prædicta scuta 2594. iunctis aliis scutis 906. iam receptis in tot gemmis constituant summam scutorum 3500.

4 Non obstat, quòd prædictum mandatum sit relatiuum ad listam dandam his verbis: *Detti scudi 906. sono per la valuta de piu gioge & lingi, & altro hauuto da mi come per vna lista che a suo tempo si douerà inserire nel contratto, da farsi sia di noi.* Vnde cùm non appareat de lista relata, referens nihil probare videatur. Felyn. *in c.2. de rescript. num.13.* Dec. *conf.144. num.6.* Fuit enim responsum, mandatum circa receptionem gemmarum, & circa pretium pro quo gemmæ receptæ fuerunt, non se referre ad listam, & nunc agi non de restituendis gemmis, sed de restituendo gemmarum pretio. Ideoque referens esse satis certum, neque necesse alias esse quod appareat de relato. Bald. *in l. ciuile, num.3. de legib.* Bartol. *in l. admonendi, num.7.* & ibi Ias. *in 2. lectura, num.28.* Rip. *num.35. & 36. de iureiur.* Natt. *conf.40. num.4. & 5.*

5 Fuit etiam consideratum, non esse verisimile, quòd Didacus mercator bene cautus recepisset mandatum cum illa expressione pretij gemmarum, nisi de illo pretio fuisset contentus; præsertim cùm iam anteà gemmas accepisset, quemadmodum & eas posteà semper retinuit sine aliqua protestatione, aut interpellatione, vsque ad dimidium quod dedit huic litis causam, *l. filiusfamili. 2. ff. ad Maced.* Dec. *conf.32. num.16.* Alex. *conf.14.* latè Aym. *conf. 106.* Quæ omnia non parum etiam adminiculi recipiunt ex fide Notarij, qui fuit attestatus, cùm pacta dotalia in stipulationem deduci deberent, eiusque rei causa partes in domum Alexandri conuenissent, lecta notula instrumenti, Didacum non reclamasse super confessione receptionis, & æstimationis gemmarum, sed instrumenti stipulationem perfici non potuisse, quoniam complemento scutorum quatuor millium deerant scuta 500. de quibus socero gener fidem habere noluit. His firmatis non obstant quæ circa iniustitiam sententiæ fuerant deducta. Quod enim scuta tantùm 800. in gemmis ab initio fuerint promissa, non facit, quin Didacus volens potuerit recipere gemmas pro maiori summa, prout recepisse constat ex prædictis & in facto deducitur, illud augmentum scutorum 906. contigisse, ex quo res quædam fuerunt superadditæ per d. Alexandrum.

Minùs obstat, quòd dicebatur, non vergente viro ad inopiam, non fuisse locum assecurationi dotis, *l. si constante, ff. sol. matrim. l. vbi adhuc. Cod. de iur. dot. c. per vestras, de donat. inter vir. & vxor.* Nam cùm assecuratio dotis constante matrimonio fiat, vt mulier secura sit de dote, & ex dote se alere possit. Ias. *in d. l. si constante, num.46. & 47. ff. solut. matrim.* Tenuit Rotæ in Romana fructuum, Lunæ 17. Aprilis, 1600. coram Reuerendissimo Rodien. fuit responsum, hoc casu, huiusmodi assecurationis locum proculdubiò fuisse factum, quando de ordine Papæ vxor abducta è domo & potestate mariti, atque parentibus fuit consignata, & maritus abiit in partes longinquas, nullis in Vrbe relictis bonis, ita vt si dos non assecuraretur, actum esset de illa, cùm tamen publicè intersit, dotes mulieribus conseruari, *l.1. ff. solut. matrim.* neque haberet Constantia, vnde se alere possit.

Nec etiam obstat, quòd gemmæ restituræ essent Constantiæ, vt per eam de illis fuerit facta quictantia Didaco marito, siquidem cùm dos in pecunia, non in gemmis restituenda esset, Constantia vti mulier & minor, non potuit sine decreto iudicij iuxta formam statutorum Vrbis quictare maritum, gemmas recipiendo, sicque faciendo actum qui non erat necessarius, immò nec de iure communi potuit quictare recipiendo dotem profectitiam viuente patre, illoque non consentiente, *l.3. in princ. ff. solut. matrim.* Neque subsistit quod dicitur, Constantiam bis idem exigere velle. Nam quo tempore sententia fuit lata, gemmæ iam erant penes argentarium depositæ ac etiam hodie existunt, neque aut Alexander, aut Constantia impediunt quin Didacus de illis suo arbitrio possit disponere.

Postremò non obstant nullitates. Prima cuius deducitur ex quo d. Alexander pater procuratorio nomine comparuit, non docto de mandato. Achil. *decis.6. de procur.* Crescen. *decis.8. de for. re iudic.* Verùm fuit responsum, Alexandrum comparuisse tantùm in subsidium & absente procuratore in actis constituto. Deinde comparuisse tamen quatuor

quam patrem & procuratorem; ideoque cum se non restrinxit ad facultatem procuratoris, sed etiam paternam causam expresserit, valet actus vti factus à Patre, licèt vti à procuratore factus non valeret. In causa enim dotis pater agere & comparere potest, sufficitque quòd filia non dissentiat, *l.2.§.voluntatem.* vbi Ias. *in 5.not.ff.solut.matrim.* & actio dotis communis est patri & filiæ, *l.1. §.& per hæc.C.de rei vxor.act.* licèt plusculum iuris habeat filia constante matrimonio. Bald. *in auth. quod locum in 4.q.n.7.C.de collat.* Nec refert, quòd Alexander copulatiuè comparuerit vt pater & procurator, quia cùm vna qualitas sufficeret, sufficit etiam, quòd illa tantùm verificetur, ad cumulat. per Tiraq. *cauſ.ceſſ.limit.22.n.4.& ſeq.*

9 Secunda deducitur ex quo iuramentum calumniæ petitum, non præstitum fuit. *c.1.de iuram.calum.in 6.* Rot. *decis.2. eod. tit. in antiq.* Sed fuit responsum, sufficere, quòd in terminis substantialibus huiusmodi iuramentum præstitum fuerit, vt resoluit Rota in causa Romana rescissionis contractus 16. Martij, 1590. & in alia Romana, siue Bononien. census 7. Maij, 1601. coram R. P. D. meo Decano. Nec obstat, quòd præstitum fuerit per dictum Alexandrum non habentem mandatum speciale; nam tale mandatum in patre non requiritur, vt expressè tradit Socin. *in c.pertractandis, nu. 19. de iur.calum.* & facit Imol. *eod.c.nu.3.* Put. *decis. 21.lib.2.* Maximè cùm tractaretur causa dotis, & satis cessaret calumniæ suspicio.

10 Vltima deducitur ex quo citatio ad sententiam contra Didacum, veniebat pro 2. Septembris, & tamen fuit lata sententia decima eiusdem mensis, qua die fuit tentus terminus *pro seruato* ad instantiam Didaci petentis absolutoriam, per quam secundi termini seruationem primus fuit circumductus. Gabr. *conſ.43.lib.1.num.40.* Licèt enim fuerit tentus terminus pro vtraque parte, tamen quia Didacus petebat solùm absolutoriam, citatio non poterat esse communis vtrique parti, ideoque sententia remanet nulla, tamquam lata nemine instante. Ces. de Grass. *decis.9.n.4.de cauſ.poſſ.& propriet.* Ias. *in l.properandum, §.1.n.5.C.de iud.* Fuit dictum in vna Commen. Cappellaniæ 28. Ianuarij, 1591. coram R. P. D. meo Decano. Verùm fuit responsum, valere sententiam latam ad fauorem actoris, etiam parte non petente, vt ex Ias. & Ang. dicit idem *Ces.de Graſſ. in præal.decis.* Deinde non subsistere, quòd sententia lata sit non instante Constantia, quia terminus seruatus pro vtraque parte habet inuenire instantiam vtriusque partis petentis sententiam, & ex sportulis depositis, atque ex tradita notula sententiæ, quæ posteà subscripta fuit, satis apparet Constantiam institisse pro sententia.

11 Postremò fuit conclusum, ex stylo dato per informantes pro Constantia, quòd Iudex tam in Tribunali Vicarij, quàm A.C. sæpè in citatione ad sententiam tenet terminum pro seruato pro vtraque parte; & durante d. termino, si ius est pro actore, fert pro illo sententiam absque illa citatione, & Notarius extendit decretum in citatione illius contra quem fuit lata sententia: nam in hac materia, stylus attenditur. Franc. *in c.fin.n.6.de re iud.in 6.* Rom. *conſ.367.n.11.* Fuit dictum in causa Astoricen. Congruæ 19. Iunij, 1587. coram Illustriss. Mantica. Et cùm iste stylus sit ordinatorius, non decisorius, satis probatur ex fide Notariorum Actuariorum. Soc. *conſ.36.n.11.& 39.n.28.lib.4.* cùm sufficiat, quòd de illo extraiudicialiter constet, vt tenuit Rot. in vna Mediolanen. rescissionis contractus, Lunæ 17. Iunij, 1602. coram R. P. D. meo Sacrato. Itaque fuit conclusum, non esse retardandam exequutionem, cùm vtraque parte acerrimè informante, dubium semel, atque iterum propositum fuisset.

ILLVST. ET REVER. D. CARD. LANCELLOTTO.

Florētina Domus. Veneris 17. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Hæreditas patris non adita per filiū transmittitur ad suos hæredes cum suis qualitatibus, & cum beneficio abstinendi.

SVMMARIVM.

Filiorum est prima causa in successione parentum, nu.1.
Filius hæreditatem patris non aditam, transmittit ad suos hæredes, num.2.
Hæreditas transmittitur cum suis qualitatibus, num.3.
Filius dicitur hæres ipso iure non obstante, quòd habeat beneficium abstinendi, num.2.
Clausula, Saluo iure, *supplet ea, quæ omissa fuerunt in inuentario, num.4.*

DECISIO CII.

Domini resoluerunt medietatem domus esse debitam Cleriæ, quia cùm tota domus spectauerit ad Nicolaum, & ipse reliquerit duos tantùm filios, Cæsarem & Don Ioanem Baptistam, isti tamquam habentes primam causam successerunt in bonis paternis ab intestato, *l.inter filios.C. de familia reciſ.l. ſcripto.ff. vnde liberi cum concord.* ita vt in ista domo vterque successerit, cùm autem medietas ex Cæsare in Lucretiam eius ex testamento hæredem peruenerit, & cùm assignatio dotis Cleriæ fuerit à Cæsare arbitrio Lucretiæ commissa, intrant quæ in aliis decisionibus dicta fuerunt circa istud arbitrium saltem tacitum per Lucretiam datum. 1

Quibus non obstat quòd cùm Cæsar non adiuerit hæreditatem Nicolai medietas domus non potest dici fuisse in hæreditate ipsius Cæsaris: nam etiamsi non constet, Cæsarem adiuisse hæreditatem Nicolai patris, attamen cùm decesserit intra tempus datum ad deliberandum, potuit transmittere hæreditatem etiam non aditam ad quoscumque hæredes potentia & virtute suitatis, & sic ad Lucretiam sororem quam instituit, *l.3.C.de iur.delib.* & ibi Bald. & Alex. *in ſumm.* & post alios quos allegat, tradit Gomez. *var.reſol.tit.1.c.9.n.27.verſ. ſi ego.* Alex. *conſ.115.n.11.lib.2.* Surd. *decis.138.n.18.19.* cum aliis pro Cleria allegatis, & bene facit Gloss. *in l.1.§.prætermittere.in verb.quidquam facit.ff.ſi quis omiſſa cauſa teſta.* Vbi quòd isti existentes in potestate, sunt statim & ipso iure hæredes, etiamsi non se immiscuerint, licèt abstentio facere possit quominùs teneantur creditoribus. 2

Vnde non obstat, quòd filius ante aditionem habeat beneficium abstinendi concessum de iure 3

prætorio, & quòd & ipsa abstentio transmittatur, cùm hęreditas trāsmittatur cum suis qualitatibus. Bald. *in c.1.n.8.C.de his qui ante apertas tabulas.* Nam huiusmodi beneficium abstinendi est concessum principaliter in fauorem filij, vt ei tollatur necessitas qua præcisè tenebatur succedere in hæreditate paterna, & vt illi tollatur suitas in casu damnoso, non autem in casu quo tractatur de eius commodo & vtilitate, prout hîc, vt bene declarat Gomez *vbi suprà.* Vltra quòd beneficium abstinendi non facit quin filius dicatur hæres ipso iure, vt per Gloss. *in d.verbo quidquam facit.* Et consequenter, cùm nec filius, nec hæres declarauerint velle abstinere, & pro iure Cæsar filius Nicolai fuerit hæres domus de qua agitur, tamquam Nicolai patris Cęsaris & Don Ioannis Baptistę spectarit pro medietate ad ipsum Cæsarem, & inde Lucretiam eius hæredem, text. *in l.cum antiquioribus C. de iur. delib.* non loquitur in filio, qui ipso iure est hęres; sed in extraneo, & ideò non obstat in casu isto.

4 Neque obstat, quòd Lucretia non posuerit hanc domum siue illius medietatem in inuentario, quia ad hunc effectum sufficit quòd adiuerit hæreditatem patris; nec omissio domus operatur, quin ipsa agnouerit se hæredem, & potest suppleri per clausulam *Saluo iure.* Castr. *in l.fin.* §. *cùm committitur. C.de iur. deliber.*

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Camerinen. Donationis. Lunæ 19. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Donatio causa mortis est contractus, & comprehenditur sub statuto *de contrac. sine cert. solemn. non valet.* Et ex quibus probentur dictæ solemnitates, & quando possit fieri per filium absque consensu patris, & quando pater possit contractum filij authorizare ad sui commodum directè vel indirectè, vt putà, quando filius donat fratri, & in re donata, patri quæritur vsusfructus. Et ex quibus validetur contractus inter patrem & filium, & an donatio rei litigiosæ valeat. Et plura alia de vitio litigiosi, & in quo considerari possit.

SVMMARIVM.

Mater tenetur solam legitimam filio relinquere, n.1.

Lex quamuis dura seruanda est, num.1.

Filiusfamilias non potest donare causa mortis absque patris consensu, num.1.

Statutum de contractibus mulierum sine certa solemnitate non valituris habet locum etiam in donatione causa mortis à muliere facta, num.2.

Donatio causa mortis licet sortiatur effectum post mortem, tamen quoad ordinationem, & initium, & prout est in fieri æquiparatur contractibus, num.2.

Pater non potest mediante suo consensu authorizare contractum filij, ex quo sibi commodum quæritur, num.3. Vbi etiam si commodum non directè, sed directò ad ipsum perueniat, num.3.

Pater mediante suo consensu authorizat donation[em] filij factam ad fauorem fratris, & alterius filij, tunc patri nullus quæritur vsusfructus, nu.n.3.

Vsusfructus patri censetur prohibitus in relicto [...] per matrem filio secundi matrimonij, ne aliàs [...]ctum annulletur per dispositionem l. hac edict[i] C.de secund.nupt. *num.3.*

Iuramentum validat donationem, & quemlibet ali[um] contractum inter patrem, & filium, num.4.

Donatio facta per filium patri, valet, & tenet qua[ndo] pater palàm bona fide consensit, num.4.

Notario attestanti de acto tunc gesto creditur, num[.5.]

Decretum iudicis attestans omnia fuisse legitimè fa[cta] indirectè importat, vt censeatur adhibita causæ [co]gnitio, num.5.

Decreto iudicis attestantis fuisse adhibitas solemni[ta]tes, est credendum, num.5.

Præsentia consanguineorum, qui ex forma statuti [de]bebant interuenire in contractu est probanda ab [eo] qui impugnat contractum, num.6. Vbi declara[tur] vt præcedat vbi aliqui interuenerunt consangui[nei] licèt non sint proximiores requisiti à statuto, se[cus] vbi nulli interuenerunt consanguinei.

Decretum iudicis habet præsumptionem pro se quam diu de contrario non docetur, num.6.

Donatio rei litigiosæ valet ab initio, sed annullatur perinde ac si non esset facta, num.7.

Litigiosi vitium non contrahitur in alienatione vniuer[]sali, num.7.

Litigium non potest considerari; vbi de dominio rei n[on] est lis, num.7.

Litigiosi vitium non contrahitur vbi fuit intenta a[ctio] personalis, num.7.

Litigiosi vitium non contrahitur in cessione actionum, num.7.

Donatio causa mortis, quoad effectum æquiparatur p[o]tiùs vltimæ voluntati, quàm contractibus, num.8.

Litigiosi vitium non contrahitur per legatum, fideicommissum, seu donationem causa mortis, num.8.

DECISIO CIII.

QVamuis hæc mulier pietati maternæ defece[]rit, cùm attributa tantùm legitima propri[o] filio infanti, omnia sua bona contulit in fratrem suum, donatione causa mortis; tamen cùm fece[]rit, quod sibi per legem licebat, *l. 1.de inoff. donat. l.si mortis causa. C.ad legem Falcid.* Bald. *cons.61. num.3.in fin.lib.4.* Et lex scripta, quamuis dura seruanda sit. *l.prospexit.* §. *ipsa igitur.ff. qui & à quib. manum.* Fuit conclusum, donationem fuisse validam; quandoquidem in ea interuenit consensus patris necessarius, ex quo mulier donans erat filiafamilias. *l.tam.15.* §.1. & ibi Gloss. & Bartol. *de don.cau. mortis.* fuerunt præsentes duo consanguinei, & adhibitum fuit decretum Iudicis ex forma præscripta per statutum ciuitatis Camerini, in qua facta fuit donatio.

Nam quicquid dixerit Ias. *in l.2.nu.12.de leg.1.* & ibi Alex. & alij Ias. sequuti, insistendum magis videtur opinioni, quæ habet solemnitates à statuto requisitas in contractibus mulierum debere etiam concurrere in donatione causa mortis à muliere facta. Est enim communis, vt fatetur ipse Ias. & patet ex trad. per Rip. *in d.l.2.n.10.* Bened. *in c. Raynutius, verbo testamentum 4.nu.31. de testam.* Rumin.

lun.

Iun. *instit. de donat. in princ. num. 192. & seq.* Couar. *de testam. part. 3. rubr. n. 5. &* 15. Lambert. *super stat. de contr. mul. gloss. 13. n. 2 &* 3. Et ratio est in promptu, quia nempe donatio causa mortis licèt sortiatur effectum post mortem tantùm, tamen quoad ordinationem & initium, & prout est in fieri, æquiparatur contractibus. Doct. *in l. 2. de leg.* 1. Couar. *vbi suprà.* Paris. *cons. 97. n. 4. vol.* 3.

3 Nec obstat, quod dicitur, patrem non potuisse adhibere huic donationi consensum, cùm ex ea commodum expectaret ratione vsusfructus sibi acquirendi, quia hæc mulier fratri suo, ex eodem patre donauit. Fuit enim responsum pluribus modis. Primò quidem ex authoritate Castrens. Fulgos. & Alex. qui dixerunt, donationem huiusmodi etiam ad fauorem fratris ex ipsiusmet consensu validari. Sed hæc responsio non videbatur tuta, quoniam multi Doctores tenent contrariam, vt patet ex Paris. *cons. 67. n. 21. & seq. lib. 3.* & ex cumul. per Tiraq. *de leg. connub. gloss. 8. n. 115.* & nouissimè per Asc. Clemen. *de patr. potest. c. 6. effect. 10. n. 6.* etiamsi donatio non tendat directò ad fauorem patris, vt in donatione facta vxori ipsius patris, latè consuluit Dec. *cons. 279.* Itaque secundò fuit responsum, hoc casu valere donationem, & proprietatem, & vsumfructum acquiri donatario. Io. Andr. *in add. ad specul. tit. de instrum. edit. §. porrò. vers. audiui in quadam quæst.* Bart. *in l. 1. n. 3. & 6.* Castrens. *n. 8. de auth. tut.* Oldrad. *cons. 26. n. 2. vers. quartò probatur*, quemadmodum in relicto facto filio secundi matrimonij per matrem non censetur relictus, imò prohibitus patri vsusfructus, ne aliàs relictum annulletur per dispositionem, *l. hac edictal. C. de sec. nupt.* vt dicunt Castr. *cons. 250. col. penul. vers. Nos loquimur lib* 2. Ruin. *cons. 121. n. 8. vers. Item non obstat, lib.* 1. Quod Castr. & Ruin. dictum sequuta est Rota in vna Fauentina bonorum 24. Maij, 1604. coram R. P. D. meo Ludouisio.

4 Postremò fuit responsum, donationem sustineri, etiamsi tenderet in fauorem patris, non tantùm propter iuramentum, quòd validat donationem & quemlibet alium contractum inter patrem & filium. Gabr. post alios *conclus. 4. de donat. num. 3. &* 4. sed etiam propter decretum iudicis ex trad. à Couar. *in rubr. de testam. part. 3. n. 7.* Tiraq. *de legib. connub. gloss. 8. n. 122.* Idque eo magis hoc casu procedit quandoquidem vltra decretum iudicis interuenerunt etiam consanguinei consentientes donationi. Vnde donatio palàm & bona fide facta censetur. Lambert. *super stat. de contract. mul. gloss.* 10. *n.* 10. Et per consequens, locus est distinctioni. Bald. & aliorum relatæ per Tiraq. *loco supradicto, n. 124.* quòd valeat donatio facta etiam ad fauorem patris, quando pater palàm & bona fide consensit.

5 Non obstat, quòd statutum requirat præsentiam consanguinei proximioris. Et in hoc casu mulier donans habuerit quemdam consanguineũ Iulium Herculanum proximiorem illis duobus qui donationi interuenerunt. Nam fuit dictum, quòd ille Iulius tempore factæ donationis, erat absens à Ciuitate Camerini vt dicitur in instrumento donationis, & Notario de actu tunc gesto creditur. Alex. *cons. 80. n. 10. vers. sed in proposito lib.* 5. Prætereà iudex suum decretum interposuit, & attestatus est, omnia legitimè facta fuisse, quæ attestatio indirectè importat causæ cognitionem. Gabr. *cons. 23. n. 6. lib. 1.* fuit dictum in causa Romana de Grandis 16. Februarij, 1601. coram R. P. D. meo Decano, vbi allegabatur decis. sanct. me. Clemen. VIII. in Catanien. illegitimatis 10. Ianuarij, 1583. in qua Rota censuit, decretum attestans seruatas fuisse solemnitates esse attendendum.

Denique si filius qui donationem impugnat, 6 prætendit illum Herculanum nõ fuisse absentem, probare debet eius præsentiam, & quòd donationi potuerit interuenire. Guido. *decis.* 94. Castr. *cons. 124. in 2. dub. lib. 1.* Corn. *cons. 316. num. 7. in fin. lib. 1.* Aym. *cons. 80. n.* 14. Cùm regula sit, quod impugnãs contractum, debet probare ea quæ sunt causa impugnationis. Non obstat decisio in causa Perusina exequutionis 17. Nouembris 1597. coram R. P. D. meo Decano, quia in illa nullus consanguineus interuenerat contractui; ideò Rota dixit defectum huiusmodi per iudicis decretum suppleri nõ posse. Hîc autem non petitur suppleri ex iudicis decreto defectum alicuius solemnitatis; sed tantùm vt pro decreto præsumatur, quamdiu nõ probatur contrarium. Achil. *decis. vlt. de præsum.* Prætereà illa decisio loquitur in diuersis terminis, & dicit expresse, onus probandi præsentiam incumbere illis qui agunt ad rescissionem contractus. Ergo & incumbit huic filio, qui agit ad donationis inualiditatem.

Vltimò non obstat, quòd dicitur, donationem 7 hanc vti factam de re litigiosa non valere, aut magis propriè loquendo, valere quidem à principio, sed ad irritum constitui, perinde ac si non interuenisset, *l. lite pendente. C. de litig.* Et fuit dictum hanc donationem fuisse omnium bonorum, & in alienatione vniuersali non contrahi vitium litigiosi. Decian. *cons. 109. n. 11. & seqq. lib.* 3. Deinde fuit dictum litigium non posse hoc casu considerari, quia propriè de dominio rei donatæ non erat lis, *auth. litigiosa C. de litig.* sed tantùm de eo; An dos in pecunia numerata, vel in prædio esset restituenda, & vbi fuisset actum ad restitutionẽ ipsius prædij. Tamen cum eo nomine fuisset intentata personalis actio, non esse locum vitio litigiosi. Cyn. & alij *in l. 2. C. de litig.* Rom. *cons. 270. nu.* 2. Aym. *cons. 279. n. 1.* cum multis cumulatis per Honded. *cons. 20. n. 31. lib.* 1. & hanc magis communem sententiã dicit Peregr. *de iure fisc. lib. 4. tit. 6. nu.* 10. Quinimò cùm donatrix prædium non possideret, nec, vt dictum est, ad illud ageret actione reali; sed personali tantùm, censetur in donatione illam actionem cessisse, idq; non obstante lite facere potuit, secundùm communem opinionem de qua per Lancellot. *de attent. part. 3. c. 22. n. 26. & seq.*

Et tamen vbi circa prædicta dubitari contingeret, fuit dictum, donationem causa mortis, quoad 8 effectum æquiparari potiùs vltimæ voluntati, quàm contractibus, vt per Couarr. *in d. rubr. de testam. part. 3. n. 15. & seqq.* Vnde, sicut per legatum & fideicommissum, non contrahitur vitium litigiosi, *l. 3. & l. fi. C. de litig. & auth. eod. tit.* ita nec per donationem mortis causa, quia vtroque casu alienationis occasio est eadem, nempe mors litigatoris, non cupiditas vexandi aduersarij, vt eleganter ait Cuiac. *in paratitl. C. de litig.* Atque ex his vtraque parte informante, fuit conclusum, donationem fuisse validam.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romana Separationis Thori. Lunæ 16. Ianuarij 1606.

ARGVMENTVM.

Statuta Vrbis ligant Clericos litigantes extra forum Capitolinum, & statutum de duobus conformibus habet locum etiam in causa separationis thori agitata in Rota.

SVMMARIVM.

Statuta Vrbis ligant Clericos tamquam statuta Papalia à sui initio,n.1.

Statuta dicuntur Papalia quando habent originem à Papa, quamuis ab alio condantur,n.1.

Constitutiones Ægidianæ habuerunt originem à bon. mem. Cardinali Ægidio, qui non habebat iurisdictionem, nisi in temporalibus,n.1.

Statuta ita dicuntur facta à deputatis Papæ, quando deputauit pro reuisione, quemadmodum quando deputauit ad condendum, & compilandum, numero secondo.

Statuta Vrbis antiqua sui origine sunt Papalia, vt apparet in illorum exordio. num.2.

Statuta noua subrogata in locum antiquorum, censentur subrogata cum sua qualitate, ita vt si antiqua erant Papalia, noua etiam censeantur Papalia, numer .2.

Statuta facta à Papa, non possunt absque eiusdem Papæ consensu abrogari,n.2.

Dictio, Etiam, *exprimit casum magis dubitabilem in materia de qua loquitur,n.3.*

Laici non possunt cognoscere de causa continente annullationem iuramenti,n.3.

Statuta quamuis Papalia non extenduntur ad casum in quibus læditur libertas Ecclesiastica, numero quarto.

Statutum Vrbis de duabus conformibus comprehendit etiam causam separationis thori.n.4.

Litium celeris terminatio Reipublicæ est fauorabilis, num.4.

DECISIO CIV.

1 DOmini censuerunt stare in decisis rationibus, de quibus in decisione. Neque obstare quæ in contrarium fuerunt deducta.

Quòd enim respondebatur decisionem in Romana de Comitibus, & similes de quibus Rota resoluit statuta Vrbis ligare Clericos, ideò emanasse, quia in casibus dictarum decisionum, agebatur de bonis Clericorum patrimonialibus, repelli quidem potest pluribus modis, & in specie *ex c. quamuis, de cens. in* 6. & ibi trad. per Doct. sed quoad præsentem inspectionem sufficit dicere, in huiusmodi decisionibus numquam fuisse consideratam materiam rei controuersæ, sed solam authoritatem statuti, vtpote Papalis, & facti à deputatis à Papa, & quod hæc sit ratio super qua tot decisiones fuerunt fundatæ, fuit expresse dictum in Romana de Caris, Veneris vltima Februarij, 1585. coram Illustrissimo Blanchetto. In qua etiam decisione additur, licèt à confirmatione tantùm statuta Vrbis non accipiant robur ligandi Clericos,
illud tamen accipere, ex quo fuerunt condit
mandato Papæ, & ab ipso Papa originem sum
Quando enim statutum à Papa originem ha
quamuis ab alio condatur dicitur Papale, Fel
in c.1.n.4.de spons. Rip. *in c.1.n.3.de Iud.* Vnde
est locus oppositioni, quæ fit de verisimili defe
statuentium voluntatis ex Abb. *in cap. cum Ec*
sia.n.25. Et Dec. *n.50.de const.* Cùm enim statuti
ipsa origine authoritas Papæ adfuerit, verisim
est, potiùs statuentes huiusmodi authoritate fi
cogitasse statim à principio de omnibus illis c
bus comprehendendis, qui sub statuto venire
terant. Et nihilominùs vbi non cogitassent, n
propterea statuta minùs sunt Papalia, aut mi
suum effectum sortiuntur. Ex his sequitur, non
gere quæ fuerunt deducta de effectu confirmat
nis, & de constitutionibus Ægidianis. Nam, vt
ctum est, robur non venit statuto ex confirmati
ne, sed ex origine Papali, & prædictæ constitut
nes habuerunt originem à bo. me. Cardinali Æ
gidio, qui non habuit iurisdictionem nisi in tem
poralibus, vt fuit dictum in multis causis, qu
congerit Honded. *cons.20.lib.2.*

Non obstat, quòd noua statuta compilata fu
rint à Luca Peto de Ordine populi Romani,
quo infertur, ab initio fuisse laicalia. Nam præd
cta decisio in Romana de Caris, & alia Roman
secretariatus, 20. Nouembris, 1592. coram Reu
uerendissimo Rodien. quæ eandem habet conclu
sionem, emanarunt post noua statuta; & ex lit
ris confirmationis nouorum statutorum, ibi, n
stris authoritate, & præsidiis freti instituerunt. Colli
gitur, statim ab initio interuenisse fel. rec. Grego
rij XIII. authoritatem. Præterea, cum illa Luc
Peti compilatio per deputatos à prædicto Pontifi
ce fuerit visa, correcta, facta & emendata, &c. in
trat decisio in Romana de Comitibus sanct. me
Clementis VIII. tunc Rotæ Auditoris, statuta i
dici à deputatis à Papa, quando deputauit pro re
uisione, quemadmodum quando deputauit ad co
dendum, & compilandum. Denique cùm statut
noua, vt ex illorum confirmatione colligitur, sub
rogata sint in locum antiquorum, quæ sine du
bio statim ab origine Papalia fuerant, vt in il
lorum exordio legitur, debent censeri subroga
ta cum eadem qualitate, *l. filia. §. à Titio. de co*
dit. & demonstrat. l. si eum. §. qui iniuriarum.
si quis caut. Maximè cùm ab huiusmodi statut
antiquis origine, & authoritate Papalibus po
puli Romani recedere non potuerit sine Pap
authoritate. Bart. *in l. omnes populi, numer*
33. de Iustit. & iur. Abb. *in cap. dilecti. numero 10.*
de preben.

Non obstat, quòd specialiter Papa approba
uerit statuta in ea parte, vbi restringunt effe
ctum iuramenti; nam ponderando illam di
ctionem, *etiam*; quæ exprimens casum magis
dubitabilem in materia de qua loquitur, v
per Dec. *in l. qui se patris, numero vndecimo, Cod.*
vnde lib. fuit responsum, illam mentionem de
iuramento factam per prædictam dictionem, e
tiam, potiùs indicare, casum de quo agitur posse
comprehendi statuto, eum prohibere; ne in causa
separationis thori inter ciues agitata; secundò ap
pelletur, minùs sit quàm restringere iuramenti va
liditatem. Vel illa expressio de iuramento potuit
fieri ad cautelam abundantiorem, & ad tollendam
omnem

omnem dubitationem. Vel denique, quia si non adfuisset illa expressa confirmatio, poterat dici in illa parte violata libertas Ecclesiastica, ex quo nõ solùm disponitur super iuramento, sed etiam illud annullatur, circa hoc datur cognitio Iudicibus laicis. Aret. *cons.* 8. *post not. per* Io. Andr. & alios Doctor. *in c. tua nobis.* 1. *de decim.*

4 Ista enim statuta quantumuis authoritate papali munita, non extenduntur ad casus in quibus iurisdictio Ecclesiæ læderetur, quia id neque Papa, neque statuentes voluerunt. Felyn. *in c.* 2. *n.* 40. *& seq. de rescr.* Vnde non valet ista consequentia, causa separationis thori comprehenditur statuto de duabus conformibus, ergo in Capitolio potest cognosci. Refellitur enim ex supradictis, & ex trad. per Innoc. *in c. non minus, num.* 6. Card. *q.* 5. Anchar. *in fin. de Imm. Eccles.* Et illa comprehensio est ad hunc effectum, vt postquàm à legitimis & Ecclesiasticis iudicibus huiusmodi causa inter ciues aut alias personas statuto comprehensas fuerit cognita, ab iisdem iudicibus Ecclesiasticis iuxta tenorem dicti statuti exequutioni demandetur. In quo non violatur vllo modo libertas Ecclesiastica, immò Reipubl. summus fauor continetur, ex quo citiùs imponitur finis litibus. *l.* 3. §. 1. *de recept. arbitr.* & similib. Atque ex his Domini steterant in decisis.

R. P. D. PÆGNA DECANO.

Conchen. Nullitatis ordin. Veneris 27. *Ianuar.* 1606.

DECISIO CV.

Est inter alias eiusdem Auditoris in tomo 2. *quamprimùm edendo Lugd. apud hæredes Prost, Borde & Arnaud.*

R. P. D. PÆGNA DECANO.

Romana fructuum dotis. Lunæ 27. *Februar.* 1606.

ARGVMENTVM.

Dotis non solutæ fructus tam de iure communi, quàm vigore statuti Vrbis quando debeantur mulieri ab hæredibus viri prædefuncti, vel etiam ab extraneo, qui illos soluere promisit, & an interpellatio requiratur.

SVMMARIVM.

Dotis non soluta fructus de iure communi non debentur, nisi duobus concurrentibus, inopia scilicet mulieris non habentis aliunde alimenta, & quòd fecerit diligentiam pro dote effectualiter habenda, eámque habere non potuerit, n. 2.

Interesse debitum vigore statuti potest in pactum deduci, num. 3.

Dotis non soluta fructus vigore statuti Vrbis non debentur interpellatione non pracedente. Quod quando verum sit, & de materia. n. 4. *&* 5.

Interpellatio non est necessaria contra eum qui ex pacto, & conuentione tenetur, numer. 4. *in princ. & vers.* 2.

Iuramentum habet vim interpellationis, num. 4. vers. 3. quod in hoc casu. *Interpellatio non requiritur contra eum, qui sponte soluere se obtulit, nu.* 4. *vers. Quartò, quia.*

Statuti qualitas in primis probanda est ab eo qui se fundat in statuto, n. 5.

Forma censetur inducta à statuto, quando in eo datur ordo prioris, & posterioris, n. 5.

Forma à statuto inducta pracisè seruanda est, num. 5. *in fin.*

Indebiti repetitio non datur ei, qui spontè, & ex conuentione soluit, n. 7.

Dotis non soluta fructus solùm ab extraneo, qui eos soluere promisit; non repetuntur à soluente; nec in sortem computantur, n. 9.

DECISIO CVI.

Contracto matrimonio inter Illustrissimum & excellentiss. D. Marcum Pium, & Illustrissimam & excellentissimam D. Cleliam Farnesiam, anno 1587. promissa fuit dos scutorum 45. millium monetæ, cùm pactis in capitulis matrimonialibus, & in instrumento dotali appositis, vt in casu restitutionis dotis per mortem D. Marci superuiuente D. Clelia dotem ei in Vrbe liberè, & sine vlla exceptione, illius hæredes restituerent, & si in dote restituenda cessarent, fructus ei ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno iuxta consuetudinem, & statuta Vrbis soluere tenerentur. Vita functo D. Marco Pio, D. Clelia anno 1600. de prædicta dote habuit scuta 32400. & pro residuo scutorum 12600. D. Æneas Pius præmissa assertione, quod ipse erat hæres cũ beneficio legis, & inuentarij, & quòd hæreditas D. Marci maximè erat grauata, & fortassis exhausta, vt ex inuẽtario cognosci poterat, & quòd multa bona post mortem ad se pleno iure non pro hærede D. Marci, sed ex dispositione antecessorum suorum, & aliàs diuersimodè spectabant, ideò intuitu meritorum D. Cleliæ, & serenissimæ familiæ Farnesiæ, non titulo hæredis, sed tamquam D. Æneas Pius nomine proprio obligauit se intra duos annos id residuum D. Cleliæ soluere, & interim nomine alimentorum singulo anno ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario anticipatè de semestri in semestre, eidem D. Cleliæ soluere & respondere. 1

Hæc alimenta D. Clelia vsque ad annum 1605. ad prædictam rationem septem cum dimidio exegit, demum eidem agenti contra D. Æneam coram A.C. super solutione sortis principalis, opposita fuit exceptio, quòd prædicta alimenta in sortem computare teneretur, & quoniam articulus erat grauis, & exemplaris, vtraque pars iudicium Rotæ desiderauit, vbi præsuppositis primo instrumento dotali, & alio instrumento cum D. Ænea celebrato, & statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.* 137. & aliis vtrinque deductis, Rota vtraq; parte informante, causa per omnes Dominos visa, & discussa censuit alimenta D. Cleliæ præstita non fuisse in sortem principalem dotis computanda. Non ex eo, quod vigore iuris communis, fructus D. Cleliæ viduæ pro dote, vel parte dotis non solutæ deberentur; Quoniam Rota non sequitur hanc opinionem, nisi duo copulatiuè concurrant, videlicet eius inopia, itaut aliunde nõ habeat alimenta, & quòd fecerit diligentiam pro dote effectualiter habenda, iuxta decis. Afflict. 284. & 2

Thesaur. 43. *num.*2. & decis. Rotalis in vna Spoletana vsusfructus die 13. Iunij 1589. coram D. Cardinale Mantica tunc Rotæ Auditore, & in causa Romana, seu Cesennaten. fructuum dotis die 13. Iunij 1603. coram R.P.D. Litta. Quæ duo requisita, licèt vnus ex Dominis putaret in hoc casu concurrere, alij tamen, quia non videbant esse probata in hoc motiuo non fecerunt fundamentum.

3 Maior difficultas fuit circa statutum Vrbis, quo secundo loco vtebantur informantes pro D. Clelia, ad quod se contrahentes expresse retulerunt, & in disputatione dubij præsupposuerunt. Prætendebant enim quòd stante hoc statuto à Sede Apostolica confirmato, validè potuit deduci in pactum, quòd per statutum erat constitutum. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.*44. *num.*3. *vers. amplia* 34. idque non obstante, quòd in restitutione dotis attendi debeat statutum, siue consuetudo, quæ viget in loco domicilij mariti defuncti. *l. exigere dotem, n.* 23 *ff. de iudic.*

4 Neque obstante defectu iudicialis interpellationis, quem statutum requirit, quo potissimum fundamento vtebantur informantes pro Domino Pio. Ad quem licèt informãtes pro D. Clelia multis modis respondere niterentur, cùm in casu fructus deberentur ex pacto, & conuentione, pactum ab initio positum inseruiebat pro interpellatione. Alex. *cons.* 121. *n.* 4. *vers. Et sic noster. lib.* 5. Secundò, quòd interpellatio iudicialis à statuto non requiritur pro forma, sed ad constituendum debitorem in mora, vnde ipsa conuentio sufficit, & deseruit loco moræ, cùm voluntas promittentis habeatur loco interpellationis; & citationis, cui renuntiari potest. Gabr. *de citat. conclus.* 1. *n.* 346. Tertiò, quod in hoc casu satis videri poterat adesse interpellatio, cùm interuenerit iuramentum, quòd habet vim interpellationis Osach. *decis.* 47. *nu.* 7. Quartò, quia quando contra aliquem requiritur iudicialis vocatio, illa non est necessaria, vbi ille sponte se obtulit, vt post Io. Andr. trad. Franch. *in c. fin. n.* 9. *vers.* 5. *quæritur, quod si fuit omnia specialis citatio de elect. lib.* 6.

5 Nihilominus illæ responsiones non videbantur tollere difficultatem; tum quia qui se fundat in statuto, qualitatem à statuto requisitam in primis probare debet. Bart. *in l.* 1. § 1. *ff. ne quid in flum. public.* Dec. *cons.* 18. *n.* 4. Rimin. iun. *cons.* 44. *num.* 68. tũ quia in terminis statuti Romani antiqui, quod viduæ alimenta non debeantur, nisi verificetur qualitas petitionis, & ante petitionem non sit locus statuto tenuit Lucas Pet. *Pract. Capitolina, in practica fori Capitolini lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 5. Tum denique, quia ista qualitas iudicialis interpellationis pro forma inducta, & requisita videbatur ibi post iudicialem interpellationem; nam regulariter, cùm in lege, vel statuto datur ordo prioris, & posterioris, tunc censetur inductus pro forma. Felyn. *in cap. cùm dilecta, num.* 6. *de rescript.* Paris. *cons.* 19. *n.* 185. *lib.* 2. & forma à statuto inducta, præcisè est adimplenda. Soc. iun. *cons.* 37. *n.* 15. *lib.* 2. Et maximè quia qualitas interpellationis iudicialis etiam de iure communi requiritur. Grauett. *cons.* 912. *n.* 7. Neuiz. *cons.* 74. *n.* 3.

6 Quibus ita ponderatis, & nunc propter difficultates prædictas omissis, Rota prò restitutione capienda: Primò, considerauit causam obligationis D. Æneæ, quæ non fuit fundata in aliqua dilatione temporis ad soluendum aliquod debitum aliqua causa quę transiret in mutuum. Vnde nasceretur vsura, sed in mera voluntate, & liberalitate eiusdem D. Æneæ, qui non tamquàm hæres Marci, sed ipse tamquam Æneas Pius, & sic tamquàm tertius extraneus voluit D. Cleliæ ad prædicti dotis residui restitutionem teneri, & cum effectu obligari, & interim eidem alimenta præstare, sicut re ipsa suæ obligationi satisfaciendo præstitit, nedum hæreditas D. Marci mariti mortui dicebatur non esse soluendo, & ipse statim soluere obligare volebat, ne D. Clelia matrona nobilis, vidua, dote, & alimentis fraudaretur.

Nec ideò poterit in hoc contractu vsura considerari, quia voluit ad tempus sibi benè visum teneri soluere, non priùs, & interim etiam alimenta ad certam summam præstare, quoniam cùm ex prædicta causa fuerint præstita, exclusa dilatione temporis, non debet dari repetitio, iuxta *text.* in *l. si quis à liberis*, vbi Bart. *ff. de liber. agnosc.* Nihil enim prohibebat, quominùs D. Æneas posset promittere non solùm tempore, quo non fuisset dos restituta, sed toto etiam tempore vitæ D. Cleliæ, non attenta dilatione temporis, qui D. Æneas tanquàm non obligatus, in sua potestate habebat, & consequenter hodie non erat iustum, quod liberalitas D. Æneæ, propter quam D. Clelia distulit facere suas interpellationes etiam iudiciales contra hæreditatem mariti prædefuncti verteretur in eius damnum, & præiudicium, quòd procul dubiò contingeret, si exacta pro alimentis, iam consumpta in sortem principalem propriæ dotis computare teneretur.

Præterea Rota in eadem facti specie apertioris intelligentiæ gratia duos casus distinxit. Primum quando repetitur dos ab hæredibus mariti defuncti, qui tenentur viduæ dotem restituere. Et hoc casu non debentur fructus, nisi post iudicialem interpellationem, iuxta formam statuti. Quod si quid exactum fuerit loco fructuum, & dos petitur, tunc illud omne compensari posset in sortem principalem, & in his terminis procedebant omnia allegata pro D. Pio. Alter casus est, quando petitur dos ab obligato restituere ex propria obligatione, qui antè non erat obligatus, & qui interim soluit alimenta, quæ etiam soluere promisit, & cùm petitur ab eo sors principalis, vult alimenta tanquàm indebitè soluta computare in sortem, & isto casu, licèt non interuenerit iudicialis interpellatio, non computantur in sortem, quia ex propria obligatione, & nomine proprio, non tanquàm hæres, sed tanquàm tertius promissor teneri voluit ad vtrumque, quod facere potuit. *l. in mandatu. C. mand.*

Hos duos casus distinxit, & probauit Rota in causa Romana fructuum dotis de Luraghis die Ianuarij 1600. coram R.P.D. Iusto. Vbi fructus Ioanne Baptista soluti Lauræ non fuerunt computati in sortem. Et iste casus procedit in promissore extraneo, vt tenuit Rota in causa Romana fructuum dotis, die 15. Nouembris 1596. & eadem 15. Ianuarij 1598. coram bo. mem. Orano. Vnde cùm in hac causa D. Æneas non vti hæres Marci sed tanquam tertius, aliàs non obligatus ex libera liberalitate ad restitutionem dicti residui dotis, &; videlicet, eidem præstare alimenta ad rationem supradictam teneri voluit, non potest modò alimenta sic sponte soluta, & bona fide consum-

consumpta de sorta principali deducere, tum ob prædicta, tum quia donasse censebatur.

10 Nec ad rem pertinebat, quòd soluens vsuras per errorem, possit eas repetere, quia fuit responsum, hîc non fuisse solutum per errorem, sed scienter, liberè, & vtraque parte consentiente, neque adfuisse aliquam vsuram, cùm mutuum verum, vel palliatum cessaret. Et eo pleniùs prædicta procedebant, quia postquam D. Æneas prædicto modo promisisset soluere septem cum dimidio pro centenario, nomine alimentorum, adiecit id velle seruari, omni exceptione, contradictione, retentione, & compensatione penitus remotis, & cessantibus.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana prælationis. Lunæ 13. Martij 1606.

ARGVMENTVM.

De venditore, quando dicatur habuisse, vel non habuisse fidem de pretio, & quando in re vendita habeat priuilegium prælationis.

SVMMARIVM.

Venditor, qui in re vendita non reseruauit sibi dominium, vel hypothecam specialem; vel non apposuit pactum resolutiuum, sed deuenit ad traditionem rei venditæ non potest prætendere in ea re prælationem. Declara, vt num. 2.

Venditor dicitur habuisse fidem de pretio ex traditione rei absque eo quod fuerit actum de illius exbursatione. Declara, vt nu. 3.

Venditor in dubio non præsumitur habuisse fidem de pretio, num. 3. in fine.

Verba Cum hoc tamen, *conditionem important, num. 4.*

Venditor quando habuit fidem de pretio, requiritur eiusdem pretij integra solutio, nec solutio partis suffragatur, num. 5.

DECISIO CVII.

1 CVm in venditione domus de qua agitur, adsit pactum, quod *lapsis decem annis datis ad redimendum, & non facta redemptione domus.* (Hæc sunt formalia verba instrumenti) *libera*, & vt vulgò dicitur, *à piombo remaneat*, & sit emptoris à dicto onere, & nexu redimendi omninò exempta. Cum hoc tamen, quòd pro huiusmodi liberatione, & pro omni supplemento iusti pretij dictus emptor in dictum euentum vltra scuta quatuor mille ducenta soluere teneatur, eidem D. Francisco venditori, scilicet, alia scuta 800. similia; visum fuit maiori parti Dominorum D. Franciscum venditorem, lapsis decem annis agentem ad scuta 800. esse præferendum in domo vendita creditoribus Iulij emptoris, licèt antiquioribus venditione.

2 Nam etsi regula sit, quòd venditor, qui in re vendita non reseruauit sibi dominium, vel hypothecam specialem, vel non apposuit pactum resolutiuum contractus, minimè possit prætendere prælationem, si deuenit ad traditionem rei. Alex. *in l. si cùm dotem. §. fin. qu. vlt. ff. solut. matrim.* cum aliis per Neguz. *de pignorib. p. 4. num. 35. cum plurib. seqq.* Hoc tamen est intelligendum, si venditor habuerit fidem de pretio, & non aliàs, vt notatur *in §. vendita verò res, Inst. de rer. diuis. in l. quod vendidi. ff. de contr. emptione*, cùm aliis per Gail. *pact. obseruat. obseru. 15. numero 4.* In casu verò proposito non videtur fuisse habita fides de pretio.

Nam licèt ex traditione rei, absque eo, quòd fuerit actum de exbursatione pretij, videatur habita fides de dicto pretio, Gloss. *d. §. vendita, verb. fidem emptoris*, quam communiter approbari dicit Christophor. ibid. Et res videtur procedere de plano, quando est datum tempus ad soluendum. Gloss. *in d. l. quod vendidi, verb. satisdatione*, attamen prædictæ conclusiones non visæ fuerunt posse applicari in hoc casu, quia nec res quoad scuta octingenta fuit data spótè, & simpliciter, sed contemplatione solutionis scutorum 4200. ex qua per decennium emptor debebat absque solutione scutorum 800. potiri domo, nec respectu scutorum 800. fuit data dilatio contemplatione fidei emptoris, sed correspectiuè ad pactum de de retrouendendo, quòd durabat ad fauorem venditoris, & ideò cùm & traditio rei, & dilatio ad soluenda scuta octingenta fuerint ad alium effectum, non potest ex iis inferri, quòd sit habita fides de pretio, & succedit conclusio, quòd cùm simus in dubio, non præsumatur habita fides, vt per Fabr. *in d. §. vendita. numer. 1.* Gail. *d. obseruat. 15. num. 6.* 3

Quod sit manifestum, ponderando verba venditionis, ibi, *elapsis verò decem annis, & non facta redemptione, dicta domus libera remaneat*, & sic dicti D. Iulij à dicto onere redimendi penitus exempta. Cùm hoc tamen, quòd pro huiusmodi liberatione. & supplemento iusti pretij dictus Iulius soluere teneatur scuta octingenta. Ex quibus apparet, liberationem domus esse suspensam, & conditionalem, si & quatenus soluantur scuta 800. & non aliàs; illa enim verba, *Cum hoc tamen*, faciunt conditionem. *l. si dies. ff. quand. dies leg. ced.* Dec. *cons. 461. num. 1.* & hoc idem importat illa dictio, *tamen.* Paris. *cons. 17. n. 19. lib. 1.* 4

Et ad illud, super quo latè instabant informantes pro creditoribus, quòd pactum de retrouendendo fuerit personale Iulij emptoris; Respondebatur, quod quicquid sit de hac, non proptereà impediebatur, quod lapso decennio domus remanserit libera emptori, nisi soluto iusto pretio, cùm ex prædictis appareat, non fuisse habitam fidem de illo, & quando non est habita fides de pretio, requiritur solutio integrá, nec solutio partis suffragatur. Tiraquell. *de retract. conuent. ad fin. lit. num. 70.* cum aliis per Surd. *cons. 101. num. 13.* 5

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNENSI.

Asculana dotis. Veneris 7. Aprilis 1606.

DECISIO CVIII.

Replicata est par. 1. recent. decis. 114.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Tridentina bonorum. Veneris 7. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

In hac decisione mirabiliter explicatur consuetudo Bulgari volentis vxori relictæ dominæ, & patronæ totius hæreditatis, & etiam vsufructuariæ, non censeri relicta nisi alimenta, quando locum habeat, & quando non.

SVMMARIVM.

Hæres institutus in re certa nullo ei dato cohærede, censetur vniuersalis hæres institutus, n. 3.

Ius accrescendi potest à testatore prohiberi, n. 4.

Institutus hæres post mortem alicuius, an censeatur conditionaliter institutus, n. 4.

Vxor relicta donna, & Domina, non censetur instituta hæres, sed tantùm alimentorum legataria, iuxta consuetudinem Bulgari, num. 5. Vbi ponderantur plura verba, quibus isto casu vxor non censetur hæres vniuersalis instituta.

Hæres non indiget licentia percipiendi propria auctoritate, n. 5.

Legatum annuum censetur inductum vxori per verba donec vidualem vitam duxerit, n. 5.

Hæreditas non potest dari ad diem, nu. 5. ante finem.

Vxor relicta vsufructuaria omnium bonorum domina, & patrona non censetur hæres instituta in vniuersa hæreditate, sed solùm ad alimenta stantibus descendentibus testatoris, num. 6.

DECISIO CIX.

1 VErba testamenti quondam Christophori de Tridento erant infrascripta; Item Veronicam eius dilectissimam vxorem reliquit donnam, Dominam, & vsufructuariam omnium, & quorumcumque bonorum dicti D. testatoris, saluis infrascriptis; & quam Analogistam constituit, etiam vsufructuariam esse voluit pleno iure, ita vt presens relictus vsusfructus non conuertatur tantùm in causam alimentorum cum infrascriptis DD. eius nepotibus hæredibus institutis, sed habeat, & propria auctoritate retineat, & consequatur plenum, & integrum vsumfructum, absque eo quod de dicto vsufructu aliquam rationem reddere teneatur, sed de dicto vsufructu possit liberè disponere arbitrio suo, donec vitam vidualem seruauerit, & vidualiter vixerit, &c. liberansque eandem D. eius vxorem, ab omni confectione inuentarij, confidens, &c. ad aliquam eorum redditionem non teneatur, neque propterea prestare aliquam fideiussionem de eis, vtendo, & fruendo, & de eis restituendo, quoniam de ipsa plenè confidere dixit, &c. Quia mens & intentio ipsius D. testatoris fuit, & est; quod eueniente casu suæ mortis dicta D. eius vxor, si superstes erit, sit integraliter Domina, & patrona dicti vsusfructus, & nullam in eo patiatur molestiam, viuendo tamen vidualiter, & castè, & sal-

uis infrascriptis. In omnibus autem aliis suis b
nis mobilibus, & immobilibus, iuribus & actio
bus, præsentibus & futuris, & vbicumque si
& reperiri possint. Hæredes suas vniuersales
stituit, nominauit, & esse voluit, nobiles Do
nas Margaritam, Felicitam, & Veronicam
nepotes, ex quondam D. Calepino filio olim d
D. testatoris æqualiter, & æquis portionibus,
quamlibet earum pro tertia portione, ita tam
quod donec prædicta eius vxor vixerit, vt sup
durante dicto vsufructu, vnaquæque ex dictis
ius neptibus, sic vt suprà hæredibus institutis
sequatur, & censeatur instituta in rainensibus t
tùm duobus mille pro singula earum, qui rain
ses duo mille sint pro dote vniuscuiusque earu
& pro quibus eas tacitauit, & mandauit esse co
tentas, nec voluit quicquam aliud petere poss
durante dicto vsufructu dictæ eius vxoris, sed t
tùm post mortem ipsius D. Veronicæ integrali
succedant, & vnaquæque earum succedat, &c.
quas dictas eius neptes hæredes institutas in
cem, & vicissim substituit vulgariter, pupilla
ter, & per fideicommissum in casu, quo vna,
plures ex eis decederent, vel decederet sine fil
legitimis, & naturalibus, & cui, vel quibus
sine filiis decedenti, vel decedentibus, alias so
res superstites, vel earum præmortuarum fili
substituit in stirpes, & non in capita, & præfa
omnibus tribus sic decedentibus reliquit vsu
fructum, & vsufructuarium tantùm dictoru
bonorum suorum esse voluit D. Franciscum ei
nepotem in eius vita tantùm, & eo casu post
psius D. Francisci mortem substituit domum
de Tridento, & quam domum voluit succede
in omni proprietate bonorum suorum.

Ex Felicita, de qua in hoc testamento, & N.
ius marito natus fuit Franciscus posteà obiit di
Felicita, deinde Franciscus eius filius in infan
ætate, postremò obiit Veronica vxor testator
qua occasione orta fuit controuersia inter ma
tum Felicitæ ex vna, & neptes testatoris soro
Felicitæ ex altera super portione, ad quam fue
vocata Felicita in hoc testamento, asserente
mirum N. marito Felicitæ, portionem ad se sp
ctare, quia Franciscus fuit hæres Felicitæ, & i
hæres Francisci filij sibi cum dicta Felicita co
munis, qui Franciscus cùm decesserit in infan
ætate, licere sibi N. iure patrio vindicare hære
tatem Felicitæ, etiamsi non fuisset per filium a
ta. *l. si infanti. § 1. Cod. de iur. delib.* Ex aduerso
cebatur, quòd Felicita vltra bis mille rainen
de quibus modò non disputatur, non fuerat p
hæres instituta; sed per fideicommissum voca
post mortem Veronicæ vxoris testatoris, & id
cùm ante mortem Veronicæ decesserit, eius vo
tio expirauit, & eius portio per ius accrescend
siue non decrescendi spectare ad sorores. Dice
tur etiam pro parte earumdem sororum, quòd d
to etiam, quòd institutio fuisset pura, & Francis
filius Felicitæ successisset, adhuc ipse vigore di
testamenti censebatur rogatus restituere Mat
teris, & consequenter N. maritum Felicitæ n
latenus posse aspirare ad huiusmodi successione
Rursus dicebatur pro parte sororum, quòd etiam
si Franciscus non fuisset rogatus restituere Mat
teris, adhuc istud non nocere, quia Felicita ei
mater non adiit hæreditatem Christophori, &
deò cùm adhuc agatur de hæreditate Christoph
ri alce

ri aſcendentis ſororum, quæ modò veniunt ad cauſam, non potuiſſe fieri tranſmiſſionem ad perſonas extraneas, vt eſt maritus Falicitæ, in præiudicium ſororum deſcendentium ab illo, de cuius hæreditate agitur. Bald. *in l. 2. num. 2. C. ad Senatuſconſul. Orphic.* & latiùs per Imol. *in l. ventre, num. 31. & 32. ff. de acquir. hæred.* ſuper prædictis, me proponente fuit per Illuſtriſſimum & Reuerend. D. meum Cardinalem Madrutium iudicem cauſæ, & in ſpiritualibus, & temporalibus digniſſimum Tridentini Principem, expoſtulatum votum ſacri Auditorij & quia materia erat ſatis prolixa. Domini diſtinctè procedendo ſub hac die 7. Aprilis firmarũt, Felicitam pro ſua portione fuiſſe hæredem ab initio, fundamenta deciſionis fuerunt duo. Quia *in §. in omnibus autem*, nepotes
3 expreſſe, & purè quoad proprietatem vniuerſales hæredes inſtituuntur. Secundò, quia non controuertitur, nec controuerti poteſt, neptes fuiſſe purè hæredes inſtitutas in rainenſibus bis mille pro ſingulis, & Dominis nullus videbatur datus cohæres, quia Veronica vxor teſtatoris fuit tantùm legataria vſusfructus. Quando autem quis inſtituitur in re certa, & nullus datur cohæres, tunc taliter inſtitutus fit hæres vniuerſalis, ne aliàs quis decedat pro parte teſtatus, pro parte verò inteſtatus, *l. 1. §. ſi ex fundo. ff. de hæred. inſtit. l. quoties.* vbi gloſſ. *verb. ſcriptus*, & communiter ſcrib. *C. eod. tit.*

4 Non obſtat, quòd teſtator *in d. §. in omnibus*, dixerit ſe velle, quòd durante vſufructu neptes cenſeantur tantùm inſtitutæ in rainenſibus duobus mille, ex quo infertur eſſe reſtrictam, & moderatam generalitatem inſtitutionis, de qua *in d. §. in omnibus*, ac etiam prohibitum ius accreſcendi in vim, *d. l. 1. §. ex fundo, & d. l. quoties*, quòd fieri poteſt per teſtatorem, iuxta magis communem Doct. opinionem, de qua teſtatur Curt. iun. *conſ. 12. num. 8.* quia Domini cenſuerunt, vitam Veronicæ non fuiſſe adiectam ad ſuſpendendam ſubſtantiam inſtitutionis, ſed tantùm illius exequutionem, iuxta dictum Bald. *in l. id, quod pauperibus, n. 27. C. de Epiſc. & Cler.* cum aliis per Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 1. num. 5.* & per Pariſ. *conſ. 97. num. 3. lib. 2.* & per Illuſtriſſimum Manticam *de coniect. lib. 4. c. 5. art. 10. num. 23.* Et tenuit Rota in cauſa Romana hæreditatis 17. Februarij proximi coram R.P.D. Marcomontio. Quæ iura videntur eſſe in fortioribus terminis, quia loquuntur quando quis inſtituitur hæres poſt mortem vſufructuarij, & ſic deficiunt verba inſtitutionis ante mortem dicti vſufructuarij, vt benè argumentatur Bald. *in d. l. id quòd pauperibus.* In caſu verò propoſito *in §. omnibus autem*, concurrunt verba generalia pro inſtitutione, vnde limitatio ſubſequens in illis verbis, *ita tamen, &c.* ſi referatur ad exequutionem tantùm, non erit ſuppletio, ſine ſuperinductio verborum, vt in caſu Bald. & aliorum ſuprà allegatorum, ſed quædam reſtrictio, & moderatio, quæ in iure videtur minùs odioſa.

5 Non obſtat, quòd primò Veronica fuerit inſtituta hæres in vſufructu, quod patet ponderando illa verba, *Donnam, & Dominam*, quæ non poſſunt referri ad ſimplex legatum alimentorum, iuxta conſuetudinem Bulgari, cùm id teſtator expreſſe prohibuit, & ideo cùm importent dominiũ, ſignificant etiam hæredis inſtitutionem, vt latè per Illuſtriſſimum Manticam *de coniect. vlt. volun. lib. 4. tit. 5. art. 9.* Ex quo inferebatur ceſſare fundamentum, de quo ſuprà in ſecundo loco, quòd nullus fuerit datus cohæres nepotibus teſtatoris, ac etiam doctrinam Bald. *in d. l. id quod pauperibus, num. 27. C. de Epiſc. & Cler.* quam alij ſequuntur, quæ in effectu fundatur in eo, quòd aliàs ſi diceremus inſtitutionem factam poſt mortem vxoris eſſe conditionalem, etiam reſpectu proprietatis, ſequeretur, quod viuente vxore nullus adeſſet hæres, & conſequenter ſublato hærede corrueret & ipſum vſusfructus legatum, vt latè per Illuſtriſſimum Manticam *d. art. 10. num. 2.* quia fuit negatum, Veronicam in teſtamento, de quo agitur fuiſſe inſtitutam hæredem, quod patet, ponderando plura, de quibus in dicto teſtamento, quæ non conueniunt inſtitutioni hæredis; nempe declaratio, quòd vſusfructus non conuertatur in cauſam alimentorum, ſed tantùm licentia percipiendi vſumfructum propria auctoritate. Liberatio à redditione rationis, temporalitas, donec vidualiter vixerit, liberatio à confectione inuentarij, & cautione de vtendo, & fruendo. Quod autem iſtæ cautelæ minimè conueniant hæredis inſtitutioni patet, quia conſuetudo Bulgari, quod vſusfructus non conuertatur in cauſam alimentorum, non procedit, quando vſusfructus fuit relictus titulo inſtitutionis, vt per Illuſtriſſimum Mantic. *d. l. 4. titul. 5. art. 4.* Item inſtitutus hæres non indiget licentia percipiendi propria auctoritate, cùm hoc de iure poſſit facere. *l. ex facto. 2. C. de hæred. inſtit. l. quoties. C. eod. tit.* Item illa verba, *donec vitam vidualem vixerit*, denotant annuum legatum. Alex. *conſ. 29. num. 1. lib. 4.* Non autem hæreditatem, quæ non poteſt dari ad diem. *l. hæreditas.* vbi Gloſſ. ſcrib. *ff. de hæred. inſtit.* Et ex iſtis & aliis minimè conuenientibus hæredi, colligitur teſtatorem noluiſſe facere hæredem, ſed legatariam, vt in ſpecie argumentatur. Cephal. *conſ. 36. num. 26. cum ſeqq.* vbi plura ad propoſitum. Et in ſpecie ponderat, quòd in ſuo caſu teſtator nũquam honorauerit vxorem nomine hæredis: quæ conſideratio videtur eo magis adaptari in hoc caſu, quia ex cautelis appoſitis per teſtatorem ſatis colligitur, quòd ipſe erat in iure verſatus, & ideo magis inhærendum eſt verborum proprietati, quàm ſi teſtator fuiſſet perſona vulgaris ad trad. per Alex. *conſ. n. 4. lib. 1.*

Nec poteſt fieri vis ſuper illis verbis, *Dominam, & Patronam*, quæ poſſunt importare hæredis inſtitutionem: tum quia hîc apparet de contraria mente diſponentis ex prædictis, ac etiam ex alio, nempe, quia aderant deſcendentes teſtatoris, quo caſu reſtringitur ſignificatio illorum verborum, etiam ad ſola alimenta, iuxta communem, de qua per Alex. *conſ. 56. & 57. lib. 3.* Et licèt in hoc caſu non poſſit fieri talis reſtrictio ad alimenta, ex quo illam teſtator expreſſe prohibuit, nõ propterea ceſſat identitas rationis reſtringendi eadem verba in fauorem filiorum quoad alia, in quibus teſtator minimè prouidit, & Illuſtriſſimus Mantic. *d. l. 4. tit. 5. art. 9.* ex aduerſo allegatus non loquitur quando inſtituti poſt mortem vxoris ſunt deſcendentes teſtatoris, vt in caſu propoſito, nec quando ex aliis apparet de mente teſtatoris. Ex quibus fuit firmatum, neptes in hoc teſtamento fuiſſe purè hæredes ab initio, Veronicam verò legatariam tantùm. 6

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Monopolitana Pensionis. Lunæ 10. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio, & ex Summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Possidens beneficium, pensione grauatum tacitè ad pensionis solutionem obligatus censetur, diciturque tacitè contraxisse cum pensionario,n.1.

Legatarius habet omnes actiones in re legata, quæ testatori leganti competebant,n.1.

Pensionis solutio quando in reseruatione dicatur anticipatè facienda, an verò postcipatè? n.2.

DECISIO CX.

1 DOminus Franciscus tamquam legatarius quondam Fabritij, cui aliàs fuit reseruata pensio super Baiulatu, aliquibus abhinc annis possesso à D. Petro, petiit coram A. C. à dicto D. Petro terminum maturatum in die Natiuitatis Domini nostri anni 1603 quo tempore viuebat dictus Fabritius, & desuper obtinuit mandatum de quo dubitaui; an esset exequutioni demandandum. Et pro affirmatiua fuit conclusum, non solùm quia D. Petrus tenet Baiulatum onere istius pensionis grauatum, ex quo dicitur quasi contraxisse cum pensionario. Verall. *de is.302.part.2.* Verùm etiam adest particularis obligatio dicti D. Petri in transactione inita vsque de anno 1600. cum d. quondam Fabritio super solutione huius pensionis, & ideò cùm viuente Fabritio cesserit dies solutionis, nil remanet quominùs pensio fuerit debita Fabritio, *l. cedere diem. ff. de verb. signific.* & inde Francisco legatario, in quem transierant actiones dicto quondam Fabritio competentes in re legata. *l. ex facto.* cum ibi not. per Scrib. *C. de legat. l. à Titio. ff. de furtis*, & in re legata dicitur quasi hæres, *l. ad tempus, ff. de vsucap.*

2 Et quæ dicuntur de pensione anticipata, quæ non debetur hæredibus pensionarij, vt in causa Faren. pensionis 19. Iunij 1593. coram bo. mem. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, nam applicantur; quia loquuntur de pensione, cuius solutionis dies non cesserat in vita pensionarij, prout cessit in casu de quo agitur. Et nihilominùs ad tollendum etiam hoc motiuum fuit dictum, nos versari in pensione quæ soluitur postcipatè, hoc est, de fructibus decursio, quod patet ex forma reseruationis, ex qua colligitur an pensio sit anticipata vel postcipata, vtsiquidem à die reseruationis vsque ad diem solutionis primi termini colliguntur fructus pensio dicatur postcipata, sin minùs anticipata, vt fuit consideratum in causa Cæsaraugustana pensionis 13. Aprilis 1592. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, & sensit Rota in Salernitana pensionis 9. Aprilis, 1601. coram R.P.D. Ortembergo. In casu verò proposito non visus fuit locus dubitationi, quin à 26. Martij qua die fuit reseruata pensio vsque ad diem sancti Ioannis Baptistæ quo tempore fuit facienda prima solutio, non intercederet temous aptum, aptissimum ad percipiendos fructus.

Non obstat, quòd D. Petrus de anno 1600 tempore fuit sibi prouisum de hoc Bajul stabilimenta Religionis Hierosolymitanæ potuerit adipisci possessionem, nisi prima M dicti anni, quia non propterea desiit pensio postcipata, prout fuit ab initio, quando fuit seruata de anno 1593. & obiectum procederet ageretur super eo, quod quis teneretur solu terminum sancti Ioannis Baptistæ dicti anni 16 & pro qua rata, nempe vel D. Petrus, vel antec sor in Bajulatu de quo modò non agitur, cùm Petrus ad id se tunc obligauerit.

Minùs facit, quòd D. Petrus se obligauerit p ma Iulij 1600. & ab illo tempore vsque ad p ximum festum sancti Ioannis Baptistæ nulli tuerint colligi fructus, ex quo infertur, nos v sari in pensione anticipata iuxta prædictam re lam, quia fuit responsum ex pluribus. Primò, tendi debere initium pensionis, & secundùm lius primæuam naturam esse regulandam pen nem, quia illa concordia non alterauit illius p mæuam naturam, sed tantùm diminuit quant tem, & dedit modum solutioni. Secundò, q licèt D. Petrus concordauerit prima Iulij, n propterea cœpit possidere Bajulatum prima Iul sed prima Maij, & sic à dicta die possessionis a deptæ incepit eius obligatio ad pensionem. T tiò, fuit dictum quòd nec contrahentes intelle runt aliquid noui disponere circa illud, quod p mus terminus sancti Ioannis Baptistæ non e prò fructibus decursis. Quod patet ex eo, q habuerunt relationem ad reseruationem, tam illis verbis ibi *iuxta formam dicti Breuis, & pri reseruationis*, quàm in aliis verbis, *etiamsi Relig perceperit fructus Bajulatus vsque per totum mens Aprilis proximi*, per quæ apparet, quod solu pro fructibus decursis, etiam ante mensem Apr proximum. Ex quibus fuit conclusum, mandat Auditoris Cameræ esse exequutioni demand dum.

R. P. D. LVGDVNEN

Romana de Gradis. Lunæ 10. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

Colligitur ex Summario.

SVMMARIVM.

Mandatum ad respondendum positionibus debet specialissimum ad sic respondendum, & qua responsiones factæ fuerunt cum mandato ad sic respondendum, habentur pro responsionibus prin palis, nec reuocari possunt,n.1.

Aduerte, tamen, quod est in arbitrio partis pete respondere, an admittere velit ad respondend procuratorem absque dicto specialissimo mand quemadmodum etiam est in arbitrio partis pro respondetur, an illas responsiones ratas habere lit, vel ne, num.1.

DEC

DECISIO CXI.

1 Fuit dictum esse standum in decisis. Nam quod mandatum ad respondendum positionibus esse debeat specialissimum ad sic respondendum, tenuit Rota in aliis causis, & in specie in vna Bononiensi fideicommissi de Rubeis 6. Martij 1598. coram R.P.D. meo Lancellotto; & licèt sit in arbitrio partis petentis responderi positionibus, si admittere velit Procuratorem etiam sine specialissimo mandato, quia positiones sunt inductæ ad ponentis fauorem, vt ab onere probandi releuetur, *l. 1. de interrog. act.* Tamen etiam est in arbitrio principalis, pro quo fuit responsum, illásne procuratoris responsiones ratas habere, aut reuocare velit, Rot. *decis. 32. de test. in antiq. & decis. 19. de procur. & 2. de confess. in nouis.* Caputaq. *decis. 198. par. 1.* At verò quando responsiones factæ fuerunt cum mandato ad sic respondendum, habentur pro responsionibus, & confessionibus ipsius principalis, ideoque reuocari non possunt, text. & gloss. *in l. fina. de iure iur. in 6.* Bar. *in l. qui bona fide. §. si alieno. num. 14. vers. tertio quæro, de damn. infect. & in l. non solum. num. 8. de procurat.* Vest. *l. 5. c. 16. num. 4.* Itaque cùm Georgius huiusmodi specialissimum mandatum non habuerit, potuerunt sine dubio eius confessiones reuocari, & per consequens Gradi illis confessionibus iuuari non possunt, stante illa Bendinelli protestatione de qua in priori decisione fuit dictum, & videbatur DD. cessare omnis difficultas, ex quo etiam hodie hæredes Bendinelli parati sint docere de errore illarum confessionum, postquàm per Grados facta fuerit librorum exhibitio.

REVERENDISSIMO P. D. ATTREBATEN.

Calciaten. Coniudicum. Lunæ 24. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

Portionarij non possunt eligi in Coniudices secundum dispositionem Concilij Tridentini, *sess. 25. c. 6. de reformat.* Vide Corduben. iurisdictionis 7. Februarij 1597. & 17. Maij eiusdem anni coram Orano.

SVMMARIVM.

Capituli appellatione comprehenduntur tantùm Canonici, non autem Portionarij, n. 1.

Prælatus principalis in Cathedrali Ecclesia habet vocem in Capitulo, & tamen non est de Capitulo, num. 1.

Actus solus negatiuus non sufficit ad exclusionem vnius generis, nisi interueniat aliquis actus positiuus actui negatiuo contrarius, num. 6. vers. primo casu.

Opponere qui potest contra actum, & non opponit, videtur illi acquiescere, n. 6. in fine.

Consuetudo restringit ius singulare, & speciale, n. 7.

Regula, quod quis diuerso iure censeri non debet, quomodo procedat declaratur, n. 9.

Consuetudo, sicut inducitur per actuum multiplicationem, ita etiam excluditur per negligentiam, num. 9. vers. & stante.

Portionariorum exercitium in exercendo actus Capitulares, non extenditur ad vocem passiuam, n. 10.

Possessio generalis non comprehendit rem particularem ab alio possessam, n. 10.

Canonici præferuntur Portionariis tamquam originarij, & veri Capitulares in multis, num. 11.

Capituli appellatione non veniunt personæ particulares iure aliquo speciali, num. 11. in fine.

Legislatores condendo leges vniuersales non censentur cogitasse de illis, quæ veniunt ex iure speciali, num. 12.

Ecclesiasticus ordo turbari non debet, sed seruari, num. 13.

DECISIO CXII.

Ter propositum, & maturè disputatum fuit dubium; an Portionarij Ecclesiæ Calciaten. habeant vocem passiuam, ita vt possint eligi in coniudices secundùm dispositionem Concilij Tridentini *sess. 25. c. 6. de reform.* vbi statuitur, vt Capitulum initio cuiuslibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum consilio & assensu Episcopus, vel eius Vicarius procedere teneatur, quoties ex officio, vel ad petitionem alicuius contra Capitulum cathedralium, & aliorum maiorum Ecclesiarum, illarúmque personas, extra visitationem procedendum erit. Et Domini pro maiori parte negatiuam sententiam amplexi sunt. Cùm enim de iure communi appellatione Capituli tantùm comprehendantur Canonici; Portionarij verò de iure non sint de Capitulo, sequitur vt veniant ex statuto, consuetudine, vel alio iure speciali. 1

Et quidem allegant Portionarij statutum anni 1235. quo Ecclesia Calaguritana & Calciaten. inter se fuerant vnitæ, & constitutum, quod in illis tantùm quadraginta essent Canonici, & viginti Portionarij integri; ita quod omnes isti vnum Collegium & vnum Capitulum censeantur; verùm hoc statutum quoad vnionem illarum Ecclesiarum in desuetudinem abiit, & de hodiernis Portionariis Ecclesiæ Calciaten. non loquitur, in qua non reperiuntur Portionarij integri. Nam illi qui anteà erant integri anno 1533. facti fuerunt Canonici; itaque in ea remanent solùm Portionarij dimidij. 2

Secundò allegant statutum antiquum quòd continetur, num. 10. & fuit renouatum à Reuerend. D. Don Petro Manso, præsente Episcopo Calaguritano, in quo post numerata quædam exercitia communia inter Canonicos, & Portionarios, additur, quòd ijdem Portionarij habent votum in electionibus, & in omnibus aliis rebus existit inter eos distinctio: ex quibus verbis (*habent votum in Capitulo*) non sequitur, ipsos esse de Capitulo, quia principalis Prælatus habet vocem in Capitulo, & tamen non est de Capitulo. Gem. *cap. fin. sub. num. 5. vers. aut quærimus de præben. & dign. num. 6.* 3

Vnde possessionem fundatam Portionariorum reducit ad consuetudinem resultantem etiam ex pluribus actibus tam actiuis, quàm passiuis, competentibus solis capitularibus inter quos connumerantur præcipuè actus electionum visitato- 4

rum, quos non modò Portionarij vnà cum Canonicis elegerunt, verùm etiam ipsi quoque visitatores electi fuerunt, &, cùm ex dispositione Conc. Tridentini, coniudices videantur subrogati in locum visitatorum, inde inferunt ad electionem passiuam in coniudices.

5 Verùm quicquid sit de electione actiua, non inueniuntur plures quàm duæ electiones in quibus beneficiati fuerunt electi visitatores, videlicet anno 1525. fuit electus D. Arana, & anno sequenti Lupus Sacaz de Marim beneficiati nuncupati. Ab anno autem prædicto 1533. quo integri Portionarij fuerunt facti Canonici, & à quo tempore dimidij Portionarij prætendunt, se fuisse nominatos Portionarios simpliciter, & nõ dimidios Portionarios, nulli ex eorum numero ampliùs fuerunt electi visitatores, vt patet ex actibus Capitularibus electionem annuatim continentibus celebratis: necnon ex testibus pro parte Dignitatum & Canonicorum examinatis in summario eorumdem, num. 1. & 2. Posteà verò anno 1592. quo cœperunt eligi coniudices in Ecclesia Calciaten. semper fuerunt electi Canonici & Dignitates, per vota secreta, & anno 1596. per quatuor annos continuos fuit obseruata forma in eligendo, vt per Secretarium conficerentur schedulæ continentes dumtaxat nomina Dignitatum & Canonicorum, & consignarentur omnibus præsentibus, vt actiuum votum habentibus etiam Portionariis, secundũ quas schedulas restrictè fiebat nominatio seclusis ab electione passiua Portionariis.

6 Ex quibus cùm appareat, in Capitulo Calciaten. interuenire diuersa genera personarum, & posito quòd Portionarij sint de Capitulo, tamen ipsos fundare intẽtionem suam diuerso iure, statuto scilicet vel consuetudine, Canonicos verò iure communi, item Portionarios numquam fuisse coniudices, postquàm nouo iure Concilij Tridentini coniudices introduci cœperant. Domini hanc partem amplexi distinguebant, quòd vbi duo genera personarum prætendunt posse eligi, aut æqualiter veniunt de iure communi, aut vnum de iure communi, & alterum iure speciali. Primo casu ad exclusionem vnius generis non sufficit solus actus negatiuus, nisi interueniat aliquis actus positiuus contrarius actui negatiuo. Calder. *cons. 19. de præbend. & 1. de consuet.* qui non est casus noster: attamen ex abundanti, dato quòd Portionarij essent Capitulares, de iure communi videtur satis constare, de exclusione ex acquiescentia ipsorum dictis actibus positiuis, restrictiuis, & contrariis actibus negatiuis. Felyn. *in c. cùm accessissent, n. 31. in princ. de constit.* Roch. de Curt. *de consuet. sect. 4. n. 80.*

7 Posteriore casu, quando vnum genus personarum habet fundatam intentionem de iure communi, alterum verò de iure speciali, siquidem prohibiti fuerint, tenentur ostendere consuetum, aliter excluduntur etiam quod non appareat de cõtradictione. Et ratio est, quia consuetudo restringit ius singulare, & speciale, *arg. c. cùm dilectus, de consuetud.* Felyn. *in c. cum Rodulphus, num. 14. de rescript. & not. in l. in Vrbe, ff. de stat. homin.* vbi Bald. *in fin.* quem sequitur Ias. *in l. is qui pro emptore, nu. 30. de vsucap.* Ruyn. *cons. 200. num. 10. ante fin. lib. 2.* Et hic est casus noster; quia cùm in Ecclesia Calciaten. nulla electio Portionariorum in coniudices ostendatur. Ergo.

Ex quibus patet responsio ad contrari
primùm, quicquid sit de sententiis in posse
latis in fauorem Portionariorum Calaguri
rum. Nam decisiones quibus illæ sententia
dantur, nihil tale continent, illæ tamen suffr
tur Portionariis Calciaten præsertim in hoc
cio pectoris, etiamsi olim fuerint vnitæ. Iam
faciunt diuersa Collegia, & Capitula, aliàs f
susciperetur hæc disputatio ad obtinendas
sententias. Altera, quòd in ea causa non v
bant Dignitates & Canonici contra Portion
sed solus Episcopus, prætendens, Portionari
quo iure cum illis qui non habent Dignitate
sunt de Capitulo, in causis Ecclesiasticis sib
subiectos.

Ad illud quod Capitulum non debet di
iure censeri, & quòd electio non fit nomine
libet Capitularis singulariter, sed nomine
tuli. Item quod non sit verisimile, Capitulu
debuisse præiudicare, quominùs possit el
Portionarios, fallunt huiusmodi Regulæ, qu
plures diuersis iuribus vtuntur. Nam vtente
iure excludunt alios. Licèt enim omnes qui
ueniunt ad actus Capitulares, quoad hoc fa
vnum Capitulum, tamen quoad alia sunt di
Innoc. *in c. querelam, n. 3. de elect.* Bald. *in l. 2.*
de ser. & acq. Et stante disparitate, procedit e
quòd non appareat de contradictione, suffici
multiplicatio actuum, qua non solùm indu
consuetudo; verùm etiam excluditur propter
gligentiam. Bald. *in d. l. 2. n. 48. in fin.* quia pro
tiplicatione actuum excluditur præsumptio f
tatis. Rip. *in Ecclesia, n. 55. de caus. poss. & prop.*
de Grass. *decis. 1. n. 3. tit. eod.* Et fuit dictum in
runden. Anniuersariorum, 27. Ianuarij, 1574
ram Illustrissimo Seraphino, & facultati con
tenti per modum iuris & non in solo facto co
stenti præscribitur. Socin. iun. *cons. 145. num. 4*
seqq. lib. 1.

Non obstat quasi possessio vniuersalis Por
nariorum exercentium actus Capitulares, q
illa debet extendi ad hunc nouum actum, ad
per Oldrad. *cons. 177. n. 24.* Abb. *cons. 71. n. ... ve*
principaliter lib. 2. Crauet. *cons. 55. n. ... de antiq.*
part. 4. sect. 1 n. 47. & seqq. Præsertim quia fue
in quasi possessione electionis passiuè in visi
res, in quorum locum successerunt coniudi
cùm vniuersalis quasi possessio vnius actus i
ca quasi possessionem quoad alios actus sub
dem specie comprehensos. Respondetur e
Portionarios, vt promissum est, ab anno 1526.
fuisse vmquam electos in visitatores, ita vt a
re nõ possint quasi possessionem, eo tempore
fuerunt instituti coniudices, & possessio gen
non comprehendit rem particularem ab alio
sessam. Rebuff. *de decim. q. 14. n. 22.* Socin. *cons.*
col. 5. vers. optimè, & col. penult. lib. 1. Sed po
tiam, quòd Portionarij semper fuissent ele
visitatores, non tamen de hoc posset inferri ad
fectum coniudicum, quia magna est differen
inter visitatores & coniudices. Illi enim in v
tatores, & ab Episcopo tantùm sunt nomina
ij verò extra visitationem in criminalibus aliis
grauibus causis nominantur inter visitato
possunt nominari etiam si sint extrà gremium
pituli coniudices, at non possunt esse nisi ex C
pitulo.

Nec facit quod reiecta fuerit differentia in
Cap

Capitulares de iure communi, & Capitulares de iure speciali in Corduben. iurisdictionis 17. Maij 1597. coram bo. me. Orano, & in terminis Concilij in Calaguritana iurisdictionis 25. Maij 1598. coram Reuerendissimo Pacen. Nam istud procederet, si Portionarij haberent casum in aliquo actu positiuo, secùs vbi ius est consuetudine restrictum. Nec debet mirum videri discrimen inter Canonicos & Portionarios, cùm illi vti originarij, & veri Capitulares in multis soleant præferri. Gemin. *cons.* 1, 8. *n.* 2. & fuit dictum coram R.P.D. Decano in Salamantina Coadiutoriæ 25. Iunij 1595. Et multùm mouebat DD. quod Papa nominando Capitulum, regulariter non intelligit personas particulares iure aliquo speciali. Gemin. *in c. final. num. 6. ad fin. vers. ad propositum*, vbi Franc. *eod. n. vers. si ergo de præbend. in 6.* Quæ doctrina fuit approbata à Rota in dicta Corduben. iurisdictionis 17. Martij 1597. coram bo. me. Orano.

12 Quare, cùm ex dispositione Capituli statutum §. 1. *de rescript. in* §. *sancitum sit*, vt nullis in dignitate constitutis, vel Ecclesiarum cathedralium Canonicis causæ committantur, verisimile est, quod Concilium deputando coniudices, voluerit se conformare cum iure communi, maximè cùm in *eodem cap. 6. sess. 25. §. qui si aliquid nomine Capituli vtatur nomine Canonicorum*, & vbi noluit cõprehendere alios quàm Canonicos, hoc expressit vt in §. *qui verò non obtinent Dignitates, nec sunt de Capitulo.* Eoque minùs credibile videtur cogitasse de Portionariis, quòd legislatores condendo leges vniuersales non censentur cogitare de illis quæ veniunt ex iure speciali, sed tantùm de his quæ veniunt de iure communi, quia consuetudines singulares, & statuta, cùm sint quid facti, à conditoribus legum ignorantur, *c. 1. de constit. in 6.*

13 Postremò indecorum videbatur inferiores Clericos quales sunt Portionarij, pro tribunali adsidere Episcopo, & coniudices agere in iudicando superiores Dignitates & Canonicos, qui propriè sunt membra Episcopi. Per hoc enim ordo Ecclesiasticus turbari videtur, quoniam ordinum distinctio non seruatur. *c. ad hoc 89. dist.* Gloss. *in d. c. statutum, in verbo, committant, de rescript. in 6.* Et fuit dictum in Salamantina optionis coram fel. record. Clemente VIII.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNENSI.

Camerinen. Donationis. Mercurij 10. *Maij* 1606.

ARGVMENTVM.

Fundus datus in dotem æstimatam, transit in dominium mariti, & eueniente casu restitutionis dotis, non fundus, sed pecunia restitui debet, & plura traduntur ad probandum, quòd æstimatio in casu decis. interuenerit. Et an pretium in dote succedat loco rei.

SVMMARIVM.

Æstimatio in dote facit emptionem, n. 1.

Dos dicitur data in re, nec dominium rei transit in maritum, quando non præcessit æstimatio, n. 1.

Confessio extraiudicialis non probatur testibus singularibus, num. 2.

Testes præsumuntur contestes, nisi probentur singulares, n. 2.

Testes singulares admittuntur concurrentibus adminiculis, num. 2.

Dotis restitutio soluto matrimonio quando dos est in fundo, non autem in pecunia debet statim fieri, n. 3.

Maritus de fundo dato in dotem æstimatam, vti de re propria liberè disponere potest. n. 5.

Datio in solutum est ad instar venditionis, & transfert dominium, num. 5.

Dominus rei cuius res fuit alienata, potest agere contra possessorem in vendicatione, vel aduersus venditorem ad pretium, ratificando venditionem, num 5.

Pretium in dote succedit loco rei, num. 5. Maximè si is penes quem extat illud, non habet ex causa onerosa.

DECISIO CXIII.

Fuit conclusum, dotem esse restituendam in pecunia, quia licèt datum fuerit marito prædium, tamen fuit datum æstimatum, & in dubio æstimatio in dote, facit emptionem; *l. plerumque ff. de iur. dot.* Gloss. *in l. si inter virum, in ver. æstimata. C. eodem*, quam communiter receptam dicunt Socin. *cons. 57. num. 6. lib.* 1. Ruin. *cons. 137. num. 13. lib.* 1. Boër. *decis. 327. num. 11.* & fuit sæpè decisum. Probatur autem æstimatio ex dispositione testium, qui disertè dicunt, prædium fuisse datum æstimatum pro scutis 1000. Nec obstat, quòd aliqui dicant simpliciter, prædium fuisse datum in dotem, quia propterea non excludunt, quin fuerit datum æstimatum, prout alij deponunt. Occultatur enim contractus emptionis & venditionis per quem dominium transit, & dos remanet in prædio, vt per Rolan. *cons. 92. num. 11. lib. 2.* Couar. *pract. q. c. 28. num. 1.* 1

Nec refert, quod prædicti testes deponant de confessione extraiudiciali patris mariti qui dotem accepit. Et secundùm opinionem in qua est Rota, confessio extraiudicialis non probetur testibus singularibus. Put. *decis. 476. lib. 2.* Cæs. de Grass. *decis. 4. n. 4. de re iud.* Nam fuit responsum primò non doceri, quòd isti testes sint singulares, ideoq; præsumi contestes. Alex. *cons. 215. n. 1. vol. 7.* Vbi Innoc. Specul. Bald. & alij allegantur, & tenuit Rota in causa Bisignana Pensionis 17. Maij, 1574. coram bo. me. Cardinali Lancellotto, & in Lucana Pensionis eodem anno coram eodem. Quæ decisiones relatæ sunt inter impressas diuers. 191. & 196. *part.* 1. Deinde testes etiam singulares admitti, quando concurrunt adminicula. Corn. *cons. 307. nu. 13. vers. & licèt non sint contestes, lib. 3.* Aym. *de antiq. temp. part. 4. §. sed enim, n. 26.* Gabr. *de testib. concl. 2. in fin.* & fuit dictum in prædicta decis. Bisig. 2

Concurrunt autem hoc casu Apocha matrimonialis, in qua dicitur prædium de partium consensu fuisse æstimatum scutorũ 1000. quæ apocha licèt recognita non fuerit, fuit tamen sæpiùs enunciata in processu per hæredes mariti, & articulata etiam per eosdem cum illa qualitate, quòd contineret prædictam æstimationem, & declaratio patris mariti post filij mortem in iudicio facta, velle 3

ſe vti dilatione legali, quæ locum habet quando dos eſt in pecunia, non quando in fundo. *l. vnica. §. exactio. C. de rei vxor. act.* & denique præſtita viduæ alimenta in conſequentiam prædictæ dilationis.

4 Accedit venditio prædij facta per viri heredes, quæ arguit, fuiſſe inductam emptionem in conſtitutione dotis, quia tunc de fundo æſtimato vti de re propria liberè maritus diſponere poteſt, *l. ſi æſtimatis*, vbi Imol. *num. 4. ff. ſi ſolut. matr.* Rolan. *d. conſ. 92. num. 12. lib. 2.* Surd. *conſ. 225. n. 2.* & in venditionis inſtrumento fuit narratum prædium olim fuiſſe datum in ſolutionem pro dote vxoris; quæ in ſoluta datio dicit ſine dubio venditionem, & translationem dominij in maritum. Socin. Iun. *conſ. 118. n. 9. lib. 3.* Honded. qui alios refert *conſ. 41. num 5. lib. 1.* Atque expreſſe diſpoſitum ſuper parte pretij, quæ veniret refundenda pro dotis reſtitutione. Surd. *deciſ. 396. n. 11.*

5 Quibus ſimul iunctis magnam veritatis præſumptionem efficientibus, fuit addita ſubſidiaria conſideratio, *ex l. mater tua. C. de rei vendic.* & ibi trad. à Bart. *n. 5.* & Caſtr. *nu. 6.* & facit *l. 2. C. de reb. Eccl. n. non alien.* Videlicet, quòd in cuius res alienata reperitur, poteſt agere contra poſſeſſorem rei vendicatione, vel aduerſus venditorem ad pretium, ratificando venditionem. Vnde dato etiam quòd iſtud prædium non fuiſſet datum æſtimatum, tamen cùm in dote pretium ſuccedat loco rei, *l. Labeo, §. ſi item dominus*, cum ibi notat. per Gloſſ. *ff. de verb. ſignif.* Ruin. *conſ. 199. num. 14. lib. 2.* Bernardinus mulieris donatarius hodie ad pretium agere poteſt, quandoquidem prædium reperitur alienatum, & pretium extat penes mariti heredem, qui non poteſt prætendere, ſe illud ex cauſa onerosa retinere, & per conſequens nec impedire poteſt, quin loco rei ſuccedat, ad Gloſſ. Bart. & alios *in l. 1. de diſtract. pig.* & fuit conſideratum in cauſa Romana pecuniaria 27 Octobris 1581. coram Illuſtriſſimo Seraphino, quæ eſt *deciſ. 174. per 2. diuerſ.* Itaque fuit concluſum reſtitutionem in pecunia eſſe faciendam.

R. P. D. PEGNA DECANO.

Valentina Decimarum. 12. Maij, 1606.

DECISIO CXIV.

Eſt inter alias eiuſdem Auditoris in tomo 2. quamprimùm edendo Lugd. apud hæredes Proſt, Borde & Arnaud.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNENSI.

Mediolanen. bonorum de Brunellis. Mercurij 17. Maij, 1606.

ARGVMENTVM.

Colligitur ex ipſo Summario.

SVMMARIVM.

Subſtitutio facta in vnum caſum non debet trahi ad alium, num. 1. Maximè ſi ad illum tantùm caſum ratio ſubſtitutionis ſit reſtricta.

Prohibita alienatione ad certum tempus, poſt illud cenſetur permiſſa, n. 2.

Fallit, quando præcedit fideicommiſſum, quia tunc licè ceſſet prohibitio teſtatoris expreſſa, remanet tacita reſultans ex fideicommiſſo, n. 2.

DECISIO CXV.

FVit concluſum; in caſu de quo agitur non [illegible] are aliquod fideicommiſſum ad fauorem D[illegible] mini Bernardini, ſuper bonis donatis. Prætend[illegible] enim Bernardinus, factum fuiſſe locum fideico[illegible] miſſo ad ſui fauorem per mortem Alexandri, cu[illegible] tamen ſubſtitutiones in donatione contentæ o[illegible] nes reſtrictæ ſint ad caſum delicti, vel alienati[illegible] nis factæ intra quadrageſimum ætatis annum; [illegible] per conſequens trahi non debebant ad caſ[illegible] mortis. Dec. *conſ. 636. num. 12.* copiosè Surd. *de[illegible]* 85. *per tot.* vbi plures allegat. Præcipuè cum et[illegible] ratio appoſita ſubſtitutionibus tam in caſu deli[illegible] quàm alienationis, etiam ad illos tantummo[illegible] caſus reſtricta ſit. Vnde multo minùs fieri po[illegible] illa extenſio. Iaſ. *conſ. 173. n. 1. lib. 2.* Soc. *conſ. 163.* [illegible] 34. *lib. 2.* Aym. *conſ. 161. num. 16.* Poſtquàm e[illegible] donantes dixerunt, ſuam mentem & intentio[illegible] eſſe, quod nec bona, nec eorum pars aliqu[illegible] Cameram ſeu fiſcum habeant pertinere, ad[illegible] deinde hæc verba; *ſed in dictos fratres, eo[illegible] illos modis & formis quibus ſuprà perueniant.* Ex [illegible] apparet, rem eſſe reſtrictam ad perſonas ſubſti[illegible] tas, & caſus expreſſos; vt benè declarat Su[illegible] *dicta deciſ. 85.* præcipuè *ſub num. 3.* Item ex pro[illegible] bitione alienationis ratio reſtricta eſt ad ill[illegible] caſum ſub his verbis, *vt tunc bona perueniant [illegible] ſubſtitutos.*

Vltrà quòd ex illa prohibitione alienatio[illegible] vſque ad 40. ætatis annum, apparet, donatores [illegible] luiſſe aliquod fideicommiſſum perpetuum fac[illegible] cùm poſt illud tempus cenſeatur permiſſa alie[illegible] tio. Surd. *conſ. 294.* Menoch. *conſ. 151. n. 3.* Nec f[illegible] quòd dicitur, id non procedere quando præc[illegible] fideicommiſſum, licèt ceſſet prohibitio teſtato[illegible] expreſſa poſt 40. annos: tamen remanet tac[illegible] nam vltra quod iſtud habet multos contradi[illegible] res relatos per Surd. *conſ. 294. nu 12.* in hoc [illegible] mortis non poteſt conſiderari fideicommiſſu[illegible] ſupradictis.

Inde ceſſant quicumque conſiderarunt in[illegible] mantes pro Bernardino de diuerſis gradibus ſ[illegible] ſtitutionum, cum vocatione maſculorum & ex[illegible] ſione fœminarum, & quòd donatores vſi ſint [illegible] bo *peruenta*, quod fideicommiſſum importat. N[illegible] hæc & alia huiuſmodi procedunt, quando don[illegible] tes reſtrinxiſſent ſuas ſubſtitutiones ad caſus [illegible] tos, & expreſſos. Nec faciunt deciſiones in c[illegible] Romana de Cineris & Peruſina de Bigazz[illegible] quia ibi aderant clauſulæ, & rationes genera[illegible] qua extendi poterant: hîc autem ceſſante gen[illegible] litate verborum, & rationis, ceſſat etiam exten[illegible] quæ ab illis procedere poſſet. Et deciſ. Bonon[illegible] loquitur in caſu quo aderat compendioſa fa[illegible] liis quandocumque deceſſiſſent,

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Senogallien. fideicommiſſi. Lunæ 22. Maij 1606.

ARG[illegible]

ARGVMENTVM.

Fideicommissarius authoritate propria potest bona fideicommisso subiecta accipere, quando certum, & notoriū est, penes hæredem grauatum nihil esse remansurum, & quando hoc procedat.

SVMMARIVM.

Remedium l. final. C. de edicto Diu. Adrian. *competit, nedum hæredi scripto, sed etiam hæredi hæredis scripti, num.* 1.

Fideicommissarius non potest bona fideicommisso subiecta propria auctoritate accipere, sed ea debet de manu hæredis capere, num. 2.

Possessio improba possidenti non suffragatur, & quæ dicatur improba possessio, num. 2.

Fideicommissarius potest propria auctoritate bona fideicommisso subiecta accipere, quando manifestum, & notorium est, hæredem nec legitimam debere detrahere, nec Trebellianicam, n. 2. *Declara, vt n.* 3.

Spoliatus ante omnia restituendus non est, quando notoriè constat de dominio spoliantis, num. 2.

Negatiua probanda est per eum, cuius intentionis est fundamentum, præsertim quando habet annexum factum affirmatiuum, num. 2.

Legitima prohiberi non potest filiis, num. 2. *in fin.*

Trebellianica non censetur prohibita, nisi expressè dicatur, num. 2. *in fine.*

DECISIO CXVI.

1 FVit tentum dandam esse immissionem Virginiæ hæredi Andreæ in bonis relictis per Dianam, à qua idem Andreas fuit hæres institutus; nam concurrunt omnia requisita per *l. fin. Cod. de edict. Diu. Adr. tollen.* & sicut esset danda immissio Andreæ, si viueret, ita est danda Virginiæ illius hæredi, quia remedium *d. l. fin.* competit nedum hæredi scripto, sed etiam hæredi hæredis scripti, vt per Bald. *cons.* 186. *numer.* 7. *libr.* 1. cum aliis per Tiraquell. *tract. le mort saisit. part.* 2. *declar.* 5. *num.* 17. & 18.

2 Non obstat possessio Fillidæ, & sororum de Simonetis capta in vim fideicommissi quondam Sfortiæ, & Curtij de Simonetis, vt prætenditur, ad fauorem earundem sororum purificati per mortem supradictæ Dianæ, quia ista possessio tanquam non capta de manu hæredis dicitur improba, & vitiosa. *l.* 1. *ff. quor. legator.* Castr. & alij passim, *in l. filiam ad Trebellianum.* Non enim potest fideicommissarius sibi legem dicere, & hæreditatem iacentem quasi possidere, vt dicit Dec. *cons.* 467. *num.* 12. & Rota in causa Romana Casalis coram Robusterio relata inter diuers. impress. 520. *p.* 1. & ideò tamquam improba possessio non suffragatur. *l. improba. C. de acq. possess.* & in istis terminis tenuit Rota in dicta Romana Casalis coram Robusterio, & in Romana de Capizucchis 5. Iulij 1600. coram me, & nouissimè in causa Romana pariter de Capizucchis, 10. Aprilis coram R.P.D. Lancelloto, & alibi sæpè.

3 Et licèt non desint qui tueantur fideicommissarium in possessione minimè capta de manu hæredis, quando scilicet penes grauatum hæredem petentem immissionem nihil est remansurum, ex allegatis per Paris. *cons.* 53. *num.* 113. & 114. *lib.* 3. maximè ex æquitate Canonica, vt per eundem *ibid. num.* 15. hoc tamen videtur intelligendum cum maxima circumspectione, hoc est, quando manifestè, & notoriè apparet, nihil esse remansurum penes hæredem, sed omnia esse denuò restituenda fideicommissario. Nam & propter eandem causam, quando scilicet notoriè apparet de dominio spoliantis, impeditur restitutio in spolio, vt latè per Gabr. *de restit. spoliat. concl.* 1. *num.* 52. & 84. hoc est ad euitandos inanes circuitus in dando & statim restituendo, vt considerat Paris. *d. cons.* 53. *num.* 115. & est text. *in l. dolo facit. ff. de dol. except. & in c. dolo. de reg. iur. in* 6. Attamen tantùm abest, quòd in hoc casu appareat, nullam esse faciendam detractionem per hæredem, quod esset probandum per fideicommissarios, licèt in negatiua consistat, cùm sit fundamentum eorum intentionis. Innoc. *in c. super his. num.* 10. *de accusat.* cum aliis per Gabr. *de probat. concl.* 6. *per tot.* Maximè cùm habeat annexum factum affirmatiuum, hoc est, fideicommissum absorbere omnia bona occupata, quo casu negatiua regulatur sicut affirmatiua, vt per Afflict. *decis.* 314. *nu.* 9. Quod imo constat detractiones fuisse faciendas, qui in testamentis quorum vigore veniunt istæ fideicommissariæ nec legitimi detractio potuit prohiberi, cùm instituti essent filij. *l. quoniam in prioribus. C. de inoff. testam.* nec Trebellianica reperitur expressè prohibita, prout requiritur ad effectum quòd non possit detrahi. Oldra. *cons.* 248. *in* 3. *quæst.* cum aliis per Pereg. *de fideicom. art.* 3. *num.* 87.

Quod autem detractiones legitimæ, & Trebellianicæ, licèt de iure sint certæ, cùm sint quotæ bonorum, sufficiant ad hunc effectum, fuit decisum in dicta causa Romana de Capizucch 10. Aprilis proximi coram R.P.D. Lancellotto, & in causa Viterbien. hæreditatis coram Robusterio 18. Nouembris 1575. & in Romana de Salomonibus 14. Nouembris eiusdem anni coram Illustrissimo D. Cardinali Seraphino, relata *inter diuers. impress.* 565. *part.* 1. & ratio est, quia istæ portiones sunt debitæ in singulis corporibus hæreditariis. *l. libertus. ff. de bon. libertor.* cum aliis per Pereg. *de fideicom. art.* 36. *num.* 72. & ideò nullum corpus potest fideicommissarius retinere tamquam liberum, cùm nullum sit exemptum ab huiusmodi detractione, vt considerauit Rota in dicta Romana de Capizucchis coram D. Lancellotto, & in dicta Romana de Salomonibus coram Illustrissimo Seraphino, vbi fuit dictum, consilium. Corn. 232. *in fin. lib.* 4. quod solet in contrarium allegari, procedere, quando hæreditas consistit in pecunia numerata, non in corporibus hereditariis, vt hîc. Et hanc opinionem latè defendit Surd. *decis.* 333. *in vltimò impress.* alleg. in dicta Romana de Capizucchis. Ex quibus informante tantùm Virginia, cùm Fillida, & sorores pluries citatæ non informarent, fuit conclusum, sententiam ad fauorem eiusdem Virginiæ latam super immissione esse confirmandam.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Cracouien. Legitimitatis. Lunæ 22. *Maij,* 1606.

ARGVMENTVM.

In hac decisione exactissimè explicatur materia probationis matrimonij ad effectum probandi legitimitatem.

SVMMARIVM.

Clausula, Appellatione remota, *nihil operatur stante notorio grauamine, num.1.in fine.*

Probationes in suo genere imperfectæ non coniunguntur, num.3.

Præsumptionem habens contra se exactiori probatione oneratur, num.3.& nu.11.

Sententia super statu fuit ius contra omnes, nu.4.

Iudex laicus est incompetens in causa legitimitatis, num.4.

Iudex laicus vnicus cum clerico, esse non potest in causis spiritualibus, nu.5.

Sententia seu decretum in contumaliam latum contra vnum non afficit tertium, nu.6.

Sententia, seu decretum latum contra contumacem, præsumitur potiùs latum ob contumaciam, quàm ob malam causam, nu.6.in fine.

Testes examinati in vna causa non probant in alia, num.7.

Enunciatiuæ positæ in sententia, in qua asseritur, iudicem vidisse testes examinatos, non creditur super examine dictorum testium, nu.7.

Sententia nulla ex defectu iurisdictionis, nec priuilegium, nec nomen sententiæ meretur, nu.7.

Suspicio falsitatis æquiparatur falsitati in ciuilibus, nu.7.in fine.

Matrimonium non probatur per assertionem, seu nominationem coniugum, nu.8. Vbi tamen quòd huiusmodi assertiones, & denominationes faciunt magnum adminiculum.

Transumptum instrumentum ex instrumento aliàs publicato lite pendente & parte non citata nihil probat, nu.8.in fin.

Sententia condemnatoria in contumaciam lata nullam facit probationem contra tertium, nu.9.

Verba honorifica, & curialia non probant, nu.10. Probatio expertissima requiritur in materia merè obiectiua, nu.11. Vbi præsertim quando igitur de magno præiudicio.

Filius naturalis natus ex coniugato cum coniugata non potest per subsequens matrimonium legitimari, n.12.

Testis ratio, quia vicinus, non concludit in actu momentaneo, secus in actu successiuo, nu.12.in fine.

Legitimitas probatur ex cohabitatione, & tractatu in figura matrimonij: declara hoc non procedere in casu in quo requiritur plena, & concludens probatio, num.13.

Præsumptionum multiplicatio dari non debet, num.13. in fin.

Fama publica non probat matrimonium, vbi sumus in casu, in quo requiritur plena, & concludens probatio, num.14.in fin.

Testis ratio quando est eadem cum dicto nihil probat, num.15.

DECISIO CXVII.

1 CVm aliàs D. Ioannes ex nobili Narbutorum familia oriundus in Comitiis generalibus Regni Poloniæ proposuisset quandam actionem criminalem contra Illustrissimum D. Leonem S[...] picka Magni Ducatus Lituaniæ Cancellarium S[...] premum, D. Leo excepit, D. Ioannem esse ill[e]timum, & propterea non esse audiendum, cùm constitutionibus illius Regni, non liceat mi[...] nobili, prout est illegitimus, proponere actio[nes] criminales contra nobilem, prout fuisse & e[...] non ambigitur D. Cancellarium: Serenissimus R[ex] intelligens, cognitionem legitimitatis, tam ex [dis]spositione iuris communis, quàm ex constitu[tio]nibus eiusdem Regni spectare ad forum Eccle[sia]sticum, remisit articulum dictæ illegitimitatis [ad] Iudices Ecclesiasticos. Causa itaque coram D. E[pi]scopo Vilnensi introducta dictus Episcopus p[ro]nunciauit D. Ioannem fuisse illegitimum. Ab [qua] sententia appellauit D. Ioannes ad Sanctam S[e]dem Apostolicam, & post multa causa appellat[io]nis à dicta sententia (quatenus in tempore) nul[li]tatis ex tribus, & restitutionis in integrum de co[n]sensu partium per speciale rescriptum fel. rec. C[le]mentis Papæ VIII. cum clausula appellatione re[mota] D. Nuncio Sedis Apostolicæ in partibus P[o]loniæ commoranti commissa, qui Nuncius p[ro]nunciauit, non fuisse in tempore appellatum, n[ul]litates ex tribus cessare, nullamque fuisse caus[am] restitutionis in integrum; perpetuùmque pr[o]pterea silentium imposuit D. Ioanni. Causam a[p]pellationis, nullitatis, & restitutionis in integr[um] aduersus hanc sententiam D. Ioannes obtin[uit] committi in Rota. Hanc commissionem instab[at] D. Cancellarius in signatura Sanctiss. Domini n[o]stri reuocari tamquam subreptitiam, ex eo quòd [in] rescripto per Dominum Ioannem obtento n[on] fuisset facta mentio, quòd causa erat comm[issa] Nuncio, cum clausula appellatione remota. Re[pli]cabat D. Ioannes, D. Cancellarium in iudic[io] actitato in partibus, non solùm non probasse ill[e]gitimitatem sibi Ioanni appositam, sed imò ex [scri]pturis pro parte ipsius Ioannis exhibitis const[are] de sua legitimitate, & stante notorio grauami[ne] clausulam Appellatione remota, non debere al[i]quid operari iuxta decis. Put. 414.*num.2.lib.3.* Sa[n]ctissimus Dominus noster antequàm in hoc neg[o]tio rescribendum putaret, voluit cognoscere [de] iuribus probationum hinc inde factarum, p[ro]pterea transmisit ad me dubium infrascript[um] proponendum in Rota.

Circumscriptis pro nunc nullitatibus quibu[s]cumque; An ex scripturis per Ioannem exhibi[tis] probetur eius legitimitas, vel potiùs ex testibus & aliis ex parte Cancellarij deductis probetur dic[ti] Ioannis illegitimitas in casu, de quo agitur? Q[uo] dubio per me sub hac die 22. Maij 1606. proposit[o] Rota censuit, non fuisse probatam legitimitatem neque illegitimitatem. Et quantum ad legitimi[ta]tatem, fundamentum D. Ioannis consistebat [in] probando matrimonio quondam Nicolai Na[r]buch cum quondam Marina .·.·.· quos fuisse p[a]rentes eiusdem D. Ioannis non ambigitur. Ad pro[]bandum dictum matrimonium fuerunt pro pa[rte] D. Ioannis deductæ multæ scripturæ. Prima fu[it] decretum quondam Sigismondi Polonorum Re[]gis factum in Comitiis generalibus vsque de an[]no 1570. in causa vertente inter ipsum Ioannem ex vna, & quondam Matthæum Roumatham ex alte[]ra, occasione illegitimatis vsque tunc oppo[si]per dictũ Matthæum D. Ioanni agenti ad recup[e]rationem quorundam bonorũ paternorum dete[n]torum

torum per dictum Matthæum, in quo quidem decreto registrantur quatuor testes deponentes se interfuisse matrimonio contracto inter dictos quondam Nicolaum, & Marinam, parente eiusdem Ioannis. Secunda scriptura fuit instrumentum assecurationis dotis factum de anno 1525. in quo dictus quondam Nicolaus fatetur se recepisse dotem à dicta Marina, quam vocat in statu matrimonij sibi desponsatam, & pro dicta dote hypothecat quædam sua bona Malichoucinæ nuncupata. Tertia scriptura fuit testamentum eiusdem Nicolai conditum de anno 1536. in quo legat omnia bona mobilia dictæ Marinæ, quam appellat consortem legitimam, & charissimam. Quarto loco fuit data scriptura comprobationis supradictæ scripturæ continentis, dotem Marinæ, & hæc habet datam de anno 1541. Postremò fuerunt ostensæ plurimæ epistolæ ipsius Regis, & aliorum Primatuum, à quibus D. Ioannes nuncupatur Magnificus, Generosus, nobiliter natus, & aliis insignibus, pronominibus, & in specie Secretarius Regis.

3 Verùm prædictæ scripturæ non visæ fuerunt tales, quæ vel singulæ sufficerent, vel simul iungi possent ad faciendam plenam probationem, cùm quælibet illarum sit imperfecta in genere suo, quo casu probationes non iunguntur, iuxta *not. in l. spadonem. §. qui iura. ff. de excus. tut.* Bald. *in l. si quis ex argentariis, num. 4. ff. de eden.* Felyn. *in cap. cùm causam. num. 11. de probat.* Alex. *cons. 13. numer. 19. lib. 1.* stantibus maximè præsumptionibus, & aliis deductis in contrarium pro parte D. Cancellarij, ex quibus arctatur D. Ioannes ad exactiorem probationem. Abb. *in c. quia verisimile. num. 2. de præsum.* vbi alij scribentes. Spec. *tit. de probat. §. fin. num. 28.* Crauet. *cons. 75. num. 12.*

4 Ad decretum etiam Regium, quod aliàs tanquam sententia super statu esset magni momenti, iuxta *not. in l. ingenuum. ff. de stat. hom. & in c. causam quæ. 2. qui fil. sint legitim.* fuit responsum, non esse habendum in consideratione tanquam latum à iudice laico minimè competente in causis legitimitatis, *d. c. causam quæ, & c. lator.* vbi Gloss. *in verb. natiuitatis.* & ibi Abb. *in 2. not.* Præpos. *num. 2. qui filij sint legitim.* ad idem est text. *in cap. tuam,* & ibi Gloss. & Innocen. *in princ.* Ioan. de Anan. *numer. 2.* Abb. *num. 3. de ord. cognit.* Alex. *qui de communi. in l. Titia. num. 6. ff. solut. matrim.* Quam iuris communis depositionem agnouerunt Constitutiones inclyti Polonorum Regni, quibus constitutionibus cautum est, cognitionem huiusmodi ad forum Ecclesiasticum esse remittendam.

5 Non obstat, quòd in Comitiis, in quibus fuit latum huiusmodi decretum, interuenerint Episcopi, & aliæ personæ Ecclesiasticæ, qui non propterea desiit tribunal esse sæculare, cùm laicus nec iunctus cum clerico possit esse iudex in causis spiritualibus, *c. decernimus. de iud.* vbi scrib. Felyn. præcipuè *num. 8.* Rip. qui communem testatur. *num. 37.* Dec. qui pariter de communi. *num. 45.* Butr. *num. 3.* Host. *in summ. de offic. deleg. §. cui possit. vers. quid si legetur, & in tit. Ne Cler. vel Mon. §. quæ sunt promissa.* Abb. *in cap. contingit. num. 4. de arbitris.* cum aliis per Rolan. *cons. 4. num. 14. lib. 1.* & alij cumulatè per Blanc. *de compromissis, qu. 2. n. 64.* & per Ocian. *de arbitr. par. 2. nu. 24. & 25.* Et iste interuentus personarum Ecclesiasticarum in tribunalibus laicorum non fuit adinuentus ad extendendam iurisdictionem laicorum, sed tantùm in honorem Ordinis Clericalis ad exemplum legis veteris, iuxta quam iudicia absque assistentia duorum Leuitarum minimè fiebant, teste Iosepho *lib. 4. antiquit. cap. 8.* Et licèt in hoc dubio circumscriberentur nullitates, hoc tamen intellexerunt Domini, quoad nullitates in recipiendis probationibus, non autem vt sententiæ præsupponerentur pro validis, quia si sententiis decertandum esset, sufficeret D. Cancellario, allegare rem iudicatam in hac eadem causa.

Præterea fuit data alia responsio, quæ per se 6
sufficeret, nempe quòd illud decretum fuit latum in contumaciam contra Matthæum, quo casu nihil probat contra magnum Cancellarium, qui est tertius. Bald. *in l. 2. num. 4. vers. secundum est necessarium,* vbi etiam Salycet. *num. 2. vers. secundum quod. C. quibus res iud. non noceat.* Felyn. *in cap. cùm Bertholdus, num. 20. de re iud.* Et ratio est, quia sententiæ contumaciales non habent præsumptionem pro se, & magis videntur latæ propter absentiam victi, quàm ex eo, quòd idem victus malam causam haberet, vt dicit text. *in l. si ideò in princ. ff. de euict.*

Quantum ad testes in eodem decreto registratos, fuit dictum, in primis tanquam examinatos in 7
alia causa non probare in ista. *per text. in c. inter dilectos. §. in omnibus rerum attestationes.* & ibi Abb. *nu. 15. de fid. instrum.* Spec. *titul. de confession. §. nunc videndum. vers. quid de confessione.* Secundò, fuit dictum, non constare de dictis testificationibus aliunde, quàm ex assertione illius sententiæ, cui de iure non creditur, *ad not. in c. si Papa. de priuil. in 6.* vbi Franc. *num. 2.* cum aliis per Purpurat. *cons. 548. num. 55. lib. 2.* Maximè cùm sit nulla ex defectu iurisdictionis per superius dicta, vnde nec priuilegium, nec nomen sententiæ meretur. *ad l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic.* Tertiò, ex parte D. Cancellarij multa fuerunt deducta ad probandum illos testes fuisse suppositos, quæ non fuerunt adeò benè euacuata per informantes pro D. Ioanne, quin etiam corruere videretur illa talis qualis probatio, quam aliàs potuissent facere dicti testes in hac causa, cùm in Ciuilibus, in quibus versamur, suspicio falsitatis æquipararetur ipsi falsitati, vt notatur *in l. iubemus. C. de probat.* Anchar. *cons. 173. nu. 8.* Dec. *cons. 448. num. 28.* Curt. iun. *cons. 166. num. 6.* Crauett. *cons. 28. nu. 9.* Clar. *in §. falsum. vers. trita est conclusio:* Ioann de Arnan. *cons. 49.* Osach. *decis. 117. in fin.*

Ad testamentum quondam Nicolai, instru- 8
mentum assecurationis dotis, & illius roborationem, in quibus Marina à Nicolao appellatur vxor, fuit responsum, quòd tales denominationes non probant matrimonium, *l. donationes in concubinam. ff. de donat.* Paris. *cons. 59. num. 7. & 17. volum. 4.* Dec. *cons. 310. sub num. 1.* & in specie de denominatione facta in instrumento dotali est dictum Butrij *in c. fin. sub numer. 30. vers. aduerte. de success. ab intest.* Alex. *cons. 21. sub num. 8. lib. 1. & cons. 132. sub numer. 11. lib. 5.* Et ratio est, quia viri solent aliquando vocare concubinas vxores ad occultandum peccatum, vt dicit Innoc. *in c. ex parte. numero quinto, versic. respondemus. de restitut. spoliat.* Et licèt negari non possit, quin istæ denominationes faciant magnum adminiculum, vt admittunt Doct. suprà proximè allegati, & fuit nuper decisum in causa

Parmen.ſtatus, & alibi ſæpè. Attamen propter alia, quæ pro parte D. Cancellarij deducta fuerunt contra dictas ſcripturas in genere, & in ſpecie, illæ viſæ fuerunt Dominis ita debilitatæ, vt neque poſſent deſeruire pro releuanti adminiculo; nam quantum ad teſtamentum, illud non eſt in forma probanti, cùm ſit copia copiæ extracta lite pendente, & parte minimè citata: DD. *in auth. ſi quis in aliquo. Cod. de eden. & in c. fin. de fid. inſtrum.* Rot. *deciſ.* 1. *dictotit. in nou.* Verall. *deciſ.* 25. *part.* 2. Item caret inſtitutione hæredis, & ideò nihil eſt. *l. proximè. §. Cornelius. ff. de his quæ in teſtam. delen. l. fin. ff. de iur. codicill. §. in primis. Inſt. de fideicom. hæred.*

9 Quo verò ad inſtrumentum aſſecurationis dotis, & illius roborationem fuerunt dati duo teſtes formiter examinati, quorum primus oſtenſo ſibi inſtrumento aſſecurationis dotis cum data anni 1525. recognoſcit, ſe modernis temporibus fuiſſe inductum ad illud conſcribendum, occaſione illud transferendi de vna lingua in aliam. Secundus teſtis idem deponit de inſtrumento roborationis dotis, & adſunt etiam aliqui teſtes, qui dicunt ſe pendente hac lite fabricaſſe quædam ſigilla, quæ conueniunt cum ſigillis appenſis ad has ſcripturas. Et licèt multa fuerint replicata pro parte D. Ioannis, & illud in ſpecie, quòd duo primi teſtes fuerunt poſteà inſtante eodem D. Ioanne condemnati de falſo, attamen cùm illa condemnatio fuit in contumaciam, quæ propterea non habet præſumptionem iuris pro ſe. *ex l. ſi ideò. ff. de euict.* cum aliis ſuprà in capite decreti Regij cumulatis. Replicationes non viſæ fuerunt Dominis tales, quæ poſſent integrare fidem iſtarum duarum ſcripturarum ad effectum probationis releuantis, *ex l. iubemus. C. de probat.* Anchar. *conſ.* 173. *numer.* 8. cum aliis ſuprà adductis, ſtantibus maximè aliis, quæ pro parte D. Cancellarij duplicabantur.

10 Circa epiſtolas, & alias ſcripturas, quibus D. Ioannes pronominibus Nobilium exornatur, & publica munera obiiſſe dicitur, illa non viſa fuerunt multùm facere ad articulum legitimationis, de quo tantùm tractatur in Rota, cùm non appareat quo delectu circa natales talia pronomina attribuantur, & an officia fuerint realia, vel nominis tantùm, & an ſoleant conferri legitimis tantùm; & in ſumma viſa fuerunt verba honorifica, & curialia quæ in iure non attenduntur. Gloſſ. & ſcrib. *in l. ſi verò non remunerandi. §. cum quidam. ff. mandati.*

11 Quo verò ad probationes Illuſtriſſimi Cancellarij, Domini illas valdè plenas, & benè concludentes deſiderarunt; tum quia per iſtam exceptionem illegitimitatis non fundatur intentio D. Cancellarij, ſed tantùm impetitur perſona Ioannis; quo caſu cùm materia ſit merè obiectiua, requiritur apertiſſima probatio *ad not.* per Gloſſ. & alios *in cap. 1. §. ſi quis igitur. in verb. opponit. & in verb. apertiſſimis. de exceptien. in* 6. Tum etiam propter magnum, & perpetuum præiudicium eiuſdem D. Ioannis, cùm agatur de illius ſtatu; ex quo ſententiæ in hac materia faciunt ius quoad omnes. *cap. cauſam, quæ*, vbi notat Innocentius, & alij, *qui fil. ſint legitim.* quantò enim agitur de maiori præiudicio, eò exactiores probationes requiruntur. Bar. quem alij paſſim ſequuntur *in extrauaganti, ad reprimendam, verb. ſummariè, num.* 18. Bero. *conſ.* 19. *num.* 29. *lib.* 1. Tum denique, quia etſi ex dedu[ctis] pro parte D. Ioannis non viſa fuerit proba[ta] legitimitas, attamen dixerunt Domini, fuiſſ[e] tum talem fumum, per quem D. Cancellariu[s] arctiores probationes aſtringatur ex not. per A[bb.] & alios *in cap. quia veriſimile. de præſumpt.* cum [ce]teris ſuprà adductis. Et eſt vulgaris conclu[ſio] quòd probationes ſe inuicem collidunt, & q[uæ]quaerantur, ita vt plenior probatio requiratu[r in] caſu, quo aliquid deducitur in contrarium, q[uàm] ſi nihil contrarij appareret, de quo per ſcrib[entes] plenè *in c. in præſentia, de probat.*

Deducta pro parte D. Cancellarij in ſubſt[an]tia viſa fuerunt reſtringi ad tria. Primum, q[uòd] Nicolaus pater D. Ioannis habuerit vxorem q[uan]dam nobilem Bogdanam de Samogitia. Et [hoc] continetur in ſecundo articulo. Alterum, q[uòd] idem Nicolaus viuente adhuc Bogdana cogno[ue]rit Marinam, & ex illa viuente adhuc dicta B[og]dana ſuſceperit Ioannem, de quo agitur, & ali[um] filium Michaëlem nomine, & hoc continetur [in] octauo articulo. Tertium eſt, quòd Bogdana [ſu]peruixerit Nicolao, & ſuper hoc extat decim[us] articulus. Quæ ſi fuiſſent plenè probatæ, [ſine] dubio reſultaret illegitimitas D. Ioannis: C[ùm] enim non ambigatur, illum eſſe filium Mari[næ,] de qua in articulis ex matrimonio Bogdanæ cu[m] Nicolao, & ſuperuiuentia Bogdanæ, ſequi[tur] quòd dicta Marina non potuerit vnquam e[ſſe] vxor Nicolai, cùm duas non poſſet eodem tem[pore] habere. Quinimò ſufficeret probaſſe, n[a]tiuitatem Ioannis durante matrimonio Bogda[næ] ad effectum, ne tamquam filius adulterinus p[oſ]ſet per ſubſequens matrimonium cum Mari[na] legitimari, *iuxta text. in c. tanta eſt vis, qui fil. ſint legitim.* verùm nullum ex prædictis viſum fu[it] plene probatum. Et quoad matrimonium Bog[da]næ cum Nicolao tres primi teſtes ex quindecim, qui ſuper hoc fuerunt dati, interrogati, de cauſa ſcientiæ, reſpondent, quia vicini erant, & fre[quentabant] domum Nicolai, cæteri de audit[u] ſiue de fama. Cæterùm iſta ratio, quia vici[ni] non viſa fuit ſufficiens, nam contractus matri[mo]nij eſt actus momentaneus; & in actu m[o]mentaneo, ratio, quia vicinus non conclud[it] quicquid ſit circa actus habentes tractum ſucce[ſ]ſiuum; ita Alex. poſt multos alios *in l. 1. ff. ſi cert. pet.* Felyn. *in c. in lucris. num.* 5. *de fid. inſtrum.* cum aliis per Gabr. *de præſump. concluſ.* 6. *num.* 24. & i[n] ſpecie de depoſitione in cauſa ſtatus; notat. Alex. *l. 1. num. 17. ſi cert. pet.*

Et licèt aliàs ex cohabitatione, & tractatu [in] figura matrimonij ſoleat probari legitimitas, [vt] per Abb. & alios *in d. c. lator, qui fil. ſint legit.* ex q[uo] poſſet inferri iſtos teſtes potuiſſe ſcire, & vide[re] iſtos actus ſucceſſiuos, attamen concluſio non [vi]ſa fuit, poſſe applicari; ex duobus. Primò, qu[ia] illa eſt probatio præſumptiua, & inducta ad fa[]uorem legitimitatis, vt trad. Doct. *ibidem.* Et ide[ò] non videtur poſſe ſuffragari quandocumque re[]quiritur plena, & concludens probatio, & qua[n]do non agitur de fauore legitimitatis, ſed potiù[s] de contrario, vt in hoc caſu; pro quo faciun[t] not. *in l. quòd fauore. Cod. de legib.* & per Felyn. *in c. illud. cum.* 11. *de præſumpt.* Secundò, qu[ia] hoc eſſet dare multiplicationem præſumptio[]num contra reg. *leg.* 1. *Cod. de dote promiſſ.* ben[è] ad propoſitum Ruin. *conſ.* 29. *numer.* 4. *volum.* 4. oporter[et]

oportteret enim ex vicinitate præsumere sciētiam tractatus, & rursus ex tractatu præsumere matrimonium. Sublatis istis tribus testibus, reliqui de auditu, siue de fama non sufficiunt, cùm non faciant plenam, & eò minùs cùm non deponant per verbum, fuit, & potuit esse fama orta post motam litem, quæ non suffragatur. Verall. *decis.9. part.2.* cum aliis per Gabr. *de test.concl.3.num.9.*

14 Præterea fuit dictum non esse plenè probatam natiuitatem Ioannis, viuente Bogdana, nec minùs quod Bogdana superuixerit Nicolao, ex quo inferebatur, potuisse Nicolaum desponsare Mariam post mortem Bogdanæ, & tunc ex illa suscipere Ioannem, & sic dato etiam matrimonio Bogdanæ probationem non esse concludentem, pro quo fuit allegatus Bart. post Gloss. *in l. matrem, C. de prob.* vbi dicit, quòd ad probandum aliquem esse seruum, non sufficit probare, quod eius mater aliquando fuerit ancilla, sed debet vlteriùs probari, quòd ille fuerit natus durante tempore seruitutis. Quòd autem non probetur natiuitas Ioannis viuente Bogdana patri quia interrogatis testibus de causa scientiæ, primus reddit eandem, quia vicinus erat secundus, quia vidit vtrumque filium. Decimus quartus dicit, nouisse Ioannem à puero, quæ rationes non concludunt scientiam, quòd Bogdana tunc temporis quando natus fuit Ioannes viueret, & tantò minùs quia vt in eodē octauo articulo cōtinetur, quando nati sunt isti filij Bogdana diuerterat à viro, & se receperat in Samogitiam Prouinciam separatam à loco, vbi degebat Nicolaus. Alij testes deponentes de fama, siue auditu, minimè etiam probant, quia talis ratio non sufficit, vbicumque requiritur plena, & concludens probatio ad not. per gloss. & Doct. *in c. tam litteris. de probat.*

16 Quo verò ad superuiuentiam Bogdanæ Nicolao eius prætenso viro, primus testis interrogatus de causa scientiæ, respondet, quia vidit Bogdanam post mortem Nicolai, quomodo autem sciret, quòd tunc temporis quando videbat Bogdanam, mortuus esset Nicolaus, non aperit; vnde est ratio eadem cum dicto, contra *l. qui interrogatus. de petit. hæred.* vbi Bart. quòd eo magis videbatur necessarium, cùm Bogdana seorsum à Nicolao, & in diuersa prouincia viueret, vt dictum est. Alij testes deponunt, vel de auditu, vel de publica voce, & fama per verbum, est, vnde non probant sufficienter ex suprà deductis. Et ex istis fuit conclusum, non esse probatam neque legitimitatem, neque illegitimitatem.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Assisiens. Hæreditatis. Mercurij 31. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

Monasterium non censetur exclusum, quando testator non habuit respectum ad conseruationem familiæ, & fœminas ad successionem vocauit. Cætera habes in summariis.

SVMMARIVM.

Grauatus restituere sub conditione, si sine liberis, si Religionem professus fuerit, non tenetur restituere donec vixerit in Monasterio, num.1.

Prohibitio alienandi cum clausula, vt bona remaneant in familia, tacitè prohibuisse censetur Monasterio successionem. Declara, vt num.2.

Agnationis rationem testator non præsumitur habuisse ex vocatione fœminarum, num.3.

Monasterium non censetur exclusum, quando testator non habuit respectum ad conseruationem familiæ, & fœminas ad successionem vocauit, num.3.

Statutum volens, quod Ecclesia, & Monasterium non succedat sine Papæ authoritate conditum, non valet, num.4.

Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione statuti de facto obseruati. Declara, vt num.4.

DECISIO CXVIII.

Bernardinus Bistochius duos habens filios Petrum-Paulum, & Salustium; deducta ex bonis suis quadam portione assignata Salustio, reliqua bona præsentia & futura donauit Petro Paulo, *addita prohibitione alienationis ex quauis causa, quia voluit, bona donata semper in familia, & posteritate sua remanere, & vetuit, illorum proprietatem & possessionem de nomine & genere suo in alios transferri.* Deficiente autem posteritate masculina, voluit ea deuenire ad fœminam, & vltimo loco ad Cippum domus, quem declarauit esse Iulium Cæsarem Galeottum, & post obitum Bernardini, & Petri-Pauli, eiusque filiorum masculorum, fuit orta lis inter prædictum Cæsarem, & Monasterium Monialium de Episcopis Assisij, in quo Clara Petri-Pauli filia emisit professionem, fuitque dubitatum, an moniales, & monasterium excludant Iulium Cæsarem, quo dubio vtraque parte informante proposito Domini dixerunt, Iulium excludi durante vita Claræ Monialis. Ratio decisionis, quia Clara quæ est de posteritate Bernardini fuit vocata ante Iulium Cæsarem, ideoque etsi illum perpetuò non excludat, tamen ipsa quamdiu erit superstes monasterium in quo professionem emisit, debet possidere bona fideicommissaria restituenda Cæsari post monialis mortem naturalem. Felyn *in c. in præsentia. num.55. & 56.* Couar. *variarum resolut. lib.1.c.9.num.*11. Illustriss. Mantic. *de coniect. lib.11. tit.7.num.4.* Ruin. *cons.85.num.4.lib.2.* 1

Non obstat, quòd Bernardinus disponens, vt bona remaneant in familia & posteritate sua, censeatur tacitè prohibuisse monasterij successionem. Dec. *cons.258.n.2.* Alex. *cons.57.lib.9.* Illustr. Mantic. *vbi suprà, nu.85.* Couar. *nu.11.* Menoch. *de præs. lib.4. præs.83.n.45.* Nam vltra quòd illa opinio non caret contradictionibus, vt apparet ex Put. *decis.55.lib.1.* ex cumul. per Pereg. *de fideic. art.28.n.71. & 81.* etiā non comprehendit casum de quo agitur, cùm vt dictū est, Clara sit de posteritate Bernardini. Enim uerò cùm post alienationis prohibitionem, & appositam posteà illi rationem, vt bona stent in familia, Bernardinus disposuerit, quòd deficiente posteritate masculina, bona deueniant ad fœminas, clarum est, illam rationem extra familiam effectuatam, neq; ampliùs esse locum considerationi quam præallegati Doctores faciunt ex agnationis conseruatione, quandoquidem & illius ratio vltra casum à donatore expressum nō debet extendi, vt fuit dictum in causa Amerinen. successionis, 28. Martij 1597. coram R.P.D. meo Decano. 2

3 Et ex illa fœminarum vocatione resultat, testatorem non habuisse rationem agnationis. Card. Mantic. *lib.6.tit.15.num.9.* Aym. *cons.306.* licèt post fœminas Episcopus vocatus sit. Paris. *cons.35.lib.5.* & fuit dictum in causa Romana fideicommissi de Gallis 26. Nouembris 1587. coram Illustriss. Pamphilio, cùm bona potuissent mediante posteritate fœminarum permanere extra familiam, per quamplurimos annos. Itaque cùm in illa parte dispositionis in qua fœminina posteritas vocatur, cesset ratio conseruationis familiæ, cessare etiam debet exclusio Monasterij, cùm illa exclusio inducatur fauore familiæ quæ supprimitur, & aboletur ex successione Monasterij, vt deducit Molin. *de primogen.* Rip *lib.1.cap.13.num.92.& 93.*

4 Non obstat assertum statutum Assisij, quia nec fuit productus, nec vbi produceretur posset de illo haberi aliqua ratio, vtpote conditio in terris Ecclesiæ sine Papæ authoritate, & contra libertatem Ecclesiasticam. Felyn. *in d.c. in præsentia nu.36.* Menoch. *d.præs.83.num.53.lib.4.* vnde nec ad aliud extenderetur Apostolica confirmatio, si qua adesset generalis omnium Assisij statutorum. Fel. *in c.2.num.40. & seq. de rescript.* Prout nec etiam obstat quòd disponens censeatur se voluisse conformare dispositioni statuti, etiam de facto obseruati. Alcia. *cons.502.& 635.* Menoch. *dict. num.53.* Pereg. *d.art.28. num.92.* Nam quicquid sit de illa opinione, & de huius statuti obseruantia, quæ debet probari in terminis huius causæ, videlicet quando Monasterium succedere vult durante duntaxat vita Monialis, & quando agitur de excludenda nepte ex filia, in fauorem vnius agnati remotissimi, satis est quòd hoc casu tam Monasterium, quàm Iulius Cæsar veniunt ex fideicommisso conditionali, & per consequens, non est attendendum statutum disponens de successionibus ab intestato. Alex. *cons.131.num.3.lib.1.* Put. *decis.121. num.5.lib.2.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Leodiens. Abbatissatus. Mercurij, 32. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

De attentatis lite pendente per actum consequutiuum, & de forma constituendi procuratorem ad appellandum ab iniusta electione.

SVMMARIVM.

Possessio capta lite pendente, dicitur attentata, num.1.

Procurator ad appellandum ab electione non est idoneus, nisi in mandato exprimantur omnia obiecta, & forma iuramenti, quòd obiecta vera esse, & probari posse credantur. Declara, vt num.3.

Attentata non causantur ex actu consequutiuo. Declara, vt num.4.

DECISIO CXIX.

1 Omissis aliis fundamentis deductis per informantes pro D. Margarita ad docendum de attentatis, Domini in illo conuenerunt, quòd possessio Abbatissatus, de quo agitur, fuerit capta lite pendente, & ideò attentata, *toto tit. vt lit. pend.* Rot. *decis.10. in nouis,* & in terminis de possessione capta post confirmationem, à qua fuerat extraiudicialiter appellatum, & introducta lis, post Imol. post Innoc. *in c. constitutis, l.46. de appel. num. 14. vers. & hæc dicitur vera.*

De litis pendentia tempore captæ possessionis constat; nam possessio fuit per D. Annam capta ... Decembris 1604. causa autem ad instantiam D. Margaritæ fuerat per Nuncium Apostolicum commissa Decano Ecclesiæ collegiatæ sancti Guniberti, Diœcesis Coloniens. sub die 13. Nouembris præcedentis; cuius vigore dictus Decanus die 19. eiusdem mensis Nouembris decreuit citationem contra D. Annam, quæ die 24. eiusdem mensis fuit exequutioni demandata, & dicti Decembris subsequentis reproducta, quin eadem die decima coram eodem iudice comparuit legitimus Procurator D. Annæ; vnde possessionem posteà subsequutam die 24. mensis Decembris, fuisse post motam litem.

Non obstat, quòd Procurator D. Margaritæ non fuerit constitutus iuxta terminos. *c. vt circa. c. procurator. de elect. in 6.* Quia rigor illarum decretalium procedit in materia merè obiectiua, vt declarant Ioan. Monach. *d.c. vt circa, num.1. in prin.* vbi etiam Archid. *num.1. de elect. in 6.* Cùm autem in hoc casu impugnetur electio D. Annæ non simpliciter, vt ipsa arceatur ab Abbatissatu, sed vt facta prouisione de medio sublata initiet electio Margaritæ, vel non est dicenda materia merè obiectiua, vel saltem non est regulanda vti talis. Cassad. *decis.2. de except.*

Non obstat, quòd apprehensio possessionis fuerit actus consequutiuus electionis, & confirmationis factarum ante motam litem, & propterea tamquam actus consequutiuus non debeat causare attentata, ex Francho *in c. bonæ. num.32. de appell.* cum aliis per Modern. *de attent. lit. pend. p... c.4. limit.5.* quia Franch. loquitur de appellatione extraiudiciali, secùs quando vltra appellationem concurrit litis pendentia, vt benè declarat Imol. post Innoc. *d.c. constitutis suprà in princ. alleg.* Et licèt Franch. *in d. c. bonæ.* videatur constituere regulam satis generalem, nempè quòd actus consequutiuus sit vna & eadem res cum actu a quo dependet, attamen vel eius doctrina non est vera ad istum effectum, vt patet ex prædictis, nec text. *in c. constitutus*, siue potiùs *constitutis, de appellat.* per illum allegatus id probat, vel regula debet intelligi de consequutiuo quasi connexo, & cohærente, ita vt potiùs habeat vim continuationis, quàm nouæ acquisitionis iuxta terminos. *c. cùm venissent. de restit. spol.* qui text. solet ad hoc allegari, vt per Modern. *de attent. d. limit. 5. in princ.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana Cotticcij. Lunæ 5. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Omnis præscriptio in omni materia, etiam

etiam in spolio, vbi ius non resistit spatio 30. aut 40. annorum inducitur, accedente bona fide, ex quibus autem hæc bona fides arguatur, latè in hac decisione, quæ magistralis est, explicatur.

S V M M A R I V M.

Præscriptio in qualibet materia, vbi ius commune non resistit, & etiam in spolio, 30. aut 40. annorum spatio, & bona fide perficitur, num. 1.

Bona fides præsumitur in possessore cum titulo, num. 2. in fine.

Insertum, seu narratiua facta in commissione, regulariter non probat: Probat tamen ad effectum colorandi titulum, num. 4.

Bona fides in materia præscriptionis causatur ex iusta credendi causa, vt plica assertionis Principis, vel alicuius notabilis viri, num. 4.

Donatio remuneratoria non venit in generali reuocatione donationis, num. 5.

Bona fides præsumitur ex titulo etiam in iusto errore causata, num. 5. & 6.

Error iuris regulariter non suffragatur, nisi sit error in iure certo & claro, num. 6. Vel quando superest mixtum cum facto, num. 7.

Præscriptio ex longissima possessione inducta non requirit titulum, num. 7.

Bona fides causatur etiam ex errore iuris, num. 7.

Bona fides non causatur ex solo titulo, nisi etiam interueniat traditio, num. 8.

Sententia nulla non potest causare bonam fidem. Contrarium est verius, num. 9. Declara, vt ibid. num. 9.

Præscriptio non interrumpitur per extraiudicialem interpellationem, quæ propterea non causat malam fidem, num. 10.

DECISIO CXX.

1 DOmini tenent, constare de præscriptione. Apparet enim de possessione pacifica DD. de Columna per 30. & 40. annos, & de bona fide, quibus concurrentibus, perficitur præscriptio in qualibet materia, vbi ius commune non resistat, etiam in spolio iuxta opinionem quam Rotæ modernis temporibus sequitur, vt latissimè fuit discussum, & tentum in causa Mediolanen. seu nullius, Canon. reintegrandæ 17. Maij 1600. coram Illustriss. Cardinali Seraphino.

2 Possessio autem DD. de Columna per dictum tempus non controuertitur. Et quantum ad bonam fidem, de illa apparet, quia DD. de Cansacchis non negant, Cotticcium, de quo agitur, fuisse antiquis temporibus illorum de Columna, sed asserunt, fuisse sibi donatum à quondam Ascanio Columna; ex aduerso autem D. Comestabilis ostédit motum proprium Iulij Papæ III. reuocatorium omnium donationum factarum per dictum quondam Ascanium, & decretum senatoris Vrbis factum in vim dicti motus proprij. Cuius decreti vigore D. M. Antonius auus præsentis Comestabilis fuit immissus in possessionem huius Cotticcij vsque de anno 1554. & sic cùm DD. de Columna fuerint possessores cum titulo, ex hoc probantur fuisse in bona fide Bartol. quem alij sequuntur *in l. Celsus, num. 17. ff. de vsucap.*

3 Quinimò ex sola possessione, quando est longissimi temporis, etiam absque titulo præsumi bonam fidem, nisi ius commune resistat, tenuerunt gloss. *in c. si diligenti. verb. bona fides, de præscript.* Alex. *cons. 200. nu. 7. vol. 2.* Bart. Bald. Innoc. & alij latissimè relati per Balbum *in repet. l. Celsus. ff. de vsucap. part. 3. num. 10. cum plurib. seqq.* Quo loco sub *num. 2.* firmat etiam conclusionem, de qua suprà per Bart.

Non obstat, quòd de dicto motu proprio Iulij 4
Papæ III. non constet aliunde, quàm ex inserto commissionis directæ senatori Vrbi, & regulariter insertum non probet, vt in causa Albanens. tenutarum, 27. Ianuarij 1563. coram Oradino; nam quicquid sit quoad alios iuris effectus, ad effectum colorandi titulum, insertum probat Cresc. *decis. 1. de restit. spol.* maximè quando est de facto proprio. Put. *decis. 245. nu. 2. lib. 1.* Et ratio est, quia in hac materia non est necessaria veritas, sed sufficit iusta causa credendi, *d. l. Celsus*, cum sua materia. *ff. de vsucap.* Iustam autem causam credendi habuit, qui credidit assertioni Principis. *Clem. literis. de probat.* Quin imò in terminis præscriptionis sufficere, quòd aliquis notabilis vir asseruerit præscribenti, interuenisse titulum, dixit Bald. *in l. indicia. in fin. C. de rei vend.* Alex. *in l. 1. num. 4. ff. de eo per quem factum erit.* Felyn. *in c. de quarta, num. 24. de præscript.* vbi ponit casum in assertione Episcopi.

Minùs facit, quòd dictus motus proprius non 5
capiat donationem factam Cansacchis, tum quia illa fuit donatio remuneratoria, quæ tanquàm onerosa non venit in generali reuocatione ad not. *in l. Attilius. ff. de donat.* tum quia non fuerit facta mentio de lite, cum aliis similibus, quia respondetur; aut ista deduci ad effectum, quòd motus proprius verè, & realiter non sit sufficiens ad annullandam hanc donationem, & hoc non nocere, quia in hac materia non est necesse quòd titulus sit per se sufficiens ad transferendum dominium, aliàs præscriptio esset superflua; sed sufficit, quòd sit talis, quòd det iustam causam, hoc est, iustum errorem præscribenti; Gloss. & scrib. *in c. 1. verb. causam tribuat, de præscript. in 6.* & meliùs Gloss. *in cap. si diligenti, verb. iustus titulus, extra, eod. tit.*

Aut verò prædicta deducuntur ad dicendum, 6
titulum fuisse adeò infectum & nullum, vt neque potuerit deseruire pro titulo habili ad præscribendum; & hoc minùs visum fuit subsistere; nam etsi regula sit, quòd error iuris non suffragetur in hac materia, vt per Felyn. & scrib. passim *in c. de quarta. de præscript.* cum aliis, de quibus per Gabr. *concl. 4. eod. tit.* & in hoc casu videatur erratum in iure, quia dicitur, formam dicti motus proprij non esse aptam comprehendere hanc donationem; attamen prædicta conclusio recipit duas limitationes, de quibus per Gabr. *d. concl. 14. num. 7. & 8.* & latiùs per Balb. *in repetit. l. Celsus. ff. de vsucap. part. 1. num. 17. & 22.* Prima est, quòd erretur in iure certo, & claro, vel vt quando fit contractus cum minore, vel Ecclesia sine iuris solemnitatibus, vt ipsi exemplificant, secùs si ius est dubium, & intrincatum, prout videbatur esse in hoc casu ex iis, quæ replicabantur pro parte DD. de Columna.

Altera limitatio est, quando ius est mixtum 7
cum facto, prout in hoc casu, in quo debebat constare de quantitate, & qualitate meritorum

donatarij ad effectum, vt possidens posset scire donationem tanquam remuneratoriam non cadere sub generali reuocatione donationum motus proprij Iulij III. Item erat necesse scire litem, & prædicta eo magis, quia titulus in hoc casu non est necessarius, cùm simus in longissima possessione, nec ius commune resistat, Gloss. & alij *in c.1. de præscript.in 6. & in c. possessor*, vbi Dyn. *num.27. de reg.iur.* Cùm igitur deducatur titulus, non ad effectum tituli, sed tantùm ad causandam bonam fidem, faciliùs admittitur error, etiam iuris, ex iis quæ latissimè congerit Balb. *in repetit. d. l. Celsus, part.1. num.15. & num.26. vers. quarto limit.* vbi concludit conclusionem procedere sine difficultate, quando titulus non reperitur expressè reprobatus à iure communi.

8 Non obstat, quòd dictus motus proprius non possit deseruire pro titulo DD. de Columna, cùm tendat tantùm ad destructionem donationis DD. de Cansacchis, quia destructio donationis factæ Cansacchis includit titulum DD. de Columna, nempe titulum generalem pro suo vigore antiqui dominij iuxta not. per Hosten. *in sum. rub. pro suo.* Et pariter non obstat, quòd vltra titulum ad causandam bonam fidem requiratur traditio, siue apprehensio vigore illius tituli. Gloss. & cæteri *in d. l. Celsus de vsucap.* quia apprehensio fuit facta mediante immissione Senatoris concessa virtute dicti motus proprij, quod decretum sufficeret per se ad causandum titulum aptum ad præscribendum. *l. & generaliter.* vbi Bald. *in summario. ff. de noxal.*

9 Non obstat, quòd prætendatur, Senatorem nulliter processisse, & sententia nulla non possit causare bonam fidem, cùm aliàs non habeat præsumptionem iuris prope Rip. *in l. naturaliter. §. nihil commune, num.59.* quia contrarium est de iure verius, nempè quòd sententia iudicis etiam nulla causat titulum aptum ad præscribendum, & multò magis bonam fidem, nisi appareat præscribentem habuisse scientiam illius nullitatis, & hoc propter iudiciorum auctoritatem, ita Bald. *in l.1. num.28. C. de furt.* Dec. *cons.272. num.9. vers. nam auctoritas.* Ruyn. *cons.31. num.17. vol.1.* Balb. *tractat. de præscript. p.2. 3. part. quæst.11.* Et quantum ad Ripam vbi suprà, dum dicit vtentem sententia nulla, esse in lata culpa, vel eius opinio non est vera, vt patet ex prædictis; vel est intelligenda vt ipse innuit, quando nulla penitus præcessit causæ cognitio propter nimis supinam, & crassam ignorantiam terminorum iuris, per ea, quæ suprà dicta sunt de errore iuris claro, quod non potest applicari in hoc casu, vbi nullitas visa fuit Dominis adeò turbida, vt de illa neque adhuc satis liqueat, vt fuit dictum in alia propositione huius causæ.

10 Non obstat, quòd DD. de Columna fuerint positi in mala fide per literas missiuas DD. de Cansacchis petentium restitutionem huius Cotticcij, quia interpellatio extraiudicialis non interrumpit præscriptionem, nec causat malam fidem, *l. alienam. ff. pro emptore.* cum aliis per Decian. *cons. 224. num.54. cum pluribus seqq. vol.3.*

Quantum ad restitutionem in integrum aduersus dictam præscriptionem, quam prætendunt DD. de Cansachis, fuit ordinatum, vt super hoc per dubium particulare audiantur.

* * *

REVERENDISSIMO P. D.

LVGDVNEN.

Rauennatens. diuisionis Societatis. Veneris 16. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Summarium deseruit pro argumento.

SVMMARIVM.

Instrumenti casus non indiget fori disputatione, num.

Error in facto proprio non est probabilis, num. 1.

Instrumentum potiùs debet attendi, quàm capitula præcedentia Vbi cum eis instrumentum se non compatitur, num.2.

DECISIO CXXI.

DOmini dixerunt, non esse recedendum à decisis coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio tunc Rotæ auditore, die 28. Maij 1603. quia cùm hæredes Cęsaris veniant aduersus instrumenti casum expressum, qui non indiget fori disputatione. Rol. qui alios allegat. *cons.58. num.6. lib.* Continet enim instrumentum, quòd damnum & lucrum societatis pro duabus partibus ad Balthazarem, & Cæsarem spectantibus ita diuidatur inter eos, vt duæ quartæ partes cum dimidia ad Balthazarem, alia autem pars cum dimidia ad Cæsarem pertineat, neque potest allegari error, quia vltra quòd in facto proprio non est probabilis *quamquam. ff. ad Velleian. l.3. ff. de iur. & fact. ign.* latè Surd. *decis.293. num.12.* etiam hoc casu non subsistit, cùm dicatur ideò conuenire de hac diuisione, quia capitale quo constabat societas, pertinebat ad Cæsarem, & Balthazarem pro eisdem partibus quæ cuique eorum in diuisione fuerunt attributæ.

Non obstat, quòd in Capitulis istæ duæ tertiæ partes assignentur Balthazari & Cæsari absque illa inter ipsos sub diuisione, quia vbi capitula & instrumentum insimul non conueniunt, dici potest attendi debere potiùs instrumentum subsequens, quàm capitula præcedentia, *ad l. pacta nouissima. C. de pact.* Bald. *cons.215. num.4. lib.2.* Verùm inuicem benè compatiuntur, quia Capitula continent diuidendi modum inter partes considerata tertia persona Apollinaris, qui operas solummodò suas in societate ponebat, sed in instrumento continetur diuidendi modus: primùm inter Balthazarem, Cæsarem & Apollinarem vti socios, deinde inter Balthazarem & Cæsarem tantùm vti illos qui Capitale posuerant, apponitur speciale pactum circa diuisionem inter illos duarum partium, quæ respectiuè ad Apollinarem inter ambos erant communes pro æquis portionibus, sed respectu capitalis inter ipsos erant distribuendæ secundùm ratam quam quisque habebat in capitali.

Non obstat diuisio facta de anno 1582. quia illa fuit facta vigore alterius societatis, quæ cœperat de anno 1577. & in qua non Apollinaris, sed alius quidam Zanellus posuerat operas, atque in illa prima societate non fuerat appositum pactum circa diuisioné inter Cæsarem & Balthazarem pro[illegible]

fuit appositum in hac secunda, & quando de anno 1592. Flaminius Amaducius Cæsaris filius societatem in omnibus renouauit, fuit expresſè habita relatio non ad societatem de anno 1577. sed ad istam vltimam de anno 1592.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Aurienſ. Parochialis. Lunæ 16. *Iunij* 1606.

ARGVMENTVM.

De iustificatione gratiæ, & prouisione beneficij factæ vigore resignationis, & de impetratione beneficij per priuationem alterius, numquid valeat ante sententiam priuationis.

SVMMARIVM.

Gratia iustificanda est quoad ius resignantis, quando eiusdem resignantis pacifica possessio controuertitur, num. 1.

Ordinarij prouisio non indiget iustificatione, quia idem ordinarius præsumitur benè informatus, nu. 2.

Confessio partis superat omnes probationes, nu. 2.

Parochialis Ecclesia, vbi fuerit alicui collata, tenetur infra annum facere se promouere ad sacerdotium, aliàs ipso iure priuatus est beneficio, num. 2. *in fin.*

Gratia dicitur iustificata eo ipso, quod vacatio de facto per resignationem iustificatur, quia ea iustificata, poterit prouisus capere possessionem per clausulas generales, seu alia quouis modo, num. 3.

Obtinere, *verbum numquid referatur ad ius, vel ad possessionem, num.* 4.

Collatio beneficij facta per priuationem numquid valeat ante priuationis sententiam, num. 6.

DECISIO CXXII.

1 DVbitaui, an gratia Gregorij esset iustificata, & difficultas fuit restricta ad iustificationem iuris Benedicti resignantis, quod non videbatur dubium, quin esset per Gregorium resignatarium iustificandum. Ægid. *decis.* 112. Cassad. 2. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* cùm non suffragetur allegatio Lapi 89. ex quo controuertitur pacifica possessio Benedicti resignantis de tempore resignationis. Caputaq. *decis.* 26 *num.* 4. *part.* 1.

2 Pro affirmatiua dicebatur, quòd Benedicto resignanti fuit facta prouisio ab Ordinario, pro cuius prouisione præsumitur, cùm præsumatur informatus, nec gratia per illum facta indigeat iustificatione. Card. *in Clem.* 2. *ad fin. de off. ordin.* Felyn. *c. ad aures, num.* 15. *de rescript.* & fuit sæpè decisum in Rota. Secundò, quia nedum Aymarus venit ex eodem iure, verùm etiam in sua gratia narrauit, quòd Benedicto fuit canonicè prouisum, quæ probatio per confessionem partis superat omnes alias probationes. *c. per tuas. de probat. l. generaliter. C. de non numer. pec. l. cum te* 2. *de transact.* Verùm fuit responsum pro parte Aymari, ex his non iustificari concludenter ius Benedicti resignantis de tempore resignationis cùm potuerit beneficium vacasse ob non promotionem intra annum, *per text. in c. licèt canen. de elect. lib.* 6. in quo se fundat impetratio Aymari, qui est reus & possessor.

Propterea fuit pro parte Gregorij data alia responsio quæ placuit Dominis ad effectum firmandi pro nunc iustificationem gratiæ ipsius Gregorij circumscripto alio effectu, nempe, sufficere ipsi Gregorio iustificare de facto vocationem per resignationem Benedicti, qua iustificata poterit capere per clausulas generales, *seu alio quouis modo,* quamlibet aliam vacationem. *c. susceptum,* cum ibi not. per gloss. *in verb. expresse. & per scribentes de rescriptis,* & fuit resolutum in causa Virdunenſ. Canonicatus 15. Martij, 1596. coram Illustriss. Cardinali Pamphilio. Vacatio autem de facto per resignationem non controuertitur, cùm ex testibus sufficienter probetur, Benedictum resignantem possedisse de facto tempore resignationis. 3

Non obstat, quòd Gregorius narrauerit, Benedictum resignantem per triennium, & vltrà obtinuisse parochialem, de qua agitur, & ideò sit iustificandum ius Benedicti, quia verbum obtinere refertur ad ius. *c. si gratiosè de rescript. in* 6. Mil. *in verbo obtinere,* cum aliis allegat; quia fuit responsum, verbum, *obtinere*, verificari etiam in possessione facti. Gloss. *in c. eum qui, verb. obtinere de præb. lib.* 6. & ideò cùm simus in casu quo sufficeret narratiuam verificari de facto ex prædictis, hoc obiectum non debere obstare. 4

Non obstat, quòd vacatio ob non promotionem Benedicti infrà annum quam vult capere Gregorius vigore clausularum generalium, fuerit cōsumpta per impetrationem Aymari ob dictam non promotionem, quæ gratia est anterior resignatione facta ad fauorem Gregorij, quia fuit responsum, hoc pendere ab eo an gratia Aymari sit iustificata, de quo adhuc non liquet. Quinimò extat decisio in contrarium, quia si non fuit iustificata gratia Aymari, non potuit per illam consumi dicta vacatio, cùm gratia non iustificata nullum tribuat ius impetranti. *c. ex parte* 1. vbi latè scrib. *de rescript.* 5

Si verò fuisset iustificata gratia Aymari, dicebant Domini, illam sufficere, etiamsi non obtinuerit sententiam ante resignationem factam per Benedictum Gregorio, vt ex aduerso obiicitur; nam etiamsi resignatio facta ante sententiam priuationis teneat, vt est *decis.* 5. *de re iud. in antiquorib.* pro cautela ponit. Felyn. *c. inquisitionis, num.* 5. *in fin. de accusat.* prædicta tamen procedunt, vbi non imponitur pœna priuationis ipso iure, prout imponitur *in d. c. licèt canon.* quando enim imponitur pœna priuationis ipso iure, tunc non tenet resignatio, etiamsi sit ante sententiam; quia resignans non habebat quod resignaret, vt colligitur ex distinctione. Sarn. *super reg.* 42. *in fin.* & sententia declaratoria non priuat, sed detegit priuationem per priùs incursam, vt latè per Felyn. *in c. super quæstionem de offic. deleg.* 6

R. P. D. PÆGNA DECANO.

Romana Saluiani Interdicti. Lunæ 19. *Iunij* 1606.

DECISIO CXXIII.

Est inter alias eiusdē Auditoris in tom. 2. *quamprimùm edendo Lugd. apud Hered. Prost, Borde, & Arnaud.*

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Casalen Iuris conferēdi. Lunæ 19. Iunij, 1606.

ARGVMENTVM.

Canonicatuum cathedralis est communis Capitulo, & Episcopo, nisi aliud consuetudine caueatur, & plura adducuntur ad probandum in casu decis. quòd de consuetudine collatio spectet ad solum Capitulum.

SVMMARIVM.

Collatio Canonicatuum in Ecclesia Cathedrali est communis Episcopo, & Capitulo, num. 1. Vbi quòd nihilominus potest consuetudine spectare ad solum Episcopum.

Tempus centum annorum est tempus immemorabile, num. 2.

Resignatio debet fieri in manibus eius ad quem spectat collatio, num. 2.

Collatio Canonicatus probatur effectum sortita ex instrumento adeptæ possessionis, & assignatione stalli in choro, num. 2.

Collatio probatur effectuata in eo quòd per obitum prouisi vacauit beneficium, num. 2.

Quasi possessio conferendi non acquiritur absque scientia & patientia ordinarij, num. 3. Vbi quòd talis scientia in ordinario præsumitur, maximè si concurrant actuum multiplicatio & cursus temporis.

Confirmatio statutorum operatur, vt censeatur confirmata, & consuetudo in statuto relata, num. 4.

Collatio non effectuata nihil operatur, num. 5.

DECISIO CXXIV.

1 LIcèt prouisio Canonicatuum in Ecclesia cathedrali de iure sit communis Episcopi & capituli, vt per Gloss. communiter receptam *in c. cum Ecclesia Volaterana de election.* Potest tamen ex consuetudine ad solum Episcopum pertinere, vt est text. *in d. c. cùm Ecclesia*, vbi Abb. *num.* 1. & 10. *& in c. ex parte de concess. præbend.* tradit Syluest. benef. *part. 2. quæst. 22. num. 32.* Cassad. *decis. 12 num.* 1. *& 2. de præb.* & fuit dictum in causa Maioricen. sacristiæ 26. Iunij, 1600. coram Illustrissimo D. Pamphilio.

2 Atque hoc casu non videtur posse dubitari de consuetudine conferendi solius capituli, quia paulò post erectionem Ecclesiæ Casalen. in cathedralem, videlicet ab anno 1484. vsque ad annum 1605. quo tempore lis mota fuit, sicque per spatium a plius 100. annorum, quod est tempus immemorabile secundùm magis communem opinionem, de qua per Gabr. *tit. de præscript. conclus.* 1. *num.* 71. ostenduntur nedum resignationes Canonicatuum factæ in manibus capituli, & regulare est resignationem fieri in manibus eius ad quem pertinet collatio. Imol. *in c. ad audientiam, num. 4. de his quæ vi met. caus. fiunt.* Vitalin. *in Clement. multorum. num. 59. de pen.* sed etiam quàm plures collationes à solo capitulo factæ quas effectum fuisse sortitas constat vel ex instrumentis possessionis adeptæ. Rot. *decis. 21 de verb. spoliat. in antiq.* Bisinger. *decis. 8. eod. tit.* Cassad. *decis. 10. ne de pub.* atque ex assignatione stalli in choro noc. *in c. cum in literis, n. 7. de restit. spol.* fuit d... in Placentina Canonicatus 31. Maij, 1602. co... Illustrissimo Cardinali Pamphilio. Vel ex q... prouisorum obitum posteà aliis de eisdem ca... nicatibus fuit prouisum. Oldrad. *cons. 219. n.* ... Lamberteng. *de iur. patr lib. 2. q. 10 art. 7. num.* ...

3 Nec deest scientia & patientia Episcopi Casalen. ad not. per Abb. *in c. cum Ecclesia, num.* ... ibi Rip. *n. 64. de caus. possess. & propr.* Put. *decis.* ... 3. *lib.* 2. Nam vltra quòd illa scientia in ordinario præsumitur stante præsertim actuum multiplicatione, & cursu temporis, ex rationibus quæ ... runt deductæ coram Illustrissimo D. Seraphino in causa Reatina Beneficij 20. Maij, 1576. *quæ ... cis. 166. part. 1. diuers.* Probatur expressè nec... cùm dentur aliquæ prouisiones factæ à solo Capitulo, Episcopo præsente, inter quas vna ... de anno 1492. facta à Capitulo postquam ipse ... scopus tamquam Procurator Decani renuntia... rat in Capituli manibus Decanatum, & Cano... catum, & plures dantur factæ cum approbatione ordinarij.

4 Et valdè vrget confirmatio statutorum ... per modernum Reuerendissimum D. Episcopum Casalen. per quam confirmantur statuta Capituli in quibus fit mentio, quòd ius conferendi Canonicatus & præbendas spectat ad capitulum. Confirmando enim statutum confirmauit consuetudinem in statuto relatam, vt dixit Rota coram Illustrissimo Seraphino 15. Maij, 1577. in causa ... liten. Præcedentiæ, *quæ est decis. 172. part. 1. diuers.*

5 Non obstant collationes factæ à solo Episcopo, quia ex illis quædam non docentur effectuatæ, ideoque non suffragantur Episcopo. Calder. ... 12. *de iur. patron.* Caputaq. *decis. 132 part. 2.* Put. *decis. 136. num. 3. lib. 3.* Aliæ fuerunt factæ in mensibus reseruatis, in quibus ius prætenditur à capitulo. Atque ex his capitulo tantùm informante fuit ... ctum, ius conferendi Canonicatũ in Ecclesia Cathedrali Casalen. spectare ad capitulum. Quæ resolutio cùm facta fuisset coram bo. me. Littaï propter eius obitum non potuisset in scriptis redigi. Resoluerunt DD. vt ego huius causæ cognitioni suffectus huic etiam muneri satisfacerem.

DECISIO.

PRoposui dubium reseruatum in decis. ... me. Littæ: an de tempore vnionis secutæ Abbas Cassinen. esset in quasi possessione conferendi beneficia de quibus agitur, & Capitulo Aquinaten. tantùm informante, fuit negatiuè conclusum. Agitur enim de beneficiis ... Mariæ de Niue, Sancti Thomæ, sancti Stephani, & sancti Nicolai, & quoad beneficium sancti Thomæ nulla datur collatio facta per Abbatem Cassinen. Item quoad beneficium sanctæ Mariæ dantur collationes de quadam Ecclesia sanctæ Mariæ de Regalibus, de Coile, de Reali, & de ... no, nulla autem de sancta Maria de Niue.

Prætereà quotquot dantur collationes, sunt copiæ informes extractæ de priuato Monasterij Cassinen. Archiuio, parte non citata, ideoq; non probant. Alex. *cons. 187. nu. 2. lib. 1.* Put. *decis. 15...* 3. Cassad. *decis. 1. de except.* Rot. *decis. 1. de ... strum. in nou.* Accedit, quòd ex illis, nulla est ... nu...

nuata ad alteram, nec docetur illarum effectuatio, vel quòd admissi fuerint illi quibus collationes factæ fuerunt. Rot. *decis.3. de probat. in nou.* Mil. *in verb. probati, quòd beneficium.* Calder. *cons.12. de iure patron.* Ferret. *cons.2. num.3.*

2 Denique non probatur quòd de tempore Vnionis secundæ Abbas esset in quasi possessione, vt fuerat in dicta decisione reseruatum. Et regulare est, quòd in quæstione quasi possessionis vltimus status attenditur, *c. Consultationibus, cum ibi not. de iure patron.* Itaque fuit conclusum pro Capitulo informante.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Tridentina Bonorum. Veneris die 23. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

In hac decisione magistraliter docetur, An, & quando expiret fideicōmissum, seu substitutio facta alicui si sine filijs decesserit, eo cum filiis decedente.

SVMMARIVM.

Substitutio, seu fideicommissum factum alicui si sine filiis decesserit, eo decedente cum filio expirauit, num.1. & 2. Vbi etiam, quid si filij positi in conditione sunt vocati.

Filij in conditione positi regulariter sunt vocati, numero 2.

Filiorum existentia, quando fuit posita in conditione, sufficit, filios semel extitisse, licèt posteà decedant, num. 2. Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd conditio momento temporis impleatur.

Grauamen de persona ad personam in fideicommissis extendi non debet, num.2. specialia non sunt multiplicanda, num.2.

Fideicommissum, seu substitutio facta alicui, si sine filiis decesserit, illo decedente cum filiis non expirat, quando ita colligitur ex coniectura ta mente testatoris. Declara, vt num. 3. Vbi etiam ponitur coniectura huius voluntatis testatoris.

Reciproca substitutio censetur facta, quando quis in tota hæreditate substitutus reperitur post alios omnes, num.4.

Extensio non fit in dispositione habente verba restrictiua, num.4. in fine.

DECISIO CXXV.

1 RVrsus dubitaui, præsupposita decisione in hac causa facta, ae quem spectet portio Felicitæ, & quia, vt fuit in alia propositione consideratum, remanebant duæ inspectiones. Domini prosequendo primam, censuerunt; non adesse fideicommissum respectu portionis Felicitæ ad fauorem sororum in casu, de quo agitur, Moti ex eo, quòd licèt non possit negari fideicommissum ad fauorem sororum in casu, quo Felicita decessisset, sine liberis; attamen ex quo ipsa decessit relicto Francisco filio, dictum fideicommissum expirauit, nec possunt sorores aliquid prætendere, etiamsi Franciscus decesserit sine filiis, iuxta *cons.* Oldrad. 21. cum aliis ad satietatem cumulatis per Gabr. *tit. de fideicom. concl.7. num.1.* Et hanc opinionem Rota passim sequitur, vt in causa Tridentina fideicommissi, 13. Aprilis 1585. coram bo. me. Gypsio, & in alia Auximana fideicommissi 21. Nouembris 1586. coram D. Orano, & aliis.

Non obstat, quòd consil. Oldrad. non procedat, quando filij positi in conditione sunt vocati, prout esse vocatos in hoc casu multis contenditur. Et ita in specie *d. cons.* Oldr. limitet. Grat. *cons. 5. nu.85.* & idem teneat Dec. *cons.270. in fin.* Et non obscurè etiam Guido Pap. *decis.531.* Nam Domini omisso illo articulo, an positi in conditione in hoc casu sint vocati; cùm regula sit in contrarium, vt latè per d. Gabr. *d. tit. de fideicom. concl.4. num.1.* responderunt, quòd etiamsi in hoc casu possent dici vocati, adhuc opinionem Grati, & aliorum non esse veram, & esse contra omnes iuris regulas, nempe quia quando existentia filiorum fuit posita in conditione; sufficit, filios semel extitisse, licèt posteà decedant, vt in specie dicit *text. in l. cùm vxori. C. quād. dies leg. céd.* Et est Vulg. conclusio, sufficere, quòd conditio momento temporis impleatur, vt latè per Gabr. *tit. de fideicomm. concl.8. per tot.* Item hoc esset extendere grauamen de persona ad personam, hoc est, de matre ad filium, quod non solet fieri in fideicommissis, vt not. *in l. Gallus §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthum.* cum aliis per Crauett. *cons. 98. num.13.* & per Cephal. *cons.514. num.18.* Et fuit dictum in causa Tridentina fideicommissi coram D. Gypsio, suprà allegata; item esset multiplicare in specialibus, nempe ex coniecturis inducere vocationem positorum in conditione, cùm aliàs regula sit, quòd non censeantur vocati, vt suprà dictum est. Et rursus, ex hac sola vocatione inducere grauamen super eumdem vocatum. Specialia autem non sunt multiplicanda, *l.1. C. de iur. dot.* cum aliis per Ruin. *cons.29. num.4. vol.4.* Nec videbatur Dominis, posse constitui differentiam inter casum quo positi in conditione censeantur vocati, & casum, quo iidem non censeātur vocati, quia fundamentum Oldradi, & sequacium, non consistit in vocatione positorum in conditione, sed in eo, quòd sufficit, filios extitisse tempore mortis, ad effectum, vt cesset conditio negatiua filiorum, sub qua est facta substitutio, vt in specie respondet Crauett. *cons.98. num.14. in 2. responsione,* vbi plura ad propositum, & in specie respondet ad doctrin. Bald. per Guid. Pap. allegatam.

Non obstat, quòd cons. Oldradi non habeat locum, quando ex coniecturis colligitur, testatorem contrarium voluisse; ex cumulatis per Gabr. *d. concl.7. de fideicom. num.4.* Quia coniecturæ ponderatæ per Informantes pro sororibus, non videbantur releuantes ad istum effectum. Non illa, quòd si grauauit nepotes, ergo multò magis pronepotes remotiores, & incognitos, cùm nondum essent nati; quia fuit responsum, istam regulam non procedere in fideicommissis, in quibus propter grauamen non fit extensio ex suprà dictis, aliàs inducerentur nouæ substitutiones, & destruerentur multæ conclusiones communi calculo receptæ per Doctores, vt in specie respondet Crauett. *d. cons.98. num.14. vers. non obstat quartum,* & faciunt not. per Scriben. Aret. præcipuè *in d. l. Gallus, §. & quid si tantum num.16. ff. de lib. & posthum.* Non etiam visa fuit vrgere alia coniectura, quæ prædictæ proxima est, nempè quòd sicut testator

grauauit materteras descendentes sine filiis ad fauorem nepotum, dicendum est, sic voluisse grauare nepotes descendẽtes sine filiis ad fauorem Materterarum, ad seruandam æqualitatem inter descendentes; quia fuit responsum, quòd sunt valdè diuersa inter se substitutio actiua, & passiua, imò fortè aduersa, cùm respectu eiusdem personæ alia contineat fauorem, altera verò grauamen. Et ideò de vno ad aliud non infertur. Vulg. *l. illud. ff. ad leg. Aquil.* cùm simile, & in specie respondet Paris. post Socin. *in cons. 87. nu. 25. vol. 2.* & Rota nostra in dicta Tridentina coram Gypsio. Nec facit, quòd propter æqualitatem seruandam inter liberos, fiat repetitio. Francisc. Aret. *cons. 1. n. 14.* Nam quicquid sit de veritate illius conclusionis, illa non videtur posse applicari, quia Aret. loquitur de æqualibus in gradu, vt sunt fratres: secùs quando est disparitas gradus, vt in hoc casu, quia tunc non concurrit omnimoda ratio, cùm possit esse, quòd testator prædilexerit remotiores descendentes propter diuturniorem sui ipsius conseruationem, vt dicit Corn. *cons. 22. n. 2 vol. 1.*

4 Tertiò, principaliter non obstat, quòd Domus Dei de Tridento reperiatur post omnes substituta in tota hæreditate. Ex quo infertur, esse inductum reciprocum fideicommissum inter vocatos ante dictam Domum, iuxtà not. per Scrib. *in l. Titia Seio. §. Seia libertis. ff. de leg. 2.* Nam præterquam, quòd substitutio non est expresè facta ab vltimo, vt loquitur ille text. & ita intelligunt Scrib. super illo, vt benè animaduertit Paris. *cons. 43. num. 8. lib. 2.* cessat difficultas in hoc casu propter illa verba, ibi, *& præfatis omnibus tribubus sic decedentibus reliquit, &c.* Ex quibus apparet, quòd in omnem euentum ex hac substitutione Domus Dei nil aliud potest inferri, quàm reciproca inter inter ipsas tres sorores quibus est facta substitutio dictæ Domus, non autem reciprocam inter filios illarum, & materteras cùm dictis filiis nullatenus reperiatur substituta dicta Domus Dei. Quando autem testator vsus fuit verbis restrictiuis, tunc in casu, aliàs de sui natura extendibili, non fit extensio, vt latè per Crauett. qui plura exempla cumulat *cons. 98. num. 5. cum aliis sequentibus.* Ex quibus fuit conclusum, filium Felicitæ non fuisse grauatum. Remanebit tertia difficultas, nempè circa transmissionem, quatenus non reperiatur, Felicitam adiisse hæreditatem Christophori.

REVERENDISSIMO P. D. PAMPHILIO.

Senogallien. Dotis. Lunæ 26. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Exequutio agi potest à marito contra eũ, qui dotem promisit etiam soluto matrimonio, stantibus liberis ex eodem matrimonio natis.

SVMMARIVM.

Exequutiuè agi potest vigore cameralis obligationis, num. 1.

Dos debita, & promissa marito censetur etiam debita, & promissa matrimonio soluto per mort[...] ris, nu. 1.

Dotis actio constante matrimonio competit ma[...] non vxori, num. 1.

Dos debetur propter onera matrimonij, nu. 1 ve[...] sertim.

Maritus est vsufructuarius dotis, mortua vxo[...] ad finem.

Dolo facit qui petit rem quam statim restitur[...] Declara, hoc procedere quando restitutio e[...] da illi à quo petitur, secùs si alteri, num. 2.

Dos promissa, & soluta non euertitur ad dota[...] ad liberos præmortuæ mulieris, ex consue[...] Martini, num. 2.

Pater est vsufructuarius dotis maternæ, etiam[...] bus liberis ex eadem matre conceptis, num. 1[...] ne, & num. 2.

DECISIO CXXVI.

FVit per Dominos resolutum, Colonello [...] agenti ad solutionem dotis, competere [...] exequutiuam, quia agit vigore promissionis [...] ligatione camerali vallatæ, quæ operatur v[...] quutiuè agi possit, vt per Galles. *de oblig. cam.* [...] *1. quæst. 2. num. 13. & 21. & part. 3. q. 3.* Neque [...] fuit, posse dici mutatum statum huius prom[...] nis, ex eo quòd per mortem vxoris solutum [...] rit matrimonium, quia cùm dos fuerit pro[...] ipsi Colonello, dicitur adhuc ei debita, lic[...] lutum sit matrimonium. *l. si socer. §. Lucius.* [...] *lut. matr.* & ibi not. Bart. *in 2. not. & in l. si p[...] num. 1. ff. eod.* Et quemadmodum, constante m[...] monio actio pro dote promissa competeba[...] rito, & non vxori. *l. si pater marito,* & ibi not[...] nes *C. de dot. promiss.* ita etiam competit soluto [...] trimonio, *d. §. Lucius.* & ibi Doct. omnes. C[...] *cons. 133. in princ. lib. 4.* Rimin. Sen. *cons. 136.* [...] Ruin. *cons. 133. col. fin. in princ. lib. 4.* Phanuc. *de* [...] *dot. in rubr. verb. restituenda, nu. 55.* Præsertim q[...] dos debetur propter onera matrimonij. *l.* [...] *fructum. ff. de iur. dot. l. pro oneribus. C eod.* qu[...] rant etiam mortua vxore, præsertim qu[...] prout in casu isto, adsunt liberi quorum on[...] manet apud Patrem. Bart. *in l. post dotem, num.* [...] *princ. ff. solut. matrim.* Soc. Iun. *cons. 135. post* [...] *lib. 1.* & per consequens cùm adhuc duret c[...] propter quam fuit promissa dos, non potest [...] mutatus status promissionis. Gabr. *cons. 156. nu.* [...] *circa med. lib. 1.*

Neque Colonello obstare dixerunt excep[...] nem, Dolo facit, de quo *in l. dolo facit. ff. de* [...] *mal. except.* quia huiusmodi exceptio non h[...] locum, quando dotis restitutio est facienda [...] ri, quàm ei à quo petitur. *l. si socer. §. Lucius.* [...] Bart. *in 3. not.* Pal. *not. 2.* & alij. *ff. solut. matrim.* [...] *in l. condemnatione. §. fin. num. 1. ff. de reg. iur.* [...] *cons. 133. col. fin. lib. 4.* Soc. Iun. *cons. 35. num.* [...] *lib. 1.* Prout in casu isto dos est restituenda li[...] mulieris, ad quos, & non ad promittentem [...] ctat ex consuetudine Martini, vt per Glos. [...] *à patre. C. solut. matr. & in l. post dotem.* & ibi [...] & alij, *ff. eod.* cum aliis per Capic. *decis.* [...] & Thesaur. *decis. 190.* Et fuit resolutum in [...] sa Clusina dotis coram Peregrino 12 [...] 1598. in qua etiam fuit dictum, hanc con[...] nem esse generalem, & ab omnibus vni[...] ptam, itaut dicenti contrarium seruari in [...]

particulari incumbit onus, ac insuper habere locum etiam in dote promissa & non soluta, iuxt. *cons.* Soc. Iun. 35. *lib.* 1. *reprobato cons.* 114. *lib.* 3. Et hinc etiam resultat, quòd cùm dos ex dicta consuetudine Martini pertineat ad liberos mulieris defunctæ, Colonellus potest illam penes se retinere propter vsumfructum in ea vti patri, & legitimo administratori sibi debitum, iuxta text. *in l.* 1. *C. de bon. mater.* Quò fit vt tantò magis ei competat actio pro exigenda dote, & cesset dispositio *d.* §. *Lucius*, prout in simili cessat, quando ex dispositione statuti maritus lucratur dotem. Ruin. *cons.* 133. *col. fin. lib.* 4. Phanuc. *de lucr. dot. in rubr. restituenda: sub num.* 55. Et fuit conclusum per Dominos re maturè discussa, quamuis solus Colonellus informauerit, propter contumaciam alterius partis, quæ sæpè citata, & diu expectata, non curauit informare.

REVEREN. P. D. IVSTO.

Spoletana Dotis. Lunæ 26. Iunij, 1606.

ARGVMENTVM.

Habes in summario.

SVMMARIVM.

Dictio vltra, *est inclusiua, num.* 1.

Confessio dotis receptæ facta per maritum, vbi sunt lapsa tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis, præiudicat nedum confitenti, & hæredibus, sed etiam tertio, num. 2.

Confessio receptionis dotis facta per maritum, probat concurrentibus coniecturis, nu. 2. *vbi nu.* 3. *& vsque in finem plures adducuntur coniecturæ.*

DECISIO CXXVII.

1 QVoad summam scutorum mille contentam in Capitulis matrimonialibus, & traditam Guidobaldo, non erat controuersia inter partes, sed de aliis mille. Nam pro Dom. Francisca dicebatur, dotem restituendam ascendere ad duo millia, quod negabant Olorini. Verùm Domini tenuerunt, constare de dote duorum millium, moti potissimùm ex litteris scriptis ab eodem Guidobaldo, in quibus promittebatur restitutio dotis scutorum mille pro totidem receptis, cum subsequentibus verbis, & hoc *vltra alia mille contenta in capitulis matrimonialibus*, quæ dictio *vltra*, inclusiua. Bart. *in l. cùm ita q. fin. de dot. priuil. & in l. si arbiter. C. de fideicomm.*

2 Neque obstare quòd dictæ literæ videantur continere confessionem, quæ, si non præcedit, promissio non probat. Primò, quia sunt lapsa tempora ad opponendum exceptionem, non numerationis, quo casu confessio mariti non solùm præiudicat confitenti, & eius hæredibus, sed etiam tertio. Caputaq. *decis.* 196. *part.* 1. & coram bo. me. Lauretano in causa Amerin. domus 4. Maij, 1579. Præterea ista difficultas cessat ex coniecturis, quibus concurrentibus confessio probat veram numerationem, & præiudicat confitenti. Aym. *cons.* 40. *num.* 5. Mohed. *decis.* 2. *de confess.* & fuit sæpiùs decisum. Primò enim adsunt plures testes de auditu ab ipso Guidobaldo, qui id publicè dicebant, & præsertim Angelus & Trebatius de Olorinis. Quæ confessiones extraiudiciales saltem deseruiunt pro adminiculis. Secundò, prædictæ litteræ Guidobaldi bis fuerunt productæ. Primùm coram A.C. deinde coram Illustriss. Cardinali Montelparo, coram quibus fuit conuentum de ista dote, & deductæ aliæ prætentiones. De minori autem quantitate numquam fuit oppositum. Tertiò facit apocha acceptionis istarum literarum, quæ, licèt non habuerit effectum, tamen postquam fuit confecta, deseruit pro adminiculo. Et nihilominùs aliqui ex Dominis in præmissis habebant difficultatem; & credebant, dictas coniecturas, vel adminicula non esse sufficientes, tum quia videbatur mirum, quòd in capitulis matrimonialibus de aliis mille nulla fuerit facta mentio, si dos erat duorum millium, & dum respondebatur, factum esse in odium pragmaticæ sanctionis ciuitatis Ragusinæ, replicabatur, magis dicendum esse, factum fuisse in fraudem legis prohibentis donationem inter virum & vxorem. Remanserunt tamen Domini concordes concurrente alia coniectura, quæ deducebatur pro parte Franciscæ, quòd ipsimet Olorini illi assignauerant pro restitutione dotis, tot bona quæ vel excedebant, vel ascendebant ad summam duorum millium. Et sic quòd recognouerant bonam fidem, quoad quantitatem, sed quoniam dabatur instrumentum, quo quantitas bonorum assignatorum exprimebatur, non valor, ideò delegata æstimatione in partibus facienda per peritos, & ea facta, & transmissa de partibus quæ ascendit ad prædictam summam, Domini mandarunt mihi, vt extenderem hanc decisionem, in qua fuit firmata quantitas duorum millium.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Auenionen. Separationis thori. Lunæ 1. Iulij, 1606.

ARGVMENTVM.

Habes ex Summario.

SVMMARIVM.

Clausula constituti transfert possessionem ad fauorem constitutarij, num. 1.

Spolij remedium datur pro recuperanda possessione acquisita per clausulam constituti, num. 1. *Vbi quòd debet tunc probari possessio constituentis de tempore contractus, nisi tamen agatur contra ipsum constituentem.*

DECISIO CXXVIII.

PRoposito aliàs dubio, an D. Hector esset restituendus, fuerat dictum, vt primum extremum 1
coadiuuaretur. Itaque examinatis in Curia quibusdam testibus, cùm dubitassem, an dictum primum extremum probatum esset sufficienter; Domini vtraque parte informante responderunt affirmatiuè. Cùm enim non controuertatur quin matrimonium habuerit effectum, maritalisque inter istos coniuges tractatus probetur, nedum per testes vtriusque partis, sed etiam per querelam à D. Maria vxore porrectam Reuerendissimo Archiepiscopo Auenionensi, sitque in confesso,

bona de quorum restitutione agitur, fuisse data in dotem, fuit valdè verisimile, quòd maritus bonorum dotalium possessionem apprehenderit. Idque eò magis euincitur, quòd ad instantiam D. Mariæ vxoris prædictus Reuerendissimus Archiepiscopus inhibuit, ne D. Hector accederet ampliùs ad domum vxoris, neque se immisceret in bonis, quorum nunc restitutio petitur, quippe frustrà fuissent illæ inhibitiones, si maritus illorum bonorum possessionem nactus non fuisset.

2 Accedit clausula constituti apposita in instrumento dotali, per quam in dictum Hectorem fuit translata vera possessio, *l. certè. ff. de precar. l. quod meo, de acquir poss.* Tiraq. *de constituto in princ. num. 2. & seq.* Pont. *de spol. lib. 2. num.* 109. Ita vt competat remedium spolij pro recuperatione possessionis, eo modo acquisitæ. Ias. post Alex. *in l. 1. §. per seruum, num. 3. de acquir. possess.* & alij apud Pedemont. *decis.* 133. *num.* 7. Et licèt regulariter probanda sit possessio constituentis de tempore contractus, Ang. *in l. quamuis. §. si conductor, de acquir. possess.* tamen hoc casu huiusmodi probatio non est necessaria, quandoquidem agitur contra ipsammet constituentem. Natt. *consi.* 439. *nu.* 3. Menoch. *consi.* 139. *num.* 23.

Denique adsunt testes etiam de visu & de publica voce, & fama, concludentes, realem & effectualem possessionem D. Hectoris. Contra quorum examen, & dicta quæ proponuntur, non fuerunt visa esse alicuius momenti, stantibus maximè supradictis. Quemadmodum, & quæ deducta fuerunt circa iustificationem separationis thori. Vltra quòd prima facie satis leuia apparent, fuit dictum, quòd pertinent ad petitorium, nec moram afferre debent spolij purgationi.

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Bracharens. Beneficij. Lunæ 3. Iulij 1606.

ARGVMENTVM.

Instrumentalis possessio manutenibilis est, alio non existente in possessione, præsertim si anterior est possessione alterius, quia posterior præsumitur clandestina, & de exequutione literarum Apostolicarum nonnulla, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

Manutentio danda est probata possessione instrumentali, alio non existente in possessione. num. 2.

Instrumentalis possessio est vera possessio, alio non existente in possessione, nu. 2.

Possessio anterior præfertur posteriori, quæ propterea præsumitur clandestina, nu. 2. & 3.

Exequutor literarum Apostolicarum, partes iudicis assumere debet, alio existente in possessione, numero 4.

Literarum Apostolicarum exequutio dari non debet literis non iustificatis, nu. 1.

Manuteneri debet in possessione is, qui se pro spoliato non habuit, num. 5.

DECISIO CXXIX.

CAusa ista coram Reuerendissimo Pacen.
primò vertente fuit ab illo mandatum de
manutenendo Francisco concessum, posteà verò
propter discessum Reuerendissimi Pacen. fuit sub-
rogatus Reuerendiss. Rhodien. coram quo 24.
Nouembris 1604 Domini dixerunt, apponendum
esse sequestrum, ex eo quòd prædictum manda-
tum de manutenendo fuerat fundatum in testibus
in Curia examinatis, citato Ioanne Brandano, ad
videndum illos iurare, vti procurator Michaëlis
de cuius mandato non constabat, quin idem
Brandanus protestatus fuerat principalem, vel
eius procuratorem citari. Ex post facto verò pro-
pter absentiam Reuerendissimi Rhodiensis, cùm
ego subrogatus fuissem, & pro parte dicti Fran-
cisci productum esset quoddam instrumentum
suæ possessionis; dubitaui, an recedendum esset
decisis coram Reuerendissimo Rhodiensi; Et Do-
mini 12. Maij huius præsentis anni dixerunt, man-
datum de manutenendo à Reuerendissimo Pa-
censi concessum non posse sustineri ex prædictis.
Quoad sequestrum verò recesserunt à decisis, quia
de possessione anteriori Domini Francisci ex in-
strumento authentico constabat. Ex illo tamen
pro tunc non deuenerunt ad manutentionem de
nouo Francisco concedendam, quia acta de
partibus non transportauerat. Posteà verò 24.
Maij eiusdem anni, instante Michaële feci ver-
bum in Rota super reuocatione mandati de ma-
nutenendo Reuerendissimi Pacensis, quia Do-
mini tantùm dixerant, illud non esse sustinen-
dum. Vnde prædicta die 24. Maij dixerunt: esse
reuocandum; prout per decretum coram Nota-
rio causæ illud reuocaui, quamuis ex ordine Do-
minorum mihi dato 31. Maij eiusdem anni; dedi
in mandatis Notario, ne prædictum decretum re-
uocationis expediret pro tunc. Et ratio fuit, quia
Domini volebant priùs disputare, an Francisco
esset de nouo dictum mandatum de manutenen-
do concedendum, sed quia Franciscus informa-
uit, non teneri ad actorum transportationem,
quia Michaël de anno 1599 obtinuit, causam com-
mitti in Rota, fingens coram collectore Aposto-
lico in Regnis Lusitaniæ sententiam contrariam
reportasse, ab eáque appellasse, ex quo præten-
debat causam in secunda instantia pendere in Ro-
ta, & Franciscum non esse audiendum ante acto-
rum transportationem: vnde pro parte ipsius
Francisci addita signatura, dictum fuit, Michaë-
lem confinxisse assertam sententiam Collectoris
& appellationem ab illa, sicque obtinuisse di-
ctam commissionem. Et fuit petitum ex parte
Francisci, causam prout in prima, committi in
Rota eidem Auditori, & obtinuit, dummodo
priùs obligatione se astringeret, quòd in euen-
tum quo reperiretur, fuisse latam prædictam sen-
tentiam per collectores, & ab ea à Michaële prę-
dictam appellationem interpositam, super qua
prædicta commissio Michaëlis fuerat expedita,
subiiceret pœnæ amissionis beneficij, prout
obligauit, subiecit, & promisit, vt constat ex in-
strumento obligationis celebrato 3. Iulij 1600. Et
ex istis Franciscus inferebat causam, tanquam
prima pendere in Rota, & per consequens non
teneri ad actorum de partibus transportationem

sed ex eisdem in prima instantia in Rota deductis, procedendum esse, quòd Dominis placuit dicta die 31. Maij huius præsentis anni. Illisque visum fuit, disputandum esse mandatum de manutenendo, Francisco esse de nouo concedendum.

2 Vnde hodie dubitaui, an Francisco prædicta manutentio esset concedenda: Et Domini affirmatiuè resoluerunt, ex eo quòd constat per publicum instrumentum de possessione anteriori Francisci, ad text. *in l. prædia. ff. de acquir. possess.* & ibi Bart. & possessio instrumentalis capta, alio non existente in possessione, est vera possessio, & manutenibilis, Rota *diuers. decis.* 202. *num.* 3. & *decis.* 324. *num.* 2. & 363. *nu.* 1. & 390. *nu.* 2. & 801. *n.* 5. *part.* 2.

3 Vnde intrat doctrina Bart. *in l. si duo, num.* 4. *ff. vbi possidetis*, & Bald. *in l. arboribus.* §. *nam etsi, ff. de vsufruct.* tenentium, quòd standum est anteriori possessioni; posterior namque præsumitur clandestina, ad tex. *in c. licèt causam, de probat.* & ibi Doctores, Menoch. *de retin. remed.* 3. *nu.* 725. Benitend. *decis.* 42. *num.* 4. & *decis.* 93. *num.* 9. Faciunt tradita *in decis.* 19. *num.* 1. & 2. *part.* 2. *diuers.* & in cæteris decisionibus suprà adductis per tex. *in l.* 1. *in fin.* vbi gloss. & Doctores, *ff. vti possidetis.*

4 Ex quibus excluditur possessio Michaëlis tanquam posterior. Quæ non iuuatur ex eo, quòd fuerit capta vigore literarum Apostolicarum, quia executor, Francisco possidente, debuit partes iudicis assumere, ex notatis à Felin. *in c. fin. num.* 24. & ibi communiter à scribentibus, *de præsum. pt.* & à Rota *in nou. decis.* 30. *de rescript.* & *in decis.* 201. *in princ. part.* 1. *diuers.*

5 Et debuit in primis requirere iustificationem literarum, ex notatis à Cæsar. de Graff. *decis.* 12. *de probat.* & à Rota diuers. 221. *num.* 3. *vers. placebat etiam, part.* 2. Quod cùm non fecerit, non ritè nec rectè processit, nec priuauit Franciscum sua possessione, ex *d. decis.* 802. *num.* 7. *part.* 1. *diuers.* Vnde cùm Franciscus non habuerit se pro spoliato, iustè petit manuteneri, vt fuit dictum in vna Cæsar-Augustana Canonicatus 5. Iulij 1598. coram D. meo Decano, & aliàs sæpiùs.

R. P. D. DAMASCENO.

Neritonen. pensionis. Lunæ 20. Nouembris 1606.

ARGVMENTVM.

De successore in beneficio onerato pensione, quòd non teneatur ad pensiones decursas, si fructus non percepit, & si percepit, non nisi pro rata fructuum, & quid, si fructus sedis vacantis fuerint ipsi à Papa donati?

SVMMARIVM.

Successor in beneficio pensione onerato, videtur quasi contraxisse cum pensionario, illique propterea pensionem iam maturatam soluere tenetur, nu. 1.

Successor in beneficio pensione onerato non tenetur pensionem maturatam soluere, quando fructus non percepit, & si percepit, non tenetur, nisi pro rata fructuum perceptorum, ibid.

Successor in beneficio pensione onerato, nunquid ad pensiones decursas teneatur, quando fructus beneficij sede vacante pendentes fuerunt eidem successori à Papa donati, nu. 3. & 4.

Principis donatarius est securus ab omni hypotheca, num. 3.

DECISIO CXXX.

Censuerunt Domini, sententiam Rotalem esse confirmandam. Quia nullitas non opponitur; & iustitia est patens, dum condemnat D. Episcopum ad solutionem pensionis impositæ de tempore Antecessoris super Episcopatu. Acceptam enim Ecclesiam taliter oneratam videtur quasi contraxisse cum pensionario. Caputaq. *decis.* 301. *par.* 2. 1

Et licèt successor non soleat excuti, nec etiam pro termino maturato suo tempore, quando nullos percepit fructus. Rut. *decis.* 159. Crescent. *decis.* 3. *de solut.* vel tantùm teneatur pro rata fructuum, quos percepit. Dec. *cons.* 156. *statutum Cathedralis*, Gig. *de pensio. q.* 89. Attamen ista conclusio non videtur Dominis applicari, ex pluribus.

Primò, quia ista pensio fuit reseruata de mense Aprilis, & ideò annus terminat in alio mense Aprilis, licèt gratia commodioris solutionis pensio sit distributa in duobus terminis. Altera nempe in festo S. Io. Baptistæ. Altera in festo S. Io. Apostoli, vt fuit decisum in causa Romana pensionis 22. Iunij 1598. coram R. P. D. meo Pegna. Ex hoc inferunt Domini, quòd licèt Dominus Episcopus à mense Nouembri, quo cepit possessionem Episcopatus, vsque ad festum S. Ioan. Decembris proximi, quo cadit solutio termini pensionis de quo agitur, non perceperit fructus sufficientes ad solutionem pensionis, non propterea excusatur à solutione, quia pro solutione termini S. Ioannis Decembris sunt destinati, & obligati fructus non solùm percepti ante dictum mensem Decembris, sed etiam ex post vsque ad mensem Aprilis subsequentis, quo tempore completur annus reseruationis pensionis; vnde cùm D. Episcopus à mense Nouembri, quo ingressus fuit pensionem, vsque ad mensem Aprilis subsequentis sine dubio perceperit ex Episcopatu fructus sufficientes ad solutionem, non potest vitare solutionem termini S. Ioan. Decembris eo prætextu quòd fructus non habuerit. 2

Secundò loco dicunt Domini, quòd D. Episcopus ante festum S. Ioan. Decembris percepit fructus sufficientes ad solutionem pensionis, quia Papa ipsi donauit omnes fructus maturatos à 1. Iulij vsque ad diem adeptæ possessionis, & licèt ad hoc replicetur, tales fructus non esse obnoxios pensioni in hoc casu, quia non fuerunt per Episcopum percepti in beneficio ipso, vt requiritur ad effectum, quòd remaneant obligati tanquam fructus beneficiales, Vital. *in Clem.* 2. *n.* 46. *v.* 4. *conclusio. de decim.* Tum quia donatarius Principis statim est securus ab omni hypotheca. *l. bene à Zenone. C. de quadr. posses.* Attamen ista replicatio non videtur obstare. Dicunt enim illam cõclusionem, quòd Titularis qui non percepit fructus, non teneatur ad pẽsionem; procedere ex quadam æquitate: nam aliàs regulæ iuris sunt in cõtrarium, vt patet ex allegatis per Crescen. *d. decis.* 3. *nu.* 1. *de solut.* & Put. *d. decis.* 189. *lib.* 2. Ita verò æquitas cessat in hoc casu, quia D. Episcopus effectualiter mediante dicta 3

donatione sensit commodum redituum Episcopatus; vnde cessat æquitas, de qua in dictis decisionibus Cresc. & Put. quòd titularis, qui non percepit commodum, sentiat incommodum beneficij, & quantùm ad *l. bene à Zenone*, respondetur, nunc agi de executione, non autem de substantia obligationis.

4 Vnde infertur ad dilemma: Aut Papa intellexit donare fructus cum suo onere intrinseco, vt fuit tentum in decisionibus in hac causa factis coram R.P.D. meo Decano, & cessat obiectum; aut non intellexit transferre onus pensionis in donatarium, & poterit donatarius se reualere contra Cameram. Vnum est, quòd cessat illa æquitas, propter quam Rota cessat à danda executione contra Titularem qui fructus non percepit, & in hoc conueniebant omnes Domini.

5 Alij vltra hæc, perstiterunt in responsionibus datis in aliis decisionibus in hac causa coram D. meo Decano factis, nempe, fructus transiuisse in D. Episcopum cum onere pensionis. Et quantum ad doctrinam Vital. dicebatur, illam non applicari, quia Vital. nihil aliud determinat ibi, nisi quòd onus decimæ impositum fructibus beneficij non habet locum si pars illorum fructuum est iam assignata fabricæ, & allegat bonam rationem, nempe quia non sunt ampliùs fructus beneficij, sed fabricæ; quod secundum istos Dominos nihil videbatur habere commune cum hoc casu, quia Papa non fecit hîc aliquam dismembrationem fructuum ab Episcopatu, ita vt hac ratione desinant esse fructus Episcopatus, vt in casu Vital. sed Papa mediante hac donatione subrogauit Episcopum loco Cameræ, siue illi cessit iura quæ Camera habebat ratione sedis vacantis: vnde sicut tenebatur Camera ratione perceptionis fructuum, ita tenetur Episcopus illius subrogatus, siue cessionarius per regulam vulgarem subrogati: ex quo etiam videtur cessare aliud obiectum, quòd fructus postquam exierunt de manu illius, qui illos percepit tãquam fructus beneficij, non mereantur ampliùs nomen fructuum beneficij, quia illa conclusio non videtur procedere quotiescumque ille, qui percepit, hoc fecit tanquam subrogatus, siue cessionarius dictæ perceptionis.

R. P. D. LVGDVNEN.

Romana Bibliothecæ. Veneris 24. Nouembris 1606.

ARGVMENTVM.

Habes in summario.

SVMMARIVM.

Depositarius dicitur liberatus, si pretium depositi venditi de ordine iudicis deposuit, num. 1.

Ratificare censetur dominus contractum factum per procuratorem aliquid recipiendo, vigore dicti contractus, num. 2.

Effectus sufficit quòd adsit per æquipollens, nu. 3.

Transactio non rescinditur prætextu non adimplementi, num. 4.

DECISIO CXXXI.

1 NOn reuocatur in dubium transactio facta inter Vrnum & creditores q. bo. me. Parisani, qua conuenerunt, quòd libri venderentur, & de illorum pretio consignarentur Vrno scuta 500. ad quorum computum ipse tunc recepit scuta 75. reliqua verò distribuerentur inter creditores. Vnde cum depositarij obtinuerint ab A. C. licentiam vendendi libros, & vigore dictæ licẽtiæ libri venditi fuerint, atque penes... Pietatis deposito scuta 425. residua ad perficiendam prædictam summam scutorum 500. ad effectum illa consignandi, cui dominus mandasset, visum fuit Dominis, nil proponi, quare non depositarij dici debeant liberati quoad Vrnum. *l. ei apud quem. §. fin. ff. depos. l. fin. §. pen. C. de bon. auth. iud. poss.* Ial. *in l. si fideiussor. §. si satisdatum, n. 5. ff. qui satisd. cogan.* Castr. *in l. acceptum, num. 3. C. deposit.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 4. glos. 9. numer. 2.*

Non obstat, quòd transactio facta fuerit cum procuratore Vrni non habente facultatem transigendi; nam de hoc quicquid sit, satis est, quòd Vrnus ipso facto dictam transactionem ratificauit recipiendo scuta 25. ad computum scutorum 500. Alex. *cons. 117. nu. 6.* Minùs obstat, quòd transactio facta fuerit cum creditoribus, & nihil habeat commune cum depositariis; nam eodem modo respondetur, quòd sicuti Vrnus ratam habuit transactionem per receptionem partis crediti, ita etiam creditores consignationem, alioquin emptores non tradidissent pretium.

Non obstat etiam, quòd non fuerit seruata forma transactionis quoad faciendas duas claues, quarum vna esset penès Vrni procuratorem. Imputet enim sibi Vrnus, vel eius procurator, quòd dicta clauis facta non fuerit: & cùm transactio fuisset facta ad hunc effectum, vt libri venderentur, & de illorum pretio soluerentur Vrno scuta 500. cùm illa hodie deposita sint, & mandatum per D. Perinum, vt illa Vrno consignentur, nihil ampliùs sua interest, quicquid à depositariis actum fuerit, cum illi sufficiat habere effectum per æquipollens, *l. si mulier, ad Trebell. l. si mater, C. de instit. & subst.* Paris. *cons. 43. num. 67.* Aym. *consi. 274. nu. 4.* Put. *decis. 252. lib. 2.*

Denique quicquid circa istud non adimplementum dicendum esset, respectu creditorum qui transactionem inierunt, nihil refert quoad depositarios, qui occasione dictæ transactionis benè tradiderunt libros emptori. Vnde licèt rescinderetur, seu annullaretur transactio, non ideò sequeretur, venditionem ab Vrno approbatam, nec transactionem non dici benefactam, quoad ipsum; vel depositarios non fuisse liberatos. Vltra quòd à transactione non receditur, nec reditur ad priæua iura sub prætextu non adimplementi, sed agitur ad implementum, *l. si pro fundo, C. de transact.* Surd. *decis. 266. num. 12.*

Itaque fuit conclusum, depositarios fuisse liberatos quoad Vrnum, &c.

R. P. D. LVGDVNEN.

Ceneten. Iurispatronatus. Veneris 1. Decembris 1606.

ARGVMENTVM.

Admissus ad præsentandum à vero patrono, an acquirat ius patronatus, vel quasi possessionem præsentandi. Et de pluribus

pluribus differentiis inter ius patronatus, & quasi possessionem præsentandi. Et an talis admissio præiudicet patrono, etiamsi præsentatio non habuerit effectum.

SVMMARIVM.

Remissio alicuius ad præsentandum facta per patronum præiudicat, etiam quòd præsentatio non habuerit effectum, num. 1.

Renuntiatio facta in compromisso, non præiudicat, nisi laudum sequatur, ibid.

Præsentatio & electio æquiparantur, ibid.

Actu resoluto iuuari quis non potest, vbi resolutio prouenit ex mutuo partium consensu, num. 2.

Impugnare quis potest factum proprium per sententiam improbatum, ibid.

Dictio nihilominùs non semper aduersatiuè stat, sed sæpè idem quod ideò magis, vel idem quod sine dubio importat, num. 3.

Innocentiana loquitur de registris seu processibus, non autem de scripturis in illis contentis, nu. 3.

Quasi possessio præsentandi per eum qui non est verè patronus, non potest quæri quoad veros patronos, vno ex iis contradicenti, num. 4. Vbi tamen id non firmatur.

Quasi possessio potest acquiri contra vnum ex pluribus possessoribus, licèt contra eum qui contradicit non quæratur, quando præiudicium est separabile, n. 4.

Iuspatronatus licèt diuisionem non recipiat quoad substantiam, secus est quoad ius præsentandi, & licèt quoad proprietatem sit indiuiduum, quia vnicuique ex patronis in solidum competit, quoad possessionem tamen, & exercitium, est diuiduum, ibid.

Admissio ad præsentandum, est tacita confessio, quòd admissus sit patronus, nu. 5.

Confessio in beneficialibus præiudicat confitenti, nu. 5.

Iurispatronatus materia vbi agitur inter laicos, non est beneficialis, ibid.

Iuspatronatus inter compatronos & in præiudicium confitentis probatur ex confessionibus, ibid.

Patronus non potest extraneum sibi assumere in compatronum, potest tamen illum admittendo ad præsentandum, constituere in quasi possessione præsentandi, nu. 6. vbi in fine limita.

Admissus ad præsentandum licèt acquirat quasi possessionem respectu patronorum, nihilominus illa admissio non præiudicat Ecclesiæ, nec impedit, quin Ordinarius non patronum amouere à præsentatione possit, vbi de illius non iure in proprietate constiterit, ibid.

Iuspatronatus & quasi possessio præsentandi non parum inter se distant, ibid.

Quasi possessio præsentandi contra ordinarium opponi non potest, nisi appareat legitimè de existentia iurispatronatus, ibid.

Quasi possessio præsentandi non obstat regulæ reseruatoriæ octo mensium, ibid.

Iuspatronatus alio modo probatur inter compatronos, alio modo aduersùs Ecclesiam, ibid.

Ecclesia tenetur alere patronum inopem, non sic eum qui est in quasi possessione præsentandi, ibid.

Admissio extranei ad præsentandum non affert Ecclesiæ præiudicium, quin potiùs commodum, ex quo plures habet defensores, ibid.

Dominio directo non præiudicatur per possessionem quæ aduersùs vasallum vel emphyteotam acquiritur, num. 7.

Pensio nulla si soluatur per beneficiatum, nullum præiudicium Ecclesiæ infertur, sed beneficium. ibid.

Socius potest assumere sibi socium, sed absque aliorum sociorum præiudicio, ibid.

Confessionum error non potest probari per rem indicatam, num. 8.

Pluralitas non præsumitur, ibid.

Nomen personæ vbi est certum, & est certa persona, non est curandum de cognomine, ibid.

DECISIO CXXXII.

1 Contra decisionem opponebatur; Primò Decius *cons.* 149. *nu.* 3. vbi ait, actum admissionis ad præsentandum, non præiudicare quando præsentatio non habuit effectum; fuit in primis responsum, hoc casu non constare quòd præsentatio effectum non habuerit, cùm potiùs appareat, præsentatum à Iudicibus & Leonibus obtinuisse tandem capellam, de cuius patronatu agitur. Sed de hoc quicquid sit, fuit dictum, nō videri quòd Dec. in illa opinione resideat, cùm ab illa transeat ad aliam responsionem. Deinde nihil allegat, sed tantùm arguit à simili de renunciatione facta in compromisso quæ non præiudicat, nisi laudum sequatur. Bald. *in l. si diuersa, C. de transact. vers. ex prædictis.* Alex. *cons.* 22. *lib.* 2. *in prin.* quod argumentum non procedit, ibi enim conditio subintelligitur, quia est ad laudum correspectiua, ita vt si laudum non sequatur, compromissum non possit habere effectum. Vbi autem non adest ista necessaria consequtio, prędicta conditio non intelligitur, vt declarat Natt. *cons.* 390. *n.* 3. & meliùs Ruin. *cons.* 142. *n.* 6. vnde in casu quo patronus admittit aliquem ad præsentandum, admissio non potest censeri facta sub conditione, si sequatur institutio, quia admissio non est necessarium antecedens ad institutionem; & pręterea sit de facto in eius facultate, istum vel illum eligere quem admittat, & per consequēs nunquam sit necessaria admissio, saltem quoad indiuiduam personam admissi. Et quidem si procederet istud Dec. dictum, superfluum foret quod glos. *in cap. Cumana, in verb. protestationem, de elect.* Innoc. *in c. cùm Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & propr. nu.* 24. Abb. *n.* 35. tractant, ex sola admittentis patiētia acquiri admisso quasi possessionem. Nam vbi daretur effectuatio, esset proculdubio quæsita quasi possessio admisso, nec foret differentia inter admittentes, vel non admittentes, imò & contradicentes, & licèt prædicti DD. loquantur in electione, tamen, vltra quòd pręsentatio & electio æquiparantur, vt notatur *in c. vt lit. pend. lib.* 6. etiam eorum dicta extendit Butr. ad præsentationem *in c. vlt. circa fin. vers. tu dic, de caus. poss. & propr.* Hinc est, quòd *in d. cap. cum ecclesia Sutrina*, tota vis sit in hoc, quòd Clerici electionibus interfuerint, & votum habuerint. Nec vnquam allegatur, nec fit fundamentum in eo quòd electiones habuerint, vel non habuerint effectum. Atque ibi Abb. *num.* 22. ait, quòd ad probandam quasi possessionem, satis fuisset probare, quòd illi Clerici interfuissent, & dedissent votum in illa electione, nec de confirmatione vllam facit mentionem. Vnde Rip. in decisione allegatus, meritò dicit, *in d. cap.* in dicto capite esse textum expressum pro sua opinione, quam cùm in aliis iam causis Rota amplexa sit, non est visum, in ista causa illam repudiare.

2 Secundò dicebatur, non subsistere, quod in decisione legitur, & si præsentatio cassata fuisset per sententiam Ordinarij, non propterea cassatum fuisse consensum iudicum, qui admiserunt Leones ad præsentandum; pro quo allegabatur decis. Put.291.*in fin.& 343.lib.3.* vbi dicitur aliquem non iuuari ex actu resoluto; fuit responsum, dictas Putei decisiones quæ in eiusdem facti specie emanarunt, loqui in actu resoluto ex mutuo agentium consensu, vt patet expressè *in d.decis.343. numero 3.* qui non est casus noster. Deinde fuit dictum, decisionem non insistere in illa propositione, sed transire ad alias responsiones. Ex quibus colligitur, præsentationem non fuisse cassatam per sententiam Ordinarij. Quæ responsiones iterum Dominis placuerunt. Vnde non applicatur huic casui, quòd quis venire posset contra factum proprium, quando fuit per sententiam improbatum, vt latè per Gabr. *de reg.iur. concl.1.num.52.in 8. limit.* quia admissio Leonum non potest dici improbata per sententiam, quæ primùm per appellationem suspensa, deinde etiam per aliam sententiam iudicis ad quem appellatum fuerat fuit reuocata, semper ipsis iudicibus instantibus.

Tertiò dicebatur, sententiam Ordinarij fuisse reuocatam in illo tantùm capite, quo Iulius Carretus Petro iudici Prælatus fuerat; fuit responsum, id conuenienter non posse admitti, quia cum iudex appellationis dicat in sententia, quòd pronuntiat in lite coram ipso pendente inter iudices interuenientes, nomine proprio, & nomine Leonum ex vna, & Carretos ex altera, sequeretur tamen ex intellectu quem assignant informantes pro iudicibus, quòd nihil pronuntiasset quoad Leones, & per consequens, causam quoad omnes litigantes non terminasset.

3 Nec obstat consideratio quæ fit ex dictione *nihilominus*, quia illa non semper aduersatiuè stat, sed sæpè idem quod *ideò magis*, vel idem quod, *sine dubio* importat, vt not. *in l.qui in potestate, in fi ff.de testam.* Io.de Plat. *in l.Alexandrinis, Cod.de Decurio. lib.10.* Schard.& Albert. *in vers. nihilominus.* dubium quod prætenditur datum ab Auditore Nuntij non fuit vnquam recognitum, etsi in partibus de illius forma non probante oppositum fuerit, & licèt in legali forma daretur, nihil necessariò concluderet. Idem fuit dictum de reuocatione mandati procuræ quæ prætenditur facta à Leonibus, quia nec ipsa est in forma probanti, & vbi talis esset, non suffragaretur, quia cum non sit facta ab omnibus de familia, ius familiæ fuit conseruatum per non reuocantes. Nec verò prædictæ scripturæ robur aliquod quoad probationem accipiunt ex Innocentiana, quia illa loquitur de registris, seu processibus, non autem de scripturis in illis contentis; vt per Caput. *decis.117.part.3.* qui assignat rationem diuersitatis.

4 Quartò dicebatur, præsentationem fuisse controuersam per Carretos, & per consequens non potuisse Leonibus quæri quasi possessionem, vno ex patronis contradicente, iuxta doctr. Innoc. communiter receptam *in c. bonæ. il 2. num. 1. vers. plus dicimus, de postul. Prælat.* fuit responsum per tex. *in l.per fundum, in fin.ff.de seruit.rust.præd.* vbi Alberic. *num.1.& 2.*& Floria. *num.3.* notant, quòd si plures possident, potest contra vnum quæri possessio, licèt contra alium qui contradicit non quæratur; quando præiudicium est separabile. Neque obstat quod dicitur, de iurepatronatus indiuidui-
tate, quia esto quòd essemus in re indiuidua, ta-
men hoc non tollit, quin isti qui admiserunt, non
possent prohibere. Bart. *in l.2.§.ex his igitur, num.*
14.in fin. ff. de verb.oblig. sed omne dubium tollit
quod ius patronatus licèt diuisionem non reci-
piat, quoad substantiam, secùs est quoad ius præ-
sentandi. Card. *in Clem.plures, num.3.vers. quia ve-*
rò, de iurepatron. Et licèt quoad proprietatem sit in-
diuiduum, quia in solidum cuique competit, ta-
men quoad possessionem, & exercitium est diui-
duum. Lambert. *lib.1.part.1.q.3.art.8.num.8.& lib.1.*
part.2.q.1.art.25.num.11. Et sicut durum est, quòd
iudices vti velint impugnatione Carretorum,
quam ipsi in iudicio contradixerunt; ita fauora-
bilior redditur Leonum causa, ex quo nunc Car-
reti agnoscentes bonam fidem, recesserunt ab an-
tiqua impugnatione, & Leones vti compatronos
secum admiserunt ad præsentandum. Et per con-
sequens hodie Leones habent admissionem, con-
sensum, & confessiones omnium patronorum.

Quintò dicebatur, non subsistere, quòd iudices
admiserint Leones ad præsentandum, cùm potiùs
vtraque familia de per se & separatim præsenta-
uerit. fuit responsum, vtramque familiam imme-
diatè, & vnico contextu, & loco, ac coram iisdem
Episcopo, Notario, & testibus eundem Petrum
de iudice præsentasse, ideóque præsentationem
semper habitam fuisse pro vnica, vt ex manda-
procuræ, ex libello appellatorio, & meliùs ex sen-
tentia ordinarij, ibi, *declaramus, Dominos de Le-*
ne, qui simul præsentarunt cum Dominis de Iudice
Et res satis clara est, ex lite quam vtraque fami-
lia coniunctim pro defensione ipsius patronatus
exercuit, & per duplicem appellationem quam
ab Ordinarij sententia iudices interposuerunt
vnam quidem nomine proprio, qua istud grau-
men exprimitur; quia Ordinarius declarauit, nul-
lum ius præsentandi Leonibus competere; alte-
ram verò vice & nomine Leonum, fuit etiam di-
ctum, ius esse quæsitum Leonibus, nedum ex ad-
missione, quæ est quædam tacita confessio, Ayl
consil.707. num.26. sed etiam ex confessionibus ex-
pressis iudicum, per quas ipsi sæpiùs agnouerunt
Leones in compatronos; & receptissimum est ge-
neraliter in beneficialibus, confessionem præiu-
dicare confitenti, Ægid. *decis.268.* latè Felyn. in
olim, circa fin.in 5. limitat. de rescript. & dato quòd
vbi inter laïcos agitur de iure patronatus, ma-
ria non sit beneficialis, iux. Caput. *decis.99.par.*
tamen inter compatronos, & in præiudicium con-
fitentis, confessionibus probatur ius patronatus
Put. *decis.35.lib.2. & 36.lib.3.* fuítque dictum
causa Taurinensi Decimarum, coram Oran.
Mart.1584.

Sextò dicebatur, quemadmodum patronus ex-
traneum sibi in compatronum assumere non po-
test, ita nec potest eum constituere in quasi pos-
sessione præsentandi, quia in eo casu eadem ac
altero militat ratio. Dec. *d.cons.149.num.4.*
responsum, Lambertinum qui scripsit post Dec.
qui illud cons.149. allegat, videri tamen esse
contraria sententia, *in prima part.2. lib.q.3.art.*
Ibi enim *num.11.* distinguit, quòd, aut quæritur
per admissionem fuerit quæsitum ius patronatus
& respondet negatiuè, aut quæritur an fuerit quæ-
sita quasi possessio; & respondet affirmatiuè,
tacitè motiuo Dec. satisfaciens *num. 12.* ait, quòd

licèt admissus acquirat quasi possessionem respectu patronorum, nihilominùs illa non præiudicat Ecclesiæ, & non impedit, quin Ordinarius non patronum amouere possit à præsentatione, vbi de illius non iure in proprietate constiterit. Et quidem secundùm Dec. sententiam, nunquam erit locus dispositioni tex. *in cap. consultationibus, de iurepatronatus*, quia consensus patroni compatronum admittentis semper erit in Ecclesiæ præiudicium. Itaque verius est, doctrinam Gem. *in c. 1. §. laici. de rebus Eccl. non alien. in 6.* quæ loquitur de iurepatronatus, extendi non debere, vt procedat etiam in quasi possessione præsentandi, cùm ista duo non parum inter se distent. Franc. *in c. vnic. de iurepatr. lib. 6. num. 5.* Alex. *consil. 25. vol. 4.* Cassad. *dec. 2. num. 3. de probat.* Hinc Rota resoluit coram Ant. Aug. *decis.* 308. quasi possessionem præsentandi, contra Ordinarium opponi non posse, nisi appareat legitimè de existentia iurispatronatus, & coram Gropperio *decis.* 157. *inter manusc. diuer.* eandem quasi possessionem non obstare regulæ reseruatoriæ octo mensium. Et cùm sit receptum alio modo probare iuspatronatus inter compatronos, alio verò modo aduersùs Ecclesiam, vt plenè habetur *in decis. 228. 229 & 387. inter impress. diuers. par. 1.* nihil prohibet, quin etiam quasi possessio præsentandi procedat aduersùs compatronum, quæ aduersùs Ecclesiam non procederet. Nec subsistit, quòd vtroque casu militet eadem ratio; nam ex acquisitione patronatus grauatur Ecclesia alere patronum inopem, ad quod & ad alia iura patronis forsan competentia non extenditur ista quasi possessio præsentandi, ad trad. per Felin. & alios *in c. auditis, num. 10. de præscript.* Accedit quòd acquisitio patronatus est perpetua, effectus autem istius quasi possessionis eatenùs tantùm durat, quatenùs existit familia admittens. Vnde tantùm abest, quòd Ecclesia præiudicium sentiat, quin potiùs commodum sentit, ex quo plures habet defensores, *c. quia clerici*, & ibi Abb. *in 1. not. de iure patronatus, c. prudentiam*, & ibi etiam Abb. *in 3. not. de off. deleg.*

7 Quin imò magis est, vt nec ista admissione, quæ consistit in compatroni admittentis præiudicium, Ecclesia vllo modo afficiatur, sicuti de possessione, quæ aduersùs vasallum, & emphyteotam, sine domini præiudicio acquiritur, & tex. *in c. 1. §. quid ergo, de inuest. de re alien.* & ibi Bald. *nu.* 3. Rip. *in d. c. cùm Ecclesia, num. 65.* Ita, si beneficiatus soluit pensionem nullam, sibi quidem infert præiudicium, non autem Ecclesiæ. Cassad. *decis. 3. num. 7. de pens.* Et ideò in causa Vicen. præpositurræ coram R.P.D. meo Decano, fuit dictum, quòd quasi possessio exigendi pensiones contra præpositos, non nocebat Capitulo. Atque demùm est tex. *in l. qui admittitur, & seqq. ff. pro soc.* quòd quis sibi potest assumere socium, quoad seipsum, sed absque aliorum & sociorum præiudicio. Prædictis fuit additum, quòd forsan Decij consilium loquitur, quando constat eum qui admissus fuit, patronum non fuisse, iuxta doctr. Abb. *in d. c. consultationibus, num. 9. de iure patr.* Hîc autem nedum non constat de non iure Leonum, verùm etiam eorum quasi possessio habet fundamentum in testamento Catherinæ, cuius vigore & secundùm cuius formam fuit facta præsentatio de anno 1502. quæ præsentatio fuit confirmata per plures sententias, è quibus vna fuit Rotalis.

Vnde non obstat, quod secundò dicebatur, testamentum Rusticelli fuisse sortitum effectum ante testamentum Catherinæ: nam, etsi hæc inspectio propriè non pertineat ad dubium de quo agitur, tamen fuit obiter responsum, contrarium probari per antiquas exequutoriales Rotales; in quibus præinseritur, & confirmatur sententia Plebani Sancti Bassi, in qua expresè dicitur, quòd Petrus de Iudice fuerat præsentatus, & institutus iuxta formam testamenti Catherinæ, & quidem Catherina scripsit testamentum de anno 1455. Petrus autem fuit institutus de anno 1502. Et quòd iuspatronatus pertineat tam ad Leones, quam ad Iudices, quódque vtraque familia præsentationem fecerit in vim testamentorum Rusticelli & Catherinæ, ipsi Iudices declararunt, iteratis confessionibus, quarum error non potest probari per rem iudicatam. *ad c. fin.* & ibi glos. *de cohabit. cleric.* quia de re iudicata hoc casu non constat. Nec obstat, quod in dicto testamento addatur in patronum quidam Sigismundus Canonicus Cenetensis, cuius cognomen non exprimitur, quia cùm pluralitas non præsumatur, Bald. *in l. neque natales num. 6. vers. circa hæc, 2. de probat. & consil. 70. volum. 4.* & doceatur, illo tempore extitisse Sigismundum de Leone Canonicum Cenetensem, intrat conclusio, non esse curandum de cognomine, vbi sumus certi de persona, *§. si quis in nomine, Instit. de leg. l. 9. § si quis nomen, de hæred. instit. l. 6. ff. de reb. cred.* Et notum est, antiquitùs cognomina sæpè omissa fuisse; ita vt in hoc ipso patronatu Rusticelli primi fundatoris, non sit appositum cognomen. Et prædicta confirmantur ex quo ipsi Iudices de anno 1575. produxerunt arborem familiæ de Leone, quam etiam Carretti approbarunt, ad effectum vt doceretur, Leones esse successores dicti Sigismundi Canonici Cenetensis. 8

Postremò repetebatur, in permutatione quæ de anno 1585. facta fuit, solos iudices præstitisse consensum. Ideóque priuasse Leones responsionibus in decis. datis. Fuit additum, mandata tunc data ad præstandum consensum permutationi, non loqui priuatiuè quoad alios, ideò non releuare, quicquid fecerit procurator, excedendo fines mandati. Prætereà cùm à iure in præsentando, & consentiendo, certa forma data non sit, non probari istam negatiuam, quòd Leones non consenserint cùm potuerint ore tenus, vel per literas consentire.

Atque ita solutis omnibus quæ aduersus decisionem proponebantur, Domini re multùm discussa, steterunt in resolutis.

R.P.D. MANZANEDO.

Rauenaten. Saluiani interdicti. Veneris 12. Ian. 1607.

DECISIO CXXXIII.

Impressa est apud Cenc. de censib. decis. 126. & penes Duard. eod. tract. decis. 126.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana Cottiuij. Veneris 19. Ianuarij 1607.

ARGVMENTVM.

Bona fides præsumitur in præscriptione quadragenaria, præsertim accedente iudicis authoritate.

SVMMARIVM.

Bona fides causatur ex cursu, & præscriptione 40. annorum, num. 2.

Res omnis facilè reuertitur ad suum statum, ibid.

Res suas pro derelictis habere homines non solent esse faciles, ibid.

Bona fides arguitur ex authoritate iudicis, ibid. in fine.

Singula si non prosunt, multa collecta iuuant, nu. 3.

DECISIO CXXXIV.

1 Dubitaui an esset recedendum à decisis coram me in hac causa sub die 5. Iunij proximi, & quia multa fuerunt deducta in hac propositione, tam circa non continuatam possessionem DD. de Columna, quàm circa deductionem ætatis pupillaris DD. de Cansachis, qua pupillari ætate stante non currit præscriptio, & hæc non fuerunt ita firmiter deducta in alia propositione, & ideò neque tacta in decisione, in qua fuit solùm instatum in firmanda bona fide DD. de Columna. Propterea Domini pro nunc steterunt in decisis quoad bonam fidem, & quoad reliqua ordinarunt, vt particulariter videretur.

2 Et quantum ad dictam bonam fidem placuerunt Dominis fundamenta, de quibus in decisione, ponderando præcipuè, quòd versamur in præscriptione quadragenaria, qui temporis cursus est per se multum considerabilis ad causandam bonam fidem, ex gl. *in c. si diligenti, verbo, bona fides. de præscript.* cum aliis in decisione citatis; communem post Rip. testatur Menoch. *de arbitr. in cap. 43. nu. 7.* & quia Domini de Columna fuerunt aliàs Domini huius Cottiui, & res habent quandam specialem aptitudinem pro reuersione ad antiquum statum, vt latè Felyn. *in c. cum accessissent. nu. 5. de constitut.* Vnde si absque titulo quando ius commune non resistit, datur noua acquisitio, vt *in cap. 1. de præscript. in 6.* quanto magis debet dari recuperatio, cùm pro titulo possit deseruire antiquum dominium, & pro purgatione malæ fidei, quæ aliàs oriretur ex scientia alienationis longissima patientia illius, contra quem præscribitur, quasi quòd ipse non fuerit hoc passurus, nisi aliàs sibi conscius esset rem sibi malè alienatam, cùm homines non soleant esse faciles ad habendas pro derelictis res suas, ex not. *in l. cùm indebito. de probat.* concurrente præcipuè motu proprio Iulij Papæ III. reuocatorio donationum factarum per Ascanium Columnam, à quo Ascanio prætendunt Domini Cansachi habere donationem Cottiui, de quo agitur, super quo motu proprio adest etiam decretum Senatoris Vrbis in vim cuius decreti, etsi sub clypeo iudicis DD. de Columna fuerunt immissi possessionem, & iudicis auctoritas multum operatur ad bonam fidem, Bal. *in l. 1. nu. 26. C. de furt.* ex quibus saltem simul iunctis visum fuit negari non posse bonam fidem Dominorum de Columna.

Et quantum ad, ea quæ in contrarium adducebantur, fuit responsum vel fuisse particularia sublata per aliam decisionem, vel non procedere tot simul concurrentibus, ex regula; Quæ singula non prosunt, multiplicata iuuant. *l. instrumenta C. de probat.* glos. *in l. 2. ff. de excus. tutor.*

R. P. D. DAMASCENO.

Assisien. Pensionis. Mercurij 24. Ianuarij 160[7]

ARGVMENTVM.

De valore ducatorum auri Cameræ expressorum in reseruatione pensionis & taxatorum ad monetam argenteam. Quomodo, & in qua moneta facienda solutio.

SVMMARIVM.

Moneta bonitas intrinseca, quando non est mutata, solutio facienda est secundùm valorem existentem tempore solutionis. nu. 2.

Pensio si fuerit reseruata ducatorum Cameræ, solutio facienda est in valore eorundem ducatorum, licèt in reseruatione ducati fuerint taxati ad monetam argenteam. n. 3.

Ducatus auri Cameræ valet hodie, quantum valet vnum scutum auri in auro, addito vno Iulio, numero. 4.

DECISIO CXXXV.

Dubitaui an esset relaxandum mandatum, & tota difficultas reducebatur ad illud, pensio reseruata ad fauorem Ioannis Baptistæ de ducatis 24. auri in auro de Camera constituendo totum summam scutorum 31. & baioccorum monetæ Papalis Iuliorum decem pro quolibet scuto, ad rationem Iuliorum 13. pro quolibet ducato, prędicta (sunt verba formalia reseruationis) esset talis, vt reciperet argentum, itaut modo quòd ducati 24. de Camera constituunt maiorem summam, quàm scutorum 31. & baioc. 20. esset soluendum dicto Ioanni Baptistæ dictum augmentum, vel potiùs ipse debeat esse contentus de prędictis scutis 31. & baioc. 20.

Domini censuerunt esse faciendam solutionem secũdùm valorem ducati currentem de tempore solutionis, & moti sunt ex eo, quòd ducatus est in obligatione ibi, *reseruamus annuam pensionem ab omni decima, &c. exemptam. 24. ducatorum auri de Camera, &c.* Quando autem ducatus est in obligatione, & non est mutata bonitas intrinseca, tunc attęditur valor de tempore solutionis, iuxta distinct. Bart. *in l. Paulus. n. 6. ff. de solut.* quem Rota sequitur, vt in causa Cesenaten. pecuniaria [..] Martij 1597. coram R. P. D. Decano, in Forolivien. census 8. Martij 1602. coram me, & communem dicit Franc. Aret. *cons. 11. n. 3.*

Non obstant illa verba, *constituen. in totum summam scutorum 31. & baioc. 20.* quia illa verba stant demonstratiuè, & non taxatiuè. Bcer. *decis. 3[..]* 3. vbi allegat concordan. & affert bonam rationem, nempe quia aliàs illa verba, *ducat. 24. de Camera,* fuissent superflua, si Papa voluisset solùm reseruare

reseruari scuta 31. monetæ, & baiocc.20. contra regulam *l. si quando. ff. de legat. 1. c. si Papa. de reg. iur. in 6.*

4 Non obstat, quòd ista benè procederent, si modò reperiretur illa species monetæ, quæ vocatur ducatus auri de Camera; nam ille tanquam existens in obligatione esset soluendus, etiamsi non conueniret cum æstimatione facta in reseruatione pensionis, & in istis terminis procedunt decisiones allegatæ, quæ loquuntur de obligatione in scutis aureis, quæ scuta passim reperiuntur; in casu verò proposito cùm non habeamus speciem ducati aurei de Camera, standum sit demonstrationi factæ per Pontificem, quasi quòd demonstratio per necesse succedat loco taxationis, quia fuit responsum quòd licèt ita passim non habeamus speciem monetæ, quæ appellatur ducatus auri de Camera, cùm tamen aliqui reperiantur, benè habemus communem taxationem illius monetę ad scutum vnum auri in auro cum additione vnius Iulij, ita vt modernis temporibus tantum sit dicere vnum ducatum auri de Camera, quantum scutum vnum auri cum additione vnius Iulij; ex hoc infertur ducatos reseruatos per Pontificem esse satis certos, & consequenter nullam adesse necessitatem, quòd verba aliàs demonstratiua fiant taxatiua, & benè applicari suprà allegatas decisiones, & rationem, quòd aliàs reseruatio ducatorum esset superflua, & sine effectu, si vniformiter essent soluenda scuta 31. & baiocc.20. Et ita conclusum fuit.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana de sancta cruce. Lunæ 29. Ianuarij 1607.

ARGVMENTVM.

De permutatione bonorum facta à minore, quòd non valeat sine causa, vel nec etiam cum causa expressa, quæ aut inepta sit, aut falsa.

SVMMARIVM.

Permutatio facta à minore non valet, non interueniente causa, & aliis solemnitatibus requisitis in alienatione bonorum ipsius minoris, n.1.

Decretum iudicis præsumitur interpositum in causa, nisi causa expressa appareat inepta, aut falsa, nu. 2. & 3.

Titulum non producere melius est, quàm producere titulum infectum, n.3.

Mandatum procuratoris præsumitur sufficiens, nisi producatur insufficiens, n.5. in fin.

Minoris iuramentum non supplet defectum causæ in alienatione suorum bonorum, n.4.

DECISIO CXXXVI.

1 Tenent Domini permutationem fuisse nullam tanquam factam cum minore sine causa, quæ vltra solemnitates requiritur in alienatione bonorum minoris. *l. ob æs. Cod. de præd. minor. l. magis puto. §. non passim. ff. de reb. eor.* cum aliis latè deductis coram me in causa Romana domus de Cupis 10. de Nouembr. 1600. Et prædicta procedunt etiam in permutatione. Socin. iun. *cons. 3. num. 21. lib. 2.* & fuit allegata decisio in causa Imolen. permutationis 29. Martij 1599. coram R.P.D. meo Iusto.

Non obstat, quod interuenerit decretum iudicis, pro quo præsumitur vt in Romana de Grandis coram R.P.D. meo Iusto, quia conclusio procedit in dubio, vt in casu dictæ decisionis: sed hîc sumus in claris, quia causę narratę in hoc decreto sunt omninò insufficientes; nam quantum ad primam, quòd partes hoc faciunt ex causis eorum animum mouentibus, ista est omninò voluntaria, & propterea non iustificat alienationem. Rolan. *cons. 7. nu. 66. lib. 3.* quantum ad aliam, quòd vinea Episcopi, cum quo fuit facta permutatio, propter absentiam dicti Episcopi, efficeretur deserta, ista causa concernit commodum ipsius Episcopi, non autem minorum, nec releuat, quod modò dicitur, interfuisse minorum, ne vinea Episcopi efficeretur deserta propter spem, quam habebant succedendi in dicta vinea, mortuo Episcopo eorum patruo, quia istud interesse videtur Dominis nimis incertum, & nimis remotum. 2

Stante igitur expressione causæ non bonæ, decretum dicitur remanere non iustificatum, vt in Romana societatis officij 17. Iunij 1602. coram Domino meo Decano, & facit quod dicitur melius esse non producere titulum, quàm producere infectum. Ægid. *decis. 287. & 393.* & aliquando mandatum sufficiens præsumi, nisi producatur insufficiens. Grauet. *cons. 134. nu. 44.* latè Paris. *cons. 95. num. 29. lib. 1.* cum aliis per Gabr. *de præsumpt concl. 1. num. 57.* 3

Non obstat, quòd contractus minorum iuramento firmentur. *Authen. Sacramenta puberum. C. si aduersùs vendit.* Put. *decis. 245. lib. 3.* Quia fuit responsum iuramentum non supplere defectum causæ, per Ruyn. *cons. 159. in fin. lib. 5.* Gabr. *de minorib. concl. 5. nu. 49.* & fuit allegata decisio Imolen. coram Domino meo Iusto, de qua suprà. 4

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Lunen. Sarzanen. Parochialis Mercurij 7. Februarij 1607.

ARGVMENTVM.

De forma priuandi Clericum beneficio ob non residentiam in eo.

SVMMARIVM.

Vicarius Episcopi non potest sine speciali mandato aliquem beneficiis priuare, n.1.

Beneficiis priuari nemo potest, non præcedente vnica citatione personali, vel tribus citationibus in Ecclesia, ibid.

Clericus ob non residentiam non potest priuari beneficio, in quo non residet, nisi lapsis sex mensibus à die vltima citationis, n. 1. & 3.

Citatio ad sententiam non valet, nisi præcisè ad sententiam quis citatus fuerit, n.2.

Citatio dicitur circumducta per non reproductionem illius in terminis, & contumacia non accusatione, ibib.

DECISIO LXXXVII.

Censuerunt Domini Ecclesias, de quibus agitur, non vacauisse, neque de iure, neque de facto; nam quantum ad vacationem de iure, quæ 1

prætenditur ex sententia priuatoria, quæ dicitur fecisse transitum in iudicatum, fuit dictum, illam sententiam fuisse nullam, tam ex defectu jurisdictionis, quia Vicarius, qui illam tulit, non poterat hoc facere sine speciali mandato, *c.1.de off.vic. in 6.* gloſ. *in c.vnico.ver.pro Episc.de Capell. Monach. eo.lib.* Mil. *in ver.Vicarius Episcopi. versic.4.* quàm ex defectu citationis: nam ad effectum priuationis, vel debet interuenire vna citatio personalis, Abb. *in c.ex tua.num.10.de Cler.non resid.* vel tres in Ecclesia, & à die vltimę expectari sex menses, *d.c.ex tua.de cler.non resid.* Abb. *cons.67.sub.nu.2.lib.1.* & fuit decisum in causa Terdonen. priuationis 17. Maij 1600. coram Illustriss. D. Cardinali Seraphino.

2 Nõ obstat, quòd talis interuenerit citatio personalis, ex eo, quòd D. Episcopus in visitatione anni 1600. fecerit decretum, quòd Stephanus, per cuius priuationẽ prætenditur vacatio, refectis domibus Parochialiũ, per sex menses teneretur residere in vna Parochia, & per sex teneretur in alia, & quòd hoc decretum fuerit eodem anno Stephano intimatũ, & simul tunc præceptũ, quatenus intra decem dies cõpareret Sarzanæ ad se defendendũ in dicta causa; cum comminatione, quòd si intra illud tempus non comparuisset, aut Procuratorem reperibilem non constituisset, contra eum procederetur per affixionem ad valuas Palatij Curiæ Episcopalis, quia fuit responsum, hanc citationem non posse deseruire, tum quia non fuit præcisè ad sententiam, vt de iure requiritur. gloſ. communiter recepta *in c. cùm contumacia. verbo respondeat.de haret.lib.6.* Tum quia fuit circumscripta per non reproductionem intra spatium trium annorum, & accusationem contumaciæ non comparentis. *l.& post edictum.§.quod si is qui, ff.de iud.* Franch. *in cap.1. in princ.de dolo,& contum.in 6.* Afflict. *decis.366.n.14* tum quia nulla adhuc per Stephanum fuerat incursa inobedientia, quia decretum de residendo non erat simplex, sed conditionale, nempè refectis ædibus; vnde ante refectionem non tenebatur Stephanus residere, ad *l.cedere diem.de verb.sign.*

Circumscripta autem hac personali citatione,
3 prout ex supradictis circumscribenda videbatur, dicebant Domini, reliquum processum non posse sustineri, quia non tres, sed duæ tantùm remanent citationes, factæ Stephano, & quia non fuit expectatus per sex menses à die vltimæ citationis per edictum, & quia citationes non fuerunt factæ in vtraque Ecclesia, prout hæc omnia requiruntur ad validitatem priuationis ob non residentiam. *d.c. ex tua. de cler.non resid.* cum aliis suprà adductis. Quantum ad vacationem de facto, de illa nullibi fuit doctum, quinimò potiùs de contrario, nempe Stephanum possedisse vsque ad obitum.

R.P.D. LVGDVNEN.

Rem affictus. Mercurij 7. Februarij 1607.

ARGVMENTVM.

Reseruatio dominij fructuum rei locatæ, donec pensio soluatur, quando simplicem hypothecam importet.

SVMMARIVM.

Soluens ante tempus dicitur plus soluere, nu.1.

Reseruatio dominij, donec soluantur fructus in instrumento locationis, importat simplicem hypothecam ne in instrumento repugnantia, & contrarietates habeantur, nu.2.

Hypotheca perit cum re hypothecata, n.3.

Hypothecaria intentari non potest non facta discussione contra principalem debitorem, ibid.

DECISIO CXXXVII.

PLacuit Dominis decisio in hac causa facta die 23. Iunij, proximè præteriti, ex rationibus quæ in illa continentur, & ista præcipuè quòd reseruatio dominij quatenus intelligatur iuxta tenorem inhibitionis, esset contra naturam contractus locationis, & in specie contradiceret solationi datæ ad affictus solutionem. Cùm enim tertius solutionis terminus cedat die prima Octobris, si conductores habent parere inhibitioni, & non possunt fructus quomodolibet vendere, alienare, asportare, incidere, distrahere, nisi priùs integrè fuerit satisfactum domino locatori, necesse est quòd vel perire & corrumpi sinant fructus solo vltra sua tempora inhærentes, vel soluendo præoccupare diem primam Octobris, & per consequens plus soluunt tempore, ad text. *in §.plus petitur, Inst.de act.*

Quinimò nec poterunt vnquam dicti conductores percipere fructus rei conductæ, quia locator eandem dominij reseruationem apposuit pro restitutione animalium finita locatione. Ne igitur hæ, & aliæ contrarietates sequantur, quæ ex *cap.3.19.& 22.* instrumenti locationis considerantur fuerunt. *l.nam ad ea.ff.de condit.& demonstr. l.* repugnantia, ibíque Dec. *num.3 de reg.iur.* Alex. *cons.23.& cons.25. num.6.vol.7.* amplectendus est omnino intellectus in decis. datus, ille videlicet dominij reseruationem importare simplicem hypothecam ad cauendum locatori aduersùs anteriores conductorum creditores, vel etiam contra ipsos conductores, pro terminis tamen maturatis, siue postquam dies solutionis cesserit.

Non obstat quòd potuerit conductor vti remedio inhibitionis pro conseruatione suæ hypothecæ, propter præiudicium irreparabile quod sibi contingeret per fructuum distractionem, argumento eorum quæ tradit Alexan. *cons.17. lib.* quem sequitur Felyn. *in c.cùm super. num.17. vers. vnde tertius habens obligata nomina.de re iudic.* Fuit enim responsum non fuisse simpliciter inhibitum ne conductores fructus venderent, & alienarent, sed etiam ne asportarent, inciderent, & detraherent, quæ verba non respiciunt conseruationem hypothecæ, quia hypotheca perit cum re hypothecata. Bart. *in l.rem alienam.de pigno.actio.& in l. fœneratur.de vsur.* Et paritionem istius inhibitionis insequebatur vel fructuum deperditio, vel contradictio in contractu locationis, vt dictum est. Deinde in casu Alex. quamuis non fuisset facta discussio contra principalem debitorem, ideóque regulariter hypothecaria non posset intentari. *l.persequutione, & auth si debitor. C.de pignor.* Tamen ille principalis erat debitor de præsenti, & erat notoriè non soluendo, ideóque propter præiudicium irreparabile, quod certum imminebat

minebat, rectè prouideri potuit, ne nomen dissolueretur, & eo modo remaneret inanis omnis actio hypothecaria,& personalis.

4 At verò in casu de quo agitur, vltra contradictiones iam consideratas, & vltra quòd hypothecæ non poterant tempore inhibitionis deduci in exercitium, vt firmat prima decisio, non erat etiam locus conseruationi, seu pro cautione illius hypothecæ, quia fructibus consumptis remanebat locatori saluum ius, & actio personalis contra ipsos conductores. Immò, & salua hypotheca super aliis fructibus renascentibus & pendentibus, quales in qualibet anni parte existere clarum est ex enumeratione rerum locatarum, & veniente die solutionis, vbi in illa conductores defecissent, tunc benè processisset inhibitio: aliàs autem non sufficit interesse locatoris aliquod sibi præstari, nisi etiam tantum tempus præterierit, vt conductor præstare teneatur, argumento *l. existimo. §. vlt. de verb. oblig.* & simil.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana pecuniaria. Veneris 16. Februarij 1607.

ARGVMENTVM.

De fideiussore soluente pro alio, quando id, quod soluit, repetere possit, & quando etiam pro periculo fideiussionis aliquid recipere possit.

SVMMARIVM.

Soluens pro alio habet actionem vtilis negotiorum gestionis contra eum, pro quo soluit, num. 1.

Fideiussor soluens pro alio, non potest ad repetitionem eius quod soluit agere, si exceptionem, cum qua se tueri poterat, non opposuit, n. 2.

Fideiussor potest pacisci, & aliquid recipere occasione periculi, quod subit in fideiubendo. Quod tamen intelligendum est cum magno moderamine, n. 3.

DECISIO CXXXIX.

FVit tentum D. Rubertum non teneri fundamentis, de quibus in decisione sub die 21. Iunij 1604. in hac causa facta coram me, & vlteriùs ex duobus aliis.

1 Primò, quia terminus pensionis maturatus in festo Sancti Ioannis Baptistæ anni 1601. & solutus per Rubertum Cameræ Apostolicæ tanquam hæredi quondam Episcopi Majoli verè, & realiter debebatur per Reuerendissimum D. Rosellium possessorem Episcopatus onerari dicta pensione, & consequenter cùm Rubertus in hoc fecerit negotium vtile dicti D. Roselli soluen. æs alienum illius, nedum haberet exceptionem contra illum, sed imò haberet actionem vtilis negotiorum gestionis, nisi sibi iam esset satisfactum, *l. siue pro fratre*, cùm ibi not. per Scrib. *Cod. de neg. gest.* Quòd autem D. Rosellius esset debitor dicti termini, apparet, quia reseruatio pensionis fuit de mense Nouembris, & primus terminus fuit destinatus non in festo Sancti Io. Apostoli tunc subsequentis, sed in festo Sancti Ioannis Baptistæ Iunij subsequentis. Ex hoc sequitur quòd ista pensio tãquam soluenda fructibus iam recollectis dicatur postcipata, & inde debeatur hæredibus pensionarij, qui mortuus fuit maturato termino, vt decisum fuit coram me in causa Menopolitana pensionis 10. Aprilis 1606. vbi etiam aliæ decisiones fuerunt allegatæ.

Secundò fuit dictum quòd etiamsi D. Rosellius non fuisset obligatus soluere integrum terminum S. Ioannis Baptistæ, adhuc tenetur releuare indẽnem D. Rubertum, qui contemplatione D. Rosellij promisit soluere dictũ terminum Sancti Ioannis Baptistæ, in quo eius obligatio est clara. Non obstat, quod Rubertus in schedula obligationis cauerit sibi, quod occurrente morte, vel Majoli pensionarij, vel D. Rosellij debitoris pensionis, ipse Rubertus non teneretur, nisi pro rata temporis decursi, & non soluti vsque ad dictam mortem, ex quo infertur, quod Rubertus, qui nõdum soluerat terminũ Sancti Ioãnis Bap. quando mortuus est Maiolus, non tenebatur amplius soluere, & inde quod si malè fuit condemnatus, damnum debet cedere ad illius incommodum. *l. exceptione. ff. de fideiussoribus.* quia ad hoc fuit responsum quod illa verba *pro rata temporis decursi, & non soluti*, non poterant referri ad terminos maturatos ante mortem prædictorum: cùm enim Rubertus in eadem schedula promittat liberè, & sine exceptione soluere singulis annis adueniente festo S. Ioannis Baptistæ, videtur implicare contradictionem, quod voluerit sibi præcauere in casu, quo cesserit dies, & ipse non soluisset, quasi quod non haberet in animo præstare cum effectu, quod verbis promittebat. Verius igitur existimatunt Domini illa verba, *pro rata temporis decursi, & non soluti*, esse referẽda ad tempus decursum post diem, quæ cessit solutioni, & consequenter, cùm in casu, de quo agitur, die 15. Iulij 1601. quo mortuus fuit Maiolus, esset iam maturatus terminus S. Ioãnis Baptistæ dicti anni; censuerunt Domini Rubertum in vim suæ obligationis rectè fuisse exactum à Camera Apostolica pro termino maturato in festo S. Ioannis Baptistæ, & vlteriùs pro termino decurso à dicto festo S. Ioannis Baptistæ vsque ad diem 15. Iulij subsequent. quo obiit Maiolus, & inde intrare obligationem factam à Domino Rosellio de releuando indemnem Rubertum. Et ita fuit conclusum, quoad partitam scutorum quater centorum.

Quo verò ad partitam scutorum centum & decem dicebant Domini, quòd si erat mutuum, vt prętendit D. Rubertus, & cantat instrumentum, nulla erat difficultas; quin D. Rosellus non teneatur ad illum, sed pretium schedulę præstitę per Rubertum, vt prætendit probare Dominus Rosellius, sine dubio illum non deberi; nam etsi de iure licet aliquid recipere occasione periculi, quod subit fideiussor in fideiubendo. *l. hoc iure. §. Labeo. ff. de donat.* cum aliis per Couar. *var. resol. lib. 3. c. 2. nu. 6.* Attamen dicebant Domini hoc esse intelligendum cum magno moderamine, & benè ponderatis qualitatibus periculi & dispendiis fideiussoris, vt benè per Couar. *vbi suprà.* Ex quibus inferendum ad casum, de quo agitur, dicebant Domini, quòd si ista partita esset pretium schedulæ per Rubertum, esset excessiua, tum quia esset ad rationem quinque pro centenario summę promissæ per Rubertum in tribus annis; tum multò magis, quia si Rubertus cauit sibi, quòd secuta morte, vel Domini Rosellij, vel Maioli cessaret fi-

deiussio, æquum erat, vt etiam cessaret pretium fideiussionis, ne aliàs Rubertus sine onere gauderet pretio contra æquitatem. *l.curabit.C.de act. empt.*

R.P.D. LVGDVNEN.

Romana successionis de Tagliaferris.
Veneris 19. *Martij* 1607.

ARGVMENTVM.

In hac decisione agitur de lucro dotis ad fauorem mariti moriente vxore cum liberis ex communi matrimonio natis; & an eadem vxor de sua dote testari possit? Et quomodo vigore statuti vrbis?

SVMMARIVM.

Vxore mortua vir lucratur dotem pro filiis existentibus ex communi matrimonio; potest tamen eadem vxor testari de sua dote iuxta formam statuti Vrbis lib.1.cap.131. *n.*1.*& seqq.*

Vxore mortua die acquiritur viro, stantibus liberis ex communi matrimonio natis, nec vxor potest de eo testari, si statutum disponat per verbum lucretur; *secus si per verbum* succedat, *n.*2.

*Mulier potest suis filiis quamlibet suorum bonorum portionem assignare, dummodo aliis legitimam reseruet, n.*3.

Tamen *dictio est limitatiua & restrictiua, n.*4.

*Vxor extantibus liberis, & marito dotem lucrante, potest pro anima sua de decima parte dotis testari vigore statuti vrbis, & alia ad materiam dicti statuti, n.*5.*&* 6.

*Liberorum appellatione veniunt nepotes in statuto reseruante dotem matris liberis, n.*7.

DECISIO CXL.

1 PRoposito nuper dubio, an sententia Rotalis esset confirmanda? Placuit Dominis quòd strictè videretur de statuto Vrbis, circa quod magna fiebat vis per informantes pro Sestilia, ideoq; dilata tunc resolutione, postea vtraque parte informante, & obsequen. mandato DD. fuit resolutum esse quoad statutum standum in decisis coram bo.me. Litta 9. Iunij proximè præteriti. Dum enim statutum *lib.*1.*cap.*131. disponit, quòd maritus existentibus liberis lucretur totam dotem, quam tamen reseruare teneatur liberis communis matrimonij, non est absolutè sublata facultas mulieribus, quin de sua dote testari possint, eo modo quo statutum disponit, ita vt statuti dispositioni addatur vinculum testamentariæ dispositionis, sicuti parentes legitimam filiis, vir vxori dotem, debitor creditori creditum rectè in testamento relinquunt.

2 Nec obstat Castr. *l.si cùm dotem num.*11 *ff.solut. matr.* Cagnol. *in l.fin.nu.*99.*C.de pact.* Rol. *de lucr. dot.quæst.*87 dum distinguunt, an statutum disponat per verbum *lucretur*, quo casu mulier de dote testari non potest: an verò per verbum *succedat*, quo casu potest testari. quam distinctionem admisit Rota in causa Æsina dotis 5. Iunij 1595. coram Illustrissimo Manchetto. Nam vel quæritur, an mulier possit de dote testari in fauorem alicuius, eámque adimere viro, vel filiis, vel generaliter cui illam attribuit statutum per verbum *lucretur*, & eo casu procedit dictum Castren. & quæritur, an mulier possit testari iuxta dispositionem statuti, & iste est huius dubij casus, quem Castren. non tangit, & quem affirmatiuè Rota resoluit in duabus causis, quarum mentio fit in supradicta decisione bo.me. Littæ.

Stante autem quòd in terminis statuti Vrbis mulier de dote testari possit, dummodò se conformet illius statuti dispositioni: non est cur Sestilia impugnet Dianæ testamentum. Nam quantum attinet ad Marcum Antonium maritum Dianæ & Sextiliæ patrem, cum statutum illi deferret lucrum dotis, non simpliciter, sed cum onere illud reseruandi liberis, huiusmodi lucrum est in effectu vsusfructus dotis. Gabr. *cons.* 13.*num.*31.*lib.*1. Ideóque cessat omnis impugnatio ex quo illi fuit relictus vsusfructus, nedum dotis, sed etiam bonorum paraphernalium, & quoad liberos, cessat etiam impugnatio, quandoquidem de proprietate, dotis, & bonorum omnium Diana disposuit ad fauorem vnius ex illis, reseruata aliis legitima. Nec statutum quoad illos aliquod nouum induxisse, sed solummodò legitimæ successionis iura conseruasse illis videtur, per Cuman. *cons.*48.*in fin.* De iure autem mulier cuilibet ex filiis quamlibet suorum bonorum portionem assignare potest. *l.hac edictali. vers. autem non æquis portionibus.C.de sec.nupt.* dummodo aliis legitimam reseruet. Bald. *cons.*80.*& cons.* 356.*lib.*5. Dec. *cons.*245.*num.*2. Itaque in omni modo intelligendum foret statutum, nedum ista testandi prohibitione satis per se odiosa, núsque fieri potest, corrigatur ius commune iuxta tradita in terminis per Ias. *cons.*127.*num.* *libro* 1. verùm etiam, quia id expresse voluisse videntur statuentes, qui postquam dixerunt dotem esse reseruandam liberis communis matrimonij, addiderunt hæc verba, *iuxta iuris dispositionem.*

Sed quòd intentio statuti fuerit non aliquid disponere in fauorem filiorum, sed solummodo restringere lucrum marito concessum de tota dote, patet, tum quia verba ad maritum, non ad filios diriguntur, ibi, *quam tamen filiis reseruare teneatur.* Tum propter illam dictionem *tamen*, quæ est limitatiua, & restrictiua. *l.pro hærede.§.quamen. ff.de acquir.hæred.* Ruyn. *cons.*1.*num.*12.*lib.* Tum denique, quia quoad maritum adest verbum *lucretur*, quoad filios autem verbum *reseruare*. Quibus accedit quod statuta lucrum deferentia strictissima sunt, & intelligenda eo casu tantùm in quo expressè loquuntur.

Itaque non obstat aliud statutum *eod.lib.cap.* 134. quod exstantibus liberis & marito dotem lucrante, dat vxori facultatem testandi pro anima sua de decima parte dotis tantùm. Nam stant simul quod mater inter liberos vt voluerit, pro anima verò de decima parte tantùm testari possit; deinde ista facultas testandi de decima est concessa vxori in casu lucri quod facit maritus de tota dote, quia cùm per illud lucrum ablata sit vxori facultas testandi de dote, nisi inhærendo statuti dispositioni, vt dictum est, statuentes voluerunt illi indulgere facultatem testandi de decima parte pro anima, & propterea ista concessio decimæ partis

tacita denegatio in reliquo censetur restricta ad terminos lucri,& fauore illius cui lucrum conceditur, ideoque intelligitur vbi agitur de mariti præiudicio, non autem vbi de præiudicio filiorum, quibus statutum aliquod lucrum non defert; nec facit quod in hoc statuto fiat mentio de existentia liberorum. nam facta fuit..... & restrictionis causa.

6 Quandoquidem cùm duobus casibus lucrum marito deferatur, scilicet quando extant, & non extant liberi, statutum se declarat, quod loquitur tantùm in casu quando liberi extant, quia tunc cùm maritus lucretur totam dotem, mulier sine ista concessione non posset de aliqua parte testari: quando autem liberi non extãt, vir lucratur quartam tantùm partem dotis; ideoque cùm mulier dealiis tribus testari non prohibeatur, non applicatur illo casu concessio statuti, indulgens vt de decima parte disponere possit. Et confirmatur ista statuti concessio circa matris arbitrium, ex quo respectu lucri quod facit vxor in bonis mariti extantibus liberis, idem statutum vrbis disponit quòd mulier cauere debeat de restituendo non simpliciter filiis, sed quibus de iure.

7 Non obstat quòd Octauius non esset filius Dianæ, sed nepos, quodque Agapitus Octauij pater esset superstes. Nam illud nihil ad Sextiliam, quæ non est hæres Agapiti. Deinde cùm statutum reseruet dotem liberis, certum est eorum appellatione venire nepotes. *l.librorum appellatione. ff. de verb. signif. l.2 §.non solum,in fin.de excus. tutor. l.3. §.emancipatos. ff. de assignat.liber.*& bene in propo. text.*in l. si dotali. ff. solut.matrim.* vbi stipulatione interposita, vt liberorum nomine dos apud maritum resideat, nepotum quoque nomine dos retinebitur. Nec illa verba statuti ad liberos communis matrimonij, restringunt nomen liberorum ad filios, sed sunt posita ad excludendos filios alterius matrimonij, quos maritus ex alia vxore habere posset. Atque ex iis,&c.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana donationis. Veneris 19. *Martij* 1607.

ARGVMENTVM.

Fideicommissaria bona possunt alienari de consensu illius, qui ad fideicommissum vocatus est. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

*Fideicommissaria bona alienari possunt de consensu illius, qui ad fideicommissum vocatus est, num.*1.
Venditio facta cum pacto de retrouendendo, retrouenditione sequuta habetur pro non facta, ibid.in fin.
*Dominij reseruatio donec rei venditæ pretium fuerit solutum, soluto pretio expirat, num.*2.
*Actuum correspectiuitas ex eorum proximitate arguitur, declara, vt num.*4.
Coniecturæ cessant in claris, ibid.

DECISIO CXLI.

Cvm Dominus Honufrius Mutus prætenderet purificatum esse quoddam fideicommissum ad sui fauorem super duobus casalibus, possessis per D. Francisc. Scapuccium; excipiebat Scapuccius Mutum vsque de anno 1588. in forma amplissima consensisse venditioni dictorum casalium factæ per Horatium patrem D.Muti,& propterea nullatenus contra casale alienatum competere sibi regressum, ad not. per Bart.& alios *in l.qui Romæ. §.duo fratres. ff. de verb. oblig.* Verùm quia multa replicabantur pro parte Muti; propterea dedi dubium, an instrumentum factum de anno 1588. obstaret D. Honufrio Muto? & Domini negatiuam partem amplexi fuerunt, ea ratione, quia illa non fuit venditio simplex, sed cum pacto de retrouendendo infra septennium; vnde cùm infra illud septennium Horatius venditor retroemerit casalia, prior venditio euanuit, & est habenda, ac si facta non fuisset. *l.2.* cum ibi not. per scriben. Cagnol. præcipuè *num.* 174. *C.de pact.inter empt.& vendit.* Bartol.*in l.in diem.num.2. ff. de aqu. pluu.arcen.* Dec.*cons.*88.*numer.*3. cum aliis ad eandem rem benè cumulatis per D. Vgum Vbaldinium, quæ placuerunt Dominis.

Non obstat, quòd Scapuccius non retrouendiderit liberè: sed cum reseruatione dominij, donec sibi fuerit satisfactum de scutis decem nouem millibus, quia illis solutis,& ista reseruatio expirauit. Socin.iun. *cons.*86. *lib.*4. & fuit allegata decisio in causa Romana nullitatis censuum 9. Decembris 1602. coram R. P. D. meo Lancellotto, De solutione autem dictorum scutorum 19000. non videtur dubitandum, stante vltima venditione facta eidem Scapuccio per quondam Horatium de eisdem, & aliis duobus casalibus, in qua venditione fuit excomputatum dictum pretium 19000. debitorum per Horatium; vltra quòd cùm prætensio Honufrij non capit vniuersa casalia, sed dimidiam tantùm partem illorum, remanet satis consultum Scapuccio pro scutis 19000. 2

Non obstat quòd Scapuccius retrouendiderit conditionaliter, & correspectiuè ad venditionem liberam faciendam per Horatium eadem die, & coram eisdem Horatio, & testibus, prout fuit facta, ex quo infertur, quòd si ista vltima venditio non est libera stante prætensione Domini Honufrij super casalibus, cessat retrouenditio, & inde remanet firma prima venditio, cui D.Honufrius consensit; nam omisso quòd retrouenditio non fiebat à D.Scapuccio ex causa voluntaria, sed ex causa necessaria, nempe in vim pacti de retrouendendo appositi in prima venditione, & propterea non poterat Scapuccius imponere nouas conditiones in præiudicium Honufrij, qui interuenit in prima venditione, & non in retrouenditione, ad not.per Bart.*in d.l.in diem. ff. de aqu. plu. arcen.* fuit responsum, nullibi apparere, quòd retrouenditio fuerit facta per Scapuccium correspectiuè, & sub conditione, quòd casalia sibi denuò liberè venderentur, quinimmò potiùs apparere de contrario tam ex instrumento retrouenditionis, ibi, *sponte*, &c. *ad effectum vt dictus D. Horatius possit dicta casalia liberè vendere cuicunque personæ*, &c. *retrouendidit*, &c. quàm ex alio instrumento vltimæ venditionis, *in §.& cùm sit*, ibi, *quam idem D.Francisc.qui licèt*, &c. *tamen post dictam retrouenditionem obtulit se empturũ casalia prædicta*,&c.ex quibus verbis ap- 3

paret Horatium nullatenus ex instrumento retrouenditionis fuisse obligatum denuò vendere eidem Scapuccio, & ideò vltimam venditionem factam per Horatium Scapuccium fuisse spontaneam, & absque vlla dependentia à prioribus contractibus.

4 Nec facit, quòd tam retrouenditio, quàm vltima venditio fuerit facta coram eodem Notario & testibus, ex qua proximitate actuum solet argui correspectiuitas. Bald. *in l. petens. num.54. C. de pact.* Ias. *in l. lecta num.14. ff. si cert. pet.* quia fuit responsum, Primò stantibus declarationibus suprà ponderatis cessare cōiecturam correspectiuitatis, quia in claris cessant coniecturę, *ad l. ille aut ille, de legat 3.* cum vulg. Secūdò fuit dictum, quòd quando actus in continenti gesti habent causas diuersas, & separatas, cessat coniectura correspectiuitatis. Mand. qui alios allegat, *cons.45. num.3. lib.1.* Put. *decis.171. lib.1.* Diuersitas causæ apparet, quia retrouenditio dependet à pacto de retrouendendo; vnde non potest inferri, quòd Scapuccius non fecisset retrouenditionem, nisi habuisset animum emendi, cùm aliàs vigore primi pacti potuisset cogi ad retrouenditionem, vt per Mandell. *vbi supra*; quæ confirmantur ex eo, quòd tam prima venditio, quàm retrouenditio continet duo casalia tantùm; vltima verò venditio continet quatuor casalia; ex quo apparet, quòd vltima venditio non fuit correspectiua ad retrouenditionem, cùm contineat non solùm causam, sed res diuersas.

5 Quæ dicebantur de causa alienandi per Sixtum Papam V. cuius vigore casalia fuerunt facta alienabilia, & potuerunt per quondam Horatium patrem D. Honufrij semel, atque iterum, & sine licentia D. Honufrij alienari, visa fuerunt extra dubium, in quo quæritur strictè de instrumento venditionis factæ de anno 1588.

R.P.D. BONONIEN.

Romana pecuniaria. Veneris 23. Maij 1607.

DECISIO CXLII.

Impressa est inter alias eiusdem decis.302. & etiam habetur post Pacif. de Saluian. decis.147.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana de sancta Cruce. Veneris 30. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio: sed plena succo, & substantia, declarans, an permutatio, seu alienatio facta à minore sine causa, valeat. Quid si in ea adsit decretum iudicis, & quid si fuerit iuratum.

SVMMARIVM.

Minorum, & pupillorum bonorum alienatio, seu permutatio facta sine causa, nihil valet, num.1. vbi contrariis respondetur.

Decretum iudicis non præsumitur interpositum cum causa, quando ex instrumento apparet causa[...] pressam, aut esse ineptam, aut falsam, num.2.

DECISIO CXLIII.

DVbitaui, an esset recedendum à deci
hac causa sub die 29. Ianuarij proxim
negatiuè fuit resolutum.

Ad primum, quod dicit decisio causam r
ri in alienatione rerum minorum, & multo m
pupillorum, ex Soc. iun. *cons.3. num.21. lib.2.*
aliis in decisione allegatis, replicabatur no
necessariam causam, quia res, quæ accipitu
minorem in permutationem, seruit pro c
Alciat. *in l. alienationis, numer.3. ff. de verb. sign.*
contrarium placuit Dominis, ex *l. non solùm*
de præd. minor. quam allegat Soc. loco citato
qua quidem l. æquiparatur alienatio rerum
noris, quæ fit per venditionem, transaction
siue permutationem, & meritò, quia minor
test decipi in permutatione, sicut in venditi
vnde sine causa non debet deuenire ad huius
di alienationes.

Ad secundum, dum dicebatur in decis
cessare præsumptionem causæ, quæ aliàs oritu
decreto iudicis ex eo, quod in contractu f
runt expressæ causæ minus sufficientes, ne
quod partes faciebant contractum ex causis
rum animum mouentibus, & quod Episcop
cum quo fiebat permutatio, non erat curatu
suam vineam, replicabatur illam expressione
ex causis animum eorum mouentibus nihil c
ti continere, & proinde non excludi, quia
ra causa potuerit interuenisse, prout in dub
præsumitur propter decretum iudicis, vt in R
mana de Grandis coram R. P. D. meo Dec
cum allegatis; verùm Domini censuerunt ex
expressione causæ ineptæ, nempe quod perm
tatio fiebat, ne vinea Episcopi, cum quo fieb
permutatio, remaneret deserta, & ex alio, qu
partes faciebant ex causis eorum animum mou
tibus satis colligi, quòd partes partim motæ fu
runt ex causa notoriè falsa, partim incognita
dici, ex quo illam animo retinebant, & cùm
præsumptio colligatur ex eodemmet instrum
to permutationis, & multum per se vigeat, vid
tur præferenda illi præsumptioni generali, qu
alias est pro iudice; tum quia specialior. *l. cum*
indebito, vbi not. Bart. *in summario, ff. de prob*
tum quia efficacior. *l. Diuus*, vbi glos. *in verb. æ*
stiman. ff. de restit. in integr.

Maior difficultas fuit circa tertium fundame
tum, an, scilicet, subsisteret, quod dictum est i
decisione, iuramentum impuberis non supple
defectum causæ negatiuam, quippe tenentib
aliquibus ex Dominis, per decis. Put. 245. libr.
& per allegata per Guttier. *de iuram. confirm.*
par. 1. cap.47. numer.14. Nihilominus cæteri D
mini transierunt cum decisione Imolen. 24. M
1600. coram R. P. D. Iusto, concurrentibus du
bus præcipuis in hoc casu. Primum est qu
causæ expressæ sunt ineptæ, vnde sumus in te
minis minus fortibus, quàm quando nulla ca
sa fuit expressa, quia (vt dictum fuit in ali
decisione) expressio causæ ineptæ facit cessa
re præsumptionem melioris causæ tacitæ, & in
de magis apparet de errore contrario consensu
sine quo non solùm in minore, sed etiam
in ma

in maiore iuramentum amittit suas vires. Put. *decis.205.in fin lib 3.* Secundum est, quòd non sumus in minore, in quibus terminis loquitur *authent. Sacramenta puberum. C. si aduers. vendit.* sed in impubere, & licèt alta quæstio sit inter Doct. in Au then. procedat etiam in impubere, qui est proximus pubertati, vt erat Dominus Bartholomæus, & communem pro affirmatiua attestantur. Addent. ad glos. *in verb. impub. in d. authen.* Attamen negari non potest, quin intellectus impuberis non sit magis imbecillis quàm minoris: qua ratione multa plura sunt à legislatoribus constituta pro regimine pupillorum, quàm minorum, vnde & hoc cum cæteris considerabile visum fuit ad id, quòd iuramentum in hoc casu non habeat supplere defectum causæ. Et ita fuit conclusum, &c.

R. P. D. LVGDVNEN.

Veliterna bonorum. Lunæ 2. Aprilis 1607.

ARGVMENTVM.

Dominium non probatur ad fauorem emptoris ex instrumento venditionis, nec ex testibus de confessione deponentibus. Item possessio vacua requiritur pro initio præscriptionis, nec sufficit possessio quæ potuit esse iure familiaritatis.

SVMMARIVM.

Reo & possessori sufficit vincere per non ius actoris, n. 1.

Confessio præualet aliis probationibus, ibid. & num. 3. *vbi quòd præualet testibus.*

Venditionis instrumentum non probat dominium ad fauorem emptoris, num. 2.

Identitas bonorum est probanda, ibid.

Testes de confessione deponentes, non probant dominium, nu. 3.

Testis deponens de possessione aliquo titulo, debet reddere rationem ex quo dictus titulus comprobetur, ibid.

Præscriptio sine possessione non datur, num. 4.

Præscriptio in sui initio requirit naturalem adoptionem vacuæ possessionis, ibid.

Præscriptio non procedit, vbi possessio potuit esse iure familiaritatis, ibid.

DECISIO CXLIV.

1 PRoposito dubio, an sententia Rotalis esset confirmanda, fuit die 19. Februarij proximè præteriti dilata resolutio, quia informantes pro Alexio cumulauerunt ea omnia, quæ in alia instantia tribus dubiis fuerunt discussa. Prædicta autem die 2. Aprilis solo Rectore informante in Alexij contumaciam, Domini censuerunt sententiam esse confirmandam, quia consideratis R. P. D. mei Lancellotti decisionibus, apparuit responsum esse illis omnibus, quæ pro Alexio tunc allegata, & nunc repetita reperiuntur. Cùm enim ageret Alexius tanquam spoliatus per Rectorem quibusdam bonis, & probatio primi extremi, seu possessionis esset valde turbida, fuit dictum quòd videretur de bono iure. In quo iudicio licèt Ecclesiæ vti reæ & possidenti sufficeret vincere per non ius Alexij, tamen quòd bona, de quibus agitur, spectent ad Ecclesiam, probatur per confessionem tam Alexij, quàm Aurelij eius patris, qua probatione nulla maior potest haberi. *l. cùm te. C. de transact.* Socin. *cons.24. nu.8. lib.3.* Rolan. *cons.21. num.7. lib* 1. Surd. *cons.60. nu.1. l. b.1.*

Non obstat allegatus illarum confessionum error. Nam Domini iterum approbando responsiones in decisionibus datas, & inhærendo maximè illi, quæ ex facto oritur, dixerunt ex decisione facta de anno 1473. inter Petrum Gorum, & Ioannem, in qua totum Alexii fundamentum consistit, nihil desumi posse, nisi quòd Petrus, cuius se successorem dicit Alexius, possidebat quædam bona in eodem loco, in quo sita sunt ista, quæ hodie possidet Ecclesia, & quæ Alexius sua esse prætendit: sed cùm in illorum bonorum diuisione sua etiam portio obtigerit Ioanni Capellæ fundatori, & qui Capitulum hæredem instituit, vt patet etiam ex alio diuisionis instrumento de anno 1493. quòd licèt in actis non productum, tamen in fine sui summarij dat nunc Alexius, neque exprimatur in dicta diuisione, quæ illorum bonorum quantitas assignata fuerit Ioanni, neque Alexius aliquo modo doceat quòd ista bona hodie possessa per Ecclesiam sint in maiore quantitate, quàm esse deberent, non potest inferri quòd Ecclesia potiùs possideat ista quæ fuerunt in portione Ioannis fundatoris.

Nec facit quod Alexius hodie nulla possideat bona in illis locis. Nam non ideò tenetur Ecclesia de illis repræsentandis, & cùm in illis locis reperiantur diuersæ priuatorum possessiones, potest esse quòd aliquis ex Petri hæredibus alienauerit quæ in dicta Petri portione contigerant: vnde quatenus etiam probaretur, quòd Ecclesia illa bona possideat, potest esse quòd in illam transierint aliquo titulo post diuisionem; quandoquidem confessiones Aurelij & Alexij sunt posteriores illis diuisionibus.

Nec obstat quòd quidam Thomas Celsus testis datus in priori Alexij summario, *num.*4. videatur super septimo articulo deponere quòd Aurelius possidebat quædam bona confinia bonis Ecclesiæ. Nam iste testis est vnicus, nec probat id ad quod inducitur. Et dato quòd Aurelius aliqua bona in istis locis possederit, non continuò sequitur quòd fuerint illa quæ hodie possidet Ecclesia.

Eadem ratione non obstant emptiones quæ de annis 1484. & 1514. in istis locis per Alexij authores factæ prætenduntur. Nam desumuntur ex scripturis non productis, & de vna constat per vnam tantùm enunciatiuam: in altera autem non probatur quòd venditor fuerit dominus, ad not. *in l. si sic. §.1. de legat.* 1. Alex. *cons.182. post num.1. lib.7.* Socin. *cons.266. num.9. lib.2.* Dec. *cons.221. post num.5.* & vno verbo sufficit non apparere quòd illa bona empta sint illamet, de quibus hodie agitur, licèt fuerint in eodem agro, seu prato, Alex *d. cons.182. num.1. circa med.* Decian. *cons.87. nu.8. lib.3.* tradunt Bart. *in l. demonstratio falsa. ff. de condit. & demonstr.* & Ioan. Andr. *in c. auditis. de restit. in integr.* 2

Non obstant diuisiones factæ inter Aurelium, & q. Marcum, & inter filios Aurelij, quia nec

illæ productæ sunt; nec possunt probare contra Ecclesiam, quæ in illis non interuenit, atque ex ipsius Alexij confessione apparent factæ in Ecclesiæ fraudem.

3 Non obstant testes: nam illi deponentes de possessione, non probant dominium, Bart. *in l. penult. ff. de condit. inst.* Bald. *in l. cùm res, in 3. notab. de probat.* Castr. *cons.* 169. *num.* 3. *lib.* 1. Alex. *d. cons.* 182. *num.* 1. Decius *d. cons.* 221. *numer.* 5. & in omnem euentum superantur prædictis Alexij confessionibus. latè Surd. *d. cons.* 60. *lib.* 1. Nec etiam ad effectum probationis primi extremi in spolio sufficiunt, ne dum quia fuerunt inter alios examinati, non autem in spolij iudicio, sed etiam quia cùm Rectores istius Capellæ fuerint, primùm patruus, deinde successiuè tres fratres Alexij, qui semper in communi vixerunt cum Aurelio Alexij patre: licèt testes deponant quod Aurelius possedit ista bona vti propria, & paterna; tamen cùm nullam reddant rationem, nec deponant de aliquo facto, ex quo dominium, vel successio paterna comprobetur. Bald. & Decius *in locis præallegatis.* Caputaq. *decis.* 279. *in* 5. *par.* 1. magis est quòd ista possessio fuerit iure familiaritatis; & meritò ex his & aliis rationibus Rota censuit, vt suprà dictum est, probationem primi extremi esse valde turbidam.

4 Atque hinc tollitur etiam præscriptio, qua in subsidium nititur Alexius. Nam præter quòd circa tempus possessionis testes non videntur conuenire, nec tantum tempus concludere, quod præscriptioni sufficiat; fuit responsum, quòd cùm præscriptio non detur sine possessione, *l. sine possessione. ff. de vsufruct. c. sine possessione. de reg. iur. in* 6. Oldrad. *cons.* 154. Paris. *cons.* 92. *numer.* 39. *lib.* 3. Aym. *cons.* 71. *num.* 3. possessio turbida non potest constituere claram & legitimam præscriptionem, quandoquidem ad initium præscriptionis requiritur naturalis adeptio vacuæ possessionis, Bald. *cons.* 2. *&* 3. *libr.* 5. & vbi contingit præsumptio quòd possessio fuerit iure familiaritatis, non procedit præscriptio, vt bene Alex. *consil.* 213. *numer.* 11. *lib* 2. idque optima ratione, quia cùm possideret Rector, cuius familiaritatis occasione Aurelius etiam dicitur possedisse, non potuit contra dictum Rectorem possidentem currere præscriptio. Bald. *cons.* 202. *in princ. vers. item quia commune. lib.* 2.

Et ex his fuit conclusum, sententiam esse confirmandam.

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Romana pecuniaria. Lunæ 2. Aprilis 1607.

ARGVMENTVM.

De indebiti solutione quando repetitio locum habeat. Quis indebitum fuisse solutum probare teneatur, & quid etiam de solutione facta ab eo, qui scienter indebitum soluit. An isto casu præsumatur scientia, vel ignorantia? An donatio, & an in ea requiratur insinuatio.

SVMMARIVM.

Indebitum fuisse solutum an probare debeat is, qui soluit, an verò is, qui solutionem recepit, num. 2.

Enunciatiua verba probant inter easdem personas, non inter alias, præsertim quando vnica tantum enunciatiua, & non simus in antiquis, & aliis, num. 3.

Scriptura priuata nisi fuerit recognita, nihil probat, ibid.

Confessio de recepto facta à muliere non subsistit, nisi constet de reali numeratione, num. 4.

Mulier non potest facere confessionem de recepto sine solemnitatibus requisitis à statuto vrbis, ibid.

Fides non facit fidem, præsertim si respicit commodum facientis fidem, num. 5.

Testis deponens ad sui commodum, & exonerationem non probat, ibid.

Testes examinati in vna causa, non probant in alia, ibid.

Indebiti repetitio tunc demum competit, quando quis per errorem, & ignoranter soluit, secus si scienter soluit, nu. 6. & 7. & in dubio an quis præsumatur soluisse scienter, vel ignoranter, num. 7.

Donare videtur qui nullo iure, nulloque cogente imperio aliquid concedit, num. 6. in fine. Nunquid autem in ista donatione requiratur insinuatio, num. & seq.

DECISIO CXLV.

Hæredes bo. me. D. Fantini Archiepiscopi Cusentini, contendunt dictum Archiepiscopum soluisse scuta mille D. Lucretiæ Paluzzelæ in causam redemptionis cuiusdam census eiusdem summæ, pro quo Archiepiscopus tenebatur Dominis Alexandro & Paulo fratribus dictæ Lucretiæ, & quòd ista solutio de ordine dictorum fratrum fuisset facta. Sed quia prædicti hæredes contra dictos fratres Lucretiæ succubuerunt, eo quòd de illorum ordine ad dictam solutionem Lucretiæ faciendam non constabat, hæredes contra Lucretiam repetitionem dictæ summæ conditione indebiti intentarunt quadam apocha ... xi, dicentes Lucretiam fassam fuisse receptionem ab Archiepiscopo prædictæ summæ, quin & Antonio Tonello teste de visu receptionis dictorum scutorum mille deponente, item & alio teste de confessione extraiudiciali ipsius Lucretiæ circa dictam receptionem, quamuis nulla summa specificata, testante: vnde dubitaui, an constet D. Lucretiam habuisse d. scuta mille à prædicto Archiepiscopo, ita vt illius hæredibus illa restituere teneretur? Et Domini dixerunt Lucretiam non teneri ad prædictam restitutionem, ex sequentibus.

Primò, quia cùm prædicti hæredes repetant ista scuta mille à Lucretia ex conditione indebiti, illis incumbit onus probandi concludenter indebitum, ex text. *in l. cùm de indebito. ff. de probat.* vbi tradunt Bart. & Doct. & Alex. *cons.* 83. *num.* ... *lib.* 1. Federic. de Sen. *cons.* 54. *num.* 2. Et quamuis iuxta text. *in d. l. cùm de indebito*, huiusmodi onus probationis incumbat recipienti si solutionem sibi factam negauerit, hoc tamen procedit in casu, quo agens conditione indebiti solutionem probationibus legitimis probasset, ...

in eadem l.cùm de indebito. Vnde cùm isti hæredes Archiepiscopi non probauerint istorum scutorum mille solutionem Lucretiæ fuisse factam, sequitur absque dubio quòd ad ipsos spectat onus probandi indebitum, quæ negatiua erit difficilis probationis, iuxta text. *in l.actor.C.de probat.* Alex. *d.cons.* 83. *lib.*1. præcipuè cùm non constet solutionem factam fuisse Lucretiæ prætextu alicuius scripturæ, ex qua soluens putasset ad solutionem teneri, iuxta tradita à Bart.& ab Alex. *vbi supra.*

3 Quòd autem hæredes solutionem Lucretiæ factam legitimè non probauerint, constat, quia apocha qua nituntur, fuit confecta præcipuè, & principaliter inter Lucretiam & Tonellum pro computo saldando inter ipsos, & ad liberandum Tonellum à scutis 725. consumptis pro expignorandis quibusdam bonis Lucretiæ: secundariò autem, & enunciatiuè in ista apocha proferuntur illa verba, *scutorum 725.quæ pro me habuit à D.Fantino*, quæ enunciatiua quoad D. Fantinum & illius hæredes, qui in ista apocha nō interuenerunt, non probat, iuxta Innoc. *in c.cùm inter R.de elect.* & Ang. *in l.cùm aliquis, de iur.deliber.* qui tenent enunciatiuam inter easdem personas, non inter alias probare, tradit Vital. *de clausul. in rubr.enunciatiua verba in contractibus nu.*1. præcipuè cùm sit vnica enunciatiua, & non simus in antiquis, & sit in actu extraiudiciali facta, & ante litem, illiusq; contestationem, & emissa propter aliud, & tunc non probet, ad trad. per Bald. *in l.Titia, in pr.de legat.*2. & per Ioseph Ludou. qui alios refert, *decis.* 33.*n.*11. & cùm non fuerit producta ab hæredibus D.Fantini parte citata in hoc iudicio, *l.de vnoquoque. ff.de re iud.* nec fuerit formiter recognita, prout oportebat, cùm esset scriptura priuata, ad trad. per Paris. *cons.*115.*n.*5.*lib.*4.

4 Tum quia quamuis contineat confessionem de recepto, facta à muliere non subsistit, nisi constet de reali numeratione. *l.vlt.§.si quis autem*, vbi Bar. & alij, *C.mandat.* Ias. *cons.*172.*num.*6.*lib.*2. motus ea ratione, quia vbi requiritur verus actus, non sufficit sola confessio; tum etiam, quia quamuis esset recognita formiter, illam non potuit facere mulier sine solemnitatibus requisitis in contractibus mulierum, iuxta statutum vrbis 151. *lib.*1. Tradit Put. *decis.*7. *& 55.lib.*3. Crescen. *decis.*2 *de confess.*

5 Nec refragatur fides eiusmodi Archiepiscopi, cùm non faciat fidem, ex Cephal. *cons.*384.*num.*21. *& seq.* Decian. *cons.*51.*nu.*7.*lib.*2. & tendat in commodum & exonerationem ipsius Archiepiscopi, illiusque hæredum, quo casu etiamsi in forma testis deposuisset, non probaret. *l.deferre.§.idem decreuerunt*, vbi Bart. *ff. de iur.fisc.* Castren. *cons.*301. *in vlt.dub.lib.*1. Ayn. *cons.*99.*num.*9. Nec testes obstant, cùm fuerint examinati in alia causa, & sic non probent in ista. Alex. *cons.*74. *num.* 9. *lib.*6. saltem plenè, ex adductis per Menoch. *cas.*111. & Antonius Tonellus, quia deponit Archiepiscopum coram ipso teste soluisse Lucretiæ dd. scuta mille, rogasseque testem quòd ex illis vellet accipere dd. scuta 725. quibus quædam pignora Lucretiæ recuperaret, postea idem testis non recordari habuisse vnquam à D. Fantino summam aliquam pecuniæ restituendam Lucretiæ, ex quibus aliquo modo varius & non constans videtur, & vtcumque sit, est singularis & familiaris inducentium illum. Secundus autem testis deponit de auditu ab eodem Antonello, & à Lucretia, & non exprimit summam, & dicit tunc temporis neminem fuisse præsentem, ex quo videtur singularis, & istæ probationes non possunt coniungi, cùm quælibet in suo genere sit imperfecta. Gabr. *de probat.conclus.*1.

Vlteriùs quia tunc competit indebiti repetitio, quando quis per errorem soluit: secus autem, si sciens soluit. § *is quoque. Instit.quibus mod.re contrahend.oblig.l.cuius per errorem dati repetitio est, eius consulto dati donatio est*, 54 *ff. de reg.iur. l.*1.*ff. de condict.indeb. l.*1. vbi glos. *in verbo indicati, vers. sextus, & l. indebitum solutum sciens non repetit. C. eod.* glos. *verbo per errorem, in d.§.is quoque*, Gloss. *in d.l.cuius per errorem*, & glos. *in l eleganter.§.fin. verbo dupli. vers. secundus quando. ff. de condict. indeb.* glos. *in d.l.*1 *C.de condict.indeb. verbo indicati. vers. sextus*, & vtrobique Bart. & particulariter *in d.l.eleganter. §.fin.num.*7.*vers.secundus casus est*, & reddit rationem, quia incipit esse debitum respectu causæ proximæ tacitè subintellectæ, scilicet donationis, quia, vt dicit Bald. *in d.l.*1.*num.*2. *C.de condict.indeb.* soluens indebitum videtur donare, quod probatur expressè *in d.l.cuius per errorem.* Et hoc in tantum procedit, vt qui sciens soluit indebitum, tali animo & mente, vt postea repeteret, nullatenus poterit illud repetere, ex text. expresso *in l. quod quis* 50. *ff. de condict. indebiti.* Et facit cùm donare videatur, qui nullo iure, nullóque cogente imperio aliquid concedit. *l.donari, de donat.* Bart. *in l.*1.*num.*3.*vers.donari, de condict.indeb.* 6

Quod autem per ignorantiam indebitum fuerit solutum, tenetur soluens & ex condictione indebiti agens probare, iuxta text. *in d. l. cùm de indebito.* ibi, *& ideo eum, qui dicit indebita soluisse, compelli ad probationem, quod per dolum accipientis, vel aliquam iustam ignorantiæ causam indebitum ab eo solutum sit, & nisi hoc ostendit, nullam eum repetitionem habere.* Vnde cùm huiusmodi ignorantiæ, & erroris probatio hæredibus Fantini incumberet, illudque non probauerint, intrat dispositio text. *in d.l.cuius per errorem*, & doctrin. Bart. *in d.l.eleganter.§. fin.num.*7. quòd tali casu pecunia sic soluta incipit esse debita respectu causæ proximæ tacitè subintellectæ, scilicet donationis, & intrant cætera iura, & doctrinæ ad hoc suprà adductæ, taliter quòd ex illis non possit dici Fantinum indebitè soluisse Lucretię prædictam summam, sed ex causa tacita donationis subintellectæ, cùm non ignoranter talem solutionem fecerit. 7

Sed videtur vrgere doctrina Bart. *in l.*1.*num.*2. *vers. ego sic. ff. de donat.* tenentis quòd quando soluitur indebitum vtraque parte sciente, sit donatio, & requirat insinuationem, per text. *in l. si donationis C. de contrahen. empt. & l.nuda. ff. eod. & l.imaginaria. ff. de reg. iur.* ibi, *inspicitur causa tacita ab vtraque parte subintellecta*, vt *in l.fin.in fi.princip. C. de iur.dot.* vnde videtur quòd deficiente insinuatione corruat ista donatio. Sed respondetur quòd ista donatio inducta ex solutione scienter indebiti facta, non dicitur propriè donatio, sed quædam irreuocabilis datio, vt dicit glos. *in fin.d.l. cuius per errorem*, & glos. *in verbo liberalitatem, in l.* 1. *ff. de donat.* & ibi Bart. *num.*2. & Ang. *in princip.* & Roman. *num.* 1. & Castren. 8

num.4.in fin. & Alberic. *num.4.* Ex quo prædicti Doctores inferunt in ista donatione non requiri insinuationem, quamuis excedat 500. solida, per text. iuncta glos. magna *in vers. Nam sicut, in l. vnica, C. de plus petit.* quia ex causa putatiua transfertur dominium, non verò ex causa donationis, & ideò non dicitur propriè donatio, nec requirit insinuationem.

9 Et quamuis prædicta doctrina Bartoli requirens insinuationem in donatione inducta ex solutione indebiti, vtraque ex parte sciente procederet. Nihilominus Bart. *ibid. in d. l. 1. num. 2.* dicit, quòd si indebitum soluatur sciente soluente, recipiente verò credente, causam solutionis adesse, quòd tunc non possit dici donatio, sed quædam irreuocabilis datio, non indigens insinuatione: quam doctrinam sequuntur Paul. Alberic. & Ang. *vbi suprà*; vnde cùm ex supradictis colligatur Archiepiscopum sciuisse non adesse causam soluendi istas pecunias, aut saltem ignorantiam & errorem non probasse, & quòd Lucretia credebat causam adesse, propter quam ad dictam solutionem Archiepiscopus teneretur, sequitur quòd ista solutio dicetur irreuocabilis datio, in qua non fuerit opus insinuatione. Et quamuis hæredes dicant Archiepiscopum soluisse istas pecunias Lucretiæ ex causa ordinis fratrum pro excomputatione census, ista causa est falsa, siquidem de tali ordine non constat, vt latè in decis. bo. me. Littæ 26. Octobris 1601. in causa inter istos hæredes & fratres de Paluzzellis, ex quo præd. fratres contra hæredes obtinuerunt, vnde intrat dispositio text. *in l. damus*, & ibi notat Bart. *num. 1. ff. de condict. indeb.* quòd in solutione facta ob causam præteritam, si causa falsa sit, repetitio indebiti non competit.

R. P. D. LVGDVNEN.

Spoletana bonorum. Veneris 4. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

Plura adducuntur ad probationem possessionis antiquæ vltra centum annos, de quibus sigillatim in summario.

SVMMARIVM.

Possessio probatur ex instrumentis antiquis, num. 1. vbi maximè, si sint effectuata & concurrant adminicula.

Locatio comprehendit omnia ea, quæ continentur intra fines rei locatæ, num. 2.

Verba posita ad ampliandum non operantur restrictionem, num. 3.

Relatio debet fieri ad immediatè præcedentia ibid.

Loquutio generalis omnia comprehendit, ibid.

Possessio præsens declarat possessionem in præteritum, ibid.

Pensionis quantitas debet considerari de tempore locationis, num. 4.

Possessio non alteratur ex cultura rei ab alio possessæ, num. 5.

Probatio de auditu in antiquis concurrentibus adminiculis est considerabilis, ibid.

Testes probant etiam extra articulum, quando iurarunt super tota causa, num. 6.

Testis à parte aduersa inductus magis probat con[...] ipsam, num. 7.

Testes inter alios examinati si sint mortui, faciunt [...]miplenam probationem, num. 8.

DECISIO CXLVI.

Circumscriptis probationibus Abbatis, [...] runt in hac positione consideratæ solum[...] do probationes ciuitatis, ex quibus visum [...] Dominis constare de dicta ciuitatis possessi[...] 100. annorum. Et quidem quoad montes, cum [...] pro Abbate informantes agnoscunt possessione[...] ciuitatis continuatam ab anno 1440. vsque n[...] idque pro præsenti resolutione sufficiat, non [...] operæpretium enumerare probationes, quas [...]gè antiquiùs repetitas habere prætendunt inf[...]mantes.

Quo verò ad terras cultas ciuitatis, dat instru[...]menta locationum ab anno 1443. quibus in[...] mentis sine dubio probatur possessio, quia [...] plura, & antiqua, atque ex his quædam etiam [...] fectuata apparent, & insuper concurrunt ad[...]nicula ex plurimorum testium depositioni[...] Socin. *cons. 106. lib. 3.* Aym. *cons. 54. num. 11.* Gab[...] *locat. conclus. 4. num. 17.*

Nec subsistit quòd dicta instrumenta int[...]genda sint de montibus & terris incultis. Nam [...] distinctio confunditur per instrumentum loca[...]nis factæ de anno 1443. quòd indistinctè con[...] territoria, & tenimenta castrorum Regoniti [...] Petani, ideoque cùm non negetur, quin terræ [...]tæ sint infra fines territorij dictorum castror[...] non potest dari ratio, quare non illæ etiam [...]niant in dicta locatione, *l. ade sacra. §. 1. de con[...]henda emptione. l. fundi, in princip. & l. limes ff. de [...] empt.* Natt. *cons. 204. num. 1. vol. 1.* Rolan. *cons.* [...] *num. 35. & 50. vol. 3.*

Et meliùs eadem distinctio confunditur [...] aliud instrumentum locationis de anno 145[...] quo expresè locantur omnes & singulæ te[...] cultæ & incultæ, montes, colles, plana, valles [...] omnia & singula tenimenta spectantia & per[...]nentia ad castra & communitates Regoniti & [...]tani, idque ad tempus annorum 15. & propr[...] florenorum 75. qui tunc per conductores sol[...] fuerunt in pecunia numerata. Nec obstant [...] verba, *spectantia & pertinentia ad castra, & comm[...]nitates*, quia posita sunt ad ampliandum, non [...] restringendum, Surd. *decis. 241. num. 20.* & cùm [...]ferantur non ad terras cultas, sed ad tenimen[...] tanquam ad verbum immediatè præcedens, [...] *idem cum eodem. ff. de iurisd. omn. iud.* impor[...] omnia quæ sunt de territorio, & in term. dictor[...] castrorum, quia generalis locatio omnia com[...]hendit, vt latè per Tiraq. *in l. si vnquam, in pr[...] num. 118. C. de reuocand. donat.* Et cùm hodie ciui[...] possideat omnes illas terras, ex præsenti posse[...]ne declaratur quæ essent illæ terræ cultæ, tunc [...]catæ, ad trad. per Socin. *cons. 145. nu. 2. & 3.* & N[...] *cons. 120. num. 6. & 8.*

Idem colligitur ex alia locatione per eand[...] communitatem eodem modo facta de anno 14[...] pro annis octo, & pretio florenorum 100. A[...] ex alia de anno 1497. pro anno vno, & pretio [...]renorum 50. anticipata solutione; & licèt in [...] instrumentis dicantur locationes fieri de ter[...] quæ locari consueuerunt; tamen ex dicta lo[...]tion[...]

tione anni 1457. apparet quòd omnes terræ etiam cultæ intra limites territorij castrorum locabantur. Nec obstat quòd dicitur ex modicitate pensionis colligi quòd non omnes cultæ comprehendebantur huiusmodi locationibus. Nam vltra quòd apparet locationes successiuè fuisse factas semper pro maiore pretio, & vltra quòd talis modicitas considerari debet, attento tempore locationum, *l.si voluntate, C.de rescinden.vendit.* Bald. *conf.475.num.2.lib....* & alibi passim, adhuc in instrumentis exprimantur expresè omnes terrę cultæ, in claris non est locus coniecturis.

Non obstat quòd instrumenta quædam circa solutionem vnius cuppæ ex sedecim, non excedant annum 1522. & circa exequutionem modiolorum non prætergrediantur annum 1529. quia ex hoc non sequitur quòd etiam antea non fierent istæ solutiones, quandóquidem instrumenta hoc non dicunt. Atque de dictis annis potuit incipere exactio quoad terras, quæ forsitan eo tempore redactæ fuerunt ad culturam, & in omnem euentum non sequitur quòd in dictis terris alij actus possessorij per prius facti non fuerint, vt dictum est de locationibus.

Denique ista distinctio terrarum cultarum & incultarum confunditur ex depositionibus testium 9. & 10. examinatorum pro parte communitatis, videlicet primi, & à quinto deinceps vsq; ad 22. qui deponunt de tempore sui recordatus à 50. 60. & 70. annis de visu, & de auditu à suis maioribus hominibus 80.90. & 100. annorum, Ciuitatem semper possedisse ista castra tanquam montes, quàm terras cultas elaboratiuas, atque affirmant nunquam vidisse, nec audiuisse quid in contrarium, & dicunt quòd dicta castra erant deuastata & desolata, & propterea terræ non colebantur, sed vt plurimùm erant nemorosæ & incultæ, quodque postea tractu temporis cœperunt reduci ad culturam.

5 Quæ cultura sicuti possessionem non alterauerit, per ea quæ deducta fuerunt in causa Hispalen. iuris vocandi 6. Februarij 1576. coram Cantucio; ita Communitas dictam suam possessionem continuauit post culturam locando & recipiendo responsiones ab illis qui terras colebant, & quidem ex istis testibus aliqui de visu & recordatu percutiunt annum 1516. & 1517. demtis annis pueritiæ, de auditu autem à maioribus percutiunt tempus longè antiquum, quæ probatio de auditu in antiquis, præsertim concurrentibus aliis adminiculis, est considerabilis. *c.licèt quidam,* vbi not. *de testib.* Put. *decis.76.lib.1.*

6 Nec obstat quòd dicitur istas depositiones esse restringendas ad annos 80. iuxta articulum super quo testes deponunt, quia articulus non est simpliciter restitutus ad annos 80. sed habet verba, *& à tempore quo primùm in dictis territoriis cœperunt terræ coli.* Et paulo pòst dicitur, *& à dictis temporibus vltra & citra.* Deinde testes etiam extra articulum probant, cùm super tota causa iurauerint. Aret. *in c.de testib.in 3.notab.de testib.* Vestr. *in prax. lib.6. cap.2. num. 9.* ibique add. sicuti nec restringi debent ad iurisdictionem & ius pascendi simpliciter, quia vltra articuli, & depositionum verba generalia, dicitur in specie in articulo 9. communitas fuit in quieta possessione pretia, & responsiones percipiendi, quod intelligi debere de terris cultis, patet ex eorũdem testium depositionibus super 3. articulo, dum distinguentes inter terras montaneas & cultas, dicunt communitatem consueuisse vendere de montaneis herbaticum, & exigere responsiones de terris cultis.

Et iuuantur isti testes depositionibus quinque testium examinatorum de annis 1568. inter ciuitatem & homines Abbatiæ, qui eodem modo, vt suprà dictum est, deponunt,& in specie secundus dicit se audiuisse à quodam Alexandro, qui erat 100. annorum, & obierat ante vrbis direptionem. Atque istius examinis eò magis ratio habenda est, quia Abbas tunc existens habuit de illo notitiam, quin etiam ipsemet se examini subiecit ad fauorem Abbatialium, ad *cap.pen.de sent.& re iud.& l.sæpè, ff.eod.* & vtrobique DD. 7

Iuuantur etiam aliis vndecim testibus examinatis de anno 1535. inter ciuitatem Spoleti, & communitatem Montis Leonis, quorum plerique licèt sint de Abbatia Ferentilli, tamen de pascuis & terris cultis deponunt eodem modo, quo superiùs relati, & de visu & recordatu percutiunt tempus vsque ab annis 1474. & 1479. in arca. Nec obstat, quòd isti testes secundo & tertio loco recensiti fuerint examinati inter alios, quia nihilominus faciunt semiplenam probationem, cùm mortui sint. Ias. *in l. admonendi, num. 98. de iureiuran.* Mohed. *decis.7.num.5. de testib.* Verall. *decis.49.num.3.par.3.* 8

R.P.D. PEGNA DECANO.

Placentina salarij, die Lunæ 7. Maij 1607.

DECISIO CXLVII.

Est inter eius decisiones in tom.2. quamprimùm edendo Lugd. apud Hæred. Prost, Borde, & Arnaud.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Bononien. affictus. Lunæ 14. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

Locatio quando dicatur facta ad corpus, vel ad mensuram, & an in locatione ad corpus debeat, fieri remissio mercedis occasione deficientis mensuræ.

SVMMARIVM.

Pensionis remissio conductori fieri non solet, nisi quando casu aliquod damnum intolerabile infertur, vel quando in rei conductæ vsu conductor impeditur, num.1.

Pensio non debet minui occasione deficientis numeri, seu mensuræ, quando fuit facta ad corpus, non autem ad mensuram, ibid.

Locatio dicitur facta ad corpus, non autem ad mensuram, quando contrahentes cœperunt à corpore, neque pensionem constituerunt in mensuras, nec aliquam mensuræ fecerunt expressionem, ibid.

Locatio etiamsi sit facta ad corpus, tamen quando fuit assertum conductori quòd res locata erat talis mensuræ, si id verum non est, succurritur conductori, ex remedio doli in locationibus præsumpti, num.20.

Tractatus præcedens non bene infert ad conclusionem & effectuationem contractus, ibid. Ubi maximè si tractatus non fuit in continenti ante contractum.

Dolus non potest considerari in eo qui tacuit, quando dedit facultatem, & comoditatem perquirendi, ibid.

Venditor tenetur exprimere onera & qualitates rei venditæ quæ rem minoris faciunt, num. 3.

DECISIO CXLVIII.

1 DOmini censuerunt non esse faciendam aliquam pensionum conuentarum defalcationem, quæ fieri non solet, nisi quandò casu aliquando damnum infertur intolerabile, vel quando in rei conductæ vsu conductores impediuntur. *cap. propter sterilitatem*, & ibi Doct. *de locat.* Natt. *in l. si vno. §. vis maior, & in l. licet. C. eod. tit.* Hîc autem conductores non debent dici impediti, ex prætextu quòd locata fuerint prædia 34. corbium, & tamen inueniantur solùm 27. vel 28. Cùm enim locatio ad corpus facta fuerit, nulla habita ratione numeri, seu mensuræ corbium, non debet occasione mensuræ deficientis minui pensionum præstatio. *l. Iuliam. §. si tuus. & l. si in qualitate. ff. de action. empti*, cum aliis deductis per Cagnol. *in l. 2. C. de rescin. vendit. num. 127. & seqq.* Et quòd locatio facta fuerit ad corpus, patet ex quo contrahentes in locationis instrumento mentem suam explicare cœperunt à corpore ibi affictum omnium terrarum loci de Anzola, neque pensionem constituerunt in corbes singulas, quinimò nec aliquam mensuræ, seu corbium fecerunt expressionem. Oldrad. *cons. 197.* Ias. *cons. 73. nu. 1. lib. 1.* latè Cagnol. *vbi supra*, & Surd. *decis. 64.* Corn. *cons. 59. num. 12. lib. 4.*

2 Nec facit quod prætenditur locatores in tractatu asseruisse quòd prædia erant 34. corbium, propter quam assertionem vtique contractui causam dederit, succurrendum sit conductoribus ex remedio doli in locatoribus ex remedio doli in locatoribus præsumpti, etiamsi locatio facta sit ad corpus, ex latè adductis per Surd. *d. decis. 64. nu. 28.* Nam vltra quòd ex illis quæ tractata fuerunt, non bene infertur ad conclusionem, seu effectuationem. Bald. *in l. multum interest, ante nu. 3. vers. quandoque probatur contractus. C. si quis alter. vel sibi. & in c. fin. nu. 8. de iuram. calumn.* Alex. *cons. 18. num. 2. & cons. 28. num. 3. lib. 1.* Dec. *cons. 488. num. 10. & in l. non omnis, num. 2. ff. si cert. petat.* præsertim quando talis tractatus non fuit in continenti ante contractum. Ruin. *de communi. cons. 198. num. 15. lib. 1.* Adhuc non probatur quòd talis assertio 34. corbium facta fuerit conductoribus per locatores; nam testes qui deponunt de traditione cuiusdam descriptionis, seu, vt vulgò dicitur, listæ, in qua contineri dicebatur hæc assertio: agnoscunt se nec legisse illam listã, nec scire quid in illa contineretur, & quicquid illa lista cõtineret, fuit lacerata in instãti conclusionis capitulorum, tanquam illa non esse opus, quandoquidẽ iam partes inter se conuenerant sine aliqua corbiũ expressione, quæ nec in capitulis, nec in instrumento facta fuit. Atque equidem siue locatores listam dederint, siue sensalis, siue proxeneta eorum nomine, excluditur tamen omnis dolus, ex quo locatores noluerunt se astringere ad certam corbium quantitatem, sed sæpiùs monuerunt conductores vt inquirerent, seque ipsos facerent certiores de prædiorum qualitate, & mensura, ita vt applicari possint, quæ casu non dissimili dicit Alex. *cons. 52. num. 2. ... posito lib. 6.* de eo qui ostendit libros, & non ... omnia in illis apposita esse vera. Non obstat ... aliqui testes deponant locatores sibi dixisse ... ista prædia complebant 34. corbes, quia di... etiam se nescire an dicti locatores idem dix... conductoribus, & potest esse quòd locatores ... tabant tot esse corbes: sed quia id pro certo ... habebant, ideò monuerunt conductores vt ... veritatem per se perquirerent. Non obstat ... quod aliqui ex colonis dicunt sibi fuisse sugge... vt perquirentibus conductoribus affirmarent ... dia esse 34. corbium. Nam simul dicunt id ... fuisse suggestum non per ipsos locatores, sed ... nomine, per quendam, qui res eorum gerebat ... nesciunt an fuerit de ordine, seu mandato lo... rum, & addunt quicquid sibi dictum fuisse ... tamen noluisse conductoribus exponere ... corbium quantitatem.

3 Denique non obstat *l. Iulianus. §. si venditor ... per contrarium. & §. idem Iulianus. ff. de actio. ...* quia loquuntur in oneribus rei, & qualita... quæ rem minoris faciunt, quas venditor expri... re, & de illis clarè emptorem certiorem face... netur, Curt. iun. *cons. 177. num. 5.* cum cumulat... Surd *cons. 53. num. 33. & seq.* Et ex his, &c.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romana fideiussionis de repræsentando. Veneris 18. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

Fideiussor de repræsentando dicitur li... ratus, facta repræsentatione ac inti... ta creditori vnà cum citatione ad ... dendum fideiussorem liberari, & à ... die currat tempus obligato ad re... sentandum intra certum tempus.

SVMMARIVM.

Fideiussor de repræsentando facta repræsentatione ... setur liberatus, num. 1.

Fideiussor non potest absque eius consensu de no... gari, num. 2.

Fideiussio de repræsentando aliquem carceratum ... certum tempus, debet intelligi non à die obliga... nis, sed à die quo carceratus à carceribus libera... num. 3. Contrà num. 4. & 5.

Dictio proximè, *designat extremitatem primi ... poris, num. 3.*

Tempus de quo conuentum est in contractu, currit ... contractus, ibid. & num. 4. & 5. Ubi declara... talis. ff. de iur. dot. *quæ contra facere videtur.*

Actus factus à Procuratore, censetur factus de ... domini, num. 6.

Fideiussor de repræsentando vt dicatur liberatus, s... quòd repræsentauerit, & quòd repræsentatio ... creditori intimata vnà cum citatione ad vide... liberari fideiussorem à repræsentatione, ibid.

DECISIO CXLIX.

CVm in carceribus turris Nonæ, ad instantiam ... Gasparis Gẽtilis creditoris detineretur Petr... Alo...

Aloysius die 17. Maij 1604. Ioan. Petrus Fabrius obligauit se ad fauorem dicti Gasparis de soluendo, vel concordando, aliàs de repræsentando Aloysium infra terminum duorum mensium proximè futurorum sub pœna scut. 200. Demum Aloysius die 9. Septembris fuit excarceratus, die 22. eiusdem mensis Ioan. Baptista Boninus vti Procurator Gasparis citauit Fabrium ad docendum de concordia, vel ad repræsentandum Aloysium sub comminatione mandati exequutiui, quod & decerni atque intimari Fabrio obtinuit. Facta sibi intimatione Fabrius iurauit Aloysium suspectum de fuga, eumque carcerari obtinuit in Curia Burgi, & deinde transportari ad carceres turris nonæ de mandato A.C. quod fuit die 15. Octobris intimatum Gaspari, qui etiam fuit citatus ad videndum reponi Fabrium à prædito decreto contra ipsum emanato, & liberari à fideiussione. Verùm quia 21. eiusdem mensis Visita decreuit, firma remanente fideiussione, Aloysium esse excarcerandum tanquam illius captura fuerit nulla, quoniam non fuerat ductus ad iudicis præsentiam; Gaspar egit contra Fabrium coram A.C. & obtinuit contra eum mandatum quod fuit in gradu appellationis per sententiam R. P. D. Varellæ reuocatum. A qua cùm etiam esset appellatum, eaque causa mihi extra Rotam commissa esset, proposui in Rota dubium, an sententia D. Varellæ esset confirmanda, vel infirmanda? Et Domini confirmandam censuerunt, quandoquidem Fabrius repræsentando Aloysium fuit liberatus, Afflict. *decis.* 130. *n.* 5. & dixit Rota in vna Auximana fideiussionis die 24 Nouemb. 1603. coram R.P.D. meo Decano.

2 Non obstat decretum Visitæ. Mam Visita non potuit de nouo obligare fideiussorem sine expresso eius consensu. *l. nouationibus. C. de fideiuss.* Put. *decis.* 66. *lib.* 3. Dec. *cons.* 27. *num.* 15. *lib.* 2. Grat. *cons.* 93. *lib.* 1. & in terminis in simili decreto tenuit Rota in dicta Auximana.

3 Non obstat quòd Aloysij carceratio facta ad instantiam Fabrij prætenditur fuisse nulla, vti facta ante lapsum duorum mensium, cùm obligatio de illum repræsentando esset intelligenda, non à die obligationis, sed à die, quo Aloysius esset è carceribus liberatus, argumento tex. *in l. tali facta stipulat.* 49. *ff. de iur. dot.* Nam quinimò cùm promissio de repræsentando Aloysium fuerit expressè facta, his verbis, *infra terminum duorum mensium proximè futurorum*, dici potest quòd dictio *proximè* designat extremitatem primi temporis, nempe factæ obligationis, *§. pupillus. Inst. de inut. stipul.* Bald. *cons.* 246. *nu.* 2. *lib.* 5. & regulare est quòd à die pacti, seu stipulationis interpositæ tempus de quo conuenit sit numerandum.

4 Nec in contrarium vrget *d. l. talis.* quia ibi non poterat incipere terminus soluendæ dotis, antequam essent nuptiæ, vt not. Bald. illam legem explicans in antiqua lectura, eumque refert & sequitur Dionys. Gottifred. ideoque nihil mirum, si in illa specie annus proximus intelligitur à die nuptiarum, non autem à die stipulationis, quia in ambigua oratione accipienda est ea interpretatio, quæ vitio caret. Cuiac. illam etiam legem explicãs *in comment. ad l. 2. Iuliani*, ad Vrseium Ferocem.

5 Quodque dispositio *d. l. tali*, sit specialis in dote, notat Vigelius *in libello de litis contestatione, c.* 1. *circa med.* in casu autem proposito accipiendo initium obligationis Fabrij à die quo in stipulationem fuit deducta, nullum sequitur absurdum, quin potiùs fauor communis creditoris & debitoris, quandoquidem excarcerationi Aloysij poterat statim consulere Gentilis, cùm ibi esset cautum per fideiussionem Fabrij, quòd si Gentilis incontinenti Aloysium liberare noluit, non ideò est attendenda obligatio Fabrij contra naturam stipulationis, & verba expressa promissionis Fabrij, vt is, qui intra duos menses proximos teneri voluit, teneatur etiam post octo.

Sed de hoc quicquid sit, vnum est quòd Aloysij carceratio fuit facta ad instantiam Gentilis, & metu decreti per eum obtenti contra Fabritium cui necesse fuit vel repræsentari Aloysium, vel in seipsum pati mandati exequutionem: vnde si præcipitanter, vel intempestiuè aliquid gestum est, accidit culpa Gentilis, & satis est quod illo instante debitor fuit repræsentatus per fideiussorem.

Nec subsistit quòd illa instantia fuerit facta per 6 Procuratorem sine mandato. Nam Beninus fuit constitutus Procurator à Gentile per acta Nicolai Piroti notarij consulum Agriculturæ multo prius quàm instaret pro isto mandato contra Fabrium, & vti talis Procurator consenserat primæ excarcerationi Aloysij, illumque consensu Gentilis expressè approbauerat, vltra quòd intimatio Fabrio facta per Beninum censetur in dubio facta de ordine Gentilis, *l.* 1. *ff. de offic. proc. Cæs.* vt fuit consideratum in dicta Auximana, in qua etiam dictum fuit quòd ad effectum liberationis à fideiussione sufficit quòd fuerit per fideiussorem repręsentatus in carceribus, quodque repræsentatio fuerit creditori intimata, cum citatione ad videndum liberari fideiussorem à fideiussione.

Ideoq; non obstant quæ prætendũtur circa nullitatem mandati suspicionis fugæ, quia vltra quòd sunt valde turbida, sufficit etiam quod Aloysius fuit repræsentatus, quòdque Gentilis citatus nihil opposuit, cùm tamen inter intimationem ipsi Gentili factam, & decretum Visitæ, quod Aloysius fuit excarceratus, dies plures intercesserint. Non obstat quod Aloysius debuit repræsentari in carceribus, &c. turris Nonæ, & coram A. C. Nam & in hoc fuisse obligationi satisfactum per Fabrium liquet ex supradictis, & in effectu res sic gesta est quod A. C. dedit mandatum suspicionis fugæ contra Aloysium. Verùm quia ille commorabatur in Burgo, fuit captus de mandato iudicis Burgi, ideoque in carceribus Burgi primum constitutus, postea tamen de mandato A.C. transportatus ad carceres turris Nonæ, & cum demum Fab. illam transportationem debitoris intimauit Gentili creditori, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Mediolanen. aquarum. Lunæ 28. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

Aquæ cursum in suo an quis impedire possit, ne fluat in fundum vicini.

SVMMARIVM.

Manutentionis iudicium requirit probationem posses-

commutabile. *l.ius agnationis.ff.de pact.* illa qualitas non amittitur per ingressum religionis, sicuti ex eadem ratione aliàs Rota tenuisse, quòd per illum ingressum non amittitur nobilitas, dicit Rom. *sing.* 37. Hinc Monachus retinet iura legitimæ successionis, *cap. vnic.* 18. *quæst.*1.*c.vlt.*19.*quæst.*3.*l. Deo nobis.C.de Episc.& Clericis.* Et quod magis est, retinet iura sanitatis: Roman. *d.sing.* 37. Bald. *cons.* 183.*& cons.*448.*vol.*5. Dec. *in auth.ingressi,nota.*1.*C. de sacrosanct.Eccles.* latè Tiraq. *de nobilit. cap.*26.

8 Et licèt Clara Monialis eius vita durante retineat ista bona ad commodum monasterij, *c.in præsentia, de probat.l.placet,ff.de acquiren.hæredit.* Tamen dicta bona retinentur in communi, adeò quod Clara de illis participat sicut aliæ Moniales, vt habetur *in d.l.Deo nobis.* Illaque Clara satis dicit ipsis frui propter affectum & charitatem, quam habere præsumitur erga monasterium, vt omnes Moniales quas habet tanquam sorores, ideoque magis gaudet frui simul cum illis, quàm sola, *l.constituti* 20.*q.*3.*c. prolatum* 19.*quæst.vlt.c.*1.28. *q.*1.*cap. dilectus,quod met.caus.§.sed & hæc vers. hoc autem solatium.authentica de sanctiss.Episcopis.*

9 Itaque prædicta concludo, dicebant Domini, quòd cùm Clara sit de posteritate donatoris, & satis dici possit retinere bona, etiamsi sit in Monasterio, ex prædictis iuribus quæ in his terminis benè considerat Decian. *d.cons.*31.*num.*10.*& seqq.* non potest dari commoda ratio, quare donator censeri debeat noluisse vt bona donata pertinerent ad monasterium, durante vita Claræ suæ neptis. Et quidem ita acriter intelligendo verba prohibitionis vt prætendunt informantes pro Galeotto, fœminæ in donatione ezpresè vocatæ, non potuisset tamen dare in dotem ista bona, cùm ex qualibet causa excogitabili prohibeantur alienari, obligari, pignorari, etiam quoad possessionem. Ideoque magis est vt dictam prohibitionem donator extra lineam masculinam noluerit extendere. Et ex his, causa sæpiùs proposita, & multum discussa, Domini steterunt in decisis, &c.

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Tridentina vsurarum. Mercurij 6. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Vsurarum restitutiones & distributiones, tam certarum, quàm incertarum, quomodo, & per quem faciendæ sint.

SVMMARIVM.

*Vsuræ certæ in quibus habetur notitia de personis, à quibus fuerunt extortæ, illis eisdem personis restituendæ sunt; incertæ verò in quibus ignoratur verus dominatus, inter pauperes distribuendæ sunt, numer.*1.

*Vsuræ certæ restituendæ sunt ab hærede illis, à quibus extortæ sunt, num.*2.

*Vsurarum incertarum restitutio, & earum distributio pauperibus facienda est, ibid. Contra quòd imò ab Episcopo, num.*3.*distingue vt num.*4.5.*&* 6.

DECISIO CLII.

Dubitaui quomodo, & per quem sint f... dæ restitutiones, & distributione... rarum, tam certarum, quàm incertarum i... præsenti? Et Domini dixerunt vsuras certas... pe illas, in quibus habetur notitia de perso... quibus fuerunt extortæ, esse eisdem restitue... incertas verò quia non iuridicus, & verus d... nus, à quo fuerint extortæ, ignoratur po... ctam indagationem de tali domino, & ill... reperto, venire pauperibus erogandas; cu... sertionis vtramque partem probat text. *in c... tu, de vsur.* ibi, *cogendi sunt eas, his à quibus... serunt, vel eorum hæredibus, restituere.* & ibi... *siones quæ de vsuris comparatæ sunt, debent ven... ipsarum pretia his à quibus vsuræ sunt extortæ,...* Ad idem est text. *in c.sicut dignum.§.eos, de ho... & in c.nemo* 14.*q.*1. tradunt *in d.c.cùm tu,* H... *num.*2. Zabarell. *num.*2. Anchar. *num.*3. Abb... Butr. *numer.*3. Syluestr. *in summ. verbo restit... qu.*1. 2. *&* 3. Sot. *de iust. & iur. lib.*4. *quæst....* 1. Ioann. de Medin. *de restit.qu.*3.*caus.*8. *vers.... tur ergo.* Nauar. *in manual. c.* 17. *numer.*92.... tio vtriusque partis istius assertionis redd... Soto *vbi suprà*, consecutiuè, *post conclusion... nicam, & in solutione ad tertium.vers.Veruntam... vers.sequenti.*

Circa secundam verò partem dubij, per q... nempe huiusmodi restitutiones & distribut... essent faciendæ, Domini dixerunt vsuras c... per hæredem esse restituendas, iuxta tex. *in... cùm tu,* & Doctores suprà relatos; circa v... verò incertas est diuersitas opinionum inter... bentes, quas latè refert Ioan. de Anan. *in c... sit, numer.* 12. *& seq. de Iudæ.* Nam Archid. ... *fin. de testam. in* 6. tenet quòd non ab Epis... sed ab vsurario, vel illius hærede sit faciend... iusmodi restitutio, & distributio, quam sen... tiam sequitur Gemin. *in d. c. fin. numer.* 8. ... Franc. *§.sanè, num.*11. Bald. *in l.nulli, num.*5. *C... Episc. & Cleric.* Syluestr. qui plures tam ... Theologiæ, quàm Pontificij iuris professores ... ista parte citat, *vbi suprà, caus.*10. *§. esto igitur...* de com. testatur, Nauar. *d.c.*17.*num.*92.

Contrariam verò sententiam, nempe quòd ... restitutio & distributio sit facienda per Epi... pum, amplectitur Hostien. *in d.c.cùm tu, nu....* *d.c.cùm sit num.*4.*& in sum. de pœn. §.fin.* He... Boich. *d.c.cùm tu, num.*3. & ibi Anchar. *nu.*1... *num.*4.*vers.quæro per quem.* Butr. *num.*6. & Fed... de Sen. *cons.*33.*nu.*1. qui dicit hanc veriorem. ... Anchar. *cons.*306.*num.*1. Calderin. *cons.*2. *de...* Laurent. de Rodulph. *eod. tract. quæst.* 113. ... *ro* 19.

Inter quarum opinionum diuersitatem ad ... conciliationem Panormitan. *in d.c.cùm tu, ...* census dispositionem malè ablatorum e... ciendam per eum qui tenetur restituere, ... cundùm consilium, & prouidentiam Epis... Nam interest obligato propter exoneratione... suæ conscientiæ, vt fiat restitutio realiter, & ... interest etiam Episcopo propter interesse pa... rum, quorum pater est, & curam gerit, ... conciliationem sequitur Ioan. Lup. *in repet....* *donat.inter vir.& vxor.§.*65. *num.*60.& Co... *c.*3.*num.* 8. *vers.tertium si de malè ablatis...*

& Matienzo *in l. 14. gl. 1. num. 60. tit. 4. lib. 5. noua recopilat.*

5 Aliter easdem opiniones Archid. & Hostiensis conciliat Panormit. *in d. c. cùm sit, n. 7.* nempe quod si agitur de restituendis vsuris extortis per manifestum vsurarium, quo casu ad Episcopum pertineat vsurarum incertarum dispensatio, argumentum tex. *in c. quamquam, de vsur. lib. 6.* & tradit Syluestr. *vbi suprà, n. 5. vers. quartus cùm*, qui testatur de communi. Nam sicut publicè constat de extorsione vsurarum, publicè cõstare debet per prouidentiam Episcopi de illarum restitutione, & isto casu procedat opinio Hostiensis; sed si de malè ablatis constasset tantummodo in foro pœnitentiali, tunc sufficeret quòd restitutio fieret ab illo, qui ad restituendum tenebatur, & sic procedat opinio Archid. & istam distinctionem sequitur Felin. *in d. c. cùm sit, n. 5.*

6 Vnde Domini censuere incertarum vsurarum distributionem esse faciendam pauperibus, eligendis ab Episcopo, & de illius mandato, de manu tamen hæredis, vt sic consulatur hæredi, & illius conscientiæ, & sit certus de reali restitutione pauperibus facta, consulaturque & ipsimet Episcopo tanquam patri pauperum, ipsius prouidentiam, & consilium quærendo, iuxta primam suprà relatam Panormitani conciliationem *in d. c. cùm tu, n. 5.* Ad quam resolutionem Dominorum animos etiam mouit quòd simus in restitutione vsurarum extortarum per manifestum vsurarium, & in iudicio talem declaratum, quo casu intrat secunda conciliatio Panormitani *in d. c. cùm sit, n. 7.* & Felin. & cæterorum suprà relatorum. Facit etiam pro ista resolutione quòd ex ea præcluditur via fraudibus, quæ, per hæredem fieri possent, si illius tantùm arbitrio huiusmodi restitutiones & distributiones pauperibus essent faciendæ, quod satis ponderant Doctores superiùs pro opinione Hostiensis relati, & Domini iure ponderandum censuere, &c.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Perusinæ bonorum. Veneris 8. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Transmissibilia ad hæredes extraneos, & cedi & confiscari possunt. Cessio autem quando præsumatur simulata, & in fraudem ex sola confessione de recepto, & in cessione bonorum veniunt etiam iura, & actiones.

SVMMARIVM.

Ius redimendi transmissibile est ad hæredes extraneos, num. 2.

Confiscari possunt omnia ea, quæ ad hæredes extraneos transmissibilia sunt, ibid.

Ius redimendi cedi potest, ibid.

Cedi possunt omnia, quæ sunt transmissibilia ad hæredes extraneos, ibid. in fine.

Enunciatiua verba prolata per modum causæ habent vim dispositiuæ, præsertim concurrentibus adminiculis, num. 3.

Cessio præsumitur simulata ex sola confessione de recepto, nisi cessio sit iuris vniuersalis, n. 4. vbi alio modo declaratur conclusio.

Bonorum appellatione veniunt iura, & actiones, n. 5.

Iura & actiones non veniunt appellatione bonorum mobilium, seu immobilium, ibid. vers. & ratio est.

Nullitatis exceptio non potest opponi à tertia persona, inuita ea, ad cuius fauorem nullitas resultat, n. 7.

DECISIO CLIII.

Constantinus Feliciani de anno 1575. vendidit quoddam terræ tenimentum Francisco de Floramontibus reseruata sibi, suisque hæredibus facultate redimendi infra annos 25. Mortuo Cõstantino, relictis Gualterio, Francisco, Ioan. Baptista, Iacobo, Castora, & Eusebia filiis, Ioan. Baptista capitis pœnam luit. Gualterius autem & Franciscus in contumaciam condemnati fuerunt per Curiam Perusinam ad pœnam vitæ & confiscationis omnium bonorum superstitibus Iacobo, qui in monasterio Sancti Augustini Ordinis Heremitarum Sancti Augustini professionem emiserat, atque Eusebia, & Castora, fiscus dictæ Curiæ cessit omnia iura quæ habebat super bonis dictorum Gualterij & Francisci pro pretio scut. 300. Iosepho de Benincasiis & Laurentio Vitali, qui motam eis litem per supradictum monasterium cesserunt eidem monasterio pro pretio scutorum 350. omnia iura ipsis antea cessa per fiscum. Demum orta etiam lite inter prædictum monasteriũ & D. Eusebiam Constantini filiam, super dictis bonis fuit factum compromissum, & in vim laudi monasterium retrocessit dictæ Eusebiæ ac Ioanni Rocco eius marito, omnia iura, omnésque actiones quæ & quas habebat, tam ex persona D. Iacobi, qui in monasterio fratris Philippi nomine vocabatur, quàm vigore cessionis factæ per dictum Iosephum, seu eius hæredem super bonis dicti Constantini & suorum filiorum, solutis eidem monasterio scut. 280. per dd. Roccum, & Eusebiam coniuges. Vigore harum cessionum egerant coniuges ad dicti tenimenti redemptionem, atque auocata causa de partibus, & in Rota mihi commissa dubitaui, an prædictæ cessiones suffragarentur dictis coniugibus? easque suffragari Domini resoluerunt. 1

Nam quoad cessionem à fisco factam, sicuti ius redimendi competens filiis Constantini erat trãsmissibile ad hæredes extraneos. *l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. l. si pact. ff. de probat.* Ruin. *cons. 72. in princ.* Rolan. *cons. 28. num. 2. lib. 2.* Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. glos. 6. num. 26.* ita ex confiscatione transiit in fiscum, qui habetur loco extranei hæredis, & in quem transeunt omnia transmissibilia ad hæredes extraneos. *l. iura liberorum.* Rola. qui de communi testatur, *cons. 98. num. 16. lib. 2.* & plures comprobant, Honded. *cons. 95. num. 108. lib. 1.* & Peregr. *de iur. fisc. lib. 5. tit. 1. num. 68.* & fiscus illud ius edere potuit, quia ius redimendi cedi potest. iux. not. *in l. 1. §. fin. ff. de nou. oper. nunciat.* Bald. *cons. 38. sub num. 1. vol. 2.* Ruyn. *cons. 47. sub num. 8. vol. 4.* Aym. *cons. 213. n. 4. vol. 2.* & quæ sunt transmissibilia, sunt cessibilia, vt ex *l. ex pluribus. ff. de administr. tutor.* arguit in his terminis iuris retroemendi Castrens. *cons. 1. vol. 2.* sequitur Barba. *cons. 51. num. 19. in fine. vol. 1.* Alex. *cons. 238. sub num. 2. vol. 6.* Dec. *cons. 163. in fine.* & alios refert Rolan. *dicto cons. 28. num. 29.* 2

verò cessione constat ex instrumento quam ille Thesaurarius Perusinus fe... bris 1562. dictis Laurentio & Iosepho ...oo. Thesaurario debitis pro pretio iu... quæ R. Camera habebat inde & super bo... Gualterij & Francisci venditorum dictis Iosepho & Laurentio sub die 3. Februarij 1582. Nam ista enunciatiua venditionis habet vim dispositiuæ, cùm sit prolata per modum causæ solutionis & quitationis, Bart. *in l. pater filium. §. fundum. de lega.3.* Paris. *cons.26. num.125. lib.2.* Rimin. Iun. *cons.21.* Decian. *cons.314. num.17.* maximè inter partes, inter quas fraus non præsumitur, ex notat. à Vital. *de clausul. in §. de enunciatiuis verbis in contractibus, num.1.* & concurrentibus adminiculis, Achil. *decis.6. de iure patr.* Rimin. iun. alios allegans *cons. 314. num.17. vol.3.* Maximum enim adminiculum præstant subsequuta obseruantia, & plures cessiones successiuè, quia prædicta à fisci cessione ortum habuerant.

4 Nec obstat quod non constet de numeratione pecuniæ, nisi per confessionem, ideoque videatur esse locus dispositioni *l. per diuersas. C. mandati.* nam præter quod illa l. non procedit in cessione iuris vniuersalis. *l. 1. ff. de hæred. vel act. vend.* gloss. *in d. l. per diuersas. in verbo venditionis.* & ibi Bald. *in q.4.* & Salyc. *in quæst.7.* Gabr. *de action. conclus. 5. num. 25.* non potest hoc casu considerari fraus in fisco cedente, cum indubitanter ius illi quæsitum fuisset per confiscationem, ideoque deficiat suspicio litium redemptionis. Abb. *in c fin. de alien. mut. iud. caus. fact. num. 7. in fine.* Alberic. *in l.1. C. ne lic. pot. num. 4.* Hier. Gabr. *cons. 67. num. 10. lib.1.* Sicuti & eadem suspicio cessat ex parte eorum, quibus cessio facta fuit, cùm illi coacti fuerint emere. Bar. Bal. Castr. Saly. relati per Gabr. *d. conclus. 5. n. 11.*

5 Non obstat quod sub cessione bonorum Gualterij & Francisci non veniat facultas redimendi quæ est ius. contrarium enim de iure est verius. *l. bonorum 208. de verbor. signif.* vbi gloss. Rebuff. *in l.39. §. bona intelliguntur. vers.7. in bonis, & in l.49. vers. notandum est, eod. tit.* Tiraq. *in l. si vnquam, in verbo bona num. 8. & seqq. C. de reuoc. donat.* Aym. *d. cons.213. num.6.* Mich. Crass. qui allegat plures testantes de communi, *in §. legatum quæ. 19. num.1.* Arri. Pinell. *in rubr. C. de bon. mater. num. 2. part.1.* & licèt Surd. ex aduerso allegatus *cons. 449. num. 2. lib.3.* obiter dixerit appellatione bonorum non venire iura & actiones; tamen idem firmauit contrarium *cons. 575. num.5.* Clar. verò *in §. donatio. q. 10. vers. pariter*, non dixit quòd iura non veniant appellatione bonorum, sed dixit non venire appellatione mobilium & immobilium, & ita loquuntur Ias. & Dec. quos allegat. Et ratio est, quia iura non sunt mobilia, nec immobilia, sed tertia species, vt not. Bart. per illum text. *in l. quam Tuberonis. §. peculio. ff. de pecul.* Cardin. *cons. 66. num.1.* Grat. *cons.25. num.3.* ideoque quando simpliciter fit mentio bonorum, non addito, *mobilium, & immobilium*, tunc veniunt, iura & actiones. Tiraq. *de retract. lignag. §.1. glos.7. num. 20. & 26.* vbi in finibus allegat.

6 Nec facit quod hîc sit facta mentio discreta iurium. Nam quando dicitur quod Camera cessit iura de & super bonis Gualterij, & Francisci, iura intelliguntur Cameræ, bona verò damnatorum. De cessione autem monasterio facta per Laurentium & per Dionoram vxorem Iosephi, ... trem & tutricem suorum filiorum, cum in... tu propinquorum & decreto iudicis, non ... dubitari, cùm de illa & de requisitis ad ... liditatem constet. Denique & constet de ... monasterij cessione ad fauorem Ioan. R... Eusebiæ, quandoquidem illa fuit facta in ex... tionem laudi, & in pleno monasterij cap... fuitque approbata per R. P. D. Generalem ... nis, qui id facere potuit vigore priuilegij ... cord. Gregorij XIII.

Nec obstat læsio, quia non probatur, ne... bata suffragaretur dictæ Zenobiæ quæ de ill... non potest, Quandoquidem illa inualiditas ... fauorem monasterij, & ipso volente, regula ... autem quòd vbi actus est nullus ad fauorem ... cuius & illo volente, tunc nemo præter eu... test nullitatem opponere. *l.2.* & ibi not. *ff. ... vend. vel empt. pet.* Ruin. *cons.35. num.21. lib.1. & ... 119. num.7. lib.1.* & Surd. *cons.1. num.84. & seqq.* qui quamplurimos allegant, & dixit Rota ... sa Portuen. de Columna Lunæ 10. Iunij 159... ram Illustrissimo Seraphino. An autem te... præfixum retro emptioni istius tenimenti ... psum esset, vt monasterium non potuerit ... ius redimendi, erit deinceps videndum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNENSI.

Fauentina Saluiani interdicti. Mercur... 13. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Hæredis confessio probat contra hæredem, sed non ... tra tertium, n.1.

Solutio, & restitutio probatur per quitantiam, n...

Solutio probatur coniecturis, num.4.

Mulier non præsumitur transducta ad domum ... sine bonis paraphernalibus, ibid.

Hæres non potest impugnare sententiam latam ... uorem defuncti, ibid.

Arbitrium præsumitur iustum, vbi ab eo non fuit ... clamatum.

DECISIO CLIV.

Aduersùs exceptionem solutionis, qua Sp... cidit Saluianum, Petrus Paulus replica... lam solutionem fuisse factam in gemmarum ... sam, ideoq; tenetur concludenter probare ... Victoria esset illarum gemmarum creditrix. ... autem probatio visa est Dominis non adesse ... fessio enim Valerij filij, & hæredis Bartholo... patris Victoriæ, quòd ipsa redeundo ad patrem ... signauerit illi dictas gemmas, benè probat co... ipsum hæredem. Surd. *decis.161. n.26.* Sed Spa... tertio qui ab hærede causam non habet, non ... indicat. *l. duobus. §.1.* vbi Ias. *ff. de iur. iur.* Affl. ... *cis.245. n.11.* Tiraq. *de retract. conuent. §.4.* ... Rol. *cons.58. n.14 lib.2.* Idem dicendum est de ... tione ipsius Victoriæ in instrumento promi... dotis factæ Petro Paulo secundo viro, quæ ... ipsam non iuuat, ita nec eius hæredem. ...

in c. eum causam, n. 13. de probat. Achill. *decis.* 8. *n.* 1. *de iure patron.*

2 Non suffragatur etiam petitio primi viri, in qua dicitur ipsam secum asportasse gemmas in domum Bartholomæi sui patris, quia præter quod petitio nullum genus facit probationis, aut præsumptionis, nō sequitur, Victoria asportauit gemmas in domum patris; ergo illas patri consignauit, quinimò magis verisimile est quòd illas penes se retinuerit, illisque sit vsa. Prout etiam nec facit partita Montis pietatis, quia per illam non probatur quòd gemmæ pignoratæ per Bartholomæum fuerint illæmet, quas Victoria secum asportauerat; quòd etsi probatur, tamen partita est de anno 1585. postea autem de anno 1593. constat gemmas fuisse restitutas à Victoria hæredibus primi viri, & per consequens necesse est, quod illas à Bartholomæo patre, aut eius hæredibus recepisset, quòd etiam coadiuuatur ex quo Bartholomęus in testamento nullam fecit mentionem de dictis gemmis, quas non omisisset, quando disposuit de dote & paraphernalibus Victoriæ.

3 Nec obstat, quod prætenditur per illud instrumentum de anno 1593. gemmas fuisse remissas Victoriæ à dictis primi viri hæredibus, quinimò enim instrumentum cantat de quitatione, quæ denotat solutionem, & restitutionem. *l.* 2. vbi glos. *C. de discuss. lib.* 10. Castrens. *cons.* 34. *n.* 1. & alioquin si vellemus illam quitationem capere pro simplici liberatione non denotante restitutionem, esset gratuita liberatio, & per consequens donatio. *l. si inter*, vbi Bald. *n.* 3. *C. de solut.* quæ non præsumitur. *l. eleganter.* §. *qui reprobos. ff. de pignor. act.* Si autem volumus illam quitantiam accipere vt compensatiuam quitantiam, quam ex aduerso Victoria facit dictis hæredibus de parte dotis, tunc vltra quod hoc fuisset expressum, adhuc illæ gemmæ transiuissent in partem illam dotis, & tantò minus esset dos, & Spathæ sufficit alterum ex his, vel quod gemmæ non debeant, vel quod dotis quantitas sit tanto minus.

4 Quo verò ad bona condecentia, seu paraphernalia Domini etiam existimarunt illa soluta & tradita fuisse Victoriæ à Bartholomæo, solutio enim probatur coniecturis & præsumptionibus. latè Surd. *decis.* 105. *n.* 10. & hoc casu vltra præsumptionem illam generalem quod Victoria non fuisset traducta ad domum viri sine huiusmodi donis, cùm ita communiter fieri soleat. Bald. *in l. scripturæ num.* 8. *C. de fid. instr.* & fuit in terminis dictum in vna Imolen. repetitionis dotis 4. Martij 1594. coram R.P.D. meo Decano. Adest sententia Ordinarij, in qua Victoria obtinuit priorem virum condemnari ad restitutionem bonorum paraphernalium, quam sententiam iniustam dicere hæres Victoriæ non potest, sicuti nec posset ipsa Victoria. glos. *in l. stipulatio ista*, §. 1. *verbo successores de verb. oblig.* Surd. *decis.* 108. *num.* 10. Eoque magis cùm ille articulus de bonis paraphernalibus reseruatus fuerit in sententiis Rotalibus. Adest etiam confessio ipsius Victoriæ, dum in suo testamento legauit duas capsas cum omnibus rebus per illam asportatis ad domum secundi viri, quas capsas & res in illis contentas, cùm non constet fuisse donatas Victoriæ à priori marito, non potest dici quod illas habuisset aliunde quàm à patre, quia non est capienda rerum amotarum, & delicti interpretatio.

Non obstat, quòd Bartholomæus in suo testamento legauit Victorię dotem & bona condecentia. Non est enim nouum quòd filia etiam in dote data possit institui, Ias. *in authentica nouissima, nu.* 46. *C. de inoff. testam.* Et censetur pater voluisse magis cauere filiæ, multiplicare actiones, & tollere molestias, quas illa pati posset in dotis exactione, iuxta tex. *in* §. *sed & si vxori. Instit. de legat.* idque hoc casu colligitur, ex quo Bartholomæus indefinitè dotem legauit; cùm tamen ex illa quantitate dotis nomine promissa Victoriæ iam ipse soluisset scut. 350. ideoque vel legatum intelligi debet quoad quantitatem non solutam, & tunc non capiet bona paraphernalia iam soluta, ex supradictis; vel pater voluit augere dotem, & tunc hypotheca quæ competeret Victoriæ, aut eius hęredi pro illo legato, non potest afficere rem priùs per testatorem alienatam. 5

Nec facit quòd bona paraphernalia fuissent promissa arbitrio patris, & quòd prædictum legatum censeatur quædam declaratio illius arbitrij. Nam arbitrium fuerat ipso facto declaratum per traditionem capsarum & rerum quæ in illis continebantur, quas res vltra quòd alicuius pretij fuisse colligitur, ex quo Victoria in testamento disposuit illas tradi sorori legatariæ, tunc demum cùm illa nuptui traderetur adhuc, cùm à tali declaratione & traditione non fuerit tanto tempore reclamatum, verisimile est arbitrium fuisse iustum. Paris. *cons.* 137. *num.* 12. *lib.* 4. Bero. *cons.* 19. *nu.* 9. *lib.* 2. maximè cùm agatur de arbitrio patris cum filia, ad *l. iste quidem. ff. quod met. caus.* Atque ex illis conclusum, Victoriam tempore sui obitus non fuisse creditricem, nec quoad bona paraphernalia, seu condecentia, &c. 6

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Auersana fructuum. Lunæ 17. *Iunij* 1607.

ARGVMENTVM.

De fructibus beneficij, quod de iure communi spectant ad successorem à die mortis beneficiati ante adeptam possessionem, & quid seruetur in regno Neapolitano.

SVMMARIVM.

Fructus beneficij spectant ad successorem à die mortis sui Antecessoris, etiam ante adeptam possessionem, num. 1.

Fructus beneficij in regno Neapolitano post mortem beneficiati vsque ad captam possessionem à successore spectant ad Cameram Apostolicam, numero 2.

Paria sunt, quòd quis acquisiuerit possessionem, vel per ipsum non steterit quominus acquisiuerit. ibid.

Beneficiorum possessio in regno Neapolitano capitur de manu Nuntij Apostolici, n. 3.

Proœmium declarat scribentis voluntatem, ibid.

DECISIO CLV.

Firmarunt Domini fructus maturatos pendente lite deberi D. Cantauenæ; nam ipse de

iure communi habet fundatam intentionem, nedum ad istos, sed etiam ad omnes à die mortis sui antecessoris extantes. *cap. præsenti*, cum ibi notat. per scriben. *de offic. ordinar. in 6.* Cardin. *in c. fin. num. 2. col. 3. in fine. de pecul. cleric.* Cardin. *cons. 2. eod. tit.* & adest etiam constitutio Pij IV. sub die 22. Aprilis 1561. quæ mandat huiusmodi fructus per thesaurarium, & collectores successoribus consignari, & de maturatis post prouisionem, licèt ante adeptam possessionem, tradit Gabr. *cons. 92. num. 3. lib. 1.* cum aliis per Surd. *cons. 333. num. 24. & 25.*

2 Non obstat, Breue Sixti Papæ V. per quod in regno Neapolitano fructus beneficiorum vacantium vsque ad captam possessionem per successorem reseruantur Cameræ Apostolicæ, quia Domini intelligunt illa verba, *vsque ad diem captæ possessionis per illorum successores*, vt habeant locum quando successor fecit quòd potuit, vt illam caperet, tum quia saltem ad effectum non admittendi fructus aliàs sibi de iure debitos paria sunt, vel quòd D. Cantauena acquisiuerit possessionem, vel per se non steterit, quo minus illam acquireret. *l. vter, in fine. ff. de cond. instit. l. si post diem. §. item si qua conditio. ff. quando dies legat. ced.* tum quia iste intellectus sapit magnam æquitatem; nam aliàs esset in potestate cuiuslibet tertij intrudere se in possessionem beneficiorum, & longa lite detinere legitimè prouisos, & hac via priuare illos debitis fructibus; vnde succedunt vulgares conclusiones, quòd semper debet capi interpretatio, quæ sapit æquitatem, & ne detur occasio fraudibus, & alter remaneat in damno, cum multis similibus.

3 Non obstat constitutio Pij Papæ IV. sub die 7. Septembris 1560. qua cauetur quòd in regno Neapolitano possessio beneficiorum debeat capi de manu Nuncij Apostolici, & illius collectorum, & possessio aliter capta minimè suffragetur, quia illa constitutio emanauit ad obediendum malitiis illorum, qui propria auctoritate, vel falsis, & subreptitiis litteris se in beneficiis intrudebant, vt apparet ex proœmio. ibi, *cupientes malitiis*, &c. ex proœmio enim colligitur voluntas rescribentis. *l. item quia. ff. de pact.* cum aliis per Crauet. *cons. 361. num. 2.* vnde illa constitutio minimè debet habere locum in illis, qui parte citata & via iuris petunt huiusmodi possessionem, & coram Delegatis Apostolicis, vt sunt Auditores Rotæ; cùm enim delegatus fungatur iure delegantis, sequitur quod possessio ab ipsomet Pontifice petita videatur, & consequenter quòd Summus Pontifex per deputationem Nuntij minimè voluerit sibi ligare manus, quominus posset alios ad idem ministerium delegare, prout delegasse videtur ex clausulis amplissimis, de quibus in commissione ad hanc causam præsentata.

R. P. D. DAMASCENO.

Assisien. beneficiorum. Lunæ 18. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

De beneficiis vacantibus in Curia per obitum familiarium Cardinalium, An eorum collatio spectet ad Ar presbyterum Patriarchalis Eccle

SVMMARIVM.

Beneficium vacans per obitum apud Sedem ra familiaritatis Cardinalis dicitur reseruatum mero 1.

Beneficia vacantia per obitum familiarium Ca nalium iuxta regulam octauam, nunquid hab locum in vacantibus in Curia, sicut extra Cur ibid.

Beneficiorum collatio nunquid spectet ad Eccles Patriarchales vrbis, & ad eorum Archipre ros, n. 2.

Generalis facultas conferendi beneficia reseruat comprehendit beneficia reseruata vacantia per tum curialis, n. 2. & 3.

Priuilegium familiaritatis Cardinalium n cesset, quando incurrit Cardinalis ordinari lator, num. 4.

Archipresbyter Sancti Ioannis Lateranen. non tur ordinarius beneficiorum collator, sed Pap illius Ecclesiæ Episcopus est, n. 5.

DECISIO CLVI.

Domini steterunt in decisis sub die 7. nempe quòd beneficia de quibus agitu reseruata ex capite vacationis per obitum Sedem ratione familiaritatis Cardinalis, & omisso alio fundamento regulæ 8. quod vid pati dubietatem, stante quòd beneficium uit in Curia, & verba regulæ sunt concep beneficiis vacantibus extra Curiam, licèt ali bus videretur mentem Papæ, & rationem pressam in regula posse deseruire, quandocu (vt ex aduerso prætenditur) non intrarent seruationes aliàs factæ super beneficiis vaca
1 bus in Curia, ne scilicet, sint minus reser beneficia, in quibus cadit maior ratio reser di, quàm alia.

Strictè tamen ad duo prima fundamenta tra. Primum non obstare dictum fuit, quod beneficia spectent ad collationen Cardinalis chipresbyteri, & Capituli Sancti Ioannis, & Ecclesiæ patriarchales vrbis habeant facult & consuetudinem conferendi beneficia rese ta; nam quantum ad facultates, illæ non ex bentur, neque exhibitæ releuarent, nisi cum pressa mentione reseruationis resultantis ex catione per obitum Curialis apud Sedem enim est prærogatiua huius reseruationis, non veniat sub generali facultate conferendi seruata specialis expressio. Simonett. quæst Sarnen. *super reg. de triennal, quæst. 31. §. secund priuilegium.*

Quantum ad consuetudinem, illa non pro tur, maximè in istis terminis, nempe de co rendis beneficiis, non solùm vacantibus in v sed etiam per obitum Curialium. Hinc ce decisio Romana Clericatus Sancti Petri 2 uembris 1602. coram Illustrissimo Ca Seraphino, quia ibi clericatus non vaca per obitum Curialis, prout est necessarium effectum, vt intret reseruatio per obitum a Sedem, vt ibi dicitur; vnde illa decisio mè applicatur, & prædicta eo magis, quia

ficia, de quibus agitur, non sunt sita in Ecclesia Lateranensi, sed extrà; vnde, & indulta, & prætensa consuetudo esset probanda in istis terminis, nempe beneficiorum extra dictas Ecclesias sitorum.

4 Contra secundum fundamentum replicabatur, quod vigore regulæ 32. quando concurrit Cardinalis ordinarius collator, cessat priuilegium familiaritatis, sed hoc obiectum cessare visum fuit ex constitutione Gregorij XIV. *in §. volens vlterius*, quam Domini & in Ripana beneficiorum 7. Februarij 1605. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in suprà allegata Romana clericatus Sancti Petri, & alibi semper habuerunt pro perpetua, & tanquam talem passim præseruari in indultis Cardinalium, attestabatur vnus ex Dominis.

5 Præterea fuit dictum, quòd regula 32. stat correctiuè, & declaratiuè ad reg. 31. nempe ad euitandas contentiones inter ipsosmet Cardinales, vt patet ex verbis dictæ regulæ 32. ibi, ad euitandas lites, quæ ex præcedenti sua constitutione exoriri possent; vnde cùm reseruatio, de qua agitur, deducatur ex regula 3. & nullus sit Cardinalis, qui prætendat esse necessarium suum consensum, vt in dicta reg. 31. nihil habet obstare dicta regula 32. Dicebat etiam vnus ex Dominis Archipresbyterum Sancti Ioannis Lateranen. non posse dici ordinarium collatorem, sed Papam, qui illius Ecclesiæ Episcopus est, vnde non verificantur in Cardinali Archipresbytero Sancti Ioannis verba dictæ regulæ 32. quòd cessantibus reseruationibus Apostolicis, beneficiorum collatio ad illum spectatura sit, & consequenter, si non conueniunt verba, nec dispositio conuenire debet. *l. quod constitutum. ff. de milit. testa.* cum vulg.

6 Quantum ad prætensa attentata fuit dictum de illis non constare, cùm non appareat de mandato illius, qui dicitur attentasse, & quatenus constaret, essent purgata per renunciationem in actis factam per Manellium, cùm non appareat ipsum vigore prætensorum attentatorum aliquos fructus percepisse. Ex quibus fuit conclusum, non esse locum arbitrio ad retardandam exequutioné Breuis, &c.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNENSI.

Ariminen. bonorum. Veneris 22. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Instrumentum concessionis probat dominium etiam contra tertium, iunctis adminiculis, quorum aliqua in decisione recensentur, & affrancatio, siue permutatio rei Ecclesiæ non potest fieri absque solemnitatibus, & in emphyteosi ex pacto, & prouidentia non potest vnus ex vocatis aliis præiudicare.

SVMMARIVM.

Dominium probatur ex instrumento concessionis, iunctis adminiculis, etiam contra tertium, num. 1.

vbi num. 2. pro adminiculis considerantur antiquitas instrumenti, & concessionum pluralitas.

Emphyteosis, siue quòd bona sint emphyteotica, probatur ex annotatione extracta ex libris Ecclesiæ, iunctis adminiculis, n. 3.

Producens scripturam, illam postea impugnare non potest, num. 4.

Beneplacitum Apostolicum requiritur in permutatione rerum Ecclesiæ, num. 5.

Emphyteosis vbi est ex pacto & prouidentia, non potest vnus ex vocatis aliis præiudicare. num. 6.

DECISIO CLVII.

Visum fuit Dominis bona de quibus agitur esse emphyteotica, idque constare ex instrumento concessionis, seu renouationis in emphyteusim in personam, quæ D. Tingoli de Tingolis pro se, filiis atque nepotibus factæ de anno 1487. per Syndicum, & Procuratorem monasterij, seu hospitalis Sancti Lazari Canonicorum Regularium. Nam ex tali instrumento iunctis adminiculis probari dominium Ecclesiæ etiam contra tertium, fuit dictum in pluribus causis, & in specie in vna ciuitatis Castelli Lunæ 12. Februarij 1590. coram Comitulo. ex Bart. *in l. ad probationem. C. locat.* Socin. *cons.* 187. *num.* 2. Dec. *cons.* 146. *num.* 14. Rip. *in l. si rem aliquam, num.* 39. *ff. de acqui. possess.* 1

Pro adminiculis verò vltra antiquitatem instrumenti, adest concessionum pluralitas, quæ etiam considerata fuit in dicta ciuitate Castelli, & in vna Taurinen. decimarum Veneris 12. Ianuarij proximè præteriti coram me. Datur enim instrumentum concessionis, seu reuocationis factæ de anno 1431. q. Petro Masio, à quo cùm dicta bona fuissent data in solutum Tingolo, tunc ei facta fuit concessio supradicta de anno 1487. atque de anno 1553. hæc eadem bona fuerunt concessa Scipioni nepoti dicti Tingoli vti vltimo in prædicta inuestitura comprehenso pro se, filiis & nepotibus masculis, & illis non existentibus, pro fœminis. 2

Et quoniam hæc inuestitura est illa, in qua fundatur intentio D. Hortensiæ, poterit, quatenus opus sit, particulariter videri, an suffragetur ad illum effectum specialem: interim autem quoad hanc generalem inspectionem, an ista bona sint emphyteotica, licèt de hac concessione constet tantùm ex annotatione extracta ex libris monasterij, tamen ex illa simul cum aliis probari emphyteosim, fuit consideratum in vna Sublacen. bonorum Veneris 21. Maij 1604. coram bo. mem. Litta, & hoc casu existentia illius cócessionis, magis perspicitur ex instrumento affrancationis dictorum bonorum, inito inter monasterium & Procuratorem Matthæi filij dicti Scipionis de anno 1578. in quo narratur Scipioni eius patri dicta bona fuisse, vt suprà dictum est, renouata, quodque Canonici dicti monasterij illa liberarunt ab onere emphyteotico, & in illorum locum fuerunt subrogata alia bona eiusdem Matthæi, quæ hodie dicuntur esse fideicommisso subiecta. 3

Nec ad hunc effectum refert quòd non constet de mandato illius Procuratoris Matthæi. Nam vltra quòd Moniales ad ostendendum bona esse libera, produxerunt instrumentum affrancationis, 4

quod propterea ab illis amplius impugnari non potest, latè Pedemont. *decis.39.num.26.& 28.& decis.71.num.61.* & Bec. alios cumulans, *cons.3.nu.39.* Adhuc ex illa francatione desumitur solummodo adminiculum quod extiterit emphyteusis. Cæterùm etiam de scientia & approbatione Matthæi satis constare videtur, dum eadem die, & eodem Notario stipulante dicta bona sic affrancata, vendidit vti libera Syndico Monialium Sancti Matthæi, à quibus hodie detinentur.

Et concurrit quod ante stipulationem instrumenti affrancationis fuerat tractatum de tali permutatione facienda per Matthæum cum Canonicis Regularibus, & fuerat obtenta licentia à Rectore Generali ad instantiam Matthæi, prout in instrumento narratur. Concurrit etiam quòd mortuo Matthæo, Canonici applicarunt mensæ bona prædicta subrogata. Denique satis verisimile est affrancationem fuisse factam ad effectum, vt Moniales emere possent ista bona contigua aliis bonis earundem Monialium.

5 Quibus omnibus simul iunctis videtur dubitari non posse, quin ista bona sint emphyteotica, præsertim, si, vt præsupponunt informantes pro Hortensia, docebitur de solutione canonum pro dictis bonis vsque ad tempus affrancationis. Stante autem quòd bona sint emphyteotica, affrancatio facta per Matthæum non obstat D. Hortensiæ. Primò quia non interuenit Sedis Apostolicæ beneplacitum requisitum etiam in permutationibus, quæ sunt alienationes. *c. nulli de reb. Eccles. non alien.* Redoan. *eod. tract. quæst. 2. cap. 4. & 20.* fuit dictum in Romana Palatij Sanctæ Mariæ Maioris 15. Martij 1604. coram Illustrissimo Pamphilio, & est text. *in c. sine exceptione, 2. qu. 2.* Et vltra quòd consensus, & licentia Rectoris Generalis non sufficit, nec etiam fuit seruata forma, quam ille huic permutationi faciendæ præscripserat. Atque dubium non est quin Hortensia possit dari de istis nullitatibus vti cessionaria monasterij, seu Hospitalis, & per ipsum constituta procuratrix irreuocabilis ad recuperandum ista bona.

6 Secundò, quia cùm versamur in emphyteusi non hæreditaria, sed ex pacto & prouidentia, Matthæus, in cuius persona ista emphyteusis nec de nouo constituta, nec reuocata fuerat, non potuit affrancando præiudicare Hortensiæ, quæ vti neptis Scipionis vocata erat in defectum masculorum, vt de communi & à nemine impugnata sententia tradit alios referens Clar. §. *emphyteusis, quæst.36.* & Pedemont. *decis.161, num.1.* &c. Et ex his, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Arminen. Domus. Veneris 22. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Liquidato credito non est locus deposito, quando creditor non est in mora recipiendi, & in omni casu depositum non admittit, nisi fuerit integrum, & sine protestatione. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Manutentionis iudicium semiplena content[...] probatione, num 1. in fine.

Exceptio iuris tertij opponi potest, quando est exc[...] ua iuris actoris, n.2.

Possessio nulliter apprehensa non priuat aliqu[...] possessione, ibid.

Possessionis decretum conditionale non tribuit ius[...] conditione adimpleta, ibid. in fine.

Deponere non est soluere, nec depositum admit[...] sine mora recipere debentis, n.8.

Depositum non integrè factum deponenti non suffr[...] tur num.3. vbi idem quando non est liberum[...] cum aliqua protestatione.

Assertioni alicuius standum est in his, quæ consist[...] in animo, num.4. in fine.

Citatio vni facta, non prodest quoad alios non cit[...] num.5.

Possessio instrumentalis non suffragatur alio exist[...] in possessione, num.4.

DECISIO CLVIII.

RESoluerunt Domini pro manutentione H[...]spitalis; nam de eius possessione const[...] testibus in iudicio contra Gambalongam exa[...]natis, ac etiam ex sententia ad fauorem Gam[...]longæ contra Hospitale lata, & ex bannim[...] ex pòst nomine dictæ Gambalongæ factis, [...] non ex confessione Comitis Vgolini, tam no[...]ne proprio, quàm nomine D. Hortensiæ eius [...]xoris, de qua in libello eorundem; vnde non [...]stat, quod testes, & iudicium contra Gambal[...]gam tamquam contra tertium, minimè faci[...] probationem in hoc iudicio. nam tollitur ob[...]ctum ex coniunctione supradictæ cõfessionis, [...] licèt loquatur de occupatione Hospitalis, nihil[...] minus suffragatur ad probandam iustam po[...]sionem, nisi in iustitia aliunde probetur, vt [...] dictum in causa Pennen. & Adrien. beneficij, [...] lata inter diuers. impress. *decis.802.num.3. & [...] par.1.* per regulam *l. merito, ff. pro socio.* & pr[...]cta eo magis in hoc iudicio summariissimo, in [...] sufficit semiplena probatio. Bart. *in l.1. num.6.* [...] *quor. bonor.* Alex. *in l. fin. nu.18. C. de edict.* Diu[...] Bero. *cons.43. n.47. lib.3.*

Non obstat possessio ex pòst capta per Gamb[...]longam in executionem sententiarum Vica[...] Ariminen. & quod DD. de Bandis ad exclusione[...] Hospitalis liceat dare de possessione Gambalo[...]gæ, etiamsi sit possessio tertij, vt in causa Ro[...]na partis domus 13. Iunij 1603. coram me, qu[...] fuit responsum talem possessionem tanquam nu[...]liter apprehensam minimè priuasse Hospita[...] quod non habuit se pro spoliato. *cap. licèt Episc[...]pus,* vbi scriben. *in præben. in 6.* De nullitate co[...]stat, quia sententia Vicarij erat conditionali[...] nempe refectis Hospitalis melioramentis, & ide[...] ante refectionem melioramentorum senten[...] minimè potuit executioni demandari, vt p[...] Castr. & alios, Negusant. *de pignor. 4. membr.[...] part. num.10.*

Neque visum fuit Dominis posse dici satisf[...]ctum per depositum lib. 419. tum quia depon[...] non est soluere, & ideo quandocunque non app[...]reat Hospitale fuisse in mora recipiendi, depo[...]tum [...]

tum minimè suffragatur. Bart. *in l. item liberatur. §. qui paratus, in princ. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. solut.* & in terminis Negusant. *vbi suprà*; tum quia melioramenta seruatis seruandis minimè fuerunt liquidata, ita vt potuit dici depositū fuisse integrum, & quando depositum minimè est integrum, tunc nullius est considerationis. *l. tutor. §. Lucius. ff. de vsur.* Alex. *cons. 75. nu. 8. lib. 7.* Crauet. *cons. 106. in princ.* Denique fuit dictum, depositum non suffragari, quia non fuit liberum, sed ea lege quod solueretur cui de iure, quod erat per indirectum subuertere partem sententiæ super refectione melioramentorum ad fauorem Hospitalis: quando autem depositum non est liberum, tunc nullius est momenti. Alex. *cons. 7. num. 9. lib. 2.* & fuit dictum in causa Bononien. damnorum coram Cantuuio relata inter diuersas impressiones *decis. 71. par. 6.*

4 Et quòd possessio Gambalongæ fuerit instrumentalis tantùm, quæ alio existente in possessione non attenditur, Caputaq. *decis. 333. part. 2.* comprobatur ex subsequutis, quia Gambalonga respondendo ad præparatoria DD. de Bandis dicit, quod licèt fuerit immissus in possessionem domorum, nūquam tamen exegit pensiones ipse, sed Hospitale. Item quia idem Gambalonga post dictam immissionem, denuò institetit sibi dari tenutam, signum euidens quòd illam non habebat, ad *l. decem. ff. de verb. oblig.* & licèt istæ sint confessiones Gabalongæ, quæ regulariter non præiudicarent Dominis de Bandis tanquam tertiæ personæ, attamen conclusio nihil habet commune cum hoc casu, vbi à tertio allegatur possessio ipsius Gambalongæ, & possessio est de iis, quæ sunt in animo, vnde si ex gestis per eundem Gambalongam apparet, quòd ipse minimè habuerit animum possidendi, non potest tertius dare de illius possessione, quia in iis, quæ consistunt in animo, debet stare assertioni suæ, vt in hac materia tradit Bart. *in l. siue possidetis, num. 7. C. de probat.*

5 Ex prædictis sequitur quòd gesta per DD. de Bandis, coram Auditore Cameræ Hospitale possessore non citato, minimè potuerit præiudicare dicti Hospitalis possessioni, nam gesta contra non citatum, vel sunt omninò nulla, vel saltem si valent quoad citatum, non sufficiunt quoad alios nō citatos, *l. vnoquoque. ff. de re iudic.* cùm aliis pro Gabr. qui materiam declarat, *conclu. 1. de citat*, &c.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romana Vineæ de Fabris. Veneris 22. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Denegatur reintegrato agenti iudicio spolij ob non probationem primi extremi, & alia adducuntur, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Manutentio & restitutio datur etiam ad statum, num. 1.

Emptor post motam litem super re vendita non tenetur soluere pretium, n. 2.

Spolij iudicium censetur terminatum per rem iudicatam in negotio principali, n. 3.

Ratificatio re non integra non suffragatur, nu. 4.

Sententia, & mandatum exequutiuam declarantur à libello & ab actis, num. 5.

DECISIO CLIX.

Domini censuerunt Fabros non esse reintegrandos ad possessionem vineæ de qua agitur, quandoquidem de primo extremo, quòd erat concludenter probandum, non plenè constat. 1 Quatenus enim Fabri illud fundant in possessionem, quam sibi reseruasse prætendunt in instrumento venditionis de anno 1577. emptores non spoliauerunt eos illa possessione, nec eam illis negant, sed dicunt quod stante venditione, prout stat cum illo pacto locationis, non potest negari quin saltem commoditas possidendi, & detentio rei venditæ, debeat esse penes emptores eosdémque conductores, & quin habeant saltem statum quendam considerabilem, in quo si ab ipsis Fabris venditoribus turbarentur, essent manutenendi, & si priuarentur, restituendi, ad text. *in cap. querelam, de election.* Mohed. *decis. 8. nu. 1. de restitut. spoliat.* Gabr. *conclus. 1. num. 38. eod. tit.* Afflict. *decis. 395. num. 4.*

Nec iste status dici debet finitus, ex quo pretium vineæ intra decennium solutum non fuit, 2 quo casu in instrumento fuerat conuentum, vt emptores ad vineam regredi possent, & illius possessionem accipere. Etenim cùm pendente decennio fuerit per quosdam de Lusar mota lis emptoribus, & ab illis vinea euicta non tenebantur emptores soluere pretium. *l. si post perfectam. C. de euiction. l. habitaculum. §. ante perfectum pretium. ff. de peric. & commod. rei vendit.* Deinde conuentio illa in instrumento apposita fuit remissa, vel saltem prorogata ex alia conuentione, dum Fabri de anno 1581. recognoscentes bonam fidem in quadam societate officij, pro qua se obligauerant, emptores promiserunt quòd quousque non essent eo nomine liberati, pretium vineæ non deberetur: illa autem societas fuit demum extincta de anno proximè præterito.

Accedit quòd cùm Fabri coram A. C. intentauerint iudicium super illa deuolutione huius vineæ, fueritque contra ipsos pronunciatum, & sententia fecerit transitum in rem iudicatam, ita vt absorbeat spolium. 3 Alex. *in l. nulliter. §. nihil commune, num. 12.* ibique Iason. *num. 45. de acquir. poss.* Afflict. *decis. 303. n. 1.* Oldrad. *cons. 27. num. 5.* Rota *decis. 6. num. 3. de restitut. spoliatorum, in nouis.* Menoch. *de recuper. remed. 1. num. 233.* Et in omnem casum priùs esset videndum, an factus sit locus dictæ deuolutioni, seu regressui ad vineam, præsertim cùm etiam emptores prætendant magnam pretij conuenti partem soluisse.

Non suffragatur etiam Fabris possessio illorum 4 nomine, & in vim mandati Rotalis capta per Dionysium de Leonardis de anno 1591. Nam Dionysius vltra quòd non habebat mandatum à Fabris, nec expensæ fuerant factæ per Fabros, nec tempore ratificationis res erat ampliùs integra, cùm emptores iam vineam alienassent in tertium. *l. bonorum, & l. vltima. §. fin. ff. rem rat. hab.* Alexa. *cons. 88. num. 31. lib. 5.* Adhuc in illo iudicio comparuit, vt nomine Fabrorum defenderet emptor

tes à molestiis illatis per illos hæredes de Lusar, & ab illis emptoribus expensas litis, ac pro ipso dato Rotali pecuniias accepit. Idcirco cùm possessio per illum capta intelligenda sit, prout de iure fieri poterat & debebat, dicendum est quod fuit capta nomine illorum de Fabris vti defensorum necessariorum: sed ad fauorem emptorum qui fuerant spoliati, & quos ex lege emptionis tenebantur Fabri liberare à molestiis, & quidem in sententia R. Perusini, quæ mandatum præcessit, fuit pronunciatum, restituendos esse emptores, quorum Fabri authores & defensores ibi nominantur, ipsumque mandatum cantat pro Fabris & litis consortibus.

5 Cùm itaque in illo iudicio Rotali emptores essent authores vti spoliati, hæredes verò de Lusar essent re vti spoliatores, possessio recuperata pro illis emptoribus & eorum expensis non potest dici acquisita Fabris, qui in illo iudicio nunquam petierunt ad illam restitui. Regulare est enim quòd sententia & mandatum declarentur, à libello & ab actis. *gloss. vltima in c. dudum, de decim.* Specul. *in tit. de restit. spoliat.* §. 2. *vers. & nota quod quidam iudices.* Crescen. *decis. 6. de sentent. & re iudic.* ideoque cùm Fabri & consortes nominantur in mandato, id intelligendum eo modo est, vt tam isti, quàm illi restituantur, videlicet emptores ad illam possidendi commoditatem & fruitionem rei venditæ; Fabri verò vti defensores ad illam possessionem, quam sibi reseruarunt in instrumento.

Et verè quo nomine capta fuerit ista possessio declarauit subsequuta obseruantia 18. annorum, quibus non Fabri, sed emptores fuerint semper in possessione, & declarauit ipse Dionysius dum in protestatione facta contra creditores emptorum, dicit quod bene custodirent vineam, illius fructus colligerent, & soluerent canonem dominis directis vineæ, ne illa ob non solutionem deuolueretur. Denique si possessio capta fuisset nomine illorum de Fabris, non egissent coram A. C. ex capite deuolutionis, sed spolio.

Non obstat locatio facta Angeletto ex iudicis decreto. Nam locatio non probat possessionem, nec ista habuit effectum, cùm à decreto fuit appellatum, & obtentum ab illo reponi, nec Dionysius qui dictam locationem fecit, habebat mandatum ad locandum.

Atque ex his Domini dixerunt, Fabros non esse reintegrandos.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana legati. 22. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Renunciatio facta à marito nomine vxoris absentis vxori non præiudicat, nec postea eadem vxor eandem renunciationem tacitè ratificare censetur, nisi habita scientia eius, quod fuit renunciatum, imò nec etiam expresse poterat hanc renunciationem ratificare sine statutariis solemnitatibus. Et in omnem euentum renunciatio huiusmodi non trahitur ad ...ra competentia ex testamento, ... tantùm ab intestato.

SVMMARIVM.

Mariti renunciatio facta nomine vxoris hære[ditatis] paterna, vel materna, aut aliorum, non præ[iudi]cat vxori absenti, n. 1.

Renunciatio facta per maritum absente vxore, & quando censeatur approbata, seu ratifica[ta ab i]psa vxore in sui præiudicium, n. 2. & 3.

Ratificatio contractus, seu renunciationis nomin[e ra]tificantis facta, vt ratificanti noceat, requiri[t sci]tiam eius, qui ratum habet, & in dubio pr[æsumi]tur ignorantia, n. 3. & 11.

Ratificatio tacita non extenditur ad ignorata, n. ...

Ratificatio facta per vxorem renunciationi pa[ternæ] vel materna hæreditatis facta eius nomine per [ma]ritum non valet, nisi adhibitis solemnitatib[us sta]tutariis in contractibus mulierum requisitis, n. ...

Solemnitates à statuto requisitæ in contractum, r[equi]runtur etiam in quasi contractu, ibid. in fin[e] num. 5. vbi de eadem materia.

Solemnitates requisitæ à statuto in contractibus m[ino]rum, aut mulierum, non requiruntur in contr[actu] in quo mulier, vel minor efficitur melioris con[ditio]nis, num. 5.

Hæreditatis appellatione non venit legatum, n. 6.

Renunciatio facta à filia nubente hæreditati pa[ternæ] intelligitur solùm de iuribus ab intestato co[mpe]tentibus, non autem ex testamento, & ideò ... prohibetur petere legatum sibi a patre relict[um], n. 6. 7. & 10.

Renunciatio est stricti iuris, strictéque interpret[anda], vt minus renuncianti præiudicet, quàm sit poss[ibile], num. 7.

Legatum quando dicatur factum animo compens[andi] delictum, n. 9.

DECISIO CLX.

Domini censuerunt procedendum esse [ad] vlteriorem exequutionem legati scuto[rum] bis mille D. Pulcheriæ à D. Ioanna Maria O... dutia ipsius auia, in illius testamento relicti, ... ta duas sententias conformes in tribunali Ca[pi]tolino: alteram per D. Secundum collateral[em], alteram verò per D. Capitaneum appellation[um] ad fauorem D. Pulcheriæ latas, quæ inter Ro[ma]nos faciunt rem iudicatam per statutum Vrbis ... lib. 1. & non obstare promissionem à D. Fede[rico] in capitulis matrimonialibus factam, nempe q[uod] habita dote sibi cum D. Pulcheria per illius fra[trem] assignata scutorum 15000. in actu solutionis il[lius] ipsa renunciaret legitimæ, cum omnibus deb[itis] solemnitatibus, cuicumque rationi, & actio[ni] quam ipsa haberet, aut prætenderet in hæredit[ate] Archiepiscopi eius patrui, & prædictæ D. Ioan[næ] Mariæ eius auiæ paternæ, & etiam in bonis p[a]ternis, & quòd pro toto eo quod prætenderet ha[bere] in dictis hæreditatibus & bonis, content[a]retur de dictis scutis 15000. pro dote. Quæ pro[missio] facta à D. Federico marito D. Pulcheriæ nullatenus nocuit D. Pulcheriæ in illa non inter[ue]nienti, & nec ex postfacto renuncianti, ... promissionem mariti approbanti, aut ratam ha[benti], iuxta text. *in l. inter stipulantem, in princ. ... de verb...*

de verb. oblig. & text. *in l.1.C.si in commun. eadém-que cauſ.* vt in terminis nobis tradunt Paul. de Castr. *in conſ.278.num.3.lib.2.* Boër.*deciſ.3. num.16.* Corn.*conſ.292.in princ. lib.1.* Gabr. *in conſ. 131. in princ.lib.2.*

2 Quibus non obſtat D. Pulcheriam poſt promiſſionem ſupradictam à marito factam illi nupſiſſe cum dicta dote, quin & ex poſtfacto pro illius conſequutione egiſſe: vnde viſa fuit dictum pactum ratificaſſe, & iuxta promiſſionem mariti tacitè renunciaſſe,ad trad. per Dec. *conſ.232. num. 4. in fine.* Aretin. *conſ. 128. num. 6.* Alex. *conſ.117. num.2.lib.1.* Creſcen.*deciſ.1.de procur.* Præcipuè, quia quando vxor aliquid conſequitur, inducitur ratificatio cum omnibus ſuis qualitatibus actus facti per maritum,iuxta Dec. *conſ.58.num.1. in fin.* & Put. *deciſ.397.num.9.lib.2.* Ioſeph.Ludouic.*deciſ. 21.num.32.part.1.* Surd.*conſ.519.n.45.& ſeq.lib.4.*

3 Quia reſpodetur prædicta procedere, ſi probaretur D. Pulcheriam habuiſſe ſcientiam huiuſmodi pacti in capitulis matrimonialibus inſerti, ex Oldrad. *conſ.324. num.* 10. dicenti, quod ratihabitio requirit ſcientiam eius, qui ratum habet, & Paul. de Caſtr. *conſ.465. num.5. verſ. reſtat nunc, lib.* 1. vbi idem tenet, & ſubdit, quòd in dubio præſumitur ignorantia in ratificante, & nimirum cùm ſcientia ſit de ſubſtantia ratificationis. *l. cùm à matre,C.de rei vendic.* Bald. *in conſ.* 176. *lib.2.* & tacita ratificatio non extenditur ad ignorata. Pariſ. *conſ.100.num.71.lib.1.* Crauett.*conſ.160. num.4. & conſ.197.num.14.* Alciat. *conſ.* 164. *num.12.* Bec. alios referens *conſ.37. num.* 24. & latè Surd. *conſ. 28.num.118.lib.1.* & in noſtro caſu non conſtat de prædicta ſcientia D Pulcheriæ,quin in dubio præſumitur illius ignorantia,iuxta Caſtrenſ. vbi ſupra *dicto conſ.465.n.5.*

4 Vlteriùs pro reſponſione etiam Dominis placuit quòd ad huiuſmodi ratificationem prædictæ renunciationis requirebantur ſolemnitates ex forma ſtatuti Vrbis 151. *lib.1.* requiſitæ,cùm ad validitatem ratificationis debeant in illa concurrere ſolemnitates neceſſariæ in actus confectione. *l.ſi vt proponis. C. de nupt. l. nuptiæ. ff. de rit. nuptiar.* Roman. *conſ.* 12. *num.6.* Decius *conſ.* 532. Afflict. *in tit.de alien.feud.part. in princ. num.* 69. Tiraquel. alios referens *in tract. conſang.§.1. gloſſ.10. num.87.* Menoch. *conſ.2.num.297.* Ratihabitio enim eſt quaſi contractus, & in quaſi contractu requiritur eadem ſolemnitas, quæ in eodemmet contractu. Bart. *in l. mater, & in l. mutuum. §.fin. ff. de acquir. hæred.* tradit latè Surd. *d.conſ.28. numer.*120.

5 Nec obſtat quod in huiuſmodi renunciatione, & ſic ratificatione, non fuiſſet opus ſolemnitatibus dicti ſtatuti, quæ non requiruntur quando renunciatio fit ex cauſa maioris dotis, ex trad.à Roman. *conſ.453. in princ.* & à Socin.*conſ.160.num.12. & 17. lib.2.* qui tenent quòd quamuis ſtatutum in contractibus minorum expoſcat certas ſolemnitates, illæ non requiruntur quoties in tali contractu redditur melior conditio minoris. Ad idem faciunt tradita à Barbat. *conſ.35. lib.2.* & à Felin. & aliis relatis in addit. ad Roman. *d. conſ.* 453. *litera B. verbo valuerit.* Quia reſpondetur pro parte D. Pulcheriæ negari D. Federicum eius maritum promiſiſſe dictam renunciationem à D. Pulcheria fiendam ex cauſa maioris dotis; & cùm in facto non conſtet de dicta cauſa, quin poſſit dari læſio in iſto contractu contra D. Pulcheriam, videtur quod nullatenus ad huiuſmodi ratihabitionem, & renunciationem potuiſſet D. Pulcheria abſque ſolemnitatibus dicti ſtatuti validè deuenire.

Tum etiam,quia etſi D.Pulcheria expreſſe renunciaſſet iuxta mariti promiſſionem; nihilominus non cenſeretur renunciaſſe huic legato, cùm maritus promiſerit quod D. Pulcheria renunciaret actioni cuicumque quam haberet, vel habere prætenderet in hæreditate D. Archiepiſcopi, & D. Ioannæ Mariæ,cùm hæreditatis appellatione non veniat legatum. *l.ſi Titius, in fin.* & ibi Bart. *ff. de legat.3.* Nec in tali renunciatione veniant, niſi ſolùm ab inteſtato competentia, non autem ex teſtamento,taliter, quod filia renuncians de tempore nuptiarum hæreditati paternæ, non prohibetur petere quicquid pater in ſuo teſtamento illi reliquerit, Bart. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta, num.4 ff.de verb.oblig.* Bald. *in l.pactum, num.9.C. de collat. & in l.fin.num.15. C.de pact.* Alex. plures citans *in d.l. ſtipulatio hoc modo concepta, num.8.* & ibi Iaſon. *num.13.* Felin. *inc.præterea, num.34. verſ. & vlteriùs aduerte, de ſponſal.* Tiraquel. *in tract. le mort ſaiſit le viſ. declarat.8.num.1.* Gabr. *de iur.dot. concluſ.1.num.26.* Surd. *deciſ.14.num.4.* vbi *num.8.* dicit prædictam concluſionem procedere non ſolùm quando poſt factam renunciationem pater in teſtamento aliquid ſibi reliquit; ſed etiam quando legatum erat factum ante renunciationem. ad idem Pariſ. *conſ.95.n.36.lib.3.* 6

Quæ magis procedunt in materia renunciationis quæ eſt ſtricta, ſtricteque interpretanda, ita vt minus renuncianti præiudicet. Card. *conſ.* 120. Dec.*conſ.379.* Calderin.*conſ.5.in fin.tit. de præben.* Gabr.*conſ.60.num.6.lib* 1. Surd.qui plures adducit, *conſ.431.num.32.lib.3.* vbi *nu.* 34. poſt Card. Dec.& Gabr. *vbi ſuprà*,& alios tradit quod in dubio renunciatio debet interpretari in fauorem renunciantis,& contra illum cui facta fuit. 7

Quibus non obſtat quod fratres D. Pulcheriæ promiſerint illi dotem,mortua iam D. Ioanna Maria; & de tempore quo ipſi reperirentur in poſſeſſione bonorum illius,& tunc D. Pulcheria ſciret, vel ſcire deberet, tanquam adeò coniuncta perſona teſtamentum D.Ioannæ Mariæ, & quòd in bonis illius nihil aliud ſibi competeret, quàm hoc legatum, quia reſpondetur, quod non D.Pulcheria, ſed D.Federicus in capitulis matrimonialibus fecit prædictam promiſſionem, & tanquam extraneus, licuit ſibi ignorare ſupradicta. 8

Minùs obſtat prædictis, quòd fratres D. Pulcheriæ hæredes D. Ioannæ Mariæ dotando D. Pulcheriam viſi fuerint compenſare debitum legati cum dote. Contrarium namque eſt dicendum, cùm de tali compenſatione in conſtitutione dotis nihil fuerit actum: vnde non præſumitur animo compenſandi dotem conſtituiſſe, vt tradit Bart. poſt gloſſ. *verbo idoneum in l. fin. C.de dotis promiſſione*,& ibi Bald.& Doct. *par.6.priuileg. 45. num.2. verſ.& ideo.* Nec quicquam faciunt doctrinæ circa iſtam compenſationem. Ant.Gomez *var. tom.1. c. 12. num.* 27. & Illuſtriſſimus Mantic. *de coniect.vltim.volunt.lib.10.tit.2.num.17.* cùm loquantur in caſu, quo teſtator legans erat debitor legatarij, & legauit expreſſe, dicendo quòd legatarius eſſet contentus, & amplius petere non poſſet. Ex quibus intelligebatur animum habuiſſe 9

compensandi, quæ nostro casui applicari non possunt, cùm in legato nec adsit dictorum verborum expressio, nec legans esset debitrix legatariæ.

10 Minus obstat consil. Surdi 267. *lib.* 2. vbi in casu illius consuluit Surdus in renunciatione à quadam Francischina facta comprehendi quoddam legatum illi relictum, quia fundatur Surdus in verbis amplissimis in illa renunciatione contentis, & expresse ad cogitata & incogitata relatis, quin & in eo quod de tempore renunciationis Francischina habebat sciétiam legati, tam ex propria confessione, quàm quia testamento fuerat præsens. Quæ omnia in nostro casu deficiunt, cùm nec in promissione de renunciando facta à marito adsint verba ita generalia, quin restricta tantummodo ad hæreditatem D. Archiepiscopi, & D. Ioannæ Mariæ, & ad bona paterna.

11 Vlteriùs, quia quamuis de scientia legati ex D. Pulcheria possit præsumi, non tamen in marito, qui dictam promissionem fecit, ex supradictis. Et vtcumque sit, ad inducendam renunciationem tacitam & præsumptam, prout ex aduerso contenditur, necessaria erat in D. Pulcheria scientia promissionis de renunciando à marito factæ, de qua non constat, quin præsumitur ignorantia, ex supradictis: vnde nimirùm si in casu Surdi, quo expressè de scientia Francischinæ constabat, aliter fuerit à Surdo consultum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Viterbien. castrorum. Lunæ 25. Iunij 1607.

DECISIO CLXI.

Impressa est post Postium, decis. 104. *tract. de manuten.*

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romanæ 30000. *Lunæ* 25. *Iunij* 1607.

ARGVMENTVM.

Creditores status Ecclesiastici non habent aliquam prælationem quoad creditores exteros in bonis debitoris, existentibus intra statum Ecclesiasticum, sed quilibet creditor iuxta suam prioritatem debet satisfieri.

SVMMARIVM.

Officialium nomina debent poni in negotiis arduis vniuersitatis, num. 1. *vbi declaratur id procedere in alienatione, seu subiectione.*

Rescripta debent intelligi secundùm postulata, ita vt correspondeant omnibus in supplicatione petitis, numer. 2.

Creditor quilibet habet generaliter bona debitoris obligata, n. 3.

Creditor de cuius pecuniis debitor rem acquisiuit, in illa re præfertur aliis, ibid.

Leges prospiciunt futuris, non autem præteritis negotiis, num. 4.

DECISIO CLXII.

EMerant Domini Matthæi à Comite A
dro Vrsino castrum Mompei in Sabini
pacto de illud retrouendendo vsque ad c
& constitutum tempus; quod cùm instare
Comes Alexander de anno 1595. mutua
scuta 30000. à Monte pietatis Florentiæ,
ctum redimendi dictum castrum Mompei,
aliter, nec in aliam causam, atque pro rest
ne illius summæ obligauit se in forma C
sub hypotheca omnium bonorum suorum
specie castrorum Pitiliani, Sorani, Fiani, &
pei, cum clausula quòd per generalitate
censeretur derogatum specialitati, nec è
sequuta retroemptione Mompei cum exp
ne, quòd fiebat de pecuniis mutuò datis per
tem: atque elapsis aliquot annis cum DD.
illa scuta 30000. non restituerent, demum
D. Bertoldo vti hærede D. Alexandri, Mon
tinuit ab A.C. mandatum pro illa summa,
ius mandati exequutionem procurauit sequ
ri pecunias in manibus D. Marcelli Melch
qui tunc emisse dicebatur à D. Bertoldo di
castrum Mompei, licèt postea illa emptio no
buerit effectum.

Verùm rebus sic stantibus coram A. C.
cta tamen alterius Notarij petierunt alij cr
res eorundem DD. de Vrsinis sibi con
pretium dicti castri, eo colore quòd in p
castri existentis in statu Ecclesiastico ipsi vt
status incolæ præferri deberent Monti, &
creditoribus exteris, atque iuxta illorum
ditorum petitionem A. C. decreuit nisi
quindecim.

Ab isto decreto Mons appellauit, & tota
facti in precibus exposita supplicauit com
causam, & causas cum potestate prædictos cr
tores omnesque alios citandi, & cum clausula
iudex quicquid exequendum fuerit in primis
ante omnia exequatur. Huius commissionis
directæ vigore, cùm Mons peteret exequutio
prædicti mandati ad eius fauorem relaxati pe
C. pro scutis 30000. dubitaui an esset locus
quutioni? Et causa iterum proposita Domini
consensu responderunt affirmatiuè. Constare
de credito Montis, & de obligatione Comitis
lexandri per publicum instrumentum, quod
plenam probationem, sicuti & constat quòd
Bertoldus, contra quem est relaxatum manda
adiuit hæreditatem dicti Comitis Alexandri
quo in testamento hæres scriptus fuerat.

Non obstat quod in mandato, cuius vig
pro Monte fuit cœptum iudicium, non sint
scripta nomina Officialium Montis, prout in
duis requiri videtur, & de communi Rolan.
90. *n.* 55. *lib.* 1. quia vltra quod hoc forsan proc
quando agitur de alienatione, vel subiectione,
per Alex. qui de communi, *cons.* 1. *num.* 3. *lib.* 4.
doan. *de reb. Eccles. non alien. rubr.* 27. *casu* 9.
casu simul ac de illo defectu fuit oppositum,
suppletus per aliud mandatum in actis A. C.
mandati relaxationem exhibiti, in quo nom
Officialium descripta sunt.

Non obstat, quod soluta fuerint Monti sc
10000. nam ex ipso instrumento mutui, & ex a
deductis per informantes pro Monte, app

Montem fuisse creditorem Comiti Alexandri in multis aliis summis, vltra illa scuta 30000. atque dicta solutio scutorum 10000 nedum facta, non est expressè in extinctionem dicti mutui, verùm etiam cantat, *A conto di quello deue detto S. Conti Alessandro al Monte, & in disgratio di quanto è securtà il S. Camillo Bonsi.* In instrumento autem mutui non legitur fideiussio Bonsi ad fauorem Montis.

2 Non obstat quod prætenditur clausulam *si quid exequendum*, esse appositam in commissione Rotali, non ad fauorem Montis appellantis, sed ad fauorem status Ecclesiastici creditorum. Nam fuit responsum quòd illa clausula non est posita ad limitandum Montis appellationem, & præcipiendo quòd iudex in primis exequatur, quia cùm ad fauorem creditorum non adesset obligatio Cameralis, aut quòd aliud impediens appellationem, non est dubium quòd Monti competebat appellatio à decreto A. C. sed fuit posita inter clausulas facultatiuas ad petitionem Montis, qui est orator, & qui narrauit obtinuisse mandatum, cuius exequendi facultatem prout de iure commisit signatura, & rescripta quippe intelligenda sunt secundùm postulata. Corn. *cons.* 323. *num.* 2. *lib.* 4. ita vt correspondeant omnibus in supplicatione petitis. Bising. *decis.* 2. *n.* 5. *in fin.*

Non obstat quòd obligatio Cameralis fuerit vulnerata per dictum decretum ad fauorem creditorum. Nam fuit responsum quod A. C. non pronunciauit mandatum ad fauorem Montis non esse exequendum, sed tantùm esse præferendos creditores status Ecclesiastici, quòd non vulnerauit obligationem Cameralem. Nec subsistit quòd ista obligatio Cameralis non fuerit extensa. Nam in actis A. C. legitur decretum de illam extendendo, & pars fuit citata ad videndum illam extendi.

3 Non obstat prætensio dd. status Ecclesiastici creditorum. Nam cùm generaliter bona debitoris cuicumque creditori obligata sint, *l. fin. C. quæ res pign. oblig. poss.* non videtur iure probari ista distinctio creditorum forensium & subditorum, eoque minus hoc casu admittenda est, stante quod castrum Mompei fuit redemptum de pecuniis Montis, *Auth. quo iure, ibique glos. in verb. personalis, C. qui pot. in pig. hab.* facit text. *in l. quod quis, ibique glos. in verbo ob nauim. ff. de priuil. cred.* Bart. *in l. interdum, n.* 5. *ff. qui pot. in pign. hab.* Gayl. *obser.* 12. *n.* 13. *lib.* 2.

Non obstat Bulla fel. record. Sixti V. prohibens alienationes fieri in non subditos, quia Mons non petit castrum Mompei sibi adiudicari, vel dari in solutum: sed quòd sibi satisfaciat in pecunia, seu ex pretio dicti castri, vel alterius rei subhastandæ, & deliberandæ personæ non prohibitæ acquirere.

4 Non obstat etiam Bulla fel. record. Clementis VIII. quæ prohibet, ne bona stabilia ad fauorem forensium obligari, seu hypothecari possint. Nam data illius est pridie 9. Iulij 1601. obligatio autem ad fauorem Montis per septem annos antè, & clarum est leges prospicere futuris negotiis.

Non obstat quod Mons possit exequi aduersùs castra Petiliani, & Sorani. Nam stante clausula prædicta, *ne specialitas generalitati, &c.* electio remanet penes creditorem. Put. *decis.* 30. *libr.* 1. Pedem. *decis.* 158. *n.* 7. latè Rolan. *cons.* 136. *n.* 8. *lib.* 4.

Non obstat prætensio D. Cosmi, quod Mons non possit exequi mandatum contra castrum Mompei, quod ipse tanquam fundum dotalem suæ matris possidet pro tertia parte. Nam quicquid sit de dote, & de possessione, alij duo fratres, videlicet Ioan. Antonius & Bertoldus, consentiunt exequutioni faciendæ, & sicuti in illius progressu æquum erit vt ratio habeatur dictæ tertiæ partis ad dictum Cosmum spectantes, ita eo prætextu, non debet in totum retardari. Vltra quod ista omnia deducta per D. Cosmum & per creditores sunt extra dubium, quo simpliciter quæritur, an sit exequendum, non autem vbi exequendum, seu super quibus bonis.

Et ex his, &c.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana argentorum. Mercurij 27. Iunij 1607.

DECISIO CLXIII.

Est inter eius impress. decis. 333. Habetur etiam apud Marches. part. 1. fol. 740 & part. 3. fol. 215. & post Pic. de contract. decis. 7.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Bononien. de Gargantibus. Mercurij 27. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Filius præsumitur mariti, & non adulteri, etiamsi concurrant aliquæ coniecturæ in contrarium, nisi tamen mulier fuerit retenta in schemate concubinatus, & ad eam marito non patuerit accessus.

SVMMARIVM.

Filius præsumitur mariti, & non adulteri, etiamsi probetur de eo tempore accessus adulteri, nu. 1. & 3. vbi nisi adulter illam in schemate concubinatus retineret, ita vt esset impeditus marito accessus.

Aduerte dictam præsumptionem, esse præsumptionem iuris, & contra eam admitti probationem in contrarium, vtpote quando allegatur absentia mariti, num. 2. & 4. vbi quòd talis absentia est plenè & concludenter probanda.

Filius censetur conceptus nono, vel septimo mense ante partum, nu. 5.

Dictio incirca *denotat tempus incertum, saltem per sex menses, n. 6.*

Filius præsumitur mariti, & non adulteri, etiamsi concurrant coniecturæ similitudinis nominationis, tractatus, Baptismi, ac assertionis matris, nu. 7. vbi ac etiam num. 8. omnes dictæ coniecturæ particulariter reprobantur.

Filiationis fama vt probetur per testes, quomodo testes debeant deponere, n. 9.

Filiatio vbi agitur petitorio, eſt concludentiùs probanda, quàm vbi agitur poſſeſſorio & ad alimenta, num.8.

Spurius de iure ciuili in hæreditate patris, nihil obtinere poteſt, de æquitate autem Canonica ſola alimenta, num.9.

Legitimatio obtenta abſque conſenſu patris non ſuffragatur, ibid.

DECISIO CLXIV.

CVm hæreditatem Herculis, qui de anno 1595. nullo condito teſtamento diem erat functus, adiuiſſent germani eius fratres, eſſentque bonorum poſſeſſionem adepti, fuit illis excitata controuerſia per Lucretiam, eo colore, quod ex amplexibus Herculis ipſa de anno 1594. effecta fuiſſet mater cuiuſdam filiæ, cui Gentilis nomen fuit inditum, quæque legitimata à Comitibus Palatinis extitiſſet dicto Herculi ſuo patri hæres, & paulo pòſt defuncta tranſmiſiſſet dictam hæreditatem ad Lucretiam ſuam matrem. Cauſa in Rota commiſſa, & dato dubio, an conſtet quondam Gentilem fuiſſe filium q. Herculis & Lucretiæ in caſu & ad effectum de quo agitur, fuit vtraque
1 parte informante negatiuè reſponſum.

Certum eſt enim quod Lucretia de annis 1593. & 1594. habebat maritum Ioan. Baptiſtam, atque idcirco locus eſt præſumptioni, quòd Gentilis fuerit filia dicti Ioan. Baptiſtæ. *l. nam ciuium, & l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. l. quia ſemper ff. de in ius vocan. l. ſi vicinis. C. de nupt.* etiamſi eo tempore probetur copula & adulterium Lucretiæ cum Hercule. *l. miles. §. defuncto. ff. ad l. Iul. de adult. l. Titia. ff. de Carb. edict.* Cyn. *in d. l. ſi vicinis*, ibique Alber. *num. 3.* Abb. *in c. per tuas, in 3. notab. de probat.* Alex. *conſ. 88. num. 8. lib. 7.* & innumeros referunt Gabr. *concluſ. 14. de præſumptionib.* Menoch. *de arbitr. caſ. 89. num. 10. & præſump. 53. num. 2. lib. 6.* Decian. *reſpon. 1. num. 73.*
2 *vol. 3.*

Et licèt iſta præſumptio ſit iuris tantùm, vt eſſe veriorem opinionem dixit Rota coram Achil. *deciſ. 1. qui fil. ſint legit.* & deinde in cauſa Firmana iuris patronatus 28. Ianuarij 602. coram Illuſtriſſimo Domino Cardinali Pamphilio, quamuis plurimi Doctores fuerint in alia ſententia, vt patet ex congeſtis per Petr. *de prohib. alien. fideicom. qu. 11. n. 354. & 382.* & hoc caſu ceſſet omnis difficultas, ex quo de tempore, quo Gentilis fuit concepta, allegatur abſentia mariti, quæ procul dubio admittitur aduerſus iſtam iuris præſumptionem. *d. l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. l. 1. §. idem Iulianus. ff. de agnoſc. liber. l. 3. §. ſi mater. ff. de Carbo. edict.* Abb. *in d. c. per tuas, n. 3.* & ibi Felin. Dec. & alij *de probat.* Achil. *d. deciſ. 1.* Mohedan. *deciſ. 1. eod. tit.* Alex. *conſ. 78. n. 7. lib. 7.* Pariſ. *conſ. 29. lib. 2.* Couar. *de ſponſal. part. 2. cap. 8. §. 3. num. 8.* Gozad. *conſ. 13. num. 45.* Decian. *dicto reſponſ. 1. num 98. 99. & 127.* & dixit Rota in dicta Firmana iuris patronatus 13. Iunij 1600. coram R.P.D. meo Coccino.

3 Tamen cùm Lucretia non fuerit retenta in domo Herculis adulteri, ſed vt plurimum, in ædibus in quibus etiam Ioan. Baptiſta morabatur, ibique illam conueniret Hercules, & per conſequens nec illa in ſchemate concubinatus viueret, nec eſſet impeditus marito acceſſus ad illam [...] gis præſumptio eſt hoc caſu firmiſſima, vt e[...] rimorum ſententia refert Menoch. *dict. præ[ſump.] 53. num. 4. lib. 6.* & faciunt tradita per Surd[...] *1. num. 54. & ſeqq. lib. 1.* & debilior Lucretiæ [in]tenſio cùm ipſa facile potuerit confinge[re] Gentilem de Hercule ſuſcepiſſe. Bald. *con[ſ. ...] num. 3. lib. 1. & conſ. 157. num. 2. lib. 5.* Alex. *co[nſ. ...] num. 2. lib. 5.*

Et propterea tanto magis abſentia ma[riti] tempore, quo Gentilis potuit concipi, ple[nè] concludenter probanda eſt, præſertim ab a[...] cuius intentionis iſta abſentia eſt fundame[ntum]. Grat. *conſ. 158. num. 3.* Alexan. *conſ. 157. num.* [...] Paleott. *de noth. & ſpur. cap. 24. num. 2.* Cou[...] *num. 8. in princ.* Petr. *vbi ſuprà, numer. 357.* [...] *conſ. 167. num. 10. volum. 2.* Pariſ. qui teſta[tur] communi, *conſ. 64. num. 6. lib. 3.* Ruin. *c[onſ. ...] num. 5. lib. 5.* & allegata deciſ. in cauſa Bono[...] de Bucchis coram ſanct. me. Clem. VIII. 25. [...] 1578.

Hîc autem non adeſt talis probatio, qu[ia teſ]tes non coarctunt præcicè abſentiam Ioan. B[apti]ſtæ ad tempus quo Gentilis potuit concipi, q[uod] ex regulis iuris eſſe potuit à menſe Februar[ij vſ]que ad menſem Maij, cùm ipſa in principio [No]uembris partum ediderit. *l. ſeptimo menſe. ff. de ſta[tu] hom. l. 3. §. vlt ff. de ſuis, & legit. l. Gallus, in princ[...] ber. & poſth. authentic. de fideicom. hered. & [...] 11. menſ. parit.*

Primus enim & ſecundus loquuntur exp[...] de tempore natiuitatis 9. & 11. nihil omnino [affir]mant, & deponunt cum dictione *incirca*, qu[æ de]notat tempus incertum, ſaltem per ſex menſe[s. A]lex. *conſ. 29. num. 12. & conſ. 82. in fin. vol. 7.* & [...] dopap. *deciſ. 290. & ſing. 436.* Rebuff. *in præ[...] de diſpenſ. rat. ætat. in ver. ſeu circa, & in tra[ct. ...] nomina. quæſt. 11. in fin.* vlteriùs non probat, [...] eius depoſitio non eſt de actis. Quintus, qui [...] vrgere videtur, deponit etiam ipſe per verbu[m] *circa*, nec omnino ſatisfacit circa cognomen [...] Baptiſtæ.

Nec verò à ſupradicta præſumptione hoc [...] recedendum eſt, coniecturis deductis à ſimi[litu]dine, nominatione, tractatu, & Baptiſmo, v[t ...] Doctores citatos per Surd. *deciſ. 83. num. 21.* & [...] nuit Rota in allegatis deciſionibus coram A[...] & D. Coccino. Nam quod Gentilis effigie [...] culem exprimeret, vltra quòd deponit vnus [...] tùm teſtis, hanc in ſpecie coniecturam reiic[...] in his terminis Curt. iun. *conſ. 31. num. 3.* A[...] *reg. 3. præſumpt. 38. num. 7.* Gabr. *dicta concluſ[...] num. 7.* Petr. *vbi ſuprà, num. 459.* ibique de c[om]muni. Sicut & aliam de aſſertione matris. B[...] *conſ. 58. ſub num. 2.* Curt. *d. conſ. 31. ſub num. 3.* C[...] *conſ. 2. ſub num. 1.* Paleott. *d. cap. 24. num. 6.* Men[och.] *d. caſ. 89. num. 27* & eſt text. *in l. penult. aliàs [...] mulier grauida. de probat.*

Item aliam de nominatione & tractatu a[d...] teri, maximè in tertij præiudicium, vt hoc [...] Petr. *vbi ſuprà, num. 391.* Grat. *conſ. 140. num.* [...] *volum. 1. & d. conſ. 158. numer. 7. lib. 2.* Iaſon. [...] *106. numer. 3. volu. 1.* Petr. Duen. *reg. 341. in p[...] ampliat.* Natt. *conſ. 473. num. 14.* & text. *in l. [...] profeſſio. C. de teſta. in l. non epiſtolis. C. de prob.* & [...] cedit hoc caſu quod tractatus per modicū temp[us] durauit, cùm Hercules deceſſerit ſeptimo m[enſe] poſt natam Gentilem. Dec. *conſ. 64. num. 20.* & [...]

Præ[...]

Præterea istæ coniecturæ probantur per testes singulares, vel de auditu, & descriptio in libro Baptismali redditur multùm turbida ex depositione parochi, qui in eius dicto parum constans fuisse videtur, & hæc omnia facile potuerunt procedere ex credulitate ipsius Herculis, vt dicitur in d.decis. Achill.

9 Non obstat fama, & communis reputatio filiationis, quia & illa aderat in illis decisionibus, & aliæ vrgentissimæ coniecturæ, quæ hîc deficiunt, sed nec talis fama probata est, cùm in dictis testium non adsint requisita ad illam probandam, de quibus in his terminis Ruin. *cons.52.num.7.lib.5.* Gozad. *cons.13.num.29.* latè Petr. *vbi suprà, num. 376.* Atque hæc eo magis procedunt, quia agitur de graui præiudicio, nempe de auocanda hæreditate à consanguineis possessoribus, quo casu certum est requiri concludentiores probationes, quàm si de alimentis & de filiatione in possessorio ageretur. Bald. *cons.180.num.3.lib.3.* Castrens. *cons.434.in princ.lib.1.* Alciat. *suprà dicta præsumpt. 38.num.6.& 8.* Couar. *d.§.3.num.6.* & facit *d.decis.1.* Achill. *num.6.*

Denique in omnem euentum non potest constare de filiatione ad effectum successionis, cùm Gentilis fuerit spuria, quæ in bonis paternis nihil de rigore iuris ciuilis prætendere potuisset. *auth. ex complexu. C.de nat.lib.* & de æquitate Canonica sola alimenta. *c. cùm haberet, de eo qui dux.in matr. quam poll. per adult.* Nec iuuat legitimatio, vtpote obtenta absque Herculis mandato, & post illius mortem. Anchar. *cons.241. num.2.* Dec. *consil. 338.num.9.* &c.

R.P.D. SCOTTO.

Tirasonen. Canonicatus. Lunæ 11. *Nouembris* 1607.

ARGVMENTVM.

Exequutio literarum Apostolicarum, data earum iustificatione, retardari non potest, etiam quòd causa sit commissa cum clausula, *Arbitrio Rotæ.*

SVMMARIVM.

Exequutio literarum Apostolicarum, data earum iustificatione, retardari non debet, num.1.in fin.

Vacatio beneficij approbatur per confessionem partis, num.2.

Clausula, Arbitrio Rotæ, *intelligitur, prout de iure, licèt aliquando aliquid de rigore iuris relaxet, & ex rationabili causa, ibid.*

Alternatiua intrat in beneficiis, quæ sunt ad liberam collationem Episcopi, secus si ad simultaneam, n.3.

DECISIO CLXV.

1 Sequuta sententia Auditoris Cameræ super exequutione Breuis emanati nomine Cameræ super Canonicatu, de quo vti vacato in mense Octobris reseruato fuerat auctoritate Apostolica prouisus Alphonsus Frances, commissaque causa in Rota ad instantiam Hieronymi Ipentæ ab Ordinario alternatiua gauden. de dicto Canonicatu prouiso cum clausula, *parito Breui arbitrio Rotæ.* Dubitaui an intraret arbitrium? & Domini pro maiori parte dixerunt illud non intrare, ad effectum, vt esset supersedendum in dicti Breuis exequutione. Quia data iustificatione huiusmodi Breuium, eorum exequutio nunquam retardatur, vt fuit dictum in Salamantina beneficij de Duenas 31. Ianuarij 1596. coram Reuerendissimo Pacen. & in Vicen. beneficij 22. Iunij 1598. coram bo. me. Litta, & aliàs sæpiùs.

De iustificatione autem Domini non dubitabant, stante confessione Hieronymi, ex qua constabat de vacatione in dicto mense Octobris reseruato, cuius nulla maior detur probatio. *l.cùm te. C.de transact.l.final. C.de non num. pecun.* Paris. *cons.75.num.12.lib.2.* & confitenti quandoque consequenter præiudicet. Ægid. *decis.603.* Cresc. *decis.15. de caus. possess. & propriet.* & vti propria non recipiebat aliquam limitationem à protestatione Hieronymi, iuxta *decis.3. de fid.instrum. in nou.* & hoc etiam Domini dixerunt procedere stante dicta clausula, *arbitrio*, tum quia intelligitur, prout de iure. Cæs. de Grass *decis.8.num.2. de re iudic.* & fuit dictum in Eluen. beneficij 13. Nouembris 1602. coram R. P. D. meo Decano; tum quia, quatenus ex stylo Dominorum, quandoque aliquid relaxet de rigore iuris, procedit tamen à rationabili aliqua causa subsistendi, vt fuit dictum in Tarraconen. parochialis 4. Februarij 1604. coram bon. mem. Litta, & priùs in Iacen. parochialis 27. Iunij 1602. coram Illustrissimo Pamphilio. 2

Quam hoc in casu non adesse dicebant Domini, siquidem informantes pro Hieronymo illam deducebant ab alternatiua Episcopi, cuius vigore prætendebant mensem Octobris non esse reseruatum, & consequenter cessare exequutionem Breuis, quæ tota fundatur in reseruatione, vt fuit dictum in Salamantina Canonicatus 30. Maij 1522. coram Coradino. Respondebatur enim per Dominos alternatiuam intrare in beneficiis, quæ sunt ad liberam collationem Episcopi: secus si ad simultaneam, qualis videbatur collatio huiusmodi Canonicatuum, tam ex dispositione iuris, iuxta decis. Cassad 22. *num.3. de præben.* quàm etiam ex dispositione particularis statuti dictæ Ecclesiæ. Nec ab hoc recedendum censuerunt sub prætextu variarum collationum datarum pro parte Hieronymi, quia earum effectum vel eneruare, vel valdè turbidum reddere debeant, ex collatione anni 1584. simultaneè facta, quæ fuerat data pro parte Alphonsi. Et hac ratione respondebatur ad decisiones per informantes pro Hieronymo adductas, vt vigore dictæ clausulæ *Arbitrio*, solita esset Rota supersedere in huiusmodi exequutione, etiam vigore iurium informium, vt, scilicet, illæ procederent, vbi licèt informia essent, tamen talia, ex quibus clarum & apertum ius se opponentis exequutioni possit detegi. 3

R.P.D. DAMASCENO.

Tuden. iurisdictionis. Mercurij 28. *Nouembris* 1607.

ARGVMENTVM.

Capitulum Sede vacãte habet iurisdictio-

nem syndicandi fiscalem Episcopi prędefuncti, & de iurisdictione Capituli Sede vacante plura notanda.

SVMMARIVM.

Capitulum Sede vacante succedit Episcopo, in eius iurisdictione generaliter, & indistinctè, num. 1.

Capitulum Sede vacante potest visitare, & procurationes recipere, ac etiam extra visitationem de delictis cognoscere contra certas personas, nu. 2. 3. & 4.

Syndicare officiales est actus iurisdictionis, nu. 3.

Capitulum Sede vacante potest syndicare fiscalem Episcopi prædefuncti, num. 1. & omnib. seqq.

Capitulum Sede vacante succedit in iurisdictione Episcopi necessaria, non autem in voluntaria, nu. 5. vbi declaratur hæc conclusio, & num. 6.

DECISIO CLXVI.

1 CVm aliàs fuisset coram me propositum hoc idem dubium, an scilicet Capitulum possit Sede vacante syndicare fiscalem Episcopi prædefuncti, & fuisset pro parte moderni Episcopi data quædam declaratio sacræ Congregationis super interpret. Conc. Trid. Rota, quæ solet acquiescere resolutionibus sacræ Congregationis, negatiuè respondit. Cæterùm cùm fuerit repertum quòd illa non erat resolutio sacræ Congregationis, sed quædam annotatio bonæ mem. Cardinalis Caraffæ, iterum proposui dubium, & Domini affirmatiuam sententiam amplexi fuerunt, moti ex illa iuris conclusione, quòd Capitulum Sede vacante succedit Episcopo in iurisdictione. *c. cùm olim. de maiorit. & obed. cap. 1. eod. tit. lib. 6.* in vtrobique per scriben. Federic. de Sen. *cons. 16. num. 2.* quæ conclusio procedit generaliter, & indistinctè. Abb. *d. c. cùm olim, circ. fin. vers. posset tamen.* Butr. qui de communi, *ibid. num. 15.* Pauin. *in suo tract. de offic. cap. sed. vacant. quæst. 1. num. 6. & quæst. 2. 2. part. nu. 14.* Federic. de Sen. *cons. 30. col. 1. vers. è contra Capitulum,* & paulò infrà, ibi, *idem dicendum est*; facit decisio Rotæ *6. num. 2.* iunctis opposition. de quibus ibidem *num. 1. de rer. permut. in nou.*

2 Ex hac ratione, nempe quia Capitulum succedit in iurisdictione, censuit Rota in causa Burgen. procurationum 10. Maij 1597. coram bo. me. Orano, posse Capitulum Sede vacante visitare, & procurationes recipere, per doctr. Archid. *in cap. si Episcopus, num. 2. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Collect. *in c. cùm olim, num. 3 de maiorit. & obed.* cum aliis tunc allegatis; ac etiam de delictis extra visitationes contra certas personas inquirere, per doctr. Bonifac. *in Clem. 1. num. 177. de hæretic.* super quo etiam regulam generalem constituit Federic. *d. cons. 16. num. 1. in fin.* vbi dicit quòd in puniendis criminibus, & excessibus, & reformandis moribus Capitulum id potest Sede vacante, quod potest Episcopus.

3 Ex prædictis videtur fundata intentio Capituli; cùm enim syndicare sit actus iurisdictionis, Paris de Put. *tract. de syndic. rubr. de offic. syndic. §. indices ad syndicatum, num. 9.* & in illo proceditur tam ex officio, quàm ad instantiam partis, vt per eundem *d. rubr. §. proceditur autem*, eo ipso quòd Capitulum succedit Episcopo in iurisdictionalibus, & potest de delictis in genere, & in specie inquirere, vt suprà firmatum est; sequitur quòd hoc etiam munus syndicandi possit exercere.

Non obstat glos. *in Clement. 1. §. sanè, verb. Capituli, de hæretic.* quia illa glos. non figit pedem, sed recitat opiniones aliorum, inter quas Rota in Burgen. procurationum elegit opinionem Archidiaconi, quæ ex prædictis videtur communis, & magis conformis regulis iuris, cùm visitatio veniat in quandam consequentiam generalis iurisdictionis, quam habere Capitulum Sede vacante latè suprà firmatum est, & tendit etiam in vtilitatem Ecclesiæ, ne scilicet delicta fiscalium maneant impunita, vel etiam ob diuturnitatem expectationem subditorum, qui mediante syndicatu aliquid malè ablatum recuperare intendunt, remaneant in damno, vt benè ad propositum. Federic. de Sen. *dict. cons. 30. num. 2. vers. & quæ pertinent*; vbi dicit in hoc consistere custodiam Ecclesiæ à iure demandatam Capitulo Sede vacante.

Non obstat quòd Capitulum succedat tantùm in iurisdictione necessaria, non voluntaria, glos. *d. c. Capitulum.* Felyn. *in c. cùm olim, num. 6. in fin. de maior. & obed.* quia, vt suprà dictum est, glos. nihil firmat, sed monet quæstionem, & regula generalis est pro Capitaneo, ex suprà allegatis; & quòd punire excessus, & curare quòd vnicuique reddatur quod suum est, non videtur voluntariæ, sed necessariæ iurisdictionis, tam ex parte agentis, quia hoc facit ex necessitate iuris. idem Felyn. *d. c. cùm olim, nu. 4. in fin. vers. crederem,* vbi necessarium in proprio vocat illud, quod de iure debetur petenti; quàm ex parte patientis, quia correctio & iudicium redditur in inuitum. *l. inter stipulantem. §. si Stichum. ff. de verb. oblig.*

Non obstat Concil. Trid. *sess. 24. cap. 3.* quia procedit vbi Capitulum habet ius visitandi viuente Episcopo, quia non est casus, de quo agitur.

Non obstat, quòd si hoc esset, fiscalis redderetur timidus in procedendo contra Canonicos propter metum illorum, quia ista consideratio spectat ad conditorem legis, non ad iudicem, & nihilominus visa fuit Dominis satis leuis, tum quia Sedis vacatio non est de contingibilibus in quolibet fiscalatu, ita vt fiscalis per hoc incertum mum periculum sit destitutus à suo officio; tum quia fiscalis potest sibi verisimiliter persuadere Capitulum non esse deputaturum in iudices syndicatus illos, qui aliàs instante fiscali fuissent correcti; quòd si deputaretur stante dicta legitima causa, haberet remedium illos allegandi suspectos. Paris. de Put. *d. tract. de syndic. §. suspicio 1. cum pluribus seqq.*

R. P. D. DAMASCENO.

Romana de sancta Cruce. Lunæ 3. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

Obligatio quando dicatur facta ex falsa causa? An verò potiùs ex causa inepta, & quæ sit differentia inter vnam, & alteram causam, & de contractu minoris sine statutariis solemnitatibus celebrato, quòd non conualidetur per expressionem causæ.

SVM-

SVMMARIVM.

Contractus initus ex falsa causa vitiatur, non sic ex causa inepta, num.1.
Obligatio facta ex falsa causa nihil valet, secus si facta fuerit ex causa inepta, num.1.& 2.
Causa obligationis quando dicatur falsa, & quando inepta, num.1.
Minoris iuramentum firmat illius obligationem, etiam sine causa factam, num.1.& 2. vbi de materia.
Iuramentum quando per errorem præstitum dicatur, num.2.
Mulieris, seu minoris contractus sine statutariis solemnitatibus celebratus non conualidatur per expressionem causæ, num.3.

DECISIO CLXVII.

1 ITerum proposui causam super eisdem, & Domini steterunt in his decisis. Et quantum ad illum, super quo insistunt informantes pro D. Laura, quod causa in hoc contractu expressa, nempe quòd vinea Episcopi erat remansura inculta, propter illius absentiam, non possit dici falsa, hoc est, minus vera in facto, quo casu intrarent doctrinæ in decisionibus hactenus factis allegatæ, sed ad peius possit dici inepta, quæ ineptitudo non debet vitiare contractum iuratum, sicut falsitas causæ; nam quando causa, ob quam iurans mouetur, est falsa, hoc est, minimè vera in facto, deficit consensus, & inde corruit vis iuramenti: sed quando est inepta, non defuit consensus, quia sufficit quòd iurans factum intellexerit, & nihilominus ita voluerit, & consequenter si non deficit consensus, remanet vis iuramenti, quod validat contractum minoris, etiam si sit factum sine causa. Put. *decis.245.lib.3.*

2 Ad hoc replicatur, quòd error iurantis colligitur nedum ex eo, quod causa per iurantem expressa sit minus vera in facto, verùm etiam ex eo, quod sit inepta, ita vt vinctis aliis adminiculis manifestè apparet fuisse inconsideratè, & per errorem admissam, ad Put. *decis.220.lib.3.* in casu verò proposito ex tota facti serie apparere visum fuit iuramentum fuisse inconsideratè, & per errorem interpositum; nam fuit datum casale pro vinea in suburbiis Romæ, quæ vineæ solent magis deseruire ad oblectamentum, quàm ad fructum. Item fuit expressa causa, quæ tangebat vtilitatem maioris non minoris causæ, quæ etiam apparet falsa in eo, quod dictum fuit, vineam fuisse remansuram incultam, propter absentiam Episcopi; nam neque Episcopus colebat manu propria vineam, ita vt per illius absentiam fuisset remansura inculta; neque ipse erat abfuturus, cùm ex post semper remanserit in vrbe, & facit etiam, quia iuramentum non fuit præstitum à minore, sed ab impubere, in quo, dato etiam quòd procedat conclusio, quæ non caret contradictoribus, quòd illius iuramentum validet contractum, aliàs nullum; negari non potest, quin propter imbecilliorem ætatem facilius præsumatur error in impubere, quàm in pubere, licèt minore 25. annis, ex dictis in aliis decisionibus; vnde non obstat suprà allegata decisio. Put. 245. quia ibi non apparebat de errore, prout hîc.

3 Placebat etiam maiori parti dominorum, & cæteri non contradicebant, motiuum ex statuto Vrbis, c.113.& 151.*lib.*1. per doctr Bart. *in l. omnes populi, n.24. ff. de iust. & iur.* cum aliis per Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg.83. n.79.* cui statuto non satisfit per expressionem causæ tangentis vtilitatem alterius, quàm minoris, siue mulieris contrahentis, vt fuit nouissimè dictum in causa Romana argentorum coram D. meo Ludouisio, &c.

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Florentina fideicommissi. Lunæ 3. Decembris 1607.

DECISIO CLXVIII.

Impressa est decis. 143. part. 1. recent.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romana successionis de Tagliaferris. 3. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

Conferri quæ debeant inter filios, & an spes huic dotis debeat conferri, & plura alia notatu digna ad materiam collationis inter filios faciendam.

SVMMARIVM.

Collatio inducta fuit vt æquitas inter liberos conseruetur, num.1.
Collatio habet locum, seu illa solùm conferuntur, quæ quis habuit ab eo, de cuius successione tractatur, numer.2.
Collatio debet fieri solùm quoad ea, quæ tempore mortis testatoris, vel ab intestato defuncti reperiuntur penes eos, qui illi succedunt, num.3.
Collatio dotis filiæ nunquam fit per patrem, si durat matrimonium, filia siue auus dotet neptem, siue pater de bonis aui, quia pater non habet illam dotem penes se, ibid.
Donatio propter nuptias imputatur in legitimam, & in partem illius filij, cuius contemplatione est facta, numer.4.
Dic procedere quando donatio iam peruenit ad filium, illámque penes se habet, aliàs non imputatur, ibid.
Filia tenetur conferre dotem, licèt sit apud maritum, numer.5.
Filius non tenetur conferre donationem propter nuptias, quæ est penes vxorem, ibid.
Vsusfructus donationis propter nuptias constante matrimonio spectat ad maritum, ibid.
Donatio propter nuptias de iure communi est necessaria, ibid.
Lucrum dotis est debitum voluntarium, ibid.
Collatio faciliùs inducitur ex dato ex causa necessitatis, quàm ex causa voluntatis, ibid.

DECISIO CLXIX.

DOmini dixerunt scuta mille, quæ Marcus Antonius pater Sextiliæ, & auus Octauij soluit Olympiæ, vxorique Agapiti patris Octauij

pro eius donatione propter nuptias, non debere pro nunc imputari Octauio in diuisione hæreditatis dicti Marci Antonij, sed tum demum fore imputanda, quando illa cum effectu fuerit consequutus, & interim sufficere quod in dicta diuisione hæreditatis facienda inter ipsum, & Sextiliam conferat spem, & iura quæ habet ad illa quandocumque consequenda.

1 Ratio fuit, quia cùm illa scuta 1000. sint adhuc penes Olympiam, si nunc imputarentur Octauio, resultaret inæqualitas, ex quo Octauius consequeretur etiam duntaxat spem habendi, Sextilia verò præsentem pecuniam, atque id esse contra finem, ad quem inducta est collatio, videlicet vt æquitas inter liberos seruetur. *l. vt liberis, & l. illud. C. de collat. l. fin. C. commun. vtriusque iud. §. illud, in auth. de trien. & semiss.* Ias. *in l. illud, in princ. C. de collat.* Dec. *in auth. ex testamento. C. eod.* & alij per Rolan. *cons. 70. in fin.*

2 Accedit quod in materia collationis datur maxima, quod ea sola conferuntur, quæ quis habuit ab eo, de cuius successione tractatur, Salic. *in l. si emancipati, in fin. C. de collat.* Ias. *in d. l. vt liberis, n. 6.* qui dicit limitari & declarari per hoc multas leges loquentes de collatione. Socin. *cons. 91. nu. 3. vol. 1.* Ruin. *cons. 162. nu. 11. vol. 2.* Bero. *cons. 54. n. 20. vol. 1.* vbi ait hoc esse in ore omnium, latè Paris. *cons. 130. num. 6. vol. 1.* vnde cùm ista scuta 1000. neque Agapitus Octauij pater vnquam habuerit, neque Octauius nunc habeat, non est agendum de illorum collatione.

3 Facit etiam regula quod ea sola conferenda sunt, quæ tempore mortis testatoris, vel ab intestato defuncti reperiuntur penes eos, qui illi succedunt. *l. ea demum*, vbi Cyn. & alij. *C. de collat.* Afflict. *decis. 247.* Surd. *cons. 219. num. 10.* & meliùs quod tradit Bald. *in auth. ex testamento, num. 13. & 15. C. de collat.* quòd siue auus dotet neptem, siue pater ipse dotem det de bonis aui, nunquam pater eam confert si durat matrimonium filiæ, quia pater non habet illam dotem penes se. *l. pater filiæ, iuncta gloss. ff. de euict. l. filium emancipatum. ff. de collat. bon. l. 1. §. fin. ff. de collat. dot.* Surd. qui plures allegat, *d. cons. 219. num. 14.* Ang. *in l. illam, in fin. C. de collat.* Vital. Mannes *de collat. quæst. 26. num. 34.*

4 Itaque non obstat *d. l. vt liberis*, & quod ex illa notat, plures referens, Thesaur. *decis. 46.* quòd donatio propter nuptias imputatur in legitimam, & in partem illius filij, cuius contemplatione est facta. Nam id procedit quando donatio iam peruenit ad filium, illamque penes se habet, aliàs enim non imputatur. glos. *in l. dedit dotem*, quam ibi sequuntur Bart. & Doct. *ff. de collat. bon.* Alex. *cons. 26. num. 1. vol. 1. circa finem.* Corn. *cons. 34. num. 4. vol. 4.* Socin. iun. *cons. 79. nu. 53.*

5 Non obstat etiam quod dicit Cagno. *in l. si emancipati, num. 204. C. de collationib.* quod sicut filia tenetur conferre dotem, licèt sit apud maritum, ita & filius donationem propter nuptias, licèt illa sit penes vxorem, etenim dos constante matrimonio inseruit pro alimentis filiæ, atque filius constante etiam matrimonio habet vsumfructum in donatione propter nuptias. glos. *in §. est & aliud, in verbo, exequantur. Instit. de donat.* ideoque non infertur directè ab illis casibus ad lucrum dotis, & ad casum de quo agitur, in quo Octauius nullum commodum percepit ex scutis mille, & habet ad alia tantummodo nudam spem; vltra quod te[...] ri posset aliud discrimen inter istos casus, ex [...] donatio propter nuptias de iure communi est [ne]cessaria, lucrum autem dotis est debitum volu[nta]rium, vt fuit dictum in causa Romana quin[que] millium 1. Iulij 1577. coram Illustriss. Blanche[tto] collatio autem faciliùs inducitur in dato ex [causa] necessitatis, quàm ex causa voluntatis. Aym. [cons.] 85. *num.* 16. latè Surd. *cons. 143. num. 45.* Atque his, &c.

REVERENDISSIMO P. D. [...] LVGDVNEN.

Mileuitana iuris patronatus. Veneris 14. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

Plura adducuntur ad probationem iu[ris] patronatus, & an, & quando præsen[ta]tio facta ab eo, qui non est patron[us] præiudicet vero patrono.

SVMMARIVM.

Ius patronatus acquiritur ex fundatione, & dotatione, num. 1.

Ius patronatus transit ad filios & ad hæredes, ibid.

Iuris patronatus probatio coadiuuatur ex insignibus armis appositis in Capella, seu Ecclesia, nu. 2.

Hæredum appellatione veniunt descendentes, non autem extranei, nu. 3.

Enunciatiua emanata instante persona interessata [...] probat, num. 4.

Enunciatiua quæ fundata est in falsa causa in [...] & quæ habet admixtum errorem iuris, non pro[bat], ibid.

Ius patronatus in Capellis, seu altaribus sitis intra [Ec]clesiam, acquiritur ex sola fundatione, absque [do]tatione, nu. 5.

Ius patronatus illi acquiritur ad cuius fauorem [emana]uit confirmatio ordinarij, ibid.

Præsentatio facta ab eo, qui non est patronus, non [præ]iudicat vero patrono, nisi data illius scientia, [& pa]tientia, num. 6.

Bona fides in eo, qui sibi adscribit ius præsentandi, [non] præsumitur, ibid.

Sententia non probat sine actis, num. 7.

Ius præsentandi etiam inter patronos non præscribitur minori spatio, quàm 40. annorum, num. 8.

DECISIO CLXX.

Vacante de anno 1603. beneficio ad Al[tare] sanctæ Mariæ Annunciatæ in Ecclesia C[a]thedrali Mileuitana per obitum Antonij Arta[...] familia de Platamonibus præsentauit ad il[lud] Franciscum Vellam: familia autem de Vagnolis Petrum Vagnolum, qui ab Ordinario fuit in[sti]tutus. Causa appellationis commissa in R[ota] fuit dubitatum, an constaret de iure patronatus familiæ de Vagnolis, vel potiùs familiæ de Pla[ta]monibus? Et vtraque parte informante [fuit] conclusum constare de iure patronatus familiæ [de] Vagnolis.

Nam per publicum instrumentum de anno [...]

constat quòd Capella fuit fundata per Antonium de Vagnolis, & Smaragdam eius vxorem, & confirmatio Episcopi Mileuitani de anno 1428. loquitur solùm de Antonio Vagnolo, quem etiam dotem Capellæ constituisse colligitur, tam ex dicto instrumento de anno 1419. quàm ex eiusdem Antonij testamento de anno 1452. ita vt non possit dubitari quin illi fuerit quæsitum ius patronatus. *c. filiis* 16. *quæst.* 7. *cap.* 3. *& cap. nobis. de iure patr.* Abb. *consf.* 59. *numer.* 3. *& cons.* 166. *numer.* 2. *vol.* 2. Lamberteng. *de iure patron. lib.* 1. *part.* 1. *quæst.* 1. *artic.* 2. *&* 3. & quòd illud ius ad eius filios & hæredes transierit, Calder. *consil.* 5. *de iure patr.* & alij, quos citat Lamberteng. *lib.* 1. *par.* 2. *q.* 2. *artic.* 1.

Colligitur etiam ex prædicto Antonij testamento, quòd Smaragda præmoriens illum hæredem instituerat, & quòd is scripsit suos hæredes, Antonellum, & Aloysiam filios ipsius & Smaragdæ, & quidem Aloysia de anno 1496. vacante per obitum cuiusdam Bordoni isto beneficio, præsentauit ad illud Laurentium Vagnolum, asserens ius patronatus pertinere ad ipsam, & ad Antonellum eius fratrem, vti hæredes Antonij eorum fratris. Deponunt etiam testes, quòd Vitus Vagnolus filius & hæres Antonelli præsentauit, demùmque, quòd in eodem præsentandi iure continuauerint Philippus Viti filius, & alij descendentes de Vagnolis, indicant præsentationes per illos factæ de annis 1552. & 1567.

2 Nec deficiunt adminicula ex armis familiæ Vagnolæ incisæ in Capellæ parietibus, atque ex ipsa Capellæ denominatione. Bald. *cons.* 445. *vol.* 4. *aliàs* 310. *vol.* 5. Rocc. de Curt. *de iure patron. in verbo honorificum. numer.* 83. *in fine*, latè Anchar. *cons.* 113. *numer.* 4. Gabr. *cons.* 196. *num.* 10. *lib.* 2. ita vt omnia hæc iuncta nomine lineæ, & successioni directæ Antonij fundatoris vsque ad modernas Vagnolas mulieres, quæ Petrum præsentarunt, annectunt illarum intentioni magnam veritatis præsumptionem.

3 Præcipuè cùm Antonius in suo testamento dixerit, *Voglio che ogni cosa vada di herede in herede*, quia verba, *de hærede in hæredem*, intelliguntur de descendentibus, & non de extraneis. Dec. *cons.* 38. *num.* 4. Paris. *cons.* 55. *num.* 3. *& seqq. lib.* 2. Illustrissimus Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 11. *nu.* 6. Et cùm agatur de pertinentia iuris patronatus, non autem de beneficij libertate, sufficiunt leuiores probationes, vt sæpiùs fuit decisum.

4 Quibus sic stantibus non obstat prætensio Platamoniorum, quòd ius patronatus fuerit acquisitum Smaragdæ, cuius de bonis Capella fuit dotata, & transierit in ipsos Platamonios descendentes ex Smaragda per Aloysiam matrem Antonij de Platamoniis; siquidem tota illa prætensio nititur solùm Ordinarij Mileuitani enunciatiua, quòd Capella esset de iure patronatus Antonij Platamonij vti hæredis Smaragdæ fundatricis, in qua enunciatiua, non potest fieri aliquod fundamentum, tum quia vnica, & intra centum annos, & emanauit instante persona interessata, quæ sic asserebat. Aret. *in c. cùm causam, num.* 22. *de probationibus.* Tum etiam quia fundata est in falsa causa in facto, quæ habet mixtum errorem iuris. glos. fin. *in l. si is ad quem*, ibique Bart. *num.* 2. *&* 3. *ff. de acquiren. hæredit.* & alij per Gabr. *de senten. conclus.* 3. *num.* 3.

Nam Antonius Platamonius non potuit esse hæres Smaragdæ, cùm illa hæredem habuerit Antonium Vagnolum eius maritum, vt dictum est. Nec applicatur quod hæres hæredis sit etiam hæres, quia nec probatur quòd Platamonius fuisset hæres Aloysiæ, immò quod fuerit filius Aloysiæ, deponit vnus tantùm testis examinatus sine partis citatione. Error autem iuris in eo consistit, quòd dicitur ius patronatus fuisse soli Smaragdæ acquisitum, cùm tamen fundatio & dotatio ex supradictis fuerit saltem communis Antonio Vagnolo & Smaragdæ.

Nec aliquid refert quòd dos Capellæ fuerit aucta ex legato per Smaragdam relicto, quia etsi fuisset ab illa omnino constituta dos, tamen, cùm in istis Capellis, seu altaribus intra Ecclesiam non sit necessaria dotis constitutio, ius patronatus fuerat ab initio acquisitum Antonio fundatori, vt per Lamberteng. qui alios allegat 3. *q.* 1. *par. num.* 5. & tanto magis, cùm ad eius fauorem dumtaxat facta fuerit Episcopi confirmatio, ad *d. c. nobis*, vbi Card. *in fin.* 1. *respons.* & Henric. Boic. *num.* 1. *de iure patr.* 5

Nec iuuari possunt Platamonij præsentationibus deductis per informantes pro illis, cùm Vagnoli semper vel contradixerint, vel habuerint iustam causam ignorandi illas præsentationes, vnde nec constat de scientia, & patientia Vagnolorum, quæ necessaria foret, præsupposito illorum iure, ex deductis per Calder. *cons.* 12. *de iure patr.* Veral. *decis.* 342. *par.* 2. Nec de bona fide Platamoniorum, quæ in hac materia non præsumitur, vt tenuit Rota in vna Aretina parochialis coram Paleotto relata inter impress. 680. n. 3. p. 3. 6

Nam de anno 1519. quando Platamonij præsentarunt Ioan. Baptistam Vagnoli, etiam præsentarunt Ioannem Vagnolum, & licèt præsentati deuenerint ad concordiam, tamen qualiscumque illa fuerit, non potuit præiudicare patronis absentibus & ignorantibus; & de anno 1553. quando Platamonij præsentarunt Ioannem Manducam Vagnoli, iam eundem Manducam præsentauerant de anno 1552. ideoq; probabiliter credere potuerunt, quòd is possideret vigore institutionis sibi factæ ad ipsorum præsentationem. Vltra quòd nec constat quod Manduca acceperit possessionem vigore institutionis sibi factæ ad præsentationem Platamoniorum.

Minus obstat præsentatio facta de Luca Para per Platamonios de anno 1563. quia tunc etiam fuit per Vagnolos præsentatus Marianus Vagnolus, quem instituendum pronunciauit Ordinarius, cui in hac materia multum defertur: vnde licèt dicatur Ordinarij sententiam fuisse reuocatam per Metropolitanum; tamen vltra quod de illa sententia non constat nisi per quoddam sumptum lite pendente, sine partis citatione; & vltra quod sententia non probat sine actis, Mohed. *decis.* 11. *de sent. & re iudic.* Put. *decis.* 338. *lib.* 2. fuit etiam responsum quod sententia dicit quendam præsentatum à Platamoniis esse instituendum, sed non declarat quod ius patronatus spectet ad Platamonios, & fuit lata in contumaciam Vagnolorum patronorum, nec constat de illorum legitima citatione. Vnde nec constat quod postea de anno 1576. per obitum Paræ prædictus Marianus Vagnolus fuerit institutus ad præsentationem Platamoniorum, quia cùm Vagnoli semel Marianum 7

præsentassent, habuerunt etiam hoc casu probabilem causam existimandi, quod ille possideret vigore institutionis factæ ad illorum præsentationem.

Superest vltima præsentatio facta per Platamonios de anno 1578. ad resignationem Mariani, circa quam licèt nec etiam constet de scientia Vagnolorum, tamen in omnem euentum, quatenus ex illa fuisset quæsita possessio Platamoniis, non potuit habere vim præscriptionis, quæ etiam inter patronos requirit tempus annorum 40. Gemin. *cons.* 123. Corn. *cons.* 47. *num.* 5. *lib.* 3. Couar. *in reg. possessor.* 2. *par.* §. 10. *num.* 8. *vers. verum in specie, de reg. iur. in* 6. Lamberteng *part.* 2. *lib.* 1. *qu.* 11. *art.* 5.

Ex quibus Domini dicebant, quòd cùm de initio constet pro Vagnolis, & non detur modus, quo istud ius patronatus potuerit peruenire in Platamonios, non potest etiam de illorum iure constare quoad pertinentiam iuris patronatus, quicquid dicendum sit de quasi possessione ad effectum vt præsentatus hac vice ab illis sit instituendus, de quo deinceps, si voluerint, poterit videri, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

***Calaguritana beneficij de Ormilla. Veneris* 11. *Ianuarij* 1608.**

ARGVMENTVM.

Sequestrum non priuat aliquem sua possessione, quia in dubio præsumitur appositum causa custodiæ, nisi de consensu partium appositum fuerit; & quãdo sequestrum dicatur voluntarium, & de partium consensu appositum?

SVMMARIVM.

Subreptio litterarum Apostolicarum non dicitur constare, donec causa non sit finita, & super ea non fuerit pronunciatum, num. 1. *Vbi propterea quòd sola decisio Rotæ non sufficit.*

Subreptio gratiæ, vt dicatur, non sufficit quilibet defectus tituli, sed debet esse patens, & manifestus, ibid. in fine.

Verba sententiæ intelligenda sunt, prout de iure, nu. 2. *in fine.*

Sequestra prouisionalia intelliguntur apposita causa custodiæ, & non animo præiudicandi alicui in sua possessione, num. 3.

Res non dicitur noua, quæ fit in exequutionem alterius, ibid.

Iactare suum nemo præsumitur, præsertim in Iudiciis, in quibus semper facienda est interpretatio, quæ magis vtilis, & expediens sit facienti, ibid.

Sequestrum voluntarium, & de consensu partium appositum præiudicat etiam in possessione. Declara vt num. 4. *&* 5.

Possessionis dimissio tanquam species renunciationis non videtur facta nisi per actus hoc necessariò inferentes.

Actus gestus ab illo, qui cogi poterat, non dicitur voluntarius, sed necessarius, num. 4. *in fin.*

Sequestrum in dubio præsumitur à iudice ordinatum causa custodiæ, num. 5.

DECISIO CLXXI.

CEnsuerunt Domini sententiam bonæ m. Domini Littæ super spolio esse confirmandam, & ex deductis in decisione 3. Martij coram eodem facta satis constare de omnibus requisitis pro obtinentibus in iudicio spolij; quia non obstare videbatur quòd per decisionem spolij proximi in alia Calaguritana coram Domino meo Coccino facta, iam constet de subreptione Breuis Clementis Octaui, quia fuit responsum, quòd illa causa agitatur in petitorio, & inter diuersas personas, nec adhuc potest dici constare de dicta subreptione, donec in progressu causæ potest contrarium doceri. Ægid. *decis.* 624. vnde non esse propterea retardandam expeditionem istarum causarum in iudicio spolij, & eò minus quia ad discolorandum titulum, ad quem effectum deducitur dicta subreptio, non sufficit quilibet defectus tituli, sed debet esse patens, & manifestus. Felin. *in c. in nostra. num.* 13. *in* 2. *corollario, de rescript.* Put. *decis.* 90. *lib.* 1.

Quantum ad alia, quæ deducebantur de iure prouisionis Ventosæ, & Strellæ, tanquam factæ de beneficio viuentis, & quòd non constet de illorum patrimonialitate, & de examine cum similibus, visum fuit Dominis ad iudicium petitorij reseruare, & quoad istum effectum sufficit habere titulum ab illo, qui habet potestatem conferendi, iuxta decis. Ægid. 50. cum concord. in dicta decisione coram Litta allegatis, nec videbatur subsistere replicatio, quòd non constet Marianum collatorem fuisse integrum beneficiatum, prout requiritur ad effectum, vt in vim antiquæ consuetudinis possit conferre, quia hoc visum fuit satis probari ex assertione ipsius Sartæ, dum dixit illum beneficiatum, concurrentibus maximè aliis adminiculis, quibus hîc per informantes pro Ventosa, & Strella. Aliud, quod dicebatur sententiam D. Littæ non posse sustineri, cùm condemnet ad fructus perceptos per Sartam ante spolium, fuit solutum, quia sententia non exprimit ista verba ante spolium, & ideo est intelligendum prout de iure, sic post spolium, *l. si quis. ff. de iudic.* Soc. iun. cons. 68. *num.* 17. *lib.* 1.

Quo verò ad illud, super quo præcipuè consistebant informantes pro Sarta, nempe quòd Ventosa, & Strella non possint amplius agere ad retentationem possessionis, stante consensu per eos præstito sequestro Rotali ad decis. Put. 77. lib. ... 256. *lib.* 2. fuit responsum, quòd ista sequestra prouisionalia intelliguntur apposita causa custodiæ, & non animo præiudicandi alicui in sua possessione, vt fuit dictum in causa Tudent. præstimoniorum de Rosales 4. Maij 1592. coram R. P. D. Decano, in Legionensi præstimonij 10. Maij 1595. coram Illustrissimo Mantica, & alibi sæpè. Si igitur intentio iudicis non est priuare aliquem sua possessione, minus dicendum est, quòd intentio partis, quæ consensit sequestro, sit illam dimittere; actus enim hominum recipiunt interpretationem à causa præcedenti, & secundùm illam regulantur. Bald. *l.* 1. *num.* 24. *vers. tu dic. C. de emancip.* & quod fit in executionem alterius, non dicitur noua res. Abb *in c. cùm olim. n.* 15. *in fin. de caus. possess. & propriet.* sicut nec illud, quod venit per viam accessus, *cap. accessorium. de reg. iur. in* 6. & prædicta eo magis, vbi agitur de non iactando iure

iure proprio, pro quo est præsumptio, locum habent, *l. cum de indebito, ff. de probat.* Quod præcipuè procedit in iudiciis, quæ de sui natura sunt ordinata ad acquirendum, non ad dimittendum; vnde in illis semper interpretatio fit, quæ magis vtilis, & expeditior sit facienti. glos. *in l. si in rem, verb. totam. ff. de rei vendic.* Castr. *cons.* 138. *num.* 3. *lib.* 2. & pro hac opinione tenuit Rota in causa Calaguritana de Ausceo 3. Iulij 1606. coram R.P.D. Coccino.

4 Non obstat quòd per sequestrum voluntarium perdatur possessio, iuxta communem, de qua per scriben. *in c. examinata. de iudic.* Card. *in Clem.* 1. *nu.* 25. *de seq. possess.* Nam quicquid sit de veritate illius opinionis, contra quam tenuit Felin. post Aretin. *in d. c. examinata*, allegando, quòd possessionis dimissio tanquam species renunciationis non videtur facta nisi per actus hoc necessariò inferentes. Respondetur quò l. Doctores ad hoc allegati loquuntur de sequestro merè voluntario apposito ex conuentione partium absque vllo iudicis interuentu; secus vbi præcessit iudicis determinatio; tunc enim actus subsequens censetur factus ex causa talis determinationis, plenè Dec. *in c. cum M. num.* 117. *cum pluribus seqq. de constit.* Vbi concludit, quòd actus gestus ab illo, qui poterat cogi, non dicitur voluntarius, sed necessarius.

5 Non obstant dictæ decisiones Put. 77. *lib.* 1. & 256. *lib.* 2. Quia illæ decisiones loquuntur de sequestro apposito per iudicem in vim *Clem.* 1. *de sequestr. possess.* Quod quidem sequestrum apponitur, vt ille, qui habuit sententiam contra se, & sic saltem præsumptiuè, est vitiosus possessor, amoueatur à possessione, vt declarat Felyn. post alios *in dicto c. examinata, num.* 10. *in* 5. *limit. de iudic.* Nimirum igitur si pars, quæ consensit facto iudicis, illam priuare volentis, censeatur & ipsa remittere animum possidendi, cum actus censeatur factus iuxta causam præambulam, vt latè suprà dictum fuit; secus quando sequestrum fuit ordinatum à iudice causa custodiæ, prout in dubio præsumitur ex decisionibus suprà allegatis, & de communi testatur Curt. sen. *tract. de sequestr. quæst.* 20. *num.* 71. tunc enim consensus subsequens præsumitur in obsequium iudicis, & ex causa solius custodiæ, per rationes suprà deductas, & consequenter cùm sit causa solius custodiæ, non nocet consentienti, iuxta glos. *in l.* 1. *C. de prohibit. sequestr.* & communem, de qua per Soc. iun. *cons.* 68. *num.* 174. *vers. hac tamen disputatio, lib.* 3. & ita fuit conclusum.

R. P. D. DAMASCENO.

Bononien. iuris patronatus. Mercurij 16. *Ianuarij* 1608.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ magistralis est, explicantur septem modi, quibus ius patronatus concludenter probatum censetur. Quando beneficij status mutetur per collationes factas à Pontifice, & quòd ius patronatus non præsumitur per vsurpationem acquisitus, nisi vltra acquirentium potentiam concurrat etiam temporalis iurisdictio.

SVMMARIVM.

Ius patronatus probatum censetur ex confessione partis in supplicatione, num. 1.

Ius patronatus censetur probatum ex sententiis in alio iudicio latis, præsertim si fuerint lata ab Ordinariis, num 2.

Ius patronatus censetur probatum ex pluribus enunciatiuis diuersorum Notariorum, num. 3.

Ius patronatus censetur probatum ex continuatis præsentationibus per multum temporis cursum effectuatis, nu. 4.

Ius patronatus censetur probatum ex vetustissimis lapidibus, num. 5.

Ius patronatus censetur probatum ex testibus publica voce, & fama, iuncta quasi possessione, nu. 6.

Ius patronatus censetur probatum ex libris Episcopatus, in quibus Ecclesia sit descripta de iure patronatus alicuius familiæ, num. 7.

Ius patronatus censetur probatum ex pluribus simul iunctis, num. 8.

Beneficij status non mutatur per collationes factas à Summo Pontifice, nu. 9. *Nisi concurrat animus præiudicandi cum scientia, & potentia eorum, de cuius interesse agitur. ibid.*

Ius patronatus non præsumitur per vsurpationem acquisitum ex sola potentia acquirentium, nisi etiam probetur eorundem temporalis iurisdictio, n. 10.

DECISIO CLXXII.

De iure patronatus familię de Marsiliis liquidissimè constare visum fuit. Primò, ex confessione partis aduersæ, de qua in eius supplicatione. Cassad. *decis.* 7. *de iure patr.* Put. *decis.* 575. *lib.* 2. *num.* 3. & *decis.* 36. *num.* 1. *lib.* 3. & tenuit Rota coram eodem Puteo *in decisione relata inter diuers. impress. decis.* 64. *lib.* 2. *part.* 3. 1

Secundò, ex tribus sententiis ita in alio iudicio declarantibus. Anchar. *cons.* 336. *nu.* 2. Cephal. *cons.* 180. *n.* 2. & in specie de sententia super statu beneficij Achil. *decis.* 5. *de re iudic.* maximè cùm sint latæ ab Ordinariis, qui in canonizandis patronatibus non solent esse faciles. Rot. *decis.* 11. *de iure patr. in nou.* 2

Tertiò, ex pluribus enunciatiuis diuersorum Notariorum spatium 100. annorum excedentem. Crauett. *cons.* 322. *nu.* 2. Mohed. *decis.* 12. *de iure patr. in fin.* Achill. *decis.* 4. *num.* 4. & 6. *de iure patr.* Verall. *decis.* 337. *n.* 2. & 3. & 334. *part.* 3. Dec. *cons.* 126. *n.* 3. 3

Quartò, ex continuatis præsentationibus per multum temporis cursum, de quarum effectuatione dubitari non potest stantibus prouisionibus per obitum, vel resignationem eorundem, qui primo loco fuerunt præsentati, ad vulgat. *consil.* Oldr. 229. *num.* 2. sæpiùs in Rota approbatum, quæ præsentationes effectum sortitæ multùm operantur in probando iure patronatus. Bald. *in l. cùm super, num.* 3. *C. de re iud.* Roch. de Curt. *de iure patr. verb. ipse. num.* 82. Mohed. *decis.* 10. *num.* 2. *eod. tit.* Cassad. *decis.* 2. *num.* 6. *de probat.* & idem operantur nonnulli consensus per eosdem in resignationibus præsentatorum præstiti. Crescen. *decis.* 5. *de iure patr.* 4

Quintò, ex vetustissimis lapidibus cum nomine, & insignibus familiæ de Marsiliis in facie Ecclesiæ, de qua agitur Bald.*cons.*310.*lib.*5. Anchar. *cons.*113.*num.*4.Io.Anan.*cons.*86. *circa fin.* Dec.*cons.* 135.*num.*1.

6 Sextò, ex testibus de publica voce, & fama, iuncta quasi possessione præsentis temporis. Crauett.*cons.*322. Ferret.*cons.*293.*nu.*3.*&* 4.

7 Septimò, ex libris Episcopatus, in quibus Ecclesia, de qua agitur, tanquam de iure patronatus istius familiæ descripta existit. glos.*in cap. ad audientiam, verb. librum censuale*, vbi Abb.*num.*4. Felyn.*nu.*16.*de præscript.*Boër.*decis.*105.*n.*11.Menoch. *de præsumpt.lib.*3.*præsumpt.*90.*n.*42.

8 Et cùm pleraque ex prædictis per se sufficiant, simul iuncta reddant rem indubitatam, & clarissimum ius patronatus, ad text. *in c.cùm causam*, *de probat.* cum aliis latissimè cumulatis per Gabr.*tit. de probat.concl.*1.*per tot.* quod quidem ius patronatus in dubio præsumitur ex donatione, & fundatione. Cassad.*decis.*7.*nu.*6.*de iure patr.*

9 Non obstat collatio Apostolica facta de anno 1522. Cardinali Campeggio cum aliis Ordinariorum abinde citrà, quę allegantur, quia collationes à summo Pontifice factæ non mutant statum beneficij in præiudicium patronorum. Dec.*cons.*126. *n.*4. Put.*decis.*32. *lib.*2. Achil.*decis. vnica de stat. benef.* sicut etiam collationes Ordinariorum. Ægid. *decis.*107.*&* 112. Put.6.*de iure patron.* nisi in conferentibus concurrant animus præiudicandi, & in patronis scientia, & patientia, vt fuit decisum in causa Mediolanensi iuris patronatus 2. Iunij 1589. coram Comitulo in Papien. Archipresbyteratus 9. Aprilis 1601. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, & prædicta procedunt sine scrupulo, quando in prouisionibus Apostolicis derogatur iuripatronatus pro illa vice tantùm, vt factum fuit in istis, quæ assignantur. Cassad.*decis.*20. *nu.*2. *de concess. praben.* Lambert. *de iure patr. p.*3.*q.*7.*art.*7. *nu.*1. & fuit decisum in proximè allegatis causis.

10 Non obstat, quòd familia de Pancio, à qua habent causam Marsilij, fuerit potens in partibus in quibus situm est beneficium, de quo agitur; vnde intret præsumptio vsurpationis, nisi ostendatur titulus, vel immemorabilis cum continuatis præsentationibus per spatium 50. annorum, iuxta Cōcil. Trident. *sess.* 25.*c.*9. quia ad istum effectum non sufficit probare potentiam, sed vlteriùs probanda est iurisdictio temporalis in loco, vbi situm est beneficium, vt aliàs tenuit Rota in causa Pampilonen. iuris patronotus de Belconte 16. Iunij 1586. coram bo.me. Orano. Et ita vtraque parte informante fuit conclusum.

R. P. D. SCOTTO.

Romana officij. Mercurij 23. Ianuarij 1608.

ARGVMENTVM.

Sententia notoriè iniusta dicitur illa, quæ ex actis non iustificatur, quia iudex extra acta iudicare non debet. Æquiparatur nullitati, in iudicatum non transit, nec exequi vllo pacto debet. Cætera uideas in summario.

SVMMARIVM.

Spolij actio datur spoliato à iudice iniustè, quand[o]
*iustitia est notoria, num.*1.
Sententia iniusta est principium nullitatis, ibid.
Sententia dicitur notoriè iniusta, vbi non iustif[icatur]
*ex actis, num.*2. *vbi idem quando actor non pr[obau]-*
uit suam intentionem, ibid.
Iudex iudicare debet secundùm acta, nec ad iud[ican]-
dum moueri extra acta, ibid.
Iudex non potest extraiudicialiter se informare a[d ef]-
fectum iudicandi, ibid.
Sententia notoriè iniusta, & quæ ex actis non iusti[fica]-
*tur, operatur etiam nullitatem, num.*3.
Sententia quæ non iustificatur ex actis, venit annu[llan]-
da etiam absque remedio appellationis, nisi in [con]-
tinenti offerantur probationes, ibid.
Gratia non iustificata non meretur nomen grati[æ]
*iurisdictionem tribuit, num.*5.
Susceptio termini ad soluendum probat realita[tem]
crediti, sed non sanat nullitatem processus, nu[m.]

DECISIO CLXXIII.

Reproposito dubio, resoluto sub die 3. Dec[em]-
bris per omnes DD. qui causam ex ordi[ne]
P. N. viderant, censuerunt persistendum e[sse]
decisis. Non dubitantes ex sola iniustitia [...]
competere hæredibus actionem spolij, vbi il[la]
notoria. Fel. *in c.delectus, num.*1. *vers. fallit* 2. *d[e]*
scriptis. Crauett. *cons.*302.*num.*2.*vers. hoc tamen*
procederet. Gabr. *cons.*1.*num.*112.*de rest. spol.* q[ui]-
quam etiam diceretur ex sola tali iniustitia o[...]
etiam nullitatis initium. Dec. *cons.*8.*num.*5. Ca[...]
Grass. *decis.*11.*num.*4.*de re iud.* quo casu sine [...]
cultate intrat actio spolij.

Notorietatem autem colligi ex eo quòd d[...]
tentiam non iustificaret ex actis, vt sæpissimè
firmatum in Rota, vt in Romana vineæ de Sc[...]
tiis 15. Martij 1572. coram Binarino, vbi etiam [...]
recensentur decisiones, & in Tolet. pens. 22. M[...]
1592. coram Illustrissimo Seraphino, & coram [...]
dem in Romana census 14. Decembris 1592. &
Vlixbonen. benef. 9. Iunij 1600. coram R. P. D. [...]
Ludouisio, Cæs. de Grass. *decis.*13. *de sent. & re[...]*
vbi in fine expresè dicit, quòd notoriè inius[ta]
dicitur sententia, quando actor non proba[uit]
suam intentionem, ea ratione, quia Rota no[n]
quitur dec. Afflict. 28. vt possit iudex moueri
iudicandum extra acta, vt fuit firmatum in P[...]
separat. thori 28. Iunij 1589. bo. mem. Gyptio, [...]
qua fuit dictum quòd Rota non sequitur co[...]
Crauet. 1598. in fine, vbi idem firmat, & allega[...]
ctam decis. Afflict. Item quòd iudex possit se ex[...]
iudicium informare, & quòd etiam de iure [...]
opinio non sit vera, firmatur in Bonon. de [...]
colis 25. Nouembris 1578. coram Illustrissimo S[e]-
raphino relata etiam *in decis.*445.*num.*7.*&* 8. [...]
1. *diuers.* quæ ratio æquè pertinet ad omnes ca[...]
siue agatur de confirmanda sententia, siue de [...]
exequenda, vel non, siue etiam vt ex ea ori[...]
actio spolij.

Et hanc iniustitiam operari etiam nullitatem [...]
fuit firmatum in Burgen. de Cardin. 23. Iunij 1[...]
coram Illustrissimo Seraphino, quæ fuit data [...]
qua dicitur id procedere ex inreiterata Rotæ o[b]-
seruantia, & ad id etiam allegatur decis. Put. [...]
lib.

lib.1. in manuscript. cùm illam in impressis corruptam esse dicatur, quæ est causa Toletana 401. lib. 1. in impress. super qua fundantur sub *num.3.* quòd talis sententia, quæ non iustificatur ex actis, venit annullanda etiam absque remedio appellationis, nisi in promptu afferantur probationes, quòd non est factum in casu isto & quòd talis iniustitia æquiparetur nullitati, ita vt sententia nunquam transeat in iudicatum, dicit etiam in decis. Cæs. de Grass. 2. *nu.7. & 8. de solut.* vbi *num.9. & 10.* dicitur communem esse opinionem, & hanc sequi Rotam, vt iudex debeat iudicare secundùm acta, & probata, & iam resoluisse Rotam sexcenties, vt dicatur notoriè iusta, vbi non iustificetur ex actis, tradit Gabr. *cons.28. num.5 lib.2.*

4 Nec pro excusanda dicta iustitia dicebant DD. obstare quæ pro D. Marco Antonio deducebantur. Et primò circa illam narratiuam, quòd non speraret indemnitati posse prospicere, quia placuerunt responsiones datæ in decis. maximè illa in Romana de Cuppis, quæ non poterat reputari diuersa ab hoc casu, quia fundamentum illius decis. est, quia non constabat quòd non adessent alia bona, super quibus posset satisfieri D. Marco Antonio de suo credito, cùm etiam ex parte hæredum Bergagnæ eis magis interesset, quòd vel subhastarentur, vel adiudicarentur alia bona immobilia, quæ ex pòst fuit probatum tunc temporis extitisse, ex quibus minus perciperetur de redditu, quàm fieret de dicto officio, cùm fuerit data fides publici Notarij Capitolini, inter alia de venditione quarundam domorum, & medietatis scripturarum notariatus Rotæ, facta per dictos hæredes post duos annos post dictam adiudicationem pro scut. 1130. monetæ, & ex parte Principis concedentis adiudicationem, difficilior fuisset talis gratiæ concessio, cùm non ita passim soleat fieri ad instantiam creditorum, sed solùm in subsidium, vt fuit dictum in illa Romana de Ferrattinis 28. Nouembris præd. coram R.P.D. meo Sacrato.

5 Nec defuisse modum dixerunt DD. iustificandi dictam narratiuam dicto Domino Marco Antonio, vel per testes de publica voce, & fama, de inhabilitate, & paupertate dictorum hæredum, vel etiam per eius iuramentum, tanquam de re consistenti in eius animo, iuxta text. vbi glos. *in cap.1. significasti. de homic.* Nec quoad hoc obstare dixerunt decis. Mohed. 7. *de re iud.* quia eo in casu non agebatur de narratiua iustificanda, cùm gratia esset motu proprio, sed agebatur solùm de peruersione ordinis adhibita per executorem, quę non inducebat nullitatem, sed tantùm iniustitiam, quod non applicatur huic casui, in quo agebatur de gratia ad suppositionem partis, quæ non iustificata, nec nomen gratiæ merebatur, nec consequenter iurisdictionem tribuebat, vt fuit dictum in Iacen. Vicariæ 16. Maij 1594. coram bon. mem. Litta.

6 Minus secundò, quoad illud motiuum de adiudicatione, quod amplexi sunt cæteri DD. obstare dixerunt decis. Put. 283. *lib.2.* quia non applicantur eius præsupposita, de quibus *num.3.* videlicet quòd ex parte Marci Antonij fuerit probatum, quòd tempore adiudicationis factæ alia bona non extabant, immò pro parte hæredum contrarium fuit probatum per supradicta, & quòd illo tempore nō valebat plus quàm illud pretium, pro quo adiudicata fuerat, & idem etiam dicitur *in decis.252. num.7.* eiusdem Put. *lib.2.* Prout nec etiam obstare dixerunt deducta ex textu *l. vetustissima. C. de iure dom. impetr.* quia tunc locus est d. textui, vbi diuersis præscriptionum solemnibus creditor, qui super hoc conuenit cum suo debitore, non inuenit emptorem, vt bene declarat Cuiac. *ad dict. tit. tom.5. fol. 200.* & tradit etiam Hugo Donellus *in tract. de pign. tit.11. col.2. vers. his rebus, inter tract. t.6. part.1. fol.265.*

Postremò non obstare dixerunt deducta ex termini susceptione, quia vltra quòd erat facta à curatore, forte minus informato, illa poterat probare realitatem crediti, ad text. *in l. ad solutionem. C. de re iud.* non autem sanare nullitatem adiudicationis, &c. 7

R.P.D. DAMASCENO.

Conchen. beneficij. Lunæ 4. Februarij 1608.

ARGVMENTVM.

Procuratoris mandatum coniecturis probatur, plures autem mandati coniecturas habes in hac decisione.

SVMMARIVM.

Sequestrari potest possessio attentata, & capta lite pendente, num.1.
Possessio præsumitur capta tempore licito, & ante litem motam ad euitanda attentata, ibid.
Litis pendentia dicitur constare ex impetratione commissionis cum decreto citationis, respectu impetrantis, etiam non exequuta citatione, num.2.
Mandatum procuratoris in præiudicialibus non præsumitur, ibid.
Mandatum procuratoris præsumitur ex impensa non modica, ibid. in fin.
Mandatum procuratoris præsumitur ex actu facto in præsentia principalis, & ex multiplicatione actuum, num.3.
Procurator præsumitur certiorare suum principalem de processu causæ, ibid.
Procuratoris mandatum probatur coniecturis, ibid. in fin.
Fides, quæ non facit fidem, facit tamen adminiculum, num.4.
Testes nulliter examinati faciunt adminiculum, n.5.
Possessio præsumitur vigore tituli præambuli, ibid.
Sequestranda est possessio vacua, ibid. in fin.

DECISIO CLXXIV.

Non dubitabatur, quòd si possessio Domini Gabrielis fuit capta lite pendente, esset attentata, & inde sequestranda, iuxta decis. Cassador. 3. *num.6. de restitut. spoliat.* & fuit decisum in causa Camerinen. iurispatronatus 15. Nouembris 1599. coram me, & alibi sæpè. Sed difficultas restringebatur ad illud, an constaret de lite, & quatenus sic, an probaretur D. Gabrielem cœpisse possessionem post litem motam; nam aliàs ad euitanda attentata, quæ sonant in delictum, possessio præsumitur capta tempore licito, & sic antè litem motam. Crescen. *decis.1. de caus. possess. & propriet.* 1

2 Quantum ad primum de lite constare visum fuit, quia nedum adest impetratio commissionis pro parte D. Gabrielis cum decreto citationis, quod sufficit ad inducendum respectu ipsius impetrantis. Rot.*decis.6.vt lit.pend.in nou.* verùm etiam executio ipsius citationis in partibus contra D. Gregorium. Et licèt non constet de mandato illius, qui impetrauit talem commissionem, & fecit citationem, & in præiudicialibus illud non præsumatur, Felyn.*in c.1.nu.8.vt lit.pend.* attamen ex pluribus simul iunctis visum fuit Dominis esse præsumendum mandatum. Et primò, quia non fuit simpliciter obtenta commissio, sed opus fuit contradictorio iudicio, cum interuentu Procuratorum & Aduocatorum, & fuit informata tota signatura, & citatio, & inhibitiones fuerunt executioni demandatæ in partibus, in pluribus, in inter se distantibus locis, vnde cùm ista requirant impensam non modicam, præsumuntur facta ad instantiam partis. Felyn.*in c.1. num.1.* vbi addent. *de iudic.* Put.*decis.132.lib.1.* & quando concurrunt aliæ coniecturæ, sufficit modica. Sarnen.*ad reg.de impetran.quæst.5.*

3 Maximè quia citatio contra Gregorium fuit executioni demandata in eodem loco, vbi morabatur ipsemet D. Gabriel, quæ præsentia, & ipsa multùm operatur ad præsumendum mandatum, siue ratificationem ex dicta executione resultante. Modern.*de attentat. part.2.cap.4.in præfat.num.65.* sicut etiā idem operatur multiplicitas actuum in vim commissionis subsecutorum. Alex.*consil.175.num.44.lib.5.* Thesaur.*decis.7.num.1.* Cresc.*de procurat.decis.1.* Secundò, multùm mouit Dominos, quòd iidem Procuratores, & Aduocati, qui modò agitant hanc causam, & in specie Sandoual tunc temporis negotiorum gestor D. Gabrielis, vt benè probant testes Domini Gregorij, fuerunt illi qui in contradictorio iudicio obtinuerunt commissionem causæ; vnde fit plus quàm verisimile, quòd hoc fecerint de mandato ipsiusmet Domini Gabrielis, vel saltem quòd ille certioratus ab illis procurauit executionem in partibus. Dominus enim præsumitur certioratus à suis Procuratoribus. Rom.*cons.481.*& fuit dictum coram bo.me. de Rubeis in Crem. pensionis relata inter diuers.impress.*decis.396.num.3. part.1.* Nec dubitabant Domini etiam ad effectum attentatorum probari mandatum ex coniecturis, & presumptionibus, per decis. Ægid.550. Peregr.33.*lib.2.* Veral.53. *& 58. part.1.*

4 Quantum ad secundum, quòd D. Gabriel cœperit possessionem post litem motam, probari videbatur, nedum ex narratiua suæ commissionis, quæ innuit non fuisse de tempore dictæ commissionis per eum captam possessionem, verùm etiam ex mandato per illum dato in partibus cuidam suo familiari post hanc litem motam ad capiendam possessionem beneficij, de quo agitur, & ex instantia facta pro parte eiusdem coram iudice executore pro habenda dicta possessione, & ex fide Horatij, & Parochi, quòd paulò pòst D. Gabriel cœpit dictam possessionem, quod etiam explicitè deponunt quatuor testes coram iudice Compulsore examinati, & facit etiam quòd literæ D. Gabrielis non fuerunt, nisi post dictam commissionem expeditæ, prout in fide officialium, quæ datur; & licèt diceretur, quòd fides non facit fidem, & quòd Compulsor non potest examinare testes vltra recognitionem iurium, ex in Turritana Terzariæ 20. Nouembris 1592. Illustrissimo Mantica. Et quantum ad expe nem literarum, quòd D. Gabriel potuit hab lium titulum, cuius vigore cœperit possessi cùm in beneficialibus detur multiplicatio rum, fuit replicatum negari non posse qui non faciat adminiculum, ad trad. per glos. *monendi, verb. exacto iureiurando. vers. si vero plenè. de iur.iur.* vbi Bart.*num.24.* & per Alex 59.*num.6.lib.2.* & facit lex, *instrumenta*, ibi, *aliis quoque adminiculis. C. de probat.* maximè do personæ sunt valdè legales, vt est Notari Parochus, per ea, quæ fuerunt ponderata me in causa Corduben. Archidiaconatus de 1606.

Sicut etiam faciunt adminiculum testes ter examinati. Dec. *cons.54.num.2.* Ruyn.*cons num.10.lib.4.* Rota in causa Veneta legitim 26. Aprilis 1602. coram Illustrissimo Seraphin quantum ad multiplicationem titulorum in neficialibus, licèt conclusio sit vera, negari potest, quin & in hoc casu præbeat adminic regula legis *quædam mulier, & ibi glos in fin vendic.* & dictum fuit in illa Tiburtina Sancti Poli 20. Maij 1580. coram bonæ mem ta, nempe quòd possessio præsumitur vigor tuli præambuli, maximè quia neque extra cialiter datur fumus de alio titulo; vnde co rentibus istis adminiculis cum mandato ad piendam possessionem, & instantia pro illa benda satis constare visum fuit, quòd per illam D. Gabriel non habuisset, quòd si D. Ga briel illam & nunc habere negaret, vt inn 2 informantes pro illo, stante vacatione poss nis, esset nihilominus locus sequestro. *cap. vos. de offic. ordin.* & ex traditis per Archid. *in quia res. num.10. post med. vers. & hoc reddo*, Abb. *in cap.2. nu.14. de sequestr. possess.* Felyn. *cùm olim. nu.1. vers. subdit etiam. de rescript.* & ta in vna Cremonen. Capellæ 24. Iunij 1590. ram Comitulo. Et ex his pro sequestro fuit clusum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Tarentina donationis. Lunæ 4. Februarij 16

ARGVMENTVM.

Cessantibus oneribus matrimonij, cess fructus dotales. Interesse autem pe niarum lucri cessantis propter non uestimentum earum, quādo debea

SVMMARIVM.

Fructus dotales cessant, cessantibus oneribus matri nij, num.1.

Interesse lucri cessantis non debetur, nisi probetur promptu adfuisse occasionem inuestiendi pe ad lucrum, ibid. Declara, Nisi constet in ca semper adesse occasionem dictas pecunias inuest di, num.2.

Fides iunctis adminiculis facit fidem, & probat,

Prorogatio censetur facta cum eisdem qualitatibus conditionibus, cum quibus facta fuit prima ris dilatio, ibid. in fine.

DECISIO CLXXV.

QVoad sortem principalem, illa semper fuit debita, ex dictis in decisionibus

causa factis, quę propter identitatem rationis bene videbatur deseruire etiam pro partita, de qua agitur. Quo verò ad fructus, causa bis per me proposita Domini habuerunt difficultatem, non. n. videbantur deberi tanquā fructus dotales, quia Isabella, cui inter alia fuerat data in dotem hæc partita, antequam venisset dies solutionis, ex hac vita migrauerat; vnde cessantibus oneribus matrimonij, cessabant etiā fructus dotales, vt fuit decisum in causa Bononien. dotis 4. Iulij 1597. corā Illustr. Domino Card. Pamphilio. Non etiam videbantur deberi fructus ex eo quòd Camillus debitor promiserit inuestire, & nō inuestiuerit saltem infra tempus per Isabellā prorogatum in suo vltimo testamento, quia non probabatur quòd idem Camillus habuerit in promptu occasionem, prout requiritur ad effectum, vt quis teneatur ob non factum inuestimentum, iuxta opinionem, quā Rota sequitur, vt in terminis tutoris inuestire debentis pecunias pupillares est decis. Caputaq. 46. *lib. 3. in manuscript.* & alibi pluries, per doctr. Bart. *in l tutor qui repertor. §. si post depositum. ff. de admin. tut.* & in obligato ex dispositione testamentaria fuit dictum in causa Rom. fructuū de Iacobillis 1. Decemb. 1600. coram R.P.D. Lancelloto; & in obligato ex conuentione fuit tentum in Mediol. simulationis 30. Ian. 1605. coram R.P.D. Ortembergo. Nec videbatur suffragari decisio in causa Romana de Ceulis 25. Iunij 1601. coram R.P.D. Decano, quia ibi legatum fuerat factum per testatorem in tot locis Môtium, quorum dominium recta via transiuerat in legatarium. *l. Herenn. la prima ff. de vsur.* cum aliis in d. decisione allegatis; vnde nimirum si hæres, qui vendidit dicta loca ad alium spectantia, tenetur ad fructus loco damnorum, & interesse.

Cæterùm cùm in hac 3. propositione huius causæ fuerit pro parte R.P.D. Sanctorij exhibita fides plurium personarum attestantium in ciuitate Taranti passim reperiri, & de tempore requisito semper repertā esse occasionem inuestiendi pecunias in rebus fructiferis, cēsuerunt Domini cessare omnem difficultatem, & consequenter fructus deberi à die quo Iustina, & Frāciscus attigerunt ætatē 18. ann. de quo tempore erat faciendum inuestimentum iuxta prorogationē datā ab Isabella in suo vlt. testamento, prout ex causa similis fidei fuit aliàs resolutum in causa Mediol. cambiorum 10. Maij 1606. coram R.P.D. Ortembergo; istæ enim fides iunctis adminiculis probant, vt colligitur ex text. *in l. instrumento*, arguendo à contrario sensu, ibi, *si non aliis quoque adminiculis. C. de prob.* & tenuit Rota in Romana extinctionis, quæ est vlt. part. 1. diuers. impress. Pro adminiculo autem fuit apud Dominos maxima verisimilitudo, quòd in ciuitate Taráti, quæ est de præcipuis regni Neapolis, non defuerit occasio inuestiendi, cùm maximè doceat experientia plures vbiq; reperiri vēditores, quàm emptores. Nec visum fuit obstare quòd tempus, in quo Camillus promiserat inuestire, fuerit prorogatum per Isabellam; quia prorogatio cēsetur facta cum eisdem qualitatibus & conditionibus, *l. leg. C. loc.* Cou. *in c. quamuis. de pact.* 1. *p. n. 6. ver. quia prorogatio*, & in terminis prorogationis termini ad soluendum, Negus. *de pign. 3. memb. 6. par. princ. n. 6.*

R.P.D. DAMASCENO.

Aurien. parochialis. 29. Februarij 1608.

ARGVMENTVM.

Sententia dicitur lata in die termini habiti pro seruato, & non in die publicationis, & quando attentata pendente termino ad appellandum reuocari debeát, nō sequuta legitima appellatione.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur lata in die, in quo fuit habitus terminus pro seruato, & non in die, quo publicatur de stylo Rotæ, secus de stylo Hispaniarum, nu. 1.

Attentata appellandi termino pendente, quando subsequens appellatio non fuit legitima, licèt non reuocentur tanquam attentata, reuocantur tamen ex capite nullitatis, num. 2.

Subrogatus in ius alterius, an, & quando possit opponere omnia ea quæ poterat opponere is in cuius locum subrogatur, n. 3. & 4. ubi præsertim ad effectum reuocandi attentata.

DECIS. CLXXVI.

Non mouerunt Dominos deducta pro parte Arnari contra decis. coram me in hac causa 1
factam die 14. Maij 1607. Nā quantum ad primum, quòd non subsisteret in facto illud, quod habetur in illa decis. scilicet, quòd possessio fuerit concessa intra tempus ad appellandum, ex eo, quòd licèt sent. fuerit promulgata die 26. Mart. & mandatum de immittendo relaxatum die 28. eiusd. Nihilominus attendendus dies cōclusionis in causa, qui fuit 23. Febr. cùm attendatur dies seruati termini, non autem dies publicationis sententiæ. Vestr. *in prax. lib. 7. c. 1. n. 13. in fi.* fuit respōsum quòd Vestr. loquitur secundùm stilum Rotæ, iuxta quem sent. licèt subscribatur post terminum habitum pro seruato, promulgatur tamen sub die tēti termini pro seruato, secus in partibus Hispan. in quibus concluditur in causa, & post ea quandocunque promulgatur sententia, vt fuit dictum in Tolet. admissionis fenestræ 27. Iunij 1571. coram Bubalo, & alibi.

Quoad secundū, nempe quòd ex post nō fuerit legitimè appellatū, & ideò nō sit locus reuocationi attentatorū. Lancel. *de attent. pēd. term. ad appell. c. 11. n. 42.* fuit responsum quòd quicquid sit de dicta non appell. gesta pendente tēpore ad appellādū veniūt nihilominus ex cap. nullitatis reuocādę. Put. *dec. 30. n. 7. lib. 1.* Cæs. de Grass. *dec. 2. n. 5. de appel.* 2

Quo verò ad illud, quod dicitur in decisione, quòd ideo Greg. potuerit dare de attentatis, non obstāte quòd tempore attentatorum non esset in lite, quia fuit subrogatus in ius Benedicti, contra quem fuit attētatum, ad quod fuit allegata decisio Mohed. 1. *de iud.* fuit modò per informātes pro Arnaro replicatū decis. Mohed. loqui in profanis, & secus dicendū in beneficialibus, inquibus nō datur successio, sed mediāte prouisione superioris creatur nouum ius ad fauorem prouisi. Put. *decis. 176. n. 11. lib. 2.* Cæterùm ista replicatio non placuit DD. quia allegatæ decis. loquuntur in simplici prouisione beneficiorū, non autem in illa, quæ fit cum generali subrogatione in locum resignā. is, etiam quoad possessionem, tunc enim sicut resignās potuisset agere eodem modo, debet posse agere resignatarius, ad reg. *subrogatus, &c.* cum concordan. faciunt tradita per Moder. *de attent. p. 3. c. 29. n. 102.* 3

Vltra quòd & ille qui est subrogatus ad proprietatem tātùm, potest implorare iudicis officium, vt reuocentur attentata, cùm sua intersit possess. be- 4

neficij remanere vacuam. Rot. *decis.* 10. *n.* 4. *de app. in nou.* Quinimò ex mero iudicis officio, etiãsi non intersit petentis, reuocantur attentata. Caput. *dec.* 57. *p.* 1. Ex quibus fuit conclusum nõ esse recedendum à decisis in hac causa dicta die 14. Maij 1607.

R. P. D. MANZANEDO.

Tridentina vsurarum. Veneris 14. Martij 1608.

ARGVMENTVM.

Donatio omnium bonorum facta ab vsurario non transitur ad bona acquisita cum vsuris, vsuræ enim restituendæ sunt illis, à quibus extortę fuerunt, non iure hypothecæ, sed ex officio iudicis.

SVMMARIVM.

Vsuræ restituendæ sunt illis à quibus extortæ fuerunt; vsurariique bona non dicuntur esse bona eiusdem vsurarij, nisi prius deductis vsuris tanquam ære alieno, & his similia, nu. 1.

Vsurarij bona de iure non sunt tacitè hypothecata pro vsuris restituendis, num. 2.

Vsuræ veniunt restituendæ non ratione hypothecæ, sed officio iudicis, num. 3.

DECISIO CLXXVII.

1 DVbitaui an D. Comiti de Londrono, tãquam donatario Christoph. Bussetti manifesti vsurarij sit satisfaciendũ tantummodo de bonis licitè acquisitis, aut etiã de illicitè & per vsuram acquisitis? Et DD. tenuerũt nullatenus illi de bonis per vsuram cõparatis satisfaciendum esse, cùm bona per vsurã cõparata veniant restituenda illis, à quibus per vsuram fuerunt extorta, ad tex. *c. cùm tu.* §. *possess. de vsur.* Vbi cauetur quòd possess. de vsuris cõparatæ vendãtur, & ipsarum pretia à quibus vsuræ fuerunt extortæ, restituãtur: vnde gl. *in verbo facultates, in c.* 2. *de vsur.* dicit prius deducendas esse vsuras tãquam æs alienum, quàm soluãtur legata, & alia quæ relicta sunt titulo lucratiuo, & collectaneus qui prædictæ glossæ sententiæ subscripsit *in d. c. cùm tu, n.* 8. & Caiet. *in sum. verbo restitutio*, & Nauar. *in man. c.* 17. *n.* 52. *vers. debet*, dicens, *debet tamen prius eas soluere, quàm quod debet per contractus gratuitos.* & Mich. de Medina *in suo C. de rest. in tit. de reb. per vsur. acquis. in* §. *de vsur. restit. in vers. si autem præfatus vsurarius*, dicit, quòd si vsurarius habet tantũmodo bona per vsuras acquisita, alij creditores quàm illi, à quibus vsuras extorsit, nõ poterunt sua debita à tali vsurario recipere, nec exigere, ex quo omnia illius bona aliena sunt, eorũ scilicet, à quibus fuerũt extorta, & ideo illis tantũ sunt restituẽda: vnde multo minus poterit vsurarius talia bona alicui donare tanquam non sua, sed aliena, & illis à quibus per vsurã fuerunt extorta, restituenda, aliàs namq; de facili quilibet vsurarius ad eludendos sacros Canones, & defraudandã vsurarum restit. posset donare inter viuos bona acquisita per vsuras, quod nullo iure admittendum videtur.

2 Et quamuis fuerit communis Dd. antiquorũ opinio, vt refert Panor. *in c. tua nos. n.* 7. *de vsur. & in d. c. cùm tu. n.* 12. & tenent *gl. fi. in d. c. cum tu, & d. gl. in d. ver. facult. in d. c.* 2. quòd ex eo supradicta procedãt, & vsuræ priùs sint restituendę quia sc. bona vsurarij sint de iure tacitè hypothecata pro vsuris restituẽdis. Nihilominus contrariã sent. quòd immò talia bona non sint hypothecæ obnoxia moderniores cõmuniter tenuerunt, vt idẽ Abb. *d. n.* 7. refert prout fuere Host. *in d. c. tua nos*, & lo[...] *in d. c.* 2. *n.* 10. dicens de ista hypotheca non[...] terminum in iure. Eadẽ sequitur Fed. de S[...] 22. & Goffr. *in sum. tit. de vsur. n.* 16. & Ant. d[...] *in d. c. cùm tu, n.* 18. eandẽ sequitur, & de co[...] statur Ambros. de Vignat. *in repet. c. salubrite[r] de vsur.* & plurib. relatis, & etiam comm. di[...] lam sequitur Negus. *de pign.* 4. *m. emb.* 2. *part.*[...] Couar. *var. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 6. *vers. his equidem*, qui[...] istam sententiam comm. fatetur, & Nauar. q[...] de comm. testatur *vbi suprà n.* 265. *vers. alia*[...] Villagut. *de vsur. q.* 32. *concl.* 2. *vers. ex canonist[is]*

Vnde istæ vsuræ non veniunt restituẽdæ r[...] hypothecę & actionis realis, sed, vt dicunt [su]prà relati, officio iudicis ex quadam ęquitat[e] ex quo res mea vel mihi debita peruenit ad [te ex] causa lucratiua, tu teneris mihi ad restitutio[nem] ad tex. *in l. si & me, & Titiũ, si cert. pet.* Quicq[uid ta]men dicendũ esset de prędio seu fundo per v[suras] extorto, quod semper censebitur reali oblig[atione] obnoxium creditori, à quo fuit extortum, [...] defendit pluribus rationibus, & authoritat[e Vil]lagut. *vbi suprà concl.* 1. & facit quia isto ca[su] transit in vsurarium dominiũ fundi per vsu[ras ex]torti à suo vero domino, vt post D. Thom. [...] iori, & Caiet. tradit Syluestr. dicẽs istam esse [...] apud Theologos, & Canon. *in sum. verbo Vsu[ra]* 1. & pluribus relatis eam sequitur, & refert C[...] Cou. *vbi sup. d. n.* 6. *vers. item, & illud est notan[dum]*

R. P. D. DAMASCENO.

Romana vigesimæ. Lunæ 24. Martij 1608.

ARGVMENTVM.

Verba *iuxta, secundùm, prout*, & simi[lia in] aliqua dispositione apposita, an, & [quan]do stent causatiuè? An verò cond[itio]naliter hæc decisio, quę in materi[a] plaris, & singularis est, exactissimè d[...]

SVMMARIVM.

Verba iuxta solitũ, in litteris Apost. apposita [...] *tionaliter, sed causatiuè stare dicũtur, n.* 1. & [...]

Dictio prout, secundùm, iuxta, *& similia* [...] *lariter causatiuè, & non conditionaliter. ibid.*

Verba stant causatiuè, & non conditionaliter in [...] *tione, tribus concurrẽtibus. Primò quando em*[...] *ab habente potestatem de nouo concedendi. Se*[...] *quando emanarũt super re certa; ita vt decla*[...] *non indigeant. Tertiò, quòd emanauerint in* [...] *de sui natura dispositiua, siue noui iuris ind*[...] *prout sunt priuilegia, contractus, & similia,* [...]

Verbum mandamus, *importat præceptum nu.* 2.

Copulati vnius natura, alterius natura demonst[...] *bid. in fin.*

Verba intelliguntur apposita in dispositione cau[...] *& non conditionaliter ad euitandum ambigu*[...] *num.* 3. *in fine.*

Dispositio facta in fauorem vnius non est nou[...] *etiam facta fuerit in fauorem alterius, n.* 4.

Verba iuxta solitum, *adiecta verbo infinito* [...] *personali, intelligenda sunt conditionaliter* [...] *causatiuè. Declara, vt num.* 5.

DECISIO CLXXVIII.

CEnsuerunt DD. verba, *iuxta solitum*, de q[...] in breui directo bo. me. D. Orsino, sta[re cau]satiuè, nõ autẽ conditionaliter, moti ex do[...] *in extrau. Ad reprimendum, verbo prout, n.* 2. *vbi* [...]

cludit verba *prout, secundum, iuxta*, & similia, semper stare causaliter, quãdo emanarunt ab illo, qui habet potestatem de nouo concedendi, & super re certa, ita vt pro sui declaratione non indigeant inspectione relati, & in materia de sui natura dispositiua, siue noui iuris inductiua, vt sũt, priuilegia, contractus, & similia. Bart. secundùm Alex. qui de cõmuni *in l. admonendi n.14 ff. de iur. iur.* Dec. *in l. edita. n.85. C. edendo.* Felyn. *in c.2. n.10. de rescr.* Aret. *cons.76. n.5. vers. quibus promissis.* Castren. *cons.17. n.2. li.2.* Natt. *cons.387. n.12* Gram. *dec.59. n.21.* Put. *dec. 211. lib.2. in impress. & decis.1. de confirm. in epitom.* idem in effectu videntur sensisse Roma. *cons.336. n.3.* Ferret. *cons.86. n.5.* Ias. *in auth. si quis in aliquo, n.10. C. de eden.* Cassan. *in consuetud. Burgund. rubric.4. §.6. verbo generale, nu.1.* Dec. *cons.58. nu.61. lib.2.* Boër. *dec.16.* Rota nostra inter diuers. impress. *decis.171. n.4. par.1. & decis.36. nu.9. par.2.*

2 In casu verò proposito prædicta tria concurrere visa fuerunt; nam de potestate Summi Pontificis, qui protulit verba, de quibus agitur, non est dubitandum. Certa etiam est determinatio, ad quam referuntur dicta verba, ibi, *Ex quibus decem Camerario duo iuxta solitum per se suósque successores solui mandamus*. siue inspiciamus personam, cui est facienda solutio, ibi *Camerario*, siue summam, ibi *duo*. Materia etiam videtur dispositiua, tum respectu subiecti, quia istud Breue emanauit ad segregandum, & separandum decem pro centenario ex spoliis recolligendis ex Regnis Hispaniarum, & ad distribuenda dicta decem inter Orsinum Collectorem, & Camerarium, necnon & Thesaurarium, quàm etiam respectu formæ verborum, quæ maximè attenditur in hac materia. Felyn. *d. c.2. num.10. ante med. de rescript.* quia Papa vtitur verbis de sui natura dispositiuis, prout est illud, *Mandamus quòd prolatum à superiore importat præceptum*, Cast. & alij *in l.1. ff. quod iussu.* Et quia Papa sub eadem structura verborum mandat solui Thesaurario, & Camerario; vnde sicut sine dubio Thesaurario non fuerunt reseruata conditionaliter illa duo, eadem ratione, dicendum est, quòd nec Camerario fuerunt reseruata conditionaliter, per regul. *l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill.* Et quia natura vnius ex copulatis demonstrat naturam alterius. Roman. *cons.231. n.2.* cum ibi cumulatis per addentes.

3 Ponderabatur etiam, nullibi reperiuntur ista duo concessa Orsino, sed imò expressè præseruata, ibi, & *solutis dictis duob. Camerario, & alis duobus Thesaurario, vt præfertur, residuum in tuos vsus, &c.* Vnde si capiatur interpretatio, quòd verba iuxta solitum, stent conditionaliter, ista duo remanebunt in incerto; nam Cameræ non debebũtur, ex quo iubentur detrahi, non Orsino, quia illi non assignantur, non Camerario, quatenus pendeant ad implemento conditionis. *l. cedere diem. ff. de verb. signif.* & tamen datur pro regula in hac materia, quòd ad euitandam ambiguitatem verba intelligantur causatiuè, vt per scribentes *in c. Abbate. de verb. signif.* vbi Abb. *n.2.* Butr. *num.8.* Cardin. *in vers. contra quod, nu.3.* hoc notant.

4 Non obstat, quòd Breue sit directum Orsino, & emanauerit principaliter ad illius fauorem, quia non est nouũ, quòd in dispositione, quæ emanauit principaliter ad fauorem vnius, contineatur aliquid dispositiuè ad fauorem alterius. Exemplum est in testamento, quod emanat principaliter ad fauorem instituti hæredis, vt notatur *in §. legatariis, Instit. de testam.* & nihilominus in eodem testamento prouidetur legatariis. Aliud exemplum, & proprius practicatur quotidie in prouisione beneficiorum, quia in literis directis prouiso de beneficio assignatur pensio alteri, & quòd Papa in hoc Breui intellexerit prouidere aliis vltra Orsinum, conuincitur manifestè ex eo, quòd, vt suprà dictum est, in eodem Breui, & sub eadem verborũ structura ex illis decem duo sine dubio de nouo assignat Thesaurario; nec facit quod Papa in assignatione, quam facit Thesaurario, nõ vtatur verbis, *iuxta solitum*, sicut vtitur in assignatione quam facit Camerario, quia ex hoc non corruit fundamẽtum, quòd Papa in hoc Breui intellexerit prouidere aliis vltra Orsinum, sed benè quòd motus fuerit ex diuersa ratione, & etiã hoc est ad prouidendum Thesaurario simpliciter ob eius merita; Camerario verò, quia credidit fuisse per prius solitum.

Non obstat quod verba, *iuxta solitum*, sint adiecta verbo infinito, siue impersonali, quo stãte sint intelligenda conditionaliter, non autem causaliter, textu *in d. cap. Abbate. vers. contra quod. de verb. signif.* Quia negabatur, quod verba *iuxta solitum*, in hoc casu sint referenda ad verbum impersonale neque ex textu *in d. cap. Abbate*, colligitur aliquid, per quod firmari possit verba *iuxta solitum*, in hoc casu esse potius referenda ad verbum impersonale, quàm ad verbum personale; sed tantùm aperit ille textus quomodo fieri possit structura verborum ad hoc, quod resultet conditio, & dicit hoc fieri, si verba, *secundum*, & similia determinent verbum impersonale: quando autem dicta verba stent determinatiuè ad verbum impersonale, non aperit ille textus; vnde pendet à regulis, de quibus suprà, quæ sunt pro Camerario, & illius illustrissimis hæredibus. 5

Quoad ea, quę aliàs longè deducta fuerunt pro parte hæredum Domini Orsini, ad docendum de non solito fuit ordinatum, quod videretur ad partem, an scilicet constaret de non solito, &c. 6

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Vercellen. Capellaniæ. Lunæ 24. Martij 1608.

ARGVMENTVM.

De probatione iurispatronatus inducta ex quasi possessione præsentandi plura notabilia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Præsentationis ad iuspatronatus effectuatio probatur, quando mortuo præsentato alij ad illud idem iuspatronatus se institui prætendunt, nu.1.

Quasi possessio præsentandi acquiritur ex vnica præsentatione, n.2. vbi quòd attenditur in hac materia vltimus status.

Quasi possessio iurispatronatus vigore Concilij Tridentini nihil operatur, dubitatur de illius existentia, secus si tantùm agatur de pertinentia inter patronos, n.3.

Præsentationes iurispatronatus probantur ex narratiua Ordinarij in litteris institutionis, nu.4.

Iuspatronatus probatur probationibus leuioribus, quando non agitur de ipsa iurispatronatus substantia; sed tantum de eius pertinentia, ibid.

Narratiua facta in litteris Ordinarij non potest pro parte acceptari, & pro parte non, num. 5.

Episcopus, & Ordinarius præsumitur diligens in iis, quæ spectant ad eius officium, num. 6.

DECISIO CLXXIX.

1 DIe 14. Maij proximi informantibus tantùm Dionysiis fuit coram me resolutum, recedendum fuisse à resolutis in hac causa sub die 7. Maij 1601. coram Illustrissimo Millino, quia non probantur in facto duo, super quibus nitebatur illa decisio. Quorum primum erat quòd Momi, qui præsentarunt Lanceam, haberent duas ex tribus vocibus. Alterum quòd fuisset impleta conditio, de qua in reseruatione iurispatronatus, hoc est, notabiliter constructa, & ædificata Capella. Cæterùm ex adductis per Lanceam in hac vltima propositione visum fuit benè roborari vtrumque fundamentum, & consequenter standum esse in primo decisis coram Illustrissimo Millino. Et quantum ad primum fundamentum fuit ponderatum, quòd de anno 1576. Momi pro duabus partibus præsentarunt ad Capellam, de qua agitur, Franciscum Crollum, per cuius obitum vtraque pars venit, ex quo probatur effectuatio. Oldrad. *consi. 229. num. 2. sapè approbat.*

2 Et quòd ex ista præsentatione licèt vnica fuit acquisita quasi possessio præsentandi pro duabus vocibus dictis Momis *cap. querelam*, cum ibi notat. *de elect.* Rip. *in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 91. de caus. possess. & propriet.* Et quòd ista quasi possessio præsentandi, & vltimus status quoad præsentationem, de qua agitur, debet attendi, quicquid in futurum, quoad alias vacationes, & petitorium dici posset. *cap. consultationibus, de iurepatr.* Calder. *consi. vlt. eod. tit.* & tenuit Rota in Valentina parochialis coram Illustrissimo Seraphino relata inter diuers. impress. *decis. 269. par. 2.* ista enim institutio est fructus illius possessionis, qui propterea debentur possidenti. Lamber. *par. 1 art. 9. 8. quæst. num. 12.* Dec. *consi. 117. num. 2. vers. & ideo.*

3 Et non obstat dispositio Sacr. Concil. Trident. *in cap. 9. de Reformat. sess. 24.* tollens quasi possessiones iurispatronatus, quia non habet locum quandocunque non dubitatur de existentia iurispatronatus, sed agitur tantùm de pertinentia inter ipsos patronos, inter quos nil voluit Sacr. Conc. innouare, vt patet *in princ. dicti cap. 9.* ibi, *sicut legitima patronorum iura*, & ibi, *sicut etiam hoc colore beneficia Ecclesiastica in seruitutem redigantur.* Ex qua ratione expressa, quæ denotat causam finalem, Sarnen. *in reg. de annal. quæst. 1. num. 1. & sub num. 7.* satis patet Concilium voluisse prouidere solùm in casu, in quo ageretur de libertate beneficij, & sic de ipsa substantia iurispatronatus, non autem de pertinentia inter ipsos patronos.

4 Et licèt non dentur instrumenta dictæ præsentationis, illa tamen probatur in narratiua Ordinarij in literis institutionis. Rot. *decis. 11. de iurepatr. in nou.* Milis *in verbo institutio Episcopi*, narrans Felin. *in cap. post cessionem, num. 13. vers. quod autem aliàs, de probat.* Rebuff. *in prax. 3. par. signatur. verbo necnon iuspatronatus, num. 14.* Comprobatur iste vltimus status ex sententia Ordinarij Vercellen. de anno 1572. & ex aliis adminiculis ponderatis informantes pro Lancea, & facit etiam, quia dubitatur de substantia iurispatronatus istorum Momis, sed tantùm de illorum rata, & portione, ad quem effectum videntur sufficere probationes magis leues, quàm si ageretur de ipsa iurispatronatus substantia. Angel. *in l. si certis annis, num. de pact.* cum aliis per Cephal. *consi. 170. nu. 26.* Menoch. *consi. 93. num. 15.*

Non obstat quòd Dionysij contradixerint missioni Momorum factæ per Ordinarium anno 1576. & proinde sine patientia Dionysiorum non potuerit acquiri possessio Momis, quia huiusmodi contradictione non apparet aliter, quàm ex narratiua institutionis factæ per Ordinarium, in qua etiam asseritur recessus Dionysiorum à prædicta contradictione, propterea non possunt Dionysij dictam narratiuam pro parte tantùm acceptare. Bart. *in l. Aurelius. §. item. de leg.* Alex. *consi. 87. vers. nec obstat. lib. 1. & consi. fin. lib. 2.* Surd. *decis. 158. num. 4. & seq.*

Quantum ad secundum fundamentum, quòd non constaret de constructione Capellæ, & quòd isti de Momo impleuerint contenta in concessione Pij Papæ II. fuit responsum, quòd ad effectum, de quo agitur, sufficit quasi possessio, *cap. consultationibus, de iurepatron.* cum aliis supra allegatis, & præsumptio implementi, quæ oritur ex eo, quòd aliàs Ordinarius non admisisset Momos ad præsentandum, nisi per prius impleuissent implenda, cùm aliàs Ordinarius præsumatur diligens in iis, quæ spectant ad eius officium. *cap. audientiam, de præscript.* & dixit Rota in Tiburtina castri S. Poli 17. Iunij 1592. coram Litta, &c.

R. P. D. LVGDVNEN.

Mileuitana iurispatronatus. Veneris 18. Aprilis 1608.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio iurispatronatus quando acquiratur per vltimam præsentationem, & quando præsentatus à veris patronis debet præferri præsentato ab existentibus in quasi possessione nondum instituto.

SVMMARIVM.

Quasi possessio iurispatronatus acquiritur per vltimam præsentationem. declara duobus modis, vt num. 1. alio modo, vt num. 2.

Proprietatis caussa absorbet causam possessionis, ibidem.

Præsentatus à veris patronis debet præferri præsentato ab existentibus in quasi possessione nondum instituto, nu. 2. & 3. declara vt n. 4. & 5.

DECISIO CLXXX.

POstquam per duas decisiones fuit firmatum iuspatronatus, de quo agitur, spectare ad familiam de Vagnolis, non autem ad familiam de Plattamoniis, proposui dubium, quòd in prima decisione reseruatum fuerat, videlicet cui deberet institutio, an Francisco Vellæ præsentato à Plattamoniis, an Petro Vagnolo præsentato à Vagnolis? & Rota censuit, institutionem deberi Petro. Quantum

Quamuis enim vltima præsentatio facta fuerit à Plantamoniis, ideóque illi existant in quasi possessione, & per consequens præsentatus ab ipsis regulariter esset instituendus, iuxta *cap.consultationibus* Butr.*nu.9.*aliíque Doct.*de iurepatr.*tamen vltra quòd illa quasi possessio Plantamoniorum patitur aliquas difficultates, & præcisè respectu bonæ fidei,atque idcirco in concursu præsentationis à vero patrono factæ, non sit attendenda. Lambert.*de iurepatr.lib 2.par.2 qu.3.art.6.n.8.*& vltra quòd circumscripta illa vltima præsentatione, constat etiam de quasi possessione præsentandi Vagnolorum,& quidem antiquiore.

2 Adhuc cùm Franciscus non habuerit institutionem, quinimo Ordinarius eam fecerit Petro, & hodie bonum ius Vagnolorum nedum detectum sit ex instrumento fundationis, sed etiam firmatum per prædictas duas decisiones, intrat conclusio,quòd proprietas absorbet causam possessionis.*c.cùm dilectus,de caus.poss.& propr.*& quòd præsentatus à veris patronis, debet præferri præsentato ab existentibus in quasi possessione nondum instituto.Abb.*in d.c.cõsultationibus,n.9.de iurepatr.*Butr.*in c.ex literis n.8.* Rip.ibique Abb.*nu.7.& 8.eod.tit.*Rip.*in c.cùm Ecclesia,de caus.poss.& propr. n.130.in fin.* Dec. *cons.127.nu.1.& cons.149.n.2.* Lambert. *dicto art.6.nu.4.vers.tertius casus.*Paul. de Cittad.*eod.tract.part.6.art.3 nu.16.*

3 Et hanc sententiam Rota sæpissimè amplexa est apud Ioan. Paulum *decis.47.*in causa Imolen. iurispatronatus 7. Iunij 1577. coram bo me. Lauretano relata inter impressas diuers. *decis.167.in fin.part.2.* in Firmana beneficij 28.Maij 1584. coram Illustrissimo Domino Card. Blanchetto, & coram eodem in causa Compostellana parochalis 16.Ianuarij 1595.in causa Alatrina Campellaniæ 27. Octobris 1586. coram Illustrissimo Domino Card. Pamphilio in Romana parochialis de Publicolis 21. Ianuarij 1600.coram Illustrissimo Pacen. in causa Senensi iurispatronatus 9. Ianuarij 1598. coram Reuerendo Patre Domino Decano, & in causa Aquilana Campellaniæ 25 Iunij 1604. coram Reuerendo Patre Domino meo Iusto, confirmata postea die 28. Ianuarij 1605. coram Reuerendo Patre Domino Lancellotto.

4 Non obstat decisio in causa Valentina parochialis 26. Ianuarij 1582.coram Illustrissimo Domino Card. Seraphino, quæ est 29.part.2. diuers. vbi ad istum effectum denegandæ institutionis ei, qui præsentatus est ab illo, qui existit in quasi possessione præsentandi,requiritur quod constet de non iure præsentantis per confessionem partis,vel per rem iudicatam.nam illa decisio loquitur in casu,quo præsentauerat solus patronus putatiuus existens in quasi possessione præsentandi,non autem in concursu duarum præsentationum,qui est casus noster decisus per DD.præcitatos, & in dicto concursu quoad effectum præferendi,& instituendi,præsentatum à vero patrono, sufficiat si de bono iure constet per instrumentum fundationis,aut per alia documenta,patet ex decisionibus prædictis,& præcipuè ex Aquilana, & Alatrina.in quibus fuit expressè consideratum testamentum, & fundatio. neque fit vllum verbum de confessione,aut de re iudicata.

5 Atque ex abundanti dici potest, quòd vbi requireretur confessio partis, satis adest in hoc casu ad fauorem Vagnalorum, quia Plantamonij ius patronatus esse ex fundatione Antonij Vagnoli,& Smaraldæ eius vxoris,ex decisionibus in hac causa factis, liquet ius tum Antonij quàm Smaraldæ, deuenisse in modernos Vagnolos abnepotes, & successores legitimos Antonij, qui fuit heres Smaraldæ, nec datur aliquis modus, quo istud ius patronatus transire potuerit in Plantamonios. Itaque concluserunt Domini institutionem ab ordinario factam Petro esse confirmandam,vel eidem quatenus opus sit de nouo faciendam.

R.P.D. DAMASCENO.

Corona bonorum, Lunæ 5. Maij 1608.

ARGVMENTVM.

In possessorio reintegrandæ sufficit sola possessionis probatio absque titulo: imò & solus actus apprehensionis possessionis alio non possidente.

SVMMARIVM.

Iudicium possessorium reintegrandæ non requirit probationem tituli,quia sufficit sola possessio,num.1.in fine.

Iudex nulliter & iniustè procedens non potest aliquem sua possessione priuare,n.2.

Possessionis sola apprehensio possessionem probat, alio non existente in possessione,ibid.in fi.

DECISIO CLXXXI.

FVit conclusum D.Ducem de Comitibus esse restituendum; secundum enim extremum 1 non controuertitur per Ecclesiam dum petit se manuteneri,& de primo constat ex instrumento possessionis captæ per Procuratorem Dominorum de Comitibus vsque de anno 1588.in executionem sententiæ Senatoris vrbis latæ ad fauorem eorundem de Comitibus, & de dicto etiam primo extremo constat ex testibus deponentibus de actuali possessione, & fructuum perceptione moderni Ducis. Non obstat quòd non exhibeantur acta dictæ sententiæ, & sententia sine actis non probet, imò si non iustificatur ex actis, dicatur notoriè iniusta,cum multis similibus, quia fundamentum Ducis ad effectum,de quo agitur, non consistit in illa sententia, sed in actuali apprehensione possessionis, & illius effectuatione mediante perceptione fructuum,in hoc enim iudicio non est necessarius titulus, sed sufficit sola possessio.Fastol. *cons.34.dub.68.* Affl. &. *decis.327. num.2.*

Nec facit replicatio, quòd si iudex nulliter, & 2 iniustè processit, minimè priuauit possidentes ante Ducem eorum possessione. Alex. & alij *in l. qui vniuersas. ff.de acq.poss.* quia conclusio est verissima in iure, sed non applicatur in facto,quia hîc non adest aliquis,qui doceat de sua possessione, tempore, quo isti de Comitibus fuerunt immissi,& contendat se per hoc factum iudicis tanquam non ritè,& rectè procedentis,minimè fuisse priuatum sua possessione,quo casu intraret obiectum: sed sumus in casu, in quo non apparet, quòd alius de tempore immissionis possideret,& ideo debet sufficere, nedum fructuum perceptio, sed solus actus apprehensionis possessionis.Abb.

in c.cum nobis,nu.5.de præsc. Crauett.*de antiq.par.*1. *nu.*315.& fuit dictum coram me in causa Litteren. Archipresbyteratus de anno 1601. & alibi sæpè.

3 Ex prædictis videbantur etiam cessare quę latè deducebantur pro parte Ecclesiæ, quòd ista sententia nedum non iustificatur ex actis, verùm etiã notoriè apparet iniusta,stante quòd non præcessit subhastatio,& adiudicatio facta fuit sine æstimatoribus , & DD. de Comitibus minimè fecerunt obligationem de restituendo prioribus, & potioribus creditoribus,iuxta formam sententiæ,quia, vt suprà dictum est,in hoc iudicio necessariũ non est ingredi iustitiam,& validitatem dictæ sententiæ , & executionis , cùm non docto de alterius possessione sufficiat sola fructuum perceptio,imò sola aprehensio possessionis , ex allegatis. Et nihilominus per informantes pro Duce videbatur omnibus satisfieri , & in specie defectus promissionis de restituendo prioribus,& potioribus fuit sublatus ex facto,&c.

R.P.D. DAMASCENO.

Sabinen.pecuniariæ. Lunæ 2. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Præscriptio statutaria vrbis non habet locum in causa dotis temporalis, & spiritualis.

SVMMARIVM.

*Statutaria vrbis præscriptio non habet locum in causa dotis,n.*1.

*Nuptiæ spirituales gaudent eodem priuilegio , quo gaudent nuptiæ temporales, num.*2.*in fine.*

*Testes examinati in iudicio exequutiuo probant in iudicio ordinario, quando in iudicio exequutiuo probationes sunt plenariæ,nu.*3.

Instantia perempta non pereunt acta probatoria , tendentia ad indagandam veritatem.ibid.

*Creditor petendo eleemosynam à debitore non censetur fateri debiti solutionem,n.*4.

DECISIO CLXXXII.

1 Concludunt Domini sententiam esse ferendam ad fauorem Monialium,quia de illarũm bono iure constat ex decisione coram me in hac causa facta,non obstantibus quæ modò in contrarium deducuntur.

2 Ad primum enim obiectum de statutaria præscriptione 16. annorum fuit responsum statutum fundari in negligentia petere debentis,quæ negligentia non potest cõsiderari in hoc casu,licèt lapsi sint 16. anni à die promissionis,quia Moniales non poterant statim petere , sed postquam recepissent octo Moniales.Probãdum igitur est,quòd à die receptionis octo Monialium effluxerint 16. anni.Secundò fuit dictum quòd statutum non habet locum in causa dotis,vt patet ex illius lectura,& non est dubitandum, quin ista fuerit promissio ex causa dotis , vt patet ex supplicatione Lauiniæ, ex illius promissione, & ex decreto Vicarij super erectione monasterij , in quibus locis habetur, quòd ista promissio fuit facta pro erectione huius monasterij , & quæ constituta sunt ad fauorem dotis pro nuptiis temporalibus,multo magis habent locum pro nuptiis spiritualibus. Rip.*in l.*1.*nu.*61.*&* 62.*ff.solut.matr.* Ias.*in auth. qua mulier.n.*12 *de sacros.Eccles.*Bald.*nouell de par.*6.*princip.priuileg.*77.

3 Ad secundum , quòd testes sint examina[ti in] judicio executiuo,& ideo non probent in ord[ina]rio,fuit dictum,quòd quando in iudicio fuit p[ro]bationes plenariæ,quòd probent etiam in ord[ina]rio.Butrigar. *in l.ab hostib.§ sed quod simplici[ter]* 20.*vers.etiam quæro.ff.ex quib.caus.maior.* Felin. alios referr,*in c.causam il primo,n.*6.*de testib.* [di]cit quòd perempta instantia,super qua testes [fue]runt examinati,non ideo pereunt acta prob[atoria] tendentia ad indagãdam veritatem. Affl.*dec.* *n.*3.cum aliis per D.Ricciullum,maximè qu[ando] agitur inter easdem partes,& ad eundem fine[m &] effectum.Bart.*in l.cum lite mortua.n.*5 *ff.iud.solu.*

4 Ad tertium,de præsumpta solutione cõiect[uræ] quę pro hoc allegantur,non visæ fuerunt suffi[cien]tes,& in specie nón visum fuit posse fieri fu[nda]mentum, super eo quòd Moniales sæpè petie[runt] eleemosynam à Domina Lauinia,& fuerunt n[egli]gentes in petendo huiusmodi creditum.nã,q[uan]tum ad eleemosynam, ille est mos dicti mo[naste]rij erga pias personas , quæ nullatenus exc[ludit] præsumptionem crediti erga illam;à quo pe[titur] eleemosyna,cum petatur ex causa & modo di[uer]so.Quãtum ad negligentiam in petendo à [La]uinia, vltra quòd coniectura non est per se [sa]tum potens,redditur debilior in hoc casu,qu[ia] Lauinia erat superintendens huius Monaster[ij, &] illud multis beneficiis cumulabat ; vnde non [est] mirũ si Moniales erubuerunt requirere Domi[nam] Lauiniã tanquã debitricem,si illam tanquã p[iam] matrem quotidie experiebantur , & statutum [vr]bis hanc præsumptionem solutionis ex non p[eti]tione reiecit in materia dotis, vt suprà dictum [est].

ILL. D. CARD. LANCELLOTT[O].

Romana societatis officij. Lunæ 2. Iunij 16[08].

DECISIO CLXXXIII.

*Impressa est post Pacificum de Saluian. decis.30[.] replicata post Narch.de Societ.deci.5.& trip[licata] apud Marches. part.*1.*fol.*387.

R.P.D. LVGDVNEN.

Romana defalci. Lunæ 9. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Remissio debiti facta à congregatio[ne] creditorum debitori, quando præ[iu]dicet creditori absenti.

SVMMARIVM.

*Creditorum maior pars non potest facere transactio[nem], remittendo partem debiti debitori in præiu[dicium] absentis,& non consentientis,nu.*1.*&* 2.

*Qualitatem in actu requisitam quis acceptare d[icitur], dum ipsum actum acceptat,& probat,n.*3.

*Actus interpretari semper debet ad fauorem fac[ien]tis,n.*4.*in fi.*

Consentire non dicitur , qui iura sua preseru[at], n. 4. *&* 5.

Excep

Exceptio cedendarum, quando obstet, n.6.

DECISIO CLXXXIV.

1 FVit dubitatum extra Rotam, an defalcum per Congregationem factum cedere debeat damno, vel bon. mem. Laurentij de Celsis, vel Excellentissimi D. Martij Columnæ, in casu & ad effectum de quo agitur? Eóque dubio in Rota proposito, fuit conclusum defalcum cedere damno Excellentissimi D. Martij: siue enim defalcũ processerit ex concordia inita inter DD. de Sabellis principales debitores, & D. Martium fideiussorem, illa non potuit D. Celso creditori absenti, & non consentienti præiudicare. §. *si verò minùs, in auth. de duob. reis*, siue processerit ex remissione partis debiti concessa per creditores dictis DD. de Sabellis principalibus debitoribus. Nec illa etiam remissio, quantumuis authoritate Congregationis facta, nocet D. Celso absenti, & non consentienti, quominus ipsi defalcum siue quantitatem remissam petere, & consequi possit à D. Martio fideiussore. text. *in l. si præcedente, §. Lucius*, ibique DD. *ff. mandati.* Ias. *in l. iuris gentium. §. hodie, num. 2. in fine*, ibique Iacob. de S. Georg. *numero* 10. Alex. *num. 8. ff. de pact.* Matthesil. *sing.* 104. Cremen. *sing.* 22. Stracc. *de decoct. par. 6. n.* 14.

2 Non obstat quòd si defalcum exigatur à D. Martio, remissio remanet inutilis DD. Sabellis, à quibus ille poterit repetere quicquid soluerit D. Celso, siue eius hæredi. Nam quinimò respondet tex. *in d. §. Lucius*, quòd quicquid fideiussor exsoluerit, non tamen illi tenebitur principalis debitor, nisi in id, quod superest, deducta ex quantitate, quæ fuit à creditoribus authore iudice remissa, & illum text. eo modo bene declarat Cyriac. *in l. 4. quæst. Paul.* Et regula dicti text. procedit multo faciliùs in hoc casu, in quo mens Congregationis fuit in specie, quòd per huiusmodi defalcum, nullum D. Celso fieret præiudicium quoad exactionem aduersùs fideiussores. Nam in assignamento, quod fuit datum D. Celso, iuxta dictum defalcũ habetur expresse sine præiudicio residui, & omnium & quorumcunque iurium suorum contra omnes fideiussores, & alios quoscunque quomodolibet obligatos, & citra aliquam innouationem, liberationem, & nouam conuentionem, & non aliàs, aliter, nec alio modo

3 Et quod magis est, intellexit Congregatio, quod istud defalcum cederet damno D. Martij, vt patet ex pluribus decretis dictæ Congregationis, & aliis actibus datis in summario D. Isabellæ Celsæ, *nu. 4. Quanto al S. Martio ha promesso pagare tutta la rata sua del defalco, però dourà sodisfare di tutta la detta rata conforme alla promessa, num. 6.* quoad defalcum seruatur decretum aliàs factum, *num. 7. Di falco scudi* 5408. *quale douerà pagare il S. Martio con li frutti decursi doppo il Cartone, num. 8. il S. Martio si contenta di pagare li scudi* 5408. *del defalco.* & quidem D. Martius qui allegat defalcum, debet illud acceptare cum qualitate apposita per Congregationem, videlicet quòd ipse illud defalcum soluere deberet. Put. *decis.* 397. *num* 5. *lib. 2.* & Congregationis decreta ita in sui præiudicium sustinere, sicuti ad sui fauorem amplectitur Aym. *de antiq. temp. part. 1. §. viso, de verbis enunciatiuis, num.* 37. Menoch. *lib. 2. præsumpt.* 45. *num. 6.* latè Tiraquell. *de retract. conuent. ad fin. tit. num.* 9. Nec ipse, vel certè eius negotiorum gestores aliud senserunt, cùm soluerint D. Celso partem quantitatis diminutæ; soluendo enim partem defalci, totum defalcum agnouerunt. Natt. *cons.* 573. *num.* 38. *part. 3.* Dec. *cons.* 608. *num. 2.* Et præterea egerunt contra DD. de Anguillaria confideiussores pro rata defalci illos tangente, soluerúntque semper integros fructus census, proinde ac si diminutus non fuisset, prout re vera quoad ipsum D. Martium non erat diminutus.

Non obstat quòd in mandato relaxato per Congregationem ad fauorem D. Celsi, fieret mentio defalci, ideòque D. Celsus videatur consensisse defalco, acceptãdo illud mandatum, illóque vtendo. Cum enim illud mandatum contineret clausulas supradictas, fuit per illas præseruatum omne ius D. Celsi, eiúsque hæredum. Anchar. *cons.* 241. *num.* 4. Gozadin. *cons.* 38. *num. 2.* Corn. *cons.* 93. *num.* 18. *in fine, lib. 2.* Put. *decis.* 197. *num.* 23. *lib. 1.* Mohed. *decis. 2. de rescript.* Verall. *dec.* 119. *part. 1.* nec D. Celsus vtens dicto mandato potest intelligi sibi præiudicare vltra Congregationis mentem, cùm potiùs ex iuris regula actum interpretari debeamus quantum fieri potest ad fauorem facientis, bene Ias. *in l. 1. num.* 18. *in fin. C. de iud.* 4

Nec dici debet consensisse defalco ad fauorem D. Martij, quia qui iura sua præseruat, non consentit. *l. si debitor. §. si in venditionibus*, nisi salua causa pignoris sui consentit. *ff. quib. mod. pign. vel hypotheca soluatur.* Maximè cùm idem D. Celsus clausulis mandati conformem suam protestationem ipse addiderit, quæ protestatio in isto casu non fuit contraria facto. Alex. *cons.* 130. *num.* 13. *lib.* 4. tenuit Rota in causa Romana anterioritatis 23. Iunij 1603. coram Illustrissimo Pamphilio, & antea in vna Senogallien. prædij 19. Nouembris coram Bubalo. 5

Non obstat quòd hæres D. Celsi non possit cedere D. Martio actiones aduersùs DD. de Sabellis, quia vltra quòd id procedit ex dispositione *d. §. Lucius*, ideóque non obstat hoc casu exceptio cedendarum. *l. quamuis. § si mulier, & §. Marcellus. ff. ad Velleian. l. si Procurator, §. si liber homo. ff. manda.* glos. *in l. si stipulatus. §. si ex duobus, in verbo exceptione*, ibique Bart. *in 3. vers. quandoque creditor. ff. de fideiuss.* adhuc ista exceptio nõ obstat hæredi D. Celsi, quia possunt quidem cedi actiones per dictum hæredem, sed quòd sufficienter cedi non possint, ita vt exequutioni demãdentur contra DD. de Sabellis; id verò euenit facto D. Martij, qui defalco consensit, vt sibi consuleret, & minus dãnum pateretur, ideóq; non obstat exceptio cedendarum, glos. & Bart. *vbi suprà*, ibique Castren. *sub nu. 3.* & alij, *l. in his, §. si duos*, ibique idem Bart. *in 2. oppos. ff. de solut.* Negus. *de pign. 3. memb. 2. part. nu. 36. vers. 2. fallit, & vers. 3. fallit.* Denique factum D. Martij curantis se eximere à solutione integra debitorum quæ sibi imminebat, non debet nocere D. Celso, vel eius hæredibus, quibus D. Martius erat obligatus non solùm vti fideiussor, sed etiam vti principalis & insolidum, ad notat. per Dec. *cons.* 72. *nu. 5. & seq.* & Paris. *cons.* 16. *n.* 113. *lib. 2.* Bec. *cons.* 45. *num.* 49. 6

Et ex his, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Bononien. pecuniariæ. Lunæ 9. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura de testium fide & probatione explicantur, & præcipuè de examinatis in vna causa quid, & quantum probent in alia.

SVMMARIVM

Damnum emergēs omni iure debetur damnum passo, nu.1. vbi etiam quòd desuper facta conuentio valet, & tenet.

Testis in vna causa examinatus, in alia causa est diminuta fidei, nisi suppleatur ex circumstantiis, de quibus, num.3.

Testis de facto proprio aliquid plus probat, quàm altus testis, ibid.

Testis deponēs cōtra propriū interesse magis probat. ib.

Testis nō plenè probās iuuatur ex facti circūstātiis, ib.

Probationes facta in vna causa, aliquid faciunt in alia, ibid. in fine.

Procuratoris scientia arguit scientiam principalis, qui à suo Procuratore certioratus præsumitur, n.4

Producens scripturam censetur fateri omnia contenta in eadem scriptura, ibid.

Damnum emergens non debetur, nisi concurrentibus requisitis, de quibus nu.5. declara, vt ibid.

Damnum emergens non debetur sine mora. declara, vt num.6.

DECISIO CLXXXV.

1 CVm Franciscus Parata vendiderit suum prædium Andreæ Zano pro lib.6000. cum facultate redimendi infra nouem annos, & interim conduxerit idem prædium pro annua pensione lib.360. & è conuerso idem Parata effectus fuerit creditor Aurelij ab armis pro æquali summa, censuerunt Domini licitè potuisse conueniri, prout fuit cōuentū quòd Aurelius solueret singulis annis lib.360. Paratę, sicut ipse Parata soluebat Zano, ista.n. cōuenio nihil aliud continere videtur, quàm condēnationē dāni emergentis, quod omni iure debetur Bal. *in l.2.* & Salicet. *ibid. n.2. C. de vsur.* Roman. *cons.94. n.1.* Dec. *cons.34. n.4. vers. nam etiam.* Alex. *cons.31. num.9. lib.6.* cum aliis per Tiraquel. *de retract. lignag. §.1. glos.8. n.71.* & in terminis similis conuentionis tradunt Anchar. *cons.376. n.2. & in c. peccati venia, q.19. de reg. iur. in 6.* Salicet. *in authen. ad hæc, q.19. n.14.* D. Thomas 2.2. *q.88. artic. 2. vers. ad 1. ergo.* Nauarr. *de vsur. nu.42. vers.3.* inter omnes bene Iason post alios *in l. 1. num.52. Cod. de summ. Trinit.*

2 Quòd Parata vendiderit prædiū cum pacto redimendi, & illud conduxerit pro lib.360. & quòd Aurelius effectus fuerit debitor Paratæ in 6000. non controuertitur, & constat ex publicis instrumentis. Quòd autem fuerit conuentum inter Paratam, & Aurelium, prout suprà probatur ex depositione Francisci Brugnatelli, qui explicitè deponit, ita eo mediante fuisse conuentum. Item ex responsione ad positiones facta per Guidum Ascanium Vrsum sororium, & fideiussorem Aurelij, vbi fatetur magnam instantiam factam per Paratam de retrahendis suis pecuniis ab Aurelio, & fuisse tractatum mediante persona D. Brugnatelli quòd Aurelius deberet assumere in se onus pensionis debitæ Zano. Item ex pluribus, & multiplicatiss quitantiis factis à Parata, & per Aurelium, in hac causa productis, in quibus idem Parata dicit se recipere pecunias ab Aurelio mediante persona Brugnatelli, & aliorum eius patronorum, ad effectum soluendi affictus Zano. Ite[m] dantur aliæ quitantiæ manu Zani conscriptæ quibus fatetur se recepisse pecunias à Parata manus Brugnatelli, & concurrit etiam magna [ve]risimilitudo, quod Parata noluerit per tant[um] tempus relinquere penes Aurelium suas pe[cu]nias, & ex altera parte soluere affictus Zano.

Non obstat quòd examen Brugnatelli, & res[pon]sio Guidonis Ascanij sint in alia causa, nempe iudicio per Paratam in partibus contra dict[um] Guidonem Ascanium tanquam fideiussorem [Au]relij, quia etsi propter hanc rationem Domini [re]ciperent dictam probationē cū diminutione, tamen non videbatur posse negari, quin ex plu[ribus] circūstātiis talis probatio esset multū consid[era]bilis, ponderando quòd non erat omnino alien[us] ab isto, cùm fuerit tātum contra fideiussorem [&] principalē obligatū pro hac eadē causa. Itē B[ru]gnatellus deponit de facto proprio, quod auge[t fi]dem testis, Crauett. *cons.178. n.7.* Aldobrand. [...] 14. n.16. Verall. *dec.267. n.1. par.3.* Cæs. de Grass. [...] *2. in fi. de empt. & vend.* & erat solitus gerere ne[go]tia Aurelij, vt patet ex quitātiis. Item Guido A[sca]nius vltra quòd est sororius Aurelij, deponit c[on]tra proprium interesse, vnde vacat omni suspicion[e] Soc. jun. *cons.61. n.19. vers. quod etiam, li.2.* Surd. [...] 107, *n.5.* & est conformis depositioni Brugnat[elli,] sicut etiam sunt quitantiæ facientes mentio[nem] Brugnatello, & solutiones affictuū, quæ fact[a] ries, & circūstantia adinuicem respondentes, [au]gent vim probationis, iuxta theoricam Castren[s.] *l. fin. §. in computatione, n.4.* vbi latè adden. ad Ba[rt.] *verbo cautam, C. de iur. deliberan.* & hæc vltra co[n]clusionem generalem, quòd probationes factæ [in] vna causa, faciant aliquem gradum probation[is] Bart. *in l.2. n.20. C. de eden.* Alex. *in l. sapè, nu.71. ff. [de] re iudicata,* Rota *dec.4. num.2. de sent. & re iudic[ata]* Couar. *pract. q.3. c.23. col.11. vers. cæterùm in hac m[a]teria.* Put. *dec.133. lib.1.*

3 Quātū ad quitantias non obstat, quòd Aurel[ius] dicat se non habuisse notitiā, quòd Parata in ill[is] expresserit se recepisse pecunias in causā affict[uum] debiti Zano, tū quia præsumitur certioratus à [suis] Procuratoribus. Abb. *cons.18. n.4. & 5. lib.2.* Crau[ett.] *cons.40. n.3.* tum multò magis, quia in recipien[dis] computis à suis Procuratoribus pro pecuniis ill[is] consignatis, suadet omnis ratio quòd voluerit [vi]dere quitantias ab illis reportatas. Tum deniq[ue] quia Aurelius dd. quitantias simpliciter produ[cen]du videtur approbasse omnia in illis content[a] Bald. *in l. si quis testibus. nu.2. vers. sed nunquid. C. [de] testibus.* Soc. sen. *cons.11. n.1. in princ. lib.3.* Crauett. [de] *antiquit. tempor. part.1. sect. viso, n.72. vers. sed dic[en]do.* Felin. *in c. cùm venerabilis, n.22. de rescript.*

Nō obstat quòd nō probentur requisita. Paul[us] Cast. *in l.3. ff. de eo quod cert. loco,* quē passim seq[ui]tur Rota. Put *dec.237. lib.1.* & aliàs sæpè, quia [ista] cōclusio procedit in illo qui petit vsuras tāqu[am lu]crū cessans, qui nō est casus, de quo agitur. Pr[opterea] etiā minus facit quod non probetur quod Pa[rata] coactus fuerit accipere pecunias ad vsuras in h[ac] causa, iuxt. decis. Mohed. 2. *de vsur.* quia hîc nō p[ro]tūtur dāna iūgendo solùm duo extrema, pro[ut in] casu Mohed. nēpe creditū ex vna parte, & pecu[nias] accept as sub vsuris ex alia; verùm cōcurrit ter[tium,] nempe cōuentio, quòd Parata desisteret à rede[m]ptione prędij, & è contra Aurelius resarcire de[be]ret hoc dānum mediante solutione affictuū Zan[o.]

No[n]

6 Non obstat quòd neque damnum emergens debeatur sine mora debitoris, & mora excludatur eo ipso quòd Parata dedit dilationem. Alex. *cons.* 231. *num.* 7. *lib.* 2. Aret. *cons.* 151. *vers. ad secundum debitum*, quia non loquantur de dilatione data cum pacto quòd debitor recompensat damna, quæ ob non solutionem sentit creditor; & est casus, de quo agitur. Prout nec etiam facit quòd Parata minimè soluerit vsuras, cùm pensio, quam soluebat, non esset ex causa alicuius pecuniæ, per eum debitæ, sed ratione fructuum quos prædio conducto percipiebat, qua in substantia res incidit in idem: si enim soluisset lib. 6000. Zano, remansisset sibi prædium liberum, & non fuisset coactus soluere singulis annis lib. 360.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana prætensæ deuolutionis. 13. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

In hac decisione magistraliter declaratur, an & quando renunciatio facta emphyteusi ad fauorem alicuius certæ personæ ab aliqua alia persona comprehensa in inuestitura, mortuo illo, ad cuius fauorem renunciatio facta est, deuoluatur emphyteusis ad Ecclesiam, an verò ad renunciantes in inuestitura comprehensos, renunciatione non obstante.

SVMMARIVM.

Emphyteusis Ecclesiastica concessa ad tertiam generationem non deuoluitur ad Ecclesiam donec adsunt superstites, & descendentes à primo emphyteota existentes sub dicta tertia generatione, nu. 1.

Renunciatio facta ad fauorem alicuius non porrigitur nisi ad eum, ad quem renunciantis interest quòd porrigatur, nu. 2. & 3.

Renuncians alicui omne ius quod habet in fundo, quidquid renunciatario non quæritur, remanet apud renunciantem, ibid.

Renunciatio generalis debet intelligi rebus sic stantibus, num. 2.

Renunciatio non porrigitur ad ea, de quibus non fuit cogitatum, ibid. in fine.

Renunciatio emphyteusi Ecclesiasticæ in alicuius fauorem facta pro se, & hæredibus, personalis est, & renunciatario decedente sine hærede non intrat Ecclesia, num. 4. & omnibus seqq. per totam decisionem.

Concessio facta alicui pro se, suisque hæredibus, de his, quæ de sui natura non transeunt ad hæredes extraneos, videtur vna concessio in personam cuiuslibet hæredis, num. 4.

Renunciatio emphyteusis tunc dicitur realis, & directo domino suffragatur, quando vel esset facta eidem directo domino, seu in illius manibus, vel quando renunciatum esset emphyteusi omnino generaliter, & indefinitè ad fauorem cuiuscumque, nulla particulari persona expressa, num. 5. secus quando fuit concepta ad fauorem personarum expressarum, suisque hæredibus, & successoribus, quia tunc dicitur non realis, sed personalis renunciatio, nu. 6.

Renunciatio in dubio præsumitur potius personalis, quàm realis, nu. 7. & seqq.

Renunciatio facta emphyteusi nunquid dicatur realis, ex eo quòd facta fuerit non gratuitò, sed accedente recompensatione, num. 11.

DECISIO CLXXXVI.

Dvbitaui an valeat renunciatio per fratres & sorores Martiæ facta pro se, suisque hæredibus & successoribus quibuscumque, de ista domo emphyteotica sub directo dominio venerabilis Collegij, ad effectum deuolutionis stante morte Martiæ, superstitibus tamen Prudentia & Dorothea sororibus duabus ex renunciantibus, quæ sunt in tertia generatione, ad quam domus à principio concessa fuit per Collegium in emphyteusim quondam Francisco & Mauro de Agazenis de anno 1524. Et Domini negatiuam sententiam sunt amplexi, ea ratione, quia cùm huiusmodi domus fuerit concessa supradictis Francisco & Mauro de Agazenis ad tertiam generationem, & in illa reperiantur Dorothea & Prudentia, non potest admitti Ecclesia quæ non intrat nisi ob defectum lineæ & generationis, quin potiùs superstites ex descendentibus primi emphyteotæ iure primæ inuestituræ & concessionis veniunt admittendi siue iure accrescendi, siue repetitæ in eorum persona concessionis, iuxta Bart. *in l. si mihi & Titio. ff. de verb. oblig.* vbi Ias. *num.* 12. de communi testatur, & alij, quos refert & sequitur *Clar. select. lib.* 4. §. *emphyteusis. q.* 39. *num.* 2. & 3. vnde cùm Dorothea & Prudentia reperiantur in tertia generatione, videtur ad ipsas spectare, non verò ad Ecclesiam deuolutam esse huiusmodi emphyteusim. 1

Tum etiam, quia iuxta Bart. communiter receptum *in l. qui Romæ. §. duo fratres, num.* 24. *vers. ad secundum. ff. de verb. oblig.* similis renunciatio Ecclesiæ non prodest, quia non porrigitur nisi ad eum, ad quem renunciantis interest quòd porrigatur. *l. & hæredi. §. fin. ff. de pact.* vnde cùm non intersit Dorotheæ & Prudentiæ renunciantium quòd renunciatio porrigatur ad Collegium, sequitur dicendum illi non prodesse. Secundò mouetur Bartolus, quia renuncians alicui omne ius quod habet in fundo, quicquid renunciatario non quæritur, remanet apud renunciantem. *l. nec vtilem. ff. ex quib. caus. maior.* sed sic est quòd istud ius reuertendi ad fundum renunciatum post mortem renunciatarij non quæritur ipsi renunciatario defuncto; ergo remanet apud renunciantem. Aliam rationem adducit idem Bart. *cons.* 58. *num.* 4. *lib.* 1. deductam ex text. *in l. Paula, Callinico. §. 1. de lega.* 3. nempe quia talis renunciatio generalis debet intelligi, rebus sic stantibus, non autem noua causa superueniente; tum etiam, quia, iuxta eundem Bart. *d. cons.* 58. *num.* 5. similis renunciatio non porrigitur ad ea, de quibus non fuit cogitatum. *l. Aquiliana, & l. qui cum tutoribus, de transact.* 2

Sententiam Bart. ipsiúsque rationem sequitur Federic. de Sen. *cons.* 77. & Roman. *in l. vnic. nu.* 54. *vers. sed succedit dubitatio, cum seq. C. quando non petent. part.* & Alex. *in d. §. duo fratres, nu.* 60. *vers. circa secundum,* & Rip. *nu.* 88. Socin. iun. qui de communi testatur, *num.* 138. & *nu.* 141. Curt. sen. qui etiam hanc dicit communem, *cons.* 48. *nu.* 39. *vers. ad quin-* 3

*tum,& num.*40. Iaſ.itidem teſtans de communi,*n.* 79.*& in fin.*Bero.*conſi.*97.*num.*8.*& conſi.*108.*nu.*14. *lib.*1.Burſat.qui etiam de communi,*conſi.*63.*num.*3. *lib.*1.Gabr.*conſi.*89.*à num.*6.*vſque ad* 12.*lib.*1. Honded.qui plures adducit,*conſi.*36.*num.*19.*lib.*1. Surd. *conſi.*517.*num.*14.Bimius *conſi.*46.*num.*3. & pro ſententia Bart. facit optimus text. *in c.*1. *in princ.de eo qui fin.fecit agnato.* vbi non obſtante pacto facto pro ſe , & hæredibus refutans admittitur ad feudum in præiudicium eorum , qui non ſunt hæredes.

4 Ex quibus Doctoribus dicitur diſtinctio inter renunciationem realem & perſonalem , ita vt quando eſt facta pro ſe,& hæredibus ſit perſonalis , & renunciatario decedente ſine hærede non intret Eccleſia.Nam,vt dicit Bart. *in d.conſi.*58.*nu.* 2.*verſ.nam de his*,& quando aliquis concedit alicui pro ſe ſuiſque hæredibus , quæ de ſui natura non tranſeunt ad hæredes extraneos, videtur vna conceſſio in perſona cuiuſlibet hæredis. *l. ſtipulatio iſta.*§.*ſi quis ita.ff.de verb.oblig.* ita vt ſtatim quòd in perſona vnius conceditur fundus in emphyteuſim , & alteri qui eſt de hæredibus vſque in tertiam generationem videatur concedi , & ſic defuncto renunciatario frater renuncians,& ſtans in tertia generatione, intrat ſiue ex iure accreſcendi,ſiue iure ſucceſſionis, ſiue ex iure cuiuſdam repetitæ conceſſionis & inueſtituræ.

5 Supradicta roborantur , quia tunc diceretur realis renũciatio ad effectum de quo agitur, quando vel eſſet facta directo domino,ſeu in illius manibus,ad hoc vt alteri fieret noua inueſtitura: vel quando renunciatum eſſet emphyteuſi omnino generaliter & indefinitè , ad fauorem cuiuſcumque,& in rem,& nulla expreſſa perſona, vt declarat Bald.*in d.c.*1.*nu.*2.*verſ.omnino.*& Curt.ſen.*conſi.* 48.*nu.*39.*in fin.*& Aret.*in d.*§.*duo fratres*, & ibi Rip. *d.num.*88.*in fin.*& trad.Gabriel.*d.conſ.*89.*n.*9.*&* 10. & quod hoc ſit de mente Doctorum,tradit Surd. poſt alios quos refert, *d.conſi.*517.*nu.*14.*ante finem*, & conſentit Corbul.*de cauſ.priuat.ob renunciat.nu.* 3.& Honded. latè *d.conſi.*36.*nu.*21.*cum ſeq.* & præcipuè *num.*26. *lib.*1.

6 Quæ omnia ceſſant in præſenti renunciatione, quæ potiùs fuit concepta ad fauorem perſonarum, nempe pro Martia,ſuiſque hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque , quæ verba inducunt perſonalem,non realem renunciationem, ex Gabr. *vbi ſuprà,num.*9.& Surd.*d.n.*14.ibi, *Item quòd eſt perſonalis , quando alicui ſit pro ſe & hæredibus* , &c.& Honded.*d.conſi.*36.*num.*22.ibi, *& alter alteri ſtipulanti pro ſe,hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque*, &c.non ſit appoſitum indefinitè , ſed ſimul cum hæredibus & ſucceſſoribus Martiæ , ad ipſóſque tantùm referatur, & ad habentes ab ipſa cauſam, quam cùm non habeat Collegium , prout nec alia quæuis perſona extranea,non poteſt dici ſub prædictis generalibus verbis comprehenſum , ex ſupradictis Doctoribus,præcipuè cùm non ſit veriſimile Martiam renunciantem voluiſſe excludere ſuos hæredes & ſucceſſores quoſcumque,maximè vocatos aliàs in inueſtitura fauore Collegij, & ſic extranei ab ea cauſa non habentis , prout etiam conſiderat Socin.iun.*in d.*§.*duo fratres, num.*140.*in fin.&* 141.& Gabr.*vbi ſuprà,num.*9. & Honded. *vbi ſuprà,nu.*24.*verſ.non tamen credendum eſt.*

7 Accedit quòd in dubio perſonalis , non verò realis ſimilis renunciatio eſt iudicanda,iuxta Alexand.*in d.*§.*duo fratres,num.*60.*verſ.quia.* & Soc. iun.*num.*140.Surd.*vbi ſuprà,d.num.*14.*verſ.quo dubio*,Honded. *dicto conſi.*36.*num.*23. qui etiam 26.poſt Bart.*d.conſ.*58.*in fin.* & Gabr. *d.conſ.*89. 11. refert idem tenendum eſſe in Eccleſia , c[illegible] eſt directum dominium, etiamſi renunciatio f[illegible] rit facta cum clauſulis ampliſſimis.

Nec prædictis obſtare videtur Paul. de Ca[illegible] contrarium tenens *in d.*§.*duo fratres, num.*4.qu[illegible] refert,& ſequitur Bero.*conſi.*130. *num.*77.*lib.*1.[illegible] ipſorum opinio ex ſupradictis ſatis conuinc[illegible] & Doctores ab illa recedant , prout apparet ex ſuprà relatis,& ex Rip. *in d.*§.*duo fratres , num.*8[illegible] Socin.ibi,*num.*142. vbi contrariam dicit comm[illegible] nem & veram,& tandem illam dicit communi[illegible] reprobatam Honded.*vb. ſuprà, nu.*31.*circa fin.*

Neque etiam obſtat Roman.pro opin. Paul. Caſtr. adductus *conſi.*22.*num.*3.*verſ.in contrar[illegible] tamen*, ſequitur enim in acceptilatione,& nihi[illegible] minus adhuc non eſt verum quòd acceptilatio [illegible] ciat renunciationem valere,quæ aliàs facta fui[illegible] fauore certæ perſonæ pro illa ſuiſque hæredib[illegible] & ſucceſſoribus, quia tali caſu etiam acceptil[illegible] ibi contenta debet reſtringi ad perſonas expr[illegible] ſas, & ab ipſis cauſam habentes , non verò ad [illegible] traneas,vt idem Rom.notauit *in l.*1.*num.*47.[illegible] *quando non peten.part.* tradit Gabr. *vbi ſuprà, nu[illegible]* & Honded. *num.*31.

Nec etiam obſtat quòd verba noſtræ renunc[illegible] tionis videantur comprehendere ius de futur[illegible] quia ex hoc non tollitur quominus Martia def[illegible] cta reliquæ comprehenſæ in inueſtitura adm[illegible] tantur, excluſo domino directo , vt notat Alex[illegible] *d.*§.*duo fratres,num.*60.& ibi Rip.*nu.*89.& de co[illegible] muni teſtatur ibidem Socin.iun. *num.*138.& pl[illegible] bus relatis tradunt Surd.*vbi ſuprà,nu.*14 *circa m[illegible]* & Honded.*d.conſ.*36.*nu.*19.Nec minus obſtat cl[illegible] ſula generalis , *fauore omnium quorum intereſt*, & quia ex ſupradictis debet intelligi reſpectu eor[illegible] quibus renuncians voluit acquiri,non verò re[illegible] ctu extraneorum , & contra mentem renunci[illegible] tis.

Minùs obſtat quod dicitur renunciatione[illegible] fuiſſe realem,quia facta non gratuito, ſed pro [illegible] compenſatione eiuſdem ſummæ à fratribus M[illegible] tiæ ratione dotis debitæ , ad trad. per Pereg. *d[illegible] de comm.art.*51.*nu.*74.*in fin.*quia reſpondetur q[illegible] Peregrinus loquitur abſque ratione,aut lege [illegible] ſola authoritate Ruini,quem refert *conſi.*7.*num.*[illegible] *&* 38 *lib.*1. qui Ruin. nullam conſtituit differ[illegible] tiam inter gratuitam,& non gratuitam renun[illegible] tionem, nec fundat quòd fuerit realis ex eo q[illegible] aliquid fuerit receptum,ſed in eo quòd illa ren[illegible] ciatio,de qua in caſu Ruini, non erat reſtricta [illegible] perſonam eius, cui fuit facta, & erat concept[illegible] rem, vt notat *num.*37. *circa med.* imò ſi à cauſa [illegible] ceptionis debet regulari renunciatio, potiùs c[illegible] ſebitur facta contemplatione eius, à quo recep[illegible] prouenit & ſuorum hæredum & ſucceſſorum q[illegible] rumcumque , quàm contemplatione extrane[illegible] ſic domini directi,à quo nihil recepit renunci[illegible] & eodem modo venit reſpondendum Parif. *co[illegible]* 69.*num.*65.*circa fin.*

Vltimò non obſtat quòd Martia diſpoſuerit [illegible] fauorem Petri eius viri , cùm ex aduerſo dica[illegible] quòd inſtituerit Societatem Ieſu, quæ repudia[illegible] hæreditatem , vnde fuit delata ſororibus Marti[illegible] ſed nihilominus, quamuis verum eſſet diſpoſi[illegible] Marti[illegible]

Martiam ad fauorem Petri ipsius viri; nihilominus non posset dici domus ista reuersa ad Collegium, cùm adhuc extent personæ comprehensæ in inuestitura, vt tradit Bero. *consi.97. nu.6. circa med. & num.9. lib.1.*

R.P.D. DAMASCENO.

Cæsaraugustana dismembrationis. Luna 16. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Possessione sua priuatus quis non dicitur à iudice minus benè procedente, nisi se pro spoliato habuerit; & an requiratur citatio, quando agitur coram mero exequutore habente facultatem procedendi, non vocatis interesse habentibus? Et quid importet facultas data à Principe ingrediendi possessionem propria auctoritate.

SVMMARIVM.

Possessione sua priuatus quis non dicitur à iudice minus benè procedente, si se pro spoliato non habuerit, numero 1.

Merus exequutor citare tenetur possidentem, ibidem in fine.

Citatio interesse habentium nunquid requiratur, quando in litteris adest clausula, quòd impugnari non possint, ex eo, quòd interesse habentes non fuerint vocati, num. 2.

Princeps non præsumitur cogitasse priuare aliquem sua possessione, nisi id expreßè dixerit, ibid.

Auctoritate propria ingrediendi possessionem facultas data in litteris, intelligitur possessione existente vacua, ibid. in fine.

DECISIO CLXXXVII.

1 FVit tentum pro decisione in hac causa facta die 25. Iunij 1607. coram me; nam agitur ad effectum manutentionis, ad quem effectum sufficit, quòd executor minus benè processerit, & quòd Rector minimè se habuerit pro spoliato, quibus concurrentibus non dicitur possidens priuatus sua possessione, vt fuit dictum in causa Hispalen. permutationis coram Gipsio 11. Martij 1596. & alibi sæpè, quòd Rector habuerit se pro spoliato, non probatur pro parte Collegiatæ, imò constat de contrario ex pluribus contradictionibus, de quibus per informantes pro moderno Rectore: quòd autem executor minus benè processerit, patet ex eo, quòd non citauit Rectorem tunc possidentem, prout tenebatur, etiamsi fuisset merus executor. Alex. *in l. fin. num. 16. C. de edict. Diu. Adr.* Menoch. *de adipisc. rem. 4. num. 456 & sequen. iuncto num. 447.* Oldrad. *cons. 227. num. 3. vers. alia est solutio.*

2 Non obstant clausulæ dismembrationis ponderatæ per informantes pro Collegiata, nempe quòd dismembratio, separatio, & appropriatio, & litteræ impugnari non possint, ex eo, quòd interesse habentes vocati non fuerint cum facultate ingrediendi possessionem propria auctoritate, & similibus, de quibus latè per informantes pro Collegiata, quia in hac materia strictissima, prout est ista, in qua agitur de priuando aliquem sua possessione absque citatione, nunquam id censetur à Principe cogitatum, nisi expressè dicatur. Mohed. *decis. 7. num. 3. & 4. & per totam, de restit. spoliat.* & clausulæ suprà ponderatæ non videbantur hoc importare per necesse; nam illa, quòd dismembratio non possit impugnari ob non citationem partis, poterat verificari, vel circa citationem partis in concessione gratiæ Papæ, quam aliqui voluerunt esse necessariam in concessione, maximè præiudiciali. Abb. *cons. 39. num. 6. & 7. lib. 2.* vel posse verificari circa non habentes ita principale interesse, sicut Rector possidens, putà in patronis, iuxta decis. Cassad. *3. de iurepatr.* facultas verò ingrediendi possessionem propria auctoritate poterat intelligi possessione existente vacua. Mohed. *decis. 7. num. 3. de restit. spoliat.*

R.P.D. DAMASCENO.

Baren. iurisdictionis. Luna 16. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur nisi probata possessione tempore motæ litis, & in incorporalibus quasi possessio non acquiritur, nisi data scientia, & patientia illius de cuius interesse agitur.

SVMMARIVM.

Mandatum manutentionis non conceditur, nisi possidenti de tempore motæ litis, nu. 1.

Quasi possessio in incorporalibus non acquiritur, nisi data scientia, & patientia illius, contra quem prætenditur acquisita possessio, ibid.

Literæ testimoniales licèt non faciant plenam probationem, faciunt tamen adminiculum, ibid.

DECISIO CLXXXVIII.

COnsuluerunt Domini mandatum de manutenendo minimè posse dari Domino Archiepiscopo, siquidem hoc beneficium non conceditur nisi possidenti de tempore motæ litis. *l. 1. §. interdictum ff. vti possidet. §. retinendæ. Institut. de interdict.* Ex actibus verò qui fuerunt dati pro parte D. Archiepiscopi, minimè visum fuit constare de possessione Archiepiscoporum Baren. ingrediendo Ecclesiam Canusinam, & solemniter benedicendo populum, non quidem ex gestis per bon. mem. Cardinalem Bonuisium, quia in istis incorporalibus ad acquirendam quasi possessionem requiritur scientia, & patientia illius, contra quem prætenditur acquisita possessio. Bart. *in l. 1. §. huius autem interdicti. vers. 2. modo. ff. vti possidet.* Bald. *in l. si aquam, num. 13. vers. nota quòd in possessione. Cod. de seruitut. & aqua.* Anchar. *cap. 2. num. 19. de capell. Monach.* 1

De patientia autem Præpositi Canusini, contra quem prætenditur acquisita possessio, tantum abest quòd constet, quòd imò potiùs apparet de contrario tam ex litteris eiusdem Cardinalis Bonuisij, 2

tunc temporis scribentis Præpositum semper se opposuisse quibuscumque quæ faceret idem Cardinalis, quàm ex protestatione facta per Præpositum ad aures Notarij rogati de gestis per Cardinalem, in qua declarauit se nullatenus acquiescere gestis per Cardinalem; quibus adminiculatur fides octo ciuium Canusinorum attestantium Prępositum nullatenus acquieuisse gestis per Cardinalem, quæ quidem litteræ testimoniales, licèt non faciant plenam probationem. Cephal. *consil.* 284.*num.*21.*&* 22. Decian. *consil.*51. *num.*7. *lib.*2. faciunt tamen adminiculum. R p. *in l.admonendi, nu.* 98. vbi de communi, *ff.de iur.iurand.* Crauett. *de antiq.temp.par.*1.§.*viso de verbis, num.*7. & licèt non omnes istæ contradictiones fuerint per Præpositum factæ in facie ipsius Cardinalis, censuerunt Domini illas nihilominus suffragari stante iusta causa quam habuit Præpositus deferendi dignitati Cardinalitiæ, & in illius facie non protestandi, ad consil. Calderin. 1. *num.*3. *vers. item tunc non iuuat, de his quæ met. caus. fiunt.* vltra quòd ex prædictis apparet Præpositum neque in facie eiusdem Cardinalis omnino acquieuisse.

5 Quantum ad actus gestos per D. Sanvitalem successorem Cardinalis Bonuisij fuit dictum neque ex illis fuisse acquisitam aliquam possessionem, cùm non appareat de aliqua scientia, nedum patientia Præpositi, sine quibus minimè acquiritur quasi possessio in istis incorporalibus, ex allegatis in princip. quam clandestinitatem satis etiam probant litteræ sacræ Congregationis, quarum copia fuit data, circa illud quòd Ecclesia Canusina sit de Prouincia Baren. & consequenter quòd ista liceret facere Domino Archiepiscopo vigore sui iuris Metropolitici, respondebatur de isto iure Metropolitico esse videndum ad partem.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana domus. Lunæ 23. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Ægidianæ locus est, etiam quòd agatur ex contractu, si fuit intentatum possessorium, Notario stipulante pro absente, acquiritur absenti ius ante ratificationem; iuramentúmque calumnię in parte insolita petitum non causat nullitatem.

SVMMARIVM.

Appellare non licet vigore Ægidianæ, etiam quòd agatur ex contractu, quando nihilominus intentatur aliquod possessorium ordinarium, nu.2.

Notario stipulante pro absente etiam ante absentis ratificationem dicitur illi ius quæsitum, ita quòd promittens non potest amplius promissionem reuocare, stante præsertim iuramento, nu.3.

Iuramentum calumniæ non causat nullitatem ob non præstationem illius, quando illud fuit petitum in parte insolita, vtputa, in protestatione specificationis materiarum, num.4.

DECISIO CLXXXIX.

Dicunt Domini esse locum Ægidianæ obstantibus in contrarium adductis. [...] quod fuit discussum super petitorio, quia [...]hil est, dummodo in sententia non expri[...] causa habens complicationem cum petito[...] tradita per Afflict. *decis.*375. *num.*6. & fuit d[...] in causa Tiburtina castri Sambuci de ann[...] coram Clemente VIII. felicis record. relata [...] diuers. impress. *decis.*263. *part.*1.

Secundò, datur de iniustitia sententiæ [...] fuit actum vigore contractus. Contard. [...] *limit.*14. *C. si de momen. possess.* sed ipsemet Co[...] *sub num.*2. ponit declarationem, quæ benè ap[...]tur in casu proposito, nempe limitationem p[...]dere quando agitur immediatè ex ipso cont[...] secus si intentetur aliquod remedium p[...]rium ordinarium, prout fuit factum in hoc ca[...]

Tertiò, datur de iniustitia, quia substitutio [...] ad fauorem Franciscæ fuit reuocata per i[...] substituentem, quòd potuit fieri ante rati[...]nem Franciscæ, etiamsi Notarius, nomine qu[...] interest, stipulatus fuerit. Castr. *consil.*19[...] 2. Put. *decis.*22. *nu.*6. *lib.*2. nam præter quòd in [...]trariam sententiam videtur inclinasse Rota [...]mana Palatij 4. Nouembris 1592. & in alia [...]tuen. coram Illustrissimo Seraphino relata [...] diuers. impress. *decis.*489. *par.*1. fuit dictum [...] conclusio non procedit, stante iuramento de [...] reuocando. Tobias Non. *cons.*1. *num.*7. Giglio [...] de Bened. *in cap. Raynutius. verb. si absque l. ber[...] testam.* Couar. *var. resolut. lib.*1. *cap.*14. *nu.*10. G[...] *de donat. concl.*5. *num.*7. *& de verbor. obligat. con[...] numero* 69.

Circa nullitatem appositam ob petitum, & [...] præstitum iuramentum calumniæ, placuit respo[...]sio, quòd illa petitio fuit facta in parte inso[...] processus, nempe in quadam protestatione spe[...]ficationis materiarum, & ideo non causabat nul[...]tatem, pro quo fuit allegata decisio in Romana [...] Magdalenis 26. Aprilis 1599. coram bonæ me[...] Gipsio.

R. P. D. LVGDVNEN.

Romana vineæ de fabris. Lunæ 23. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Multa de probatione possessionis in iudicio spolij, & de reseruatione dominij vsque ad integram pretij satisfactionem in instrumento venditionis. An illa venditio dicatur imperfecta, & venditæ rei possessio non transla[...] Cætera sume ex summario.

SVMMARIVM.

*Spolij actio non datur ei, qui proprio facto à possessione cecidit, nu.*1.

Locatio facta ad decennium, dicitur facta ad longum tempus, ibid.

Locatione facta ad longum tempus transit vera [...]

naturalis possessio, ibid. in fine.

Possessio in emptorem censetur translata per clausulam ad habendum, tenendum, possidendum, *&c. num. 2.*

Possessor, qui facto proprio à sua possessione cecidit, non potest illam reacquirere sine apprehensione, nu. 3.

Venditio an sit, seu potius locatio, quando emptor rem emptam conducit, num. 4.

Venditio facta sub conditione, si pretium fuerit solutum intra tantum tempus, non facit quin venditio non dicatur perfecta, quia ista conditio est resolutiva contractus, & non suspensiua, num. 5.

Donec *dictio non importat conditionem principaliter, sed secundariò, quia principaliter importat tempus, num. 6.*

Reseruatio dominij in contractu venditionis non impedit venditionem, nec translationem possessionis, num. 6.

Venditor re non tradita, aut liberè non tradita, non potest rei venditæ pretium exigere, nec emptori currit tempus datum ad soluendum pretium, num. 7.

Venditor, ubi ex pacto non tenetur de euictione; re tamen euicta tenetur ad restitutionem pretij, nu. 8. & 9. ubi alia ad materiam dicti pacti.

Possessio capta vigore sententiæ censetur capta secundùm intentionem iudicis, qui sententiam tulit, & secundùm verba sententiæ, num. 10.

Possessio non censetur probata per instrumentum locationis, locatione non effectuata, & pensionibus non exactis, num. 11.

DECISIO CXC.

1 Placuit Dominis decisio in hac causa facta, iterúmque censuerunt non intrare spolium, quia Domini de Fabris non docent de primo extremo, videlicet de sua possessione, cùm ab illa quam olim habuerant recesserint proprio facto per venditionem vineæ, illiúsque traditionem de anno 1577. Non obstat quòd prætendunt in instrumento dictæ venditionis reseruasse sibi possessionem per locationem vineæ, factam emptoribus durante tempore dato ad soluendum pretium. Nam vltra quòd ista locatio potiùs argueret contrarium, quia cùm habeat cursum decennij, dicitur facta ad longum tempus, Alexand. *consi. 17. in princ. lib. 4.* Dec. *consi. 204. num. 1.* Afflict. *de iur. patron. in princ. legis, num. 15.* Corbul. *de priuat. ab aliena. ampl. 35. num. 14.* In locatione autem ad longum tempus transit vera naturalis possessio, ad not. *in l. si quis ante. ff. de adipisc. possess.* Ias. *in l. naturaliter, num 15. eod. tit.* Ruin. *consil. 156. nu. 16. lib. 1.* Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloss. 14. nu. 79.*

2 Est præterea aduertendum in facto, quòd durante illo decennio, non fuit locata emptoribus vinea, sed duntaxat illa portio fructuum, quæ ex æquitate *l. curabit*, debebatur venditoribus pro parte pretij non soluti. Verba enim instrumenti sunt hæc: *Et quia nemini licet retinere rem, & pretium, conuenerunt partes, quòd Petrus venditor participet in fructibus dictæ vineæ pro rata, quam ratam idem Petrus locauit emptoribus ad rationem scutorum* 127. &c. Quinimò quòd Petrus venditor non reseruauerit sibi possessionem, colligitur nedum ex clausula *constituti*, apposita in dicto instrumento, sed etiam ex apertis eiusdem instrumenti verbis, ibi, *ad habendum, tenendum, possidendum nullo iure, nullaque actione, de cætero sibi reseruatis præter directum dominium, donec ei fuerit de integro pretio satisfactum.* Et in alia eiusdem instrumenti parte legitur, *& in euentum, in quem dicti emptores non soluerent, liceat eidem Petro venditori regredi ad suam vineam, & illius possessionem accipere.*

Nec vis facienda est in illa facultate accipiendi vineæ possessionem, siquidem etiamsi factus esset locus pacto & facultati prædictis; tamen cùm possessio non fuerit capta, non fuit etiam translata in venditorem, qui postquam ab illa facto proprio ceciderit, non potuit sine apprehensione illam reacquirere, iuxta *l. qui vniuersas. §. colonum,* & ibi Doct. *de acqu. possess. l. cùm miles. ff. ex quib. caus. maior.* Boër. *consi. 13. num. 6.* 3

Non obstat quod dicitur in dicto instrumento contineri non venditionem, sed locationem. *l. sicut emptio. §. interdum. ff. locati.* Abb *consi. 66. lib. 1.* Alex. *consi. 121. per tot. lib. 5.* ideóque emptores, seu conductores possedisse, non suo nomine, sed Petri venditoris, seu locatoris. Nam respondetur quòd *in d. §. interdum,* fuit perfecta, vt colligitur ex glos. dum dicit omne commodum & incommodum rei spectasse ad emptorem, eundémque conductorem. Idque obseruauit etiam Alexand. *in fin. dicto consil. 121.* quòd autem Abb. & Alex. dicunt possessionem remansisse penes venditorem, eundémque locatorem, procedit, ex quo in illis casibus non fuerat tradita possessio, vel certè fuerat tradita titulo locationis, non autem titulo venditionis, vt contingit in hoc casu ex supradictis, & quidem quòd non obstante locatione rei venditæ, censeatur nihilominus contracta venditio, tradit alleg. *l. sicut emptio.* Ruin. sen. *consi. 318. num. 19.* & fuit dictum in causa Romana vineæ 28. Iunij 1602. coram R. P. D. meo Decano. 4

Non obstat quòd venditio vineæ fuerit facta sub conditione suspensiua, si pretium fuisset solutum intra decennium, quódque illa conditione non purificata venditio perinde remaneat, ac si facta non fuisset. Primò siquidem ex distinctione, quam de sententia quamplurimorum DD. tradit allegatus ex ad. Menoch. *consi. 388. nu. 17. lib. 4.* colligitur quòd conditio hæc non fuit suspensiua, sed resolutiua, cùm respiceret non perfectionem contractus, sed discessum à contractu perfecto, sicuti liquet ex verbis instrumenti suprà relatis, & aliud est, quòd actus sit conditionalis, aliud autem quòd sit purus, sed in euentum alicuius conditionis resoluendus. *l. 2. ff. de in diem addict.* Bero. *consi. 29. nu. 20. & seq. lib. 2.* Surd. *consi. 168. num. 56.* 5

Nec vis facienda est in dictione *donec*, illa enim non importat conditionem principaliter, sed secundariò, cùm principaliter importet tempus, Natt. post Castr. & Alex. quos allegat, *consi. 459. nu. 16. lib. 3.* sicuti nec est facienda vis in clausula, *Non aliàs, aliter, nec alio modo.* Nam illa respicit reseruationem dominij, quæ non impedit venditionem. Ruin. *consi. 177. num. 9.* & fuit dictum in supracitata decis. Romana vineæ. Multóque minus impedit translationem possessionis in emptores: atque in hoc iudicio controuersia est de possessione, non autem de dominio, cuius reseruationem cùm emptores non impugnent, remanet dicta clausula cum suo effectu. 6

Deinde dici posset quòd stantibus molestiis, & lite mota per illos de Cusar, non currebat faciendæ solutionis decennium, ad *l. fin. ff. de leg. comm.* quia sicuti tempus non labitur re non tradita, 7

Surd.*consi*.335.*num*.43.*lib*.3. Tiraq. *de retract. lignag.* §.1.*gloss*.10. *nu*.108. *& seq.* ita nec decurrere debuit re non liberè tradita ob litem motam. Rota Ianuen.*decis*.190.*num*.4.Put.*decis*.6.*de transact.* præcipuè cùm venditor promiserit rem liberam tradere, & facere consentire omnem personam: sed in omnem euentum firma remanet responsio data in decisione quòd cùm pendente decennio fuerit mota lis emptoribus, ipsi non debuerunt soluere pretium, quia de euictione cautio illis non fuerat oblata.*l.si post perfectam*, ibique DD.*C.de euict.* Specul.*de empt.& vendit.*§.1.*num*.8. Alex. *cons*.208.*n*.5. *lib*.2.Grat.*cons*.135.*num*.7.*lib*.2.

8 Nec obstat quòd dicitur, non fuisse in hoc casu locum dispositioni illius text. propter speciale pactum appositum in instrumento, ne venditor teneretur dare de euictione cautionem, nisi pro scutis 500.ad trad.per Alex.*cons*.235.*num*.9.*lib*.6.Nam in casu Alex. fuerat expresse conuentum, non solùm ne venditor teneretur de euictione, sed ne etiam teneretur ad restitutionem pecuniarum, seu pretij. Quæ conuentio cùm in hoc casu non interuenerit, dato etiam quòd simpliciter & absolutè dictum fuisset quòd venditor non teneretur de euictione, nihilominus re euicta teneretur ad pretij restitutionem, vt tradit *in dicto consi*. Alex.*nu*. 10.& est text.*in l.emptorem*.§.*fin.ff.de actio.empt.* vbi Iurisconsultus ait, etsi apertè in venditione comprehendatur, nihil euictionis nomine præstitum iri, pretium tamen deberi re euicta, licèt vtilitas non debeatur, neque enim bonæ fidei contractum hanc pati conuentionem vt emptor rem amittat, & venditor retineat pretium, ibique id notat Bart. & communiter Doct. glos. *in l.qui rem,C.de euict.* Curt.iun.*in l.emptionibus,nu*.4.*& 5.ff.de pact.*Surd. *cons*.[illegible].*num*.12.*lib*.1. Corn. *consi*.226. *num*.6.*lib*.2. & per consequens non tenebantur in hoc casu emptores soluere pretium quod sequuta mox euictione potuissent quidem repetere, sed forsan non facilè consequuti fuissent; vnde receptum est melius esse habere rem, quàm actionem. *l.minus* 204. *de reg.iur.l.sciendum.* §. *diuersa causa, ff. qui satisd. cogan.*

9 Et prædictum pactum intelligitur rebus sic stantibus, hoc est, quòd si nulla lis super re vendita mota fuisset, venditores in receptione integri pretij tenebantur tamen cauere de euictione in futurum, sed vsque ad scuta 560. duntaxat. Cæterùm in casu quo immineret euictio ante lapsum decennij, & ante tempus integræ solutionis pactum non continet quòd emptores nihilominus deberent soluere pretium, & quodammodo perdere suas pecunias, ideóque quoad hoc remanet in prædicta dispositione iuris communis, vulgata *l.commodiss.de lib.& posthum.*

10 Non possunt etiam Fabri fundare primum extremum in possessione capta per Dionysium vigore mandati Rotalis, nec in locatione facta cuidam Angeletto per eundem Dionysium; remanent enim firmæ responsiones, quòd nec sententia Reuerendissimi Comituli, nec mandatum relaxatum in illius exequutionem intelligi possint quoad Fabros de possessione naturali, seu detentione & commoditate possidendi, ex multis consideratonibus factis in decisione, contra quas nihil releuans deducitur. Ex quibus additur ex abundanti quòd cùm prædicta sententia cantet expressè restituendos esse emptores, quorum Fabri erant defensores necessarij, possessio in vim illius se[ntentiæ] non potuit capi, nisi nomine emptorum, aliàs deficiebat iudicis intentio. Sarnen. *sup[er reg.] de Annal.quæst*.45.*num*.3.fuit dictum in Spol[ij causa] domus 19. Nouembris 1580. coram Illustri[ssimo] Seraphino, & quomodo Fabri intellexerint possessionem, declarauerunt ipsi quando p[ost] pòst coram A.C. intentarunt non spolium, se[d iu]dicium super deuolutione vineæ ob pretium [non] solutum intra decennium.

Locatio autem facta Angeletto, non est c[onsi]derabilis, nedum quia facta lite pendente, [&] [vi]gore decreti interlocutorij A. C. quod poss[et re]poni, fuit obtentum, & à Dionysio, qui non [ha]bat mandatum ad locandum, sed etiam qu[ia] locatio non effectuata, & sine exactione pe[nsio]num, non probat possessionem. *l.quamuis.*§.*si [con]ductor.ff.de acquir.possess. c.inter dilectos. de fi[de in]strum.* Boër. *decis*.239. *circa fin.* Cassad.*super decis*.20. Sarnen. *super reg. de valore, quæst.* [...] *princ.*

Nec facit quòd locatio probet contra Ang[elet]tum, & contra modernos possessores, qui s[e fun]dant de nullitate locationis vti successores A[nge]letti, sed vti successores emptorum, à quibus [&] ab ipsorum creditoribus emit Angelettus vin[eam] prout facere potuit, postquam dicti creditor[es] positi fuerant à prædicto decreto A. C. idqu[e fa]ciliùs procedit ex quo in prædicto iudicio q[uod] coram A. C. Fabri intentarunt super deuolu[tione] vineæ, fuit lata sententia contra illos, quæ e[st] transiit in iudicatum, & quatenus fundam[entum] quod in decisione fit in illa re iudicata ad re[pel]lendam actionem spolij, quæ hodie intent[atur] respondent informantes pro Fabris, non p[osse] agi de re iudicata, quia sententia est notori[è iniu]sta; id verò cùm sit præsupponere illud de [quo] quæritur, & cuius contrarium potiùs appar[et ex] prædictis, non indiget alia replicatione. E[t] his, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Bononien. iurispatronatus. Veneris 27. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus præsumitur per vsurpationem acquisitum, stante potent[ia] acquirentis; cessat tamen hæc p[ræ]sumptio, quia illud postea peru[enit] ad personas non potentes.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus præsumitur ex vsurpatione stante [po]tentia personarum in loco vbi situm est benefi[cium,] numer. 2. vbi etiam quomodo probetur hæc p[oten]tia.

Iurispatronatus donatio, facta ab Imperatore, nihil [va]let, num.3.

Imperator non potest infeudare in terris Ecclesiæ [...]

Episcopi, & Ordinarij solent esse diligentes in non [ad]mittendo iuspatronatus vbi permitti non debe[t,] num. 4.

Historiæ non probant, quando sunt moderna, num. [...]

Iuspa[tronatus] [...]

Iuspatronatus licèt præsumatur per vsurpationem acquisitum stante potentia acquirentium; cessat tamen hæc præsumptio, quando successiuo tempore fuit translatum in personas non potentes, n.4.
Obseruantia diuturna facit præsumere omnia ab initio legitimè gesta, ibid. in fine.

DECISIO CXCI.

1 DOmini steterunt in decisis 16. Ianuarij proximi, quia ex tunc deductis saltem simul iunctis negari non potest quin donatio iurispatronatus, de quo agitur, facta per Comites de Panico Marsiliis cum interuentu Vicarij Episcopatus Bononiæ vsque de anno 1427. habuerit effectum, & quòd ab illo tempore citra in iudicio, & extrà isti de Marsiliis non fuerint habiti, & tenti pro veris patronis.

2 Non obstat, quod istud iuspatronatus præsumatur ex vsurpatione, stante quod Comites de Panico donatores erant potentes in loco, vbi situm est beneficium, de quo agitur, aut decis. Put. 205. *lib.* 1. cum aliis allegatis, & istud vitium traneat in donatarios, ad *reg. subrogatorum*, cum vulg. Potentia autem Comitum de Panico probatur ex priuilegio Federici II. Imperatoris, qui de anno 1421. mediante persona sui Legati donauit Vgolino de Panico feudum Panici cum pluribus villis adiacentibus; & in specie villam Saluarum, cui villæ Saluarum erat vnita villa Sanguinetæ, in qua villa Sanguinetæ dicitur esse situm beneficium, de quo agitur.

3 Quia pro responsione fuit dictum, assertam concessionem de iure nihil valere, cùm Imperator non possit infeudare in terris Ecclesiæ, nec probari quod fuerit effectuata saltem de facto, cùm historiæ Bononienses, quæ pro adducuntur, sint modernæ, & non tangant explicitè locum, in quo sita est Ecclesia, de qua agitur; & præterea non probetur istos, qui donarunt Marsiliis, esse de comprehensis in asserta inuestitura, vel fuisse de illis Panicis, quos historiæ dicunt fuisse potentes in territorio Bononiensi.

4 Et quod ante omnia mouit Dominos fuit, quia isti de Marsiliis, de quorum patronatu agitur, non sunt potentes; vnde dato, quod in donatore adesset potentia tempore donationis, & consequenter præsumptio vsurpationis; attamen ista præsumptio cessat per contrariam præsumptionem, quæ oritur ex eo, quod si iuspatronatus fuisset ex vsurpatione, illo translato in Marsilios non potentes, imò cessante, prout cessauit ante centum annos potentia illorum de Panico, non permisissent Ordinarij, qui in hoc solent esse diligentes, ad *decis.* 11. *de iur. patr. in nou.* Marsilios per tantum tempus continuare in hoc iurepatronatus, præsentando, apponendo propria insignia tanquam de iurepatronatus super Ecclesia, faciendo se describere tanquam patronos in libris Episcopatus, reportando sententias ad fauorem iurispatronatus, & faciendo alia ponderata in decisione in hac causa facta, pro quo facit illa conclusio, quod diuturna obseruantia facit præsumi omnia ab initio legitimè gesta. Felin. *in c. licet Heli, num.* 10. *de simon.* Ias. *cons.* 54. *num.* 11. *lib.* 1. plenè Gabr. *de præsumpt. concl.* 1. *per totam*, &c.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Tiburtina castrorum. Veneris 4. Iulij 1608.

ARGVMENTVM.

Magistralis est hæc decisio, plenéque docet quomodo debeant deponere testes super recognitione testamenti, apochæ, epistolæ, alteriusque scripturæ factæ parte absente.

SVMMARIVM.

Recognitio manus Notarij concludenter facta dicitur per testes, dicentes illius manum notissimam habere, quia sæpiùs viderunt eum scribere, & præsertim concurrentibus adminiculis, n.1.
Apocha sufficienter recognita dicitur per testes, dicentes se fuisse præsentes, & vidisse illam scribere, num.2.
Epistola, liber rationum, & alia scriptura, quæ fiunt parte absente, sufficienter recognita dicuntur per comparationem, vel per testes, qui notam habeant manum scribentis, etiamsi non fuerint præsentes, ibid.
Testes quomodo debeant deponere in recognitione manus Notarij, seu alterius scribentis in instrumento publico, in apocha, in epistola, vel aliis scripturis, quæ fiunt parte absente, num.1. & seqq.
Scriptura publica, & etiam priuata bene recognita dicitur per testes, dicentes habere notam manum illius, de cuius scriptura agitur, n.3.
Recognitio scripturæ an fieri possit per testes, quibus eadem scriptura ostenditur per cancellos, ibid.
Testes duo testamentarij, dicentes se fuisse præsentes confessioni testamenti, bene probant eiusdem testamenti confessionem, n.4.

DECISIO CXCII.

DOmini vnanimiter censuerunt scripturam testamenti esse sufficienter recognitam ex pluribus testibus in Rota examinatis, qui asseueranter, & absque vlla hæsitatione, deponunt testamentum esse scriptum, & subscriptum manu quon. ser. Tarquinij de Petris Notarij de illo rogati, redduntque optimam rationem, quia manum illius habent notissimam, vtpote qui cum ipso assiduo conuersati sint, eumque quàm sæpissimè viderint scribentem, concurrentibus præcipuè adminiculis, quibus dictorum testium depositiones confirmantur. 1

Etenim licèt in apocha requiratur pro sufficienti recognitione quòd testes dicant se fuisse præsentes, & vidisse dum illa scriberetur, §. *si quis igitur. auth. de instrum. caut. & fid.* Dec. *cons.* 605. *num.* 3. Afflict. *decis.* 181. *num.* 8. & alij passim. Nihilominus regulariter in epistolis, in libris rationum, & aliis scripturis, quæ fiunt vna parte absente, & maiore longè cum ratione & instrumento publico receptum est, vt recognitio dicatur facta sufficienter per comparationem, vel per testes, qui notam habeant manum scribentis, vel Notarij, etiamsi non fuerint præsentes, 2

quando indiuidua illa scriptura, siue indiuiduum illud instrumentum scribebatur. Bart. *in d. authen. §. sed etsi, numer.* 10. 11. *&* 12. Curt. iun. *conf.* 162. *numero quinto.* Paris. *conf.* 104. *numer.* 60. *lib.* 1. Menoch. *de arbitr. libr.* 2. *cent.* 2. *cas.* 114. *numero* 25. Couar. *pract. quaest. cap.* 22. *in princ.* Dec. *in cap.* 2. *de fid. instrum. numer.* 2. Bart. Castrens. & alij, *in l. nuda ratio, de donat.* Gramm. *decis.* 34. *numero* 15. Socin. *in l. si ita scripsero, numero secundo, &* 3. *de condit. & demonstrat. & conf.* 41. *numer.* 2. *volum.* 3. Ruin. *conf.* 70. *num.* 4. *lib.* 4. vbi attestatur de communi, & est textus, si bene consideretur, *in dicta authentic. §. si verò moriantur.* Atque hanc sententiam Rota sæpissimè amplexa est, vt apud Achil. *decis.* 2. *de fid. instrum.* in causa Romana de Picchis coram Fabio in causa Romana grani 14. Decembris 1571. coram Illustrissimo Seraphino in causa Auenionen. litterarum cambij 26. Aprilis 1560. coram Oradino, & in causa Barchinonen. matrimonij 31. Ianuarij 1565. coram Robusterio.

3 Concurrentibus autem adminiculis nedum instrumentum publicum, sed priuatam etiam scripturam bene recognosci per testes, dicentes habere notam manum illius de cuius scriptura agitur, copiosè deducit Ruin. *conf.* 49. *numer.* 6. 10. *&* 11. *lib.* 4. faciunt tradita per Roland. *conf.* 26. *lib.* 3. præcipuè *sub. num.* 23. Bursat. *conf.* 39. *numer.* 35. *&* 36. *libr.* 1. & Mandos. *sub. reg.* 18. *quaest.* 8. *num.* 3. vbi alij allegantur, fuit dictum in causa Romana Cottiuij 4. Februarij 1605. coram R. P.D. meo Sacrato in causa Spoletana dotis 9. Decembris 1605. coram R.P.D. meo Iusto, & in terminis schedulæ testamenti coram eodem D. meo Iusto in causa Mediolanen. de Cusanis 4. Februarij 1600. & priùs in causa Romana hæreditatis de Mazzottis 9. Martij 1580. coram bon. mem. Cantucio. In proposito autem vltra quòd dictis testibus videtur omnino danda fides cùm agatur de publico instrumento, cumque ipsi certissimè, & obfirmatissimè recognouerint testamentum de quo agitur, non obstante exactissima diligentia adhibita per agentes pro Illustrissima D. Catherina tam in rigore interrogatoriorum, quàm in ostendendo dictis testibus hoc testamentum, & alias scripturas D. Tarquinij per cancellos, vt dicitur, & fenestras, ita vt possit esse locus cons. Alexandri 181. *num.* 4. *in fin. lib.* 2. vbi ait, quòd talis potest esse fides testium, vt illis solis plena fides etiam in priuata scriptura adhiberetur, & Alex. allegans Vrsill. ad prædict. Afflict. *decis.* 181. *num* 3. id procedere ait, quando esset magna vis istius cognitionis testium habentium notam manum: non potest autem illa vis esse maior illa quæ resultat ex recognitione adeò secura & intrepida.

4 Accedunt etiam multa alia adminicula, quæ huic instrumento veritatem astruunt, & ex quibus, vt ait text. *in d. §. si verò moriantur, in vers. quod si tabellio,* vna quædam colligitur vndique, & efficitur fides. Et in primis ex testibus testamentariis duo superstites contestes in loco & tempore deponunt se fuisse præsentes, quando bon. mem. D. Ioan. Baptista Vrsinus confecit hoc testamentum sub rogitu Tarquinij de Prætis, in eoque hærede instituit Excellentiss. D. Virginium Vrsinum, hoc enim solo adminiculo perfici proculdubio probationem resultantem ex comparatione, vel testibus habentibus notam manum, tradit [...] noch. *d. conf.* 114. *numer.* 25. allegans supradi[...] authenticam *in §. sed etsi qui,* & ita tenuit Rota [...] causa Teruisana matrimonij 13. Iunij 1558. co[...] bon. mem. Cardinali Paleotto. Vltra quòd [...] duos testes probatur sufficienter testamen[...] fuisse factum, quodque de illo fuit rogatus [...] Notarius, & ex notatis per Bart. & Doct. *in* [...] *C. de bon. possess. sec. tab.* tradit latè Aym. *cons.* [...] *num.* 5. Succedunt alij testes, qui deponunt [...] diuisse ab ipsomet D. Ioan. Baptista Vrsino à [...] quinio de Prætis, & à quibusdam ex testibus [...] minatis, quòd D. Ioan. Baptista fecerat testa[...] tum, in eoque scripserat hæredem Excellen[...] mum D. Virginium.

Mouit etiam plurimum DD. fides quam [...] bon. mem. & consummatissimæ pietatis [...] Fulgentius, quæ continet, quòd dicto Patri [...] gentio, de faciendo testamento suadenti, re[...] dit absoluta sacra confessione non multo an[...] obiret dictus D. Ioan. Baptista, sese iam pride[...] stamentum fecisse extra vrbem. Etenim cù[...] stamentum de quo agitur, fuerit confect[...] loco Viuarij, & repertum in archiuo loci [...] liæ, nec doceatur de alio testamento D. Ioa[...] ptistæ, scripto extra vrbem, negari non [...] quin ea fides magnum præter adminiculum [...] ritati istius testamenti. Et prædicta coadiu[...] ex quo in testamento, de cuius recognitione [...] tur, fit mentio, quòd idem D. Ioannes Ba[...] fecerat antea aliud testamentum per manu[...] eiusdam Petri Martini Notarij, cuius etiam [...] testamenti publicum instrumentum repertum [...] & productum, & in eo etiam legitur scriptu[...] res idem Excellentissimus D. Virginius.

Item in isto secundo testamento fit men[...] quòd D. Ioan. Baptista inhærebat dispositi[...] liàs factæ per D. Antonium Vrsinum fratrem [...] germanum: illa autem dispositio, siue illud [...] mentum D. Antonij fuit etiam repertum, in [...] instituto D. Ioan. Baptista, substituitur idem [...] cellentissimus D. Virginius. Demumque ex [...] in dicto secundo testamento inserta, in qua [...] betur distributio quorundam bonorum, q[...] fieri mandabat D. Ioan. Baptista in exequutio[...] prædicti testamenti D. Antonij, & osten[...] quòd hanc distributionem, prout iacet in [...] lista, adimpleuit ipse D. Ioan. Baptista aliqu[...] nis post factum testamentum superstes. Et p[...] mò ista institutio Excellentissimi D. Virgin[...] ditur admodum verisimilis, nedum ex quo [...] quis & illustrissimis familiis orti in consti[...] suorum bonorum successione, præcipuè inter [...] uersales diligere magis solent agnatos ma[...] quàm fœminas in aliena familia nuptas, qua[...] habemus in hac causa iudicium familiare, [...] tans ex prædicto D. Antonij testamento, ve[...] tiam ex quo præterea inter D. Ioan. Baptist[...] Illustrissimam Catherinam lites sæpiùs, & [...] cie super istis castris, de quibus agitur, fuerunt [...] tatæ, & è conuerso Excellentissimus D. Virgi[...] per quamplures annos hîc in vrbe humani[...] honorificè habuit D. Ioan. Baptistam in domo [...] in qua etiam ille obiit. Itaque ex prædicti[...] conclusum pro sufficienti recognitione testa[...] ti, informantibus solis Agentibus pro Excel[...] simo D. Virginio, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Cæsaraugustana pensionum. Veneris 4. Iulij 1608.

ARGVMENTVM.

De manutentione concedenda pensionario probata, quasi possessione exigendi pensiones tempore motæ litis, etiam non producto titulo, de plura alia ad eandem materiam conferentia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Mandatum de manutenendo dandum est pensionario, qui quasi possessionem exigendi pensiones motæ litis probauit, num. 1. vbi etiam quòd isto casu sufficiunt leuiores probationes.

Quasi possessio exigendi pensiones acquiritur per vnicam solutionem, n. 2.

Quasi possessio exigendi pensiones probata quoad defunctum afficit etiam successorem, etiam quòd nunquam soluerit, n. 3.

Confessio de recepto, addito verbo incontanti, *habet vim realis, & veræ numerationis, præsertim accedentibus adminiculis, de quibus, n. 5. & seqq.*

Procuratoris confessio non reuocata nunquid noceat domino, n. 6.

Pensionum solutio censetur facta in vim præcedentis reseruationis, n. 7.

Manutentio datur in beneficialibus, etiam absque tituli productione, n. 8. & 9. & an pensionario agenti ad pensiones necesse sit producere pensionis reseruationem, an verò ad effectum manutentionis sufficiat quasi sola possessio exigendi eas, n. 14.

Iura vbi sunt producta parte citata, & non opponente probant, nec ampliùs opponi potest quòd non sint in forma probanti, n. 10.

Mandatum præsumitur datum ad soluendum in eo, qui soluit notabilem pecuniarum summam, n. 11.

Confessio tollit omnem difficultatem, & superat omne probationis genus, præsertim possessorio, n. 12.

Clericatus non est probandus in iudicio manutentionis, n. 13.

Clausula sine retardatione solutionis pensionis, suspendit iurisdictionem vsquedum conditio impleatur, num. 15.

DECISIO CXCIII.

DAndum esse mandatum de manutenendo Dominis, D. Roderico de Castro, & fratribus litis consortibus in quasi possessione exigendi pensiones de quibus agitur. Domini vtraque parte informante dixêre, cùm constet de prædicta quasi possessione de tempore litis motæ, ad text. *in §. retinendæ. Instit. de interdict. l. 1. §. huius interdicti. ff. vti possid.* Bart. *in l. ait prætor. §. quod ait, num. 2. & num. 14. ff. eod.* & quamuis in isto iudicio summariissimo manutentionis sufficiant ad obtinendum leuiores probationes, vt tradit Curt. sen. *in l. admonendi, num. 323. vers. secundò moueor. ff. de iur. iuran.* & Alex. *cons. 103. num. 3. lib. 7.* & Couar. *practicar. cap. 17. num. 4.* & Menoch. *de retinen. remed. vlt. n. 34.* Nihilominus de prædicta quasi possessione adsunt in nostro casu maximæ probationes, maximisque adminiculis fulcitæ.

Adest namque publicum instrumentum vnius solutionis scutorum mille factæ Dominis, Don Roderico & fratribus per Archiepiscopum antecessorem Domini moderni Archiepiscopi, cum insertione mandati ad recipiendum, & sufficit vnica solutio ad hoc, vt quis dicatur in quasi possessione soluendi. Federic. *cons. 134. in 2. dubio*, & tenuit Rota in alia Cæsaraugustana pensionis 21. Iunij 1599. coram D. meo Decano, & in iuribus incorporalibus acquiritur quasi possessio manutenenda ex vnico actu. *c. cùm Ecclesia Sutrina*, & ibi Abb. *num. 23. de caus. poss. & propriet.* 2

Et quasi possessio acquisita contra Archiepiscopum prædecessorem, afficit successorem, qui nunquam soluit, ex latè adductis per Guido pap. *quæst. 629. per totam.* Put. *decis. 151. lib. 3.* & fuit dictum coram Illustrissimo Blanchetto in vna Burgen. pensionis 19. Februarij 1596. & coram Illustr. Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Auditore in vna Romana Pensionis 13. Iulij 1597. & postea coram D. meo Pamphilio prædicti D. Cardinalis nepote in alia Ariminen. pensionis 24. Maij 1606. & in vna Pistorien. pensionis 3. Iulij 1606. coram D. meo Lodouisio. 3

Et licèt prædictum solutionis instrumentum videatur confessio de recepto, quæ regulariter non probat possessionem exigendi; nihilominùs cùm recipiens fateatur habuisse, & de contanti in posse, & manibus suis recepisse, &c. videtur contineri in instrumento realis, & vera solutio, quam prædicta verba denotant, ad tradit. per Bart. *in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus, num. 3.* & ibi Alexan. *num. 14. ff. de verbor. oblig.* præcipuè stante stylo illarum partium, quod etiam si solutiones fiant in prompta, & numerata pecunia, assueuerunt fieri de illis apochæ per modum confessionis de recepto, vt testatur prædicta decisio Cæsaraugustana coram D. meo Decano, & priùs fuerat dictum in alia Cæsaraugustana pensionis 30. Ianuarij 1589. coram bon. mem. Gipsio. 4

Quæ iuuantur ex adminiculis in isto casu concurrentibus; habemus namque plures solutiones istarum pensionum factas, Sede vacante per Subcollectores Cameræ Apostolicæ, quas pro adminiculo considerauit Rota in vna Pacten. pensionis 1. Iulij 1596. coram eodem Illustrissimo Pamphilio, & in supradicta Pistorien. pensionis, quia Subcollectores vtique non soluissent, nisi Archiepiscopus defunctus aliquando soluisset. 5

Concurrunt etiam plures confessiones Procuratoris D. Archiepiscopi de solutionibus per antecessorem factis, quæ cùm non fuerint reuocatæ, præiudicant domino, gloss. *in verbo non negauit, in cap. 1. num. 14. vt lit. non contest.* & quamuis fuissent reuocatæ, deseruirent pro adminiculo, vt censuit Rota in vna Mediolanen. hæreditatis 28. Maij 1598. coram Illustrissimo Seraphino, & in alia Placentina deuolutionis ter- 6

rarum 21. Aprilis 1600. coram Reuerendissimo Pacen.

7 Accedit itidem pro adminiculo, reseruatio istiusmet pensionis, in cuius exequutionem solutiones factæ præsumuntur, argumento text. *in l. in contractibus. vers. illis tamen securitatibus. C. de non numerata pecunia.* & facit communis, de qua per Ruin. *cons.* 183. *num.* 5. *vers. quinimo verius est, lib.* 1. & adducta à Gab. *de iur. dot. conclus.* 4. *num.* 1. & fuit dictum in supradictis decisionibus Pacten. coram Illustrissimo Pamphilio & Cęsaraugustana coram Gipsio.

8 Et non obstat quod opponitur contra litteras reseruationis non esse in forma probanti, quia respondetur Rotam tenuisse in vna Anconitana pensionis 15. Iulij 1597. coram Illustrissimo Platto ad effectum manutentionis non esse necessarium ostendere litteras reseruationis, cùm etiam in beneficialibus detur manutentio absque productione tituli, vt dixit Rota *decis.* 595. *part.* 1. *diuersor.* & notat Ferret. *consil. septimo, numero secundo, & seq.*

9 Et non obstat decisio Achil. 4. *de rescript.* quia respondetur quod ibi dicitur commissionem causæ cum clausula, *sine retardatione solutionis pensionis*, non producere effectum, nisi constet de reseruatione pensionis. In nostro autem casu non solùm habemus prædictam clausulam *sine retardatione*, &c. sed etiam possessionem exigendi, in qua præcipuè fundantur actores in isto iudicio, & illa stante non est opus, quoad manutentionem, iuxta prædictam decisionem Anconitanam, maximè cùm iudex in hoc interdicto non intendat aliud quàm manutenere in eo statu in quo possessor reperitur, vt tollat occasionem spoliis & scandalis, & in cæteris præseruat omnia iura, tam in possessorio plenario, quàm in petitorio, iuxta text. *in l. merito, ff. pro socio.* Rota 641. *num.* 8. *part.* 1. *diuersor.* vnde istud interdictum datur etiam mero detentori & spoliatori, & contra spoliatum. Paul. Castrens. *in l. Attilius Regulus, num.* 5. Roman. *num.* 7. Imol. *num.* 5. *ff. de donat.* Neuizan. *cons.* 80. *num.* 3.

10 Et quamuis opus fuisset docere de litteris reseruationis, iam fuit doctum cùm fuerint originaliter productæ citato D. Archiepiscopo coram Reuerendissimo Nuncio, & cùm ibi non fuerit oppositum contra Bullas originales, nec contra illarum exemplum, non potest ampliùs opponi quod non sint in forma probanti, iuxta doctrinam Socin. *in authent. si quis in aliquo, num. fin.* & ibi Dec. *num.* 27. *C. de eden.* qui optimas rationes adducunt, quas fuit sequuta Rota apud Put. *decis.* 119. *lib.* 2.

11 Minus obstare dixerunt, quòd non constet de mandato soluentis, nempe Thesaurarij D. Archiepiscopi Alphonsi Gregorij, quia cùm esset illius Thesaurarius siue domui Præfectus, & sic ratione officij præpositus ad soluendum nomine Archiepiscopi, præsumitur mandatum, potissimè cùm soluerit summam sic notabilem scutorum mille, ad tradita per Gigan. *de pension. quæst.* 48. *num.* 1. *decis.* 2. *de caus. poss. & propr. in antiq.* quam Rota solet sequi, vt patet ex *decis.* 196. *num.* 4. *part.* 1. *diuers.* & fuit dictum in vna Portuen. pensionis 12. Februarij 1601. coram D. meo Lancellotto.

12 Nec impugnatio instrumenti prædictæ solutionis, ex eo quòd non sit in forma probanti, quam obstat, cùm reperiatur in processu Reuerendissimo Nuncio in partibus causa nemine ibi fuerit contra illud quicquam op tum; & quicquid de hoc sit, istius instrumen ritas, & huius solutionis per antecessore Archiepiscopi factæ probatio clarè patet ex fessione ipsiusmet Don Thomæ Archiep moderni non semel facta, sed bis & ter Notario, qui illi litteras in forma Vidimus ditoris Cameræ intimauit, quæ in prædicto cessu de partibus per compulsum produc Rota per eundem D. Archiepiscopum, vb presse fatetur, quæ confessio tollit omnem cultatem, quasi superans omne genus prob nis, ad text. *in l. cùm precum, Cod. de liberal.* text. *in l. fin. C. de non numer. pecun.* Crauet 217. *num.* 3. Verall. *decis.* 107. *numer.* 2. *part.* non est dubium possessionem posse prob confessionem partis. Dec. *cons.* 121. *num.* 1. *in l. ab emptione, num.* 4. *ff. de pact.* Tiraq. *in tra const. part.* 3. *ampliat.* 1.

Vltimò non obstat quòd non constet de C catu in forma probanti, quia in hoc manutentionis nihil aliud requiritur, quàm batio possessionis de tempore litis, & prop manutenendus est etiam prædo, *l. colonus cùm fundum. ff. de vi & vi armat. c. in litter restit. spoliat.* & non requiri iustificationem ricatus in hoc casu, dixit Rota in vna Fi pensionis 26. Ianuarij 1582. coram Gipsio, vna Bononien. pensionis 27. Iunij 1604. c Illustrissimo Mellino, & in fortioribus te nis de pensione reseruata sub conditione ricatus, fuit dictum non admitti huiusmodi ptionem in hoc iudicio coram D. meo D in vna Foroliuien. pensionis 24. Aprilis & facit optimè decisio Cassad. 10. numer nisi agens esset in possessione percipiendi script.

Nec supradictis aliquo modo aduers detur decisio coram me 14. Iulij 1607. in illa sa facta, in qua cùm procederetur per co dictas, informante tantùm D. Archiepis fuit resolutum quòd decretum Reuerend Nuntij esset reuocandum, quia non iustific tur ex actis, cùm D. Nuncio non constit reseruatione pensionis, quia illud fuit ve cùm ante decretum non fuissent litteræ re tionis coram D. Nuncio productæ, prout ea pars Dominorum D. Roderici & fratru las produxerunt cum citatione D. Archie pi. Vlteriùs in eadem decisione dixi quod teræ originales reseruationis non fuerunt matæ D. Archiepiscop. prout opus erat, & Clericatus exhibiti non fuerunt recogniti respondetur omnia illa esse necessaria in il dicio coram Reuerendissimo Nuncio, & stinendum illius decretum, quòd secus est iudicio summariissimo manutentionis, ex dictis.

Tandem facit pro manutentione cl *mea commissionis sine retardatione solutionis nis*, quæ suspendit iurisdictionem vsquedum pleatur, vt tradit Sarnen. *in compend. signat* Gig. *de pension. quæst.* 35. *num.* 9. Marchel. *de* *part.* 2. *c.* 4. *n.* 35. Cæs. de Grass. *decis.* 8. *num re indicat.* quæ clausula debet adimplet

omnia, etiamsi non constasset de aliqua quasi possessione exigendi, quia litteris expeditis ob illarum reuerentiam est procedendum ad præstationem pensionis, iuxta *decis.* 301. *part.* 1. *diuers.* quanto magis erit procedendum ad manutentionem pensionis stante illius quasi possessione, ex supradictis. Nec ex illis potest desumi illatio ex dicto facta, quòd cùm prædicta clausula (*sine retardatione*) suspendat iurisdictionem, ante solutionem pensionis non posset procedi ad prædictam manutentionem ex defectu iurisdictionis, quia prædicta iurisdictionis suspensio procedit in præiudicium titularis, ad hoc, vt non audiatur opponens de nullitate pensionis solutione priùs non facta, non autem intelligitur in præiudicium pensionarij ad illum impediendum ne possit agere pro solutione pensionis, & pro illius manutentione, alioquin clausula fauore pensionarij apposita ne interim perceptione suæ pensionis fraudaretur, retorqueretur in ipsius præiudicium, quòd non est admittendum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Tullen. monasterij. Veneris 5. Iulij 1608.

ARGVMENTVM.

Litteris Apostolicis paruisse quando quis dicatur ad effectum vt à censuris ob non paritionem inflictis absoluatur.

SVMMARIVM.

Litterarum Apostolicarum paritio satis dicitur facta per dimissionem possessionis verbalem, n. 1.
Litterarum Apostolicarum paritio quoad fructuum restitutionem facta per oblationem compensationis, num. 2.
Monachus nihil proprij habet, ideo dicitur pauper, & inops, ibid. in fine.
Conditio rescripti si adimpleta non fuerit, iurisdictionem non tribuit etiam quòd conditio non fuerit impleta propter impotentiam, num. 3. *vbi declaratur hac conclusio.*
Rescriptorum verba recipiunt interpretationem à iure communi, & à stylo curiæ. ibid.
Contumax in parendo non dicitur, qui parere non potest, num. 4.
Attentata dicuntur purgata eo ipso quòd attentans faciat id, quod potest, ibid. in fine.
Exhibere quis non tenetur scripturas, nisi priùs probata earum existentia apud Conuentum ad exhibendum, num. 5.

DECISIO CXCIV.

Rota censuit constare de sufficienti paritione. Quantum enim ad dimissionem possessionis, dixerunt sufficere illam verbalem dimissionem possessionis, quam iam mediante persona sui Procuratoris fecit Abbas, neque circa hoc quicquam aliud facere teneri, per decis. Put. 250. *num.* 3. *lib.* 1. & fuit dictum in causa Burgen. situs Capellæ 22. Iunij 1587. & in Toletana iuris decimandi 19. Nouembris 1593. coram Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio, & in Tolentana decimarum 24. Nouembris 1589. coram R.P.D. meo Decano. Quinimò cùm Coadiutor cœperit possessionem, neque istam verbalem fuisse necessariam, sed satis futurum fuisse, si Abbas abstinuisset à molestiis, & vexationibus, Mohed. *decis.* 9. *de sent. & re iudicata.*

2 Quantum ad restitutionem fructuum, & circa hoc Rota censuit satisfactum duplici capite. Primò, quia non apparet, quod Abbas demptis expensis ordinariis Monasterij perceperit fructus excedentes summam 3000. francorum sibi debitam singulis annis pro suis alimentis in vim litterarum Coadiutoriæ, quia imò datur magnus fumus de contrario, iungendo tempus lapsum à die, quo Abbas realiter dimisit possessionem vsque in præsens, per quod tempus Abbas nihil habuit, & tamen fuerunt sibi debita alimenta ad rationem 3000. francorum singulis annis, quæ alimenta cùm Abbas offerat compensare cum dictis fructibus, satis paruisse videtur, quia pario sunt soluere, & compensare. *l. si debitor. ff. qui pot. in pign. hab. l. si peculium. §. quod si hæredi, ff. de statu lib.* Secundò fuit dictum quòd cum Abbas tanquam Monachus, qui nihil habet proprij, possit dici pauper, imò & inops. Castr. *in l. id quod pauperibus. num.* 4. *C. de Episcop. & Cleric.* Soc. sen. *cons.* 30. *num.* 16. *vol.* 4. stante hac paupertate, & paritione non erat necessaria restitutio fructuum, ad not. *in cap. olim il secundo, de restitut. spoliat.* Cassad. *decis.* 5. *sub num.* 5. *vers. pro affirmatiua, de rescript.* Vestr. *in praxi lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 10.

3 Non obstat quod clausula rescripti importet conditionem, & ideò vt deficiat iurisdictio sufficiat conditionem non fuisse impletam, siue hoc eueniat propter nolentiam implere debentis, siue propter impotentiam. Paris. *cons.* 94. *num.* 8. *lib.* 4. Put. *decis.* 429. *in fin. lib.* 1. Verall. *decis.* 150. *part.* 1. *num.* 5. quia ista benè possent applicari, si Papa præcisè dixisset restitutis fructibus per Abbatem perceptis. Cæterùm cùm dixerit tantùm parito litteris, verbum, *parito*, debet intelligi quoad possibilia, verba enim rescriptorum recipiunt interpretationem passiuam à iure communi, ad not. *in c. causam quæ*, vbi Abb. & Dec. *in princ.* Felin. *nu.* 6. *de rescript.* Bald. *in rubr. in princ. eod. tit.* Roman. *cons.* 334. *nu.* 1. Calder. *cons.* 2. *n.* 2. *de rescript.* Rebuff. *in praxi, tit. de differentia inter priuileg. rescript. & mand. num.* 28. necnon recipiunt interpretationem à stylo Curiæ. Ioan. de Anan. *in c. quàm graui. num.* 1. *de crim. falsi.* Felin. *in c.* 2. *nu.* 16. *de rescrip.* Calder. *cons.* 8. *n.* 3. *&* 4. *eod. tit.* Calcan. *cons.* 219. *n.* 2. *&* 3. Lap. *alleg.* 33. *n.* 4. cum aliis per Euerard. *in loco à stylo Curiæ sub n.* 1.

4 De iure autem communi, vel saltem de stylo Curiæ in mandato de parendo minimè venit restitutio fructuum concurrente nimia paupertate, ex suprà allegatis. Pro quo facit quòd Papa per dictam clausulam, *parito litteris*, nihil aliud in effectu videtur voluisse, quàm obedientiam Abbatis, & reuerentiam erga litteras Apostolicas, quæ duo videntur adesse eo ipso quòd Abbas facit quod potest, contumax enim non dicitur, qui non potest parere. Alexand. *in l.* 2. *§. si quis in iudicio num.* 1. *& seqq. ff. si quis caut.* Felin. *in c. si quis testium, in princip. de testib.* Afflict. *decis.* 29. *num.* 3. prout in simili quod pro purgatione attentatorum sufficiat quòd attentans faciat

quòd potest, est decis. Crescen. 1. *de sequestr. poss.* & fuit latiùs coram me dictum in causa Calaguritana de Branteuilla 9. Iunij 1603.

5 Tertiò dicebatur per informantes pro Coadiutore, quòd Abbas non paruit consignando Coadiutori instrumenta affictuum bonorum Abbatiæ, & alias scripturas ad eam rem pertinentes, sed ad hoc fuit responsum, non probari quòd Abbas aliquas huius generis scripturas penes se haberet, quòd est in primis necessarium probare, quando petitur exhibitio, ad not. *in l.3 ff. ad exhib.* Bart. *in l. si quis ex argentariis. §. an nec haredi, n. 2. ff. de eden.* Paris. *cons. 69. n. 14. vol. 14.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Spoletana alimentorum. Veneris 5. Iulij 1608.

ARGVMENTVM.

Filiatio probatur per præcedentem tractatum contra tractantem, non in tertij præiudicium, filióque etiam illegitimo debentur alimenta lite pendente super illis.

SVMMARIVM.

Filiatio probatur ex pracedente tractatu, tam in vita, quàm in morte contra tractantem; secus in praiudicium tertij, n. 1.

Filio debentur alimenta non solùm pendente lite super alimentis, sed etiam tempore vita ipsius patris, ibid.

Alimenta debentur filiis ex bonis paternis etiam illegitimo modo natis, n. 2.

Patris institutio facta in testamento ad fauorem filij illegitimi, si non valeat, sustinebitur tamen in vim alimentorum, ibid. in fin.

DECISIO CXCV.

1 PRo informante tentum, nempe confirmandam esse sententiam D. Mileti, per quam ipse reuocauit sententiam Gubernatoris Perusij, qui Gubernator decreuerat extra domum alimenta Olympiæ vxoris Darij & Iacobi eiusdem ex filio prædefuncto nepoti, quod decretum visum fuit Dominis iniustum quantum ad vxorem, quia maritus non tenetur illam alere extra domum, nisi ex rationabili causa diuertat. gloss. *in c. significasti, verb. materiam adulterandi, in fin. de diuortiis.* Bald. Salyc. *num. 3.* & alij *in l. quod in vxorem. C. de neg. gest.* Specul. *tit. de sponsal. §. fin. vers. quid de expensis num. 4. & tit. qui fil. sint legitimi. §. 1. num. 31.* Alex. *in l. si cùm dotem. §. sin autem, num. 7. vers. quorum dictis. ff. solut. matrim.* Surd. *de alim. tit. 6. quæst. 10. num. 5.* & de communi testantur Soc. sen. *cons. 286. num. 1. lib. 2.* Grat. *cons. 57. num. 7. lib. 1.* Rimin. iun. *cons. 274. num. 74.* Ex irrationabili autem causa videtur recessisse eo ipso quòd hoc fecit propria auctoritate, quo casu videtur maritum spoliare, dicta gloss. *in c. significasti, de diuor.* Socin. sen. *cons. 286. num. 1. & 2. lib. 2.* Grat. *d. c. significasti, de diuor.* Soc. sen. *cons. 286. nu. 1. & 2. lib. 2.* Grat. *dicto cons. 57. n. 7. in fin. lib. 1.*

Quantum ad nepotem Domini constitueb[ant] regulam quòd pater non tenetur alere filium [&] nepotem extra domum. Bal. Nouel. *de dot. pr[i]priu. 74. num. 1. vers. nam in filio.* Fan. Emanuel S[ua]rez *recept. sent. verb. filius à domo, num. 85.* Pa[...] *in l. 1. part. 1. num. 53. & seq. C. de bon. matern.* Surd. *de alim. tit. 7. quæst. 7. num. 2.* & eò minus [...] dabatur magnus fumus quòd ipse haberet a[...] de, quo casu pater non tenetur. *l. si quis à lib[eris] §. sed si filius,* cum ibi not. per scriben. *ff. de a[...] gnoscen.* Iason. *in auth. res quæ, num. 11. C. comm[unia de] legat.* Alex. *cons. 48 num. 2. volum. 3.* Natt. *cons[...] num. 8.* Maximè quia ex deductis pro Dario [...] apparet quod attenta graui ætate 80. anno[rum] quæ illum reddit inhabilem ad lucrandum [...]rum sibi superest vltra victum, quod est in p[...] considerandum in huiusmodi taxationibus [...] not. *in l. non quemadmodum, in fin. ff. de liber. ag[nosc.]* gloss. *in d. l. si quis à liberis, §. si mater. verb. ne[ces]sariò, §. si verò filij.* Auth. *neque virum.* Bald. *in l. [...] officio. n. 4. ff. de tut. & rat. distr.* Angel. *cons. 57.* [...] Alex. *cons. 100. n. 7. lib. 1.*

Prædictis accedebat quòd Darius non fu[it ci]tatus coram Perusino ad sententiam instant[e ne]pote, vnde respectu dicti nepotis sententi[a re]mansit nulla. Bar. *in l. 1. num. 2. C. vt quæ desun[t ad]uoc.* Specul. *de citat. §. sequitur, num. 14.* An[...] *cons. 167. num. 3. vers. super non deductis.* Castr. *in [l.] peremptorium, num. 7. ff. de iud.* & fuit dictu[m in] causa Comen. Capellaniæ 28. Ianuarij 1591. co[ram] R. P. D. meo Penia.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Illerden. beneficij Sancti Lazari. Veneris 5. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

De manutentione possessionis dan[da] probata antiquiori possessione, eti[am] per instrumentum, alio non appar[en]te possessore, & etiam ad fauorem [re]tentis ciuilem possessionem con[tra] turbantes in possessione naturali.

SVMMARIVM.

Possessio probata per publicum instrumentum [...] ad manutentionem alio non apparente po[ssessore], num. 1.

Possessio antiquior praferenda est iuniori, & man[ute]nenda, num. 2. Exequutor datus in casu neg[ligen]tia alterius exequutoris non potest se intromi[ttere] in causa, nisi sibi constito de mora, vel neglig[entia] primi exequutoris, ibid. in fine.

Possessio attentata manutenenda non est, n. 3.

Par in parem non habet imperium, ibid.

Inhibitio vni facta non afficit tertium, ibid. in fin.

Manutentio datur etiam retinendi ciuilem po[ssessio]nem contra turbantes illum in naturali po[ssessione], num. 4.

DECISIO CXCVI.

PLacuerunt deducta per informantes pro [...]tholomæo de manutenendo, quia con[...]

eius possessione per apprehensionem, de qua in publico instrumento, quę quidem sola apprehensio sufficit, non apparente quod alius tunc temporis esset in possessione, ad not. *in l. non idcirco. C. de fid. instr.* Put. *decis.* 360. *num.* 8. *lib.* 1. Cæs. de Graff. *decis.* 5. *de caus. poss. & propr.* fuit dictum in Ceruien. bonorum 20. Nouembris 1578. coram Bracco relata inter diuers. impress. *decis.* 506. *in princ. & n.* 1. *par.* 1.

2 Non obstat quod Iacobus Huguet. ex cuius iure modò venit Petrus, fuerit & ipse per executorem suarum literarum immissus in possessionē eiusdem beneficij, quia in concursu istarum possessionum, & donec de illarum iuribus cognoscatur, antiquior videtur manutenenda. *c. licet causam*, vbi DD. Fel. præcipuè qui de communi testatur, *num.* 9. *de prob.* Bart. *in l. si duo numer.* 4. *vers. si verò testes, ff. vti possid.* Socin. sen. *cons.* 98. *numer.* 13. *volum.* 4. Gozad. *cons.* 86. *num.* 7. maximè quia apparet vitio secundæ possessionis, quia fuit data ab officiali Barbastren. designato secundo exequutore in literis dicti Iacobi Huguet, qui quidem secundus exequutor minimè poterat se ingerere in exequutione, nisi constito sibi de mora, vel negligentia primi executoris, cùm esset datus sub hac conditione, iuxta not. *in c. si capitulo*, vbi glos. *verb. ex tunc. de concess. præb. in* 6.

3 Minus facit quod primus exequutor litterarum dicti Iacobi inhibuerit Capitulo, ne traderet possessionem Bartholomæo, & proinde quod talis possessio, tanquam attentata minimè veniat manutenenda, ex Put. *decis.* 74. *num.* 1. *lib.* 2. *cum concord.* quia fuit responsum quòd quatenus Capitulum consideretur tanquam executor litterarum Apostolicarum Bartholomæi, minimè potuit inhiberi per executorem litterarum Iacobi, per regulam, quòd par in parem non habet imperium, ad not. *l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebell.* faciunt tradita de istis executoribus per Gemin. *nu.* 11. Franc. *num.* 6. *in c.* 1. *de concess. præb. in* 6. Si verò Capitulum consideretur tanquam tertius, ex quo neque Capitulum est nominatum in litteris Bartholomæi, neque apparet Bartholomæum indiguisse possessione capitulari, & res procedit magis de plano, quia inhibitio facta Capitulo minimè nocet Bartholomæo, qui est tertius, ad not. *in c. Romana. §. in aliam, de appell. in* 6. Lancell. *de attent. post inhibit. in præfat. quæst.* 5. *num.* 185. *& limit.* 24. *num.* 2. *cum concord.*

Non denique facit quòd saltem Bartholomæus fuerit priuatus possessione, quam habebat, & proinde minimè sibi competat remedium retinendæ possessionis, quicquid dici posset de remedio reintegrandæ, quia dicebatur quòd cùm nullus detur actus, per quem appareat Bartholomæum habuisse se pro spoliato, quòd ipse animo retinuit ciuilem possessionem, cuius causa competit manutentio contra turbantes illum naturali possessione. Bar. *in l.* 1. *§. interdictum, num.* 2. *& 9. ff. vti possid.* Bald. *in l.* 1. *num.* 11. Salyc. *num.* 21. *in fin. C. eod. tit.* Castr. *cons.* 95. *num.* 1. *in fin. lib.* 2. Soc. sen. *cons.* 15. *num.* 3. *vol.* 4. Natt. *cons.* 419. *num.* 2. *lib.* 2. Gabr. *tit. de acquir. poss. conclus.* 6. *num.* 12. *& seqq.* Put. *decis.* 198. *num.* 4. *lib.* 2. fuit dictum in causa Romana S. Mariæ Magdalenæ 24. Februarij 1576. coram Cantuccio relata inter diuers. impress. *decis.* 19. *num.* 12. *part.* 2. & alias sæpissimè in Rota.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Toletana matrimonij. Lunæ 24. *Nouembris* 1608.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio; sed succo plena, & substantia, nec alia reperitur, in qua magis elixe doceatur quomodo matrimonium probari debeat per testes asserentes præsentes fuisse in illius celebratione, contractúque coram parocho.

SVMMARIVM.

Matrimonium quomodò probetur contractum per testes, qui illi præsentes se fuisse dixerunt, num. 1. *& per tot.*

Matrimonium censetur probatum, quando coniuges à parocho interrogati respondent per verbum volo, *ibid.*

Matrimonium censetur probatum per benedictionem parochi post verba subsequuta, ibid.

Matrimonium censetur probatum per tractatum præcedentem per verba de præsenti, ibid.

Matrimonium censetur probatum ex habitatione, & coniugali tractatu, ibid. ad finem.

DECISIO CXCVII.

Censuerunt Domini testes inductos pro parte Isabellæ probare matrimonium per verba de præsenti; affirmant enim quòd coram Vicario Archiepiscopi Toletani constitutis Bartholomæo, & Isabella, fuit per dictum Vicarium interrogatus Bartholomæus, an vellet pro coniuge Isabellam; & ipse Bartholomæus affirmatiuè respondit. Viceuersa interrogata Isabella, an vellet pro marito Bartholomæum, quòd ipsa pariter affirmatiuè respondit, & quòd propterea Vicarius dando illis manus eos desponsauerat, ita deponunt primus, quartus & quintus, testes, per quæ verba visum fuit designari verum matrimonium, cùm verbum *volo*, sit adiunctum ipsi rei, hoc est, vxori, & viro, iuxta distinct. Couar. *tract. de sponsa. lib.* 2. *part. §.* 1. *c.* 4. *num.* 4. *in fin.* vbi dicit hoc esse apud omnes in confesso, qui intellectus eo magis visus fuit admittendus, concurrentibus in hoc casu aliquibus, quæ solent ponderari ad arguendum matrimonium, nempe quòd verba fuerint prolata ad interrogationem illius, qui habet facultatem iungendi. Natt. *cons.* 249. *num.* 4. Bero. *in quæst. famil. quæst.* 6. *num.* 5. quòd verba fuerint prolata deliberatè. Natt. *dicto cons.* 249. *num.* 4. Couar. *loco suprà citato. num.* 4. quòd post verba subsecuta sit benedictio, Bero. *vbi suprà*; quòd præcesserit tractatus contrahendi per verba de præsenti. Card. *in Clem. vnica. de consang. & affinit. quæst.* 20. Couar. *d. num.* 4. quod ex post mulier fuerit habita, & tractata tanquam vxor. Bero. *d. num.* 5. Natt. *d. cons.* 249. *num....* super quibus omnibus deponunt testes, quorum summarium datur pro parte Isabellæ. Quo verò ad exceptio- 1

nes contra testes Isabellæ, & contrarias probationes, quos prætendit habere Bartholomæus, fuit ordinatum, quòd ista particulariter viderentur, &c.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Paderborn. canonicatus. Veneris 28. *Nouembris* 1608.

DECISIO CXCVIII.

Est decisio 431. *inter eius impress.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana, seu Interamnen. hæreditatis. Mercurij 10. *Decembris* 1608.

ARGVMENTVM.

Filius naturalis, natus scilicet ex concubina, patri decedenti sine filiis ab intestato succedit in duabus vnciis; secus si sit spurius, quomodo filiatio probetur, & etiam probetur naturalitas. hæc decisio, quæ magistralis, magistraliter tractanda est.

SVMMARIVM.

Filius naturalis patri decedenti sine filiis, succedit in duabus vnciis, num. 1. *vbi hoc declaratur, dummodò sit verè naturalis, natus puta ex concubina, secus si spurius.*

Filiatio probatur coniecturis, num. 2. *vbi præsertim quando agitur de successione patris, secus si de successione tertij, ibid.*

Filiationis coniecturæ sunt habitatio, & dormitio cum matre, ibid.

Baptizatio ad instantiam patris, tractatus, confessio extraiudicialis geminata, & alia, de quibus ibid.

Concubinatus vt propriè dicatur, & vt inde natus dicatur filius naturalis, plura requiruntur, de quibus num. 3.

DECISIO CXCIX.

1 PRætendebat Angela Bartholina se ex q. Capitanco Ioan. Iacobo de Paradisis procreasse Ioannem Baptistam filium naturalem, & quòd mortuo Ioan. Iacobo ab intestato, & sine filiis legitimis, & naturalibus, dictus Ioannes Baptista tanquam naturalis, successerit in duabus vnciis, iuxta text. *in authent. licèt. C. de naturalibus liberis.* Roman. *cons.* 43. *num.* 3. *vers. quoad tertium.* Alex. *in l. is qui bonis, ff. de vulg.* & rursus cùm dictus Ioan. Baptista decesserit in pupillari ætate, dd. duas vncias ad se vti matrem delatas, iuxta text. *in* § *final. Instit. ad senat. consul. Tertull.* Propterea dedi dubium, an probaretur filiatio Ioan. Baptistæ, ad effectum de quo agebatur, nempe successionis Angelæ in dd. duabus vnciis? & difficultas fuit per Dominos reducta ad duo capita. Primum est, an probetur filiatio; secundùm, an probetur naturalitas. Nam & modernis temporibus non nisi verè naturales, hoc est, nati ex legitima con[...] succedunt ab intestato, cùm iura antiqu[...] successionem sint incorrecta. Ripa *in l. ex[...] si quis rogatus, il primo nu.* 50. *vers. nec est in[...]* vbi de communi, *ff. ad Trebellian.* Paleott[...] *& spur. cap.* 54. *n.* 9.

Quantum ad filiationem, illa satis prob[...] fuit præsumptionibus, & coniecturis, qu[...] tuntur in hac materia, in quibus non pot[...] certa probatio. Ruyn. *cons.* 53. *in princ. lib.* [...] *cons.* 1. *num.* 38. *&* 40. & fuit in specie deci[...] causa Bononien. de Gargadis, coram Illust[...] Cardinali Millino 14. Martij 1601. maximè [...] agitur de successione illius, qui tractauit ta[...] filius, quo casu videtur sufficere minor pr[...] quam quando agitur de successione tertiæ [...] næ, quæ non tractauit. Alciat. *cons.* 6. *num.* [...] 1. *lib.* 4. præsumptiones autem & coniectur[...] pro parte Angelæ sunt plures, nempe coha[...] & condormitio. Surd. *cons.* 1. *num.* 43. *in fin.* [...] zatio instante Ioan. Iacobo vti patre. Surd[...] *prà, num.* 44. tractatus & educatio. Alex. [...] *num.* 1. *in princ. lib.* 1. & fuit dictum in vna R[...] na hæreditatis coram Oradino 1. Martij 15[...] est inter impress. diuers. *part.* 1. *decis.* 1. & [...] mana hæreditatis à Burdesino 10. Decemb[...] coram Aldobrandino relata inter diuers. in[...] *decis.* 238. *num.* 2. *part.* 1. cum aliis cumul[...] Menoch. *de arbitr. casu* 89. *num.* 69. & per M[...] *de probat concl.* 795. confessio geminata Io[...] cobi, quod ille erat eius filius. Asin. *in pra[...]* 2. *par.* §. 1. *cap.* 37. 39. *&* 42. fama publica vici[...] quòd Ioan. Baptista erat filius Ioan. Iacob[...] noch. *d. casu* 89. *num.* 86. Modern. *de proba[...] clus.* 791. Asin. *dicto* §. 1. *cap.* 11. Surd. *dicto [...] num.* 48.

Quantum ad naturalitatem, illa pariter v[...] probari ex testibus deponentibus in Angel[...] nia requisita ad legitimum concubinatum, e[...] solo legitimo concubinatu nascuntur filij na[...] les, cùm omnes alij illegitimi propriè sint [...] Bart. *in l. si gener. num.* 2. *ff. de his quibus vt indig[...]* ciat. *de præsumpt.* 5. *præsumpt. per totam.* Me[...] *cons.* 285. *num.* 10. Requisita autem ad legiti[...] concubinatum sunt septem, de quibus per L[...] de Pen. *in l. si cohortalis col.* 2. *C. de cohortal[...]* 12. Rota in causa Leodien hæreditatis cora[...] lustrissimo Blanchetto relata inter diuers. im[...] *decis.* 54. *part.* 2. & de istis omnibus benè [...] nunt testes, excepto vltimo requisito, nemp[...] protestatione, quæ protestatio non est nec[...] quando, vt in hoc casu, concubina est impar[...] dus cum concubinario. Lucas de Penna *in d[...] hortalis, col.* 3. *vers. aut est voluntas dubia.* &c. [...] Angela tantum informante ex eo, quod pa[...] uersa pluries citata non informauit, fuit per [...] minos conclusum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana dotis. Mercurij 10. *Decembris* 1608.

ARGVMENTVM.

Auus maternus in subsidium tene[...] do[...]

dotare nepotem pauperem: quando ad hunc effectum mulier dicatur pauper, & de testimonio Hebræorum pro Christiano multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Auus maternus in subsidium tenetur dotare nepotem pauperem, num.1. vbi amplius, quod neptis isto casu dicitur pauper, etiam quod non constituatur in egestate.

Pauper dicitur quis etiam quòd non sit constitutus in egestate, ibid. in fine.

Pauper an dicatur mulier ad effectum, vt possit ab auo materno petere dotem, sufficit communis reputatio, num.2.

Testis Iudæus pro Christiano nunquid admittatur, & probet, ibid.

Testis habens interesse in causa secundarium incertorum, & remotum admittitur, & probat, ibid. in fine.

Testes Iudæi coadiuuantur ex dispositionibus testium Christianorum, n.3.

Testes inhabiles, & non admittendi, admittuntur propter difficultatem probationis, ibid.

Iudæi paupertas, & diuitiæ probantur per eius iuramentum in eorum libro repertum, ibid.

Paupertatis probatio multum pendet arbitrio iudicis, num.4.

DECISIO CC.

1 SVb die 2. Maij proximi dubitaui an D. Vgo teneretur dotare Flauiam eius ex filia neptem? & licèt videretur absolutum in iure, quòd auus maternus diues tenetur in subsidium dotare neptem pauperem, & diuitiæ D. Vgonis viderentur satis probatæ; attamen circa paupertatem Flauiæ res non visa fuit satis clara, vnde fuit ordinatum quod in hoc coadiuuaretur probatio. Quare pro parte eiusdem Flauiæ, examinatis nouis testibus, & factis aliis diligentiis, proposui idem dubium, quòd affirmatiuè fuit resolutum. Nam quòd auus maternus in subsidium teneatur dotare, trad. Rip. *in l. 1. num. 81. in fin. ff. solut. matr.* Bald. nouell. *tract. de dot. priuil. 16. num. 3. par.6.* Surd *tract. de alim. tit.1. quæst.16. num.5.* Rota in causa Romana de Verospiis 21. Iunij 1568. coram bon. mem. Cardinali Seraphino. Quòd D. Vgo sit diues, vltra ea quæ deponit per testes iuxta 33. & 35. interrog. & super 5. art. secundus testis iuxta 33. & super 5. tertius testis super 33. & super 5. DD. habuerunt pro notorio, siquidem ad effectum, de quo agitur, non requiritur quædam exuberantia, siue superfluitas, sed sufficit quòd dotans per assignationem dotis non constituatur in egestate. Roman. *cons. 364. num. 1. cum pluribus seqq.* Thesaur. *decis. 311. num. 23.* nulla autem videbatur dubitatio, quòd hoc posset accidere D. Vgoni per assignationem mediocris dotis, quam DD. existimabant sufficere in hoc casu.

2 Quantum ad paupertatem Flauiæ dictum fuit illam probari ex tribus testibus aliàs examinatis, & duobus vltimis, ex quibus concluditur communis reputatio, quæ sufficit in hac materia. Verall. *decis. 295. part. 2.* fuit dictum in Romana de Verospiis 3. Maij & 21. Iunij 1568. coram bon. me. Cardinali Seraphino, & alibi sæpè. Non obstat quòd aliqui ex illis sint Hebræi, qui non merentur fidem contra Christianum, quia fuit responsum obiectum cessare ex pluribus saltem simul iunctis. Primò, quia deponunt pro Christiano, nempe pro ipsa Flauia. nam etsi & hoc casu conclusio patiatur difficultatem, negari non potest quin termini sint minus fortes, cùm non possit assignari ratio, quare Hebræus voluerit magis fauere vni Christiano, quàm alteri, & quatenus replicatur, imò deponere ad fauorem fratrum Flauiæ, qui sunt Hebræi, fuit dictum interesse principale esse Flauiæ, cuius nomine agitatur lis, & illud esse interesse secundarium incertum, & remotum, quòd non solet haberi in consideratione, *l. 1. ff. de auth. tut.* Fel. *in c. quæ in Ecclesiarum num 45. de constit.* Ægid. *decis. 749. vers. confirmatur,* latè Sarn. *in reg. de iur. quæsit. non tollen. q. 3. in princ.*

Secundò, principaliter fuit dictum per dictos testes coadiuuari ex aliis Christianis integris. Cephal. *cons. 227. num. 29. lib. 2.* Crau. *cons. 73. num. 18. & 27.* Vrsil. ad Afflict. *decis. 214. num. 3.* cum aliis per eum adductis. Tertiò, materiam esse difficilis probationis, quia agitur de probando statum Hebræorum, cuius non solent esse informati Christiani, & quando concurrit difficultas probationis, habetur ratio testium, qui aliàs non admitterentur. *c. veniens il secundo, in fin. de test.* Abb. *in c. fin. num. 2. de testib. cogen.* Alex. *cons. 64. num. 5. lib. 1.* Dec. *cons. 342. num. 2. & 3.* Postremò concurrunt multa adminicula, nempe iuramentum patris Flauiæ paulò ante mortem super suo statu, ex quo apparet, quòd ipse parum habebat in bonis, adeò vt nec illud sufficeret pro dote, quam postea dedit alteri filiæ, & huic generi probationis per iuramentum præstitum per Hebræum super suo statu inter Hebræos Rota aliàs detulit, vt in Romana redditionis rationum coram bon. mem. Litta 18. Decembris 1598. Secundum adminiculum est inuentarium bonorum paternorum confectum per Deboram filiam D. Vgonis, & matrem Flauiæ, præsente ipso D. Vgone, ex quo apparet patrem Flauiæ non reliquisse aliquid certum in bonis. Tertium, venditio iuris appellati la Gazaga, quòd non solet per Hebræos vendi, nisi reperiantur in magna egestate constituti. Denique multum mouebat Dominos quod pro parte D. Vgonis verisimiliter informati non ostenditur quod Flauia habeat aliquid in bonis, quia immò ipsa offert, & DD. intendunt quòd effectuetur ante dotationem renunciari D. Vgoni omnia bona & iura, quæ habet in hoc mundo.

Quo verò ad prætensiones, quas dicitur habere posse Flauia tam contra fratres, & sororem quàm contra alios, fuit dictum non per hoc subleuari inopiam ipsius; nam aut cum illis intendit inuenire virum, & est certum viros ad sustentanda onera matrimonij quærere dotes, non lites, aut verò intendit expectare nuptias donec finiantur huiusmodi lites, & cùm prætensiones sint dubiæ, ipsa pauper fœmina, & in statu virginali, cui propterea non licet adire fores iudicum, & iam sit nubilis ætatis, dicebatur fore vt senescat priusquàm finiantur lites, & ita arbitrati sunt Domini in hac materia paupertatis, quæ tanquam à lege certis finibus minimè designata multum pendet ab arbitrio iudicis, gloss. *in authent. præterea, vers. locuples,* vbi Bald. Angel. & alij, 4

C. vnde vir & vxor. Bart. *in l. si constante. num.* 14. *ff. solut. matrimonio.* Ruin. *cons.* 55. *num.* 5. *volum.* 1. de communi testantur Iason. *in d.l. si constante, nu.* 148. Rip. *num.* 29. Socin. *cons.* 30. *in princ. lib.* 4. Menoch. *de arbitr. iud. lib.* 2. *casu* 65. *num.* 7. & de magis communi Mascard. *conclus.* 1154. *num.* 8. *vol.* 3. Honded. *cons.* 63. *num.* 3. & 30. *lib.* 1.

R. P. D. SACRATO.

Romana census. Veneris 12. *Decembris* 1608.

DECISIO CCI.

Impressa est post Cenc. de censib. decis. 288. *& post Duar. eod. tract. decis.* 288.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Pacen. Decimarum. Veneris 15. *Decembris* 1608.

ARGVMENTVM.

Decimæ diœcesis non debentur Capitulo Cathedralis Ecclesiæ, nec etiam Episcopo, sed parocho; & quid si non appareat quis sit verus territorij parochus.

SVMMARIVM.

Decimæ diœcesis quòd spectent ad Capitulum Cathedralis Ecclesiæ nullo iure cauetur, etiam quod Capitulum veniat iunctum cum Episcopo, num. 1. *&* 2. *vbi declaratur hæc conclusio.*

Decima diœcesis non Episcopo, sed parocho debentur. quòd si quis esset territorij verus parochus non appareret, Episcopus non posset decimas sibi retinere; sed inter proximas, & contiguas parochiales esset facienda decisio, n. 3.

DECISIO CCII.

1 CVm primus Episcopus Pacen. simul cum Capitulo prætenderent exigere integras decimas in territorio vocato Aldea del Conde, possesso per Illustrissimum, & Excellentissimum Comitem de Beneuente, & è conuerso dictus Comes se non nisi ad certam partem teneri contenderet, pro directione causæ dedi dubium, an Episcopus, & Capitulum haberent fundatam intentionem de iure communi super istis decimis. Quod fuit per Dominos negatiuè resolutum, tam respectu Episcopi, quam respectu Capituli. Et quantum ad Capitulum res visa fuit procedere de plano, cùm nullo iure caueatur quòd decimæ diœcesis spectent ad Capitulum Cathedralis, quòd sufficit pro illius exclusione; quia cùm sit actor, debet clarè docere de iure suo, *l. qui accusare C. de eden. cap. in præsentia, de probat.* cum concordan. & procedit etiamsi Capitulum veniat iunctum cum Episcopo, quia nec aliquis canon dicit quòd Capitulo venienti simul cum Episcopo debeatur ali-

qua pars decimarum, & ideò sicut si altere
neus iungeretur cum Episcopo, non posse
quod haberet fundatam intentionem de iu
muni, nec aliqua pars decimarum posset i
iudicari, ita neque potest dici, quod Cap
habeat de iure communi fundatam intent
vel ex hoc aliqua pars decimarum illi adi
ri possit, vnde quoad illud potest dicere C
liberas ædes habeo.

Quòd in indiuiduo, contra hoc idem
tulum fuit decisum in alia Pacen. decimar
Hebrero 21. Iunij 1604. & rursus in eadem
cembris 1607. coram R.P.D. meo Coccino
in specie fuit responsum ad decisionem
decimarum 21. Martij 1564. coram Dom
Rubeis allegata in hac causa, nempe ideò
illius decisionis Capitulum recepisse fom
ab assistentia Episcopi, quia agebatur de de
parochiæ vnitæ Cathedrali, quæ decim
quam debitæ ipsi Cathedrali veniunt cum
nicis enuntiandæ. *cap. vltim. de offic. custo*
buff. *de decim. quæst.* 7. *num.* 13. *vers. vltim*
&c. In casu autem proposito non apparet
territorium, de cuius decimatione agitur, i
limites parochiæ Cathedralis, vnde etiam
berentur Episcopo tanquam de territorio
ti in nullius parochia in vim *cap. quoniam*
cimis (quòd nec admittebant Domini, ex m
cendis) non propterea sequeretur quod C
lum aliquam illarum partem de iure com
prætendere posset, quod patet ex eo, quia p
Episcopus illas alteri Ecclesiæ assignare, vt
in dicto textu, & hæc quoad Capitulum.

Quo verò ad Episcopum fuit dictum,
dempta quarta nec ille habet de iure com
fundatam intentionem, vide glos. *in c. cùm*
gat, verbo de iure, tit. de decimis, quia regula
constituitur ad fauorem parochi, non aut
piscopi. Rebuff. *de decimis, quæst.* 7. *per totam*
tissimè Rota in causa Caurien. seu nullius
ctionis 27. Iunij 1576. coram Cantuccio rel
ter diuers. impress. *decis.* 31. *num.* 1. *&* 5. *part.*
vers. & probatur arguendo à sufficienti p
enumeratione, *in c. conquerente, de offic.*
vbi Papa enumerat omnia iura Episcopalia
illis non ponit vniuersas decimas, sed qu
tantùm partem. Quod eò magis visum fuit
dicendum in hoc casu, quia, vt supponitur
cto, territorium, de cuius decimatione agi
situm inter duo oppida, habentia paroch
stinctas, nempe oppidum de Talauera, & opp
Delobon, vnde etiamsi non appareret, quis
huius territorij verus parochus, non prop
posset Episcopus sibi retinere decimas, sed
proximas, & contiguas parochiales esset fac
diuisio. Ioan. Andr. *in c. quoniam, nu.* 2. vbi
Anchar. *n.* 4. Annan. *n.* 3. *de decimis, q.* 14. *n.* 4.

Placebat etiam aliquibus ex Dominis
motiuum, nempe cum partes, in quibus situ
territorium, de cuius decimatione agitur, fu
recuperatis è manibus Maurorum, intrare p
legium super integris decimis ab Vrba
cundo Regibus Hispaniarum concessum
Rota sæpiùs canonizatum, præcipuè verò in
sa Valentina decimarum 27. Nouembris
9. Iunij 1597. coram Illustrissimo Cardinali
philio, & 20. Febr. 1598. coram bon. me.
no, & consequenter cessare in illis pa

spositionem iuris communis, stante applicatione alibi facta per habentem potestatem, nec mouebat istos Dominos quod aliàs replicabatur quòd quando decimæ reuertuntur ad Ecclesiam, recuperant antiquam naturam, & tanquam impedimento de medio sublato incipiunt deberi de iure communi, vt fuit dictum in causa Valentina decimarum 10. Decembris 1601. coram bon. mem. Litta, quia respondebant hoc benè procedere respectu illius partis, quæ per Ecclesiam reperiretur legitimè recuperata; quo verò ad reliquam partem, quam Ecclesia non docet recuperasse, non posse fieri fundamentum super dispositione iuris communis, sed remanere obstaculum dictæ donationis, nisi Ecclesia doceat de remotione, &c.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana lucri dotis. Lunæ 19. Decembris 1608.

DECISIO CCIII.

Est inter eius impress. decisio 398.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Tarentina donationis. 6. Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

De fideicommisso facto alicui, si sine filiis decesserit, quòd eius conditio sit adimpleta per ingressum Religionis: de prohibitione facta filiis primi gradus, & an filius in præiudicium vocatorum in testamento patris possit paternam hæreditatem adire ab intestato.

SVMMARIVM.

Substitutio, seu fideicommissum factum, post mortem alicuius decedentis sine filiis, habet locum, conditioque impleta videtur per ingressum Religionis sine filiis, num. 1.

Trebellianica potest à testatore prohiberi etiam filiis primi gradus, num. 2.

Trebellianica non detrahitur ex legatis, sed ex hæreditate, cuius est quarta, n. 2. in fin.

Legitima de sui natura grauamen non recipit, n. 3.

Filius non potest ab intestato adire paternam hæreditatem in præiudicium fideicommissariorum, quando pater fecit testamentum, declara vt ibid.

Hæres tenetur ad solutionem æris alieni pro illa rata, pro qua est hæres, n. 4.

DECISIO CCIV.

1 DVbitaui an Alphonso competeret aliquod ius quod obstet R.P.D. Sanctonio venienti tanquam cessionario Francisci Antonij, cuius creditum fuit firmatum per alias decisiones coram me in hac causa factas. Et Domini censuerunt cōpetere Alphonso detractionem fideicommissi Isabellæ matris D. Francisci Antonij, ad quod quidem fideicommissum est vocatus Alphonsus deficiente Francisco Antonio sine filiis, quæ conditio videtur impleta per professionem factam à dicto Francisco, Antonio nullos filios habente in religione Sancti Francisci, per doct. Bar. *in l. cùm pater, §. hæreditatem. ff. de leg. 2.* Felin. *c. in præsentia, n. 50. de prob.* Soci. *cons. 92. lib. 1.* Alex. *cons. 3. vbi latè addentes in verb. concludo*, ex quibus patet non esse tutum cons. Ang. 80. *n. 3. vers. his autem non obstant.*

Quantum ad Trebellianicam, quam prætendit D. Sanctonius ex persona Francisci Antonij detrahere ex dicto fideicommisso, fuit dictum quòd hoc non poterat fieri stante expressa prohibitione testatoris, quæ potuit prohibere Trebellianicam etiam filiis primi gradus, iux. Opin. quam Rota sequitur, Crescen. *decis. 1. de testa.* & fuit aliàs sæpè decisum. Nec videtur subsistere lectura D. Sanctonij quòd prohibitio detractionis Trebellianicæ sit referenda ad legata tantùm, per illa verba ibi: *debeat præsens instrum. obseruare, & obligatis contentis in eo non possit aliquid detrahi iure naturæ, ratione Falcidiæ, seu Trebellianicæ.* quia in processu de partibus inter verbum *legatis*, & verbum *contentis* adest copula *&*, & sic prohibitio Trebellianicæ non est adiecta solis legatis, vt prætendunt informantes pro D. Sanctonio, sed est adiecta verbo *contentis*, quod comprehendit omnia, de quibus in testamento, qui intellectus comprobatur ex eo quod Trebellianica non detrahitur ex legatis, sed ex hæreditate, cuius est quarta, iux. not. per Crass. §. *Trebellianica quæst. 1.* vbi de communi. propterea etiamsi res esset dubia, deberet capi illa interpretatio, per quam testatrix non videatur ineptè loquuta, ad trad. *in l. Saluius Aristo. ff. de leg. præstan.* 2

Quantum ad legitimam, quam prætendit Alphonsus non esse detrahendam ex hoc fideicommisso, & simplici adiectione filiorum, ad cons. Socin. iun. 122. *num. 9. lib. 1.* Cephal. 272. *numer. 143. lib. 2.* fuit dictum quòd quicquid sit de illa opinione, non applicari in hoc casu, in quo non apparet filios adiuisse in vim testamenti, & consequenter sibi præiucasse quoad legitimam, quæ de sui natura non recipit grauamen. *l. quoniam in prioribus, ff. de inoff. test.* cum concord. Et licèt non possit filius omisso testamento paterno, quod facit cessare causam intestati, adire hæreditatem paternam tanquam ab intestato, & in præiudicium vocatorum in testamento, *tot. tit. C. si omissa causa testam.* non propterea sequitur, quòd si adiret nulla facta mentione testamenti, videatur sibi præiudicasse quoad contenta in testamento, quibus poterat contradicere, qui est effectus, de quo agitur. 3

Quantum ad creditum scutorum ducentum prætensum per Alphonsum contra R.P.D. Sanctonium, tanquam hæredem Episcopi Ticaricen. cuius Episcopi est creditor Alphonsus, fuit dictum quòd D. Sanctonius tenetur pro dimidia, pro qua parte est hæres Episcopi. Aliæ prætensiones Alphonsi videbantur satis turbidæ, & quatenus opus erit, videbuntur ad partem. 4

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Satinen. pecuniaria. Lunæ 17. Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Testes recepti in summario iudicio, an, & quando probent in plenario, & quid si fuerint, vel non fuerint publicati, n.1. & 2.
Litis contestatio in summariis non est necessaria, quia qualibet responsio habet vim contestationis, n.2.
Fides non facit fidem, ibid.
Indefinita oratio non æquipollet vniuersali in materia probationum, ibid.

DECISIO CCV.

1 Domini steterunt in resolutis in hac causa coram me sub die 23. Iunij 1606 & 2 Iunij 1608. fundamentis, de quibus in decisionibus desuper extensis. Ad replicationem, quod testes recepti in summario iudicio non probent in plenario, fuit responsum cum decis. factis in Pampilonen. beneficij 29. Octobris 1576. coram Lauretano in Boianen. pensionis 27. Iunij 1603. coram Illustrissimo Cardinali Millino, in Corduben. Capellæ 14. Martij 1607. coram R.P.D. meo Ortembergo, & quatenus dicebatur hoc ita demum procedere, si testes fuerunt publicati, ex Felin. *in c. causam quæ, num. 13. de test.* fuit dictum in Curia de stylo minimè esse necessariam publicationem. Anch. *cons. 53. num. 2.* Guidop. *decis. 586.*

2 Nec subsistere videbatur quòd iudicium summarium fuerit nulliter intentatum ex omissione cōtestationis litis, quia in summariis ipsa responsio habet vim contestationis. Marant. *part. 6. tit. deposit. nu. 4.* Circa alia quæ replicabantur de solutione facta per D. Lauinian. ex quadam fide Procuratoris Monialium, fuit dictum quòd fides de iure non facit fidem. Cephal. *cons. 384. num. 21. & 22.* Decian. *cons. 51. num. 7. lib. 2.* vltra quod talis fides non probat integram solutionem; cùm loquatur indefinitè, quæ indefinita in probationibus minimè æquipollet vniuersali. Alex. *cons. 68. n. 8. lib. 2.* Dec. *cons. 147. num. 18. in princ.* & fuit dictum in Calaguritana congruarum 16. Nouembris 1571. coram Oradino, quæ est inter impress. diuers. 17. *n. 5. par. 1.*

3 Præscriptio statutaria non obstare visa fuit ex aliàs dictis, & ingressus octo Monialium minimè probatus dicebatur ex simplici assertione Procuratoris Monasterij in suis extraiudicialibus informationibus. Neque ex supplicatione porrecta Vicario Sabin. pro obtinenda clausura, quam non apparet quis porrexerit, & potiùs innuit non ingressum, ibi, *s'intende d'otto Zitelle, qual: hanno a entrare*, & etiam dixerunt Domini esse bonam aliam responsionem datam in decisione, quòd versemur in materia dotis, quæ reperitur expresse præseruata à statuto, quòd fundamentum corroboratur ex decreto clausuræ facto de ordine Congregationis Concilij, quòd modò datur, in quo decreto enunciatur per modum causæ dos promissa à D. Lauinia, quod fuit consonum dispositioni iuris *c. nemo Ecclesiam, de consecrat. dist. 1.* Anchar. *cons. 197. n. 6. in fine*, & eo ipso quòd D. Lauinia donabat pro fundatione, videbatur dare ex causa dotis. Anchar. *vbi suprà, num. 6.* Coniecturæ [...]tionis dotis visæ fuerunt cessare ex dictis in [...]ma decisione in hac causa facta.

R. P. D. IVSTO.

Ianuen. iurispatronatus. Veneris 2[...] Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

Plura considerantur ad excluden[dam] & includendam repetitionem, & sub vocatione Clericorum cen[sen]tur vocati naturales qui sunt Cle[rici].

SVMMARIVM.

Iuspatronatus quando est penes duos, vno d[...] totum acquiritur alteri per ius accrescendi [...] decrescendi, n.1.
Repetitio qualitatum non censetur facta in v[...] penitus diuersa, n.2.
Naturalis non potest esse de iure Clericus, ni[si] eo dispensetur, n.3.
Clericus non dicitur esse posse qui non pote[st] iure, sed ex dispensatione, ibid. Contrà ver[ò] quia facilis est dispensatio.
Vocatio conditionalis ante purificatam condi[tionem] non dicitur vocatio, & dum purificatur [...] inducitur aptitudo succedendi, ibid.
Dictio tunc, limitat ad casum expressum, ibid.
Relatio debet fieri referendo singula singulis, [...] siuè, iuxta præcedentem dispositionem, n.4.
Præsumptionum, seu subauditionum conse[...] datur, ibid.
Repetitio non admittitur vbi adsunt oratione[s] ratæ, & quando adsunt dictiones repetitiuæ [...]
Repetitio non admittitur stante expressa disp[...] ibid.
Repetitio non admittitur vbi additur noua q[...] num. 5.
Repetitio qualitatis quæ non conuenit vtrique [...] tioni non admittitur, ibid.
Vocatio vbi est facta de certis personis quali[...] tunc non attenditur an personæ sint de vna [...] tera linea, cùm etiam remotior qualificatus p[...] ratur proximiori, num. 6.
Qualitas aliqua vbi ab initio à testatore est requ[...] vocatis, tunc vbicumq; fit mentio de personis [...] tis semper intelligitur de vocatis habentibus [...] qualitatem, n.7.
Dictiones si verò, sunt repetitiuæ, n.8.
Dictio, seu verbum supradicta, est repetitiua p[...] dentium qualitatum, n.9.
Lineæ appellatione veniunt etiam ij, qui sunt de [...] contentiua, n.10.

DECISIO CCVI.

Cvm in disputatione istius causæ mul[...] rint ortæ difficultates circa intell[...] instrumenti fundationis iurispatronatus [...] co Domini pro veritate inuenienda vol[...] primò restringere dubium, & disputare separ[...] an hæredes Clerici q. Opizonis sint vocati [...] tib. laicis in aliis lineis? Et licet proposito p[...]

die 18. Nouembris anni præteriti, non potuerim capere resolutionem, quia Domini erant varij; nihilominus hodie, quæ est dies Veneris 23. Ianuarij 1609. reproposita causa, Domini censuerunt Clericos hæredes Opizonis esse vocatos, existentibus laicis tantùm in aliis lineis, non tamen sine contradictione.

Siquidem aliqui defendebant contrariam sententiam, & dicebant quòd Octobonus ad hoc iuspatronatus post Perciuallem fratrem vocauit aliquando lineas simul & semel, scilicet lineas Nicolai, & Federici, & ad vtramque eodem tempore voluit pertinere iuspatronatus, si in vtraque extarent Clerici, vt in instrumento fundationis, *num.* 12. Quod idem dispositum est *sub num.* 16. circa descendentes Alberti, & Vgonis, qui vocati fuerunt eodem modo, quo filij Nicolai & Federici. Aliquando verò ordine successiuo, in quo primo vocauit descendentes Nicolai & Federici, & in eorum defectum secundo loco vocauit descendentes Alberti & Vgonis, & tertio loco deficientibus primo, & secundo loco vocatis, voluit iuspatronatus transire ad hæredes Opizonis. In ordine autem simultaneo cauit, quòd si in vna linea non essent Clerici, vel qui vellent esse Clerici, iura omnia deuoluerent ad Clericum alterius lineæ, quamdiu ex alia superueniret Clericus, qui recuperaret iura ad alium deuoluta, quod est iuri consonum, quia cùm ius patronatus esset penes vtrumque Clericum vtriusque lineæ, altero non extante, vniuersum ius ad alterum deuoluebatur per ius accrescendi, seu non decrescendi. *l. communi liberto. ff. de bon. libert.* gloss. *in l. si duo patroni, in princip. ff. de bon. libert.* Alexand. *in l. si mihi & Titio, sub num. 5. vers. sed contra istam fallentiam.* vbi etiam Ias. *num. 5. versi. Nec huic fallentia, ff. de verb. oblig.* Paris. *cons.* 49. *num.* 20. *lib.* 4. & saltem ita voluit expresse fundator, & postquam vniuersum ius consolidabatur in persona vnius Clerici, & vnius lineæ, non erat necessarium transire ad laicum illius lineæ, in qua non erat Clericus, & in hoc ordine simultaneo disposuit solùm in hoc casu quando non extaret Clericus in vna linea: quando autem in neutra extaret, & omnino deficeret, nihil disposuit, nisi inferiùs *sub num.* 19. vbi laicos vocauit, & hoc quando extaret vtraque linea, in vna verò Clerici deficerent: si autem vna linea in totum defecisset, ius patronatus ad aliam deuolueretur.

2 Verùm in successiua vocatione, quando locutus est de transitu ad lineam sequentem, non fecit mentionem de Clericis; nec in eorum defectum iussit fieri transitum, sed in defectum omnium descendentium, vt legitur in fundatione à *num.* 18. *vsque ad num.* 19. vbi hæredes Opizonis sunt vocati, si Nicolaus & Federicus in primo ordine vocati, non haberent filios, vel descendentes legitimos, vel naturales. Item si Albertus & hæredes Vgonis, vel descendentes ex ipsis, filios, vel alios descendentes non haberent, vbi nullam facit mentionem qualitatis clericatus, & semper fundator fecit hanc differentiam inter positos in conditione, & substitutos, vt in alio casu cauit *sub num.* 16. quando de linea, siue gradu Nicolai & Federici transit ad lineam, siue gradum Alberti & Vgonis, vbi respectu vocatorum & substitutorum requisiuit qualitatem clericatus, non autem respectu positorum in conditione, & non sine ratione, quia noluit etiam sub illa qualitate præferre descendentes remotiores tanquam minus dilectos, quo casu cùm sit vocatio separata, quia vocat vlteriores in gradu non censetur illa qualitas repetita, secundùm cons. Ruin. 152. *num.* 2. *lib.* 2. in quibus terminis eius dictum declarauit Rota coram me in causa Bononien. fideicommissi de Viggianis 12. Nouembris 1604. & faciunt tradita per Illustrissimum D. Cardinalem Manticam *de coniect. lib. 6. tit. 13. num.* 8.

Præsertim, quia non solùm posuit in conditione filios, & descendentes Nicolai & Federici simpliciter, sed addidit legitimos, vel naturales, vnde declaratur intentio fundatoris, voluisse comprehendere etiam laicos, quia naturales non possunt esse Clerici de iure, & nisi cum eis dispensetur, & non dicitur esse posse Clericus, qui non potest esse de iure, sed ex dispensatione *c. gratia, de rescript. in 6. Clement. gratia. de rescript. l. idem Iulianus, §. fin. de leg.* 1. Innoc. *in c. pastoralis, in princ. de caus. possess. & propr.* Card. *consi.* 77. *num.* 2. Natt. *in Clem. sæpè. in 4. notab. de verb. signific.* cum aliis allegatis per Rebuff. *in l. nepos Proculo* 125. *vers. tertiò id fieri potest. ff. de verb. oblig.* quæ possunt afficere superstites ex radice infecta, Tiraq. post allegatos *de iure primog. quæst.* 12. *num.* 13. & consequenter cum verisimili mente fundatoris concurrunt verba clara non Clericos, sed laicos respicientia, quibus in illum euentum videtur reseruatum ius legitimæ successionis, & non est verificata conditio vocationis hæredum Opizonis, sed pendet à futuro euentu, & ante purificatam conditionem verè nulla adest vocatio. Bart. *in l. commodissimè*, & ibi Aret. & Castren. *ff. de liber. & posthum.* præsertim stante dictione, *tunc volumus*, quæ limitat ad casum expressum. Anch. *consi.* 356. *num.* 3. Socin. *consi.* 259. *num.* 5. *lib.* 2. Et dum purificatur conditio, inducitur aptitudo succedendi, & quædam vocatio abstracta, quæ verificatur superueniente conditione, vt per Ægid. *decis.* 723. *num.* 16. *vers. septimò quia.* & latè traditum fuit coram me in illa Maceraten. hæreditatis 10. Maij 1606. & sequuto euentu, vel effectu, tunc vocantur Clerici secundùm ordinem prædictum.

Neque his contentus fundator, specificè *sub numer.* 19. videtur voluisse præferre laicos hæredibus q. Opizonis, dicendo *: Si verò aliquo tempore contingeret quòd de supradictis, ad quos iura prædicta deuolui debent, modo & ordine supradictis*, &c. *deuoluantur ad propinquiorem, seu proximiorem laicum de linea paterna.* Ergo quocumque tempore, vel quacumque ex prædictis descendentis non adest qui sit, vel fieri possit Clericus, sed ad lineam Opizonis non perueniant iurepatronatus, nisi quatenus omnes vocati decedant sine filiis legitimis, vel naturalibus, vt dictum est, & sic singula singulis vocationibus sunt referenda, secundùm præcedentem dispositionem Dec. *consi.* 186. *num.* 4. *vers. Quartò considerandum*, & sunt intelligenda diuisiuè, vt in proposito dicit Alexand. *consi.* 119. *num.* 2. *lib.* 1. Ruyn. *cons.* 9. *sub numero* 4. *lib.* 1. Decian. *consi.* 24. *num.* 60. *lib.* 1. & sic in ordine vocatorum simultaneè, voluit semper præferri Clericum alterius lineæ, & donec illi prioris lineæ Clerici fiant; verùm in vocatis ordine successiuo ita demum vocantur, quando deficiunt omnes descendentes superiorum linearum, quæ simultaneè

sunt vocatæ, siue sint legitimi, siue sint naturales, & præcipuè videbatur hoc esse de iure concludendum, quoniam aliàs duæ subauditiones, & extensiones essent faciendæ, contra regulam iuris *in l.1 C.de dot.prom.* scilicet qualitatem clericatus per presumptam repetitionem & dispensationem, quia etiam naturales vocantur, qui de se non possunt esse Clerici, vt dictum est, & fundamentum repetitionis qualitatis clericatus videbatur esse periculosum in orationibus separatis, etiam quando adsunt dictiones repetitiuæ; quia tota dependet à voluntate disponentis, Bart. *in l.Seia.§.Caio num.2.ff.de fund.instr.* Decian. post allegatos, *consi. 17.num.48.lib.1.* quæ repetitio, vel subauditio non videtur adaptari posse in hoc casu, vbi in sequenti parte fundationis laici expresè vocantur, quo casu non fit repetitio. Roman. *consi.56. num. 4. vers. quintò & vltimò.*

5 Et tollere videbatur omnem difficultatem, quia fundator vsque ad *numerum decimumoctauum.* quam fecit mentionem de naturalibus, immò resolutum est in hac causa coram D. meo Lancellotto & coram me, illegitimos non esse vocatos, & sic semper dispositum est de legitimis & naturalibus, & nihilominus in hac parte ponuntur in conditione legitimi tantùm, & naturales tantùm, scilicet legitimi, vel naturales, & consequenter additur diuersitas personarum, & noua qualitas, quasi intelligat non solùm de legitimis & naturalibus, sed etiam de legitimis, vel naturalibus, quo casu non fit subauditio, vel repetitio. Bar. *in l.in repetendis.ff.de lega.3. & consi.3.num.5. & consi. 39.lib.1.* & tenuit Rota coram bo.me. Lauretano in causa Calaguritana bonorum, 23. Martij 1579. in fine post allegatos, vbi loquitur in qualitate clericatus, quando est noua qualitas adiuncta. Præsertim, quia qualitas clericatus non congruit æqualiter vtrisque personis, quia naturalibus tantùm congruit dispensatiuè, & hoc casu nunquam censetur repetita qualitas. *l.fin.§.Seio.ff.de legat.2.* vbi Bald. & alij quos citat Alex. *consil.158.num.2.vers. Nec obstat si ad illum tex. lib.2.* vbi dicit, *num.4.* hanc declarationem à nemine impugnari: vnde dato, quòd in hac parte repetiti intelligi possint filij legitimi & naturales, qui suprà vocantur, & hìc ponuntur in conditione: attamen non est dubium poni etiam in conditione legitimos, vel naturales, quibus naturalibus æqualiter non congruit eadem qualitas; ergo non procedit repetitio, vel extensio, aut subauditio, & non est mirum quòd non sit repetita ista qualitas in positis in conditione, vt Clerici sint, vel fiant, quia non sunt vocati, nec honorati, & sic non potest ei imponi onus, vt Clerici fiant, secundùm regulas iuris, & satis est quòd excludant hæredes Opizonis, quia nunc disputatur an hæredes Clerici q. Opizonis sint vocati existentibus laicis in aliis lineis. Et quando inferius laici vocantur, sunt temporaliter vocati quousque aliquis à prædictis descendentibus Clericus fiat, & Clericus permanserit, vt suprà dictum est, & hæc est differentia inter dispositionem quæ continetur sub *n.18.* à sequenti dispositione sub *nu.19.*

6 Pro opinione autem, quæ præualuit apud Dominos, præsupponebatur in primis in hac fundatione qualitatem clericatus esse directricem & moderatricem totius dispositionis, & omnibus aliis prædominari, ita vt magis sint considerandæ personæ in clericatu constitutæ, quàm vna, vel altera linea, & in hoc casu etiam remotior qualificatus præfertur proximiori, Illustrissimus Mantic. *de coniectur. lib.8.tit.16.num.49.* Rota in d.decis. coram bo.me. Lauretano 23. Martij 1579. Et in hac causa videtur approbasse Rota coram R.P.D. meo Lancellotto 25. Iunij 1607.

Quo fundamento iacto considerabant verba instrumenti fundationis, *num.18.* vbi disponitur *quòd si accideret aliquo tempore quòd nec prædicti Domini Nicolaus, & Federicus haberent filios, vel alios descendentes legitimos, vel naturales, &c. tunc volumus, & ordinamus, quòd prædicta iura deuoluantur ad hæredes q. D. Opizonis patrui nostri.* Vbi sub illis verbis *haberent filios,* intelligitur de filiis, vt suprà in tota fundatione qualificatis. Bar. *in l. ex facto.§.si quis rogatus, num.2.ff.ad Trebell.* Alex. *consi.94.num.1.lib.1.* Ruyn. *consi. 83. num. 15. lib.1.* Dec. *consi.15. num.2.& 3.* quia semper censetur repetita qualitas. Rota in vna Perusina fideicommissi 9. Maij 1578. coram fel.recor. Clemente tunc Auditore Rotæ, & coram bo.me. Orano in Romana fideicommissi de Comitibus 5. Iunij 1591. Ruyn. *consi.140.num.6.lib.2.* Odd. *consi.95.num.64. 86.89.& 100.* Gozad. *consi.104.num.16.& seq.* Menoch. *consi.115. num.172.& seq.* Vnde patet quòd repetitio intelligitur in omni gradu, quando à principio vocatio est facta in perpetuum sub illa qualitate, & idcirco sub *num.18.* non sunt laici positi in conditione, sed Clerici. 7

Præsertim, quia non videtur verum quòd nulla adsit dictio repetitiua. nam adsunt illa verba *si verò,* quæ repetunt. Bar. *in l.in repetendis.ff.de legat.3.* & alia verba, *eo modo & ordine, sicut de aliis fratrum nostrorum filiis superius est expressum.* Nec est admittenda illa dictio, quòd in vocatione semper sit addita qualitas clericatus, & semper relicta in positis in conditione, & substituti sub *numero 13. & 14.* filij Federici sunt positi in conditione, & substituti filij Nicolai vtroque casu sine mentione clericatus. Et tamen clarum est, quòd eo casu filij Nicolai Clerici excludent filios laicos Federici, quinimmò etiamsi positio in conditione sit sine mentione clericatus, tamen videtur intelligenda cum illa qualitate, ex quo substituti istis in conditione positis vocantur eo modo, & ordine quo suprà dictum est de filiis Nicolai & Federici semper primogeniti, si Clerici fuerint, vel esse velint, & sic fundator loquitur tam de vocatis, quàm de positis in conditione, dùm dicit de filiis Nicolai & Federici. Nam in illa linea, siue vocati, siue positi in condicione, est necesse quòd fuerint filij Nicolai, vel Federici, quos fundator declarat quomodo in isto patronatu eos admitti voluit, videlicet Clericos, & dum Clerici permanserint, & demum cùm vocentur vbi præcedentes lineæ in totum fuerint extinctæ, & istæ vocabuntur, non erat necessaria aliqua expressio qualitatis in iam defectis. 8

Nec obstat quòd ponantur in conditione etiam naturales quia non spectatur qualitas naturalis, sed clericatus; vltra quòd si non possunt esse Clerici sine dispensatione, tamen est facilis dispensatio, vnde largo modo intelligendo possunt fieri Clerici. Quæ omnia comprobantur ex *vers. num. 19.* in primis considerando, quòd si laici suprà vocarentur, hæc pars esset superflua, & tamen 9

verba ita concepta sunt, *si verò tempore aliquo contingeret, quòd de supradictis, ad quos iura supradicta deuolui debent, modo, & ordine supradictis, nullus superesset*, &c. quæ dictiones sunt repetitiuæ præcedentium qualitatum. Aym. *consi.* 98. *num.* 11. Guido pap. *decis.* 527. Paris. *consi.* 52. *num.* 32. *lib.* 3. Vnde non possunt dici vocati laici, nisi eo casu quo ex omnibus supradictis lineis nullus Clericus superesset.

Non obstat quòd ex transitu ad secundam & tertiam lineam fundator posuerit in conditione descendentes illius lineæ, à qua fit transitus absque vlla expressione clericatus, vnde infertur laicos fuisse positos in conditione, quia placebat responsio quòd isti positi in conditione sunt illimet vocati antea, id est, Clerici illius lineæ, & vlteriùs ista positio in conditione debet intelligi cum illa qualitate, ex quo substituti istis positis in conditione vocantur eo modo, & ordine, quo suprà dictum est de filiis Nicolai & Federici, semper primogeniti si Clerici fuerint, vel velint esse Clerici, & dum Clerici permanserint, vbi declaratur quomodo fundator voluerit in isto patronatu vocatos admitti, videlicet Clericos, & dum Clerici permanserint.

10 Non obstat absurdum consideratum ex quo laici lineæ Opizonis secundùm hunc intellectum essent vocati ante laicos aliarum linearum, quæ fundatori magis dilectæ fuerunt. nam sunt intelligendi vocati Clerici incipiendo semper à linea prædilecta, & desinendo in linea minus dilecta, & remotiore, quæ est illa Opizonis. Deficientibus autem omnibus Clericis incipere nouam vocationem laicorum subsidiariam, quæ eodem modo progredi debeat, videlicet incipiendo à linea Nicolai & Federici, & desinendo in linea Opizonis, quia qualitas Clericatus semper prædominatur, sed ordinatim erga prædilectos, & verba hunc sensum demonstrant, ibi, *reuoluantur ad proximiorem, seu propinquiorem laicum de linea paterna fundatoris*, de qua contentiuæ sunt hæredes Opizonis, cùm omnes continerentur sub eodem stipite, & sub eadem linea. Bald. *consi.* 334. *num.* 7. *lib.* 3. quòd est declaratum in pluribus capitibus fundationis, & in specie sub *num.* 10. vbi verba sunt: *est enim nostra voluntas, quòd semper, & in perpetuum filius ante natus primogeniti cuiuslibet, seu maioris natu Clericus factus & existens Clericus, ac dum Clericus permanserit, in iuribus prædictis succedat*; illa enim verba vniuersalia, *semper & in perpetuum in primogeniti cuiuslibet*, includunt omnes lineas & vocationes, & enixam voluntatem, & dilectionem circa Clericos, ita vt post toties repetitam qualitatem Clericatus vix esse possit aliquo pacto fundatorem prædilexisse propinquiores laicos.

Ex quibus affirmatiuè resolutum fuit per Dominos, scilicet Clericos hæredes Opizonis esse vocatos existentibus laicis tantùm in aliis lineis, &c.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. LANCELLOTTO.

Romana, seu Comen. legati. Lunæ 26. Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

Legatum, quando censeatur ademptum ex solutione facta in vita testatoris, & quid si cesset modus, & conditio legati quando non cessat causa finalis legati, & quæ dicatur causa finalis, & an conditio adiecta petitioni legati efficiat illud conditionale, & operetur ademptionem legati, quando illa fuit impleta in vita testatoris.

SVMMARIVM.

Legatum extinguitur & censetur ademptum vbi fuit solutum in vita testatoris, nu. 1.

Legatum censetur ademptum deficiente causa propter quam fuit factum, ibid.

Legati causa finalis ea est, quæ cohæret legato, & ex qua testator fuit motus ad disponendum, nu. 2.

Legatum non censetur ademptum, licèt cesset modus & conditio legati, quando non cessat causa finalis legati, ibid.

Conditio apposita petitioni, non autem substantiæ legati, non suspendit, sed legatum nihilominus dicitur purum, & importat vt legatum peti non possit nisi adimpleta conditione, ibid.

Conditio adiecta petitioni legati quando fuit impleta in vita testatoris, non impedit quin legatum peti possit, num. 3.

DECISIO CCVII.

Legatum scut. 20. mill. factum hospitali Comen. à bo. me. Cardinali Comen. non controuertebatur, quia de eo constabat ex eiusdem Cardinalis testamento, in quo hospitali legauerat prædictam summam soluendam in decem annis, cum obligatione, quòd inuestiretur in bonis stabilibus ad perpetuum beneficium pauperum Christi in dicto hospitali. Sed dicebatur, quòd cum in eodem testamento idem Cardinalis post hæredis institutionem, & plura alia capitula declarasset, quòd hospitale non posset aliquid de supradicto legato petere, nisi priùs solemniter renunciasset omnibus prætensionibus, quas in æternum habere posset super eius hæreditate occasione cuiusdam donationis d. Ptolomæo factæ anno 1587. legatum videbatur factum ex causa obtinendi hanc renunciationem, siue in renunciationis recompensam. Cùm autem Cardinalis renunciationem in vita obtinuisset, & in talis renunciationis remunerationem loco pretij, seu veriùs eleemosynæ, & ne illa videretur fieri gratis, soluisset hospitali libras quinquaginta millia, inferebatur legatum non deberi ampliùs, seu fuisse extinctum, vel ademptum, tanquam solutum in vita, & deficiente causa propter quam fuerat factum facto legatarij, qui pretium receperat, & renunciauerat, iuxta text. *in l. Lucius la prima*, & ibi Bart. *num.* 5. *ff. de lega.* 2. & ibi Castr. cum aliis latè allegatis. 1

Quibus non obstantibus Domini censuerunt legatum deberi, quia causa finalis legandi non fuit vt hospitale renunciaret substitutioni, siue prætensionibus super hæreditate, sed causa legandi, 2

vt patet ex testamento, fuit amor pauperum Christi in dicto hospitali, ad quorum perpetuum beneficium erat inuestiendum legatum: hæc enim est causa finalis legati, quia cohæret legato, & ex ea fuit motus testator ad disponendum, iuxta notata per Bart. *in l. demonstratio falsa. §. quod autem. ff. de condit. & demonstr.* licèt ergo post factum huiusmodi legatum ex prædicta causa, & post plura in eodem testamento disposita ex interuallo in mentem testatoris venerit substitutio ad fauorem hospitalis, & hoc ei præbuerit occasionem cogitandi, seu disponendi de illius renunciatione, mandando quòd legatum peti non possit, nisi priùs facta solemni renunciatione, &c. ac inde testator apposuerit hanc conditionem, siue modum; tamen cùm stante dicta causa finali esset relicturus, non refert, quòd modus, siue conditio defecerit, quia propterea non cessat legatum, vt per Bertrand. *consi. 171. num. 8. in fin. & num. 9. vol. 2.* vltra quòd istud onus renunciationis, siue sit conditio, siue modus, fuit appositum solùm petitioni, cùm declarauerit testator, quòd hospitale non posset petere aliquid de legato, nisi priùs renunciauerit: non autem est appositum substantiæ ipsius legati. Bald. *consi. 478. num. 1. vers. in contrarium, lib. 1.* quod legatum fuit priùs factum absque aliqua conditione, aut modo, siue onere renunciandi, & quòd propterea erat purum, iuxta notata per Surd. *cons. 268. num. 55. & 61.* & sic renunciatio non fuit causa legandi, nec modus, aut conditio substantiæ legati adiecta, sed importat solum grauamen, vt legatum peti non possit, nisi facta renunciatione.

3 Cùm igitur huiusmodi grauamen sit sublatum per renunciationem factam in vita Cardinalis, quæ etiam, quatenus opus sit, potest de nouo fieri cessante onere petitioni adiecto, remanet legatum omnino purum, & potest peti tanquam impedimento de medio sublato, nec obstat ampliùs exceptio de modo, siue onere, aut conditione non impleta, exequutionem, & petitionem legati impediente, Bald. *d. consi. 478.*

Quamuis autem pro obtinenda huiusmodi renunciatione Cardinalis in vita transegerit, & soluerit libras quinquaginta millium, tamen hoc non potest nocere hospitali respectu legati, cuius causa finalis, vt dictum est, non fuit talis renunciatio, in cuius remunerationem, seu potiùs loco eleemosynæ, placuit Cardinali dictam summam erogare, licèt id non sine causa, imò potiùs cum mysterio factum fuerit, vt scilicet Cardinalis, & eius hæredes essent certi & securi, quòd hospitale, quod in perpetuum durare potest, non posset ampliùs substitutionem, aut aliud super eius hæreditate prætendere; cùm enim esset in arbitrio hospitalis, vel petere legatum, & renunciare substitutioni, vel abstinendo à legato expectare casum substitutionis, & conseruare priora iura, quæ ei vigore donationis competebant, voluit Cardinalis huiusmodi facultatem hospitali competentem pretio redimere ad effectum se, & suos hæredes assecurandi, quòd hospitale legatum acceptare debuisset, ita vt non posset ampliùs vllo vnquam tempore substitutionem vigore donationis prætendere, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Cæsaraugustana iurisdictionis. Mercurij 5. Februarij 1609.

DECISIO CCVIII.

Replicata est suprà in 1. part. recentior. decis. 174. & penes Marches. de Commiss. par. 3. fol. 152.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Anconitana spolij. Lunæ 9. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Fideiussor vsufructuarij, quòd finito vsufructu bona restituet, non censetur obligatus, quando bona sunt restituenda per enunciationem vsufructuarij, sed solùm per mortem.

SVMMARIVM.

Vsufructuarius in testamento relictus non potest cogi ad restituendum bona, nisi post ipsius mortem, nu. 1.

Fideiussor non censetur ad plus obligatus, quàm sit obligatus principalis, ibid.

Vsusfructus finitur etiam per renunciationem, nu. 2.

Fideiussor promittens vsufructuario, quòd finito vsufructu bona restituet, non censetur fideiussisse, quando vsusfructus finitur per enunciationem, ibid.

Grauatus restituere post tempus potest restituere etiam ante tempus in sui praiudicium, non autem alterius, ibid. in fin.

Mandatum relaxatum ad plus eo, quod debetur, nullum, & inualidum est, num. 3 ad fin.

DECISIO CCIX.

PRo reuocatione mandati A. C. fuit tentum, 1
quia non potuerunt grauari fideiussores finito vsufructu per renunciationem Pieriæ, cùm enim Pieria instituta hæres vsufructuaria à marito de tempore quo dedit istos fideiussores, non posset cogi restituere bona, nisi de tempore mortis suæ. *§. finitur, Instit. de vsufr. c. fin. de pignor.* & gloss. *in l. post mortem, verb. restituere. C. de fideicomm.* sequitur quòd nec ante mortem ipsius Pieriæ fideiussores fuerint obligati, cùm non possit ad plus obligari fideiussor quàm ipsemet principalis, *§. fideiussores, Instit. de fideiuss. l. Græcè. §. illud, & l. hi qui accessionis, ff. de fideiuss.* Ang. *consi. 286. nu. 2. vers. & si aliud.*

Non obstat quòd fideiussores simpliciter se o- 2
bligauerint finito vsufructu, & vsusfructus finiatur etiam per renunciationem. *§. fin. Instit. de vsufr.* quia respondetur, quòd iste finis non procedit ex causa antiqua, sed ex noua, & merè voluntaria ipsius renunciantis. Bart. *in l. post mortem, nu. 4.* vbi etiam latè Sichard *num. 9. C. de fideicom.* promissio autem fideiussorum debet intelligi de fine procedente ex causa antiqua, & quæ vigebat tempore eorum obligationis. Afflict. *decis. 328. num. 4* Natt. *consi. 548. num. 21. & seq.* cum aliis per Decis. Pedemont. 91. *num. 3.* & similiter debet intelligi de fine vsusfructus processuro ex causa necessaria,

non voluntaria, argumento text. cum sua materia *in l. si dictum fuerit. §. si compromisero, vers. nulla enim necessitate cogente. ff. de euict.* & facit quia grauatus restituere post tempus licèt possit ante tempus restituere quoad sui præiudicium, hoc tamen non potest facere in præiudicium illorum, quorum interest ne fiat talis restitutio. Bart. *in l. 3. §. qui fideicommissariam, in fin. ff. de hæred. instit.*

3 Respectu etiam Pieriæ videbatur mandatum inualidum, & excessiuum, quia fuit relaxatum pro scutis 225. de quibus non constat, quòd essent penes Pieriam, quæ ex transactione non tenebatur restituere, nisi quæ superessent redditis rationibus de exactis per eam, vel de eius ordine, quinimò datur fumus illam summam scutorum 225. peruenisse ad quondam Franciscum masculum, non solùm ex partita libri Innocentij Ciamburlani, quàm etiam illorum de Rigrettis. Et rursus dicebatur non posse negari excessum, cùm mandatum fuerit relaxatum etiam pro pensione illorum, ad quorum fauorem non est facta cessio vsusfructus, & sic continet plus debito, quod sufficit ad annullandum mandatum in totum. Put. *decis. 323. num. 2. lib. 1.* & fuit dictum in Salamantina pensionis 9. Maij 1583. coram Bubalo, quæ est inter impress. diuers. 221. *num. 1. part. 2.* & in Melfien. spoliorum 11. Octobr. 1586. coram Cantuccio, quæ similiter est inter impress. diuers. 33. *num. 6. part. 2.* vbi testatur de communi.

R. P. D. DAMASCENO.

Anconitana pecuniaria. Veneris 13. Februarij 1609.

DECISIO CCX.

Impressa est apud Farinac. lib. 2. Consil. aliàs part. 5. diuers. decis. 268.

R. P. D. DAMASCENO.

Ariminen. deuolutionis bonorum. Lunæ 16. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Interdictum retinendæ datur directo domino finita generatione ratione suæ ciuilis possessionis pro recuperatione naturalis possessionis, quod quando verum sit in hac decisione declaratur, & declaratur etiam an, & quando idem dominus directus finita emphyteusi possit illũ pro se retinere, non obstante pacto de renouando.

SVMMARIVM.

Interdictum retinendæ datur retinenti ciuilem possessionem pro recuperatione naturalis possessionis, numero 1.

Emphyteusi finita nunquid domino diremo competat interdictum retinendæ pro recuperatione naturalis possessionis, ibid.

Emphyteusis quando prætenditur, quòd sit finita per

defectum lineæ, dominus directus debet probare lineam finitam, num. 2.

Confessio facta ab vno non præiudicat aliis, num. 3.

Minoris confessio non probat contra confitentem, cui propterea aduersus confessionem datur restitutio, ibid.

Emphyteusi concessa cum pacto de renouando, ea finita, nunquid dominus directus finita emphyteusi possit eam pro se retinere, ibid.

DECISIO CCXI.

ITerum fuit resolutum mandatum de manutenendo esse dandum Ballachis, fundamentis, de quibus in decisione in hac causa coram me facta die 27. Iunij 1608. quibus non obstare visum fuit illud, super quo potissimum nitebantur informantes pro Capitulo, nempe Capitulo tanquam domino directo, finita generatione ratione suæ ciuilis possessionis competere interdictum retinendæ pro recuperatione naturalis possessionis. Bero. *consi. 102. num. 43. lib. 1.* Honded. *consil. 21. num 19. lib. 2.* Rota in causa ciuitatis Castelli bonorum 8. Nouembris 1589. coram Illustrissimo Pamphilio, quia hoc est intelligendum quotiescunque finis lineæ, & ipsa deuolutio est clara: sed quando illa probabiliter controuertitur, tunc non videtur esse locus tali remedio, quia aliàs esset præsupponere pro constanti illud, super quo pendet lis, & pro hoc facit doctrina Corn. *cons. 193. num. 3. lib. 3.* cum aliis in decisione allegatis, distinguentes, an res sit omnino clara, vel non. licèt enim non loquantur ad effectum manutentionis, ratio tamen dubietatis per illos allegata concludit ad istum effectum. 1

Quòd autem adsit probabilis ratio dubitandi in hoc casu apparet, quia finis lineæ negatur pro parte Ballachorum, & Ecclesiæ incumbit onus talem finem probandi, stante quòd linea semel extitit. iuxta distinct. de qua per Rotam in causa Ferrarien. bonorum 2. Nouembris 1603. coram R. P. D. Ortembergo. 2

Non obstat confessio Cornelij, quòd linea esset finita, dum petiit renouationem; quia talis confessio non præiudicat aliis. Paleott. *decis. 180. vel 90.* Guidob. *d. 5.* Verall. *decis. 185. part. 1.* Achill. *4. num. 2. de confess.* imò nec ipsimet Cornelio, qui de tempore huiusmodi confessionis erat minor, cui datur restitutio contra confessionem sibi præiudicialem. *l. minorem, in fin. ff. de confess.* Spec. *§. sequitur, in princ. eod. tit.* Modern. *de prob. conclus. 371. num. 2.* ex alio etiam redditur dubia deuolutio, nempe ob pactum de renouando finita generatione, quod habent Ballachi cum Ecclesia, & quatenus replicatur pactum non habere locum Ecclesia volente retinere pro se, vt in Rauennaten. bonorum 20. Nouembris 1597. coram Illustrissimo Pamphilio respondetur pactum de quo in illa decisione, fuisse restrictum ad descendentes, & illos qui ibi petebant inuestituram, fuisse collaterales, vt legitur *in d. decis. in §. finali*, & in omnem euentum petunt Ballachi super prædictis audiri, & pendente huiusmodi iudicio manuteneri in sua naturali possessione, & Capitulum quatenus hoc velit, in sua ciuili, iuxta gloss. *in cap. licèt causam, verb. cui possidetis, de prob.* & ita fuit tentum. 3

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Pacen. decimarum. 27. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, seu potiùs discursu adducuntur iura, & rationes pro, & contra in illa quæstione, an scilicet, & quádo Episcopus possit exigere decimas ex prædiis existentibus intra limites suæ diœcesis in præiudicium parochi.

SVMMARIVM.

Decimæ in diœcesi Episcopi existentes spectant ad Episcopum, quando parochus non est in causa, num. 2. *declara, vt num.* 13.

Decimæ spectant ad Episcopum, quando incertum est, quòd prædium, de cuius decimatione agitur, sit intra limites parochiæ, nu. 3. *declara, vt nu.* 13.

Decimarum pars, quando exigitur ab Episcopo ex aliquo prædio, Episcopus habet fundatam intentionem in residuo decimarum eiusdem prædij, num. 5. *declara, vt nu.* 13.

Episcopus dempta quarta, regulariter non habet fundatam intentionem decimis existentibus in sua diœcesi, nu. 7. *declara, vt num.* 12.

Argumentum à communiter accidentibus validum est in iure, illúdque præsumitur factum, quod magis communiter fieri solet, nu. 8. *declara, vt n.* 12.

Decimæ ex prædiis existentibus intra duas parochias præsumuntur communes vtriusque parochiæ, nu. 9. *declara, vt num.* 12.

Alioquin, *dictio importat negatiuam, & exponitur, id est, si non, n.* 10. *declara, vt nu.* 12.

Negatiua probanda est ab eo, cuius intentionis est fundamentum, nu. 16.

Episcopus non potest prætendere decimas existentes in sua diœcesi in præiudicium parochi, nisi facta diligenti inquisitione, de quo num. 11. *declara, vt num.* 12.

DECIS. CCXII.

1 REpropoſui dubium aliàs ad fauorem D. Comitis resolutum, an Episcopus, & Capitulum habeant fundatam intentionem de iure communi super integris decimis in casu, de quo agitur. Pro D. Episcopo ponderabatur,

2 Primò decisiones in causa Possonen. decimarum 25. Martij 1591. coram Illustrissimo Mantica, & in Pampilonen. decimarum 14. Ianuarij 1591. coram D. Comitulo Caputaq. *decis.* 340 *part.* 3. ex quibus videtur firmari regula, quòd quandocunque parochus non est in causa, Episcopus habet fundatam intentionem.

3 Secundò & propriùs in terminis *cap. quoniam, de decim.* allegabantur Anch. *ibi, num.* 4. Anan. *in c. cum contingat, num* 8. *vers. aliquando non apparet,* & ibi Card. *num.* 4. *vers. quandoque nescitur, eod. tit.* Imol. *c. fin. num.* 2. *vers. item vera. vt lit. pend.* Andr. Hisp. *tract. de decim. q.* 15. *num.* 8. qui intelligunt *d. c. quoniam*, intrare ad fauorem Episcopi semper, quod est incertum, an prædium, de cuius decimatione agitur, sit intra limites alicuius parochiæ: in casu autem proposito satis videbatur esse incertum, ex quo non constat in actis quòd prædium sit in aliqua parochia.

Tertiò in diuiduo allegabatur Rota in causa Oscen. decimarum coram D. de Rubeis, & in Carthaginen. decimarum 23. Iunij 1588. coram Orano.

Quartò prædicta videbantur procedere magis de plano in hoc casu, quia Episcopus ex tenuta, de qua agitur, recipit tertiam partem decimarum, ex quo videbatur eius intentio fundata quoad reliquum, nisi persona capax doceat se esse in possessione d. partis restantis, ad Fel. *in c. auditis, in tertia declaratione. vers. idem in præteritis. de præscript.* latè Cephal. *cons.* 367. *n.* 15. *& seq.*

Quintò informantes pro D. Comite videban- 6
tur admittere, quòd tenuta sit in nullius parochia, eo ipso quòd dicunt quondam eremitorium, quod modò est in hac tenura, fuisse antiquitus parochiam; cùm enim certum sit curam animarum ad præsens non exerceri in d. eremitorio, sequitur quòd tenuta remanserit in nullius parochia, & sic fundata intentio Episcopi videtur quoad *c. quoniam, de decim.*

In contrarium ad fauorem D. Comitis ponde- 7
rabatur. Primò, quòd iura non simpliciter, nec indistinctè dant decimas Episcopo, sed in quibusdam tantùm casibus, vt patet ex Rebuff. *de decim. quæst.* 7. *per totam*, cum aliis in decis. allegatis. Quinimò dempta quarta regula negatiua contra Episcopum potest constitui argumentum à sufficienti partium enumeratione. *c. conquerente, de off. ordin.* si igitur habet regulam contra se, debet probare limitationem, & casum specialem, aliàs succumbere debet. Gozad. *cons.* 59. *num.* 5. *vers. qui ergo, lib.* 4.

Secundò dicebatur valere argumentum à com- 8
muniter accidentibus, & illud præsumi factum quod magis communiter fieri solet. Syluan. *cons.* 68. *num.* 8. Cotta *in memor. in verb. facta præsumuntur.* Cùm igitur communiter videamus parochias esse distinctas, oritur præsumptio, quòd tenuta, de qua agitur, sit sub parochia distincta, & consequenter non intrat *c. quoniam, de decim.* & eò magis, quia in diœcesi Pacen. aliæ parochiæ sunt distinctæ, vnde fit verisimile, quòd locus istius tenutæ sit & ipse distinctus, arguendo à consuetudine speciali, ex notat. *in l. alimenta. §.* 1. *ff. de alim. & cibar. leg.*

Tertiò dicebatur ex testibus examinatis pro 9
Comite apparere, quòd locus tenutæ est situs intra duas parochias, vnde cessat præsumptio quòd remanserit in nullius parochia, & potiùs præsumitur communis inter dictas parochias, ad tradit. per Cæpol. *de seruit. vrb. præd. cap.* 40. *num.* 9. & in specie ad effectum decimarum videntur sentire Ioan. Andr. *in d. cap. quoniam, num.* 2. Anchar. *num.* 4. cum aliis in decis. alleg.

Quartò ponderabatur natura dictionis *alioquin,* 10
de qua *in d. c. quoniam*, quæ de sui natura importat negatiuam, id est, si non sunt, & ita illam exponunt ibi Innoc. Ioan. Andr. Abb. Bart. & alij. Cùm igitur negatiua sit fundamentum intentionis Episcopi, videtur quòd onus eam probandi illi incumbat, ex latè cumul. per Gabr. *de prob. concl.* 6. *per totam.*

Quintò in terminis *c. quoniam, de decimis*, pon- 11
deraba-

derabatur Hostien. super *d.c.* ibi, *facta tamen diligenti inquisitione*, secundùm terminos *cap. cùm causam, de prob. & c.1.de relig.dom.* Cùm igitur ex processu minimè appareat Episcopum fecisse hanc diligentiam, non videtur quòd possit decimas sibi ita ex abrupto imbursare, ne aliàs laicus cogatur soluere duobus, nempe & ipsi Episcopo, & parocho, quandocunque superuenienti.

12 Differendo pro prima opinione ad primum huius secundæ argumentum respondebatur, regulam esse intelligendam in casibus, & locis in quibus sunt distinctæ parochiæ, cæterùm si non doceatur parochiam esse distinctam, non posse dici, regulam esse contra Episcopum. Ad secundum dicebatur non sufficere pro exclusione Episcopi dare argumenta diuisionis parochiarum, sed requiri quòd parochus effectualiter sit in causa, ex alleg. in primo Episcopi fundamento. Ad tertium respondetur dictas doctrinas procedere si verè constat locum esse intra limites alicuius parochiæ, & ignoratur intra quam, vel pro qua portione, secus cessante certitudine, quòd verè sit intra duas parochias. Ad quartum dicitur Episcopum non se fundare in negatiua, sed in hac affirmatiua quòd tenuta est in sua diœcesi, quæ sufficit, nisi habens potiora iura, id est, parochus, veniat ad causam. Ad quintum respondetur Hostien. & multo minus text. dicere vt inquisitio fiat iudicialiter, & ideò sufficere extraiudicialem, quæ præsumitur facta. Abb. *cons.41.num.2.lib.2.* Put. *decis.144. num.2.lib.2.*

13 Differentes pro secunda opinione ad allegatas decisiones in primo fundamento respondebant, decisionem Possanien. intelligi debere secundùm iura quæ allegat, quæ quidem iura non faciunt ad casum, de quo agitur. Ad Pampilonen. coram D. Comitulo dicebatur procedere quandocunque Episcopus venit ad causam ratione tuitionis, secus si ad propriam vtilitatem, inter quos casus fit magna differentia, cùm in primo casu Episcopus non teneatur probare; in secundo verò sic, vt latè fuit dictum in causa Regien. Prioratus 25. Iunij 1505. coram R.P.D. meo Coccino; eodem modo tollebatur decis. Caputaq.340 *p.3.* Ad secundum motiuum quòd text. *in c.quoniam*, habeat locum ad fauorem Episcopi semper quando est incertum, quòd locus sit in alicuius parochia, dicebatur, conclusionem posse esse veram, sed negabatur posse dici incertum, ex hoc solùm quòd non sit certum ex actis, nisi supponamus per antecedens illud de quo quæritur, hoc est D. Comitem teneri facere certum ex actis, quòd locus sit in alicuius parochia; negatiua enim siue incertitudo ita demum videtur probata ex reuolutione actorum, si ex illis debuit constare de affirmatiua, aliàs secus. Ruin. *cons.35.num.18.in fine, vers. ad istud respondetur, lib.1.* & hoc in effectu voluit dicere Hostien. *d.c.quoniam*, ibi, *si incertum est de cuius parochia sint*, &c. *facta tamen diligenti inquisitione*, secundùm not. *in c.1.de relig. domib. c. causam quæ, de prob.* quasi velit dicere, non est incertum ex hoc solùm, quòd non appareat de certitudine limitum, sed ita demum, si facta diligenti inquisitione iuxta terminos dd. iurium limites certi non appareant. Ad decis. Oscen. & Carthaginen. de quibus in tertio Episcopi fundamento, dicebatur decisionem Oscen. satis obscurè loqui, & nihil aliud allegare, quàm text. *in d.c.quoniam*, vnde iuxta illius terminos declarandos ex regulis suprà firmatis esse intelligendum; in casu verò decis. Carthaginen. coram Orano dicebatur ibi adfuisse pro parte Episcopi possessionem decimarum, quæ nimirum si illum liberabat ab onere probandi, cùm in hoc nullam haberet iuris resistentiam. Ad quartum de possessione Episcopi super tertia parte decimarum respondebatur argumentum procedere quando ille qui possidet partem, habet titulum, & causam vniuersalem, aliàs intrat conclusio, tantum præscriptum, quantum possessum, iuxta not. *in c. cùm contingat, de decim.* In casu verò proposito negatur titulus vniuersalis Episcopi, nisi præsupponatur illud, de quo quæritur, hoc est, locum esse in nullius parochia, & ideò intrare text. ad fauorem Episcopi, imò datur fumus de titulo particulari ex donationibus Regibus Hispan. factis, & assignationibus per eos factis Cathedralibus de tertia parte decimarum. Item respondebatur, conclusionem procedere quando quis decimat vnam partem prædij, vel vnam speciem fructuum, & conuentus negat dare decimam de reliquo, in quo videtur habere præsumptionem iuris contra se, nempe quòd prædium sit pro vna parte decimatorium, pro alia verò non; in casu verò proposito dicit Comes illam decimam, quam percepit Episcopus, & vocat tertiam partem, esse integram decimam, & in hoc nullam adesse iuris resistentiam, cùm agatur de quota, non de substantia ipsius decimæ, iuxta distinctionem Rebuff. *qu.13.num.56.* nec esse verùm, quòd ipse Comes prætendat reliquam tanquam decimam, cùm tota tenuta sit sub eius dominio, & possessione, & ideò non possit sibi esse decimatorium, sicut de seruitute dicitur *in l. si quis ædes. ff. de seruit. vrban. præd.* Ad vltimum respondetur non esse bonam consequentiam, cura animarum ampliùs non exercetur; ergo est suppressa parochia, cùm potuerit, vel esse vnita alteri parochiæ, vel remanere parochia habitu, quo casu ratione tituli induceretur incompatibilitas cum Episcopatu, vt in specie fuit decisum in causa Pampilonen. decimarum 13. Decembris 1592. coram Illustrissimo Pamphilio, & in Pampilonen. de Stella 14. Decembris 1598. coram Seraphino. Et hæc per modum discursus fuerunt per Dominos ponderata absque eo, quòd pro tunc intelligerent aliquid firmare, nec in genere, nec in specie.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana de Vellis. Lunæ 9. Martij 1609.

ARGVMENTVM.

Remedium *l. diffamari, C. de ingenuis, & manumiss.* non datur, nisi pro parte agentis probata possessione, & interesse, ac etiam aduersarij diffamatione, & iactatione.

SVMMARIVM.

Remedium l. diffamari, C. de ingenuis, & manumiss. *non datur nisi probata diffamatione, interesse, & possessione agentis, nu.2.*

Actor dicitur qui alium ad iudicium prouocat,n.3.
Contradictor legitimus dicitur is, qui ad causam est citatus,ibid.

DECISIO CCXIII.

1 FAbius,& fratres de Vellis asserentes se vti vocatos ad fideicommissum q. Felicis de Vellis, & possidere vnam domum, & alia bona valoris scutorum 5000 & vltrà, & ad eorum aures peruenisse; quòd Tiberius de Vellis eorum patruus se iactauerat, & iactabat velle eos super dictis bonis molestare, necnon asserentes se intendere vigore d. fideicommissi agere contra varios detentores, & occupatores bonorum ad se spectantium vigore dicti fideicommissi Felicis per dictum Tiberium alienatorum obtinuerunt mihi committi contra d. Tiberium, omnésque alios, &c. causam, & causas dicti fideicommissi, & recuperationis dictorum bonorum, necnon iactationum, & molestationum prædictarum, cum clausula *quam, & quas*, vnà cum toto negotio principali, illisque annexis, &c. cuius quidem commissionis vigore fuit per dictos fratres citatus Tiberius & abinde citra nihil pro illorum parte fuit in actis deductum. Quare Tiberius cùm ad expeditionem causæ properaret, petiit dubium an sibi esset danda sententia absolutoria: sed cùm & ipsi fratres eandem absolutoriam prætenderent, dedi dubium, cuinam danda esset absolutoria? & cùm fratres pluries citati non comparerent, illud Tiberio tantùm informante, & quidem ad sui fauorem obtinente, proposui.

2 Fundamentum resolutionis fuit, quia duæ causæ videntur commissæ ad instantiam fratrum. Altera iactationis contra Tiberium super domo, & stabilibus ab eis possessis; altera verò super repetitione bonorum fideicommisso q. Felicis subiectorum,& per Tiberium malè alienatorum. Quantum ad primam visum fuit posse dari absolutoriam Tiberio, tum quia fratres non probarunt diffamationem, prout probare tenebantur. Roman.*cons.53.num.1.vers.aut ipse venditor.* Boër.*decis.255.num.1.vers.quæ probatio.* Couar.*var.resol.lib.1.cap.18.num.2.vers.illud sanè.* Gabr.*de action. conclus.fin.num.24.* Gail.*obseru.10.num.7.& 8.* tum etiam, quia non probarunt assertam eorum possessionem, & interesse. Aret.*cons.68.num.6.vers.præterea posito.* Gabr.*d.concl. fin.num.38.* Rota in Toletana quintæ partis fructuum 27. Iunij 1584. relata inter diuers. impress. *dec.801. part.1.* & in Mediolanen.bonorum 18. Martij 1594. coram Illustrissimo Millino,& præfixio termini,de qua per Boër. post Bald. & alios *d.decis.255. num 9.* satis videtur impleta perseruationem terminorum substantialium factam à Tiberio coram me, de quibus post Vestr.*in sua praxi,c.2.lib.5.*

3 Quantum ad secundum caput, de bonis scilicet fideicommisso q. Felicis subiectis, & per Tiberium, vt asserebatur, alienatis, res minorem videbatur habere difficultatem. nam isti fratres sine dubio sunt actores, cùm priùs prouocauerint ad iudicium.*l.in tribus.ff.de iud.* Roman.*cons.217.nu.1.* Afflict.*decis.268.in fine.* Dec.*cons.487.num.10 in princ.& 668.in fine*, & consequenter illis non probantibus assertum fideicommissum, legitimationem personarum, identitatem bonorum, & alia requisita, reus venit absoluendus. *l.qui accusare.C. de eden cap. fin. de iur.iur.* Caputaq.*decis.11.num.1.part.1.* & nec videbatur dubitandum de interesse Tiberij, tum quia eius interest ne bona vindicentur ab illis, quibus vendidit, ne postea conueniatur pro euictione, tum quia fratres citando Tiberium, fecerunt illum legitimum contradictorem, etiamsi aliàs non esset. Dec.*in l.fin.num.45. C.de edict.Diu.Adr.*Felin.post Innoc.*in c.cùm inter, num.11.vers.tamen fallit, de iud.*Menoch.post relatos,*de adipiscen.remed.4.num.611.*

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Lucana bonorum. Veneris 13.Martij 1609.

ARGVMENTVM.

De legato conditionali, quando censeatur ademptum conditione non impleta facto tertij? Est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Legatum factum post mortem filiorũ testatoris, mortuis filiis solui debet legatario,num.1.
Legatum purum non potest per testatorem adimi ex facto alterius sine iusta causa,nu.2.& 3.
Legatum sub conditione relictum conditione non impleta, non debetur, etiam quòd implementum conditionis pendeat ex facto tertij, num.3. declara, vt ibi.
Legatum dicitur conditionale per conditionem adiectam ademptioni legati, etiam quòd aliàs videretur purè relictum,num.4.declara,vt ibi.
Conditio apposita dispositioni perfectæ non impedit acquisitionem,ibid.
Recadere *verbum quid significet, nu.5.*
Hæredem, vel legatarium non repelli ex facto, vel omissione alterius, in dubio testatorem voluisse præsumendum est,num.7.
Capellaniæ institutio, & administratio pertinet ad ordinarium, & superiorem, ibid.

DECISIO CCXIV.

REcesserunt Domini à decisis coram Illustrissimo D. Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore die 5. Decembris 1603. & dixerunt Priorem sancti Michaëlis de Corilia habere super bonis de quibus agitur fundatam intentionem. Peregrinus siquidem testator post suam, suorumque filiorum mortem, legauit sua bona altari sancti Nicolai, vnito Prioratui sancti Michaëlis, ideoq; per obitum testatoris & eius filiorum, fuit fundata Prioris intentio.*l. fin.* ibique glos.*C.de sacros. Eccles.* 1

Non obstat quòd in testamento additum fuerit, vt si dictum altare sancti Nicolai impetraretur, eadem bona recaderent ad monasterium sancti Romani, quodq; de anno 1531.impetratio fuerit facta per quendam Pellonum,etenim cùm bona fuerint purè relicta, ideoque descendentibus testatoris filiis illico altari acquisita fuerint, conditio illa, si altare impetratum fuerit, videtur adiecta ademptioni relicti iam quæsiti, & per consequens cùm implementum illius conditionis pendeat ex tertij facto, succedit conclusio, quod 2

relictum

relictum purum non potest per testatorem adimi ex alterius facto saltem sine iusta causa. *l. paterfamilias. ff. de hæred. instit.* vbi Bart. *num.* 2 3. *&* 6. Ang. *num.* 1. Imol. *num.* 6. Socin. *cons.* 21. *num.* 3. *lib.* 1. Ruin. *cons.* 122. *num.* 9. *lib.* 2. Gabr. *cons.* 105. *num.* 11. *&* 12. *lib.* 1.

3 Non obstat *l. si fuerit. §. idem quæri potest. ff. de manumiss. testam.* vbi etiamsi implementum conditionis pendeat ex facto tertij, nihilominus illo non implente legatarius non consequitur legatum, quia fuit responsum illam legem procedere in casu quo conditio apposita est dispositioni & substantiæ legati, ita vt ante rem quæsitam ad implendum sit, tunc enim cùm pendente conditione nihil datum sit, *l. si quis, omis. caus. testam. ff. eod.* nihil etiam adimitur, eueniente conditione, & p r consequens non obstat, quòd conditio veniat adimplenda ex facto tertij, quoad Honoratum Casualis censetur, ac ideo illius defectus facit cessare dispositionem, præcipuè quando etiam acquisitioni dicta conditio fuit adiecta, vt *in d. c. si ita fuerit*, quam sic declarat Menoch. *cons.* 78. *nu.* 3. *lib.* 1. & Cephal. *cons.* 52. *num.* 5. *lib.* 1. Socin. *d. cons.* 21. *num.* 2.

4 Non obstat text. *in l. si legatum purè. ff. de adim. lega. & in l. aliquando* 106. *de cond. & demonstr.* vbi conditio adiecta ademptioni legati, facit legatum conditionale, etiamsi aliàs videretur purè relictum, quia eodem modo respondetur illas leges procedere quando ademptio conditionalis confertur ante ius quæsitum, quo casu datio redditur conditionalis, veluti facta sub contraria conditione, glos. *in d. l. aliquando*, Cephal. *vbi suprà, num.* 6. Menoch. *num.* 10. Couar. *in cap. Raynaldus. §.* 1. *sub num.* 7. In proposito autem conditio vti apposita dispositioni perfectæ non impediuit acquisitionem, iuxta doctrin. Bart. *in l. quibus diebus. §. Termilius, num.* 1. *ff. de cond. & demonstr.* & propterea confestim mortuis testatoris filiis bona pertinuerunt ad Priorem, qui nec tempus, nec euentum conditionis expectare debebat, ideóque ademptio conditionalis non potest effectum sortiri, quandoquidem illa eueniente bona reperiuntur iam quæsita Prioratui, ita vt facto alterius amitti non possit.

5 Idque etiam colligitur ex verbo *recaderent*, quo vsus est testator, significans videlicet, quòd à Priore priuato bona deuenerint ad Conuentum sancti Romani, ad not. per Rebuff. *in l. sylua cadua. §. glans caduca, de verbor. signif.* Surd. *decis.* 232. *num.* 16. fuit ponderatum in causa Bononien. de Pannolinis 4. Februarij 1602. coram R. P. D. meo Sacrato.

6 Concurrit quoque mens eiusdem testatoris, quem verisimile est apposuisse istam conditionem dispositioni iam perfectæ, quia sine dubio Prior sancti Michaëlis pro acquirendis prædictis bonis non tenebatur expectare implementum istius negatiuæ, quòd altare non impetraretur, quandoquidem talis negatiua poterat nunquam impleri, cùm pro illius implemento requireretur, quòd altare impetrare non possit, & tamen impetratio fieri poterat in perpetuum, ideóque quamdiu illa potestas non reducebatur ad actum, bona testatoris remansissent in suspenso, quod non est admittendum.

7 Insuper vltra quòd in dubio benignius est hæredem, aut legatarium non repelli ex facto, vel omissione alterius. *l.* 2. *ff. de his quæ in testam. l. tales condiciones. ff. de cond. & demonstr. d. l. pater famil. de hæred. instit.* Id etiam magis procedit in hoc casu, in quo conditio ne altare impetraretur, posset haberi pro non adiecta, cùm sit contra iura Canonica disponentia institutionem Capellæ, & eius administrationem ad Ordinarium & superiorem pertinere, Innoc. *in c. Lateranen. num.* 5. *de præbend.* Abb. *in cap. requisisti, de testam.* Rot. *decis.* 10. *de testam. in antiq.* Alex. *cons.* 121. *num.* 6. *lib.* 2. latissimè Guttier. *in repet. l. nemo potest, num.* 444. *& seq. de legat.* 1.

Demum dicebant Domini hanc conditionem, si altare impetraretur, esse intelligendam de impetratione valida, & quæ irreuocabiliter possit sortiri effectum, tum quia impetratio non potest dici illa, quæ est nulla; tum quia aliter intelligendo monasterium sancti Romani substitutum esset melioris conditionis, quàm Prioratus sancti Michaëlis institutus, ex quo monasterium posset ad sui libitum priuare Prioratum ibis bonis, *interponendo aliquem qui de facto inualidam impetrationem faceret*; valida autem impetratio fieret difficilius, quia Papa non foret facilis in concedendo, cùm intelligeret altare esse vnitum. Non est igitur dicendum, quòd testator voluerit hanc monasterio aperire viam, per quam bona, de quibus agitur, auocarētur ab Ecclesia sancti Michaelis, quam dictus testator magis dilexit. Illustrissimus Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 7. *num.* 1. Socin. *d. cons.* 21. *num.* 5. *lib* 3. Atque ex his Domini dixerunt intentionem Prioris esse fundatam. An verò illi obstet præscriptio, aut alius temporis lapsus, reseruarunt particulariter videndum, &c.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Bononien. oleorum. Lunæ 20. *Martij* 1609.

DECISIO CCXV.

Est inter eius impress decis. 408.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana attentatorum. Lunæ 27. *Martij* 1609.

ARGVMENTVM.

Ex hac decisione plura colliguntur notabilia, præsertim in materia attentatorum, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Omnis dictio pluritatem sonat, & de sui natura est vniuersalissima, num. 1.

Clausulæ exequtiuæ, licèt non amplient dispositionem, declarant tamen qualis fuerit mens disponentis, numero 2.

Inhibitio Rotalis an sit iusta, vel iniusta, iudex inferior cognoscere non potest, ibid.

Attentata non excusantur ex eo, quòd causa fuerit expressè auocata à iudice, num. 3.

Clausula assecurato iudicio, *importat conditionem ibid.*

Commissio dependens, & consequutiua ad aliam commissionem, indicatur eadem cum prima commissione, ibid.

Sententia non potest transire in iudicatum, stante nullitate resultante ex actis, ibid. in fine.

DECISIO CCXVI.

1 Stante commissione mihi directa, in qua pro parte Pernetti, vltra iudicium per eum intentatum contra Sixtum Carrettum principalem, narratur etiam iudicium per eundem Pernettum intentatum contra Tiberium Carrettum dicti Sixti fideiussorem, & stante quòd Signatura causas omnes commisit in Rota, & quòd vigore huius commissionis fuit inhibitum dicto Tiberio, & R.P.D. Bilio, coram quo per prius fuerat pro parte dicti Tiberij introducta causa, visum fuit Dominis, quòd R. P. D. Bilius non potuerit ad vlteriora procedere, prout processit absque vitio attentatorum. satis enim videbatur clarum, quòd signatura voluerit committere in Rota etiam causam intentatam contra Tiberium, tum quia illud verbum *omnes*, non potest verificari in vnica causa intentata contra Sixtum, cùm sonet pluralitatem, Paul. de Castr. *cons.123. circa princ. in vers. & facit dubium, lib.1.* & fuit dictum in causa ciuitatis Castelli fideicommissi 14. Maij 1607. coram R. P. D. Ludouisio; tum multò magis, quia de sui natura est vniuersalissimum, respuens omnem exceptionem. *l. à procurator. C. de prouer. l. Iulianus, ff. de leg.3.* Dec. *cons.294. nu.2. & 3.* ponderando maximè, quòd in eadem commissione datur facultas citandi Tiberium, quæ aliàs fuisset superflua, nisi & contra Tiberium fuisset commissa causa, & licèt istæ clausulæ exequutiuæ non amplient dispositionem *Clem.1. in fin. de præben.* Ias. *in l. ex pupillari, num.2. in princ. ff. de vulg.* Caputaq. *decis.83. in fine part.1.* Surd. *decis.43. num.18.* attamen bene declarant qualis fuerit mens disponentis. Ias. *in d. l. ex pupillari, num.2. vers. quod fuit. ff. de vulg.* Curt. sen. *cons.235.* Caputaq. *decis.73. incip. mandatum ad defendendum, lib.1. in manuscr.*

2 Et in omnem euentum dicebatur sufficere, quòd res habeat aliquam dubietatem, quia non potuit iudex inferior assumere sibi cognitionem inhibitionis Rotalis. Achill. *decis.29. in fin. de appell.* & fuit dictum in Mantuana attentatorum prima Iulij 1583. coram Aldobrandino relata inter diuers. impress. 187. *num.8. part.2.* & in Oriolen. iuris sedendi vltima Aprilis 1584. relata inter diuers. impress. 785. *num.2. part.1.* in Valentina decimarum 12. Iunij 1606. coram R.P.D. Penia, & aliis sæpiùs, & multò minus in Curia, quàm in aliis partibus, propter facilem aditum ad Principem, & illius signaturam. Achill. *d. decis.29. in fin.* Put. *decis.395. lib.2.*

3 Non obstant quæ dicuntur de diuersitate causarum. nam præter quòd omnes videntur commissæ, ex prædictis negari non potest quin rès habeat dubietatem, & ista dubietas erat tollenda per signaturam, non autem per eundem inferiorem, ex allegatis suprà. Prout nec etiam obstat quòd non fuerit facta mentio commissionis directæ D. Bilio, & ab illo expressè auocata causa, quia non propterea excusantur attentata. Rota coram Peregrino in dec. relata inter diuers. impress. *decis. 74. part.3. lib.2.* vbi dicitur ita fuisse bis resolutum. Et sic nec etiam obstat, quòd causa fuerit commissa in Rota, cum clausula *assecurato iudicio*, quæ verba important conditionem. *l. à testatore. ff. de cond. & demonstr.* quia respondebatur hoc non impedire ipsammet commissionem causæ, & inde nec inhibitionem vigore commissionis emanatam, quæ est quid dependens & consequutiuum ipsiusmet commissionis, vnde iudicatur idem quod ipsamet commissio. Abb. *in cap. pen. num.1. in fin. de caus. possess.* & in omnem euentum, & de hoc agendum erat in signatura ex prædictis. Et demum etiam non obstat, quòd sententia R.P.D. Bilij transitum fecerit in iudicatum, quia stante nullitate resultante, ex attentatis prædictis non potuit transire in iudicatum. Fel. *in cap. super litteris, num.15. de rescript.* latè Gabr. cum relatis, *de sent. concl.10. num.1.* fuit dictum in Gadicen. statutorum 19. Nouembris 1580. coram bon. mem. Seraphino relata inter diuers. impress. *decis. 644. part.1.* Ex quibus fuit conclusum dictam sententiam cum omnibus ex pòst sequutis fuisse attentatam.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Romana dotis de Montoriis. Lunæ 30. Martij 1609.

DECISIO CCXVII.

Est inter eius impress. 428.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Griptæ ferratæ, seu nullius iurisdictionis. Lunæ 6. Aprilis 1609.

DECISIO CCXVIII.

Est inter eius impress. decis. 465.

R.P.D. DAMASCENO.

Sabinen. concursus. Lunæ 6. Aprilis 1609.

ARGVMENTVM.

Reuocari debet electio facta in concursu, quando de illius irrationabilitate clarè constat, & quando hoc constare dicatur. In hac decisione explicantur qualitates, quibus in eodem concursu vnus alteri præferri debeat.

SVMMARIVM.

Concursus causæ recipit appellationem, quando examinatorum electio est irrationabilis, & de irrationabilitate multum clarè constat, num.1.

Episcopus & Ordinarius habet magnam præsumptionem in his quæ spectant ad suum officium, ibid.

Clericus litteratus in concursu beneficij debet præferri minus literato, num.2.

Absolutus ex hactenus deductis, potest nouis superuenientibus indiciis iterum molestari, num.3.

Absolutus tanquam innocens non potest dici, quin ex priori

priori inquisitione non remaneat cum aliqua macula, ibid.

Sacerdos tenetur celebrare, & dicere Missas in illis diebus, in quibus fideles consueuerunt communicare, num.4.

Testes super mala fama præualent testibus deponentibus de bona fama, ibid.

Clericus magis nobilis senior antiquior Doctor; seu Sacerdos, nunquid præferatur minus nobili iuniori in ætate, Doctoratu, & Sacerdotio, num.5.

Coadiutor datur Sacerdoti propter senectutem, ibid. in fine.

Electio facta ab Ordinario in concursu ad fauorem sui familiaris, seu compatriotæ, numquid sit aliqualiter suspecta, num.8. in fine.

DECISIO CCXIX.

1 FVit resolutum non constare de irrationabili iudicio Ordinarij in eligendo Roberto ad parochialem, prætermisso Mutio, nam etsi verum sit, quòd possit dari de huiusmodi irrationabilitate, & ex hoc capite reuocari electio, vt latè fuit coram me decisum in causa Tuden. parochialis, quæ allegatur per informantes pro Mutio: attamen est etiam verum, quòd de dicta irrationabilitate debet doceri multum clarè, & hoc propter magnam præsumptionem, quam pro se habet Ordinarius in his, quæ spectant ad eius officium, vt per scriben. *in c. in præsent. de renun.* & fuit in hac facti specie dictum in causa Rauennaten. parochialis coram Illustrissimo Arrigonio, in Camerinen. concursus mense Decembri 1605. coram R. P.D. Ortembergo, & alibi sæpè.

2 In casu autem proposito pro parte Mutij non docetur clarè, neque vllo modo de irrationabili electione Ordinarij. Non circa litteraturam, quia in hoc adest renunciatio examinatorum synodalium, qui vtrunque approbauerunt pro idoneo, & illorum relationi standum videtur, & sacr. Trident. Concil. *sess.24. cap.*18. etiamsi Mutius modò prouocaret ad nouum examen, vt fuit decisum in dicta Camerinen. concursus coram D. meo Ortembergo. Non etiam probatur irrationabilitas circa prudentiam, & experientiam, imò potiùs constat de maiori experientia, Roberti, qui per plures annos exercuit curam animarum, & semper celebrauit Missam, quod non apparet fecisse Mutium.

3 Quantum ad mores, tantum abest, quòd probetur irrationabilitas, quòd imò datur magnus fumus de contrario ex processu in Curia Episcopali Sabinen. contra Mutium facto de pluribus, & quidem grauibus delictis, & licèt reportauerit sententiam ad sui fauorem, attamen quia sententia illum non absoluit tanquam innocentem repertum, sed ob defectum sufficientis probationis remanent vestigia prioris iudicij, & poterit Mutius superuenientibus indiciis quandocunque vexari, iuxta distinct. de qua per Clar. *in prax. crimin. q.57. §. fin.* Boss. *tit. de sent. num.*77. Vltra quod etiamsi Mutius fuisset absolutus tanquam innocens, adhuc negari non potest quin ex priori inquisitione non remaneat quædam macula. Campeg. *de testib. reg.37. ver. sed fallit.* Alber. *de testib. cap.3. num* 40. ob quam in concursu non habenti talem maculam veniat postponendus Lambert. tract. *de iure patron. lib.2. part.3. quæst.6. articul.1. vers. aduersat. maximè.*

Accedit quòd Mutius, iam sunt triginta sex anni, est Sacerdos, & ignoratur an vnquam celebrauerit Missam, imò ex quibusdam attestationibus per ipsummet productis, datur magnus fumus, quòd nunquam celebrauerit, cùm tamen teneretur saltem celebrare in illis diebus, in quibus fideles consueuerunt communicare diebus magis solennibus. Sum. Ant. *tom.3. tit.13. cap.6. §.12.* Nauar. *tom.1. de peccat. diuers. stat. cap.25. nu.88. vers. vigesimo primo.* & ideò fuit res mali exempli, & scandalosa, ob quæ reiicitur quis in concursu. Lamb. *loco suprà alleg.* Nec faciunt testes, & attestationes super bona fama Mutij, quia in concursu præualent probationes contrariæ tanquam magis speciales. Soc. sen. *cons.54. nu.14. lib.4.* Dec. *cons.448. in fin.* Crau. *cons.94. nu.3.* Gabr. *de testib. concl.4. num.73.* & in his terminis Alex. *cons.150. num.16. & seq. lib.5.* Marsil. *cons.44. nu.21.* 4

Non obstat quòd Mutius sit nobilitatis magis perspicuæ, maioris ætatis, prior in Doctoratu, & Sacerdotio diœcesanus, Robertus verò parochialem habeat, quia etsi istæ qualitates sint alicuius considerationis, vt fuit coram me ponderatum in causa Tuden. parochialis, quæ allegatur, attamen non videntur tales, quæ solæ possint sufficere, quia in effectu substantia rei consistit in tribus suprà ponderatis, nempe litteratura, prudentia, & moribus, in quibus Mutius minimè docet se meliorem, sed potiùs datur fumus de contrario ex prædictis; in casu verò decisionis Tuden. ille, qui obtinuit, præualebat etiam in istis tribus, vt patet ex lectura decisionis, & maior ætas in hoc casu non merebatur assignari, quia est excessiua, nempe 65. annorum, quo tempore si Mutius curam haberet, esset potius cogitandum de coadiutore. ad not. *in cap. qualiter, cum seq. 7. q.1.* Caputaq. *decis.129. & 311. part.1.* 5

Non obstant testes deponentes, quòd in terra Cornesij, tempore quo Robertus erat parochus, nonnulli mortui sunt absque Sacramentis, & quòd aliquando de die Dominica non adfuit qui celebraret Missam, quia vt plurimum deponunt de auditu, & vno excepto non concludunt hoc fuisse præsente Roberto, qui potuit habere iustam causam absentiæ per aliquod tempus cum licentia superioris, & etiam cùm esset Vicarius foraneus, & eo tempore soleret deputare Capellanum, vt dicit Laurentius Rodriguez, testis pro parte Mutij examinatus, propter quorum Capellanorum incuriam potuerunt ista euenire, & cùm Ordinarius de spectantibus ad eius officium verisimiliter informatus ex suprà allegatis illum admiserit, præsumendum est, vel quòd ista non ita simpliciter euenerint prout narrantur, vel quòd si euenerunt, fuerit absque culpa saltem habituali ipsius Roberti. 6

Non obstant testes deponentes de fama, quòd Mutius in examine meliùs se gesserit, quia in hoc magis standum videtur ipsismet responsionibus transmissis per examinatores ad Vicarium, ex quibus ille iunctis maximè aliis qualitatibus, ita faciendum arbitratus fuit, cùm pro illius iudicio præsumatur, nisi contrarium expresè probetur, ex suprà sæpiùs allegatis. Nec facit quòd quadam responsione, cuius copia datur pro parte Mutij, ipse Mutius melius responsum dederit, quia releuantia non consistit in vno responso, sed 7

omnibus responsionibus, & etiam aliis qualitatibus substantialibus simul iunctis.

Non obstat quòd Vicarius Cardinalis Episcopi Sabinen. qui elegit Robertum, esset illius compatriota, quo casu videbatur multum detrahendum de præsumptione, quam aliàs habet Ordinarius pro se, vt in terminis familiaritatis fuit coram me ponderatum in d. decisione Tuden. quia non videtur tanta obligatio remunerandi, quanta est inter dominum, & familiarem, & hinc videmus, quòd regula idoneitatis constituitur contra familiares. *l. etiam. C. de test. in c. litteris, eod. tit.* latè Gab. *de testib. conclus.* 10. *num.* 1. Non sic autem compatriotas. Bertazzol. *cons.* 359. *nu.* 7. *lib.* 2. & cessat difficultas in hoc casu, quia constat de rationabilitate, ex prædictis.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana dotis. Lunæ 6. Aprilis 1609.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ exemplaris est, pulchrè declaratur qualis, & quanta debeat esse dos, quæ datur in subsidium propter egestatem probare debentis.

SVMMARIVM.

Auus maternus tenetur dotare neptem, si eiusdem neptis pater egestate laborat, num. 1.

Dos, quæ datur in subsidium egestatis dotare debentis, non est rigorosè laxanda, sed ad meram dotandæ necessitatem, ibid.

Alimenta & dos æquiparantur, ibid.

Dos in subsidium debita taxanda est secundùm qualitatem mulieris dotandæ, non autem dotare debentis, ibid.

Nobilitas prouenit à parentibus, & descendentibus, ibid.

Iudæi nulla gaudent nobilitate, ibid. in fine.

Dos in subsidium egestatis dotare debentis debita quomodo taxari debeat, nu. 2.

Iudæus factus Christianus respectu antiquorum agnatorum dicitur noua creatura, recipit tamen fomentum à consanguineis, & cognatis quos reperit in Christianismo, num. 3.

Dotem mille scutorum hodie in vrbe prætendunt artifices, ibid.

Mulier Neophyta indiget maiori dote quàm Christiana, num. 4.

Maior dos dari solet nubenti, quàm ingredienti monasterium, ibid.

DECISIO CCXX.

1 Domini censuerunt esse constituendam dotem Flauiæ in scutis mille, & non in maiori summa, vt ipsa prætendebat, quia in effectu ista dos, quæ petitur ab auo materno, ob egestatem patris dicitur subsidiaria. *l. non quemadmodum*, vbi Bart. *in summario. ff. de lib. agnosc.* Bald. *in l. neque mater. C. de iur. dot.* Dos autem quæ debebatur in subsidium, non videtur rigorosè taxanda, sed ad meram dotandæ necessitatem, per ea, quæ in simili de alimentis subsidiariis suadent Bald. & alij *in l. si maritus. ff. sol. matr.* cum aliis per Rol. *de lucro dot. quæst.* 94. *num.* 3. conuenit enim rationis identitas, & ista duo, nempe dos, & alimenta solent æquiparari Ang. Aretin. *cons.* 81. *num.* 23. Cephal. *cons.* 485. *num.* 85. Rot. in causa Albanen. coram Cotta relata inter diuers. impress. *decis.* 538. *nu.* 2. *part.* 1. Necessitas verò arbitranda videtur attenta qualitate mulieris dotandæ, non autem Vgonis. *l. quæro. ff. de iur. dot.* Qualitas mulieris nullam præ se fert nobilitatem, cùm eius pater, & ascendentes, à quibus prouenit nobilitas, *l. fin. cum sua materia. ff. de senat.* fuerint Iudæi, qui nulla gaudent nobilitate. *l. hac valitura. vers. habeatur vt antea. C. de Iudæis*, Alex. *cons.* 99. *nu.* 2. *lib.* 6. pro muliere verò non nobili visa fuit sufficere dos scutorum mille.

Ponderando maximè quòd Vgo ista de causa non est ita prægrauandus, vt ipse cum sua familia possit pati egestatem, vt latè ad propositum Roman. *cons.* 364. *num* 1. *cum pluribus seqq.* & in specie Thesaur. *decis.* 211. *num.* 17. videbatur autem grauatus Vgo si dos constitueretur vltra hanc summam, quia licèt non mediocres dicatur habere reditus, attamen cùm per fel. record. Gregor. XIII. fuerit multis honoribus & priuilegiis insignitus, & cum familiis nobilibus iam affinitatem contraxerit, tenetur nobiliter cum curribus, & numerosa familia viuere, prout de facto viuet, & quod magis est, habet quatuordecim ex filio viuente nepotes, & possunt in dies superuenire alij, & quatuor fœminæ ex dictis nepotibus sunt tantùm collocatæ, cæteri indigent alimentis, & aliis necessariis ad bonam educationem, & quinque fœminæ remanentes erunt suo tempore dotandæ. Adest & alia neptis habens eandem, quam habet Flauia, prætensionem contra Vgonem, & tres alij ex filia nepotes masculi, qui petunt alimenta, & possunt in dies superuenire alij habentes easdem prætensiones, quæ omnia fuerunt per Dominos habita in consideratione, ne Vgo vltra illud quod facere potest, grauetur per conclusiones suprà firmatas.

2 Ad constituendam autem non minorem dotem, vt prætendebat Vgo, moti fuerunt Domini, quia licèt Flauia non possit dici nobilis, deducendo nobilitatem ex linea paterna, ex prædictis attamen negari non potest, quin ipsa, quæ 3 respectu antiquorum agnatorum, & cognatorum dicitur noua creatura, *cap.* 2. 26. *dist. glos. in c. ferrum* 50. *dist.* non recipiat fomentum, & qualitatem à cognatis, & consanguineis, quos reperit in Christianismo, cùm & isti habeantur in consideratione ad istum effectum. Rota apud Cæs. de Grass. *decis.* 2. *num.* 5. *& per tot. de sponsal.* & facit Cassan. *in Catalogo, part.* 1. *consid.* 37. in Christianismo autem inter propinquiores est ipsemet Vgo auus maternus, tractans se vt nobilis, & filij ac descendentes ab illo nobilius collocati, vt suprà dictum est, ac etiam soror nupta Michaëli Boncompagno, qui de propriis reditibus ciuiliter, & absque artificio viuit, vnde indecorum videtur, quòd ista mulier non nisi vili, & infimæ conditionis viro nubere debeat, prout sine dubio eueniret, si dos minor scutis mille constitueretur, cùm notum sit in vrbe, & ex iis qui propriis manibus laborant, talem dotem prætendere, & in dies consequi, & fuit præcipuè ponderatum,

quòd

quòd licèt conuersi ad fidem sint omni honore digni, iuxta illud *Luc.cap.15.* & illis sit quantum fieri potest, fauendum, glos. additionalis *in cap. eam te, de rescriptis.* nihilominus Christiani antiqui non ita facile contrahunt matrimonia cum illis, sicut cum Christianis antiquis, vnde fit, quòd mulier Neophyta indiget maiori dote. Cæs. de Grass. *d.decis.2.n.3.de sponsal.*

4 Quantum ad illud quod suprà ponderatum fuit ad fauorem Vgonis, & hîc replicabatur per informantes pro illo, nempe numerosam ex filia descendentiam, & onus se honorificè tractandi, Domini perstiterunt in conclusione suprà firmata, quòd Vgo ex causa istarum dotium non esset deducendus ad egestatem, sed è conuerso non admittebant, quòd dos sit soluenda de superfluo, & absque incommodo, ad quod videbantur tendere informantes pro Vgone aliàs. *l. quemadmodum, cum sua materia.ff.de lib.agnosc.* nimis rarò haberet locum, cùm ex mille vix vnus reperiatur qui habeat bona superflua statui suo, & in contrarium pro parte Flauiæ allegabatur, quòd plerique ex nepotibus Vgonis sunt infantes, qui modicam afferunt impensam, & quòd ista dos non superat quintam partem reddituum Vgonis, & ideò non adest periculum, quòd ipse hac de causa deueniat ad egestatem. Circa aliud quod pro parte Vgonis dicebatur ipsum nepotibus ex filio collocatis in monasterium, dedisse tantùm scuta 400. & ideò esse inconueniens, quòd ex ista dote subsidiaria plus prætendatur, fuit responsum quòd non bene inferebatur de Moniali ad nuptam in seculo, cùm ista indigeat multò maiori dote propter vestimenta pretiosiora, & alia onera, quæ secum affert matrimonium carnale plusquam spirituale, vt de se patet, & latè prosequitur Fulgos. *cons.52.* Quod etiam expertus fuit ipse Vgo, qui nuptas in sæculo dotauit aliquando in decem, aliquando in octo mille scutis.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana domus. Lunæ 4. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Emphyteusi ad tertiam generationem concessa à quo incipiat prima generatio, quando emphyteusis transeat ad descendentes ex linea fœminina, & nunquid in emphyteusi habeat locum ius accrescendi.

SVMMARIVM.

Emphyteusi concessa ad tertiam generationem, generatio non incipit à primo inuestito, n.1. vbi ampliatur hoc procedere etiam quòd concedens vtatur dictione ad.

V*erba*, ita quod, *sunt declaratiua; non autem nouæ dispositionis inductiua, n.2.*

Fœminarum, & masculorum appellatione nunquid veniant masculi, & fœminæ per viam fœminarum descendentes, ibid. vbi etiam quid si fuerit dictum, per rectam lineam.

Ius accrescendi non habet locum in emphyteusi, etiamsi complicatè, & simul sit facta mentio de descendentibus primò inuestitorum. declara, vt n.3.

Obseruantia interpretatiua valdè operatur ad cognoscendam mentem contrahentium, ibid. in fi.

Solutione annorum quinquaginta præscribitur emphyteusis. ibid.

DECISIO CCXXI.

Dubitaui an Gulielmus & Iacoba essent de comprehensis in inuestitura facta Alexandro, & Ioanni vsque de ann.1491. Et pro affirmatiua fuit tentum, quatenus dicti Gulielmus & Iacoba probent se pronepotes dicti Ioannis, de quo non mediocris videbatur dari fumus. Prima difficultas fuit, an cõprehenderētur pronepotes Ioannis primi inuestiti; cũ enim inuestitura fuerit facta ad vitam Ioannis & Alexandri fratrum, & eorum filiorum vsque ad tertiam eorum generationem, dicebatur quòd in computatione generationum, erant numerandi primò inuestiti, per doctr. Specul. *tit. de locat. §. nunc aliqua*, cum aliis cumulatis per Gabr. *tit. de iur. emphyt. in prin.* Placuit cõtraria opinio, de qua per Bal. *in auth. si quas ruinas, n.3. C. de sacros. Eccles.* quam Rota aliàs approbauit in causa Assisien. emphyteusis 13. Nouembris 1598. coram Gypsio; & in alia Romana domorum 24. Maij 1600. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, quam etiam veriorem dicit Alex. *cons.125.nu.5. lib.5.* communem Ruin. *cons.166.n.6.lib.1.* communem & indubitatam Bellon. *cons.80.nu.6.* & magis communem Clar. *in §. emphyteusis, q.34.* ídque ea ratione quòd nemo generat se ipsum, vnde contra proprietatem sermonis videtur quòd Ioannes dicatur prima generatio suiipsius, quod procedere videtur, etiamsi cõcessio vtatur dictione *ad*, quod in materia determinatiua graduum talis dictio includit si præcedat verbum *vsque, c. quicunq; §. haeretici. de haeretic. in 6. lib. fin. vbi glos. verb. vsque. ff. de senat. l. diuo Marco. C. de quæst.* Bart. *in l. patronus, §. Sempronio, in fin. vers. quarto ponitur. ff. de legat.3.* Card. *in Clem.1.n.3. de pœn.* Alex. *d. cons.125.nu.7. & 10. lib.5.* 1

Secunda difficultas fuit, an in ista emphyteusi comprehenderentur fœminæ? Pro negatiua dicebatur, quòd licèt emphyteusis concessa ad vitã dictorum Ioannis & Alexandri, & filiorum tam masculorum, quàm fœminarum, vsque ad tertiã eorum generationem, per rectam lineam descendẽtium, nihilominus cùm immediatè subsequantur ista verba, ita quòd in huiusmodi locatione non veniant aliæ fœminæ, nisi dd. Ioannis & Alexandri, inferebatur, quòd comprehensio fœminarum esset restricta & limitata ad filias dd. Ioãnis & Alexandri, non autem extenderetur ad neptes, & multo minus ad proneptes, prout est Iacoba, quæ modo vult succedere. Cæterùm Domini re benè perpensa censuerunt illa verba *ita quòd*, &c. non restringere concessionem ad fœminas primi gradus, sed declarare, quod fœminæ descendentes ex fœminis non sint de comprehensis, quod probarunt ex natura illorum verborum *ita quòd*, quę sunt declaratiua, & illatiua, non autem nouæ dispositionis inductiua, vt *in c. cùm Marcus Ferrariensis, in fin. de constit.* Paris. *cons.22.n.39. in fi. lib.3.* Socin. jun. *cons.69. num.33. vol.3.* nec deerat materia quæ indigeret declaratione, cùm enim concessio loqueretur tam de masculis, quàm de fœminis, non est dubium quòd comprehendebantur masculi, & fœminæ, etiam per viam fœminarum descendentes. Castr. *consilio 316.* 2

num.1.vers.sed in contrarium.lib.2. Corn. cons.219. nu.5.in fin.lib.2.Bero.cons.120.nu.34.lib.2.cum aliis per Corb.de caus.ex quibus emph.tit.de causa priuationis ob lin.finit.n.39. & cùm concessio subiungat verba per rectam lineam, oriebatur alia difficultas, an per illa excluderentur masculi procedentes ex fœminis, quasi ipsi per rectam lineam non dicantur descendere, ad l.pronunciatio,in fi.& l.seq.ff.de verb.signif. Curt.jun.cons.5.n.25.lib.1.proinde fuit necessarium, vel saltem opportunum addere illa verba *ita quòd*, &c. vt limitatio restringeretur ad fœminas descendentes ex fœminis, & hinc cessat argumentum adductum per informãtes pro Capitulo, quòd si ista verba nõ restringerent concessionem ad filias primò inuestitorum, essent otiosa, & sine effectu operandi, cùm imò multum operentur, vt patet ex prædictis.

3 Tertia difficultas fuit, an Gulielmus, & Iacoba sint vocati ad solam portionem Ioannis, vel an etiam ad portionem Alexandri coinuestiti, quòd essent vocati ad portionem Ioannis, tantùm deducebatur, quia in emphyteusi non est locus juri accrescendi. Bar.in l.si mihi,& Titio.ff.de verb.oblig. latè Clar.§.Emphyteusis.q.39.quod videtur procedere, etiamsi complicatè, & simul sit facta mentio de descendentibus primò inuestitorum, Clar.d.qu.34.in fin. post Alex. cons.167.lib 7. vnde inferebatur, quòd defuncto Alexandro sine filiis, eius portio non accreuit Ioanni, & inde eius descendentibus, sed reuersa fuit ad Ecclesiã Ad hoc fuit per Dominos responsum quòd opinio Alexan.est multum controuersa, vt patet ex enumeratis per Honded.cons.54.n.26.& respondet maximè ex cõiecturis, ex alleg.per eũdem vbi suprà n.23.& fuit dictum in causa Romana domus 4.Iunij 1604.coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, & proptereà cùm Capitulum defuncto Alexandro sine filiis receperit per quinquaginta annos, & vltrà integrum canonem à filiis, & nepotibus Ioannis, duo resultare videbantur, primò obseruãtia interpretatiua mentis contrahentium, ad tradita per Crauett.cons.101.n.3.& 4.cum aliis per Surd. cons. 362.nu.10.lib.3. Alterum est præscriptio iuris emphyteotici pro vtroque insolidum, iuxta not. per Bald. in l.malè agitur,in fin. C.de præscript.30.vel. 40.ann. Castr.cons.213.n.2.lib.2 Bald.de præscript.1.par.3.principalis qu.10.nu.3.& 4.par. quarta principalis.q.9.par.totum.

R.P.D. LVGDVNEN.

Spoletanæ bonorum Lunæ 4.Maij 1609.

ARGVMENTVM.

De probatione possessionis inter duos, quorũ vnusquisque se possidere prætẽdit, quænam potior sit, & ex quibus probetur dismembrationem Ecclesię fuisse effectuatam.

SVMMARIVM.

Papæ narratiuis verbis in facto antiquo standum est, & plenè creditur, etiam in præiudicium certi, n.1.

Papæ assertioni, & verbis narratiuis standum est in his, de quibus Papa verisimiliter est informatus, ibid.

Constitutio Papæ emanata consistorialiter facit præsumere Papam de ea benè esse informatum, ibid.

Propinquitas arguit notitiam, ibid.ad finem.

Possessio quatenus est quid facto, non potest eodem tempore penes duos fuisse, n.3.

Exceptio de iure tertij potest dari in iudicio spolij.declara vt ibid.

Excipiens de iure tertij dicitur in exceptione actor, & propterea exceptionem debet concludenter probare, n.4.

Ecclesiæ dismembratio non censetur effectuata vbi constat, quòd Ecclesia continuat in possessione suarum responsionum, n.5.& 6.

Possessio probatur per perceptionem fructuum, & prouentuum, n.6.

Præsumptiones quando hinc inde sunt inuicem contrariæ, inde nulla resultat probatio, & se inuicem conquassantur, n.7.

Papa procedens ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, censetur priuare eum, contra quem procedit sua iuris possessione; non autem quoad detentionem, & insistentiam, n.8.

Argumentum de loco ad partem est probabile, sed non necessarium, & procedit secundum quid, non autem simpliciter, & excluditur, vt n.9.

Possessio vnius rei capta non includit aliam rem singularem, & separatam, nec possessio partis arguit possessionem totius, n.10.

Possessio vniuersalis non releuat vbi constat de alterius speciali possessione, n.12.

DECISIO CCXXII.

Placuit Dominis decisio in hac causa facta die Veneris 13.Iunij de anno proximè præterito. Possessio siquidem antiquissima Ecclesię Sancti Petri de Ferentillo, probatur ex Bulla Gregorij IX. quæ continet verba narratiua; iuxta theoricam Bal. in l.1.C.de fals.caus.adiect.legat. quam sequitur Socin.cons.228.post nu.5.lib.2. Grat. cons. 136.nu.7.lib.2.ideoque in facto tam antiquo, prædictis verbis narratiuis Papę super quibus fundatur eius intentio, standum est etiam in præiudicium tertij, vt præter alios allegatos, tradit Aym. de antiq.temp.part.1.§.non omitto, num.25.& 26.maximè in re, de qua verisimiliter Papa erat bene informatus. Socin. cons.266. num.27.in fine lib.2. Alexan.cons.15.num.2.lib.5. Informatio autem arguitur, non solùm ex eo quòd Papa recepit Abbatiam, & illius bona sub sua protectione vt dicitur in decisione; verùm etiam ex eo quòd Bulla emanauit consistorialiter cum subscriptione Cardinalium, ad trad.per Mandos. super reg.de vnion. quæst.3.nu.5.& 6.quódque fuit facta existente Papa in loco multum propinquo, quæ propinquitas arguit maiorem notitiam, ad not.in l.si vicinis.C. de nupt.& in c.quanto,& in c.quosdam, de præscript. Concurrunt etiam adminicula ex instrumentis antiquis, & ex depositionibus testium. Nec deficiunt probationes tam præsumptæ, quàm concludentes continuatæ possessionis, vsque ad tempus quo Abbatia se asserit spoliatam.

Non obstant deductæ exceptiones contra personas testium, quia illæ iam fuerunt sublatæ in decisione in hac causa coram R.P.D.meo Decano sub die 18. Maij 1590. Et quidem non obstat, quòd aliqui ex dictis testibus contribuerint in expensis litis agitatæ inter communitatem Spoleti & vniuersitatem Ferentilli de anno 1578. quia

quia non ideo contribuerunt in hac lite, quæ vertitur inter Abbatem & Communitatem, & quòd ex eisdem testibus aliqui respondeant communitati modiolos pro terris ab ipsis possessis, nō propterea resultat eorum interesse, quòd Ecclesia restituatur, quia quinimò sequuta restitutione soluere debebunt Ecclesię decimas, quæ longè excedunt responsiones modiolorū. Prout nec etiam obstat decisionis fundamentum in hac positione principaliter deductū per informantes pro communitate; videlicet quòd ex Bulla Bonifacij VIII. de anno 1300. constat bona Abbatiæ fuisse dismēbrata ab Abbatia, & applicata Capitulo & Ecclesiæ Lateranensi. Vnde infertur quòd quicquid sit de prædicta antiquissima possessione Abbatiæ, illa tamen non potest suffragari ad effectum de quo agitur, cùm non fuerit continuata.

3 Quamuis enim Domini admitterent continuationē possessionis Abbatis posse excludi per probationem possessionis tertij, quia possessio quatenus est quid facti, non potest eodem tēpore fuisse penes duos. *l.1. & l. possidere. §. è contrario. ff. de acquir. possess. l. si vt certo. §. duob. vehiculum. ff. commod.* Calder. *cons. 5 de caus. possess. & propr.* ideoque communitas Spoleti possit dare de isto facto tertij, sicut de ista possessione Capituli Lateranen. vt hoc pacto excludat possessionem Abbatiæ, & per consequens primum necessarium spolij requisitum. Arct. *in §. retinendæ, nu. 3. de interd.* Put. *dec. 17. lib. 2.* Bero. *cons. 53. n. 25. lib. 3.* & fuerunt allegatæ decisiones in Romana partis domus 13. Iunij 1603. & in Ariminen. domus 22. Iunij 1607. coram R.P.D. Sacrato. Tamen si res benè consideretur, hoc fundamentum non destruit in effectum intentionē Abbatiæ, quandoquidem etiamsi bona dismembrata fuissent, & dismembratio aliquo tempore fuisset sortita effectum, tamen potest esse, quòd Abbatia spoliauerit postea Ecclesiā Lateranē. vel alio modo recuperauerit possessionem, cùm doceat nedū de prædicta antiquissima possessione, sed etiam de recenti ante spolium: & nitatur non solùm præsumptione continuationis, sed etiā habeat claras probationes possessionis continuatæ vsque ad annum 1530 quæ sufficiūt contra communitatem, de cuius possessione ante spoliū non constat, & propterea non vrget quòd Ecclesia Lateranensis medio forsan tempore possederit, quia quomodocūque illā possessionem Abbatię recuperauerit, vnū quod docet de sua antiqua possessione, & de recenti quando per communitatem fuit spoliata.

4 Sed hoc quicquid sit, & concesso etiam, quòd ista exceptio dismembrationis quatenus probetur elidat intentionem Abbatiæ, & actionem spolij; responderunt Domini non esse dictæ exceptioni locum, quia dismembratio non fuit effectuata quoad fructus prouenientes ex terris laboratiuis, ad quas restricta est hæc disputatio, quod erit intelligendum ad effectum, & in casu dumtaxat de quo agitur, saluis semper iuribus Ecclesiæ Lateranen. de quibus suo tempore erit agendum particulariter. Strictè autem agendo quoad communitatem, quæ dat de iure tertij ad eligendam actionem Abbatiæ, verum est, quòd dicta communitas in ista exceptione est actrix, & per consequens illa concludenter probare tenetur. *l. in exceptionibus. de probat. l. 1. de except.* Dec. *cons. 57. nu. 4 & seq.* Franc. *in c. 1. n. 1. de præscript.* Aym. *cons. 226. n. 8.* Ad illum autem effectum non sufficit exhibere Bullam Bonifacij, quia ex illa non sequitur illud factum exclusiuum possessionis Abbatiæ quo nititur communitas, vt dictum est. sed necesse est docere de effectuatione illius dismembrationis. Mohed. *decis. 4. de consuet.* Aym. *cons. 10. num 5.* Cephal. *cons. 96. nu. 15. lib. 1.* Gozad. *cons. 23. nu. 9.* Boër. *decis. 346.* Guidopap. *cons. 134. nu. 5.* idque non solùm in genere, sed in specie etiam quoad istas responsiones ex terris laboratiuis, quia cùm agatur principaliter, non de effectuatione dismembrationis, sed de possessione istarum responsionum, debet interruptio probari in iisdem illarum terminis. Corn. *cons. 181. n. 74. vers. nec obstat. lib. 2.* Surd. *dec. 5. nu. 9.*

Effectuatio autem non solùm non probatur concludenter, immo pleraque illam vel omnino excludunt, vel saltem reddunt admodum turbidam. Etenim vltra præsumptionem continuatæ possessionis, adest probatio, quòd Abbatia semper possedit, & adhuc hodie possidet multa bona quæ indicant dismembrationem factam de omnibus Abbatiæ bonis non fuisse effectum sortitam in totum. Item adsunt multæ probationes continuatæ possessionis respectu harum responsionum in specie; ista autem non se compatiuntur cum integra, & totali dismembrationis effectuatione, *d. l. 3. §. è contrario. de acquir. possess.* Mohed. *decis. 20. de restit. spoliat.* Achil. *decis. 21. num. 2. de probat.* & magis particulariter id suadet Bulla Sixti IV. de anno 1477. in qua narrata concessione Bonifacij facta Capitulo Lateranen. quódque Capitulum illius vigore possedit castra & loca ibi descripta, atque admissa resignatione Capituli de omnibus ab ipso possessis ibidem descriptis, illa applicauit Cameræ Apostolicæ: in descriptionibus autem in dicta Bulla contentis non leguntur loca Rigouiti, & Petani, de quibus agitur. Quod magnum est argumentum, illa bona non fuisse per Capitulum possessa, & sic in illa parte dismembrationem non fuisse sortitam effectum, aliàs enim expressio de illis sicuti de aliis facta fuisset, Dec. *in c. signanter, nu. 7. de præben.* cum aliis per Rolan. *cons. 61. nu. 10. lib. 3.* 5

Aliud non effectuationis argumentum desumitur ex alia eiusdem Sixti IV. Bulla de anno 1478. vbi narrando concessionem plurium castrorum, & villarum per ipsum factam Bartholomæo de Ruere eius nepoti, subdit monasterium de Ferentillo percipere ibidem decimas, & diuersos alios prouentus, ex hoc videlicet sequitur dismembrationem non habuisse effectum quoad omnia bona Abbatiæ, quia si monasterium percipiebat prouentus, ergo posidebat. Surd. *cons. 53. num. 3. lib. 1.* Cephal. *cons. 3. nu. 71. lib. 1.* & argumentum benè concludit negatiuè, non fuit effectuata dismembratio in aliqua parte; ergo non in totum, vt per se patet, & deducit Euerard. *in loco à toto ad partem, num. 10.* Hoc etiam apertè demonstrat Bulla Leonis X. in qua nominatim significantur castra omnia, villæ, & loca per Capitulum accepta in vim dismembrationis Bonifacij & dicitur successiuè illa fuisse per Capitulum renunciata, & per Sixtum IV. applicata Cameræ, atque Iulium II. restituisse illorum regimen, temporale dominium & iurisdictionem Capitulo; demúmque Capitulum agnoscens dicta castra esse sibi inutilia, cùm ex eis solùm summam ducat. 50. percipiat, cessisse illa Francisco Cibo, cuius 6

successores hodie etiam illa possident; in hac enim Bulla non describuntur bona controuersa. Et quod magis est, non possunt in ea contineri, quia aliàs non esset verum quòd ex omnibus bonis perciperentur tantum scut. 50. cùm in istis bonis solis maior quantitas perciperetur, ad glos. *in l.1.§.cui superstite.ff.de superstit.* Paris. *cons.64.n.44. lib.5.* Neuis. *cons.38.n.14.*

7 Hicque coadiuuatur ex testibus deponentibus bona quæ possidet Princeps Massę successor Francisci Cibi, esse illa omnia, quæ possidebat Capitulum, atque ista effectuatio in hac parte non caret motiuo rationis & verisimilitudine, quippe cùm in discrimembratione statutum fuisset, quòd capitulum solueret Abbati, & Monachis pro eorum sustentatione certam congruam in magna quantitate frumenti, vini, olei & aliarum rerum. Est satis verisimile, Capitulum quo se eximeret ab isto onere annuatim præstādi dictā congruam, dimisisse Abbati & Monachis istas responsiones. Et his constitutis apparet magna cum ratione fuisse dictum hac in causa die 10. Maij 1591. coram R.P. D. meo Decano, non probari effectuationem dismembrationis; concurrentibus enim in contrarium tot argumentis, non possunt communitati suffragari aliqua argumenta, quę vice versa pro eius parte ponderantur, quia saltem præsumptiones, seu argumenta inuicem conquassantur, & intentio Abbatiæ concludenter probata non potest euerti, nisi per exceptionem æquè concludenter probatam Oldrad. *cons.206.n.2.& cons.320. nu.2.* Fulgos. *cons.177.n.3.* Corn. *cons.80.nu.3.lib.3.* latè Ias. *in l.Titiæ textores,nu.2.& seqq.de lega.1.*

Et nihilominus ne quid dubij supersit, ex abundanti etiam recipiunt argumenta communitatis commodas responsiones. Dum enim dicitur, quòd Papa Bonifacius, eo ipso quòd processit ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, priuauit Abbatiam, etiam quoad possessionem, ad Mohed. *decis.4.de rest.spoliat.* Respondetur hoc procedere quoad possessionem iuris, non autem quoad detentionem & insistentiam facti, vt fuit dictum in Parmen. Prioratus 16. Ianuarij. & 16. Decembris 1598. coram Orano, & sæpe in aliis causis: hîc autem agitur de possessione quatenus est quid facti, vt iam dictum est.

8 Item dum arguitur à toto ad partem, & ex quo dismembratio habuit in genere effectum, infertur quòd effectuata etiam fuerit quoad istos fructus. Respondetur primò, argumentum de toto ad partem esse quidem probabile, sed non necessarium, iuxta glos. *in l.1.in §.si ex dodrante, in vers. non necessarium,de collat.bonor.* & procedere secùdùm quid, non autem simpliciter, glos. *in l.si quid curam.§.interruptum.ff.de lega.3.* & in hoc casu excluditur necessitas illius argumenti, propter specificas probationes non est ... & propter prædictam verisimilem rationem, quæ esse potuit cur ipsi fructus remanserint penes Abbatem & Monachos.

9 Secundò, respondetur aliàs deductis inhærendo in prædicta decisione coram D. meo Decano, bona dismembrata non fuisse ita connexa & indiuidua, quin separari potuerint. In rebus autem separatis & singularibus possessio vnius rei capta, non includit aliam rem singularem & separatam, iuxta not. *in l.3. de acquir.possess.* Castren. *cons.234. sub num.1. vers. nec sufficere videtur lib.2.* & meliùs *cons.16.in fine,& cons.81.col.2.eod.libro 2.* vbi quòd possessio partis non arguit totum, quia non est probatio certa, Paris. *cons.37.num.17.lib.3.* constitutio autem Procuratoris facta de anno 1304. per Vniuersitatem & homines status Abbatiæ ad obediendum mandatis Ecclesiæ Lateranen. iuxta concessionem eidem Ecclesiæ Lateranen. factā à Bonifacio Papa concludere posit in iurisdictionalibus, non autem in proprietatibus, seu fructibus, in quibus intrat recognitio non obedientiæ.

Non suffragatur etiam instrumentum anni 10 1306. in quo homines Rigouiti & Petani submiserunt se iurisdictioni communitatis, saluo iure & honore, quod dicitur habere monasterium sancti Petri, & Ecclesia Lateranen. cui dictum monasterium per S.R.E. est attributum, ibi enim præseruatur expressè ius monasterij. Vltrà quòd dum dicitur monasterium fuisse attributum Ecclesiæ Lateranen. vel instrumentum falsum est, quia non monasterium, sed bona fuerunt attributa, ideóque nihil facit: vel est verum, & tunc Ecclesia Lateranen. repræsentabat monasterium tanquam Abbas. Atque idcirco non potest communitas vti hoc iure contra monasterium, & Abbatem. Sic & Bullæ Sixti IV. Iulij II. & Leonis X. Summorum Pontificum, quæ de ista dismembratione mentionem faciunt, non iuuant intentionem communitatis, quin potiùs illam destruunt; quandoquidem in illis extant descriptiones locorum & bonorum ex dismembratione acceptorum, inter quæ non leguntur Rigouitum & Petanum, vt dictum est, & denique locationibus & testibus communitatis, fuit sufficienter responsum in decisione, & maximè vrget, quòd cùm illæ probationes sint genericæ, non suffragantur in stricta inspectione de fructibus ex cultura prouenientibus, circa quos constat de particulari Abbatis possessione.

Non enim releuat vniuersalis possessio, vbi de 11 speciali constat, Abb. *cons.54.nu.3.lib.2.& cons.71. num.3.lib.2.* Rot. *decis.2.num.3.de præscript. in nou.* Rebuff. *de dec.in.qq.num.3.& 4.* Menoch. *retin.remed.3. num.135.* Et si Princeps Massæ, in quem fuerunt translata omnia bona quæ ex dismembratione Capitulum acceperat, non habet hodie, nec vnquam habuit responsiones, de quibus agitur. Istud est signum manifestum quòd illę responsiones non possidebantur per Capitulum, nec in locationibus per ipsum factis continebantur. Nec omittendum est, quòd secundùm lecturam decisionis, testes aliàs contrarij reducuntur ad concordiam, quod est conforme regulis iuris. Atque ex his Domini censuerunt non constare de effectuatione dismembrationis in casu ad effectum de quo agitur, & persistendum esse in decisis.

R.P. REVERENDISSIMO DAMASCENO.

Romana vigesima 11. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Hæc decisio magistraliter docet an, & quando verba in litteris Apostolicis stent

ſtent bene potius cauſatiuè, quàm conditionaliter.

SVMMARIVM.

Verba in litteris Apoſtolicis ſtant cauſatiuè, & non conditionaliter, tribus concurrentibus, nempè poteſtate proferentis. 2. Conſuetudine rei contentæ in verbis. 3. Quòd emanauerit in materia de ſui natura diſpoſitiua, ſiue noui iuris inductiua, numero 1.

Gratia vbi eſt directa vni non ſolet in ea alteri fieri, ibid. declara vt n. 3.

Stylus Curiæ valdè attendendus eſt in interpretandis litteris Apoſtolicis, n. 1.

Priuilegium, vt valeat, facienda eſt interpretatio, vt verba ſint cauſatiuè potiùs, quàm conditionaliter, ibid. in fine.

Verba non refert eſſe directa potius vni, quàm alteri, quia non refert cum quo quis loquatur; ſed in quem voluntatis intentio dirigatur, num. 4.

Argumentum de toto ad partem valet, n. 5.

Verba ſtant cauſaliter, & non conditionaliter ad euitandam incertitudinem, & inefficaciam diſpoſitionis. ibid.

DECISIO CCXXIII.

1 QVia aliàs, nempè ſub die 24. Martij 1608. in hac cauſa fuit dictum, verba *iuxta ſolitum*, de quibus in breui directo bo. me. Orfino, ſtare cauſatiuè, quia concurrunt tria ad id neceſſaria, nempè poteſtas proferentis, certitudo rei contentæ in verbis, & denique quòd emanauerint in materia de ſui natura diſpoſitiua, ſiue noui juris inductiua; informantes pro DD. Orfinis (qui ſub hac die voluerunt auditi ſuper eiſdem) reſtrinxerunt difficultatem ad vltimum caput, quod expugnare contendebant, aſſerentes reſpectu Camerarij non poſſe dici materiam diſpoſitiuam, ſiue noui juris inductiuam, quia Breue non emanauit ad illius fauorem ſed Orfini, pro quo multo plura continet, nec illi fuerunt directa verba, & quòd non ſolet in Curia in Breui directo vni, fieri gratia alteri, qui ſtilus eſt valdè attendendus in interpretandis litteris Apoſtolicis, *c. ex litteris*, cum ibi not. *de conſtit.* & denique quod in hoc caſu ceſſat principalis ratio, ob quam in materia diſpoſitiua Doctores *in deciſ. alleg.* nempe Put. *in c. Abbatiæ, nu. 8. de verb. ſign.* alij volunt verba ſtare cauſatiuè, vt ſcilicet priuilegium aliquid valeat, & conferat, quia dato, quod verba in propoſito caſu ſtent conditionaliter, adhuc Breue remanet validum, & collatiuum reſpectu Orfini.

2 Cæterùm his non obſtantibus Domini ſteterunt in deciſis, quia ex multis circumſtantiis in alia deciſione ponderatis apparere videbatur materiam nedum reſpectu Orfini verùm etiam aliorum fuiſſe diſpoſitiuam, ſiue noui juris inductiuam. Non obſtat quòd Breue videatur emanaſſe ad fauorem Orfini, ex quo multo plura continet ad fauorem illius, quàm aliorum, quia ex hoc non ſequitur, quòd Papa minimè voluerit prouidere etiam aliis, quod patet ex eo, quia in dubium non reuocatur Papam in eodem Breui de nouo aſſignaſſe duo ex quibuſſibet decem, Theſaurario, & licèt in huiuſmodi aſſignatione Papa vſus fuerit verbis diuerſis, non propterea ceſſat eſſe verum, quòd intentio Papæ in hoc Breui fuerit prouidere aliis perſonis vltra Orfinum, & diuerſitas verborum oritur à diuerſitate cauſæ, ob quam fuit motus Papa ad faciendam talem conceſſionem, nempè Camerario, quia credidit eſſe ſolitum Theſaurario ob remunerationem laborum.

Non etiam facere videbatur, quòd Breue ſit directum Orfino, & ſecundùm ſtylum non ſoleat Papa in literis directis vni, facere gratiam alteri: nam præter quòd iſte ſtylus non eſt inconcuſſus in materiis, quæ habent inter ſe connexionem, vt patet ex multis exemplis deductis per informantes pro DD. de Caietanis, præter etiam quòd in hoc caſu habemus ſtylum particularem, ex quo Papa in hoc eodem Breui facit ſine dubio gratiam alteri, nempè Theſaurario, vt ſuprà dictum eſt, ponderabant Domini, quòd in hoc caſu Orfinus non fuit merè extraneus, ita vt ſit mirandum quare Papa volens facere gratiam Camerario, direxerit literas Orfino, ſed fuit officialis, & miniſter Papæ, & ille penes quem ſtare debebant ſpolia, ex quibus facienda erat deductio ad fauorem Camerarij, vnde non eſt mirum ſi illi fuerint directæ literæ, & mandatum de ſoluendo. 3

Minus obſtitit Dominis quod verba non ſint directa Camerario, quia non refert cum quo quis loquatur, ſed in quem voluntatis intentio dirigatur, *l. cùm pater. §. donationis. de leg. 2.* & quando diſpoſitio fit contemplatione vnius, licèt ad illum non dirigantur verba, ei nihilominus competit actio. *l. ſeruo legato. §. ſi teſtator, de leg. 1.* Bar. *in l. 2. §. viden. nu. 2. ff. ad Tertul.* Bald. *conſ. 88. nu. 2. verſ. tertiò quia vol. 3.* 4

Non denique obſtat quod ceſſet ratio ſuperfluitatis, & incertitudinis vitandæ, conſiderata per Doctores, quia valet argumentum de toto ad partem, *vulg. l. quæ de tota*, cum ibi not. per ſcrib. *ff. de rei vendic.* & proinde ſicut ſi totum Breue eſſet directum Camerario, ad euitandam incertitudinem, & inefficaciam literarum Apoſtolicarum fieret interpretatio, quod verba ſtent cauſaliter, ex Butr. *in d. c. Abbatiæ, nu. 8.* cum aliis in alia deciſione allegatis, eadẽ ratione debet fieri interpretatio, ne iſta pars Breuis remaneat incerta & ſine efficacia, & ne Papa videatur voluiſſe conſtituere Orfinum, qui aliàs ſecundùm ſubiectam materiam fungebatur vice meri exequutoris, arbitriũ ſoliti, vel non ſoliti, & relinquere in ſuſpenſo iſta duo, quia nullibi reperiuntur per Papam aſsignata, vt fuit ponderatum in alia deciſione. 5

R. P. D. DAMASCENO.

Tullen. monaſterij. Veneris 22. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Papæ narratiuæ in præiudicium tertij non ſtatur quòd quis ſit criminoſus, ſeu inhabilis, & quid ſi aſſerat ſe informatum ex proceſſu.

SVMMARIVM.

Papæ aſſertioni, ſeu narratiuæ aliquem eſſe criminoſum, indignum, ſeu inhabilem, non ſtatur in præiudicium tertij, num. 1. vbi ampliatur hoc procedere etiamſi dixerit ſe informatum.

Papæ asserenti quem inhabilem, seu criminosum, ex eo quòd legerit processum, an, & quando credatur in præiudicium tertij, ibid.
Error iuris non præsumitur in Papa, ibid. in fine.

DECISIO CCXXIV.

1 Dubitaui an verba, de quibus in literis coadiutoriæ, ibi, *ex ipso autem processus maturè discusso deprehendimus*, &c. vsque ad verb. *ea enim sublata*, possent dici narratiua de facto proprio ipsius Papæ, ita vt omninò probarent inhabilitatem Abbatis, iuxta not. per scrib. *in clem. 1. de prob.* & pro negatiua fuit tentum, quia quando Papa narrat aliquem criminosum, indignum, & similia, tunc videtur asserere factum alienum, & consequenter talis narratiua non probat in præiudiciũ tertij, etiam si Papa super eo fundet intentionem suam. Crau. *cons. 48. num. 1.* Mohed. *decis. 16. num. 1. de rest. spoliat.* Crescent. *decis. 6. de prob.* etiamsi videatur deponere tanquam informatus, quia nihilominus potuit decipi ad falsam relationem. Put. *decis. 129 in fin. lib. 1.* benè Ruin. *cons. 30. num. 1. cum pluribus seqq. vol. 1.* & quicquid dicendum foret si Papa assereret se vidisse, & legisse processum, & ex illo deprehendisse inhabilitatem Abbatis, de quo per Decian. *cons. 18 num. 272. lib. 1.* cessat difficultas in hoc casu, quia Papa non dicit per
3 seipsum discussisse processum, nec natura verborum hoc importat pernecessè, cùm possint verificare in discussione processus facta per aliunde ordine Papæ, *ad reg. qui per alium*, cum ibi not. per scribent. *de reg. iur. in 6.* faciunt *l. 1. §. omnia Cod. de vet. iur. enucl. l. non solum, in prin. ff. de liber. causa*, & quod. not. Bart. *cons. 142. num. 3. l. 1.* qui intellectus corroboratur tum ex eo quòd Papa maioribus curis impeditus similes processus minimè videre solet, ad not. *in l. si quis donaturus. ff. de vsufr.* & in istis terminis Roman. *cons. 350. num. 23. vers. cùm ergo.* tum etiam quia Papa non dicit in abstracto se deprehendisse inhabilitatem Abbatis, sed dicit deprehendisse ex ipso processu, propterea si crimina & inhabilitates Abbatis non verificabuntur ex ipso processu (ad quod tendit ista disputatio, & erit suo loco videndum, potius erit dicendum, quòd Papa non viderit processum, & asseruerit crimina Abbatis ad falsam alterius relationem, quàm affirmare quòd Papa viderit processum, & illa affirmauerit constare, si verè non constabat de illis. nam primo casu allegatur error facti, & circumuentio. Secundo verò casu erit error iuris, quod in Papa non admittitur, ita in puncto Ægid. *qua. 723. incip. etiam extra Rotam, num. 8. vers. tertia imaginatio.* Et ex hoc cessant omnino tradita per Decian. *d. cons. 18.* quia ibi non extabant processus, & sententia, ex quibus Imperator asserebat se cognouisse crimina Scipionis, propterea in casu suo non erat locus huic argumento desumpto ex lectura processus.

R.P.D. DAMASCENO.

Bononien. successionis. 22. Martij 1609.

DECISIO CCXXV.

Impressa est post Stafil. de Saluian. decis. 154.

ILL. ET R.D. CARD. BONONIEN.

Romana incendij. Mercurij 27. Maij 1609.

DECISIO CCXXVI.

Replicata est in 5. par. diuers. aliàs post 2. tom. cons. Farinac. decis. 271. Et inter eius impressas est decisio 427.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana releuationis, Mercurij 27. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Debitore non soluente an, & quando creditor possit sine alia interpellatione pecunias ad cambium accipere in damnum ipsius debitoris, & quid contra fideiussorem, seu promissorem indemnitatis.

SVMMARIVM.

Interesse exigi non potest sine mora, n. 1.
Damnum quod quis sine sua culpa patitur, sibi nocere non debet, ibid. in fine.
Debitore non soluente tempore congruo, potest creditor pecunias ad cambium accipere in damnum ipsius debitoris, n. 2. vbi etiam an sine interpellatione.
Mora principalis debitoris de iure nocet etiam fideiussori, declara vt n. 3
Causa remota, & occasionalis non attenditur, n. 4.
Interesse extra rem non debetur, ibid.
Fideiussor promittens indemnitatem, nunquid teneatur ad vsuras, n. 5.
Obseruantia non probatur per testes non specificantes actus, in quibus viderunt illam obseruari in specie, ibidem.

DECISIO CCXXVII.

Resoluerunt sententias ad fauorem Lupidi 1
Molinæ latas esse confirmandas. Quia etsi Didacus Perez principalis debitor non soluerit in tempore, & Francus fideiussor soluerit pro illo, & Molina perprius promiserit releuare Francum à fideiussione per eum facta pro Didaco Perez, non propterea potuit Francus adueniente tempore solutionis capere pecunias ad cambium super Molinam absque eiusdem Molinæ interpellatione, quia hoc esset exigere interesse à Molina absque illius mora, quod non licet, *l. lecta, ante finem vers. non enim in mora. ff. si cert. pet.* cum aliis latè per Couar. *var. resol. lib. 3. cap. 4. vers. deinde si ea.* Neque in hoc videtur constituenda differentia inter lucrum cessans, vel damnum emergens, quia circumscripta mora debitoris damnum emergit absque illius culpa, & proinde illi imputari non debet, *l. quod te. ff. si cert. pet.* & tenuit in specie Rota in causa Romana cambior. 17. Decemb. 1589. coram Gypsio.

Non obstat quòd possint capi pecuniæ ad cam- 2
bium in damnum principalis debitoris tempore congruo non soluentis. Mohed. *decis. 1. de vsur.*

cum

cum concord. allegatis. nam omisso an & hoc potuit fieri absque interpellatione, vt debitor possit deliberare an velit se à cursu vsurarum liberare per ea quæ fuerunt dicta in causa Mediolanen. pecuniaria 27. Martij 1602. coram Litta, vbi aliæ decisiones allegantur, casus releuationis videtur valdè diuersus, quia principalis debitor cùm ab initio sit certus de die, quo cadit solutio, illo elapso videtur constitutus in mora, & culpa, tam respectu principalis creditoris, quàm fideiussoris soluere debentis, ad not. *in l. magnam*, cum sua materia. *C. de contr. stipul.* Releuator verò indemnitatis per aduētum temporis, quo fideiussor soluit, non videtur constitutus in aliqua mora, cùm ab initio non esset certus de dicta solutione, & proprio debito quod ex illa resultabat, propterea requirebatur interpellatio, iuxta distinct. Bart. *in l. ita stipulatus* 115. *n.* 43. *ff. de verb. oblig.* Dec. *cons.* 2. *num.* 5. *vers. sed per cursum diei incertæ.*

3 Non obstat quòd si principalis fuit morosus, vt patet ex prædictis, illius mora debeat nocere releuatori, qui est quodammodo illius fideiussor, & mora principalis de iure nocet fideiussori. Bart. *ibidem*, *in l. centum Capuæ ff. de eo quod certo loco.* nam præter quòd conclusio recipit multas distinctiones, de quibus per Ias. *ibidem*, Domini intelligebant hoc procedere respectu damni quod oritur immediatè, & absque nouo facto ex contractu cui accessit fideiussor, & in istis terminis loquuntur Bart. & sequaces, & proinde si ex mora Didaci Perez Francus coactus fuisset soluere mille vsuras creditoribus dicti Didaci, has omnes teneretur refigere Molina. Cæterùm vsurę quas passus fuit Francus, & modò intendit recuperare à Molina, non proueniunt ex primo contractu, sed ex nouo, cui minimè accessit Molina, neque expresè, neque tacitè, hoc est, mediante mora incursa per interpellationem, vel per aduentum diei ab initio certi.

4 Et licèt primus contractus dederit causam huic nouo, attamen ista causa remota, & occasionalis non attenditur, *l. si sterilis*, §. *per venditionem. ff. de act. empt.* & in proposito dicit Bald. *in l. si traditio*, *nu.* 8. *vers. dummodo sit. C. eod. tit.* quòd interesse debet esse circa rem, & Alex. *cons.* 114. *nu.* 2. *&* 3. *lib.* 3. dicit quòd vt teneatur releuator, damnum debet esse necessarium, & sine culpa releuati: hanc autem necessitatem siue non culpam minimè potest allegare Francus erga Molinam, quia potest esse quòd si Francus illam interpellasset, ipse statim soluisset, nec passus fuisset debitum stare sub vsuris. Et pro hoc intellectu, quòd Molina non teneatur nisi pro vsuris quæ immediatè proueniunt ex primo contractu, fuerunt ponderata verba obligationis ipsius Molinę ibi à dicta obligatione scilicet facta pro Perez ducatorum 122. & illorum cambiis, damnis, expensis, & interesse; cambia verò, quæ petit Francus, non sunt cambia ducatorum 122. acceptorum ad cambium à Didaco Perez, sed sunt cambia pecuniarum acceptarum à Franco.

5 Ad *l. quæro*, vbi Salyc. *num.* 1. & alij, *ff. locati*, concludunt, quòd promittens indemnitatem tenetur ad vsuras, fuit responsum quòd ibi agatur quando quis vltra sortem teneatur ad vsuras: in casu autem proposito non contendit Molina se teneri pro sorte tantùm, cùm immò expresè promiserit cambia, damna, expensas, & interesse, sed dicit ista, quæ prætendit Francus, non esse de illis cambiis, & damnis, quę ipse promisit releuare. Et quātum ad prætensam consuetudinem, quòd non sit necessaria interpellatio, testes ad hoc dati non videbantur illam probare, tum quia non specificant actus, in quibus viderunt illam obseruari. Ægid. *decis.* 64. cum aliis cumulat. per Crau. *cons.* 134. *nu.* 6. *&* 7. Tum quia non deponunt concurrentibus circunstantiis, de quibus agitur. Alex. *cons.* 196. *nu.* 14. *lib.* 2. non enim probant in specie quando fideiussor agit contra releuatorem, inter quem, & principalem debitorem adest diuersitatis ratio, vt patet ex prædictis.

VOTVM

ILLVSTRISSIMORVM, Ac Reuerendissimorum DD. Cardinalium Arigonij, Pamphilij, & Seraphini.

ARGVMENTVM.

Equites sancti Stephani, non dicuntur regulares, nec Religiosi, & propterea beneficiorum secularium capaces sunt.

SVMMARIVM.

Milites S. Stephani sunt capaces beneficiorum secularium, nu. 2. *& per tot.*

Milites sancti Stephani non sunt propriè, & verè regulares, ibid.

Religiosi propriè dicuntur qui tria vota, nempè Paupertatis, castitatis, & Obedientiæ emittunt, ibid.

Religiosi non dicuntur, nec professi qui vxores ducere possunt, n. 2.

Equites Hierosolymitani largo modo dicuntur Religiosi, ibid.

Rectores Hospitalium certum habitum deferentes, & matrimonio vtentes, nec etiam largo modo dicuntur Religiosi, ibid.

Equites Sancti Stephani licèt emittant verbum Castitatis, intelligitur hoc de castitate, & pudicitia coniugali, quæ non sufficit vt Religiosi dicantur, nu. 3.

Regularis vt quis dicatur, necesse est vt profiteatur obedientiam monachalem, ibid.

VOTVM CCXXVII.

Pvto milites sancti Stephani esse capaces beneficiorum secularium, quia ex resultationibus aliàs in Rota factis tam coram R. P. D. meo Decano in vna Tirasonen. pensionis sub die 10. Decembris 1570. quàm etiam coram Reu. Oriolen. in vna Lucana plebis sub die 22. Maij 1579. constat istos milites non esse propriè, & verè regulares. Licèt enim habeant quendam viuendi modum à Papa approbatum, non ideo dicuntur habere regulam, cùm non profiteantur illa tria vota paupertatis, castitatis, & obedientiæ, quæ pro basi, & fundamento, ac perfectione cuiuslibet Religionis necessaria sunt, *cap. ad monasterium, de stat. Monach.* 1

Maximè cùm proprio non careant, & in do- 2

mibus cum vxoribus propriis viuant, quo casu dici propriè professos tradit Specul. dicens ita per Clemen. fuisse iudicatum *in tit. de stat. Monach. qu.36. sub num.42.* & post Io. de Ligna. & Laurent. de Rodulphis *in Clem.2. de præbend.* tradit Abbas *in cap.2. sub num.11. de foro competen. & in rubrica de regulari, num.4.* vbi dicit, quòd licèt Equites Hierosolymitani, qui matrimonio non vtuntur, & obedientiam promittunt, largo modo dici possent religiosi; tamen Rectores Hospitalium deferentes certum habitum, qui vtuntur matrimonio, nec etiam largo modo dicuntur religiosi, quod etiam noluit Sum. Angel. *in verb. Religiosus, num.1.* vbi ait viuentes sub certa regula, si vtantur matrimonio, non esse nec strictè, nec largo modo religiosos, & ex auctoritate Diui Thomæ *in 2. 2. qu.186. art.4. in fin.* dicentes, quòd illi modi viuendi, secundùm quos homines matrimonio vtuntur, non sunt simpliciter, & absolutè loquendo Religiones, tradit Sot. *de iustit. & iure lib.6. qu.5. articul.3. circa fin. vers. sed de Commendatariis equitibus.* vbi concludit, quòd votum perpetuæ continentiæ requiritur ad religionis perfectionem.

3 Vnde tollitur, quòd dici posset de promissione castitatis, quam faciunt isti milites in susceptione habitus, quia cùm habeant vxores, intelligitur tantùm de pudicitia, seu castitate coniugali vt tradit Abb. *in d. cap. sub num.11.* quæ non sufficit, vt patet ex suprà citatis; vltra quòd deficit etiam aliud votum substantiale paupertatis, quæ non permittitur ab istis militibus, nec seruatur, cùm habeant proprium, vt patet ex eorum statutis, & tradit Abb. *vbi suprà, sub dicto num.11.* Item deficit votum obedientiæ, quæ cùm promittitur restricta ad certos casus, non prodest ad hoc, vt quis dicatur Regularis, nisi talis profiteatur obedientia, quæ sit monachalis, hoc est, vt per eam omni suæ voluntati renunciatum, & omnia commissa voluntati superioris censeatur. *cap. non dicatis 12. quæst. prima.* Innocent. & Hostien. *in cap. consuluit. qui clerici vel vouent.* Adeò quòd non sufficit quòd simpliciter promittatur, cùm etiam canonici seculares illam promittant. *cap.3. & cap. his, quæ. de maioritate, & obedientia.* sed debet exprimi, quòd sit monachalis, Archidiac. *in cap. vt lex, num.3. 27. quæst. prima.* Cardin. *in clement. prima, in secunda quæst. de relig. domibus.* Cardin. *in cons. vltim. de regul.* vnde tanto minus debet sufficere in istis militibus, quorum promissio est restricta iuxta statuta, & ordinationes militis, & per vsum matrimonialem seruari non potest, vt dicit Abb. *in d. c.2. de foro competenti, sub n.11.* &c.

Seraphinus Oliuarius Rezalius Rotę Decanus.
Hieronymus Pamphilius Rotæ Auditor.
Pompeius Arigonius Rotæ Auditor.

R. P. D. LVGDVNEN.

Romana officij scriptoriæ. Veneris 5. Iunij 1609.

DECISIO CCXXIX.

Impressa est penes Pacif. de Salnian. decis.150. & apud Gratian. rescript. forens. cap.221. numero 10.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Toletana capellæ. Veneris 5. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Puritas sanguinis à iure præsumitur, & qui impuritatem allegat, illam probare debet, non obstante statuto de quo in decisione.

SVMMARIVM.

Proœmium statutorum denotat causam finalem, n.2.
Habilis, & idoneus ad beneficia quisque præsumitur de iure communi, ibid.
Qualitas à statuto requisita ad inclusionem, seu exclusionem illius, debet probari ab eo, qui se fundat in ea, ibidem.
Contrariorum est eadem disciplina, ibid. in fine.
Verba interpretanda sunt eo modo, quo dispositio reddatur rationabiliter, n.3. in fi.
Absolutus ex hactenus deductis potest iterũ molestari ex nouis superuenientibus probationibus; secus si fuerit absolutus tanquam innocens, n.4.
Argumentum à communiter accidentibus validum est in iure, n.5.
Negatiua censetur probata per testes, dicentes se non vidisse, vel nescire ea, quæ si fuissent verisimiliter vidisset, vel non ignorasset, ibid. in fine.
Statuta recipiunt interpretationem passiuam à iure communi, n.6.
Statuentium principalis intentio attenditur potius quàm verba, n.8.
Verba exequtiua non ampliant dispositionem, nu.9. in fine.
Verba dubia, & ambigua statuti recipiunt interpretationem à verisimili statuentium mente, ibid. in fine.

DECISIO CCXXX.

FVit resolutum sententiam totalem esse confirmandam, quia nullitates non opponebantur, & iustitia videbatur clara, stante quòd nihil fuit deductum ad probandum impuritatem sanguinis Ioseph, quod non videretur plenè sublatum per decisionem in hac causa factam die 19. Ianuarij proximi, coram R. P. D. meo Marquemont. Quo verò ad intellectum statuti, super quo denuò insistebant informantes pro R. Capitulo, placuerunt Dominis decisiones sæpiùs in hac materia factæ, in quibus fuit dictum sufficere quòd ex informatione capta per Commissarium deputatum à R. Capitulo non constet de impuritate, nec esse necessarium, quòd positiuè constet de puritate, & descendentia ab antiquis Christianis. 1

Considerabant enim Domini, quòd huiusmodi statuta non emanarunt ad includendos descendentes ab antiquis Christianis, sed ad excludendos descendentes à nouis, siue pœnitentiatis, quod patet tam ex eo, quòd descendentes ab antiquis Christianis, pro eorum admissione non indigebant huiusmodi statutis, & per prius passim admittebatur, quàm ex ipsomet proœmio statutorum, ex quo colligitur causa finalis, *l. fin. cum sua materia. ff. de hered. instit.* ibi, *dum eorum cœtui ali-* 2

tui aliqui, quorum genitores Christianæ religionis traictos nefariè sunt transgressi, se temere aggregare curant, varia scandala &c. *oriri intuemur, ne similia sequantur, non modo in eos iuris rigorem seruare, verùm seuerius secum agere dignum ducit, atque proptereà statuta*, &c. Et istis inferebatur, quòd ex quo statutum emanauit solùm ad excludendum, & prohibendum certum genus personarum ab ingressu Ecclesiæ Toletanæ, qui dicit prouisos esse, de illis debet probare, quia aliàs fundata est intentio prouisorum, in eo quòd sunt habiles de iure communi, text. *in l. ab ea parte*, vbi plenè scriben. *ff. de probation.* & sicut qui adducit statutum pro sui inclusione, debet probare se esse de illis qualificatis, quos voluit includere statutum, ex tissimè cumulatis per Tiraq *de ret. att. l. g. ag.* § 8. *gl. ff. 7. num.* 1. pari ratione videtur, quòd qui dat de statuto, pro exclusione debeat probare, quòd ille quem vult excludere, habeat qualitatem quam voluit excludere statutum, vt contrariorum eadem sit disciplina, iux not. *in l. 1. ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur. & in l. etsi contra, ff. de vulg. & pup.* & in proposito dicit Corn. *cons. 199. num. 65. vol. 2.* quòd qui se fundat in iure nouo, & correctorio, probare debet quòd concurrant requisita in illo iure nouo, & correctorio.

3 Confirmari videbatur iste intellectus, ex quo, quia si statutum voluisset admittendos facere, constare de puritate eorum ascendentium, omnis ratio, & æquitas suadebat, vt illis relinqueretur facultas inducendi suos testes, & faciendi alia, quæ de iure competunt iis, qui probare tenentur: non autem iniunxisset, prout fecit, onus deputato à Capitulo assumendi informationem cum facultate examinandi testes sibi bene visos, & absque vlla participatione prouisi, non sine periculo, vel propter negligentiam, vel propter ignorantiam, quæ in factis alienis præsumitur præiudicandi prouisis non solùm quoad ius quæsitum ex eorum prouisionibus, verùm etiam quoad perpetuam eorum, & familiarum ignominiam, quæ aliàs ob huiusmodi non admissionem incurritur: bona autem est illa interpretatio, per quam dispositio redditur rationabilior, tex. est in terminis edicti prætorij *in l. Saluius Aristo*, & ibi not. passim scriben *ff. de leg. præstan.* Bald. *in l. conuenticulum, num. 4. vers. item est argumentum. C. de Episc. & Cler.*

4 Tertiò, idem intellectus suaderi videbatur ex alia parte statuti, vbi dicitur, quòd si admissi per nouam informationem reperti fuissent descendere ab infectis, statim ab eadem Ecclesia repellerentur; si enim statutum requireret positiuam probationem puritatis, ratio iuris expostulabat, quòd illa semel facta, & admisso prouiso tamquam puro non daretur noua inquisitio, prout in absoluto tamquam innocenti, vel tamquam non probato nocenti, quòd primo casu non possit reperi inquisitio, secundò verò sic distinguit Felin. post Bart. *in c. aduerso, num. 4 vers. idem Bart. de except.* Ias. *in l. Iulianus, num. 21. ff. de condict. indeb.* Clar. qui de commun. *in prax. crim. qu. 57. in princ.* & allegant bonam rationem; quæ ea est, quòd primo casu est venire contra decisa, quod in iure non admittitur; secundo verò casu non est venire contra decisa,

5 Quarto, quatenus statutum exquireret probationem antiquæ Christianitatis, illa etiam saltem præsumptiua, & ducto argumento à communiter accidentibus, quod in jure est validissimum, *l. ideo quia. ff. de legibus. l. singulis. ff. de except. rei iud.* Abb. *in cap. 1. num. 4. de Cler. non resid.* gloss. & Doct. *in l. neque natales. C. de probat.* resultare videbatur, si factis apud conciues, & vicinos diligentiis nihil impuri repertum fuit, quia est plusquam verisimile, quòd in illis partibus, vbi ista materia diligenter obseruatur, si adfuisset impuritas, conciues, & ordinarij de illa habuissent notitiam prout videmus in teste, qui probat negatiuam, si dicatur nescire, vel non vidisse ea, quæ si fuissent, verisimiliter vidisset, vel non ignorasset. Abb. *in c. tertio loco. vers. sed ad primam*, & Felin. *ibi num. 5. de prob.* Paris. *cons. 162. num. 14. lib. 1.* Boss. *in tit. de defens. reors num. 6.*

Ex prædictis juris conclusionibus, à quibus statuta recipiunt interpretationem passiuam, iux. 6 not. *in l. si serui. C. de noxal.* Paris. *cons. 167. num. 16. vol. 4.* Rol. *cons. 72. nu. 34. in fi. lib. 3.* Cur. jun. qui de communi testatur, *cons. 7. num. 8.* non solùm videbatur confirmatus intellectus statuti sæpè approbatus à Rota, verùm etiam videbantur sublata pleraque ex illis, quæ in contrarium adduci solent. Et primò, quòd qui se fundat in qualitate statuti, debeat illam probare, & qui vult admitti tamquam talis, debet docere se talem cùm similibus, quia, vt suprà dictum est, conclusio retorquetur, cùm prouisi non se fundent in qualitate statuti. Sed RR. Capitulares, qui in vim statuti negant tradere possessionem.

Item cessat aliud, quòd licèt essentialiter non 7 detur medium inter puritatem, & impuritatem, benè datur secundùm probationem, & inde non tenere consequentiam, non est probatus impurus; ergo est probatus purus, iux. tradita *in l. circa, de prob.* quia, vt suprà dictum est, sufficit prouisis quòd non probetur impuritas, & quatenus esset necessaria probatio puritatis, illa saltem præsumptione, & ducto argumento à communiter accidentibus, resultat ex eo quòd facta generali inquisitione apud ciues, & notos, & super re, de qua verisimiliter habuissent notitiam, si adfuisset, illa non est reperta, & in istis terminis generalis inquisitionis non loquitur *l. circa*, cum sua materia, sed in priuatis probationibus, quæ contingunt inter actorem, & reum.

Item corruit ponderatio verborum ibi, *non nisi descendentes ex antiquis Christianis*, &c. *admit-* 8 *tantur*, quasi quòd cùm statutum loquatur per affirmatiuam, quæ resultat ex illis duabus negatiuis, non nisi, sit necessaria affirmatiua probatio, quia vis, & efficacia statuti non consistit in affirmatiua admissionis antiquorum Christianorum, cùm isti non indigeant statuto pro eorum admissione, sed vt taxatiua, siue negatiua, quæ resultat ex illa dictione *nisi*, quæ venit probanda per volentem excludere, per supradicta. Vltra quòd affirmatiua probatio adest retento quarto fundamento, de quo suprà; & quicquid sonent verba, attenditur natura statuti, & principalis intentio statuentium. Roman. qui multis exornat, *cons. 509. num. & seq.* & in terminis istius dictionis *nisi*, Bald. *in l. actione, num. 2. C. de transact.*

Item non obstare videntur alia verba statuti, 9 ibi, *donec informatio prædicta videretur, & extra constares de qualitate sic admittendorum Clericorum, ipsi*

Clerici in dicta Ecclesia nullatenus admitterentur, &c. quia verba ista non important nouam dispositionem circa ea quæ debent contineri in informatione, sed modum, & formam procedendi post perfectam informationem, ne scilicet daretur ingressus prouisis, & postea fieret, vel inspiceretur informatio; & proinde cùm sint verba exequutiua, non ampliant. *Clement.1.in fin.de præb.* Dec. *cons.12.circa finem.* Caputaq. *decis.83.propè fin.part.1.* & cùm negari minimè possit, quin sint dubia & ambigua, recipiunt interpretationem à natura statuti, & verisimili mente disponentium, & aliis regulis, de quibus suprà.

10 Quantum ad prætensam obseruantiam interpretatiuam testes illam concludere non videbantur cum suis requisitis, sed quòd magis mouebat Dominos, erat, quia ex pluribus decisionibus in hac materia factis apparebat de contraria obseruantia, & ita vtraque parte informante fuit conclusum.

R.P.D. DAMASCENO.

Maceraten.expensarum. Lunæ 15. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Acceptatio sententię, seu alterius actus, non præsumitur nisi probetur, & plenè quando agitur non de captando lucrum: sed de euitando damnum, nec infertur ex verbis enunciatiuis, & aliis, nisi per necesse acceptationem importent.

SVMMARIVM.

Actus acceptatio est quid facti, & non præsumitur nisi probetur, & quidem plenè, quando non agitur ad lucrum, capiendum sed ad damnum vitandum, num.1.

Acceptatio ex verbis non infertur, nisi verba per necesse acceptationem importent, ibid.in fine.

Verba enunciatiua non disponunt, n.2.

Actus acceptatio non inducitur per verba enunciatiua, ibid.

Promittens liberare à molestiis, tenetur etiam quòd molestiæ sint de facto, ibid.in fine.

Producens non censetur approbare contenta in productis, quando fuit facta ad alium finem, & præsertim in diuerso iudicio, num.3.

Exigens vigore sententiæ, censetur illam approbare: declara vt n.4.

DECISIO CCXXXI.

1 FVit dictum Asdrubalem non approbasse sententiam contra se latam, ita vt modò prohibeatur dare de illius nullitate, præmittendo quòd acceptatio est quid facti, quod non præsumitur, vnde debet per illum qui hoc allegat probari, *l. assecuratio, Cod.de non numerat.pecun.l.prima.Cod. de probat.cùm in iure.de offic.delegat.* cum aliis per Dec. *in l.quatenus, num.3.ff.de reg.iur.* Et quidem plenè, cùm acceptatio non deducatur ad effectum lucri acceptantis, sed in illius damnum, quod nullo modo præsumitur voluisse facere, *ad l.cùm de indebito, de prob.* Vnde concluditur, quod ex quibusvis verbis, siue actibus Asdrubalis, non debet inferri ad prædictam acceptationem, nisi si & quatenus verba, vel actus acceptationem pernecesse importent. Bart. *in l.prima, §.hoc interdicto.ff. de itin.actúque priu.* Dec. *cons.72.nu.5.& 452.nu.24.* Dec. *cons.54.nu.65.lib.2.* Bec. *cons.106.nu.46.* Surd. *decis..67.n.4.& 5.*

Non importare igitur talem acceptationem, fuit dictum, verba enunciatiua huius sententiæ, de quibus in mandato procuræ facto per Asdrubalem in personas Guidi, & Alexandri, quia verba enunciatiua non disponunt. Angel. *in l. iurisgentium, §.quòd ferè, in fine.ff.de pact.* Alex. *cons.21.num. 4.lib.1.* Dec. *cons.359.num.6.* Ruin. *cons.167.num.25. lib.1.* Decian. *cons.120.nu.19.lib.3.* sicut nec minus ipsum mandatum, quia non fuit datum ad effectum approbandi sententiam, sed ad effectum exigendi ab Attilio & Hieronymo de Cremesinis, propter molestias ipsi mandanti per d. sententiam illatas, quæ etiam si fuissent de facto sufficiebant, vt molestatus posset obtinere. Socin.jun. *cons.113.nu.35.cum dueb.seqq.lib.1.* Socin.sen. *consil. 70.in princ.lib.3.* Bart. *in l.Lucius.§.tres hæredes, nu. primo.ff.ad Senatusconf.Trebell.* Alex. *cons.52 num.2. lib.2.* 2

Et eodem modo respondetur ad productionem factam per Asdrubalem de eadem sententia contra Attilium Cremesinum, nempè quod non fuit ad effectum illam approbandi, sed vt liberaretur à molestiis, siue de iure, siue de facto à Iulia sibi illatis, vnde succedit conclusio, quod productio facta ad vnum finem, non nocet ad alium, de quo per Gulielm.de Cun. *in l.2. Cod.de instit.& substit.* Flor.de Sanct.Petr. *in l.qui familia. ff.famil. hercis.* Socin.sen. *cons.244.nu.21.in fin.lib.2.* Cephal. *cons. 236.nu.21.* Surd. *cons.252.nu.17.& decis.267.nu.4.* & multo minus in diuerso Iudicio provt erat illud Socin.sen. *cons.122.n.8.lib.4.* Cephal. *cons.377.n.73.* Achill. *decis.2.de confess.* 3

Ex prædictis cessat etiam aliud, quòd Asdrubal vigore istius sententiæ exegerit à Cremesino, & quòd exigens vigore sententiæ illam censeatur approbare, ex Soc.sen. *cons.220.num.19. vers.quartum, & vltimum, lib.2.* Crau. *cons.237.nu.2.* cum aliis allegat. quia Asdrubal non exegit à Cremesino in exequutionem dictæ sententiæ, etenim in illa minimè fuit condemnatus Cremesinus, sed exegit propter obligationem Cremesini in casu, quo ipse Asdrubal fuisset molestatus. Vlteriùs fuit ponderata protestatio Asdrubalis in schedula depositata pro solutione scutorum 500. iuxta tenorem sententiæ, in qua protestatione fuit dictum, quòd depositum fiebat metu mandati ad effugiendas vlterius expensas & animo repetendi, & sine prę-iudicio quorumcunque iurium, & non aliàs, aliter, nec alio modo, ex quibus apparet, Asdrubalem nil minus nunquam cogitasse, quàm approbare prædictam sententiam. 4

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Camerinen.spolij. Lunæ 15. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVM-

SVMMARIVM.

Possessionis causam sibi mutasse censetur ex superueniente titulo magis proficuo, etiam absque alia declaratione, n.1. & 2. vbi declaratur hac conclusio.

Clausula constituti, *operatur, vt constituens constitutario se opponere non possit, n.2.*

Spolium cessat, vbi quis fuit immissus authore pratore, ibid. in fin.

Subhastatio facta pecunia non præsente valet stante consensu creditoris in actu deliberationis, n.4.

Pecuniæ *verbum latissimum est, ibid.*

Debitor, cuius bona subhastantur, debet à suo creditore liberari in actu deliberationis bonorum, n.5.

DECISIO CCXXXII.

1 VIsum fuit non constare de spolio, quia non probatur primum extremum, hoc est, possessio filiorum Archangeli; licet enim testes dicant quòd bona, de quibus agitur, possidebantur à dictis filiis vnà cum eorum matre: attamen cùm ista bona fuissent expresè hypothecata Eusebiæ vxori Archangeli, cum clausula *constituti*, potuit Eusebia sequuta morte viri retinere bona, mutando sibi causam possessionis, etiam absque declaratione. Soc. sen. *cons.* 131. *nu.* 3. & 4. *lib.* 3. Dec. *cons.* 400. *nu.* 4. *cum pluribus seqq.* Rota in Maceraten. hæreditatis 11. Maij 1587. coram Illustrissimo Cardinali. Pamphilio in Vrbeuetana bonorum 8. Nouembris 1593. coram Illustrissimo Mantica, in Asculana domus 11. Iunij 1601. coram R.P.D. meo Coccino, & in Narnien. hæred. 13. Maij 1607. coram R.P.D. meo Lancellotto, & Rota indistinctè sequitur hanc opinionem, quòd sine alia declaratione quis censeatur mutasse sibi causam possessionis & possedisse ex titulo sibi magis proficuo. Achill. *decis.* 4. *de caus. possess. & propriet.* Crescent. *decis.* 5. *nu.* 3. *de restit. spol.* & fuit dictum in dictis Narnien. & Asculana.

2 Ex quibus patet decisionem in causa Romana hæreditatis de Beuilacqua 13. Maij 1591. coram Orano, quæ allegatur, non esse tutam in primo fundamento, & fuisse captam ex secundo motiuo, de quo in dicta decisione, nempe quando hæredes præuenerunt in capienda possessione, quæ præuentio non probatur in hoc casu, nec si probaretur, releuaret, stante clausula *constituti*, quæ sicut operatur, quòd constituens non posit se opponere constitutario, Ang. *in l. quadam mulier, nu.* 2. *vers. item attende. ff. de rei vend.* Soc. sen. *cons.* 106. *nu.* 2. *vers conuenit etiam, lib.* 3. Grat. *cons.* 429. *num.* 12. *lib.* 2. Eadem ratione videtur, quòd operetur contra illius hæredes, ad *l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur.* & tenet in specie Anchar. *quæst.* 13. *per totam,* vbi plura ad propositum. Cessare etiam videbatur spolium, quia Baptista, & Ioannes Marius fuerunt immisi auctore Prætore, quo casu cessat spolium, ex not. *in l. iustè possidet. ff. de acquir. poss.*

3 Et nullitates aliàs deductæ benè videbantur sublatæ per informantes pro dictis Baptista, & Mario. Prima est, quòd fuerit processum contra minores, non dato illis curatore, cessare videbatur, quia cùm fuerint acta illius instantiæ deperdita, non potest ex illorum reuolutione probari ista negatiua, & nihilominus datur conueniens fumus ex fide deputationis illius, & ex multis actis factis ab illo, & cum illo. Secunda nullitas, quòd subhastatio fuerit facta pro maiori summa, tollitur, quia licèt creditum principale non esset nisi scutorum 537. & deliberatio fuerit pro scutis 552. tamen illud plus fuerit pro expensis mandati exequutiui, quæ fuerunt solutæ Gundulæ.

Tertia nullitas, quòd subhastatio non fuerit 4 facta præsente pecunia, cessat stante consensu creditoris in actu deliberationis, vt fuit decisum in Perusina dotis prima Iulij 1608. coram R.P.D. meo Decano. licèt enim text. *in l. à D. Pio. § sed si emptor. ff. de re iud.* requirat præsentem pecuniam: attamen cùm verbum *pecunia* sit latissimum, *l. pecunia appellat.* 4. vbi gloss. & *l. pecunia verbum* 176. & *l. pecuniæ nomine* 222. *ff. de verb. signific.* comprehendi videtur omnis modus, per quem ille, cuius bona subhastantur, præsentaneè liberatur à suo creditore, ad not. *in l.* 4. § *condemnatum. ff. de re iud.* & admisit Rota in Romana vineæ 18. Maij 1601. coram R.P.D. meo Ludouisio.

Cæterùm, quia liberatio creditoris debet in- 5 teruenire in ipso actu, vt denotant verba *d. l. à D. Pio*, ibi, *non sicut post tempus pecunia soluatur*, & fuit latiùs dictum in eadem Romana vineæ de mense Aprilis, & Maij 1601. coram R.P.D. meo Ludouisio, quatenus ad hoc caput reducatur difficultas, & non sufficiat primum fundamentum, erit videndum an per modum tentum in hoc negotio, ille, cuius bona fuerunt subhastata posit dici liberatus à suo creditore in actu deliberationis.

ILL. D. CARD. LANCELLOTTO.

Romana, seu Comen. legati. Lunæ 22. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Legatum quando extinguatur per solutionem illius factam viuente testatore, & quæ dicatur causa finalis legati, & maximè legati pij.

SVMMARIVM.

Legatarius pro consequendo legato, dicitur habere fundatam intentionem in testamento, n.3.

Legatum dicitur purum quando conditio est apposita præstationi, non autem substantia legati, ibid.

Legatum conditionale quando conditio est implela in vita testatoris dicitur purum, ibid.

Legatum extinguitur per solutionem illius factam viuente testatore, si solutio fuit facta ex eadem causa, pro qua fuit factum legatum, seu ex animo, quem testator habebat legandi, secus aliàs, n.2.

Legatum cessat solùm cessante causa finali legati, secus si cesset impulsiua, nu.2. & 3.

Legati ad pias causas causa finalis est salus, siue commodum animæ testatoris, n.3.

Legati causa finalis non est ea quæ respicit commodum legatarij, ibid.

Legati pij causa finalis est amor Dei, & salus animæ; aliæ verò sunt impulsiuæ, n.4.

Legati causa finalis non censetur onus quod ei non æquiualet, ibid.

Legati causa finalis illa dicitur, quæ est obligatoria, & cohæret legato, ibid.

Testator non præsumitur, quòd voluerit legatum diminui per solutionem factam in vita, quando habuit facultatem mutandi testamentum, & illud non mutauit, n. 5.

In legatis piis per relictum vnius quantitatis non currit causa relicti alterius, ibid.

Legatum non præsumitur compensatum quando plura concurrunt, de quibus, ibid.

Testes debent deponere de eo quod in facto consistit, non autem iudicare, n. 6.

Voluntas testatoris nihil operatur, nisi transiuerit in dispositionem, nu. 7.

DECISIO CCXXXIII.

1 CVm die 25. Maij præteriti ageretur de remissoria pro parte Ducis Alberti petita, ordinatum fuit, quod de nouo disputaretur dubium, cum præsupposito, quod articuli essent verificati. Vnde proposita causa, & illis præsuppositis probatis, Domini adhuc steterunt in decisis sub die 26. Ianuarij præteriti, quod legatum debeatur hospitali habenti intentionem suam fundatam in testamento bo. mem. Cardinalis Comen. qui ei legauit simpliciter scuta viginti millia ad vtilitatem pauperũ inuestienda. §. *disponat. auth. de nupt.* cui legato non obstat, quod inferiùs in eodem testamento post plura capitula, & diuersas dispositiones idem Cardinalis dixerit: Item declaro, quod hospitale non possit aliquid de supradicto legato petere, nisi priùs renunciauerit omnibus prætensionibus, quæ posset habere in æternum super mea hæreditate causa donationis, quam feci Ptolomæo, quia hæc declaratio continens hanc conditionem, siue modum, aut onus, & grauamen renunciandi, fuit adiecta exequutioni, & petitioni legati, siue præstationi, non autem substantiæ illius, ita vt legatum non potuisset peti ante dictam renunciationem, & adimplementum huius conditionis suspensiuæ petitionis. Bald. *cons.* 285. *aliàs* 286. *n.* 4. *lib.* 3. vbi quod quando conditio est apposita præstationi, & non substantiæ legati, legatum est purum, & fuit dictum in vna Romana alimentorum 23. Aprilis 1572. coram bo. mem. Cardinali Lancellotto, quæ habetur inter impressas *decis.* 203. *nu.* 2. & 3. & 4 *part.* 2. Boër. *decis.* 38. *n.* 28. & 29. Surd. *cons.* 268. *num.* 55. & 61. Vnde fit, quod cùm fuerit remotum huiusmodi impedimentum, quia hospitale renunciauit in vita Cardinalis, legatum tanquam purum debeatur, quia ampliùs petitio non est suspensa. iuxta cons. Bald. in alia decisione allegatum 478. *nu.* 2. *vers. præterea aduertendum. lib.* 1. & benè in istis terminis Aret. *cons.* 93. *nu.* 10. *vers. sed in his non obstantibus*, & faciunt deducta per Angel. *cons.* 392. *num.* 4. Castr. *cons.* 125. *col.* 2. *vers. ita rite videtur.* Socin. *cons.* 92. *num.* 8. *vers. confirmatur, lib.* 1. Ruin. *cons.* 65. *num.* 12. *vol.* 2. Aym. *cons.* 101. *n.* 1. *vers. sed præmissis.* Surd. *cons.* 57. *num.* 19. & *seq.*

2 Non obstat, quod Cardinalis pro obtinenda renunciatione, & sic pro eadem causa, pro qua factum fuit legatum, soluerit quinquaginta millia libras, ita vt videatur in vita satisfecisse legato, ac inde legatum remanserit extinctum, vel saltem pro rata librarum 50. mill. solutarum fuerit diminutum *l. Lucius Titius, la prima. ff. de leg.* 2. *l. filia legatorum. C. de legat. l.* 1. §. *adeò. ff. de dot. præleg.* cum vtrobique notatis, cum aliis similibus, quia hæc benè procederent, si solutio librarum 50. mill. fuisset facta ex eadem causa, pro qua fuit factum legatum, seu eo animo, quo testator habebat legandi, & hinc Bald. *in dict. l. huius, in* 2. *notabil.* notauit ex illo textu, quòd testator potest præuenire hæredem in exequutione legati; secus verò quando causa legandi est diuersa à causa solutionis factæ in vita, quia tunc stante diuersitate causę non obstante aliqua satisfactione facta in vita, debetur integrum legatum. Bald. *in dict. l. Lucius, & d. l. filia legatorum. num.* 4. & declarat Castr. *in dict. l. Lucius. num.* 4. & fuit resolutum in causa Comen. legati 20. Februarij 1606. coram R. P. D. meo Ludouisio, & facit, quia renunciatio non fuit causa finalis legati vtique ea adempta, vel viuo testatore impleta, legatum nihilominus debetur, quia causa finali legati duntaxat cessante cessat legatum: secus autem cessante impulsiua. *l. cùm tale.* §. *falsam, & l. demonstratio,* §. *quod autem. ff. de condit. & demonstr.* Franc. *in c. cùm cessante de appell.* Grammat. *decis.* 59. *numero* 3. Cephal. *cons.* 81. *num.* 8. cum aliis per Tiraquell. *cessan. cau. limit.* 1. *num.* 1. & 2. & benè per Bertran. *consil.* 171. *num.* 8. *in fin. volu.* 2. *part.* 2.

Quòd autem solutio librarum 50. mill. facta fuerit ex diuersa causa ab illa, propter quam fuit factum legatum, patet, quia lib. 50. mill. fuerunt solutæ pro eleemosyna, & causa obtinendæ renunciationis, vt constat ex ipso instrumento. At causa finalis legati non fuit causa obtinendi renunciationem, sed cùm legatum fuerit factum loco pio, nempe hospitali, & mandatum quòd pecuniæ in stabilibus inuestirentur ad beneficium perpetuum pauperum Christi, causa finalis fuit amor in pauperes, & salus, siue commodum animæ ipsius testatoris, vt in indiuiduo considerat Angel. de Perus. *cons.* 124. *num.* 4. *ante medium. vers. circa quod considero*; onus verò, vel conditio renunciandi, non fuit causa finalis legati, sed fuit conditio, siue modus appositus petitioni, qui licèt inducat formam respectu petitionis, non tamen est causa finalis legati, cùm causa finalis legati sit salus animæ ipsius Cardinalis, qui voluit pecunias pro pauperibus Christi inuestiri, vt per Angel. *vbi suprà*, quia hæc tanquam respiciens commodum ipsius testatoris dicitur finalis Illustriss. Mantica, qui Ang. & alios citat. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 6. *titul.* 14. *num.* 14. *vers. & causa respiciens commodum.* & meritò, quia nullum maius commodum testatoris potest considerari, quàm animæ propriæ remedium, & salus, & sic patet non applicari, quod dicitur causam finalem non esse, quæ respicit commodum legatarij, quia hoc legatum præcipuè respicit commodum legantis vti factum in piam causam, & pro anima ipsius, imò respicit religionem erga Deum. Bart. *in repetitio. l.* 1. *num.* 10. *C. de sacros. Ecclesiis*, quo fit, vt legatum debeatur, etiamsi cessauerit conditio apposita petitioni, cùm adhuc remaneat causa finalis legandi. Bertrand. *d. cons.* 171. cum aliis suprà allegatis, Illustr. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 12. *tit.* 1. *nu.* 27. *vers. sed considera.*

Quod comprobatur ex eo, tum quia in legatis piis semper causa finalis legati est amor Dei, & salus animæ, aliæ verò sunt impulsiuæ. Abb. *in cap. verum, num.* 2. *vers. si autem modus. de condit. appos.* 4

appos. Bart. *in l.* 2. §. *Titio, numer.* 1. & ibi Alex. *in additione, incipiente, non præsumitur finalis. ff. de donat.* Ruin. *cons.* 137. *num.* 10. *lib.* 3. Tiraq. *cessan. caus. limit.* 1. *num.* 57. Tum quia cùm Cardinalis nihil æstimaret renunciationem ab hospitali faciendam, stante reuocatione donationis ab ipso facta, vt patet ex eius litteris missiuis, & ex ipso instrumento renunciationis, in quibus asserit, quòd pro certo habet fuisse radicitus sublatum omne ius, quod hospitali ex donatione competere potuisset, ac si nunquam facta fuisset. Sequitur, quòd renunciatio facienda, quæ non æquiualebat legato, non poterat esse causa finalis legati, cuius non censetur causa finalis onus, quod ei non æquiualet, vt per Benintend. *decis.* 98. *num.* 7. ita vt nulla alia causa finalis remaneat legandi, nisi animæ remedium. tum denique quia illa dicitur causa finalis, quæ est obligatoria, & cohæret legato. Bart. *in l. demonstratio, §. quid autem iuris, in* 3. *quæst.* & ibi Castr. idem Castr. *in l. si quis seruum, num.* 1. *in fin. vers. nam non est verisimile. ff. de condit. & demonstr.* idem Bart. *in l.* 1. *in fin. C. de falsa causa.* Socin. *cons.* 159. *lib.* 2. Gram. *decis.* 59. *numer.* 3. Illustriss. Mantica *lib.* 6. *tit.* 14. *numer.* 15. *vers. notandum.* Cùm autem, vt dictum est, Cardinalis pro certo haberet nullum ius competere hospitali, & propterea ad nihil ei dandum pro obtinenda renunciatione se obligatum crederet, renunciatio non potest dici causa obligatoria, neque legato cohærens, & per consequens non est finalis.

Quod benè colligitur ex ipsa serie facti, & subsecutis circunstantiis. nam legatum ab initio fuit factum hospitali purè, & liberè pro beneficio pauperum Christi absque alia causa, aut aliquo onere: licèt autem ex interuallo, & post plures dispositiones, & post diuersa capitula Cardinalis cogitauerit de obtinenda renunciatione, & super ea per modum declarationis disposuerit; tamen hoc non deseruit pro causa finali legati per prius perfecti, & stabiliti, ac in asse deducti. Rursus cùm post factam ab hospitale renunciationem, & solutas à Cardinali libras 50. mill. idem Cardinalis administratoribus hospitalis per suas litteras significauit, quòd dictam, & maiorem eleemosynam iam pro hospitali stabiliuerat, eosque certificauerit, quòd ipsa eleemosyna ipso viuente, vel mortuo, non modicum factura erat augmentum, apparet Cardinalem voluisse integrum legatum deberi, illudque esse augmentum, de quo in suis litteris mentionem fecit.

5 Addito præterea, quòd cùm testator cum hoc testamento, & eadem voluntate per decem annos, & vltrà post solutas libras 50. mill. continuauerit, nec illud reuocauerit, aut aliquid respectu legati 20. mill. scutorum disposuerit, imò cùm in extremo suæ vitæ requisitus ab Illustr. Cardinali Saulio, vt testamentum conderet, responderit illud esse conditum, & locum, vbi reperiebatur, designauerit, satis apparet ipsum voluisse cum illa dispositione decedere, nec legatum hospitali factum in aliquo minuere. Castr. *cons.* 214. *num.* 2. *in fin. & cons.* 148. *vers. præterea, lib.* 2. cum allegatis per Illustriss. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 12. *tit.* 1. *num.* 12.

Quibus consideratis, & attento, quòd sumus in legato pio ad beneficium pauperum facto, quod est fauorabile, & latè interpretandum, quodque legatum factum pro pauperibus Christi recipit duplicationem, & augmentum, quia illis possunt relinqui plures quantitates, nec per relictũ vnius quantitatis, cessat causa relicti alterius, vt considerauit Rota in allegata causa Comen. legati coram R. P. D. meo Ludouisio, & inspecto amore, quo Cardinalis hospitale prosequebatur, benè probato ex prima substitutione ad fauorem hospitalis, ex verbis instrumenti renunciationis, ex litteris missiuis à Cardinali administratoribus hospitalis scriptis, ex libris 1000. annuis assignatis, non est præsumendus animus compensandi legatum, sed potiùs multiplicandi. Corn. *cons.* 288. *vers. nec est verisimile, & cons.* 292. *vers. iuuantur hæc, lib.* 1. cum aliis relatis à Menoch. *de præsumpt. præsumpt.* 110. *num.* 12.

Non obstant articuli, qui habentur pro probatis. nam dum vsque ad septimum articulum articulatur, quòd hæreditas Cardinalis Duci obuenta, sit solùm scutorum 23. mill. incirca, hoc non facit, quin tempore testamenti, quod debet attendi, adessent pingues redditus, & opulentæ substantiæ nepotibus postea donatæ. quòd si Dux prætendit hæreditatem non esse soluendo, poterit vti beneficio inuentarij, vel aliis remediis iuris, si quæ ei competunt. Dum autem in octauo ponitur esse verisimile, quòd Cardinalis voluerit Ducem exonerare legato 20. mill. scutorum, etiamsi testes hoc probarent, non releuaret, cùm illi debeant deponere, quod in facto consistit, non autem iudicare. 6

Dum in 9. & 10. articulis continetur Card. dixisse tam suo Procuratori, quàm aliis personis, quòd cum hospitali transegerat mediante solutione librarum 50. mill. nedum ad effectum, vt hospitale renunciaret donationi, siue substitutioni ad sui fauorem factæ anno 1587. sed etiam, vt exoneraret Ducem à legato 20. mill. scutorum facto in testamento anni 1596. neque etiam huiusmodi articuli probati releuant, cùm huiusmodi verba non faciant dispositionem, sed in omnem euentum fuissent solùm tractatus, & voluntas testatoris, quæ remanet inefficax, quando non transit in dispositionem. Bald. *in l. quidam cùm filium, in* 3. *notab. ff. de hæred. instit.* & sæpè in his terminis fuit resolutum in Rota, & signanter in causa Romana de Rambogletris 14. Ianuarij, & 29. Martij 1594. coram bon. mem. Litta, & in causa Romana educationis 13. Maij 1600. coram bon. mem. Cardin. Seraphino per cons. Oldrad. 119. maximè, quia nedum facilè erat Card. vel adimendo legatum, vel codicillando vnico verbo tractatum, & voluntatem in dispositionem reducere, sed etiam quia patet in eadem dispositione, & legato perseuerasse, nec fuisse contentum eleemosyna lib. 50. mill. data in transactione, quin voluisse illam non modicum recipere augmentum, vt suprà dictum fuit, quod potissimum in hoc legato integro 20. mill. scutorum verificatur, &c. 7

R. P. D. PENIA DECANO.

Abulen. beneficij. Mercurij 1. Iulij 1609.

DECISIO CCXXXIV.

Inter eius imprimendas in tom. 2. quamprimum edendo Lugd. apud Hered. Prost, Borde, & Arnaud.

R.P.D. DAMASCENO.

Viterbien. beneficij. Mercurij 1. Iulij 1609.

ARGVMENTVM.

Mors probanda est ab eo, cuius intentionis est fundamentum, & illa præsumptio, quòd quis neque ad centum annos viuere præsumatur, non habet locum vbi quis suam intentionem plenè, & concludenter probare debet.

SVMMARIVM.

Possessio instrumentalis manutenibilis non est, alio existente in possessione, num. 1. & num. 2. vbi tamen quòd plenè, & concludenter probari debet aliena possessio.

Mors ab allegante probari debet, quia viuere quis præsumitur vsque ad centum annos, num. 2.

Possessio præsumitur continuata vsque ad obitum possidentis, ibid.

Præsumptio iuris non sufficit vbi opus est plena probatione, ibid. in fine.

Præsumptionum multiplicatio non est admittenda, num. 3.

Iudex exequutor habet pro se præsumptionem, num. 4.

Præsumptio vna tollitur per aliam contrariam præsumptionem, ibid.

DECISIO CCXXXV.

1 FVit resolutum mandatum de manutenendo esse dandum Dionysio, de cuius possessione constat per pub. instrumentum, *l. prædia. ff. de acquir. poss. cum concord.* Non obstat quòd possessio instrumentalis alio existente in possessione minimè sit manutenibilis, ex deductis in causa Sabinen. Pontis coram Illustrissimo Seraphino relata inter diuers. impress. *decis. 390. par. 1.* & quòd appareat de possessione Nicolai, per cuius obitum Dionysius dicit se impetrasse tam ex confessione eiusdem Dionysij, quàm ex multis in facto relatis, quia fuit responsum, probationes non percutere tempus post adeptam possessionem instrumentalem per Dionysium.

2 Et quatenus replicabatur, sufficere dictam anteriorem possessionem Nicolai, stante quòd non constat de illius morte, cùm quis præsumatur viuere vsque ad centum annos. glos. *in l. 2. §. si dubium, in verb. liquerit. ff. quemadmod. testam. aper.* Dec. *cons. 575. nu. 10.* præsumatur continuata vsque ad obitum. DD. *in l. siue possidetis. C. de probat.* Natt. *cons. 235. num. 18.* Alciat. *de præsumpt. reg. 21. præsump. 21. num. 5. vers. nec obstat.* Fundata videtur intentio Dominorum de sancta Cruce, nisi mors Nicolai per Dionysium probetur. Fuit responsum tribus modis. Primus est quòd ex quo Dionysius fundat suam possessionem in apprehensione per pub. instrum, qui dicit hoc illi non suffragari, quia alius possidet, debet hoc plenè, & concludenter probare. *l. ei qui*, cum ibi not. per scrib. *de prob.* & in specie fuit dictum in Hipporregien. Capellæ sancti Martini 6. Aprilis 1609. coram R. P. D. meo Decano. Cùm igitur Domini de sancta Cruce teneantur plenè probare vitam Nicolai, non suffragantur sibi allegata iura, quia ex illis non resultat, nisi quædam præsumptio, quæ non suffragatur vbicunque est opus plena probatione, vt in istis terminis tradunt Alex. *cons. 27. num. 7. vers. sed vbi probaret, lib. 7.* Gabr. *de præsumpt. conclus. 16. n. 6.* Achill. *decis. 1. de prob.* & fuit dictum in Tirasonen. decimarum coram Robusterio relata inter impress. *diuers. 102. num. 6. part. 1.*

3 Secunda responsio fuit, quòd ista esset multiplicatio præsumptionum, quæ in iure non admittitur. *l. 2. C. de iur. dot.* fuit latè dictum in causa Vladislauien. matrimonij de præsenti anno coram R.P.D. Caualerio, oportet enim præsumere, quòd Nicolaus vixerit, & rursus quòd ex eo, quòd nunc viuat præsumere quòd possessor sit idem.

4 Tertiò fuit dictum, quòd Ordinarius tanquam exequutor Apostolicus dedit hanc possessionem Dionysio, quod præsumitur pro illo tanquam exequutore. Abb. *cons. 41. num. 1. in fin. vers. sed in casu nostro, lib. 1.* & faciunt notata *in l. iustè possidet. ff. de acquir. poss.* & etiam tanquam Ordinario informato de statu rerum, & personarum suæ diœcesis. Felin. *in c. auderes, num. 15. vers. 14. conclusio, de rescript.* Verall. *decis. 406. part. 2.* maximè ad istum effectum, in quo non agitur de iustificatione gratiæ Dionysij principalis, sed incidenter, ad not. per Bart. *in l. quidam in suo, num. 4. de cond. instit.* Alex. *cons. 10. col. 2. vers. quin imò tunc, lib. 4.* & proinde quæque præsumptio quæ ex allegatis in contrarium oriri posset, tollitur ex ista contraria præsumptione. Bart. *in l. Diuus, numer. 3. ff de in integr. restit.* Dec. *cons. 470. num. 10.*

Quantum ad illa, quæ fuerunt pro parte Dominorum de sancta Cruce adducta ad probandum iuspatronatus familiæ sanctæ Crucis, & quòd propterea non potuerit prouideri Dionysio tanquam de libero, visa fuerunt concernere petitorium, & nullatenus ita clara, vt possent impedire hoc summariissimum, & priuilegiatissimum iudicium, in quo illud singulare quoad materiam beneficialem cautum reperitur, vt reddatur, nulla habita ratione tituli. Abb. *in cap. querelam, in 3. notab. de elect.* fuit dictum in Bonon. iurisdictionis 1. Febr. 1574. coram Illustris. Lancellotto relata inter impress. diuers. 595. *num. 1. & 8. part. 1.*

ILLVST. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Mediolanen. decursus aquarum. Mercurij 4. Nouembris 1609.

DECISIO CCXXXVI.

Est inter eius impress. decis. 432.

ILL. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana sponsionum. Veneris 13. Nouembris 1609.

DECISIO CCXXXVII.

Est inter eius impress. decisio 439.

R.P.D.

REVERENDISSIMO P. D.
LVGDVNEN.

Romana donationis, seu promissionis. Veneris 27. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Donatio semper debet interpretari in id quod minimum est, & vbi est dubia, declaratur ex assertione donantis.

SVMMARIVM.

Donatio non præsumitur, & vbi probatur, capitur interpretatio in id, quod est minimum, num. 1.
Relatio debet fieri ad proximiora, num. 2.
Fallit vbi aliqua ratio in contrarium vrget, num. 4.
Verba quæ stant demonstratiuè non inducunt aliquam obligationem, num. 3.
Donantis declarationi statur vbi dubitatur quid voluerit donare, num. 5.
Assertioni viri probi standum est, ibid. vbi de assertione Cardinalis Baronij.
Dictio quando *importat conditionem, num.* 6.

DECISIO CCXXXVIII.

1 ROta censuit non constare de obligatione, seu donatione bon. mem. Cardinalis Baronij ad fauorem Venerabilis Monasterij S. Iosephi ad effectum, de quo agitur: intentio siquidem monasterij est, pium illũ Cardinalem donásse scuta 500. in casu solutionis cuiusdam viridarij, quod monasterio contiguum pro adimplendo illius spatij emptum fuit. Cùm autem donatio non præsumatur, & quando etiam probata est, capi debeat interpretatio in id, quod est minimum. Butr. *cons.* 65. Aym. *cons.* 106. *nu.* 11. latè Menoch. alios cumulans *cas.* 88. *nu.* 1. *& seq. de arbitr. lib.* 2. *cent.* 1. visum fuit ea, quæ in hoc casu pro perficienda probatione deducta fuerunt, non concludere.

2 Fit enim maximum, & potissimum fundamentum in mandato, per Cardinalem subscripto, quod habet hæc verba, *Pagarete al Reuerendo Padre Soto scudi* 16. *boloni* 20. *moneta, quali sono per li frutti di sei mesi maturati à die* 16. *Aprile prossimo passato delli scudi* 500. *che li donamo per seruitio del monasterio di san Gioseppe per pagare il Giardino comprato*, &c. In hoc quippe mandato considerantur illa verba, *che li donamo*, adaptanda non ad fructus, sed ad scuta 500. quorum expressioni sunt proximiora, ad not. per Bart. *in l.* 1. *§. hoc edicto, in fin. de postul.* Item consideratur illa ratio, seu causa, *per pagare il Giardino*, quæ conuenit non fructibus, sed sorti principali, ex qua pretium viridarij erat soluendum.

Verùm animaduertebatur in primis colligi ex tota rei serie, atque ex probationibus hinc inde factis, quòd cùm pecuniæ in numerato non essent, & tamen pluribus de causis vrgeret necessitas emẽdi prædictum viridarium, optimus ille, & piissimus Cardinalis monuit Reuerendum Patrem Sotum, ne emptionem differret, quin potiùs acciperet pecunias ad censum exsoluendas aliquando, vel ex Monialium admittendarum dotibus, vel aliquo alio subsidio, quòd suis ancillis non defutura diuina bonitas esset præstitura, & addidit, quòd ipse quidem si nummos præsentes haberet, prompto, & alacri animo enumeraret illa scuta 500. nec sineret illa capi ad censum, interim autem ne monasterium sentiret aliquod incommodum ex fructuum præstatione, dum expectatur prædictum subsidium se potiùs facturum vltrò obtulit dictæ præstationi.

Quod igitur attinet ad supradicta mandati verba, existimarunt Domini, illa esse referenda, & restringenda ad fructus, pro quibus mandatum emanauerat, non autem ad sortem principalem, quæ sicuti, & illa causa, *per pagare il Giardino*, enunciatiuè tantùm, seu demonstratiuè fuerat expressa, vt designaretur, quis esset ille census pro cuius fructibus soluendis pecunias Cardinalis donabat. *l. quidam testamento* 96. *de leg.* 1. *l. fin. §. Titia, in fin.* vbi Bart. *num.* 3. *ff. de liberat. legat.* Dec. *in cap. requiris, num.* 21. *de appell.* Ias. *in l.* 1. *nu.* 3. *C. de summ. Trin.* Surd. *decis.* 296. *nu.* 32. 3

Nec obstat, quòd relatio facienda sit ad proxima. nam id fallit, quando aliqua ratio in contrarium vrget. *l.* 1. *§. per procuratorem. ff. de acq. pos.* Surd. post alios *cons.* 220. *nu.* 2. & in hoc casu vrget maximè, nedum tota rei series, verùm etiam, quia referendo donationem ad fratres, istud mandatum conuenit cum aliis omnibus mandatis præcedentibus, quæ restrictam expresse habet donationem ad fructus, per hæc verisimilia verba, *quali se li donano per pagar li frutti di vn censo per il monasterio di san Gioseppe.* Hanc quippe donationem pecuniarum pro soluendis fructibus census, frustrà fecisset Cardinalis, si fuisset debitor census, quia donatio est actus liberalitatis, & voluntatis spontaneæ: fructuum autem solutio necessariò incumbit census debitori. 4

Verùm si quæ subesset adhuc difficultas ex prædictis mandati verbis, nec esset perspicuum quid Cardinalis donauerit, omnis dubitandi ratio certè sublata est ex declaratione ipsiusmet Cardinalis, cuius memoria in benedictione est, qui, vt testes benè deponunt, sæpiùs obseruauit non donasse scuta 500. sed tantummodo pecunias, è quibus soluerentur fructus census; & quod magis est, iussit, atque ordinauit, quòd partita istius census deleretur ex nota suorum debitorum, in qua, ad instantiam administratorum monasterij fuerat posita. Cui declarationi Rota plurimum deferebat, non solùm quia de iure statur declarationi donantis, vbi dubitatur quid voluerit donare. Aym. qui alios allegat. *cons.* 234. *num.* 4. Alex. *consil.* 52. *numer.* 21. *lib.* 4. facit glos. communiter recepta *in l. admonendi. ff. de iur. iur.* vbi volens disponere actum, si refert se illum fecisse certo modo, statur suæ relationi, sed & multo magis ob notissimam probitatem, & innocentiam vitæ integerrimi illius Cardinalis, cuius cùm largissimè se profunderet misericordia in pauperes, & munificentia in quælibet opera pietatis, non est cur suum beneficium apud illas religiosissimas Deo dicatas Virgines tam benè collatum fuisset adeò constanter, & ex animi sui sententia negaturus, si re vera collatum extitisset, ad glos. fin. *in cap. expedit.* 12. *quæst.* 2. & aliam glos. *in l. Titio fundus, in verb. actiones, ver. erat homo, cui videbatur credendum. ff. de cond. & demonstr.* latè Ias. alios referens *in l. iubemus, nu.* 10. *& seq. C. de iud. & in l.* 1. 5

num.17. ff. de eo per quem factum erit. Felin. *in c.in litteris, num.5.de test.*

Non obstant testes examinati ad fauorem monasterij. Primus enim deponit, Cardinalem dixisse Reuerendo Patri Soto; *che se gli si fusse trouato danari pronti gl'hauerìa dato scudi 500. à tale effetto, mà che non l'hauendo, solicitasse di fare vn censo à suo nome*, nihil probat, quia est vnicus in suo dicto, quod etiam est ambiguum, quia illa verba *à suo nome*, tam intelligi possunt nomine dicti Reuerendi Patris Soti, quàm nomine Cardinalis, etsi ambiguitas est declaranda ex subsequen. Census fuit factus nomine dicti Reuerendi Patris, & in illo nec quidem nominatus fuit Cardinalis, qui etiam toto anno, priùs quàm è vita decederet, cessauit à fructuum solutione, postquam illam ex sua mera liberalitate profectam animaduertit trahi in debitum necessarium, & in obligationem etiam sortis principalis, quæ præsertim restitui potuerat ex dotibus Monialium admissarum post census creationem.

6 Depositiones autem duarum Monialium nihil etiam vrgent, quia in effectum non concludunt de aliqua donatione, sed vna dicit, quòd Cardinalis dicebat velle soluere, & donare scuta 500. Altera deponit, Cardinalem dixisse, quòd volebat soluere census, sed vtraque cum additione, quando Deus sibi commoditatem largiretur. Ideoque considerata dictione, *quando*, quæ importat conditionem, vt per Bart. *in l.1. num. 17. ff. de cond.& demonstr.* apparet nos versari non in perfecta donatione, sed in pio donandi proposito, si quando id faciendi facultas suppeteret, idque manifestissimè colligitur, ex quo secundùm prædictas depositiones idem Cardinalis dicebat, se velle non solùm soluere pretium viridarij, quando haberet pecunias, sed etiam altiùs tollere muros totius monasterij.

Huiusmodi autem promissionibus, qualescunque illę essent, vltra quòd Cardinalis satisfecit ex aliqua parte, quando post emptionem viridarij soluit prædicto monasterio notabiles pecuniarum summas, occasione sacri Religionis habitus ibi suscepti per duas Virgines suas proneptes ex sorore; præterea nunquam euenit optimo Cardinali illa commoditas rei pecuniariæ, quinimo annuis redditibus Ecclesiasticis in pauperum subsidia, sacrarumque ædium, & ornatum toto Cardinalatus tempore sancta effusione consumptis, admonitus tandem à veteribus amicis, quò res familiares essent redactæ, adhuc efficere, nec sine difficultate potuit iusta, & prouida cohibitione liberalitatis, vt distrahendis æris alieni nexibus, pecuniæ satis confici posset priusquam moreretur. Atque ista scutorum 500. summa, si hodie iuxta monasterij intentionem præstanda foret, vix sufficeret tanti Cardinalis residua hæreditas constituendæ doti alterius neptis eiusdem ab ipso viuente in alio monasterio educationis causa immissæ, quæ ibi permanere, & cœlesti sponso altissimo Deo familiari concupiscit.

Atque ex his, &c.

R.P.D. PENIA DECANO.

Tiburtina castri sancti Poli. Veneris 27. Nouembris 1609.

DECISIO CCXXXIX.

Inter eius imprimendas in tom.2. quamprimùm edendo Lugd. apud Hæred. Prost, Borde, & Arnaud.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana relocationis. Mercurij 2. Decembris 1609.

ARGVMENTVM.

De locatione facta à confraternitate, nunquid requirat solennitates requisitas in alienatione rerum Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

Statutum Papale, & de mandato Papæ conditum, est aptum ligare res, causas, & personas Ecclesiasticas, nu.1.

Alienatio facta à confraternitate nunquid requirat solennitates requisitas in alienatione bonorum Ecclesiæ, num.2.

Statutum generale non trahitur ad casus habentes specialem prouisionem, & priuilegium, ibid.in fine.

DECISIO CCXL.

CVm præsumptio quòd Archiconfraternitas soleat distrahere sine solennitatibus, censuerunt Domini confraternitatem teneri relocare cũ antiquis pactis, & conditionibus Annæ, & sororibus, tanquam de sanguine vltimi inuestiti in vim statuti vrbis, *cap.124.lib.1.* Quod quidem statutum cùm sit Papale, tanquam conditum de ordine, & mandato Papæ, est aptum ligare res, causas, & personas Ecclesiasticas in iis, in quibus non reperiuntur priuilegiatæ: vt tenuit Rota in causa Romana de Comitibus rel. inter diuers. impress. *decis.452. part.1.* & in alia Portuen. Plani coram Robusterio, confirmata *in decis.371.n.3.ead.p.1.diuers.* & vltimo loco in Romana separationis thori coram R.P.D. meo Marcomontio in duabus resolutionibus. 1

Et proinde non fuit necessarium ingredi quæstionem, an ista confraternitas sit locus pius, vel ne? quia de potestate statuentis etiam quoad loca pia non potest dubitari ex prædictis, nec minus de voluntate, stante quòd, vt supponitur, in facto confraternitas alienat sine solennitatibus, vnde cùm circa alienationem minimè habeat specialem prouisionem, siue sit locus pius, siue non, debet comprehendi sub generali dispositione statutorũ, sicut veniunt res, causæ, & personæ, vt in allegatis decisionibus. Atque hinc corruere videbatur fundamentum ex decisione in causa Romana relocationis die 13. Martij 1595. coram Gypsio, in qua fuit dictum huiusmodi statuta non habere locum in bonis Ecclesiasticis, quia hoc ideo est, quia super bonis Ecclesiæ adest specialis prouisio, nempe *in extrauag. ambitiosæ, de bon. Eccles. non alien.* & statutum generale loquens non debet trahi ad casus habentes specialem prouisionem, & priuilegium, ad not. *in l. si quando. §. & generaliter. C. de inoff. testa.* Put. *decis.160. num. 2. & 3. lib. 3.* & ita fuit conclusum, non tamen sine contradicente. 2

R.P.D.

REVERENDISSIMO P. D.
MANZANEDO.

Ianuen. censuum. Mercurij 2. Decembris 1609.

ARGVMENTVM.

Fideiussor, obligans se tanquam principalis, tenetur ad omne id, ad quod tenetur principalis, & ex pluribus delinquentibus vnusquisque tenetur in solidum ad damna, & interesse.

SVMMARIVM.

Promittens soluere ad omne mandatum iudicis, soluere tenetur mandato relaxato, num.1.
Fideiussor obligatus tanquam principalis, soluere tenetur eodem modo, quo tenetur principalis, num.2.
Delinquantes si plures fuerint, eorum vnusquisque in solidum tenetur ad damna, & interesse, num.3.
Damno dato à pluribus, si discerni non potest an damnum sit datum ab vno potiùs quàm ab altero, quilibet in solidum tenetur, ibid.
Partis appellatione quandoque continetur totum, quando aliàs promissio esset frustratoria, num.4.

DECISIO CCXLI.

1 DVbitaui, an mandatum relaxatum sit exequendum contra Augustinum Rochettum pro summa in eo contenta, vel pro qua parte? Et Domini pro tota summa exequendum esse censuerunt; cùm enim se obligauerit de reficiendo Domino Antonio Plaxio omnia damna, expensas, & interesse, ad omne meum mandatum executiuum ad instantiam Domini Antonij videtur factus locus supradictæ obligationi, & consequenter mandatum exequendum pro summa in eo contenta, ad tradita per Dec. *respons.56.nu.14.lib.2.*

2 Non obstat quòd Augustinus sit fideiussor Pauli, qui dedit mandatum ad se obligandum pro sua rata tantùm, & quòd ideò sicut mandatum non posset exequi contra Paulum nisi pro sua rata; ita nec contra Augustinum, ne in plus teneatur fideiussor, quàm principalis; quia fuit responsum Augustinum se obligasse tanquam principalem, purè, & absolutè, non autem limitatè ad ratam Pauli; vnde cùm ipse non sit simplex fideiussor, sed principalis, ex quo tanquam talis se obligauit, tenebitur iuxta suam obligationem, non habito respectu ad illam Pauli, nec erit locus regulæ prædictæ, quæ procedit in fideiussore, non autem in eo, qui se obligauit tanquam principalis. Illustrissimus Mantica *de tacit. & ambig. lib. 16. tit. 9. num. 12.*

3 Vlteriùs etiam, quòd obligatio Augustini esset restringenda ad ratam Pauli, tamen adhuc teneretur pro tota summa contenta in mandato, quia cùm agatur de damnis, expensis, & interesse, prouenientibus ex delicto propter recursum habitum ad iudices laicos pro impedienda executione mandati Rotalis, rata Pauli importabit totam summam, cùm hoc casu quilibet ex delinquentibus teneatur in solidum, *l.1.§.si plures.ff. de eo per quem fact.erit, l.si ita vulneratus.ff.ad l. Aquiliam.* Felin. *in cap.sicut dignum, num.15. de homicid.* Rondegal. *in l.eandem num.301. & seq. ff. de duob.reis* quoties enim non potest discerni damnum datum ab vno, & damnum datum ab alio, quilibet insolidum tenetur, *l.si plures.ff. arbor.furt.cæsar.* Innoc. *in dicto cap.sicut dignum.* Alex.*cons.103.num.2.vers. & plus dicit, lib.1.*

Quæ confirmantur ex eo, quòd Paulus dedit 4
mandatum ad obligandum ad effectum obtinendi absolutionem à censuris, quæ cùm non posset obtineri, nisi refectis omnibus damnis, expensis, & interesse, dicta eius rata ad totam summam videtur referenda, cùm aliàs dicta absolutione non habita, effectus eius obligationis redderetur frustratorius, nec est nouum, quòd appellatione partis quandoque tota summa contineatur, *l. 2.* vbi Ias.*in princ.& n.5.C.de hæred.instit.*Cephal.*cons.299. nu.27.* Ex quibus ita conclusum, &c.

R.P.D. LVGDVNEN.

Romana palatij de Aquila. Mercurij 2. Decembris 1609.

DECISIO CCXLII.

Replicata est in 1. par. recent. decis.200.

R.P.D. LVGDVNEN.

Bononien. de Amorinis. Veneris 4. Decembris 1609.

DECISIO CCXLIII.

Replicata est in 1. part. recent. decis. 203. & apud Giouagn. cons. 57. num. 69. libr. 1. vbi die quarta Nouembris.

REVERENDISSIMO P.D.
DAMASCENO.

Viterbien. celebrationis Missarum. Veneris 11. Decembris 1609.

ARGVMENTVM.

Archidiaconus, siue sit Sacerdos, siue non, præcedere debet Archipresbyterum, & si Sacerdos fuerit, in celebratione Missarum, Episcopo absente, præferendus est Archipresbytero.

SVMMARIVM.

Archidiaconus Sacerdos præferendus est Archipresbytero in celebratione Missarum, absente Episcopo, num.1.& per tot.
Archidiaconus præcedere debet Archipresbyterum, siue ipse Archidiaconus sit Sacerdos, siue non, nu.2. in fine, & num.3.
Archipresbyter in his quæ spectant ad ordines, dicitur maior Archidiacono, num.5.
Archidiaconus non est necesse, quòd sit Sacerdos, ibid.
Qualitas accidentalis attendenda non est. declara, vt num.6.

DECISIO CCXLIV.

1 STante quòd modernus Archidiaconus Viterbien. est Sacerdos, dubitaui an in celebratione Missarum solemnium, absente Episcopo, ipse sit præferendus Archipresbytero? Et licèt pro resolutione ad fauorem Archidiaconi sufficere viderentur decisiones Sacri Concilij super litibus quæ dabantur, nec Rota contra illas fuisset aliquid vnquam attentatura; nihilominus quia informantes pro Archipresbytero inculcabant multas iuris conclusiones, quibus instabant satisfieri per decisiones Rotales, iux. constitutionem Pij IV. ac etiam super hoc porrexerunt memorialia Sanctissimo, qui iussit fieri iustitiam, Domini examinando quæstionem, censuerunt prætensionem Archidiaconi esse iustam, & benè fundatam auctoritate, & ratione.

2 Auctoritate Hostien. *in c.1.nu.5.vers. quid si Archidiaconus, de off. Archip.* quem ibi sequuntur Io. Andr. Anchar. Butr. & alij passim, & vanitas videbatur dicere quòd Hostien. non loquatur de celebratione Missarum, sed de simplici præcedentia, quia contrarium colligitur ex eius verbis immediatè præcedentibus, in quibus ponit regulam officij celebrationis Missarum ad fauorem Archipresbyteri, & postea format quæstionem, quid si Archidiaconus esset Sacerdos, & tunc dicit quòd Archipresbyter ei cedere debet, quod est intelligendum retentis eisdem terminis, & vt exceptio sit de regula, & sic vt cedat quoad celebrationem Missarum, & facit, quia distinctio, an sit Sacerdos, vel ne, minimè erat necessaria quoad præcedentiam, cùm nemo sit qui nesciat præcedentiam deberi per Archipresbyterum Archidiacono, siue ipse Archidiaconus sit Sacerdos, siue non. Et ita Hostien. intelligunt Bero. *cons.22. num.31. lib.1.* Illustrissimus D. meus Cardinalis Tuscus *verbo Archid. conclus. 482. num.15.* Eandem conclusionem ad fauorem Archidiaconi firmat glos. *in c. Pontifices, verb. quæ licita, iunct. gloss. in verb. quæ Sacerd. 7. q.1.* & ne videretur oblita casus, in quo adesset dignitas Arcipresbyteralis, allegat textum *in c. perlectis 25. dist.* vbi Archipresbytero, & illius officio fit particularis mentio.

3 Ratio etiam non videtur deficere pro Archidiacono, quippe quia ipse, simpliciter loquendo, est dignior, & eminentior Archipresbytero, & ob hanc rationem illi in Ecclesia & extrà præcedere debet, & admittunt omnes *in d.c.1.* & latiùs prosequitur Barbat. *cons.5. lib.2. per totum.* Conuenire igitur videtur Maiestati Sanctissimi Sacramenti, & decentiæ Ecclesiæ, vt per digniorem celebretur, nisi aliàs obstet defectus ordinum.

4 Nec obstat quòd hoc munus specialiter reperiatur demandatum Archipresbytero, *d.c.1. vers. in Episcopi sui absentia*, quia non propterea prohibetur Archidiacono, si ex aliis iuris regulis potest ad illum spectare, & non est nouum in iure, quòd idem officium pluribus competat, ordinatiuè tamen, ita vt vnus alteri præferatur, vt in terminis celebrationis Missarum prosequitur Bero. *d. cons. 22. num.23. cum pluribus seqq. lib.1.*

5 Non obstat quòd celebratio Missarum sit de iis, quæ spectant ad ordines, & in istis Archipresbyter dicatur maior Archidiacono. glos. Host. & alij *in d. c. 1.* quia DD. loquuntur cum præsupposito, quòd Archidiaconus sit qualis necessitas illius dignitatis illum expostulabat, hoc est, simplex Diaconus, non enim ex necessitate tenetur suscipere sacerdotium, *c. gesta, c. vbi 7. dist.* cum concord. secus si fiat Sacerdos, quia tunc respectu ordinis non est ampliùs minor, sed par, vt benè se ipsum declarat Hostien. *d.c.1. nu.5. vers. cùm sit par in ordine*, quem alij sequuntur. Et facit, quia ordo sacerdotalis non inest dignitati, sed personæ, in cuius anima imprimitur character, & ideò licèt vna dignitas requirat personam maioris ordinis, quàm altera, non propterea, loquendo propriè, dici potest quòd vna dignitas sit ordine sacro maior, quàm altera.

Atque hinc corruit aliud fundamentum, quòd qualitas Sacerdotis in Archidiacono sit accidentalis, cùm illam ex necessitate suæ dignitatis non teneatur suscipere, & proinde non sit attendenda, ad not. *in l. qui habent ff. de tutel.* Abb. *in c. si quis contra, sub num.2. de for. compet.* quia si considerentur solæ dignitates, nullo modo eis inest ordo sacer; si verò attendantur personæ, vtrique inest accidentaliter, vnde cùm in hoc sint pares, ille debet præferri, qui in cæteris est dignior, per præallegata. Et ita fuit conclusum.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Lucana bonorum. Veneris 11. *Decembris* 1609.

DECISIO CCXLV.

Replicata est in 1. part. recent. decis. 208.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Colimbrien. sponsalium. Mercurij 14. *Decembris* 1609.

DECISIO CCXLVI.

Replicata est in 1. par. recent. decis. 207.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Barchinonen. confinium. Veneris 18. *Decembris* 1609.

ARGVMENTVM.

Absoluendus est excommunicatus ob non paritionem, si postea paruerit; sed nunquid sit obligatus præstare cautionem de parendo in futurum, an verò sufficiat simplex obligatio.

SVMMARIVM.

Absolutio censurarum dari debet excommunicato propter non paritionem litterarum Apostolicarum, si postea illis paruerit, num. 1.

Condemnatus ad non molestandum, & perturbandum possessorem, si molestet, aut perturbet, an possit in futurum condemnari ad præstandam cautionem de ampliùs non molestando, & non perturbando, ibid.

Depo-

Depositum non admittitur in parte cum obligatione de soluendo residuum postquam debitum fuit liquidatum, num.2.

Oblatio sola non sufficit, quando agitur ad aliquid consequendum, sed necessaria est actualis solutio, vel depositum. Declara vt num.3.

DECISIO CCXLVII.

1 Ex adductis pro parte vniuersitatis visum fuit constare de paritione, & inde debitam esse absolutoriam, iux.not. *in c.qua fronte, de appell. & in c.solet, de sent. excommunic. in 6.* cum concord. Ad illud quod obiiciebatur nõ fuisse per vniuersitatem præstitam cautionem de non vtendo in futurum suo prætenso iure decimandi intra fines, de quibus agitur, iuxta doctrinam Innoc. *in c.cùm nostris, num.3. vers. si autem talia sunt incorporalia, de concess. præb.* fuit responsum quòd quicquid sit de intellectu illius conclusionis, de quo latè per Modern. *de retin.poss. remed.3.q.91. numer.*811. cessare difficultatem in hoc casu, quia vniuersitas non reperitur condemnata ad dandam talem cautionem, vnde pro paritione sufficit sibi præstare illud quod habetur in sententia, etiamsi aliàs in aliquo pluris condemnari potuisset, vt in specie resoluit Rota in causa Burgen. Iurisdictionis 10. Decembris 1597. coram bo.me.Peregrino.

2 Secundò opponebatur non sufficere in hoc casu deponere aliquid pro fructibus decursis, cum obligatione de soluendo residuum, postquam erit facta liquidatio, iux. decis. Capic.17.*num.5.* dicebatur enim fructus esse certos in hoc casu stantibus libris distributionum quæ fiunt inter Presbyteros de vniuersitate, pro quo allegabatur decis. Cæs.de Grass.5.*de restit.spoliat.* Sed fuit responsum non apparere de existentia huiusmodi librorum saltem de tempore præsenti, & quatenus appareret, esset necessarium pro liquidatione, quòd in illis fuerint annotati fructus decimales percepti intra fines, de quibus agitur distinctè ab aliis per eandem vniuersitatem in locis circumstantibus perceptis, neque hoc sufficeret, nisi vlteriùs isti fuerint distinctè venditi, & distinctè annotatum illorum pretium, & istæ difficultates non fuerunt ponderatæ in decisione Cæs. de Grass. fortè quia ibi non concurrebant.

3 Tertiò dicebatur intentionem vniuersitatis esse in hoc casu aliquid consequi, nempè absolutoriam, & quòd ad consequendum non sufficit oblatio, sed est necessaria actualis solutio, vel depositum. *l. si à te. C. de pact. inter empt. & vendit.* Boër.*decis.*124. *num.*22. Cephal. *cons.* 207. *num.* 1. fuit responsum, illa iura procedere, quando agitur ad consequendum aliquid quod à tertio aufertur, secus quando agitur ad consequendam absolutoriam à censuris, quæ absolutio principaliter tendit in beneficium animæ obtinentis absq; eo, quòd aliquid depereat parti, vnde non est indulgendum eius malitiæ, si se opponit, ita glos. *in d.c. solet.verb.decedat, circa fin.de sent.excom.in 6.*

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Toletana Capellaniæ. Veneris 18. *Decembris* 1609.

ARGVMENTVM.

Declaratoria excommunicationis ob non paritionem litterarum Apostolicarum quando concedatur, & quando etiam ab ea liceat appellare.

SVMMARIVM.

Declaratoria censurarum, & excommunicationis datur contra non parentem litteris Apostolicis, & earum exequutorialibus, num.1. Vbi tamen quòd hoc procedit, quando seruatis terminis substantialibus non docetur de paritione.

Appellatio datur à declaratoria excommunicationis conditionaliter lata, nisi infra tot dies paruerit pendente d.termino, declara vt num.2.

Appellare non licet ab exequutione rei iudicatæ, ibid.

Appellare non licet à declaratoria excommunicationis lata pro exequutione rei iudicatæ, ibid.

Absurdum vt euitetur, semper facienda est interpretatio, ibid.

Appellatione prohibita à sententia, non censetur prohibita appellatio à sententia interloquutoria, declara vt num.3.

Restitutio in integrum petita post cœptam exequutionem, & post decretas & relaxatas exequutoriales, exequutionem non impedit, num.4.

DECISIO CCXLVIII.

Censuerunt Domini dandam esse declaratoriam, quia de renitentia Capituli in parendo mandatis Rotalibus, immò potiùs Apostolicis, constat nedum ex eo quòd intimatis sibi litteris exequutorialibus, & seruatis terminis substantialibus non docetur de paritione, iux.not.per Felin. *in c.ad probandum, num.6.de re iud.* Crescen. *decis. prima, de sequestr.poss.* Mohed.*decis.1.de sent.excom.* Verùm etiam de dicta renitentia apparet ex actibus positiuis in facto relatis pro parte Iosephi, qua renitentia stante ritè proceditur ad censuras Ecclesiasticas. glos. *in c.duo, verb.videbatur 96.distinct.* Abb. *in c.1. num.10.de iud.* vbi etiam Rip. *num.* 29. latè Couar. *in c.alma mater, par.1.relect.§.9.n.3.vers. quintò hic apperitur:* iste enim est vnus ex præcipuis modis, quibus sancta Mater Ecclesia consueuit renitentes deducere ad viam salutis, *c.dilecto,* vbi glos. *in verb.Ecclesiastico.* Gemin. *num.3.* Franc. *n.2. & in 4.notab.de sentent.excom.lib.6.* 1

Non obstat quòd censuræ non fuerint simpliciter fulminatæ contra Capitulum, sed conditionaliter, nisi infra tot dies paruerit, quo termino pendente licuit Capitulo appellare, & inde suspendere effectum censurarum, *c.præterea il 2.* vbi latè scrib. *de appell.* quia ille tex. non loquitur de censuris latis pro executione rei iudicatæ, quo casu cùm materia de sui natura non sit appellabilis, *l. ab executore,* vbi scrib. *ff.de appell.* appellatio interposita nihil operatur, vt dicit in specie Gemin. *cons.99.num.1.in fine.* & facit, quia in qualibet materia illa semper est capienda interpretatio, per quam absurdum euitetur, *l.nõ absurdum,* vbi scrib. *ff.de bon.libert.* Absurdum autem esset dicere, quòd Papa per dictum textum voluerit quòd iudicium semel terminatum, denuò mediante appellatione interponenda à censuris ferendis pro execu- 2

tione rei iudicatæ reuiuiscat, & per nouas instantias protrahatur, contra regulam *l.certi iuris. C.de iud.* Hinc videtur quòd licèt ponatur regula, quòd liceat appellare à declaratoria incursus censurarum, limitatur tamen si declaratoria est lata vigore executorialium, & rei iudicatæ. Lancelot. *de attent.par.2.c.12.limit.21.num.27.*

3 Non obstat quòd declaratio incursus censurarum sit interlocutoria, & consequenter per commissionem Rotalem prohibentem appellationem non censeatur prohibita appellatio ab interloquutoria. Abb. *in c.Pastoralis, num.6.de appell.* cum concord. quia allegata procedunt quando est prohibita appellatio à sententia, ea ratione quòd sub nomine sententiæ in materia stricta non venit interloquutoria, secus si simpliciter, & indefinitè sit prohibita appellatio, vt in hoc casu, ita distinguit Abb. quem alij sequuntur, *loco suprà citato*, & in omnem euentum conclusio esset intelligenda de alia interloquutoria, quàm illa quæ venit pro exequutione rei iudicatæ super negotio principali, quia aliàs esset per indirectum tollere omnem efficaciam rescripti auferentis facultatem appellandi.

4 Minus facit quòd Capitulum in actu executionis implorauerit beneficium restitutionis in integrum, quod non censetur sublatum per prohibitionem appellationis. nam præter quòd euentus Signaturæ Sanctissimi docuit, quòd ista exceptio non poterat retardare virtutem executorialium Rotalium, in omnem casum ista restitutio debebat fieri ante cœptam executionem, aliàs non habuit vim retardandi. Rip. *in l.4.§.condemnatum, num.30.ff.de re iud.* Put. *decis.285.lib.2.* Cæs. de Grass. *decis.1.num.14.de restit.in integr.* Cœpta autem dicitur exequutio ex ipso quòd sunt decretæ, & relaxatæ executoriales, vt tenuit Rota in vna Carthaginen. Decanatus 18. Decembris 1587. coram bo.me. Bubalo.

Minus facere visum fuit quod dicitur ad Capellanos, non autem ad Capitulum spectare tradere possessionem, quia contraria obseruantia visa fuit probari, ex multis in facto relatis pro parte Ioseph.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. BONONIEN.

Romana incendij. Veneris 15. Ianuarij 1610.

DECISIO CCXLIX.

Est inter eius impress. decis. 448.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Spoletana dotis. Veneris 15. Ianuarij 1610.

ARGVMENTVM.

Donationem dotis non præsumi ex simplici confessione facta constante matrimonio receptæ dotis, nisi in contrarium sint vrgentes coniecturæ, & quæ.

SVMMARIVM.

Confessio receptæ dotis facta constante matrimonio in dubio non censetur facta ad probationem veritatis, num.1.

Confessio facta constante matrimonio de dote recepta, an præsumatur facta animo donandi, vel potiùs sub spe futuræ numerationis, nu.2.& 3.

Exceptio non numeratæ dotis post solutum matrimonium de iure Cod. habet locum intra annum, nu.4.

Exceptio non numeratæ dotis iure auth. & nouissimo intra quantum tempus competat, num.5.

Dos vt congrua dicatur, qualis esse debeat, num.6.

Donatio quando ex confessione receptæ dotis non præsumatur, num.7.

Reuocatio actus debet parti intimari, num.8.

Intimatio non requiritur vbi adest scientia, ibid.

Scientia præsumitur quando reuocatio est facta apud Notarium, apud cuius acta lis pendet, aliàs non, ibid.

Ignorantia facti præsumitur nisi probetur contrarium, ibid.

DECISIO CCL.

Non potest controuerti, quòd confessio dotis 1 facta constante matrimonio à marito, nulla præcedente promissione, in dubio non censetur facta ad probationem veritatis, vt sæpiùs conclusit Rota, teste Veral. *decis.12. lib.1.* in manuscr. Plat. *decis.192.* aliàs 594. *lib.3.par.3.* Gabr. *cons.163. num.20. lib.2.* nouissimè Illustrissimus Mantic. *de tacit.& ambigu.conuent.lib.11.tit.20.num.20.* in quibus locis testatur ita omnes tenere.

Sed difficultas est an huiusmodi confessio fue- 2 rit facta sub spe futuræ numerationis, vel animo donandi? Et Rota nunquam firmauit huiusmodi articulum satis controuersum, & dubium. Nam Gabr. *cons.163. num.8.* dicit quòd aut potest facilè percipi, quæ opinio communior, & illa procliuior sit, quòd dicta confessio sit facta animo donandi, & Menoch. *lib.3.præsumpt.12.num.50.* dicit contrariam sententiam, nempe quòd confessio sit facta sub spe futuræ numerationis, sibi magis probari, & Rebuff. dicit quòd hæc opinio est magis vera, & contraria sit magis recepta & propterea difficile esset in iudicando ab ea recedere.

Et propterea omissa hac quæstione, pro resolu- 3 tione dicebant Domini, quòd quatenus tenenda esset opinio, quòd confessio dotis, facta constante matrimonio, censeretur facta animo donandi hoc esset verum in dubio: secus autem concurrentibus coniecturis in contrarium, vt dicit Gabr. *vbi suprà, nu.41.& 48.* Illustrissimus Mantica pariter *loco allegato, nu.18.* Salyc. *in l.si mater, nu.1. vers.& vltra, vbi apostil.in verbo verisimile,* Alex. *cons.18.n.3.vol.3.* Socin. sen. *cons.65.nu.8.vol.1.* Bald. *in l.1.nu.4. vers. vnde quæritur. C.de priuil.dot.* Mohed. *decis.2.nu.6. de confess.* latissimè Surd. *cons.489.* Gozad. *cons.42. numer.13. vers.4. instrum.* & tenuit Rota in causa Amerin. *numer.17.* sub die 4. Maij 1579. coram Canturio.

Licèt autem ponderatis coniecturis exclude- 4 bat, quòd dicta cõfessio nõ fuerit facta animo donandi, sed potiùs causa cognoscendi bonam fidem ad probandam numerationem, vel saltim dictæ coniecturæ efficiunt, vt confessio censeatur facta sub spe futuræ numerationis, quod in casu isto

opera-

operatur eundem effectum, cùm sint lapsa tempora ad opponendam exceptionem non numeratæ pecuniæ, & contrarium non appareat probatum, gloss. *in l. 1. in verbo, facit. C. de dot. caut. non numerata.* Couar. *variar. resol. lib. 1. cap. 17. n. 5. in fine, vers. quod si velimus,* Illustrissimus Mantic. *d. lib. de tacit. & ambig. conuent. nu. 9.* Menoch. *alleg. lib. 3. præsump. 12. num. 75. vers. cæterum si probamus*, licèt sit quando confessio fuit facta animo donandi, ex allegatis per eundem Menoch. *loco proximè citato, nu. 74.*

5 Quòd autem sint lapsa dicta tempora, satis patet. Nam etsi de iure Codicis intra annum à die soluti matrimonij locum habeat dicta exceptio *l. vlt. C. de dot. caut. non numerat.* tamen de iure nouissimo authent. locum habet, si matrimonium intra biennium vsque ad decennium, vt in casu nostro, & querela conceditur hæredibus mariti intra tres menses post matrimonium dissolutum, *auth. quod locum, eodem tit.* quod Gozad. *cons. 25. nu. 2.* Plat. *inter cons. vlt. volunt. lib. 1. cons. 178. numer. 42.* & propterea cùm hæredes mariti nihil opposuerint intra dictum tempus, eis obstat d. exceptio, etiam quòd confessio sit facta constante matrimonio. Soc. sen. *cons. 82. in princ. num. 1. & seqq. lib. 3.* hæc enim videtur quædam tacita renunciatio. Ceph. *cons. 464. numer. 8.* Mantic. sæpiùs alleg. loc. *numero 10.*

6 Quòd autem hîc adsint coniecturæ, satis suadetur, quia Aloysius pater Franciscæ, erat diues, & alias filias nuptui tradidit, cum simili, & maiori dote, vt deponunt testes in summario, *num. 5.* & Guidobaldus tantâ erat dignus dote, cùm in primo matrimonio similem dotem scut. 2000. habuerit, nec decreuerat in officio, cùm de tempore secundi matrimonij esset à secretis inclytæ Reipublicæ Ragusinæ, & in eadem ciuitate vxorem duxit, vnde fit quòd ista dos censeri debeat competens & congrua, & non excessiua, cùm sit conformis dignitati natalium facultatibus patris donantis, & qualitatibus mariti, secundùm quantitatem aliis filiabus Aloysij datam, *l. quæro. ff. de iur. dot. l. filiæ pater. ff. de leg. 3.* Fulgos. *cons. 52. num. 1. ante finem. vers. & Notarium,* cum aliis per Thesaur. *decis. 192. num. 1.*

7 Et hæc coniectura augetur ex confessionibus Guidobaldi, & suorum hæredum, de quibus deponunt testes *summ. num. 12. & 14.* Et ex mandato dato per eundem Guidobaldum ad ratificandum confessiones dotis, & acceptatione litterarum cambij facta per eosdem hæredes, qui promiserunt computari dictam dotem in certis stabilibus per priùs Franciscæ assignatis, & detegitur veritas huius facti iunctis prædictis & seqq. Nam in ciuitate Ragusina adest statutum quòd dotes non excedant summam scut. 1000. vt deponunt testes in summ. *num. 3.* qui dicunt quòd propterea in prædictis matrimonialibus fit confessio à marito pro scutis 1000. tantùm, & postmodum pro residuo dotis, aut fiunt scripturæ priuatæ, aut fiunt litteræ cambij ab ipsismet viris eisdem etiam directæ, prout fuit factum in casu isto post nouem menses. Vnde fit, quòd cùm dos sit congrua, habita ratione ad omnia prædicta, & concurrant etiam alia adminicula, & causa, ex qua modo prædicto fuerit contractum, cesset coniectura donationis, vt per Salyc. Dec. Alex. & Socin. *loc. recitato.* Vbi dicunt, quòd si maritus emit bona, & dicat emere de pecunia vxoris, intrat præsumptio donationis, nisi constet mulierem aliunde habere pecuniam; ita in proposito cùm dos videatur congrua & digna viro excessa præsumptio donationis cùm præsumptio contraria magis videatur præualere, vt per Salycet. & alios allegatos.

Neque prædictis resistit, quòd confessiones dotis fuerunt reuocatæ per Guidobaldum, quia aut ex prædictis probatur, quòd confessio fuit facta ad agnoscendam bonam fidem, & ad probandam numerationem, & parum refert dicta reuocatio: aut prædicta probant confessionem fuisse factam sub spe futuræ numerationis, & etiam parum refert cùm non fuerit parti intimata. Bald *in l. in contract. §. final.* & ibi etiam Castren. *C. de non numerat. pecun.* neque pro intimatione inseruit quod reuocatio fuerit facta in actis cuiusdam Notarij, vnde præsumitur scientia, & vbi adest scientia, non requiritur intimatio, vt per Put. *decis. 110. lib. 2.* sed an sufficiat in hoc casu scientia prædicta, in omnẽ euentum prædicta procederent, si lis penderet, & apud acta Notarij causæ fuisset facta reuocatio: hîc autem reuocatio non fuit facta penes acta Notarij causæ, vnde nullo pacto potest inferri ad scientiam, cùm pro ignorantia acti præsumatur, nisi probetur contrarium, iuxta notata per Bart. *in l. si quis patrem, in fin. ff. ad Maced.* Fulgos. *cons. 198. col. 2. circa med. vers. & sic fuit,* Alex. *cons. 12. in fin. lib. 2.* 8

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Cæsaraugustana dismembrationis. Sabbati 23. Ianuarij 1610.

ARGVMENTVM.

In hac decisione ponuntur quatuor casus, in quibus attentata in primis, & ante omnia reuocanda non sunt; quando, & quomodo dicti casus procedant, magistraliter declaratur.

SVMMARIVM.

Attentata in primis, & ante omnia purganda sunt, num. 1.

Attentata in primis, & ante omnia non sunt reuocanda, quando sunt turbida, ibid. vers. & licet.

Attentata in primis, & ante omnia non sunt reuocanda, quando constat de non iure petentis reuocationem, ibid. vers. & licèt, & num. 2. vers. Non alia. Vbi declaratur hoc procedere, quando de non iure petentis reuocationem constaret clarè, & manifestè, & per rem iudicatam, aliàs secus.

Attentata in primis, & ante omnia non sunt reuocanda, quando materia attentatorum dependet à cognitione negotij principalis, nu. 1. vers. & licèt, & nu. 3. vbi declaratur hæc conclusio.

Attentata in primis, & ante omnia non sunt reuocanda, quando ex reuocatione diminueretur cultus diuinus, n. 1. vers. vel etsi aliàs. declara vt nu. 4.

Clausula arbitrio Rotæ *minuit de iuris rigore, nu. 1. in fine.*

Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, num. 4.

DECISIO CCLI.

1 Censuerunt Domini non esse locum arbitrio pro reiectione attentatorum, quia omnes iuris regulæ clamant quòd in primis, & ante omnia purgentur attentata, de quibus latè per scrib. *in c. non solum, de appell. in 6.* & per Modern. *de attent. par. 3. cap. 30. num. 168.* & per Rot. *decis. 2. de restit. spol. in nouis*, vbi addentes in verbo *possedisse*, cumulant plura priuilegia materiæ purgationis attentatorum. Et licèt à prædictis regulis declinetur, vel quando attentata sunt turbida, Modern. *de attent. p. 3. cap. 24. num. 60.* vel quando constat de non iure petentis reuocationem, Rot. *decis. 7. vt lit. pend. in antiq.* vel quando materia attentatorum dependet à cognitione negotij principalis. Capic. *decis. 72.* Modern. *vbi suprà qu. 19. per totam.* vel etsi aliàs diminueretur diuinus cultus, glos. *in c. peruenit il 2. verb. assignet.* vbi etiam Præposit. *numer. 1. de appell.* & prædicta eò magis, stante clausula *arbitrio Rotæ*, quæ minuit de iuris rigore. Crescen. *decis. 4. de test.* cum concord. ad prædicta omnia allegatis: nulla tamen ex allatis limitationibus visa fuit applicari ad propositum casum.

2 Non illa, quòd attentata sint turbida, quia immò visa fuerunt clarissima, ex duabus decisionibus coram me in hac causa factis, cum quibus fuit dictum concordare aliam decisionem in causa Cremonen. iurispatronatus 26. Februarij 1603. coram R. P. D. meo Ludouisio. Non alia, quòd constet de non iure petentis, quia ad istum effectum defectus iuris debet esse clarus, & manifestus. Io. Monach. *in c. cupientes, num. 142. de elect. in 6.* Rota *d. decis. 2. de restit. spol. in nou.* & ideò requiritur res iudicata, vel confessio partis. Modern. *de attent. par. 3. cap. 24. qu. 1. numer. 65.* vbi allegat decisiones Rotales. In casu autem proposito nedum non constat de malo iure parochialis, sed nec aliquid super illo est disputatum, vel cognitum,

3 Ad aliud, quòd attentata pendeant à negotio principali, nempè à validitate literarum Sixti PP. V. quia si fuerunt validæ, potuit collegiata adire ordinarium Terulen. exequutorem deputatum in prædictis literis, & cum illius mandato capere possessionem: fuit responsum, parochialem pro nunc se restringere ad attentata per Cæsaraugustanum, & petere fructus perceptos per collegiatam in vim executorialium Cæsaraugustani, constat ex eo quòd fuerunt percepti de manu œconomi deputati à Cæsaraugustano, vt patet ex quitantiis Procuratoris Capituli, & madato facto ipsi œconomo vt solueret, vnde quicquid fieri potuerit in vim possessionis traditæ à Terul. intrat regula, Quod potui volui; si tamen hoc potuit collegiata, de quo aliàs. Nec applicantur quæ aliàs dicuntur de sustinendo actu in vim potestatis magis sufficientis, quia non habent locum quandocumque agens declarauit se vti potestate, quæ postea detegitur insufficiens. Put. *decis. 383. numer. 4. lib. 2.* Achil. *decis. 7. de procur.*

Ad vltimum, quò agatur de diminutione cultus diuini, ad tex. *in c. peruenit*, cum ibi not. *de appell.* fuit dictum, quòd ille textus vel procedit quando frustratoriè, & delationis causa appellatur, vt patet ex illis verbis ibi, *cùm autem*, &c. Vel quatenus generaliter intelligatur, quandocumque scilicet agatur de cultu diuino, erit intelligendum quando scilicet proceditur per viam visitationis, non autem si procedatur per viam formalis iudicij, vt latè per Modern. *de attent. p. 2. c. 12. limit. 18. per totam.* vbi allegat decisiones Rotales. Vltra quòd idem fauor cultus diuini militat etiam pro parochiali, vnde intrat conclusio, quòd inter æqualiter priuilegiatos attendantur communes regulæ, *l. sed & milites. vers. æqualitas. ff. de excus. tut.* Anchar. *cons. 37. in princ.* Roman. *cons. 385. num. 4.* Rimin. iun. *cons. 278. num. 72.* Rot. in specie apud Cresc. *decis. 1. de paroch. in fine.* Nam, vt dicit Anchar. *d. cons. 37. num. 2.* non est verissimile, quòd Princeps voluerit priuilegium habere locum contra alterum, qui est dignus eodem fauore.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Mediolanen. decimarum. Luna 8. Februarij 1610.

DECISIO CCLII.

Replicata est in 1. par. recent. decis. 223.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Alexanen. pensionis. Veneris 12. Februarij 1610.

ARGVMENTVM.

Pensiones decursæ in vita prædecessoris, an & quando possint exigi à successore, & quæ probatio requiratur pro probanda quasi possessione exigendi ad effectum, vt literæ reseruationis pensionis non sint iustificandæ.

SVMMARIVM.

Successor non tenetur ad pensiones decursas tempore prædecessorum, nisi constet de diligentiis debitè factis contra antecessorem, seu eius hæredes, nu. 1.

Pensionis executioni locus non est, nisi stante quasi possessione exigendi, vel iustificatis litteris reseruationis, num. 2.

Litteræ reseruatoriæ pensionis præsumuntur iustificatæ stante pacifica possessione 30. annorum, ibid.

Quasi possessio exigendi pensionem, debet plenè probari, nec sufficiunt quitantiæ pensionarij, nisi probata scientia titularis, de cuius pecuniis dicitur facta solutio, num. 3.

DECISIO CCLIII.

Rota censuit Dominum Episcopum Alexan. non teneri ad pensiones, de quibus in dubio. nam quoad terminos decursos de tempore Episcoporum antecessorum, fuit olim dubitatum, an pro illis agi possit contra successorem, vt per Cassad. *decis. 4. num. 3. de locat.* Cresc. *decis. 3. de solut.* Gig. *de pens. quæst. 39. in fin.* & licèt dubitatio fuerit sublata per recentiores decisiones, in quibus fuit dictum 1

dictum agi posse contra successorem quandiu constat de diligentiis debitè factis contra antecessorem, vt in causa Zamorensi pensionis 6. Martij 1587. coram bo.me. Orano in Cæsaraugustana 13. Aprilis 1592. coram Illustrissimo Pamphilio in Nazzarena 15. Ianuarij 1607. coram Reuerendo Patre Domino meo Coccino; tamen huiusmodi decisiones non possunt suffragari Ascanio pensionario, siue eius hæredibus, qui hoc iudicium incoharunt, quia non constat, quòd contra Episcopos Alexanen. antecessores Domini Episcopi moderni, fuerint factæ requisitæ, & sufficientes diligentiæ.

2 Quo verò ad terminos decursus de tempore dicti Domini moderni Episcopi, nec illi etiam debentur, quia cùm ipse non consenserit pensionis reseruationi, nec Ascanius sit in possessione exigendi, non est contra Episcopum locus exactioni pensionis, nisi iustificatis priùs literis translationis, & forsan etiam reseruationis. Iustificatio autem in hoc casu non datur expressa, nec est locus præsumptæ. Quia pro illa requiritur pacifica possessio per 30. annos, quæ hîc non adest, & hæc omnia fuerunt considerata, in quibusdam causis pensionum, videlicet in Salamantina 26. Martij 1593. coram Giptio in Laudensi 29. Martij 1599. coram Reuerendo Patre Domino meo Decano in Brixiensi 29. Nouembris del 93. coram Illustrissimo Millino & Neritonensi 5. Nouembris 1601. coram Litta.

3 Non obstant duæ quitantiæ de anno 1571. ex quibus infertur, Ascanium fuisse in quasi possessione exigendi, quia talis quasi possessio est probanda concludenter pro parte pensionarij, ex solutionibus per titularem factis, vt fuit dictum in Toletana pensionis 5. Decembris 1609. coram bo. me. Iusto: ideoque non sufficiunt quitantiæ Ascanij, nisi aliunde constet de scientia, vel ratificatione Episcopi Sangalletti, de cuius pecuniis asseritur fuisse factam solutionem. Veral. *decis.175.par.3.* fuit dictum in Parmensi pensionis 5. Decembris 1594. coram Illustrissimo Pamphilio, & in aliis causis, &c.

R.P.D. LVGDVNEN.

Terulen. beneficij. Veneris 12. Februarij 1610.

DECISIO CCLIV.

Replicata est in 1. parte recent. decis. 222.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Tullen. monasterij. Lunæ 15. Februarij 1610.

ARGVMENTVM.

Recurrens ad Curiam secularem ipso iure priuatus remanet beneficio, quod prætendit. Requiritur tamen declaratoria; sine qua iudicium possessorium non retardatur. Plura de absolutione cum clausula, ***Dummodo alteri non sit ius quæsitum***, & de gratia restitutoria, quando restitutus ex ea dicatur ad beneficium admissus ex nouo titulo.

SVMMARIVM.

Clausula, Dummodo alteri non sit ius quæsitum, *non præseruat ius accidentale, & extrinsecum exceptionis dilatoriæ, sed tantùm ius intrinsecum, & quæsitum in ipsa re, num.1.*

Recurrens ad iudices seculares priuatur omni iure suo, & ipso iure; declaratoria tamen est necessaria, nu.2.

Sententia declaratoria requiritur in pœna quæ ipso iure incurritur, ibid.

Gratia absolutoria, & reintegratoria cum verbis amplissimis facta, delinquenti restituit, & reponit ipsum delinquentem in omni iure, quod alteri collatum non est, num.3.

Restitutus ad beneficium, quod amiserat, dicitur illud habere ex nouo titulo. declara vt num.4.

DECISIO CCLV.

Stante absolutione concessa Ioanni cum clausulis restitutoriis amplissimis, censuerunt Domini non amplius illi obstare recursus ad iudices laicos. nam aut apponuntur dilatoriè, ne scilicèt Ioannes tanquam excommunicatus audiatur, & obiectum tollitur ex ipsamet absolutione, cuius effectus non videtur sublatus, ex eo quòd absolutio sit concessa cum clausula, *Dummodo alteri non sit ius quæsitum*, quia istud ius accidentale, & extrinsecum exceptionis dilatoriæ non præseruat, sed tantùm ius intrinsecum, & quæsitum in ipsa re, vt per Sarn. *in reg. de iur. quæs. non tollen. quæst.3. in princ. & per totam.* Ægid. *cons.34. sub num.21. in fin.* Rota in causa Salamantina obseruationis beneficiorum 14. Nouembris 1583. relata inter diuers. impress. *decis.759. num.4. par.1.* & in specie in causa Valentina pensionis 13. Iunij 1602. coram bon. mem. Litta. 1

Aut verò datur de huiusmodi recursibus peremptoriè, quia scilicet Ioannes effectus fuerit per sacros Canones dignus priuatione, iuxt. not. per scrib. *in c. si diligenti, de for. compet. in c. insolita, 11. quæst. 1.* imò ipso iure priuatus per constitutiones Martini V. Innoc. VIII. & aliorum summorum Pontificum, & duplex cadit responsio. Prima est, quòd etiamsi incurratur pœna priuationis ipso iure, adhuc est necessaria sententia declaratoria facti. per quod incurritur talis priuatio, *c. cùm secundum, de hæret. in 6. glos. in clem. præsenti, verb. constiterit, de cens. & clem. 2. de pœn.* Ioan. Andr. *in cap.1. num.9.* & ibi Gemin. *§. fin. num.10. de homicid. in 6.* latè Felin. *in c. Rodulphus, num.35. vers. sed declaratoria, de rescript.* qua declaratoria minimè sequuta non debet retardari iudicium possessorium, vt fuit in specie dictum in prædicta Valentina pensionis coram Litta *in fin. decis.* 2

Secundò fuit dictum, quod etiamsi recurrentes priuentur suo iure, non propterea dicunt sacræ Constitutiones, quòd illud sine nouo, & canonico titulo quæratur collitiganti, inde sequitur quòd gratia absolutoria, & reintegratoria, quæ superuenit cum verbis amplissimis, istud ius, quod nemini collatum reperitur, restituat, & ibi vnde ablatum est reponat, vt per scrib. *in cap. quamuis, de rescript. in 6.* Ias. post Specul. *in l. posthumo, nu.38.* 3

Distributiones quotidianæ non debentur, nisi quando is, qui eas petit, per prius protestatus fuerit se esse paratum residere, nu. 3.

Fructus in remedio manutentionis non veniunt, nisi à die petitionis mandati de manutenendo, num. 4.

DECISIO CCLXII.

1 Liquidationem esse faciendam ad rationem ducatorum biscentum singulis annis, & à die motæ litis dixerunt Domini. Ad rationem ducentorum, quia in hac materia, quæ est difficilis probationis, & in qua propterea sufficiunt leuiores probationes, & coniecturæ. Bald. *in l. 2. num. 16. C. de fruct. & lit. expens.* Natt. *consi. 510. num. 7.* cum aliis per Surd. *consi. 293. num. 31. lib. 2.* testes dati satis superque dictum valorem probare visi fuerunt. nam præter quòd concludunt in dicto, addunt bonas rationes, nempe à solito aliorum beneficiorum eiusdem naturæ. Bald. *consi. 223. num. 5. lib. 2.* Corn. *consil. 301. in fin. lib. 3.* Natt. *dicto consi. 510. nu. 7.* Surd. *dicto consi. 281. nu. 26.* Achil. *decis. 22 de test.* Item à communi reputatione. Alex. post Bart. & alios *in l. pretia rerum, num. 9. in fin. vers. & ibi habes. ff. ad l. Falcid.*

2 Et aliqui etiam deponunt de particulari notitia, & administratione fructuum beneficij, de quo agitur, vnde quoad istos non erat necessaria alia ratio eorum dicti. Felin. *in c. ad aures, num. 17. vers. vnde in proposito, de rescript.* Pinell. *in l. 2. p. 3. cap. fin. num. 11. C. de rescind. vend.* & cum illis concordant partitæ libri Capitularis formiter extractæ, quibus multum solet deferri in hac materia, vt nouissimè in Perusina beneficij præsentis mensis coram R.P.D. meo Decano, & alibi sæpè. Actualis verò perceptio fructuum visa fuit probata eo ipso, quòd constat Doctorem Grabalos fuisse in possessione. Ægid. *decis. 704.* Rot. *decis. 25. versic. sed præsumitur, de prob. in nou.* vltra quòd testes etiam de actuali perceptione nonnihil dicunt.

3 Nec visum fuit subsistere in facto, quòd testes in prædicto valore computent distributiones quotidianas, quæ non debentur nisi quando is qui petit, per prius protestatus fuit se esse paratum residere, vt & in Calaguritana Thesaurariæ 22. Maij 1579. coram Clem. PP. VIII. quia vnus tantùm est testis, qui hoc dicat, nempe sextus, vnde pro Didaco, & litis consortibus remanent alij, qui de hoc nihil, imò ex eorum dicto apparet illos non computare distributiones, tum quia dicunt fructus consistere in hordeo, auena, & similibus quæ diuiduntur inter beneficiatos in quolibet semestri; tum quia deponunt de arrendamentis in dicta summa, in quibus proculdubio minimè comprehenduntur distributiones quotidianæ, quæ sunt incertæ, cùm non dentur nisi inseruientibus, & etiam quia consistunt in pecuniis.

4 Quantum ad tempus motæ litis, quod fuit de anno 1594. dicebatur per informantes pro Doctore Grabalos, quòd illa lis fuit tantùm super petitorio, & quòd mandatum de manutenendo non fuit petitum, nisi de anno 1607. & proinde quòd non nisi à die petitionis dicti mandati veniebant fructus in hoc remedio manutentionis, reseruatis reliquis in iudicio ordinario loco damnorum, & interesse, vt in Licien. re decimar 14. Octobris 1588. coram bon. mem. Seraphino. Cæterùm quicquid dici posset de intellectu illius decisionis, visum fuit Dominis, quòd manutentio fuerit in hoc casu intentata vsque ab initio, vt patet ex verbis protestationis Procuratoris litis consortium, de qua in processu compulsato *fol. 441* ibi, *peto semel bis, &c. ne inquietet, perturbet, nec molestet meos principales in prædictis beneficiis, & nos relinquat, &c. gaudere, & percipere dicta beneficia, & illis inseruire in quieta, & pacifica possessione, quam illorum habemus.* & in commissione præsentata in Rota de anno 1595. idem habetur in substantia, vnde obiectum cessat ex facto.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana vsusfructus. Lunæ 15. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Transactio facta super re non dubia non valet. Ad hoc autem, vt res dicatur dubia, sufficit modica dubitandi occasio, & quælibet pensio, etiam non iuridica, & est singularis decisio.

SVMMARIVM.

Transactio super re minimè dubia dicitur mera donatio, requiritque propterea solemnitates requisitas in donationibus, num. 1.

Vxor non potest priuare suum virum vsufructu, quem post eius mortem habet in dote, ex statuto Vrbis, lib. 1. c. 132. & 134. ibid.

Transactio, vt dicatur facta super re dubia, sufficit modica dubitandi occasio. Item & lis, & prætensio etiam non iuridica, num. 2.

Vxor de iure communi de sua dote potest ad libitum testari, ibid.

Statutum correctorium iuris communis restringendum est, vt minus ius commune lædat, quàm fit possibile, numero 3.

Transactio satis dicitur facta super re dubia, quando vnus Doctor excellens contradicit aliis pluribus ibid.

Simulatio non præsumitur, vbi non adest causa simulationis, num. 4.

DECISIO CCLXIII.

Fvit resolutum dispositionem Hieronymæ ad 1
fauorem filiarum, in qua priuat maritum vsufructu, sustineri vigore transactionis initæ inter eundem maritum ex vna, & dictas filias ex altera, in qua quidem transactione, maritus recepta quarta parte dotis contentus fuit, vt in reliquis haberet locum dispositio materna; licèt enim Domini admitterent conclusiones quòd transactio inita super re minimè dubia dicatur mera donatio, & consequenter quòd tali casu sint necessariæ solemnitates aliàs requisitæ in donationibus, tam ex disponente iuris communis, quàm ex forma statutorum, quæ quidem solemnitates non interuenerunt in hoc casu, & licèt etiam admitterent pro magis vera opinione, quòd stante statuto Vrbis *lib. 1. cap. 131. & 134.* vxor non potuerit priuare dictum maritum vsufructu, ex

ex traditis per Castren. *in l. si cùm dotem, num.12. ff. sol. matr.* Cagnol. *in l. fin. numer.* 100. *Cod. de pact.* Ias. *consi.127. num.13. vol.1.* Dec. *consi.386. num. 7. vers. vltimò*, cum aliis per Rol. *de lucro dot. q.82. per totam.*

2 Attamen res non visa fuit ita clara, vt non potuerit esse locus transactioni, quia ad istum effectum sufficit modica occasio dubitandi, & lis ac prætensio non iuridica. *l.2.* vbi glos. *in verb. nulla.* Bart. & Bald. *numero 1.* Ias. *num.1. & 2. C. de transact.* Alex. *cons.20. num.3. lib.3. & consi.41. num.4. lib.6.* de communi testantur Paris. *cons.3. n.24. vol.4.* Osasch. *decis.91. num.13.* & fuit dictum in Gerunden. anniuersariorum 24. Nouembris 1586. coram bo. mem. Orano. Occasionem autem dubitandi videbatur dare, quòd mulier de iure communi potest testari ad libitum de sua dote; vt latè probat Ias. *d. consil. 127. num.5. lib.1.* vnde sequitur quòd istud statutum tanquam correctorium iuris communis veniat restringendum, & quòd si potest verificari in casu testati, & intestati, sufficere debeat quòd verificetur in casu intestati, ne aliàs tollat testamenti factionem, quod est magis odiosum, quàm moderare successiones ab intestato, ad not. *in l. vel negare. ff. quemadmodum testam. aper.*

3 Et licèt Doctores suprà in princ. allegati distinguant an statutum vtatur verbo *succedat*, an verò vtatur verbo *lucretur*, sicut loquitur statutum Romanum: attamen ratio exorbitantiæ materiæ, & correctionis iuris communis, quæ æqualiter militat in vtroque casu, facit aliquam difficultatem, & in terminis verbi *lucretur*, adest auctoritas Alexandri Doctoris eximij *in addit.* ad Bar. *in l.1. ff. de dot. præleg. sub littera R.* vnius autem Doctoris excellentis dictum præbet iustam causam litis, & rem dubiam facit. Bero. *consi.1. nu.3. vol.2.* Anchar. *in Clem. ne Romani, num.1. & 2. de elect.* Ias. *in l. properandum. §. sin autem alterutra, nu.8. C. de iud.* Felin. *in c. super his, nu.19. vers. facit quod notat Petrus, de accusat.* & Marsil. *in l. patre, vel marito, num.32. ff. de quæst.*

4 Quæ dicebantur de simulatione dictæ transactionis, nullam visæ fuerunt habere dubitationem, quia non apparet causa simulandi, quæ in primis est necessaria, iuxt. cons. Bar. 65. sæpè approbatum in Rota, & quia apparet de effectuatione circa solutionem quartæ partis dotis promissæ in dicta transactione, & pensionum assignatarum per maritum filiabus loco dotis maternæ per duas apochas priuatas dicti mariti obligatione Camerali, & iuramento vallatas sub diebus 24. Augusti 1606. & 24. Februarij 1607. & quia concordia fuit tractata per bon. mem. Littam Auditorem Rotæ, & in illa pro dictis filiabus interuenit D. Torquatus Florauantes, vir notæ probitatis in Curia, & præcipuè apud Collegium nostrum, cuius negotia multis ab hinc annis gerit.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. Canonicatus. Lunæ 15. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Litteris Apostolicis paritum dicitur quando possessio beneficij dimittitur, & fructus percepti restituuntur, & quando hæc dicantur facta.

SVMMARIVM.

Litteræ Apostolicæ, remota omni exceptione, exequendæ sunt, num.1.

Litteris Apostolicis vt paritum dicatur duo requiruntur, possessionis scilicet dimissio, & fructuum restitutio, num.2.

Possessio transfertur per verbalem traditionem eius, qui tradere poterat, ibid.

Consensus quòd possessio alicui tradatur, habet vim ratificationis, & mandati, nu.3.

Deponens pecuniam creditore eam recipere nolente consequitur liberationem, nu.4.

Depositum expensarum litis habet vim solutionis, numero 5.

Possessionem dimittere non dicitur qui protestatus est se velle retinere ciuilem, nolens se habere pro spoliato declara vt num.6.

DECISIO CCLXIV.

Præsupposito Breui, & sententia A.C. ac mandato de immittendo, quæ remota omni exceptione exequutioni demandanda veniebant. *cap. si capitulo. vbi glos. in verb. exequatur, de concess. præbend. in 6.* Sarn. *in tract. Breuis, nu.4.* Mohed. *decis.13. vt lite pendente.* Dubitaui, an constaret de sufficienti paritione Breuis, quod duo solet continere, possessionis scilicet dimissionem, & fructuum restitutionem, vt sæpiùs in Rota fuit resolutum, & præsertim coram R.P.D. Ludouisio in Vrgellen. iurispatronatus 10. Decembris 1607. qui alios refert. 1

Domini vnanimes dixerunt sufficienter esse paritum. nam respectu possessionis concludenter probatur ex instrumento, quod datur in summario *num.1.* in quo Hieronymus Hippensa dimisit possessionem, ac consensit, quòd Alphonso Frances traderetur actualis, & corporalis possessio Canonicatus, quod sufficit, quia concurrit vtrumque medium ad possessionem transferendam, traditio scilicet verbalis ab eo, qui poterat tradere. *l. quod meo. § si venditorem. ff. de acquir. possess.* & in terminis beneficij Rebuff. *de matern. posses. in præfat. nu. 64. vers. Item aduertendum est.* Couar. *var. resol. lib.3. cap.16. num.10. vers. sed si Prælatus, & in fin. versi. tunc acquiritur.* Mascard. *de probat. conclus.1184. nu. 19.* Put. *decis.250. lib.1.* 2

Item, & consensus quòd possessio Alphonso Frances traderetur, qui operatur in vim ratificationis, & mandati. Innoc. *in cap. ex parte, de rescript.* & voluit glos. *in l. quo enim, ff. rem ratam haberi.* Cæpoll. *de seruitut. rustic. prædiorum. cap.9. de iure pascendi*, & post eos Mascard. *de probat. conclus. 1153. num.2. & 1589. num. 18.* Et eò magis omnis scrupulus remouebatur ex libello, & petitione Alphonsi, de quibus in summario *num.2.* dum apparet de effectuatione dimissionis possessionis, ex quo post dimissionem Hieronymi Hippensæ accepit possessionem huius Canonicatus de mense Aprilis 1608. quod de per se sufficeret. Mohed. *decis.9. de rerum permutat.* 3

4 Quo verò ad fructuum restitutionem dixerunt Domini fuisse etiam sufficienter paritum, quia die 15. Augusti 1609. idem Hieronymus Hippensa coram Notario, & testibus obtulit Alphonso summam liquidatam, scilicet solidos 6591. in pecunia numerata, & quam Notarius coram Alphonso, & testibus numerauit, & recusante Alphonso sine causa rationabili, eam recipere, factum fuit per Hieronymum reale depositum quo stante dicitur consequutus liberationem. Gabr. *consi. 57. num. 6.* Rot. *diuers. 476. num. 1. part. 1. & decis. 71. num. 10. part. 2.* Gabr. *de solut. conclus. 8. num. 1.* latissimè Menoch. *de arbitr. cas. 23. num. 22. in addit.*

5 Pro expensis etiam Hieronymus obtulit, & deposuit solidos 336. illius monetæ, & solidos 60. pro suis dietis, licèt absque tali expensarum reali deposito non etiam potuisset notari de insufficienti paritione, vt dictum fuit in illa Vigellen. iurispatronatus coram R.P.D. meo Ludouisio 10. Decembris 1601. & ita fuit conclusum vna tantùm parte informante.

6 Iterùm verò proposito dubio die Veneris 26. Martij 1610. vtraque parte informante, Domini dixerunt standum esse in decisis. Nec obstare, quòd Hippensa dum relaxauit actualem, & naturalem possessionem, protestatus est se retinere ciuilem, quam nullo pacto intendebat dimittere, sed volebat illam recuperare, nolens se haberi pro spoliato, quæ omnia videbantur contraria, & impedire effectum paritionis allegandum ex parte Alphonsi ita fuisse resolutum in Barchinonen. confinium 17. Iunij 1609. coram Ortembergo. Quia motiuum dominorum non placebat; tum ex eo, quòd allegatæ decisiones non poterant applicari; tum etiam quia protestationes emanatæ erant ad præsentationem iurium etiam in possessione, quatenus compatibilia essent cum paritione, quod etiam optimè dignoscebatur ex subsequentibus verbis, ibi, *consensit, quòd dicto Alphonso tradatur illius possessio actualis, & corporalis, & quod per ipsum non stat,* &c.

7 Demum, quæ proponebantur de inualida oblatione, & deposito, contemplatione Alphonsi non habentis legitimum mandatum à Domino Commissario Cameræ, Domini dixerunt intrare effectum paritionis, ex quo liquidatio fructuum, instante dicto Alphonso, facta fuerat, & Hippensa quantum in se fuit fructus à se abdicauit medio depositi veri, & realis, per quod tam dicto Commissario, quàm Alphonso consultum erat. Et ita fuit resolutum, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Auersana iurispatronatus Lunæ 15. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Hæreditatis aditio quibus positiuis actibus probata censeatur ad effectum successionis in iurepatronatus.

SVMMARIVM.

Filij æquè admittendi sunt ad successionem proprij parentis, & consequenter in successione iurispatronatus, num. 1.

Iuspatronatus tanquam hæreditarium non potest transire in eum, qui hæreditatem non adiuit, nu. 2.

Hæreditas dicitur adita ex præsentatione ad iuspatronatus, ibid.

Iuspatronatus tanquam hæreditarium non potest ab alio quàm à vero hærede exerceri, num. 3.

Hæreditas aditur, non solùm verbis expreßis, sed etiam ex actu hæreditatis aditionem significante, ibi.

Aditionis hæreditatis titulus præsumitur in eo, qui hæreditatem, vel hæreditarias res cedit, aut donat, num. 4. & 5.

Testes quomodo deponere debeant volentes probare aliquem repudiasse alterius hæreditatem, num. 6.

Dos materna tanquam creditum hæredis, non confunditur per aditionem paternæ hæreditatis, ibid. in fine, & num. 7. vbi de eadem materia.

DECISIO CCLXV.

COmpetere Antonio Guerratio ante transactionem iuspatronatus super capella Sancti Ioannis Baptistæ, fuit aliàs resolutum coram R.P.D. bo. me. Litta Lunæ 23. Iunij 1603. Iterum per me dubio in Rota proposito, Domini pro informante inclinarunt, persistendo in decisis. Nam cùm Antonius, & Ioan. Paulus sint æquè filij Nicolai, prout Iacobus, à quo descendunt Lucretia, Ioanna, & Claudia, quæ litem mouerunt dicto Antonio super iurepatronatus, nec super hoc contingat aliqua dubitatio, æqualiter ad proprij parentis successionem admittendi sunt. §. 1. *vers. si quis igitur. Auth. de hæred. ab intest. & Instit. de hæredit. quæ ab intestat. defer. in pr.* Grass. *de success. ab intestat. quæst. 2. num. 1. & in §. suitas. quæst. 7. num. 1.* & in stirpes, non autem in capita. *Clem. fin. de iurepatr.* vbi glos. Abb & Butr. notant, consequenter à successione iurispatronatus dictæ capellæ non erunt remouendi tanquam in iure hæreditario consistente. *cap. perlatum, cap. quoniam, de iurepatr.* Abb. *in dicto cap. perlatum num. 2.* dicens transire ad quoscunque hæredes, *cap. ex literis, cap. cùm seculum, eod. tit.* Couarr. latè comprobans *var. resol. lib. 2. cap. 18. num. 6.* 1

Nec obstant, quæ primò deducebantur pro parte fœminarum, scilicet Antonium patris hæreditatem minimè adiuisse, & sic iuspatronatus tanquam hæreditarium illi cohærere non posse. glos. *in cap. considerandum 16. quæst. 7.* Abb. *in cap. 1. de iurepatr.* Aretin. *in cap. significasti, col. 1. de testibus.* Lambert. *de iurepatr. lib. 1. part. 2. quæst. 2. num. 25.* quia respondetur dum Antonius coram suo Ordinario præsentauit Ioan. Baptistam filium suum de anno 1588. 26. Ianuarij, atque effectum habuit, & per illius obitum secundo loco præsentauerit Nicolaum Antonium Marianum, satis dicitur ex iteratis præsentationibus patris hæreditatem adiuisse, vt in decisione supradicta optimè comprobatur. 2

Maximè, quia iuspatronatus tanquam hæreditarium non poterat ab alio, quàm à vero hærede exerceri. Couar. *dicto cap. 18. num. 6.* & consequenter tanquàm ex actu differenti ita declaratur quis hæres, prout si verbis expressis se hæredem pronunciaret. Bart. *in l. gerit. num. 19. ff. de acquir. hæredit.* Ias. *consi. 112. num. 2. vol. 4.* Crauett. *consi. 148. nu. 10.* & Doctores *in l. 1. & 2. C. de repud. hæredit. & in l. potuit, C. de iure deliber.* 3

Sed

4 Sed animus Antonij circa actum aditionis multò magis comprobatur ex donatione facta Dragonetto de hoc ipso iurepatronatus, quia in eum, qui cedit, vel donat hæreditatem, vel hæreditariam rem, præsumuntur titulo aditionis iura hæreditaria transiisse. Corn. *consi.211.num.12.* Crauett. *consi.200.num.2.* Menoch. *consi.1.num.489. volum.1.*

5 Et hoc ipsum visus est declarare Ioannes Paulus in suo testamento, dum fecit hæredem Antonium fratrem, specificando in generalitate bonorum etiam iuspatronatus, his verbis, *super quo iure eligendi Capellanum competit dicto testatori vna integra vox.* quæ particularis expressio cum aditione hæreditatis dicti Ioannis Pauli sequuta infert alios fratres, Antonium, & Iacobum esse cohæredes pro aliis duabus *l.2. ff. si pars hæredit. petatur.* Thesaur.*decis.4.num.8.vers.3.in hanc rem.*

6 Ad ea autem, quæ dicuntur per fœminas constare de repudiatione Antonij & verbo, & facto, quia testes deponant de auditu ab eodem Antonio se hæredem patris non fuisse, & residuum dotis maternæ ab hæredibus sui patris petiisse. Respondetur ex deductis in decisione in hac causa facta, quæ maximè etiam videntur procedere respectu verborum ab Antonio expressorum, cùm testes non concludant de tempore, nec ad quorum instantiam, nec quòd in iudicio, vel extra dixerit se nolle esse hæredem, quod valdè necessarium erat. *l.fin.ff.de interrog.action.vbi glos.final.* & Alex. *consi.212.num.22.lib.6.* Et respectu actus petitionis residui dotis magis etiam remouetur dubium repudiationis, quia dos materna siue deferatur iure successionis, siue dispositione legis, tanquam creditum hæredis non confunditur per aditionem paternæ hæreditatis. Bart. Castr. Imol. *in l. Stichum. §.aditio.ff.de solution.* Soc.iun.*consi.170.n.5.vol.2.*

7 Propterea sicuti de corpore bonorum hæreditariorum, poterat Antonius vel separationem sui crediti dotalis petere, Alex. *in l.debitori col.1. vers. 2.sequeretur.C.de pactis*, vbi Ias.*col.1.in fin.* Dec.*nu.17.*Castr.*consil.294.col.penult.vers.vnde ad propositum.vol.2.* vel auctoritate legis sibi ipsi soluere. *l. filius familias.§.diui.ff.de legat.1.* Menoch. *consi.183. num.35.* Surd. *decis.224.num.18.* eodem modo potuit sine præiudicio aditæ hæreditatis, à cohæredibus petere, & repetere maternam dotem sibi debitam, esto, quòd totam etiam petiisset, quia non consequitur, totam petiit; ergo ad repudiationem necessariò infertur, sed per exceptionem de plus petitionibus veniebat moderanda petitio.

8 Postremo autem loco circa simoniam apposita non egent responsione, cùm fuerint sublata ex decisione R.P.D. Littæ in hac causa pariter facta 15. Nouembris 1602. atque ita fuit conclusum, competere Antonio iuspatronatus ante transactionem, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Leodien. Canonicatus. Lunæ 15. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Concordatis Germaniæ Papa indubitanter derogare potest, non tamen præsumitur derogasse, nisi specialiter derogauerit. Gratia autem perinde valere non est noua gratia, nec propterea requirit nouum partis consensum.

SVMMARIVM.

Concordatis Germaniæ Papa derogare potest, num.1.
Papa in beneficialibus habet amplißimam facultatem, ibid.
Papa dicitur vniuersalis Ordinarius, ibid.
Papa non præsumitur assensisse concordatis Germaniæ, vt sibi penitùs manus ligauerit, ibid.
Concordata Germaniæ habent vim contractus, declara vt ibid.
Spiritualia non cadunt in commercio; sed expediuntur per viam gratiæ, ibid.
Concordatis Germaniæ Papa derogare non præsumitur per generalem derogationem; nisi fuerit specialis, ibid. in fine.
Regula de iure quæsito non tollendo, non procedit, quando prætensum ius est euentuale, num.2.
Gratia perinde valere, non requirit partis nouum consensum, num.3.
Gratia perinde valere, non est totaliter noua; sed quoddam adiunctum primæ, ibid.
Consensus colligitur tacitè ex actibus subsequentibus, ibid. in fine.

DECISIO CCLXVI.

Domini tenent gratiam perinde valere, obstare, quia firmat coadiutoriam cum futura successione, qua stante non adfuit, quòd vacaret post mortem coadiuti, ita vt potuerit Ordinarius conferre. Non obstant concordata Germaniæ, quia respondetur constare de explicata voluntate Papæ illis derogandi, dum Papa in narratiua perinde valere dicit, quòd suo prædecessori fuerat narratum gratiam coadiutoriæ fuisse nullam ob non derogationem concordatis inter Sedem Apostolicam, & Episcopum, ac Clerum Leodien. & seu eandem Sedem, ac nationem Germanam, & quòd d. prædecessor concessit, quòd litteræ coadiutoriæ valerent, perinde ac si de concordatis, & aliis prædictis specialis mentio facta fuisset, & illis ad effectum prædictum expresse derogatum fuisset, quam prædecessoris sui voluntatem, & derogationem Sanctitas sua voluit suum sortiri effectum: cùm autem constet de voluntate Papæ, non est dubitandum, quin potuerit dictis concordatis derogare, propter amplissimam potestatem, quam habet Papa in beneficialibus, *cap. 2. de preb. in 6. Clem.1.in fin.* & ibi Card. *nu.11.vt lit.pend.* Gemin. *in c.si gratiosè, num.16.de rescript.in 6.* Alex. *cons.219. num.4.vol.6.* Gabr. *consi.187.num.1.& 2.lib.1.* Sarn. *reg. de iur. quæs.non tollen.q.1.vers. illud tamen, il 1.* Mohed. *decis.4.numer.2.de restit.spol.* cùm sit vniuersalis Ordinarius. *cap. cuncta per mundum, & c. per principalem q.q.3.* glos. *in c. felicis, §.fin.verb. priuata, de pœn.in 6.* benè Abb. *in c. quia diuersitatem, num.5. de concess. preb.* Ægid. *decis. 754.num.1.* Mohed. *decis.1.num.9.de concess. preb.* Caputaq. *decis.82.num.3. part.2.* Neque taliter videtur assensisse dictis concordatis, vt sibi penitus ligauerit manus, ad not. *in cap.dudum.vers.nos igitur, de preb.in 6.cap.quamuis, il 2.* & ibi glos. *fin. eod.tit.* Lap. *allegat.84. numer.4.* Cassad. *decis.8. numer.2.*

in fin. de pr[illegible] Caputaq. *decis. 337. num. 8 & 61. num. 5. part. 2.* & fuit in specie decisum in causa Meren. Canonicatus 8. Nouembris 1577. coram D. de Rubeis, vbi aliæ decisiones Rotales recensentur, & quæ aliàs dicuntur, quòd concordata Germaniæ habent vim contractus, vel non sunt vera, quia spiritualia non cadunt in commercio, sed expediuntur per viam gratiæ. Put. *decis. 52. num. 5. lib. 1.* & Papa per huiusmodi concordata nihil de nouo acquisiuit, sed multum de iure suo remisit, vnde remanet merum priuilegium, ad not. *in cap. Abbate, de verb. signif.* & per Host. *in summa tit. de priuileg. num. 1.* vel quatenus sustineri possit nomen contractus, hoc erit impropriè, & ad effectum vt Papa difficiliùs derogare præsumatur, & proinde non sufficiant clausulæ generales, sed requiratur specialis mentio concordatorum Germaniæ, iuxt. decis. in alia Leodien. Canonicatus 25. Martij 1607. coram D. meo Marcomontio, quæ propterea non obstat quando constat de expressa voluntate Papæ, vt in casu proposito.

2 Ad illud quòd non fuerit derogatum regulæ de iure quæsito non tollendo, respondetur respectu prouisorum post mortem coadiut. minimè fuisse necessariam derogationem, cùm illis non esset adhuc aliquod ius quæsitum, neque in re, neque in spe; respectu verò collationis minus fuit necessaria derogatio dictæ regulæ, tum quia sufficit derogatio concordatorum, à quibus Ordinarius prætendit suum ius, Rota apud Paleottum in causa Monasterien. Canonicatus inter diuers. impress. *decis. 492. num. 10. lib. 3. par. 3.* tum quia istud prætensum ius erat euentuale, cùm vacatio per mortem coadiut. posset cadere in mense Apostolico, sicut in mense Ordinarij, vnde non intrat regula *de iur. quæs.* Put. *decis. 356. num. 6. lib. 1.* Sarn. *reg. de iur. quæs. non tollen. q. 4. vers. & ratio istius opinionis*, facit decis. Ægid. 749. *vers. confirmatur*, Rot. *decis. 25. num. 3. in fin. de rescript. in nou.*

3 Ad aliud quòd in gratia perinde valere, tanquam reualidatoria actus nulli requireretur nouus consensus coadiuti, ex decis. Caputaq. 211. *p. 1.* respondetur illam decisionem procedere in contractibus qui respiciunt suam substantiam à consensu partium, iuxt. not. per glos. *in l. contractus, verb. transactionem. Cod. de fid. instr.* vnde consensus videtur præstitus in indiuiduo pro substantiando illo contractu, qui si ex aliquo accidenti corruit, necesse est etiam vt corruat consensus tanquam super illo actu indiuiduo præstitus, secus in gratia Apostolica, quia illa respicit suum esse à potestate Papæ, & consensus partis non requiritur pro substantia actus, sed per viam simplicis consensus, vnde sufficit quandocunque, & quomodocunque de illo apparere. Felin. post alios *in c. de causis, num. 3. in fin. de off. delegat.* magis in specie Mohed. *decis. numer. 1. de renunciat.* Consensus autem super istis gratiis reualidatoriis colligitur, tum quia semel præstitus præsumitur durare, nisi contrarium probetur; tum quia si per primum actum non satisfit menti disponentis, intelligitur de secundo; tum etiam quia gratia reualidatoria non est res totaliter noua, sed quoddam adiunctum primæ, ad quæ omnia allegat bona iura. Caputaq. *decis. 213. & 214. part. 1.* Quibus accedit, quòd coadiutus in proposito casu passus fuit coadiutorem capere possessionem, & in illa continuare, vnde ex istis subsequutis satis colligitur consensus coadiuti, ad *l. Paulus ff. rem rat. haber.* etiamsi consistat in patiendo. Paris. *consi. 52. lib. 4.* Circa verificationem narratiuæ ætatis, & infirmitatis coadiuti satisfactum videtur ex testibus, quorum summarium datur.

R. P. D. DAMASCENO.

Bononien. pecuniariæ. 19. *Martij* 1610.

ARGVMENTVM.

Minoris fideiussio, quando valeat, præsertim si sit mercator. hoc præcipuè in hac decisione resoluitur. Cæterа habes in summario.

SVMMARIVM.

Confessionis nulla maior est probatio, num. 1.
Minoris fideiussio de iure non valet, num. 2.

DECISIO CCLXVII.

DOmini resoluerunt præcepta librarum tria 1
millia quincenta quadraginta octo, relaxata per D. V. Legatum Bononien. contra Ludouicum de Horaciis esse exequutioni demandanda. Et quantum ad iustitiam, de illa apparere visum fuit ex propria ipsius Ludouici confessione, dum constituit se debitorem in prædicta summa erga matrem, qua confessione nulla maior probatio. *l. 2. C. de transact.* cum concord. & circa illam nullæ sunt partes iudicis, nisi in exequendo. *l. 1.* vbi Bart. *nu. 3. C. de confess.* Castr. *in l. post rem, nu. 1. & 3. ff. de re iud.* Boër. *decis. 295. num. 9.* Surd. *consi. 71. num. 37. & seq. lib. 2.* maximè inter mercatores. Bald. *consi. 348. nu. 3. lib. 1.* Rot. Ianuen. *decis. 2. num. 3.*

Nec obstare, quòd contineat fideiussionem mi- 2
noris, quæ de iure non valet, quia negabatur esse materiam fideiussoriam, cùm Ludouicus fateatur se recepisse merces à Muto, vnde apparet ipsum fuisse principalem. Item dicebatur mero iure valere fideiussionem minoris non habentis curatorem. *l. si curatorem*, vbi scrib. *C. de in integr. restit.* & licèt minor læsus veniat restituendus, & læsus dicatur eo ipso, quòd fideiussit: attamen non apparet, quòd talis restitutio fuerit vnquam petita in proposito casu. Tertiò dicebatur, quòd mercator non iuuatur beneficio minoris ætatis, nec institutur. Bart. Bald. & Aret. *in l. 1. C. qui, & ad quos.* Roman. *consi. 318. num. 2.* & per totum. Mant. *sing. 52.* cum aliis per Odd. *de restit. in integr. quæst. 23. nu. 22. part. 1.*

Non etiam obstare, quòd Ludouicus non tene- 3
retur in solidum, sed ad summum pro sua tantùm parte, cùm haberet socios in mercatura, quia fuit responsum, primò ex promiscua gestatione & administratione quemlibet teneri in solidum, vt fuit dictum in causa Romana pecuniaria 23. Martij 1607. coram D. meo Ludouisio, per doctr. Bald. *in rub. Cod. de exercit. act. num. 16.* cum aliis ibi allegatis. Secundò cessare difficultatem in hoc casu, in quo Ludouicus constituit se debitorem totius summæ.

Quæ

4 Quæ dicebantur, quòd obligatio Ludouici fuerit facta per metum non fuerunt per Dominos habita in consideratione, cùm de hoc nullus detur fumus, & metus sit de iis, quæ non præsumuntur. *l.2.C de iis, quæ vi metúsve caus.* cum vulg. & hæc quoad iustitiam. Quo verò ad processum opponebatur primò, quòd præcepta fuerunt relaxata pendente dilatione, quæ ex forma constitutionis legati ipso iure currit: sed fuit responsum, quòd in huiusmodi scripturis potest iudex abbreuiare, vt in eadem constitutione habetur, maximè contra confessum. *Clem. sæpè. de verb. sign.* Roman. *cons.* 419. Rot. *decis.* 25. *de rescript. in ant q.*

5 Secundò dicebatur, quòd promissio Ludouici fuit in tot Venetis, moneta sic appellata in partibus Orientalibus, vbi fuit facta promissio, & tamen præcepta fuerunt relaxata in tot libris Bononiensibus, nulla præcedente liquidatione. nam præsupposito quòd lib. 3548. pro quibus fuerunt relaxata præcepta, verè non excedant summam Venetorum promissam per Ludouicum, de quo datur magnus fumus ex fide mercatorum, & poterit res meliùs verificari in facto, non videbatur Dominus ex hoc annullare dicta præcepta, quia Ludouicus hoc non opposuit in partibus, vnde visus fuit remittere hanc solennitatem, ad reg. *qui tacet, de reg. iur. in 6.* & videmus in simili, quòd valet processus gestus cum eo, de cuius mandato non constat si minimè opponatur. Bart. *in l. post mortem. §. neque, in fin. ff. de adopt.* Calder. *cons. 4. de procur.* Roman. *cons.* 215. *num.* 4. *vers. tertio ad idem.* Achill. *decis.* 6. *num.* 4. *de procur.*

6 Tertiò dicebatur, quòd & data iustitia, & solennitate processus adhuc non esset locus executioni, cùm materia sit appellabilis, pro quo sufficit dicere, quòd appellatio non reperitur in hoc casu expressè prohibita ad *l. & in maioribus. Cod. de appellat.* glos. *in l. qui restituere, vers. restituitur, in fin. ff. de re iud.* Sed ad hoc fuit responsum, appellationem esse prohibitam ex statuto Bononien. ex quo agitur inter mercatores, prout in terminis d. statuti est cons. Socin. iun. *c.* 138. *nu.* 8. *lib.* 3. quam etiam ex constitutione Legati Bononien. quæ non videtur cessare ex eo, quòd contra formam illius non fuerit præstita fideiussio, quia hoc intelligitur si petatur. *l si quis filium. §. stipulatio. ff. de collat. bon. l.* 2. *§. quod ait prætor. ff. quorum legat.* Castr. *in l. vniuersis. num.* 6. Ias. *nu.* 3. *C. de precib. Imper. offer.* Alex. *cons.* 96. *nu.* 1. *lib.* 4.

Minus facere videbatur, quòd non potuerit deueniri ad præceptum personale, nisi factis diligentiis in rebus, quia vltra quòd fuerunt etiam factæ diligentiæ in rebus, & frater Clericus se opposuit, verius videbatur, quòd exequutio in rebus non impediat exequutionem personalem, cùm tendat ad eundem finem, & possit Conuentus vnica se solutione liberare, ad latè cumulata per Surd. *cons.* 398. *num.* 5.

R.P.D. PIROVANO.

Cathacen. hospitalis. Veneris 19. *Martij* 1610.

ARGVMENTVM.

Hospitale quãdo dicatur beneficium Ecclesiasticum, publicum, & religiosum, & quando priuatum, & laicale.

SVMMARIVM.

Beneficium Ecclesiasticum vt dicatur quæ requirantur, num. 2.
Hospitale dicitur profanum, & priuatum quando à laicis administratur, num. 3
Hospitale dicitur priuatum, & laicale ex eo solùm quòd hospitale nuncupatur, num. 4.
Hospitale in dubio magis præsumitur priuatum, & laicale, quàm publicum, & religiosum num. 5.
Collegium non dicitur extinctum donec ex eo vnus supersit, num. 6.
Prioris electio pro cura hospitalitatis non tollit ius existens penes omnes confratres vti corpus quin dicantur hospitalarij, num. 7.
Clausula Dummodo, &c. *apposita in litteris Apostolicis in collatione beneficij præseruat iura eorum, qui in dicto beneficio ius habere prætendunt, num* 8.
Beneficij valor non dicitur probatus quando fructus inde prouenientes conuerti debent in vsum pauperum, & infirmorum, num. 9.
Hospitale etiam desertum non dicitur beneficium Ecclesiasticum, nec desinit esse laicale, & priuatum, num. 10.

DECISIO CCLXVIII.

IN oppido Simbaris Cathacen. diœcesis dum adesset Ecclesia sancti Iacobi, & in ea confraternitas, petierunt confratres ab Ordinario vsque de anno 1573. confirmationem, & licentiam officiandi ad instar aliarum confraternitatum, quam obtinuerunt iniuncta eisdem hospitalitate pauperum cum facultate quæstuandi pro vsu hospitalis, Priorémque annuatim eligendi, qui de redditibus, & eleemosynis Episcopo rationem exinde redderet, cuius hospitalis administratio effectum habuit ab anno 1573. citra, & hodie pariter habet. Nunc Fabius Oliuadisius tanquam beneficium vacans à primæua illius erectione, à Sede Apostolica impetrauit, & introducta causa in Rota, dubitaui, an gratia Oliuadiuasij esset iustificata? Domini censuerunt gratiam non esse iustificatam. 1

Primò, quia in gratia narrauit esse beneficium vacans, & ex fundatione apparet illud hospitale non esse beneficium, nec in titulum dari posse, quia caret requisitis beneficij Ecclesiastici, quæ ab Abb. enumerantur *in cons.* 47. *num.* 1. *part.* 2. Ægid. *in cap. in nostra, num.* 10. *de rescript.* Gig. *de pens. quæst.* 86. *num.* 7. & fuit dictum in Maionicen. Eremitorij 22. Aprilis 1602. coram Sacrato. 2

Et præcipuè, quia prophanum, & priuatum huiusmodi hospitale dicitur: tum quia à laicis regitur, & administratur, & distinguunt Cald. *cons.* 4. *vers. item constitutio, de relig. domib.* Rom. *cons.* 477. *num.* 8. Felin. *in cap. de quarta, num.* 11. *vers. & commissio, de præscript.* Rot. *diuers. part.* 1. *decis.* 725. *num.* 1. 3

Tum quia denominatum semper fuit hospitale, quæ denominatio ad præsumendam qualitatem laicalitatis multum operatur. gloss. *in clem. per litteras, in vers. Ecclesias, vers. quid in dubio*, vbi Imol. & Abb. sequuntur, *de præbend.* Rebuff. *de nomin. quæst.* 15. *num.* 15. *vers. vel si appareat.* 4

Tum denique, quia non apparet, quòd huiusmodi hospitale sit publicum, & religiosum, & in 5

dubio magis præsumitur priuatum. Mohed. *decis.* 343. Rot. diuers. *part.* 2. *decis.* 106. *num* 6. & consequenter à Papa impetrari non potest, resistente *Clem. quia contingit.* §. *vt autem, de relig. dom.* Rota *diuers. part. prima decis.* 725. *num.* 2.

6 Secundò quia in gratia narratum fuit hospitale carere Rectore, & tamen probatum non fuit Priorem iuxta tenorem fundationis nũquam fuisse deputatum, quin potiùs apparet contrarium ex visitatione facta per Episcopum, & ex testibus examinatis, & maximè cùm cura hospitalitatis exercendæ sit penes confratres, vti collegium non potest dici carere Rectore, donec vnus supersit, etiam quòd pro tempore careat Priore, *l. sicut,* §. *fin. ff. quod cuiusque vniuers.* glos. *in clem. ne Roman.* §. *porrò, verbo omnes, de elect.* Roman. *cons.* 366. *numero* 5.

7 Nec electio Prioris cum particulari cura hospitalitatis tollit ius existens penes omnes confratres vti corpus, quin omnes dicantur hospitalarij. Oldrad. *cons.* 67. Cassad. *de præbend. decis.* 11. *in fine,* dicens pluribus curam posse competere, sicuti pluribus tutoribus, & curatoribus curam pupilli, & adulti, *l.* 1. *ff. de administr. tutor.*

8 Et hoc ius vti vniuersis competens sufficit ad hoc, vt obstat Oliuadisio clausula Breuis, ibi, *dummodo tempore datæ præsentium,* &c. per quam iura confratrum ex intentione Papæ fuerunt conseruata, prout de clausula, *dummodo,* &c. abundè dixerunt Cassad. *de præbend. decis.* 18. *num.* 2. Verall. *decis.* 337. *part.* 1. *num.* 6. Sarnen. *in reg. de non tollen. iur. quæsit. quæst.* 1. Rebuff. *in praxi in declaratione nouæ prouisionis, vers. dummodo.*

9 Vltimò non etiam apparet iustificatus valor 24. ducatorum, nec iustificari posse videtur, cùm omnia debeant conuerti in vsum pauperum, & infirmorum, & testes nescierunt onera; ideóque non possunt deponere quantum illis deductis supersit.

10 Non obstant deducta per Oliuadisium ex *clem. quia contingit, de relig. domib.* & Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 8. quia non versamur in prima parte Clem. scilicet, quòd hospitale desertum, & absque Rectore remanserit, & eo etiam casu Oliuadisius non posset habere in titulum huiusmodi hospitale, prout prætendit resistente secunda parte Clem. ibi, *Nullus ex locis ipsis secularibus clericis in beneficium conferatur,* &c.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Romana fructuum dotis. Veneris 26. *Martij* 1610.

DECISIO CCLXIX.

Est inter eius impressas decisio 462.

R.P.D. DAMASCENO.

Pacen. decimarum. Lunæ 29. *Martij* 1610.

ARGVMENTVM.

Episcopus de iure excepta quarta non habet intentionem fundatam super decimis suæ diœcesis, nisi probet, vel decimas verè esse in nullius parochia, vel esse incertum, quòd sint in parochia alicuius, & quomodo hoc probetur.

SVMMARIVM.

Territorium temporale differt à territorio spirituali, & propterea de territorio temporali non bene infertur ad spirituale, num. 1.

Decimæ, excepta quarta, non spectant ad Episcopum in sua diœcesi, num. 2.

Episcopus in sua diœcesi habet decimas, quando non apparet de certo Rectore, quod quando verum sit, ibid. & per tot.

Decimæ existentes in parochia alicuius assignandæ sunt illi parochiæ, in cuius territorio existunt, ibid. in fine.

Episcopus non potest ad propriam vtilitatem conuertere decimas suæ diœcesis, nisi probet, vel eas verè esse in nullius parochia, vel esse incertum, quòd sint in parochia alicuius, & quomodo hoc probetur, n. 3. *& per tot.*

Conditionis implementum probari debet ab eo qui fundat se in dispositione conditionali, ibid. in fin.

Æquiparata æqualiter determinanda sunt, num. 4.

Decimatorium est quodlibet prædium, num. 5.

Fur, & latro actore non probante absoluendus est, & in sua possessione manutenendus, ibid.

DECISIO CCLXX.

FVit resolutum sententiam latam ad fauorem Capituli, & D. Episcopi super decimis territorij, de quo agitur, esse reuocandam. Et quantum ad Capitulum, Domini transiuerunt cum decisione in hac causa coram me facta sub die 12. Dec. 1608. contra quam nihil fuit deductum, quod videtur vrgere, & signanter dictum fuit nihil facere, quòd territorium de quo agitur, sit in confinio territorij de Royas, & quòd locus sit sub iurisdictione ciuitatis Pacen. nam neque vicinitas arguit esse sub iurisdictione, siue de territorio, aliàs daretur processus in infinitum, quia quodlibet territorium cùm sit finitum, necesse est quòd habeat vicinos confinantes. Neque si probaretur esse de territorio, inferretur aliquid ad fauorem Capituli, cùm de territorio temporali non bene inferatur ad territorium speciale, siue diœcesum, glos. *in Clem. ne Romani, verb. diœcesis, de elect.* Butr. *in c. querimoniam, nu.* 6. *de iure patr.* Felin. *in c. cùm causam, n.* 12. *de probat.* vltra quòd nec apparet, quòd Capitulum habeat aliquod ius super decimis diœcesis, vt fuit ponderatum in alia decisione.

Quantum ad Episcopum fuit consideratum, quòd excepta quarta, ipse non potest dici habere fundatam intentionem super decimis suæ diœcesis. Hostien. *in c. cùm contingat, num.* 1. & ibi Ioan. Andr. *num.* 4. Anchar. *num.* 5. Butr. *num.* 7. *de decim.* & per plura argumenta fuit ponderatum in præterita decisione coram me facta. Ad decisionem in causa Oscen. decimarum della Piedra 21. Martij 1567. coram Rubeo in Bosnonien. decimarum 25. Martij 1591. coram Illustrissimo Mantica, & in Carthaginen. decimarum 28. Iunij 1593. coram bo. me. Orano: dicentes Episcopum habere fundatam intentionem super decimis suæ diœcesis, quan-

quando non apparet de certo Rectore, fuit responsum illas decisiones esse intelligendas iuxta terminos *cap. quoniam, de decim.* in quo principaliter fundantur, & propterea Domini ex professo assumentes intellectum *d.c. quoniam*, considerarunt, quòd in illo duo proponuntur casus. Primus est, quando certum est decimas esse in alicuius parochia, & tunc sine aliqua difficultate sunt assignandæ illi parochiæ, intra cuius fines sunt, & iste non est casus, de quo agitur.

3 Secundus casus resultat ex illa aduersatiua *alioquin*, ibi, *alioquin secundùm discretionem à Deo datam*, &c. & iste secundus casus duobus modis intelligitur à Canonistis *in d.c. quoniam*, vno modo, *alioquin*, id est, si non sint intra certam parochiam, vt intelligunt ibi Innoc. *super d. verb.* Ioan. And. *num.* 2. Abb. antiquus *super eodem verb.* Card. *in principio*, & Abb. Panormit. *nu.* 4. Secundo modo intelligitur sicut explicatur ab Hostien. *ibid. num.* 2. Io. And. pariter, *num. 2. vers. vel si incertum est. Alioquin*, id est, si incertum est, de cuius parochia sint, quicunque intellectus attendatur, non potest Episcopus conuertere ad propriam vtilitatem decimas, nisi probet, vel decimas verè esse in nullius parochia, vel esse incertum, quòd sint in alicuius parochia. nam attento primo intellectu, negatiua erit de sua intentione, & proinde similiter regula iuris ab illo probanda, vt per scribentes *in l. in illa. ff. de verb. oblig.* Innoc. *in c. super literis*, vbi etiam Felin. *num. 16. de accus.* Socin. iun. qui de communi, *cons. 67. num. 4. vol. 4.* Tantò magis, quia Canonistæ exponunt illam dictionem, *alioquin*, per modum conditionis, id est, non sint in alicuius parochia, conditionem autem esse impletam debet probare ille, cui aliquid reperitur datum sub conditione *l. eum, qui nouissimus. ff. ad Trebell. c. si constiterit*, vbi Felin. *num. 5. de accus.* Socin. iun. *dict. cons 67. num. 1. vol. 4.* Illustrissimus Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 16. num. 5.*

4 Si verò attendatur intellectus Hostien. quòd saltem Episcopus possit per se retinere decimas, si sit incertum, an decimæ sint intra alicuius parochiam, & Hostien. erit intelligendus prout ipse semetipsum declarat, nempe quòd Episcopus debeat facere super hoc diligentem inquisitionem iuxta formam *cap. cùm causam, de probat. & c. 1. de relig. dom.* in quibus iuribus datur modus probandi aliquid esse intra fines, vel extra, & ibi dicitur, hoc esse faciendum per testes, scripturas, famam, & alia, & sic in effectum Hostien. concurrit cum aliis, quòd Episcopus ex eo solùm, quòd decimæ sint in sua diœcesi, non potest absque eo, quòd præcedat aliqua probatio, sibi de facto imbursare decimas. Quod etiam colligitur ex alia parte eiusdem cap. *quoniam*, nempè quia textus æquiparat assignationem alteri Ecclesiæ faciendam, & imbursationem ipsius Episcopi, ibi, *alioquin*, &c. *alteri Ecclesiæ deputare, vel ad opus tuum retinere poteris.* Et proinde sicut nemo dicet, quòd quælibet Ecclesia diœcesis habeat taliter fundatam intentionem super decimis totius diœcesis, vt absque aliqua causæ cognitione possint decimæ totius diœcesis illi adiudicari, ita neque hoc poterit facere Episcopus pro se ipso, quia cùm isti diœcesatus æquiparentur in iure, æqualiter debent determinari. Roman. *cons. 129. in princ.* Ias. *in §. ex malefic. num. 30. Instit. de action.* Rip. *in l. si constante, num. 69. ff. solut. matr.* Socin. *cons. 1. num. 22. lib. 1.* Ex quibus inferebatur, quòd cùm pro parte D. Episcopi, nulla appareat facta probatio super eo quòd territorium, de cuius decimatione agitur, minimè sit intra fines alicuius parochiæ, vel saltem inquisitum, an sit incertum quòd sint intra fines alicuius parochiæ, non potuerunt illi per sententiam decem adiudicari, prout factum fuit.

Nec mouit Dominos quòd in genere sit certum, deberi decimas alicui Ecclesiæ, ex quo de iure quodlibet prædium est decimatorium, etsi appareret de malo iure, & de peccato negantis soluere decimas, quia fuit responsum, actori, prout est D. Episcopus, in hac causa non sufficere docere de malo iure rei, cùm & fur, & latro, actore non probante, sit absoluendus, *l. final. Cod. de rei vindic. l. iusta, cum ibi not. ff. vti possid.* Bald. *consil. 385. num. 1. vers. respondeo lib. 2.* Neuiz. *cons. 81. num. 29.* Secundò dicebatur, nec dominum prædij iniustè retinere decimas antequam Episcopus faciat suas probationes, etenim si solueret, ita ex abrupto posset dari casus, vt superueniente postea vero parocho, ipse denuò cogeretur soluere decimas. 5

Non obstat quòd negligente Rectore, possit Episcopus agere ad decimas, Rebuff. *quæst. 7. num. 12. de decim.* quia hoc est verum, si & quatenus Episcopus agat nomine Ecclesiæ parochialis, & tanquam illius Procurator, ad effectum vt conuertatur in illius vtilitatem, non autem propriam, vt fuit Episcopus in hoc casu, Hostien. *in cap. dudum, & in c. cùm contingat, num. 1. de decim. cum concord.* Ex quibus, & aliis latè deductis pro hac parte in discursu in hac causa per me facto de ordine Dominorum sub die 23. Februarij 1609. quæ etiam placuerunt in hac propositione, fuit conclusum contra sententiam ad fauorem D. Episcopi, & R. Capitul. latam, &c. 6

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana alimentorum. Mercurij 21. Aprilis 1610.

ARGVMENTVM.

Alimentorum legatum an sit taxandum pro victu tantùm legatarij, an verò etiam pro expensis famulatus.

SVMMARIVM.

Alimenta taxanda sunt secundùm qualitatem, & decentiam personæ, num. 1.

Alimenta secundùm qualitatem personæ taxanda sunt etiam pro famulatu, ibid.

DECISIO CCLXXI.

Rota taxauit alimenta legata per quondam Fabium Arronium Iuliæ nepotis in scutis 12. menstruis. nam etsi pro eius sola persona minor summa forsan sufficeret, attamen cùm in hac materia attendatur præcipuè decentia, & honestas personæ, Rota in causa Albanen. alimentorum 13. Octobris 1578. coram Robusterio relata inter di- 1

uerſ.impreſſ.*deciſ.485.num.3.part.1.*non viſum fuit Dominis, quòd Iulia teneretur ſibi ipſi parare cibos in coquina, vel ad plateas accedere pro emendis victualibus, vnde viſum fuit neceſſarium, quòd habeat famulam: quando autem attenta qualitate perſonæ neceſſarius eſt famulatus, tunc in legato alimentorum veniunt etiam expenſæ neceſſariæ pro famulis. Surd. poſt alios *tract.de alim.tit.4.quæſt.18.num.9.& ſeq.* & fuerunt allegatæ deciſiones in Romana legati 23.Octobris 1582.coram Illuſtriſſimo Pamphilio, & in Fulginaten.de Iacobillis 27.Maij 1597.coram bo.me.Litta. Circa facultates legantis, quæ etiam videntur attendendæ in hac materia. *l. ſi quis à liberis. §. ſed & ſi filius*, cum ibi not. per ſcrib. *ff.de lib.agnoſcen.* non fuit difficultas; cùm ſit notum dictum Fabium vltra mobilia notabilis valoris reliquiſſe hæreditatem annui redditus ſcutorum quingentorum, & vltrà.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Parmen. ſtatus. Veneris 30. *Aprilis* 1610.

DECISIO CCLXXII.

Replicata eſt in 1. part.recent.deciſ.235. & inter eius impreſſ.eſt deciſio 465.

R.P.D. DAMASCENO.

Viterbien. iuriſpatronatus. Mercurij 4. *Maij* 1610.

ARGVMENTVM.

Iuſpatronatus Eccleſiaſticum cadit ſub reſeruationibus Apoſtolicis, ſecus ſi laicale; quando autem dicatur, & quomodo cognoſcatur, an iuſpatronatus ſit Eccleſiaſticum & laicale, hæc deciſio, quæ magiſtralis eſt, magiſtraliter etiam docet.

SVMMARIVM.

Epiſcopus in dubio præſumitur erexiſſe iuſpatronatus de redditibus Eccleſiaſticis, & non de patrimonialibus; & ideo in dubio iuſpatronatus ab Epiſcopo fundatū dicitur Eccleſiaſticum, & non laicale, n.1.

Iuſpatronatus Eccleſiaſticum cadit ſub reſeruationibus Apoſtolicis, ſecus ſi laicale, ibid.in fin.& n.2.

Iuſpatronatus præſumitur laicale ex quaſi poſſeſſione laicorum in iure præſentandi, num 3.

Poſſidendi cauſa magis attenditur, quàm ipſe actus, ibidem.

Quaſi poſſeſſio conferendi vnum ex beneficiis comprehenſis ſub indulto, continet quaſi poſſeſſionem, etiam quoad omnia alia beneficia in eodem indulto comprehenſa, ibid.

Iuſpatronatus dicitur laicale, & non Eccleſiaſticum, quando Epiſcopus habens amplum matrimonium, expreſſè illud reliquerit ſuis hæredibus, nu.4.

Iuriſpatronatus electio fieri debet cum conſenſu Epiſcopi, ibid.

Iuſpatronatus ab Epiſcopo fundatum mixtim de redditibus patrimonij & Eccleſiaſticis non cadit ſub reſeruationibus Apoſtolicis, ibid.

Bona feudalia habentur pro allodialibus, quando eſt data facultas ad libitum diſponendi de illis, num.5. in fine.

Attendi debet in omni depoſitione, quod principaliter agitur, non autem quod venit ex poſt incidenter, num.6.

DECISIO CCLXXIII.

1 QVòd iuſpatronatus, de quo agitur, eſſet Eccleſiaſticum, deducebatur ex eo, quòd fuit fundatum à quodam Scipione Epiſcopo Ceruienſe, qui in dubio præſumebatur hoc feciſſe de redditibus Eccleſiaſticis. gloſ. *in c.1.verb.debent*, & ibi Innoc. *in princ.* Abb. *num.3. de priuil.cler.* Bald. *in auth.licentiam, num.3.verſ. aut bona non ſunt diſtricta.C.de Epiſcop.& Cler.* Aret. *conſ.31.num.6.* Alex. *conſ.101.num.2.vol.7.* Vnde reſultabat quòd iuſpatronatus diceretur Eccleſiaſticum, *c.Apoſtolicos, iuncta gloſ. in verb.conſtruxiſſe.* Archid. *num.3.* Præpoſit *num.2. 12.quæſt.2.* Abb. *conſ.57.circa fin. lib.1.* Felin. *in c.cùm venerabilis, num 37.verſ.& adde quòd ædificans, de except.* & inde quod cadere deberet ſub reſeruationibus Apoſtolicis, *c.dilectus*, & ibi gloſ. *verb. in conceſſione. verſ. ſi verò pertinet.* Abb. *num 1.* Butr *num.13.de off. leg.* Gemin. *in cap.2.nu.11. de præb.* latè Caſſad. *deciſ.4.nu.2. de iure patron.*

2 Quibus non obſtantibus Rota cenſuit iuſpatronatus eſſe merè laicale, & inde non includi ſub reſeruationibus Apoſtolicis, iuxta not. per gloſ. *in cap.2.verb.collatio*, & ibi Gemin. *nu.11.in fin.* Franc. *num.8. de præb. in 6.* Lap. *alleg.96. num.6.* Rebuff. *ad reg.2. Cancellar. verſ. item beneficia.* de communi teſtantur Abb. *in c.dilectus, num.4.in fine, de off. leg.* Put. *deciſ.319.lib.1.* Roch.de Curt. *tit.de iur.patron. verſ.competens, quæſt.24. num.56.* & de magis communi Alex. *conſ.75.in princ.vol.4.* Mandoſ. *ſuper regulis reg.1.q.8.num.1.*

3 Quòd eſſet laicale, fuit deductum primò ex eo, quòd laici ſint in quaſi poſſeſſione præſentandi, vnde præſumitur dotatum de bonis patrimonialibus, niſi contrarium expreſſè probetur. Gloſ. *in c. ſint manifeſtæ 12.q.1.* Put. *deciſ.228.lib.2.& 90.lib.3.* Achill. *deciſ.1. de iur. patron.* Mohed. *deciſ.9. eod. tit.* Creſcen. *deciſ.9.eod.tit.* Nec referre viſum fuit, quòd laici non reperiantur in quaſi poſſeſſione præſentandi ad Capellam, quæ modò vacat, ſed aliam erectam per eundem Epiſcopum, quia cùm erectio, & dotatio fuerit facta vnico contextu, æxiſtimarunt Domini poſſeſſionem vnius ſuffragari quoad omnes, attendendo magis cauſam poſſidendi, quàm ipſum actum, iuxta not. per Bald. *in l.1.num.24. verſ. tu dic.de emancip.lib.* & fuit latiùs deductum coram me in cauſa Aſſiſien. Canonicatus de anno 1600. & facit ſimile, quòd probata quaſi poſſeſſione conferendi vnum ex beneficiis comprehenſis ſub indulto videtur acquiſita quaſi poſſeſſio quoad alia ſub eodem indulto comprehenſa. Rota in cauſa Seguntina dimidiæ annatæ 4. Febr. 1594. coram bo.me. Litta.

4 Rurſus fuit dictum quòd cùm in hoc caſu notum ſit Epiſcopum Ceruienſem habuiſſe ſatis amplum patrimonium, & ipſe expreſſè reliquerit hoc iuſpatronatus ſuis hæredibus, videtur aſſeruiſſe acquiſitionem factam de bonis patrimonialibus, cui aſſertioni, ſtante ea, maximè cum admi-

adminiculo consensus Ordinarij in erectione iurispatronatus, ad trad. per Bald. *in l. fin. C. de præd. min.* Ias. *in l. mandata, num. 6. ff. de offic. eius.* Alex. *cons. 79. num. 6. vol. 1.* standum videtur. Menoch. *de arbitr. iud. casu 195. num. 6. lib. 2.* cum aliis per eum allegatis. Vel saltem præsumendum est, acquisitionem fuisse factam mixtim de redditibus patrimonij, & Ecclesiasticis, iuxta cumulatos per eundem Menoch. *d. casu 195. num. 7.* & res incideret in idem, quia ad effectum euitandæ reseruationis pars laicalis præualet Ecclesiæ. Cassad. *decis. fin. num. 10. de probat.* Put. *decis. 157. lib. 3.* Achill. *decis. 3. num. 3. de iurepatron.* Simonett. *de reseruat. qu. 9. num. 3.*

5 Tertiò fuit dictum, quòd etiamsi appareret hoc iuspatronatus fuisse fundatum in redditibus Ecclesiasticis, adhuc esse debere laicale, stante amplissima facultate, quam habebat Episcopus disponendi de redditibus Ecclesiasticis, tam inter viuos, quàm in vltima voluntate, videbantur isti redditus Episcopo declarante, prout declarauit ad fauorem heredum positi extra naturam redditum Ecclesiasticorum, prout in simili, quòd bona aliàs feudalia habeantur pro merè allodialibus, si est data facultas de illis ad libitum deponendi, tradit Anchar. *cons. 125. num. 7.* Dec. *cons. 614. num. 9.* Rol. *cons. 42. nu. 27. lib. 1.*

6 Non obstat quòd retenta hac vltima responsione iurispatronatus nihilominus esset ex priuilegio, quia sustinetur in vim priuilegij Apostolici disponendi de redditibus Ecclesiasticis, & consequenter caderet sub reseruationibus Apostolicis, capiunt iuspatronatus ex priuilegio, vt latè fuit dictum in causa Compsana iurispatronatus coram R.P.D. Decano, quia fuit responsum in qualibet dispositione attendi quod principaliter agitur, non quod venit ex pòst incidenter, *l. verùm est, la 2. ff. de furt. c. quantum,* vbi glos. *& c. sæpè contingit 50. distinct.* cum aliis per Sarn. *reg. de iur. quæs. non tollen. q. 3.* & proinde cùm priuilegium tendat solùm ad facultatem liberè disponendi de redditibus Ecclesiasticis, ista dispositio ex pòst facta pro dote beneficiorum tanquam res accidentalis non videtur comprehensa in priuilegio, ex prædictis.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Anconitana pecuniaria. Veneris 7. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Cedens quãdo post cessionem possit contra suum debitorem agere, & quando cessio dicatur simulata, ex eo, quod fuerit facta pro minori summa eius, quę cessa fuit.

SVMMARIVM.

Exceptio translationis, & abdicationis crediti in alium probat contra transferentem, & abdicantem, num. 1.

Cedens etiam post cessionem, quando possit actiones directas penes ipsum remanentes exercere, ibid.

Cessio facta pro minori summa, ea, quæ cessa fuit, præsumitur simulata, fallit consentiente debitore: item fallit, quando cessio fit non animo vexandi debitorem, num. 2.

DECISIO CCLXXIV.

Dixerunt Domini partitam scutorum 1000. non fuisse malè appositam in calculo ad creditum Marci, & Angeli, & in diminutionem crediti D. Marini, quia constat de cessione dicti crediti scutorum mille, facta per D. Marinum ad fauorem Ioannis Mariani: vnde obstat illi exceptio translationis, & abdicationis huiusmodi crediti. Bar. *in l. facta. §. si hæres, num. 2. in fin. & num. 3. ff. ad Trebell.* Roman. *cons. 102. in princ.* Guidop. *decis. 530. num. 2.* Crau. *cons. 191. nu. 3.* Nec obstare visum fuit, quòd possit cedēs agere vigore directarum actionum, *l. quis ergo casus. ff. de pecul. l. fin. C. quando fisc.* cum aliis allegat. quia conclusio non procedit interueniente vno ex tribus, de quibus *in l. 3. C. de nouat.* ita Salic. *ibi nu. 2.* Castr. *in l. fin. in princ. nu. 4. ff. de eden.* Ias. *in l. si cum emptore, num. 4. ff. de pact.* Ioseph. Ludouic. *de cess. & cessionar. conclus. vnic. vers. & cedens. & vers. quo verò ad cessionem.* in casu autem proposito interuenit solutio pretij cessionis quam fecit Ioannes Marianus cessionarius. 1

Minus facit quòd pretium cessionis minimè fuerit correspondens, quippe quia fuit tantum scutorum quingentorum, vnde præsumatur simulatio, *l. fin. C mandat.* quia hoc non procedit consentiente debitore. Bald. & Angel. *in l. cùm essent. § 1. in princ. ff. de seruit. rust. præd.* Roman. *cons. 87. n. 2. & 3.* Gabr. *de act. conclus. 5. num. 30. & 53.* Menoch. *de præsumpt. præs. 129. num. 42. lib. 3.* Rursus non habet locum conclusio quando cessio minimè fit animo vexandi debitorem. gloss. *in l. per diuersas, verb. venditioni. C. mand.* Gabr. *d. conclus. 5. num. 15.* Menoch. *d. præs. num. 16.* in casu autem proposito ex multis circumstantiis apparet, cessionem minimè factam fuisse animo vexandi, sed potiùs aliis ex causis, de quibus per Rimin. sen. *cons. 155. num. 12.* quæ & hîc benè applicatur. 2

R.P.D. DAMASCENO.

Mediolanen. clericatus. Veneris 7. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

De quasi possessione præsentandi in iurepatronatus, quanto tempore inducatur, & quomodo probetur.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus censetur probatum ex quasi possessione præsentandi centenaria, num. 1.

Iurispatronatus probatio per publicam vocem, & famam, iuncta quasi possessione præsentandi quadragenaria dicitur plena, & concludens, nu. 2.

Iuspatronatus ex fundatione, & dotatione præsumitur, nisi contrarium probetur, num 3.

Possidere quis præsumitur ex præcedenti titulo, alio tit. non apparente, num 4.

Possessione anteriori, & posteriori probata præsumitur possessio medio tempore, ibid. in fine.

Vltimi status beneficij mutatio non inducitur sine cursu saltim quadraginta annorum, num.5.

Quasi possessio in incorporalibus incipit à scientia, & patientia illius cuius interest, ibid. in fine.

Beneficij status nunquid mutetur per prouisiones Apostolicas, num.6.

Descendentia probatur ex publica voce, & fama ad effectum pertinentiæ iurispatronatus, nu.7.

DECISIO CCLXXV.

1 CVm præsupposito, quòd iura sint in forma probanti, quòd si opus fuerit, particulariter videbitur, tentum fuit constare de iurepatronatus ex plusquam centenaria quasi possessione præsentandi, nempè ab anno 1445. vsque ad annum 1572. quæ longissima possessio in familiis, in quibus minimè cadit suspicio vsurpationis, sufficit. Bald. *in l. cùm super, num.3. C. de rei vindic.* Barbat. *cons.41.nu.3.lib.1.* Federic. de Sen. *cons.234.n.1.* Dec. *cons.117. in fin. & 173.nu.1.* Abb. *cons.76. in princ. lib.2.* Cassad. *decis.2.nu.6. de prob.* etiam post Concilium, quòd in casu, in quo cessat suspicio, nihil innouauit, vt per Gabr. *cons.192.nu.1.vol.2.* Rota in causa Tuden. iurispatronatus 13. Iunij 1572. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto relat. inter diuers. impress. *decis.331.n.1.p.2.* & in causa Sabinen. beneficiorum 15. Decembr. 1581. coram Robusterio relat. *in decis.199.num.5.ead. part.2.*

2 Concurrentibus maximè testibus de publica voce, & fama, ad Put. *decis.60. nu.5. & 140.nu.1.lib.1.* Mohed. *decis.12. in fin. de iur. patron.* Achil. *decis.6. eod tit.* & faciunt DD. volentes quòd quadragenaria cum fama sufficiat. Alex. *cons.75. in fin. vol.4.* Corn. *cons.47. num.5. vol.3.* Balb. *tract. de præscript. part.1. quintæ princip. num.4.* & fuit dictum in causa Lucana iurispatronatus 7. Maij 1604. coram R.P.D. meo Coccino.

3 Non obstat quòd iuspatronatus non probetur ex fundatione, & dotatione, quia tale præsumitur, nisi contrarium probetur. Dec. *cons.117.n.3.* Cassad. *decis.7.n.7. de iur. patron.* Put. *decis.59.nu.5. part.1.* & fuit dictum in causa Imolen. iurispatronatus 28. Maij 1604. coram Illustrissimo Seraphino relat. inter diuers. impress. *decis.79.nu.11. part.1.*

4 Minus facit quòd præsentatio facta de Hieron. anno 1542. minimè appareat effectuata ex quo ipse perprius fuerat prouisus tanquam de libero, & acceptauit præsentationem, & institutionem sine præiudicio quorumcunque iurium sibi competentium ratione sui anterioris tituli, nam præter quòd sufficeret remanens possessio annorum 97. iunctis testibus, per suprà allegata fuit dictum non apparere quòd ipse Hieronymus haberet alium titulum, vnde licèt ex huiusmodi præsentatione fuerit relictus locus docendi de meliori, & efficaciori titulo, non proinde sequitur, quòd si non docetur, possit dici Hieronymus tenuisse beneficium vigore alterius tituli, & quòd propterea fuerit interrupta quasi possessio iurispatronatus, quinimmò præsumitur possedisse vigore d. institutionis, tum quia de alio titulo non docetur, ad not. per Crauet. *cons.158. in fin.* Menoch. *de præsumpt. præs.101. num.4. vers. & cùm non constet, lib.3.* tum quia probatur anterior, & posterior quasi possessio, vnde præsumuntur media, nisi doceatur de contrario. Rot. *decis.11. num.2. de iur. patron. in nou.* fuit dictum in causa Papien. Archipresbyteratus 19. Febr. 1601. coram Illustr. Pamphilio, & in causa Elnen. beneficij 18. Iunij 1601. coram me, & comprobatur etiam ex obseruantia subsequuta, quia idem Hieronymus resignauit beneficium Ludouico Cribello tanquam de iurepatronatus.

Non etiam facit quòd Franciscus Biragus præsentatus de anno 1572. & qui habuit à Papa literas derogationis pro medietate, cum hoc quod doceret beneficium esse de iurepatronatus, non potuerit illud verificare, & ob id de anno 1575. eundem Clericatum tanquam liberum à Sede Apostolica impetrauerit, qui quidem Franciscus resignauit Nicolao, quæ resignatio dedit causam præsenti liti, quia fuit responsum, aut hoc deduci pro probatione non existente iurispatronatus, & ad hoc nihil deseruire, cùm non teneat consequentia, Franciscus non potuit verificare iuspatronatus; ergo non aderat cùm immò contrarium appareat ex suprà latè deductis. Aut verò deducitur ad docendum de mutatione status beneficij 5 quòd vltra alia requisita sint necessarij saltem 40. anni, iuxta not. *in c. cùm de benefic. de præb. in 6.* Aut denique deducitur ad docendum vltimum statum, ita vt illius vigore potuerit sustineri resignatio facta per Franciscum, ad fauorem Nicolai, tanquam de libero, iuxta not. *in c. consultationibus, de iur. patron. & in c. querelam, de elect. cum concord.* & non potest, quia Franciscus non fecit statum cùm ingressus fuerit beneficium de consensu patronorum, nec appareat quòd ipsi habuerint scientiam prouisionis Apostolicæ factæ Francisco; & quòd ipse illius vigore prætenderet possidere beneficium, & in hoc acquieuerint; in istis verò incorporalibus quasi possessio incipit à scientia & patientia illius, cuius interest. *l. quoties la secunda,* & ibi Bar. *num.1. ff. de seruit.* Dec. *cons.126. in fin.* Put. *decis.276 nu.3. lib.1.* & fuit in specie dictum in prædicta Papien. Archipresbyteratus 19. Febr. 1601. coram Illustrissimo Pamphilio.

6 Minus obstat, quòd prædicta longa quasi possessio non probetur ex solis institutionibus ad præsentationem, sed interuenerint quædam prouisiones Apostolicæ. nam præter quòd obiectum non procedit vsque ad annum 1507. quo casu erat iam completa possessio 60. annorum, quæ iuncta cum testibus sufficeret, ex allegatis, nec prouisiones Apostolicæ ab inde citra non facientes mentionem liberatis mutarent statum, iuxta decis. Achil. 13. *de iur. patron.* Bellam. 117. *in princ.* cessat difficultas, quia in istis prouisionibus Apostolicis vel præseruatur consensus patronorum, qui postea interuenit, vel iurispatronatus pro illa vice expressè derogatur, & ideò coadiuuant statum iurispatronatus. Lamber. *de iur. patron lib.3 quæst. 7. num.6.* fuit dictum in causa Papien. Archipresbyteratus 9. Aprilis 1601. & in causa Maceraten. sacristiæ 26. Iunij 1602. coram Illustrissimo Pamphilio, & in supradicta Lucana iurispatronatus R.P.D. meo Coccino.

7 Quantum ad pertinentiam sufficere visi sunt testes de publica voce, & fama & communi reputatione quòd isti qui præsentarunt vel consenserunt in Ludouicum immediatum antecessorem Francisci, ex cuius resignatione venit D. Nicolaus. Nam descendentia probatur ex publica voce, & fama, & communi reputatione. Bar. *in l. filium ff. de iis qui sunt sui, vel alien. iur.* Aret. *cons.37. n.1.* cũ aliis per

per Cephal. *cons.137.n.45.lib.1.* & ad effectum pertinentiæ iurispatronatus sufficit probare descentiam ab vltimis, qui præsentarunt, vt fuit dictum in causa Valentina beneficij Sancti Francisci 16. Ianuarij 1608. coram R.P.D. Ludouisio, & alibi sæpè.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana dotis. Lunæ 8. Maij 1610.

DECISIO CCLXXVI.

Est decisio 460. inter eius impressas.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Neapolitana computorum. Lunæ 10. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Remissoria concedenda est data articulorum releuantia, & quòd causa est profana, etiam non dato fumo de articulatis, etiam in secunda instantia, etiam quòd materia articulata sit inuerisimilis, dummodo possibilis, etiam quòd adsit suspicio calumniæ, dummodo res non sit nimis patens, & etiam in regno Neapolitano.

SVMMARIVM.

Remissoria concedenda est, quando articuli sunt releuantes, & materia est profana, & isto casu non est necesse dari fumum de articulatis, n.1.

Remissoria concedenda est in secunda instantia, etiam quòd diu causa in prima instantia fuerit agitata, num.2.

Appellans potest in secunda instantia probare ea, quæ non probauit in prima, ibid.

Remissoria concedenda est, etiam quòd materia articulata sit inuerisimilis, dummodo possibilis, n.3.

Remissoria non denegatur ob suspicionem calumniæ, nisi res sit nimis patens, ibid. in fin.

Remissoria concedenda est etiam in regno Neapolitano, ac etiam non adductis priùs aliquibus testibus ad curiam, vt illis coram Auditore examinatis Rota possit arbitrari, an sit danda, vel non danda remissoria, n.4. & 5.

Consuetudo sapiens delictum non præsumitur, n.4.

Doctori testanti de consuetudine non creditur, ibid.

Probatio plena, & concludens requiritur in obiectiuis, ibid.

Testibus inuerisimilia deponentibus iudex credere non debet, ibid.

DECISIO CCLXXVII.

1 FVit resolutum dandam esse remissoriam, quia articuli sunt releuantes, vt patet ex deductis pro parte Iosephi, & etiam est prophana, quo casu non est necesse dare fumum de articulatis. Ant. Aug. *decis.123.lib.1.* Put. *decis.201.* Verall. *decis.68. par.3.* & fuit dictum in Maioricen. sacristiæ 5. Nouembris 1603. coram bon. mem. Pegna, & in Virdunen. capellaniæ 15. Ianuarij 1603. coram R. Bononien.

Neque ex eo quòd causa diu pependerit in partibus, visa fuit posse denegari remissoriam, quia in progressu causæ quandocunque admittitur probatio, vnde solet dici, non deducta deducam, non probata probabo, *l. per hanc. C. de temp. & reparat. appell.* vbi Bart. & Salic. *in summario.* Bald. *in princ. vers. non probata probabo*, latè Felin. *in c. Ioannes, num.17. cum seqq. ff. de fin. instrum.* 2

Sicut etiam visum fuit non posse denegari remissoriam sub prætextu inuerisimili materiæ articulatæ, ex eo scilicet, quòd nimis inuerisimile sit Iosephum sine mandato recepisse mutuo adeò magnam summam grani, vt continent articuli pro conficiendis negotiis D. Cardinalis; quia fuit responsum homines plerumque, vel ob singularem erga dominos suos affectionem, vel, quòd sæpiùs contingit, ob magnam spem remunerationis, facere pro dominis suis ea, quæ communiter fieri non consueuerunt: propterea non placuit Dominis sub hoc prætextu denegare remissoriam, maximè quia cùm res sit per se possibilis ex proposita inuerisimilitudine, nihil aliud resultaret, nisi quædam suspicio calumniæ, ob quam suspicionem nisi res sit nimis patens, Rota non solet denegare remissoriam. Ægid. *decis.24.* Rota in Parisien. pecuniaria prima Iulij 1611. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto. 3

Circa illud quòd in regno Neapolitano sit consuetudo subornandi testes, vt dicit Grammaticus *voto 14. incip. in causa Regij fisci, num.11. & 12.* & propterea vel sit deneganda remissoria, vel saltem non concedenda, nisi adductis priùs ad curiam aliquibus testibus, vt illis coram Auditore examinatis Rota possit arbitrari an sit danda remissoria, vel non, vt allegando prædictum votum Grammatici, fuit conclusum in alia Neapolitana illegimitatis 18. Maij 1607. coram R.P.D. meo Pegna, fuit responsum quòd prædicta praua consuetudo in regno Neapolitano non præsumitur, quia facta non præsumuntur. *l. in bello. §. facta. ff. de capt. & postlim. reuers.* Corn. *cons.181. num.4. lib.2.* & multò minus delictum, vel delicta, vt esset ista consuetudo. *l. meritò. ff. pro soc.* Socin. iun. *cons.102. in princ. lib.1.* Et quoad dictum Grammatici vbi suprà, fuit dictum quod regulariter non creditur Doctori attestanti de consuetudine. Aret. *cons.32. num.2.* Dec. *cons.402. sub num.15.* Corn. *cons.83. num.14. lib.4.* Purpur. *cons.315. sub num.15.* multò minus verò de praua, & damnabili, quia in obiectiuis requiritur plena & concludens probatio. *cap. significasti, extrà de diuor.* Oldrad. *cons.209. num.10.* Innoc. *in c. super literis, num.10. de accus.* Bellam. *decis.528.* Mohed. *decis.130. num.1.* quòd genus probationis non potest facere dictum vnius Doctoris, per prædicta. Et dicebant Domini, quòd Grammaticus proprio se ligone percutit, quia si adesset illa praua consuetudo in regno Neapolitano, neque ipsimet Grammatico tanquam viro Neapolitano esset credendum, quia & ipse præsumeretur subornatus ab habente interesse in causa, in qua consuluit arguendo à consuetis regionis, ex cumulatis per Euerard. *in loco à communiter accidentibus, per totum*, & vtendo arbitrio non adhibendi fidem testibus inuerisimilia deponentibus, quòd licere iudici, 4

præsupponit idem Grammat. *dicto voto* 14. *n.* 8. *cum duob. seqq.* Domini arbitrati sunt non esse eidem Grammatico adhibendam fidem, cùm deponat nimis inuerisimilem consuetudinem de regno tam pio & nobili, vt est Neapolitanum.

5 Quo verò ad prædictam decisionem R.P.D. mei Pegnę fuit dictum, quòd ibi ex pendentia processus criminalis super subornatione testium relati in dicta decisione, & ex aliis circumstantiis aderat magnus timor subornationis, vnde nihil mirum si Rota voluit adhibere insolitas cautelas, prout per prius adhibuerat in aliis causis non Neapolitanis ibi allegatis, & licèt D. meus Pegna allegauerit etiam votum Grammatici, hoc fuit per iocum & ex abundanti, ex quibus Domini resoluerunt in remissoriis pro regno Neapolitano non esse necessarias insolitas cautelas, nisi circumstantiæ casuum singularium aliter suadeant, prout non suadent in proposito casu.

R. P. D. PIROVANO.

Ariminen. bonorum. Veneris 4. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

De emphyteusi finita ob temporis lapsum, & de iure petendi renouationem, an & quando transeat in singularem successorem.

SVMMARIVM.

Emphyteusis censetur deuoluta ob finitum tempus in inuestitura præfixum, renouatione non petita, n. 1.
Emphyteusis renouatio prohibita est à iure in Monachos tanquam personas potentiores, n. 2.
Ius petendi renouationem emphyteusi finita, an & quando transeat in singularem successorem, n. 3.

DECISIO CCLXXVIII.

1 Domini steterunt in decisis diei 23. Ianuarij 1610. approbantes fundamentum decisionis, bona scilicet fuisse deuoluta ob tempus finitum, constat enim bona fuisse concessa de anno 1570. Alexandro pro se, & eius filiis, & nepotibus ad 29. annos proximè futuros, qui cùm iam reperiantur elapsi, & post annum per nepotem Alexandri inuestiti petita non fuerit renouatio absq; alia declaratione, bona censentur deuoluta, vt est de mente gloss. *in cap. longinquitate*, per illum text. 12. *quæst.* 2. & probatur *in cap.* 1. vbi Abb. *in vltimis verbis*, post Hostiens. *de precar.* Bero. *cons.* 118. *num.* 9. *&* 10. *vol.* 1. nec dissentit Dec. *cons.* 329. quando quis ex pacto tenetur petere renouationem, prout declarat Bero. *dicto num.* 10. quia eo casu pactum personam emphyteutæ efficit, vt teneatur petere renouationem, aliàs à iure suo cecidisse intelligitur, sequitur Corbul. post alios *de caus. priuat. ob non petit. inuestit. inter legitim. temp. sub n.* 7.

2 Nec obstat, quod ex eodem pacto de renouando etiam lapso anno adhuc dominus directus teneatur inuestituram renouare, cùm sit personale, & actio ex eo duret per 30. annos. Dec. *cons.* 229. *in prin.* quia quicquid sit respectu nepotum Alexandri in inuestitura comprehensorum, & qui hodie non prætendunt, nec petunt renouationẽ, Oliuetanis tamen huiusmodi pactum non deseruit; tum quia ab eis petita fuit renouatio biennio ante finitum tempus 29. annorum, & à Monachis alterius Monasterij, in quos tale ius translatum non fuerat, quibus etiam non tenebatur Archipresbyter tanquam non comprehensis in inuestitura renouare inuestituram, prout optimè in decisione hæc omnia ponderantur, & probatur postremò ex Salic. Clar. & Corbul. allegatis in ea; tum etiam, quia ex dispositione iuris interdicebatur renouatio in Monachos tanquam personas potentiores. *l. fin. §. si autem duorum. C. de iure emphyt.* ibi: *ijs tamen personis, quæ non solent in emphyteoticis contractibus vetari*, &c. Natt. *cons. num.* 2. cum aliis allegatis post Corbul. *de caus. priuat. ob alienat. ampliat.* 12. *n.* 1.

Nec prædictis resistere videtur, quod si actio Reuerendis Monachis non deseruiebat ad petendam renouationem, tuti non remanebant in exceptione, quæ in singularem successorem transit ad eum effectum. Bald. *in l. si tibi. §. pactum num.* 2. *ff. de pactis, & in cons.* 456. *num.* 9. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 456. *num.* 19. qui alios allegat. Nam vltra alias responsiones, quæ dantur per informantes pro Archypresbytero, illa Dominis placuit quòd ideo ius petendi renouationem siue agendo, siue excipiendo non transit in Rom. Monachos ob pactum personalissimum, & restrictum ad descendentes, scilicet filios, & nepotes Alexandri, & quòd propterea in singulares successores, non etiam mediante cessione transire potuit, quia media ad transferendum debent esse habilia. *l. nec vtilem, ff. ex quibus caus. maior. l. cùm quis. §. si debitorem. ff. de solut.* Bart. *in l. qui Romæ §. duo fratres, num.* 24. *ff. de verb. oblig.* quòd maximè videbatur procedere non superstite persona Alex. cedentis, quo casu sicuti Alex. hodie renouationem petere non posset ex sua persona, quia mortuus est, ita nec Oliuetani, nec exceptio extendatur vltra pactum. Iason. *in l. si tibi. §. in his, num.* 3. *ff. de pactis*, quòd nec eisdem Oliuetanis licebit ex persona nepotum, qui nec petierunt, nec petunt, pactum nihil operatur, vt in decisione firmatum fuit. Atque ex his, &c.

R. ATTREBATEN.

Perusina dotis. Lunæ 5. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Executio facta contra tertium possessorem, ipso non citato non valet.

SVMMARIVM.

Executio facta in bonis à tertio possessis, ipso non citato nulla, & inualida est, n. 1.
Possessio auferenda est ab iniusto possidente, præcedente citatione & causæ cognitione, ibi. vers. Pro quo facit.
Possessio instrumentalis suffragatur, quando est capta de consensu possessoris, n. 2.
Possessionem alteri acquirere nemo potest sine mandato: sufficit tamen ratificatio, ibid. vers. Non obstat.
Protestatio facta post consummatam executionem nihil operatur, n. 3.

DECISIO CCLXXIX.

1 Relaxatum fuerat mandatum contra bona hereditaria Modestæ, & bona propria Fuluij Perigli hæredis D. Modestæ. Fuit autem exequutioni demandatum contra bona propria Hectoris Gratiani, quam executionem Domini reuocandam esse censuerunt vti factam in bonis possessis à tertio non citato. *l. cùm queritur, & l. iudicatæ quidem rei. ff. de except. rei iudic.* Bald. *cons.* 149. *nu.* 1. *vers. solutio. lib.* 3. Anchar. *cons.* 292. *num.* 1. Gabr. *cons.* 52. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 1. Put. *decis.* 305. *num.* 6. *lib.* 1. *&* 155. *in fine lib.* 2. fuit resolutum in causa Romana vineæ 2. Iulij 1606. coram R.P.D. Decano. Pro quo facit quod etiam ab iniustè possidente auferenda sit possessio, nulla præcedente citatione, aut causæ cognitione. Rom. *cons.* 158. *num.* 1. præsertim adhibita protestatione Fuluij, vt citaretur Hector possessor. Rolan. *cons.* 25. *num.* 56. *lib.* 2. Gozad. *cons.* 103. *num.* 10. *vers. & ideò.* Angel. Contard. *de mom. possess. q.* 24. *n.* 34.

2 Quòd ista bona fuerint Hectoris Gratiani, constat ex donatione facta illi & Vincentio fratribus germanis per Modestam anno 1599. cum clausula *constituti*, & possessione capta per Vincentium etiam nomine Hectoris, quæ possessio instrumentalis sufficit, cùm sit capta de consensu Modestæ, quæ possidebat & donabat. Butr. *in cap. ad sedem, num.* 5. *de rest. spoliat.* Non obstat quod Vincentius non potuit acquirere possessionem Hectoris sine mandato. *§. ex his itaque. Instit. per quas perso. nob. acquir. l.* 1. *§. per procuratorem. l. possessio. §. etsi possessio. ff. de acq. possess.* quia adest ratificatio ipsius Hectoris, quæ sufficit. *l. communis seruus, §. fin. ff. de acq. possess. & l. bonorum possessionem. ff. rem rat. habere.* Ruin. *cons.* 39 *in princ. & num.* 1. Gozad. *cons.* 14. *num.* 7. Aym. *cons.* 1. *num.* 16. *&* 17. Idemque Hector successit Vincentio mortuo ab intestato in possessionem omnium bonorum, quæ Vincentius viuens pro indiuiduo possidebat, & fructus percepit, vt deponunt testes *Summ. num.* 11.

3 Non obstat, quod Hector obtulerit se liti, & comparuerit ad defendendum Fuluiam, ideoque actiones potuerunt contra ipsum dirigi, quia hoc non fuit factum. Comparitio autem sequuta fuit longè post exequutionem factam ad illam impugnandam, producto titulo donationis & institutionis possessionis, ideoque non potuit illam reddere validam & operari actum contrarium verbis expressis animum declarantibus, vt fuit dictum in Montis Regalis iurisdictionis 5. Iunij 1606. coram R.P.D. Decano.

R.P.D. PIROVANO.

Nouarien. Canonicatus. Lunæ 7. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Instrumentalis possessio manutenibilis est, nec valet Canonicatus possessionis adeptio non capitulariter facta, aut non accedente Canonicorum patientia, & de consuetudine quòd non inducitur ex actibus diuersimodè seruatis, vel inferentibus ad plures, & diuersas clausulas.

SVMMARIVM.

Possessio probatur per instrumentum a leptionis illius, & possessio instrumentalis manutenibilis, n. 1.
Possessio probatur per fructuum perceptionem, ibid. in fine.
Possessio iunior præsumitur clandestina, & manutenibilis non est, n. 2.
Possessio Canonicatus non capitulariter capta considerabilis non est, maximè non concurrente Canonicorum patientia, ibid.
Consuetudo non inducitur ex actibus diuersimodè seruatis, num. 3.
Consuetudo non inducitur ex actibus indifferentibus ad vnam, & aliam causam, n. 4.

DECISIO CCLXXX.

Pro Io. Baptista Barato fuit resolutum dandum esse illi mandatum de manutenendo in possessioně Canonicatus, & præbendæ Ecclesiæ Sancti Victoris loci Intri Nouanien. diœcesis, quia de sua possessione capitulariter, & legitimè capta docet per instrumentum suæ possessionis, per quòd probatur possessio. *l. prædia. ff. de acquir. possess.* Put. *decis.* 360. *n.* 8. & est essentiale in remedio retinendæ. *§. retinendæ. Instit. de interdict. l. Attilius*, vbi Castr. *ff. de donat.* Et quæ possessio si dumtaxat esset instrumentalis, adhuc esset manutenibilis. Caputaq. *decis.* 173 *part.* 3. *& decis.* 323. *part.* 2. Mohed. *decis.* 12. aliàs 149. *de restit. spoliat.* Verùm, & cum ea concurrit perceptio fructuum ab ipso Barato per aliquos annos, ex qua actus possessionis magis certificatur. Osasc. *decis.* 43. *n.* 5. decis. Perus. *nu.* 14. *&* 15. *part.* 1. ac demum de titulo legitimo docet, qui ad manutentionem plurimum suffragatur, Thesaur. *decis.* 206. *in fine.* 1

Non obstat, quòd possessio Montani sit antiquior, & consequenter præferenda, & manutenenda, cùm possessio anterior impediat acquisitionem nouæ, & iunior præsumatur clandestina. *cap. licet causam, de probat.* Menoch. *de retinend. remed.* 3. *num.* 725. Mohed. *decis.* 12. *de restit. spoliat.* Nam non videtur considerabilis illa possessio, cū non fuerit capitulariter capta. Innoc. *in cap. in literis num.* 8. & Imol *num.* 7. *de restit. spoliat.* Cassad. *decis.* 8. *de caus. poss. & propriet.* Et sæpiùs fuit in Rota resolutum, præsertim in vna Conimbricen. Canonicatus coram Fabio 5. Octobris 1549. inter impressas 3. *part.* 3. *lib.* 3. maximè quia non concurrunt pro Montano successiua Canonicorum patientia, aut consuetudo illius Ecclesiæ, vt videtur innuere idem Cassador. 2

Nec Domini fundamentum fecerunt in allegata per Montanum consuetudine dictæ Ecclesiæ ex instrumentis productis in summario *num.* 5. *&* 6. in quibus apparet per alios Canonicos possessionem bis capitulariter non fuisse captam, quia dicta instrumenta nec antiqua sunt, & de contrario apparet ex possessione Barati, cui capitulariter fuit tradita; vnde non solet consuetudo induci, quando diuersimodè actus seruatur. Dec. *cons.* 8. *vol.* 2. *& cons.* 11. Crauett. *cons.* 96. *n.* 5. Ioseph. Ludouic. *sua conclus.* 38. *vers. amplia* 3. 3

Et vbi etiam non daretur actus contrarius dictis instrumentis, tamen non inferrent necessariò 4

ad concludendam consuetudinem, cùm possint sustineri ex alia causa scilicet successiua Canonicorum patientia, vt ex Cassad. *decis.* 8. & consequenter tanquam probatio irreleuans non est attendenda. *cap. in præsentia, de probat. l. non hoc. C. vnde cogn.* Atque ita, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana vsusfructus, seu Saluiani. Lunæ 7. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio summario, & possessorio, nisi in continenti probetur, exquutióque Cameralis obligationis non impeditur per exceptionem compensationis.

SVMMARIVM.

Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in iudicio possessorio quorum bonorum, *n.* 1.
Iuramento contrauenire non potest absolutione non petita, etiam quòd adsit læsio enormissima, n. 2.
Exceptio quando incontinenti probatur, admittitur in quolibet iudicio etiam summario, n. 3. *in fine.*
Maritus potest cogi ad restituendam dotem in eius vita in casibus, de quibus, n. 4.
Exceptio compensationis non admittitur ad retardandam exequutionem Cameralis obligationis, n. 5.

DECISIO CCLXXXI.

1 FVit tentum pro immissione ex Saluiano. Nam de credito cum hypotheca, & primo & secundo extremo non dubitabatur, & difficultas reducitur tantùm ad allegatam læsionem contra instrumentum, cuius vigore agitur, quàm læsionem Domini non obstare dixerunt, quia exceptio requirens altiorem indaginem, & proinde non admittenda in hoc summario iudicio. *l. fin. C. quorum bonorum.* Rip. *in rub. ff. de pignor. numer.* 19. *prope fin.* cum aliis per Menoch. *de adipisc. remed.* 3. *numer.* 180. & per Rotam in causa Romana, seu Amerina domus 8. Iunij 1576. coram bon. mem. Cardinali Seraphino relati, inter diuers. impress. *decis.* 34. *n.* 3. *par.* 2.

2 Stante maximè iuramento de non veniendo contra contractum, quod operatur, vt nisi obtineatur absolutio, denegari debeat audientia. Anchar. *cons.* 381. *num.* 1. Alex. *cons.* 17. *num* 3. *&* 5. *vol.* 3. fuit decisum in causa Signina castrorum 26. Iunij 1602. coram R.P.D. meo Ludouisio, & in Romana nullitatis obligationis 2. Iulij 1604. coram R.P.D. meo Ortembergo, & procedit etiamsi allegetur enormissima læsio, quia non debet quis sub hoc prætextu facere se iudicem proprij iuramenti, & illi propria auctoritate contrauenire, vt aliàs tenuit Rota in causa Romana legitimæ de Vrsinis 20 Maij 1588 coram bon. mem. Bubalo per cons. Grat. 30. *num.* 32. *lib.* 1.

3 Non obstat replicatio, quòd immò læsio Fabij videatur incontinenti probata stante conclusione, de qua in alia decisione in hac causa facta, quòd Fabius non potuerit priuari ab vxore vsufructu suæ dotis, vnde eo ipso quòd loco totius recepit quartam tantùm partem, apparet de læsione nedum vltra tertiam, quod sufficit ex statuto vrbis *lib.* 1. *c.* 154. verùm etiam vltra dimidiam requisitam de iure communi, iuxt. not. per Scrib. *in l.* 2. *Cod. de rescind. vendit.* quando autem exceptio incontinenti probatur, admittatur in quolibet iudicio etiam summario, Abb. *in c. constitutis el secundo, num.* 15. *de appell.* Gabr. *cons.* 38. *num.* 12. *vol.* 2. cum aliis per Menoch. *de adipisc. remed. vlt. n.* 48.

Quia ad hæc fuit responsum, læsionem non sequi eo ipso, quod de iure communi Fabius foueat melius ius, super vsufructu, quia fortè in progressu causæ, & iudicio ordinario desuper formando, filiæ potuerunt docere de causis, ex quibus sit recedendum à prædictis regulis, nempè vel quia Fabius fuerit ingratus erga vxorem, non adhibendo medicamenta, vel quia ex post malè fuerit versatus circa dotem vxoris, vnde potuerit cogi ad illam ante tempus restituendã, iuxta not. *in l. Imperator, ff. ad Trebell.* vel quid simile, vnde exceptio non visa fuit ita clara, vt per illam potuerit recedi à regulis Saluiani, de quibus suprà.

Sicut non obstare visum fuit aliud de compensatione ob alimenta præstita per Fabium filiabus. Nam præter quod regulariter exceptio compensationis minimè admittitur ad retardandam exequutionem obligationis Cameralis, ad decis. Cassad. *vnic. num.* 2. *de mut. petit.* Rota in causa Romana grani de Iustinis 22. Martij 1574. coram Robusterio relat. inter diuers. impress. *decis.* 227. *num.* 3. *par.* 1, & in causa Interamnen. mercium 4. Iunij 1597. coram R.P.D. meo Penia fuit dictum, Fabium ad hoc fuisse obligatum in vim testamenti Fabij senioris, vnde per huiusmodi alimentationem nullum contraxisse creditum cum filiabus, sed potiùs propriæ obligationi satisfecisse.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Anconitana spolij. Mercurij 9. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Spoliatus à iudice nulliter, & iniustè procedente restituendus est, etiam quòd iniustitia fuerit in aliqua parte. Curator autem ad lites nullam habet auctoritatem consentiendi in translatione possessionis bonorum minorum.

SVMMARIVM.

Iudex nulliter, & iniustè procedendo habetur loco priuati, num. 1.
Spoliatus à iudice nulliter, & iniustè procedente, restituendus est, ibid.
Exequutio excessiua etiam in parte in totum reuocanda est, ibid. in fine.
Subhastatis bonis debitoris, si exequutio fuit excessiua, nunquid

nunquid emptor teneatur debitori ad pretium excessum; an verò ad restitutionem rei emptæ, n.2.
Possessio minoris translata cum consensu curatoris, & decreto iudicis, restituenda non est. Declara vt numero 3.

DECISIO CCLXXXII.

1 Resolutum fuit Iacobum esse restituendum, quia ex decisionibus in hac causa factis apparet mandatum contra Iacobum relaxatum cum omnibus inde sequutis fuisse nullum, & iniustum, vnde iudex taliter procedendo videtur fuisse loco priuati. Card. *in Clem.1.§.fin. de celebr. Missar.* Felin. *in c. Ecclesia sanctæ Mariæ, num.30. de constit.* & inde spoliasse. *c. conquerente, de restit. spol.* Oldrad. *cons.227.* Felin. *c. dilectus il primo, num.1. vers. fallit 2. de rescript.* Rip. *in l. naturaliter. §. nihil commune, num.59. ff. de acquir. poss.* & consequenter competit restitutio, sicut competeret spoliato à quocunque priuato. Felin. *in d. c. Ecclesia sanctæ Mariæ, num.3.* & in specie fuit decisum in causa Romana spolij 21. Febr. 1600. coram bon. mem. Iusto, vbi etiam fuit dictum, conclusionem habere locum nedum quando executio est facta pro summa totaliter indebita, verùm etiam quando excessum est in aliqua parte, per doctr. Bar. *in l. Iulianus. §. prætor ait. ff. ex quib. caus. in poss. eatur.* Ruin. *cons.160. num.26. vol.2.* concord. idem Bart. *in l. si non sortem. §. si certum. ff. de condit. & demonst.* Put. *decis.323. lib.1.* Capic. *decis.51.*

2 Non obstat, quod iniustitia respectu excessus minimè debeat nocere illi, qui bona subhastata emit bona fide, vnde ad summum remaneat tantùm Iacobo actio ad pretium. Bald. *in auth. & qui iurat. num.47. vers. sed quid si fuit processum. C. de bon. authent. iud. possid.* Vinc. de Franch. *decis.180. num.8.* quia illa iura procedunt quando legitimè fuit deuentum ad exequutionem, prout quando fuit facta exequutio pro vsuris iuramenti promissis, vt in casu Bald. Vel quando non dabatur appellatio ad effectum suspensiuum, vt in casu Vinc. de Franch. secus videtur dicen. quando iudex minus legitimè processit, quia tunc ille tertius videtur habuisse à priuato per iura superiùs allegata: facit glos. *in c. non solum, verb. reducendum, de appell.* Afflict. *decis.354. num.21.* Cæs. de Grass. *decis.6. num.9. de caus. poss. & propriet.* vbi dicitur ad effectum nullitatis actus illum attentare, qui habet causam à iudice attentante, etiam si sit tertius qui regulariter non attendat.

3 Minus facit quòd Iacobus mediante persona sui curatoris consenserit subhastationi, vnde non competat sibi restitutio, prout in specie de possessione translata ex consensu curatoris, est decisio in causa Bononien. Terrarum coram Cantuuio relata inter diuers. impress. *decis.93. par.1.* quia omisso an illa sit decisio, vel potiùs discursus, fuit responsum, Primò, dictum consensum non probari aliunde, quàm ex assertione iudicis, cui non creditur extra ea quæ sunt in actis. *c. quoniam contra*, vbi Anchar. Imol. Abb. & alij in summario hoc notant, *de prob.* gloss. *in c. cum à nobis, verb. vnius,* & etiam Abb. *num.2.* & alij *de test.* Secundò, quòd illa decisio loquitur in tutore, vel curatore, qui habet administrationem bonorum, vnde nimirum si possunt transferre possessionem, vt considerat d. decisio *sub num.13.* secus in proposito casu, vbi curator erat tantùm deputatus ad lites, propterea non dicebatur habere administrationem bonorum. Put. *decis.130. n.3. lib.3.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Calaguritana liquidationis. Mercurij 9. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Testis vnicus de facto proprio adminiculis non concurrentibus plenè non probat, sicut nec etiam plenè probat testis vnicus contra producentem.

SVMMARIVM.

Distributiones quotidianæ non debentur non residenti, & non facienti protestationem, de qua n.1.
Testis vnicus contra producentem non probat plenè de stylo Rotæ, n.2.
Testis vnicus de facto proprio, nec etiam plenè probat de stylo Rotæ, n.2. & 3.
Ignorans non dicitur approbare actum, quem ignorat, num.2.
Cessante vna ex duabus rationibus alicuius dispositionis, non cessat ipsa dispositio, n.3.
Testis vnicus de facto proprio plenè probat concurrentibus adminiculis, n.4.

DECISIO CCLXXXIII.

Domini approbarunt decisionem aliàs in hac causa factam super quantitate fructuum, nec obstare visum fuit, quòd sextus testis inductus per Didacum, dicat fructus pro maiori parte consistere in distributionibus quotidianis, quòd si esset verum, non deberentur Didaco, qui non fecit suas protestationes, iuxta decis. Put. 283. *lib.1.* Mohed. 6. *de prob.* quia placuit responsio aliàs data, quòd iste testis, tanquam vnicus non posset plenè probare, stantibus maximè aliis per bonas rationes contrarium deponentibus. 1

Et quatenus replicabatur, immò testem vnicum debere plenè probare in hoc casu, quia inductus à parte, contra quam deponit, & etiam quia deponit de facto proprio, ex allegatis fuit responsum Rotam seruare contrarium in vtroque capite, pro vt de primo est decisio in causa Bononien. Portoni 8. Martij præsentis anni coram R.P.D. Pamphilio, vbi aliæ decisiones allegantur. De secundo sunt decis. Achill. 3. *de test.* Caputaq. 271. *part.3.* Ratio primi esse potest, quia licèt inducens videatur approbare personam testis, non tamen videatur approbare dictum, tum quia illud verisimiliter ignorauit, & sine scientia non datur approbatio. *l. mater, vers. nec enim. ff. de inoff. testam.* Alex. *cons.2. num.9. lib.4.* Iason. *in l. nec is. §. hares, num.9. ff. de acquir. hared.* tum etiam, quia ex articulis & processu apparet inducentem prætendere contrarium illius, quod deponit testis, vnde non est dicendum, voluisse eodem tempore duo contraria, ad not. *in l. non ad ea. ff. de condit. & demonstr.* & pro prædictis est bonus tex. *in l. si quis testibus, vers. non admittenda. C. de test.* 2

3 Quantum ad ſententiam ex eo quòd quis deponat de facto proprio nihil magis colligi poteſt quàm quòd ipſe ſit meliùs informatus cæteris: verùm lex non repellit vnicum teſtem, ex eo ſolùm quòd dubitet ipſum tanquam malè informatum potuiſſe decipi, ſed etiam quia noluit tantum tribuere fidei vnius hominis in præiudicium tertij, vt per gloſ. *in c. licèt vniuerſis*, & ibi Bald. *num.* 4. *de teſt.* Butr. *in c. veniens*, *il* 1. *num.* 8. *verſ. quando autem alteri fit præiudicium. eod. tit.* licèt igitur in teſte deponente de facto proprio ceſſet prima ratio, non propterea ceſſat ſecunda, & proinde ceſſare non debet iuris diſpoſitio, iuxta not. *in l. ſi non lex. ff. de hæred. inſtit.* gloſſ. *in* §. *ſi verò altera. verb. confuſionem, in fin. Auth. de nupt.* Bart. *in l. liberorum. num.* 1. *ff. de his qui not. infam.*

4 Quò verò ad fidem ſubſcriptam ab aliquibus Calaguritanis, per quam prætendebatur adminiculata depoſitio prædicti teſtis ad perficiendam probationem, iux. alleg. deciſiones Achill. 3. *de teſt.* & Caputaq. 271. *part.* 3. fuit dictum, poſſe procedere, niſi adeſſent alij teſtes, ex quorum dictis non obſcurè colligitur contrarium. Vltra quòd nimis magna res viſa fuit, quòd quatuor perſonæ poſſint atteſtari de natura, & quantitate fructuum omnium beneficiorum diœceſis Calaguritanæ, quæ ſunt in maximo numero, itavt non potuerint in aliquo decipi.

5 Quo verò ad ſecundam partem deciſionis, à quo tempore ſcilicet deberet fieri liquidatio, Domini diſtulerunt reſolutionem ad aliam propoſitionem.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Camerinen. ſpolij. Mercurij 10. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Debitor, cuius bona ad creditoris inſtantiam ſubhaſtantur & liberantur, dicitur liberatus à debito, etiam quòd creditor non fuerit ſatisfactus in pecunia, ſi ipſe idem creditor habuit fidem de pretio ad fauorem oblatoris.

SVMMARIVM.

Poſſeſſio patris de conſuetudine Camerini nunquid cenſeatur continuata in filios, num. 1.

Doctori atteſtanti de conſuetudine non creditur, præſertim de conſuetudine loci, in quo ipſe non verſatur, ibid.

Debitor cenſetur liberatus per ſubhaſtationem, & deliberationem ſuorum bonorum factam ad inſtantiam creditoris, etiam quòd creditor habuerit fidem de pretio, n. 2.

Subhaſtatio, & deliberatio pignorum debitoris fieri poteſt etiam ſine exburſatione pecuniæ, habita fide de pretio de conſenſu creditoris, ibid.

Subhaſtatio, & deliberatio pignorum debitoris cenſetur facta ab ipſo debitore, cuius factum iudex dicitur ſupplere, ibid.

DECISIO CCLXXXIV.

Placuit deciſio in hac cauſa coram me facta ſub die 15. Iunij 1609. Ad illud quod immò probetur poſſeſſio filiorum Archangeli, quia poſſeſſio eorum patris fuit continuata in eoſdem filios, vigore conſuetudinis Camerini, de qua atteſtatur Tiraq. *tract. le mort ſaiſit le vif, in præfatione declarat.* 2. *num.* 6. fuit reſponſum de iure non credi Doctori atteſtanti de conſuetudine, ex cumulatis per Bec. *conſ.* 7. *num.* 29. Robh. *de conſuet. ſect.* 8. *num.* 9. *verſ. & ex præmiſſis.* Mohed. *deciſ.* 2. & 3. *de conſuetud.* maximè quando atteſtatur de conſuetudine loci, in quo ipſe non verſatur. Bec. *d. conſ.* 7. *num.* 9. Rolan. *conſ.* 57. *num.* 27. *vol.* 4. Crau. *conſ.* 462. *num.* 9. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 360. *num.* 94. Gabr. *de prob. concluſ.* 4. *num.* 3. cum aliis per Honded. *conſ.* 101. *num.* 39. *lib.* 1. Quæ verò fuerunt deducta contra reſponſiones quas dat deciſio tribus nullitatibus aliàs oppoſitis immiſſioni datæ per iudicem Ioan. Baptiſtæ, & Ioanni Mario, viſa fuerunt benè tolli per D. Franciſcum Zeuadorum in ſua informatione facti.

Ad illud quod fuit reſeruatum in deciſione, an ſcilicet per modum tantùm in hoc negotio fuerit in actu deliberationis liberatus debitor, cuius bona fuerunt ſubhaſtata, ita vt poſſit dici ſatisfactum formæ, *l. à Diuo Pio.* §. *ſed ſi emptor. ff. de re iud.* fuit reſponſum creditorem ſine dubio, & in terminis *d. l. à Diuo Pio*, poſſe habere fidem de pretio, Rota in cauſa Peruſina dotis prima Iulij 1608. coram R.P.D. Decano, & fuit latiùs firmatum in alia deciſione: fides autem de pretio videtur habita à creditore, eo ipſo quòd conſenſit, vt rei ſubhaſtatæ poſſeſſio traderetur emptori abſque exburſatione pretij, ad tradita per gloſſ. *in* §. *venditæ, verb. fidem. Inſtit. de rer. diuiſ.* & ibi etiam Aret. *num.* 2. *in fin.* Atque hinc reſultare videtur liberatio debitoris, ſaltem per viam delegationis, quæ fit miniſterio legis, & iudicis, quia ſcilicet iudex qui ſupplet factum partis, *l. ſi ob cauſam. C. de euict.* Bart. *quæſt.* 14. *verſ. contra, per totum*, videtur loco debitoris delegare emptorem rei ſubhaſtatæ, emptor verò mediante emptione videtur ſe obligare creditori, ad cuius inſtantiam fit ſubhaſtatio: creditor autem dum permittit tradi poſſeſſionem, ſine numeratione acceptare emptorem in ſuum debitorem, per gloſſ. & Aret. ſuprà alleg. quibus tribus concurrentibus perficitur delegatio, & liberatus fuit prior debitor, iuxta not. per Azon. *in ſumm. tit. de nouat. in fine.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Viterbien. caſtrorum. Lunæ 14. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Arce vendita, ſeu conceſſa, quidnam venditum, ſeu conceſſum cenſeatur.

SVMMARIVM.

Arce vendita, & conceſſa, cenſentur etiam conceſſa omnia ea, quæ ad eiuſdem arcis manutentionem, & naturam pertinent, num. 1.

Inqui-

Inquilini dicuntur possidere nomine locatoris, numero 3.

DECISIO CCLXXXV.

1 Præsuposita decisione in hac causa facta, in qua fuit dictum Sanctacruciis esse dandum mandatum de manutenendo in possessione arcis, de qua agitur, dubitaui quomodo, & super quibus esset danda dicta manutentio. Occasionem dubitandi præbuit prætensio D. Ducis quòd Sanctacrucij non possent taliter manuteneri vt ipse impediretur in hac eadem arce habere tribunal, erectum cum suo Officiali carceres, & carceratos retinere, habere milites pro custodia arcis, apponere tormenta bellica in locis opportunis pro tuitione, & alia facere, quæ competunt in domo publica habentibus merum, & mixtum imperium, & totalem iurisdictionem, provt ipse habet in loco, vbi sita est arx, ista enim sibi competere asserebat tum ex natura rei; & quadam necessaria consequentia, cùm ista arx videatur destinata ad vsum prædictorum, & D. Dux vix illa expedire possit, ad tradit. per Abb. *cons. 62. num. 15. vers. nunc restat, part. 2.* & per Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. glo. 9. num. 96.* & latiùs per Menoch. *præsump. 99. lib. 3.* tum quia & post apprehensam possessionem per Sanctacrucios, Officiales Cameræ, cuius cessionarius est D. Dux, prædicta in hac eadem expediverunt, vnde concurrit etiam possessio, quæ præcipuè consideratur in materia manutentionis, *tot. tit. ff. & C. vti possid.*

2 Verùm prædictis non obstantibus fuit dictum, Sanctacrucios esse simpliciter manutenendos, absque eo, quòd D. Dux prædicta expedire possit in hac arce plus quàm in aliis domibus priuatis. Fundamentum resolutionis fuit, quia eo modo vsque ad tempus motæ litis possederunt Sanctacrucij, vnde ad eorum fauorem benè intrat interdictum *vti possidetis*, de quo suprà. Ad primum obiectum de consequentia arcis cum iurisdictione fuit dictum, regulam se habere prout in allegatis iuribus, sed non propterea vetari in iure quin habens vtrunque non possit cedere arcem materialem vni, & iurisdictionem alteri, vnde donec discutitur quid fuerit actum cum Camera, quæ fecit cessionem vtrique parti, non sunt Sanctacrucij priuandi commodo eorum possessionis, quam habebant de tempore motę litis. *§. retinendæ. Inst. de interd.* cum vulg.

3 Ad secundum de continuatione Officialium Cameræ in arce, & inde Ducis cessionarij Cameræ, fuit dictum, quòd illi Officiales post cessionem arcis factam per Cameram Sanctacruciis, & possessionem per illos apprehensam, continuàrunt precario nomine, & tanquam inquilini Sanctacruciorum, vnde illis, non Cameræ possedisse videntur. *l. quod meo, in princ. ff. de acquir. poss.* Et quatenus fuit replicatum, quòd cùm Camera dictos Officiales per prius apposuisset in eadem arce, retinuit per illos possessionem, ex quo non fuerunt expulsi, iuxta not. per gloss. *in l. peregrè. § quibus. ff. de acquir. poss.* Veral. *decis. 182. num. 2. part. 3.* dixerunt Domini illa iura procedere quando possessor inuitus expellitur, secus si voluntariè, quia sicut tunc non est necesse expellere ipsummet possessorem. *d. l. quod meo*, ita nec habentem causam ab eo, ad reg. *nemo plus iuris.* in casu autem proposito Sanctacrucij ingressi fuerunt possessionem tamquam cessionarij Cameræ.

Circa alia quæ proponebantur per informantes pro D. Duce, nempe quòd Sanctacrucij non possent in dicta arce tenere tormenta bellica, & alia genera armorum, quæ teneri solent in fortalitiis pro illorum præsidio, nec impedire, quin Dux in dicta arce faciat exequutiones, & omnia alia, quæ potest facere in domo cuiuslibet priuati domini, habuerunt prætensionem pro valde iusta, & Sanctacrucij etiam in hoc dederunt manus. 4

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Nonantulana bonorum. Lunæ 14. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis an sit transitoria ad hæredes extraneos ex tenore inuestituræ colligitur, ex quibus verbis, & ex quibus clausulis.

SVMMARIVM.

Emphyteusis ad extraneos hæredes transitoria, potest etiam in testamento relinqui, num. 2. Vbi quòd in generali institutione hæredis censetur comprehensa.

Emphyteusis an sit ad extraneos hæredes transitoria, verba inuestituræ inspicienda sunt, ibid.

Emphyteusis censetur transitoria ad hæredes extraneos, quando in eius inuestitura adsit clausula ad habendum, *num. 3.*

Emphyteusis reputatur ad hæredes extraneos transitoria, quando est data in perpetuum, & quando præsertim adsunt verba geminata, n. 4.

Emphyteusis transit ad extraneos hæredes, quando in inuestitura est posita reseruatio directi dominij immediatè post clausulam, Quicquid placuerit faciendi, *n. 5.*

Ita tamen *dictiones sunt aduersatiuæ, & limitatiuæ præcedentium, n. 6.*

Orationis vna pars aliam declarat, ibid.

Clausula ad habendum, *non operatur, quando est posita in exequutione, declara vt num. 7. & 8. Vbi etiam quando censeatur posita in exequutiuis, vel in dispositiuis.*

DECISIO CCLXXXVI.

Monachi Sancti Siluestri Nonantulani concesserunt in emphyteusim quondam Herculi, & Ludouico de Fontanis pro eorum, & cuiuslibet eorum filiis hæredibus, & descendentibus in perpetuum vnam possessionem, &c. inuestientes illos per impositionem pilei in eorum capite ad habendum, tenendum, &c. & quicquid dictis emphyteusim, suisque filiis, hæredibus, & descendentibus in perpetuum de ipsa re perpetuo iure emphyteotico concessa de cætero placuerit faciendum, iure directi dominij eidem Monasterio semper saluo, & quod pro recognitione soluantur libræ, &c. ita vt non liceat dictis emphy-

teutis, suisque filiis, hæredibus, & descendentibus vendere, vel alienare sine expressa licentia inuestientium, vel aliis requisitis, & interpellatis, qui si emere voluerint, præferantur solutis in totum solidis viginti minus; si verò emere noluerint, tunc liceat ipsis emphyteutis, suisque filiis, hæredibus, & descendentibus, vt suprà, vendere cuicumque, præterquam venerabili loco, &c. Dubitaui an Ioannes Marius hæres vniuersalis institutus ab vltimo inuestito posset succedere.

2 Et non erat difficultas apud Dominos, quin in generali institutione non veniret emphyteusis, de qua potest testator disponere in extraneos, per ea, quæ habentur *in c.1. de feud. non hab. propr. nat.* Curt. iun. *cons.* 4. *n.*1. cum aliis per Crau. *cons.* 256. *num.*5. sed punctus erat, an in emphyteusi, de qua agitur, possent succedere extranei, qualis est Ioannes Marius, qui non est descendens ex inuestitis? Et Domini diligenter ponderatis verbis inuestituræ, quæ (etiam circumscripta natura emphyteusis) attendi debent. *c.* 1. vbi Bald. *de success. feud.* exornat Bec. *cons.*88. *num.*15. & iungendo omnia simul, iux. not. *in l.2. ff. de excus. tutor. & in c. cùm causam, de prob.* affirmatiuam partem amplexi fuerunt.

3 Et in primis fuit habita ratio clausulæ *ad habendum, & quicquid placuerit faciendum*, quæ æquipollet clausulæ, *& quibus dederit*, & facit emphyteusim transitoriam ad hæredes extraneos. Pedem. *decis.*164. *num.*1. latissimè Bec. *cons.* 88. *num.* 20. *vers. secundo, cum plurib. seqq.* & tenuit Rota in causa Romana domus S. Eustachij 17. Febr. 1581. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto, & in Imolen. bonorum 2. Decemb. 1605. coram me, & per prius in illa Bononien. emphyteusis 16. Iunij 1566. coram bon. mem. Orano.

4 Secundò fuit ponderata illa dictio *in perpetuum* quæ multum solet considerari in hac materia. Soc. *cons.*266. *nu.*37. *vers. secundò præmitto, vol.* 2. Rot. in Mediolanen. bonorum de Busalora 7. Iunij 1585. coram Bubalo, & in dicta Bononien. emphyteusis coram Orano, attenta maximè geminatione, ibi, *descendentibus in perpetuum de ipsa re perpetuo iure emphyteotico concessa de cætero placuerit*, &c. quæ geminatio multum operatur, iux. not. *in l. Balista. ff. ad Trebell.* & in terminis huius dictionis ponderauit Rota in dicta Romana domus S. Eustachij.

5 Tertiò fuit ponderata reseruatio directi dominij posita immediatè post clausulam, quicquid placuerit faciendi. cùm enim exceptio declaret regulam. Roman. *cons.*498. *in fin.* Alexan. *cons.*28. *num.*11. *vol.*1. reseruatio directi dominij satis declarat quod sub clausula, *& quicquid placuerit*, continebatur facultas alienandi dominium vtile, facit reg. *l. cum prætor, de iudiciis*, quam in terminis similis limitationis ponderauit Rota in causa Imolen. bonorum 8. Martij 1596. coram Illustrissimo D. meo Cardinali Pamphilio.

6 Quartò multum mouit Dominos expressa facultas alienandi in extraneos data in vers. *ita tamen*, quod manifestè conuincit inuestituram non fuisse restrictam ad solos descendentes, tum ex illis dictionibus *ita, & tamen*, quæ sunt aduersatiuæ, & limitatiuæ. *l. ita tamen. ff. de Trebell.* Paris. *cons.* 17. *num.*20. *volum* 1. Rebuff. *de verb. signif. l.*13. §. *item si dominus, vers. ita tamen*, vnde & denotant præcedentem generalem facultatem in casibus non comprehensis in limitatione, vt in istis terminis firmauit Rota in dicto Imolen. coram Illustrissimo Pamphilio. Tumquia ex hac facultate alienandi per viam contractus apparet inuestituram minimè abhorruisse extraneos, vna enim pars dispositionis aliam declarat, iux. *l. qui filiabus, de leg.*3. cum vulg.

Non obstat quod clausula *ad habendum*, &c. non operetur quando est posita in clausulis executiuis, Put. *decis.*369 *lib.*1. Rota in specie in causa Camerinen. domus 4. Iunij 1593. coram Gypsio, & quod tunc dicatur esse in executiuis quando est posita in clausulis loquentibus de inuestitura, & de traditione possessionis. Pedem. *decis.*64. *num.*5. nam quod clausula *ad habendum*, posita in clausulis merè exequutiuis, non operetur, admittebant Domini, sed negabant, clausulam in hoc casu censeri positam in exequutiuis, dicebantque non applicari decis. Pedem. in contrarium allegatam, quia loquitur quando clausula adiicitur ex interuallo post perfectam dispositiuam, secus si immediatè pòst, vt declarat illamet decisio *sub num.*1. *in princ. & sub num.*2. *in fin.* in casu verò proposito est adiecta immediatè post dispositiuam, & per verbum *inuestientes*; quòd est continuatiuum sermonis, non autem inchoatiuum nouæ orationis prout sunt illa verba, *de quibus*, &c. quæ ponderat decis. Pedemont. & in omnem euentum dicebatur non apparere, quòd in casu illius decisionis concurrerent alia plura, quæ concurrunt in hoc casu, & esse ponderandum totum in tenorem inuestituræ, & omnia simul iungenda, iuxta conclusiones suprà in principio firmatas.

Ad decisionem in causa Romana domus 9. Martij 1609. coram R.P.D. meo Manzanedo fuit responsum, quod clausula *ad habendum*, erat personalis, & restricta ad primos inuestitos, vnde nimirum si Modesta, quæ non erat de illis primis minimè potuit vti dicta clausula. Item ibi aderat expressum pactum de non alienando, & quòd finita emphyteusi per mortem vltimi inuestiti res locata cum omnibus melioramentis ad locantes reuerteretur, vnde nimirum si ad euitandam contrarietatem pactorum oportuit restringere vim & effectum clausulæ *ad habendum*, quæ etiam non erat verbis tam amplis concepta, sicut in proposito casu.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Romana vineæ. Veneris 18. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ singularis est, optimè declaratur quando maritus durante matrimonio pecuniam dotalem possit inuestire in aliquod prædium, ad effectum vt emptum prædium dicatur fundi dotalis.

SVMMARIVM.

Fundus dotalis non efficitur prædium emptum à viro ex pecuniis dotalibus; nisi tacitè, aut expressè fuerit actum quòd esset fundus dotalis, & quando hoc

hoc tacitè, vel expressè actum dicatur, num.1. & 2.

Prædium emptum nomine mariti & non vxoris, dicitur fundus dotalis, si sic voluit maritus emens, numer. 3.

Fundus dotalis vt efficiatur non consistit in eo quòd sit emptus nomine vxoris; sed quòd fuerit emptus ex pecunia dotali, iuncto consensu mulieris etiam tacito, ibid.

Dotalis pecunia constante matrimonio commutari potest in fundum dotalem, si hoc sit vtile mulieri. Declara vt n.4. & 5.

Decretum iudicis habet præsumptionem pro se, nu.5. in fine.

Inuentarium bonorum non nocet scribenti, quando habet clausulam quod non apponenda pro non appositis habeantur, n.6.

DECISIO CCLXXXVII.

1 RESoluerunt, vineam quinque petiarum esse fundum dotalem, nam etsi verum sit, quòd prædium, emptum à viro de pecuniis dotalibus, non efficitur eo ipso fundus dotalis, *l. ex pecunia. C. de iur. dot.* attamen receditur à regula si tacitè, vel expressè fuit actum, quòd esset fundus dotalis. *l. si æstimatis*, cum ibi not. per scrib. *ff. solut. matrim.* Couar. *pract. quæst. c.28. num.2. vers. sed ex contrario*, & ita declaratur tex. *in l. res quæ. ff. de iur. dot.* vt ibi not. gloss. *in verb. res*, cum qua transit Bald. & alij relati per Honded. *cons.14. num.50. lib.1.* Bero. *cons.164. num.10. lib.1.* Roland. *cons.86. num.5 libr. 4.* dixit Rota in Romana Saluiani interdicti quinta Decembr. 1603. coram R.P.D. meo Lancellotto, in Romana vineæ 10. Decemb. 1608. coram R.P.D. meo Caualerio.

2 In proposito casu fuit per auum legata dos Iuliæ in pecunia numerata, cum onere quod pro securitate hæredum testatoris, qui erant substituti Iuliæ in casu decedentiæ sine filiis, pecuniæ inuestirentur, & ad istum effectum inuestiendi fuerunt depositatæ in Monte Pietatis, & inde cum decreto iudicis, & interuentu consanguineorum Iuliæ leuatæ, & in decreto iudex apposuit quòd ex istis pecuniis pretium vineę solueretur, & quod illi remanere deberet fundus dotalis, & quòd vendi, nec alienari posset, nisi facto reinuestimento ad fauorem ipsius Iuliæ, & iis omnibus fuit præsens tam Iulia, quàm eius maritus, qui etiam vsus fuit dicto decreto leuando illius vigore pecunias quas inuestiuit in fundo, de quo agitur, vnde satis constare eum de consensu tam viri, quàm vxoris, qui vsi fuerunt dicto decreto. Dec. *cons.384. num.5.* Put. *decis.47. num.2. lib.3.* atque intrare de plano, *d. l. si æstimatis, & d. l. res quæ*, cum aliis supra alleg.

3 Non obstat quod prædium non fuerit emptum nomine vxoris, sed nomine ipsius mariti, quia non per hoc definit esse fundus dotalis, si aliàs interuenit voluntas mariti, & vxoris. Alex. *in l. cùm dotem. §. fin. num.4. vers. secundò saluari potest. ff. solut. matrim.* facit quia ius faciendi fundum dotalem non consistit in eo quòd fundus sit emptus nomine vxoris. *d. l. ex pecunia. C. de iur. dot.* sed in eo quòd sit emptum ex pecunia dotali, iuncto consensu mulieris, etiam tacito, iuribus suprà allegatis. Neque in hoc refragantur decisiones in causa Romana, seu Interamnen. fundi dotalis 10. Febr. 1588. coram Illustrissimo Plato, vel alia Romana recuperationis dotis 10. Maij 1595. coram bon. mem. Orano, quia non loquuntur quando ex circumstantiis apparet fuisse actum quòd esset fundus dotalis, non obstante quòd fundus staret sub nomine viri.

Minus facit quòd constante matrimonio ita 4 demum commutari possit pecunia dotalis in fundum, si hoc vtile sit mulieri. *l. ita constante. ff. de iur. dot.* cum aliis per Roland. *cons.86. num.5. lib.4.* In casu autem proposito nedum non probatur vtilitas, sed immo apparet de inutilitate, & damno, quia ante permutationem mulier habebat obligatam ipsammet vineam absque periculo peremtionis, vt considerat Rub. *cons.5. num.2.* quòd quidem periculum post permutationem cœpit spectare ad ipsam mulierem tanquam dominam, *l. quod si per eam*, cum ibi not. *ff. de iur. dot.* quia responsum fuit, aut vim fieri in eo quod pecuniæ fuerint conuersæ in fundum, & hoc non potest dici damnosum mulieri, tum quia hoc modo effectæ fuerunt fructiferæ, tum quia maius periculum capitale imminet pecuniis, quàm bonis stabilibus, vt de se patet, tum denique, quia iuxta mandatum illius qui legauit istas pecunias debebant inuestiri, vnde actus fuit nedum vtilis, sed necessarius.

An verò sit difficultas in eo quod potius de- 5 buerit inuestiri in bonis extranei, quàm ipsius mariti, ratione ponderata per Ruben. *vbi suprà*, & deberet probari quòd tunc adesset vbi posset fieri inuestimentum magis tutum pro muliere, quia vt valeat permutatio, non est necesse quod appareat de vtilitate, sed sufficit non constare de damno, gloss. *in d. l. ita constante*, cum aliis per Simon. de Præt. qui de communi, *cons.49. num.5.* concurrente maximè decreto iudicis, qui cum interuentu consanguineorum mandauit pecunias inuestiri in hac vinea, pro quo decreto præsumitur. Socin. sen. *cons.158. num.17. vol.2.* Gemin. *cons.7. num.4.* Anchar. *cons.363. n.2.* Ruin. *cons.70. n.9 vol.4.*

Ad alia quòd Iulia posuerit hanc vineam in in- 6 uentario bonorum mariti, fuit dictum quòd constito, quòd aliàs vinea esset dotalis, prout constare videbatur ex prædictis, mulier non potuit sibi præiudicare, maximè attenta clausula, quòd non apponenda habeantur pro non appositis, quæ præseruat ab omni præiudicio. Castr. *in l. fin. §. cum igitur. C. de iur. delib.* Angel. *in l.1. §. hac stipulatio, num.24. ff. si cui plus quam per legem falcidiam.* Grat. *cons.25. n.2.*

R.P.D. PIROVANO.

Auersana iuris patronatus. Lunæ 18. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Hæres an & quando per sui crediti petitionem hæreditatem repudiare censeatur.

SVMMARIVM.

Hæreditati paternæ renunciatum censetur à filio hærede per petitionem integræ dotis maternæ, seu alterius sui crediti, n.1. declara vt n.2.

Hæres non censetur renunciare, & repudiare hæreditatem per petitionem crediti quòd ex necessario consequenti sit compatibile cum hæreditate.

DECISIO CCLXXXVIII.

1 Binæ decisiones in hac causa factæ placuerunt Dominis, quia propterea noluerunt ab eis recedere, ex eisdem fundamentis, & maximè, quia ex aduerso nihil releuans deductum fuerat. Nam quæ dicebantur ex actu petitionis integræ dotis maternæ per Antonium aduersùs Iacobum fratrem tanquam Nicolai patris hæredem, vt per eum repudiatio necessariò inducta videatur, per text. *in l. illud. ff. de acquir. hæredit.* Paul. de Castr. *in l. debitori, in fine de pactis.* Socin. sen. *cons.* 45. *n.* 4. *vol.* 4. Bald. *in l. vt debitum. C. de hæred. act.* quos omnes pro hac conclusione refert Illustrissimus Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 12. *tit.* 14. *n.* 29. *&* 30.

2 Ex iisdem patet responsio, quia gloss. *in l. vt debitum,* Castr. *in d. l. debitori,* Bald. & alij allegati, declarant conclusionem, hæreditatem scilicet censeri repudiatam, nisi protestetur, quòd non intendit repudiare, vel quæstionem hæreditatis sibi reseruauerit, quæ reseruatio, aut protestatio esto, quòd non legatur in processu petitionis maternæ dotis, concurrit actus fortior, scilicet aditio hæreditatis ante motum iudicium, & declarata per actus necessarios, & differentes ex præsentatione ad iuspatronatus merè hereditarium. Couar. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 6. cum aliis in supradictis decisionibus allegatis, cui aditioni Antonius non potuit renunciare, quia semel erat adita hæreditas. *l.* 1. *§. decretalis de success. edict.* Socin. iun. *cons.* 4. *num.* 2. *vol.* 3. nec voluisse præsumitur, cùm sit quædam renunciatio. *l. cùm de indebito. ff. de probat. l. tres fratres. ff. de pact. cap. quia circa, de priuil. cap. super hoc, de renunciat.* propterea dum Antonius egit contra Iacobum pro consequutione sui crediti, vel quia bona paterna per eundem Iacobum essent occupata, vel quia super eisdem bonis assumpserit onus soluendi dotes, quamuis aliquo casu inferri posset ad præposteram actionem, vt dicit gloss. *in dicta l. vt debitum*, non tamen ad repudiationem actus ille nec verè, nec præsumptiuè concludere potest, stante præambula aditione.

3 Præterea videtur etiam conclusionem non deseruire, vbi petatur creditum, quòd ex necessariò consequenti sit compatibile cum hæreditate, prout est dotale, quòd ab ipsa hæreditate separari potest, ex deductis in præcedenti decisione, & admittunt Bald. & Castr. *in dicta l. debitori, in fin. C. de pact.* Nam Castr. declarando glossam *in d. l. vt debitum*, & Socin. & Illustrissimus Mantic. sequendo Castr. voluerunt si quis sciens se hæredem ab intestato, vel ex testamento petat à cohærede creditum suum, quòd censeatur hæreditatem sibi delatam repudiasse, argumento *l. illud. ff. de acquir. hæredit.* qui text. loquitur de consequenti necessario, videlicet de eo, qui deliberat super legitima hæreditate, vt sciens censeatur repudiasse testamentaria, quia ex vtroque capite hæreditatem capere non potest, quod non contingit in creditore, qui potest & creditum, & hæreditatem consequi, & propterea Domini steterunt in decisis, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. Canonicatus. Veneris 18. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ de iure non pertinent ad solius Episcopi collationem, & quid si consuetudine, pacto, aut priuilegio conferendi facultatem acquisiuerit, nunquid reseruationem in vim alternatiuæ excludat, & quando.

SVMMARIVM.

Canonicatus Collegiatæ Ecclesiæ de iure non pertinent ad solius Episcopi collationem, num. 2. *nisi consuetudine, aut pacto Episcopus dictos Canonicatus conferendi facultatem acquisiuerit, n.* 3.

Episcopus habens vigore pacti, aut consuetudinis facultatem conferendi Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ, excludit reseruationem in vim alternatiuæ num 4.

Regula derogatiua comprehendens tantummodo octo menses Sedi Apostolicæ reseruatos non debet extendi ad alios menses non reseruatos, n. 5. *&* 6.

Clausula reuocatoria alicuius legis reuocare tantum videtur, quantum cum l. reuocante repugnantiam continet, & non in plus, n. 6.

Alternatiua intrat ex quasi contractu inter Papam & Episcopum, in tantum, vt sequuta acceptatione Episcopus non possit illi renuntiare, n. 7.

Testes super negatiua deponentes, & negatiuam non coarctantes non probant, n. 9.

Pacta, & transactiones posteriores derogant prioribus, n. 10.

DECISIO CCLXXXIX.

Vacante Canonicatu Collegiatæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris ciuitatis Calataiubij Tirasonen. diœcesis per obitum extra curiam q. Michaëlis Gothor de mense Octobris 1606. Dominus Hieronymus Hippensa de dicto Canonicatu ab Ordinario alternatiua gaudente fuit prouisus. Dominus Alphonsus Frances ex pòst eundem Canonicatum per eundem obitum vt in mense Octobris reseruato vacantem à Sede Apostolica impetrauit, & sub die 22. Ianuarij 1607. Breue de capienda possessione nomine Cameræ obtinuit, & super eo declaratoriam cum mandato de immittendo ab A. C. reportauit. Introducta causa in Rota per appellationem parito priùs Breui, dubitaui, an constet de reseruatione. Informantes pro Alphonso prætendebant satis constare de reseruatione ad exclusionem alternatiuæ Episcopi, eo ipso, quod demonstrauerint Canonicatum, de quo agitur, non spectare ad liberam Episcopi collationem, prout verba regulæ octauæ clarè disponunt. 1

Quod apertè probari dicebant. Primò, quia Canonicatus Collegiatæ non pertinent de iure ad liberam solius Episcopi collationem. Decian. *respon.* 6. *num.* 11. *&* 12. Cassad. *decis.* 22. *de præbend. num.* 3. 2

Secundò,

Secundò, quia concordia Episcopi, & Capituli confirmata à Sixto IV. & Leone X. in qua libera Episcopi collatio fundatur, iuribus non subsistit, nec vsu recepta fuit. Tertiò, si adhuc vsu recepta esset, fuisset tamen ab ea recessum per posteriores concordias anni 1595 & 1606.

3 His omnibus benè ponderatis, Rota tamen censuit non constare de reseruatione; nam quamuis collatio Canonicatuum in Collegiata liberè non spectet ad Episcopum, non tamen prohibetur quin consuetudine, aut pacto Episcopi possint acquirere iura liberæ collationis, vt admittit præcitatus Cassad. & benè probat R.P.D. meus Caualerius in alia Tirason. Canonicatus, quæ paribus terminis regulatur, & ad quam vti accuratè, & diligenter extensam debuissem in cæteris etiam me referre, cùm additioni locus non videatur relictus.

4 Quòd itaque ex pacto libera collatio sit acquisita Episcopo Tirasonen. clarè videntur probare verba concordiæ initæ inter Episcopum, & Capitulum, & eius confirmationis Sixti IV. & Leonis X. fel. rec. dum Episcopus Tirasonen. simul, & Decanus, ac Capitulum Ecclesiæ Beatæ Mariæ Maioris Calataiubij ad augendum cultum diuinum desiderantes, vt portiones, seu simplicia beneficia dictæ Ecclesiæ tunc ad collationem, & omnimodam dispositionem Episcopi Tirasonen. pertinentia, cùm aliter, quàm per obitum vacabant, & cùm illas, vel illa obitu vacare contingebat ad collationem, prouisionem, ac omnimodam dispositionem Episcopi, Decani, & Capituli communiter spectabat, nunc remaneant ad solam præsentationem Capituli; institutio verò pro filiis parochianorum sufficientibus, & idoneis, ad ea præsentandis, & instituendis ex auditu fuerunt, & per modum recompensatiuum, ne Episcopus damnum pateretur, concessum fuit quòd deinceps perpetuis futuris temporibus duos priores Canonicatus, & præbendas, quas per obitum in mense, qui ordinariè cedebant dispositioni vacare contigerit, ad liberam Episcopi collationem remaneant, absque eo, quòd Decanus, & Capitulum quouis modo intromittere se in illis possint. Per hanc autem liberè Canonicatus conferendi facultatem, benè deseruit virtus alternatiuæ ad exclusionem reseruationis, cùm qualitates regulæ octauæ conuenire probentur. Bart. *in l. 1. §. quod autem ait Pretor. ff. ne quid in flumine pub. & l. prætor. §. docere, ff. vi bonor. raptor.* Dec. *cons.* 520. *num.* 11. Iason. *cons.* 164. *num.* 7. *lib.* 2. & sæpiùs fuit resolutum in Rota, præsertim in Salamantina alternatiuæ, & Sunen. Sarzanen. allegatis per R.P.D. meum Caualerium.

5 Cæterùm, quæ postmodum dicebantur pro Alphonso ad confirmandam concordiam, non videbantur obstare. Nam quicquid sit prouisio illa, siue sit confirmatio conuentionum inter Episcopum, & Capitulum, & ex ea cesset argumentum reseruationis, quia duo priores Canonicatus sunt de libera Episcopi collatione; si verò indultum, vel priuilegium nuncupetur, quia præter conuentionem indulgeatur Episcopo ius conferendi duos priores Canonicatus, & à simultanea collatione separentur, non propterea necessariò inferri videtur ad reseruationem, quia regula derogatoria cùm comprehendat tantummodo octo menses Sedi Apostolicæ reseruatos, in quibus vigore illius Papa habet interesse, non debet alium operari affectum circa menses non reseruatos, *clem. 1. de præbend. cap. transmissæ, de verb. sign. l. legata inutiliter. ff. de adimen. legat.* Rom. *cons.* 322. *num.* 4. *vers.*

Secundò quia, & quatenus clausula reuocatoria alicuius legis reuocare videtur, quatenus cum lege reuocante repugnantiam continet, & non in plus. Bart. *in extrauag. ad reprim. super vers. non obstan. l. vnic. §. his tantummodo, cum glos. C. de Latin. libert. tollen.* gloss. *in auth. de hæredib. ab intest. circa principium, in verbo vacantibus*, quam dicit singularem Roman. *cons.* 57. *num.* 2. Cùm itaque priuilegium conferendi liberè duos priores Canonicatus sit limitatum inter menses, qui ordinariè cedere debent dispositioni Episcopi, & trahatur ad alium effectum, nempè ad menses reseruatos, nec contineat repugnantiam, quia Papa in mensibus Episcopi ordinariè non confert, propterea sub regula derogatoria non videtur comprehensum ad inducendum denuò simultaneam collationem, vt exinde cessante alternatiua intrer reseruatio. 6

Non obstat, quod mensis Octobris non sit de quatuor ordinariis Episcopi, ad quos videtur restricta concordia, quia facilè soluitur obiectum, tum ex responsione R.P.D. mei Caualerij, vt scilicet intelligantur concessi omnes menses, qui quocunque modo spectant ad Ordinarium, siue sint illi quatuor, siue illi sex vigore alternatiuæ; tum etiam quia alternatiua intrat ex quasi contractu inter Papam, & Episcopum, vt sequuta acceptatione non etiam Episcopus possit voluntariè illi renunciare. Put. *decis.* 88. *num.* 1. *lib.* 3. Calder. *cons.* 22. *an si Papa, de præbend.* & fuit resolutum in vna Sulmonen. alternatiuæ 14. Maij 1610. coram R.P.D. Lancellotto, quo casu, si ex conuentione alterantur menses ordinarij, non alterabitur effectus priuilegij, quia semper verificatur in mensibus ordinariis, propter naturam subrogationis. *l. si cum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. cap. Ecclesia el 1. vt lite penden.* Bald. *in l. vltim. Cod. si manc. ita fuer. alien.* Dec. *cons.* 3. *num.* 2. *vers. prima est.* 7

Cessat & pariter aliud fundamentum de non vsu concordiæ ex pluribus continuatis, & distinctis collationibus de duobus primis Canonicatibus & testibus de voce, & fama ex multiplicatis Capituli assertionibus, quæ omnia dantur in summario, & ad vsum, & effectuationem concordiæ, fuerunt benè considerata per R.P.D. meum Caualleriun. Collationes autem simultaneæ factæ de anno 1574. & 1584. in summario Domini Alphonsi *num.* 7. *&* 8. non probato prius postpositas fuisse collationes de duobus primis Canonicatibus, visæ fuerunt irreleuantes. 8

Quibus nec testes dati in summario, *n.* 16. supplere videbantur, tum quia non benè informati, dum non audent asseuerare, quo iure solus Episcopus conferat Canonicatus; tum quia negatiuè concepta est eorum depositio, scilicet, quòd non audiuerint adesse contrariam publicam vocem, & famam, quæ nõ sufficit, cùm possit adesse, & quòd ipsi non audierint, nec coarctant negatiuam, pro vt esset necesse ad hunc effectum. Dec. *cons.* 107. *col. fin. & cons.* 177. *col. vltim. & cons.* 534. *col. fin.* Paris. *cons.* 3. *in fine lib.* 3. 9

10 Postremæ verò duæ concordiæ annorum 1597. & 1606. si probarentur contrariæ antiquæ concordiæ per SS. PP. Sixtum, & Leonem confirmatæ, prout concludenter per Dominum Alphonsum ad hunc effectum probari debent. *l. eum, qui. ff. de probat. l. cùm hic status. §. pœnitentiam. ff. de donat. inter virum & vxorem, cap. 1. vbi gloss. in verb. non timore, quod metus caus. cap. maiores. §. vltimo, de baptis.* posset allegata iuris conclusio applicari, quòd per posteriores prioribus esset derogatum. *l. pacta nouissima.* vbi Dec. *num. 2. C. de pact.* Alexand. *in l. iuris gent. §. adeo, num. 6. de pact.* Verùm contrarietatem, & repugnantiam inter hasce concordias nec verba, nec sensus, aut secundo iudicare videntur, quia in confirmatione Sixti, & Leonis separantur à simultanea collatione, duo tantùm priores Canonicatus, remanente tamen collatione aliorum Canonicatuum, & præbendarum in hoc robore, sub quo residuo simultaneæ collationes inter Episcopum, & Capitulum ante annum 1593. & in eo anno legitur nouus modus, qui fit de libera vtriusque tam Episcopi, quàm Capituli collatione; vnde licèt in vltimis concordiis fiat mentio simpliciter de prouisione spectante ad Episcopum solummodo, quia tamen vis liberè conferendi potest se habere, & ad priores Canonicatus, & ad Canonicatus contingentes Episcopo per diuisionem simultaneæ collationis, cessare videtur omnis contrarietas ex verbis, cùm habeant vnde possint particulariter referri ad liberam, scilicet super aliis Canonicatibus collationem, vt meritò sumenda sit omnis interpretatio pro Episcopo, nec voluerit iuri suo sine causa renunciare, vt benè considerauit R.P.D. meus Cauallerius ex dec. Tiraq. & aliis per eum adductis, maximè præcedente acceptatione alternatiuæ, in cuius præiudicium nihil poterat firmare Episcopus sine consensu Sanctissimi, vt fuit resolutum in allegata Sulmonen. alternatiuæ coram R. P. D. meo Lancellotto.

Quia tamen ab huiusmodi interpretatione pendebat resolutio articuli reseruationis, Domini voluerunt particulariter videre, An postremæ duæ concordiæ obstent, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana stupri, seu donationis. Veneris 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

In hac decisione agitur de probatione stupri quam facere volebat, qui cum puella rem habuisse confessus fuerat; sed recusabat dotem dare, sub prætextu, quòd ab alio priùs stuprata fuerit.

SVMMARIVM.

Stuprum non censetur probatum ex eo, quòd puella sit solita stare ad fenestras, recipiendo salutationes transientium, & similia, n. 1.

Præsumptionem habens contra se, si voluerit contrarium probare grauatur manifesta, & concludenti probatione, ibid.

Testes examinati in vno iudicio lite pendente, in alio nihil probant in iudicio in quo pendet lis, n. 2.

Testes meretrices nullam merentur fidem, ibid.

Fides simplex de iure fidem non facit, ibid. in fine.

Primum dictum rei inquisiti attendendum est potius quàm secundum, declara vt n. 3.

Mulier sine statutariis solemnitatibus non potest confitendo sibi praiudicare, n. 4.

DECISIO CCXC.

Domini perstiterunt in decisis in hac causa sub die 19. Martij proximi. Ad ea multa, quæ fuerunt deducta circa ornamenta Agathæ, per mansionem ad fenestras, salutationes transeuntium, & similia, fuit dictum, quòd etsi ista demonstrarent quendam iuuenilem ardorem, aut muliebrem leuitatem, non propterea concludunt ad deflorationem, prout videtur necessarium in hoc casu, tum quia Agatha habet iuris præsumptionem pro sua virginitate, ex alleg. in alia decisione, vnde manifesta requiritur probatio, *l. non est verisimile, in princ.* & ibi glos. *verb. præsumptioni. ff. quod met. caus. c. quia verisimile,* vbi Abb. *num. 2. de præsumpt.* Ias. *in l. si extraneus num. 15 ff. de condict. caus. dat. & caus. non sec.* Dec. *cons. 574. num.* Cephal. *cons. 338. n. 41.* tum quia habet probationes, nedum præsumptiones in alia decisione ponderatas, quæ faciunt, vt Sixtus ad arctiorem probationem astringatur. Curt. iun. *cons. 52. num. 6. in fin. & num. 7.* Crau. *cons. 134. num. 9. in fin. & num. 10. cum concord.*

Quantum ad malam famam Agathæ, de qua deponunt duæ mulieres examinatæ pro informatione curiæ in Tribunali A. C. lite pendente in Rota fuit dictum, quòd testes sic examinati, & parte minimè citata, non probant in hoc iudicio. Achil. *decis. 1. de test.* latè cumulati per Honded. *cons. 101. num. 5. lib. 1.* Vltra quòd illæ fœminæ, vt asseritur, sunt meretrices, vnde nullam videntur mereri fidem, maximè in ista materia, vbi si adfuisset ista fama, non ignoraretur ab aliis. Fides, quæ datur de quadam muliere sæpiùs visa super tecto Agathæ colloquente cum viro stante super alio tecto nihil concludit quoad effectualem inhonestatem, maximè in loco tam patenti, & distanti, sed nec nominat Agatham, vnde potest verificari in alia muliere, & in omnem euentum cùm sit simplex fides, de iure non facit fidem. *l. 3. §. idem diuus. ff. de test. l. instrumenta. C. de prob.* cum vulg.

Obiectum fugæ Agathæ, & secessus in domum mulieris inhonestæ, visum fuit sublatum ex breuitate temporis inter fugam Agathæ & aliis ponderatis in alia decisione, ex quibus concluditur, vel Agatham arripuisse fugam cum consensu, & auxilio Sixti, vel saltem post dictam fugam neminem ante Sixtum habuisse accessum ad Agatham. Confessio Sixti quicquid ex aduerso detorqueretur, visa fuit subsistenda ex verbis formalibus in alia decisione relatis, & quantum ad ea, quæ idem Sixtus in subsequentibus constitutis addidit de mala conditione Agathæ, fuit responsum, quod prius constitutum erat attendendum, tum quia primum, ad cons. Bar. 86. *per tot.* Cæsar de Grass. *decis. 3. numer. 3. de sponsalib. & matrim.*

matrim. tùm quia tempore minus suspecto, ad not. *in c. præterea*, vbi Imol. *num. 5.* & alij, *de test. cogen.* & per Angel. Aret. *cons. 115. num. 14.* tum quia magis verisimile ex pluribus in alia, & in præsenti positione ponderatis, *l. fin. in princ. C. de contrah. & committen. stipul.* Bald *in l. scripturæ, num. 8. C. de fid. instr.* Decian. *cons. 96. num. 3.*

4 Circa confessiones Agathæ Domini se referebant ad aliàs dicta, & quantum ad replicationem circa statuta Monasterij, fuit dictum etiam illo circumscripto obstitisse statutum Vrbis, si aliàs prætenditur quòd ex huiusmodi confessione Agatha sibi præiudicauerit in actione dotis, ad decis. Put. 7. & 55. lib. 3. & Crescen. 2. *de confess.* & quicquid dicendum foret si Agatha hanc vnam confessionem fecisset, cùm fecerit plures, prævalere debere primam, ex allegatis in alia decisione. Et circa contrarietates inter examen Agathæ, & contradictiones inter ipsam, & testes pro informatione curiæ examinatos, omisso an possint conciliari iuxta deducta per informantes pro Agatha, fuit responsum intentionem Agathæ non fundari in propriis confessionibus, sed in aliis latè ponderatis pro illa, vnde parum referre quòd ipsa fortè ad euitandam pœnam fuerit sibi parum constans in suis examinationibus, dummodo tales confessiones sibi non noceant, prout non nocere ex prędictis fuit conclusum. Cætera minoris momenti benè visa fuerunt sublata per informantes pro Agatha.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Romana retractus. Veneris 18. *Iunij* 1610.

DECISIO CCXCI.

Replicata erat in 4. parte recent. decis. 83. & inter eius impressas decis. 470.

R. P. D. DAMASCENO.

Leodien. Canonicatus. Lunæ 21. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Duobus iudicibus delegatis vno recusante potest alius procedere; sic & duobus Notariis ad examinandum electis, sufficit subscriptio examinis ab vno solo Notario facta, altero à parte non conducto.

SVMMARIVM.

Iudices duo insolidum, si deputati fuerint, vno recusante, alius procedere potest, num. 1.

Iudex, qui semel se excusauit ab onere iudicandi in causa sibi commissa, potest postea pœnitentia ductus illam acceptare, ibid.

Vtile per inutile non vitiatur in his, quæ spectant ad solemnitatem, ibid. in fine.

Duobus Notariis deputatis ad examen testium, si vnus tantùm dictum examen subscripserit, valet examen, si pars recusauit conducere suum Notarium, num. 2.

Testes vigore remissoriæ examinandi possunt examinari in loco non deputato; parti tamen intimato, num. 3.

DECISIO CCXCII.

Cvm aliàs informantes pro Gulielmo, & Ricardo institissent per me subscribi dubium, 1 an testes remissoriales fuissent validè examinati, postea verò citati ad informandum non comparerent, Quirino tantùm informante fuit conclusum pro validitate examinis. Et quantum ad primum obiectum, quòd Decanus Cathedralis prima vice recusasset onus remissoriæ, & postea non posset illud reassumere, neque alij coniudices procedere, fuit dictum neutrum subsistere. Non primum, quia iudices erant deputati insolidum, vnde vno recusante potuit alius procedere, *c. prudentiam. §. adiecimus, de off. deleg. c. plures, eo tit. in 6.* Non secundùm, quia nullo iure cauetur, quòd ille qui semel se excusauit, non possit iterum acceptare iurisd. vltra quòd remansit alter, penes quem erat tota iurisdictio, & in istis quæ spectant ad solemnitatem, vtile per inutile non vitiatur. Felin. post Bald. & alios *in c. cùm dilecta, num. 14. vers. & dicit Paulus, de rescript.*

Quantum ad secundam nullitatem deductam 2 ex eo quòd processus non sit subscriptus ab vtroque Notario, vltra quòd non concernit præcisè validitatem examinis, in quo interuenit vterque Notarius, fuit dictum quòd ex quo altera pars recusauit conducere suum Notarium, valebant gesta per vnum tantùm, vt aliàs fuit decisum in causa Agrigentina illegitimitatis 9. Iunij 1597. coram Orano; sufficit etiam quòd processus reperiatur ab vtroque iudice subscriptus. Rot. in causa Catanien. antiquæ illegitimitatis 29. Maij 1598. coram eodem Orano.

Quoad tertiam nullitatem, quòd testes non sint 3 examinati in domo Decani Cathedralis loco deputato, sed in domo Decani sancti Ioannis, fuit dictum, quòd ex quo ille locus non fuit positus in rotulo Remissoriæ, sed fuit electus à iudicibus Remissoriæ, potuerunt iudices ab huiusmodi electione recedere, & alium locum deputare, si tamen ista noua deputatio fuit intimata partibus. Rot. in Legionen. S. Fauendi 19. Martij 1590. coram Illustrissimo Pamphilio.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Romana prætensi erroris calculi. Lunæ 21. *Iunij* 1610.

DECISIO CCXCIII.

Est inter eius impressas decisio 473.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana annuæ præsentationis. Lunæ 28. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Fideicommissaria bona quando possint ex causa dotis alienari.

SVMMARIVM.

Fideicommissaria bona possunt ex causa dotis mulieris descendentis à fideicommittente alienari in subsidium, quatenus scilicet alia bona non adfuerint, num.1.

Fideicommissaria bona possunt ex causa dotis alienari, quatenus fructus bonorum fideicommisso subiectorum non fuerint sufficientes, num.2.

Fatalia non currunt consultore electo iuxta formam statuti vrbis, nisi à die quo consultor acceptauit, & acceptatio fuerit parti notificata, num.3.

DECISIO CCXCIV.

1 CEnsuerunt Domini posse Magdalenos, quatenus sint vocati ad fideicommissum, dare de nullitate subhastationis & dationis in solutum. nam etsi pro dote mulieris descendentis à fideicommittente possint alienari bona fideicommisso subiecta. *l.mulier.§. cùm proponeretur. ff. ad Trebell. auth. res quæ. C. commun. de leg.* & alienatio, siue subhastatio in proposita facti specie fuerit facta ex dicta causa: attamen multum interfuit fideicommissarium, quòd alienatio fuerit facta seruatis seruandis, hoc est quatenus non adfuerint alia bona. *d.auth.res quæ* ibi, *sed si liberis portio non sufficit. C. commun. de leg. §. si vero,* & ipsam ibi alienam non habens substantiam. *auth. de restit.* Bald. *cons.* 468. *vol.*4. Alex. *cons.*56. *num.*3. *vol.*1.

2 Et quatenus fructus bonor. fideicom. subiect. non fuerint sufficientes, ad *l.mulier. §. cùm proponeretur*, ibi, *potiùs fructibus hoc expensum ferendum*, & ibi not. glos. Cuman. Castr. Alex. & alij, *ff. ad Trebell.* Roman. *cons.*232. *circa fin.* non quòd dos fuerit congrua, ne aliàs vltra necessitatem fideicommissum dilapidaretur, *d.auth. res quæ*, in illis verbis, *pro modo honestatis personarum congruo*, & ibi glos. *in verb. obligationem*, Salic. *num.*2. Ias. *nu.*27. *C. com. de leg.* Ruin. *cons.* 137. *num.*17. *vol.*2. cum aliis per Rol. *cons.*19. *num.*7. *vol* 4. Non quia fortè Magdaleni obstulissent dotem, & sic fecissent cessare remedium subsidiarium alienationis fideicommissi. Item quòd subhastatio, & datio in solutum fieret iusto pretio (non autem pro tertia parte pluris prout dicitur fuisse factum) vt tantò minus diminueretur de fideicommisso. Ex quibus non visum fuit posse repelli Magdalenos, eo prætextu, quòd eorum non interfit, an subhastatio, & datio in solutum fuerit nulla, vel ne.

3 Secundò opponebatur non posse Magdalenos post annum dare de nullitate obstante statuto vrbis, *lib.*1. *cap* 189. Sed in hoc fuit approbata responsio, quòd cùm fuerit petitus consultor, nec alibi appareat, quòd ipse acceptauerit, nõ potuisse ante acceptationem currere fatalia, obstante eodem statuto, *lib.*1. *cap.*185. Quinimò non sufficeret dicere de acceptatione, nisi etiam appareret hoc peruenisse ad notitiam partis, vt latè per Alex. qui loquitur in specie, *cons.*34. *n.*5. *vers. super eo, & n.*6. *li.*1.

R. P. D. PIROVANO.

Firmana iurispatronatus. Lunæ 28. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

De probatione obseruantiæ in præsentationibus patronorum effectuatis.

SVMMARIVM.

Obseruantia in præsentationibus factis à patronis, & earum effectuationibus, ex quibus actibus probata censeatur, num.2.

Præsentationis effectus dicitur probatus quando ex persona vnius præsentati fit postea præsentatio, & institutio alteri, ibid.

Obseruantia probata dicitur per plures actus vniformes, iuncto cursu tanti temporis, de quo ibid. in fin.

Obseruantia probata per duos, vel tres actus, vt inducta dicatur, quantum tempus requiratur, ibid.

Soluens dicitur approbare causam, pro qua soluit, n.3.

DECISIO CCXCV.

1 QVamuis primo loco fuerit decisum, Gabrielem ad altare SS. Stephani, & Antonini esse instituendum, quia respectu sancti Antonini constabat de illius patronatu ex dotatione, & fundatione; respectu verò sancti Stephani apparebat de illius vnione per 40. annos ante Concilium Tridentinum effectuata. Attamen dubio iterum proposito, Domini valdè dubitarunt vnionem fieri non potuisse per Ordinarium de beneficio libero ad beneficium de iurepatronatus. Et quia fundamentum Gabrielis nedum versabatur super auctoritate Ordinarij, sed etiam super præsumpta confirmatione Apostolica, quæ ex obseruantia, & cursu nonaginta annorum deducebatur, placuit Dominis strictè videre de obseruantia. De qua constare dixerunt, quia ab anno 1514. quo tempore beneficium sancti Stephani vnitum fuit per Ordinarium Firmanum beneficio sancti Antonini de iurepatronatus, & cum consensu Capituli Firmani, cum obligatione solidorum 16. singulis annis soluendorum Episcopatui Firmano pro recognitione dominij.

2 Apparet vnionem effectum habuisse, cùm de anno 1518. vacantibus beneficiis per resignationem, reperitur facta institutio ad præsentationem dominorum de Paganis in personam Angeli de Paganis, qui Angelus 1552. beneficia resignauit, & per illius resignationem fuit præsentatus, & institutus Horatius Paganus, quo defuncto de anno 1557. fuit præsentatus, & institutus Iacobus Philippus de Montegiberto, per cuius obitum de anno sequenti fuit præsentatus Papirius Paganus, quo postremo loco decedente, & vacantibus dictis beneficiis, præsentationes, & institutiones de anno 1604. factæ fuerunt, prout omnia ex summario 3. 4. & 5. benè iustificantur, ita vt non videatur dubitandum, quin supra 90. annos vniformiter de dictis beneficiis sanctorum Stephani, & Antonini prouisum fuerit, quæ ad probationem obseruantiæ sufficiunt, tum ex multiplicatis prouisionibus per cessum, & decessum immediatè effectuatis ad patronorum præsentationem, seu de patronorum consensu secutis, qui consensus idem operatur, cùm habeat vim præsentationis. Crescent. *decis.*27. & fuit resolutum sæpiùs, præsertim coram Bubalo in Ferulana iurispatronatus 7. Februarij 1583. ex quibus concludenter probari obseruantiam, tenuerunt Domini in vna Lucana Decanatus coram bon. mem. Clemente VIII. 21. Maij 1578. inter impressas 534. *num.*3 & 4. *part.*1. & in Bononien. iurispa-

iurispatronatus coram Robusterio 21. Martij 1574. inter impressas 598. *num.9. part.1.* vbi eo modo dicitur probari effectus primę præsentationis, quando ex persona vnius præsentati fit postea præsentatio, & institutio alteri, ex Oldrad. *cons.*229. & Lambert. qui allegantur in ea, & est regulare probari obseruantiam, quando actus sunt plures, & vniformes. Alex. *cons.5.num.7. & 9.lib.5.* Rip. *in l. qui Romæ. §. duo fratres, num.49. ff. de verb. oblig.* Ioseph. Ludou. *sua conclus.*38. *vers. ampliatur* 3. Tum etiam ex decursu tanti temporis, 90. scilicet annorum, quod nedum ad probationem obseruantiæ suffragatur, quæ minori tempore contenta est si concurrant duo, vel tres actus. Rota in nou. *decis.* 6. vbi add. *nu.7. de consuet.* Ioseph. Ludou. *d. conclus.* 38. *vers. ampliatur* 2. sed etiam ad eius præscriptionem legitimè probandam, vt benè probauit in terminis vnionis Oldrad *cons.296. num.3.*

3 Vltra quòd etiam adminiculatur obseruantia vnionis ex solutione solidorum 16. annorum pro Archiepiscopo Firmano in ipsa vnione reseruatorum, vt ex quadam fide, cuius copia datur in summario *num.*9. quæ solutio satis videtur probare vnionem obseruatam fuisse ab Episcopo Firmano eo modo. *l. ad solutionem. C. de re iud.* Crauett. *cons.*158 *nu.*4.

Super effectu autem eius obseruantiæ Domini nihil voluerunt deliberare, &c.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Romana census. Veneris 4. *Iulij* 1610.

DECISIO CCXCVI.

Inter eius impressas est decisio 480.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana vineæ. Veneris 12. *Nouembris* 1610.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ magistralis est, plura explicantur, notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Decretum iudicis censetur approbatum in totum per simplicem eiusdem decreti vsum, absque declaratione, vel protestatione, num.1.

Fundus dotalis dicitur, quando ille emitur ex pecunia dotali, marito & vxore præsentibus, & non contradicentibus, ibid.

Iudex non impartitur officium suum nisi petenti, n.2.

Iudex per suum decretum in contractu mulieris censetur interuenisse, ne ipsa mulier propter fragilitatem sexus patiatur aliquod detrimentum, ibid.

Fundus emptus de pecuniis vxoris non est dotalis, numer. 3.

Præsumitur de præsenti in præteritum, stante præsertim decreto iudicis, num.4.

Fundus dotalis dicitur si fuerit emptus de pecunia dotali, & de voluntate vxoris, etiam quod non fuerit emptus nomine vxoris, nu.5. vbi amplius quòd sufficit voluntatem vxoris accessisse ex postfacto.

Creditores mariti non possunt venire contra fundum dotalem dando de iure fideicommissariorum, n.6.

Mulier non potest, nec tacitè, nec expressè suis iuribus dotalibus præiudicare, num.7.

DECISIO CCXCVII.

DOmini perstiterunt in decisis in hac causa, sub die 18. Iunij proximi, etiamsi non adesset mandatum testatoris de inuestiendo aliis fundamentis, de quibus in prædicta decisione. Ad illud quòd decretum iudicis fuerit approbatum respectu exactionis, non autem respectu eius, quòd fundus deberet esse dotalis, fuit responsum, quòd simplex vsus absque declaratione, vel protestatione inducit approbationem quoad omnia. *l. si præcedente, in fin. ff. mand.* Bald. *cons.184. num.5. vol.2.* Alex. *cons.117. num.12. vol.5.* late Crauett. *cons.237. nu. 2 & 3.* vltra quòd sufficeret sola præsentia vtriusque coniugis absque contradictione, quæ habet vim consensus, ex reg. *c. qui tacet, de reg. iur. in 6.* quæ præcipuè habet locum in iudicialibus. *cap.2.* & ibi glos. *verb. reclamante. de accus. in 6.* Bart *in l.1. num.6. C. de relat.* Ias. *in repet. l. admonendi, num.20. ff. de iur. iur.* Dec. *in c. quoniam contra, num.38. vers. & prædicta. de prob.* 1

Ad aliud quòd iudex non potuerit facere fundum dotalem, cùm partes hoc peterent, & iudex non impartiatur officium suum, nisi petentibus, ex *l. vt fundus, in fin. ff. communi diuid.* cum alleg. fuit responsum duobus modis. Primò, quicquid sit in aliis materiis, conclusionem non posse habere locum in ista, in qua iudex interuenit ne mulier pro fragilitate sexus detrimentum patiatur, iuxta statutum Vrbis, *lib.1. cap. 151. in princ.* atque exinde videtur iudex adhibitus, vt suppleat ex officio, quia aliàs mulier ex sui fragilitate nescit petere quæ sibi futura sint proficua. Secundò, fuit dictum præsentiam sine contradictione, & vsu decreti supplere instantiam, ex suprà allegatis. 2

Ad tertium, quòd iudicis intentio non fuerit, quòd fundus efficeretur dotalis, quia non stetit in simplicibus verbis, quòd fundus deberet esse dotalis, sed addidit alia verba, ibi, *tanquam emptus de propriis pecuniis Iuliæ*, vnde inferebatur, quòd cùm ista ratio non concludat per necesse fundum dotalem, iuxt. not. *in l. ex pecunia. C. de iur. dot.* minus concludebat dictum, fuit responsum, prædicta verba non stare taxatiuè, sed demonstratiuè, quod patet tam ex claritate verborum præcedentium, quàm subsequentium, ex quo iudex vetuit ne vinea posset vendi, aut alienari sine licentia Margaritæ, & facto reinuestimento ad fauorem Iuliæ, quod propriè denotat naturam fundi dotalis. *l. dotali. ff. de fund. dotal.* 3

Ad quartum, quòd ita demum efficiatur fundus dotalis, si expediat mulieri, placuit responsio data in decisione, quòd in hoc præsumatur pro decreto iudicis, stante maximè præsenti statu, in quo apparet de maxima vtilitate mulieris. nam etsi status præsens non probet præteritum: attamen concurrente præcipua coniectura decreti iudicis, de quo suprà, videtur quòd ex statu præsenti possit præsumi in præteritum. Salyc. *in l. ex persona, iuxt. fin. Cod. de prob.* Alex. *cons.16. num.1. in fin. lib.5.*

Alciat. *de præsumpt. reg.* 26. *num.* 5. Rota in causa Bononien. iuris macinandi 23. Maij 1578. coram Cantuccio relat. inter diuers. impress. *decis.* 70. *num.* 11. *part.* 2.

5 Ad quintum, quòd vinea minimè fuerit empta nomine vxoris, fuit dictum, sufficere quòd fuerit empta de eius voluntate ad istum effectum, licèt non interuenerit eius nomen. Alex. *in l. si cum dotem. §. fin. num.* 4. *circa med. ff. sol. matrim.* Campeg. *de dote, part.* 4. *quæst.* 8. *num.* 1. *vers. secundò saluari potest.* de voluntate autem constat tam ex præmissis, quàm ex subsequutis, ex quo Iulia in quitantia declarauit, se accepisse pecunias pro soluendo pretio vineæ, quæ voluntas etiam ex postfacto sufficit ad præteritum effectum. Alex. *d. §. fin. n.* 4. *vers. primò quia.* Campeg. *vbi suprà, nu.* 1. *circa med. vers. puto tamen.* Quinimò etiamsi vinea verè effecta fuisset mariti, adhuc potuit commutari, & effici fundus dotalis. *l. ita constante, cum l. seq. ff. de iur. dot. l. si mulier. ff. de pact. dotal.* cum aliis per Paris. *cons.* 128. *nu.* 1. *&* 2. *lib.* 1.

6 Ad sextum, quòd scuta 500. tanquam fideicommisso subiecta non possint inuestiri in vinea, taliter quòd fieret fundus dotalis, omisso an istæ pecuniæ, quæ succedebant loco legitimæ, potuerint grauari fideicommisso, & ex hoc impediretur conuentio inter maritum, & vxorem, quòd fundus deberet esse dotalis, fuit dictum, quòd in omnem euentum non possent creditores mariti, qui modò veniunt ad causam, dare de huiusmodi iure fideicommissariorum, Oldrad. *cons.* 139. *num.* 7. *vers. nec etiam.* Dec. *cons.* 248. *num.* 8. *vers. non obstat, quòd dominus.* Soc. iun. *cons.* 71. *num.* 7. *lib.* 2. maximè modo quòd ipsemet substituti consenserunt protestando, quòd fieri deberet inuestimentum.

7 Ad septimum, & octauum, quòd Iulia posuerit hanc vineam in inuentario mariti, & quòd post mortem illius egerit pro scutis 500. pro suis dotibus, non autem pro vinea, fuit dictum ex prædictis constare de errore, & quòd mulier nec etiam expresse potuisset sibi præiudicare in suis iuribus, ad text. *in l. vnic. §. sed & cum lex. C. de rei vxor. act. §. 1. in fin. Instit. quib. alien. licet, vel non. l. etiam. ff. de fund. dot.* Bald. *in l. si prædium, in princ. C. de iur. dot.* vnde multò minus tacitè, & inscienter, iuxt. not. *in l. nonnunquam. ff. de cond. & demonstr. l. expressa. ff. de reg. iur.* Surd. *cons.* 403 *num.* 80. *lib.* 3.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Romana census, seu exequutionis. Lunæ 15. Nouembris 1610.

DECISIO CCXCVIII.

Est inter eius impressas decisio 484.

R.P.D. DAMASCENO.

Leodien. fideicommissi. Lunæ 19. Nouembris 1610.

ARGVMENTVM.

Magistralis est hæc decisio, & exactissimè docet, an & quando qualitas in præcedenti dispositione apposita censeatur repetita in subsequenti.

SVMMARIVM.

Clausula apposita in præcedenti dispositione, quòd censeatur repetita in subsequenti, requiritur aut identitas rationis, aut ius ex natura sermonis, nu. 1.

Pater præsumitur, quòd semper pro filio capiat bonum consilium, non sic in fratre, nu. 2.

Qualitas adiecta in prima dispositione censetur repetita in secunda, quando tam prima, quàm secunda dispositio ab vnico verbo legitur, & sub vnica oratione continetur. declara, vt num 3. *& seqq.*

Qualitas apposita in præcedenti dispositione non censetur repetita in subsequenti, quando inter vnam & alteram dispositionem adest ratio diuersitatis etiamsi aliàs sermo esset de sui natura repetitiuus, dummodo secunda dispositio aliquid operetur, numero 4.

Relatio non censetur facta ad omnia contenta in relato, stante diuersitate rationis, ibid.

Oratio vnica non æquè determinat omnia determinabilia stante diuersitate rationis, ibid.

Qualitates duæ si apponuntur in vna parte orationis si in alia frequenti fit mentio de vna tantùm qualitate, altera censetur consultò omissa, num. 5.

Verba semper interpretantur ne sequatur absurdum vel repugnantia, num. 6.

Testator quando in testamento suo plures vocauit habens facultatem disponendi non potest vni solo gratificari, ibid. in fine.

DECISIO CCXCIX.

Verba testamenti nobilis quondam Ioannis de Renesse erant infrascripta, quod D. Renatus de Renesse hæc dominia, & bona non poterit hypothecæ, seu pignori apponere, vendere, aut alienare, neque grauare, nisi donario, siue dote ad vsum, seu in rem vxoris eius vita durante, aut in euentum quo esset captiuus personaliter, sed post eius mortem deuoluentur ad liberos eius legitimos, quemadmodum præteritus Renatus ea de re statuet, & disponet, aut si de iis nō disposuisset ad eos, ad quos secundùm consuetudinem patriæ, & iura feudorum, ea debēt per successionem deuolui, & casu quo præteritus Renatus non relinquat legitimos liberos, aut iidem liberi moriātur non relictis vlteriùs legitimis liberis, tunc ad prædicti Renati fratres & sorores, aut eorū defectu ad eorum liberos, aut liberos liberorum, prout id iuxta iura patriæ, aut iura feudorum prouinciæ, sub qua ea sita sunt, & forum sortiuntur, fieri oportebit. Orta fuit controuersia, an per mortem Renati sine filiis factus esset locus fideicommisso ad fauorem Federici, & fratrum, ita vt Renatus non potuerit disponere ad fauorem Renati iunioris sibi ex fratre nepotis, & tota difficultas consistebat in eo, an facultas disponendi inter liberos data Renato censeretur repetita, etiam quoad fratres eiusdem Renati, & eorum liberos, & quia causa erat grauis, & hinc inde acerrimè informabatur, non potui per aliquas vices habere resolutionem; tandem sub hac die fuit conclusum ad fauorem Federici, & fratrum. Mouit Dominos, quia ad inducendam repetitionem alterum est necessa-

necessarium, nempe aut identitas rationis, aut vis & natura sermonis. Bald. *cons.* 153. *num* 2. *vol.* 5. Bart. *in l. in repetendis, per tot. ff. de leg.* 3. Natt. cons. 570. *num.* 7. Illustrissimus Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 10. *tit.* 6. *num.* 12. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 180. *num.* 12. *&* 23.

2 Quantum ad primum fuit consideratum non esse eandem rationem, quòd testator voluerit dare facultatem disponendi inter fratres sicut inter filios, quia inter filios testator potuit præsumere prout præsumit lex, quòd pater fuisset capturus bonum consilium pro illis. *l. patri furioso. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. l. nec in ea. ff. de adulter.* Castr. *cons.* 275. *nu.* 6. *lib.* 1. Dec. *cons.* 26. *n.* 2. Soc. iun. *cons.* 72. *num.* 21. *lib.* 3. Bero. *cons.* 50. *num.* 40. *lib.* 1. Alciat. *de præsumpt. reg.* 1. *præs.* 2. *num.* 6. Inter fratres autem ista præsumptio non reperitur à iure approbata, imò potiùs reprobata. Corn. *cons.* 161. *num.* 9. *lib.* 3. Rimin. post Alberic. & alios *cons.* 243. *num.* 52. Alciat. *d. præs.* 2. *num.* 6. quod tantò magis videtur habere locum in hoc casu, quòd Federic. & alij erant filij testatoris, & ipsi cogniti, vnde nulla cadit verisimilitudo, quòd istos voluerit relinquere arbitrio alterius, & intrat præsumptio, de qua suprà, quòd ipsemet pater voluerit capere consilium pro illis.

3 Quantum ad secundum informantes pro Renato eo potissimum fundamento nitebátur, quòd vocatio filiorum, & fratrum Renati senioris regatur ab vnico verbo *deuoluentur*, & personæ sint coniunctæ per dictionem, *&*, vnde inferebatur, quòd ista sit vnica oratio, & quòd qualitas adiecta in prima dispositione censeatur repetita in secunda, per doctr. Bart. *in l. in repetendis. ff. de leg.* 3. & clariùs *in l. Seia, §. Caio, n.* 3. *cum seqq. ff. de fund. instrum.* Aret. *cons.* 1. *num.* 10. cum concord. qui fuerunt allegati. Cæterùm Domini omisso an doctrina Bart. sit omnino tuta, cùm ipsemet alibi contrarium senserit, vt aduertit Illustrissimus Mant. *de coniect. lib.* 10. *tit.* 6. *num.* 16. & an procedat quando personæ comprehensæ in illa oratione sunt diuersi gradus, ex cumulatis per Decian. *cons.* 1. *num.* 144. *cum seqq. lib.* 2. & quando vocatio est facta in diuerso casu. Soc. iun. post alios *cons.* 142. *num.* 24. *vers. tertiò etiam lib.* 3. maximè si casus non possunt simul concurrere, sed vnus venit in defectum alterius. Bero. post eundem Bart. & alios *cons.* 120. *num.* 75. *vol.* 2.

4 Responderunt repetitionem etiam in eadem oratione non habere locum quando assignari potest diuersa ratio inter personam, & personam, vel casum, & casum, ita in terminis doctr. Bart. distinguit Crau. *cons.* 443. *num.* 6. Molin. *de primogen. Hispan. lib.* 3. *c.* 5. *num.* 59. & pro regula quòd stante diuersitatis ratione non fiat repetitio, etiamsi aliàs sermo esset de sui natura repetitiuus, dummodo secunda dispositio sine repetitione remaneat vtilis, & apta aliquid operari, firmant Alex. *cons.* 180. *num.* 11. *lib.* 6. Decian. *cons.* 17. *num.* 37. *lib.* 1. & latiùs *cons.* 1. *num.* 149. *lib.* 2. Paris. post Bart. Dec. & alios *cons.* 38. *num.* 28. *lib.* 2. Bero. *cons.* 120. *nu.* 74. *vers. præterea quando, vol.* 2. & idem in terminis relationis, quòd stante diuersitatis ratione non fiat quoad omnia, latè Ruin. *cons.* 64. *num.* 9. *lib.* 3. & placuit etiam simile de determinatione, cuius natura licèt sit, omnia determinabilia æqualiter determinare. *l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill.* attamen id minimè facit si est diuersitas rationis in determinabilibus. Dec. *cons.* 457. *num.* 12. *vers. secundò responderi potest.* Rol. *cons.* 74. *num.* 13. *lib.* 2. Paris. *cons.* 110. *num.* 15. *lib.* 3. cum aliis per Surd. *cons.* 426. *num.* 41. & fuit coram me dictum in causa Terulen. pensionis 15. Decembris 1600. Quanta autem differentia sit inter filios, vel inter fratres circa facultatem disponendi concessam Renato seniori, patet ex supradictis.

Secundò principaliter fuit dictum non esse locum doctrinæ Bart. & aliorum in proposito casu, quia quando in vna parte ponuntur duæ qualitates, tunc si de vna tantùm fiat mentio in sequenti dispositione, altera censetur consultò omissa, per reg. *l. cùm prætor, de iud.* ita Cuman. *cons.* 112. *incip. ciuis quidam, num.* 1. *vers. sed & tertiò.* Alex. *consil.* 188. *num.* 10. *lib.* 6. Annan. *cons.* 8. *num.* 5. *vers. sed his non obstantibus.* Surd. *cons.* 200. *num.* 26. Illustrissimus Mantic. *d. lib.* 10. *tit.* 7. *num.* 30. *in fin.* Cùm igitur in proposito casu testator inuitauerit filios Renati, quemadmodum Renatus inter illos disponet, & illo non disponente secundùm consuetudinem patriæ, & iura feudorum, & in vocatione fratrum Renati, & aliorum substitutorum adiecerit modum, seu qualitatem consuetudinis patriæ, & iurium feudorum, & omiserit aliam circa dispositionem à Renato faciendam, meritò illa censetur consultò omissa, per iura præallegata. 5

Fuit etiam consideratum, quòd licèt facultas disponendi concessa Renato censeretur repetita quoad fratres, & alios substitutos, adhuc ipse non potuisset relinquere omnia bona fideicommisso subiecta Renato iuniori, quia verba semper debent intelligi ne sequatur absurdum. *l. nam absurdum. ff. de bon. libert. l.* 2. *C. de condit. insert. cap. in Genesi, de elect.* vel ne sequatur repugnantia. *cap. inter dilectos, §. veterum, de fid. instr.* cum concord. Esset autem nedum absurdum, quòd Renatus potuerit præponere remotiores proximioribus, sed etiam repugnantia, quia testator ita demum vocat filios fratrum si ipsi fratres non extitissent ibi, aut in eorum defectum ad eorum liberos, vnde in omnem casum debuisset Renatus disponere inter fratres, non autem illis exclusis relinquere nepotibus ex eisdem fratribus. Secundò dicebant aliqui ex Dominis neque inter pares in gradu potuisse Renatum omnia relinquere vni, quia testator semper vocauit plures, ibi, *post eius mortem deuoluentur ad liberos eius legitimos*, & ibi, *ad prædicti Renati fratres, & sorores*, & ibi, *in eorum defectum ad eorum liberos, aut liberos liberorum.* quando autem testator vocauit plures quòd habens facultatem disponendi non possit gratificari vni soli, tradunt Castr. *cons.* 97. *incip. super primo quæsito, num.* 3. *vol.* 1. *in l. Gallus. §. quod si. num.* 11. *& seq. ff. de lib. & posthum.* Illustrissimus Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 5. *nu.* 18. & fuit magis in specie decisum in causa Romana successionis 5. Nouembr. 1608. coram R. P. D. meo Ortembergo. 6

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Messanen. iurisdictionis. Mercurij 24. Nouembris 1610.

DECISIO CCC.

Replicata est in prima part. recent. decis. 258.

ILLVSTRISSIMO & R. D. Card. Bononien.

Anconitana bonorum sancti Apollinaris. Lunæ 29. Nouembris 1610.

DECISIO CCCI.

Est decisio 485. inter eius impressas.

R. P. D. PEGNA DECANO.

Burgen. fructuum anni cum dimidio. Lunæ 29. Nouembris 1610.

DECISIO CCCII.

Inter eius imprimendas in tomo 2. quamprimùm edendo Lugd. apud dictos Hæredes, Prost, Borde & Arnaud.

ILLVSTRISSIMO & R. D. Card. Bononien.

Parmen. status. Veneris 3. Decembris 1610.

DECISIO CCCIII.

Replicata est suprà in 1. part. recent. decis. 264. & inter eius impress. est decisio 486.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. Canonicatus. Veneris 10. *Decembris* 1610.

DECISIO CCCIV.

Replicata habetur in 5. part. diuers. alias post 2. tom. cons. Farinac. decis. 298.

REVERENDISSIMO P. D. Damasceno.

Romana donationis de Iacomellis. Veneris 10. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Est singularis decisio, & singulariter docet, an & quando donatio facta à patre de suis bonis in præiudicium legitimæ filiorum possit tanquam inofficiosa à filiis reuocari.

SVMMARIVM.

Donatio restricta ad certa bona non potest dici omnium bonorum, nec trahitur ad futura, nu. 1.

Donatio patris non potest tanquam inofficiosa reuocari à filiis, nisi probauerint donantem tempore donationis non habere alia bona præter donata, quæ possent sufficere pro legitima, num. 2. vbi etiam quòd hoc casu sufficit patrem pro tempore donationis habuisse alia bona, licèt postea amiserit, & num. 3.

Negatiua probanda est per illum cuius intentionis est fundamentum, ibid.

Donatio patris non potest argui inofficiosa, si tempore donationis habeat alia bona pro supplemento legitimæ, etiam quod postea totum patrimonium exhausisset, num. 4.

Querela inofficiosæ donationis factæ à patre tollitur à statuto vrbis, volente filias esse contentas dote sibi à patre constituta, num. 5.

Donatio inofficiosa facta à patre non potest reuocari in totum, sed tantùm vsque ad supplementum legitimæ num. 6.

Donatio facta à patre quando dicatur inofficiosa re, & consilio, ibid. vbi etiam quid isto casu præsumatur.

Confessio donantis facta post donationem non nocet donatario, ibid.

Confessio cedentis facta post cessionem non nocet cessionario, num. 7.

DECISIO CCCV.

RESoluerunt donationem Petri quoad bona 1
ipsius donantis fuisse validam, siquidem habet omnes solemnitates requisitas de iure communi, & statutario, & de hoc non potest dubitari: sicut nec etiam dici potest omnium bonorum auferens facultatem testandi, cùm ex sui facie sit restricta ad certa bona, nec comprehendat futura. Bart. *in l. fin. num.* 11. & Bald. *nu.* 19. *C. de pact.* Ruin. *cons.* 13. *num.* 3. *lib.* 2. Clar. *in §. donatio. quæst.* 19. *vers. ex hac ratione.*

Quantùm ad inofficiositatem fuit dictum, illam 2
non obstare; primò, quia non probatur, quòd donans tempore donationis minimè haberet alia bona præter donata, quæ possent sufficere pro legitima, si enim habebat, cessauit inofficiositas. Bald. *in l.* 1. *num.* 8. *C. de inoffic. donat.* Castr. *in auth. vnde si parens, nu.* 3. *C. de inoffic. testam.* Soc. iun. *cons.* 75. *num.* 55. *vol.* 2. Clar. *d. §. donatio, quæst.* 24. *vers. aut verò.* Gabr. *cons.* 137. *num.* 21. *lib.* 2. cum aliis, Honded. *cons.* 47. *num.* 19. Et pro hoc sufficit habuisse tempore donationis, licèt postea amiserit. Angel. *in auth. de immens. donat. in princ. nu.* 6. *in fine.* Bald. *in d. l.* 1. *num.* 9. Castr. *num.* 7. Salyc. *num.* 9. *in fin. C. de inoffic. donat.* Crau. *cons.* 40. *num.* 16. cum aliis per Bec. *cons.* 68. *num.* 3.

Et ista probatio quòd donans tempore dona- 3
tionis alia bona non haberet, spectat ad dantem de inofficiositate, quia negatiua venit probanda per illum, cuius intentionis est fundamentum. Bar. *in l.* 1. *§. docere. ff. ne quis eum.* Anchar. *cons.* 254. *num.* 5. Dec. *cons.* 649. *num.* 9. Put. *decis.* 427. *lib.* 3. latè Couar. *var. resol. lib.* 2. *c.* 6 *num.* 2. *&* 4. & tangit in specie Gabr. *d. cons.* 137. *num.* 20. *lib.* 2. In casu autem proposito dicebatur nedum apparere quòd non adfuerint alia bona, quàm donata, sed immò ex inuentario bonorum Petri, licèt non percutiat tempus donationis, sed mortis dari fumum de contrario.

Secundò fuit dictum cessare querelam inoffi- 4
ciosi, quia Petrus tempore mortis ab intestato habuit quantitatem sufficientem pro supplemento legitimæ filiarum, vt apparet ex prædicto inuentario, quod tollit querelam, etiamsi tempore donationis totum patrimonium exhausisset. glos. *in l.* 1. & ibi Bald. *num.* 10. Castr. *num.* 6. *in fin. C. de inoff. donat.* Angel. *dict. authent. de immens. donat. in princ.*

princ.num.7.vers. in contrarium.facit Ias.consi.125.in fin.lib.1.Gabr.consi.137.num.26.lib.2. cum aliis cumulatis per Bec. d. consi.68.num.3.

5 Tertiò dicebatur statutum vrbis lib.1.c.141.dum vult, filias esse contentas dote sibi à patre constituta, nec posse petere supplementum legitimæ, tollere etiam querelam inofficiosi in hoc casu, quo filiæ Petri fuerunt dotatæ, quia valet argumentum de querela ad supplementum legitimæ, ibi etiam cessat querela inofficiosi, vt benè ad propositum argumentatur Crott. consi.120.num.6. & facit Corn. consi.66. num.15.lib.2.

6 Postremò dicebatur quòd in nullo euentu posset reuocari in totum donatio, sed tantùm vsque ad supplementum legitimæ filiarum, cùm non sit inofficiosa re, & consilio.Bart. & Bald. in d.l.1.sub num.5 C.de inoffic.donat. Soc. iun. consi.67.num.56. lib.2. Rimin. iun. consi.42. numer.97. lib.1. Gabr. consi.137.num.22.lib.2.Bec.d.consi.68.nu.6.cum aliis cumulatis per Honded.consi.43. à num.22. vsque ad fin.lib.1. vbi communem testatur, minimè autem esse inofficiosa consilio præsumitur,nisi probetur. Aret.consi.47.num.2.& 3. Rimin.iun. consi.42.num. 97.vol.1.cum aliis per Honded. consi.43. nu.25.

7 Neque enim videbatur probata inofficiositas consilio ex litteris per Petrum post donationem conscriptis. nam inter multas responsiones quæ dabantur, illa visa fuit tollere omnem difficultatem, quòd confessio donantis post donationem non debet nocere donatario, sicut dicitur de confessione cedentis, quæ facta post cessionem non nocet cessionario. Butr. in c.quamuis.num.3.de sent. & re iud.Castr.consi.134.num.2.lib.1. Alex.consi.46. num.4.lib.5.Afflict.decis.163.in fine.

R.D. ATTREBATEN.

Terdonen. bonorum. Mercurij 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Mandatum Papæ re integra illius morte expirat, sic & commissio delegati non præsentata expirat morte ipsius delegati.

SVMMARIVM.

Commissio delegati in actis non præsentata per delegati mortem expirat, num.1.

Rescriptum recipit interpretationem iuxta supplicationem, nu.2.

Papa non censetur sanare defectus, quos ignorat, ibid.

Mandatum Papæ re integra morte illius expirat, numero 3.

DECISIO CCCVI.

1 Fvit resolutum licentiam alienandi concessam Episcopo per delegatos fuisse nullam ex defectu iurisdictionis, propterea quòd illi processerunt in vim simplicis commissionis Greg. XIII. felicis recordationis, quæ cùm non esset præsentata, per mortem illius expirauerat. Fel. in c.cæterum,nu.23.de rescript.Bald. in l.beneficium, in 1.lect. num.15.ff. de constit.princip. Dec. in c.relatum, nu.22. vers.& ista conclusio intelligitur, de off.deleg. Gabr. conclus.1.num.7. de præben. lib.6. & fuit resolutum in Romana 17. Decembris 1588. coram Illustrissimo Cardinale Mantica.

Nec suffragantur litteræ Sixti V. quibus demandauit Vicario, & Archidiacono Papien. executionem literarum Gregorij. nam illæ non continent nouam gratiam, nec tribuunt nouam iurisdictionem, sed prosequuntur antiquam, vt in simili tradit Oldra. consi.136. num.7. & 12. vers. quia vt dictum est. pro quo facit, quòd nihil fuit narratum, habetur de defectu iurisdictionis, sed tantùm petitum mutari nomina, quæ in litteris Gregorij erroneæ erant expressè, vnde non est dicendum plus fuisse concessum, quàm petitum, cùm rescriptum intelligendum sit iuxta supplicationem. Surdus post alios alleg.consi.49. num.24. Cresc. decis.8.nu. 5.de præben. Et Papa non censetur sanare defectus, quos ignorat. Pans. consi.149.num.33.lib.4. fuit dictum in Papien. Prioratus sancti Michaelis 6. Iunij.1607.coram R.P.D. Lancellotto, & ita sensisse Papam, clarè constat ex verbis, quibus vtitur dum mandat reassumi processus habitos, quæ non conueniunt negotio nondum cœpto. 2

Nec obstat quòd gratia si ineuidentem statim locum habeat, etiamsi euidens Ecclesiæ vtilitas non probetur, quia illud prouidet quando rescriptum fuit præsentatum, & res est in eo statu, vt confirmari possit, aliud est si rescriptum non sit præsentatum, quia tunc mandatum re integra morte Summi Pontificis expirat. c.licet vndique.de offic.deleg. & perinde est, ac si non fuisset obtentum. 3

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Terulen. pensionis. Veneris 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Priuilegium Equitum Lauretanorum retinendi pensiones matrimonio non obstante, comprehendit etiam pensiones reseruatas super Regio patronatu.

SVMMARIVM.

Priuilegium Equitum Lauretanorum retinendi pensiones matrimonio non obstante, comprehendit etiam pensiones reseruatas super regio patronatu, num.1. & per tot.

Translatio pensionis non requirit derogationem, & expressionem, sicut requirebat pensio translata, quia non dicitur noua pensio, ibid.

Generalis dispositio beneficiorum non comprehendit beneficia, quæ sunt de iurepatronatus, maximè regio, declara, vt ibid. in fine.

Translatio pensionis requirit omnes solemnitates, sicut reseruatio, num. 2.

Oratio respiciens plura determinabilia inæqualiter illa determinat, quando ratio determinationis est inæqualis, & diuersa, nu.2.in fine

DECISIO CCCVII.

1 FVit resolutum priuilegia tribuentia militibus Lauretanis facultatem retinendi pensiones matrimonio contrahendo, & bigamia non obstante, comprehendere pensiones legitimè reseruatas super patronatu regio. fundamentum decisionis fuit, quia Papa per huiusmodi dispensationem non reseruat nouam pensionem, sed remouet illud obstaculum, quod facit ne pensionarij post contractum matrimonium possint retinere pensiones, & ista remotio obstaculi ante extinctionem non dicitur noua gratia in præiudicium patroni, & per consequens nec derogatio, nec expressio iurispatronatus est necessaria secundùm magis communem opinionem, de qua post multos relatos testatur Couar. *pract. quæst. c. 36. num. 12.* Sylua *de benef. par. 3. quæst. 11. numero 61.* & tenuit Rota in causa Firmana pensionis 21. Iunij 1593. coram R. P. D. Mellino, & in terminis quòd hæc priuilegia comprehendant pensiones reseruatas super beneficiis de iurepatronatus, fuit tentum in causa Lucana pensionis 17. Februarij 1592. coram bo. me. Orano. facit decisio Crescent. 1. *de reb. Eccles. non alien.* vbi dicitur quòd in translatione pensionis non est necessaria expressio, neque derogatio, quæ in prima, quia pensio translata non dicitur noua pensio, sequitur Ant. Aug. *in repert. tit. de translatione pensionis.* Ex quibus patet magis receptam opinionem esse contra decisionem Rot. 21. *de præbend. in nouis*, prout etiam multi ex Dominis tunc fuerunt in contrario voto, fundamentis de quibus per compilatorem *ibidem*, & Ægid. *decis. 751.* Nec obstat quòd sub generali dispositione beneficiorum non veniant illa quæ sunt de iurepatronatus, maximè regio, quia illud intelligendum videtur quatenus patrono præiudicetur. Achill. *decis. 1. de dispens. in manuscript.* & in terminis iurispatronatus Regij est decis. Simonet. 33.

2 Vltimò dicebatur quòd priuilegia sub eodem contento verborum concedunt facultatem retinendi, & transferendi pensiones, ex quo inferebatur quòd sicut non est verisimile quòd in facultate transferendi PP. voluerit comprehendere pensiones reseruatas super beneficiis quæ sunt de iurepatronatus, maximè regio, cùm translatio sit magis præiudicialis patrono, & requirat omnes solemnitates sicut reseruatio. Ferret. *consi. 53. nu. 11.* ita tamen est verisimile quòd Papa in dispensatione super retentione intellexerit de pensionibus reseruatis super patronatu regio, quia vna determinatio respiciens plura determinabilia debet omnia æqualiter determinare. *l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill.* cum similibus. Verùm Domini vltra quòd non admittebant d. diuersitatem inter facultatem retinendi, & transferendi, stantibus supra allegatis decisionibus Crescentij, & Orani, respondebant, quòd & illa præsupposita non erit inconueniens, nec inuerisimile quòd Papa, qui omnia iura habet in scrinio pectoris, tanquam certus diuersæ naturæ, & imparitatis rationis determinabilium voluerit illa sub eadem determinatione inæqualiter determinare. Doct. *in d. l. iam hoc iure*, Paris. *consi. 110. nu. 15. lib. 3.* Ruin. *consi. 3. numer. 10. lib. 2.* Roland. *cons. 74. num. 13. & 15. lib. 2.* &c.

R. P. D. PIROVANO.

Abulen. pensionis. Mercurij 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Commissa causa cum clausula, *sine retardatione solutionis pensionum*, *& cum incidentibus*, &c. censetur etiam commissa executio, etiam quòd in literis reseruationis fuerit datus particularis executor, executiuúmque iudicium nunquid vulneretur per vnicam sententiam, an verò requiratur res iudicata, & alia nonnulla de vi, & efficacia clausulæ *Arbitrio Rotæ*.

SVMMARIVM.

Causa pensionum est executiua tum ob reuerentiam quæ debetur literis, tum quia sunt liquidæ ob consensum partis, num. 1.

Causa alimentorum dicitur executiua, & ideo in commissionibus signatura apponit semper clausulam sine retardatione solutionis, *numero 2.*

Iudicium executiuum præseruatur in omnibus instantiis, donec causa per rem iudicatam fuerit terminata, ibid.

Clausula cum incidentibus, emergentibus, dependentibus atque connexis, *in commissione operatur vt commissa censeatur executio, etiamsi datus fuisset particularis executor, num. 3.*

Executoris in litteris Apostolicis dati facultas transfertur in Auditorem, cui commissa est causa dd. literarum, ibid. Vbi etiam an isto casu Auditor habeat facultatem exequendi priuatiuè ad executorem litterarum Apostolicarum, vel cumulatiuè.

Clausula sine retardatione solutionis pensionis, *suspendit iurisdictionem vsque dum pensio soluatur, ibid. in fine, & num. 4. declara vt num. 5.*

Iudicium executiuum nunquid vulneratum censetur per vnicam sententiam, an verò requiratur res iudicata, num. 4.

Arbitrium non intrare quando tacitè Rota declarasse censeatur, num. 5.

Clausula arbitrio Rotæ, *an operetur vt aliquid remittatur de rigore iuris ex rationabili causa, numero 6.*

Compensatio non admittitur quando materia non est liquida, ibid.

DECISIO CCCVIII.

DOmini resoluerunt mandatum esse exequendum, quia ab initio causa fuit commissa in Rota cum clausula *sine retardatione solutionis pensionis*, cuius materia exequutiua est; tum ob reuerentiam, quæ debetur literis Apostolicis *cap. si.* vbi gloss. *in verb. exequatur, de concess. præbend. in 6.* Sarn. *in tract. breu. num. 4.* Mohed. *decis. 13. vl. lit. pendent.* tum quia literæ sunt liquidæ ob consensum partis, ad quem Papa respexit, quousque contra eas sit res iudicata. Cassad. *decis. 10. nu. 8. de rescript.* Gig. *de pension. quæst. 35. num. 9. & quæst. 85. in princ.* & Did.

& Did. *var. resolut. lib. 2. cap. 1. numer. 9. vers. quoties verò.*

2 Tum denique, quia huiusmodi pensio succedit loco alimentorum, quia fuit assignata, vt pensionarius commodiùs viuere possit, pro quibus pariter executiuè agitur. Roman. *consi. 188. num. 5. de pension. q. 95. num. 4.* & de stylo signaturæ in commissionibus apponitur semper clausula illa, *sine retardatione solutionis*, ad hunc effectum, ne interim solutio omittatur, vt refert Staphil. *de lit. grat. & iust. fol. 153.* & Gomes *tract. vtriusque signaturæ, fol. penult.* & post eos Didac. *dicto lib. 2. var. resol. ca. 1. num. 9. in fin.* adeò quòd iudicium exequutiuum præseruatur per omnes instantias, donec causa per rem iudicatam fuerit terminata, ex eodem Cassad. *decis. 10. num. 8 de rescript.* & fuit dictum in Nouarien. decimarum 15. Decembris 1573. coram Illustrissimo Blanchetto, & in vna ciuitatis Castelli pensionis coram R. P. D. meo Caualerio 26. Nouembris 1607.

3 Non obstat defectus iurisdictionis in expeditione mandati, qui opponebatur, quia facultas exequendi non erat per commissionem translata, sed penes exequutorem literarum præseruata remanserat. Gig. *de pensio. quæst. 69. num. 5.* Lancell. *de attent. 2. part. cap. 20. ampliat. 1. num. 28.* Quia dictum fuit, quòd cùm ex tenore commissionis causa commissa fuerit in Rota cum clausula *cum incidentibus, emergentibus, & dependentibus, atque connexis*, etiam quoad partes exequutoris causa censetur commissa, Put. *decis. 34. l. b. 1.* & fuit dictum in Neritonen. pensionis 3. Martij 1608. quæ conclusio etiam procederet, si datus fuisset particularis exequutor, quia siue facultas exequutoris sit totaliter translata in Auditorem stante lite, vt benè probat Bonifac. *in Clem. auditor, in fin. de rescript.* dicens ita fuisse iudicatum, Sarnen. *de triennal. quæst. 53. num. 11.* siue cumulatiuè, secundùm Felin. *in cap. pastoralis, col. 1. & 2. de offic. ordin.* & Dec. *cons. num. 3.* & fuit consideratum in vna Legionen. Canonicatus coram Illustrissimo Cardinali Arigonio 25. Octobris 1594. & sufficit, vt propterea ex vi emanatæ inhibitionis iuxta formam commissionis ligata remaneat iurisdictio particularis exequutoris, ex eodem Gig. *de pension. quæst. 69. num. 4.* & Lancellott. ex aduerso allegat. Nec contrarium sentit Gomes. *in compend. vtriusque signaturæ, num. 84. & 85. vers. confirmatur ista opinio*, dum dicit, quòd clausula *sine retardatione*, qualificat iurisdictionem, quia bene deseruit in modo procedendi, vt suspendat iurisdictionem, vsquedum impleatur, vt considerauit Rota ita intelligendo Gomesium in vna Cæsaraugustana pensionis coram R. P. D. meo Manzanedo 4. Iunij 1608. sed non ad effectum separandi iurisdictiones, vt exinde non possit Auditor relaxare mandatum, quod non dicit Gomes.

4 Non obstat, quòd alia ratione defectus iurisdictionis sit considerabilis, quia iudicium exequutiuum remansit vulneratum per sententiam Rotalem, quæ etsi reuocata per sententiam Domini mei Lancellotti, non tamen vulnus fuit sanatum, vt considerarunt Domini in vna Anconitana assecurationis coram Domino meo Coccino, vt propterea inoleuerit stylus signaturæ, quando est lata sententia contra pensionem, vt in commissione appellationum rescribatur absque clausula, *sine retardatione.* Quia responsum fuit viam exequutiuam per clausulam *sine retardatione*, appositam in omnibus commissionibus fuisse præseruatam taliter, quòd iudex non habet facultatem pronunciandi super denegatione pensionis, sed tantùm super meritis pensionis, cuius sententia non afficit, donec superueniat res iudicata. Cassad. *dicta decis. 10. num. 8 de rescript.* cum aliis suprà allegatis, & maximè concurrente quasi possessione exigendi pensiones, in qua Franciscus reperiebatur, & conseruandus est, non obstante sententia super nullitate pensionis, vt fuit dictum in Tullen. pensionis coram Domino meo Ortembergo 22. Iunij 1609.

Non obstat, quòd postrema commissio fuerit 5 data cum clausula *sine retardatione*, sed modificanda arbitrio Rotæ, de quo cùm ante omnia tanquam de articulo præiudiciali esset agendum, & omissum fuerit, nullitas causatur propter omissum cognoscendi ordinem, Abb. *in cap. tuam, num. 12. de ordin. cognit.* Barbat. *in cap. exhibita, num. 19. de iud.* Crauett. *consi. 519. num. 8.* Menoch. *consil. 301. num. 41. & 42. l. b. 4.* Quia dixerunt Domini sufficienter fuisse cognitum non intrare arbitrium; tum per communicationem negotij, cum DD. ante expeditionem mandati, quod sufficit, vt aliàs fuit resolutum in Anconitana bonorum 12. Iunij 1601. coram Domino meo Manzanedo; tum etiam, quia dubium pluries fuerat disputatum, & bis resolutum super negotio principali, adeò quòd non esset necessaria noua, & superflua disputatio, ad quam Domini non arctantur, ex Bulla fel. rec. Pij IV.

Demum non obstat, quòd saltim debet esse lo- 6 cus arbitrio in compensando pensiones solutas ante Clericatum, pro quibus fuit resolutum non deberi, vt aliquid remittatur de rigore iuris rationabili causa suadente. Cæs. de Graff. *decis. 8. de re iud. in fin.* & fuit dictum in vna Tirasonen. Canonicatus coram bo. me. Scoto 12. Nouembris 1607. & in terminis pensionis fuit consideratum in causa Compostellan. pensionis 12. Octobris, & 7. Nouembris 1584. & 15. Martij 1585. coram bon. me. Cardinali Seraphino. Nam quousque res iudicata non superuenit, quæ requiritur ad impediendam solutionem pensionis, ex Cassad. *dicta decis. 10. nu. 8. de rescript.* cum aliis allegatis, non potest dici mandata resoluta, maximè, quia Franciscus non acquieuit decisioni factæ, & agitur, non de suspensione, sed de compensatione, quæ difficiliùs admittitur, quando materia non est liquida, prout non est ante rem iudicatam. *l. constat. de compensat. l. eius. C. de solut. l. cùm alter, de compens.* Surd. *decis. 117. num. 2.* ex qua ratione solutio integræ pensionis retardari non potest, etiam quòd lata fuerit sententia super nullitate illius eodem modo, nec quoad partem interim erit grauandus Franciscus, cùm respectu partis idem iudicium esse debeat, vulgata regula *l. quæ de tota. ff. de rei vendic.* cum allegatis per Euerardum *in sua centur. in loco à toto ad partem.* Atque ita resolutum fuit, &c.

R. P. D. LVGDVNEN.

Farfen. seu nullius beneficij. Mercurij 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Collatio si non fiat ab Ordinario intra

ſex menſes, deuoluitur, ita vt non poſſit Ordinarius elapſo dicto tempore amplius conferre, etiamſi Papa non contulerit, & dictum tempus currit ſolùm à die ſcientiæ, vel à die quo ſcire debuit; nec deuolutio impeditur per vnionem nullam, & an vnio pro Collegiata erigenda valeat, vel ne.

SVMMARIVM.

Reſtitutio in integrum conceditur vbi conſtat de bono iure illam petentis, num. 1.

Collatio beneficij facienda ab Ordinario, ſi non fiat infra ſex menſes deuoluitur, num. 2.

Vnio nulla non præſtat impedimentum deuolutioni collationis, ibid.

Tempus ad conferendum collatori currit à die ſcientiæ, & à die quo ſcire debuit, ibid.

Vnio facta pro Collegiata erigenda nulla eſt, num. 3.

Collatio beneficij vbi eſt deuoluta per lapſum ſex menſium, non poteſt fieri amplius per ordinarium, etiamſi à Papa beneficium non ſit collatum, nu. 4.

DECISIO CCCIX.

1 PRætermiſſis nullitatibus propoſitis aduersùs ſententiam Reuerendi Patris Domini Hortenſij, quæ Dominis non placebant, fuit dictum conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, propter bonum ius, quod fouet dominus Soderinus, qui poſt latam dictam ſententiam venit ad cauſam pro ſuo intereſſe, ad deciſ. Put. 33. *nu. 64. lib. 1.* & notata per Odd. poſt alios, *de reſtit. in integr. par. 2. quæſt. 73. art. 2. num. 136. & quæſt. 79. art. 1. num. 16.* Bonum ius reſultat ex prouiſione Apoſtolica facta quondam Attilio, cuius Soderinus eſt reſignatarius. Et dicta prouiſio iuſtificatur propter deuolutionem, de qua conſtat, ex quo Illuſtriſſimus Commendatarius beneficium iſtud, quod vacauit per obitum Pauli Corelli, non contulit intra ſex menſes à die vacationis, & ſcientiæ, atque notitiæ illius, *c. 2. de conceſſ. præb. c. ſicut c. licet. c. literas, & c. fin. de ſuppl. negl. prælat.* Rebuff. *in praxi tit. de deuol. num. 4.*

2 Notitia vacationis eſt certa, quia Illuſtriſſimus Commendatarius contulit aliud beneficium, quod vacauit per obitum eiuſdem Pauli Corelli, & de iſto beneficio petitam collationem facere recuſauit, eo prętextu, quòd eſſet vnitum, qui prętextus ſtante quòd vnio erat nulla, & inualida, non præſtitit impedimentum deuolutioni, vt fuit in his terminis dictum in cauſa Mediolanenſi beneficij 5. Iunij 1596. coram Orano. Paria ſunt enim in hac materia ſcire, vel debere ſcire, ideoque receptum eſt currere tempus collatori à tempore, quo ſcire debuit. Rot. *deciſ. 13. de iurepatr. in antiq.* Biſing. *deciſ. 10. de præben.* Rebuff. *dicto tit. de deuolut. num. 10.*

3 Quòd autem inualida eſſet vnio facta de iſto beneficio per bon. mem. Cardinalem Farneſium, conſtat ex pluribus, ſed præcipuè ex quo fuit facta Collegiatæ erigendæ, vt aliàs tenuit Rota in cauſa Gien præſtimonij 17. Aprilis 1594. coram Illuſtriſſimo Blanchetto, & in Aquinatenſi beneficij 13. Iunij 1607. coram me. & inſuper fuit reuocata per regulas Cancellariæ, quæ poſtea Collegiata nondum erecta, & vnione, necdum conſummata ſuperuenerunt.

Non obſtat, quòd Illuſtriſſimus Commendatarius contulerit hoc beneficium antequam de illo Papa prouideret. Etenim cùm ſtantibus prædictis dictum beneficium eſſet deuolutum ad Papæ collationem, non potuit ampliùs mora purgari per Illuſtriſſimum Commendatarium, nec per eum fieri aliqua prouiſio poſt elapſos ſex menſes, DD. *in c. 2. de conceſſ. præben.* Card. *in clem. ſi de beneficio, in 1. not. de præben.* Rebuff. *dicto tit. de deuolut. num. 27. & ſeqq.* &c. 4

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. ſalarij. Veneris 17. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Salarium non conuentum Aduocato debetur, ad quam ſummam taxari debeat, & quando ſolutum præſumatur, & alia ad hanc materiam magiſtraliter in hac deciſione declarantur.

SVMMARIVM.

Aduocato debetur ſalarium etiam non conuentum, nu. 1. declara vt nu. 2.

Aduocato debitum ſalarium taxari debet pro modo litis pro Aduocati facundia, forique in quo lis verſatur conſuetudine, n. 2. & 3.

Abbas ſucceſſor non tenetur ad debita ſui anteceſſoris, niſi quatenus fuerint contracta pro vtilitate, vel neceſſitate Monaſterij.

Salarium Aduocato debitum poteſt taxari vſque ad ſummam ſcutorum centum, nu. 4.

Salarium Aduocato debitum ex quibus præſumatur ſolutum, ibid.

Teſtis vnicus, ſingularis, & de auditu nihil probat, num. 5.

Confeſſio in concurſu teſtium tollit omnes alias eorum probationes, ibid.

Teſtes contra partis confeſſionem nihil probant, ibid.

Salarium Aduocato non debetur, niſi appareat ſpecialiter de cauſis, in quibus inſeruiuit, nu. 6.

Salarium non conuentum non debetur alteri quàm Aduocato, ibid.

DECISIO CCCX.

DOmini amplectendo partem negatiuam dixerunt ſalarium non deberi hæredibus de Naſque. nam, etſi regula ſit, quòd Aduocato debeatur ſalarium etiam non conuentum, *l. 1.* & ibi Bart. *de var. & extraord. cogn.* Feder. de Sen. *conſil. 218. num. 1. & 2.* Put. *deciſ. 21. lib. 3. in fine.* Natt. *conſil. 376. per totum.* Alex. *conſil. 109. nu. 2. vol. 6.* 1

Tamen in modo conſtituendi tria videntur conſiderari in text. *d. l. 1. de var. & extraord. cogn.* ſcilicet pro modo litis, pro Aduocati facundia, & fori conſuetudine, ac iudicij, in quo erat acturus, & meritò, quia ex prædictis circumſtantiis magis venit honorandus Aduocatus, vel minus pro modo concurſus qualitatum, vt benè probat Sot. *de iuſt. & iur. quæſt. 8. num. 4. lib. 5.* Lanc. Politus *in tra. de Aduocat. cap. 3.* Gugliel. Rouel. *de inſtit. & in inſt. rubr.* 2

rubr. de aduocat. quæstion. 51. verſ. nouum dictum, quæ maximè videntur obſeruanda, cùm hodie agatur contra Abbatem ſucceſſorem non obligatum pro debitis anteceſſoris, niſi quatenus fuerint contracta pro vtilitate, vel neceſſitate Monaſterij. Abb. *in cap. ex præſentium, num. 5. de pignor.* gloſſ. *in cap. 1. de ſolut.* Put. *deciſ. 11. lib. 3.* Mohed. *deciſ. 4. de offic. vicar.*

3 In caſu autem de quo agitur, quamuis teſtes pro parte dictorum hæredum videantur deponere, quòd dictus Stephanus fuerit famoſus, & inſignis Aduocatus curiæ Leodien. & aſſumptus ſolus Aduocatus in cauſis huius Monaſterij, & quòd inſeruierit in omnibus cauſis, & negotiis tam iudicialibus, quàm extraiudicialibus, tam de tempore Henrici Natalis, quàm Iacobi Thomæ Abbatum, pro annis ſcilicet in totum 16. non tamen ſpecificant cauſas, & negotia, ex quibus dignoſci poſſit qualitas laboris, & præſtiti ſeruitij, vt pro modo eorum iudex poſſit ſalarium liquidare, prout cauetur *in dicta l. 1.* Rota paſſim ſolet conſiderare, vt in Oſcen. ſalarij coram R. P. D. meo Lancellotto 21. Maij 1610.

4 Et ſi pro modo ſeruitij præſtiti in patrocinio cauſæ Nullifodinæ, quæ probatur, & admittitur pro parte Monaſterij, ſed concordata per tranſactionem anno primo Abbatiæ dicti Iacobi, ſcilicet 1576. ſalarium eſſet conſtituendum in ratione vſque ad ſcuta centum, ad quam ſummam poſſe liquidari animaduertit Bart. *in allegat. l. 1. §. ſi cui cautum. ff. de var. & extraord. cogn.* de eo adhuc Stephano ſatisfactum videtur; tum ex quantitate librorum, à Monaſterio habitorum; tum ex quantitate librorum eiuſdem Monaſterij ab eo aſportatorum, & receptione talarorum 20. ab Abbate Natali, de quibus omnibus deponunt teſtes Monaſterij dati in ſummario *num. 6.* Tum denique, quia toto tempore annorum 16. nec petiit, nec conqueſtus eſt Stephanus de ſalario ſibi non præſtito, ex quibus iuris præſumptione ſatisfactum illi videtur, vt conſiderauit Rota in vna Romana mercedis coram Binarino, inter impreſſas 559. par. prima diuerſ. & Granut. referens, & ſequens eandem deciſ. *theorema 12. num. 10.*

5 Non obſtat, quòd aliæ etiam cauſæ fuerint ſpecificatæ, & probatæ, cùm in ſummario hæredum *num. 6.* teſtes deponunt de lite ſuper quadam domo ad interſignum amoris, & ſuper quodam vectigali Pontis Aurotti. Quia fuit dictum quòd vnicus eſt ille teſtis & ſingularis, & de auditu deponit, iuxta 13. interrogatorium, cui regulariter non creditur, *cap. licet, cap. veniens, cap. iuſiurandi, de teſtibus.* Gabr. *eod. tit. concluſ. 1. num. 1.* Concurrit propria Stephani confeſſio, & declaratio, vt in ſummario Abbatis *num. 4.* etiam medio iuramento, quòd ſcilicet non haberet cauſas, in quibus inſeruierit, propter illam Nullifodinæ in concurſu videtur tollere alias probationes. Roman. *conſi. 391. in fin. num. 8.* Marant. *de ordin. iudic. in 5. art. 2. par. iud. poſt num. 21.* & ab ea non eſſe recedendum. Alex. *conſi. 99. lib. 5.* Crauett. *conſi. 171. num. 10. verſ. quando enim.* Verall. *deciſ. 28. num. 6 part. 3.*

6 Demum non obſtat, quòd Stephanus inſeruierit nedum in munere Aduocati, ſed etiam pro Conſiliario, quo caſu duplicandum eſſet ſalarium, & iuſta eſſet illius petitio. Rom. *conſi. 25.* Cagnol. *in l. diem functo, num. 159. ff. de offic. Aſſeſſ.* Quia reſponſum fuit, quòd aut prætendit ſalarium tanquam Aduocatus, & tunc ſine ſpecificatione cauſarum in quibus inſeruierit nihil deberi, aut contendit illud ſibi deberi vti Conſiliarius, & tunc tanquam non conuentum habere non poteſt, cùm ſit ſpeciale in Aduocato, vt benè probat Feder. de Sen. *dicto conſi. 218.* cum aliis allegatis in principio deciſionis, &c.

R. P. D. LVGDVNEN.

Cæſarauguſtana penſionis. Veneris 17. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Facultas retinendi penſiones etiamſi penſionarius matrimonium cum quacumque muliere nullo ſibi iure prohibita contraxerit, habet locum etiam in matrimonio contracto cum vidua.

SVMMARIVM.

Mulieris *verbum comprehendit etiam viduam, num. 1. Vbi quòd magis comprehendit viduam quàm virginem, & quòd virgo non comprehenditur niſi extenſiuè.*

Dictio etiam *eſt extenſiua, ibid.*

Dictio vniuerſalis *omnia comprehendit, quando aliàs non poteſt habere conſiderabilem effectum, & perinde eſt, ac ſi omnia fuiſſent expreſſa, num. 2.*

Penſio vbi amittatur per contractum matrimonij, vis non ſtat in qualitate matrimonij cum vidua vel virgine, ſed in ipſo contractu matrimonij, nu. 3.

Clericus qui de clerico aliquid oſtendere non tenetur, exemplificatur in eo qui viduam duxit, nu. 4.

Clauſulæ derogatoriæ licèt non amplient gratiam, tamen illam declarant, ibid.

Bigamia quæ contrahitur non per iteratas nuptias, ſed per matrimonium cum vidua, eſt facilius diſpenſabilis, nu. 5.

DECISIO CCCXI.

VNa tantùm parte informante, altera etiam ſæpè citata, fuit dictum ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, cùm de illius iuſtitia conſtet ex deciſ. Domini mei Lancellotti, in qua pluribus rationibus fuit deductum per contractum matrimonij inter Petrum, & Antoniam non fuiſſe extinctam penſionem ad fauorem eiuſdem Petri reſeruatam, quia per fel. re. Clementem Octauum fuit ei indultum, vt certas penſiones ibi expreſſas retinere liberè, & licitè valeat, etiamſi matrimonium cum quacunque muliere nullo ſibi iure prohibita contraxerit, & carnali copula conſummauerit.

Nec obſtat, quòd Antonia eſſet vidua, quando 1 Petrus cum illa contraxit matrimonium. nam verbum *mulier* appoſitum in indulto, aptum eſt comprehendere etiam viduam, vt optimè fuit in deciſione notatum, & bene in propoſito D. Ambroſ. *epiſt. lib. 1. Mulier*, inquit, *ſecus eſt, virgo ſecus.* & vidua mulier dicitur *in l. filij, §. vidua mulier. ff. ad municip.* & non ſolum *in l. ex empt. §. ſi quis virginem. ff. de act. empt.* aliàs allegata, ſed etiam *in l. ſi collectaneus, ff. de manumiſſ. vind.* diſtinguuntur ab

inuicem mulier, & virgo. Atque quod magis est, mulier magis propriè significat corruptam, neque virginem capit, nisi extensiuè, vt patet ex *l. seruis legatis. §. mulieribus. ff. de leg. 3.* vbi dicitur legatis mulieribus etiam virgines deberi, ponderando dictionem, *etiam*, quam, notum est, esse extensiuam. *l. extraneum. C. de vulg.* & simil. & ad eandem extensionem facit etiam *l. argumento. §. muliebri. ff. de aur. & arg. lega.*

2 Vnde cum sequatur etiam vniuersalis dictio *quacumque*, non est verisimilis illa interpretatio quòd Pontifex voluerit cum Petro dispensare in eo tantùm casu, si matrimonium contraheret cum virgine, præcipuè quia dictio *vniuersalis* non potest habere aliquem effectum considerabilem, nisi comprehendat viduas, vt fuit in dicta decisione animaduersum, & propterea perinde esse, ac si de viduis facta fuisset specialis mentio. *l. 2. & 3. ff. de liber. & posthum. c. ex parte N. de offic. deleg.* Paris. *consi. 141. num. 6.* Cagnol. *in l. in toto iure, num. 11. de reg. iur.*

3 Concurrit etiam ratio efficacissima, quòd ad effectum retinendi pensiones, nihil refert an matrimonium fuerit contractum cum virgine, vel cum vidua, quia incompatibilitas consistit in ipso matrimonij contractu, non autem in qualitate mulieris. Gig. *de pens. quæst.* 54. ideoque cùm Papa dispensauit in casu contracti, & consummati matrimonij, cum quacunque muliere, vrgens insurgit ratio, quòd voluerit etiam comprehendere casum matrimonij contracti cum vidua.

4 Idque ampliùs suadetur ex quo voluit Petrum retinere pensiones, non obstante, quòd non incederet in habitu, & tonsura, & sic noluit Petrum compellere ad ostendendum aliquid de clerico: clericus autem, qui aliquid de clerico ostendere non tenetur, exemplificatur in eo, qui viduam dixit. glos. magna *in cap. Ioannes, de cler. coniug.* Deinde derogat constitutionibus Pij IV. Constitutio autem illius sanctæ memoriæ Pontificis in ordine Bullarij septuagesima tertia, facit mentionem de facultatibus retinendi pensiones concessis militibus coniugatis etiam bigamis. Hinc sequitur declaratio, quòd in hoc casu censeri debeat concessa dispensatio etiam in casu bigamiæ, quia clausulæ derogatoriæ, licèt non ampliant gratiam, tamen illam declarant. Castr. *in l. in his, num. 2. de legib.* Mandell. *consi. 585. num. 20. & seqq. vol. 3.*

5 Quæ omnia eo magis in hoc casu admittenda sunt, quia ista bigamia, quæ contrahitur non per iteratas nuptias, sed per contractum matrimonij cum vidua, est interpretatiua, & facilius dispensabilis. Felyn. *in c. postulasti, num. 12. de rescript.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 37.* latè Modern. Corduben. *de matrim. vol. 2. lib. 7. q. 84. in princ. & nu. 7.*

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romana vineæ. Veneris 17. Decembris 1610.

DECISIO CCCXII.

Replicata est in prima par. recent. decis. 270.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana pecuniaria. Veneris 17. Decembris 1610.

DECISIO CCCXIII.

Est inter eius impressas decis. 488.

R. P. D. PIROVANO.

Romana de Columna. Lunæ 20. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Tutor deputat actorem ad lites motas, & certas cum decreto iudicis, quod etiam post deputationem interuenire potest, & valet deputatio etiam non confecto inuentario à tutore.

SVMMARIVM.

Tutor potest cum decreto iudicis deputare actorem ad lites, num. 1.

Decretum iudicis requisitum ad authorizandum actum ex interuallo post actum interuenire non potest, secus si requiratur ad confirmationem actus, num. 2.

Actor ad lites deputari non potest, nisi ad certas lites motas, non autem ad incertas. & mouendas, nu. 3.

Tutor de confecto inuentario potest deputare actorem ad lites, nu. 4.

Tutores de consuetudine possunt se immiscere in administratione bonorum pupilli etiam non petita licentia à iudice, licèt tanquam suspecti possint remoueri, ibid. in fine.

DECISIO CCCXIV.

Domini, resoluerunt constare de legitimo mandato respectu litis motæ, quia Domini Benedictus de Benedictis, & Dominicus de Laurentiis comparentes fuerunt constituti actores ad lites ab Illustrissimo Domino Cardinali Montalto, qui ex speciali indulto Sanctissimi fuit cum decreto iudicis deputatus curator Excellentissimo Comiti Stabili, & prout ex summario, quod datur *num. 1. & 2.* cum decreto iudicis constituit eos actores, quod potuit facere. *l. neque tutores. C. de procur. §. fin. Instit. de curat. l. decreto. ff. de administr. tutor. l. si actor. C. de appell.* 1

Non obstat, quod decretum interpositum minimè fuerit in die 24. Augusti 1610. quo deputati fuerunt actores, sed in die 27. eiusdem mensis, & sic ex interuallo, quod non valet postquam requiritur ad auctorizandum actum. *l. decreto prætoris. ff. de administr. & peric. tutor. l. tutor interposito decreto. ff. quando ex fact. tutor.* Quia pro responsione fuit dictum, quòd cùm decretum iudicis veniat ad confirmationem actoris à tutore constituti; non autem ad auctorizationem ipsius actus, vt benè probauit Castr. *in l. actor, numer. 1. ff. rem rat. hab.* 2

rat. haber. ponderando text. in illis verbis, *à tutore datus, l. si autem. ff. de aqu. pluu. arcend, l. 2. C. de iur. fisci. lib.* 10. sequitur decretum potuisse apponi ex interuallo. Roman. *cons.* 50. *num.* 2. Socin. sen. *cons.* 15. *num.* 46. *vol.* 1. Tiraq. *de ll. connub. glos.* 6. *num.* 9. Simonc. *de decret. in præfat. num.* 39. dicens hoc esse de natura confirmationis, vt possit ex interuallo sequi actus.

3 Non obstat, quod deputatio actorum fuerit facta ad omnes lites, & causas tam motas, quàm mouendas, super quo actu, vti super re incerta respectu futurarum litium, & causarum, decretum interponi non potuit, vt præcisè visus est firmare Feder. de Sen. *cons.* 100. *num.* 4. Quia dictum fuit sustineri, quoad lites motas, quæ sunt certæ, prout iam præsens causa mota fuerat ante constitutionem actorum, vt benè probatur, quia Illustrissimus Cardinalis in ea constitutione omnia acta huius causæ ratificauit.

4 Demum tollitur, quòd cùm Illustrissimus curator inuentarium non fecerit, non ideo potuerit deuenire ad deputationem actorum, ex Gabr. *cons.* 25. *num.* 6. *& seq. lib.* 2. quia deputatio actorum valet etiam non confecto inuentario. Put. *decis.* 287. *lib.* 1. Alban. *cons.* 21. *num.* 8. dicens hodie de consuetudine tutores se immiscere in administratione bonorum pupilli, etiam non petita licentia à iudice, licèt tanquam suspecti possint remoueri, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Sancti Seuerini bonorum. 20. *Decembris* 1510.

ARGVMENTVM.

De vsufructuario, & legatario quando propria auctoritate possint legatum & vsumfructum accipere.

SVMMARIVM.

Iudex immittendo vnum in possessionem censetur alium sua possessione priuare, n. 1.

Possessio dum in esse deducitur est quid facti. Acquisita tamen dicitur iuris, & iuris appellatione venit, num. 2.

Possessio vsufructuarij dicitur naturalis, & est compatibilis cum possessione ciuili, ibid.

Possidere possunt insolidum duo, diuersis tamen respectibus, ibid.

Iudex grauando, & non ritè procedendo, non priuat quemquam sua possessione, nisi is habuerit se pro spoliato, n. 3.

Remedium l. finalis. C. de edict. Diu. Adr. tollen. non competit contra titulo possidentem, n. 4.

Legatarius non potest auctoritate propria rem legatam accipere, sed debet eam capere de manu hæredis, ibid.

Possessio vitiosa non est possessio, ibid. in fin.

Vxor legataria vsusfructus existens viuente viro in possessione vsusfructus, potest mortuo viro propria auctoritate retinere eundem vsumfructum, n. 6.

Retentionis priuilegium est fauorabilius, quàm priuilegium immissionis, ibid.

Possidere possunt duo insolidum diuersis respectibus, ibid.

Vsusfructus deseruiens loco alimentorum potest ab vsufructuario capi propria auctoritate, ibid. in fin.

Legatarius potest auctoritate propria capere legatum de consensu testatoris, vel hæredis expresso, aut tacito, n. 7.

Legatarius relictus à testatore administrator potest auctoritate propria legatum accipere, ibid.

DECISIO CCCXV.

PRo manutentione Fuluiæ fuit conclusum; 1 nam eius possessio ante sententias non controuertitur, sed tantum an illam amiserit per sententias latas ad fauorem Equitis, & immissionem dd. sententiarum vigore illi concessam; & licèt regula sit, quòd iudex immittendo vnum, priuet alium eius possessione, iuxt. not. *in l. clam possidere. § qui ad nundinas*, vbi in specie Angel. *num.* 2. Ias. *num.* 20. *ff. de acquir. poss.* attamen visum fuit casum esse extra terminos d. regulæ *ex duobus.*

Primò, quia fuit data immissio sine præiudicio 2 iurium Fuluiæ quoad vsumfructum, per quem videtur præseruata etiam eius possessio. nam etsi possessio dum in esse deducitur, sit quid facti, acquisita tamen dicitur iuris, & iuris appellatione venit. Bar. Ang. Imol. Castr. Alex. & Ias. *in l.* 1. *ff. de acquir. poss.* & est communis opin. vt per Socin. iun. *ibi num.* 18. Rip. *numer.* 26. Couar. *in reg. possessor, in initio* 2. *par. relect. num.* 3. Neque vt ex aduerso prætenditur, est præseruatio contraria facto, quia possessio vsufructuarij cùm sit naturalis, *l. naturaliter, in princip. ff. de acquir. possess.* Castr. *cons.* 396. *in princ. par.* 2. est compatibilis cum possessione ciuili Equitis. *l. fin. ff. vti possid. glos.* 1. *in l. si duo, iux. fin. ff. eod. tit.* & est regulare, quòd duo etiam in solidum possunt eandem rem possidere, diuersis respectibus. Bar. *in d. l. si duo, nu.* 4. *vers. si constaret. ff. vti possid.* Oldrad. *cons.* 257. *num.* 41. Alex. *cons.* 99. *num.* 9. *vers. nam licèt, volum.* 5. Socin. iun. *in l.* 1. *num.* 341. *ff. de acquir. poss.* Cæs. de Grass. *decis.* 5. *num.* 7. *de caus. poss. propriet.* & fuit dictum coram me in causa Romana bonorum de de sancta Cruce, 4. Iunij proximi, & quatenus istæ possessiones essent incompatibiles stante clausula, *sine præiudicio*, potius vitiaretur immissio, quàm retentio, quia immissio videtur data sub conditione. ita Put. *decis.* 32. *lib.* 2. *per l. qui absenti.* §. 1. *ff. de acquir. hæred.*

Secundò fuit dictum non intrare prædictam 3 conclusionem, quia etiamsi iudex voluisset priuare Fuluiam sua possessione, non potuisset, quia in effectu grauasset, & iudex grauando non priuat quemquam sua possessione, quia tunc est loco priuati, & grauatus manutenetur contra factum iudicis, nisi habuerit se pro spoliato, vt fuit dictum in causa Pennen. & Adrien. beneficiorum 4. Iulij 1584. coram bon. mem. Cardinali Seraphino relat. inter diuers. impress. *decis.* 802. *num.* 7. *vers. quia pro responsione, par.* 1. in causa Romana domus 5. Nouembris 1599. coram R.P.D. meo Lancellotto, & alibi sæpè.

Quòd autem grauasset, deducitur ex eo quòd 4 ipsa possidebat, cum titulo sui legati vsusfructus, & contra titulo possidentem nō competit remed. *l. fin.* cuius vigore fuit immissus Eques, per text. *in dicta l. fin. versic. non autem legitimo modo, &*

ibi Bart. *num.*21. Dec. *num.*41. Socin.iun. *conf.* 77. *num.*161. *lib.*1. Menoch. *de adip:sc. remed.* 4. *num.* 588. *& seq.* & fuit dictum in causa Romana vineæ 21. Aprilis 1589. coram R.P.D. Comitulo.

5 Nec obstare dicebatur, quòd regulariter legatarius minimè sit legitimus contradictor aduersùs remedium. *l.fin.* Dec. *conf.*424. *nu* 17. *& seq.* cum cócord.alleg quia hoc ideò est, quia regulariter legatarius non potest capere possessionem propria auctoritate, sed debet capere de manu hæredis. Alex. *conf.*58. *num.*8. *lib.*3. Soc. *conf.*131. *num.* 17. *lib.*1. Dec. *conf.*607. *num.*1. nimirum igitur si tamquam vitiosus possessor minimè potest impedire immissionem, quia vitiosa possessio non est possessio, ad not. *in l.*4.§. *condemnatum.ff.de re iud.* vnde licèt adsit titulus, deficit alterum requisitum ad impediendam remissionem. hoc est, possessio.

6 In proposito autem casu ista mulier viuente marito, erat in possessione istorum bonorum, vnde illo mortuo potuit sine vitio ratione sui vsusfructus retinere eorundem bonorum possessionem, vt in terminis vxoris legatariæ vsusfructus, post Alciat. *conf.*607. firmat Surd. *conf.* 253. *num.* 21. & ante illum Bero. *conf.* 60. *num.*5. *volum.* 2. cessat enim temeritas, cuius causa improbatur apprehensio legatarij, & intrat priuilegium retentionis, quæ quandocunque à vitioso principio non procedit, est fauorabilior, quàm immissio, vt latè per Surd. *d.num.* 21. *cum seqq.* & in terminis creditoris defuncti, quòd si reperiatur in detentatione sine vitio, contra illum non detur immissio, quæ sit præiudicialis suæ detentationi, & sic quod vterque, prout in hoc casu, debeat possidere, diuersis tamen respectibus fuit decisum coram me in Romana bonorum de sancta Cruce suprà allegata, & etiamsi Fuluia posset dici per existentiam nepotis simplex alimentaria, iuxta consuetudinem Bulgari, vt prætendunt informantes pro Equite, adhuc dicebantur habere locum conclusiones suprà firmatas, quia istud genus alimentorum, quod subrogatur loco vsusfructus, capitur per alimentarium propria auctoritate. Dec. post alios *conf.*418. *n.*3.

7 Prædictis addebatur, quod legatarius potest capere possessionem propria auctoritate, si accedat consensus etiam tacitus testatoris. Ias. *in l.quoties.num.*8. *C.de hæred.instit.* Rip. *in l.* 1. *num.* 10. *& seq.ff.quorum legat.* Dec. *conf.*418. *n.*4. Bero. *conf.*60. *num.*9. *lib.*2. Honded. *conf.*28. *num.*10. *lib.*2. Surd. *conf.*265. *num.*11. *circa med.* Sicut etiam si accedat consensus expressus, vel tacitus ipsius hæredis. Castr. *conf.*152. *num.*3. *vol.*2. Rip. *in d.l.*1. *nu.*7. *ff. quorum legatorum.* & tradunt Alex. *in l.restituta, nu.*6. *ff.ad Trebel.* Paris. *conf.*53. *n.*111. *& seq.lib.*3. Honded. *conf.*28. *num.*32. *lib.*2. In casu autem proposito dicebatur, vtrumque concurrere, testatoris, dum voluit quòd ipsa vsque ad certam ætatem hæredis administraret. Dec. *conf.*418. *num.*5. Ruin. *conf.*119. *num.*6. *lib.*3. hæredis, dum passus fuit illam per multos annos administrare, ex traditis per Gabr. *tit.de præs.conclus.*1. *num.*2. *cum pluribus seqq.* Paris. *d.conf.*53. *n.*111. *lib.*3.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Casalen. irregularitatis 29. Nouembris 1610.

DECISIO CCCXVI.

Replicata est suprà in 1. *par. recenti decis.* 260. *& in* 5. *par. diuers. aliàs post* 2. *tom. cons. Farinac. decis.* 297. *& penes Maiol. de irregul. fol.* 497. *decis.*1.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana pretij Clericatus. Lunæ 24. *Ianuarij* 1610.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

*Attentata post factam inhibitionem nulla sunt, etiam respectu illius, qui cum attentatore participauit, num.*2.

*Præsens, & tacens sibi non præiudicat in præiudicialibus, n.*3.

*Obligatio generalis trahitur etiam ad nomina debitorum, n.*4.

*Creditori posteriori, & magis in exigendo diligenti fieri potest solutio, solutáque pecunia ab illa repeti non potest, declara vt n.*5.

*Creditor recipiens pignus à suo debitore, non per hoc censetur renunciare hypothecæ, quam habet super alijs rebus, nec aliquid innouare, n.*6.

DECISIO CCCXVII.

CVm D. Stella multas societates officiorum super suo Clericatu Cameræ contraxisset, & postmodum, vt satisfaceret P. Antonio Labiæ creditori paterno, & ad cuius fauorem ipse D. Stella pro parte etiam erat obligatus, eundem Labiam procuratorem vti in rem propriam & irreuocabilem constituisset ad vendendum dictum Clericatum Cameræ, prædicti creditores ex causa societatis officiorum prætendentes, se esse anteriores Labia, obtinuerunt per A. C. inhiberi Procuratori à Labia constituto ad resignandum dictum Clericatum ne auderet illud resignare, neque de eo, aut de illius pretio disponere, minusque illud percipere. Post hæc inter D. Stellam, & Labiam fuit deuentum ad conuentionem, quòd per Sanctissimum D. N. apponeretur decretum liberæ dispositionis officij ad fauorem Labiæ, prout successiuè accedente consensu D. Stellæ fuit appositum. Item Labia prætendit mediante publico banco Venetiarum, pretium Clericatus (ita mandante D. Stella in prædicto contractu) patri & fratribus dicti D. Stellæ exbursasse, & versùs illud ad computum sui crediti ab eisdem recepisse. Eapropter inter alia orta fuit dubitatio, an Labia potuerit hoc pretium sibi soluere, & appropriare in præiudicium creditorum D. Stellæ, de quibus suprà? Et negatiuè fuit resolutum, ex duplici capite.

Primò, quia Labia fuerat expressè inhibitus, ne 1
auderet de pretio Clericat⁹ disponere, vnde quicquid contra formam prædictæ inhibitionis fecit, est nullũ, & attentatum, *c.non solùm.in fin.de appell. in 6.*

in 6. Roman. *cons.* 330. *num.* 4. *vers. quoad secundum.* Dec. 103. *num.* 1. Rot. *decis.* 395. *lib.* 2 Nec satisfecit responsio, quòd inhibitio fuerit illi facta tanquam Procuratori D. Stellæ, vnde Labiam non afficiat in hoc secundo negotio, quòd gessit tanquam principalis, quia fuit responsum, primò ex serie facti apparere, quod illa procura erat facta ad eius vtilitatem, secundò sufficere, quòd cum D. Stella attentante participauerit. Abb. *in c. bonæ, num.* 16. *vers. aut appellatio,* & ibi Præposit. *num.* 8. *vers. vel aliter potest solui, de appell.* Bisignet. *decis.* 4. *num.* 5. *eod. tit.* Felin. *in c. cùm super, num.* 11. *de sent. & re iud.* Afflict. *decis.* 354. *num.* 21. Cæs. de Grass. *decis.* 6. *n.* 8. *&* 9. *de caus. poss. & propriet.*

3 Non obstat, quod pars dictorum creditorum fuerit præsens consensui præstito per D. Stellam supplicationi. nam præter quòd ista præsentia non benè videbatur probata, adhuc dicebatur non obesse, quia in præiudicialibus sola præsentia non nocet. *l. sicut,* §. *non videtur,* vbi Bart. *nu.* 2. & alij. *ff. quibus mod. pign.* Alex. *cons.* 20. *num.* 12. *vol.* 3. Ias. *in l. cùm rem alienam, num.* 5. *versic. nunc limita, C. de legat.* Socin. *cons.* 46. *num.* 18. *lib.* 4. maximè quia non fuit actum de appropriatione precij officij, quòd est illud, de quo modò quæritur.

4 Secundò principaliter non potuit Labia sibi appropriare pretium, quia dum D. Stella consensit liberam dispositionem clericatus ad fauorem Labiæ, sequuto beneplacito Apostolico, dominium clericatus fuit translatum in Labiam, vt datur pro præsupposito ab vtraque parte, & hoc stante D. Stella effectus fuit creditor Labiæ pro pretio, quòd creditum in vim generalium obligationum de iuribus præsentibus, & futuris factarum per D. Stellam ad fauorem creditorum ex causa societatis officiorum cœpit esse obligatum illis, iuxta not. *in l. nomen.* vbi Bart. *num.* 3. Salycet. *num.* 1. *C. quæ res pign. oblig. poss.* Bald. *cons.* 25. *num.* 5. *vol.* 1. Anchar. *cons.* 101. *num.* 6. *&* 7. Castr. *cons.* 198. *num.* 1. *lib.* 1. Dec. *cons.* 399. *num.* 10. Negus. *de pignoribus. membr.* 2. *part.* 2. *num.* 8. & hoc stante non potuit ex post consumi ad fauorem ipsius Labiæ (vt prætenditur) posterioris.

5 Nam etsi verum sit, quòd teneat solutio facta posteriori creditori, nec possit pecunia sic soluta per anteriores auocari, iuxta decisionem 190. sæpè approbatam; hoc tamen non procedit de stricto iure, sed ex quadam æquitate, & concurrente bona fide, vt per Afflict. *ibi,* Iosephus Ludouicus decis. Perus. 45. *num.* 2. Paris. *cons.* 69. *in princip. vol.* 4. Surd. *cons.* 4. *num.* 42. *& seqq.* & per Rot. *decis.* 548. *num.* 2. *par.* 3. *lib.* 3. *diuer.* & fuit dictum in causa Romana pecuniaria 19. Nouembris 1593. coram R.P.D. meo Decano: bona fides autem in proposito casu cessat, tam ex prædicta inhibitione, quàm ex serie facti, ex qua apparet Labiam habuisse plenam notitiam mali status illorum de Stella, & istum secundum contractum fuisse præcipuè excogitatum vt satisfieret Labiæ posteriori, omissis anterioribus creditoribus. nam in specie in conuentionibus initis inter Dominum Stellam ex vna, & Labiam ex altera, expressè dicitur, *accio esso Signor Labia creditore de gli Signori, &c. Stella dia credito à detti sessori di* 30000. *scudi d'oro delle stampe à conto di quelli li deuono.*

6 Et non obstat quòd D. Philippus vnus ex creditoribus habuerit loco pignoris annulum pretiosum, quia non per hoc videatur renunciasse hypothecæ super aliis rebus, vel in aliquo nouasse. *l. si Stichum.* §. *idem Celsus,* & ibi not. Castr. *n.* 2. Imol. *nu.* 4. *ff. de nouat.* Rot. in causa Romana Cur. de Sabell. 13. Iunij 1576. coram Cantuccio relata inter diuers. impress. *decis.* 30. *n.* 3. *par.* 2.

ILLVST. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Cæsaraugustana dedicationis. Lunæ 24. Ianuarij 1611.

DECISIO CCCXVIII.

Replicata est in prima par. recent. decis. 285. *Et inter eius impressas est decisio* 493.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Tuden. parochialis. Veneris 26. *Ianuarij* 1611.

ARGVMENTVM.

Donatio iurispatronatus etiam in extraneum valet, accedente consensu Episcopi. An iuspatronatus probetur per sententiam inter alios latam, & per illius quasi possessionem? & an etiam illegitimi sint incapaces iurispatronatus?

SVMMARIVM.

Donatio iurispatronatus facta à patronis cum consensu Episcopi, etiam in extraneum non comprehensum in fundatione, valida est, n. 1.

Sententia lata super iurepatronatus, tanquam super statu beneficij, facit ius, quoad omnes, n. 2.

Iurispatronatus quasi possessio sufficit ad illius probationem. declara vt n. 3.

Iurispatronatus quando incapax sit filius illegitimus, num. 4.

Filij spurij, & illegitimi vigore constitutionis Pij V. prohibentur patri succedere, quomodo hoc intelligatur, n. 5.

Filij illegitimi in partibus Hispaniarum nati ex soluto, & soluta succedunt patri non existentibus filiis legitimis, ibid.

Conclusionis probatio debet esse admodum concludens, num. 6.

DECISIO CCCXIX.

Censuerunt Domini constare de iurepatronatus Aluari Prægi, qui præsentauit Ioannem Mendez, siquidem Lupus Garzia Sarmiento obtinuit vsque de anno 1572. donationem istius iurispatronatus à patronis, cum cõsensu Episcopi, per quem modum trãsfertur iuspatronatus in extraneum non comprehensum in fundatione. *c. illud, de iur. patron.* Caputaq. *decis.* 287. *num.* 1. *part.* 1. cum concord. quæ quidem donatio habuit effectum. nam vacante Ecclesia per dimissionem 1

cuiusdam Ioannis Mondragon, dictus Lupus donatarius præsentauit Ordinario Martinum de Padilla, qui fuit institutus, & obtinuit possessionem, quam continuauit per plures annos vsque ad obitum, tandem prædictus Lupus cum consensu Episcopi donauit hoc idem iuspatronatus Garziæ Prægo cuius filius & hæres fuit Aluarus, qui præsentauit Ioannem Mendez.

2 Non obstat, quod minimè probetur iuspatronatus spectare ad illos, qui de anno 1572. donarunt Lupo Garziæ, quia respondetur, imò constare ex sententia Ordinarij citato fiscali ad fauorem Lupi latæ, quæ canonizat illorum iuspatronatus, & tanquam super statu beneficij facit ius quoad omnes. Lambert. *de iur. patr. lib. 1. part. 2. q. 11. art. 9. n. 2.* Abb. & Felin. *in c. super eo, il primo, num. 2. de test.* Put. *decis. 98. num. 11. lib. 1.* cum aliis in decisione in hac causa facta allegatis.

3 Nec videbatur opponi nullitas post 30. annos Ang. *in l. sicut, num. 10. C. de præscript. 30. & 40. ann.* Gabr. *concl: 4. num. 34. cum plurib. seqq. tit. de sent.* Cassad. *decis. 3. num. 1. de procur.* Put. *decis. 338. lib. 2.* Vltra quod sufficeret quasi possessio Lupi donatarij, cùm enim beneficium præsupponatur de iurepatronus, vt fuit resolutum in hac causa 21. Maij proximi, sola quasi possessio sufficit, vt fuit decisum in causa Gerunden. beneficij de Ceruiano 15. Decembris 1599. coram bonæ mem. Cardin. Seraphino in Oppiden. iurispatronatus 20. Iunij 1605. coram Litta, in Firmana Altaris 15. Februarij proximi coram R.P.D. meo Marcomontio. Decisio verò in causa Romana de Publicolis coram Reuerendissimo Pacen. cum aliis quæ allegantur, procedunt quando iuspatronatus non probatur, & allegatur sola quasi possessio præsentandi, iux. *c. consultationibus, de iurepatron.* cuius dispositio in hoc est sublata per sac. Conc. Trid. vt in præfata Romana de Publicolis, & aliis.

4 Non etiam facit, quod Aluarus Prægus esset illegitimus. nam aut ex hoc prætenditur fuisse incapacem de iure communi, & cùm esset natus ante sacerdotium patris, & sic ex soluto, & soluta, vt dicunt testes in summario Ioannis Mandez, *n. 7.* non fuit incapax acquisitionis iurispatronatus. Bald. *in l. eam quam, num. 17. circa fin. C. de fideicom.* Roch. de Curt. *tract. de iurepatron. verb. competens alicui, num. 9.* Paul. de Cittadinis *eod. tract. p. 9. ampl. 9. n. 9.* Gig. *de pens. q. 16. num. 2.* Lamber. *d. lib. 1. p. 1. art. 13. q. 7. n. 4. & 5.* fuit dictum in causa Ianuen. iurispatronatus 12. Febr. 1607. coram R.P.D. Lancellotto.

5 Aut verò prætenditur fuisse prohibitus succedere in vim constitutionis Pij PP. V. reuocatoria facultatum testandi ad fauorem illegitimorum, & minus visum fuit subsistere, quia illa constitutio tollit tantùm facultates testandi competentes ex iure speciali, vt fuit decisum in causis relatis inter diuers. impress. *decis. 487. num. 1. & 505. num. 15. & seqq. part. 1.* Successio autem Aluari in hoc iurepatronatus non fuit ex iure speciali, sed ex lege generali, quia in partibus Hispaniarum nati ex soluto, & soluta, legitimis non extantibus, succedant patri, vigore *l. Tauri, 10. in fin.* vnde potuit hoc iuspatronatus cum vniuersitate bonorum paternorum transire in Aluarum, & quicquid dicendum esset, si iuspatronatus fuisset acquisitum ex bonis Ecclesiasticis, cessat difficultas in hoc casu, quia apparet de acquisitione à Lupo absque vlla immixtione bonorum Ecclesiasticorum.

Quæ dicebantur de collusione benè visa fuerunt tolli per informantes pro Ioanne Mandez qui singulis coniecturis responderunt, & in hac materia, quæ sapit delictum, probationes deberent esse admodum concludentes. *c. audiuimus, de collus. detegen.* Caputaq. *decis. 25. lib. 1.* in manuscript.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Hortana successionis. Veneris 28. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Substitutio vniuersalis non refertur ad institutum in re certa, & an in casu decis. mater censeatur exclusa ab hæreditate filij.

SVMMARIVM.

Mater succedit in hæreditate filiæ ab intestato, n. 1.
Fallit stante substitutione pupillari facta per patrem, ibid.
Institutus in re certa dato cohærede vniuersali non datur hæres, nisi ex lata & impropria significatione, num. 2. vbi quòd verbum hæres *significat quid vniuersale.*
Verba sunt strictè interpretanda vbi agitur de excludenda matre ab hæreditate filij, ibid. vbi quòd excludere matrem à luctuosa hæreditate filij iniquum est, & num. 6. vbi quòd non admittuntur coniecturæ, & præsumptiones ad excludendam matrem, & num. 8.
Dictio dicti *restringit, & refertur ad suprà expressos, num. 3.*
Relatio debet fieri ad proximiora, ibid.
Testatoris mens declaratur ex vsu ipsius loquendi, num. 4.
Substitutio recipit declarationem ab institutione, ibid.
Relatio non fit ad omnia superiùs expressa, quando resultat aliquod incompatibile, num. 5.
Relatio non fit ad omnia præcedentia quando per eam sequitur effectus contrarius intentioni disponentis, ibid.
Substitutio non extenditur de persona ad personam, num. 6. vbi maximè si substitutio sit directa.
Substitutio non extenditur quando adsunt verba tunc *& eo casu, ibid.*
Legatum dotis factum à patre, qui filiæ non reliquit legitimam, est purum, quia censetur relictum pro legitima, num. 7.

DECISIO CCCXX.

Sententiam A.C. ad fauorem Helenæ latam, 1 confirmandam esse dixerunt Domini, illi enim debita erat hæreditas filiæ ab intestato defunctæ, *toto tit. ff. & C. ad sen. cons. Tertull.* Neque obstat pupillaris substitutio, quæ prætenditur facta dictæ filiæ à patre, per quam remaneret exclusa in totum à successione. *l. Papinianus. § sed nec impuberis. ff. de inoff. test. l. precibus. C. de impub. & ali. subst. c. si pater, de testa. in 6.* quia hæc substitutio non reperitur, & cùm testator expressè non substituerit, creden-

credendum est quòd voluerit suam voluntatem esse conformem debito filiæ; ita vt sicut ipsa matrem non exclusisset, ita neque ipse eam excludere voluerit. Menoch. *cons.551.n.19.& 20.*

2 Neque potest dici filia comprehensa sub illa substitutione pupillari, quam fecit post mortem hæredum ad fauorem Nepi fratris sui, quæ cùm ipsa fuerit in certa quantitate pecuniæ solùm instituta, dato cohærede vniuersali, non potest dici hæres, neque sub nomine hæredum venit, *l. quoties.C.de hæred. instit.* latè Menoch. *de adipiscen. possed.remed.4.q.19.& 20.* Mich.Grass. *de comm. in §.hæreditas,q.3.n.7.* Et quandò institutus in re certa posset dici hæres, hoc esset ex lata quadam & impropria significatione, quia verbum *hæres*, ex propria vi significat quid vniuersale. Bald. *in d. l.quoties, post num.7.* Ias. *sub num.3.* Vbi autem agitur de excludenda matre ab hæreditate filij, verba non sunt largè & impropriè accipienda. Ruin. *cons. 110.num.8. lib.3.* sed strictissimè est procedendum, vt post Bald. *in cap.1. in princ.de success. feud.* dicit Dec. *cons.466.num.1.post med.& num.9.* Iniquum enim & crudele est excludere matrem à luctuosa hæreditate filij, & addere afflictionem afflicto, vt sunt verba Baldi *in l. precibus. num. 15. C.de impub.* & impium ac odiosum dicit Bero. *cons. 79. post n.25.lib.2.*

3 Præsertim quia testator est loquutus de hæredibus non cum aliquo signo vniuersali, sed potiùs restrictiuè per illam distinctionem *d. &c.* Aym. *cons.98.num. 8.* quæ dictio cùm sit relatiua ad hæredes superiùs nominatos, *l. qui liberis. §. hæc verba. ff.de vulgar. l.fin. C. de instit. & substit.* debet facere relationem ad posthumos masculos superiùs proximè & immediatè expressos, non ad posthumam fœminam multum remotam. *l. talis scriptura. ff. de legat. 1.* glos. *in l. 1. ff. de legat. præstan.* Bart. Castr. & alij *in l. hæredes palàm. §. sed si notam.ff.de testam.*

4 Quod suadetur ex modo loquendi quo vsus est testator, dum dixit (casu quo dicti hæredes, seu hæres, qui correspondet verbis, quibus vsus est in institutione posthumorum masculorum, posthumum, seu posthumos hæredem, seu hæredes,) non ita loquutus est de posthuma, quia de ea tantùm in singulari numero mentionem fecit. Vsus autem loquendi, testatorem attendendum esse pro declaranda eius mente. *l. si seruus plurium. §. fin. ff.de legat.1.* Roman. *cons.179.sub num.5.vers.3. inspicienda.* Paul. de Castr. *in l.hæredes palàm. §.1. nu.5.* Aret. *num.9. in 5.notab. ff.de testam. & substit.* declarationem atque intelligentiam recipit ab institutione. *l.qui liberis, in fin.ff.de vulgar. l. 1.* vbi Bart. *C.de impub.& al.subst.* Dec. *cons.186. post n.4.* Ruin. *cons.168.n.4.lib.2.*

5 Nec potest fieri relatio ad omnes hæredes suprà institutos, quia inter ipsos adest etiam Nepus ipse vocatus per substitutionem, vnde sequeretur quòd esset sibimet substitutus. Relatio autem non fit ad omnia superiùs expressa, quando resultaret aliquod incompatibile. Ias. *in l. 1. sub num. 8. vers. istam regulam. C.de liber. præter.* Rursus posset sequi aliud inconueniens, quòd posthuma fœmina excluderet Nepum. nam cùm antequam sit locus substitutioni ad eius fauorem factæ, ipsos hæredes inuicem substituerit si esset natus posthumus masculus & posthuma fœmina, ac mortuus esset masculus, fœmina deberet admitti, excluso Nepo ad hæreditatem masculi, & tamen testator voluit quòd Nepus illam excludat, non existente masculo, quia ipsum vniuersaliter hæredem instituit, & posthumam particulariter, vnde succedit regula, quod relatio non fit ad omnia præcedentia, quando per eam sequeretur effectus contrarius intentioni disponentis. Oldrad. *cons.152.n.2.in fin.* Bald. *cons.107.col.fin.vers.sed contra hoc opponitur. lib. 2.* Dec. *cons.163.nu.21.* Socin. iun. *cons.81. n. 21.lib.3.*

Non obstat, quod testator reliquerit Helenæ scuta 25. ita vt non posset prætendere aliquid tam ratione legitimæ, quàm alia quauis ratione super hæreditate & bonis ipsorum hæredum, quia responsio patet ex supradictis, quòd vbi testator fecit mentionem de hæredibus, non intellexit de posthuma fœmina, quæ potius dicitur legataria, quàm hæres: cùm autem verba substitutionis nō comprehendant filiam posthumam, non est agendum de coniecturis & præsumptionibus, quia non admittuntur contra matrem, Oldrad. *cons. 142.in fin.* Rip. *in l.2.num. 46. ff. de vulgar.* Neque de extendenda substitutione, cùm non sit licita extensio de persona ad personam, iuxta magis communem, de qua per Menoch. *cons.97. num.92.* Rimin. iun. *cons. 567. num. 16.* Honded. *cons. 51. num. 61. lib. 1.* & tanto minus quando agitur de extensione substitutionis directæ, vt per Honded. ibi, *num. 66.* & omnem extensionem excludunt verba illa, *tunc & eo casu*, Anchar. *cons. 356. num.3. ante med.vers.3.* hoc probat Ruin. *cons.112.sub num. 5.lib.3.* Socin.iun. *cons.190.num.9. lib.2.* Paris. *cons. 66.n 4.lib.3.* cum aliis adductis. 6

Non obstat, quod legatum pro dote videatur conditionale, neque debitum ante tempus nuptiarum, & propterea non esse transmissibile ad hæredes, quia hoc non obtinet in legato facto à patre, qui filiæ legitimam non reliquit, hoc enim casu legatum est purum, quia censetur relictum pro legitima, quæ sine onere ex conditione debetur. *l.quoniam in prioribus. C.de inoff.testam.* ita Bart. *in l.Titio centum.§.Titio genero, nu.4. vers. sed si aliàs. ff.de condit.& demonstr.* Socin. *cons.92. num. 8. lib.1.* Ruin. *cons.53.n.12.lib.2.* Couar. *in cap.3.num.11.vers. 8.à mente, de testa.* cum aliis per Menoch. *præsum. 146.num.31.lib.4.* 7

Et Domini in istam sententiam libenter descenderunt, ne mater à luctuosa hæreditate filiæ excludatur, pro qua ius in dubio præsumit, & omnem præsumptionem contrariam, & quemlibet tacitum intellectum tollit, vt dicit Ang. *cons. 281.* Mart. *n.6.* & fauorabilis est in hoc causa matris. Dec. *cons.245.in fine*, ita vt in dubio non sit excludenda à dicta hæreditate, Curt. iun. qui com. conclusionem dicit, *cons.134.n.6.&c.* 8

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNENSI.

Bononien. pecuniaria. Veneris 28. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Magistralis est hæc decisio, & magistraliter etiam docet, quando liber mercatoris, seu priuatus probet solutionem pecuniarum ad fauorem scribentis.

SVMMARIVM.

Compensatio debiti, & crediti inducitur ex compositione partitarum in libris mercatorum, n.1.

Mercatorum libris non creditur ad eorum fauorem quoad solutionem pecuniarum, quando creditum constat aliunde, quàm ex eisdem libris. declara vt num.2.

Liber priuatus, & præsertim mercatoris plenè probat etiam contra tertium, concurrentibus adminiculis; vtputa morte scribentis, eiusdem bona fama, nobilitate, & legalitate, & verificatione aliarum partitarum, n.2. & 3.

Scriptura qualibet priuata probat ad fauorem scribentis, concurrentibus adminiculis, n.3.

Socius contra socium non potest aliquid prætendere, nisi solidatis computis, & rationibus societatis, n.4.

DECISIO CCCXXI.

1 FVit conclusum constare de solutione librarum 2702. quas ad Bonfilium spectantes q. Antonius Maria Caprara exegerat. nam ex libris eiusdem Capraræ constat ipsum exegisse dictam summam, & de ea constituisse creditorem Bonfilium, & vice versa eundem Capraram soluisse ipsi Bonfilio, & pro eo eandem quantitatem, ac etiam maiorem, vt patet ex partitis contrapositis debiti, & crediti, ex qua contrapositione inducitur compensatio, & debiti, & crediti extinctio, præcipuè inter mercatores. Socin. *cons. 65. col. 2. lib. 4.* Rota Ian. *decis.16. num.7.* Imol. *in l. prima, num.9. vers. item adde. de solut.* compensatio autem est solutio, *l. si debitor. ff. qui pot. in pign. habean. l. verum. ff. de compensat. l. si consistat. eodem tit.* Bart. *in l. diuortio. §. ob donationes, num. 2. ff. solut. matrim.* Alex. *cons. 12. num. 12. lib. 2.* quòd sine difficultate procedit vbi agitur de liberatione inducenda, vt hîc. Rota *diuers. decis. 389. num. 2. post primum.*

2 Non obstat, quòd aliàs dicebatur creditum Bonfilij aliunde, quàm ex libris Capraræ, videlicet ex apocha ipsius Capraræ manuscripta probari, & ideo eiusdem Capraræ libros non probare in eius fauorem contra Bonfilium tertium, fuit enim responsum librum priuatum probare concurrentibus adminiculis, vt tradit Rot. *decis.776. num.3. part. prima diuers.* latè Surd. *decis. 199.* Adminicula autem in hoc casu sumuntur ex morte scribentis, quæ multum facit pro veritate scripturæ, seu libri, ex cumul. per Aym. *cons.158. num.7.* & Bec. *cons.47 num.12. & 13.* atque ex bona fama, nobilitate, & legalitate dicti Capraræ per testes probata. Socin. *cons.160. num.3. lib.2.* Boër. *decis. 105. num.6.* Anchar. iun. *quæst. 55. num. 8. part. 1.* Bec. *vbi suprà, num. 13.* Demumque ex verificatione maioris partis partitarum. Gabr. *de præsumpt. conclus. 5. num.1.* Menoch. *lib. 3. præsumpt. 63. in princ.* facit quòd in teste dicitur, & si in vno reperiatur verum dixisse, præsumatur etiam in aliis, vt per Decian. qui alios congerit *cons.62. num. 31. lib.3.* Surd. *vbi suprà, n.15.*

3 Non obstat, quod liber non habeat requisita à statuto Bonon. quia respondetur illius fidem non nisi statuto, sed adminiculis, quibus concurrentibus qualibet priuata scriptura probat ad fauorem scribentis, vt præter suprà allegatos dicitur *in decisione vltima, part.1. diuers.* Et vt dictum est, il liber iustificatur in quamplurimis partitis ex ali libris aliorum mercatorum, & in specie illoru de Maluasia, quorum libri sunt approbati à fo mercatorum, & habent requisita statuta.

Non obstat, quod iste liber sit socialis, q continet rationes hinc inde reddendas, & cons quenter creditum Bonfilij, quod est liquidum, certum ex causa exactionis pretij frumenti, probatur per apocham, non sit compensandu cum debitis illius societatis, in qua etiam Bon filius prætendit remanere creditor, vt retulit pe ritus pro illius parte electus, fuit enim respon sum dictum librum non esse socialem, & pro pterea vice versa Bonfilium non posse contra par titas ibi descriptas ad suum debitum contrapone re debitum sociale. Bart. & alij *in l. eius. Cod. de compens.* Rota Ianuen. *decis.26. num.3. &c.* Dein de quod attinet ad rationes societatis, apparet a lios duos peritos, qui totum negotium viderunt creasse debitorem Bonfilium in magna & nota bili summa, vnde concludebant Domini credi tum Bonfilij fuisse solutum, & in omnem euen tum, quatenus etiam dictus liber Capraræ conti neret negotium societatis, non fuisse tamen con demnandos hæredes d. Capraræ ad solutionem prædictæ summæ, donec solidarentur rationes societatis, ita vt cognosci indubitanter possit, quis remaneat creditor, vel debitor. Et ita fuit conclu sum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Nonantulana bonorum. Lunæ 31. Ianuarij 1611.

DECISIO CCCXXII.

Replicata est in part.1. recent. decis. 287. Impressa etiam habetur apud Giouag. cons. 44. numer. 84. lib.2.

R.P.D. PIROVANO.

Vladislauien. prædiorum. Veneris 4. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Possessio probatur per testes deponentes de actibus possessoriis, imo etiam per verba iuris, dicendo aliquem esse in possessione, & in eadem materia nonnulla notanda.

SVMMARIVM.

Producens scripturam censetur confiteri, & approbare omnia contenta in scriptura producta, num.1.

Possessio probatur per testes deponentes de actibus possessoriis, imò etiam per verba iuris, vtputa dicentes aliquem esse in possessione, ibid. in fine.

Possessio acquiritur ex actibus possessoriis, etiam sine causa, num.2. ante finem.

Possessio probatur per solutionem pensionis rei locatæ, ibid. in fine.

Dictio,

Dictio, post, nunquid excludat tempus mediatum, & an intelligi debeat mediatè, vel immediatè, numer.3.

Hæredes sui dicuntur se immiscere in hæreditate, non autem acquirere possessionem hæreditatis, ibid. in fine.

DECISIO CCCXXIII.

1 Placuit Dominis decisio in hac causa facta, & iterum dixerunt sententiam Rotalem esse confirmandam, moti iisdem fundamentis, considerantes præterea probationem possessionis dd. sororum plurimum adiuuari ex decreto Petrochoniæ pro parte Abbatis producto coram Nuncio, in quo habentur hæc verba, *Ac ipsæmet actrices erant in possessione continua, & pacifica*, quæ bene probant, tum confessionem Abbatis circa possessionem tanquam actus calore productionis approbatus. *cap. cum Venerabilis*, vbi Felin. post Innoc. & Abb. *de except. n.22.* Lap. *allegat.119. num.1. in fine.* Roman. *cons.23. num.1.* Mandos. *in addit. ad eundem.* & plenè Innoc. *in cap. cum olim, num.5. de censibus.* Tum etiam, quia explicant actum possessionis, quamuis per verba iuris, quòd tamen sufficit. Innoc. *in c. cum causam, num.3. vers. sicut est si dicit, de testibus.* Felin. *in procem. decret. num.2.* Abb. *in cap. cum ad sedem, num.21. vers. vltimò circa istam materiam, de restit. spoliat.* Hoc enim videtur consequens ad esse possessionis, quòd quis insistat & detineat. Propterea qui dicit aliquem esse in possessione, dicit omnia quæ sequuntur, ex ea scilicet insistentiam, & detentionem, vt ad rem hanc considerant, Alex. *cons.51. n.6. vol.1. & cons.112. n.3. vol.6.* Bald. *cons.351. n.3. vol.5.*

2 Nec dicatur illa verba decreti, fuisse verba mulierum enunciata in citatione, super eo quod ipsæ prætendebant, quæ illis non suffragantur, cùm exinde illorum prætensionem tanquam iniustam, non sustinuerint, & Abbas absolutus fuerit à petitis pro parte dictarum sororum. Quia est aduertendum, quòd verba illa non sonant in relationem, sed in assertionem, ibi, *Super qua bona ipsæ actrices iura certa*, &c. & paulò infrà, *Ac ipsæmet actrices erant in possessione continua, & pacifica*, vltra quod absolutio à petitis per dd. sorores, non emanauit super facto acquisitionis possessionis, scilicet quod non appareret de ingressu, vel apprehensione; verùm super iniustitia illius quæ non tollit actum possessionis, quamuis exinde comperiretur patrem dd. sororum prædicta bona obtinuisse sine consensu integri conuentus, & sine confirmatione & assensu Regio, vt in decreto absolutorio inuenire videtur. Nam Bart. *in l.3. in princ. num.2. ff. de acquir. possess.* & Roman. Aretin. Alexand. sequentes Bart. *in l. is qui putat. ff. de acqui. hæredit.* vbi Iason. *num.5.* Surd. *cons.93. num.11. & seqq.* considerant quod ad acquirendam possessionem, quod factum perfectè interueniat, non autem veritas causæ, cùm etiam sine ea bene procedat, & acquiratur possessio. Bart. *in l. quod meo, num.1. ff. de acquiren. possess.* Iason. *in l.3. §. genera, num.3. ff. eod. tit.* Considerabant etiam DD. pro alio adminiculo solutionem florenorum 300. factam tutori mulierum per Arrendatarium, de qua deponit idemmet Arrendatarius, & per quam solet probari possessio. Bart. ac cæteri *in l. qui vniuersas, §. quod per colonum ff. de acquir. possess.* Rom. *cons.70. n.10.* Orian. *de testam. n.93. vers. item probatur possessio.* Marsil. *in rubr. de probationib. num.257. & seqq.*

3 Quæ autem pro parte Abbatis deducebantur, non fuerunt Dominis visa releuantia ad reddendam æquiuocam probationem possessionis dd. sororum. Nam quod testes deponentes super hoc primo extremo, solùm dicant eas fuisse in possessione per aliquot dies post obitum patris, & ex natura illius dictionis *post*, non sit excludere tempus mediatum, etiam post captam possessionem per Monasterium. Gemin. *in c. si post, in princ.* & *ibid.* Franc. *n.1. de confess. lib.6.* Felin. *in ca.5. licèt causam, ante num.9. vers. idem de teste qui dicit, de probation.* Fuit dictum, quod etsi dictio *post*, intelligi possit mediatè, potest etiam intelligi immediatè, vt dicit idem Gemin. *in cap.1. n.8. de restit. spoliat. lib.6.* Vnde in casu de quo agitur tempus mediatum post captam possessionem per Abbatem non erat considerabile, tum quia possessio mulierum secundùm sermonis proprietatem verificari non poterat, quamuis potuissent facere aliquem actum turbatiuum, vt fuit consideratum in alia decisione pro hac causa facta; tum etiam, quia filij post obitum patris non solent facere actum nouæ apprehensionis, sed possessionem acquirere per immixtionem, quæ propria est suorum hæredum. *§. extraneis, cum glo. Instit. de hæred. qualit. & differ. & in rubr. ff. de acquir. hæredit.* Grass. *de success. ab intest. p.2. in verbo acquisitio hæreditatis, n.2.* Maximè concurrente decreto mentionem faciente de pacifica possessione mulierum, ac solutione coloni florenorum 300. quæ omnia ostendunt depositionem testium esse intelligendam de possessione mulierum immediatè post obitum patris.

Quod dicitur de implicitate possessionis mulierum propter distantiam loci vbi morabantur à loco terrarum, non videtur concludere nisi probata distantia, per quam non potuerit spacio sex dierum ad illas accedere: vltra quòd cessare implicitatem Abbati esset fatendum, quia eadem facilitate, qua dictus Abbas cum longius distaret, quàm ipsæ mulieres à loco terrarum, illuc peruenit immediatè post sex dies, eadem, & commodius tanquam viciniores potuerunt dd. sorores ad eundem locum se transferre. 4

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Segobien. habitus. Ven. 4. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

De transsumpto, & copia instrumenti etiam parte non citata extracta; quod fidem facit, quando is, qui in manibus habet originale, impedit ne extrahatur.

SVMMARIVM.

Copiæ instrumenti statur, quando is qui habet originale in manibus contra debitum iuris recusat illud exhibere, n.1. & 2.

Contumacia in parendo mandato iudicis contumaci prodesse non debet, n.2.

Impediens se citari habetur pro citato, & iniustè opponens se immissioni habetur pro expulso, ibid.

Instrumenti transsumptum etiam factum sine citatione partis, quando erat periculum in mora ne originale occultaretur, fidem facit, n.3.

Iurisdictione concessa censentur etiam concessa omnia ea, sine quibus iurisdictio concessa exerceri non potest, n.4. in fine.

DECISIO CCCXXIV.

1 CVm Ioannes Alphonsus de Aquilar vigore compulsorialium non potuisset habere processum de partibus, habita notitia quod illius copia authentica, siue originale reperiebatur hîc Romæ in manibus Oratoris Religionis, institit pro illius exhibitione, & cùm Orator recusauerit illud exhibere, ignoratur, quo artificio illud habuit in manibus, fecitque illum transsumptari à publico Notario, adhibitis duobus testibus, qui recognouerunt manum Secretarij Religionis qui processum conscripsit, necnon trium fratrum, qui se subscripserunt, & etiam sigillum Assembleę Religionis. Nec non fuerunt pro parte eiusdem Ioannis examinati testes deponentes de existentia huius processus penes Oratorem. Ideoque dubitaui, an processui sic transsumptato esset adhibenda fides? & pro affirmatiua fuit tentum. nam quando pars habet originale in manibus, & illud contra debitum iuris negat exhibere, statur simplici copiæ. Bald. *in l. publicati, num.8. C. de testam. ordin.* Iason. *in auth. si quis in aliquo, sub numer. 5. vers. septimò fallit. C. de eden.* Dec. *cons.36. sub num. 2. vers. quinto, & vltimo*, & fuit decisum in causa Valentina admissionis coram Fabio relata inter diuers. impress. *decis.160. p.3. lib.2.*

2 Cuius conclusionis duplex ratio assignari potest. Prima est, quia pars non debet ex sua contumacia in parendo mandato iudicis circa exhibitionem commodum reportare. *cap. 2. de dol. & contum.* Anchar. *cons. 211. num. 2.* Abb. *cons.3. num. 7. vers. sed præsupposito, lib.2.* vnde videmus quòd impediens se citari habetur pro citato. *cap. quoniam frequenter. §. pono*, vbi Abb. *num.3. vt lit. non contest. Clem. 1. de iud.* Bart. *in l.1. §. sed & Aristo. ff. quod vi aut clam.* Crescen. *decis. 18. num. 2. de sent. & re iud.* & iniustè opponens se immissioni habetur pro expulso. *l. qui vniuersas. §. item cùm prætor*, cùm ibi not. per Angel. *in fin. ff. de acquir. poss.* Abb. *in cap. cùm aliquibus, num. 10. in fin. de sent. & re iud.* Mohed. *decis.4. num.4. de restit. spoliat.* cum multis similibus. Altera est, quia agitur de modico præiudicio partis. nam si copia minimè concordat cum originali, potest mediante exhibitione originalis procurare correctionem, vt fuit consideratum in prædicta Valentina coram Fabio.

3 Et prædicta eò magis videbantur procedere, quia ista non est simplex copia, in quibus terminis loquuntur præcitatæ auctoritates, sed transsumptum factum à publico Notario cum recognitione manus & sigilli, prout suprà, vnde licèt deficiat citatio partis, & aliæ solemnitates, de quibus per scriben. *in auth. si quis in aliquo. C. de eden.* attamen negari non potest, quin propter auctoritatem Notarij, & dictum testium medio iuramento non sit adhibenda maior fides, quàm simplici copiæ. Vltra quòd stante contumacia partis, & quòd erat periculum in mora, ne scilicet originale occultaretur, posset attentare quòd huiusmodi solemnitates non fuerint necessariæ, ex traditis per Innoc. *in cap. fin num.4. vers. posset tamen dici, de fid. instrum. & in cap. adoptionem, num.3. de accus.* Oldrad. *cons.65. num.3. & 5.* Dec. *cons.36. sub num.2. vers. tertiò respondetur.* Abb. *in cap.1. num.28. & seq. de iud.* cum aliis per Gabr. *conclus. 1. num. 302. & 430. de citationibus.*

Quantum ad illud, quod quando religio reprobat aliquem, probationes non debent ostendi, iuxta constitutionem, cuius copia data fuit, responsio fuit, constitutionem esse intelligendam quando vlteriùs de receptione non est tractandum, vt habetur in fine d. constitutionis, secus si per Papam committatur causa appellationis, nam tunc sicut Papa non obstante prædicta constitutione vult, quòd cognoscatur de iustitia reprobationis, ita per necessarium antecedens vult, quòd videantur acta, sine quibus de prædicta iustitia cognosci non posset, ad reg. *l. cui iurisdictio*, vb Bart. *in princ.* Ias. *num. 2. ff. de iurisd. omn. iud. c. prætereà*, & ibi gloss. *verb. simpliciter, de off. & potest. iud. deleg.*

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Ariminen. bonorum. 4. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Plura adducuntur, ex quibus probatur dominium etiam ad effectum rei vendicationis, & deuolutionis contra tertium, & quæ probatio dominij requiratur. Vbi de dominio incidenter agitur, & an locatori, seu domino directo, competat remedium reintegrandæ, si denegetur rei locatæ restitutio.

SVMMARIVM.

Dominium probatur etiam contra tertium ex instrumento concessionis, concurrentibus adminiculis, nu. 1.2. & 3. plura referuntur adminicula.

Confessio nocet confitenti ac eius hæredibus, n.1.

Dominium probatur ex confessione, ibid.

Dominium probatur ex solutione canonis spatio annorum 30. etiam contra tertium tanquam præscriptum, num.3.

Libro Ecclesiæ legitimè tento datur plena fides, ibid.

Dominium ad effectum rei vendicationis non probatur ex instrumentis locationum confessionibus, ac solutionibus canonis, num.4. Vbi reducuntur ad concordiam decisionis, quæ inter se videntur contrariæ.

Locator agens remedio l. si quis conductionis. C. locat. sufficit quòd probet locationem finitam, & contumaciam conductoris, & tunc pro dominij probatione sufficiunt coniecturæ, n.5.

Dominium vbi de eo incidenter agitur probatur præsumptionibus, ibid.

Locatori, seu domino directo, si finito tempore locationis, seu emphyteusis denegetur rei restitutio, competit remedium reintegratorium, etiam non probato dominio, n.6.

DECISIO CCCXXV.

VIsum fuit Dominis satis constare de dominio Ecclesiæ sanctæ Paulæ, licèt enim plenè, & concludenter probari deberet, tamen multa insimul concurrunt, quæ videntur istiusmodi probationem perficere. Datur enim instrumentum concessionis in emphyteusim factæ Alexandro Passolino de anno 1570. ad annos 29. in quo idem Alexander illas terras recipit ab Archipresbytero plebis sanctæ Paulæ tanquam de directo dominio, & proprietate dictæ plebis.

1 Regulariter autem instrumentum concessionis concurrentibus adminiculis, probat dominium etiam contra tertium, latè Rip. *in l.3.§. rem aliquam, num.* 39. *de acq. poss.* cum aliis allegatis in causa ciuitatis Castelli bonorum 12. Februarij 1590. coram bon. mem. D. Cardinali Pamphilio, & nuper in causa Ferrariensi pretij 3. Decembris 1610. Reuerendo Patre Domino meo Coccino, atque in eadem causa priùs coram Illustrissimo Domino Cardinali Mellino; quod multo magis procedit in hoc casu, stante confessione Passolini, quæ nocet Monachis eius donatariis, & successoribus, & quæ per se etiam probat dominium Ecclesiæ, vt de recognit. notat Bald. *in l. censualis. C. de donat.* Bart. *in l. rura. C. de omni agro deserto, lib.* 11. Guidopap. *decis.* 272. *num.* 3. & de confessione Bart. *in l. falsa. C. de iur. & fact. ignor.* Bald. & Imol. *in l. cùm tale. §. falsam. ff. de cond. & demonstr.* Ruin. *cons.* 161. *in princ. lib.* 1. *& cons.* 178. *n.* 18 *lib.* 2. Aym. *cons.* 157. *n.* 2.

2 Adminicula autem non desunt, videlicet plura instrumenta concessionum de iisdem terris factarum ab Archipresbytero diuersis personis, cum eadem expressione, quod sint de directo dominio, & proprietate dictæ plebis, & signanter de annis 1548. & 1561. quarum etiam probatur effectuatio ex canonum solutionibus. Item inuentarium bonorum dictæ Ecclesiæ sanctæ Paulæ factum de anno 1571. de mandato visitatoris Apostolici, ex quo reperiuntur adnotati omnes canones, qui pro istis bonis soluuntur. Item petitio renouatur cum oblatione ipsorummet Monachorum de soluendo laudemium.

3 Sed his omnibus maximum robur addit solutio canonum facta Ecclesiæ ab Alexandro, & aliis diuersis personis, & continuata per annos plusquàm quadraginta, nempe ab anno 1548. vsque ad annum 1599. siquidem ex canonum solutione per annos triginta, probatur etiam contra tertios dominium tanquam præscriptum, *l. si quis emptionis. C. de præscript.* 30. *annorum.* Specul. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua, vers.* 53. *& vers.* 57. Alex. *cons.* 8 *num.* 2. *vol.* 3. optimè Din. *cons.* 127. *sub num.* 1. vbi expressè agit de rei vendicat. Non obstat, quod solutiones probatæ duntaxat existant ex libro ipsius Ecclesiæ, quia similium librorum fides admitti solet, vt per Rom. *vbi suprà.* Dec. *cons.* 346. *col. antepen. vers. quarto ista conclusio.* Aym. *cons.* 186. *num.* 4. *& cons.* 434. *num.* 14. maximè quando in hoc casu liber scriptus est manu Notarij publici, & bene atque legaliter tentus, & custoditus apparet, vt fuit consideratum in prædicta decisione ciuitatis Castelli, atque ipsi Monachi hunc librum approbasse quodammodo videntur, quando in partibus canonem recipi, atque illius solutionem in dicto libro describi, seu notari petierunt.

Non obstat decisio Veralli 180. *part.* 1. quia in aliis postea causis coram Illustrissimo Mellino, & bon. mem. Orano allegata, & amplexa fuit, vbi dicitur ex instrumentis locationum, solutionibus, & aliis confessionibus, & adminiculis non probari dominium ad effectum rei vendicationis, similes enim decisiones ad concordiam reducuntur cum aliis innumeris, in quibus fuit dictum probari dominium per instrumentum concessionis, concurrentibus adminiculis, intelligendæ sunt, quando poterat subesse suspicio, vel aderat possibilitas, quod bona in possessorem aliunde quàm mediante Ecclesiæ dominio prouenissent, vt putà, quia transierunt per plures possessores sine facto Ecclesiæ, ita vt nec identitas perspicua, nec proprietas certa apparet. Hîc autem sumus in concessione admodum decenti, & manifestum est, bona non deuenisse ad Passolinum, neque ad Monachos eius donatarios, nisi vigore, & titulo dictæ concessionis, & ante illam constat de dominio Ecclesiæ per plures alias concessiones diuersis personis factas, & effectum sortitas. 4

Vltra quod in omnem euentum dictæ decisiones non excludunt legitimas portiones dominij, inter quas est illa de continuata canonis solutione, vt suprà dictum est, & quamuis excludant probationem ex solutionibus, tamen id potest accipi de solutionibus factis ab eadem persona, nec continuatis per tantum temporis spatium. Nec dicatur in decisione Veralli 281. tradi modum probandi ad hunc effectum dominij, ibi enim agitur solùm de probatione dominij acquisiti per emptionem, sed non ideo excluduntur aliæ probationes, cùm in iure dentur alij plures acquirendi modi per donationem, hæreditatem, legatum, donationem in solutum, vsucapionem, præscriptionem.

Et nihilominus vbi insistendum foret prædictarum decisionum strictæ & rigidæ lecturæ, placebat aliquibus ex Dominis, huiusmodi probationem non esse in hoc casu necessariam, quia cùm rei vendicatione non fuerit expressè actum, potest Archipresbyter experiri condictione, ex *l. si quis conductionis. C. locati*, vel ex *l. conductores. ff. eodem, & l. non abs re, C. vnde vi*, in qua sufficit probatio locationis temporis finiti, & contumaciæ non restituentis, & pro dominij verificatione sufficiunt coniecturæ, vt de communi post quamplures, quos allegat, testatur Menoch. *recuper. remed. num.* 32. & ratio est certissima, quia vbi dominium incidenter deducitur, sufficiunt præscriptiones. Bart. Imol. *l. si quis in suo, n.* 1. *vers. secundo casu: de cond. instit.* Socin. *cons.* 112. *num.* 22. *&* 23. *lib.* 4. Boër. *q.* 42. *n.* 81. 5

Insuper cùm eiusdem Archipresbyteri intentio sit fundata in tempore finito ex renouatione non rectè petita, vt iam fuit bis decisum, etiam non probato dominio competit ipsi remedium rei integratorium, si denegatur restitutio rei concessæ, vt fuit dictum in causa nullius feudi 3. Martij 1595. coram Domino bon. mem. Cardinali Pamphilio. 6

Atque ex his fuit conclusum pro Archipresbytero cum vtraque parte informante, causa item proposita fuisset, &c.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana prætensi erroris calculi. Veneris 4. Februarij 1611.

DECISIO CCCXXVI.

Est inter eius impressas decis. 496.

R.P.D. PIROVANO.

Anconitana pecuniaria. Lunæ 7. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Indemnitatis promissio facit vt quis conseatur obligatus ad sortem, & ad omne interesse, in quo esset diminuta stipulatoris conditio, n. 1.

Instrumenta publica dicuntur probationes probatæ, num. 2.

Fideiussor qui pro solutione debiti accepit pecunias ad cambium, debet indemnis releuari à principali debitore iuxta eius promissionem, n. 3.

DECISIO CCCXXVII.

1 RESolutum fuit relaxandum esse mandatum contra Dominum Alexandrum Barbadonum pro fructibus censuum, & pro liberatione à fideiussione; quia quoad censum scutorum 500. constat de originali debito Domini Alexandri, pro quo emanauit census, scilicet vigore fideiussionis præstitæ per Dominum Dominicum Pauesium in vna parte de soluendis scutis 375. & quæ ab eodem Pauesio soluta fuere, vt ex publicis documentis, quæ dantur in summario, *num.* 1. & in altera pro scutis 375. quæ pariter ab eodem Pauesio soluta fuerunt, vt ex instrumentis in summario, *num.* 2. pro quibus omnibus promisit Domidus Alexander conseruare indemnem dictum Pauesium, & releuare cum obligatione Camilli & iuramento, & quæ releuationes de per se sufficerent pro relaxatione mandati, quia promissio indemnitatis hoc habet præcipuum, vt quis censeatur obligatus ad sortem, & ad omne interesse, in quo esset diminuta stipulatoris conditio. Bald. & Salic. *in l. 2. C. de sent. quæ sine cert. quant. prosr.* Paris. *cons.* 109. *num.* 38. *& cons.* 16. *num.* 124. *& cons.* 76. *num.* 21. *volum.* 3. Surd. qui prædictos allegat, *cons.* 150. *n.* 4. *volum.* 1. Vnde constito de creatione census pro extinguendo debito ex fideiussione contracto, satis liquidata videbantur damna Pauesij, quorum vigore iuxta formam obligationis Cameralis mandatum veniebat relaxandum.

2 Sed accessit præterea, quòd quicquid Pauesius circa constitutionem census in ea summa fecit, id omne de mandato speciali, & tanquam Procurator Domini Alexandri fecit, qui in instrumento mandati, quod datur in summario, *num.* 5. promisit indemnitatem, & liberare fideiussores ex causa census, adeò quòd benè Pauesius in hac parte probauit suæ intentionis fundamentum ex publicis documentis, quæ dicuntur probationes probatæ, *cap. cùm Ioannes, de fid. instrum. cap. cùm dilecti*, vbi Abb. *num.* 2. *de donat.* Bald. *in l. interest, num.* 2. *C. de solut.* Alex. *cons.* 135. *num.* 5. *lib.* 6. *sect.* 119. *lib.* 2.

Quo verò ad alterum censum scutorum 315. cuius instrumentum datur in summario *n.* 7. fuit dictum relaxandum mandatum pro fructibus, quia in summario *n.* 1. legitur promissio facta à Pauesio de iudicato soluendo, & Dominus Alexander Barbadonus promisit illum liberare dando ei facultatem accipiendi pecunias ad cambia, & recambia, & ideo cùm Pauesius postea coactus fuerit soluere, vt in summario *n.* 2. benè potuit vigore promissionis accipere pecunias ad censum, pro qua Dominus Barbadonus tenetur eum liberare iuxta propriam obligationem, de qua in summario *n.* 1. & prout de iure tenetur, ex Bald. Salic. & aliis suprà allegatis, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Messanen. Canonicatus. Lunæ 7. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

Verba vbi non adaptantur, cessat dispositio, n. 1.

Verba sunt strictè interpretanda in materia iuris communis correctoria, ibid.

Extensio non fit in materia iuris communis correctoria, etiam quòd adsit identitas rationis, ibid.

Regula Cancellariæ XXV. non comprehendit tempus ante vacationem Prælaturæ, ibid.

Extensio in exorbitantibus minimè fit vltra casum expressum, etiamsi concurrat identitas rationis, ibid. in fin.

Extensio denegatur, non solùm propter diuersitatem rationis, sed etiam propter minoritatem, num. 2. vbi hoc ampliatur procedere etiam in materia fauorabili, & extensibili.

DECISIO CCCXXVIII.

1 FVit resolutum gratiam Dominici non esse iustificatam respectu vacationis, quia Canonicatus reperiebatur iam collatus Ioanni Mantigliæ, qui etiam ceperat illius possessionem. Non obstare visum fuit, quòd impetratio Mantigliæ fuerit ex causa resignationis ad sui fauorem factæ per D. Iustinianum iam examinatum, & approbatum ad Episcopatum Anglonen. & dicta resignatio sit nulla propter regulam Cancellar. 25. quia fuit responsum regulam loqui de beneficiis resignandis post vacationem Prælaturæ, ad quam resignans est promouendus, ibi, *inter illorum vacationis, & promotionis huiusmodi tempora*, &c. vnde cùm de tempore quo D. Iustinianus resignauit Canonicatum, adhuc minimè vacaret Episcopatus Anglonen. ex quo D. Iacobatius illius possessor non nisi per multos dies post illud resignauit ad fauorem

rem de D. Iustiniani, intrat conclusio, quod vbi verba non adaptantur, cesset dispositio, de qua latè per scrib. *in l. si seruus. §. non dixit. ff. de damn. infect.* maximè in materia correctoria iuris communis, in qua fit stricta interpretatio. Bart. *in l. si verò. §. de vero, num. 1. ff. solut. matrim.* Angel. *cons. 107. & 302. num. 1.* Alex. *cons. 54. num. 9. lib. 7.* & in terminis regularum Cassad. *decis. 35. num. 1. super reg. & decis. 16. num. 5. de preb.* Quod procedit etiam si concurrat identitas rationis, idem Cassad. *decis. 13. num. 5. in fin. & 6. de preb.* Et in indiuiduo quod ista regula non comprehendat tempus ante vacationem Prælaturæ, est decisio Cremonen. pensionis relata inter diuers. impress. 704. par. 1. Ex quibus cessare videbatur fundamentum deductum ex identitate rationis, cùm in exorbitantibus minimè fiat extensio vltra casum expressum, etiamsi concurrat identitatis ratio, ex prædictis.

2 Cæterùm Domini nec etiam admittebant istam identitatem rationis ex duobus. Primò, quia ille, qui resignat postquam vacauit Prælatura, est magis certus de sua promotione, quia illa pendet à sola voluntate Summi Pontificis: ille autem qui resignat ante vacationem Prælaturæ, quam sibi sperat resignari, non est ita certus, quia potest esse, quòd illum, qui sibi promisit, pœniteat, vt sæpè euenit in facto, & sic in casu regulæ promotio pendet à voluntate duorum, nempè Summi Pontificis, & Prælati resignare debentis: extensio autem cessat, non solùm propter diuersitatem, sed etiam propter minoritatem rationis. Alexan. *cons. 29. num. 4. lib. 6.* Socin. *cons. 9. num. 15. lib. 3.* Dec. *cons. 284. num. 2.* Crau. *cons. 17. num. 2.* non solùm in materia stricta, prout est ista, ex suprà allegatis, verùm etiam in materia fauorabili, & aliàs extensibili. Crau. *d. num. 2.* Honded. qui alios alleg. *cons. 1. num. 47. lib. 1.* Altera diuersitatis ratio quæ videbatur posse considerari ex parte Summi Pontificis conditoris regulę, est, quia si regula caperet resignationes faciendas ante vacationem Prælaturæ, sequeretur, quòd si quis resignaret beneficium, & postea illinc ad multos annos promoueretur, possent piscatores beneficiorum viuentium, qui nunquam desunt, prætendere, quod talis promotus aliquando, vel à Papa, vel à Regibus, qui habent nominationes Prælaturarum, habuerit verbum de sua promotione, & ob id fecisse resignationem, & sic implerentur omnia litibus in præiudicium Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, qui debent vacare diuinis officiis: potest igitur esse quòd non sine mysterio Summi Pontifices ad obuiandum litibus huiusmodi, & vexationibus beneficiatorum restrinxerint regulam ad tempus post vacationem Prælaturæ, & ita arbitrati sunt Domini.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Valentina salarij. Lunæ 21. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Salarium non conuentum an debeatur Procuratori, & quomodo debeat pro qualibet causa taxari.

SVMMARIVM.

Salarium non conuentum an debeatur Procuratori ad lites, opiniones sunt controuersæ, n. 1.

Salarium non conuentum debetur Procuratori qui litem agitauit in curia, ibid. Vbi maximè si constet de solito illius recipiendi salarium & domini soluendi.

Salarium Procuratoris in qualibet causa non debet excedere centum aureos, n. 2.

Salarium Procuratoris debet taxari arbitrio iudicis pro modo laborum, & temporis, quo causa durauit, num. 2.

Salarium non debetur pro tempore quo quis nullam operam impendit, n. 3.

DECISIO CCCXXIX.

Licèt in iure sit controuersum, an sine conuentione debeatur salarium Procuratori ad lites, 1 quia in hoc articulo videntur esse gloss. contrariæ, *in l. 1. §. Aduocatos, de var. & extraord. cognit. & in l. salarium. ff. mand.* & opinionem negatiuam tenuerunt Bart. *in dicto §. Aduocatos, num. 2.* Bald. & Fulgos. *in d. l. salarium.* idemque Bald. *in d. l. 1. C. mand.* Alex. *cons. 109. num. 3. lib. 6.* Natt. *cons. 376. num. 7. & 8.* Gabr. *de procur. concl. 5. num. 1.* tamen in hoc casu Domini non dubitarunt, quin R.P.D. Ioannes Baptistæ Viuez debitum fuerit salarium. quia lis fuit agitata in curia, in qua Procuratoribus salaria solent prestari, & constat etiam de particulari solito d. R.P. Dominio Viuez in recipiendo, & Regni Valentiæ in soluendo salarium. Ideoque intrant decisiones in causa Oueten. mercedis 12. Decembris 1605. coram Reuerendo Patre Domino meo Coccino, & in Oscen. salarij 21. Maij 1610. coram Reuerendo Patre Domino meo Lancellotto, & sæpè in aliis causis.

Quo verò ad quantitatem salarij, quamuis etiam in iure dispositum sit, vt non excedat aureos 2 centum in singulis causis, vt per gloss. *in dicta l. salarium, in fin.* & Bald. *in l. 1. num. 9. C. mand.* quæ summa quantum importet reducta ad hodiernas monetas, variè tractatum est apud Alcia. *lib. 3. dispunct. cap. 9.* Budæum *de Asse libr. 5.* Cuiac. *lib. 19. obseru. cap. 31.* tamen receptum est id pendere ex iudicis arbitrio, qui salarium correspectiuum ad laborem debet taxare. Specul. *lib. 2. deposit. §. 7. num. 32.* Socin. sen. *cons. 196. in fin. lib. 2.* Sylua. *cons. 26. num. 2. & seqq.* Mandell. *cons. 174. num. 30. in fin.* & quòd salarium debetur pro modo laborum, fuit dictum in Romana salarij 17. Nouembris 1568. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & quòd iustificatur tempus, quo causa durauit, fuit dictum in causa Toletana mercedis 14. Maij 1568. coram Sanctissimo Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, & nuper in causa Leodien. salarij 10. Decembris proximè præteriti coram Reuerendo Patre Domino meo Piroуano.

In proposito itaque, cùm Dominus Viuez laborem suum adhibuerit defensioni vnius duntaxat causæ in qua duo tantùm dubia dicuntur fuisse disputata, visum fuit Dominis taxari posse salarium ad rationem scutorum centum pro quolibet anno, & considerarunt, quod non fuit trans- 3

missus de partibus ad procurationem illius causæ, sed quando fuit constitutus Procurator iam residebat in curia, vbi suam industriam multa cum sua laude in aliorum tractatione negotiorum collocabat, vtpote primarius, & optimi nominis curialis, nondum tamen Prælatus, & illam taxationem posse fieri pro triennio, videlicet vsque ad illud tempus, in quo contra intentionem regni Valentiæ, cuius causam dictus Viuez defendebat, fuit concessum Dertusentibus mandatum de manutenendo. Ab illo enim tempore cùm nihil in causa gestum fuerit, & dictus Viuez nullam impenderit operam, nullum debetur salarium. Bart. *in l. 1. ff. de var. & extraord. cognit.* Feder. de Sen. *cons.* 218. *n.* 1. & 2. bene Surd. *cons.* 42. *n.* 9. & 10. *lib.* 1. Socin. *vbi suprà*, & alij passim.

Non obstat protestatio Domini Viuez, quòd intendebat consequi annuum salarium scutorum 600. Nam vltra quòd illa protestatio fuit solummodo intimata Syndicis, qui non habebant facultatem constituendi salarium, cùm id spectaret ad Regni deputatos, vt iidem Syndici ad aliam intimationem quarundam literarum cambij per eundem Dominum Viuez directarum responderunt. Adhuc dicta protestatio, clarum est, quòd pro tempore præterito non potuit etiam suffragari pro tempore futuro, quia Regnum non acceptauit dictam protestationem, neque illi consensit, sed simpliciter fuit responsum per dictos Syndicos, quod facerent id quòd deberent, ideoque non debet Regnum compelli, nisi ad solutionem illius summæ, quæ de iure potest esse debita.

Itaque fuit conclusum deberi salarium in scutis 300. in totum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. euictionis. Veneris 28. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Fideiussor de euictione non potest pro releuatione agere contra venditorem, etiam quòd soluerit, quando cõtra emptorem non opposuit exceptionem non denunciatæ litis, quam si opposuisset, non soluisset, siue agat, vt fideiussor, siue vt cessionarius emptoris.

SVMMARIVM.

Fideiussor de euictione cum promissione indemnitatis liberandus est euictione sequuta, siue de iure, siue de facto, n. 1.

Promissor indemnitatis videtur promisisse facere quod damnum non eueniet, ibid.

Emptor de euictione non potest agere, nisi lite denunciata venditori, n. 2.

Exceptio non denunciatæ litis ex persona cessionarij in materia euictionis opponi potest per venditorem contra cedentem, ibid.

Fideiussor de euictione non potest pro releuatione agere contra venditorem, etiam quòd soluerit quando contra emptorem non opposuit exceptionem non denunciatæ litis, quam si opposuisset, non soluisset, siue agat, vt fideiussor, siue etiam vt cessionarius emptoris, n. 3. & 4.

Emptor vt de euictione agere possit, nunquid teneatur litem denunciare formiter venditori litem scienti, num. 4.

Fideiussor soluens, ex eo, quòd non opposuit exceptiones solutionem impedientes, agere non potest pro releuatione contra principalem, n. 5.

Fideiussoris appellatione in statutis non venit fideiussor de euictione, ibid. vers. quò verò.

DECISIO CCCXXX.

Domini censuerunt sententias Rotales esse confirmandas, quia ex fundamentis, & rationibus in decisionibus ponderatis remanent iustificatæ. Nec obstat, quod dicebatur fideiussorem de euictione cum promissione indemnitatis esse liberandum, siue secuta fuerit euictio de iure, siue de facto. Abb. *cons.* 43. *num.* 1. *par.* 1. Dec. *cons.* 323. *num.* 3. Paris. *cons.* 76. *num.* 21. *volum.* 3. Osasc. *decis.* 48. *num.* 8. Surd. *cons.* 150. *num.* 9. Videtur enim promissor indemnitatis promisisse facere, quòd damnum non eueniet, & tamen non esset sine damno stipulator, si cogeretur litem denunciare, & se defendere, vt considerat idem Surd. *cons.* 345. *n.* 32. *vol.* 3.

Nam pro responsione fuit dictum, quod aut Dominus Fuluius egit contra Dominum Pasqualinum venditorem, vti cessionarius Thomæ emptoris, & hoc casu sicuti emptor ad parandam sibi actionem de euictione tenebatur molestias, & litem venditori denunciare, *l. emptor. C. de euiction. l. si fundo, §. 1. eod. tit. cap. fin. de empt. & vendit.* eodem modo, & cessionarius veniens ex iuribus cedentis hoc idem facere tenebatur, quia talis exceptio non denunciatæ litis ex persona cessionarij contra cedentem opponi poterat per venditorem. Bart. *in l. si quis in rem, num. 3. ff. de procurat.* Alex. *in l. si cùm dotem §. si patri, num. 5. solut. matr.* Thesaur. *decis.* 221. *n.* 1. Magon. *decis. Lucen.* 1. Surd. *cons.* 82. *n.* 13. *vol.* 1.

Aut fideiussor egit vigore promissionis ad releuationem sui interesse passi occasione pretij euictionis soluti, & tunc quia de facto non fuit exactum, prout loquitur Osasc. Surd. & alij allegati, sed voluntariè soluit ad consequendam actionem per cessionem iurium emptoris, nec de iure poterat cogi ad soluendum propter defectum intimationis molestiarum, *dicta l. emptor. C. de euict.* sequitur dicendum, si soluit non oppositis exceptionibus ex persona sui principalis, vt aduersùs eum nulla competat actio. *l. si fideiussor, in princip. ff. mandati.* Abb. *consil.* 82. *in fine part.* 1.

Et hoc siue attendamus factum, scilicet euictionis sequutæ, quia Dominus Fuluius se excusare non poterat, postquam pro euictione contra eum agebatur, ex qua exceptio non intimatæ litis nascebatur, vt perpendunt Alex. *cons.* 57. *num.* 1. *lib.* 1. & Domini in vna Aquilana releuationis indemnitatis coram bo. me. Robusterio 28. Iunij 1577. quam refert, & sequitur Illustrissimus Mant. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 16. *tit.* 15. *n.* 2. & *sequenti*, siue respiciamus ius ipsum, quando scilicet emptor teneatur formiter venditori etiam

scienti

ſcienti litem eſſe motam, illam denunciare, vt benè probat Felin. poſt alios *in cap. cùm M. num.65.* & Ripa *num.66. de conſtit.* Couar. plenè *var. reſol. lib.3. cap.17. nu.3.* & hoc caſu etiamſi Dominus Fulnius aſſerat ſe tale ius ignoraſſe, non excuſatur, *dicta l. ſi fideiuſſor. verſ. non malè tractabitur. ff. mand.*

5 Nec dicatur Domino Fuluio obiici non poſſe omiſſionem exceptionis prædictæ, quæ oppoſita non profuiſſet, *l. fin. §.1. quis ord. in bonor. poſſeſſ. ſeru.* Bald. *conſi.145. col.4. num 4. vol.3.* Crauett. *conſi.246. col. fin. in fine.* Surd poſt alios, *conſi.345. nu.27.* Quia benè fuit reſponſum in deciſionibus in hac cauſa demonſtratis, dum multæ defenſiones venditoris demonſtrantur, quibus poterat euictionem impedire; quo verò ad ſtatutum Bononiæ ſub rubr. *de priuil. fideiuſſorum*, placuit Dominis eſſe intelligendum de pura fideiuſſione, & certo debito; non autem de fideiuſſore euictionis, pro qua non competebat actio emptori, nec fideiuſſor incipiebat eſſe obligatus abſque intimatione moleſtiarum facta venditori, *d. l. emptor. C. de euict.* & hic ſenſus benè conuenit diſpoſitioni iuris, ne fideiuſſor ſoluat omiſſis exceptionibus ſui principalis, vt ſuprà dictum fuit. Atque ita Domini vtraque parte informante cenſuerunt, &c.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Bononien. adminiſtrationis. Lunæ 28. Februarij 1611.

DECISIO CCCXXXI.

Replicata habetur in 5. par. diuerſ. aliàs poſt 2. tom. conſ. Farinac. deciſ.311.

R. P. D. PIROVANO.

Tiraſonen. Canonicatus. Lunæ vlt. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Iura quando dicantur in forma probanti, & legitimè extracta, plures in hac deciſione firmantur concluſiones.

SVMMARIVM.

Tranſſumptum ex regiſtro Apoſtolico plenè probat, num.1.

Iura extracta vigore compulſorialium parte citata, facta recognitione coram compulſore cum auſcultatione, dicuntur in forma probanti, nu.2.

Producens ſcripturas dicitur illas approbare, nu.3.

Notarius ſucceſſor in officio poteſt inſtrumenta anteceſſoris ſui leuare, & publicare, parte non citata, & ſine alia ſolemnitate, nu.4.

Epiſcoporum ſcribæ, ſeu Cancellarij ſolent ſe rogare de omnibus geſtis ab ipſo Epiſcopo, nu.5.

Inſtrumentum extractum ex ſuo originali regiſtro ſic atteſtante Regente cancellariæ, ſeu ſcribaniæ probat ſine ſubſcriptione Notarij, ibid.

DECISIO CCCXXXII.

Dubitatum fuit, an iura per Hieronymum Hyppenſam producta ſint in forma probanti? Et Domini dixerunt collationes eſſe benè extractas, reliqua verò iura eſſe in forma probanti, & poſtrema pars reſolutionis bene iuſtificatur. 1 nam quantum ad ſumptum literarum confirmationis concordiæ extractum ex regiſtro Apoſtolico, illud probat Rota *deciſ.10. de fid. inſtr. in antiq. & deciſ.28. de probat. in antiq.* Staphil. *de liter. iuſt. §. in primis, nu.10.* Gomez. *ſuper reg. de non iudic. quæſt. 1. col.3 in princ. & q.11. in fin.* Creſc. *deciſ.2. de fid. inſtr.* Pariſ. *de reſign. lib.10. q.1. nu.18.*

Quo verò ad iura vigore compulſorialium extracta cùm fuerint compulſata citata parte, facta recognitione coram compulſore cum auſcultatione, & hæc ſiue coram bo. me. Iuſto, ſiue coram Domino meo Caualerio, benè dicuntur in forma probanti. *cap. fin. de fid. inſtrum.* Rota *deciſ.1. eodem tit. in nouis, & deciſ.36. de probat. in antiquis.* 2

Si verò agatur de iuribus productis per Alphonſum Frances, & illa contra ipſum non indigent iuſtificatione, cùm ex calore productionis per partem factæ recipiant fidem. Verall. *deciſ. 188. part.1.* Put. *deciſ.334. numer.2. libr.1.* Crauett. *de antiq. tempor. part.1. §. viſo de verbis, num. 78.* 3

Collationes verò Canonicatuum, quæ in prima parte reſolutionis dictæ fuerunt benè extractæ, concludenter videntur probari, quia conſtat fuiſſe extractas à Notario ſucceſſore in officio, & ſcribania regente Curiæ Vicariatus, & Officialiatus generalis Tiraſonen. qui propterea potuit de iure validè exemplari abſque aliqua partis citatione, aliáve ſolemnitate. Bart. *in l. ſi quis ex argentariis, §.1. numer.3. de edend.* Dec. *in auth. ſi quis in aliquo, num.26. eodem tit.* Couar. *pract. quæſt. cap. 19. num.3.* Et ſæpiùs fuit reſolutum in Rota in Derthuſen. iuris conferendi 24. Maij 1596. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in alia Barchinonen. beneficij 23. Februarij 1600. & in Tiraſonen. Capellaniæ 2. Maij 1608. coram Domino meo Pamphilio. 4

Non obſtat, quòd iſtæ collationes careant ſubſcriptione Notarij, vt propterea fidem non mereantur, cùm non appareat à quibus fuerint rogatæ; quia fuit reſponſum, prout in allegata Tiraſonen. Capellaniæ, quòd cùm regens ſcribaniam atteſtetur illas extraxiſſe à ſuo originali regiſtro illius Curiæ, iuris præſumptione cenſentur rogatæ à Notariis tunc temporis eandem ſcribaniam regentibus, iuxta deciſionem in cauſa Taraconen. præpoſiturarum 6. Nouembris 1602. coram Domino meo Coccino, & in Gerunden. de Ceruiano coram bo. me. Litta 4. Iunij 1604. præſertim cùm agatur de collationibus, quæ fiunt ab Ordinariis, quorum ſcribæ, ſeu Cancellarij ſolent ſe rogare de omnibus coram eis, & ab eis geſtis, & non aliæ perſonæ, vt fuit dictum in dicta Gerunden. coram bo. me. Litta, & in Tiraſonen. Capellaniæ coram Domino meo Pamphilio, quæ loquuntur in iſtis terminis. Atque ita fuit reſolutum, &c. 5

R.P.D. PIROVANO.

Auximana spolij. Veneris 4. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Bonæ fidei possessor facit fructus suos ante motam litem, etiam contra minores, & Ecclesias. In bona autem fide dicitur esse is, qui credidit putatiuo curatori, vel aliàs in facto errauit.

SVMMARIVM.

Possessor non malæ fidei, sed bonæ, facit fructus suos contra quoscunque, etiam minores, vel Ecclesias, num. 1.

Credens putatiuo curatori, dicitur esse in bona fide, ibid.

Dictio supradictorum, *est relatiua præcedentium, & habet vim particularis expressionis, num. 2.*

Bona fides causatur ex errore non iuris, sed facti, nu. 3. in fin.

Subhastatio bonorum non præcedente eorum æstimatione, nulla, & inualida est, num. 4.

DECISIO CCCXXXIII.

1 NOluerunt Domini recedere à decisis, quia fundamenta decisionis, & in facto, & in iure benè subsistunt. nam Pinus nedum docuit de bona fide priuatiuè, quòd absit perfidia, & mala fides, quod sufficit ad acquisitionem fructuum. Bart. *in l. sed si lege. §. scire, num. 4. ff. de petit. hæred.* Alex. *de præsumpt. regula 3. præsump. 5. num. 5.* Couar. *var. resol. lib. 1. cap. 3. num.* 8. Bec. *consi. 95. num. 1.* sed de bona etiam fide positiuè ostendit, dum credidit putatiuo curatori, qui pro tali se gerebat in iudicio *l. quæcunque, in fin. ff. de publ. in rem action.* & per quam possessor contra quoscunque, etiamsi sint minores, vel Ecclesiæ, fructus suos facit ante litem motam, prout de minore probat text. *in l. 1. cum glos. C. si quis ignorans rem minor. esse comparauerit,* & de Ecclesia, si de eius bonis, fuit dictum in causa Vlixbonen. nullitatis locationis prima Iulij 1596. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.

2 Non obstant, quæ pro Ghirardellis ad diuersificandum factum adducebantur, vt exinde iuris conclusiones applicatæ subuerterentur. Et primò, quòd non fuerit citatus Iacobus Ghirardellus in adiudicatione bonorum, qui erat curator, & tanquam talis comparuerat, aliàs in iudicio contrarium videtur probari in primo processu de partibus *fol.* 18. à tergo, dum iudex mandat citari omnes, & singulos tutores, & curatores hæredum Ioannis Baptistæ Ghirardelli, quia vult terminare concursum, & de executione citationis ex eodem processu apparet ex relatione nuncij dicentis se personaliter citasse supradictos, & quamuis nullus particulari nomine fuit in relatione expressus, ac Iacobus dumtaxat tutor legatur deputatus, vt in summario, *num.* 2. cui non conuenit verbum *supradictos*, cùm sit nota plurium personarum, tamen, quia in illo iudicio aliàs citati fuere, & tam Iacobus, quàm Simon comparuerunt tutorio, & curatorio nomine Africani, & Torquati de Ghirardellis, vt in primo processu de partibus *fol.* 5. à tergo, & *fol.* 12. à fronte, pro cautela licuit creditoribus instare, vt omnes citarentur, & benè iustificatur, qui fuerint tutores supradicti citati, ex quo nullus alius antè comparuerat in causa, præter Iacobum, & Simonem fratres, & patruos carnales dictorum minorum, & ex natura vocis *supradictos*, quæ relatiua est præcedentium. Alex. *consi. 140. num. 4. vol. 6.* Dec. *consi. 465. num.* 8. Crauet. *consi 98. num.* 8. videntur ad oculos demonstrati, vt inquit Bald. *consi. 304. num. 2. vol. 5.* & Ias. *in l. filiusfamilias. §. diui, in 2. lect. nu. 151. de legat. 1.* Menoch. *consi. 82. num. 158. vol. 1.* Surd. *consi. 163. num. 14. vol. 2.* quod sufficit, & in his, quæ requirunt particularem expressionem. Bart. *in l. qui liberis. § hæc verba, in fin. ff. de vulg. & pupill. substit. & in consi. 7.* Andr. Martini *lib. 1.* Alex. sequutus Bart. *in l. vltim. C. de hæred. instit.* & *ibidem* Ias. *num.* 12. Ruin. *consi. 29. num. 4. lib. 2.*

3 Quod verò ad consignationem bonorum adiudicatorum, quæ legitur facta per Simonem in 2. processu de partibus *fol.* 8. non autem per Iacobum, qui aliàs comparuerat tanquam verus tutor, & curator dictorum minorum, adeò quòd per scientiam veri tutoris videatur mala fides oriri, dum omissa fuit illius persona in actu consignationis, fuit dictum, licèt Simon verè non esset tutor, & curator, tamen quia patruus erat, & tanquam tutor, & curator aliàs comparuerat, & pro tali reputatus fuit ab ipso Pino, & pro tali videtur etiam admissus à iudice, postquam cum illius citatione processit ad consignationem, probabilis fuit credulitas Pini, & sufficiens pro conclusione malæ fidei, vti ex errore facti, & non iuris causata, secundùm gloss. in allegat. *l. quicunque. ff. de publ. in rem act.* Felin. *in cap. de quarta, nu. 25. de præscript.* & alios in decisione prima relatos.

4 Demum non obstat, æstimationem bonorum factam non fuisse per aliquem peritum pro pupillis electum, iuxta formam sententiæ adiudicationis. Item factam fuisse de prædio longè excedente valorem scut. 600. &c. Quia licèt prædicta respiciant nullitatem, & inualiditatem subhastationis, prout de casu omissæ æstimationis est text. *in l. 1.* vbi talia notat, *C si in causa iudic.* Afflict. *decis. 358. nu. 5. vers. quarta ratio.* Bec. *consi. 95. nu. 1.* & de læsione in iudicio subhastationis tradunt Castr. *in l. si quos. Cod. de rescind. vend.* Alex. *cons. 117. nu. 8. vol. 7.* Surd. *cons. 39. n. 3. & 4* tamen nihil concludunt ad impediendam fructuum acquisitionem, cùm simul esse possit, quòd contractus resoluatur, prout præsens resolutus fuit, & acquieuit Pinus, & tamen fructus ante litem motam fecerit suos ex bona fide priuatiua, & positiua, vt suprà fuit dictum, ex allegatis in prima decisione.

5 De releuantia autem probationum, respectu liquidationis fructuum ante motam litem perceptorum, nihil fuit dictum, quia condemnatio non intrabat, & visa est superflua indagatio, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Romana tutelæ de Sirtulis. Veneris 4. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Deficiente testamentario tutore pupillo dari debet proximior, & sic locus erit legitimæ, non autem datiuæ tutelæ.

SVMMARIVM.

Tutore testamentario deficiente dandus est legitimus tutor pupillis, & sic ipsi proximior, nu.1.
Tutor datiuus dari non potest vbi adest legitimus, sed vbi semel locum habuit tutela legitima, non amplius legitimæ tutelæ, sed datiuæ locus est, declara vt num. 2.
Tutrix sui nepotis esse non potest auia nupta, num.3.
Tutelæ officium virile est, ibid.

DECISIO CCCXXXIV.

1 FVit resolutum tutelam Francisci, & Elisabeth minorum de Sirtulis spectare ad auum maternum, cui vti legitimo, & proximiori deferenda videtur. nam postquam testamentariæ locus esse non potest, quia dato in testamento, videlicet Mozaniga prædecessit, & quoad Bellinum, Domini censuerunt non esse datum tutorem in testamento, ad legitimum, non autem datiuum proueniendum est. *l. tutela, in §. penult. cum seq. ff. de leg. tut. l. si tutor reip. §. 1. ff. de tutel. & ration. distrah. l. non solum. §. si libertus. ff. de excus. tutor.* glos. magna *in l. si quis sub condit. ff. de testam. tutel.* Berous *quæst. 66. in princ.* Gutier. *de tutela, cap. 2. nu. 7. & 13.*

2 Non obstat, quòd cùm semel habuerit locum tutela legitima in matre, hodie non sit locus legitimæ, sed datiuæ, vt per Bart. *in dicta l. si quis sub conditione, num. 1 ff. de testam. tutel.* & Bero. *quæst. 66. num. 3. vers. sed his non aduersantibus.* Quia fuit dictum, matrem non fuisse datam in tutricem filiis suis, sed in curatricem, præterea, quòd fuisset etiam tutrix legitima, quia ea decedente, reliquiæ prioris tutelæ penes eam non remanserunt, & funditus desiit esse tutrix, antequam à iudice alius tutor datus fuerit, legitimæ semper erit locus, iuxta distinctionem Bart. *in dicta l. si quis sub conditione, num. 1. ff. de testam. tutel.* quam declarando sequitur Bero. *dicta q. 66. nu. 5. in fine.*

3 Non obstat concursus aui, & auiæ, quia auus præferendus est, tum quia tutelæ officium virile est. *l. vltim. ff. de tutel.* & etiam munus publicum. *l. 1. col. fin. ff. de muner. & honor.* Tum quia auia nupta reperitur, quæ ad exercitium tutelæ non admittitur. Bart. *in l. si quis sub conditione, nu. 9. ff. de testam. tutel.* &c.

R. P. D. PIROVANO.

Asculana fideicommissi. Veneris 11. *Martij* 1611.

ARGVMENTVM.

In hac decisione duo præcipuè enucleantur. Primò, quando, & quibus verbis fideicommissum perpetuum, & absolutum inductum dicatur. Secundò, quando re vendita effectualiter non euicta agi possit de euictione, vel saltem retineri pretium donec libera tradatur.

SVMMARIVM.

Substitutio reciproca facta alicui, si sine filiis decederet, eo decedente cum filiis expirat, num. 2. declara vt num. 3.
Fideicommissum perpetuum inter omnes descendentes de domo testatoris censetur inductum, quando testator vsus est verbis directis in rem, num. 3.
Fideicommissum absolutum, & perpetuum, in quocunque casu censetur inductum, quando testator mandauit eius successionem semper & in infinitum locum habere, num. 4.
Fideicommissum perpetuum, & absolutum censetur inductum quando testator habuit respectum ad conseruationem propriæ domus, & familiæ, nu. 5.
Venditor de euictione non tenetur, nec contra venditorem de euictione agi potest, nisi re vendita effectualiter euicta, num. 6. declara vt nu. 7.
Emptor potest agere contra venditorem, vt rem venditam præcisè tradat liberam ab omni onere, ibid.
Vendens rem simpliciter, censetur eam vendere tanquam liberam, & nemini obligatam, ibid.
Emptor potest retinere pretium rei venditæ, donec res sibi libera tradatur, ibid.
Vendita res non dicitur libera, quæ fideicommisso subiacet, ibid. in fine.
Emptor potest pretium rei venditæ retinere donec durant molestiæ sibi illatæ super re vendita, nu. 8.
Euictionis periculum imminere dicitur per motam litem, siue super tota re, siue super parte, & tam in petitorio, quàm in possessorio, ibid.

DECISIO CCCXXXV.

ASstultus possidens bona fideicommisso supposita vendidit partem illorum Prospero de Ianuariis, partem pretij penes eum relinquendo pro censu extinguendo, & pro residuo data dilatione ad soluendum. Post aliquot annos Torquatus vnus ex substitutis, & vocatis ad fideicommissum prædictum cœpit molestare Vincentium dicti Prosperi filium, & bonorum possessorem, dum eadem bona vendere præcogitabat, Guidus autem Astulti filius, & nunc hæres egit contra Vincentium pro adimplemento promissionis factæ per Prosperum eius genitorem; vnde dubitaui, an de fideicommisso perpetuo constaret, & tali, propter quod sit impedienda executio instrumenti venditionis. 1

Quoad primam partem dubij Domini dixerunt constare de fideicommisso perpetuo inter Astultum & Torquatum institutos, ac inter institutorum descendentes. Nam quamuis testator sub conditione, si alter ex institutis decederet sine filiis, per reciprocam institutos tantùm vocauerit, quæ Astulto postea decedente cum filiis resoluta videatur, *l. ex facto. §. si quis autem*, vbi Castren. *numero 5. & 6. ff. ad Trebell. l. heredibus, in princ. eodem tit. l. cùm vxori. Cod. quando dies legat. ced. l. pater filium. §. fundum. ff. de legat. 3.* Oldrad. *consi. 21.* 2

3 Tamen ex subsequentibus verbis testamenti, ibi, *& semper in infinitum successio habeat locum in masculis & legitimis, & naturalibus de domo ipsius testatoris*, omnes descendentes videntur reciprocè vocati, cùm illa verba fuerint directa in rem, & vti onus rei iniunctum transit in quemcunque possessorem, & quilibet successor censetur eo onere grauatus. Paris. post Bald. Salic. Curt. & alios, quos allegat, *consi.72.num.89.vol.4.* Crauett. *consi.112.num.1.& 2.* & latiùs *consi.217.num.5.* Natt. *consi.508.num.30.* Cephal. *consi.191.num.11.* Bec. *cons.24.num.28.* dicens conclusionem procedere etiamsi res per mille manus ambulauerit. Peregr. *de fideicom.art.13.num.81.* post Bald. *in l.precibus, nu.49. C.de impub.*

4 Quæ maximè procedere dictum fuit, quia testator voluit, & mandauit, quòd successio semper in infinitum locum haberet, quæ verba cùm importent tractum temporis in futurum, satis operantur fideicommissum perpetuum, & absolutum in quocunque casu. Cuman. *in l. cùm ita. §. in fideicommisso. ff. de legat.2.* Sim. de Præt. *de interpret. vltim.vol.lib.3.interpret.3.dub.1.sol.9. num.6.& sol.10. num.16.& 17.* Gabr. *de fideicom. conclus. 9. num.12.* Surd. *cons.315. num.14.* aliàs dispositio redderetur inutilis, quia nec semper, nec in infinitum successio masculorum haberet locum, vt benè considerat Crauett. *consi.22.num.7.* Curt. iun. *consi.48. num.3.* quos Rota sequitur in vna Vrbeuetana castri coram bon.me. Cardinali Seraphino inter impressas 579.*nu.9.& 10.part.1.diuers.*

5 Præterea testator nedum desiderauit successionem durare in infinitum inter masculos legitimos, sed inter masculos de domo ipsius, cuius propriæ familiæ contemplatio de per se sufficeret ad perpetuandum fideicommissum, per quod censerentur omnes gradatim, & successiuè grauati. Bald. *in l.quoties, numer.8.Cod.de fideicommis.* Gras. *de success. in §. fideicommissum, quæst. 4. num. 21.* Card. Mantic. *de coniect.lib 6.tit.14. num.20.* Surd. *consil.96.numer.16.volum.1.& consil.443.numer.20. volum.3.*

6 Circa secundam partem dubij, stante veritate fideicommissi, dictum fuit sufficere ad impediendam executionem instrumenti venditionis. Nam licèt ante rem euictam de euictione emptor agere non possit, *l.si plus, vel minus, l.euicta, in princ.* vbi glos. *ff.de euiction. l.qui rem. C. eodem tit.* quia euicta non dicitur, nisi cum effectu possessori oblata verè sit. Crauett. *consi.682.num.7.* Thesaur. *decis.85.* id affirmans, etiamsi inter partes dictum fuisset, quòd lite mota super re vendita emptor posset recuperare pretium, quia nihilominus effectus rei oblatæ expectandus est.

7 Tamen agere potest, vt res libera, & omni onere soluta tradatur, ad quam venditor præcisè potest compelli, *l.si in emptione. §.vacua, & in §. final. cum l.seq. ff. de action.empt. l.si pater. C. eodem tit. l.ex iis prædiis. Cod. de euiction.* vbi dicit Bald. quòd vendens rem simpliciter censetur vendere tanquam liberam & nemini obligatam, quia res habet relationem ad pretium, quod pariter debet dari nemini obligatum, sed liberum. Alex. *consil. 64.num.11.volum.6.* Dec. *consi.483.num.18.* Ofasc. *decis.24. num.4.* Tiraq. *de retract. consanguin. §.1. glos.9.numer.56.* Surd. *consi.36. numer.9. vol.1.* succurritur enim emptori duplici remedio, primò, quòd res liberetur, alterum quòd non soluat antequam liberetur, vt dicit glos. *in dicta l.ex prædiis*, & vtcunque potest exercere eodem tempore, scilicet si venditor agat ad pretium per exceptionem rei non traditæ. *l. Iulianus. §.offerri. ff. de action.empt. l.qui pendente, de action. empt.* Surd. *eodem consi.36. num.9.* & agere, vt res libera tradatur, vel si libera tradi non potest, quia aliena, vel obligationi vinculata, ab emptione discedere, & interesse totius rei venditæ consequi, vt benè probant Bero. *consi.158.num.39. & seq. vol.1.* Curt. iun. *consi.74. num.1.* Surd. *consi.13.num.23. volum.1.* In præsenti autem casu cùm res vendita sit subiecta fideicommisso, & casu fideicommissi eueniente teneantur Astulti filius, & cæteri descendentes bona restituere, res libera dici non potest, ex quo post sequutam traditionem euinci semper poterit. *l.super fundo. Cod.de transact.* Surd. *dicto consi.13.numero 15.*

8 Demum stante imminenti periculo, & timore euictionis, quod benè probatur ex lite mota per Torquatum *l.fin.* vbi Bart. & Bald. *Cod.de rescind. vendit.* Azo. *in summ. Cod.de euict.numer.8.* Bald. *in l.non ideircò. Cod.de contrah. emption.* quod sufficeret siue super tota re, siue super parte, & tam in petitorio, quàm in possessorio, vt fuit dictum in vna Romana vineæ 5. Iunij 1579. coram Robustello inter impressas 281. *part.2.diuers.* non potuit, nec potest Vincentius Prosperi emptoris filius cogi ad contractus executionem in extinguendo censu, & pretij residuo exbursando. *l.post perfectam*, vbi Bart. & Salic. *C.de euict.* quia donec durant molestiæ, potest pretium retinere. *l. habitationum. C. de peric. & commod. rei vend.* Surd. *allegato consi.34.num.14.* & Rota *eadem decis.281. num.6 & seqq.* Atque ita solo Vincentio informante fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Aprutina beneficij. Veneris 11. Martij 1611.

DECISIO CCCXXXVI.

Replicata est decis.306. in prima par. recent.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Forolinien. pensionis. Lunæ 14. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

In summario habes argumentum.

SVMMARIVM.

Pensio reseruata de consensu illius, qui in beneficio ius non habet, nulla est, nu.1.

Clausula dummodo, &c. *inducit formam, numero 2.*

Tacere aliud est, & aliud consentire, ibid.

DECISIO

DECISIO CCCXXXVII.

1 PEnsio fuit habita pro nulla tanquam reseruata de consensu Iulij nullum habentis ius in beneficio, ex decis. Guidob. 138. incip. *Albertus Vicedominus*. Achil. *decis.6.num.3. & 9. num.1. de pens.* Verall. *decis.300. par.2.*

2 Non vis Iulij detegitur, quia ipse habuit prouisionem Apostolicam cum clausula accedente consensu medietatis patronorum, & tantum abest quòd habuerit dictam medietatem, prout de iure requiritur, ex infrà dicendis, quòd immò apparet de dissensu, quia Isabella patrona pro duabus ex tribus partibus alium præsentauit. Et licèt ipsa tacuerit per quatuor menses, non propterea videbatur DD. fuisse satisfactum clausulæ *dummodo*, &c. quæ inducit formã, & requirit verum consensum, qualis non est ille, qui insurgit ex lapsu temporis, qui est fictus, & improprius, cùm aliud sit tacere, aliud consentire, *regula is qui tacet*, cum ibi not. *de reg. iur. in 6.* quod in terminis firmauit Rota, vt per Gamb. *decis.57. incip. die 26. Nouembris*, &c. *dubitatum est quando Papa*. Quibus non obstat decis. Put. 412. *in fin. lib.1.* quia non loquitur vbi consensus per verba expressa fuit positus in conditione, & inducta forma. Et ita fuit tentum vno tantùm informante, cùm pars aduersa citata non compareret.

R. P. D. LVGDVNEN.

Brundisina pecuniaria. Veneris 15. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Beneficium l.2. ac tot. tit. C. quod cum eo, quando competat filio, & ex quibus filius d. beneficio renunciasse dicatur.

SVMMARIVM.

Filius qui in patria potestate existit, non potest condemnari, nisi in quantum facere potest, ex benef. l.2. & tot. tit. C. quod cum eo, num.1.

Fallit quando filius renunciauit beneficio, ibid. Vbi quòd renunciasse dicitur per generalem renunciationem omnium legum, & per obligationem in solidum, & num.2. per iuramentum.

Iuramentum habet vim specialis renunciationis, etiam in personis habentibus priuilegium ne conueniantur vltra quàm facere possint, ibid.

Pragmatica Regni disponens filiumfamilias non posse obligari absque consensu patris, non comprehendit obligationes iuratas propter defectum potestatis in laicis disponendi de iuramento, num.3.

Statutum quòd filius non possit se obligare absque consensu patris, non habet locum, si filius & pater in eodem instrumento se obligent, ibid.

Filius validè fideiubet pro patre, ibid.

Beneficium l.2. & tot. tit. C. quod cum eo qui in alien. potest. competit filio si conueniatur paulo post emancipationem, & ideò non iuuat conuentum ante emancipationem, num.4.

Absolutio à iuramento apposito in contractu suffragatur ad effectum agendi, sed non tollit vim quæ accessit contractui, num.5.

DECISIO CCCXXXVIII.

DEcisum fuit pro informante, videlicet infirmandum esse decretum Vicarij Brundusini, in quo declaratur Lucam Granafium debere gaudere beneficio legis 2. & toto titulo ff. & C. quod cum eo qui in alien. potest. quod quidem in eo consistit ne filius insolidum, sed duntaxat in quantum facere potest, condemnetur. Ratio decisionis est dicti decreti iniustitia, quæ manifesta est, ex quo Lucas dicto beneficio renunciauit in ipso suo obligationis, & fideiussionis instrumento, & propterea non potest illo gaudere. Com. *consi.128. numero 6. circa med. lib.3.* Gozad. *consi.88. num.19.* Franc. *decis.164. numer.5. part.1. & decis.181. num.8.* Renunciauit autem non solùm generaliter omnium legum auxilio, per quam renunciationem censetur in specie renunciatum huic beneficio, ne quis conueniatur, nisi quatenus facere potest. Rol. post alios *in tract. de lucr. dot. quæst.42. num.13.* & promisit in solidum, quæ promissio id etiam beneficium excludit, vt per Franc. *dicta decis.164. numer.8.* sed etiam specificè dictis legibus, earúmque dispositioni renunciauit. 1

Præterea adest in eius obligatione iuramentum, quod debet habere vim specialis renunciationis. argumento, *l. cùm pater. §. filius matrem. ff. de leg. 2.* Alex. in terminis huius dispositionis, *cons.133. num. 11. lib.5.* Seraph. *de iuram. priuil. 56. numer.211. tit.5. num.7.* vbi in specie dicit habere locum in personis habentibus priuilegium, ne conueniantur vltra quàm facere possint. Bald. *in l.1. num.12. C. commod.* Pinell. *de rescind. vend. par.3. cap.1.* 2

Non obstant quæ de nullitate obligationis aliàs opposita fuerunt ex pragmatica Regni, disponentis filiumfamilias non posse se obligare, nisi cum expresso patris consensu. Nam vltra quòd obiectio tollitur ex facto, quia hîc interuenit expressus consensus patris. Dici præterea potest, quòd pragmatica non comprehendit obligationes iuratas propter defectum potestatis in laicis disponendi super iuramento. Alex. *consil.27 num.7.* Aym. *consi.272. num.20.* cum aliis per Gabr. *de iur. iur. conclus.5. num.1. & de stat. conclus.11. num.1.* Alciat. *in c. cùm contingat, num.95. de iur. iur.* Accedit quòd etiam extante statuto, quòd filius non possit se obligare sine consensu patris, & licentia, nihilominus tenet obligatio si filius & pater in eodem instrumento se obligant. Bald. *in l. fin. Cod. ad Maced.* & alij relati per Surd. *consi.50. num.11.* Demum pragmatica non videtur procedere, vbi filius fideiubet pro patre, quia ille casus vti non expressus remanet in dispositione iuris, iuxta quam filius validè fideiubet pro patre, *l. filiusfamilias*, vbi glos. *in verbo tenetur. C. de fideiuss.* 3

Non potest etiam Lucas gaudere supradicto beneficio dicti tituli, *quod cum eo*, quia competit filio, si conueniatur paulo post emancipationem, cuius rei rationem reddit Cuiac. *ad dictam l.2. C. quod cum eo*, & post alios Franc. *dicta decis.181. num.5.* Lucas autem fuit conuentus ante emancipationem, quam procurauit confestim atque se sensit interpellatum. 4

5 Non obstat etiam quòd forsan absolutio à iuramento fuerit obtenta per Lucam. nam aliis omissis, satis est, quòd in omnem euentum absolutio suffragatur ad effectum duntaxat agendi, sed non tollit vim quæ accessit contractui, vt latè per Couar. *var. resol. lib. 1. cap. 4. nu. 6.* Oldrad. *consi. 120. num. 1.* Gabr. *consi. 127. nu. 33. lib. 1.* Et ex his fuit conclusum pro informante.

R. P. D. DAMASCENO.

Carthaginen. & Abulen. beneficiorum. Veneris 15. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Sententia contra resignantem quando exequi possit contra resignatarium.

SVMMARIVM.

Sententia lata contra resignantem afficit, & est exequutioni demandanda contra resignantem, num. 1. Amplia etiam quòd resignatarius non haberet scientiam litis, d. num. 1. Item siue possideat resignatarius, siue resignans, nu. 4. Limita quando causa non fuit defensa per resignantem, nu. 5. vbi ad istum effectum quando dicatur causa defensa.

Verba generalia sunt generaliter intelligenda, etiam quòd sit maior ratio in vno casu, quàm in alio, n. 1.

Ratio eadem similiter in vtroque casu ex expressione facta quoad vnum, potest argui ad intellectum alterius, nu. 2.

Constitutiones ita intelligi debent vt operentur vltra ius commune, nu. 3.

Sententia lata super statu non præiudicat aliis, qui non interuenerunt; quando causa non fuit legitimè defensa, num. 5.

Causa defensa non dicitur, quando vt plurimum comparuit Procurator, ibid. in fin. vbi ampliatur procedere etiam quòd in ipso actu sententiæ non comparuerit.

DECISIO CCCXXXIX.

1 FVit tentum, mandata, & executiones relaxates ad instantiam Hieronymi contra Cosmum afficere, & esse executioni demandandas contra resignatarios d. Cosmi, propter constitutionem Greg. PP. XIII. 87. in ordine, cuius dispositio non videbatur posse euitari ex responsionibus, quæ dabantur per informantes pro dictis resignatariis, quarum prima erat, quòd requireretur scientia litis in resignatario; quia talis restrictio videbatur violare generalitatem constitutionis quæ colligitur tam ex ratione, ibi, *Ne litis prosequutio turbari valeat, aut differri,* quàm ex dispositiua, ibi, *Quòd eo modo procedi possit, quo potuisset si cessio facta non fuisset, & quicquid interim sic procedendo decretum fuerit, & expeditum, siue concedente, siue contra eum,*
2 *valeat omnino, & eum obtineat, & resignatarium afficiat non minus, quàm si ipso legitimè citato, contra eum decretum, & expeditum fuisset, & quòd resignatarius nulla ratione se excusari possit.* Hactenus constitutio. cuius verba cùm sint generalia, & indistincta, generaliter, & indistinctè intelligi debent, etiam quòd sit maior ratio in vno casu, quàm in alio. *l. 1. §. quod autem. ff. de aleator.* Dec. *consi. 27. nu. 7.* Surd. *consi. 271. num. 18.* & in materia odiosa. Crauet. post alios *consi. 308. num. 3.*

Qui intellectus suaderi videbatur ex eo, quòd eadem constitutio vult non posse resignatarium excusari sub prætextu non acceptatæ gratiæ, vel eius ignorantiæ, aliud ignorantia litis: attamen cùm eadem ratio videretur in vtroque casu, dicebatur ex expressione facta quoad vnum, posse argui ad intellectum alterius, ex vulg. reg. *l. qui filiabus. ff. de leg. 1.* Nec pro ratione diuersitatis deseruire posse videbatur; quòd magis excusabilis sit ignorantia litis alienæ, quàm acceptatio propriæ gratiæ, quia potest dari casus, quòd acceptatio propriæ gratiæ sit vndequaque excusabilis, puta si sit facta à Procuratore habente sufficiens mandatum, neque interuenit tantum tempus, quòd potuerit certionare dominum.

Prædicta confirmabantur; quia restringendo constitutionem, quòd non habeat locum, nisi data scientia litis, generatur præiudicium illi, qui passus est illum, à quo habet causam experiri. *c. penult. de re iud. l. sæpè*, cum ibi not. per Bart. Ang. Alex. & alios. *ff. eod. tit.* latè Couar. *pract. quæst. c. 13. num. 7. & 8.* Constitutiones autem ita intelligi debent, vt operentur vltra ius commune. Bart. *in l. dies cautioni. §. prætor ait, num. 15. ff. de damn. infect.* Abb. *consi. 42. vers. facit ad hunc intellectum, lib. 2.* Alex. *consi. 50. num. 2. lib. 7.* cum aliis per Crau. *consi. 201. num. 13.*

Secunda responsio fuit, quòd constitutio de- 4 beat intelligi vt habeat locum quamdiu resignatarius non capit possessionem beneficij, sed huic restrictioni videbatur obstare generalitas constitutionis per regulas, de quibus suprà, & etiam quia deuenit in specie ad mentionem possessionis, & fructuum, nec distinguit an possessio sit penes resignantem, aut resignatarium. Quinimmò dum vult executionem posse fieri contra resignatarium, proculdubio præsupponit, quòd possessio iam sit penes illum, qui aliàs non haberet, super quo fieret executio, *ad l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet.* vltra quòd tunc termini sunt minus fortes, per decis. Mohed. 1. *de sent. & re iud.* Crescen. *decis. 16. eod. tit.*

Tertia responsio, siue limitatio, quæ afferebatur per informantes pro resignatariis, fuit, quòd constitutio non deberet habere locum, quandocunque causa minimè fuit defensa per resignantem, recipiendo ex hoc interpretationem passiuam ab illa conclusione, de qua per scrib. *in l. ingenuum. ff. de stat. homin.* quòd sententia lata super statu, ita demum præiudicat aliis, qui non interuenerunt in causa, si fuit legitimè defensa: in casu autem proposito dicebatur causam non fuisse legitimè defensam, ex quo fuit aliquando proposita causa in Rota, non informantibus Procuratoribus resignantis. Cæterùm, nec ista responsio visa fuit subsistere, quia ad effectum ne causa dicatur indefensa, sufficit quòd vt plurimum comparuerit Procurator, ad decis. Put. 406. *num. 5. & 6. lib. 2.* Fab. *decis. 4. part. 2.* fuit dictum in causa Carpen. seu nullius bonorum 11. Februarij 1632. coram R. P. D. meo Ludouisio, sicut etiam non est necesse, quòd compareat in ipso actu sententiæ, si modò defensio illum actum præcessit, Salyc. *in l. si præses, num. 4. vers. aut non fuerunt defensi. Cod. quomodo, & quando.*

REVERENDISSIMO P. D.
LVGDVNEN.

Elnen. præceptoriæ. Veneris 22. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Discutiuntur requisita ad obtinendam immissionẽ vigore subrogationis gratiosæ, & an regula reseruatoria mensium comprehendat beneficia manualia, & an beneficium manuale per collationem factam vti de perpetuo efficiatur perpetuum, & an omnia beneficia regularia sint manualia.

SVMMARIVM.

Subrogato gratiosè competit immissio in possessionem, probato clericatu obitu prædecessoris in possessione & reseruatione, nu 1.

Clericatus probatur ex litteris parentibus Ordinarij, num.2.

Testis vnus de visu iunctus cum tribus aliis de auditu, & publica voce & fama facit plenam probationem, num.3.

Regula octaua Cancellariæ non capit beneficia manualia, num.4.

Status vltimus beneficij sufficit ad effectum vt collatio facta tanquam de reseruato teneat, num.5. Vbi secus si de statu benefic. principaliter ageretur.

Status beneficij non mutatur per prouisiones Papæ ac Ordinarij, nisi concurrat mens, & voluntas mutandi, num.6. Vbi quòd dicitur non adfuisse voluntas, vbi non fuit facta mentio qualitatis beneficij.

Beneficium manuale si pro vna vice conferatur in titulum & efficiatur perpetuum, seu cedente vacatione, redit ad manualitatem, ibid.

Beneficia regularia censeri debent manualia, nu.7.

Declara non concludere, beneficium, est regulare; ergo manuale, cùm etiam aliqua beneficia regularia conferantur in titulum perpetuum, illa videlicet, quæ vel curata sunt, vel electiua, ibid.

DECISIO CCCXL.

1 DAnda est immissio Iacobo in vim gratiosæ subrogationis, quia probat tria requisita ad istum effectum, videlicet suum clericatum, obitum in possessione eorum, quibus quoad ius, & possessionem subrogatus est, cum reseruatione beneficij.

2 De clericatu Iacobi constat, & literis patentibus sui Ordinarij, *cap.2.* & ibi gloss. & Abb. *in 1. notab. de cleric. peregr.* Felin. *in c. post cessionem, num.3. & 15. de probat.* Rebuff. *in praxi, tit. form. literarum tonsuræ, nu.22.* Gram. *decis.81. num.1.*

3 Quòd Ioannes Pardus, & Gaspar Denia possederint vsque ad eorum obitum exigendo, & percipiendo fructus præceptoriæ, de qua agitur, quódque ille de mense Octobris 1607. iste verò de mense Aprilis 1608. decesserint, probant testes, vnus de visu, tres autem de auditu, & publica voce, & fama, qui simul iuncti perficiunt semiplenam probationem. gloss. *in cap. 1. de appell.* Cæs. de Grass. *decis.1. num.2. de spons.* Gabr. *de com. conclus.1. num.8. de probat.* dixit Rota in Corduben. beneficij 27. Octobris 1606. coram me, & sæpè in aliis causis.

Reseruatio autem est patens, quia siue ex Ioannis, siue ex Gasparis persona capiatur vacatio, vterque obiit in mense reseruato, per regulam octauam; difficultatem facit sola qualitas præceptoriæ, quam vti manualem non cadere sub reseruatione, deduxerunt informantes contra Iacobum, ex Calder. *cons.26. de probat.* Achil. *decis.9. de præben.* Felin. *in c. per tuas, num.4. circa fin. de maior. & obed.* & aliis in Celsonen. præceptoriæ 2. Iunij 1606. coram Reuerendo Patre Domino meo Coccino. 4

Sed responsum fuit hanc manualitatem non probari, & potiùs constare, quòd hæc præceptoria sit solita conferri in titulum perpetuum, idque ex depositionibus testium, qui de publica voce, & fama dicunt præceptorias sancti Antonij in illis partibus non esse beneficia manualia, sed conferri in titulum perpetui beneficij, tam ab Ordinario, quàm à PP. & prouisiones factæ tanquam de reseruatis, quando vacarunt in mense reseruato fuisse sortitas effectum, eiectis etiam illis, qui prouisi fuerunt, ab Abbate sancti Antonij, concomitatur depositiones testium vltimus status, continuatur etiam per longi temporis spatium, quo hæc præceptoria in titulum perpetuum collata extitit, & hæc probatio videtur sufficere ad effectum, vt collatio facta de præceptoria tanquam reseruata sustineatur, quicquid dicendum foret si de statu illius principaliter ageretur. Cald. *cons.23. de probat.* Rol. *decis.49. de rescript. in antiq.* Mohed. *decis.8. de priuil.* Put. *decis.206. lib.1.* Felin. *in c. cùm te, col. fin. vers. similiter de rescript.* 5

Non obstat, quòd prouisiones Papæ, & Ordinariorum non mutent statum nisi concurrat mẽs, & voluntas mutandi. Dec. *cons.26. in fin.* Achil. *decis.15. de iurepatr.* Gemin. *in c. cùm de beneficio, nu.9. de præben. in 6.* Rebuff. *super concord. tit. de collat. §. volumus, in vers. regularia,* & in hoc casu non adfuit huiusmodi voluntas, cùm mentio non fuerit facta manualitatis. Cass. *decis.4. de præben.* not. in Cæsaraugustana præceptoriæ 5. Nouembris 1607. coram bo. me. Iusto Syl. *de benef. part.3. quæst.11. nu.124. & seqq.* Vnde dato quòd pro illis vicibus, quibus in titulum collata fuit, præceptoria effecta fuerit perpetua, tamen cùm postea vacauit, rediit ad manualitatem, vt per Achill. *d. decis.9. nu.7. & 8. de præben.* Hæc enim ratio esset optima, vbi constaret de statu manualitatis anteriori, sed huiusmodi status, vt dictum est, non probatur. 6

Nec facit, quòd cùm hæc præceptoria sit regularis, censeri debet manualis, ex latè deductis in dicta Celsonen. præceptoriæ coram Reuerendo Patre Domino meo Coccino, etenim cùm aliqua etiam beneficia regularia conferantur in titulum perpetuum, illa videlicet, quæ vel curata sunt, vel electiua. Ægid. *decis.203.* Cassad. *decis.4. num.5. de elect. & decis.12. num.9. de probat.* Silu. *de benef. part.3. quæst.21. num.2.* Paris. *cons.44. num.5. lib.4.* qualitas regularitatis non est sufficiens ad tollendum statum collatiuum, in quo reperitur hæc præceptoria, quia stant simul, quòd sit regularis, & collatiua perpetuò, & cùm Iacobus fundet suam intentionem in depositionibus testium, & vltimo statu, non sufficit Francisco aduersario allegare exceptionem, quæ non concludit per necesse, potest enim esse, quòd ista præceptoria sit actu, vel 7

habitu saltem curata, vel electiua.

Et hæc eo magis placebant Dominis, quia iam in hac causa idem dubium eodem modo fuit decisum coram Reuerendo Patre Domino meo Decano, & in alia causa Pampilonensi præceptoriæ coram eodem Domino meo. Eædem rationes approbatæ fuêre 21. Februarij proximè preteriti, quin & confirmata in vltima Rota priùs quàm hæc decisio extenderetur, & in dictis decisionibus fuit responsum decisioni Celsonen. quòd in illo casu vel non aderat, vel non fuit deductus, & probatus status collatiuus, vt hîc. Itaque fuit conclusum dãdam esse Iacobo immissionem, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Leodien. Canonicatus. Tongren. Veneris 22. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Manutentio danda est possessori ex mandato iudicis ritè, & rectè procedenti, & quando iudex dicatur ritè, & rectè, vel potiùs nulliter processisse, in hac decisione benè declaratur.

SVMMARIVM.

Possessio per instrumentum benè probata censetur ad effectum manutentionis, nu. 1.

Possessio Canonicatus capitulariter habita legitimè dicitur habita, ibid.

Possidens de præterito præsumitur etiam possidere in futurum, tempore motæ litis alio non possidente, ibid.

Iudex ritè, & rectè procedens potest aliquem sua possessione priuare, nu. 2. *secus si nulliter processit, nu.* 3.

Mixtus executor dicitur, & non merus, quando in litteris adest clausula, Amoto quolibet detentore, *quo casu debet idem executor citare, & appellationi deferre, ibid.*

Manutentio non datur possessori ex mandato iudicis qui nulliter processit, ibid.

Appellandi tempore durante capta possessio dicitur attentata, & reuocanda, ibid.

Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in summariissimo possessorio manutentionis, numero 4.

Decretum irritans inficit titulum, & possessionem. declara vt num. 5.

DECISIO CCCXLI.

1 GErardo Voscio dandum esse mandatum de manutenendo fuit resolutum, quia de possessione per eum capta sub die 13. Octobris 1608. apparet ex instrumento, de quo in summario, *nu.* 2. quod benè comprobat, *l. prædia*, vbi Bart. *num.* 1. *ff. de acqu. possess. l. non idcirco*, vbi Bald. *in princ. C. de fid. instrum.* Put. *decis.* 3. bo. *num.* 8. *vol.* 1. maximè, quia capitulariter tradita fuit, prout de iure requiritur. gloss. *in cap. si capitulo, in verb. factum, de concess. præbend. in* 6. Cass. *de caus. possess. & propriet. decis.* 8. & in ea præsumitur continuasse vsque ad tempus motæ litis, non constito de possessione alterius. Rot. *diuers. decis.* 62. *num.* 6. *part.* 2. Put. *decis.* 17. *lib.* 2.

Non obstat, quòd Gerardus Neuarath fuer[it] immissus in possessionem de mandato iudicis, q[ui] ritè, & rectè procedendo priuat possessione. An[gel.] gel. *in l. clam possidere. §. qui ad nundinas, num.* 2. *in fin. ff. de acquir. possess.* Ferret. *cons.* 5. *num.* 9. *in fin. lib.* 1. & tenuit Rot. in vna Penn. Adrien. beneficioru[m] inter impressas 802. *num.* 7. *part.* 1. *diuers.* quia pr[o] responsione fuit dictum, secus esse, quando nulli[ter] & iniustè & procedit.

In casu autem de quo agitur, nulliter processit, quia in literis aderat clausula, *amoto quolibet detentore*, per quam tenebatur assumere partes iudicis tanquam mixtus exequutor, & citare, & deferre appellationi. Felin. *in cap. de cætero, num.* 9. *de re iudic.* Achill. *decis.* 6. *num.* 2. & 5. *super reg. de trienn.* habet enim hunc sensum clausula illa, vt teneatur iudex ordine iuris seruato procedere. Bald. *in rubr. de offic. deleg. num.* 16. Mohed. *decis.* 7. *num.* 5. *de restit. spolit.* Vnde cùm exequutor ille non detulerit appellationi interpositæ per Voscium, qui propterea non habuit se pro spoliato, nedum non videtur manutenendus in sua possessione. Put. *decis.* 419. *in fin. lib.* 2. sed attentata possessio aduersarij, vt nulla erit iudicanda, tanquam capta intra decem dies datos ad appellandum. Lancell. *de attent. pendent. tempor. ad appelland. part.* 2. *cap.* 11. *per tot.*

Non obstant, quę dicuntur de inualiditate prouisionis Voscij circa vacationem, quia respiciunt altiorem indaginem, nec admittuntur in summariissimo possessorio. Rota in vna Romana vineæ coram Robusterio inter impressas 641. *num.* 8. *part.* 1. *diuers.*

Non obstat decretum irritans, cui videtur subiacere prouisio Ordinarij, quod inficit & titulum, & possessionem. Cassad. *decis.* 1. *num.* 2. *de restit. spoliat.* Rota in Illerden. parochialis inter impressas 510. *nu.* 5. *lib* 3. *part.* 3. *diuers.* Quia fuit dictum prædicta procedere, quando decretum irritans fuisset iustificatum, sed antè non tollit detentationem, & insistentiam facti, prout fuit resolutum in causa Parmen. Prioratus coram bo. me. Orano 16. Februarij 1598. & in causa Cusentina capellaniæ 26. Octobris 1601. coram Illustrissimo Mellino, & ita vtraque parte informante Domini resoluerunt, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Bononien. de Bouiis. Veneris 22. *Aprilis* 1611.

ARGVMENTVM.

De donatione inter virum & vxorem, quando valeat, & quando etiam prohibitio alienationis extendatur ad alienationem per vltimam voluntatem, tam ex testamento, quàm ab intestato.

SVMMARIVM.

Donatio inter virum, & vxorem iuramento firmatur, num. 1.

Donatio inter virum, & vxorem morte donantis confirmatur dummodo in vita res donata tradatur, aut verè, aut fictè per constitutum, ibid.

Dona-

Donatio inter virum, & vxorem valet, quando donans in vita sibi vsumfructum reseruauit, ibid. in fine.

Donatio non omnium bonorum, vel in qua donans sibi vsumfructum reseruauit, valet, etiam quòd donans aliquid sibi non reseruauerit ad effectum testandi, num. 2.

Donationis inofficiosæ querela quinquennio præscribitur, ibid. in fine.

Electus ex duobus, vnus solus dicitur, quando alter est incapax, num. 3.

Generalis institutio non trahitur ad bona, quorum institutus est incapax, ibid.

Prohibitus alienare nunquid censeatur prohibitus ex testamento relinquere, num. 4. vbi declaratur hæc conclusio.

Prohibita alienatione extra, vel intra certum genus personarum, nunquid sit prohibita successio ab intestato, num. 4. & 5. vers. Et nihilominus.

Verbum, relinquere, *magis conuenit vltimæ voluntati, quàm contractui inter viuos, num. 4.*

Extensio de casu ad casum fieri potest ex identitate rationis expressæ in dispositione, ibid. in fine.

DECISIO CCCXLII.

1 CEnsuerunt Domini donationem factam per quondam Alexandrum Virginiæ eius vxori suffragari D. Carolo. nam quòd valuerit in persona Virginiæ, non obstantibus prohibitionibus inter virum, & vxorem, dicebatur posse firmari stante iuramento, iuxta receptissimam opinionem, de qua per Clar. *§. donatio, quæst. 9. vers. sed quid si in ipsa.* Gabr. *de donat. conclus. 3. num. 1.* Vltra quòd in omnem euentum fuisset confirmata morte donantis. *l. donationes, quas parentes. C. de don. inter virum, & vxorem.* & quamuis vt habeat locum conclusio, requiratur traditio inuita *l. 2. iuncta gloss. C. de dot. caut. non numer.* attamen sufficit traditio ficta. Paris. qui de communi *cons. 128. num. 8. lib. 1.* & sic sufficit constitutum, de quo in instrumento donationis. Dec. *cons. 201. num. 7* Gabr. qui de communi *d. conclus. 3. in fin.* Surd. post alios *cons. 171. num. 18.* sicut etiam sufficit reseruatio vsusfructus, de qua pariter in eodem instrumento. Ang. *cons. 44. in princ.* Dec. *cons. 205. nu. 1.* Paris. *cons. 90. num. 17. lib. 3.* Seraph. *de priuil. iuram. priuil. 71. num. 5 & 61.*

2 Sicut etiam non visa fuit posse impugnari prædicta donatio, ex eo quòd abstulerit facultatem testandi, cùm non fuerit de omnibus bonis, maximè futuris. Clar. qui de communi, *in §. donatio, quæst. 19. vers. idem dicendum.* Honded. qui pariter de communi, *cons. 37. num. 29. lib. 1.* item quia reseruatur vsusfructus, cuius fructus non veniunt in donatione, & proinde potuit donans de illis ad libitum testari. Rol. *cons. 65. num. 1. lib. 1.* latiùs Honded. *dict. cons. 37. num. 33. cum duobus seqq.* Nec etiam visa fuit posse obstare inofficiositas, per ea, quæ latè fuerunt coram me deducta in causa Romana donationis de Iacomellis die 10. Decembris 1610. quæ hîc benè adaptantur, & cessat difficultas, quia post quinquennium non datur querela inofficiosi. *l. finali, C. de inofficiosis donationibus.*

3 Quòd autem donatio suffragetur D. Carolo, fuit firmatum, quia ista donatio inter alias conditiones habet illam, quòd Virginia deberet disponere de bonis donatis inter filios communes, excepto D. Andrea, cui donans vetuit posse dari, vel relinqui, addendo rationem, quia ipse iam erat diues. Cùm igitur decesserit Virginia superstitibus tantùm Andrea, & Carolo, & Andreas ex dispositione donantis sit incapax, Carolus dicitur solus electus. *l. vnum ex familia. §. rogo, in fin. ff. de leg. 2. l. cùm quidam. vers. planè. ff. eod. tit.* non enim habetur in consideratione personæ incapacitas, siue eligere debens decedat intestatus, Menoch. post alios *præs. 27. num. 17. lib. 4.* siue testatus, quia generales institutiones non trahuntur ad bona, quorum institutus est incapax. *l. 2. C. de hæred. instit.* Bart. *in l. fin. num. 8. ff. de his quibus vt indign.* Bero. *cons. 170. num. 8. lib. 2.* Surd. *decis. 11. num. 10. & 17.* & fuit dictum in causa Romana domus 17. Octob. 1586. coram Illustrissimo Domino Cardinali Blanchetto.

Incapacitas autem D. Andreæ tam ex testamento, quàm ab intestato, videbatur satis clara. nam etsi controuersia sit inter Doctores, an prohibita alienatione, sit prohibitum relinquere per viam vltimæ voluntatis, de quo per Bart. *in l. si ita quis. §. ea lege, num. 7. ff. de verb. oblig.* Alex. *cons. 155. num. 1. lib. 2.* & Dec. *cons. 660. num. 8. & seqq.* & an prohibita alienatione extra, vel intra certum genus personarum sit prohibita successio ab intestato, de quo per scrib. *in l. filiusfam. §. diui*, vbi præcipuè Ias. *num. 101. & seq. ff. de leg. 1.* attamen ex pluribus fuit dictum, cessare huiusmodi difficultates. nam quantum ad primum de successione ex testamento, illa sine dubio videtur prohibita tam ex eo, quòd verba sunt multum prægnantia, ibi, *modo aliquo disponere.* Surd. *decis. 254. num. 33. & cons. 48. num. 3.* quàm ex proprietate verbi *relinquere*, quod magis conuenit vltimæ voluntati. *l. 1. in fin. ff. de tab. exhib.* glos. *in l. vnic. verb. relinquatur. C. de pœn. eius qui liber. mer. & in l. iubemus. §. fin. verb. derelinquat. C. de sacros. Eccles.* Bart. *in l. vnum ex familia, num. 2. ff. de leg. 2.* Alex. *cons. 54. num. 16. vol. 7.* Rebuff. *in l. propemodum 88. vers. reliquit, de verb. sign.* quàm etiam ex ratione generali expressa, nempe quia D. Andreas iam erat diues, & non indigebat bonis donatis, quæ ratio expressa facit extendi dispositionem ad omnes casus, in quibus viget eadem ratio. *l. regula, §. fin. ff. de iur. & fact. ignor. l. illud. ff. ad leg. Aquil.* cum aliis per Alex. *cons. 218. num. 22. vers. secundò pro hoc, lib. 2.* & Bec. *cons. 62. num. 15.* 4

Quantum ad successionem ab intestato sufficeret dicere, illam non adesse in hoc casu, stante quòd vltima voluntas Virginiæ debet exequutioni demandari, non obstantibus impedimentis præstitis per D. Andream in condendo testamento, iuxta decisiones in hac causa factas. Et nihilominus fuit dictum etiam successionem ab intestato censeri prohibitam, quando prohibitio respicit personam certam, & determinatam, prout in hoc casu. *l. codicillis. §. matre*, vbi not. Bart. & alij. *ff. de leg. 2.* idem Bart. *in d. l. si ita quis. §. ex lege, nu. 7.* vbi etiam Imol. *num. 6. vers. in ea gloss. ff. de verb. oblig.* Angel. *cons. 7. num. 5.* Alex. *cons. 59. num. 15. lib. 3.* Surd. *cons. 48. num. 4.* Item cessat successio ab intestato, quando prohibitio est facta fauore certarum personarum. Idem Surd. post alios *cons. 96. num. 33.* Minus videbatur, filios D. Andreæ tanquam non exclusos à donante, posse aliquid prætendere in hoc negotio, quia si attendamus suc- 5

cessionem Virginiæ tanquam ex testamento, iuxta resolutiones in hac causa factas, ipsi non sunt nominati. Si verò successionem ab intestato, minus possunt venire, quia eorum pater tanquam proximior impedit successionem ab intestato, etiam respectu bonorum, quorum ipse est incapax, vt latè fuit decisum in causa Paduana feudi 19. Nouembris 1610. coram R.P.D. meo Lancellotto, & ita fuit conclusum sæpè citatis, & diu expectatis Procuratoribus D. Andreæ, qui informare recusarunt.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Burgi sancti Sepulchri. Veneris 29. *Aprilis* 1611.

DECISIO CCCXLII.

Est inter eius impressas decisio 512.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana de Iacomellis. Veneris 29. *Aprilis* 1611.

ARGVMENTVM.

De contractu minoris, seu mulieris celebrando cum certis solemnitatibus statutariis, quòd dictæ solemnitates non habeant locum in contractu filij minoris cum patre, & pro solutione dotis ipsius filiæ, & alia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Hæres non potest venire contra factum sui defuncti, num. 1.

Inuentarium plenè probat contra scribentem, nu. 2.

Administrator bonorum aduentitiorum alicuius, soluendo pro eo, cuius bona administrat, non potest ab eo, cui soluit, reportare cessionem, nu. 3.

Præsumptiones non sufficiunt, vbi agitur de amissione iuris, ibid.

Filius, ergo hæres, *hac præsumptio non sufficit, vbi agitur de amissione iuris, ibid. in fine.*

Consanguineorum appellatione veniunt cognati ex parte matris in statuto requirente in contractibus minorum consensum consanguineorum, num. 4.

Minorum, seu mulierum contractus, vt dicatur nullus, propter defectum consensus proximiorum, probari debet tempore contractus adfuisse in loco proximiores, & quòd potuerint interuenire, ibid.

Iudici admittenti excusationem, quòd in contractu minoris, seu mulieris non interuenerunt proximiores, quia habebant interesse, credendum est, nu. 5.

Filiofamilias minore contrahente cum patre non sunt necessariæ statutariæ solemnitates, quando contractus celebratur super solutione dotis, num. 5.

DECISIO CCCXLIV.

1 Resoluerunt constare de dominio Petri Iacomelli, de quo in dubio. Quoad censum scutorum 128. ex impositione illius facta per Antonium Saxum vsque de anno 1554. & venditione illius Francisco Casali, quem censum Michaël Casalis vt hæres dicti Francisci vendidit, siue cessit Petro Iacomello, de quo in dubio & veritatem prædicti census vltra instrumenta prædicta probari ex inuentario bonorum Ioan. Iacobi Sixtifilij, & hæredis Antonij, qui illum imposuit, nec posse controuerti à Hieronyma, quia fuit hæres Antonij mediante persona d. Ioannis Iacobi sui viri, ad not. *in l. cùm à matre. C. de rei vindic. in l. si creditoribus. C. de seru. pignor. dat. manum.* Alex. *cons.* 87. *num.* 10. *in fin. lib.* 6. Ruin. *cons.* 132. *num.* 7. *vol.* 4. Natt. *cons* 400. *num.* 5. *in fin.*

Et quatenus dicebatur non apparere, quòd Michaël, qui vendidit censum, fuerit hæres Francisci, qui emit censum, placuit responsio, quòd ex quo Hieronyma in inuentario bonorum Ioan. Iacobi, descripsit censum vti spectantem ad dictum Michaëlem Casalem, huiusmodi descriptio plenè probat contra describentem, *l. fin. C. arbitrium tutelæ.* Bald. *cons.* 407. *nu.* 6. *lib.* 1. Alex. *cons.* 45. *in pr. lib.* 1. Dec. *cons.* 60. *n.* 2. Afflict. *decis.* 13. *in prin.*

Non obstat, quòd Petrus non potuisset repor- 3
tare cessionem contra Hieronymam, cuius bonorum aduentitiorum ipse erat administrator. *Auth. minoris debitor. C. qui tutores, vel curatores*, quia d. auth. non habet locum quando administrator erat pater, prout erat Petrus in hoc casu. Salic. *in dict. num.* 6. Bart. *in auth. vt hi qui obligat. se hab. perb. res min.* gloss. *in auth. vt sine prohibitione matres, in verb. matrum.* Angel. *in d. auth. minoris debitor, nu.* 4. vltra quòd nec etiam probatur actualis administratio Petri in bonis filiæ, & licèt cùm esset pater talis præsumatur, ex quo cura ad illum spectat de iure: attamen quando agitur de amissione iuris, non sufficiunt huiusmodi præsumptiones. Rot. *decis.* 21. *de dolo, & contum.* in antiq. Mohed. *decis.* 4. *de prob.* Put. *decis.* 6. *eod. tit.* Verall. *decis.* 110. *incip. iterum fuit dubitatum, lib. in manuscript.* & in simili *de præsumpt.* filius, ergo hæres. Bald. *cons.* 304. *in fin. lib.* 3. Alex. *cons.* 94. *nu.* 6. *vers. & licèt, vol.* 2. Roland. *cons.* 20. *num.* 8. *lib.* 1. est etiam satis dubitabile an d. auth. habeat locum in actione reali, de quo per Bald. *cons.* 308. *vol.* 1.

Quoad alium censum scutorum 32. cùm fuerit 4
impositus, & venditus à Hieronyma-met Petro, non videbatur quòd posset per illam controuerti dominium Petri, & quatenus dicebatur pro parte Hieronymæ non interuenisse solemnitates requisitas per statutum Vrbis in contractibus mulierum, ex quo non fuit vocatus quidam Sanctes Corbonellus cognatus ex parte matris, qui appellatione consanguineorum comprehenditur in statuto, vt latè per Honded. *cons.* 5. *num.* 12. *lib.* 2. fuit responsum non probari quòd ille Sanctes tunc temporis adesset in Vrbe, & commodè potuerit interuenire, prout Hieronymæ, quæ dat de nullitate contractus, ex isto capite incumbit onus probandi. Corn. *cons.* 241. *num.* 7. *lib.* 2. Crau. *cons.* 80. *num.* 14. Achill. *decis.* 4. *de præs.* fuit dictum in causa Romana census 23. Februarij 1609. & 8. Martij 1610. coram R.P.D. meo Ludouisio.

Quantum ad Sanctem, & Dominicum de Ia- 5
comellis, qui in eodem instrumento asseruntur non potuisse interuenire propter interesse, quod habebant, cùm iudex pro quo præsumitur, admiserit huiusmodi excusationem, fuit dictum esse illi stan-

li standum donec contrarium probetur. Alex. *cons*.80.*num*.5.*vol*.5. Rimin. iun. *cons*.74.*num* 5. *&* 6. Gozad.*cons*.44.*num*.8.*in fin*. Rot. in dicta Romana census 23. Februa. 1609 coram R.P.D. meo Ludouisio. Accedat quòd solemnitates statuti non videbantur necessariæ in contractu inito inter patrem, & filium. Bald. *in l. pactum quod dotale, num*.16. *C.de collat*. Alex.*cons*.106.*in fin.lib* 1. Dec. *cons*.26.*num*.2.*vers*.*&* *ad hoc*. Paris.*cons*.106.*nu*. 30. *lib*.1. latè Gabr.*de stat. conclus*.2. *num*.1. Item quia census fuit impositus pro solutione dotis filiæ imponentis, ad decis. Put 166. *lib* 3. Caputaq.199. *part*.3. Ias. *in l*.1.*num*.9. *ff. solut.matrim*. Ruin.*cons*. 194.*num*.4.*lib*.1. Paris.*cons*.81.*num*.9.*lib*.3. Gozad. *cons*.43.*num*.11.

6 Tertius census scutorum 12. singulis annis fuit de anno 1586. impositus à Ioanne Iacobo Saxo, cuius Hieronyma est hæres, & venditus Dominico de Petruciis, & per ipsius filios postea cessus Petro, vnde intrant omnia, quæ dicta sunt suprà in processu. Et quantum ad creditum Petri in scutis 200. visum fuit de illo constare ex concordia inita inter Ioannem Baptistam ex vna, & Lauram quondam Iacobi Saxi filiam Hieronymæ, & ipsammet Hieronymam ex alia, in qua apparet quòd d.Ioannes Baptista remansit creditor in prædictis scutis 200. occasione alimentorum præstitorum d. Lauræ per 13. annos continuos, & aliorum necessariorum, pro quibus scutis 200. se etiam obligauit prædicta Hieronyma: istud autem creditum fuit cessum à Ioanne Baptista Petro, de quo in dubio, & ad effectum solemnitatum ob non interuentum consanguineorum in concordia, de qua proximè suprà, visæ fuerunt deseruire responsiones datæ supra occasione scutorum 32. & quoad creditum scutorum 128. de illo apparet per cessionem factam per Michaëlem Casalem, Petro hæredi Francisci, qui cessit sensum scutorum 28. quod creditum satis iustificatur ex eo, quòd non probatur solutio fructuum census decursorum, & in inuentario hæreditatis Ioannis Iacobi adest debitum scutorum 145. pro fructibus dicti census, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana Casaletti. Lunæ 28. *Aprilis* 1611.

ARGVMENTVM.

Vendito fundo, censentur etiam venditi fructus in eo pendentes, ac etiam maturati, & quid si fuerit venditus cum grano seminato, & tamen in fundo non erat seminatum granum, & de venditore quòd teneatur certiorare emptorem de qualitate rei venditæ.

SVMMARIVM.

Fructus pendentes veniunt in venditione, & ad emptorem pertinent, num.1.*vbi etiamsi sint maturi, & de proximo colligendi. ibid.*

Vendito fundo cum grano seminato, si granum non fuit seminatum, venditor tenetur illud præstare, nu.2.

Verba semper interpretanda, vt aliquid operentur, numero 3.

Colonus super grano seminato habet actionem realem, num.4.

Venditio rei alienæ valet in præiudicium vendentis, ibid.

Venditor præsumitur vendidisse ius, quod habet, & non plus. declara vt num.5.

Vendita præsumitur res in statu, in quo tempore venditionis reperiebatur, ibid.

Verba in dubio interpretanda sunt contra venditorem, num.6.

Venditor tenetur certiorare emptorem de qualitate rei venditæ, ibid.

DECISIO CCCXLV.

Domini perstiterunt in decisis in hac causa sub die 18. Maij 1609. quia in effectu fructus pendentes veniunt in venditione, & ad emptorem pertinent. *l. Iulianus*. §. *si fructibus*. *ff. de act. empt*. *l. qui fundum*. §. *cùm fundum*, *& l.cum manu*. *ff. de contrah.empt l. fin*.§.*non solùm*. *ff. quæ in fraud. cred.* sunt enim pars fundi. *l. fructus*. *ff. de rei vindic.* & quòd de fundo dicitur, de fructibus est intelligendum. Bart. *in d. l. filiusfamilias, in fin. ff. de verb. signif*. Tiraq. *de retract. lignag. gloss*.7. *num*.33. *cum seq.* Et prædicta etiamsi sunt maturi, & de proximo colligendi. Ias. *in l.diuortio*. §. *interdum, num*.17. *ff. sol.matrim*. Contard. *in l.vnic.limit*.1.*nu*. 69.*& seq.C.de moment. poss*. 1

Quæ tantò magis procedere debent in hoc casu, quia fuit venditum casale, exprimendo quòd erat grano seminatum, vnde sequitur quòd non solùm censeatur venditum casale, prout erat seminatum de tempore venditionis, sed imò si non fuisset verè seminatum, debuisset venditor illud tale præstare. Alciat.*cons*.119 *lib*.8. Illustrissimus Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib*. 24. *tit*. 27. *num*.23. 2

Nec satisfaciebat responsio, quòd illa verba, *grano seminatum*, stent demonstratiuè, quia talis demonstratio erat omninò superflua, cùm in instrumento venditionis casale fuerit certis finibus designatum, nec appareat adfuisse aliud casale non seminatum, ita vt fuisset opus hac demonstratione ad euitandam dubietatem, vnde intrat conclusio quòd sit capienda interpretatio, vt verba aliquid operentur, de quo *in cap. si Papa, de priuileg.in* 6.*in l. si stipulatus, in princ. ff. de vsur*. Bald. *rubr. C.de contr.empt.nu*.9. Alex.*cons*.117.*nu*.4.*lib*.1. Accedant dictiones repetitiuæ in parte dispositiua ponderatæ in alia decisione. 3

Ex quibus cessare videbantur, quæ ex aduerso latè deducebantur de actione reali competenti colono super grano seminato. nam quicquid sit de hoc, maximè in colono, qui nummis colit, ex alleg. per Illustrissimum Mantic.*de tacit. & ambig. lib*.5.*tit*.11.*nu*.11. *&* 15. hoc non impedit venditionem, cùm & venditio rei alienæ, quoad præiudicium vendentis teneat. *l. rem alienam. ff. de contr. empt.* cum alleg. in alia decisione. 4

Et quatenus dicebatur esse præsumendum, quòd Comes venditor voluerit alienare solummodo ius, quòd habebat, fuit responsum istam conclusionem non habere locum quandocunque alienatio fit ex causa lucratiua alienanti, nec apparet de scientia illius, in quem fit alienatio. Aret.*cons*.63. *num*.6. *vers. sed potest*. Alex. qui alios cumulat, *cons*.63.*num*.10.*lib*.6. aliàs res præsumitur 5

vendita in statu, in quo reperitur tempore venditionis. Surd. qui alios alleg. *cons.* 17. *num.* 17. & quidem pleno iure. Bero. post alios *cons.* 158. *num.* 29. *&* 30. *lib.* 1.

6 Et in dubio fit interpretatio contra venditorem. Castr. *cons.* 417. *circa fin. lib.* 1. nam debuit, si nolebat teneri, certiorare emptorem de qualitate rei venditæ, & iure tertio in ea re competenti. Surd. post alios *cons.* 13. *num.* 33. *&* 34. Bec. *cons.* 106. *num.* 12. *in princ.* potuit enim emptor credere, quòd venditor possidens casale apposuisset semen de suo proprio. Surd. post Decian. & alios *decis.* 282. *num.* 3. *in fin.*

Quia tamen pro parte d. venditoris prætendebatur D. Episcopum emptorem habuisse scientiam, fuit reseruatum vt de illa videretur.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Romana census de Anguillaria. Lunæ 2. *Maij* 1611.

ARGVMENTVM.

Colligitur ex summario.

SVMMARIVM.

Tertio non creditur se esse Procuratorem, nisi doceat de instrumento sui mandati, ac parti illud intimato, num. 1.

Protestatio, nihil fieri nisi verificatis, &c. & legitimatis, &c. operatur vt sit facienda legitimatio personarum, non obstante quòd actor sit talis, num. 2.

DECISIO CCCXLVI.

IN hac tertia huius causæ positione vtraque parte informante, & articulo multum discusso, dictum fuit esse omnino standum in decisis. nam quasi possessio exigendi fructus census hodie probata est per exhibitionem ipsarummet Domini Palonij quitantiarum, quæ aduersùs ipsum in alio iudicio productæ fuerunt, & sic quoad hoc nulla prorsus remanet difficultas.

Quo verò ad allegatam census extinctionem; licèt ea vti saltem turbida, & altiorem indaginem requirens, non esset in hoc summariissimo iudicio admittenda, præcipuè cùm iam fuit sublata per decisiones in negotio principali factas coram R. P. D. meo Manzanedo, tamen vt in hoc etiam aliqua ex parte satisfieret informantibus pro Dominis Bisciis, Domini ex multis rationibus deductis vnam potissimam elegerunt, quę videtur potentissima ad exclusionem illius assertæ extinctionis.

1 Ea verò ratio hęc est, quòd cùm depositum non fuerit factum nomine Domini Flaminij de Anguillaria, nec pro eo, sed à Dominis Bisciis nomine proprio, cum quibus nullum Palonio intercedebat negotium, non tenebatur Palonius illos agnoscere in debitores, multo minus tenebatur suspicari, vel etiamsi id asseruissent, illis credere, quòd essent Procuratores Domini Flaminij, & sic non potuerunt ex simplici citatione ipsum constituere in mora ad effectum, vt depositum ei præiudicaret, nisi docto priùs in actis, quòd essent emptores castri cum accollatione huius census per ipsos facta, & nisi intimata priùs eadem accollatione Palonio, & exhibito instrumento, in quo hæc omnia continebantur. Bart. *in l. quod te nu.* 11. *vers. & per hoc docui*, ibique Rip. *nu.* 55. *& seq.* & Ias. *num.* 35. idem Bart. *in l. quia.* §. *morte, num* 47. *de oper. nou. nunc.* Neuiza. *cons.* 49. *n.* 3. Boër. *decis.* 10. *nu.* 1. *&* 2. & alij per Surd. *decis.* 240. *num.* 13. *& decis.* 179. *nu.* 4. Magon. *decis. Flor.* 103. *num.* 6.

Et tanto magis quia Palonius sæpiùs fuerat protestatus, quòd nihil habeat agere cum Dominis de Bisciis, & ideo nihil fieri, nisi legitimatis & verificatis, &c. qua protestatione obstante, non sufficit quòd Domini de Bisciis essent verè emptores castri, & verè sibi accollassent censum, quia nihilominus constare debebat de hoc in actis. Guidob. *decis.* 208. Aym. *cons.* 908. *num.* 1. & facit in Rota sæpè decisum, nec facit, quòd Palonius obtulerit se paratum recipere pecunias, quia iam fuit responsum aliam esse oblatam à quocunque solutionem acceptare, aliud verò hunc, vel illum in debitorem recognoscere.

Quòd depositum esset necessarium propter inuestimentum faciendum in causam euictionis non vrget, quia Domini de Bisciis non deposuerunt vigore illius instrumenti, ex quo nasci poterat euictio, nec iuxta illius formam. Nec agendum est de inhibitionibus, & sequestris. nam vltra quòd satis erat consultum Dominis Bisciis adimplendo mandatum Domini Flaminij, id est, soluendo Palonio, & sufficiebat citare illos de quorum interesse agebatur, præterea quatenus esset faciendum depositum, debebat fieri ad fauorem Palonij, cum conditione, quòd pecuniæ non consignarentur, nisi reuocatis sequestris, & inhibitionibus. cùm enim Dominus Flaminius mandasset, vt solueretur Palonio in specie depositum genericè factum, suffragari non potuit.

Atque ex his fuit decisum dandum esse mandatum Domino Palonio de manutenendo, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Calaguritana de Autol. Mercurij 4. *Maij* 1611.

DECISIO CCCXLVII.

Impressa est apud Cenc. de censib. decis. 240. *& penes Duard. eod. tract. decis.* 240.

R. P. D. DAMASCENO.

Conchen. beneficiorum. Mercurij 4. *Maij* 1611.

ARGVMENTVM.

Aduersùs executionem litterarum Apostolicarum, quę exceptiones admittantur, & non admittantur, & quomodo in hoc iudicio procedatur.

SVMMARIVM.

Gratia beneficij per resignationem vigore constitutionum Iuly II. Leonis X. & Clementis VIII. nulla, & inualida est, quando consensus resignantis non fuit extensus in libris Cameræ infra 15. *dies à dimissæ supplicationis ad registrum, num.* 1.

Execu-

Executio litterarum Apostolicarum non potest retardari per exceptionem requirentem altiorem indaginem, quia in ea proceditur ad instar l.fin.C.de edict.diu. Adr. tollen.num.1.

Exceptio quæ consistit in iure valdè controuerso, & intricato, æquiparatur dubio facto, nu.1.

Vacatio beneficij sufficit quòd iustificetur de facto, sub n.2. declara, vt nu.3.

Exceptio non oriens ex ventre litterarum, non impedit earum executionem, n.1.ad fin.

Papa non præsumitur velle conferre beneficium minimè vacans, n.2.

Exceptio quòd testator non est mortuus, vel quòd non possidebat bona de quibus agitur, impedit immissionem, ex l.fin. C.de edict. Diu. Adr. ibid.

Exceptio non vacationis beneficij impedit executionem litterarum Apostolicarum, nu.3.

Gratia iustificari debet etiam in iudicio summario, in quo etiam iudex ex officio animaduertere debet, vt iustificetur, nu.4.

Exceptio in continenti probata admittitur vbi aliàs non esset admittenda, n.5.

Exceptio non clarè probata, non impedit exequutionem litterarum Apostolicarum, ibid.in fine.

Remedium recuperandæ in beneficialibus requirit titulum saltem coloratum, n.6.

DECISIO CCCXLVIII.

1 DOminus Gregorius narrata vacatione per resignationem Antonij Cordoues obtinuit mandatum de prouidendo in forma dignum, cúmque executionem suæ gratiæ non potuisset obtinere in partibus, causa in Rota mihi commissa sub die 5. Decemb. 1605. dedi dubium, an eius gratia esset iustificata? & Domini tenuerunt pro affirmatiua, præterquam quoad vacationem, quem articulum voluerunt particulariter videre. nam opponebatur, quòd consensus resignantis non fuisset extensus in libris Cameræ infra 15. dies à die missæ supplicationis ad registrum, jux. constitutiones Iulij II. Leonis X. & Clem. VII. & quòd prædictus defectus probaretur ex inspectione librorum iuxta formam in prædictis constitutionibus traditam, & consequenter quòd stante decreto irritanti, de quo in prædictis Bullis, resignatio fuerit inualida, & nullius roboris, & inde cessaret vacatio ex resignatione Antonij narrata à Gregorio, datóque super hac difficultate particulari dubio, illique sæpè proposito, Domini nunquam fuerunt concordes, vnde cœpit Gregorius prætendere, quòd sua gratia quoad vacationem esset satis iustificata per consensum resignantis præstitum à tergo suarum litterarum, & quòd exceptio prædictarum Bullarum tanquam turbida, & requirens altiorem indaginem minimè possit retardare executionem suæ gratiæ, cùm in hac materia procedatur ad instar. *l.fin.C. de edict. Diu. Adr.* vt per Mohed. *dec.13. vt lit.pend.* Menoch. *de adipisc.remed.6.nu.55.* in quo iudicio minimè admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem, non solùm quando dubietas consistit in facto, vt per Surd. *ibid.* sed etiam quando consistit in iure valde controuerso, & intricato, quia tunc æquiparatur dubio facti. Put. *dec.233. nu.3.p.3.* Capic. *dec.10.nu.19 & seq.* fuit dictum in vna Romana de Peruschis 30. Maij 1580. coram bon.mem. Robusterio. Cumulabantur etiam plures in Rota firmatæ conclusiones, quòd sufficit iustificare vacationem de facto. Ægid. *decis.116.* Rot. *dec.8.de elect.in antiquis*, cum aliis modernioribus, & quòd exceptio non oriens ex ventre litterarum, reiicitur ad petitorium. Rot. *decis.495. lib.2.* cum concord. & quòd D.Gabriel, tanquam ille qui non possidet, minimè potest impedire summariam cognitionem, etiamsi habeat parem titulum, Bart. *in l.fin.n.21. vers.primo casu*, & ibi Dec. *num.40. vers & licèt Cod.de edict. Diu. Adr.* cum aliis per Menoch. *de adipiscen.remed.4.n.559.*

Verum dato per me particulari dubio super hac prætensione Gregorij, Domini censuerunt quòd non posset fieri aliqua expeditio ad illius fauorem, nisi reuolueretur articulus, an intrent Bullæ Apostolicæ, quia in effectu ista difficultas concernit vacationem ex persona resignantis, quæ in quocunque iudicio est iustificanda per Gregorium, cùm Papa non intendat conferre beneficium minimè vacans, ad not. *in c.cum nostris, in c.nulla, de concess.præb. & in c.detestanda, eod.tit.in 6.* vnde sicut in remedio *l.fin.* admitterentur omnes inspectiones concernentes, vel quòd testator non esset mortuus, vel quòd non possideret bona, in quibus peteretur immissio, vt latè tradunt ibi scrib. ita debent in casu proposito admitti omnes exceptiones, quæ concernunt non vacationem ex persona resignantis, cùm procedatur ad instar *dict.l.fin.* vt suprà dictum est, facit quòd ista exceptio oritur ex ventre gratiæ, cuius vigore agit Gregorius, in ea enim narratur vacatio ex persona Antonij resignantis, vnde potest opponi de non vacatione, etiamsi aliàs ista exceptio non est (provt verè est) de natura huius iudicij. Bald. *in auth.præsente.n.4. C.de fideiuss.* Rom. *cons.244 nu.5.* Alex. *cons.95.nu. lib.1.* Dec. *cons.356.nu.4.* Cassad. *dec.10.de rescript.* Menoch. *de adipiscen.remed.4.n.729.* 2

Non obstat, quòd sufficiat iustificare vacationem de facto, & Gregorius illam iustificauerit per consensum præstitum per resignantem mediante persona sui Procuratoris à tergo litterarum Gregorij, quia respondetur conclusionem, quæ etiam habet multas declarationes, procedere quandocunque non negatur vacatio ex persona alicuius, sed oritur dubium, an illa sit iuris, vel facti, hoc est, an beneficium esset de iure, vel de facto penes illum ex cuius persona vacat, de qua latè per Lap. *alleg.* 89. vbi latiùs addentes: at in proposito casu non dubitatur quonammodo beneficium staret penes resignantem, imò vterque admittit, quòd penes illum staret de iure, & de facto, sed dicitur non vacasse, per resignationem, quia illa fuit contra formam constitutionum Apostolicarum, quæ annullant resignationes factas, non seruata forma ibi tradita, & habent decretum irritans. addentes vlteriùs quòd moriente resignante, vt mortuus est, in hoc casu beneficium censeatur vacare per obitum, non autem per resignationem, vnde patet, quòd Bullæ concernunt vacationem narratam, & iustificandam à Gregorio, & quòd discussio illarum non potest reiici ad petitorium, jux. decis. Put. 495. *par.2.* cùm concernant vacationem iustificandam, etiam in possessorio. 3

Ex quib. cessabat aliud quod dicebatur, D.Gabrielem non esse legitimum contradictorem in hoc iudicio. nam quicquid sit de hoc, conclusio procederet ad effectum impediendi summariam cognitionem & iudicium exequutiuum, non autem ad effectum opponendi quòd justificentur iustificanda etiam in iudicio summario, quod & iudex ex officio animaduertere debet, vt *in rubr. Cod. vt quæ* 4

desunt Aduoc.iudex suppleat,& ex prædictis cessare videbatur decis.in Romana de Peruschis, & aliæ suprà allegatæ; quia non loquuntur de exceptione, quæ de sui natura sit admissibilis in iudicio summario.

5 Vlteriùs dixerunt Domini,quòd exceptio Bullarum erat in continenti probata, vnde veniebat admittenda,etiamsi aliàs non esset de natura iudicij.Bart.*in d.l.fin.num.21.vers.sed,si probat possess.C.de edict.D.Adr.*Abb.*cons.55.num.2.lib.2.*Rom.*cons.244.num.6.& 327.nu.7.*Gozad.*cons.7.n.2.& 3.*Menoch.*d.remed.4.n.7.30.& 751.*& quòd non habeat obstare prætensa dubietas ex eo,quòd non essent in vsu,quia Bullæ præsumuntur vsu receptæ postquam sunt publicatæ.Gozàd.*cons.16.nu.16.*Benintend.*decis.13.nu.9.& 10.* fuit dictum in causa Papien.illegitimitatis 16 Ian.1598. coram bon.mem. Card. Pamphilio, & proinde tanquam oriens ex replicatione Gregorij non debebat obstare qui ipse in ea est actor, & proinde sicut actio dubia non suffragatur,*c.in præsentia de prob.* ita non debet suffragari exceptio nisi clarè probetur.Put.*decis.233.nu.2.lib.3.* Afflict.*decis.63.* Soc.*cons.59.nu.4.vers.nec refert.*Rot.in causa Romana,seu Amerina domus 15. Octob.1577. coram Cantuccio relata inter diuers.impress.*decis.57.n.5.& 6.part.2.* & in Romana bonorum de S.Cruce 4. Iunij 1610.coram me.

6 Quæ tanto magis procedere videbantur in materia beneficiali,in qua nō datur vitiosus ingressus, vnde in remedio possessorio recuperandæ, quod est fauorabilissimum,requiritur titulus saltem coloratus.Ægid.*dec.49.& 99.* Put.*decis.99.nu.8.p.1* Rota *dec.7.n.2.& 3.de prob.in nou.n.20.de restit.spol.in antiq.*Cassad.*dec.4.n.7.eod.tit.*Achill.*dec.8.n.3.super reg.*Verall.*decis.306 nu.1.p.3.*atque hinc indignum videbatur hoc tribunali, vbi iam gustata fuit difficultas prædictarum Bullarum, dare immissionem contra illarum formam,nisi priùs resoluto,quòd legitimè abierint in desuetudinem.

R.P.D. LVGDVNEN.

Tarentina Canonicatus.Mercurij 4.Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Alternatiua incipit currere à die acceptationis,ita vt si acceptetur in medio mensis, qui cessante alternatiua solet esse mensis ordinarij,statim ille mensis desinit esse ordinarius, & efficitur Apostolicus.

SVMMARIVM.

Alternatiuæ aceptatio probatur ex libro Alternatiuæ qui in dataria retinetur,n.1.

Alternatiua si acceptetur incepto iam mense,qui cessante alternatiua erat ordinarius,& per alternatiuam efficitur reseruatus incipit currere à die acceptationis,ita vt mensis ordinarius à d.die efficiatur reseruatus,ibid.

Obitus probatur ex libro mortuorum cum adminiculis,n.2.

Clericatus probatur ex litteris patentibus Clericatus, n.3.

Habilitates prouisi probantur per assertionem Papæ, ibid.

Valor expressus per non excessum non probatur per probationem de ascensu,num.4.

Summa maior comprehendit minorem.

DECISIO CCCXLIX.

Dictum fuit gratiā Domini Vincentij esse iustificatam in ea parte, in qua narratum fuit Canonicatū vacasse de mēse Martij 1608. Episcopo gaudente alternatiua die 6. Martij dicti anni 1608 id enim probatur ex eiusdē Domini Archiepiscopi litteris recognitis,& acceptatis in dataria ex fide Illustrissimi Domini Cardinalis Arigonij eo tēpore Prodatarij, & ex libro Alternatiuæ,qui in dataria retinetur,quæ probatio sufficit,vt dicit Rota in causa Ferrariēsi Prioratus 12.Martij 1608. corā R.P.D.meo Decano, & sæpè in aliis causis, & hoc casu cōcurrunt insuper testes de dicta acceptatione deponētes,& stante acceptatione prædicta, mensis Martius à dicta die 6.fuit effectus Apostolicus,& reseruatus,non obstante, quòd ab initio esset ordinarius,vt fuit dictū in vna Segobien.beneficij 26. Maij 1604. coram R.P.D. meo Iusto. Mandos.*cons.18.in 1.& n.8.* faciunt trad.per Æneam *de fal.de reseru.qu.4.prin.effect.31.*Bellam.*decis.235.n.1.* Sim.*de.reseru.q.19.n.4.*

Quòd autem Canonicatus vacaret per obitum 2 q. Alexandri Morini de dicto mense Martij post diem 6. iustificatur per particam extractam per Cancellarium ex libro existente in Cancellaria Ecclesiæ Tarentinæ, in qua mortui adnotantur, huiusmodi enim liber probat cum adminiculis. Rota *diuers.dec.220.in prin.p.2.* Mandos.*super reg.18.q.10.n.4.*fuit dictum in Illerden.portionis 2.Iunij 1606.coram R.P.D. meo Decano,& fecit plus quàm adminiculum tertius testis,qui deponit D. Alexandrum mortuum esse 13.Martij 1608.& quòd ipse testis vidit eum mortuum in Ecclesia.

Quòd verò Dominus Alexander esset Canonicus Tarentinus,& obierit in possessione dicti Canonicatus,deponunt tres testes de certa scientia 3 Clericatus Vincentij,& quòd ipse sit ciuis Tarentinus,probatur ex litteris testimonialibus sui Ordinarij, & ex testibus de communi reputatione, qui etiam viderunt eum incedere in habitu,& tanquam Clericum inseruire in celebratione diuinorum Officiorum in Ecclesia Cathedrali,& insuper vidit litteras sui Clericatus, quæ probatio est sufficiens. Verall. *decis.277.nu.8.p.1.* Aliæ autem habilitates probantur,non solùm ex testibus, sed etiam ex ipsa Papæ assertione, vt dictum fuit in causa Tirasonensi Capellaniæ Lunæ 28. Nouembris. 1605. coram R. P. D. meo Pamphilio.

Valor non iustificatur per non excessum,prout 4 debet probari,postquam ita fuit narratum, cùm litteræ prouisionis exprimant canonicatum non excedere quinquaginta ducatos.Ideoque nō sufficit, quòd testes deponunt per ascensum, quia non bene sequitur fructus ascendere ad ducatos quinquaginta,ergo nō excedunt.in maiori enim summa inest minor. Couar. *ver.resol.lib.1.*Lap.*2.vers.in oppositum,*vt dictum fuit in Toletan quintæ partis 28 Iunij 1585.coram Cantuccio.

Atque ex his fuit dictum, gratiam Domini 5 Vincentij esse iustificatam in omnibus, prærerquam quoad valorem,&c.

ILL.

ILL. & R.D. CARD. BONONIEN.

Romana census. Lunæ 9. Maij 1611.

DECISIO CCCL.

Est inter eius impressas decis.502. Et post Cenc. & Duard. de censib. est decis.181.

ILL. ET R.D. CARD. BONONIEN.

Romana deuolut. domus, seu palatij. Ven. 13. Maij 1611.

DECISIO CCCLI.

Est inter eius impressas decis.520.

R.P.D. DAMASCENO.

Nolana pensionis. Veneris 13. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Probationes in vno iudicio factæ quando fidem faciant in alio contra diuersas, & de confessione, quòd interpretari debeat contra fundantem se in illa, vt minus confitenti noceat, quàm sit possibile, præsertim ad exclusionem delicti.

SVMMARIVM.

Translatio pensionis confidentialiter facta tanquam simoniaca, suffragari non potest, n.1.
Probatio facta in vno iudicio contra vnam personam, non probat contra aliam in alio iudicio, nu.1. & 2. in fine.
Probatio facta in causa, suffragatur etiam tertio ad causam venienti, declara vt n.2.
Tertius veniens ad causam facit omnia acta sua, tam pro se, quàm contra se, ibid.
Iudicium dicitur diuersum, quando non solùm mutantur personæ, sed etiam finis iudicij, ibid.
Probationes factæ super statu fidem faciunt inter omnes, etiam qui non interuenerunt in iudicio, in quo probationes receptæ sunt, siue agatur de statu personarum, siue de statu rei, n.3.
Confessio probat contra confitentem, n.4.
Confessio interpretatur contra illum qui se fundat in confessione, vt quanto minus confitenti noceat, ibid.
Confessio interpretanda est, vt per eam excludatur delictum, ibid. in fine.

DECISIO CCCLII.

1 CVm aliàs bon. mem. Cardinalis Spinola vigore suarum facultatum transtulisset pensionem scutorum centum, quam habebat super mensa Episcopatus Nolani in Ioannem Baptistam Palcarium, Victorius Eques Hierosolymitanus, & frater D. Ioannis Baptistæ cœpit prætendere quòd illa translatio fuisset facta confidentionaliter in personam Ioannis Baptistæ, ad effectum, vt ille Eques familiaris prædicti Cardinalis, qui tanquam regularis non poterat habere pensionem super Ecclesia seculari, gauderet saltem pensionis commoditate, illam recipiendo de manibus Ioannis Baptistæ fratris sui, & introducta super hoc in Rota causa inter dictos fratres, examinatisque testibus, datóque dubio, Rota sub die 10. Ianuarij 1610. censuit, prædictam translationem tanquam confidentialem, & simoniacam non potuisse suffragari Victorio, & proinde Ioan. Baptistam ab illius petitione fuisse absoluendum, vt in decisione de super extensa, quo audito per D. Episcopum Nolanum in vim nouæ commissionis venit ad causam, allegando quòd si translatio erat simoniaca, nec etiam suffragabatur Ioan. Baptistæ, & sic mensam Episcopalem fuisse liberandam ab huiusmodi onere, super quo dato per me dubio, Rota censuit, mensam non esse liberandam ex defectu probationis confidentiæ, quandoquidem probationes factæ inter Ioan. Baptistam ex vna, & Victorium ex altera, tanquam res inter alios acta, & in specie de probationibus, est text. *in c. inter dilectos, vers. nec attestationes. de fid. instr.* glos. *in l. 2. verb. exhiberi. Cod. de eden.* Anchar. *cons.21. in princ.* Felin. *in c. causam, quæ, il primo, nu. 18. de test.* Ruin. *cons.28. n.2. lib.4.*

Nec visæ fuerunt posse applicari limitationes, 2 quæ per scribentes afferuntur in hac materia: & primò, quòd conclusio non habeat locum quando tertius venit ad causam pro suo interesse, quia tunc facit omnia acta sua tam pro se, quàm contrà se. Innoc. *in c. cùm super, num.6.* Butr. *num.18. de re iud.* Mohed. *decis.3. de iud.* fuit decisum in causa Hispalen. decimarum de Ajamonte 24. Maij 1606. & 26. Martij 1607. coram R.P.D. meo Ludouisio. nam Domini dixerunt, conclusionem procedere quando ille tertius venit ad causam coadiuuando, & prosequendo pro suo interesse ius alterius ex litigantibus, tunc enim non videtur aggredi nouum iudicium, sed illud idem, quod est cœptum prosequi vnde nil mirum si gesta illuc vsque illum afficiunt, quia hoc videtur venire in necessariam consequentiam, & in istis terminis loquuntur DD. & dec. ex aduerso allegatæ, & quando iste tertius vult excludere vtrunque ex primis litigantibus, tunc videtur quòd iudicium omnino nouum aggrediatur, cùm non solùm mutentur personæ, sed etiam finis iudicij, per text. *in l. & an eadem, in princ.* & ibi Bart. *in §. qui cùm partem. ff. de except. rei iud.* Castr. *in l. cùm quæritur, in princ. ff. eod. tit.* glos. *in l. iusiurandum. 34. in ordinatione, §. ait prætor. verb. vel personarum, ff. de iur. iur.* Innoc. *in c. fin. numero 2. de ordin. cognit.* Abb. *cons.50. lib.1.* Bero. *cons.85. num.20. & seq. lib.3.* & consequenter probationes illuc vsque factæ non deseruiunt pro hoc nouo iudicio. Couar. *pract. quæst. c.13. in princ.* Rot. in causa Bertinorien, iurispatronatus de mense Decemb. prox. coram R.P.D. Vbaldo. facit decisio Bisignet. 4. *de iud.* quam sequuta fuit Rota in causa Pacen. decimarum 5. Decemb. 1605. coram R.P.D. Coccino.

Secunda limitatio, quæ solet dari præteritæ 3 regulæ, est quando probationes sunt factæ super statu, quia tunc faciunt fidem inter omnes, etiamsi non interuenerint in lite. *l. ingenium.* cum ibi plenè not. per scrib. *ff. de stat. homin.* quæ conclusio deseruit non solùm quando agitur de statu personarum, vt *dict. leg. ingenuum*, sed etiam de statu rei. Anchar. *consil.336. numero 1. & 2.* Cephal. *consil.180. numero 2.* Achil. *decis.5. de re iud.* Cæs. de Graff. *decis.2. numero 5. de iud.* Sed ad hoc fuit responsum, conclusionem non applicari, quia inter Ioannem Baptistam

& Victoriam, priores litigantes, non agebatur de statu rei, sed de pertinentia, validitas enim ab vtroque præsupponebatur.

4 Quantum ad literas Ioannis Baptistæ vnde elicitur confessio, quę suffragaretur contra confitentem in quolibet iudicio Felin. *in c. causam quæ, il primo, nu. 7. de test.* ex deductis pro parte Ioan. Baptistæ verba, de quibus in præteritis literis, benè visa fuerunt poni in æquiuoco, quod sufficit contra illum, qui se in prædicta confessione fundat. *l. si quis intentione. ff. de iud.* Bart. *in l. inter stipulantem. §. 1. num. 6. ff. de verb. oblig.* Ruin. *cons. 170. num. 9. lib. 3.* Dec. *cons. 118. num. 5.* Caputaq. *decis. 189. part. 1.* Mohed. *d. decis. 2. de restit. spoliat.* semper enim fit interpretatio vt confessio minus noceat confitenti. Roman. *cons. 455. num. 4. & 6.* Mohed. *d. decis. 2. de rest. spol.* maximè ad excludendum delictum. *l. meritò ff. pro soc.* Bart. *in l. non solùm. § sed vt probari, num. 3. ff. de nou. oper. nunciat.* Roman. *cons. 353. in fin.* Alex. *cons. 74. nu. 3 lib. 2.* Dec. *cons. 482. num. 6.* Crau. *cons. 208. n. 8.* Boër. *dec. 115. n. 22.*

R.P.D. LVGDVNEN.

Ciuitatis Castelli bonorum. Veneris 20. Maij 1611,

ARGVMENTVM.

De muliere prohibita à statuto testari sine viri consensu, qualis, & quando iste consensus præstari debeat.

SVMMARIVM.

Consensus requisitus in aliquo contractu non pro forma, & solemnitate actus, sed dumtaxat pro interesse, & præiudicio alicuius sufficit, vt quandocunque & quomodocunque adhibitus sit, n. 1.

Forma potest per æquipollens adimpleri in dispositione, quæ effectum considerat, ibid. in fine.

Consensus alicuius requisitus in aliquo contractu præsumitur interuenisse ex cursu triginta annorum, n. 2. Vbi quid ex cursu decem annorum.

Consensus vbi requiritur in aliquo contractu, nunquid sola præsentia sufficiat, nu. 3. & 4.

Acquirere quis præsumitur potius ex tituli speciali ex testamento, quàm ex legis dispositione, num. 3. in fine.

DECISIO CCCLIII.

1 IN hac materia præsupponendum est id, quod multis ex rationibus decisum fuit coram bon. me. Litta. videlicet in statuto, de quo agitur, consensum mariti requiri, non ad integrandam personam vxoris, sed solùm pro interesse filiorum. Hoc stante remanet firmum fundamentum decisionis vltimo loco factæ, quòd in hoc casu sufficit tacitus consensus, qui resultat ex præsentia. nam quando consensus non pro forma, & actus solemnitate, sed dumtaxat pro interesse, & præiudicio alicuius requiritur, sufficit, vt quandocunque & quomodocunque adhibitus fuerit. Alex. Ias. & alij *in l. si quis mihi bona. § iussum, de acquir. hæred.* Rom. *cons. 54. num. 3.* Tiraq. *de legib. connub. glos. 6. num. 15. & seqq.* optimè Put. *decis. 100. libro 2. num. 6. & seqq.* vbi expresè tradit quando consensus requiritur propter alicuius præiudicium, non esse necessarium consensum formalem. Et quòd in hoc statuto consensus, & præsentia non inducantur pro forma: patet quia disponitur, vt sine præsentia, & consensu viri valeat testamentum, dummodo infra 15. dies insinuentur in actis. Et fortiùs dicit Put. *ibi, numero 6.* dato quòd consensus requireretur pro forma, tamen cùm requiratur propter effectum præiudicij, sufficit adimplere per æquipollens considerando effectum.

Non obstat, quòd in hoc casu non adsit lapsus 2
30. annorum, qui est necessarius ad effectum, vt consensus præsumatur quando requiritur propter præiudicium tertij. Nam quicquid sit de defectu paucorum aliquot mensium, quem in hac positione allegarunt informantes contra decisionem, respondetur non ideo minus subsistere resolutionem aliàs captam, dempto etiam fundamento, quod in illo triginta annorum lapsu completo fiebat: quando enim concurrit scientia, & patientia debentis consentire, quòd sufficiant anni decem, tenuerunt Butr. *in c. illud, circa fin. de præsumpt.* Castr. *cons. 202. nu. 4. vers. sed huic obstant. lib. 1.* Alex. *cons. 45. circa finem lib. 3. & in l. qui in alienat. col. 3. de acquir. hæred.* Ias. *in l. 1. col. 3. vers. 3. singulariter limita. C. qui admitti.*

Sed hac etiam ratione circumscripta, quæ ex 3
abundanti fuit posita in decisione præsupponendo factum quod tunc proponebatur, dixerunt Domini sufficere pro confirmanda resolutione primam decisionis partem, quæ in mariti præsentia fundatur, quia statutum contentatur, vt dictum est, qualicunque consensu, & consensus probatur non solùm ex lapsu 30. annorum, sed etiam aliis modis, & præcipuè ex præsentia, vt per Surd. Tiraq. & alios allegatos. Vltra quòd in hoc casu concurrit alia probatio consensus, nedum ex eiusdem testamento tenoris per maritum conscripto, & aliis in decisione ponderatis, verùm etiam, & quidem præcipuè, ex actu positiuo, quia maritus habuit vsumfructum sibi relictum in testamenro vxoris, & non suffragatur dicere dictum vsumfructum etiam extra causam testamenti spectasse ad ipsum vti delatum sibi in bonis aduentitiis filiorum. Nam in concursu iuris communis, & specialis præsumitur, maritum potius habuisse vsumfructum iure speciali ex testamento, quàm ex legis dispositione, vt per Menoch. *libro 6. præsumpt. 6. num. 6.* maximè quia titulus testamenti erat sibi magis proficuus. Alexand. *consil. 8. num. 19. libro 3.* Aym. *cons. 23. num. 13.* & cùm constet de testamento, in quo ille vsusfructus fuit relictus, neque ex aduerso probatur, quòd pater illum reperit, vt sibi debitum in bonis filiorum, censeri debet captus in vim testamenti, maximè quia ista mulier habebat ex duobus matrimoniis filios, & maritus non poterat iure aduentitio habere vsumfructum in bonis spectantibus ad liberos, quos dicta mulier ex priori matrimonio susceperat.

Non obstat, quod proponitur, istum consen- 4
sum à statuto requisitum simul cum pręsentia seruire de vento, si sufficit consensus tacitus, qui ex præsentia resultat. nam quinimo si statutum contentum esset sola præsentia, sufficeret maritum fuisse præsentem, quamuis non consensisset, vel etiam dissensisset. *l. sicuti. ff. de arb.* cum aliis per Tiraq. *de legat. connub. glos. 6. numero 36. & gloss. 1. num. 32.*

num.12. Nec obstat etiam consideratio ex eo deducta quòd in statuto veteri requireretur solùm præsentia, tamen in statuto nouo fuit inductum, vt etiam cum viri consensu testamentum fieret à muliere. Nam ex lectura statuti noui apparet, vim non esse in hac verborum differentia, quia in statuto nouo in quo refertur tenor statuti antiqui, bis, vel ter legitur quòd eo statuto veteri disponebatur; vt mulier non posset testari sine præsentia, & consensu mariti, & ideo statuentes non fecerunt nouum statutum, vt præter præsentiam requirerent etiam consensum; imò habuerunt pro eodem, quòd statutum disponeret de præsentia simpliciter, vel de præsentia, & consensu, simul, sed addiderūt veteri statuto pœnam annullatiuam testamenti, clausulam insinuationis, & alia nonnulla. Itaque fuit conclusum esse omnino standum in decisis, &c.

R. P. D. LVGDVNEN.

Assisien. Panatoriæ. Veneris 23. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Summarium deseruit loco argumenti.

SVMMARIVM.

Societas non solùm expressè, sed etiam tacitè contrahitur, n.1.

Administrator tenetur de administratis reddere rationem, n.2.

Socij omnes tenentur de administratis per ministrum, quando ipse administrauit scientibus & patientibus omnibus socijs, n.3.

DECISIO CCCLIV.

1 FVit dictum constare de societate inter Valerianum, Ascanium, & Paulutium de ann.1594. & Valerianum teneri de administratione dictæ societatis. nam quantum ad primam huius resolutionis partem, licèt de societate non constet per publicum instrumentum, tamen cùm huiusmodi negotium non solùm expressè, sed etiam tacitè contrahatur, & probetur etiam per coniecturas. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.7. tit.2. in princ.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præsumpt.56.* Rot. *decis.* 169. *num.1. par.2. diuers.* censeri debet in hoc casu plusquam probata ista societas ex pluribus testibus, qui de propria scientia, & de publica voce, & fama deponunt, ex literis ipsius Ascanij, ex fideiussione per ipsum Ascanium, & Paulutium facta Vrbano principali conductori Panattariæ, super qua fuit inita societas, & ex decreto Illustrissimi Legati Vmbriæ, in quo apparet, omnes fuisse conuentos. & condemnatos vti socios, & ibi etiam enunciatur, dictos fuisse confessos dictam societatem.

2 Quo verò ad secundam partem, cùm Vrbanus administrauerit societatem, & deputauerit pro ministris illius negotij Thomam Capserium, & Leonem Brunùm furnarium, seu pistorem, vt deponunt testes, & constat ex libro eiusdem Thomæ, non potest dubitari, quin de dicta administratione teneatur. *l. quædam sunt personæ. Cod. de eden.* Bald. *in rubr.* 500. *&* 152. *lib.3.* Socin. *cons.* 192. *lib.2.* Angel. *cons.* 286. *volum.1.* Anchar. *cons.* 147. *numero* 10.

Non obstat, quòd Mannus in positionibus dixerit societatem fuisse administratam per omnes socios. nam ista confessio Manni non potest vllo modo præiudicare sociis, nec facit aliquam probationem. Non obstat quòd Thomas deposuerit etiam Ascanium administrasse. nam ista depositio sine partis citatione nihil operatur. Itaque ex his fuit decisum vt suprà. 3

Sed pro terminanda tota causa, erit videndum magis strictè, an solus Vrbanus teneatur de administratis per ministros supradictos quamuis enim clarum sit illos fuisse deputatos à solo Vrbano, tamen quia idem Vrbanus prætendit eam deputationem fuisse factam scientibus, & consentientibus Ascanio, & Pancratio, quo casu forsan omnes tenentur, per tex. *in l.1. §. magistrum. ff. de exercit. act.* latè Ruin. *cons.* 101. *num.* 14. *vers. non obstat dicere. lib.1.* operæpretium erit videre quomodo res se habeat in facto, & in iure. 4

Interim pro faciliori causæ decisione & directione erit per modum discursus aduertendum, quòd ex relatione periti apparet istam societatem non esse damnosam. non habet enim aliud debitum, quàm scutorum 1200. in quibus Mannus est creditor. Ex aduerso autem habet credita æqualis summæ, hoc modo, granum in manibus prædicti Thomæ pro scutis paulò minus 100. & pecuniam in manibus Vrbani vsque ad scut. 352. & in manibus Leonis Bruni vsque ad scut. 315. 5

Quantum ad partitam, quæ est in manibus Vrbani, res videtur clara, quòd ipse eam soluere debet; quo verò ad granum controuersia in eo vertitur, quòd Thomas est lapsus facultatibus, ideóque ab ipso nihil potest recuperari, & cùm appareat dictum granum peruenisse ad quondam Vignatum sororium Vrbani, & asseratur fuisse positum in secunda societate, quæ inter easdem partes contracta fuit, expressè poterit circa hanc partitam pro recognitione bonæ fidei inter socios, vel per exactam librorum societatis reuolutionem intelligi, cuius damno cedere debet. Itaque restringetur præcipuè difficultas ad debitum Leonis Bruni qui similiter adeò facultatibus diminutus est, vt solutio ab eo expectari non possit, ideóque remanet dubium, an Vrbanus, qui Leonem deputauit, eam partitam solus soluere debeat; an verò ad alios etiam socios spectet solutio, qui cùm essent presentes, & quotidie de negotio istius Panattariæ tractarent cum Leone asserūtur consensisse deputationi per Vrbanum factæ, & sic teneri vnà cum Vrbano, ex supradictis, de quibus volo quamprimum consulere Dominos meos, quia dum isti socij certant inter se, Mannus caret suis pecuniis, quas sibi ipsi legitimè debitas esse notorium est, nec ipsi socij id negant, &c. 6

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Abulen. beneficiorum. Veneris 27. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Sententia lata pro mortuo, vel contra mortuum pro cædente, vel contra cædentem, est nulla quando agitur inter duos priuatos beneficiatos,

& ad particularem vtilitatem; secus quando agitur de vtilitate Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

Cedens æquiparatur mortuo, & ideo licèt sententia lata pro mortuo est nulla, ita & pro cadente, nisi agatur de beneficio, quia tunc sententia dicitur lata pro ipsa Ecclesia, quæ semper viuit, n.1.

Sententia lata pro mortuo, vel pro cadente non valet, nisi agatur de beneficio, fuerítque lata pro ipsa Ecclesia, ibid.

Sententia lata pro mortuo, vel contra mortuum, est nulla, quando agitur inter duos priuatos beneficiatos, & ad particularem vtilitatem; secus quando agitur de vtilitate Ecclesiæ, n.2.

Sententia pro cadente etiam valet occasione fructuum, & expensarum, n.3.

Arbitrio Rotæ *clausula dat facultatem amplexandi substantiam, reiecta solemnitate, vel figura, ibid. in fine.*

DECISIO CCCLV.

CVm pro parte Ferdinandi fuisset oppositum, quòd sententia lata ad fauorem Francisci della Presa, erat nulla, stante quòd ante dictam sentẽtiam fuit habitus recursus ad signaturã Sanctissimi, & obtenta commissio sanatoria arbitrio Rotæ, vnde dedi dubium an esset locus arbitrio? quod fuit affirmatiuè resolutum, quia in effectu prædicta sententia visa fuit valida. nam etsi cedens æquiparetur mortuo, & sententia lata pro mortuo sit nulla, ex alleg. attamen conclusio non procedit quando agitur de beneficio, tunc enim sententia non dicitur magis lata pro mortuo, quàm pro ipsa Ecclesia, quæ semper viuit, & cuius interest liberari à malo Rectore, & proinde sententia est valida. Bald. *in leg.1.§.in primo, num.17. Cod. de cad. tollen.* quem sequitur Iacob. *in §.& cum triplici, in fin.* Socin. jun. *in l. eius qui. nu.13. ff. si cert. pet.* Surd. *cons.99.n.13.vol.1.* Bec. *cons.110.nu.3.vol.1.* Vant. *de nullit. ex defect. iurisdict. num.106.* Asin. *in praxi, §.31. ampliat.11.nu.2.*

2 Nec visum fuit subsistere quòd Bald. sit intelligendus, quando agitur de statu Ecclesiæ, puta an sit libera, vel de iurepatronatus, quia immò Bald. loquitur quando agitur de pertinentia beneficij, vt patet ex illius verbis, ibi, *quia vnus contra alterum agendo dicebat suum esse*, & concurrit identitas rationis, quia sicut interest Ecclesiæ liberari ab illegitimo patrono, ita ab illegitimo Rectore, nec decisio Caputaq. 140. *p.3.* contrarium firmat, dum dicit regulam, quòd sententia lata pro, vel contra mortuum, sit nulla, habere locum quando agitur inter duos priuatos beneficiatos, & ad particularem vtilitatem, quia non per hoc sequitur, quòd habeat locum, quando agitur de vtilitate Ecclesiæ, provt in hoc casu, quinimò à contrario sensu, decisio potiùs facit pro Ioanne.

3 Placuit etiam aliquibus ex Dominis, cæteris non contradicentibus, quòd non obstante vnione potuerit ferri sententia ad fauorem Francisci della Presa, occasione fructuum decursorum & expensarum. Put. *decis.467. lib.2. & decis.80. lib.3.* Thar. 110. *incip. quidam resignauerat.* Crescen. 13. *de procur.* Peregrin. 35 *libro 1.* & inde canonizari bonum ius D. Francisci, & non ius Cosmi, tanquam antecedens necessarium pro condemnatione dictorum fructuum, & expensarum, iux. not. *in c. præterea, de offic. deleg. & in l. illud. ff. de acquir. hered.* Ias. *in l. vinum. num.32. ff. si cert. pet.* Felin. *in c. inter dilectos, num.1. de fid. instrum.* attenta maximè clausula *arbitrio*, per quam datur facultas amplexandi substantiam, reiecta solemnitate, vel figura, glos. *in Clem. sæpe, verb. defensiones, de verb. sign.* Rota in causa Toletana primitiarum. 23. Febr. 1590. coram Illustrissimo D. Cardinali Plato.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Foroliuien. pensionis Mercurij prima Iunij 1611.

Quasi possessio exigendi pẽsionem sibi reseruatam, an ipsum releuet ab onere probandi ius illius, qui pensionis reseruationi consensit.

SVMMARIVM.

Pensio dicitur nulla, nisi probetur ius illius, qui pensioni consensit, n.1. fallit quando agitur contra illum, qui est successor iuris & facti illius, qui consensit, ibid. & ad d. effectum quando quis dicatur successor facti, num.2.

Præsentatus per obitum alicuius, non dicitur successor iuris illius, & quare, d.n.1.

Consentiens pensioni, si de tempore consensus nullum habeat ius super beneficio, pensio est nulla, nec reualidatur, si post consensum ius illi superueniat, n.2. infr.

Antecessor si possedit per triennium, non est necesse quòd successor iustificet illius titulum, ibid. limita hoc procedere in successore in titulo beneficij, non autem in pensionariis, ibid.

Quasi possessio exigendi pensionem sibi reseruatam ex causa cessionis, quando lædens teneatur iustificare ius cessum, n.3.

DECISIO CCCLVI.

DOmini perstiterunt in decisis in hac causa 1 sub die 14. Martij proximi, quod scilicet pensio fuerit nulla, nisi probetur ius Iulij, qui consensit reseruationi pensionis, & ad illud quod D. Episcopus sit successor iuris, & possessionis D. Iulij, vnde non possit negare solutionem pensionis, iuxta decis. Achill. 1. *de pens.* fuit responsum, D. Episcopum neque esse successorem iuris, neque possessionis. Et quantum ad ius non obstat, quod D. Episcopus fuerit præsentatus ad beneficium tanquam vacans per obitum Iulij, ex quo acceptando præsentationem, videatur magni fecisse ius D. Iulij, quia tripliciter respondetur; primò, præsentationem non fuisse factam simpliciter ex vacatione per obitum Iulij. Secundò, respondetur præsentationem potuisse verificari in vacatione de facto, jux. decis. Ægid 116. sæpè approbatam à Rota. Tertio, quod potuit superuenisse ius Iulio post præstitum consensum, quod non suffragaretur ad reualidandam pensionem, si ab initio fuisset nulla, vt infrà dicetur.

Quantum ad successionem possessionis fuit dictum, quod D. Episcopus non est talis, quia ad 2 istum

stum effectum esset necesse, quod Iulius tempore præstiti consensus fuisset in possessione: Achill. *decis.6.de pension.* vbi dicit ita esse intelligendam suam decisionem primam, *& tit.* aliàs omnes beneficiati essent successores possessionis illorum, qui per priùs possederunt beneficia, & inde superflua esset distinctio. Ad aliud, quod Iulius fuerit triennalis possessor, vnde non possit ampliùs dubitari de validitate illius tit. iux. alleg. Lap. 89. fuit dupliciter responsum. Primo, quod allegatio Lap. non iuuat, nisi successorem in titulo beneficij. Caputaq. *decis.27.par.1* Cassad. *decis.8.num.3. super reg. & decis.2. in princ. de caus poss. & propriet.* Pensionarius autem non potest dici successor tituli illius, qui consentit pensioni, cùm aliud sit pensio, aliud titulus beneficij, vt de se patet, quin immò eodem tempore concurrunt, vnde non potest dici, quòd vnum veniat in successione alterius. Secundò fuit dictum, quòd ad effectum validitatis pensionis requiritur ius de tempore consensus, aliàs si pensio ab initio fuit nulla, non potuit per Iulium in præiudicium successoris conualidari. Cassad. *decis.4.num.5.de pension.* Istud autem ius Iulij de tempore consensus non probatur per possessionem triennalem, quia potuit superuenisse nouus titulus post præstitum consensum.

3 Quantum ad decisionem Salamantinam pensionis 16. Iunij 1582. coram bo.me. Bubalo, in qua habetur, quòd ille, qui est in possessione exigendi pensionem sibi reseruatam ex causa cessionis, non tenetur iustificare ius cessum, & Leo pensionarius sit talis, cùm fuerit sibi reseruata pensio ex causa cessionis facta per Alexandrum ad fauorem d. Iulij, fuit dictum, quòd illa decisio non explicabat circumstantias facti, vnde poterat verificari, vel quando pensionarius esset in possessione exigendi ab illo, qui negat pensionem, vel quando ageretur contra illum, qui esset successor iuris, vel possessionis illius, qui consensit pensioni, quorum neutrum concurrit in hoc casu, quia D. Episcopus nunquam soluit pensionem, nisi coactus per clausulam *sine retardatione solutionis pensionis*, de qua in sua commissione, nec etiam D. Episcopus est successor iuris, vel possessionis illius, qui consensit pensioni, vt suprà demonstratum est.

ILL. & R.D. CARD. BONONIEN.

Barmen. Status Mercurij 1. Iunij 1611.

DECISIO CCCLVII.

Replicata est in 1. par. recent. decis. 329. Et inter eius impressas est decis. 506.

R.P.D. DAMASCENO.

Narnien. fideicommissi. Lunæ 6. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Monasterium non excludit substitutum simpliciter, & sine conditione, *si sine liberis decesserit*, secus si substitutio non est simplex, sed addita conditione, *si sine liberis decesserit*. Exemplaris & magistralis est decisio.

SVMMARIVM.

Monasterium non excludit substitutum simpliciter, & sine conditione, si sine liberis decesserit, *secus si substitutio non est simplex, sed addita conditione,* si sine liberis decesserit, *num.1. & per tot. decisionem.*

Monasterium an excludit substitutum cum conditione, si sine liberis decesserit, *attēdenda sunt verba conditionis, nunquid dicat,* sine veris filiis, *vel* sine filiis legitimis, & naturalibus, *aut* ex suo corpore natis.

Monasterium vicem liberorum obtinet, n.3. declara vt n.10. & 11.

Verba sunt semper interpretanda, vt aliquid operentur, & non sint superflua, n.4.

Tacitum non est æqualis virtutis cum expresso regulariter, n.6. & 7. vbi præsertim, quando deducitur ad destructionem expressi.

Tacitum non habet vim expressi, quando agitur de inducendo aliquod speciale, n.8. & 9. & 11. vbi idem quando inter tacitum, & expressum adest diuersa ratio.

Testator quod non dixit, non voluisse censetur, n.10.

Testator non præsumitur habere eam pietatem erga Monasterium, quam habet erga descendentes, ibid.

Præsumptio non potest elici ex aliquo facto, nisi illud sit certum, & indubitatum, n.12.

Ius de sui natura est certum quoad dispositionem, non quoad rationem, ibid.

Extensio in iure facilius datur, quàm de nouo creatio, n.13.

Qualitas facilius datur, quàm substantia, ibid.

Fictio fictionis non datur, ibid. in fine.

Dolus futurus expreßè remitti non potest, secus tacitus, n.14. vbi infertur ad duo.

Casus omissus remanet in dispositione iuris communis, ibid. in fi.

Præsumptio fabricatur super certitudine, non autem super alia præsumptione, n.15.

Voluntas magis colligitur ex expresso, quàm ex tacito, & subintellecto, ibid.

Voluntas expressa magis latè interpretatur, quàm tacita, ibid.

Substitutio conditionalis facillius tollitur, quàm simplex, ibid.

Regula quòd non entis nullæ sunt partes, aut qualitates, ibid. in fi.

DECISIO CCCLVIII.

CVm Angela testatrix instituisset Paulam filiam suam, eíque simpliciter & absque conditione, *si sine filiis*, substituisset Sanctiliam sororem ipsiusmet testatrix, Paula instituta ingressa Monasterium, & ibi defuncta, fuit disputatum, an Monasterium posset excludere Sanctiliam substitutam, iuxta terminos, *§. sed hoc præsenti. auth. de Sanctiss. Episcop.* vnde desumitur auth. *nisi rogati. C. ad SC. Trebell.* & iux. *c. in præsentiam, de prob.* & proponente bo.me. D. Iusto prima Iulij 1605. fuit tentum pro Sanctilia substituta: cùm autem fuissem subrogatus in locum D. bo.me. Iusti, dubitaui an esset recedendum à dicta decisione, & quia

articulus visus fuit exemplaris, & valdè difficilis, ac malè tractatus à Doctoribus pro parte substituti, vnde ad fauorem Monasterij emanauit communis opinio, de qua infrà, propterea non potui nisi post multas propositiones habere resolutionem à Dominis meis, qui, visa causa ab omnibus, & benè discussa, tandem steterunt in decisis. Et pro resolutione fuit ponderatum, quòd res pendet à tribus inspectionibus. Prima est, an conditio, si sine filiis, conferat, & sit necessaria ad effectum, vt Monasterium possit excludere substitutum, quia si non confert, frustrà quæritur, an prędicta conditio sit, vel ne, & an sufficiat tacita, vel potiùs requiratur expressa. Secunda inspectio est, an possimus dicere verba text. *dict. §. sed hoc præsenti, &c. in præsentia*, esse taliter concepta, vt non possent adaptari ad conditionem tacitam, de qua *in l. cùm auus. ff. de condit. & demonstr. & in l. cùm acutissimi. C. de fideicom.* Tertia inspectio est, vtroque affirmatiuè resoluta, an iura loquentia de conditione expressa possint deseruire in tacita, & subintellecta.

2 Circa primam inspectionem omnes consentire videntur quòd conditio, si sine filiis, conferat, & sit necessaria ad effectum, vt Monasterium possit excludere substitutum, siquidem admittunt quòd in casu, in quo dicta conditio neque expressè, neque tacitè insit, Monasterium non possit excludere substitutum. Bald. antesignatus eorum, qui in articulo principali tenent pro Monasterio, *in authen. nisi rogati. num. 20. C. ad S. C. Trebell.* Socin. *in d. l. cùm auus, num. 28* Menoch. *de præsumpt. præs. 83. num. 56. & 58. lib. 4.* Rip. *in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 56. ff. ad Trebell.* Paris. *cons. 19 nu. 96. lib. 2.* Fortun. Garz. *in repet. l. Gallus. §. & quid si tantum, n. 75. vers. distingue. ff. de lib. & posthum.* Illustrissimus Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 7. nu. 6. vers. quòd si conditio.* Intrigl. *de substit. centur. 3. quæ. 63. num. 59.*

3 Et ad hoc tendunt ea, de quibus latè per scrib. Rip. præcipuè *num. 37. in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebell.* Illustrissimus Mantic. *d. tit. 7. num. 20.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. p. 83. num. 27.* vbi loquendo de successione Monasterij distinguunt an testator dixerit, sine veris filiis, vel sine filiis legitimis, & naturalibus, aut ex suo corpore natis, cum similibus: si enim conditio, si sine filiis, nihil haberet commune cum Monasterio, frustrà fierent huiusmodi distinctiones. Et ad hoc idem faciunt rationes, quæ pro decisione text. *in dict. §. sed hoc præsenti, & c. in præsentia*, adducuntur per suprà allegatos, quippe quia Monasterium vicem liberorum obtinet, de quo etiam latè per Tiraq. *in l. si vnquam, verb. susceperit, num. 42. Cod. de reuoc. donat.* vel quia conditio, si sine filiis, tanquam contraria castitati, & vitæ contemplatiuæ reiiciatur, in qua opinione residet Rip. *d. num. 37. vers. tu verò considera.* vt denique quia testator præsumitur deligere Monasterium, sicut filium instituti, & proinde sicut prætulit substituto filios instituti, ita voluisse præferre Monasterium, & hæc fuit opinio Castr. & aliorum, de quibus per Illustrissimum Mantic. *d. tit. 7. num. 7.* quæ omnes rationes sunt desumptæ à conditione, si sine liberis, vt de se patet.

4 Et pro conclusione huius primæ inspectionis fuit ponderatum, quòd si conditio, si sine filiis, non conferret Monasterio, frustrà in præteritis iuribus fieret mentio de illa, & per breuiora verba fuisset dictum, quòd ingresso per institutum Monasterio cesset substitutio, quod argumentum à superfluitate vitanda, & ne aliàs verba stent sine virtute operandi in iure, est validissimum, *c. si Papa. de priuileg. in 6. c. legebatur*, & ibi glos. *verb. aduentus, de maiorit. & obed. l. si quando. ff. de legat. 1. l. cùm antiquitas, in princ. C. de testam.* Felin. *in cap. 1. num. 7. de rescript.* Roman. *cons. 180. nu. 5.* Angel. Aret. *cons. 11. num. 9. & seq.* Curt. jun. *cons. 16. nu. 11. in fin.* Paris. *cons. 66. nu. 9. & 10. lib. 2.* Rol. *cons. 61. n. 14. cum pluribus seqq. lib. 3.*

Quantum ad secundam inspectionem an *dict.* 5
§. sed hoc præsenti, & c. in præsentia, loquantur de conditione expressa, hoc satis patere visum fuit ex illorum lectura. nam *§. sed hoc præsenti*, ponit casum nedum in grauato descendente, sed etiam in extraneo, ibi, *sine liberis, seu alia quacunque persona*, in quo quidem extraneo non habet locum tacita conditio, de qua *in dd. ll. cùm auus, & cùm acutissimi*, quæ in dicto & in ratione, quæ in illis assignatur, concludunt solùm quando grauatus est descendens, item patet ex illis verbis ibi adiectis conditionibus *quibuscunque*, item & clariùs ibi, *pro non scriptis haberi, &c. & in c. in præsentia.* ibi, *& præcepit vt si absque liberis decederet, &c.* & hoc admittunt omnes suprà allegati, dum ponderant formulam verborum testatoris, an scilicet dixerit, si sine veris filiis, vel sine filiis legitimis, & naturalibus, aut ex suo corpore natis, & aliàs prout suprà in prima inspectione.

Quantum ad tertiam inspectionem an dd. §. 6
sed hoc præsenti. & c. in præsentia, loquentia in conditione expressa possint, aut debeant deseruire in tacita, & subintellecta, iuxta terminos dd. ll. *cùm auus, & cùm acutissimi*, fuit dictum regulam esse contra Monasterium, quòd non inferatur ab expresso ad tacitum, cùm tacitum non sit æqualis virtutis cum expresso, *l. est differentia. ff. in quibus causs. pign. vel hypoth. l. penult. ff. de euict. l. eum qui, in fi. ff. de verb. oblig. l. doli clam. ff. eod. tit. l. sanctio. legum. ff. de pœn. l. expressa. ff. de reg. iur. l. 1. C. de iis qui in priorum credit. c. non potest, de præb. in 6. c. statutum. §. in nullo*, vbi glos. *verb. expressus, de rescrip. eo lib. 6. clem. quamdiu*, & ibi glos. *in verb. expresso, de appell.* gloss. & DD. *in l. cùm oportet. §. non autem. C. de bon. quæ lib.* & in terminis huius conditionis, si sine filiis, latè Dec. super *d. c. in præsentia, n. 102.*

Secundò & multò minus tacitum æquipol- 7
let expresso, quando tacitum deducitur ad destructionem expressi. *l. cùm ex filio. §. filio*, vbi Bart. *in summario. ff. de vulg. & pup.* Dec. *cons. 416. num. 10.* Crau. *cons. 32. nu. 2.*

Tertiò & magis de plano procedit conclusio 8
quando quis intendit elicere ex illo tacito aliquod speciale, quod aliàs solet resultare ab expresso. Crau. *cons. 34. numer. 3.* cum aliis per Bec. *cons. 39. num. 24. & 25.* facit regula de non multiplicandis specialibus, de qua *in l. 1. Cod. de dot. promiss.* Roman. *cons. 350. nu. 16.* Alex. *cons. 13. nu. 4. lib. 1.* Ruin. *cons. 13. n. 4. lib. 4.*

Quartò, & fortiùs, quando lex, quæ inducit 9
tacitum, allegat rationem, quæ non conuenit casui, de quo tractatur, expressio enim habet vim restrictiuam ad casus, in quibus militat ratio, quę exprimitur. *l. cùm pater. §. dulcissimis*, & ibi Bart. *ff. de legat. 2. l. milites in agrum. in princip. ff. de re milit.*

milit. glos. in clem. 1. verb. eligatur, de elect. Bartol. in leg. 1. num. 4. ff. de legit. tut. Franc. Aret. consf. 161. nu. 3. verf. moneor. 1. Dec. consf. 379. num. 5. verf. & vlterius.

10 Hæc autem omnia concurrere videbantur in proposito casu. nam quòd conditio, si sine filiis, de qua in dd. ll. cùm auus, & cùm acutissimi, sit tacita conditio, non eget probatione. Quòd tacitum deducatur ad destructionem expressi, est etiam clarum, quia cum hac tacita, & præsumpta conditione Monasterium intendit excludere expressam substitutionem Sanctiliæ. Similiter quòd agatur de eliciendo singulari ex ista tacita conditione, est etiam clarum, quia non est commune, nec regulare, quòd à filio inferatur ad Monasterium, sed immò singulare, & exorbitans. Butr. in dict. c. in præsentia, num. 6. de prob. Rip. in l. ex facto. §. si quis rogatus, num. 37. ff. ad Trebell. Fulgos. consf. 53. num. 1. Barbat. qui de communi, consf. 13. num. 12. & 13. Bero. consf. 114. num. 21. verf. secundò prædicta, lib. 2. Bursat. consf. 199. num. 15. decisf. Pedem. 126. num. 12. Intrig. dict qu. 63. num. 89. faciunt trad. per Tiraq. d. verb. susceperit, num. 45. Sicut etiam applicatur regula de non multiplicandis specialibus. nam speciale est, quòd conditio, si sine filiis, subintelligatur, cùm regulariter testator censeretur non voluisse quod non dixit, l. Labeo. cùm ibi plenè not. per scrib. ff. de supellect. leg. & est vulgare dictum, quod testamentum non cantat, neque ego cantabo. Alex. consf. 52. num. 12. & seqq, libr. 4. Bald. in c. per venerabilem, num. 21. de elect. Anchar. consf. 37. num. 7. Roman. consf. 45. num. 14. in fin. & seq. Curt. sen. consf. 53. num. 23. Rolan. consf. 56. num. 5 & seqq. volum. 1. Afflict decisf. 403. num. 5. Vnde ex conditione sic specialiter subintellecta, non est desumendum aliud, quod est speciale in ipsamet conditione, si sine filiis, etiam quando exprimitur, vt patet ex Butr. in dict. cap. in præsentia, num. 20. cum aliis suprà allegatis. Atque hinc cessat doctr. Bart. in l. sub conditione. ff. de solut. quia nulla necessitas portat, quòd sub conditione ad fauorem filiorum veniat Monasterium. cùm hoc non sit commune & regulare in materia filiorum, sed immò singulare & exorbitans, vt supradictum est. Denique applicatur & tertia conclusio, quòd tacitum non extendatur quando lex, quæ inducit tacitum, exprimit rationem, dd. enim ll. cùm auus, & cùm acutissimi, exprimunt rationem earum dispositionis, scilicet paternæ pietatis, & ne testator videat alienas successiones propriis anteponere, quod inconueniens non sequitur ex eo, quòd substitutus anteponatur Monasterio, nec testator præsumitur habere eam pietatem erga Monasterium, quam habet erga descendentes, c. quicunque 27. quæst. 4. Rol. consf. 190. in fin. lib. 1. Rip. in dict. §. si quis rogatus, num. 37. verf. quæ ratio Socin. dict. leg. cum auus, num. 42. Bero. consf. 114. num. 21. libro 2. Decisf. Pedem. quæ de communi, decisf. 126. numero 26. latè Tiraquel. in dict. l. si vnquam. verf. libertis, numero 90. & seq. Illustrissimus Mantic. decisf. 7. numero 13.

11 Non obstat, quòd ex identitate rationis fiat extensio de casu expresso ad casum tacitum, quia respondetur primò, conclusionem non procedere quandocunque agitur de multiplicandis specialibus, & de materia exorbitanti, vel quando lex, quæ inducit tacitum, reddit rationem minimè accommodabilem ad casum, ad quem prætenditur fieri extensio, vt patet ex suprà proximè allegatis. Secundò respondetur esse admodum controuersum apud scribentes, quænam sit ratio decisionis dict. §. sed hoc præsenti. & c. in præsentia, ex tribus opinionibus suprà in principio recitatis. Prima, quòd Monasterium sit loco filij, ab infinitis reprobatur, vt patet ex cumulat. per Rip. in dict. §. si quis rogatus, num. 37. Illustrissimus Mantic. d. tit. 7. num. 6. Tiraquel. d. verb. susceperit. num. 47. Emanuel Costa in dict. cap. si pater, verb. si absque liberis. num. 70. de testam. in 6. Alia opinio, quòd scilicet conditio, si sine filiis, reiiciatur, & habeatur pro non scripta, ex eo quod sit repugnans castitati, & vitæ contemplatiuæ, multis argumentis reprobatur ab Illustrissimo Mantic. d. tit. 7. num. 4. Postremo quod testator præsumatur diligere Monasterium sicut filios instituti, non habet multos sequaces, vt videre est ex Illustrissimo Mantic. d. titul. 7. num. 13. & dictæ opinioni multum obstat tex. in dict. §. sed hoc præsenti, dum in casu ingressus Monasterij inualidat, & pro non scripta haberi vult conditionem, si sine filiis, appositam à testatore; si enim lex fundaretur in æquali affectione, non cassaret conditionem appositam à testatore, sed adderet nouam, nempe si grauatus Monasterium ingressus non fuerit, & sic non faceret prout facit, vim in eo quod scriptum habeatur pro non scripto, sed potiùs è conuerso vt pro scripto habeatur illud quod non est scriptum, quod aliquando consueuit facere lex. exemplum in dict. leg. cùm auus, de condit. & demonstr. in fin. & hoc argumento vtuntur Doctores ad impugnandam dictam primam opinionem, quod Monasterium sit loco filij, & vltra Rip. Mantic. Tiraquel. suprà alleg. Couar. var. resol. libro 1. cap. 19. num. 6. Præterea est ponderandum, quod text. in dict. §. sed hoc præsenti, loquitur, tam quando grauatus est de descendentibus, quàm quando non est, & quidem quando grauatus non est de descendentibus, posset procedere ista opinio, quod præsumatur testator dilexisse Monasterium sicut filios instituti: sed quando grauatus est de descendentibus, quo casu descendentes ab illo descendunt pariter à testatore, tunc non intrat ista præsumptio, quod testator censeatur diligere Monasterium sicut istos, per c. quicunque, cum aliis suprà alleg. & consequenter malè infertur ab illis ad Monasterium.

Ex istis concludebatur, quod cùm ratio deci- 12
sionis dict. §. sed hoc præsenti, & c. in præsentia, sit adeo incerta, non potest per illam fieri extensio de casu ad casum, quia quando ex vno volumus elicere aliud, illud vnum debet esse certum, & indubitabile. Bald. in l. comparationes, num. 4. Salyc. num. 12. Cod. de fid. instr. Alexand. consil. 76. num. 7. verf. quinimmò, lib. 3. Crau. consf. 32. num. 7. Menoch. de arbitr. casu 114. numero 29. Surd. consf. 135. numero 79. verf. secundò. Afflict. decisf. 181. numero 5. Nec facit quod ius de sui natura sit certum. Bald. consil. 186. numero 3. in fin. verf. & licèt quidam, lib. 2. Natt. consf. 502. numero 9. quia est certum quoad dispositionem, non quoad rationem, cùm non omnium possit reddi ratio. l. non omnium. ff. de legibus, & aliquando stet pro ratione voluntas conditoris legis. l. prospexit. ff. qui & à quibus. leg. 1. verf. pueritiam, & ibi glos. verb. ratus. ff. de postulan. Bald. in dict. leg. non omnium, in princip. Salyc. in l. si serui, numero 7. verf. secundò quia. Cod. de noxal.

act. Felin. *in c.si quando,num.12.vers.& placent.,de rescript.*

13 Cæterùm retenta qualibet ex præteritis tribus opinionibus, adhuc videbatur posse assignari ratio diuersitatis, quando conditio, si sine filiis; fuit expressa, & quando subintelligitur. Et quidem si retineatur prima, quæ & ipsa habet suos testes de communi, nempè Fulgos. *consil.53.num.3.* Ias. *in authen.si que mulier, num.18. vers.ego non recedo.Cod.de sacros.Eccles.* Dec. *in dict.cap.in præsentia,numero 190.* Bero. *num.495.de prob.* differentia erit, quia quando testator exprimit conditionem, si sine liberis, lex non facit aliud, quàm extendere proprietatem vocabuli, operando vt sub illa comprehendantur filij ficti, & ciuiles, prout secundùm lecturam istorum est Monasterium: at quando testator non exprimit conditionem, opus est vt lex faciat de nouo, & superinducat conditiones non expressas à testatore: certum autem est in iure facilius dari extensionem, quàm creationem de nouo, Alexand. *consil.84.numero 5. libro 5.* Castr.457.*in princip.lib.2.* Iason. *in l.fin.num.42.limit.3.ff.de fer.* Cagnol. *in leg.2.num.142.Cod.de pact. inter empt.& vend.* Rol. *cons.4.num.27.lib.3.* Rot. *decis.20.num.8.de præb.in nou.* Boër. *decis.294.num.8.* sicut etiam facilius datur qualitas, quàm substantia Angel. *in l.si certis annis,numero 11. Cod.de pact.* Socin. *cons.104 num.10.libro 2.* Dec. *cons.442. num.22.* Crau. *de antiq. temp.p.1.numero 317.* Cephal. *cons.170. numero 26.* Natt. *cons.102. num.3.* Menoch. *cons.93.numero 15.* Surd. *decis.322. num.71.* Neque hoc casu potest fieri vis super dd. ll. *cùm auus & cùm acutissimi*, quia, vt suprà demonstratum est, iuxta illas subintelligitur conditio de naturalibus, non de fictis, & proinde sicut quando testator in conditione, *si sine filiis*, exprimit qualitates non competentes nisi naturalibus, non venit Monasterium, vt patet ex alleg. suprà in prima inspectione, ita & multò magis debet euenire quando conditio de naturalibus tantùm subintelligitur, ne aliàs sit maior vis taciti, quàm expressi, & ne detur fictio fictionis, contra vulg. conclusiones, de quo per Crau. *cons.32.num.2.& cons.34. numero 3.* Bec. *cons.39.numero 24.& seq.l.1. Cod.de dot.promiss.l.cùm post.§.gener.* & ibi gloss. *verb.placuit. ff.de iur.dot.* Roman. *cons.350. numero 16.* Bero. *cons.160.numero 13.libro 2.* & propiùs ad istos terminos Dec. *in d.c.in præsentia, nu.191.* Felin. *n.42.de prob.*

14 Si verò attendatur secunda opinio, quòd dd. §§.*sed hoc præsenti, & c.in præsentia*, sint fundati in eo quòd conditio, si sine filiis, aduersetur vitæ castæ, & contemplatiuæ, differentia erit, quia etiam in materia morali magis improbatur conditio expressa, quàm tacita, & implicita, exemplum in dolo futuro, quod expressè remitti non potest, secus tacitè, & implicitè. *l.si vnus.§.illud.ff.de pact.* Dyn. *in reg.contractus.83.de regul.iur.in 6.* Federic. de Sen. *consil.125.numero 5.* Idem in pacto de futura successione, de quo per Alexand. *cons.28.num.7. vers.nec obstat quòd pactum, libro 3.* Dec. *cons.31. numero 4. vers.& sic fuit pactum.* Idem in venditione iurispatronatus, de quo per scrib. *in cap.ex litteris,de iur.patron.* Bald. *cons.32.numero 3. libro 1.* Abb. *quæst.5.numero 5.vers.& primò.* Gemin. *cons.45.numero 2.* Lap. *alleg.129.numero 24.* Aliud exemplum, de quo per Nauar. *consil.3.numero 1. de testam.* facit quia testator quoniam in se est æqualiter, excludit tam filios, quàm Monasterium, & sic non aduersatus fuit vitæ contemplatiuæ, & licèt superuenerint ll. *cùm auus, & cùm acutissimi*, quæ supplent introducendo filios, nulla tamen lex inuenitur, quæ in hoc casu omissionis vtriusque suppleat pro Monasterio, & proinde res remanet in dispositione iuris, quòd scilicet casus omissus habeatur pro omisso, iuxta *l.commodissimè. ff.de lib. & posthum.* cum aliis suprà allegatis.

15 Denique si attendatur vltima opinio de præsumpta dilectione testatoris erga Monasterium, cùm ista dilectio sit colligenda ex conditione, si sine liberis, vt latè suprà in prima inspectione demonstratum est, ista dilectio magis colligetur quando testator expressit conditionem, si sine liberis, quàm quando illam tacuit, etiamsi à lege subintelligatur, quia primo casu voluntas erga filios est certa; secundo verò casu præsumpta tantùm, & faciliùs fabricatur præsumptio super certitudine, quàm super alia præsumptione, *l.quisquis. Cod.de donat. l.quadam mulier. ff.de rei vindic.* Roman. *cons.160.numero 13.libro 2.* latè Surd. *cons.135. numero 78. cum seqq.* & quòd voluntas magis colligatur ex expresso, quàm tacito, & subintellecto, tradunt Crau. *cons.34. numero 2.& 3.* Bec. *cons.39. numero 25.* & dicit Castr. *cons.334. numero 5.volum.1.* voluntatem expressam magis latè interpretari, & Ruin. *cons.10.numero 10. lib.2.* quòd ista est magis efficax, & apta parere maiores effectus. Secunda differentia est, quia quando testator exprimit conditionem, si sine liberis, substitutio dicitur conditionalis, hac conditione, vsque ab initio: quando autem testator illam non exprimit, licèt subintelligatur, iuxta terminos *l.cùm auus, & l.cùm acutissimi*; attamen fideicommissum non est conditionale ab initio, sed ita demum, si liberi superstites relinquantur, vt latè probat Emanuel à Costa *in c.si pater. verb. si absque literis, numero 71. & in verb.Trebellianica, numero 28. de testam. in 6.* ex qua conclusione duæ resultant illationes. Prima est quòd faciliùs debeat tolli substitutio conditionalis, quàm simplex, ad not. per Roman. *cons.256.in fin.* Sarn. *in reg.de iur.quæs.non tollen. quæst.4. in princip.* Dec. *consil.146. numero 4.* Paris. *cons.5.num.96. libro 4.* Cassad *super reg.decis.24.numero 2.& 3.* Altera est, quòd defuncto sine filiis grauato, qui ingressus fuerat Monasterium, tacita conditio, de qua *in l.cùm auus, & l.cùm acutissimi*, nunquam dicatur fuisse in rerum natura, cùm, vt dictum est, incipiat à die quo extant liberi, & consequenter, nihil potuerit operari ad fauorem Monasterij, per regulam, quòd non entis nullæ sunt partes, aut qualitates. *l.eius qui in pecuniaria.ff.si cert.pet. l.sed & si manente. ff.de procur. l.si seruum. §.si modus. ff.de act.empt.* Roman. *cons.91.numero 8.* Fulgos. *cons.93. numero 1. in fin.* Oldrad. *cons.203. vers.ad secundum.* Card. *consil.29.numero 1.* Curt. iun. *cons.14.numero 8.* Alexand. *cons.30.numero 5. lib.7.*

Et cum prædictis rationibus visum fuit recedere à glos. *in l.cùm acutissimi,verb.defuncti*, quam 16 ibi sequuti fuerunt Butrig. *in fin.* Salyc. *numero 4.* Barbat. *in addit. ad Bald. super ead l...in princip.* Corn. qui de communi, *numero 9. Cod.de fideicom.* Bald. *in c.in præsentia, numero 18. de prob.* Gomes, qui magis communem testatur, *vers.resol.*

sol. tom. 1. cap. 5. de substit. fideicom. numero 34. circa fin. Georg. Lopez *in l. 10. titul. 4. p. 6.* glos. *vers. item quod si grauatus.* Galiaul. *in l. Gallus. §. & quod si tantùm, num. 19. ff. de lib. & posthum.* nam glos. loquitur per transennam, & non disputat articulum, Bald. ponit rationem, quæ supponit illud, quod disputatur, dicit enim quòd substitutio censetur facta sub duabus conditionibus si grauatus filios non habuerit, & si idem Monasterium non ingrediatur, verùm non probat per quam regulam, quando conditio si sine filiis, in qua stat vis, vt suprà demonstratum est non est expressa, subintelligatur conditio si Monasterium non ingrediatur, cùm tot, & tanta in contrarium vrgeant, vt suprà dictum est. Cæteri verò sequuti sunt potius auctoritatem, quàm rationem. Hanc enim opinionem contra Monasterium, quam modò sequitur Rota, communem dixerunt Emanul Costa *in repetit. d. cap. si pater, verb. si absque liberis, num. 70. & 71. de testam. in 6.* quem sequitur Crass. *in §. fideicommissum, quæst. 40. nu. 2.* sed nemo ex illis allegat auctorem, qui loquatur de hoc articulo, vnde potest dici, quòd opinio sit magis vera, non autem quòd sit magis communis.

Et ita, &c.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Massilien. pecuniaria. Lunæ 6. Iunij 1611.

DECISIO CCCLIX.

Replicata est decis. 334. part. 1. recent. & inter eius impressas est decis. 506.

R. P. D. LVGDVNEN.

Adrien. beneficiorum. Lunæ 6. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Habes ex summario.

SVMMARIVM.

Possessio instrumentalis alio non existente in possessione est manutenibilis, n. 1.

Possessio posterior & capta alio existente in possessione non est manutenibilis, n. 2.

Vnio quæ fuit reuocata, nec habuit effectum, non habetur in consideratione, n. 3.

DECISIO CCCLX.

1 Dandum esse Domino Iuliano Castagnolæ mandatum de manutenendo, cùm de eius possessione constet capta eius nomine per Iosephum Mannochiam vti Procuratorem substitutum ab Oliuerio Procuratore constituto à Castagnola, cum facultate substituendi, & ista possessio quamuis instrumentalis, tamen vti capta nemine contradicente, & dum possessio beneficiorum esset vacua, est manutenibilis. Mohed. *decis. 12. & 20. de restit. spol.*

2 Non obstat si forsan allegabitur possessio Capituli Adrien. quia vti posterior, & capta dum Iulianus iam existeret in possessione, non est manutenibilis.

Non obstat etiam, si dicatur Iulianum iniustè possedisse beneficia, de quibus agitur, cùm fuissent vnita mensæ capitulari Adrien. auctoritate Reuerendissimi Episcopi vsque de anno 1597. & sic multis annis ante possessionem dicti Iuliani, quæ fuit capta de mense Martij 1610. Nam respondetur primum id respicere petitorium, deinde illam vnionem tunc fuisse factam de beneficiis, quare neque de iure, neque de facto vacabant, & vti non sortitum effectum fuisse reuocatum per regulas superuenientes fel. rec. Leonis XI. & D. N. & in similibus terminis fuit sæpè decisum, & signanter in causa Aquen. beneficiorum 19. Decembris 1608. coram me. & antea de eodem anno 23. Ianuarij. In causa autem Toletana Capellaniæ coram R. P. D. meo Pamphilio; & quidem post dictam vnionem plures contigerunt vacationes per resignationem ex causa permutationis, & fuit auctoritate Apostolica prouisus Iulianus, præterea in dicta vacatione non fuit expressus valor beneficiorum, & concurrunt aliæ difficultates suo tempore discutiendæ. Et ita fuit conclusum solo Domino Iuliano informante, cùm Procurator Capituli sæpiùs citatus non comparuisset. 3

R. P. D. PIROVANO.

Romana affictus senuonetæ. Veneris 10. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Verba quantumvis generalia restringuntur pluribus modis, de quibus in hac decisione, & de significatione dictionis *tantùm*.

SVMMARIVM.

Tantùm *dictionis natura est æqualiter diuidere, & vniformes partes facere, & in ea subintelligitur dictio* quantum, *n. 1.*

Correlatiua virtualiter recipiunt vniformem determinationem, & vnum sub altero continentur. nu. 1. in fine.

Verba generalia recipiunt restrictionem ex mente, & voluntate contrahentium, n. 2.

Proœmij narratiua censetur repetita in stipulatione, n. 3. in fine.

Verba generalia sunt restringenda ad causam, propter quam fuerunt prolata. num. 4.

Verba generalia restringuntur ex natura actus, super quo proferuntur, ibid. in fine.

Promissio releuandi aliquem à molestiis extenditur etiam ad molestias datas de facto, numero 5. in fine.

DECISIO CCCLXI.

Promoto R. P. D. Horatio Lancellotto Rotæ Auditore ad dignitatem Cardinalatus, non extensa resolutione in hac causa capta pro Dominis Santinello, & Iacobello, mãdarunt Domini 1

mihi in eius locum suffecto, vt muneri prædicto satisfacerem, quibus placuit recedendum esse à decisis. Verba enim instrumenti visa fuerunt clara, dum contrahentes in proœmio concordiæ sibi ipsis proposuerunt, vt quisque eorum pro sua qualiber rata, & portione onus soluendi debita societatis in se assumeret, & exinde deuenerunt ad particulares conuentiones, & obligationes, quibus Baschius primò se astrinxit solutioni scutorum 5000. pro extinguendo censu nomine societatis contracto, Santinellus, & Iacobellus accollarunt, & assumpserunt in se vnusquisque ipsorum per formalia verba tantùm ex debito remanente ad proportionem secundùm ratam participationis, & debiti vniuscuiusque ipsorum in dicto negotio, seu affictu, hoc est, vnusquisque ipsorum ad proportionem accollationis factæ per Baschium ad computum suæ ratæ portionis debiti respectiuè ad totum debitum sibi ipsis assumerent onus extinguendi tantùm ex debito remanente, ita vt si Baschius puta, quartam partem suæ ratæ partis debiti extinxisset, assumendo in se onus soluendi scuta 5000. eandem quartam partem ratæ eorum partis debiti tenebantur extinguere Santinellus, & Iacobellus, propter illam dictionem *tantum*, cuius naturæ est diuidere æqualiter, & facere accollationes vniformes. Surd. *cons.* 401. *num.* 12. *vers. contrariam, & n.* 14. *in fin. lib* 3. quod idem fuit consideratum in decisione in hac causa facta 23. Ianuarij coram bon. me. Litta, & quamuis in instrumento correspondentia alterius dictionis *quantum*, non legatur, illa tamen vti correlatiua virtualiter inest, & recipit vniformem determinationem. *l.* 1. vbi Bart. *C. de express. lib.* 10 Bec. *cons.* 45. *n.* 22. idem Surd. *cons.* 401. *nu.* 15.

2 Vlteriùs Baschius firmata conuentione mutui oneris voluit addi in concordia sequentia verba eius particularem fauorem & commodum concernentia, videlicet, & pro eorum rata promittunt idem Comes, qui est Santinellus, & Iulius Iacobellus releuare indemnem ipsum Baschium ab omnibus aliis debitis restantibus. & paulò infrà; & omnino liberare & eximere. quæ verba quantumuis generalia & apta comprehendere omnia debita, nemine excluso, tamen recipiunt eam restrictionem, quam contrahentes adiicere voluerunt, scilicet pro rata eorum, Ruin. *cons.* 20. *num.* 2. *volum.* 1. Surd. *cons.* 77. *num.* 26. *& d.* 122. *numero* 19. vnde releuantia, & indemnitatis promissio excedere non debet ratam partem participationis, & debiti, quia ad eam contrahentes restrinxerunt.

3 Non obstat ponderatio de qua in decisione Illustrissimi Cardinalis scilicet, quòd illa verba, *accollant in se vnusquisque tantum ex debito remanēte ad proportionem secundùm ratam participationis*, magis sint referenda ad diuisionem oneris inter Santinellum & Iacobellum, quàm ad restringendam promissionem indemnitatis, quia vltra quòd accollatio non fuit de toto debito, sed de parte debiti remanentis. Fuit etiam responsum, quòd cùm posita fuerint ad qualificandam obligationem mutuæ accollationis ad posteriorem obligationem de indemnitate tanquam diuersam deseruire non possunt, & si dicatur eundem sensum habere sequentia verba, ibi, *& pro eorum rata promittunt*, &c. Dominis non placuit prædicta interpretatio tanquam repugnans menti contrahentium in proœmio concordiæ, quorum intentio fuit solùm, vt vnusquisque pro sua rata portione obligaretur, quæ eadem in stipulatione censetur repetita. *l. item quia*, vbi glos. & Bart. *ff. de pactis.* Socin. jun. *cons.* 79. *num.* 60. *vol.* 3. Paris. *cons.* 18. *num.* 31. *lib.* 2. Soc. sen. *consil.* 249. *nu.* 13. *&* 14. *lib.* 2.

4 Præterea fuit consideratum nullam extitisse causam conseruandi indemnem Baschium à sua rata portione, pro qua remanebat debitor, & in notabili quantitate iuxta calculum aliàs in Rota firmatum, & consequenter, nec verisimile, quòd Santinellus, & Iacobellus voluerint sibi ipsis accollare summam excessiuam Baschio tangentem, & minus debita aliorum sociorum, de quibus nihil est dictum in concordia, quia hoc fuisset iactare suum, quod nemo præsumitur. vulg. *l. cùm de indebito. ff. de probat. l. vltim. C. arbitr. tutel. cap. sollicitè. §. quia non est verisimile. de restit. spoliat.* & ideo verba quantumuis generalia esse restringenda ad causam, propter quam fuerunt prolata. Grauett *cons.* 236. *nu.* 6. & fuit dictum in Perusina executionis 15. Iunij 1609. coram bon. mem. Iusto. maximè quando deseruire habent naturæ actus, quæ est, vt in societate æs alienum æqualiter soluatur, & diuidatur. Crauett. *cons.* 298. *n.* 5.

5 Nec dicatur si pro rata tantùm staret obligatio, quòd illa verba viderentur superflua, & sine effectu, cùm ex lege societatis absque noua pactione socij æqualiter ad debita persoluenda obligati censeantur. Quia non videntur stare sine effectu, cùm promptior, & plenior dicatur actio parata per obligationem indemnitatis, quàm per legem societatis, dum ex promissione releuandi etiam de facto molestatus agere possit contra promissorem. Abb. *cons.* 43. *in princ. part.* 1. Dec. *cons.* 51. *nu.* 4. Ozasc. decis. Pedem. 48. *nu.* 8. Surd. *cons.* 150. *n.* 9. &c.

R. P. D. LVGDVNEN.

Eluen. præceptoriæ. Veneris 10. *Iunij* 1611.

ARGVMENTVM.

Legitimus contradictor quis dicatur in beneficialibus, præsertim ad impediendam immissionem prouisi Apostolici.

SVMMARIVM.

Contradictor legitimus, vt quis dicatur in beneficialibus ad impediendam immissionem prouisi, requiritur par titulus, c. 1. *declara, vt nu.* 2.

Prouisus ab Ordinario non est legitimus contradictor cum prouiso à Sede Apostolica, ibi. declara, vt n. 2.

Prouisus ab Ordinario existens in possessione beneficij est legitimus contradictor contra prouisum Apostolicum. declara vt nu. 2.

Legitimus contradictor quando quis dicatur in exequutione litterarum Apostolicarum, ibid.

Papa per quascunque gratiosas prouisiones non præsumitur velle facere præiudicium Ordinariis ibid.

Decretum irritans inficit titulum, & possessionem, numero 3.

Contradictor legitimus non dicitur qui non habet parem titulum ex eodem fonte prouenientem, declara, vt nu. 3.

Benefi-

Beneficium, & præceptoria de iure præsumitur manualis, nisi contrarium probetur. num. 4. vbi declaratur hæc conclusio.

DECISIO CCCLXII.

1 DIxerunt Domini Petrum non esse legitimum contradictorem ad impediendam immissionem Iacobi, cùm ad hunc effectum par titulus requiratur, vt per Bart. *in l. fin. num.* 21. ibique alios communiter. *C. de edict. Diu. Adr. tollen.* Put. *decis.* 302. *lib.* 2. Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *num.* 58. Petrus, qui est prouisus ab Abbate S. Antonij, Ordinario collatore, non potest concurrere cum Iacobo, qui habet à Sede Apostolica prouisionem cum gratiosa subrogatione in iuribus, possessioneque vltimi præceptoris.

2 Et licèt ista regula, quæ est indubitata, inter duos prouisos, quorum vterq; petit immissionem, fallat aliquando, quando contra prouisum Apostolicũ instantem pro immissione opponit se prouisus ab Ordinario iam in possessione existens, sicuti etiam in remedio dictæ legis finalis, cuius ad instar proceditur in hac materia executionis litterarum Apostolicarum, admittitur etiam contradictor ab alio fonte, puta ab alio testatore, vt per Ruin. *cons.* 28. *n.* 2. *vers. subdit.* Bart. *lib.* 5. tamen fallentia procedit, quando ille possessor allegat titulum, qui vel excludit prouisionem Papæ, vel illam reddit admodum turbidam, tunc enim quia Papa per subrogationes gratiosas, aut alias prouisiones non intẽdit facere Ordinariis, vel illis, qui ab ipsis prouisi sunt, aliquod præiudicium, vt dixit Rota in Burgens. de Pancoruo coram Gyptio, & in aliis causis, ideo in aliquo speciali casu, vel processum fuit ordinariè, vel certè data fuit possessori aliqua dilatio ad docendum de validitate dicti tituli, & interim fuit supersessum paulisper in exequutione litterarum Apostolicarũ, & sic procedunt decisiones coram Orano, & aliæ, quæ possunt allegari.

3 Ista autem non applicantur in hoc casu, in quo licèt Petrus sit possessor, tamen per duas decisiones fuit resolutum constare de notoria, & patente reseruatione præceptoriæ, de qua agitur, cùm illius vacatio contigerit mense Apostolico. Ideóque nec titulus Petri, nec possessio haberi deberet in aliqua consideratione, quia stante decreto apposito in regulis reseruatoriis inficitur titulus concessus ab Ordinario, & quæcunque possessio inde quæsita, vt fuit dictum in Insenen. Canonicatus 13. Maij 1588. coram Bubalo in Auersana bonorum 3. Iunij 1602. coram Reuerendo Patre Domino Decano in Pampilonen. præceptoriæ. Et quidem si sufficeret possessio cum titulo ab Ordinario ad impediendam exequutionem litterarum Apostolicarum, actum esset de huiusmodi exequutione, quia vt plurimum Ordinarij præueniunt in notitia renunciationis, & in conferendo, & regulariter in terminis dictæ l. similis possessor cum titulo impare, id est, qui non sit ab eodem fonte, non habetur pro legitimo contradictore, nisi incontinenti doceat de titulo tali, qui excludat, & impediat immissionem petitam; atque dato quòd aliquo casu possit aliqualis dilatio, & paulułum supersederi, vt dictum est; tamen hoc debet intelligi, quando datur maximus fumus boni iuris, & allegatur aliquid, quod turbidam reddat reseruationem, & si probabitur, illum impediet.

At verò in hoc casu iam per annos aliquot agitatur ista lis, & tamen adhuc nihil probatum fuit, 4
quod elidat, vel turbidam reddat reseruationem, imò nec ore tenus fuit allegatum aliud, nisi quòd ista præceptoria est manualis ex iuris præsumptione, & per consequens non cadit sub reseruatione: sed huiusmodi allegatio non suffragatur, quia contra illam præsumptionem adest vera probatio, quòd præceptoria est collatiua, vt bene deponunt testes, & constat ex vltimo statu plurium collationum, quæ per spatium etiam longi temporis occurrentibus vacationibus successiuè factæ fuerunt per Sedem Apostolicam, nec ex iuris præsumptione necessariò sequitur, quòd omnia beneficia regularia sint manualia, quia possunt esse electiua, aut iurata, prout latiùs hæc omnia fuerunt deducta in decisionibus. Itaque fuit conclusum dandum esse Iacobo immissionem ipso tantùm informante, sed Petri procuratore sæpiùs citato, &c.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Romana spolij de Pinis. 10. *Iunij* 1611.

DECISIO CCCLXIII.

Est inter eius impressas decisio 525.

R.P.D. DAMASCENO.

Bononien. administrationis. Veneris 10. *Iunij* 1611.

DECISIO CCCLXIV.

Replicata habetur in 5. *part. diuers. aliàs post* 2. *tom. consil. Farinac. decis.* 334.

R.P.D. DAMASCENO.

Terulen. vicariarum, seu concursus. Lunæ 13. *Iunij* 1611.

ARGVMENTVM.

De nullitate examinis testium ob defectum citationis factæ, & iuramenti præstiti in die feriata. An citationes superabondantes, & non necessariæ vitient actum, & quid si citatus dixerit se nolle contradicere.

SVMMARIVM.

Citatio exequuta in die Dominico nulla est, nu. 1.
Iuramentum testium receptum in die, in qua fuit facta citatio, non valet, num. 1.
Dies termini non computatur in termino, ibid.
Citatio facta pro vna die, non inseruit pro alia die, num. 3.
Iuramentum testium præstitum in die Dominico non valet, ibid.
Citationes nulliter factæ, si ex abundanti factæ fuerunt, & non necessariæ, non debent vitiare, nu. 4.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Vrbeuetana dotis. Veneris 17. Iunij 1611.

DECISIO CCCLXVIII.

Est decisio 321. inter eius impressas.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Romana domorum Mercurij 19. Iunij 1611.

DECISIO CCCLXIX.

Est inter eius impressas decisio 492.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana Casaletti. Lunæ 20. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Emptor non soluendo pretium tenetur ad fructus recompensatiuos, iuxta text. *in l. curabit. C. de act. empt.* Hæc conclusio ampliatur pluribus modis, de quibus in hac decisione, quæ singularis est.

SVMMARIVM.

Emptor retinendo rem, & pretium, tenetur ad fructus recompensatiuos pro rata pretij non soluti, iuxta l. curabit. C. de act. empt. *num. 1. Vbi hoc ampliatur procedere, etiam quòd venditor non adimpleuerit promissa, & sit in aliqua mora, & num. 2.*

Locupletari cum aliena iactura nullus debet, num. 3. & 4.

Emptor retinendo rem, & pretium, tenetur ad fructus recompensatiuos, etiam de iure Canonico, nu. 4.

Emptor retinendo rem, & pretium, non tenetur ad fructus recompensatiuos, quando ei est facta dilatio ad soluendum. declara vt num. 5. & 6.

Expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur. n. 6.

Emptor retinendo rem, & pretium, nunquid teneatur ad fructus recompensatiuos, quando pretium est incertum, num. 7.

Emptor retinendo rem, & pretium tenetur ad fructus recompensatiuos: etiam quod res vendita sibi tradita non fuerit libera, prout promissum erat, ibid.

DECISIO CCCLXX.

1 CVm D. Episcopus per tempus, de quo agitur, habuerit in manibus rem emptam, & pretium, Domini fuerunt in voto, quòd ipse teneretur ad fructus recompensatiuos pro rata pretij non soluti, iuxt. *l. curabit. C. de act. empt.* cum ibi not. per scrib. Nec obstare quòd D. Comes venditor fuerit in mora implendi multa promissa pro parte sua, vt apparet ex pluribus decisionibus in hac causa factis, quia fuit responsum, aut hoc deduci ad includendam culpam in venditore, & ex hoc non sequi, quòd debeat amittere fructus recompensatiuos, cùm hoc nullo iure cautum reperiatur: aut verò deduci ad excusandam moram emptoris in soluendo pretio. Et fuit dictum non suffragari, quia isti fructus debentur etiam sine mora, vt sunt verba expressa text. *in d. l. curabit*, & adnotauit Bald. *in l. 2. C. de vsur.* cuius opinio communiter approbatur, vt dicit Cagnol. super *d. l. curabit, nu. 33.* Surd. *cons. 101. nu. 23.*

2 Et quòd fructus recompensatiui debeantur etiam pro tempore, pro quo non fuit impletum pro parte venditoris, tenent Bald. *in d. l. 2. num. 4.* & ibi Paul. de Castr. *num. 1. vers. quinimmò dicit Bald. C. de vsur.* Alex. *cons. 147. num. 4. lib. 5.* Socin. *consil. 176. num. 4. lib. 2.* Gozad. *cons. 55. num. 11.* Natt. *cons. 384. num. 11.* Cephal. *cons. 609. num. 6. cum duobus seqq.* Cagnol. *in d. l. curabit, num. 31. & 33.* Gabr. *tit. de empt. & vendit. conclus. 4. num. 9.* Couar. *var. resol. lib. 3. c. 4. num. 6. vers. 12.* Honded. *cons. 30. num. 44. lib. 1.* Surd. *cons. 101. num. 26. & 28. & decis. 117. nu. 7.* Magon. *decis. Lucen. 17. num. 36.* & fuit decisum in causa Beneuentana pecuniaria 18. Iunij 1607. coram me, atque in Asculana pecuniaria 10. Decemb. 1606. coram R.P.D. meo Coccino.

3 Et in prædictis iuribus assignatur ratio, quippe quia per non implementum venditoris non minuitur vsus rei venditæ, & traditæ, cuius vsus contemplatione debentur isti fructus, ne scilicet emptor locupletetur cum aliena iactura, contra *l. nam hoc natura. ff. de condict. indeb.* non enim sunt propriæ vsuræ, sed potiùs damni reparatio. Surd. *d. cons. 101. num. 26.* & etiam quia quicquid sit quoad alios effectus, quoad fructus recompensatiuos vendenditor satis impleuisse videtur, tradendo rem liberam quoad perceptionem fructuum, & sibi imputare debet emptor si illam acceptauit, quia poterat abstinere donec per venditorem sibi totaliter impleretur. Rot. in d. Beneuentana coram me. Surd. *cons. 101. num. 4. & seq.* vbi alios allegat. latè Honded. *cons 30. num. 17. & seq. vol. 1.*

4 Nec facit quòd isti fructus essent meræ vsuræ pretij non soluti, stante quòd per venditionem habita fide de pretio cum traditione rei fuit translatum dominium in emptorem, qui ratione prædicti dominij facit fructus suos, vnde non possunt peti tanquam fructus, cùm res sit aliena, & fructus sequatur dominium, quia fuit responsum dominium ex ministerio legis transire in emptorem, cum hoc onere, vt soluantur fructus recompensatiui, donec fuerit solutum pretium, vnde iure canonico toleratur, vt admonuit glos. *in d. l. curabit*, & communiter scribentes, & quòd fructus in terminis *d. l. curabit*, debeantur etiam quando fuit translatum dominium habita fide de pretio, veriorem dicit Couar. *lib. 3. var. resol. c. 4. num. 4. vers. sed contraria sententia.* Lup. *de vsur. com. 1. § 7. num. 143.* Illustrissimus Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 24. num. 15.* & colligitur ex *d. l. curabit*, quæ obligat emptorem sub nomine vsurarum, quia si non præsupponeretur translatio dominij, obligaret ad restitutionem fructuum, & animaduertunt DD. proximè allegati, bene Honded. *cons. 10. nu. 30. lib. 1.*

5 Non obstat quòd quando est data dilatio ad soluendum pretium, tunc non debeantur isti fructus, ex Socin. *cons. 109. num. 3. vers. & quod emptor, lib. 1.* Dec. *cons. 119. num. 7.* Gabr. *tit. de empt. & vend. conclus. 4. num. 21.* & iste videatur casus stante quòd D. Episcopus emptor in instrumento emptionis promisit

promisit soluere pretium facta mensuratione, & impletis quibusdam aliis per venditorem implendis, & non antè, nec aliàs, quia pro responsione fuit consideratum duas species dilationis reperiri, alteram quæ continet certum tempus, & determinatum ab initio, & in hac procedere doctrinas, quæ in contrarium allegantur, alteram verò incertam, & indeterminatam, & quæ de sui natura venit quantò citiùs implenda, & in ista non habere locum quòd fructus non debeantur. Ratio differentiæ est, quia primo casu in danda dilatione videtur habita ratio fructuum percipiendorum, & ob id in aliquod plus augmentatum pretium.

6 Secundo verò casu, cùm venditor teneretur quantò prius implere, & præsumatur habuisse in animo facere quod tenebatur, non intrat præsumptio, quòd cauerit suæ indemnitati per augmentum pretij. Gabr. *cons.* 57. *num.* 5. *lib* 1. facit quia istud pactum, quòd emptor non soluat pretium antequam sibi impleatur, nihil noui addit, quia inerat à lege, vt per text. & scrib. communiter *in l. Julianus, §. offerri. de act. empt.* vnde sicut non obstante dilatione data à lege propter non implementum ex parte venditoris, concludunt communiter scrib. suprà in princ. alleg. quòd debeantur fructus, ita dicendum est, deberi quando à venditore est data illamet dilatio, quam dat lex, quia expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur. *l. aliquando, ff. de cond. & demonstr. l.* 3. *C. de fideiussor.* & quia non est dare diuersitatis rationem, ad *l. illud. ff. ad leg. Aquil. l. ille, aut ille, ff. de leg.* 3. cum concord. & considerabat vnus ex Dominis quòd venditor verè nullam dedit dilationem, quia verba non sunt concepta in venditorem, sed in emptorem, quia D. Episcopus dixit quòd promittebat soluere impletis quibusdam, & non antè, nec aliàs: vnde licèt virtute huius promissionis non possit agere venditor ante implementum, attamen non prohibetur agere de iure communi actione ex vendito, nisi sibi obstaret *d. l. Julianus,* cùm remediis iuris nullatenus renunciauerit, & sic non applicatur materia dilationis.

7 Non etiam obstare visum fuit quòd pretium soluendum à D. Episcopo esset incertum, cùm D. Comes semper renuerit facere debitas defalcationes, super quibus opus fuerit facere decisiones Rotales, quia non per hoc minuitur vsus rei, nec cessat emptor habere rem, & pretium, & venditor pati damnum, vnde in venditione facta pro pretio per tertium declarando, & sic incerta ab initio, quòd ante declarationem habeat locum *l. curabit,* concludunt Gabr. *d. cons.* 57. *num.* 5. *lib.* 1. Decis. Perus. 53. *num.* 5 Honded. *cons.* 30. *num.* 28. *lib.* 1. Sicut etiam ad istum effectum non obstat prætensum periculum euictionis in limine. Honded. *d. cons.* 30. *num.* 34. faciunt quæ tradunt de promissione dandi rem liberam quòd non obstent, etiamsi res non appareat libera. Bald. *in d. l.* 2. *nu.* 4. *C. de vsur.* Alex. *cons.* 147. *num.* 4. *lib.* 5. Paul. de Castr. *d. l.* 2. *nu.* 1. *vers. quinimmo dicit Bald.* Bero. *in c.* 1. *num.* 126. *de vsur.* cum aliis per Honded. *cons.* 44. *num.* 14. *lib.* 1. Et ratio vtriusque dicti est, quia ista benè excusant à mora soluendi pretium, sed non à fructibus compensatiuis, qui debentur sine aliqua mora, vt suprà probatum est.

8 Quæ dicebantur de expensis, & damnis passis per D. Episcopum, ex non adimplementis D. Comitis, visa fuerunt extra dubium, & concernere materiam omnino separatam, ex Surd. *d. cons.* 101. *num.* 24. & de se patet.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Romana prætensi erroris calculi. Lunæ 20. *Iunij* 1611.

DECISIO CCCLXXI.

Est inter eius impressas decisio 510.

R. P. D. DAMASCENO.

Carthaginen. præeminentiarum 22. *Iunij* 1611.

ARGVMENTVM.

De probatione possessionis præcedentiæ in stallo, & choro nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Actor dicitur is, qui petit, & ad iudicium prouocat, num. 1.

Præcedentiam, seu præeminentiam, qui prætendit in choro, debet docere de installatione, & certa sede in eodem choro, num. 2.

Possidere priùs dicitur aliquis, quando non apparet de alterius possessione, num. 3.

Præcedentia in choro competit tantùm ratione possessionis, non autem ratione tituli anterioris, ibid. in fine.

DECISIO CCCLXXII.

Cvm de mense Aprilis proximi fuerit coram me resolutum constare Ferdinandum, & litis consortes esse in possessione Canonicatuum, licèt non appareret in quo stallo, cœperunt d. Ferdinandus, & litis consortes prætendere, quòd sola probatio possessionis illi sufficiat ad effectum præcedendi Doctorem Caxam, nisi ipse Doctor Caxa doceat de sua possessione, & loco præciso, in quo sedere debeat: vnde dato per me super hoc particulari dubio, Rota censuit possessionem, de qua suprà, non suffragari dicto Ferdinando, & litis consortibus, ad effectum, de quo agitur, & pro fundamento fuit ponderatum, quòd ipsi qui petunt & prouocant ad iudicium, dicuntur actores. *l. in tribus. ff. de iudic.* Bald. *in l. libertus patrono, in* 2. *not. ff. de in ius vocand.* Roman. *cons.* 217. *num.* 1. Dec. *cons.* 487. *nu.* 10. & proinde illis incumbit onus probandi. *l. qui accusare. C. de edend. l.* 2. *ff. de prob.* cum concord. 1

Vt autem quis dicatur esse in probatis in hac materia, debet docere de installatione in choro, & in certa sede. Innoc. *in c. in litteris, num.* 7. *de restit. spoliat.* Abb. *in c.* 2. *in fin. de consuetud.* Mil. *in verb. possessio iuris prælaturæ.* Io. Baptista Ferret. *cons.* 14. *num.* 1. & 2. fuit dictum in causa Carthaginen. Canonicatus 6. Aprilis 1609. coram R. P. D. meo Lancelloto, & subdit Mil. *loco suprà cit.* & post eum Ferret. *d. cons.* 14. *nu.* 3. non sufficere installationem in loco Capituli, quia esset signũ partis subiectiuæ 2

respectu vocis dandæ, non integralis, sicut quando fit in choro. Cùm igitur in proposito casu Ferdinandus & litis consortes minimè probauerint installationem in choro, etiam præcipuè respectu certæ sedis, conclusum fuit minimè esse in probatis.

3 Ad illud quòd ex quo non apparet de possessione Caxæ, sufficiat Ferdinando, & litis consortibus docere de eorum possessione, quasi quòd eo ipso dicantur priores, quòd non apparet alios esse in possessione, ad *l. qui duos.* cum ibi not. per scrib. *ff. de reb. dub. l. proximus. ff. de verb. sign.* Fuit respõsum, quòd dum Ferdinandus, & litis consortes prouocant Coxam ad iudicium super præcedentia, eo ipso & per necessarium antecedens fatentur illum esse possessorem Canonicatus. Inepta enim esset petitio præcedentiæ contra aliquem tanquam Canonicum, si ille nõ esset in possessione Canonicatus. nam aliàs ista præcedentia competit tantùm ratione possessionis, non autem tituli anterioris. *c. 1. cum ibi not. de maior. & obed.* gloss. *in c. fin. in verb. antiquiores,* & ibi Doct. *de consuet. lib. 6.* Ias. *cons. 192. num. 15. & 16. vol. 2.* Ruin. *cons. 19. num. 9. lib. 1.* Menoch. *cons. 51. nu. 39. & 40.* fuit dictum in causa Vicen. præcedentiæ 27. Aprilis 1594. coram bo. me. Gypsio.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Sancti Seuerini bonorum 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Statutũ excludens fœminas propter masculos sine confirmatione Sedis Apostolicæ nihil valet, præsumitúrque conditum fauore agnationis, & ideo non existente aliqua persona de agnatione, admittentur personæ exclusæ.

SVMMARIVM.

Statuta iuri communi contraria à Sede Apostolica non confirmata, non valent. num. 1. & 2.

Domus *verbum significat agnationem, præsertim quando sic suadet subiecta materia, num 3.*

Statutum excludens fœminas propter masculos censetur factum fauore agnationis conseruandæ, ibid. vbi etiam quid si non adsunt personæ agnationem conseruantes.

Limitata causa, limitatum parit effectum, ibid. in fin.

Præcedentia restringuntur ab immediatè sequentibus, num. 4.

Alius, alia, aliud, *dictio implicat similia, ibid. vbi etiam quid si adiungitur dictioni vniuersali,* Quicunque.

DECISIO CCCLXXIII.

1 CVm Eques Lancellotus prætenderet legitimam in bonis quondam Benigni, idque ex eo quòd ipse Eques esset hæres Vincentij filij sui legitimè suscepti ex Pieria filia d. quondam Benigni, quæ prædecessit patri. Dubitaui an prædicta legitima deberetur? & quia multæ proponebantur difficultates, & illa præcipuè, quòd obstaret Equiti venienti ex persona descendentis, & fœmina, statutum S. Seuerini *lib. 5. rubr. 58. de mulieribus dotatis, & in rubr. 159. eod. lib.* quorum copia infrà registrabitur, Domini, reseruato, quòd de reliquis particulariter videretur, resoluerunt prædicta statuta non obstare.

Primò, quia non constat, huiusmodi statuta fuisse à Sede Apostolica confirmata, quandoquidem non potest ciuitas illis subdita condere statuta iuri communi contraria. Bald. *in l. omnes populi. n. 6. vers. & hæc opinio. ff. de iust. & iur. & cons. 407. nu. 2. in fin. lib. 2.* Corn. *cons. 163. num. 2. ad fin. lib. 1. & cons. 172. nu. 7. lib. 4.* Rot. in causa montis Falisci hæreditatis 19. Martij 1584. coram bo. me. Cardinali Seraphino relata inter diuers. impress. *decis. 780. part. 1.* quòd eò magis videbatur necessarium in hoc casu, quia, vt testatur Bald. *cons. 47.* in formatione casus *lib. 4.* de hoc, vel simili statuto S. Seuerini Sedes Apostolica consueuit illud approbare, saluo iure petendi legitimam.

Secundò, etiam præsupposita validitate statutorum, adhuc fuit dictum, illa non obstare, quia loquuntur quando extant filij masculi, aut nepotes, aut alij remanentes in domo patris dotantis, quod verbum *domus* significat agnationem. Bart. *in l. pronunciatio, §. familiæ. ff. de verb. sign.* Anchar. *cons. 152. num. 4.* Alex. *cons. 213. num. 3. lib. 6.* Bart. *cons. 96. num. 7. lib. 2.* præsertim quando subiecta materia id suadet. Illustr. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. nu. 17.* prout suadet in hoc casu, in quo sumus in statuto exclusiuo fœminarum propter masculos, quod censetur factum fauore agnationis conseruandæ. Corn. *cons. 26. num. 4. lib. 4.* Ruin. *cons. 46. nu. 5. lib. 3.* Paris. *cons. 41. nu. 17. lib. 3.* Gratian. *cons. 16. num. 53. lib. 1.* Cephal. *cons. 343. num. 30. & seq.* Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloss. 9. num. 196.* Rol. *cons. 70. nu. 30. lib. 3.* Vbi autem non sunt personæ, quarum fauore est facta exclusio, cessat ipsa exclusio & admittuntur personæ, quæ propter eos erant exclusæ. Bec. qui alios cumulat, *cons. 167. nu. 18.* Capra in terminis huius statuti, *cons. 19. num. 12.* & facit vulgata regula, quòd limitata causa limitatum producit effectum, de qua *in l. in agris. ff. de acquir. rer. domin. & in l. age cum Geminiano. C. de transact.* Angel. *cons. 226. in fin.* Ias. *in l. si fundum per fideicommissum, num. 20. ff. de leg. 1.*

Non obstat generalitas verbi *quoscunque,* de qua in secundo statuto, acta comprehendere hæredes extraneos, ex allegatis, quia illius ius restringitur per alia verba, ibi, *remanentes in domo,* quæ tãquam immediatè sequentia, & magis specialia restringunt præcedentia. *l. sed etsi adiiciatur. ff. pro soc. l. fin. §. cui dulcia.* vbi gloss. *ff. de tritic. vin. & oleo leg.* Gozad. *cons. 60. num. 22. ad fin.* Paris. *cons. 102. nu. 10. & seq. lib. 1.* Item restringitur significatio verbi *quicunque,* per præcedentem dictionem *aliàs,* ibi, *contra filios, nepotes, & aliàs quoscunque remanentes in domo patris.* cùm enim natura dictionis *aliàs* sit implicare similia, *l. fin.* & ibi Bald. *num. 1. C. de his, qui à non dom.* gloss. *in l. 3. verb. alia. C. de seru. fugit.* Anchar. *cons. 361. num. 3.* Aret. *cons. 116. num. 3.* Ruin. *cons. 181. nu. 2. lib. 2.* meritò dictio *quicunque* intelligitur de similibus expressis, veluti pronepotes, abnepotes, & simil. Capr. *d. cons. 19. nu. 12.* & proinde nullus remanserit post Benignum: fuit dictum ex hoc capite non esse locum statuto. 4

Statutum sub rubr. 58. lib. 5.

Itẽ quòd nulla mulier dotata à patre, matre, fratre, qui sint de terra S. Seuerini, & eius districtu, possit

possit venire ad successionem cum filiis prædictorum, vel alicuius eorum dotantium, vel dotantis dictam mulierem, nec etiam possit venire ad successionem de bonis paternis, vel maternis, cum prædictis, vel aliquo prædictorum, contra voluntatem dotantium, vel dotantis ipsam mulierem, nec etiam ab intestato ad successionem venire possit cum filio, vel filiis remanentibus in domo, rebus & possessionibus defuncti decedentis, seu decedentium, ipsa, vel sui hæredes. addimus huic capitulo quòd mater non admittatur, nec ipsa mater possit succedere in bonis filij, seu filiæ præmortuorum.

Statutum sub rub. 159. eod. lib.

Statuimus, & ordinamus, quòd mulieres dotatæ à patre, matre, fratre, & aliis quibuscunque personis suis consanguineis non possint venire ad successionem, nec petere partem quocunque iure bonorum patris, & matris ipsius mulieris, & etiam ab intestato contra voluntatem dotantis, & filij, seu filiæ, quæ nascerentur ex tali muliere dotata, & fuissent natæ, non possint petere ab hæredibus, & filiis instituti in testamento patris filiæ dotatæ, nec etiam aliquis ex persona ipsius filiæ matris dotatæ possit petere aliquid occasione debiti iure naturæ, & alia qualibet successione contra filios, nepotes, & alios quoscunque remanentes in domo patris dotantis.

R. P. D. PIROVANO.

Romana matrimonij. Mercurij 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Matrimonij probatio debet esse plena, & concludens, quando agitur de illius fœdere. Concludens autem, & plena dicitur probatio illa, quæ ex libro parochi, & duobus testibus resultat, iuncta præsertim publica voce, & fama.

SVMMARIVM.

Matrimonij probatio debet esse plena, & concludens, quando agitur de fœdere matrimonij, num. 1.

Matrimonium plenè dicitur probatum ex libro parochi, in quo matrimonia describuntur, num. 2.

Libris mercatorum, & æstimi plenè creditur, quando sunt approbati à lege generali, vel municipali, ibid.

Testes examinati, parte non citata, faciunt præsumptionem, num. 3.

Testis deponens de facto proprio, & ratione officij gesto, plenè probat, saltem iunctis aliis adminiculis, ibid.

Fama publica de per se facit semiplenā probationem, etiam quòd non nominent à quibus illam audiuerint, num. 4.

Testes duo inter se quando sunt contrarij, vnus alterius fidem infringit, num. 5. declara vt num. 6.

Testes duo regulariter sufficiunt ad probationem cuiuscunque actus, ibid.

Matrimonium plenè probatum censetur per duos testes, qui illi præsentes fuerunt, parocho præsente, ibi.

Testibus contrariis inter se existentibus creditur illis, qui numero plures sunt, ibid. in fine.

Testis in iudicio si varius fuerit ab eo quod extra iudicium dixerat, diminuitur de eius fide, nec caret falsitatis suspicione, num. 7.

Fama censetur probata concludenter per testes, dicentes se ita publicè dici audiuisse, num. 8. Vbi alia ad materiam probationis famæ.

Matrimonium noctis tempore celebratum non requirit tam exactam probationem, sicut quando ageretur ad dirimendum aliud matrimonium, ibi. in fine.

DECISIO CCCLXXIV.

FVit resolutum constare de matrimonio contracto inter Petrum Paulum Iannotium, & Prudentiam Liliam. Quia si agatur de fœdere matrimonij principaliter, in quo concludens probatio desideratur, *cap. 1. cum glos. de consang. & affinit.* glos. *in l. mulieri. de iure iur.* Dec. *consi. 133. num. 2.* Gemin. *consi. 27. in princ.* Alex. *consil. 143. num. 4. & 5. lib. 2.* Paris. *consi. 57. num. 41. lib. 4.* cum aliis adductis per Menoch. *in consi. 199. num. 1. vol. 2.* & tamen visa est Dominis concludens in casu proposito. 1

Nam datur fides parochi in summario *num. 1.* testibus munita, & ex libro extracta, in quo solent matrimonia contracta describi, vbi legitur matrimonium inter supradictos per verba de præsenti celebratum, cui libro vti scripturæ legali, postquam à sacro Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 1. de reform. matrim.* necessitatur fieri, & à parocho diligenter custodiri, plena fides in iudicio videtur adhibenda, *cap. cùm dilectus, de fid. instrum.* & illum plenè probare affirmarunt Menoch. *consi. 199. nu. 3.* Caual. *decis. 12. num. 23. part. 2.* ea ratione, quia fides adhibetur libris tum mercatorum, tum æstimi, quando à lege generali, vel municipali approbantur, quod obseruari inquit idem Caualcan. in huiusmodi libris qui approbantur à Concilio, & quando ordinatè conscripti reperiuntur. Rota in Colonien. status coram Robusterio inter impressas *decis. 340. num. 2. part. 2.* 2

His accedunt depositiones duorum testium, qui matrimonio præsentes fuerunt, etsi non formiter citata parte examinati, tamen præsumptionem faciunt pro matrimonio. Dec. *in cap. in nomine, num. 27. de testibus*, Caputaq. *decis.* 208. *num. 7. parte 1.* concurrit & depositio eiusdem parochi, cui etsi singulari, ex quo testatur de facto à se ipso, & ratione officij, videtur adhibenda plena fides, secundùm Alex. *consi. 197. num. 5. lib. 7.* Dec. *consi. 56. nu. 4* Soc. *consi. 31. n. 33. lib. 2.* vel saltem instare videtur pro vehementi adminiculo, qui aliàs cum adminiculis pro plena probatione deseruiret. Castr. *in l. quicunque, in fine. C. de seru. fugit.* Gabr. *de testibus, concl. 1. nu. 18.* Rota Bononien. *decis. 50. nu. 4.* 3

Additur præterea publica vox, & fama, quæ de per se semiplenam facit probationem, etiam quòd testes non nominent à quibus illam audiuerint. Paris. *consi. 52. in fin. lib. 3.* Cassad. *decis. 3. de probat.* Verall. *decis. 208. nu. 7. part. 2.* de ea enim deponunt testes dati in summario, *nu. 1. & 4.* nominando etiam personas, à quibus audiuerint, scilicet Circiullam famulum Petri Pauli, & Ioanninam, quæ assistebat Prudentiæ, dum infirmabatur, & interfuerunt matrimonio, ita vt tanquam procedens ab informatis, & ex opinione, quam sequitur Bart. *in l. de minor. §. plurimum, num. 23. ff. de quæstion.* & ex 4

verisimili præsumptione secundùm Alex.*consi.*143.*num.*7.*lib.*2. videtur attendenda. Ex quibus omnibus benè adminiculata remanet fides parochi, quatenus de illius sufficienti probatione aliqualiter posset hæsitari.

5 Non obstat, quòd fides parochi infirmetur ex eo, quòd Circiullas in fide nominatus pro teste, & ab ipso parocho in eius depositione neget matrimonium fuisse contractum, quo casu propter repugnantiam neutri videtur credendum. Bald. *in cap.cùm causam,num.*11.*de testibus*.Grammat. *consi. crimin.*26.*num.*21.Dec. *consi.*133.*num.*3.*&* 5. cum aliis allegatis, & vacillante fide propter defectum vnius testis tota probatio tanquam accessoria ad fidem corruere videatur.

6 Nam fuit responsum, negationem, seu verius contradictionem illius famuli non infirmare fidem ex libro extractam, ex quo remanent alij duo testes ad illius probationem, nempe presbyter Augustinus, & Ioanna de Mediolano, qui regulariter sufficiunt in quocunque actu probando. *l.vbi numerus.ff.de testibus,cap.in omni, extrà eodem tit. cap. placuit* 2.*qu.*4. & sacrum Concilium in prædicto assentire videtur *in allegata sess.*24.*c.*1. *de reform.matrim.*ibi, *quam præsente parocho, & duobus, vel tribus testibus*, & sufficere tenuerunt Domini in causa Tullen.matrimonij 14.Iunij 1585.coram Oradino, & in Papien. matrimonij prima Iunij 1594. coram Illustrissimo Cardinali Millino, ex fide autem sufficienter comprobata & ex perfecto numero superexistenti cessat timor vacillationis. glos. *in l.*1. §.*si quis neget.ff. quemadm. testam. apert.* vbi Bart.quem sequuti sunt Dec.Paris.Soc. & alij, de quibus per Menoch.*de arbitr.cas.*105.*num.*11.

7 Et hæc ipsa Circiullæ contradictio videbatur eo minus fidem parochi offendere, quia non carebat suspicione, vt domino suo complaceret; tum quia eiusdem Petri Pauli famulus erat. Abb. *in ca. inquisitionis.*§.3.*num.*9. *de accus.* Tum etiam, quia idem famulus prima die post contractum matrimonium illud inter vicinos propalauit, vt deponunt duo testes in summario Prudentiæ, *num.*2. quorum dictum etsi extraiudiciale, & singulare, diminuit tamen fidem dicto posteriori iudiciali, vt suspicione falsitatis carere non dicatur. Abb. *consi.*52.*num.*1.*lib.*1. Corn. *consi.*170.*num.*15. *versi.*2. *detrahitur etiam eorum fidei*, Capel. Tholos. *decis.* 326.*num.*1.

8 Demum non obstat famam sufficienter probatam non esse, quia testes in prima instantia examinati dumtaxat dicunt exiisse publicam vocem postridie diei matrimonij, non autem successiuè esse continuatam. Primus autem testis in secunda instantia nihil probat; quia personas non nominat, secundùm Bart.*in l.de minore.* §.*plurimum,nu.*21.*ff.de quæst.* Rolan.à Vall.*consi.*3. *num.*51.*lib.*1. nec reddit rationem Clar. *in* §.*fin.qu.*6.*versic. postremo.* Rursus vnicus tantùm testis famam probat, qui est de vltimis, & tamen duo saltem videntur adhibendi, aliàs vnus tantùm de fama non coniungitur.Gabr.*de probat.concl.*1 *nu.*31.Rimin.iun.*consi.* 660.*num.*21.*&* 23.*vol.*6. Nam hæc omnia visa sunt Dominis posse iuridica responsione tolli, quia non vnus, sed plures testes, nempè secundus & quartus primo loco examinati, & primus de vltimis famam probat, qui duo primi testes etsi non interrogati, sufficere tamen, quòd dixerint publicè audiuisse, dum non excludunt continuationem famæ secundùm opinionem, quam seruat Rota, testantur Cassad. *decis.*3.*nu.*7.*de probat.*Paris.*consi.* 52.*in fin.lib.*3.Ferret. *consi.*168.*post nu.*19. & de magis recepta sententia Bursatt.*consi.*87.*num.*47.*vol.*1. quæ maximè etiam videbantur procedere, cùm ageretur de matrimonio noctis tempore celebrato, & probatio non tendebat ad dirimendum aliud matrimonium, in quibus casibus tam exacta iustificatio non desideratur. Laur.de Pin.*consi.*71.*nu.*15. Ferret.*consi.*364. *num.*14. *& consi.*389. *num.*22.*lib.*2. Dec.*consi.*163.*nu.*4.& hoc ipsum approbarunt Domini in vna Tullen. matrimonij coram piæ me. Clemente VIII. inter impressas 209.*in princ.par.*1. *diuers.*& ita resolutum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Imolen. damnorum. Mercurij 22. *Iunij* 1611.

ARGVMENTVM.

Mulieris fideiussio iuramento vallata valida est, etiam quòd à Notario non fuerit certiorata de Velleiano. Et quid de contractu minoris iurato sine solemnitatibus Ægidianæ constitutionis celebrato, in hac decisione magistraliter declaratur.

SVMMARIVM.

*Mulieris fideiussio iurata non valet, nisi fuerit certiorata à Notario de Velleiano,num.*1.*contrarium verius,nu.*2.*& per tot.*

*Minoris contractus sine solemnitatibus etiam iuratus non valet vigore Ægidianæ, nu.*1.*in fine, & nu.*5. *vbi hoc declaratur.*

*Iuramentum semper seruari debet, quando fieri potest sine dispendio salutis æternæ, nu.*3.

Iuramentum non comprehenditur in constitutione simpliciter loquente, ibid.

*Impuberis iuramentum firmat contractum nullum ab eo factum, nu.*3.

*Statuta laicorum contra iuramentum nihil valent, num.*4.

Iuramentum non se extendit ad ea, quæ sunt contra bonos mores, ibid.in fine.

Extensio de casu ad casum non fit in exorbitantibus à iure communi, præsertim stante diuersitate rationis maioritate, vel minoritate, nu 5.

*Constitutio Marchiæ Cardinalis Carpensis, nunquid locum habeat in prouincia Romandiolæ, ibid. in fine, & nu.*6.

DECISIO CCCLXXV.

VT recederetur à decisione in hac causa coram me facta sub die 28. Iunij 1610. informantes pro DD. Saxatellis, duobus vrgebant fundamentis, primò quòd ita demum cessat Velleianum per iuramentum mulieris, si illa fuit de prædicto Velleiano certiorata, aliàs secus. Couar.post Io.Andr.Bald.Imol. Aret. & alios *in c. quamuis pactum,de pactis* 2.*p.relectionis,c.*3.*nu.*5. alios de magis communi attestantes refert Gabr. *conclus.*3.*nu.*1.*de iur.* 1

iur.iur. Secundò, quia in constitutione Ægidian. *lib.5.c.25.* annullantur contractus etiam iurati, qui fiunt per minores sine certis solemnitatibus, & Cardin. Rodulphus eandem formam obseruari mandauit in contractibus mulierum.

2 Verùm Domini istis non obstantibus perstiterunt in decisis. Et quantum ad primum obiectum placuit opinio contra Couar. quam ipse communem attestatur, & vltra eum idem attestantur Alexand. *consi.17.num.8.lib.1.* Gail. *pract.obseru.lib.2. obseru.77.num.10.* Seraphin. *de priuil.iuram.priuil. 63.num.3.& seq.* & in hac tanquam magis communi resîdet Gabr. *d.conclus.3.in fine.* Et ista opinio visa fuit meliùs firmata textu, & ratione tex. *in c. ex rescripto, de iur.iur.* cùm non satisfaciunt responsiones, de quibus per Couar. *d.c.quamuis pactum,* nempe quòd in casu illius tex. mulier expresè renunciasset beneficio Velleiani, vel tempore fideiussionis fuisset certiorata, quia præteritæ rationes sunt diuinatiuæ, cùm de hoc nihil in tex. immò textus innuit rationem dispositionis esse merum iuramentum, ibi, *quam virum & vxorem ipsius moneret curetis, vt sicut iurarunt, eandem conuentionem faciant adimpleri.* facit quia tex. ponit virum, & mulierem sub eadem determinatione, vnde videtur in hoc eos ad par determinare, vulg. *l.iam hoc iure, cum concord.*

3 Quantum ad rationem, fundamentum istius opinionis est, quia iuramentum semper debet seruari, quando fieri potest sine dispendio salutis æterni, *c.si verò, c.cùm contingat.de iur.iur. c.quamuis de pact.in 6.* Anchar. *consi.226.nu.3.* Alex. *consi.149.nu. 17.lib.7.* & hinc est quòd constitutio simpliciter loquens non trahitur ad casum iuratum. Innoc. *in c.cùm inter, circa fin.de renun.* Alciat. *in c.cùm contingat, nu 57.de iur.iuran.* Alex. *consi.125.num.18.vol.1.* Gozad. *consi.32.num.10.* Gabr. *tit.de statut.conclus.5. nu.1.* Simile videmus in impubere, cui lex magis fauet quàm mulieri, *l.quamuis in lucro. C.de iur.& fact.ignor.l.fin.* vbi Salyc. *nu.1.C.ad Velleian.* Seraph. *de priu.iuram.p.99.nu.3.* & nihilominus illius contractus iuratus tenet absque aliis circunstantiis. *auth.Sacramenta pub.C.si aduers.vend.* cum ibi plenè not. per scrib.

4 Quod eò magis procedit in constitutione laïcali, in qua vltra defectum voluntatis, de qua suprà, concurrit etiam defectus potestatis, cùm laïci non possint statuere contra iuramentum. Bald. *in auth.Sacramenta puberum, nu.5.* & ibi Salyc. *nu.26. C.si aduers.vend.* Bal. *in l.omnes populi, num.25.ff.de iust.& iur.* Alex. *consi.125.nu.10.* Boër *decis.247.num. 8.* Seraph. *de priuileg.iuram.priu.34.nu.2.* Et ex præteritis resultat responsio ad rationes Couar. cum aliis hîc cumulatis per informantes pro DD. Saxatellis, nempe quòd simplex iuramentum mulieris non possit importare renunciationem S.C. Velleiani, nisi appareat mulierem habuisse notitiam beneficij sibi competentis, ex dicto S.C. idque ex vulg. regula, quòd iuramentum non trahitur ad incogitata. *c. Quintauallis, de iur.iuran.* Et quòd in generali renunciatione non venit ius, quod quis ignorabat sibi competere, cum similibus, quia ista præsupponunt, quòd intret Velleianum, & proinde fuerit necessarium de illo cogitare, vel illi renunciare: verùm, vt ex prædictis apparet, Velleianum non intrat in casu iurato tam ex defectu potestatis, quàm voluntatis legislatorum, vnde non opus fuit mulieri illi renunciare, vel de illo cogitare. Vltrà quòd cùm iuramentum propter periculum animæ obliget præcisè, censetur cogitatum de omnibus quæ possunt obstare, præter ea, quæ sunt contra bonos mores, ad quæ non se extendit iuramentum, in quibus terminis loquitur *c. Quintauallis,* ex alleg.

Quantum ad secundum obiectum de constitutione Ægidiana, fuit dictum, quòd constitutio *dicti cap.25.lib.5.* non loquitur de mulieribus, sed de minoribus, & quòd constitutio tanquam exorbitans à iure communi non erat trahenda extra suum casum. Gemin. *consi.61.numer.9. vers. exorbitantia.* Abb. *consi.44. in fin. lib.1.* Oldrad. *consi.150. num.3.* Dec. *consi.37.num.5.* Bec. *consi.3.numer.43.* maximè quando potest assignari ratio diuersitatis, iuxta not. *in l.illud.ff.ad l.Aquil.* Dec. *consi. 684. num.2.* Paris. *consi.38.num.28. lib. 2.* quæ diuersitas constituitur etiam ex maioritate, vel minoritate rationis. Alex. *consi.29 num.4.lib.6.* Socin. *consi.9. num 15.lib.3.* Crauett. *consi.17 num.2.* fuit dictum in Messanen. canonicatus 7. Februarij proximi, coram me, & in Bononien. administrationis die 10. Iunij proximi pariter coram me: maior autem est ratio in minore, quàm in muliere, quia lex magis fauet ætati, quàm sexui, ex suprà alleg. Nec obstat quòd in fine eiusdem *c.in §.eandem formam,* extendatur constitutio de minore ad mulierem, quia ille §. est additio Cardinalis Carpensis, qui cùm esset Legatus Marchiæ, non potuit facere constitutiones, quæ ligarent Romandiolam, prouinciam diuersam. Bart. Bald. Salyc. & alij *in l.cunctos populos.C.de summ.Trinit.& fid.Catholic.* Gozad. *consil. 76.numero 12.* Socin. *consi.74. numer.11. lib.1.* Paris. *consi.12. num.47. volum.3.* Quod fuit in terminis istarum additionum Card. Rodulphi decisum in causa Esina fideicommissi de Georginis 14. Maij 1604. coram Reuerendo Patre Domino meo Decano.

Circa verò illud, quòd additiones Cardinalis Rodulphi seruarentur etiam in prouincia Romandiolæ, fuit dictum, quòd talis obseruantia maximè cum suis requisitis non videbatur probata, & fides practicorum, quæ super hoc dabatur, de iure non faciebat fidem, *l.3. §.idem Diuus.ff.de test.l.instrumenta.C.de prob.cum concord.* 6

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Mediolanen. decimarum. Mercurij 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Ecclesia quòd sit parochialis quomodo probetur.

SVMMARIVM.

Confessione nulla est maior probatio, nu.1.

Confessio facta in libello, in articulis, & in aliis actibus plenè probat contra confitentem, ibid.

Episcopi præsumuntur benè informati de statu Ecclesiarum suæ diœcesis, præsertim in actu citationis, numer.2.

DECISIO CCCLXXVI.

1 IN propositione dubij, ad quos spectent decimæ, informantes pro Capitulo Varisij, negarunt Ecclesias plebis esse parochiales, eorúmque Rectores parochos, ideoque die 27. Maij non fuit capta resolutio, sed fuit dictum meliùs, probetur parochialitas. Postea die 22. Iunij Domini dixerunt constare de parochialitate, moti sunt ex confessionibus in hoc iudicio repetitis, quando Capitulum citauit Rectores vti parochos, & Ecclesias appellauit parochiales in libello, in articulis, & in aliis actibus, nulla maior probatio, quàm partis confessio. Doctor. *in c.fin.de confess.* Bart. *in l.certum.§.si quis absente.ff.eodem.* Gabr. *conclus.1.nu.12. eodem tit.*

2 Non obstat, quòd Ecclesiæ Varisij non potuerint præiudicare confessiones, vel Reuerendi Præpositi illius Prælati, vel Procuratorum. nam id benè procederet, si parochialitas illius solùm confessionibus niteretur: sed dictæ confessiones sunt adeò adminiculatæ, imò absque illis tam clarè constat de parochialitate, vt de illa non possit dubitari, dantur enim testes, qui bene deponunt circa hanc Ecclesiam plebis qualitatem. Item attestationes formiter extractæ ex visitationibus factis per Ordinarios, in quibus ponitur Ecclesia Varisij caput plebis, & in ea plebe 25. parochiales Ecclesiæ, & totidem parochi: Ordinarij autem præsumuntur bene informati de statu Ecclesiarum suæ diœcesis. Ruin.*consi.13.num.6.lib.4.* fuit dictum in Reatina beneficij 22. Iunij 1576. coram Illustrissimo Blanchetto, præcipuè in actu visitationis, vt fuit consideratum nuper in Messanen. iurisdictionis coram me, & antea in Sabinen. decimarum 30. Aprilis 1589. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.

3 Et tollit omnem difficultatem, quòd pro parte Ecclesiæ Varisij fuit in hoc ipso iudicio coram Vicario Comensi producta fides, qualiter in actis Synodalibus factis ab annis 1604. citra reperitur inter alias plebes diœcesis Mediolanen. in tertia Regione plebs Varisij caput plebis, in qua reperitur Præpositus, & octodecim Canonici, & 25. parochiales Ecclesiæ, & totidem parochi, vltra alias plures Capellas, & Oratoria: deinde nominantur Præpositus, Canonici, & parochi, qui sunt illimet Rectores moderni, qui sunt in hac lite.

4 Non obstat, quod dicebatur non probari limites distinctos, habuit enim ipsummet Capitulum instrumenta ad probandum decimarum exactionem, in quibus specificè, & distinctè habentur territoria iuxta dominationes istarum parochiarum. An autem decimæ spectent ad dictas Ecclesias plebis, illarúmque parochos, vel ad Ecclesiam S. Vicaris, Domini reseruarunt resoluendum post ferias, & interim Ecclesia S. Vicaris possit facere suas probationes, & in re graui, & magni præiudicij iura in vtriusque partis Rotali maturitate discutiantur, &c. Itaque ex his fuit conclusum constare de parochialitate.

R. P. D. LVGDVNEN.

Lucana iurispatronatus. Mercurij 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Patronatus non potest post quatuor menses præsentare, qui tamen menses currunt solùm à die scientiæ vacationis, nisi ignorantia sit inuerisimilis, & quando quis dicatur triennalis possessor, non obstante lite.

SVMMARIVM.

Resignatio beneficij facta ab inquisito antequam sit per sententiam priuatus, valet & tenet, num.1.

Præsentatio facta post quatuor menses non suffragatur, num.2.

Tempus datum patronis ad præsentandum currit à die scientiæ, non autem à die vacationis, num.3.

Fallit vbi ignorantia est inuerisimilis, ibid.

Triennalis possessor dicitur etiam quis stante lite quoad eum qui non fuit in lite, num.4.

DECISIO CCCLXXVII.

ROta censuit, Dominum Cæsarem Seriustum non esse instituendum, quia licèt præsupponatur, beneficium esse de iurepatronatus, tamen non vacauit de tempore, quo Cæsar fuit præsentatus, erat enim de eo prouisus Dominus Iulius Cæsar Brauinus per resignationem Notarij, qui licèt esset carceratus, & inquisitus de homicidio, eo tempore, quo resignauit, cùm nondum fuisset per sententiam priuatus, potuit facere dictam resignationem. Rebuff. *in prax.tit.de modo amitt.benef.nu.50.& seq.* Gabr. *consi.196.per totum,* & præcipuè *circa fin.* Sarnen. *super reg.de annal.q.42.* 1

Præterea dato etiam, non tamen concesso, quòd beneficium vacasset per priuationem, nec habenda esset ratio resignationis; nihilominus præsentatio non posset suffragari Domino Cæsari, vtpote non facta in tempore, dicta enim vacatio per priuationem contigit de anno 1601. præsentatio autem fuit facta de anno 1605. & sic nedum post sex menses patronis Ecclesiasticis concessos ad præsentandum. *c.1.§.verum, de iurepatr.in 6.* sed etiam post annos quatuor. 2

Nec facit quòd illud tempus currat à die notitiæ, non autem à tempore vacationis. Rebuff. *de deuolut.num.10.in fine.* Simon. *de iurepatr.num.35.* & alij per Rotam *decis.421.num.1.par.1.diuers.* vbi respondetur decis. primæ de iurepatr. in antiq. & alij in contrarium possunt allegari. Nam conclusio non procedit quando ignorantia est inuerisimilis, ad not. per Rotam *decis.481. num.3.par.1.diuers.* vbi allegantur Rom. *consi.481.* Grat. *respons.42.num.26. lib.1.* Achill. *de supplen.neglig.Præl.decis.vnic.* & aliis. 3

Hîc autem non est aliquo modo verisimilis ignorantia patronorum per spatium quatuor annorum, cùm ageretur de crimine graui, nempe de satellitibus interfectis mandato prædicti Notarij, qui erat vir nobilis, & homicidia fuerant facta in territorio Lucano, & tam patroni, quàm ipse Horatius erant ciues Lucani, atque inter patronos erant Canonici Ecclesiæ Lucani, intra cuius septa existit beneficium de quo agitur.

Et hæc posterior consideratio præsentationis non 4

non factæ in tempore, eo magis stringit, quia interim Iulius Cæsar Brauinus asseritur fuisse factus triennalis, quamuis medio etiam tempore lis fuerat inter ipsum, & Dominum Hieronymum filium; tamen quoad alios, & in specie contra Cæsarem, non impeditur quin dici debeat triennalis. Rebuf. *de pacif. poss. num.* 200. atque in omnem euentum ipsi tanquam possessori de tempore motæ litis sufficit excludere Cæsar. per non ius ipsius.

Et ita fuit decisum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Bononien. fideicommissi de Pannolinis. Lunæ 27. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Reiiciuntur plures exceptiones oppositæ ad impediendam immissionem fideicommissarij in possessionem, de quibus particulariter in summario.

SVMMARIVM.

Melioramentorum occasione non datur retentio, vbi de illis neque in genere, neque in specie constat, n. 1.

Trebellianica censetur consumpta per perceptionem fructuum spatio 20. annorum, ibid.

Dispositio conditionalis non docto de conditionis implemento non attenditur, num. 2.

Pactum resolutiuum operatur vt contractus eueniente casu habeatur, ac si non fuerit factus, num. 3.

Ratificatio non præsumitur ex lapsu temporis absque obseruantia, ibid.

Transactio hæredis non nocet vocatis ad fideicommissum, num. 4.

DECISIO CCCLXXVIII.

Post decisiones in hac causa factas, cùm Dominus Albertus Budriolus de Pannolinis peteret executionem sententiarum, fuerunt per Dominos de Butrigariis propositæ aduersùs illam petitionem aliquæ exceptiones, quæ licèt parum considerabiles viderentur, tamen vt dictis Dominis Butrigariis satisfacerem, dubitaui an illis competat aliquod ius, quod impediat exequutionem sententiarum; & ipsis sæpiùs citatis, nec comparentibus in hac penultima Rota, ante ferias proposui illud dubium, quòd solo Domino Alberto informante, Domini absque vlla difficultate censuerunt negatiuè resoluendum.

1 Nam in hac restitutione fideicommissi non potest prætendi aliqua retentio occasione melioramentorum, cùm de illis neque in genere constet, neque in specie. Cæs. de Grass. *decis. 5. num. 4. de reb. Eccles. non alien.* Paris. *consi. 28. num. 31. lib. 1.* non etiam ratione Trebellianicæ, quia cùm quidam Marius possederit bona restitutioni obnoxia per annos plusquam quadraginta, fructus tanti temporis spatio percepti, consumpserunt proculdubio Trebellianicam. Ad hunc enim effectum regulariter sufficit cursus annorum viginti. glos. *in auth. præterea, in verbo iusta Cod. de sacros. Eccles.* Couar. *var. resolut. lib. 3. & 9. num. 5.* Aym. *consi. 145. num. 8.* Rebuff. *de reb. Eccl. non alien. nu.* 98. Cagnol. *in l. 2. n. 233 C. de rescind. vend.* fuit dictum in Foroliuien. de Monsignanis 18. Nouembris 1603. coram Reuerendo Patre Domino meo Decano.

Quod verò attinet ad transactionem aliàs factam inter iam possidentes ista bona, de quibus agitur, quòd aduenienti casu restitutionis ad fauorem vnius ex cohæredibus per obitum alterius tunc restitui deberet tanta dictorum bonorum portio, quæ capiat valorem librarum quatuordecim, quódque hæres illius, qui sine prole decesserit, censeatur ab aliqua pinguiore restitutione liberatus, omissis aliis responsionibus fuit dictum, illam transactionem fuisse factam cum pacto, & conditione, quòd haberet locum, si intra sex menses dictæ transactionis ratificatio per publicum instrumentum facta apparuerit, vnde cùm vsque hodie de illa ratificatione non constet, non potest fieri vis in tali conditionali dispositione, cuius implementum non ostenditur, *l. 1. de reg.* Castr. *l. ex literis. C. quando dies leg. ced.* Surd. *decis. 210. nu. 5.* Dec. *respons. 21. num. 8. lib. 2. & respons. 1. num. 29. lib. 3.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 29. num. 3.* dixit Rota in Asculana nullitatis laudi 5. Iulij 1599. coram bo. me. Domino Litta. 2

Et tanto magis, quia fuit adiectum pactum resolutiuum, vt si ratificatio facta, & notificata non fuerit, conuentio nullius sit valoris, & momenti, & pro infecta ipso iure haberi debeat. *l. 1. & 4. ff. de leg. commiss. l. commissaria. Cod. de pact. inter empt. & vendit.* Gomez. *var. resol. tom. 2. c. 2. num. 3.* nec dicta ratificatio præsumi potest ex lapsu temporis, quia ille solus non sufficit absque obseruantia, quæ in hoc casu non habetur, quia non euenit casus restitutionis. Rol. *consi. 127. lib. 1.* decis. Pedem. *173. nu. 5.* latè Gabr. *consi. 36. num. 57. & seq. lib. 1.* & in terminis, quòd lapsus temporis non sufficit, etiam quando non euenit casus, in quo haberi posset obseruantia, fuit dictum coram Reuerendo Patre Domino meo Coccino in Pientina iurispatronatus 22 Aprilis 1611. 3

Demum nec illi transigentes præiudicare potuerunt vocatis ad fideicommissum, & eludere apertam testatoris dispositionem. *l. Imperatores. C. de transact. l. precib. C. de impub. & aliis substit.* vbi Alex. *num. 4* Salic. *num. 5.* Dec. *consi. 1. num. 2.* Et ita fuit decisum. &c. 4

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNEN.

Tarentina Canonicatus. Lunæ 27. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Exemplaris est hæc decisio, & in ea plenè explicatur, an & quando capiens beneficium vigore resignationis, si de tempore resignationis iam illud vacauerat, possit illud capere vigore clausulæ, *vel alio quovis modo*, nō facta mentione mensis reseruati, in quo beneficium vacauit, & an regula quæ vult fieri expressionem mensis in quo beneficium vacauit, habeat locum vbi beneficium vacauit in mense Ordinarij.

SVMMARIVM.

Clausula, vel alio quovis modo, capit vacationem etiam per obitum & quemcunque vacationis modum, quando modus expressus saltem de facto iustificatur, num.1.

Fallit quando beneficium vacauit in mense reseruato, nec de dicto mense fuit facta mentio, obstante regula, cuius decretum irritans habet locum vbi quis vult capere vacationem per obitum in mense, absque eo quòd fuerit expressus mensis, etiamsi velit capere beneficium ex vacatione per clausulas generales, num.2.

Limita, fallentiam non procedere, vbi non datur concursus Ordinarij, vel eius prouisi, num.5. Vbi declaratur limitationem esse intelligendam quando beneficium est reseruatum alia reseruatione quàm ratione mensis, & affertur ratio, & nu.6.

Leges fiunt ad obuiandum fraudibus, sed vbi facta sunt, debent habere locum etiamsi fraus non intercesserit, num.3.

Lex seruanda est, quia lex legem prospexit, ibid.

Lex simpliciter loquens, simpliciter etiam intelligenda est, & seruanda, ibid.

Clausulæ accessoriæ regulantur à gratia principali, numer.4.

Regula octaua dum excipit vacationem per resignationem, intelligitur de resignatione valida, & vbi verè ius competiisset resignanti, ibid.

Regula octaua non potest dici odiosa, vel exorbitans, & ideo dum vult fieri expressionem mensium in qualibet vacatione, debet intelligi etiam de mensibus ibi non expressis, qui per alternatiuam de Ordinariis efficiuntur Apostolici, nu.7. & 9.

Constitutio omnis quæ emanauit ad obuiandum fraudibus, dicitur fauorabilis, nu.7.

Regula octaua dum vult fieri expreßionem mensis in quo contingit vacatio, non habet locum vbi vacatio contingit in mense ordinario, & ex alio capite beneficium est reseruatum, nu.8.

Determinatio eadem fieri debet, vbi idem est ius, ibid.

Alternatiua operatur vt menses alternati subrogentur loco aliorum, num.9.

Subrogatum assumit naturam illius cui fit subrogatio, ibid.

DECISIO CCCLXXIX.

1 PRoposui dubium, quod in præcedenti decisione fuerat reseruatum, an clausulæ generales suffragentur Domino Prospero, qui prouisus ex causa resignationis vult capere vacationem per obitum in mense reseruato in vim clausularum generalium, quæ in dicta eius possessione habentur? Et Dominorum fuit vnanimis sententia, clausulas generales non suffragari. Quamuis enim illæ regulariter capere possint vacationes beneficij resignati ex alterius persona, etiam per obitum, quando resignatarius saltem de facto iustificat resignationem, vt est decisio Rotæ diuers. in manuscript. 164. incipien. 27. Februarij Mohed. *decis.5. de præben.* Rota *decis.1. de rescript. in nou. in 6.* Sarnen. *in reg. de public. quæst.16* Paris. *de resign. lib.8. qu.7. num.65.*

2 Tamen illa capacitas impeditur in hoc casu, in quo constat, beneficium vacasse in mense Martij reseruato propter acceptationem alternatiuæ. Vnde cùm in gratia Domini Prosperi non fuerit de dicto mense facta mentio, obstat regula, cuius decretum irritans habet locum, vbi quis vult capere vacationem per obitum in mense absque eo, quòd fecerit expressionem mensis, vt per Put. *decis.169. lib.2. & decis.4. super reg. de mense*, idque procedit etiamsi velit capere beneficium ex vacatione per clausulas generales. Put. *decis.3.* super dicta reg. de mense, Cotta *decis.238.* & in terminis clausularum generalium appositarum in principali gratia resignationis post plures positiones, in quibus res fuerat controuersa, & Domini fuerunt diuisi, tandem fuit resolutum obstare regulam coram bon. mem. Cardinali Paleotto *in decis.700. diuers.* quam & aliàs refert Bursatt. *consi.394. num.16. lib.4.* & de anno proximè præterito fuit resolutum prima Iulij 1610. in causa Oueten. beneficiorum coram R. P. D. Coccino. Et quidem magna cum ratione, quia aliàs aperiretur via maxima fraudibus si ex prouisionibus per resignationem, in quibus Papa solet sequi voluntatem resignantis, caperentur beneficia per obitum in mense reseruato vacantia, de quibus Papa si notitiam habuisset, disposuisset de illis liberè ad sui libitum, nec forsan ea concessisset resignatariis.

Nec obstat, quòd in hoc casu fraus admissa non 3 fuerit, eo quòd verisimiliter nec Ordinarius, nec prouisus de tempore factæ prouisionis sciebant canonicatum spectare ad prouisionem Papæ. nam leges fiunt ad obuiandum fraudibus, sed vbi factæ sunt, debent habere locum, etiamsi fraus non intercesserit, lex enim est seruanda, quia lex legem prospexit. §.1. *ff. qui & à quibus manumiss.* Rol. *consil 99. nu.47. lib 2.* & regula, quæ simpliciter disponit, quòd exprimatur mensis, simpliciter etiam intelligenda est, & seruanda. Aym. *consi.46. num.20.* Anchar. *consi 371. num 4.* Surd. *consi.53. nu.6.*

Non obstat, quòd in regula excipiatur vacatio 4 per resignationem: vnde infertur, quòd sicut gratia principalis non requirit expressionem mensis, ita nec clausulæ istæ accessoriæ & dependentes à gratia principali. *decis.25. lib.3.* Nam respondetur exceptionem esse intelligendam de resignatione valida, & quando ius verè competiisset resignanti. Rota *decis. 700. in fine.* Cotta *dicta decis.* 238.

Non obstat, quòd regula non habeat locum 5 quando non datur concursus Ordinarij, vel eius prouisi. vt dicitur in decisione Toletana parochialis 12. Maij 1589. coram Illustrissimo Mantica. Nam illa decisio non potest suffragari intentioni Prosperi, cùm in prima illius parte expressè dicatur, quòd quando non fuit facta expressio vacationis per obitum, sed solùm ex causa resignationis, tunc si quis velit vigore clausularum generalium capere vacationem per obitum, necessariò requiritur expressio mensis, ibique allegatur supradicta decisio Cottæ 238. Deinde quatenus in altera parte dictæ decisionis coram Illustrissimo Mantica dicitur, regulam non procedere, quando non datur concursus prouisi ab Ordinario, hoc intelligendum est, quando beneficium est reseruatum alia reseruatione, quàm ratione mensis, & ita loquuntur decisiones, quæ pro limitatione afferuntur, vt est Put *decis.53. lib.2. & 25. lib.3.* Peregr. Accoramb. 59. di. 2. & dicitur in decisione Zamoren. Canonicatus 24. Maij 1602. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, aliàs enim si ista limitatio veniret

veniret simpliciter intelligenda, sequeretur non esse necessariam expressionem mensis in mensibus reseruatis, in quibus Episcopi non possunt se intromittere, nec agatur de aliquo eorum interesse, quod esset contra expressam regulæ dispositionem, quæ requirit expressionem mensis signanter, & specialiter in octo mensibus reseruatis, ita vt in illis solis sit necessaria expressio. Put. *dicta decis. 33. lib. 2.* & fuit dictum in Salamantina dimidiæ portionis 5. Decembris 1588. coram Giptio.

6 Et licèt verum sit illam expressionem mensis requiri, quia Papa non vult inferre præiudicium Ordinariis, tamen regula non est restringenda ad illam vnicam causam, neque hoc dicunt decisiones, sed in genere considerant regulam fuisse inductam, vt Papa intelligat, an ad eum, vel ad Ordinarium collatio spectet, quod bene applicatur in hoc casu, in quo licèt non detur concursus prouisi ab Ordinario, tamen si Papa sciuisset, resignantem fuisse prouisum ab Ordinario in mense reseruato, & per consequens nullum ius ei competere, forsitan non admisisset resignationem, nec sub clausulis generalibus contulisset resignatario canonicatum, sed de illo alicui alteri clerico prouidisset, & in omnem euentum quæcunque tandem ratio mouerit Papam, verum est, quòd regula simpliciter loquens simpliciter est seruanda, vt dictum est.

7 Non obstat, quod regula vti exorbitans, & odiosa sit restringenda, vt per Put. *decis. 53. num. 2. & 3. lib. 2.* & intelligenda sit solummodo in octo mensibus ibi expressis, non autem in mense Martio, qui in dicta regula non exprimitur, cùm regulariter sit ordinarius, & solùm per acceptationem alternatiuæ efficiatur Apostolicus, quia præterquam quòd non est facile admittendum, regulam esse exorbitantem, & odiosam, dum Papa reseruat sibi aliquot menses, vt prouidere possit pauperibus, vel benemeritis clericis, dum vult ab impetratoribus fieri expressionem mensis ad effectum, vt intelligere possit, an prouisio ad se spectet, vel ad Ordinarium, & vt vnicuique quod suum est seruetur, & nemini fiat præiudicium, non videtur, quòd talis dispositio vel odiosa, vel exorbitans à iure dici mereatur, quinimò omnis constitutio emanata ad euitandas fraudes, dicitur fauorabilis. Felin. *in c. de quarto, nu. 15. de præscrip.* Verall. *decis. 215. par. 3.* Sarnen. *super reg. de inf. resig. quæst. 17. num. 4.* Paris. *de resign. lib. 2. quæst. 2. n. 9. & seqq.*

8 Præterea illa decisio loquitur de vacatione, quæ contigerat in mense ordinario, in qua certum est, non procedere regulam de mense, vt fuit dictum in supradicta Salamantina coram Giptio. Ratio est, quia absque mensis expressione, satis intelligit Papa prouisionem ad se spectare, & non fieri Ordinario præiudicium, cùm beneficium sit reseruatum ex alio capite: vnde fit, vt Ordinarius in illo se intromittere non possit: vbi verò versamur in beneficio, quòd sola ratione mensis reseruatum sit, tunc omnino necessaria est expressio mensis siue ordinariè, siue extraordinariè propter alternatiuam sit reseruatus, quia vtroque casu militat eadem ratio, nempe quod Papa vult scire, an mensis sit Apostolicus, vel ordinarius. Ideoque eadem etiam determinatio debet habere locum.

Maximè quia in casu alternatiuæ mensis alternati subrogantur in locum aliorum mensium: vnde intrat quod subrogatum assumit naturam illius, cui est subrogatum. Castr. plenè *cons. 43. n. 14. & seq.* Bero. *cons. 110. num. 4. in fine lib. 2.* & sic exempli gratia, Februrrius, qui erat Apostolicus per alternatiuam, fit ordinarius, ita vt in illo non sit amplius necessaria expressio, æquum est, mensem Martij, qui è conuerso fit Apostolicus, assumere etiam eam qualitatem, vt illius expressio in impetrationibus fieri debeat, ad trad. per Rimin. iun. *cons. 113. num. 121.* 9

Et ita fuit dictum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana societatis. Lunæ 27. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Mutuans pecuniam societati, non tenetur in solutũ recipere effectus societatis, & de potestate iudicis delegati, cum facultate procedendi de iure, & de facto, de plano, sine strepitu, & figura iudicij. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Socius ponens in societate suas pecunias, debet se reimbursare ex effectibus societatis, n. 1.

Mutuare pecunias societati quisque potest, etiam quòd sit tertius, nec propterea tenetur in solutum accipere effectus societatis, ibid.

Compensatio non admittitur de debito proprio cum debito societatis, ibid.

Iudex habens facultatem procedendi de iure, & de facto, videtur constitutus, tanquam arbitrator, numer. 2.

Arbitrator potest iudicare secundùm veritatem sibi quomodolibet notam. ibid.

Clausula de plano, sine strepitu, & figura iudicij, *quid importet, ibid.*

Debitum alienum soluere quisque potest, etiam sine mandato, num. 3.

Compensatio non admittitur de illiquido ad liquidum, ibid. in fine.

Æqualitas maximè seruanda in contractu societatis, num. 4

Exhibere quis non tenetur scripturas, non constito priùs de existentia earum apud eum qui conuenitur ad exhibendum, ibid. in fine.

DECISIO CCCLXXX.

Censuerunt Domini sententiam D. Nappij esse iustam, & inde cõfirmandam. nam quòd primo loco fuit oppositum, non potuisse Cæsarem condemnari in scutis 1657. ob totidem quæ erogauerat de suo in societate, in grano, & pecuniis, idque ex eo quòd ex effectibus societatis debebat se reimbursare, ad *l. omne æs alienum. §. pro soc. cum concord.* non placuit Dominis, quia prædicta procedunt quando quis posuit pecunias in societate tanquam socius, secus si tanquam 1

tertius, prout fecit Ioffredus, nec videtur dubitandum quin possit mutuare societati tanquam tertius, ad Lap. *alleg.* 99. Rot. Ianuen. *decis.* 31. *num.* 11. *& decis.* 75. *num.* 3. faciunt tradita per Bald. & Salic. *in l. eius. C. de compens.* Sicut igitur si tertius mutuaret pecunias societati, non teneretur accipere in solutum effectus societatis. *l.* 2. §. *mutui datio,* cum ibi not. per scrib. *ff. si cert. pet.* ita Ioffredus, quia quando iura sunt diuersa, tunc non comprehenduntur, licèt cadant in eadem persona, *l.* 1. vbi Bald. & alij, *ff. de off. procons. & leg.* Surd. *decis.* 153. *num.* 16. & quòd non fiat compensatio de debito proprio cum debito societatis. Rot. Ianuen. *decis.* 26. *num.* 30. Quòd autem Ioffredus posuerit prædictam summam in societate tanquam tertius, patet ex eo quòd non fuit posita pro capitali, nec promissum aliquod lucrum, vel factum pactum de non petendo, vel restituendo ante finitam societatem, qui modus negotiandi includit merum mutuum. Petr. Vbald. *tract. de duob. fratr. p.* 5. *num.* 20. Illustr. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 6. *tit.* 14. *num.* 37.

2 Secundò dicebatur, quòd in eadem partita scutorum 1657. comprehenduntur scuta 703. tanquam soluta Mazzingho, neque de solutione constat in actis, necnon etiam quod non adfuit mandatum Cæsaris, vt solueretur Mazzingho, & quòd poterat fieri compensatio cum debitum Mazzinghi. Quantum ad creditum, & solutionem fuit responsum de vtroque constare ex partitis, & apocha priuata, & calculo periti, & illa sufficere, licèt non fuerint producta coram D. Nappio, quia cùm idem D. Nappius haberet in commissione facultatem procedendi de iure, & de facto, videbatur constitutus tanquam arbitrator. Bald. *in l. solam, in fin. C. de test.* Felin. *in c.* 1. *num.* 5. *col.* 4. *de constit.* arbitrator autem potest iudicare secundùm veritatem sibi quomodolibet notam. Lap. *alleg.* 77. *circa fin.* Bald. *cons.* 240. *num.* 2. *lib.* 1. Hostiens. *in c. Quintauallis, num.* 6. & ibi Abb. *num.* 7. Imol. *num.* 11. *de iur. iuran.* iunctis maximè verbis, de quibus in eadem commissione, ibi, *de plano, sine strepitu, & figura iudicij,* ad tradit. per scrib. *in Clem. sapè, de verb. sign.* Bart. *in extrauag. ad reprimendum, vers. de plano, cum duobus seqq.* Roman. *cons.* 497. *num.* 9. Alex. *cons.* 6. *num.* 2. *vol.* 3. Dec. *cons.* 449. *n.* 14. *in fin. & seq.*

3 Quantum ad mandatum fuit dictum quòd Ioffredus potuit soluere debitum alienum sine mandato. *l. soluendo. ff. de neg. gest. l. solutionem. ff. de solut.* Quantum ad compensationem fuit dictum illam fuisse factam quoad debitum Mazzinghi liquidum, quoad illiquidum autem non potuisse fieri. *l. fin. C. de compensat.* Felin. *in c. ad nostram, num.* 10. *de iur. iur.* Paris. *cons.* 121. *num.* 23. *lib.* 1. Roland. *cons.* 17. *n.* 18. *lib.* 1.

4 Tertiò fuit impugnata sententia, quatenus condemnat Cæsarem in alia summa scutorum 1500. pro rata crediti Ioffredi, quia dicebatur debuisse assignari Ioffredo nomina debitorum societatis pro concurrenti summa, non autem facere debitorem societatis Cæsarem in scutis 3000. prout fuit factum, assignando eidem credita societatis pro concurrenti summa, ex hoc enim sequitur inæqualitas, quæ maximè in societate reprobatur. *l. verum.* §. *si cum tres. ff. pro soc. l.* 3. *C. eod. tit.* Sed ad hoc fuit responsum, quòd tunc Cæsar esset administrator, ac dedisset in computis multa nomina debitorum, & pro summa 3000. nihil iustificauerit quòd essent debitores, meritò fuit factus debitor societatis pro dictis 3000. aliàs esset in potestate administratorum confingere debitores societatis ad libitum, & cum illis frustrare socios. Cæterùm, quia partes non concordabant in facto quoad scuta 200. contenta in hac summa 3000. fuit dictum, quòd de istis particulariter videretur, & quatenus ad illud, quòd nomina debitorum contractorum per Ioffredum debebant computari in contractis per Cæsarem, fuit dictum quod cùm illa essent liquida, ista autem illiquida, non poterat fieri compensatio, ex suprà alleg. Quantum ad exhibitionem schedularum faciendam per Ioffredum, fuit dictum quod cùm illas de mandato Cæsaris deposuerit penes Rutilium de Paulis, vt constat ex quitantia. Rutilij, & litteris Cæsaris, non potuerunt cogi ad exhibendum, cùm nec haberet, nec dolo habere desierit, iux. not. *in l. ad exhibendum actione. C. ad exhib. & in l. Iulianus, in princ. ff. eod. tit.*

R. P. D. MANZANEDO.

Bononien. de Pannolinis. Veneris 1. *Iulij* 1611.

ARGVMENTVM.

Reintegratio in possessionem spolio agenti non datur quando repugnat eidem statuti dispositio.

SVMMARIVM.

Cessante causa finali legis, cessat quoque legis dispositio, n. 1.
Sequestri medicina est cautio, n. 2.
Statutum quod habet duas rationes, si vna cessat, remanet alia, & valet statutum, ibid.
Præsumitur semper pro iudice, & sententia, maximè quando sunt conformes, n. 3.
Stylus solet in curiis variari, n. 4.

DECISIO CCCLXXXI.

Die 5. Maij 1610. fuit resolutum reintegrationem D. Alberto non esse dandam: ipso autem non acquiescente decisioni, reproposui hodie causam super eisdem. Et Domini in decisis standum censuerunt, ex potissimo fundamento decisionis, desumpto ex constitutione Bononien. ibi latè ponderata. Quibus non obstare visum fuit quod præcipuè opponebatur contra d. motiuum, nempe illam constitutionem non procedere, quando appellans non possidet, cùm in constitutione reddatur ratio suæ dispositionis, ne, inquam, pendente lite, possit possessor diutiùs vti, & frui bonis, vel pecuniis controuersis, & d. constitutionem ita interpretatam fuisse Rota Bonon. deducebatur ex aliquibus decisionibus datis eiusdem Rotæ, quin, & ex quadam fide aliquorum causidicorum illius ciuitatis, quasi prædicta ratio fuerit finalis dictæ dispositionis, & illa cessante, prout in casu nostro cessare dicitur, cùm Albertus non possideret, quia bona erant in sequestro, videbatur dictam dispositionem cessare. 1

Fuit

2 Fuit autem responsum, prædictam rationem non fuisse finalem d constitutionis; sed potiùs illa in constitutione expressa, & fauorem publicum recipiens, nempe vt finis litium quanto citiùs poneretur, ad text. *in cap. fin. litium. de dolo, & contumac.* quæ ratio cùm militet æquè in possidente, prout, & in eo qui non possidet, videtur intrare in nostro casu, quantumcunque bona sub sequestro essent. Vltra quòd sequestrum fuit appositum de anno 1561. & durauit vsque ad annum 1570. & quolibet anno fiebat, & executio fuit facta de anno 1575. de quo tempore non constat adesse sequestrum. Et quamuis adfuisset de illo tempore, poterat D. Albertus illud vitare, mediante cautione. *l. senatus consulto. ff. de offic. præsid. l. si fideiussor. § final. ff. qui satisd. cogant.* Abb. *in cap. final. nu. 19. de sequestr. possess. & fruct.* quibus stantibus, quamuis constitutio duplici ratione fundetur, & altera deficiat, si tamen altera subsistit, & permanet, illa sufficit ad hoc vt dispositio militet, iuxta text. *in §. affinitatis. Instit. de nupt.* vbi Aretin. *num. 1.* gloss. *in l. si quis ad exhibendum. ff. de except. rei iud.*

3 Nec obstare videbantur prædictæ decisiones Rotæ Bononien. quia loquebantur in casu diuerso, nempe in executione facienda, & nos sumus in iam facta, quia per tres sententias conformes approbata, quæ multùm mouit Dominos pro iustificatione d. executionis, cùm præsumptio stet pro iudice, & sententia. *l. Herennius. §. Caia. ff. de euictiion.* Menoch. *de præsumpt. 67. num. 22. lib. 2.* præcipuè pro tribus conformiter latis. Vlteriùs quia quicquid intellexit Rota Bononien. de dicta constitutione, hoc vnum est, non habere potestatem illam interpretandi, cùm fuerit condita à regimine ciuitatis, & ab eo interpretatio esset facienda. *l. final. C. de legibus.*

4 Nec fides d. styli attendenda videbatur, cùm non attestetur de stylo de tempore executionis factæ, & stylus soleat in curiis variari. Felin. *in cap. Rodulphus, num. 22. vers. vbi autem. de rescript.* Mandos. *ad reg. 33. quæst 8. num. 5.* Ex quibus Domini in decisis steterunt, &c.

REVERENDISSIMO P. D. LVGDVNENS.

Romana pretij vineæ. Veneris 1. *Iulij* 1611.

ARGVMENTVM.

Colligitur ex summario.

SVMMARIVM.

Executiuè contra non nominatum in instrumento agi non potest, n. 1.

Fallit vbi non nominatus ratificauit omnia contenta in instrumento, ibid.

Ratificatio emptionis inducitur ex possessione rei emptæ, solutione pretij canonis ac laudemij, n. 2.

Factum iudicis factum partis reputatur, n. 3.

DECISIO CCCLXXXII.

1 Domini dixerunt mandatum Reuerendi Patris Domini Cellesij esse iustum, non obstantibus exceptionibus pro parte Michaëlis Angeli deductis, prima enim oppositio est, quòd executiuè non potuit agi contra Michaëlem Angelum, qui neque cum Hieronymo, neque cum eius creditoribus contraxerat. *l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact.* Surd. alios referens *decis. 266. numer. 11.* Sed respondetur, quòd emptio fuit facta cum obligatione Camerali conuenta inter Hieronymum, & Aloisium ementem pro se, & persona nominanda, atque hanc emptionem postea ratificauit, & in se suscepit Michaël Angelus, ideoque omne ius, & actiones passiuæ, & actiuæ fuerunt in eum translatæ, perinde ac si ipse fuisset ab initio cum Hieronymo stipulatus. Anch. *cons. 127. num. 1.* Cephal. *cons. 325. num. 15. lib. 3.* Rota Ianuen. *decis. 127. num. 8.* & in specie de obligatione executiua Mohed. *decis. vltima, de proc.*

De ratificatione autem subsequuta non potest 2 dubitari, non solùm quia habetur expressa apocha Michaëlis Angeli, per quam in se suscepit dictam emptionem, sed multo magis, quia accepit vineæ à Hieronymo venditæ possessionem, illiusque fructus etiam per aliquot annos recollegit, soluit laudemium, atque censuariis Hieronymi venditoris creditoribus annuos fructus suorum censuum, eo modo, quo inter Hieronymum, & Dionysium fuerat in instrumento conuentum. Alex. *cons. 127. num. 2. lib. 5.* Felin. *in cap. nonne, de præsum. num. 10.* Surd. *decis. 220. num. 5. & 6.* Crescent. *decis. 1. de procur.*

Vnde non obstat, quòd dicitur, apocham Michaëlis Angeli habere relationem ad instrumentum stipulatum inter Hieronymum, & Aloisium; quæ tamen relatio verificari non potest, quia dictum instrumentum fuit factum quinque diebus post apocham. Nam vltra quod ante supradictam apocham erant stabilita inter Hieronymum, & Aloisium capitula, super quibus postea fuit extensum instrumentum. Præterea respondetur, dictum Hieronymum non agere præcisè in vim apochæ, sed fundare præcipuè suam intentionem in ratificatione instrumenti, quæ sequitur ex actibus supradictis, qui omnes facti fuerunt post instrumentum.

Non obstat secunda oppositio, quòd mandatum fuit excessiuum, respondetur enim quòd ex lege contractus initi inter Hieronymum, & Aloisium, & à Michaële Angelo initi inter Hieronymum, & Aloisium, & à Michaële Angelo, vt dictum est, ratificati, tenebatur Michaël Angelus non solùm soluere creditoribus Hieronymi annuos fructus suorum censuum, sed debebat exbursare scuta centum singulis annis, & cùm iam anni quinque fuissent lapsi, nec in eam causam sortis principalis vlla solutio facta fuisset, remanebat sine dubio ex illo capite Michaël Angelus in scutis quingentis debitor.

Præterea cùm pretium vineæ esset scutorum centum pro qualibet petia, & facta mensuratione, vinea esset reperta petiarum decem, & nouem cum dimidia, census autem ad soluendum assignati non excedunt scuta 1440. remanebant soluenda Hieronymo pro residuo pretij scuta 510. è quibus si demantur scuta quinquaginta quinque, quæ erant restituenda Aloisio, & scuta 74. soluta de ordine Hieronymi per Michaëlem Angelum in tribus partitis, videlicet scuta 24. pro laudemio, scuta 35. soluta Vniuersitati Barbitonsorum, & scuta 15. cuidam Valentino, supersunt

381. debita Hieronymo, quæ si addantur scutis quingentis exbursandis, vt dictum est pro extinctione censuum, debitum Michaëlis Angeli erat liquidum in scutis 881. & per consequens immeritò datur de excessu, cùm mandatum fuerit relaxatum duntaxat pro scutis 820. Itaque parum iuuaret Michaëlem, si forsan doceret de aliqua exigua summa per ipsum soluta vltra productas, quia iustitia mandati est adhuc capax scutorum 61. nec agendum est de pecuniis, quæ censuariis creditoribus Hieronymi numeratæ fuerunt, erat enim, vt dictum est, Michaël Angelus ad annuam solutionem fructuum obligatus, & propterea in eam causam imputandæ sunt solutiones, si quas fecit.

3 Non obstat, quòd mensuratio vineæ fuerit nulla, quia duo periti hinc inde electi non fuerint. Nam in Capitulis non fuit restricta hæc facultas mensurandi ad præsentiam duorum peritorum, sed fuit dictum *da doi periti, ò da vno da elegersi communemente*; & licèt in instrumento agatur de duobus peritis, tamen ibi non agitur de agrimensoribus ad mensurandum vineam, sed de æstimatoribus pretij vineæ ad effectum solutionis laudemij: deinde illa conuentio bene procedit, quando partes comparent, & eligunt; secus verò quando vna pars est contumax, tunc enim conuentio non habet locum, sed iudex elegit ex officio, & factum iudicis factum partis reputatur. Bart. *in l. si ob causam. C. de euict.* latissimè Surd. *cons.49. num. 11. vol. 1.* Aym. *cons. 5. num. 1.* Plot. *cons. 13. num....* hic autem Michaël Angelus fuit citatus ad eligendum, & cùm illo non comparente iudex deputasset mensorem, fuit ei intimata deputatio, & postea fuit eidem intimata dies, qua mensuratio erat facienda, fuit etiam citatus ad videndum mandari referri, & intimatus qualiter Dominus mandauit referri, demumque qualiter per mensuratorem fuit facta relatio, quæ fuit posita in actis, vbi etiam hodie reperitur.

Quantum ad vltimam oppositionem de non adimplemento, fuit responsum quòd de dicto tempore mandati Cannetum erat liberum propter sententiam latam ad fauorem Hieronymi, & consensus vxoris fuit deductus in conuentionem sub conditione molestiarum, quæ cùm non superuenerint, vel de tempore mandati non durauerint, nihil refert, quòd ille consensus fuerit præstitus vnicus sufficienter.

Præterea circa hunc articulum transibant Domini cum ista responsione, non potuisse contra Hieronymum allegari non adimplementum, ex quo ipse non tenebatur, nisi adimpletis priùs per emptorem adimplendis, vt constare dicebant ex clausula instrumenti, quæ in fine posita censetur ad omnia referri.

Et sic fuit decisum, vt in principio dictum est, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. Canonicatus. Veneris prima, Iulij 1611.

DECISIO CCCLXXXIII.

Replicata est in prima par. recent. decis. 349.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. census. Lunæ. 7. Nouembris 1611.

DECISIO CCCLXXXIV.

Impressa est post Cenc. de censib. decis. 99. & post Duard. eod. tract. decis. 99.

R. P. D. PIROVANO.

Vercellen. optionis. Lunæ 14. Nouembris 1611.

ARGVMENTVM.

Colligitur ex summario.

SVMMARIVM.

Sententia, vt dicatur valida, quæ concurrere debeant, num. 1.

Optio non habet locum in membris separatis à canonicatibus, n. 2.

Coadiutor non succedit in iuribus, quæ coadiutus mediante optione acquisiuerat, nisi eodem modo per ascensum, ibid.

DECISIO CCCLXXXV.

DIxerunt Domini sententiam Rotalem esse 1 confirmandam, quia de eius validitate constat ex actis, concurrunt enim omnia requisita, videlicet iurisdictio, quam tribuit commissio. Innoc. *in cap. cùm M. Ferrariensis, circa fin. de constit.* Cassad. *decis. 2. de rescrip.* mandatum procuræ hinc inde, & obseruatio terminorum substantialium, iuxta notata per Vestr. *in prax. lib. 4. cap. 5. & lib. 5. cap. 3. & 4.* & demum citatio ad sententiam, & illa quidem legitimè executa, vt desiderat Clem. sæpè, & ibi gloss. *in verb. citatis ad id, de verb. sign.* de iustitia verò satis apparet ex rationibus, & fundamentis, de quibus in decisionibus in hac causa factis.

Fuit enim præsuppositum, quòd hæc membra, 2 de quibus agitur, sint distincta, & separata à canonicatibus, & præbendis illius Ecclesiæ, & consequenter non comprehendantur in prouisione Camilli ad impediendam optionem, prout aliàs Rota resoluit in iisdemmet membris Ecclesiæ Vercellen. apud Verall. *decis. 281. & 282. part. 2.* Nec immeritò, quia si coadiutor succedere videtur in iuribus coadiuti defuncti, penes quem hæc membra non ratione canonicatus, nec tanquam quid canonicatui annexum, reperiebantur, sed ea vti antiquior Canonicus per optionem consequutus fuerat, eodem iure transire debent in coadiutorem successorem, per ascensum scilicet ad gradum antiquiorem, expectando interim tempus optionis debitæ, non vti Canonicum, sed vti antiquiorem, vt fuit consideratum *in decis. 9. de consuetud. in antiq. n. 3.*

Ex statuto autem eiusdem Ecclesiæ non iuua- 3 tur Camillus, quia nec promulgatum, nec vsu receptum, & quatenus promulgandum, & vsu recipiendum fuisset, sub correctione, & censura, tamē Illustr. Cardin. ad id per Sanctissimum deputatorum

rum exiisset quibus placebat reducendum esse ad regulas decisionum Rotalium, vt bene aduertitur in secunda decisione in hac causa facta, & cùm ex parte Camilli nihil replicatum fuisset, pro confirmatione sententiæ fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Romana societatum. 14. *Nouembris* 1611.

ARGVMENTVM.

Notarius substitutus in officio post discessum ex illo officio non potest ampliùs rogare instrumenta nomine Notarij principalis, nec ampliùs se intromittere in scripturis dicti officij. Est singularis decisio.

SVMMARIVM.

Notarius substitutus in aliquo officio non potest post discessum ex illo officio se ampliùs ingerere in scripturis eiusdem officij, n. 1.

Notarius nunquid possit extendere, vel corrigere suos rogitus ex interuallo, & ante motam litem, n. 2.

Notarius vnus, quòd possit se rogare nomine alterius, exorbitat à iure communi, ibid.

Notarius præsumitur extendisse suos rogitus re integra, & ante litem motam, non autem pòst, n. 4.

Præsumptio vna contrariis præsumptionibus tollitur, ibid.

Fraudibus ne detur occasio, semper facienda est interpretatio, num. 4. *in fine.*

DECISIO CCCLXXXVI.

1 Domini perstiterunt in decisis coram me in hac causa sub die 20. Maij proximi, quòd scilicet societates fuerunt deperditæ per mortem Hieronymi, ex quo per illius hæredes non docetur de nominatione particulari vitæ alterius facta per prædictum Hieronymum. Non obstat, quod immò de nominatione vitæ alterius, nempe Illust. D. Card. Burghesij constet per publicum instrumentum rogatum nomine Accursij tunc temporis Notarij A.C. & qui etiam de prædictis societatibus fuit rogatus, quia attenta serie facti non visum fuit Dominis esse adhibendam fidem huic prætenso nominationis instrumento, etenim de illo neque in protocollis, neque in filijs Accursij aliqua reperitur memoria, sed solùm quod hęredes Hieronymi cùm citassent Paulum ad restituendũ sortem principalem cum fructibus, & fuisset illis oppositum, quòd pecuniæ essent deperditæ per mortem Hieronymi, & quòd in scripturis Accursij nulla reperiebatur nominatio, prædicti hæredes ad docendum de nominatione citarunt coram A.C. quendam Angelum, qui de tempore contractarum societatum fuit substitutus Accursij, & nominatione Magistri fuit rogatus de prædictis societatibus, & iste Angelus dedit in actis instrumentum nominationis à se conscriptum nomine Accursij, quòd quidem instrumentum non visum fuit attendendum, quia iste Angelus longè antequam daret huiusmodi instrumentum desierat esse substitutus Accursij, vnde non poterat ampliùs se in illius scripturis ingerere. Put. *decis.* 5. *de sent. & de re iud.* cum aliis alleg. in alia decisione.

Vnde non applicantur, quæ aliàs solent dici de facultate Notarij in extendendis, vel corrigendis rogitibus suis, etiam post interuallum temporis. nam omisso an hoc possit fieri ante motam litem, de quo per Felin. *in c. ex litteris, n.* 8. *de fid. instrum.* Gabr. *de consuet. conclus.* 3. *nu.* 45. iste non est casus, quia neque apparet quòd Angelus tunc temporis esset Notarius, neque se rogauit nomine proprio, sed nomine Magistri, vnde in istis exorbitantibus à iure communi, quod vnus se roget nomine alterius, *auth. de tabellion. §. nos autem*, non debet fieri extensio de casu simplici ad casum mixtum. *l. vim passam. §. præscriptione. ff. ad l. Iul. de adulter.* Bart. *in l. stipulationum la* 2. *num.* 2. *ff. de verb. oblig.* Annan. *cons.* 63. *num.* 1. *vers. & per hoc.* Roman. *cons.* 259. *ad fin.* Dec. *cons.* 212. *n.* 2. 2

Et sic de doctrinis loquentibus de vero Notario ad istos substitutos, maximè quia possunt allegari rationes differentiæ inter istos substitutos, & Notarios ordinarios, de quibus loquuntur DD. Prima, quia illi Notarij solent approbari à publico, vnde illis tanta adhibetur fides. Menoch. *de arbit. casu* 92. *num.* 4. Calder. *cons.* 2. *num.* 2. *de test.* Capic. *decis.* 61. *in fin.* isti autem iuuenes, qui in Curia exercent effectum substituti, non habent huiusmodi approbationem. Secundò Notarius rogatus retinet penes se matricem, siue imbreuiaturam: vnde nil mirum si post aliquod temporis interuallum potest extendere, vel corrigere instrumenta, quia cum imbreuiatura possunt semetipsos instituere; isti verò iuuenes substituti post dimissum effectum non habent penes se imbreuiaturas, nisi aliàs allegent se subripuisse magistris, vnde nimis periculosum esset dicere, quod possit memoriter extendere instrumenta super gestis per annos antè. 3

Circa aliud quòd non probetur extensio facta post motam litem, & post dimissum officium, vnde præsumatur facta in tempore. Socin. iun. *cons.* 94. *num.* 5. *vol.* 1. Rota in Romana Casalis Iuliani 4. Iunij 1584. coram bon. mem. Robusterio cum aliis allegatis fuit responsum primò iura allegata loqui in Notariis, pro quibus magis præsumitur, quàm pro istis substitutis, ex dictis suprà. Secundò, quod præsumptio contrariis præsumptionibus tollitur, vel saltem eneruatur. *l. diuus. ff. de restit. in integr. l. licèt Imperator. ff. de leg.* 1. Castr. *cons.* 26. *num.* 3. *lib.* 2. Dec. *cons.* 470. *num.* 10. Abb. *cons.* 74. *num.* 1. Surd. *cons.* 80. *num.* 21. Contrariæ præsumptiones in hoc casu sunt, primò quod non probatur in scripturis Accursij adesse aliquam memoriam huiusmodi nominationis. Secundò, quia Procurator hæredum Hieronymi obtinuit decretum contra dictum Angelum, vt extenderet instrumenta prædictæ nominationis, vt in extractu *fol.* 192. *&* 193. ergo non erant priùs extensa, & in hanc sententiam eò facilius inclinarunt Domini, quia materia est multum periculosa: vnde multum cautè dicebatur esse procedendum, ne aliàs detur occasio fraudibus, contra notata *in l. qui sub prætextu. C. de sacrosanct. Eccles. in l. in fundo. ff. de rei vindic. & in c. quantò, vers. per hanc responsionem. de diuort.* Butr. *cons.* 5. *numer.* 2. *& cons.* 42. *numer.* 2. Alexand. *cons.* 108. *num.* 4. *lib.* 4. 4

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Conchen. beneficij. Luna 14. *Nouembr.* 1611.

ARGVMENTVM.

Gratia beneficij propter resignationem vigore constitutionum Clementis VII. & aliorum Antecessorum, non valet, quando consensus resignantis non fuit extensus in libris Cameræ infra 15. dies à die missæ supplicationis ad registrum.

SVMMARIVM.

Gratia beneficij propter resignationem vigore constitutionum Clementis VII. & aliorum Antecessorum, non valet quando consensus resignantis non fuit extensus in libris Cameræ infra 15. dies à die missæ supplicationis ad registrum, num. 1. & 2. vbi tamen quòd prædictæ constitutiones vsu receptæ non fuerunt, & per tot.

Constitutionis non vsus nunquid requirat iudicij declarationem, num. 2. in fine.

Constitutionis non vsus nunquid inducatur ex actibus diuerso modo seruatis, n. 3. & 5.

Constitutionis non vsus sine consensu Papæ induci non potest, num. 6.

Scientia Papæ infertur ex scientia suorum Officialium, & præsertim Cancellariæ, ibid.

Cancellaria Apostolica dicitur organum Papæ, ibid.

Papa fecisse dicitur etiam quod per alium fecerit, ibid.

DECISIO CCCLXXXVII.

1 DVbitaui an constitutiones fel. record. Clem. VII. & aliorum Antecessorum, de extendendis in libris Cameræ infra quindecim dies à die missæ supplicationis ad registrandum, obstarent Gregorio, qui illas non obseruauit, & quia Gregorius pro sui defensione faciebat totum fundamentum in non vsu prædictarum constitutionum, difficultas fuit restricta ad duo. Primum, an probaretur dictus non vsus. Secundum, an probatus releuaret.

2 Quoad primum, fuit dictum, constare de non vsu, ex plurimis consensibus spatio septuaginta annorum præstitis post quindecim dies à die missæ supplicationis, quorum copia fuit data pro parte Gregorij nec non etiam ex testibus Curialibus, & practicis pro eius parte examinatis, & ex fide septem Notariorum Cameræ hoc idem attestantium, & vlteriùs ex decis. Oradini in causa Barcinonen. Canonicatus 10. Octobr. 1559. 24. Maij 1568. hoc idem per testes vsque tunc examinatos affirmantibus. Quibus non obstare visum fuit, quod multi consensus fuerint etiam præstiti infra quindecim dies, vnde infertur istum vsum tanquam difformem non suffragari, ex alleg. quia fuit responsum constitutiones habere duas partes: primam, quod consensus debeat extendi infra quindecim dies: alteram, quòd illis non extensis resignatio sit nulla, & beneficium moriente resignante vacet per obitum. Prima pars admittitur variè obseruata; secunda verò nequaquam, cùm non probetur, quòd aliquando ob non extensum consensum intra quindecim dies fuerit annullata resignatio, ita in proposito respondet Dec. *cons.* 11. *n.* 12. *vers. & considerandum est.*

3 Vlteriùs fuit dictum, quòd quando diuersitas reperitur in actibus, qui se compatiuntur cum cõsuetudine, talis diuersitas non impedit consuetudinem, siue desuetudinem, quia qui potest extendere post quindecim dies, multo magis intra quindecim dies: vnde extensio facta intra quindecim dies non attribuitur obseruantiæ constitutionis, sed facultati facientis. Ita Dec. post Bart. *d. cons.* 11. *num.* 12. *vers. tertio, & vltimo.* Fanuc. *de inuent. par.* 3. *num.* 93. faciunt tradita per Alex. *cons.* 108. *num.* 15. *vol.* 2. Anchar. *cons.* 339. *num.* 7. *in fin. vers. ad secundam.* Crau. *cons.* 197. *num.* 12. *vers. optimè facit:* Roland. *cons.* 53. *num.* 3 *vol.* 2. Rota in causa Parmen. status 14. Martij 1580. coram Robusterio relata inter diuers. impress. *decis.* 294. *num.* 6. *par.* 1.

4 Non etiam obstare visum fuit, quod in pluribus decisionibus fuerit habita ratio istarum constitutionum, nempe apud Verall. *in manuscript.* 215. *lib.* 1. Veronen. sancti Zenonis coram Aldobrandino, qui fuit postea Clem. PP. VIII. de qua inter diuers. impress. *decis.* 215. *part.* 1. & in alia Veronen. pensionis 27. Iunij 1590. coram Illust. Platto, quia in prædictis decis. minimè fuit actum de non vsu prædictarum constitutionum. nam decis. Verall. firmat tantùm constitutionem Clem. esse extrauagantem, non autem simplicem regulam Cancellariæ. Clem. PP. VIII. dicta constitutione præsupponendo disputat de intellectu, & ante disputationem super vsu, causa fuit concordata, vt fuit repertum in illius annotationibus, decis. coram Illust. Platto fuit facta vna parte informante, & sic nemine opponente de nõ vsu, propterea quando fuit formiter actum de vsu, & examinati testes, Rota censuit pro non vsu, vt in dicta Barcinonen. Oradini.

5 Similiter fuit dictum non obstare, quod constitutiones adhuc obseruentur, quoad multa, nempe in descriptione consensuum in libris Cameræ, adnotatione missa super supplicatione, & similibus, quia fuit responsum, non esse nouum, quòd constitutio seruetur quoad aliqua, & quoad alia abeat in desuetudinem. Ruin. *cons.* 55. *in fin. lib.* 5. Corn. *cons.* 20. *n.* 2. *vers. nec etiam obstat. lib.* 3. Gabr. *cons.* 78. *n.* 9. *lib.* 2. Aragon. *decis.* 1.

6 Circa secundum, Domini habebant pro indubitato, quòd non vsus, siue contrarius vsus populorum sine consensu Papæ nihil potest operari cõtra validitatem constitutionum Apostolicarum, ex latè deductis in Romana concordiæ S. Petri die 13. Nouemb. 1609. 11. Ianuarij, & 12. Februarij 1610. coram R.P.D. Caualerio. Difficultas erat in hoc casu, quòd iste non vsus, siue contractus vsus fuit obseruatus in ipsamet Cancellaria Apostolica, quæ dicitur organum Papæ. Cassad. *decis.* 2. *nu.* 7. *super reg. de vnion.* Cæs. de Grass. *decis.* 1. *num.* 8. *de probat.* Vnde inferebatur non solùm ad scientiam ipsius Papæ, quæ regulariter infertur ex scientia eius officialium. Bart. *in l. si publicanus. §. in omnibus, num.* 1. *ff. de public. & vectig.* Crau. *de antiq. temp. p.* 4. *§. absolutis, num.* 23. Boër. *decis.* 264. *num.* 19. Abb. *cons.* 64. *num.* 51. cum aliis per Surd. *cons.* 429. *numer.* 54. verùm etiam ad consensum qui colligitur tam ex eo, quòd quicquid gessit Cancellaria,

videtur gestum ab ipsomet Papa, cuius ipsa est organum, ex allegatis suprà, & sic ipsemet Papa videtur fecisse, dicitur enim factum Papæ, etiamsi ipse gesserit per alium. Feder. *cons.* 117. *num.* 2. Vitalin. *in clem.* 1. *num.* 26. *de probat.* Gabr. *conclus.* 2. *num.* 12. *eod. tit* Rota in causa Salamantina iurisdict. 17. Maij 1577. coram bonæ memoriæ Cardinali Seraphino relata inter diuers. impress. *decis.* 171. *num.* 2. *part.* 1. & in causa Oxomen. beneficij 24. Octob. proximi, coram me, quàm etiam ex altero, nempe quia iste non vsus, siue contrarius vsus fuit in Curia Romana infra parietes sacri Palatij, vnde Summi Pontifices ob nullam aliam causam videntur tacuisse, quàm quia contenti fuerint prædictas constitutiones in desuetudinem abire.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Meliten. nauis. Mercurij 16. *Nouembris* 1611.

ARGVMENTVM.

Euictionis actione venditor conueniri non potest, sibi non denunciata lite mota super re vendita. Quando hoc verum sit; & præsertim si venditor hanc denuntiationem in instrumento remiserit, in hac decisione magistraliter explicatur.

SVMMARIVM.

Euictionis actione agi non potest contra venditorem, quando res vendita euicta fuit non ab ipso venditore, sed ab alio subuenditore, n. 1.

Euictione agi non potest contra venditorem, quando sibi intimata non fuit lis mota, n. 2.

Euictione agi potest contra venditorem, etiam quòd illi intimata non fuit mota lis, quando idem venditor huiusmodi intimationi renunciauit. quod quando verum sit, n. 3. *&* 4.

Euictione tenetur venditor, etiam sibi non denunciata lite, quando apparet, quòd si lis fuisset denunciata, non potuisset euictionem impedire, n. 4.

Facta non extenduntur de persona ad personam, numer. 5.

Euictione tenetur venditor, etiam sibi non denunciata lite, quando tempore litis erat absens, ibid.

Euictione non tenetur venditor, quando res fuit euicta, non ratione dominij, sed possessionis, quæ postea fuit restituta, restituto pretio, ibid.

Dolus quando dat causam contractui, contractus est ipso iure nullus, n. 6.

Verba sunt interpretanda, vt euitetur contrarietas, ibid. in fin.

DECISIO CCCLXXXVIII.

1 Concluserunt Domini, sententias ad fauorem magni Magistri latas esse reuocandas, dum condemnat Commendatarium Spinolam ad soluendum eidem magno Magistro scuta 4300. occasione nauis euictæ, de qua euictione non tenebatur Commendatarius. Primò, quia nauis non fuit euicta magno Magistro, cui Commendatarius promisit de euictione, sed cuidam Gisulpho, qui nauem habuerat à Ioanne, qui Ioannes illam emerat à magno Magistro, vnde ita demum poterit magnus Magister agere contra Commendatarium, si patiatur molestias à Ioanne, qui Ioannes non poterit agere contra magnum Magistrum, nisi & ipse molestetur à Gisulpho. Bart. & Angel. *in l. si pro re.* §. *si pro euictione. ff. de euict.* vbi etiam Bald. *in vers. & ideò est necesse.* Caball. *tract. de euict.* §. 3. *q.* 11. *num.* 143. Aret. *in* §. *actionum, nu.* 18. *Institut. de act.* Alexand. *consil.* 67. *numero* 3. *in fin. lib.* 2.

Secundò, etiamsi nauis fuisset euicta magno Magistro, adhuc non teneretur Commendatarius, ex quo lis non fuit sibi intimata. *l. emptor. l. si controuersia. C. de euict. l. si rem quam, in fin. ff. eo. tit.* Bar. *in l.* 2. §. *voluntatem, in fin. ff. sol. matr.* Bald. *cons.* 279. *in princ. lib.* 3. Castr. *in l.* 1. *in fin. ff. de act. empt.* Rip. *in c. cùm M. Ferrariensis, num.* 162. *de constit.* quod procedit de plano in hoc casu, in quo apparet, quòd Commendatarius habebat modum euitandi euictionem, siquidem nauis fuisset euicta pro credito Pompeij, qui aliàs nauim vendiderat, cum reseruatione dominij, donec de pretio sibi satisfieret, de quo pretio ante euictionem nauis fuerat satisfactus, vt constat ex decisionibus in hac causa coram me factis. 2

Non obstat, quòd Commendatarius in instrumento venditionis nauis remiserit huiusmodi renunciationem, quia fuit responsum huiusmodi renunciationem esse strictè intelligendam, iuxta not. *in c. sanè, & ibi glos. pen. in fin. de renunciat.* Calder. *cons.* 5. *incip. renunciare, de præb.* Roman. *cons.* 168. *in princ.* Dec. *cons.* 379. *num.* 3. Paris. *cons.* 110. *num.* 96. *lib.* 1. Gabr. *cons.* 60. *num.* 6. *volum.* 1. & sic de iudiciali, & formali, non autem quòd venditor aliquo modo saltem extraiudicialiter non esset citandus. Rebuff. *de dilat. art.* 5. *gloss. vnic. num.* 40. 3

Vel secundò potest dici, quòd & ista extraiudicialis, & informis denunciatio sit remissa, si tamen ritè & rectè secuta fuerit euictio. nam sicut quando est promissa denunciatio, sine intimatio, illa non est necessaria, quando ex pòst apparet, quòd intimandus non haberet quòd opponeret. *l. ergo,* §. 1. *versiculo illud videamus. ff. de fideicommiss. libert.* Roman. *cons.* 483. *num.* 16. Iason. *in l. nec quicquam, num.* 7. *vers. secundò limita. ff. de officio proconsul. & leg.* Crescent. *decis.* 3. *num.* 5. *de offic. deleg.* ita è conuerso videtur si denunciationi est renunciatum, quòd hoc non intelligatur in casu, in quo ex pòst apparet, quòd denunciandus habebat quòd opponeret, vt contrariorum sit eadem regula, iuxta nota *in l. etsi contrà. ff. de vulg. & pupill. in l. si hæres. ff. ad legem Falcidiam.* gloss. *in authent. vt non fiant pign. versic. non enim consequens. verb. non enim.* Roman. *cons.* 70. *numer.* 8. Alexand. *cons.* 209. *num.* 25. *lib.* 2. & facit quòd de isto casu iniustę euictionis non censetur cogitatum. Angel. *cons.* 176. *numer.* 2. Dec. *cons.* 74. *num.* 2. Gozad. *cons.* 94 *num.* 42. *& seq.* Natt. *cons.* 181. *num.* 2. Roland. *cons.* 45. *num.* 3. 21. *&* 22. *lib.* 3. quòd autem Commendatarius haberet quod opponeret, est clarum, quia poterat docere de satisfactione Pompeij euincentis, prout docuit in Rota. 5

5 Denique cessare visa fuit omnis difficultas, quia denunciatio non fuit remissa Gisulpho, cui fuit euictum, sed magno Magistro, & pacta non extenduntur de persona ad personam, iuxta cumulata per Illustrissimum Manticam *de tacitis & ambiguis*, *lib*.3. *titul*.1. *num*.4. potest enim esse, quòd Commendatarius confisus fuerit de magno Magistro, quòd propter eius prudentiam, & auctoritatem causam legitimè esset defensurus, quam confidentiam non habuit de Gisulpho, nec poterat habere, vt docuit experientia, quia non sustinuit iudicium vsque ad finem. Non etiam satisfecit alia responsio, quòd Commendatarius spontè ante finitum iudicium venerit ad causam, vnde non esset necessaria alia intimatio, ex alleg. quia obiectum tollitur ex facto, quia Commendatarius non venit nisi postquam erat secuta subhastatio nauis. Ad aliud quòd stante absentia Commendatarij non erat necessaria intimatio, ex Rip. *in l*.2. §. *voluntatem*. *ff*. *sol*. *matr*. fuit responsum, quòd neque etiam fuerunt seruata requisita per Rip. *ibid*. nempè protestatio, denunciatio domi; vel per edictum. Placuit etiam aliquibus ex Dominis aliud motiuum, quòd ex quo Commendatarius recuperauit eandem nauem, & restituit Gisulpho, quòd cesset actio de euictione, iux. not. *in l*. *euictus*, vbi gloss. & Odofred. *ff*. *de euict*. Cuman. *in l*. *fideiussor*. *num*.2. *vers*. *ibi facilius*. *ff*. *de dol*. *except*. Socin. *cons*.199. *num*.8. *vol*.2. Vinc. de Franch. *decis*. 145. *num*.2.

6 Ad illud, quòd Commendatarius fuerit in dolo, ex quo asseruit nauem esse liberam, cum tamen esset obligata Pompeio primo venditori, qui reseruauerat dominium quousque fuisset sibi solutũ integrum pretium, vnde infertur, quòd contractus fuisset ipso iure nullus, ex quo dolus dedit illi causam, ad not. per Surd. *cons*.598. *num*.6. & consequẽter quòd Cõmendatarius teneatur erga magnum Magistrum, perinde ac si nihil in solutum dedisset. fuit responsum, quod cùm datio in solutum sit in omni sui parte relatiua ad instrumentum cum fratribus de Ponte, & relatum sit in referente cum suis qualitatibus, quòd assertio libertatis ab oneribus debeat intelligi de aliis oneribus, præter comprehensos in d. instrumento cum fratribus de Ponte, ad euitandam contrarietatem, iuxt. not. *in c*. *inter dilectos*. §. *caterùm*. *de fid*. *instr*. Bar. *in l*. *fin*. §. *idem quesiit*, *num*.4. *ff*. *de condict*. *indeb*. Crau. *cons*.70. *num*.5. cum aliis per Surd. *cons*.230. *in fine*.

R. P. D. PIROVANO.

Calaguritana iuris visitandi de Aquilaz.
Sabbati 26. *Nouembris* 1611.

ARGVMENTVM.

Remissoria quando concedatur in causa visitationum, præsertim ad probandam immemorabilem.

SVMMARIVM.

Remissoria in profanis conceditur in quacunque instantia, quando articuli sunt releuantes, *n*.1.

Causa visitationum dicitur profana, quando non agitur super titulo alicuius beneficij, *ibid*.

Immemorabili præscriptione probata inde resultat titulus releuans in vim priuilegij, *n*.2.

Remissoria conceditur ad probandum immemorabilem, etiam quòd illa possit probari per scripturam, *num*.3.

Facultatiuus actus præscribi non potest, *n*.4. *Vbi etiam quando actus dicatur voluntarius & facultatiuus, an verò necessarius*.

DECISIO CCCLXXXIX.

Fuit dictum dandam esse remissoriam Clero 1 de Aquilaz, quia materia ista visitationum profana reputatur, dum non agitur super titulo alicuius beneficij. Achil. *decis*.324. Cæs. de Grass. *decis*.1. *num*.9. *de dilat*. & in profanis, quando articuli sunt releuantes, non solent coangustari probationes in quacunque instantia. *l*. *iudices*. *l*. *apud eloquentissimum*. *C*. *de fid*. *instrum*. Verall. *decis*.59. & 68. *part*.3. Cassad. *decis*.3. *de dilation*.

Releuantia patet, quia articulatur immemorabilis quasi possessio ipsius Cleri, vt visitari debeat personaliter per ipsum Episcopum, vel ob eius absentiam ab Episcopatu, vel infirmitatem per Visitatorem, & Vicarium generalem: probata autem immemorabili, inde resultat titulus releuans in vim etiam priuilegij Apostolici. Verall. *decis*.56. *part* 3. Put. *decis*.58. & 205. *num*.2. *lib*.1. maximè, quia controuersia versatur super modo, & forma visitandi, quæ per Concilium in casu, de quo agitur, definita non videtur, stante sententia arbitramentali emanata iam de anno 1594. 2

Non obstat, quod prædicta possint probari per scripturas, quo casu remissoria non datur. Rota *decis*.6. *de probat*. *in nouis*, & *decis*. 44. *de testibus*, *in antiq*. Fuit enim dictum non ex eo esse excludendam probationem per testes, præsertim ad probandam immemorabilem, quæ per scripturas probari non potest, vt fuit resolutum in causa Veronen. iurisdictionis 18. Martij 1596. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & iterum coram eodem in causa Tullen. iurisdictionis 22. Martij 1596. 3

Demum non est visum Dominis cessare rele- 4 uantiam, quia visitare magis per se ipsum, quàm per visitatores sit actus merè facultatiuus ipsius Episcopi, qui præscriptioni non subiacet. Caputaq. *decis*.306. *num*.3. *part*.1. Surd. *cons*.127. *num*. 20. cum aliis allegatis. nam præcedente allegata sententia arbitramentali visitationes inde secutæ circa modum, & formam visitandi non remanent voluntariæ, propter præsumptionem conformitatis causæ præcedentis. glos. *in l*. *quadam mulier*. *ff*. *de rei vendic*. Crauett. *cons*. 226. *num*. 5. Menoch. *cons*.314. *nu*.10. *vol*.4. Præterea vbi etiam concurrit immemorabilis, cessat priuilegium actus facultatiui. Felin. *in c*. *cùm M*. *Ferrariensis*, *n*.7. *de constit*, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana de Ferratinis. *Sabbati* 26. *Nouembris* 1611.

ARGVMENTVM.

Reciproca substitutio an, & quibus coniecturis colligatur.

SVM-

SVMMARIVM.

Debitoris bona ad instantiam creditorum subhastari possunt ad effectum consignandi ijsdem creditoribus pretium cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, n.1.

Substitutio reciproca colligitur ex coniecturis, nu.3. & seqq. Vbi ponuntur coniecturæ.

Substitutionis reciprocæ coniectura est, quando testator cum dictione in infinitum *plures descendentium gradus complexus fuerit, n.4.*

Agnationem conseruare voluisse præsumitur testator, quando masculinitatis mentionem fecit, ibid. declara, vt n.8.

Dictus, dicta, dictum, *dictio est repetitiua præcedentium cum omnibus qualitatibus, n.5.*

Substitutiones reciprocæ coniecturæ debent concludere per necesse, n.6.

Fideicommissaria bona possunt alienari durante vita grauati, n.7. & 8. Vbi ampliatur etiam, quod fideicommissum sit factum fauore agnationis.

Præsumptio non datur super præsumptione, num.8 in fine.

Hæres fideicommissarius succedens in vim fideicommissi dicitur succedere in bonis fideicommittentis, num.9. in fine.

Instrumentorum executio non retardatur per illiquidas prætensiones, n.11.

DECISIO CCCXC.

1 DVbitaui an ad instantiam creditorum DD. Baldi, & Simonis Petri fratrum de Ferratinis esset deueniendum ad subhastationem bonorum relictorum per Fuluium Ferratinum auum dictorum fratrum, & non erat apud Dominos dubitatio, quin ad instantiam creditorum possit deueniri ad subhastationem bonorum debitoris, iux. *l. veteribus. C. de bon. auth. iud. possid.* ad effectum consignandi pretium creditoribus cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, iuxta decis. Vinc. de Franch. 200. *num.*4. & 5. quæ practicatur in curia.

2 Difficultas erat, quia opponebatur de tribus fideicommissis ad fauorem DD. Fuluij iunioris, & Fabricij fratrum dd. Baldi, & Simonis Petri, per quæ fideicommissa prætendebatur impediri alienatio in extraneos, & in omnem euentum prætendebatur per dd. Fuluium, & Fabricium prælatio vigore crediti ex causa suorum bonorum administratorum, (vt dicitur) per dd. Baldum, & Simonem Petrum. Primum fideicommissum deducebatur ex persona Baldi senioris, qui, vt fuit assertum, instituit hæredem Fuluium seniorem, de cuius bonis agitur, cui substituit eius descendentes cum amplissimis prohibitionibus de non alienando. Secundum fideicommissum dicebatur esse eiusdem Fuluij senioris, de cuius bonis agitur. Tertium fideicommissum dicebatur fuisse Ioannis patris istorum quatuor fratrum, nempe Baldi, Simonis Petri, Fuluij iunioris, & Fabricij.

3 Circa primum fideicommissum Baldi senioris Domini illud reliquerunt in suspenso, vt videretur in alia propositione. Circa secundum, nempè Fuluij senioris, fuit inter Dominos controuersia, an contineret reciprocam, ita vt frater possit se opponere alienationi faciendæ per fratrem, quippe quia Fuluius in omnibus suis bonis instituit Ioannem filium suum, & ipso cedente, vel decedente, voluit succedere in dictis bonis eiusdem Ioannis filios legitimos, & naturales masculos in infinitum, tenentes adesse reciprocam, illam deducebant ex coniecturis, ex quibus clarum est posse induci reciprocam. Ias. *cons.*33. *num.*2. *lib.*1. Socin. iun. *cons.*110. *num.*39. *lib.*1. Crau. *cons.*113. *n.* 2. & 5. Zanch. *in l. hæredes mei. §. cum ita. par.*6. *num.*17. *ff. ad Trebell.* Menoch. *cons.* 575. *num.* 8. Illustr. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*7. *tit.*5. *num.*15. Rota in causa Bononien. fideicommissi de Pannolinis 10. Decemb. 1610. coram R.P.D. Marcomontio.

Coniecturæ erant, quia testator vocando filios Ioannis cum dictione *in infinitum*, videtur complexus plures gradus, & sic nepotes, pronepotes, & alios descendentes virtute illius dictionis *in infinitum.* Alb. *cons.*51. *n.*7. cum concord. ponderando maximè qualitatem masculinitatis, per quam apparet voluisse conseruari agnationem. Bald. *in l. maximum vitium, num.*2. *C. de lib. præter.* Ias. *cons.*52. *n.*1. & 2. *lib.*3. Curt. sen. *cons.*40. *num.*12. Menoch. *cons.*575. *n.*8. Illustr. Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.*15. *n.* 2. Dum autem istos descendentes in infinitum substituit in omnibus bonis, pernecesse videtur induxisse reciprocam, quia si aliter diceretur, puta quòd vnus decedens sine filiis, remanentibus collateralibus, posset portionem suam transmittere ad extraneos, non verificaretur substitutio omnium in omnibus bonis; nam isti collaterales essent descendentes, & tamen non substituti in bonis ad extraneos sic transmissis. 4

Quòd autem substitutio sit facta in omnibus bonis, apparet, quia testator instituit Ioannem filium in omnibus suis bonis, & postea fecit substitutionem in dictis bonis. Cùm igitur dictio, *dictis,* sit repetitiua cum omnibus suis qualitatibus. Ruin. *cons.*206. *num.*5. *lib.*2. Rolan. *cons.*30. *num.*21. *lib.* 4. Dec. *cons.*465. *num.*8. Socin. *cons.* 77. *num.* 6. *lib.*1. Ang. Aret. *cons.*102. *num.*19. Surd. *cons.* 504. *num.* 3. perinde est, ac si substitutio sit facta in omnibus bonis. 5

Tenentes contrariam opinionem dicebant, coniecturas ad inducendam reciprocam debere concludere pernecessè. Ias. *in l. potest, n.*9. *ff. de vulg.* & *cons.*66. *n.*46. *lib.*3. Rip. *in l. hæredes mei § cum ita, num.*15. *ff. ad Trebell.* Cephal. *cons.* 447. *num.*14. Alb. *cons.*31. *num.*9. Menoch. *cons.*399. *num.*5. Illustr. Mantic. *de coniect. lib.*7. *tit.* 5. *num.* 14. & tales non esse suprà ponderatas, quia licèt possent concludere directam substitutionem omnium in omnibus bonis testatoris, hoc est, quòd quilibet descendens deficientibus suis antenatis, possit succedere in omnibus bonis, non tamen pernecesse concludunt reciprocam, quia ex dicta directa substitutione in omnibus bonis satis effectuatur generalitas verborum testatoris, & sic non obstat, quòd hoc modo erunt aliqui descendentes qui non erunt vocati in omnibus bonis, quia sufficit, quod omnes in aliquo casu sint vocati, non est necesse quòd omnes in omnibus casibus vocentur, vt de se patet, & scripsit Beret. *cons.*148. *nu.* 3. *cum seq.* 6

Cæterùm ex alio Domini fuerunt concordes, quòd posset deueniri ad subhastationem prædictorum bonorũ Fuluij, nempe quia in eius testa- 7

mento minimè adest expressa prohibitio, vnde etiamsi extaret fideicommissum, adhuc teneret alienatio durante vita grauati alienantis. *l. vlt. §. sin autem, C. com. de leg.* gloss. *in l. cùm pater. §. liber. verb. ne id tamen*, & ibi Castr. *num. 4. ff. de leg. 2.* Bar. *in l. filiusfam. §. Diui, n. 6.* Rip. *n. 47. ff. de leg. 1.* Alex. *cons. 23. lib. 2. de comm.* Dec. *cons. 97. n. 7.* latè Tiraq. *de leg. connub. glos. 7. n. 57.* Rota in causa Romana Palatij 23. Octobr. coram Cantuccio, relata inter diuers. impress. *decis. 110. n. 34. par. 2.*

8 Non obstat, quod testator voluerit conseruari bona in agnatione, quòd probatur ex eo, quod vocauit masculos tantùm, ex allegatis, quia non propterea sequitur quod prohibuerit istam temporalem alienationem, maximè quia ista intentio testatoris colligitur solùm ex præsumptione quòd vocauerit masculos tantùm, vnde super ista præsumptione non potest fabricari alia præsumptio quod ideò voluerit prohibere alienationem temporalem, quia si voluisset, sciuisset exprimere, & non datur præsumptio super præsumptione. *l. 1. C. de dot. promiss.* Rom. *cons. 350. n. 16.* Alex. *cons. 13. n. 4. lib. 1.* Ruin. *cons. 29. n. 4. lib. 4.*

9 Nam etiam satisfecit alia responsio, quòd quatenus fideicommissum Fuluij non impediret alienationem durante vita alienantis, benè impediretur per fideicommissum Ioannis filij d. Fuluij habentis expressam prohibitionem, quia si ista bona sunt subiecta fideicommisso Fuluij ad fauorem nepotum, vt modò prætendunt isti nepotes, non potuit Ioannes super illis inducere nouum onus, quia isti nepotes non capiunt ista bona tanquam reperta in hæreditate Ioannis eorum patris, sed tanquam bona Fuluij aui, & fideicommittentis. Crau. *cons. 144. num. 4.* Soc. sen. *cons. 44. num. 1. lib. 3.* Castr. *cons. 77. num. 2. lib. 2.* Alex. *cons. 217. n. 11. lib. 6.* Illustr. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 8. num. 16.*

10 Circa fideicommissum Ioannis factum super bonis sibi relictis per Fuluium, non visum fuit multum immorandum. Nam ex bonis relictis per Fuluium erit in primis detrahenda portio spectans ad Baldum seniorem, quæ dicitur ascendere ad medietatem, adeò vt sit remansura portio legitimæ, & Trebellianicæ, quæ erit medietas bonorum Fuluij, & sic quarta totius, ex hac quarta sunt detrahendæ multæ alienationes, siue debita relicta per d. Ioannem, ex reliquo erit detrahenda legitima & Trebell. ipsorum filiorum Ioannis, adeò vt verisimile sit nihil superfuturum, & de hoc si opus erit particulariter agetur.

11 Quo verò ad prætensam prælationem ob prætensum creditum Fuluij, & Fabricij ex causa administrationis, vt dicitur, factæ per Baldum, & Simonem Petrum, visum fuit Dominis quòd ista prætensio tanquam nimis illiquida non posset retardare executionem instrumentorum continentium credita clara & liquida, per text. *in l. fin. C. de compens. in l. 3. §. ibidem. ff. ad exhib. & in l. satis apertè. C. de fals.* Bald. *cons. 152. in fin. lib. 3.* Castr. *cons. 260. num. 5. lib. 1.* Roman. *cons. 223. numer. 1.* Afflict. *decis. 381. num. 6.* Surd. *decis. 184. num. 4.* Ex quibus fuit conclusum posse deueniri ad subhastationem bonorum Fuluij senioris liberorum à fideicommisso Baldi senioris, & hoc quo ad portiones, quæ peruenerunt ad Baldum iuniorem, & Simonem Petrum.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Lucana bonorum. Lunæ 28. Nouemb. 1611.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Debitoris bona subhastantur præcedentibus bannimentis, & licitationibus plus offerenti deliberantur, & deficiente oblatore præuia æstimatione peritorum creditori adiudicantur, n. 1.

Statuti formam seruasse probare debet is, qui in statuto se fundat, n. 2.

Colonus licèt possidere dicatur nomine domini, habet tamen ius detinendi nomine proprio durante locatione, num. 3.

Statutum correctorium iuris communis interpretari debet, vt quanto minus sit possibile, illud corrigat, ibid.

Statutum laicorum non est admittendum in foro Ecclesiastico, n. 4.

Testes etiam non interrogati debent reddere rationem eorum dicti, quando deponunt de iis, quæ non cadunt in sensum corporis, ibid.

DECISIO CCCXCI.

Placuit Dominis decisio in hac causa coram me facta, quòd scilicet DD. de Liliis teneantur ad damna, & interesse ob malam expulsionem Valentini conductoris, cuius conductioni tanquam necessarij successores stare tenebantur, ex Iason. *in l. diuortio, num. 35. ff. sol. matrim.* cum aliis per Surd. *decis. 40. num. 2. & 3.* Et ad statutum Lucanum, dum secundùm lecturam DD. de Liliis dat facultatem expellendi colonum, placuit responsio aliàs data, quòd possit procedere si seruentur iuris remedia, prout mandat seruari statutum, quæ remedia, quidquid sit quoad defectum citationis coloni, an scilicet suppleatur ex citationibus factis eidem colono tanquam Procuratori debitoris principalis, & modò latè deducitur per informantes pro Liliis, fuit responsum, neque fuisse seruata alia iuris remedia, nempe bannimenta, licitatio, subhastatio, & deliberatio plus offerenti iuxta notat. *in l. ordo.* vbi Bald. *num. 3.* Salyc. *num. 2. C. de execut. rei iud.* Bar. *in l. licitatio, num. 2. ff. de publican. & vectig.* Afflict. *decis. 358. num. 5.* Put. *decis. 252. num. 1. & 6. lib. 2.* Asin. *tract. de execut. §. 7. cap. 300. & 6. cap. 1. num. 17. & 19.* & deficiente oblatore adiudicatio præuia æstimatione peritorum, iuxt. text. *in l. 1. & 2. C. si in caus. iud.* latè Afflict. *d. decis. 358. per totam.*

Et quatenus pro parte Liliorum replicabatur, quod hoc erat dare de iure tertij, nempe ipsius Comitis debitoris, & cuius erat prædium, de quo agitur, fuit responsum hoc non esse dare de iure tertij, sed replicare de forma statuti non seruata, quandoquidem Lilij, qui ad euitandas regulas iuris communis se fundant in statuto, teneantur probare se illius formam seruasse, cùm aliàs eis suffragetur. Alex. *cons. 87. num. 7. & 9. lib. 7.* Dec. *cons. 520. num. 11.* Crauett. *cons. 313. num. 1.* Rol. *cons. 10. num.*

10.*num.27.vol.3.* Bec.*cons.53.num.9.* Surd. *decis.29. num.2.* latè Tiraqu. *de retract. lignag.* §. 8. *gloss.7. num.1.*

3 Placuit etiam aliquibus ex Dominis alia responsio. quòd dum statutum dicit: expellatur ille, contra quem facta fuit missio, seu data tenuta, vel assignatio in solutum facta, si in ipsa possessione fuerit, vel alius pro eo; illa verba, vel alius pro eo, debeant intelligi de simplici detentore, prout est Procurator negotiorum, aut similis persona, non autem de colono, qui licèt possideat nomine domini, *l.3.§.si seruus, & l.si colonus.ff. de acquir. poss.* attamen habet ius detinendi nomine proprio, donec sit finita locatio. Castr. *in l.1.§ adipiscimur, n.6. ff.de acquir.poss.* gloss. *in l.communi diuidundo la secunda.§.neque colonis.verb.possideant.ff.comm.diuid.* Alex.*cons.35.num.12.lib.4.* Ruin.*cons.58.nu.4. vol.4.* Menoch.*de recuper.remed.1.num.66.* Put.*decis.13.n.2.lib.1.* qui intellectus suadetur ex eo, quòd cùm istud statutum sit correctorium iuris, debeat interpretari, vt quantò minus fieri possit corrigat. Roman.*cons.199.num.6.* Curt.iun. *cons.7.num.8.* Crau. *cons.159.num.2.* Rol.*cons.80.n.19.& duob.seqq.lib.4. cons.* 8.*num.41. & seq. lib.1.* cum aliis per Honded. sufficit enim quòd per hoc statutum prouideatur creditori contra debitorem, absque eo, quòd sub verbis generalibus includatur colonus, de quo nullibi apparet per statuentes fuisse cogitatum.

4 Non defuerunt etiam Domini, qui dixerunt statutum hoc laicorum minimè esse admittendum in foro Ecclesiastico, iuxt.not. *in c.Ecclesia S.Mariæ, de const. in c.benè est.96.dist.& in c.1.de immunit. Eccles.in 6.* Anchar.*cons.18.num.1.& 3.* Alex.*cons.12. num. 6. lib. 6.* & quatenus replicabatur fuisse iam receptum in foro Ecclesiastico, prout ex testibus datis, fuit responsum, quòd cùm ista receptio, seu obseruantia non sit de iis, quæ cadunt sub sensu corporis, debuerunt testes etiam non interrogati reddere rationem, prædictam obseruantiam necessariò inferentem. Bar.& Salyc. *in l.solam. nu. 3. C.de test.* Bald.*cons.286.num.3.lib.2.* Alex. *cons.148. num.5.lib.2.* Card.*cons.25.num.4.* Crau.*cons.134.n.6.* Rota in causa Ianuen. iurisdictionis 13. Iunij 1607. coram R.P.D. Ludouisio, potuerunt enim decipi inferendo ex aliquibus obseruantiam statuti, quæ verè illam non inferrent.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Tirasonen. coadiutoriæ. Veneris 2. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Coadiutor residere tenetur in Ecclesia, in qua datus est pro coadiutore, & non residendo beneficio priuatur.

SVMMARIVM.

Clerici non residentes possunt priuari beneficio, seruata forma, de qua, n.1.

Coadiutoria fuit inuenta principaliter, ne Ecclesia ob impedimentum coadiuti suo seruitio defraudetur, ibid.

Coadiutoria censetur decreta secundùm dispositionem iuris communis, vbi eius concessio non fuit alterata, num.2.

Potest *verbum est facultatiuum. declara vt n.3.*

Debet *verbum necessitatem importat. declara vt ibid.*

Verbum interpretatio *dependet à subiecta materia, ibid.*

Coadiutor residere recusans, beneficio priuatur, numer.5.

Pœna iuris cessat stante particulari pœna apposita in constitutione, ibid.

Causa vna cessante ex duabus, quibus quid dispositum fuit, ipsa dispositio non cessat, ibid.

DECISIO CCCXCII.

Domini perstiterunt in decisis coram R.P.D. Marcomontio, quòd scilicet Franciscus Coadiutor teneretur præcisè residere, & quòd in euentum non residentiæ posset deueniri ad priuationem, seruata forma *c.ex tua.de cler.non resid.* Et quoad primum; quia coadiutoria fuit adinuenta principaliter ne Ecclesia ob impedimenta coadiuti defraudetur seruitio. *c.1.de Cler.ægrot.* Put.*decis. 226.num.13.lib.3.* cum aliis allegatis in prædicta decisione. 1

Non obstat, quòd ista coadiutoria in multis deuiet à forma antiquarum coadiutoriarum, ex quo in ista adsunt multa decreta ad fauorem coadiutoris, & coadiuti, quæ non conueniunt coadiutoriæ in forma iuris communis, quia fuit responsum, non per hoc sequi quin in reliquis, quæ speciali decreto non fuerunt moderatæ, coadiutoria non remaneat in dispositione iuris. *l. commodissimè, ff.de lib. & posthum.* cum concord. de iure autem est, vt coadiutor residere teneatur, ne aliàs Ecclesia defraudetur debito seruitio, ex suprà alleg. 2

Nec subsistere visum fuit, quod etiam circa residentiam sit particulariter prouisum, ex quo Bulla coadiutoriæ, cum loquitur de residentia, vtitur verbis facultatiuis, ibi, *possis*, & licèt subdat verbum, *debeas*, attamen verbum facultatiuum, *possis*, conuertat se in verbum, *debeas*, iuxt.not. per Bar. *in l.1.n.2.ff.de pact.* & per gloss. ibi, *verb. placitum*, quia fuit responsum, interpretationem verborum pendere præcipuè à subiecta materia. *l. si vno, in princ.ff.loc.l.si stipulatus.ff.de vsur.* Oldrad.*cons.172. num.6.* Alex. *cons. 129.num. 4.lib.2.* Socin.*cons.93. num.4.lib.1.* Paris.*cons. 78. num. 20.lib.3.* Subiecta autem materia est, vt in defectu coadiuti coadiutor personaliter supplere teneatur seruitio Ecclesiæ, ex allegatis *in princip.* aliàs istæ coadiutoriæ conuerterentur in simplices expectatiuas, vt benè fuit ponderatum in prædicta decisione coram Marcomontio. Ad cons. Nauarr. 2. *de cler. ægrot.* vltra quod non est tutum, vt fuit dictum in alia decisione, post decisionem Sacræ Congregationis rituum, fuit dictum non applicari, quia ibi aderant verba facultatiua tantùm. 3

Non obstat, quòd in bulla coadiutoriæ non dicatur simpliciter, quòd Franciscus teneatur residere, sed quòd teneatur residere absente Ioanne coadiuto, vnde infertur, quòd pro parte Ioannis sit probanda absentia, & legitima causa d. absentiæ, cùm vtrumque sit fundamentum eius intentionis, quia visum fuit Dominis, quòd illa verba, *absente Ioanne, vice, & loco ipsius deseruire*, &c. sint posita ad effectum, ne vterque simul, videlicet

coadiutor, & coadiutus, deseruire tenerentur, non autem quòd fuerit cogitatum de absentia octuagenarij, & multò minus quòd ipse teneretur formare processum super propriis impedimentis, quod vellet coadiutorem deseruire pro se ipso.

5 Quoad secundum, data necessitate residendi, de qua proximè suprà, consequens videbatur quod coadiutore residere recusante possit deueniri ad priuationem, iuxt. not. *in cap. conquerente*, & ibi gloss. *verb. deseruiat, in cap. inter, & in cap. fin.* vbi Innoc. *num. 1. de cler. non resid.* Non obstat responsio aliàs data, & modò repetita, quòd pœna iuris cesset stante particulari pœna apposita in Bulla coadiutoriæ, quod scilicèt coadiutor in euentum non residentiæ, seu non interessentiæ, teneatur de suo reficere coadiuto, quòd amissum est, per decis. Cassad. 2. *de iur. iuran.* Caputaq. 124. *part. 3.* quia fuit nunc prout aliàs consideratum, quòd duæ fuerunt causæ, vt imponeretur onus deseruiendi coadiutori: prima, & principalis, ne absente coadiuto Ecclesia defraudaretur seruitio, quæ causa colligitur, tam ex præsumptione iuris, cùm coadiutoriæ sint adinuentæ ad istum effectum, ex supradictis, quàm etiam ex verbis ipsiusmet coadiutoriæ, ibi, *tu tanquam portionarius dictæ Ecclesiæ illis in diuinis deseruire in choro, & processionibus tenearis.* Secundaria causa, ne coadiutus octuagenarius non valendo residere, priuaretur solitis emolumentis; dum igitur coadiutor effert supplere de proprio erga coadiutum, facit cessare vnam causam, hoc est, damnum coadiuti; sed non facit cessare aliam, hoc est, defectum seruitij Ecclesiæ, vnde succedit conclusio, quòd quando duæ sunt causæ dispositionis, vna cessante, non cessat dispositio. §. *affinitatis*, vbi Aret. *num. 1. Instit. de nupt. l. liberorum. §. 1 ff. de his qui not. infam. glos. vnic. in l. si quis ad exhibendum. ff. de except. rei iud.* Bar. *in l. si ventri. §. in bonis, num. 1. ff. de priuileg. credit.* Roman. *cons. 497. in fin.* Alex. *cons. 113. num. 26. cum duob. seqq. vol. 6.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Tarentina Canonicatus. Veneris 2. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Exequutio litterarum Apostolicarum impeditur ab habente titulum cum possessione, n. 1.

Clausula, seu aliàs quouis modo, *non suffragatur ad effectum, vt verificata vocatione de facto ex persona resignantis possit capi qualibet alia vacatio de iure ex alterius persona, n. 2.*

DECISIO CCCXCIII.

1 FVit tentum pro Vincentio solo informante, ex quo pars aduersa pluries citata non comparuit, nempè sententiam Rotalem ad illius fauorem latam, esse confirmandam, quandoquidem de prædictæ sententiæ iustitia apparere visum fuit, ex decisionibus in hac causa factis coram R. P. D. Marcomontio, in quarum prima, quæ fuit 4. Maij proximi, fuit firmata iustificatio gratiæ Vincentij, tam quoad vacationem beneficij, de quo agitur, in mense reseruato, quàm quoad alia in prædicta gratia expressa, excepto valore, qui ex testibus postea examinatis fuit firmatus in alia decisione sub die 13. Iunij subsequentis, licèt in eadem decisione Domini censuerint non fuisse locum exequutioni litterarum Apostolicarum, sed ordinariè procedendum fuisse, quia agebatur cōtra Prosperum possidentem titulo Apostolico sibi concesso, ex causa resignationis Rizzelli, aliàs huius Canonicatus possessoris, qui titulus licèt non esset eiusdem speciei, neque ex eadem vacatione, attamen cùm esset iunctus cum possessione, censuerunt Domini esse aptum ad impediendam viam executiuam, per doctr. Zuccard. *in l. fin. nu. 134. C. de edict. Diu. Adr. tollen.* Rolan. *cons. 78. num. 27. lib. 3.* Veral. *decis. 346. num. 4. p. 2.* Rota in specie Celsonen. Canonicatus prima Iunij 1607. coram R. P. D. Coccino, cum aliis ibi alleg.

2 Denique in eadem causa sub die 27. eiusdem, fuit firmatum, clausulam, *seu aliàs quouis modo*, de qua in gratia obtenta per Prosperum, non posse illi suffragari ad effectum, vt verificata vacatione de facto ex persona resignantis possit capi qualibet alia vacatio de iure ex alterius persona. Rot. *decis. 7. de rescript. in nou.* Rot. *diuers. manuscript. 164. incip. 27. Feb.* Mohed. *5. de praben.* attamen hoc non procedit quando quis vult capere vacationem per obitum in mense reseruato: nam ex forma reg. 8. est facienda expressa mentio mensis, quæ cùm non sit facta in d. clausula, seu aliàs quouis modo, meritò illa clausula non potest suffragari, Put. *decis. 5. super reg.* Cott. *decis. 238.* Cardin. Paleott. inter diuers. impress. *decis. 700. p. 3.* & latè in Oueten. beneficiorum. 5. Iulij 1610. coram R. P. D. Coccino: vnde cùm in prædictis decisionibus, quæ & ex nunc placuerunt Dominis, satis discussa fuerint omnia necessaria, Domini concluserunt pro confirmatione sententiæ.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Aquen. pensionis. Veneris 2. Decemb. 1611.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura continentur notabilia, de quibus in summariis, & præsertim de nullitate sententiæ, non visis actis; de iudice, quando non petenti officium suum impertiri debeat. De præsumptione oriente propter actus validitatem, & de citato, quòd debet expectari vsque ad vltimam horam termini.

SVMMARIVM.

Sententia lata non visis actis excusari non potest à nullitatis vitio, n. 1.

Iudex non tenetur impertiri suum officium non petenti n. 2. de-

num.2. declara hoc non procedere in iis, quæ concernunt iustificationem suæ sententiæ, num.5.

Formalitas verborum, vbi non requiritur, sufficit adimplementum per æquipollens, nu.2.

Actus præsumitur semper factus, ita vt sit validus, n.3.

Citatus expectari debet per totum terminum citationis vsque ad vltimum momentum, ibid.

Actus præsumitur factus prius, & postea secundum ordinem scripturæ, num.4.

DECISIO CCCXCIV.

1 CVm iudex in casu, de quo agitur, protulerit sententiam non visis actis, fuit conclusum, sententiam non posse excusari à nullitate. Alex. *in l.2.n.9.* & ibi Cagnol. *nu.68. C. de eden.* Felin. *in c. Ecclesia S. Mariæ, n.13. vers. sed contrarium, de const.* Gabr. *tit. de sent. conclusione 9.nu.10. vers. contrarium.* Franc. *in c. dilecto, n.163. de appellat. in 6.* Rot. in causa Maioricen. Canonicatus 4. & 18. Februarij 1591. coram Gipsio. Quòd autem fuerit prolata sententia non visis actis, fuit deductum ex eo, quòd sub die 30. Aprilis 1610. fuit coram eo productus processus remissorialis, licèt clausus, & sigillatus, & iudex admisit in forma die 15. Octob. fuit lata sententia die 17. eiusdem mensis Octob. & sic post duodecim dies idem iudex mandauit aperiri dictum processum, prout fuit apertus: vnde apparet, quod de tempore latæ sententiæ ista acta non fuerunt visa, cùm adhuc non fuisset apertus rotulus remissorialis.

2 Nec satisfecit responsio, quòd hoc sit imputandum parti, quæ produxit dictum processum, quia debebat instare, quòd aperiretur, cùm iudex non teneatur impertiri officium nisi petenti. *l. dies. §. hoc autem. ff. de damn. infect. l. vt fundus. ff. commun. diuid.* Bald. *in l. si curatoris, nu.1. C. de iur. delib.* quia fuit replicatum duplici modo. Primò, quod immò hîc fuit institutum, ex quo pars in termino citationis protestata fuit non deueniri ad sententiam nisi viso, & disputato de releuantia testium in causa examinatorum, quæ protestatio virtualiter continebat instantiam, quòd processus aperiretur, cùm aliter testes non possunt videri, nec illorum releuantia examinari; & cùm nullo iure sit data formalitas verborum, quod processus aperiatur, sufficit adimpleuisse per æquipollens. *cap. in his. de verb. sign. c. tua nos. de consanguin. & affinit. l. fin. in fin. ff. mand. l. si mater,* vbi glos. *verb. sua causa.* Alex. *n.14. C. de instit. & substit. l. fin. & ibid. glos. verb. legati.* Salyc. *in princ. C. de don. quæ sub modo.*

3 Et quatenus dicebatur, quod licèt protestatio fuisset facta eadem die, qua fuit lata sententia, non apparere quod fuerit facta ante sententiam, vnde pro validitate sententiæ præsumi, quod sit facta pòst, ad *l. quoties. ff. de iud.* fuit responsum, quod citatus de iure est expectandus per totum terminum citationis vsque ad vltimum momentum. Specul. *tit. de comparitione in termino, nu.3.* Alex. *in l. si finita, §. Iulianus, n.25. vers. item quia erat. ff. de damn. infect. & in l. qui hoc anno, n.6. ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. liber homo. §. decem hodie. ff. eod. tit.* aliàs citatio posset reddi inutilis ipsi citato, siquidem posset fieri hodie in vltimo momento diei, & cras in primo momento ferri sententia: vnde quicquid fecit pars in termino citationis, præsumitur factum ante sententiam, quia aliàs iudex illum non expectando vsque ad finem termini grauasset.

4 Idem fuit dictum, quod ex ordine litteræ processus in quo protestatio præcedit sententiam, apparet quod sententia fuit priùs facta. §. *quibus,* vbi Bald. *n.5.* Castr. *nu.12. in 1. constit. Cod. l. quoties. ff. de vsufruct. l. generaliter, §. proinde. vers. quod si ordo. ff. de fideicom. libert.* Bart. *in l.2. §. prius, in fin. ff. de vulg. & pupil.* Felin. *in cap. cùm delicta, nu.4. de rescript.* Euerard. *in loco ab ordine, nu. 7. vers. & quod prius est scriptum.*

5 Secundò principaliter fuit dictum, quod etiam sine protestatione iudex non poterat pronunciare, nisi aperto rotulo remissoriæ, quandoquidem per citationem ad dicendum contrà rotulus erat effectus de actis, ad decis. Cæs. de Grass. *3. num.6. & 7. de restit. spoliat.* Ægid. *decis. 27. vers. sed caue.* Cassad. *decis. 7. in fin. de appell.* Nec sigillatio, & clausura est facta pro iudice cui dirigitur, cùm hoc nullo iure caueatur, & docet ipsa ratio, quia scripturæ clauduntur vt sint occultæ portitoribus, & extraneis, non illi cui diriguntur, & proinde iudex debebat ante sententiam inspicere istos testes, sicut alia acta; & quod dicitur, iudicem non teneri supplere ex officio, non procedit in iis, quæ concernunt iustificationem suæ sententiæ ex ipsis actis, quia in istis etiam non requisitus debet supplere ex officio, iux. not. *in rubr. C. vt quæ desunt aduoc. iud. supp.* Bald. *in d. l. curatoris nu.1. vers. fallit. C. de iur. delib.* aliàs potiùs abstinere à sententia. Nec applicari visa fuerunt tradita per Felin. *in c. Ecclesia sanctæ Mariæ, nu.18. in prima limitatione. de const.* quia loquitur de iuribus à parte non productis: hîc autem fuerunt producta, & admissa à iudice, vt suprà dictum est, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Leodinen. fideicommissi. Lunæ 12. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

De renunciatione fideicommissi strictè interpretanda, & quòd sub generali renunciatione non veniat; nec vnquam fideicommisso renunciatum censeatur, nisi tribus concurrentibus; primò scilicè notitia fideicommissi; secundum quòd sit reciprocum; tertium quòd sit æquale.

SVMMARIVM.

Negatiua probatur ex lectura instrumenti, nu.1.

Renunciatio iuris de futuro non venit sub generalibus verbis, num.2.

Dispositio omnis, & contractus intelligitur, rebus sic stantibus, ibid.

Renunciatio est stricti iuris, debétque intelligi, vt quantominus renunciatum dicatur, num.3.

Procemium, seu præfatio denotat causam finalem, numer.4.

Verborum generalitas restringitur ad causam expressam in dispositione, numer.5.

Fideicommisso, vt renunciatum dicatur, tria requiruntur. Primum notitia fideicommissi, secundum quòd sit reciprocum, tertium quòd sit æquale, ibid.

Æqualitas seruanda semper est, præsertim in transactione, ibid. in fine.

DECISIO CCCXCV.

1 Censuerunt Domini per transactionem de anno 1577. non fuisse renunciatum fideicommisso, & pro negatiua sufficere, quòd talis renunciatio non legatur in instrumento transactionis, ad Bald. *in c. venerabilem. de elect.* Alex. *cons. 52. nu. 13. lib. 4.* Curt. sen. *cons. 55. num. 3.* Rom. *cons. 459. nu. 14. & seq.* Bolognett. *cons. 32. num. 18. & seq.* Afflict. *decis. 403. num. 5.*

2 Et licet verba transactionis sint satis ampla, & generalia: attamen visum fuit Dominis generalitatem verborum non posse operari renunciationem fideicommissi. Primò, quia illud non erat adhuc purificatum, & sic erat ius de futuro, quod non venit sub generalibus verbis. Bart. *in l. qui Romæ. §. duo fratres, num. 17. & seq.* Rip. *num. 47. ff. de verb. oblig.* Alex. *cons. 208. num. 4. & 5. lib. 6.* Dec. *cons. 86. num. 4. vers. sed his tamen.* Curt. iun. *cons. 23. num. 1. cum pluribus seqq.* Grat. *cons. 173. num. 44. lib. 1.* Rimin. iun. *cons. 204. num. 79. & seq.* Boër. *decis. 147. num. 11.* etenim quælibet dispositio intelligitur, rebus sic stantibus. *l. quod Seruius. vbi glos. fin. ff. de cond. caus. dat.* Ruin. *cons. 137. num. 11. lib. 2.* Alex. *cons. 71. num. 8. lib. 5.* Paris. *cons. 14. num. 72. lib. 2.* Pedemont. *decis. 91. num. 2.* latè Tiraq. *in l. si vnquam, in præfatione, num. 167. C. de reuoc. donat.*

3 Quod multò magis debet habere locum in renunciatione, quæ est stricti iuris, *l. quicquid astringendæ. ff. de verb. oblig.* Dec. *cons. 452. num. 2.* Socin. *cons. 96. in fin. vol. 1.* Paris. *cons. 7. num. 7. vol. 1.* Gabr. *cons. 60. nu. 6. vol. 1.* Bolog. *cons. 32. nu. 19.* Rimin. iun. *cons. 204. num. 79.* Bec. *cons. 111. num. 31.* Pedemont. *decis. 112. num. 5.* & debet intelligi vt quantò minus dicatur renunciatum, *l. si domus.* & ibi gloss. *ff. de seruit. vrban. præd.* Dec. *in l. postquam. nu. 6. C. de pact.* Grat. *cons. 17. num. 4. lib. 1.* Curt. iun. *cons. 23. num. 1.* Bec. *d. cons. 111. num. 31.*

4 Secundò, quia in procemio transactionis, ex quo colligitur causa finalis. *l. fin.* vbi Bart. *ff. de hæred. inst.* Alex. *cons. 7. num. 3. lib. 2.* Socin. *cons. 159. numer. 20. lib. 2.* Dec. *cons. 606. nu. 2.* Crau. *cons. 192. num. 2.* apparet, quòd transactio non fuit ex causa fideicommissi, quandoquidem de hoc fideicommisso nulla vnquam fuit controuersia intra fratres transigentes, sed causa fuit quòd ob defectum substantiæ paternæ singuli non poterant integrè obtinere, quod sibi in testamento paterno relictum fuerat, & proinde vt singuli proportionabiliter sentirent diminutionem, fuit deuentum ad transactionem, vt colligitur ex verbis procemij, ibi, *viso & benè intellecto statu domus mortuariæ ipsorum patris, & quòd ob multos defectus eiusdem non possent consequi, & habere singuli ipsorum respectiuè id, quod per testamentum præfati ipsorum patris dispositum, & assignatum est præuio,* &c. *inierunt concordiam,* &c.

5 Cùm igitur habeamus causam expressam, ad illam semper restringitur generalitas verborum transactionis, *l. si de certa.* vbi Bart. *C. de transact.* Alex. *cons. 11. nu. 2. lib. 2.* Paris. *cons. 20. num. 77. lib. 1.* cùm aliis cumulatis per Gabr. *de reg. iur. conclus. 4. nu. 21.* Tertiò dicebatur ad effectum, vt per clausulas generales censeatur renunciatum fideicommisso, tria esse necessaria, de quibus per cumulatos à Bec. *cons. 111. nu. 3.* scilicet notitia fideicommissi, quòd sit reciprocum, & quòd sit æquale, saltem iuxta terminos *l. de his. Cod. de transact.* Primum non probatur, nec etiam secundum, quia Renatus nihil poterat sperare ex personis fratrum suorum; non etiam tertium; quia inter transigentes non erat par, & æqualis causa remittendi fideicommissum, quòd scilicet Gulielmus, & Federicus renunciarent amplissimo fideicommisso pro summa florenorum 7200. quæ nec propria ipsorum esse debebant, & hanc æqualitatem pro interpretatione transactionum præcipuè ponderant Doctores, vt per Abb. *cons. 29. nu. 15.* Bero *cons. 70. num. 49. lib. 1.* Bec. *d. cons. 111. num. 32.*

Quartò, etiam admissa explicita scientia fideicommissi potiùs in transactione adsunt indicia, quòd transigentes intellexerint, quòd illi non esset renunciatum, dum præfati Gulielmus, & Federicus promiserunt sinere, vt Maria vxor Renati consequatur totum id, quod in tractatu nuptiali fuit sibi donatum, vel promissum, quæ quidem promissio Gulielmi, & Renati circumscriptò fideicommisso erat omnino superflua, cùm dicti fratres, sublato d. fideicommisso, nullum haberent ius, quo possent impedire d. Mariam, agentem ad bona tenta per Renatum. Circa illud quòd non fuerint impleta omnia capita testamenti Ioannis fideicommittentis, & proinde non suffragetur consensus præstitus per Renatum fideicommisso, visum fuit Dominis, quòd hoc sit extra dubium firmatum in Rota super renuntiatione fideicommissi, & ideo ë motiuum Dominis videbitur releuans particulariter disputabitur. 6

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Bononien. manutentionis. Veneris 16. Decembris 1611.

DECISIO CCCXCVI.

Replicata est in 1. parte recent. decis. 366.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana Casaletti. Veneris 16. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Emptor, cui à venditione est facta dilatio ad soluendum pretium rei venditæ, an, & quando eidem venditori teneatur soluere fructus recompensatiuos. est singularis, & magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Emptor habens dilationem de pretio rei venditæ, vel aliàs venditore non adimplente, quod promisit, non tenetur venditori ad fructus recompensatiuos. Declara vt nu. 1. & seqq. per tot. decisionem.

Promissio de aliquid faciendo, importat de faciendo statim. ibid.

Emptori ad soluendum pretium rei venditæ, à venditore dari solent duæ dilationum species, & quæ & pendente dilatione, quando idem emptor teneatur venditori soluere fructus recompensatiuos. ibid. & seq.

Emptor.

Emptor, qui tenetur soluere pretium rei venditæ, non excusatur à mora illud offerendo, sed debet deponere, num.4.

DECISIO CCCXCVII.

1 Domini perstiterunt in decisis sub die 20. Iunij proximi, quòd D. Episcopus pro tempore, quo habuit in manibus rem, & pretium, teneatur ad fructus recompensatiuos. Et quia principale fundamentum D. Episcopi consistit in eo, quòd ipse habuerit dilationem ad soluendum pretium, ex quo promisit soluere pretium, quando sibi fuerit impletum, & non aliàs, & D. Comes venditor per tempus, de cuius fructibus agitur, non impleuit, vnde infertur ad decisiones, & doctrinas, dicentes, quòd quando est data dilatio ad soluendum pretium, non debentur fructus, fuit per Dominos consideratum, duas esse dilationum species, altera quæ per necesse affert secum tempus considerabile, siue sit certum, puta quòd fiat solutio infra biennium, siue sit incertum, æstimabile tamen ab initio, velut si fuisset conuentum, quòd aliquid soluatur post mortem alicuius, ad not. *in l. hæreditatum ff. ad l. falcid.* Altera verò species, quæ de sui natura non affert secum tempus considerabile, sed momentaneum, & quæ dilatio quanto citiùs debet cessare, puta si venditor promittat simpliciter aliquid facere, & emptor dicat quòd illo facto soluet pretium, ista enim dilatio potest dici momentanea, nam sicut simplex promissio de aliquid faciendo importat statim. §. *omnis stipulatio. Inst. de verb. oblig. §. si impossibilis. Instit. de inutil. stipul. l. in omnibus ff. de reg. iur. l. eum qui Calendis. §. quoties. ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. ita stipulatus, num.33.* Ias. *numer.21. ff. eo. tit.* ita dilatio data donec illud fiat, videtur momentanea, immò quòd ista propriè non sit dilatio, sed suspensio ad impediendam coactionem solutionis pretij, siue securitas per modum cuiusdam pignoris, tradit Nauar. *cons. 21. num. 8. de vsur.* Honded. *cons. 44. num. 14. vers. quoniam verba, & num. 15. vers. istis præmissis, lib. 1.*

2 In prima specie dilationis Domini admittebant quòd faciat cessare fructus. nam sicut ab initio fuit cogitatum, quòd debebat intercedere multum temporis spatium, & consequenter quòd debebant decurrere fructus, ita videtur cogitatum de remissione fructuum recompensatiuorum, ex quo nihil super illis statutum est, vel fortè videtur ob eam causam in aliquo auctum pretium. In secundo verò casu cessat ista ratio, quia sicut non est cogitatum quòd intercederet tempus, vel currerent fructus, ita nec videtur cogitatum de illorum remissione, aut permutatione in pretio, & hanc rationem differentiæ inter vtramque speciem, vltra Gabr. *in decis. alleg.* probat etiam Nauarr. *d. cons. 21. num. 8.* faciunt Bero. *in c. 1. num. 125. de vsur.* Couar. *var. resol. lib. 3. c. 4. num. 5. ante med. vers. proprióque consensu,* vbi dicunt data dilatione ideo non deberi fructus, quia illis videtur renunciatum per venditorem: at quando dilatio, siue suspensio data non est talis, vt ab initio fuerit cogitatum, illa pendente esse decursuros fructus, cessat ratio, quod videatur venditor illis renunciasse, & pro hoc facit ipsa ratio: nam aut emptor prætendit, quòd cessent fructus ex eo quod sibi non fuerit impletum, & per hoc non cessant, ex cumulatis in alia decisione. Aut quia fuerit expressum, quod ipse non teneatur soluere antequam sit impletum, & cùm hoc inesset de iure expresso, nihil noui debet operari, ex alleg. *ibid.*

Et ex hac distinctione inter dilationem de sui natura afferentem tempus considerabile, & dilationem momentaneam, videbatur Dominis posse euitari doctrinas loquentes de dilatione temporis incerti, quia debent intelligi de tempore incerto, quod ab initio potuit æstimari à venditore, & quatenus aliquis modernus longiùs processisset tanquam loquens sine lege, & ratione, non visus fuit attendendus; decisio verò Romana fructuum 3. Martij 1559. coram Illustr. Millino non visa fuit applicari, quia ibi non erat consignata res vendita, vt colligitur ex verbis decisionis, ibi, *ideò antequam casale potuerit consignari, non potest peti interesse,* hîc autem fuit consignatum casale venditum. 3

Circa reiteratas oblationes pretij fuit dictum requiri reale depositum. *l. 2.* vbi glos. *verb. depositi.* Bart. *in summario.* Bal. & Salicet. *in princ.* Castr. *n. 1. & 4. C. de vsur.* Bald. *in l. acceptam, num. 14. C. eod. tit.* Gabr. *d. cons. 57. num. 6. lib. 1.* Honded. *cons. 44. n. 36. lib. 1.* quandoquidem per oblationem non cessat quis habere rem, & pretium, in quo est fundata lex *curabit.* 4

R. P. D. PIROVANO.

Aprutina beneficij. Lunæ 19. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Lis super beneficio extincta dicitur per mortem collitigantis, num. 1.

Auditor in causis pendentibus succedit loco Ordinarij, ibid.

Lite extincta in causa beneficiali per mortem collitigantis, an absque alio sit reuocandum sequestrum appositum ex causa dictæ litis, num. 2.

DECISIO CCCXCVIII.

Lite pendente in Rota, & mortuo vno ex collitigantibus, & ab altero obtenta à Sanctissimo gratiosa subrogatione, fuit dubitatum, ex quo per mortem collitigantis videbatur lis extincta, Cassad. *decis. 6. vt lit. pend.* an absque alia cognitione sit reuocandum sequestrum ex rescripto Rotæ appositum. Et placuit Dominis sequestrum non esse reuocandum, sed Donatum teneri producere in actis Notarij causæ suam gratiam, illamque iustificare, & exinde procedendum ad illius executionem, non obstante, quod in literis sit datus executor, quia Auditor in causis pendentibus succedit loco Ordinarij. Clem. *Auditor, de rescript.* & sæpissimè fuit resolutum, & signanter in causa Legionen. Canonicatus de mense Octobris 1574. coram sanctæ me. Clemente VIII. & in Puntina iurispatronatus coram R. P. D. Coccino. 1

Non obstat, quod cùm hodie sint expeditæ literæ subrogationis, videatur absque alia iustificatio- 2

ne relaxandum sequestrum; tum quia lis est extincta, ob quam fuerat appositum; tum quia nemini fit præiudicium, cùm iura vtriusque partis sint penes Donatum. Cassad. *decis. 1. vt lite pend.* Quia fuit dictum, quòd lis non dicitur extincta, donec non appareat iustificata subrogatio, & consequenter non cessat præiudicium patronorum prætendentium de nouo præsentare, quatenus locus non sit gratiæ subrogationis, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Rauenaten. Saluiani. Lunæ 19. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Dos data æstimata, an, & quando faciat venditionem in præiudicium vxoris.

SVMMARIVM.

Dotis æstimatio facit emptionem, & venditionem, quando æstimatio est facta ad fauorem viri; secus si ad fauorem vxoris, num. 1.

Maritus si de pecunia vxoris emat nomine vxoris, fundus est dotalis, num. 2.

Notarius stipulando nomine eorum, quorum interest, quibus acquirat, num. 3.

Vxor in subsidium bonis viri mortui aliis non existentibus potest agere pro restitutione dotis ad res viro in dotem datas æstimatas, nu. 4. & 6. ad finem.

Voluntas contrahentium deprehenditur etiam ex actu nullo, num. 5.

Decretum iudicis interpositum ex falsa causa nihil operatur, num. 6.

DECISIO CCCXCIX.

1 CVm Stephanus secundus vir Corneliæ recipiendo bona, de quibus agitur, ab hæredibus primi viri dictæ Corneliæ, stipulatus fuerit nomine ipsius Corneliæ, censuerunt Domini prædicta bona fuisse effecta fundum dotalem, etiamsi præcesserit æstimatio, quæ regulariter facit emptionem, & venditionem, iux. *l. si æstimatis. ff. sol. matr.* nam hoc procedit quando bona dantur æstimata viro, secus si vxori, quia tunc videtur, quòd venditio sit facta ipsi mulieri, & quòd si non apparet de nouo contractu inter vxorem, & virum quòd vxor prædium sic emptum dederit ipsi viro pro fundo dotali. Corn. *cons. 172. num. 2. vers. circa quartum, lib. 1.* quem sequuntur Menoch. *de præsumpt. præs. 6. num. 35. lib. 3.* Phanuc. *de lucr. dot. glos. 10. n. 31. in fin.* & licet Corn. id dicat in motiuis, & contrarium teneat in suo casu: attamen, & ratio placuit Dominis, & Corneum secuti fuerunt alij suprà allegati, nec ipse in prædicto consilio recedit à motiuo in iure, sed dicit non applicari in suo casu, quia stipulatio fuerat facta nomine mariti.

2 Et ad prædicta facit, quòd si maritus ex pecunia vxoris emat nomine vxoris, fundus fit dotalis. *l. res, quæ ex dotali. ff. de iur. dot.* Roman. *cons. 201. n. 2.* Bero. *cons. 165. num. 42. vers. secundò respondeo, lib. 2.* fuit dictum in Romana vineæ 10. Decembris 1608. coram R. P. D. Caualerio, & rursus in eadem 18. Iunij 1610. coram me. In proposito autem casu pecuniæ debitæ ab hæredibus primi viri pro restitutione dotis Corneliæ, sine dubio erant priùs Corneliæ. Cum igitur loco dictarum pecuniarum maritus nomine vxoris receperit bona, proinde est ac si maritus ex pecuniis vxoris emisset à tertio bona, de quibus agitur, iuxta terminos *d. l. res quæ ex dotali.*

Non obstat quòd in instrumento adsit stipulatio Notarij, nomine quorum interest, quia ista stipulatio est accessoria, vnde non facit quòd contractus dicatur celebratus nomine viri, sed suffragatur illis, quorum interest, retenta forma contractus, & sic stipulatio nomine vxoris *ad l. si stipulatus. ff. de vsur.* Bart. *in l. cum mota, num. 6. C. de transact.* Anchar. *cons. 76. num. 3.* Castr. *cons. 170. num. 2. vers. tertiò præmittendum, lib. 2.* Alex. *cons. 76. num. 1. lib. 5.* Dec. *cons. 86. num. 4. vers. & quia.* Ex quibus cessat decisio Romana seu Interamnen. fundi dotalis 10. Februarij coram Illustrissimo Plato, quia ibi stipulatio fuerat facta principaliter nomine ipsius viri. 3

Quæ magis de plano visa fuerunt procedere, considerato effectu, de quo agitur, nempe quia occupatis bonis viri ab anterioribus creditoribus intendit Cornelia, siue illius hæres in subsidium conuertere se ad huiusmodi bona: vnde etiamsi fuissent data viro, æstimata tali æstimatione, quæ faceret emptionem, & respectiuè venditionem, adhuc in subsidium competit Corneliæ rei vindicatio. glos. *in l. rebus. verb. æstimatæ, in fin. C. eodem tit.* Iai. *in §. actionum, num. 84 Instit. de action.* Bald. nouell. qui de communi, *tract. de dot. par. 8. priu. 7. vers. tamen speciali fauore.* Rolan. *cons. 86. num. 14 lib. 4.* Hond *cons. 41. nu. 22. lib. 1.* 4

Circa illud quòd bona, de quibus agitur, fuerint alienata à prædicto Stephano secundo viro, & factum reinuestimentum in quadam domo cum consensu Corneliæ, cum decreto iudicis, vltra quòd hoc demonstrat primum fundum fuisse dotalem, quia aliàs si fuisset viri, non erant necessariæ huiusmodi solemnitates, & ex actu etiam nullo, colligitur intentio partium. *l. fin.* vbi Bart. *ff. de reb. eorum.* Bald. *in l. qui à patre, in prin. ff. de confirm. tut.* Dec. *in l. fin. num. 10. C. de successor. edict.* Roman. *cons. 179. nu. 11.* Alex. *cons. 45. n. 9. vol. 1.* Paris. *cons. 79. num. 16. vol. 2.* 5

Adhuc respondetur, quòd consensus Corneliæ, & decretum iudicis fuit ex falsa causa, quandoquidem illis fuit expositum, quòd domus erat libera, & proinde Cornelia erat tuta super illa, quod ex pòst apparuit falsum. Nam per prius d. domus fuerat hypothecata Cassandræ nurui d. Stephani, quæ postea d. domum occupauit, vnde consensus, & decretum iudicis tanquam adhibita ex falsa causa corruunt. *l. & si præses,* vbi Bald. Bart. Salyc. & alij *C. de præd. minor.* Castr. *in l. cum hi. §. si prætor, num. 6. ff. de transact.* Ruin. *cons. 160. num. 27. lib. 2.* Rota in causa Tiburtina castri Sambuci 20. Februarij 1576. coram Clemente Papa VIII. relata inter diuers. impress. *decis. 529. num. 1. par. 1.* sufficit enim quòd ex prædicto anteriori iure Cassandræ modò appareat commutationem fuisse damnosam Corneliæ, *l. si ita constante. ff. de iur. dot.* Socin. iun. *cons. 118. num. 11. lib. 3.* Natt. *cons. 650. numer. 10.* Honded. *cons. 14. numer. 56. libr. 1.* tantò magis, quia consensus Corneliæ fuit præstitus, cum clausula, *sine præiudicio suæ anterioritatis, & potioritatis.* vnde cùm non possit satisfieri super domo propter occupationem Cassandræ, habet regres- 6

regressum ad primæuum fundum, ad Bart. *in l. si quis aliam, num.1. ff. de solut.* Salyc. *in l. libera, nu.1. vers. in casu isto. C. de interloc. omn. iud.* Caball. *de euict. §.4. num.*40.

ILLVST. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Carpentor. bonorum. Lunæ 10. *Decembris* 1611.

DECISIO CCCC.

Est inter eius impress. decis. 543.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana fideicommissi de Vitellis. Veneris 13. *Ianuarij* 1612.

ARGVMENTVM.

Filius naturalis, legitimatus tamen, grauatus ex fideicommisso restituere, potest duas quartas detrahere, legitimam scilicet, & Trebellianicam, quæ potest etiam tacitè, & per coniecturas prohiberi, dummodo coniecturæ fuerint vrgentes, aliàs secus.

SVMMARIVM.

*Filius legitimatus, & grauatus per fideicommissum restituere, potest detrahere duas quartas, legitimam scilicet, & Trebellianicam, num.*1.

Legitimam, & Trebellianicam ex fideicommisso detrahere potest filius legitimus, ibid.

*Trebellianica potest prohiberi tacitè, & per coniecturas, dummodò coniecturæ fuerint vrgentes, num.*2.

*Præiudicare nemo præsumitur voluisse potestati, quam quis habet, num.*3.

Sententiæ, & decreta interpretanda sunt, prout de iure, ibid.

DECISIO CCCCI.

1 Ad dubium an aliquid debeatur Domino Lucio filio quondam Domini Alphonsi quondam Camilli vltra octauam ei assignatam per quondam Cardinalem sancti Marcelli, fuit responsum ex persona eius propria, non deberi vltra octauã, reseruato vt de reliquis videretur: etenim quòd non fuerit debita eius patri vltra octauam, constat: quia primo loco successit Ferrantes filius legitimatus prædicti Camilli, qui propterea potuit tanquam filius legitimatus habere duas quartas, nempe legitimam, & Trebellianicam. *c. Rainutius, & cap. Raynaldus. de testam.* Angel. *cons.*307. *in fin.* Alex. *cons.*78. *num.*2. *in fin. lib.*4. Dec. *cons.*299. *nu.*3. Crau. *cons.*50. Abb. *cons.*41. *nu.*1. *in fin.* Cassad. *decis.*2. *num.*2. *de testam.* Rota in causa Romana vineæ 23. Iunij 1581. coram Robusterio relat. inter diuers. impress. *decis.*641. *num.*17. *part.*1. Nec videbatur dubitandum, quòd filio legitimato competat ius detrahendi legitimam sicut aliis legitimè natis. Bald. *in cap. de causis, num.*62. *de off. deleg.* Ias. *cons.*154. *n.*5 *vers. item ei debetur legitima, lib.*2. Cott. *in memor. verb. spurius legitimatus.* latè Tiraquel. *in l. si vnquam, vers. susceperit liberos, num.*79. *C. de reuoc. donat.*

2 Sicut etiam non visum fuit obstare, quòd detractio Trebellianicæ hîc tacitè, & ex coniecturis videretur prohibita, quod Rota admittit posse fieri, vt in causa Fauentinâ bonorum 15. Ianuarij 1582. coram bo. me. Card. Seraphino relat. inter diuers. impress. *decis.*693. *part.* 1. in Anconitana fideicommissi 18. Martij, & 28. Aprilis 1583. coram bo. me. Cardinali Lancellotto quæ est *decis.*313. *par.*2. in Reatina fideicommissi 24. Ianuarij 1601. coram Iusto, & alibi sæpè, quia nullæ pro hoc fuerunt adductæ coniecturæ vrgentes, prout requiruntur ad istum effectum. Castr. *cons.*28. *numer.*4. *lib.*2. Corn. *cons.*207. *nu.*10. *lib* 2. Ruin. *cons.*59. *n.*10. *lib.*2. Soc. iun. *cons.*170. *num.*33. *in fin. lib.*2 Gabr. *conclus.*2. *num.*1. *vers. contrarium. tit. ad Trebellian.* Illustrissimus Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.*7. *art.*12. *num.*10. Et proinde cùm Ferrantes potuerit detrahere duas quartas, & de tempore illius mortis vltra Alphonsum extarent tres alij fratres eiusdem simul cum eo vocati ad fideicommissum, etenim de Vitellotio fratre prædefuncto, & ad fideicommissum pariter vocato, nulla videtur adhibenda ratio, cùm eius portio superstitibus vocatis accreuerit, ex alleg. per Illustrissimum Mantic. *de coniect. vlt. volunt tit.*3. *num.* 1. 2. & 10. sequitur quòd Alphonso non competierit nisi octaua pars hæreditatis Camili fideicommittentis.

3 Circa assignamentum factum Alphonso per Cardinalem sancti Marcelli, videbatur Dominis illud fuisse prouisionale, & Cardinalem sicut non potuit, ita nec voluisse præiudicare eius potestati, *l. nolle. ff. de acquir. hæred.* Bald. *in c.*1. *num.*3. *de iuram. calum.* Alex. *cons.*122. *nu.*5. *lib.*4. Corn. *cons.*102. *n.*6. *lib.*2. & sententiæ, & decreta interpretenda prout de iure. *l. miles. §. decem. ff. de re iudi.* Anch. *cons.*6. *n.* 7. Roman. *cons.*320. *num.*4. Alex. *cons.*46. *nu.*2. *lib.*5. Crauet. *cons.*10. *nu.*2. & cessat difficultas ex verbis præseruatiuis, de quibus in assignamento, siue declaratione facta per prædictum Cardinalem, ibi, *reseruans in reliquis in suo statu,* quia omnia, quæ eidem Alphonso, ac prædictis hæredibus Ferrantis competunt, quæcunque ea sint, in quibus per hanc assignationem nullum voluit fieri præiudicium.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana palatij de Comitibus. Lunæ 16. *Ianuarij* 1611.

DECISIO CCCCII.

Replicata est in 1. *parte recent. decis.* 372.

R.P.D. DAMASCENO.

Nolana pensionis. Lunæ 23. *Ianuarij* 1612.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

*Translatio pensionis facta vni in confidentiam, vt eius vtilitas sit alterius, dicitur simoniaca, & inualida est, numer.*1.

*Connexæ tunc demum dicũtur res, quando tendunt ad vnum, & eundem finem, aliàs secus, num.*2.

Mors probanda est per eum, qui illam allegat, ibid.

Clausula Arbitrio Rotæ, mitigat iuris rigorem, non tamen dat facultatem recedendi à dispositione iuris, & à regulis iuris communis, ibid.

DECISIO CCCCIII.

1 QVia aliàs bon. mem. Cardinalis Spinola transtulit pensionem ducatorũ centum in Ioan. Baptistam Palearium, Victorius Eques Hierosolymitanus cœpit prætendere, quòd illa translatio fuisset per Cardinalem prædictum facta ad sui fauorem, ad effectum scilicet, vt ipse, qui aliàs tanquam regularis erat incapax dictæ pensionis, quæ erat imposita super beneficio seculari, posset ex persona fratris gaudere commoditate illius: vnde orta super hoc inter prædictos fratres lite, & examinatis inter eosdem testibus, fuit resolutum, quòd illa translatio tanquam fidentialis, & simoniaca minimè poterat suffragari Victorio, propterea Episcopus Nolanus, super cuius Episcopatu erat imposita pensio, venit ad causam pro suo interesse, & cœpit prætendere pensionem declarari nullam, & inualidam respectu Ioan. Baptistæ, & sic se amplius non teneri ad illius solutionem. Cæterùm, quia apponebatur probationes factas inter Victorium ex vna, & Ioannem Baptistam ex altera, minimè sibi suffragari, dato super hoc particulari dubio, fuit resolutum non suffragari: propterea D. Episcopus adiuit signaturam Gratiæ, per quam obtinuit mihi committi, vt stante connexitate iuris, & causæ D. Episcopi, & fratris Victorij, & quòd testes aliàs examinati sint mortui, eorum testium dictis adhibeatur fides arbitrio Rotæ; quam ob rem dedi dubium, an intraret arbitrium.

2 Et pro negatiua fuit tentum, quia non solùm non verificatur, quòd iura Episcopi sint connexa cum iuribus fratris Victorij, sed immò potiùs de contrario, quandoquidem Episcopus non intendit in aliquo coadiuuare ius fratris Victorij, sed illud omnino impugnare, dando de inualiditate translationis, sicut dedit ipsemet Ioan. Baptista aduersarius fratris Victorij, vnde cessat connexio, quæ tunc demum videtur adesse, quando res tendunt ad vnum, & eundem finem, vt post Signorol. Fulgos. & alios tradit Menoch. *de arbit. casu 95. n. 6.* quòd ante illum docuit Bald. *in l. ampliorem, nu. 6. C. de appell.* sicut etiam deficere videbatur aliud requisitum, quòd testes aliàs examinati erant mortui, quia hoc non fuit probatum pro parte D. Episcopi, & nihilominus mors est probanda per eum, qui eam allegat. Bart. *in l. si quidem, num. 1. C. solut. matrim.* Alex. *cons. 25. num. 2. vol. 4.* Ruin. *cons. 136. num. 12. vol. 4.* Pedemont. *decis. 108. num. 5.* Vltra quòd non videbatur Dominis istam esse materiam arbitrij. nam posito quòd isti testes tanquam res inter alios acta minimè probent ad fauorem D. Episcopi, vt aliàs in hac causa fuit resolutum arbitrari quòd probent, esse omnino recedere à regulis iuris, quod non conceditur per clausulam *Arbitrio,* &c. nam etsi dicta clausula mitiget iuris rigorem, vt per Crescen. *decis. 4. num. 3. de test.* non tamen dat facultatem totaliter recedendi à dispositione iuris, iux. doctr. Bart. *in extrauag. ad reprimendum, vers. videbitur, num. 8.* sæpissimè à Rota approb. & signanter in causa Catanien. illegitimitatis 5. Decembris proximi coram me.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. decimarum S. Donati, Lunæ 23. Ianuarij 1612.

DECISIO CCCCIV.

Replicata est in par. 5. diuers. aliàs post 2. tom. cons. Farinac. cons. 351.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Barchinonen. confinium. Lunæ 23. Ianuarij 1612.

ARGVMENTVM.

Appellari potest ab exequutore, qui processit iudicialiter, & quando iudicialiter processisse dicatur. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Relatum stat in referente cum his qualitatibus, & idem est, ac si in relato fuisset expressum omne id, quod in referente expressum est, num. 1.

Exequutor habet præsuptionem pro se, num. 2. in fine.

Abundans cautela non alterat naturam negotij, nu. 3. in fin.

Appellari potest ab exequutore, qui processit iudicialiter, & quando iudicialiter processisse dicatur, numer. 4.

Notario creditur in actibus iudicialibus, etiam non adhibitis testibus, ibid. in fin.

DECISIO CCCCV.

DOmini perstiterunt in decisis in hac causa 1 coram me sub die 18. Aprilis 1611. quòd scilicet exequutio facta in partibus, neque fuerit nulla, neque excessiua, neque attentata, rationibus deductis in decis. desuper extensa. Non enim quantum ad nullitatem visum fuit subsistere prætensus defectus liquidationis, ex tunc dictis, quibus additum fuit non obstare replicationem, quòd illa ad summum possent procedere, si in sententiis, ad quas se referunt executoriales, fuisset facta aliqua expressio confinium; sed cùm non fuerit facta, deficere in totum liquidationem, quia fuit responsum, quòd sententiæ se referunt ad instrumentum anni 1605. in quo exprimuntur quatuor confines, & proinde cùm relatum sit in referente cum suis qualitatibus, iuxta not. per Bart. *in l. 1. ff. de receptat.* Rom. *cons. 305. nu. 6.* Dec. *cons. 647. num. 3.* Crau. *cons. 45. num. 4.* proinde est, ac si in sententiis fuisset facta liquidatio, & proinde remanet firmum fundamentum decisionis, quòd nulla liquidatio fuerit necessaria.

Quantum ad excessum fuit dictum non obstare, 2 quod in appositione confinium fuerint expressi nonnulli limites, qui non exprimuntur in prædicto instrumento anni 1605. ad quod sententiæ habent relationem, quia d. instrumentum ponit tantùm quatuor fines generales, nempe ab Oriente, Occidente, Meridie, & Septentrione, vnde cùm inter vnum ex prædictis confinibus, & aliud adsit multum spacium, limites nominati possunt verificari in illo spacio, & sic ex illorum nominatione non concluditur excessus, prout probari debet, cùm

cùm aliàs præsumptio sit pro executore. Abb.*conſ.* 41.*numer.* 2. *lib.* 1. cum aliis allegatis in alia deciſione.

3 Quantum ad attentatum vltra aliàs dicta, quæ bene viſa fuerunt ſublata per deciſionem, ſubiungebatur, quòd exequutor mandauit peritis, vt facerent relationem, prout fecerunt, & ſtatim exequutor pronunciauit, Eccleſiam ſancti Felicis immittendam in poſſeſſionem territorij deſignati, vnde appoſitio fuit attentata, tanquam facta intra tempus ad appellandum, cùm appellatio daretur tam à relatione peritorum, quàm à pronuncia exequutoris de immittendo. nam quicquid ſit de hoc, quantum ad relationem peritorum, fuit reſponſum, concluſionem non poſſe habere locum, quando nudus exequutor pro informatione animi ſui extraiudicialiter, vt meliùs exequantur mandata iudicis, conſulit peritos, prout fuit factum in hoc caſu, tunc nulla debet dari appellatio, quia iſta non eſt, niſi quædam abundans cautela, quæ non alterat naturam negotij. *l. teſtamenment.C.de teſtam.l.ſi pupilli.§.1.ff. de neg.geſt.* Rom. *conſ.*343.*n.*7.Federic.de Sen.*conſ.*211.*num.*1.

4 Et eodem modo tollitur aliud obiectum de pronuncia exequutoris, à qua daretur appellatio, quia exequutor non proceſſit iudicialiter, ſed conſtitutus ſuper loco exequutionis faciendæ, & ibi recepta relatione peritorum apprehenſo per manum Rectore S. Felicis, eum perſonaliter immiſit in poſſeſſionem Rodaliæ, & confinium parochiæ ſancti Felicis, qui Rector accipiendo terram in manibus, & alios actus faciendo cœpit corporalem poſſeſſionem, requirendo Notarium, vt de prædictis inſtrumentum publicum conficeret, & licèt Notarius de illo actu rogatus dicat, quòd exequutor ibi perſonaliter conſtitutus, audita relatione per expertos facta prouiderit, quòd d. relatio inferatur, & Rector S.Felicis immittatur in poſſeſſionem, iuxta d.relationem, non exinde ſequitur quòd exequutor partes iudicis aſſumpſerit, aut iudicialiter proceſſerit, ſed ſolùm fuit quædam animi ſui declaratio circa ea quæ mox, & incontinenti expedire debebat, & quòd ille exequutor non intenderet procedere iudicialiter, patet, quia vocauit teſtes, vt colligitur ex illis verbis, ibi, *in præſentia Petri Martyris, &c. teſtium ad hæc vocatorum*, etenim teſtes in actibus iudicialibus minimè adhibentur, ſed ſoli Notario creditur.*l.in donationibus*, & ibi latè ſcrib. *C. de donat.* Cardin. *conſ.*41.*num.*2. Corn.*conſ.*141.*in princ.lib.*3. Felin *in c.quoniam contra, num.*12.*de probat.*

ILL. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Peruſina, ſeu ciuitatis Caſtelli dotis. Luna 30. *Ianuarij.* 1612.

DECISIO CCCCVI.

Eſt inter eius impreſſ. deciſio 593.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Veneta penſionis. Luna 6. *Februarij* 1612.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione plures explicantur notabiles concluſiones, de quibus in ſummario; præcipuè agitur, nunquid mortuo Commendatario Religionis Hieroſolymitanæ, ſuper cuius commenda erat reſeruata penſio, Religio ex fructibus commendæ nuncupatis vacantis, & mortuarij, teneatur penſionem ſoluere, an verò ſucceſſor in commenda.

SVMMARIVM.

*Penſionis natura accedit ad naturam alimentorum, num.*1.
Alimenta non patiuntur dilationes, ibid.
*Penſio, dicitur onus reale, & ſequitur fructus à quocunque percipiantur, num.*2.
*Penſionarius ad quæ onera teneatur, num.*3.*in fine.*
*Penſionarius non poteſt petere penſionem ab eo qui beneficij fructus non percipit, num.*4.
*Inducta ad fauorem alicuius non debent retorqueri in eius odium, num.*5.
Prouiſio expreſſa non facit ceſſare tacitam, quæ ex natura rei oritur, ibid.
Alienationis prohibitio expreſſa non facit ceſſare tacitam ex fideicommiſſo reſultantem, ibid.
Penſionis actio perſonalis datur contra conſentientem, & realis contra percipientem fructus, ibid.in fine.
*Penſiones habens ſuper beneficiis Religionis Hieroſolymitanæ tenentur ad onera Religionis, num.*6.
Conſtitutioni habenti clauſulas derogatorias ad futuras conceſſiones, non cenſetur derogatum per clauſulas derogatorias in eadem futura conceſſione expreſſas, num. 6. *&* 7. *vbi quòd hæc concluſio non habet locum quando in ſecunda conceſſione in ſpecie eſt derogatum primæ conſtitutioni cum clauſula* quorum tenores.
Clauſula quorum tenores, *operatur, vt conſtitutio, de cuius derogatione agitur, cenſeatur regiſtrata in conſtitutione derogante, illíque de verbo ad verbum derogatum, num.*7.
*Contentum ſequitur naturam illius, ſub quo continetur, num.*8.
Clauſula non obſtantibus, *in fine poſita, refertur ad omnia præcedentia, num.*8.*ad finem.*
*Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, omnia æqualiter determinat, num.*8.*in fine.*
*Exceptio eſt de regula, & ita ſemper facienda eſt interpretatio, num.*9.
Attendi debet non ſolùm id quod euenit, ſed etiam quod euenire potuit, in fine.
*Regulæ de iure quæſito non tollendo Papa cenſetur derogare eo ipſo, quòd agitur de exemptione ab eo, de cuius iure tractatur, num.*10.
Regulæ de iure quæſito non tollendo cenſetur Papa derogare, vtendo verbis quomodocunque derogatoriis, *ibid.in fine.*

DECISIO CCCCVII.

FVit reſolutum, ſacram Religionem Hieroſolymitanam teneri ſoluere penſionem Illuſtr. D. Card. pro tempore, quo ipſa Religio deficientibus Commendatariis percipit fructus beneficio- 1

rum appellatos vacantis, & mortuarij. Ratio fuit, quia reseruauit D. Card. pensionem annuam, & donec vixerit, vnde si D. Card. non solueretur de dicto tempore, non esset annua, nec donec viuit, immò posset dari casus, vt nunquam solueretur, veluti si contingeret plures Commendatarios successiuè decedere, nempe vnus durante mortuario, & vacante alterius. Et quòd intentio Papæ fuerit, quòd pensio indifferenter soluatur in omnibus annis, suadetur ex eo, quòd natura pensionis accedit ad naturam alimentorum. Crescen. *decis. 3. de solut.* Achill. *26. nu. 3. de appell.* alimenta autem non patiuntur dilationes, aut cessationes. *l. necare,* & ibi Bart. *in princ. ff. de liber. agnoscen.* M. Ant. Crich. *tract. de morat. præscript. num. 90. & 92.* Cassad. *decis. vnic. numer. 1. de mut. petit.* Surd. *decis. 323. numer. 9. & tract. de aliment. tit. 1. numer. 5. & tit. 8. priuil. 70. numer. 2.*

2 Non obstat, quòd Religio admittat deberi pensionem D. Card. etiam de tempore vacantis, & mortuarij, sed dicat Papam ad illius solutionem obligasse successores in commendis, non autem ipsam Religionem, quia Papa imponendo pensionem super fructibus, ibi, *super fructibus, & emolumentis,* &c. satis videtur onerasse Religionem, quandocunque fructus perciperet, etenim pensio tunc dicitur onus reale, & sequitur fructus à quocunque percipiantur. Put. *decis. 189. num. 2. lib. 2.* Gig. *de pension. qu. 39. num. 1. & qu. 47. nu. 2.* Roman. *cons. 388. num. 9.* Rot. in causa Placentina pensionis 19. Nouembr. 1569. coram bo. me. Card. Seraphino relata inter diuers. impress. *decis. 128. part. 1. num. 2.* in Burgen. Canonicatus 28. Octobris 1591. coram bon. mem. Card. Pamphilio: Bononien. pensionis 28. Nouemb. 1594. coram Illust. Card. Mellino, in Colimbrien. pensionis 28. Ianuarij 1601. coram eodem, in Reatina pensionis 13. Maij 1598. coram bon. mem. Orano, & alibi sæpè: quod satis expressit Papa in proposito casu, dum in fine litterarum reseruationis pensionis dixit, velle se, quòd pensio sit valida, ac modo, & forma præmissis solui debeat contrariis, quibuscunque non obstantibus, etiamsi Ascanio (tunc Commendatario scilicet) vel quibusuis aliis ab Apostolica Sede sit indultum, quòd ad præstationem pensionis alicuius minimè teneatur. ex quibus verbis, ibi, *vel quibusuis aliis,* satis apparet Papam cogitasse, quòd pensio solueretur nedum à Commendatariis, verùm etiam ab aliis, qui non essent Commendatarij.

3 Quibus non obstat, quòd in eisdem litteris Papa postquam exemit pensionem à quibuslibet oneribus, & impositionibus, subiungat, *quam ratam infrascriptus Ascanius de suo proprio soluere promisit,* &c. *ratæ huiusmodi in se, ex nunc pro se, & infrascriptis successoribus,* &c. *suscepit, & quicquid propterea soluerint, ex nunc tibi irreuocabiliter donant,* &c. Quia respondetur primò, quòd Papa ibi non loquitur de pensione, sed de oneribus, quæ in dies imponuntur super beneficiis, ad quæ onera aliàs fuisset obligatus pensionarius. Paul. Roman. *de pension. Eccles. c. vlt. num. 2.* Caccialup. *qu. 17. eod. tit.* Gig. *quæst. 19. num. 1. & 2.* Mohed. *decis. 4. num. 1. & 4. de locat.*

4 Secundò, dato, quòd possent verba adaptari ad pensionem, non dicit Papa quòd Commendatarij debeant subire hoc onus, etiamsi non percipiant fructus, vnde essent intelligenda pro tempore, quo poterant percipere fructus, per ea quæ dicta sunt suprà; & licèt Papa dicat, quòd Commendatarij soluant de suo, & totum remittant pensionario, non propterea dicit, quòd talis solutio debeat fieri ab illis, etiam de tempore, in quo fructus sunt applicati alteri, istæ enim sunt clausulæ exequtiuæ, quæ ponuntur ad effectum, vt beneficiati, qui percipiunt, vel de quibus speratur quòd possint percipere fructus, non effugiant solutionem pensionis, sub prætextu, quòd non habeant fructus sufficientes. Cæterùm quando certum est, quòd nullos possunt habere fructus, & sunt applicati Religioni, omnis æquitas suadet, vt ad nullam teneantur pensionem, vel onera, per ea quæ in terminis minus fortibus tradit Caputaq *decis. 369. lib. 1.* in manuscript. Rot. inter antiq. diuers. manuscript. incip. die 3. Nouembris *decis. 281. part. 1.* in Theatina pensionis 26. Iunij, & 3. Iulij 1570 coram Robusterio. facit reg *l. secundum naturam. ff. de reg. iur.*

5 Tertiò dato, quòd illa importarent, quòd Commendatarij de suo proprio, & sine perceptione fructuum tenerentur soluere pensionem, hoc non tolleret obligationem Religionis, orientem (per ea quæ dicta sunt suprà) ex perceptione fructuum pensione oneratorum, tum quia ista expressio obligationis Commendatariorum fuit facta ad fauorem pensionarij, vnde non debet in illius odium retorqueri. *l. quod fauore. C. de legib. l. nulla. ff. eod. tit. c. quod ob gratiam. de reg. iur. in 6. l. plures, in fin. C. de fid. instrum. l. generaliter. §. in iis autem. C. de secund. nupt.* & in simili fuit ponderatum coram Illustrissimo Millino in causa Valentina pensionis 20. Iunij 1601. tum quia vna prouisio expressa non facit cessare aliam tacitam, quæ oritur ex natura rei, prout in simili, quòd prohibitio alienationis oriens ex subiectione bonorum fideicommisso subiectorum, non cesset per prohibitionem expressam factam grauato vsque ad certum tempus, tradunt Castren. *cons. 263. num. 3. vers. sed ad primum, vol. 2.* Dec. *cons. 386. nu. 6.* Ruin. *cons. 153. num. 14. vol. 2.* Alciat. *cons. 47. num. 12. lib. 9.* Paris. *cons. 55. num. 16. vol. 2.* Gabr. *cons. 132. quæst. 1. num. 6. lib. 1.* Pedemont. *decis. 85. numer. 14.* Rota in causa Montis Falisci fideicommissi 20 Nouembris 1602. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & proinde ista dispositio expressa, quòd Commendatarius teneatur de suo, non facit cessare tacitam, quæ ex impositione pensionis super fructibus oritur aduersùs quoscunque percipientes illos fructus, datur enim in ista materia multiplicatio actionum, nempe personalis contra consentientem pensioni, & realis contra percipientem fructus, super quibus imposita est pensio, vt in Comen. pensionis 22. Maij 1606. coram R. P. D. Marcomontio.

Secundò principaliter dicebatur pro parte Religionis, quod etiamsi verba litterarum reseruationis pensionis essent apta illam comprehendere, non propterea teneretur, quia ipsa habet pro se constitutionem Pij V. expeditam in forma, Rationi congruit sub Sixto V. in qua cauetur, quod quilibet habens pensiones super beneficiis Religionis, etiamsi sit S. R. E. Cardinalis, teneatur ad onera Religionis, etiam pro vacante, & mortuario, & quod prædicta constitutio habet clausulas derogatorias ad futuras concessiones prægnantissimas, adeò vt non possint dici sublatæ per clausu- 6

las

las derogatorias, de quibus in litteris reseruationis pensionis, quia istæ sunt minus fortes illius, vt fuit dictum in Romana iurisdoctorandi 3. Aprilis 1598. coram bon. mem. Cardinali Seraphino. Item nec ex alio potest dici derogatum dictæ constitutioni, nempe quia, vt ex illius proœmio apparet, emanauit ob defensionem quam facit ista Religio contra infideles, & sic ex causa fidei, quæ subrogatoria indiget speciali derogatione, ex allegatis.

7 Cæterùm quantum ad materiam clausularum responderunt Domini, quòd ex quo Papa in reseruatione pensionis inter alia fecit mentionem constit. Pij V. & suæ, & illis expresè derogando cum clausula *quorum tenores*, quòd non erat agendum de prægnantia clausularum, quia quando Papa nominatim derogat aliquibus constitutionibus cum clausula *quorum tenores*, illa clausula operatur vt constitutio de cuius derogatione agitur, censeatur registrata in constitutione derogante, & illi de verbo ad verbum derogatum, iuxt. cons. Butr. 2. *num*. 6. Gemin. 120. *num*. 6. Dec. 381. *num*. 1. Crau. 126. *num*. 7. Mohed. *decis*. 1. *de rescript*. Cassad. *decis*. 10. *&* 38. *super regul*. Rota in causa Valentina derogationis in militem coram Fabio relata inter diuers. impress. *decis*. 101. *lib*. 3. *part*. 3. in Astoricen. Archidiaconatus 19. Martij 1576. coram bo. mem. Cardinali Seraphino relata inter diuers. impress. *decis*. 137. *num*. 6. *par*. 1. in Asculan. pensionis 7. Februar. 1586. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, in Eugubina præposituræ 3. Martij 1606. coram R. P. D. Ludouisio, & proinde non applicatur prædicta decisio Romana iurisdoctorandi, quia loquitur quando Papa in genere, & absque specificatione derogat quibuscunque constitutionibus, tunc enim intrat quæstio de prægnantia clausularum, secus quando derogat in specie, & cum clausula *quorum tenores*, quæ est efficacissima, vt patet ex suprà allegatis.

8 Quantum ad causam, dicebatur quòd ex quo Papa derogauit constitutioni, videtur extrà voluisse derogare causæ in illa expressæ, quia contentum sequitur naturam illius, sub quo continetur. gloss. in *cap. coram, verb. absque liberis, in fin. de offic. deleg*. Bald. *in l. seruum filij*, §. *eum qui chirographum, in fin. ff. de leg*. 1. Roman. *cons*. 57. *num*. 3. *vers. ex prædictis*, Alex. *cons*. 140. *num*. 7. *vers. & cùm nihil lib*. 5. Tiraquel. *de iure constit. part*. 3. *limit*. 7. *num*. 39. Rota. *decis*. 15. *num*. 2. *de iure patr. in antiq*. maximè quia Papa in alia parte derogauit similibus causis, nempe expeditioni contra Turcas, Cruciatæ sanctæ, & similibus, & vna pars alias declarat, iux. *l. qui filiabus. ff. de leg*. 3. Et quatenus replicabatur istam derogationem ad prædictas constitutiones posse, & debere intelligi respectu validitatis pensionis, cùm aliàs secundùm stabilimenta religionis, & constitutiones Apostolicas non possunt reseruari pensiones Clericis sæcularibus super beneficiis istius religionis, fuit responsum quòd cùm Papa in istis litteris duo fecerit, reseruare pensionem, & illam eximere ab oneribus, & postea absolutè subiunxerit, non obstantibus constitutionibus Pij PP. V. & suis, quòd ista derogatoria debebat referri ad omnia suprà narrata, tum quia clausula in fine posita refertur ab omnia, *l*. 1. & ibi glos. *verb. nulla. C. de lib. præterit. l*. 3. §. *filius. ff. eod. tit*. Anchar. *cons*. 68. *num*. 4. Alex. *cons*. 212. *num*. 8. *lib*. 6. Paris. *cons*. 85. *num*. 10. *lib*. 2. Decian. *cons*. 70. *num*. 19. *& seq. lib*. 3. & vna determinatio respiciens plura determinabilia omnia æqualiter habet determinare, *l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. l. quamuis. C. de impub. & aliis subst*. Card. *in Clement. constitutionem*. §. *insuper, num*. 5. *vers. tertiò inducit. de elect*. Roman. *cons*. 307. *num*. 4. Paris. *cons*. 72. *num*. 38. *lib*. 4.

Tum multò magis quia constitutiones Pij V. 9 & Sixti V. quibus fuit expresè derogatum, non loquuntur de validitate, vel inualiditate pensionum, sed de illarum exemptione ab oneribus religionis: vnde si restringatur illarum derogatio ad validitatem pensionis, derogatio non faciet ad propositum, & obstabit conclusio quòd illa sit facienda interpretatio, vt exceptio sit de regula, de quo per Dyn. *in rub. de reg. iur. in 6. numer*. 18. Calder. *cons*. 5. *de iur. iuran*. Signor. *cons*. 82. *num*. 10. Castr. *cons*. 79. *numer*. 3. *lib*. 1. Roman. *cons*. 498. *in fin*. Addebant aliqui ex Dominis hìc propriè non agi de exeptione, sed de validitate pensionis, etenim dato quòd Commendatarij de tempore vacantis, & mortuarij non teneatur ad solutionem pensionis, ista pensio in prædictis annis vacantis & mortuarij remanebit extincta, immò poterit dari casus vt nunquam soluatur, prout suprà ponderatum est, quod euenit, sed quod euenire potuit, *l. si idem cum eod*. §. *fin*. & ibi glos. *verb. adiudicari*. Bald. *in princ*. Angel. *numer*. 2. Dec. *numer*. 5. *ff. de iurisdict. omn. iud*. Bart. *in l. inter stipulantem*. §. *sacram. num*. 7. Ias. *num*. 28. *ff. de verb. oblig*. Alex. *cons*. 100. *num*. 13. *vers. semper enim, lib*. 4. Put. *decis*. 367. *num*. 7. *lib*. 1.

Ad illud quòd quatenus prætendatur pensio- 10 nem esse impositam super fructibus vacantis, & mortuarij propter præiudicium quod in hoc sentit religio, fuerit necessaria derogatio regulæ de iure quæsito non tollendo, fuit responsum quòd retenta opinione, quòd agatur de exemptione, derogatio non est necessaria, quia eo ipso quòd Papa exemit, intendit derogare illi à cuius iure concedit exemptionem. Cassad. *decis*. 1. *de priuileg*. Verall. *decis*. 265. *lib*. 1. in manuscript. Rota in causa Baren. pensionis coram Aldobrandino relata inter diuers. impress. *decis*. 240. *num*. 22. *part*. 1. in Illerden. præeminentiarum 26. Iunij 1602. coram bo. me. Cardinali Seraphino, latè in Cæsaraugustana iurisdictionis 5. Februar. 1609. coram me, & quomodocunque sit, cùm Papa derogauerit constitutioni Pij V. & suæ, satis dicetur sustulisse ius ex dd. constit. competens, etenim in derogatione reg. *de iur. quæs*. non est data certa formula verborum, sed sufficit quòd Papa vtatur verbis quomodocunque derogatoriis, vt in dicta Cæsaraugustana iurisdictionis 5. Februar. 1609. coram me cum aliis ibi alleg.

Ad aliud quòd in reseruatione pensionis fuerit 11 necessarius consensus magni Magistri, & Conuentus, sicut in simili fuit dictum de Capitulo Vicen. proprietario quarundam præposituarum, super quibus fuerat imposita pensio, vt in Vicen. fructuum, seu præposituarum 27. Maij, ipsi coram Reuerendo Patre Domino meo Decano inter multas responsiones satis releuantes, quæ dabantur pro parte D. Cardinalis, ex illa cessare visa fuit omnis difficultas, quòd Papa expresè derogauit huic necessitati consensus in illis verbis, ibi, *etiamsi in illis caueatur quòd sine expresso magni Magistri, & Conuentus consensu pensiones reseruari nulla-*

tenus possint, & si reseruentur, reseruationes huiusmodi nullatenus suffragentur. Et ita cum maiori parte suffragiorum fuit tentum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Bononien. de Bouiis. Lunæ 6. Februarij 1612.

DECISIO CCCCVIII.

Replicata est in parte 1. recent. decis. 377.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

***Carpentoraten. fideicommissi.* 10. *Februarij* 1612.**

ARGVMENTVM.

Restitutionis causa commissa supersedenda est in executione rei iudicatæ.

SVMMARIVM.

Restitutionis causa pendente supersederi debet in executione, num. 1.
Sententia quæ non iustificabitur ex actis, dicitur notoriè iniusta, num. 3.
Acta faciunt notorium, ibid.
Res iudicata, quæ oritur ex desertione causæ, non est ita fauorabilis, sicut illa, quæ oritur ex tribus conformibus, ibid.

DECISIO CCCCIX.

1 CEnsuerunt Domini non esse locum executioni. nam dato, vt prætendunt informantes pro Ludouico, quòd sententia Illustr. Cardinalis Lancellotti ob non prosequutam appellationem transitum fecisset in iudicatum, nihilominus cùm pro parte mulierum fuerit commissa causa restitutionis in integrum, donec cognoscatur an sit locus restitutioni, debet supersederi in executione. *l. vnic. C. in integ. restit. postul. nihil in nou.* Soc. *cons. 109. num. 2. lib. 4.* Ruin. *cons. 34. nu. 5. vers. solùm ergo, lib. 5.* Benintend. *decis. 85. num.* 15. Mohed. *decis. 2. de restit. in integr.* latè Lancellott. *de attent. restit. in integr. pend. cap. 18. par. 2. num. 10. cum pluribus seqq.*

2 Nec facit quòd signatura rescripserit mihi vt præfigerem mulieribus terminum ad docendum de causis restitutionis in integrum, quo elapso constito de re iudicata exequeretur, & iste terminus fuerit præfixus, & iam elapsus, vnde sit locus executioni. quia dupliciter respondetur: primò, quòd mulieres produxerunt quendam processum de partibus, de cuius releuantia ante executionem agendum est, etenim ex illo potest taliter constare de bono iure mulierum, vt locus sit restitutioni in integrum, & quòd dicitur prædictum processum de partibus non posse deseruire pro reuocatione sententiarum Rotalium, non subsistit de iure, quia sententiæ Rotales non reuocant sententias de partibus, quæ fortè possent iustificari ex prædicto processu.

3 Secundò fuit dictum, quòd mulieres prætendunt sententias Rotales non iustificari ex actis, & proinde non indiguisse in termino sibi præfixo docere de alia causa, cùm acta ipsa faciant notorium. Innoc. *in c. ex insinuatione, in fin. de appellat.* Soc. *cons. 38. nu. 15. vol. 1.* Paris. *cons. 111. num. 7. vol. 4.* Decian. *cons. 10. num. 19. vol. 1.* Cephal. *cons. 57. nu. 33.* & licèt stantibus decisionibus in hac causa factis Domini æstimarent sententias satis iustificari: attamen cùm super iustitia non fuerit particulariter informatum in hac propositione, & res iudicata, quæ oritur ex tribus conformibus, per ea, quæ fuerunt dicta in causa Mediolanen. capellaniæ 13. & 27. Maij 1591. coram bo. me. Cardinali Seraphino, in Toletana capellaniæ 14. Aprilis 1595. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in Anconitana bonorum 19. Martij 1608. coram R.P.D. Ludouisio. Et stante supradicto processu, de nouo producto, fuerunt contenti relinquere aditum istis mulieribus informandi de nouo super iustitia, quatenus informare intendant, & interim supersedere in executione.

ILL. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Parmen. status. Veneris 17. Februarij 1612.

DECISIO CCCCX.

Est decisio 548. inter eius impress.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Burgen. residentiæ. Lunæ 20. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

De gratia subrogationis an dicatur noua, vel antiqua, & quòd subrogatus in ius defuncti lite pendente, illud ius acceptare & approbare censetur.

SVMMARIVM.

Constitutio loquens de aliquo actu, intelligitur de valido, num. 1.
Subrogatus in ius defuncti censetur illud ius acceptare, & magni facere, num. 2.
Subrogationis gratia an dicatur noua, vel antiqua gratia, num. 3.
Causa mediata non attenditur, sed immediata, ibid.

DECISIO CCCCXI.

IN Cathedrali Ecclesia Burgen. extat statutum 1
ab Apostolica Sede confirmatum, quo cauetur vt Canonici, & alij intrantes dictam Ecclesiam pro primo anno certam residentiam absque perceptione fructuum facere teneantur, & huiusmodi fructus per idem statutum assignantur pro exequiis, & ære alieno dissoluendo beneficiati, per cuius obitum iste nouus prouisus ingreditur Ecclesiam, & in prædicto statuto vlterius disponitur, vt qui semel ingressus residentiam fecerit, & fructus amiserit, si occurrat ex causa permutationis, vel aliter quàm per obitum de nouo beneficio in eadem

in eadem Ecclesia prouideri, quòd non teneatur ad residentiam cum amissione fructuum. D. Michaël collato sibi Canonicatu in eadem Ecclesia, propter illegitimitatem Francisci Ruiz prouisus, & in possessione d. Canonicatus immissus fuit, ibique (vt pro nunc præsupponitur) residentiam iuxta formam statuti perficit, & postea in lite, quæ diu cum prædicto Francisco, & post illum cum Ioanne de Spinosa illius in prædicto Canonicatu ex causa præcedentis coadiutoriæ successore, pependit plures contra se decisiones Rotales, & demum sententiam reportauit, vt vlteriùs etiam possessio tanquam attentata sequestrata fuit; postremò decessit Ioannes de Spinosa, in cuius locum tanquam collitigans vigore regulæ Cancellar. de subrogandis fuit suffectus D. Michaël, dubitaui an residentia supradicto modo facta suffragaretur D. Michaëli? Et pro negatiua fuit tentum. Primo, quia constitutio loquens de actu, intelligitur de valido. *l.4.§.condemnatum ff.de re iud.l.non putauit.* *§.non quæuis*, vbi Bar. *ff.de bon.poss.contra tab.* Castr. *cons.74.num.1.vers.& idem dicendum, lib.2.* Tiraq. *de retract.lign.§.1.glos.2. num.5. & seqq.* & proinde cùm prima residentia facta per D. Michaëlem fuerit attentata, & nulla, vt suprà dictum est, non videtur satisfactum statuto volenti residentiam in primo anno cum certa forma.

2 Secundò, esto quòd illa residentia fuisset legitimè facta, posset suffragari si D. Michaël veniret propter vacationem per obitum antecessoris Francisci quam prætendebant non fuisse consumptam per prouisionem Francisci Ruiz, tanquam incapacis: sed cùm modò veniat per obitum eiusdem Francisci, siue Io. de Spinosa illius coadiutoris, intrat secunda pars statuti, quòd etiam quòd quis semel fecerit residentiam, si de nouo prouideatur in eadem Ecclesia per obitum alicuius quòd de nouo teneatur facere residentiam, cum amissione fructuum, & vrget ratio expressa in statuto, vt scilicet Io. de Spinosa vltimo defunctus honorificentiùs sepeliri, & illius æs alienum, si quod reliquit, dissolui possit; etenim cùm fuerit legitimus Canonicus, vt probatur tam ex decisionibus Rotalibus ad eius fauorem factis, quàm ex eo quòd D. Michaël acceptando illius subrogationem videtur magnifacere illius ius, iuxta not. per Put. *decis.342.nu.2.lib.1.* Rota in causa Romana census 4. Martij 1611. coram R. P. D. meo Decano, & alibi sæpè, debet frui omnibus priuilegiis, quibus veri Canonici fruuntur, maximè quia hoc non est merum priuilegium, sed compensatio illius, quod defunctus in primo anno residentiæ amisit.

3 Non obstat quod ista subrogatio quæ fit in vim regulæ, non sit noua prouisio, sed quoddam accessorium, siue dependens ab anteriori iure Michaëlis, ex quo vigore illius iuris conceditur subrogatio, quia veriùs videbatur, quod ista sit noua gratia, per decis. Mohed. *7. num.1. de præb.* & faciunt tradita per Sarn. *super d.reg.qu.15.* Nec est verum quod habeat dependentiam à prima gratia, nisi per causam mediatam, & remotam, quæ regulariter non attenditur. Anchar. *cons.222.num.1.* Cald. *cons.8. de sent. excom.* Castr. *cons.226. num.1. lib.1.* Ias. *in l. si pecuniam, num.21. ff. de condit.caus.* data etenim subrogatio in vim regulæ non datur propter primam gratiam, sed propter litem, cui dedit causam prima gratia, & sic prima gratia non est causa immediata, sed mediata, & remota. Sicut nec etiam obstat, quod in beneficialibus detur multiplicatio titulorum, quia non est qui dicat per hanc subrogationem amitti ius competens ex prima gratia, & proinde si Michaël fecisset legitimè primam residentiam, & obtineret primam suam gratiam canonizari, non teneretur facere nouam residentiam, cum amissione fructuum: cæterùm cùm illa non sit canonizata, immò potiùs damnata per sententiam Rotalem, & idem Michaël veniat tanquam subrogatus in locum sui aduersarij, dicitur venire ex noua gratia, & consequenter tenetur ad nouam residentiam. Et ita conclusum, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Bononien. de Maluetiis. Veneris 24. Februarij 1612.

DECISIO CCCCXII.

Replicata est in 1. par. recent. decis.388.

ILLVST. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana censuum vigintimillium. Veneris 24. Februarij 1612.

DECISIO CCCCXIII.

Est inter eius impress. decis. 550.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana extinctionis, seu melioramentorum. Veneris 24. Februarij 1612.

DECISIO CCCCXIV.

Est decisio 548. inter eius impress.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Lucana beneficiorum. Lunæ 19. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Resignatio beneficij, ad cuius titulum resignans fuit ordinatus, nulla reputatur, si in resignatione non fit mentio huius qualitatis.

SVMMARIVM.

Beneficij resignatio, ad cuius titulum resignans fuit ordinatus, est nulla, si in resignatione non fit mentio, quòd resignans fuit ordinatus ad titulum beneficij, numer. 1. vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod resignatio fiat ex causa permutationis, & num. 2. Vbi etiam ampliatur, etiam quod resignans, non ad titulum beneficij, sed ad patrimonium fuerit ordinatus, & num.3.

Subrogatio censetur facta cum eisdem qualitatibus, de quibus in eo, cuius loco quis subrogabitur, ibid.

DECISIO CCCCXV.

1 Fuit tentum pro nullitate resignationis factæ à Ioanne, etenim quòd resignatio beneficij, ad cuius titulum quis fuit ordinatus, sit nulla, nisi aliàs in resignatione fiat mentio de huiusmodi qualitate, & constet quòd aliunde commodè viuere possit, videtur clarum, stante dispositione Sacr. Trid. Conc. *sess.21.cap.2.* Et quòd dispositio Concil. procedat, nedum in simplici resignatione, sed etiam in illa quæ fit ex causa permutationis, vt prætenditur esse ista, tenuit Rota in Mutinen. Canonicatus 11. Nouembris 1602. coram bo. me. Litta, post resolutionem Illustrissimorū d. Concilij Interpretum in eadem causa factam, ne aliàs resignans in dedecus ordinis sacri mendicare cogatur, posset enim euenire quòd resignans ex beneficio assequuto in permutatione, vel propter tenuitatem fructuum illius, vel propter aliud accidens, ab admittente resignationem examinandum commodè sustentari non posset, à qua resolutione non recessit Rota, nec recedere potuit in causa Conchen. Archipresbyteratus die 27. Nouembris 1606. coram Reuerendo Patre Domino Coccino, quia ibi permutatio habuerat effectum, & beneficium compermutatum fuit cognitum esse æquiualens beneficio, ad cuius titulum compermutans fuerat ordinatus.

2 Sicut etiam non visum fuit obstare, quòd in proposito casu Ioannes verè non fuerit ordinatus ad titulum huius beneficij, sed ad patrimonium, quo patrimonio fuit postea fundatum, & dotatum hoc beneficium, quia res incidere visa fuit in idem, ex duplici capite: primò ex identitate rationis expressæ in Sacr. Conc. ne scilicet ordinatus in dedecus ordinis sacri mendicare cogatur, per quam rationem fit extensio de casu ad casum. glos. *in c.1.verb. Italiæ. de temp. ord. in 6.* Bald. *in auth. quas actiones, num.4 C. de Sacros. Eccles.* Card. *in Clem. vnic. numer.17. de rer. permut.* Abb. *in c.fin. num.10. de rescript.* Imol. *cons.123. nu.5.* Alex. *cons.51. num.4. lib.5.* Dec. *cons.284. num.2.* immò quando est expressa, non dicitur extensio, sed comprehensio. Alex. *cons.175. num.3. lib.5.* Castr. *cons.261. num.4. lib.2.* Abb. *in c.fin. num.10. de rescript.* Dec. *cons.271. num.8.* Abb. *cons.441. num.13.*

3 Secundò, quia patrimonium, in cuius locum successit beneficium, non poterat alienari sine prædicta expressione, & causæ cognitione, vt disponit Concil. vnde applicatur materia subrogationis, quæ censetur facta cum eisdem qualitatibus, ex regula subrogatorum, de qua latè per Gabr. *tit. de reg. iur. conclus.2. per totam*, vbi ponit multa similia, quibus addi potest conclusio, quod bona subrogata in locum bonorum per prius fideicommisso subiectorum, sunt inalienabilia; sicut erant ipsa bona, in quorum locum est facta subrogatio, de quo per Ias. *cons.231. num.2. lib.2.* Corn. *cons.150. num.7. vol.3.* Socin. iun. *cons.90. num.2. vol.3.* Abb. *cons.97. num.51.* Dec. *cons.27. num.8. lib.1.* Menoch. *cons.70. num.8.* Tiraq. *de retract. lignag. §.37. glossa vnica, num.27. in fin.*

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Aquen. pensionis. Luna 19. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Sententia, non visis actis probatoriis, nullitatis vitio subiaceat. Quando iudex non petenti officium suum impartiri debeat, stylúsque contra ius commune probari debet in specie, formiter, & per testes, non autem per fidem Notariorum.

SVMMARIVM.

Sententia, non visis actis, est nulla, num.1. & num.2. Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quoad acta probatoria.

Actus omnes humani regulantur à fine, num.2.

Iudex, qui ferre debet sententiam cum consilio alterius, si consilium audire non vult, sententia est nulla, licèt secundùm auditum consilium pronunciare non debet, num.3.

Iudex ad pronunciandum moueri debet ex actis, & non ex his, quæ sunt extra acta, num.4.

Stylus contra ius debet probari in specie, & formiter per testes, nec sufficit fides Notariorum, num.5.

Iudex tenetur impartiri officium suum etiam non petēti, vbi lex præcipit iudici, quòd aliquid faciat, n.6.

Indefinita oratio æquipollet vniuersali, vbi diuersitatis ratio allegari non potest, ibid.

DECISIO CCCCXVI.

Domini perstiterunt in decisis, quod sententia, de qua agitur, tamquam lata, non visis actis, & sic sine causæ cognitione, debeat dici nulla, ex allegatis in alia decisione, quibus additi fuerunt. *l. properandum. §. & si quidem, vers. acta apud se confecta*, vbi Bart. *nu.6. C. de iud. l. 2.* vbi idem Bar. *n.5. C. de eden.* Grammat. *cons. ciuil. 119. n.2.* Felin. *in c. Ecclesia S. M. nu.17. de constit.* vbi de magis communi Rota in causa Romana vineæ de Brunis 19. Nouembris 1603. coram R. P. D Coccino, in Romana fideicommissi 27. Iunij 1608. & in Romana pecuniaria 3. Febr. 1611. coram eodem. 1

Non obstat, quòd conclusio sit intelligenda de actis, per quæ substantiatur iudicium, vt sunt libellus & similia, secus de actis probatoriis, vt sunt testes, de quibus agitur, per doctr. Bald *in d. l. 2. num.8. vers. item dico. C. de eden.* quia leges & DD. non faciunt istam distinctionem, vt patet ex suprà, & aliàs allegatis, quorum plerique loquuntur in actis probationis; & licèt acta probatoria antequam fiant, non videantur ita substantialia, sicut libellus, litis contestatio, & similia, cùm sine illis possit subsistere iudicium, non autem sine istis: attamen postquam sunt facta, videntur paris virtutis, cùm in illis consistat iustitia, qui est finis, ad quem tendit iudicium, & à fine omnia regulantur. Anch. *cons.219. num.4.* Angel. *cons.248. num.4.* Roman. *cons.503. num.7.* Tiraq. *tract. cess. caus. limit. 1. num.6. & 7.* cum aliis per Euerard. *in loco à virtute finis, nu.3. & 4.* 2

Et sicut quando est datum ab homine vt iudex ferat sententiam cum consilio alterius, tenetur iudex sub pœna nullitatis, audire illud consilium, licèt non teneatur illud sequi, idque ea ratione, quia potest esse, quod si audisset, fuisset motus ad aliter 3

aliter iudicandum, vt latè per Felin. *in c. ex parte, num.1. de constit.* ita & multò magis videtur, quòd iudex, cui lex mandat, vt inspiciat acta, illis non inspectis nulliter procedat, quia si inspexisset, fortè aliter iudicasset.

4 Non obstat communis opinio, de qua per Ant. Burgos. *in repetit. c. Ecclesia S. M. num.* 190. quia loquitur quando iudex adhibuit aliquam causæ cognitionem, quod hîc non applicatur, vbi nulla fuit adhibita, stante, quòd testes non fuerunt visi, nec facit quòd iudex remissorialis per suas litteras certiorasset de tenore depositionis testium, quia non per hoc debuit abstinere iudex ab inspectione testium productorum, quia debet moueri ex actis, non ex iis quæ sunt extra acta. *l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præsid.* Alex. *consi.* 186. *num.* 15. *lib.* 2. potest enim esse, quòd iudex non benè certiorauerit.

5 Minus facit, quòd iudex non soleat aperire remissoriam, nisi instante parte, vt in fide Notariorum data, quia non propterea concluditur, quòd sententia possit ferri non viso processu producto in actis, vnde debeat iudex abstinere à sententia, quamdiu altera pars institisset pro aperitione processus remissorialis, & proinde cùm iste stylus in quantum prætendatur sustineri sententia non visis actis, sit contra ius, vt patet ex alleg. *in princ.* debuit probari in specie, & sic quòd iudex deuenerit ad sententiam, & sententia fuerit habita pro valida. Socin. *consi.* 36. *num.* 10. *vers. idcircò, lib.* 4. Siluan. *consi.* 56. *num.* 9. Crauett. *consil.* 96. *num.* 4. Rolan. *consil.* 69. *num.* 24. *lib.* 3. Neque pro illo probando stante iuris resistentia sufficeret simplex fides, sed debuissent testes formiter examinari, Bart. *in repet. l. de quibus, num.* 22. *ff. de ll.* Socin. *d. consi.* 36. *num.* 11. *lib.* 4 Bero. *consi.* 40. *num.* 7. *lib.* 3. Dec. *consi.* 402. *num.* 12. Cæs. de Grass. *decis.* 7. *num.* 1. *de prob.* Rot in causa Aretina spolij 9. Iunij 1604. coram R. P. D. Coccino.

6 Ad illud quòd iudex non teneatur impertiri officium suum nisi petentibus, fuit responsum, conclusionem non procedere vbi lex præcipit iudici, quòd id faciat. Ias. *in l. vbi pactum, num.* 19. *C. de transact.* lex autem percipit iudici vt inspiciat acta, vt patet ex suprà allegatis. Vltra quòd subsistere videbatur dictum in alia decisione, quòd talis instantia fuerit facta pro parte D. Antonij, nec satisfaciebat responsio, quòd non fuerit pro parte D. Antonij institutum pro inspectione testium remissoriæ, sed indefinitè pro testibus, quod poterat verificari in testibus aliàs visis, quia fuit responsum indefinitam æquipollere vniuersali, saltem vbi diuersitatis ratio allegari non potest. *l. si pluribus*, vbi Bar. & alij. *ff. de leg.* 2. latè Surd. *consi.* 470. *num.* 6. In casu autem proposito non adest ratio quare D. Antonius magis voluerit videre alios testes quàm remissoriæ, immò maior, ex quo isti adhuc non erant visi. Quæ dicebantur de releuantia testium, non visa fuerunt pertinere ad præsentem inspectionem.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Hispalen. decimarum de Agamont. Veneris 23. Martij 1612.

DECISIO CDXVII.

Est decis. 550. *inter eius impressas.*

R. P. D. DAMASCENO.

Barchinonen. parochialis. Lunæ 26. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Lis an & quando censeatur finita per cessionem vnius ex litigantibus ad effectum sustinendi collationem Ordinarij, & quando illa censeatur deserta minori tempore decennij concurrentibus coniecturis, & quales debeant esse istæ coniecturæ, & an permutatione validè facta, quando sibi recusatur tradi beneficium illius qui secum permutauit, possit quis licitè retinere sua priora beneficia vsque ad litis euentum.

SVMMARIVM.

Lis non censetur definita per cessionem vnius ex collitigantibus, num. 1.

Resignans si remanet in possessione beneficij litigiosi, non solùm titulus resignatarij, sed etiam possessio efficiuntur litigiosa, ibid.

Lis ad hoc vt censeatur finita ad effectum sustinendi collationem Ordinarij, sufficit vt vnus ex collitigantibus ante mortem alterius illam habuerit pro deserta, num. 2.

Lis censetur deserta etiam minori tempore decennij, quando pro desertione concurrunt coniecturæ, ibid. Vbi dictæ coniecturæ enumerantur.

Permutatione validè facta nemo potest retinere priora beneficia, ibid. Vbi quòd per illam omne ius quod super illis habebat, censetur amissum.

Lis ad hoc vt censeatur deserta minori tempore decennij, concurrentibus coniecturis, requiritur vt ex actis appareat de non iure illam deserentis, aliàs nec etiam lapsus decennij sufficit, ibid. in fine.

Litis desertio est species renunciationis proprij iuris, & contra illam præsumitur, num. 3.

Litis desertio tunc demum inducitur coniecturis, quando illæ sunt admodum vrgentes, ibid.

Beneficia per permutationem dimissa potest quis apud se licitè retinere vsque ad litis euentum, quando sibi non fuerunt tradita alia beneficia in dictam permutationem accepta, ibid.

Beneficium primum non tenetur quis à se abdicare, donec habeat pacificam possessionem secundi cum illo incompatibilis, ibid.

Lis non censetur finita ad effectum sustinendi collationem Ordinarij per desertionem alterius ex collitigantibus, quando ille cuius ius dictus Ordinarius confert, habet causam à collitigante, & sic dictum ius est illud, quod adhuc manet in iudicio, propter superstitem prosequentem, nu. 4.

DECISIO CDXVIII.

1 Domini perstiterunt in decisis coram me die prima Februarij proximi, rationibus, de quibus in decisione desuper extensa. Ad illud, quòd non probetur lis de tempore mortis Valentini vltimi possessoris parochialis, de qua agitur, fuit responsum, immò probari, quia lis, quæ pendebat inter Ioannem Caluum, qui resignauit Valentino ex vna, & Iacobum modò aduersarium Petri ex altera, transiuit in prædictum Valentinum, etenim lis non finitur per cessionem vnius ex litigantibus. Put. *decis.* 80. *num.* 2. *lib.* 3. Rota in causa Conchen. Archipresbyteratus 27. Februarij 1589. coram Illustrissimo Platto, maximè quando resignans, vt in proposito erat in possessione, quo casu nedum titulus resignatarij remanet litigiosus, sed etiam possessio, vt latè fuit dictum in decisione in hac causa facta coram R.P.D. Coccino per decis. Mohed. 8. *vt lit. pend.*

2 Non obstat quòd quicquid sit quoad alios effectus, ad effectum vt teneat collatio Ordinarij facta Petro post mortem Valentini, sufficiat quòd Iacobus ante mortem prædicti Valentini habuerit litem pro deserta. glos. *in Clem.* 1. §. *si verò. verbo prosequatur, vt lit. pend.* Milis. *in repert. verb. lit. pend.* quoad litigantem. *vers. ad ordinariam*, cum aliis alleg. & lis possit dici deserta, nedum per cessationem à lite per decennium, iuxt. decis. Put. 15. *vt lit. pend.* Verùm etiam minori temporis spatio, si aliàs adsint coniecturæ pro desertione, vt in Conchen. Archipresbyteratus 27. Februarij 1589. coram Illustrissimo Platto, & coniecturæ non desint in hoc casu, ex quo Iacobus non appellauit à mandato de manutenendo concesso Ioanni Caluo, & non contradixit resignationi factæ Valentino, sed vlteriùs per quinquennium, quo tempore possedit illum, sicut per tres anteriores annos non molestauerat dictum Ioannem Caluum, & insuper retinuit penes se beneficia, quæ priùs permutauerat cum dicto Ioanne Caluo, occasione parochialis, de qua agitur, quod facere non poterat stante validitate permutationis, quia super illis amiserat omne ius. Bisignet. *decis.* 3. *de rer. permut.* Quia Domini admittebant conclusiones, de quibus suprà, quòd stante desertione, Ordinarius non sit impeditus conferre, & quòd minori temporis spatio quàm decennij possit stantibus coniecturis dici deserta lis: si tamen concurrat, quòd ex actis appareat de non iure deserentis litem, cùm aliàs nec lapsus decennij sufficiat: vt per Achil. *decis.* 3. *vt lit. pend.* Put. *d. decis.* 15. *eod. tit.* Lancelott. *de attent. par.* 2. *c.* 4. *in præfatione, num.* 326.

3 Sed in proposito negabatur constare de non iure Iacobi, ex iis quæ fuerunt deducta in prædicta decisione coram Domino meo Coccino facta; & vlteriùs dicebatur, coniecturas non esse sufficientes pro desertione, præmittendo, quòd cùm ista sit species renunciationis proprio iuri, contra quam stat præsumptio, *l. cùm indebito. ff. de probat.* requiruntur coniecturæ admodum vrgentes. Crauett. 247. *num.* 17. *vers.* 3. *respondetur.* Decian. *consi.* 21. *num.* 76. *lib.* 1. & præcipuè quando non est lapsum decennium, desiderantur actus positiui vt per Achil. *decis.* 7. *num.* 4. *vt lit. pend.* Quòd igitur Iacobus non appellauerit à mandato de manutenendo, concesso Ioanni Caluo, nihil est, quia potuit agnoscere bonam fidem in possessorio, non propterea dimittendo animum prosequendi litem in petitorio. Quòd non contradixerit resignationi factæ ad fauorem Valentini, non obstat, quia sciebat ius suum saluum fore. Quòd per tres annos non molestauerit Ioannem Caluum, & per quinque Valentinum, non nocet, cùm aliàs requiratur saltem lapsus decem annorum, & quòd in actis constet, de non iure desistentis aliter, vt patet ex suprà alleg. & notum est, homines, vel propter deficientiam pecuniarum, vel alias occupationes per aliquod tempus dimittere lites, qui non propterea deponunt animum aliquando prosequendi ius suum. Ad illud, quòd Iacobus retinuerit penes se beneficia permutata, fuit dictum, quòd cùm Ioannes Caluus recusaret tradere parochialem, non tenebatur Iacobus gratis dimittere sua beneficia, sed illa poterat retinere penes se, donec videretur, quemnam exitum habitura esset lis. Sicut dicimus de primo beneficio, quòd non teneatur quis dimittere, donec habeat pacificam possessionem secundi incompatibilis cum illo. *c. licèt Episcopus*, & ibi Franc. *num.* 4. Gemin. *num.* 2. *de præb. in* 6. Idem Gemin. *consi.* 78 *num.* 3. *&* 4. Imol. *in clem. gratiæ, num.* 4 *de rescript.* Rota in causa Tirasonen. Canonicatus 9. Ianuarij 1598. coram bon. mem. Cardinali Seraphino.

Circa illud, quòd cùm Valentinus non fuerit molestatus à Iacobo, non fuerit prohibitus Ordinarius propter litem, quæ erat inter Ioannem Caluum ex vna, & Iacobum ex altera, conferre ius quod vacabat ex persona Valentini, per cons. Oldrad. 299. *num.* 5. Mohed. *decisione* 8. *vt lit. pend.* Gomez. *de triennal. quæst.* 41. responsio patet ex suprà dictis, & ex prædicta decisione in hac causa facta coram R.P.D. Coccino, nempe conclusionem non habere locum, quando iste, cuius ius intendit conferre, Ordinarius habet causam à collitigante. nam lis quæ erat cum collitigante, transit in istum; vnde est idem ac si Iacobus cœpisset litem cum Valentino, & ius quod intendit conferre Ordinarius, est illud, super quo lis pendebat inter Ioannem Caluum ex vna, & Iacobum ex altera: & si Ordinarius illud conferret, impediret se de iure litigioso, & esset quasi ferre sententiam super non iure superstitis, quod non licet Ordinario, vt bene per Oldrad. *dicto consi.* 299. *numero* 5. *vers. Aut impetrat aliquid.* Et ita conclusum, &c. 4

R. P. D. PIROVANO.

Romana domus de Prouanis. Veneris 30. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Domus tota quando vendita sit, & quando eius pars.

SVMMARIVM.

Confines descripti in venditione domus demonstrant an sit vendita tota domus, vel eius pars, numero 1.

Domus.

Domus an sit vendita tota, an verò eius pars, cognoscitur ex pretio, & æstimatione illius, num.3.

Patrisfamilias destinatio tollitur per voluntarium actum contrarium, num.4.

DECISIO CDXIX.

1 PLacuerunt Dominis fundamenta decisionum, tam coram Illustrissimo Lancellotto tunc Rotæ Auditore, & iudice primæ instantiæ, quàm coram me, & ideo dixerunt sententiam Rotalem esse confirmandam: verba enim, quibus designantur confines, sunt clara, & confines apertè excludunt salam, & duas cameras, de quibus agitur tam extra lineam, à fundamentis vsque ad tectum inclusiuè, prout loquitur instrumentum, & consequenter in datione in solutum non comprehenduntur. Bald. *in rubr. quæst.22. C. de contrah. empt. & in l. insulæ, ff. de iud.* Alex. *consi.54. num.1. lib.3.*

2 Nec dicatur, quòd illa verba, per quam fit introitus vsque ad domum, & bona Sebastiani de Zanis à fundamentis vsque ad tectum inclusiuè, sint adiecta ad differentiam illius partis, quæ non est à porta vsque ad tectum, cui nihilominus conueniunt iidem confines enunciati. Nam ex hac ratione non infertur necessariò ad inclusionem salæ, & domuncularum extra lineam, quæ tanquam positæ sub eadem continuatione tecti possunt quidem habere viam publicam conductorum pro communi confinio, sed non dicentur certis finibus designatæ, cùm è latere domus magnæ vltra dictam portam, vbi terminare deberent bona in solutum data, nulli confines specificentur pro certa demonstratione rei in contractum deductæ.

3 Non obstat, quòd ex pretio, & æstimatione domus appareat, quæ pars fuerit data in solutum. *l. cùm in fundo. §. vxor. ff. de iure dot.* Afflict. *decis.68. num.2.* cum aliis allegatis: æstimatio autem tertij periti, comprehensis sala, & cameris, videtur non excedere summam scutorum 2400. pro quibus domus fuit data in solutum; ergo, &c. Obiectum enim vltra quòd fuit sublatum in decisione Illustrissimi Cardinalis Lancellotti, alia etiam ratione cessare videtur, quia conclusio prædicta procedit, quando incognitum est, quid fuerit comprehensum in venditione; secus verò, vt in casu, de quo agitur, vbi de certis confinibus tractatur, & tunc locus non est extensioni de re ad rem, quamuis de læsione possit dari, quod non pertinet ad præsentem disputationem.

4 Non obstat obseruantia subsequuta deducta ex eo, quòd Hieronyma mater, & tutrix, quæ fecerat dationem in solutum, eadem dedit ordinem Aringo pro exactione integræ pensionis totius domus, asserendo, quòd eadem domus fuerat assignata Aringo pro sua dote. Nam omissa disputatione, an patris confessio potuerit nocere filio pupillo, fuit responsum ex facto cessare obiectum, quia recedente exinde Domino Episcopo tunc conductore totius domus, præsente Aringo, portæ fuerunt muro clausæ ad separationem salæ, & domuncularum, vt deponunt duo testes; qui dati fuerunt in summariolo de Prouanis, quæ voluntaria separatio tollit etiam omnem præsumptionem, quæ posset deduci ex destinatione patrisfamilias, vt declarat Alba. *consi.316. num.6.* & ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana vineæ. Veneris 30. Martij 1612.

DECISIO CDXX.

Replicata est in prima part. recent. decis. 400.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana pecuniaria. Veneris 6. Aprilis 1612.

ARGVMENTVM.

Procurator ad exigendum cum facultate substituendi, nunquid de suo proprio teneatur de exactis à suo substituto, & nunquid ex pecuniis alienis lucrum, seu vsuras accipiens sibi acquirat? An verò domino pecuniarum? In hac decisione mirabiliter hæ duæ quæstiones resoluuntur.

SVMMARIVM.

Procurator ad exigendum cum facultate substituendi non tenetur pro substituto de eo, quod substitutus exegit. Declara, dummodo facultas substituendi nominatim est restricta ad illum, qui fuit substitutus, secus si facultas substituendi fuerit generalis arbitrio Procuratoris, quia tunc tenetur Procurator de eo, quod exegit substitutus, nu.2. & 3.

Procurator ad exigendum cum facultate substituendi, tenetur de eo, quod substituens exegit, si idem Procurator substituens est in aliqua culpa, secus si non sit in culpa, & in culpa substituens dicitur esse, quando non fuit diligens in exigendo à suo substituto pecunias ab ipso exactas, num.3.

Procurator postquam suscepit mandatum, tenetur de neglectis, ibid. in fine.

Emens loca montium vacabilia de pecunia aliena, acquirit sibi, & facit fructus suos, non autem illius, cuius est pecunia, num.4.

Fructus rei sequuntur dominium eiusdem rei, quæ illos producit, ibid.

Fructus, seu vsuræ spectant ad illum, cuius vitæ periculo pecuniæ sunt posita, ibid. ad finem, & num.5. & seq.

Pecunias alienas fœnori dans, sibi acquirit emolumentum, & vsuras, non autem domino pecuniarum, n.5. & seq.

Ius canonicum attenditur, & non ciuile in materia vsurarum, num.6.

Interesse lucri cessantis an debeatur ab eo, qui alienas pecunias poterat ad lucrum dare, & non dedit, num.7.

Conuertens in vsum proprium pecunias alienas, nunquid teneatur ad aliquod interesse, num.8.

DECISIO CDXXI.

IN hac causa sub die 13. Februarij proximi fuit coram me resolutum, sententiam R. P. D. 1

Seueroli non fuisse nullam, & debuisse confirmari, tam quoad capitale, quàm quoad fructus pecuniarum per D. Fabianum inuestitarum, licèt hoc vltimum de fructibus vsque tunc habuerit difficultatem apud Dominos, vt fuit tactum in decisione. Causa sub hac die reproposita super eisdem, Domini perstiterunt in decisis, tam quoad nullitatem sententiæ, super quo nihil fuit deductum, quòd indigeret noua responsione, quàm quoad capitale, nempe quod D. Fabianus teneretur ad scuta 327. quæ apparent fuisse exacta à Turamino ab illo substituto.

2 Nec obstare visa fuerunt deducta per informantes pro D. Fabiano, quòd scilicet ipse haberet facultatem substituendi à D. Alberto, & proinde non teneatur pro substituto, vt in Romana militis sancti Petri 12. Decembris 1605. coram me, aliàs talis facultas nihil operaretur, cùm & sine illa Procurator ad exigendum possit suo periculo alium substituere qui exigat, vt de se patet, quia fuit responsum, dato etiam quòd D. Fabianus potuisset substituere, non propterea debuisse negligere per tantum tempus exactionem à substituto, & per hoc considerabantur duo casus; primus, quando facultas substituendi est nominatim restricta ad aliquem, & tunc videbatur, quòd substituens illum nominatum substituendo nullam possit committere culpam, & proinde nullo casu teneatur, quia dominus videtur omnino sequutus fidem illius substituti, & nihil aliud desiderasse in substituente quàm ministerium substitutionis, iuxta distinct. Salyc. *in l. quòd quis. num.* 13. *C. de procur.* Rota in Romana pecuniaria de Blandinis 1. Decembris 1586. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & iste non est casus, quia D. Albertus non mandauit nominatim D. Fabiano, vt aliquem substitueret.

3 Secundus casus, in quo versamur, est, quando dominus dat simpliciter facultatem substituendi, neminem nominando, & tunc subdistinguebant, aut substituens committit aliquam culpam circa hanc substitutionem, & tenetur de proprio. Rota in dicta Romana pecuniaria de Bandinis 1. Decembris 1586. & 29. Maij 1587. coram bo. me. Cardinali Seraphino: aut non committit culpam, & non tenetur, & ita esse intelligendam prædictam Romanam militis S. Petri coram me, cum aliis pro D. Fabiano allegatis. Culpa autem, id est, negligentia, non visa fuit posse negari in hoc casu, ex quo D. Fabianus per quinquennium neglexit exigere à substituto, vnde euenit quòd illo mortuo, pecuniæ per illum exactæ perierint. Nec videbatur esse locus dubitationi, quòd D. Fabianus tenebatur, vel esse diligens in exigendo ab illo substituto, vel saltem denunciare Alberti personam substitutam. nam aliàs D. Alberto nullus superesset modus rehabendi proprias pecunias, quod D. Fabianus tenetur exigere à Terramino substituto, potest colligi ex generali mandato D. Fabiano ad exigendum à quocunque debitore Alberti, & sic includetur Turraniensis, qui postquam exegerat pecunias Alberti, erat effectus illius debitor, neque secundùm istum intellectum redditur otiosa facultas substituendi, concessa D. Fabiano, quia operatur quòd aliàs non fuit illi necesse personaliter accedere ad ciuitatem Neapolitanam. Item si pecuniæ in manibus substituti casu fortuito, & absque eo, quòd nihil D. Fabiano imputari potuisset, periissent, forte ipsi Alberto periissent, secus quandocunque hoc euenit ex negligentia D. Fabiani de qua supra, & quòd Procurator postquam suscepit mandatum, teneatur de neglectis, fuit probatum per aliam decisionem, per doctrin. Decis. *in l. contractus, num.* 27. *ff. de reg. iur.* cum aliis ibi alleg.

Quantum ad pecunias D. Alberti per D. Fabianum in locis montium vacabilium super caput eiusdem Fabiani inuestitas, Domini recesserunt à decisis, pro quo fuit consideratum, quòd Dominus Fabianus emendo loca montium nomine proprio, sibi acquisiuit dominium illorum, etiamsi pecuniæ essent alienæ. *l. si ex ea. C. de rei vindic. l.* 1. *& l. penult. C. si quis alteri, vel sibi*, & consequenter ad Fabianum spectant fructus, qui sequuntur dominium rei, quod illos producit. *l.* 1. *&* 2. *C. de pignor. act. l. Iulianus. §. si fructibus. ff. de act. empt.* & fuit in similibus terminis dictum in causa Lugdunen. computorum 10. Decembris 1609. coram R. P. D. meo Coccino. facit quia periculum vacabilitatis locorum montium sine dubio spectabat ad D. Fabianum, ex quo non habuerat mandatum ab Alberto ad inuestiendum, maximè in locis vacabilibus: si igitur periculum spectabat ad Fabianum, vtique ad illum debent pertinere fructus, siue vsuræ, per text. *in l. idémque. §. si mandauero, in fi. ff. mand. & in l. si vnus. §. si vnus. ff. pro soc. & in l. si nauis. ff. de rei vindic.* vbi glos. *in verb. fœneretur.* Roman. *consi.* 469. *num.* 5. *vers. tertio casu.* Castr. *consil.* 377. *in fin. lib.* 2. Corn. *consi.* 213. *num.* 3. *lib.* 3.

Non obstat tex. *in d. l. denique, in §. si procurator,* 5 *in vers. sed si pecuniam meam fœnori dedit, præstabit mihi quandocunque emolumentum sentit*, siue mandaui, siue non, quia fuit responsum, illum tex. esse intelligendum, quando pecunia fuit fœnori data nomine, & periculo domini, vt animaduertit Alberic. *ibidem*, aliàs de directo sibi ipsi contrariaretur in subsequenti §. *si mandauero*, & pugnaret cum dd. ll. *si nauis*, & *si vnus.* nec refragantur huic intellectui illa verba *siue mandauero, siue non*, quasi quòd non possit intelligi textus, quòd pecunia fuerit data fœnori nomine, & sub periculo domini contra illius mandatum, quia iungendo tex. *in d. l. §. si procurator, cum subsequenti, §. si mandauero*, prout iungit glos. ibi, *in verbo siue non*, & post illam Alberici, apparet quòd dominus mandauerat Procuratori suo, vt crederet pecuniam suam Titio, sine vsuris, & proinde benè dicit tex. *in d. §. si procurator*, quòd si Procurator exigit vsuras, licèt hoc dominus non mandauerit, quòd scilicet daret sub vsuris, nihilominus tenetur illas restituere domino; in §. verò *si mandauero*, limitatur hoc dictum quandocunque Procurator dedit fœnori pecunias domini nomine, & periculo proprio.

Cæterùm dicebant Domini, quòd retento etiam tex. *in d. §. si procurator*, litteraliter, & prout iacet, adhuc nihil habere obstare, quia loquitur secundùm ius ciuile antiquum, in quo licet dare pecunias sub vsuris, vnde infert tex. ex quo procurator ex mea pecunia lucrum cepit, tenetur illud restituere, etenim mea pecunia immediatè produxit illas vsuras, vnde nil mirum si mihi debentur ad instar fructuum qui debentur domino rei, quæ illos produxit, vt patet ex alleg. suprà: at in proposito casu pecunia Alberti nullas vsuras produxit, nec producere potuit, obstante lege veteri, & canonica, quæ in hac materia præualent legi ciuili. 6 Bald.

Bald. *in auth. ad hæc, num. 2. C. de vsur. & consi. 464. num. 10. lib. 1.* Prob. ad Monach. *in rubr. de vsur. in 6. num. 20.* latè Fulgos. *consi. 201. num. 1.* Cassad. *tract. de contract. quæst. 22. conclus. 12. corollar. 6.* Petr. Roiz *decis. 5. num. 424.* etenim quod percepit Fabianus, percepit ex locis montium de sui natura fructiferis, non ex pecunia sterili D. Alberti, & proinde non applicatur ille text. & quòd ille text. in omnem euentum sit correctus per ius Canonicum not. Alberic. *in d. l. si nauis, num. 2. ff. de rei vindic.*

7 Ad illud quod aliàs dicebatur D. Fabianum habuisse in mandatis à D. Alberto, vt poneret pecunias ad honestum lucrum, fuit dictum non verificari in facto tale mandatum, etenim litteræ missiuæ eiusdem Fabiani, quæ pro hoc dantur, nihil aliud indicant, quàm intentionem Fabiani, ponendi prædictas pecunias ad honestum lucrum, quæ intentio est quid diuersum à mandato, & potest esse, quòd Fabianus ideò non implicauerit pecunias, quia cognouerit Albertum illas velle habere promptas pro suis indigentiis. Vltra quòd non sufficeret mandatum nisi vlteriùs probaretur, quòd Fabianus habuit in promptu occasionem inuestiendi, iuxta doctrinam Bart. *in l. tutor qui repertorium. §. si depositionem, in fine. ff. de administ. tut.* Verall. *decis. 46. lib. 3. in manuscript.* fuit dictum in Romana fructuum de Iacobellis 1. Decembris 1600. coram Illustrissimo Domino Cardinali Lancellotto, & in Mediolanen. simulationis 30. Ianuar. 1605. coram R. D. Attrebaten. etenim Rota non sequitur opinionem, quòd sufficiat præsumptio, quòd in Romana Curia sit semper occasio inuestiendi, sed desiderat probationem in potentia proxima, & sic quòd aderat in indiuiduo talis, & talis occasio inuestiendi, vt in Romana fructuum societatum 26. Aprilis 1591. coram bo. me. Card. Blanchetto, in Bononien. dotis 24. Maij 1600. coram Illustrissimo Domino Card. Lancellotto, & alibi sæpè. Neque ex eo, quòd Fabianus inuestiuit pecunias Alberti in locis montium sub nomine proprio, diceretur probata occasio inuestiendi, quia ista sunt loca vacabilia per mortem, in quibus Fabianus sine speciali mandato non poterat tutò inuestire pecunias Alberti, cùm non esset certus an ipse vellet subire periculum amittendi capitale per mortem.

8 Reseruarunt tamen Domini, tanquam quid extra decisionem aliàs factam, & quæ hac vice reproponebatur super eisdem videre an D. Fabianus ex quo pecunias Alberti non exercuit, vel illas in proprios vsus conuertit, teneatur ad aliquod interesse, licèt aliquibus ex Dominis primùm de non exercita pecunia cessare videretur, ex mox decisis in fortioribus, quando scilicet non adest mandatum ad inuestiendum; secundum verò de conuersione in proprios vsus non videbatur istis Dominis multæ considerationis, etenim dato, quòd Albertus non probet requisita ad lucrum cessans, siue damnum emergens, hoc quòd Fabianus pecunias in proprios vsus conuerterit, non faciet quando ipse Albertus ex mero mutuo dicatur lucrum petere, & text. *in d. §. si procurator, in vers. quòd si non exercuit.* dum facit vim in hac conuersione, potest intelligi secundùm terminos iuris ciuilis, qui in hac materia vsurarum sunt latiores, quàm ius canonicum, quod tamen ius canonicum propter periculum animæ est attendendum, vt ad propositum respondet Alberic. *d. l. si nauis, num. 2. ff. de rei vind.* si tamen videbitur Dominis necessarium, dabo super hoc particulare dubium.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana domorum. Lunæ 9. Aprilis 1612.

DECISIO CDXXII.

Replicata habetur in 5. part. diuers. aliàs post 2. tom. consil. Farin. decis. 357. Et inter eius impress. decis. 553.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana dotis de Cuppis. Lunæ 9. Aprilis 1612.

ARGVMENTVM.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 137. habet locum etiam in donatione propter nuptias, & in muliere creditrice pecuniarum.

SVMMARIVM.

Fructus dotales vigore statuti Vrbis, sunt taxati ad rationem septem cum dimidio pro centenario, num. 1.

Statutum Vrbis super fructibus dotalibus habet locum etiam in donatione propter nuptias, ibid. in fine.

Statutum Vrbis taxans fructus dotales, loquitur, & habet locum in muliere creditrice pecuniarum, numero 2.

Æstimatio dotis habet vim emptionis, & venditionis, ibid.

DECISIO CDXXIII.

FVit resolutum fructus deberi D. Flaminiæ pro 1 tota dote, & donatione propter nuptias, ad rationem septem cum dimidio, exceptis scutis 350. inuestitis de eius consensu, in quibus ipsa dat manus, & scutis tribus millibus confessatis à marito, super quibus Domini reseruarunt particularem inspectionem. Et quod ab hæredibus viri debeantur fructus dotis viduæ post iudicialem interpellationem, quæ hîc apparet facta, & ad prædictam rationem septem cum dimidio, in hoc adest statutum Vrbis, *cap. 137. lib. 1.* quod statutum habeat locum etiam in donatione propter nuptias. fuit resolutum in Romana dotis de Maximis die 3. Martij 1606. coram R. P. D. Pamphilio, & in alia Romana lucri dotis 9. Ianuar. & 23. Martij 1609. coram R. P. D. Coccino.

Non obstat difficultas aliàs excitata, quod ma- 2 ritus pro rata scutorum 4000. habuerit in solutum à fratribus Flaminiæ promissoribus dotis tot loca montium, quæ adhuc extant in hæreditate, & proinde cùm Flaminia habeat fundum dotalem, debeat sibi in illo satisfacere, & pro ista parte cesset statutum, quod loquitur de muliere creditrice pecuniarum, quia fuit responsum, dotem fuisse constitutam Flaminiæ in pecunia numerata, vt patet in instrumento dotali, & proinde creditum

Flaminiæ esse in pecunia, nec potuisse maritum accipiendo in solutum bona absque consensu vxoris, facere fundum dotalem in eius præiudicium, sed ille contractus habuit vim emptionis, & venditionis inter debitores dotis, & maritum, qui fuit effectus dominus bonorum montium in solutum acceptorum, & debitor vxoris in pecunia numerata quandocunque veniret casus restitutionis. *l. cùm dotem. C. de iur. dot. l. ex conuentione*, cum ibi not. *C. de pact. l. si prædium. C. de euict.* Socin. *consi.* 69. *num.* 15. *lib.* 4. Corn. *consi.* 92. *num.* 8. *lib.* 4. Cephal. *consi.* 351. *num.* 31 Natt. *consi.* 610. *num.* 3. Rota in causa Romana, seu Interemnen. fundi dotalis 10. Febr. 1589. coram Illustr. D. Card. Platto. Et ita fuit conclusum, informante tantùm Flaminia.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana Casaletti. Veneris 4. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Emptor retinendo rem, & pretium, tenetur ad fructus, iuxta æquitatem. *l. curabit. C. de actio. empt.* & quid si venditor non adimpleuit promissa, vel ad soluendum pretium dilationem fecerit. in contingenti casu recurras semper ad hanc decisionem eruditione plenam, & exemplarem.

SVMMARIVM.

Donatio non præsumitur, omnísque alia præsumptio capi debet potius, quàm præsumptio donationis, num. 1. in fin.

Emptor retinendo rem, & pretium, tenetur ad fructus, iuxta æquitatem l. curabit. C. de action. empti, *ibid.*

Emptor retinendo rem, & pretium, nunquid teneatur ad fructus iuxta æquitatem l. curabit. C. de actio. empti, *stante pacto, quòd venditor promisit quædam adimplere, & illis adimpletis emptor promisit soluere pretium, & non antè, nec aliàs, num. 2. & per tot.*

Emptor retinendo rem, & pretium, nunquid teneatur ad fructus iuxta æquitatem l. curabit. C. de action. empti, *quando venditor fecit ipsi emptori dilationem ad soluendum pretium, & dilatio est incerta, sed extimabilis, num. 3.*

Momentum secundùm Philosophos est extrema pars temporis, quæ ampliùs diuidi non potest, vt punctus, linea, superficies, & similia; secus secundùm legistas, qui non in abstracto, sicut Philosophi, sed in concreto res considerant, secundùm quos momētaneum vocatur illud, quod ex sui natura est paruo tempore duraturum, potéstque in plures partes diuidi, numer. 3. in fin. & num. 4.

Momentanea possessio, quæ dicatur, num. 4.

Præsumptio contrariis præsumptionibus tollitur, num. 6. in fine.

Emptor retinendo rem, & pretium tenetur soluere fructus iuxta æquitatem l. curabit. C. de action. empti, *non obstante mora venditoris in adimplendo id, quod adimplere promisit, nisi pretium deposuerit, ib.*

Regulam habens pro se nihil probare tenetur, & qui exceptionem allegat, debet probare, quòd illa exceptio operatur in casu, de quo agitur, numer. 8.

Calumnia in litigando non dicitur, nisi euidenter constet de non iure litigantis, num. 9.

DECISIO CDXXIV.

TErtio loco fuit resolutum, D. Episcopum te- 1
neri ad fructus pro tempore quo habuit in manibus casale & pretium, & in compendium eorum, quæ aliàs dicta fuerunt in hac materia, fuit consideratum, quòd pro emptore stat dispositio legis, nempe *curabit. C. de act. empt.* & ratio, ne scilicet emptor locupletetur cum iactura venditoris, prout faceret, si non solueret fructus, quia cum illis solueret pretium, & sic in totum, vel pro parte gratis haberet rem venditoris: vt igitur emptor possit lucrari fructus, debet docere de consensu venditoris, & quidem multum plenè, quia agitur de probando, quòd quis voluerit abdicare à se ius sibi ex dispositione legis competens, quod sapit donationem, & contra illud stat omnis præsumptio, iux. plenè not. per scrib. *in l. cùm de indebito. ff. de prob.*

Ad probandum istum consensum principaliter 2
adducitur, quòd emptor promisit soluere pretium impletis per venditorem quibusdam implendis, & non ante, nec aliàs, &c. vnde infertur, quòd venditor dedit dilationem ad soluendum pretium, donec ipse venditor impleret, atque exinde sequi, quòd condonauerit emptori fructus decurrendos ante implementum, quod est tempus, de quo agitur, quia statim ac impletum fuit pro parte D. Venditoris, D. Episcopus soluit pretium domini, omissa discussione, an dilatio pernecesse portet secum hanc condonationem fructuum, responderunt in prima decisione, quòd illa conclusio est intelligenda de illa dilatione, in qua danda venditor potuit cogitare, quòd medio tempore essent decursuri fructus, tunc enim ex quo cogitauit de fructibus decursuris, dici potest, vel quòd prouiderit sibi in pretio illud augmentando in recompensam prædictorum fructuum sibi de iure debitorum, secus in hac specie dilationis, quæ debebat quantò citiùs cessare, quia implementum secundùm mentem contrahentium erat statim post venditionem faciendam, vnde non erat verisimile, quòd venditor cogitauerit de fructibus medio tempore decurrendis, ita vt dici possit voluisse illos donare, vel quòd prouiderit sibi in constituendo pretio.

Ab hac responsione non recessit Rota dum in 3
2. decisione admisit, quòd & dilatio incerta, si aliàs est æstimabilis, puta iuxta terminos *l. hæreditatum. ff. ad l. falcid.* possit facere cessare fructus, quia in prima decisione non firmauit regulam, quòd nulla dilatio incerta faciat cessare fructus, sed solùm dixit, quòd dilatio (hæc sunt verba formalia decisionis) incerta, indeterminata, & quæ de sui natura venit quantò citiùs implenda, non poterat facere cessare fructus, allegando rationem, quia ita non poterat præsumi, venditorem cauisse suæ indemnitati per augmentum pretij, & quia istud pactum in effectu de iure inerat. *l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt.* vnde illius expressio non poterat alterare dispositionem iuris, quæ non obstante non implemento dat fructus, ex ibi allegatis, quod dictum confirmauit Rota in secunda decisione vocando istam speciem dilationis momentaneam, qui terminus non est adeò impro-

impropriùs, & implicans contradictionem cum dilatione, vt profitentur informantes pro D. Episcopo, quasi quòd momentum sit extrema pars temporis, quæ ampliùs diuidi non potest, vt punctus, linea, superficies, & similia, vnde si diuidi non potest, ergo non est dilatio quæ pernecesse affert secum longitudinem temporis, & sic diuisibilitatem.

4 Quia respondetur, obiectum procedere iuxta intellectum Philosophorum, qui considerant materias in abstracto, sed secundùm legistas, qui considerant res in concreto, & ad negotia hominum momentaneum vocatur illud quod ex sui natura est paruo tempore duraturum, licèt non sit adeò breue, quin secundùm considerationem Philosophorum, posset in multas partes diuidi. exemplum habemus in rubr. *tot. tit. C. si de moment. possess.* & bene explicat glos. *in c. 1. de caus. poss. & propriet.* vbi vocatur momentanea possessio illa, quæ durat per tantum tempus, quod secundùm intellectum Philosophorum in mille partes diuidi potest. eodem largo modo capitur superficies *tit. ff. de superficiebus*, & linea *in l. lineam. ff. ad leg. Falcid.* Neque ex eo quòd ista dilatio de facto minimè fuerit momentanea, desinit posse vocari talis, quia in hoc consideratur natura, & aptitudo ab initio, vt per glos. *in l. vnic. verb. momento. C. si de moment. poss.* vnde possessio, quæ datur in summariissimo appellata manutentio, vocatur momentanea, vt *in d. rub. C. si de moment. poss.* & tamen aliquando durat per multos annos. & Rota concludendo idem per diuersa verba in prædicta secunda decisione dixit, quòd ista species dilationis, erat potiùs quædam suspensio ad impediendam coactionem solutionis pretij, siue securitas per modum cuiusdam pignoris data emptori, ex Nauarr. & Gabr. ibi alleg. quod dictum placuit Dominis, etiam in hac propositione, non obstante quòd omnes circumstantiæ huius facti minimè concordent cum facto proposito ab illis Doctoribus, quia non est inconueniens approbare propositionem alicuius Doctoris, etiamsi non concurrerint circumstantiæ facti, cuius occasione Doctor facit illam propositionem maximè in re de se patenti, & quæ non egebat auctoritate Doctorum.

5 Circa illud quod obiiciebatur, quòd si venditor cogitauit dilationem futuram esse breuem; ergo eò minùs cogitauit de fructibus, & sic argumentum retorquetur: fuit responsum, quòd cùm fructus ex dispositione iuris, & ratione, vt suprà firmatum est, deberentur venditori, vt emptor possit illos lucrari, non sufficit dicere, quòd venditor de illis non cogitauerit, sed oportet docere, quòd de illis cogitauerit ita benè, vt exinde possit colligi, vel donatio, vel quòd propter illos augmẽtauerit pretium vt suprà dictum est, à qua cogitatione quantum abfuerit venditor in proposito casu, ex eo colligi potest, quòd lis super implemento durauit per decem & octo annos, & per tantundem tempus D. Episcopus retinuit casale, & pretium: vnde si diceremus venditorem cogitasse de hoc casu, cum fructus tanti temporis facilè æquent capitale (quod tamen erit suo loco videndum) oportet fateri, vel quòd voluerit donare casale, vel quòd pro pretio fecerit sibi promitti duplò plus quàm valeret casale, quorum vtrumque quantò sit verisimile de se patet.

6 Nec dicatur, quòd totum hoc negotium concluditur ad fauorem venditoris, coniecturis & arbitriis, non autem per regulas iuris, quia cùm venditor habeat radicatum suum ius super istis fructibus in lege, & ratione, non potest hoc ius illi auferri sine eius consensu, & quia de isto consensu expresso minimè constat, sed ex aduerso recurritur ad prætensam datam dilationem, quæ pernecesse non concludit condonationem fructuum, sed tantùm præsumptiuè, ideò non immeritò in contrarium afferunt præsumptiones, & coniecturæ ad tollendam prædictam præsumptionem ad effectum reducendi negotium ad terminos iuris, iuxta reg. quòd præsumptio contrariis præsumptionibus eliditur. *l. diuus. ff. de restit. in integr.* Castr. *consi. 26. num. 3. ad fin. lib. 2.* Alex. *consi. 54. num. 11. lib. 7.* Dec. *consi. 476. num. 10.* Crauet. *consi. 145. num. 11.*

Quæ replicabantur de mora, & culpa venditoris in implendo, & promptitudine D. Episcopi in soluendo pretio, semper quòd illi impleretur, & patet ex multis protestationibus pro illius parte factis, visa fuerunt cessare ex communi Doctorum opinione aliàs allegata, quòd ista non minuunt vsum rei traditæ, cuius contemplatione debentur fructus, non obstante mora venditoris in implendo, & quòd D. Episcopus si voluerit liberari à fructibus, debebat deponere pretium. 7

Circa illud quòd aliàs dixit Rota, quòd expressio istius pacti, quòd venditor non teneretur soluere pretium antequam sibi impleretur tanquam tacitè inhærens contractui, per *d. l. Julianus.* non deberet operari remissionem fructuum, ex quo dispositio iuris non tollebat fructus propter dictum non implementum, vt suprà dictum est: fuit replicatum, quòd expressio eorum, quæ tacitè insunt, aliquando plus operatur, vt in casibus per informantes allegatis; sed ad hoc fuit responsum, non sufficere probare, quòd regula patiatur exceptiones, sed esse probandum, quòd illæ exceptiones operantur in casu proposito, aliàs inhærendum est regulæ tanquam carocio, vt dicit glos. *in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur.* & Cuman. *cons. 130. num. 2.* tales non videbantur Dominis exceptiones propositæ per informantes pro D. Episcopo, nempe quòd expressio faciat conditionem, & faciat cessare casum taciti, & similia, quia non probatur quòd ista inferant ad materiam fructuum, & illud quod multum vrgeret, nempe expressum operari plusquam tacitum, quando in iure est cautum: quòd expressum tale quid operatur, non visum fuit posse applicari, ex eo quòd in iure cautum sit, quòd data dilatione non currant fructus. nam præter quòd in hoc non habemus expressam iuris dispositionem, sed tantùm Doctorum opinionem, volentium per multos tacitos inducere speciem donationis, quatenus vẽditor suæ indemnitati minimè consuluerit in constituendo pretio, suprà demonstratum est materiam dilationis, in qua loquuntur prædicti Doctores, saltem classici, minimè applicari ad istam momentaneam dilationem, siue suspensionem, aut securitatem, in qua danda nihil minus cogitauit venditor, quàm condonare fructus tot annorum. 8

Quæ dicebantur de calumnia venditoris in sustinenda lite super implementis, non visa fuerunt subsistere, quia ad istum effectum requiritur euidens non ius, & omnino discolorata prætensio. Rebuff. *super reg. de subrogan. glos. 7. num. 3.* Rota in 9

Fructus dotis debentur in principio, non autem in fine anni, num.5.

Fructus dotis soluere non tenetur promissor quando delegauit aliquem in debitorem, num.6. Vbi duobus modis limitatur.

Clausula sublata claudit os iudici vt non possit aliquid contra facere donec os per Papam aperiatur, n.7.

Relationi periti standum est, quousque de errore non docetur, num.8.

DECISIO CDXXVIII.

1 EO ipso, quòd maritus sustinet onera matrimonij, pater qui dotem promisit, dicitur in mora absque interpellatione, & tenetur soluere marito fructus dotis promissæ, & non solutæ. Rom.*cons.*517.*num.*4.*& seq.* Cor.*cons.*164. *nu.*5. *lib.* 3. de communi testatur Alex.*cons.*143. *num.*5. *in fin. lib.*5. Quæ procedunt siue sit dos, vt suprà, à patre promissa, siue ab extraneo, qui dotare non tenetur, iuxt. text. *in l. fin. §. præterea*, & ibi glos. & Bart. *C. de iure dot.* Corn.*cons. vlt. col.*2.*vers. quæ ratio non videtur cadere. lib.*2. Fortun.*in tract. de vlt. fin. n.*72. *vers. vnde rursus infertur.*

2 Et fructus sunt soluendi, siue dos sit promissa in bonis stabilibus, siue in pecunia numerata, etiam quòd maritus non sit solitus negotiari, cùm hi fructus non debeantur marito ratione vsurarum, sed ratione damni, quod sentit ex quo præstat alimenta de proprio, vbi soluta dote ex eadem præstitisset. Rom.*d. cons.*517. *num.*5. *circa med.* optimè Alex.*cons.*31. *num* 20. *& seq. lib.*6. & placuit etiam Bal.*cons.*94. *per tot. lib.*1. refert alios Surd.*in tract. de alim. vers.*42. *nu.*1. *& plurib. seqq.* vbi istam communem dixit.

3 Taxatio autem alimentorum, seu fructuum dotis promissæ & non solutæ, fit de iure communi ad rationem census, & ad illam summam, quam si pecuniæ ad honestum lucrum ponantur, reddere solent. Aym.*in term. cons.*189. *num.*6. *vers. præterea, lib.*1. Rom. *cons.*139. *sub num.*5. *& sing.*179. *vers. pone.* Lup.*in cap. per vestras, num.*2. *de donat. inter vir. & vxor.* Vnde licita videtur taxatio ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario & anno, prout fuit prouisum per statutum vrbis, quæ taxatio est iuri communi congrua, dicit Pont. *in tract. de alim. cap.*15. *num.*7. *tit. de alim. vid.* & tenuit Rot. coram R.P.D. Seraphino in vna Roman. compromissi, quæ est diuers.742. *num.*5. *lib.*1. vbi alimenta liquidari ad rationem 8. pro centenario videntur.

4 Nec per schedulam datam videtur promissor liberatus, quia illa fuit simplex promissio de soluendo, non autem verè depositum factum animo abdicandi ab se dominium, vt creditor posset ad eius arbitrium & voluntatem pecunias depositas recipere, vt voluit Bart.*in l. si soluturus, in fin. ff. de solut. & liber. cum l. deleg. num.*2. *de nouat.* & in his terminis procedunt DD. per Soderinum allegati. Et quòd per simplicem debiti acceptationem & promissionem quis non dicatur liberatus, nec facta nouatio, dicit text. *in l. vbi quis. ff. de const. pec.* Barb.*cons.*37. *num.*2. *lib.*1. Hier. Gabr.*cons.*155. *nu.*2. *lib.*1. & fuit pluries resolutum, tum coram R.P.D. Pamphilio, tum etiam coram R.P.D. Gyptio, vt in decisionibus datis.

5 Simili modo quando maritus sustinet onera matrimonij, & non expectato biennio, promissor incipit esse in mora, & tenetur ad alimenta dotis. *l. Iulianus. §. offerri. & §. ex vendito. ff. de act. empt.* glos.*in l. de diuis.* vbi Bart *num.*1. *ff. sol. matrim.* vbi Soc.*num.*9. *& seq.* & Alex.*num.*72. vbi dicit hanc opinionem esse magis æquam. Ang.*in l. fin. §. præterea. C. de iur. dot.* Surd.*vbi suprà, num.*133. qui fructus, seu alimenta debentur in principio, non autem in fine anni. Bald.*in l.*1. *num.*3. *C. de fideicomm.* Socin.*cons.*70. *num.*14. *lib.*1. Surd.*d. tract. tit.*39. 17. *num.*12.

Restat sola difficultas, an debitor excusetur à mora stante promissione & obligatione mercatoris de soluendo, iuxta terminos glos. *in l. de diuis. in verb. possessio. vers. vel pone eam obtulisse. ff. sol. matr.* & dicit Barr. Soc.*cons.*114. *num.*10. *lib.*4. Quæ difficultas tollitur primò ex eo, quòd debitor post promissionem soluit fructus & alimenta dotis, quo casu videtur illi renunciare. *cap. ex literis. de transact. c. ex ore. de ex his quæ fiunt à prælat. sine con. cap. l. fideicommissum, in fin. ff. de iud.* cum similibus. Secundò, quia creditor licèt sæpiùs mercatorem iudicialiter & extraiudicialiter interpellasset, pecunias ab eo promissas recuperare non potuit, licèt contra ipsum mandatum executiuum etiam fuerit obtentum, ob quam recusationem adhuc debitor dicitur in mora. Ripa *in l. quod te, num.*2. *ff. si cert. pet.* Tiraq.*in retract. conuent. num.*4. *glos.*6. *num.*21. *in fin.* Rolan. à Vall.*cons.*53 *num.*32. *lib.*1. Rota diuers. coram Cantuccio *decis.* 71. *nu.*11. *& seq. part.*2. *lib.*1. 6

Quia creditor in Rota obtinuit in sententia graduatoria, tam pro sorte principali, quàm pro fructibus graduatoriis, & sic fuit creditum principaliter canonizatum, liquidatum, & non video quin possit exequutio retardari stante etiam Breui sanctissimi Domini nostri directo A.C. cum decreto irritanti, & clausula sublata, quæ claudunt os iudicis, vt non possit contra illius formam aliquid terminari, nec respectiuè decidi donec & quousque per eundem Papam os parti aperiatur. Caputaq.*decis.*134. *num.*4. *lib.*3. Put.*decis.*50. *num.*5. *lib.*1. Gabr.*de claus. cons.*1. *per tot.* 7

Circa verò quantitatem pecuniarum, si illæ tendant in diminutionem sortis principalis dotis, fructuum, habemus calculum factum per Castronium calculatorem peritum electum, cui standum est quousque de errore non doceatur. Bart.*in l.*2. *in fin. C. de iur. lib.*10. Roland. à Vall.*cons.*44. *nu.*46. *& 55. & seqq. lib.*1. 8

R.P.D. DAMASCENO.

Pampilonen. pensionis. Lunæ 14. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Citatio ad sententiam qualis esse debeat, Notarióque attestanti sententiam latam fuisse cum citatione non creditur, & pensionis exigendæ quasi possessio, quando liberet pensionarium à iustificatione reseruationis pensionis.

SVMMARIVM.

*Negatiua, & defectus citationis probatur ex reuolutione chartarum, num.*1.

Citatio

Citatio ad sententiam non suppletur per monitionem factam ad infirmandum, ibid.

Citatio ad sententiam debet esse clara, certa, & specifica ad sententiam, ibid.

Notario attestanti de actu præterito, & sic de citatione facta, non creditur. num. 2.

Citatio ad sententiam debet fieri ante sententiam, & non tempore prolationis sententiæ, ibid.

Reseruationi pensionis consentiens, censetur consentire sub eadem conditione, sub qua pensio est reseruata. declara vt num. 4.

Quasi possessio exigendi pensionem liberat pensionarium ab onere iustificandi reseruationem pensionis, ibid.

Confessio probat contra confitentem, ibid. in fin.

Quasi possessio exigendi pensionem non acquiritur per solutionem factam vigore monitorij, num. 5.

Procurator ad lites non potest, sine speciali mandato, domino præiudicare, num. 6.

DECISIO CDXXIX.

1 Censuerunt Domini sententiam Officialis Pampilonen. esse nullam, & iniustam, & proinde infirmandam, & reuocandam. Nullam, tanquam latam sine citatione, cuius defectus probatur ex reuolutione actorum. Bald. *in l. absentem, num. 3. C. de accusat.* Bart. *in l. 2. num. 2. C. de errore aduoc.* Dec. *cons. 483. num. 4.* Bec. *cons. 40. num. 2.* neque monitio ad infirmãdum de iure suo infra triduum, ex qua prætenditur suppleri citationem, visa fuit posse seruire, tum quia nimis vaga, ex traditis *in l. insulam. ff. de verb. oblig.* Roman. *cons. 369. num. 8.* Rot. *decis. 17. nu. 1. de re iud. in nou.* Tum multò magis, quia monitio non fuit præcisè ad sententiam, prout de iure esse debet. glos. *in Clem. sæpè. verb. ad id. de verb. sign.* Gemin. *in c. 2. nu. 4. de dol. & contum. in 6.* Felin. *in c. consuluit, nu. 16. de off. deleg.* Roman. *cons. 369. num. 8* Rota *d. decis. 17. num. 2. de re iud.* & in causa Cesenaten. bonorum 4. Martij 1602. coram bo. me. Iusto.

2 Nec satisfecit responsio ex dicto Notarij, quòd sententia sit lata Procuratoribus citatis, quia non creditur Notario attestanti de actu preterito. Abb. *cons. 92. ad fin. lib. 1.* Innoc. *in c. quoniam contra, n. 6. de prob.* Card. *cons. 10. num. 5.* Castr. *cons. 202. num. 4. lib. 1.* Crau. *cons. 171. num. 5.* Nec est dubitandum, quin attestatio hoc casu sit de actu præterito, quia Notarius eodem contextu attestatur de citatione, & prolatione sententiæ: vnde vel vtrunque est de præterito, & sic neutrum probatur ex suprà alleg. vel saltem attestatio citationis est de præterito, cùm citatio non possit fieri de tempore prolationis sententiæ, sed debeat præcedere. Abb. *dict. cons. 92. in fin. lib. 1.* Roman. *cons. 397. in fin.* Calder. *cons. 8. de sent. & re iud.* aliàs dixisset Notarius sententiam fuisse latam partibus præsentibus, quod nedum non dixit, sed immò asseruit contrarium, ibi, *Illustris. &c. pronunciauit retroscriptam sententiam*, &c. in absentia Procuratorum, qui quamuis citati non comparuerunt.

3 Iniustam verò sententiam dixerunt Domini, quia condemnant titularem, quòd aut soluat pensionem, aut consignet pensionario omnes fructus beneficij ad effectum, vt sibi satisfiat, præstita tamen cautione de soluendo titulari ducat. centum singulis annis pro sua sustentatione. etenim cùm electio in alternatiuis sit debitoris, ex hac sententia apparet titularem fuisse liberatum à solutione ducatorum 236. vt tenebatur ex forma litterarum reseruationis pensionis, mediante consignatione fructuum, quæ liberatio de iure minimè fieri poterat, quia aliud pro alio inuito creditore solui non potest. *l. 2. §. 1. ff. si cert. pet. l. eum à quo. C. de solut.* Rom. *cons. 163. num. 1.* Natt. *cons. 344. nu. 2.* Sum. *decis. 30. nu. 9.*

Non obstat, quòd pensio sit reseruata cum clausula, *dummodo centum*, etiamsi titularis consenserit pensioni, quia censetur consensisse sub eadem conditione, si centum remaneant pro Rectore, vt in causa Salamantina pensionis 26. Martij 1593. coram Gypsio, quia fuit responsum, obiectum cessare ex quasi possessione exigendi, in qua erat pensionarius, quæ illum liberabat ab onere probationis, vt per Butr. *in c. cùm venissent, num. 12.* Imol. *num. 11. de instit.* Alex. *cons. 210. nu. 20. lib. 2.* Rota in causa Firmana pensionis 16. Ianuarij 1592. coram bo. me. Card. Blanchetto, & in Vercellen. pensionis 26. Iunij eiusdem anni coram Illustr. Card. Mantica, & de hac possessione constat ex iterata confessione titularis, quæ contra illum plenè probat, ad *l. generaliter. C. de non numer. pecun. c. per suas. de prob.* 4

Nec subsistit in facto, quòd solutio sit facta vigore monitorij, vnde non constituat pensionarium in quasi possessione exigendi, ad Put. *decis. 281. lib. 2.* quia licèt confessio sit facta dum fuit intimatum monitorum, non tamen probatur quòd solutio sit facta vigore monitorij, immò ex confessione cõtemporanea, monitorio apparet, quòd solutio fuerat priùs facta, accedente maximè alia confessione, de qua in positionibus pro eius parte datis summario Didaci, *num. 4.* 5

Non obstat, quòd sententia debeat sustineri, cùm sit conformis oblationi factæ per Procuratorem pensionarij de recipiendis fructibus beneficij, & dandis titulari centum pro sua congrua: quia respondetur primò, non constare de speciali mandato Procuratoris ad faciendam huiusmodi oblationem, prout de iure requirebatur, cùm aliàs sine illo non potuerit Procurator ad lites præiudicare domino, *l. si procurator*, cum ibi not. *C. de procur.* Innoc. *in c. cum olim, nu. 3. de off. deleg.* Castr. *cons. 282. num. 3. lib. 1.* Secundò, illa oblatio non fuit simplex, sed quatenus habuissent locum prætensiones titulares circa probationes, prout non habent, vt patet ex prædictis. 6

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. hæreditatis. Lunæ 14. *Maij* 1612.

ARGVMENTVM.

Venditio terreni facta ad corpus quid contineat, & de probatione dominij rei venditæ plura notantur, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Venditio terreni facta ad corpus, censetur facta de omni terreno, quod intrat in mensuram corporis venditi, num. 1.

Consuetudo contrahentium attendenda est, illius præ-

sertim, apud quem consueuit esse res, de qua agitur, ibid. in fine.

Destinatio patrisfamilias cadit etiam in separatis, num. 2.

Vendita domo censetur etiam venditum conclaue, & clausura in vsum domus conuersa, etiamsi paries esset intermedius, ibid.

Dominium rei venditæ non probatur per instrumentum venditionis, num. 3.

Hæredes non possunt improbare factum defuncti cui successerunt, ibid.

Cessio de iuribus hæreditariis non inducit aditionem hæreditatis. declara vt num. 4.

Dominium præsumitur ex possessione triginta annorum, iuncto titulo, num. 5.

Dominium nunquid probetur ex catastro communitatis, ibid. in fine.

DECISIO CDXXX.

1 Resoluerunt Domini sententiam Rotalem esse confirmandam, quia contra validitatem sententiæ nihil opponebatur, & quoad iustitiam vtroque casu, tam respectu donationis Martinangeli, quàm alienationis, & donationis Caræ Antoniæ benè iustificatur. Donauit enim Martinangelus Andreæ filio Podere in bailia collis Puni cum domo in ea existente iuxta bona Biellis Andreæ, & heredum ser. Alexandri Benigni, & quamuis nominatim expressæ non fuerint terræ sitæ in aliis bailiis, nempe Plebis, & Morræ, visum est nihilominus Dominis eas comprehendi, quia donatio fuit de Podere, quod de consuetudine illius regionis solet constitui ex 25. modiolis terræ, vt deponunt testes in summario Francisci, *nu.* 3. Podere autem collis Puni non excedere modiolos 11. admittunt informantes, & in positionibus fatetur Lauinia esse modiolorum 20. ergo ex consequenti necessariò terras in aliis bailiis sitas comprehendi necesse est, sine quibus definit esse Podere, vel ad modiolos 20. ascēdere non potest, & infertur ex ipsa natura promissionis ad corpus, quæ totum desiderat. Surd. *decis.* 64. *num.* 25. ac etiam quia in contractibus inspicitur consuetudo illius, apud quem consueuit esse res, de qua agitur. *l. hæredes palàm. § sed etsi notam. ff. de testam. & in l. si seruus plurium. §. fi. ff. de legat.* 1. id est, qualem locare consueuerat, vel separatam, vel vnitam. *l. prædiis. §. Titio, §. balneas, §. fin. ff. de legat.* 3. Alba. *cons.* 316. *num.* 4.

2 Nec refert, quòd vnitæ, & connexæ esse debeant, quia etiam in separatis cadit destinatio patrisfamilias. Bart. *in l. Seiæ. §. Tyrannæ. ff. de fundo instr.* qui propriè loquitur, etiamsi adesset aliqua separatio, & quòd appellatione Podere venit quidquid continetur in eius nomine, licèt non simul stet, & eius doctrina fuit considerata in decisionibus Domini Caualerij, & est text. *in l. quod conclaue. vbi glos. 2. in fin. ff. de damn. infect.* vbi domo vendita venit conclaue, & clausura in vsum domus conuersa, etiamsi paries esset intermedius, & ponunt similia Anchar. Alex. & alij, quos refert, & sequitur Surd. *cons.* 207. *num.* 3. *& per totum. lib.* 2. Ex quibus, & aliis bene consideratis in decisionibus Domini mei, cessare videtur exceptio situs, in quo aliæ terræ in bailiis diuersi nominis positæ reperiebantur.

3 Quo verò ad bona per Carantoniam alienata existentia in Bailia Pascaræ, exceptiones minimè obstare videbantur. Nam dum opponitur, quòd bona prædicta non probantur fuisse in dominio Carantoniæ, nec instrumentum partim donationis & partim venditionis probet dominium, cùm potuerit vendere rem alienam, sed aliunde constare debet de iure vendentis. Bart. *in l. cùm res, C. de probat.* Afflict. *decis.* 23. *num.* 4. fuit dictum, quòd cùm ipsi hæredes Carantoniæ non possunt hodie dare de non dominio improbando illius factum. *l. cùm à matre. C. de rei vendic. l. ex qua persona, de reg. iur.*

Nec suffragatur responsio, quòd non probatur 4 aditio hæreditatis ex transactione facta per Bartholomæum cum Francisco, etiam nomine Lauiniæ, cùm tendat ad renunciandum, & cedendum, & cessio quamuis de iuribus hæreditariis non inducat aditionem, quia alio respectu videtur apposita, scilicet ad validitatem cessionis. Crauet. *cons.* 152. *num.* 9. *& cons.* 200. *num.* 1. Put. *decis.* 519. *num.* 3. *lib.* 2. quod etiam fuit dictum in Romana portionis hæreditatis 5. Maij 1600. coram Corduba. Fuit enim replicatum, oppositionem tolli ex lectura ipsius transactionis, ex qua patet, quòd antea adiuerat hæreditatem soluendo legata, & alia debita testatoris, & etiam aliquid fuit receptum per Bartholomæum, ita vt benè applicetur decisio in causa Mediolanen. de Fabonis 7. Februarij 1597. coram bon. mem. Pamphilio, vbi ex hoc limitatur supradicta conclusio, de qua in d. Romana pensionis, & ex prædictis cessat, quòd Lauinia transactionem non ratificauerat. Nam si ex persona Antonij fratris agit contra Franciscum, semper obstat transactio; si verò ex persona propria tanquam exclusa per statutum ab vtraque successione patris & matris, caret actione.

Considerabant præterea Domini, quòd hæc bona fuerunt per Franciscum possessa spatio 30. annorum, & vltrà, ex quo tempore, iuncto tit. venditionis, & donationis, inducitur præsumptio dominij ex parte tradentis. Alex. *cons.* 88. *num.* 6. *&* 7. *lib.* 2. Afflict. *decis.* 23. *num.* 5. Catastrum autem non etiam probabat Carantoniam dominam non fuisse, quia, etsi aliis sint bona catastrata, non tamen ex illa registratione sine consensu eorum, de quorum præiudicio agitur, probatur dominium. Felin. *in cap. cùm causam, num. 2. de probat.* Crau. *de antiq. tempor. part. prima, § 4. limitatur, num. 72. in fin.* Paris. diuers. communem, *cons.* 104. *num.* 169. *lib.* 1. &c.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Romana domorum. Veneris 18. *Maij* 1612.

DECISIO CDXXXI.

Est inter eius impressas decisio 559.

R. P. D. MANZANEDO.

Signina pœnarum. Lunæ 21. *Maij* 1612.

ARGVMENTVM.

Immemorabilis in exactionibus probatur per plures testes deponētes de visu per spatium

ſpatium quadraginta annorum, nec abſentia per paruum tempus, neque cœcitas alicuius quantitatis temporis impedit.

S V M M A R I V M.

Immemorabilis probatur per teſtes qui deponunt de ſpatio quadraginta annorum de viſu, & neceſſe eſt, quòd teſtes tempore depoſitionis ad minus ſint maiores 54. annis, n. 1.

Immemorabilis probatur etiam per eum, qui aliquo tempore intermedio fuit abſens, n. 2.

Abſentia per paruum tempus non eſt conſiderabilis in probatione immemorabilis, n. 3.

Immemorabilis vt dicatur probata, quæ ſint neceſſaria, num. 4.

Cœcus in parte temporis non excluditur à probanda immemorabili, ſi non vidit exactiones fieri, cùm potuerit audire, num. 5.

Teſtium præſentia ad probandam immemorabilem non eſt neceſſaria ſemper in exactionibus pœnarum, num. 6.

Teſtium dictum debet interpretari vt excludat contrarietatem, n. 7.

DECISIO CCCCXXXII.

RE ſtricto dubio ad ætatem legitimam teſtium deponentium pro communitate Signina de immemorabili, an illa probent? Domini dixerunt teſtes primi examinis, nempe de anno 1606. omnes, dempto primo, habere legitimam ætatem; ex teſtibus verò ſecundò loco, nempe de anno 1611. examinatis ſecundum, tertium, octauum, nonum decimum, etiam eſſe ætatis legitimæ, & quia contra aliquos de iſtis teſtibus fuit oppoſitum de abſentia à ciuitate Signina, Domini dixerunt prædictam exceptionem abſentiæ non obſtare tertio teſti primi examinis, nec ſecundo, tertio, & octauo ſecundi examinis. Et quoad vltimam partem dubij, dixerunt tertium teſtem examinis primi, & ſecundum, tertium, & octauum examinis ſecundi, probare immemorabilem in dicto.

1 Et moti fuerunt quoad legitimam ætatem dd. teſtium, ex eo, quòd lis fuit mota de anno 1605. & primum examen factum de anno 1606. ſecundum verò de anno 1611. & ex eo, quòd in probanda immemorabili, quæ requirit 40. annos de viſu, opus eſt quod dempto tempore litis, teſtes habeãt ętatẽ 54. annorum iuxta communem ſententiam, de qua per Doctores, *in cap. 1. de præſumpt.* & Couar. *in reg. poſſeſſ. 2. part. §. 3. num. 7. teſtes verò.* & Gabr. *concl. 1. num. 81. de præſcript.* Caputaq. *deciſ. 71. num. 2. par. 2.* & dixit Rota in iſta cauſa 20. Nouembris 1609. coram Reuerendiſſimo Attrebaten. & ſępiùs hanc ſententiam ſequuta fuit, vnde cùm ex teſtibus primi examenis ſecundus ſit annorum 75. tertius annorum 67. quartus annorum 60. & quintus annorum 57. videtur in illis concurrere ætatem legitimam ad prædictum effectum, prout & illam habere videntur ſupradicti teſtes ſecundo loco de anno 1611. examinati, cùm ſecundus ſit annorum 75. & tertius annorum 69. & octauus annorum 70. & nonus annorum 75. & decimus annorum 63. in quibus omnibus etiam demptis ſex annis litis reſtat ſufficiens ætas, & requiſita in hoc caſu.

Quo verò ad abſentiam tertij teſtis primi examinis, cui iſtam exceptionem non obſtare dictum fuit, mouebantur Domini, quia non fuit abſens per longum tempus, ſed aliquando per menſem, vt etiam fuit reſolutum in hac cauſa 19. Nouembris coram eodem Reuerendiſſimo Attrebaten. 2

Minus obſtare eadem exceptio viſa fuit ſecundo, tertio, & octauo ſecundi examinis, cùm iſti tres teſtes deponant ad decimum articulum, ſe eſſe ciues dictæ ciuitatis, & ibi habitaſſe, & habitare ab ipſorum natiuitate, & abfuiſſe per parui temporis ſpatium, & ita non conſiderabile, nec impedimentum præſtans, quominus potuiſſent circa 40. annos de viſu deponere. 3

Circa vltimam verò partem dubij, in qua fuit reſolutum, tertium teſtem primi examinis, & ſecundum, tertium, & octauum, ſecundo loco examinatos, probare immemorabilem in dicto Domini mouebantur, ex quo omnes iſti quatuor teſtes deponunt, iuxta requiſita per gloſſ. communiter receptam, *in cap. 1. de præſumpt. in 6.* cum dicto viſu, per 46. annos, & de auditu à maioribus, qui nunquam contrarium audiuerunt, nec intellexerunt, & de publica voce, & fama per verbum *fuit, & eſt*, prout etiam fuit reſolutum de ſupradictis teſtibus primi examinis coram eodem Reuerendiſſimo Attrebaten. de menſe Decembris 1609. & alios tres teſtes ſecundi examinis dicebant Domini non poſſe meliùs de immemorabili deponere. 4

Non obſtat, quod tertius teſtis ſecundi examinis fateatur ſe cœcum à 18. annis citrà, vnde videbatur non poſſe deponere circa quadragenariam de viſu, quia reſpondebatur non ex eo excludi qui per ſenſum audit[*] poſſit circa iſtas exactiones teſtificari, & tanquam vnus de communitate potuit optimè hæc omnia ſcire, ad notata per Speculat. *de teſtib. §. 1. n. 57. verſ. ſi verò ſit cœcus.* 5

Minus obſtat, quòd iſti teſtes ſemper non fuerint præſentes ex actionibus pœnarum, iſta nempe præſentia in quolibet actu non eſt neceſſaria, ad notata per Abbatem *in proœmio 10. decret. Rex pacificus, num. 3. verſ. his notabilibus expeditis*, & ibi Felin. *num. 3. & 4. & num.* .... præſertim, cùm quidam deponant de facto proprio, cùm fuerint Camerarij, & Officiales ciuitatis. 6

Tandem non obſtat contrarietas oppoſita contra octauum teſtem, qui primò dixit excelſum Ducem tenuiſſe fiſcalem continuò, poſtea quintò dicit, cœpiſſe illum tenere paulò ante motam litem, quæ non videbantur contraria inter ſe, cùm ſenſus ſit, quod ex quo cœpit tenere, ſemper & continuò tenuit, non intermiſſo tempore quin tenuerit. 7

Ad alia autem viſum fuit Dominis bene per informantes pro communitate reſponderi, & ex his ita reſolutum fuit, &c. 8

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Carpentoraten. tranſactionis. Veneris 25. Maij 1612.

A R G V M E N T V M.

Dominus caſtri, ſeu Princeps, poteſt ſua

animalia mittere ad paſcendum in publicis paſcuis, non tanquam dominus iuriſdictionis, ſed tanquam ciuis, qui propterea obligatur ex contractu inito cum ſubditis, eiúſque obligatio tranſit ad ſucceſſores.

SVMMARIVM.

Paſcua publica ſunt omnibus communia, n.1.

Dominus alicuius caſtri poteſt ſua animalia paſcere in publicis paſcuis, non vti dominus iuriſdictionis, ſed tanquam ciuis, ibid.

Princeps in fauorabilibus dicitur ciuis, imò primus ciuis, ibid. in fine.

Princeps, ſeu dominus alicuius caſtri debet ſubiacere legibus aliorum ciuium, n.2.

Principis obligatio tranſit ad ſucceſſores, ibid.

Leges inferiorum non ligant ſuperiores. declara vt ibid. in fine.

Princeps ligatur ex contractu inito cum ſubdito, numer.3.

Identitas perſonæ probatur per duas demonſtrationes, num.4.

DECISIO CCCCXXXIII.

1 FVit reſolutum Dominos terræ Maſſani eſſe obligatos remouere animalia lanuta ex territorio Maſſani. Primò, quia licèt paſcua publica ſint omnibus communia, *l. ſi in tantum. §. vniuerſitatis. ff. de rer. diuiſ. l.* 1. *&* 2. *C. de paſcuis publicis, lib.* 10. & proinde poſſit Dominus loci, & ipſe ſua animalia appellare ad paſcua. Bertr. *conſ.* 37. *incip. quamuis quoad iuriſdictionem, numer.* 2. *lib.* 1. Couar. *pract. quæſt. cap.* 37. *num.* 1. Surd. *conſ.* 65. *num.* 4. *&* 5. Nihilominus non poterat Dominus hoc facere tanquam Dominus, cum ratione dominij & iuriſdictionis nullum habeat ius in publicis paſcuis. Alex. *conſ.* 76. *num.* 7. *lib.* 2. Caſtrenſ. *conſ.* 376. *lib.* 1. *& conſ.* 56. *num.* 2. *lib.* 2. Crau. *conſ.* 383. *num.* 1. *&* 2. Bert. & Surd. *vbi ſuprà.* ſed hoc facit tanquam ciuis, vt dicunt præcitati Doctores, etenim Princeps in fauorabilibus dicitur ciuis, immò primus ciuis. Capyc. *deciſ.* 209. *num.* 31. Rot. in cauſa Beneuentana pecuniaria 19. Martij 1608. coram me.

2 Hinc ſequitur, quod cùm ex cauſa publica, ne ſcilicet deuaſtentur loca redacta ad culturam, & vitibus plena, fuerit per communitatem prohibita paſcuatio, quod nec dominus ipſe ſua animalia in loco prohibito paſcuare facere poſſit, cùm talis paſcuatio ſibi non competat tanquam domino, ſed tanquam ciui, & propterea debet ſubiacere legibus aliorum ciuium. Honded. *conſ.* 84. *num.* 60. *lib.* 2. Crau. *conſ.* 383. *num.* 1. Couarr. *pract. quæſt. cap.* 37. *num.* 1. Surd. *conſ.* 65. *num.* 5. vnde ceſſat, quod dicitur, leges inferiorum non ligare ſuperiorem, quia hoc eſt intelligendum reſpectu illius, in quo eſt ſuperior, & dominus.

3 Secundò, præſuppoſito, quòd inſtrumentum tranſactionis initæ inter quondam Gulielmum Dominum Maſſani ex vna, & communitatem eiuſdem loci ex altera, ſit in forma probanti, quod reſeruatum fuit ad aliam propoſitionem, fuit dictum, Dominos Maſſani teneri mouere prædicta animalia, quia tenor tranſactionis ſuper hoc articulo eſt ſatis clarus, nec videtur dubitandum quin Princeps ligetur ex contractu cum ſubdito. *cap.* 1. & ibi ſcrib. *de probat.* Bald *in l. Princeps. ff. de legibus.* Alexand. *conſ.* 97. *num.* 4. *lib.* 3. Iacob de ſancto Georg. *tract. de feud. verſ. Princeps, num.* 4. Bertrand. *conſ.* 154. *incip. etiamſi verum ſit, num.* 2. *lib.* 3. Roman. *conſ.* 52. *num.* 3. Decian. *conſ.* 48. *num.* 2. latè Pariſ. *conſ.* 11. *numer.* 53. *lib.* 1. & talis obligatio quando, prout in propoſito caſu, eſt facta pro ſucceſſoribus, ligat etiam ſucceſſores, quia dicitur in rem ſcripta. Bald. *conſil.* 159. *num.* 4. *lib.* 3. Felin. *in cap.* 1. *num.* 1. *de prob.* Card. *conſ.* 147. *num.* 2. *in fin.* Crau. *conſ.* 404. *numer.* 13. 19. *&* 20. Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 132. *lib.* 4. Natt. *conſ.* 122. *num.* 9. fuit dictum in cauſa Tiburtina caſtri S. Poli 27. Nouembris 1609. coram bon. mem. Pegna.

Non obſtat, quòd in tranſactione in capitulo, 4
de quo agitur, minimè apponatur cognomen prædicti Gulielmi. nam præter quod cognomen dicitur legi in alia parte tranſactionis, cuius integra copia adhuc non fuit allata de partibus, cùm pro parte communitatis prætenderetur ſufficere ſibi afferre particulam habentem ſenſum perfectum, qui eſt articulus formæ probantis reſeruatus ad aliam inſpectionem, dixerunt Domini ſufficere, quòd in prædicto capitulo Gulielmus nominetur Dominus Maſſani, quia iſtæ ſunt duæ demonſtrationes, nempe nomen & dominium, quæ ſufficiunt ad denotandam identitatem perſonæ. Bart. *in l. demonſtratio falſa, num.* 14. *ff. de condit. & demonſtr.* Alexand. *conſ.* 133. *num.* 5. *lib.* 1. Crau. *conſ.* 198. *num.* 1. *&* 2. Socin. *conſ.* 89. *num.* 1. *lib.* 1.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Romana præſtationis annuæ. Veneris 25. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione plura notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Creditori inuito debitor aliud pro alio ſoluere non poteſt, n.1.

Quaſi poſſeſſio exigendi annuam præſtationem ſufficit pro exactione continuanda, & hæc quaſi poſſeſſio ſufficit per binos actus, n.2.

Oblatio depoſiti non tollit moram offerentis, quando pars offert ſe paratam recipere, n.3.

Verba diſpoſitionis vbi non verificantur, non verificatur etiam ipſa diſpoſitio, n.5.

Voluntas loquentis metienda eſt à poteſtate illius, numer.6.

Mens diſponentis præſumitur fuiſſe qualis eſſe debuit, ibid.

DECISIO CCCCXXXIV.

FVit reſolutum Magdalenos teneri præſtare 1
granum, cùm illud ſit in eorum obligatione, &

ne,& regula sit, quod aliud pro alio inuito creditori solui non possit. *l. mutui datio*, & ibi gloss. Bart. Castr. & alij. *ff. si cert. pet. l. eum à quo. C. de solut.* Roman. *cons.* 163. *num.* 1. Natt. *cons.* 344. *n.* 2. Surd. *decis.* 30. *n.* 9.

2 Nec videbatur posse dubitari de credito litis consortium, stante eorum quasi possessione exigendi annuam præstationem grani firmata coram Reuerendissimo Attrebaten. per duas possessiones, quæ sola quasi possessio sufficit pro exactione continuanda vsque ad finem litis. Cæs. de Grass. *decis.* 4. *de caus. poss. & propriet.* Cassad. *decis.* 10. *numer.* 8. *de rescript.* Castr. *cons.* 3. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 2. Rota in causa Tulen. pensionis 22. Iunij 1609. coram Reuerendissimo Attrebaten.

3 Non obstat protestatio depositi facta per Magdalenos sub die 12. Ianuarij proximi, quia cùm creditores eodem tempore obtulerint se paratos recipere, & realis depositio non fuerit sequuta, non cessauit mora Magdalenorum. Bart. *in l. penult. num.* 5. *ff. de distract. pignor.* Alex. *in l. si mora, num.* 6. *vers. omnes tamen.* Imol. *num.* 3. *ff. solut. matrim.* Iason. *in l.* 2. *num.* 187. *vers. circa tamen. C. de iur. emphyt.* Cotta *in memorialibus verb. oblatio.*

4 Nec obstat, quòd Magdaleni non potuerint soluere stante sequestro eis facto ad instantiam Susannæ de Forosempronio donatariæ quondam Caroli de Magdalenis in scutis 300. vnde infertur, quòd ipsi non fuerint in mora soluendi, & quod oblatio creditorum, quòd ipsi erant parati recipere, nullatenus sit habenda in consideratione, cùm eis stante prædicto sequestro minimè solui posset, quia fuit responsum, sequestrum cantare de pecuniis, & bonis ad quondam Carolum Magdalenum spectantibus, & pertinentibus, vnde Magdaleni non poterant interpretari, quòd sequestrum ad hoc grauum extenderetur. nam aut prætenditur fuisse penes illos sequestratum ius exigendi istam annuam præstationem grani, & non possunt, quia hoc ius non erat penes illos, & penes litis consortes, qui mediantibus exactionibus fuerunt constituti in illius quasi possessione, vt patet ex suprà allegatis decisionibus coram Reuerendissimo Attrebaten. vel saltem hoc ius erat penes illum, cui iustè adiudicandum venit: non autem penes Magdalenos, qui sunt debitores annuæ præstationis, & contra quos illud ius venit exercendum.

5 Aut verò prætendunt Magdaleni fuisse penes illos sequestratum in indiuiduo granum, prout successiuè maturabantur termini solutionis illius, & multò minus hoc prætendere possunt, quia istud granum nunquam fuit in bonis, vel spectauit ad quondam Carolum, cùm fuerit natum multò post illius mortem, vnde inferebatur per Dominos, quod cum respectu illius grani non verificentur verba sequestri, ibi, *sequestrentur penes vos Iulianum,* &c. *singulæ pecuniarum & bonorum summæ,* &c. *ad quondam Carolum Magdalenum spectan. & pertinen.* &c. minus verificari poterat illius dispositio. *l.* 4. *§. toties. ff. de damn. infect. l. quod constitutum. ff. de milit. testam.* Felin. *in cap. nonnulli, num.* 34. *vers. vbi verba. de rescript.* Socin. *cons.* 55. *n.* 4. *lib.* 1. Dec. *cons.* 591. *n.* 2.

6 Addebant Domini, quòd cùm verba sequestri clarè non loquantur de hac annua præstatione, non poterant ad illam extendi, etenim non potuit iudex sequestrans priuare istos possidentes in primis, & ante omnia eorum quasi possessione, maximè illis non citatis, quia spoliasset, & cùm hoc non potuerit, dicendum est in dubio, quod nec voluerit, quia metitur voluntatem à potestate. *l. Lucius. §. Imperatores. ff. ad municipal. cap. cùm super,* & ibi not. scrib. *de off. deleg.* Abb. *cons.* 3. *num.* 5. *lib.* 2. Gemin. *cons.* 77. *num.* 2. Roland. *cons.* 39. *num.* 20. *&* 21. *lib.* 1. Menoch. *de præs. lib.* 3. *præs.* 6. *num.* 33. & talis præsumitur fuisse mens iudicis, qualis esse debuit. Crauett. *cons.* 74. *num.* 9. Castr. *cons.* 136. *num.* 6. *lib.* 1. Gemin. *d. cons.* 77. *num.* 2. Afflict. *decis.* 44. *num.* 20. Surd. *decis.* 170. *num.* 3. *cum duobus seqq.*

R. P. D. COCCINO DECANO.

Aretina bonorum. Veneris 1. *Iunij* 1612.

ARGVMENTVM.

Locatio bonorum Ecclesiæ ad nouennium, nulla & inualida est, nec etiam sustinetur per triennium, & quid si adest beneplacitum Sedis Apostolicæ.

SVMMARIVM.

Subreptio in gratiosis intrat etiam quòd minima sit, num. 1.

Locatio bonorum Ecclesiæ ad nouennium facta, nulla, & inualida est, ibid. Vbi etiam quid si conductor obtinuerit beneplacitum Sedis Apostolicæ.

Beneplacitum Sedis Apostolicæ obtentum in alienatione rerum Ecclesiæ cum conditione, dummodo iusto pretio, *conditione non verificata nihil operatur, n.* 2.

Beneplacitum Sedis Apostolicæ in alienatione rerum Ecclesiæ supplet defectum solemnitatum, non autem causæ, ibid.

Valor bonorum non dignoscitur ex arrendamentis eorum, ibid.

Locatio bonorum Ecclesiæ ad nouennium nulla, & inualida est, nec etiam sustinetur per triennium, n. 3. *declara vt n.* 4.

DECISIO CCCCXXXV.

Fvit per Dominos resolutum, locationem, de qua agitur, factam ad nouennium non sustineri, quia contra dispositionem extrauagantis *Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alien.* Nec in hoc casu suffragatur conductori beneplacitum Apostolicum obtentum, quia cùm præsupponat locationem iam factam, quæ verè non fuerat facta, ideo non suffragatur. Bald. *in l. nec damnosa, num.* 1. *C. de prec. Imper. offer.* Et quamuis replicaretur, quod beneplacitum potuit cadere sub locatione ore tenus facta, tamen in hoc casu cessat obiectum, cùm in confirmatione præsupponatur locationem fuisse factam per instrumentum, ibi, *Nos igitur instrumenti tenorem,* &c. quæ subreptio, cùm versemur in gratiosis, etiam quòd minima sit, est attendenda. Card. *cons.* 30. Put. *decis.* 397. *lib.* 1. Mandos. *in reg.* 31. *de impetran. benef. vacant. per obitum fam. qu.* 25. Put. *decis.* 350. *&* 424. *lib.* 1. vbi etiamsi Papa aliàs fuisset concessurus. 1

2 Prædictis accedit, quòd beneplacitum non fuit simpliciter datum, sed conditionaliter, videlicet dummodo iusto pretio. Gem.*cons.96.num.5.* quod est maximè attendendum, cùm ipsa conditio fuerit apposita actui imperfecto, qui debet accipere robur ab ipso beneplacito, vt fuit dictum in causa Paduana pensionis 28. Iunij 1581. coram bon. mem. D. de Rubeis, eoque ampliùs cùm dictum beneplacitum suppleat defectum solemnitatum, non autem causæ, & propterea cùm non ostendatur esse purificatam illam conditionem, locatio non sustinetur. Cassad.*decis.2.nu.14. de praben.* Mohed. *decis.10.num.3.de concess.praben.* neque ex locationibus præcedentibus dicendum est, posse probari iustum pretium, quia arrendamenta non probant verum valorem. Ferret.*cons.354. num. 15. in fine.* Sarn.*in reg.de valore q.* 11. maximè quia pretia rerum solent mutari ex varietate temporum.*l.pretia rerum.ff.ad leg.falcid.*

3 Nec placuit Dominis, quòd in omnem euentum locatio sustinebitur ad triennium, quòd tempus non est prohibitum, quia fuit responsum, quòd cùm non sustineatur ad nouennium, nec valet etiam ad triennium, secundùm sententiam, quam insignis nominis Doctores secuti fuere, nempe Lap. *alleg.*80.*quaeris cùm locatio, & ibi apostill.fin.* quæ plures allegat, Bar. *cons.* 159. *num.* 8. *vers.4.viden.lib.* . . . . Alex. *cons.17.num.10. vers. nec etiam obstat,lib.4.* qui allegat Angel. & Ioan. de Imola. Card. *in Clem.1.§.fin.in fin. de reb. Eccl. non alien.* Afflict.*decis.107.num.2.* Prob. ad Monach.*in c.vlt.num.2.de pœnit.& remiss.lib.6.* Ioan. Gutierez *in l.nemo potest,num.53.ff. de legat.* 1. & alios allegat etiam Molina *de primog. Hispan.lib.1.c.21.num.28. vers.solet etiam.* Nec refert quod quamplures teneant contrariam sententiam, quos refert Molina *dicto loco,* quia non videtur recedendum à prædicta opinione, quam Rota vti veriorem pluries approbauit vt in causa Romana deuolutionis domus 4. Februarij 1583. coram D. de Rubeis, & in alia Placentina decimarum 2. Iunij 1586. coram Bubalo, & in alia Brixien. locationis 5. Decembris 1594. coram R.P.D. meo Decano.

4 Neque etiam facit, quod cùm singulis annis fuerit declaratum pretium, videatur dicendum posse sustineri pro triennio, aliàs secus si fuisset constitutum vnicum pretium. Tiraq. *de retract. lignag.§.23.gloss.1.num.10.* quia fuit responsum, quod ratio huius distinctionis non tollit prædictam conclusionem fundatam in eo, quia locatio ad nouennium est indiuidua, saltem ex voluntate contrahentium, quia fructus vnius anni possunt respicere plures, & propter vsum Italiæ de seminando vno anno, altero verò non, & ex eo præcipuè, quia contra prohibitionem legis, & ideo intrat conclusio, quod potui nolui, vt fuit consideratum in dicta causa Brixien. &c.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Aquen. pensionis. Veneris prima, Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Pensionis solutio retardari non potest lite pendente super illius nullitate. Primò, quando titularis consensit reseruationi. Secundò, quando pensionarius est in quasi possessione exigendi. Tertiò, quando causa est commissa sine retardatione solutionis: secus si constat de non iure pensionarij per rem iudicatam, vel illius confessionem.

SVMMARIVM.

Pensionis solutio retardari non potest sub prætextu, quod reseruatio pensionis sit nulla, quando titularis reseruationi consensit, idem quando pensionarius est in quasi possessione exigendi, & idem etiam quando causa est commissa cum clausula, sine retardatione pensionis,*n.1.*

Soluere qui tenetur, multo magis cogi potest ad deponendum id, quod soluere tenetur, n.2.

Æqualitas in iudiciis maximè seruanda est, ibid.

Obligatio est stricti iuris, & non extendenda, n.3.

Pensionis solutio retardari non potest sub prætextu, quòd constet de non iure pensionarij, nisi illud constet per rem iudicatam, aut partis confessionem, n.4.

DECISIO CCCCXXXVI.

Resolutum fuit D. Episcopum esse cogendum 1
ad faciendum depositum pro terminis decursis, & decurrendis, quia secundùm regulas iuris ipse esset obligatus soluere pensionem D. Antonio. Tum quia ipse D. Episcopus consensit pensioni, vnde lite durante super nullitate tenetur soluere. Cassad. *decis. 4.n.8. de rescriptis.* Gig. *de pens. quæst.35.n.9.* Couar. *var.resol.lib.2 cap.1.n.9.* Rota in causa Abulen. pensionis 15. Decembr. 1610. coram R.P.D. meo Pirouano. Tum quia D. Antonius est in quasi possessione exigendi: vnde in illa durante lite est manutenendus, iux. not. *in c. querelam de elect.* Cassad. *d. decis.10. n.8. de rescr.* Cæs. de Grass. *decis.4.de caus.possess.& propr.* Rota in causa Tulen. pensionis 22. Iunij 1609. coram D. Attrebaten. Tum denique, quia in prima commissione causæ adest clausula *sine retardatione,* qua stante, D. Episcopus non potest audiri absque eo, quòd soluat pensionem. Cæs. de Grass. *decis. 8. num. 1. de reiud.* Rota in causa Neritonen. pensionis 26. Nouembr. 1607. coram R.P.D. Pirouano.

Et hoc stante, quòd D. Episcopus teneatur ad 2
solutionem, mitiùs agitur cum illo qui non cogitur soluere, sed tantùm deponere, quia si solueret, non esset ita tutus rehabendi suas pecunias in casu victoriæ, sicut erat si deponit in loco tuto, & prædicta eò magis visa fuerunt admittenda, quia D. Antonius cauit ex parte sua pro restitutione pecuniarum sibi solutarum, vel soluendarum: vnde ad seruandam æqualitatem, quæ in iudiciis maximè desideratur. *c.2. de mut. petit. c. cùm inter.* vbi gl. *verb. claudicare, de except. l. fi.* & ibid. glos. *verb. cum quidam. C. de fruct. & lit. expens.* Bald. *cons.486.num.1. lib.2.* Oldrad. *cons.323.num.4.* Castr. *cons.259.num.1. vers. circa secundum, lib.2.* debet D. Episcopus saltem ex æquitate cauere ex parte sua, tantò magis, quia ipse est regularis, qui propterea non habet de proprio, & profitetur eximiam paupertatem, & impotentiam: vnde si moreretur, vel aliàs fructus consumeret, impossibile erit D. Antonio quate-

quatenus victoriam reportaret, consequi pensiones lite pendente decursas.

3 Non obstat, quòd D. Antonius promiserit pendente hac lite, minimè exigere terminos pensionis depositatos, & in futurum depositandos, quia per hoc non promisit se minimè institutum, vt per D. Episcopum fieret depositum, imò hoc supposuit esse faciendum dum dixit, depositatos & in posterum depositandos, & cùm obligatio sit stricti iuris, non debet extendi. *l. obligationum substantia. l. Arrianus. ff. de act. & oblig.* Bald. *cons. 55. num. 2. vers. sed ponamus, lib. 2.* Fulgos. *cons. 80. in fin. vers. & si quid* Calder. *cons. 20. de iud.*

4 Non obstat, quod D. Episcopus habeat decisiones Rotales super nullitate pensionis, & sic constet de illius bono iure, quia fuit responsum, bonum ius ad effectum, vt possit impedire remedia possessoria, & executiua, & prouisionalia, qualia sunt ista, debere apparere, vel per rem iudicatam, vel per confessionem partis. Rota in causa Valentina parochialis 26. Ianuarij 1582. coram bon. mem. Cardinali Seraphino relata inter diuers. impress. *decis. 269. par. 2. diuers.* Baren. beneficiorum 11. Febr 1605. coram Illustrissimo Millino, 14. Maij 1604. coram Illustrissimo Lancellotto, & in Cæsaraugustana dismembrationis 23. Ianuar. 1610. coram me, quorum neutrum conuenit in hoc casu, & prædictis deficientibus non potest dici constare de bono iure, cùm in progressu causa possit doceri de contrario, iuxt. decis. Ægid. 108. Put. 203. *lib. 1.* Rota *decis. 269. num. 6. par. 2. diuers. cum concord.* quòd maximè applicatur in hoc casu, quia ex duabus decisionibus in hac causa factis super nullitate sententiæ latæ ad fauorem D. Episcopi, apparet, quòd quidam testes remissoriales non fuerunt visi in Rota.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Pacen. congruæ. 8. Iunij 1612.

DECISIO CCCCXXXVII.

Replicata est in prima part. recent. decis. 420.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Comen. decimarum. 8. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

In hac decisione firmantur plura notabilia, de quibus in summario, præcipuè concluditur, quòd Rector Ecclesiæ parochialis in exactione decimarum habet fundatam intentionem, etiam contra matricem, quando eadem Ecclesia in parochialem erecta dismembrata fuit à matrice,

SVMMARIVM.

Decimarum exactio spectat ad Rectorem Ecclesiæ parochialis, n. 1.

Præsumptionem iuris habens pro se, non grauatur onere probandi, ibid. contra sub n. 5. ad med.

Vltimus rerum status, & vltimum tempus attenditur in materia probationis, num. 2. vbi ponuntur exempla.

Debitor volens repetere indebitè solutum, probare debet fuisse indebitum id, quod soluit, ibid.

Agens rei vendicatione probare debet dominium, declara vt n. 2. vbi quòd non tenetur probare dominium de tempore quo erat possessor.

Decimarum exactio pertinet ad Rectorem Ecclesiæ parochialis, etiam contra matricem, n. 3. & 4. vbi præsertim quando Ecclesia filialis erigitur in parochialem, & dismembratur à matrice.

Instrumenti qualitates probari debent ab eo, qui se fundat in illis, num. 4. ad finem.

Verba sunt interpretanda, vt superfluitas vitetur, & hoc argumentum est validissimum, n. 5.

Actus præsumitur factus secundùm quod de iure fieri debuit, ibid.

Probatio dubia, & incerta non releuat, ibid. ante medium.

Præsumptio contrariis præsumptionibus tollitur, ibid. in fin.

Spectare *verbum nunquid significet dominium, vel possessionem, n. 6.*

Consensus Episcopi ex longo tempore præsumitur. nu. 7.

DECISIO CCCCXXXVIII.

Domini perstiterunt in decisis coram me in hac causa sub die 9. Decembris 1611. Et ad ea quæ fuerunt latè adducta pro parte Canonicorum de Grabedona circa illud, quòd ante annum 1464. d. Ecclesia de Grabedona erat parochialis trium locorum, de quorum decimatione agitur, & consequenter habebat fundatam intentionem super omnibus decimis, iuxta not. *in cap. cùm contingat. in cap. non est in potestate, de decim.* Put. *decis.* 331 *num. 2. lib. 1.* Verall. *decis. 356. num. 3. part. 2.* vnde inferebatur, quòd cùm Ecclesia de Grabedona habeat pro se iuris præsumptionem, onus probandi non sibi incumbit, sed Ecclesiæ de Vercana. Cur. sen. *cons. 72. num. 1.* Gabr. *cons. 165. num. 43. lib. 2.* fuit responsum, quod erant extra dubium, quia decisio sub dicta die 9. Decembris non disputat articulum, cui incumbat onus probandi, sed præsupponit duas alias decisiones, in quibus fuit firmatum onus probandi incumbere Ecclesiæ de Grabedona. 1

Sed nihilominus etiam in hoc satisfaciendo informantibus pro Ecclesia de Grabedona, visum fuit Dominis notiuum non obstare, quia in videndo cui incumbat onus probandi, non attenditur tempus præteritum, sed præsens, & modernus status rerum. Hinc videmus, quòd si A. agit contra B. vt sibi soluat certam summam, sine dubio onus probandi incumbit A. verùm si B. soluat, & postea velit repetere, sibi incumbit onus probandi indebitum, iuxt. not. *in l. cùm de indebito. ff. de prob.* nec obstat, quòd alias onus probandi sibi minimè incubuisset. Idem videmus in illo, qui aliàs fuit possessor, qui si permittat se spoliari, & velit agere rei vindicatione, sine dubio tenebitur probare dominium, iuxt. not. *in l. officium, & in l. in rem actio. ff. de rei vindic.* Castr. *cons. 30. numer. 2. lib. 2.* & nihilominus tempore quo erat possessor ad aliquam probationem, 2

non fuit obligatus. *l. fin. C. de rei vindic.* §. *commodum autem. Instit. de interd. l. 2.* & ibi gloss. *verb. dominium. C. de prob.* Bald. *cons. 351. num. 2. lib. 1.* Castrens. *cons. 139. in princ. lib. 1.*

3 Ex prædictis inferendo ad propositum casum dicebatur, quòd si ante annum 1464. fuisset mota præsens lis, sine dubio Ecclesiæ de Versana incubuisset onus probandi, stante, quòd Ecclesia de Grabedona tunc temporis erat parochialis locorum controuersorum, & super illorum decimis habebat de iure fundatam intentionem: verùm cùm lis fuerit mota longè post dictum annum 1464. & sic tempore quo erat mutatus status istarum Ecclesiarum, & Ecclesia de Vercana iam erecta in parochialem, & inter illius limites constituta loca, de quorum decimatione agitur, quo casu habet fundatam intentionem super illorum decimis, etiam contra matricem, vt aliàs in hac eadem causa fuit decisum, per doctr. Abbat. *in c. cùm contingat. num. 8. vers. quartus est casus. de decim.* meritò ad videndum cui incumbat onus probandi, est attendendum tempus motæ litis, & modernus status rerum. Quibus attentis non erit dubium, quòd onus probandi incumbat Ecclesiæ matrici: cùm etiam contra illam Ecclesia filialis erecta in parochialem habeat fundatam intentionem, per doctr. Abb. de qua suprà, & conuertuntur doct. Curt. & Gabr. superiùs in contrarium alleg.

4 Illud autem, quod ante annum 1464. Ecclesia de Grabedona haberet de iure fundatam intentionem super decimis, nihil aliud potest operari ad eius fauorem quàm quod ex hoc dicatur probatum, quod decimæ tunc temporis spectarent ad Ecclesiam de Grabedona, quod sibi non suffragatur. nam aut hoc deducitur in simplicibus terminis iuris communis, & non iuuat, quia eo ipso quòd Ecclesia filialis dismembratur à matrice, & erigitur in parochialem, eo ipso decimæ censentur ablatæ ab Ecclesia matrice, & applicatæ Ecclesiæ filiali, per doctr. Abb. de qua suprà, vbi attestatur de communi, & Rota illam sequuta fuit etiam in alis causis. Aut verò fit fundamentum in instrumento erectionis Ecclesiæ de Vercana in parochiam, in quo decimæ reseruantur Ecclesiæ de Grabedona, & conclusio posset procedere, si in dicto instrumento Ecclesię de Grabedona reseruarentur simpliciter decimæ sibi debitæ: verùm cùm instrumentum subdat, *immediatæ, & præstari consuetæ*, meritò Rota censuit, quòd vt suffragetur instrumentum, Ecclesia de Grabedona debeat nedum probare quòd tempore erectionis decimæ essent sibi debitæ, sed vlteriùs quòd essent præstari consuetæ, quia qui se fundat in instrumento, debet probare quòd concurrant omnes illius qualitates, iuxt. not. *in l. prætor, la 2. §. docere. ff. de vi bonor. raptor.* Castr. *cons. 95. in fin. lib. 2.* Rol. *cons. 89. nu. 28. & seq. lib. 1.* Ruin. *cons. 109. num. 23. vers. postquam igitur, lib. 3.* Socin. *cons. 27. num. 14. lib. 4.* Surd. *cons. 279. num. 4.* Sicut etiam qui se fundat in statuto. Socin. *cons. 55. num. 3. lib. 1.* Natt. *cons. 254. nu. 2.* Cephal. *cons. 256. in fin.* Tiraq. *de retract. lign. §. 8. gloss. 7. num. 1.* Bec. *cons. 53. num. 9.* Surd. *decis. 305. num. 41.*

5 Nec videtur dubitandum, quod debeat concurrere vtraque qualitas, nempe debiti, & actualis perceptionis, quia si exigens fuisset contentus vna qualitate, nempe debiti, frustrà addidisset aliam, nempe consuetæ præstationis, quod argumentum à superfluitate vitanda est pro interpretatione validissimum, iuxt. not. *in cap. si Papa, de priuil. in 6. in l. si quando. ff. de leg. 1. in l. cùm antiquitas, in princ. C. de testam.* Felin. *in c. 1. num. 7. de rescript.* Roman. *cons. 180. num. 5.* Nec deest ratio, quippe quia cùm erigere vnam Ecclesiam in parochialem, & reseruare decimas alteri, exorbitet à iure communi, vt apparet ex supradictis, meritò vt minus discederetur à regulis iuris voluerunt relinquere Ecclesiæ de Grabedona decimas tantùm, in quarum actuali perceptione esset, non autem illas, ad quas tantùm haberet ius. Et licèt posset dici, quòd eo ipso, quòd Ecclesia de Grabedona tunc temporis habebat fundatam intentionem, deferre super istis decimis, eo ipso præsumitur fuisse in actuali perceptione, quia præsumitur factum, quod de iure fieri debuit, iuxt. not. per Bar. *in l. cùm serui, num. 4. ff. de verb. oblig.* Dec. *cons. 446. num. 6.* Nihilominus videtur, quòd quando alicui incumbit onus probandi, sola præsumptio iuris non sufficiat, iuxt. opin. quam Rota sequitur, vt apud Achill. *decis. 1. de probat.* in causa Tirasonen. decimarum 8. Octobr. 1576. coram Robusterio relata inter diuers. impress. *decis. 102. num. 6. part. 1.* atque ex pluribus aliis, & meritò, quia licèt præsumatur factum, sæpè reperitur non esse factum, vnde quandocunque alicui incumbit onus probandi, potest replicari, non probari hoc esse quod aliquando contingit abesse. *l. non hoc. C. vnde legit. l. neque natales*, & ibi gloss. *verb. cùm nihil. C. de prob.* & maximè in proposito casu, in quo in contrarium adducuntur probationes, nedum præsumptiones, & in iure est clarum, quòd præsumptio contrariis præsumptionibus eliditur. *l. diuus. ff. de restit. in integr.* Castr. *cons. 26. num. 3. lib. 1.* Dec. *cons. 470. num. 10.* Tiraq. *in l. si vnquam. verb. donatione largitus, nu. 156.* maximè ad fauorem rei cui sufficit reddere rem dubiam. *cap. in præsentia. de prob. cum concord.*

Ista autem probatio requisita pro parte Ecclesiæ de Grabedona minimè visa fuit resultare ex tribus locationibus, nempe de anno 1228. & 1318. & 1352. quia, vt aliàs fuit dictum, non probatur illarum effectuatio, & licèt Rota aliàs admiserit pro parte prædictam effectuationem, hoc tamen fuit, quia præsupponebatur per Vercauenses hoc non negari, quòd cùm fuerit repertum, minimè subsistere in facto non intendit Rota per sua præsupposita in facto alicui ex partibus præiudicare. Item nec visa fuit resultare probatio ex sententia Ordinarij de anno 1299. cùm non sit verum, quòd ibi pronuncietur ad Ecclesiam de Grabedona spectare ius decimandi, tam super territorio Domasij, quàm super toto plebenatu Grabedonæ, sed tantùm super tenimento Domasij, & ideò non afficit territorium Vennanæ distinctum à tenimento Domasij. Vltra, quòd verbum *spectare*, non includit pernecesse actualem perceptionem decimarum de qua probanda modò particulariter agitur, cùm possit verificari in solo iure distincto à possessione, quæ est quid facti, iuxt. not. per Paris. *cons. 58. num. 44. lib. 3.* prout de verbo *pertinere*, habetur *in l. verbum illud pertinere, in fin.* & ibi gloss. *ff. de verb. sign.* Socin. *cons. 8. num. 4. lib. 1.* Paris. *d. n. 44.* Rol. *cons. 51. n. 20. lib. 1.* 6

Subsistere etiam visa fuit probatio non perceptionis deducta pro parte Ecclesiæ de Vercana ex emptione istarum decimarum facta à quibusdam 7

laicis

laicis de anno 1464. die 16. Aprilis, etenim non obstare visa fuit replicatio, quod assignatio illarum minimè fuerit facta Ecclesiæ de Grabedona, cum consensu Episcopi. nam præter quòd talis consensus ex adeò longo tempore præsumeretur, iuxt. not. per Dec. *cons.* 73. *num.* 5. Aret. *cons.* 36. *num.* 1. *in fin.* Roch. de Curt. *de iur. patron. verb. pro eo quòd, num.* 19. *in fin.* Crauett. *de antiq. temp. part.* 3. *vers. vidimus, num.* 30. cessat difficultas, quia assignatio non tantùm deducitur ad probandum, quod fuerit legitimè facta Ecclesiæ de Vercana, quantum ad excludendum actualem perceptionem illarum in Ecclesia de Grabedona, stante quod saltem de facto possidebantur ab illis laicis. Cætera leuiora bene visa fuerunt sublata per D. Coratium in sua responsione facti, cum qua Domini transierunt.

R. P. D. MANZANEDO.

Naruien. canonum. Mercurij 8. *Iunij* 1612.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Transactio per vnum facta, alteri non praiudicat, n. 1.
Frater non potest transigere de re communi in praiudicium fratris sine mandato, n. 2.

DECISIO CCCCXXXIX.

1 FVit resolutum informante tantùm Domino Fabio, transactionem factam per Cassium non nocere ipsi Fabio dicti Cassij fratri, qui nec illi interfuit, nec illam ratificauit, nec mandatum ad transigendum fratri dedit, vnde ei non præiudicat, iuxta text. expressum *in l. si cum fratre. C. res inter alios act.* & ibi Saliç. Bero. *cons.* 76. *n.* 18 *lib.* 1. Calcan. *cons.* 22. *n.* 3.

2 Nec sufficit, quod transactio sit de re communi, non enim ex eo potest frater disponere, nisi tantùm de sua parte. *l. serui electione.* §. 1. *ff. de leg.* prout nec socius socium obligat. Decius. *in l. si socius, num.* 2. *ff. si cert. pet.* Bald. *in l. si patruus, num.* 12. *C. com. vtriusque iudic.* Alexan. *cons.* 139. *num.* 3. *lib.* 5. &c.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. canonicatus. Veneris 8. *Iunij* 1612.

ARGVMENTVM.

De resignatione beneficij facta à grauiter infirmo, tacita infirmitate, quando dicatur facta in fraudem, reddátque gratiam subreptitiam. Quandóve simonia ex actibus correspectiuis præsumatur, publicationísque defectus gratiam annullet.

SVMMARIVM.

Subreptionis exceptio debet concludenter probari ab eo qui subreptionem allegat, n. 1.
Subreptio non inducitur ex tacita qualitate, nisi etiam probetur, quòd si qualitas fuisset expressa, potuisset reddere Papam difficiliorem, ibid.
Resignatio beneficij facta à grauiter infirmo non dicitur facta in fraudem, quando accessit authoritas Papa vigore derogationis regula de infirmis, nec agitur de praiudicio collatoris, seu alterius, n. 2.
Regula de infirmis comprehendit infirmitates, & leues, & graues, ita & derogatio regula comprehendit vtramque infirmitatem, n. 3.
Simonia arguitur ex correspectiuitate actuum. declara vt num. 4.
Simonia est delictum, debétque plenè, & concludenter probari, ibid.
Actus correspectiui quando dicantur ex eo, quòd sint facti eadem die, ibid. in fine.
Resignatarius non tenetur probare titulum sui authoris, num. 5. *in fine.*

DECISIO CCCCXL.

POst resolutionem iustificationis gratiæ Gerardi Steccart, proposui secundam partem dubij, quam Domini in prima disputatione noluerunt resoluere, an scilicet eadem gratia esset subreptitia, & nulla, & negatiuè non esse subreptitiã, neque nullam fuit responsum. Habet enim Steccart fundatam intentionem in iustificatione suæ gratiæ. Reus autem, qui fundat suam exceptionem in subreptione respectu tacitorum, tenetur illam concludenter probare. Dec. *in cap. in prasentia, num.* 48. *aliàs* 12. *vers. vndecimo nota. de probat.* Ægid. 617. *num.* 2. Rota *decis.* 628. *num.* 3. *part.* 1. *diuers. cap.* 1. vbi Gemin. *num.* 8. *vers. in literis verò beneficialibus. de rescript.* in tantum, quod non sufficit probare qualitatem non esse narratam, nisi etiam probetur, quod si fuisset expressa, potuisset reddere Papam difficiliorem. *cap. super literis,* vbi Felin. *num.* 8. *de rescript.* Cassad. *decis.* 12. *nu.* 14. *de prabend.* 1

Voscius autem prædicta non iustificauit. Nam etsi resignans tacita graui, & lethali infirmitate resignauerit in manu Papæ ad fauorem fratris, & infirmitas probetur tam ex mandato procuræ ad resignandum, in quo enunciatur resignans valetudinarius, quàm ex fide parochi attestantis se eadem die ministrasse eidem Sacramentum extremæ vnctionis, exinde tamen non probatur resignatio facta in fraudem, vt sit locus, *cap.* 2. *de renunc. in* 6. & eis, quæ ponuntur per Oldrad. *cons.* 324. *num.* 6. *vers. quintò renunciatio fraudulenta,* & Crauett. *cons.* 82. *num.* 3. *vol.* 1. Quia accessit auctoritas Papæ vigore derogationis regulæ de infirmis, nec de præiudicio collatoris, vel alterius ad quem spectat ius conferendi agitur, quo casu fraus non est considerabilis, *dicto cap.* 2. in sensu contrario, *de in renunc.* 6. Menoch. *de prasump. lib.* 6. *prasump.* 78. *num.* 2. & 3. & quando deficit titulus, & causa fraudis, dum non agitur de alicuius præiudicio, ex quo resignatio est facta in manibus Papæ, qui est Ordinarius ordinariorum, coniecturæ nihil operantur. Bart. *in cons.* 65. *factum tale est.* Dec. *cons.* 36. *num.* 6. & *cons.* 463. *il* 7. Alban. *cons.* 9. *num.* 1. & *cons.* 97. *num.* 24. 2

Nec dicatur, quod fraus non allegatur ex resignatione, tacita leui infirmitate, sed graui, & lethali, quàm si præsens esset Sanctissimus, vel non derogasset regulæ, vel difficilius propter præiu- 3

dicium collatorum. Fuit enim responsum, quòd cùm infirmis non sit prohibitum resignare, sed duntaxat eorum resignationes per regulam annullentur, quando intra 20 dies moriuntur, satis videtur Papa cogitasse de graui infirmitate, præsumendo decedentes intra 20. dies ab initio lethali morbo laborare, cuius timore ad renunciandum potuerunt moueri; & sicuti regula in sui dispositione comprehendit infirmitates, & leues, & graues. Sarnen. *in dicta regula ii quæst.* 28. pari ratione in derogatione vtramque debet continere. Vltra quòd Dominis non est visa grauis infirmitas, cùm à die mandati de resignando superuixerit resignans per 30. dies, nempe in die 29. Augusti vsque ad primam diem Octobris.

4 Secundò etiam visum est Dominis Voscium fundasse exceptionem nullitatis resignationis in simonia Steccart, dum eadem die, quo resignans constituit Procuratorem ad resignandum, pater assignat eidem resignanti legitimam florenorum 200. vt commodiùs viuere possit, quasi correspectiuè ad assignationem legitimæ sit facta resignatio coram eisdem testibus, & Notario. *cap. ad audientiam, il 2. de rescript.* Paris. *de resign. lib.* 14. *quæst.* 3. *num.* 2. *& 9.* Quia fuit dictum, quod cùm simonia sit delictum, quòd plenè, & concludenter probari debet. Felin. *in cap. super his, num.* 17. *de accusat.* Put. 440. *num.* 3. *lib.* 1. & assignatio legitimæ habeat causam particularem, & separatam, & non proportionatam, nempe, vt resignans, qui deliberauerat resignare, commodiùs viuere posset, actus quamuis eadem die facti non dicuntur correspectiui ad inferendam simoniam. Mohed. *decis.* 3. *de simon.* Put. *decis.* 171. *lib.* 1. Gabr. *cons.* 172. *lib.* 2.

5 Tertia exceptio ex defectu publicationis fuit sublata ex publicis documentis in actis exhibitis, nec obstat, quod diebus festiuis, & eorum multitudine populi non appareat facta publicatio, iuxta constitutionem sanctissimæ mem. Gregorij XIII. quia ex lectura eiusdem instrumenti cernitur Notarium publicasse literas alta, & intelligibili voce tempore summæ Missæ, cui creditur in concernentibus suum officium. Et demum cessabat & alia difficultas, quod scilicet non fuerit iustificata publicatio resignantis, cuius vigore habuit canonicatum, quia ad hoc fuit responsum per Dominos, quòd resignatarius non tenetur probare titulum sui auctoris. Cassad. *decis.* 2. *num.* 4. *de caus. possess. & propriet.* &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana filiationis. Mercurij 13 *Iunij* 1612.

ARGVMENTVM.

Filius natus ex muliere nupta, non ex adulterio, sed ex legitimo matrimonio natus præsumitur viuente marito, etiam quòd adulterij adsint præsumptiones. Probari tamen debet superuiuentia viri de tempore conceptionis filij, & quomodo isto casu talis superuiuentia probata censeatur.

SVMMARIVM.

Filius præsumitur natus ex marito superuiuente, non ex adulterio, etiam quòd adulterij adsint præsumptiones, n. 1.

Maritus quòd superuixerit, ad effectum excludendi filium natum ex adulterio, probari debet ab eo qui mariti superuiuentiam allegat, n. 2.

Tempus quando est de substantia eius quod agitur debet præcisè probari, ibid.

Testis deponens per verba, per quello, ch' io mi ricordo, & saluo il vero, *non probat, n.* 3.

Testis repetitus nolens firmare primam depositionem nihil probat, ibid.

Mors probatur per testes deponentes vidisse aliquem mori, n. 5.

Testis pauper non repellitur à testificando, n. 6.

Testis minor, vtputa annorum duodecim, non repellitur à testimonio quando est materia quæ potest cadere in sensum minoris, ibid.

DECISIO CCCCXLI.

FVit resolutum die 10. Iunij 1611. constare Se- 1
ptimiam esse filiam Domini Fabii Carosij, cui resolutioni, cùm non acquiesceret Carosiús, iterum proposui dubium super eisdem de mense Maij præteriti, & quia allegabatur ex parte eiusdem Carosij, maritum Vrsolinæ matris Septimiæ de tempore conceptionis, & natiuitatis eiusdem superuixisse, ita vt intraret præsumptio. *l. miles. §. defuncto. ff. ad l. Iuliam de adulter.* Placuit Dominis pro faciliori resolutione restringere dubium ad superuiuentiam mariti de tempore conceptionis Septimiæ; quia eo casu cessabunt omnes præsumptiones pro filiatione, vt latè probarunt post alios Menoch. *de arbitr. casu* 89. *num.* 45. & Surd. *cons.* 1. *sub num.* 54. *&* 57. *ex eadem l. miles. §. defuncto. ff. ad l. Iul. de adult.* Dubio igitur iuxta mentem Dominorum proposito fuit resolutum non constare de tempore conceptionis Septimiæ maritum Vrsolinæ fuisse viuum.

Animaduerterunt enim Domini exceptionem 2
hanc de superuiuentia mariti ipsius Vrsolinæ esse præcipuum fundamentum Carosij, quòd concludenter erat probandum vti de substantia, & intentione ipsius Carosij. *l. qui accusare. C. de edend. l. ei, qui dicit. ff. de probat.* Osasc. decis. Pedemon. 145. *num.* 14. & præcisè quando tempus est de substantia, voluit *gloss. fin. in l. cùm actum*, vbi Bart. *num.* 6. *ff. de negot. gest.* & post alios Surd. *decis.* 75. *num.* 10. & in terminis de excipiente de vita, & superexistentia, quòd teneatur probare affirmauit Didac. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 6. *vers. tertiò etiam.* Lambert. *super statuto de contract. mulier. gloss.* 9 *num.* 4. *& seqq.*

Huiusmodi autem probatio pro parte Carosij 3
visa non est concludens. Nam primus testis contra Vrsolinam examinatus deponit quidem Rosatum eiusdem Vrsolinæ maritum fuisse in ciuitate Corneti vsque ad annum 1597. seu 1598. & hic testis nisi ex aliis destrueretur, benè probaret, quia concludit superuixisse de anno 1594. quod tempus fuit conceptionis Septimiæ. Verùm eius dictum continet aliquam dubitationem, dum interserit illa verba, *Per quello ch' io mi ricordo, è saluo il vero,* quo casu probatio redditur infirma. Alex. *cons.* 82 *num.* 2.

num.2.vers.& tanto minus lib.4. Corn.*cons.94.num.4.lib.3.* Sed quod peius est, repetitus ad instantiam Vrsolinæ, pro exoneratione suæ conscientiæ noluit firmare primum dubium, quòd viderit Rosatum de annis 97. & 98. restringendo duntaxat dictum suum eundem vidisse supra 20. annos incirca, quod tempus non est de tempore conceptionis, sed antè. Vnde vel hoc secundum dictum sustineri debet ex causis verosimilibus obliuionis, quas allegat, perturbationis nempe animi, & senectutis, per ea, quæ tradit Menoch. *de arbitr. iudic. centur.2. cas.*108 *num.* 7. veluti contrarius omnino est repellendus, *l.1.C.de furtis.*

4 Secundus verò testis non percurit tempus post conceptionem, & eius depositio est nimis generalis, & æquiuoca, & potest esse, quod Rosatus, dum vixit, fuerit Corneti, etiam de tempore, quo ibi erat Fabius, sed non consequitur necessariò, quod Rosatus decedere non potuerit antequam Fabius Corneto discederet. Et demum tertius testis pro eadem parte nihil aliud firmat, quàm quod dum Fabius permansit in Corneto, aderat etiam Rosatus maritus Vrsolinæ, & quòd viuente adhuc Rosato Vrsolina permanebat cum Fabio, cuius dictum non impugnatur, sed dicitur, non inducere necessariam probationem, ex ratione suprà allegata de secundo teste. Sed vlteriùs visa est eius depositio dubia, cùm non deponat præcisè, sed per verba, *mi pare*, & per præsumptiones, ibi, *Et bisognaua, ch' il marito ci fusse anco all' hora.*

5 Prædictis autem accedebant depositiones testium pro Vrsolina magis præcisè attestantium prædictum Rosatum ab annis 20. & vltra eorum depositiones mortuum fuisse, quæ verè percutiunt tempus ante conceptionem Septimiæ, supponitur enim quòd testes fuerint examinati de anno præterito, & mors Rosati si contigit ab annis 20. necessariò sequitur dicendum mortuum fuisse de anno 1590. per quadriennium ante conceptionem Septimiæ, quæ fuit de anno 1594. Rationes autem scientiæ mortis benè concludunt, dum tertius asserit præsentem fuisse sepulturæ, & vidisse eum mortuum, secundus verò vidisse eum mori in domo Dominæ Mariæ, & est praxis, quam approbat Bart. *in l.2.§.si dubitetur, sub n.2. ff. quemadmodum testam. aperian.* & idem firmat Ioseph Ludou. *decis. Perusin.12.n.14.*

6 Non obstat exceptiones, quæ dantur contra hos testes, quod scilicet sint pauperes, minores annorum 12. ac varij, quia quoad paupertatem non est exceptio repellens testem. Cæs. de Grass *decis. 9. num.5. de testib.* minor autem ætas, quando materia est, quæ possit cadere etiam in sensum minoris, non repellitur à testimonio ferendo. Rota *decis. 220. num.* 7. 8. *part. 2. diuers.* Varietas etiam, quæ allegatur in eorum depositionibus, cùm consistat in eo, quòd alij deponant ab annis 20. alij ab annis 24. alij ab annis 27. & 28. vidisse Rosatum viuere, visa non est considerabilis, cùm omnes concordent in tempore mortis Rosati ante annum conceptionis 1594. Atque ita fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Bononien. pecuniaria dotis. Lunæ 18. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

De præscriptione annali, & decennali vigore statuti Bononiæ, quando locum habeat.

SVMMARIVM.

Inuentarium probat contra conficientem illud, & suos hæredes, n.2.

Instrumentum productum, & registratum in actis probat absque productione originalis, n.3.

Præscriptio non nisi spatio triginta annorum currit contra apochas, super quibus sententia lata fuit, num.5.

DECISIO CCCCXII.

Vigesima sexta Martij proximè præteriti dubitaui, an sententia vltima de partibus esset confirmanda, necne? Et Domini dubium prædictum restringendum duxere ad tres apochas continentes summam scutorum 1025. in quibus Domina Portia prætendit etiam se creditricem esse; vnde sexta Aprilis dubitaui, an constaret de credito dictarum trium apocharum, & tam illa die, quàm 21. Maij qua idem dubium reproposui, semper propter diuersas Dominorum sententias fuit dictum, *Non liquet*, & hodie iterum eodem dubio proposito, cùm contra dictas apochas diuersæ exceptiones opponerentur, inter quas præscriptio statutaria vnius anni, & alia decennalis deducebatur desumptæ ex statutis mercatorum Bononiæ: Domini quoad istam præscriptionem, dixerunt illam non intrare, & quòd de reliquis videretur. 1

Et mouebantur ex eo, quia præscriptio annalis, de qua in dictis statutis *in rubr. 19. fol.61. vers. ancora statuimo.* procedit tantummodo quando debitum probatur per librum, seu per scripturam: sed si per aliam probationem saltim semiplenam probaretur, cessaret dicta præscriptio, vt *in dicta rubr. 19 fol.62. vers. specificando.* sed sic est, quòd in casu nostro adest vltra dictam apocham, alia etiam plena probatio, nempe descriptio istius debiti facta à Hieronymo in inuentario hæreditatis Æmilij, his verbis crediti, *che si sanno sign. Æmilio Maluezzi in prima per la signora Pompilia Zambeccaria de Maluezzi per sua dote circa scudi 2500. & per altri suoi crediti 1025.* quod quidem inuentarium probat contra Hieronymum, & illius hæredes, ad text. *in l. final.* & ibi notata. *C. de arbitr. tutel.* Paris *cons.45. num.20. lib.2. decis.71. n.3. & decis.800. in princ. & n.22. vers. tertia difficultas, part. 1. diuers.* Surd. *cons.290. n.27.* 2

Præscriptio autem decennalis, de qua *in dicta rubr.22. fol.76. vers. mà acciò*, quæ currit contra apochas, confessatas, aut registratas in actis in contumaciam, de quibus *in dicta rubr. 22. fol. 75. & 76. vers. per tanto, & vers. ma che*, visa fuit Dominis nec etiam intrare in nostro casu, cùm prædictum statutum loquens de prædictis apochis sic recognitis, aut registratis, procedat in duobus casibus, nempe quando talis apocha fuit reperta penes debitorem, quo casu illi fidem esse adhibendam statuitur; secus verò in secundo casu, quando penes creditorem inuenitur. Nos verò versamur in tertio casu diuerso, nempe quod istæ apochæ, nec 3

fuerunt repertæ penes creditorem, non penes debitorem, cùm fuerint deperditæ, & sic sumus extra casum statuti, & in terminis iuris communis, quo disponitur, quòd instrumentum productum & registratum in actis, probet absque productione originalis. Dec. *in cap. quoniam contra, num. 51. de probat.* Felin. *in cap. fin. in vltim. fallent. de fide instrum.* Couar. *pract. cap. 21. num. 6.* Quod & procedit vigore Innocentianæ, de qua in nostris terminis loquitur Caputaq. *decis. 354. num. 6. par. 2.* Vnde cùm non simus in apochis, de quibus disponit prædictum statutum, nec etiam ad illas debet extendi præscriptio per statutum stabilita circa apochas in illa comprehensa.

4 Vlteriùs, quia nec prædicta annalis, nec decennalis præscriptio procedit solo temporis cursu, cùm etiam requirat iuramentum debitoris in facto proprio de solutione, vt circa præscriptionem annalem est videre *in dicta rubr. 19. fol. 62. vers. alle quali excettioni*, & de præscriptione decennali *in dicta rubr. 12. fol. 76. vers. le quali escettioni.* Quod tamen iuramentum nunquam fuit præstitum, nec hodie iam præstari valet, cùm debitor pluribus ab hinc annis obierit.

5 Et tandem vtramque præscriptionem ex prædictis non intrare visum fuit, cùm dicta statuta illas admittant in apochis, à quacunque persona scriptis, aut in recognitis, confessatis, seu registratis in contumaciam, non autem loquuntur de illis, super quibus fuerunt latæ sententiæ, seu facta decreta diffinitiua super illarum executione, prout in casu nostro, vbi mandatæ fuerunt exequi istæ apochæ per simile decretum contra bona hæreditaria Hieronymi debitoris; vnde sumus extra casum statuti, & in dispositione iuris communis, iuxta quam contra talem sententiam, seu decretum diffinitiuum non præscribitur nisi spacio 30. annorum, ad text. *in l. sicut. C. de præscript. 30. annorum.* Bald. *in rubr. de præscript. num. 22.* Felin. *in cap. inter monasterium in 16. limitatione.* Bal. *de præscript. in quarta parte quartæ partis principalis, quæst. 31.* Achill. *decis. 5. de præscript.* Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. plebaniæ. Mercurij 20. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Lite pendente super beneficio, nec Ordinarius potest instituere, nec patronus potest præsentare, & quando tūc lis dicatur pendere, & an lite pendente super pertinentia iurispatronatus Papa possit liberè beneficium conferre.

SVMMARIVM.

Resignatio beneficij prorsus est nulla, non facta mentione de iurepatronatus, cui Papa in dubio non præsumitur voluisse præiudicare, n. 1.

Restitutionis in integrum præcipuum fundamentum est bonum ius, & læsio, ibid. in fine.

Lite pendente super beneficio nec Ordinarius potest instituere, nec patronus præsentare, n. 2.

Beneficium non dicitur litigiosum, nisi lis sit inter præsentatos, num. 2. & 4. vbi declaratur, & quid si agatur de beneficio iurispatronatus laicorum, n. 3.

Papa nunquid possit liberè conferre beneficium super pertinentia iurispatronatus, ibid.

DECISIO CCCCXLIII.

CEnsuerunt Domini non constare de causis restitutionis in integrum, quia Io. Maria non docet de aliquo bono iure suo, sed potiùs de malo, ex decisionibus in hac causa factis. De iurepatronatus enim non videtur ex eisdem posse dubitari, & Io. Maria illud non negat, & propterea inde insultat nullitas resignationis, in qua de iurepatronatus nulla est facta mentio, & cui Papa in dubio non præsumitur voluisse præiudicare. Lap. *allegat. 96. sub n. 3. vers. veritatem puto.* Put. *decis. 412. n. 2. lib. 1.* cum aliis allegatis in decisione diei 29. Februarij 1608 in hac causa facta: cessante autem bono iure, cessat læsio, quòd est præcipuum fundamentum restitutionis in integrum. Rota *decis. 1. in nouis, de restit. in integr.* Benintend. *decis. 85. num. 6 & 7.*

Neque obstat gratia perinde *valere*, quia quo- 2 ad deuolutionem non iustificatur, dum patroni vltra quadrimestre non tacuerunt, neque quoad litem. Nam etsi lite pendente super beneficio, nec Ordinarius possit instituere, nec patronus possit præsentare. *cap. 1. & 2. vt lit. pend. in 6.* vbi Gemin. *num. 8 vers. nec obstat.* Calder. *cons. 1. eod. tit. de iurepatr.* & latissimè comprobat Lancell. *de attent. cap. 4. in præfat. illat. 5. num. 626. & 628.* Tamen lis, quam exigit Papa, debet esse super beneficio inter præsentatos, ita vt illud sit litigiosum. Achill. *decis. 28. in fine, de appellat.* & hoc neque in facto, neque in iure videtur iustificatum, vt benè deducitur in supradicta decisione diei 29. Februarij 1608.

Nec obstant auctoritates allegatæ ad proban- 3 dum, quòd dispositio *cap. 2. vt lit. penden.* procedat etiam quando agitur de beneficio iurispatronatus laicorum, quia inde non sequitur, quòd lis sit super beneficio, quando litigatur inter Ordinarium, & patronos super pertinentia iurispatronatus. Cassad. autem *decis. 3. vt lit. pend.* & Simonett. *decis. 33.* & Lancell. *de attent. in præfat. nu. 545.* qui allegantur ad ostendendum, quòd Papa possit liberè conferre existente lite super pertinentia iurispatronatus, verè non videntur hoc firmare. Nam verba Cassad. cuius auctoritate nititur Simonett. ibi, *prætendebatur beneficium esse de iurepatronatu Regis Scotiæ*, videntur expressa ad stringendum motiuum subreptionis, quia de iurepatronatus Regum, Ducum, & Marchionum erat facienda expressa mentio secundùm regulam Cancellariæ, non autem ad supponendam litem super iurepatronatus. Lancellottus verò simpliciter sequitur Cassad. & Simonett. nec distinguunt, quando lis est inter Ordinarium, & patronos.

Quare cùm dispositio *cap. 1. & 2. vt lit. pend. in 6.* prohibeat duntaxat patronis præsentare, 4 quando lis est inter præsentatos introducta, vel quando lis est inter possessores, & vnus decedat, vel renunciet, & prædictis casibus Papa conferat, visum est eam non esse extendendam ad casum, quando lis est inter Ordinarium, & patronos su-

nos super pertinentia iurispatronatus, & meritò, ne semper mouendo litem esset in potestate Ordinarij priuare patronos suo iure præsentandi, vt considerat Lambertin. *de iurepatr. lib. 2. part. 2. qu. 1. principali art. 9. n. 14.* &c.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Amerina fideiußionis. Mercurij 27. Iunij 1612.

DECISIO CCCCXLIV.

Est inter eius impressas 564. *Et apud. Cenc. de censib. decis.* 193. *& penes Dund. eod. tract. decis.* 193.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Saluiani de Melis. Mercurij 27. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Notarius quando pro absente stipulatur, nunquid eidem absenti acquirat ante eius ratificationem. Cætera vide in summariis.

SVMMARIVM.

Notarius ex sua stipulatione pro absente non potest illi acquirere actionem ante ratificationem in præiudicium singularis successoris. declara vt num. 1. & 2.

Notarius stipulando pro absente acquirit absenti ante illius ratificationem in contractu oneroso, & ab initio vltro citróque obligatorio, n. 2.

Filius habet mandatum à lege acquirendi patri suo, ibid.

Mandatum probatur per coniecturas, ibid.

Resolutio iure datoris censetur etiam resolutum ius illius, cui ius datum est, n. 3.

Confines per duas demonstrationes describi debent, ibid.

Exceptio requirens altiorem indaginem non retardat immissionem ex Saluiano interdicto, ibid. in fine.

Possessio non probatur per testes deponentes de auditu, num. 4.

Possessio probatur per testes deponentes vidisse aliquem possidere, num. 4. & 5.

Verba sequentia referenda sunt ad causam præcedentem, n. 4.

Copulatiuæ dictionis &, natura est copulare diuersa æquè principaliter, n. 5.

DECISIO CCCCXLV.

1 Placuerunt Dominis fundamenta, & rationes decisionis in hac causa factæ, in quibus perstiterunt eam confirmando. Nec prædictis visum fuit obstare exceptionem, non subsistentiæ crediti, eo quia Vespasiano Collutio absenti tempore constitutionis, & venditionis census per Claudium de Melis non potuerit quæri actio realis per Notarium ante ratificationem, in præiudicium Saluatoris Iacobelli singularis successoris, pendente ratificatione. Couar. *in rubr. de testam. 3. part. n. 13. vers. nec item refert.* Thesaur. *decis. 70. n. 3.* Honded. *cons. 25. nu. 45. vol. 2.* Quia vltra, quòd doctrina eorum est admodum controuersa, an per stipulationem Notarij acquiratur ius absenti absque ratificatione, vt patet ex traditis per Gabr. Osasc. Clar. Roland. Cephal. & alios, de quibus per Iosephum Ludou. *in sua conclus. 52. in princ.*

Fuit responsum, prædicta non procedere in 2 contractu oneroso, & ab initio vltrò citróque obligatorio, vbi filius pro patre, & cum pecunia patris contraxit, acquirendo censum, quo casu sicuti pater directò acquirit filio, quando pro eo stipulatur etiam absque ratificatione, ita è conuerso filius acquirit patri. *l. quod dicitur, la 2. ff. de verb. oblig.* Gabr. *eod. tit. conclus. 1. num. 27. & 49.* filius namque in isto casu præsumitur non solùm habere mandatum à lege acquirendi patri suo. *§. igitur. Instit. per quas person. nob. acquir. l. placet. de acquir. hæred. §. si quid alij. Instit. de inutil. stipul.* sed ab ipsomet etiam patre ex vehementi coniectura, & præsumptione habitarum pecuniarum à patre pro emendo censu, quæ probatio per coniecturas sufficit etiam in iustificatione mandati. Dec. *cons. 35. post n. 8.* Cassad. *decis. 3. num. 4. de procur.* Cæs. de Grass. *decis. 2. num. 5. & 6. de reb. Eccles. non alienan.* & fuit dictum in vna Bononien. pecuniaria prima Martij 1602. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Bononien.

Neque etiam obstat secunda exceptio deducta 3 ex fideicommisso Tiberij de Melis, qui dum vocauit Claudium eius nepotem venditorem census, & illi quandocunque decedenti sine filiis ad vlteriores gradus substitutionum est progressus, mortuoque Claudio, resoluta censeatur omnis hypotheca per resolutionem iuris eam constituentis. *l. lex vectigalis. ff. de pignor.* Alex. *cons. 65. lib. 5.* cum aliis allegatis. Quia animaduerterunt Domini constare ex depositione testium Flaminij, qui dantur, Claudium, viuente Tiberio testatore, bona in communi cum eo possedisse, ideóque non probari, quòd bona omnia in solidum essent Tiberij, vt possent fideicommisso vinculari: præterea testes inducti pro Saluatore ad probandam identitatem bonorum possessorum per Tiberium, nimis largè, & generaliter loquuti sunt, enunciando duntaxat regionem del Colle dell' Oppio, cùm tamen per binas demonstrationes saltem debuissent describi confines, iuxta doctr. Bart. *in l. falsa demonstratio, n. 7. ff. de cond. & demonstr.* Rimin. sen. *cons. 429. num. 20. vol. 2.* & cùm ista saltem requirerent altiorem indaginem, visum fuit non posse retardare immissionem ex Saluiano, Natt. *cons. 532. num. 4.* Menoch. *remed. 3. num. 180. de adipisc.* & fuit dictum in Romana, seu Amerina domus coram Cantuccio, quæ est inter impressas 34. *num. 23. part. 2. diuers.* & in alia Saluiani interdicti 3. Iulij 1600. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto tunc Rotæ Auditore.

Demum non obstat defectus probationis primi 4 extremi ex eo, quod vnicus testis deponat de possessione, & minus concludenter in ratione sui dicti, dum asserit, *perche vedeuo detto M. Claudio rimettere l'entrata de d. beni in casa sua*, qui fructus alio iure, vel titulo poterant recondi; alter verò videatur concludere de auditu, quòd non sufficit. *l. testium. ff. de testibus.* Roman. *sing. 141.* cum aliis allegatis. Fuit enim sublata difficultas ex ponde-

ratione depositionis cuiusque testis, etsi tertius subdat rationem generalem, quæ potest conuenire recondenti fructus titulo emptionis, vel conductionis; tamen, quia promiserat affirmatiuam *sono stati posseduti, & si possedono da M. Claudio,* per quam testes bene probant. Cæs. de Graff. *decis.* 10. *de caus. possess. & propriet.* verba sequentia exinde ad præambulam causam sunt referenda. *l. quædam mulier*, cum gloss. *ff. de rei vendic.* Crau. *cons.* 158. *num.* 13. Cephal. *cons* 351. *num.* 24 vt sit sensus, *di rimettere l'entrate*, tanquam possessor dictorum bonorum, maximè quando non probatur, quòd alter esset in possessione, vt considerauit Rota in vna Ceruien. bonorum inter impressas 506. *num.* 40. *part.* 1. *diuers.*

5 Quartus verò testis verè deponit de publica voce, & fama, sed priùs per verba assertiua affirmauit possessionem Claudij, *è sò che tutti si sopradetti beni l'hà posseduti M. Claudio, è questo è vero, publico, è notorio*, non enim est vsus relatiuo, *quia*, ad informandum dictum, sed copulatiua *&*, cuius natura est copulare diuersa æquè principaliter, & quia sit, & quia est publica vox. glos. *in rubr. de iuris, & fact. ignoran. cap. querelam, de simonia.* Menoch. *cons.* 129. *num.* 11. *lib.* 2. Et ideo, quæ in prima decisione dicta fuerant de probatione primi extremi, bene procedebant. Ex quibus Domini voluerunt stare in decisis, &c.

ILLVST. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana legitimæ. Lunæ 4. Iulij 1612.

DECISIO CCCCXLVI.

Est inter eius impressas decisio 568.

ILLVSTR. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

Romana domorum. Lunæ 4. Iulij 1612.

DECISIO CCCCXLVII.

Est inter eius impressas decis. 570.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Cathanien. illegitimatis. Lunæ 11. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Litis pendentia in vna causa non præiudicat in alia, num. 1.

Diuersitas causarum arguitur ex diuersitate personarum, ibid.

Restitutio obtenta ab vno ex collitigantibus, prodest etiam alteri litis consorti, n. 2.

Litis consors non dicitur ille, qui ad causam veniens litigantium iura impugnare intendit, ibid. in fine.

Commissio regulatur & interpretationem recipit à petitione, n. 3.

Obseruantia subsequuta demonstrat quod ab initio actum fuit, n. 4.

DECISIO CCCCXLVIII.

Resolutum fuit restitutionem in integrum obtentam per Gasparem minimè obstare executioni trium conformium contra D. Ioannem. etenim regula est contra D. Ioannam, quòd pendentia vnius causæ minimè præiudicat alteri. *toto titulo, res inter alios acta. l. sed si ante. ff. de except.* & magis in specie prosequitur Moder. *de attent. lite pend. limit.* 2. *in princ.* diuersitas autem causæ arguitur ex diuersitate personæ Gasparis à persona D. Ioannæ. *l. & an eadem, in princ.* & ibi Bart. *in §. qui cùm partem. ff. de exceptione rei iudicatæ.* Castr. *in l. cùm quæritur, num.* 1. *ff. eod. tit.* glos. *in l. iusiuran.* 34. *§. ait prætor. verb. vel personam. ff. de iur. iur.* Rota Ianuen. *decis.* 279 *num.* 9. 1

Nec obstat, quòd D. Ioanna prætendat se litis consortem cum prædicto Gaspare, & proinde restitutio in integrum obtenta per illam dicatur sibi tanquam litis consorti prodesse, glos. *in l. vnic. ver. patroc. C. si in communi, eadémq; caus.* Affl. *decis.* 213. cum aliis per Odd. *de restit. q.* 46. *art.* 4. Hond. *cons.* 34. *n.* 81. *lib.* 2. quia fuit negatum D. Ioannam fuisse litis consortem, cum Gaspare, etenim ab initio huius causæ actor D. Gasparis, venit contra actorem D. Thomę modò possidentis Baronias de quibus agitur, & opponendo de illegitimitate auctoris D. Thomæ, prætendebat illum excludere, & se tanquam legitimum includere, pendente hac lite venit ad causam Laurentius Procurator D. Ioannæ tanquam tertius pro suo interesse, neque coadiuuando aliquem ex collitigantibus, sed immò vtrumq; excludere, nempe actorem D. Thomę, tanquam illegitimum, actorem verò Gasparis tanquã remotiorem, & proinde non poterat dici consors litis alterius in illis, cùm ius vtriusque intenderet impugnare. *l. is à quo. ff. de rei vendic.* Felin. *in c. cùm super, n.* 17. *de re iudic.* Couar. *pract. qu. cap.* 14. *nu.* 4. Rota apud Bisignet. *decis.* 4. *de iud.* & in causa Nolana pensionis 13. Maij 1611. coram me.

Quæ magis de plano procedunt ad effectum, de quo agitur, nempe quòd restitutio in integrum obtenta per vnum ex hîc litigantibus, minimè dicatur prodesse alteri, quia hoc nil aliud est quàm dicere, quòd Gaspar qui obtinuit commissionem restitutionis in integrum, voluerit suscitare vnum ex suis aduersariis iam mortuum, quòd si ipse hoc minimè intellexit petere, minus dicendum est, quòd Summus Pontifex voluerit illud concedere, cùm commissio reguletur à petitione. *cap. inter dilectos. §. cæterùm.* vbi gloss. & Bald. *numer.* 16. *de fid. instrum. l.* 2. & ibi Iason. *num.* 7. *C. de diuers. rescript.* Dec. *cons.* 403. *num.* 15. Paris. *cons.* 9. *num* 42. *lib.* 2. 3

Quod ipsum denotauit obseruantia subsequuta, ex qua colligitur, quòd ab initio fuisset actum, 4 *l. si de interpret.* cum ibi not. *ff. de leg.* Castr. *cons.* 366. *num.* 3. *lib.* 1. Roman. *cons.* 328. *num.* 5. Crauett. *cons.* 102. *num.* 3. Bec. pariter *cons.* 101. *num.* 491. fuerunt enim istæ causæ semper tractatæ vti diuersæ: nam bon. mem. Rubeus tulit duas sententias, alteram contra D. Ioannam confirmando, duas sententias iam contra eandem latas, & reseruando sibi

sibi causam Gasparis: alteram postea contra eundem Gasparem, in qua confirmauit duas alias precedentes contra eundem Gasparem latas, & causa appellationis, seu restitutionis in integrum fuerat commissa duobus diuersis iudicibus, item bo. mem. Cardinali Blanchetto, dum esset Rotæ Auditor, tanquam si causa D. Ioannæ esset finita iuxta *cap. lator. qui fil. sint legit.* moderatus fuit inhibitionem respectu D. Ioannæ ad effectum vt iudices laici possent procedere in partibus super Baronia, & nihilominus causa respectu Gasparis adhuc pendebat in Rota.

5 Ex quibus patet, causas istas fuisse desuper tractatas pro diuersis, quam diuersitatem & ipsamet D. Ioanna & signatura videntur agnouisse. nam D. Ioanna procurauit per particularem commissionem suam restitutionem in integrum, quod non fecisset, si potuisset iuuari restitutione obtenta per Gasparem. Signatura autem habuit eundem sensum, dum rescripsit cum clausula, *parito iudicio arbitrio Rotæ*, quam clausulam super paritione minimè apposuit in commissione Gasparis, & in eandem sententiam non obscurè venit Rota, dum in alia propositione huius causæ sub die 5. Decembr. anni proximi, dixit non intrare arbitrium ad retardandam paritionem, etenim si est parēdum, sequitur quòd nec restitutio obtenta per Gasparem, nec aliquid aliud dicatur obstare executioni etiam cōformium, executio enim dd. conformium nihil aliud est, quàm ipsa paritio, &c.

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Interamnen. Saluiani. Lunæ 19. *Nouembris* 1612.

ARGVMENTVM.

Dominium, cùm sit difficilis probationis, coniecturis probatur, & quibus.

SVMMARIVM.

Dominium probatur indicijs, & coniecturis, cùm sit difficilis probationis, num. 1.

Dominium arguitur ex longa possessione, diciturq́; probatum saltim in vim præscriptionis, ibid.

Testes examinati in possessorio, an, & quando probent in petitorio, num. 2.

Dominium probatur ex diuisione rei inter filios, n. 3.

Dominij præsumptio est quando prædium alicuius reperitur adnotatum in eius libro, num. 4.

Dominium præsumitur ex solutione collectarum, n. 5.

Dominij concurrens probatio resultat ex instrumento emptionis cum numeratione pretij, traditione, & diuturna possessione, ibid.

Tertius possessor non potest refricare exceptionem dominij contra agentem hypothecaria, num. 6.

Partita extracta ex libro æstimi quando probet parte non citata, num. 7.

Excursio non est necessaria quando agitur vigore instrumenti, in quo adest clausula, Constituti, *& obligatio Cameralis, num.* 8.

DECISIO CDXLIX.

1 Constare de dominio prædij viæ nouæ, Domini censuerunt, moti ex eo, quòd ad probandum dominium sufficiunt indicia, & coniecturæ, cùm sit difficilis probationis. *l. indicia. C. de rei vendic.* vbi Doctores, Soc. *cons.* 89. *nu.* 9. *vers. & pro fundamento. lib.* 1. Paris. *cons.* 104. *num.* 102. *& seq. lib.* 1. Bero. *cons.* 79. *num.* 6. *lib.* 3. Quæ coniecturæ plures in casu nostro concurrere videbantur; adest enim emptio istius prædij facta per Innocentium de anno 1536. qui, prout testes deponunt, illud possedit quamdiu vixit, & post ipsius mortem possederunt Horatius, & alij filij vsque ad diuisionem, & abinde citra Horatius solus pro sua parte vsque ad annum 1597. & sic vltra 60. annos, quæ tam longa possessio maximè facit ad probationem dominij. Bero. *d. cons.* 79. *num.* 7. Paris. *vbi suprà, nu.* 59. *&* 91. Hoc enim casu dominium dicitur probatum, saltim in vim præscriptionis, ex parte emptorum. Castr. *in l. proprietates. num.* 3. *C. de probat. & in cons.* 169. *num.* 3. *vol.* 1.

Nec obstat, quòd testes deponentes super dicta possessione fuerint examinati in possessorio, & ideo non probent in petitorio; quia fuerunt examinati post cumulationem petitorij cum possessorio, & commissa causa in vtroque, non autem super possessorio tantùm. Rota *decis.* 35. *num.* 6. *&* 7. *part.* 2. 2

Vlteriùs plurimum facit ad probationem dominij diuisio dicti prædij facta inter filios dicti Innocentij emptoris, qua mediante peruenit ad Horatium. Decian. *cons.* 76. *nu.* 9. *& seq. lib.* 3. Peregr. *de fideicomm. art.* 44. *num.* 5. præsertim, quia constat de eius effectuatione ex possessione Horatij subsecuta. 3

Quibus accedat, quòd dictum prædium reperitur adnotatum inter bona Innocentij in libro æstimi confecti post duos annos à dicta emptione, quod de per se licèt non probet dominium, tamen præbet non minimam illius præsumptionem. Socin. *cons.* 89. *nu.* 12. *lib.* 1. Decian. *cons.* 17. *nu.* 29. *lib.* 2. Rolan. *cons.* 4. *nu* 15. *lib.* 2. Maximè quòd post mortem Innocentij sequuta dicta decisione inter eius filios, prædium reperitur mutatum, & positum inter bona Horatij, cui in partem fuerat assignatum. Socin. *d. cons.* 89. *num.* 12. 4

Prædicta corroborantur ex solutione collectarum facta, tam per ipsum Innocentium, quàm eius filios. Socin. *cons.* 205. *nu.* 1. *vers. sextò comprobatur, lib.* 2. Roland. *d. cons.* 4. *num.* 20. Vltra quòd ex solo instrumento emptionis factæ per Innocentium cum numeratione pretij, traditione, & diuturna possessione, videbatur dominis resultare plena, & concludens dominij probatio. Caputaq. *decis.* 281. *part.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 42. *nu.* 6. 5

Et præmissa eo faciliùs procedere dicebatur, cùm hîc agatur hypothecaria contra Honuphrium tertium possessorem, causam habentem ab Horatio principali debitore, qui non potest refricare quæstionem dominij: sicut enim non posset ipse Horatius debitor, ita nec poterit causam habens ab illo. Alex. *cons.* 138. *num.* 1. *lib.* 2. Gail. *pract. obseru. lib.* 2. *obseru.* 26. *per totam.* 6

Non obstat, quòd partita æstimi non fuerit extracta parte citata, quia ex quo fuit extracta à Cancellario ciuitatis dictum æstimum retinentis sub custodiam publicam, non erat necessaria citatio. Caputaq. *decis.* 354. *num.* 4. *part.* 2. prout nec etiam facit, quòd instrumentum emptionis, & alia, super quibus fundatur huiusmodi dominij probatio, non fuerit producta in actis, quia con- 7

tratium apparet ex citatione, & admissione iurium, facta 12. Octobris, & 7. præsentis mensis Nouembris.

8 Minus facere videbatur, quòd Curtio obstet exceptio excussionis, cùm hoc sit extra dubium; vltra quòd respondebatur, quòd cùm in instrumento census, cuius vigore fuit actum, adsit clausula *constituti*, & obligatio cameralis, excussio non est necessaria. Illustrissimus Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 16. tit. 17. nu.* 8. 9. & 10. Tiraq. *de iur. constitut. part. 1. nu.* 54. Gail. *vbi suprà, obseru. 27. nu* 31. Ex quibus ita conclusum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Bononien. de Bouijs. Lunæ 19. *Nouembris* 1612.

DECISIO CDL.

Est replicata in 1. part. recent. decis. 438. & apud Giouagnon cons. 44. nu. 66. lib. 2.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Beneuentana parochialis. Mercurij 18. *Nouembris* 1612.

ARGVMENTVM.

Iudex non ritè procedens non dicitur quem spoliare, mixtúsque exequutor non potest aliquid facere, nisi parte citata.

SVMMARIVM.

Testes deponentes de possessione, possessionem probant ad effectum manutentionis, num. 1.

Iudex non potest priuare aliquem sua possessione, nu. 2. Vbi hoc declaratur, nisi ritè, & rectè procedat.

Executor deputatus cum clausula, Amoto, *dicitur exequutor mixtus, ibid.*

Exequutor mixtus assumere debet partes iudicis, nec aliquid facere potest parte non citata, ibid.

DECISIO CDLI.

1 FVit tentum pro manutentione Marcelli, etenim de illius possessione deponunt testes, quæ sufficit pro manutentione. §. *retinendæ. Instit. de interdictis.* cum concord. etiam sine exhibitione tituli. Rota in causa Placentina Capellaniæ 21. Maij coram bo. me. Cardinali Pamphilio, in Ceneten. parochialis 10. Decembris 1603. coram eodem, & in Ripana beneficij 12. Febr. 1599. coram Iusto.

2 Non obstat posterior possessio data per exequutorem literarum Apostolicarum Franciscο, qui quidem exequutor potuit priuare Franciscum, & inuitum sua possessione, iuxt. not. per Angel. *in l. qui vniuersas. §. item cum prætor, in fin. ff. de acq. poss.* Mohed. *decis. 4. nu. 4. de restit. spoliat.* quia hoc procedit quando ritè; & rectè proceditur. Corn. *cons.* 193. *num. 4. lib.* 3. Rota in causa Pennen. & Adrien. beneficiorum 4. Iulij 1584. coram bo. me. Cardinali Seraphino relata inter diuers. impress. *decis.* 802. *nu. 7. vers. quia pro responsione. part. 1.* & in Romana Saluiani 28. Nouembris 1611. coram me.

Ritè autem, & rectè non fuit processum per exequutorem contra Franciscum, quia cùm ille exequutor esset deputatus cum clausula, *Amoto*, dicebatur exequutor mixtus. Abb. *in c. de cætero nu. 8. de re iud.* vbi etiam Felin. *n. 9.* Rot. in causa Zamoren. portionis 5. Iunij 1598. coram Corduba in Tirasonen. eleemosynariæ 28. Ianuarij 1602. coram Illustrissimo Lancellotto, & in præallegata Ripana beneficij coram Iusto, & consequenter assumere partes iudicis. Felin. *in c. fin. num. 23 de præsumpt.* Achill. *decis. 6 nu. 3. & 4. super reg. de triennal.* Rota in causa Pampilonen. beneficij 29. Octob. 1576. coram Cantuccio relata inter diuers. impress. *decis.* 35. *nu. 1. part. 2.* & in dicta Ripana beneficij 12. Februarij 1599. coram Iusto, procedendo iuris ordine seruato. Felin. *in c. de cætero, nu. 9. de re iud.* Mohed. *decis. 7 nu. 5. de restit. spol.* Achill. *d. decis. 5. num. 5. super reg. de triennal.* Rota in causa Abulen. & Zamoren. beneficiorum 15. Iunij 1594. coram bo. me. Pegna, & in Mediolanen. beneficij 16. Nouembris 1611. coram R. P. D. Vbaldo, & consequenter citare Marcellum possessorem, iux. not. *in l. de vnoquoque. ff. de iud.* in specie Rota in causa Tirasonen. eleemosynariæ 28. Ianuarij 1602. coram Illustr. Lancellotto, in Ripana beneficij 12. Feb. 1599. coram Iusto, & in Mediolanen. beneficij 16. Nouembr. 1611. coram R. P. D. Vbaldo, quod cùm non fuerit factum, minimè fuit per immissionem exequutoris priuatus Marcellus sua possessione per prædicta. Et ita conclusum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Perusina pecuniaria. Mercurij 28. *Nouembris* 1612.

ARGVMENTVM.

Falsitatis sola suspicio sufficit, quando agitur ciuiliter ad tollendam fidem scripturæ, & de pluribus falsitatis coniecturis. Decisio magistralis.

SVMMARIVM.

Copia apochæ sine originali executionem non meretur, stante præsertim partis protestatione, quòd recognoscatur, num. 1.

Apocha non præsentata in archiuo infra 15. dies, remanet nulla, etiam quod post 15. dies fuerit præsentata de consensu archiuistæ, num. 2.

Agens via ordinaria non potest postea agere via executiua, num. 3.

Falsitatis sola suspicio sufficit in ciuilibus ad hoc vt scripturæ fides tollatur, num. 4.

Falsitas coniecturis probatur, ibid.

Falsitas præsumitur ex multiplicatione apocharum, & earum confirmatione non necessaria, ibid.

Producens scripturam, & recusans illam habere pro bona, & legali, reddit scripturam de falso suspectam, ibid. in fine.

Falsitatis suspicio oritur ex interpositione personæ, n. 5.

Falsitatis suspicio oritur ex eo quod pecuniæ, quæ dicuntur solutæ, non sunt scriptæ in libro, in quo aliæ similes pecuniæ describi solent, num. 6.

Pacta insolita arguunt falsitatis suspicionem, nu. 7.

Falsitas arguitur ex eo, quòd in scriptura reperiantur descripti testes mortui, ibid.

Amissio scripturarum probari debet per eum qui amissionem allegat, num.8.
Mandatum nulliter, & iniustè relaxatum nunquam transit in iudicatum, num.9.
Confessio qualificata debet à parte acceptari cum qualitate expressa, ibid.
Confessio ad vnum finem, & effectum emanata, non operatur alium effectum, ibid.

DECISIO CDXLII.

1 DOmini dixerunt mandatum Auditoris Cameræ non esse exequendum, tam ratione nullitatis illius, quàm iniustitiæ: nullitatis quidem, quia de obligatione Camerali, cuius vigore fuit actum, non constabat nisi ex quadam copia apochæ, quæ nullam merebatur exequutionem, non producto, nec recognito originali, stante præsertim protestatione partis, quod recognosceretur. Oldrad.*cons.*1.*num.*3. Paris.*cons.*115.*num.*5.*lib.*4. Rota *decis.*1156.*n.*1.*in fine lib.*3.*part. divers.* quæ recognitio non probatur ex nunciatiua Notarij facta in fide productionis, quia in hoc ei non creditur, cùm de dicta recognitione non fuerit rogatus. Gozad.*cons.*1.*num.*5. Surd.*decis.*231.*n.*2.*& seq.*

2 Præterea apocha non præsentata in archiuo villæ Mansionis infra 15. dies, remanebat nulla, & inualida, iuxta constit. fel. rec. Sixti Quinti, & licèt post dictos 15. dies fuerit præsentata, & concordatum cum Archiuista, tamen non propterea dicta nullitas fuit sanata, quia, vt eadem constitutio declarat, huiusmodi concordia suffragatur in instrumentis publicis, non autem in scripturis priuatis: vltra quòd Archiuista expresè reseruauit præiudicium partis, vnde decretum dans exequutionem tali scripturæ annullatæ ob dictum defectum, videtur etiam nullum.

3 Vlteriùs ex quo fuerat cœptum agi via ordinaria ob seruatos terminos substantiales, non poterat ampliùs procedi exequutiuè. Rot.*decis.*551.*num.*5.*lib.*3.*part.*3. Borgnin.*decis.*1.*nu.*16.*part.*1. Marant.*in specul.*6.*part. art.*8.*num.*14.

4 Quo verò ad iniustitiam considerabant Domini contra dictam apocham vrgere vehementem suspicionem falsitatis, quæ sola suspicio sufficit in ciuilibus ad effectum, vt scriptura non mereatur fidem, & consequenter non debeat mandari exequutioni. Aym.*cons.*829.*num.*5. Alban.*cons.*99.*in* 8. Menoch.*cons.*199.*n.*5. namque in ciuilibus sola suspicio falsitatis habetur pro falsitate. Curt.iun.*cons.*64.*n.*5.*& cons.*132.*n.*10. Dec.*cons.*189.*post princ. vers. nam in contrarium.* Surd. testans de communi, *cons.*6.*num.*4.& ad illam probandam admittuntur coniecturæ. Caput.*decis.*207.*in fin. part.*1.*& decis.*4.*part.*2. Aym.*cons.*156.*n.*7.*in fin. cons.*143.*n.*12. quæ coniecturæ plures, & vrgentes in casu nostro adesse videbantur, quarum prima oritur ex multiplicitate apocharum, & ex illarum confirmatione non necessaria, si aliæ priores fuissent veræ. Menoch.*de præsumpt. lib.*5.*præs.*22 *nu.*24. Cephal.*cons.*198.*num.*2. maximè quia Ludouicus requisitus ad declarandum, in illis vellet vti pro bonis, semper hoc recusauit. Lap.*alleg.*119.*n.*1. Menoch.*ibid.n.*22.

5 Accedat inuerisimilitudo, quòd Florentius voluerit scut.850. donare Ludouico tunc infanti, & illa committere fidei sororis pauperis, & egenæ, proprios filios habenti, vt ea conseruaret pro nepote sine alicuius scripturæ confectione, cùm potiùs ea dedisset Persiano patri Ludouici tunc viuenti, quia actus sic per interpositam personam gestus arguit suspicionem. *l. pupillus.§.item ipsa.ff. de auctoritate tutor.l.*1.& ibi Bart.*nu.*1.*C.de natural. liber.* Aym.*d.cons.*156.*num.*11.

Præterea in libris Persiani patris Ludouici, in quibus designantur omnes summæ, etiam minimè, ad Ludouicum spectantes, quæ erant positæ in communi cum Fabritio, non reperitur annotata ista summa adeò notabilis scut.850. quæ tamen in apochis dicebatur, quòd in communi posita erat cum dicto Fabritio: vnde oritur suspicio, quòd talis summa non deberetur, nec esset vera. Bart.*in l. fin.C.de reb.credit.* Bald.*in l.iustum est.num.*2.*C.de edend.* Herculan.*de negatiu.nu.*171. 6

Vlteriùs pacta insolita apposita in tertia apocha augebant dictam suspicionem. Bald.*cons.*75.*num* 2. *lib.*2. Paris.*cons.*54.*n* 39.*lib.*1. Curt.iun.*cons.*178. *nu.*12. item modus insolitus, isque reiteratus, quòd Ludouicus confessus fuit huiusmodi apochas habuisse, nempe duabus vicibus humi iacentes in aperiendo ostium domus. Facit etiam ad huiusmodi suspicionem eliciendam, quòd testes, qui in vltima apocha dicuntur adhibiti, nesciebant scribere, & sunt mortui ante illius exhibitionem; hæc enim facta præsumuntur, ne falsitas commissa detegeretur. Aym.*cons.*28.*num.*7. Paris.*cons.*27.*lib.*1. Cephal.*cons.*909.*nu.*33. decis. Pedemont.117.*nu.*10. Menoch.*de præsumpt.*22.*nu.*13. 7

Tandem vrgens oriebatur suspicio ex iterata, & affectata obligatione admissionis, tam priorum apocharum, quàm tertiæ confirmatoriæ priorum, præsertim cùm dictæ apochæ per illam productionem factam in partibus essent effectæ communes, Ludouicus qui recuperauit originalia teneretur probare illa casu, & sine sua culpa fuisse admissa. Alex.*cons.*54.*n.*5.*lib.*1. Castr.*cons.*301.*n.*1.*lib.*1. Honded.*cons.*19.*n.*17.*&* 18.*lib.*1. Hoc tamen in casu nostro nullatenus factum fuit. 8

Non obstat res iudicata, quia cùm mandatum ex prædictis fuerit nulliter, & iniustè relaxatum, non potuit in iudicatũ transire Caput.*dec.*114.*n.*2.*part.*3. Afflict.*decis.*28.*nu.*6. prout & minus obstat confessio Procuratoris Fabritij facta in iudicio criminali de existentia apochæ, quia illam acceptare deberet cum sua qualitate falsitatis. Boër.*decis.*243.*num.*25. Menoch.*cons.*703.*num.*3.*lib.*3. Verall.*decis.*191.*num.*2.*part.*1. & fuit ad effectum detegendi falsitatem, & ideo non operatur ad alium effectum. Surd.*cons.*371.*num.*6.*lib.*3. Ex quibus ita fuit resolutum, &c. 9

R.P.D. DAMASCENO.

Terulen. Vicariæ. Lunæ 10. *Decembris* 1612.

ARGVMENTVM.

Concursus requiritur in parochiali, seu Vicaria perpetua de iurepatronatus Ecclesiastico.

SVMMARIVM.

*Concursus beneficij requiritur in Ecclesia parochiali de iurepatronatus Ecclesiastico, nu.*1.
Cõcursus requiritur nedũ in Rectorijs de iurepatronatus Ecclesiastico, sed etiam in Vicarijs perpetuis, ibid.
Concursus non est necessarius in parochi de vnita cum

Capitulo nec quod d. Vicarius deputatur ad nudum exercitium curæ, declara, vt num.2.

DECISIO CDLIII.

1 PRo informante fuit tentum, nempe sententiam de partibus quæ mandat fieri cõcursum, esse confirmandam, etenim constat ex probationibus per portionariosmet, qui modò negant esse locum concursui, factis, quòd parochialis, de qua agitur, est de iurepatronatus Ecclesiastico, vnde intrat Concil. Trid. *sess.24. c.18. vers. si verò iuspatronatus Ecclesiastici, quòd in patronatu Ecclesiastico mandat fieri concursum*, quem textum ita sæpè interpretata fuit sacra Cõgregatio super dicto Concilio, & dispositio sacri Concilij procedit nedum in Rectoriis, verùm etiam in Vicariis perpetuis, vt fuit per eandem sacram Congregationem resolutum, vt in copia resolutionis data, & meritò, quia dispositio de parochiali loquens habet locum in Vicaria perpetua. *Clem. vnic. de officio. Vicarij.* latè Gomez. *super regulam de idiomat. quæst.* 11. *per totam.*

2 Prædictis non obstat, quòd aliàs tentarũt Portionarij cum testibus, vigore remissoriæ, examinatos probare, quòd scilicet parochialis esset vnita eorum Capitulo, & quòd Vicarius deputaretur ad nudum exercitium Curæ. Quo casu non esset necessarius concursus, sed sufficeret simplex approbatio facta per Episcopum, iuxta distinctionem, quam aliàs fecit Rota in causa Vlixbonen. iuris conferendi 21. Aprilis 1606. coram bo. mem. Litta, quia, vt aliàs fuit coram me decisum, illi testes fuerunt nulliter examinati, vnde super illis nullum potest fieri fundamentum.

R.P.D. DAMASCENO.

Portugallen. fabricæ. Veneris 14. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Ecclesiæ reparatio ad quem spectet? In hac decisione multa explicantur notabilia.

SVMMARIVM.

Ecclesiæ Cathedralis reparatio, sicut spectat ad Episcopum, ita etiã ad eundem spectat reparatio alterius Ecclesiæ dependentis, & annexæ Cathedrali, n.1.

Ecclesiæ reparatio spectat ad illum, qui eiusdem Ecclesiæ fructus percipit. declara, vt num.2.

Ecclesiæ reparationis onus ad quem spectet, maximè attendenda est consuetudo loci, num.4.

Consuetudo non dicitur plenè probata, nisi etiam probetur frequentia actuum, ibid.

DECISIO CDLIV.

1 DVbitaui an constaret de bono iure Thesaurarij, id est, an ipse teneretur ad reparationem Ecclesiæ sancti Illefonsi? Et pro negatiua fuit tentum, etenim Cathedralis Portugallen. & parochialis, & illius auxiliares, est Ecclesia sancti Illefonsi, de cuius reparatione agitur: Curam autem exercet Thesaurarius d. Cathedralis, cui fuit assignata certa portio decimarum: vnde sequitur, quòd reparatio Ecclesiæ sancti Illefonsi spectet ad Episcopum, qui sicut tenetur reparare ipsam Ecclesiam Cathedralem, ex latè cumulatis per Bero. *cons.3. per totum. vol.1.* ita tenetur reparare hanc, tanquam Cathedrali annexam, & ab illa dependentem, iuxta nor. per glos. *in c. si quis obiecerit. verb. neutrum 1. quæst.1.* Anchar. *cons.160. num.3.* Abb. *cons.26. in princ. vers. circa secundum. lib.2.* Crauett. *cons.275. num.5.*

Nec facit, quòd Thesaurario fuerint assignati certi fructus, siue decimæ, ad dictam Ecclesiam sancti Illefonsi spectantes, vnde teneatur Thesaurarius saltem proportionabiliter, ex regula quòd onus reparationis spectat ad illum, qui percipit fructus, ex cumulat. per Surd. *cons.62. nu.1. & seqq. vol.1.* quia in proposito casu minimè apparet, quòd Thesaurario fuerint assignati omnes redditus istius Ecclesiæ, & signanter omnes decimæ: vnde si aliqui fructus fuerunt assignati pro congrua illius sustentatione, ex illis non tenetur reparare Ecclesiam. *c. de his,* & ibi Butr. *num.1. vers. non enim.* Abb. Anchar. & Çard. *num.2. de Eccles. ædific. c. ad audientiam, il* 1. vbi Io. Andr. & Abb. *num.7.* Butr. *num.9.* Boich. *nu.2.* Anchar. *num.5. eod. tit.* Dec. *cons. 118. nu.5. vers. in primis.* Bero. *d. cons.3. num.23. lib.1.* Surd. *cons.62. num.11.* 2

Et quatenus dicitur fuisse Thesaurario vsque de anno 1568. per Episcopum Iulianum assignatas duas ex tribus partibus decimarum, res visa reddi multum dubia, & æquiuoca per applicationem, quam mensæ Episcopali de prædictis decimis fecit Episcopus Vincentius de anno 1320. relictis tantùm Thesaurario decimis personalibus Fabrorum, pistorum, & similium, & licèt replicaretur, quòd rursus ista applicatio Episcopalis Vincentij, tanquam erronea fuerit reuocata per Episcopum Sanctium de anno 1338. attamen actus, qui prædicta reuocatione dabatur, visus fuit multum dubius, & æquiuocus, quinimmò potiùs denotare confirmationem illius, quod fecit Episcopus. Sanctius in sua ordinatione dicit se velle, quòd Capitulum habeat tertiam partem redditũum, sic & eodem modo vt iusserat Episcopus Vincentinus suus antecessor, & sit in possessione, & statu, quo ab illo relicta fuerunt. Item vult quòd Thesaurarius habeat, & possideat redditus, & iura pertinentia suæ dignitati: sic & eodem modo quo iussit suus antecessor, & sit in possessione omnium rerum, quas ab illo petebat ratione dignitatis in illo statu, in quo erat tempore sui antecessoris. 3

Circa illud, quòd in hac materia reparationis deferatur consuetudini. Bero. *d. cons.3 vol.1.* in proposito autem casu consuetudo sit, quòd Thesaurarius reparet Ecclesiam, ex datis in summario D. Episcopi *num.5. & 6.* fuit responsum nullatenus probari prętensam consuetudinem. nam condemnatio Thesaurarij data, *num.5.* in primis non est præcisa, sed si & quatenus thesaurarius infra terminum præfixum non docuisset onus fabricandi, ad alterum spectare. Item non apparet, vel iusta, vel effectuata, quantum ad testes deficiunt in multis requisitis ad probandam consuetudinem, & signanter circa frequentiam actuum, iuxta not. *in l. 1. C. quæ sit longa consuetudo.* Bart. *in l. de quibus, num. 3.* Angel. *num. 21. & 22. ff. de legibus.* Alex. *cons.4. num.2. lib.2.* Corn. *cons.293. nu.7. lib.1. in fin.* Afflict. *decis.321. nu.17.* 4

REVE-

REVERENDISSIMO P. D.
DAMASCENO.

Catanien. illegitimitatis. Lunæ 17. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Causa arguitur diuersa ex diuersitate personarum. Consors litis non dicitur tertius veniens ad causam, & quando restitutio ab vno obtenta suffragetur alteri consorti.

SVMMARIVM.

Pendentia vnius causæ alteri causæ non præiudicat, num.1.
Causa arguitur diuersa ex diuersitate personæ, ibid.
Restitutio in integrum obtenta per vnum, prodest etiam consorti, num.2.
Consors litis non dicitur tertius veniens ad causam impugnans ius actoris, & rei litigantium, ibid. in fin.
Principis concessio regulatur à petitione, num.3.

DECISIO CDLV.

1 RESolutum fuit restitutionem in integrum obtentam per Gasparem minimè obstare executioni trium conformium contra D. Ioannem, etenim regula est contra D. Ioannem, quòd pendentia vnius causę minimè præiudicat alteri, *toto tit. res inter alios acta. l. sed si ante. ff. de except.* & magis in specie prosequitur Moder. *de attent. lite pend. limit. 2 in princ.* diuersitas autem causæ arguitur ex diuersitate personæ Gasparis à persona D. Ioannæ. *l. & an eadem, in princ.* & ibi Bart. *in §. qui cùm partem. ff. de except. rei iud.* Castr. *in l. cùm quæritur, num. 1. ff. eod. tit.* gloss. *in l. iusiurandum, 34. §. ait prætor. verb. vel personam. ff. de iureiuran.* Rota Ianuen. *decis. 179. num. 9.*

2 Non obstat, quòd D. Ioanna prætendat se litis consortem cum prædicto Gaspare, & proinde restitutio in integrum obtenta per illum debeat sibi tanquam litis consorti prodesse. glos. *in l. vnica, verb. patrocinari. C. si in communi eadémque caus.* Afflict. *decis. 223.* cum aliis per Odd. *de restit. quæst. 46. art. 4.* Honded. *cons. 34. nu. 81.* quia fuit negatum D. Ioannam fuisse litis consortem cum Gaspare, & non ab initio huius causæ actor D. Gasparis venit contra actorem D. Thomæ modò possidentis Baronias, de quibus agitur, & opponendo de illegitimitate actoris D. Thomæ, prætendebat illum excludere, & se tãquam legitimum includere: pendente hac lite venit ad causam Laurentius pater D. Thomæ tanquam tertius pro suo interesse, neque coadiuuando aliquem ex collitigantibus, sed immò vtrumque excludendo, nempe actorem D. Thomæ tanquam illegitimum, actorem verò Gasparis tanquam remotiorem, & proinde non poterat dici consors litis alterius in illis, cùm ius vtriusque intenderet impugnare, *l. is à quo. ff. de rei vend.* Felin. *in c. cùm super, num. 17. de re iud.* Couar. *pract. quæst. c. 14. num. 4.* Rot. apud Bisignett. *decis. 4. de iud.* & in causa Nolana pensionis 13. Maij 1611. coram me.

Quæ magis de plano procedunt ad effectum, 3 de quo agitur, nempe quòd restitutio in integrum obtẽta per vnum ex litigantibus, minimè debeat prodesse alteri, quia hoc nihil aliud esset, quàm dicere, quòd Gaspar qui obtinuit commissionem restitutionis in integrum, obtenta per vnum ex litigãtibus, minimè debeat prodesse alteri, quia hoc nihil aliud esset, quàm dicere quòd Gaspar, qui obtinuit commissionem restitutionis in integrum, voluerit suscitare vnum ex suis aduersariis iã mortuum, quòd si ipse hoc minimè intellexit petere, minus dicendum est, quòd summus Pontifex voluerit illud concedere, cùm concessio reguletur à petitione, *c. inter dilectos, §. cæterum,* vbi glos. & Bal. *n. 16. de fid. instr. l. 1.* & ibi Ias. *n. 7. C. de diuers. rescript.* Rom. *cons. 132. in princ.* Felin *in c. sup. literis, nu. 9. de rescript.* Dec. *cons. 403. nu. 15.* Paris. *cons. 9. nu. 42. lib. 2.* Quod ipsum denotauit obseruantia subsequuta, ex qua colligitur quid ab initio fuerit actum, *l. si de interpretatione,* cum ibi not. *ff. de leg.* Castr. *cons. 363. n. 3. lib. 1.* Roman. *cons. 328. n. 5.* Crau. *cons. 101. n. 3.* Bec. pariter *cons. 101. nu. 49.*

Fuerunt enim istæ causæ semper tractatæ vti 4 diuersæ. nam bo. me. Rubeus tulit duas sententias, alteram contra D. Ioannam, confirmãdo duas sententias iam contra eandem latas, & reseruando sibi causam Gasparis: alteram postea contra eandem Gasparum, in qua confirmauit duas alias præcedentes contra eundem Gasparem latas, & causæ appellationis, seu restitutionis in integrum fuerunt commissæ duobus diuersis iudicibus. Item bo. mem. Cardinalis Blanchettus dum esset Rotæ auditor, tanquam si causa D. Ioannæ esset finita, iuxta *c. lator. qui filij sint legit.* moderatus fuit inhibitionem respectu d. D. Ioannæ, ad effectum, vt iudices laici possent procedere in partibus super Baronia, & nihilominus causa respectu Gasparis adhuc pendebat in Rota. Ex quibus patet causas istas fuisse semper tractatas pro diuersis, quàm diuersitatem etiam ipsamet D. Ioanna, & Signatura videntur agnouisse. nam D. Ioanna procurauit per particularem commissionem suam restitutionem in integrum, quod non fecisset, si potuisset iuuari restitutione obtenta per Gasparem. Signatura autem habuit eundem sensum, dum rescripsit cum clausula, *parito iudicato, arbitrio Rotæ,* quam clausulam super paritione minimè apposuit in commissione Gasparis, & in eandem sententiam non obscurè venit Rota, dum in alia propositione huius causæ, sub die 5. Decembris anni proximi, dixit non intrare arbitrium ad retardandum paritionem, etenim si est parendum, sequitur quòd nec restitutio obtenta per Gasparem, nec aliquid aliud debeat obstare exequutioni trium conformium, exequutio enim dd. conformium nihil aliud est, quàm ipsa paritio.

R. P. D. DAMASCENO.

Parmen. status. Lunæ 17. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

De natura litis consortium quòd ratione connexitatis, quod vni ex consortibus prodest, seu noceat, prosit etiam, & noceat alteri.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum vni concessa, suffragatur etiam consortibus, num.1.
Fori priuilegium vni competens, competit etiam ad consortes ibid.
Defensio quæ iuuat vnum, prodest etiam aliis consortibus, ibid.
Attentatum ab vno ex litis consortibus, operatur etiam ad fauorem alterius, ibid.
Contrariorum est eadem disciplina, ibid.

DECISIO CDXLVI.

1 DOmini perstiterunt in decisis coram R. D. Bononien. sub die 1. Iunij 1611. quòd scilicet non sufficiat purgatio attentatorum facta per D. Alphonsum, sed vlteriùs sit necessaria purgatio nomine DD. Alexandri & Cepi, aliàs non possit procedi in causa, & quòd hoc debeat habere locum, etiam præsuppositis duabus decisionibus vltimo loco factis, in eo quod fuit dictum D. Alphonsum minimè attentasse nomine prædictorum Alexandri, & Cepi, moti fuerunt Domini, quia prædicti, Alexander, & Cepus sunt litis consortes D. Alphonsi, & habent eandem causam defensionis cum eo, prætendentes nempe matrimonium, inter quondam Bernardinum Pallauicinum, & Catherinam, & legitimitatem exinde venientem, vnde succedit conclusio, quòd propter connexitatem, & indiuiduitatem materiæ dispositum in vno ex consortibus habeat locum & in altero, prout in materia restitutionis in integrum est decis. Afflict. 213. *per totam*. Ruin. *cons*. 121. *num*. 9. *lib*. 5. Menoch. *de recup. remed*. 15. *num*. 131. latè per Odd. *de restit. in integr. part*. 1. *quæst*. 46. vbi infinitos cumulat, & in materia contractuum Menoch. post Ang. *tract. de arbitr. iud. casu* 95. *nu*. 9. & de fori priuilegio Couar. *pract. quæst. c*. 24. *num*. 2. & in terminis suspensionis iurisdictionis Bart. *cons*. 89. *num*. 6. *vers. vbi autem, lib*. 1. & sicut factum vnius ex consortibus, quando causa defensionis est eadem, iuuat alios litis consortes, ad effectum, vt dicatur attentatum contra eosdem, & non possit contra illos procedi, nisi purgatis attentatis, latè Lancel. *de attent. appell. pend. part*. 2. *cap*. 12. *ampl*. 11. *num*. 4. *iuncto nu*. 12. Eadem ratione quando causa defensionis est eadem, attetatum per vnum ex litis consortibus debet operari, vt ad fauorem alterius non possit procedi, nisi purgatis per dictum attentantem attentatis, vt contrariorum sit eadem disciplina, iuxt. not. *in l. & si contra. ff. de vulg. & pupill. in l. fin. §. fin. ff. de leg*. 3. *& in §. illud*, & ibi glos. *Insit. de soci. & in l. cum pro pecunia*, & ibi Bald. *nu*. 2. *C. de solut*. & ne aliàs detur occasio collusionibus inter ipsos litis consortes, nempe quòd vnus attentet, & alter obtineat expeditionem proficuam etiam ipsi attentanti, vt in proposito considerat Rota *decis*. 4. *num*. 5 *vers. item nisi talia attentata de appell*. in antiquioribus, quæ magis de plano procedere visa fuerunt, quia attentata prædictorum Alexandri, & Cepi non fuerunt separata, & distincta ab attentatis D. Alphonsi, sed in vno, & eodem iudicio, vnde fit locus alteri conclusioni, quòd ratione participationis D. Alphonsus non possit procedere in causa sine illorum purgatione, etiamsi præteriti Alexander, & Cepus non essent litis consortes, sed personæ extraneæ. Rota *in decis*. 4. *de appell*. in antiquioribus, & fuit dictum coram Aldobrandino in causa Calaguritana translationis relata inter diuers. impress. *decis*. 243. *par*. 1. Et ita tentum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Meliten. nauis. Veneris 11. *Ianuarij* 1613.

ARGVMENTVM.

Venditor an, & quando teneatur de euictione, quando res vendita fuit euicta, non ab emptore, sed ab alio cui emptor iterum vendidit.

SVMMARIVM.

Euictione non tenetur venditor, quando res euincitur non ab emptore, sed ab alio, cui emptor iterum vendidit, nisi idem emptor in re vendita aliquod ius sibi reseruasset. Tunc enim potest emptor sequuta euictione à subuenditore agere contra illum, qui sibi vendidit, etiamsi non molestetur ab eo cui postea vendidit, & à quo res fuit euicta, num. 1. *declara vt num*. 2.

DECISIO CDLVII.

FVit confirmata decisio in hac causa coram me facta sub die 16. Nouembris 1611. Ad primum motiuum decisionis, quòd scilicet nauis non fuerit euicta magno Magistro emptori, sed cuidam Gisulpho, qui emerat à Ioanne, cui vendidit magnus Magister, & proinde non possit magnus Magister agere contra Commendatarium Spinolam, qui sibi vendidit nauim, nisi molestetur à Ioanne, ex Bart. & Angel. *in l. si pro re. §. si pro euictione. ff. de euict*. cum aliis in decisione allegatis, respondebatur pro parte magni Magistri, quòd illa conclusio non habet locum, quando emptor non simpliciter subuendidit, sed aliquod ius sibi reseruauit in re vendita, tunc enim potest emptor sequuta euictione agere contra illum, qui sibi vendidit, etiamsi non molestetur ab eo, cui postea vendidit, & à quo res fuit euicta, vt *in d. §. si pro euictione*. Bart. Bald. vbi etiam addit ad glos. *verb. agere*. Alex. *cons*. 67. *nu*. 5. *lib*. 2. In proposito autem casu magnus Magister vendidit nauem Ioanni, habita fide de pretio cum obligatione omnium bonorum ipsius Ioannis, pro complemento contentorum in emptione, sub qua obligatione omnium bonorum Ioannis venit & ipsa nauis, & consequenter videtur, quòd magnus Magister donec fuisset sibi solutum pretium, reseruauerit sibi ius reale super dicta naui: verùm ista responsio non placuit Dominis, ex pluribus.

2 Primò, quia non apparet magnum Magistrum minimè consequutum fuisse pretium à Ioanne, quæ negatiua est per illum probanda, cùm sit fundamentum eius intentionis, ad cumulata per Gabr. *tit. de probat. conclus*. 6. *n*. 1. *cum pluribus seqq*. Secundò, quia non sufficeret probare minimè solutum pretium, nisi appareret facta diligentia de illo habendo, & quòd magno Magistro alibi quàm super ista naui satisfieri potuerit; cùm enim magnus Magister sibi non reseruauerit particulare ius super

super ista naui, ita demum ex euictione nauis videtur pati damnum, si aliunde sibi satisfieri non potest. Tertiò, quia Doctores in contrarium allegati deberent intelligi de euictione iusta, ad *l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud.* etenim ex euictione iniusta non patitur damnum magnus Magister, cùm remaneat sibi salua sua hypotheca super naui, vbicumque illa sit: euictio autem, de qua agitur, fuit iniusta, cùm Commendatarius iam soluisset debitum, pro quo fuit euicta nauis, vt fuit firmatum in aliis decisionibus in hac causa factis.

3 Quartò dicebatur per aliquos ex DD. quòd dato, & non concesso, quòd euictio fuisset iusta, adhuc non teneretur Commendatarius ex hoc solùm, quòd per Ioannem non satisfiat magno Magistro de pretio nauis, etenim carentia pretij in magno Magistro non prouenit ab euictione nauis, sed à proprio facto, quia habuit fidem de pretio emptori minus idoneo ad soluendum, ignorando illius conditionem, contra notata *in l. qui cum alio. ff. de reg. iur.* venditor autem non tenetur de euictione, nisi quatenus propter euictionem emptor careat re euicta, tex. est *in l. si seruus. §. idem Iulianus. ff. de euict.* & licèt posset dici, quòd si nauis non fuisset euicta, magnus Magister faciliùs consequeretur suum pretium: attamen videbatur, quòd istæ causæ, tanquam secundariæ, siue extrinsecæ, non sint habendæ in consideratione, ad not. *in l. verum la 2. ff. de furt. in l. socium, qui in eo. in fin. ff. pro soc. glos. fin. in cap. quamuis, de pactis, in 6.* Bald. *in l. ex placito, num. 1. Cod. de rerum permut.* Fel. *in c. quæ in Ecclesiarum, num. 4. de constit.* Sarn. *ad reg. de iure quæs. non tollen. quæst. 3. in princ.* Vltra quòd obiectum quoad omnia tollitur ex facto, quia Commendatarius recuperauit nauem, & illam restituit Gisulpho, cui vendiderat Ioannes: vnde non potest magus Magister allegare, quòd per euictionem nauis patiatur damnum in recuperatione pretij.

4 Secundò, contra idem primum motiuum dicebatur, quòd non habet locum, quando emptor stipulatur pro se, hæredibus, & successoribus, quia tunc potest agi etiamsi res non sit euicta primo emptori, vt in Mediolanen. bonorum 24. Ianuarij 1596. coram Illustrissimo Arigonio. Sed ad hoc fuit responsum, quòd illa decisio non dicit, quòd primus emptor possit agere pro euictione sequuta in persona successoris, antequam à prædicto successore molestetur, sed tantùm dicit, quòd singularis successor in casu euictionis potest agere contra primum venditorem, si primus emptor stipulatus fuit, non solùm pro se, sed etiam pro successoribus: verùm iste non est casus, quia non est Gisulphus successor, à quo nauis fuit euicta, sed ipse magnus Magister primus emptor, qui agit: vnde conclusio non applicatur. Vltra quòd & ad hoc obstaret recuperatio nauis facta per Commendatarium, de qua suprà.

5 Contra alia motiua decisionis nihil fuit deductum, quòd Dominis non videretur sublatum per responsiones ibi datas, vnde etiam ex illis permanserunt in decisis.

R.P.D. PIROVANO.

Comen. habitus. Veneris 11. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Statutum Hierosolymitanæ Religionis, inhabilitans ad ingressum Religionis eos qui aliàs essent biles, sine Sedis Apostolicæ confirmatione, non valet.

SVMMARIVM.

Statutum inhabilitans eos, qui aliàs sunt habiles, dicitur ambitiosum, & propterea condi non potest ab habente ordinariam authoritatem, nu. 2.

Confirmatio Apostolica nihil plus tribuit, quàm in confirmato expressum reperiatur, num. 3.

DECISIO CDLVIII.

Fvit firmatum in decisione diei 4. Martij 1611. 1
statutum Hierosolymitanæ Religionis conditum vsque de anno 1588. & excludens descendentes à Notariis obstare Io. Antonio Lucino, petenti se recipi in fratrem militem eius ordinis, non obstante, quòd statutum prædictum nondum fuisset expressè confirmatum auctoritate Apostolica, quando Io. Antonius fecit suas probationes, ea ratione, quia inter statuta Religionis vsque de anno 1586. à fel. record. Sixto Quinto, & nuper ab Illustr. D. N. confirmata habeatur particulare statutum sub rubrica *de verb. signific. c. 3.* quòd ordinationes quæ fiunt à Capitulo generali, si postea nominatim in alio Capitulo confirmentur, transeunt in statutum, ita vt cùm ordinatio de qua agitur, fuisset facta de anno 1588. in Capitulo generali, & deinde confirmata, & renouata in duobus aliis Capitulis annorum 1597. & 1603. antequam Io. Antonius faceret suas probationes, vtique satis videbatur constare de confirmatione.

Cæterùm, cùm Io. Antonius rationi, & conse- 2
quentiæ prædictæ non acquiesceret, iterum proposui dubium super iisdem, & Dominis non placuerunt responsiones datæ in decisione pro confirmatione Apostolica. Animaduerterunt enim statutum prædictum esse ambitiosum, & tertio præiudiciale, dum inhabilitat ad ingressum eos, qui aliàs essent habiles, quod propterea condi non potuit sola ipsius Conuentus, aut Religionis ordinaria authoritate. Bart. *in l. fin. num. 20. de collegiis illicitis*, cuius doctrinam vti communiter receptam sequuta est Rota in pluribus causis, & signanter in Spoletana hæreditatis 22. Maij 1579. coram Cantuccio inter impressas 103. nu. 10. par. 2. diuersorum, & in Siguntina admissionis ad Capitulum 26. Iunij 1587. coram Gipsio, & in Placentina admissionis ad Capitulum 8. Aprilis 1585. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto.

Neque visum fuit obstare generalem ipsius Re- 3
ligionis statutorum confirmationem à summo Pontifice emanatam de anno 1586. & consequenter eiusdem statuti, siue ordinationis *c. 3. de verb. signif.* A qua deducitur consequentia necessaria confirmationis Apostolicæ ipsius statuti conditi de anno 1588. circa non admissionem descendentium à Notariis. Quia pro responsione Domini dicebant, quòd in dicto capitulo 3. de mente statuentium fuit, definire duntaxat naturam stabilimen-

torum, & ordinationum, vt st. bilimenta sint ea quæ perpetuò durent, nisi expressè in Capitulo generali fuerint reuocata: ordinationes verò quæ durant vsque ad proximum futurum Capitulum, & non vltrà, nisi in eodem Capitulo fuerint confirmatæ; sed non inde sequitur, quòd ex earum confirmatione illæmet ordinationes habeant vim ligandi absque confirmatione Apostolica, qui id videtur præter mentem statuentium, & confirmatio Apostolica exinde superueniens nihil plus tribuit, quàm in confirmato reperiatur expressum. Bald. *in l. nominationes, circa finem, vers. conclude ergo, & in vers. illud certum est. C. de appellat.* Dec. *in rubr. de confirmat. vtil vel inutil. sub nu.* 1. Surd. post alios *consi.* 330. *nu.* 18. *vol.* 3.

Quare ex prædictis censuerunt Domini statutum loquens de notariatu non obstare Antonio, reseruando particulariter videre, an aliàs exceptio Notariatus ei obstet, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Pampilonen. beneficiorum. Lunæ 14. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Impetrans beneficium tanquam vacans propter illegitimitatem, nunquid debeat probare negatiuam dispensationis.

SVMMARIVM.

Supplicationis tenor, & lectura attenditur tanquam matrix, quicquid in literis ponant expeditores, qui in hoc minimè possunt præiudicare supplicanti, numero 2.

Exceptionem proponens, in ea dicitur actor, & probare debet, num. 3.

Narratiua dispensationis non existentis facta ab eo qui beneficium illegitimi impetrauit, probari debet ab impetrante, num. 4.

Gratia iustificanda est in omnibus narratis in ea, præsertim in his, quæ potuerunt mouere summum Pontificem, ibid.

DECISIO CDLIX.

1 IN hac causa sub die 13. Iunij proximi fuit coram Cardinali Bononien. resolutum, gratiam Bartholomæi, in eo quòd narrauerat professionem Ioannis esse iustificatam, reseruarunt tamen Domini vt videretur an narratiua, & negatiua dispensationis iustificaretur: cùm autem in hac causa ego fuissem subrogatus in locum d. Cardinalis, cœpit Bartholomæus prætendere se grauatum ex prædicta reseruatione, dicebat enim in illa præsupponi, quòd ipse narrasset Ioannem minimè dispensatum, quòd ipse negabat narrasse: vnde facto per memoriale verbo cum Dominis ad consulendum vtrique parti, dedi dubium an in gratia Bartholomæi adsit narratiua, vel negatiua dispensationis, quæ veniat iustificanda & quatenus adsit an sit iustificata? quo dubio per me proposito, Domini fuerunt in voto, quòd in gratia Bartholomæi minimè adsit negatiua dispensationis Ioannis, quæ veniat iustificanda, & proinde non habuerunt pro necessariâ inspectione an sit iustificata.

Et quòd in gratia Bartholomæi minimè adsit 2 talis narratiua non dispensationis, satis colligi visum fuit ex lectura supplicationis Bartholomæi, in qua nihil tale legitur, & tamen supplicatio tanquam matrix attenditur, quicquid in literis ponant expeditores, qui in hoc minimè possunt præiudicare supplicanti. Verall. *decis.* 217. *par.* 1. in manuscript. Rota in causa Toletana parochialis 10. Maij 1596. coram Illustrissimo Arigonio cum aliis alleg. per D. Io. Baptistam Mellinum, quæ placuerunt Dominis: vnde non obstat, quòd in literis Bartholomæi legatur quòd Ioannes post vacationem beneficiorum nullo titulo suff. agante illa de facto retineret, ex quo prætenditur concludi negatiua dispensationis, quia, vt benè per eundem D. Io. Baptistam fuit deductum, ista non est narratiua Bartholomæi, sed per expeditores apposita de stylo ad euitandam solutionem annatæ, donec impetrans acquirat possessionem, & intrusus eiiciatur, vt in specie fuit dictum in decisionibus Hispalen. beneficiorum 14. Aprilis 1603. coram bo. me. Iusto. Calaguritana beneficij de Accola 11. Nouembris 1594. & 26. Iunij 1595. coram Gypsio & in Burgen. canonicatus 9 Febr. 1609. coram R.D. Attreb. per eundem allegatis.

Minus obstare visum fuit, quòd eo ipso, quòd 3 Bartholomæus in supplicatione narrauit vacationem, videatur inclusisse negatiuam dispensationis Ioannis, quia si Bartholomæus erat legitimè dispensatus, non vacabant beneficia, quia fuit responsum sufficere impetranti qui sustinet vices actoris iustificare ea, ex quibus de iure remanet fundata eius intentio; quòd si ille contra quem fit impetratio, intendat euertere illud fundamentum ope alicuius exceptionis, debet illam exceptionem probare, cùm sit illius assertor. *l. ei incumbit. ff. de probat.* & actor, *l.* 1 *ff. de except.* aliàs sequeretur, quòd actor semper teneretur probare negatiuam, quòd reo nulla competat exceptio, quæ negatiua regulariter est improbabilis, & sic iudicia redderentur inania, & præcipuè istæ impetrationes certo modo, quæ quotidie practicantur in Curia, & multum conferunt saluti animarum, quia si illa non essent beneficia Ecclesiastica, passim sine Canonico titulo detinerentur, & vsurparentur.

Et licèt aliàs, prout in causa Burgen. canonica- 4 tus 6. Martij 1606. coram Illustrissimo Bononien. & alibi Rota voluerit impetrantem teneri probare negatiuam dispensationis illius, contra quem erat facta impetratio, id fuit quia impetrans superfluè narrando negatiuam dispensationis videbatur proprio se ligone percussisse, vt in proposito dicit Cassad. *decis.* 10. *de rescript.* in dd. decis. allegatus, etenim regula est, quòd omnia narrata in gratia sunt iustificanda. *cap.* 2. & ibi Abb. *num.* 3. Rip. *num.* 9. *de rescript.* Cæs. de Grass. *decis.* 12. *num.* 1. *de prob.* Verall. *decis.* 242. *num.* 1. *part.* 2. maximè quæ potuerunt mouere summum Pontificem. Verall. *decis.* 128. *numero* 1. *part.* 1. Ægid. *decis.* 4. Rota in causa Marsicana beneficiorum 16. Nouembris 1576. coram Aldobrandino relata inter diuers. impress. *decis.* 531. *num.* 1. *vers. cum etiam primo, part.* 1. prout potuit mouere narratiua, quòd quis detineat sine dispensatione; fortè enim Papa credidit, quòd per confessionem partis, vel diligentias in libris Cancellariæ, vt fuit seruatum in dicta causa Burgen. canonicatus coram Illustrissimo

ſimo Bononien. impetrans vellet hoc probare: vnde faciliùs motus fuit ad illi faciendam gratiam.

R. P. D. DAMASCENO.

Pamphilonen. penſionis. Mercurij 16. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Quaſi poſſeſſio exigendæ penſionis probatur in iudicio ſummariiſſimo poſſeſſorio per confeſſionem titularis, etiam extraiudicialem, & ad probandum quaſi poſſeſſionem ſufficit vnica ſolutio, imò & ſolutio partis penſionis. cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

Penſionis exigendæ quaſi poſſeſſio probatur ex confeſſione titularis, etiam quòd agatur de onere beneficij, num. 1.

Confeſſio extraiudicialis de æquitate canonica plenè probat, num. 2.

Confeſſio extraiudicialis, quæ de iure ciuili ſemiplenè probat, ſufficit in iudicio ſummariiſſimo poſſeſſorio, num. 3. & 4.

Poſſeſſio titulata eo magis manutenenda eſt, num. 5.

Quaſi poſſeſſio exigendæ penſionis inducitur ex vnica ſolutione, imò ex ſolutione partis penſionis, numero 6.

Cauſa vniuerſalis, per quam peruenitur ad actum, magis attenditur, quàm ipſe actus, num. 7.

Nuntio non creditur ſuper eo quod deponit citatum ſibi reſpondiſſe tempore citationis, nu. 8.

Procuratoris confeſſio poteſt quandocunque reuocari, etiam non docto de errore, ibid.

Probationes ſemiplenæ, & leuiores ſufficiunt in ſummariiſſimo iudicio poſſeſſorio, nu. 9.

Procuratoris confeſſio præiudicat principali ante reuocationem, ibid.

DECISIO CDLX.

1 PRo informante fuit tentum, mandatum ſcilicet de manutenendo eſſe dandum Didaco, de cuius quaſi poſſeſſione exigendi conſtat ex confeſſione titularis, quæ ſufficit, non obſtante, quòd agatur de onere beneficij, ad deciſ. Put. 325. *lib.* 2. Rota in cauſa Taurioren. beneficij 5. Martij 1584. coram Orano, in Lucana Capellaniæ 1. Februarij 1610. coram R. Bononien. & fuit in ſpecie dictum in hac eadem cauſa die 14. Maij 1612. coram me.

2 Et licèt confeſſio fuerit extra iudicium, non ideò minus plenè probat de æquitate Canonica. Put. *deciſ. 11. num. 3. & 52. num. 1. lib. 2.* Gabr. *de confeſſ. concluſ. 1. num.* 46. fuit dictum in cauſa Hiſpalen. iuris votandi 16. Martij 1571. coram Cantuccio relata inter diuerſ. impreſſ. *deciſ. 4. nu. 1. part. 2.*

3 Vltra quòd in hoc ſummariiſſimo iudicio, in quo ſufficit ſemiplena probatio. Alex. *conſi.* 103. *num. 3. lib. 7.* Dec. *conſi. 56. num. 1. conſi. 158. num.* 12. latè Menoch. *de retinen. remed. vltimo, num.* 34. Rota in cauſa Lucana penſionis 4. Iunij 1574. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto relata inter diuerſ. impreſſ. *deciſ. 196. num. 4. part. 1.*

Iſta confeſſio extraiudicialis ſuffragaretur etiam de iure ciuili, cùm de illo iure faciat ſemiplenam probationem. Bar. *in l. admonendi, num.* 48. & ibi Iaſ. *in repet. num. 158. ff. de iureiur.* Roman. *conſi. 373. nu.* 6. Marſil. *ſing. 202. nu.* 2. Afflict. *deciſ. 375. nu.* 3. 4

Stante maximè quod apparet de titulo Didaci, nempe de reſeruatione penſionis, vnde iſta poſſeſſio tanquam titulata, eò magis eſt manutenenda. Bar. *in l. ſi dico, nu. 4. verſ. ſi vterque probat. ff. vti poſſid.* Bald. *conſi. 420. nu. 8. lib.* 1. latè Menoch. *de retinend. remed. 3. nu.* 733. Caputaq. *deciſ. 339. par.* 2. 5

Nec refragatur quòd confeſſio titularis ſit de ſolutione vnius termini tantùm, quia hoc ſufficit. Rip. *in c. cùm Eccleſia Sutrina. num. 53. de cauſ. poſſ. & propriet.* Roman. *conſi. 311. num.* 7. Rota in dicta Lucana penſionis relata inter diuerſ. impreſſ. *deciſ. 196. num. 2. par. 1.* immò ſufficeret ſolutio partis termini. Ægid. *in c. in litteris, num. 15. circa fin. verſ. in hoc & ſorte, de reſtit. ſpoliat.* facit text. *in l. ſi cui res.* & ibi Bart. *ff. de leg. 2.* Dec. *conſi. 618. num. 2.* Afflict. *deciſ. 13. num.* 21. 6

Etenim magis attenditur cauſa vniuerſalis, per quam peruenitur ad actum, quàm ipſe actus, iuxta doctr. Bald. *in l. 1. num. 24. verſ. tu dic. C. de emancip. liber.* ſæpè approbatam à Rota, & ſignanter in cauſa Aſſiſien. Canonicatus 14. Iunij 1610. coram me. Confeſſio autem titularis ſatis probari viſa fuit ex relatione, quam de ea facit Notarius dum intimauit litteras reſeruationis penſionis cum appoſitione duorum teſtium, iuxta conſuetudinem Notariorum illarum partium, iunctis geminatis, & iudicialibus factis per eius Procuratorem. 7

Licèt enim regulariter non credatur Nuncio, ſuper eo, quòd deponit citatum reſpondiſſe, cùm hoc minimè concernat eius officium. Caſtr. *conſi. 165. num. 2. in fine. lib.* 2. Butr. *in c. cùm parati. num. 8. de appell.* Gabr. *de cit. concluſ. 4. num.* 1. ſicut etiam non ſolet fieri magnum fundamentum ſuper confeſſione Procuratoris, tanquam illa quæ poteſt quandocunque etiam non docto de errore principalem reuocari. Rot. *deciſ. 2. de confeſ. in nou.* Verall. *deciſ. 139. nu. 3. par. 2.* Put. *deciſ. 16. in fine lib.* 3. 8

Attamen in hoc ſummariiſſimo iudicio, in quo ſufficiunt leuiores, ſiue ſemiplenæ probationes. Alex. *conſi. 103. num. 3. lib.* 7. cum aliis ſuprà allegatis, viſum fuit Dominis omnibus ſimul iunctis ad effectum, de quo agitur, eſſe probatam quaſi poſſeſſionem, maximè quia confeſſiones Procuratorum adhuc non ſunt reuocatæ, vnde non ſolùm deſeruiunt pro adminiculo confeſſionis principalis, quam retulit Notarius, ſed immò ante d. reuocationem omnino præiudicant principali. Pedem. deciſ. 39. *nu.* 38. Rota Ianuen. *deciſ.* 110. *num.* 2. fuit dictum in Conchen. limitum 17. Decembris 1593. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto, & in Marſilien. pecuniaria 6. Iunij 1611. coram R. Bononien. 9

R P. D. MANZANEDO.

Ianuen. cenſus. Mercurij 16. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Teſtes vicini, & eiuſdem exercitij probant damnum paſſum à vicino, depo-

nentésque de diuersis summis, concordantur in minori; probationíque minus legitimæ Rota fidem adhibere solet in odium recurrentis ad Curiam secularem.

SVMMARIVM.

Testes quia vicini, & eiusdem exercitij. benè probant damnum, & interesse passum à vicino, num.1.

Testes plures deponentes de variis, & diuersis summis concordantur, & probant in summa minori, nu.2.

Recursum si quis habuerit ad Curiam secularem ad effectum impediendum, probationes recipiendas de ordine Rotæ, solet eadem Rota fidem adhibere probationibus minus legitimis, nu.3.

Arbitrium iudicis pendet ex circumstantiis, & verisimilitudinibus, nu.4.

DECISIO CDLXI.

1 Die 3. Aprilis 1609. Domini dixerunt in hac causa.... esse reficienda omnia damna, expensas, & interesse, & quia tunc ea dumtaxat liquida censuerunt, quæ prouenicbant ex non præstatione, seu solutione fructuum census, cætera autem non nisi post liquidationem reficienda esse; ideò hodie dubitaui; an præter dictos fructus census constet de aliis damnis, interesse, & expensis liquidis, quæ veniant reficienda, & ad quam summam? Et quoad primam partem dubij Domini affirmatiuè responderunt, constat enim per testes, Antonium exercuisse fundacum Serici, in quo exercitio quot annis lucrabatur 300. 500. 600. & 700. scuta, & propter continuas molestias, & vexationes, tam aduersariorum, quàm fisci, occasione huius litis fuisse coactum deserere dictum exercitium, & claudere fundacum, itaut non solùm nihil fuerit lucratus, sed plurimum ex prædictis damnificatus, qui testes reddunt optimam rationem sui dicti, nempe, quia sunt vicini, atque eiusdem exercitij, & ideò bene probant, *l.1. in principio. ff. de ventr. insp.c. l. in bonorum. de bon. possess. l. septimo mense. ff. de stat. homin.* Anchar. *consi.*330. *nu.* 6. Corn. *consi.*148. *nu.*31. *lib.*2.

2 Non obstat, quòd dicti testes circa lucrum Antonij in dicto exercitio variè deponant. nam primus testis, qui deponit de lucro vnius, vel duorum scutorum singulis diebus, & octauus, qui deponit de 600. & 700. scutis annuis, videntur deponere de eadem summa ferè, quatenus primus deponit etiam de duobus scutis in singulos dies; alij verò, nempe sextus, qui deponit de lucro plusquam 30. scutorum per annum, & alter, qui deponit ad minus de vno scuto singulis diebus, non in totum excludunt maiorem summam, de qua prædicti alij duo deponunt. Vltra quòd isti testes deponentes de maiori summa, sunt quoad illam contestes, cùm deponant de maiori, cùm illi insit minor. *l. diem proferre. §. si pluris. ff. de arbitr.* Alex. *consi.*64. *num.*2. *& seq. lib.*2. Corn. *consi.*151. *num.*6. *lib.*2. Afflict. *decis.* 240. *num.*3. *vers.*2. *dubitatur, cum seqq.* Petr. *de fideic.* 9.12. *num.* 787. *cum seq.* & dixit Rota in Romana vineæ 27. Iunij 1611. coram me.

3 Minus facit, quòd testes prædicti fuerunt examinati Ianuæ coram iudicibus laicis, & sic incompetentibus; respondebatur enim, quòd cùm magistratus Ianuæ ad instigationem Pauli aduersarij impediuerit exequutionem mandati de manutenendo in ista causa relaxati ad fauorem Antonij, illúmque hac de causa carceribus oppresserit, & aliis molestiis affecerit, videbatur esse minus difficile in illa ciuitate dictos testes in ista causa de commissione Rotæ examinare; vnde aliàs Rota in odium recurrentium ad iudices seculares, pro impediendis decretis, & mandatis Rotalibus, quæ impedimenta in dubio præsumuntur præstita ad instantiam partis interesse habentis, solet dare fidem scripturis, & examinibus testium minus authenticis, & aliis probationibus minus legitimè factis, & quibus aliàs fides non adhiberetur, & sic sæpè censuit, & signanter in vna Carthaginen. portionum 14. Nouembris 1594. coram bon. me. Cardinali Pamphilio, & in alia Cerulen. decimarum 30. Maij 1611. coram bo. me. Penia, vbi aliæ referuntur, & tanto magis Domini fidem adhibuerunt, ex quo fuerunt examinati cum interrogatoriis partis aduersæ.

Circa verò secundam partem dubij, respicientem quantitatem damnorum, & interesse, cùm in 4
hac materia tribuatur plurimum iudicis arbitrio, quod pendet ex circumstantiis, & verisimilitudinibus. Bart. *in l. interdum. §. qui furem, de furt.* cum aliis per Menoch. *de arbitr. casu* 122. *per tot.* Domini, attentis depositionibus prædictorum testium, & qualitate causæ, quæ per septem annos continuos agitata fuit cum Procuratoribus, & Aduocatis, & aliis verisimilibus impensis factis tam in curia, quàm in partibus, occasione huius litis arbitrati sunt huiusmodi damna expensas, & interesse reficiéda vsque ad summam scutorum 1500. monetæ. Et ita resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Burgen. vnionis de Elines. Lunæ 28. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

De beneficiis multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Capitulum cui fuerunt vnita plura beneficia, si antequam moueatur lis super nullitate vnionis, cœpit possessionem aliquorum, poterit postea, non obstante lite, capere possessionem aliorum absque vitio attentatorum, num.1.

Facultas vniendi Collegiatam alicui Capitulo, comprehendit, non solùm Canonicatus, sed etiam dignitates d. Collegiatæ, ibid.

Quasi possessione vnius actus acquisita, illa extenditur ad omnes alios actus eiusdem speciei, ibid. fallit quando de tempore acquisitionis alius esset in possessione dd. actuum, num.2.

Beneficij vniti titulus in vnione quando supprimitur, non est capienda illius possessio tanquam de titulo, sed tanquam de proprietate, & de bonis, ibid. fallit quando vnio deberet habere effectum post mortem beneficiati, quia illo viuente, de eius consensu posset capi possessio tituli, & Ecclesiæ ad effectum vnionis quæ sequi debet, num.3.

DECISIO

DECISIO CDLXII.

1 IN decisis fuit resolutum, non obstantibus deductis per collegiatam, & homines de Elines. Nam quæ deducebantur ad probandam litis existentiam vsque de anno 1561. super nullitate vnionis, vt inde firmaretur consequentia attentatorum, non releuabant contra Capitulum, veniens ad exclusionem attentatorum vigore continuationis suæ possessionis per actus gestos ante dictum annum 1562. Qui actus, tanquam procedentes ex titulo vniuersali vnionis, benè potuerunt suffragari Capitulo & Marchioni, ad continuationem, vt in decisione firmatur, ex Bald. *in l. 1. num. 24. vers. tu dic. C. de emancip. liber.* cum aliis allegatis. sub illa enim facultate vniendi collegiatam de Elines Capitulo de Aguilar, comprehenduntur & dignitates & Canonicatus, quamuis differant in qualitate, propterea dato exercitio facultatis quoad vnum actum, inde acquiritur possessio quoad omnes, sub illa specie comprehensos, quamuis quis non fuerit vsus illa specie facultatis, quoad omnes dignitates & Canonicatus, & sic possessio consideratur respectu vsus iuris vniuersalis, non autem commensuratur ab vsu particularis actus. Alex. *consi. 68. num. 18. lib. 2.* Crauet. *de antiq. tempor. par. 4. sect. 1. num. 62.* & Rota in Hispalen. iuris vocandi coram Cantuccio inter impress. 17. *parte secunda diuersorum.*

2 Non obstat quòd capta fuerit possessio de Abbatia & Canonicatu, tanquam de titulo, & per assignationem sedis & stalli in choro, cùm tamen stante suppressione per litteras vnionis debuisset capi vti de proprietate & de bonis. Rot. *decis. 12. de restit. spol. in nouis.* Fuit enim responsum, quòd cùm titulus adhuc non esset separatus à bonis & iuribus Abbatiæ propter superuiuentiam Abbatis, quæ suspendebat effectum vnionis, non fuit inconueniens, stante consensu Abbatis, apprehendere possessionem tituli, & Ecclesiæ ad effectum vnionis, quæ sequi debebat post obitum Abbatis, & exinde inferre ad possessionem omnium bonorum, & iurium Abbatiæ. Couar. *var. resolut. lib. 3. cap. 16. num. 13.*

3 Nec dicatur quòd ex possessione iuris vniuersalis per actum particularem inferri non possit ad acquisitionem possessionis aliorum annexorum, quando constat, quòd de tempore acquisitionis alij erant in possessione. Innoc. *in c. ex literis, nu. 6. de restit. spoliat.* Crescen. *decis. 2. de iur. patron.* Gabr. *de praescript. d. conclus. 2. num. 22. & 23.* prout in præsenti, dum eo tempore quo fuit capta possessio Abbatiæ, & Canonicatus, erant pleni, & possidebantur à Canonicis viuentibus. Nam non prætenditur possessio contra Canonicos viuentes super eorum respectiuè Canonicatus acquisita, ex causa vniuersali possessionis, sed tunc demum, quando vacant, vt conueniat continuatio possessionis suæ causæ vniuersali de tempore quo nullus est in possessione, & impleri potest vacans possessio. Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana annuæ præstationis. Veneris 1. Februarij 1613

ARGVMENTVM.

De adiudicatione bonorum creditori facienda, an requiratur ante adiudicationem eorundem bonorum æstimatio? & quomodo talis æstimatio facienda sit?

SVMMARIVM.

Rescripti forma non seruata corruunt omnia inde sequuta, num. 1.

Verba rescripti interpretanda sunt, ne in eo sequatur repugnantia, ibid. in fine.

Styli plures diuersorum tribunalium super vna, & eadem re seruari non debent, nu. 2.

Verba rescripti dubia interpretanda sunt contra fundantem se in eo, ibid.

Subhastatione sequuta, & oblatore non reperto, nunquid fieri debeat æstimatio rerum subhastatarum antequam creditori adiudicentur, & quomodo tam de iure communi, quàm vigore statuti vrbis, numero 3.

Iudex præsumitur extraiudicialiter informatus de valore, & æstimatione rerum subhastatarum, vbi de iure se informare tenetur, ibid.

Fraude cessante cessare debet dispositio facta ad obuiandum fraudibus, ibid.

Adiudicatio bonorum subhastatorum facta creditori, non valet, credito non liquidato, nu. 4.

DECISIO CCCCLXIII.

FVit dictum non constare de nullitate subhastationis, seu adiudicationis. nam illud quod 1
primo loco obiiciebatur de non seruata forma rescripti, ad not. *in cap. cùm dilecta. de rescript. in cap. cùm venerabilis. de offic. delegat.* quandoquidem rescriptum mandabat iudici, vt ad dictæ annuæ præstationis subhastationem & deliberationem plus offerenti, iuxta formam seruari solitam in tribunali A. C. vel non apparentibus licitationibus ad dationem in solutum cum augmento tertiæ partis pluris, vt statutum disponit in stabilibus, procederetur, quod quidem statutum (nempe *cap. 192. lib. 1.*) minimè fuit seruatum, cùm non præcesserit æstimatio antequam deueniretur ad dationem in solutum pro tertia parte pluris, prout fuit deuentum: fuit responsum, illa verba, *vt statutum disponit,* esse referenda ad augmentum tertiæ partis pluris, non autem ad formam procedendi per viam æstimationis, prout mandat statutum, aliàs sequeretur repugnantia in eodem rescripto, quòd scilicet procedatur iuxta stylum A. C. & iuxta stylum Capitolij, contra notata *in l. vbi repugnantia. ff. de regul. iuris.* Bart. *in l. talis scriptura. §. fin. nu. 3. ff. de leg. 1.* Anch. *consi. 265. num. 3.* Aret. *consi. 9. in princip.* Alex. *consi. 44. nu. 2. lib. 7.* Dec. *consi. 602. nu. 5. & seq.* Crau. *consi. 70. num. 5.*

Et quatenus non posset dici totalis repugnantia, 2
fortè quia stylus A. C. fuit mandatum seruari cum licitatoribus, stylus verò Capitolij cum creditore, quatenus ob non existentiam licitatorum fuisset deueniendum ad dationem in solutum, quòd super eadem re seruarentur styli diuersorum tribunalium, iuxta illud Scripturæ *in Deuteronom. c. 22.*

Non arabis in boue simul, & asino, & proinde esse faciendam interpretationem, de qua suprà tanquam magis congruam, ad notata *in l. quoties idem sermo*, vbi glos. Dec. & alij. *ff. de reg. iur.* Bart. *in l. omnes populi, numero 58. ff. de iustitia & iur.* Roman. *consi. 350. numero 22. vers. nunc ergo*, & in omnem euentum non posse negari quin rescriptum non sit dubium, & patiens multiplicem intellectum, & proinde esse faciendam interpretationem contra illum, qui se fundat in eo, *l. veteribus*, vbi Bart. *num. 2. & 3 ff. de pact. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verbor. obligat.* Abb. *consi. 51. num. 3. versi. & summus in materia. lib. 2.* Alex. *consi. 9. nu. 3. lib. 7.* Corn. *consi. 116. num. 3. lib. 1.* & pro validitate actus iam gesti, ad *l. quoties. de iud. cum concord.*

3 Quoad secundum obiectum, quòd etiam circumscripto statuto de iure debeat fieri æstimatio antequam fieret adiudicatio creditori, ad *l. si quos. C. de rescindend. vendit.* vbi Castr. *num. 2.* Bald. *consi. 122. num. 4. lib. 3* Roland. *consi. 33. nu. 33. lib. 1.* Afflict. *decis. 358. numero 5.* fuit responsum, quòd aut hoc intelligitur ad effectum, vt iudex debeat se extraiudicialiter informare, ne aliàs grauet debitorem dando in solutum creditori rem pro minori pretio, quàm valeat, & benè procedit conclusio: sed hoc nihil obstat in casu, de quo agitur, quia præsumitur iudex extraiudicialiter se informasse, vbi aliàs de iure hoc potest facere. Rot. in causa Hispalen. Canonicatus die 10. Aprilis 1606. coram Reuerendissimo Domino Bononien. Aut verò prætenditur, quòd ista æstimatio debuerit fieri formiter per peritos, & poni relatio in actis, & contra hoc sufficit dicere talem formam à nullo iure reperiri traditam, & quòd non sit necessaria ista formalis æstimatio, latè defendunt Bec. *consi. 95. num. 17.* Surd. *consi. 256. num. 3. & per tot.* vbi respondent ad *l. si quos. C. de rescind. vend.* quibus responsionibus addi potest quòd d. l. non mandat fieri æstimationem formaliter, & per peritos, & proinde potest intelligi de illa æstimatione, quam iudex ex se facit, modo quo suprà. Item potest responderi quòd dispositio d. l. emanauit ad certum effectum, ne scilicet fiat fraus circa pretium, vt colligitur ex verbis eiusdem tex. ibi, *sub nomine subhastationis publicæ locus fraudibus relinquatur*, & proinde vbi non apparet, debet cessare dispositio illius l. Put. *decis. 52. num. 8. & 9.* quia loquitur in terminis valde similibus. Ex quibus apparet non obstare Castrens. & alios suprà alleg. qui se fundant *in d. l. si quos.* Bald. verò *d. consi 122. num. 4.* non loquitur de æstimatione rei, sed de causa ob quam deuenitur ad subhastationem. Afflict. verò *dicta decis. 358.* fundat se in *l. 1. C. si in caus. iud.* & in summ. Salic. super *d. l. 1.* in quibus locis nihil dicitur de æstimatione formiter facienda, sed tantùm quòd debet fieri iusto pretio, & est aduertendum, quòd aliud est impugnare adiudicationem, ostendendo esse factam nimis vili pretio, aliud est impugnare illam pro eo solo, quòd in actis non apparet de æstimatione, qui est casus de quo agitur.

4 Ad obiectum, quòd non præcesserit liquidatio crediti, ad *l. hoc autem, §. 1. ff. ex quib. caus. in possess. eatur*, fuit responsum, obiectum cessare ex facto, etenim in actis constitit de credito, & licèt non esset factus calculus partitarum per Computistas, sufficit quòd iudex ex se potuerit quantitatem crediti colligere, vt fuit dictum in causa Barchinonen. confinium 18. Aprilis 1611. coram me.

R. P. D. MANZANEDO.

Eugubina Canonicatus. Lunæ 4. Februarij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione familiaritatis cum Cardinali multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Litteræ Apostolicæ habent exequutionem paratam, numero 1.

Familiaritas cum Cardinali censetur probata per testes deponentes, quem habuisse à Cardinali partem panis & vini cum Iulio vno in singulos dies, & etiam salarium, & in seruiendo vltra triennium, n. 2.

Familiaritatis tempore, quòd fuerit obtentum beneficium, probatur ex supplicatione eiusdem beneficij, num. 3.

Familiaritas cum Cardinali non resoluitur per discessum ab illius domo per vnum, vel duos menses animo redeundi, num. 4.

Testis vnus non probat contra producentem, num. 5.

Testis producens dicitur approbare personas eorum, & non dictum, ibid.

Possessio Canonicatus probatur per aduersarij confessionem, num. 6.

DECISIO CDLXIV.

FVit resolutum esse locum executioni Breuis, cùm literæ Apostolicæ illam habeant paratam, *cap. si capitulo*, vbi glos. *verbo exequatur. de concess. præbend. in 6.* Mohed. *decis. 13. vt lite pendente*, & fuit sæpiùs dictum. 1

De iustitia autem dicti Breuis visum fuit constare. nam familiaritas Horatij cum Cardinali Alexandrino, probatur per testes, deponentes, ipsum Horatium habuisse partem panis & vini cum Iulio vno in singulos dies, & etiam salarium in domo dicti Cardinalis, illi actu inseruiendo vltra triennium, per quæ omnia benè dicitur probata familiaritas. Sarnen. *in reg. de impetrant. benef. vacant. per obit. famil. quæst. 13. vers. est tamen vlterius.* Simonet. *de reseruat. quæst. 35. num. 1. & 2.* Mandos. *super reg. 3. quæst. 19. nu. 2.* Rota *decis. 54. lib. 1. part. 3. diuers.* & fuit dictum in vna Parmen. Canonicatus 11. Februarij 1585. coram bo. me. Giptio, & in alia Toletana parochialis 26. Martij 1607. coram me. 2

Quòd autem Horatius obtinuerit istud beneficium de tempore dictæ familiaritatis vltra testium depositiones, probatur ex ipsius supplicatione, in qua se narrat familiarem Cardinalis Alexandrini, vt fuit resolutum in vna Toletana beneficij de Mazzanares 16. Decembris 1605. coram bo. me. Iusto, & in Corduben. capellaniæ 14. Martij 1607. coram Reu. Attrebaten. 3

Non obstat, quòd iidem testes dicant Horatium discessisse ab vrbe per vnum, vel duos menses, & se contulisse in patriam suam. Quia ex hoc non cessauit familiaritas, cùm discessus fuerit animo redeundi, vt euentus docuit. Achil. *decis. 13. de præben.* Simon. *vbi suprà, nu. 15. & seq.* Mandos. *super reg. 32. q. 10. in fine.* 4

Minus

5 Minus obstat, quòd vnus ex testibus examinatis per Dominicum, dicat Horatium fuisse pronisum postquam recesserat à seruitio Cardinalis, quia est vnicus, & eius depositio eliditur ex aliis tribus testibus, & ex dicta supplicatione Horatij, ideóque non probat ex sententia Rotæ, quæ non plus tribuit vni testi contra inducentem, quàm si esset inductus à parte aduersa, Achill. *decis. 1. de testibus*, & fuit resolutum in vna Perusina bonorum 12. Decembris 1597. coram bon. me. Seraphino, ea ratione, quia censetur approbata persona, non autem dictum testis, vt in causa Tancisana pensionis 12. Decembris 1591. coram Oradino. & in Asisien. pecuniaria 28. Ianuarij 1611. coram me.

6 Tandem obitus Horatij in possessione istius Canonicatus probatur ex confessione aduersarij, qui ex eadem vacatione obtinuit nominationem à Capitulo, vnà cum institutione Ordinarij possessione subsequuta. Put. *decis. 171. nu. 1. lib. 3.* Ægid. *decis. 268.* & fuit dictum in Firmana iurispatronatus 23. Martij 1609. coram Domino meo Caualleno, & in Tarentin. Canonicatus 28. Iunij 1610. & Verulen. beneficij 7. Iunij eiusdem anni coram me. Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Esina fideicommissi. Lunæ 14. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

Cedens post cessionem non prohibetur directas actiones exercere, & quando paria sint, soluere pretium rei emptæ, vel fidem habere de pretio.

SVMMARIVM.

Cedens per cessionem abdicat à se omnes actiones sibi quomodolibet competentes, nu. 1.

Exceptio non implementi datur contra non implentem pro parte sua, n. 2.

Cedens non prohibetur post cessionem actiones suas directas exercere, ibid.

Debitor solutionem allegans, illam debet probare, num. 3.

Promissio subrogatur loco pretij. declara, vt n. 4.

Soluere pretium, & fidem habere de pretio, quando paria sint, ibid.

DECISIO CDLXV.

1 LVcius possessione bonorum priuatus vigore sententiæ adiudicationis propter vinculum fideicommissi ab Antonio Francisco Ceuolino appositum super bonis suis fauore descendentium, quorum pars fuerat illa, quæ Lucæ Angelo patri eiusdem Lucij vendita reperitur; egit contra fideiussores de euictione, & subhastatis illorum bonis fecit tenutam, & transacto termino ad reuelandum, bona fuerunt per sententiam iudicis deliberata Virginiæ plus offerenti, cui exinde Lucius vendidit bona deliberata pretio pro parte recepto, & pro residuo secutus est fidem illius, facta generali cesione actionum in ampla forma ad fauorem Virginiæ. Cæterùm quia non obstante, quòd esset priuatus possessione bonorum, in gradu tamen appellationis adhuc causam prosequebatur, fuit oppositum, quòd sine actione agebat cum medio cesionis omnia iura & actiones sibi competentes à se abdicauerit. Crauett. *cons. 191. nu. 3.* Quare dubitatum fuit ad hunc effectum agendi an obstet cesio.

Et Domini censuerunt cesionem non obstare pro parte non soluta. Principale fundamentum resolutionis fuit, quia sicuti Virginia, quæ dicitur emptrix, & cesionaria vigore iuris cesi, non posset impedire Lucium in exercitio directarum, dum obstat exceptio non implementi. *l. Iulianus. §. offerri*, & ibi notat Bart. & Salycet. *de action. empt.* Bald. *in l. pacta conuenta, in princ. de pactis.* Mynsinger. loquens de implemento cesionis *centur. 3. obseruat. 96.* Ita non licebit tertio danti de cesione, quamuis dicere posit: Tu cesisti omne ius tibi competens in tuis bonis. Crauet. *cons. 191. n. 3.* 2

Non implementum autem Virginiæ concludenter probatur ex eodem instrumento cesionis, dum apparet obligata pro residuo pretio ad solutionem florenorum 800. qui negantur soluti, ita quòd onus probandi satisfactionem pertinet ad debitorem, vel ad eum qui iure debitoris vti prætendit. *l. 1. Cod. de probationib.* Surd. *decis. 64. numero 30.* & dum non constat de implemento satisfactionis pretij excipiens, non est audiendus. 3

Non obstat quòd satis dicatur impletum per solutionem maioris partis, & per promissionem residui per emptricem, cuius fidem sequutus est venditor, cùm promissio subrogatur loco pretij *§. primo. Instit. de emptio. & vendit. l. prima. ff. qui satisda. cogantur.* cum aliis allegatis. Nam fuit responsum, etsi ad esse contractus, idem effectus sit fidem habere de pretio, prout realiter soluere; ad effectum tamen agendi, quicquid est in promissione, respicit futurum implementum, ita vt agens eò omisso, non potest in contractu se fundare, siue implementum sit circa naturalia, siue circa accidentalia, vt dicit Bald. *in allegata l. pacta conuenta, in princ. de pactis.* Bec. post alios *cons. 45. num. 6.* &c. 4

R. P. D. DAMASCENO.

Romana pecuniaria. Lunæ 4. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Confessio extraiudicialis de iure ciuili non probat, secus de æquitate Canonica, dummodo concludenter probetur per contestes, & non repugnent facti, aut personarum circumstantiæ, arbitrio iudicis.

SVMMARIVM.

Confessio extraiudicialis probat de æquitate Canonica, num. 1.

Confessio extraiudicialis non probatur per testes singulares de loco & tempore, nu. 1. & 2. vbi ponuntur exempla testium singularium mulierum genus auarissimum, n. 3. in fine.

Confessiones extraiudiciales plerumque sine animi de-

liberatione emittuntur, & ideo in illis multum circumspectè procedendum, n. 4.

Confeßio extraiudicialis de iure ciuili non probat, ibid.

Confeßio extraiudicialis de iure Canonico, quantum probet, remittitur arbitrio iudicis, iuxta facti, & personarum circumstantias, ibid.

Probationes arbitrio iudicis remittuntur. ibid. in fi.

DECISIO CDLXVI.

1 Resolutum fuit non probari Horatium habuisse scuta quingenta. Nam tota probatio reducitur ad testes, per quos prætenditur probata confessio extraiudicialis Horatij de habitu istarum pecuniarum, quæ confessio de æquitate Canonica probare dicebatur, ex Put. *decis. 52. lib. 2.* cum aliis allegatis, quos testes non releuare Domini censuerunt, ex eo quòd sunt singulares, non autem contestes loco & tempore, vnde neque etiam de æquitate Canonica. Castr. *cons. 296. n. 3. lib. 1.* Paris. *cons. 60. nu. 45. lib. 4.* Gabr. *cons. 40. nu. 18. lib. 2.* Afflict. *decis. 364. nu. 4.* Cæs. de Grass. *decis. 97. nu. 4. de sent. & re iudic.* Put. *decis. 486. lib. 2.* & fuit dictum in Romana pecuniaria tertia Maij 1595. coram bo. me. Penia.

2 Et quantum ad singularitatem, primus testis deponit Horatium, dum loqueretur cum Cleria, confessum fuisse se habuisse pecunias ab Elisabetha, ibi, *m'hà pur dato 500. scudi Elisabetta tua madre.* Secundus verò testis dicit pecunias fuisse per Elisabetham numeratas Cleriæ, nec dicit per Cleriam fuisse numeratas Horatio, & sic non sunt contestes, quia alter deponit de confessione, alter verò de effectuali numeratione facta, non Horatio, sed Cleriæ, & licèt idem secundus testis deponat Horatium altercantem cum Elisabetha, dixisse, se habuisse istas pecunias: attamen neque in hoc est contestis cum primo, quia primus deponit de sermone Horatij cum Cleria, secundus verò de sermone Horatij cum Elisabetha, propterea primus dicit, quòd quando Horatius prædicta loquebatur cum Cleria in cubiculo, Elisabetha erat in sala; secundus verò quòd Horatius dum dicebat à se relata, altercabatur cum Elisabetha in cubiculo Cleriæ; tertius testis nec pariter est contestis, dum deponit de confessione Horatij. nam primi duo deponunt de die immediatè subsequente numerationem, & quòd adhuc Elisabetha plorabat, & altercabatur cum Horatio super hoc; secundus verò testis deponit de tempore pòst, & quòd Elisabetha iam erat reconciliata cum Horatio, ibi, *la mattina sequente mi disse Elisabetta essere stata sforzata dare li detti 500. scudi, & che detto Horatio gli haueua fino dato delle botte,* &c. & postea subiungit, *& dopò più volte mi sono trouato in casa,* &c. *& mentre Horatio diceua queste cose già era repacificato con Elisabetta* &c. quartus testis neque ipse concordat cum primis, dicit enim quadam die Petrum tertium testem fuisse cum Horatio, & Elisabetha plorante, & quòd D. Petrus requisiuit Horatium vt faceret quitantiam Elisabethæ, qui Horatius negauit facere, asserendo quòd Elisabetha dederat sibi pecunias per forza, & quòd D. Petrus de hoc contendebat cum Horatio. istud dictum non concordat cum confessione, de qua per secundum testem, quia illa fuit facta cum Elisabetha, nec minus cum confessione, de qua per tertium testem, quia illa fuit facta postquam Horatius erat reconciliatus cum Elisabetha, ibi, *già era rapacificato con Elisabetta, & tutti stauano in pace.* iste autem quartus testis deponit, quòd Elisabetha plorabat, & Petrus contendebat cum Horatio.

Prædictis accedebat magna inuerisimilitudo; quòd Elisabetha mutuauerit gratis, & sine quitãtia, scuta quingenta, cùm esset vxor mariti pauperis, & qui non soluebat propria debita, vt probatur per informantes pro Horatio; nec apparet quòd ipsa Elisabetha haberet vltra dotem datam marito, nec præsumitur habuisse, juxta notat. *in l. quintus. ff. de donat. inter vir. & vxor.* Quin maritus conuentus ab Horatio pro solutione alimentorum præstitorum sibi, & Elisabethæ vxori, nullum verbum fecit de compensatione, sed petiit dilationem, cùm tamen esset conscius prætensi mutui, vt dicunt testes, nec sit verisimile, quòd Elisabetha, quæ cum viro commorabatur, ignorauerit petitionem Horatij super propriis ipsius Elisabethæ alimentis. Accedit longa taciturnitas Elisabethæ in repetendis pecuniis, & quòd nec Elisabetha habebat quitantiam: vnde minus est verisimile, quòd permitteret veterasci creditum, iuncta etiam auaritia sexus muliebris. ad not. per glo. *in l. si à sponso §. quod si sponsa. verb. rarò accidit. C. de donat. ante nupt.* Bald. *cons. 366. num. 5. lib. 1.* Alex. *cons. 144. n. 10. lib. 5.* Paris. *cons. 537. nu. 12. cum plurib. seqq. lib. 4.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 135. num. 7.*

Et proinde cùm multum circumspectè procedendum sit in istis confessionibus extraiudicialibus, quæ plerumque ab hominibus fiunt sine animi deliberatione causa joci, vel iactantiæ, vel studio bene dicendi, aut maledicendi, vel ipsius solæ loquacitatis calore, atque interdum cum mulierculis, vel inter conuiuia, & comessationes: vnde cùm conclusio, quòd confessio extraiudicialis probet, sit fundata in mera æquitate, vt patet ex suprà allegatis, ex quo regula iuris ciuilis est in contrarium, vt per glos. *in l. vnic. verb. soluere, C. de confess.* Oldrad. *cons. 291. nu. 2.* Signor. *cons. 35. nu. 2.* Alciat. *in rubr. ff. de verb. oblig. n. 13.* Curt. jun. *cons. 168. nu. 1.* multum debet deferri iudicis arbitrio in ponderandis circumstantiis facti, quia cùm æquitas non habeat certos terminos constitutos à lege, relinquitur iudicis arbitrio illius æstimatio. *l. 1. ff. de iur. deliber. l. vnic. §. expilatores. ff. de effractor. l. sanctio legum,* & ibi glos. *ff. de pæn. glos. fin. in cap. finem litibus. vers. hoc est generale. de dol. & cont.* latè Menoch. *de arbitr. iud. lib. 1. quæst. 11. nu. 1. & per tot.* sicut etiam in materia probationum eidem arbitrio multum defertur. *l. 3. §. ideóque diuus, & §. eiusdem. ff. de testib. §. si verò aliquid. auth. de instr. caut. & fid.* Crauett. *cons. 78. num. 7. & seq.* Menoch. *de arbitr. iudic. casu 90. nu. 1. & 2.* Ita arbitrati sunt Domini in proposito casu. 4

R. P. D. PIROVANO.

Colonien. Canonicatus Sancti Andreæ. Lunæ 4. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Institutio, & nominatio Canonici facta à Capi-

Capitulo habente facultatem nominandi, valida, & sustinenda est, & si inualida fuerit, de nouo facienda.

SVMMARIVM.

Institutio, & nominatio Canonici facta à Capitulo habente facultatem nominandi, valida, & sustinenda est, num.1.

Collatio Canonicatus facta à Capitulo habente potestatem prouidendi & nominandi, si inualida fuerit, de nouo facienda est, ibid. in fine.

Inhibitio inhibitum non afficit, quando non constat quòd fuerit præsentata ante actum, de cuius validitate agitur, nu.2.

Pœna dicitur illa, propter quam quis amittit ius suum, n.3.

Decretum irritans quoad incurrendam pœnam, ignorantes non afficit, n.4.

Pœna ex actu nullo non incurritur, num.5.

DECISIO CDLXVII.

1 POst resolutionem in hac causa coram bo.me. Penia, nominationem, scilicet à Turnario factam de persona Adami ad Canonicatum de quo agitur, fuisse validam. Dubitaui an Canonicatus eidem Adamo esset adiudicandus, seu veriùs eidem collatio esset facienda? Et pro Adamo Domini tenuerunt. Constat enim de intentione Capituli fundata in vacatione Canonicatus per obitum Lugderij in mense Octobris 1605. qui mensis est ordinariæ collationis ipsius Capituli vigore concordatorum, prout fuit firmatum in suprà dicta resolutione. Vnde cùm nominatio fuerit valida tanquam facta ab ipso Capitulo habente facultatem nominandi, & siue à Canonico Turnario ratione diuisionis collationum per Turnum, quod licitum est. *c. mandatum, seu fin. de præb. in 6.* Inde sequitur quòd institutio à Capitulo facta est sustinenda, glos. *in cap. dilectus, in verbo plus iuris. de offic. lega.* Abb. *in cap. pastoralis, num.5. de iure patron.* Vel si prouisio illa est inualida, de nouo est facienda collatio, vigore *Clem. Auditor, de rescript.* quia per nominationem, & præsentationem est taliter ius nominato quæsitum, vt ex inualiditate collationis infirmari non possit eius nominatio. Fuit dictum in Augustana Canonicatus 18. Aprilis 1602. coram R. Episcopo Attrebaten.

2 Non obstat, quòd nominationi locus esse non potuerit, quia Canonicatus non vacauit per obitum, sed per resignationem, ac etiam nominatio fuerit attentata pendente inhibitione. Nam primum tollitur in decisione in hac causa facta, quæ in dubium non reuocatur. Secundum verò ex facto euitatur, quia inhibitio non præuenit nominationem, quamuis eadem die qua emanauit, nominatio fuerit præsentata. Felyn. *in c. super litteris, num.12. in fine, de rescript.* Thesaur. *decis.49. per totam.*

3 Non obstat quòd nominatio nihilominus fuerit nulla tanquam emanata à Capitulo suspenso propter admissionem resignationis ad fauorem Ioannis consanguinei Lugderij resignantis contra Bullam fel. record. Pij V. prohibentis huiusmodi resignationes sub pœna suspensionis, & ideo impeditum dicta suspensione, non potuerit postea deuenire ad collationem factam Adamo. Fuit enim responsum, obiectum non procedere: versamur namque in constitutione pœnali indicente suspensionem, quæ pœna est, cùm per illam amittatur ius quæsitum Capitulo faciendi suas nominationes, & collationes. Bald. *in l. in criminali, num.5. Cod. de iurisdict. omn. iudic.* Berous *cons.15. num.6. vol.1.* Bec. *cons.9. num.5. & cons.104. num.12. vol.1.*

Propterea strictè est probandum, quòd Capitulum notitiam haberet de consanguinitate Ioannis de tempore collationis: sed tempus prædictum testes dati pro Ioanne non percutiunt, quinimò nec probant notitiam Capituli, sed ipsorummet dumtaxat, & de scientia Capituli circa constitutionem prædictam nihil concludunt; quod tamen videbatur Dominis necessarium, non obstante decreto irritante, ex quo ad incurrendam pœnam nunquam afficit ignorantes. *glos.3. in Clementina nolentes. de hæretic.* Felyn. *in cap. cognoscentes, num.7. sub 4. limitatione, vers. & posito quòd prima opinio. de constit.* Put. *decis.274. secundùm non. impress. n.2. lib.1.* Gabr. *de clausul. conclus.3. n.8.* 4

Placuit etiam & alia responsio, quòd admissio prædicta de consanguineo Ioannis fuit conditionalis, casu quo resignans infra tempus à iure præfixum moriatur, quæ conditio cùm defecerit, expirauit etiam resignatio, & consequenter super actu nullo non intrat constitutio. Rot. *de rerum permut. in antiq. decis.4.* Paris. *cons.5. nu.7. vol.4.* Obiectum autem Simoniæ visum est releuans, nec acquiescebant Domini responsioni datæ in dec. bo.me. Peniæ; propterea voluerunt de ea particulariter videre. 5

R. P. D. DAMASCENO.

Romana pensionis domus. Lunæ 11. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Vendens domum suam vicino, retrahenti eam ex constitutione Gregorij XIV. nunquid post perfectam venditionem dilatione sibi facta sex mensium ad aliam reperiendam domum teneatur emptori pro dictis sex mensibus pensionem soluere.

SVMMARIVM.

Fructus rei venditæ post perfectam venditionem spectant ad emptorem, præsertim quando venditor habuit pretium, n.1.

Casus omissus remanet in dispositione iuris communis, n.2.

Temporis commoditas connumeratur inter res æstimabiles, & dilatio ad soluendum pretium est pars pretij, nu.2. & 3.

Emptor retinendo rem, & pretium, non tenetur ad fructus iuxta æquitatem. l. curabit. C. de actionibus empti, *quando venditor dat dilationem ad soluendum pretium, nu.2.*

Publica vtilitas præfertur commodo priuatorum, n.3.

Qualitas requisita in iure debet præcisè probari, ibid. in fine.

non habita mentione de Anchar. Verall. *deci.*218. *part.*1.& bene etiam facit Ang. *conf.*194.*nu.*2.*verf. porrò, licèt vera fint*, vbi non fufficere, quòd teftes probent actum fuiffe factum de nocte, nifi qualificent tempus, iuxta formam ftatuti, & Alex. *in d. conf.*97.*n.*5.*verf. vnde qui fe fundat, lib.*7. vbi, quòd tempus debet limitatè probari.

5 Ad probandam autem habilitatem perfonæ de certa hora, licèt in quibufdam perfonis poffit admitti, quòd fi erat habilis de mane, poterat effe habilis de fero: attamen fecus eft in aliis perfonis, quæ vacant honoribus & officiis, aut laborant infirmitatibus repentinis, prout erat bo.me. Cardinalis, cùm effet S.R.E. Camerarius cuius negocia funt magna, & laborabat podagra, & potuit effe quòd vocatus à Papa ad audientiam, aut impeditus alio negotio, ratione officij Camerariatus, nō potuerit interuenire, aut quod ei fuperuenerit podagra, ita eleganter in puncto Anchar. *in allegat. conf.*388.*nu.*13.*verfic. præterea ifte Titius*, vbi quòd ex quo Titius erat fcholaris, verifimiliter potuit effe impeditus occafione ftudij & lectionum fuarum, quibus quilibet ftudens infiftere debet, & fuprà *nu.*2.*d. verfic. nec obftat*, vbi quòd effe poteft, vt quis de manè fit fanus, & de fero infirmus. Et hęc diftinctio eft etiam de mente Menochij *loco fuperiùs allegato*, dum ad præfumendas habilitates naturales diftinguit inter ætatem, & ætatem; fic ad præfumendas alias habilitates diftinguendum eft inter perfonam, & perfonam, atque ita manifeftiffimè apparet, quòd in decidendis fimilibus articulis multum polleat religio iudicantis, ideóque ftáte qualitate Cardinalis, qui propterea poterat effe impeditus, ex probatione, quòd fecerat decreta, & fubfcripferat mandata, non refultat probatio habilitatis de hora contractus, quia ftantibus negotiis, & infirmitatibus Cardinalis, potuit non effe habilis de dicto tempore contractus, maximè cùm gefta per Cardinalem contineant actus breuis, & facilis expeditionis, & Notarii expectant quamcumque horam diei, vel noctis, & commoditatem domini: fecus autem eft in infiftendo prædicto contractui, cui plures perfonæ, & grauiffimæ debebant interuenire, & propterea non commodè qualibet hora diei hoc fieri poterat, & fic refultat, quòd ifta habilitas probata non fuffragetur, cùm non refpiciat actum in quo Cardinalis intereffe debebat. Ruin. *conf.*81. *n.*6.*lib.*5. Felin. *in cap. in præfentia, n.*14. *de probat.* Verall. *d. dec.*218.*part.*1.

6 Tertiò, pro parte Excellentiffimi Principis fuerunt examinati plures teftes, qui nec etiam releuant, omiffo enim quòd contra aliquos opponitur defectus citationis, & iuramenti, necnon & confanguinitatis, eorum dicta non tollunt, quòd Cardinalis potuerit effe impeditus ratione officij, aut infirmitatis podagræ qua laborabat, multoties enim licèt homo non decumbat, & habeatur pro fano, ita tamen domi detinetur, vt non poffit moueri ne humores defluant, vt experientia docet, & colligitur ex *l. podagræ*, vbi Lucas de Penna, & Pyrrhus Aglebermeus, & cæteri. *C. qui morb. fe excuf. lib.*10.*& ex cap. legimus*, vbi glof.1. *de confecrat. diftinct.*5.&c.

7 Ab hac decifione fuit in parte receffum, vt in Romana cenfus, fiue exequutionis 5. Iunij 1615. coram Reuerendifsimo D. Decano Coccino, quam videas.

R.P.D. DAMASCENO.

Viterbien. caftrorum. Veneris 5. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM.

Identitas bonorum fideicommiffariorum quomodo probetur, & quomodo etiam fuccedatur in pluribus fubftitutionibus fucceffiuis per defectum præcedentium.

SVMMARIVM.

*Intentionem fuam fundatam habere dicitur is, qui eft in eo ftatu, in quo etfi nihil ex aduerfo probetur, poffit obtinere fententiam fauorabilem, n.*1.

Relatio præfumitur facta cum his qualitatibus, num. 2.*in fine.*

*Subftitutiones plures fucceffiuæ, quando in teftamento facta reperiuntur per defectum præcedentium; fequens cafus non caducatur; fed fubintrat gradus præcedens per vulgarem anomalam, n.*3.

*Fideicommiffaria bona, quòd fint illa, in quibus fideicommiffum factum fuit, fufficit probare, quòd alias fuerint in bonis fideicommittentis, n.*4.

DECISIO CCCCLXX.

Dubitaui an Dominus Valerius haberet fundatam intentionem fuper caftris, & bonis, de quibus agebatur? Et Domini refoluerunt eum habere fundatam intentionem fuper caftris Viani, & Orioli & aliis bonis nominatis in donatione, & teftamentis Scipionis Epifcopi Ceruien. & Georgij illius fratris, ea ratione, quòd ille dicitur habere fundatam intentionem, quæ eft in eo ftatu, etfi nihil ex aduerfo probetur, pofsit obtinere fententiam fauorabilem. *cap. finem litibus*. cùm ibi not. per glof. Innoc. & alios, *de dolo, & contum.* In eo autem ftatu vifus fuit effe D. Valerius circumfcriptis exceptionibus Excellentifsimi D. Virginij, quas Domini ad aliam propofitionem referuarunt. nam pro illius parte probabantur omnia requifita ad effectum, vt quis vigore fideicommifsi pofsit obtinere, nempe exiftentia fideicommifsi, feu fideicommifforum, purificatio illorum, & quòd bona quæ prætenduntur, fint de fubiectis fideicommiffo. 1

Et quantum ad primum ex donatione Scipionis Epifcopi Ceruien. iuncto eius teftamento, conftat primò vocaffe Honuphrium primogenitum Georgij fratris, & deinde alios primogenitos, necnon alias perfonas nominatas in dd. teftamento, & donatione, quibus omnibus deficientibus voluit fuccedere Octauium fratrem in facris Ordinibus conftitutum, & eo mortuo, primogenitos Valerij, feu Valeriani fratris Profperi Cardinalis. Item conftat, quòd Georgius pater Honuphrij in fuo teftamento prælegauit D. Honuphrio omnes molendinos, furnos, &c. exiftentia in caftris Viani, & Orioli, & eorum territoriis, nec non omnes iurifdictiones, ac merum, & mixtum imperium fuper dictis caftris, quæ reliquit eidem primogenito, eo modo, & forma, quibus 2

Scipio

Scipio Episcopus reliquit, & per instrumentum, &c. & ad faciliorem intelligentiam voluit, quòd prædicta transeant de primogenito in primogenitum, & semper sint subiecta fideicommisso, de quo in prædicto instrumento, intelligantúrque relicta in augmentum ipsius primogenituræ, & intelligantur incorporata cum dicta donatione, necnon etiam in omnibus aliis suis bonis, &c. instituit hæredem supradictum Honuphrium, ac substitutiones ordinauit juxta formam dictæ donationis factæ per eum; cùm igitur testator voluerit, quòd bona sint supposita, & incorporata fideicommisso, & donationi Scipionis, non videbatur dubitandum, quin per Georgium fuerit factum fideicommissum, nedum ad fauorem descendentium Valeriani, cùm prædicta verba importent relationem ad dispositionem Scipionis, & relatio præsumitur facta cum suis qualitatibus. *l. asse toto. ff. de hæred. instit.* & in specie de fideicommisso relatiuo. Dec. *cons.* 362. *in princ.* & 497. *num.* 3. Socin. jun. *cons.* 75. *num.* 9. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 247. *num.* 32.

3 Quantum ad secundum, an scilicet fideicommissa sint purificata, difficultas pendet à duobus, alterum, scilicet, an Valerianus jun. sit de vocatis, alterum, an venerit casus vocationis. Quòd Valerianus sit de vocatis, probatur, quia non controuertitur illius descendentia à Valeriano nominato in donatione, & testamento Scipionis, & etiam apparet in decisione in alia causa facta coram R.P.D. meo Coccino. Quòd venerit casus vocationis apparet, quia non dubitatur omnes primo loco vocatos ---- & licèt Octauius vocatus ante primogenitos Valerij, seu Valeriani, prædecesserit Honuphrio: attamen cùm simus in pluribus substitutionibus successiuis per defectum præcedentium, sequens casus non caducatur, sed subintrat gradus præcedens per vulgarem anomalam *l. quandiu. la* 2. vbi Bart. *numero* 10 *ff. de acquir. hæred. l. vnic. §. pro secundo*, vbi Bald. Salyc. & alij. *Cod. de cad. tollen*, Castr. *cons.* 152. *num.* 1. *vers. sed non obstantibus*, *lib.* 1. Crau. *cons.* 383. *num.* 2. Socin. jun. *cons.* 101. *l. b.* 1. Surd. *cons.* 279. *num.* 10. Thesaur. *decis.* 86. *nu.* 1. & 2. Rota in causa Perusina fideicommissi 9. Maij 1578. coram Aldobrandino relata inter diuers. impress. *nu.* 2. & *seq. part.* 1. *diuers.*

4 Quantum ad tertium, quando agitur contra illum, qui habet causam à defuncto, siue mediatè, prout habet Excellentissimus D. Virginius, siue immediatè, sufficit probare, quòd bona fuerint in bonis fideicommittentis. Natt. *cons.* 400. *num.* 2. & 7. Cephal. *cons.* 36. *num.* 35. Rimin. iun. *consil.* 482. *num.* 86. & fuit dictum in montis Falisci fideicommissi 12. Maij 1603. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, in Fsina fideicommissi 29. Martij 1604. coram R.P.D. Coccino, & in Bononien. fideicommissi 23. Martij 1612. coram me. Quòd autem Excellentissimus D. Virginius habeat mediatè causam à fideicommittente, probatur, quia ipse habet causam à Camera Apostolica, quæ Camera Apostolica confiscauit bona de quibus agitur, tanquam reperta in hæreditate Honuphrij vltimi grauati. Quòd verò bona fuerint in bonis fideicommittentis, probatur ex testibus, de quibus in summario D. Valerij, & etiam ex chirographo per Excellentissimum D. Virginium obtento, &c.

R.P.D. MANZANEDO.

Montis Politiani pecuniaria. Veneris 15. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum non conceditur, non dicto de aliqua læsione, vel grauamine, nu. 1.

Aditio hæreditatis probatur ex actibus, quæ fieri non potuerunt citra ius, & nomen hæredis. n. 2.

Hæres qui adiuit hæreditatem ab intestato potest conueniri à creditoribus, etiam quòd adsit defuncto alter proximior, qui tamen tacet, & non contradicit, nu. 3.

DECISIO CCCCLXXI.

Fvit per Dominos resolutum non constare de causis restitutionis in integrum, quia ex parte Spinelli non docetur de aliqua læsione vel grauamine, propter quod illa veniat concedenda. *l. quid si minor. §. 1.* ibi, *nisi aut manifesta sit circumscriptio. ff. de minor.* Odd. *de in integr. restit. qu.* 4. *art.* 1. *nu.* 1. cùm potiùs constet de bono iure Ecclesiæ, ad cuius fauorem adest promissio Episcopi de soluendo in singulos annos scuta centum fabricæ, ad quæ tenetur Dominus Spinellus illius hæres, vt fuit in hac causa resolutum 2. Decembr. 1609. coram bon. mem. Penia.

Non obstat, quòd verè Spinellus non sit hæres 1
Episcopi, sed tantùm se talem enunciauerit ad effectum impediendi spolium; quia vltra enunciatiuas concurrunt actus positiui per eum gesti, nempe constitutio Procuratoris ad exigendum, & recuperandum pecunias, & bona spectantia ad hæreditatem Episcopi. Item compositio facta super illius spolio cum Camera, à qua tanquam hæres fuit consecutus donationem scutorum quingentorum, quæ omnia fieri non potuerunt citra ius, & nomen hæredis, vt in hac causa considerauit Rota 16. Decembris 1611. coram eodem bon. mem. Penia.

Minus obstat, quòd licèt Spinellus declaraue- 2
rit se esse hæredem Episcopi, tamen non potuerit esse hæres, ex quo aderat Sinulphus nepos ex fratre, & sit proximior, cui deferebatur hæreditas, ad tradita per Ias. *in l. non hoc, num.* 1. *vers. circa secundum membrum. C. vnde legitimi.* Quia fuit responsum primò, ex hoc non excludi quin Sinulphus noluerit, vel non potuerit esse hæres; secundò, prædicta procedere respectu proximioris, cui per aditionem sequentis præiudicari non potest, non autem respectu creditorum anteriorum hæreditariorum, qui interim, quòd proximior tacet, vel non opponit de hæreditate sibi delata, non prohibentur agere contra eum, qui pro hærede se gessit.

Nec facit, quòd Episcopi hæres sit Camera, 3
non autem Spinellus, qui solummodo est cessionarius Cameræ titulo oneroso, quia hoc procederet respectu patrimonialium ipsius Episcopi, in quibus non successit Camera, sed Spinellus, qui ea possidet, vt constat ex testibus deponen-

tibus de publica voce, & fama, vt dixit Rota dicta die 16. Decembris; prout, & eodem modo tollitur, quòd dicebatur, Cameram fecisse inuentarium bonorum Episcopi, & ideo sicut ipsa non teneretur vltra vires hæreditarias, ita nec tenebitur Spinellus eius cessionarius, quia inuentarium fuit confectum solummodo de bonis concernentibus spolium, non autem de patrimonialibus; quorum ratione Spinellus non potest iuuari dicto inuentario, in quo illa non sunt descripta.

5 Quòd autem opponebatur illud debitum contractum ab Episcopo pro fabrica fuisse pro necessitate Ecclesiæ, & ideo ad illud teneri successorem in Episcopatu, iuxta dispositionem textus *in c.1. de solut.* vel saltem Cameram, quæ Episcopo successit in bonis Ecclesiasticis, Domini dixerunt esse particulariter videndum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Viterbien. castrorum. Veneris 15. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Fideicommissario immissio ad hoc vt concedatur, quatuor probanda sunt. Primò, existentia fideicommissi; secundò, illius purificatio; tertiò, quòd bona quæ prætenduntur, sint de subiectis fideicommisso; quartò, quòd tempore obitus fideicommittentis essent in illius bonis, absque eo, quòd probetur dominium.

SVMMARIVM.

Actor intentionem fundatam habere dicitur, quando est in eo statu, vt si nihil ex aduerso probetur, obtinere possit sententiam fauorabilem, nu. 1

Fideicommissario immissio concedenda est, probata existentia fideicommissi, illius purificatione, & quòd bona, quæ prætenduntur, sint fideicommisso subiecta, ibid. in fine.

Relatio præsumitur facta cum suis qualitatibus, nu. 2. in fine.

Substitutiones quando plures sunt admittentes successorem per defectum præcedentium, sequens gradus non caducatur, sed intrat gradum præcedentis per vulgarem anomalam, n. 3.

Fideicommissario non denegatur immissio si probauerit, quòd bona fuerint in bonis fideicommittentis, licèt non probetur eiusdem fideicommittentis dominium quando agitur contra illum, qui habet causam à defuncto mediatè siue immediatè, numero 4.

DECISIO CCCCLXXII.

1 Dubitaui an D. Valerius habeat fundatam intentionem super castris, & bonis de quibus agebatur? Et Domini resoluerunt eum habere fundatam intentionem super castris Viani, & Orioli, & aliis bonis nominatis in donatione, & testamentis Scipionis Episcopi Cervien. & Georgij illius fratris, ea ratione quòd ille dicitur habere fundatam intentionem, qui est in eo statu, vt si nihil ex aduerso probetur, possit obtinere sententiam fauorabilem. *c. finem litibus*, cum ibi not. per gloss. Innoc. & alios, *de dol. & contum.* In eo autem statu visus fuit esse Dominus Valerius circumscriptus exceptionibus Excellentissimi D. Virginij, quas Domini ad aliam propositionem reseruarunt. Nam pro illius parte probantur omnia requisita ad effectum, vt quis vigore fideicommissi possit obtinere, nempe existentia fideicommissi, seu fideicommissorum, purificatio illorum, & quòd bona quæ prætenduntur sint de subiectis fideicommisso.

1 Et quantum ad primum ex donatione Scipionis Episcopi Cervien. iuncto eius testamento constat primò vocasse Honufrium primogenitum Georgij fratris, & deinde alios primogenitos, necnon alias personas nominatas in dictis testamento, & donatione, quibus omnibus deficientibus voluit succedere Octauium fratrem in sacris ordinibus constitutum, & eo mortuo primogenitos Valerij seu Valeriani fratris Prosperi, Cardinalis. Item constat quòd Georgius pater Honufrij in suo testamento prælegauit D. Honufrio omnes molendinos, furnos, &c. existentia in castris Viani, & Orioli, & eorum territoriis, necnon omnes iurisdictiones, ac merum, & mistum imperium super dictis castris, quæ reliquit eidem primogenito, eo modo, & forma, quibus Scipio Episcopus reliquit, vt per instrumentum, &c. & ad faciliorem intelligentiam voluit quòd prædicta transeant de primogenito in primogenitum, & semper sint subiecta fideicommisso, de quo in prædicto instrumento, intelligantur quæ relicta in augumentum ipsius primogenituræ, & intelligantur incorporata cum dicta donatione, necnon etiam in omnibus aliis suis bonis, &c. instituit hæredem praedictum Honufrium, ac substitutiones ordinauit, iuxta formam dictæ donationis factæ per Episcopum. Cùm igitur testator voluerit quòd bona sint supposita, & incorporata fideicõmisso & donationi Scipionis, non videbatur dubitandũ quia per Georgium fuerit factum fideicommissum non dum ad fauorem descendentium Honufrij, sed etiam descendentium Valeriani cùm prædicta verba importent relationem ad dispositionem Scipionis, & relatio præsumitur facta cum suis qualitatibus. *l. asse toto. ff. de hæred. inst.* & in specie de fideicommisso relatiuo. Dec. *cons. 262. in pr. & 497. n. 3.* Socin. jun. *cons. 75. nu. 9. lib. 3.* Menoch. *cons. 142. num. 32.*

2 Quantum ad secundum, an scilicet fideicommissa sint purificata, difficultas pendet à duobus alterum scilicet, an Valerius iunior sit de vocatis: alterum an venerit casus vocationis. quòd Valerianus sit de vocatis probatur, quia non controuertitur illius descendentia à Valeriano nominato in donatione & testamento Scipionis, & etiam apparet in decisione in alia causa facta coram R. P. D. meo Coccino Decano. Quòd autem venerit casus vocationis apparet, quia non dubitatur omnes primo loco vocatos decessisse, & licèt Octauius vocatus ante primogenitos Valerij, seu Valeriani, prædecesserit Honufrio: attamen cùm sumus in pluribus substitutionibus successoris per defectum præcedentium, sequens gradus non caducatur, sed subintrat gradum præcedentis per vulgarem anomalam, *l. quamdiu la secunda* vbi Bart. *nu. 10. ff. de acq. hæred. l. vnic. § pro secundo*, vbi Bald. Salic. & alij *Cod. de cad. toll.* Castr. *cons.* [illegible]

num.1.vers.sed non obstante,lib.1. Crau. *cons.363.nu.* 2. Socin.jun.*cons.111.num.14.libro* 1. Surd.*cons.279. num.*10.Thesaur.*decis.86,num.1.& 2.*Rota in causa Perusina fideicommissi 9.Maij 1578. coram Aldobrandin.relat.inter diuers.impress.374. *nu.1.& seq. par.1.diuers.*

4 Quantum ad tertium quando agitur contra illum, qui habet causam à defuncto siue mediatè, prout habet Excellentissimus D. Virginius, siue immediatè,sufficit probare quòd bona fuerint in bonis fideicommittentis. Natta *consil.400.num.2. & 7.*Cephal.*cons.36.num.35.*Rimin.jun. *consil.482. num.86.*& fuit dictum in Montisfalisci fideicommissi 12. Maij 1613 coram bo.me. Cardinali Pamphilio in Esina fideicommissi 29.Martij 1604. coram R.P.D. meo Coccino Decano, & in Bononien. fideicommissi 23. Martij 1612. coram me. Quòd autem Excellentissimus D. Virginius habeat mediatè causam à fideicommittente, probatur, quia ipse habet causam à Camera Apostolica, quæ cōfiscauit bona,de quibus agitur,tāquam reperta in hæreditate Honufrij vltimi grauati. Quod verò bona fuerint in bonis fideicommittentis,probatur ex testibus, de quibus in summario D.Valerij,& etiam ex chirographo per Excellentissimum D.Virginium obtento.

R.P.D. MANZANEDO.

Elnen.iurium parochialium. Mercurij 17. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione quasi possessionis percipiendi funeralia reiterata, seu nouennale defunctorum ex parochia sepultorum.

SVMMARIVM.

Quasi possessio percipiendi funeralia reiterata debet probari in specie,nec sufficit probare perceptionem funeralium in genere,nu.1.

Quasi possessio non probatur ex actibus facultatiuis, ibid.in fin.

Testibus numero pluribus magis creditur quàm paucioribus,præsertim si plures de facto proprio deponant,num.2.

Funeralium perceptio regulariter spectat ad parochiales,n.3.

Quasi possessio prohibendi parochialibus perceptionem funeralium non censetur probata,nisi etiam probetur acquiescentia prohibitis,n.4.

DECISIO CDLXXIII.

1 DVbitaui,cui sit dandum mandatum de manutenendo, an scilicet Ecclesiæ parochiali cogendi hæredes, & executores defunctorum, qui sepulti sunt extra parochiam ad iterum celebrandum in illa funeralia,seu nouennale in alia Ecclesia vbi sepulti fuerunt semel celebrata, an potiùs fratribus sancti Dominici: neutri dandum dixerunt. Et quoad parochialem mouebantur, quia ipsa non docet de aliqua quasi possessione, sine qua denegatur manutentio. *§.hodie.Instit.de interdict.* Testes enim,quos ad illam probandum induxit, vel deponunt in genere de perceptione funeralium, quas pro parte fratrum non controuertitur,non autem in specie de istis funeralibus reiteratis,de quibus agitur,prout requiritur. Oldrad.*consil.237.numero* 3. Anchar.*consil.339. numero 8.in princip.* Alexand. *cons.196. num.13.lib.2.* Curt. jun. *consil.26.numero* 10. Crauett. *cons.96.numero 4.* Rot. *decis.172.numero 1.part.1.* vel non deponunt de coactione necessaria ad acquirendam quasi possessionem in facultatiuis,in quibus possessio ex actibus similibus non acquiritur.*l.Proculus.ff.de damn.infect.l.si in meo fundo.ff.de aqu.pluu. arcend.*Abb.*cons.101.num.7.lib.1.* Cephal. *cons.451. numero 358.* Decian.plures referens *cons.44. num. 133.vol.4.*

Et aliqui,licèt faciant mentionem de coactione,tamen non exprimunt in illis casibus non adfuisse dispositiones testatorum prout Dominis verisimile videbatur,cùm funeralia fuerint celebrata instante Commissario pro anima, qui in illis partibus deputatur pro executione voluntatum defunctorum in relictis concernentibus animam. Vltra quòd testes non deponunt de quasi possessione istius parochiæ in specie,& propterea nihil probant,cùm possessio vnius Ecclesiæ alteri non prosit.Et omnis difficultas circa testes videbatur cessare ex aliis contrariis deponentibus de dicta non reiteratione funeralium, qui præualent non solùm, quia numero plures. *cap.in nostra, vers. mandamus,& ibi glos.in verb.aduersa,de testib.*Gabriel *de testibus conclus.4. numero* 50. Surd. *consil. 419.num.9.*sed etiam,quia deponunt de facto proprio. Surd. *cons.371.num.9.* Seraphin. *decis.550.numero 2.* 2

Non obstat iuris assistentia,quam parochialis prætendit habere, ex *Clem.dudum.§.verum.de sepultur.*& aliis adductis per informantes,quia dicta Clement. & alia iura loquuntur de quarta, quam fratres non negant competere parochiali. Et licèt ex aduerso replicetur ista funeralia fuisse subrogata loco quartæ,tamen id non iustificatur. Et in omnem euentum subrogatio non deberet attendi in præiudicium hæredum, qui per istam reiterationem funeralium duplici onere grauarentur, quod non succedit in quarta,à qua vnica solutione liberantur. Et minus obstant quitantiæ factæ circa receptiones istorum funeralium,quia cùm emanauerint à procuratore Rectoris, & Presbyterorum Ecclesiæ parochialis, quæ est pars formalis,in hac causa,nihil probant. 3

Quo verò ad Ecclesiam sancti Dominici prætendentem prohibere, ne in Ecclesia principali celebretur d.nouennale,& caput anni ab hæredibus defunctorum,qui in sua Ecclesia sepulti fuerunt, pariter visum fuit manutentionem esse denegandam, quia non docet se esse in huiusmodi quasi possessione prohibendi, ac de acquiescentia prohibiti ad istum effectum requisita. Rip. *in cap.cùm Ecclesia Sutrina, num.68.de caus.possess.& propriet.*Abb.*in cap.Abbate,numero 10.de verb.signi.* Couar. *in regul.possessor.2. part. §.4.numero 6. vers. huic sanè obiectioni.* Balb. *de præscript.4.part.5.part. q.5.nu.3.*Rota *decis.411.p.7.par.1.diuers.* Ex quibus neutri dandum mandatum de manutenendo fuit conclusum,&c. 4

R.P.D. MANZANEDO.

Bononien. de Lambertinis. Lunæ 18. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Legata, & prælegata non veniunt sub nomine hæreditatis, palatiique appellatione venit principale palatium, in quo dominus loci habitat. cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Legata, & prælegata non veniunt sub nomine hæreditatis, nu.1.

Palatij appellatione venit palatium principale, in quo dominus habitat, nu.2.

Identitas domus legatæ probatur ex demonstrationibus, à testatore in testamento expreßis, n.3.

Falsa demonstratio adiecta claræ demonstrationi, illam non vitiat, n.4.

Dictio videlicet, *est regulariter restrictiua, ibid. declara vt n.5.*

Fides facta medio iuramento, & recognita & de facto proprio, plurimum coadiuuat alias probationes, num.6.

Testatoris voluntas vbi est clara, non est recurrendum ad præsumptiones, nu.7.

Exequutio excessiua reuocanda est, nu.8.

DECISIO CCCCLXXIV.

1 PRoposito dubio, an esset reuocanda executio quoad palatium, seu castrum Podij Rognatici, Domini affirmatiuè responderunt, ex quo illa fuit facta super dicto palatio Dominis de Lambertinis specialiter prælegato, cùm tamen sententia Rotalis tantum iuberet D. Imeldam immitti in bonis hæreditariis, quorum appellatione palatium prædictum non continebatur, quoniam legata & prælegata non veniunt sub nomine hæreditatis. *l. in fideicommissaria. vers. si legatum. l. Marcellus. §. quidam liberis. ff. ad Trebell. l. si Titius. de lega.*3. Menoch. *consil.*86. *numero* 66. *& præsumpt.*104. *num.*38. *libro* 4. Peregr. *de fideicom. art.* 7. *num.*54. *&* 55. Vnde executio in eo, quod excessit fines sententiæ, & sic quoad palatium venit reuocanda.

2 Quòd autem palatium fuerit prælegatum, apparet ex testamento, in quo relinquitur DD. de Lambertinis palatium Podij Rognatici tentum & possessum per testatorem, & reseruatum sibi in donatione, &c. Quæ verba necessariò intelliguntur de palatio habitationis domini, cùm illud tantùm reperiatur reseruatum in donatione, ac teneretur, & possideretur à testatore, maximè quia fuit legatum palatium, cuius appellatione venit palatium principale domini loci, prout est istud *l. pen. & ibi glos. verb. palatia, C. de officio Rector. prouinc.*

3 Ex quibus demonstrationibus in prælegato à testatore expressis, in hoc palatio concurrentibus, satis deprehenditur esse illudmet, ab ipso prælegatum. Bart. *in l. demonstratio falsa, num.*14. *ff. de cond. & demonstr.* Alexand. *consil.*133. *num.*5. *lib.*1. Ruin. *consil.*115. *num.*14. *in fin. libro* 5. Aymon. *cons.* 198. *num.*2.

Quibus non obstant verba sequentia, ibi, *& videlicet illud, in quo Commissaria loci residet pro iure reddendo, nuncupato, Il palazzo della Ragione:* 4 quasi ex illis fuerit restrictum, & limitatum, legatum ad domumculam, in qua ius redditur per Cómissarium, quia cùm ex superiùs ponderatis legatum sit certum, & clarè loquatur de huiusmodi palatio, demonstratio falsa & superflua postea adiecta de residentia Commissarij, illud non vitiat. Bart. *vbi sup. d. nu.*14. *& seqq.* Paris. *cons.*58 *n.*18. *&* 25. *lib.*3.

Præterea licèt dictio *videlicet*, sit resolutiua, tamen cùm ei adiungatur copula *&*, de cuius natura est ampliare & extendere dispositionem, prædicta verba satis ambigua redduntur: vnde debent recipere interpretationem ex præcedentibus quæ sunt clara, & expressè loquuntur de palatio habitationis Domini. 5

Præsertim, quia dicta verba etiam in illo verificari possunt, cùm in ipso sæpè jus reddatur, & adsint carceres secretæ, & locus torturæ; & campana, vt constat ex bannimentis & fide eorum, qui ibi fuerunt Commissarij, quæ fides cùm fuerit facta meditatò & recognita, & sit de facto proprio, plurimum coadiuuat probationem identitatis. 6

Minus obstare visum fuit, quòd testator instituerit hæredes æquis portionibus, Guidum Antonium, Marcum Antonium, & Iulium Cæsarem, atque ideò præsumendum sit, palatium ad omnes æqualiter pertinere voluisse, non autem ad duos primos hæredes tantùm, aliàs sequeretur absurdum, quòd Iulius Cæsar volens se conferre ad bona Rognatici communia inter omnes hæredes, non haberet vbi habitaret, quę ratio non militat in domuncula habitationis Commissarij, vt per informan. per D. Imoldam, quoniam cum ex prædictis constet de voluntate testatoris prælegandi d. palatium duobus prædictis hæredibus, cessant præsumptiones & coniecturæ, nec est curandum quid inde veniat, *l. in conditionibus primum locum. ff. de cond. & demonstr.* 7

Tandem non obstat, executionem super d. palatio factam non posse reuocari, nisi reuocetur sententia Rotalis, quæ tamen fuit à partibus acceptata, quia cum in sententia non comprehenderetur d. palatiũ, executio facta quoad illud fuit excessiua, & ideò reuocanda, nec propterea dicitur lædi in aliquo sententia. Et ita resolutum. 8

R.P.D. DAMASCENO.

Signina administrationis. Lunæ 18. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Tutor, curator, seu administrator, nunquid teneatur reddere rationem de administratis solùm, an verò etiam de non administratis? & de curatore, quòd nisi à judice dato in testamento confirmetur, habeatur pro non curatore.

SVMMARIVM.

Tutor, curator, seu administrator non tenetur reddere

dere rationem, nisi de administratis, nu.1. declara vt num.4.

Curator in testamento datus à iudice confirmandus est, ita vt hanc iudicis confirmationem iudex tollere nequeat, n.2.

Tutor, seu curator tenetur, si vult, se excusare ab onere tutelæ, vel curæ, excusationem proponere infra quinquaginta dies. declara, vt n.3.

DECISIO CDLXXV.

1 FVit resolutum sententiam A.C. quæ simpliciter declarat Marium fuisse obligatum reddere rationem curæ filiarum quondam Claudij de Melis, esse reformandam, siquidem cùm prædictus Marius minimè fuerit curator prædictarum filiarum, non poterat generaliter condemnari ad reddendam rationem curæ, sed tantùm illorum, quòd apparuisset ipsum administrasse, iux. not. *in l. tutori. C. de neg. gest. in l. 2. ff. eod. tit.* Roman. *cons.* 415. *nu.* 4. Corn. *cons.* 81. *nu.* 6. *lib.* 4. Neque hoc tanquam curator, sed tanquam negotiorum gestor. *l. curatorem. C. de neg. gest.* Soc. jun. *cons.* 79. *n.* 20. *& seqq. lib.* 2. Corn. *cons.* 81. *nu.* 2. *vers. si itaque sciebat. lib.* 4.

2 Nõ obstat quòd Marius fuerit à prædicto Claudio in testamento deputatus curator, quia cùm non appareat ipsum fuisse à iudice confirmatum, non potest dici ipsum fuisse curatorem. *§. sed curator. Instit. de curat. l. tutela. C. de testam. tutela.* Socin. jun. *cons.* 79. *n.* 21. *lib.* 2. Gabr. *cons.* 25. *n.* 9. *lib.* 2. quod adeò verum est, vt neque testator possit tollere necessitatem huiusmodi confirmationis, ordinando vt curator sine illa administraret. Gabr. *d. cons.* 26. *n.* 9. *lib.* 2. quinimò nec potest iudex confirmare, nisi minor id petat. *§ item inuiti, Instit. de curat. l. pater Seuerianam. & ibi glos. verb. id egerint. ff. de condit. & demonstr.* Corn. *cons.* 81. *num.* 2. *lib.* 4. *vers. si ergo non datur.* Gabr. *d. cons.* 25. *n.* 12. *&* 13.

3 Nec subsistit quòd Marius tenebatur se excusare infra quinquaginta dies, aliàs fuit obligatus ad curam, ad *l. scire, §. nullum. vers. tutores, vel curatores. ff. de excusat. tutor.* quia fuit responsum text. posse habere locum si & postquam consentiente minore à iudice confirmatus fuerit. *l. Caius ff. eod. tit.* Gabr. *d. cons.* 25. *n.* 15. *lib.* 2. aliàs si conclusio simpliciter intelligeretur, destruerentur suprà in principio firmatæ conclusiones, quòd requiratur confirmatio superioris, & quòd necessarius sit consensus minoris.

4 Non obstat quòd Marius nonnulla administrauerit, quia si hoc probabitur de illis, tenebitur reddere rationem. *l. tutori. Cod. de neg. gest.* cum aliis suprà allegatis: non autem de non administratis, quia hoc est verum si concurrant quatuor requisita, de quibus per Bart. *in l. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. gest.* Corn. *cons.* 81. *num.* 6. *lib.* 4. nempe quod alius erat gesturus illa, quæ ipse neglexit, quòd ille alius erat diligens, quòd ille omisit gerere ex eo quòd ista quædam gerebat, sciebat alium esse gesturum omnia. quæ quidem requisita non concurrunt in proposito casu, vt bene deduxit D. Aduocatus Cerrus, cum quo Domini transiuerunt.

R.P.D. DAMASENO.

Baren. seu Nullius Archipresbyteratus, seu Prioratus. Die Lunæ 18. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Datur manutentio probata possessione per instrumentũ, nisi de alterius anteriori possessione doceatur, possessióque non legitimè concessa non præiudicat anteriori possessori, præsertim non citato, & de decreto irritanti, quando possessionem inficiat.

SVMMARIVM.

Instrumentalis possessio manutenibilis est, nisi doceatur de alterius anteriori possessione, nu.1.

Immissio possessionis non legitimè concessa à iudice non præiudicat anteriori possessori, nu.2.

Possessor possessione sua priuari non debet à iudice sine citatione, nu.3.

Decretum irritans inficit possessionem, quæ propterea tanquam infecta manutenenda non est. declara, vt nu.4.

DECISIO CDLXXVI.

OCtauio dandum esse mandatum de manutenendo, fuit resolutum, posteaquam constat de eius possessione, quæ licèt sit instrumentalis, tamen est manutenibilis, nisi doceatur de alterius anteriori possessione, iuxta not. *in l. non idcirco. Cod. de fid. instrum.* Menoch. *tract. de retinen. possess. remed.* 3. *num.* 575. Rota in causa Ceruien. bonorum 20. Nouembris 1578. coram Bracco relatã inter diuers. impress. *decis.* 506. *num.* 1. *part.* 1. & in Ilerden. beneficij S. Lazari 5. Iulij 1608. coram me. 1

Non obstat, quòd Stephanus fuerit ex pòst per exequutorem literarum Apostolicarum immissus, quia cùm talis immissio non fuerit legitimè concessa, non habet vim priuandi Octauium sua anteriori possessione. Corn. *cons.* 193. *nu.* 4. *lib.* 3. Rota in causa Pennen. & Adrien. beneficiorum 4. Iulij 1584. coram bo. me. Cardinali Seraphino relata inter diuers. impress. *decis.* 802. *num.* 7. *vers. quia pro responsione part.* 1. & in Romana Saluiani 28. Nouembris 1611. coram me. 2

Quòd autem exequutor minus bene processerit, patet, quia non citauit Octauium possessorem, provt citare debebat *cap. licèt Episcopus. de prabend. in 6. l. meminerint. Cod. vnde vi.* Alexand. *in l. final. num.* 16. *Cod. de edict. Diu. Adrian.* Cassad. *decis.* 1. *num.* 7. *de restit. spoliat.* Mohedan. *decis.* 11. *num.* 2. *eod. tit.* etiamsi aliàs eius delegatio sonasset in merum exequutorem. Oldrad. *cons.* 227. *nu.* 3. *vers. Alia est solutio.* Felin. *in cap. dudum, num.* 24. *de præscript.* latè Gabr. *de citat. conclus.* 1. *nu.* 445. Rota in causa Cæsaraugustana dismembrationis 26. Iunij 1608. coram me. 3

Minus facit, quòd beneficium fuisset reseruatum, & proinde intret vis decreti irritantis, de quo in regulis reseruatoriis, quòd quidèm decretum inficit possesionem. Cassad. *decis.* 1. *num.* 2. *de restit. spoliat.* Ægid. *decis.* 533. Verall. *decis.* 15. *num.* 1. *part.* 3. & sic possessio Octauij, tanquam infecti minimè sit manutenenda, *ad leg. improba.* cum ibi notat. *Cod. de acquir. poss.* Put. *decis.* 372. *libro* 2. quia fuit responsum, decretum irritans ita demum vitiare possessionem, si est certum quòd intret, aliàs dum dubitatur, an intret, vel ne, possessor est ma- 4

nutenendus in sua possessione, siue detentatione, vt fuit dictum in Pannen. Prioratus 16. Ianuarij 1598. coram Orano, in Cusentina Capellaniæ 26. Octobris 1601. coram Illustrissimo Domino Cardinali Millino, in Tudertina Assignæ 18. Iunij 1607. coram R.P.D. Coccino, & in Leodien. Canonicatus 22. Aprilis 1611. coram R.P.D. Pirouano. In proposito autem casu est satis controuersum, an beneficium sit regulare, & manuale, vel potiùs collatiuum, à quo pendet; an intret reseruatio, vel ne, &c.

REVERENDISSIMO P.D. PIROVANO.

Lucerina census. Lunæ 18. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Argumentum habes in summario,

SVMMARIVM.

Census dicitur vsurarius, quando impositus est in extinctionem alicuius debiti, pecunia non numerata, tam vigore constitutionis Pij V. quàm etiam vigore pragmaticæ Regni, n. 1.

DECISIO CDLXXVII.

1 FVit resolutum censum, de quo agitur, esse inualidum, & fœneratitium. Nam cùm huiusmodi contractus non fuerit celebratus, pecunia numerata coram Notario, & testibus, sed cum credito prouenieute ab euictione, pro qua ettunciabantur obligati censum constituentes, inde sequitur nullitas census, & vsura, secundùm constitutionem sanctissimæ me. Pij V. qui in constitutione census pro forma, & substantia requirit pecuniam præsentem, & illius numerationem, quam etiam sic intellexerunt Nauar. *de vsur. numero 88. & consil. 1. numero 1. de empt. & vendit.* Ludou Molin. *de iustu. & iure disput.* 390. Honded. *consil. 25. numero 33. volu. 2.* vltra quòd ex pragmatica Regni, quæ datur, omninò reprobantur, & nulli, & inualidi, similes census declarantur, & altera pars, quæ agnoscebat difficultatem, non prætendit sustinere censum vigore Bullæ, sed per rescriptum ex gratia Sanctissimi, constito de vero credito, quod adhuc obtinuisse non docet; ideo mandarunt Domini, vt caperem resolutionem super dubio proposito, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Ianuen. fideicommissi. Lunæ 18. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Argumentum habes in summario,

SVMMARIVM.

Dotis executio fieri potest in bonis fideicommissarij quando non adsunt alia bona, n. 1.

DECISIO CDLXXVIII.

DVbium proposui, an mandatum relaxatum ad instantiam Dominarum Magdalenæ, & Hyeronymæ de Pallauicinis, sit exequendum super palatio, & domo, de quibus agitur, & pro qua summa? Quoad Dominam Hieronymam censuerunt Domini esse exequendum super palatio, & pro summa librarum 15000. quia mandatum fuit relaxatum ab Illustrissimo Mantica tunc Rotæ Auditore, etiam præcedentibus decisionibus Rotæ, & seruatis seruandis, & in vim sententiæ diffinitiuæ, & ideo cùm contra assignationem dotis nihil opponatur de excessiuitate, aut quòd Domina Hieronyma dotem suam fuerit consequuta super aliis bonis prouenientibus ab Alexandro eius patre, vel à Vincentio eius fratre, non videtur illi deneganda executio super palatio, quamuis etiam subiecto fideicommisso, cùm tueri se possit in negatiua, quòd non adsint alia bona. Dec. *cons. 519. prope fin.* Crauett. *cons. 19. col. vltim. n.* 18. Rolan. *cons. 19. num. 7. & 11. vol. 4.* qui omnes loquuntur in terminis *Authen. res quæ. C. com. de leg.* & alios recenset Perege. *de fideicom. art. 42. n. 73.*

Cæterùm, quia sorores prædictæ prætendunt habere partem illius palatij, & illius possessionem per sententiam, & mandatum Rotæ coram Illustrissimo Platto, non tanquam ex bonis liberis patris, sed vti creditrices hæreditatis paternæ, Domini voluerunt particulariter videre super qua parte palatij mandatum sit exequendum, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Burgen. distributionum de Viruiesca. Veneris 22. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Consuetudo in quibus differat à præscriptione, & quando agi dicatur de præscriptione, & non de consuetudine, & è contrà: materia est practicabilis, & in contingenti casu ad hanc decisionem semper recurras.

SVMMARIVM.

Clerici residentes in Ecclesia, & inseruientes, lucrantur distributiones ratione interessantiæ debitas, & hoc habet locum etiam in dignitatibus, licèt non sit de Capitulo, necnon in beneficiatis, & clericis, num. 1.

Præscriptio, & non consuetudo dicitur, quando agitur de auferendo alicui ius, & illud alteri applicando, nu. 2.

Consuetudo non potest induci nisi ab habente potestatem, l. condendæ, vel statuendæ, nu. 3.

Præscriptione acquiritur ius priuatis, & certis personis: ex consuetudine autem acquiritur ius in communi, & vniuersaliter omnibus, & contra omnes de populo, n. 4. vbi plenè hæc conclusio exemplificatur, & n. 5.

Consuetudo ex communi, & promiscuo vsu ius omnibus constituit, nec alicui specialiter prodest, nec nocet; præscriptio verò certum vsum habet illi, qui præscribit, eique vtilitatem, & ius acquirit, n. 6.

Consuetudo dicitur quando agitur contra plures, & indeterminatas personas, numero 7. declara vt num. 7.

Distributiones dandæ sunt secundum ordinationem cuiuslibet Ecclesiæ. declara vt nu. 9.

Consue-

Consuetudinis proprium est ius omnibus vniformiter quærere, num.10.
Consuetudo aliquando à Doctoribus sumitur pro præscriptione, & è contra, num.12.

DECISIO CCCCLXXIX.

1 DOmini censuerunt in casu de quo agitur nos versari in præscriptione, non autem in consuetudine, quia Capiscolius inseruiendo, & residendo habet fundatam intentionem de iure communi ad lucrandum distributiones ratione interessentiæ debitas.text.est *in cap.vnic.* cum ibi notatis, *de cleric. non resident. in 6.* cuius dispositio procedit etiam in dignitatibus, licèt non sint de Capitulo, cùm loquatur, non solùm de Canonicis, & sic de Capitularibus, sed etiam de aliis beneficiatis, & clericis, qui diuinis interfuerint, & in specie de dignitatibus est text. in Conc. Trid. *sess.21. cap.3.* mandans distributiones inter dignitates obtinentes, & cæteros diuinis interessentes diuidi, & idem statuitur *in cap.12. §. distributiones, sess. 24.* & ita fuit resolutum in hac causa 26. Apr. 1610. coram bo.me. Penia.

2 Vnde Capitulum prætendens eum inseruientem priuare dictis distributionibus quotidianis, & illas sibi acquirere, & inter Canonicos, & alios Capitulares diuidere, videtur tractare de auferendo ius illi competens, quo casu dicitur præscriptio, quæ resultat, quoties agitur de auferendo ius alicui, & illud alteri applicando. DD. *in cap. fin.de consuetud.* vbi Abb. *num. 20. vers. si Episcopus acquirit, vt solus possit corrigere.* Butr. *num. 39. vers. vnde cùm tangatur.* Aym.*de antiquit. part.4.num.31.* & fuit resolutum in vna Toletana decimarum 21. Maij, & 27. Iunij 1586.coram bon.mem.Cardinali Pamphilio, & in alia Placentina voti 16. Aprilis 1599. coram bon. mem. Penia: non autem consuetudo, quæ non aufert alteri id, quod applicat. Aretin. *cons. 23. num.11.* Bald. *de præscript. quæst.10. num.4.part.1.*

3 Quæ confirmantur ex eo, quòd consuetudo, cùm sit altera lex, non potest induci, nisi ab habente potestatem legis condendæ, vel statuendæ. Butr. *vbi suprà, dicto num.39.* Bart *cons.136.incip.Capitaneus patrimonij, num.2.& 3.lib.1.* Alex. *cons.173. num.12.lib.6.*Molin.*de Hispan.primogen.lib.2.cap.6. num.5.*& fuit dictum in Caietana præcedentiæ prima Martij 1563. coram Robusterio, & in prædictis Toletana decimarum, & Placentina voti. Vnde cùm Capitulum non habeat auctoritatem statuendi, ne distributiones debeantur. Lap. *allegat. 42. num.1.in fin.*& ibi addent. *littera C.* Miles. *in repertor.verbo consuetudo non valet, quòd distributiones,* consequens est, vt nec habeat facultatem hoc inducendi per consuetudinem.

4 Vlteriùs huiusmodi distributiones Capiscolio ablatæ, siue acquirantur Canonicis vti singulis, cùm hoc respiciat fauorem certi generis personarum, dicitur præscriptio. Abb. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, num.45.vers.ego fateor, de caus.possess.& propriet.* Purpur.*cons.115. num.18.* Cæs. de Grass. *decis. vnic.num.3.de consuetud.* & fuit dictum in vna Corduben. decimarum 14.Martij 1608.coram R.P.D. Coccino, siue etiam acquirantur ipsi Capitulo, cùm illud vicem vnius sustineat, & sit persona ficta particularis, idem venit dicendum. Abb.*in cap.fin.num.20.vers.quia ius.de consuetud.* Put.*decis.* 387.*num.4. lib. 2.* & fuit resolutum in suprà relatis Caietana præcedentiæ coram Robusterio, & placentina voti coram Penia, ex sola enim præscriptione acquiritur ius priuatis, & certis personis, non autem ex consuetudine, ex qua acquiritur ius in communi, & vniuersaliter omnibus, & contra omnes de populo, quibus illud est proportionabile in fauorem, & præiudicium incertarum personarum, cùm sit lex non scripta, quæ omnibus debet esse communis. *cap.fin.* & ibi Abb. *dicto numer.20.* Card. *numer. 16.* Butr. *numer.39.* Geminian. *consil.123.nu.1.*Bald *vbi suprà, nu.3.*Rolan. *cons.5.n.76.lib.1.* Ruin. *cons.41.num.46.lib.1.* & fuit dictum in allegata Corduben. redecimarum.

5 Quibus non obstat textus *in cap. cùm omnes de constitut.* vbi iuxta consuetudinem Ecclesiæ omnes consueuerunt esse pares in hoc, quòd Canonici absentes fructus non perciperent, ex quo videtur inferri, quòd quamuis illud ius non percipiendi fructus in absentia quæratur pluribus, non vti vni corpori, sed vti singulis, nihil dicitur quæri ex consuetudine. Quia respondetur, quòd in dicto text. non detrahitur iuri personarum certarum, seu certi Collegij, quo casu esset præscriptio, ex supradictis, sed detrahitur æquè omnibus Canonicis absentibus, seu potiùs illis non acquiritur, quod non est fauor, nec odium certæ personæ, cùm non sit certum quis erit absens ad fructus non percipiendos, & quis tunc temporis erit præsens ad illos lucrandos, vnde nimirum si in illo textu illa sit consuetudo, non autem præscriptio.

Vlteriùs respondetur, quia, prout tradit Couar. *in reg. possessor, part.2.§.3.num.2.vers.potissimè,* consuetudo ex communi, & promiscuo vsu ius constituit omnibus, vt supradictum est, nec alicui specialiter prodest, nec nocet; vnde nec certus est aliquis, qui illam præscribat, nec contra quam præscribatur, & iste est casus propriè text. in dicto *cap. cùm omnes.* At verò præscriptio certum vsum habet illi, qui præscribit, eique vtilitatem, & ius priuatim acquirit, & deinde contra quendam priuatum instituitur, & dirigitur ad eius priuatũ incommodum, iuxta Card. Corn. Aym. & alios ibi relatos, & hic est casus noster, in quo agitur de commodo certarum personarum, seu certi Collegij, nempe Canonicorum, & dignitatum, ac aliorum Capitularium Collegiatæ de Viruiesca, quibus dictæ distributiones acquiruntur, & hoc contra Capiscolium, cui illæ auferuntur, seu potiùs non acquiruntur, & ideo nimirum si sit præscriptio. 6

Minus obstat doctr.Butr. *in dicto cap.fin.num.39. vers. stat ergo conclusio*, quatenus tenet, quòd vbi agitur contra plures, & indeterminatas personas, dicatur consuetudo, quia vltra, quòd Roch. *in eod.cap.fin.art.5. num.3. vers. considera tamen*, dicit, quamuis illa doctrina sit pulchra, non tamen bene probatur illam particulariter discutiendo coram bo.mem. Cardinali Pamphilio, Rota contra Butr. sensit in allegata Toletana redecimarum de Madrid 22.Iunij 1586. 7

Et tanto minus prædicta doctrina Butr. potest applicari casui nostro, cùm in illo, vt suprà resolutum extat, agatur de auferendo à priuato, nẽpe aut Capiscolio, & de applicando priuatis, nempe aut singulis de Capitulo, aut ipsi Capitulo, quod fungitur in hac parte persona priuati, ex supradictis; 8

vnde in casu nostro, nec ex parte agentis, nec ex parte patientis adest communitas, quæ patiatur vel cui acquiratur; & cessat omnino dicta doctrina Butr. & adducta per Coro. *cons. 268. num. 17. lib. 4.* cessatque etiam dispositio text. *in l. venditor, §. si constat. ff. com. præd.* vbi vocatur consuetudo, quod ex lapidiciniis, & agro alicuius consistentibus possit quis, si voluerit, cedere, soluto priùs salario domino agri, ibi enim aufertur à priuato, & acquiritur communitati, & nimirum si censeatur consuetudo, vt d. text. intelligit Abb. *in d. cap. fin. num. 20.* & intellexit Rota in supradicta Placentina voti coram bon. mem. Penia.

9 Nec facit, quod distributiones sint dandæ secundùm cuiuslibet Ecclesiæ ordinationem, ex *dicto cap. vnic. de cleric. non resident. in 6.* Quia hoc intelligitur quoad modum, vel quantitatem dictarum distributionum, non autem, quod nullo modo dentur interessentibus diuinis officiis, vt ibi declarat glos. *in verbo ordinationem,* & ibi Franch. *in §. statuimus, num. 2. post gloss. in cap. 2. §. cæterùm, in verbo statutum. de verb. signif. in 6.*

10 Non obstat decisio in causa Hispalen. voti 26. Nouembris 1594. coram Hipsio; quia in casu illius decisionis obseruantia, quod familiares Episcopi non possent votare, erat apta vni hodie nocere, nempe familiari, & cras dissoluta familiaritate eidem prodesse contra alios in familiares assumptos, ideoque nil mirum si ex ea resultet consuetudo, cuius proprium est ius omnibus vniformiter quærere, ita vt vna pars non possit dicere contra alium ius quæsiuisse, quin, & eodem modo alteri sit quæsitum, vt sunt verba Oldr. *cons. 284. num. 2.* Butr. *in dicto cap. fin. num. 49. vers. aduertendum;* secus verò est in casu nostro, in quo obseruantia denegandi Capiscolio distributiones siue intersit diuinis, siue non; est semper apta illi nocere, & nunquam prodesse.

11 Nec obstare visum fuit, quòd Capiscolius habeat præbendam extra mensam Capitularem, quasi in recompensam distributionum; quia eadem ratio militat in aliis dignitatibus, quæ tamen, si diuinis interfuerint, fruuntur quotidianis distributionibus, vt constat ex confessione Capituli in responsione ad positiones Capiscolij.

12 Tandem non obstant Doctores per informantes pro Capitulo allegati, qui vbi tractatur de lucrandis, vel amittendis distributionibus, vtuntur verbo *consuetudinis,* non autem *præscriptionis;* quia fuit responsum, quòd Canonistæ sæpè abutuntur istis vocabulis, & loco *præscriptionis,* vtuntur verbo *consuetudinis,* propter symbolum, & similitudinem, quam habent, vt dicit Aretin. *in cons. 23. num. 11. post med. vers. in contrarium,* & Abb. *in cap. cùm Ecclesia Volaterrana, numer. 6. de election. & Doct. in dicto cap. fin.* Vnde non debent inspici verba, sed potiùs effectus, qui est, quòd si consuetudo sit secundùm ius, sufficiat decennalis, si contra ius, quadragenaria, quæ est tempus sufficiens ad præscriptionem, & tunc huiusmodi consuetudo assumit sibi naturam præscriptionis, & potiùs dicitur præscriptio. Aym. *vbi suprà, num. 15.* & fuit dictum in allegata Caietana præcedentiæ coram Robusterio. Ex quibus pro præscriptione fuit conclusum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Meleuitana mercium. Mercurij 27. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur notabilia. Primò, an emptor teneatur soluere pretium rei emptæ, imminente periculo euictionis. Secundò, & quid si euictio fuerit sequuta per imprudentiam iudicis. Tertiò, nunquid hæreticorum bona possint auferri, & deprædari. Quartò, an & quando hæretici admittantur in testimonium contra Christianos. Quintò, an venditor teneatur de euictione sibi lite mota non denunciata, & quomodo?

SVMMARIVM.

Emptor non tenetur soluere venditori pretium rei emptæ, quando eiusdem rei, aut euicto sequuta fuit, aut solùm lis desuper mota, num. 1.

Euictio dicitur imminere in limine contractus, quando lis mouetur in re vendita ante pretium solutum, ibid.

Euictio, licèt non fuerit promissa, venit tamen cum suis appendicibus ex natura contractus emptionis & venditionis, ibid. in fine.

Euictione non tenetur venditor, quando euictio sequuta fuit per imprudentiam iudicis, quod quando verum sit, num. 2.

Sententias contrarias super eodem iure latas iura abhorrent, ibid.

Excipiens in exceptione dicitur actor, eámque propterea probare tenetur, ibid. in fine.

Bona hæreticorum impunè auferri, & deprædari possunt, num. 3. vbi amplius, quod sufficit dominos dictorum bonorum esse subditos Regis hæretici. declara præmissa, vt num. 3. & 4.

Hæreticus quis non præsumitur, ideo qui aliquem hæreticum dicit, probare tenetur, num. 3.

Testes hæretici contra Catholicos nihil probant, nisi in casu difficilis probationis, num. 4.

Testes inhabiles admittuntur in materia difficilis probationis, ibid.

Probatio eorum, quæ gesta sunt in mari, dicitur difficilis, ibid.

Euictione quis non tenetur, non sibi facta denunciatione litis, & quomodo, num. 5.

Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, ibid.

Paria sunt scire, vel scire posse, ibid. in fin.

DECISIO CCCCLXXX.

FVit resolutum sententiam de partibus, quæ condemnat Catherinam ad solutionem pretij mercium, esse reuocandam, etenim ad id non poterat condemnari, nedum sequuta euictione, prout fuit sequuta in proposito casu, ad *l. 1. & l. cui ita. ff. de euict.* Azo *in summ. C. eod. tit. num. 1.* Surd. *cons. 36. numer. 9. & 11.* verùm etiam si sola lis mota fuisset, quando enim lis mouetur ante 1

ante pretium solutum, dicitur in limine contractus. *l. habitationum. §. fin. ff. de peric. & commodo rei venditæ.* Soc. *cons.* 208. *num.* 5. *vers. secunda defensio.* Surd. *d. cons.* 36. *num.* 14. Rota in causa Romana vineæ coram Robusterio relat. inter diuers. impress. *decis.* 281. *num.* 6. *par.* 2. & tali casu datur retentio emptori donec sibi caueatur de euictione. *l. si post perfect. C. de euict.* Bald. *in l. non idcirco. C. de contrah. empt.* Azo. *in summa de euict. n.* 8. Castr. *cons.* 46. *n.* 2. *vol.* 1. Rota *d. decis.* 281. *num.* 7. *par.* 2. cum aliis per Surd. *cons.* 36. *n.* 11. *&* 14. Nec facit quòd euictio minimè fuerit promissa, quia illa cum suis appendicibus venit ex natura contractus emptionis, & venditionis. *l. non dubitabatur,* vbi Bald. *in princ. C. de euict. l. ex empto. ff. de act. empt. l. in vendendo, in princ. ff. de contrah. empt.* Surd. *decis.* 208. *num.* 11. latè Tiraq. *de retract. lign. §.* 29. *glos. vlt. num.* 4.

2 Non obstat, quòd euictio fuerit sequuta per imprudentiam iudicis, quo casu venditor minimè tenetur de euictione. *l. si per imprudentiam,* cum ibi notat. per scrib. *ff. de euict.* quia fuit responsum, primò quòd ex quo nondum solutum erat pretium, ad effectum illud retinendi modo quo suprà, sufficit litis motio, etiamsi adhuc nulla esset sequuta sententia, ex suprà alleg. Secundò, fuit dictum, quòd ad effectum vt sit locus *d. l. si per imprudentiam,* requiritur quòd iudex ita nulliter, & notoriè iniustè processerit, vt sententia nullum habeat colorem, prout quando non seruauit formam iudiciorum, vel pronunciauit ad fauorem absque vlla probatione, vt per Ang. *cons.* 176. *num.* 2. Alex. *in l. stipulatio ista, in princ. numer.* 16. *ff. de verb. oblig.* Dec. *cons.* 74. *numer.* 2. Gozad. *cons.* 94. *numer.* 43. Natt. *cons.* 181. *num.* 2. Rolan. *cons.* 45. *numer.* 22. *lib.* 3. Rota in causa Ferrarien. bonorum, Lunæ 19. Martij 1612. coram R. P. D. meo Pamphilio, & ista distinctio suadetur ex verbis ipsiusmet *l. si per imprudentiam,* vbi Iurisconsultus non stetit in simplicibus terminis erroris iudicis, sed in redditione rationis, addidit verba, *si sordibus iudicis, aut stultitia, iniuria facta fuerit,* ex quibus apparet non intellexisse de errore iudicis, qui aliàs circa dubios iuris articulos contingere solet, & quidem sæpè, vt per Angel. Dec. & alios suprà alleg. sed de errore causato ex stultitia, vel corruptela iudicis, vt sonant illa verba suprà ponderata, aliàs si emptor, cui res fuit euicta, teneretur à capite incipere iudicium, & docere sententias super re euicta latas esse iustas, rari reperirentur emptores, & valdè esset præiudiciale commerciis, & contingeret etiam sæpè super eadem re, & super eodem iure contrarias sententias ferri, quod est contra mentem *l. vt in l.* 1. & ibi glos. *verb. eundem iudicem, in fin. ff. de quibus rebus ad eundem iudicem, & in l. cognitio. l. si pariter. l. si vsumfructum. ff. de liber. causa.* Imol. *cons.* 44. *in fine.* In proposito autem casu tantum abest vt probetur ista notoria nullitas, & iniustitia, prout ponderandum esset per venditorem, cùm sit fundamentum illius exceptionis, in qua propterea fit actor. *l.* 1. *ff. de except. l. quoties,* & ibi glos. *ff. de prob.* Oldrad. *cons.* 206. *num.* 2. Castr. *cons.* 201. *num.* 1. *vers. nec obstat, lib.* 2. quod immò ex mox dicendis constat de contrario.

3 Tertiò fuit responsum, constare de iustitia sententiæ, propter quam sequuta fuit euictio: etenim ex testibus in partibus datis constat, quòd merces euictæ Catherinæ fuerunt per Equitem venditorem per vim ablatæ in mari quibusdam mercatoribus Anglis, vnde iustè fuit per iudicem demandatum illas restitui earum dominis, nec visa fuit suffragari replicatio, quòd istæ merces potuerint deprædari, cùm essent penes mercatores Anglos, quibus iustè potuerunt auferri, tum quia sunt hæretici, *auth. nauigia,* vbi Bald. *in princ.* Salyc. *n.* 1. *C. de furt. c. fin. §. nauigia,* & ibi Præposit. *in princ. tit. de stat. & consuet. contra libert. Eccles.* tum quia etiamsi non essent, sufficit quòd sint subditi Regis hæretici, seu infidelis, & diffidati, vt in Anconitana coriorum coram bo. me. Cardinali Seraphino relata inter diuers. impress. *decis.* 611. *nu.* 3. *par.* 1. quia fuit responsum, istam qualitatem, quòd mercatores essent hæretici, minimè fuisse probatam, cùm tanquam fundamentum exceptionis Domini Equitis debuisset probari. *l.* 1. *ff. de except.* cum aliis suprà allegatis, maximè quia eo ipso, quòd quis est Christianus, præsumitur bonus, & Catholicus, iuxta not. *in c. fin.* & ibi glos. *verb. idoneus, de præsumpt. c. vnic. de scrutin. l. omnimodo. C. de inoff. testam.* Imol. *cons.* 44. *numer.* 2. Crau. *consil.* 60. *numero* 7. hæresis enim est maximum delictum, & propterea non præsumitur, ad *l. meritò. ff. pro socio.* Bald. *in l. precibus, num.* 21. *C. de imp. pub. & aliis substit.* Roman. *cons.* 353. *in fin.* Ias. *in l. qui iurasse. §. si pater, num.* 8. *ff. de iureiur.* Cephal. *consil.* 76. *num.* 23. & licèt in Anglia adsit magna hæreticorum quantitas, attamen adsunt etiam plurimi Catholici, vt notum est, vnde hæc species probationis redditur dubia, & æquiuoca, & proinde non suffragatur. *c. in præsentia. de prob.* cum concord.

Et circa illud, quòd subditi Regis infidelis, & 4 diffidati possint deroari, vt in prædicta Anconitana coriorum coram Seraphino, fuit responsum, illam decisionem loqui de Hebræis, secus dicendum videtur in Christianis Catholicis, qui nedum ex eo, quòd opprimantur ab hæretico Rege, sunt deprædandi, quòd immò ex hoc sunt maiori commiseratione digni, & ita etiam seruatur in praxi cum Christianis subiectis Regi Turcarum, de quo loquitur prædicta decisio, ex quibus cessat etiam aliud obiectum, quòd deprædatio non fuerit probata, nisi per testes hæreticos, quorum testimonium minimè valet contra Catholicos. *c. si hæreticus.* 2. *qu.* 7. *c. Iudæi,* & ibi glos. *in verb. subiacere. de testib. l. penult. C. de hæret.* quia, vt suprà dictum est, non probatur, quòd isti Angli fuerint hæretici, quinimmò quòd essent Catholici, adest attestatio Consulis Galliæ, cui Domini multum detulerunt. Vlteriùs fuit dictum, quòd vbi adest magna difficultas probationum, quod etiam hæretici ad testificandum admittuntur, ex not. *in l. quoniam. C. de hæret.* Mascar. *de iud. part.* 2. *cap.* 5. *numer.* 11. Cephal. *consil.* 227. *numer.* 30. *libr.* 2. Alciat. *in l. cunctos populos, numer.* 10. *C. de summ. Trinit.* Nep. de mont. Alb. *de test. num.* 102. & est generalis conclusio, quod in materia difficilis probationis testes aliàs inhabiles admittuntur. *c. veniens, il* 2. *in fin. de test. c. fin. de test. cogen. l. consensum. §. super plagis. C. de repud.* Dec. *cons.* 342. *num.* 3. latè Gabr. *de test. conclus.* 7. *num.* 1. In proposito autem casu materia erat difficillimæ probationis, cùm deprædatio fuerit facta in mari, vbi non erant alij testes, quam difficultatem probandi gesta in mari in specie animaduerterit Bertrand. *cons.* 103. *incip. viso processu, num.* 7. *vol.* 2. *par.* 2.

5 Denique non obstare visum fuit, quòd ad hoc vt venditor teneatur de euictione, debet ad illum transmitti copia citationis factæ per aduersarium, & tenor libelli per illum dati. Rip. qui de communi, *in c. cùm M. num. 163. de constit.* Couar. qui pariter de communi, *var. resol. lib. 3. c. 17. num. 3.* quòd non fuit factum in proposito casu, quia fuit responsum id ex generali consuetudine non seruari in practica, vt attestantur Angel. *in l. emptor, nu. 2.* Bald. *num. 4. C. de euict.* idem Angel. *in l. si cùm quæstio, in princ. & in l. empti, in fin. C. eod. tit.* Mascard. *de probat. conclus. 614. num. 12.* & magna quidem ratione, quia fundamentum illius conclusionis est, vt emptor sit certus de præteritione illius, qui vult euincere rem. quam certitudinem habet per relationem, quare denunciatio habet ad acta: vnde perinde est, ac si esset insertum in denunciatione, cùm relatum sit in referente. *l. asse toto ff. de hæred. instit.* Bart. *in l. 1. in princ. ff. de receptat.* Bald. *cons. 331. num. 5. lib. 1.* Roman. *cons. 301. numer. 14.* Crauett. *cons. 45. num. 4.* & fuit regula, quòd paria sunt scire, vel de facili scire posse. *l. 2. §. fin. ff. quis ordo in bon. poss. seru. l. si auiam, in fin. C. de ingen. manumiss. l. in bonorum. ff. de bon. poss.* glos. *in c. per tuas, il 3. verb. intellexit,* & ibi Felin. *n. 4. de simon.* Alex. *in l. iustè, num. 36. ff. de acquir. poss.*

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Romana liquidationis fructuum. Mercurij 27. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione, & liquidatione fructum, præsertim per instrumenta locationis, iuncta fama.

SVMMARIVM.

Probatis extremis media præsumuntur eiusdem quantitatis, & naturæ, num. 2.

Fama in materia difficilis probationis, est concludens probatio, num. 3.

Valor rei optimè probatur per testes affirmantes, quòd communiter eadem res tanti vendebatur, num. 4.

Testes deponentes de diuersis summis, concordantur in minori summa, ibid.

Instrumentum locationis probat quantitatem fructuum rei locatæ, etiam non probata exactione, quæ præsumitur, num. 5.

DECISIO CCCCLXXXI.

1 REintegrato D. Flaminio Anguillaria ad possessionem bonorũ donatorum, & fideicommisso subiectorum, per sententiam Illustrissimi Cardinalis Platti, fuit in ea reseruatum ius eidem repetendi omnes fructus per D. Æmiliam hæredem D. Virginij Anguillaræ malè perceptos & occupatos: vnde dubitatur hodie, an fructus sint liquidati, & vsque ad quam quantitatem? Et cùm fructus prædicti prouenirent ex diuersis speciebus bonorum, scilicet molendino, furno, iurisdictione, seu banchæ, hospitij, & responsionibus terrarum, ita in vnaquaque specie eorum fuerunt examinatæ probationes.

Et quoad fructus molendini, dixerunt Domini probari quantitatem in rubris 40. grani pro quolibet anno, & pro annis nouem, ab anno scilicet 1589. quo possessionem ingressa fuit vsque ad annum 1597. quo d. D. Æmilia dictam possessionem bonorum relaxauit. Datur enim instrumentum locationis pro duobus vltimis annis 96. & 97. ad rationem rubrorum 40. & cum obligatione Camerali, & duo testes, nempe secundus & quartus, qui fuit factor, deponunt molendinum prædictum solere locari ad rationem rubrorum 60. & 65. sed 4. dicit de 40. incirca. Et quamuis non concludant de tempore quo possedit D. Æmilia, sed antè, scilicet quando erant in possessione Auersus & Flaminius, sufficit tamen ad effectum liquidationis, quia probatis extremis, media præsumuntur eiusdem quantitatis, vt fuit dictum in vna Romana vineæ coram me 20. Iunij 1611. 2

Et vlteriùs pro aliis annis, concurrit fama benè probata per primum & tertium testem, ita vt in hac materia difficilis probationis quæ contentatur leuioribus probationibus, videatur concludens probatio. Bald. *in l. 1. num. 22. C. de fruct. & lit. expens.* Surd. latissimè *cons. 293. num. 31. vol. 2.* & sæpè fuit decisum. 3

Valorem autem probant primus, secundus, & quartus, testes in summario dati, affirmando de communi valore, & quòd communiter tanti vendebatur. quæ probatio optimè concludit. Pinell. *in l. 2. par. 3. c. fin. num. 17. C. de rescind. vendit.* Natt. *cons. 332. num. 2.* Quod etiam fuit firmatum in Romana vineæ de Fabiis 26. Maij 1603. coram bo. me. Litta, & coram me. in Visen. liquidationis fructuum 16. Nouembris 1612. Et testes prædicti conueniunt in scutis quinque pro quolibet rubro, quæ est minor summa, cui Rota solet adhærere, quia in maiori minor semper continetur, etsi testes in ea specificè non concordent. Afflict. *decis. 240. num. 5.* Cæs. de Graff. *decis. 10. num. 5. 6. & 7. de testib.* Verall. *decis. 299. par. 3.* 4

Pro aliis fructibus, scilicet, furni, iurisdictionis, hospitij, & responsionum, fuit dictum, quòd expectaretur melior liquidatio, salua tamen parte fructuum, & pro annis, pro quibus apparent locationes, cùm non agatur de probanda perceptione, aut possessione D. Æmiliæ, quæ benè probatur per testes datos in summario: sed dè quantitate fructuum, quæ iustificatur per solum instrumentum locationis, quamuis de exactionibus non doceatur, cùm præsumantur exacti à possessore, qui facultatem exigendi, & percipiendi habuit. *l. Iulianus. §. ex vendito, in fine,* & ibi Castr. *col. fin. nu. 5. vers. item oppono ff. de action. empti.* Natta post alios *cons. 384 num. 2.* &c. 5

R. P. D. PIROVANO.

Romana liquidationis fructuum. Mercurij 27. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Fructuum liquidatio cùm sit difficilis probationis, leuiores admittit probationes, & quomodo testes desuper deponere debeant.

SVMMARIVM.

Possessione, & fructuum perceptione probata de præterito, ac de præsenti, ita etiam censetur probata de medio tempore, num.2.

Fructuum liquidatio, & probatio, est difficilis probationis, & ideò leuiores sufficiunt probationes, ibid.

Valor, & rei pretium commune, benè probatur per testes, dicentes quod res tanti communiter vendebatur, num.3.

Testes plures quorum aliqui deponant de maiori summa, & aliqui de minori, concordantur, vt probare dicantur minorem summam, num.3.

Locationis instrumentum probat fructuum exactionem, quamuis non probetur exactio, quia ea præsumitur, num.4.

DECISIO CCCCLXXXII.

1 Reintegrato Domino Flaminio Anguillara ad possessionem bonorum donatorum, & fideicommisso subiectorum per sententiam Illustrissimi Cardinalis Platti, fuit in ea reseruatum ius eidem repetendi omnes fructus per Dominam Æmiliam hæredem Domini Virginij Anguillaræ malè perceptos, & occupatos: vnde dubitatur hodie, an fructus sint liquidati, & vsque ad quam quantitatem. Et cùm fructus prædicti prouenirent ex diuersis speciebus bonorum, scilicet molendino, furno, iurisdictione, seu banchæ hospitij, & responsionibus terrarum, ita in vnaquaque specie eorum fuerunt examinatæ probationes.

2 Et quoad fructus molendini dixerunt Domini probari quantitatem in rubris 40. grani pro quolibet anno, & pro annis nouem, ab anno scilicet 1589. quo possessionem ingressa fuit vsque ad annum 1597. quo Domina Æmilia dictam possessionem bonorum relaxauit, datur enim instrumentum locationis pro duobus vltimis annis 96. & 97. ad rationem rubrorum 40. & cum obligatione Camerali, & duo testes, nempe secundus & quartus, qui fuit factor, deponunt molendinum prædictum solere locari ad rationem rubrorum 60. & 65. & quartus dicit de 40. incirca. Et quamuis non concludant de tempore, quo possedit Domina Æmilia, sed antè, scilicet quando erant in possessione Auersus, & Flaminius, sufficit tamen ad effectum liquidationis, quia probatis extremis media præsumuntur eiusdem quantitatis, vt fuit dictum in vna Romana vineæ coram me 20. Iunij 1611. Et vlteriùs pro aliis annis concurrit fama benè probata per primum & tertium testem, itaut in hac materia difficilis probationis, quæ contentatur leuioribus probationibus, videatur concludens probatio. Bald. *in l.1.nu.22. C.de fruct. & lit.expens.* Surd. latissimè *cons. 293. num. 31. vol. 2.* & sæpè fuit decisum, &c.

3 Valorem autem probant primus, secundus & quartus, testes in summario dati, affirmando de communi valore, & quòd communiter tanti vendebatur, quæ probatio optimè concludit. Pinell. *in l.2.part.3.cap.final. num.17. C. de rescind. vendit.* Natt. *cons.332. num. 2.* quod etiam fuit firmatum in Romana vineæ de Fabris 26. Maij 1603. coram bo.me. Litta, & coram me in Visen. liquidationis fructuum 16. Nouembris 1612. Et testes prædicti conueniunt in scutis quinque pro quolibet rubro, quæ est minor summa, cui Rota solet adhærere, quia in maiori minor semper continetur, etsi testes in ea specificè non concordent. Afflict. *decis. 240. num.5.* Cæs. de Graff. *decis. 10. nu.5.6. & 7. de testibus.* Verall. *decis. 299. part.3.*

Pro aliis fructibus, scilicet furni, iurisdictionis, hospitij, & responsionum, fuit dictum, quòd expectaretur melior liquidatio, salua tamen parte fructuum, & pro annis, pro quibus apparent locationes, cùm non agatur de probanda perceptione, aut possessione Dominæ Æmiliæ, quæ benè probatur per testes datos in summario, sed de quantitate fructuum, quæ iustificatur per solum instrumentum locationis, quamuis de exactionibus non doceatur, cùm præsumantur exacti à possessore, qui facultatem exigendi, & percipiendi habuit. *l. Iulianus. §. ex vendito, in fine,* & ibi Castr. *col. fin. nu.5. vers. item oppono ff. de act. empt.* Natt. post alios *cons.384. num.2.* &c. 4

REVERENDISSIMO P.D. MANZANEDO.

Asten. fructuum tempore residentiæ. Mercurij 27. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Agitur de interpretatione statuti, disponentis, debere per Canonicos solui omnes expensas & taleas, iuxta taxationem à Capitulo faciendam, & renitentes esse compellendos per retentionem distributionum quotidianarum, an scilicet tale statutum inducat priuationem distributionum quotidianarum in renitentibus soluere, & an habeat locum in proposito.

SVMMARIVM.

Distributiones quotidianæ debentur interessenti diuinis officiis, num.1.

Fructus beneficij debentur residenti, ibid.

Statuta Capituli iuri communi contraria, antequam à Sede Apostolica confirmentur, non sunt attendenda, ibid.

Priuationis pœna non habet locum nisi expressè & specificè sit imposita, num.2.

Oblatio (licèt verbalis) facta in iudicio, habet vim consignationis, n.3. vbi maximè stante deposito.

Conditio quæ de iure tacitè inest, nihil operatur, ibid.

Sequestratio solet fieri penes tertium, num.4.

Compensatio ad euitandam pœnam, & purgandam moram, fit ipso iure, ibid.

Distributiones quotidianæ non veniunt appellatione fructuum, num.5.

Qualitates à statuto requisitas probare debet qui se fundat in statuto, ibid.

Statutum tollens exceptiones, non tollit eas quæ de iure competunt, num.6.

Statutum contra contrauenientes intelligitur contra contrauenientes de facto, non autem de iure, ibid.

Præpositus non venit appellatione Canonicorum, nu.3.

Præpositura est dignitas, ibid.

Canonicatus non est dignitas, ibid.

Statuti verba sunt strictè intelligenda, ibid. vbi maximè in materia pœnali.

DECISIO CCCCLXXXIII.

1 CVm præsupposito, quòd Præpositus residentiam fecerit, dubitaui an illi agenti ad fructus, & distributiones dicti temporis, obstarent statuta? Et Domini negatiuam partem sunt amplexi, moti ex eo, quod cùm resederit, ei debentur fructus, & cùm diuinis interfuerit, distributiones quotidianæ. *c. vnic. de cler. non resid. in 6.* Nec obstant statuta Ecclesiæ, quia adest decretum visitatoris Apostolici, mandans illa tanquam iuri cōmuni, & decretis Concilij contraria in melius reformari, & ad huiusmodi effectum Capitulum dedit mandatum ad petendum confirmationem à Sede Apostolica, qua confirmatione pendente, non videntur posse obstare, vt fuit dictum in vna Vercellien. optionis 19. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Caualerio.

2 Præterea duo statuta, nempe quartum & trigesimumoctauum, quæ disponunt solui communes expensas, & taleas, iuxta taxationem à Capitulo faciendam, non videntur intrare, cùm solùm dicant renitentes soluere esse compellendos per sequestrationem fructuum, & retentionem distributionum, & non procedant vlteriùs priuando, vnde per illa non videtur Præpositus priuandus fructibus, & distributionibus per eum acquisitis, ex quo pœna priuationis non habet locum, nisi expressè, & specificè sit imposita. *glos. verb. ex vi iurispatronatus, in cap. fin. de iur. patr.* vbi Abb *num. 8.* Crescent. *decis. 9. num. 1. de probat.* Caputac. *decis. 98. num. 3. par. 3.*

3 Et ad summum veniret priuandus tantùm pro rata expensarum, & talearum sibi tangen. quas tamen obtulit soluere, & depositum fecit, quæ oblatio licèt verbalis, cùm fuerit facta in iudicio, habet vim consignationis, præsertim stante deposito. Corn. *cons. 291. num. 2. lib. 3.* Caputaq. *decis. 208. num. 11. par. 1.* Achil. *decis. 2. de locat.* & licèt depositum fuerit conditionale, dummodo scilicet taleæ essent legitimæ, & iuridicæ, tamen nihil refert, cùm huiusmodi conditio de iure tacitè inesset. *l. 3. ff. de leg. 1.*

4 Vlteriùs cùm statuta tantummodo disponant, renitētes compelli per sequestrationem fructuum, & distributionum, non potest Capitulum ex se, & propria auctoritate illos percipere, sequestratio enim solet fieri penes tertium, *toto tit. de sequestr. possess. & fruct.* Maximè quia dicti fructus, & distributiones solui debent ab ipso Capitulo, vnde ad euitandam pœnam, & purgandam moram ipso iure censeri debet facta compensatio cum prædictis expensis, & taleis ab ipso impositis. Paris. *cons. 121. num. 39. lib. 1.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 3. glos. 3. num. 4.* Caput. *decis. 108. num. 10. par. 2.* Gabr. *de iur. iur. concl. 7. num. 9. & 19.* & fuit dictum in vna Elboren. Commandæ 3. Iulij 1600. coram bon. mem. Penia.

5 Quibus accedit, quòd statutum de taleis obstare non potest quoad distributiones quotidianas, cùm importet solummodo pœnam priuationis fructuum, quorum appellatione illæ non veniunt. *c. vnic. de cler. non resid. in 6. & c. vlt. §. in illis de conc. præb. eo. lib. 6.* Rot. *decis. 8. de præb. in nou.* Put. *decis. 489. lib. 2.* Cæs. de Graff. *decis. 5. nu. 4. de præb.* Caput. *decis. 65. num. 3. par. 1. & decis. 330. num. 2. par. 1. diuers.* Couar. *var. resol. c. 13. in princ. lib. 3.* Vlteriùs illud mandat assignari terminum ad soluendum, quem cùm Capitulum non doceat, Præposito assignatum fuisse, non potest se iuuare dicto statuto, quia fundans se in statuto, debet probare omnes illius qualitates obseruasse. Socin. *cons. 55. num. 1. lib. 1.* Nat. *cons. 388. num. 1.* Paris. *cons. 62. num. 38. vol. 4.* Ceph. *cons. 256. in fin.*

Et ex his etiam cessare videtur aliud statutum 6 *in c. 49.* disponens, quòd contrauenientibus statutis, denegentur fructus, & distributiones, cùm enim hoc casu contrauentio à statuto desiderata sit per Capitulum, concludenter probanda, ex Paris. & aliis suprà adductis, præsertim ad effectum incurrendi pœnam, tantum abest, quòd illum probauerit, cùm imò de contrario constet ex supradictis. Nec contrauentio deduci potest ex eo, quòd Præpositus petierit copiam talearum, & alias exceptiones opposuerit, quia non propterea dicitur contrauenisse, cùm exceptiones de iure competentes nunquam per statutum censeantur sublatæ, Specul. *in tit. de obligat. & solut. §. 1. num. 4.* & ibid. Bald. *in addit. in princ.* Felin. *in c. causam quæ num. 21. de rescript.* Bertaz. *de claus. glos. 1. claus. 22. num. 1.* & huiusmodi statutum loquens de contrauentione, est intelligendum de illa, quæ de facto, non autem de iure fit, ne aliàs dicatur irrationabile.

Vltra quòd statutum non videtur habere locum 7 in Præposito, cùm tantùm loquatur de Canonicis, quorum appellatione non venit Præpositus, qui aliis præponitur, & de iure est dignitas, *c. quanuis,* vbi glos. *de verb. signif.* Canonicatus autem non, *c. statutum. de rescript. in 6.* & ibi Franc. Achill. *decis. 1. num. 2. de rescript.* præsertim cùm simus in materia pœnali, & in statuto, cuius verba sunt strictè intelligenda. *l. 3. §. hæc verba. ff. de negot. gest.* Nat. *cons. 11 in fin.* Surd. *decis. 313. num. 4.*

R. P. D. PIROVANO.

Legionen. decimarum. Mercurij 27. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Decimæ an per Commendatarios debeantur magno Magistro existenti in earum exactionis quasi possessione.

SVMMARIVM.

Decimæ sicut debentur parocho, ita etiam debentur magno Magistro curam vniuersalem animarum exercenti intra limites suæ mensæ magistralis, num. 1.

Decimas exigendi quasi possessio etiam probata in parte, releuat in totum propter effectum tituli vniuersalis, num. 2.

Præscriptio ex possessione inducta non extenditur vltra quàm sit possessum, num. 3.

DECISIO CCCCLXXXIV.

PRo informante fuit resolutum, nempe deci- 1 mas panis, grani, & aliorum seminatorum in Dehessa

Dehessa oppidi de Villa franca spectare ad mensam magistralem. fundat enim intentionem suam in dispositione iuris, cùm magnus Magister exerceat curam vniuersalem animarum per clericos ad nutum amouibiles intra limites dominij mensę magistralis, & ideo sicut parocho decimæ debentur, ita & mensæ magistrali, penes quam iura parochi resident. *cap. cum contingat. de decim. cap. ad decimas. de restit. spoliat.* & pro ista religione sancti Iacobi aliàs fuit decisum coram R.P.D. Decano in Toletana decimarum 17. Nouembris 1603. concurrit etiam stabilimentum religionis disponens, quòd Commendatores soluant decimas Conuentibus.

2 Ac demum suffragatur possessio vniuersalis ipsiusmet mensæ respectu istius Dehessæ, de qua deponunt testes examinati, qui etsi concludant in parte Dehessæ, releuat tamen quoad totam, propter effectum tituli vniuersalis. Alex. *cons.* 68. *nu.* 18. *lib.* 2. Bald. *de præscript. part.* 2. *quæst.* 2. *nu.* 17. Rebuff. *de decim. quæst.* 14. *num.* 18. Rota in Hispalen. iuris votandi inter impress. 17. *num.* 10. *par.* 2. *diuers.*

3 Et ex prædictis cessare videtur fundamentum Commendatoris deductum ex possessione herbarum, & animalium, quasi ex mutatione seminis in terris ad herbam relictis debeatur decima de noua cultura vigore subrogationis. nam vbi deficit ius vniuersale, & reale, quod est penes mensam magistralem, & sic terram concernens, non autem speciem fructuum, vt considerat Anchar. *in cap. cum in tua, de decim.* possessio Commendatoris non extenditur de specie ad speciem fructuum, propter resistentiam iuris, sed tantum est præscriptum, quantum possessum. Put. *in nouis impress. decis.* 102. *lib.* 1. Mohed. *decis.* 7. *de præscript.* & ideo si possessio est circa herbas, & animalia illius Dehessæ, præscriptio non excedet speciem illam decimarum. Et ita fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Perusina de Bigazzinis. Veneris 19. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Soluuntur in hac decisione plures nullitates oppositæ contra processum, & præsertim ex defectu iurisdictionis, & testium examinis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Iudex tanquam subdelegatus de iure non potest committere Notario causæ testium iuramentum, nu. 3.

Testes examinandi de stylo, & consuetudine Curiæ Perusinæ, inducuntur coram Notario actuario, & in eiusdem manibus de mandato iudicis defertur iuramentum, & hic stylus, & consuetudo approbatur à Rota. ibid.

Citatio ad videndum iurare testes intra decem dies, an, & quando valida sit, num. 4. *&* 5.

Citatus comparens facit citationem de inualida validam, num. 4. *in fin.*

Citatio ad videndum examinari testes de manè hora tali, sustinetur, & valida est, num. 5.

Subdelegatus iudex non potest excedere fines suæ iurisdictionis, & excedendo nulliter agit, num. 6.

DECISIO CCCCLXXXV.

Nullitates oppositæ processui facto coram Archipresbytero Perusino fuerunt multæ. Prima, ex defectu iurisdictionis bo. me. Peniæ, qui excessit fines suæ commissionis; secunda defectu iurisdictionis subdelegati, ratione pariter excessus, seu iurisdictionis; tertia ex defectu citationis Procuratoris Dominæ Catherinæ; quarta propter omissionem solemnitatis à iure requisitæ in recipiendis iuramentis testium; quinta & vltima, præcedenti consimilis, propter citationem nimis vagam ad videndum iurare testes. 1

Domini primam, tertiam, quartam & quintam non obstare existimarunt. Prima namque visa est Dominis posse euitari, quia etsi commissa causa videatur ad probationem excessus restricta, ibi, *vel si magis placet, committatur alteri Auditori Rotæ, qui præfixo termino ad docendum de excessu, & nihil quod releuet docto procedat ad vlteriorem, & finalem executionem*; tamen illud videtur necessarium pro finali executione excludere excessum, propterea si in termino præfixo Domina Faustina vel docuisset, vel non docuisset de excessu, pro iustitia tamen vlterioris, & finalis executionis, potuit Comes Bigazzinus docere de meliori liquidatione ad eam sustinendam. Nec obstat, quòd huiusmodi liquidationem Rota non admisisset, cùm tenderet ad nouum examen post didicita testificata, & sententia lata super liquidatione; nam si nouum examen emanatum fuisset super comprobatione prioris liquidationis, motiuum intraret; secus verò quando, vt in præsenti, facultas subdelegato concessa est, non ad liquidandum fructus iam liquidatos, sed eos, qui nondum fuerunt liquidati, quod admittitur secundùm Gabriel. *conclus.* 21. *de testibus.* 2

Quarta verò optima ratione saluatur. nam etsi iudex tanquam subdelegatus, de iure non possit committere iuramentum testium Notario. Caputaq. *decis.* 107. *part.* 1. *& decis.* 266. *par.* 3. Crott. *in tract. de testib. par.* 7. *num.* 36. tamen vltra, quòd huiusmodi iuramenta fuerunt repetita in manibus iudicis in termino citationis, ita vt Domina Faustina potuerit esse certa, coram quo comparere posset, dicitur etiam quòd de stylo, & consuetudine Curiæ Perusinæ testes examinandi inducuntur coram Notario actuario, & in manibus eiusdem de mandato iudicis defertur iuramentum de veritate dicenda, quem stylum Curiarum Rota solet attendere. Verall. *decis.* 265. *par.* 3. & fuit dictum ex sola fide exhibita de stylo prædicto in Ianuen. pecuniaria coram R. P. D. Vbaldo 16. Martij 1612. & antè, coram bonæ memoriæ Penia in Toletana decimarum de Sacadon. 16. Februarij 1590. 3

Tertia & quinta tollebantur, quia, etsi ratione temporis decem dierum, intra quos iuramentum testibus erat deferendum, videatur larga citatio propter difficultatem custodiendi, & testes, & Notarium intra tempus prædictum, secundùm Put. *decis.* 258. *lib.* 1. *in fine.* tamen Cæs. de Grass. *decis.* 9. *de senten. & re iudic. num.* 6. dicit non procedere ad effectum repellendi testes, præsertim si ex stylo 4

Curiæ, in qua recipiuntur, taliter soleant fieri, ac etiam quando pars citata comparuit, & hoc idem postea Rota moderna firmauit in allegatis decisionibus Toletana decimarum, & Ianuen. pecuniaria, & in facto etiam apparet, quòd Franciscus Procurator in causa constitutus die 5. Martij citatus die 8. eiusdem comparuit, vt ex processu apparet *fol.* 23. itaut in hac parte cesset, & tertia nullitas, cùm maiores diligentiæ per affixionem, & domi habitationis magis deseruiant pro cautela, quàm quòd super illis processus formetur; comparens enim facit citationem de inualida validam. Felin. *in cap. illud num.* 8. *de præscript.*

5 Non obstat, quòd allegatæ decisiones Ianuen. & Toletan. videantur procedere intra terminum probatorium, de quo non apparet in præsenti, quòd fuerit præfixus: sed hoc in facto non est verum, quia fuit præfixus terminus probatorius duorum mensium die 21. & 23. Februarij, vt in processu *fol.* 11. à tergo, & *fol.* 13. & quæ dicuntur de seruitute assistendi Notario pro singulis diebus, & horis, & pro toto termino probatorio, non erit reprobanda ratione loci, in quo testes veniunt examinandi, præsertim cùm huiusmodi citatio sit restricta ad horas præcisas, nempe de manè ab hora 20. vsque ad 24. vt in processu, *fol.* 11. à tergo, & *fol.* 13. ex qua specificatione horarum tollitur acerbitas seruitutis.

6 Maior difficultas remanet respectu secundæ nullitatis ex defectu facultatis iurisdictionis subdelegati, cuius iurisdictio fuit restricta ad probandum alios fructus perceptos per Dominam Faustinam, & non liquidatos per Dominos Comites Bigazzinos. Nam si subdelegatus processit ad liquidationem fructuum, quia aliàs fuerunt liquidati, videtur processisse sine iurisdictione, & nulliter. Gemin. *cons.* 57. *num.* 1. Angel. *cons.* 138. *num.* 1. *in fine, & num.* 2. Gail. *lib.* 1. *obseruat.* 35. *num.* 4. & consequenter subsequens disputatio super noua liquidatione fructuum remanet otiosa propter inualiditatem examinis testium. Sed in facto examinatis processibus coram R. P. D. meo Caualerio, qui super liquidatione iudicauit, & coram bo. me. Penia, qui literas subdelegationis relaxauit, compertum fuit testes super 4. 6. 9. 10. 11. 12. 19. 20. esse validè examinatos: super aliis autem, cùm esset articulata maior quantitas, & valor, sed ex diuersis causis ab eis, quæ expressæ fuerunt in primo processu, Domini reseruarunt particulariter videre, an iurisdictio subdelegati in hac parte subsistebat, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Acheruntina parochialis. Veneris 19. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Gratia iustificanda est in omnibus narratis in ea, præsertim in his, in quibus est fundata gratia, etiam quòd narratiua concludat negatiuam.

SVMMARIVM.

Gratia iustificanda est in omnibus narratis in ea, præsertim in his, in quibus principaliter gratia est fundata, num. 1.

Gratia iustificanda est, etiam quòd narratiua includat negatiuam, num. 2.

Negatiua probanda est ab eo, cuius intentionis est fundamentum, ibid.

DECISIO CCCCLXXXVI.

Contra Ioannem Baptistam informantem fuit 1 tentum gratiam non fuisse iustificatã, etenim ipse impetrauit parochialem, de qua agitur, ex eo quòd per Ordinarium fuerit de illa prouisum Io. Bernardino de Quærsis, præter, & contra formam Sacr. Trid. Cõc. & proinde quòd vacaret, vt priùs, & illius collatio esset deuoluta ad S. Sedem Apostolicam; iuxta constit. Pij Papæ V. Quæ quidem narratiua, quòd Ioannes Bernard. fuerit prouisus præter, & contra formam Sacr. Trid Conc. nullibi probatur; cùm tamen omnia narrata sint probanda. *cap.* 2. vbi Abb. *nu.* 3. Rip. *num.* 29. *de rescript.* Cæs. de Grass. *decis.* 12. *num.* 1. *de prob.* Verall. *decis.* 128. *num.* 1. *par.* 1. maximè in illa parte, in qua gratia principaliter est fundata. Rota in causa Marsicana beneficiorum 5. Iunij 1577. coram Clemente Papa VIII. relata inter diuers. impress. *decis.* 208. *num.* 3. *&* 4. *part.* 1. in Ispalen. pensionis 22. Martij proximi coram R. P. D. Pirouano.

Quod procedit, etsi narratiua concludat negatiuam, prout in effectu concludit in hoc casu, nempè quia non fuerint affixa edicta, & factus concursus, iuxta form. Sacr. Trid. Conc. quia etiam negatiua est probanda, quando est narrata, & gratia fundatur in illa. Paris. *cons.* 138. *num.* 2. *lib.* 4. fuit dictum in causa Burgen. Canonicatus 6. Martij 1606. coram Reuerendissimo Bononien. & in Ripana beneficij 17. Aprilis 1600. coram me. Et in indiuiduo de negatiua facti concursus dixit Rota in causa Salamantina parochialis 21. Iunij 1593. coram bo. me. Orano. Et in Aretina parochialis 27. Iunij 1595. coram eodem, & est regulare in aliis materiis quòd negatiua est probanda, quando est fundamentum intentionis. glos. *in l.* 2. *vers. negatiua qualitatis ff. de prob.* Gemin. *in cap.* 1. *num.* 3. *de confess. in* 6. Alex. *cons.* 39. *in princ. lib.* 1. Crauett. *cons.* 112. *num.* 6. cum aliis per Gabriel. *de prob. conclus.* 6. *n.* 1. *cum pluribus seqq.* & prædicta habent locum, etsi probatio sit valde difficilis, prout in terminis non publicationis resignationis, iuxta constit. eiusdem Pij V. tenuit Rota in causa Palentina & Oxomen. præstimoniorum 11. Martij 1594. coram bon. me. Penia, in dicta Ripana beneficij 17. Aprilis 1600. coram me, & alibi, &c.

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Signina pœnarum. Veneris 19. *Aprilis* 1613.

ARGVMENTVM.

Testis vt falsitas euitetur, & contrarietas, concordatur per subauditum intellectum. Testísque cæcus potest etiam deponere de his, quæ percipiuntur per alium sensum, quàm per sensum visus.

SVM-

SVMMARIVM.

Testis, vt falsitas & contrarietas euitetur, debet concordari, vt num. 1.
Testis cæcus potest deponere de his, quæ percipiuntur per alium sensum, quàm per visum, num. 2.
Visus potest adaptari etiam ad alios sensus corporis, & maximè ad oculum intellectus, ibid.

DECISIO CCCCLXXXVII.

1 Reproposita causa super resolutis 21. Maij præteriti, strictè tamen ad tres testes secundi examinis, Domini in decisis steterunt, ex rationibus, & fundamentis in decisione tunc facta adductis. Quibus non obstat, quòd secundus testis dixerit, nunquam se fuisse præsentem exactioni pœnarum, de quibus agitur, & sic non posse testificari de visu, prout requiritur ad probandam immemorabilem. Quia fuit responsum eundem testem priùs in aliis interrogatoriis deposuisse, quòd ipse soluit pœnam Camerario, & vidit alios condemnatos eidem Camerario soluisse: vnde dum postea ad 17. interrogatorium deponit se nunquam fuisse præsentem exactioni, intelligi debet, exceptis casibus ab ipso suprà expressis, in quibus præsens fuerat, & sic debet intelligi vt falsitas & correctio in continenti euitetur, maximè quia ipsemet testis se refert ad dicta in præcedentibus interrogatoriis.

2 Nec facit, quòd istemet testis dicat nescire *se si sia riscosso, ò nò*, quia imò dicit *se si sia ricorso, ò nò*, & sic loquitur de recursu ad Dominum Ducem, non autem de exactione pœnarum. Minus obstat, quòd tertius testis sit cæcus, & sic non possit probare quadragenariam de visu; quia cùm agatur de probandis exactionibus, de quibus ille potest esse certus per alium sensum, ex quo sunt etiam perceptibiles per auditum, optimè probat Butr. *in cap. 2. num. 17. de consuetud.* Alex. *cons. 24. num. 10. lib. 2.* Visus enim potest adaptari etiam ad alios sensus corporis, maximè ad oculum intellectus. glos. *in l. quod meo. §. penult. verb. non minus. ff. de acquir. possess.* Bart. *in l. item apud. §. si quis sic. num. 1. de iniur.* quia, vt inquit Bald. *in rubr. C. si ex fals. instr. nu. 6.* omnis veritas mente percepta cooperante ratione sensitiua potest visus appellari.

Contra verò octauum testem nihil releuans adduci visum fuit, & ideo ex prædictis & aliis in decisione adductis Domini steterũt in decisis, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Calaguritana beneficij de Fuen. maior. Lunæ 22. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Approbatus ab examinatoribus admitti debet ad beneficium, etiam quòd inter plures ipse solus approbatus fuerit.

SVMMARIVM.

Auditor Rotæ poterit absque commissione prouidere de beneficio coram eo præsentatum, num. 1.
Approbatus idoneus ad beneficium curatum ab examinatoribus, si solus approbatus fuerit, admitti debet ad beneficium, super quo fuit examinatus, ibid.
Examinatores non coguntur ex pluribus examinatis plures approbare, sed sufficit, quòd vnum tantùm approbauerint, si vnum solum idoneum reperierint, ibid. & per totum.
Si verò, dictio est aduersatiua præcedentium, num. 2.
Clericus præsumitur idoneus ad beneficia simplicia, ibid. in fine.
Appellatio datur à relatione examinatorum, num. 3.

DECISIO CCCCLXXXVIII.

Fvit resolutum beneficium præuia noua præsentatione coram me fienda per beneficiatos de partibus esse adiudicandum Andreæ, iuxt. form. *Clem. auditor. de rescript.* Quòd autem Andreas sit solus præsentandus, & illi adiudicandum beneficium, fuit per DD. resolutum, quia ipse solus fuit per examinatores synodales approbatus ad curata, vnde illi soli debetur beneficium vigore motus proprij Clementis PP. VIII. quæ approbatio minimè visa fuit vitiari, ex eo quòd examinatores non retulerint etiam super aliis oppositoribus examinatis, vt in hac eadem causa fuit dictum 13. Februarij 1612. coram bon. mem. Penia, quia Domini diligentiùs ponderatis verbis Clementis VIII. existimarunt quòd quando examinatores reperiunt vnum tantùm idoneum ad curam animarum, quòd illum solũ possint approbare, nulla de aliis facta mentione, verba enim Breuis sunt ista, *& absoluto examine omnes idoneos respectu scientiæ ad curam animarum exercendam in d. examine repertos quotquot fuerint, licèt ætas in eis desit, referre teneatur,* &c. *si verò nullus inter oppositores ad curam animarum exercendam idoneus existat, vt præfertur, referant omnes quotquot ex dictis oppositoribus ad beneficium simplex, & sine cura obtinendum idoneum iudicauerint,* &c. 1

Ex quibus verbis duo colliguntur, primum, quòd examinatores non tenentur facere mentionem nisi de idoneis, ibi, *omnes idoneos,* &c. *referre teneantur*, eo enim ipso, quòd Papa istos tantùm includit, cæteros videtur excludere, ad *l. cùm prætor. de iud.* cum concord. Secundum est, quòd examinatores non teneantur facere mentionem de existentibus in secundo gradu idoneitatis, nempe de idoneis ad beneficia simplicia, donec adsint idonei in primo gradu, nempe ad curam animarum, vt colligitur, ibi, *si verò nullus,* &c. dictio enim, *si verò,* est aduersatiua. *l. si verò. ff. mand. l. si verò. ff. solut. matr. l. si ita scriptum, in princ.* & ibi Bart. *in 2. ff. de liber. & posth.* Bald. *cons. 412. num. 1. lib. 1.* Abb. *cons. 63. in fin. lib. 1.* vnde non obstat, quòd Thomas saltem esset idoneus ad simplicia, prout est istud, de quo agitur, cùm ad simplicia quilibet Clericus præsumatur idoneus. Abb. *in cap. fin. n. 5. vers. vlt. noto.* Felin. *nu. 1. de præs.* Lambert. *de iur. patr. part. 1. lib. 2. artic. 2. q. 10. princ. nu. 3.* Rota in causa Caputen. beneficij 16. Iunij 1600. coram me, quia, vt dictum est, examinatores non tenebantur facere mentionem de idoneis ad simplicia, donec extabat aliquis idoneus ad curata. 2

Voluerunt autem Domini fieri nouam præsentationem à beneficiatis antequam deueniatur ad adiudicationem, quia, vt aliàs fuit resolutum coram bon. mem. Penia in decis. suprà alleg. præ- 3

sentatio, & institutio factæ in partibus de persona Andreæ fuerunt attentatæ tanquam factæ post appellationem interpositam pro parte Thomæ à relatione examinatorum, quæ appellatio fuit illi de iure licita, vt Rota censuit in causa Calaguritana portionis de Amarita 27. Iunij 1375. coram Cantuccio relata inter diuers. impress. *decis. 6. nu. 1. part. 2.* in Neapolitana Capellaniæ de mense Decembris 1562. coram Oradino, & aliis in decis. dicti Peniæ relatis. Et ex hoc quòd fiat noua præsentatio; cessat obiectum attentatorum, de quibus in prædicta decis. D. Peniæ, quia attentata subsequuta non vitiant anteriorem relationem ad fauorem Andreæ.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Capuana rectoriæ. Lunæ 22. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Beneficium ex quibus cognoscatur, quòd sit curatum, vel simplex, & in proposito ad hunc effectum, an, & quando attendatur eiusdem beneficij vltimus status.

SVMMARIVM.

Beneficium præsumitur simplex, & non curatum, & impetrans illud tanquam simplex, non indiget alia iustificatione, num. 2.

Beneficium, an sit simplex, vel curatum, vltimus status attendendus est, ad validitatem collationis, numer. 1.

Beneficium vt dicatur curatum, quatuor requiruntur, de quibus, num. 2.

Supplicans, & impetrans beneficium censetur fateri omnia contenta in supplicatione, ibid.

Dominium significatur per casum genitiuum, ibid.

Beneficij cura non potest esse penes duos, num. 3.

Rectoriæ nomen sonat in beneficium curatum, ibid.

Rector Ecclesiæ percipiens oblationes præsumitur habere curam beneficij, ibid.

Decimas percipiens præsumitur habere curam Ecclesiæ, cuius decimas percipit, ibid. in fine.

Gratia iustificari debet in his quæ respiciunt facti narratiuam, num. 4.

Beneficij vltimus status nunquid attendatur quando constat de contrario statu anteriore, ibid.

Constitutio synodalis facta in exequutionem decreti sancti Concilij Tridentini valet etiam non confirmata à Papa, ibid.

Beneficij status non præscribitur minori spatio 30. aut 40. annorum, ibid. in fine.

DECISIO CCCCLXXXIX.

1 DOmini perstiterunt in decisis vltimo loco coram bon. mem. Penia, quòd scilicet Rectoria impetrata per D. Paulum Bomplanum tanquam beneficium simplex, verè esset curatum, & quia beneficium de iure præsumitur simplex, & proinde illud impetrans tanquam tale non indiget alia iustificatione, super hoc Ægid. *decis. 676.* Staphil. *de litter. grat. tit. de stat. & qualitat. benefic. in princip. versic. hinc est difficultas*, reducebatur ad duo, nempe, & primò, an pro parte Quarelli probetur, quòd realiter sit curatum, secundò posito, quòd sic, an talis probatio releuet, cùm ex aduerso prætendatur probatus vltimus status de simplici, qui dicitur attendendus ad validitatem collationis, qui est effectus, de quo agitur, ad not. *in cap. consultationibus, de iur. patr.* Cald. *cons. 23. de præb.* Anchar. *cons. 162. numer. 2. & 3.* Oldrad. *cons. 312. in fine.* Rota in causa Papien. iurispatronatus 8. Martij 1613. coram R. P. D. Manzanedo.

2 Circa primum, Domini resoluerunt esse probatũ, quòd beneficium ab initio fuit curatũ, etenim quòd Ecclesia sancti Ioannis sit curata, non controuertitur per informantes pro Bomplano, nec controuerti potest, cùm in illa concurrant quatuor requisita ad prædictum effectum, nempe potestas fori pœnitentialis, & alia, de quibus in causa Racanaten. parochialis coram Cantuccio, quæ est inter diuers. impress. *decis. 52. part. 2.* Difficultas est, an cura sit penes Rectoriam impetratam per Bomplanum, vel potiùs penes duos Capellanos, qui sunt in eadem Ecclesia? Et Domini existimarunt curam esse apud Rectorem, ex impetratione ipsiusmet Bomplani, quæ contra illum plenè probat. *l. cùm precum. C. de liberal. caus.* siquidem impetrauit Rectoriam Ecclesiæ S. Ioannis, vnde si cura spectat ad Ecclesiam, & Ecclesia ad Rectoriam, vt denotat illud genitiuum Ecclesiæ, quod importat dominium illius, cui genitiuum adiicitur. *l. seruum Titij, ff. mand. l. si heredis seruus, ff. de leg. 1. §. in locum, §. de relig. dom.* Castr. *cons. 171. num. 1. lib. 2.* Alex. *cons. 49. in fin. lib. 5.* sequitur, quòd cura sit apud Rectoriam, quod magis de plano procedit, quando in Ecclesia est vnica Rectoria. Card. *cons. 30. num. 7. vers. sed adhuc*, & licèt Card. ibi exponat plebanatum Ecclesiæ, id est, in Ecclesia, attamen prima applicatio visa fuit apertior, & etiam Domini non considerarunt hoc fundamentum per se tantùm, sed iunctis aliis, de quibus infrà.

3 Confirmatur, quia cura non potest esse penes prædictos duos Capellanos ad instar sponsæ, quæ non potest habere duos sponsos. Oldrad. *cons. 67. numer. 1.* vbi *sub num. 2.* dicit procedere, etiamsi Capellani actu exercerent curam, quia nõ per hoc dicuntur habere curam, sed exercitium curæ, & facit, quia nomen Rectoriæ sonat in beneficium curatum, vt est text. *in cap. de Rectoribus, de Cleric. ægrot. vel debilit.* dicitur enim Rector quasi populum regens. Roman. *cons. 356.* Ioan. Andr. *in cap. licèt canon. numer. 1. de elect. in 6.* nomen autem *Capellaniæ* sonat in beneficium simplex. Lambert. *de iure patr. part. 2. lib. 2. quæst. 7. art. 30. num. 17.* Arguendo igitur à nomine prout fieri potest, ex cumulat. per Euerard. *in tract. de locis argum. tit. ab etymologia*, suadetur curam esse apud Rectoram, non autem apud Capellanos. Denique fuit consideratum, quòd oblationes percipiunt per Rectorem, non autem per Capellanos, quod est signum curam esse apud Rectorem, non autem apud ipsos Capellanos. Abb. *in cap. pastoralis, num. 2. de his quæ fiunt à Prælatis.* Felin. *in cap. dilectus, numer. 1. & seq. de off. ordin.* & in simili, quòd ex perceptione decimarum arguatur cura apud percipientem, tenuit Rot. in causa Vlixbonen. iuris conferendi 2. Decembris 1605. coram bon. mem. Litta, & 13. Iunij 1607. coram Illustrissimo Lancellotto in Sabinen parochorum prima Iunij 1610. coram

coram Cardinali Bononien. & in Salernitana parochialis 11. Martij proximi coram R. P. D. Vecospio.

4 Circa secundam difficultatem, an scilicet vltimus status huius Rectoriæ tanquam de simplici suffragetur ad sustinendam prouisionem Bomplani, quicquid futurum sit in aliis venturis vacationibus ad not. *in cap. consultationibus. de iur. patron.* cum aliis suprà alleg. cùm regulariter sufficiat iustificare narratiuam de facto. Ægid. *decis.* 216. *in fin.* Verall. *decis.* 23. *incip. die* 23. *Martij lib.* 2. *in manuscript.* fuit responsum, quòd quando constat de anteriori statu contrario, vt in proposito casu, res habet magnam controuersiam, nisi vltimus status sit legitimè præscriptus, ex dictis in causa Ferrarien. prioratus 25. Maij 1609. coram bon. mem. Penia, à qua non recessit Rota in propositione eiusdem causæ sub die 8. Martij 1610. licèt transiuerit cum eo, quod non probaretur vltimus status, & in omnem euentum fuit dictum, quod quicquid sit in aliis materiis, in beneficiis curatis non attendi vltimum statum, quando constat de anteriori contrario obstante Sacr. Concil. Trident. beneficia curata non posse conferri, tanquam beneficia simplicia, nec transferri curam de vno in alium, idemque fuit ordinatum per constitutionem synodalem anni 1567. confirmatam à Clemente PP. VIII. quæ etiam valuisset sine prædicta confirmatione tanquam facta in exequutionem Sacr. Trident. Concil. *sess.* 23. *cap.* 1 *de reformat.* Sicut etiam visum fuit non subsistere in facto, quod iste vltimus status fuerit legitimè præscriptus, cùm nec probetur quadragenaria, nec minus voluntas mutandi statum vtrumque requisitum ad mutationem status. Rota in causa Perusina S. Benueniatis 13. Martij 1588. & 17. Martij 1599. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, in Ferrarien. Prioratus prima Decembris 1608. & 25. Maij 1609. coram bon. mem. Penia, & in eadem sub die 18. Aprilis 1611. coram Reuerendissimo D. Attrebaten. fuit etiam pro parte Quarelli allegatum, iura, ex quibus prætenditur probari vltimus status, non esse in forma probanti: sed Domini non ingressi fuerunt dictam inspectionem tanquam minus necessariam, stantibus prædictis.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Carthaginen. Canonicatus. Veneris 26. *Aprilis* 1613.

ARGVMENTVM.

Recusari potest iudex remissoriè ex iusta causa, & per appellationem, etiam per gratiosè subrogatum; sed an coram hoc iudice gratiosa subrogatio produci possit, satis in hac decisione declaratur.

SVMMARIVM.

Gratiosè subrogatus per verba, subrogamus, & admittimus, *censetur etiam subrogatus quoad litem, quia subrogationis natura est facere subrogatum ipso iure collitigantem, num.* 2.

Iudex remissorialis allegari potest suspectus, cum expressione iustæ causæ, & per appellationem, & talis recusatio potuit etiam proponi coram ipso iudice remissoriali, ibid.

Iudex remissoriæ ad certum actum examinis delegatus nullam habet iurisdictionem cognoscendi in causa principali, num. 3. *vbi propterea, quòd coram eo gratiosa subrogatio producenda non est contra, nu.* 4. *& seqq.*

Resignationis litteræ in casu gratiosæ subrogationis debent præsentari coram iudice, coram quo pendet lis, & interim donec presentetur, non impeditur quin valeat processus contra resignantem in præiudicium resignatoris, num. 3. *vers. secundò quia, declara vt num.* 6.

Scientia præsumitur iurium in actis productorum in eo, qui ad producenda dicta iura fuit citatus, num. 5.

Procurator præsumitur certiorare dominum de his quæ fiunt in causa, ibid.

Iura producta per compulsum, licèt non dicantur à producente approbata, inducunt tamen producentis scientiam, ibid.

Gratiosa subrogatio non sufficit quòd sit in actis producta, nisi etiam fuerit parti intimata, ibid. declara vt ibid.

Gratiosa subrogatio admittit plures exceptiones, nu. 3. *vers. tertiò quia: declara vt num.* 7.

DECISIO CCCCXC.

1 POst resolutionem diei 17. Decembris 1610. fauore Domini Caxæ emanatam, in qua fuit dictum intrare arbitrium ad sanandam nullitatem testium, quorum examen in feriis paschalibus fuerat receptum, exinde processum fuit ad disputationem alterius nullitatis, cuius sanatio in rescripto Sanctissimi comprehensa non erat, videlicet ex recusatione iudicis, & Notarij remissoriæ resultantis, quæ fuit opposita per Dominum Ioannem Velez resignatarium Petri, qua non obstante ad examen testium fuerat deuentum, & diei 2. Decembris 1611. Domini fuerunt pro nullitate examinis vtraque parte informante, & die 15. Iunij 1612. solo Ioanne informante steterunt in decisis: iterato autem dubio proposito propter difficultates, quæ pro parte Caxæ excitabantur, visum est Dominis iis non obstantibus esse standum in decisis. nam præter ea, quæ in aliis resolutionibus fuerunt considerata, dicebant Domini.

Constare Ioannem gratiosè subrogatum fuisse 2
in ius Petri, etiam quoad litem, posteaquam Papa in litteris vsus fuit verbis *subrogamus, & admittimus.* Cassad. *decis.* 1. *vt lit. pend.* Lancell. *de attentat. lit. pend. in præfat. nu.* 157. *& sequentibus*, cuius subrogationis natura est facere subrogatum ipso iure collitigantem in statu, & terminis, in quibus resignans reperiebatur, nedum quia verba litterarum hoc exprimunt, sed etiam ex vi, & potentia subrogationis, quæ per modum repræsentatiuum facit subrogatum esse eandem personam cum cedente, seu resignante. Menoch. *de retinend. poss. remed.* 3. *num.* 58. Papazzon. ad decis. Rotæ 13. *num.* 2. *vers. & præterea, de procur.* in nouis Sarnen. *de annal. quæst.* 70. *in princ. & infrà.* Lancell. *de attentat.* 2. *part. cap.* 4. *in præfat. num.* 161. ita vt comparendo subrogatus in iudicio pro suo iure, & interesse ministerio legis, aut iudicis non indigebat, vt admitteretur ad defensionem suæ causæ, cùm niteretur Pontificis

ipsius instrumenti, dum castra, & iurisdictiones in maiori numero, & qualitate fauore Stephani fuerunt concordatæ, vt ad eum spectarent, & pertinerent: nec refert, quòd idem Stephanus propterea susceperit onus soluendi dotes, & debita paterna, & vlteriùs se obligauerit præstare Bartholomæo florenos bis mille, quia hoc contingere potuit respectu aliorum bonorum, quæ ad eum peruenerunt vltra castrum nouum, quæ oneri primogenituræ non subiacebant.

5 Nec obstat, quòd inter diuidentes fuerit conuentum, quòd altero decedente sine puero, alter succedat, signum, quod non adesset primogenitura, quia ea stante pactio quoad castrum vana fuisset. Molin. *de primogen. lib. 4. cap. 1. & 9.* Menoch. *consi. 251. num. 20. volum. 3.* Quia conuentio non fuit restricta ad castrum nouum, vt inde præsumptio superfluitatis possit deseruire, sed omnes dominationes, & omnia bona fuerunt comprehensa in pacto, & ideo potiùs argumentum desumitur voluisse cætera bona esse eiusdem naturæ, prout erat castrum nouum, quàm vt castrum nouum assumeret vinculum ex pacto transactionis. Præterea cùm pactum non sit præter, nec contra, sed secundùm terminos primogenituræ, corroborationem, vt in his terminis, considerat. Guidop. *consi. 131. col. 3. vers. etiam probantur.*

6 Quæ verò dicebantur de pactis matrimonialibus de anno 1500. initis inter Melchiorem, & Stephanum respectiuè patrem, & filium ex vna, & Ludouicam eiusdem Melchioris coniugem, & donatione in capitulis matrimonialibus facta de anno 1544. per Ianzanum contemplatione Iuniperæ eius coniugis, ex quibus apparet dispositum de feudo castri noui in primogenitos, prædictósque Stephanum, Melchiorem, & Ianzanum non habuisse animum possidendi ratione antiquioris, ac perpetuæ primogenituræ, quia aliàs pacta fuissent superflua, si priùs extitisset huiusmodi consuetudo respectu castri noui. Non obstare fuit responsum, cùm non sufficiat, si ostendatur, quòd ex aliis titulis potuerit possidere feudum hoc, nisi etiam probetur aduersari consuetudini antiquæ primogenituræ, vt in principio fuit dictum, & hæc pacta cùm deferant successionem primogenitis, magis fauere primogenituræ, quàm aduersari, satis constat. Vltra quod cùm sint emanata in contractu matrimonij, & fauore eorum, qui forsan aliter non contraxissent, non videtur primogenituræ repugnans, vt per pactum expressè firmentur ea, quæ dubia reddi potuissent temporum iniuria, & progressu, cui iniuriæ cautum iure non reperitur, immò admissum, vt per titulorum multiplicationem consulere possint saltem ad parandam exceptionem inter auctores. Alciat. *in dicta l. si pro fundo, num. 11. Cod. de transact.* Ioan. Andr. *in cap. cùm persona, ad fin. de priuileg. in 6.* Rota *decis. 59. de rescript. in antiq.* Surd. *consil. 305. num. 56. lib. 3.*

7 Super homagiis autem non institerunt Domini, quia in eis nihil contrarium primogenituræ fuit compertum. Primum enim homagium præstitum fuit vsque de anno 1244. per Gerardum Amici, qui fuit primus huius familiæ dominus castri noui, & illud legitur pro se, & per omnes successores suos futuros dominos dicti castri noui, quorum appellatione non excluduntur primogeniti, quamuis & alij fratres, si qui sint, possint dici comprehensi. §. 1. *Instit. de hæredit. quæ ab intestat. defor. §. 1. auth. de hæred. ab intest. venient. auth. defuncto. C. ad Treb.*

Cætera autem homagia præstita, nempe de anno 1321. per Rostagnum, 1412. per Berengarium, 1422. per Ludouicum, 1506. per Melchiorem, 1536. per Ianzanum, 1556. per Ioachimum, etsi contineat verba, quæ primogenituræ repugnare videntur, prout sunt pro hæredibus, pro successoribus quibuscunque, & similia, quę videntur facere feudum absolutè hæreditarium, & ad quoscunque hæredes etiam extraneos transitorium. Socin. sen. *consil. 257. sub numer. 3. vers. aliquando, & secundò. & consil. 266. n. 65. vers. secundum.* Curt. iun. *in tract. de feud. 3. part. princ. 1. membr. n. 34. vers. 29.* cum aliis allegatis. Tamen cùm emanauerint additis protestationibus hinc inde ne per recognitiones, & fidelitatis iuramenti præstationes, & admissiones aliquid innouaretur, nec intenderent alteri formæ recognitionis inhærere, quàm à prædecessoribus suis retro elapsis temporibus facta, & præstita fuerit à forma primi homagij per Berengarium præstiti, recessum non videatur, etiamsi postrema plus contineant. Aluerott. *in c. 1. col. 2. vers. nota. quod noua. de vasall. decrep. ætat.* Menoch. *consi. 104. num. 43.* Surd. post alios *consi. 105. num. 31. vol. 1.* & ex iisdem protestationibus bene consequitur fuisse conseruatam antiquam primogenituræ consuetudinem, posteaquam homagia semper per primogenitos apparet præstita, quod secus fuisset, nisi & domini castri noui priuatiuè quoad secundos, & alios fratres genitos fuissent. 8

Demum instrumenta tam traditionis clauium per Berengarium, in quo profitetur se ipsum succedere in hoc castro, tanquam patris hæredem ex illius testamento in publicam formam exhibito, quàm transactionum Ludouici, & Ianzani, in quibus dicebatur apparere castrum fuisse possessum vigore primogenituræ particularis, & limitatæ factæ à Stephano, nec ipsa videntur releuare contra depositiones testium, quia & primum tanquam celebratum supra hominum memoriam, nempe de anno 1386. & hæc postrema tanquam facta post cōpletam probationem immemorabilis consuetudinis, nihil conferunt ad interrumpendam consuetudinem primogenituræ iam firmatam, vt ex Abb. & Felin. fuit dictum in prima decisione, quibus accedunt Innoc. *in cap. veniens, nu. 2. ad fin. vers. secus si per confessionem. de verb. sign.* Spec. *de probat. §. 1. nu. 23. ad fin.* Butr. *in c. quid per nouale, n. 15. in fin. de verbor. sign.* Alex. *consi. 16. sub nu. 16. vers. secus si probaretur, lib. 5.* Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 6. numero 61.* qui dicit communem. 9

Non obstat vltima consideratio, quæ facta fuit aduersùs cōclusionem immemorabilis huius consuetudinis, vt illa minimè procedere possit, posteaquam constat Gerardum fuisse acquisitorem castri noui, cùm antea non esset in familia de Simiana, & consequenter in dicta familia feudum nouum propter mutationem personarum, & earum nouam qualitatem, vt post Bald. & alios trad. Petr. Greg. *de feud. par. 3. q. 7. n. 45. & 46.* Schrader. *de feud. tom. 1. part. 2. & 3. n. 4. & part. 8. c. 5. n. 26.* Rosenthal. *de feud. c. 9. membr. 1. concl. 18. n. 9.* quo stante non erit dare immemorabilē, si de origine, & principio cōstare potest. Crau. *de antiq. temp. part. 4. §. absolutis, n. 60.* Couar. *in reg. possessor. par. 2. §. 8. n. 4. ver. ex quibus.* Molin. *de primog. l. 2. c. 6. n. 60. & 64. cū sequent.* 10

Nam

Nam idem Molina *dicto cap.6.num.61.vers. si verò hoc factum*, fœdere distinctionis satisfacit prædictæ considerationi. si factum sit intra centum annos, procedit conclusio; si verò excedit, prout acquisitio prædicta detegitur, tunc præscriptioni per immemorabilem non est contrarium, quia hodie dici non potest extare memoriam ex eo, quòd vltra centum annos aliquid præscriptioni contrarium factum fuerit, cùm vita, ac etiam hominum memoria solùm per centum annos durare præsumatur. *l. an vsusfructus.ff.de vsufruct.l.fin.C.de sacrosan. Eccles.* Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. iurispatronatus. Lunæ 29. Aprilis 1613.

DECISIO CDXCII.

Replicata est supra decis.482.in 2.par.recent.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana, seu Signina Saluiani. Veneris 11. *Maij* 1613.

ARGVMENTVM.

Actorum non transportatio non reddit sententiam nullam, quando causa est diuersa, & in Saluiano sufficit citare possessorem absque eo, quòd citetur possessoris author.

SVMMARIVM.

*Sententia nulla nomen sententiæ non meretur, num.*1.

Appellare licet etiam in possessorio, non obstante Ægidiana, quando sententia est nulla, ibid.

Causa, & iudicium dicitur diuersum ex diuersitate iuris, & personarum, ibid.

Actorum transportationis defectus non reddit sententiam nullam, quando causæ sunt diuersæ, etiamsi acta possent in aliquo deseruire in illa causa diuersa, ibid. in fine.

*Citari debet is, contra quem principaliter dirigitur actio, non autem est necesse, quòd citetur illius author, num.*2.

Possessio instrumentalis non probat alio existente in possessione, declara vt ibid.

Iudex potest aliquem priuare sua possessione anteriori, & ciuili, & naturali, ibid.

Fructuum perceptio probat possessionem, ibid. Vbi declaratur, nisi iure familiaritatis fructus fuerint percepti.

Possidere quis præsumitur iure familiaritatis inter affines, & consanguineos, ibid. in fine.

DECISIO CDXCIII.

1 FVit tentum pro decisione in hac causa coram me facta sub die 10. Ianuarij 1613. quòd scilicet sit locus Ægidianæ, ex quo sententia est lata in mero possessorio, ex nunc deductis, quibus visum fuit non obstare. Primò, quòd sententia fuerit nulla, vnde non sit locus Ægidianæ, quia sententia nulla minimè meretur nomen sententiæ. *l.4.§. condemnatum. ff. de re iud.* & tradit in specie Contard. *super d.constit.limit.3. per totam.* quandoquidem nullitates obiectæ visæ fuerunt non subsistere. nam prima de non transportatione actorum factorum coram A.C. tollitur, quia duæ commissiones fuerunt præsentatæ Reuerendo Patri Domino meo Pirouano, vna appellationis à sententia dicti A.C. super vsufructu prætenso ab Hortensia in bonis quondam Tiberij contra hæredes Claudij, qui fuit hæres prædicti Tiberij: altera verò iactationis, ad instantiam eiusdem Hortensiæ & Saluatoris, qui emerat bona Claudij subhastata ad instantiam D. Hortensiæ ex vna, contra creditores prædicti Claudij ex altera, & proinde cùm iudicium pendens inter Hortensiam ex vna, & hæredes Claudij ex altera, esset diuersum à iudicio pendente inter Hortensiam, & Saluatorem ex vna, & creditores quondam D. Claudij ex altera, quod patet ex diuersitate iuris, & personarum, ad not. *in l. & an eadem, in princ.* & ibi Bart. *in §. qui cum parte.ff.de except.rei iud.* Castrens. *in l.cùm quæritur, in princ.ff.eod.tit.* glos. *in l.iusiurandum 34. in ordine.§.ait prætor.verb.vel personarum.ff. de iureiurand.* Innoc. *in cap.fin.numero 2.de ordin.cognit.* Bero. *consil.85. numero 20. & seq. lib.3* potuit procedi in vna causa, non transportatis actis alterius, etiamsi in aliquo possent deseruire in illa causa, vt fuit decisum in causa Romana depositi 5. Iunij 1600. coram Reuerendo Patre Domino Decano, & in causa Albanen. successionis 20. Maij 1602. coram Reuerendissimo D. Bononien.

Quo verò ad secundam nullitatem deductam 2 ex eo, quòd in iudicio Saluiani non fuit citata Hortensia, neque hæredes Claudij, neque ipsa visa fuit subsistere, quia sufficit, quòd Saluator possessor fuerit citatus, nec fuit necesse citare auctorem, ad *l.* 1. cum ibi not. per scrib. *Cod. vbi in rem actio.* Alex. *consil.85. numero 7. lib.6.* & est regulare quòd sufficit citare illum, contra quem principaliter dirigitur actio. *glos. 2. in l. de vnoquoque.ff.de re iudicata.* Bald. *in l.ab eo, numero 20.Cod.quomodo, & quando iud.* Alex. *consil.85. numero 6. & 7.lib.6.* Felin. *in c.fin.numero 3. de maior. & obed.* latè Gabr. *conclus. 1. numero 319. de citat.* Quòd autem Saluator possederit, visum fuit probari ex instrumento adeptæ possessionis, quod licèt regulariter non probet quando, vt in proposito casu, alter erat in possessione, ad *l. non idcirco.* & ibi Bald. *Cod. de fid. instr.* attamen dictum fuit cessare difficultatem, quia ista possessio fuit data de mandato iudicis, qui potuit priuare anteriorem sua possessione ciuili, & naturali. Angel. *in l. qui vniuersas. §. item cùm prætor. in fin. ff. de acquir. poss.* Dec. *consi.103. nu.1.vers.sed tunc insurgit.* Mohed. *decis.4.num.4. de restit.spoliat.* Accedat perceptio fructuum facta per filium Saluatoris, de qua deponit primus testis, quæ perceptio benè probat possessionem. Alex. *consil.161. num.6. lib.6.* Socin. *consi.131.num.2.lib.1.* Dec. *consi.400. numero 3.* Crauett. *consi.107.num.2.* Pedemont. *decis.42.numero 3.* Menoch. *de retinend.remed.3.num.564.* & licèt adsint testes deponentes de aliqua perceptione fructuum facta per filias Claudij, attamen stante titulo emptionis mediante subhastatione apud

Saluatorem, & quòd prædictæ mulieres sint affines dicti Saluatoris, Domini censuerunt quòd prædicta perceptio præsumatur facta iure familiaritatis. *l. qui iure*, vbi Bart. Alex. & alij. *ff. de acquirend. possess.* Gozad. *consil. 99. numer. 7.* Socin. *consil. 131. numero 2. lib. 1.* Surd. *consil. 221. numero 2. libr. 2.*

R. P. D. DAMASCENO.

Aprutina beneficij. Lunæ 13. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione iurispatronatus tam ante Concilium, quàm pòst, & præsertim an probetur, ex quasi possessione præsentandi per vnicam præsentationem, an verò requirantur plures, & multiplicatæ præsentationes.

SVMMARIVM.

Iurispatronatus existentia censetur iustificata ex quasi possessione præsentandi, quando lis est inter compatronos contendentes de pertinentia, verùm post Concilium hæc probatio non sufficit, nisi etiam probetur beneficium esse de iurepatronatus ex fundatione, & dotatione, num. 2. & 3.

Iurispatronatus probatio quando agitur de iurepatronatu priuatorum per Concilium alteratu non fuit, num. 4.

Iuspatronatus præsumitur in dubio ex fundatione, & dotatione, vbi pertinentia legitimè probata fuerit, ibid.

Iuspatronatus non censetur probatum per quasi possessionem præsentati per vnicum actum, nisi dentur multiplicatæ præsentationes iuncta fama, ibid.

Præsentato à medietate patronorum, & non ab omnibus, nullum ius dicitur illi quæsitum. declara vt num. 5.

DECISIO CDXCIV.

1 IN resolutione diei 11. Februarij 1613. in hac causa facta, Domini censuerunt gratiam Donati in omnibus esse iustificatam, præterquam quoad ius Lauri, de quo voluerunt particulariter videre: parte autem hac reseruata hodie proposita, fuit dictum, ius Lauri non esse iustificatum. Ius enim Lauri pendet à sententia Vicarij Firmani, & sententia ex gratia Apostolica obtenta per Laurum, ex quo præsentatus ab illis de Ferrettis die 28. Martij 1606. sub die 24. Aprilis eiusdem anni obtinuit prouisionem Apostolicam derogatoriam medietati vocum patronorum, pro cuius exequutione Vicarius Archiepiscopi Firmani tulit sententiam, & gratia inter alia cùm contineat narratiuam, quod beneficium est de iurepatronatus ex fundatione, & dotatione, & quod patroni sunt in pacifica possessione, seu quasi præsentandi, nulli dubium, quin Donatus tenetur iustificare nedum pertinentiam iurispatronatus, sed existentiam ex fundatione, & dotatione, prout fuit narratum, maximè cùm gratia sub hac conditione emanauerit, postquam coram eodem Ordinario iuspatronatus huiusmodi ex fundatione, vel dotatione, vt prætertur existere, verificatum fuerat.

Si igitur iustificatio afferatur ex quasi possessione præsentandi, quæ vnico actu videtur contenta, quando lis est inter compatronos de pertinentia contendentes. Dec. *consi. 129. num. 2. in fine vers. negari enim non potest*, fuit dictum in Florentina iurispatronatus inter impress. *22. num. 2. par. 1. diuers.* & in Neapolitana Rectoriæ 19. Decembris 1608. coram Reuerendissimo Attrebaten. & hæc non sufficit ad hunc effectum, cùm versemur post Concilium, nisi etiam probetur beneficium esse de iurepatronatus ex fundatione, & dotatione, vt sæpiùs fuit resolutum, signanter in Reatina iurispatronatus 28. Octobris 1587. coram Robusterio, in Auximana iurispatronatus 25. Maij 1595. coram Illustrissimo Millino, & in Compiana iurispatronatus 24. Iunij 1604. coram bon. mem Litta. Vltra quòd satis dicitur controuerti de existentia iurispatronatus, cùm literæ Apostolicæ expressè mandent verificari illius existentiam. 2

Si verò prætendatur satisfactum literis, quia coram Ordinario fecerit iuspatronatus ex dotatione, & fundatione per instrumentum emptionis cuiusdam feudi de anno 1466. à Guererio de Frisonis, in quo dicitur comprehensum beneficium de quo agitur, & cuius instrumenti vigore exinde de anno 1478. Guererius præsentauit Andream Iacobi, & ista præsentatio in dispensatione obtenta per eundem Andream fuerit canonizata per sententiam Vicarij Firmani, & postea per aliam sententiam Rotalem, quæ dantur. Ex prædictis tamen visum est non probari patronatum ex fundatione vel dotatione, postquam sententia illa emanauerit per centum annos & vltrà, ante Concilium, in quo non cadebat distinctio qualitatis iurispatronatus, nec respectu existentiæ, vt magis esset ex priuilegio, quàm ex dotatione, & fundatione, nec respectu originis, propter præsumptionem vsurpationis. Præterea sententiæ illæ mentionem faciunt de pertinentia, quòd scilicet spectaret, & pertineret Guererio, non autem de existentia, prout desiderant literæ Apostolicæ. 3

Et quamuis Concilium quoad iuspatronatus priuatorum circa modum probandi nihil immutauerit, vt fuit dictum in Sabinen. beneficiorum 15. Decembris 1581. coram Robusterio inter impress. *decis. 199. numer. 5. vers. quamuis verum sit. part. 2. diuers.* in Tuden. iurispatronatus 13. Iunij 1572. coram bon. me. Cardinali Lancellotto inter impress. *decis. 331. num. 1. part. 2. diuers.* & in Tirasonen. iuris præsentandi 18. Iunij 1584. coram Seraphino inter impress. *decis. 298. sub num. 4. vers. non obstat.* Concil. Trident. *part. 1. diuers.* & vbi pertinentia legitimè probata fuerit, in dubio præsumatur iuspatronatus ex fundatione, & dotatione. Cassad. *decis. 4. num. 6. de præbend. & decis. 7. numero 6. & 7. de iurepatr.* Achill. *decis. 7. in princ. de iurepatr.* Put. *decis. 59. lib. 1.* Tamen cùm non dentur multiplicatæ præsentationes, neque probatio famæ, quæ ad hunc effectum sufficere viderentur, vt fuit consideratum in Pientina iurispatronatus 28. Ianuarij 1608. coram R. P. D. Coccino, non videtur legitima probatio resultare, ex qua præsumptio dotationis, vel fundationis oriri possit. 4

Non obstat, quòd ex decisione coram R. Lugdunen. dictum fuerit concedendam esse subrogationem 5

gationem Donato in iuribus Lauri, quæ non controuertitur esse de iurepatronatus, de quo agitur, vt propterea illi sit danda immissio, cùm aliunde etiam, quàm ex gratia Apostolica deducat ius Lauri, nempe à medietate patronorum præsentantium. Fuit enim dictum, quòd si Donatus petit immissionem vigore subrogationis ex iure Lauri, aliunde illud deducere non potest quàm ex gratia Apostolica, quæ conditionalis est, verificato priùs coram Ordinario iurepatronatus ex fundatione, & dotatione, quia ex eo solo, quòd fuerit à medietate patronorum præsentatus, nullum ius dicitur illi quæsitum. Abb. *in cap. cùm Bertoldus, num. 10. de re iud.* Berous *in cap. quod autem, num. 26. de iurepatr.* Mohed. *decis. 1. num. 2. de præben.* fuit dictum in Mediolanen. capellæ 27. Martij 1602. coram bon. me. Corduba. propterea eo casu ius Lauri non esset considerabile, nisi dignior probaretur iudicatus. Quod dici non potest, quia gratia Apostolica præcessit institutionem Lauri, non autem subsequuta, & iudex pronunciauit fauore Lauri in exequutionem literarum Apostolicarum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Britonorien. pecuniaria. Lunæ 13. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

De nullitate, & iniustitia sententiæ ex pluribus defectibus, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Auditor Cameræ si deputauit vnum iudicem, qui functus officio suo sententiam tulit, non potest alium deputare in eadem causa, nu. 1.

Iurisdictio commissaria non firmatur commissione in actis non producta, num. 2.

Citationes faciendæ sunt personaliter quando causa est commissaria, nu. 3.

Instrumentum facit probationem probatam, nu. 4.

DECISIO CDXCV.

1 Fvit resolutum sententiam esse confirmandam ex vtroque capite, tam nullitatis, quàm iniustitiæ. Nullitas detegitur ex defectu iurisdictionis, processit enim iudex, pronuncians tanquam deputatus ab A.C. qui pro sua iurisdictione carebat huiusmodi facultate, dum priùs deputauerat R.P.D. Bilium nunc Episcopum Papiensem, qui tulerat sententiam contra Samniatum, & ideo cùm functus fuerit officio suo, defecit iurisdictio deputationi deseruiens. *l. iudex postea quàm. ff. de re iudic.* Rot. *eod. tit. in nouis, decis. 16. nu. 3.*

2 Nec videtur iurisdictio A.C. posse sustineri vigore commissionis sibi præsentatæ, ad quam videtur in deputatione se restrinxisse, idem A.C. quia de commissione producta in actis non apparet, sine qua iurisdictio non firmatur. *cap. cùm in iure. de offic. delegat.* Vant. *de nullit. ex defect. iurisdictionis delegat. nu. 2.*

3 Concurrebat, & alter defectus proueniens ex citatione, quia illæ omnes quotquot sunt, præter illam ad sententiam fuerunt exequutæ, domi dimissa copia, & tamen ad effectum præiudicandi citato, debuissent fieri personaliter, cùm versemur in causa commissaria. Vant. post alios *de nullitat. citat. num. 83. & seqq.* & præcipuè respectu præiudicij D. Leonoræ, quæ dicitur tunc temporis abfuisse ab vrbe.

Iniustitia est etiam patens, quia de credito Abbatis Saluagiani constat ex instrumento venditionis bonorum, quod solet importare probationem probatam. *cap. cùm Ioannes. de fid. instrum.* Alciat. *regula 3. præsumpt. 13. num. 8.* Osasc. *decis. 72. nu. 4.* & exceptio non adimplementi iam fuit sublata in decisionibus in hac causa factis, quarum copia data fuit. 4

Nec visum est posse dubitari de legitimatione personæ D. Leonoræ, quòd esset hæres Abbatis venditoris, quia satis iustificata remanebat ex sententia Gubernatoris Britonorien. quæ data fuit in summario. Ac demum apparebat ex instrumentis datis in summario, Bernardinam, quæ veniebat ex iure cesso per Eleonoram, fuisse verè cessionariam. Ex quibus omnibus sola Bernardina informante fuit ita resolutum, &c. 5

R. P. D. DAMASCENO.

Prænestina bonor. Lunæ 13. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Mors probatur per librum parochi, iunctis adminiculis: vita autem probanda per eum, cuius intentionis est fundamentum. Cætera vide in summariis.

SVMMARIVM.

Mors alicuius probatur ex libro parochi, concurrentibus adminiculis, nu. 1.

Quondam dictio, probat mortem denominati, ibid.

Vita probanda est per illum, cuius intentionis est fundamentum, ibid.

Substitutio facta vni, & successiuè illi vni, alter substitutus, si primò substitutus moriatur ante institutum, succedit vltimo loco substitutus, ibid.

Filij in conditione positi, & ex coniecturis vocati, nedum admittuntur ad portionem patris, sed etiam aliorum filiorum, num. 3.

Filiorum appellatione non veniunt fœminæ in materia stricta, prout est prohibitio alienationis, ibid.

Dictio dictis, est repetitiua præcedentium, ibid.

Grauatus non censetur, qui non reperitur oneratus, ibi.

DECISIO CDXCVI.

Placuit Dominis decisio in hac causa coram me facta sub die 16. Ianuarij proximi, fundamentis, de quibus in ea. Et dum contra primum fundamentum replicabatur, non constare, quòd Lucretia obierit ante filios testatoris, & proinde non applicari materiam caducitatis, de qua *in l. vnic. Cod. de caducis tollen.* fuit responsum, primò veriùs esse, quòd probatur mors Lucretiæ ante mortem filiorum testatoris, ex libro parochi, concurrentibus adminiculis. Mandos. *super regul. 18. qu. 10. num. 4.* 1

Rebuff. *in tract. de registr. Bapt. & sepultur. art. vlt. vers. & sic patet.* Rota in causa Illerden. pensionis 2. Iunij 1606. coram bon. me. Penia. Adminiculum autem præcipuum visum fuit testamentum Siluiæ matris Rutilij modò actoris, in quo quidem testamento Lucretia in vita Camilli filij fideicommittentis denominatur per dictionem, *quondam*, quæ dictio probat mortem sic denominati. Bald. *consi.* 407. *num.* 9. *lib.* 1. Imol. *in c. cùm contra, num.* 4. *de pignor.* Alex. *in l.* 1. §. *hoc autem edictum, nu.* 4. *vers. adde tamen. ff. de nou. oper. nunc.* Crauett. *consi.* 148. *num.* 9. Secundò, cùm filij Lucretiæ ex persona propria venire non possint, sed tantùm tanquam hæredes Lucretię, vt infrà dicetur, ipsis incumbit onus probandi, quòd casus fideicommissi successerit in personam Lucretiæ, & sic quòd ipsa superuixerit vltimo grauato. nam quando vita est causa, quòd quis obtineat, debet per illum probari. Bart. *in l. siquidem, num.* 1. *C. sol. matr.* Alex. *consi.* 27. *num.* 4. *lib.* 7. Corn. *consi.* 10. *num.* 4. *lib.* 1. Cæs. de Grass. *decis.* 1. *nu.* 8. *qui fil. sint legit.*

2 Circa secundum motiuum decisionis, in quo dicitur, quòd filij Lucretiæ non sunt vocati, sed tantùm positi in conditione, vel quatenus ex statuto vrbis, vel ex coniecturis, possent dici vocati, hoc esset tantùm quoad portionem Lucretiæ, & perinde cùm Lucretia nullam habuerit portionem, ad nihilum reducitur eorum vocatio; replicabatur, quòd ex quo in vim statuti vrbis, *lib.* 1. *c.* 25. *in antiq. & lib.* 1. *cap.* 142. *in nou.* quod statutum dicitur habere locum in ciuitate Prænestina, tanquam in districtu positi in conditione sunt vocati, quòd intrabat conclusio, de qua per Bart. & communiter scriben. *in l. quamdiu institutus. ff. de acquir. hæred.* Castrens. *consi.* 152. *num.* 1. *lib.* 1. Gabr. *consi.* 115. *num.* 3. *lib.* 1. nempe quòd si A. substituatur B. & isti B. substituatur C. si B. moritur ante A. ipse A. censetur grauatus restituere, quia tunc substitutio, quæ erat secunda, fit prima substitutio, vt dicit Imol. *in d. l. quamdiu, num.* 3. & caducitas substitutionis B. nedum non nocet substitutioni, sed illi aperit viam, vt dicit Bald. *consi.* 43. *lib.* 4. Ad hæc fuit responsum, quòd quatenus statutum vrbis posset habere locum in proposito casu, quòd vocatio in vim prædicti statuti restringeretur ad portionem Lucretiæ tantùm, per allegata in alia decisione, & præcipuè in terminis huius statuti tradit Gabr. *consi.* 2. *num.* 10. *lib.* 2. & proinde cùm non possit sciri quanta fuerit portio Lucretiæ, quia ipsa non fuit vocata ad aliquid certum, sed substituta vltimo masculo simul cum Portia, & Laura eius sororibus, & sic portio erat declaranda secundum sorores, quæ superuixissent tempore mortis vltimi grauati, sequitur quòd non applicetur materia d. l. *quamdiu.* nam conclusio, de qua per Scriben. *in d. l. quamdiu*, non habet locum, quando secunda substitutio est incerta, & venit declaranda per effectuationem primæ substitutionis, vt fuit latè deductum in causa Maceraten. hæreditatis 10. Maij 1606. coram bo. me. Iusto.

3 Et quatenus duplicabatur, quòd ex coniecturis positi in conditione censentur vocati, nedum ad portionem patris, sed & aliorum, vt per Illustr. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 3. *num.* 27. & Crass. *in §. fideicommissum, quæst.* 14. *in fin.* Vnde inferebatur filios Lucretiæ posse dici vocatos ad totum fideicommissum, & consequenter non fuisse opus effectuari successione Lucretiæ pro declaratione vocationis eius filiorum, fuit responsum non adesse coniecturas, quæ sint sufficientes pro vocatione filiorum Lucretiæ ad totam hæreditatem fideicommittentis. nam prima de prohibitione alienandi in extraneos ad decis. Romanam de quinque die 12. Nouembris 1597. coram Reuerendissimo Bononien. non applicatur, quia prohibitio est restricta ad masculos tantùm, vt patet ex illis verbis, ibi, *dictis eius filiis*, quorum appellatione in præsenti casu minimè veniunt fœminæ, tum quia in materia stricta, vt est ista prohibitionis, appellatione filiorum minimè veniunt fœminæ. Rota in causa Romana deuolutionis domus relata inter diuers. impress. *decis.* 125. *num.* 6. & 13. *par.* 2. tum quia illa dictio, *dictis*, est repetitiua suprà nominatorum. Bart. *in l. talis scriptura.* §. *fin. num.* 4. *ff. de legat.* 1. Dec. *consi.* 465. *nu.* 8. & 9. Ruin. *consi.* 148. *num.* 5. Crau. *consi.* 98. *num.* 8. Inter suprà nominatos autem non erant alij filij honorati tota hæreditate testatoris, quàm masculi, & consequenter ad illos tantùm refertur grauamen, quia grauatus non censetur, qui non reperitur honoratus, ad *l. ab eo. C. de fideicomm. l. planè si filium* §. *fin. ff. de legat.* 1. *l. sed & si sic. ff. de legat.* 3. ex quibus infertur, quòd filiæ testatoris, quæ sunt vocatæ ante proprios filios, non habent expressam prohibitionem alienandi, & proinde quòd ex prohibitione facta filiis masculis non potest aliquid concludi ad fauorem masculorum ex fœminis. Altera coniectura de substitutione in tota hæreditate non subsistit in facto, ex quo fœminæ sunt simpliciter substitutæ, & non adsunt illa verba, *in tota hæreditate*, sicut & benè tolluntur aliæ minoris considerationis per informantes pro Stephano. Circa tertium fundamentum de filio legitimato Marci Antonij, Domini, stantibus prædictis, non habuerunt pro necessaria illa inspectione.

R. P. D. DAMASCENO.

Varmien. canonicatus. Lunæ 17. *Maij* 1610.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume notabilia huius decisionis.

SVMMARIVM.

Possidere eandem rem insolidum duo non possunt, numero 1.

Exceptio iuris tertij opponi potest quando est exclusiua iuris agentis, ibid. in fine.

Possessio præsumitur continuata, quando continuatio allegatur à possessore: secus si à tertio, nu. 2.

Testatorem semel possedisse sufficit probare in remed. leg. fin. C. de edict. diu. Adrian. ibid. in fine.

Mutatio possessionis est quid facti, & non præsumitur nisi probetur, num. 3.

Voluntas non præsumitur mutata, ibid.

Lucrandi animus, & voluntas semper præsumitur, ibi.

Assertioni alicuius multum defertur in his, quæ ab asserentis animo dependent, ibid. in fine.

DECISIO CDXCVII.

Licèt aliàs Sigismundus produxisset instrumen- 1 tum possessionis à se captæ vsq; de anno 1607. mense

mense Octobris die 15. attamen Rota censuit illum non esse manutenendum in possessione Canonicatus, de quo agitur, sed potiùs Fabianum, de cuius anteriori possessione constabat per publicum instrumentum confectum mense Septembris 1604. Cæterùm ex pòst fuerunt pro parte Sigismundi compulsata nonnulla iura, ex quibus apparuit quòd quidam Simon Roderiski prouisus à Nuntio Apostolico ad nominationem Regis mediante persona sui Procuratoris 4. Augusti d. anni 1604. Capitulo legitimè congregato apprehenderat possessionem eiusdem Canonicatus, cùm duo insolidum eandem rem possidere non possint. *l. duo insolidum. ff. de precar. l. 3. §. ex contrario. ff. de acquir. poss. l. sicut certo. §. si duobus vehiculum. ff. commodati.* Nec videbatur dubitandum, quin Sigismundus modernus possessor non posset dare de possessione illius tertij, cùm sit exclusiua iuris Fabiani agentis. Bart. *in l. 1. §. fin. in fin. ff. uti possid.* Bero. *cons. 53 num. 25. vol. 3.* Mohed. *decis. 20. de restit. spoliat.*

2 Non obstat quòd non probetur Simonem continuasse possessionem vsque ad diem quo cœpit possessionem Fabianus, & conclusio quòd possessio præsumitur continuata, de qua per scrib. *in l. si ne possidetis. C. de prob.* ita demum procedat si continuatio allegatur à possidente, secus si à tertio. Menoch. post Bart. Bald. Anchar. & alios *tract. de præsumpt. lib. 6. part. 54. num. 38.* quando Rota tam antiqua, nempe *decis. 4. de prob. in nou.* quàm moderna passim, videtur sequi contrarium, vt in Romana palatij 10. Octobr. 1578. coram Cant. relat. inter diuers. impres. *decis. 80. part. 2.* in Regien. hospitalis 26. Maij 1586. coram eod. relat. *in decis. 130. num. 7. ead. p. 2.* in Toletana parochialis 24. Ianuar. 1604. & Zancoren. beneficiorum 10. Decembris eiusdem anni coram me. Quam conclusionem Rotę videntur communiter sequi Doctores, dum pro implemento *l. fin. C. de edict. Diu. Adr.* quæ requirit possessionem tempore mortis, admittunt sufficere quòd probetur, testatorem semel possedisse. Aret. *cons. 103. num. 3. vers. venio ad tertium.* Natt. *cons. 400. num. 6.* Alciat. qui de communi, *reg. 2. præsumpt. 21. num. 5. vers. tamen aduerto.* cum aliis per Peregr. *de fideicom. art. 44. num. 16. & art. 45. num. 20.*

3 Nec deest ratio, nempe quia mutatio est quid facti, quod non præsumitur nisi probetur. *l. assecuratio. C. de non num. pecun. l. 1. C. de prob.* Ias. *in l. serui electione, num. 8. ff. de leg. 1.* & in specie de voluntate, quæ non præsumatur mutata, est text. *in l. eum qui, & in l. cùm qui tacitum, ff. de prob. l. fideicommissa. §. si rem. ff. de leg. 3. l. sancimus. C. de testam. c. maiores. §. fin. de baptismo. c. 1. & ibi glos. verb. non timore. quod met. causa.* Et facit quia retentio possessionis est species lucri, in qua materia semper præsumitur adesse animus, & voluntas lucrari debentis, ad tradita per Bar. *in l. quo enim, num. 1. ff. rem rat. haberi.* Abb. *in c. nonne, num. 4. de præs.* Dec. *cons. 58. n. 2. vers. immò ex eo.* Roland. *cons. 19. num. 36. vol. 1.* & è contra, amissio possessionis videtur species iactationis, quæ non præsumitur, maximè non apparente de noua causa. Et ad conrraria posset responderi, illa procedere quandocunque ille tertius, qui dicitur possedisse, negaret huiusmodi possessionem, vt post Fulgos. sentit Natt. *cons. 617. num. 10.* & est ratio, quia in iis, quæ pendent ab animo alicuius, multum defertur illius assertioni, ad not. *in c. significasti. de homicid.* Rip. *in c. cùm Ecclesia Sutrina, nu. 23. de caus. poss. & propriet.* Alex. *cons. 133. num. 3. vers. & de animo alicuius. vol. 1.*

R.P.D. DAMASCENO.

Romana Saluiani. Veneris 17. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Alimenta, & sumptus litis subministrari debent, constito de paupertate & de bono iure. Bonum autem ius præsumitur in eo, qui pro se habet vnam sententiam, etiam quòd ab ea fuerit appellatum.

SVMMARIVM.

Alimenta, & sumptus litis subministrari debent duobus concurrentibus requisitis, præsumptione, scilicet, boni iuris, & paupertate. num. 1.

Sententia habet præsumptionem pro se etiam sine actis, quando illius iustitia deducitur incidenter, nu. 2.

Sententia habet pro se qualemqualem præsumptionem, etiam quòd ab ea fuerit appellatum, nu. 3.

Iudex regulariter præsumitur functus officio suo ritè, & rectè, num. 2.

Alimenta, & sumptus litis vbi debentur, non est præstanda cautio de restituendo in casu succumbentiæ, num. 3.

Fides, licèt non faciat fidem, facit tamen adminiculum, num. 4.

Clausula, Arbitrio Rotæ, *aliquid deficere facit de rigore iuris, ibid. in fine.*

DECISIO CDXCVIII.

Domini arbitrati sunt D. Gallum teneri subministrare expensas litis Annæ Viottæ. nam ipsa habet duo requisita ad istum effectum, scilicet præsumptionem boni iuris, & paupertatem. Guidop. *decis. 561.* Angel. *cons. 245. nu. 4. vers. præterea quia.* Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 9. nu. 9.* Decian. *cons. 69. num. 2. lib. 2.* latè Surd. *de alim. tit. 1. quæst. 120. num. 1. & 7. cum seqq.* Crescen. *decis. 8. de iud.* 1

Præsumptio boni iuris oritur ex sententia A.C. ad eius fauorem lata. *l. si instituta. §. de inofficioso.* & ibi Scrib. *ff. de inoff. testam.* Alciat. *vbi suprà, nu. 8.* Cephal. *cons. 127. num. 3.* Couar. *pract. q. c. sexto, n. 6.* cui motiuo non suffragatur defectus transportationis actorum, quia hoc bene procederet si ageretur de illius confirmatione, vel executione: sed ad effectum præsumptionis sufficit sententia sine actis, quia iustitia illius sententiæ deducitur incidenter, quo casu sufficit sententia sine actis. Rot. in causa Romana domus coram Paleotto relata inter diuers. impress. *decis. 595. num. 5. lib. 3. part. 3.* etenim regulariter præsumitur pro iudice, quòd ritè & rectè functus fuerit officio suo. Bald. *in l. iurisgentium, §. quod ferè, nu. 2. ff. de pact.* Alex. *in l. sciendum, num. 26. & seq. ff. de verb. oblig.* Dec. *cons. 341. nu. 12. vers. & in simili.* Alciat. *d. præsumpt. 9. n. 1.* 2

Sicut etiam non obstat, quòd sententia fuerit suspesa propter appellationem, quia nihilominus remanet qualis qualis præsumptio pro illa, quæ 3

sumi it ad istum effectum. Alciat. *in suprà allegata reg. 3. præsumpt. 9. num. 8. & 9.* Surd. *de alim. tit. 1. quæst. 120. num. 11.* Couar. *pract. quæst. c. 6. num. 6.* & licèt Couar. *ibid. num. 7.* subdat quòd tali casu recipiens expensas teneatur cauere de illas restituendo in casu succumbentiæ, aut de accepto ferendo in casu victoriæ: attamen Rota non sequitur istam opinionem, quia arctare ad cautionem de restituendo est cogere ad impossibile, quia istæ expensæ ita demum subministrantur, si litigans non habet aliunde, & proinde si non habet aliunde vt litiget, minus habebit vt restituat, vel aliàs, si est talis, erit sibi impossibile reperire cautionem. Quo verò ad cautionem de accepto ferendo in casu victoriæ, illa est omninò superflua, quia iudex qui præsumitur benè esse functus officio suo, ex suprà alleg. non coget partem ad soluendum bis easdem expensas.

4 Quo verò ad secundum requisitum, scilicèt paupertatem Annæ, de eo satis constare visum fuit ex testibus, quorum summarium fuit datum ex fide parochi subscripta ab aliis, quæ fides facit adminiculum, iuxta not. *in l. instrumentum. Cod. de probat.* Ias. *cons. 129. num. 2. vers. secundò moueor. lib. 1.* Ripa *in l. admonendi, num. 98. ff. de iureiurand.* Et prædicta eò faciliùs Domini amplexi fuerũt stante clausula, *subministratis expensis arbitrio Rotæ*, per quam conceditur facultas iudici, vt possit supplere ex arbitrio ad fauorem pauperis, & pro progressu causæ, quatenus in aliquo deficeret iuris rigor, ad Crescen. *decis. 4. num. 3. de test.* Rota in causa Romana Cottini 6. Martij 1606. coram me.

R.P.D. PIROVANO.

Romana domus de Spannochijs. Lunæ 20. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis concessa ad tertiam generationem quas personas comprehẽdat.

SVMMARIVM.

Sententiæ duæ conformes vigore statuti vrbis faciunt rem iudicatam, num. 1.

Appellatio non prosequuta infra tempus legitimum, tanquam deserta non impedit effectum rei indicatæ, ibid.

Emphytheusis concessa ad tertiam generationem comprehendit omnes personas existentes in generationibus concessis, num. 2.

Numerus singularis non extenditur ad numerum pluralem in præiudicium Ecclesiæ, num. 3.

Emphyteusi concessa ad generationem, nunquid primus acquirens comprehendatur in generatione concessa, ibid.

Præcedens dispositiua declarat sequentem dispositionem num. 4.

Emphyteusis concessa ex causa onerosa, regulatur secundùm mentem, & intentionem recipientis, ibid.

DECISIO CDXCIX.

1 Resolutum fuit constare de re iudicata; tum quia de duabus conformibus docetur, quæ ex statuto vrbis, *lib. 1. cap. 178.* inter ciues, & incolas, prout sunt partes litigantes, faciunt rem iudicatam, vt sæpissimè firmauit Rota. Tum etiam, quia appellatio à secunda non fuit intra tempus legitimum prosequuta, quæ propterea tanquam deserta non impedit effectum rei iudicatæ, nec illius executionem. Felin. *in cap. ex parte, il secundo, num. 9. de rescript.* Angel. *cons. 130. per totum.* Nec iniustitia, quæ opponitur contra sententias ex iisdem actis obstare videtur, qua stante non esset locus rei iudicatæ. Felin. *in c. super litteris. num. 15. de rescript. & in cap. inter cæteras, nu. 10. & 11. de re iud.* Rota *decis. 807. n. 7. part. 1 diuers.*

In decisione enim in hac causa facta coram R. P.D. meo Decano satis probatur, & accuratè examinatur iustitia Domini Hieronymi, qui tanquam filius Marci Antonij comprehensus est in inuestitura tam ex mente contrahentium, quàm ex clausulis dispositiuis, ibi. *Marco Antonio præsenti, & stipulanti pro se suisq; hæredibus, videlicet ad tertiam generationem masculinam, & in defectum masculorum ad fœmininam, & in defectum generationis in nominationem vnius personæ tantum, incipiendo ab ipso Marco Antonio, & vt sequitur finiendam.* quæ verba ad tertiam generationem tanquam collectiua plurium personarum aptitudine, & ex propria significatione comprehendunt quotquot sunt in prædictis respectiuè generationibus. Anchar. *cons. 44. in principio*, & consequenter Dominum Hieronymum ab ipso Marco Antonio generatum. 2

Nec refert, quòd in eadem inuestitura legantur alia verba, ibi, *hanc autem locationem prædicti domini deputati, & congregati, vt suprà, fecerunt prædicto Marco Antonio primo, & eius filio, & filio filij, & in defectum masculorum intrent per gradum fœminæ, & in defectum ipsarum in vna, nominationem vnius personæ tantùm, vt suprà dictum est.* quasi de primogenitis tam masculis, quàm fœminis, subordinatè de prædictis generationibus fuerit actum, ne ex improprietate numeri singularis arguatur ad pluralitatem in Ecclesiæ præiudicium, vt ponderauit Gratus *cons. 132. num. 19. lib. 1* & Rota in Sutrina locationis 1. Decembris 1603. coram bon. mem. Pegna, & sic vltra Angelum filium Marci Antonij non comprehendetur Hieronymus alter filius, & dicti Angeli frater. Nec enim fuerunt sublata in prima decisione, vbi ponderantur tam verba stipulationis, quàm verba exequutionis, & tota series instrumenti, vt potiùs illa clausula, *Hanc autem locationem*, &c. fuerit apposita ad declarandum, quòd primus acquirens comprehendatur in generatione ad euitandas dissentientes Doctorum opiniones, de quibus per Gabr. *de iure emphyt. conclus. 4.* non autem ad restringendum naturam generationum. 3

Dicebant præterea Domini, quòd cùm præcedant dispositiua verba comprehendentia generationes indefinitas; illa verò, quæ subsequuntur, & eius filio, & filij non habeant dictiones *tantum, solum*, & similes, quæ importent personarum restitutionem, non videtur alienum, quin ex dispositiua præcedenti declarentur tanquam ex altera parte scripturæ. *l. qui filiabus. de leg. 1.* Menoc. *cons. 1. nu. 186. & cons. 97. nu. 33. & cons. 106. nu. 346.* maximè ad euitandas absurdas contrarietates, & correctionem momentaneam, quæ fieri debet in emphyteusi ex causa onerosa, in qua plurimum attenditur 4

tenditur intentio recipientis. Bald. *in l.1. in fin. C. per quas personas nobis acquiritur.* Natt. *cons.475.n.5.* Gabr. *cons.85.nu.5.lib.2.*

5 Et ex prædictis patet responsio ad cons. Grati 132. & decis. in causa Sutrina locationis. nam in casibus expressis aderant dictiones taxatiuæ tantùm, & non vltrà, & dispositiua erat concepta per verba in singulari numero, quod totum cōtrarium animaduertitur in præsenti inuestitura, quia verba singularia sunt repetitiua incidenter, & ad effectum exprimendi quantitatem canonis appositam absque alia taxatiua, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Foraliuien. nullitatis obligationis. Lunæ 20. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Contractus factus ab indebitè carcerato est ipso iure nullus, etiam extra carceres celebratus, si post contractum factum ad carceres redierit.

SVMMARIVM.

Contractus carcerati iniustè factus in carceribus ipso iure est nullus, num.1. vbi præsertim quando carceratus antequam se obligaret, suas fecerit protestationes.

Metus arguitur ex præcedentibus protestationibus metum passi, ibid. in fine.

Carcerati contractus est nullus ipso iure, etiam quòd fuerit factus extra carceres, si contractu celebrato ad carceres redijt, num.2.

Metus vt dicatur purgatus necesse est vt cesset omnis causa metus, ibid.

Debitor suspectus de fuga carcerari non potest, nisi docto de credito præuio iuramento suspicionis, & deterioratione eiusdem debitoris post factam obligationem, num.3.

Clausula manu Regia, & sola facti veritate inspecta tollit solemnia: non autem substantialia iudiciorum, num.4.

Legatus de latere nihil potest contra formam iuris, ibidem in fine.

DECISIO D.

1 INformante tantùm Equite Capiteferreo, cùm pars aduersa pluries citata noluerit informare, Domini censuerunt sententiam R.P.D. Marchesani esse confirmandam, quatenus annullat obligationem factam per prædictum Equitem ad fauorem Dionysij Zauli, cum omnibus in ea contentis. Moti fuerunt Domini, quia prædicta obligatio fuit per Equitem facta, dum iniustè pro causa, pro qua se obligauit, detineretur in carceribus, vnde fuit nulla, *ad l. qui in carcerem,* & ibi DD. *ff. de eo quod met. caus.* Fulgos. *consil.176.n.1.* Alex. *cons. 241. in fin. lib.6.* Soc. iun. *cons.77.n.58.lib.1.* Neuizan. *cons.52.num.47.* Marsil. *in prax. §. attingam, num.22.* vbi de communi. Natt. *cons.451.& seq. nu.1.* Afflict. *decis.149.nu.2.* Menoch. *de arbitr. lib.2. casu 136. nu. 4. & 5.* adeò enim iura abhorrent istum metum iniustum per viam carceris; & licèt regulariter gestū in causa metus iniustæ carcerationis rescindēdū. *l.1. C. de rescind. vend. l. interpositas. C. de transact.* attamē gestū ex causa metus iniustę carcerationis est ipso iure nullum, vt colligitur ex *d.l. qui in carcerem,* vbi, *nullius momenti est,* quæ verba important ipso iure. *l. si quis Sempronium. ff. de hæred. instit.* & quòd talis contractus sit ipso iure nullus, tenent Cardin. *cons.137.n.1. ad fin.* Abb. *in c.2.nu.19. vers. excipiendo duodecimum; de eo quod met. caus.* Felin. *in c. Rodulphus nu.31. vers. nullius momenti. de rescript.* Angel. Aret. *cons.96.nu.14.& 21.* Neuizan. *cons.2.nu.82.& seq. lib.1.* Surd. *cons.37.nu.20.* & conclusio procedit sine difficultate, quando, vt in proposito casu, præcesserunt protestationes carcerati, quòd non intendebat se obligare. *l. qui in aliena. §. Celsus. ff. de acquir. hæred.* Calder. *cons.1.n. 3. de his, quæ vi vel met. causa.* Natt. *d.cons.451.num. 21.* Honded. *cons.23.num.21. & seq. lib.1.* Surd. *cons. 37.nu.20.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præsumpt.126. num.23.* quibus accedat rigor carceris, & insolitus modus dandi cibum limitatum, quæ circunstantiæ augent metum. Cardin. *d.cons.137. in princip.*

Nec prædictus metus fuit purgatus ex eo, quòd Eques quando contraxit, fuerit positus extra carceres, quia cùm statim fuerit ad illos remissus, perinde est ac si in carceribus se obligasset. glos. *in l. qui neque, verb. seruatur. ff. de verb. signif.* Bart. *in d.l. qui in carcerem, nu.1. in fin.* Castr. *in l. qui aleatoribus, in fin. ff. de testam.* Cuman. *cons.68.nu.4.* Fulgos. *cons.177.num.2. vers. ad secundum.* Neuizan. *d. cons. 451. num.15. cum pluribus seqq.* & est regulare, quòd vt metus dicatur purgatus, requiritur plena, & totalis libertas illius, cui fuit metus incussus, & quòd cesset omnino causa metus. *l. qui neque,* & ibi glos. *verb. seruatum. ff. de verb. sign.* Bart. *in l.2.nu.6.& 7.* Bald. *nu.10. & 12.* cùm de his quæ vi, metúsve causa. Alex. *cons.98.nu.4. & 99.num.8. lib.3.* Natt. *cons.451.num.15. & pluribus seqq.* Rolan. *cons.2.nu 86. vsque ad 93. lib.1.* Neuizan. *cons.52. nu. 52.& 53.* Honded. *cons.23.num.40.& seq. lib.1.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præsumpt.127.nu.28.29. & 34.* Pedemont. *dec.180.nu.12.* 2

Quòd autem carceratio Equitis iniusta fuerit, visum fuit Dominis apparere ex eo, quòd Eques fuit carceratus tanquam suspectus de fuga, communitate creditrice minimè instante, nec cum iuramento suspicionis, nec docto de credito, nec minus deterioratione post prætensam obligationem ad fauorem communitatis, prout hæc omnia requiruntur ad effectum, vt quis legitimè carcerari possit tanquam suspectus de fuga. Bald. *in l. apertissimi, num.9. C. de iudic.* Bart. *in l. creditores, num.1. versic. nam prius. ff. de priuil. credit.* Dec. *consil. 75. num.1.* Neuizan. *consil.52.nu.12. & 13.* Natt. *consil. 430.nu.7. in fin. & seqq.* Rolan. *consil.65.n.9.10.& 11. lib.3.* cum aliis per Menoch. *de arbitr. iud. casu 87. per tot.* Ioseph. Ludouic. *dec. Perus.41.nu.1.& 3.* Rota in causa Veneta pecuniaria 7. Iunij 1605. coram bo.me. Pegna. 3

Nec saluari posse prædicti defectus visi fuerunt ex eo, quòd D. Cardinalis Legatus, qui carcerare fecit Equitem in vim Bullæ Clem. Papæ VIII. super bo. regim. posset ad fauorem communitatis procedere manu regia, & sola facti veritate inspecta, quia istæ clausulæ bene tollunt solemnia, non autem substantialia iudiciorum. Natt. *consil.15.num.11.* Aret. *in c. dilecti nu.17. de iud.* 4

Lap. alleg. 148. num. 4. & 5. Roman. sing. 192. Crau. cons. 265. num. 6. versic. non obstat. Rota in causa Bononien. de Budriolis 25. Nouembris 1578. coram bo. me. Cardinali Seraphino relata inter diuers. impress. decisio. 445. num. 6. part. 1. & proinde non potuit Legatus vigore dictarum clausularum carcerare Equitem sine requisitis, de quibus suprà, quia concernunt iustitiam, non autem solemnitatem, præcipuè liquidatio crediti, & deterioratio post obligationem, sicut & multò minus id potuit facere tanquam Legatus de latere, quia Legatus de latere nihil potest contra formam iuris. glos. in c. fin. in verb. figura. de hæret. in 6. Specul. tit. de legat. §. superest, num. 5. & 7. Ant. de Butr. cons. 62. nu. 3. Abb. cons. 1. num. 3. lib. 2. Soc. cons. 27. nu. 9. lib. 3. Crau. cons. 103. n. 2. Non. cons. 104. n. 20. cum aliis per Honded. cons. 93. nu. 70. lib. 2.

R. P. D. MANZANEDO.

Montis Politiani pecuniaria. Lunæ 20. May 1613.

ARGVMENTVM.

Episcopus tenetur contribuere in fabrica quæ fieri contigerit pro necessitate suæ Ecclesiæ, & ex hac causa tenetur etiam ad debitum contractum à suo antecessore.

SVMMARIVM.

Successor Ecclesiæ tenetur ad debitum contractum per antecessorem pro necessitate Ecclesiæ, num. 1. declara vt num. 2.

Episcopus tenetur vsque ad quartam partem redditnum Episcopatus contribuere pro fabrica necessaria suæ Ecclesiæ num. 3.

Ciues non tenentur contribuere in fabrica necessaria Ecclesiæ, nisi in defectum Episcopi, num. 4.

DECISIO DI.

1 IN decisione in ista causa 15. Martij præteriti facta, fuit dictum non constare de causis restitutionis, reseruato particulariter videri, an debitum, de quo agitur, contractum ab Episcopo pro fabrica Ecclesiæ censeretur pro necessitate eiusdem Ecclesiæ contractum, ita vt ad illud teneretur successor in Episcopatu, iuxta text. in cap. primo. de solut. Et hodie causa reproposita Domini censuerunt dictum debitum non fuisse contractum pro necessitate Ecclesiæ, & sic non intrare dispositionem text. in dicto cap. 1. sed omnino standum esse in decisis.

2 Et mouebantur, quia in ciuitate Montispolitiani adest Cathedralis antiqua satis congrua, & capax, quæ semper commodè inseruiuit, & etiam hodie inseruit ad exercenda munera Episcopalia: vnde licèt ciuitas decreuerit Ecclesiam nouam longè magnificentiorem, & ampliorem construere, & Episcopus quoque in hoc opere tam pio tribuere voluerit, promittendo, & se obligando ad scuta centum annua, donec vixerit; tamen dicta obligatio fuit potius voluntaria, quàm necessaria, cùm nulla adesset necessitas construendi nouam Ecclesiam, & per consequens non intrat dispositio text. in dicto cap. 1. quæ habet locum solummodo, quando debita sunt contracta pro necessitate Ecclesiæ, vt notat Abb. in dicto cap. 1. num. 1. Capell. Tholosan. quæst. 70. n. 3. Cardin. cons. 110. n. 5. Put. decis. 43. num. 3. & decis. 44. lib. 2. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 10. sub nu. 15.

3 Vlteriùs ad excludendam dictam necessitatem considerabant Domini hanc contributionem Episcopi non ascendere ad quartam partem reddituum Episcopatus, ad quam si fabrica fuisset necessaria, tenebatur, cap. vnic. & ibi glos. verbo tertius. approbata teste Bero. cons. 3. n. 6. lib. 1. 10. quæst. 3. cap. quatuor, & cap. de redditibus, & cap. mos est. 12. quæst. 2.

4 Quæ confirmantur ex contributione ciuium, qui, si fuisset fabrica necessaria, noluissent contribuere, cùm ipsi circunscripta consuetudine, quæ non adest in casu nostro, non teneantur nisi in defectum Episcopi, & cleri. Bero. vbi suprà, n. 3. vsque ad 6. Surd. cons. 62. nu. 23.

5 Prædictis accedit, quòd Episcopus semper recusauit soluere, allegando quòd fabrica non fiebat secundùm formam, & modellum sibi benè visum; & tamen, si fabrica fuisset necessaria, aut vellet, aut nollet, debebat quartam partem contribuere in fabrica construenda arbitrio peritorum. Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Bononien. pecuniaria. Veneris 24. May 1613.

ARGVMENTVM.

Promittens soluere infra certum tempus, nisi infra d. tempus fuerit à iudice sententiatum, non sequuta sententia, & sic conditione non purificata, promissio remanet pura, & executioni mandanda.

SVMMARIVM.

Conditionis in instrumento, & obligatione apposita defectus reddit obligationem puram, num. 1.

Conditio temporis in obligatione apposita habet hoc præcipuum, quòd si priùs non impleatur emolumentum, non quæratur, ibid. in fine.

DECISIO DII.

RESolutum fuit esse locum exequutioni instrumenti contra Dominum Thomam Bontempum. In eo enim legitur clara obligatio ipsius Thomæ in forma depositi, & cum obligatione Camerali de restituendo libras 182000. Dominis Assumptis, vel Cameræ Bononien. infra menses 12. proximè tunc subsequuturos, etiam absque aliqua requisitione, non subsequuta omni, & quacunque exceptione iuris, vel facti, ac defensione sublata impediente exequutionem dictæ obligationis, nisi infra dictum tempus iudicatum fuerit diffinitiuè dictas pecunias per dictos assumptos iuridicè D. Petro Capponio deberi. Et cùm hæc exceptio posita sub conditione temporis 12. mensium 1

sium reportandi diffinitiuam sententiam propter non adimplementum reliquerit obligationem puram. *l.2. ff. de in diem adiect.* nihil videtur obstare, quin exequutioni demandari possit. Ang *in l.4.§. condemnatum nu.4. ff.de re iudic.* Boër. *quæst.* 295 *num.6.vers. secus.* Menoch. *de arbitr.casu* 17. *n.* 4.*vers. scio tamen.* Galles. *de obligat. Camer. part.1. quæst.2.num.* 12. Habet enim conditio hoc præcipuum, quòd si priùs non impleatur emolumentum, non quæratur, Bart. *in l.quibus diebus.§. Termilius, num.5. ff.de cond. & demonstr.l.qui hæredi.l. Mauius.eod.tit.* Surd. post alios *cons.449. num.49. lib.3.& cons.327.nu.18.lib.4.* Vnde cùm implementum istius conditionis spectet ad Thesaurarium, si cessat, cessabit pariter emolumentum liberationis à restitutione facienda.

2 Non obstat, quòd ex forma eiusdem decreti Illustrissimi Legati Bononien. in cuius exequutione fuit concepta obligatio, erat quidem reportanda sententia diffinitiua, sed priùs erat procedendum insimul contra Dominos assumptos, & Rondinellum vnico contextu per iudicem competentem à Sanctissimo Domino nostro Papa, etiam cum assensu assumptorum impetrandum, quod cùm Domino Petro non licuerit ob recusationem Rondinelli, qui obtinuit pro suo interesse causam remitti ad partes; ideò propter impedimentum simultaneæ consequutionis causæ ex facto Principis causatum terminus anni præfixus non videtur cucurrisse in præiudicium Domini Petri. *auth. sed & lis. C.de tempor.appellat.* Roland. *cons.15.num.8.lib.2.* Fuit enim responsum sufficere assumptis conditionem non fuisse impletam per Thesaurarium, & sic obligationem Thomæ remansisse puram, nec stetisse per eos; quin accommodarent consensum iudici per Thesaurarium, à S.D.N. impetrando, iuxta formam decreti; & quamuis dura sit conditio apposita de prosequendo iudicio insimul contra vtrunque, sibi imputet Thesaurarius, qui eam acceptauit, sufficit enim ita fuisse conuentum, cùm aliàs regimen Bononien. non assensisset ei pecunias consignari, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Barchinonen. parochialis. Mercurij 27. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac decisione mandatum de immittendo relaxatum ad instantiam Procuratoris Monachi, & exequutum sine intimatione ab exequutore, non existente in dignitate, & post captam possessionem attentatam.

SVMMARIVM.

Monachus de iure, licèt non possit esse Procurator extra res sui monasterij, potest tamen etiam in alienis negotiis procurare de licentia sui superioris, num.2.

Mandatum de immittendo exequi potest etiam sine intimatione, num.3.

Exequutio mandati de immittendo fieri potest sine alia citatione, ibid.

Verba mandatorum intelligi debent prout de iure, ibid. in fine.

Declaratoria censurarum danda est contra non parentem mandatis Rotalibus, num.4.

Declaratoria censurarum dari non potest antequam purgentur attentata, ibid.

Possessio instrumentalis nihil operatur; nec causat attentata, ibid.

Venisse non dicitur, qui non stetit, ibid.

Factum quod non durat habetur pro non facto, ibid. in fine.

Momentaneum quod est, in consideratione non habetur, ibid. in fine.

Merus exequutor non est opus, quòd sit in dignitate, num.5.

DECISIO DIII.

Domini permanserunt in decisis sub die 28. 1 Nouembris 1612. quòd scilicet danda esset declaratoria contra Petrum ob non paritionem mandato de manutenendo, iuribus, & rationibus, de quibus in decisione desuper extensa. Quibus non obstare visum fuit, quòd mandatum de immittendo fuerit nulliter exequutioni demandatum, & consequenter possessio illius vigore capta fuerit nulla, atque inde malè decretum mandatum de manutenendo, & proinde minimè veniat declarandus Petrus si non obediuit mandato iniusto, quia negabant Domini mandatum de manutenendo fuisse iniustè relaxatum.

Et dum primo pro hoc deducebatur possessionem in vim mandati de immittendo fuisse nomine Iacobi captam per quendum Monachum, qui 2 de iure non potest esse Procurator extra res sui Monasterij. *Clem.religiosus. de procur.* fuit responsum conclusionem non procedere concurrente, prout concurrit in hoc casu, licentia Superioris dicti Monachi *glos.in cap.Monachi, il 2.verb. Abbate 16. quæst.1. & in dicta Clem. religiosus. verb. licentiæ,* vbi Card. *num.8.* Vitalin. *nu.22.& 23. de procur.* Innoc. *in cap.cùm I. & A. num.2. in fin. & nu.3. de sent.& re iud.* Butr. *in cap.1.num.16.vers. per hæc. de syndic.* Dec. *in cap.decernimus, num.7.vers. an autem è contra. de iud.* Roman. *sing.278. incip. Monachus, num.2.* Cæpoll. *cons.ciuil.21. num.7.* Rot. *decis. 2.de procur.in antiq.* Achill. *decis.5. de procur.* & de communi testantur Felin. *in d.cap. cùm I.& A.nu. 11.vers. & illud nota.de sent.& re iud.* Add. ad Roman. *d. sing.278.* quicquid in contrarium dixerint Io. And. *in cap.in argumentum.de reg.iur.in 6.* Abb. *in cap. sopitæ, nu.3.de cens.* Anchar. *cons.57.nu.1.& 2.* cùm prædicta opinio sit communis, vt patet ex allegatis.

Dum secundo loco opponebatur defectus in- 3 timationis mandati de immittendo tam de iure communi, ad notat. *in l. meminerint.C.vnde vi,* & simile, de exequutorialibus intimandis. Cassad. *decis.6.num.10.de caus. poss.& propriet.* quàm in forma ipsiusmet mandati, ibi, *intimetis,* &c. fuit responsum, quòd quando articulus exequutionis fuit in iudicio bene discussus citato possessore, & relaxatum mandatum, tunc in exequutione prædicti mandati minimè est necessaria alia citatio. Abb. *in cap. fin.num.13. vers. secundus casus. de præs.* Imol. *in cap. pastoralis, §. quia verò, num.19. de off. deleg.* Felin. *in cap.de cætero, num.4. col.2. de sent. & re iud.* Card. *cons.145.num.4.& 5.* Surd. *cons.301. nu.*

68. Nec applicatur materia exequutorialium, quia illæ continent tantùm monitionem, non autem præcisam commissionem, quòd quis inducatur in possessionem, prout continet mandatum de immittendo. Mando*s.de commiss.*30.*verb.loco litterarum,vers.item exequutoriales.* Vestr.*in prax.lib.*8.*cap.vlt.num.*16. Quantum verò ad verba mandati, ibi, *intimetis*, &c. fuit dictum, quòd illa verba non erāt intelligenda, vt intimatio deberet præcedere exequutionem mandati de immittendo, sed post illius exequutionem est facienda talis intimatio pro notitia illius, qui tenetur parere, ita vt si non paruerit, possit declarari, aliàs ipse tanquam ignarus exequutionis non posset dici contumax, & istum sensum esse sumendum, cùm verba mandatorum debeant intelligi, prout de iure. Alex.*cons.*46.*num.*2.*lib.*5. Anchar.*cons.*6.*n.*7. Castr.*cons.*270.*nu.*2.*lib.*2.

4 Dicebatur etiam, quòd dato, quòd possessio fuisset nulliter capta: attamen ex quo mandata Rotalia fuerunt non semel, sed pluries Petro intimata,& ipse non docet de aliqua paritione, immò constat de contrario postquam seruati sunt quatuor termini substantiales, potest nihilominus deueniri ad declaratoriam, ex allegatis in decisione. Nec obstare, quòd prædicta possessio tanquam nulliter capta, fuerit attentata,& huiusmodi attentata de iure veniunt purganda priusquam possit procedi ad declaratoriam, vel aliud, quia fuit responsum, quòd ex quo illa possessio fuit merè instrumentalis,& naturalis, fuit per Petrum semper tenta, vel statim recuperata, non adest, quòd purgetur perinde, ac si capta non esset, vt in Seguntina coram bon.mem.Litta sub die 2.Iunij 1603. & faciunt iuris regulæ, quòd non dicitur venisse qui non stetit. *cap.si postquam,*vbi glos.*verb.mente. de elect.in* 6. Ruin.*cons.* 112. *ad fin.lib.*5. nec videtur factum, quod factum non durat. *l.si pro parte,§.versum. ff. de in rem verso. l. item eorum, §.quod si,* & ibi glos.*verb.durat. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine,* & quòd momentaneum minimè habetur in consideratione.*l.fi.C.de bon.quæ liber.c. nam & ego,*& ibi glos.*de verb.signif.* Abb.*cons.*73.*in pr.lib.*2. cum similibus.

5 Circa illud quod opponebatur exequutorem minimè fuisse in dignitate constitutum, fuit responsum, quòd ex quo illi fuit commissum nudum ministerium, dicebatur merus exequutor,& consequenter non fuit opus vt esset in dignitate constitutus. Rota *decis.*19. *&* 31. *num.*1. *de rescript. in nou.*Archid.*in c.statutum* 11.*vers.secus tamen est.eod. tit in* 6. Card.*cons.*103.*nu.*10. Federic.de Senis *cons.* 115.*num.*2.

R.P.D. PIROVANO.

Florentina pecuniaria.Veneris 31. *Maij* 1613.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac decisione quædam apocha, aduersùs quam opponebatur confessionem in ea factam esse erroneam, ex pluribus capitibus, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

*Creditor potest fundum sibi hypothecatum,& pignoratum vendere, seruatis seruandis, & damnum in errorem transferre, num.*2.

Subhastatio facta à iudice de re hypothecata, & pignorata ad instantiam creditoris, censetur facta ab ipso creditore, ibid.

Creditor faciendo subhastare rem sibi hypothecatam nunquid teneatur de euictione. ibid. in fine.

*Referenti non creditur nisi quatenus in relato appareat, num.*3.

*Contrahentes quid senserint in restitutione fructuum vigore sententiæ faciendæ, iudicatur ex quantitate à contrahentibus taxata in instrumento, nu.*4.

Bona stabilia à communiter accidentibus non solent reddere minus, nempe plus de quinque pro centenario, ibid. in fine.

*Scientia contentorum in scriptura præsumitur in eo qui mentionem faciunt d. scripturæ num.*5.

*Confessio emanata circa spolium deseruire an possit ad probationem euictionis, num.*6.

*Singula adminicula quæ non prosunt, multa collecta iuuant, num.*7. *in fine.*

*Confessio interpretatur ad fauorem confitentis, vt minus illi præiudicet, quàm sit possibile. declara vt num.*8.

Confitens appellationem, non censetur confiteri appellationem validam. declara vt ibid.

Offerens, vel promittens aliquid facere vigore sententiæ, censetur eandem sententiam approbare & ratificare, ibid.

DECISIO DIV.

IN decisis fuit resolutum. errores namque considerati ad arguendam apochæ imperfectionem, satis leues visi sunt; & responsiones datæ pro remouendis adminiculis in decisionibus ponderatis, optimis rationibus euitari posse videntur. 1

Primus error ex eo, quod narratur prædium venditum per patrem Domini Antonij Francisci cùm tamen ex instrumento producto constet venditionem fuisse factam per iudicem vti de bonis cuiusdam debitoris Domini Soderini, cui de pretio venditionis fuit satisfactum, facta per ipsum obligatione de euictione. Tollitur ex substantia facti, Soderinus enim dum esset creditor, potuit fundum sibi hypothecatum, & pignoratum vendere, seruatis seruandis, & dominium in emptorem transferre. *Instit quib.alien. licet, vel non.§.1. l.qui prædium.* vbi Bald.*C.de distract. pignor.* nec est nouum, quòd qui dominium non habet, in alium transferat, vt in his terminis dicit Negus.*de pignor.*1.*membr.*6.*partis, num.*11. Vnde quicquid actum est per iudicem vendendo prædium, à lege ipsius Soderini factum reputatur.*l.si ob causam.C. de euict.* latissimè Surd.*cons.*49. *num.*1.*vol.*1. maximè cùm non dubitetur, quin ad eius creditoris instantiam facta fuerit venditio, dum in ipso iudiciali contractu fideiusserit pro euictione. Bald.*in l.exceptione, num.*1. *C.de euict.* Surd.*cons.*70. *num.*3. *vol.*1. Igitur magis propriè videntur loquuti contrahentes in apocha, loquendo secundùm legales terminos, quàm si dixissent iudicem vendidisse prædium, ad quem nihil pertinet de substantia venditionis. 2

Secundus

3 Secundus error deductus ab expressione pretij scutorum 1100. cùm verè per instrumentum venditionis constet minoris summæ esse, scilicet scutorum 1050. erroris nomen non meretur, quia summa prædicta scutorum 1100. non fuit expressa tanquam certa, sed certificanda per relationem ad instrumentum, ibi, *come n'appare publico instrumento rogato da ser Gasparo*, cui standum est pro veritate habenda, non autem scripturæ referenti. Roman. *cons.* 305. *num.* 5. *in vlt. dubio.* Crauett. *cons.* 112. *num.* 15. *& cons.* 273. *num.* 6. Bec. *cons.* 5. *num.* 5. Magon. *decis. Lucen.* 96. *num.* 10. *& sequentibus.*

4 Tertius error affertur ex calculatione fructuum in apocha in summa scutorum 80. pro totidem restitutis vigore condemnationis fratribus de Fiesole, quę ad damnum Domini Antonij Francisci non erant ponenda, dum integrum pretium bonorum non habuit, sed neque error iste verè probatur, quia sententia non exprimit summam, sed simpliciter condemnat ad restitutionem fructuum; igitur enunciatio, de qua in apocha, quòd Michelinus fuerit condemnatus restituere fratribus scuta 80. pro fructibus duorum annorum, de condemnatione præcisa intelligi non potest, sed de correspectiuitate ad debitum, & eo casu quantitas taxata solet indicare quid senserint contrahentes. glos. *in l.* 1 §. *qui superficiem*, vbi Bart. *ff. de superficieb.* Neuiz. *cons.* 7. *num.* 4. Surd. post alios *decis.* 257. *num.* 6. & hanc esse cæteris meliorem coniecturam, viuam rationem, & optimam interpretationem, ex sententia multorum, quos allegat Illustrissimus Mantic. *de tacit. conuent. lib.* 4. *tit.* 9. *n.* 8. Vnde cùm bona vendita pro pretio scutorum 1050. à communiter accidentibus non soleant reddere minus, neque plus de quinque pro centenario. §. *si verò alicuius Ecclesiastici. authen. de alien. aut perpetua. C. de sacrosanct. Eccles.* Neuiz. *cons.* 7. *num.* 5. alios allegat Tiraq. confirmando hanc conclusionem *de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 6. *num.* 19. sequitur dicendum quòd ad constituendum errorem redditus pro biennio debuissent taxari in scutis 105. non autem 80. vt factum fuit cùm in rationem quinque pro centenario capitale scutorum 1050. pro biennio reddidisset eadem scuta 105.

5 Quartus error præsumitur, quia in apocha dicatur spoliatus de toto prædio: in sententia autē producta, à qua deducitur probatio euictionis, non dicatur nisi pro duabus tertiis partibus; verùm si aduertatur, nullus detegitur error in confessata euictione, quia dicitur in apocha Michelinum de dicto podere vendito per Soderinum fuisse spoliatum per Priorem, & fratres sancti Dominici de Fiesole, & alios consortes litis, & in ea nominatos, & descriptos: in sententia autem nedum nominantur fratres sancti Dominici, quibus condemnatur Michelinus ad relaxandum illa bona, quæ possidet, sed etiam Angela, cui permittitur retentio tertiæ partis dictorum bonorum venditorum Michelino, & consequenter constat nihil penes emptorem remansisse. Et licet non exprimatur, quomodo Angela obtinuerit vel de facto, vel de iure, tertiam illam partem bonorum; nihil tamen referre videtur ad effectum iustificationis narratiuæ, ac etiam scientiæ, quia in eo, qui facit mentionem alicuius scripturæ, præsumitur scientia contentorum in ea, & eorum, quæ acciderunt in conclusione illius. Bart. Angel. in *l. qui Roma*, §. *duo fratres. ff. de verbor. oblig.* vbi Ripa *num.* 54. Roland. *cons.* 36. *n.* 16. *vol.* 2. Menoch. *cons.* 73. *num.* 23. Corn. *cons.* 121. *num.* 13. *vers. quia ex quo, vol.* 2. id affirmans etiam quòd non constaret mentionem facientem de scriptura perfectam scientiam contentorum habuisse, & opinionem magis veram dixit, & eam sequuntur Ripa *in dicto* §. *duo fratres, num.* 52. & Socin. iun. *cons.* 182. *num.* 27. *volum.* 2. vltra quòd ex sententia, quæ datur in summario *num.* 2. satis colligitur quomodo, & quo iure tertia illa pars fuerit Angelæ adiudicata.

Non obstat, quòd confessio emanata circa spolium deseruire non possit ad probationem euictionis, cùm illa verba sonent in facto pro quo vendēs non tenetur, cùm sequatur ratione solius possessionis. *l.* 3. vbi Bart. *n.* 1. *&* 2. *ff. de act. empt.* Bald. *in l.* 1. *n.* 17. *C. de pericul. & commod. rei vendit.* cum aliis allegatis, quia obiectum procederet, si simpliciter fuisset narratum emptorem spoliatum; secus verò quando dicitur à iudice, à quo de iure, non autem de facto solet procedere spolium, nisi doceatur quòd vel iniustè, vel nulliter processerit. Rota *decis.* 802. *n.* 7. *par.* 2. *diuers.* 6

Et ex prædictis satis tuentur adminicula deducta ex sententia, & fructuum condemnatione, quæ impugnantur prætextu errorum. Tertium verò adminiculum de compromisso, & laudo sequuto, in quo Soderinus dicebatur condemnatus ad liberandam tenutam captam super bonis per Michelinum, & in termino quatuor mensium, ex responsionibus adductis non eneruatur, quin tenuta Michelini probatur, & pro liberatione tenutæ facta fuit apocha; & quamuis in decisione diei 13. Iunij 1612. fuerit dictum stringere adminiculum, quia reperiebatur facta liberatio intra quatuor menses, qui erat terminus appositus in laudo, & hoc verè non legitur in laudo; tamen nihil referre dixerunt Domini, quia consequentia obligationis chirographicæ ob confessatam euictionem magis stringitur ex subsequuta obligatione liberandi tenutam ex apocha, quàm ex præfixione termini quatuor mensium, qui si non fuisset expressus, poterat cogi Soderinus ad citiùs liberandum bona prædicta. *l. eum qui*, §. 1. *ff. de verb. oblig. l. in omnibus. ff. de reg. iur.* vbi Dec. & Cagnol. atque ita siue de per se adminicula ponderentur, siue simul iuncta, prout veriùs Rota considerauit per regulam. *Quæ singula prosunt, multiplicata iuuant*, de qua latè per Gabr. *de probat. conclus.* 1. de sufficienti euictione constare videtur, ex qua Michelinus prætendit de credito suo liquidè apparere. 7

Non obstat, quod si admitteretur probatio euictionis ex confessione, & adminiculis: tamen non deseruirent ad liquidationem crediti, ex quo confessio interpretatur ad fauorem confitentis, vt minus præiudicet. *l. si quis intentioni. de iud.* Rota *decis.* 409. *num.* 3. *&* 441. *num.* 9. *part.* 1. *diuers.* ideo fatens euictionem, non dicitur fassus eam validam, nisi Michelinus aliunde eam probet, prout de confitente appellationem, quòd non dicatur fateri illam fuisse interpositā intra legitima tempora. Rota *decis.* 30. *de appell. in nouis.* Couar. *pract. quæst. c.* 23. *num.* 2. *vers.* 2. *præscripta regula.* Quia fuit responsum confessionem nō fuisse nudam, & simplicem, quæ possit recipere à iure interpretationem confitenti fauorabilem, sed qualificatam 8

per relationem ad sententiam, de qua constat: propterea succedit altera iuris conclusio, quòd si quis offerat, vel promittat vigore alicuius sententiæ, censetur illam approbare, & ratificare. Crau. *cons.* 158. *num.* 3. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 94. Surd *cons.* 12. *num.* 53. *& cons.* 104. *num.* 1. *vol.* 1. &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Nouarien. Canonicatus. Veneris 31. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Regula de annali possessore vt suffragetur quæ requirantur.

SVMMARIVM.

Prorogatio termini iuxta regulam de annali operatur, vt idem terminus à regula statutus durare dicatur, num. 1.

Sententia obtenta per Proturatorem, de cuius mandato non constabat in actis, valet si verè illud mandatum aderat, n. 2.

Regula de annali habet locum, quando sententia est lata in petitorio, secus in possessorio. Declara vt n. 3.

Sententia contra quem lata requiritur, vt annali regulæ dicatur satisfactum, n. 4.

Regulæ annalis vt habeat locum requiritur possessio immediatè à die data, & ante præcedentem impetrationem eius, aduersus quem datur. Declara vt num. 5.

Possessor pacificus dici non potest vt intret regula de annali, qui habet pro se rem iudicatam pendente causa nullitatis, n. 6.

DECISIO DV.

1 Domini dixerunt Marchetto, non obstare regulam de annali, cùm omnia in ea contenta obseruauerit. Nam quoad primam partem fuit illi expresse derogatum, & ex aduerso de ea non controuertitur. Circa verò secundam, in qua disponitur, vt impetrans infra sex menses possessorem ad iudicium euocari faciat, causamque ex tunc desuper infra annum vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè prosequi teneatur, cùm Marchettus obtinuerit prorogationem ad quatuor menses, & infra illos vocauerit Geram ad iudicium, & fuerit subsequuta sententia, sufficit ad hoc, vt dictæ secundæ parti satisfactum dicatur. Mandos. *ad dictam regulam quæst.* 76. *num.* 8. & fuit dictum in vna Conchen. parochialis 11. Decembris 1602. coram bon. mem. Pegna; prædicta enim prorogatio operatur, vt idem terminus à regula statutus durare dicatur. *l. sed si manente. ff. de precar.* Bart. *in l. dies cautioni, in fin. ff. de damn. infect.* Tiraq. *de retract. conuent.* §. 1. *glos.* 7. *nu.* 40.

2 Quibus non obstat, quod dicta prorogatio non fuerit producta in partibus coram Ordinario Casalen. qui non pronunciauit in causa, quia productionis defectus esset attendendus si ageretur de confirmanda illius sententia; tunc enim requireretur prorogationem fuisse productam in partibus ante sententiam, vt ex ea posset illa iustificari: sed cùm in præsenti solùm disputetur, an obstet regula de annali, sufficit ad istum effectum hodie de dicta prorogatione in actis constare, sicuti in simili dicimus valere sententiam obtentam per Procuratorem, de cuius mandato non constabat in actis, si verè illud aderat. Cresc. *decis.* 1. *nu.* 4. *de senten. & re iudic.* Achil. *decis.* 6. *de procurat.*

3 Minus obstat sententiam fuisse latam in possessorio, non autem in petitorio, prout regula videtur requirere; quia fuit lata ab executore literarum Apostolicarum in possessorio adipiscendæ, quod habet mixtam causam petitorij, quo casu regulæ satisfactum dicitur. Sarnen. *vbi suprà quæst.* 66. *sub num.* 2. & ita tenuit Rota in vna Tullen. Monasterij 15. Maij 1596. coram bon. mem. Pegna, & in Leodien. Canonicatus 23. Iunij 1597. coram Gipsio, & in dicta Conchen. parochialis. Vltra quòd sententia videtur potiùs sapere petitorium in eo, quod declarat gratiam Marchetti nullam, & Iosephum non esse ampliùs molestandum.

4 Nec obstat sententiam fuisse latam contra Bernardum, quia ad effectum regulæ etiam sententia contraria suffragatur. Cresc. *decis.* 10. *de caus. poss. & propriet.* & fuit dictum in Hispalen. beneficij 10. Ianuarij 1603. coram bo. me. Iusto.

5 Tandem visum fuit non obstare, quòd Gera fuerit effectus pacificus possessor post dictam sententiam, quæ transiuit in iudicatum: cùm ad effectum regulæ possessio requiratur immediatè à die datæ, & ante præcedentem impetrationem eius, aduersùs quem datur de regula. Caputaq. *decis.* 21. *part.* 3. Guidob. *decis.* 149. & fuit resolutum in vna Rhegien. Prioratus 10. Ianuarij 1567. coram bon. mem. Pegna. Et dictum, Sarnen. *vbi suprà, quæst.* 44. *in in fin. vers. secus verò*, vbi videbatur contrarium asserere, intelligebant Domini in impetrante post sententiam latam pro possessore, non autem in eo, qui ante illam impetrauerat.

6 Quibus accedat, quòd licèt sententia transiuerit in iudicatum, & causa appellationis fuerit deserta, vt fuit resolutum coram me 14. Decembris præteriti; tamen remanebat causa nullitatis æquè principaliter commissa per dictionem copulatiuam *necnon*, qua pendente non potest Gera dici pacificus possessor, vt fuit dictum in dicta Rhegien. Prioratus coram bon. mem. Pegna. Et ita resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Hyporegien. Capellaniæ. Lunæ 3. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Beneficij existentia quomodo probetur, & quomodo etiam probetur beneficium esse collatiuum.

SVMMARIVM.

Beneficij existentia probatur per plures enunciatiuas instrumentorum antiquorum, n. 1.

Beneficij existentia probatur per illius quasi possessionem, per visitationes Episcopi, per locationes, per præsentationes patronorum, & alia, sub n. 2.

Beneficium esse collatiuum probatur eo ipso quòd docetur de Ecclesia, de dote, & de Rectore, qui illud obtinuit, ibid.

Beneficium

Beneficium esse collatiuum non dicitur probatum, nisi doceatur quòd aliquando fuerit collatum per litteras collationis. Declara vt n.3.

Beneficium Ecclesiasticum præsumitur erectum de licentia Episcopi, vbicunque Ecclesia reperitur constructa, dotata, & cum Rectore, n.4.

Ecclesia, in qua Sacerdotes publicè celebrant, præsumitur quòd non sit pius locus, sed verè Ecclesia, num.5.

Negatiua alicuius facti an probetur per diligentias de reperiendo in actis facta per Notarium asserentem se non reperisse, n.6.

DECISIO DVI.

1 DVm hæc causa fuisset proposita die 15. Iunij præteriti, fuit dictum, quòd informaretur strictè super decisione facta die 15. Decembris 1608. super existentia beneficij sancti Martini: vnde ex his, quæ deducta fuerunt, satis visum est constare de existentia huius beneficij, & consequenter Domini censuerunt sententiam esse confirmandam. Quia vltra instrumenta annorum 1501. & 1504. antequam erigeretur altare Beatæ Mariæ, & sancti Iacobi, & in quibus ordinatur, & exequutioni mandatur erectio dicti altaris in Ecclesia sancti Martini in castro Turris, dantur alia duo annorum 1433. & 1446. in quibus enunciantur Rectores sancti Martini castri prædicti bona nonnulla suæ Ecclesiæ locasse, iuxta alia bona eiusdem Ecclesiæ, quæ cùm sint vltra centum annos, multum præponderant. Put. *decis.* 204. *per totam, lib.* 2. Felin. *in cap. cùm causam, num.* 4. *de probat.*

2 Quibus accedit possessio Faustini spacio plurium annorum, qui retinebat ambas capellanias tanquam distinctas, vt patet ex visitationibus anni 1571. dum coram Episcopo enunciat se Capellanum vtriusque Ecclesiæ, & bona spectantia ad vtramque capellam designat, quibus plurimum defertur, cùm sint de pertinentibus ad officium visitantis. Verall. *decis.* 218. *part.* 2. & fuit dictum coram me in causa Mediolanen. decimarum die 16. Martij 1612. Concurrunt præterea locationes distinctæ respectu capellæ sancti Martini, & item præsentatio per patronos facta de anno 1588. ad istas capellas tanquam distinctas, & separatas, ac demum id confirmant testes, quorum depositiones vnà cum supradictis iuribus dantur in summariis, ex quibus saltem simul iunctis visum est Dominis constare beneficium esse collatiuum, cùm doceatur de Ecclesia, de dote, de Rectore, qui obtinuit per tot annos beneficium tanquam diuisum, & separatum à beneficio Beatæ Mariæ, & S. Iacobi, quæ requisita sufficiunt pro substantia beneficij. Abb. *cons.* 47. *num.* 1. *part.* 1. Cæs. de Graff. *decis.* 13. *n.* 3. *de præbend.*

3 Non obstat, quòd prædicta requisita non sufficiant, nisi doceatur, quod aliquando fuerit collatum per literas collationum ipsius Faustini, vel eius antecessorum. Felin. *in cap. in nostra, num.* 9. *vers. de diuers.* idem Abb. & Cæs. de Graff. suprà allegati. Quia obiectum benè procederet, si ageretur de cognitione existentiæ beneficij de recenti; secus verò vbi concurrit continuatio tanti temporis cum distinctione beneficij SS. Mariæ, & Iacobi, de quo loquitur gratia Caroli ab Ecclesia sancti Martini, in qua præsens beneficium est fundatum, quoniã legitimi tituli præsumuntur ex longissima possessione, & statu. *cap. consultationibus de iurepatronatus.* Calder. *cons.* 15. *eod. tit.* Caputaq. *decis.* 189. *n.* 1. *part.* 3.

Non obstat, quòd cùm non appareat de licentia Episcopi, dici non possit beneficium Ecclesiasticum, quia cùm Ecclesia reperiatur constructa, & dotata, & habeat Rectorem, satis præsumitur licentia Episcopi, & cætera solemnia interuenisse. Barbat. *cons.* 33. *n.* 1. *vol.* 1. 4

Non obstat, quod nec etiam probatio dotis, & bonorum possit suffragari, cùm potuerint, & possint esse annexa Ecclesiæ, vti loco pio, quæ non includunt probationem necessariam, prout conuenit. *cap. in præsentia. de probat. l. non hoc, C. vnde legitimi.* Quia cùm constet de loco, qui est in forma Ecclesiæ, vbi per Sacerdotes publicè celebratur, præsumitur magis Ecclesia, quàm pius locus. idem Barbat. *dicto cons.* 33. *in princ.* 5

Non obstat, quod Faustini assertio sit falsa, dum in visitatione anni 1571. dixit se prouisum de anno 1540. & retinere Capellanias tanquam distinctas, quia factis diligentiis in Cancellaria Episcopi nõ reperiatur prouisio prædicti Rectoris de Capellania sancti Martini. Fuit enim dictum, diligentias non releuare, cùm ex quo debent concludere per necesse, vbi agitur de probando facto, & cùm diligentiæ sint factæ penes vnum Notarium, & non diuersos, potuit Faustinus habuisse collationem cum rogitu alterius Notarij, vel si ex eodem Notario, cùm non probetur omnes imbreuiaturas peruenisse ad successores in officio, diligentia non probat factum perfectum, vt bene probat post Corn. Crauett. *cons.* 12. *num.* 7. *lib.* 1. 6

Demum non obstant exceptiones, quæ dantur contra testes, quia ex sola depositione testium non fuit deducta probatio existentiæ beneficij, sed & ex aliis adductis. Ex quibus omnibus visa est Dominis concludens probatio, & ita fuit resolutum, &c. 7

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana de Iacomellis. Lunæ 3. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

De nullitate subhastationis prouenientе, aut per suppositionem personæ oblatoris, aut quia facta non interueniente pecunia, & quòd si fuerit nulla quoad vnam personam, censeatur etiam nulla quoad omnes alias personas.

SVMMARIVM.

Subhastatio, & deliberatio pignoris facta personæ suppositæ à creditore illius nomine offerente valet, si sine fraude facta fuit suppositio; secus si cum fraude, num. 2. *& 3. vbi etiam declaratur, quando dicatur inesse fraus.*

Subhastatio, & deliberatio facta pecunia non præsente, nihil valet sine consensu creditoris, n.3.

Venditor potest rei venditæ dominium sibi reseruare, donec pretium soluatur, n. 4.

Subhastatio dicitur indiuidua, & si fuerit nulla quoad vnam personam, censetur etiam nulla quoad alias personas, n. 5.

DECISIO DVII.

1 FVit resolutum non constare de dominio Petri Iacomelli super domo, de qua agitur, ad effectum, vt donatio per illum facta de prædicta domo, fuerit valida. nam certum est, quod ista domus fuit Ludouicæ vxoris dicti Petri, quę decessit, condito testamento, in quo relicto vsufructuario D. Petro Illarito, instituit hæredes filias suas, inter quas fuit Victoria, quæ modò impugnat donationem Petri cum reciproca, & fideicommisso inter ipsas filias, & prohibitione alienationationis: vnde apparet dominium domus spectasse ad Victoriam, & alias filias, non ad Petrum earum patrem.

2 Non obstat, quòd orta lite inter ipsas filias, & Petrum earum patrem, tanquam vsufructuarium, & legitimum administratorem ex vna, & quendam Santem Carbonetum ex altera, fuerit deuentum ad transactionem, in qua fuit inter alias relaxata Santi domus, de qua agitur, & ipse è conuerso promisit infra certum tempus soluere certas pecunias cum interusuriis, iuxt. *l. curabit. ff. de action. empt.* & quodcunque ipse Santes tempore conuento, neque sortem, neque interusuria soluisset, fuerit pro parte Petri, & filiarum obtentum mandatum in specie super domo, de qua agitur, illaque deliberata cuidam Santi Iacomello personæ suppositæ à Petro, qui postea domum cessit Petro, cum declaratione, quod habuerat nudum nomen; & cùm hæc omnia fuerint ante donationem, infertur quòd tempore donationis mediante dicta subhastatione, & deliberatione dominium domus iam deuenerat ad Petrum donantem.

3 Verùm ad prædicta fuit responsum, non potuisse dominium domus mediante dicta deliberatione deuenire ad Petrum. Primò, quia deliberatio fuit nulla, tanquam facta minimè præsente pecunia, *l. à Diuo Pio. §. si emptor. ff. de re iudic.* Et licèt conclusio limitetur, quando creditor consensit, vt in Camerinen. fructuum, & expensarum 14. Iunij 1604. coram bon. mem. Pegna, & in alia Camerinen. prædij 2. Iunij 1609. coram me. Attamen limitatio non amplicatur in hoc casu, quia non Petrus, qui habuit fidem de pretio, sed filiæ erant creditrices Santis Carbonetti, cui domus fuit subhastata. Secundò fuit nulla subhastatio, tanquam facta personæ suppositæ, ad *l. eis qui sub imagine. C. de distract. pignor.* Nec suffragatur responsio, quod hoc non procedat cessante fraude, vt in prædicta Camerinen. fructuum coram Pegna, quia fraus visa fuit non cessare in proposito casu, etenim ex facti serie apparet, quòd Petrus non procurauit subhastationem, neque supposuit licitationem ad fauorem filiarum creditricum, ex quo non curauit vt illis satisfieret de pretio, sed tantùm vt nomine proprio acquireret domum liberando, illam, quantum in se fuit à reseruatione dominij facta ad fauorem filiarum in actu transactionis, donec pecunia fuisset illis soluta, de quo mox dicetur.

4 Secundò igitur fuit dictum non suffragari subhastationem Petro, quia in transactione cum Sante Carbonetto facta reseruatum fuit filiabus dominium domus, donec pecunia conuenta fuisset illis soluta, quod fieri licet de iure, & operatur existentiam dominij penes reseruantem. Bald. *in rubr. C. de contrahen. empt. num.* 13. Abb. *cons. 66. num.* 1. & Ruin. *cons. 73. num. 3. in secundo casu, lib.* 1. Magon. *decis. Lucen.* 31. *num.* 9. *&* 10. Surd. *decis.* 305. *num.* 39. & proinde cùm ante donationem minimè fuissent solutæ pecuniæ filiabus, verum est dicere, quod dominium domus minimè fuit penes donantem, sed penes ipsas filias, ex prædictis.

5 Non obstat, quod Petrus habuerit cessionem ab omnibus filiabus, excepta Victoria, quia cùm subhastatio ex prædictis appareat nulla quoad Victoriam, erit etiam nulla in totum, ratione indiuiduitatis. Bart. Bart. *in l. si non sortem. §. si centum, num. 6. ff. de condict. indeb.* Bald. *in l. certi conditio. §. quoniam, n. 3. vers. 2. casus. ff. si cert. pet.* Afflict. *decis. 358. n. 7.* Capycius *decis. 51. n. 2.* Rolan. *cons. 99. n. 31. lib. 1.* cum aliis per Tiraq. *de retract. lign. §. 23. glos. 1. n. 28.* Secundò respondetur cessionem non suffragari, stante reciproco fideicommisso, cum prohibitione alienationis factæ per Ludouicam earum matrem, de quo suprà in principio.

R. P. D. MANZANEDO.

Seguntina iuris sepeliendi. Mercurij 5. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione possessionis sepeliendi in Ecclesia quomodo acquiratur priuatiuè quoad alium.

SVMMARIVM.

Manutentio sepeliendi mortuos in Ecclesia concedenda est probanti suam possessionem ex duobus actibus, vel etiam ex vnico, n. 1.

Clausula sublata, *& cum decreto irritanti præiudicat tertio possessori, & illius manutentionem impedimit, num. 2.*

Sepulturam sibi eligere in qualibet Ecclesia quisque potest, ibid. in fine.

Possessio dicitur probata ex acquiescentia contradictoris, num. 3.

Possessio priuatiuè quoad alios non dicitur probata nisi probetur prohibitio, & prohibitionis effectuatio, num. 4.

Possessio non dicitur acquiri ex pluribus actibus difformibus, n. 5.

DECISIO DVIII.

ROta censuit vtrique parti dandum esse mandatum de manutenendo cumulatiuè, sed nulli priuatiuè ad alium: mouebatur, quia de possessione Prioris, & fratrum monasterij sanctæ Mariæ de Monte Carmelo discalceatorum sepeliendi in dicto monasterio corpora defunctorum constat ex testibus, qui quamuis deponát de quinque corporibus per fratres in sua Ecclesia sepultis; nihilominus, quia duo erant corpora fundatorum dicti Conuentus priùs in Cathedrali sepulta, & postea ad dictum monasterium translata, & aliud 1

aliud erat corpus Petri de Alcazar, quòd circa mediam noctem, & quasi clandestinè fuit ad dictum monasterium portatum, de istis tribus actibus Domini parum curarunt, sed tantùm de corporibus Mariæ de Algar vxoris Dominici Flores, & Ioannis de Ledesmo, quæ corpora apparent sepulta in dicto monasterio absque aliqua licentia Capituli, seu Capellani maioris, ex quibus veniunt fratres manutenendi, ad text. *in §. retinendæ. Instit. de interdict.* Caputaq. *decis. 98. part. 2.* Rota *decis. 4. num. 11 & 19. part. 2. diuers.* Maximè cùm ad hanc effectum vnicus actus sufficiat. *cap. cùm Ecclesia Sutrina*, vbi Abbas, *num. 23. de caus. poss. & propriet.* Ruin. *cons. 106. num. 9. lib. 5.* Put. *decis. 192. lib. 1. decis. 17. n. 1. & 2. part. 2.* inter impressas.

2 Quæ possessio iuuatur ex eo, quod reperitur titulata ex Bulla fel. recor. Clementis VIII. dans istam facultatem dictis fratribus discalceatis sepeliendi in eorum Ecclesiis sine alicuius licentia, & absque eo, quòd ipsi, defunctorum consanguinei prætextu cuiuscunque consuetudinis possint cogi ad dicta corpora deferenda ad parochialem, vel alia loca, cum clausula sublata, & decreto irritanti, quæ inficiunt possessionem Capituli quoad istos fratres, & illius manutentionem impediunt. Sarnen. *in regula de triennali, quæst. 49. num. 3.* Ægid. *decis. 135.* Cassador *super regul. decis. 7. n. 3.* Gabr. *de clausul. conclus. 3. num. 50.* & tenuit Rota in vna Cæsaraugustana dismembrationis 13. Martij 1596. coram bon. mem. Iusto, & in alia Adrien. decimarum 14. Decembris 1607. coram me. Et prædicta iuuantur ex eo, quòd cuilibet licet sibi sepulturam eligere in qualibet Ecclesia. *cap. 1. cap. cum liberum, cap. de vxore, & cap. seq. de sepultur.* & vtrobique Doctores *decis. 333. num. 1. part. 1.* inter impressas.

3 Nec obstat cum dicta possessione non probari scientiam, & patientiam Capituli, seu Capellani maioris, quia vltra quòd illa non est necessaria stante dicta Bulla Clementis VIII. visum fuit illam satis probari ex testibus deponentibus de cōtradictione facta per Capellanum maiorem sepulturæ dictę Marię de Algar, ex qua etiam extraiudicialiter facta videtur resultare acquiescentia ipsius Capellani maioris, & possessio fratrum. *l. 1. §. in opere*, vbi gloss. & Doctores. *ff. de nou. oper. nunciat.* & fuit dictum in Vlisbonen. declarationis concordiæ 5. Maij 1599. coram bon. mem. Iusto.

4 Quo verò ad Capitulum, & Capellanum maiorem istius Cathedralis Ecclesiæ non controuertitur esse in possessione sepeliendi in sua Ecclesia; tamen fuit dictum hoc procedere cumulatiuè, non verò priuatiuè ad dictum monasterium, & fratres, cùm non probetur prohibitio Capituli, seu Capellani de non sepeliendo in monasterio, cum acquiescentia fratrum illius, prout requiritur ad acquirendam possessionem priuatiuè quoad alios, ad text. *in l. in prouincia. C. de seruitut.* notat. Butr. *in cap. significante, num. 11. vers. vel quia aliàs. de appell. l. fin. ff. de vsucap.* & ibi Doctores, *§. flumina. Instit. de rer. diuis.* vbi omnes tradunt *decis. 33. num. 1. part. 1.* inter impressas, & potiùs in nostro casu. De contraria acquiescentia Capellani constat ex testibus suprà citatis.

5 Non obstat probari per Capitulum, quod parochiani Ecclesiarum sancti Iacobi, & sancti Vincentij nunquam fuerunt sepulti in aliis Ecclesiis sine licentia Capituli, & Capellani maioris, cùm hæc probatio non afficiat fratres Cameli, circa quos nihil de ista prohibitione, & acquiescentia probatur, & vulgare est, quòd tantum sit præscriptum, quantum possessum. Vltra quòd nec dicta possessio dictorum parochianorum videtur vniformis, cùm ex testibus fratrum appareat plures fuisse sepultos extra ciuitatem, & in aliis Ecclesiis sine prædicta licentia, vnde nec venit attendenda, ad tradita per Bart. *in l. 2. in fin. principij. ff. solut. matr.* Aym. *cons. 96. num. 5.* Alex. *cons. 5. num. 7. lib. 5.* Dec. *cons. 8. num. 4. vers. secundò quia*, vt narratur *decis. 72. num. 28. part. 2. diuers.* Ex quibus ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria. Lunæ 10. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

In hac decisione magistraliter declaratur, an & quando creditor recipiens à debitore aliqua bona in solutum, illis euictis possit ad primæua iura redire, & priores actiones exercere.

SVMMARIVM.

Debitore pecuniarum soluente speciem pro pecunia, creditor non potest redire ad primæua iura, nec eorum vigore agere, sed vtili ex empto de euictione: secus quando debitor soluit genus pro genere, vel speciem pro specie, vel speciem pro genere, vel genus pro specie, quia tunc creditor recipiens potest ad primæua iura redire, num. 1. Declara vt numero 2.

Creditor quando in extinctionem sui debiti dicatur speciem recipere, & quando in causam pignoris, & ad maiorem cautelam, ita quòd non impediatur priorum actionum exercitium, ibid.

Nouatio non censetur facta à creditore recipiente aliquid à suo debitore, non in extinctionem debiti, sed in pignus, & ad cautelam, ibid.

Creditor pecuniarum recipiens in solutum à debitore aliqua bona, illis euictis non prohibetur redire ad primæua iura, quando sic expressè protestatus fuit, num. 3. & 4.

Clausula non aliàs, &c. *magis sustinet voluntatem, quàm actum.*

DECISIO DIX.

ETsi vera sit iuris conclusio, quod quando soluitur species pro pecunia, si species euincatur, creditor non potest ad primæua iura redire, nec eorum vigore agere, sed vtili exempto de euictione, prout eam firmârunt Bart. *in l. si quis aliam, in princ. ff. de solut.* Castr. *num. 4.* Berous *cons. 46. num. 10. vol. 1.* Surd. *decis. 113. num. 2.* & latius *cons. 145. num. 13. & seqq. vol. 1.* referendo rationem, quæ fuit Bart. *in dicta l. si quis aliam*, quod quando soluitur genus pro genere, vel species pro specie, vel species pro genere, vel genus pro specie, ideò recipiens redire potest ad primæua iura, quia est quædam permutatio, in qua quis tenetur ad dandum, & ad rem accipientis faciendam, quod si cessat acquisitio perfecti dominij, solutio facta 1

non dicitur, nec contigit liberatio; secus verò quando soluitur species pro pecunia, quia tunc est quædam emptio. *l.3 ff. pro emptore. l. fin. de auth. iud. possid.* in qua quis solum tenetur ad tradendum, & eo ipso, quod tradidit, contigit liberatio; & licet res tradita euincatur, non desinit contractus esse perfectus, & aptus ad extinguendam primæuam obligationem, quæ reuiuiscere non solet. *l. qui res §. arcam. ff. de solut. l. eius, qui. §. fin. ff. de iure fisci.* Tiraq. *in l. si vnquam. vers. susceperit filios. nu. 191. in fine. C. de reuocand. donat.*

2 Tamen visum est Dominis, quod tertia illa pars stagni, quæ ex decreto congregationis creditorum Laurentij de quinque fuit relaxata Equiti Perino, non transierit in venditionem titulo dationis in solutum, sed in pignus, donec de credito capitali societatis officij, & eorum fructibus plenariam consequutus fuisset satisfactionem, quod propterea priorem non extinxit obligationem, ad quam accesserunt Benedicti, qui nunc pulsantur. Verba enim decreti videntur clara, dum congregatio mandat fieri distributionem bonorum Laurentij de quinque eius creditoribus recipere volentibus citra aliquam nouationem ad maiorem cautelam, & non alias, & clariora sunt eiusdem Equitis, qui in apprehensione possessionis tertiæ partis eiusdem stagni protestatus est eam retinere, & continuare, donec fuerit integrè satisfactus de suo credito, & fructibus decursis, ex qua apprehensione bonorum vigore decreti inferri non potest ad solutionem, & debiti extinctionem, sed duntaxat ad pignus *l. 1. C. si in causa iud. pignus cap.* Alba. *cons. 220. num. 1. lib. 2.* & totum videtur additamentum prioris obligationis sonans in eandem causam pignoris, & cautelam, per quòd non impeditur exercitium priorum actionum, sub prætextu nouationis, vel extinctionis obligationis. *l. fin. C. de fideiuss. & mandat.* Decian. *cons. 11. num. 23. volum. 1.* Socin. *cons. 21. num. 7. vol. 1.* Menoch. *præsumpt. 134. numer. 10. lib. 3.* Surd. *cons. 385. num. 19. vol. 3.* Rota *in vna Romana de Sabellis inter impress. 30 part. 2. diuers.* vbi ponderantur illa verba, *ad maiorem cautelam*, id est, fiduciam, quod propriè conuenit naturæ pignoris. Franc. Bald. *de pignor. in princ. & cap. 17.*

3 Animaduerterunt præterea Domini, etsi verba referenda essent ad venditionem, quia verè bona fuerint data in solutum; tamen per solutionem eius, quòd debebatur, non fuit extincta prior actio, sed præsentata in decreto congregationis creditorum contra quoscunque fideiussores, & obligatos, quod fieri potuit iuxta Consil. *glos. in l. si quis aliam*, quam dicit singularem Bart. *ibidem. ff. de solut.* & sequuntur Alberic. & Castr. *in d. l.* & Boër. *decis. 332. col. 2. vers. secus est in aliis bonis.* Surd. *cons. 145. num. 20. vol. 1.* & meritò, quia etsi extinctio prioris actionis sequatur ex necessitate actus, tamen impediri potest ex partium voluntate, quæ meliùs demonstrari non potest, quàm per contrarias protestationes. Surd. *cons. 385. num. 20. vol. 3.* Alba. *cons. 2. num. 11. vol. 1.*

4 Non obstat, quòd reseruatio, tanquam contraria facto, iuuare non possit Equitem Perinum in hac parte, quæ respicit necessitatem iuris, vt sequatur liberatio per solutionem eius, quòd debetur. Surd. post alios *decis. 62. num. 34.* maximè cum non remaneat otiosa, dum est apta conseruare antiquiores hypothecas, vt considerat Bart. *in d. l. si quis aliam*, & Boër. *dicta decis. 332.* suprà allegati. Quia fuit responsum, reseruationem pugnare contra factum, quatenus durat factum, ex quo quis non potest simul esse, & creditor, & de credito satisfactus: secus quando reducitur ad non esse, quia tunc cessat incompatibilitas, & cautela benè deseruit, quinimò data etiam incompatibilitate actus reseruatio prodesse debet, quia decretum voluit relaxationem bonorum fieri ad cautelam, *& non alias*, quæ clausula magis sustinet voluntatem, quàm actum, & potiùs vitiat, quàm vitiatur. Surd. *cons. 143. n. 60.*

5 Non obstat, quòd adhuc factum dationis in solutum duret, cùm de euictione stagni non constet, & consequenter non est aperta via regressus ad priores actiones, & clausula, *non alias*, non sustinetur tanquam repugnans æquitati, vt pro eodem credito bis prætendatur satisfactio. *reg. bona fides. ff. de reg. iur.* Alex. *cons. 113. lib. 5.* Alban. *cons. 220. num. 8. lib. 2.* Quia visum est cessare obiectum ex facto, cùm ex his quæ dantur in summario Equitis, appareat fuisse coactum restituere scuta 19. quæ recepit ad bonum computum sui crediti, vt vlteriùs fuit impeditus alios fructus, seu redditus exigere per Moniales Sanctæ Luciæ, & Sanctæ Catherinæ de vrbe, ratione censuum, pro quibus fuerant iudicatæ anteriores ipsi Equiti in bonis Laurentij, & exinde agente dicto Equite contra Benedictos fideiussores pro eadem summa scutorum 500. & fructuum societatis decursorum, dederunt salinas in solidum agnoscendo debitum, quòd sufficit pro iustificatione euictionis quæ nedum ex ipso facto, sed ex partis confessione probari potest, vt fuit resolutum in Florentina bonorum coram me 31. Maij præteriti. Atque ita respondendo ad dubium fuit resolutum, Equitem Perinum posse agere contra Benedictos, cum prædictæ salinæ pariter fuerint euictæ, &c.

R. P. D. COCCINO
DECANO.

Paduana iurispatronatus. 14. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus quando probetur per narratiuam Papæ conceptam per verba, *vt asseritur*, & an, & quando probetur ex augmento dotis, & restauratione Ecclesiæ, & reductione bonorum Ecclesiæ ad culturam.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus probatur ex assertione Papæ, n. 1.

Narratiua per verba, vt asseritur, *non debet probari, ibid. vbi maximè si sit apposita in gratia motu* proprio emanata.

Verba, vt asseritur, *operantur quòd quis possit impugnare, ibid.*

Narratiua Papæ, quæ non emanauit causa cognita, potest impugnari, ibid.

Beneficia omnia præsumuntur libera, ibid.

Iuspatronatus ex priuilegio competens est reuocatum per Conc. Trid. n. 2.

Iuspa-

Iuspatronatus non competit nisi ex fundatione, vel dotatione, aut constitutione, ibid.

Iuspatronatus non acquiritur ex augmento dotis, perindè ac ex dotatione, vbi augmentum non excedit medietatem, n. 3.

Quasi possessio præsentandi non suffragatur vbi constat iuspatronatus competere solùm ex augmento dotis, non sufficienti ad acquirendum iuspatronatus, ibid.

Ecclesiæ parochialis administratio penes Rectorem residet, n. 4.

Fabricæ onus spectat ad Rectorem Ecclesiæ, ibid.

Iuspatronatus non acquiritur ex simplici restauratione, quia talis restauratio dicitur potiùs benefactor, quàm patronatus, ibid.

Iuspatronatus vt acquiratur ex reparatione, necesse est quòd Ecclesia sit funditùs & totaliter diruta, vel saltem in tali statu, quòd egeat noua consecratione, vel eius facies immutata sit, ibid.

Iuspatronatus non acquiritur ex augmento fructuum proueniente ex reductione bonorum ad culturam: num. 5.

DECISIO DX.

1 Visum fuit Dominis non constare de iurepatronatus dominorum de Borromeis, & sic confirmandas duas decisiones super hoc articulo factas. Nam aut illud prætendunt etiam circumscripta concessione, de qua in priuilegio Pij IV. & nihil quod releuet, probatur: licet enim dicatur illud probari ex assertione Papæ in dictis litteris, *ad text. in Clem. 1. cum ibi not. de probat.* cum aliis per Gabr. *eod. tit. concl. 2.* & fuit resolutum in causa Albanen. Prioratus 8. Iunij 1588. coram Orano, & in Portuen. iurispatronatus 9. Maij 1594. coram Corduba; tamen hic non adest assertio considerabilis, quia Papa non asserit simpliciter iuspatronatus spectare ad Borromeos, sed per verba enunciatiua dicitur, *vt asseritur*, parochialis Ecclesiæ sancti Ioannis patroni fuerunt, & propterea licet Borromei non teneantur probare ipsos fuisse patronos, cum ista verba sint impersonaliter prolata. Rot. *decis. 60. & 77. de rescrip. in antiq.* Cassad. *decis. 4. de probat. & decis. 7. de iurepatronatus,* maximè cùm sint prolata in Breui, quòd motu proprio emanauit, non tamen sequitur, vt ista assertio Papæ, quod constet de iurepatronatus, probet, vt elegantissimè per Decium in *c. iurauit, num. 1. & 2. de probat.* eoque magis, quia non fuit facta causa cognita, & ideo potest impugnari, vt fuit resolutum in causa Tirasonen. iurisdictionis de Tudela, prima Aprilis 1587. coram bonæ mem. Card. Blanchetto, & in causa Tirasonen. Prioratus 26. Iunij 1595. coram eodem, satisque impugnatur, & impugnatio releuat, cum omnia beneficia præsumantur libera, Innoc. *in cap. cum venerabilis, in fine de except.* Archidiac. *in cap. nullus, num. 316. quæst. 7.* Abb. *cons. 19. num. 3. lib. 2.* Put. *decis. 192. num. 3. lib. 1.* Verall. *decis. 130. num. 2. part. 3.* Roch. *de iurepatronatus, in verbo competens, quæst. 20. num. 29. vers. ego arbitror.*

2 Aut verò dictum iuspatronatus prætendunt ex Breui Pij IV. & illud pariter non suffragatur, quia cum iuspatronatus sit ex priuilegio, est reuocatum per Conc. Trid. *sess. 24. c. 9. §. reliqui patronatus, de reformat.* Quòd autem sit tale, satis patet, quia de iure communi iuspatronatus non competit, nisi ex fundatione, vel dotatione, aut constructione, vt per Doct. *in cap. 3. de iurepatronatus. glos. in c. piæ mentis 16. quæst. 7.* Innoc. *in rubr. de iurepatronatus, num. 2.* Abb. *num. 6. & cons. 54. num. 1. part. 1. & cons. 59. nu. 2.* vbi quod de iure non reperitur alius modus expressus, & *cons. 106. num. 1. part. 2.* Hostien. *in summ. de iurepatronatus*, ex quib. Goffred. pariter *in summ. eod. tit. num. 1. vers. patronatus, in verb. pro eo, quæst. 16. & in verb. contraxit. quæst. 4.* Lambert. *de iurepatr. lib. 1. part. 1. qu. 1. art. 6. & quæst. 2. art. 2. num. 1.* Ant. August. *decis. 388. lib. 3.*

In casu autem isto prædicta non adsunt, quia etsi gratia fuerit facta cum hoc, quod Borromei augerent tertiam partem redditus Ecclesiæ, qui ascendebat ad ducatos 130. auri de Camera, vt in eodem Breui; dicitur tamen ex dicto augmento tertiæ partis, quòd non poterant Borromei dici dotatores, ita vt acquireretur iuspatronatus, cùm augmentum dotis, maximè si non excedat medietatem, non operatur idem, quod operatur dotatio. glos. *in c. piæ mentis, in vers. patronum 16. quæ. 7.* Abb. *dicto cons. 59. lib. 2.* Roch. *de iurepatr. in vers. dotauit. quæst. 2. & 3.* & fuit dictum in causa Lunen. Sarzanen benefici 5. Iulij 1599. coram Illustrissimo Domino meo Cardinale Mellino, vt in alia Valentina parochialis de Carlet. 4. Maij 1600. coram Illustriss. Domino meo Cardinale Lancellotto, & prædicta adeò vera sunt, vt nec quasi possessio præsentandi vnà cum dicto augmento suffragetur, vt dicitur in allegata causa Valentina, Verall. *decis. 29. lib. 1. in manuscript.* & fuit resolutum in causa Cæsaraugustana parochialis 10. Iunij 1566. coram Gropperio. 3

Neque obstat, quod insuper Ecclesia fuerit restaurata, & in ea expensum vltra scuta 500. quia vltra quod hęc omnia habentur in dicta narratiua Breuis per verba, *vt asseritur*, & ideò intrant supradicta, posset etiam responderi, quòd expensæ fuerunt factæ à Rectore, qui cum administrationem haberet, ex quo Ecclesia erat parochialis, Bellam. *cons. 3. num. 7.* erat obligatus ad onus fabricæ. *cap. de redditibus Ecclesiæ, cum duobus sequentibus 12. quæst. 2.* S. Thom. *22. quæst. 185. art. 7. in corpore,* & ibi Caiet. *glos. in c. præsenti, in vers. renunciari. de officio ordin. in 6.* & ideò de ista restauratione nulla est habenda ratio: vltra quod cum simpliciter Ecclesiam restaurauerit absque alia declaratione, censetur solùm benefactor. Abb. *in cap. 3. num. 10. de iurepatronatus.* Lambert. *lib. 1. part 1. quæst. 5. artic. 12. num. 2. & quæst. 6. art. 1. & 10.* & fuit in puncto resolutum in dicta causa Valentina parochialis de Carlet. & in alia Valentina parochialis de consentanea 20. Ianuarij 1582. coram bon. mem. Seraphino, & cessat omnis difficultas, quia quando aliàs non esset obligatus ad reparationem, ad effectum acquirendi iuspatronatus ex reparatione, necesse est vt Ecclesia sit totaliter diruta, vel saltem in tali statu, vt indigeat noua consecratione, vel eius facies immutata sit, quæ hic non adsunt. *glos. 1. in cap. 1.* vbi Baro. *num. 56. de iurepatron.* Iason. *in l. 1. §. si quis ædificium, num. 4. de nou. oper. nunciat.* Roch. *de iurepatr. vers. contraxit, num. 12.* Lambert. *lib. 1. part. 1. quæst. 6. art. 3. num. 11. & 16.* & fuit sæpissimè resolutum. 4

Minus etiam facit, quòd dicatur in dicto Breui, quod fructus ascendebant ad ducatos 50. de camera, & tamen fuerunt aucti ad ducatos 130. quia istud augmentum fuit factum reducendo 5

bona ad culturam, & sic Borromei fuerunt potiùs benefactores, vt per Abb. & alios suprà allegatos.

R. P. D. PIROVANO.

Albanen. beneficiorum. Lunæ 17. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Immissus in possessionem vigore sententiæ, quæ fuerit iniusta, & nulla declarata, possessionem iam captam restituere debet spoliato sic, & sequestrum datum vigore sententiæ remouetur, constito de nullitate, & iniustitia sententiæ.

SVMMARIVM.

Sequestrum concessum in prima instantia debet firmum remanere per omnes instantias, donec lis fuerit finita. Declara vt num. 1. & 2.

Sequestrum relaxatum post fauorabilem sententiam ad fauorem alicuius, cessante illa sententia, cessare etiam debet effectus dicti sequestri, & sic reuocandum sequestrum, ibid.

Sequestrum non conceditur ante sententiam, alio existente in possessione, n. 2.

Impedimento remoto omnia redeunt ad suum principium, ibid.

Possessione sua ciuili iudex nulliter procedendo, neminem priuare potest, ibid.

Sequestrum non priuat sequestratarium sua possessione, ibid. vbi declaratur, quomodo hæc conclusio procedat.

Acta transportare debet is, qui causam prosequitur, num. 3.

Possessio capta lite pendente nulla est. Declara vt num. 4.

Spoliatus non dicitur qui à iudice ritè, & rectè procedente spoliatus est, & multò minus dicitur spoliatus quando Papa litem extinguit, imponitque perpetuum silentium, ibid.

Authoritate propria capiendi possessionem data facultas à Papa, intelligitur, si possessio est vacua, secus si plena. Declara vt n. 5.

DECISIO DXI.

1 Domini dixerunt possessionem esse relaxandam Capitulo possidenti ante litem motam, & reuocandam esse sententiam latam per bon. mem. Cardinalem Maffeum, cui propterea non est anferenda possessio lite pendente, *vulgato §. retinendæ. Instit. de interdict.* Nec obstare videtur resolutio capta sub die 28. Aprilis 1608. vt possessio beneficiorum, de quibus agitur, sequestranda esset, vt propterea sequestrum durare debeat per omnes instantias, & donec lis diffinitiuè fuerit terminata, quia cùm sequestrum fuerit appositum sub prætextu validitatis, & iustitiæ sententiæ Maffei, cuius vigore Dominus Ioannes Maria vsque de mense Augusti 1607. fuerat ad possessionem restitutus, vt dicta sententia exinde remanserit nulla, prout & ipsæ cessit dictæ sententiæ, ita vt hodie simus in casu, ac si prædicta sententia lata non fuisset, sequitur dicendum, quòd tanquam effectus proueniens à causa principali, ea corruente, sequestrum sustineri non possit. Archid. *in cap. iudicantem 3. quæst. 5. num. 4. vers. item si cassetur.*

Et sicuti ante dictam sententiam non fuisset lo- 2 cus sequestro, quia clarè constabat de possessione Capituli. Bald. *in l. quidam existimauerunt, in fine ff. si cert. pet.* quòd etiam fuit dictum in Augustana hospitalis 21. Februarij 1611. coram R. P. D. Vbaldo; ita hodie sublato hoc impedimento sententiæ possessio non debet sub sequestro remanere, sed relaxari Capitulo, ex quo remoto impedimento omnia redeunt ad suum principium, tàm ex sui natura, *cap. ab exordio. 35. distinct.* Rota *decis. 505. num. 11. par. 1. diuers.* quàm etiam propter defectum potestatis iudicis, qui nulliter procedendo non potuit priuare Capitulum sua ciuili possessione. Ripa *in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 60. & seq. ff. de acquir. possess.* Bald. *cons. 135. num. 2. lib. 2.* Rota *decis. 802. num. 7. part. 1. diuers.* Nec minus id potuit operari sequestrum necessarium, tum quia verè possessio non fuit sequestrata, sed capta solummodo resolutio de sequestranda; tum etiam quia per illud possessor sua possessione non priuatur. Cassad. *decis. 14. num. 12. super reg.* Sarnen. *in reg. de annali quæst. 46.* & fuit dictum in Calaguritana beneficij de Ormilla 11. Ianuarij 1608. coram Reuerendissimo Damasceno in Salutiarum Ecclesiæ Sancti Ioannis 27. Nouembris 1600. coram Reuerendissimo Bononien, & in Calaguritana Canonicatus 25. Maij 1609. coram Illustrissimo Lancellotto, ea ratione, quia sequestra apponuntur magis gratia custodiæ, quàm animo priuandi aliquem sua possessione, quicquid sit quando apponuntur in vim *Clem. primæ, de sequestr. possess. & fruct.* quo casu constat de animo iudicis volentis priuare possessione, in quibus terminis nos non versamur.

Non obstant, quæ aduersùs possessionem Ca- 3 pituli obiiciuntur. Et primò, quòd sententiæ priuatoriæ, & illarum executio fuerint nullæ, & iniustæ, vt propterea anterior possessio D. Ioannis Mariæ sit in concursu manutenibilis ex quo non habuit se pro spoliato, quia respondetur, vltra quòd dum petiit coram bonæ mem. Cardinali Maffei, se reintegrari ad possessionem beneficiorum, videtur habuisse se pro spoliato; de nullitate sententiarum non apparet, nec apparere potest, donec integrè acta fuerint per Dominum Ioannem Mariam transportata, cui de iure causam prosequenti onus incumbit transportandi. Guido pap. *decis. 10. num. 2.* Vant. *de nullit. in tit. à quo, & quibus modis, sub num. 21. vers. si autem appellans.* Vestr. *in praxi, lib. 8. cap. de 2. & 3. sententiis in princip.* Nec dicatur acta fuisse transportata ex refectione noui registri, quia Capitulum adhuc non agnouit registrum vti perfectum, & legale; & interim de iustitia sententiarum non videtur disputandum.

Secundò non obstat, quòd possessio Capituli 4 fuerit attentata tanquam capta lite pendente, executione scilicet non consummata. Sarnen. *de annali quæst. 44.* quia fuit dictum, quòd cum præcesserint sententiæ facientes rem iudicatam, & ex motu proprio sanctissimæ mem. Clementis VIII. fuerit Ioan. Maria priuatus, & extincta lis, cum impositione perpetui silentij, & claudulis amplissimis

ſimis, ceſſat omnis præſumptio actus ſpoliatiui, & attentati. Rota *dec ſ.641.num.12. part.1. diuerſ.* maximè cum in motu proprio fuerit data Capitulo, & Canonicis facultas ingrediendi propria auctoritate, per quam apparet Papam voluiſſe Ioan.Mariæ auferre poſſeſſionem, & ciuilem, & naturalem, prout & vult,& poteſt iudex mittens aliquem in poſſeſſionem, qui non eſt tantæ potentiæ,& auctoritatis,vt dicit Mohed.*deciſ.4.n.4. de reſtit.ſpoliat.*

5 Nec obſtat, quòd poteſtas capiendi poſſeſſionem propria auctoritate ſit intelligenda, quando poſſeſſio eſt vacua,ſecus ſi plena eſt. Alex. *conſ.83. num.2. & 3.vol.2.* Mohed.*deciſ.7.num.3. eod. tit. de reſtit.ſpoliat* & ideò cum latis ſententiis ipſe Ioan. Maria adhuc eſſet in poſſeſſione, non potuit talis poteſtas exerceri eo inſcio, & non citato, abſque vitio nullitatis actus, quòd inficit poſſeſſionem ipſius Capituli, vt plenè per eundem Mohedan. *dicta deciſ. 7.* Quia reſpondetur, quicquid ſit quando apparet de mente Papæ, vt quia ſine ordine iuris, & cauſæ cognitione fuerit proceſſum, vel etiam quando in motu proprio non eſt expreſſa perſona in indiuiduo, cui præiudicandum eſt, & quæ ſuo iure venit priuanda, in quibus terminis loquitur Mohed.*in dicta deciſ.7.* Tamen quando præceſſit cauſæ cognitio, vt in præſenti, cum latæ fuerint tres ſententiæ priuatoriæ,& ſanctiſſimus in motu ſuo proprio eas auctoritate Apoſtolica confirmauerit, & inſuper priuationem addiderit,nominando perſonam in indiuiduo,tunc licentia ingrediendi propria auctoritate poſſeſſionem non eſt referenda ſimpliciter ad vacuam, ſed & ad plenam,quia certa eſt mens Papæ, quod voluerit priuare Ioan.Mariam ſua poſſeſſione, & in his terminis eſt intelligendus Mohed. *in deciſ. 4. eod. tit. de reſtit. ſpol.* poſt Dec. *conſ. 191.* in cauſa quæ agitatur, *ſub num.9.verſ.quinto,& ſub n.8.verſ. non obſtat quòd,&c.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Gerunden.beneficij. Lunæ 17.Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Valor beneficij negatiuus, quomodo per teſtes probetur? An probatio ſufficiat præſumptiua, & ſemiplena; an verò requiratur plena, & concludens? Hæc deciſio magiſtralis docet.

SVMMARIVM.

Teſtes deponentes de notorio, & publico auditu, concludenter deponere dicuntur de publica voce, & fama,n.1.

Valor beneficiorum obtentorum probari poteſt quali quali probatione,ibid.

Valor beneficij debet plenè, & concludenter probari, quando gratia eſt fundata in valore,n.2.

Nuncius Hiſpaniarum non poteſt conferre beneficia, quæ excedant valorem 24.ibid.

Valor beneficij per ſemiplenam probationem dicitur concludenter probatus,ibid.

Teſtes probantes beneficium non excedere tantam valorem, quomodo debeant deponere,n.3.

Valor beneficij probandus eſt de tempore datæ gratiæ, ibid.

Valor beneficij nunquid probetur per teſtes deponentes de iudicio ſuo,n.4.

Teſtes deponentes de iudicio ſuo probant, quando conſtat eos eſſe informatos, vt non poſſint decipi in ſuo iudicio,ibid.

Dictio, vel, reſoluitur in dictionem, &, in depoſitionibus teſtium, n.5.

Teſtium dicta ſunt coadiuuanda, & non cauillanda, ibid.

DECISIO DXII.

Dubitaui, an gratia Antonij Iutglar eſſet iuſtificata, & tota difficultas reducebatur ad valorem beneficij impetrati: Nam quãtum ad valorem alterius beneficij per prius obtenti res videbatur ſatis clara ex duobus teſtibus datis in ſummario *n.9.* deponentibus de notorio,& publico auditu, quòd Rota intelligit pro publica voce, & fama,vt per Caſſad.*deciſ.3.n.7.de probat.* Verall. *deciſ.7.part.2.& 289 part.3.* & Rota in hac materia obtentorum contentatur qualiquali probatione. Rota in cauſa Calaguritana de Arcaia 28. Iunij 1591. coram bo.mem. Card.Seraphino,& in Conchen. beneficij 5.Decemb.1605.coram me. Alia verò narrata in gratia non oppugnabantur per informantes pro Antonio Pla,& videbatur omninò iuſtificata,ex deductis per Iutglar.

Circa valorem beneficij impetrati Domini admittebant, quòd eſſet neceſſaria plena probatio, ex quo gratia eſt fundata ſuper eo,etenim ita demum tenet gratia Reuerend.Nuncij, qui contulit beneficium, ſi valor non excedat 24. ex quo non niſi beneficia infra valorem 24. conferre poteſt: quando autem prædicta gratia eſt fundata ſuper valore, tunc requiritur plena probatio. Rota in cauſa Marſicana beneficiorum 5. Iunij 1577. coram Clemente Papa VIII. relata inter diuerſ. impreſ.*deciſ.268.n.3.& 4.par.1.*& in Hiſpalen.penſionis 22. Martij proximi coram R.P.D. Pirouano, licet alias ſufficiat ſemiplena. Ægid.*dec.675. n.682.* Verall.*deciſ.277.n.8.par.1.* Cæſ.de Graff.*deciſ.3.n.7.de prob.*& fuit ſæpè deciſum. 2

Verùm iſta plena probatio viſa fuit adeſſe in propoſito caſu.nam 2.3.& 4. teſtes pro parte Iutglar examinati expreſsè deponunt, beneficium non excedere prædictum valorem,reddentes bonam cauſam ſcientiæ, nempè quia vicini, & qui aliàs conduxerunt bona iſtius beneficij, quibus viſum fuit nõ obſtare exceptiones ex aduerſo datas,nempè quòd non concludant de tempore datę, prout requiritur.Felin.*in cap.ad aures,nu.17. verſ. limita ſecundò,de reſcript.* Sarn.*reg.de valor.qu. vlt.* Verall.*deciſ.330.num.1.part.3.* Rota in Caſalen. parochialis 17.Maij 1591.corã Orano,& in Caputen. beneficij 16.Iunij 1600. coram me; licet deponant de decem,vel 20.annis, non concludunt de immediatè præcedentibus examen.quia fuit reſponſum,quod ex ſerie illorum dicti apparet,quod volunt deponere de immediatè præcedentibus. nam 2.teſtis iuxt.20.interrogatum poſtquam depoſuit de prædicto tempore, ſubiungit, *& in tantum eſt verum,quòd hoc anno,vel anno proximo, & 4.vel 6. annis retro non valuerunt lib. 20. &c.* 3. & 4. teſtes iuxta prædictum interrog. idem ſubdunt de duobus annis immediatè præcedentibus examen. 3

Minus facit, quòd prædicti testes dum redigunt in summarium valorem, deponant de iudicio suo, concludentes se iudicare, quod beneficiũ non valeat vltra prædictam summam: testes autem deponentes de iudicio suo, regulariter non probent, ad tradit. per Alex. *cons.* 74. *n.* 8. *lib.* 1. Dec. *cons.* 255. *n.* 5. cum aliis allegatis. nam omisso an hoc procedat in valore, & aliis, quæ non cadunt sub sensu corporis, de quo per Cæs. de Grass. *decis.* 10. *n.* 1. *de testibus*, visum fuit cessare difficultatem quãdocunque apparet testem esse ita informatum, vt non possit decipi in suo iudicio, ex doctrin. Ruin. *cons.* 46. *n.* 12. *lib.* 4. Cæs. de Grass. *d. decis.* 10. *n.* 4. *vers. & fuit dictum pro responsione*, & facit illud quod fuit dictum in causa Firmana iuris conferendi 1. Martij 1610. coram Illustrissimo Lancellotto, & in Aquen. pensionis 19. Decembris 1608. coram eodem, quòd scilicet non sit necessarium, quòd testis reddat rationem sui dicti, etiam vbi res non percipitur sensu corporis, si aliàs ex circumstantiis apparet ipsum esse ita informatum, vt non possit decipi.

5 Nec etiam facit quòd testes deponant se esse informatos à decem, vel 20. annis citrà, & sic non apponant dictionem *&*, potuerunt esse informati de die præcedente examen, quia quòd fuit heri, dicitur fuisse citrà centum annos, iuxt. doctr. Bart. *in l. Celsus, nu.* 23. *& seq. ff. de vsucap.* sæpè approbatam in Rota, quia fuit responsum ex eo, quòd deponunt se conduxisse per aliquot annos, & præcisè duobus annis immediatè præcedentibus examen, satis apparet, quòd testes non sunt informati ita de recenti, & quòd propter ignorantiam recti sermonis, siue vsum illarum partium, omiserunt dictionem *&*, quòd testes sunt adiuuandi, non cauillandi. Bald. *in l. de quib. n.* 40. *ff. de leg.* Alex. *cons.* 5. *n.* 2. *lib.* 1. Dec. *cons.* 100. *nu.* 2. *&* 3. Corn. *cons.* 172. *num.* 17. *lib.* 2. Rolan. *cons.* 33. *num.* 14. *lib.* 2. Cassador. *decis.* 3. *n.* 5. *de probat.*

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. census. Lunæ 17. *Iunij* 1613.

ARGVMENTVM.

Probationes minus authenticæ sufficiunt, & admittuntur in odium recurrentium ad Curiam secularem pro impedienda iurisdictione Ecclesiastica.

SVMMARIVM.

Lite pendente attentata reuocanda sunt, n. 1. *in fin.*
Probationes minus authentica sufficiunt, & admittuntur in odium recurrentium ad Curiam secularem pro impedienda iurisdictione Ecclesiastica, num. 2.

DECISIO DXIII.

1 Domini responderunt pro informante, scilicet, constare de attentatis, quæ veniant reuocanda. Constat enim ex his quæ data fuerunt, quod pendente lite inter Antonium emptorem census, & Hieronymum venditorem, & postmodum sororem Angelicam eius hæredem, dum Antonius possessionem bonorum census teneret, quam vigore pacti conuenti in instrumento emptionis intrauerat, & in ea auctoritate Rotæ confirmatus, & manutentus fuerat, de facto sua possessione fuit priuatus per Senatum Ianuen. quia duocauit ad se possessionem prædij, & domus super quibus census erat impositus, & eam deindè relaxauit, exequutoribus testamentariis petentibus ad effectum restituendi metu censurarum, citra tamen præiudicium cuiusuis prætendentis, tam respectu possessorij, quàm petitorij & vigore eiusdem reseruationis soror Angelica ratione sui iuris, & interesse bona censita obtinuit sibi relaxari, possessionemque expulso Antonio intrauit, lite adhuc pendente, quod absque vitio attentatorum exequi minimè potuit. *Clement.* 2. *vt lit. penden. c. non solùm, de appell. in* 6. Lancell. *de attentat. lit. penden. par.* 2. *c.* 4. *n.* 24. *in præfat.*

2 Nec dicatur, quòd prædicta facti series probetur ex scripturis informibus, nempè ex duabus attestationibus priuatis, quæ in gradu probationis nullam fidem faciunt. *Auth. si quis in aliquo. C. de edendo.* Quia nihilominus propter recursum ad iudices laicos, quem habuerunt fideicommissarij, & soror Angelica, probationes minus authenticas Rota ex stylo inueterato solet admittere in odium recurrentium, pro impedienda iurisdictione Ecclesiastica, & propter suspicionem impedimenti in extrahendo scripturas ab authentico originali; ita fuit dictum in hac eadem causa coram R. P. D. Manzanedo 16. Ianuar. præteriti in Terul. Quartæ coram bo. mem. Pegna 30. Maij 1611. coram R. Damasceno in Corduben. Archidiaconatus 27. Octobris 1606. & iterum in Segobien. habitus 4. Februarij 1611.

Quæ attestationes eò magis fidem merebantur, quia erãt plures, & adminiculatæ ex aliis scripturis authenticis, & pars valdè contumax fuit, in cuius potestate erat originalia exhibere ad destruendam Antonij probationem, quatenus vera nõ fuisset, vt considerârunt Domini in vna Valentina admissionis ad militem *inter impress.* 160. *part.* 3. *lib.* 2. Et prædicta censuerunt Domini procedere ad effectum denegandi audientiam Mulazano, & sorori Angelicæ, nisi priùs attentata fuerint purgata; secus verò si ad effectum obtinendi censuras pro eorundem reuocatione, quia dixerunt necessariam esse meliorem probationem, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. fideicommissi Veneris 21. *Iunij* 1613.

ARGVMENTVM.

De bonis fideicommissarijs, quòd possint alienari, tam pro constituenda, quàm pro restituenda dote descendentium testatoris, & de legitima, quòd debeat esse libera, & exempta ab omni onere, nec testamenti paterni approbatio trahitur ad renunciationem legitimæ, nisi expresè dicatur. Cætera, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

Fideicommissaria bona alienari possunt pro vocandis descendentibus, n. 2.

Conferri non debent ea, quæ quis non habuit ab eo, de cuius successione tractatur, n. 3.

Legitima debetur de singulis corporibus bonorum, neque in potestate filiorum est eligere pro sua legitimarem, quam maluerunt, sed electio iudicis arbitrio relinquenda est, n. 4.

Æqualitas seruanda est inter fratres, ibid.

Arbitrio iudicis, vbi aliquid remissum est, intelligitur de iusto, & regulato arbitrio; & propterea à iudice sperandum est, quod de iure fieri oportet, ibid. in fin.

Legitima debet esse libera, & exempta ab omni onere, num. 5.

Approbatio testamenti paterni non trahitur ad renunciationem legitimæ, nisi de ea fuerit expresse facta mentio, ibid.

Augmentum hæreditatis post mortem testatoris superueniens propter beneuolentiam creditorum, non constituit nouum ius hæreditarium, sed cedit commodo, n. 6.

Fideicommissaria bona alienari possunt, non solum pro constitutione dotis, sed etiam pro restitutione ad fauorem descendentium à testatore etiam post grauamen à fideicommittente iniunctum, n. 7.

Liberorum appellatione veniunt etiam fœminæ, numer. 8.

DECISIO DXIV.

1 PRæsupponitur, & quidem iustificatè, quod Alexandro Pallauicino, & ex post Vincentio eius filio, ex quatuor partibus palatij æstimati in summa aureorum 14000. in auro, tres deberentur partes: medietas scilicet iure legitimæ de iure Alexandro debitæ, & in summa scutorum auri in auro 7000. æstimatæ, quia totidem scuta 7000. assignata fuere Petro Francisco Episcopo Alerien. alteri fratri super palatio controuerso, per sententiam D D. de Rota Ianuen. & similia scuta 7000. ex decreto eorundem destinata fuerunt Carolo pariter eorum fratri super bonis Ianuæ existentibus. Altera verò pars iure successionis debitæ Alexandro & Carolo ob præuenientem mortem Petri Francisci Episcopi prædicti, in cuius bonis, quæ erat medietas palatij, æqualiter ambo successerunt. Mortuo autem Vincentio Alexandri filio, Anna mater Vincentij & D.D. Hieronyma, & Magdalena eiusdem sorores vti hæredes Vincentij, fuerunt per sententiam Illustrissimi Cardinalis Plati subrogatæ, & immissæ, contradicente D. Carolo, in possessionem palatij, ac domorum & stabuli, in qua erant Alexander & successiuè Vincentius. Et dum essent creditrices pro dotibus ipsis Hieronymæ & Magdalenæ declaratis in summa librarum 15000. pro qualibet earum, & mandatum relaxatum esset præcedentibus Rotæ decisionibus, seruatis seruandis, & in vim sententiæ diffinitiuæ quod exequi prætendebant sorores prædictæ super eodem palatio; dubitaui die 18. Martij præteriti, an mandatum relaxatum ad instantiam dd. Magdalenæ & Hieronymæ de Pallauicinis esset exequendum super palatio & domo de quibus agitur, & pro qua summa? & quoad D. Hieronymam fuit resolutum esse exequendum super palatio, & pro summa librarum 15000. reseruato particulariter videre super qua parte palatij mandatum sit exequendum.

Hodie proposita parte dubij reseruata DD. 2 responderunt exequutionem faciendam esse super quarta parte palatij spectante ad Carolum. Certū est enim quòd deficientib. bonis liberis fideicommissaria nō liberantur ab onere alienationis, quatenus sint ascendentiū pro dotandis ascēdentibus, secundū dispositionē Auth. *res quæ C. comm. de leg.* Et cum prædictæ tres partes ex creditis ipsarū sororum consumptæ remaneant, sequitur dicendum quartam partem palatij subiacere oneri prædicto, etiam quod spectet Carolo, ad quem onus eas dotandi non pertinet, propter difficultatem consequendi dotes, super cæteris bonis Alexandro patri in ciuitate Ianuæ spectantibus, quòd maxima suadente æquitate fuit in hac causa resolutum coram bon. mem. Cardinali Pamphilio 20. Maij 1589. Consumptio autem satis probatur. nam de scutis aureis decem millibus & quingentis, ad quæ ascendunt illæ tres partes, in primis deducenda sunt scuta 4216. monetæ Castillæ, quæ summa fuit dos Annæ Flores earum sororum matris, declarata per sententiam Vicarij vrbis, ad quam tam ex propria, quàm ex fratris Vincentij persona iure successionis veniunt: restantia autem scuta 6284. quorum tertia pars solùm ad D. Hieronymam spectat, ex quo duæ aliæ tertiæ partes Vincentio fratri & Magdalenæ assignandæ erunt pro contingenti eorum portione, & illa quidem non excedens scuta bis mille nonaginta quatuor incirca, non sufficit pro fructibus dotis suæ. Nam ab anno 1595. quo in matrimonium fuit collocata, debebantur in rationem scutorum septem cum dimidio, ex dispositione statuti vrbis pro singulo centenario, & anno, quæ cum præsupponuntur ascendere ad scuta 3562. in primis super portionibus palatij, est satisfacienda D. Hieronyma, etsi debitum sortis sit grauius. Bart. *in l. 1. num. 3. ff. de solution.* vbi etiam Ang. *num. 2.* Ruyn. *cons. 136. n. 14. vol. 4.* Surd. *cons. 290. n. 61. vol. 1.*

Portio autem Vincentij iure pariter successio- 3 nis ad dictas sorores tanquam ab intestato hæredes pertinet, quæ sicut nec alia bona Vincentij in dotem debent computari, vti ex alia quam patris substantia prouenientia. *l. prætor. § emancipati. § de collat. l. ea demùm. C. de collat.* vbi Salicet. *n. 3.* Surd post alios *cons. 219. n. 7. lib. 2.* Postrema verò portio D. Magdalenæ seruanda est pro eius dote, & interim pro alimentis addebātur scuta quingenta, quę ratione tertiæ partis Episcopi retinere licet iure legati Vincentia, & sororibus ab ipso Episcopo facti in summa scutorum mille, ita vt nihil videatur superesse de bonis liberis, necessariò deueniendum est ad alienationem bonorum vinculatorum, videlicet ad quartam partem palatij, & consequenter super ea exequutionem faciendam.

Non obstat, quod primò dicitur, non probari 4 medietatem palatij spectasse ad Alexandrum iure legitimæ, & consequenter immissionē vigore sententiæ Illustrissimi Platti in possessionem in qua erat bon. mem. Alexander, & successiuè eius filius; tanquam super quota incerta non suffragari dd. sororibus. *l. 3. § incertam partem*, vbi latissimè Ias. *ff. de acquir. possess.* Respondetur enim, quòd etsi legitima debeatur de singulis corporibus bonorum, Cæs. de Grass. *decis. 6. num. 6. & decis. 10. num. 2. de*

testam itaut non excludatur Carolus à sua portione in palatio controuerso, neque videatur positū in potestate filiorum, eligere pro sua legitima rem, quam maluerint, secundùm communem opinionem, de qua per Dec. *cons.* 236. *num.* 15. Ruyn. *cons.* 57. *n.* 25. *lib.* 2. Didac. *in c. Raynaldus*, §. 2. *vers. portiones, n.* 5. *de testam.* sed iudicis arbitrio sit relinquenda electio. Michaël. Grass. *de success.* §. *legitimam. quæst.* 17. *per tot.* Tamen cum Carolus obtinuerit assignari suam legitimam in bonis Ianuæ existentibus, & Petro Francisco Episcopo medietas palatij pro portione legitimæ fuerit constituta, nec licuerit Alexandro eligere bona Ianuæ, vel iudicis arbitrio hoc curare, cum omnia possiderentur à Carolo: sequitur dicendum tam ob æqualitatem seruandam inter fratres. Alex. *cons.* 179. *nu.* 11. *lib.* 5. Crauet. *cons.* 133. *n.* 7. Cephal. *cons* 733. *num.* 15. *vol.* 5. quam etiam ob difficultatem eligendi & obtinendi in aliis bonis, quòd altera medietas palatij fuerit possessa, & retenta per Alexandrum iure legitimæ, etiam ex iusto, & regulato iudicis arbitrio, à quo id sperandum erat, quod de iure fieri oportebat. *l.* 2. *C. de offic. ciuil. iudic.* Bald. *in l. vnic. in fine C. ne quis in sua caus. iudic. vel ius sibi dic. & in l.* 2. *C. vbi pupill. educ. deb.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 67. *num.* 1.

5 Nec replicatio de consumptione legitimæ videbatur habere fundamentum, etiam quòd creditum patris iustificetur, quia certū est, quòd omne onus de legitima à lege ipsa remouetur. *l. omni modo. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam.* Michaël Grass. *de success* §. *legitima. quæst.* 38. *n.* 2. quod præsentiens testator contraria conditione onus sustulit in ipsa prohibitione, videlicet si Alexander, vel alij creditores eius ad legitimam agerent, creditū paternum accensum remaneret contra eundem Alexandrum filium, & approbatio testamenti paterni, quæ dicitur facta per Alexandrum, quatenus si extenderet ad implicitam legitimæ renunciationem, quòd de iure præsumi non solet, nisi expressè de legitima fuerit facta mentio. *l. si quando* §. *generaliter. C. de inoffic. testam.* Gabr. *cons* 96. *nu.* 1. *lib.* 1. Non tamen plus posset operari, quàm quòd ex necessitate inferatur ab ipsa prohibitione detractionis legitimæ sub contraria conditione resolubili, vt dictum est. Vnde Carolus impedire non potest detractionem legitimæ ex persona Alexandri, nisi in quantum iustificet creditum paternum, & se potiorem dotibus matris, & sororum de Pallauicinis, pro rata sibi tangente, quod vsque probatum non apparet ex sola approbatione computorum per Alexandrum facta patre adhuc viuente, quæ remanet obscurata ex perceptione fructuum per eundem Carolum ex bonis communibus Ianuæ, de quibus tenetur reddere rationem.

6 Secundò principaliter obstare non videbantur, quæ de incapacitate matris, & sororum dicebantur, & respectu successionis in portione Episcopi Alerien. quia omissa disputatione, an ex propria eorum persona directò succedere possint Episcopo eorum patruo propter statuta Ianuæ *de success. ab intestato. c.* 33. §. *si verò, & seq. lib.* 1. *& vrbis de success. fratrum c.* 146. *lib* 1. sufficit illis deberi success. ex persona Alex. patris, & Vincentij fratris, quorū sunt hæredes, nec vigore prædictorum statutorum controuertitur de eorum capacitate. Nec vim facit quod defuncto Episcopo creditores eius obtinuerint se immitti in possess. medietatis palatij facta inter eos graduatione, itaut de ista quarta parte non videatur agendum ad cōmodum sororum, ex quo hodie creditores sunt satisfacti, & nunc primùm videtur intrare successio ab intestato Episcopi, ad quam solus Carolus frater videtur admittendus Quia sufficit, quod illa medietas palatij nō fuerit subhastata per creditores vt adhuc diceretur in bonis Episcopi de tēpore mortis illius, vt quicquid contigit ex causa de futuro propter beneuolentiam creditorū, qui sensim ex fructibus illius medietatis palatij, de propriis creditis receperunt satisfactionem, non constituit nouū ius hæreditarium, sed cedit commodo hæredum. *l. in ratione la secunda, ff. ad l. falcid.* Affl. *decis.* 382. *n.* 4. ex quib. satis constat sententiam Illust. Platti benè iustificari quoad tres partes palatij, quamuis eas exprimat dumtaxat verbis generalibus, referendo se ad possessionē in qua erat Alex & successiuè Vincentius eius filius & iuxta sententiam prædictā Anna mater actualiter fuit in possessionem immissa pro se, & tanquam tutrix Magdalenæ & Hieronymæ filiarum suarum. Et quamuis in mandato præmiserit quod immittebatur, principaliter pro se, non tamē excludebat possessionem filiarum ex quo credita sua non absorbebant tres partes palatij æstimationis scutorū aureorū decem milliū & quingentorū.

Tertiò principaliter non obstat quæ aduersùs 7 consumptionē legitimæ Alex. deducebantur, scil. non probari de receptione dotis ipsius Annæ per Vincentium testatorem & fideicommittentem, & consequenter nec ad illius restitutionem, bona ipsius testatoris esse obligata. Quia fuit dictum constare de dote prædicta ex instrumento dotis, & de receptione, quæ etiamsi legeretur recepta per Alexandrum solum sufficeret, cum agatur de consequenda satisfactione in bonis liberis eiusdē Alex. & in subsidium in bonis vinculatis, quæ huic oneri subiacent, nedum pro constitutione, sed etiā pro restitutione dotis. Bar. *in auth. res quæ, nu.* 13. *C. commun. de lega.* etiam post grauamen à patre fideicommittente iniunctum, secundùm magis cōmunem, de qua testantur Soc. Rola. Curt. & alij relati per Petram *de fideic. q.* 8. *n.* 383. Et similiter non sustinetur responsio ad interesse dotis Hieron. quod ea ratione non debeantur, quia semper consecuta fuerit alimenta à Carolo ex pensionibus palatij, quia non propterea fuit circumscripta actio consequendi fructus ex lege municipali adiudicatos, quamuis recepta teneatur excomputare, & eis deductis præsupponitur adhuc de dicta scutorum 3562 summa D. Hieronymam restare creditricem.

Postremò non obstat, quòd scuta mille donata 8 per Episcopum post obitum Alex. & Vincentij, debeant redire ad ipsum donantem & eius hæredes, quatenus sine liberis decessissent, & consequenter ad Carolum, dum Vincentius sine filiis mortuus est. Quia fuit responsum, conditionem *si sine liberis*, per existentiam harum fœminarum expirasse, quæ veniunt appellatione liberorum. *l.* 1. *C. de condit. insert. l. agnoscere.* §. *liberorum. & l. liberorum. ff. de verb. signif. l. generaliter.* §. *fin. C. de inst. & subst.* Atque ita stantibus prædictis cessare debet prætensio Caroli quoad moderationem inhibitionis, ne de pensionibus palatij aliquid habeat, cum satis appareat palatium, & eius pensiones non sufficere pro creditis dd. sororum, & exequutione mandati, de quo agitur, &c.

R.P.D.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Anconitana sancti Apollinaris. Mercurij 26. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Fructus beneficij à solo separati tempore resignationis spectant ad resignantem, non autem ad resignatarium: secus autem canones non exacti.

SVMMARIVM.

Spoliator audiendus non est antequam restituat omnia vsque ad abolum, num.1.

Exceptiones nullitatis, & iniustitiæ spolij iudicialis non dantur contra iudicem executionis, sed contra executorem, num.2.

Factum iudicis reputatur factum partis. ibid. declara vt num.3.

Fructus ante resignationem beneficij à solo separati spectant ad resignantem, non autem ad resignatarium, num.4.

Canonis rei emphyteoticæ debentur domino directo in recognitionem dominij; non autem pro mercede, numer.5.

Pecuniæ canonum debitæ rectori Ecclesiæ spectant ad resignatarium, non autem ad resignantem, qui illas non exegit, ibid.

DECISIO DXV.

1 DOmini approbârunt decisionem in hac causa factam ex eisdem fundamentis, sed & vlterius animaduerterunt Leonios versari in spolio priuati, non autem iudiciali, prout fuit dubitatũ in prima decisione, quo casu benè conuenit conclusio, quod antequam spolians sit audiendus, omnia vsque ad obolum restituere teneatur, de qua plenè per Gabr. *de restit. spoliat. concus. 1. nu. 11. vers. secundò amplia.*

2 Nam esto, quòd mandatum exequutiuum fuerit relaxatum ab A. C. cuius vigore fuit facta executio, exceptiones tamen inualiditatis & iniustitiæ spolij iudicialis non dantur contra iudicem exequutionis, sed contra executorem pro quo, & si vrgeat præsumptio, vt cõtra spoliatum dici possit, *Tuo facto à possessione cecidisti*, ex eo, quòd factum partis reputetur. *l. si ob causam. C. de euiction.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. glos. 14. num. 13.* Surd. *cons. 49. n. 1. lib. 1.* Alban. *cons. 739. nu. 15.* ita vt ex præsumptione taciti consensus inducti à lege spolium non ita reddatur odiosum, quin possit dari retentio fructuum spoliatori ad vlteriora procedenti.

3 Tamen hoc procedit, quando factum iudicis clauditur sub administratione iurisdictionis, aliàs secus. Ias. *in l. à Diuo Pio. §. sed si emptor. num. 3. ff. de re iud.* executori autem prædicto iurisdictio intrandi bona debitorum non erat aperta, nisi seruatis seruandis, tam de iure communi, quàm statutorum ciuitatis Anconæ, scilicet præcedente subhastatione, deliberatione bonorum, liquidatione fructuum, quæ omnia fuerunt omissa; vt fuit dictum in hac causa coram R. Bonon. 1610. ergo cessante præsumptione taciti consensus partis dimissione bonorum, spolium remanet priuati ex solo facto spoliantis, cui non competit aliquod priuilegium retentionis.

Rursus fuit etiam consideratum, modernum Rectorem carere iure vtendi retentione, cum nõ possit opponere de prætenso credito pro canonibus decursis tempore Iachelli antiqui Rectoris, cum ante resignationem fructus à solo separati spectet ad resignantem, non autem ad resignatarium successorem in beneficio, vt fuit dictũ in causa Baren. fructuum coram R. P. D. Caualerio 2. Iunij 1610. & coram me in Cremon. fructuum 18. Martij 1611. 4

Nec dicatur, quòd canones debentur domino directo in recognitionem dominij, non autem pro mercede, & fructibus. Vela. *de iure emphyteut. qu. 1. nu. 15.* vt meritò resolutiones prædictæ non applicentur; sed potiùs intret Bulla Iulij III. & ius commune, quod tanquam fructus non exacti spectent ad resignatarium. Calderin. *cons. 2. de pecul. Cler.* Quia est aduertendum, quòd non præstatur pensio in pecunia; sed certa pars fructuum ex eisdem fundis emphyteuticis, nempè Salmæ 15. frumenti tempore recollectionis, ideò statim recollecti, & postquam aduenit tempus quo deberi incipiunt, non mutant naturam, nec speciem, sed remanent fructus & benè conueniunt resolutiones in dictis Baren. & Cremonen. fructuum. 5

Non obstat, quod modernus Rector habeat cessionem eorundem canonum à Iachello antiquo Rectore cuius vigore potest vti retentione: quia fuit responsum, nullum super ea posse constitui fundamentum, cum non sit de actis, & item quia Iachellus egit nomine proprio, & obtinuit mandatum exequutiuum ab A. C. à quo pendet appellatio; qua pendente, cessio vel non potuit fieri, vel facta tanquam de credito controuerso, & illiquido non suffragatur, cum apponatur de solutione per compensationem fructuum, ab eo perceptorum in fundis emphyteucis ab anno 1593. vsque ad annum 1605. &c. 6

R. P. D. VBALDO.

Romana executionis laudi. Mercurij 26. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Laudum emologatum cum solemni stipulatione & obligatione Camerali debet executioni mandari, nisi obstet exceptio vsurariæ prauitatis.

SVMMARIVM.

Laudum cuius compromissum fuit obligatione Camerali vallatum, habet executionem paratam. num.1.

Laudum emologatum cum solemni stipulatione & obligatione habet vim rei iudicatæ, ibid.

Laudum cum solemni obligatione Camerali stipulatum dicitur vera transactio, ibid.

Laudum latum sine die est nullum, maximè quando est restricta potestas arbitrorum ad certum tempus, n.3.

Actus præsumitur debito tempore factus, & expeditus, ibid.

Acceptatio laudi facit illud valere in vim pacti, ibidem.

Exceptio non implementi retardat executionem, n.4.

Exceptio non implementi potest etiam contra laudum emologatum opponi, ibid.

Actus per alium factum non nocet ei, qui non consentit, ibid.

Prohibitio habens pœnam expressam non debet trahi ad aliud pœnæ genus, num. 5.

Ablatiui absoluti important conditionem, num. 6.

Conditionem non fuisse purificatam potest opponi, contra obligationem Cameralem, ibid.

Laudum emologatum cum obligatione Camerali debet executioni demandari, nisi obstet exceptio prauitatis vsurariæ, num. 7.

DECISIO DXVI.

1 Domini dixerunt, mandatum esse relaxandũ pro cõtentis in dubio proposito, quia sumus in laudo, cuius compromissum fuit obligatione Camerali vallatum, ideoq; meretur executionem, Castr. *cons.* 260. *num.* 4. *lib.* 1. eoque magis cum laudum ipsum fuerit à partibus cum solemni stipulatione, & obligatione etiam Camerali acceptatum, & emologatum, quo casu habet vim rei iudicatę, *l. cum antea l. ne in arbitris. C. de arbitr.* Bart. *in l.* 1. *n.* 6. *ff. de re iud.* Socin. *cons.* 85. *in princ. lib.* 1. Paris. *cons.* 46. *n.* 13. *lib.* 1. & dicitur vera, & propria transactio, glos. & Doct. *in l.* 2. *c. comm. vtr. iud.* Caccialup. *tract. de transact. q.* 3. *sub n.* 8. *vers. aduerte, & n.* 9. Soc. *d. cons.* 85. *lib.* 1. *& cons.* 69. *nu.* 6. *lib.* 4. Dec. *cons.* 60. *sub nu.* 3. *& in cap. si quando, nu.* 19. *de offic. deleg.* Bald. *in rubr. extr. de arbitr.* Ripa. *in l. admonendi nu.* 41. *ff. de iur. iur.* Gozad. *cons.* 98. *n.* 19. Paris. *d. cons.* 46. *n.* 16. *lib.* 1. *& cons.* 89. *nu.* 10. *eod. lib.* Cagnol. *in l.* 2. *nu.* 85. *C. de rescin. vend.* Et fuit resolutum in Bononien. fideius. de Ranutiis 22. Martij 1602. coram bo. me. Pacen. à qua non licet recedere; sed debet executioni demandari, præsertim stante obligatione Camerali & iuramento, Cassad. *decis. vnic. num.* 2. *de mut. pet.* Thesaur. *decis.* 26. *num.* 11. *& decis.* 253. *sub numer.* 4. *vers. in contrarium.* Et fuit dictum in Rom. executionis contractus 27. Maij 1594. coram Lista & aliàs sæpè.

2 Multæ tamen exceptiones adducebantur ad impediendam relaxationem mãdati, & quia dubium erat conceptum in tempus futurum, an mandatum esset relaxandum pro contentis in laudo de quo agitur, videbantur dominis cessare nonnullæ exceptiones adductæ per informantes contra mandatum, iam relaxatum per secundum collateralem.

3 Alias verò exceptiones contra futuram relaxationem mandati, domini reducebant ad tres vel quatuor principales. Prima erat nullitatis laudi ex eo, quod non apparet de die lati laudi, *l. cum non eo die. C. quando prou. non est necesse.* Et tamen erat restricta facultas arbitrorũ ad certum tempus. Bald. *cons.* 6. *num.* 1. *lib.* 3. sed fuit responsum quòd immò præsumitur latum in tempore, cum de contrario non constet, Alciat. *de præsumpt. reg.* 3. *præs.* 1. *nu.* 1. *vers. facit.* Aym. *cons.* 205. *nu.* 9. cum aliis Rot. *decis.* 674. *n.* 3 *part.* 1. *diuers.* quę præsumptio optimè coadiuuatur ex facto subsecuto, cum arbitri possent validè laudare vsque ad diem 17. Iunij, & die sequenti Baratellus obtinuerit mandatum à 2. collaterali in vim prædicti laudi, tunc in actis producti, vt sibi consignaretur schedula scut. 700. vltra quod istud laudum quamuis nullum, potuit per expressam, & solemnem emologationem partium confirmari, prout confirmatum fuit cum obligatione Camerali & iuramento, vt supra dictum est, quo casu valeret in vim pacti, iuxta glos. *in l.* 2. *C. comm. vtriusq; iud.* Paris. *cõs.* 46. *n.* 14. *lib.* 1. Afflict. *decis.* 117. *per tot.* Abb. *cons.* 62. *n.* 2. *part.* 2. Surd. *cons.* 136. *nu* 54. *lib.* 1. Rot. *decis.* 512. *n.* 1. *part.* 1. *diuers.*

4 Altera erat exceptio non implementi ex parte D. Vrsulæ, cum partes promiserint non contrauenire laudo, in quo cauebat, vt finito nouennio non posset vnus, inscio, vel inuito altero conducere hospitium, & tamen fuerunt ad fauorem D. Vrsulæ factæ duæ locationes dicti hospitij, altera à custodibus hospitalis sancti Iacobi incurabilium altera à custodibus Sanctæ Marię Lauretanæ, vt in publicis instrumentis desuper celebratis, non obstante contradictione Baratelli, quæ exceptio non implementi videtur retardare executionem, Aym. *cons.* 115. *n.* 10. cum allegatis & potest opponi etiam contra laudum emologatum. Surd. *dicto cons.* 136. *sub n.* 55. verùm respondebatur in primis D. Vrsulam non contrauenisse, cũ ipsa non conduxerit hospitium, sed D. Laurentius eius maritus, ea absente, de cuius ratificatione non constat. Vltra quòd Baratellus fuit interpellatus iudicialiter ad consentiendum locationi, iuxta formam laudi, & cum neglexerit consentire videtur potuisse deuenire ad dictam locationem.

5 Prætereà considerabant Domini, quod illa prohibitio non conducendi sine scientia & licentia aduersarij, habet suas pœnas expressas, videlicet, vt in casu contrauentionis, conductio intelligebatur facta ad commodum alterius partis acceptare volentis, item vt conducens cadat ab omni commodo, & iure, quod ei fuisset ex conductione acquisitum, & demùm incurrat pœnam scutorum duorũ millium applicandorum locis piis; ideò saltem donec videretur, an sit locus pœnis in laudo expressis non debet retardari executio. Et ex hoc tollitur etiam quod dicebatur, D. Vrsulam esse periuram propter dictam conuentionem, prohibitio enim quæ habet suam pœnam expressam non debet trahi ad aliud pœnæ genus. Capr. *in suis regul. reg.* 1. *n.* 7. *vers. quinto fallit*, facit text. *in l. At si quis. §. ibid. Labeo, ibi, pœnam autem. ff. de relig. §. cum igitur, vers. sin autem. auth. de non elig. secund. nub.* Bald. *in auth. ex testamento, nu.* 13. *C. de secund. nu.* 1.

6 Tertiò fuit proposita exceptio, quasi malè fuerit actum ad restitutionem bonorum spectantium ad hospitium, cum debuerit præcedere inuentarium, & æstimatio ex forma laudi, cuius verba sunt, *che finiti li noue anni detto Francesco sia obligato restituire alla detta Signora Orsola altretante robbe, masseritie, vini, fieni, & altre cose appartenenti à detto negotio d'hosteria conforme al solito, che ascendino alla somma di scudi* 2152. 27. *mediante l'inuentario, & stima da farsi da due homini periti, &c.* Et ille ablatiuus absolutus, *mediante l'inuentario & stima*, importat conditionem, *l. à testatore. ff. cond. & demonstr.* Doct. *in rubr. ff. sol. matr.* Et ideò conditio inuentarij, & æstimationis faciendæ videtur debuisse præcedere, & tanquam non impleta impedire executionem laudi, & obligationis Cameralis. Rota *decis.* 123. *n.* 18. *part.* 2. *diuers.* cum allegatis.

7 Fuit tamen responsum, immò ex verbis proximè relatis apparere, quòd debuerit præcedere restitutio bonorũ, quatenus extent tẽpore finiti nouennij, ita vt bona priùs essent in obligatione Francisci, vt eo inuito pecunia numerata ab eo extorqueri non posset, vndè petitio æstimationis, vel inuentarij faciendi,

faciendi, & electionis peritorum, erat ab eo facienda, non autem à D. Vrsula, quæ benè potuit petere bona, quatenus extaret, sin minus, summam taxatam in laudo, quam si euitare velit Franciscus, debet consignatis bonis petere, vt æstimetur.

2 Ad alia leuiora fuit satisfactum per informantes. Opponebatur etiam contra dictum laudum, quod saperet vsurariam prauitatem, ex quo durante dicto nouennio, quo res hospitij remanserunt penès Franciscum, fuit idem Franciscus condemnatus soluere scuta 3150. *tanto per li vtili, auiamento, & inquilinato, quanto per l'vso di dette robbe*, vt latiùs in dicto laudo continuatur, circa hanc exceptionem D. voluerunt maturiùs deliberare, ideò fuit conclusum, mandatum esse relaxandum, nisi obstet exceptio vsurariæ prauitatis, de qua particulariter videatur.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Vrbeuetana alimentorum. Veneris 28. *Iunij* 1613.

ARGVMENTVM.

Maritus non tenetur alere vxorem, quæ extra domum suam, & sine rationabili causa, & propria auctoritate discessit: sic nec etiam pater tenetur alere filium, vel neptem extra domum, præsertim si aliundè habeat, vnde viuere possit.

SVMMARIVM.

*Maritus tenetur alere vxorem suam, sed non extra domum nisi ex rationabili causa diuertat. nu.*1. *vbi quòd satis dicitur recedere à domo viri sine rationabili causa, quando propria auctoritate discedit.*

Maritus vxore spoliatus restituendus est ad eam, ibid. in fine.

Pater non tenetur alere filium, vel neptem extra domum, num. 2. *vbi præsertim quando filius habet aliundè vnde se alat.*

Alimentorum taxatio fieri debet iuxta facultates illius, qui alimentare tenetur, ibid. in fine.

*Sententia sine citatione nulla & inualida est, num.*3.

DECISIO DXVII.

1 Resolutum fuit Sfortiæ deberi alimenta in bonis quondam Comitis Francisci Mòtis Martij, etenim constat de tractatu prædicti Comitis Francisci, erga Sfortiam tanquam filium, non solum in vita, prout deponunt testes, sed etiam in morte, ex qua illum tanquam filium instituit in tertia parte hæreditatis, qui tractans quicquid dicendum esset in præiudicium tertij, ex not. per Ias. *cons.*106.*n.*1.*vers.*2.*lib.*1. Alciat. *cons.*149.*nu.*8.*lib.*9. Natt. *cons.*473. *n.*24. *vers. ad contraria*, in præiudicium tractantis & eius hæreditatis probat filiationem Ias. & Natt. *cons. vbi suprà.* Paris. *cons.*10. *num.* 35.*lib.*2. Rolan. *cons.* 22. *num.* 3. cum aliis per Surd. *consil.* 1. *num.* 46. non solum vt pendente lite debeantur alimenta Sfortiæ, vt est casus, de quo agitur sed etiam toto tempore vitæ ipsius Sfortiæ, iux. not. *c. cum haberet, de eo qui dux. in matr.* cum aliis infra alleg.

2 Nonobstante quòd Sfortia nedum non probet præsumptionem boni iuris pro se, sed immò appareat de contrario, ex quo reportauit sententiam contra se super prædicta tertia parte hæreditatis, quia Domini non intendebant pro nunc assignare alimenta Sfortiæ tanquam fouenti bonum ius in lite hæreditatis, sed quia cum sit filius (etiamsi non foueret bonum ius super dicta hæreditate, de quo erit suo loco videndum) nihilominus saltem ex æquitate canonica sibi semper debebuntur alimenta in bonis paternis, etiamsi sit illegitimo modo natus. *cap. cum haberet*, vbi omnes, *de eo qui dux. in matr.* Bart. *in auth. ex complexu, num.*2.*C. de incest. nupt.* Dec. *cons.*310.*num.*3. Paliott. *tract. de noth. & spur. c.*46.*num.*5. latè Surd. *de alim. tit.*1. *qu.* 10. *numer.* 5. cum plurib. seqq. Et institutio patris semper sustinebitur, saltem vsque ad finem alimentorum, Bald. *in l. eam quam, numer.* 41. *C. de fideicomm.* Bart. *in d. auth. ex complexu, num.*3.*C. de incest. nupt.* Nicol. de Vbald. *tract. de success. ab intest. num.*47.*vers.*5. *si tamen pater.* Gabr. *tit. de alim. conclus.*1.*num.*29.

3 Super eo quòd Comes Alexander & litis consortes non possideant bona quondam Comitis Francisci, Domini non institerunt, cum satis fuerit pro nunc firmare filiationem, & alimenta in bonis paternis: à quo autem sint præstanda videbitur.

REVERENDISSIMO P.D. DAMASCENO.

Romana supplementi legitimæ. Veneris 28. *Iunij* 1613.

ARGVMENTVM.

De inofficiosa donatione facta per patrem viuentem, in præiudicium legitimæ filiorum, quòd non valeat, & rescindenda sit, nec non de statuto vrbis excludente fœminas propter masculos, quòd sit factum fauore agnationis, & quòd propterea cessante agnatione cesset etiam dispositio statuti.

SVMMARIVM.

*Legitima per patrem filiæ minui non potest, num.*1.

Donatio facta per patrem viuentem in præiudicium legitimæ filiorum, dicitur inofficiosa, siue omnium bonorum, siue partis eorum, & rescindi debet, num. 2.

*Donationis inofficiosæ querela datur etiam aduersus locum pium, num.*3.

*Statutum vrbis excludens fœminas propter masculos est factum fauore agnationis, & ideò non suffragatur cessante agnatione, num.*4.

Hæredum appellatione non veniunt nisi hæredes sanguinis, & sic descendentes, ibid. Vbi declaratur hæc conclusio, quando procedat.

*Agnati transuersales possunt dici extranei hæredes non sui, num.*5.

Pia causa & monasterium an sit loco filij, ibid.

DECISIO DXVIII.

1 Resolutum fuit sententiam quæ mandat suppleri legitimam D. Septimiæ esse confirmandam, quia non potuit pater dictę Septimię minuere eius legitimam, neque per donationem inter viuos. *tot. tit. C. de inoffic. donat. Neque per viam vltimæ voluntatis l. omnimodo scimus, C. de inoff. testam.*

2 Et quantum ad donationem inter viuos non obstare, quòd pater minimè donauerit omnia bona, vndè non sit locus querelæ inofficiosæ donationis, quæ tũc demùm videtur cõpetere, si pater donauit totum patrimonium, vt colligitur *ex l. si pater*, ibi, *omne patrimonium*, & *l. si totas facultates. C. de inoffic. donat.* secus si partem, vt post Anchar. Felin. *in cap. in præsentia, numer. 43. vers. item nota. de prob.* quia fuit responsum, leges ad effectum inofficiosi non se restrinxisse ad causam, quando totum patrimonium fuit donatum, quod colligitur manifestè ex *l. 1. & l. cum donationibus. C. eod. tit.* vbi pater non donauerat totas facultates, sed aliquid retinuerat, in quo instituerat filios dantes de inofficiositate, & nihilominus concludunt illę leges, quod competit querela inofficiosæ donationis vsque ad supplementum legitimæ. Felin. verò, de quo suprà, cum Anchar. per eum allegato, non includit legitimam filiorum, vt ex lectura illius apparet.

3 Sicut etiam visum fuit non refragari, quòd donatio sit facta loco pio, quia si competit querela inofficiosæ donationis, quando donatio est facta alteri fratri, vt habetur *in l. cum donationibus, & in l. si mater sua. C. de inoffic. donat.* Eadem & maiori ratione competet contra locum pium, cum in materia legitimæ potior sit causa filiorum, quàm loci pij *c. fin. 17. q. 4. glos. in l. si quis ad declinandum, verb. simili modo. C. de Episcop. & cler.* Felin. *in d. cap. in præsentia, numer. 43. de probat.* Bero *cons. 26. num. 8. lib. 2.* & in specie, quòd non possit grauari filius in legitima, etiam fauore piæ causæ, glos. *in auth. similiter. verb. causas. C. ad l. falsid.* Bart. *cons. 32. num. 3.* Alex. *cons. 45. num. 17. lib. 1.* Ruin. *cons. 57. nu. 3. lib. 2.* Gabr. *tit. ad Trebell. conclus. 11. in fin.* Surd. *de alim. tit. 8. priu. 95. num. 9.* Crass. qui de communi. *§. legitima. qu. 38. numer. 20.* Honded. *cons. 73. num. 40. lib. 1.*

4 Quoad testamentum fuit dictum non obstare statutum vrbis 141. *lib. 1.* exclusiuè fœminarum dotatarum, quia fuit responsum, illud statutum emanasse solùm ad fauorem agnationis, vt patet ex illis verbis, ibi, *nec possint aliquid petere ab hæredibus patris, vel aui, de agnatione etiam transuersali*, & proindè cum locus pius minimè sit de agnatione patris Septimiæ, & transuersali, statutum sibi non suffragatur tanquam non habenti qualitatem requisitam à statuto. Alex. *cons. 129. numer. 1. lib. 7.* Dec. *cons. 589. num. 7.* Bec. *cons. 53. num. 9.* latè Tiraq. *de retract. lign. §. 8. glos. 7. numer. 1. & 2.* quod in fortioribus terminis tenuit Rota in causa Romana de Lante coram Clemente Papa VIII. relata inter diuers. impress. *decis. 232. num. 265. par. 1.* nempè statuti vrbis antiqui, *cap. 82. lib. 1.* vbi non aderant illa verba *de agnatione*, dicit enim ibi Rota, quòd appellatione hæredum, non veniebant nisi hæredes sanguinis, id est, descendentes, per *l. ex facto. ff. ad Trebell.* cum aliis ibi alleg. quibus addi possunt relati per Gabr. *cons. 10. nu. 5. & 18. lib. 2.* Si igitur quando statutum facit simpliciter mentionem de hæredibus, quod nomen ex sui natura est aptum comprehendere etiam extraneos. *l. in annalibus. C. de legat. l. hæred. appellatione*, vbi Rebuff. *in princ. vers. hæredes quoque extranei. ff. de verb. signif.* cum aliis per Gabr. *eod. tit. concl. 1. num. 1. & pluribus seqq.* propter exorbitantiam materiæ non veniunt hæredes extranei, vt patet ex mox dictis, quantò minùs venient, quando verbo, *hæredis*, addita sunt alia verba *de agnatione*, quæ qualificant, & restringunt nomen hæreditarium ad illos de agnatione tantum, vt de se patet.

Et licet statutum nouum in hoc sit amplius antiquo, quod vocat agnatos transuersales, qui possunt dici extranei cum non sint sui, *ad l. fin. §. simili quoque modo. C. de iur. dot. l. vnic. §. extraneum. C. de rei vxor. act. §. cæteri. Instit. de hæred. qualit. & diff.* attamen. quando sumus extra agnatos, vt in proposito casu statutum nouum est clarius antiquo, quia post nomen hæredis immediatè, subdit, *de agnatione*, quæ verba manifestè excludunt illos, qui non sunt de agnatione, vt supra dictum est. Nec facit quòd pia causa sit loco filij, iuxta notat. *in §. sed hoc præsenti auth. de sanctiss. Episcop. & in cap. in præsentia, de probat.* quia vel non est verum, quòd pia causa sit loco filij, sed tantum conditio filiorum censetur impleta per ingressum religionis, siue auctoritate legis, ne quis remoueatur à vita contemplatiua, siuè præsumptione eiusdem legis, quòd si testator cogitasset de casu ingressus religionis, idem disposuisset quod in casu filiorum, vt animaduertit Illustriss. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 7. num. 7.* & fuit ponderatum in causa Narnien. fideicommissi die 6. Iunij 1611. coram me. Vel quatenus etiam posset constitui regula, quòd pia causa sit loco filij, hoc erit ad perfectionem, & proinde non habebit locum in concursu verè filiorum, quia fictio non habet locum in concursu, & ad exclusionem veri. *l. filio quem pater. ff. de neg. gest.* Gemin. *cons. 138. numer. 1. cum duob. seqq.* Tiraq. *de priuil. piæ caus. priuil. 17. vers. verùm hoc non est.* Et fuit coram me dictum in causa Ispalen. præeminentiarum die 8. Februarij proximi, & hoc manifestè resoluitur ex doctrinis suprà allegatis, quòd fauore piæ causæ non potest minui legitima filiorum.

5 Visum etiam fuit non applicari quæ dicebantur de congrua dote, tempore, quo Septima fuit nupta, quia aliud est petere supplementum legitimæ, aliud supplementum dotis, vt de se patet, & post plura not. Decian. *cons. 54. numer. 10. lib. 1.* & obiectum posset procedere, si intraret statutum exclusiuum Septimiæ, & ipsa procuraret illud euitare sub prætextu, quòd ipsa non fuerit congruenter dotata, tunc enim ad videndum, an Septimia fuisset congruenter dotata, intraret inspectio, an esset attendendum tempus mortis, vel tempus dotationis, de quo in Vlixbonen. legitimæ 22. Nouembris 1595. coram bon. mem. Penia, quæ ex aduerso fuit allegata, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana alimentorum. Veneris 28. Iunij 1613.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Alimenta extra domum mariti, quando debeantur vxori ab eo diuertenti culpa viri, & an eidem vxori debeantur saltem alimenta,& sumptus litis,si non constat, quòd dotem dederit.

SVMMARIVM.

Uxori diuertenti à viro,non ex sua leuitate, sed culpa viri, debentur alimenta ab ipso viro, etiam extra eius domum, num.1.

Sententia facit præsumptionem boni iuris, ibid.

Maritus sine dote non tenetur alere vxorem, num.3.

Uxori litiganti dotem cum marito debentur ab ipso marito alimenta, & sumptus litis, constito de eius vxoris paupertate & bono iure, num.4.

Alimenta non debentur pauperi, & artifici, cui non est indecorum propriis manibus laborare, ibid.

Alimenta, & sumptus litis debentur, quando litigatur super re fructifera, vel aliàs pretio æstimabili, secus si de separatione thori, num.4.& 5.

Pauper non tenetur alere alium pauperem, num.5.in fine.

DECISIO DXIX.

1 Licet pro parte Marthæ proponeretur regula, quòd sibi tanquam illi, quæ non diuertit ex sua leuitate, sed culpa viri, debeantur alimenta extra domum viri. Bart. *in tract. de alim. num.* 48. Imol. *in l.si cum dotem, §.sin autem in sæuissimo, nu.* 24.*ff.sol.matrim.* Crau. *cons.*31.*nu.*6. Thesaur. *decis.* 130. *num.*2. Surd. *de alim. tit.*1. *quæst.*32.*num.*17. Et ad effectum consequendi alimenta,lite pendente, (de quo modò agitur) satis probatum diceretur, quòd ipsa non diuertit ex propria leuitate,ex quo habet sententiam super separatione thori ad sui fauorem, quæ facit præsumptionem boni iuris. *l.si instituta.§. de inofficioso. ff. de inoff. testam.* Alciat. *de præsumpt. regul.*3. *præsumpt.*9. *num.*8. Cephal. *cons.* 127. *numer.*3. Couar. *pract. quæst. cap.* 6. *num.* 6. & fuit in specie dictum in causa Bononien. separationis thori 11. Februarij 1608. coram bon. mem. Penia.

2 Nihilominus Domini in proposito casu fuerunt contra Martham, quia non benè probatur solutio dotis, licet enim adsit instrumentum confessionis Marci Antonij mariti, quòd illam receperat à Simone patre Marthæ, & dictæ dotis promissore: attamen in contrarium dantur testes instrumentarij, qui dicunt pecunias fuisse numeratas, vt dicitur, *per mostra*, & fuisse asportatas à Thoma Berettario, altero ex prædictis testibus, qui illas ad hunc effectum accommodauerat, quibus multùm adminiculatur, quòd cùm maritus in Curia Capitolina petiisset fructus dotis à prædicto patre, ipse non allegauit solutionem doris,sed quòd ad illos non tenebatur, ex quo maritus non sustinebat onera matrimonij, & res etiam videbatur verisimilis, ex quo tam ex ætate d. Marci Antonij viri, quæ tunc temporis erat dexdecim tantum annorum; quàm ex aliis circunstantiis apparet, quòd istud matrimonium fuit potiùs contractum per virum ex feruentia amoris erga Martham, quàm ex alio.

Hoc stante, quòd solutio dotis reddatur multum turbida, dicebatur quòd sicut Marcus Antonius non teneretur sine dote alere Martham vxorem in propria domo. glos. *in auth. de non elig. secund. nub. §.fin. verb. onera.* Bald. *in l. fin. num.* 3. *C. ad Velleian.* Salicet. *in l.quod in vxorem, num.* 3. *C. de negot. gest.* Ias. *in l. si donaturus, §. si quis indebitam, num.*3.*ff.de condict. ob caus.*Natt. *cons.*15.*num.*9. Boër. *decis.* 22. *in princ.* Guidopap. *decis.*499 *nu.*1. Crescen. *decis.*8. *de iud.* Surd. *de alim. tit.* 7. *qu.*17. *num.*2.*&* 11. vbi de communi: ita nec tenetur illam alere extra, etiamsi non diuertisset ex propria culpa, quia isti duo casus æquiparantur à doctoribus, dum dicunt maritum teneri ad alimenta, perinde ac si vxor esset in domo, & ad illius obsequia, de quo per relatos à Surd. *de alim.tit.*1 *quæst.* 34.*num.*17. 3

Et quatenus replicabatur, quòd etiamsi Martha non soluisset dotem, adhuc sibi deberentur alimenta, sicut debentur cuilibet pauperi litiganti, qui dat fumum de bono iure, prout dat Martha per sententiam ad sui fauorem latam, de quo per Guidopap. *decis.* 561. Crauet. *consil.* 164. *numer.* 1. Cephal. *cons.*127. *num.*10. Decian. *cons.* 66. *num.* 2. *lib.* 2. latè Surd. *dicto tit.*1. *quæst.*120. *numer.*1. *&* 7. fuit responsum in primis non constare de paupertate Marthæ, cum habeat patrem industriosum, & artificem, qui tenetur supplere,quatenus ipsa quæ est iuuenis, & cui tanquam filiæ artificis non est indecorum propriis manibus laborare, non possit seipsam in totum alere iuxta *not. in l. si quis à liberis,§. sed si filius ff.de libr. agnosc.* Angel. Aretin. *consil.* 140. *in princ.* Guidopap. *decis.* 439. *numer.* 1. Surd. *de alim. tit.* 7. *quæst.* 1. *numer.* 4. *&* 16. 4

Secundò fuit dictum,quæ in contrarium adducuntur, loquuntur quando litigator super re fructifera, vel aliàs pretio æstimabili,vnde in decernendis alimentis datur pro regula, vt perpendantur fructus rei super qua litigatur, vt per Angel. *in l. qui bonis, num.* 2. *ff.de cess. bonor.* Bald.*in l.voluntatis, numer.* 4. *C. de fideicom.* Roman. *cons.* 510. *numer.*31.*vers. prætereà.* Alex. *cons.*32. *num.*5.*libr.*5. & proinde cum in proposito casu litigetur tantum de separatione thori, & sic de re quæ non cadit sub æstimatione, satis dubium videtur, an applicetur prædicta conclusio. Tertiò, ex testibus datis pro parte Marci Antonij viri apparuit res eius esse ad eum statum redactas, vt vix possit ex propriis bonis seipsum alimentare: vnde succedit conclusio, quod pauper non teneatur alere alium pauperem, de quo *in l. non quemadmodum, in fin.ff. de lib.agnosc.glos.in l. si quis à liberis,§. si mater.verb. necessario. ff. eod. tit. §. si verò auth. neque virum.* Alex. *cons.* 100. *num.*7. *lib.*1. latè Surd. *de alim. tit.* 7. *quæst.* 8. *numer.* 1. *cum pluribus seqq.* & tradit in specie Cephal. *consil.* 127. *numer.* 11. & ex prædictis fuit dictum, M. Antonium virum nec etiam teneri ad expensas litis. 5

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Romana censu. Veneris 28. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Soluens quando præsumatur de sua, vel aliena pecunia soluisse.

SVMMARIVM.

Cedula bancaria in celebratione census succedit loco veræ numerationis, num.1.

Soluens præsumitur soluere de sua propria pecunia, & non de aliena, etiam causa non expressa, nisi rem emerit nomine alieno, & pretium soluerit, ibid.

Soluens non præsumitur soluisse de propria pecunia, quando in instrumento fassus est describi pecuniam esse alienam, num.2.

Mutuum præsumitur tacitè contractum ex traditione pecuniæ, non expressa causa, num.3.

Identitas summæ & pecuniarum præsumitur ex eadem quantitate partitarum, & etiam propter earum connexitatem, num. 4.

Partitæ pecuniarum in libro mercatorum descriptæ, & contrapositæ aliis partitis censentur positæ in extinctionem illarum partitarum, quibus contra positæ sunt, num.5.

DECISIO DXX.

1 POsteaquam fuit resolutum dominium census, de quo agitur, esse Dominorum de Vitelliis, non obstante reseruatione administrationis, & dispositionis eiusdem census in personam Domini Horatij Amadutij, exinde suborta est alia difficultas, quis fuerit Dominus scutorum 500. sortis principalis census, cum quibus ille fuit emptus, super qua consultis Dominis dixerunt scuta 500. fuisse Dominorum de Vitelliis. In instrumento enim census Io. Baptista Garganus illius venditor confessus est recepisse dicta scuta 500. ab Alexandro Maria de Vitelliis per bancum Ariguui, per manus Bonanni Capserij soluere asserentis virtute mandati per Dominum Horatium Amadutium facti eidem mercatori directi, sibique per Dominum Lutium traditi, quæ verba cum importent traditionem cedulæ bancariæ, ab eodem emptore census factam fuisse venditori, quæ succedit loco veræ numerationis, Bart. *in l. si solutionis. ff. de solution.* quod Put. *decis.*159. *lib.*1. secundùm nouam impressionem, & sæpè Rota tenuit, cessat præsumptio, quòd pecuniæ iudicentur esse illius, qui soluit, etiam causa non expressa. *l.*2. vbi Bart. & Bald. *C. pro socio. l. magis puto. ff. de solut.* Roman. *cons.*3. *nu.*1. *post med. vers. & huius est ratio.* Alex. *cons.*134. *num.*7. *lib.*5. qui regulam intelligunt, quando quis emit nomine alterius, & pecuniam ipse numerat, quorum neutrum fecit Amadutius, quia Gabriellius Procurator emit nomine Alexandri Mariæ Vitellij, & ipsemet cedulam prætij consignauit, vnde magis conuenire videntur aliæ iuris præsumptiones.

2 Primò, quòd per consignationem cedulæ Amadutius dicatur portasse scuta 500. Procuratori Alexandri Mariæ, & sic nudum ministerium præstitisse, dum passus fuit in instrumento describi Garganum ab Alexandro Maria pretium recepisse, quo casu pecunia non præsumitur soluentis. Bertrand. *cons.*282. *num.*2. *lib.*2. *prima part.* Magon. *decis. Florent.* 43. *num.*14.

3 Vel secundò, quòd pecunia subministrata per Amadutium fuerit mutuata emptori census, vt voluit Bart. *in l. cum quid, num.*11. *ff. si cert. pet.* dicens, quòd quando alicui traditur pecunia, nec exprimitur ex qua causa, nec indicia contraria concurrunt, videtur inter partes contractum mutuum. *l. donationes. §.*1. *cum ibi not. ff. de donat.* & communem hanc esse opinionem cum Bart. dixerunt Angel. *in eadem l. cum quid, num.*3. *&* 40. Castr. *num.*13. Alex. *num.*10. Cyn. *in l. incendium, in fine. C. si cert. pet.* & Surd. aliis relatis, *cons.* 24. *num.*3. quamuis ille *sub numer.*16. credat donationem ex aliis indiciis, quæ casui nostro non conueniunt, & si mutuum certum est, quod de proprietate Amadutij non tractetur propter illius naturam, quæ est dominium transferre, vt de meo tuum fiat. *l.*2. *§. appellata*, vbi etiam Alex. *ff. si cert. pet.*

Sed quod magis est, nec etiam Domini existimarunt Amadutium creditorem ex causa mutui illius summæ creditæ, quia ex partitis libri mercatoris, quæ dantur, reperiuntur duæ eadem die creatæ eiusdem summæ, nempè scutorum 1800. in debitum Iulij Vitellij, qui fuit pater Alexandri Mariæ, & aliorum scutorum 1800. in creditum Horatij Amadutij, quarum summarum conuenientia tam ob præsumptionem qualitatis personæ Horatij, qui gerebat eiusdem Vitellij negotia in vrbe, quàm propter earum connexitatem, quia vna videtur creata contemplatione extinctionis alterius. Bec. *cons.* 45. *numer.* 31. Osasc. *decis.* 34. *numer.*29. Surd. *decis.* 258. *numer.*11. *&* 12. Satis inferebat Amadutium creatum creditorem ex causa correspectiua extinctionis alterius partitæ similis summæ Iulij patris. 4

Quod etiam magis clarè deducitur ex eo quòd post quam partita scutorum 1800. fuit adscripta personæ Amadutij sub die 8. Iulij 1581. incepit disponere de eisdem pecuniis ad commodum Alexandri Mariæ, primò in emptione census scutorum 1000. ea soluendo sub die 15. eiusdem mensis, cum declaratione, quòd erant de pecuniis Alexandri Mariæ. Item die 26. Augusti alia scutorum 200. remissa fuere Vercellis Alexandro Mariæ de mandato eiusdem Amadutij, & demùm scuta ista 500. pro emptione census, quæ omnes summæ fuerunt contrapositæ partitæ scutorum 1800. & consequenter ad illius extinctionem. Bart. *in l. Aurelius. §. idem quæsiuit. ff. de liber. legat.* & fuit resolutum in causa Romana pretij Fundaci coram R. Domino meo Damasceno die 20. Februarij 1612. vnde cùm Amadutius enuntiet soluisse de pecuniis Alexandri Mariæ, occasione emptionis census scuta mille, & proprietas pecuniarum ad alios, quàm contra positos, referri non possit, eademmet scuta 1800. conuincuntur esse Alexandri Mariæ, non autem Horatij propter indiuiduitatem partitæ contrapositæ. 5

Ex quibus cessant omnia fundamenta pro Horatio deducta, quia regula, quòd pecuniæ præsumantur esse soluentis, non applicatur, vt iam dictum fuit, nec quòd pecuniæ postquam in eius caput fuerunt adscriptæ, earum sit dominus, & quòd tanquam creditor maioris summæ potuerit prædictas pecunias retinere, quia satis constat de contraria eius voluntate, & de compensatione non est agendum ad effectum, de quo quæritur, qui est; An ex proprietate pecuniarum possit inferri ad proprietatem census, non autem 6

tem an factis computis, quis eorum remaneat debitor, vel creditor. Et ita fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Fauentina parochialis. Veneris 28. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

In concursu ad beneficium is qui moribus, & prudentia aptior est ad gubernandam Ecclesiam, præferri debet alteri magis scientia prædito.

SVMMARIVM.

Concursus in beneficio quando fit coram Ordinario, & examinatoribus, potest Ordinarius cum examinatoribus præferre ei, qui magis scientia præcellit eum, qui prudentia, & moribus, & integritate aptior videtur ad gubernandam Ecclesiam, num.1. & 2.

Iudicium Ordinarij, & examinatorum in concursu ad beneficium ad fauorem alicuius non potest reuocari in secunda instantia, nisi appareat illud fuisse irrationabile, dolosum, & carnalitatis, aut humanæ passionis affectum, num.1.

Clericus aliàs de delictis diffamatus propter scandalum in concursu aliorum aliis præferri non debet, etiam, quòd sit maiori scientia præditus, num.3.

Iudicis iniustitia non præsumitur, & ideo probanda est per allegantem, quia pro iudice præsumitur, numer.4.

DECISIO DXXI.

1 Fuit resolutum beneficium non esse adiudicandum Salomoni: contendit enim contra iudicium examinatorum, & Ordinarij probare irrationabilitatem eorum in prælatione Bauarini ad parochialem, de qua agitur; sed non iustificat qualitates, quæ solent detegere, & manifestare irrationabile iudicium Ordinarij, quæ recensentur in constitutione felicis recordationis Pij V. dolosum scilicet iudicium, & carnalitatis, aut humanæ passionis affectum: in concursu autem qualitatum non est præscripta lex Ordinario, vt magis idoneum iudicet, qui scientia alteri præcellit; sed is præferri potest, qui prudentia, & moribus, & integritate aptior videtur ad gubernandam Ecclesiam, *c.cùm in cunctis, de elect.* & habetur in Concil. Trid. *de reform. sess.24. c.* 18. & Rota sæpe tenuit, vt in Beneuentana parochialis 15. Maij 1590. coram Orano Rauennaten. parochialis 7. Decembris 1592. coram Illustr. Cardinali Arigonio, & in Sabinen. concursus 6. Aprilis 1609. coram R. Damasceno, quæ datæ fuerunt.

2 Ideo Doctoratus officium, Auditoratus nobilitas, & diuitiæ, quæ allegantur in persona Salomonis, quatenus etiam si bene iustificarentur, cùm non faciant eumdem præcellere prudentia, & moribus, & integritate magis necessaria ad gubernandam Ecclesiam, quàm litteratura, & cæteræ supradictæ qualitates, sequitur dicendum iudicium Ordinarij non posse de irrationabilitate redargui, si Bauarinum elegerit, de cuius prudentia, & moribus vitæ apparebat. Tum quia antiquior sacerdos, & alumnus Societatis IESV, est valdè commendatus, diuque versatus in regimine curæ animarum: tum etiam, quia per multum tempus fuit Præfectus Collegio iuuenum in ciuitate Foroliuien. & ex post seminario in ciuitate Faentiæ, ex quibus retorquetur decisio in causa Ripana parochialis coram R. P. D. meo Pamphilio pro Salomone allegata: in ea enim ad arguendam irrationabilitatem iudicij Ordinarij deducuntur principaliter mali mores eius qui fuerat electus, dum apparebant excessus in fratrem & alios perpetrati, pro quibus cum curia Gubernatoris & Episcopo composuit, adeò quòd si hodie iudicium Ordinarij pro Salomone adduceretur, bene conuenirent termini illius decisionis.

Quia reperitur condemnatus ob delationem armorum prohibitorum de nocte, & pro suspicione associationis cum bannitis, pro quibus delictis composuit. Fuit etiam arrestatus Rauennæ ex causa homicidij, pro qua habuit domum pro carcere, & fideiussit, & quamuis non fuerit iudicatus culpabilis, sola tamen diffamatio propter scandalum, quod posset oriri inter parochianos, sufficit pro exclusione. Calderin. *conf.* 9. *de probation.* & Maculani illam ex inquisitione delicti causatam. Multum Domini ponderant pro exclusione in supradictis Beneuentana parochialis & Sabinen. concursus. Addebant etiam Domini quoad litteraturam, Salomoni non esse tutum dum interrogatoriis examinatorum respondit, Baptismi sacrificium posse conferri ab hæretico absque intentione baptizandi. 3

Non obstat, quòd iura producta per Antonium non sunt in forma probanti, nec legitimè extracta, nec probari, quòd Antonius sit antiquior sacerdos, quia etiamsi exceptio prædicta in facto esset vera, non tamen Salomon docuit de grauamine, prout debet; tum quia sustinet partes appellantis, & obiicit iudici culpam iniustitiæ, quæ non præsumitur; sed est probanda. Crauett. *conf.* 37. *num.* 11. cum aliis allegatis per Surd. *conf.39.nu.9.vol.1.* tum etiam, quia cõtra eum viget præsumptio quæ stat pro iudicio Ordinarij, *c. in præsentia, de renunciatione,* & fuit dictum in d. Beneuen. parochialis coram Arigonio, & in causa nullius parochialis 4. Decembris 1600. coram Bononien. Et ita fuit resolutum, &c. 4

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Romana pecuniaria 2000. Veneris 28. Iulij 1613.

ARGVMENTVM.

Plura, & diuersa in hac decisione explicantur notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Actio quæ oritur ex contractu principali, oritur etiam ex contractu accessorio, num.1.

Contractus celebratus in executionem alterius primi contractus videtur pars dicti primi contractus, n.2.

Iurans omnia, & singula in contractu expressa vera esse, dicitur ratificare, & conualidare d. contractum, ibid. vers. quæ magis procedunt.

Dotis non ſolutæ fructus marito ſuſtinenti onera matrimonij permitti poſſunt ad rationem ſeptem pro centenario, num.3.

Promiſſio, & obligatio omnis intelligitur rebus ſic ſtantibus, num 4.

Conditione non purificata non habet locum promiſſio ſub conditione facta, num.5.

Iuramenti calumniæ defectus non operatur vbi conſtat de bono iure agentis, num.6.

Proteſtatio niſi fuerit repetita in quolibet actu, cenſetur illi renunciatum per ſecundum actum, in quo proteſtatio non eſt repetita, ibid.

Recognitio iurium poteſt quandocunque fieri etiam poſt ſententiam, num.7.

Citatio facta alicui tanquam tali operatur, vt ſic citans citati perſonam approbet pro tali, pro quo citatur, numer.8.

DECISIO DXXII.

1 RElaxato mandato per A. C. pro ſcutis 2000. & appellatione interpoſita pro parte dominorum della Molaria, fuit per Signaturam cauſa mihi commiſſa, cum clauſula quoad ſcuta mille ſine præiudicio executionis; quo verò ad alia mille, ſi quid exequendum; vnde pro iſtis mille ſcutis dubitaui, an dictum mandatum eſſet exequendum? Et Domini affirmatiuè reſponderunt, cùm in capitulis matrimonialibus de anno 1585. & menſe Aprilis initis fuerint per Cæſarem promiſſa Aſcanio in dotem cum Domina Actia ipſius ſorore ſcuta duo millia, medietas quorum eſſet ſoluenda de tempore contracti, & conſummati matrimonij; alia verò ſcuta mille poſt mortem Cæſaris. Et quamuis poſt dictum matrimonium contractum per aliud inſtrumentum de eodem anno, & menſe Iunij eædem partes conuenerint circa modum ſoluendi prædictam dotem, nempe quòd pro ſcutis mille tantùm Cæſar ſolueret fructus ad rationem ſeptem pro centenario; alia verò ſcuta mille ſoluerentur poſt mortem Cæſaris intra ſex menſes ab ipſius hæredibus, in caſu quo Actia decederet cum liberis; in caſu verò contrario obitus Actiæ ſine liberis, hæredes Cæſaris ad dictam ſolutionem non teneri. Nihilominus ex iſto vltimo inſtrumento, quamuis circa modum ſolutionis iſtius dotis aliquid fuerit declaratum, nihil tamen fuit immutatum circa promiſſionem dotis ſcutorum duorum millium: vnde iſte vltimus contractus videtur acceſſorius ad primum, ita vt actio ex primo, & principali orta oriatur etiam ex iſto acceſſorio. *l. fundi partem. ff. de contrah. empt.*

2 Vltra quòd iſte vltimus contractus fuit celebratus pro executione primi, & videtur pars prioris contractus, ita vt vnus tantùm intelligatur. *l. ſcire debemus. de verb. oblig.* Bald. *conſ.* 440. *num.* 57. *lib.*... Illuſtriſſimus Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 6. *& ſeq.* vbi *num.* 8. notat, quòd quando actus, qui ſequitur, poteſt intelligi, vt pertineat ad præcedentem contractum, vel vt ſit nouus contractus, magis præſumitur fieri pro executione prioris, & adducit Aretin. *in l. ſi Procuratorem, in princ. ff. mandat,* & Boër. *in deciſ.* 548. *nu.* 5. *circa fin. verſ. ideo initium.* Quæ magis procedunt in noſtro, in quo in ſecundo inſtrumento fit mentio de dicta dote in primo promiſſa, cum aſſertione contrahentium, vera fuiſſe omnia in primo inſtrumento contenta, etiam cum iuramento, & illa ratificarunt, & acceptarunt: ex quibus reſultat primi contractus ratificatio, & conualidatio, ex latè deductis per Surd. *deciſ.* 70. *num.* 3. *& ſeq.*

Quibus ſic ſtantibus, & firma promiſſione ſcu- 3
torum duorum millium pro dicta dote videtur ad illa omnia Dominum de Molaria teneri; tum ex prædictis, tum quia quoad ſcuta mille tantùm in contanti ſoluenda, fructus in ſecundo contractu fuerunt promiſſi ad rationem ſeptem pro centenario, quæ promiſſio fructuum durante matrimonio videtur ſatis æquitati conſona, cùm non ſoluta ſorte principali in contanti promiſſa interim ſoluantur dicti fructus marito ſuſtinenti onera matrimonij, ad tex. *in l. pro oneribus. C. de iur. dot.* quod & admiſit ſtatutum vrbis *lib.* 1. *cap.* 137.

Et non videtur admittendum, quòd tantùm fru- 4
ctus quoad iſta ſcuta mille veniant in promiſſione, non verò illorum capitale, quaſi hoc denotet illa taxatiua tantùm, cùm illa non cadat ſuper fructibus ad excluſionem ſortis principalis, ſed cadat ſuper iſtis ſcutis mille tantùm ad excluſionem aliorum millium ſcutorum per hæredes Cæſaris poſt illius mortem ſoluendorum, ex quibus fructus non erant ſoluendi: vnde defunctis Aſcanio, & Actia coniugibus, & ſic ceſſantibus oneribus matrimonij, & ſolutione dictorum fructuum in ſecundo contractu, promiſſa remanet obligatio pro illorum capitali in primo contractu promiſſa, qui per ſecundum ex ſupradictis non fuit immutatus, ſed potiùs confirmatus; talis enim fructuum promiſſio intelligitur donec illi capitale ſolueretur, & rebus ſic ſtantibus, prout quælibet diſpoſitio intelligi debet. *l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. l. ſi fuerit, in princ. ff. pro ſocio.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, in præfatione, n.* 167. *C. de reuocand. dona.*

Et etiam videtur iuri, & æquitati conſonum, 5
quòd fructus ex aliis ſcutis mille non ſoluerentur, cùm ſolutio illorum ſit promiſſa ſub conditione ſi Actia cum filiis deceſſiſſet & in diem, nempe ſex menſibus tranſactis poſt obitum Cæſaris, & adhuc conditione non purificata, & antequam veniſſet dies, ſors non deberetur. *l. cederem diem. de verb. oblig.* cum ibi notatis, videtur nec fructus interim deberi: attamen cùm per mortem Cæſaris, & ſuper exiſtantiam Angeli filij Actiæ dies prædictus venerit, & conditio prædicta fuerit purificata, intrat obligatio contra hæredes Cæſaris ſoluendi prædicta ſcuta mille, & ſic nec quoad iſta, nec quoad alia priora mille videntur poſſe excuſari, & quòd quoad vtramque ſummam mandatum A. C. ſit exequendum.

Ad nullitates fuit reſponſum non obſtare; defe- 6
ctus enim iuramenti culumniæ nõ facit quicquam, cùm conſtet ex ſupradictis de bono iure Angeli. Iaſ. *in l. admonendi, in* 2. *lectur. num.* 204. *ff. de iur. iur.* Adden. ad Veſtr. *in prax. lib.* 5. *c.* 2. *n.* 14. & dixit Rot. in Lucana parochialis 12. Maij 1603. coram bo. me. Penia, & in Marſican. Affictus 7. Maij 1612. coram me; tum etiam, quia proteſtatio, in qua idem fuit petitum, non fuit in quolibet actu poſtea repetita: vnde videtur illi renunciatum, cùm verſemur in iudicialibus. Verall. *deciſ.* 406. *nu.* 2. *part.* 2. Mohed. *deciſ.* 2. *de indic.* per doctrinam Alexandri, quam ibi Rota cenſuit communem, *in l. non ſolum. §. morte. verſ. dici poteſt. ff. de oper. nou. nunciat.*

Et quamuis aliquorum iurium recognitio defi- 7
ciat, non eſt nullitas attendenda, cùm talis recognitio

gnitio possit fieri quandocunque etiam post sententiam, secundùm stylum Rotæ. Ægid. *decis.*539. Put. 415.*lib.*1. vt fuit dictum in Romana census de Vellis 30.Maij 1597.coram bo.me. Corduba, & in supradicta Marsican. Afflictus coram me.

8 Et defectus legitimationis personarum videbatur tolli tam ex fide baptismatis Angeli, quàm ex aliis actibus cum illo per D. Molariam factis, ex quibus approbatio illius personæ resultat,ad text. *in l.inter quas.§.alienum,in fi.ff.de damn.infect.* Surd. *decis.*104.*n.*12.præcipuè cum isti actus sint citationes factæ D. Angelo tanquam filio, & hæredi D. Actiæ, ad tradita per Menoch. aliis relatis, *de adipisc.remed.*4.*qu.*68.*n.*11. Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Vmbriaticen.parochialis. Lunæ 1. *Iulij* 1613.

ARGVMENTVM.

De iudicio manutentionis quando locum habeat probata possessione per instrumentum, & quibus exceptionibus retardetur.

SVMMARIVM.

*Instrumentalis possessio alio non existente in possessione est manutenibilis,n.*1. *Vbi etia quod de non existentia alterius in possessione satis apparet, eo ipso quòd non apparet de existentia,quia possessio est quid facti, & non præsumitur, nisi probetur.*

*Exceptiones concernentes petitorium non retardant manutentionem, num.*2.

Detentatio sola sine titulo sufficit in iudicio manutentionis, ibid.in fine.

*Decretum irritans inficit possessionem,nu.*3. *vbi declaratur quomodo procedat hæc conclusio.*

Decretum irritans est accessorium ad constitutionem, in qua est appositum,& ideò si constitutio non intrat, decretum nihil operatur, ibid.

Possessorium ordinarium dicitur illud, quod habet annexam cognitionem negotij principalis,& propterea ex eo non retardatur manutentio, ibid.

DECISIO DXXIII.

1 PRo Ioanne Antonio solo informente, ex quo pars aduersa pluries citata nõ comparuit, fuit tentum,ipsum Ioannem Antonium esse manutenendum, quia de eius possessione constat per publicum instrumentum captæ possessionis sub die 9. Octobris 1612.quæ quidem instrumentalis possessio, alio non existente in possessione, est manutenibilis,*l.nõ idcirco*,cum ibi not.*C.de fid.instr.* Honded.*cons.*86.*nu.*30.*lib.*2.Cæs.de Grass.*decis.*5.*nu.*1.*de caus.poss.& propr.*Rota in causa Ceruien.bonorum 20.Nouemb.1578.coram Brauo relata inter diuers. impress.*decis.*506.*n.*1.*par.*1. in Illerden. beneficij 5. Iulij 1608. coram me. Et eo ipso videtur probata non existentia, quòd non apparet de existentia,siquidem apprehensio possessionis est quid facti, quod non præsumitur nisi probetur. *l. assecuratio. C.de non num.pecun.l.*1. *C.de probat.cap.cum in iure, de off.delegat.*cum aliis per Dec. *in l.quatenus, nu.*3. *ff.de reg.iur.*& fuit in specie dictum in causa Viterbien.beneficij prima Iulij 1609. coram me.

Et quæ prætendit Petrus circa reseruationem 2 in vim constitutionis Pij Papæ V. ex eo,quòd non fuerit seruata forma sacr. Concil.Trid. *cap.*18.*sess.*24.*de reform.*concernunt petitorium, & propterea non retardant manutentionem. Surd.*cons.*93.*nu.*7. Rota in causa Romana census relata inter diuers. impress. *decis.*99. *num.* 2. *par.* 1. & in præallegata Viterbien. beneficij coram me, in hoc enim summariissimo attenditur sola detentatio.Neuiz.*cons.*80.*num.*3. Cou. *pract.quæst.c.*17.*num.*5.*vers.sic sanè*, Rota in Romana vineæ relata *in decis.*641.*num.*8. *par.*1.*diuers.*Neque est necessarius titulus,Rota in causa Bononien. iurisdictionis relata inter diuers. impress.*decis.*595.*num.*8.*d.part.*1.in Soranen.beneficiorum 22. Maij 1587. coram Orano, & in Ripana beneficij 12. Februarij 1599.coram bo.mem. Iusto.

Et licèt propter decretum irritans, quod inficit 3 possessionem, Cassad. *decis.*1. *num.*2. *de restit.spol.* Ægid.533. Verall. 15. *par.* 3. prætensio possit etiam trahi ad possessorium: attamen hoc erit respectu possessorij ordinarij, siquidem cùm decretum irritans sit accessorium, & ita demum operetur,si intrat constitutio, cui adhæret Gemin.& Franc *in c. præsenti, in princ.num.*2.*de off.leg.in* 6.Gabriel.*tit de clausul.conclus.*3.*num.*85.Rota in causa Oriolen.decimarum 19. Iunij 1592. coram Gipsio. Non enim potest dici contrauentum constitutioni, nisi videatur, an casus comprehendatur: in constitutione sequitur, quòd tanquam habens annexam cognitionem negotij principalis dicatur possessorium ordinarium. Castr. *cons.*3. *num.*4. *lib.*2. Bero. *cons.*11. *num.* 3. & 4. *lib.* 1. & proinde non retardat manutentionem, vt in specie fuit decisum coram me in causa Baren. seu nullius 18. Martij proximi, vbi aliæ decisiones fuerunt allegatæ, vt in simili de statuto continuante possessionem defuncti in hæredem, quòd scilicet habeat admixtam causam proprietatis, & non impediat manutentionem ex præcedenti possessione instrumentali, dum disputatur, an intret statutum, fuit latè decisum in causa Ferrarien. bonorum 26. Iunij proximi coram R.P.D. meo Pamphilio per cons.Laderch. Imol. 67. num.10. Rota in causa Amerin. domus relata inter diuers. impress. *decis.*34. *num.* 21. & *seq. par.* 2. vbi etiam fuit dictum materiam esse appellabilem, ex Menoch. *de adipisc. remed.* 4.*num.* 859.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana de Cangiis. Lunæ 1. *Iulij* 1613.

ARGVMENTVM.

Sententia lata ad fauorem non instantis pro ea reputatur nulla, prout etiam, illáque sententia dicitur notoriè iniusta, quæ ex actis non iustificatur.

SVMMARIVM.

*Iudex officium suum non petenti impartiri non tenetur, num.*1.

Sententia lata ad fauorem non instantis pro ea est nulla, ibid.

Rei incumbere melius est, quàm actioni, num.2. in fin.
Donatarius non tenetur ad debita donatoris vltra valorem bonorum donatorum, num.4.
Sententia præsumitur lata, prout de iure, ibid.
Sententia contra sententiam reputatur nulla, num.5.
Sententia notoriè iniusta non transit in iudicatum, numero 6.
Sententia notoriè iniusta dicitur illa, quæ non iustificatur ex actis, ibid.
Sententia vnica non habet pro se tantam præsumptionem, nec tantum fauorem, sicut tres conformes, ibid. in fine.
Error partibus nocere non debet, nec rei substantiam mutare, ibid.
Commissio noua tacitè habet repetitas omnes qualitates, quas habet commissio antiqua, ibid. in fine.

DECISIO DXXIV.

1 FVit tentum sententiam Illustrissimi Domini mei Cardinalis Veralli fuisse conformam voto Rotæ, & proinde validam, non obstantibus ex aduerso deductis. nam dum primo loco opponebatur non esse conformem voto, quia votum fuit vt expediretur causa ad fauorem creditorum quódam Blasij, & nihilominus in sententia fuit omissus D. Salomonius creditor Blasij, fuit responsum de credito D. Salomonij non apparere in actis, nec minus; quòd ipse pro illo institerit ferri sententiam: vnde D. Cardinalis minimè tenebatur impartiri officium suum non petenti. *l. dies cautioni. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infect. l. vt fundus. ff. comm. diuid.* Cald. *consil. 3. de pen.* Rebuff. *tract. de expens. art. 3. glos. vnic. numer. 13.* Rolan. *cons. 83. num. 11. lib. 1.* aliàs sententia lata ad fauorem D. Salomonij illo non instante fuisset nulla, glos. *in l. properandum. §. & si quidem, verb. licentia.* & ibi Ias. *num.5. C. de iudic.* Bart. *in l. vnic. num. 2. C. vt quæ desunt aduoc. & in auth. ei qui, num. 5. C. de tempor. appell.* Rota in causa Mediolanen. rescissionis transactionis 14. Decembris 1601. coram me.

2 Secundò opponebatur, quòd votum Rotæ mandat expediri causam pro creditoribus, habita ratione eorum quæ donatarij soluerunt Blasio: in sententia autem solùm fuerunt præseruata iura dd. donatariorum, in illis verbis, ibi, *citra tamen præiudicium*, &c. non autem canonizatum illorum creditum, prout requirebatur: verùm fuit responsum in hoc, sententiam minimè discrepare à voto, quia votum non mandat canonizari creditum donatariorum, sed haberi rationem illius ad effectum vt donatarij possint retinere: vnde cùm fuerint præseruata illorum iura, nec agatur de exequendo in illorum præiudicium, satis videtur satisfactum menti Rotæ, & proinde non applicatur. Surd. *cons. 186. num. 10.* cum aliis per eum allegatis, quia ibi agebatur de exequenda sententia, in qua exequutione consistit præiudicium habentis ius retinendi, quia melius est incumbere rei, quàm actioni, iuxta not. *in l. plus cautionis. ff. de reg. iur. §. furti. Instit. de oblig. quæ ex quas. del. nascun.* Oldrad. *cons. 68. circa med.*

3 Tertiò dicebatur, quòd sententia D. Cardinalis condemnat donatarios erga creditores ad damna & interesse, de quibus damnis, & interesse nullum verbum in voto, nec circa debitum, nec circa liquidationem illorum quantum ad debitum fuit dictum; quòd si illa de iure deberentur, satis super eo Illustrissimus D. Cardinalis habuit votum, dum Rota dixit causam expediendam ad fauorem creditorum; quo verò ad liquidationem fuit responsum, quòd nec D. Cardinalis liquidauit, vnde in hoc nullo modo excessit votum. 4

Quartò opponebatur, quòd donatarij fuerunt simpliciter condemnati ad soluendum debita Blasij donatoris, quæ longè excedunt valorem bonorum donatorum, & sic iniustè, quia de iure donatarius non tenetur vltra valorem bonorum donatorum, ad *l. æris alieni*, vbi Bald. *in princ. C. de donat.* Sed ad hoc fuit responsum, quòd sententia intelligitur provt de iure. *l. miles. §. decem. ff. de re iud.* Bart. *in l. si fundus. §. in vendicatione, num. 4. ff. de pignor.* Roman. *consil. 320. num. 4.* Alex. *cons. 2. num. 2. lib. 3.* Crau. *cons. 74. num. 9.* & sic, si & quatenus, & vsque ad quam summam ascendunt bona donata, prout verè sufficiunt respectu creditorum, qui modò instant. 5

Quintò dicebatur, quòd ista sententia reuocat sententiam Illustr. D. Vicarij vrbis, latam pro exequutione Breuis, de qua reuocatione nihil in voto fuit responsum, quòd cum sententia D. Vicarij sit contra creditores eo ipso, quòd votum dicit causam expediendam ad fauorem creditorum, in necessarium antecedens vult quòd reuocetur sententia primæ instantiæ contraria eisdem creditoribus, quia aliàs esset sententia contra sententiam, & sic nulla. Ias. *in l. nam & postea, §. si damnetur, num. 7. ff. de iureiur.* Butr. *cons. 27. num. 2.* Dec. *cons. 294. num. 4.* Ruin. *cons. 62. numer. 11. lib. 5.* Surd. *cons. 160. num. 11.* 6

Sextò dicebatur, quòd sententia D. Vicarij ob non prosequutam appellationem transierat in iudicatum: sed fuit responsum, quòd tanquam notoriè iniusta minimè potuit transire in iudicatum. Cæs. de Grass. *decis. 2. num. 8. de solut.* Rota in causa Bononien de Pipinis. 8. Nouembris 1577. coram bo. me. Card. Seraphino relata inter diuers. impress. *decis. 311. num. 2. part. 2.* Notoriè autem iniusta elicitur, secundùm opin. Rotæ eo ipso, quòd non iustificatur ex actis. Cæs. de Grass. *d. decis. 2. num. 6. & 10. de solut. & decis. 16. numer. 15. de probat.* Rota in causa Foroliuien. census 16. Nouembris 1605. coram Illustriss. Lancelloto, & in Toletana portionis 24. Martij 1610. coram R. P. D. Decano, & in Romana hæreditatis 17. Iunij 1611. coram me. Quod maximè procedit in sententia vnica, quæ non habet pro se tantam boni iuris præsumptionem, nec tantum fauorem, sicut tres conformes. Oldrad. *cons. 106. num. 2.* Cresc. *decis. 22. de sent. & re iud.* Cou. *pract. qu. c. 25. num. 2.* Rota *decis. 778. lib. 3. part. 3.* & in Anconitana bonorum 19. Martij 1608. coram Illustr. D. Bononien. non iustificari autem ex actis, patet ex decisionibus in hac causa factis. 7

Septimò dicebatur, quòd ista causa fuit commissa tanquam in prima Illustr. D. meo Card. Tusco, & successiuè D. Card. Verallo in illius locum subrogato, & quòd propterea D. meus Card. Verallus non potuit pronunciare prout in secunda, sicut pronunciauit: sed visum fuit non subsistere in facto, quòd D. Cardinali Tusco causa fuerit commissa, prout in prima, quia causa appellationis à sententia D. Vicarij fuit commissa DD. meis Card. Iustiniano, & Cæsio, in quorum locum fuit subrogatus

gatus prædictus Illustr. Card. Tuscus. Nec facit, quòd in commissione porrecta per creditores ad effectum committendi causam appellatione remota, D. Card. Tusco fuerit narratum, quòd causa erat in prima instantia, quia ex serie illiusmet cõmunis apparet, quod illa narratiua fuit erronea, siquidem ibidem dicitur, quod causa appellationis fuerat commissa DD. Card. Iustin. & Cæsio, in quorum locum fuerat subrogatus idem D. Card. Tuscus. Talis igitur error non debuit nocere partibus, vel mutare substantiam rei. *l. de ætate. §. qui iusto*, cum ibi not. *ff. de interrog. act.* Oldrad. *cons.* 216. *num.* 1. Dyn. *cons.* 30. *in fin.* Alex. *cons.* 156. *in princ. lib.* 6. Nec ista noua commissio directa D. Card. Tusco cũ clausula, *appellatione remota*, alterauit antiquas commissiones, sed dicta in illis censentur repetita in ista. Ægid. *decis.* 41. Cassad. *decis.* 8. *n.* 5. *de rescrip.* Rota in causa ciuitatis Castelli pensionis 11. Februarij 1577. coram Cantuccio relata inter diuers. impress. *decis.* 44. *num.* 2. *part.* 2. & in Romana societatis officij 3. Iunij eiusdem anni coram bon. mem. Cardinali Blanchetto, quæ est decis. 321. *part.* 2.

R. P. D. PIROVANO.

Iacen. iurisdictionis. Lunæ 1. Iulij 1613.

ARGVMENTVM.

Episcopus in sua diœcesi habet fundatam intentionem super iurisdictione omnium Ecclesiarum; secus in Ecclesiis regularium habentium curam animarum.

SVMMARIVM.

Episcopus habet de iure fundatam intentionem super iurisdictione omnium Ecclesiarum eius diœcesis, numer. 1.

Inhibitio non debet esse principium iudicij, nec ab ea incipiendum, ibid.

Episcopus in materia visitationis habet maiorem iurisdictionem, etiam in locis exemptis à sacro Concilio Tridentino, ibid.

Episcopi non habent iurisdictionem in visitatione Ecclesiarum regularium habentium curam animarum, declara vt num. 2.

DECISIO DXXV.

1 Domini dixerunt moderandam esse inhibitionem, cùm illa fuerit relaxata contra D. Episcopum Iacen. qui, prout & cæteri Ordinarij, habent fundatam intentionem super iurisdictione omnium Ecclesiarum eius diœcesis. *cap. cùm omnes Basilicæ* 16. *quæst.* 7. *c. conquerente. de offic. ordin.* ideo ab inhibitione non est incipiendum sine causæ cognitione. *c. cùm personæ. de priuileg. in* 6. *cap. constitutus. de relig. dom.* Caputaq. *decis.* 201. *par.* 2. & eo maximè in hac materia visitationis, quia concurrit titulus maioris iurisdictionis, etiam in locis exemptis à sacro Concilio Tridentino *c.* 8. *session.* 2. & *c.* 8. *de reformation. session.* 21. cuius vigore Ordinarij tanquam delegati Sedis Apostolicæ visitant, non obstantibus quibuscunque priuilegiis, ac iudicum inhibitionibus, & in his terminis sæpiùs Rota resoluit, prout in Calaguritana iurisdictionis prima Iulij 1605. coram bonæ memoriæ Iusto, in Carpentoraten. Prioratus 15. Iunij 1601. coram Corduba, in Barchinonen. Prioratus S. Annæ 18. Maij 1601. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, & in Toletana iurisdictionis 26. Martij 1612. coram me.

Non obstat quòd facultas sacri Concilij non 2 se extendat in exemptis Ecclesiis Regularium, vbi per regulares cura animarum exercetur, & prout Ecclesiæ, de quibus agitur, à regularibus reguntur, & sacra Congregatio Illustrissimorum Interpretum hoc ipsum censuit. quia fuit dictum de priuilegiis Abbatis, & Monasterij S. Ioannis de Penia non constare, de quibus etiamsi appareret, non tamen esse sublatam visitationem secularium, qui in Ecclesiis inseruiunt, ex declaratione secularium, qui in Ecclesiis inseruiunt, ex declaratione eorundem Illustrissimorum Interpretum, quæ simul cum præcedenti data fuit, & clarum videtur eiusdem Concilij decretum, *sess.* 7. *cap.* 7. disponens, quòd Ecclesiæ curatæ Monasterij vnitæ visitentur singulis annis per Ordinarios locorum, exemptionibus quibuscunque non obstantibus.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Hispalen. pensionis. Lunæ 1. Iulij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione valoris beneficij per testes multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Valor beneficij exprimendus non est de necessitate in reseruatione pensionis, expressus tamen per modum affirmatiuum plenè probandus est. num. 1.

Testes examinati coram delegato pendente lite coram Ordinario in eadem causa, dicuntur nulliter examinati, num. 2.

Lis non dicitur introducta sine citatione, ad dicendum contra commissionem, & sine inhibitione: sufficit tamen inhibitionem esse iudici præsentatam, num. 3.

Inhibitio an dicatur legitimè præsentata, non præsentato originali, sed eius transsumpto, num. 4.

Testes de auditu, & publica voce, & fama non nisi semiplenè probant valorem beneficij, num. 5.

Testes volentes deponere de tempore præterito, & præsenti, oportet vt deponat per verbum fuit, & est, numer. 6.

Testes valorem probantes, & referentes se ad computa, & fidem computationis, probant valorem beneficij, num. 7.

Testes, vnus de certa scientia valoris beneficij, iunctis aliis testibus de publica voce, & fama, faciunt plenam, & perfectam probationem super valore beneficij, num. 8. *declara vt num.* 9. & 10.

Probationes duæ semiplenæ tunc demum constituunt plenam, & perfectam probationem, quando qualibet de per se, & in genere suo dici potest perfecta, alias secus, num. 10.

DECISIO DXXVI.

1 IN decisis fuit resolutum, retenta enim conclusione, quòd etsi valor de necessitate non sit exprimendus, si tamen sit expressus, & per modum affirmatiuum, plenè probandus est; quia reseruatio maioris, vel minoris quantitatis pensionis fundatur super expressione valoris affirmatiui, vt in prima decisione fuit firmatum. Dixerunt Domini non obstare testes de partibus; quia vltra quòd inualidè fuerunt recepti ex eorum dicto, concludens probatio valoris affirmatiuè expressi non affertur.

2 Nulliter enim videntur examinati, quia vsque de anno 1608. mense Nouembris pendente lite in Rota coram R.P.D.Pamphilio inter Thomam, & consortes, ac pensionarium, & translatarios super nullitate translationum pensionis fuit processum ad examen coram delegato per Nuncium Apostolicum de mense Iulij 1610. instantibus Fráncisco de Auila, & Petro Guzman translatariis, & in commissione coram R. P. D. Pamphilio comprehensis, quod citra vitium attentati fieri non potuit, Afflict. *decis.354.num.2.& seqq.* Gabr. *de iud. conclus.1.num.18.* Lancell. *de attent.lit.pendente, limit.2.num.59.& seqq.*

3 Nec dicatur, quòd sine lite attentata non censentur, & lis aliqua non aderat quoad dictos Petrum, & Franciscum, cùm non fuerint neque citati ad dicendum contra commissionem, neque inhibiti, quia sufficit, quòd Delegato fuerit præsentata inhibitio Rotalis ad effectum nullitatis actus, vt exinde omnia gesta sint nulla, & attentata. Rota *decis.20.& 31.de appella.in nou.* Achil. *decis. 29.eodem tit.* Put. *decis.395.& 414.lib.3.*

4 Non obstat, quòd originale inhibitionis ostensum, & præsentatum Delegato non fuerit; sed quoddam transumptum, per quod iudex non potuit certus reddi de impedimento, & iurisdictione abdicata; & ideo potuit fidem non adhibendo ad vlteriora procedere. Specul. *in tit.de citat. §.4. num.7.* Put. *decis.241.lib.3.* cum aliis allegatis. Hoc enim procedere posset parte opponente, & quando, & pòst de originali docere non posset, secus prout in præsenti, quando nec pars opposuit, & de inhibitione authentica constat. Achill. *decis.2. num.6.de offic.deleg.* Nec ab hac declaratione dissentit Specul. *d. num. 7. in fin.* dum dicit debere constare, saltem postea, præterea cùm non sit simplex transsumptum, sed authoritate Vicarij Hispalen. exemplatum, & per Notarium ad id deputatum, non carebat præsumptione veritatis, quo casu propter præsumptionem erat credendum constare de veritate scripturæ præsentatæ, vt considerat Specul. & Achill. *locis suprà allegatis.*

5 Imperfecta etiam probatio satis demonstratur. nam cùm deponunt de auditu, & publica voce, & fama, ad summum constituunt gradum semiplenæ probationis, etiam iungantur cum testibus in Curia examinatis. Cassad. *decis. 2. de probation.* Caccialup. *in l.admonendi. numer. 174. de iur. iurand.* Menoch. *de præsumption. lib. 1.præsumptio. 41. numer.4.* Tertius enim de Curia, narrato valore Canonicatus subiungit, & hoc à pluribus personis audiuisse, & per multos annos. Quartus verò præmisso, in quo consistant fructus Canonicatus, narrat valorem, & statim addidit, & hoc publicè dicitur tam in ciuitate Hispalen. quàm extrà, quòd etiam paulo infrà repetit publicè à multis audiuisse in dicta ciuitate.

Testes verò de partibus præter publicam vocem, & famam nihil addunt; quinimmò eorum depositio satis infirma videtur, quia alij non deponunt per verbum *fuit*, & *est*, vt includant necessitatem probationis respectu temporis tam præteriti, quàm præsentis. Abb. *in l. licèt ex quadam, num.3.de testibus.* Caputaq. *decis.9. & 413.par.2.* & fuit dictum in Conchen. decimarum 28. Aprilis 1589.coram Orano. Alij verò, qui vtrumque tempus percuriunt, prout nec cæteri, quod est essentiale in hac materia probationis valoris per ascensum, vt iam fuit firmatum in 1.decisione. 6

Nec videtur sufficere, quòd onera exprimantur in fide computationis, vt dicunt informantes pro D. Comite nisi etiam testes ad computa se referant ad hoc, vt fama scientiæ valoris, vel de per se sit certa, vel per relationem ad aliud possit certificari. *l.si ex pluribus, in 1.ff. de verb. oblig. l.scire debemus, eodem tit.* Bart. *in l.qui liberis. §. hæc verba, in fin.ff.de vulg.& consf.7.* Andr.Mart. *lib.1.* Menoch. *cons.287.num.28.& seqq.vol.3.* 7

Non obstat, quòd testes prædicti si bene ponderentur, plenè probant valorem affirmatum, dum primus, & secundus, in Curia examinati deponunt de certa scientia, & secundus de partibus eandem scientiam concludat, ex quibus si vnus tantùm hoc affirmaret, iunctis aliis de publica voce, & fama, plenam, & sufficientem probationem facerent, cùm testis de veritate semiplenam faciat probationem. *c. ex insinuatione, de procur. c. vlt.de success.ab intestato.* Bart. *in l.admonendi, num. 48.ff. de iureiur.* testes de fama semiplenam concludant. Cassad. *decis.2.de probation.* & simul iunctæ plenam & perfectam faciant, glos. *in c.veniens, il primo, verbo famam. de appell.* Bart *in d. l. admonendi, num.48.* Salyc. *num.13.* Felin *in c.cùm causam, col.vlt.de probation.* Menoch. post alios *de præsumpt. qu.40.41.num.4. lib.1.* quod etiam fuit dictum in causa Neritonen. pensionis 27. Nouembris 1606. coram R.Bononien. 8

Fuit enim dictum quòd primus, & secundus testis de Curia in eorum depositione duo distinguunt, nempe in quo consistat valor Canonicatus in frumento, hordeo, gallinis, & pecunia, & deinde valor huiusmodi rerum, ad quam summam ascendat, primo casu deponunt de propria scientia per rationem, *& questa notitia l'hò hauuta per essere naturale de Sciuilea.* Secundo casu deponunt per relationem de auditu, *e questo l'hò inteso a dire da molte persone,* & sic probatio valoris per ascensum remanet in probatis per auditum, & famam; alter verò testis de partibus, etsi dicat, quòd tanquam incola, & oriundus intellexit, sciuit, & audiuit de scientia, videtur intelligendus ex causa, quia intellexit, & audiuit dici publicè, cùm oratio fuerit continuatiuè apposita absque copula *&*, per quam diuersa possent æquè principaliter copulari, & quia scit, & quia audiuit, vt fuit consideratum in vna Romana Saluiani coram me 13. Iunij 1612. & in his terminis etiam loquitur decis. Neritonen. coram R. Bononien. 9

Præterea aduerterunt Domini conclusionem prædictam, quòd semiplenæ probationes possint iungi 10

iungi ad constituendam plenam, & perfectam, tunc procedere quando quælibet de per se, & in suo genere dici potest perfecta. Alex. *cons. 11. vers. sed si plures. lib. 4.* Ias. *in l. admonendi, num. 157. vers. Communis, & vera conclusio.* Crauett. *cons. 216. num. 12.* Paris. *cons. 27. in fin. lib. 2.* qualis dici non possit ea quæ concludit vocem, & famam, tum quia non deponunt deductis oneribus, vt iam dictum est. Tum etiam, quia ista probatio remanet sublata ex contraria probatione de veritate valoris, vt in prima decisione fuit expressum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Asculana bonorum. Lunæ 1. Iulij 1623.

ARGVMENTVM.

De probatione styli, & de sanatione nullitatum nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Sententia sine citatione est nulla, num. 1.

Nullitates sanantur ad parcendum vlterioribus expensis, ibid. ad finem.

Stylus, vt dicatur probatus, debeat probari, quod habuerit effectum, num. 2.

Stylus in materia citationis potest de iure introduci, num. 3.

Stylus admittendus est, vbi nulla æquitas repugnat, ibid. in fin.

Nullitates non sanantur sine bono iure, num. 4.

DECISIO DXXVII.

1 Cvm in hac causa daretur de nullitate sententiæ de partibus, ex quo terminus præseruato habitus ad sententiam cantat pro die 12. Decembris, & publicatio reperitur facta die 19. eiusdem mensis, quod includit defectum citationis, cùm sub die, qua reperitur lata sententia, nulla adsit citatio Bart. *in l. aut qui aliter, in pr. & in l. fin. ff. quod vi aut clam* Castr. *in l. cum non eo die, num. 2. C. quando prouocare non est necess.* Felin. *in cap. 1. nu. 22. de iudic.* Alex. *cons. 213. num. 8. lib. 2.* Ruin. *cons. 28. nu. 21. lib. 1.* Afflict. *decis. 387. num. 5.* & quatenus pro parte illius, qui habuit sententiam pro se, prætendebatur sustineri sententia ob stylum illarum partium, probatum per testes, & exempla aliarum sententiarum, replicabatur de nullitate prædictorum testium, ex eo quòd decretum examinis fuerit factum infra terminum citationis, & testes non iurauerint in termino citationis ad videndum iurare, propterea fuit adita Signatura Gratiæ, in qua Sanctissimus commisit sanationem prædictarum nullitatum arbitrio Rotæ: vnde proposui dubium an esset locus arbitrio? Et Domini pro affirmatiua tenuerunt, quia nullitates oppositæ contra testes debent sanari per arbitrium; etenim testes fuerunt examinati cum interrogatoriis partis: vnde videtur fecisse quod potuit, & consequenter ad parcendum vlterioribus expensis & laboribus æquitas suadet vt sanentur nullitates, & ita passim arbitratur Rota, quando testes fuerunt examinati super interrogatoriis partis, vt per Put. *decis. 301. lib. 3.* Cæs. de Grass. *decis. 11. num. 18. de prob.* Verall. *decis. 71. lib. 3. in manuscript.* Ant. Aug. *in epit. de testibus, num. 19.* fuit resolutum in causa Legionen. Canonicatus 15. Martij 1568. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & Romana de Rusconibus 6. Martij 1612. coram me, vbi aliæ decisiones allegatæ.

Sanatis testibus remanet sanata nullitas sententiæ, quia prædicti testes bene probant stylum illarum partium habendi terminum pro seruato sub vna die, & publicandi, seu declarandi terminum sub alia, dummodo fiat infra decem dies à die termini habiti pro seruato; quibus testibus præbent magnum adminiculum 29. sententiæ, quarum copia fuit data, in quibus terminus pro seruato cantat sub vna die, & publicato sub alia: licèt enim nón probetur quòd habuerit effectum, prout regulariter requiritur ad probandum stylum, ex trad. per Abb. *cons. 73. col. 3. vers. primò namque. lib. 2.* Crauett. *de antiq. temp. part. 4. vers. materia ista, num. 41.* Rolan. *cons. 73. nu. 41. lib. 2.* attamen est plusquam verisimile, quòd tot Iudices, Procuratores, & Notarij, qui interuenerunt in prædictis sententiis, errauerint in re tam notoria, & quòd ita fecissent nisi sciuissent ita practicari. 2

Non videbatur autem dubitandum quin iste stylus de iure possit introduci, ex dictis in causa Pharen. Archidiaconatus coram Paleotto relata inter diuers. impress. *decis. 705. num. 4. lib. 3. part. 3.* citatio enim ad sententiam non ex alio fit, quàm vt postremo loco moueatur pars, an aliquid dicere velit, quod posset mouere iudicem ad pronunciandum pro illa, potest enim esse quòd pars, quæ sciebat, se de iure citandam ad sententiam, distulerit illuc vsque insinuare iudici suas prætensiones. Cæterùm quando stylus se habet quòd citatio, super qua tenetur terminus pro seruato, habeatur pro vltima, & quòd iudex in declaratione termini non tenetur ampliùs citare, sibi imputare debet si in citatione, super qua tenetur terminus, non deduxit omnia iura sua, & sic nulla æquitas repugnat stylo, per quam non sit admittendus, iuxta not. *in cap. fin.* vbi præcipuè Butr. *num. 49. vers. ex his concluditur, de consuetud.* Turrecrem. *in cap. mala, num. 1. & c. frustra. num. 2. 8. distinct.* Ruin. *cons. 156. num. 8. lib. 4.* Roland. *cons. 69. num. 46. & seq. lib. 2.* 3

Ex quibus cessare videbatur obiectio ex decisione Mantuan. bonorum 16. Decembris 1611. coram R. P. D. Vbaldo, in qua fuit dictum non sanari defectum citationis, quia quantum ad testes, dato arbitrio per commissionem interrogatoria supplent omnem defectum, pars enim citata nihil plus facere potest quàm dare interrogatoria, vnde cessat defectus defensionis consideratus in prædicta decisione. Quo verò ad sententiam sanatis testibus, remanet probatus stylus, quòd citatio, seu præsentia pro die, qua iudex tenet terminum pro seruato, suffragetur pro decem diebus subsequentibus, & sic cessat defectus citationis. Quantum ad bonum ius sine quo non saluantur nullitates, ex deductis pro parte mulierum, visum fuit dari fumum boni iuris, qui fumus sufficit ad istum effectum, cùm istud bonum ius deducatur incidenter, & pars quæ modò succumbit, sit plenè audienda super hoc eodem iure in discussione negotij principalis. Ægid. *decis. 38. col. 2. vers. fallit vbi tale, & infrà vers. sed quia de hoc interesse.* Et ita tentum &c. 4

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Romana liquidationis fructuum. Lunæ 4. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

Possessor quando præsumatur percepisse fructus rei possessæ.

SVMMARIVM.

Locator, & possessor præsumitur exegisse pensiones rei locatæ & possessæ, nu. 1.

Possessor non præsumitur percipere fructus rei possessæ quando fructuum perceptio sibi à iudice inhibita est, nu. 2. & 3. Vbi etiam an debeat constare de executione inhibitionis; an verò sufficiat d. inhibitionis decretum.

DECISIO DXXVIII.

1 Decisio in hac causa facta habet duas partes, in prima dicitur probari fructus molendini in quantitate rubrorum 40. grani pro quolibet anno, & pro tempore, quo D. Æmilia possedit bona, de quibus agitur, & item probari valorem eiusdem grani in scutis quinque pro quolibet rubro. In secunda reseruatur melior liquidatio, quoad fructus furni, hospitij, & iurisdictionis, salua tamen parte fructuum, pro quibus apparent locationes, quia pro eis, quamuis de exactionibus non doceatur, præsumitur exactio facta à possessore, qui facultatem percipiendi habebat, per ea quæ tradit Natt. post alios, *cons. 384. n.* 2. Et quia effectus dubij erat, vt D. Æmilia iuxta liquidationem fructus prædictos, tanquam à se perceptos restitueret, iuxta condemnationem, de qua in sententia bo. me. Cardinalis Platti, & cùm pro parte hæredum eiusdem D. Æmiliæ de nouo multa deducerentur, ad ostendendum fructus non fuisse perceptos ab eadem D. Æmilia; ideò iterum proposui dubium. Et Domini censuerunt non constare de perceptione, & sic à decisis esse recedendum.

2 Quia quicquid sit de quantitate, & valore fructuum, perceptio tamen ex sola immissione in possessionem non videtur probata, cùm pro parte D. Pauli Æmilij appareat, quòd statim atque D. Æmilia fuit immissa in possessionem castri Mazzani, fuit exinde deputatus per Rotam exactor pro dictis fructibus colligendis, & inde collectis custodiendis in locis communibus, adhibitis clauibus. Itaut D. Æmilia absque concursu, & voluntate D. Flamminij manus apponere non posset, vt legitur in decreto quod datur, postea verò alia etiam decreta emanarunt super consignatione fructuum, & pecuniarum apud exactores existẽtium tam ad instantiam ipsius D. Flamminij, quàm aliorum creditorum quæ dantur, itavt visum sit Dominis cessare præsumptionem deductam ex possessione, ne D. Æmiliæ importari possit verè fructus percepisse, vbi enim possessor impeditus est se ingerere in perceptione fructuum, siue voluntariè, siue coactè, ita iudice mandante, tunc præsumptio prædicta non procedit. Rot. *decis. 1. nu. 2. de renunc. in nou.* Lancellot. *de attent. 3. part. c. 31. nu. 39. de pœnis attentat.*

3 Et quamuis adhuc non liqueat effectuatio dd. decretorum per consummatam executionem, tamen ad obscurandam præsumptionem ex possessione desumptam sufficere videntur; siue etiam sequamur opinionem, quam tenuit Rota in aliis decisionibus, vt sufficiant leuiores probationes, vt in Romana vineæ coram me 20. Iunij 1611. & in Camerinen. spolij 4. Ianuarij 1608. coram Iusto, & in Zamoren. fruct. ú coram Reuerendissimo Lugdunen. 7. Aprilis 1606. sequendo opinionem Bald. *in l. 1. nu. 22. C. de fructibus, & lit. expens.* & hæc pariter leuior probatio stante præsumptione impedimenti allegati non videtur concludens.

4 Accedebat etiam calculus in actis datus pro parte D. Flamminij, in quo computatis fructibus exactis, & solutis creditoribus, dixit adhuc se remanere creditorem in scutis 10000. vltra fructus annuatim perceptos, & in calculo descriptos. Et quamuis dicatur quòd Procurator, qui dedit huiusmodi calculum in actis, non habet mandatum ad calculandum, & confitendum, & quòd iste calculus non continet fructus omnium annorum, tamen iuncta deputatione exactorum, & instantia pro fructibus habendis ab ipsis exactoribus, sufficit pro tollenda præsumptione perceptionis fructuum quæ oritur ex sola possessione.

5 Non obstat quòd testes aliàs examinati, & etiam post decisionem in hac causa factam recepti probent de perceptione fructuum habitorum per Dominam Æmiliam. Quia vltra quòd non deponunt præcisè, quòd fructus peruenerint ad manus Dom. Æmiliæ, sed quòd factores habuerint. In quibus potest etiam verificari, decretum Rotæ non loqui de fructibus Mazzani, sed de vinea Ricci penes Stabium, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Varmien. fructuum. Veneris 8. Nouembr. 1613.

ARGVMENTVM.

De fructibus beneficij post mortem beneficiati, an transeant ad illius hæredes, vel ad creditores, vel ad successorem.

SVMMARIVM.

Fructus beneficij vacantis non transeunt ad hæredes defuncti, sed ad successorem, nu. 1.

Episcopi non veniunt sub generali dispositione; sed speciali nota digni sunt.

Testes singulares probant iurisdictionem, ibid.

Fructus beneficij maturati in vita defuncti soluendi sunt creditoribus dicti defuncti, nu. 3.

Maximè, dictio, est ampliatiua, & non limitatiua præcedentium, ibid.

Testis à patre productus non probat plenè contra producentem num. 4. in fine.

Administrator non potest dici debitor ante redditam rationem & solidationem computorum, nu. 5.

DECISIO DXXIX.

IN decisione diei 24. Ianuarij 1611. fuit firmatum, Capitulum Varmien. non teneri restituere florenos

florenos 5600. qui prætendebantur penes illud extare, hæredibus Cardinalis Ratthorei Episcopi Vermien. neque eius creditoribus. Quia etsi Cardinalis decesserit de mense Octobris, quo tempore fructus à solo videntur separati; cùm tamen non probentur consignati, non transeant ad Cardinalis hæredes, sed ad successorem Episcopum. *c. relati il 2. de testament.* Calder. *cons. 2. de pecul. Clericorum* cum aliis in decisione allegatis. Neque creditoribus hoc ius videbatur apertum, cùm non iustificarent eorum credita, neque probarent Capitulum habuisse fructus ante obitum Cardinalis, qui propterea litteras compulsoriales leuarũt pro cõplenda huiusmodi probatione, & per biennium ferè fuit supersessum in causa, sed nihil actum pro parte creditorum. Vnde die 1. Februarij anni præsentis, quia agentes creditorum se excusabant super non paritione Capituli, proposui dubium an constaret de paritione literarum cõpulsorialium? Et Domini noluerunt capere resolutionem, sed mandarunt assignari nouum terminum ad compulsandum, quo elapso dubitaui an esset recedendum à decisis? Et resolutio fuit remissa ad Calendas. Hodie iterum proposui dubium, & Dominis placuit standum esse in decisis, ex iisdem fundamentis.

2 Nec obstare dixerunt Synodalem constitutionem prouinciæ Gnesnen. dum cauetur, quòd quilibet Prælatus, Canonicus, Altarista, Plebanus, Vicarius ex quocunque titulo, beneficiatus, curatus, & non curatus, in vniuersa prouincia, si moritur in tribus vltimis mensibus anni, habeat omnes fructus sui beneficij, per quam prætenditur in ea comprehendi præcessorem Episcopum de mense Octobris mortuum. Quia vltra quòd pro absoluto Domini non habuerunt quòd prædicta constitutio comprehendat Episcopos, qui speciali nota digni sunt, sed magis Prælatos inferiores, qui facile inter Clerum reperiri possunt, fuit etiam responsum Episcopum Varmien. non regulari secundùm statutum aliarum Regni Poloniæ Ecclesiarum, sed immediatè Sedi Apostolicæ esse subiectum, quod benè probant testes dati in summario, nempe primus, secundus, & quintus, qui etsi singulares in causis scientiæ, tamen cùm agatur de iurisdictione probanda, plenè concludunt. Gemin. *cons. 117. sub num. 2.* Aret. *cons. 42. sub num. 2.* Guidopap. *quæst. 544. & num. 2.* & latissimè Rimin. iun. *cons. 7. num. 56. 62. 64. vol. 1.* dicens quòd ex particularibus depositionibus infertur ad ipsum vniuersale, prout est iurisdictio. Adminiculantur etiam ex depositione 6. 8. & 9. testium asserentium vidisse in priuilegiis Ecclesiæ Varmien. hanc exemptionem.

3 Neque etiam obstare videtur, quòd si pro hæredibus adhuc non esset fundata intentio in constitutione prædicta, respectu tamen creditorum idem non est dicendum, qui docent de credito ex chirographo formiter recognito, & in testamento bo. me. Cardinalis ad effectum solutionis enunciato, & pro quo ex fructibus in vita Cardinalis maturatis sunt soluendi absque alia probatione necessitatis, ex *c. præsenti. §. porro. de offic. ordin. in 6.* vbi glos. *in verbo debitis*, dicit successorem teneri sicut filius hæres ad paterna debita, nec huic opinioni obstare tradita per Ferret. *cons. 216. num. 8.* Card. *cons. 110. num. 4. & 5.* & Rom. *cons. 240. num. 4.* allegatos in decisione in hac causa facta. Quia Ferret. loqui videtur per dictionem *maximè*, quæ non limitat regulam. Roman. verò non distinguit de fructibus maturatis in vita beneficiati. Cardinalis solùm dicit, quòd successor tenetur ad debita prædecessoris contracta pro necessitate Ecclesiæ, & quòd ista versio debet probari, sed non loquitur de debitis priuatis ipsius beneficiati. Ad hæc omnia quicquid sit de hac opinione, an sit probanda talis necessitas, vt in prima decisione responsum, non probari Capitulum esse debitorem summæ de qua in dubio.

Non obstat depositio sexti testis pro Capitulo examinati ad septimum articulum asserentis Capitulum ex bonis & fructibus maturatis ad Cardinalem spectantibus summam 24. marcarum monetæ Prussianæ exegisse, quia idem testis se declarat prædictam summam penes Capitulum non remansisse, dum inquit ex illa summa fuisse satisfactum familiæ, & creditoribus Cardinalis: residuum verò fuisse solutum D. Episcopo successori, hæredibus reclamantibus, vltra quòd est vnicus, nec plenè probat, quamuis à parte inductus, sed vt testis simpliciter, secundùm opinionem quam seruat Rota, & per Achill. *decis. 3. de testib.* & sæpiùs fuit firmatum. 4

Litteræ pariter Capituli directæ Stanislao die 7. Octobris 1600. non constituunt Capitulum debitorem, sed promissorem de ineundis ratiociniis fructuum, qui ad defunctum Cardinalem ad diem mortis pertinebant, sed quid pertineat, adhuc non est liquidatum, & consequenter nec detectum debitum Capituli, pro quo Stanislaus agere possit. Nec litteræ Regis Poloniæ contrarium suadere videntur, quia etsi creditum Stanislai pręsupponat liquidum, ac etiam hæreditatem Cardinalis defuncti sufficere pro debitis liquidis exsoluendis, tamen sunt simplices hortatoriæ, & ante discussionem iurium successoris Episcopi nihil disponunt, cùm ab ea pendeat substantia debiti contracti ex administratione Capituli & ante liquidationem, vel ea pendente Capitulum debitor dici non potest. *l. debitor, & l. creditor. ff. de verb. signif.* Bald. *cons. 135. lib. 2.* Crauett. qui loquitur in administratore, *cons. 275. num. 13. lib. 2.* 5

Et ita fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Aurien. parochialis. Veneris 8. *Nouembr.* 1613.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus defertur ad proximiores, exclusis remotioribus: probata tamen morte illius, cui succeditur, & quomodo mors probetur.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus spectat ad proximiores in gradu vocatos, non autem ad remotiores, num. 1.

Vocatus in iurepatronatus post mortem alicuius, non admittitur nisi illius morte probata, ibid.

Testes examinati ad perpetuam rei memoriam sine citatione partis, & inter alias personas, nihil probant, num. 2.

Testes contradicentes, & discordantes vnus ab alio, sunt valdè suspecti, num.3.

Testes de auditu non plenè mortem alicuius probant, num.4.

Testibus deponentibus de vita alicuius magis creditur quàm deponentibus de morte, num.5.

Mandatum datum ad præsentandum aliquem ante vacationem beneficij nulliter datum censetur. declara vt num.6.

Mandatum non expirat morte mandantis, quando fuit constitutus Procurator non à mandante, sed à substituto mandantis, num.7.

Spurij, & illegitimi filij sunt incapaces iuripatronatus Gentilitiæ, num.8.

DECISIO DXXX.

1 FVit resolutum sententias de partibus esse infirmandas. nam cùm in donatione istius iurispatronatus, fuerit ad illud primo loco euocatus Antonius de Sotomaior, & in illius defectum Alphonsus Gago, & alij successiuè, ac vltimo loco Nicolaus Gago, & eius hæredes, non potuerunt isti hæredes præsentare Ioannem del Condal, non constito de obitu dicti Antonij; quando enim primus gradus occupatus est, vlteriores conquiescunt. *l. quandiu. ff. de acquir. hæred.* Molin. *de primogen. lib.3. cap.10. num.16. & seq.* Nec solùm illius obitus erat probandus, sed & obitus aliorum vocatorum ante dictos hæredes, necnon filiorum, & descendentium. *decis.394. in fin. part.1. diuers.* Peregr. *de fideicom. art.43. num.35. & seq.* Vnde sententiæ mandantes institui Ioannem del Condal præsentatum à dictis hæredibus, excluso Rectore Figueroa, præsentato à Procuratore dicti Antonij videntur iniustæ.

2 Nec obstant testes deponentes de morte Antonij, quia duo illorum fuerunt examinati sine partis citatione ad perpetuam rei memoriam, & inter alias personas: vnde non probant. Bart. *in l. maritus, num.3. in fin. ff. de quæst.* Abb. *in cap.2. num.14.* & Felin. *num.3. de testib.* Ruin. *cons.46. num.2. lib.4.* Paris. *cons.83. num.13. lib.1.* Crescen. *decis.2. nu.6. de testib.*

3 Alij verò duo deponunt de eadem morte à viginti annis, & inter se valdè discordant, ita vt reddantur suspecti, cùm alter dicat, à decem annis ante mortem Antonij illum nouisse, & tractasse in loco de Vtreque in Italia, cùm ambo ibi militiam profiterentur, & postea Antonium in grauem infirmitatem incidisse, & delatum fuisse ad Hospitale Hispanorum, vbi per aliquot dies dicta infirmitate detentus, ex eadem migrauit ab hoc seculo; alter verò deponit ab eisdem viginti annis de dicto obitu, & cùm dictus testis esset in dicto loco de Vtreque, vidit quadam die nauim Marchionis de sancta Cruce illuc, & ex illa extrahi dictum Antonium in extremis laborantem, ita vt intra spatium trium horarum ab hac vita decesserit, quem testis vidit, & cognouit, & curauit sepeliri, quia erat ipsius consanguineus; ex quibus visum fuit non esse fidem istis testibus adhibendam.

4 Præterea hi duo testes examinati de anno 1602. deponentes de dicto obitu, à 20. annis, & sic abiisse de anno 1582. attestantur contra id, quod iam fuerat iudicatum, & obseruatum de anno 1594. de quo tempore Dominicus Salgado, fuerat de hac Ecclesia institutus ad præsentationem Procuratoris eiusdem Antonij. Alij autem testes de eadem morte deponentes tantummodo de auditu, & sic non sunt attendendi, *cap. super litteris, de testibus, l. testium. C. eod. tit.* Caputaq. *decis.279. num.2. part.1.* Vltra quòd omnes prædicti testes deponunt solùm de morte Antonij, non verò aliorum in donatione vocatorum ante præfatos hæredes, de quorum obitu, & illorum filiorum, & descendentium constare debebat, vt suprà dixi, vt locus fieri posset dictis hæredibus.

Et eò magis istis testibus de dicto obitu deponentibus fides non datur, cùm ab aliis de vita Antonij deponentibus conuincantur expresè declarando tempus, quo illum viuum viderunt, nempe de anno 1589. & sic per aliquot annos postquam testes contrarij illum vidisse deponunt, de quo sunt inter alios testes de auditu, duo de visu, & quòd illum viderunt in Regno Castellæ proficisci ad insulas Philippinas insimul cum Gomelio Perez dellas marinas Capitaneo generale per Regem Catholicum ad illas partes misso, & in conflictu potius est standum testibus de vita, quàm de morte; tum quia quilibet præsumitur viuere etiam, quia meliùs comprehenditur vita quàm mors. Gabr. *de testib. conclus.4. num.21.* & fuit dictum in vna Perusina beneficij sancti Ægidij 11. Martij 1560. coram bon. mem. Oradino. Tum etiam, quia isti testes de vita reddunt rationes verisimiliores, quàm illi deponentes de morte. 5

Quibus non obstat Antonium dedisse mandatum ad præsentandum ante vacationem beneficij, & sic nulliter, ad text. *in cap. fin.* & ibi Doct. *de concess. prebend.* Quia cùm fuerit etiam generale ad administrãdum omnia eius bona ex causa magnæ absentiæ valet, & tenet Abb. *in cap. fin. nu.6. de prebend.* & ibi Butr. *nu.9.* Mil. *in suo repert. verb. patronus potest Procuratorem constituere.* Lambertin. *de iurepatr. 1. part. 2. lib. qu.4. art.3. nu.2. & per tot.* 6

Minus facit, quòd Doctor Figueroa fuerit præsentatus à substituto post mortem substituentis, quia cùm substitutus habeat potestatem à primo mandante, non autem à substituente, per illius mortem non expirauit mandatum. glos. *in verbo substituendi, in cap.1. §.1. de procur. in 6.* Rota *decis.33. nu.1. & decis.38. nu.2. de procur. in nou.* Dec. *in cap. relatum, circa principium. de offic. deleg.* Prob. *in addit. ad Menoch. in cap. perpetuo, num.11. de postul. Prælat. in 6.* Gabr. *de procur. conclus.2. nu.9.* 7

Vltimò non obstare visum fuit, quòd Antonius esset illegitimus, tanquam filius fratris, & Commendatoris ordinis militaris S. Ioannis; cùm nec versamur in iurepatronatus gentilitio, nec in illo, à quo illegitimi expresè sint exclusi, quibus cessantibus Antonius non est incapax istius iurispatronatus. Bald *in l. eam quam, in fin. C. de fideicom.* Roch. *de iurepatr. in verbo competens, nu.9.* Lambertin. *vbi suprà 1. part. lib.1. qu.7. art.13. in princ. num.4. & 6.* Gig. *de pens. qu.16. nu.2.* & facit text. *in cap. piamentis, & cap. Frigentius 16. quæst.7.* Ex quibus ita conclusum fuit, &c. 8

R. P. D. PIROVANO.

Concordien. scholastriæ. Mercurij 13. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione iuris exigendi distributiones, & illius præscriptione.

SVM-

SVMMARIVM.

Actore non probante reus absoluitur, num. 1.
Probatio remanet irreleuans, & æquiuoca, data possibilitate contrarij, num. 2.
Ius exigendi distributiones non præscribitur minori spatio triginta annorum, nu. 3.
Scriptura priuata sine iuramento non probat pro scribente num. 4 & 6.

DECISIO DXXXI.

1 DVbitaui, an Iulio moderno Scholastico debeatur distributiones? Et eo solo informante, fuit contra eum resolutum, scilicet non deberi in casu de quo agitur. Prætendebat enim Iulius habere fundatam intentionem in distributionibus tanquam Scholasticus & Capellanus contra Capitulum eiusdem Ecclesiæ secundùm formam solitam, exigendi ante dissolutionem vnionis mansionariæ: sed hæc forma strictè ad Scholasticum & Capellanum non iustificatur, prout necessarium est, dum actoris partes sustinet. *l. qui accusare. C. de edend. l. ei qui. de probat. l. actor quod asseuerat. C. eod. tit.* Ioseph. Ludou. *conclus.* 14. *in* 1.

2 Nec sufficere visum est quod deducitur ex libris Capituli, ex quibus apparet de anno 1547. 1551. 1557. & 1559. fuisse solutas distributiones Francisco cum titulo Scholastici enunciato, quia cùm adhuc non constet quòd Scholastici illi habere possent alium titulum, vt prætendit Capitulum, propter vnionem mansionariæ, de cuius viribus dubitatur, probatio remanet irreleuans, & æquiuoca, data possibilitate contrarij *c. in præsentia. de probat.* vbi Dec. *num.* 12. *l. non hoc. C. vnde legit.* vbi latissimè Ias. & dixit Rota in Cæsaraugustan. parochial. 8 Nouembris 1599. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & coram eodem in Lucerina bonorum 17. Maij 1600.

3 Præterea tempus ab anno 1547. vsque ad 1559. est valde remotum, & actus iudiciales facti contra Capitulum instante Scholastico ad exactionem distributionum non excedant annum 1562. vt propterea sufficiens non videatur ad acquirendam præscriptionem iuris habendi distributiones, quæ non contentatur minori tempore 30. annorum. *l. omnes. C. de præscript. 30. annorum.* Alex. *cons.* 4. *in princ. lib.* 2.

4 Notula eiusdem Francisci Scholastici eandem continet irreleuantiam, quia an vti Scholasticus simpliciter, vel propter vnionem alterius tituli annotauerit distributiones, adhuc controuertitur: vltra quòd scriptura illa est priuata, & sine iuramento, quæ de iure non probat. *l. exemplo. C. de probat. l. nuda. ff. de donationibus. c. 2. de fid. instrument.*

5 Depositio Pauli de Nigris ad instantiam Capituli, non distinguit quo iure reciperet distributiones, vel tanquam Scholasticus simpliciter, vel vti Scholasticus & mansionarius: sed explicat quantitatem distributionum, videlicet quòd partem distributionum recipiebat, *come vno mansionario, & non più.*

6 Liber Dominici Moroschini Fictuarij Capituli anni 1600. & ille priuata scriptura dicitur, quæ non probat, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana pecuniaria. Veneris 15. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

Compensatio non admittitur aduersùs Cameralem obligationem, præterquam aliquando, concurrente magna æquitate; non autem de liquido ad non liquidum.

SVMMARIVM.

Compensatio non datur aduersùs obligationem in forma Cameræ, num. 1.
Obligatio Cameralis quandoque ex magna æquitate admittit compensationem, & quando hæc æquitas concurrere dicatur, num. 2.
Exceptio, quæ in continenti probatur, admittitur, vbi aliàs non esset admittenda, ibid.
Frater alere tenetur sororem ibid.
Compensatio non admittitur de liquido ad non liquidum, ibid. in fin.

DECISIO DXXXII.

IN hac causa sub die 5. Iunij proximi fuit coram me dictum, esse supersedendum in exequutione, donec videretur, an esset locus compensationi, rationibus, de quibus ibi. Modò disputato dubio, an intraret compensatio, negatiuè fuit resolutum. Ratio decisionis fuit, quia DD. de Ferratinis debitores susceperunt terminum, & se obligarunt cum iuramento, & in forma Cameræ soluere debitum: vnde regula est contra illos, quòd non sit locus compensationi, iuxt. text. *in cap. ad nostram, il primo, de iureiur.* secundùm communem Canonistarum lecturam, nempe Innoc. Io. Andr. Butr. Anch. & aliorum, de quibus per Gabr. *de iur. iur. conclus.* 7. *num.* 1. vbi plures de communi, & magis communi. Galles. *de oblig. Camer. super* 4. *part. qu.* 2. *nu.* 6. Rota in causa Interamnen. mercium 4. Iunij 1597. coram bo. me. Pegna, & in Romana vsusfructus, seu Saluiani 7. Iunij 1610. coram me, quicquid in contrarium tenuerit Bart. *in l. amplius non peti, ff. rem ratam haberi*, quæ in hoc communiter reprobatur, teste Gozad. *cons.* 32. *num.* 16. cum aliis per Gabr. & Galles. *vbi suprà*, quæ magis de plano procedunt, quando, vt in hoc casu, creditum, cum quo prætenditur fieri compensatio, præcessit, tunc se obligans cum iuramento, & Camerali obligatione, videtur se obligare ad non compensandum. Socin. *in l. Iulianus, ad fin. vers. ex quibus infertur. ff. de cond. & demonstr.* Abb. *in d. cap. ad nostram, num.* 3. *de iur. iur.* Afflict. *decis.* 381. *num.* 3. Caput. *decis.* 167. *num.* 7. Osasch. *decis.* 92. *num.* 33. *& seq.*

Et licèt à prædicta regula recedatur, concurrente magna æquitate, vt per Afflict. *decis.* 163. & hæc sit indic. arbitraria, vt per Galles. *vbi suprà, num.* 7. & pro æquitate deducatur pro parte DD. de Ferratinis subitanea probatio crediti, cum quo vellent facere compensationem, ex quo offerunt stare libris D. Cosmi, quæ subitanea probatio est priuilegiata, itaut veniat admittenda, etiam vbi 2

aliàs compensatio minimè esset de admissibilibus, per allegata in prædicta decisione. attamen re benè considerata per Dominos visum fuit, creditum, cum quo DD. de Ferratinis volunt compensare, non esse aliquo modo liquidum, quia D. Cosmus prædicto credito DD. de Ferratinis, quod est occasione pensionum quarundam domorum, opponit aliud proprium creditum iam canonizatum in Rota de rebus sui Fundaci, quæ inseruierunt pro vestitu sororum innuptarum eorundem de Ferratinis, quas dd. fratres tenentur alere. glos. *in l. qui filium, verb. hæc aliter, in fin. ff. vbi pupilli educari deb.* Bart. *in l. 2. in fin. C. de alien. liber.* cum aliis per Surd. *tract. de alim. tit. 1. qu. 25. in princ.* & licèt huic credito D. Cosmi conentur DD. Ferratini rursus opponere alia credita, attamen ex istis apparet, quòd res est vndequaque illiquida, & pendet à magna mole computorum, & prætensionum hinc inde, atque ex hoc videtur requirere altiorem indaginem, & per consequens non esse admittendam contra obligationem claram, iuxt. regul. quod de liquido ad non liquidum minimè admittitur compensatio. *l. fin. C. de compens.* Bart. *in l. cùm fundus. §. seruum tuum, nu. 8. ff. si cert. pet.* Alex. *cons. 93. in pr. lib. 4.* Afflict. *d. decis. 381. nu. 6.* & eò minus, quia cùm aliàs idem Cosmus esset debitor eorundem de Ferratinis in quadam summa, & daret de compẽsatione, & solidatione computorum, non fuit sibi admissa talis exceptio, sed coactus fuit soluere, vnde intrat regula, *quod quisque iuris, &c. tot. tit. ff. quod quisque iuris.*

R.P.D. COCCINO.

Romana computorum. 20. Nouembris 1613.

DECISIO DXXXIII.

Replicata est supra in 2. part. recent. decis. 531.

R.P.D. DAMASCENO.

Viterbien. castrorum. Mercurij 27. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Cessionarius repræsentat cædentem in omnibus, & per omnia, num. 1. in fine.

Facultas disponendi est quid diuersum à dispositione, num. 3.

Possessionis causam sibi mutare an quis possit non superueniente titulo nouo, num. 4.

DECISIO DXXXIV.

1 PLacuit Dominis decisio in hac causa facta sub die 25. Martij proximi. Et quia inter alia fuit dictum in decisione, quòd D. Valerius non tenebatur probare dominium fideicommittentis, ex quo agebat contra Excellentissimum D. Virginium, qui habet causam mediatam à fideicommittente, nempè à Camera Apostolica, quæ vigore confiscationis successit Honuphrio vltimo grauato informante pro Excellentissimo D. Virginio, negabant assumptum, quòd d. D. Virginius habeat causam abvltimo grauato: dicebant enim D. Virginium possidere vigore pacti de reuertendo ad donantem finita linea donatarij appositi in donatione facta per Gentilem auctorem D. Virginij quodam Georgio Santacrucio auctori fideicommittentis: sed hoc obiectum visum fuit Dominis non obstare, quia D. Virginius non intrauit possessionem castrorum, de quibus agitur, tanquam successor Gentilis donatoris, sed tanquam cessionarius Cameræ Apostolicæ, & proinde cùm Camera Apostolica nihil habeat commune cum donante, sed tantùm cum Honuphrio vltimo grauato ad confiscationem de illius bonis factam, sequitur quòd D. Virginius dicatur habere causam ab vltimo grauato, sicut habet ipsa Camera, quia cessionarius repræsentat cædentem in omnibus, & per omnia. *l. fin. C. de priuil. fisci.* Bald. *in l. emptor. in princip. C. de hæred. vel act. vend.* Alex *cons. 13. num. 16. lib. 1.* Paris. *cons. 109. num. 25. lib. 3.* Surd. *decis. 208. num. 1.*

2 Non obstat, quòd congregatio Cardinalium censuerit Excellentissimum D. Virginium habere meliora iura super istis castris vigore donationis Gentilis, quàm D. Valerius vigore fideicommissi, quia hoc non fuit ad effectum diffiniendi causam, aliàs Sanctissimus illam non commisisset in Rota, nec in subsequuto chirographo super compositione reseruasset iur. D. Valerij, sicut etiam non recepisset scuta 135000. si habuisset ius D. Virginij pro claro, & canonizabili: veritas igitur est, quòd congregatio gustauit tantùm de iuribus Excellentissimi D. Virginij ad effectum videndi quis esset præferendus in compositione cum Camera Apostolica.

3 Minus facit quòd Sanctissimus in chirographo dixerit quòd D. Virginius possit *vsare, & godere del possesso nel meglio, & più vtile, & più proficuo modo che vogli, ò che sia stato vsato, & goduto prima da esso Virgineo seniore, & poi da Honofrio, & poi dalla Camera Apostolica*, quia non per hoc disponitur, quòd D. Virginius possideat prædictis modis, sed tantùm datur facultas hoc faciendi, prout de iure, quæ facultas est quid diuersum à dispositione, ad *l. non quicquid. ff. de iudic. l. fideicommissa. §. hæc verba. ff. de legat. 3. c. 1. ad fin. de pœnit. dist. 6.* glos. *in cap. nosse. verb. necesse. dist. 76.* Rolan. *cons. 30. num. 9. lib. 4.*

4 Non obstat quòd Excellentissimus D. Virginius, etiamsi intrauerit castra tanquam successor Cameræ habentis ab vltimo grauato, possit nihilominus mutare sibi causam possessionis; nam omisso an hoc possit fieri quando titulus non superuenit de nouo, sed erat in rerum natura, & cognitus illi, qui accepit possessionem ex alio titulo, ad not. *in l. non solum. §. quod vulgò. ff. vsucap.* hoc est præsupponere, quòd intret pactum reuersiuum donationis, de quo aliàs erit videndum.

R.P.D. DAMASCENO.

Viterbien. castrorum. Mercurij 27. Nouembris 1613.

DECISIO DXXXV.

Replicata erat hic superius immediatè inanimaduertenter.

R. P. D.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. panattariæ. Veneris 29. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

Societas in dubio pro æquis portionibus contracta censetur inter plures. Ad debita societatis quisque socius tenetur in solidum: nec vnus socius potest suum creditum petere, nisi reddita ratione administrationis.

SVMMARIVM.

Socius administrator non potest petere creditum quod prætendit à societate, nisi suæ administrationis rationem reddiderit, quia potest esse quòd remaneat debitor, num.2.

Personarum duarum vicem quòd quis sustineat non est absurdum, num.3.

Socij tenentur soluere debita societatis omnes insolidum, ibid.

Societas in dubio inter plures præsumitur contracta æquis portionibus, vt scilicet omnes, vel æqualiter operas, vel sortem conferant, num.4.

DECISIO DXXXVI.

1 POstquam Mannus consignauit Valeriano Vrbano salinas 100. frumenti, quærebat pretium illatum in summa scutorum 1200. sibi soluendorum per eundem Valerianum vti principalem Panattariæ appaltatorem, non autem ab Ascanio Philippucio & Equite Paulutio in eadem Panattaria sociis; verùm quia compertum fuit consignationem quidem à Manno fuisse factam, sed non tanquam à venditore, & nomine proprio, sed nomine Ascanij Philippucij, fuit propterea firmatum sub die 9. Decembris 1609. coram Reuerendissimo Lugdun. Mannum debere suas actiones dirigere contra Ascanium, cuius fidem secutus erat, non autem contra Valerianum, cum quo nihil erat gestum: quatenus autem ex persona, & iuribus Ascanij agere voluisset, eidem Manno obstare easdem exceptiones, quæ Ascanio oppositæ fuerunt, vt scilicet ante solidationem computorum nihil petere liceret, cùm vel debitor, vel non creditor, vel non in tanta quantitate apparere potuisset. Et quamuis crederet Mannus data societate inter Ascanium, Valerianum, & Paulutium posse dirigere suas actiones contra Valerianum vti societatis administratorem, prout vtrumque firmarunt Domini 27. Maij 1611. coram eodem Reu. Domino Lugdunen. tamen incidit alia non leuis quæstio, etiamsi sit administrator, an teneatur de administratis per ministros scientibus aliis sociis deputatos, quæ remansit, & adhuc remanet indecisa, & pendent probationes ad conuincendum, quòd Ascanius, & Paulutius se immiscuerunt in administratione primi appaltus: interim autem dum concluduntur probationes, quia Domini pro certo habuerunt, quòd istę centum salinæ frumenti ad creditum Ascanij in computis sunt adscribendæ, voluerunt videre, an pecuniæ retractus salinarum centum frumenti immissi in primo appaltu Panattariæ Assisij sint soluendæ Manno cessionario Philippucij ante liquidationem.

In quo dubio, & pro eius resolutione distinxerunt, quòd aut Ascanius, vel alij eius nomine sociali immiserunt in negotium Panattariæ salinas centum frumenti controuersas, & tunc agenti ad earum pretium semper obstabit exceptio solidationis computorum, ex qua dignoscitur, an capitale immissum remanserit saluum. Bald. *in l. si non fuerint. ff. pro socio, & in consi. 463. numero 4. vol. 1.* Soc. sen. *consi. 24. numero 33. vol. 1.* Et si replicetur de solidatione computorum societatis primi appaltus, respondebitur pro parte Valeriani de computis non iustificatis, & quòd effectus primi appaltus sunt translati in secundum, super quibus lis pendet, & probationes expectantur, interim autem nihil potest firmari. 2

Si verò Ascanius salinas centum, non tanquam socius, sed tanquam tertius immisit in negotium Panattariæ, & tunc quia prohibitum non est, quòd quis sustineat vicem duarum personarum, sed discretiuè plures in eadem possunt concurrere. *l. cùm quidam. Cod. de administr. tutor.* Lap. *allegat. 99. num. 2.* pluribus exemplis comprobat, & de socio ponit Magon. decis. Lucens. 1. in principio, sequitur dicendum, quòd sicuti tertio obiici non posset de solidatione computorum, sed omnes socij ad persoluendam obligationem insolidum tenentur. Rota Ianuen. *decis. 114. per totam*, latissimè Osasc. *decis. 150. numero 3.* Magon. *decis. Lucen. 1. num. 28.* Ita nec Manno cessionario Ascanij vestienti tertij personam, prædicta obiici poterunt. 3

Et in hoc posteriori casu Mannum versari Domini existimarunt, quia quòd Ascanius posuerit frumentum in societate tanquam pro capitali ex obligatione, vel necessitate sociali, hoc verè non probatur, dum de instrumento, vel alia scriptura ad substantiam societatis doceri non potest, sed tacitè contracta probetur per actus, & coniecturas ponderatas in supradicta decisione 27. Maij 1611. præsumptiuè non etiam demonstratur, quia vltra quòd dicitur iudicialiter conuenisse Mannum pro solutione pretij dictarum salinarum centum, non autem socios Panattariæ, non etiam apparet de quantitate sortis immissæ per alios socios: vnde non erit dicendum frumentum Ascanij esse capitale societatis, siquidem si aliud expressum non est, societas æquis portionibus intelligitur contracta, vt scilicet omnes, vel æqualiter operas, vel sortem conferant. *l. si non fuerint, in principio. ff. pro socio. Institut. de societat. in princip. vers. & quidem.* Cardin. Mantic. *de contract. lib. 6. tit. 14. num. 1.* Si igitur Valerianus non probat salinas centum pro capitali Ascanij fuisse immissas, poterit Mannus ex iuribus Ascanij dirigere actiones contra Valerianum, vt totam summam scutorum 1200. persoluat, si extat, ex pretio frumenti redactam, sin minus, pro tertia parte pro eius virili tangente, donec declaratum fuerit, an tanquam administrator principalis ad totã summam teneatur, &c. 4

REVERENDISSIMO P.D. MANZANEDO.

Colimbrien. pensionis. Lunæ 2. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Breuis est hæc decisio, sed magistrali doctrina plena: tutè ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Rotæ arbitrium concessum regulatur à iure, nu.1.
Pensionis reseruatio vbi constat, proceditur sine retardatione, præsertim iuncta quasi possessione pensionarij exigendi per plures annos, ibid.
Exceptio respiciens petitorium, & requirens altiorem indaginem, non admittitur in possessorio, nu.2.
Via executiua non dicitur vulnerata per vnicam sententiam, sed tres requiruntur sententiæ, nu.3.

DECISIO DXXXVII.

1 Resolutum fuit arbitrium non intrare, cùm illud regulatur à iure. Rot. diuers. *decis.* 348. *numero* 4. *part.* 1. & de iure sit, quòd vbi constat de reseruatione pensionis, (vt in casu nostro) procedatur sine retardatione, iuxta *decis.* 301. *part.* 1. & fuit dictum in vna Mesanen. pensionis 6. Aprilis 1612. coram me: maximè iuncta quasi possessione pensionarij exigendi, à pluribus annis. Cæsar. de Grass. *decis.* 4. *num.* 2. *de rescript.* Rota *dicta decis.* 301. *num.* 2.

2 Non obstat, quòd per assecutionem alterius parochialis pensio fuerit extincta, ex quo fuerit reseruata sub conditione, vt cessaret casu, quo Henricus ad aliam Ecclesiam præsentaretur à Comite, quia huiusmodi exceptio respicit petitorium, & requirit altiorem indaginem, cùm non sit liquida, sed super ea adhuc pendeat lis: vnde non videtur interim, quòd super ea iudicatura, dictus Henricus priuandus sua possessione. Cassad. *decis.* 10. *num.* 8. *de rescript.* Put. *decis.* 34. *in fin. lib.* 1. Caputaq. *decis.* 320. *par.* 1. Gig. *de pension. q.* 35. *nu.* 9. Couar. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. *vers. quoties verò.*

3 Minus obstat, quòd via executiua fuerit vulnerata per sententiam latam contra pẽsionarium, tum quia ad hunc effectum requiruntur tres conformes, quæ non adsunt in casu nostro. Cassad. *dicta decis.* 10. *num.* 8. & fuit dictum in vna Abulen. pensionis 15. Decembris 1610. coram Domino meo Pirouano; tum etiam, quia dicta sententia non pronunciat contra literas, sed contra aliam sententiam Vicarij Colimbrien. quo casu literæ pensionis non dicuntur vulneratæ, vt fuit dictum in vna Reatina depositi 18. Decembris 1600. coram bo. me. Penia. Et ita resolutum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana supplementi legitimæ. Mercurij 4. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Supplementum legitimæ an, & quando peti possit à filia non congruè dotata; & secundùm quod tempus filia dici possit incongruè dotata, & legitimè supplementum petere.

SVMMARIVM.

Legitimæ supplementum regulari debet secundùm tempus mortis patris, & non secundùm tempus datæ dotis, nu.1.
Dotis congruitas regulari debet secundùm tempus datæ dotis, & non secundùm tempus mortis patris, ibid.
Supplementum legitimæ post mortem patris petere potest filia nulliter dotata, nisi formiter illi renunciauerit, num.2.
Dos congrua potest esse etiam, quòd non ascendat ad legitimam, num.3.
Renunciatio facta à filia ad fauorem agnatorum ipsi non nocet, quando agnati ante mortem patris decesserunt, ibid.
Confessio interpretari debet, vt quanto minus confitenti præiudicet, ibid. in fine.
Donationis inofficiosæ ius præscribitur spatio quinque annorum. declara, vt nu.4.
Præscriptio non currit aduersus ignorantem, & in dubio ignorantia præsumitur, ibid.

DECISIO DXXXVIII.

Domini non recesserunt à decisione in hac causa coram me facta sub die 28. Iunij proximi, quòd scilicet debeatur D. Septimiæ integra legitima, perinde ac si donatio non fuisset facta. 1
Et non obstare visum fuit, quod denuo inculcabatur, quòd attendendum sit tempus datæ dotis, non autem mortis, ex Alex. *consil.* 33. *num.* 4. *lib.* 4. *cum alleg.* quia, vt aliàs fuit responsum, prædicta iura procedunt in muliere petente supplementum congruæ dotis, non autem legitimæ; & ratio differentiæ est euidens, quia congrua dos debetur de tempore nuptiarum dotatæ. Bald. *in auth. res quæ. Cod. commun. de legat.* Curt. sen. *consi.* 17. *nu.* 36. *vers. tum quia facultates* Menoch. *de arbitr. casu* 149. *num.* 17. Surd. *consi.* 148. *num.* 5. legitima verò de tempore mortis patris. *l. cùm quæritur. C. de inoff. testam. l.* 1. §. *si impuberi. ff. de coll bonor.* Bald. *in l. si qua pœna, in* 1. *lectur. num.* 4. *vers. quæro cum legitima. ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur.* Natt. *consil.* 156. *nu.* 6. Menoch. *d. cas.* 149. *num.* 18. vnde nil mirum, si in vno attenditur vnum tempus, in altero verò aliud, ob diuersam rationem, ad *l. illud. ff. ad l. Aquil.* cum concord. quo verò ad decis. Vlixbonen. legitimæ 27. Nouembris 1595. coram bo. me. Penia, ibi aderat renunciatio legitimæ, facta de tempore dotationis, quæ renunciatio impugnabatur ex capite læsionis, & proinde nil mirum, si ad inspiciendam læsionem opus fuit attendere tempus contractus; hîc verò non adest renunciatio quæ obstet, vt infrà dicetur.

Exempla verò de statuto mandante assignari legitimam filio, qui deliquit ad effectum illam consignandi fisco de renunciante bonis paternis ob certum quid, quòd scilicet in istis casibus attendatur tempus condemnationis, vel renunciationis, non autem mortis patris, non applicantur, quia ibi diffinitur negotium legitimæ: per assignationem autem dotis non diffinitur, quia iure communi mulier dotata non prohibetur tempore mortis patris dantis petere supplementum legitimæ; statutum verò vrbis, quod excludit mulieres dotatas, habet tantùm locum ad fauorem agnatorum; qualis 2

lis non est societas sanctissimæ Annunciatæ, vt plenè fuit dictum in alia decisione. Atque hic etiam cessat, quòd dicitur, dotem succedere loco legitimę, stante statuto vrbis 141. lib. 1. nam quicquid sit de prædicta conclusione, an scilicet dos succedat loco legitimæ, non applicatur, quia vbi non adsunt agnati, qui excludunt fœminas, non intrat statutum illarum exclusiuum, vt suprà dictum est, & consequenter res remanet in dispositione iuris communis, ad *l. commodissimè. ff. de liber. & posth.* Secundum quòd nulliter dotata non prohibetur petere supplementum legitimæ post mortem patris, nisi illi formiter renunciauerit. Bald. *in l. si quando. §. & generaliter, in princ.* Salyc. *numer. 7. C. de inoff. test.* idem Bald. *in c. cùm M. Ferrarien. num. 28. vers. & est argum. de constit.* Dec. *consi. 674. numer. 2.* Boër. *decis. 102. num. 88. & 115.* Dec. *consi. 532. nu. 97. lib. 2.* Palac. *in c. per vestras. §. 23. num. 2. & 3. de donat. int. vir. & vxor.*

3 Ad illud, quòd Septimia tempore nuptus renunciauerit hæreditati paternæ, vt constat ex eius responsione ad positiones, quæ renunciatio sufficit etiamsi dos non ascendat ad legitimam, dummodo sit congrua, ex Bald. *consi. 148. nu. 8. vers. modò reducendo, lib. 1.* Castr. *consi. 419. in princ. lib. 2.* fuit responsum, quòd tempore renunciationis viuebat Romulus frater, cùm ante mortem patris decessetit, nec adsit alius agnatus, renunciatio minimè obstat Septimiæ. Bal. *in l. pactum, quod dotale. qu. 4. nu. 3. C. de collat.* Alex. *consi. 29. nu. 5. vers. & ideò Doctores, lib. 3.* vbi apost. dat concord. idem *cons. 370. in fin.* Anchar. *cons. 339. nu. 33. & 34.* Crau. *cons. 42. nu. 1.* cum aliis per Couar. *in c. quamuis. par. 3. §. 3. num. 4.* Et præterea cùm confessio debeat interpretari vt quanto minus præiudicet confitenti. *l. si quis intentione. ff. de iudic.* Bart. *in l. inter stipulantem. §. 1. nu. 6. ff. de verb. oblig.* Rom. *cons. 45. num. 4. & 6.* Mohed. *decis. 1. de restit. spoliat.* ex prædicta confessione comprobatur, quòd ista mulier renunciauerit cum debitis solemnitatibus, vel aliàs cum iuramento, & totæ hæreditati, vt requiritur ad Bald. & alios suprà citatos.

4 Ad illud, quòd ista legitima non possit peti nisi dando de inofficiosa donatione, quod ius dandi de inofficiosa præscribitur spatio quinque annorum. *l. fin.* & ibi *glos. verb. & temporibus. C. de inoff. donat.* vnde obstat prescriptio nedum quinquennalis, sed quindecim annorum, qui iam sunt lapsi, vt in specie Surd. *cons. 148. nu. 13. & 14. lib. 1.* fuit responsum, quicquid sit de illa opinione non nocere in hoc casu, quia non apparet, quòd Septimia habuerit scientiam prædictæ donationis, & ignorantia præsumitur, *c. præsumitur. de regul. iur. in 6. l. verius. ff. de probat.* Bald. *consi. 295. nu. 2. lib. 3.* Dec. *cons. 495. nu. 21.* maximè in filia habitante seorsum à patre, ad not. *in l. consensu. §. verius. C. de repud.* Bal. *consi. 392. nu. 1. lib. 1.* & data ignorantia cessat præscriptio, vel saltem competit restitutio. Bald. *consi. 13. in princ. lib. 1.* Ruin. qui de communi, *cons. 26. num. 19. & 32. lib. 3.* Surd. *cons. 276. ad fin.* Mohed. *decis. 1. de restit. in integr.* Rota in causa Romana vineæ 26. Iunij 1609. coram R. D. Bononien.

R. P. D. DAMASCENO.

Bononien. legati. Mercurij 4. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Decretum, & sententia iudicis censetur circumductum, si postea idem iudex admittit exceptiones, si & in quantum, num. 1.

Possessio nulla manuteneri non potest, nu. 2.

Clausula exequutiua apposita in decreto non ampliat formam decreti, num. 3.

Decretum iudicis recipit interpretationem à petitione, num. 4.

Iudex non potest nulliter procedendo priuare aliquem sua possessione, datúrque propterea spoliato mandatum de manutenendo, num. 5.

DECISIO DXXXIX.

FVit tentum pro manutentione Flaminiæ, quia 1 constat de eius possessione, à qua non fuit spoliata per sententias Illustr. Card. Legati & D. Vicelegati. nam quantum ad sententiam D. Legati, licèt dicatur dictam sententiam transiisse in iudicatum vigore duarum conformium, quæ secundùm statutum Bononiæ habent vim trium, & sub die 5. Maij fuerit relaxatum mandatum de immittendo ad fauorem sororum de Bonasonibus: attamen sub die 11 eiusdem admisit iudex exceptiones cuiusdam creditoris, cum clausula, *si & in quantum*: vnde videtur circumductum illud primum decretum, vel saltem suspensum, donec cognosceretur de exceptionibus oppositis, qua suspensione cessante non poterat procedi ad exequutionem, ad not. *in l. siue pars. C. de dilat.* Anchar. *consi. 36. num. 6.* cum aliis per Gabr. *tit. de dilat. concl. 1. num. 1. & pluribus seqq.* Sed, quod magis vrget, Legatus sub die 22. Septembris commisit causam, & die subsequenti sorores prætendunt cœpisse possessionem vigore decreti D. Legati sub die 6. Maij, quod non videtur potuisse facere, quia si D. Legatus voluisset inhærere decreto sub die 5. Maij, non commisisset denuo causam, quia per illud decretum erat finita.

Quantum ad decretum D. Vicelegati, minus videtur quòd per illud Flaminia fuerit spoliata sua possessione, quia Vicelegatus nihil aliud fecit, quàm manutenere sorores, quarum possessio cùm esset nulla, vt suprà dictum est, minimè potuit manuteneri, & consequenter mandatum de manutenendo remansit nullum. Card. *in clem. 1. §. verùm, in fin. de hæretic.* Bart. *in l. 1. nu. 3. C. de error. calcul.* Rip. *consi. 53. num. 7.* Crau. *consi. 266. num. 9. vers. infertur.* Rota in causa Barchinonen. confinium 17. Aprilis 1606. coram me. 2

Non obstat, quòd D. Vicelegatus nedum videatur concessisse mandatum de manutenendo, sed etiam de immittendo, stantibus verbis sui decreti, ibi, *& quodcunque præceptum, & mandatum de manutenendo, & aliàs super inde necessarium, & opportunum tradi, & exequi mandamus.* Quia cùm ex tota serie decreti appareat, quòd Vicelegatus non intellexit, nisi manutenere, vt patet ex dispositiua, ibi, *dicimus*, &c. *sorores esse manutenendas, & conseruandas*, &c. *in possessione tornaturarum*, &c. *quarum aliàs fuit capta tenuta*, &c. sequitur, quòd prædicta 3

clausula,& aliàs superinde necessarium,& opportunum,tanquam exequutiua non habeat ampliare formam decreti. *Clement.1.de praeben.* Imol. *in c.quoniam,num.30.de offic.deleg.* Felin. *in cap.licèt,num.7. vers.tertia declaratio.de offic.ordin.* Dec. *consi.304.n. 6.& seq.* sed intelligatur retentis eisdem terminis. Alex. *consi.249.nu.5.lib.6.* Ias. *in l.si filius à patre, nu. 7.ff.de liber.& posthum.* Ruin. *consi.111.num.6.lib.3.* & sic de necessariis ad ipsam manutentionem.

4 Confirmantur prædicta, quia nullibi apparet, quòd sorores coram D. Vicelegato institerint pro immissione, sed tantùm pro manutentione: vnde decretum recipit interpretationem à petitione. *gloss.vlt.in c.dudum.de decim.* Felin. *in c.licèt heri,nu. 18.de simon.* Aret. *in c.qualiter, & quando, il 2. §. ad corrigendos,num.4.de accus.* Crescen *decis.6.nu.2.de sent.& re iudic.*

5 Ex istis apparet minus rectè fuisse processum contra Flaminiam, & consequenter illam minimè fuisse priuatam sua anteriori possessione. Corn. *consi.193. num.4.lib.3.* Rota in causa Pennen. & Adrien. beneficiorum 4.Iulij 1588.coram bon.me. Cardinali Seraphino relat. inter diuers. impress. *decis.801.num.7.vers. quia pro responsione, par.1.* & in causa Vercellen. Canonicatus 26. Aprilis 1598. coram Orano, in qua propterea venit manutenenda etiam contra factum iudicis, vt fuit decisum in causa Licien.beneficij 6.Iunij 1607. coram R. P. D. Caualerio in Beneuentana parochialis 28.Nouembris 1612. coram me.& alibi sæpè.

R.P.D. PIROVANO.

Bononien. Laudi. Lunæ 9. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sumas argumentum.

SVMMARIVM.

Libri sociales scripti à deputato à sociis probant etiam contra socios qui non scripserunt, num.1.

Libris mercatorum non datur fides, quando in illis non reperiuntur scriptæ omnes partitæ ad negotium pertinentes, & alia erronea, declara vt numero 2. & 3.

DECISIO DXL.

1 Dubium proposui, an sit standum libris ad effectum de quo agitur, qui effectus cùm possit se habere, nedum vt Grimaldus iuuaretur ex libris socialibus pro reddenda ratione, sed etiam,vt ex eis posset integra ratio reddi,propterea Domini cum distinctione responderunt standum esse libris quoad in eis contenta, sed non sufficere pro reddenda ratione. Fundamentum primæ partis videbatur clarum, quia libri sunt sociales conscripti non à Christophoro, sed per socios,& alios ministros,à principio ab ipsis sociis formiter in capitulatione deputatos,qui propterea contra socios, etiam eos qui non scripserunt probat vtroque iure inspecto, communi scilicet, vt per Alex. *consi.186.in princ.lib.2.* Ruin. *consi.101. num.14.lib.1.* Ripa *in l.admonendi,num.129.ff.de iur. iuran.* Crau. *de antiq.tempor.par.1. §. quartò limitatur,num.55.* Rota Ianuen. *decis.31.nu.7.* Bald. *in rubr. C.de fide instru.num.35.* Menoch. *de arbitr.cas.91.n. 1.& de præsump.lib.3.præsumpt.62.num.5.& 6.*

Municipali autem,quia iuxta statutum mercaturæ Bononiæ *sub rubr.9.* fuerunt coram Consulibus mercatorum præsentati, & ab eis approbati, vt iuxta stylum fides adhiberetur in iudicio,& extrà,non solùm inter eosdem socios, sed etiam pro & contra tertium. Ideo non obstat, quòd multæ partitæ pertinentes ad negotium serici non fuerint ad librum iornalem,vel magistrum reportatæ, & aliæ erroneæ conscriptæ reperiantur, aliique excessus opponantur contra eundem Christophorum, ex quibus fides libris videatur diminuenda. Gabr. *consi.148.num.9.& 10.lib.1.* Rota Ianuen. *decis.173.numero 15.* cum aliis allegatis,quia hæc pertinent ad secundam partem resolutionis, vt Grimaldus ex libris non possit concludere suam rationem propter huiusmodi defectus, non autem quòd se iuuare non possit ex scriptura, & veritate librorum pro iustificandis partitis ad particularem suam negotiationem serici pertinentibus aliena manu scriptorum, & conclusiones allegatæ fortè procederent, si S.Petri, vel alij, qui libros scripserunt,onus reddendi rationes sustinerent,& iuuari vellent eorum propria scriptura suspecta propter errores,vel omissiones,quia tunc libri deficerent, in fide etiam inter socios, secus in Grimaldo quærente fidem partitarum ex aliena scriptura,sed propter commune interesse confecta.

Et ex prædictis resultat etiam ratio resolutionis secundæ partis, quia ex quo Christophorus habebat curam particularis negotij in Capitulis, & assignatam emèdi sericum,& illud laborare faciendi,& vendendi,& computa reddendi,si non curauit ea in libro magistrali perfectè conscribenda, veritas librorum socialium non poterit supplere ommissiones, errores,ac alios excessus oppositos, sed aliunde erit concludenda ratio, quam Grimaldus reddere tenetur, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Ianuen. fideicommissi. Lunæ 9. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Legitimæ an & quando renunciatum censeatur à filio per approbationem testamenti paterni,in quo eadem legitima priuabatur sub prætextu,quòd idem filius esset patris debitor.

SVMMARIVM.

Legitima licèt à patre filio prohiberi non possit, potest tamen pater illam compensare in eo quod patri debet.filio tamen approbante testamentum paternum, numero 1.

Legitima vt renunciatum dicatur per approbationem paterni testamenti, est necessaria specialis legitimæ expreßio, vt ad aliud verba quantumuis generalia referri non possint, num.2.& 3. Vbi ponitur exemplum huius conclusionis.

Approbatio testamenti paterni facta per filium in iudicio per contrarium actum reuocari potest, nisi deliberatè,

beratè, & irreuocabiliter facta fuerit, num. 3.
Legitima detrahenda est ex corporibus hereditatis, & non de pecunia, numero 4.

DECISIO DXLI.

1 Dubio super eisdem proposito Domini approbarunt decisionem in ea parte, in qua firmatur legitimam Alexandri non fuisse prohibitam; quo verò ad alia contenta in decisione mandarant iterum proponi. In testamento enim Vincentij patris Alexandri non legitur aliqua prohibitio detractionis legitimæ, sed declaratio, quòd si aliquis creditor quauis causa, vel occasione, vel ipsemet Alexander filius vellet prætendere in bonis ipsius patris legitimam, quòd debitum Alexandri remaneat firmum, de quo in libro ipsius testatoris, & quòd compensentur debita prædicta ad extinctionem legitimæ. quæ testatoris verba magis confirmare videntur ius legitimæ propter recompensam, quæ succedit loco solutionis, & agnitionis proprij debiti, ita vt filius excludatur à legitima, non quia prohibitus, sed quia satisfactus de credito suo, quod pater facere potest, quatenus filius testamentum approbet. Soc. iun. *consil. 122. nu. 24. lib. 1.* declarando *l. si quando generaliter. C. de inoff. testam.* sequitur Menoch. *consi. 71. nu. 9. lib. 1.*

2 Quæstio est igitur de approbatione testamenti, quæ deducitur ex iudiciali protestatione ipsius Alexandri, dum approbando petitionem Caroli eius fratris, dixit contenta in dicta petitione esse vera, & contra eam nolle se opponere; cum conditione tamen quòd per dictam responsionem, & quæcunque facta, seu facienda non intendit, nec vult in aliquo contrafacere, aut contrauenire in aliqua parte testamenti, & codicilli dicti quondam Vincentij eius patris, & contentis in eis, sed quòd potius habeatur responsio, & quæcunque alia pro non facta, quàm quòd possit dici, vel allegari, quòd ipse contrafecerit, aut contrauenerit prædictis testamentis, & codicillis, aut aliquibus in eis contentis. Hæc enim verba, vt contineant approbationem paternæ dispositionis, taliter quòd sit renunciatum iuri detrahendi legitimam, Doctores conueniunt, vt duo copulatiuè requirantur, nempe, quòd verba sint adeò generalia, vt possit æquipollere particulari, & specificè approbationi refutationis legitimæ. Bald. *in l. omnes, numer. 2. rubr. 2. Cod. de præscript. 30. annorum.* Ruin. Curt. Paris. Cephal. Menoch. & alij relati per Peregr. *consi. 68. numer. 13. lib. 1. & 2.* quòd illa specifica, & indiuidua approbatio ad aliud referri non possit. Ias. *consi. 162. num. 9. vol. 2.* Bec. *cons. 34. nu. 3. lib. 1.* Surd. *cons. 135. num. 3. & cons. 299. nu. 13.* & aliis relatis, hoc etiam confirmat idem Pereg. *dicto cons. 68. numer. 14. lib. 1.* quorum concursus deficit in præsenti.

3 In primis ex contextu illorum verborum non colligitur hæc necessaria probatio, quia sonant in abstinendo, non autem in approbando, & non contradicere, non infert approbationem; prout abstinere non præsupponit aditionem, sed sunt actus diuersi. Michaël Graff. *de success. §. fin. art. omissio hered. quæst. 1. num. 5.* Præterea etiam, quòd talia verba haberent vim approbatiuam, non tamen generaliter, deliberatè, & irreuocabiliter fuerunt prolata, itavt possint æquipollere particulari, & indiuiduæ probationi, sed sunt restricta ad actum responsionis, quæ tanquam emanata in iudicio per contrarium actum potuit vitiari secundùm magis communem opinionem, de qua per Alexandrum *in l. non solùm §. morte, num. 12. ff. de oper. nou. nunciat.* Put. *decis. 213. secundùm nouam impression. lib. 2.* Mohed. *decis. 2. de iudic.*

Secundò, talis approbatio quatenus necessariò colligeretur, potest ad alia referri, nempe ad acceptationem oblatæ compensationis cum credito paterno, ad quam inuitus non tenebatur Alexander, cui legitima in corporibus erat debita. Cæs. de Graff. *decis. 6. num. 6. & decis. 10. nu. 2. de testam.* non autem ad acceptationem crediti non iustificati per scripturam testamenti, quæ ad scripturam librorum se referebat. Rom. *consil. 305. in vlt. dubio.* Crauett. *consi. 112. num. 15. & consi. 273. num. 6.* Bec. *consi. 5. num. 5 lib. 1.* & sine qua iustificatione approbatio imperfecta remanet. 4

Dicebatur præterea non iustificari, quòd Alexander remaneat debitor Vincentij patris in tanta summa, quæ legitimam absorbeat, itavt dici possit consequutus fuisse recompensationem suæ legitimæ, & hoc ipsum fuit firmatum in particulari decisione coram bo. me. Card. Platto 1. Decembris 1589. in qua dictum fuit, ex quo Carolus non docebat Alexandrum in causa suæ legitimæ accepisse illas pecuniarum quantitates, quoad effectum consumptionis legitimæ Alexandri non releuare, cùm multa in illis potuerint esse ex fructibus bonorum ipsius Alexandri, quæ Carolus administrabat. 5

R.P.D. MANZANEDO.

Viterbien. bonorum. Lunæ 9. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Remissoria non conceditur ad probandum ea, quæ iuris sunt, nec etiam quando materia articulata est exorbitans, inuerisimilis, & de calumnia suspecta: clausula autem, *& cætera*, in testamento non operatur fideicommissum, licèt extendenda sit iuxta stylum Notarij.

SVMMARIVM.

Clausula & cætera, *ad quæ extendatur, cognitio spectat ad iurisperitum, non autem ad testes, numero 1.*

Fideicommissum perpetuum non inducitur de persona ad personam, nisi ex clara, & expressa mente testatoris, concurrentibus pluribus coniecturis, de quibus remissiuè, num. 2.

Clausula & cætera, *apposita in testamento non extenditur ad fideicommissum, nec ad accidentalia & dependentia ex mera voluntate testatoris, ibid.*

Clausula & cætera, *extenditur iuxta stylum Notarij probandum per inspectionem aliorum instrumentorum, num. 3.*

Remissoria non conceditur, quando materia articulata est nimis exorbitans, inuerisimilis, & de calumnia suspecta, numero 4. præsertim vicinitate loci, numero 5.

DECISIO DXLII.

1 NOn placuit Dominis concedere remissoriam pro examinandis testibus in partibus, sed dixerunt illos esse conducendos ad Curiam; quia principales articuli versantur circa extensionem clausulæ, *& cætera*, & tendunt ad probandum, quòd illa apposita post conditionem, si decesserit sine filiis, sit extendenda, si sine filiis, & descendentibus legitimis, & naturalibus. Item, quòd in substitutione reciproca, si post illa verba vnus succedat alteri, apponatur clausula, *& cætera*, debeat extendi de gradu in gradum, vel alter alteri in infinitum. quæ quidem extensio, an ita sit facienda, necne, & an sit conformis tacitæ menti testatoris, cùm potiùs pendeat à dispositione iuris, deberet ad iudicem, & iurisperitum remitti, ex traditis per Bart. Alex. & Ias. *in l. Gallus. §. idem credendum. de liber. & posth.* & per Felin. *in cap. cùm P. Tabellio, num. 6. de fid. instr.* Illustr. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 2. ti. 10. per totum*, non autem ad testem, qui debet deponere super his, quæ sensu corporis percipiuntur, & sic quæ sunt facti, non autem iuris, notant omnes *in l. solam. C. de testib.* Felin. *in c. cùm causam, num. 3. in 2. fall. eodem tit.* Aym. *consi. 75. sub num. 26.*

2 Et nimis nouum videtur, quòd per solam clausulam, *& cætera*, post prædictas substitutiones appositam inducatur fideicommissum perpetuum, & illud extendatur de persona ad personam, cùm aliàs de iure, nisi sit clara, & expressa mens testatoris, ad hoc requirantur tot, tantæque coniecturæ, de quibus per Doctor. *in l. hæredes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebell.* & per Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 15. per totum.* Peregr. *de fideicom. art. 11. à nu. 39.* Petr. *de fideicom. quæst. 9 à num. 1.* maximè quia suprà relata extensio prædictarum substitutionum non fit ad ea, sine quibus illæ non possent subsistere, sed ad accidentalia dependentia ex mera voluntate testatoris, ad quæ dicta clausula, *& cætera*, non solet extendi. Fel. *in dicto c. cùm P. Tabellio, nu. 10 de fid. instr.* Illustr. Mant. *de tacit. & ambig. dicto lib. 2. tit. 10. numero 10.* & in nostris terminis Odd. *consi. 66.* Surd. *consil. 350. num. 28.*

3 Et licèt in extendendis clausulis cæteratis plurimum deferatur Notario & illius consuetudini, & stylo, tamen dictus stylus esset probandus per inspectionem aliorum testamentorum per eundem Notarium rogatorum, non autem per testes. Vltra quòd huiusmodi stylus, & consuetudo Notarij in casu nostro non articulatur, sed potius è contra articulatur, quòd idem Notarius minus scripserit, quàm testator dixerit, quod verisimile non videtur in Notario bonæ æstimationis, & famæ.

4 Ex quibus negari non potest materiam dictorum articulorum esse nimis exorbitantem, inuerisimilem, & de calumnia suspectam, vt propterea non intret remissoria, sed testes sint ad Curiam cōducendi, iuxta tradita per Hostien. *in sum. de testibus. §. quando sunt producen. num. 8. vers. quid enim.* Capic. *decis. 90. num. 6.* Seuarol. *de remiss. c. 4 num. 9. & c. 19. num. 2. & 3.* & in simili hoc idem fuit seruatum in Rota in aliis causis, vt apparet ex *decis. 211. num. 4. lib. 2. par. 3.* & ex decisione Maceraten. hæreditatis 26. Nouembris 1594. coram bo. me. Card. Pamphilio.

Præsertim stante vicinitate loci, cùm Viterbium licèt sit extra districtum, non tamen multum distat ab vrbe, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Illerden. portionis de Pertusa. Mercurij 11. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus an dicatur residere penes nominantem, vel penes eligentem? & quid iuris sit quando præsentatio fit per nominantem, & quomodo probetur identitas personæ data diuersitate nominis.

SVMMARIVM.

Patronus beneficij dicitur ille, qui nominat, non autem ille, qui nominatum necessariò eligit, nisi tamen nominans plures nominet, ex quibus eligens vnum eligere teneatur, quia tunc eligens dicitur patronus, num. 1. Contrarium, num. 4. Fallit quando nominans, non autem eligens præsentat, quia iuspatronatus semper dicitur residere penes præsentantē, n. 5.

Identitas personæ licèt diuersis nominibus vocatæ probatur ex eo, quòd idem diuersis nominibus vocabatur, num. 2. & numer. 3 vbi maximè si non appareat de alio in quo denominatio promiscua possit verificari.

Scriptura authentica potest semper produci vbi fuit producta copia, num. 4.

Dispositio ius tribuens attendi debet, non autem ea quæ fit in exequutionem dispositionis ius tribuentis, n. 6.

Præsentatio seu nominatio quæ fit per viam petitionis, non arguit iuspatronatus, sed quandam honorantiam: secus in præsentatione, quæ fit ab aliquo vti patrono, qui pro tali admittitur, subsequuta institutione & possessione, num. 7.

Examinatores nihil iuris habent in patronatu Ecclesiæ parochialis, licèt approbent idoneos pro obtinenda collatione, seu institutione, num. 8.

Concursus in collatione parochialis de iurepatronatus vbi patronus plures præsentauit, debet fieri inter ipsos præsentatos, ibid.

DECISIO DXLIII.

FIrmato coram R. P. D. Pirouano 29. Aprilis proximè præteriti constare de iure patronatus laïcali villæ de Pertusa, cùm ex hoc resultaret portionem de qua agitur, non venire sub regula reseruatoria mensium, ex qua Ludouicus illam impetrauerat, lata fuit sententia, qua declaratum ius præsentandi ad iuratos, & vniuersitatem villę prędictæ spectare, ideóque præsentationem, & institutionem de Ioanne factam esse canonicam; eidémque portionem adiudicandam esse, causáque appellationis mihi commissa, & proposito dubio an sententia esset confirmanda, vel infirmanda, Domini pro confirmatione resoluerunt, non obstantibus pro Ludouico deductis, quæ ad duo præcipuè redigebantur.

Primò, in tollēdo altero ex requisitis sacr. Conc. in præsentationibus 50. annorum continuatis & effectum sortitis, consistente ex eo, quòd præsen-

tatio

tatio Martini Manco de anno 1570.est per obitū Didaci Gonzales, cùm tamen nulla reperiatur præcedens præsentatio de Didaco,sed de Iacobo Gonzalez de anno 1544. cui propterea hæc subordinari non poteſt,qua ſubducta,non remanent præſentationes continuatæ annorum.50.

2 Secundò, in oſtendendo patronatum, de quo agitur,eſſe Eccleſiaſticum, quia vniuerſitas plures nominat,quorum vnum beneficiati eligunt à Priore inſtituendum: vnde licèt ſi vniuerſitas vnum tantùm nominaret, ipſa diceretur patrona, & non beneficiati,qui neceſſariò nominatum eligerent, quòd eſt contra naturam patronatus, vt per Gambar. *de auct.legat.de lat.libro 3.num.397.& ſeq.*ex Collectar. *in cap.1. num.130. verſ.ſed quod prior.de regul.iur.*atteſtante congregatis Doct. & Auditoribus in Curia omnes fuiſſe in hac opinione, pro qua judicatum: contrarium tamen dicendum ſit,cùm plures nominat,tunc enim patronatus eſſe videtur penes beneficiatos, vt limitando quæ dixerat, tradit ibi Gambar. *numero 407.* quaſi non dicatur adempta præſentandi libertas ei, qui ex certo genere eligere tenetur.

3 Et ad primum dicebant Didacum eſſe eum, qui fuit ſub nomine Iacobi de anno 1544.præſentatus,qui vtroque nomine vocabatur,quod omiſſa teſtium depoſitione probari viſum fuit ex inſtrumento 19. Septembris 1554. in quo idem nominatus & requiſitus ſub nomine Iayme ponitur,& reſpondet ſub nomine Diego, ibi, *el dicto Diego reſpondio*, & ex alio 2.Septembris 1597.in quo nominatur,Didacus,& ipſe ſubſcripſit Iacobus, & ſic probatur identitas perſonæ, licèt diuerſis nominibus nuncupatæ, ad text. *in l.Lucius Titius teſtamento,14.ff.de fideicomm.lib.* vbi Alber. & Bart. idem Bart. *in l.demonſtratio falſa, num.10. verſ.ſi verò ſunt nomina.ff.de condit.& demonſtr.*ponens modum probandi perſonæ identitatem per teſtes ſimilem reſultanti ex dictis inſtrumentis, quorum vis non eſt minor,quàm teſtium,ad *l.in exercendis*, vbi omnes, *C.de fid.inſtrum.*immò fortior gloſ.*in rubr.ff.eod.* Dec.*in rubr.extrà eodem,n.3.& in rubr.de teſtibus,n.4.*

4 Concurrente præcipuè duorum inſtrumentorum anni 1551.adminiculo, in quorum altero 18. Auguſti dum iurati de Pertuſa præſentant ad beneficium,tunc vacans beneficiatis,inter illos deſcribitur Iacobus Gonzales in altero 9.Octobris, dum beneficiati eligunt vnum ex nominatis,Didacus Gonzales,idémque in aliis duobus alterius præſentationis, & electionis de anno 1567. In quibus legitur ſemper vnus tantùm Gonzales,& immediatè antè Io. de Neuales, modò Iacobus, modò Didacus nuncupatus, ita vt cùm de alio non appareat nominatio promiſcua Didaci & Iacobi, non poſſit niſi in vno eodémque verificari, ad text.*in l.1.ff.de liber.& poſthum.& in §.nominatim.Inſtit.de exhered.lib.* Ex quo etiam patet prædicta nomina Iayme & Diego pro eodem, & ſynonymis in illis partibus vſui pari,&c.

5 Non obſtat, quòd dicitur inſtrumenta anni 1554.& 1567.non eſſe in forma probanti,quia fuerunt DD. exhibita authentica & in forma probanti: vnde etiamſi producta in actis eſſent copiæ, ſemper locus eſſet productioni authenticorum. Dec. poſt Bald. *in cap.1.num.4.de teſtibus*, Felin. *in c.licèt cauſam, numero 18 circa medium, in 5. limitat. de probat.*

Ad ſecundum reſpondebatur clarum eſſe vniuerſitatem & iuratos loci, nedum nominari ad beneficia vacantia coram Priore & beneficiatis, ſed præſentare cum clauſula, *ex nunc prout ex tunc*,electum à beneficiatis Priori conferenti, vt ex inſtrumentis & teſtibus;atque ita ſumus extra terminos quæſtionis Gambari, qui ſunt quando ius tantùm nominandi eſt penes parochianos;ius verò præſentandi penes Capitulum. In quibus terminis etiam quando laici nominant plures, contrarium tenet Collect. *in c.cùm dilectus.verſ. quod de quæſtione,de iur.patr.*quaſi nec tunc ſit libera præſentandi facultas. 6

Et cùm hîc ius etiam præſentandi penes vniuerſitatem reſideat,ceſſat, immò retorquetur ratio opinionis,quòd ius patronatus ſit penes præſentantem non nominantem,quæ eſt,quia nominatio non habetur in conſideratione, ſed ſolus actus præſentationis attenditur. *c.nobis, & c.conſultationibus.de iur.patr.c.cùm terra,de elect.*vt patet ex collect. *dict.c.cùm dilectus*, & eod.Gamb. *numero 303.& 304* Sed intrat alia,quòd cùm præſentatio ius tribuat, illa, non autem electio quæ fit in neceſſariam præſentationis executionem, attendenda ſit. *l.vnum ex familia 69. §.ſi falcidia. ff.de leg.2.* ibi, *non enim facultas neceſſariæ electionis propriæ liberalitatis,beneficium eſt.* 7

Præſertim, quia cùm beneficiati dum eligunt admittant vniuerſitatem pro patrona, & Prior illi conferat vti præſentato ab vniuerſitate patrona,& ad quem ius præſentandi pertinet, vt ex ſerie collationum ab anno 1498. ad annum 1570. & iuſtitia ac iurati nunquam nominauerunt via ſimplicis petitionis quo caſu dici poſſent habere quandam honorantiam, non patronatum, ſed præſentauerint ſemper vti patroni laici coram Priore & beneficiatis, à quibus pro talibus admiſſi fuerunt, ſubſequuta collatione & poſſeſſione controuerti non poteſt ad vniuerſitatem juſpatronatus ſpectare.Archid. *in can.hortamur. colum.penultim. verſ. quinta eſt præſentatio. & verſ. ſexta via. 71. diſtinct.* Dec. *conſil.134.in fin.*Ferret. *conſ.33.num.4.*Lambert. *de iur.patr.lib.1.part.1.qu.10.art.5.num.20.& 21.* 8

Et beneficiati, coram quibus & Priore fit præſentatio, videntur eſſe vti conſiliarij Prioris habentis inſtituere, vt eligatur magis idoneus, exemplo examinatorum, quos certum eſt nihil iuris habere in patronatu, licèt approbent idoneos pro obtinenda collatione parochialium, juxta diſpoſitionem ſacr.Conc.Trid.*ſeſſ.24.de reform.cap.18.* etiam quòd juſpatronatus laicorum, & vbi plures præſentantur,etiam per concurſum inter ipſos, vt ſac.Cong. Illuſtr. Conc.interpret. declarauit,&c. 9

REVERENDISSIMO P.D. PIROVANO.

Mediolanen. decim.de Variſio. Lunæ 16. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio decimarum eſt quid facti, nec propterea præſumitur niſi probetur.

præsertim alio se possidere prætendente.

SVMMARIVM.

Actoribus conuenit probare fundamentum eorum intentionis, nu. 2.

Possessio est quid facti, nec præsumitur nisi probetur, ibid.

Possessio decimarum non præsumitur, quando aliter se possidere contendit, ibid. in fine.

DECISIO. DXLIV.

1 DVm super resolutis die 9. Iunij 1610. prætenderet Capitulum Collegiatæ S. Victoris Varuij, reformandum esse mandatum Rectoribus concessum respectu manutentionis possessionis noualium, & ipsi Capitulo iuxta resolutionem factam mandatum de manutenendo in possessione decimarum integraliter, & vniuersaliter esse relaxandũ. Domini mandarunt Rectores iterum audiri, & dubio de mense Iunij præteriti proposito, quia Rectores contendebant Capitulum non probasse possessionem suam, probata vniuersalitate possessionis, nec ipsis onus probandi incumbere, sed Capitulo dicenti, quòd parochiales non habent fundatam intentionem, disputatio fuit restricta vt videretur cui incumbat onus probandi, & quomodo. Super quo hodie consulti Domini dixerunt vtrique onus incumbere probandi possessionem, in qua intendit manuteneri.

2 Nam si Rectores prætendant in possessione contra decimas per Collegiatam possessas manuteneri, eo quia sint in possessione terrarum noualium, nulli dubium quòd onus probãdi spectat eisdem Rectoribus quænam sint noualia cum suis requisitis, iuxta decisionem in hac causa factam, sub die 8. Februarij 1610. sunt enim actores, quibus conuenit probare, quod est eorum intentionis fundamentum. *l. qui accusare. C. de edendo. l. ei qui dicit. de probationib.* & possunt excludi, ex eorum solo iure non probato. Bald. *cons. 79. num. 7. volum. secundo.* Osaschus *decis. 114. num. 15.* Surd. *cons. 1. nu. 72. lib. 1.* Si verò contendant manuteneri in possessione exigendi omnes decimas intra limites eorum parochianorum absque qualitate, quòd sint nouales decimæ, & hoc etiam casu sola iuris assistentia non subleuantur, cùm non præsumantur possidere, vel aliquando possedisse, vt dicit Capic. *decis. 189. num. 7.* nisi probent, quod in facto consistit, scilicet possessionem. Impossibile enim est, quòd à tempore earum erectionis nunquam possiderint huiusmodi decimas, quod maximè videtur procedere quando alter, provt est Collegiata, possidere prætendit. Roman. *consil. 368. numero 15.* Abb. *cons. 71. num. 3. part. 2.* & hanc opinionem sequuta est Rota in Reatina decimarum 4. Decembris 1606. coram bon. mem. Iusto, & in decisione 9. Iunij in hac causa facta.

3 Quòd si ad prædicta Rectores agentes compellantur, multo fortiùs Collegiatæ onus incumbit, quatenus velit partem à Rectoribus possessam cum qualitate noualium auferre, vel propriam retinere, contra eos qui iuris assistentia subleuantur, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Toletana Nouennæ. Lunæ 16. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Ecclesiam reparare, & reficere tenentur non parochiani, sed Rectores, quibus decimæ soluuntur.

SVMMARIVM.

Ecclesiæ reparatio spectat ad rectores, quibus decimæ soluuntur, nedum vsque ad quartam redditnum, sed etiam vltrà, si quarta non sufficit, n. 1.

Ecclesiam reparare non tenentur parochiani, nisi in subsidium, & quatenus redditus Ecclesiæ non sufficiant, ibid.

Facultatiui actus non inducunt obligationem agentis, n. 3.

Fabricæ, & reparationis Ecclesiæ onus sequitur decimas, vbicunque sint tanquam onus reale, n.

DECISIO DXLV.

FVit resolutum sententias esse iustas, in eo 1 quòd decernunt, Rectores de Talauera pro dimidia nouennæ decimarum teneri ad ædificationem, siue reparationem Ecclesiæ, in qua ministrantur Sacramenta hominibus de Gamonal, quia cura dictæ Ecclesiæ de Gamonal est penes dictos Rectores de Talauera, quibus propterea per dictos homines soluuntur decimæ, vnde tenentur Rectores ad reparationem dictæ Ecclesiæ. *c. decernimus. 10. quæst. 1. c. vnio 10. quæst. 3. c. quatuor. c. cognouimus 12. qu. 2. cap. 1. vbi glos. vnic. circa fin. c. de his, de Eccles. ædif.* Feder. de Sen. *cons. 224. circa fin.* Bald. *cons. 132. libro 1.* Dec. *cons. 118. num. 5. vers. nam ad hoc.* Lambert. *de iurepatr. lib. 3. quæst. 7. princ. art. 2. num. 2.* Bero. *cons. 3. num. 12.* Surd. *cons. 61. num. 1. & 6.* & hoc nedum vsque ad quartam redditum, iuxta text. *in d. c. quatuor, & in d. c. de his,* vbi glos. *verb. cogi, in prin.* sed etiam vltrà, si quarta non sufficit, vt declarant glos. *in d. c. de his. verb. cogi, vers. immò certè.* Abb. *num. 4.* idem Abb. *in d. c. 1. num. 8.* Lambert. *de iurepatr. d. quæst. 7. art. 2. num. 2. vers. secundus casus.* Surd. *d. cons. 62. num. 10.* vnde cùm Rectores fuerint cõdemnati in minori summa, quàm quarta, non habent, de quo conquerantur, nec circumscripta consuetudine possunt se conuertere ad parochianos, nisi in subsidium, & quatenus redditus Ecclesiæ minimè sufficiant. Abb. *in dict. cap. 1. nu. 4.* Bald. *cons. 132. post med. vers. etsi fructus, lib. 1.* Surd. *dict. cons. 62. n. 20. & 22.* Trid. *conc. c. 7. vers. parochialis verò. sess. 21. de reformat.*

Non obstat concordia inita de anno 1431. inter Rectores de Talauera ex vna, & homines de Gamonal ex altera, in qua Rectores promiserant dare singulis annis Capellano istius Ecclesiæ 1400. marapetinos pro eius salario, pacto adiecto, quòd super dicto salario, & seruitio dictæ Ecclesiæ non debeat remanere dictis hominibus alius recursus, nec actio contra dictos Rectores, quia pactum de non petendo non loquitur de fabrica, seu reparatione Ecclesiæ, sed de salario, & seruitio Ecclesiæ, vt patet ex lectura, ibi, *super salario dicti Capellani, neque super seruitio dictæ Ecclesiæ, &c.* propterea 2

onus

onus fabricæ remanet in dispositione iuris, ad *l. commodissimè.ff.de lib. & posthum.* secundùm quam iuris dispositionem fabrica pertinet ad Rectores, vt supra dictum est.

3 Minus facit, quòd homines de Gamonal ædificauerint istam Ecclesiam, vel etiam illam aliquando de eleemosynis reparauerint, quia cùm isti actus fuerint actus facultatiui, & ex deuotione, non fuit contra illos quinta obligatio, illud idem faciendi in posterum, ad trad. per Surd.*conf.* 62.*n.*18.nec applicatur decisio in causa Segobien. Cantorum die 11.Febr.1604 coram Illustr.Lancelotto, quia ibi aderat longissimum tempus, & actus continuati, & vniformes, quorum nullum concurrit in hoc casu.

4 Quòd autem cura istius Ecclesiæ de Gamonal sit tantùm auxiliaris, iuxta *c.ad audientiam,il primo.de Eccles.ædific.* satis colligi visum fuit ex prædicta concordia, vltra quòd sufficit, quòd Rectores percipiant decimas secundùm terminos iuris spectantes ad istam parochialem Ecclesiam, ad *cap. cum contingat, & c.cùm in tua,de decim.* quia onus fabricę sequitur d.decimas vbicunque sint tanquam onus reale.*c.si Monachus 26.quæst.1.gloss. vnic.in d.cap.1.de Eccles.ædific.* Bero.*conf.3.num.12. lib.1.*Crau.*conf.*116.*nu.*1.latè Surd. *conf.62.nu.1.cum pluribus seqq.* & fuit coram me dictum in causa Portugallen.fabricæ 14.Decemb.1612.confirmata sub die 4.Nouembr.proximi.

R.P.D. PIROVANO.

Bononien.spolij.Luna 16.Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum aduersus rem iudicatam non conceditur maiori, non constito de i us bono iure.

SVMMARIVM.

Sententiæ duæ conformes faciunt rem iudicatam vigore statuti Bononiæ,num.1.

Restitutio in integrum non conceditur iis,qui maiores sunt 25.annorum,n.2.

Restitutio in integrum aduersus duas conformes non datur,nisi constito de bono iure petentis eam, n.3.

DECISIO DLXVI.

1 Satis duabus sententiis conformibus in possessorio recuperandę fauore Ecclesiæ S.Ioannis Baptistæ de Liuergnano, prima scilicet Bononiæ, & altera in vrbe, quæ vigore eiusdem statuti Bononiæ faciunt rem iudicatam, vt sæpiùs Rota resoluit, signanter coram me in Bononien. pecuniaria 13.Maij 1611.Ludouicus & Blasius, qui passi sunt rem iudicatam, introduxerunt causam restititutionis in integrum coram me vsque de mense Martij præteriti; nec ad vlteriora progredi curarunt, ideò instante Rectore eiusdem Ecclesiæ proposui dubium, an constet de causis restitutionis in integrum.

2 Et Domini pro informante resoluerunt, quia ratione personæ ipsorum Ludouici, & Blasij, qui nec minores sunt neque Ecclesię restitutio in integrum in hoc iudicio non debetur, gloss. *in l. vnic.Cod.si de moment.possess.* vbi Bald.& Saly.c.Menoch. *in remed.4.adipisc.num.*906. Cæs.de Grass. *decis.2.num.3. de restit.in integr.* Put. *decis.37.lib.1.* Old.*de restit.in integr.qu.68.art.6.num.51.* hoc admittens.

Non etiam simpliciter; sed quatenus de læsione doceatur, id est, de bono iure, de quo in omnem casum non constat, vt ex decisione in hac causa facta sub die 27.Ianuar 1612. in qua firmatur vtrunque extremum ad effectum obtinendi in iudicio restitutorio fuisse probatum, & cùm pro parte illorum de Nunciis non informantium nihil fuerit deductum circa iniustitiam prædictarum sententiarum, ideo visum est Dominis non constare de causis, &c. 3

R.P.D. DAMASCENO.

Romanæ retrouenditionis scalæ, & portus Veneris 20. *Decembris* 1613.

ARGVMENTVM.

Pactum de retrouendendo transmitti potest ad extraneos hęredes, & etiam cedi.

SVMMARIVM.

Cessionarius vtitur iure cedentis,n.1.

Pactum de retrouendendo cedi potest,n.2.

Cessibile est,quòd ad hæredes extraneos transmissibile est,ibid.

Pactum de retrouendendo est transmissibile etiam ad hæredes extraneos,ibid.

Verba vbi non conueniunt, non conuenit dispositio, n.3.

Vendere vni potius quam alteri nemo cogi potest.ibi.

Extensio ex identitate rationis non conceditur in exorbitantibus à iure communi,ibid.

Retractus constitutio Gregorij XIV. super iure congrui non extenditur ad iura incorporalia, numero 4.

DECISIO DXLVII.

Pro informante fuit tentum, nempe Christophorum teneri retrouendere Ioanni Scalam, & Portum, quæ aliàs emit à Hieronyma Canusia, cum pacto de retrouendendo: nam Ioannes habet cessionem dicti pacti de retrouendendo à d. Hieronyma, & proinde sicut posset Hieronyma cogere Christophorum, ita potest Ioannes, quia cessionarius vtitur iure cedentis. *l.fin.C.de priuil. fisci.* Bald. *in l.emptor,in princip. C.de hæred.& act. vend.*Alex.*conf.33.num.16.lib.1.* Paris.*conf.109.n.25. libro 3.* 4

Nec videtur dubitandum quin pactum de retrouendendo possit cedi extraneo. Bald.*conf.38. num.1.libro 3.*Castr.*conf.1.num.2.libro 2.* Alex. *conf. 232.num.2.lib.6.* Dec.*conf.163.in fin.& 614.num.12. cum duob.seqq.*Crau.*conf.213.num.4.*Cagnol.*in l.2. num.17.vers.sed contrarium.C.de pact.inter empt.& vendit.*Cassan.*conf.11.num.39.* Rub.Alex. *conf.146. num.3.*Roland.*conf.28.num.26 & 29.lib.2.* Rota in causa Perusina bonorum 8.Iunij 1607. coram R. Lugdunen. quicquid enim est transmissibile, est cessibile. *l.ex pluribus. ff.de administr.tut.* Castr. vbi suprà, *numero* 1. Roland. *consil.28. numero 27. libro 1,*Crau.*conf.191.num.2.*Surd.*conf.92.numero* 5. 5

Pactum verò de retrouendendo est transmissibile, etiam ad extraneos hæredes, *l. si pactum, cum ibi not. ff. de prob.* Tiraq. *de retract. conuent. §. 3. glos. 6. nu. 26.* Crau. *cons.* 191. *n.* 2. Roland. *d. cons.* 28. *nu.* 28. *lib.* 2. Surd. *cons.* 540. *nu.* 32.

3 Nec potest Christophorus prætendere aliquam prælationem in vim statuti Vrbis 110. *lib.* 1. quia illud statutum loquitur de venditione rei communis, in qua vult præferri consortem, & proinde non conueniunt verba emptori cum pacto de retrouendendo, quia talis emptor non potest dici habere rem communem cum venditore, sed ipse solus est dominus ante retrouenditionem. Menoch. post relatos *cons.* 26. *nu.* 10. *& seq.* & proinde si non conueniunt verba, nec etiam conuenit dispositio. *l. dies cautioni. §. toties. ff. de damn. infect.* Roman. *cons.* 197. *in princ.* Alexand. *cons.* 8. *nu.* 22. *lib.* 3. Dec. *cons.* 684. *num.* 1. & cùm materia sit exorbitans à regulis iuris, secundùm quas non cogitur quis vendere plus vni, quàm alteri, ad *l. in re mandata. Cod. mandat. l. dudum. Cod. de contrah. empt.* non debet fieri extensio de casu ad casum, neque etiam ex identitate rationis. Cassad. *dec.* 23. *num.* 5. *in fine. & num.* 6. *de prob.* Calder. *cons. vnic. vers. præterea, vt lit. pend.* Socin. *cons.* 29. *num.* 19. *lib.* 1. & habetur in decis. Messanen. Canonicatus 7. Februarij 1611. coram me. hinc dixit Rota in causa Romana retractus 31. Ianuarij 1607. coram bon. mem. Iusto, quòd vtilis dominus nullam habebat prolationem contra proprietarium volentem vendere suam proprietatem.

4 Minus suffragatur constitutio Gregorij XIV. super iure congrui propter vicinitatem, quia constitutio loquitur de fundo, & solo, non autem de iuribus incorporalibus, vt in specie respondit Rota in d. Rom. retractus coram Iusto, & etiam cessat causa finalis constitutionis, nempe ornatus vrbis. Et ex his fuit conclusum sententiam A. C. ad fauorem Ioannis latam esse confirmandam.

REVERENDISSIMO P. DAMASCENO.

ARGVMENTVM.

Nuncius Hispaniarum non potest conferre beneficia excedentia valorem ducatorum 24. & iste valor ante collationem debet ei innotescere, aliàs collatio est nulla, & quomodo ad hunc effectum censeatur probatum, quòd beneficij valor non excedit ducatos 24.

SVMMARIVM.

Nuncius Hispaniarum non potest conferre beneficia excedentia valorem ducatorum 24. & iste valor debet ei innotescere ante collationem; aliàs collatio est nulla, nu. 1. & 2. vbi tamen quòd potest Nuncius hanc informationem alteri committere.

Paria sunt per se, vel per alium facere, nu. 2.

Assertioni alicuius statur de iis, super quibus non est formandus processus, ibid.

Comparatiuum præsupponit positiuum, nu. 3.

Valor beneficij negatiuus non probatur per assertionem collatoris ad sustinendam suam collationem, num. 4.

Qualitas & circunstantia facti facilius probatur, quam ipsum factum, & facti substantia, ibid. in fine.

DECISIO DXLVIII.

Post factam resolutionem coram me in hac causa, quòd gratia obtenta pro Antonio Iudglar à Nuncio Hispaniarum esset iustificata, tam quoad valorem non excessus 24. ducatorum, quàm quoad alias, Antonius Pla aduersarius cœpit prætendere, quòd ista iustificatio valoris post prouisionem factam à dicto R. Nuncio non suffragaretur, quia dictus Reuerend. habet pro forma in suis facultatibus, vt non procedat ad collationem beneficiorum, nisi priùs fide dignorum testimonio sibi constiterit facultates ipsorũ valorem ducatorum 24. non excedere, cum decreto irritanti ad prouisiones aliter factas, & propterea non sufficit, quòd beneficium verè non excedat 24 sed requiritur, quòd hoc innotescat ipsi Nuncio ante collationem, aliàs collatio ob formam non seruatam est nulla, vt in indiuiduo fuit decisum in causa Abulen. præstimoniorum coram R. P. D. Manzanedo; verùm prædicta non obstare censuerunt Domini. 1

Primò, quia Nuncius ante captam informationem super valore non contulit beneficium, sed commisit exequutori, vt præuia informatione conferret, qui quidem exequutor asserendo se cœpisse, d. informationem contulit, vnde apparet esse seruatam formam facultatis Nuncij, quia paria sunt, quòd ipse, vel alius eius nomine ante collationem capiat informationem *regul. qui per alium de regul. iur. in* 6. vnde non applicatur decisio in d. Abulen. beneficiorum, quia ibi Nuncius contulerat, & postea commiserat exequutori, vt ante traditionem possessionis se informaret de valore, & sic collatio præcesserat informationem contra formam facultatum. Quòd autem exequutor in hoc casu realiter se informauerit ante collationem, visum fuit Dominis, quòd in hoc sit standum eius assertioni, cùm sit de iis super quibus non erat formandus processus, per ea quę fuerunt dicta in causa Hispalen. Canonicatus, sub die 10. April. 1606. coram R. Bonon. & tradunt *decis.* 244. *num.* 2. *lib.* 2. Innoc. *in c. innotuit, vers. extra iudicium. de eo qui furt.* Odd. recep. Abb. *cons.* 41. *num.* 1. *vers. ex quibus rebus, libro* 1. Ferret. *cons.* 362. *numero* 5. 2

Secundò, fuit dictum non obstare d. d. decis. Abulen. coram R. P. D. Manzanedo, quia ibi apparebat, quòd Nuncius non se informauerat ante collationem, ex quo totaliter delegauit d. informationem exequutori: in casu autem proposito Nuncius etiam ante mandatum de conferendo cœpit istam cognitionem, vt patet ex verbis mandati, ibi, *discretioni tuæ committimus, & mandamus, quatenus si pro veriori & exactiori*, &c. sunt comparatiua, quæ pro se ferunt positiuum. *l. vbi autem non apparet, in princ. ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. cum filius. §. pater, num.* 1. *ff. de leg.* 2. Ias. *in l. stipulationum quædam, n.* 2. *ff. de verb. oblig.* Anchar. *cons.* 215. *nu.* 6. cum aliis per Surd. *dec.* 65. *n.* 8. *&* 12. & sic probant, quòd Nuncius illuc vsque adhibuerat informationem. 3

Nec

4 Nec videtur dubitandum, quin in hoc sit standum eius assertioni, per ea quę dicta sunt in proximo fundamento, saltem ad effectum, de quo agitur, qui non est quod ex hoc solùm probetur beneficium non excedere 24. ducatos, quo casu res haberet difficultatem, per ea, quę tradit Rota *decis.10.de probat.in nou.*apud Put.*in fin.lib.3.*& in causa Calaguritana Archipresbyteratus 8. April. 1582. coram Gipsio, sed solùm ad effectum probandi istam circumstantiam, quòd Nuncius ante mandatum de prouidendo cœperit informationem, etenim quòd beneficium verè non excedat 24.est iam per Iudglar probatum per testes, vt fuit ponderatum in alia decisione in hac causa facta. circunstantia autem facti facilius probatur quàm ipsa rei substantia. Angel.*in l.si certis annis,nu.11. C.de pactis.*Socin.*cons.*164.*n.*10.*lib.*2.Dec.*cons.*442. *n.*22. Natta *cons.*102.*nu.*3. Cephal. *cons.*170.*nu.*26. Surd.*decis.*312.*n.*71.

R.P.D. PIROVANO.

Sabinen. iuris pascendi. Veneris 20. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Testes ab vna parte producti, & jurati, cogi posunt ad se examinandum ab aduersa parte, etiam quod producens nolit ampliùs eos examinare facere.

SVMMARIVM.

Testes ab vna parte producti, & iurati cogi possunt ad instantiam alterius partis ad se examinandum, si pars quæ eos produxit, non curauerit ampliùs eos examinare, n.1.

Testes producti ab vna parte, sed non iurati, non possunt cogi ad se examinandum ab altera parte, contra quam fuerunt producti, num.2.& 3.

Iuramentum est pars, & fundamentum examinis testium, & postquam testes iurauerint, pars producens, non potest amplius pœnitere quin examinentur. ibid.

Testes qui sponte examini se obtulerunt, cogendi non sunt, n.4.

DECISIO DLXIX.

1 IN processu causę inter D.Ducem Sabellum, & particulariter homines loci Palumbariæ, incidit quæstio an particulares possent cogi ad examinandum testes inductos, & iuratos in casu, de quo agebatur. Super qua consulti Domini mei respondeȓut posse cogi testes ad instantiam D. Ducis, quia pars, quę produxit testes, quibus fuit delatum juramentum, non potest pœnitere, nec velle eos minimè examinari, vt dicit Hostiens. auctor huius opinionis *in c.præsentium,nu.3.de testibus,*quem sequuntur Abb.*sub num.*12.Felin.*n.*13. Butr.*num.*11.*vers.ad primum nunquid.* Innoc. *nu.*6. Aret.*in cons.*140. *vers.ad quæsitum.* Capic. *decis.*39. *in fine.* Boër.*decis.*24.*n.*1. Crau.*de antiquitate tempor. sect.quæritur etiam,nu.*2. Gutierez *in repetit.l. nemo potest,num.*131.*de legat.*1.Cattar.*decis.Ianuens.* 1606.*n.*3.

Nec prædictæ opinioni obstare videntur authoritas, & rationes eorum, qui ab ea dissentiunt, nempe Specul. *de testibus, in § sapè, n.6.vers. Quid si produxi.* Bald.*in l.edita.n.*108.*C.de edendo.* Rota Auenionen.*decis.*116.*n.*6. quia eorum dicta distinguebantur ratione, dum loquuntur, quando testes solummodò sunt producti, non autem iurati: nam eo casu videtur licita pœnitentia, quia adhuc non sunt facti communes aduersario per solam productionem; secus autem quando jurarunt, provt est casus, de quo agitur, & in quo firmatur opinio Innocentij

Iuramentum enim videtur pars, & fundamentum examinis. *l.iusiurandum.Cod.de testibus.*Bald. *cons.*96.*n.*3.*lib.*1.Ideo cùm desinat res esse integra delato testibus juramento, consequenter pœnitentiæ locus esse non videtur. *l.si lege.§.colo nus.ff. locati.* Alex. *cons.*131.*num.*2.*lib.*4. & hoc est quod voluerunt dicere Innoc.& Aret.allegando, quòd iuramentum erat commune. Sola difficultas remanebat, an producens præcisè esset cogendus ad examinari faciendum testes inductos, & iuratos; sed quia doctrinæ allegatæ non imponunt hanc necessitatem producenti, DD. sequendo decis. Capic.39.*in fine,*in facultate D.Ducis reliquerunt, vt posset cogere testes ad subeundum examen. 3

Non obstat, quòd supposita etiam veritate opinionis Innoc. nihilominus testes non sunt cogendi, quia duo ex illis sponte se obtulerunt, & sic cessat qualitas productionis, alij duo per 40. dies perstiterunt in vrbe, & vltra id tempus non sunt cogendi, quia, vt fuit dictum, obtulerunt, & sic cessat qualitas productionis: alij duo per 40. dies perstiterunt in vrbe, & vltra id tempus non sunt cogendi, quia fuit dictum, obiectiones in facto non verificari. Et ita fuit resolutum. 4

R.P.D. PIROVANO.

Ianuen. censur. Veneris 10. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Censuræ relaxantur, vt quis pareat, vel satisfaciat, & non pro ficta contumacia; sed pro vera.

SVMMARIVM.

Attentata, siue à parte, siue à iudice præsumuntur gesta ad instantiam partis cuius interest, non autem iudicis, nu.2. declara, vt n.3.

Censurarum effectus est, vt quis pareat, vel satisfaciat, ibid.

Censuræ relaxantur pro vera contumacia, non autem pro ficta ibid.

Accessus non tutus probatur per depositionem cursorum, n.4.

DECISIO DL.

FVit resolutum sub die 17. Iunij præteriti constare de attentatis, ad effectum denegandi audientiam Mulalano & sorori Angelicæ, nisi priùs attentata fuerint purgata; secus verò ad effectum obtinendi censuras pro eorundem reuocatione, quia Domini voluerunt expectare 1

meliorem probationem, & productis exinde per D. Antonium litteris missiuis, & testibus examinatis in ciuitate Ianuæ, quibus prætendebat suæ probationi satisfactum fuisse, dubitaui particulariter, an constet de attentatis ad effectum censurarum pro eorundem attentatorum reuocatione? Et

2 Domini negatiuè responderunt, quia, etsi ad effectum denegandi audientiam videantur sufficere quæcunque attentata, siue à parte, siue à iudice, propter iuris præsumptionem, quòd omnia gesta videantur ad instantiam partis cuius interest, non autem iudicis, qui aliquo interesse moueri non potest. Bart. *in l. de pupillo. §. si quis ipsi, num. 19. ff. de oper. nou. nunciat.* Et de impedimentis præstitis per iudices seculares iurisdictioni Ecclesiasticæ, vt præsumantur parte instante præstita, fuit dictum in Corduben. Archidiaconatus de castro 27. Octobris 1606. coram Reuerend. Archiepiscopo Damasceno.

3 Tamen vbi agitur ad censuras, & earum effectus, qui sunt, vt quis pareat, vel satisfaciat, vt dicit Abb. *in c. reprehensibile, num. 2. de appell. & in c. 1. num. 10. de iudic.* Cassad. *decis. 5. num. 7. de constit.* requiritur concludens probatio, quòd delictum ab eo fuerit commissum, cui censuræ comminatur ad hoc, vt quis possit constitui in vera contumacia, pro qua, non autem ex ficta, & coniecturali debent censuræ relaxari. Cassad. *decis. 12. in fi. de rescript.* Felin. *in cap. cùm contingat, num. 8. eod. tit. de rescript.* Achill. *decis. 7. num. 2. de dolo, & contumac.*

4 Et probationes quæ pro Antonio afferũtur per litteras missiuas, & testes Ianuæ examinatos sine partis citatione & iurisdictione, tales non sunt visæ Dominis. Cæterùm, quia postea superuenit rescriptum Sanctissimi, quo expresè mihi committebatur, vt constito extraiudicialiter de non tuto accessu, procederem ad reuocationem attentatorum, & alia necessaria per censuras, & alias pœnas Ecclesiasticas, consului Dominos meos per memoriale super probatione non tuti accessus, & placuit sufficienter probari, tum ex depositione duorum cursorum, qui attestantur de periculo vitæ, dum in aliis causis accesserunt ad eandem ciuitatem; tum etiam, quia similia impedimenta consueuerunt aduersarij præstare, recurrendo ad iudices laicos, vt patet ex decisionibus in hac causa factis. Quare de eorundem DD. meorum voto, censuras ad eum effectum relaxaui, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Fauentina parochialis. Lunæ 13. Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

Clericus in concursu ad beneficium præferendus est, non is, qui solùm idoneus reputatur quoad litteraturam, sed qui ætate, moribus, doctrina, & prudentia magis idoneus iudicabitur.

SVMMARIVM.

Appellans in appellatione dicitur actor, tenetúrque docere de iniustitia sententia, nu. 1.

Possessio beneficij per appellationem non est suspensa, ibid.

Clericus, seu Sacerdos in concursu ad beneficium præferendus est, non is, qui solùm idoneus reputatur quoad litteraturam, sed qui ætate, moribus, doctrina, & prudentia magis idoneus iudicabitur, num. 2. & 3.

Appellationis fundamentum est grauamen, n. 4.

DECISIO DLI.

Dom. Salomon Liueran. in hoc iudicio appellationis est actor, & tenetur iustificare in quo fuerit grauatus ab examinatoribus, vel ab irrationabili iudicio Ordinarij, nec sola appellatio eum releuat ad hoc, vt appellatus teneatur de iustitia primæ sententiæ docere, ex quo Antonius Bauarinus possidet, & possessio per appellationem non est suspensa, ex dispositione Conc. *sess. 24. de reform. c. 18. vers. nec prædictorum.* Nec decisio in Calaguritana beneficij 1. Febr. 1612. coram R. Bonon. quæ datur, loquitur in parochialibus, sed in aliis casibus, in quibus Concilium contrariatur. 1

Cùm igitur examinatores, iuxta decretum Conc. Trid. *sess. 24. c. 18. de reform. §. peracto*, deinde examine retulerint, quos magis idoneos iudicarunt, ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam, gubernandam, & prædicta omnia tenerentur referre, nec sufficiat si examinatum idoneum quoad litteraturam renunciauerit, provt sacra Congregatio Concilij Interpretum declarauit: Episcopus verò elegit Antonium, quem præ cæteris magis idoneum iudicauit, ideo si tam per examinatores, quàm per Ordinarium consideratæ fuerunt qualitates ætatis, morum, doctrinæ & prudentiæ ad iudicandum ab eis relatum, & Prælatum magis idoneum, certè non erit iustificatum grauamen per Salomonem prætensum ex sola præexcellentia litteraturæ probata, tam per Vicarij Cesenaten. approbationem, quàm ex ipsius Antonij admisione, prudentia enim Antonij, & mores, & vitæ integritas, potuerunt cum sufficienti litteratura reddere illum aptiorem ad hanc parochialem, provt fuit consideratum in allegatis decisionibus Beneuentana parochialis, & Sabinen. concursus in alia decisione allegatis. 2

De moribus autem, & vitæ integritate ipsius Salomonis, etsi concludenter fuisset probatum, nec obstaret præsumptio contrariæ probationis ex illius carceratione, & diffamatione, & armorum prohibitorum delatione, de quibus in actis, & in summariis pro Antonio datis; nihilominus sufficere non videtur, nisi etiam probatum esset quòd istæ qualitates essent maiores in ipso Salomone, quàm in Antonio, vt inde concludatur sinistra relatio, & irrationabile iudicium, aliàs potuerunt exuberare qualitates respectu morum, & vitæ integritatis, vt cum modica, & sufficienti scientia magis idoneus Antonius esset iudicandus ad curam animarum, quàm Salomon, qui sola litteratura præcellit. 3

Non obstat, quòd Salomon probauerit se Doctorem, pluribus, & grauissimis officiis functum, nobilem, & diuitem, quæ in Antonio non concurrunt, quia fuit responsum prædicta quoad mores, & vitę integritatem, non conconcludere pro appel- 4

appellatione; nec ad diminuendum eas qualitates in personam Antonij, & ea probatione cessante, cessat grauamen. quod est obiectum appellationis, Surd. post alios *cons.358.n.4.& 5.vol.3.* Atque ita standum prædictis DD. censuerunt non esse recedendum à decisis in hac causa die 28. Iunij præteriti, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Ferrarien. decimarum. Merc.13. Ianuarij 1612.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Res iudicata oritur ex validitate, & iustitia sententiarum, num.1.

Restitutio in integrum aduersus rem indicatam non datur data iustitia sententiarum, ibid.

Mandati defectus, vbi fuit oppositus ante sententiam, & de eo non constat, iudicium redditur elusorium, nu.2.

Mandatum Procuratoris præsumitur ex sustentatione litis per multum tempus, in qua labor, & impensa fuit necessaria, nu.4.

Pactum auctoritate propria capiendi non extenditur ad bona hæredis ipsius paciscentis, n.5.

Statuta loci, in quo iudicium agitatur, attendenda sunt, etiam contra forenses in exequutiuis, & præparatoriis, licèt secus in decisoriis, num.6.

Appellare non licèt à duabus conformibus, quando statuto cautum est, quòd ad earum exequutionem procedatur, non attenta cuiuscunque nullitatis, etiam notoria exceptione, n.7.

Nullitates opponi non possunt aduersùs sententiam confirmantem, à qua non fuit appellatum, ibid.

Statuta remouentia appellationem, quando dicantur decisoria, & quando ordinatoria, n.8.

Sententiæ dicuntur conformes, etiam quòd non in totum sint conformes, dummodo conformentur in ea parte, in qua exequutioni demandantur, n.9.

Obligatio contrahentis pro lege seruanda est, nu.10.

Promittens de euictione, ad eam tenetur euictione sequuta, ibid.

Promissor euictionis non tenetur sibi non facta denunciatione litis, nu.11. vbi tamen quòd sufficit denunciationem esse factam Procuratori.

DECISIO DLII.

1 DVbium in hac causa proposui, an constet de re iudicata, seu de causis restitutionis in integrum? Et Domini responderunt non constare de causis restitutionis in integrum, nisi obstet defectus citationis ad sententiam, de quo referarunt particulariter videndum. De validitate enim sententiarum ex reuolutione processus, & de iustitia, ex infrà dicendis satis apparet, quibus concurrentibus res iudicata subsistit. *l. Herennius. §. Caius. ff. de euict. l. res indicata. ff. de stipulat. iur.* & iudicium restitutionis euanescit, quia data iustitia cessat læsio, sine qua restitutio non procedit, Benintend. *decis.85.nu.9.* Berò. *cons.122.n.9.& 10.lib.3.* Alex. *cons.67.nu.2.& 3.lib.5.*

2 Nec validitati prædictæ obstare videbantur, quæ pro Serenissimo Duce fuerunt considerata. Primò, quòd iudicium in partibus factum sit non inter partes principales, sed inter nominatos Procuratores, quorum mandata pro neutra parte apparent in actis producta, prout necessarium est, ne iudicium reddatur elusorium, Alex. *cons.59.nu.2.lib.2.* Maranta *in suo speculo, part.4.d.9.nu.38.* præsertim quando ante latam sententiam fuit oppositum de defectu mãdati, vt præsupponitur. Gabr. *cons.25.nu.38.lib.2.* Alex. *cons.78.nu.12.lib.5.*

Fuit enim responsum ex facto cessare obiectum. 3 Nam quoad mandatum procuræ Nigrisoli comparentis pro hæredibus, dicitur de eo constare in actis ex processu *fol.91.* Nec subsistere dixerunt responsionem de insufficientia mandati, eo quia non apparent esse hæredes Thomę, dum in testamento eorum nomina non leguntur, quia ex particula testamenti satis constare videtur. Mandatum verò in personam Paris Gualterij, qui pro hæredibus accepit tenutam, sustinetur, tum quia erat litis consors, & aliis negligentibus possessio in solidum sustinetur. Rot. *decis.641. num.5. part.1. diuersorum.* Tum etiam ex promissione de rato per eum facta, & ratificatione exinde subsequuta ex alio instrumento mandati in personam dicti Negrisoli, nempe ad acceptandam primam sententiam, & ad lites & causas, quę omnia sunt consequutiua ad ipsam tenutam, & citra illius approbationem fieri non poterant.

Et quoad mandatum Galuani Procuratoris D. 4 Ducis, satis videbatur probatum ex iudiciali productione mandati, quamuis verbali, iuncta sustentatione litis per multum tempus, in qua labor, & impensa fuit necessaria, quæ regulariter faciunt præsumi mandatum in comparente. Cassad. *decis.3. de procur.* Rot. *in antiq. de caus. possess. & propriet. decis.2. & dec.631. nu.2. part.1. diuers.* Crau. *de antiq. tempor. part.2. §. ex præmissis, n.60. & 65*

Secundæ nullitates deductæ ex eo, quòd non 5 apparet tenutam fuisse factam super bonis D. Ducis Alphonsi auctoris obligationis de euictione, provt necessarium erat cum licentia capiendi propria auctoritate, non extendatur ad bona hęredis, quæ non fuerunt in obligatione comprehensa. Menoch. *de adipiscend. remed.5. numero 108.* Gabr. *de acquir. possess. num.34.* Fuit pariter responsum cessare ex facto, quia dantur positiones confessatæ, in quibus D. Dux fatetur bona capta in tenuta fuisse possessa à Duce Alphonso, & in eius hæreditate relicta, & nunc ab ipso possideri.

Et quamuis auctoritas capiendi, & intrandi 6 bona propria auctoritate non sit conuentionalis, sed ex lege municipali Ferrariæ, cui hæredes venditoris extra districtum habitantes subiacere non videantur: tamen cùm tenuta non sit actus decisorius, sed præparatorius ad executionem subhastationis eorundem bonorum in exequutiuis vel præparatoriis, seruantur statuta loci in quo iudicium agitatur, etiam contra forenses, tam ex eodem iure municipali Ferrariæ quòd datur, quàm ipso iure communi inspecto, Bald. *in l.1.n.3. C. de execut. rei iudic. & in l. cunctos populos, nu.20. in fin. C. de sacrosan. Eccles.* Bart. *ibid. nu.15.* & alios refert Dec. *cons.109. n.39. vol.2.*

Dicebant præterea Domini, quòd nullitates 7 prædictę, & quæcunque alię ex eodem statuto 66. lib.2. Ferrarię remouentur quando appellatur

à duabus sententiis conformibus, dum disponitur in eo, quòd ad executionem procedatur cuiuscunque nullitatis, etiam notoriæ, exceptione non attenta; ideo paria esse non appellare, vel nulliter,& indebitè appellare. *c.non solùm.c.Romana.de appell.in 6.* Gard. *in Clem.1. in 6. notab.de dolo & contumac.* & quando non appellatur, sententia confirmans præcludit viam nullitatibus. Achill.*decis.4.de re iudica.* Gabr.*cons.48.n.1.vol.1.* fuit dictum in Foroliuien. census 1.Iulij 1613. coram R.P.D.Decano, & iterum coram R.P.D. Verospio in Asten.iuris pascendi hoc eodem mense Ianuarij.

8 Non obstat, quòd statutum in ea parte in qua remouet appellationem, videatur respicere decisoria, ad quę forenses non ligantur, sed secundùm ius commune, vel propria eorum statuta & consuetudines sunt iudicandi. Bart. & Bald. ac alij communiter *in l.cunctos populos. C. de sacrosanct. Eccles.* Abb. *in c.quod Clericis, nu.21. de foro compet.* Alexand. *cons.37. num.7. lib.2.* Quia quicquid sit quando in totum tollitur appellatio, in quo casu respondit Hond. *cons.29.nu.22.vol.2.* secus tamen est, quando statutum limitat, ac tollit vnum tantùm casum, provt in præsenti, & tunc respicere ordinatoria, dixit Achill.*decis.12.de appellat.*& sæpiùs fuit resolutum, signanter coram bon. mem. Card. Seraphino in causa Perusina census,& coram bon.mem.Robusterio in alia Perusina pecuniaria, quæ etiam allegantur ab eodem Honded. *dicto cons.29.n.21.*

9 Non obstat, quòd statutum prædictum non remoueat nullitates simpliciter, sed quando concurrit conformitas sententiarum, quæ deficere videtur in præsenti, dum prima sentētia fuit lata fauore heredum Thomæ,& secunda fauore hęredū prædictorum,& cuiuscunq; alterius personæ, pro quibus videtur illatum nouum grauamen, & inducta diuersitas considerabilis respectu substantię. Nam prædictis fuit responsum, quòd cùm tam vigore eiusdem statuti, quàm ex dispositione iuris; non sit necessaria in omnibus conformitas, sed in ea parte, in qua conformantur, executioni demandantur. Afflict. *decis.36.per totam.* Couarr. *practic.quæst.cap.25.num.6.vers.11.* Surd *cons.102.nu.10.lib.1.* Thesaur.*decis.122.num.10.* Respectu hæredum sententiæ erunt exequendæ, quia quoad hæredes concordant ambæ: respectu autem aliarum personarum habentium interesse, quod hodie non tangit d.hæredes, obiectum poterit procedere.

10 Secundum principale requisitum respiciens iustitiam, & illud videtur sufficienter iustificari ex instrumento venditionis anni 1576. in quo factores generales Ducis Alphonsi iuxta ordinem receptum, & in instrumento insertum, vltra possessiones, palatium, valles,& alia immobilia, vendiderunt exceptionem decimæ, ac ius decimandi, & fructus decimales locorum de quibus agitur, cum expressione æstimationis eorundem, in summa 16567.1.6.& cum obligatione defensionis, & euictionis cum clausulis amplissimis. Vnde cùm istę decimę fuerint euictæ ab Episcopo Ceruien.& Rectore locorum, vt patet ex decisionibus Rotalibus, & sententiis, & hæredes prædicti cœperint tenutam bonorum iuxta formam statuti, & styli illius fori, iustè videntur processisse iudices Ferrarienses, committendo subhastationem rerum, in tenuta contentarum, tam ex fundamento obligationis Ducis Alphonsi, quæ pro lege est seruanda, *l.legem.C.de pactis.l.semper in stipulationibus.ff.de verb.obligat.* Bec.*cons.106.num.18.* Peregr. *cons.91.num.6.vol.3.vers.sed vltra præmissa.* Dec.*cons.55.n.91.& 94.vol.3.* qui loquuntur in promissione euictionis, quàm etiam ipsa natura contractus,& iuris dispositione inspecta. *l.non dubitatur.C.de euictionibus.l.si in venditione.ff.eod.tit.* Menoch. *cons.84.nu.18.lib.1.*

Nec argumentum ex omissione denunciationis molestiarum visum est releuans ad probandam iniustitiam iudicum Ferrariensium, qui asseruntur pronunciasse super executione contra personas indefensas, & non monitas, & quibus de iure ad effectum præiudicij erat denunciandum. 11
l.1. C.de peric. & commod.rei vend.l. emptor. Cod.de euiction.c.fin.de empt.& vendit. Didac. *variar.resolut.lib.3.c.17.illatione 1.nu.7.* Quia constat de pluribus intimationibus factis Galuano Procuratori D.Ducis, quod sufficere videtur etiam Domino ignorante. glos. *in l.si dictum.§.si præsente, in verbo Procuratore. ff.de euiction.* quam declarat & singularem dicit Decius *in cons.102.n.2.* & eum sequuta est Rota in Conchen. euict.27. Mart.1596. coram bon.mem. Card.Pamphilio, & vlteriùs de scientia harum molestiarum constat ex intimatione facta nomine fratrum S.Dominici eidem D.Duci, & ex fide Notarij Syluestri, vt in summariis hæredum quæ data fuerunt, quibus accedebat iustitia euincentis, de qua constat ex decisionibus Rotalibus, quo casu cùm cesset ratio intimationis, quia Dominus non sciuisset meliùs suam causam defendere, consequenter cessat,& obligatio intimationis. Couar.*variar.resol.lib.3.cap.17.num.6.* Surd.*decis.22.num.9.* Natt.*cons.232.num.5.* Capic. *decis.106. num.4.* Quod etiam fuit firmatum in Bonon. pecuniaria 14. Iun.1610. coram R.P.D. Decano Coccino.

Postremò non obstat, quòd sententiæ Ferrarienses ex alia ratione videantur iniustæ, ex eo 12
scilicet, quòd exemptio decimarum sacramentalium, quæ debentur Episcopo, & Rectori, de quibus loquuntur decisiones Rotales, & sententiæ non fuerint promissæ, nec constet de identitate decimarum, vel terrarum decimalium, & in omnem casum, quòd factores carebant mandato vendendi decimas, etsi eas vendiderunt, intelligi debent venditæ, provt Dux Alphonsus acquisiuit à Cardinali fratre suo, & de ea acquisitione non constat. Prædictis omnibus fuit responsum ex tenore, & lectura instrumenti venditionis ex testibus datis in summario hæredum, & ex decisione bon.mem.Peniæ in hac causa facta. Ex quibus patet, quòd decimæ & fructus decimales, & ius decimandi fuit venditum, & testes probant identitatem terrarum, & fundamentum acquisitionis non est necessarium, quia ad effectum valoris rei euictæ sufficit æstimatio decimarum in libris 16567.1.6.de qua in instrumento venditionis. Et ita fuit conclusum,&c

REVERENDISSIMO P.D. PIROVANO.

Carthaginen. Canonicatus. Veneris 24. Ianuarij 1614.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Gratia subrogationis, & admissionis ad litem, habet tacitam conditionem, si preces veritate nitantur. An, & quomodo isto casu gratia verificanda sit.

SVMMARIVM.

Gratia dicitur conditionalis per tacitam conditionem, si preces veritate nitantur, donec dicta preces fuerint verificata, & iustificata, num.1. declara, vt n.2.

Subrogatus in iuribus defuncti in beneficio litigioso tenetur iustificare narrata in precibus, nu.1. declara, vt n.2.

Hæres conditionaliter institutus, conditione non purificata non potest immitti in possessionem hæreditatis, nu.3.

Admissus ad litem, & causam, etiam sine citatione, potest iudicem recusare, n.4.

Scientia perfecta, & plena inducitur per intimationem tenoris scripturarum productarum, & non per solam productionem, nu.5. declara, vt n.6.

DECISIO DLIII.

1 IN decisis fuit resolutum rationibus, & fundamentis de quibus in decisione. Quibus non obstat, quòd admissio ad litem per Papam facta, habeat in se tacitam conditionem, si preces veritate nitantur, *cap.2. de rescript.* & illa conditio faciat gratiam conditionalem, saltem ad suspendendum illius effectum donec verificetur, provt necessarium est. Anchar. *conf.240. propè fin. vers. ad hoc respondeo.* Felin. *in cap.2. num.9. vers. secundò declara. de rescriptis*, cum aliis alegatis, & ideo sequatur quòd ad effectum subrogationis, vt quis dicatur esse in lite, necessaria est cognitio iudicis super verificatione, & decretum super admissione, vt antequam subrogatus agat, possit constare de interesse, Lancellot. *de attentat. par.2. cap.4. in præfat. n.184. in 3. declaratione.* Afflict. *decis.366. n.13*

2 Nam ad prædicta fuit responsum, quòd ad effectum canonizationis gratiæ benè procedunt in qua tangitur negotium principale, & præiudicium est perpetuum respectu veritatis gratiæ: secus autem ad effectum audientiæ, & admissionis ad causam, vbi de validitate, effectu, & substantia gratiæ propter modicum, & reparabile præiudicium, non quæritur, sed sufficit titulus, color, & apparentia, vt dicit Innoc. *in c. veniens, il 2. in principio, de testibus*, quem sequuntur Felin. *num.13.* & alij communiter. Idem voluit Abb. *cons.82. nu.10. vers. insuper dici potest. lib.1.* & ideo dicunt sufficere si doceatur, quòd quis sit electus, quamuis de Canonica electione non appareat; & eodem modo sufficit productio tituli vnionis, quamuis non appareat canonicè facta, sequitur Mandos. *de commiss. in sua praxi in 9. commiss. admissionis pro interesse, in verb. ad causam.* Et sæpè tenuit Rota, signanter in Genuen. Capellaniæ 8. Iunij 1605. coram Illustr. Cardinali Lancellotto.

3 Nec conuenit exemplum de hærede conditionaliter instituto, qui nisi conditione purificata gaudet beneficio, *l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen.* ex Menoch. *de adipiscen. remed.4. nu.305.* cum aliiis allegatis, quia effectus immissionis, ad quem dirigitur conditionis purificatio, respicit damnum perpetuum respectu illius iudicij, quod non parit sola admissio ad causam.

Et ex prædictis etiam tollitur allegata necessitas producendi gratiam subrogationis coram iudice principali, non autem coram iudice remissoriali subdelegato, quia si iudex nihil habet cognoscere de meritis, sed factum purum contemplari, nempe scripturam, in qua titulus coloratur, & adumbratur, frustrà contenditur de iurisdictione subdelegati in cognoscendo inter personas in subdelegatione non comprehensas, & in hac parte subdelegatus nihil aliud agere debet, quàm litteris Apostolicis subrogationis, habita earum notitia obtemperare, ac si à subdelegante esset iussus propter non minorem Papæ auctoritatem, & provt iudex principalis tenebatur absque alio decreto admissionis, vt dictum fuit ex Cassad. & aliis in alia decisine allegatis. 4

Similiter non obstat, quòd admissio ad causam non sufficiat sine partis citatione, provt Caxa non fuit citatus ad videndum admitti, & de ista citatione videntur loqui Afflict. *decis.366. nu.13.* & alij allegati. Quia ad effectum recusationis, & vt iudex se abstineret ab vlteriori procesu, sola productio videbatur sufficiens, etiam parte non citata: sed vlteriùs facta fuit productio, & eædem litteræ fuerunt Procuratori Caxæ intimatæ, & ei decreta copia litterarum quam legauit, & in Rota produxit. 5

Nec mouit Dominos, quòd citatio non præcesserit actum productionis, quia stylus partium hoc poterat fortè requirere, & ad effectum scientiæ plena & perfectior illa videtur, quæ fit per intimationem tenoris, quàm per solam productionem, propter indubitatam scientiam omnium qualitatum. glos. *in cap. concertationi, in verbo sciuerit, de appellat. in 6.* Natta. *cons.162. num.13.* Osasch. *decis. Pedemontan.176. num.3.* Becius *consil.37. nu.23.* 6

Demum visum fuit cessare considerationem causæ finalis constitutionis Gregorianæ, vt resignationes innotescant, & publicentur, etiam in iudicio, quando fiunt de beneficiis litigiosis, cui satisfactum non videtur ex sola admisione facta à Papa. Nam vltra, quòd non legitur in constitutione Papæ subrogationem cum lite non sufficere, ita vt subsistat regulà, quòd non debet esse maior auctoritas iudicis in subrogando, quàm ipsiusmet Papæ, præallegata etiam ratio finalis non concludit ad effectum admisionis ad causam, sed ad progressum causæ, vt de collitigante subrogato notitiam habeat ratione præiudicij, quod per actum solius admisionis non est considerabile, &c. 7

R.P.D. DAMASCENO.

Leodien. Abbatiæ. Veneris 24. Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio, & ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Sequestranda est possessio nulla, nu.1.

Decretum irritans inficit nedum titulum, sed possessionem, ibid.

Causæ cognitio non præsumitur ex breuitate temporis, nu. 2.

DECISIO DLIV.

1 PRo Catharina informante fuit tentum, nempe possessionem Annæ fuisse nullam, & proinde sequestrandam, iuxta decis. Cassad. 3. *num. 6 de re. spol.* Put. 372 *lib.* 2. Verall. 157. *part.* 3. Cæsar. de Grass. 2. *nu.* 1. *de appell.* Rota *decis.* 10. *num.* 4. *vt lit. pend. in nou.* & in Camerinen. jurispatronatus 15. Nouembris 1599. coram me. Nulla, quia in illa tradenda non fuit seruata forma *cap. fin. de elect. in* 6. quæ decretalis, cùm habeat decretum irritans, inficit nedum titulum, sed popossessionem. Ægid. *decis.* 536. *vers. ratio est.* Put. *de decis.* 372. *libro* 2. Verall. *decis.* 15. *numero* 1. *& decis.* 307. *numero* 4. *part.* 3. cum aliis per Gabr. *de restit. spol. consius.* 5. *numero* 48. & in terminis dicti cap. fuit dictum in causa Vigellen. Abbatiæ 14. Abbatiæ 14. Ianuarij 1583. coram bon. mem. Card. Seraphino.

2 Negatiua verò seruationis dictæ formæ probatur ex actu traditionis dictæ possessionis, in quo Abbas Cistericensis, ad quem de iure spectabat confirmatio, & inductio in possessionem, attestatur se hoc fecisse immediatè post electionem, & sic apparet minimè interuenisse tempus sufficiens pro seruanda forma *dicti c. fin.* vt videmus in simili, quod licèt præsumatur iudicem adhibuisse debitam causæ cognitionem. Alexan. *cons.* 80. *num.* 6. *lib.* 5. Mandel. *cons.* 4. *num.* 55. cum concord. hoc tamen cessat, si ex breuitate temporis apparet talem cognitionem minimè potuisse adhiberi. *leg.* 1. *Cod. de sent. ex breuic. recit.* Bart. *in l. violatam, num.* 10. *Cod. de sent. & interloq. omn. iud.* latè Felin. *in cap. quoniam contra, num.* 33. *vers. secundò declara. de probat.* Vantius, qui de communi, *tract. de nullitate ex defectu process. numero* 24.

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Lucana iurispatronatus Lunæ 31. Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

Iurispatronatus donatio sine consensu Episcopi non valet, ita vt nec sufficiat consensus Vicarij, & an saltim valeat in præiudicium donantis, & eius hæredum.

SVMMARIVM.

Iurispatronatus donatio sine Episcopi consensu nō valet in tantum, quod nec etiam sufficit consensus Vicarij, n. 1. *vbi etiam quod Episcopi consensus.*

Episcopi consensus in donatione iurispatronatus, nunquid præsumatur ex cursu 30. annorum, n. 2. *&* 3.

Iurispatronatus donatio sine consensu Episcopi nunquid valeat in præiudicium donantis, & eius hæredum, n. 4.

Iuspatronatus quando dicatur gentilitium, & ad extraneos transmissibile. n. 5.

DECISIO DLV.

DOmini dixerunt donationes iurispatronatus fuisse nullas, cùm fuerint factę sine consensu Episcopi. Caputaq. *decis.* 131. *num.* 3 *part.* 2. & 282. *part.* 1. Abb. *cons.* 59. *num.* 3. *vers. tertiò principaliter, vol.* 2. Ferret. *cons.* 343. *num.* 2. Roch. *de iurepatr. verb. pro eo, num.* 4. *& seq. & num.* 7. Lambertin. *de iurepatr. lib.* 2. *part.* 2. *quæst.* 1. *artic.* 2 *num.* 3. *& art.* 4. *per totum*, & consensus qui allegatur, est consensus Vicarij, qui non sufficit. Ferret. *cons.* 227. *num.* 4. *& decis.* Thom. de Tan. 20. sæpiùs in Rota canonizata, vt in Baren. beneficij 14. Maij 1604. coram Illustrissimo Lancellotto, nisi speciale mandatum Episcopi haberet, Calder. *cons.* 1. *de offic. Vicarij.* Ferrett. *dict. consil.* 347. *numero* 7. Thom. de Tan. *d. decis.* 20. & fuit dictum in Pientin. iurispatronatus 3. Maij 1610. coram R. P. D. meo Decano.

De quo quidem mandato in casu nostro non docetur, nec illud præsumitur ex cursu 30. annorum, nisi saltim enuncietur. Put. *decis.* 53. *num.* 3. *lib.* 3. vt in decis. Cassad. 3. *de procur. & decis.* 598. *num.* 7. *part.* 1. *diuers.* Nec facit, quòd per cursum tanti temporis præsumatur interuenisse consensus Episcopi, quia id procederet, nisi ab initio fuisset productus consensus Vicarij inualidus, cuius exhibitio excludit præsumptionem alterius validi. Crescen. *decis.* 21. *de probat.* Ægid. *decis.* 287. Aym. *de antiq. decis.* 4. *part.* 7. *absolutis. num.* 60. *vers. contrarium, & cons.* 134. *nu.* 44 Rot. *decis.* 731. *n.* 10. & 20. & fuit dictum in allegata Baren Beneficij. Non obstat consl. Gabriel 88 *n.* 16. *& seq. lib.* 1. Quia ibi aderat tempus immemorabile cum obseruantia, & possessione. 2

Minus obstat decisio in causa Bononien. iurispatronatus 27. Nouembris 1587. coram Gipsio, cum aliis allegatis per informantes. Quia imò constabat de scientia, & patientia Episcopi, qui admiserat plures præsentationes factas à donatariis vigore donationum, quas admittere non poterat citra consensus saltim taciti præstationem. In casu verò nostro licèt per informantes pro Ioan. Baptista allegetur adesse plures institutiones Episcopi, tamen de illis non constat in actis, & institutio, quæ datur in summario, fuit facta à Vicario, cuius consensus expressus sicuti nihil operatur, ex supradictis, ita nec tacitus ex dicta institutione resultans. 3

Nec obstat, quòd talis donatio videatur saltim valere in præiudicium donantis, & eius hęredum, quos donator in instrumento donationis obligauit, iuxta *decis. vlt. de iurepatron. in antiq.* quia negatur Felicem, & Angelum, qui sunt in causa, esse hæredes donatoris. 4

Secundò, principaliter deducebatur pro parte Felicis inualiditas donationum, ex qualitate iurispatronatus, quod cum fuerit reseruatum Francisco, & Ioanni, ac illorum filiis, & hæredibus masculis in perpetuum, videtur esse gentilitium, & ad extraneos non transmissibile. In quo articulo licèt maior pars Dominorum inclinaret pro affirmatiua, tamen, quia non deerant, qui tenerent negatiuam, nihil fuit resolutum, quoniam pro nunc non videbatur necessarium illum aliter discutere, cùm ad inualiditatem donationum sufficiat fuisse factas sine consensu Episcopi, ob cuius defectum illas fuisse nullas, fuit resolutum ex supradictis, &c. 5

R. P. D.

R.P.D. DAMASCENO.

Comen. decimarum. Mercurij 26. Februarij 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Decimæ spectant ad Rectorem parochialis Ecclesiæ etiam priuatiuè ad matricem, nu.1.

Qualitates requisitæ in instrumento probari debent per fundantem se in instrumento, ibid.

Probationes leuiores sufficiunt in materia antiquissima supra centum annos, n.3.

Probatio specialis præualet probationi generali, nu.3. in fin.

DECISIO DLVI.

1 Domini perstiterunt in bis decisis in hac causa, quòd scilicet non probetur decimas trium locorum, nempe de Lubiano, Obio, & Arbusto, fuisse de anno 1464. solui consuetas Ecclesiæ de Grabedona, quia Ecclesia de Grabedona non habet aliud remedium pro consequendis decimis intra limites Ecclesiæ de Vercana, vbi sita sunt prædicta tria loca, quàm instrumentum dismembrationis anni 1464. nam certum est, quòd circumscripto dicto instrumento Ecclesiæ de Vercana debentur omnes decimæ surgentes intra limites suæ parochię, etiam priuatiuè ad matricem, iuxta communem, de qua per Abbas. *in cap. cùm contingat, num.*8. *vers. sed remanet quartus casus, de decimis*, sæpè in hac causa, & aliis allegatum, hoc stante Ecclesia de Grabedona, quæ nititur dicto instrumento, debet probare, quòd per se concurrant qualitates requisitæ in d. instrumento, iuxta doctrinas cumulatas in vltima decisione in hac causa facta: inter qualitates autem requisitas in dicto instrumento illa est præcipua, quòd decimæ, quas Ecclesia de Grabedona vellet vendicare intra limites Ecclesiæ de Vercana essent de tempore dicti instrumenti ipsius Ecclesiæ de Grabedona præstari consuetæ, etenim Episcopus, qui dismembrauit Ecclesiam de Vercana ab Ecclesia de Grabedona, non reseruauit simpliciter dictæ Ecclesiæ de Grabedona decimas, quæ tunc erant illi tanquam parochiali debitæ, sed voluit vlteriùs, quòd essent de facto præstari consuetæ, vt per duas decisiones, quæ modò præsupponuntur, firmauit Rota.

2 His stantibus videtur indubitatum, quòd si Ecclesia de Grabedona vult iuuari prædicto instrumento dismembrationis facto de anno 1464. debeat probare, quòd de anno 1464. de facto, hoc est, actualiter, percipiebat decimas istorum trium locorum, & quòd sibi non sufficiat dicere, quòd tanquam parochialis de illo tempore habebat fundatam intentionem quoad omnia loca, contenta infra limites suæ parochiæ, quia hæc duo possunt stare simul, nempe, & quòd quis de iure habeat fundatam intentionem, & nihilominus non sit in actuali perceptione: vnde *l. naturaliter* §. *nihil commune. ff. de acquir. poss.* sentiens hanc possibilitatem, dixit quòd possessio nihil habet commune cum proprietate, ex istis consequitur illud quòd fuit firmatum in decisionibus in hac causa factis, quòd Ecclesiæ de Vercana sufficiat pro victoria, quòd Ecclesia de Grabedona non probet, sicuti non probauit (vt ex infrà dicendis apparebit) se de anno 1464. fuisse in actuali perceptione decimarum trium locorum, de quibus agitur.

3 Secundò principaliter fuit dictum, quòd etiamsi onus probandi, quòd Ecclesia de Grabedona non esset de anno 1464. in actuali perceptione decimarum, incumberet Ecclesiæ de Vercana, quòd ipsa est in probatis, permittendo quòd in materia antiquissima suprà centum annos sufficiunt leuiores probationes. *c. cùm causam*, vbi latè scribentes, *de probat.* Bald. *in l. cùm super, num.*1. *C. de rei vindic.* Roman. *cons.*109. *num.*1. *vers. aut enim.* Abb. *cons.*64. *num.*27. *& seq.* Rota in causa Asten. pascui 29. Martij 1595. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto, & in Comen. habitus 9. Iunij 1620. coram R.P.D. Pirouano, & proinde satis esse visæ fuerunt probationes allegatæ pro Ecclesia de Vercana, nempe emptio decimarum, de quibus agitur, facta per Vercanenses anno 1465. quibusdam laicis de Cataneis, qui de anno 1424. & aliàs erant soliti locare prædictas decimas, relatio facta de anno 1423. per quatuor homines electos per Vicarium Comen. & alia ponderata in decisionibus in hac causa factis, in quibus etiam fuit sublatum obiectum, quòd illi laici essent incapaces decimarum. Quo verò ad instrumenta locationum, sententiam Rotalem, quitantias, & alia deducta per informantes pro Ecclesia de Grabedona, vltra responsiones aliàs datas, cùm non concludant omnes decimas, & de omnibus locis non confundunt probationem factam per Ecclesiam de Vercana, quia possunt verificari quoad decimas, & loca, de quibus non loquuntur probationes Vercanensium, quorum probatio cùm sit specialis, præualet illi generali. Alex. *cons.*150. *n.*16. *& seq. lib.*5. Socin. *cons.*54. *nu.*14. *lib.* 4. Dec. *cons.*448. *in fin.* Crauet. *cons.*44. *nu.*3. Gabr. *de testibus, conclus.* 4. *n.*73. Rota in causa Sabinen. concursus 6. Aprilis 1619. coram me.

R.P.D. PIROVANO.

Romana pecuniaria de Guicciardinis. Mercurij 26. Februarij 1614.

ARGVMENTVM.

Societatis lucra, & damna, an, & quando transeant ad hæredes sociorum?

SVMMARIVM.

Societatis lucra, & damna transeunt ad hæredes, etiam post mortem socij, prout transit ius conductionis factæ ab ipsis sociis viuentibus, nu.1. Declara, vt n.4.

Proœmium & præfatio ostendunt causam finalem subsequentis obligationis, n.2.

Societas censetur contracta ex qualitate promissionis contribuendi capitale necessarium, n.3.

Mandans Procuratori, vt aliquid faciat, tenetur, ac si id, quod gestum est cum Procuratore, fuisset gestum cum ipso mandante, ibid. in fin.

Stipulatio facta pro se, & hæredibus suis, non intelligitur facta pro sociis. Declara vt n.5.

Contractus Procuratoris censetur factus iuxta formam præcedentis mandati, etiam quòd nomine suo Procurator contraxerit, ibid.

DECISIO DLVII.

1 CEnsuerunt Domini contractum, de quo in apocha, releuare ad effectum, vt hæredes Philippi Guicciardini remãserint etiam post eius mortem obligati ad incommoda & damna prouenientia ex affictu status sanctæ Floræ, & appaltu Vitrioli recepto per Pompilium de Cuppis à D. Duce Sfortia vsque de anno 1607. pro subsequenti nouennio. Fundamentum decisionis fuit, quia inter Guicciardinum, & Pompilium id actũ videtur ante conductionem, vt in affictu essent socij, ideò quicquid lucri detrimentíve factum reperitur, commune esse etiam post alterius eorum mortem, dicit text. *in l. actione, in primo. vers. si in rem certam, & l. verum. §. in hæredem, & in l. cùm duobus, in prin. ff. pro socio.* & quasi dãnum præparatum ex illo contractu transit ad hæredes, prout transit ipsum ius conductionis. Rimin. jun. *cons. 52. num. 114. lib. 1.* Et hæc conclusio bene firmatur, tam in decisione coram Bubalo Romana participationis 9. Maij 1593. quàm in Ferrarien. affictus coram me 14. Ianuarij 1611.

2 Quòd autem inter eos actum fuerit de communione secundùm portiones conuentas, patet ponderando seriem totius apochæ quæ datur; dicitur enim enunciato iam tractatu nouæ conductionis, *E desiderando di hauere per compagno in detto nouo affitto il detto Signor Filippo Guicciardino per li doi terzi*, quæ verba cùm sonent in societate, & de certa re tanquam proœmium & præfatio, benè ostendunt causam finalem subsequentis obligationis. Bart. *in l. 1. in pr. ff. ad Macedon.* Rom. *cons. 180. nu. 6.* Dec. *cons. 86. nu. 5. vers. & ista donatio.* Crauet. *cons. 301. n. 2.* Bec. *cons. 20. nu. 11. vol. 1.*

3 Ideo dum in apocha alia verba sequuntur. *Per la presenti si obliga di starne interessato per li duoi terzi, & contribuere à tutta quella somma che ci bisognerà per il capitale di detto negotio*; visus est Guicciardinus qualificasse suum interesse tanquam socius, & magis etiam confirmasse illam qualitatem, promittendo contribuere capitale necessarium pro complemento negotij cõductionis, quæ contributio conuenit legibus veræ societatis. *l. si non fuerint. ff. pro socio.* bo. me. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 14. num. 9. & per totum.* Et est modus acquirendi iuris in re conducenda, vt dicit text. *in l. cùm duobus, in fine principij. ff. pro socio.* ibi, *quasi commune negotium gereretur.* & tradunt Bald. *in l. 1. num. 33. vers. respondetur. C. pro socio.* Ias. *cons. 33. num. 29. lib. 3.* Addita fuit præterea ex parte eiusdem Guicciardini facultas sonans in mandatum in personam Pompilij cõcludendi partitum affictus cum D. Duce, ibi, *Dando facultà ad Signor Pompilio, che possa firmare il detto partito de affitti in quella meglior maniera che potrà*, ita vt eo mandante perinde sit, ac si cum ipsomet Guicciardino negotium gestum, & conclusum fuisset. *§. fin. Instit. quod cum eo.* Castren. *in rubr. Cod. de exercit. act.* Alba. *cons. 104. n. 5.* Afflict. *decis. 82. num. 3.* Surd. *cons. 326. n. 3. vol. 3.*

4 Et demum pro complemento, voluerunt, quòd sequuta conclusione contractus, scriptura conficiatur *A vso ei buon compagno*, quæ verba conueniunt proœmio, in quo Pompilius desiderauit habere Guicciardinum in socium. Ex quibus omnibus satis patet cessare rationes, quæ allegantur in Romana participationis coram bon. mem. Bubalo, cùm in ea opera, & industria solùm fuerit deducta in societate, vt ideo mirum non sit, si ea cessante per mortem socij, vel finem societatis, cessent etiam lucra, aut damna tanquam quid proportionabile ad vsum pecuniæ ab altero socio immissæ. Secus autem est, quando præcedit causa habilis ad communicationem & consortium ipsius rei, quia tunc transit ius in proprietate, non autem in solo vsu & commoditate ex solo vinculo societatis causata.

Nec etiam, obstat quòd Pompilius vsus non 5 fuerit facultate & mandato sibi in apocha præscripto, dum proprio nomine conduxit, & pro se & hæredibus suis stipulatus fuerit, quo casu videtur totus affictus sibi acquisitus, & non Guicciardino, per ea quæ tradit Natta *cons. 262. n. 12.* post Bart. & Alexand. quos allegat. Quia hoc quoque fuerat conuentum, & promissum in apocha, quòd posset concludere affictum cum Domino Duce. *in quella meglior manierà che potrà & giudicherà pui beneficio.* Vnde contrahendo videtur vsus forma præcedentis mandati habili ad obligandum Guicciardinum juxta conuenta, Bart. & alij *in l. qui in aliena. §. si is qui putat. ff. de interrog. act.* Natt. *cons. 636. nu. 68.* Alciat. *de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 24. numero 1.* Surd. *cons. 19. num. 24. & 30. vol. 1.* &c.

R. P. D. CAVALERIO.

Ciuitatis Castelli domus Liuellariæ. Luna 3. Martij 1614.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis contractus requirit scripturam, potest tamen probari etiam sine scriptura ex pluribus canonum solutionibus, & aliis adminiculis.

SVMMARIVM.

Instrumentum producit claram, & plenam probationem, n. 1.

Emphyteuticus contractus de eius substantia requirit scripturam, n. 2.

Consequens vbi probatur per scripturam, censetur etiam probatum antecedens, ibid. in fine.

Emphyteusis censetur probata ex pluribus canonum solutionibus, n. 2. & 3.

Emphyteusis Ecclesiæ censetur probata per confessionem Episcopi, num. 3. vers. 3. Item confessio Episcopi.

Confessiones fictas, & contumaciales in non respondendo positionibus Rota attendere non solet, n. 3. in fine.

Emphyteusis etiam quòd de ea non appareat scriptura ex pluribus simul iunctis benè probatur, ibid.

DECISIO DLVIII.

REsolutum fuit, domus de quibus agitur, fuis- 1 se concessas, in emphyteusim Bartholomæo seniori.

senìori. Apparebat enim per publica instrumenta duas ex huiusmodi domibus fuisse concessas seu refirmatas in emphyteusim ab Episcopo ciuitatis Castelli Bartholomæo Albizzino seniori, vna vltima de anno 1542. die 5. Octobr. in forma communi, altera verò die 19. Decembris 1545. pro se, filiis, & nepotibus masculis, ex huiusmodi enim instrumentis resultat clara probatio & plena. *l. cum pluribus. C. de probat.* & dicitur probatio probata vlteriùs non probanda. Bald. *in l. 2. C. quand. fisc. vel priuat.* Bart. *in l. 1. in princ. ff. de nou. oper. nunc.* cum aliis latè deductis per Tiraq. *de retract. lignag. §. 2. glos. 1. sub n. 20. vers. nam haud dubiè.*

2 Maior aderat difficultas in 3. domo cum furno, quæ prætenditur fuisse concessa in emphyteusim ab Episcopo eidem Bartholom. de anno 1541. cuius non reperitur instrumentum concessionis, cùm scriptura sit de substantia, cuius contractus emphyteotici. glos. *in l. 1. in verb. scriptura. C. de iur. emphyt.* Alex. *cons. 38. n. 7. lib. 7.* quia ostendebatur recognitio Bartholomæi cum solutione canonis facta per ipsum die 5. Septembris 1541. pro censu dictæ domus cum furno Liuellatiæ Episcopatus sibi dicta die refimata, & in cōmuni forma, vt patet manu ser. Nicolai Laurentij Notarij Episcopatus, ex qua recognitione inferebatur probatio interueuenisse scripturam tanquam necessarium antecedens. nam quando consequens probatur per vnā scripturam, videtur probari per eandem scripturam antecedens *l. quicunque. C. de apoch. publ. libr. 10.* Aym. *de antiq. temp. par. 3. num. 4.* & fuit in specie dictum in Romana domus 21. Aprilis 1599. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, & in puncto in Romana vineæ 30. Martij 1612. coram R. P. D. meo Archiepiscopo.

3 Dabantur etiam complures solutiones canonum, factæ per dictum Bartholomæum de his domibus, de quibus constat in libris censualibus eiusdem Episcopatus, quæ probant rem emphyteoticam, ad effectum acquisitionis dominij. Decian. *cons. 146. nu. 2.* quibus esse adhibendam plenam fidem, dicit Roman. *cons. 127. n. 1. vers. ad hoc tamen respicitur.* Aderant etiam alia adminicula, videlicet noua refirma facta per Episcopum Iacobo filio Bartholomæi de anno 1567. Item confessio Episcopi domini directi in prædictis refirmis & receptionibus canonum, per text. *in c. 1. qui test. sunt necess. ad nou. inuest.* Cephal. *cons. 9 n. 19. lib. 1.* Item & confessio ipsiusmet Cerbonij in noua concessione sibi facta, & quia positiones Albezzinorum, in quibus hoc articulabatur, habitæ fuerunt pro confessatis, & licèt Rota non attendat similes cōfessiones fictas & contumaciales, tamen ex omnibus simul iunctis Dominis visum fuit probari domos fuisse concessas in emphyteusim Bartholomæo seniori, de reliquis autem voluerunt quod particulariter videretur, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana affictus montis Rotundi. Lunæ 10. Martij 1614.

ARGVMENTVM.

Locator tenetur conductori rem locatam præstare, itavt is possit eadem re locata frui per traditionem, patientiam & impedimenti amotionem, necnon etiam eidem conductori notificare omnes qualitates rei locatæ, quæ potuissent conductorem à conductione retrahere,

SVMMARIVM.

Locator tenetur rem locatam præstare, vt conductor frui possit re locata per traditionem, patientiam, & impedimenti amotionem, n. 1.

Conductores scientes qualitates rei locatæ, & illius impedimenta, non habent contra locatorem actionem ad amotionem dd. impedimentorum, n. 2. Declara vt d. n. 2. & 3.

Locator non censetur locasse nisi ius, quod habet, n. 2.

Locator tenetur notificare conductori rei locatæ qualitates, quæ ipsum retrahere possunt à conducendo, ibid. Vbi amplius, quòd dictas qualitates tenetur locator notificare clarè, & apertè, non autem subobscurè.

Conductor non potest diuinare pacta contenta in præcedenti locatione, de qua in sua locatione non est facta mentio, n. 3. in fine.

DECISIO DLIX.

Fvit per Dominos resolutum Dominum Franciottum teneri præstare conductoribus tenutam montis Lepietræ liberam à seruitute iuris laborandi, & pascendi, quam in ea habent particulares, seu loca pia montis Rotundi. Fundamentum decisionis fuit, quia instrumentis locationis, & diuisionis inter conductores cum consensu Domini Franciotti legitur obligatio tradendi huiusmodi tenutam conductoribus ad omnes fructus, saluo tempore præcedentis locationis Angeli Cottanellæ pro herbis hyemalibus; ideò cùm nedum ex natura ipsius contractus locationis locator teneatur præstare, vt conductor frui possit re locata per traditionem, patientiam, & impedimenti amotionem. *l. si merces. §. 1. & 2. ff. locati.* Calder. *consil. 5. tit. de locato.* Socin. *cons. 156. num. 10. vers. primò enim. lib. 2.* Paris. *cons. 38. num. 1. lib. 1.* Ofasc. *decis. 51. num. 8.* Cardin. Mantic. *de contract. lib. 5. titul. 1. numer. 19.* sed etiam per indiuiduam contentionem ad omnes fructus, sequitur dicendum, quòd ius laborandi, & pascendi particularibus debitum exceptum non sit ab ipsa re locata, quia verba *ad omnes fructus*, in fundo patiente seruitutem verificari non possent. 1

Nec obstat, quòd prædicta benè procedant in conductoribus ignorantibus qualitates rei locatæ, secus in habentibus earum scientiam, quibus est imputandum si locationem cum illis qualitatibus acceptarunt, cùm eo casu non censeatur locatum nisi ius, quod dominus habebat. *l. qui tabernas. ff. de contrahen. empt.* Gozad. *cons. 24. numer. 7.* Berous *cons. 2. num. 12. vol. 1.* Surd. post alios *decis. 264. num. 6. & decis. 265. num. 28.* Alex. *cons. 95. num. 5. lib. 6.* Quia si fundamentum deducatur ex scientia præsumpta, propter necessitatem inuestigandi qualitates rei locatæ ex parte conductorū, per regulam, *Qui cum alio contrahit. de reg. iur.* & videntur firmare Cum. *cons. 26. col. 1. vers. nec etiam* 2

obstat. & alij allegati per Surd. *decis.* 265. *num.* 46. illa quidem non suffragatur, quia vltra quòd multi tenuerunt regulam *qui cum alio*, procedere solùm respectu personæ, cum qua contractus celebratur, non autem respectu rerum quæ deducuntur in contractu. Cephal. *cons.* 393. *n.* 99. & alij allegati per Surd. *cons.* 13. *num.* 38. *&* *cons.* 150. *n.* 123. Dicitur etiam regulam non procedere, quando alter ex contrahentibus ex natura contractus tenetur notificare aduersario qualitates rei prout est, quando sunt tales, quæ possunt retrahere conductorem à contrahendo. *l. Julianus.* §. *ait enim*, *&* §. *quod autem. l. si sterilis.* §. *si prædij. l. quæro. ff. de action. empt.* & tunc non etiam sufficit qualitates implicitè, & persuasoriis verbis, aut subobscurè notificare, sed clarè, & apertè, ne possit conductor obiicere ignorantiam, prout declarant Alex. *cons.* 95. *num.* 1. *&* 6. *lib.* 6. Crauett. *cons.* 83. *num.* 3. *in fine*, sequitur Surd. *cons.* 145. *num.* 8. *&* *cons.* 150. *num.* 125. *& in allegata decis.* 265. *num.* 49. Nec dubitari potest, quòd si notificatæ fuissent prædictæ seruitutes, quin conductores, vel non contraxissent, vel cum aliis pactis propter considerabile, & patens interesse profuturum ex alieno iure laborandi, & pascendi tenutam locatam.

3 Si verò dicatur sufficienter probari scientiam ex eisdemmet instrumentis locationum, quia Vincentius Alexius principalis conductor, à quo Domini Massa, & Grossius habuerunt participationem pro tertia parte totius affictus, sciebat, quod particulares habebant ius laborandi, & pascendi, dum in reseruatione iuris locationis Cottanellæ pro herbis hyemalibus fuerat conuentum, quod prata existentia in dicta tenuta montis Lepietræ deberent custodiri anno quolibet à 1. die Martij, & valles à 1. die Maij, & quod particulares, qui habebant terrena in dicta tenuta, possent introire ad laborandum, iuxta stylum de mense Februarij, vt ideò clarè videatur constare de iure particularium, constito de principali locatione, vt declarat idem Surd. *decis.* 265. *num.* 44. *&* 45. Hæc ex facto videntur sublata, quia in instrumento principali locationis non legitur, quod particulares, qui habent terrena in dicta tenuta, possint intrare ad laborandum; in instrumento autem locationis Cottanellæ positis diuersis pactis, adest quidem in fine tale pactum, *Rimettendosi nelle cose qui non espresse alli soliti di detta tenuta*, quæ solita si exinde inferantur explicata in antecedenti locatione facta cum Dominico Vulpio, in qua legitur pactum, quòd particulares possint intrare ad laborandũ, huiusmodi tamen scientiâ per relationem ad incertum, non est visa Dominis sufficiens, dum in instrumento Cottanellæ non est facta mentio instrumenti locationis Vulpij, nec conductores poterant diuinare præcedentem locationem, & pacta in eo contenta. *l. si putator. ff. ad l. Aquiliam.* Felin. *in cap.* 2. *num.* 28. *de testibus.* Surd. in terminis locationis, *cons.* 150. *in fin. vol.* 1.

4 Postremò, si ius constituatur in dictis testium, qui dantur pro parte Domini Franciotti, & in hac parte non etiam visum est Dominis probata concludens scientia quia ex consignatione tenutarum facta conductoribus, de qua deponunt, non infertur ad notificationem iurium particularium laborandi, & pascendi, sed potiùs ad terminos, & confines rei locatæ. Nec pariter visa est concludens ratio scientiæ ex eo, quòd Dominus Fabius per sata controuersa transibat, & cernere poterat particulares, qui se immiscebant in dicta tenuta. Quia vltra quòd testes non percutiunt tempus ante locationem, prout necessarium est ad effectũ præiudicij, cùm ex pòst magis concernat probationem impedimenti conductoribus præstiti, non etiam necessariò infertur, viderunt sata; ergo sciuerunt iura particularium, quia alia est cognitio qualitatis fructuum, & alia est cognitio dominij terrarum, ideo ex diuersis non bene infertur vulgata, *l. Papinianus. ff. de minor. 25. annorum*, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Sipontina iurisdictionis. Veneris 14. *Martij* 1614.

ARGVMENTVM.

De probatione iurisdictionis Abbatis in præiudicium ordinariæ, nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Quasi possessio iurisdictionis non censetur probata, non probata scientia, & patientia illius, de cuius iurisdictione agitur, n. 1.

Testibus deponentibus verisimiliora, & pro assistentia iuris communis magis creditur, quàm contrarium deponentibus, ibid. in fin.

Abbas debet prouidere de Rectore in grangiis suæ Abbatiæ, num. 2.

Mandatum procuræ non probat id, quod fuit mandatum, nisi probata effectuatione, ibid.

Testes deponentes de iis, quæ non cadunt sub sensu corporis tenentur reddere rationem etiam non interrogati, n. 4.

Testes deponentes de iurisdictione Abbatis in præiudicium Episcopi, ad hoc vt probent quomodo debeant deponere, ibid.

DECISIO DLX.

NOn placuit Dominis recedere à decisione 1 in hac causa facta sub die 24. Maij proximi, ex deductis pro parte D. Abbatis. nam quantum ad exhibitionem priuilegij exemptionis, quod talis exhibitio non sufficiat ad euitandam manutentionem Ordinarij, hoc visum fuit bene fundatum, ex deductis in alia decisione, quibus Domini nihil addere voluerunt. Quantum ad actus visitationum factarum per Abbates fuit dictum esse recentes, factos lite pendente, qui propterea non modò non suffragantur, sed sunt attentati. *tot. tit. vt lit. pend. nihil innou.* Quantum ad testes conantes deponere de quasi possessione exemptionis, fuit dictum nihil concludere. nam dum deponunt de iurisdictione actiua Abbatis, non probant scientiam, & patientiam Archiepiscopi, prout requiritur ad acquirendam quasi possessionem iurisdictionis in præiudicium illius, ad quem spectat illam exercere. *l. si ego.* §. 1. *ff. de public. l.* 2. & ibi Bald. *num.* 1. *C. de seruit. & aq.* Alex. *cons.* 16. *num.* 13. *lib.* 5. Ferret. *cons.* 59. *numer.* 6. Afflict. *decis.* 63. *num.* 1.

num.1. Cæs. de Graff. decis. 7. num. 9. de caus. poss. & propr. quin vnus ex testibus examinatis pro parte Abbatis dicit, quod quadam vice Archiepiscopus propter hoc fecit carcerare Vicarium Abbatis; dum verò deponunt de non exercitio Episcopi, non probant, quòd venerit casus illam exercendi, & Archiepiscopus volens illam exercere fuerit prohibitus, & prohibitioni acquieuerit, prout requiritur ad istum effectum, ex allegatis in alia decisione, & in omnem magis esset standum testibus Archiepiscopi tanquam deponentibus fauorabiliora, propter assistentiam iuris communis. Innoc. in cap. auditis, num. 4. vers. hinc colligitur. de præscript. Felin. in c. licèt causam, numer. 9. vers. & ibi etiam subdit. de prob. Rota in causa Marsicana iurisdictionis 20. 1588. coram R. P. D. Perusino, & etiam propter eandem causam verisimiliora Innoc. dicto num. 4. vers. præferentur testes Episcopi, cum aliis per Gabr. de testib. conclus. 4. num. 29.

2 Quo verò ad deputationem super seruitio S. Benedicti, & concessione Capellæ S. Mariæ, cùm sint grangiæ Abbatiæ, fuit responsum, quod non concernebant iurisdictionem, cùm ad Abbatem spectet prouidere de Rectore grangiis suæ Abbatiæ. c. nullam, in fin. cum ibi not. 18. q. 2. Abb. cons. 25. in princ. vers. item vide. lib. 2. Rota in causa Tirason. iuris præsentandi relat. inter diuers. impress. decis. 798. num. 5 par. 1. Dicitur etiam illa iura non esse in forma probanti, & quo ad mandatum procuræ ad remittendum fratrem carceratum, fuit dictum, non esse in forma probanti, item non constare de effectuatione, iuxta notata per Calder. cons. 12. de iurepatr. Rip. in cap. cùm Ecclesia Sutrina, n. 93. vers. quintò requiritur. de caus. poss. & propr. cum aliis more suo bene deductis per D. Antonium Portium, quæ placuerunt Dominis, & in omnem euentum, cùm concernat iurisdictionem criminalem, requiri immemorabilem canonizatam per tres conformes, ex allegat. in alia decisione, de cuius reuisione agitur.

3 Quo verò ad illud quod negetur hîc agi de exemptione, & asseratur Abbatiam esse nullius diœcesis, fuit dictum quod immò exhibitum priuilegium cantat de exemptione in omni sui parte, in princ. ibi, quæ in nostro Archiepiscopatu sitæ sunt, & paulò infrà, ibi, Ecclesiam ipsam tibi, &c. relaxamus, tradimus, & assignamus, eximentes Ecclesiam ipsam cum hospitali ab omnibus iuribus Archiepiscopalibus, &c. & Ecclesia prædicta libera & exempta ad sex fratres veniat, &c. & rursus paulò infrà, Ecclesiam præfatam cum hospitali tibi, & tuo Conuentui concedimus francam, liberam, & exemptam cum dotibus, &c. rursus in §. nos verò, ibi, in Ecclesia ipsa cum hospitali ab omnibus iuribus iurisdictionis Archiepiscopalis eximimus, & perpetuò liberamus. Ex quibus satis apparet, verum esse fundamentum decisionis, quòd Abbas allegat exemptionem, quòd in necessarium antecedens probat existentiam in diœcesi.

4 Nec quicquam concludunt testes deponentes, Abbatiam esse nullius diœcesis, quia cùm hoc non sit de iis, quæ cadunt sub sensu corporis, quin & à peritis plerumque ignoretur, quæ differentia sit Ecclesiam esse exemptam, vel esse nullius diœcesis, etiam non interrogati reddere rationem, quæ concludat Ecclesiam esse nullius diœcesis, iuxta not. per Bart. & Salicet. in l. solam, numer. 3. Bald. n. 1. C. de testibus. Bart. in c. super hoc, n. 17. vers. sed dic. de renunciat. Abb. in c. cùm causam, n. 6. vers. sed in perceptibilibus. Fel. n. 3. vers. fallit secundò, de testibus, & fuit in specie dictum in causa Ianuen. iurisdictionis 13. Iunij 1607. coram R. P. D. Bononien. qualis non est illa, quam dicunt, Abbatiam habere territorium, quia vlterius debuit probari, quòd sit separatum à prouincia. Abb. in c. nimis, n. 1. vers. hac vera secundùm Host. en. de iure iur. Vel opus esset vt haberet omnia iura Episcopalia: idem Abb. in c. cùm contingat, num. 18. de for. compet. post Ioan. Andr. in c. cùm Episcopus. de offic. ord. in 6. Rota in causa Volateranen. iurisdictionis coram Brauo relat. inter diuers. impress. decis. 207. in fin. part. 1. & in Calaguritana, seu nullius 26. Iunij 1604. coram R. Attrebaten. quorum nullum deponunt testes.

R. P. D. PIROVANO.

Viterbien. terræ Vetrallæ. Veneris 14. Martij 1614.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur notabilia, quæ per te ipsum legere poteris in summariis.

SVMMARIVM.

Pater mortua vxore non restituendo filiis dotes maternas, sed eas retinendo, videtur pro eisdem filiis infantibus adiuisse hæreditatem, n. 1.

Dotis promissione præcedente datio in solutum alicuius rei stabilis, etiam quòd dicatur pro fundo dotali, facit emptionem, & venditionem, ibid.

Possessionis mutatio ex superueniente titulo, præsumitur etiam non facta declaratione, ibid.

Remedium immissionis ex l. final. C. de edict. Diui Adr. *vt locum habeat, requiritur titulus cum possessione, & quomodo? n. 2.*

Spoliatus culpa, & facto suo non potest intentare remedium adipiscendæ, ibid. in fine.

Donationes factæ in ciuitate Vetrallæ non subiacent solemnitatibus statuti vrbis, n. 3.

Probatio dubia non releuat probantem, ibid. Vbi benè declaratur quomodo probatio efficiatur dubia.

Donatio sine insinuatione valet, si fuerit iurata, numero 4. Vbi etiam quid vigore constitutionis Ægidianæ.

Constitutio Ægidiana requirens insinuationem in donatione, nunquid habeat locum in statu Ecclesiaco. num. 4.

DECISIO DLXI.

1 Placuerunt Dominis fundamenta decisionis in hac causa factæ, & in eis causa iterum proposita perstiterunt. Quibus dixerunt non obstare quòd bona materna non consisterent in credito, sed in stabilibus, videlicet in quadam vinea vigore successionis delatæ Virginiæ, & in aliis bonis in satisfactionem dotis promissæ in pecunia eidē Virginiæ, vt ideo mortua Elizabetha matre existente adhuc in infantili ætate Virginiæ possessio non fuerit acquisita Bernardo, prout necessarium erat ad effectum immissionis, sed Virginæ

pro qua pater retinendo dotes censetur adiuisse hæreditatem maternam infantis. *l. si infanti. C. de iure deliberan.* Bart. *in l. gerit, num.* 33. *ff. de acquiren. hæredit.* Surd. *decis.* 140. *num.* 10. Natt. *cons.* 74. *num.* 10. Quia primò fuit responsum quoad vineam non constare de eius existentia, alia autem bona in satisfactionem dotis Elisabethæ Bernardo assignata, si quæ sunt, non remansisse in hæreditate Virginiæ, etiamsi assignatio diceret pro fundo dotali, modò procedat promissio in certa quantitate, vt in præsenti. Natta *cons.* 650. *num.* 3. quòd etiam fuit firmatum in Romana successionis & alimentorum sexta Iunij 1606. coram bon. mem. Litta. Secundò fuit dictum, si adhuc Bernardus nomine infantis possedisset, superuenienti tamen noua causa possessionis ex titulo valido cessionis, & renunciæ præsumi absque alia declaratione mutasse causam possessionis, secundùm opinionem, quam seruat Rota. Put. *decis.* 441. secundùm nouam impressionem, *lib.* 1. Achil. *decis.* 4. *de caus. possess. & propriet.* Dec. *cons.* 400. *num.* 5. Bursat. *cons.* 8. *num.* 15 *lib.* 1. Attestans de opinione Rotæ, & fuit etiam resolutum in causa Assisien. bonorum 24. Ianuarij 1600. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio. Nec etiam quoad Nardum visa est necessaria aliqua declaratio, nedum respectu bonorum maternorum, sed nec etiam paternorum, cùm eodem modo superuenerit ei titulus validus cessionis, & renunciationis habitæ per Virginiam, prout superuenit Bernardo patri stipulanti pro se, & Nardo eius filio.

2 Secundò dicebatur non obstare quod titulus qui requiritur cum possessione ad effectum immissionis vigore, *l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen.* debeat procedere ab eo de cuius successione agitur, non autem ab alio, prout est à Virginia filia Bernardi, cùm eo casu Nardus possidendo non dicatur legitimus contradictor, vt declarat Menoch. post alios *de adipisc. remed.* 4. *num.* 598. & 603. Quia prædicta bene procederent in eo qui allegat titulum à tertio habitum: sed Nardus allegat titulum ab ipsamet Virginia, quæ propterea non potest petere immissionem contra possidentem titulo ab ipsomet procedente. Nam, qua ratione suffragatur possidenti titulus à defuncto habitus ad constituendum illum legitimum contradictorem cōtra hæredem venientem ex iuribus defuncti, ex eo quod defunctus si viueret, non posset ipse agere executiuè contra possidentem, eadem, & maiori ratione suffragabitur contra eum, à quo immediatè titulum habuit, cui semper obstabit exceptio, tuo facto à possessione cecidisti, quæ impedit effectum nedum remedij adipiscendæ, Menoch. *d. remed.* 4. *num.* 583. & tenuit Rota in causa Bononien. attentatorum 24. Octobris 1588. coram bo. me. Cardinali Mantica, sed & aliorum, retinendæ scilicet, & recuperandæ.

3 Postremò dixerunt non obstare, quòd cessio, & renunciatio sit nulla, & læsiua, vel saltem turbida, vt ideo tanquam ex titulo inualido, vel incerto non possit impediri immissio, quia placuerunt Dominis responsiones datæ per informātes, quòd scilicet cessio de qua agitur est clara, ex quo de ea constat per publicum instrumentum, & replicatio fœminarum turbida, vti fundata in statuto vrbis & insinuatione, ex quibus non resultat indubitatum replicationis fundamentum. Statutum enim vrbis de donationibus annullans contractum sine certis solemnitatibus celebratum, & quæ dicuntur non obseruatæ in præsenti cessione, & renunciatione, plenè non probat nullitatem cessionis, etsi terra Vetrallæ sit de districtu, quia aliàs fuit nedum dubitatum, sed etiam bis resolutum coram bon. mem. Cardinali Blanchetto in Sutrina donationis, quòd solemnitates prædicti statuti non requiruntur in contractu celebrato Vetrallæ; ideo necessitas illa probationis, quæ oriebatur ex dispositione statuti, alio non apparente per oppositionem, ex eo quòd aliàs fuit de eo dubitatum, reducitur æquiuoca & possibilis, quæ propterea non releuat replicantem, & hoc est quòd considerat magistraliter Abb. *in c. in præsentia, num.* 7. *de probat.* ponderando doctr. Bart. *in l. non solùm.* §. *sed vt probari, ff. de oper. nou. nunciat.* vt per exceptionem possit reddi dubia probatio partis aduersæ, ponens exemplum, si monasterium probet Titium obtulisse se & bona sua monasterio tali tempore, reus probat quòd illo tempore erant duo qui vocabantur hoc nomine, inquit Abbas, ex hoc tolli necessitatem probationis, nisi aliter declaretur, cùm probatio remaneat possibilis, sic excipiens de resolutione contra dispositionem illius statuti ponit replicationem sub incerta determinatione, quæ non sufficit pro obtinenda immissione. Put. *decis.* 233. & 243. *lib.* 3. & sæpiùs fuit in aliis causis ponderatum, signanter in Romana de S. Cruce 4. Iunij 1610. & in Romana de Marescottis 20. Nouembris 1613. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno, & in Romana Legati de Columna coram eodem 27. Ianuarij præteriti.

Insinuatio pariter, quæ dicitur omissa, non videtur præstare causam nullitatis propter iuramentum in donatione appositum, per quòd videtur satisfactum defectui insinuationis. Gabr. *de donat. conclus.* 1. *n.* 66. cum aliis allegatis in alia decisione. Non obstat, quod insinuatio debeat interuenire nedum ex iure communi, sed etiam ex dispositione eiusdem constitutionis Ægidianæ, *cap.* 15. *lib.* 5. quæ habet locum in toto statu Ecclesiastico, propter extensionem factam per sanct. mem. Paulum III. & in quam iuramentum non supplet defectum insinuationis: sed eo non obstante solemnitas prædicta est seruanda in contractibus minorum. Quia fuit responsum, quòd Ægidiana constitutio non impedit effectum iuramenti, sed est constitutio Cardinalis Carpensis, quæ in additionibus ad Ægidianam tollit iuramentum, vt expressè loquitur in contractibus mulierum, quæ non releuat in præsenti, quia additiones illæ locum non habent extra prouinciam Marchiæ, vt apparet ex secunda approbatione Pauli III. & fuit resolutum in vna Æsina fideicommissi 14. Maij 1604. coram bon. mem. Pegna, & in Imolen. damnorum 22. Iunij 1611. coram R. Archiepiscopo Damasceno, &c. 4

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Mediolanen. Capellaniæ. Lunæ 14. *Aprilis* 1614.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur notanda, de quibus in summariis.

SVM-

SVMMARIVM.

Lite pendente super beneficio, Ordinarius non potest illud alteri conferre, n. 1.

Supplicationis signatio sufficit ad perficiendam gratiam, n. 2.

Negatiua super non expeditione litterarum probatur per diligentias factas ab Officialibus, n. 3.

Beneficij prima vacatio impedit secundam, ibid.

Confessio propria non nocet confitenti, quando constat de illius errore, n. 4.

Clericatus censetur probatus per testes, dicentes vidisse aliquem celebrare, n. 5.

Beneficium præsumitur potius sine cura, quàm curatum, ibid.

Valor beneficij probatur per publicam vocem, & famam, n. 6.

Fama publica non probatur per vnum testem, ibid.

Fama post motam litem non suffragatur, ibid.

DECISIO DLXII.

1 DVbitaui cui esset adiudicanda Capellania, de qua agitur: & quoad Iulium Cæsarem fuit dictum, nullo modo esse adiudicandam, quia fuit prouisus ab Ordinario, lite pendente super titulo dictæ Capellaniæ, qua lite stante non poterat Ordinarius facere dictam prouisionem. *c. 2. vt lit. pend. in 6.*

Quo verò ad Horatium fuit dictum, quod si ipse iustificabit, prout non iustificauit valorem narratum, quod ipsi esset adiudicanda Capellania, quia in reliquis eius gratia est iustificata. nam quoad vacationem ob non publicationem resignationis, iuxta constitutionem Gregorij Papæ XIII. constat de resignatione facta per Ioannem Iacobum huius Capellaniæ possessorem, ad fauorem Francisci Bernardini ex supplicatione signata, quæ sufficit ad perfectionem gratiæ. Put. *decis. 94. num. 2. par. 2.* Caputaq *decis. 301. part. 3.* Rota in causa Barchinonen. Prioratus coram Mohedano, relata inter diuers. *decis. 7. lib. 1. part. 3.* & in Conchen. beneficij 14. Nouembris 1611. coram me, & consensu desuper præstito.

2 Quòd autem non fuerit facta publicatio apparet, quia iuxta formam prædictæ constitutionis publicatio non nisi expeditis litteris fieri potest; litteras verò non fuisse expeditas, probatur ex diligentiis factis per officiales super libris, in quibus huiusmodi litteræ registrari solent. Dec. *cons. 483. num. 4. & 6.* Ruin. *cons. 35. num. 19. lib. 1.* Cassador. *decis. 5. num. 5. super regul.* Achil. *decis. 9. in fin. super regul. de triennal.* Caputaq. *decis. 4. num. 2. & 3. par. 3.* & in puncto, quòd per hunc modum probetur negatiua publicationis, tenuit Rota in causa Vercellen. Canonicatus 23. Ianuarij 1598. coram bon. mem. Corduba, quibus præbet adminiculum, quòd idem Ioan. Iacobus conatus fuit facere secundam resignationem ad fauorem cuiusdam Aloysij, inualidè tamen, cùm prima vacatio impediat secundam. *c. susceptum. de rescript. in 6. cum concord.* & ad prædicta facit etiam quòd dictus Bernardinus primus resignatarius citatus ad causam protestatus fuit se nullum habere interesse in hac Capellania, quod esse non posset si litteræ fuissent expeditæ, & facta publicatio.

3 Non obstare visum fuit, quòd Horatius in sua supplicatione fassus fuerit, litteras fuisse expeditas, quia ex prędictis apparet de errore, & quàdo apparet de errore, licitum est venire contra propriam confessionem. Specul. *tit. deposit. §. fin. num. 8.* Roman. *cons. 391. num. 2. & 3.* Socin. *cons. 97. nu. 15. lib. 4.* de communi testantur Ias. *in l. 1. num. 9.* Dec. *num. 7. C. de error. calcul.* & de magis communi Gabr. *conclus. 5. in fin. de confess.*

Et hæc quoad vacationem; quoad clericatum 5 Horatij, ille probatur ex testibus dicentibus vidisse illum celebrare. Angel. *in l. 2. §. diem autem, num. 2. circa med. ff. quemadm. test. ap.* Bald. *in l. si solemnibus, in prin. C. de fid. instr.* Put. *decis. 144. in fin. lib. 2.* Rota in causis Tropien. Canonicatus 16. Februarij 1612. coram me. Quòd dicta Capellania sit sine cura, non indiget iustificatione, cùm talis de iure præsumatur. Ægid. *decis. 676.* Staphil. *de litter. grat. tit. de stat. & qualit. benefic. in princip.* Menoch. *de arbitrar. iudic. casu 201. num. 75.* Rota in causa Pampilonen. beneficiorum 26. Aprilis 1603. coram me.

Quòd autem Horatius defecerit in iustificatione 6 valoris expressi patet, quia ex duobus testibus, qui dantur, vnus deponit tantùm de auditu, alter verò deponit de publica voce, & fama, quæ publica vox, & fama legitimè probata sufficeret, ad decis. Caputaq. *277. num. 8. part. 1.* Ægid. *decis. 675. & 682.* Cæs. de Grass. *decis. 3. num 7. de probat.* non potest suffragari, quia in probanda hac publica voce, & fama remanet vnicus, & sic illam non probat. *cap. veniens ad nos, c. licèt vniuersis. de test. l. iurisiurandi, C. eod. tit.* & tradunt in specie Alex. *cons. 150. num. 28. lib. 5.* Rota in causa Neapolitana legitimitatis 2. Iunij 1595. coram Corduba, deponit etiam per verbum, *est*, & sic potest verificari in publica voce, & fama post motam litem, quæ non suffragatur. *c. licèt ex quadam*, & ibi Abb. *numer. 3. de testib.* Archidiac. *in c. consanguineos, num. 3. 35. quæst. 6.* Bald. *in c. dudum il secundo, num. 42. de elect.* Roman. *singul. 753.* Corn. *cons. 198. num. 12. lib. 2.* Caputaq. *decis. 9. part. 2.* Rota in causa Conchen. decimarum 20. Aprilis 1592. coram bon. me. Pamphilio, & in Hispalen. habitus 11. Martij 1611. coram R. Bononien.

R. P. D. PIROVANO.

Fauentina parochialis. Lunæ 14. *Aprilis* 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Beneficij concursus quando fit, eligi debet is, qui vitæ integer sit, non autem qui malos, & incompositos habeat mores, n. 1. & 2. Vbi præsertim de eo, qui aliàs pro debitis composuit.

DECISIO DLXIII.

CVm dubitaretur an beneficium de quo agitur esset adiudicandum Salomoni, fuit die 1 28. Iunij præteriti negatiuè responsum, & iterum causa proposita vtraque parte informante die 13. Ianuarij præteriti, fuit dictum standum esse in decisis. Et adhuc Salomone conquerente quod o-

mnia fundamenta per eum deducta non fuissent bene examinata, & discussa, placuit DD. indulgere vt iterum audiretur, cùm non daretur alia instantia, propter obligationem de stando vnicæ sententiæ. Iterato igitur dubio proposito solo D. Antonio informante propter Salomonis contumaciam, cùm sæpiùs fuit monitus, & concordasset etiam de die supradicta, sed pœnituerit eum, placuit DD. standum esse in decisis, tam ex eisdem fundamentis, cùm nihil opponeretur, quàm etiam ex aliis nouiter per Antonium deductis. ex quibus satis patent probati mali, & incompositi mores Salomonis, quæ contrariantur requisito integritatis vitæ expresso in sacro Concilio Tridentino *de reformatione, sess.24. cap.18.* vt ideo deficiat etiam quod ex abundanti in præcedenti decisione die 13. Ianuarij fuerat præsuppositum de integritate eius vitæ,& moribus,& carceratione excusabili.

Nam hodie datur processus, ex quo apparet quòd anno 1606.dum esset R.Archiepiscopi Auditor, qualitas satis per eum magnificata querelatus fuit quòd pernoctando in domo cuiusdam Lucretiæ meretricis ob rixam exortam, exploserit contra quosdam scholares sclopum rotatum paruæ mensuræ; & quamuis nec Lucretia, neque eius mater in testes examinatæ non specificauerint nomen & cognomen illius; tamen visa est satis certificata eius persona, ex eò quod dixerunt esse Auditorem Archiepisc. & ex designatione personæ, nempe iustæ staturæ & rubei coloris, prout est Salomon. Datur & alter processus eiusdem anni 1606. ex quo iustificatur eundem Salomonem captum fuisse cum Sclopo rotato, & pro pœna illius delationis & oppositionis factæ Curiæ composuisse in scutis 50. ita vt dixerint DD. si excessus perpetrati & delicti compositi cum fisco sufficiunt ad remouendum eum, qui iam pro idoneo fuit renunciatus & prouisus in concursu alterius,qui de similibus non est imputatus,vt fuit resolutum in Ripana parochialis 23. Iunij 1608. coram R.P.D.Pamphilio,quanto magis iuuandus erit Antonius ad sustinendum rationabile Ordinarij iudicium,pro quo semper solet præsumi,nisi irrationabilitas sit clara, & manifesta, vt dictum fuit in Beneuentana,Rauennaten. & Sabinen. in prima decisione allegatis,&c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Abulen.parochialis. Lunæ 14. *Aprilis* 1614.

ARGVMENTVM.

Notarius secularis nunquid possit se rogare,& ingerere in causis Ecclesiasticis; & ad effectum manutentionis leuiores sufficiunt probationes,nec obest defectus transportationis actorum, & examinis testium causatus culpa,& facto aduersarij recurrentis ad Curiam secularem pro impedimento.

SVMMARIVM.

Possessio instrumentalis manutenibilis est alio non possidente,n.1.

Notarius secularis nunquid possit se ingerere in causis Ecclesiasticis, & se rogare in eisdem causis de instrumentis,n.2.

Scripturæ informi,& quæ aliàs non probaret, iunctis adminiculis credendum est,n.3.

Manutentionis iudicium non requirit plenas, & concludentes probationes; sed sufficiunt leuiores, num.4.

Testes de auditu faciunt adminiculum,ibid.

Actorum transportationis defectus non reddit sententiam nullam quando id euenit ex impedimento, & facto aduersarij,n.5.

Testes nulliter examinati probant, quando nullitas euenit culpa,& facto aduersarij,ibid.

Recursus ad Curiam secularem præsumitur factus ad instantiam eius,de cuius interesse agitur,n.6.

DECISIO DLXIV.

FRancisco dandum esse mandatum de manutenendo fuit conclusum, quia constat de illius possessione instrumentali, quæ non docto per alium de anteriori sua possessione est manutenibilis. Cæs. de Grass. *decis.5.numer.* 1. *de caus. poss.& & propr.*Menoch. *de retin.poss.remed.3.num.575.*& fuit sæpè decisum. 1

Non obstat, quòd Notarius rogatus de dicto instrumento esset secularis, qui non potest se ingerere in causis Ecclesiasticis. Gabr. qui alios refert, *de fid.instr.quæst.1. conclus.1. num.7.* Rota in causa Vlixbonen. prioratus 14. Maij 1611. coram me. nam quicquid sit de illa opinione, quæ patitur multam difficultatem, cùm contrariam sententiam teneat Specul. *tit.de instr. edit.* §. 8. *num.* 28. post Innoc.& Goffred. & eam dicit veriorem Abb. *in cap.sicut,num.*17.ne clerici, vel Monachi, vbi reddit rationem, quòd hoc non est iurisdictionis, sed nudum ministerium, quod non est prohibitum laicis in spiritualibus, iuxta not. *in c.* 1.*de procur.in 6.* 2

Cessare visa fuit difficultas concurrentibus adminiculis, quibus stantibus scripturæ quæ aliàs non probant. *l. instrumenta.C.de probat.* Put.*decis.* 151.*part.* 1. Crauett. *de antiq. temp. par.*1. §.*vidimus, num.*19. Decian. *cons.* 11. *num.* 121. *lib.* 1. Rota in causa Romana extinctionis census relat. int. diuers. impress. *decis.*813. *num.*3. *cum duob. seqq. par.* 1. & in Romana pecuniaria 4. Februarij 1603. coram me. 3

Quod magis debet habere locum ad effectum manutentionis, quo casu sufficiunt leuiores probationes. Alex. *cons.* 103. *num.*3. *lib.* 7. cum aliis per Menoch. *de retin.remed. vlt. num.*34 Rota in causa Theatina suffraganeatus 27. Martij 1608. coram R. Attrebaten. & in Pampilonen. pensionis 16. Ianuarij 1613. coram me. Adminicula autem sunt testes de auditu dati pro parte Francisci. Archid. *in c.hoc videtur, num.* 3. 22. *quæst.* 5. Roman. *singul.*345. Dec.*cons.*271.*num.*3.Ruin. *cons.*206. *nu.* 17.*lib.*5. Gozad.*cons.*79.*num.*11.Rolan.*cons.*82.*num.* 56.*lib.*2. 4

Secundò opponebatur non posse procedi in hac causa ex quo acta primæ instantiæ non fuerunt transportata. *l.properandum.*§. *& si quidem,* vbi Bart. 6.*C.de iudic.* cum concordan. verùm ad hoc fuit responsum, conclusionem non habere locum stantibus impedimentis præstitis per partem aduersam,ne transportentur, vt fuit in specie decisum 5

decisum in causa Brianen. præcedentiæ 3. Iulij 1595. coram bon. mem. Pegna, & in simili de testibus nulliter examinatis propter talia impedimenta tenuit Rota in causa Ianuen viridarij 6. Nouembris eiusdem anni coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & in Ciuitaten. Scholastriæ 24. Martij 1597. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.

5 In proposito autem casu certum est fuisse sublata acta à iudicibus laicis, & licèt non appareat hoc fuisse factum ad instantiam partis aduersæ, attamen præsumitur, iuxta doctr. Bart. *in l. fin. num. 5. ff. de quæst.* sæpissimè in istis terminis approbatam in Rota, vt in causis Carthaginen. portionis 14. Nouembris 1594. coram bon. mem. Card. Seraphino, Leodien. Canonicatus 11. Martij 1595. coram bon mem. Card. Blanchetto Ciuitaten. Scholastriæ 24. Martij 1597. coram bon. mem. Card. Pamphilio Vincentina Cantoriæ 4 Iulij 1603. coram Litta, & in Corduben. Archidiaconatus 27. Octobris 1606 coram me.

R. P. D. PIROVANO.

Florentina pecuniaria. Lunæ 14. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

Confiscatis bonis debitoris delinquentis, an creditor debeat satisfieri in bonis vbi confiscatio facta est? An verò in bonis extra territorium confiscatis existentibus? & quando confiscatio trahatur ad bona existentia extra territorium confiscantis? Et an etiam bona possint in contumaciam confiscari.

SVMMARIVM.

Confiscatis bonis delinquentis omnia iura actiuè, & passiuè transeunt in fiscum delinquensque est liberatus ab omni debito, & obligatione, etiam quòd postea fuerit in gratiam restitutus, vel ad pinguiorem fortunam deuenerit, non tamen restitutis bonis confiscatis, n. 1.

Confiscatio bonorum non trahitur ad bona sita extra territorium confiscantis, quando bona confiscantur, non de iure communi, sed vigore particularis constitutionis, numer. 2. & 3. Vbi videtur tenere, quòd quando quis condemnatur in contumaciam, tunc confiscatio non dicatur facta de iure communi.

Confiscatio bonorum hodie non habet locum, quando contumaces condemnantur pro homicidio, num. 3. & 4.

Confiscatio bonorum hodie est sublata, non solùm quando venit in consequentiam delicti, sed etiam quando principaliter imponitur, n. 4.

Confiscatis bonis debitoris delinquentis; An creditor debeat satisfieri in bonis, vbi confiscatio facta est? An verò in bonis extra territorium confiscantis existentibus, n. 5.

Creditor potest facere executionem in pluribus pignoribus sibi oblatis in quolibet pignore ad sui electionem, ibid.

DECISIO DLXV.

1 FVit per Dominos resolutum confiscationem fisci Florentiæ non obstare Michelino, agenti ad consecutionem sui crediti contra D. Antonium Franciscum Soder. & eius bona in ditione Eccles. consistentia. Nam etsi vera sit conclusio, quòd sequuta capitali condemnatione contra eundem Soderinum propter delictum Florentiæ patratum, & confiscatis bonis à supremo Domino illius prouinciæ, remaneat liberatus ab omni obligatione, ita vt à creditoribus non possit ampliùs conueniri, nec molestari, sed agendum sit contra fiscum, in quem translata sunt omnia iura actiuè & passiuè. *l. 2.* vbi Bal. & Salyc. *C. ad l. Iul. de vi public. & in l. si marito,* vbi gloss. *ff. solu. matrim.* Bart. *in l. creditor. ff. de solut.* Peregr. *de iure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 54.* Et prædicta etiam procedant sequuta restitutione, non tamen bonorum, & eo peruento ad pinguiorem fortunam. *l. 4. C. de sent. pass.* Boss. *in tit. de proclam. quod fit bon. public. n. 15.* Odd. *de restit. in integr. par. 2. q. 97. art. 2. n. 13.*

2 Tamen quia condemnatio & bonorum confiscatio contra Soderinum facta, non fuit de iure communi, sed vigore particularis constitutionis ciuitatis Florentiæ, & clarum sit, quòd ista territoria inter se sunt diuersa, ac diuersi domini vniuscuiusque territorij, & bursæ fiscales distinctæ & separatæ. Dixerunt Domini huiusmodi confiscationem non trahi ad bona sita extra territorium confiscantis, & sic status Ecclesiasticus ob defectum iurisdictionis. *l. 3. ff. de offic. Præsid.* Bart. *in l. cunctos populos, in fin. num. 51. C. de sum. Trinit. & fid. Cathol.* Aug. ad Ang. *de malef. in verbo & eius bona publicamus, num. 5. vers. tertia fuit opinio.* Boss. *de bonorum publicat. num. 62.* addens, si etiam similes constitutiones vigerent in alio territorio. Clar. *in prax. §. fin. quæst. 78. vers. sed hîc quæro.* Bertaz. *cons. crimin. 82. num. 6. & 7. lib. 1.* Surd. *cons. 152. num. 28. lib. 2.* Peregrin. *de iure fisci lib. 5. tit. 1. num. 137.* & D. Prosper. Farinac. *in sua praxi quæst. 25. num. 99.* affirmans conclusionem hanc non solùm esse communem, prout testantur Cephal. & Clar. ab eo allegati, sed carere etiam omni prorsus difficultate.

3 Quòd autem confiscatio bonorum emanauerit de iure speciali, non autem communi, patet quia propter homicidium sequuta est condemnatio, pro quo quidquid esset olim, hodie tamen bona non applicantur fisco, quando imponitur, vel venit in consequentiam delicti, & hoc ex iure nouissimo, *authen. bona damnator. C. de bonis proscriptor.* quod totus mundus obseruat, exceptis casibus hæresis, & læsæ maiestatis, nisi ex dispositione statuti, vel consuetudinis aliter caueatur, vt testantur Alberic. *in 3. parte statutor. quæst. 18. circa finem.* Clar. *in praxi dicta quæst. 78. in princ.* post alios quos allegat Honded. *cons. 110. n. 1. vol. 1.* & modernis temporibus idem testatur D. Prosper Farinac. *in alleg. q. 25. in 1.*

4 Nec obstat, quòd dicta authent. videatur correcta quando lex adimit bona tacitè, & in consequentiam, scilicet dum delinquens condemnatur in pœnam vitæ absque bonorum adeptione, secus quando expresè, vt in præsenti, quando fuit condemnatus in pœnam mortis, cum specifica bonorum cõfiscatione. Quia fuit responsum hanc

fuisse considerationem. Aret. *in l. eius qui.* §. 1. *in vltimo notab. ff. de testam.* sed contra eum tenuerunt Guidopap. *quæst.* 437. *num.* 4. Nell. de sancto Gemin. *in tract. bannit.* 1. *par.* 2. *temporis quæst.* 11. *ad finem*, loquens expressè de condemnato in contumaciam. Cephal. *cons.* 79. *num.* 19. *vol.* 1. dicit, Aret. loqui, prout verè loquitur, vbi pro contumacia condemnatio fit in bonis solis absque pœna corporali, tunc enim bonorum condemnatio stat principaliter, & propter se, & iura antiqua remanent incorrecta: secus autem hîc, vbi pro contumacia pœna etiam corporalis fuit imposita, propterea cùm confiscatio, de qua agitur, nullum tribuat ius fisco huius territorij, nullum pariter ius erit translatum ex cessione reportata per Soderinum, ex vulgata regula, *Nemo dat quod non habet*, ac etiam quia omnes exceptiones quæ competunt contra cedentem possunt opponi contra eius cessionarium. Afflict. *decis.* 163. *n.* 5. & Thes. *decis.* 221. *n.* 1.

5 Postremò non obstat, quòd si bona alterius territorij non etiam venirent in confiscatione, quod nihilominus Soderinus esset liberatus à creditoribus Florentiæ, vbi bona sunt confiscata, propter naturam obligationis, quæ est intelligenda ordine successiuo, vt priùs ad bona Florentiæ sit agendum, pro quibus fiscus successor tenetur soluere, deinde ad alia in ditione Ecclesiastica existentia in subsidium, aliis non sufficientibus, iuxta quæstionem quam ponit Bald. *in l.* 2. *C. ad l. Iul. de vi public.* & Castrens. *cons.* 209. 390. *lib.* 2. Quia vltra, quod contrarium sentit Imol. *cons.* 25. cuius rationes circumscripto interesse ex concursu alterius fisci, placuerunt Dominis, quicquid dixerit in facto, scribens pro Soderino, cùm ratio ordinis successiui ponderata per Castr. in contract. videatur repugnare primis regulis, ex quibus creditor in pluribus pignoribus sibi oblatis habet electionem. *l. creditores, ff. de distract. pignor. l. qui generaliter, ff. qui pot. in pign. habeant.* Surd. post alios *decis.* 44. *num.* 6. fuit dictum etiam secundùm opinionem Castrens. Michaëlinum posse agere ad bona existentia in ditione Ecclesiastica, quia agit in subsidium tanquam impeditus ex statuto Florentiæ disponente, quòd creditores eorũ qui passi sunt condemnationes, non possint agere ad bona confiscata ante factam per creditores diligentiam pro consequenda satisfactione in bonis extra ditionem Principis confiscantis existentibus, & ideo cùm Michaëlinus repellatur à dicto statuto, vtique poterit agere contra bona sita in vrbe, secundùm eandem Castrens. opinionem. Et ita fuit, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Nonantulana iurisdictionis. Veneris 18. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio, & ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Obseruantia subsequuta solet dare robur scripturæ informi, num. 1.

Expressum dicitur, quod in genere, vel in specie exprimitur, n. 2.

Actus præsumuntur semper facti ex præcedente, & apparente titulo, ibid.

DECISIO DLXVI.

Cum ex parte D. Abbatis pro titulo ad impediendum effectum manutentionis per sententiam A. C. adiudicatæ D. Episcopo in locis Serræ & Pergulæ intra fines suæ diœcesis Eugubinæ existentibus adducerentur indulta Celestini & Gregorij X I V. & aduersùs eam fuisset oppositum de forma non probanti, pro qua replicabatur etiamsi in aliquo deficeret, suppleri tamen ex obseruantia subsequuta, quæ solet dare robur scripturæ informi, Bec. post alios, *cons.* 104. *nu.* 26. *lib.* 1. Ideo datum fuit dubium an constet de obseruantia ex deductis, de quo D. Episcopus disputando, conquerebatur asserendo frustrà agi de obseruantia ad effectum vt Abbas posset obtinere iurisdictionem in prædictis locis, cùm non essent comprehensa in priuilegiis Celestini & Gregorij, & hinc fuit deuentum ad inspectionem de comprehensione locorum Serræ, & Pergulę, in qua si fuisset negatiuè resolutum, tota causa decisa ad fauorem D. Episcopi remanebat. Verùm Dominis visum est affirmatiuè respondendum. 1

Nam etsi in dictis priuilegiis non legatur singularis expressio locorum Serræ & Pergulæ, tamen cùm expressum etiam id dicatur, quòd in genere, vel in specie exprimitur, vt declarat Bart. *in l. si quis in princ. testam. ff. de lega.* 3. Natta *cons.* 474. *num.* 12. Menoch. *cons.* 287. *num.* 8. & 28. Surd. *decis.* 265. *num.* 42. Verba priuilegiorum apta videntur comprehendere loca prædicta ad effectum huius disputationis. Si enim firmetur obseruantia quoad Ecclesias, de quibus agitur, erit dicendum, quòd actus facti per Abbatem sint vigore horum titulorum, quia non constito de causa & eorum origine, præsumuntur semper ex titulo apparenti, & de quo constat. *l.* 2 *C. de acquir. posses. glos. fin. in l. quædam mulier. ff. de rei vendic.* Specul. *in tit. de locat.* §. *nunc aliqua. vers.* 58. latè Bec. *cons.* 6. *lib.* 1. maximè quia non apparet Abbatiam habere alias Ecclesias huius nominis.

Vnde cùm priuilegia nominent Ecclesias sancti Abundij & sancti Marci, cum suis pertinentiis, in necessarium consequens videtur nominatum ratione adiacentiæ castrum Serræ adiacens Ecclesiæ sancti Abundij, & castrum Pergulæ adiacens Ecclesiæ sancti Marci, & prædicta identitas ratione adiacentiæ visa est etiam satis comprobari ex serie, & vicinitate aliarum Ecclesiarum quæ exprimuntur in priuilegiis & ex visitatione Abbatis Bonhomi de anno 1568. quæ data fuit. Cætera autem quæ pro Abbate deducebantur, nempe lapidea inscriptio, actus iurisdictionales, visitatio Bonhomi, & testes, visa sunt non pertinere ad disputationem, cùm ex eis prætendatur immediatè probari loca prædicta esse membra Abbatiæ Nonantulanæ, quod diuersum est à comprehensione locorum in priuilegiis. 3

Non obstat, quòd nedum castra prædicta in priuilegiis non nominentur, sed quòd nec etiam quoad castrum Pergulæ potuerit fieri talis expressio, cùm fuerit ædificatum longè post concessionem indultorum per annos 200. quia ex prædictis satis 4

satis patet responsio, dum non colligitur expressio singularis, & indiuidua locorum, sed generalis, & ex ea aptitudo ad comprehensionem ratione adiacentiæ & pertinentiarum, cum quibus concessæ sunt in priuilegiis Ecclesiæ sancti Marci. Et ita, &c.

R.P.D. BVRATTO.

Signina castrorum.

Venditio facta sub conditione, quòd emptor teneatur procurare consensum, & beneplacitum Principis, non habito dicto consensu & beneplacito, eo modo quo promissum fuit, nunquid venditio rescindatur, & ad rescissionem possit venditor agere.

SVMMARIVM.

Conditionalis dicitur promissio, quæ in futurum euentum collata est, n.1.

Conditio dicitur suspensiua, quando respicit perfectionem contractus, n.2.

Conditio efficitur suspensiua per clausulam, non aliter, aliàs, nec alio modo, ibid.

Principis consensus, & voluntas dicitur conditio casualis, n.3.

Conditio impedit ortum obligationis donec purificetur, ibid.

Conditio, adiecta solutioni pretij, & sic executioni, non impedit ortum obligationis, Declara vt n.4.

Venditionis, & emptionis contractus debet esse vltrò citróque obligatorius, n.5.

Venditio non potest esse sine pretio, & pretium est de substantia venditionis, ita quòd pretio deficiente venditio resolueretur in donationem, n.6. & pactum contrarium non valet, n.13.

Verba contractus vbi sunt clara, qualis sit contractus, non est dubitandum quin contractus talis sit, qualem verba clara significant, n.6.

Æqualitas vt inter contrahentes seruetur, semper facienda est interpretatio, præsertim in contractibus vltrò citróque obligatoriis, n.7.

Emptor, & venditor sunt correlatiua, n.8.

Correlatiuorum natura est vt ad positionem, vel remotionem vnius sequatur positio, vel remotio alterius, ibid.

Venditionis contractus claudicare non debet, ibid.

Conditio apposita in contractu vltro citróque obligatorio vni ex contrahentibus, censetur etiam apposita alteri, ibid. in fine.

Conditionis defectus operatur defectum consensus, & obligationis, perinde ac si nunquam fuisset initus contractus, n.9.

Contractus nullus, & imperfectus ex defectu consensus reconualidari non potest ex superueniente consensu, num.10.

Pactum contra substantiam contractus non valet, num.13.

Possessionis adeptio, seu traditio vigore contractus conditionalis, an & ipsa conditionalis reputetur. n. 14. Et an propter defectum conditionis dicta possessio restitui debeat, n.15.

Iuramentum in obligatione Camerali præstitum non supplet defectum consensus, n.16.

VOTVM DLXVII.

Promissio facta per Illustrissimum Dominum Card. Aldobrandrinum de soluendo bon. me. Domino Martio Columnæ pretium scut. 220000. fuit conditionalis, & ideo reddidit hinc inde totum contractum conditionalem, qui ob conditionis defectum euanuit, ac si initus non fuisset. Quòd autem fuerit cõditionalis, indubitatum est ex illis verbis immediatè obligationi de soluendo adiectis, videlicet; *Necnon obtentis expeditis, &c. derogationibus, subrogationibus per dictum Dominum Martium, à sanctissimo Domino nostro impetrandis respectu primogenituræ, & fideicommissi facti à Domina Orinthia eius matre, & omnimoda liberatione, & exemptione terrarum, & bonorum venditorum, à dicto fideicommisso, necnon ab omnibus hypothecis montis Passorani cum illarum, & iurium dicti montis translatione super casale Pantani, & Palatio vrbis, & aliis bonis*, & latiùs iuxta formam in instrumento præscriptam, & sic cùm solutio sit collata in futurum euentum, est conditionalis. *l. itaque 39. ff. si cert. pet.* Bald. *in l. & si post tres, in prima lectur. num. 8. in fine, & in 2. lect. num. 43. & 44. ff. si quis caut.* Card. Mant. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 14. tit. 41. num. 15.* 1

Nec dubitari potest, quin conditio sit suspensiua; tum, quia respicit perfectionem contractus. glos. *in l. 2. in verbo conditionalis. vers. si autem verba. ff. de in diem adiect.* & ibi Alber. *in princ.* Socin. *in l. quibus diebus. §. quidam Titio, post num. 8. vers. præterea si esset vera. ff. de condit. & demonstr.* Menoch. *cons. 388. num. 17. 18. & seqq. lib. 4.* Tum etiam ex illis verbis. *Quòd ad dictam solutionem non teneatur ante, alias, aliter, nec alio modo*, vt in specie tradunt Curt. sen. *cons. 8. col. 2. in fin.* Cephal. *cons. 118. col. 2. num. 9. in princ.* Menoch. *cons. 38. num. 21. & seq. in princ.* & in terminis nostris Cardin. Seraphin. *decis. 838. num. 3. & 4.* 2

Imò ista conditio assensus Principis est nedum suspensiua, sed casualis, velut illa, si nauis ex Asia venerit. Bald. *cons. 9. num. 1. vers. item si vasallus vendit. lib. 1. & cons. 188. sub num. 1. vers. si igitur in proposito. vol. 3.* Roland. *cons. 63. num. 25. vol. 4.* Menoch. *dicto cons. 38. num. 17.* Corbul. *de caus. priuat. ob alienat limit. 36. num. 3.* & ideo impediuit ortum obligationis ad pretium ex parte Domini Cardinalis donec purificaretur. *l. cedere diem 213. vbi gloss. in vers. pendente. ff. de verb. sign. l. non omnis 19. ff. si cert. pet.* & not. *in l. item quia 4. §. fin. ff. de pact.* gloss. magna *in verb. Alij*, Odofr. illam repetens *sub l. Labeo 2. in fin. vers. alij distinxerunt.* Bald. *in 2. lect. num. 2.* Ang. *num. 5. vers. in gloss. ibi in ea glos. dicentes nullum esse dubium.* Mantic. *dicto tit. 26. num. 1.* 3

Nec dicatur conditionem vti adiectam solutioni pretij, & sic executioni, non impedire ortum obligationis, quia hoc non procedit, nisi in tacita cõditione à lege subintellecta, & in his loquuntur Doctores *in dicta l. item quia. ff. de pactis*, vbi post alios Iason. *num. 21.* Curt. iun. *num. 50.* Expressa enim conditio, siue obligationi, siue executioni adiecta semper impedit ortum obligationis. Bald. *in l. ita demum 36. num. 1. vers. circa hoc distingue. ff. de arbitr. & in cap. fin. num. 2. vers. sed tunc quæro. de præsumpt.* Imò etiam tacita respiciens substantiam, (prout ista, quæ respicit pretium) censetur adiecta 4

obligationi, & impedit illius natiuitatem, sicut expressa. Alber. *in dicta l. ita demum, num. 2. vers. quandoque conditio*, & ibi Bald. *prope fin. vers. & dicitur respicere obligationem.* idem Bald. *in l. & si post tres, in 1. lect. num. 16. vers. secundo casu. ff. si quis caut. & in dicto cap. fin. sub dicto vers. sed tunc quare.* Iason. *in dicta l. item quia, num. 22. ff. de pact.* Crot. *in l. nemo potest, num. 85. ff. de leg. 1.* Mantic. *de tacit. lib. 14. tit. 41. n. 16. in fin.*

Quamuis hæc inspectio in proposito necessaria non sit, cùm verba instrumenti sint nimis clara, & conditio sit immediatè adiecta promissioni, & obligationi Domini Cardinalis, non autem exactioni faciendæ per Dominum Martium, ibi, *soluere promisit, & conuenit, obtentis prius*, &c. & sæpiùs in instrumento, in quo nunquam legitur promissio pretij, nisi repetita huiusmodi conditione.

5 Firmato igitur, quòd contractus sit conditionalis ex parte Domini Cardinalis emptoris, quòd ex prædictis videtur indubitabile, sequitur necessariò fuisse etiam conditionalem ex parte Domini Martij venditoris; aliàs enim non fuisset vltro, vitroque obligatorius, vt de illius substantia requiritur. *l. 2. in fin. ff. de act. & oblig. l. ex empto 11. ff. de actio. empt. §. 1. vers. unde in iis. Instit. de auth. tutor.* Et iuxta illius definitionem, de qua per Fabian. de Mont. *in tractat. de empt. & vend. in 1. quæst. princ. in princ.* Socin. iun. *in rubric. ff. de verb. oblig. num. 141.* Cardin. Mantic. *de tacit. lib. 4. titul. 2. num. 1.* & per Azor. *Instit. Moral. par. 2. lib. 8. cap. in princ. vers. primò quæritur*, sed adstrinxisset solum Dominum Martium, & sic nulla fuisset obligatio, ad text. *in l. in vendentis 13. C. de contrahen. empt.* ibi, *Quia non adstringit necessitate contrahentes, obligatio nulla est*, & ibi Bald. *num. 1. & 4. vers. alio modo*, & Fulgos. *in princ. vers. vel dic.* Fabian. de Monte *in dicto tract. quæst. 5. num. 72. & seq.* Card. Mantic. *lib. 1. tit. 12. num. 25. & lib. 4. tit. 2. n. 6.*

6 Et deficiente conditione venditio remaneret sine pretio, quod est substantiale, vt ex dicta definitione, & ex *l. 2. & l. pacta conuenta 72. vers. an idem*, vbi Doctores, *ff. de contr. empt.* Et ideo ab ea nullo modo remoueri potest, iuxta *l. empti 9. C. eodem. §. pretium. Institut. eodem.* Mantic. *dicto titul. 12. num. 16. & 23.* Et resolueretur in donationem, & sic non valeret in vim venditionis. *l. cùm in venditione 36. & l. si quis donationis 38. ff. de contrahen. empt. l. sicut emptio, 23. & ibi gloss. ff. locat.* Et tamen nihil minus Dominus Martius facere voluit, quàm donare, præsertim cùm vendiderit maxima æris alieni necessitate obstrictus, & totum pretium destinauerit in illius dissolutionem. Cumque verba contractus repugnent, ex quo expresè sonant in venditionem, non potuit transire in alium contractum, vt communiter sentiunt *in l. vbi ita donatur. 27. ff. de donat. caus. mort.* Bart. *in summario, & ante numerum 1.* Castrens. *num. 2.* Angel. *in fin.* Signorol. *in repet. numer. 4. vers. solue ibi.* Dec. *cons. 293. numero 6. vers. præterea text.* Natta *cons. 123. num. 8. & 9. tom. 1.* Mantic. *dicto titul. 12. numer. 22. vers. tunc autem, & lib. 11. tit. 10. num. 16.* Rota *decis. 366. num. 32. & seqq. part. prima diuers.* Et contractus iste bonæ fidei, si conditio esset apposita emptori, & non venditori, ad iniquum reduceretur, & venditor careret pretio, nec de re propria disponere posset, contra *l. bona fides 52. ff. de act. empt.* vbi quòd si venditor non potest consequi pretium, rem ipsam venditam, & traditam repetere potest, quòd etiam communiter tradunt ibi Doctores.

Ad supradicta autem absurda vitanda, capienda est potiùs interpretatio æqualitatis conditionis, & sic validitatis contractus. *l. si id, quod 7. §. fin. ff. de rescind. vend.* Aym. *cons. 70. numero 1. & cons. 245. num. 7. vers. ob id habenda est*, quæ interpretatio cæteris præferenda est. *l. quoties in actionibus 13. ff. de reb. dub. l. quoties in stipulationibus 80. ff. de verb. oblig. & cap. Abbate*, ibi, *profectò sunt intelligenda. de verb. sign.* Dec. *cons. 11. numer. 14. vers. Nam semper in dubio.* Cardin. Mantic. *de tacit. lib. 2. titul. 4. num. 18.* præsertim in contractibus, qui mutuam pariunt obligationem. Iason. *inter consilia feud.* Alber. Brun. *cons. 8. num. 41. & cons. 9. num. 12.* Et optimè in casu nostro coadiuuatur ex verisimili vtriusque partis intentione, quia nec Dominus Martius poterat vendere castra, & bona sine dictis derogationibus, tanquam dictis fideicommisso, & primogenituræ subiecta, & ab eius patrimonio separata, & præuia liberatione ab hypothecis anteriorum creditorum per Sanctissimum facta, assignata in fundum, & dotem Monti Passarano, cum expressis, & specialibus hypothecis: & consequenter nec Dominus Cardinalis tutè, & irreuocabiliter emere potuisset, & tamen partes inire voluerunt contractum irreuocabilem, & perpetuum. 7

Quæ omnia suadentur etiam ex pluribus conclusionibus iuris & præsertim, quòd emptor, & venditor sunt correlatiua. Bart. *in l. 3. num. 1. vers. unde in simili. C. de ind. vid. toll.* Quorum natura est, vt ad positionem, vel remotionem, vnius sequuntur positio, vel remotio alterius. *l. 1. C. de cupress.* vbi Bart. *lib. 11.* idem Bald. *in l. fin.* & ibi cæteri. *C. de ind. vid. toll.* Bald. *in l. 1. num. 5. ff. de contrahen. empt.* Fabian. de Monte *dicto tract. quæst. 2. num. 32. & seq.* & resoluto contractu ex parte emptoris, resoluitur etiam ex parte venditoris, & è contra. *l. fin.* & ibi Bald. *ff. de acceptil. l. cùm emptor. ff. de rescind. vendit.* Bart. *in l. vlt. num. 1. vers. vnde in simili. C de ind. vid. tollen.* Et contractus venditionis, præsertim ab initio, claudicare non debet, *dicta l si id, quod 7. § fi. ff. de rescind. vend.* Adeò, vt non valeat venditio, in qua ab initio sit actum, quòd vnus teneatur, alter non. Castr. *in l. si conuenerit 57. num. 2. ff. de pact.* Alex. *cons. 40. num. 1. & 2. vers. non obstat, vol. 5.* Vbi etiam firmat in contractu vltrò citroque obligatorio conditionem vni ex contrahentibus appositam, intelligi etiam respectu alterius; & absurdum esse, quòd vnus, & idem actus pro parte sit purus, & pro parte conditionalis. Aym. *cons. 273. num. 12. vers. & absurdum.* 8

Cùm itaque ex prędictis contractus fuerit hinc inde sub eodem assensu Principis, & sic sub eadem conditione casuali celebratus, istius conditionis defectus operatur defectum consensus, & obligationis contrahentium, perinde, ac si contractus nunquam fuisset initus. *l. necessario. §. quod si pendente. ff. de peric. & commod. rei vend. l. si quis fundum. ff. de contrah. empt.* Cephal. *cons. 118 num. 1. & seq. vol. 1.* Roland. *cons. 7. num. 7. vol. 3. & cons. 63. nu. 16. 24. & 28. vol. 4.* Cardin. Seraphin. *dicta decis. 838. num. 6.* & consensus datus, ad beneplacitum 9

Papæ

Papæ eo cessante denegatus videtur. Put. *decis*.271. *n*.1.*lib*.3.*in nouissim*.

10 Dictæ autem conditionis defectus patet, quia beneplacitum Sanctissimi fuit satis diuersum à conuentionibus, ideo perinde est, ac si non fuisset obtentum, vt in terminis Lanar. ex mente Isern. *cons*.96.*num*.7.*&* 8. Diuersitates verò, & alterationes in vtroque beneplacito contentæ sunt multæ, & quidem considerabiles in facto relatæ; præcipuæ verò, ac magis substantiales respectu D. Cardinalis videntur, quòd bona vendita non fuerunt ante solutiones faciendas liberata ab hypothecis Montis Passarani, nec facta illarum translatio super aliis bonis, nisi completis solutionibus, iuxta formam secundi Breuis. Nec etiam fuit reseruatum ius retinendi penes se scuta 3000. pro multiplico scutorum 220000. Respectu autem Domini Martij præcipua videtur, quòd scuta 70000. destinata ad solutionem æris alieni societatum officiorum, cambiorum, & pignorum apud Hebræos, reducta fuerunt in vltimo Breui ad scuta 24000. & exclusa fuerunt cambia, & pignora Hebræorum, pro quibus maiora interusuria in dies excrescentia sustinebat.

Quibus stantibus alterationibus contractus ex defectu consensus imperfectus reconciliari non potuit ex superuenienti voluntate Domini Cardinalis de se obligando, cùm priùs obligatus non esset, ne in eius potestate obligatio resideret, contra text. glos. & Doctores, & in specie Bald. *num*. 20. *vers*. *octauo quæritur*, *in l*. *in vendentis*. *C*. *de contrah*. *emp*. & in terminis reconciliationis contractus Surd. *decis*.114. *num*. 2. *vers*. *& id locum habet*. Sed bene ad formam beneplaciti redactus incepisset à die approbationis partium valere vti nouus contractus, iuxt. doctr. Bart. *in l*. *ab emptione* 59.*num*.14.*vers*.*sed si pars consensit*.*ff*. *de pact*. quem sequitur Aret. *cons*.128.*vers*. *quid plura*, *post num*. 2. Ad quod tamen necessarius erat nouus, & simultaneus vtriusque partis consensus. *l*.2.*ff*.*de pact*. Surd. *cons*.157.*num*.12.*in* 2.*&* *dicta decis*.114.*n*.2.*sub dicto vers*.*& id locum habet*.

11 Imò nec etiam simultaneus fuisset in isto casu sufficiens, nisi Dominus Cardinalis iuxta terminos in instrumento conuentos, & in Breuibus nō immutatos, pretium soluisset, cùm dicta Breuia habeant clausulam annullatiuam, & decretum irritans, in illis verbis; *Aliàs præsens gratia nulla sit*, *& venditori*, *emptori*, *& aliis minimè suffragetur*. Nullibi autem constat de aliquo nouo consensu præstito per Dominum Cardinalem contractui per dicta Breuia sic reformato, sed potiùs de dissensu, dum pro illius parte coram A. C. fuit semper oppositum de inobseruantia Domini Martij, & perseueratum in petitione adimplementi contractus.

12 Ex præmissis igitur clarè resultat, quòd beneplacito, & sic conditione deficiente, defecerint etiam omnia substantialia emptionis, & venditionis, videlicet non solùm consensus, & pretium, (vt dictum est,) sed etiam bona ipsa vendita, quia sine dicto beneplacito tanquam dicto Monti Passarano hypothecata non erant ampliùs in patrimonio Domini Martij, sed prorsus inalienabilia, & extra commercium, vti auctoritate Apostolica effecta fundus dotalis prædicti Montis. Nec obstat, quòd conditionis defectus processisse videatur culpa Domini Martij, qui promiserat dictum beneplacitum à Sanctissimo obtinere; ad hoc enim satis fuit responsum in decisione.

Secundò non obstat pactum quòd Dominus 13
Martius in casu contrauentionis, aut inobseruantiæ conuentorum teneretur vltra damna, & interesse ad præcisam obseruantiam contractus; quia non valet, cùm sit contra illius substantiam. *l*. *cum precario* 12.*ff*.*de precar*. Bart. *in l*. *vbi ita donatur* 27. *ante num*.1. *vers*. *oppono*, *quod quando apponitur*. *ff*. *de donat*. *caus*. *mort*. Salic. *in l*.2.*num*. 13. *vers*. *non obstat*. *C*. *de iur*. *emphyt*. de communi Curt. iun. *cons*. 56.*num*. 2. & in specie pactum, quod venditio sit sine pretio, reddere contractum ipso iure nullum, tradunt Bart. *in dicta l*.2.*n*.7.*C*.*de iur*.*emphyt*. & ibi Iason.*num*.120.*vers*.*ad quem respondet*. Parpal. *in repet*.*l*.2.*sub n*.5.*vers*.*solet concludi*.*ff*.*si cert*.*pet*. Alciat. *paradox*.*lib*.5.*cap*.16.*n*.4.*vers*.*substantialia*. Redoan. *de reb*. *Eccles*.*non alien*.*sub rubr*.33.*cas*.30.*quæst*. 24. §. *si verò infeudatus*, *num*.6. Card. Mantic. *de tacit*. *lib*.1.*tit*.12.*nu*.7. Azor. *Instit*. *moral*.*lib*.6.*cap*.13.*sub vers*.*differt autem substantia*, & in indiuiduo tradunt Castr. *in l*.*si conuenerit*.*ff*.*de pact*. & Alex. *cons*. 40. *vol*.5. superiùs allegati. Et nihil refert in proposito, siue istud pactum vitiet contractum, vel vitietur, cùm sine illo contractus ex defectu conditionis initus dici non possit.

Tertiò non obstat possessio habita per Domi- 14
num Cardinalem, tum, quia non fuit sibi tradita per Dominum Martium, sed capta per ipsum Dominum Cardinalem vigore licentiæ sibi in instrumento concessæ, ideo ipsa quoque censetur conditionalis, prout ipse contractus, vt fuit dictum in vna Romana deuolutionis domus 20. Aprilis 1589. coram bon. mem. Pegna, adeò vt cessante actuali traditione simus extra difficultatem, an illa præsumatur sub eadem conditione, sub qua erat consumatus; quamuis etiam actualem traditionem in tractus; quamuis etiam actualem traditionem in dubio censeri eodem modo conditionalem ex pluribus firment Tiraq. *de constit*. *part*. 2. *ampliat*. 15.*n*.3.*vers*.*imò*, *& quamuis*, *& de retract*.*lign*. §. 1.*glos*. 2.*n*.34. Surd. *cons*.372.*n*.6. Mantic. *de tacit*. *lib*. 22.*tit*. 28.*n*.27. referens ita fuisse dictum coram se in Romana deuolutionis situum 28. Nouembr. 1588. & quòd licentia prædicta non posset operari translationem dominij, magis clarè patet ex apocha eodē contextu celebrati instrumenti per Dominū Cardinalem subscripta, in qua promittit in euentum beneplaciti infra bimenstre non expediti restituere possessionem bonorum venditorum à se capiendam, & constituit se cum clausula, *Ex nunc*, illa nomine Domini Martij possidere.

Tum etiam, quia actualis traditio, vbi etiam 15
subsequuta fuisset, & dominium transtulisset; non tamen impediret, quin Dominus Martius defecta conditione recuperare posset bona vendita conditione sine causa, non sequuta. *l*.*si ego* 10. *in princ*. *ff*.*de iur*.*dot*.*l*.*si fullo*.*ff*.*de condict*.*sine caus*. Castrens. *cons*.267. *ante num*.1.*lib*.1. Corn. *cons*.214.*num*.12.*in fin*.*vol*.1.*&* *cons*.74.*n*.5.*vol*.4. Ruin. *in l*.1.§.*si vir vxori*, *n*.9.*ff*.*de acquir*. vbi allegat Aret. *ibid*. & Bart. *in l*.1.*ff*.*de offic*.*proconsul*. Cæsar Cagnol. *in l*. 2.*num*. 172.*in fin*.*C*.*de pact*.*inter empt*.*& vendit*. Surd. *cons*. 157.*n*.6.*&* *dicto cons*.372.*n*.6.

Quartò denique non obstat iuramentum cum 16
obligatione Camerali; quia nec supplet defectum consensus. *l*.*fin*.*C*.*de non num*.*pecun*. Bart. *in l*.*si quis pro eo*, *n*.15.*vers*.*prædicta*, *quæ dixi*.*ff*.*de fideiuss*. Dec. *cons*.374.*n*.7.*vers*.*vltimò non obstat*, *&* *cons*.600.*n*. 11.

in fin. Aym. *cons.* 127. *num.* 16. in puncto Cephal. *cons.* 118. *num.* 29. *& 30. vol.* 1. Seraph. *de priuileg.* 61. *num.* 6. Gabr. *cons.* 62. *num.* 10. *in* 2. Rota *decis.* 366. *num.* 36. *part.* 1. & de communi *decis.* 3. *num.* 6. *part.* 2. *diuers.* Nec potest facere contractum valere aliquo alio meliori modo, cùm partes noluerint facere alium contractum, quàm emptionis, & venditionis, ex supradictis, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Baren. seu nullius Archipresbyteratus, seu Prioratus. die Veneris 18. *Aprilis* 1614.

DECISIO DLXVIII.

Ista decisio & sequens erant eadem, etiam est replicata supra decis. 578. *par.* 2. *recent.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Baren. seu nullius Prioratus. Veneris 18. *Aprilis* 1614.

DECISIO DLXIX.

Est replicata in 2. *par. recent. decis.* 578. *& erat eadem cum superiore.*

R. P. D. CAVALERIO.

Bergomen. iurispatronatus. Lunæ 21. *Aprilis* 1614.

ARGVMENTVM.

Electiones, seu prætensiones plures habens, an & quando teneatur declarare quam electionem, seu præsentationem prosequi velit.

SVMMARIVM.

Electiones, seu præsentationes duas habens, tenetur declarare quam prosequi velit, num. 2. *Declara vt num.* 3. *& seqq.*

DECISIO DLXX.

1 Vacante Capellania sub inuocatione sanctæ Mariæ in Ecclesia parochiali sancti Petri in loco Risenzani, fuit ad eam præsentatus Ioan. Antonius Marinonus à pluribus de familia de Marinonibus, asserentibus ius præsentandi spectare ad dictam familiam. Idem Ioan. Antonius fuit præsentatus ad eandem Capellam à Donato Marinono, vti seniore de familia, ad quem seniorem asseruit spectare ius præsentandi, non recedendo tamen à præsentatione aliàs per ipsum facta de persona eiusdem Ioan. Antonij cum aliis de familia. Verùm, quia à nonnullis eiusdem familiæ prætendentibus esse in quasi possessione præsentandi, fuerat præsentatus Matthæus etiam de Marinonibus, qui sub prætextu, quòd esset præsentatus à maiori parte, obtinuit à Sanctissimo D. N. mandatum de prouidendo, non obstante dissensu minoris partis. Ordinarius Bergomen. cui mandatum erat directum, Matthæum in possessionem immisit. Caus. commissa in Rota, fuit de eius ordine appositum sequestrum, & deinde disputatum dubium, an Ioannes Antonius teneatur declarare, qua præsentatione vti velit, vel ea quæ facta fuit à seniore, vel ea quæ facta fuit à familia.

Et Domini responderunt Ioan. Antonium teneri declarare, quia contra ipsum faciebat dispositio text. in terminis *in cap. vt quis duas, de elect. in* 6. vbi quis non potest insimul prosequi duas electiones de se factas, sed tenetur declarare quam prosequi velit ex illis, & subditur ibi ratio, quia non nisi ex vna ipsarum potest ius habere. Hic autem text. licèt loquatur in electione, tamen habet etiam locum in præsentatione. Lap. *alleg.* 8. *num.* 4. vbi subdit rationem, quia scilicet præsentatio est electio *cap. querelam. de elect. c.* 2. *&* 3. *cap. nobis, & cap. pen. de iure patronatus*, facit *gloss.* 2. *in cap. vlt de elect. in* 6. Lambert. *de iure patron. art.* 28. *quæst.* 1. *part.* 2. *lib.* 2. *col.* 3. *vers. successiuè dico.* Sarnen. *in reg. de infirm. quæst.* 17. *num.* 5. fuit dictum in Ceneten. iuris patronatus 1. Decembr. 1608. coram Reuerend. Lugdune. 2

Difficultas oriebatur ex distinctione eiusdem Lambertini *in* 3. *artic.* 5. *quæst. princip. part.* 2. *lib.* 2. *num.* 4. *vers. ideo.* vbi distinguit, quòd si ius patronatus spectet ad Collegium aliquod, vel Vniuersitatem, & sic ad aliquos vti vniuersos; tunc habet locum dispositio d. text. *in cap. vt quis duas*, quia debent patroni inter se conuenire, & possunt discordare, & facere contrarias præsentationes; si verò sumus in patronis præsentantibus iure particulari, quia possunt esse tot præsentationes, quot patroni; tunc præsentatus non tenetur declarare, sed potest vti omnibus, quia non sunt contrariæ: vnde tota vis distinctionis est in contrarietate, quæ si adsit, tunc præsentatus non potest vti nisi vna; si verò non adsit, potest vti omnibus. 3

Verùm in præsenti casu Domini dicebant adesse contrarietatem, quia licèt hæ præsentationes non fuerint factæ vti ab vniuersis; tamen Donatus, qui prima vice præsentauerat vti vnus de familia secunda vice præsentauerat vti senior de familia, ad quem asseruit spectare ex consuetudine, aliàs seruata vis præsentandi, & Ioan. Antonius præsentatus prosequutus fuit in partibus iudicium, & medio iuramento produxit positiones ad probandum, hoc ius patronatus spectare ad seniorem, & quod dictus Donatus est senior, & examinauit plures testes, & produxit plura instrumenta, & idem dixit in commissione porrecta in Signatura Sanctissimi. 4

Nec visum fuit obstare, quòd Donatus in secunda præsentatione apposuerit clausulam, *inhærendo primæ præsentationi, & ab ea non recedendo*, quia per dictam protestationem non tollitur contrarietas, cùm incompatibile sit iuspatronatus spectare ad seniorem de familia, & sic ad vnum solum, & spectare ad omnes, vel ad maiorem partem, & sic ad plures. Lap. *alleg.* 22. *num.* 5. vbi addent. in verbo singulari. Et ita decisum, &c. 5

R.P.D.

R.P.D. MANZANEDO.

Bononien. de Pannolinis. Lunæ 28. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

Ex possessione quando præsumatur perceptio fructuum, & fructuum liquidatio, an plenè, & concludenter sit probanda, an verò præsumptionibus & coniecturis, & quibus? magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Possidens præsumitur percepisse fructus possessionis, numero 1.

Fructuum perceptio probata in parte facit præsumere perceptionem aliorum fructuum, nu. 2.

Fructuum perceptorum quantitas eorum perceptione, probatur leuioribus & non plenis, aut concludentibus probationibus, sed sufficit probatio à consueto, & verisimili, num. 3.

Præsumptiones, & coniecturæ sufficiunt in his, quæ sunt difficilis probationis, ibid.

Fructuum liquidatio iudicis arbitrio remissa, num. 4. & 5.

Fructus bonorum stabilium verisimiliter reddunt ad minus quinque pro centenario, nu. 6. & 10.

Fructuum perceptio non probatur sola possessione, quando non sumus in iudicio spolij, nisi fuerit coadiuuata aliis adminiculis, nu. 8.

Fructuum perceptorum probatio an debeat esse concludens, & plena; an verò sufficiat coniecturalis, numero 9.

Fructus percepti per hæredem granatum computantur in Trebellianicam, & in dubio ex possessione præsumitur talis perceptio fructuum, num. 10. & 11.

DECISIO DLXXI.

1 Fvit resolutum in ista causa 29. Aprilis 1613. non probari quantitatem fructuum ab anno 1552. vsque ad annum 1559. cùm tunc non ageretur de sola perceptione fructuum, sed etiam de eorum quantitate probanda; & causa hodie reproposita super eisdem, fuit ex nouiter deductis recessum à dicta decisione, & resolutum probari quantitatem fructuum à dicto anno 1552. vsque ad dictum annum 1559. cùm de illorum perceptione hodie doceatur ex propria confessione Virginij, qui in responsione ad duodecimam, & decimam tertiam positiones fatetur se possedisse pro sua rata hæreditatem Barth. ex qua possessione præsumitur etiam fructus percepisse, ne aliàs illa redderetur vana, & inutilis. Rota *decis. 25. de præben. in nou.* Belna, & inutilis. Rota *decis. 703. num. 1. vers. quia si habuit*, & fuit dictum in vna Panormitana Archidiaconatus 22. Maij 1592. coram bon. mem. Penia, & in Pampilonen. Prioratus 26. Aprilis 1602. coram Reuerend. Bononien. & in alia Romana vineæ de Fabris 14. Nouembris 1603. coram bon. mem. Litta.

2 Maximè, quia ex testibus deponentibus partim de visu, & partim de auditu, etiam constat illum percepisse partem dictorum fructuum, ex cuius perceptione infertur ad perceptionem omnium aliorum, ad text. *in l. vulgaris est quæstio, in princ. ff. de furt. & in l. possideri. ff. de acquir. possess.* Castr. *cons. 4. propè fin. vers. & ex hoc sequitur, & consi. 110. num. 2. lib. 2* & ita fuit resolutum in allegata Romana vineæ de Fabris. Et prædicta roborantur ex retentione factoris, qui ad alium effectum non solet retineri, nisi, vt incumbat perceptioni fructuum.

Qua perceptione stante ad probandum fructuum quantitatem non requiruntur plenæ, & concludentes probationes, sed sufficiunt leuiores à consueto, & verisimili, iuxta decis. Achill. 22. *de restit. spoliat.* & fuit resolutum in vna Maceraten. fructuum 30. Octobris anni præteriti coram me. Cùm enim simus in materia difficilis probationis, sufficiunt præsumptiones & coniecturæ. Barb. *consi. 81. numero 14. vers. item probantur. vol. 3.* Corn. *consi. 301. propè fin. vers. item poterunt, lib. 3.* Surd. *consil. 293. numero 31.* Menoch *præsumpt. 9. num. 26. lib. 3.* Ioseph. Ludouic. *decis. Perus. 87. per totam*, & fuit in Rota sæpè decisum, & signanter in vna Carpen. fructuum 1. Iunij 1602. coram Illust. Millino, & in alia Romana liquidationis 26. Octobris 1592. coram Orano. 3

Et ideo in liquidatione fructuum plurimum tribuitur iudicis arbitrio, etiam quòd non probetur certa illorum quantitas, iuxta doctrin. Bart. *in l. quod ex Pamphila, in fin. ff. de legat. 2.* vbi Alex. *in addition. in vers. officio suo, in fin.* notat idem Bart. *in l. vnic. in fin. vers. vltimò debes scire. C. de sentent. quæ pro eo quod interest*, & fuit dictum in prædicta Romana liquidationis coram Orano, & Ceruien. decimarum 24. Ianuarij 1605. coram bon. mem. Penia. 4

Vnde cùm in casu nostro testes partim de visu, & partim de auditu, & eorum iudicio deponunt de singulis petiis terrarum per Virginium possessis, & illarum capacitate de semine, quod singulis annis in eis seminatur, frumenti, fabarum, & canabis, & aliarum specierum, necnon de fructibus, qui recolliguntur, & obueniunt domino pro portione dominicali, & illorum valore. Item de solito cæterorum locorum vicinorum illi probare videntur tam dictorum fructuum liquidationem ad quantitatem per eos expressam, de qua in summario Curtij, quàm illorum valorem, prout in eodem summario, circa quem prædicti testes etiam concordant cum fide officialium domus Blodorum ciuitatis Bononiæ. 5

Et prædictorum testium depositiones redduntur satis verisimiles, cùm agatur de fructibus bonorum stabilium, quæ sunt de sui natura fructifera, & reddunt ad minus quinque pro centenario, & interpretatione iuris, glos. *in auth. perpetua, in verbo iusta. C. de sacrosanct. Eccles.* Corn. *consi. 265. numero 5. lib. 1.* Crauett. *consi. 145. num. 8.* Rot. *decis. 116. num. 1. part. 2. diuers.* Menoch. *præsumpt. 122. numero 50. & 51. lib. 3.* & ex consuetudine illarum partium, vt fuit dictum in vna Bononien. pecuniaria 2. Iunij 1606. corā Domino meo Pamphilio. 6

Quo verò ad tempus Dominis fuit visum, quòd quamuis non ita specificè, & clarè testes de illo deponant; tamen satis ex illorum depositionibus elicitur, cùm testentur aliqui de possessione, & perceptione de toto tempore, quo Virgilius possedit, & alij per plus quàm 12. annos, & sic comprehendant tempus ab anno 1552. quo ille cœpit possidere 7

per mortem Bartholomæi vſque ad annum 1559. quo idem Virgilius obiit, maximè cùm dicti teſtes fuerint examinati de anno 1561.

8 Quibus non obſtat, quòd fructuum perceptio non probetur ex ſola poſſeſſione, cùm non ſimus in iudicio ſpolij, in quibus terminis loquitur allegata deciſio Romana vineæ de Fabris; quia aliæ deciſiones ſuprà allegatæ loquuntur extra caſum ſpolij, & tamen ad probandam perceptionem admittunt ſolam poſſeſſionem, maximè coadiuuatam aliis adminiculis ſuprà ponderatis.

9 Minus obſtat, quòd quando agitur de probatione fructuum perceptorum, vt hîc, illi ſint plenè, & concludenter liquidandi, iuxta deciſ. Verall. 30. *part.* 2. quia in contrarium adeſt deciſio Achill. 22. *de reſtit. ſpol.* quam paſſim ſequitur Rota, reprobata illa Veralli, vt patet ex dicta Romana vineæ coram Litta, & Ceruien. decimarum coram Penia ſuprà citatis, & ex deciſ. Seraphin 1462.

10 Nec facit, quòd ſtante iuris aſſiſtentia, quam habet hæres grauatus pro detractione Trebellianicæ, fideicommiſſarius, aſſerens ex fructibus illam fuiſſe conſumptam, debeat hoc concludenter probare; quia etiam hoc caſu admittuntur præſumptiones, & coniecturæ, & illæ quidem leuiores iſtis, quæ concurrunt in caſu noſtro; nam ad probandam conſumptionem Trebellianicæ ex perceptione fructuum, ſufficeret ſola poſſeſſio hæredis tanti temporis, quo potuerit ſatisfieri ex dictis fructibus ad ſupradictam rationem quinque pro centenario, ad quam præſumitur redditus bonorum ſtabilium, vt in puncto voluerunt Rimi-nald. *conſ.* 156. *numer.* 60. *& ſeq. & conſi.* 590. *num.* 33. Pancirol. *conſ.* 89. *num.* 6. Peregr. *de fideicom. art.* 49. *numero* 54. & fuit dictum in vna Foroliuien. de Monſignanis 19. Nouembris 1603. coram bon. me. Penia.

11 Vltra quòd prædicta aſſiſtentia non videtur ad hunc effectum attendenda, cùm etiam concurrat ad fauorem fideicommiſſarij, cui ius aſſiſtit in hoc, quod agere, vt fructus percepti per hæredem grauatum computentur in Trebellianicam, iuxta text. *in l. in fideicommiſſaria. §. planè, cum ibi notatis. l. deducta. §. ante diem. ff. ad Trebell.* Cephal. *conſil.* 153. *num.* 68. Peregr. *vbi ſuprà, num.* 52. & cùm aſſiſtentia adſit, hinc inde in concurſu videtur potiùs attendenda illa, quam habet fideicommiſſarius, cùm pro eo etiam concurrat teſtatoris voluntas, quam non habet grauatus, qui potiùs contra ipſius voluntatem Trebellianicam detrahit. Cephal. *dicto conſi.* 153. *num.* 74. vbi de magis communi, per text. *in cap. Rainaldus. de teſtam.*

12 Provt nec facere videbatur, quòd ſententia condemnet in fructibus perceptis, & ideo illi ſint præciſè probandi; quia cùm ſententia recipiat interpretationem à iure, intelligi debet de perceptis, & probatis, iuxta eiuſdem iuris regulas, ſecundùm quas, vt ſuprà probatum eſt, ſufficiunt leuiores probationes.

13 Tandem non obſtat, quòd prædicti teſtes non deducant expenſas in recollectione factas; quia non erat neceſſarium illas deducere, cùm terræ de quibus agitur fuerint cultæ à colonis partiariis, qui dictas expenſas faciunt, & reddunt domino pro portione dominicali certam quotam, nulla habita ratione ipſarum expenſarum. Et ita reſolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana vineæ de Sanchez. Lunæ 28. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

Locatio non cenſetur vſuraria ex eo, quòd conductor locatori mutuet pecuniam cum pacto, quòd duret locatio, donec pecunia reſtituatur, quando penſio eſt iuſta.

SVMMARIVM.

Locatio non dicitur vſuraria, ſi penſio eſt iuſta, etiam quòd mutuum pecuniarum interueniat, num. 1. & per tot.

Vſura dicitur, quæ ex mutuo prouenit, & non quæ ex alio contractu, nu. 1. & 2.

Vſura ſine lucro non eſt, num. 2.

Vſura eſt lucrum ex mutuo pacto debitum, vel exactum, ibid.

Vſura eſt, quando quis promiſit aliquid, quod facere non tenetur vltra ſortis reſtitutionem, num. 3.

Vſuraria non dicitur locatio, in qua interuenit mutuum, ſi penſio eſt iuſta, etiam quòd locator promittat, donec reſtituatur mutuum non expellere locatorem, ibid.

Vſura eſt, quando quis promittit ire ad molendinum, furnum, ſeu ſcholam mutuantis pecuniam, num. 4 vbi declaratur hæc concluſio.

DECISIO DLXXII.

CVm primo loco eſſet dubitatum, an ſcientia Illuſtriſſimi Cardinalis Mellini ſit nulla, vel notoriè iniuſta. 1 Domini ſub die 31. Maij 1605. reſtringendo diſputationem, voluerunt videre, an pactum de continuanda locatione poſt 12. annos ſit vſurarium? Et hodie propoſita cauſa iuxta mentem Dominorum, tenuerunt pactum non eſſe vſurarium, ſi penſio eſt iuſta. Fundamentum deciſionis fuit, quia etſi ex contextu verborum pacti inter locatorem & conductorem appareat commixtum mutuum cum contractu locationis, dum facta locatione per annos 12. cum pacto, quòd idem Petrus promittat mutuare eidem Bartholomæo ſcuta octingenta, conuenerunt quòd Petrus conductor poſſit vineam excaſſare, & in ea facere melioramenta, debeant æſtimari, & volens Bartholomæus locator vineam, teneatur reſtituere illud plus, quòd vinea fuerit meliorata vnà cum ſcutis 800. mutuatis, & caſu quo dictus Bartholomæus non reſtituerit dicta melioramenta, & mutuum per menſem ante finitam locationem, cenſeatur vinea relocata ad alios ſex annos, & ſic deinceps ſex annis completis; & non reſtituto mutuo & melioramentis, ad alios ſex annos. Tamen admiſſa iuſtitia penſionis, mutuum non facit contractum locationis vſurarium, provt in terminis reſponderunt Abb. *conſi.* 15. *numero* 2. *part.* 1. Rub. Alexand. *conſi.* 20. *in fine*, Vulpell. *conſi.* 70. *nu.* 1. *&* 2. Socin. *in l. ſi quis, num.* 12. *ff. ſi cert. petat.* & ſequuntur Barba. *in cap. fina. de vſur.* Cardin. Mantic. *de contract. lib.* 8. *tit.* 18. *num.* 19. Et huius conclu-

conclusionis rationes videntur concludentes, quia vsura dicitur quæ ex mutuo prouenit, non autem ex alio contractu. *cap. eiciens 88. distinct.* Sed in præsenti contrahentes noluerunt facere contractum mutui, sed locationis, quamuis de mutuo accessoriè fuerit actum; ergo vsuræ præsumptio cessare videtur cessante forma contractus diuersa à mutuo.

2 Præterea vbi locatio non remanet imminuta ob mutuum, inde lucrum ex mutuo considerari non potest, & sine lucro vsura non est, secundùm eius definitionem, quæ est lucrum ex mutuo pacto debitum, vel exactum. *cap. vsura, 14. quæst. 3. cap. si fœneraberis, cap. consuluit, de vsur.* Ioan. Andr. *in reg. peccatum. quæst. 3. de reg. iur. in 6.* Rodulph. *in tract. de vsur. quæst. 38 39. & 40.* Ambros. de Vignat. *in cap. salubriter, num. 196.* & Nauarr. *in manual. num. 6. eod. tit. de vsur.* Roman. *consi. 423. num. 5.* & demum quia mutuum simplex absque lucro vti licitum non prohibetur deduci in pactum, vt per plura exempla comprobat Abb. *in d. consi. 16. num. 2. part. 1.* & ex prædictis rationibus satis colligi potest responsio ad ea quæ in contrarium pro parte Bartholomæi fuerunt considerata.

3 Nam etsi quando quis promisit aliquid, quod facere non teneatur, vltra sortis restitutionem, eo casu sit vsura, secundùm glos. *in l. rogasti. §. si tibi, in verbo contradici non posse, vers. sed pone factum. ff. si cert.* & alios allegatos per Couarr. *var. resol. lib. 3. cap. 2. num. 5 vers. & præterea.* & confirmant Corn. *consi. 266. col. 1. vol. 1.* Cephal. *consi. 198. num. 18. vol. 2.* In præsenti autem videatur Bartholomæus propter mutuum fecisse locationem, & ob illud non restitutum pati relocationem ad futuros sex annos, quam facere non tenebatur; tamen stante iustitia pensionis firmari non potest, quòd mutuum dederit causam locationi, sed potiùs è conuerso, quòd locator aliàs sine mutuo non contraxisset, & consequenter cùm factum nihil addat, vel augeat, nullámque vtilitatem, aut lucrum afferat mutuanti, inde vsura nec ab initio contractus colligi potest, vt declarat Bart. *in l. rogasti. §. si tibi, num. 3 ff. si cert. petat.* Bero. *in rubr. de vsur. num. 65. vers. hanc illationem.* Molin. *de contra. disp. 324. num. 5.* Nec in pacto relocationis in casu non solutì mutui, & melioramentorum erit considerabilis, cùm propter aliud emanasse censeantur, nempe pro assecuratione, & tanquam in pignus, quod licitum est creditori, vt fatetur Couar. *var. resolut. dicto cap. 2. numero 7.* Molin. *ead. disput. 324. num. 5.* & bene probatur, ex traditis per Bald. *in d. l. rogasti. §. si tibi, col. 2. ff. si cert. pet.* quem sequuntur Roman. Ias. Alciat. & Salic. *ibidem*, & Rodulph. *in tract. de vsur. quæst. 35. num. 18.* Et sicuti inter partes non fuisset prohibita conuentio, quòd finita locatione vinea posset in pignus retineri, donec mutuum, & melioramenta fuissent persoluta, cùm nihilominus fructus essent restituendi debitori, nec aliud commodum consecuturus esset creditor, quàm assecurationis; eadem ratione soluta iusta pensione loco fructuum, cùm nihil remanet penes creditorem quàm assecuratio, videri non debet inconueniens, nec prohibitum tale pactum.

4 Nec refert si dicatur, quòd negari non potest quin isti duo contractus inter se coniuncti iudicentur correspectiui, & priuetur Bartholomæus libertate relocandi vineam, quo casu vsura dissimulari non potest, vt dicitur de promittente ire ad molendinum, furnum, aut scholam mutuantis, ex traditis per eundem Couarr. *d. cap. 2. nu. 5. vers. item & illud.* Abb. *in cap. fin. de vsur.* Nauarr. *in manual. cap. 17. num. 220.* quia effectus correspectiuitatis in hac parte cessare videtur, cùm locatio habeat suam causam separatam, quæ respicit pensionem conuentam & iustam, vt de simonia, & vsura dicunt Put. *decis. 167.* aliàs *171. lib. 2.* Mohed. *decis. 3. de simon.* Alba. *consi. 45. nu. 3. vers. etiam cum superioribus.* Ideo non censetur Bartholomæus locasse, vel relocasse, quia Petrus mutuauit, sed quia pensio iusta soluebatur, & stante iustitia pensionis, priuatio libertatis non arguit vsuram, quia nihil æstimabile continet pro cõmodo mutuantis. Petr. de Vbald. *in tract. de duob. fratr. in 4. part. quæst. 3. numer. 8. vers. sed nunquid* Bero. *in rubr. de vsur. numero 71.* Rodulph. *eod. tractat. quæst. 38. num. 21.* Nauar. *in manual. in c. 17. num. 204.* Et secundùm prædictam distinctionem sunt intelligendi Gemin. *consi. 16.* Roman. *consi. 423.* Rub. Alexandr. *consi. 20.* Crauett. *consil. 73. num. 7.* pro contraria opinione allegati, dum supponunt in eorum respectiuè casibus vel iniustitiam pensionis, vel commodum æstimabile mutuanti, quod sortem adauget, & vsuram producit, & ita, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Rauennaten. Saluiani. Lunæ 3. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Præscriptio non currit contra ignorantem, & ignorantia in dubio præsumitur, & si currit, datur restitutio, & multo minus currit ad fauorem existentis in mala fide. Mala fides autem est emere res de iure inalienabiles.

SVMMARIVM.

Dotalis fundus an sit præscriptibilis, num. 1.

Præscriptio aut non currit contra ignorantem, & ignorantia præsumitur: aut si currit, datur restitutio in integrum, ibid.

Dotalis fundus est inalienabilis, num. 2.

Mala fides præsumitur in emente rem alienam, ibid.

Vbi etiam de emente rem minoris.

Creditor habens bona specialiter hypothecata, nunquid possit ad generalem hypothecam confugere, non facta prius discussione bonorum specialiter hypothecatorum, num. 3.

Dos non solet venire sub generali dispositione, ibid.

DECISIO DLXXIII.

Stantibus resolutionibus in hac causa factis, quòd fundus sit dotalis, dubitaui an Aloysio obstet præscriptio, & specialis hypotheca, quàm Cornelia auctrix dicti Aloysij habebat super domo subrogata in locum fundi, de quo agitur? Et quoad vtrumque negatiuè fuit responsum. Et quoquoad ad præscriptionem omisso, an fundus dotalis sit præscriptibilis, de quo per scribẽtes *in l. si fundum. ff. de fund. dot. l. vnic. §. & cùm lex. C. de rei vxor. act.* ex illo capite fuit tentũ, nec esse locũ pręscriptioni, 1

quia non apparet Corneliam habuisse scientiam alienationis factæ per maritum, & ignorantia præsumitur. *l. verius. ff. de probat. c. præsumitur. de reg. iur. in 6.* Bald. *consi. 295. num. 2. lib. 3.* vnde intrat conclusio, quòd contra ignorantem vel non currat præscriptio, vt post Bart. & Bald. concludit Sicard. *in l. in rebus. §. omnis, num. 5. vers. ex quo infert,* vbi etiam Salicet. *num. 8. C. de iure dot.* vel saltem competat restitutio, vt fuit dictum in causa Romana vineæ 26. Iunij 1609. coram Reuerendissimo Bononien. & in Romana supplementi legitimæ 4. Decembris proximi coram me.

2 Item cùm fundus dotalis sit inalienabilis, *l. 1. §. & cùm lex. C. de rei vxor. act. Instit. quib. alien. licet, vel non, in princip.* & emptores habuerint notitiam huius qualitatis, vt constat ex instrumento emptionis, dicebatur ipsos fuisse in mala fide, & consequenter tanquam malæ fidei possessores non fuisse iuuatos præscriptione. *cap. possessor malæ fidei. de reg. iur. in 6. cap. fin. de præscript.* & in simili de emente rem minoris, Surd. post relatos, *consi. 115. numero 16.* & de emente rem Ecclesiæ sine solemnitatibus. Socin. *consi. 29. numero 22. cum pluribus seqq. lib. 1.* Crauett. *de antiq. tempor. part. 4. sect. materia ista, num. 4. & 5. vers. & in contrahente cum Prælato.*

3 Quoad secundum, licèt regula sit, quòd creditor habens aliqua bona specialiter hypothecata, non possit nisi priùs illis discussis se conuertere ad domum Rauennæ generaliter obligatam, nec & posse agere ad fundum, de quo quæritur, fuit responsum, primò istum fundum remanere specialiter obligatum, vt patet ex verbis *d. l. in rebus,* ibi, *volumus itaque eam in rem actionem in huiusmodi rebus quasi propriis habere, &c. C. de iure dot.* & sic non applicantur, quæ dicuntur de generali hypotheca, item esset dubitabile, an *dicta l. 2. Cod. de pignor.* generaliter loquens, habeat locum in dote, quæ non solet venire sub generali dispositione, ad not. *in l. bene à Zenone. Cod. de quadrienn. præscript.* Menoch. *consi. 242. num. 6.* Tertiò negatur, quòd Aloysius possit in d. domo satisfieri stante anteriori assecuratione dotis. Nurus Stephani & Cornelia præseruauit sibi iura sua anterioritatis, per quæ videtur præseruasse suam anteriorem hypothecam in fundo de quo agitur, iuxta notat. per Castr. *consi. 312. numero 4. lib. 1.* Oldrad. *consil. 237. in fine.* Paris. *consi. 23. numero 142. lib. 1.* Put. *decis. 197. numero 23. lib. 1. & decis. 115. num. 2. lib. 2.*

R.P.D. PIROVANO.

Tirasonen. iuris sepeliendi. Lunæ 5. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum non conceditur Ecclesiæ aduersus laudum ab ipsa emologatum post annos 30. Et quid si eadem Ecclesia prætendat in eodem laudo se fuisse læsam.

SVMMARIVM.

Ecclesia restituitur aduersus præscriptionem, etiam quadragenariam, non ex capite ignorantiæ, sed ex aliqua alia iusta causa, num. 1.

Laudum à partibus emologatum habet vim rei iudicatæ, & transactionis, num. 2.

Nullitas opponi non potest aduersus transactionem, seu rem iudicatam, cùm habeantur pro veritate, numero 3.

Res iudicata pro veritate habetur, ibid.

Ius dicendi de nullitate per viam actionis non se extendit post lapsum 30. annorum, num. 4.

Laudum acceptatum, & emologatum, nunquid prætextu læsionis rescindi possit, num. 5.

DECISIO DLXXIV.

Fvit resolutum non esse locum restitutioni in integrum petitæ nomine monasterij Beatæ Mariæ de mercede Tirasonen. aduersus laudum supra 50. annos à partibus emologatum. Quia, etsi regula sit pro Ecclesia, quòd ea restituatur aduersus præscriptionem etiam quadragenariam, prout visum est Dominis in vna Burgen. decimarum inter impress. 428. *part. 1. diuers.* eam tamen intellexerunt, non ex capite ignorantiæ, sed ex iustis causis, sequendo in hac parte veriorem opinionem, quam probarunt Abb. Paris. Boër. Afflict. Crauett. & alij relati à Pinell. *in auth. nisi triennale, numero 59. & seqq. C. de bonis mat.* quam receptionem discussis opinionibus dixit Thesaur. *decis. 334. num. 15. versic. infertur secundò.* 1

Causæ autem sufficientes non videntur probatæ pro parte monasterij. Nam si vis constituatur in oppositis nullitatibus, illæ quidem non sunt admittendæ, quia laudum à partibus emologatum habet vim rei iudicatæ. *l. cùm antea. C. de arbitar.* Bart. *in l. 1. numero 6. ff. de re iud.* Socin. *consi. 85. in princ. vers. secundò hæc conclusio. lib. 1.* Paris. *consil. 46. num. 13. lib. 1.* & remanet ad instar veræ, & propriæ transactionis. glos. *in l. 2. C. commun. vtriusque iud.* Caccialap. *tract. de transact. quæst. 3. num. 8. vers. aduerte, & numero 9.* Rip. *in l. admonendi, numero 41. ff. de iur. iur.* Cagnol. *in l. 2. numer. 85. Cod. de rescind. vend.* Socin. *dict. consil. 85. numero 1. lib. 1.* 2

Ideò sicuti post rem iudicatam, & transactionem præscriptum est ius dicendi de nullitate, cùm ipsa sola transactio, vel res iudicata habeantur pro veritate. *l. 1. ff. de re iudic. cap. 1. eodem tit.* Innoc. *in cap. super litteris, de rescriptis,* & comprobant Gabr. *consil. 49. num. 1. vol. 1.* quod etiam fuit firmatum in pluribus causis, vt in Foroliuien. census 1. Iulij 1613. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & in Asten. iuris pascendi 24. Ianuarij præteriti coram Reuerendo Patre Domino Verospio, ita existente laudo acceptato idem est dicendum. 3

Et prædicta absque scrupulo transibant propter lapsum temporis 30. annorum, vltra quòd facultas dandi de nullitate per viam actionis non se extendit. Vestr. *in praxi lib. 8. cap. 1. numer. 10.* Staph. *de litter. grat. & iust. rubr. de sanat. contract. inualid. sent. num. 10.* quod etiam fuit firmatum in causa Placentina parochialis 6. Decembris 1604. coram bonæ memoriæ Litta. 4

Si verò causæ deducantur ex iniustitia laudi, & consequenter ex læsione, in qua remanet monasterium propter illius acceptationem sequutam, & illa non probatur, quæ tamen debet esse enormissi- 5

enormissima etiam vltra dimidium, habita ratione dubij euentus, secundùm veriorem opinionem, quam aliis relatis probauit Oddo *de rest. in integr. quæst.66. num.20. & seqq.* & commensurata ad diminutionem patrimonij, non autem respectu rei, quæ præscribitur. Socin. *consi.266. numero 24. lib.2.* Rota *in d. Burgen. decimarum inter impress. 428. num.2. par.1. diuers.* & ideo non sequitur, quin in laudo plura fuerint declarata contra fratres in fauorem Capituli, quòd inde læsio probetur, nisi etiam simul probatum fuerit, quòd prædicta essent de iure monasterij ante laudi acceptationem, & cùm Capitulum possit prætendere illam Ecclesiam fratrum fuisse erectam pro adiumento curæ animarum parochialis, quæ erat in Ecclesia Cathedrali, semper licebit ei dicere, quòd suum erat recuperasse, non autem alienum ex pacto, aut transactione acquisiuisse. Et ita resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria. Veneris 9. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Liber mercatoris probat iunctis adminiculis ad fauorem scribentis. Adminicula autem sunt, verisimilis causa, ordo datus in scriptis à debitore, & solutio partis summæ debitæ.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur valida, si constat de iurisdictione iudicis, qui eam tulit de legitimatione personarum, & de citatione ad sententiam, num.1.

Libro mercatorum, & sociorum creditur ad fauorem socij, iunctis adminiculis, num.1. & 2. vbi ponuntur adminicula.

Libro mercatorum creditur in partitis continentibus verisimilem causam, num.2.

Liber mercatoris probat merces datas de ordine alicuius, quando talis ordo exhibetur, numero 3.

Soluens partem debitæ summæ potest cogi ad solutionem totius summæ, num.4.

DECISIO DLXXV.

1 Domini censuerunt sententiam extra Rotam latam esse confirmandam, quia quoad validitatem constat de iurisdictione ex facultatibus A. C. à quo fuit pronunciatum de legitimatione personarum mercatorum, de citatione ad sententiam, quæ omnia ad substantiam validitatis iudicij considerat Caputaquen. *decis.260. parte 2.* fuit dictum coram me in causa Tuden. parochialis 4. Iulij 1612. Iustitia autem sententiæ satis patet ex ipso, quòd de credito Caualcantini, & de melioribus sociorum Fundacariæ negotiationis, constat ex eorum libris, quibus etsi simpliciter non credatur, *l. instrumenta. l. exempla. C. de probat. l.2. l. fin. C. de conuen. fisc. debitor. lib.10. l. nuda ratio. ff. de donat. cap.2. de fid. instrum.* tamen iunctis adminiculis probant pro mercatore scribente, *d. l. instrumenta. C. de probat.* Crauett. *de antiq. tempor. par.1. sect. vidimus & abundè, numer.19.* Anchar. *consi.55. num.5.* Guidopap. *quæst.441.* Boër. *decis.105. num.5.* Surd. *decis.199. per totam.* Magon. *decis. Florent. 95. numero 5.*

2 Pro adminiculis autem Domini approbarunt primò verisimilem causam in partitis enunciatam, vt D. Marchio tunc, & nunc Dux Cæsarinus se præpararet pro accessu ad Serenissimum Parmen. ad quem se destinauerat, & cui honorificè erat assistendum, & de veritate causæ patet ex chirographo Sanctissimi mandantis Duci patri moderni, vt erogaret scuta 1500. pro itinere & apparatu ad eundem Serenissimum, & dum ibi moraretur scuta bis mille annua, & hæc causa verisimilis reddit probationem concludentem, quæ aliàs de per se esset nullius valoris. Riminal. *consi.242. num. 73.* Menoch. *de arbitr. cas.134. numero 5.* Bec. *consi.52. num.10.* & multa exempla cumulat Surd. *decis.55. num.5.*

3 Secundò dantur ordines directi eisdem mercatoribus subscripti manu propria moderni Ducis tunc Marchionis, cum certa data, & pro certis mercibus, quæ concordant cum partitis librorum in tempore & identitate mercium, quæ nedum pro adminiculo, sed etiam pro plena probatione obligationis dirigentis ordinem, sufficere videntur, scilicet contraria mandati actione contra mandantem, *l. si verò non remunerandi 12. §. si mihi mandaueris. l. si mandato 45. ff. de mandati.* Bald. *in rubr. in 3. & 4. quæst. ff. mandati.* Rota Ianuen. *decis. 178. num.1.*

4 Tertiò, ex summa scutorum 550. liquidata, & taxata per Consules mercatorum, fuerunt ab eodem D. Duce soluta scuta 200. ita vt etsi non resultet confessio & approbatio veritatis residui crediti, vt possit directò conueniri ad solutionem totius summæ. *l. cùm de indebito, ibi, si autem pro parte. ff. de probation.* Surd. *decis.33. num.12.* Magon. *decis. Florent.143. num.12.* Tamen quia soluta fuerunt ad bonum computum absque distinctione sortis mercium receptarum, ratione connexitatis, videtur adminiculum bene procedere, cùm approbatio non possit fieri in parte connexa, quin in totum sit considerabilis, vt considerat idem Surd. *dicta decis.33. num.12. vers. & non obstat.* Atque ita solis mercatoribus informantibus fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Almerien. decimarum. Mercurij 14. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ magistralis est, plura discutiuntur. Primò, an Procurator possit alium substituere antequam mandatum acceptauerit, & quando dicatur mandatum acceptasse? Secundò, quando idem Procurator alium substituendo abdicauerit à se facultatem sibi in mandato concessam? Tertiò, an, & quando sententia in vna parte nulla, sit in totum nulla, & quando etiam pro vno lata alteri suffragatur? Quartò, an, & quando sententiæ valeant sine citatione, vbi fuit conclusum in causa?

SVMMARIVM.

Procurator potest alium substituere postquam mandatum acceptauit, num. 1. secus antequam litteræ mandati ad eum peruenerint, num. 2. Vbi etiam quòd ex ipso quòd litteræ mandati ad eum peruenerunt, dicitur mandatum acceptasse.

Procurator dicitur mandatum acceptasse eo ipso, quòd protestationem componit, ad effectum, vt illæ producatur à substituto, ibid.

Procurator habens generale mandatum potest alium substituere restrictiuè ad aliquem actum particularem, nec propterea ab eo eradicatur facultas, quam habet, num. 3.

Procurator cum potestate substituendi vnum, vel plures, non desinit esse Procurator altero substituto, num. 4.

Sententia est indiuidua, & ideo nulla ex vna parte, in totum remanet nulla, num. 5. Vbi præsertim in connexis, & nu. 7. Vbi de eadem materia.

Sententia in connexis, & in inseparabilibus lata pro vno, quando alteri suffragetur, nu. 6.

OEconomus, seu thesaurarius Ecclesiæ non potest pro Ecclesia comparere nisi Prælato negligente, numero 8.

Forma non præsumitur obseruata, nisi probetur, numero 9.

Sententia sine citatione valet, vbi fuit conclusum in causa, declara vt nu. 9. & 10.

Conclusio in causa censetur circunducta per nouam iurium productionem & admissionem, & per plura hinc inde gesta, num. 11.

Iudicis assertioni non statur ad validandum eiusdem iudicis decretum, num. 12.

DECISIO DLXXVI.

1 FVndamenta decisionis diei 15. Nouembris præteriti in hac causa factæ placuerunt Dominis, si in tertia instantia fuit sufficienter oppositum de nullitatibus, quod reseruarunt particulariter disputare. Dicebatur enim in prima decisione sententiam prouisionis Almerien. fuisse nullam ex defectu citationis, quæ fuit executa in stratis contra principales, & tamen citandus erat Procurator constitutus, & hæc ipsa nullitas non videtur sublata ex responsione, quòd Io. Carascus Procurator constitutus, nunquam ipse comparuit in actis causæ, nec substitutio Antonij Barnal ad certos, & particulares actus videatur concludere acceptationem, cùm actus non fuerint penes acta Notarij, etiamsi deinde substitutus comparuerit in actis, & eos præsentauerit, quia nihilominus ad hunc effectum requiratur, quòd Procurator ante substitutionem acceptauerit, iuxta *decis. 7. de procur. in nou.* Vestr. *in prax. lib. 4. cap. 5. num. 5.*

2 Nam decisionem prædictam, & Vestr. Domini intellexerunt, quando Procurator antequam ad eum perueniant literæ mandati substituit, cùm eo casu non possit exercere facultatem quam ignorabat; secus verò quando ad eum peruenit mandatum, quia tunc dicitur mandatum acceptasse, & certum de suo iure potuisse substituere. *Clement. 1. & ibi glos. verb. receptis, & verb. ascensum, vers. verum est. de procur.* Milles. *in verb. Procurator non dicitur, nec censetur, num. 42.* Vant. *de nullit. defect.* Mand. *num. 103.* & eundem sensum habuerunt adentes ad dictam dec. 7. In casu autem præsenti nedum Carascus receperat mandatum ante substitutionem, quod sufficeret, sed etiam ad exercitium illius vltra substitutionem processit, componendo protestationem ad effectum illam producendi per substitutum, asserendo se mandatum suum exhibere, quæ omnia tanquam consequutiua facultatis, citra mandati acceptationem contingere non potuerunt, *dicta Clem. 1. cum glos. de procuratorib.* Crauett. *consi. 106. num. 3.* Abb. *consi. 18. num. 7. vers. secundò dixi. lib. 2.*

Nec dicatur Carascum acceptasse mandatum 3
solum ad effectum substituendi, ita vt facta substitutione consummatus remanserit actus susceptionis mandati, & potuisse procedi per contradictas, Procuratore legitimo non comparente. Quia & hoc ipsum ex processu non iustificatur, sed contrarium legitur, dum substituit ad effectum præsentandi protestationem restrictiuè, & non ad alium actum, quo casu non eradicatur facultas semel per acceptationem acquisita, & omne quod non transfertur, remanet penes Procuratorem, *c. 15. qui de procurat. in 6.*

Vltra quòd mandatum Carasci erat datum cum 4
clausula substituendi vnum, vel plures, per quam non desinit esse Procurator altero substituto. Bart. *in l. quòd si fortè. §. quid ergo, num. 3. in fine. ff. de solut.* Rot. *decis. 14. & 30. de procurat. in nouis*, & maximè in Procuratore generali, prout fuit Carascus. Franc. *decis. 465. nu. 4. cum sequentib.* Et ex eo, quòd Carascus declinauerit iurisdictionem Prouisoris, appellando ab vlteriori processu, dixeritque nolle ampliùs comparere, non propterea erat omittenda citatio, aut per contradictas, vel in stratis citandus principalis, quia declinationes & appellationes intelliguntur quatenus subsistant, interim autem non est omittenda citatio ad effectum præiudicij, Franc. *dicta decis. 465. numer. 3. in 2. limitatione.*

Releuantem etiam aliqui ex Dominis existimabant nullitatem contra eandem sententiam in 5
hac secunda positione excitatam, dum sententia legitur lata ad fauorem Martini arrendatarij & Ecclesiæ Almerien. & tamen Ecclesia non erat in causa, nec in monitorio nominata, nec pro Ecclesia comparens mandatum habebat, & ideo sententia nedum remansit nulla respectu Ecclesiæ, ad cuius instantiam non fuit citatio transmissa pro audienda sententia, sed etiam arrendatarij, propter indiuiduitatem ipsius sententiæ, vt dicit Cæs. de Grass. *decis. 5. numero 2. & 3. de re iudic.* Et multo magis propter connexitatem, quia ius arrendatarij pendebat à iure ipsius Ecclesiæ decimandi, & non constito de fundamento arrendatarij, non potuit superædificare, propter carentiam sui iuris. Abb. *in c. cùm inter, num. 24. vers. & per hanc rationem. de re iudic.* qui post alios in his terminis loquitur.

Nec responsiones datæ satisfaciebant, quòd 6
scilicet in connexis, & in inseparabilibus sententia lata pro vno suffragatur alteri. Nam id procedit in consequentiam quoad iustitiam, si sententia validè est prolata; secus verò vbi Ecclesia prætendit directè iuuari ex eadem sententia, quæ corruit ex defectu citationis, & è conuerso.

Dum dicebatur, quòd si sententia lata contra 7
Ecclesiam corruat defectu nullitatis, non trahit secum inualiditatem sententiæ arrendatarij, id pariter

pariter procedit quando causæ sunt separabiles, vt dicunt Felin. *in c. cùm inter. num.* 10. *verſ. nec est verum, de re iudic.* & Gabr. *conſ.* 56. *n.* 16. *vol.* 1. Secus verò quando interesse est connexum, & omnes sunt nominati in sententia, quia tunc sententia quoad vnum valida, & quoad alterum inualida esse non potest, ex rationibus Afflict. *deciſ.* 218. allegat per Cæs. de Grass.

8 Nec obstat, quòd comparuerit Barnabas thesaurarius, seu œconomus & Procurator, quia in facto bene non iustificatur. Nec est verum, quòd ex iure vniuersali pro Ecclesia comparere posset, quia id non nisi Prælato negligente videretur admittendum. *c. cùm olim, de testib.* vbi DD. Rota *deciſ.* 13. *de re iudic. in antiq.*

9 Secundò, principaliter dicebatur in prima decisione, secundam sententiam esse nullam ex defectu pariter citationis, & hæc nullitas ex responsionibus datis non euitatur. Nam, quòd pro validitate sententiæ sufficiat sola conclusio in causa absque alia citatione, hoc posset procedere data consuetudine illius fori, & nisi à iudice certa forma fuisset tradita, de qua consuetudine non docetur, & contraria forma legitur in decreto, quæ debuit obseruari, & non probata præsumitur omissa. Abb. *conſ.* 84. *nu.* 1. *lib.* 1. & præiudicat Put. *deciſ.* 168. secundùm nouam impressionem, *lib.* 1. Vestall. *deciſ.* 322. *num.* 3. *part.* 2.

10 Nec obstat, quòd intimatio decreti conclusionis in causa de forma non esset necessaria, ex quo decretum non mandat intimari conclusionem, sed citari partem ad deferendum acta, quod sufficere videtur etiam pro intimatione à iudice reseruata, Caputaq. *deciſ.* 322. *n.* 4. *part.* 2. cum aliis allegatis. Quia ex ipso decreto tollitur obiectum, in quo citatio non legitur restricta ad deferendum acta & informandum, sed ad omnia contenta in decreto, & consequenter respectu conclusionis, ex quo indefinitè dicitur vt citentur partes.

11 Cessat & alia ratio desumpta ex præcedenti conclusione in causa, cùm illa fuerit circumducta per nouam iurium productionē, & admissionem, & per plura hinc inde gesta, quæ sunt contra intentionem concludentium. Rom. *conſ.* 176. *num.* 9. Afflict. *deciſ.* 272. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 1. *num.* 1. *de testib. in nouis*, quod etiam fuit dictum coram me in causa Conchen. decimarum de Castayon. die quinta præsentis mensis.

12 Vnus etiam ex Dominis approbabat nullitatem dinouiter ponderatam per informantes contra dictam sententiam Cantoris, quòd cùm causa antea esset instructa coram Molina in solidum, cum Cātore deputato Granaten. non poterat alius iudex citra vitium nullitatis se intromittere, *c. cùm plures*, & ibi DD. *de offic. deleg. in* 6. Nec impedimentum absentiæ poterat suffragari ex sola iudicis pronunciantis assertione, cui regulariter pro iustificatione facti non statur. *c. prudentiam, de offic. deleg.* Franc. *in d. c. cùm plures, num.* 3. *verſ. ſed vbi, & c. quoniam contra*, vbi Felin. *nu.* 34. *de probat.* & defectus ille non poterat sanari ex tacito partis consensu & comparitione coram secundo iudice, cùm non esset in sua facultate dare iurisdictionem non habenti. Butr. post alios quos allegat, *in d. c. cùm olim, il* 1. *n.* 9. *de offic. deleg.* vbi notant omnes, Felin. *in c.* 1. *&* 9. *n.* 11. *eod. tit.* Guidop. *q.* 285. *n.* 2. Mohedan. *deciſ.* 3. *nu.* 1. *de appellat.* & huic nullitati ex aduerso nihil fuit responsum. Quare, vt dictum est in initio, si sufficienter oppositum est de nullitatibus, prædictæ influent etiam in tertiam sententiam, quæ vti eodem vitio nullitatis laborans sustineri non potest. Et ita fuit conclusum, &c.

ILLVSTRISSIMO & R. D. CARD. BONONIEN.

Bononien. pecuniaria. Veneris 14. *Maij* 1614.

DECISIO DLXXVII.

Est inter eius impressas decisio 168. *est de anno* 1604. *& non* 1614. *vt antea dicebat.*

R. P. D. MANZANEDO.

Casalen. canonicatus. Mercurij 14. *Maij* 1614.

ARGVMENTVM.

Residentia quando requisita dicatur præcisè, & quando causatiuè, & de beneficiorum incompatibilitate nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Residentia ex quibus verbis in dispensatione Apostolica præcisè requiri dicatur, & non causatiuè, n. 2.

Incompatibilitas inducitur in beneficiis simplicibus requirentibus præcisam residentiam, quæ tunc obtineri non possunt insimul sine dispensatione, ibid.

Gratiæ narratiua iustificatur ex confessione partis, numero 3.

Gratia nulla non operatur consumptionem vacationis, ibid. verſ. nec talis vacatio.

Titulorum multiplicatio datur in beneficiis, & ex productione tituli inualidi non excluditur titulus validus. declara vt num. 3. *verſ. Prout nec facit.*

DECISIO DLXXVIII.

Post resolutionem in hac causa 29. Nouembris 1613. factam, qua fuit dictum gratiam Sebastiani non esse iustificatam, quia non probauerat falsitatem narratiuæ Bonifacij, quòd capellania, quam in eadem Ecclesia Casalen. possidebat, non requirebat personalem residentiam, quia cùm tale requisitum personalis residentiæ intelligatur de præcisa, ex qua posset resultare incompatibilitas respectu tituli cum Canonicatu, de quo agitur, & iuxta statutum istius Ecclesiæ talis residentiæ necessitas non sit præcisa, sed causatiua respectu amissionis fructuum, quæ non operatur aliquam incompatibilitatem, ex latè adductis in dicta decisione videbatur, quòd narratiua Bonifacij non fuisset falsa, & per consequens, quòd Sebastianus non iustificasset suam gratiam; cùm tamen post hæc pro parte Sebastiani fuerit deducta quædam constitutio Iulij II. edita de anno 1509. qua expressè disponitur, quòd dignitates, personatus, officia, canonicatus, & præbendæ, ac Capellæ istius Ecclesiæ sint incompatibiles, & absque dispensatione Apostolica simul obtineri nequeant; visum fuit Dominis stante dicta constitutione de nouo producta recedendum esse à prima decisione, & quòd requisita residentia istius Capel- 1

laniæ non sit causatiua, prout ex statuto antiquo videbatur, sed potiùs præcisa, respiciens non tantùm amissionem fructuum, sed etiam tituli, cùm ex illa resultet incompatibilitas respectu tituli cum Canonicatu, de quo agitur.

2 Quod satis declarat prædicta constitutio Iulij II. disponens quòd Canonicatus, & Capellaniæ sint incompatibiles, & insimul obtineri nequeant sine dispensatione Apostolica, quæ verba influunt in titulum, quo stante, residentia dicitur præcisè requiri, ex Abb. *in cap. fin. num.* 4. & ibi Imol. *num.* 13. *de cleric. non resident.* Hoied. *de benefic. incompat. part.* 1. *cap.* 17. *num* 34. cum aliis in decisione adductis. Quod & ita iudicauit Pontifex in dicta constitutione, dum in istis beneficiis induxit incompatibilitatem, quæ de iure inducitur in beneficiis simplicibus, quando illa requirunt residentiam præcisam, & tunc nec obtineri valent insimul sine dispensatione, iuxta Dominic. *in cap. gratiam quam, num.* 8. *de rescript. in* 6. Imol. *in clem. gratia, de rescript. num.* 12. Abb. *in cap. extirpandæ. §. qui verò, num.* 27. *cum seq. & num.* 30. vbi de commun. *de præbend.* Rebuff. *in prax. tit de dispensat. ration. ætat. in §. incompatibilia, num.* 5. Petr. Duennas *in regula* 71. *ampliat.* 6. Capr. *in reg.* 90. *num.* 130. vbi *num.* 136. testatur de communi. Concil. Trident. *cap.* 17. *sess.* 24. *de reform.* Et sic stante prædicta incompatibilitate, & prohibitione obtinendi insimul in ista Ecclesia Canonicatum, & Capellaniam sine dispensatione Apostolica, videtur in necessariam consequentiam residentiam requisitam in tali Capellania esse præcisam, & per consequens narratiuam Bonifacij fuisse falsam.

3 Ex quibus videtur cessare aliud motiuum primæ decisionis, quòd gratia Sebastiani non esset iustificata, quia non probauit adhuc vacare per obitum Octauij, prout narrauit; quia vterque venit ex eadem vacatione per obitum Octauij, & sic ex confessione Octauij iustificatur narratiua Sebastiani. Ægid. *decis.* 268. Put. *decis.* 171. *nu.* 1. *lib.* 3. Nec talis vacatio potest dici consumpta per gratiam Bonifacij, quæ cùm stante dicta constitutione Iulij II. fuerit nulla, non operatur consumptionem talis vacationis, vt fuit dictum in Pampilonen. de Sansi 21. Iunij 1604. coram Domino meo Decano, & in Pacen. Canonicatus 10. Februarij 1612. coram bo. me. Pegna. Prout nec facit, quod dicebatur de possibilitate alterius tituli validi in ipso Bonifacio, cùm detur multiplicatio titulorum in beneficialibus, *cap. post electionem, de concess. præbend.* Cassad. *decis.* 3. *in fin. de caus. possess. & propriet.* Et quòd talis titulus non excludatur ex productione tituli inualidi, iuxta decisionem Cæsaraugustanam de Maella 8. Nouembris 1589. coram bo. me. Cardinali Pamphilio; quia respondebatur cum eadem decisione hoc non procedere, quando talis titulus inualidus fuit productus ab ipso reo, & possessore, prout in casu nostro, à prædicto Bonifacio productus fuit. Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. BVRATTO.

Calaguritana beneficij de Fuenemagor Mercurij 21. *Maij* 1614.

ARGVMENTVM.

Clausula, *dummodo non sit alteri ius quæsitum*, quid importet, & quando censeatur quæsitum ius super beneficio ex sola oppositione.

SVMMARIVM.

Clausula, dummodo non sit alteri ius quæsitum, *semper in gratiis habetur pro apposita, & solet apponi in literis expediendis, nu.* 1.

Clausula, dummodo non sit alteri ius quæsitum, *præseruat ius eius, cui per gratiam fit præiudicium, ita vt contra eum gratia non possit sortiri effectum, ibid.*

Ius quæsitum non dicitur ex sola oppositione, num. 2.

Fallit quando ex fundatione, consuetudine aut constitutione cauetur deberi beneficium oppositori habenti qualitates requisitas & magis idoneo reperto, ibid.

Attentata facta post appellationem non vitiant ea quæ legitimè fuerunt facta ante appellationem, num. 3.

Subreptitia dicitur gratia quando fuit tacitum id, quod si expressum fuisset, vel pro gratia non fuisset concessa, vel saltem difficilius, num. 4.

DECISIO DLXXIX.

Postquam 22. Aprilis 1613. coram Reuer. D. Damasceno fuerat in hac causa resolutum, beneficium de quo agitur esse adiudicandum Andreæ, cui soli vigore motus proprij fel. recor. Clem. VIII. debebatur Thomas collitigans 2. Maij eiusdem anni illud à Sede Apostolica impetrauit, & cùm prætenderet gratiam iustificasse, & propterea illius exequutionem, DD. proposito dubio contrarium censuerunt. Ratio potissima fuit, quia licèt non legatur in supplicatione clausula, *dummodo non sit alteri ius quæsitum*. Illa tamen semper habetur pro apposita, non solùm ex regula *de non toll. iur. quæsit.* sed etiam de iure communi. Felin. *in cap. Capitulum, nu.* 16. *vers. adducitur ratio. de rescript.* Sarnen. *in ead. reg. qu.* 1. *n.* 1. ibique Mandos. *qu.* 2. *nu.* 5. & apponi solet in litteris expediendis Sarnen. *d. qu.* 1. *in princ.* Ex quo sequitur non fuisse Andreæ præiudicatum, sed illius ius ita præseruatum, vt gratia contra ipsum, effectum sortiri non possit, vt in his terminis fuit dictum in Calaguritana beneficij de Maestri 24. Nouembr. 1604. coram Reuer. Attrebaten. & in Calagurit. de Fursbano 14. Febr. 1605. coram bo. me. Pegna. 1

Quòd autem Andreæ quæsitum esset ius super beneficio, constare dicebant DD. ex eo, quòd ex pluribus oppositoribus ad illud admissis ad examen, tanquam cæteras qualitates ex forma motus proprij Clemen. VIII. requisitas habentibus, ipse solus fuit pro habili ad curam animarum approbatus, & sic cæteri, inter quos Thomas, tacitè reiecti, vnde sequebatur ex dispositione eiusdem motus proprij eidem præuia præsentatione & institutione beneficium conferri debuisse, vt resolutum fuit 22. Aprilis 1613. coram eod. D. meo Damasceno, & 13. Ianuarij præteriti coram me in hac causa, & sic intrat limitatio regulæ, quòd ex sola oppositione ius non acquiritur. Mohed. *decis.* 1. & 34. *de præbend.* quæ non procedit quando ex fundatione, 2

datione, consuetudine aut constitutione aliter caueatur, vtputa deberi beneficium oppositori habenti qualitates requisitas, & magis idoneo reperto. Cassad. *decis.* 18. *nu.* 5. *de præbend.* Sarnen. *in reg. de iur. quæsit. non tollen. quæst.* 1. *nu.* 10. *vers. nam per illam solam.* Put. *decis.* 252. *in nou. impress. lib.* 3. & decisum fuit in Toletana Scholasticæ 22. Maij 1592. coram Orano in dicta Calaguritana de Turbano coram bo. me. Pegna in Calaguritana beneficij de Ocon. 16. Iunij 1603. coram Reuerend. Attrebaten. & in Gerunden. beneficij 2. Decembris 1605. coram Reuer. Domino Damasceno.

3 Et sic non facit, quòd præsentatio & alia in Andreæ fauorem subsequuta fuerint declarata attentata coram bo. me. Pegna 13. Febr. 1612. cùm ex sola approbatione præcedente appellatione fuerit in hoc casu ius quæsitum, ex prædictis, quæ relatio, & approbatio non potuit ex subsequentibus attentatis vitiari, vt dixit Rota in præallegata decisione Reuer. Damasceni in hac causa.

4 Quòd eo magis in præsenti casu firmarunt DD. quia Thomas non narrauit Sanctissimo, quòd iam Rota resoluebat beneficium deberi aduersario, eidemq; esse adiudicandum, immò solùm expressit fuisse per Rotam declaratam, attentatam prouisionem Andreæ cum inde sequutis, & sic gratia videbatur subreptitia, quia si expressisset, aut non concessisset, aut difficiliùs, *c. super literis*, vbi not. *de rescript.* cum similib. & in his terminis Put. *d. decis.* 252. *in fin. lib.* 3.

5 Deductis verò circa nullitatem examinis & relationis examinatorum visum fuit DD. sufficienter satisfactum in alia decisione 13. Ian. præteriti coram me. Et ita vtraque parte informante resoluerunt, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana Laudemiorum. Lunæ 26. *Maij* 1614.

ARGVMENTVM.

De solutione laudemij nonnulla notanda, de quibus in summariis.

SVMMARIVM.

Laudemium debetur domino directo pro noua inuestitura, & recognitione noui emphyteotæ, nu. 1.

Dominus directus quando in concessione emphyteusis reseruauit sibi laudemium, dubium non est, quòd ipsi laudemium debetur, non solùm pro prima vice, seu prima alienatione, sed etiam pro omnibus aliis, num. 2. *&* 3.

Oratio, & dispositio quælibet non intelligitur, nisi de prima vice, fallit quando per primum actum non est satisfactum menti, & intentioni contrahentium, num. 3.

Laudemium nunquid debeatur domino directo, quando dedit licentiam emphyteotæ de subemphyteuticando rem emphyteoticam, num. 4.

Superfluum non dicitur id quod fit ad maiorem, & abundantiorem cautelam, ibid.

DECISIO DLXXX.

1 CVm iterum hæc causa proponeretur sup er resolutis tertia Iunij præteriti, Dominis pacuit decisio, in qua fuit firmatum integra laudemia deberi Monialibus, & in primis nonnulli ex Dominis valdè inclinabant in opinionem Speculatoris in locis in decisione allegatis, videlicet, quòd laudemium debeatur domino directo pro noua inuestitura, & recognitione noui emphyteutæ. Ias. *in l. fin. num.* 43. *vers. addo. C. de iure emphyt.* Clar. *in* §. *emphyteusis, quæst.* 23. *vers. huiusmodi, & vers. Nam vt dixi.* Ioan. de Anan. *cons.* 90. *post med. vers. & tunc.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 3. *num.* 4. quam opinionem sequuti sunt plures Doctores in decisione allegati, quibus nunc addebatur Peguer. *decis.* 159. *num.* 3. & latè defendit Caldas *de renou. emphyt. lib.* 1. *quæst.* 13. *nu.* 40. *& seq.* vbi sæpe testatur de communi.

Sed quicquid sit de prædicta quæstione, Dominis videbatur cessare difficultas ex pactis conuentis, de quibus in prima inuestitura facta ad fauorem Hieronymi auctoris D. Caroli. nam in prima fuit conuentum, vt non possit fieri aliqua alienatio in totum, vel in partem sine consensu, & requisitione ipsarum Monialium: in secunda verò, vt consensus per subconductores Hieronymi, à Monasterio esset requirendus, & saluo laudemio eidem Monasterio debendo, & aliàs cùm pactis, & conditionibus Hieronymo benè visis, non tamen contrariis, nec repugnantibus aliis pactis, & conditionibus factis inter dictum Monasterium, & Nicolaum: vnde cùm Moniales reseruauerint sibi ius suum, eo ipso debetur eis laudemium ex secunda sublocatione, vt per Ioan. Fabr. *in* §. *adeò, nu.* 5. *Instit. de locat.* & Vinc. de Franch. *decis.* 437. *nu.* 3. in decisione allegatos. 2

Neque dicatur reseruationem intelligi pro prima vice tantùm, quia placuit responsio, imò reseruationem esse intelligendam etiam de aliis vicibus. nam sicut in aliis sublocationibus requiritur consensus vigore dictorum pactorum, ita etiam requiritur solutio laudemij facienda directo domino pro recognitione noui emphyteutæ. Redoan. *de reb. Eccles. non alien. quæst.* 66. *nu.* 16. Clar. *in dicto* §. *emphyteusis. quæst.* 23. *vers. sed quid si in ipsa,* & sic non obstat regula *l. boues.* §. *hoc sermone. ff. de verb. sign.* quia illa non procedit, vbi per primum actum non est satisfactum menti, & intentioni contrahentium. Felin. *in cap.* 2. *num.* 5. *fallent.* 5. *de treug. & pac.* Tiraq. *in d.* §. *hoc sermone, in* 7. *limitation.* Non esse autem satisfactum menti Monialium, apparet ex eo, quòd reseruarunt sibi ius suum, & laudemium, & semper retulerunt ad primam inuestituram. 3

Non obstat, quòd talis reseruatio tanquam de eo, quod inerat, non possit hoc operari, ex notatis per Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 13. *nu.* 12. *vers. ex quib.* ibi, *& ad ipsum dixerim*, quia omisso, quòd moniales expressè reseruarunt sibi laudemium, quæ reseruatio intelligitur non modò pro prima vice, sed etiam pro aliis, ex adductis in decisione die 3. præteriti, & ex proximè relatis. Respondetur etiam dictam reseruationem generalem non fuisse inutilem ad euitandam opinionem Doctorum tenentium, quòd per licentiam datam de subemphyteuticando dominus amittat ius suum, etiam quoad laudemium, vt per Ias. post alios *in d. l. fin. num.* 40. *C. de iur. emphyt.* & plures refert Laur. Pin. *cons.* 123. *num.* 4. Iacob. Carcer. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 79. & ideo Curt. iun. monet, vt quando datur huiusmodi licentia, addatur talis clausula 4

reseruatoria. *tract. de feud. 4. part. nu. 139. vers. & ideo*, &c. Vnde dicta reseruatio satis operatur, ex quo tollit dubitationem. Dec. *in l. quæ dubitationes, nu. 1. ff. de reg. iur.* Gabr. *cons. 10. num. 13. lib. 2.* Et non dicitur superfluum, quod fit ad maiorem, & abundantiorem cautelam. *l. testamentum. C. de testamen.* Rota *decis. 195. sub num. 3. vers. neque potest, part. 2. diuers.* Vltra quòd istud dictum Valasc. vbi suprà, in indiuiduo reprehendit Caldas *dict. quæst. 13. numero 50.*

5 Ad alia obiecta placuerunt responsiones datæ in decisione, à qua Domini non putarunt esse recendum, &c.

R.P.D. MANZANEDO.

Viterbien. fideicommissi. Lunæ 26. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum perpetuum an & quando, & quibus clausulis inductum censeatur in iurepatronatus.

SVMMARIVM.

Substituto in casu mortis alicuius sine filiis, eo moriente cum filio superstite, deficit substitutio, & omnes aliæ sequentes, nisi aliis coniecturis constet de contraria mente testatoris, num. 1. & 2. Vbi præsertim quid si testator habuerit rationem conseruandæ agnationis.

Fideicommissum perpetuum in domo testatoris inductum censetur in iurepatronatus, quando testator dotauit Capellaniam, eámque voluit perpetuò esse de iurepatronatus domus ipsius testatoris, & quòd eius hæredes & successores perpetuò nominare debeant Capellanum. Declara vt nu. 3. & 4.

Clausula præcedens non censetur repetita in seqq. quando vnaquæque clausula habet in se perfectam orationem, num. 5.

Testatoris voluntas declaratur etiam ex testamento reuocato, nu. 7. Declara vt nu. 8. & 9.

DECISIO DLXXXI.

QVamuis per binas resolutiones in ista causa factas fuerit decisum ad fauorem Dominæ Olympiæ, nempe non constare de tali fideicommisso, quòd suffragetur Dominæ Catherinæ: quia tamen in secunda prędicti dubij propositione pars Dominæ Catherinæ non informauit, & postea institit iterum audiri, vt illius instantiæ satisfacerem, iterum super eisdem hodie causam reproposui, & vtraque parte informante Domini vnanimiter steterunt in decisis. Ea ratione, quia Ludouicus reperitur substitutus in casu obitus Pauli sine filiis, qui cum obierit filio superstite, defecit dicta substitutio de persona Ludouici, & omnes aliæ sequentes substitutiones, iuxta cons. Oldrad. 21. sæpiùs in Rota approbatum, cum aliis latè adductis in prima decisione in hac causa facta sub die 10. Maij 1613. In qua fuit ostensum in casu isto non fuisse per testatorem habitam rationem conseruandæ agnationis, nec adesse alias coniecturas sufficientes, ex quibus recedi solet à dicto cons. Oldrad. ex latè ibi adductis. Et ita visum fuit in facto non applicari, quod dicebatur per informantes pro Domina Catherina, quòd ex conseruatione agnationis denotata per testatorem recedatur à cons. Oldrad.

Vltra quòd nec etiam ista conclusio in iure subsistit, vt tradunt quamplures Doctores in dicta decisione allegati, & tenuit Rota in pluribus causis ibi relatis; & quamuis multi Doctores relati per informantes pro Domina Catherina in casibus, in quibus consuluerunt, inter alias coniecturas ponderauerint conseruationem agnationis, vt recedatur à dicto cons. Oldrad. Tamen fuit per Dominos responsum, quòd quicquid sit de eorum opinione, in illis casibus concurrebant plures aliæ coniecturæ claræ denotantes testatorem voluisse facere fideicommissum, etiam in casu, quo institutus decederet cum filiis, vt patet ex eorum lectura, quæ non concurrunt in casu isto. 2

Nec visum fuit obstare alia duo fundamenta de nouo excitata, quorum primum desumebatur ex quadam clausula eiusdem testamenti, in qua testator dotauit quandam Capellaniam, & illam voluit perpetuò esse debere de iurepatronatus domus ipsius testatoris, & quòd eius hæredes, & successores perpetuò nominare deberent Capellanum, quasi ex hoc sequatur inductum fideicommissum perpetuum in domo testatoris, & inter hæredes, & successores illius, ad cons. Curt. iun. 87. n. 6. quem, & alios refert Rustic. *in tract. an & quad. liber. lib. 5. c. 6. n. 3. & seq* Respondebatur enim quòd in casu Curtij testator disposuit, quòd nominatio Capellani spectaret ad hæredes institutos & ipsorum descendentes in perpetuum, & quòd perpetuò remaneret in dispositione hęredum & descendentium prædictorum, in casu verò nostro nulla relatio fit ad hæredes institutos, sed simpliciter dicitur, quòd perpetuò nominare debeant Capellanum, hæredes, & successores testatoris, quorum simplici appellatione videntur vocari ad iuspatronatus hæredes sanguinis. 3

Est enim istud iuspatronatus gentilitium, vt elicitur ex illis verbis, quòd perpetuò esse debeat domus testatoris, & sic debet intelligi de hæredibus sanguinis, stante illa prærogatiua præsentandi istis hæredibus data iuxta cons. Bald. 285. *lib. 2.* Peregr. *de fideicomm. art. 38. num. 58.* & stant simul, quòd testator voluerit iuspatronatus istud hæredibus sanguinis in perpetuum relinquere, & quòd hæredes institutos noluerit fideicommissi onere grauare, prout nec in casu Curt. iun. illi grauati censentur. Nam licèt ibi ex iurepatronatus hæredibus, & descendentibus relicto in perpetuum inferatur ad coniecturam, quòd positi in conditione censeantur actiuè vocari, non tamen ex hoc sequitur, nec Curt. nec Rustic. hoc dicunt, quòd isti censeantur passiuè vocati, & sic grauati per fideicommissum, & non est inconueniens, quia hoc passim reperitur, quòd iuspatronatus tanquam gentilitium sit perpetuò in aliqua domo, & familia; & tamen in illa nullum adsit vinculum fideicommissi, vt in similibus terminis respondit Rota in causa Romana de Fossanis 12. Februarij 1588. coram Gipsio, & hanc eandem partem latè defendit Paris. *cons. 87. à num. 39. vsque ad 50. lib. 2.* dicens hanc coniecturam esse erroneam, nec ex illa induci posse ad fideicommissum: si enim qualitatem perpetuitatis expressam in dicto iurepatronatus voluisset testator repetere in fideicommisso, vtique fecisset: vnde cùm non fecerit, cuius est 4

ius est illam voluisse omittere, ad text. *in cap. ad audientiam, de decim. & in cap. 1. de translat. Prælat.*

5 Item quia tam clausula concernens istud iuspatronatus, quàm alia respiciens institutionem hæredis, & substitutiones ibi factas, vnaquæque in se habet orationem perfectam, & vnam distinctam ab alia, & omnino separatam. Quo fit, vt clausula adiecta primæ clausulæ iurispatronatus non possit iudicari repetita in clausula institutionis, iuxta text. *in l. qui fundum. de contrah. empt. & l. Seiæ. §. Gaio*, vbi Bart. *ff. de fundo instruct.*

6 Facit etiam pro hac parte, quòd testator inter proximiores de cippo domus nullam fecit substitutionem, & sic in primo proximiore de cippo domus, qui successisset, fideicommissum remansisset extinctum, ex adductis in prima decisione in hac causa facta: & nihilominus iuspatronatus permaneret perpetuum apud hæredes sanguinis, quibus fuit relictum. Vnde cùm simus iam hodie in casu extinctionis dicti fideicommissi, ex rationibus in decisionibus adductis, & non eo minus iuspatronatus semper duret, sequitur vnum ab alio non regulari, nec inferri posse à iurepatronatus ad fideicommissum.

7 Secundum fundamentum contra decisionem denouo adductam desumebatur ex alio priori testamento ab eodem testatore antea facto, in quo apparet testatorem voluisse facere perpetuum fideicommissum inter eosdem Paulum, & Ludouicum, quos etiam tunc hæredes instituit, & substituendo omnes descendentes, & postea cippum domus, cum prohibitione alienationis, quod primum testamentum, quamuis per secundum sit reuocatum, *§. posteriori, Instit. quibus mod. testam. infirm.* tamen ex testamento etiam reuocato prætendebatur posse declarari voluntatem testatoris, & illius secundum testamentum, ad tradita per Dec. *cons. 115. num. 5.* Corn. *cons. 275. num. 5. circa fin. lib. 4.* Simon *cons. 113. num. 6. vers. & quod voluntas.* quasi eadem mens hominis durare videatur, & illius mutatio voluntatis non præsumatur. *l. 3. & l. cum qui mutatam. de probat. & l. fideicommissa. §. si rem. de legat. 3.*

8 Contrariam tamen sententiam Domini sunt sequuti ex eo, quòd licèt aliàs contenta in vna parte testamenti declarent contraria apposita in alia eiusdem testamenti parte. *l. si seruus plurium. §. fin. l. qui filiabus, in princ. ff. de legat. 1.* Attamen ea quæ sunt in primo testamento reuocato, non declarant contenta in secundo, nisi in illo fiat relatio ad primum, iuxta text. *in l. auia, in princ. iuncta l. duos. ff. de cond. & demonstr.* Vnde hanc sententiam tenuit Dynus, quem refert, & sequitur Bart. *in l. Statius Florus, num. 2. ff. de iur. fisc.* Et fundatur, quia sunt diuersæ voluntates, & per secundam remanet prima, & omnia in illa contenta reuocata, nisi expressè fuerint repetita. *l. nisi, §. item si ipse. ff. si cui plus quàm per leg. falcid.* hanc eandem sententiam tenet idem Dec. *in cap. in prima lectur. sub num. 11. vers. sed adde, & 2. lectura num. 5. vers. & ad hoc. de constit.* Alex. *cons. 70 n. 11. vers. non obstat, & seq. lib.* .. Barbat. *cons. 59. ante nu. 2. lib. 1.*

9 Argumentum enim videtur retorqueri, quia potiùs si testator voluisset persistere in prima voluntate, illam non mutasset, prout mutauit in casu isto, in quo vocauit fœminas, & plura alia diuersimodè disposuit à priori testamento, vt patet ex eorum lectura: vnde idem Barbat. dicit, quòd prætendens ex primo testamento reuocato secundum declarari, se ipsum suo ligone percussit, sequitur & Ruin. *cons. 93. num. 13. & seq.* vbi respondet Corneo, & rationibus ab ipso adductis, dicens illas fragiles, *& in cons. 144. num. 17. lib. 2.* Natt. *cons. 434. num. 3.* Curt. iun. *cons. 163. num. 14. & seq.* dicens hanc communem, Gabr. alios congerens *cons. 97. num. 27. lib. 1.* asserens contrariam opinionem non esse veram. Simon de Præt. hanc dicens veriorem, *de interpret. vlt. volunt. lib. 1. interpret. 1. dub. 3 resolut. 5. num. 54. vers. alio autem casu, & vers. hanc posteriorem sententiam.*

Alia verò opponebantur, quæ latè fuerunt adducta, & discussa in disputatione primæ decisionis, in qua & in secunda, visum fuit Dominis sufficienter omnibus satisfactum fuisse, nec noua egere responsione, ideò ex eisdem, & ex superiùs adductis resolutum fuit pro decisionibus, & ab illis recedendum non esse, &c. 10

REVERENDISSIMO P. D. COCCINO DECANO.

Nullius, seu Melucen. census. Lunæ 26. Maij 1614.

DECISIO DLXXXII.

Impressa est post Conc. de censib. decis. 146. & post Duard. eod. tract. decis. 140.

R. P. D. VEROSPIO.

Farfen. spolij. Mercurij 28. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Possessor bonæ fidei non tenetur ad fructus perceptos ante motam litem.

SVMMARIVM.

Possessores bonæ fidei non tenentur ad fructus perceptos ante motam litem, num. 2.

Bona stabilia regulariter computantur ad rationem scutorum quinque pro centenario, num. 3.

Fructus quos quis percipere potuit, & non percepit, restituere solùm tenetur violentus possessor, nu. 4.

DECISIO DLXXXIII.

Troianus Angelettus de anno 1577. prædium pro ducentis aureis vendidit Matthæo & Simoni fratribus de Simonettis, qui cùm illud vsque ad annum 1607. & sic per 30. annos pacificè possedissent, insurrexit Petrus Angelettus, & tanquam dicti Troiani venditoris donatarius egit spolio contra Antonium de Simonettis tunc huius prædij possessorem, & ad illud obtinuit reintegrari, necnon pro fructibus perceptis, & qui percipi potuissent à die venditionis; fuit dictus Antonius vti debitor condemnatus in summa scutorum 1130. 1

Verùm causa per viam appellationis ad Rotam deuoluta, fuit hæc sententia, me ponente, infirmata, quia cùm isti de Simonettis prædium emerint, & per consequens essent bonæ fidei posses- 2

ſores, condemnari non poterant ad fructus ante motam litem perceptos. *l. interdictis. ff. de interdict. l domum. C. de rei vendic.* Doct. *in l. ſi fundum. C. eod.* Rota *deciſ. 4. num. 1. de reſtit. ſpoliat. in nouis, & deciſ. 316. num. 4. & deciſ. 552. num. 1. & 2. part. 1. diuerſ.* Card. Seraph. *deciſ. 835. num. 1.* Tanto magis cùm Antonius contra quem fuit pronunciatum ab anno tantùm 1608. poſſederit, & quamuis dicatur Matthæi emptoris hæres extitiſſe, id tamen non conſtat, nec vti talis fuit ad iſtorum fructuum reſtitutionem condemnatus.

3 Vlterius ex actis non apparet fructus perceptos ad ſummam liquidatam aſcendiſſe, quinimmò ſatis fuit viſum inueriſimile de prædio vendito pro ducentis aureis à die venditionis, videlicet à triginta annis fructus ad ſummam ſcutorum 1130. aſcendiſſe, cùm ſtabilia regulariter ad rationem ſcutorum quinque pro centenario ſoleant computari, gloſ. *in auth. perpetua, in verbo iuſta. C. de ſacroſ. Eccleſ.*

4 Denique fuit viſum ex alio capite dictam ſententiam eſſe reuocandam, cùm Antonius condemnatus fuerit etiam ad fructus qui percipi potuiſſent, ad quos violentus tantùm ſpoliator condemnatur. *cap. grauis,* & ibi Doct. *c. conquerente, de reſtit. ſpol.* Rot. *deciſ. 5. eod. tit. in nouis.*

R.P.D. DAMASCENO.

Romana legitimæ. Lunæ 9. Iunij 1614.

DECISIO DLXXXIV.

Replicata eſt in 2. part. recent. deciſ. 621.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Romana fideiuſſionis, & ſeu releuationis indemnitatis. Lunæ 2. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De muliere accipiente pecuniam ad ſocietatem officij ex falſa narrata cauſa, nunquid obligetur, præſertim ſine ſtatutariis ſolennitatibus.

SVMMARIVM.

Cameralis obligatio paratam habet executionem, numero 1.

Mulier pecunias accipiens ad ſocietatem officij pro colendo agro, ſi hæc cauſa non vera ſit, nunquid valeat obligatio, num. 3. & 4.

Promittens releuare aliquem indemnem tenetur, ſiue damnum contingat de iure, ſiue etiam de pacto, numero 4.

Mulier poteſt ſe obligare ſine conſenſu proximiorum, adhibito tamen eorum loco curatore quando in loco contractus non habet proximiores, qui poſſint interuenire, & quid hoc caſu præſumatur, num. 5.

Mulier poteſt contrahere ſine ſolemnitatibus ſtatutariis, quando contractus ipſi vtilis eſt, ibid. in fin.

DECISIO DLXXXV.

Cenſuerunt DD mandatum contra D Liuiam Veſtriam, ſeu eius bona pro ſumma requiſita per Dominos Palmerios fideiuſſores eſſe relaxandum, cùm doceant de originali obligatione contracta per inſtrumentum ſocietatis vſque de anno 1601. in quo apparet, quòd ipſa recepit ſcuta 150. ad ſocietatem officij & recognoſcendo bonam fidem, cum debitis ſolemnitatibus, ſe obligauit conſeruare indemnes Palmerios, qui tanquam fideiuſſores acceſſerunt, & exinde coacti nedum dictam ſummam ſcutorum 150. ſed & fructus decurſos in ſumma ſcutorum 210. ſoluerunt ceſſione reportata, cuius vigore potuerunt pro dicta ſumma petere relaxationem mandati, executiuè agendo propter formam obligationis Cameralis in inſtrumento prædicto adiectam. Angel. *in l. 4. §. condemnatum, num. 4 ff. de re iudicata.* Gabr. *conſ. 67. num. 7. lib. 1.* Galeſ. *ad formam oblig. Camer. p. 1. qu. 1. num. 11. & 18.* 1

Nec prædictis obſtare videbatur Breue Sanctiſſimi cum clauſula ſublata, & decreto irritanti ſuper graduatione facienda inter creditores hypothecarios caſalis ab eadem Liuia venditi Excellentiſſimo Principi Burgheſio antequam pretium eiuſdem diſtribuatur, & ſoluatur, & ſuper quo caſali, ſeu pretio ſubrogato, & non aliunde eadem D. Liuia habet iura ſua dotalia, & mandatum exequutiuum eſt dirigendum. Quia placuit Dominis reſponſio data, quòd hîc non petitur mandatum contra pretium caſalis, pro cuius ſolutione eſſet facienda ſententia graduatoria, ſed contra Liuiam debitricem, quæ reſpectu propriorum bonorum, non poteſt gaudere huiuſmodi priuilegio, & contra quam priùs creditum eſt iuſtificandum. 2

Non obſtat, quòd nec etiam creditum contra eam poſſit iuſtificari, cùm agitur de ſocietate ſub falſa cauſa contracta, nempe pro recolligendo frumento ex caſali, cuius impenſæ ſpectabant ad Carolum eius filium dominum caſalis, non autem ad D. Liuiam, quam in his terminis pro pecuniis ad ſocietatem per mulierem receptis pro colendo agro, cuius non erat domina, ſufficere viſum eſt Dominis in cauſa Romana ſocietatis officij 17. Iunij 1602. coram bon. mem. Pegna. Prædictis enim fuit reſponſum, quod in præſenti non concurrunt verba expreſſiua cauſæ differentis, prout in deciſione bon. mem. Pegnæ, in qua legitur quòd ipſa mulier indigebat pecuniis pro colendo agro in dotem dato, cuius dominium erat mariti. nam expreſſio cauſæ pro recolligendo grano etiam ex alieno prædio, poterit eſſe vera, niſi contrarium probetur, quamuis mulieri non vtilis, non ſic ſi dicatur, quòd mulier indigeat pecuniis ea de cauſa, cùm ad eam non ſpectet cura colligendi granum, ideò ex non vtilitate D. Liuiæ inferri non poteſt ad facilitatem cauſæ. 3

Præterea illa cauſa pro colligendo frumento fuit narrata in primo contractu ſocietatis, non autem in contractu ſecundæ ſocietatis, & renouationis primæ, de cuius ſecundæ ſocietatis exequutione agitur, vbi cauſa contrahendi fuit expreſſa, nempe pro extinguenda prima ſocietate, & hæc cauſa fuit vera, & tunc tēporis neceſſaria, 4

& ſuffi-

& sufficiens Palmeriis pro consequenda indemnitate, quæ eis præstanda est, siue de iure, siue de facto damnum contigerit. Dec. *cons.323. circa fin.* Ossc.*decis.48.num.7.* Surd.*cons.150.num.9.lib.1.* & in eum modum, ac si eis damnum non euenisset, Paris.*cons.109.num.38.lib 1. & cons.16.nu.124. lib.2.* Soc.iun.*cons.78.num.20.vol.2.* ideò Domina Liuia contra Palmerios, quos releuare promisit, non potest referre nullitatem contractus, sed defendere, & facere ne damnum sentiant, & contra principalem creditorem actiones dirigere, ad cuius instantiam fuit relaxatum mandatum, vt prætenditur nullum.

5 Et ex præmissis cessare etiam videtur exceptio omissæ solemnitatis interuentus proximiorum ex dispositione statuti vrbis 151. cùm non pertineat ad Palmerios, qui receperunt promissionem indemnitatis: sed vlterius dixerunt etiam Domini, quòd cum loco proximorum, quos non habere curauit D. Liuia, fuerit, ad validitatem contractus iuxta formam statuti adhibitus curator, nisi eadem die obligationis probatum fuerit, prout non probatur, quòd in vrbe adessent proximiores, & quòd commodè interuenire possent, contractus nihilominus sustinetur. Bart.*in l.si tertius, nu. 5.& 6.ff.de aq. pluu.arc.* quod etiam sæpiùs fuit firmatum, signanter in causa Firmana restitutionis dotis 23.Iunij 1603.coram bon.me.Penia, & in Romana census coram me 29. Aprilis 1615. Addiderunt etiam ex quo D. Liuia gessit negotium vtile extinguendo primam societatem imminente exequutione, non fuerunt illi necessariæ aliæ solemnitates. Tiraq. *de ll. connub.glos.8. n.62.63. & seqq.* quod etiam fuit firmatum in causa societatis officij 17.Februarij 1606.coram bo.me.Litta, & in alia Romana nullitatis contractus 18. Februarij 1615. coram R. Attrebaten. Et ita, &c.

REVERENDISSIMO P.D. PIROVANO.

Ancontiana bonorum S. Apollinaris. Veneris 6. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De vi & efficacia clasulæ *Arbitrio Rotæ*, & de pluribus causis, quibus sequestrum conceditur, & denegatur.

SVMMARIVM.

Arbitrio Rotæ vbi quid est commissum, non potest iudex recedere à regula, quòd spoliatus ante omnia restituendus sit, num.1.

Clausula Arbitrio Rotæ, *licèt videatur concedere aliquid plusquam iuris sit, & tamen Rota vti non solet, nisi subsistente iusta, & rationabili causa, ibid.in fin.*

Sequestrum an sit concedendum, & quando, ne possessio terræ, de qua agitur, propter paupertatem possessoris, & non cultiuationem, efficiatur infructifera, nu.2.

Sequestrum quando concedendum, vt inutilis circuitus euitetur, num.3.

Sequestrum quando concedendum in spolio iudiciali, num.4.

Sequestrum quando concedendum propter inutilem reintegrationem, si non concedatur, num.5.

DECISIO DLXXXVI.

Visum est Dominis non intrare arbitrium pro sequestranda possessione bonorum, de quibus agitur, sed etiam Leoniis esse restituendam tanquam de facto priuatis, per exequutores iurisdictione carentes, & fuit ponderatum in decisione 26. Iunij præteriti, qui cùm non potuerint grauari in retentione moderno rectori concedenda, eadem ratione placuit Dominis non intrare arbitrium pro sequestro, ne regula, quòd spoliatus ante omnia sit restituendus, in effectu destrueretur, à qua etiam ex rescripto arbitrium tribuente recedi non potest. Cæs. de Grass.*decis.8.nu.4.de re iud.* quoniam illud videtur interpretandum, prout de iure; & quamuis in habente aliàs iurisdictionem, rescriptum videatur latiorem recipere interpretationem, vt aliquid plus sit concessum, vt declarat Felin.*in c.1.num.51.vers.& si dicatur: Committimus arbitrio tuo. de constit.* quod etiam fuit dictum in pluribus causis, vt in Romana Cottigij 6. Martij 1606. coram R. Archiepiscopo Damasceno, & in Leodien. fideicommissi coram me 21. Maij præteriti; eo tamen Domini non solent vti, nisi subsistente iusta, & rationabili causa, de qua in præsenti constare non videtur. 1

Nam causa quæ deducitur, quòd isti Leonij sint pauperes, & non possint cultiuare vineam, quæ propterea efficietur infructifera, & aperit viam iudici ad sequestrandū, vt tradunt glos.& DD.*in l.vnica.C.de probib.sequestr.* ex actis non iustificatur, & vbi etiam de paupertate constaret, illa quidem debuisset probari non simpliciter, sed ad effectum, de quo agitur, vt pluries fuit decisum, & eò minus obiectum paupertatis posset deseruire, quatenus respiceret inhabilitatem restituendi fructus, quia ipsa bona remanent hypothecata pro fructibus, ita vt Ecclesiæ semper sit consultum. 2

Secunda causa de inutili circuitu euitando, *l.dominus testamento. ff.de cond.ind.* cum aliis per Surd. allegatis *cons.248.num.18.lib.2.* non placuit Dominis. Nam etsi rector habeat mandatum ab A. C. à quo fuit appellatum, & causa commissa in Rota cum clausula, *sine præiudicio legitimæ executionis*, quæ videtur præseruare facultatem exequendi iudici à quo. Lancell. *de attent. post inhibit. limit. 13. num. 2.* & ea ratione licere videatur moderno rectori illud de nouo exequi facere contra Leonios ex causa canonum non solutorum Iachello antiquo rectori debitorum, cuius ipse modernus est donatarius. Tamen cùm multa possint opponi ad impediendam legitimam executionem, tam respectu validitatis cessionis Iachelli, quàm liquidationis crediti, vt in decisione in hac causa die prima Martij 1613. fuit consideratum, visum est regulam prædictam non procedere, quia vtilitas ex allegatis non potest dici desperata, Cardin. *in Clement. Auditor. quæstione 14. numer. 16. de rescript.* Dec. *in l.cùm fundus.§.seruum tuum, num.5.ff.si certum petatur.* 3

Tertia causa ponderata ex eo, quòd adhuc versemur in spolio iudiciali, in quo si datur retentio, multò magis sit concedendum sequestrum, iam remanet sublata ex decisionibus diei 1.Martij, & 26. Iunij 1613. in hac causa factis. 4

Quarta causa quæ formatur ab inutili reintegratione, facili responsione euitari potest nam 5

Qq

quòd Iachellus rector spolians dimiserit possessionem vigore subhastationis, & deliberationis factæ die 9. Maij 1612. in Antonium Casareum, qui nunquam fuit in lite, & cuius personam hodie repræsentat modernus rector, ita vt aduersùs rectorem non possidentem non sit danda reintegratio, & contra Casareum, cum quo non est lis, nec penès quem residet vitium spolij non sit procedendum. Rota *decis. 7. numer. 1. parte 1. diuers.* Hæc, inquam, videntur tolli ex eo quòd executio facta ad fauorem Casarei fuit attentata vti facta lite pendente in Rota, in qua licèt dicatur, quòd Iachellus qui executionem obtinuit, de illo tempore non esset in lite, ex quo iam dimiserat rectoriam, tamen constat quòd ab initio, de anno scilicet 1592. dum erat rector, fuit in ista lite, quam introduxit pro consecutione canonum, & per consequens etiam dimissa rectoria, licèt non esset in lite tanquam rector pro recuperatione bonorum, tamen erat in lite pro canonibus decursis, & maturatis pro eo tempore quo fuit rector, quæ causa tanquam dependens non potuit separari ex nouo iudicio de anno 1612. citra præiudicium attentatorum. Lancell. *de atten. lite penden. limit. 2. numer. 8.* Et modernus rector, qui venit ex iuribus Casarei, debet illis vti cum suis qualitatibus, & vitio attentatorum, quæ ad effectum sequestri visa sunt Dominis non sufficere, &c.

REVERENDISSIMO P.D. VBALDO.

Perusina dotis. Luna 9 Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur, & primò quando confessio receptæ dotis sit valida: secundò, an pro dote possint bona fideicommissaria alienari, & obligari: tertiò, an prohibitus alienare sub pœna priuationis, alienan. cadat à tota hæreditate, an verò solùm à rebus alienatis: quartò, an fructus non solutæ dotis debeantur, à quo tempore, & ad quam summam.

SVMMARIVM.

Dotis receptæ confessio plenè probat præcedente eiusdem dotis promissione, præsertim si confessio viri fuerit in testamento repetita, num. 1.

Fideicommissaria bona possunt pro dote obligari. declara vt numer. 2. & 3. & numer. 6. vbi de eadem materia.

Dotis non solutæ fructus an & à quo tempore & ad quam summam soluendi sunt, num. 3.

Hæres præsumitur possidere bona hæreditaria, tit. pro hærede, si de alio titulo non doceat, num. 4.

Constituti clausula operatur vt possessori detur mutuum de associando, ibid.

Saluianum interdictum vtile datur etiam possessori, cum clausula Constito, *ibid.*

Exceptio fideicommissi tanquam requirens altiorem indaginem non impedit immissionem ex Saluiano interdicto, num. 5.

Prohibitio alienationis non extenditur ad alienationem dotis, num. 6.

Prohibitus alienare sub pœna priuationis, alienando non cadit nisi à bonis alienatis, num. 7.

DECISIO DLXXXVII.

Dubium in hac causa propositum habet tres 1 partes. Prima erat, an esset locus restitutioni dotis: secunda, an esset locus restitutioni vnà cum fructibus dotalibus: tertia, sub quibus bonis sit facienda restitutio. Circa primam partem fuit dictum, esse locum restitutioni dotis, quia de dote constat ex confessione mariti, cui statur præcedente promissione, iuxta decis. Afflict. 402. *num.* 14. Couar. *lib. 1. var. resolut. cap. 7. numer. 6.* cum aliis per Surd. *consil. 397. num. 5. lib. 3.* & sequitur Rota, vt in causa Romana dotis 13. Nouembris 1602 coram Reuerendissimo Attrebaten. & in Romana dotis, seu pecuniaria 17. Iunij eiusdem anni coram Reuerendissimo Bononien. & sæpè in aliis, præsertim cùm confessio viri sit repetita in eius testamento. Et est factus locus restitutioni per mortem viri, de qua bene deponunt testes, & pars admittit.

Quo verò ad secundam partem, Domini censebant deberi fructus dotales, concurrentibus 2 duobus ad hæc requisitis, videlicet quod Domina Camilla non haberet aliunde, vnde viuere posset, & quòd fecerit diligentiam pro dote consequenda, iuxta tradita per Bald. Angel. Ias. & alios *in l. diuortio. ff. solut. matrim.* Alex. *cons. 141. num. 7. lib. 5.* Aym. *cons. 189. num. 7. in 6. casu vers. est verum.* Afflict. *decis. 284. num. 2.* Paris. *cons. 64. nu. 1. & seqq.* vbi de communi *lib. 4.* Surd. *cons. 194. num. 5. & sub num. 16. vers. responderi item potest. & cons. 269. nu. 21. & seqq. lib. 2.* & fuit decisum in causa ciuitatis Castelli hæredi atis, siue nullitatis laudi 14. Ianuarij 1605. coram Reuerendissimo Bononien. in Spoletana vsusfructus 16. Martij 1592. coram bon. mem. Cardinali Mantica, & in Romana fructuum dotis 27. Februarij. & secunda Iunij 1606. coram bon. mem. Penia.

Et quidem de primo requisito satis visum fuit; constare ex testibus deponentibus de summa paupertate Camillæ, quibus moti Domini aliàs semel, & iterum mandarunt illi subministrari tanquam pauperi sumptus litis, vigore commissionis Rotalis: sed quia quoad secundum requisitum non constabat de aliis diligentiis factis per Camillam, Domini dixerunt deberi fructus à die moræ præsentis litis; qui quidem fructus, vbicumque nullum adest statutum particulare, debent taxari iuxta consuetudinem regionis, & ciuitatis, vt fuit dictum in Interamnen. fructuum dotis de anno 1596. coram Gipsio, in Senogalsen. fructuum 20. Nouembris 1598. coram Illustriss. Cardinali Lancellotto, & in A cul na prædij 22. Iunij 1609. coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno: de consuetudine autem taxandi fructus dotis in ciuitate Perusiæ ad rationem septem, vel octo pro quolibet centenario, testatur Corn. *cons. 44. num. 3. lib. 2. & cons. 71. num. 12. lib 4.*

Circa tertiam verò partem fuit dictum, restitutionem esse faciendam super bonis nunc per Gerundam possessis. nam testes probant eadem bona fuisse possessa per Mariottum maritum Camillæ, & sic obnoxia dotis restitutioni, qui instituit 4

hære-

hæredem dictam Gerundam sororem suam, quæ adepta est possessionem bonorum post obitum fratris, vt benè deponunt testes, præsertim septimus super quinto articulo, & duodecimus super sexto, & cùm ipsa non doceat de alio titulo, præsumitur titulo hæreditario possidere. *l.1.* vbi not. *C.de repet.hær.*accedit quòd etiamsi possideret alio titulo tamen probata possessione Mariotti cum clausula *Constituti*, ad fauorem Camillæ in instrumentis dotalibus competit Camillæ, vel mandatum de associando etiam contra tertium possessorem. Tiraq.*de iur.const.poss.1.par.nu.*43. Ruin.*cons.*127.*num.*1.vbi de communi, *lib.*5. Neuiz.*cons.*82. *num.*15.*& seq.*Menoch.*de adipisc.remed.*5.*num.*140. cum aliis adductis in causa Bonon.de Zaualeis 13. Iunij 1611. & rursus 4. Iulij 1612. coram me, & in Bonon.de Gozzadinis 26.Iunij 1613.coram R.P.D. meo Manzanedo, vel saltem vtile remedium Saluiani; cùm ambo extrema sint probata, Bart. *in l.*1.*num.*3.*ff.de Salu.interdict.* Rol. *cons.*14. *num.*12.*& seq.lib.*1.Menoch.*de adipisc. remed.*3. *quæst.*29.*num.*160.*& seqq.*Surd.*cons.*131.*num.*1.*lib.*1. cum aliis cumulatis in Romana Saluiani 10.Ianuarij 1611. coram me, vbi in specie dicitur, dictum remedium competere contra tertios possessores. Put. *decis.*207.*num.*2.*lib.*1. Menoch. *dicto remed.*3. *numer.*57. Rota *decis.*34. *numer.*24. vbi de communi, *par.*2. *diuers.*

5 Non obstat exceptio fideicommissi allegata pro Gerunda, tum quia non constat euenisse casum fideicommissi ad eius fauorem, vt latè deducunt informantes pro Camilla, quæ prætendit Mariottum suum virum potuisse de omnibus bonis ad libitum disponere, & consequenter donationem ad sui fauorem ab eo factam sustineri, de quo erit particulariter agendum, tum quia exceptio fideicommissi tanquam requirens altiorem indaginem non impedit remedium Saluiani, Sarmett.*de reddit.Eccles.par.*3.*cap.*2.*nu.*23. Menoch.*de adipisc.remed.*3.*num.*180.*in fin.* Rota *decis.*34.*nu.*25.*par.*2.*diuers.* & fuit sæpè decisum.

6 Quibus accedit, quòd cùm non appareat fuisse à fideicommittente prohibitam alienationem pro constituenda, vel restituenda dote, talis restitutio nō censetur prohibita, iuxta Bart.*in l.filiusfam.* §.*diui, num.*10. & ibi Doctores communiter, *ff. de legat.*1.Crass.*in* §.*fideicommissum.qu.*57.*num.*2. cum aliis per Bursat. *cons.*180. *num.*17. vbi de communi, *lib.*2. & per Surd. *decis.*62. *num.*5. ac propterea quatenus non extarent alia bona Mariotti, qui pro restitutione dictæ dotis omnia sua bona obligauit, posset in subsidium dos detrahi de fideicommisso Adriani, iuxta *auth.res quæ.C.com.de leg.* cuius dispositio habet locum, siue agatur de constituenda, siue de restituenda dote. Rolan. *cons.*85. *num.*29.*&* 30.*lib.*7. Couar. *var.resol.lib.*3.*c.*6. *vers. quarto.* Surd. *d.decis.*62.*nu.*1.*& seqq.* Rot. *decis.*37. *nu.*1.*& seq.par.*1.etiamsi grauatus consumpserit legitimam & Trebellianicam, vt in hoc casu Gerūda prætendit consumpsisse Mariottum. Castren. *in d. auth. res quæ, nu.*11. Natta *cons.*61.*nu.*4. & fuit latè deductum in causa Montisfalisci fideicommissi 6. Iunij 1606.coram Reuerendiss. Bononien.

7 Nec etiam videbatur obstasse, quòd Gerunda dicatur possidere bona quondam Mariotti vigore sententiæ, per quam fuit declaratum dicta bona ob alienationes per Mariottum factas, vigore fideicommissi fuisse ad Gerundam deuoluta. nam de executione d.sentētiæ nō constat, quin potiùs ex testibus datis in summario Camillæ constat possessionem dictorum bonorum fuisse à Gerunda captam post mortem Mariotti, vt suprà dictum est, & addunt aliqui tanquam à sorore, & hærede eiusdem Mariotti, & in omnem casum prædicta sententia non potest saluari à notoria iniustitia, cùm etiamsi Gerunda fuisset vocata ad fideicommissum, ob dd.alienationes per Mariottum factas, non fuisset vocata, nisi ad bona alienata, non autem ad alia bona tunc per Mariottum possessa, & fideicommisso subiecta, non solùm vigore iuris communis, cùm regulariter prohibitus alienare, si alienet, non cadat nisi à parte alienata Ias. *in l. ait prætor, in princ. num.*4.*& seqq.ff.de iureiur.* Ferd. Suac.*in d.*§.*diui.n.*192. Ruin.*cons.*119. *num.*12.*vers. sed contrarium.lib.*2. Menoch.*cons.*164.*nu.*22.*lib.*2. vbi de communi, & fuit decisum in causa Perusina bonorum 2.Maij 1588. coram bon.mem.Card. Platto in Rom.fideicommissi de Iacobatiis 20. Iunij 1605. coram R.Bonon.& in Firmana fideicommissi 27.Iunij 1611. coram R.P.D. meo Caualerio, & in Romana de Theodolis 21. Apr. 1597. coram Litta, & priùs in Perusina hæreditatis 16.Nouembris 1584.coram Orano impress.post cons.Onded. 758.*num.* 87. *& seqq. lib.* 7. sed etiam, quia verba testamenti dum in euentum alienationis alium vocant, sunt restricta ad rem alienatam tantum, vt patet ex eorum lectura, vt fuit consideratum *in decis.*379.*num.*3.*vers.septima, par.*1.*diuers.* & fuit dictum in dicta Perusina bonorum, coram Card. Platto.

Quæ dicuntur in ista dote, esse compensanda 8 saltem iocalia, quæ prætendunt remansisse penès mulierem, non verificatur in facto. Et ita fuit decisum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Lauretana Canonicatus. Luna 9. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Manutentio in iure conferendi datur Ordinario ex sola iuris assistentia.

SVMMARIVM.

Episcopus quando motu proprio Ecclesiæ, & non personæ prouidit, prouiso ius acquiritur absque alia iustificatione, num.1.

Ordinarius in quibus mensibus habeat liberam conferendi potestatem, ibid.

Manutentio datur ex sola iuris assistentia, nu.2.ad fin.

Ordinarius conseruandus & manutenendus est in sua conferendi possessione, ibid.in fine.

DECISIO DLXXXVIII.

LVdouicus non informauit, sed Nicolaus, pro 1 quo Domini resoluerunt, scilicet Canonicatum de quo agitur, eidem esse adiudicandum; reperitur enim prouisus ab Ordinario, qui cùm prouideat motu proprio Ecclesiæ, & non personæ, statim acquiritur ius prouiso absque aliqua iustificatione, Card.*in Clem.*2.*num.*13.*vers.*2. Laur. de Pinu satis consonans prædictis *de offic.ord.* Fel. *in c. ad*

aures. num. 15. de rescript. Nec de potestate conferentis dubitandum videtur, quia vacatio contigit in mense Decembris, qui est ordinarius tam iuris dispositione, *c. omnes Basilicæ 16. qu. 7. c. ex parte. c. constitutus. de concess. præben. c. ordinarij. de off. ord.* quàm vigore regulæ octauæ, ac etiam alternatiuæ, quatenus ab Ordinario Lauretano acceptata reperiretur, cùm mensis Decembris non recipiat variationem ab alternatiua, sed semper remaneat ordinarius, prout est mensis Iunius.

2 Nec obstare visum fuit, quòd Ludouicus habeat suam prouisionem ab Ill. Protectore sacræ Domus, & exinde tanquam beneficium reseruatum non cadat sub ordinaria collatione. Quia si reseruatio deducitur ex indulto eiusdem Ill. Protectoris, propter familiaritatem multorum Cardinalium, quæ allegatur in persona Gregorij, per cuius obitum Canonicatus vacauit & de ea non constat cum suis requisitis, prout necesse est, aut reseruatio prætenditur ex iuribus ante erectionem Ecclesiæ Lauretanæ in Cathedralem, provt videtur huiusmodi Canonicatus, de quo d. Gregorius prouisus fuit vsque de anno 1535. quo tempore d. Ecclesia erat collegiata, & sub Protectore: fuit responsum, quòd adhuc de tali iure non cõstat: interim autem non est retardanda executio collationis factæ ab Ordinario, cui ius assistit, & nedum ex eo solo manutenendus est, *c. cùm personæ, de priuil. in 6.* Capic. *decis.* 189. *num.* 7. & tenuit Rota in causa Vlisbon. iuris conferendi 27. Nouembris 1596. coram bon. me. Litta, sed etiam quia per multas collationes effectuatas, quæ dantur, de Canonicatibus ante erectionem de huiusmodi possessione conferendi constat, in qua de iure Ordinarius venit conseruandus. *c. consultationibus. de iure patr.* Cald. *consil.* 23. *de præb.* Put. *decis.* 200. secundùm nouam impress. *lib.* 1. Mohed. *decis.* 8. *de priuileg.* Et ita, &c.

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Maceraten. hæreditatis. Lunæ 9. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Testamentorum quando testatore sic mandante fuerunt confecta duo instrumenta, ambo dicuntur originalia, & an, & quando vnum altero priùs scriptum præsumatur.

SVMMARIVM.

Testamenti duo fieri instrumenta quando testator mandauit, quodlibet dicitur originale, num. 1.

Originale instrumentum dicitur illud quod manu Notarij confectum est, num. 2.

Testamenti duo instrumenta quando conscripta sunt de mandato testatoris, vnum ab ipsius filio, & aliud à Notario, testamentum manu filij scriptum præsumitur primo loco scriptum, & illi standum est priusquam scripto à Notario, ibid.

Testamenti sola publicatio sufficit, nec est necessaria stipulatio, num. 5.

DECISIO DLXXXIX.

Coram bo. me. Iusto 19. Nouembris 1601. & 1
29. Ianuarij 1607. & tandem 14. Maij eiusdem anni, fuit resolutum attendendum esse instrumentum testamenti scriptum manu filij. Et quia tot decisionibus super vno hoc articulo pars aduersa acquiescere noluit, quin, & habuit recursum ad Sanctissimum pro obtinenda gratia, quod iterum super eisdem audiretur. Qua obtenta, iterum hodie hanc causam super eodem dubio proposui, & vtraque parte informante, & rationibus hinc inde adductis maturè per Dominos perpensis, & consideratis, in decisis standum dixere, ex eisdem rationibus in supradictis tribus decisionibus adductis: testator enim expresè mandauit de suo testamento duo fieri instrumenta, quorum alterum scriptum fuit manu filij testatoris, alterum verò Notarij, & quodlibet fuit, & est æquè originale, iuxta text. *in l. vnum, & ibi glos. ff. de testam. l.* 12. *§. si quis in duobus. ff. de bon. possess. secund. tabul. l. Sempronius. de legat.* 2. *§. penult. Instit. de testam. glos. in cap. ex tenore. de rescript.*

Taliter quòd non intret in casu nostro illa consideratio, quòd reputetur originale illud, quod est manu Notarij confectum, iuxta Bart. *in l. si quis ex argentariis. §. prætor ait, num.* 2. *&* 3. *ff. de edend.* Quia non quæritur hodie de originali, cum vtrumque sit originale, sed quæritur quod ex istis originalibus sit priùs scriptum, & magis attendendum; & dicitur illud videri priùs scriptum, & illi magis standum, quod conscripsit filius testatoris; videtur enim istud intra priuatos parietes à filio scriptum, à patre verò dictatum, & sic ab eodem lectum, reuisum, & examinatum, cùm plura manu propria testatoris appareant in illo cassata, & correcta, addita, & immutata, quin & in illo testator loquatur in prima ipsius persona, vt patet, ibi, *Ego Matthæus de Vico volo, &c.* & præsumatur quòd postquam illud priuatim de manu filij scriptum, & per se dictatum, & examinatum habuit, ex illo voluit alterum ab ipso Notario transcribi.

Quod magis desumitur ex eo, quòd testamentum manu Notarij scriptũ est clarum, & nitidum, quasi exemplatum ab altero. Quòd si prius scriptum fuisset testamentum manu Notarij, non est verisimile, quòd filius in illo sic claro, & nitido exemplando tot errores commisisset, ita vt postea necessarium fuerit plura delere, & alia in margine addere, prout inter cætera est videre in illo legato scutorum 700. facto filiæ testatoris, quod in testamento Notarij reperitur in corpore, & in testamento filij additum in margine, & non est verisimile, quòd filius in exemplando omisset integram clausulam plurimorum verborum, & rei notabilis, prout est legatum scutorum 700. ad fauorem filiæ testatoris; quod etiam deprehendi videtur ex liberatione Hieronymi filij ab administratione, quæ reperitur adnotata in corpore testamenti filij, per ista verba, *ipsi Hieronymo præsenti, & acceptanti*; sed quia quando testamentum fuit publicatum, Hieronymus non erat præsens, fuerunt dicta verba deleta, & additum in margine per Notarium, *Hieronymo etiam absente, & me Notario vti publica persona acceptanti, & stipulanti nomine ipsius Hieronymi*, &c. & non est verisimile, quòd si Hieronymus filius transcripsisset istud testa-

testamentum ab alia manu Notarij scriptum, apposuisset totum contrarium, videlicet quòd ipse esset præsens, & acceptans.

4 Accedat, quòd istud testamentum filij fuit recognitum, & per testes probata legalitas Notarij de eo rogati, quod tamen non fuit factum in testamento manu Notarij scripto.

5 Quibus non obstat testamentum Notarij fuisse stipulatum, testamentum verò filij tantùm publicatum sine mentione stipulationis, satis enim visum fuit, quòd in testamento filij legantur ista verba, *Ego Notarius supradicto testamento, & omnibus in eo contentis interfui, licèt sit scriptum manu filij testatoris; tamen in publicatione ipsius testamenti ab ipso testatore rogatus præsens interfui, legi, subscripsi, & publicaui; meoq; signo signaui;* & in testamento sufficit sola publicatio, nec est necessaria alia stipulatio, quæ solummodo requiritur in contractibus inter plures celebratis. §.1. *Instit. de verb. obl.*

6 Vltra quòd nec in testamento Notarij reperitur talis stipulatio, sed tantummodo de illa incidenter, & enunciatiuè quædam mentio facti, ibi, *Et quod supra cassum, & remissum apparet, mea propria manu cassaui, & remisi de commissione ipsius testatoris in stipulatione præsentis testamenti.* Eo magis, quòd in testamento filij in materia cui appropriatur stipulatio, ibi reperitur, nempe quando testator liberauit filium Hieronymum de administratis, ibi, *Hieronymo etiam absenti, & Notario vti publicæ personæ acceptanti, recipienti, ac stipulanti nomine, & vice ipsius Hieronymi,* &c. Et considerabant Domini, quòd stipulatio in casu nostro posset extendi, si controuerteretur, quòd istorum testamentorum esset originale; tunc enim censeretur originale, in quo adesset stipulatio Notarij: sed quia de hoc non contenditur, cùm vtrumque sit originale, ex superiùs adductis, non videtur habenda ratio de stipulatione, sed tantùm de publicatione, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Assisien. panatariæ. Veneris 13. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Administrator, & Præpositus negociationi ab vno ex sociis, an & quando possit præiudicare aliis sociis, qui ipsum non proposuerunt, nec elegerunt eos obligando, aut aliter debita contrahendo.

SVMMARIVM.

Socij tenentur de omni damno, & periculo contingente ex facto administratorum ab eis deputatorum, numer. 1.

Administratores negotiationis à sociis deputati possunt ipsos socios obligare, ibid.

Administratores negotiationis ab vno tantùm ex sociis deputati, censentur etiam deputati ab omnibus aliis sociis scientibus & patientibus eorum administrationem, num. 2. & 3. Vbi etiam quomodo probetur ista sententia, & patientia.

Confessio iudicialis facta positionibus, æquipollet cuilibet perfectæ & irreuocabili probationi, numero 4.

DECISIO DXC.

Post resolutionem factam, quòd pecuniæ retractus salmarum 100. frumenti immissi in 1. appaltu Panatariæ Assisij sint soluendæ Manno cessionério Philippucij ante liquidationem. Dubitaui exinde an Valerianus Vrbanus solus tanquam principalis appaltator, vel potiùs Ascanius Philippuccius, & Eques Alphonsus Paulitius omnes socij teneantur de pecuniis debitis societati per Thomam, & Lembrunum societatis ministros? & DD. censuerunt omnes teneri, quia etsi Panataria videatur conducta per Tarquinium de Ispello nomine Valeriani, & idem Valerianus solus ratum habuerit contractum, ac nomine illius tantù m libri Panatariæ sint intitulari, tamen aliunde constat, & decisum fuit sub die.... coram R. Lugdunen. fuisse illi in socios adiunctos Ascanium, & Iosephum, ad quos propterea omnes, non ad Valerianum solum, pertinet periculum, & damnum contingens ex facto administratorum, vel eorum, qui negotiationi fuerunt præpositi. *l. planè, l. 1. ff. pro socio.* Paris. *cons. 93. num. 32. vol. 1.* & æquum videtur, quòd sicuti alij socij ex facto Thomæ, & Leombruni commodum sensissent, ita etiam potuerint eosdem obligare cùm Valeriano in casum contingentis damni, nedum quoad tertios contrahentes. *l. 1. in pr. ff. de inst. action. §. vlt. Inst. quod cum eo.* Rota Ianuens. *decis. 14. num. 1. & num. 14.* sed etiam inter ipsos. *l. 1. habebat, §. si duo. ff. eodem.* DD. *in l. si institorem. ff. si cert. pet.* Rot. *decis. 374. nu. 9. & 10. p. 1. diuersor.* 1

2 Nec obstare visum fuit, quòd prædicti ministri fuerint deputati, & præpositi à Valeriano, qui propterea solus de facto eorum teneri videtur, per text. *in l. de illo. ff. pro socio,* & quòd sola scientia sociorum de deputatione facta obliget eos. *l. 1. §. scientiam. ff. de tributaria, l. qui patitur. ff. mand.* Innoc. *in c. ex parte.* Dec. *numer. 2. de rescript.* Nam fuit responsum, quòd cùm Thomas, & Leombrunus pro administratoribus Panatariæ se gererent, scientibus, & patientibus aliis sociis, inde tacitè dicitur approbata eorum deputatio, quod idem est, ac si de expressa ab eis deputatione constaret. *l. 1. §. Magistrum autem, vers. si scit, & passus est. ff. de exercitor.* Bart. *in l. 1. §. familia, in fine. ff. de public. & vectigal.* Ronchegall. *in l. eandem, in princ. num. 153. & 154. ff. de duob. reis.* Rota Ianuen. *dicta decis. 14. num. 4.*

3 Scientia autem, & patientia sociorum satis probari videbatur ex litteris eiusdem Philippucij, quæ dantur, in quibus leguntur tractatus, & negotia cum ipsis ministris de pertinentibus ad Panatariam, quæ citra mandatum, & voluntatem expressam sociorum expediri non poterant, & ideò data pertinentia tangente interesse vtriusque dicebat Bart. *in l. post dotem, citra sextam lecturam. solut. matr.* & Alex. qui illum sequitur, *cons. 80. nu. 9. lib. 4.* quòd inducitur tacitum mandatum, & approbatur persona, quia ille censetur facere quicquid agit de voluntate committentis.

4 Secundò, sublatum fuit etiam obiectum ex cōfessione eiusdē Philippucij in positionibus emanata, nēpe in 15. & 18. in quibus positū legitur socios, cōmuni consensu ministros deputasse, & Thomā in Capsarium, & Leombrunum in panatarium fuisse de voluntate, & consensu sociorum deputatos,

quæ iudicialis confessio æquipollet cuilibet perfectæ probationi, & est irreuocabilis Caputaq. *decis.*191.*p.*1. Cephal.*cons.*249. *num.*13. *lib.*2. maximè acceptata, vt in præsenti, per quam acceptationem quæritur ius parti, Alex. *cons.*92. *num.*26. *lib.*5. Ias. *cons.*260.*num.*12.*lib.*3.

5 Demum non obstat, quòd Valerianus solus teneatur de facto dictorum ministrorum, quia neglexit exactionem creditorum, ex Castr. *in l. si fideiussores* 42. *num.*2. *ff. de fideiuss.* Marsil. *singul.*281. quia si non fuit principalis appaltator, prout dictum fuit, non ab eo solo ministri deputati, cessat obligatio, quia onus prædictum exigendi non magis vni, quàm alteri ex sociis videtur adscribendum, vt vnus erga alterum obligetur ex omissione alterius. Et ita fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. DVNOZETTO.

Fauentina donationis. Lunæ 16. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Latè in hac decisione explicatur materia *l. si vnquam. C. de reuocandis donationibus.* & sic an, & quando donatio ipso iure censeatur reuocata per superuenientiam liberorum.

SVMMARIVM.

*Ratificatio, & acceptatio donationis non inducitur sine notitia, & scientia, num.*1.

*Hæredes non possunt acceptare donationem non acceptatam à defuncto, nec ius aliquod non quæsitum defuncto tempore obitus, num.*2.

*Donatio per superuenientiam filiorum donatoris ipso iure dicitur reuocata, num.*3.

*Donatio licèt per superuenientiam filiorum ipso iure sit reuocata: est tamen necessaria declaratio donatoris, num.*4. *declara vt num.* 5.

Donatio censetur reuocata per superuenientiam liberorum, etiam quòd sit iuramento vallata, & cum amplissimis clausulis renunciationis, nisi expressè, & specificè fuerit renunciatum remedio l. si vnquã. C. de reuocandis donationibus, *num.*6. *&* 7.

*Donatio censetur ipso iure reuocata per superuenientiam filiorum, etiam quòd filius natus post donationem moriatur, num.*8.

*Donatio reuocata per superuenientiam liberorum an censeatur reconualidata per taciturnitatem donantis, num.*9.

*Donatio facta ob benemerita non reuocatur per superuenientiam liberorum, num.*10. *declara vt ibid.*

Donatio non dicitur facta ob benemerita ob generalem assertionem debitorum, nisi merita aliunde probentur, ibid.

DECISIO DXCI.

1 DOmini censuerunt sententiam extra Rotam latam esse confirmandam, quæ enim contra eius validitatem adducebantur, visa sunt parui momenti, & per informãtes pro Caccianimico optimè fuerunt sublata. Quod ad iustitiam attinet de ea satis constat in eo, quòd nullam irritamque donationem factam à D. Caccianimico Hieronymæ matri declarauit, & eius vigore nullum ius nullamque actionem competere hæredibus dictæ Hieronymæ. Mouebantur aliqui ex Dominis eo quòd tantum abest, vt talis donatio fuerit à D. Hieronyma matre acceptata, quin potiùs ex multis vrgentissimis coniecturis colligitur, ad eius notitiam nunquam peruenisse, & quoad inducendam acceptationem & ratihabitionem expressè requirebatur. Rol. *cons.*19. *num.*34. *lib.*1. Surd. *cons.* 355. *num.*17. *&* 18. quia vbi adest ignorantia, deficit consensus. Bald. & omnes *in l. mater. C. de rei vendicat.* Paris. *cons.*47. *num.*97. *vol.*1.

Nec hodie admitti possunt hæredes Dominæ Hieronymæ post ipsius obitum ad acceptandam huiusmodi donationem, quia ius illud non erat quæsitum D. Hieronymæ de tempore obitus. Aret. *cons.*123. *num.*4. quem sequitur Cagnol. *in l. hæredi, sub num.* 16. *vers. & in præsenti materia. de reg. iur.* Alciat. *in consil.*29. *num.*10. *tit.*3. *lib.*3. Menoch. *cons.* 84. *num.*15. 2

Verùm quia hoc fundamentum aliquibus ex DD. videbatur pati difficultatem, propter Notarij stipulationem & acceptionem, in hoc vnanimiter consenserunt ex superuenientia liberorum D. Caccianimici fuisse hanc donationem reuocandam, ex rescripto Constantini Magni *in l. si vnquam. C. de reuoc. donat.* quæ reuocatio inducta fuit à lege ipso iure. glos. *in d. l. in verb. reuertatur*, ita vt donator possit rem donatam natis liberis vendicare, tanquam ipso iure dominus effectus, possessionemque ipsius conducere. Barr. Bald. Alex. Salyc. & alij, quos refert & sequitur Tiraq. *in d. l. si vnquam, in d. verb. reuertatur*, ea ratione quia censetur donationi tacitam inhærere conditionem, si donans non susceperit liberos, vt communiter Doct. *in l. si vnquam.* & in simili casu scribitur *in d. l. cum tuas. de cond. & demon. l. item acutissimi. ff. de fideic. l. generaliter. §. vltima. C. de instit. & subst.* propterea reuocatur donatio sine alio ministerio hominis, & sine alia declaratione tanquam deficiente conditione. Clar. *in §. donatio. q.*23. *§. præterea.* Hond. *cons.* 43. *num.*6. *lib.*1. 3

Nec obstare visum fuit quod dicitur reuocationem donationis per natiuitatem liberorum esse inductam fauore patris donantis, qui si cogitasset de liberis, hanc legem dixisset donationi, & ideo requiri ad hanc reuocandam tacitam, vel expressam ipsius patris declarationem, & per rubr. Alex. *in l. Titia. §. Imperator. nu.*253. *& seq. ff. de leg.*2. cum aliis cumulat. per Tiraq. *in d. verb. reuertatur, num.*10. *& seq.* Clar. *in d. §. donatio, q.*23. sicut dicitur testamentum respectu præteritionis, ita demum esse nullum filio præterito, ipso petente. *l. filio præterito*, & ibi glos. & omnes. *de iniust. & irrit. testam. l. maximè. §. sancimus. de lib. præt.* glos. *in l. si mus. in princ. ff. de inoff. testam.* 4

Responsum enim fuit hoc procedere quando donans non reperiebatur in possessione rei donatæ, & promisit sine vlla animi declaratione donatarium rem donatam possidere, tunc enim intrare potest præsumptio donantem huiusmodi donationem noluisse reuocare: secus autem dicendum est quando dominium transfertur sine traditione vt in hoc casu. quia possessio naturaliter semper permansit penes Caccianimicum, qui vsumfructum sibi reseruauerat, & ita à se tradita limitandá esse scribit idem Tiraq. *loco prædicto, num.* 19. ex 5

multis

multis ibi congestis. nulla enim penes matrem translata fuerat possessio, nisi vigore clausulæ *constituti*, quæ statim natis liberis ipso iure euanescit, recolligitur ac reuocatur. Dec.*cons.366.ad fin.* cum multis aliis cumulatis per eundem Tiraq.*in d.verbo reuertatur, num.2.per tot.*

6 Neque etiam obstat, quòd pro parte informantium pro hæredibus Hieron. censetur renunciatum fuisse beneficio d. l. *si vnquam*, quod colligitur ex clausulis generalibus renunciationis amplissimis, omni legum auxilio, tanto magis, quia interuenit sacra iurisiurandi religio, quæ vim habet specialis renunciationis. Bald.*in l.1.col.pen.in 2.quæst.*& ibi Salic. *col. vlt. C.commod.* Socin. *cons. 147. lib. 1.* Respondetur enim non fuisse sufficienter renunciatum huius legis dispositioni per has renunciationes generales, quia requiritur specifica & indiuidua renunciatio huius l.Rom.*cons.264. num.3.* Alex.*in l.pen.num.25. C.de pact.* cum multis alleg. in decis. Seraphini.1337. Nec etiam sufficit quòd fuerit interpositum iuramentum. Oldrad. *cons.238.& 228.num.8.* Alex. *cons.71. num. 3. lib. 4.* Corn.*cons.234.num.2.lib.2.*Rip.*in l.si vnquam,nu.4.* qui de communi testatur. Tiraq. *in præfat. nu.147. cum seq.* & præsertim *num.173.* ea maximè ratione, quia hæc constitutio fundata est super præsumpta mente donantis, qui si cogitasset de liberis, nunquam donasset: vnde cùm lex præsupponat defectum consensus patris, nullo iuramento potest supplere. *l. fi. C. de non numer. pec.* Guidopap. *qu. 227.* Corn. *cons.441. col. fin. vol. 2. cons. 11. col. fin. vol. 2. cons. 11. col. 2. vol.5.* quia nunquam trahitur ad incogitata, & Quintauallis *extra de iur. reg. l. mater decedens.ff.de inoff.testam.l.si is ad quem.l.institutus.ff.de acq.hæred.*

7 Nec existimarunt DD. posse ex illis clausulis generalibus colligi, cogitatum fuisse de liberis nascituris, quia in d.donatione filij donantis nullo modo reperiuntur nominati, requireretúrque adfuisse cogitationem specialem, & non generalem & vagam. Socin. *in l.2.col.1.ff. sol. matr.* cum multis aliis per Gabr.*de donat.concl.2.nu.50.* qui *in num.5.*ait, standum esse declarationi ipsius donantis, vt cùm cogitauerit de liberis, vélne, per *cons.* Franc.Curr.*65.col penult.*concurrentibus aliis coniecturis, quæ in hoc casu militant, quia dictus Caccianimicus iuuenis ad bellum profecturus matri donauit, quo tempore non solùm de filiis, sed nec de nuptiis contrahendis verisimiliter cogitabat.

8 Nec obiectio releuans fuit Dominis, filium d. Caccianimici mortuum fuisse, ac si natus non fuisset, per tex.*in c.nam & ego.de verb.sign.* & ibi glos. quia cessante causa reuocationis, cessare debet ipsa reuocatio, ex vulgari, cuius axiomate aut saltem donatio per obitum filij reconualescit,ad arg. *l.posthumus præteritus, in pr.ff.de iniust.rupt.irr.testa.* stante maximè, quia donans per sexdecim annos, & ampliùs, tacuit: vnde non potest hodie hanc impugnare donationem. Clar.*in d.§.donatio,nu.9.* & Tiraq.*in verbo donatione largitus,in d.l.si vnquam, nu.257.* ex multis rationibus ibi allegatis. Responderunt enim Domini contrariam opinionem esse in iure receptiorem & veriorem, quia si donatio ipso iure, vt dictum est, per natiuitatem filij extincta est, per eius obitum sine nouo patris consensu non potest reuiuiscere. Bart. *in l. Titia. §. infertur, num.10.ff.de leg.2.* Bald. *cons.167. num.1.lib.5.* cum aliis citatis per Tiraq. *in verbo susceperit liberos,nu. 185.& seq.* Gabr.*d.concl. num.18.* si enim intelligitur tacita illa conditio, si liberi non superuenerint, sufficit eam semel pacificatam, etiamsi filij nati patri non superuenerint.*l.ex facto.§.si quis autem susceperit.ff.ad SC.Trebell.l.cùm vxor. C.quando dies leg.si quis hæredem.C.de instit.& substit. l. hæredibus, in princ.ff.ad Trebell.*

Nec potest longa taciturnitas donantis facere 9 vt semel perempta reconualescat donatio nisi in casum,quòd ipso viuente donans nunquam reclamaret, & ante mortem donationem reuocaret, quia in eo casu DD. allegati per informantes pro hæredibus D. Hieronymæ loquuntur, dum aiunt, hæredibus donantis non competere hoc ius reuocandæ donationis.ita Clar.*loco præcitato, vers. prætereà.* Tiraq. *in verbo donatione largitus. num. 251.* Honded.*cons.74. nu.73.* Gabr.*d.concl.num.22.& 23.* quæ consideratio penitus cessat, quia dictus Caccianimicus expresè in actis donationem reuocasse reperitur.

Minus obstat donationem hanc fuisse factam 10 respectu meritorum, & non gratuitam, & ita per superuenientiam liberorum non reuocari. DD. *in d.l.si vnquam,* & præcipuè Rip. *num.29.& seq.* cum aliis per Gabr.*d.concl.2.num.46.* quia istæ accersiones generales non probant donationem factam propter merita, nisi abundè probentur, vt in term. Bart.*in l.si fortè.ff.de castr.pecul.* Soc. iun. *cons.8.sub num.27.* sed videtur cessare scrupulus. Serap.*decis. 181. num. 9.* Imò hæc mentio meritorum censetur apposita ad coloran.donationem, & ita non tollit dispositionem *d.l.si vnquam.* Onded. *cons.47.num. 10.& seq.& num. 16.* stante maximè, quia in d.donatione adest clausula *liberè & purè*, vt patet ex *dicta decis.* Seraph.181.

Verùm quia informantes pro hæredibus D.Hier. 11 prætendebant natiuitatem filij d. Caccianimici donantis, non esse satis probatam, qui tanquam vnicum actoris intentionis fundamentum debuit concludenter probare, quia testes deponentes de dicta natiuitate filij dicebantur non esse ritè & rectè examinati, cùm deficere dicatur citatio ad videndum iurare testes; ideo cum hoc præsupposito censuerunt sententiam esse confirmandam, quòd testes fuerint ritè & rectè examinati; quia si aliqui adesset defectus, vel posset dictus Caccianimicus signaturam Sanctissimi adire pro sananda huiusmodi nullitate, vel probationes suas aliunde super natiuitate filij coadiuuare. Ex quibus vtraque parte informante fuit resolutum.

REVERENDISSIMO P.D. CAVALERIO.

Romana hospitis. Lunæ 16. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Supplicationes & preces productæ à non habente legitimum mandatum non suffragantur, num.1.

Pacta contenta in eodem instrumento dicuntur connexa, & correspectiua, numer.2.

Contractus approbatione est indiuiduus, ibid.

DECISIO DXCII.

1 PRincipale fundamentum cui innititur decisio facta in hac causa die vltima Ianuarij præteriti consistebat in eo, quòd non constabat, supplicationes illas pro parte Pasquini coram iudicibus de partibus, in quibus petebatur compromitti omnes causas, vnde resultabant prætensa attentata, fuisse porrecta à Pasquino, siue ab habente ab ipso legitimum, & sufficiens mandatum, iuxta doctrinam Bart. *in l. certum. §. sed an & ipsos. ff. de confess.* cum aliis in decis. allegatis. Verùm causa iterum proposita Domini recesserunt à decisis, quia tale fundamentum non subsistebat, cùm ex actis appareret preces præfatas fuisse ab ipsomet Pasquino oblatas, vt colligitur ex illis verbis, comparet Pasquinus Bellottus contra Bernardum eius fratrem, & petit fieri compromissum, iuxta aliàs petita, & actitata, præsertim cùm darentur aliæ comparitiones eiusdem Pasquini, ex quibus videbantur resultare attentata manifesta.

2 Præterea Domini reuocarunt etiam in dubium aliud fundamentum decisionis, in quo dicebatur causas huiusmodi esse diuersas, diuisionis videlicet, & ratificationis, quia cùm ambæ prouenerint ex eodem instrumento inter easdem personas celebrato, intrabat connexitas, & correspectiuitas omnium pactorum in eodem instrumento contentorum, & sic diuisionis, & ratificationis, *l. fundi partem. ff. de contrah. empt.* Menoch. *cons. 123. nu. 20.* & sic diuisio, & ratificatio videntur esse indiuidua, cùm contractus approbatione sit indiuiduus, *l. in rebus. §. 1. ff. de iur. dot.* cum aliis adductis in Placentina bonorum 27. Octobris 1581. coram Seraph. relata inter impress. ipsius 540. & cùm vna causa sit præiudicialis, intrat indiuiduitas, ita vt necessariò resultent attentata; cùm enim Ant. controuertat societatem super hospitio Campanæ cum Pasquino, quam ipse non iniit, & hæc causa pendeat in Rota, si Bernardus in partibus astringeretur facere ratificare Antonium, iam esset finita lis pendens in Rota, vnde apparet præiudicialitas. Et ex his conclusum fuit Bernardum molestatum in partibus, vt faciat ratificare, rectè petere reuocationem attentatorum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Amerina iurispatronatus. Lunæ 17. Nouembris. 1614.

ARGVMENTVM.

Patroni debent instituendum non absentem, sed præsentem, coram Ordinario præsentare, vt possit idem Ordinarius præsentatum examinare, ac videre, an sit idoneus ad Ecclesiam, nisi præsentati persona sit Ordinario nota, prout in dubio præsumitur, si fuerit de diœcesi.

SVMMARIVM.

Patronus debet præsentare instituendum non absentem, sed præsentem Ordinario præsenti, & consensum præstanti, & infra tempus à iure præfixum, vt possit idem Ordinarius præsentatum examinare, an sit idoneus, nisi idem Ordinarius notam habeat personam ordinatam, ita vt inquirendo idoneitatem alio examine opus non sit, num. 2. & 3.

Patroni, vel ab eis præsentatus debent præsentationis instrumentum infra tempus iuris Ordinario exhibere, num. 3. in fine.

Præsentatus diœcesanus præsumitur notus Ordinario, an moribus, vita, & doctrina sit idoneus, num. 4.

Clausula in sententia apposita, per iudicem visis, &c. *visionis probationem inducit, eorúmque iudex vidisse affirmat, num. 5.*

DECISIO DXCIII.

PRoposui dubium, an constet quòd Hortensius fuerit præsentatus à maiori parte patronorum? Et quia effectus dubij eò tendebat, vt, de tempore datæ litterarum Apostolicarum, in quibus aderat derogatio medietatis vocum, fauore Annibalis, compræsentati per aliam patronorum medietatem, videretur an esset ius considerabile quæsitum Hortensio contradicenti gratiæ prædictæ, ideò dupliciter poterat præsentatio à maiori parte impugnari, respectu scilicet numeri patronorum ius præsentandi habentium, & respectu validitatis ipsius præsentationis. 1

Quoad numerum patronorum maiorem partém vocum constituentem non insistebat Annibal, sed dicebat non constare de præsentatione, cùm actus dati per Hortensium sonent in simplicem nominationem, dum per Angelum, & Ferdinandum de Petrignano propriis nominibus, & aliorum ab eis nominatorum, ac per Laudomian pariter Petrignanam factæ fuerunt præsentationes in propriis domibus, & absente præsentando, quæ de iure non suffragantur cessante præsentia Ordinarij. glos. *in clem. dudum. in verb. præsentari, de sepult.* Abb. *in c. ea nascitur, nu. 3. de his quæ fiunt à Prælat. & c. fin. num. 4. de iurepatr.* Crescent. *decis. 6. n. 9. eod. tit. de iurepatr.* idem Abb *cons. 76. nu. 2. p. 2.* Rota *in nouis, decis. 3. de iurepatr.* vbi dicitur ea ratione fieri debere effectualem, & personalem præsentationem infra tempus iuris, vt superior possit videre, & examinare personam, an sit idonea. quam decis. Rota moderna sequuta est in Regien. Prioratus 26. Iunij 1587. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in causa Hipporegien. plebaniæ 2. Iunij coram Reuer. Attrebaten. 2

Verùm prædictis non obstantibus censuerunt Domini Hortensium fuisse præsentatum à maiori parte patronorum, quia constat de validitate præsentationum, conlusio enim suprà firmata solet limitari, & restringi, quando persona præsentata est nota Ordinario, qui habet illum instituere, ita vt alio examine opus non sit ad inquirendam idoneitatem personæ præsentatæ, vt benè declarant Abb. *in d. c. ea nascitur, num. 3. de his, quæ fiunt à Prel. & in cons. 76. n. 2. vers. sed in casu nostro, p. 2.* Lamber. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. q. 11. art. 5. per totum,* & hoc etiã admittitur in dicta decisione Regien. Prioratus; item alio concurrente, nempe quòd instrumenta præsentationum infra tempus iuris à patronis, vel à præsentato, exhibeantur Ordinatio Rota *in nou. d. dec. 3. de iurepatr.* Roch. de Curt. *eod. tit. in verb. honorificum, qu. 5. nu. 26.* Lap. *alleg. 22. & 75. num. 6. & 7.* vtrumque autem videtur probari in casu de quo agitur. 3

4 Nam quòd Hortensius fuerit notus superiori, satis visum est probari iuris præsumptione, cùm esset

esset illius diœcesanus, cuius mores, vita, idoneitas, & doctrina præsumitur nota Ordinario. Veral. *decis.*406.*p.*2. Put. *decis.*331. secundùm nouam impress. *n.*3. *lib.*1. quod etiam fuit firmatum in Barchinonen. parochialis 29. Nouembr. 1613. corã R.P.D. Buratto: sed præterea hoc videbatur etiam magis constare ex literis dimissorialibus ipsius Hortensij ab eodem Ordinario concessis, quæ absque inquisitione dictarum qualitatum non solent relaxari, vt fuit consideratum in causa Salamantina Capellaniæ 17. Iunij 1605. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Attrebaten. in qua aliæ decisiones allegantur.

5 De exhibitione autem literarum præsentationis coram Ordinario facta ab eodem Hortensio, & de illius acceptatione, & ratificatione, quæ ad hunc effectum necessaria videtur, ex allegatis in dicta Regien. Prioratus, satis patet ex actu appellationis interpositæ per Hortensium à decreto immissionis obtentæ per Annibalem, dum enim appellat, præsupponit se grauatum, & grauamen non potest separari à iure quæsito per præsentationem à patronis habitam: vltra quòd simpliciter actus appellationis inducit approbationem gestorum ante sententiam; exhibitio autem præsentationum colligitur, dum Vicarius sedens, &c. visis supradictis præsentationibus mandauit doceri de iurepatronatus ex fundatione & dotatione, quæ visio non datur nisi per exhibitionẽ, & productionem scripturarum, & assertio iudicis eo in casu benè probat, cùm agatur de pertinentibus ad eius officium, scilicet iura producta examinare. DD. *in c. quoniam contra falsam, de probat.* Decian. *cons.*18. *nu.* 208. *lib.*1. prout etiam dicitur de nuncio, vt latè per Tiraq. *de retract. consang.* §.8. *glos.*9. *num.*13. Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Carthagin. Canonicatus. Veneris 20. *Iunij* 1614.

ARGVMENTVM.

Possessio Canonicatus, vt legitimè capta dicatur, quæ requirantur. cætera videas in summariis.

SVMMARIVM.

*Possessio nulliter capta manutenibilis non est, num.*2.
*Notarij assertioni sine testibus in extraiudicialibus non creditur, nu.*3.
*Canonicatus possessio vt dicatur capta, debet Canonicus sedere in illa sede Canonicatus, de quo est controuersia, & non in alia, num.*4.
*Possessio Canonicatus data ab Archidiacono, vel Decano absque ordine Capituli, non dicitur legitimè capta, num.*5.
*Testes vigore remissoriæ nulliter examinati nullam faciunt probationem, num.*6.
*Actum cui quis semel consensit, amplius impugnare non potest, num.*7.

DECISIO DXCIV.

1 Contendentes aliàs in hac eadem causa DD. Caxa, & Velez, qui successit in iuribus Valdiuiesi super manutentione possessionis huius Canonicatus, quam vnusquisque respectiuè legitimè apprehendisse præsumebat, quia Dominis visa fuit turbida, nihil super possessione voluerunt resoluere, sed mandarunt apponi sequestrum, & eo apposito relaxatæ fuerunt literæ remissoriales instante Caxa, ex quibus tria videbãtur probari, Decanum non esse sanæ mentis, Archidiacono post Decanum ob eiusdem Decani mentis defectũ, spectare præsidentiam Capituli, & possessionẽ eidem Caxæ fuisse traditam in choro, in sede, quæ ad illum Canonicatum pertinebat, & ideò attentata probatione dementiæ Decani, per quam possessio Caxæ magis titulata remanebat, quia Valdiuiesus ex decem votis dempto Decano quatuor tantum habebat, & eadem ratione præsidens Capituli remanserat Archidiaconus, à quo Procurator ipsius Caxæ acceperat possessionem, ac etiam quia testes deponebant de certa sede, in qua fuerat tradita possessio in choro, fuit resolutum die 6. Apr. 1609. Caxam esse manutenendum, & idem confirmatum sub die 25. Maij 1609. Cæterum cum quæreretur de validitate examinis testium, vigore prædictæ remissoriæ, Domini post multas, & reiteratas disputationes sub die 12. Dec. 1611. fuerunt pro nullitate examinis, & causa iterum proposita noluerunt à decisis recedere; & his stantibus.

Fuit dubitatum de subsistentia mandati de manutenendo eidem Caxæ relaxati, à die 28. Maij proposui an illud esset reuocandum ad instantiam Ioannis Velez cessionarij Valdiuiesi; sed causa fuit dilata ad supplicationem, & in gratiam alterius partis: hodiè verò Caxa sæpiùs citato, & contumace, iterum dubio proposito solo Ioanne informante; censuerunt Domini esse reuocandum mandatum de manutenendo, & apponendũ sequestrum, prout fuerat factum antequam testes fuissent examinati. Nam præsuppositis dictis decisionibus super nullitate examinis, & sublato fundamento depositionis testium, illa possessio remanet nulliter capta, quæ non est manutenibilis, Menoch. *de retin. poss. remed.*1. *num.*15. *& seq.* Rebuff. *in praxi tit. de miss. in possess. num.*37. & cætera, quæ considerentur in decisione coram Illust. Cardinali Lancelloto super manutentione possessionis ipsius Caxæ, non videntur sufficere ad huiusmodi probationem, ideò attentata turbiditate voluerũt iuxta stylum Rotæ iterum esse apponendum sequestrum. 2

Nec Dominis visum est releuare, quòd de possessione Caxæ satis appareat ex attestatione Notarij asserentis per ipsius Caxæ Procuratorem possessionem fuisse captam in Capitulo. Quia fuit primò responsum, attestationem Notarij carere testibus, & in huiusmodi actibus extraiudicialibus Notario absque testium præsentia non esse credendum. glos. *in c. quoniam contra. in verb. duos viros de probat.* vbi Felin. *numer.*12. & Dec. *num.*46. & tradunt Bald. *in rubr. de fid. instr. numer.*8. Lap. *alleg.*81. *num.*3. & ibi Mandos. *in littera* E, latissimè addendo, cuius conclusionis ratio est, quia Notarius non auctorizatur in extraiudicialibus, prout in actibus qui geruntur coram iudice, vel de mandato eius propter calorem iudicij, quæ Notarij auctoritas in præsenti eo minus poterat suffragari, cùm ex pluribus instrumentis quæ dantur, satis appareat, quòd in similibus instrumẽtis traditionum possessionis Canonicatuum, & præbendarum solent testes adhiberi, ita vt quod lege communi dispositum reperitur, altera lege, scilicet consuetudinis remaneat comprobatum, Curt. iun. *cons.*106. *num.*5. *in fin.* Crass. *cons.*134. *num.*9. 3

4 Fuit & secundo loco responsum, quatenus assertioni prædictæ esset standum, ex ea tamen non constare de actu sufficienti ad acquirendam possessionem, cùm in eo dicatur quòd portionarius in signum possessionis sedit in eius sede, quæ non est sedes Canonicatus controuersi, prout de iure requiritur, vt possessio dicatur legitimè capta. Innoc. *in c. in literis, nu. 7. de restit. spol.* Bellam. *n. 17. vers. sed qualiter.* Anchar. *in reg. sine possessione, n. 12. vers. in acquisitione. de reg. iur. in 6.* Abb. *in fin. c. 2. de consuet.* Ferret. *cons. 14. num. 1. lib. 1.*

5 Præterea fuit etiam ponderatum, possessionem non probari legitimè captam, cùm fuerit tradita per Archidiaconũ de Lorca, de cuius facultate ad eam tradendam nomine Capituli non fuit ostensum, quamuis probata sufficeret, vt dicit Innoc. *in d. c. in literis, num. 2. de restit. spol.* Nec ipse Archidiaconus tunc erat præsidens Capituli, postquam ibi aderat Decanus, ad quem vti maiorem dignitatem pertinebat præsidẽtia ad huiusmodi actum. glos. *in c. si Capitulo, in verb. factam, de concess. præb. in 6.* quinimmò nec ipsi Decano præsidenti ratione maioritatis videbatur hoc licere, tum quia huiusmodi actus fiunt de ordine etiam Capituli, vt patet ex pluribus actibus capitularibus, qui dati fuerunt; tum etiam, quia de iure requiritur, aliàs vera dici non posset possessio capitulariter tradita, prout requiritur secundùm Innoc. & Bellam. suprà allegatos.

6 Nec refert quòd clementia Decani esset probata, & quòd loco Capitularis ordinis succederet præsentia, & acquiescentia Capitularium. Quia quoad dementiam dici non potest de ea constare, prout nec Rota voluit firmare in resolutionibus diei 20. Decembris 1599. & 1. Iunij 1611. coram Illustr. Card. Lancelloto, nec super testibus remissoriæ potest fieri fundamentum propter eorum inualiditatem, *c. 2.* vbi Abb. *num. 14.* & Felin. *num. 3. de testib.* Caputaq. *decis. 282. p. 3.* Osasc. *decis. 79. nu. 18. vers. nec etiam facit.* Acquiescentia verò ex lectura actorum in Capitulo sustineri non potest, cùm appareat fuisse magnam controuersiam inter Capitulares super electione huius Canonicatus, & illius possessionis traditione.

7 Nec obstat quòd reuocatio mandati de manutenendo non videatur concedenda ad instantiam Ioannis Velex subrogati in iuribus Valdiuiesi, qui adhuc suam gratiam non iustificauit, & consequenter non est factus legitimus contradictor. Quia cùm fuerit firmatum per plures decisiones, Ioannem gratiosè subrogatum non indiguisse iudiciali admissione ad causam, & potuisse dare de suspicione iudicis remissorialis pro suo interesse, & sic de inualiditate probationum, quibus vsus est Caxa in obtinendo mandatum de manutenendo, eodem Ioanne citato, & ad eiusdem præiudicium, meritò in reuocatione mandati non videtur posse excipi contra eum de illegitimo contradictore, quia tam de iure, quàm facto ipsius Caxæ videtur admissus, & ideò ampliùs reprobari non possit. Felin. *in c. cùm inter. nu. 11. de except.* Dec. *in l. fin. nu. 45. C. de ed. D. Adr. Toll.* Achil. *decis. vnic. de regul.* Et ita fuit resolutum, &c.

R.P.D. VBALDO.

Vlixbonen. beneficij. Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Cardinalis si habeat à Papa facultatem conferendi beneficia reseruata, & in alium substituendi, potest ille substitutus dicta beneficia conferre, sicut potest Cardinalis, num. 1.

Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, ibid.

Valor beneficij probatur per confessionem partis, nu. 2.

DECISIO DXCV.

FVit responsum pro informante, videlicet titulum à Laurentio productum illi suffragari; fuit enim de beneficio prouisus à Reuerẽdiss. Patriarcha Hieronymo tunc Illustr. Cardin. Austriaci in Regno Portugalliæ Vicegerente. Cùm enim d. Card. haberet amplissimam potestatem conferendi omnia beneficia etiam reseruata, cum facultate substituendi, vt in Breui fel. rec. Greg. XIII. & in specie substituendi Patriarcham prædictum, vt in alio Breui fel. rec. Clem. VIII. quem Patriarcham in effectum Cardin. substituit. cum omnibus honoribus, prærogatiuis, facultatibus, tam generalibus, quàm particularibus, quomodocunque, quouis tempore, occasione d. legationis concessis, quacunque limitatione, seu retentione remotis. Immò per aliud Breue eiusdem Clem. VIII. fuit eidem Patriarchæ concessum vt dictis facultatibus ad beneplacitum Sedis Apostolicæ vteretur, non videtur posse dubitari quin in tali substitutione contineantur etiam beneficia reseruata, vt fuit in his terminis consideratum in alia Vlixbonen. beneficij 5. Iunij 1600. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, cuius copia data fuit, quod clariùs dignoscitur ex literis missiuis eiusdem Card. Legati eidem Patriarchę directis, ex quibus apponitur, eum fuisse substitutum etiam quoad ius conferendi beneficia, & præsertim ex illis, in quibus mandat vt Patriarcha de beneficiis vacan. quæ excedunt valorem 300. ducat. ipsum certiorem reddat, ex quo illa ipse per se conferre intendit, quasi verò aliorum dispositionem Patriarchæ reliquerit, per regulam, quòd exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. *l. nam quod liquid. §. fin. ff. de pen. leg.* Sarnen. *in reg. de trien. q. 27. nu. fin.* Mohed. *decis. 5. num. 2. de caus. poss. & prop.* Curt. iun. *cons. 109. num. 22.* Natt. *cons. 113. nu. 4.* Ruin. *cons. 115. n. 8. lib. 3.* Cagnol. *in l. 1. nu. 31. ff. de reg. iur.* & clarissimè patet ex literis Illust. Card. Aldob. in quibus expressè declarat mentem Illustriss. non fuisse, vt per suas prouisiones aliquod afferretur præiudicium prouisis ab ipso Patriarcha in vim prædictæ legationis, quæ omnia fuerunt etiam deducta in d. Vlixbonen. coram Cardinali Pamphilio. 1

Valor autem beneficij de quo agitur, quòd non excedat 300. ducatos iuxta facultatem Patriarchæ per Cardinalem attributam, dicebatur probari ex propria aduersarij confessione in sua gratia. *l. cùm per eum. C. de liber. caus.* Palott. *decis. 745. in fin. p. 3. lib. 3. diuers.* & fuit decisum in Casalen. Canonic. 13. Ianuarij 1606. coram Reuerend. Attrebaten. 2

Et ita decisum, &c.

R.P.D.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Tuden. parochialis. Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Declaratoria non datur vbi adest verbalis oblatio de parendo executorialibus intimatis.

SVMMARIVM.

Declaratoria censurarum datur contra contumaces, & renitentes parere, num. 2.

Executorialium intimatio habet duntaxat effectum denunciationis existentiæ, & pertinentiæ iuris patronatus, num. 2.

Verbalis oblatio de parendo impedit censurarum declarationem, ibid.

DECISIO DXCVI.

1 Fuerunt relaxatæ exequutoriales vigore sententiarum Rotalium super existentia & pertinentia patronatus Ecclesiæ sanctæ Christinæ, quæ fuerunt intimatæ D. Episcopo Tuden. ac eius fiscali; & Dominico de Ribas Rectori eiusdem Ecclesiæ S. Christinæ, quibus cùm per Basilium Gil prætenderetur non fuisse paritum, quia legitimè interpellati de paritione non docuerunt, petebatur contra eos relaxari censuras. Sed Domini quoad negotium principale dixerunt, non esse dandam declaratoriam; quo verò ad expensas reseruarunt particulariter videre.

2 Quia in negotio principali non constat, quòd D. Episcopus, vel eius Fiscalis, aut Rector illius Ecclesiæ teneantur parere, vel satisfacere, vt inde data renitentia colligatur contumacia, per quam relaxantur censuræ, vt dicit Abb. *in cap. reprehensibilis, num. 2. de appell. & in c. 1. num. 10. de iud.* Cassad. *dec. 5. num. 7. de constit.* ideò cùm intimatio exequutorialium in hac parte videatur habere effectum duntaxat denunciationis existentiæ, & pertinentiæ iurispatronatus, quæ deseruire habeat pro futuris vacationibus, & Episcopus respondendo intimationi remisit se ad Fiscalem, & Fiscalis respondit se parere, & Dominicus dixit, quòd obediebat debita cum reuerentia, satis de paritione constare videtur, quia verbalis sufficit vbi non requiritur factum, sed sola acquiescentia, vel patientia, *l. 1. §. si vir vxori. l. quod meo §. si furioso. l. si me in vacuam, in prin. ff. de acq. poss.* quod etiam fuit firmatum in causa Tirason. Canonicatus coram me 15. Martij, & iterum 26. eiusdem mensis 1610.

3 Quoad expensas inclinabant etiam non esse dandam declaratoriam, quia iam fuerat relaxatum mandatum exequutiuum, pro cuius executione non solet dari declaratoria nisi probatis impedimentis, vltra quod dicebatur etiam mandatum exequutiuum non solere dari vltra montes, sed procedi per viam exequutorialium, prout postea feci relaxando exequutoriales de nouo, etiam quoad expensas omissa via mandati exequutiui. Et ita, &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Baren. seu nullius Archipresbyteratus, seu Prioratus. Die Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Priuilegium religioni Hierosolymitanæ concessum conferendi beneficia etiam reseruata, censetur sublatum per regulam octauam, nec eorundem priuilegiorum confirmatio aliquid operatur, & est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Regula Cancellariæ octaua comprehendit etiam beneficia Religionis Hierosolymitanæ, n. 1.

Confirmationis natura non est aliquid de nouo tribuere, sed quod iam tributum est roborare, n. 2.

Confirmari non potest quod non est, ibidem versicul. etenim.

Confirmatio, & noua concessio differunt inter se, ibidem in fine.

Proœmij narratiua dispositionis causam finalem denotat, n. 3.

Comparatiuum præsupponit positiuum, ibid.

Ipsi verbum denotat relationem præcedentium, nu. 4 in fine.

Confirmatio non trahitur ad non expressa, n. 5.

Verba generalia restringuntur secundum subiectam materiam, ibid. vers. & verba.

Verba generalia restringuntur secundum subiectam materiam, ibid. vers. & verba.

Verba generalia restringuntur secundùm præcedentia, ibid. vers. Et secundum præcedentia.

Papa non præsumitur sub inuolucro verborum voluisse sibi præiudicare, ibid. in fine.

Priuilegium conferendi beneficia in mensibus reseruatis non valet, nisi in eo fuerit specialiter derogatum regulæ, nu. 6.

Clausula quorum tenores, *& aliæ accessoriæ, non ampliant principalem dispositionem, sed tantùm tollunt subreptionem, n. 7.*

Clausula sublata, &c. *non impedit, quominus iudex possit videre de comprehensione priuilegiorum, numero 8.*

DECISIO DXCVII.

Dubitaui, an Prioratus, de quo agitur, cadat sub regula octaua? Et pro affermatiua fuit tentum, quia verba regulæ sunt adeò prægnantia, vt possint comprehendere etiam beneficia Religionis Hierosolymitanæ, qualis est iste Prioratus, vt in specie prosequitur modernus glossator super dicta regula *glos. 8. nu. 61. cum sequentibus*, & faciunt allegata in decisione vltimo loco in hac causa facta. 1

Non obstat, quòd priuilegia huius Religionis fuerunt per S. D. N. post editionem regulæ confirmata cum derogatoriis derogatoriarum, vnde infertur vigore huius posterioris dispositionis priuilegia Religionis fuisse reposita in suo esse primæuo, perinde ac si regula, quoad illa, non emanasset, quia respondetur naturam confirmationis non esse aliquid de nouo tribuere, sed quod iam 2

iam tributum est roborare, *l. Aurelius* §. *testamento. ff. de liber. legat. l. ex verbis*, *vbi glos. verbo cui.* Bald. *in summ. C de donat inter vir. & vxor.* glos. *in cap. 1 verbo confirmat. de confirmat. vtil. vel inutil.* Castr. *cons.* 187. *n.* 1. *lib.* 2. Etenim quod non est, confirmari non potest. Bald. *in l. falsus nu.* 3. *vers. nam confirmatio. C de furt.* Abb. *in cap inter dilectos, nu.* 8. *in fine* Fel. *n.* 6. *de fid instrum.* Card. *cons.* 33. *n.* 2. *vers. item, & alia.* Dec. *in rub. de confirmat. vtil. vel inutil. num.* 3. Aliàs non esset confirmatio, sed noua concessio, quæ duo inter se differunt *cap. inter dilectos.* §. *cæterum, ff. de fid. instrum. l. & quia ff. de iurisd. omn. indic.* Abb. *cons.* 57. *col. fin. lib.* 2. Dec. *in rubr. de confirmat. vtil. vel inutil. numer.* 1. *vers. & ad idem.*

3 Quod præcipuè colligitur ex narratiua procemij præsentis confirmationis, quæ denotat causam finalem, *l. final.* vbi Bart. *n.* 3. *ff. de hæred. instit* Bald. *in l. nostram, n.* 1. *vers. Tu dic. C. de testam.* Roman. *cons.* 180. *n.* 6. Alex. *cons.* 7. *n.* 5. *lib.* 2. cum concordan. ibi, *vt ipsa priuilegia, exemptiones, & gratiæ eò firmius subsistant, quo sæpiùs confirmata extiterint*, &c. Si igitur Papa facit confirmationem, vt firmiùs subsistant; ergo præsupponit, quòd priuilegia, quæ vult confirmare, aliquo modo subsistant, quia comparatiuum præ se fert suum positiuum. *l. vbi autem*, §. 1. *ff. de verb oblig.* Abb. *in cap. peruenit il* 2. *n.* 1. *de iureiurand.* Anchar. *cons.* 215. *nu.* 6. *vers.* 10. Dec. *cons.* 143. *n.* 6. Surd. *decis.* 65. *nu.* 8. Ex prædictis concludebant Domini, quòd cùm priuilegia Religionis conferendi in mensibus reseruatis (quatenus Religionem posset dici illa vnquam habuisse) cessauerint per editionem regulæ octauæ factam à S. D. N. non possunt dici confirmata per generalem confirmationem priuilegiorum Religionis.

4 Et quòd S. D. N. non intellexerit aliquid innouare ad fauorem Religionis circa ius conferendi in mensibus reseruatis, patet ex toto procemio confirmationis; etenim in dicto procemio Papa narrat exemptionem à solutione decimarum, iurium synodalium, canonicarum portionum, &c. concessam à suis prædecessoribus religioni Hierosolymitanæ, & per alios confirmatam. Item narrat facultatem vniendi, & dismembrandi eidem Religioni per eosdem prædecessores concessam, & successiuè per alios confirmatam, seu ampliatam: postea subiungit, quòd attendens præclara Religionis merita, & cupiens, vt ipsa priuilegia firmiùs subsistant, & omnia, & singula priuilegia, indulta, facultates, &c. magno Magistro, & Conuentui quomodolibet concessa, confirmat. Ecce ergo quòd Papa non loquitur de iure conferendi, tum ex dicta narratiua restricta ad solam exemptionem, & facultatem vniendi, quæ quidem narratiua denotat causam finalem, ex suprà allegatis, tum specialiter ex modo loquendi. Nam ideo Papa confirmat, vt scilicet, priuilegia per se narrata firmiùs subsistant, ibi, *cupientes vt ipsa priuilegia*, &c. verbum enim *ipsa*, denotat relationem præcedentium. Bald. *cons.* 304. *nu.* 2. *lib.* 4. Gemin. *cons.* 108. *nu.* 2. & 3. Dec. *cons.* 71. *n.* 1. *vers similiter dum statutum.* Rol. *cons.* 67. *nu* 8. *lib.* 2. Tiraq. *de retract. conuent glos.* 6. *n.* 25.

5 Ergo confirmatio vltra roborationem priuilegiorum quoad decimas, & facultates vniendi, non debet operari, quia limitata causa limitatum producit effectum. *l. in agris ff. de acquir. rer. domin. l. age cum Geminiano. C. de transact. l. cum seruo. ff. de contrah. empt. l.* 2. *ff. de seru. exportan.* & verba quantumuis generalia restringuntur secundùm subiectam materiam. *l si vno, in princ. ff. locat. l. si de certa. C. de transact.* glos. *in c.* 1. *de constitut.* Gemin. *cons.* 29. *nu.* 3. *in fine.* Alex. *cons.* 40 *n.* 3. *vers quod verbum. lib.* 4. & secundùm præcedentia, *l. final.* §. *final. ff. de tritic. vin & ole. legat. l. quoties*, vbi Bart. *in summa. C. famil. ercifcund* Oldrad. *cons.* 8. *n.* 1. Bald. *cons.* 37. *n.* 2. *lib.* 2. Gemin. *cons.* 65. *num.* 4. *vers. Nec obstat.* Alex. *cons.* 248. *n.* 1. *vers.* 2. *principaliter, lib.* 6. Multo magis vbi agitur de præiudicio confirmantis, & sic collationis Papæ, qui non censetur sub inuolucro verborum voluisse sibi præiudicare, vt per Bald. *in c. veniens, nu.* 4. *vers sed quid si Princeps, de iur. in rand.* Castr. *cons.* 129. *in princip. lib.* 1. Menoch. *præsumpt.* 44. *nu.* 12. *lib.* 3. Rota in causa Viterbien. Archipresbyteratus 6. Iunij 1607. coram R. P. D. Decano.

Prædictis addendum videbatur, quòd quatenus prætenderetur concessum ius conferendi in mensibus reseruatis, fuisset necessaria specialis derogatio regulæ, vt pluries resolutum fuisse in Rota testatur Sarnen. *in procemio regularum, quæst.* 5. *nu.* 2. ad idem Felin. *in c. nonnulli, n.* 7. *de rescript.* Rebuff. *in prax. de forma non prouis. verbo, non obstantibus, vers. & de hac clausula.* Cassad. *decis.* 38. *nu.* 11. *super regul.* Mandol. *regula* 26. *quæst.* 2. *nu* 6. & 7. Rota in causa Leodien. hæreditatis 28. Martij 1569. coram Aldobrandino relata inter diuers. impress. *decis.* 150. *par.* 2.

Non obstat clausula *quorum tenores*, & aliæ exceptiones ponderatæ, quia sunt clausulæ accessoriæ quæ non ampliant principalem dispositionem, sed tantùm tollunt subreptionem. Calder. *cons.* 1. *de rescript.* Roman *cons.* 330. *nu.* 13. *in fin.* Put. *decis.* 1. *nu.* 2. *lib.* 1. cum aliis per Gabr. *conclus.* 10. *nu.* 1. *de clausul.* idem respondetur ad decretum irritans, ex decis. Rot. 2. *nu.* 2 *de concess. præbend in nou.* Cresc. *decis* 7. *num.* 11. *eodem tit.* Put. *dicta decis.* 1. *nu.* 2. & 3. *lib.* 1. & *decis.* 156. *nu.* 7. *lib.* 2. Rota in causa Arboren. Archipresbyteratus coram Fabio relata inter diuers. impress. *decis.* 300. *n.* 6. *lib.* 3. *par.* 3. 7

Ad clausulam *sublata*, &c. respondetur per illam non impediri quominus iudex possit videre de comprehensione priuilegiorum, ad decis. Put. 48. *n.* 6. *lib.* 1. *in nou.* Rota in causa ciuitatis Castelli bonorum 17. Augusti 1583. coram Robusterio incip. *obtinuerat*, & in Licien. beneficij 26. Iunij 1587. coram Comitulo, aliàs posset quis cum vno priuilegio habente dictam clausulam, allegare omnia iura de mundo, nec posset ex aduerso opponi de non comprehensione, &c. 8

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Viterbien. bonorum. Veneris 20. *Iunij* 1614.

ARGVMENTVM.

Renunciatio per verba vniuersalia, an, & quando extendatur ad fideicommissum, etiam quòd de fideicommisso non sit facta mentio. Magistralis est decisio, licèt breuis.

SVM-

SVMMARIVM.

Renunciatio generalis facta à successoribus, & iuribus tam ex testamento, quàm ab intestato, & aliàs quomodolibet deuoluendum, & obueniendum, sunt apta comprehendere quodcunque fideicommissum, num. 1. & 2.

Renunciatio generalis trahitur etiam ad causam fideicommissi, quando alia renunciandi causa non aderat, num. 2.

Renunciatio trahitur etiam ad fideicommissum, quando est facta per verba vniuersalia, si aliàs esset frustratoria. ibid. in fine.

Renunciatio facta vt dicatur fideicommisso, requiritur illius scientia. declara vt num. 3.

Possidens tempore mortis testatoris præsumitur semper in futurum possessionem continuasse, num 4.

DECISIO DXCVIII.

1 Fvit in hac causa resolutum sub die 2. Maij, præteriti renunciationem factam à Portia non expirasse, & obstare Monasterio quatenus comprehendat fideicommissum: vnde hodie super dicta comprehensione dubium proposui, & Domini ad illud affirmatiuè responderunt; nam dicta Portia non solùm renunciauit in specie omnibus, & quibuscunque bonis, tam paternis, quàm maternis sibi quomodolibet obuenien. & cuicunque successioni hæreditatis tam paternæ, quàm maternæ, fraterneve, sed etiam in genere aliis successionibus, & iuribus tam ex testamento, quàm ab intestato, vel donatione, & aliàs quomodolibet deuoluendis, & sibi obueniendis, quæ verba secundùm suam propriam significationem in sui vniuersalitate sunt apta comprehendere quodcunque fideicommissum. Bart. *in l. qui Romæ. §. duo fratres, num. 18.* & ibi communiter Doctores, *ff. de verb. sign.* Ruin. *cons. 152. nu. 8. lib. 2.* Crauett. *cons. 24. num. 11. vers. amplius.* Marzar. *in epitom. de fideicom. part. 3. quæst. 59.* Menoch. *cons. 87. num. 27.* Gabr. *de fideicom. conclus. 1. nu. 42.*

2 Maximè, quia cùm iam bonis paternis, maternis, fraternis renunciasset, ac ab illis esset per statutum Viterbien. exclusa tanquam dotata, nulla alia causa, quàm fideicommissi subesse poterat, ex qua aliud ius ipsa speraret, & allegans aliam causam adfuisse, hoc probare debet, Ruin. *vbi suprà, num. 9.* Peregr. *de fideicom. art. 52. num. 3.* Menoch. *vbi suprà, num. 21. & præsumpt. 115. num. 35. lib. 3.* Vnde dicta verba non valent referri, nisi ad fideicommissum prædictum, & ideo illi renunciatum censetur, perinde ac si fuisset nominatim expressum. Bart. *vbi suprà, num. 19. vers. nunc ad propositum*, & ibi Ripa *num. 79. vers. secus si non suberat.* Paris. *cons. 71. num. 15. lib. 3.* Surd. *cons. 393. nu. 14.* Roland. *cons. 34. num. 92. lib. 4.* Menoch. *dicto cons. 87. num. 29.* Peregr. *vbi suprà, num. 32.* Aliàs frustrà prædicta verba ita vniuersalia essent apposita. Crauett. *cons. 638. num. 12.* Menoch. *dicta præsumpt. 115. n. 34. in fin.*

3 Quibus non obstat, quòd ad hoc, vt fideicommisso renunciatum censeatur, requiratur illius scientia, iuxta tex. *in l. de his. ff. de transact.* & quòd illa sit specialis, prout illum textum intelligunt Ruin. *cons. 99. n. 21. lib. 3.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 26. tit. 2. n. 23.* Nam cùm in casu nostro expressè fuerit prædictæ l. *de his*, renunciatum per Portiam cum iuramento, hoc sufficit, iuxta communem, de qua per Rip. *in d. §. duo fratres, num. 71.* & Crott. *num. 110.* Peregr. *vbi suprà, num. 99.* Mantic. *d. tit. 2. nu. 31.* Generalis verò, & præsumpta scientia satis concurrere videtur stantibus dictis verbis generalibus. Rip. *vbi suprà, nu. 69. vt autem.*

Maximè quia Portia de tempore mortis fideicommittentis habitabat cum fratribus, quos vidit bonorum fideicommisso subiectorum possessionem adipisci, & illam semper continuasse. Cephal. *cons. 361. nu. 34.* Crauett. *cons. 26. nu. 3.* Et eò magis, quia fideicommittens erat persona extranea. Bart. *vbi suprà, quæst. 3.* & Crass. *in §. fideicommissum, quæst. 64. nu. 6.* vbi de communi. Ex quibus ita fuit resolutum, &c. 4

R.P.D. MANZANEDO.

Senogallien. fideicommissi. Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione de nullitate executionis ex pluribus causis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Iniustitia sententiæ æquiparatur nullitati, nu. 1.

Fideicommisso locus non est, nisi probata identitate bonorum fideicommisso subiectorum, ibid.

Fideicommissario non competit remedium legis fin. C. de edicto D. Adr. tollen. nisi saltim facta prius verbali restitutione per hæredem, ibid.

Hæredi grauato datur retentio Trebellianicæ, & melioramentorum aduersùs fideicommissarium, nu. 2. Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod melioramenta non sint liquidata non præcessit citatio ad nihilandum.

Mandati defectus parte protestante sententiam annullat, num. 3.

Executio facta contra formam sententiæ est euidenter nulla, num. 4.

Appellandi termino pendente & multò magis appellatione interposita, executio fieri non potest, num. 5.

Appellari etiam potest in possessorio, quando constat de iniustitia sententiæ, n. 6.

Confessio facta in vno iudicio, non obest confitenti in alio iudicio, nisi concurrentibus aliis adminiculis, n. 7.

DECISIO DXCIX.

CVm Octauius Minchettus immissus in bonorum possessionem, de quibus non agitur, 1 vigore sententiæ de partibus prætenderet in dictis bonis manuteneri, & ex aduerso Ioannes Benedictus tanquã spoliatus ab ipso nulliter procedend. ad executionem dictæ sententiæ pro manutentione pariter instaret, dedi dubium, an executio per dictum Octauium facta sit nulla ad effectum manutentionis? Quo hodie proposito Domini affirmatiuè responderunt, moti Primò ex iniustitia dictæ sentẽtiæ, quæ æquiparatur nullitati, & executionem non meretur. Illa autem deducitur ex eo, quòd iudex dedit immissionem d. Octauio in bonis fideicommisso subiectis, non probata illorum

Rr

identitate. Peregr. *de fideicom. art.* 44. *nu.* 1. & in vim *l. fin. C. de edict. diui Adrian. toll.* quod tamen remedium illi non competebat tanquam fideicommissario, nisi saltim facta priùs verbali restitutione per hæredem, vt not. gloss. *in d. l. fin.* & ibi Bart. *nu.* 9. Bald. *nu.* 46. Ripa *in l. Centurio, nu.* 51. *ff. de vulgar.* Gozad. *cons.* 93. *nu.* 8. Menoch. *de adipiscend. remed.* 4. *nu.* 166. *cum seqq.*

2 Item ex eo, quòd non fuerunt deductæ detractiones Ioanni competentes, nec melioramenta ab ipso in specie probata, pro quibus illi retentio competebat, iuxta not. *in l. domus. ff. de legat.* 1. Roland. *cons.* 28. *num.* 1. *& seq. lib.* 1. Negusant. *de pignor. in* 4. *membr.* 5. *part. num.* 8. Et licèt illorum valor non esset liquidatus, non tamen propterea erat locus cautioni, nec minus executioni, sed debebat præfigi terminus ad illum liquidandum, iuxta stylum Rotæ, de quo testatur Put. *decis.* 11. *de re iud. & decis.* 471. *lib.* 2. Menoch. *de recuper. remed.* 15. *n.* 569. *vers. contrarium,* & fuit dictum in vna Foroliuien. fideicommissi 9. Martij 1611. coram Domino meo Pamphilio.

3 Secundò, deducitur nullitas ex eo, quòd cùm pluries pro parte Ioannis fuerit protestatum de defectu mandati eius, qui comparebat pro Octauio, & de defectu iurium, quæ non erant in forma probanti, non poterat iudex sententiam ferre, & multo minus stantibus prædictis illam executioni demandare absque vitio nullitatis.

4 Tertiò, quia executio fuit facta non seruata forma sententiæ, in qua mandabatur præstari priùs cautionem de reficiendis melioramentis, quam tamen cautionem de tempore executionis non constabat in actis fuisse præstitam: vnde resultat euidens nullitas. Castr. *cons.* 170. *num.* 3. *vers. breuiter, lib.* 2. Capyc. *decis.* 17. *nu.* 6. *vers. facit etiam.* Put. *decis.* 471. *nu.* 3. *lib.* 2.

5 Quartò, quia fuit deuentum ad dictam executionem pendente termino ad appellãdum, & post appellationem interpositam, & sic nulliter. *cap. non solùm,* vbi glos. & Doct. *de appell.* Cæs. de Grass. *decis.* 2. *num.* 5. *eod. tit.* Lancell. *de attentat. pendente termino ad appellandum, part.* 2. *cap.* 11. *in princ.*

6 Et licèt sententia esset lata in possessorio, & sic videatur esse locum Ægidianæ; tamen cùm ex supradictis constet de illius iniustitia, non intrat Ægidiana. Put. *decis.* 4. *de Ægidian.* Rot. *decis* 19. *n.* 2. *part.* 3. *lib.* 2. Seraph. *decis.* 603. *in princ.*

7 Quintò, & vltimò, quia prædicta executio fuit etiam excessiua, cùm fuerit facta super mobilibus, & animalibus repertis in domo, & prædiis, quæ tamen non constat fuisse in bonis Petri fideicommittentis iam diu defuncti.

8 Nec obstat depositio ipsius Ioannis asserentis per dictum fideicommittentem fuisse relicta in eius hæreditate multa mobilia, & animalia; quia non probat contra ipsum deponentem in alio iudicio, nisi concurrentibus aliis adminiculis; quæ non adsunt in casu nostro. Bisign. *decis.* 2. *de confess. decis.* 4. *eod. tit. in antiq.* Capyc. *decis.* 52. *in fi.* Surd. *decis.* 309. *nu.* 5. *& in fin.* &c.

R.P.D. VBALDO.

Romana de Iauellis. Veneris 20. *Iunij* 1614.

ARGVMENTVM.

Substitutus sub conditione, si sine filiis legitimis, & naturalibus decesserit, an, & quando excludatur per filium non legitimum, sed naturalem tantùm legitimatum.

SVMMARIVM.

Filiatio probatur per legitimationem factam à patre, num. 1.

Legitimatus filius est verè, & propriè filius, & succedit aliis agnatis, prout succedunt legitimi, ibid.

Substitutio facta alicui, si decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, non habet locum quando quis decessit cum filiis naturalibus legitimatis, qui propterea excludunt substitutum, num. 2. *præsertim quando legitimatio est facta cum amplissimis verbis, quòd scilicet habetur tanquam legitimus & de legitimo thoro procreatus, nu.* 3.

Substitutus, si sine filiis decesserit, excluditur à filio naturali legitimato, quando testator, de cuius successione agitur, legitimationi consentit num. 4.

Testes singulares probant animi declarationem, n. 5.

Filiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, quando in substitutione sunt positi in conditione, num. 6.

Filius dicitur naturalis etiam, quòd non sit natus ex formali concubinatu, dummodò sit natus ex soluto, & soluta, & aliunde haberi possit filiationis certitudo num. 7. *&* 8. *in fin.*

Substitutus, si sine filiis decesserit, excluditur à filia naturali legitimata, siue sit naturalis verè, siue etiam spuria, num. 8.

Substitutus, si sine filiis decesserit, non excluditur à filiis naturalibus legitimatis, quando legitimatio fuit obtenta post ius quæsitum substituti, num. 9.

Filius naturalis, & legitimatus succedit testatori ipsum instituenti, non obstante, quòd in legitimatione sit apposita clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, num. 10.

Filius natus ex muliere coniugata præsumitur conceptus ex marito, & non ex alio, num. 11.

Bulla Pij IV. in qua reuocantur legitimationes factæ in præiudicium substitutorum, quomodo intelligatur, num. 12. *&* 13.

DECISIO DC.

Firmato in decisione huius causæ 13. Nouembris præteriti Apolloniam esse filiam Curtij, 1 hodie proposui dubium in eadem decisione reseruatum, an constaret de tali filiatione Apolloniæ, quæ excluderet substitutos? Et Domini vtraque parte informante affirmatiuè responderunt; quia hæc filia fuit legitimata in amplissima forma, cum facultate in specie succedendi in bonis quorumcunque agnatorum, qua stante legitimatione ipsa dicitur de agnatione patrui, de cuius successione agitur. Castr. *cons.* 34. *num.* 3. *ad fin. vers. nam legitimatus. lib.* 2. cum aliis per Molin. *de Hispan. primogen. lib.* 1. *c.* 4. *num.* 44. Lup. *in tract. de illegit. comment.* 3. §. 1. *num.* 75. *vers. quæ opinio.* Caldas *cons.* 9. *num.* 68. *&* 71. *vers. quia per legitimationem, & num. seq.* & ratio esse potest, quia legitimatus est verè, & propriè legitimus, vt probat tex. *in* §. *liceat igitur, &* §. *si igitur licentia, auth. quibus mod. nat. effic. leg. & in auth. quibus mod. natur. effic. sui, in princ. vers. natura, &* §. *si quis ergo, &* §. *& quoniam variæ,* & sensit Bart. *in l. si is qui pro emptore, numer.* 29. *ff. de vsur.* & est bonus text.

in l. qui

in l.qui liberos. §.1.ff. de rit.nupt. & latè prosequitur Eugen.cons.52.num.49.& seqq.& fuit dictum in Hispalen.legitimitatis 4.Febr.1613.coram me.

2 Et quòd talis legitimatus excludat substitutos, sub conditione, si sine filiis legitimis,& naturalibus,vt in casu nostro, est receptissima opinio, de qua per Doct. in l.ex facto §.si quis rogatus,vbi Rip. num.44.de communi.ff.ad Treb. Castr.cons.30.nu.2. lib.1.vbi dicit omnes ita tenere.Alex.cons.2.nu.13. vers.& comprobatur,lib.1. Decian.resp.42.nu.15. lib. 1.Rol.cons.67.num.16.lib.3. Laderch.cons.23.nu.20. lib.1. Card. Mant.de coniect.lib.11.tit.10.nu.9. vers. contrariam igitur. Molin.de Hisp. primog.lib.3.c.3.n. 2.Peregr. de fideicom.art.23.num.39.Grass.in §. fideicommissum quæst.38.num.2 vers. secunda opinio. qui plures adducunt testantes de communi. Caldas vbi suprà,num.69.Lup.vbi suprà comm.3.§.2. num.3. Ios.de Rustic.ad l.cùm auus.ff. de cond.& demonst. lib.2.c.15.nu 45.& 85. Rota apud Seraph.decis.880. nu 5.part.1.& in Camerinen. fideicommissi 23. Octobris 1596.coram bo.me. Pegna,& in Bononien. de Maluetiis 24.Febr.1612. coram Reuerend.meo Damasceno.

3 Quod eo magis procedit, quando legitimationis verba sonat prout hìc,vt legitimatus tanquam legitimus, & de legitimo thoro, vel matrimonio procreatus, possit succedere,tunc enim talis legitimatus nihil differt à legitimo. §.sit igitur. auth. quib.mod.natur.effic.legit.Ang.cons.17.n.5.in fin vers. isti autem.Menoch.cons.20.num.21.lib.1.Seraph.decis.315.nu.19.& 20. part.1.& decis.1329.nu.7.part.2. vnde eo magis excludit substitutum. Soc.cons.63. num.22.lib.3. Gozad.cons.19.num.22. Decian.consil. 42.num.15.lib.1.

4 Et in hoc casu res videbatur carere omni scrupulo,ex quo Horatius testator,de cuius successione agitur, consensit legitimationi. Bart.in l.si cognatis col.2.ff. de reb.dub.& ibi Soc.nu.21.vers.3.infero,vbi in puncto dicit,quòd quando grauatus legitimauit filium consentiente testatore, quæstio procedit sine dubitatione, & idem tradit Tiraq. in l.si vnquam, in verb.susceperit liberos,nu.25.C.de reuoc.don.Mantic.de coniect.lib.11.tit.10.n.18 Surd. de alim.tit.2.q.15.nu.33.& seqq.

5 Voluntas autem & consensus testatoris probatur ex testibus de ea deponentibus tum ante legitimationem, prout deponit primus iuxta 24. & quartus iuxt.15. interrogatorium, dicentes, quòd Horatius hortabatur,& sollicitabat patrem Apolloniæ ad eam legitimandam, tum etiam post legitimationem, videlicet, idem primus iuxta 24. secundus iuxta 23. & quintus iuxta 25. dum testatur de summa lætitia per Horatium capta ex dicta legitimatione, & quatenus dicti testes viderentur singulares, tamen sufficiunt ad probandam declarationem animi, Aym.cons.73.nu.33.& fuit dictum in causa Meten. processionis 18. Aprilis coram me.

6 Ex quibus videbatur constare de tali filiatione Apolloniæ, vt excluderet substitutos sub conditione,si sine filiis decesserint, quam conditionem Domini non dubitabant intelligi etiam de filiabus, Dec.cons.568.nu.4.vbi in specie de filia,quòd excludat patruum. Card.Mant.de coniect. lib. 10. tit.14.num.1.& seqq.Crass.in §. fideicommissum,q.35. num.1.Thesaur.decis.188. num.9.vers.verùm cùm de hac.Seraph.d.decis.880.num.1. Rota in d.Camerinen. fideicommissi coram Pegna, & in Romana fideicommissi 20.Decembris 1610. coram eodem & in eadem 4.Maij 1611.coram me.

Non obstat, quòd Apollonia non sit nata eo formali concubinatu, nec sint probata requisita ad concubinatum,iuxta decis.254.part.2.diuers.& sic non possit dici simpliciter naturalis,ex allegatis per informantes pro Ioan.Baptista.nam secundùm æquitatem canonicam, & communem vsum loquendi, vbi certitudo filiationis aliunde haberi potest, quæ in casu nostro fuit firmata in decisione, dummodo filius sit natus ex soluto, & soluta, quales fuisse parentes Apolloniæ tempore eius natiuitatis concludenter deponunt testes, dicitur naturalis, vt in terminis tradit Bald.cons.129.nu.3. lib.2. & cons.206.num.6.in fin.lib.3. Ias.cons.51.lib.3. Aym.cons.166.nu.8. Tob.Non.cons.76.num.9.& 10. Eug.cons.52.num.45.& seq. Ioan.Paul.Lancell.cons. 176.nu.52.inter cons.vlt.vol.lib.1. Gabr.cons.29.nu.1. & seqq.lib.1. Couar.in Epit.de sponsal. part.2.c.8.§. 4.nu.2.in fin.& seqq. Caldas de nominat.emphyt.lib. 2.qu.20.nu.10. Sarmient. selectarum interpret. lib.1. cap.7 n.3. ad fin.Bart.decis.Bon.91.nu.13.Achil.decis. 5.num.5.de testam. 7

Præterea hìc sumus in filia legitimata,quæ siue aliàs sit naturalis,siue spuria,excludit substitutum. Castr.cons.30. num.2.lib.1. & post alios relatos de communi attestans Mant.de coniect.lib.11.tit.10.n. 20.Pereg.de fideic.art.23.num.46. Vnde non obstat dicta decis.254.part.2.& aliæ allegatæ,quia quoad dictam decisionem 254. ibi solùm quærebatur an de iure communi filius naturalis posset succedere patri ab intestato,nec se fundabat in legitimatione,& fuit dictum non posse,ex quo non constabat de legitimo concubinatu parentum,iuxta auth.licet.C.de natur.lib. 8

Nec obstant decisiones Narnien. de Capitonibus 19. Ianuarij 1609. coram Illustr.Card. Lancellotto, & Cesenaten.bonorum 23.Ian.1608. coram Reuerend.Atrebaten.in quibus fiebat fundamentum in legitimatione; & tamen fuit dictum eam non obstare substitutis, quia in dicta Cesanaten. legitimatio fuerat obtenta post mortem patris,& sic postquam ius fuerat quæsitum vocatis per fideicommissum: hæc autem legitimatio Apolloniæ fuit facta ante mortem testatoris,vt testes deponunt, & eo consentiente & instante, vt suprà dictum est,& sic de tempore, quo Horatius testator poterat de bonis suis ad libitum disponere, & Ioan.Baptistam, & alios, qui sibi ab intestato successuri essent, excludere, vnde nullum habebant ius,nec spem considerabilem.Butr.in c.per venerabilem,nu.15. qui fil.sint legit.Soc.cons.47.nu 31.lib.4. cum aliis per Rol. cons 12.num.53. vbi de communi, lib.4. Honded.cons.92.nu.51.lib.1. Gabr.cons.30. nu.29.lib.1.In casu verò dictæ decisionis Narnien. vltra quòd videntur intrare proximè allegata, aderat etiam fideicommissum conuentionale,vt patet ex principio decisionis, & sic substitutis videbatur ius quæsitum ex contractu, bene faciunt not.per Gabr.cons.30.num 30.lib.1. 9

Non obstat clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, de qua in legitimatione Apolloniæ, quæ etiam aderat in casu illarum decisionum,tum quia intelligitur de præiudicio considerabili, non autem de eo, quod nullius sit considerationis, vt per Doct.suprà allegatos, tum quia non operatur condito testamento. Castr.cons.102.col.2. post med. vers.4. videndũ est,lib.2.de communi Dec.cons.393. 10

num.1.Ruin.cons.87.num.20.lib.3.Gozad.cons.6.nu.33.& num.78.Gabr.cons.29.num.16.& seq.lib.1. Zachard in l. posthumo, nu.48.C.de bon. poss.contra tab. Rot.decis.355.num.2.part.1.diuers. & apud Cæs. de Grass.decis.4.num.3.qui fil. sint legit. & faciunt latè tradita de hac clausula per Ioan. Paul. Lancell. d. cons.176.num.54. & seq. in 1. vol.cons. vlt.vol. sicut etiam non facit quando legitimatio processit de consensu eius, de cuius successione agitur, vt per Lancell.ibid.num.66.vbi de communi. Apollonia autem quæ fuit legitimata de consensu patrui, vt suprà dictum est, prætendit capere eius bona ex ipsius testamento tanquam posita in conditione, & sic vocata ex statuto Vrbis.

11 Non obstat decisio in causa Romana de Bonellis coram me, in qua fuit dictum, non constare de filiatione ad effectum excludendi substitutos. Quia ibi filia erat nata ex muliere coniugata, vnde præsumebatur mariti. *l. filium definimus. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iur. l. miles. §. defuncto. ff. de adult.* Alc. *de præsumpt. reg.3. præsumpt.37.nu.1.* Gabr. *eod.tit. concl.14.num.1.& seq.*

12 Demum non obstat Bulla fel.rec.Pij IV.in qua reuocantur omnes legitimationes factæ in præiudicium substitutorum, tum quia intelligitur de præiudicio iuris iam quæsiti, vt suprà dixi: vt si fieret legitimatio post purificatum fideicommissum, vt apparet ex proœmio, & ex tota lectura Bullæ, & in casu nostro tempore legitimationis nullum erat ius quæsitum substitutis, cùm fuerit facta viuo testatore, qui vel non confecerat testamentum, vel si fecerat, poterat illud mutare, & excludere succedentes ab intestato, vt suprà, cùm ambulatoria sit hominis voluntas. *l.4. ff. de adim.leg.*

13 Tum, quia procedit tantùm in legitimatis, qui vellent succedere contra voluntatem testatoris, vt fuit latè ostensum hîc per informantes, ponderando verba ipsius Bullæ, & in puncto ita dictam Bullam interpretatur Eugen. *in alleg.cons.52.n.65.& seq.lib.1.* Laderch. *cons.23.n.fin.* & in simili Reipublicæ Venetæ constitutione consuluit Dec. *resp.42.nu.38. & seq.lib.1.* quem sequitur Menoch. *cons.459.num.3.& seqq. & cons.461.nu.9.lib.5.* Mantic. *de coniect.lib.11.tit.10.n.46.vers.& quod attinet.* Lup. *de illegitim.comm.3.§.2.n.5.* & fuit latissimè deductum in dicta causa Bonon. de Maluetiis 24.Febr.1612. coram R. Damasceno, cuius fundamenta Dominis placuerunt. Apollonia autem prętendit succedere secundùm voluntatem testatoris, & eius testamento, de qua voluntate etiam deponunt testes, dicentes se audiuisse ab Horatio, quòd volebat eam consequi ex eius bonis partem suam. Et ita fuit decisum.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Bergomen. pecuniaria. Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Executiuè agi potest quando sic inter partes conuentum fuit, & quid si agatur de euictione, & nunquid decretum in parte verum, & in parte falsum sustineri possit.

SVMMARIVM.

Executiuè agi potest quando sic in instrumento fuit conuentum, etiam quòd in eo non adsit Cameralis obligatio, num.2.

Euictionis actione agens executiuè agere non potest, sed producere debet probationes in forma, num.3.

Decretum, seu sententia est indiuidua, & ideo esse non potest partim vera, & partim falsa, num.4.

DECISIO DCI.

Marcus Fogarolus dum prætenderet se creditorem Gabrielis, & Francisci fratrum de Spinellis de diuersis pecuniarum summis in vna parte, scilicet librarum 2908. in alia librarum 2534. & in alia scutorum 30. auri, decessit recepta priùs quadam domo in solutum pro extinctione prioris summæ; pro aliis verò coram A.C. egit Io. Andreas, vnus ex filiis Marci contra Gabrielem, & vlteriùs pro consequutione solutorum Liuiæ vxori Francisci, & Vrsinæ sororis Gabrielis, & Francisci, quæ pro earum respectiuè dotibus regressum habuerunt ad prędictam domum, mandatumque exequutiuum reportauit pro summa in totum librarum 2850. & scut.150. auri. Causa autem per appellationem à d. decreto coram me introducta, dubitaui instante Io. Baptista altero eiusdem Marci filio, an mandatum A.C. sit exequendum, seu de nouo relaxandum. 1

Et Domini primò dixerunt non esse exequendum, quia etsi pro summa librarum 2534. videatur instrumentalis obligatio continere verba æquipollentia obligationi Camerali, vt scilicet possit procedi exequutiuè quocunque loco, & coram quouis iudice, secundùm opinionem quam probauit Anton. de Cauar. *in tract. de execut. instr. q.32.* & eum sequuntur contra Bald. Gales. *de form. oblig. camer.3. partic. q.4. in fine.* Bec. *cons.17. num.2. in fine.* Thesaur. *decis.26.nu.6.* 2

Tamen cùm pro aliis creditis non appareat obligatio Cameralis, sed consequutiua sit ad obligationem promissionis de euictione, super qua requiritur extrinseca probatio, & discussio, quòd Gabriel de euictione teneatur, ideò via executiua deficit, & producendæ sunt probationes in forma, & ordinariè procedendum. Bald. *in l.2.n.7.C. de execut. rei iud.* Surd. latè *decis.27.n.8.& seqq.* 3

Et hoc stante cùm mandatum fuerit relaxatum pro maiori summa, nempe pro libris 1070. si in eo, quod excedit summam librarum 2534. non sustitur in residuo, nec etiam valebit, sed corruit propter indiuiduitatem decreti, quod pro parte verum, & pro parte falsum esse non potest, Put. *dec.323. num.6. lib.1.* Afflict. *dec.218. num.4.* quod etiam fuit dictum in causa Albanen. beneficiorum coram me 9. Aprilis 1613. 4

Secundò dixerunt de nouo non esse relaxãdum. 5 nam si pro eadem summa petatur relaxari, obstat eadem ratio incompatibilitatis causæ veræ, & falsæ in eodem decreto; si verò separatim pro aliis summis vltra libras 2534. obstat pariter exceptio quòd pro eis ordinariè sit procedendũ: ac demum si pro eadem summa librarum 2534. multa obiiciuntur, quæ videntur per Io. Baptistam iustificanda, nempè quòd possit se iuuare ex illo decreto, in quo ipse non fuit nominatus, sed Io. Andreas eius frater,

frater, item personam suam legitimet, probando se talem, qualem asserit eum, Dominis visum fuerit non sufficere probationem filiationis ex sola fide parochi desumptam, ac demum iura sua recognosci faciat. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. fideicommissi de Pallauicinis. Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Bona fideicommissaria pro constitutione, vel restitutione dotis, & illius augmento in præiudicium substitutorum obligari, & alienari possunt.

SVMMARIVM.

Fideicommissaria bona pro restitutione dotis obligari possunt, num.2. Vbi ampliatur etiam pro dotis constitutione, & etiam pro augmento dotis, & in præiudicium substitutorum.

Dotis constitutio, & restitutio æquiparantur, ibid.

Confessio debiti iurata facta in testamento habet vim donationis, num.3.

Donatio inter virum & vxorem morte confirmatur, ibid.

Dotis non restitutæ fructus non debentur, nisi probata interpellatione contra hæredes viri, & iterata instantia, num.4.

Mora, & interpellatio satis dicitur probata per contumaciam, & renitentiam debitoris, & litis sustentationem, ibid. in fine.

Fideicommissaria bona, vel alienari possunt pro restitutione dotis non simpliciter, sed in subsidium, alijs non existentibus bonis, num.6.

Legitima debetur in corporibus bonorum hæreditariorum, & ideò omne augmentum ex corporibus prouentum lucro legitimæ cedere debet, ibid.

DECISIO DCII.

1 IN decisione diei 21. Iunij 1613. fuit resolutum exequutionem esse faciendam super quarta parte palatij, spectante ad Carolum respectu summæ librarum 15000. pro dote D. Hieronymæ per sententias Rotales declaratæ, & quia in disputatione multa fuerunt necessariò præsupposita. Domini in repropositione dubij 9. Decembris præteriti firmarunt tantummodo legitimam Alexandri non fuisse prohibitam, & in eadem resolutione perstiterunt die 26. Maij præteriti. De reliquis autem in 1. decis. præsuppositis voluerunt particulariter videre, & ad eum effectum hodie proposita disputatione; censuerunt etiam quoad alia contenta in d. decis. standum esse in decisis. Reliquæ enim tres partes, quæ dd. sororibus debebantur, tam ratione earum legitimæ, quàm particularis successionis Vincentij earum fratris, & Episcopi earum patrui, remanserunt consumptæ ex detractionibus fiendis, tam respectu dotis Annæ earum matris, quàm ratione interesse dotis D. Hieronymæ, & portionis D. Magdalenæ, & ideò necessariò deueniendum esset ad alienationem bonorum cumulatorum, & consequenter ad quartam partem palatij, vt fuit ostensum in dicta decisione diei 21. Iunij 1613.

2 Nec obstare dixerunt, quæ denuo opponebantur pro parte Caroli, scilicet non constare de vera numeratione dotis Annæ Flores vxoris Vincentij, quinimmò ex eodem instruméto dotis clarè apparere ipsummet Vincentium constituisse dotem in summa scutorum bis mille, & pro aliis mille eandem dotem auxisse, & pro residua summa scutorum 1212. approbasse, & recognouisse quasdam expensas per eandem Annam factas, ad quas ipse Vincentius tenebatur, quæ in præiudicium fideicommissi constitui, donari, & confiteri non poterant. Quia vbi de bonis vinculatis prædicta essent detrahenda, quoad portionem scutorum bis mille, respicientem dotis constitutionem, sicuti Vincentius pro restitutione dotis poterat bona fideicommissi obligare, siue ante vinculum fideicommissi, siue pòst, dos soluta reperiatur. Couar. *var. resol. lib.3. c.6. num.*10. Petra post alios de veriori opinione attestantes, *q.*8. *num.*383. Marzar. *in epitom. fideic. qu.*48. Menoch. *cons.*35. *num* 12. Peregr. *de fideic. art.* 42. *num* 81. *vers. contra opin.* ita & eadem bona potuit obligare pro constitutione dotis, ad quam de iure tenebatur, ex dispositione *Auth. præterea. C. vnde vir. & vxor.* cùm à pari procedant in ista materia dotis constitutio, & restitutio. Rol. *cons.*20. *num.*2. *vol.*4. Peregr. *d. art.*42. *n.*82. & confirmant relati Marzar. & Menoch. *in locis allegatis*, idem respectu scutorum 1000. pro augmento, & bona vinculata posse obligari, responderunt Ruin. *cons.*199. *sub num.*5. *vers. si enim à muliere, vol.1.* Cephal. *cons.*177 *num.* 25. Peregr. *d. art.* 42. *num.*84. ac demum pro aliis scutis 1212. confessatis, & detrahi possint in præiudicium substitutorum, secundùm veriorem opinionem, firmarunt Roland. *cons.*85. *vol.1. cons.*74. *à num.*9. *vol.*4. & alij relati per eundem Peregr. *d. art.*42. *num.*83.

3 Cæterùm prædicta cessare videntur, quia non agitur de deducenda dote ipsius Annæ de bonis fideicommissi Vincentij senioris, sed de portione legitimæ eiusdem Alexandri, & de bonis ad eum peruentis ex successione Episcopi Aleriensis eius fratris, quæ non subiacebant fideicommisso paterno, cùm sint restricta ad medietatem domus, de qua agitur, assignatæ eidem Episcopo pro sua legitima, & ideò eam partem potuit Alex. obligare, siue confitendo, siue donando, maximè cessante creditorum præiudicio, prout cessabat de tempore obligationis, & validè saltem per superuenientiam mortis eiusdem Alexandri, qui nedum antè reuocauit dotem constitutam, & confessionem factam ad fauorem Annæ, sed eandem summam scutorum 4212. in eius cum quo decessit testamento reliquit, ita vt siue verè propter vinculum iuramenti statim valuit in vim donationis, Castr. *cons.*75. *num.*2. *vol.*2. Gabr. *de donat. conclus.*3. *num.*19. Seraph. *de priuil. iuram. priuil.*71. *num.* 47. & 48. siue per superuenientiam Annæ morte mariti omnia fuerunt confirmata. *l. antep. C. de donat. ante nupt.* Bart. *in l. cùm quis decedens.* §. *Titiæ num.*3. *ff. de leg.*3. Roland. *cons.*93. *n.* 4. & 23. & 30. *lib.*1. Gabr. *de iur. dot. & promiss. dot. conclus.*3. *num.*5. Bald. nouell. *in repetit. lib.*1. *num.*200. *ff. solut. matr.*

4 Secundò non obstat, quòd in computo consumptionis præsupposito in decisione prædicta diei 21. Iunij non iustificetur summa fructuum dotis D. Hieronymæ debitæ in quantitate scutorum 3562. expressa, cùm regulariter debeantur fructus

matrimonio constante: eo autem soluto, prout solutum fuit de anno 1606. non deberi ab eo die citra, nisi probata interpellatione contra hæredes viri, & iterata instantia, secundùm veriorem opinionem voluerunt Surd. *cons.* 269. *num.* 22. Plot. *in l. si quando, à num.* 432. *C. vnde vi.* ne aliàs tacendo videatur consequi velle vsuras dotis non solutæ, quod præmissum non est cessante mora absque vitio patentis vsuræ, confirmant præcitati Doctores, & latissimè tradit Ioseph. Ludouic. *sua concl.* 36. *in pr.* Nam ex facto visum fuit cessare obiectum, quia ab anno 1595. quo fuit nuptui tradita D. Hieronyma, semper lis durauit super dote declaranda, & soluenda, & adhuc durat, ita vt sola contumacia, & renitentia, & litis sustentatio Caroli sufficiat ad probationem moræ, & interpellationis, *l. insulam, cum ibi notatis, ff. de verb. oblig.* Surd. *cons.* 293. *nu.* 9. *&* 10. *vol.* 2.

5 Nec dicatur, quòd per compensationem scutorum 120. quotannis per D. Hieronymam loco alimentorum exactorum de pensionibus domus controuersæ prædicta summa scutorum 3562. sit extenuanda. Quia ex calculo dato fuerunt compensata per contrapositionem ad creditum D. Hieronymæ, & nihilominùs adhuc remanet creditrix pro fructibus suæ dotis in dicta summa scutorum 3562.

6 Demum non obstat, quòd palatium controuersum, & sic tres illæ partes prætensæ de nouo sint subhastandæ, & maiori oblatori deliberandæ, cùm dd. sorores sint tantùm creditrices quantitatis pecuniarum, videlicet legitimæ Alexandri; ac dotis Annæ matris, & fructuum dotis D. Hieronymę, ita vt inde colligi possit, si superfit pretium ex bonis liberis antequam ad subsidiarium remedium, ex dispositione *Auth. res quæ. C. comm. de legat.* deueniatur per venditionem quartæ partis fideicommisso vinculatæ, & Carolo debitæ. Quia fuit responsum quidquid sit respectu quartæ partis, super qua noua exequutio est facienda pro dote D. Hieronymæ, pro aliis tamen tribus partibus visum est Dominis non esse deueniendum ad aliquam subhastationem, nec deliberationem, quia successio in parte Episcopi Alberien. & retentio alterius partis pro simili parte Alexandri respiciunt causam legitimæ, quę debetur in corporibus bonorum, non autem in quantitate, & ea quidem non à die assignationis, sed à die mortis Vincentij communis earum patris, à quo legitur constitutum fideicommissum: vnde omne augmentum prouentum ex corporibus assignatis debet cedere lucro legitimæ, quia corpora ipsa sunt obligata, non autem valor, & hęc bene probantur in discursu Cæs. de Graff. *de testa. dec.* 6. quem exinde Rota approbauit *dec.* 10. *eod. tit.* & easdem conclusiones confirmarunt, Corn. Grat. Curt. iun. Bertaz. & alij apud Peregr. *de fideic. art.* 36. *nu.* 26. *vers. Contrarium verò.* Petra *de fideic. quæst.* 15. *num.* 136. Surd. *cons.* 128. *num.* 9. *& seqq.*

7 Nec dicatur quòd subhastatio non desideratur ad effectum priuandi augmento dd. sororum, si quod à die mortis Vincentij reperiatur in palatio controuerso, sed vt sciatur eius valor ad impugnandum patrimonium Alexandri, qui de bonis liberis, & sic de sua legitima, & portione Episcopi Alerien. in qua successit, tenetur restituere dotem Annæ propriæ vxoris, & dotare proprias filias, antequam deueniatur ad alienationem bonorum vinculo fideicommissi subiectorum. Quia pro responsione fuit dictum, iure cautum non reperiri, quòd subhastatio detur à iudice in bonis prius creditoris, sed quidem contra bona debitoris, vnde cùm dd. sorores non egeant noua adiudicatione palatij pro tribus partibus, quia iam fuit ostensum ad eas pleno iure spectare ratione legitimæ Alexandri earum patris, & portionis Episcopi Aleriensis, sequitur dicendum non posse adstringi ad patiendum rei propriæ subhastationem, nec etiam ad effectum sciendi verum valorem palatij, cùm inter Episcopum Alerien. & Carolum in assignatione legitimæ Episcopo prædicto cum communi assensu vsque de anno 1569. fuerit æstimatum in scutis 14000. auri, qui valor non præsumitur auctus, nisi probetur, nec licet arguere ex beneficio decursi temporis ab anno 1569. citrà, cùm potuerit esse maius illius temporis pretium, quàm præsentis, vt dicit Crem. *in l.* 2. *num.* 227. *&* 229. *C. de rescind. vend.* allegans Bart. *in l. cum emptor §. fin. in fin. ff. de dam. infect.* Alex. *in l. in lege falcidia* 62. *§. corpora. num.* 2. *&* 3. *ff. ad l falcidiam*, & eos sequitur Surd. *cons.* 151. *nu.* 71. *vol.* 2.

Et ideò cùm Carolus defecerit in hac probatione, quæ erat de intentione sua ad impinguandum patrimonium Alexandri, visum fuit sufficere dd. sororibus per contrapositionem suorum creditorum docere de consumptione bonorum liberorum secundùm æstimationem iam factam, & conuentam, vt exinde ad bona vinculata transirent pro dote consequenda. Et ità vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Maceraten. hæreditatis. Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De vi, & efficacia secundæ substitutionis factæ eisdem modo, & forma, & in omnibus, & per omnia eodem modo sicut prima.

SVMMARIVM.

Verba eodem modo, & forma, *repetunt omnes qualitates, eundem modum, & ordinem, nu.* 1.

Clausula in omnibus, & per omnia *operatur, vt in exæquatis vnam, & eandem naturam demonstrant, num.* 2.

Verba geminata magis operantur, quàm verba simplicia, num. 3. *in fine.*

DECISIO DCIII.

Stante clausula testamenti Matthæi Vici in 1 hæc verba; *Et eodem modo, & forma, & eisdem conditionibus in omnibus, & per omnia relinquo dictis filiis meis masculis, & descendentibus masculis ex eis, & deinde fœminis, & earum descendentibus masculis, & fœminis, & demum transuersalibus masculis, & deinde fœminis domum magnam sitam in terra Ciuita Noua*; dubitaui hodie, an sub dicta clausula veniant vocatæ fœminæ, & descendentes ex ipsis ante admissionem transuersalium? & negatiuè respondendum Domini dixerunt.

Nam

2 Nam cùm fuerit resolutum in ista causa coram me 24. Maij 1613. factum esse locum fideicommisso ad fauorem Ascanij Vici, quia ipse erat masculus transuersalis descendens à fratre Matthæi testatoris, vt fuit resolutum coram bon. mem. Iusto 28 Maij 1608. & coram me 13. Februarij 1609. & sic veniret vocatus in casu deficientis lineæ fœmininæ de cuius deficientia constabat, ex quo tantummodo ad hoc fideicommissum fuerant vocatæ fœminæ agnatæ, nempe filiæ testatoris, & filiæ filiorum, & descendentium masculorum, quæ futuræ erant de agnatione testatoris, vt fuit resolutum coram bon. mem. Cardin. Pamphilio 20. Febr. 1598. & coram me 17. Decemb 1610. & cùm istarum agnatarum vocatio cœperit à die purificati fideicommissi, per obitum vltimi masculi, non verò à tempore conditi testamenti, vt in alia decisione coram eodem Iusto 10. Maij 1606. & postea coram me 18. Iunij 1610. Et cùm de illo tempore purificati fideicommissi istæ fœminæ agnatæ non extarent, quia præmortuæ fuerant masculo vltimo præmorienti, nempe Capitaneo Francisco Vico, nec adimpleuissent onus sibi per testatorem iniunctum assumendi cum suis maritis nomen, & insignia testatoris, cessauit vocatio illarum, & per consequens masculorum cognatorum successiuè descendentium ab illis quin & etiam defecit linea fœminina proueniens ex dictis agnatis, vt latiùs in supradictis decisionibus, & particulariter in illa 24. Maij 1613.

3 Ex quibus resolutionibus iam factis inferebant Domini, quòd necessariò idem erat dicendum respectu secundæ substitutionis factæ de domo magna sita in terra Ciuitæ Nouæ, de qua in clausula testamenti superiùs in principio relata, cùm dicta substitutio sit facta eodem modo, & forma, & eisdem conditionibus in omnibus, & per omnia cum superiori substitutione, ex quibus verbis censetur omninò purificata ista secunda substitutio primæ, ad notata *in l. 1. ff. de legat. 1. & in l. 2. C. commun. de legat. glos. in verb. obligatus, in l. cùm hi, §. si vni. ff. de transact.* Et de verbis *eodem modo, & forma*, quòd repetant omnes qualitates, & eundem modum, & ordinem à testatore priùs datum, notat Paris. *consi. 37. numero 58 lib. 2.* Hippol. Rimin. *consi. 313. numero 30. & 45.* Marzar. *consi. 5. num. 20.* Ruin. *consil. 142. numer. 13. ante vers. tertiò principaliter, lib. 3.* Crauett. *consil. 98 numero 11. lib. 1.* Alban. *consil. 599. numero 12.* Et de aliis verbis in eadem clausula positis, videlicet *in omnibus, & per omnia*, quòd idem operentur, & in exæquatis vnam, & eandem naturam demonstrent, est text. *in §. 1. vers. per omnia ferè. Instit. de donat. §. sed non vsque, Instit. de legat.* notat Ripa *in dicta l. prima, numero 1.* per text. *in l. quicquid ergo. §. ex compromisso. vers. quia non per omnia est sententia ff de his, qui notan. infam.* Ias. *in dicta l. 1. num. 15.* Et eò magis hunc effectum operantur ista verba, cùm sint geminata, ibi, *In omnibus, & per omnia*, notat Ripa *vbi suprà*, ad text. *in l. balista. ff ad Trebell. l. 2. §. furiosus, ff. de iur. codic.* & Bertaz. *de clausul. clausul. 21. glos. 22.*

4 Et quamuis in ista clausula istius secundæ substitutionis fuerint simpliciter vocati, primò filij masculi testatoris, & descendentes masculi ex eis, & deinde fœminæ, & earum descendentes masculi, & fœminæ, & demum transuersales masculi, & deinde fœminæ; nihilominus cùm ista substitutio ex supradictis debeat intelligi cum eisdem conditionibus, & modis, quibus prima substitutio fuerat facta, sequitur, quòd ista secunda substitutio sit intelligenda, non simpliciter, sed iuxta primam substitutionem. & sic de fœminis agnatis, quæ superexisterent de tempore deficientis lineæ masculinæ, & quæ assumpsissent cum eorum maritis nomen, & insignia testatoris, de quibus fœminis agnatis cùm nulla adesset de tempore mortis Capitanei Francisci Vici vltimi masculi, & sic tempore purificati fideicommissi, quin iam tunc omnes illæ essent præmortuæ, apparet factum esse locum transuersalibus, iuxta sensum testatoris, quem sequuta est Rota in supradictis decisionibus.

Ex quibus omnibus ad dubium fuit responsum, quòd in prædicta clausula non veniant vocatæ fœminæ cognatæ, & descendentes ex ipsis ante admissionem transuersalium, &c. 5

R.P.D. DVNOZETTO.

Romana vineæ. Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De pluribus nullitatibus factis in subhastatione, & deliberatione rei immobilis.

SVMMARIVM.

Subhastatio, & deliberatio facta in iusto pretio rescindi potest, num. 1.

Subhastatio, & deliberatio facta à cursore non existente in turno, iuxta solitum, & per acta Notarij alterius, quàm causa, nulla, & inualida est, nu. 2.

Subhastatio, & deliberatio rei factæ ad vtilitatem cursoris subhastantis, & deliberantis per interpositam personam est nulla, & inualida, ibid. in fine.

Executor testamenti non potest confitendo hæredi præiudicare, num. 3.

Exceptio melioramentorum non liquidatorum non retardat executionem mandati de manutenendo, numero 4.

DECISIO DCIV.

Postquam coram bon. mem. Penia fuit resolutum iudicium subhastationis vineæ fuisse attentatum, mandatúmque de manutenendo esse dandum Bartholomæo, prout fuit datum, & executum, Martia creditrix, ac Bosius emptor vineę, licèt pro Tarisio cursore illam emisset, adita Signatura reportarunt rescriptum cum clausula *restitutis attentatis, constito de bono iure*, vnde proposito per me dubio, Domini responderunt negatiuè. nam cùm bonum ius ad effectum sustinendi subhastationem, & deliberationem attentatam, totum consisteret in iustitia pretij, pro quo fuit deliberata vinea, ex dispositione *l. 2. C. de rescind. vendit.* quæ habet locum in deliberatione. Bald. *consi. 375. num. 2. lib. 1.* Castr. *consil. 156. num. 1. vers. 1. quia fuit venditum. lib. 2.* Crauett. *consi. 29. num. 4.* Gabr. *de empt. & vendit. conclus. 1. num. 61. & 62.* ad Martiam, & Bosium spectabat onus iustificandi dictam clausulam, & sic concludenter probādam vineam de tempore deliberationis nō valuisse pluris, quàm scutorum 242. pro qua summa fuit deliberata: sed 1

tantum abest id fuisse probatum, quinimò de euidenti læsione constat tam ex venditione factà à dicta Martia pro scutis 700. vnà cum duabus imaginibus, seu picturis, quàm ex oblatione facta in scutis 400. licèt extra tempus datum ad deliberandum, quod accidit culpa cursoris, & Bosij ex cautelis adhibitis. Fulgos. *consi. 79. in fine.*

2 Nam, vt ex serie facti constat, callidè fuit deuentum ad dictam deliberationem, cùm cursor, qui ad vineæ deliberationem deuenit, non esset in turno contra formam constitutionum cursorum, de qua per Modern. *in prax. iudic. A.C. lib. 1. ca. 142. num. 9.* oblatio verò fuerit facta in officio alterius Notarij, quæ tamen fieri debebat in actis Notarij causæ, vt possit alius habita de prædicta oblatione notitia maiorem oblationem offerre, vt sic melior conditio tam debitoris, quàm creditoris efficeretur, vt per dictum Modern. *lib. 1. cap. 41. num.* 2. fuerunt quoque factæ duæ intimationes, quarum secunda fuit in actis reproducta, & deliberatio facta in termino primæ intimationis. Denique fuit facta pro ipsomet cursore, mediante tamen persona Bosij, contra text. *in l. pupillus. §. sanè,* ibi, *quòd si callidè id emerit, idem erit, ac si per interpositam personam,* & ibi gloss. *ff. de auctor. tutor. & in l. in emption. §. fin. & in l. non licet. ff. de contrahend. emption.*

3 Nec visa fuit iustificata pretij iustitia ex incendio sequuto. nam non probatur qualitas damni, vt possit dignosci de tempore deliberationis vineam ratione dicti incendij fuisse valoris scutorum 242. prout requiritur, vt not. Doct. omnes *in d. l. 2. C. de rescind. vend.* Quæ verò deducebantur circa consensum præstitum subhastationi per Georgium Piscatorem tanquam exequutorem testamentarium, Dominis non visa fuerunt releuare, cùm vel non subsistant in facto, vel Bartholomæo præiudicium inferre non potuerint, vt fuit dictum coram bon. mem. Penia.

4 Non obstat exceptio melioramentorum: quia clausula *constito de bono iure,* non intelligitur respectu illorum, sed deliberationis, vt dictum est, & ita pro illis fuit data cautio de ordine Rotæ, & cùm nulla fuerit facta liquidatio, non potest retardari exequutio mandati de manutenendo. Rot. *diuers. decis. 659. nu. 1. & 2. part. 1.* &c.

R. P. D. PIROVANO.

Esina residui cessionis. Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Cessio debet pretio correspondere, ita vt in maiori summa non sustineatur.

SVMMARIVM.

Cessio debet correspondere pretio in ea constituto, & in maiori summa non sustinetur, nu. 2. Vbi præsertim quando cessio est necessaria vigore sententiæ.

Cessionis actus subsequens restringendus est ad limites, & qualitates præcedentis obligationis, ibid. in fine.

DECISIO DCV.

Lvcius coactus propter vinculum fideicommissi relaxare bona quæ emerat Lucas Angelus eius pater à Petro Cecolino pro pretio florenorum 4300. bol. 10. egit contra Baptistellam de euictione obligatum, & obtinuit bona illius subhastare, & sub hasta vendita fuerunt pro florenis 3400. Virginiæ, cui Lucius omnia sua iura cessit: agente postmodum Lucio contra hæredes Petri pro residuo, ac pro damnis, & expensis, fuit illi oppositum de carentia actionis propter earum à se abdicationem medio cessionis, & propterea fuit dubitatum die 14. Ianuarij 1613. ad effectum agendi, an obstet cessio, & tunc quia quitantiæ solutionum pro tota summa non exhibebantur, fuit resolutum cessionem pro parte non soluta non obstare; sed postmodum informantes pro Lucio cùm non faciebant super non integra solutione florenorum 3400. sed super residuo crediti, ac damnorum & expensarum, quæ in cessione non comprehendebantur, & pro quibus non poterat impediri processus in causa appellationis. Vnde secundo loco dubitaui. 1

An cessio obstet in totum? Et Dominis visum est non obstare, sed tantùm pro quantitate, pro qua cessit, nempe pro florenis 3400. & quoad residuum possit agere contra fideiussorem, vel hæredes Petri, vel contra legitimam illi competentem in bonis Antonij fideicommittentis, cùm hoc sit regulare in cessione, vt pretio correspondeat, nec in maiori summa sustineatur, *l. per diuersas. l. ab Anastasio. C. mandat.* vbi Bart. & Bald. Innoc. & alij *in cap. ex parte. de alien. iud. mut. caus.* Specul. *de cess. act. §. 1. num. 7. versi. sed hoc non placet*; quod eò magis procedere visum fuit, cùm agatur de cessione necessaria vigore sententiæ adiudicationis, in qua adiudicantur istæ terræ Virginiæ, reseruato eidem Lucio iure agendi contra alia bona Petri pro integra satisfactione, ita vt actus subsequens cessionis sit restringendus ad limites præcedentis qualificatæ obligationis, iuxta *l. quædam mulier. cum glos. ff. de rei vend. l. 2. C. de acquir. possess.* Alciat. *de præscript. reg. 2. præs. 23.* Bec. *consil. 6. numero 6. lib. 1.* 2

Non obstat, quòd respectu residui sit disputatio extra dubium, cùm solùm disputetur de cessione facta per ipsum Lucium occasione terrarum per eum venditarum Virginiæ, quia Domini intellexerunt ad effectum dubij, qui erat, an cessio posset impediri in processu causæ appellationis. Et ita, &c. 3

R. P. D. PIROVANO.

Tuden. parochialis. Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Donatio iurispatronatus facta laïco, Episcopi consensum requirit, licèt sufficiat consensum præstari etiam post donationem. Apostolica autem confirmatio omnes defectus supplet. Cætera vide in summario.

SVM-

SVMMARIVM.

Iurispatronatus donatio facta laico non suffragatur, nisi etiam accedat authoritas Episcopi, nu.2.
Iurispatronatus donatione Episcopi consensus accedere potest, etiam post factam donationem, n.2. & 3.
Confirmatio Apostolica supplet omnes solemnitates requisitas in donatione iurispatronatus, numero 2. in fine.
Rota auditor quando subintret in locum executoris, executore mortuo, nu.3. & 4.
Vniones scripturam requirunt, numero 5.
Iurispatronatus quasi possessio sufficit ad effectum probandi pertinentiam, ibid. in fine.

DECISIO DCVI.

1 Vigente controuersia inter D. Episcopum Tuden. & Aluarum Gil, & consortes super existentia patronatus parochialis Ecclesiæ S. Christinæ, fuit resolutum coram R.P.D. Vbaldo, constare de iure huiusmodi patronatus, & pertinere ad legitimos successores Aluari Gil senioris, & Francisci Gil eius hæredis, & causa pro existentia iurispatronatus contra libertatem beneficij fuit expedita. Cæterùm, quia controuertebatur quis esset legitimus successor huius iurispatronatus, causa mihi ex particulari rescripto Sanctissimi commissa, dubitaui ad quem pertineat iuspatronatus, de quo agitur.

2 Et Domini censuerunt respondendum solo Basilio informante, ad eundem pertinere, cùm doceat de particulari titulo donationis sibi factæ per Franciscum Gil Aluari senioris hæredem, ad quem spectasse fuit resolutum. Et quamuis in translatione iurispatronatus in laicum solus titulus donationis non sufficiat, nisi etiam accedat auctoritas Episcopi. *cap. præterea, c. quod autem, §. de cætero, c. illud, c. nullus laicus, de iurepatr.* Abb. *consi.* 59 *num.* 3. *versi.* 3. *principaliter, lib.* 2. Lambert. *de iurepatr. lib.* 1. *part.* 2. *q.* 1. *princip. art.* 2. *num.* 3. Caputaq. *decis.* 144. *p.* 2. tamen cùm in præsenti sufficeret auctoritas cuiusuis alterius iura Episcopalia habentis, & nedum in ipso actu contemporaneo erectionis beneficij, sed etiamsi ex pòst accederet donationi, si de ea constaret, vt ex decisione eiusdem Caputaq. per totam, & fuit firmatum in causa Aquen. Archipresbyteratus 7. Nouembr. 1601. coram Illustr. Card. Lancellotto, tunc Rotæ Auditore, datur prædictorum omnium auctoritas maior, nempe confirmatio Apostolica, quæ supplet omnes alias solemnitates, & donationem omni ex parte reddit validam. Abb. *consi.* 41. *num.* 3. *lib.* 1. Paris. *consi.* 24. *num.* 4. *lib.* 4. Dec. *consi.* 341. *nu.* 12.

3 Nec referre visum fuit, quòd confirmatio prædicta sit in forma commissaria directa Officiali Tuden. de qua licèt constet, non tamen de confirmatione illius vigore per Ordinarium facta constare videatur. Quia cùm consensus Ordinarij, vel alterius habentis facultatem illum præstandi, non sit necessarius in ipso actu, vt iam dictum est, & firmauit Rota *de iurepatr. in antiq. decis. vltim.* Paris. *consi.* 35. *num.* 10. *vol.* 4. & superuenerit lis inter Ordinarium, & patronos, potest Auditor vigore *Clem. Auditor. de rescript.* subintrare in locum exequtoris dati in litteris, Cæs. de Grass. *decis.* 125. *aliàs* 14. *nu.* 9. *de prebend.* Rot. *decis.* 2. *in nou. de elect.* Quod etiam fuit firmatum in causa Legionen. Canonicatus 25. Octobr. 1584. coram fel. rec. Clem. VIII. & in Calciaten. Canonicatus 7. Octobris 1588. coram bon. mem. Card. Seraphino in impress. 833. *p.* 1.

Nec Auditoris iurisdictio videtur restringenda ad prouisiones in forma *Dignum*, Ordinario directas, vt eo casu pendente lite succedat loco Ordinarij, & possit prouisum examinare, & illi beneficium conferre, non autem vt possit donationem confirmare, quæ non est de consequutiuis ad commissionem. Quia etiam ad non commissa vigore eiusdem Clementis extenditur Auditoris delegati potestas, vt euitetur circuitus, vt notant Card. & Ioan. de Imol. in eadem Clement. circuitus autem esset patens, si pro confirmatione ad eundem Prouisorem, coram quo causa non est instructa, esset recurrendum, cùm in Rota fuerit iam cognitum de iuribus donationis, & iuribus donantis, & transferentis iuspatronatus vigore tituli prædicti in Basilium donatarium. 4

Non obstat, quòd ex testibus in contrarium examinatis videatur probatum, quòd Aluarus Gil senior patronus huius beneficij applicauerit iuspatronatus cuidam Capellæ per ipsum de nouo erectæ, quia quatenus hoc concludenter probarent testes, tamen de huiusmodi applicatione non apparet per scripturam, prout in vnionibus necessarium est. Crauett. *consi.* 158. *numero* 11. Alex. *consi.* 219. *numero* 16. *lib.* 6. Et etiam cùm ea non obstante Franciscus Aluari hæres, à quo Basilius deducit titulum donationis, fuit in possessione dicti iurispatronatus, sufficit ad effectum probandi pertinentiam, vt pluries fuit decisum, signanter in causa Baren. beneficij 1. Iulij 1611. coram R. P. D. Vbaldo, & in Placentina Capellaniæ 14. Martij præteriti coram Reuerend. Decano nostro. Et ita, &c. 5

R.P.D. PIROVANO.

Albanen. beneficiorum. Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Gratia aperitionis oris, & reductionis alterius gratiæ ad viam iuris quid operetur? An in ea sit necessaria derogatio regulæ de iure quæsit. non tollendo, & an iustificari debeat.

SVMMARIVM.

Gratia quælibet iustificari debet, aliàs non suffragatur, numero 1.
Oris aperitio cum reductione ad viam iuris gratiæ aliàs factæ operatur, vt omnes clausulæ in eadem gratia contentæ, & impedientes audientiam, & iustitiam sint sublatæ, non aliter ac si eadem gratia fuisset signata cum clausula, Prout de iure, ibid.
Clausulis derogatoriis ad futuram contrariam gratiam non censetur derogatum, nisi de illis fuerit facta particularis mentio. declara vt nu.2.
Clausula quorum tenores, *operatur perinde, ac si omnia fuissent de verbo ad verbum expressa, nu.2.*
Gratia reductionis alterius gratiæ ad viam iuris, nun-

quid suffragetur quando in ea non fuit derogatum regulæ de iure quæsito non tollendo, nu.3.& seqq.

Suggestiones, & subreptiones dicuntur inesse in gratia, tam si verum, quàm si falsum narretur, nu.5.

Gratia reductionis alterius gratiæ ad viam iuris dicitur noua gratia, & iustificatione indiget, nu.6.

DECISIO DCVII.

1 INfirmata sententia bon. mem. Card. Maffei ex capite nullitatis, & relaxata possessione beneficiorum Capitulo Albanen. quæ sub sequestro reperiebatur, Abbati Taliaferro denuo in causa progredienti fuit oppositum, quòd in primis teneatur iustificare suam gratiam aperitionis oris, & reductionis ad viam iuris, prout quælibet alia gratia huiusmodi oneri subiecta de iure reperitur. *c.1.de lit.contest.*Rot.*decis.20.de præb.in nou.*Cæs. de Gras. *decis.2.nu.1.de probat.* & dato dubio ex mente Dominorum, an reductio Breuis Clementis VIII. ad viam iuris suffragetur Taliaferro? Fuit responsum suffragari; in rescripto enim commissionis legitur, quòd præcisa oris aperitione in causa procedatur, perinde ac si clausula sublata, & aliæ impedientes audientiam, & iustitiam in dicto Breui appositæ non fuissent, & illud cum clausula, *prout de iure in omnibus, & per omnia*, signatum fuisset. ex quibus verbis cùm remaneat sublata virtus ipsius Breuis, ac si non emanasset, & corruant omnes clausulæ illius tanquam accessoriæ. Put.*decis.1.lib.1.*Bald.*in l.fin.nu. 7. C. sententiam rescindi non poss.* & fuit dictum in hac eadem causa coram Illustr. Cardinali Lancellotto tunc huius causæ ponente, inde sequitur reductionem suffragari, cùm Taliaferrus non impediatur suæ causæ iustitiam prosequi.

2 Neque obstat si dicatur reductionem non iuuare ex eo, quòd narratum non fuerit adesse in Breui Capituli clausulas amplissimas, & derogatorias ad futuram reductionem, quæ videntur tantæ potentiæ, vt non censeatur illis derogatum, aut præiudicatum, nisi particulariter de eis facta fuerit mentio, Feder. de Sen. *consi.233.per totum*, cum aliis allegatis in causa Romana iurisdoctorandi coram bon.mem.Card.Seraph. inter impress. 1271.*num.3.* Quia fuit dictum, ex facto obiectum cessare cùm in præinserta legatur clausula, *Quorum tenores.* quæ operatur perinde ac si omnia fuissent de verbo ad verbum expressa. Butr. *consi.2. in princ. vers. his tamen non obstantib.* Mohed. *decis.1.de rescript.* Gabr. post alios *de clausul.conclus.5.nu.1.& n.12.* referens stylum Romanæ Curiæ, vt procedat etiam in dispositione habente clausulam derogatoriam ad sequentem dispositionem. Præterea fuit etiam addita indiuidua mentio clausularum, de quarum derogatione agebatur, & signanter de clausula, quòd quoties illius reuocationes, & modificationes emanassent, toties in pristinum, & validum statum restituerentur, ex quibus, iuncta clausula, *Quorum tenores*, inducitur vera, & indiuidua expressio totius dispositionis, secundùm opinionem Verall. *decis.121.part.1.*

3 Non obstat pariter si contendatur gratiam reductionis non suffragari cùm in ea non fuerit derogatum regulæ de iure quæsito non tollendo, prout de iure videbatur, secundùm Sarnen. Mohed. Cæsar. de Grass. allegatos in decisione Cæsaraugustana prætensæ emptionis 9. Martij 1594. coram Orano, quæ fuit confirmata 13. Iunij sequentis coram Cardinali Seraphino, & idem Cæsar de Grass. *decis.3.de rescript. & decis.1. de verb. signific.* vbi respondet ad Caputaq. Curt. & Gabr. tenentes contrariam opinionem. Quia cùm reductio primò fuerit concessa in Signatura Sanctissimi parte citata, de cuius interesse, & præiudicio aperte tractabatur, non videtur necessaria derogatio regulæ prædictæ, quæ est fundata in defectu intentionis. Rota in Aretin. Commendæ coram Cardinali Seraphino *decis.764.in impress.*

Præterea fuit etiam responsum cum distinctione, quòd aut agitur de gratia sui natura præiudiciali, & de indubitata concedentis scientia, prout in vnionibus, exemptionibus, erectionibus, & similibus, in quibus non potest de ignorantia Papæ, aut subreptione dici, ex quo Papa scit per similes actus alicui semper præiudicari, propter ius certum, de quo præsumitur habere notitiam, vt dicit Bald. *in l.fin. numero 9.C.sentent.rescind. non poss.* & tunc non requiritur derogatio regulæ, quæ est fundata in defectu intentionis, sed sufficit actus contrarius ad remouendam priorem voluntatem in protestatione regulæ positam, *c.sollicitudinem, in fin.de appell. c.cùm accessissent, c.cùm M. Ferrariens.de constitut.* Rot. *de off.deleg. decis.15. in fin. & de causs.poss.& propr.decis.6. in nou.* latissimè Felin. *in d.c.cùm M. Ferrariens. nu.77.* & in his terminis, in quibus præsens casus versatur, benè procedunt allegata per Dec. *consi. 113. numero 7.* loquens de exemptione concessa à solutione decimarum, quę non eget derogatione, nec clausula, *non obstante.* quia decimæ præsumuntur ab aliquo possideri, & sola gratia affert secum præiudicium in necessariam consequentiam. Cassad. *decis. 1. de priuileg.* Seraphinus in caussa Nullius de Stippa 19. Decembris 1586. in impress. 762. num. 4. & in Illerden præeminentiarum 26. Iunij 1602. in impress. 1445. num.6 & in Ianen. pension. coram Aldobrandino inter impress. *decis.240.num.22.part.1.* quæ omnes decisiones allegantur in Cæsaraugustana iurisdictionis 5. Februarij 1609. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno, & iterum coram eodem in Veneta pension. 6. Februarij 1612. in quibus hęc eadem conclusio fuit firmata.

4

5 Aut secundo loco gratia ex se est præiudicialis, sed scientia iuris tertij ex parte concedentis non est indubitata, quia forte deducitur ex narratiua, circa quam Papa facilè potest circumueniri, & tunc quia propriè in narrando possunt adesse suggestiones, quæ dicuntur tam si verum, quàm si falsum narretur, Cæsar de Grass. *decis.3. de rescript. nu. 44.* bene requiritur derogatio, quia deficit voluntas Papæ, etiamsi vera narrentur, ne per suggestiones tollatur ius tertij vt dicit regula, & in his terminis procedunt decisiones in contrarium allegatæ, & ita eas intellexit Rota in allegata decisione Cæsaraugustana iurisdictionis, & Veneta pensionis coram Reuerendiss. Damasceno, & hic sensus multum conuenit dispositioni iuris, ex quo Papa in regula non approbauit factum suggerentię, ideo tanquam incertum, & indeterminatum non est potens per actum contrarium ad tollendam protestationem defectus voluntatis, vt dicit Felin. post alios *in cap.cùm M.Ferrariens.5.part. num.73. vers.fallit sexto. de constitutionib.* Quòd autem versemur in primo casu patet, quia Papa reducendo Breue ad viam iuris, intellexit certum præiudicium Capituli, quatenus de iure priuatio Taliaferri

ferri non sustineretur, quæ relatio ad ius non potuit fallere Principem concedentem.

6 Non obstat postremò, quòd hæc reductio, quæ dicitur noua gratia, vt in Surrina Monasterij 9. Decembris 1596. coram Orano, saltem egeat iustificatione in omnibus narratis, iuxta resolutionem in Romana S. Thomæ 12. Decembris 1588. coram bon. mem. Cardinali Seraphino in impress. 846. parte prima. Quia de hoc particulariter Domini voluerunt videre in separata disputatione.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria. Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Societate officij disdicta fructus non debetur, nec etiam ad rationem septem pro centenario, & quid censu redempto, & extincto, an fructus debeatur.

SVMMARIVM.

Fructus societatis officiorum disdicta societate quòd seruantur ad septem pro centenario, Rota non admittit, numer. 2.

Executiuè agi non potest damnorum, & interesse non liquidatorum, numero 2.

Narratiua & assertiua verba instrumenti à partibus prolata, partium confessionem inducit, nu. 3.

Confessio partis aliud non expectat nisi iudicis executionem, ibid. in fine.

Cameralis obligatio paratam habet executionem, numero 4.

Fructuum liquidatio fieri potest per dinumerationem annorum, vbi certum est ad quam summam ascendant quolibet anno, nu. 5.

Censu redempto, & extincto, quando debeantur fructus, numero 6.

DECISIO DCVIII.

1 Resoluta subhastatione vineæ per viam nullitatis, & illa Maderno restituta, petiit Lazarus mandatum relaxari contra eumdem Madernum pro pretio in diuersis summis soluto occasione dictæ subhastationis, videlicet pro scutis 36. solutis Barbaræ Carissimæ in causam fructuum census scutorum 110. constituti super eadem vinea vsque in diem deliberationis, qui fuit 5. Septembris 1605. & aliorum scutorum 68. pro similibus fructibus decursis à dicto die 5. vsque in præsens, & Lazaro debitis vti successori in locum Barbaræ dominæ census, & in alia parte pro scutis 51. bol. 70. solutis DD. Canonicis sanctæ Mariæ in via lata pro canone multorum annorum eisdem debito super vinea deliberata, ac demum pro aliis scutis 91. occasione damnorum, quæ sustinuit idem Lazarus pro societate officij cum Geminiano.

2 Quoad hanc postremam partitam visum est Dominis viam executiuam non competere Franzono, quia taxatio disdicta societate in rationem septem pro centenario per Rotam non approbatur, sed requiritur concludens probatio secundum requisita. Castr. *in l. 3. ff. de eo, quod certo loco,* &c. quem passim Rota sequitur, teste Mohed. *decis. 103. & 208.* Put. *decis. 2. 3. & 4. de vsur. lib. 1.* & fuit firmatum in causa Assisien. subhastationis 30. Maij 1597. coram bon. mem. Orano, & vbi expectatur probatio, & damnorum liquidatio, tunc deficit via executiua, cùm in iudicio liquidationis ordinariè procedatur, & appellationes non prohibeantur. Bald. *in l. 2. n. 5. vers. or modò quæro. C. de exec. rei iud.* Surd. *decis. 27. num. 8.* Rimin. iun. *consil. 200. per tot. lib 2.*

Pro canone autem decurso, & soluto Canonicis S Mariæ in via lata, dixerunt mandatum esse relaxandum, quia contra Madernum iam fuerat relaxatum mandatum exequutiuum, propter quod ad subhastationem processerat iudex: præterea instrumento census venditi per Madernum Barbaræ enunciatur vinea sub proprietate capitali cum solutione scutorum 2. pro qualibet petia quæ verba cùm sint narratiua facti ipsarum partium contrahentium, non autem Notarij. glos. *in l. sciendum. ff. de ve. b. oblig.* quam pro singulari notat Bald. *in l. ab exequutione, num. 16. C. quorum appellat. non recipiuntur.* Natta *consil. 483. num. 7.* Satis coniungitur confessio, quæ etiam magis fuit confirmata in articulis, dum Madernus confessus est vineam esse sub proprietate dictorum Canonicorum, cum responsione duorum scutorum pro qualibet petia, & vlteriùs citatus ad docendum de solutione, aliàs videndum mandari consignari tot ex pecuniis depositatis ex pretio subhastationis respondit se paratum soluere, cùm solutio illius ad ipsum comparentem spectet, non autem ad Lazarum, & ea confessione subsistente partes iudicis sunt in exequendo, cùm non requiratur alia extrinseca probatio, vel discussio pro liquidatione. Dec. *consil. 424. col. fin. nu. 19.* Natta *consi. 121. nu. 14.* Conrad. *in l. vnic. limit. 12. nu. 9. & 10. C. si de moment. possess.* 3

Pro fructibus etiam census decursis nedum vsque in diem deliberationis, sed etiam ab inde citra, & in duabus summis suprà expressis, dixerunt pariter mandatum esse relaxandum, quia Lazarus nititur iuribus Barbaræ, à qua cessionem reportauit, & Barbara habet instrumentum census Camerali obligatione vallatum, paratam habens exequutionem, Angel. *in l. 4. §. condemnatum, num. 4. ff. de re iud.* Gabr. *consi. 67. num. 7. lib. 1.* Gales. *ad formam obligat. Camer. part. 1, q. 20. nu. 11. & 18.* 4

Nec refert quòd quantitas debita pro fructibus liquidata non fuerit, & consequenter cesset via exequutiua, vt suprà dictum fuit. Quia eo ipso, quòd instrumentum census fuit stipulatum de anno 1601. 12. Februarij, & expressa quantitas scutorum 8. quolibet anno pro sorte scutorum centum soluta, inde non requiritur liquidatio, quæ adhibetur super facto requirente discussionem, sed calculatio per dinumerationem annorum, quæ non expectat aliam iudicis declarationem, vt distinguit Ias. *in l. 2. num. 113. C. de iur. emph.* loquens de canone decurso apparente per publicum instrumentum. 5

Demum non obstat, quòd saltem à die 17. Octobris anni 1605. quo tempore per Madernum census fuit redemptus, peti non possint fructus stante illius extinctione, vt in Romana fructuum, seu interesse dotis 15. Ianuarij præteriti coram R. P. D. Manzanedo, sed vt interesse, siue illud sit lucri cessantis, vel damni emergentis, quod non debetur, nisi probatis requisitis. Paul. de Castr. *in d. l. 3. C. de* 6

eo quod certo loco, vt suprà dictum est. Fuit enim responsum Madernum non posse dare de affrancatione census nómine eius facta, qui ratam non habuit subhastationem, & deliberationem vineę, nec agnouit pretium vineæ depositatum in suum, de quo tanquam de propriis pecuniis Maderni loquitur instrumentum fuisse satisfactum Barbaræ, sed impugnando iudicialem conditionem per viam nullitatis fuit reintegratus ad possessionem vineæ, & omnia ad non esse reduxit, quo casu priores obligationes, & contractus non extinguuntur, sed integrè retinentur, & ad eas rediri potest. Gabr. *consi.36.numero 66.lib.1.* Surd. *decis.51. numero 19.& 20.* & in terminis census redempti ex pretio subhastationis vineæ, & per viam nullitatis in causa spolij reuocatæ, quòd nihilominus census subsistat fuit resolutum coram me in vna Romana pecuniaria 3. Ianuarij 1612. & ideo resoluta affrancatione non prohibetur dominus census agere pro fructibus ex suo instrumento, & executiuè propter obligationem Cameralem, & consequenter idem poterit Lazarus, qui per cessionem habet iura Barbaræ. Et ita, &c.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Romana pecuniaria de Astallis. Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Pluralitas quitantiarum eidem personæ factarum arguit pluralitatem solutionum.

SVMMARIVM.

Quitantiarum diuersitas facit præsumere diuersitatem summa, num.1.

Quitantia generalis si non est eadem cum quitantiis particularibus, raró continet eandem summam, ibi.

Liber rationum scriptus tempore non suspecto, concurrentibus alijs adminiculis, inducit vehementem præsumptionem, num.2.

Debitor ad diem, non dicitur debitor ante aduentum diei, ibid.

DECISIO DCIX.

1 Domini perstiterunt in decisis, quòd sit habenda ratio scutorum 1500. tãtùm iuxta quitantiam factam per Dominum Tiberium sub die 7. Augusti 1610. non autem scut. 2100. vt prætendit Capitaneus Ouidius. nam etsi adsint duæ aliæ quitantiæ, vna facta Domino Roberto primo sub die Augusti, alia verò facta die 11. eiusdem mensis per factorem Domini Tiberij Ioannino Furnario, quę diuersitas quitantiarum facit præsumere diuersitatem summæ. *l. quingenta*, aliàs *quinquaginta. ff. de probat.* Aym. *consi.282. num.2. & 3.* Attamen secus dicendum est in casu isto, quia in mandato directo Roberto primo, propriè non fuit facta quitantia Capitaneo Ouidio, sed sub pede mandati scripsit Domino Tiberio: *Piacera à V. S. li sudetti scudi 542. ponerli à mio conto per disporne à mia volontà*, & quoad quitantiam factam per Dominum Tiberium Capitaneo: attamen constat, quòd dictus Furnarius habuerat ordinem per tres, aut quatuor dies antè, vt deponit socius dicti Ioannini, & ideo non est mirum si postmodum fuit facta quitantia generalis Capitaneo Ouidio, & hoc non deducitur, quasi dictæ quitantiæ factæ Domino Roberto, & Ioannino non probarentur ad fauorem Capitanei, & quasi sufficerent ad probandum, quòd sit eadem summa, sed deducitur ad tollendum rigorem quòd diuersitas quitantiarum facit præsumere diuersitatem summæ, quia conclusio propriè, & indiuidualiter procedit, quando eidem personæ fuerunt factæ diuersæ quitantiæ, qui rigor etiam temperatur, quia quitantiæ fuerunt factæ eodem tempore, & conflata summa soluta per Dominum Robertum, & per Ioanninum facit eandem summam, de qua in quitantia Domini Tiberij, raró enim accidit, quòd quitantia generalis, si non esset eadem cum quitantiis particularibus, contineat eandem summam.

His positis videtur cessare omnis difficultas, 2 quia quitantia generalis Domini Tiberij dicit, *& sono à bon conto delle paghe maturate conforme al decreto, & mandato relaxato*, &c. signum euidẽs, quòd quitantia comprehendebat alias quitantias, quia non est verisimile, quòd Capitaneus Ouidius, qui habebat contra se mandatum relaxatum, vellet soluere prima vice, scilicet mediante persona Domini Roberti primi, & Ioannini pecunias ad alium effectum, & non ad extinctionem mandati relaxati, quæ verisimilitudo multum augetur, quia Capitaneus non erat facilis solutionis, cùm expectaret mandata: concurrit etiam liber Domini Tiberij, in quo sub die 10. Augusti creauit partitam hoc modo. *Dal Capitano Ouidio Boue, & per lui da Giouannino Fornaro, & per ordine diretto al S. Roberto primi*, &c. *che in tutto fanno la somma di scuti 1000.* quæ descriptio multum facit, non enim agitur, vt adhibeatur simpliciter fides libro, sed vt ex quitantia, & ex aliis circumstantiis facti probetur, quòd sit vnica summa, & non plures, qui liber multum inseruit pro circumstantia facti ad declarandum quitantiam, stante maximè qualitate scribentis, eo quòd descriptio fuit facta tempore non suspecto, & quod plus est, 14. Septembris sequentis idem Capitaneus soluit scut. 500. mediante banco Dom. Roberti *à conto di quello, che deue.* si enim dicta partita fuisset duplicata, nihil tunc debuisset, quod est aduertendum, nec valet responsio, quòd esset debitor illius anni, quia tunc non erat debitor, cùm nondum venisset dies solutionis. *l. cedere diem, ff. de verb. oblig.*

Non obstant testes pro parte Capitanei exami- 3 nati, quia placuerunt responsiones datæ in decisione, cum quibus Domini transierunt, &c.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Firmana iurispatronatus. Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Plures adducuntur casus, in quibus remissoria debet denegari.

SVM-

SVMMARIVM.

Remissoria non datur post rem iudicatam, n.1.
Remissoria non datur vbi est calumniosa, ibid.
Remissoria datur ad probandum crimen vbi deducitur per viam exceptionis, n.2. vbi tamen quod tali casu requiritur magnus fumus.

DECISIO DCX.

1 DOmini censuerunt denegandam esse remissoriam, tum quia post rem iudicatam nō datur. Caputaq. *decis. 51. p.3.* & fuit resolutum in causa Giennensi Capellaniæ coram Caualerio, maximè cùm constet de bono iure Gabrielis, ex pluribus decisionibus Rotalibus, & nullitates prætensę fuerunt sublatæ per clausulam *Arbitrio*, iuxta resolutionem factam: tum etiam, quia ista remissoria est valde calumniosa, articulatur enim fundationem, & dotationem istius altaris nunquam habuisse effectum; & tamen contrarium apparet ex instrumento dotationis de anno 1503. & ex vnione de anno 1514. & de præsentationibus de istis beneficiis vnitis ex tunc vsque ad præsens factis, & effectuatis, & in decisionibus in ista causa factis fuit resolutum.

2 Est quoque deneganda dum articulatur quòd bona dotis possideantur à Paganis, & sic à patronis, & quòd Angelus Paganus alienauit certa bona. nam cùm hoc sapiat crimen, licèt quando deducitur per viam exceptionis, debet concedi remissoria Felin. *in c. cùm causa, n.23. de testib.* Socin. iun. *cons. 60. n.13. lib.2.* Menoch. *de recup. remed. 15. n.361.* hoc tamen est verum, quando datur magnus fumus. Cassad. *decis. 4. de dilat.* Caputaq. *decis. 62. p. 3.* Put. *decis. 212. n.3.* secundùm nouam impressionem, *lib.1.* Hîc autem nullus datur fumus, ille enim qui posset haberi ex alienatione facta per Angelum, cessat, cùm illa alienatio fuerit declarata nulla, & altare reintegratum per sententiam quæ datur in summario, *num.3.*

3 Est etiam deneganda dum articulatur quòd vnio beneficij sancti Stephani facta beneficio sancti Antonini non habuit effectum, quia apparet de contrario ex obseruantia subsequuta à Rota in decisionibus approbata, & quòd hodie istud altare vocetur sancti Stephani, & tanquam tale fuerit visitatum de anno 1577. parum refert. nam vltra quod ex attestatione plurium, quæ datur in summario, datur fumus de contrario, sufficit quod ex obseruantia constet vnionem habuisse effectum, quam vnionem nomen non potest alterare. quod plus est, ipse Palma accepit possessionem altaris sub vtriusque Sancti inuocatione. Ex quibus conclusum pro denegatione remissoriæ, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana pretij grani. Lunæ 28. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Vltra ea, quę in summariis in specie scripta sunt, agitur præcipuè in hac decisione, quomodo, & quibus coniecturis probetur, pretium rei emptæ versum esse in vtilitatem emptoris.

SVMMARIVM.

Instrumentum facit probationem probatam, & manifestam, num.1.
Adimplens contractum pro parte sua cogere potest alium contrahentem ad implendam quod ipse adimplere tenetur, n.2.
Alternatiua dictio sufficit quòd in vna tantùm parte verificetur, n.3.
Dictio Alterius *est distributiua duorum. ibid.*
Verba sunt semper intelligenda, retento eodem themate, & singula singulis refferenda, n.4.
Pretium rei vendita præsumitur versum in vtilitatem emptoris. Declara vt n.5.
Pretium esse versum in alicuius vtilitatem, an præsumptionibus probetur, & quomodo, n.6.
Pretium præsumitur versum in vtilitatem emptionis, quando emptor tempore emptionis erat indigens, & postea cessauit indigentia, n.7. & 8.
Pretium fuisse versum in vtilitatem emptoris, probatur aliquibus præsumptionibus positis, num. 9.10. & 11.
Prior hospitalis potest etiam sine mandato obligare hospitale ex causa alimentorum, n.11.

DECISIO DCXI.

DVbitaui an hospitale sancti Ioannis Colauitæ de Vrbe teneatur ad solutionem pretij grani, de quo agitur, & an esset contra illud relaxandum mandatum? Et Domini quoad vtrumque affirmatiuè responderunt, quia constat de venditione dicti grani per publicum instrumentum celebratum de mense Februarij 1592. inter Franciscum Caluum, vel eius generum, & Procuratorem ab vna parte, & Reuerendos Priorem, & Procuratorem hospitalis ab alia parte, quod facit probationem probatam, & manifestam. *l. optimam. C. de contrah. & com. stipul.* & ibi Scribend. Bald. *in l quoties, in fin. C. de iud. & in c. consuluit, n. 12. de offic. deleg.* Osasc. decis. Pedemon. 72. num. 4. & fuit dictum in Romana Saluiani 10. Ianuarij 1611. coram me. 1

Constat pariter de effectuatione dictæ venditionis per consignationem dicti grani factam pistori mediante ordine dicti Prioris: vnde cùm dictus Franciscus de Caluis adimpleuerit pro parte sua omne, quod promisit, sequitur, quòd etiam hospitale adimplere teneatur, & sic soluere pretium dicti grani, cùm contractus sint vltro, citroque obligatorij. *l. Labeo. § contractum. ff. de verb. signif. l. Iulianus. § offerri. ff. de act. empt.* cum simil. 2

Nec videtur obstare, quòd consignatio dicti grani fuerit facta de ordine tantùm fratris Ioannis Andreæ fidelis Prioris, cùm tamen venditio fuisset etiam facta fratri Gallo Procuratori hospitalis, & fuerit conuentum, quod Caluus venditor teneretur consignare frumentum ad requisitionem Prioris, & Procuratoris, quia tollitur obiectio ex verbis subsequentibus instrumenti, vel alterius eorum, cùm dictio *vel*, sit alternatiua, & sic sufficiat, quòd in vna tantùm persona verificetur. *c. in alternatiuis. de reg. iur. in 6. l. hæredi plures. ff. de cond. instit.* Bart. *in l. si is, qui ducenta. §. cùm ita. ff. de reb. dub.* & fuit dictum in Pampilonen. de Iansi 13. Iunij 1603. coram Reuerend. P. D. Decano; stante maximè etiam dictio *alterius*, quæ 3

est distributiua duorum. Alberic. *in suo dict. in verbo Alter.* Aret. *in l. continuus. §. item qui, in 3. not. ff. de verb. oblig.* Bertaz. *de clausul. contract. claus. 70. glos. 31. num. 1. & 2.* Quapropter cùm Franciscus consignauerat granum de ordine alterius eorum, satisfecit suæ obligationi, & ideò illi non potest obstare exceptio rei non traditæ.

4 Nec obstant subsequentia verba instrumenti, cum eorum ordine, quia sunt intelligenda retento eodem themate, iuxta text. *in l. non ad ea. ff. de cond. & demonstr.* & referendo singula singulis, scilicet cum eorum, vel alterius eorum ordine. glos. *in l. si negotium. C. de negot. gest.* Dec. *cons. 384. num. 6. vers.* Non obstant allegata. Rot. diuers. *decis. 757. n. 1. par. 1. & decis. 54. n. 15. part. 2.*

5 Non obstat, quòd non probetur, dictum frumentum esse versum in vtilitatem hospitalis, quia vltra quod talis probatio in casu nostro non videbatur necessaria, cùm simus in emptione facta pro vsu pauperum hospitalis, secundùm Bald. *in auth. hoc ius porrectum, n. 22. C. de sacrosanct. Eccles.* vbi dicit in tribus tantùm casibus in iure expressis esse necessariam probationem versionis. Anton. de Butr. *in c. pen. n. 11. vers. per prædicta, de fideiuss.* & ibi Anan. *num. 12.* faciunt tradita per Dec. *cons. 36. nu. 8. vers. 3. principaliter non obstat*, vbi testatur de communi, quòd in contractu venditionis talis probatio non est necessaria.

6 Quatenus tamen esset necessaria, fuit dictum præsertim extra materiam mutui, huiusmodi versionem posse probari ex præsumptionibus, & coniecturis. Bald. *in l. 1. n. 6. C. si aduers. credit.* qui loquitur in minore, & testatur de communi, & idem dicit esse in terminis *dicta auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. Eccl.* quem sequitur Rip. *in l. si ventri. §. fin. n. 11. ff. de priuil. cred.* Dec. *dicto cons. 36. n. 8. vers. Tertiò aduertendum.* Menoch. *de arbitr. iud. quæst. cas. 432. n. 33.* veluti si constaret antea Monachos non habuisse frumentum, vel fuisse nudos; tamen apparet, post emptum, vel cõsignatum frumentum, vel pannos, eos vixisse, & fuisse vestitos; & quamuis possent habere aliunde, tamen hoc non præsumitur. Ita Bald. *in dicta auth. hoc ius porrectum, n. 23. vers. Ego dico*, quem sequitur Rip. *in dicto §. fin. n. 12.* Odd. *de restit. in integr. part. 2. quæst. 51. art. 5. n. 57* & Surd. *decis. 55. n. 7.*

7 Quæ coniecturæ, & aliæ plures concurrunt in casu nostro. Primò quia annus tunc erat penuriosus, & tempore venditionis, & consignationis frumenti hospitale erat debitor pistoris, cui fuit frumentum consignatum ex causa panis habiti pro victu fratrum; vnde stante hac indigentia, facilis est præsumptio versionis. gloss. *fin. in dicta auth. hoc ius porrectum.* Alciat. *in l. ciuitas, num. 18. ff. si cert. pet.* vbi ad plurimum in hoc iudicis arbitrio tribuendum censet Menoch. *d. cas. 432. n. 21. & 34.* Surd. *d. decis. 55. n. 7. & seqq.*

8 Præsertim quia post dictam consignationem frumenti constat, cessasse huiusmodi indigentiam ex quo pistor fassus est sibi satisfactum fuisse ab hospitali, & consensit cassationi instrumenti, in quo apparebat de debito hospitalis, quòd de per se solùm subsistente causa debiti arguit versionem in vtilitatem hospitalis. Alciat. *in dicta l. ciuitas, n. 18. ff. si cert. pet.* Bald. *cons. 353. num. 2. vers. Alio modo probatur. lib. 3.* Menoch. *de arbitr. dicto cas. 432. n. 38.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 8. tit. 15. n. 5.* Surd. *dicta decis. 55. n. 7. & 8.*

Concurrit qualitas Prioris, & Procuratoris, 9 qui erant Primates Religionis, & de quorum ordine fuit granum consignatum, quòd etiam inducit non paruam præsumptionem versionis. Menoch. *dicto cas. 432. n. 36.*

Quartò præsumitur dicta versio, ex quo hospitale non probat habuisse aliud granum, de quo viuere posset. Rip. *in dicta l. si ventri. §. fin. num. 11. ff. de priuil. cred.* & Odd. *loco supracitato n. 58.*

Quibus omnibus accedit etiam altera coniectura desumpta ex instrumento celebrato inter 11 hospitale, & dictum pistorem post quatuor menses à die consignationis frumenti, de quo agitur, in quo fit mentio de dicto frumento consignato pro dando pane, & in quo panem datum fuisse asseritur, quibus sic stantibus Dominis non videbatur dubitandum de huiusmodi versione, ex qua cessabat altera obiectio, quod Prior non potuit obligare hospitale absque consensu totius Congregationis plusquam in scutis quinquaginta; quia stante versione idem est ac si præcessisset mandatum. Natt. *cons. 547. n. 18. & n. 28.* præsertim cùm versio fuerit in causam alimentorum, quòd etiam nulla præcedente obligatione sufficeret ad hoc, vt hospitale teneretur. Surd. *de alim. tit. 8. priuil. 48. nu. 4. vers. Tamen fauore alimentorum.* Bart. *in l. his solùm num. 3. ff. de cond. indeb.* Et ita fuit decisum.

R. P. D. MANZANEDO.

Anconitana bonorum. Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Donatio quæ fuit facta sub certo modo, & forma, resoluitur, si modus, & conditio in ea apposita non impleatur.

SVMMARIVM.

Agens ex contractu vltro citróque obligatorio tenetur primò adimplere ex parte sua, num. 1. in fine.

Donatio facta sub modo, & certa forma, resoluitur, modo, & conditione non adimpleta, n. 2.

Clausula non aliàs, aliter, nec alio modo, *operatur exclusionem cuiusuis restitutionis, & quòd verba generalia, & indefinitè prolata in sui generalitate sunt accipienda, ibid.*

Clausula non aliàs, aliter, nec alio modo, *importat formam, ibid.*

Donator in limine donationis potest adijcere conditiones sibi bene visas, n. 3.

Possessores possunt opponere omnes exceptiones quæ excludunt intentionem actoris, n. 4.

Scriptura priuata probat contra scribentem, n. 5.

Probatio quæ sufficeret contra authorem, sufficiet etiam contra singularem successorem, ibid.

Creditor potest pro debito liquido, & certo, retinere rem debitoris quæ ad eius manus peruenit, etiam si res non sit ei obligata, n. 5.

DECISIO DCXII.

Aurelius Passarus vendidit possessioné della 1 Marina Antonio Triumpho, & recepit pretium:

tium: sed Nicolaus Todinus tanquam creditor Aurelij egit Saluiano contra Antonium possessorem dictæ possessionis & obtinuit, & tunc Antonius egit contra fideiussores per Aurelium sibi datos,& etiam obtinuit, & appellatione pendente Cinthius filius, & hæres Aurelij, & defensor dictorum fideiussorum transegit cum Antonio per apocham priuatam, & promisit ei soluere scuta 5000. eoque amplius, propter dictam possessionem euictam sibi à Todino, & interim idem Cinthius agens contra Todinum pro recuperatione dictæ possessionis, quasi Todinus fuisset satisfactus de suo credito, obtinuit redintegrari, & pro fructibus supra creditum perceptis,& expensis taxatis in Rota, vltra dictam possessionem recuperatam Todinus dedit Cinthio alias duas suas possessiones proprias;quas idem Cinthius dedit ad bonum computum Dominis de Triumphis hæredibus Antonij pro eo quòd promiserat illi soluere in dicta apocha priuata, licèt de ista consignatione non fuerit facta scriptura: sed Triumphi istas duas possessiones hodie possident, & de istis nunc agitur. Idem Cinthius istasmet duas possessiones existentes apud Triumphos, & per ipsum illis cõsignatas insimul cum aliis bonis donauit Ioanni Baptistæ Passaro, & aliis in donatione expressis, cum pacto assumendi omnia onera,& debita, quæ donans habebat in partibus, & specificauit etiam debitum cum ipsis Triumphis,qui donatarij acceptarunt donationem,sed cum declaratione, quod nolebant teneri ad prædicta debita, & onera, nisi de pretio, & retractu dictorum bonorum donatorum,non autem de proprio,& postea egerunt cõtra Triumphos pro recuperatione dictarum possessionum sibi donatarum, in quo iudicio Triumphali per sententiam de partibus fuerunt absoluti, quam Domini respondendo ad dubium propositum dixerunt hodie esse confirmandam,quia sicuti Cinthius non potuisset ab eis auocare istas possessiones,siue ipsis illas dederit in solutum siue iure pignoris, nisi solutis aliàs oblatis pecuniis debitis vigore dictæ apochæ ita nec videntur posse agere donatarij, qui in locum Cinthij successerũt, præsertim quia videntur sine actione agere, cùm non acceptauerint donationem eo modo, & illis pactis, quibus fuit sibi facta, quin potiùs diuerso modo,& diuersis pactis, & contrariis voluntati donatoris,quin & ipsi præiudicialibus, & sic contra ipsius mentem, & animum, vt satis ex serie facti superiùs narrata desumitur, quo implemento cessante in actore intrat regula,quòd non competit ipsi actio vigore talis contractus per ipsum non impleti. *l. Julian. §. offerri ff. de action. empt.* Cranuett. *cons.* 251. *num.* 10. & in terminis donationis Riminal iun. *cons.* 779. *num.* 105. & aliis relatis tradit Surd. *cons.* 101. *n.* 1.

2 Vltra quòd ex supradicto non implemento sequitur eiusdem donationis resolutio. Donatio enim facta sub modo, & certa conditione resoluitur modo, & conditione non impleta. *l. 1. C. de donat. quæ sub mod.* Rimin. iun. *vbi suprà num.* 104. Thesaur. *decis.* 270. *num.* 22. Peregr. *cons.* 77. *num.* 7. *lib.* 3. & in terminis de donatione facta cum onere soluendi debita, ex text. *in l. 2. C. de condict. ob caus.* Et eo maximè stantibus, prout in dicta donatione, verbis resolutiuis, quod præcedens donatio sit nulla, & nullius roboris, & momenti, ac si facta non fuisset cum clausula *non aliàs nec aliter,* quæ omnia annullant ipso iure. Peregr. *dicto consil.* 77. *num.* 7. Osach. *decis.* 165. *num.* 13. *versic. imò sunt.* Thesaur. *vbi suprà num.* 23 Verall. *decis.* 82. *n.* 4. *part.* 3. & dicta clausula *non aliàs, nec aliter,* operatur exclusionem cuiussuis restitutionis, & quòd verba generalia, & indefinitè prolata in sui generalitate sint accipienda. Alex. *cons.* 3. *num.* 4. *lib.* 1. Socin. sen. *cons.* 251. *num.* 4. *lib.* 2. Item & operatur quòd ad vnguem sit seruandus modus præscriptus in dicta donatione propter clausulam *non aliàs,* quæ importat formam. Roland. *cons.* 63. *num.* 29. *lib.* 4. Osasch. *vbi suprà num.* 13. Rot. *decis.* 650. *in fin. part.* 1. Seraph. *decis.* 420. *n.* 6.

Nec releuat dicere non esse æquum, quòd donatarius grauetur vltra rem donatam, quia respondetur, quòd donans potest in limine donationis adiicere conditiones sibi bene visas. *l. in traditionibus. ff. de pact. l. ea lege. C. de cond. dict. ob caus.* Soc. *cons.* 48. *num.* 48. *num.* 4. *lib.* 1 Bellamer. *cons.* 48. *num.* 19. & si donatario displicent tales conditiones, liberum est illi donationem non acceptare, vt bene in simili Surd. *decis.* 21. *num.* 20. *vers. quæ opinio.* 3

Quibus non obstat, quod dicta oppositio non implementi opposita per Triumphos videatur de iure tertij quia cùm ipsi sint rei, & possessores possunt opponere omnes exceptiones, quæ excludunt intentionem actoris. Roman. *cons.* 347. Aym. *cons.* 80. *num.* 17. *ad fin.* Thesaur. *decis.* 4. *n.* 1. 4

Vlteriùs prædicta sententia eo magis videtur confirmanda, quia constat liquidè ex supra in facto deductis de credito Dominorum de Triumphis, & maximè ex dicta apocha per Cinthium ipsis facta, quæ sicut probaret contra ipsum Cinthium. Alex. *cons.* 150. *num.* 2. *lib.* 2. ita etiam contra istos donatarios successores singulares Cinthij. Crauett. *cons.* 29. *num.* 1. Rot. *decis.* 594. *num.* 5. *part.* 1. & stante dicto credito certo, & indubitato competit ipsis Triumphis retentio rei sui debitoris ad ipsorum manus peruentæ. Latè Surd. *decis.* 46. *n.* 9. *& seq.* Rot. *decis.* 295. *in princ. part.* 2. quod procedit, etiamsi res non sit hypothecata. Surd. *in loco proximè citato.* Bursat. *cons.* 73. *num.* 28. *lib.* 1. & fuit dictum coram me in vna Maceraten. Saluiani 12. Maij 1608. Ex quibus ita fuit resolutum. 5

R. P. D. CAVALERIO.

Romana liberationis à fideiußione. Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Fideiussor si diu steterit in obligatione, potest petere ab ea se eximi à principali debitore: quando dicatur diu stetisse in obligatione.

SVMMARIVM.

Fideiussor si diu steterit in obligatione, potest petere se eximi ab eadem obligatione à principali debitore, num. 1.

Fideiussorem diu stetisse in obligatione quando dicatur, ibid.

Fideiussor potest petere se eximi à fideiussione, etiam quòd diu non steterit in obligatione vigore statuti

Vrbis,n.2. Vbi amplius quòd hoc statutum est decisorium, & ideo ligat etiam forenses.
Statutum Vrbis quòd fideiussor possit petere se eximi à fideiussione, etiam quòd diu non steterit in obligatione, est decisorium, & ligat forenses, ibid.

DECISIO DCXIII.

1 DE validitate sententiæ A.C. non dubitabatur, & de eius iustitia satis constare videbatur ex decisione aliàs facta coram Illustrissimo D. meo Cardinali Millino die 20. Decembris 1604. Nam aut Dominus Valerius, siue eius hæredes prætendunt eximi à fideiussione, ex dispositione iuris communis, & fouent bonum ius, quia diu in obligatione steterunt, nempe per annos 28. cùm obligatio facta fuerit de anno 1574. *l. Lucius Titius*, vbi gloss. *in verbo condemnatur*, dicit quod diu intelligitur per decennium, & ibidem Doct. *ff.mand.* Afflict. *decis.* 241. *num.* 3. *vers. Secundò si diu.* Guidop. *decis.* 217. vbi dicit sufficere biennium, & remitti iudicis arbitrio. faciunt copiosè adducta per Menoch. *de arbitr.cas.*41. & aliàs Rota tenuit sufficere spatium nouem annorum in Romana, seu Bononien.census 25000. 7. Maij 1601. coram bon.mem.Pacen.

2 Aut prætendunt liberari vigore statuti Vrbis *lib.*1.*cap.*157. & similiter iusta est ipsorum petitio, cùm dicto statuto caueatur fideiussores posse petere se eximi à fideiussione, etiamsi diu in obligatione non steterint, qua in re statutum corrigit ius commune. Huiusmodi autem statutum esse decisorium, & sic etiam ligare forenses, dictum fuit coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in dicta decisione coram Pacen. Et ex his resolutum fuit sententiam A.C. non esse reuocandam, & causam esse expediendam.

R. P. D. PIROVANO.

Burgen. seruitij. Veneris 4. *Iulij* 1614.

ARGVMENTVM.

Declaratoria non datur contra eos, qui obtulerunt se paratos velle parere, etiam addita clausula, *sine præiudicio iurium suorum*; & quando expensarum condemnatio contra Canonicos afficiat eorum successores.

SVMMARIVM.

*Declaratoria censurarum non datur contra illos, qui obtulerunt se paratos velle parere, num.*2.
*Sententiam contra se latam condemnatus approbare non tenetur, num.*3.
*Expensarum condemnatio contra Canonicos facta de vno tempore non afficit successores, n.*4.

DECISIO DCXIV.

1 POst resolutionem in hac causa factam sub die 14. Martij 1613. vt scilicet contra dignitates censuræ essent relaxandæ, nisi infra mensem exequutorialibus paruissent; placuit Dominis iterum causam reproponi, & reproposita sub die 28. Iunij eiusdem anni, quia fundamentum dignitatum deducebatur ex quadam concordia, quæ de eodem mense Iunij finem recipiebat, noluerunt capere resolutionem, sed mandarunt iterum exequutoriales intimari, quibus intimatis causam hodie super iisdem reproposui. Et Domini responderunt contra dignitates non esse dandam declaratoriam, contra verò Decanum reseruarunt particulariter videre.

Ex reproductione namque exequutorialium, quo ad ius præstandi seruitium, patet responsio data per alias dignitates, nempe se esse paratos, & velle parere exequutorialibus, quæ paritio etsi videatur verbalis, tamen cùm de tempore intimationis nihil esset præstandum per dignitates, sufficit oblatio de parendo in casibus postea occurrentibus, iuxta decis. Putei 244. *lib.* 1. *in nouiss. impress.* Mohed. *decis.* 9. *de sentent. & re iud.* referens in fine fuisse dictum, quod idem seruaretur in similibus causis, prout exinde fuit seruatum in causa Toletana Capellaniæ 4. Aprilis 1595. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in Burgen. iurisdictionis de Barbiesa 10. Decembris 1597. coram bon.mem. Peregrino, & in quampluribus aliis. 2

Nec refert quòd aliquæ ex prædictis dignitatibus responderint quòd parebant cum protestatione quòd non intendebant parare sibi præiudicium in iuribus suis. Quia non ideò imperfecta remanet paritio, dum protestatio se compatitur, cùm non teneatur condemnatus cedere, nec approbare sententiam contra se latam, vt dicit Mohed. *d.decis.*9.*de sentent.& re iud.* & postea resolutum in supradictis decisionibus Burgen. iurisdictionis, & Burgen. de Barbiesa, & coram me in Tirasonen. Canonicatus 15. Martij 1610. 3

Quo verò ad expensas litis fuit pariter dictum non esse dandam declaratoriam contra dignitates, quamuis eas soluere recusauerint, quia lis non fuit introducta contra dignitates collegialiter, sed contra obtinentes de eo tempore Canonicatum, neque nomine Capituli propter interesse Ecclesiæ, sed propter vtilitatem, & commodum singulorum, dum prætendebant exonerari à seruitio Ecclesiæ, sibi ipsis extraordinariè imponendo pro tempore dignitatibus spectante, & idem contra Canonicos de eo tempore obtinentes dignitates, & nunc demortuos, neq; à Canonicis, qui de tempore rei iudicatæ non extabant, pro expensis datur actio, cùm illa solùm transeat ad hæredes Canonicorum, & contra hæredes dignitatum, vt fuit resolutum in Burgen. expensarum relata inter impress. diuers. 777. *in* 1. *part.* 1. & in causa Elboren. dismembrationis 5. Nouembris 1602. coram Illustrissimo Millino, & contra superuiuentes dignitates debet fieri liquidatio expensarum pro earum ratis portionibus, iuxta decis. Caputaq. 343. *part.* 1. & exinde contra recusantes soluere poterit ferri declaratoria. Et ita, &c. 4

R.P.D. PIROVANO.

Placentina Capellaniæ. Veneris 4. *Iulij* 1614.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Illegitimus natus ex soluto, & soluta, capax est iurispatronatus. cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Possessionis præcipuum signum est perceptio fructuum, num. 1.

Exceptio concernens merita causæ non admittitur in summariis retinendæ, n. 2.

Iurispatronatus capax est illegitimus natus ex soluto, & soluta, n. 3.

DECISIO DCXV.

1 PRo informante fuit resolutum, scilicet D. Alphonso dandum esse mandatum de manutenendo in possessione Capellaniæ, de qua agitur, quia possessio probatur per testes nedum de actu apprehensionis deponentes, sed etiam de fructuũ perceptione, quòd est præcipuum signum veræ possessionis, Soc. sen. *cons.* 13. *nu.* 14. *lib.* 4. Cæsar de Graff. *de caus. possess. & propr. decis.* 10. *n.* 3.

2 Nec quidquam obstare videtur exceptio illegitimitatis Laurentij patroni, qui consensit resignationi coram Sanctissimo, quia vltra quod exceptio prædicta petitorium videtur remittenda tanquam concernens merita, quæ in summariissimo retinendæ non discutiuntur, Neuiz. *cons.* 81. *n.* 27. Menoch. *de retin. remed. vlt. n.* 36.

3 Fuit etiam dictum illegitimum natum ex soluto, & soluta, prout est Laurentius, vt deponunt testes dati, non esse incapacem iurispatronatus. *c. piæ mentis. c. Frigentius* 16. *quæst.* 7. Roch. de Curt. *de iurepatronat. in versic. competens, nu.* 9. Lambert. *eod. tract.* 13. *artic.* 7. *quæst. princip.* 1. *part. primi libri, num.* 3. & sæpè fuit in sacro Tribunali resolutum, vt in Ianuen. iurispatronatus 13. Martij 1606. coram bon. mem. Litta, & in Tuden. parochialis 26. Ianuarij 1609. coram R. Archiepiscopo Damasceno, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Tiburtina iuris molendi. Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Consuetudine nunquid acquiri possit quòd homines alicuius communitatis accedant ad aliquod molendinum, & non ad aliud. est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Molere in molendino alicuius, & non in alio, homines communitatis cogi possunt, non solùm ex priuilegio, sed etiam ex consuetudine legitimè præscripta, num. 1.

Molendi in vna mola potius quàm in alia, actus dicitur meræ facultatis, ideo præscribi non potest quolibet longissimo tempore, nisi prohibitus accedere ad aliud molendinum acquieuerit, ibid.

Obseruantia præcepti negatiui non inducit præcisam obedientiam, n. 2.

Metus præsumitur in subditis, n. 3.

Consuetudo non inducitur ex actibus coactis, & per metum exortis, ibid.

Possidenti clam, vel precariò nullum ius acquiritur in incorporalibus ex sua possessione, ibid.

Testes subditi non sunt repellendi à testimonio, numer. 4.

Testium varietas in non substantialibus non est considerabilis, ibid.

DECISIO DCXVI.

DOmini non dubitarunt, non tantùm ex priuilegio, sed consuetudine etiam legitimè præscripta acquiri posse ius cogendi homines alicuius communitatis ad molendum in suo molendino: verùm ad inducendam huiusmodi consuetudinem requiri dixerunt vltra cursum tanti temporis quòd sufficiat ad causandum præscriptionem tacitus etiam consensus illorum, contra quos præscribitur. Cùm enim actus accedendi hanc, vel illam molam sint meræ facultatis, non potest per similes actus etiam longissimo tempore continuatos introduci aliqua consuetudo, vel seruitus, nisi prohibitus accedere aliud molendinum acquieuerit. Quòd si à die prohibitionis decursum sit ad tempus legitimum, ad complendam præscriptionem, poterit compelli ne alibi molat, vt post glos. *in l. qui luminibus. ff. de seruit. vrb. præd.* in puncto determinat Abb. *in c. significante, num.* 1. *de appellat. & in c. Abbate, num* 9. *& seqq. de verb. significat.* quem sequitur & refert. Rip. *in c. cùm Ecclesia Latrina, numer.* 50. *& seqq. de caus. possess. & propriet.* Iason. *in repet. l. quominus, num.* 30. *& seqq. ff. de flumin.* Rolan. *cons.* 22. *numer.* 23. *lib.* 2. Iason. *cons.* 161. *num.* 9. *& seqq. lib.* 2. Boër. *decis.* 125. *num.* 5. cum aliis relatis per Moder. *de arbitr. iud. cas.* 160. *num.* 8. *& seqq.* Cùm igitur in supradictis requisitis deficiant probationes D. Ducis, iure merito denegandum ei pro nunc visum fuit mandatum de manutenendo. Nam dato etiam quod testes deponant, homines montis Celij publico edicto prohibitos fuisse alibi quàm in molis D. Ducis molere, nihilominus non probant ipsos huiusmodi prohibitioni acquieuisse, neque minus præstringunt tempus acquiescentiæ, an scilicet fuerit ante litem motam, vel pòst, & quanto tempore durauerit.

2 Neq; enim ex simplici accessu hominum dicti loci ad molas D. Ducis argui potest acquiescentia prædicta, quia potuerunt hoc facere vel ratione liberæ facultatis eundi quò ipsis magis erat commodum accedere molas D. Ducis, quàm aliorum, vel ex quauis alia causa, potius quàm animo obediendi & acquiescendi, cùm ex obseruantia præcepti negatiui non inducatur præcisè obedientia: vt inquit Bal. *in l.* 2. *n.* 60. *de seruit. & aqua.* & in similibus terminis fuit dictum in vna Bononien. iuris macinandi, relata inter impressas diuers. *decis.* 70. *n.* 14 *lib.* 2. Consuetudo verò debet esse certa & clara, ad exemplum legis, quam imitatur, vt tradit Hostiens. *in cap. fin. in fin. de consuetud.*

3 Quinimo quatenus etiam huiusmodi acquiescentia probaretur, potiùs censenda esset coacta & metu extorta, tum quia regulariter in subdito

præsumitur metus. Surd. *cons.*127. *num.*25. tum quia præcepta pœnalia iustum metum inducunt. Bart. *in l. creditor, in fin. ff. de solut.* ex actibus autem coactis nulla nascitur consuetudo, neque acquiritur ius cogenti: vt latè probat Natt. *cons.*106. *numer.*12. *lib.*1. & regulare est quod in incorporalibus nullum ius acquiritur ei, qui vi, clam, vel precariò possidet. *l.*1. *C. de seruit. & aqua. l. si quis diuturno. ff. si seruitus vindicetur. l.*1. *in fin. ff. de aqua plu. arcen.* cum similibus.

4 Cæterùm exceptiones contra testes D. Ducis deductæ, visæ fuerunt pro nunc satis turbidæ. neque enim ex eo quòd vasalli & subditi D. Ducis sunt à testimonio dicendo repellendi, ex traditis per Imo. *in c. in his, sub num.*2. *versic. secus si solùm. de testib.* cum aliis latè congestis per Gabriel. *eod. tit. conclus.*10. *num.*21. Alber. *in l. idonei, in princip. de testib.* Ruin. *cons.* 53. *num.* 6. *vol.* 4. Gabriel. *d. conclus.* 10. *num.*32. Et licèt in eorum dictis varij videantur; nihilominus cùm varietas non consistat in substantialibus, & modica sit, non sunt aliqua consideratione digna, per ea quæ deducit Alex. *in cons.*5. *num.*10. *lib.*1. vbi plures testes à contrarietate defendit, & sequitur Dec. *cons.*100. *num.* 4. & præsertim, quia testium dicta non sunt cauillanda, sed potiùs pro viribus sustinenda. *c. cùm tu. de test. b. l. quoties. ff. de reb. dubiis.* Et ex his fuit ita conclusum, sola communitate informante.

R. P. D. PIROVANO.

Nucerina census. Lunæ 10. *Nouembris* 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

*Censum imponens, & vendens, euicta re super qua census impositus est, de euictione tenetur, n.*2.

*Error Notarij neque nocet, neque actum alterare potest, n.*3.

*Identitas personæ duabus demonstrationibus probata censetur, num.*4. *Vbi ampliatur, etiam quòd vna ex duabus demonstrationibus non sit in totum falsa, num.*4.

Clausula Constito, *contenta est solo facto, omissa iuris indagatione an benè, vel malè factum fuerit, num.*5.

DECISIO DCXVII.

1 IN hac eadem causa fuit resolutum censum fuisse nulliter constitutum, ex eo quòd pretium in illius venditione non fuerat præsentialiter exbursatum, iuxta formam constitutionis sanctissimæ me. Pij V. de censibus. Verùm cùm Spataforæ pro validatione habuerint recursum ad Sanctissimum, obtinuerunt rescribi, vt constito de vero credito, cum quo dictus census fuit factus, sanaretur defectus pecuniæ non numeratæ, ideo sequendo formam rescripti, dubitaui an constet de vero credito? Et constare fuit resolutum, si iura producta per Spartaforam sunt in forma probanti.

2 Ex serie enim facti, quæ datur, apparet quòd Cæsar Spatafora, & Nicolaus Corneus vendiderunt quædam bona de anno 1550. Angelæ Fagiolæ pretio scutorum 500. quæ cùm fuerint euicta, coactus fuit Spatafora venditor de anno 1565. pro restitutione dicti pretij constituere super eius bonis annuum redditum scutorum quinquaginta ad fauorem eiusdem Angelæ emptricis, quæ exinde de anno 1568. pro damnis, & interesse obtinuit in Consilio regio eundem Spataforam condemnari in scutis 503. pro quibus imposuit similem censum responsionis scutorum 50. ideo cùm Nicolaus, cuius personam hodie repræsentant Lolij, fuerit venditor medietatis bonorum, pati tenebatur damnum partis euictionis, cuius occasione fuit de anno 1570. impositus census, de quo agitur, & consequenter creditum Spataforæ verum est in substantia, & pertinentia, cùm ab euictione procedat, & contra venditorem agatur, qui de ea tenentur tam reipsa. *l. cùm dubitatur. C. de euict.* Dec. post alios *cons.*483. *num.*15. quàm vigore expressæ obligationis. *l.*1. *cum glos. magn. ff. de euict.* Bald. *in l. cum testamento, num.* 4. *vers. nam si res euincatur. C. de testam. manumiss.* Didac. *var. resolut. c.*17. *in* 1. *lib.*3. Afflict. *in c.*1. *n.*1. *cum aliis sequentibus, si de feud. vasall. ab aliis fuerit interpell.*

3 Nec visum est Dominis posse dubitari de veritate instrumenti venditionis factæ Angelæ, ex eo quòd legatur stipulatum de anno 1500. regnante Carolo V. & Ioanna eius matre, qui de eo tempore in humanis non fuerunt. Quia etsi legatur in scriptura de eo anno confectum instrumentum, error tamen Notarij manifestus, & patens detegebatur, quòd de anno 1550. dicere debebat, quia eadem die 9. Maij 1550. Angela locauit eadem bona dictis Cæsari, & Nicolao venditoribus sub eisdem cohærentiis descriptis, pro vt fuerant in antecedenti instrumento vendita, & regulare est, quòd error Notarij neque nocet, neque actum potest alterare. *l.*2. *C. de error. aduoc.* Bartol. *in l. si contrarius, in princip. ff. de regul. iur.* Roman. *cons.*170. *num.*3.

Non obstat, quòd de certa persona debitoris 4 non constet, cùm alter ex venditoribus, qui asseritur præcessor fratrum de Loliis, in instrumento venditionis anni 1550. nuncupetur Nicolaus Corelianus, in locatione denominetur Nicolaus Cornago, in instrumento autem census, de quo agitur, dicatur Nicolaus Cornarus, quia istud nomen in serie processus in Consilio regio agitati in multis locis apparet variatum, & corruptum; aliquando enim vocatur Nicolaus Corlianus, aliquando Cornarus, aliquando Cornai; verùm semper fuit vniformis demonstratio loci, nempe de ciuitate Luceriæ Appuliæ, quæ sufficit vbi secunda demonstratio non est in totum falsa, sed dumtaxat corrupta, & de alia persona partes sensisse non probetur, ita vt res in controuersiam deducatur secundùm formam, quam præscribit Paul. *in l. duo sunt Titij. de testamentaria tutel.*

Demum non obstat, quod census fuerit creatus 5 per viam transactionis, cuius obiectum est res dubia, & incerta, & quòd Nicolaus, & Cæsar contraxerint, & vendiderint bona nomine Pompeij, qui postmodum ratificauit, & ratificatione subsequuta, euictio nõ pertinet ad Cæsarem, & Nicolaum, sed ad Pompeium, cuius personam non repræsentant Lolij. Quia ad primum dicebatur nos non versari in canonizatione crediti ad effectum exe-

quutio-

quutionis, sed ad iustificationem clausulæ *Consti-to*, quæ contenta est solo facto, omissa iuris indagatione an benè, vel malè Nicolaus fuerit condemnatus, cùm interim pro validitate sententiarum, quæ concurrunt in præsenti, præsumatur. Alciat. *de præs. reg. 2. præsumpt.* 13. Surd. *decis.* 106. *num. 9. & cons. 39. num. 7. lib. 1.* Ad secundum verò fuit responsum quod ratificatio Pompeij non liberat Cæsarem, & Nicolaum, qui nomine Pompeij non vendiderunt, sed eorum propriis nominibus, & insolidum. quo casu cùm vtraque obligatio sit compatibilis, omnes de euictione obligati remanserunt. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Lucana Abbatiæ. Lunæ 10. *Nouembris* 1614.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum non conceditur, non constito de bono iure petentis eam. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum non conceditur, non constito de bono iure petentis eam, n. 1.

Quasi possessio conferendi beneficium sufficit ad probationem pertinentiæ collationis, n. 4.

Collatio dubia, & incerta non releuat, ibid. in fine.

Dismembrationis pertinentia titulo carens, & non probato sufficienti præscriptionis statu, nihil operatur, num. 5.

DECISIO DCXVIII.

1 FVndamenta decisionum in hac causa, ex quibus deinde pronunciatum, & causa ad statum rei iudicatæ peruenit, eò tendebant, quòd Congregatio nullum ius haberet in prouisione istius beneficij, propter dismembrationem factam ab Alexandro IV. de anno 1258. & quòd per cessionem Brunetti, licèt inualidam, beneficium vacauerit in præiudicium ipsius cedentis, & potuerit auctoritate Apostolica D. Cosmus de eodem beneficio prouideri. Causa iterum introducta super restitutione in integrum, proposui dubium, an constaret de causis? Sed Domini restrinxerunt disputationem ad pertinentiam, vti fundamentum istius causæ, quia si beneficium non est de pertinentibus ad Congregationem, minimè valuit cessio Brunetti, & subintrat gratia Cosmi. Dubio igitur reproposito.

2 Censuerunt non constare de pertinentia huius Abbatiæ ad Congregationem, cùm per eam non dentur probationes de hac pertinentia, vt per eam possit inferri ad iniustitiam sententiæ Rotalis, prout necessarium est dum agitur ad iustificationem causarum restitutionis in integrum aduersùs rem iudicatam. Rota *decis. 1. de restit. in integr. in nouis.* Capell. Tolos. *decis. 54. num. 2.* & sæpè fuit resolutum, quinimò visum est Dominis potiùs contrarium probari ex dismembratione, & applicatione facta per Alexandrum IV. Monialibus sanctæ Mariæ de Gratterola ordinis sanctæ Claræ de Luca vsque de anno 1258. de monasterio sancti Saluatoris de Fusechio, cum annexis, & omnibus suis iuribus, & pertinentiis, inter quas dicitur esse monasterium hoc sancti Bartholomæi de Cappiano, quæ pariter probatur effectuata, tum ex confessione per easdem Moniales facta fratribus eiusdem ordinis, tum ex sententia Nuntij Apostolici de anno 1380. ac demum ex instrumento recognitionis bonæ fidei ipsiusmet Abbatis generalis vallis Vmbrosæ ordinis anni 1442. quæ data fuerunt.

Nec Dominis visum est obstare quod probetur 3 hanc Abbatiam esse regularem huius Congregationis, tam ex confessione ipsius Cosmi in prima gratia, & testibus examinatis, quàm etiam ex antiquissimis enunciatiuis. Quia fuit responsum probationem ex confessione, & testibus prædictis non releuare, cùm illa processerit ex falsa narratiua instrumenti cessionis factæ à Brunetto in manibus Abbatis generalis, quæ postea veritate detecta ex dismembratione fuerunt emanata in secunda gratia, perinde valere; enunciatiuæ verò antiqui status huius Ecclesiæ sancti Bartholomæi, quæ fuerint donata Abbati sancti Saluatoris de Fusechio vsque de anno 1118. cùm emanauerint ante annum dismembrationis, nempe de tempore Clementis III. & Innocentij IV. prædecessorum Alexandri IV. à quo facta fuit dismembratio de d. anno 1258. non excludunt peremptionem iuris huius Congregationis.

Pariter dixerunt non obstare allegatam quasi 4 possessionem conferendi huiusmodi Abbatiam per Congregationem ante prouisionem Cosmi, quæ sufficere dicebatur ad probationem pertinentiæ collationis. Put. *decis.* 200. secundùm nouam impress. *lib. 1.* Card. 23. *de præbend.* quod etiam fuit resolutum per Rotam in causa Ferrarien Prioratus 8. Maij 1610. & in Bracharen. monasterij 4. Maij 1598. coram bon. mem. Pegna in Assisien. canonicatus 14. Iunij 1600. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno, & alibi sæpè. Quia de huiusmodi possessione non videtur constare, ex quo collationes, quæ dantur pro parte Abbatis, apparent factæ per annum 1591. de quo tempore contigit cessio Brunetti in manibus Abbatis, cum reseruatione pẽsionis, de cuius cessionis validitate in præsenti disputatur. Nec prouisio Apostolica ad fauorem Balthassaris de Turinis de anno 1535. in qua dicitur hanc Abbatiam esse ordinis sancti Benedicti, seu alterius, nihil concludere videtur, cùm non sit narratiua certa, sed alternata, ex qua status firmari non potest, præsertim cùm nullum verbum de Congregatione Vallis Vmbrosæ in litteris legatur; & tamen verum est, dubiam, & incertam probationem non releuare, vulgat. iurib. *c. in præsentia*, vbi latissimè Dec. *num. 12. de probat.*

Præterea fuit etiam responsum, quod in præ- 5 senti non agitur de pertinentia collationis simpliciter, in quibus terminis possent procedere allegatæ decisiones, sed de pertinentia Ecclesiæ ad Congregationem quoad dominium, & proprietatem, ita vt intrent priuilegia, & facultates Congregationis per Innoc. VIII. concessa de admittendis huiusmodi cessionibus, & reincorporandis beneficiis, qui est effectus disputationis, & cùm pertinentia dismembrationis careat titulo, & de sufficienti status præscriptione non probetur, meritò collatio ad Congregationem spectare non

poteſt, *cap. cùm de beneficio. de præbend. in 6.* Felin. *in cap auditis n. 8. de præſcript. & in c. cùm venerabilis n. 35. de except.* Io. de Sylua *de benefic. 2. part. quæſt. 8. n. 5.* & ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicommiſſi. Veneris 17. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Ratificatio geſtorum per falſum tutorem requirit ſcientiam eorum, quæ per tutorem geſta ſunt, & ex quibus ex ſcientia præſumatur: & quid operetur minoris renunciatio beneficio minoris ætatis, aſſerendo ſe maiorem.

SVMMARIVM.

Nullitatum ſanatio arbitrio Rotæ remiſſa non datur quando nullitates ſunt claræ, n. 1.

Geſta per falſum tutorem ratificari poſſunt, ibid.

Ratificatio geſtorum per falſum tutorem requirit ſcientiam eorum, quæ à tutore geſta ſunt, & ex quibus præſumatur ſcientia. n. 2.

Minor renuncians beneficio minoris ætatis, cum iuramento, videtur aſſerere ſe maiorem, & nunquid validet actum, ſeu contractum nullum ratione minoris ætatis, n. 3. & 4.

DECISIO DCXIX.

1 DOmini à reſolutis non receſſerunt, quoniam ex deductis, & ponderatis pro D. Renato ex quondam Gulielmo nullitates claræ, & indubitatæ non remanebant, prout neceſſarium eſt ad excludendum arbitrium pro illarum ſanatione, vt in præſenti deciſione fuit firmatum. Et iterum ponderarunt Domini quòd omnes nullitates deductæ, nempè illegitimi tutoris, & litis conteſtatæ à Procuratore nulliter conſtituto, ac iudicij inualidè agitati cum altero ex tutoribus tantum præceſſerunt tempus reaſſumptionis, dum cauſa pendebat coram Decano: mortuo autem Ricaldo, & ſequuta reaſſumptione cauſæ appellationis interpoſitæ per eundem à ſententia dicti Decani ſancti Petri Leodien. indeciſè pendentis in ſtatu, & terminis quibus per Ricaldum ſuum tutorem relicta erat, exinde inferebatur ad ratificationem eiuſdem D. Renati omnium geſtorum per Ricaldum, quamuis falſum tutorem, quæ cùm fieri potuerint, *l. vulgo. ff. de adminiſtr. tutor. l. 1. quod falſo tutor.* Bald. *conſ. 417. num. 1. vol. 2. & in l. ſi tutor tuus num. 2.* arguendo à Procuratore falſo ad tutorem. *C. in quib. cauſ. reſtit. in integr. non eſt neceſſ.* Viuius *lib. commun. opin. concl. 718. in fin.* Bertrand. *conſ. 80. num. 1. part. 2.* eadem ſequuta præſumitur, proſequendo D. Renatus inutile factum falſi tutoris. gloſ. *in l. cùm minor. §. falſus. ff. rem rat. hab.* Natt. *conſ. 142. num. 9.* cum aliis allegatis in prima deciſione, quibus accedunt Guidop. *quæſt. 430. num. 14.* Oldrad. *conſ. 332. n. 10.* Crauett. *conſ. 159. n. 5.* Felin. *in c. ſignificaſti n. 7. de foro compet.* Andr. Gail. *obſeru. 47. num. 2. lib. 1.*

2 Nec prædictæ approbationi geſtorum per Ricaldum viſa eſt obſtare exceptio imperfectæ ratificationis aliàs oppoſita, tam ex eo quod in D. Renato deficiebat plena notitia nullitatum, quàm etiam quia minor erat, nec poterat ſine tutoris auctoritate ſententiam conualidare. Quia ad requiſitum ſcientiæ falſi tutoris fuit reſponſum, quod aut Ricaldus verè erat tutor prout D. Renatus faſſus eſt in iudicio, & nunc abſque alia ratificatione ceſſant omnes nullitates, quæ ex defectu conſenſus allegari poſſunt, aut Ricaldus fuit tutor illegitimus, vel falſus, & tunc quia ratificatio non tendit ad ratum habendum factum iudicantis, tanquam ſit iudicatum ex quo per appellationem fuit impugnatum, ſed tantummodo officium illius tutoris, vt conſiderant Bald. *in l. 2. verſ. ſed Bart. dicit. C. ſi ex falſis inſtr.* & Natta *d. conſ. 142. num. 19.* non videtur poſſe diſſimulari in D. Renato ſcientia facti tutoris in appellando, cùm euincietur in ipſa reaſſumptione appellatio interpoſita à ſententia Decani, & ſcientia iuris non videtur neceſſaria, quia factum iudicis non ratificatur; præterea vtraque etiam ſcientia videtur concurrere ex ſola actorum tranſportatione, ſine quibus cauſam proſequi non poterat in ſecunda & tertia inſtantia, quæ cùm pro parte videri non potuerint, quin omnia in extractu contenta inſpexiſſe præſumatur, ex quo totum in ſcriptura extracti continebatur, exinde perfecta, vel ſaltem ſufficiens ad actum ratificationis ſcientia arguitur. *l. non eſt ferendus. ff. de tranſact.* Menoch. *conſil. 1. num. 5.* Surd. poſt alios *conſ. 150. numer. 30. & 133. lib. 1.*

3 Ad ſecundum verò dicebant D. Renatum renuntiaſſe beneficio minoris ætatis cum iuramento, & taliter iurans videtur aſſerere ſe maiorem, & validat reaſſumptionem cauſæ aliàs inualidam ratione minoris ætatis, ſaltem quidquid ſit alio reſpectu, vt notant omnes *in authent. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſ. vendit.* Felin. *in cap. cùm ſit generale, colum. 6. in fin. verſ. intelligo dupliciter. de foro compet.* Guidop. *deciſ. 35.* Seraph. *de priuil. iur. priuil. 83. num. 2. & 5.* Caldas *in l. ſi curatorem, in verb. minoribus, num. 2. C. de in integr. reſtit.* Et ſi dicatur quòd huiuſmodi renunciatio minoris ætatis cum iuramento, quamuis operetur vt reaſſumens in eo actu ſit maior, non tamen erit iuramentum confirmatorium reaſſumptionis, nec conualidabit ſententiam quatenus eſſet nulla, aliter quàm ex interuentu veri tutoris, vel ipſius minoris, & ſic ex actu conſtitutionis Procuratoris ad lites ante litem conteſtatam, quæ erat tertia nullitas in alia propoſitione conſiderata, non obſtabit iuramentum, ex traditis per eundem Seraphinum *priuil. 133. verſ. ſecundò limita*, & magis latè *priuil. 83. n. 4. & ſeqq.* vbi opiniones recenſet.

Prædictis viſum eſt poſſe reſponderi vltra conflictum opinionum allegatum per Seraphin. per quem res definit eſſe clara, vt dicit Contard. *in l. vnica. limit. 9. num. 50. C. ſi de moment. poſſ.* quòd ſufficeret pro ratione turbiditatis cõſiderata ad effectum arbitrij in prima deciſione, nullitatem ſupradictam de iure canonico non ſubſiſtere, cùm rigor illius *l. neque tutores. C. de procurat.* non attendatur, teſte Puteo *deciſ. 129. in nou. edit. lib. 2.* Et quatenus iam dicta paterentur aliquam diſputationem: quæ tamen Dominis viſa ſunt clara, ſtante quòd cauſa in partibus fuit acerrimè defenſa, & bonum 4

ius D.

ius D. Renati ex Federico per plures decisiones in Rota fuit detectum, Domini pro arbitrio responderunt contra nullitates allegatas persistendo in iam decisis. & ita, &c.

R.P.D. VEROSPIO.

Romana donationis. Lunæ 24. Nouembris 1614.

DECISIO DCXX.

Impressa habetur post Pacific. de Saluiano, decis. 91.

R P. D. MANZANEDO.

Romana Casalis Palazzetti. Lunæ 24. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Oris aperitio remissa arbitrio Rotæ facilè conceditur quando nulli affert præiudicium, sed solùm aperit viam iudici ad iustitiam ministrandam. Derogatio autem fideicommissi non suffragatur quando est subreptitia, & derogationis forma non fuit seruata.

SVMMARIVM.

Aperitio oris aperit viam iudici ad iustitiam administrandam, non obstante clausula Sublata, *n. 1.*

Arbitrio Rotæ vbi est commissa aperitio oris, Rota solet illam facere concedere, ibid.

Fideicommissum in quo vocantur masculi, & naturales vsque in infinitum, extenditur etiam ad fratres qui sunt nepotes, & descendentes hæredes grauati, num. 2.

Clausula Sublata, &c. *non tollit defectum subreptionis, num. 3.*

Fideicommissi derogatio subreptitia impetranti non suffragatur, ibid.

Filios procreandi spes in masculis durat vsque ad annos 60. num. 4.

Rescriptum subreptitium exequi non debet, stante clausula Constito de præmissis, *n. 5.*

Fideicommissi derogatio cum conditione, vt illius loco alia bona subrogentur, nihil operatur, nisi facta dicta bonorum subrogatione, num. 6. & 7. Vbi etiam quòd non sufficit subrogatio verbalis.

DECISIO DCXXI.

1 Rota censuit intrare arbitrium ad effectum aperitionis oris, cùm enim per illam nullum parti inferatur præiudicium, sed tantummodo detur facultas agendi aliàs impeditis vigore clausulæ *Sublata*, & iudici via aperiatur ad iustitiam cuilibet administrandam, iuxta Geminian. *cons. 53. n. 4.* Paris. *cons. 53. num. 96. lib. 3.* Gozad. *cons. 1. nu. 35.* Cæs. de Grass. *decis. 1. num. 9. & 10. de sepult.* & fuit dictum in vna Romana fideicommissi de Vecciis 24. Maij 1604. coram bon. mem. Litta, Rota solet esse facilis ad illam concedendam, concurrente clausula *Arbitrio*, quæ operatur, vt remisso iuris rigore æquitas attendatur. Cresc. *dec. 4. n. 3. de testib.*

Qua quidem æquitate inspecta in casu nostro 2
satis rationi consonum videbatur, vt isti fratres de Paluzzellis minores, qui contractui venditionis Casalis, de quo agitur, non consenserunt, imò de dicto tempore nec nati quidem erant, audiantur super prætenso ab eis fideicommisso, vt in simili fuit dictum apud Seraphin. *decis. 942. num. 2. circa fin.* de quo fideicommisso dant maximum fumum ex testamento Antonij Paluzzelli eorum patrui magni, qui in his bonis instituto hęrede Sabba fratre germano ei quandocumque decedenti substituit filios masculos, volens & mandans quòd dicta bona vllo vnquam tempore vendi, aut alienari possint, & filij masculi, & naturales vsque in infinitum in eisdem absque diminutione succedant, per quam dictionem *in infinitum* videntur vocati isti fratres, qui sunt nepotes, & descendentes dicti Sabbæ hæredis grauati. Ruin. *cons. 115. nu. 11. & cons. 139. num. 21. lib. 3.* Surd. *cons. 336. n. 9. & cons. 403. num. 21.* Caualcan. *decis. 16. num. 52. part. 3.* Petr. *de fideic. q. 5. n. 182. vers. sed pro concordia*, & hanc veram, & communem dicit Molin. *de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 6. n. 28.*

Non obstat Breue fel. rec. Sixti V. emanatum 3
super derogatione dicti fideicommissi habens clausulam *Sublata*, cum decreto irritanti; quia cùm illud fuerit subreptitium, & obreptitium, non videtur attendendum. Aym. *cons. 68. num. 5.* Verall. *decis. 34. num. 8.* Seraph. *decis. 601. num. 2.* Et clausula *Sublata* cùm stet de per se absque alia clausula, *quod de subreptione*, &c. habet tacitam conditionem, si preces veritati nitantur, & non impedit quominus defectus sebreptionis opponi possit, vt fuit resolutum in vna Calaguritana iurisdictionis 30. Maij 1580. coram Rubeo, & in aliis pluribus causis relatis per Modern. *super regula 8. glos. 66. num. 22. & seq.*

Quòd autem dictum Breue sit subreptitium, 4
& obreptitium, deducebant Domini ex pluribus cumulatis per informantes pro Paluzzellis, & præcipuè ex eo, quòd Papæ fuit narratum fideicommissum expirare per mortem filiorum Sabbæ; item dictos filios Sabbæ esse destitutos spe suscipiendi liberos, ex quo Paulus erat constitutus in sacris, & Alexander absque vxore, & ferè quinquagenarius, quorum vtrumque videtur falsum, cùm, vt suprà probatum remanet, non solùm filij Sabbæ, sed etiam illius nepotes vocentur ad istud fideicommissum, & tunc temporis Alexander esset robustus, & aptus ad suscipiendum liberos, prout euentus docuit, ex quo postea ex legitimo matrimonio plures, nec illa ætas narrata videbatur illum à spe liberorum excludere, cùm in masculis huiusmodi spes duret vsque ad annos 60. *l. si pater. §. in arrogationibus. ff. de adoption.* Paris. *cons. 29. num. 26. lib. 2.* Menoch. *de arbitr. cas. 89. num. 58.*

Minus obstat sententia Vicesgerentis lata in 5
vim dicti Breuis; quia cùm Breue haberet clausulam *Constito de præmissis*, &c. stante prædicta subreptione, & obreptione non poterat ad illius executionem deueniri. Ruin. *cons. 68. num. 5. lib. 1.* & fuit dictum in vna Placentina bonorum 7. Aprilis 1582. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto.

Vltra quòd in dicta sententia non fuit seruata 6
forma Breuis, cùm in illo expresè mandaretur, vt loco Casalis alienandi subrogarentur alia bona

Pauli, & Alexandri & super illo transferretur fideicommissum; & tamen Casale fuit exemptum à fideicommisso, nulla facta subrogatione reali, & cum effectu, prout Papa requirere videbatur ad consulendum indemnitati vocatorum, sed tantummodo verbali, & generali super aliis bonis alienantium, quæ non sufficit, cùm non appareat adesse alia bona, in quibus dicta subrogatio verificari possit.

7 Vnde non obstant decisiones, Romana Palatij 7. Maij 1590. coram Bubalo, & Auximana bonorum 20. Iunij 1599. coram Illustr. Millino, cùm in illorum casibus Breue non esset subreptitium, & subrogatio verbalis, vt hîc, sed realis, & super certis bonis.

8 Tandem non obstat, quod non fuerit probatum Casale, de quo agitur, fuisse possessum per fideicommittentem; quia dicebatur hoc non esse præsentis inspectionis, cùm hodie solummodò agatur de remouendo obstaculo prouenienti ex clausula *Sublata*, in dicto Breui apposita, ad effectum, vt isti fratres possint sua iura deducere, & super illis audiri, de quibus quando agetur, poterit de hoc, & aliis cumulatis per informantes pro Domino Alphonso videri, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana administrationis Fundaci. Veneris 28. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Capserius Fundaci vt rationem reddedere teneatur, necesse est vt capsæ exercitium ex officij necessitate assumpserit, non autem sponte, & in quibus consistat rationum redditio.

SVMMARIVM.

Capserius Fundaci vt rationem reddere teneatur, necesse est vt capsæ exercitium ex officij necessitate assumpserit, non autem sponte, num. 1. & per tot.

Testis de facto proprio deponens saltem semiplenam probationem facit, n. 2.

Testis à producente inductus magis probat contra produtem, n. 3.

Rationum redditio continet computorum solidationem, librorum consignationem, & reliquatus restitutionem, n. 4. in fine.

DECISIO DCXXII.

1 IN præcedenti decisione existimabant Domini non probari per Albanos Attilium fuisse capserium, cum præsupposito, quòd in huiusmodi Fundacis de necessitate solerent adesse capserij, & quòd propterea omnes socij participes potuerint exigere, & soluere bona fide, absque eo quod alter alteri teneretur rationem reddere, & exinde cùm gesta per Attilium possint se habere pro commodo, & vtilitate negotij citra obligationem officij capsoris, non poterat inferri ad obligationem Attilij in capserium diuersam ab exercitio negotiorum ad communem vtilitatem per alterum ex sociis gestorum. Dubio autem super necessitate capserij reproposito, causa non fuit resoluta, sed dictum vt informaretur strictè super statu anteriori, & posteriori huius Fundaci, & super exercitio cambiorum, ex quibus facile poterat perscrutari, quid senserint inter se contrahentes socij. Hac die autem vtraque parte informante, iuxta mandatum, censuerunt Domini non probari in statu anteriori non adfuisse capserium, & de posteriori statu reseruarunt particulariter videre. Nam etsi fratres Albani ex deductis pro iustificando statu anteriori prætenderent posse probari necessitatem retinendi capserium in negotio de quo agitur, signanter quia Fundacus iste erat de maioribus vrbis, & in eo diuersa negotia exercebantur, præsertim cambia tam ratione ipsarum mercium, quàm particularis cambij, monetarum, & remissionum, & tractarum ad diuersas prouincias, & cum diuersis personis, prout solent campsores ordinarij, & summa cambiata excederet *vn millione*, & prædicta non viderentur posse ita confusè ab omnibus tractari, sed egerent particulari regulatore, & administratore. Tamen pro fundamento intentionis eorumdem visum est Dominis, vltra necessitatem officij aliud copulatiuè esse probandum, videlicet quòd exercens ex præcisa capserij obligatione, vel consuetudine teneatur consociis de administratis computa reddere, aliàs semper probatio fratrum de Albanis remanebit æquiuoca, & irreleuans ad conuincendum Attilium ad reddendam rationem, quia capserius ita potest se habere ad exercendum officium capserij bona fide, & vtiliter citra præcisam obligationem officij prædicti, prout ad obligationem formalem capserij, vt fuit ponderatum in alia decisione. Et hoc ipsum ex capitulis societatis infirmatum est expresè non probari, & nunc ex statu anteriori non etiam posse colligi Dominis visum est.

Quia de tempore quo durabat societas in illo anteriori statu per Alexandrum Albanum, & Lucam de Vecchiis, idem Lucas formiter examinatus affirmat nunquam adfuisse in Fundaco capserium Formatum, qui teneretur reddere, aut reddiderit rationem suæ administrationis aliis consociis; & quamuis Curtus per aliquod tempus onus capserij exercuerit, non tamen aliquam reddiderit rationem, & iuxta 27. generaliter loquens dixit, *Non hò mai conuenuto che deue essere il cassiere, & se pure ci fosse stato qualch' vno, che hauesse maneggiato la cassa sotto nome di cassiere non mi hà mai reso conto.* Et testimonio dicti Lucæ multum videbatur tribuendum tanquam de facto proprio deponentis, qui regulariter de per se saltem semiplenam probationem facere solet, secundùm veriorem opinionem, de qua per Bart. *cons. 29. num. 4. lib. 2.* Menoch. *de arbit. casu 99. n 17. vers. verior itaque.* Boër. *decis. 221. n. 17.* Ioseph. Lud *sua conclus. 70. vers. intellige, & declara decimo*, & secundùm opinionem, quam seruat Rota, plusquam semiplenè probat Achill. *decis. 3. de probat.* Cæs. de Graff. *decis. 2. de empt. & vend.* Seraph. *decis. 889. num. 2.* ideo ad obseruandam, & seu euitandam consequentiam necessitatis officij prædicti visum est sufficere, quòd detur facultas possibilis non reddendi rationem, vt benè ponderat Abb. *in cap. in præsentia, num. 6. & 7. de prob.* dicens effectum perfectæ probationis impediri, quando per exceptionem ponitur in æquiuoco probatio actoris, & Ab. sequitur Felin. *ibid. num.*

num.13. & Bart. *in l.matrimon.in antiq.lectur.num.3. C.eodem.*

3 Non obstat, quòd ex depositione quatuor testium manifestè probetur, Alexandrum Curtum fuisse capseriũ in hoc Fundaco, & ex illis testibus vnus sit inductus per Attilium, qui propterea magis contra eum probare soler. Roman. *cons.* 104. *in fin.* Surd. *decis.* 284. *in fine.* Quia fuit responsum, quòd nec etiam Lucas de Vecchiis hoc negare videtur, verùm cum limitatione, *per poco tempo, & non dette conto nessuno*, & alij testes de redditione computorum nullum verbum, quòd tamen erat necessarium, vt tolleretur æquiuocum compatibilitatis officij cum facultate non reddendi rationem.

4 Non obstat, quod immò Curtus ipse reddiderit rationem suæ administrationis, vt patet ex instrumento transactionis suæ solidationis computorum facto cum eius filiis, & hæredibus, in quo dicitur expresè fieri mentionem de quibusdam erroribus repertis in administratione capsæ, dum esset in eius manibus. Quia ex lectura prædicti instrumenti non videtur colligi, quòd fuerint solidatæ partitæ inferentes ad redditionem rationis ipsius capsæ, sed dumtaxat fuit actum ad terminandum controuersias, & prætensiones respectu participationis, quam in negotio habebat Alexander Curtus viuens, quæ fuerunt liquidatæ in scutis 420. deductis omnibus pecuniarum quantitatibus debitis per eundem Curtum participem vigore quarumcumque partitarum in eorum libris scriptarum, prout euenire solet, vt secundùm indigentiam, sociorum aliqui pecunias recipiunt, & scribunt se debitores in libris socialibus, vel quadernis, sed non propter dictam remissionem, videtur actum de redditione computorum, cùm aliæ solennitates requirantur, nempe solidare, libros consignare, & reliquatum reddere, vt benè probant Iason. *cons.* 100. *num.* 6. Natta *cons.* 134. *num.* 9. *volum.* 1. Magon. *decis. Flor.* 42. *nu.* 1. & 2. Et ita fuit resolutum, &c.

R.P.D. COCCINO.

Burgen. præeminentiarum. Lunæ 1. Decemb. 1614.

ARGVMENTVM.

Transactio propter læsionem quomodo rescindatur. cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Læsio in dimidia dicitur enormis, & clara, n.1.

Maior pars Capituli non præiudicat minori, quando maior pars est in aliquo læsa, ibid. in fine.

Transactio vt rescindi possit prætextu læsionis, læsio an & quando considerari debeat, iuxta dubium litis euentum, n.2.

Beneficiatorum, & officialium an & quando veniant dimidij portionarij, n.3.

Obseruantia interpretatiua non habet locum in constitutione, cuius verba non dubia, sed clara sunt, num. 4.

DECISIO DCXXIII.

In litteris suppressionis Iulij II. & Leonis X. 1 disponitur, quòd dignitates, Canonicatus, & portiones suppressæ intelligantur applicatæ mensæ capitulari, ad effectum, vt fiat repartitio fructuum, & redditũ earum in distributiones quotidianas beneficiatorum Ecclesiæ præsentium, & interessentium diuinis officiis, & pro aliis officialibus modo, & forma, quibus per Episcopum, & Capitulum fuerit constitutum: propterea cùm sententia Conchen. reputet dimidios portionarios beneficiatos, & condemnet Capitulum ad illos admittendos, vt tales ad distributiones peruenientes ex fructibus suppressis vigore dictarum constitutionum Iulij, & Leonis; transactio verò, siue laudum auferat illis portionem dictorum fructuum, & dierim det illis minimam partem Morapetinorum, adeò vt toto anno non habeant de dictis distributionibus nisi ducatos sex, vel circa pro singulis dimidiis portionariis, vt colligitur ex deductis in summario *num.* 2. resultat læsio satis clara, cùm dimidij portionarij patiantur damnum. *l.2.C.de rescind. vendit.* Corn. *cons.* 181. *num.* 65. *lib.* 2. Vnde contradictio vnius ex dimidiis portionariis facta dictæ transactioni suffragatur omnibus, quia licèt agatur de iure, quod spectat ad Ecclesiam, & propterea maior pars præiudicat minori; secus tamen est, quando adest læsio, vt fuit resolutum in hac causa 14. Ianuarij 1611. coram me.

Neque releuat, quod si dimidij portionarij non 2 obtinuerunt per transactionem totum illud, quòd prætendere possent per sententiam, adhuc transactio sustinetur propter dubium litis euentum, quia ad hunc effectum sufficit modica causa dubitandi. *l.2.* vbi gloss. *verbo nulla*, Bart. & Bald. *num.1. C.de transact.* Alex. *cons.* 20. *num.* 3. *lib.* 3. vbi de communi. Paris. *cons.* 3. *num.* 24. *lib.* 4. & dixit Rota in causa Prænestina bonorum 21. Februarij huius anni coram Reuerendissimo Domino meo Sacrato Huic obiecto, in quo videtur consistere tota difficultas huius causæ, responderunt Domini, quòd cùm tam clarum esset ius dimidiorum portionariorum, vt patet ex supradictis, & patebit ex infrà dicendis; dubius litis euentus parum erat æstimandus, maximè cùm ipsi haberent sententiam pro se, & rem iudicatam, licet offuscatam ex nullitatibus, ex quibus Rota voluit transactionem sustineri, iuxta text. *in l.eleganter.* § *post rem iudicatam. ff. de condict. indebit.* vt in decisionibus in hac causa factis, & ideo ex supradictis satis visum fuit Dominis constare de læsione ad effectum, de quo agitur.

Non obstat, quod dicta suppressio fuerit facta 3 ad fauorem mensæ capitularis, & de præbendis spectantibus ad Capitulum, & ideo sub nomine beneficiatorum, & officialium non debent venire dimidij portionarij, iuxta notat. per Imol. *in cap. cùm M. Ferrarien. num.* 31. *ante med. vers. sed ista opinio*, in illis verbis, *& idem erit iudicandum, de constitut.* per Rot. *decis.* 17. *num.* 4. *vers.* 3. *moti, & nu.* 5. *vers. & præmissa. part.* 2. *& decis.* 296. *part.* 1. & fuit in puncto resolutum in causa Valentina emolumentorum 1. Iunij 1597. coram Rubeo. Nam huic motiuo fuit responsum, quòd nedum fuerunt suppressi septem Canonicatus, qui spectabant

ad Capitulum, sed fuerunt etiam suppressæ duæ scholasticæ & duæ integræ portiones, quæ non spectabant ad Capitulum, & ideo retorquetur argumentum, & propterea suppressio est intelligenda, vt fuerit applicata mensæ capitulari non simpliciter, sed ad effectum faciendi distributiones inter beneficiatos, & alios officiales, quorum beneficiatorum appellatione, quòd veniant dimidij portionarij, negari non potest, vt fuit resolutum in causa Hispalen. præeminentiarum 17. Iunij 1613. coram R.P.D. meo Pamphilio, & prædicta optimè comprobantur ex aliis suppressionibus, & vnionibus factis à diuersis Summis Pontificibus relatis in dicta sententia, & quarum particulariter copia data fuit, in quibus omnibus specificè legitur suppressio, & vnio respectiuè facta pro Canonicis, & beneficiatis dictæ Ecclesiæ.

Non obstat allegata obseruantia, videlicet quòd nunquã dimidij portionarij participauerint de huiusmodi fructibus, quia fuit responsum, quòd standum verbis dictarum suppressionum factarum per Summos Pontifices, non videtur esse locus obseruantiæ interpretatiuæ. *l.3. in fine. C. de liber. præter.* prout Castr. *in l. hæredes palam. §. quid. ff. de testam.* Archid. *in cons.115. n.2.* Sarnen. *in regul. de non tollen. iur. quæsit. quæst.13. n.7. cum seq.* & dixit Rota in causa Toletana decimarum de Saxedroi 22. Maij 1592. coram Illustrissimo D. meo Cardinali Arigonio, quæ deducebantur circa læsionem, non placuerunt Dominis, & ideo ex prædictis solùm recesserunt à decisione facta sub die 3. Iunij 1613. &c.

REVERENDISSIMO P. D. PAMPHILIO.

Bononien. legati. Lunæ 1. Decembr. 1614.

ARGVMENTVM.

Legatum à patre in testamento factum filiabus quando nupserint, solui debet etiam quòd filiæ monasterium ingrediantur, in tantum vt sufficiat solus ingressus in monasterium, absque professione, imò solus animus ingrediendi ante ingressum, ad effectum vt pecuniæ deponantur soluendæ in casu professionis.

SVMMARIVM.

Legatum factum filiabus tempore, quo nubent, debetur tam in casu, quo filiæ carnales nuptias in sæculo, quàm spirituales in Domino per ingressum Religionis contraxerint, n.1.

Legatum pecuniarum factum filiabus, quando nupserint, debet deponi eo ipso, quo filia ingreditur monasterium, etiam ante professionem, soluendum tamen tempore emissæ professionis, n.1. & 2.

Legatum pecuniarum factum filiabus quando nupserint, debet deponi etiam antequam ingrediantur monasterium, si ingrediendi animum habeant, num.3.

Appellare qui potest à decreto contra ipsum facto, si non appellat, acquiescere videtur, n.4.

Exequutio non præsumitur facta in bonis debitoris, nisi probetur illa bona, in quibus fuit facta executio, esse dicti debitoris, n.5.

Subhastationis iustitia, & validitas non præsumitur nisi probetur bona subhastata fuisse debitoris, ibid.

Testis vnicus iunctis adminiculis plurimum releuat, ibid. in fine.

Ædificia solo cedunt, sic & melioramenta, n.6.

Melioramenta dicuntur pars fundi, ibid.

DECISIO DCXXIV.

Proposito dubio sub die 9. Maij præteriti super validitate subhastationis, de qua agitur, 1
quia plura pro illius nullitate adducebantur, Domini restrinxerunt difficultatem, & mandarunt videri, an subhastatio potuerit fieri ante professionem, & an fuerit facta super bonis propriis Iulij Cæsaris; ideo supradicta die 1. Decembris causa iterum proposita quoad primam partem, fuit affirmatiuè conclusum, nempe subhastationem potuisse fieri ante professionem, quia legatum factũ à testatore singulis filiabus Iulij Cæsaris, & Alexandri scutorum 2000. soluendorum de communibus bonis hæreditariis, tempore quo nubent, debetur dictis filiabus, tam in casu quo nuptias carnales in sæculo, quàm spirituales in Domino per ingressum Religionis contraxerint, vt tenuit Rota in hac causa sub die 19 Martij 1607. corã Reuerendiss. Bonon. vnde cùm filiæ Alexandri haberent animum contrahendi huiusmodi nuptias spirituales, & non possent admitti ad professionem, nisi priùs facta solutione dotis tam consuetudine monasterij, quàm etiam ex ordine Illustrissimorũ DD. Congregationis Regularium, benè potuit fieri subhastatio vigore mandati per Rotam, seruatis de iure seruandis relaxati ad effectum, vel summam debitam deponendi in monte Pietatis, vel dandi schedulam bancariam, vt in casu emissionis professionis pecuniæ essent paratæ pro solutione, quòd etiam visum fuit satis conforme voluntati testatoris, qui ad effectum, vt legatariæ admitterentur ad professionem, censetur etiam voluisse quòd pecuniæ legatæ deponantur ante professionem, prout requirebatur, ad *l. illud. ff. de acquir. hæred. l. ad rem mobilem. ff. de procur.*

Nec refragatur quod huiusmodi legatum sit 2
conditionale, & non debeatur, nisi subsequutis nuptiis carnalibus in sæculo, vel spiritualibus in Domino, quia pro responsione fuit dictum, mandatum non fuisse per Rotam relaxatũ ad effectum, vt dictæ mulieres irreuocabiliter acquirerent legatum, quo casu est admodum controuersum inter Doct. an sufficiat ingressus Religionis, vel requiratur etiam emissio professionis, vt patet ex trad. per Surd. *decis.303.* sed tantùm ad effectum deponendi & dandi schedulam bancariam, quæ, vt supra dictum est, necessaria fuit, & debuit præcedere ad hoc, vt legatariæ possent ingredi Religioné, & interim depositum remanere poterat sub eadem conditione nuptiarum spiritualium, ita vt propterea non possit dici prædicta legata considerato effectu fuisse soluta ante euentũ conditionis.

Et ex his cessat quòd de tempore subhastatio- 3
nis aliquæ ex dictis legatariis non essent ingressæ monasterium, nec ad habitũ admissæ, quia ad effectum validitatis subhastationis visum fuit sufficere quod haberent animum ingrediendi, prout colligitur

colligitur ex petitione dotis illorum nomine factæ, & docuit etiam euentus subsequutus, hoc enim casu, vt Domini considerabant, benè potuit iudex, maximè visa renitentia Iulij Cæsaris in soluendo istas dotes legatas per supradictum decretum per modum processionis eius arbitrio cautas reddere, ad effectum, vt faciliùs in monasterium reciperentur, & ad habitum, & professionem admitterentur. Bart. *in l. prætoria. la tertia n. 2. ff. de præt. stipul.* Menoch. *de arbitr. cas. 140. num. 2.* & faciunt tradita per Surd. *dec. 120. nu. 13.*

4 Prætereà supradicta eò facilius procedunt, quia non constat quòd Iulius Cæsar ab huiusmodi decreto appellauerit, prout appellare debebat, quatenus ex illo sentiret se grauatum, aliàs enim non appellando, decreto, & subhastationi illius vigore emanatæ acquieuisse dicitur. *l. fin. ff. quand. appell. sit.* gloss. *in l. ad solutionem, verb. acquieuerit, C. de re iud.*

5 Quo verò ad secundam partem Domini negatiuè concluserunt, subhastationem non fuisse factam in bonis Iulij Cæsaris, quia id non probatur pro parte eiusdem Iulij Cæsaris, prout probari debet, cùm sit fundamentum eius intentionis. *l. qui accusare. C. de eden. l. nimis graue. C. de testib. cum similibus.* Nec obstat quòd confinia bonorum subhastatorum concordent cum prædio *della Martella*, in quo erant inclusæ quædam terrarum naturæ appellatæ *le longagne*, quæ erant propriæ ipsius Iulij Cæsaris, quia fuit responsum ex hoc non inferri necessariò, quòd illæ fuerint in subhastatione comprehensæ, & in dubio pro validitate, & iustitia subhastationis non censentur comprehensæ, nisi terræ, quæ poterant subhastari, ad trad. per Surd. *cons. 39. nu. 7.* Quod etiam comprobatur ex depositione coloni, qui dicit se de illis terris recognouisse in dominum ipsum Iulium Cæsarem, & in exequutione per Bauosium non fuisse earum possessionem captam, & licèt sit vnicus, cum aliis adminiculis plurimum releuat. Ayin. *cons. 400. n. 36. & cons. 911. nu. 24.*

6 Minus obstat quòd in omnem euentum in subhastatione comprehensa fuerint quædam ædificia à fundamentis erecta, & alia melioramenta facta ab ipsomet Iulio Cæsare, quia fuit pariter responsum quòd illa de iure cedunt solo. *l. adeò. §. ex diuerso. ff. de acquir. rer. dom. l. 2. C. de rei vend.* ideóque super illis bene potuit fieri exequutio, sicut super ipso fundo, cuius pars melioramenta dicuntur. *l. 1. §. is autem in cuius. ff. de superfic.* Gabr. *cons. 168. cap. 8. nu. 88. & seq. lib. 1.* & licèt Iulio Cæsari debeatur illorum æstimatio, eam tamen compensare debet cum aliis bonis, quæ ex hæreditate tam opulenta apud ipsum remanserunt, iuxta not. *in c. ad nostram, de reb. Eccles. non alien.* Put. *dec. 276. lib. 3.*

R.P.D. PAMPHILIO,

Fauentina, seu Bonon. dotis. Lunæ 1. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Valet promissio dotis facta à bannito, etiam propter delictum, & hinc sumpta occasione magistraliter in hac decisione discutitur, an sententia contra absentem lata, dicatur lata ob contumaciam, vel ob delictum, quam benè nota, vt iudex criminalis, qui contrarium seruas.

SVMMARIVM.

Instrumenta dicuntur probationes probatæ, n. 2.

Sententia contra absentem bannitum præsumitur potius ob contumaciam, quàm ob delictum lata, n. 2.

Sententia dicitur lata ob contumaciam, & non ob delictum, quando in ea ponderatur contumacia, illáque habetur pro legitima confessione, nu. 3.

Sententia contumacialis vti lata absque veris, & legitimis probationibus, non probat delictum, de quo in actis constare debet per veras, & concludentes probationes, n. 4.

Bannitus ob contumaciam non censetur amisisse ea, quæ sunt iuris communis, nu. 5. Vbi propterea quòd retinet testamenti factionem actiuam, & passiuam.

Diffamati de delicto, seu condemnati ab omnibus actibus legitimis, sunt perpetuò suspensi, si condemnatio sit propter delictum, & diffamatio illi æquipolleat, non autem si condemnati fuerint in contumaciam, nu. 6.

Receptantes bannitus etiam in contumaciam puniuntur ex Bulla Sixti V. n. 7.

Sententia contra absentem lata ob contumaciam, non desit esse contumacialis, etiam quòd delictum probetur per testes pro informatione curiæ examinatos, num. 8. Præsertim si examinati testes patiantur exceptiones, nu. 9.

Banniti etiam propter delictum cùm non amittant ea, quæ sunt iuris naturalis, vel gentium, possunt contrahere, & se obligare, nu. 10.

Confiscari licèt non possint hodie bona delinquentium, per Authent. bona damnatorum. C. de bonis proscript. *attamen dispositio dictæ Authenticæ non habet locum, vbi bona expreßè in sententia sunt confiscata, nu. 10. in fine.*

DECISIO DCXXV.

Domini perstiterunt in decisis sub die 21. Ianuarij 1613. nempe constare de bono iure D. Catherinæ, quia de solutione dotis facta ab ipsa, & de obligatione Florentini eius viri de dote, & donatione restituenda, in casu restitutionis, satis constat ex publicis instrumentis, quæ dicuntur probationes probatæ. Bald. *in l. interest, in vlt. not. Cod. de solut.* Dec. *cons. 36. num. 2.* & faciunt alia in decisione adducta, quæ Dominis placuerunt. 1

Nec obstare visum fuit, quòd tempore obligationis Florentinus esset bannitus, quia placuit responsio quòd sententia fuerat lata contra Florentinum absentem, quæ in dubio præsumitur potius lata ob contumaciam, quàm propter delictum. Mars. *sing. 4. incip. quamuis.* Gabr. post relat. *de sent. concl. 3. nu. 1* Menoch. *lib. 2. præsumpt. 70. num. 1.* cum aliis adductis sub dicta die 21. Ianuarij 1613. & latè in causa Maceraten. hæreditatis 16. Nouembris 1609. coram R.P.D. meo Manzanedo. 2

Quod etiam in casu isto bene comprobatur, ex tenore ipsius sententiæ, ibi, *vt constat nobis per testium per curiam receptorum depositiones, & per contumaciam ipsorum inquisitorum, quam pro* 3

vere, & legitima confessione haberi volumus, vt in similibus terminis verba sententiæ ad istum effectum ponderata fuerunt in causa Ianuen. iurispatronatus 25. Iunij 1607. coram Illustr. D. Cardinali Lancellotto, & in dicta causa Maceraten. hæreditatis, in qua plures aliæ decisiones referuntur.

4 Ideóque bene sustinetur obligatio Florentini, cùm huiusmodi sententia contumacialis vti lata absque veris, & legitimis probationibus, non probet delictum, vt tradit Marsil. *in praxi. §. postquam n. 48. & in l. vnic. ver. post legitimas, n. 129. C. de rapt. virgin.* de quo constare debet ex actis per veras, & concludentes probationes, vt fuit dictum in causa ciuitatis Castelli de Vitellis coram bo. me. Cardin. Seraph. *decis. 354. nu. 10. & seq.* in ciuitatis Castelli supplementi legitimæ 22. Aprilis 1602. & 27. Ianuarij 1603. coram. bon. mem. Iusto, & aliàs sæpè.

5 Et minus per eam Florentinus censeatur amisisse ea, quæ sunt iuris communis. Surd. *cons. 394. num. 20.* vbi dicit quòd secundùm ius commune banniti in contumaciam retinent testamenti factionem actiuam, & passiuam, quod etiam fuit dictum in supradicta *decis. 354. nu. 16.* & tradit idem Surd. *cons. 90. num. 38.*

6 Neque releuare quòd diffamati de delicto, seu condemnati sint ab omnibus actibus legitimis perpetuò suspensi vigore Bullę Pij II. Quia placuit responsio, quòd huiusmodi Bulla sit intelligenda de condemnatione propter delictum, & de diffamatione illi æquipollenti, non autem de condemnatione propter contumaciam, provt etiam intelligenda est Bulla Pij IV. & alię similes, vt fuit resolutum coram bon. me. Card. Seraph. *decis. 376. num. 4. & seq.* quam Rota sequuta fuit in pluribus causis relatis in supradicta Maceraten. hæreditatis coram R. P. D. meo Manzanedo, in qua fuit etiam responsum ad Ægidianum volentem contumacem haberi pro confesso, quòd nihilominus huiusmodi confessio est ficta, quæ propterea non probat delictum, ex supradictis.

7 Ad Bullam verò Sixti V. sextam in ordine, quæ loquitur etiam de bannitis in contumaciam, placuit responsio, illam esse intelligendam provt loquitur ad effectum, vt receptantes, vel non prosequentes bannitos censeantur ei contrauenire, & propterea non habet locum in casu isto, qui vti omissus remanet in dispositione iuris communis, ad *l. commodissimè. ff. de lib. & posth.*

8 Nec refragari quòd ex verbis sententiæ suprà ponderatis appareat de delicto constare etiam ex testibus, qui modò dantur pro parte D. Franciscæ, quia dicti testes fuerunt examinati pro informatione curiæ, parte non citata, qui regulariter non probant delictum. Bursat. *cons. 192. nu. 34. & cons. 201. n. 40. & seq. lib. 2.* Gabr. *cons. 78. sub nu. 32. lib. 1.* Honded. *cons. 101. n. 11. lib. 1.* & consequenter non operantur quo minus sententia dicatur contumacialis, ex deductis coram Seraphino *d. dec. 354. nu. 10. & seq. vers. ex testibus informatiuis*, & trad. Rol. *cons. 29. nu. 31. lib. 3.*

9 Maximè, quia supradicti testes plures patiuntur exceptiones, & præcipuè quòd sint inimici, qui propterea tanto minus probant, ad trad. per Menoch. *de arbitr. iud. quæst. 28. n. 2. lib. 1. & cas. 110. n. 1. lib. 2.* Cresc. *dec. 3. n. 1. de testib.* & agitur ad effectum vt sententia prædicta noceat D. Catharinę, cui vti tertiæ non citatæ sententia contumacialis non præiudicat. Gozad. *cons. 31. num. 10.* Rol. *d. cons. 29. n. 3. in fin. lib. 3.* cum aliis adductis in causa Venetiarum donationis coram R. P. D. meo Buratto.

10 Præterea in omnem euentum fuit dictum quòd banniti propter delictum, ex quo non amittunt ea quæ sunt iuris naturalis, vel gentium, possunt cõtrahere, & ex contractu se obligare, ad text. *in l. ex hoc iure*, & ibi gloss. *ver. obligationes. ff. de iust. & iur.* Ceph. *cons. 324. num. 10.* præsertim quia non apparet bona fuisse per condemnationem fisco incorporata, quæ propterea non debent penes Florentinum remanere in præiudicium creditorum, ne aliàs ex illius condemnatione commodum recipiat, ad Ceph. *d. cons. 324. n. 10.* nec potest dici quòd spectent ad descendentes, vel alios iuxta dispositionem auth. *bona damnatorum. C. de bon. proscript.* quia illa non procedit vbi bona expressè in sententia publicata fuerunt, provt in casu isto. Dec. *cons. 233. sub n. 4. versic. & quia in casu isto*, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Ferrarien. decimarum. Veneris 12. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Sententia sine citatione lata, parte tamen præsente, valida est, etiam Procuratore non monito ad comparendum, & intelligendum, quæ gerebantur contra suum principalem: parte autem non opponente, potest iudex sententiam nullam confirmare.

SVMMARIVM.

Sententia lata sine citatione parte præsente valet, n. 1. etiam Procuratore non monito ad comparendum, & intelligendum quæ gerebantur contra suum principalem, n. 2.

Sententiam nullam parte non opponente iudex confirmare potest, n. 3.

Scriptura vna, quando est contraria alteri scripturæ, neutri creditur, n. 4.

Relato magis standum quàm sententiæ, ibid. in fine.

Citatio incerta, & ambigua, & de qua non constat qua die fuerit executa, non valet, nu. 5.

Argumentum ab antecedenti, & subsequenti, necessariò validum est in iure, ibid. in fine.

Actus vt sustineatur, verba semper fauorabiliter interpretanda sunt, ibid.

DECISIO DCXXVII.

Fvit resolutum sub die 11. Ianuarij præteriti non constare de causis restitutionis in integrum per Serenissimum Mutinæ Ducem petitæ, nisi obstet defectus citationis ad sententiam, de quo particulariter erat agendum. Hodie proposita disputatione super parte reseruata, Domini dixerunt non adesse defectum citationis. Nam si quæratur de prima sententia lata per locumtenentem Cardinalis Legati, citatio ad sententiam nõ defecit, quia lata reperitur Galuano Procuratore

tore Sereniſſimi Ducis præſente, quo caſu alia citatione opus non eſt, vt dicunt Angel. & Imol. *in l. de vnoquoque. ff. de re iud.* & poſt alios latiſſimè Gabr. *de citat. concl. 1. n. 396.* V aut. *de nullit. ex defect. cit. nu. 17.* & eſt text. *in l. etiam. §. 1. verſic. parte præſente, vel euocata, ff. de minor.*

2. Nec requiritur quòd ex proceſſu conſtet Procuratorem fuiſſe monitum, vt intelligeret, quę gerebantur in præiudicium ſui principalis, ſecundùm opinionem Bart. *in l. furioſo. ff. de re iud.* & aliorum, qui eum ſequuntur, quod refert idem Gabr. *verſic. prima tamen, num.* 398. quia Iaſ. Alex. Imol. & alij relati per Capicium *in dec. 1. n. 37.* intelligunt Bartolum, quando appareret Procuratorem eſſe præſentem in Curia ad alium effectum: interim autem donec contrarium non probatur, tenet ſententia, quia præſentes præſumuntur ſcire actum gerendum, & pro decretis, & ſententiis audiendis aſſiſtere, & hanc partem ſequuta eſt Rota in Conchen. decimarum 4. Decembr. 1600. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, inhærendo prædictæ deciſioni Capicij.

3. Præterea alia etiam ratione ſuſtinebatur validitas prædictæ ſententiæ, ex quo de nullitate dictum non fuit coram iudice appellationis, qui propterea potuit parte non opponente ſententiam nullam confirmare, & viam iterum dicendi de nullitate præcludere. Cęſ. de Graſſ. *dec. 9. n. 8. & 11. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Gabr. *conſ. 48. n. 1.* Rota in Almerien. decimarum coram me 23. Iunij 1614. vbi latiſſimè fuit firmata hæc concluſio.

4. Non obſtat quòd dies ſententiæ ſit incerta, cùm ex proceſſu legatur Montanum pronunciaſſe die 26. Iunij 1610. & ex alia fide Notarij actuarij conſtet ſententiaſſe die 22. Decembris eiuſdem anni, ac demum ex proceſſu cōpulſato appareat eodē die 22. Decembris Iacobum Spinulam eadem ſententiam protuliſſe, qua contrarietate attenta neutri ſcripturæ ſtandum videatur. Quia fuit reſponſum ceſſare incertitudinem, & contrarietatem, ex quo poſtquam Montanus tulit ſententiam, provt in ſchedula, & dicto die 26. Iunij in actis ea non fuit dimiſſa, & per conſequens tanquam relata ad id, de quo non apparet, non meretur nomen ſententiæ. Secunda verò de die 22. Decembris nō ex proceſſu, ſed ex fide Notarij actuarij legitur prolata, quæ fides cùm ſe retulerit ad proceſſum, & proceſſu exinde in forma probanti tranſportato appareat non à Montano, ſed à Spinula fuiſſe pronunciatum, viſum eſt illi magis, quàm fidei eſſe ſtandum, *l. aſſe toto. ff. de hæred. inſtit.* Dec. *conſ. 563. nu. 6.* Rota diuerſ. *part. 1. dec. 121. nu. 6.*

5. Si verò ſecundo loco agatur de ſententia Prętoris Ferrariæ iudicis appellationis, & illa apparet lata præuia citatione ad audiendam ſententiam, & legitimè exequuta in perſonam Galuani Procuratoris Sereniſſimi Ducis: nec viſum eſt obſtare quòd ex relatione nuncij non conſtet, qua die fuerit exequuta citatio ad ſententiam, & relatio nuncij incerta, & ambigua non releuat, cùm citatus non ſit certus de hora comparendi, vt in terminis viſus eſt firmare Specul. *in tit. de cit. §. ſequitur videre. num. 10. verſ. facta igitur citatione*, ideò cùm citatio fuerit decreta die 26. Martij pro die ſecunda iuridica, & potuerit exequi eadem die, nuncius verò die 27. retulit ſe citaſſe Galuanum, non expreſſo tempore citationis, dies ad audiendam ſententiam cadere poterat ſub 28. & tamen ſententia fuit lata die Iouis 29. eiuſdem menſis Martij, & ſic veriſimiliter extra terminum datum ad audiēdā ſententiā. Prædicta enim æquiuocatio ex facto fuit ſublata, quia citatio fuit decreta ſub die 26. de ſero, in quo terminus iuris pro citatione non ſupererat: relatio autem fuit facta die 27. in manè, quia inter decretum citationis, & relationē nuncij vnicus terminus dabatur, & conſequenter benè adaptatur terminus ad ſecundū iuris cadens in die 26. in quo ſentētia fuit lata, & hæc ipſa probatio ab antecedenti, & ſubſequenti neceſſariò non eſt noua in iure, vt benè probat Euerard. *in ſua centur. legal. in loco À cōceſſione antecedentis*, maximè cùm agatur de ſuſtinēdo actu, pro quo ſemper ſolet ſumi fauorabilis interpretatio. Seraph. *dec. 1115.* Creſc. *dec. 1. n. 1. de cauſ. poſſ. & propriet.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 35.* Surd. *deciſ. 233. n. 16.* Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. MANZANEDO.

Ciuitatis Ducalis nullitatis vnionis. Lunæ 12. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Ex ſummariis ſume argumentum.

SVMMARIVM.

Appellatio interpoſita à Procuratore non habente mandatum non ſuffragatur, nec impedit ſententiam tranſire in iudicatum, nu. 1.

Appellatione interpoſita, ſi ea proſequuta non fuerit, illa remanet deſerta, ibid. in fine.

Vnio non effectuata habetur pro reuocata, per regulam reuocatoriam Leonis XI. & Pauli V. etiam quòd haberet clauſulas ampliſſimas præſeruatiuas, numero 2.

Vnio quòd non habuerit effectum præſumitur à iure & ideo qui contrarium dicit, probare debet, & quomodo, nu. 3.

DECISIO DCXXVII.

Conſtare de re iudicata quæ veniat exequenda, Domini dixerunt; licèt enim à ſententia in hac cauſa lata fuerit in tempore appellatum, tamen non conſtet de mandato illius qui appellauit, appellatio redditur inutilis, perinde ac ſi interpoſita non fuiſſet. Caputaq. *deciſ. 35. nu. 6. part. 1.* Achill. *dec. 10. de appellat.* Lancellott. *de attent. part. 2. c. 12. limit. 50. num. 22.* ita vt intret res iudicata, vt fuit reſolutum in vna Fauentina ſucceſſionis 24. Nouembris 1604 coram Illuſtriſſimo Mellino, & 20. Iunij 1608. coram Domino meo Caualerio; maximè quia appellatio non fuit proſequuta, & ſic remanſit deſerta. Crauett. *conſil. 103. numero 1.* Rota *deciſ. 1. de appellat. in nou. & deciſ. 76. eodem titul. in antiq.* Samen. *in regula de trienn. quæſt. 54. num. 2.* 1

De iuſtitia verò Iunæ dubitari non poteſt, 2
cùm vnio per Capitulum prætenſa tanquam non effectuata remanſerit reuocata per regulam reuocatoriam vnionum Leonis XI. & S. D. N. Pauli V. etiam quòd illa haberet clauſulas ampliſſimas, & præſeruatiuas & derogatorias ad futuras regulas, vt fuit reſolutum in vna Toletana Capellaniæ 23. Ianuarij 1608. coram Domino meo Pamphilio.

Quòd autem vnio non fuerit effectum sortita, vltra quòd tanquam quid facti non præsumitur. *in l.bello.§.facta.ff.de capt.& postlim.reuers.*deducitur ex eo,quòd non fuerit facta post cessum,vel decessum præsentis Rectoris,vnionis effectus est suspensus donec ille viuit. Calder. *consil.vlt.nu.2. de reb.cred.non alien.* Mandos.*super dicta regula q. 5.* Et ita resolutum.

R.P.D. MANZANEDO.

Terdonen. bonorum. Lunæ 15. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

De nullitate examinis testium ex pluribus causis,de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Testes examinari debēt citato Capitulo,quãdo agitur de alienatione bonorum mensæ Episcopalis, etiam quod illa sit separata à mensa Capituli,n.1.

Forma inducitur propter ablatiuum absolutum,n.2.

Notario non actuario nec à iudice deputato non creditur de relatione citationis sibi facta à iudice de relatione citationis sibi facta à nuntio,n.3.

Citari quando debet Capitulum,citatio debet fieri capitulariter, vel saltim fieri diligentia, vt Capitulum conuocetur,& congregetur,n.4.

Citationis forma vbi non est seruata, redditur citatio nulla,n.5.

Citationis nullitas, & defectus non sanatur per comparitionem asserti Procuratoris non habentis mandatum,n.6.

Industria personæ censetur electa per verba, discretioni vestræ committimus,& mandamus, *item per verba,* districtè præcipimus, *item per verba,* conscientiis oneratis,*n.7.*

Testiũ examen quoad nudi ministeriũ,licèt committi possit à iudice Notario,non tamen committi possunt citationes, & alia similia, quæ à iudice facienda sunt antequam testes examinentur,nu.8.

Testes examinati in diuerso loco designato in citatione non probant,n.9.

Testes sine iuramento examinati non probant, & iuramentũ à Notario assertũ per verba enunciatiua, vtputa, Testis iuratus,&c.*non sufficit,n.10.*

DECISIO DCXXVIII.

1 CVm fuisset lata in partibus sententia ad fauorem mensæ Episcopalis Terdonen. super nullitate alienationis bonorum,de quibus agitur, fuit causa appellationis introducta in Rota corã Reuerend. Attrebaten.& coram illo resolutum, licentiam alienãdi concessam per delegatos Apostolicos Episcopo tunc temporis fuisse nullã; verùm quia huic reuolutioni pars aduersa non acquiescebat die 21. Maij 1612.ego in locum dicti Attrebaten.suffectus causam super eisdem proposui; & Domini non fuerunt concordes,sed dixerũt,quòd videretur de læsione Ecclesię,super quo dubio proposito die 14. Nouembris præteriti,cùm pro ea excludenda adducerentur multi testes de tempore licentiæ examinati, & contra eorum examen pro parte Episcopi multa opponerentur, placuit Dominis ordinare,vt in primis videretur de validitate examinis dictorum testium : vnde in executionem prædicti ordinis dedi dubium, an testes essent validè examinati ? quod negatiuè fuit resolutum.

Primò,quia ad illorum examen non fuit citatum Capitulum, prout requiritur, quando agitur de alienatione bonorum mensæ Episcopalis, etiã quòd illa sit separata à mense Capituli,non solùm ex dispositione iuris,gloss. *in c.1.in fin. verbo defensore,de rebus Ecclesi.non alienan.in 6.*vbi Franc.*n.2. versic.si verò bona.* Innocent.*in cap.nouit.* vbi Abb. *n.9.de his,quæ fiũt à Prælato sine consens.Capitul.*Redoan.*de rebus Ecclesi.non alien.rubr.de his,qui consens.*&c.*n.7.& 11.*Caputaq.*dec.106.part.1.* Seraph. *dec.443.n.4.*sed etiam ex forma rescripti,si in euidentem emanati,cum clausula, vocato Capitulo, 2 quæ formam inducit propter ablatiuum absolutum. *l.à testatore. ff.de condit.& demonstr.* Paris.*cons. 41.n.14.lib.4.*Caputaq.*dec.150.n.1.& 2.part.* & fuit dictum in vna Ferrarien. bonorum 16.Iunij præteriti coram R.P.D. meo Dunozetto.

Quòd autem Capitulum non fuerit citatum, 3 probatur,quia de citatione non constat, nisi per relationem Nuncij factam cuidam Notario ab ipsomet electo, cui de dicta relatione attestanti non creditur, cùm non esset Notarius actuarius, nec à iudice deputatus,ad tradita per Bart.*in l.si finita.§.Iulianus,n.7.ff.de damn.infect.*quem refert, & sequitur Bero.*in cap.quoniam contra,num.131.& 147.de probat.*

Vlteriùs, quatenus de citatione constaret, illa 4 non fuit legitimè exequuta,tum quia non fuit facta Canonicis capitulariter congregatis, prout requiritur. glos.*in cap.bona.verb. singulares.versic. vel si non habetur, de election.* Rota *decis.1.de sent. excomm. in antiq.* Marian.Socin. *in tract.de citat. artic.20.nu.52.vers.aut non habet.* Seraph.*decis.1116. nu.1.*vel saltim non apparet facta aliqua diligentia conuocandi Capitulum instando apud eum, qui habet facultatem illud congregandi ad effectum,vt citatio haberetur pro legitimè executa, iuxta glos. *in cap.si capitulo, verb.factam,de concess. præbend. in 6.* Bart. *in extrauag. ad reprimendum. verb.citatum,* Alex. *cons.219.nu.2.lib.6.* Marian. *vbi suprà dicto nu.52.*

Tum etiam, quia in executione non fuit ser- 5 uata forma præscripta in citatione, in qua mandabatur,vt fieret personaliter,aliàs ad valuas Ecclesiæ; & tamen exceptis duobus Canonicis cæteri fuerunt citati ad valuas, nulla præcedente diligentia de reperiendo personaliter, & sic nulliter. Afflict.*decis.2.num.6.* Caputaq.*decis.111.part. 1.* Seraphin.*decis.972.n.6.* Gabr.*cons.40.nu.4.lib.1.*

Nec huiusmodi defectus citationis Capituli vi- 6 detur potuisse purgari per comparitionem Ioannis Antonij Siges, cùm non constet illum tunc temporis habuisse mandatum à Capitulo.Seraph. *dicta decis.972.*præsertim quia ex aduerso fuit oppositum de non mandato, & iudices ex eo comparitionem admittere noluerunt.

Secũda nullitas principalis resultat ex eo,quòd 7 iudices Commissarij tenebantur per se ipsos informationes sumere, & non poterunt examen testium Notario subdelegare,prout fecerunt,cùm esset per Pontificem electa industria personarum,per illa verba, *Discretioni vestræ committimus, & mandamus,* iunctis aliis, seruata forma litterarum prædecessoris huiusmodi, nempè Pauli II. ibi insertarum, in quibus adsunt verba, *districtè præcipimus*, &c. quæ necessitatem cognoscendi per se

per se ipsum important.glos.*in l.sæpè audiui. ff.de offic.præsid.*vbi Bart.& Angel. Felin. *in cap.eam te, num.11.de rescript.*vbi de communi,& quòd totus mundus approbat d.glossam,Vant.*de nullit.ex defect.iurisdict.iudic.deleg.nu.21.* provt,& alia verba, ibi,*conscientiis oneratis*,&c.Felin. *in cap.fin.num.2. vers.vltimò allegant. de offic.delegat.* Ias. *in l.1.num.29.de offic.eius*,&c.Vant.*vbi suprà,versic.seu dictum fuisset.*Menoch.plures referens,*de arbitr.q.68.n.12. & præsumpt.21.n.16.lib.2.*

8 Maximè quia dicto Notario non solùm commiserunt nudum ministerium examinationis, & receptionis iuramentorum,sed etiam totum examen,& sic citationes testium,& alia similia, quæ erant facienda per ipsos Commissarios ante examinis delegationem, quia cùm sapiant jurisdictionem, Notario committi non valent, iuxta gloss.*in clem.vnic.in princ.de offic.delegat.*vbi Imol.*nu.3.* Anchar.*nu.4.* Cardin. *num.7.versic.opponitur.* Abb. *in cap.quoniam, num.3. de testibus.* Bellamer. *decis.43.* Rot.diuers.*decis.630.part.1.* Capũtaq. *decis.382.lib.1.in manuscript.* Vestr.*in praxi lib.6.cap.2.nu.14.*

9 Tertia nullitas principalis deducitur ex eo, quòd testes non fuerunt examinati in loco designato in citatione, nempe Camparitiæ Albariæ territorij Castri noui, sed in Conuentu Sancti Francisci intus Castrum nouum.Put.*decis.262.lib.1.*Seraphin.*decis.90.*Vestr.*vbi suprà n.8.*Caputaq.*decis.274.part.3.*Rota diuers.*decis.415.part.1.* Vant. *de null.t. ex defectu citationis,nu.73.* & fuit dictum in vna Portalegræ decimarum 11. Februarij 1591. coram Orano.

10 Vltima verò nullitas versatur circa iuramentum testium, quo Notarius testatur solummodo per verba enunciatiua,nempe, *testis iuratus*, &c. quæ non probant iuramentum.Caputaq.*dec.285. & 295 p.3.* & fuit pluries resolutum, & signanter in vna Ianuen. pecuniaria 16. Martij 1612. coram D.meo Vbaldo, &c.

R.P.D. BVRATTO.

Alerien.beneficij.Veneris 19. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Commissionis Signatura attenditur, & non id, quod in ea petitur, & narratur, nec excommunicatus ob non paritionem absolui potest,nisi parito iudicato.

SVMMARIVM.

Sententia lata super eo, quod in commissione causæ non continetur,nulla,& inualida est,nu.1. Declara nisi in commissione adsit clausula. Quam & quas,*n.2.*

Signatura commissionis attenditur, & non petitio, seu supplicatio,ibid.

Narrata in commissione restringuntur, & limitantur per concessionem.& Signaturam,ibid.

Excommunicatus ob non paritionem litteris, absolui non potest per Rotam ad cautelam, sine speciali commißione,n.3.

Absolutio à censuris in curia latis non datur,nisi parito iudicato,ibid.in fine.

DECISIO DCXXIX.

Sæpiùs proposito dubio super eisdem DD tenuerunt pro reuocatione sententiæ Rotalis ex defectu iurisdictionis,vt fuerat in fine decisionis consideratum. Primò, quia cùm esset commissa tantùm causa nullitatis, & restitutionis in integrum aduersùs sententiam latam super Ecclesia Sancti Saluatoris,non potuit super Ecclesia Sancti Petri pronunciari,*cap.P.& G.cap.cùm olim, il primo,*vbi Abb.*n.11.& 12.* post gloss. *in verb.protinus, in fin.de offic. deleg.gloss.fin.in cap. edoceri. de rescript.*cum deductis in priori decisione. 1

Et clausula *Quam,& quas,*non legitur in secunda parte commissionis,restricta ad causam nullitatis,& restitutionis in integrum: Signatura autem,non petitio attenditur, & quod commissum non fuit,dicitur fuisse neglectum,vt not.Doctor. *in c.super litteris,de rescript.*Bald.*in l.2.num.42.*vbi Barbat. *in additio. littera L.C. si contr. ius vel vtil. publ.* Alex. *cons.94.num.3.lib.2.* Corn. *cons.312.in princ.lib.3.*Rot.*decis.28.*vbi Papaz.*nu.3.de rescript. in nou.*idem Papaz. *decis.9.nu.5.eod.tit.* Gabr.*cons.28.nu.24.lib.2.*cum aliis per Decian. *cons.86.n.51. & seq.lib.3.*Narrata enim,ac petita restringuntur, & limitantur per concessionem, & Signaturam, Abb.*in cap.2.vers.notabis,& versic.& hoc notabis,de treug.& pac.* Felin.*in d.cap.super litteris,sub nu.10. versic.limita.de rescript.*Ias. *cons.173.num.7.libro 4.* Ruin. *cons.43.nu.3.lib.1.* Paris. *cons.vlt.sub num.43. lib.4.* 2

Secundò,quia non potuit Andreas excommunicatus ob non paritionem mandato de manutenendo,ad fauorem Vincentij relaxato, absolui per Rotam ad cautelam sine commissione speciali, Rot.*decis.3.de sentent.excom.in antiq.* vbi de obseruantia huius sacri Tribunalis,Papaz.*ad dec.3.de renunc. in nou.* Felin. *in c. Apostolicæ, num.20. col.pen.ante med.versic.commissarios,de except.*Et à censuris in Curia latis non datur absolutio, nisi parito iudicato, vt testatur Rot.apud Cardinal. Seraph.*dec.432.n.1.* Et ita decisum. 3

R.P.D. PIROVANO.

Romana matrimonij. Lunæ 12. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Matrimonium vt dicatur probatum requiritur plus quàm ordinaria probatio,quando agitur de illud redimendo; si verò de illud sustinendo, sufficit probatio ordinaria,etiam ex pluribus imperfectis probationibus, & adminiculis.

SVMMARIVM.

Testis de facto proprio probat plusquam semiplenè, num.1.

Testis sacerdos magis probat,quàm secularis,n.2.

Testis de facto proprio quando probet si ad se exonerandum deponat,ibid

Matrimonium non requirit plenissimam probationem,quando agitur non de illud impugnando, seu dirimendo,seu sustinendo,n.3.

Matrimonij probatio nunquid fiat ex semiplenis, & non perfectis probationibus, ibid.

Matrimonij probatio iuuatur ex adminiculis, de quibus nu.6.

DECISIO. DCXXX.

1 DOminis visum est in hac tertia dubij repropositione constare de matrimonio contracto inter Petrum Paulum Iannotium, & Prudentiam Liliam, & consequenter standum esse in primo & secundo loco decisis. Et iterum ponderando probationes Prudentiæ dixerunt, quòd in præsenti concurrit fides libri parochi, cum depositione eiusdem formiter examinati, affirmantis matrimonium contraxisse inter prædictos, cuius dictum vti de facto proprio, & ratione proprij officij regulariter solet constituere gradum nedum semiplenæ probationis, sed maioris, scilicet plusquam semiplenæ. Achill. *decis.3.de testib.* Cæs. de Grass. *decis.2.num.11.de empt.& vendit.* Seraph. *decis.*887.*nu.*3.& hanc opinionem passim sequitur Rota, vt fuit dictum nouissimè coram me in vna Romana administrationis Fundaci 28. Nouembris præteriti.

2 Tãtò magis cùm in eo cõcurrat qualitas sacerdotij, quę solet augere fidem in teste, vt dicit Crauett. *cons.*267.*n.*2.& informantes pro Iannotio, vti indubitatam admittunt, allegando ita fuisse tentum in causa prætensæ illegitim. 4. Decembris 1598. coram bon. mem. Penia, *& decis.*750.*num.*9. inter impress. *part.*1.*diuers.* quamuis ab ea recedere conentur ex eo, quòd parochus non sit testis omni exceptione maior, cùm affectatè deposuerit in hac causa, & tractet de se, exonerando à pœnis Concilij, in quas incideret, si matrimonium verum non esset, & conetur sustinere factum proprium; quæ tamen dominis non placuerunt, cùm prædicta omnia respiciant necessitatem officij, cuius contemplatione factum proprium non cadit sub exceptione, quia de eo tenetur rationem reddere Alciat. *reg.*3.*præsumpt.*13. & 14. Alex. *cons.*105.*nu.*2.*vers. nam in his, lib.*2. Seraph. *decis* 623.*n.*12.

3 Ideo dicebatur si huic semiplenæ addatur gradus probationis alterius semiplenæ, vel etiam maioris, satis patebit de probatione concludente matrimonium inter prædictos fuisse celebratum, cùm non versemur in causa impugnandi, vel dirimendi matrimonij, sed illud sustinendi, in qua leges non requirunt plenissimam illam probationem, sed contentantur ordinaria. Dec. *cons.*163.*nu.* 13. & fuit firmatum in causa Tullen. matrimonij 14. Iunij 1568. & in Papien. matrimonij 1. Iulij 1594. coram Illustriss. Cardinali Mellino, *& in dec.*209. *nu.*2.*&* 3.*part.*1.*diuers.* & consequenter probationes posse coniungi, quidquid ex aduerso fuerit dictum ex decisionibus Parmen. status 18. Iunij 1573. coram Robusterio, Nebien. benefic. 4. Decembr. 1602. coram Cardinali Lancelotto. Toletana Canonicatus 10 Decembris 1608. coram Reuerendissimo Lugdunen. cùm loquatur vbi requiritur plenissima probatio, vel vtraque probatio in sua specie non est perfecta, quæ propterea impediuntur coniungi, vt plenè probat Gabr. *de probat. concl.*1.*in pr.* Secus est vbi agitur de ordinaria probatione, vt in præsenti, & altera probatio excedit semiplenam, quæ ex adminiculis potest suppleri, & adminicula valdè vrgent pro sufficienti conclusione huius probationis.

Nam de promissione antecedente matrimonium deponit Aurelius Gomes medicus, dicens Iannotium alloquutum fuisse Prudentiam in illa nocte per similia verba, *State allegramente Mad. Prudenza, che vi voglio sposare,* & alter testis, scilicet Carissima deponit de confessione prædicti Iannotij in illa nocte post sequutum matrimonium dicendo, *Prudenza, stà allegramente, che io ti hò sposata,* & alter testis, qui idem sibi affirmauit, iuxta Pontem quatuor capitum, Ioanna verò, & Presbyter Augustinus de Marsico nouo, qui pro testibus in ipso contractu matrimonij fuerunt à parocho descripti in libro, parte tamen non citata examinati idem affirmant, quod à parocho fuit testificatum; demum in vicinia de manè sequenti exortam fuisse famam huius matrimonij deponunt primus testis, secundus, & quartus à Cicerciullo famulo iusdem Iannotij, qui pro teste ad matrimonium in libro parochi descriptus reperitur, quæ omnia pro adminiculis in aliis decisionibus fuerunt considerata, & nunc etiam magis Dominos mouebant attenta facti continuatione quod habuit initium à promissione, & actu subsequuto, & confessione post contractum, & immediata fama déque manè suborta de matrimonio contracto, ac demum quia Ioanna, & Presbyter Augustinus licèt informiter examinati, faciunt aliquod adminiculum, *c. quoniam frequenter,* & ibi gloss. *in verb. regulariter, vt lite non contestata.* Seraph. *decis.*585.*num.*1. quod visum est sufficere, cùm addatur probationi plusquam semiplenæ. 4

Non obstat quòd depositio dictorum Ioannæ & Presbyteri Augustini conquassetur ex dicto Cicerciulli famuli pro teste dato in fide parochi, & ab eodem parocho in sua depositione nominato, qui propterea, vti de instrumentariis dicitur, non videtur posse reprobari, & dum contradicit, facit alios vacillare, ita vt neutri credendum sit. Alex. *cons.*143.*num.*2.*lib.*2. Menoch. *cons.*199.*num.*24.*lib.* 2. cum aliis allegatis, quia fuerunt datæ responsiones in prima decisione, quæ placuerunt Dominis. 5

Similiter non obstant exceptiones releuatæ contra depositionem testium de fama, & singularitatem deponentium de promissione, & confessione Iannotij. Quia dicebatur prædicta non deseruire pro principali probatione, sed pro adminiculis, quæ non debent rejici, quamuis leuia, vbi agitur de ordinaria probatione pro sustinẽdo matrimonio, vt in præsenti, & provt Rota admisit in vna Tullen. matrimonij corã sanct. me. Clement. VIII. inter impress. 209.*n.*1.*p.*1. diuers. & in fortioribus terminis in causa Hispal. matrimonij Marchionissæ de Alcana 28. Ianuarij 1608. coram Reuerendiss. Archiepiscopo Bononien. &c. 6

R.P.D. MANZANEDO.

Casalen. Canonicatus. Veneris. 16. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

De beneficiorũ incompatibilitate plura notanda, de quibus in summario.

SVM-

SVMMARIVM.

Residentia præcisa ex sola beneficiorum incompatibilitate non censetur inducta, cùm beneficiorum incompatibilitas non solùm ratione residentiæ, sed ex aliis causis causari possit, n.2.

Incompatibilitas beneficiorum potest etiam induci ratione consistentiæ sub eodem tecto, ibid. in fine.

Incompatibilitas beneficiorum non inducitur in beneficiis difformibus, sed tantùm in beneficiis vniformibus, num.3. Vbi etiam referuntur contrarium tenentes.

Capellaniarum appellatione in generali dispositione Pontificis non veniunt Capellaniæ quæ sunt de iurepatronatus laicorum, n.4. Declara vt n.5.

Vltimus status in beneficialibus attenditur, ibid. in fine.

DECISIO DCXXXI.

1 FVit primo loco in hac causa resolutum sub die 29 Nouembris 1613. gratiam Sebastiani non esse iustificatam respectu falsitatis narratiuæ Bonifacij, quòd ista Capellania non requireret personalem residentiam. Et ad statutum dictę Ecclesiæ fuit responsum non loqui de residentia præcisa, sed causatiua, respectu scilicet amissionis fructuum, non autem tituli, ex latè adductis in dicta prima decisione, à qua tamen sub die 14. Maij præteriti Domini recesserunt, ob cōstitutionem Iulij II. nouiter per Sebastianū productam, in qua declaratur Canonicatus, & Capellanias in ista Ecclesia esse incompatibiles, quasi stante dicta incompatibilitate residentia videretur præcisa, cùm respiceret non tantùm amissionem fructuum, sed etiam tituli resultantiam ex dicta incompatibilitate per constitutionem inductā; verùm quia ista secunda decisio videbatur pati difficultatem, causam super eisdem hodie reproposui Et domini vtraque parte informante ab ista vltima decisione recesserunt, & in decisis primo loco standum dixere, ex rationibus, & fundamentis in prima decisione adductis.

2 Quibus nullatenus obstare visum fuit prædicta constitutio Iulij II. cùm illa tantùm caueatur, quòd Capellaniæ sint incompatibiles cum Canonicatibus, & nulla sit mentio de residentia præcisa. Nec illa videtur inducta ex sola dicta incompatibilitate, cùm illa non causetur tantùm ratione residentiæ, sed possit causari etiam ratione consistentiæ sub eodem tecto. *cap. de multa. de prabend. cap. litteras, & ibi gloss. verb. de consuetudine, de concess. prebend. clem. vlt. eod. tit. de prabend,* Quin & causatur ex aliis causis, de quibus per Rebuff. *in prax. tit. de dispensat. ration. ætat. in verbo incompatibilia, num.1.* & per Hojed. *de incompatib. par. 1. & 2.* vnde non sequitur, constitutio induxit incompatibilitatem; ergo ratione residentiæ, cùm possit ex aliis causis induci, aliàs esset arguere de genere ad speciem, quod non licèt. Bart. *in l. si quid earum. §. interemptum.* vbi gloss. *in verbo paratum. ff. de legat. 3.* Euerard. *in loc. de gener. ad spec.* Et eo maximè in casu nostro, cùm inspectis verbis constitutionis videatur incompatibilitas inducta ratione consistentiæ sub eodem tecto; emanauit enim constitutio, vt in ea legitur pro decore, & venustate dictæ Ecclesiæ, & augmento diuini cultus, qui effectus consequitur ex maiori numero deseruientium in Ecclesia, iuxta *Extrauag. execrabilis, in princ. de prabend.*

Nec potest dici frustratoria prædicta constitutio, ex quo talis incompatibilitas ratione eiusdem tecti esset priùs à iure inducta, ex supradictis, cùm certum sit, quòd Capellania, & Canonicatus sunt beneficia difformia, quo casu plures tenent non induci prædictam incompatibilitatem, sed tantùm in beneficiis vniformibus, ad notat. per Lap. *allegat. 116. num. 5.* Felin. *in c. ex parte il secundo, num. 3. de rescript.* & Rebuff. *in prax. tit. de non promo. infra annum num. 76.* Nauarr. *cons. 16. & 18. de prabend.* Paris. *de resignat. benef. lib. 3. quæst. 1. num. 128.* Et contrarium, quòd imò etiam ista incompatibilitas detur in beneficiis difformibus, & diuersis, tenuerunt Innoc. *in cap. cùm iam dudum, de prabend.* & Mandos. *in Signatur. grat. in tit. de dispensat. ad beneficia sub eodem tecto, versic. ad duo beneficia,* & Hoied. *in dicto cap. 20. nu. 25.* vnde dicta constitutio satis operatur, disponens dictas Capellanias cum Canonicatibus esse incompatibiles, & sic dirimens supradictam Doctorum controuersiam, vel potiùs primæ illorum sententiæ inhærens. 3

Vlteriùs prædictæ constitutioni respondebatur, quòd cùm loquatur generaliter de Capellaniis, non sit intelligenda de ista, quæ est de iurepatronatus laicorum, quod non comprehenditur sub generali dispositione Pontificis. gloss. *in cap. 2. in verbo collatio,* & ibi Doctores, *de prabend. in 6.* Cassad. *deci. 6. num. 5. de iurepatr.* cùm aliis adductis per Hojed. *vbi suprà part. 1. cap. 24. nu. 109.* Et quòd ista Capellania sit talis, apparet ex præsentatione facta à patronis in personam vltimi possessoris defuncti, quam fuit subsecuta institutio, & sic constat de vltimo statu, quod in beneficialibus attendi debet. Dec. *cons. 126. num. 1.* Ferret. *cons. 132. num. 11.* Rota *decis. 14. de iurepatron. in antiq.* Seraphin. *decis. 1093. num. 3. & 1227. num. 5.* 4

Et quamuis videatur hoc intelligendum de iurepatron. laicorum ex dotatione, & fundatione, & constructione, ad notata per Federic. de Sen. *consil. 65. post princ.* Archidiacon. & Geminian. *in cap. 2. numero 12. vers. sed quid in ista reseruatione. de prebend. in 6.* Abb. *in cap. dilectus, ante fin. de offic. delegat.* Cassad. *decis. 4. num. 2. de iurepatr.* Hoied. *dicto cap. 24. numero 111.* Modern. *ad regul. 8. gloss. 18. cum seq.* Fuit dictum nos versari in iurepatronatus ex fundatione, vel dotatione, & hoc desumi ex statuto antiquo eiusdem Ecclesiæ de anno 1350. dato in summario pro parte Sebastiani, vbi non semel, sed bis loquendo de istis Capellis, refertur in his verbis, *Qui dictas Capellas fundarunt,* &c. quæ verba antiqui statuti denotant ex fundatione istud iuspatronatus processisse, &c. 5

REVERENDISSIMO P.D. PIROVANO.

Sabinen. iuris pascendi. Veneris. 16. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Ius pascendi quomodo probetur in territorio alieno. est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Interdictum retinendæ datur in discontinua seruitute iuris pascendi, nu. 1.

Dominium quomodo per testes probetur, n. 2.

Iuris pascendi seruitutem prætendentes illam probare non dicuntur, nisi etiam probauerint eorum possessionem esse differentem à possessione vniuersali ipsius domini terrarum, & compatibili cum eo, nu. 2. & 3.

Possessio iuris pascendi probatur per perceptionem fructuum herbarum, nisi alter existeret in possessione illarum terrarum, in quibus herbarum fructus percipitur, n. 3.

Possessores duo eiusdem rei esse possunt, subsistente diuersa possidendi causa, ibid.

Pascua dicuntur esse in peculio vniuersitatis. Declara vt num. 4.

Ius competens particularibus vti vniuersis, differt à iure illis competente vti singulis, num. 4. vers. Ad prædicta.

DECISIO DCXXXII.

1 FVit resolutum Martio Funetto, Georgio Patritio, & Dominico Paganico, non esse dandum mandatum de manutenendo in possessione pascendi cum suis animalibus vagantibus, seu mercantilibus, & non aratoriis in territorio Palumbariæ in Quartis Quitani, Marzolani, & Campanilis. Quia etsi in hac discontinua seruitute iuris pascendi non videatur posse denegari interdictum retinendæ, vt affirmant Socin. R buff. Cæpol. & alij per Menoch. allegati *de retinend. possess. remed. 3. num. 131.* Marc. *decis. Delph. 592.* nihilominus cùm constet de dominio terrarum pro parte Domini Ducis, in quibus particulares prætendunt huiusmodi seruitutem, existimarunt Domini probationem non esse concludentem pro obtinenda manutentione petita.

2 Dominium enim D. Ducis respectu terrarum, in quibus seruitus prætenditur, visum est ad hunc effectum satis probari ex testibus, qui dantur in summariis, dum deponunt de vero dominio Domini Ducis, & de possessione ex eo quòd diuidat, & distribuat terras ad culturam, & de exactione annuarum recognitionum, & responsionum, de venditione lignorum, de concessione pascuorum exteris transeuntibus, & illic cum animalibus commorantibus, & de solutione pensionis conuentæ cum eisdem, & de retentione earumdem terrarum, vt de per se eas laborare faceret, quæ omnia bene probant bona illa pertinere ad dominium ipsius castri Palumbariæ, vt dicit Alciat. *cons. 20. num. 2. lib. 5.* Ioan. de Amic. *cons. 8. num. 54. & 56.* Honded. *cons. 84. num. 15. lib. 2.* ponderans recognitiones ementium pascua, ideo non sufficit prætendentibus seruitutem iuris pascendi probare vsum pascendi, nisi etiam probauerint eorum possessionem esse differentem à possessione vniuersali ipsius domini terrarum, & compatibili cum ea, scilicet, quòd vsi fuerint iure seruituris, & quòd testes deponant, quòd ex aliqua causa putauerint habere vsum seruitutis. Bart. *in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actúque princ.* quem sequuntur Natta *cons. 23. num. 3.* Alex. *cons. 142. num. 3. lib. 7.* ponens exemplum, si probata fuisset fama, quòd ius seruitutis competeret. Felin. *in c. de quarta nu. 41. versic. vel concorda. de præscript.* Cæpoll. *de seruitute vrban. præd. cap. 20. num. 1.* Franc. Marc. *decis. Delph. 592. numero 2.* Bursat. post alios *consil. 156. num. 35.*

3 Et huius requisiti videtur manifesta ratio, quia data possessione, & dominio ex parte D. Ducis, etiamsi particulares probauerint vsum inferentem ad perceptionem fructuum herbarum, per quam regulariter probatur possessio. *l. Titia. ff. de solut. l. 2. ff. de acquir. possess. l. litibus. ff. de agricol. & cens. lib. 10.* Cæs. de Graff. *decis. 14. num. 4. de testib. & decis. 10. num. 3. de caus. poss. & propr.* tamen alio existente in possessione, contraria possessio allegata, & probata non erit manutenibilis. Bartol. *in l. quamuis. §. si conductor. num. 2. ff. de acqu. poss.* Crauett. *cons. 50. num. 3.* Cæsar de Graff. *decis. 21. de prob.* Rota *decis. 506. num. 4. part. 1. diuers.* quia semper aut clandestina iudicabitur, aut irreleuans, dum perceptio fructuum in vsu consistens contingere poterit, vel precariò, vel familiaritate, vel domini terrarum incuria pro certis temporibus: propterea ad effectum huius manutentionis necessaria est distinctio causæ possidendi, vt vtraque sit compatibilis, & dari possit in vna, & eadem re, prout potest subsistente diuersa causa possidendi, nempe iure seruitutis, iure vsusfructus, iure pignoris, & similium. Alexan. *in l. 3. §. ex contrario. num. 16. ff. de acquir. possess.* Oldrad. *cons. 257. num. 4.* & hanc qualitatem testes pro particularibus examinati non concludunt; præterea non etiam videntur distinctè deponere de animalibus vagantibus, & eorum numero, sed potiùs in confuso cum aliis animalibus, quod non sufficere visum fuit ad hunc effectum, in quo possessio debet esse certa, cùm detur ad statum, in quo quis reperitur de tempore motæ litis. *l. si manifestè. C. de seruit. & aqu.* Paris. *cons. 27. num. 149. lib. 1.* Honded. *cons. 79. num. 47. volum. 1.* & regulare est, quòd tantum sit præscriptum, quantum possessum, quando ius non assistit, vel non concurrit causa vniuersalis. Rota apud Put. *decis. 102. secundùm nouam impress. lib. 1.*

Non obstat quòd imò pro particularibus ius assistat, & concurrat causa vniuersalis; quia de iure habent fundatam intentionem, cùm pascua dicantur etiam in peculio vniuersitatis, vt in his terminis videtur firmare Castr. *cons. 376. ante num. 2. vers. præterea licet. part. 1. pract. quæst. 137. num. 1.* & idem videtur sensisse Rota in Tiburtina castri sancti Poli 19. Iulij 1592. coram bo. me. Litta: vnde ex qualibet possessione tam respectu partis, quàm respectu quantitatis inferri semper potest ad vniuersalem, & sufficit propter causam possidendi, quæ attenditur, non autem exercitium. Rota *decis. 17. part. 2. diuers.* Ad prædicta enim fuit responsum quòd Castr. & Couarr. loquuntur de vniuersitate, in præsenti autem quæstio est cum particularibus, & aliud est ius competens particularibus vti vniuersis, & aliud competens vti singulis, *l. in tantum. §. vniuersitatis. ff. de rer. diuis. l. sicut. §. vniuersitati. ff. quod cuiusque.* Gabr. *eod. tit. conclus. 1. nu. 2.* Paris. *cons. 27. num. 102. lib. 1.* præterea loquuntur de domino nihil habente in castro præter iurisdictionem ciuilem, & criminalem, vt ex eo non inferatur ad dominium in pascuis illius territorij: in præsenti autem Dominus Dux habet proprietatem terrarum, in quibus particulares prætendunt seruitutem pascendi: demum 4

loquun-

loquuntur de pascuis publicis ad pasculandum semper destinatis; in præsenti autem versamur in terris cultiuandis,& seminandis alternatis annis, quæ non de sui natura, sed per accidens subiacent seruituti juris pascendi.

Non obstat secundò quòd D. Dux non sit dominus omnium terrarum existentium intra fines Quartorum Quitani, Marzolani,& Campanilis, cùm maior pars possideatur ab Ecclesia, & ideo cesset, quò ad eam necessitas præcisæ probationis, quod particulares vsi fuerint terris iure seruitutis. Quia fuit dictum. D.Ducem excipere de non iure particularium pascendi in propriis terris: respectu autem terrarum Ecclesiæ non esse agendum in præsenti, cùm Ecclesiæ non sint in causa. Et ita fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. LVGDVNEN.

Assisien. bonorum. Die....

ARGVMENTVM.

Pater quando dicatur filiis donasse inter viuos,& quando diuisio facta per patrem inter filios habeat vim vltimæ voluntatis.

SVMMARIVM.

Donatio inter viuos est irreuocabilis,n.1.

Donatio facta per patrem filiis, dicitur inter viuos, quando in proœmio adsint verba, vt quietè viuere possint, & nulla inter eos discordia oriatur,*nu.2.*

Donatio dicitur inter viuos, quando in ea adsunt verba translatiua dominij,ibid.

Verba dedit, *&* assignauit, *denotant translationem dominij,ibid.*

Donatio inter viuos dicitur quando in ea sit actus qui habet effectum de præsenti, ibid.

Diuisio quam facit pater inter filios,habet vim vltimæ voluntatis,n.3.

Fallit quando in diuisione partes non resident in puris terminis diuisionis, sed transeunt ad contractum qui sonat in donationem, tunc enim censetur donatio inter viuos,non autem diuisio.ibid.

Donatio facta per patrem,arguitur quando pater aliquid sibi reseruauit,nu.4.

DECISIO DCXXXIII.

1 Rota censuit non esse Monialibus dandam immmissionem in possessionem beneficiorum comprehensorum in donatione facta per Bernardinum patrem Petro Paulo eius filio de anno 1565. quæ hodie per Dom.Nutos possidentur. Ratio fuit, quia cùm Bernardinus antea de anno 1599. de istis bonis disposuisset per donationem inter viuos, quæ est irreuocabilis, ista secunda donatio, cuius vigore agunt Moniales est inefficax,nec in aliqua consideratione debet haberi.

2 Quòd autem illa dispositio per Bernardinum inter filios facta de anno 1559. fuerit donatio inter viuos, colligitur tam ex præfatione, quàm ex verbis dispositiuis in proœmio, siquidem habentur illa verba,*vt quietè viuere possint.& nulla inter eos discordia oriatur*,quę verba ad istum effectum ponderat Paris. *cons.33.num.17.libro* 3. Corn. *cons.228.num.9. libro* 4. In parte verò dispositiua sunt verba translatiua dominij,videlicet, dedit,& assignauit.Ruin.*cons.187.num.7.lib.2.*Grat.*cons.7.num.21.& seq.lib.2.*Menoch.*de præsumpt.lib.3.præsumpt.30.num.39.& seq.*dicitur enim donatio inter viuos, quando fit actus, qui habet effectum de præsenti. Verall. *decis.288.part.2.* Concurrunt etiam instrumentum,clausula *omni meliori modo*, promissio de non reuocando, & alia diligenter considerata per informantes pro Dominis Nutis.

Non obstat, quòd regulariter diuisio, quam facit pater inter filios, habeat vim vltimæ voluntatis.*l.filia.§.si pater.ff.fam.hercis.l.quoties.C.eod.* quæ regula etiam in hoc casu coadiuuatur, ex quo in proœmio pater dicit se facere illam diuisionem,vt prouideat filiis tam in vita sua,quàm post suam mortem. Quia respondetur regulam non habere locum, quoties in diuisione à patre inter liberos facta non resident partes in puris terminis diuisionis, & vltimæ voluntatis,sed transeunt ad contractum cum pactis reciprocis, & iuramento, & promissione de non contraueniendo, & de nihil vlteriùs petendo, demùmque quando in prædictorum exequutionem traditio subsequitur,quę omnia concurrunt in hoc casu,in quo filij pro eorum victu prædia à patre tradita cum effectu consequuti fuerunt, tunc censetur facta non dispositio in vim vltimæ voluntatis,aut mortis causæ, sed donatio inter viuos irreuocabilis. DD. *in l.frater à fratre.ff.de cond.indeb.* vbi Ias. *nu.40.*& Cagnol.*n.272.* & alios cumulat Osasc.*decis.Pedem.125.nu.4.* 3

Non obstat, quòd pater reseruauit sibi proprietatem,quæ reseruatio videtur incompatibilis cum translatione dominij:fuit enim responsum, illam reseruationem fuisse factam limitatiuè, & restrictiuè ad casum, quo filij alienarent debita, contraherent, vel delinquerent, & illis casibus fuit conuentum, quòd bona ad patrem reuertantur, quæ dictio denotat, proprietatem fuisse translatam in filios,aptam tamen reuerti in casum confiscationis,vel alienationis,ex not.per Rebuff.*in l.verbum reddere, in vers. reuerti .ff.de verb.signific.* Sicuti quòd reseruatio, quam facit pater, arguat donationem,not.Paris.*d.cons.33.nu.31.* Menoch.*de præsumpt.31. & 52.* & quidem si Bernardinus voluisset facere dispositionem vltimæ voluntatis, non erat necessaria reseruatio aliqua in filios, & nihil fuisset translatum. 4

Prædicta confirmantur ex quo de anno 1571. illa bona, de quibus hodie agitur, fuerunt per Bernardinum, & filios vendita Nutis, qui vsque hodie illa possident,ex hac enim obseruantia potest declarari prædicta dispositio, & inferri,quòd fuerit per illam translatum dominium in filios, qui alias in venditione, & traditione dictorum bonorum nihil habebant agere. Et ex his, &c. 5

REVERENDISSIMO P.D. PIROVANO.

Conchen. decimarum de Casteyon. Luna 19. January 1615.

ARGVMENTVM.

Remissoria non datur quando pars habuit plures dilationes ad probandum, & nihil probauit.

SVMMARIVM.

Remissoria denegatur quando pars habuit plures dilationes ad probandum, & nihil probauit, n. 1.
Remissoria dari solet data releuantia articulorum, nu. 2.
Articuli dicuntur impertinentes, & irreleuantes, quando continent aliquid quod probatum non releuat, n. 3.

DECISIO DCXXXIV.

1 FVit resolutum non esse dandam remissoriam Rectori de Casteyon, quia causa per duas instantias fuit agitata in partibus, & in vtraque fuerunt datæ plures dilationes, quo casu solet denegari remissoria. Verall. *decis.* 50. *p.* 3. præsumitur enim quòd pars examinauerit meliores testes, quos habere potuerit. Ægid. *decis.* 38. *post princ.* Crau. *cons.* 134. *nu.* 3. & fuit resolutum in pluribus causis, quæ allegantur in causa Ianuen. pecuniaria 5. Iunij 1613. coram R.P.D. Vbaldo, in qua hoc ipsum fuit firmatum.

2 Non obstat, quòd data releuantia articulorum, remissoria non soleat denegari. Put. *decis.* 324. *in fine lib.* 2. cum aliis allegatis, & releuantia probetur ex eo quòd fuerit articulata pertinentia iuris rectorum vniuersalis percipiendi decimas croci, & oliuarum, ad quamcumque quantitatem ascendant, & consuetudo percipiendi integram decimam croci pariter & oliuarum.

3 Quia vitra quòd ex supradictis patet responsio, quòd scilicet vbi datæ fuerunt plures dilationes, & probationes in partibus factæ fuerunt, remissoria sit deneganda, fuit etiam dictum, articulos non releuare, nisi concludant augumentum croci, & oliuarum à quadraginta annis citrà non esse factum, quod est fundamentum D. Episcopi, & per eum articulatum, & probatum, quia cætera iam sunt decisa pluribus resolutionibus in huiusmodi causis factis: cessante autem releuantia, frustrà probandum est, quod probatum non releuat. Caputaq. *dec.* 54. *n.* 3. *&* 68. *n.* 2. *part.* 3.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Reatina Præposituræ. Veneris 23. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

De authoritate Cardinalis habentis indultum conferendi beneficia reseruata, plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Commendatarius, qui vigore commendæ est ordinarius collator, dicitur habere intentionem fundatam in collatione beneficiorum proprij territorij, num. 1. Et quando dicatur ordinarius collator, nu. 2.
Territorium separatum quoad certas Ecclesias existentes in aliena diœcesi acquiritur non solùm ex priuilegio Apostolico, sed etiam ex immemorabili, vel quadragenaria, cum titulo, ibid.
Visitationes factæ per Episcopum non excludunt Ecclesiam esse nullius diœcesis, cùm potuerint fieri vigore Concilij, non autem iure ordinario, ibid.
Cardinalis habens indultum conferendi beneficia reseruata sua diœcesis, dicitur illa conferre auctoritate ordinaria, non autem vigore indulti, n. 3. Etiamsi expressè diceret se conferre vigore indulti, ibid.
Indultum conferendi beneficia reseruata habens decretum irritans, & derogationem ad futuras regulas, non censetur reuocatum per regulam tertiam Cancellariæ, sed per regulam octauam sic, numero 4.
Regula 14. reuocatoria facultatum conferendi beneficia olim comprehendebat etiam Cardinales, hodiè autem non, ibid.
Regula octaua excipiens Cardinales non solùm intelligitur de illis, qui sunt maiores collatores, vt Episcopi, sed etiam de his, qui sunt collatores inferiores, vt Abbates, & similes, nu. 5. Non tamen intelligitur de Cardinalibus Legatis, nu. 6.
Resignatione omne ius abdicatur à resignante, n. 7. Intellige procedere in resignatione simplici, & pura, per quam statim abdicatur ius à resignante: secus in resignatione ad fauorem certæ personæ, per quam remanet apud resignantem ius, & possessio in pendenti, donec perfectè ius acquiratur resignatario per adeptionem possessionis, num. 8. Etiamsi agatur contra ipsum resignatarium, nu. 9. Et interim quòd resignatarius non adipiscitur possessionem, resignans habet ius conferendi, ibid. Et redditur ratio, n. 10.

DECISIO DCXXXV.

VAcauit in mense Ianuario reseruato Præpositura Ecclesiæ S. Angeli ciuitatis Reatinæ, quæ est prima dignitas in collegiata: vnde dubitaui, an deberet obtinere prouisus Apostolicus, vel prouisus ab Illustrissimo Dom. Cardinale Montalto Abbatiæ Farfen. commendatario? Et Rota censuit debere obtinere prouisum à D. Cardinale, ea ratione, quia cùm vigore dictæ commendæ sit ordinarius collator, de iure communi secundario habet intentionem fundatam, vt collatio beneficiorum suæ diœcesis, vel propriùs territorij sui separati, ad ipsum spectet. *c. cogenda* 10. *quæ.* 1. *c. nullus omnino* 16. *quæst.* 7. *c. nemo* il *primo. de consecrat. distinct.* 1. *c. ex frequentibus. de instit. c. conquerente. de offic. ordin. cap.* 2. *de relig. dom. c. cùm personæ. de priuileg. in* 6. Felin. *in c. cùm venerabilis, nu.* 31. *cum pluribus seqq. de except.* Dec. *cons.* 117. *nu.* 1. *& cons.* 152. *ante num.* 1. Sylua *de benef.* 2. *part. qu.* 26. *num.* 28 35. *&* 52. Mandos. *in reg. cancell.* 14. *quæst.* 2. *num.* 2 Francus Marcus *quæst.* 392. *num.* 3. *& quæst.* 870. *num.* 2. *libro* 2. Rota *decis.* 4. *num.* 1. *in princip. de concess. prabend. in nouis, & decis.* 78. *numero* 1. *parte* 1.

Quòd autem vigore dictæ commendæ sit ordinarius collator, satis patet, quia Innocentius III. post alios Pontifices in dicta Bulla enunciatos suscepit sub eius protectione, & successorum bona, & Ecclesias monasterij Farfen. inter quas enumeratur Ecclesia de qua agitur, & eas eximit à iurisdictione ordinarij, ita vt omnis correctio spectet ad Abbatem, non autem ad Episcopum. 2

Vnde

Vnde ex dicta concessione Apostolica potuit Abbas acquirere territorium separatum quoad certas Ecclesias existentes in aliena diœcesi, prout etiam potuisset acquirere ex immemorabili, vel quadragenaria, cum titulo. Abbas *in c. super eo, n. 6. de parochijs*. Rota decis. 207. *n. 5. part. 2.* & quamuis ad hoc elidendum dentur plures visitationes Episcoporum, attamen illę non officiunt, cùm appareant factæ post Concil. Trident. cuius vigore potuit visitari dicta Ecclesia, etiam quòd esset nullius diœcesis, vt disponitur in eodem Concilio *sess. 24. cap. 9. de reform.* & hoc sufficit ad excludendum quòd Episcopus visitauerit iure ordinario, vt fuit resolutum in causa Aquilana iurisdictionis 30. Martij 1607. coram R.P.D. meo Pamphilio, & in alia Theatina iurisdictionis 17. Decembris 1612. coram me.

3 Neque obstat quòd ista Præpositura est reseruata tam vigore *reg. 3* cùm sit prima dignitas in collegiata, quàm vigore *reg. 8.* cùm vacauerit in mense Ianuario. Nam fuit responsum, quantum attinet ad reg. 3. quòd illa non officit, cum Cardinalis à Sixto V. habuerit indultum conferendi ista beneficia reseruata, quod indultum cùm remoueat obstaculum, Cardinalis confert auctoritate ordinaria, non autem vigore indulti. Cassad. *decis. 8. num. 6 & 10. de praben. & decis. 3. num. 2. de priuileg.* Put. *decis. 200. lib. 1.* secundùm nouam impressionem, *& decis. 93 & 190. lib. 3.* Caputaq. *decis. 214. part. 2.* Mohed. *decis. 12. ad finem, de prabend. & decis. 1. & 8. de priuileg.* & fuit resolutum in causa Hispalen. pensionis 19. Ianuarij 1594. coram bon. me. Cardinale Pamphilio, & in causa Romana beneficiatus S. Petri 8. Aprilis 1595. & 5. Nouembris 1596. coram bo. me. Gypsio. prout etiam videtur expresè contulisse D. Cardinalis in hoc casu, cùm dixerit, quòd conferebat auctoritate sua ordinaria, & licèt subdiderit, & vigore indulti, non releuat, quia contulit auctoritate sua ordinaria, quia etiam quòd solùm dixisset conferre vigore indulti, tamen intelligeretur contulisse auctoritate sua ordinaria. Paris. *cons. 42. nu. 5. volum. 4.* Io. Paul. *dec. 27.* Thom. Triuisanus *in decis. Venet. 514. nu. 15. lib. 2.* Modernus *gl. reg. 8. gl. 24. nu. 68.* & fuit dictum in causa Hispalen. pensionis 19. Ianuarij 1594. coram bo. me. Cardinale Pamphilio.

4 Et quamuis indultum prædictum fuerit concessum ante reg. 3. S.D.N. non ideo sequitur, quòd per illam fuerit reuocatum: nam etsi Cassador. *in dec. 1. in fine. de restit. spol.* velit, quòd decretum irritans positum *in reg. 7.* censeatur repetitum in aliis regulis præcedentibus: quod quidem decretum operatur, vt regula debeat seruari non obstantibus in contrarium facientibus. *c. si eo tempore, de elect. in 6* Gemin. *cons. 143. n 3. vers. Decretum enim*, Rom. *cons. 402. per to um.* Attamen quicquid sit de opinione Cassadori, de ea non est agendum, quia indultum D. Cardinalis habet etiam decretum irritans, & derogat futuris regulis Cancellariæ, & ideo prædictum indultum non censetur sublatum per *reg. 3.* licèt secus esset dicendum ex clausulis *reg. 8.* si illa comprehenderet etiam Cardinales, vt statim dicetur. Bart. *in l. si quis, in princ. sub num. 4. vers. cùm ista verba, num. 5 de lega. 3* Roman. *cons. 436 num. 9.* Paris. *consil. 42. num. 26. lib. 4.* Gozad. *cons. 9. num. 26. & 63.* Cassador. *decis. 38. num. 8. super reg.* Put. *decis. 307. lib. 3.* secundùm nouam impress. prout nec etiam videtur sublatum per *reg. 14.* reuocatoriam facultatum conferenda beneficia reseruata, quia licèt illa olim comprehenderet etiam Cardinales, vt patet ex decis. Veralli *19. libro 3. in m. s. incipit, In vna Beneuentana.* tamen secus est hodie, cùm in ea expresè excipiantur Cardinales, & propterea regula eis non nocet, Ripa *respons. 6. de constitut.* & fuit resolutum in causa Hispalen. de Xeres 12. Maij 1603. coram bo. me. Litta. Rot. *decis. 537. num. 10. lib. 3. part. 3.*

5 Quantum attinet ad *regul. 8.* cùm & illa excipiat Cardinales, ex ratione prædicta, non nocet in casu isto, & quamuis dicatur excipere tantùm Cardinales maiores collatores, prout sunt Episcopi, & superiores, non autem Cardinales inferiores collatores, vt sunt Abbates, & similes. ex decis. Cresc. *20. num. 5. de praben.* Achill. *decis. 16 num. 5. in fine, de offic. ordin.* tamen contrarium visum fuit verius. nam exceptio est generalis, & ideo est apta comprehendere etiam Cardinales inferiores collatores. Seraphin. *decis. 1042. num 5.* & cùm *reg.* reseruet beneficia in mensibus ibi expressis pertinentia ad collationem quorumcumque collatorum, & sic etiam inferiorum, ex vi illius dictionis vniuersalis, *quorumcumque*, sequitur vt etiam exceptio Cardinalium debeat intelligi de ordinariis collatoribus, etiam inferioribus, vt exceptio dicatur de regula. *l. nam quod liquido. de pen. leg.* & in puncto est decis. Seraph. 980. *num. 7. part. 1.* & magis in indiuiduo, & in terminis terminantibus fuit resolutum in causa Spoletana beneficij 5. Iunij 1606. coram Reuerendissimo Attrebaten.

Neque prædictis resistit decisio Cresc. & Achillis, de quibus suprà: quia loquuntur in Legato: qui habet collationem quasi extraordinariam, & accidentalem, & superinductam. *gl. pen. in clemen. fin. de offic. ordin.* & propterea non comprehenduntur sub exceptione regulæ; quia Papæ intentio est, vt solùm Cardinales non patiantur detrimentum in sua ordinaria collatione, qualis non est collatio Legati, vt suprà dictum est, & bene consideratur in allegata causa Spoletana coram Reuerendiss. Attrebaten. & bene etiam ponderat Modernus glossator *regul 8. gl. 24. num. 38. & seqq.* aliàs enim regula in prouinciis Papæ esset quasi superflua, cùm ferè in omnibus adsint Legati. 6

Non obstat quòd si exceptio regulæ non præseruat illos, qui habent collationem accidentalem, non suffragatur D. Cardinali, qui habebat collationem accidentalem vigore indulti: nam cùm resignasset Abbatiam ad fauorem nepotis, fuit abdicatum omne ius ab ipso. Bartol. Abb. Imola, & alij *in c. accepta, de restit. spol.* Cassad. *decis. 4. numero 3. eod. tit.* Rot. *decis. 1. de renunt. in nouis, & decis. 2. eodem tit. in antiquis.* & ideo conferendo vigore indulti non dicitur habere ordinariam collationem. Verall. *decis. 19. libro 3. in m. s. incipit, In vna Beneuentana beneficij.* Put. *decis. 164. lib. 3.* 7

Nam quicquid sit de viribus indulti Cardinalis post resignationem, superfluum enim est illud in hac facti specie examinare, fuit responsum quòd cùm de tempore prouisionis D. Cardinalis resignatarius nondum cœpisset possessionem Abbatiæ, ipse potuit conferre prædictum beneficium, non enim ista fuit resignatio simplex, & pura, sed ad fauorem certæ personæ; quare possessio, & jus remanebat in pendenti penes ipsum 8

D.Cardinalem, donec perfectè ius acquireretur resignatario, etiam per adeptionem possessionis. Achill. *decis.10.de restitut.spol.* Put. *decis.158.num.3. lib.3.* Rota *decis.4.num.1.de rerum permutat.in antiq.* Ias. *in cons.86.in vlt.dubio lib.3.* Paris. *cons.5.nu.7.& seqq.lib.4.* Mohed. *decis.183* Guid. *decis.59.* Costa *dec.318.& 321.* Verall. *dec.2.lib.1. in m.s.* Pontan. *de spolio lib.3.nu.72.*

9 Et in fortioribus terminis, quòd ista conclusio procedat etiam contra ipsum resignatarium, quia antequam plenè illi sit ius acquisitum, penes resignantem remanent reliquiæ iuris, & possessionis. Put. *dec.5.incipit, licet spoliatus.de restitut.spol.* Pontanus *de spolio lib.1. num.126. vers.sed non id futurum*, & fuit resolutum in causa Abulen. Zamoren. beneficiorum 17.Iunij 1594.coram bon.mem. Penia, & in alia Hispalen. & Caurien. permutationis 4.Decembris 1595.coram bo.me.Gypsio, & aliàs sæpissimè meo tempore: & propterea cùm ius & possessio penes ipsum remaneat in pendenti, interim potuit validè conferre. Rebuf. *in praxi. in tit.de simon.ex resign.num.27.& seqq.& in tract. de nominat.qu.14.num.157.* quem refert & sequitur Paris. *de resignat.libro 1.quæst.7.num.9.cum seqq.* & præfertim *num.15.* licèt secus sit in resignatione pura, & simplici, quia statim abdicatur ius à resignante, ex Doctoribus suprà allegatis, & in terminis renunciationis Episcopatus, quæ fit liberè. Paris. per istas rationes loco præallegato *nu.18*

10 Non obstat, quòd post resignatam supplicationem, & præstitum consensum, etiam quòd resignatio sit ad fauorem ante adeptam possessionem, beneficium vacat per obitum resignatarij, quia hoc non releuat, cùm ea sit ratio, quare resignans ad fauorem possit conferre ante adeptam possessionem per resignatarium, quia cùm non abdicetur ius, & possessio à resignante, sed penes ipsum remaneat in pendenti, quamdiu sustinetur in officio, administrare potest, & conferre. *c. vlt. 8.q.4.c.ad probandum.de re iudic.* Rebuff. & Paris. *locis præcit.* & ideo parum refert, quòd totum ius remaneat penes resignatarium, factum autem penes resignantem, quia sat est, quòd sustineatur in officio, ad effectum vt possit conferre, & collatio valida sit, ex supradictis, &c.

REVERENDISSIMO P.D. PIROVANO.

Assisien. hæreditatis. Veneris 23. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

De vnione terrarum quando, & quomodo comprehendatur sub vno generali vocabulo.

SVMMARIVM.

Destinatione patrisfamilias terræ diuiduntur, & nominantur, n.1.

Terrarum vnio, & adiectio coniecturis, & præsumptionibus probatur, num.1.in fine.

Confines descripti probant quid intra confines contentum dicatur, n.3.

Possessio præsumitur capta ex præambulo titulo, n.5.

Probatio per coniecturas dicitur plena, & concludens, n.6.

DECISIO DCXXXVI.

IN præterita decisione fuit firmatum, nedum 1
bona donata à Martinangelo, sed etiam vendita, & donata, & seu cessa per Carantoniam eidem Andreæ spectare ad Franciscum, & cùm resoluta iterum in dubium reuocarentur, & causa pluries proponeretur, non fuit capta resolutio. Hodie tamen quoad bona Martinangeli Domini fuerunt concordes, & perstiterunt in decisis, reseruando particulariter determinare quid sentirent de bonis Corantoniæ. Repetebant enim fundamentum decisionum, quòd scilicet in donatione poderis collis Puni fuerunt comprehensæ etiam terræ controuersæ, quamuis in aliis baliis situatę, cùm patrisfamilias destinatione contingere posset, & omnes istę terrę vno vocabulo significentur, secundùm Bart. doctrinam *in l.sua. §.tyrannæ.ff.de fund.instr.* per text. *in l.quod conclaue* vbi gloss. *2.in fin. ff.de damn.infect.* & hanc esse veram rationem, ponderant Alex. *in cons.169.num.9. libro 5.* & Menoch. aliis relatis *cons.337.num.25.& 26.lib.4.* & ideò sufficere, quòd in hac vnione plurium fundorum concurrant coniecturę, & præsumptiones inferentes ad actus positiuos augmenti, seu vnionis prædictæ, per quas appareat vna pars adiecta alteri, per text. *in l.cùm fundus nominatim, ff.de leg.2.* & notat Raphaël Cum. *in l. serui electione. ff.de leg.1.* quę coniecturę, & præsumptiones sufficientes ponderabantur.

Primò ex ipso nomine podere, quod in quan- 2
titatem modiolorum 25.sonare videtur, ex consuetudine regionis, de qua deponunt testes ponderati in aliis decisionibus, ita vt non videatur simul consistere quòd Martinangelus donauerit terras sub nomine podere, quæ tamen non sufficiebant ad podere constituendum, dum in balia collis Puni modioli non excedebant numerum vndecim.

Secundò ex confinibus datis poderi donato, 3
quę verificantur, & concordant cum aliis terris extra baliam collis Puni situatis, nempè iuxta bona Bielis Andreæ, & hæredum Sereniss. Alexandri Benigni, quę demonstrationes, & confinia concurrere etiam in bonis expressis in sententia, & laudo pro Lauinia, fuit dictum in decisione in hac causa facta die 18.Martij 1611. & ex catastro per Lauiniam producto apparent verificati iidem confines Bielis Andreę, & hæredum Alexandri Benigni, quoad terras existentes in baliis de Mora, & de Pieue: vnde benè conuincitur augmentum, & vnio ex sola positione confinium, dum extra baliam collis Puni se extendunt; cùm tamen de per se sufficerent ad includendum terras intra confines situatas *l.Rutilia Polla.ff.de contrah.empt.* Bald. *cons.420.lib.4.*

Tertiò huiusmodi terrarum vnio visa fuit ma- 4
gis etiam confirmari ex locatione de istismet terris facta per Camillum filium Martinangeli tanquã de podere in pluribus petiis terrarũ, sub quo podere enunciantur terræ extra baliam collis Puni situatæ, & licèt locatio ab eodem Martinãgelo facta non fuerit, sed à Camillo filio; nõ leue

tamen

tamen adminiculum præstat ad probandam intelligentiam nominis huius poderis, quod soleret comprehendere terras extra collem Puni sitas.

5 Quartò concurrit longissima possessio Francisci, & Andreæ eius patris ferè per 40. annos, qui cùm essent donatarij dicti poderis, & possederint omnes illas petias terrarum, præsumitur possessio ex præambulo titulo donationis, & quòd possessio, & titulus fuerint conformes, *l. si certis annis*, vbi Bald. *num.* 7. *versic. talis ergo præsumitur origo causæ. C. de pact.* Soc. *cons.* 145. *num.* 1. *ad finem lib.* 1. & obseruantia conseruat titulum conformem ex solo decursu decem annorum. Abb. *cons.* 6. *nu.* 2. *versic. tertium remedium, lib.* 2. Crauet. *cons.* 194. *num.* 8. *vers.* 21.

6 Non obstat, quòd Franciscus prætendat auocare bona sita in baliis plebis, & Moræ, tanquam comprehensa in donatione ex probatione æquiuoca, & dubia ex coniecturis deducta, quæ sufficere non videntur, vbi agitur de probatione dominij, quæ plenæ, & concludentes esse debent. Quia vltra quòd probatio per coniecturas, plena, & concludens probatio dici potest. *l. licèt Imperator. ff. de leg.* 2. Ias. *in l. si quis ex argentariis.* §. *prætor ait, nu.* 18. *ff. de edend.* fuit etiam dictum non incumbere onus Francisco docendi de dominio terrarum, cùm satis releuetur ex sua anteriori possessione colorata ab obseruantia interpretatiua respectu quantitatis terrarum in donatione comprehensarum. Et ita fuit resolutum, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Fauentina hæreditatis. Lunæ 26. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Argumentum habes in summario.

SVMMARIVM.

Sententia transit in iudicatum, quando ab ea non fuit appellatum, n. 1.

Renunciare quisque potest decreto concernenti proprium factum, ibid. in fine.

Appellare quando quis possit à futuro grauamine, num. 2.

Filiorum prima est causa successionis in hæreditate paterna, num. 3.

Filiorum appellatione veniunt Moniales in materia proportionabili, ibid.

Fideicommissario non denegatur immissio, ex l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen. *ibid. in fine.*

Hæres grauatus restituere, si alienauit bona fideicommissaria, debet alienata bona computare in detractionibus sibi debitis, num. 4. & 5.

Fideicommissaria bona quòd fuerint in bonis fideicommittentis tempore mortis, probandum est à fideicommissario petente se immitti; numero 4. *in fine.*

DECISIO DCXXXVII.

1 Fvit resolutum constare de re iudicata, quia fauore Monialium S. Maglorij ciuitatis Fauentiæ fuit lata sententia, & quidem validè, à qua per Ranconos aduersarios non fuit appellatum, quo casu sententia transit in rem iudicatam, *l.* 1. *C. de appell. c. quod ad consultationem, de re iud.* Roman. *cons.* 367. *nu.* 1. Neque obstare visum fuit, quòd sententia prædicta lata fuerit post interpositam appellationem à precedenti decreto, & sic laboret vitio nullitatis, propter defectum iurisdictionis. Quia ex prosequutis apparet, quòd illud decretum fuit circumductum, nec habuit defectum, dum pars denuo fuit citata, & fuerunt seruati termini substantiales, & ad sententiam: nec vigore illius decreti fuit data aliqua immissio, sed vigore sententiæ postea latæ, quæ benè sustinetur, cùm potuerint Moniales renunciare decreto concernenti proprium fauorem. *l. si diuersa. Cod. de transact. l. iurisgentium.* §. *si paciscar. ff. de pact.* Surd. *cons.* 198. *num.* 2. *lib.* 2.

2 Nec pariter releuat quòd appellatio nedum interposita à decreto immissionis iuuare possit, etiam respectu sententiæ postea latæ; cùm liceat etiam à futuro grauamine appellare, quando precessit grauamen, & quando subest iustus timor. *cap.* 1. *de dilat. Clement. sicut de re.* Abb. *quæst.* 6. *col. fin. circa medium.* Quia fuit dictum illud procedere in extraiudicialibus, secus si in iudicio, quia ibi non appellatur, nisi à grauamine illato. Rot. *decis.* 92. *de appell. in antiq.* & eam distinctionem sequuta est Rota moderna in causa Terracinen. molendini 18. Octobris 1589. coram Gypsio, in qua vlteriùs fuit dictum appellationem prædictam non prodesse, nisi fuerit repetita, vel reproducta schedula in actis data, secundùm opinionem Ægid. *decis.* 121. *vers. ego enim,* quod neutrum videtur factum in præsenti.

3 Iustitia autem prædictæ sententiæ visa est satis clara, quia immissio fuit data Monialibus filiis Scipionis iunioris, quarum prima causa est in successione ab intestato, §. *sui, Instit. de hæred. qualit. & diff.* §. 1. *Institut. de hæredit. quæ ab intest. defer.* Nec isti de Ranconis poterant dici legitimi contradictores, quia in huiusmodi iudicio nituntur titulo fideicommissi Scipionis senioris, quod adhuc non constat purificatum ad eorum fauorem, sed potiùs expirasset, cùm fuerint substituti in euentum quòd Scipio iunior moreretur sine filiis, qui tamen obiit relictis fœminis nunc Monialibus, quæ proculdubio filiorum appellatione veniunt in materia proportionabili. Gabr. *de verborum significatione, conclusione sexta.* Cardinalis Mantica *de coniect. vltim. volunt. libro* 11. *titulo* 14. *numero* 17. vel saltem fideicommissum non est clarum, & obstant detractiones Trebellianicæ, & dotium, quo casu fideicommissum debet capi de manu hæredis, & ad eum effectum immissio hæredi non est deneganda. Zuccard. post Bald. & Castr. *in l. fin. nu.* 426. *C. de edict. D. Adr. tollen.* Menoch *de adipisc remed.* 4. *num.* 638. & latissimè fuit firmatum in Romana de Capizucchis 10. Aprilis 1606. coram Cardinali Lancellotto.

4 Non obstat quòd in præsenti cessent detractiones prædictæ, propter alienationes à Scipione iuniore factas, quæ probantur ex publicis documentis, & veniunt imputandæ ad euitandos circuitus, ex latè deductis per Peregr. *de fideicom. artic.* 39. *nu.* 3. Quia vltra quòd prædicta requirunt altiorem indaginem, & discussionem, adhuc

tamen clarè non constat de purificatione fideicommissi, de quo priùs tanquam de articulo præiudiciali videtur agendum contra hæredem, ideo immissio fuit necessaria ad eum effectum, vt suprà dictum est. Et addebatur præterea quòd istis de Ranconis fuit data immissio in possessionem domus, & vineæ, quæ non probantur fuisse in bonis fideicommittentis tempore eius mortis, prout necessarium est, vt tradunt Marzar. *in epitom. fideic. part. vlt. quæst.* 60. & sæpè fuit resolutum, quòd procedere debeat huiusmodi bonorum liquidatio.

5 Nec placuit Dominis responsio data, quòd ista bona subrogantur loco bonorum alienatorum. Surd. *decis.* 25. *nu.* 18. cum aliis allegatis, quia & hoc casu requiritur discussio, vel expressa subrogatio, vel permutatio, prout intelligit Bart. *in l. Imperator. §. vlt. ff. de leg.* 2. Mant. *de coniect. vlt. volunt. libro* 7. *tit.* 8. *num.* 23. Ideo fideicommissario remanet actio, vel pro vendicanda re alienata, vel ad pretium contra hæredem, quia pro re empta non habet aliquam actionem ad eam vendicandam. Peregr. *de fideicomm. art.* 44. *num.* 31. Et ita fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Leodien. beneficij. Lunæ 26. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Datur appellatio à sententia lata in possessorio, quando continet fructuum condemnationem, & quid à secunda sententia in qua pronunciatur primam sententiam esse exequendam.

SVMMARIVM.

Attentata pendente termino ad appellandum sunt reuocanda, etiam non subsecuta appellatione, per viam nullitatis, n. 2.

Appellatio datur etiam in possessorio, quando sententia continet condemnationem fructuum, n. 3. *Vbi etiam idem quando pronunciatur præsentatum esse instituendum.*

Appellatio quando detur in possessorio à secunda sententia mandante primam exequi, num. 4.

DECISIO DCXXXVIII.

1 In hoc iudicio fuit lata sententia per A.C. super exequtione Breuis nomine Cameræ, instante Henrico prouiso Apostolico: sed ad ea per Gerardum prouisum à Nuncio fuit appellatum, & obtinuit causam appellationis admitti cum clausula, *parito Breui arbitrio Rotæ*, & exinde etiam fuit resolutum intrare arbitrium pro retardatione exequutionis, cùm esset ordinariè procedendum, & postmodum disputato cui beneficium esset adiudicandum, fuit dictum gratiam Henrici esse iustificatam, & interim donec Gerardus iustificet suam, præualere prouisionem Papæ, super quibus emanauit sententia Rotalis, in qua fuit pronunciatum benè iudicatum per A.C. & Henricum in possessionem beneficij esse immittendum, prout eadem die, quo lata fuit sententia, fuit decretum: sed denuo appellatione interposita per Gerardum, fuit datum de attentatis, & dubio proposito an adessent attentata, quæ venirent reuocanda? Censuerunt Domini executionem immissionis cum inde sequutis esse reuocandam.

Apparet enim decretum intra tempora ad appellandum fuisse relaxatum, à quo si constaret intra legitima tempora esse appellatum, tanquam attentatum esse reuocandum. *cap. non solùm. de appell. in* 6. Alexand. *consil.* 99. *num.* 3. *lib.* 5. Guidopap. *decis.* 74. *num.* 1. Lancell. *de attent. pend. temp. ad appell. numer.* 15. Mohed. *decis.* 11. *numer.* 5. *de præb.* Seraphin. *decis.* 1045. *num.* 4. Sed nihilominus etiam non iustificata legitima appellatione per viam nullitatis reuocandum est, quatenus causa sit appellabilis, iuxta decisionem Cæs. de Crass. 2. *de appell.* quam passim sequitur Rota, prout nouissimè relatis aliis decisionibus fuit dictum in Placentina beneficij 14. Nouembris præteriti coram R.P.D. Buratto.

3 Et quòd causa esset appellabilis, ex eo colligebatur, quia per schedulam fuit diffinitiuè pronunciatum, mandatum scilicet A C. esse iustum, & vlteriùs processum ad condemnationem fructuum: vnde videtur causa fructuum cum causa immissionis æquè principaliter complicata, & admittenda appellatio ad vtrumque, vt in terminis tradit Contard. *in l. vnica. limit.* 1. *num.* 52. post Bald. quem refert, & sequitur *in cons.* 24. *num.* 6. *&* 7. *lib.* 1. & idem Contard. *in limit.* 2. ratione mixturæ *num* 23. & *limit.* 24. ratione complicationis, *num.* 20. & in terminis quando per sententiam diffinitiuam pronunciatur aliquem esse instituendum, quòd causa sit appellabilis, tradit Benintend. *decis.* 79. Gail. *obseruat.* 7. *num.* 4. *&* 7. *lib.* 1. Contard. *eod. tract. de momentan. limit.* 3. *num.* 48. & sæpè fuit resolutum, præsertim in Valentina decimarum coram Seraphino inter impress. 1195. & in Bergomen. præeminentiarum 16. Iunij 1606. coram R.P. D. Manzanedo, & in Barchinonen. Prioratus 23. Ianuarij 1609. coram Reuerendissimo Decano nostro, eo enim casu desinit esse interloqutoria, contra quam appellationes non recipiuntur.

Nec visum est obstare, quòd versemur in sententia lata super possessoria exequenda, quæ per appellationem non retardetur, ea ratione, quia secunda est executio primæ, & sicuti à prima non datur appellatio, ita nec à secunda, iuxta decisionem Capic. 1. *num.* 23. post Bald. & Felin. quos allegat, quia Domini intellexerunt decisionem Capicij, quando per viam decreti fuisset processum dando exequutionem sententiæ A.C. de immittendo: secus autem quando per viam decreti non poterat procedi stante resolutione Rotæ, quòd intrabat arbitrium pro retardatione exequutionis, & etiam vlterioris processus in disputatione meritorum, cui beneficium scilicet esset adiudicandum, quia tunc sententia immissionis habet dependentiam à meritis, & iustitia causæ, & consequenter subiacet appellationi. Et ita fuit resolutum, &c. 4

R.P.D. DVNOZETTO.

Romanæ vineæ. Lunæ 26. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Pretium in subhastatione oblatum præ-

sumitur iustum, testésque super pretio alicuius rei deponentes nihil probant, deponendo de eorum iudicio, nisi etiam deponant de communi valore.

SVMMARIVM.

Subhastatio præsumitur in dubio facta iusto oblato pretio, & qui pretium iniustum dicit, probare debet. Declara vt n. 1.

Subhastatio facta à iudice lite auocata, & pendente in Rota, nulla prorsus, & inualida est, ibid.

Pretia rerum non probantur per testes deponentes de eorum iudicio, non autem de communi valore, num. 2.

DECISIO DCXXXIX.

1 PLacuit Dominis resolutio facta in hac causa sub die 23. Iunij proximè præteriti, quòd scilicet ad Tarisium spectet pro iustificatione clausulæ *Constito*, de bono iure docere, ne dum de iustitia crediti, pro quo vinea fuit subhastata, sed etiam pretij per ipsum oblati mediante persona Bosij, nec visum fuit illi suffragari posse, quòd in hac positione fuit deductum pretium oblatum iustum præsumi, stante præsertim iudicis decreto, ex decisione data in causa Spoletan. prædij Venetis 27. Iunij 1614. coram R.P.D. meo Pamphilio, & propterea Bartholomæo contrarium asserenti debeat incumbere onus probandi iniustitiam pretij, ex Surd. *consil. 256. num. 4. in fine*: nam cùm hoc decretum iudicis de subhastando, oblatio, ac deliberatio, & alia inde sequuta fuerint attentata, vt gesta lite in Rota pendente cessat talis præsumptio, quę aliàs pro iudice staret, vt latè per Lancell. *part. 1. cap. 2. de attent. à indic. per totum*, & per consequens Signatura voluit astringi Tarisium, qui sub nomine Martiæ creditricis, & Bosij emptoris petiit recipi attentata ad docendum de iustitia pretij oblati, in quo totum præiudicium Bartholomæi debitoris versabatur. In quam etiam sententiam eo libentiùs iuerunt Domini, quia, vt latè fuit deductum in alia decisione, constat callidè fuisse ex parte cursoris deuentum ad deliberationem.

2 Hoc firmato probatio facta per cursorem post decisionem minimè visa fuit concludere iustitiam pretij, cùm testes ex eorum depositione satis imperiti in estimandis pretiis rerum deteguntur, nec sunt inter se concordes, & deponunt de eorum iudicio, non autem de communi valore. *l. pretia rerum*, & ibi post alios latè Cagnol. *n. 25. & 240. C. de rescind. vend.* Et ex his Domini vtraque patre informante steterunt in decisis, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Foro sempronien. pensionis. Lunæ 9. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Reseruata pensione, dummodo remaneant liberè pro Episcopo mille, onera soliui debent à pensionario, & non ab Episcopo.

SVMMARIVM.

Pensione reseruata cum conditione, dummodo mille pro Episcopo, pensionarius debet probare purificationem conditionis, num. 2.

Valor beneficij dicitur ille, qui remanet deductis oneribus, n. 3. præsertim in reseruatione pensionis in Episcopatu, cum conditione, dummodo remaneant mille liberè pro Episcopo, nu. 4. & 5.

DECISIO DCXL.

IN resignatione Episcopatus Forosempronien. facta per D. Accorambonum, Papa illi reseruauit an pensionem ducatorum mille ducentorum monetæ liberam ab omni decima, & quocumque alio onere tam ordinario, quàm extraordinario, ex quacumque causa imposito, vel imponendo super dictę mensę Episcopalis fructibus, & redditibus, &c. Dummodo ex fructibus eiusdem mensæ mille ducati liberè annuatim remaneant persoluenda, & per ipsum D. Accorambonum donec vixerit, percipienda. Orta fuit controuersia inter D. Accorambonum ex vna, & D. Landum modernum Episcopum ex altera parte, an Episcopatus sit capax pensionis reseruatę D. Accorambono? Et quia per Episcopum Forosempronium supportantur infradicta onera, pro triremibus scut. 25. pro tertiaria Marchiæ scut. 15. 7. pro magistro capellæ pro rata tangen. Episcopo scut. 10. 25. pro clerico scut. 12. pro concionatore tempore quadragesimali scut. 25. pro victu concionatoris & socij scut. . . . & aliis oneribus si quæ sunt, fuit dubitatum, an solutio prædictorum onerum spectet ad pensionarium, vel potiùs ad Episcopum in casu, & ad effectum de quo agitur? Et excepto onere concionatoris de quo infrà, Domini fuerunt in voto, quòd prędicta omnia nullo modo spectent ad Episcopum Landum. 1

Moti fuerunt Domini, quia Episcopus Landus habet fundatam intentionem super omnibus fructibus, & emolumentis sui Episcopatus, & propterea dum D. Accorambonus petit suam pensionem, debet probare, vel saltem permittere quòd purificetur conditio sub qua est reseruata dicta pensio, ad *l. si hæredi. ff. de condit. instit. l. sub diuersis. l. quod tradit. ff. de condit. & demonstr.* cnm concord. 2

Non purificaretur autem conditio, si ista onera imponerentur Episcopo Lando, quia tunc non esset verum dicere quòd sibi remaneant mille ducati liberi, sed tantùm noningenta, & fortè minus, quod probatur, tum ex eo quòd valor dicitur ille, qui remanet deductis oneribus. Felin. *in cap. ad aures sub num. 13.* ibi, *duodecima conclusio, de rescript.* Rot. *in antiqu. decis. 60. de concess. prabend.* & in Firmana pensionis coram bo. me. Card. Blanchetto 16. Iunij 1582. Seraph. *decis. 1297. num. 1.* Et sic non erunt mille, nisi deducantur onera. 3

Tum multo magis, quia Papa voluit remanere liberos, quod non purificaretur, si super illis remanerent ista onera, quia libertas, & onus sunt contraria, vt de se patet. Et ad propositum tradunt Oldrad. *cons. 34. num. 2.* Aym. *consil. 124.* 4

*num.*6. Alex *conſ.*12.*n.*1.*lib* 2. Bal. *conſ.*47.*n.*9. Ruin. *conſ.*213.*nu.*3.*lib.*1. Surd. *conſil.*143.*nu.*23. Rot. diuerſ. *part.*1. *deciſ.*298. & in Oppiden. penſionis 3. Iunij 1596. coram bo.me. Litta.

5 Et ponderarunt Domini quòd iſtæ conditiones, quòd debeant remanere mille Epiſcopo pro tempore exiſtenti, opponuntur in exequtionem ſacr. Concil. Trident. *ſeſſ.*23. *cap.*3. *de reform.* quod quidem Concilium videtur excludere huiuſmodi onera, dum dicit quòd Cathedrales quę duc. 1000. ſecundùm verum valorem non excedunt, nullis penſionibus, aut reſeruationibus fructuum grauentur. Certum autem eſt quòd verus valor eſt ille, qui remanet deductis oneribus, ex Bart. *in l. fundi Trebatiani, in fin. ff. de vſufr. legat.* Rot. diuerſ. *part.*1. *deciſ.*548. cum aliis ſuprà allegatis. Ponderando maximè verbum *verum*, quod excludit omnem fictionem, ſiue interpretationem. *c. cùm Io. Heremita, de fid. inſtrum.* Alexan. *conſ.*56. *num.*1. *lib.*4. Caſtren. *conſ.*193. *in fine.* Afflict. *deciſ.* 253. *numer.*7. &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bonon. de Cattaneis. Lunæ 9. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

De probatione filiationis, & legitimatis, nec non de probatione mortis multa notabilia, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

*Filiatio, & deſcendentia probatur per tractatum à ſuis parentibus ad effectum ſucceſſionis, & legitimitatis, num.*1.

*Filiatio probatur ex fide Baptiſmi, num.*2. *Declara vt num* 3. *&* 4.

*Filiatio, & legitimitas nunquid probetur per nominationem factam in teſtamento, vnà cum inſtitutione num.*2. *in fine, & nu.*5. *& ſeqq. Vbi declaratur hæc concluſio.*

*Mors alicuius probatur ex fide Sacriſtæ atteſtantis de tumulatione mortui, n.*8.

Mortis adminiculum non leue, eſt publica fama, numero 9.

Mors eorum, in quorum caſu mortis quis eſt ſubſtitutus, per quem probanda ſit, ibid.

*Mors probatur per teſtes deponentes ſe vidiſſe aliquem ſepeliri, n.*10.

Viuere quis non præſumitur vltra centum annos, numer. 11.

*Identitas perſonæ duabus demonſtrationibus ſignificatur, num.*12.

DECISIO DCXLI.

1 Firmato priùs ex particulari deciſione teſtamentum Andreæ eſſe in forma probanti, continuaui diſputationem eiuſdem dubij, an teſtamentum ſuffragetur Iſottæ. Et Domini dixerunt probari deſcendentiam Iſottæ, & filiorum Ludouicæ & obitum ante prædictos vocatorum, reſeruando particulariter videre de recognitione. Nam cùm Iſotta, & Ludouica, cuius perſonam hodie repræſentant huius filij, habuerint in patrem Curtium, & Curtius Cæſarem, & Cæſar Andream, bene iuſtificant ſe ab Andrea deſcendere, probando primò ſe filios Curtij ex depoſitione teſtium, qui dantur, dum aſſerunt, quod inter Curtium, & Panninam matrimonium interceſſit, & quòd ex eis natæ fuerunt duæ fœminæ Iſotta, & Ludouica, quæ fuerunt ſemper pro filiis legitimis, & naturalibus tentæ, & reputatæ, & tractatæ à prædictis ſuis parentibus, quod ſufficit ad effectum probationis filiationis, & legitimitatis. Bald. & alij *in cap. per tuas. de probat.* Surd. poſt alios *conſ.* 1. *num.*53. *lib.*1. Rota *deciſ.* 1. *part.*1. *diuerſ.*

Maximè cùm teſtes prædicti iuuentur ex fide 2 Baptiſmi eiuſdem Iſottæ, & Ludouicæ, quæ datur ſub die 18. Auguſti 1580. & die 26. Decembris 1577. quas pro valido adminiculo deſeruire ſæpè fuit reſolutum, vt in Aretina Capellaniæ 10. Martij 1591. coram Illuſtriſſimo Cardinali Millino, quibus accedit inſtrumentum renouationis emphyteuſis factæ, per bo.me. Cardinalem Riarium Abbatem ſanctæ Mariæ in regula in prædictam Iſottam, & Ludouicam ſorores vti filias legitimas, & naturales Curtij, quod eſt ſignum filiationis, & legitimitatis indubitatum, cùm ab inſtitutione, & ſucceſſione deducatur, vt ponderant Bald. Dec. Imol. & alij allegati per Surd. *d. conſil.* 1. *num.*50.

Nec obſtare viſum fuit quòd quartus teſtis lo 3 quatur de Pannina vxore cuiuſdam de Marzariis, ſecundus verò loquatur de quodam Curtio in genere, & ſit vnicus, & tertius ſit Imolæ examinatus, ſuper quo fundamentum fieri non poteſt propter nullitatem examinis, ita vt ſemota probatione teſtium, fides Baptiſmi, & enunciatiua inſtrumenti locationis tanquam moderna non attingens centeſimum annum, non ſufficiat vbi agitur de probatione proprietatis filiationis ad effectum ſuccedendi tertio, Put. *deciſ.*222. *lib.*1. Rota coram bo. me. Cardinali Plato in Sutrina beneficij ſancti Angeli 13. Martij 1588. quæ data fuit.

Quia fuit reſponſum primò, nullitatem exa 4 minis non obſtare, vt in fine deciſionis dicitur; & quamuis quartus teſtis deponat de auditu ab eius fratre; ſecundus tamen, & tertius optimè concludunt filiationem, & paternitatem reſpectiuè, aſſerentes ſe ſcire; quòd Curtius, & Pannina erant coniuges, & quòd ex eis natæ ſunt Ludouica, & Iſotta. Secundò probatur Curtium habuiſſe Cæſarem in patrem ex depoſitione eorundem met teſtium, nempe primus, ſecundus, & tertius de ſcientia affirmant Curtium fuiſſe filium Cæſaris, quia pro tali fuit ab eodem Cæſare tractatus, & nominatus, & depoſitiones prædictæ adminiculantur pariter ex fide Baptiſmi Curtij, & inſtrumenti renouationis emphyteuſis, quo enunciatur Curtius filius q. Cæſaris, quòd ſufficere ſuprà dictum fuit.

Tertiò probatur Cæſarem eſſe filium legiti 5 mum, & naturalem Andreæ ex teſtamento ipſius Andreæ, in quo vocat Cæſarem filium ſuum, & vti talem illum inſtituit hæredem vniuerſalem, quæ nominatio iuncto actu proportionabili circa hæredis inſtitutionem iuſtificat enunciatiuam filiationis, ne dicatur propter aliud emiſſa. Pariſ. *conſil.*13. *num.*29. *vol.*2. *& conſil.*29. *num.*10. *& conſ.* 96. *num.* 2. Gozad. *conſ.*13. *num.*7. dicens, quòd etſi nomi-

nominatio, quæ fit in testamento, nihil releuare videatur, tamen id procedere, quando est annexa legato, si sit coniuncta vniuersali institutioni: idem firmat Rebuff. *tit. de nominat. in princip. num.* 3. & hanc partem quando nominatio, & hæredis institutio concurrunt, sequuta est Rota in Bononien. de Gozadinis 18. Decembris 1606. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, & iterum in Bononiens. Poëtis 17. Iunij 1615. coram R. P. D. Vbaldo.

6 Ex quibus patet declaratio ad decisionem coram bo. me. Cardinali Plato in Sutrina beneficij 13. Martij 1588. quia enunciatiuæ supra centum annos ad effectum probationis requiruntur, quando sunt separatæ ab actu proportionabili, & tunc etiam testamenta non attenduntur, quando alternatiuè vel fiunt nominationes, vel instituuntur hæredes, quia nominatio propter aliud potuit fieri, & ex hæredis institutione non infertur necessariò ad filiationem, secus si vtrumque concurrat: sed prædictis etiam accedunt decisiones inter Cæsarem tanquam filium Andreæ, & Sixtum eius patruum, quæ deseruiunt pro adminiculo continuationis filiationis, quia non præsumeretur tamdiu sic nominatus, nisi filius esset nominanti, & animaduertit Rebuff. *d. tit. de nominat. in princi. num.* 5.

7 Quo verò ad secundam partem resolutionis, quòd scilicet probetur obitus eorum, qui præcedebant in vocatione D. Isottam, & Ludouicam, visum est satis constare ex eo quòd Camillus, & Nicola filij Sixti fratris Andreæ testatoris probantur decessisse absque sobole, ac etiam ex eo, quòd alij substituti in casum deficientiæ lineæ filiorum prædicti Sixti prædecesserint Camillo, & Nicolæ, nempè filij Antonij fratris Andreæ testatoris substituti in quarta parte, Marcus Antonius eiusdem testatoris frater pro alia quarta parte, Alexander filius naturalis Sixti pro alia quarta parte, & demum Franciscus alumnus eiusdem testatoris pro vltima parte vocatus.

8 De morte Nicolæ primo loco, & Camilli sine filiis legitimis, & naturalibus, quamuis testes dati in summario *num.* 16. deponant de auditu tantùm, probatio nihilominus quoad mortem benè adminiculatur ex fide Sacristæ sancti Dominici Bononiæ, in qua attestatur de tumulatione dictorum fratrum, nempè Nicolæ sub die 4. Martij 1583. & Camilli sub die 6. Decembris 1608. & in funere eorumdem datur alia partita extracta ex libris Sacristarum, in qua enunciatur merces soluta pro pulsatione campanæ, ex quibus etsi plena probatio non deducatur, saltem facere præsumptionem, & adminiculum, etiamsi de magno præiudicio agatur, admittunt Imol. *consil.* 110. *in fin.* Crau. *de antiq. temp. part.* 1. §. *vidimus, in princ.*

9 Et iuncta fama sufficiens redditur probatio eorum mortis, cùm possint iungi ad perfectam probationem. Gabr. *conclus.* 1. *per totam. de probat.* & quòd decesserint sine filiis, testes deponunt de auditu, & hæc probatio non etiam videtur necessaria substitutis, sed aduersariis contrarium asserentibus. *l. ex facto.* §. *si quis autem.* vbi Ang. *num.* 2. Alex. *n.* 24. *ff. ad Trebell.* Castr. *cons.* 301. *num.* 4. *lib.* 1. Natta *consi.* 395 *num.* 5. quod etiam fuit firmatum in allegata decisione Bononien. de Gozadinis coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, in qua dicitur id maximè procedere, quando non apparet filios fuisse procreatos, prout in præsenti non constat, quinimmò datur vrgentissima præsumptio non procreationis ex arrogatione per Camillum facta de Io. Paulo Paggiono, dum ageret sexagesimum tertium annum, cum assertione ad arrogationem venisse, quia non sperabat futuram prolem legitimam ex vxore sua.

De morte filiorum Antonij deponunt primus, secundus, & sextus testis, & quidem concludenter, quia dicunt vidisse mortuos Vincentium, Hieronymum, & Iacobum filios Antonij, ante Camillum, & vidisse eos tumulo mandari, & hæc fuit theorica Bart. *in l.* 2. §. *sed & si dubitetur, num.* 1. *vers. aduertendum tamen. ff. quemadm. testam. aperiant. & in l. si quidem, nu.* 2. *vers. item sufficit. C. solut. matr.* quem sequuntur Menoch. & alij ab eo relati, *de adipis. possess. remed.* 4. *n.* 67. 10

De Marco Antonio, & Alexandro visum est ad probationem eorum mortis sufficere præsumptionem, quòd si hodie viuerent, centesimum annum excederent, prout voluit Bart. *in tract. de testib. n.* 38. & 39. Campeg. *eod. tract. reg.* 350. Aufr. de Capell. Tholos. *dec.* 112. quod etiam fuit dictum in alleg. dec. Bononien. fideicommissi de Gozadinis, atque ita videtur concludens argumentum, excedit centum annos, ergo mortuus est, vt dicunt Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 49. *nu.* 17. & 18. & Peregr. *de fideic. art.* 43. *n.* 4. & hæc probatio deducitur ex instrumento anni 1513. quod datur, & in quo apparet Marcum Antonium contraxisse vti maiorem, quod necessariò ponit, cùm in ætate vltra centum annos, si de anno 1608. vixisset, & respectu Alexandri datur simile instrumentum celebratum, vsque de anno 1528. in quo presupposita maiori ætate ad contrahendum, proculdubio vita illius metam centum annorum excederet. 11

De Francisco Alumno sufficienter probant testes dati, nempè primus, secundus, & quartus, qui sunt filij eiusdem Francisci, & quamuis dicant nescire an sit Franciscus ille nominatus ab Andrea testatore, demonstrationes tamen, & signa iustificant illum talem fuisse, quia dicti filij asserunt Cæsarem soluere & præstare annuam prouisionem dicto eorum patri, & esse tiratorem auri, quæ concordant cum legato eidem facto per Andream in suo testamento, in quo enunciatur sub cognomine tiratoris auri, & concurrentibus duabus demonstrationibus identitas personæ benè iustificatur, secundùm Bart. *in l. demonstratio falsa. ff. de cond. & demonst. & in l. si quis seruum. ff. de leg.* 2. sequitur Corn. *cons.* 280. *n.* 5. *lib.* 3. 12

Non obstat quòd series supradictæ probationis videatur irreleuans tanquam fundata super testibus Imolæ receptis, qui nulliter, & inualidè fuerunt examinati, tam ex defectu mandati compatentis pro Isotta, quàm ex eo quòd Leonij fuerunt citati ad valuas Ecclesiæ, nulla facta diligentia de reprimendo eos, vel eorum Procuratorem in ciuitate, & demum ex defectu citationis ad videndum iurare, & examinare testes. Quia prædicta ex facto fuerunt sublata: de mandato constat ex processu, citatio ad valuas fuit sufficiens, quia fuit datum pro forma in remissoria, citatio facta die 15. nisi infra duos dies fuit circumdata ex alia citatione facta die 16. pro die sequenti, & sic pro die 17. quo testes iurarunt, atq; ita visum est cessare 13

omnes exceptiones, & probationem remanere concludentem, &c.

R.P. D. MANZANEDO.

Papien. pensionis. Veneris 13. *Februarij* 1615.

ARGVMENTVM.

Translatario pensionis habenti subrogationem gratiosam datur immissio, absque alia iustificatione litterarum, constito de quasi possessione exigendi ante translationem, & quando pensio, seu pensionis translatio dicatur conditionalis per clausulam, *dummodo pensio medietatem fructuum non excedat.*

SVMMARIVM.

*Translatario pensionis habenti subrogationem gratiosam datur immissio absque alia iustificatione litterarum, constito de ipsius quasi possessione, n.*1.

*Pensio conditionaliter reseruata non debetur ante conditionis purificationem, n.*2. *Declara, vt n.*3.

Clausula in pensionis reseruatione apposita, dummodo medietatem fructuum non excedat, *quando pensionem, seu illius translationem conditionalem faciat, num.*3.

DECISIO DCXLII.

1 TRanslatariis dandam esse immissionem Domini dixerunt, cùm constet de facultate amplissima transferendi pensiones, de quibus agitur, bo. me. Cardinali Aquauiuæ concessa, & de translatione per eum facta, nec non de ipsius quasi possessione exigendi ex pluribus partitis Banchi formiter extractis, & ex mandato eidem concesso per A. C. Quibus verificatis translatario pensionis habenti subrogationem gratiosam datur immissio, absque alia iustificatione litterarum, vt fuit resolutum in illa Sancti Marci pensionis 3. Iunij 1613. coram R. D. Damasceno, immissio enim datur pro isto iure exigendi, sicuti pro aliis iuribus incorporalibus. Rip. *in l.*2. *nu.*2 *ff. quorum bon.* Bellon. *cons.*35. *n.*5. Bero. *cons.*43. *num.*16. *& seq. lib.*3. Menoch. *de adipisc. remed.*1. *n.*83.

2 Nec obstare videbatur clausula, *dummodo pensiones medietatem fructuum non excedant*, quæ aliàs videbatur conditionalem reddere reseruationem, ita vt ante purificationem pensio non debeatur. Ruin. *cons.*181. *n.*3. *lib.*2. Cephal. *cons.*17. *nu.*21. Cassad. *decis.*10. *nu.* 8. *de rescript.* & fuit dictum in vna Mileuitan. pensionis 20. Nouembris 1597. coram bo. me. Litta, & in alia Neritanen. pensionis 5. Nouembris 1601. coram eodem.

3 Quia fuit responsum in casu nostro reseruationem pensionis, & facultatem illam transferendi purè, & simpliciter fuisse factam, nec illi prædictam clausulam fuisse adiectam, sed inferiùs quando Pontifex voluit quòd supradicta reseruatio effectum haberet, etiamsi aliæ pensiones reseruatæ reperirentur super eadem mensa Episcopali, dummodo omnes insimul medietatem fructuum non excederent, quo casu talis clausula non reddit conditionalem reseruationem pensionis, cui verè non fuit adiecta, vt aliàs de eadem clausula censuit Rota in supradicta Sancti Marci pensionis, & in alia Carpentoraten. pensionis 15. Martij 1602. coram Illustr. Lancellotto, & Cremonen. pensionis 15. Aprilis 1611. coram Domino meo Caualerio, &c.

R.P.D. PAMPHILIO.

Amerina domus. Veneris 13. *Februarij* 1615.

DECISIO DCXLIII.

*Est infra decis.*168. *par.*4.

R.P.D. MANZANEDO.

Anconitana bonorum. Veneris 13. *Februarij* 1615.

ARGVMENTVM.

Scientia non præsumptiuè, nec semiplenè, sed plenè, & concludenter est probanda, vbi agitur de auferendo ius alteri quæsitum.

SVMMARIVM.

*Scientia debet plenè, & concludenter probari, nec sufficit præsumpta, quando agitur de auferendo iure quæsito, num.*1.

*Procurator excedens fines mandati, tenetur de culpa ratione mandati, num.*2.

Testis deponens ad se exonerandum nihil probat, ibid.

Testis referens se ad scripturam, nihil probat, nisi appareat relata scriptura, ibid. in fine.

*Scientia probatur per vnum testem omni exceptione maiorem, nisi agatur de priuatione iuris alteri quæsiti, num.*3.

DECISIO DCXLIV.

CVm sub die 5. Decembris præteriti contra 1
decisionem in hac causa factam, inter alia opponeretur pro parte Passari, quòd licèt donatio bo. me. Cardinalis Sancti Georgij non fuisset per ipsum acceptata, eo modo, & illis pactis, quibus fuit sibi facta: adhuc tamen illa iuuari posset, cùm Cardinalis habuerit scientiam prædictæ acceptationis, & illam approbauerit: placuit Dominis ordinare, vt videretur strictè, an de dicta scientia, & approbatione constaret; super quo dato particulari dubio, & illo hodie proposito, Domini negatiuè responderunt. Quia cùm agatur de auferendo iure quæsito Cardinali mediante resolutione donationis ob contrauentionem donatarij, dicta scientia debet plenè, & concludenter probari, iuxta gloss. communiter receptam *in cap. concertationi, verb. sciuerit,* & ibi Doctores, *de appellat. in* 6. Mohed. *decis.*4. *de prob.* Put. *decis.*6. *eodem tit.* Caputaq. *decis.*110. *part.* 2. Seraphin. *decis.* 972. *num.* 10. Nec sufficit præsumptio deducta ex verisimili certioratione per Procuratorem facta. Rot. *decis.*21. *de dol. & contum. in antiq.* Ruin. *consil.* 66. *n.*19. *lib.*3. Seraphin. *decis.*1239. *n.*1.

Quæ quidem plena, & concludens probatio 2
non

non adest in casu nostro, cùm duo testes nihil certi deponant; alter verò patiatur multas exceptiones, & præsertim, quòd cùm tanquam Procurator Cardinalis tradiderit donatario possessionem bonorum donatorum, non adimpletis priùs conditionibus in donatione appositis, dum postea dicit quòd dicta traditio fuit per Cardinalem ratificata, & acceptata, deponit ad se exonerandum, ex quo aliàs teneretur actione mandati, vel saltim de culpa *l. procuratorem*, & ibi Doctor, *mandati*. Ruin. *cons.44. in fin. lib.* 1. Surd. *cons.* 540. *num.* 28. *&* 41. vnde ei non creditur, Cæs. de Graff. *decis.3. num.7. de testib.* Alex. *cons.32. nu.4. &* 5. *lib.6.* Aym. *cons.99. num.2.* Farinac. *de testib. quæst.60. numer.4. &* 202. Maximè quia istam scientiam, & approbationem idem testis deducit ex epistola responsiua, ibi per Cardinalem transmissa, quæ nisi exhibeatur, eius depositio tanquam relatiua ad illam nihil operatur, iuxta notat. *in Auth. si quis in aliquo. Cod. de edend.* & ibi Dec. *numer.31.* Seraphin. *decis.* 1082. *numer.2.*

3 Non obstat, quòd sufficiat probare scientiam per vnum testem. Natt. *cons.231. num.2.* Surd. *decis.* 221. *num.* 11. & fuit dictum in vna Romana donationis 21. Aprilis præteriti coram Dom. meo Vbaldo; quia vltra quòd illo casu testis deberet esse omni exceptione maior, qualis non est iste de quo agitur; respondebatur illud non procedere, quando ex dicta scientia resultaret priuatio iuris alteri quæsiti, cùm requiratur plena probatio, iuxta Doctores suprà allegatos.

4 Minus obstat, quòd grauamen in fine donationis appositum releuandi Masserium, fuerit postea per Cardinalem in suo testamento iniunctum hæredi, ex quo videatur habuisse scientiam dictæ acceptationis factæ per donatarium absque dicta releuatione; quia inde non benè infertur ad scientiam suprà requisitam, cùm hoc fuerit potiùs factum ad reddendum magis cautum ipsum Masserium, quatenus donatarij non sufficerent. Cæteræ verò coniecturæ deductæ per informantes vel sunt leuissimæ, vel non concludunt per necesse dictam scientiam Cardinalis. Et ita conclusum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. DVNOZETTO.

Carthagin. decimarum. Lunæ 16. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Monachi, & Religiosi omnes sunt exempti à solutione decimarum de noualibus, & huic exemptioni non censetur derogatum à Summo Pontifice per generalem derogationem, nisi expressa fuerit facta mentio.

SVMMARIVM.

Religiosi, & Monachi non tenentur soluere decimas de noualibus, num. 1.

Dispositio litterarum Apostolicarum, & Breuis declarari debet à derogatione dictarum litterarum, nu.2.

Decimæ etiam de noualibus solui debent, quando sic Pontifex statuit per verba vniuersalia, solui debere decimas quomodocumque & vndecumque peruenientia, ibid. Declara, vt num.3.

Consuetudo non præsumitur, ideo per allegantem probanda est, ibid.

Decimarum appellatione generali, non comprehenduntur decimæ de noualibus soluendæ, num.4.

Verba generalia non trahuntur ad incogitata, quando possunt se referre ad aliquid, salua ratione recti sermonis, ibid. in fine.

Priuilegiorum derogatio facta à lege, vel Principe non trahitur ad ea, quæ sunt inserta in corpore iuris, num.5.

Exceptio firmat regulam in casibus non exceptuatis. Declara vt num.6.

DECISIO DCXLV.

Rota censuit RR. PP. Societatis Iesu non teneri ad solutionem decimæ, seu vigesimæ de noualibus, quæ ipsimet propriis manibus, & sumptibus excolunt. cùm enim non possit controuerti ipsos esse Religiosos, sequitur ipsos non esse obligatos soluere decimas de noualibus, cùm omnes Religiosi ex dispositione *cap. ex parte, il primo, de decimis,* fuerint exempti, quod priuilegium indistinctè ad omnes religiosos, & Monachos extenditur, licèt Adrianus Pontifex *in d.c. ex parte,* vtatur verbo, *ferè*, tradit ibidem gloss. *& in cap. commissum, in verbo Monachos, eod. tit.* Hostien. *in d. cap. ex parte, num.4.* Butr. *num.9.* Anch. *num.3.* Rebuff. *de decim. quæst.14. num.45.* 1

Nec obstare visum fuit quod dicitur dictos Patres vigore Breuis fel. recor. Leonis X I. fuisse coactos soluere vigesimam loco decimæ quorumcumque locorum, & bonorum quæ nunc possident, quomodocumque, & vndecumque ad eos peruenerint, aut peruenire poterint, &c. cum verbis & clausulis amplissimis, sub quibus comprehendi noualia tradit Soc. *cons.297. num.5. lib.2.* fusè Guttierez *cons.* 5. *num.* 4. qui multos cumulat, stante maximè quòd in dicto Breui leguntur derogationes amplissimæ quibusuis priuilegiis etiam per viam legis generalis, & statuti perpetui, ex qua infertur derogatum huic priuilegio concesso dictis Patribus Societatis Iesu tanquam Religiosis, cùm dispositio Breuis declarari debeat ab ipsa derogatione. Surd. *consil.453. num.25. vers. id ipsum, & num. seq.* 2

Responderunt enim DD. verba illa generalia esse restricta per alia subsequentia verba, de quibus de iure, vel consuetudine decimæ solui solent, quas mandat Papa illis Ecclesiis solui, quibus alioquin circumscriptis priuilegiis dictæ Societatis persolui deberent, vt legitur in dicto Breui, & per consequens nullo modo comprehendi possunt decimæ ex noualibus, quas etiam dicti Patres tanquam Religiosi circumscriptis eorum particularibus priuilegiis de iure communi persoluere tenerentur, nec etiam de consuetudine, cùm frustra in in ea fiat fundamentum, nisi probetur. *cap.* 1. & ibi Doct. *de const. in 6. l.1.* & ibi gloss. & Doct. *C. quæ sit longa consuet.* Ioannes Fab. *in §. ex non scripto, nu. 20. Instit. de iur. natur.* 3

Considerarunt etiam DD. mentem fuisse Papæ sepelien. omnes differétias & lites natas inter Ecclesias, de quibus fit mentio in dicto Breui. & dictos Patres Societatis Iesu, vt ex integra Breuis 4

lectura apparet, ex qua colligitur finalis causa, & intentio disponentis. *l. fin.* & ibi not. Bald. *num. 4. in 1. oppositione. ff. de hæred. instit.* certumque est nullum verbum in toto processu in Rota exhibito scripturisque productis coram Illustrissimis Cardinalibus à Summo Pontifice deputatis legi de prætensione nouallium, sed solum inter partes ortam fuisse controuersiam super solutione decimarum, à qua vigore priuilegiorum particularium dicta Societas Iesu exemptam se asserebat, sicque non est verisimile voluisse Summum Pontificem obligare dictos Patres ad solutionem noualium quæ à dictis Ecclesiis non controuertebantur, cùm peterent solum integram solutionem decimarum, sub quo generali verbo regulariter non comprehenduntur noualia. *cap. cùm contingat. cap. tua de decim.* ex quibus concluditur verba illa generalissima comprehensa in breui debere intelligi respectu quantitatis eorum, ex quibus soluenda sit de iure decima, & respectu modi acquisitionis, siue per donationem, emptionem, vltimam voluntatem, & similia: non autem extendi ad obligationem eorum, ad quæ de iure non tenebantur, nisi fuerint expressa. quando enim verba generalia possunt se referre ad aliquid, salua ratione recti sermonis, nunquam trahuntur ad incogitata. Surd. *decis. 176. & 217.*

5 Quod ad generales derogationes attinet, placuit responsio data, indubitati iuris esse, dum lex, vel Princeps derogat simpliciter priuilegiis vniuersalibus, nulla facta specificatione, id non intelligi de iis quæ sunt incerta in corpore iuris. gloss. *in Auth. quæ in prouincias, in vers. illic, in fin. C. vbi de crimin. agi oport.* quam ibi extollit, & sequitur Bart. in secunda oppositione. Bald. *vers. 3. solutione,* latè Felin. *in cap. 1. num. 12. & in cap. nonnulli num. 26. de rescript.* fuit dictum in vna Romana successionis de Girona 27. Iunij 1574. coram Robusterio. Difficilius siquidem tollitur quod est iuris communis, quàm quod est iuris specialis. *l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. milit.*

6 Ex quibus patet responsio ad id quod dicebatur pro parte Capituli, Papam, dum exemit à solutione decimarum dictos Patres, quoad hortos, viridaria, & animalia eorum, à quibus iam erant exempti, ex dispositione dicti *cap. ex parte*, sicut Religiosi, noluisse ipsos obligare ad solutionem noualium, quia exceptio firmat regulam in contrarium in non exceptuatis. Fallit enim hæc regula, quando adsunt similes casus exceptuatis, trahi enim debent ab eodem ex paritate rationis. Abb. *in cap. cùm dilecta num. 7. de confirmat. vtil. vel inutil.* cum multis aliis per informantes adductis, quorum responsiones placuerunt DD. cùm semper firmum remaneat hoc fundamentum non posse dici illud Breue abstulisse ius quæsitum dictis Patribus omnibus Religiosis concessum, & in corpore iuris insertum, nisi appareat de expressa (non enim tacita sufficit, ex supradictis) Pontificis voluntate derogandi dispositioni dicti *cap. ex parte.*

7 Verùm quia pro parte Capituli dictum fuit sub prætextu noualium posse dictos Patres nimium dictis Ecclesiis præiudicium etiam in exactione vigesimæ loco decimæ inferre, ideo DD. expresse declarunt dictos Patres non posse prætendere exemptionem, nisi in noualibus, de quibus loquitur textus *in dicto cap. ex parte, & in cap. quid per nouale, de verb. signific.* cui priuilegio omnibus Religiosis concesso non fuit derogatum in dicto Breui Leonis XI. cuius executioni in reliquis nullum præiudicium adferre voluerunt. Et ita vtraque parte informante fuit decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Bonon. laudi. Lunæ 16. Februarij 1715.

ARGVMENTVM.

Administrator alicuius negotiationis, si dictæ negotiationis plures confecit libros, secùdùm quos libros administrationis suæ rationem reddere debet.

SVMMARIVM.

Liber mercatoris si facit aliquem debitorem pro certa summa, creditor qui maiorem prætendit, probare tenetur, num. 2.

Rationum redditio, secundùm quos libros fieri, & regulari debeat, arbitrio iudicis remissum est, num. 3.

Mercatorum libri conscribendi sunt, secundùm mercatorum consuetudinem, num. 4.

DECISIO DCXLVI.

FVit aliàs resolutum in hac eadem causa Grimaldos emisse omne sericum, & illud laborare fecisse, & curam vendendi, & distrahendi habuisse, prout in decisione 19. Martij 1610. coram R. Attrebaten. ideo cœperunt cogitare de dandis computis, quæ cùm deduci deberent ex libris negotij, & non de omnibus, sed de legalibus, & benè tentis tam secundùm iuris communis dispositionem, quàm etiam iuxta statuta Bononiæ, fuit resolutum libros magistrales posse deseruire, & librum nuncupatum *il matto* arbitrio Dominorum: de aliis autem non fuit habita ratio, vti, nullam fidem merentibus. Verùm quia etiam cæteri libri, nempe *vacchette*, secreti, libri de *Filatotieri*, præsupponebantur non posse impugnari à Dominis de Sancto Petro, neque ab aliis sociis tanquam scriptis à ministris apothecæ, & à deputatis sociis, & super quibus Christophorus Grimaldus ne syllabam quidem scripserat, & consequenter quidquid sit inter alios, tamen inter socios admittendos esse dicebatur, ideo proposui dubium, an demptis libris socialibus, & libro nuncupato *il matto*, super quibus adsunt particulares decisiones, cæteri libri possint impugnari, & à quibus. Et Dominis placuit Dominos de Santo Petro non posse impugnare quominus cum illis possit reddi ratio per Grimaldum, nisi aliàs de errore doceatur. 1

Et quia Grimaldus videbatur teneri rationem reddere de emptis, laboratis, & venditis. Primò dicebant Domini pro emptis non posse libros impugnari, quia probatio serici empti per Grimaldum, quæ deducitur ex libris prædictis, fauorabilis est Dominis de Santo Petro, quibus propterea non est sublata facultas probandi maiorem quantitatem serici perueniisse ad Grimaldum, est enim confessio quæ regulatur secundùm terminos gloss. *l. cùm de lege. ff. de probat.* per quam si quis ponitur debitor pro certa summa, si maiorem prætendit, creditor tenetur probare, sequuntur Soc. iun. 2

iun. *conſ.26.num.11.lib.2.* Couar. *var. reſol.lib.2.c.6. num.4.* & alij apud Gabr. *de probat.concl.7.num.1.* & per totam.

3 Secundò idem dicebant de ſerico laborato tanquam conſiſtente in conuerſione in pannos ſericos, & velamina, cùm non poſſint regulari ſcripturæ, niſi ſecundum conſuetudinem, & neceſſitatem negotij, & ſic propter multiplicitatem operariorum, & difficultatem retinendi inter eos ſcripturam regulatam non ſoleant partitæ operariorum conſignationis ſerici, & reſtitutionis referri in libros magiſtrales, & etiam, quia libri prædicti ſunt connexi veroſimiles propter notoriam inhabilitatem ſcribendi ipſius Chriſtophori, & ſubordinati ad negotium principale viſum eſt, & in hoc caſu libros de *filatoliere & facitori*, & alios ſimiles non poſſe impugnari per Dominos de Santo Petro, cùm in hoc plurimum verſetur arbitrium iudicis, nec attendatur iuris rigor. Bald. *in rubr. de fid.inſtr.num.65.* Corn. *conſ.319. num.13. & 14. vol.3.* Socin.ſen. *conſ.240.num.6.lib.2.* Ripa *in l.admonendi, num. 129.ff. de iureiur.* Menoch. *de arbitrar.caſ. 92.num.5.*

4 Tertiò quoad venditionem mercium, quæ redierunt fabricatæ in apothecam, nempè velamina, drappi, orſolij, & alia, de quibus in folio computorum, idem dicebant Domini, quia de exitu, & venditione earum dantur partitæ ſignatæ †, & ſignatæ A, quæ indicantur in folio prædicto, & in venditionibus quæ fiunt, dietim in apothecis, certum eſt quòd de ſingulis palmis non eſt referenda partita in libros magiſtrales, aut giornales, ſed ſecundùm conſuetudinem mercatorum in eorum libris memorialibus poſſunt adnotari, vt in his terminis reſpondit idem Corn. *d.conſ.319.nu.12. vol.3.* ſequitur Crau. *de antiq.temp.part.1.§.quartò limitatur,nu.59.* addens prædicta procedere, etiamſi liber modò ab vno, modò ab alio ſcribatur, prout neceſſitas deſiderat. Ruin. idem conſuluit *conſ.101. num.5.lib.1.* Menoch. *d.caſu 92.num.4.& præſumpt. 62.num 4.lib 3.*

5 Nec mouebat Dominos, quòd ex capitulis ſocietatis nemo, præterquam Franciſcus Grimaldus filius Chriſtophori, & Accurſius, poterant ſcribere in libris nuncupatis *Giornale e maſtro*, & tamen libri ſtracci ſignati †, & A, non ſint de ſpecie prædicta, neque ſint conſcripti per Franciſcum, aut Accurſium, quibus propterea dicebatur fidem non eſſe adhibendam, vt in vltima deciſione fuit firmatum. Quia fuit reſponſum intelligendum eſſe facultatem in capitulis reſtrictam ad Franciſcum, & Accurſium reſpectu partitarum, quæ referendæ erant in libros regulatos, non autem quoad eas, quæ ſecundùm mercatorum conſuetudinem nec ſolent, nec ſine maxima difficultate poſſunt regulari, vt in præſenti, & ita videtur ſentire idem Corn. *d.conſ.319.nu.12.verſ.ſed ſolùm ſcriptura, vol.3.* Et ita reſolutum, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Romana ceſſionis. Veneris 20. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Reſoluta ceſſione nunquid iura ceſſa remaneant ſine ſpiritu, & quid reſoluta datione in ſolutum.

SVMMARIVM.

Cameralis obligationis executio non impeditur per exceptiones requirentes altiorem indaginem, num.1.

Ceſſione reſoluta, iura ceſſa remanent ſine ſpiritu, nu.2.

Euictionis actio non datur, niſi re affectualiter euicta, ibid. verſ. fuerunt enim.

Ceſſionis pretium retinere, & à ceſſione recedere ſunt inter ſe incompatibilia, num.3.

Dationis in ſolutum contractu annullato datur retentio, num.4.

DECISIO DCXLVII.

Domini in propoſitione huius dubij idem 1 reſponderunt, quòd aliàs in tribus reſolutionibus in hac cauſa coram Illuſtriſſimo Lancellotto fuit deciſum, ſcilicet mandatum eſſe relaxandum contra D. Balduinum pro ſumma contenta in dubio, cùm omnia deducta ad impediendam exequutionem vel non releuent, vel dubia, & turbida ſint, altiorem indaginem requirentia, quæ ideò admittenda non ſunt ad impediendam exequutionem claræ, & liquidæ obligationis Cameralis, vt fuit dictum in dictis deciſionibus, cum quibus Domini ſe conformarunt in reſponſionibus ad motiua excitata per D. Balduinum.

Nec obſtat declaratio de redeundo ad primæua 2 iura, quæ dicitur facta per filios, & hæredes Matthæi poſt reſolutiones prædictas coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & quæ fieri potuit vigore pactorum ceſſionis, & eſt præiudicialis ad ipſam ceſſionem, cuius vigore agit D. Lælia ceſſionaria, quia per reſolutionem iura ceſſa remanent ſine ſpiritu, Rolan. *conſ.63. num. 23. lib. 1.* Fuerunt enim datæ plures reſponſiones. Et primò quòd reſeruatio redeundi ad primæua iura fuit conditionalis, in caſu ſcilicet euictionis canonum aſſignatorum, de qua euictione non conſtat, prout ad eum effectum conſtare debet, quòd res fuerit effectualiter euicta. *l.ſi plus vel minus.ff. de euict. l. qui rem. C.eod. tit.* Crauet. *conſil.845.num.12.* Theſaur. *deciſ.85.n.1.* Et quamuis dicatur, quòd quidam Iacobobillus creditor Alexandri euicerit à Matthæo ex dictis canonibus pro ſumma ſcutorum 750. admittitur tamen quòd Matthæus ab Alexandro pro totidem 750. fuerit reintegratus & acquieuerit, ita vt per euictionem reintegratam ceſſauerit facultas redeundi ad primæua iura.

Secundò fuit reſponſum declarationem prædi- 3 ctam continere aliam conditionem, quatenus ipſis hæredibus liceat eodem contextu retinere canones, & redire ad primæua iura, quæ conditio reſoluit, & tollit totam declarationem, cùm de iure recedere à ceſſione, & retinere pretium ceſſionis inter ſe non compatiantur. *l.ſi diuerſa.C.de tranſact. l. eleganter, in princ.ff.de cond.indeb.* Afflict. *deciſ.220. num.4.* Card. Mantic. *de contr.lib.26.tit.9 num.39.* 4

Nec dicatur, quòd immò compatibilis videatur ſolutio contractus ceſſionis, & retentio canonum exactorum, cùm etiam annullato contractu dationis in ſolutum, detur retentio creditori. *l. ſi non ſortem.§.ſi centum.ff.de condict.indeb.* Surd. *dec. 46.num.9.* cum aliis allegatis, ideo poſſint hæredes Matthæi retinere canones vti creditores Alexandri, cùm iſta bona ſint præter donationem factam Læliæ. Ad prædicta enim patet reſponſio, ex eo conſtat canones non eſſe in donatione compre-

hensus, & inde cessat retentio, quia Lælia non est debitrix hæredum Matthæi, & quatenus etiam constaret, dicitur in secunda decisione coram Illustrissimo Cardinali Lancelloto, quòd nihilominus ex re aliena potuit validè acquiri cessio Læliæ, ita vt D. Balduinus non possit dare de cessione inualida.

5 Demum fuit dictum, quòd pendente declaratione compatibilitatis vsus primæuorum iurium, & retentionis canonum non potest dici recessum à cessione, & per consequens conditio remanet in sua forma, per quam nihil ponitur in esse ad effectum obligationis Cameralis impediendæ.

REVERENDISSIMO P.D. PIROVANO.

Arboren. præcedentiæ. Lunæ 23. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Coadiutor Canonicus mortuo coadiuto tenetur nouam canonicatus possessionem accipere, nec præcedit veros Canonicos, qui de nouo ipsi coadiutori successerunt.

SVMMARIVM.

Coadiutores vigore primæ possessionis acceptæ in vita coadiuti non præcedunt veros Canonicos, qui de nouo ipsis coadiutoribus succedunt, num. 1. & 2.

Coadiutor post mortem coadiuti tenetur nouam capere possessionem, cùm priùs non sibi, sed coadiuto possideret.

DECISIO DCXLVIII.

ETsi sacra Rituum Congregatio in pluribus causis declarauerit coadiutores vigore primæ possessionis acceptæ in vita coadiuti non præcedere in choro, Capitulo, & Processionibus publicis veros Canonicos, qui de nouo ipsis coadiutoribus succedunt, sed durante vita coadiuti debere remanere post omnes Canonicos in Sede sibi assignata suæ receptionis, & ingressus; nihilominus orta est controuersia inter Sisinum Aramo coadiutorem Canonici Ludouici Sillo, & Canonicos Ecclesiæ Arboren. post illius coadiutoriam prouisos super huiusmodi præcedentia: vnde dubitaui, cui deberetur.

Et Domini responderunt prout per sacram Congregationem fuit resolutum, & sæpiùs in hoc tribunali decisum, nempè veris Canonicis præcedentiam deberi, etiam quòd superuenerint post captam coadiutoris possessionem, vt latè fuit firmatum in decisione Hispalen. præeminintiarum 8. Februarij 1613. coram R. Archiepiscopo Damasceno, ea ratione, quia mortuo coadiuto coadiutor tenetur nouam accipere possessionem, cùm priùs non sibi, sed coadiuto possideret, ex quibus credebant Domini exceptionem ordinis iudicij oppositam per Sisinum, vt scilicet priùs de possessione videretur non posse suffragari, quia Sisinus contendit de possessione non apta ad manutentionem, & de qua non est controuersia cum Canonicis, qui superuenerunt, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Assisien. hæreditatis. Lunæ 23. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis nunquid inducatur per enunciationem, cessionem, & transactionem.

SVMMARIVM.

Hæres impugnare non potest factum defuncti, num. 1.

Aditio hæreditatis non censetur inducta per renunciationem, num. 2.

Cedere iura hæreditaria facere non potest qui hæreditatem non adiuit, num. 3.

Adire hæreditatem, quando quis dicatur per instrumentum transactionis, num. 4.

DECISIO DCXLIX.

DVbium proposui pro parte reseruata in præcedenti disputatione respiciente bona alienata per Carantoniam in prædictum Andream. Et Domini similiter steterunt in decisis, nempe vt sententia confirmaretur, approbando fundamenta decisionis. Nam certum est quòd bona Carantoniæ consistentia in baliis *della Pescara, & della Pieue*, transierunt ad Andream cum titulis partim venditionis, & partim donationis, super quibus exinde Bartholomæus suo, & Lauiniæ nomine vti nepotes Martinangeli ex altero filio prædefuncto concurrentes cum Andrea patruo ad eandem Carantoniæ eorum auiæ paternæ successionem transegerunt, per quam transactionem Christophorus, & Lauinia fecerunt se hæredes Carantoniæ, & per consequens contractus per eam initos nec infringere, nec impugnare possunt, vulg. *l. cùm à matre. C. de rei vend. l. ex qua persona. ff. de reg. iur.* 1

Ideo Domini iterum ponderabant, quòd etsi renunciatio facta per Christophorum recepta summa scutorum 70. nisi alia concurrant, non esset sufficiens ad firmandam aditionem hæreditatis Carantoniæ, per text. expressum *in l. fuit quæstionis. ff. de acquir. hæred. l. licet. l. si quis pecuniam. si quis omissa causa testamenti.* cùm illa verba non importent de se aditionem, sed repudiationem, qui sunt inter se termini contrarij, vt dicit Aretin. in his terminis *cons. 91. in 1. vers. benè fateor.* 2

Tamen quia verba transactionis non sonant in puram renunciationem, aut repudiationem, sed in translationem iuris in alterum, & liberationis obligationis ab onere hæreditario, propterea tanquam verba apta ad inducendam aditionem de necessitate non importent, vt dicitur de cessione quæ legitur in præsenti transactione, ibi, *cede*, quę sine aditione, non valet. *l. si auia. C. de iur. delib.* Crauet. *cons. 200. num. 21.* Marant. *in l. is potest, num. 14. ff. de acquir. hæred.* Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib. 12. tit. 12. num. 17.* Surd. *decis. 69. num. 11.* Idem videntur importare alia verba sequentia, *concede, trasferisce*, quæ de necessitate supponunt acquisitionem præambulam, aliàs nihil transferret, aut concederet. *l. fuit quæstio. ff. de acq. hæred.* Soc. sen. *consil. 183. num. 2. vol. 2.* dicens propterea inferri ad aditionem liberatio pariter facta Christophoro pro 3

pro expensis funeralibus Carantoniæ, & debitorum eiusdem, & solutionis legati, videntur de se importare aditionem, quia de necessitate liberatio præsupponit agnitionem oneris, quod sine aditione non radicatur, & nihilominus actus funerandi, & legata, & debita soluendi, sunt differentes, qui non solent citra ius, & nomen hæredis fieri, vt plenè probauit Ioseph. Lud. *sua conclus. 16. vers. si autem non essemus in actibus dubiis.*

4 Non obstat, quòd aditio resultans ex contractu transactionis restringi debeat ad effectum transactionis sustinendæ, non autem operari debeat ad alios effectus hæreditarios, vt declarat Castr. *cons. 252. num. 2. vers. non tamen dico, part. 1.* & Crau. *cons. 200. num. 1.* Quia etiam secundùm opinionem Castr. dixerunt Domini sufficere Francisco sustineri transactionem tanquam ab hæredibus Carantoniæ factam, cùm in ea fuerint cessa & translata omnia iura, quæ habere potuissent Christophorus, & Lauinia super bonis iuribus, & actionibus Carantoniæ, inter quæ sunt bona, de quibus est controuersia. Præterea Castr. & Crauett. qui illum sequitur, loquuntur quoad alios effectus hæreditarios passiuos, nempè vt renunciantes, & transferentes possint molestari à creditoribus hæreditatis, non autem, vt ipsi non obstante cessione possint citra effectum transactionis exercere, agendo iura hæreditaria, cùm hoc de directo pugnet contra voluntariam cessionem, & iurium translationem, quæ non admittit, vt quis possit ad primæua iura redire, propter exceptionem transfusarum actionum. Bald. *cons. 105. num. 4. lib. 3.* Crauet. *cons. 191. num. 3.* admittentes hanc exceptionem posse dari à tertio. Et ita. &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Sabinen. affictus. Veneris 26. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Locationis contractus est indiuiduus, & ideo debet acceptari cum omnibus suis qualitatibus, & conditionibus. An autem, & quando locator teneatur conductori notificare omnes qualitates rei locatæ, quæ potuissent conductorem à conductione retrahere, in hac decisione benè declaratur.

SVMMARIVM.

Contractus locationis est indiuiduus, acceptariq; debet cum omnibus suis qualitatibus, & cõditionibus, n. 1.

Solitum, & consuetum vbi attendi debet, intelligendum est de vltimo statu, ibid. in fine.

Locator tenetur conductori notificare qualitates rei locatæ, eas scilicet quæ potuissent illum retrahere à conductione, num. 2. Vbi declaratur quomodo hæc conclusio procedat,

Instrumentum facit rem notoriam, num. 2.

DECISIO DCL.

1 Domini recesserunt à decisis in hac causa, quia animaduerterunt inter cætera expresè fuisse conuentum in instrumento locationis cum Angelo Cottanella quòd respectu non expressorum in inuestitura partes se remitterent ad solita ipsius tenutæ, & hanc partem conductores non possunt recusare, & aliam acceptare, cùm contractus locationis sit indiuiduus, & acceptari debeat cum omnibus suis qualitatibus, & conditionibus. Tiraq. plura congerens *de retract. conu. in fin. num. 2.* Crau. *cons. 132. nu. 12.* Natt. *cons. 50. num. 27.* quod procederet etiamsi acceptans ignorauerit onus annexum, vt declarauit Castr. *in l. si duo. ff. de acq. hæred.* & sequitur Alex. *in cons. 103. col. 2. in fin. volum. 2.* Cagnol. *in l. qui cum alio, num. 8. de reg. iur.* Solitum autem quòd particulares intrarent ad laborandum terras intra hanc tenutam montis *le Pietre*, satis probatur ex antecedenti locatione facta cum Domino Vulpio, in qua reseruatur ius particularibus, iuxta solitum, cui vltimo statur, vbi agitur de solito attendendo. Alex. *cons. 5. num. 22. vol. 5.* Felin. *in cap. eam te, col. fin. de rescript.* Curt. *in tract. de consuetud. in 4. sect. num. 81.* Decian. *cons. 73. num. 48. lib. 2.*

Non obstat quòd locator tenebatur notificare conductori qualitates huius soliti, cùm essent releuantes, & tales, quæ potuissent retrahere illum à conductione, per *l. quæro. l. si sterilis. §. si prædij. ff. de act. empt.* cum aliis allegatis per Surd. *cons. 145. num. 8. & cons. 150. num. 2.* ita vt conductoris culpæ non sit adscribendum, quòd non inuestigauit. Quia visum fuit ex præseruatione soliti ipsius tenutæ in non expressis conductorem certificatum remanere, quòd ratione soliti aliqua possent separari ab ipsa tenuta, vnde sibi imputare debet, si non perquisiuit. *l. qui cum alio. ff. de reg. iur.* Surd. post alios *decis. 265. nu. 45.* & prædicta benè se compatiuntur cum allegatis in prima decisione, quia vbi non potest considerari dolus locatoris in tacendo, tunc locus non est rationi ponderatæ per Alex. *in cons. 14. in fin. lib. 5.* quòd scilicet conductor non potuerit ab alio de facili certificari, quàm ab ipso locatore, præcipuè cùm non posset diuinare, quæ essent solita istius tenutæ: dolus autem non poterat considerari, quia excipiendo solita poterant iustificari ex præcedenti statu, & locatione, quæ cùm esset celebrata, per instrumentum notorium inducebatur. Tiraq. *de retract. consang. §. 2. gloss. 1. nu. 2.* Vnde fatuum est credere quòd hæc possent celari, & ex facto veritas huius assertionis apparuit, quia conductores obtinuerunt declarari rubra decem terræ, quæ distabant ab hac tenuta, esse comprehensa in eadem locatione, quamuis non expressa, & hoc ratione soliti præseruati, & si hanc partem inuestigauerunt, hodie non videtur illis permissum dicere quòd non potuerint inuestigare, quæ essent solita. 2

Non obstat conuentio, quòd finita locatione Angeli Cottanellæ prædicta tenuta conductoribus remanere deberet ad omnes fructus, quia & hæc vniuersallis dictio *omnes*, habet vnde possit operari suum effectum, nempe in facultate reseruata rumpendi terras in eadem tenuta, & in eis serendi indistinctè quòd durante affictu dicti Cottanellæ solum pro rubris decem erant promissa, quo finito, remanebat ipsis conductoribus ad omnes fructus, & in facultate reseruata rumpenda decem terræ in eadem tenuta, & in eis serendi, quæ cessabant finita locatione Cottanellæ, & reseruata cedebant commodo conductorum, &c. 3

R.P.D. PIROVANO.

Vrbinaten. bonorum. Mercurij 11. *Martij* 1615.

ARGVMENTVM.

Citatio ad sententiam debet esse præcisa ad audiendam sententiam, nec sufficit ad audiendam voluntatem iudicis, & ex instrumento locationis, quando dominium probatum censeatur.

SVMMARIVM.

*Sententia lata sine citatione, nulla, & inualida est, n.*1.
*Citatio ad sententiam debet esse præcisa ad audiendam sententiam, nec sufficit ad audiendam iudicis voluntatem, num.*2.*vers. Quia fuit responsum.*
Notarij assertio super executione intimationis, absque testibus non probat, ibid. in fine.
*Rei vendicatio non datur dominio non probato, nu.*3.
*Dominium non censetur probatum probata locatione ad effectum deuolutionis, & rei vendicationis, ibidem. vers. Nec sufficit probatio, & quid si vltra locationem alia concurrant adminicula, num.*4.
Emphyteusis non deuoluitur propter canonem non solutum, quando dominus directus illum accipere recusat, ibid. in fine.

DECISIO DCLI.

1 CEnsuerunt Domini sententiam Vicarij Vrbinaten. esse infirmandam, quia vtroque defectu, nullitatis scilicet, & iniustitiæ, laborare videtur. Nam si deficit citatio ad sententiam, per eius omissionem nullitas sententiæ causatur. *Clement. pastoralis, de re iud. l. ab eo. C. quomodo & quando iudex. l.* 1. *ff. quæ sent. sine appell. rescind.* gloss. *in Clemen. sæpè, de verb. signific.*

2 Non obstat quòd de citatione satis apparere videatur ex instantia Notarij, quæ datur in summario mensæ Archiepiscopalis, in qua legitur quòd instante Syndico D. Vicarius monuit, seu prorogauit monitionem ad primam post Cineres, & die 1. Februarij 1614. fuit intimata oretenus per Notarium Casetæ supradicta prorogatio D. Antonio Guiducio: sententia autem lata fuit die 13. Februarij, & sic intra tempus prorogationis. Quia fuit responsum monitionem, & prorogationem monitionis non indicare citationem ad sententiam, cùm non omnis citatio sufficiat, sed debet esse præcisa ad audiendam sententiam, gloss. *in d. Clement. sæpè, in verbo ad id, de verb. signif.* Felin. *in c. consuluit, num.*16. *de off. delegat.* Mars. *in rubr. de probation. nu.* 368. Mathes. *sing.*8. *num.*2. Bart. *sing.* 22. Ideo idem Mathes. *d. sing.*8. *num.*3. & Rom. *sing.*372. *& cons.*369. *nu.*8. dicunt, si citatio diceret ad audiendam voluntatem iudicis, non arctaret citatum ad audiendam sententiam, etiam cum verbo *peremptoriè.* Præterea etsi Notarius attestetur intimasse D. Antonio eandem prorogationem, nihilominus ei credendum non est parte absente de executione intimationis absque testibus. Bald. *in l. vlt. nu.*17. *C. de re iud.* Crauet. *cons.*273. *num.*6. quod etiam fuit dictum in Anconitana census 24. Maij 1613. coram R.P.D. Vbaldo.

Pro iniustitia autem sententiæ ex actis constat 3 quidem de alienatione mensæ Archiepiscopalis respectu istius petiæ terræ cum columbario, quæ prætenduntur emphyteuticæ, sed propterea non remanet probatum dominium Ecclesiæ, quod necessarium est in vendicatione bonorum. *l. in re, & l. officium. ff. de rei vendic.* Ripa *in c. sæpè, num.* 60. *de rest. spol.* Alex. *cons.*28. *in princ. lib.* 2. Ruin. *cons.*54. *num.*3. *lib.*4. Honded. *cons.*49. *nu.*37. *lib.*1. Caputaq. *decis.*280. *nu.*1. *part.*1. Nec sufficit probatio quæ deducitur ex renouatione locationis factæ auctori Guiducij, quia per eam non probatur dominium ad effectum deuolutionis, & rei vendicationis, etiamsi concurrant confessiones, & solutiones. Caputaq. *decis.* 280. *numer.* 5. *part.* 1. & sæpiùs resoluit Rota vt in Romana domus 11. Maij 1592. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in alia Romana domus 21. Maij 1588. & in eadem 19. Iunij 1589. coram Orano Seraphino decis. 1453.

Et quamuis concurrentibus adminiculis vehe- 4 mentibus cum locatione Rota aliquando censuerit constare de dominio, & in præsenti concurrant confessio Guiducij, oblatio Canonum, & catastrum; visum est non sufficere, quia confessio non præstat adminiculum, vt in allegatis decisionibus dicitur. Vltra quòd non est præcisa, sed conditionalis, ibi, *& eo nomine, quo est,* cuius declaratio est expectanda, oblatio autem sub eadem conditione regitur, vt ex alia causa fuit facta nempè ad euitandam caducitatem ob nō solutum canonem, quatenus emphyteutica reperiretur; prout oblatio parte recusante acceptare, solet excusare. Bart. *in l.*2. *C. de iur. emphyt.* vbi Ias. *num.*82. Demum ex catastro nihil videtur resultare, quia nec dominium, nec possessio ex ea probatur. Alex. *cons.*68. *num.*3. *&* 4. *lib.*3. *& cons.*147. *num.*6. *lib.*5. Bald. *in l. censualis. C. de donationibus.*

REVERENDISSIMO P.D. DVNOZETTO.

Illerden. decimarum. Veneris 13. *Martij* 1615.

ARGVMENTVM.

De quasi possessione exigendi decimas plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

*Decimæ surgentes in parochia alicuius Capituli, eidem Capitulo debentur, num.*1.
*Decimæ debentur Capitulo, in cuius parochia exiguntur, etiam quòd ex post facto illas Capitulum antè dissoluat, num.*2.
*Decimas exigendi diuturna quasi possessio facit præsumere mandatum ad illas exigendas, num.*3.
Decimæ laicis non debentur, & qui contrarium dicit, concludenter probare debet.

DECISIO DCLII.

PRo informante fuit tentum, sententias scilicet 1 ad fauorem Capituli latas, esse confirmandas, siquidem nullitas non opponitur, & de iustitia apparet eo ipso, quòd Capitulo adiudicarit decimas surgentes in parochia eiusdem Capituli, ad *c. cùm in tua,*

in tua, c. dudum, c. cùm contingat. de decim. Rebuff. *eod. tit. q. 7. num. 4. & 5.* Rota in Ceruien. decimarum 22. Aprilis 1602. coram bo. me. Penia, & in Comen. decimarum 9. Decembris eiusdem anni 1602. coram Reuerendissimo Attrebaten.

2 Non obstat quòd vsque de anno 1592. quarta pars istarum decimarum fuerit applicata mensæ Episcopali Illerden. alia verò quarta pars fuit applicata Archidiaconatui eiusdem Cathedralis; vnde aliàs inferebatur malè fuisse adiudicatas integras decimas Capitulo, quia fuit responsum ex testibus datis apparere, quòd à 60. annis & citrà, integra decima soluitur Capitulo, & quòd Capitulum habebatur pro generali decimatore, quorum depositio remanet adminiculata, ex eo quòd Episcopus, & Archidiaconus à multo tempore, quo fuit mota hæc lis, non contradicunt, vnde etiamsi post exactionem Capitulum soluat suas portiones Episcopo & Archidiacono, non per hoc fuit illi malè adiudicata generalis exactio, cùm ad illum dicatur spectare, etiamsi ex postfacto soluat aliquid alteri. Bart. & scribentes *in l. fundi Trebatiani, in princ. & nu. 1. ff. de vsufruct. leg.* & magis in specie Abb. *in repetitione c. extirpandæ. §. quia verò, num. 15. versi. si autem perceptio prouentuum, de praben.*

3 Et quatenus requireretur mandatum Episcopi, & Archidiaconi ad exigendam integram decimam, illud præsumeretur ex diuturna exactione. Ancar. *consi. 63. num. 4. versic. quoad quartam.* Castr. *consil. 1. num... lib. 1.* Afflict. *decis. 308. num. 10. & 11.* & in simili de socio administrante rem communem Rota Ianuen. *decis. 14. num. 42.*

4 Alia prætensio, quòd istæ decimæ spectent ad Franciscum, & Iacobum Irenæum, licèt laicos, ex priuilegio Gregor. VII. & Vrbani VII. nullatenus fuit per eos iustificata, vt constat ex reuolutione processus; cùm tamen stante iuris resistentia ex quo sunt laici, ad not. *in c. prohibeamus, de decim.* Rot. in Corduben. redecimarum 25. Octobris 1593. coram bo. me. Cardinali Seraphin. non sat futura fuisset qualis qualis probatio, sed concludentissima fuisset necessaria, Abb. *in c. quia verisimile, num. 2. de præsumpt.* Alex. *consi. 99. in fin. lib. 3.* Dec. *consi. 438. in princ.* Cephal. *consil. 138. numero 18. lib. 1.* Decian. *consi. 53. numero 17. lib. 1.* cum aliis allegatis per Crauett. *consi. 56. numer. 11. & consi. 75. numer. 12.* &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Ciuitatis Castelli supplementi legitimæ.
Veneris 13. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Possidere præsumitur quis medio tempore, si comprobauit antea, & pòst se possedisse, num. 1.

Emptum de pecuniis hæreditariis dicitur hæreditati acquisitum, ibid.

Libri mercatorum probant pro tertio contra tertium, stantibus adminiculis, iuncta præsertim temporis antiquitate, num. 5.

DECISIO DCLIII.

Dvbitaui, an credita expressa in nouem partitis, de quibus in dubio, remansissent in hæreditate Dominæ Angelæ? Et Domini, informante tantummodo Domino Lutio Vitellio, affirmatiuè responderunt, exceptis tamen quarta, octaua, & nona partitis, de quibus videndum particulariter dixerunt. Primum enim scutorum 17500. prouenit ex retractu venditionis Palatij, quod Domina Angela emerat à Dominis de Patritiis, & post mortem Iulij eius hæredis vsufructuarij deuenit ad manus Ioannis hæredis proprietarij, qui illud vendidit pro pretio dictorum scutorum 17500. Quod quidem pretium cùm fel. rec. Clemen. VIII. per particulare Breue subrogauerit in locum dicti Palatij, videtur remansisse in hæreditate Dominæ Angelæ; probatis enim extremis, nempe acquisitione Palatij per ipsam facta, & possessione capta ab eius hærede, media possessio vsque ad tempus mortis præsumitur. gloss. *in c. accedens, de conuers. coniug.* Natt. *consi. 235. num. 18.* Rot. *decis. 4. num. 12. part. 2.* & fuit dictum in vna Bononien. fideicommissi de Mauris 16. Ianuarij 1609. coram Illustrissimo Lancellotto. Provt & idem dicendum videtur de secundo scutorum 3000. sortis principalis cuiusdam census per ipsam Angelam acquisiti, cuius fructus tam ipsa, quàm eius hæredes exegerunt. 1

Tertium est scutorum 3180. sortis principalis alterius census, qui cùm fuerit emptus per hæredes eiusdem Angelæ de pecuniis hæreditariis redactis ex venditione 30. locorum montis Pij recuperati ad effectum inuestiendi, iuxta formam testamenti eiusdem Angelæ, dicitur acquisitus hæreditati illius. gloss. *in l. Imperator. verb. non videtur, de legat. 2.* Cephal. *consil. 645. num. 49.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 22. sub num. 2.* Maximè, quia illum vti hæreditarium hæredes inter se diuiserunt. Alex. *cons. 152. num. 1. lib. 7.* Decian. *cons. 76. nu. 9. lib. 3.* Peregr. *de fideicom. artic. 44. nu. 5.* 2

Quintum scutorum 3000. sortis principalis alterius census empti per hæredes Angelæ de pecuniis hæreditariis à Comite Carpegna, probatur remansisse in illius hæreditate, tam ex prædicta diuisione, in qua ponitur *il censo di Gubio*, qui non docto de alio censu *di Gubio* intelligitur de isto cum Comite Carpegna Eugubino, quàm ex retrouenditione facta per Ioannem hæredem de tribus ex quatuor partibus sibi obuentis. Eam enim vti hæres non fecisset, nisi census fuisset hæreditarius. 3

Sextum creditum scutorum 3639. sortis principalis trium censuum ab Angela emptorum nomine filiorum à Bentiuolis, & Corrado Rouetto, & postea per Cardinalem Vitellium vnum ex filiis eidem Angelæ in solutum datorum etiam nomine aliorum fratrum, probatur remansisse in illius hæreditate, ex quo eius hæredes illos extinxerunt recipiendo à Rouetto scuta 400. & à Bentiuolis per manus eorum Procuratoris scuta 3004. ad bonum computum maioris summæ. 4

Septimum creditum scutorum 1802. pretium 17. locorum montis Farinæ emptorum in confidentiam de pecuniis Angelæ in personam Ioannis Baptistæ Vbertini, pariter probatur remansisse in illius hæreditate ex libris Dominorum de 5

Xx

Vbertinis, in quibus fuerunt creditores hæredes dictæ Angelæ in pretio dictorum locorum 17. qui quidem libri probant pro tertio contra tertium, stantibus adminiculis. Seraphin. *decis*. 150. *num*. 4. & fuit dictum in vna Beneuentana census 29. Martij 1593. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, prout in casu nostro, in quo adest licentia per dictos hæredes data Vbertinis vendendi 13. ex dictis locis ad effectum inuestiendi iuxta voluntatem, & testamentum Angelæ, cum assertione quòd loca fuerant empta in cōfidentiam in personam Vbertini, in quo concordant cum assertione librorum hoc idem declarantium. Item antiquitas temporis. Aym. *consi*. 158. *num*. 4. Natt. *consi*. 235. *num*. 7. Surd. *consil*. 429. *numero* 40. Bona fama scribentis. Guidop. *decis*. 441. *numer*. 1. Rolan. *consi*. 92. *numer*. 6. *lib*. 3. & illius mors. Soc. *consi*. 261. *num*. 3. *in princ*. Aym. *consi*. 275. *numero* 6. Magon. *decis*. *Florent*. 95. *num*. 6. Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Burgen. seruitij. Lunæ 16. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Declaratoria censurarum datur absque alia terminorum prefessione, contra eum, qui se nolle parere expressè declarauit.

SVMMARIVM.

Declaratoria censurarum non denegatur contra contumacem, & non parentem, nu. 1.

Declaratoria censurarum antequam concedatur, an & qualis terminus præfigi debeat ad parendum, numero 2.

Res iudicata præiudicat successoribus beneficij, quando sententia respicit onus pertinens ad dignitatem, numero 4. in fine.

DECISIO DCLIV.

1 FVit resolutum dandam esse declaratoriam contra Decanum, & Ludouicum Quintanam Abbatem de Cerbates. Contra Abbatem, quia fuit contumax in parendo exequutorialibus Rotalibus, dum casus seruiendi contigerit, facto seruire recusauerit, ac etiam verbo seruire se non teneri declarauerit, vt ex protestationibus, quæ dantur, & probata contumacia, censuræ non denegantur, *c. venerabilibus. §. porrò. de sentent. excommunic. in 6.* Io. de Lignan. *in tract. de cens. Eccles. post princ. nu. 3. versic. nam propter contumaciam.* Ripa *in 1. num. 29. de iudic.* Seraphin. *decis*. 551. *num*. 4.

2 Neque ad probandam non paritionem fuit necessaria solemnitas terminorum, qui solent seruari ad expectandam paritionem, vt per Vestr. *in prax. lib. 2. cap. 4. num. 28.* quia versamur in committendo, non autem in negligendo, quia Abbas intimatus ad seruiendum, facto, & verbo se opposuit, ex quibus statim oritur contrauentiō exequutorialibus, propter quam censuræ relaxantur, vt declarat idem Vestr. *dict. num. 8. vers. quòd si ad exequutionem.*

3 Non obstat allegata infirmitas Abbatis ad excusandum se à seruitio, & contumacia, quia præambula declaratio non pendi impedit effectum excusationis.

Contra Decanum, quia & ipse absolutè recusauit parere exequutorialibus. Nec obstat, quòd dicitur Decanum nō fuisse in sententiis condemnatum, quia sufficere visum est, quòd in sententiis fuerint citatæ, & condemnatæ dignitates tunc habentes Canonicatum, & quæ in futurum habebunt, ideò cùm hodie Decanus habeat Canonicatum, benè comprehenditur tanquam dignitas in prædicta condemnatione. Præterea apparet etiam quòd Decanus fuit in causa vnà cum aliis dignitatibus, vt ex mandato procuræ in summario dato; quin immò, & modernus Decanus Hieronymus de Ferrara, qui de eo tempore erat scholasticus, & Canonicatum obtinebat, fuit citatus, & nihilominus sententia contra omnes lata fuit. Nec videtur dubitandum, quin res iudicata præiudicet successoribus in beneficio, quia sententia respicit onus ad dignitatem pertinens, non autem ad personam, quo casu successores etiam afficiuntur. Oldr. *consi*. 94 *num*. 17. & 18. Crauet. *consi*. 10. *num*. 8. Cæs. de Grass. *decis*. 2. *nu*. 4. *de sud*. Et ita, &c. 4

R.P.D. VBALDO.

Calaguritana iurisdictionis de Nagera. Veneris 20. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Episcopus in sua diœcesi habet fundatam intentionem, tam de iure communi, quàm vigore Concilij in approbationibus confessorum, & qui contrarium prætendit, debet hoc probare per Apostolicū priuilegium.

SVMMARIVM.

Episcopus in sua diœcesi habet fundatam de iure intentionem quoad approbationem confessariorum, num. 1. & 2. Vbi quòd hoc etiam est statutum in Concilio Tridentino.

Manutentio datur ex sola iuris assistentia, absque alia probatione possessionis, num. 2. & 3. Vbi quid si iuris assistentia reddatur turbida per aliquos contrarios actus.

Quasi possessio approbandi confessores in præiudicium iurisdictionis Episcopi non suffragatur, nisi constito de scientia Episcopi, num. 3.

Abbas non præsumitur habere iura Episcopalia, nisi probetur, & ostendatur priuilegium Apostolicum, quia solus Papa talia iura concedere potest, nu. 5.

DECISIO DCLV.

FVerat in hac causa resolutum vsque de anno 1611 die 6. Iunij coram Reuerend. Attrebaten. dandum esse mandatum de manutenendo Episcopo Calaguritano in quasi possessione approbandi confessarios in Ecclesiis S. Crucis, & S. Michaëlis oppidi de Nagera, & cùm pro parte moderni Reuerendissimi Episcopi instaretur pro relaxatione mandati prędicti, Abbas B. Mariæ de Nagera 1

ordinis

ordinis S. Benedicti Aduocatus petiit, & obtinuit iterum audiri super eisdem. Et DD. vnanimiter perstiterunt in decisis; fuit enim iam per plures decisiones firmatum dictum monasterium S. Mariæ de Nagera esse in diœc. Calaguritana, videlicet 4. Iulij 1603. & 16. Ian. 1604. coram bon. mem. Penia, & rursus 26. Iunij eiusdem anni, & 5. Maij 1608. coram Reuerend. Attrebaten & id etiam fuit pro ratione adductum coram eodem 12. Ian. 1609. Quòd vlteriùs confirmabant Domini tum ex enunciatiua Benedicti Papæ in confirmatione sententiæ Roberti data pro parte monasterij, in qua expresè enunciatur Prior & Conuentus B. Mariæ de Nagera Cluniacensis ordinis Calaguritanæ diœces. tum quia prætensio monasterij est fundata super priuilegiis, & exemptione, vt in dicta sententia *num.* 19. quæ exemptio præsupponit dictum monasterium esse in diœces. vt benè per Rot. *decis.* 207. *nu.* 2. & 3. *part.* 2. *diuers.* & fuit dictum in Constantiensi iurisdictionis 18. Maij 1601. coram Reuerendissimo Attrebaten. & in Sipontina iurisdictionis 24. Maij 1613. & in eadem 14. Martij 1614. coram Reuerendissimo Damasceno.

2 Hoc igitur stante quòd dictum monasterium sit in diœc. Calaguritana, Episcopus habet intentionem fundatam de iure communi. *c. omnes basilicæ* 16. *q.* 7. *c. cùm Episcopus. de off. ordin. in* 6. *c. conquerente, extrà eod. tit.* Verall. *decis.* 306. *p.* 1. & *decis.* 201. *p.* 2. & in specie quoad approbationem confessariorum, est text. *in Clem. dudum* §. *ac deinde*, & ibi Vital. & alij, *de sepult.* & est expressum in sacr. Conc. Trid. *sess.* 23. *c.* 15. *de reform.* cuius dispositio est clara quòd nemo admitti possit ad confessiones sæcularium audiendas, nisi sit approbatus ab Episcopo, quocumque priuilegio, & consuetudine etiam immemoriali non obstante, & fuit declaratum per sacr. Congregationem Conc. Trid. interpretum, vt fuit dictum in hac causa 26. Iunij 1604. coram Reuerend. Attrebaten. vnde ex sola hac assistentia iuris certum est Episcopo competere manutentionem, absque alia probatione possessionis. *cap. cùm persona*, vbi Doct. omnes. *de priuil. in* 6. Verall. *decis.* 306. *part.* 1. & *decis.* 201. & *seq. part.* 2. Rot. *decis.* 145. *num.* 6. *part.* 2. *diuers.* & fuit dictum in hac causa 12. Nouembris 1609. coram Reuerendiss. Attrebaten. & priùs 5. Maij 1608. in eadem causa coram eodem. Et fuit resolutum in vna Veronen. iurisdictionis 18. Martij 1596. coram bo. mem. Cardin. Pamphilio, & in aliis.

3 Nec videbatur applicari limitationi, quæ adducebatur pro monasterio, videlicet, quòd assistentia iuris non suffragetur, quando per actus contrarios redditur turbida, & ideo sit omittendum iudicium possessorium, vt Rota seruauit in pluribus causis, & præsertim in Lucen. seu nullius 4. Maij 1598. coram Seraphino, & in alia montis Regalis 4. Nouembris eiusdem anni coram Penia. Quia respondetur quòd isti actus non probantur, & quatenus probarentur etiam ad inducendam immemorialem censentur sublati per Conc. Trid. per quod derogatur etiam consuetudini immemoriali, vt dictum est, præsertim cùm Abbas non doceat ex dd. actibus acquisiuisse quasi possessionem sciente, & patiente Episcopo, prout requiritur. *l.* 2. vbi gloss. *C. de seru. & aq. c. cùm Ecclesia.* vbi Rip. *num.* 64. *de caus. poss. & prop.* Put. *decis.* 360. *nu.* 10. *lib.* 1. Rot. in d. Sipontina iurisdictionis 14. Martij 1614. coram R. Damasceno, & quatenus probaretur, confessarios habuisse licentiam ab Abbate, non tamen inde infertur, quòd non habuerint etiam ab Episcopo, vt in similibus terminis fuit resolutum in vna Bonon. iuris concedendi licentiam 7. Iunij 1585. coram Orano.

Nec obstare videbatur præcipuum fundamentum informandi pro Abbate, quòd sacr. Conc. licèt derogauerit consuetudini immemoriali, non tamen videtur sustulisse ius quæsitum Abbati vigore concordiæ, vel arbitralis sententiæ Roberti, & à Sede Apostolica ex certa scientia confirmata, propter duplex vinculum, iuxta not. *in Clem. dudum in ver. pacta. de sepult.* cum aliis adductis in vna Seguntina iurisdictionis 27. Nouembris 1587. coram Gipsio. Quia vltrà in dicta sententia nullum verbum legitur de approbatione confessariorum, vt iam decisum est coram Reuerend Attrebaten. Respondebatur etiam dictam sententiam, & inde secutam confirmationem fundari in prætensa immemoriali consuetudine, & priuilegiis, quibus cùm fuerit derogatum per Conc. vt suprà dictum est, sequitur vt cesset etiam quodcumque ius ex dicta sententia confirmata quæsitum, vt in simili materia fuit data declaratio Illustr. sac. Congr. interpretum in vna Baren. iurisdictionis de anno 1589. *vers. & ita in simili.* 4

Nec etiam obstat quòd dispositio sac. Concil. non procedat, vbi Abbas habeat quasi iurisdictionem Episcopalem; quia quicquid sit de hoc, respondebatur ex iuribus datis pro parte Abbatis non probari eum habere simpliciter omnia iura Episcopalia, si non ostendat priuilegium Apostolicum, cùm solus Papa illa possit concedere. Abb. *in c. cùm contingat. numero* 18. *de foro compet.* post Ioan. Andr. *in c. cùm Episcopus. de off. ordin. in* 6. & dixit Rot. in hac causa 26. Iunij 1604. coram Reuerendiss. Attrebaten. ex quibus, & aliis deductis in aliis decisionibus huius causæ, & nunc per informantes DD. perstiterunt in decisis die 6. Iunij 1611. coram eodem Attrebaten. 5

R. P. D. PIROVANO.

Romana vineæ. Veneris 20. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Pensio in locatione vineæ quando iusta dicatur. est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Pretium conuentum non præsumitur iniustum, nisi contrarium probetur, num. 1.

Vsura etiam quòd ciuiliter agatur, plenè, & concludenter probanda est, ibid. in fine.

Fructus bonorum stabilium solent reddere ad rationem quinque pro centenario, num. 2.

Pensio rei locatæ debet correspondere fructibus, & non pensio rei, ibid.

Fructus non dicuntur, nisi deductis expensis, ibid. in fine, & num. 5.

Fructus in omnibus locis non sunt vniformes, & indifferentes, num. 3. & 6.

Testes vt probent valorem, debent deponere de communi æstimatione, num. 7.

Testis non informatus super valore deponens, nihil probat, ibid.

Testes pro informatione Curiæ simpliciter examinati nihil probant, numero 6.
Positiones habitæ pro confessis ex decreto iudicis non solent à Rota multum attendi, numero 8.

DECISIO DCLVI.

1 IN resolutione articuli, an contractus locationis, de quo agitur, esset vsurarius? Domini reseruarunt videre de iustitia pensionis: in hodierna autem disputatione fuit resolutum, pensionem non esse iniustam ad effectum, de quo agitur, quia in dubio pretium conuentum non præsumitur iniustum, nisi contrarium probetur. Bald. *in l. per diuersas in 4. q. C. mand.* Surd. *decis.* 248. *nu.* 7. Roland. *consi.* 92. *num.* 17. *vol.* 2. Huiusmodi autem contraria probatio pro parte Bartholomæi non datur, provt in præsenti requiritur, ad iustificandam vsuram, nempè concludens & perfecta, cùm respiciat delictum. *l. fin. C. de probat.* Bec. *consi.* 78. *num.* 11. & quòd saltem in tertia parte iniustitiam concludat. Rota in Bononien. de bellis 9. Martij, & 8. Iunij coram Archiepiscopo Lugdunen.

2 Si igitur iniustitia pensionis scutorum 90. deducatur respectiuè ad valorem proprietatis vineę, iuxta æstimationem tertij periti in scutis 2197. à quibus plus percipiatur vti de stabilibus, quæ solent reddere in rationem quinque pro centenario, secundùm gloss. *in auth. perpetua, in ver. iuxta. C. de sacros. Eccles. & in auth. de non alienan.* §. *si verò alicuius Ecclesiastici.* Rota Perus. *decis.* 65. *nu.* 15 Roman. *consil.* 423. *num.* 1. & scuta nonaginta, quæ sunt pensio conuenta, excedant. Plures fuerunt datæ responsiones, & primò quòd pensio debet correspondere fructibus, & non pensio rei. *l. qui bonis. ff. de cess. bonor.* Ias. *in l. si fundum per fideicommiss. nu.* 2. & 3. *ff. de leg.* 1. ideò si bona sint pretiosiora, sed parui redditus, pretium non augebit pensionem, cùm cesset causa correspectiuitatis augmenti. Nec dicatur quòd etiam habita relatione ad fructus idem videatur dicendum, dum ex descriptionibus multorum annorum apparent recollecta tot barilia vini, quæ excedunt dicta scuta 90. quia & super hac recollectione certa supputatio fieri non potest, non liquidatis impensis, cùm fructus non dicantur nisi impensis deductis. Bald. *consi.* 53. *in fine lib.* 1. Felin. *in cap. ad aures, de rescript. conclus.* 12.

3 Secundò non est absolutum, quòd hæc probatio in omnibus locis indifferenter concludere possit, sed esse periculosum dicit Cagnol. *in l.* 2. *nu.* 233. *C. de rescind. vend.* quem in his terminis sequuta est Rota in Romana dotis 23. Maij 1594. coram D. Cardin. Arigonio, & in his suburbanis vineis fallaces sunt redditus propter maximas impensas, & pericula, quibus propter temporum iniuriam subiacent, vt fuit ponderatum in decisione in hac causa facta coram Illustr. Cardin. Millino.

4 Tertiò quia modicitas pensionis neque in tertia, neque in vlteriori parte probatur, provt necessarium est. Afflict. *decis.* 65. *nu.* 2. Gram. *decis* 76. *nu.* 25. nec probari potest, quia scuta 90. pro pensione conuenta constituunt reditum in rationem quatuor, & vltra pro centenario, quæ, respectu quinque, tertiam partem non attingunt.

5 Quartò quia cum pensione concurrunt pacta manutentionis arborum, & ædificiorum, quæ correspondent parti deficienti ad quantitatem quinque pro centenario, & dicuntur pars pensionis, vt latè probat Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 18. *nu.* 38 *& de retract. conuent. in præfa. num.* 21. *vers. & semper*, per *l fundi partem*, vbi gloss. & DD *ff. de contrahen. empt.*

Secundò principaliter, si arguatur iniustitia 6
pensionis ex locatione aliarum vinearum, & ita pariter non est concludens probatio, quia locationes non probant veros annuos fructus, cùm possint variari vel ex negligentia, vel ex diligentia locatorum, vt fuit dictum in allegata decisione Romana dotis coram Illustr. Cardinali Arigonio, & etiam quia vineæ non sunt omnes sub eadem qualitate, vt ex vna ad alteram possit fieri illatio. Cagnol. *in l.* 2. *num.* 131. *vers. & quod conclusio. C. de rescind. vendit.*

Postremò si ex depositionibus testium, vt ex 7
confessatis positionibus contendatur probatam esse iniustitiam pensionis, ex hoc quoque capite Bartholomæus nihil egisse videtur, quia primus testis mendicus est, & non deponit de communi æstimatione, sed per verbum *credit.* Cæs. de Grass. *decis.* 14. *de probat.* Verall. *decis.* 278. *p.* 3. Afflict. *decis.* 307. *nu.* 25. & 381. *nu.* 7. Secundus verò non est informatus, dum interrogatus iuxta 12. respondit nescire redditus vinearum vrbis, & earum quæ sub vrbe sitæ sunt, iuxta prædictam dec. 14. Cæs. de Grass. *de probat.* Tertius testis qui est Genestar, non est in præsenti iudicio examinatus, nec eius depositio in causa criminali fidem facit, cùm simpliciter pro informatione Curiæ, & parte non citata deposuerit. Aretin. *consi.* 163. *nu.* 1. Boss. *quomod. proced. in crimin. notor. n.* 8. Rota in Romana census 17. Maij 1600. coram Illustr. Cardin. Millino.

Similiter non obstant positiones quæ dicuntur 8
confessatæ per Cortesium in Curia Capitolina, quia dicitur constare de repositione earumdem. Præterea Rota non solet attendere has fictas confessiones, vt in Romana dotis 8. Martij 1610. coram R. Archiepiscopo Bononien. maximè ad effectum iustificandi delictum vsuræ, quod requirit certam, & concludentem probationem, vt suprà dictum est. Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Cæsaraugustana domus. Veneris 27. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Attentata non sunt reuocanda, quando pars non opposuit, vel quando ex reuocatione scandalum orirетur, præsertim quando causa est commissa arbitrio Rotæ.

SVMMARIVM.

Attentata non sunt reuocanda, quando pars nihil opposuit, & attentari permisit, nu. 1.
Attentata non reuocantur, quando ex reuocatione orietur scandalum in populo, nu. 2.
Citationis defectus in sententia contra plures lata operatur nullitatem quoad non citatos, non autem quoad citatos, numero 3.
Attentata, & nullitates quando sunt turbidæ, Rota potest illas non attendere quando eius arbitrio causa est commissa, numero 4.

DECISIO

DECISIO DCLVII.

1 FVit per Dominos resolutum, intrare arbitrium pro reiectione attentatorum, & nullitatum, cùm attentata cessent ex eo, quòd licèt Domin. Archiepiscopus post appellationem interpositam ad Nuncium à licentia per ipsum data erigendi Collegium vlteriùs processerit ad concessionem alterius licentiæ celebrandi Missas, & retinendi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in capella dicti Collegij: tamen quia pro parte Ecclesiæ del Pilar nunquam fuit oppositum de huiusmodi attentatis coram iudice appellationis, & passa fuit in causa principali procedi, illis videtur renunciasse, & ampliùs non posse hodie agere ad eorum purgationem. Angel. *in l.eius, §.si cuius, nu.3. ff.de appell.recip.* Paris. *cons.41.nu.37.lib.1.* Cresc. *decis.7.de re iud.* Lancell. *de atten. appell. pend.2.par. c.12.limit.42.num 3.*

2 Præsertim, quia in dicta capella adest magnus concursus populi, & si cessaretur à celebratione Missarum, & prohiberetur retentio sanctissimi Sacramenti, causaretur maximum scandalum in dicto populo, ad quod euitandum non intrat remedium attentatorum. Marsil *singul.199.* Rot. *decis.8. vt lite pend. & decis.1.de caus.possess. & propriet.in antiq.* Menoch. *de recuper.remed.17.num.36.* Lancell. *vbi suprà limitat.46. & de attentatis lite pendente, part.2.cap.4.limit.13. per totum*, & facit decisio Cresc. *1.de oper.noui nunciat.*

3 Quo verò ad nullitatem principaliter deductam ex defectu citationis dictæ Ecclesiæ del Pilar, respondebatur dupliciter; primò dictum defectum operari, ne sententia subsecuta afficeret Capitulum, non autem redderet sententiam nullam quoad alios citatos Ruin. *cons.129.num.12.lib.5.* Gabr. *cons.56.num.19.lib.1.* Secundò, quòd attenta constitutione fel. rec. Clem. VIII. in qua cauetur quòd licentia non concedatur, nisi vocatis aliorum Conuentuum Prioribus, vel Procuratoribus constiterit nouum Conuentum sine aliorum detrimento commodè sustentari posse; citatio dictæ Ecclesiæ non erat necessaria, sed tantùm illorum, de quorum interesse agebatur, qui sunt mendicantes, ne propter eleemosynas erogandas in nouum Collegium illi damnum patiantur. quod detrimentum considerari non potest in Capitulo del Pilar, quod dicitur esse ditissimum, & nullum incommodum sentire potest ex tali erectione noui Collegij.

4 Vnde vel non intrant nullitas, & attentata, vel saltim redduntur multum turbida, ex prædictis, quod sufficit ad effectum arbitrij. Lancell. *de atten.part.3.c.24. quæst.19. num.5.* Rot. *decis.120.in princ. part.1. diuers.* & fuit dictum in vna Ellebotren. iuris conferendi 18. Martij 1613. coram me. Et ita conclusum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Acquen. Capellæ. Veneris 27. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio, & quid in ea contineatur summarium demonstrat.

SVMMARIVM.

Sequestratio conceditur vbi possessio est nulla, & attentata, num.1.

Appellatio datur regulariter à sententia diffinitiua, aut vim diffinitiuæ habente, num.2.

Possessio capta pendente appellatione dicitur attentata, ibid.

Exceptiones pertinentes ad petitorium non impediunt executionem in possessorio, num.3.

Actorum transportatio præsumitur integrè facta, numer.4.

DECISIO DCLVIII.

PRo appositione sequestri fuit resolutum, quia possessio est nulla, & attentata, & de stilo huius tribunalis sequestratur. Caputaq. *decis.157.p.3.* Cassa.i. *de restit.spoliat. decis.3.num.6.* 1

De attentatis autem satis constat. quia sententia, in qua fuit pronunciatum Flaminium esse reiiciendum, & Antonium admittendum, sine dubio est appellabilis, cùm sit diffinitiua, vel saltem habeat vim diffinitiuæ, a qua non denegatur appellatio *Clem.fin. vbi gloss. de appell.* Feder. de Sen. *consi.66.in fine.* Natta *consil.9.per totum*, & appellatione stante, vel pendente tempore ad appellandum, non poterat dari immissio Antonio citra vitium attentatorum, provt in præsenti fuit factum eadem die, qua fuit pronunciatum, ideo quatenus constet de appellatione possessio est attentata. *c. non solùm de appell.* Lancell. *de atten.pend.temp.ad appellat.num.18.* Seraph. *decis.1056. nu.1.* vel saltem est reuocata per viam nullitatis, iuxta dec. Cæsar de Grass. *2. de appellat.* sæpiùs in Rota approbatam. 2

Non obstant quæ deducuntur de bono iure Antonij, quia pertinent ad petitorium, quo pendente ab executione non est supersedendum, cùm materia requirat altiorem indaginem. Rota in causa Calagaritana beneficij 1. Martij 1608. coram Reuerendissimo nostro Decano. 3

Non obstat defectus transportationis actorum, quia pro parte Antonij non probatur provt necessarium est, cùm acta præsumantur integra, vt dictum fuit in causa Vratislauien. matrimonij 6. Februarij 1604. coram R.P.D. Caualerio. Et ita, &c. 4

R. P. D. LVGDVNEN.

Romana domorum ad sanctum Marcum. Lunæ 30. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Dominium quando agitur contra tertium, & non inuestitum, quando probetur ex instrumento concessionis, & an contra non inuestitum detur actio personalis, pro soluendo canone.

SVMMARIVM.

Dominium quando agitur contra tertium possessorem

non probatur ex instrumento concessionis, nu.1. & 2. Declarantur contrarium terentes.

Amplia primò quòd nec etiam contra inuestitum probetur, quando agitur actione reali, & vendicatur res concessa, num.1.

Amplia secundò, etiamsi instrumentum sit antiquum, ibid.

Fallit regula, vbi plura sunt instrumenta, & concurrunt adminicula, vel longissima quasi possessio, nu. 2. & 3. Vbi quòd instrumenta debent esse facta cum diuersis personis.

Probationes leuiores admittuntur in materia confinium, numero 2.

Instrumenta plura facta inter easdem partes coram eodem Notario, & testibus eadem die pro vnico instrumento habentur, num.3.

Enunciatiua plures vt probent requiritur, quòd emanarint à diuersis personis, ibid.

Actio pro consequendo canone, vt personalis contra inuestitum, nec datur contra tertium possessorem, numero 4.

Emphyteota non soluendo per multum temporis spatium canonem, præscribit libertatem, ibid.

DECISIO DCLIX.

1 DOmini steterunt in decisis, videlicet confirmandam esse D. Vicegerentis sententiam, qua absolutus fuit D. Hippolytus à iudicio contra eum intentato per Illustres Dominos Canonicos sancti Marci, super recuperatione domorum, de quibus agitur. Præcipua decisionis ratio fuit, quòd cùm agatur contra tertium possessorem, non probatur dominium Ecclesiæ per instrumentum concessionis de anno 1496. Bart. *in l. legata inutiliter. ff. de adim. legat.* Alexan. *in l. si aliena, in princ. ff. solut. matrimon.* Roman. *consi.127. col.1. vers. quinimò.* Rui. *consi.26. numero 2. lib.1.* Rimin. sen. *consi.910. num.3. & 4.* Specul. *tit. de locat. §. nunc aliqua, vers.52. & seq.* Barba. *consi.50. num.23. lib.1.* de vera & communi testatur Curt. iun. *consi.158 num.22.* Quinimò nec etiam contra ipsum inuestitum probatur dominium ex instrumento concessionis, quando non agitur actione personali, sed reali, & vindicatur res concessa. Bart. *in d. l. legata, num.2. vers. sed si ageretur.* Alex qui communem dicit *consi.12. num. 4. lib. 4.* Sicuti & communem dicunt Curt. iun. *consi.42. num.8.* & Ruin. *consi.47. num.6. lib.1.* Nec ad istum effectum suffragatur quòd instrumentum sit antiquum. Socin. *consi.266. num.11. & seq. lib.2.* Ruin. *consil.161. num.17. lib.1.* Crot. *consi.34. num.11.* Alciat. *consil.570. numer.1.* Put. *decis.452. numer.2. lib.2.*

2 Non obstant Doctores ex aduerso allegati. Nam Aret. *consi. 42.* loquitur in pluribus instrumentis, & concurrentibus adminiculis, vt patet *in princ. & num.2 & per totum.* Vltra quòd loquitur in materia finium, in qua leuiores probationes admittuntur. Paris. *consi.107. num.7. & 8. lib.1.* Dec. *consi.428.* Eodem modo loquitur in pluribus instrumentis antiquis *num. 4.* & iunctis adminiculis *num.5. & in fin.* Ruin. *consil.14. lib.4.* Loquitur autem ipse in pluribus instrumentis antiquis *num.6.* & concurrente longissima quasi possessione *nu.5.* sic Alexan. *consi.10. lib.4.* Paris. *consi 104. numero 82. & seq. lib.1.* & Socin. *consil.187. vol.2.* considerant cum instrumento locationis concurrentia adminicula: in hoc autem casu iste concursus omnino deficit, & quod magis est, cùm istæ domus, quæ dicuntur datæ in emphyteusim, sitæ forent ad plateam sancti Marci, ita vt verisimiliter DD. Canonici non potuerint esse immemores iurium sibi ex illa emphyteusi debitorum; tamen non docent, quòd vnquam exegerint canones, quamuis plusquam centum anni à tempore concessionis elapsi sint.

Non obstat quòd prætenditur hîc adesse plura instrumenta; omisso enim, an ista pluralitas instrumentorum sufficiat absque adminiculis, quando agitur de graui præiudicio, videlicet de deuolutione, & rei vendicatione, fuit responsum præterea, pluralitatem instrumentorum in hoc casu deduci ex dicto concessionis instrumento, & ex alio instrumento consignationis, & apprehensionis possessionis: ista autem instrumenta pro vno haberi debent, cùm fuerint facta inter easdem partes coram eisdem testibus, & ab eodem Notario eadem die rogata. Curt. sen. *consi.55. num.11.* faciunt tradita per Angel. *consil.145. num.2.* Roman. *consi. 445. numero 3. in fine.* Ripa *in l. generaliter, num.116. C. de reuoc. donat.* Corn. *consi.319. num.11. lib 3.* Ad effectum autem probandi dominium, requiruntur plura instrumenta facta cum diuersis personis. Ruin. *consi.14. num.6. & seq. lib.4.* Crot. *d. consi.34. nu.17. & 18.* eodem modo quo vt enunciatiuè probent, requiritur quòd à diuersis personis emanarint. Cùm igitur non constet de dominio Ecclesiæ non procedit rei vendicatio, idque tanto magis, cùm nec probetur rei emphyteoticæ identitas; concessio enim est de certis domibus, seu accasamentis terrenis soleratis & tegulatis, cum salis, cameris, tineliis, hortis, claustro, puteo, aliisque membris, & pertinentiis pro annuo canone ducatorum 303. Maximè, quia ex testibus per ipsos Canonicos examinatis constat quòd quando dicta domus fuit redacta in eam formam, in qua hodie conspicitur, id factum fuit ex antiqua domo subactariorum, & ex alia quadam domo, quæ tunc empta fuit.

Nec enim dicta Domus tantum loci occupat, vt præter illas duas domos adhuc complecti potuerit illa tenimenta emphyteotica, cum suis hortis claustro, & pertinentiis; ideóque dicta emphyteusis quatenus standum esset prædicto instrumento, meliùs verificaretur in aliis casamentis, & hortis dictæ domui Hippolyti contiguis, quæ dicuntur esse sub proprietate DD. Canonicorum, & quibus etiam benè conueniunt omnia confinia in sæpedicto instrumento enunciata; atque per consequens istæ demonstrationes turbidæ & æquiuocæ, omnique canonum exactione destitutæ, & loci angustia probatæ, non possunt huic rei vendicationi suffragari.

Quatenus autem DD. Canonici nunc prætendunt saltem solutionem canonum, vltra quòd id 4
non impedit absolutoriam, quam petit Hippolytus à iudicio deuolutionis: adhuc dici potest, quòd etiamsi probaretur identitas, tamen respectu dictorum canonum actio est personalis, quæ habeter locum contra recipientem, & alios inuestitos, non autem contra tertium possessorem. Alex. *d. consi.12. num.6. lib.4.* Præterea & posset videri præscripta libertas in futurum non soluendi, cùm per tantum tempus nihil solutum fuerit, vt per Corbul. *de caus. priuat. ob non solut. canon. limitat.31. nu.1.* vbi alios cumulat.

R. P. D.

R.P.D. CAVALERIO.

Leodien. pecuniaria. Lunæ 30. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Vsuræ & interesse, quando debeantur ex pecuniis in depositum datis.

SVMMARIVM.

Depositæ pecuniæ restituendæ sunt deponenti, vel cui deponens mandauit, quamuis deponentis non sint, sed alterius, n.1.

Solutio facienda est ei, cum quo contractum est, etiam quòd ius alteri acquisiuerit, & non sibi, ibid.

Vsuræ & interesse non debentur, quando non debetur sors principalis quia sunt accessoriæ ad sortem, n.2.

Interesse nunquam debetur sine mora & interpellatione, num.2. vers. Item quòd Lambertus & num.3. in fine.

Mora sonat in culpam, & ideò concludenter probari debet, n.2. in fi.

Vsuræ sunt prohibitæ de iure diuino, n.3.

Interesse lucri cessantis non debetur nisi probatis solitis requisitis, ibid. vers. Et tandem

DECISIO DCLX.

1 Resolutum fuit pro informante, videlicet vsuras & interesse non deberi. cùm enim fuissent depositatæ pecuniæ per Catherinã de Compart penes Lambertum authorem Dominæ Hubinæ, ad effectum vt eas custodiret, & postea restitueret prolibus Catherinæ de Trixhe, quandocumque matrimonium contraherent, videbatur DD. satis constare hoc esse depositum, habens implicitum mandatum quod Lambertus ad vnguem exequutus est restituendo pecunias dictis prolibus, vt apparet ex testibus examinatis, & ex quibus tantia. Hinc sequi dicebant Erasmum nullum posse prætendere interesse: cùm Lambertus non ab ipso, sed à Catherina pecunias habuisset, cum obligatione, seu mandato de restituendo dictis prolibus, seu filiabus alterius Catherinæ, & ipsiusmet Erasmi, prout fecit; pecuniæ enim depositæ restituendæ sunt deponenti, vel cui deponens mandauerit, quamuis pecuniæ ipsius deponentis non sint, sed alterius, dummodo absit mala fides, & scientia quòd pecunia esset aliena, de qua respectu Lamberti hîc non docetur. *l. quod seruus. l. bona fides. l. Iulianus. ff. deposit. l. quod seruus, cùm ibi not. ff. de solut.* Bald. *in rubr. C. eod. num.3.* & generale est vt ei rectè fuit solutio cum quo contractum est, etiam quòd ius alteri acquisiuerit, & non sibi. Bart. *in l. filius*, & ibi communiter DD. *C. de pact. & in l. si verba, in principio*, & ibi Iason *num.4. ff. de cond. indeb.* Afflict. *in decis.147.* Tiraquel. *de retract. conuen. §.4. gloss.9. num.4.* Bec. *cons.19. num.5. & seq.* Surd. *cons.43. num.1. & 2. lib.1.* fuit dictum in Anconitana pretij domus 17. Nouembris præteriti coram R.P.D. meo Vbaldo.

2 Et ideo cessante obligatione Lamberti quoad sortem principalem respectu Erasmi, cum quo non contraxerat, cessat etiam obligatio vsurarum, & interesse, quod tanquam accessorium sine sorte non debetur, iuxta textum *in l. vlt. in fin.* vbi Bart. *num.3. ff. de eo quod cert. loc. l.4.* vbi DD. *C. depos.* Iason *in l.1. de iudicibus, num.2.* Dec. *in l. vinum, num.5 ff. si cert. pet.* Rota Ianuen. *decis.61. num.7. & decis.200. num.5.* Placebat etiam Dominis fundamenta decisionis aliàs factæ in hac causa die 9. Ianuarij præteriti, propter quæ fuit denegata remissoria, videlicet quòd hæ pecuniæ depositatæ nunquam fuerunt Erasmi, stantibus pactis antenuptialibus, per quæ Catherina sibi reseruauerat ius disponendi de 10000. florenis, & sic cessabat allegata consuetudo patriæ Leodiensis, secundùm quam omnia bona vxoris transeunt in potestatem viri, ita vt mulieri nihil supersit præter fusum & colum. Item quòd Lambertus nunquam fuit in mora, nec per diei lapsum, nec per interpellationem, sine qua interesse non debetur. *l. si insulam. §. vsuras*, & ibi Bart. & alij. *ff. solut. matrim.* Honded. *cons.50. num.21. lib.1. & cons.38. nu.9. lib.2.* vbi de communi, quæ mora debet concludenter probari cùm sonet in culpam. Honded. *d. cons.38. num.11.* tenuit Rota in Albanen. legitimæ 2. Nouembr. 1557. coram bo. me. Blanchetto, quæ est decisio 539. parte prima relata inter impress. diuers.

Placebat etiam motiuum in decisione allegatum quòd Lambertus nunquam fuit vsus dictis pecuniis, cùm fuerint restitutæ in eadem arcula, in qua clausa depositatæ fuerant ab initio, & in actu restitutionis fuit aperta, & facta recognitio monetarum, vt testes deponunt, & quatenus etiam fuisset vsus, non propterea vsuræ aliquæ debebantur, tanquam prohibitæ de iure diuino, vt per sanctum Thomam *2.2. q.78. art.3.* cum aliis in decisione allegatis. Et tandem Domini considerabant quòd in omnem euentum Erasmus non potest prætendere, nisi interesse lucri cessantis, vt quia cum illis pecuniis potuisset negotiari, & lucrari; quod tamen certum esse dicebant non deberi nisi probatis solitis requisitis. Paulus de Castro *in l.3. §. vlt. ff. de eo quod cert. loco.* cuius doctrinam Rota sequuta est sæpiùs. Mohed. *decis.3. de vsuris.* Put. *decis.231. lib.1.* de quibus requisitis in præsenti casu nullatenus constat, & præcipuè de mora, vt dictum est, cuius probatio semper est necessaria, siue agatur ad interesse lucri cessantis, seu damni emergentis. Honded. post alios *d. cons.38. num.10.* &c. 3

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Lucana iurispatronatus. Veneris 3. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus probatur ex antiquissima præsentandi quasi possessione, quando præsentationes fuerunt continuatæ, & effectuatæ, iuncta præsertim fama, & positiuis actibus ab ordinario gestis.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus censetur plenè probatum ex antiquissima quasi possessione præsentandi cum præsentationibus effectuatis, iuncta fama, nu 1. & seqq.

Præsentationes in iurepatronatus censentur effectuatæ ex institutione illarum vigore facta, ex adeptione

possessionis, & ex præsentationibus successiuè factis per obitum præsentatorum, num.3.

Patronorum consensus in resignationibus habetur loco præsentationis, & præseruat quasi possessionem præsentandi, ibid.

Enunciatiuæ plures, & antiquissimæ habent vim famæ in probatione iurispatronatus, num.4.

Iuspatronatus probatur per actus positiuos gestos ab ordinariis, qui non solent esse faciles in admittendo iurepatronatus, num.5.

Iuspatronatus præsumitur esse potius ex dotatione, & fundatione, quàm ex alia causa, num.6.

DECISIO DCLXI.

1 Constare de iurepatronatus Ecclesiæ sancti Laurentij, de qua agitur, Domini dixerunt, stante antiquissima quasi possessione insimul cum præsentationibus continuatis, & effectum sortitis vltra centum annos, iuncta fama, quæ, vt inferiùs dicetur, resultat in casu nostro, ex pluribus antiquis enunciatiuis. Bald. *in l. cùm super. C. de rei vendic.* Dec. *cons.*174. *num.*4. Tan. *decis.*84. Put. *decis.*60. *in fin. &* 140 *in fin. lib.*1. Rot. *decis.*792. *num.*1. *& seq. part.*1. *diuers.* Seraphin. *decis* 114. *num.*1. *&* 6. & fuit dictum in vna Aurien. parochialis de Pao 5. Decembris 1605 coram me.

2 Etenim vsque de anno 1468. fuit ad hanc Ecclesiam à Nicolao de Martinis præsentatus Simon clericus, & à Vicario institutus, qui Simon, post annos 38. nempè de anno 1506. resignauit ad fauorem Vincentij, qui possessionem adeptus fuit, & pariter resignauit ad fauorem Iacobi de Abbate, in quibus resignationibus semper interuenit consensus patronorum, vt paret ex mandatis per eos datis ad consentiendum. Quinimò in Bulla prouisionis dicti Iacobi præcedente narratiua dicti iurispatronatus, adest conditiò quatenus ipsorum patronorum expressus accedat assensus; mortuo verò dicto Iacobo de anno 1561. Magdalena, & cæteræ filiæ, & hæredes Bartholomæi quondam Nicolai de Martinis præsentarunt Michaëlem, quem Vicarius visis præsentationibus aliàs factis, & consensibus aliàs præstitis per prædictos de Martinis, & constito sibi legitimè de iurepatronatus instituit reali possessione subsecuta, per cuius Michaëlis obitum de anno 1506. de hac Ecclesia fuit à Sanctissimo prouisus Dominus Vincentius Pignattellus vltimus illius possessor.

3 Quæ quidem præsentationes tam ex institutione illarum vigore facta, quàm ex adeptione possessionis censentur effectuatæ, vt per Calder. *cons.* 12. *de iurepatron.* Verall. *decis.*133. *part.*2. Quin & ex eo, quòd per obitum præsentatorum, & institutorum factæ fuerunt aliæ successiuè præsentationes, iuxta consil. Oldrad. 229. Rot. *decis.*147. *num.*1. *& decis.*545. *nu.*2. *part.*1. *diuers.* In dictis verò resignationibus interuenisse consensum patronorum, qui habetur loco præsentationis, & preseruat quasi possessionem præsentandi. Abb. *in cap. cum dilecti, num.*8 *in gloss.*2. *de iurepatronat.* Gabr. *cons.*192. *in fin. lib.*2. Cretc. *decis.*2. *de iurepatr.* Rot. *decis.*534. *nu.* 4. *& d. decis.*792. *nu.*8. *part.*1. & fuit dictum in vna Colimbrien. pensionis 5. Nouembris præteriti coram me.

4 Concurrunt prætereà plures enunciatiuæ antiquissimæ, incipientes ab anno 1393. datæ in summario Laurentij, quæ cùm habeant vim famę. Aymon. *de antiq. part.*1. *§. ampliatur, num.*8. *&* 14. *& cons.*322. *num.*2. Rot. *decis.*130. *num.*1. *part.*2. Seraphin. *vbi suprà, num.*5. accedente prædicta longissima quasi possessione præsentandi, probant iuspatronatus in antiquis. Bald. *cons.*310. *vol.*5. Achill. *decis.*7. *de iurepatron.* & alij suprà allegati *in princip.*

Maximè quia vltra enunciatiuas adsunt etiam 5
actus positiui gesti ab ipso Ordinario, qui de anno 1434. & 1441. in vnionibus per eum ad certum tempus de ista Ecclesia factis requisiuit consensum patronorum, & de anno 1466. confirmauit legatum huius iurispatronatus factum à Nicolao de Martinis ad fauorem Nicolai iunioris. Et rursus de anno 1566. seruatis seruandis, & præcedente causę cognitione instituit dictum Michaëlem pręsentatum à patronis, vt suprà dictum est, quibus actibus plurimum est tribuendum, cùm Ordinarij non soleant esse faciles in admittendo iurepatronatus. Rot. *decis.*11. *de iurepatron. in nou.* Put. *decis.* 243. *in fin. lib.*2. Seraphin. *vbi suprà, num.*8.

Et quamuis prædictæ enunciatiuæ non enun- 6
cient istud iuspatronatus esse ex dotatione, & fundatione; nihilominus illo ex supradictis probato præsumitur potius ex dotatione, & fundatione, quàm ex alia causa. *cap. querelam, de elect.* & ibi Abb. *num.*4. *circa fin* & *cons.*76. *ante numerum primum, & cons.*106. *num.*1. *vol.*2. Cassad. *decis.*7. *nu.*6. *&* 7. *de iurepatronat.* Achill. *decis* 7. *num.*1. *eodem tit.* Rota *d. decis.*792. *in fin. part.*1. Rech. *de iurepatronat. verb. & construxit, in fin* Et obstat, quòd aliquæ ex dictis enunciatiuis emanauerint à patronis, & sic à personis suspectis, quia actus, in quibus emanarunt, vt plurimum vel fuerunt gesti ab ipsismet ordinariis, vel ab illis approbati, & sic cessat obiectum, concurrente præsertim dicta antiquitate.

Cætera verò, quæ deducuntur circa legitima- 7
tionem personarum, & pertinentium iurispatronatus, an scilicet illud competat etiam fœminis, & illarum descendentibus, qui hodie sunt in causa, visa fuerunt Dominis extra dubium, quod est restrictum ad existentiam iurispatronatus, de qua constare fuit resolutum ex supradictis, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Sibinicen. mansionariatus. Lunæ 6. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

Beneficiorum collatio de iure communi spectat ad Episcopum & Capitulum simul: Episcopus autem tantam habet vocem, quantam omnes de Capitulo, nisi consuetudine aliud seruatum fuerit.

SVMMARIVM.

Collatio beneficiorum de iure spectat ad Capitulum & Episcopum simul, num.1. Et quid de consuetudine, num.2.

Concessio facta vni personæ, & multis aliis sub collectiuo nomine censetur inter eos æqualiter facta, & vnus ille

tantam vocem habet, quantam illi alij plures sub nomine collectiuo expressi, num. 1.
Capituli maior pars quæ dicatur, ibid. in fine.
Consuetudo vt suffragetur, debet esse præcisa, & specialis, num. 3.

DECISIO DCLXII.

1 IN electione mansionariorum Cathedralis Ecclesiæ Sibinicen. dubitatum fuit an Reuerendiss. Episcopus habeat tantam vocem, quantam totum Capitolum, & eandem habere fuit resolutum. Quia de iure circumscripta consuetudine collatio beneficiorum spectat ad Capitulum, & Episcopum simul. *c. postulastis. de conceß. præbend. c. cùm Ecclesia Vulterana, cum gloss. de elect.* Cassad. *decis. 22. de præbend.* & huiusmodi electio ex litteris etiam Nicolai V. particulariter est concessa Episcopo, & Capitulo, ideo quando vni personæ, & multis aliquid sub collectiuo nomine conceditur, facultas eligendi æqualiter inter eos concessa intelligitur, & vnus tantam vocem habeat, quantam alter, licèt plures sub vno nomine collecti exprimantur, prout in his terminis firmauit Hostien. *in cap. postulastis, num. 4. vers. & tamen in hoc casu. de conceß. præbend.* quem sequuntur Abb. *num. 14.* Butr. *num. 11. vers. si verò.* Imol. *num. 15. vers. si autem intersit.* Card. *num. 5.* Federic. de Senis *cons. 1. num. 7. & 10.* Oldrad. *cons. 200. num. 1.* nec Butr. & Abb. discordant ab Hostiens. nisi in constituenda maiori parte Capituli, dum Hostiens. tenet quòd sufficiant duo, vel tres Canonici, si concurrant cum Episcopo; cuius tamen contrarium Abb. & Butr. tenent, cùm maior pars Capituli conuenire debeat cum Episcopo, & veriorem Domini existimant hanc opinionem, quia minor pars non est Capitulum, vt *in cap. cùm inter Canonicos, cum gloss. de elect.*

2 Non obstat allegata consuetudo in contrarium, quia si esset legitima, illa quidem præualeret, *cap. cùm Ecclesia Vulterana, circa fin. de lect. cap. cùm Ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propr. cap. cùm dilectus, de consuetudine*; verùm ad derogationem iuris communis non docetur de ea per immemorabile tempus, vel quæ sit quadragenaria cum titulo, prout requiritur. Franc. *in cap. final. num. 5. de consuetud. in 6.* Crau. *de antiq. tempor. part. 4. §. fin. num. 10. & seqq.* Papazon *ad decis. fin. num. 2. de consuetud. in nouis.*

3 Nec collationes quæ dantur pro parte Capituli concludunt per necesse, quòd Episcopi interuenerint in huiusmodi collationibus tanquam Canonici, quia vel non exprimitur quam vocem habuerit Episcopus, vel de nominatis, & electis à Capitulo ipse Episcopus elegit; ideo cùm consuetudo non sit præcisa in forma votandi tanquam Canonicus, non videtur releuare ad priuationem facultatis eidem Episcopo à iure communi, & à Sanctissimis Pontificibus concessæ. *cap. quoad translationem, de off. deleg.* Roman. *cons. 368. num. 8. & 9.* Roland. *cons. 69. num. 30. & seqq. lib. 3.* Crauett. *cons. 96. nu. 4.* Seraph. *decis. 326. nu. 2.* &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana donationis de Mancinis. Lunæ 6. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Donator si omnia bona sua alicui donauit, reseruata sibi summa scutorum 500. pro facultate testandi, & de illis testatus fuerit, eadem scuta quingenta solui in tot bonis stabilibus, num. 1. & 2.

DECISIO DCLXIII.

FEdericus donauit Paulo eius fratri nonnullos census, & reditus, & domos in vrbe, & sex loca montium, & super præmissis omnia, & singula sua iura, & actiones cessit, nisi respectu scutorum 500. monetæ, quæ sibi reseruauit pro facultate testandi, & cùm de prædictis disposuisset ad fauorem Io. Baptistæ Clerici minoris S. Laurentij in Lucina, dubitatum fuit an donatarius esset cogendus soluere in pecunia numerata, vel in bonis, & in quibus? 1

Et soluenda esse in bonis fuit resolutum. Quia si in donatione nullæ fuerunt comprehensæ pecuniæ, reseruatio non potuit mutare, aut resoluere stabilia in pecuniam, tribuendo nouum ius propriis bonis, quàm antea sibi competebat. Crauett. *cons. 15. num. 2.* Bec. *cons. 74. num. 6. lib. 1.* Surd. *decis. 8. nu. 25.* reseruando namque sibi dispositionem pro summa 500. conseruauit sibi dominium in parte reseruata, ita vt in donatarium non transierit. Menoch. *cons. 932. num. 1.* Surd. *decis. 272. nu. 22.* ideo in hæredem transierunt bona, & non pecuniæ, ne plus iuris in alium transmisisse dicatur, quàm ipse testator haberet, contra regulam. 2

Non obstat quòd in reseruatione fiat mentio de pecunia, quia id videtur actum ad determinandum quantitatem reseruatam, non autem ad constituendam in donatario obligationem præcisam. In quibus autem bonis sint præstanda scuta 500. dictum fuit iudicis arbitrio relinquendum esse, iuxta informationem de qualitate bonorum donatorum. Et ita, &c. 3

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana pecuniaria. Lunæ 6. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

Sententia præsumitur iniusta, & qui iniustitiam allegat probare debet, num. 1.
Citatus ad dicendum contra iura producta, si nihil opponit, approbare censetur, num. 2.
Exceptio contra iura producta per verba, Generalia contra, *quid, quomodo & quando operetur, n. 3.*
Archiuista habet authoritatem extrahendi, & publicandi instrumenta absque litteris compulsorialibus, perinde ac si esset successor illius Notarij, num. 5.

DECISIO DCLXIV.

DOmini dixerunt non constare de causis restitutionis in integrum, ea ratione, quia non 1

reuocatur in dubium validitas sententiæ Rotalis, quæ lata fuit seruatis seruandis,& omnibus de iure,& stylo requisitis. Quod verò ad iustitiam attinet,tantum abest, vt Religio Hierosolymitana, quæ impugnare vult sententiam, & rem iudicatam, probauerit concludenter iniustitiam dictæ sententiæ Rotalis, prout requirebatur. *cap.1.* & ibi Abb.*num.2.de restit.in integr.*Rot.*decis.1.eod.tit. in nou.& decis.5.eod.in antiq.*Mohed.*decis.78.in fin.* Caputaq.*decis.94.p.3.* fuit dictum in vna Oscen. Archidiaconatus 10. Decembris 1610.corã R.P.D. meo Pamphilio, & aliàs sæpè,quinimò visum fuit dictam sententiam Rotalem satis iustificari ex decisionibus in hac causa factis sub die 4.Nouembris 1613.18.Aprilis 1614.quarum rationes, & fundamenta iterum Dominis placuerunt.

2 Quibus non obstare visum fuit, quæ de nouo pro parte Religionis adducuntur, & primò sententiam non iustificari ex actis, quia ex apocha non potest dici probari debitum, quia non fuit productum originale, sed exemplum extractum, & recognitum informiter, & non seruatis de iure requisitis,& licèt Religio citata ad dicendum contra huiusmodi apocham,nihil opposuerit coram A.C.cùm postea Procurator dictæ Religionis in Rota opposuerit generalia contra, poterit in gradu restitutionis in integrum,per quam extincta lis reuiuiscit, dictam oppositionem ad speciem deducere. Huic enim obiectioni optimè responsum fuit in decisionibus in hac causa factis,cùm in productione coram A.C.citata pars nihil opposuerit, censeri approbasse, ex Fel. & aliis ibi allegat. & quamuis iudex possit non adhibere fidem, & velle recognitionem, tamen si non vtitur hoc arbitrio, & ei adhibet fidem, non propterea potest eius sententia redargui de iniustitia.

3 Secundò responsum fuit non subsistere in facto fuisse vnquam oppositum contra productionem dictæ apochæ in Rota, quia fuit illa oppositio facta cùm productæ fuerunt aliæ scripturæ, nempe testamentum, & instrumentum tutelæ postea productum pro legitimatione personarum in Rota. Vnde cessant quæ dicuntur quandocumque oppositionem generalem posse deduci ad speciem,quia non extenditur ad productionem aliàs factam in alio tribunali, contra quam nihil fuit oppositum. Vltra quòd non constat quòd ante rem iudicatam fuerit de defectu recognitionis oppositum, vnde talis oppositio hodie ad speciem deducta nullo modo potest operari ad redarguendam sententiam de iniustitia, etiamsi in productione fuisset oppositum generalia contra, cùm talis protestatio non possit ampliùs deduci ad speciem post rem iudicatam; quia res iudicata parit exceptionem litis finitæ. *c.fin.de lit.contest.in 6.* & in specie de recognitione simili tenuit Rota in causa Braccaren. iurispatronat. 1.Martij 1602. coram R.P.D. meo Damasc. vbi dicitur hoc procedere post commissam causam restitutionis in integrum, prout de iure, quia donec doceatur de causis restitutionis,remanet res iudicata valida,& consequenter non potest interim dicta protestatio ad speciem deduci.

4 Nec obstat quòd pro parte Religionis dicitur Procuratorem coram A.C. citatum ad dicendum contra iura, non habuisse legitimum mandatum, patet enim responsio, eundem Io.Anton.Bituscum fuisse citatum, qui possessionem hæreditatis Eq. Ascanij nomine Religionis acceperat, prout patet ex instrumento desuper facto, in quo enunciatur ipsius mandatum.

Nec etiam obstare visa sunt stabilimenta Religionis facta ad euitandas fraudes, quas in fraudem dictæ Religionis possent Equites per scripturas, & apochas priuatas committere; huic enim obiectioni respondet decisio,cessare fraudem & dissimulationem, quando constat, prout in hoc casu, de præcedente causa vera, & necessaria dotis, propter quam subscripta fuerat dicta apocha ab Eq.Ascanio, qui antequam Religionem profiteretur, se obligauerat pro dote sororis, vt constat ex publico instrumento, quod facit concludentem probationem. *cap.cùm dilecti,de donat.*cum simil. nec facit quod dicitur illud instrumentum, ex quo debitum Eq.Ascanij ante ingressum Religionis probatur,non esse in forma probanti; cùm enim sit extractum ab Archiuista, qui sine aliis litteris compulsorialibus habet facultatem extrahendi scripturas ex Archiuo, perinde ac si esset successor, censentur Archiuistæ subrogati in locum Notariorum mortuorum, vt ex multis tenuit Rota coram bo.me.Pegna in vna Lucana expẽsarum 24. Maij 1600. & in vna Hispalen. decimarum de Ayamonte 12.Maij 1614. coram R.P.D.meo Pamphilio,& aliàs sæpè. Reliqua omnia sublata fuerũt in prædictis decisionibus in hac causa factis. Ex quibus ita fuit vtraque parte informante decisum.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana vineæ. Lunæ 6. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

De executione rei iudicatæ plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Fatalium lapsus rem iudicatam inducit, num.1.

Negatiua super lapsu fatalium ex reuolutione processus probatur, ibid.

Sententias aliorum tribunalium Rota exequi non solet, nisi gustato de illarum iniustitia, ibid.

Rei iudicatæ quando quis renunciare censeatur, permittendo discuti super iustitia sententiæ, ibid. in fin.

Executio rei iudicata fieri potest contra illum, in quem lite pendente facta est alienatio, num.2.

DECISIO DCLXV.

DVbitaui an constaret de re iudicata ad fauorem monialiũ, quæ esset executioni demandanda? Et per affirmatiuam fuit tentum, quia de sententia ad fauorem monialium constat ex illius lectura, res iudicata resultat ex lapsu fatalium. *clem.si appellationem.clement.sicut.de appellat.l.quoniam.C.eod.tit.* lapsus verò fatalium probatur ex reuolutione processus, vbi apparet de anno 1595. quo tempore fuit lata sententia, vsque in præsentem diem nunquam fuisse prorogata, & quia Rota non solet exequi sententias aliorum tribunalium, nisi gustato de illarum iustitia. Mohed.*decis.11. de appell.* Rot. in Rauenaten. computorum 21. Maij 1603. coram bo.me.Litta: de prædicta iustitia constat ex decisionibus in hac causa coram me factis, 1

factis, quæ tamen disputatio non impediuit cursum fatalium. Rot. *decis.199.num.3. p.3.diuers.* & in Barchinonen. legati 18. Mart. 1580. Sicut nec etiam per illam, cùm sit actus extraiudicialis, potest dici quòd moniales permittentes illam peti sibi præiudicauerint, quasi quòd passæ fuerint iterum discuti de iustitia, iuxt. not. *in c.cùm M. Ferrar. de constit.* Bald. *in l. si stillicidij. ff. quemad. ser. amitt.*

2 Non obstat quòd lite pendente ista vinea dicatur alienata, quia exequutio rei iudicatæ potest fieri contra illum, in quem est facta alienatio. Bart. *in l. fin. nu.1. C. de litig.* Castr. *in l. quamquam. §.1. ff. de aqu. pluu. arcen.* Bald. *in l.1. C. comm. diuid.* Anch. *cons.92. sub nu.3. vers. ex hoc infero.* Capic. *decis.128. sub nu.12.* Boër. *decis.182. nu.51.* Benin. *decis.48. nu.2.* Couarr. *pract. qq cap.15. n.7.* Menoch. *cons.319. n.11.* Surd. *cons.334. nu.13.* fuit dictum in Romana pecuniaria 28. Nouembris 1605.

R. P. D. PIROVANO.

Conchen. decimar. de Castezon. Lunæ 11. *Maij* 1615.

ARGVMENTVM.

Ius decimandi per mutationem seminis, mutari, aut tolli non potest, Rectorésq; Ecclesiarum habent de iure communi fundatam intentioné in exactione decimarum, quæ præscribi non possunt, vbi fructus annuatim crescunt.

SVMMARIVM.

Ius decimarum mutatione seminis mutari, aut tolli non potest, num.1.

Rectores habent fundatam intentionem in exactione decimarum, num.2.

Præscriptio non datur in iure exigendi decimas, quando fructus aliàs in parua quantitate existentes paulatim, & annuatim excrescunt, num.3.

DECISIO DCLXVI.

1 Censuerunt Domini decimam croci, & olei deberi Reuerendiss. Episcopo, ex iisdem rationibus, & fundamentis ponderatis in aliis decisionibus super ista materia factis, tam coram bo. me. Card Pamphilio, & Iusto, quàm coram me, eo præcipuo fundamento quòd in diœcesi Conchen. tam Episcopus, quàm Rectores veniunt ex iure coæquali ad decimas, & per consequens Episcopus habeat ius reale fundatum in terris decimalibus, quod mutatione seminis mutari, aut tolli non possit. *c. cùm in tua. c. commissum. de decim.* quæ ratio fuit latè comprobata in Conchen. decimarum de Laxara 12. Decembr. coram bo. me. Iusto, aliàs enim esset in potestate colonum mutando semina minuere, vel auferre decimas Ecclesiis parochialibus, vel aliis debitas.

2 Non obstat, quòd Episcopus fundet intentionem suam in primæua dotatione, quæ tamen illi suffragari posse non videtur, cùm facta diuisione, & distinctione parochialium Rectores habeant fundatam intentionem de iure communi super decimis, prout fuit resolutum in Mediolanen. decimarum 9. Martij 1609. coram Archiepiscopo Lugdunen. & Comen. decimarum 28. Iunij 1602. & 1. Februar. 1608. coram Archiepiscopo Damasceno. Quia fuit responsum difficultatem non versari in dismembratione, seu diuisione, vt per eam parochiales Ecclesiæ erectæ non constito de reseruatione trahant secum omnes decimas vti debitas ratione sacramentorum, vt firmatur in allegatis decisionibus: sed an ius quod habet Episcopus in decimis, quod non controuertitur, sit reale in terris decimalibus, ita vt per mutationem seminis non mutetur ius percipiendi decimas quæ earum loco subrogantur, & ad hoc decisiones allegatæ non loquuntur, vt fuit etiam responsum in decis. Conchen. del Infantado 8. Nouemb. 1613.

Non obstant quæ dicuntur de præscriptione ex parte Rectorum à 40. annis citra, quia testes 3 examinati pro parte Episcopi excludunt tempus prædictum, dum deponunt quòd antiquitus ante 50. annos crocus, & oliuæ erant in parua quantitate, & quòd paulatim excreuerunt, prout quotidie crescunt in magna quantitate: vnde non potest dari aliqua præscriptio, cùm requirat certum statum, & vniformem, prout fuit consideratum in decisione coram Card. Pamphilio, bo. me. Iusto, & coram me, nec contrarium videtur probari ex testibus pro parte Rectoris, quia quoad crocum idem deponunt, & quoad oliuas, licèt dicant quòd ante 40. annos erant in magna quantitate, tamen non deponunt de certa scientia, de illo tempore, sed per coniecturas & iudicia, nempe ex qualitate arborum; & vlteriùs concludunt de augmento à 40. annis citrà, quod sufficit pro incerto statu, super quo non fundatur præscriptio, per *l. duo sunt Titij. ff. de testam. tutel.* Oldrad. *cons.172. nu.24.* &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Ferrarien. decimarum. Lunæ 11. *Maij* 1615.

ARGVMENTVM.

Scripturis inter se contrariis, & repugnantibus, quibus magis credendum, & an sententia lata sine citatione partis, Procuratore tamen præsente, valeat.

SVMMARIVM.

Instrumenta extracta ab eodem Notario, si inuicem repugnent, neutri credendum, num.1.

Sententia lata Procuratore præsente, & parte non citata, non sustinetur, quando apparet Procuratorem fuisse præsentem ad alium finem, ibid. in fine. Declara, vt num.4. & 5.

Scripturis, & instrumentis inuicem repugnantibus contrarietate, & repugnantia, quæ conciliari possit statur pleniori scripturæ, num.2.

Notarius absque compulsorialibus, & sine partis citatione potest instrumenta per eum rogata extrahere, & exemplare, num.3. Vbi etiam idem in eius successore.

Sententia quando dicatur lata prout in schedula, n.6.

Nuncij relatio super executione citationis incerta, & sine die, non valet, num.7. Declara vt num.8.

DECISIO DCLXVII.

1 DOmini non recesserunt à decisis, quia ex responsionibus datis pro parte Serenissimi Ducis non fuerunt sublata fundamenta decisionis. Nam quantum ad primam sententiam, quæ præsupponebatur valida, per præsentiam Galuani Procuratoris, etsi replicaretur præsentiam Procuratoris probari ex actis huius causæ, quæ cùm extracta fuerint per eundem Notarium, & diuersa sint inter se, neutri credendum est. Bald. *in l. Imperator la prima, num. 26. ff. de stat. hom.* item fuisse de nouo productum instrumentum, per quod apparebat Galianum ad aliud finem fuisse præsentem, & propterea debuisse moneri ad sustinendam sententiam, iuxta doctrinam Bart. *in l. furioso. num. 6. ff. de re iud.* cum aliis allegatis.

2 Tamen ad contrarietatem actorum fuit responsum non constare, quòd acta producta essent inter se contraria, saltem contrarietate, quæ conciliari non possit, quo casu statur scripturæ pleniori. *l. si ita scriptum fuerit Titius. ff. de hæred instit.* Bald. *in d. l. Imperator. num. 27.* Alex. *cons. 70. nu. 5. lib. 1.* Ideo cùm Notarius in prima scriptura fidem fecerit non simpliciter, sed per relationem ad processum, & acta; secunda verò sit certa, & determinata, illa tanquam plenior debet attendi.

3 Nec videtur dubitandum, quòd postrema sit desumpta ex originali processu, & sint verè originalia eiusdem scripturæ absque litteris compulsorialibus, prout plura instrumenta per se rogata exemplare potest absque alia partis citatione. Bar. *in l. si quis ex argentariis §. 1. num. 3. ff. de eden.* Soc. sen. *cons. 277. num. 5. lib. 2.* Couar. *pract. c. 19. num. 3.* Felin. *in c. cùm P. Tabellio. num. 3. & 4. de fid. instrum.* Card. *cons. 72. nu. 7.* & in Mediolanen. decimarum sancti Donati coram me 23. Ianuarij 1612. Vbi fuit firmatum nedum procedere in Notario viuente, sed etiam in eius successore.

4 Et ad instrumentum de nouo productum, dictum fuit, non tollere declarationem Capicij *in decis. 1. n. 37.* Nam etsi per illud instrumentum appareat quòd Galuanus sub eadem hora audiuerit alia decreta, & termini pro eadem hora seruati fuerint; non tamen probatur quòd ad alium finem esset in Curia, scilicet vt non audiret etiam sententiam in hac causa, quin immò videtur magis arguendum, vt pro omnibus terminis in eadem hora cedentibus accederet ad Curiam, ex quo præsentia ad actus similes, non autem dissimiles æstimabatur.

5 Addebatur præterea, quòd scientia Procuratoris Galuani non poterat dissimulari, quia Notarius dicit, Galuano Procuratore præsente, & non consentiente, & post actum sententiæ institit Galuanus intimari sententiam hæredibus nominatis in sententia, qui actus citra præsentiam, & scientiam Procuratoris sustineri non possunt. *Clem. 1. de procur.* Felin. *in c. nónne num. 10. de præsumpt.* Ias. *in l. quæ dotis num. 9. ff. solut. matrimon.*

6 Alia oppositio contra eandem sententiam, quòd fuerit lata prout in schedula, contra text. *l. 2. & 3. de sent. ex breu. recit.* tollitur ex facto, quia in processu non legitur prout in schedula, sed tulit sententiam in causa præsenti in schedula tenoris, vt infrà, videlicet.

7 Quo verò ad secundam sententiam, quæ pariter præsupponebatur valida, etsi daretur de nullitate relationis nuntij, dicebatur replicata non constare, quia omnis incertitudo termini ad sententiam, quæ prætendebatur causata ex omissione relationis diei, quo fuit citatio ad sententiam intimata, & omnis interpretatio iuris circa relationem, quæ solent relationem nuntij reddere nullam, ex Alex. *cons. 2. num. 4. lib. 3.* & Dec. *in c. cùm parati, num. 6. & 7. de appell.*

Hodie videtur eò magis cessare ex statuto Ferrariæ dato in summario Thomæ, quo cauetur licere iudici ferre sententiam alia hora proximè sequenti iuridica, absque alia citatione, & absque eo quòd dicat se velle differre ad horam sequentem, atque ita siue ex consequenti necessario pro exclusione horæ, pro qua fuit decreta citatio, siue etiam sub illamet hora includatur terminus, quasi de serò in die 26. Martij fuerit citatio intimata pro secunda die iuridica ad audiendam sententiam; nihilominus sententia erit in termino certæ citationis, quamuis lata post secundam diem immediatè propter facultatem à statuto iudici concessam. Et ita, &c. 8

R. P. D. DAMASCENO.

Romana de Burijs. Veneris 15. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Spoliatus à iudice nulliter, & iniustè, restituendus est, quando nullitas, & iniustitia est notoria, & patens, aliter secus, reóque non opponente valet sententia ad fauorem actoris actione carentis.

SVMMARIVM.

Spoliatus à iudice restituendus est, si iudex nulliter, & iniustè processit, quando nullitas, vel iniustitia est patens, ita vt nullo pacto possit celari, aliàs secus, num. 1.

Nullitas sententiæ ex eo quòd qui fauorabilem reportauit sententiam, actione careat, parte non opponente sententiam non inualidat, num. 2.

Iuris dubium non æquiparatur dubio facti, nu. 3.

Consentiens locationi factæ per alium dicitur facto proprio cecidisse à possessione, quam consentiens habebat in re locata, ibid.

DECISIO DCLXVIII.

PRo informatione sententiæ Capitolinæ fuit tentum, quia mandat restitui eiectum à iudice, quod de iure non licet. *l. iustè possidet. ff. de acq. poss.* cum concordantiis. Et licèt conclusio non procedat quando iudex nulliter, & iniustè eiecit, vt per text. *in cap. conquerente. de restit. spoliat.* cum concordantiis: attamen DD. mei hoc intelligunt procedere quando nullitas, vel iniustitia est patens, ita vt nullo pacto possint colorari, vt latè deductum fuit coram me in causa Romana de Bombellis 31. Maij 1613. quam decisionem Rota sequuta fuit in Nepesina laudi 13. Februarij 1615. coram R. P. D. Caualerio, & alibi. 1

Quantum ad nullitatem deductam ex eo quòd Vincentia, ad cuius instantiam fuit facta eiectio, nullam

nullam habebat actionem, ex latè deductis in hac eadem causa die 8. Martij 1613. coram R.P.D. Verospio, vltra quòd prædicta decisio non est adhuc firma, vt mox dicetur: fuit responsum quòd etiam à limisso, quòd Vincentia non haberet actionem, iuxta prædictam decisionem coram D. Verospio, adhuc sententia non fuit nulla, ex quo conuentus de ea non opposuit, ex cumulatis per Gabr. *de sent. conclus.* 8. *in princ.* & licèt conclusio simpliciter loquendo habeat contradictores, nempè Bart. *in l.* 2. *C. de dot. prælegat.* cum aliis per Gabr. *vbi suprà in fin.* attamen illi Doctor. loquuntur quando actio nunquam fuit nata: vltra quòd Bartolus cum seqq. etiam in hoc latè impugnatur per Alex. *in l.* 1. *§. si Titius, nu.* 3. *ff. de verb. oblig.* cùm concordantiis allegatis per adden. ad Mathesil. *sing.* 7. In proposito autem casu fuit nata actio sine dubio ad fauorem mariti, nec dubitatur fuisse apud illius hæredes, sed tantùm opponitur Vincentiam non reportasse ab illis cessionem iurium, iuxta doctr. Vinc. de Franch. 33. cum aliis in decis. coram D. meo Verospio allegat. vnde remanet indubitata conclusio quòd reo non opponente valet sententia ad fauorem actoris carentis actione, de quo est bonus text. *in l.* 2. *vers. eósque spontanea voluntate suscepisse. C. de pact.*

3 Quantum ad iniustitiam, dum dicebatur Vincentiam caruisse actione, vt fuit resolutum in d. decis. coram R. P. D. Verospio, sed in primis fuit responsum articulum, de quo in illa decis. esse difficillimum, & contra illam multum vrgere text. *in l. si socer. §. Lucius Titius ff. solut. matrim.* & adhuc pendere reuisionem illius decisionis. Vnde ex prædicta decisione non posse colligi notoria iniustitia, qualis requiritur ad effectum vt possit agi spolio, iuxta decis. suprà in princ. allegat. in quibus etiam fuit dictum quòd dubium iuris æquiparatur dubio facti, & impedit actionem in spolio. Secundò fuit dictum quòd Antonius conuentus à Vincentia, nedum tacitè approbauit illius actionem non opponendo; vt suprà dictum est, sed etiam expresè, ex quo tanquam pater, & coniuncta persona præstitit consensum locationis factę per Vincentiam de bonis sibi adiudicatis, per quem actum videtur facto proprio cecidisse à possessione, quatenus illam habuisset: vnde non competit amplius restitutio. Innoc. *in c. sæpè, de restit. spoliat. conclus.* 1. *nu.* 57. Onded. *cons.* 23. *nu.* 2. Menoch. *de recuper. remed.* 18. *nu.* 55. *&* 96. Surd *cons.* 221. *nu.* 19. Rota in Abulen. Canonicatus 16. Iunij 1589. coram bon. me. Gipsio, & in Vicentina vnionis 29. Maij 1595. coram bo. me. Cardinali Mantica, & videtur sibi præiudicasse, etiam si hoc fecerit tanquam attinens & in vim statuti. Socin. *cons.* 42. *num.* 20. *vol.* 4. Crauett. *tract. de indemnit. mulier. num.* 38. *& seq.*

REVERENDISSIMO P.D. CAVALERIO.

Fanen. parochialis. Lunæ 18. *Maij* 1615.

ARGVMENTVM.

Curati ab Episcopis instituti ad præsentationem Monachorum, nunquid possint ab eisdem Monachis, an verò à solo Episcopo, à cura amoueri.

SVMMARIVM.

Resignatio facta de beneficio manuali non expressa manualitate, non subsistit, num. 1.

Vltimus status attenditur in materia bonorum manualium, num. 2.

Effectuatio prouisionis beneficij dicitur probata ex eo quòd post obitum alicuius beneficium alteri conferatur, num. 3.

Presbyteri per Monachos in eorum Ecclesiis præsentati Episcopis, & ab Episcopis instituti cùm debeant esse perpetui ab iisdem Ecclesiis, non nisi per Episcopos, ex rationabili causa amoueri possunt, nu. 4.

Declara vt nu. 5.

DECISIO DCLXIX.

Resolutum fuit pro informante, videlicet præsentationem, seu electionem Rectorum ad Ecclesiam S. Apollinaris de Castro Podij spectare ad monasterium, Abbatem, & Canonicos S. Paterniani, in casu, & ad effectum, de quo agitur: effectus autem erat, vt resignatio facta per Balthassarem non subsisteret, tanquam de beneficio manuali, non expressa manualitate, iuxta cons. Cald. 26. *vers. præterea ex hoc, de præb.* Cassad. *decis.* 4. *eod. tit.* Paris. *de resign. benefic. lib.* 2. *q.* 11. *num.* 7. 1

Fundamentum principale, quod mouit Dominos, fuit vltimus status. nam vltima prouisio facta fuit de anno 1584. ab Abbate in personem Balthassaris ad nutum & beneplacitum eiusdem Abbatis, & successorum, de cuius effectuatione non dubitatur, cùm eius resignatio dederit causam liti præsenti, vltimum autem statum in hac materia attendendum esse. Dec. *cons.* 126. *num.* 1. Bald. *in l. si mater, n.* 3. *C. ne de stat. def.* Card. Seraph. *decis.* 1103. *num.* 5 *& decis.* 1120. *num.* 2. 2

Talis autem vltimus status recipiebat maximum adminiculum & robur, non solùm ex duabus prouisionibus antiquis de annis 1441. & 1480. verùm etiam ex duabus aliis collationibus recentioribus, immediatè præcedentibus vltimam prouisionem, vna videlicet de anno 1530. ad fauorem Andreæ, per cuius obitum ostenditur secunda prouisio facta ad fauorem Iacobi de anno 1582. per cuius Iacobi obitum postea prouisus fuit Balthassar vltimus prouisus, qui est verus modus probandi effectuationem prouisionum, iuxta cons. Oldrad. 229. quod Rota passim sequitur in hac materia: tales autem prouisiones, tam antiquæ, quàm recentiores omnes habent clausulam, *ad beneplacitum patris & successorum.* 3

Nec putauerũt Domini obstare text. *in cap. vnic. de Capell. monach. in* 6. cuius sunt hæc verba: *Presbyteri, qui ad curam populi per monachos in eorum Ecclesiis præsentantur Episcopis, & instituuntur ab ipsis, cùm debeant esse perpetui, consuetudine, vel statuto quouis contrario non obstante, ab eisdem nequeunt Ecclesiis, nisi per Episcopos ex causa rationabli, amoueri.* Ex quibus videbatur quòd cùm Ecclesia, de qua agitur, sit curata, nõ possit Rector in ea constitutus per Abbatem Regularem etiam ad nutum amouibilis, amoueri, non obstante vltimo statu. 4

Hanc responsionem colligi dicebant ex ipso textu, qui loquitur de curatis, qui per monachos presentatur Episcopo, & ab ipsis Episcopis instituuntur: sed in casu proposito huius Ecclesiæ Rector 5

non præsentatur per Abbatem Episcopo, nec ab Episcopo instituitur, nec Episcopus in collatione huius Ecclesiæ habet aliquod ius, imò aliàs fuit per tres sententias conformes, quarum vltima fuit Rotalis, iudicatum, collationes, & prouisionem huius Ecclesiæ spectare, & pertinere ad Abbatem, & Episcopo prætendenti ius conferendi fuit impositum perpetuum silentium. Quibus sententiis Episcopus cedendo liti medio iuramento acquieuit. Et ita decisum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Toletana Capellaniæ. Lunæ 18. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

De probatione mortis multa notanda, & plura etiam de probatione possessionis tempore obitus, & de vacatione Sedis Episcopalis ad gratiæ iustificationem, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Mors alicuius probatur ex partitis extractis vigore compulsoriæ ex libris parochorum, licèt non sic ex simplici fide eiusdem parochi, num.2.

Mors per publicam vocem, & famam probata, dicitur semiplenè probata, & hæc semiplena probatio coadiuuat aliam probationem, num.3.

Mors probatur per publicationem testamenti, quod publicari non solet, nisi mortuo testatore, ibid. in fine.

Possidens rem aliquam viuens, præsumitur eam possedisse vsque ad obitum, num.4.

Vacatio sedis Episcopalis quomodo probetur, num.5.

Sententia iniusta, quando conualidetur per probationes post sententiam factas, num.6.

Censuræ quando impediant nouam iustificationem, n.7.

DECISIO DCLXX.

1 GAspar dela Motta auctoritate Apostolica prouisus de Capellania in Ecclesia Sanctæ Crucis de Madrid, expediuit Breue de capienda possessione nomine Cameræ, cum clausula *Constito*, quòd Ioannes de mense Aprilis 1599. Sede vacante in possessione dictæ Capellaniæ obierit, & super executione Breuis obtinuit pronunciari ab A. C. contra Capitulum de Patrana; sed causa per appellationem deuoluta, cum clausula *Parito breui arbitrio Rotæ*, fuit resolutum intrare arbitrium ad effectū supersedendi in executione Breuis. Coadiuuatis exinde probationibus per Gasparum iterum fuit dubitatum, an sit locus executioni Breuis. Et esse locum Domini responderunt, quia hodie omnia requisita benè probantur.

2 Obitus nempè Ioannis in die secunda mensis Aprilis iustificatur ex partitis extractis vigore compulsoriæ Rotalis ex libris parochorum Ecclesiarum Sancti Iusti, & Magdalenæ. In particucula Sancti Iusti dicitur quòd die secunda Aprilis 1599. obiit Ioannes de Madrid clericus, & fuit sepultus in Ecclesia Sanctæ Magdalenæ, & eiusdem Sanctæ Magdalenæ liber correspondet alteri libro, quia dicitur, eadem die, mense, & anno fuit delatus ex parochia Sancti Iusti Ioannes de Madrid, & fuit sepultus in parochiali Sanctæ Magdalenæ, quibus videbatur plena fides adhibenda, cùm non sint parochi, qui faciant fidem, sed partitæ prout iacent compulsatæ & productæ. Imol. *cons.* 110. *in fine*. Mandos. *ad reg.* 18. *quæst.* 10. *nu.* 4.

Sed nihilominus dantur testes deponentes de 3 publica voce, & fama mortis Ioannis, ex quibus benè adminiculatur probatio ex libris desumpta. Bald. *cons.* 407. *num.* 9. *vol.* 1. Bart. *in l.* 2. *§. si dubitetur, num.* 2. *ff. quemadm. test. aperiant.* Alex. *cons.* 25. *num.* 4. *&* 117. *num.* 3. *lib.* 4. & saltem semiplenam probationem faciunt, cùm agatur de probando obitu de longinquo. Cassad. *decis.* 2. *de probation.* Capell. Tolos. 313. Concurrit præterea publicatio testamenti eiusdem Ioannis facta per iudicem præcedente summaria depositione testium super obitu Ioannis, per quam certificatur fama obitus, quamuis sit actus inter alios emanatus, vt fuit consideratum in Romana de Brisealiis coram me 11. Decembris 1613. ex quibus saltem omnibus iunctis Domini existimarunt plenè, & concludenter obitum fuisse probatum.

Possessio autem eiusdem Ioannis de tempore 4 obitus respectu Capellaniæ, de qua agitur, satis probatur ex instrumento possessionis per ipsum adeptæ, quæ præsumitur continuata vsque ad obitum, vbi non probatur amissio, vel à tertio occupata. Osasc. *decis.* 99. *num.* 51. Alciat. *de præsumpt.* 21. quod etiam fuit ponderatum in Argentina Canonicatus 4. Iulij 1612. coram R.P.D. Manzanedo, & comprobatur ex testibus de voce, & fama deponentibus, ex quibus præsumptio continuationis benè certificatur.

Vacatio Sedis Episcopalis de eo tempore visa 5 fuit pariter benè probata ex actibus Capitularibus datis, ex quibus colligitur quòd de mense Februarij præcedenti fuerunt celebrata funeralia, & factæ plures deputationes pro Sede vacante, & de morte eiusdem Episcopi datur attestatio Notarij, & testes de publica voce, & fama deponentes, quæ visa sunt Dominis ad eum effectum sufficere, & consequenter locum esse executioni Breuis, data iustificatione, vt fuit præsuppositum in decisione in hac causa facta, ex Mohed. Sarnen. & aliis allegatis.

Non obstat, quòd huiusmodi probationes factæ 6 fuerint post sententiam A. C. quæ cùm contineat censuras, non videtur posse iustificari ex nouiter deductis. Innoc. *in c. prudentiam, num.* 6. *de off. delegat.* Caputaq. *decis.* 129. *par.* 3. Seraph. *decis.* 371. *n.* 3. *lib.* 3. cum aliis allegatis. Quia Gaspar non agit ad sustinendam executionem vigore sententiæ A. C. sed Breuis, quod venit exequendum stante illius iustificatione; ideò ante executionem non denegatur noua iustificatio. Caputaq. *decis.* 114. *par.* 3. Achil. *decis.* 7. *de re iud.* Seraph. *d. decis.* 701.

Præterea censuræ impediunt quidem nouam 7 iustificationem quando declaratoria sequuta est, cùm statim executio à lege inducatur. *c. is qui est, de sent. excommunic. in* 6. ideò non mirum si locus non est nouæ iustificationi, prout non est, quando est facta ab homine. Abb. *in c. inter cæteras, num.* 8. & ibi Felin. *de re iud.* Rota in causa Tudertina officij Cancellariæ 19. Ianuar. 1598. coram Illustriss. Cardin. Lancellotto: secus autem, vt in præsenti, vbi leguntur solummodo comminatæ censuræ, nisi infra certum tempus dimissa fuerit possessio, quo

quo casu neque executio est inducta à lege, neque lapsus termini potuit illam inducere, quia appellatum fuit à comminata executione, per quam censuræ remanserunt suspensæ. *cap. preterea, il secundo, de appellat.* Put. *decis.173.lib.2. & decis.270. lib.3.* secundùm nou.impress.

8 Demum non obstat, quòd contra Capitulum ita exequutiuè procedi non possit, cùm nitatur titulo vnionis factæ à Sede Apostolica, & in hac parte sit legitimus contradictor. Quia fuit responsum vnionem non esse in actis productam, & etiamsi adhuc produceretur, fuisse declaratam nullius valoris per decisiones, & sententias Rotales, vt ex decisionibus quæ dantur sub die 23. Ianuarij 1608. & 20. Iunij 1610. coram R.P.D. Pamphilio, ex quibus cessare videtur omne impedimentum, maximè ad effectum, de quo agitur, vt in similibus terminis fuit resolutum in Salamantina beneficij 31. Ianuarij 1596. coram bon. mem. Corduba. Et ita, &c.

R.P.D. ANDREA.

Anconitana computorum. Veneris 22. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Obligatio conditionalis, conditione non purificata, exequi non potest, & quando dicatur conditionalis. Cætera sume ex summariis.

SVMMARIVM.

Obligatio de soluendo omne id, quod non fuerit exactum à debitoribus, est conditionalis, quatenus scilicet non potuerit exigi, num.2.

Obligatio conditionalis exequi non potest conditione non purificata, ibid.

Mandatum executiuum relaxatum pro debito non liquido, nullum & inualidum est, num.3.

Obligatio de restituendo omne, & totum id quod plus debito solutum apparebit, exequendum non est ante factam liquidationem eius quod plus debito solutum fuit, ibid.

Solutionem alleganti incumbit onus probandi. Declara vt num.4.

Negatiua probari debet per fundantem se in ea, præsertim si ex negatiua oritur actio, ibid. in fine.

Societas habet proprium quòd lucrum, & damnum debet esse commune, num.5.

Negatiua quando probetur ex inspectione libri, num.6.

Instrumentum sumptum ex sumpto non probat, num.7.

Identitas non præsumitur, sed pluralitas ex diuersitate obligationum, licèt cum eadem persona, ibid. in fine.

DECISIO DCLXXI.

1 PRosequendo disputationem super altera partita scutorum 1665. quæ fuerat reseruata in decisione sub die 27. Martij proximè præteriti, hodie proposito dubio super dicta partita, & vtraque parte informante, Domini pro confirmatione sententiæ Rotalis etiam quoad illam stare voluerunt, ea moti ratione, de qua in decisione R. P. D. mei Pamphilij, quòd Lucinus non docuit se non exegisse; cùm tamen ad effectum, vt contra Rauam agere potuerit, teneretur docere an, & quantum à debitoribus societatis exigere non valuerit. *l.fin.ff. si cert.pet.* cum aliis allegatis in dicta decisione.

Obligatio enim Rauæ de soluendo omne id, & totum, quod per Lucinum non fuerit exactum à debitoribus societatis nouæ, erat illiquida, & conditionalis, quatenus scilicet per Lucinum non potuerit exigi à debitoribus. *l.decem stipulatus.* vbi Ias.*num.12.* & communiter alij, *ff.de verb. oblig. l.si decem, cum ibi notat. ff. de solut.* Vnde illius exequutio fieri non potuit, nisi liqueret iudici de purificata conditione. Bald. Angel. Alex. & cæteri *in l. finali. §. Titius. ff. de vulg.* Idem Alex. *cons.119.num. 2.lib.1. & cons.90. num.8.lib 3.* Soc. *cons.51. num. 7. lib.1.* latè Aluarez *in l. post rem iudicatam, 4. & 5. limitatione ff. de re iudic.* Couar. *lib.2.var.cap.11.nu.2.* cum aliis adductis per Carolum de Grass. *in tract. de exception. cap.33.n.13. & seq.* Guid. Pap. *dec.15.n.4.* 2

Ac propterea non facta dicta liquidatione mandatum exequutiuum ab A.C. obtentum, fuit nullũ, vt tenent omnes supradicti, quibus additur Galles. *ad formul. Camer. obligation. par.3. princ. consid.2.n.2.* & in specie huiusmodi obligationis de restituendo omne, & totum id, quod plus debito solutum apparebit, quòd non sit exequendum mandatum exequutiuum ante factam liquidationem ab A.C. relaxatum, fuit dictum in causa Vrbeuetana dotis 15. Martij 1600. coram bo. me. Iusto approbata in dicta decisione R.P.D. mei Pamphilij. 3

Non obstat, quòd Lucinus non teneatur docere se non exegisse, sed sufficiat hoc negare, & aliàs alleganti solutionem incumbat onus probandi, ex Salic. *in l.2. nu.15. C. de iur. emphyt.* Ripa *in l. in illa nu.15. ff. de verb. oblig.* cum aliis allegatis. Quia hoc procedit quando quis aliunde fundat eius creditum, & negat solutionem; at quando creditum oritur ex ipsa non solutione, prout in casu isto, in quo Lucinus accepit in satisfactionem credita exigenda, & conuenit, quòd in casu, quo non posset exigere, vel non exigerit; Raua teneretur ei satisfacere: tunc ipse agens tenetur iustificare negatiuam non solutionis. Ripa *in d.l. in illa n.16. vers. sed istæ fallentiæ.* Et ratio est, quia in hac negatiua cõsistit purificatio obligationis Rauæ, quę, vt suprà dictum fuit, est conditionalis; ideoque à Lucino probari debuit. Ias. *in d.l. in illa, n.15. in fine, 2. fall.* Gabr. *de probat. concl.6. n.18.* prout regulariter est probanda ab actore negatiua, quę est causa exercitij actionis. Bart. *in l. ergo nu.2. ff. ex quibus causis maio. & in d.l. in illa num.5.* vbi Ripa *num.13. in 2. ampliatione,* cum aliis per Gabr. *vbi suprà num.10.* 4

Quod tanto magis est dicendum, quia, vt vnus ex Dominis animaduertebat, obligatio Rauæ facta ad fauorem Lucini postquam ex carceribus Anconæ exiuit, fuit ex causa laudi à mercatoribus Venetis pronunciati, & ad illud debet referri; & tamen in laudo non fuit dictum, quòd Raua teneretur restituere Lucino totum id, quod ex debitoribus sibi assignatis exigere non posset, sed solum, quòd teneretur illum subleuare, nisi pro rata lucri, & damni, quam in societate habebat *l. si societatem, l. si non fuerit. ff. pro socio.* Bald. *in l. 1. quæst.4. num.22. C. eod.* Menoch. *de arbitr. cas.125. num.5.* cum allegatis in alia decisione coram me. 5

Non obstat, quòd periti retulerint Lucinum non exegisse, quia, vt patet ex eorum relatione, referunt tantùm, quod viderunt per librum nuncupatum *lo spoglio*, Lucinum non exegisse. Quæ relatio non concludit negatiuam non exactionis, cùm 6

poterint exigi illa credita, & non adnotari in dicto libro, & negatiua tunc probatur ex inspectione libri, quando affirmatiua de necessitate debet probari ex illo libro. Corn. *cons.348.num.31.& seq. lib.1.* Ruin.*cons.35.num.19.eodem libro.* Rota *decis.5. num.4.in fine par.1.diuers.*

7 Nec obstat, quòd Raua exegerit vnum ex creditis consignatis Lucino, quia hoc nullibi iustificatur, & fides Notarij est sumptum sumpti. quod propterea non probat.*l.3.C.de diuers.rescript.* Doct. *in auth.si quis in aliquo,* vbi Dec.*num.30.C.de edend.* Rota *decis.733. num.1.part.1.* Quin imò excluditur ex ipsa solutione, quæ apparet facta Rauæ de anno 1592. Et assignatio creditorum exigendorum facta Lucino fuit de anno 1594. & sic non potest esse idem creditum, sed diuersum, licèt fuerit cum eadem persona, ad tradita per Bart.& Doctor.*in l.demonstratio falsa.ff.de condition.& demonstr.*

8 Similiter neque obstat Lucino consignatas ab initio non fuisse apochas, & per consequens illas retrocedere non potuisse. Cùm enim ille esset administrator, & institor rationis, vt apparet ex capitulis einsdem rationis, & constet ex libris rationis ipsum à debitoribus apochas recepisse, vtique præsumitur penes se illas retinuisse, & tanto magis cùm fuerit conuentum, vt Lucinus totum negotium rationis terminaret, & à debitoribus exigeret, quòd facere non potuisset, si penes se apochas non haberet. Vnde benè firmatum fuit in decisione Domini mei Pamphilij, ipsum non potuisse agere contra Rauam, ex quo non retrocessit ei nomina debitorum, nec libros, & apochas consignauit ad hoc, vt debitores conuenire posset. *l.si cui libertas, & l.cùm seruus, in fin.ff.de condit. & demonstr.* Rota Ianuen. *decis.189. numer.3.* Verall. *decis.104.part.1.*

9 Hinc cessat aliud obiectum, quòd Raua habuerit facultatem videndi libros communes; quia non inde sequitur ipsum potuisse partitas non exactas exigere, cùm illi non fuerint dictæ apochæ retrocessæ, ex allegatis. Et ita conclusum per Dominos sententiam Rotalem esse confirmandam, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Esina fideicommissi. Lunæ 25. Maij 16[illegible].

ARGVMENTVM.

Ex summariis sunt pro argumento conclusiones, de quibus in eo.

SVMMARIVM.

Producens scripturam censetur conficere veritatem enunciatorum in ipsa scriptura, num.1.

Catastri liber nunquid probet dominium, & possessionem bonorum in eo descriptorum, num.2.

Filius præsumitur habuisse à patre quicquid habere reperitur, præsertim iunctis adminiculis, num.3.

Bona præsumuntur hæreditaria, si tanquam hæreditaria vendita fuerunt, num.4.

Ius quod quis habet ad rem quando est incertum, antequam ad illud agatur, certificari, & terminari debet, num.6. in fine.

Testes duo regulariter in omni probatione sufficiunt, n.7.

DECISIO DCLXXII.

1 In decisione diei 9. Iunij 1614. in hac causa facta supererat videndum de quantitate bonorum alienatorum, quæ absorberent legitimam in bonis testatoris Io.Francisco debitam, quod cùm penderet à quantitate bonorum de tempore obitus Antonij Francisci in eius hæreditate repertorum, dubitaui quæ bona manserint. Et partes ferè in omnibus quoad qualitatem, & quantitatem concordant, in aliquibus etiam discordant, quæ tamen per DD. fuerunt distincta, & determinata. Concordant enim quòd status hæreditatis de tempore mortis testatoris consistebat in petiis terrarum 14. ac insuper vnius domus in castro Musicani, & alterius domus in burgo eiusdem castri. Concordant pariter in mensura dempta petia terræ in contracta Guastuliarum, quam Octauianus prætendit esse salmarum quatuor cum dimidio. Lucius autem salmarum nouem, ita vt attenta prætensione Octauiani omnes petiæ terræ ascendebant ad salmas 21. cuppas 6. can. 31. ex aduerso autem mensura constituebatur in salmis 25. Fuerunt etiam DD. concordes probari fuisse in hæreditate animalia, & supellectilia domus: sed de quantitate, & valore prædictorum, prout & de valore terrarum, & domorum particulariter videretur, & secundo loco de alienationibus factis, & detractionibus fiendis disputaretur.

In eo, in quo partes conueniunt, quamuis non 2
esset eleborandum, nihilominus 12. ex illis petiis terræ probatur in hæreditate iuxta confines, & numerum cannarum ex catastro Antonij Francisci testatoris ab vtraque parte producto, & allegato pro fundamento eorum intentionis, ex qua productione oritur confessio veritatis enunciatorum in scriptura producta, *c.olim de censib.l.public.§.fin. ff.depos.* Crau.*de antiq.temp. parte 1.§.viso. de verb. enunciat.n.36.* Surd.*cons.5.n.37.lib.1.* ideò cùm enuncietur catastrum Antonij Francisci, & vterque habeat causam ab eo, benè probat inter eos dominium, & possessionem bonorum descriptorum de tempore mortis illius. *l. censualis. C. de donationibus.* Alex.*cons.10.col.1.vers.non probatur possessio, lib.4.& cons.77.n.11.lib.6.* Crau.*de antiq.temp.§.quartò limitatur, num.71.* Hier.de Monte *tract.fin.regund.c.64. num.5.* quinimò sufficeret inter habentes causam à catastrante probare solam possessionem, prout fuit resolutum in causa Montisfalisci fideicommissi 21. Maij 1603. coram bo.me.Card. Pamphilio, & in alia Estina fideicommissi 25. Martij 1604. coram Reuerendissimo nostro Decano.

Aliæ duæ petiæ terræ probantur Antonij Fran- 3
cisci testatoris, & in eius hæreditate relictæ, illa scilicet in contrata syluæ certæ ex petitione facta in iudicio per Petrum nepotem testatoris ex Francisco eius filio, contra Piermarium eius patruum, & tutorem, vt sibi rationem redderet de pretio venditionis d.petiæ terræ, quæ non præsumitur à minore tanquam minus industrio acquisita, sed à patre profecta, iuxta Bald. doctr. *in l.2.C.de patr. potest.* vbi inquit præsumi quòd filius habuerit à patre quicquid habere reperitur, nisi contrarium probetur. Idem voluerunt Fulgos. Crau. Silu.Menoch. Petr. & alij allegati per Mazar. *in epitom.fideicom.par.58.* Et quamuis Surd.*in decis.339.* ita simpliciter non adhæreat opinioni per Marzarium

firmatæ, tamen iunctis adminiculis eam approbat, quæ in præsenti non desunt, dum versamur in minore non industrio, & rationem petente contra tutorem de petia terræ alienata.

4 Secunda verò posita in contrata della Pantera probatur simili ratione fuisse in hæreditate Antonij Francisci ex instrumento venditionis factæ per Franciscum patrem Petri vti eius patrem, & legitimum administratorem, & hæc secunda maiori præsumptione iuuatur, quia intra quinquennium à die mortis testatoris fuit alienata, & in venditione enunciatum, quod iure hæreditario vendebatur, quæ coniecturæ ponderantur per eundem Surd. *in decis.339.num.19.* Et similiter domus posita in castro Musicani, & altera in burgo eiusdem castri, probatur in hæreditate ex catastro ab vtraque parte præsupposito, quod inter consentientes benè probare iam fuit firmatum.

5 Quoad mensuram Guastuliarum, eam consuerunt Domini esse salmarum nouem, quia ex catastro antiquo iam apparet Antonium Franciscum possedisse petiam terræ in contrata Guastuliarum cannatum 4795. & post catastrum de anno 1549. testator emit à Piermario Violino eius fratre aliud terrenum cōtiguum sub eodem Guastuliarum pretio florenorum 500. quæ petia terræ sic vnita posita exinde fuit in catastro hæredum Francisci testatoris filij in quantitate salmarum nouem; & pro nouem salmis fuit vendita per Petrum fideicommissarium Lucio Florio nunc agenti; ideò cùm de causa augmenti huius petiæ appareat, illi standum est, donec contrarium probetur, Cagnol. *in l.2.num.173.C.de pact.int.empt. & vend.* loquens de hærede possidente bona testatoris, qui præsumitur intuitu proprij tituli possidere, sequitur But. *cons.6.num.6.lib.1.*

6 Non obstat, quòd Lucius nitatur catastro nouo, scilicet hæredum Io.Francisci, cui non est standum in præiudicium habentium causam à fideicommittendo, vti ab eis non approbato. Quia causa augmenti petiæ prædictæ non deducitur ex catastro nouo; sed ab instrumento acquisitionis, & ex inde per catastrum nouum adminiculatur. Neque obstat quòd in catastro Francisci filij testatoris comprehendantur terræ sub eodem nomine, quæ obuenerunt in partem Piermarij fratris testatoris, & in quibus ipse Franciscus successit vigore donationis ex instrumento, quod datur in summario additionali, quæ propterea inferunt differentiam in mensura, sed in fideicommisso non veniunt. Quia nec per hanc rationem probatur, quòd terræ acquisitæ per testatorem desierint esse in hæreditate, & bonis, cùm contrata Guastuliarū possit esse tam lata, vt posita acquisitione patris altera non tollatur. Et præterea particula instrumenti dati non cōtinet donationē specificam, sed ius, & actionem, quam habet Piermarius in quadam possessione, & domo in pertinentiis castri Musicani in contrata delle Guastalie, quæ an peruenerint ad Franciscum, & in facto, & in iure incertum est, & priùs debet determinari, *l.quod si in venditione, cum seq.ff.de hær.& act.vend.* Alex. *cons.93.nu.2.lib.4.*

7 De animalibus, & supellectili domus patet probatio ex testibus, qui dantur in summario *n.15.* nam 1.2.3. & 5. explicitè deponunt quòd in hæreditate Antonij Francisci vltra stabilia remanserunt animalia multiplicis generis, & varia supellectilia domus, quibus etiam in minori numero credendum esset, cùm probatio duorum numero contenta sit, *c.relatum.de testib.c.nocuit.de iudic.* Soc. iun. *cons.159.num.1.vol.2.* Et ita, &c.

REVERENDISSIMO P.D. MANZANEDO.

Bononien. pecuniaria dotis. Lunæ 1. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Statuti requisita probari debent, vt illius dispositioni locus sit.

SVMMARIVM.

Statuti dispositio vt habeat locum, illius qualitates, & requisita probari debent, num.2.

Mandatum speciale requiritur ad declarandum id quod in animo consistit, num.4.

Forma à statuto requisita debet præcisè adimpleri ad hoc vt statutum locum habeat, num.5.

Maritus alere tenetur vxorem, num.6.

DECISIO DCLXXIII.

Lvnæ 16. Iunij 1614. dubitaui, an deberentur fructus dotis, & pro quo tempore? Et Domini distinctè procedendo considerarunt tria tempora. Primum quatuor annorum, incipiendo à morte Æmilij mariti Pompiliæ, quibus fuit data dilatio illius hæredibus ad restituendam dotem, pacto adiecto, quòd interim soluerentur fructus ad rationem quinque pro centenario. Secundum post dictos quatuor annos vsque ad obitum Pompiliæ, qui successit de anno 1590. Tertium verò à dicto tempore citrà. Et quoad primum tempus, fuit capta resolutio affirmatiua, ex adductis in decisione, & de reliquis reseruatum particulariter videri: vnde hodie quoad dictum secundum & tertium tempus causam reproposui; & Domini de illo fructus non deberi censuerunt. 1

Quo enim ad secundum tempus mouebantur, quia statutum Bononiæ *in rubr.de dotib. restituen.§. ordinamus.vers. insuper etiam,* expressè disponit, vt post annum luctus fructus dotis à vidua peti non possint, nisi demum per eas, seu earum nominibus facta protestatione hæredibus viri, vel contra eos inchoato iudicio, quorum neutrum Domina Portia hæres Pompiliæ docet in casu nostro obseruatum fuisse, & tamen ad effectum consequendi fructus vigore dicti statuti probare deberet illius requisita. Soc. *cons.55. nu.1. lib.1.* Cephal. *cons. 256.in fin.* & in nostris terminis fuit dictum in vna Romana fructuum dotis 27. Februarij 1606. coram bo.me. Penia. 2

Non obstant quidam actus gesti per Procuratores Pompiliæ, & sequestra obtenta contra hæredes viri; nam primum sequestrum obtentū statim post mortem viri, vltra quòd fuit relaxatum nulla præcedente citatione, & sic nulliter dicebatur illud fuisse obtentum durante dicta dilatione quatuor annorum, & sic intempestiuè, & potiùs ad excludendum creditores Æmilij, & in fraudem illorum, quàm ad constituendum in aliqua mora ipsius hæredes consequendi fructus dicti temporis, pro quibus non erat opus obseruare requisita statuti stante conuentione de illis soluendis per Rotam in vltima decisione approbata. 3

4 Comparitio verò Procuratoris Pompiliæ cum narratiua prætensionis eiusdem pro fructibus decursis, & quòd de illis volebat satisfieri, & sequestrum ab illo obtentum minus deseruire, valent pro interpellatione, vel initio litis, à statuto requisitis; cùm sequestrum patiatur eundem defectum citationis, & non fuerit hæredibus intimatum; maximè quia pro parte Dominorum de Maluetiis dicitur non constare de mandato comparentis; quod tamen requiritur speciale ad declarandum id, quod consistebat in animo suæ principalis. Alex. *cons.78.nu.14.lib.5.* & in terminis fuit dictum in vna Romana fructuum, & interesse 19. Decembris 1614. coram R.P.D. meo Pamphilio. Prout nec facere videbatur protestatio facta ab ipsa Pompilia, quòd per discessum à domo viri non intendebat sibi in aliquo præiudicare quoad dotem, & fructus, cùm non fuerit facta, nec intimata hæredibus, iuxta formam dicti statuti.

5 Minus obstat, quòd hæredes viri agnouerint bonam fidem circa istos fructus, describendo creditricem pro illis Pompiliam in inuentario bonorum hæreditariorum Hieronymi, quia talis agnitio non suffragatur; cum enim statutum ad effectum consequendi fructus dotis requirat certam formam, nempè vel protestationem, vel inchoationem iudicij, illa debuisset præcisè adimpleri, aliàs peti non possunt, vt fuit dictum in dicta Romana fructuum dotis coram Penia.

6 Quo verò ad tertium tempus, nempè à die mortis Pompiliæ, pariter visum fuit Dominis fructus non deberi; tum quia prædictum statutum concedens fructus dotis mulieri viduæ non videtur extendi ad illius hæredes, cùm tunc cesset fauor viduæ, & sic personæ, cuius contemplatione statutum disposuit; tum etiam, quia in Domina Portia, quæ hodie tanquam hæres Pompiliæ agit ad dictos fructus nó currit tertium requisitum statuti, quòd scilicet non habeat aliunde; cùm imò ipsa habeat propriam dotem, ex cuius fructibus commodè viuere posset, & adsit maritus, qui eam alere tenetur. *l. si quis per vxorem, in 1. respons. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. si cùm dotem. §. sin autem in fæuissimo. ff. solut. mat.* Honded. *cons.91. num.67. lib.1.* Surd. *de aliment. tit.1. q.32. in princ. &c.*

REVERENDISSIMO P. D. PAMPHILIO.

Placentina Archipresbyteratus Lunæ 1. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Sententia lata partibus præsentibus, siue citatione, valet, mandatíque defectus non oppositus ante sententiam, post sentẽtiam suppletur, si de eo doceatur.

SVMMARIVM.

Sententia lata partibus præsentibus valet sine citatione, num. 1.

Mandati defectus ante sententiam non oppositus, suppletur si post sententiam de eo docetur, num. 2.

Præsentatus à patronis, si legitimè præsentatus fuit, instituendus est ab Episcopo, num. 3.

Delictum non præsumitur, num. 4.

DECISIO DCLXXIV.

Censuerunt DD. sententiam etiam confirmandam. nam quoad illius validitatem, de ea satis visum fuit constare ex reuolutione processus, ex quo apparet illam fuisse latam ab ordinario Placentię de cuius iurisdictione inter patronos, & præsentatos in prima instantia dubitari non potest, & cùm emanauerit partibus præsentibus, sustinetur sine alia citatione. Gabr. *de cit. concl. 1. nu. 396.* Cassad. *decis. 2. num. 3. de iudic.* & fuit pluries decisum. 1

Non obstat defectus mandati Cæsaris, qui comparuit vti Procurator Com. Francisci, quia vltra quòd mandatum fuerat ante sententiam in actis productum, & parti restitutum, placuit etiam responsio, quòd cùm verè sententiam præcesserit, & in partibus de illius defectu oppositum non fuerit, potest de eo etiam post sententiam doceri. Aym. *cons. 100. num. 1.* Rot. *decis. 19. de procurat. in antiq.* Put. *decis. 373. num. 4. & 5. lib. 2. in nou.* 2

Iustitia verò clara colligitur, quia declarat ius patronatus, de quo agitur, spectare ad Com. Franciscum vti filium primogenitum Com. Alphonsi, & propterea Com. Riccardum præsentatum per Procuratorem d. Com. Fracisci esse instituendum, quod satis iustificari visum fuit ex testamẽto ipsius Comitis Alphonsi, à quo d. Com. Franciscum vti filium primogenitum hæredem instituit in pluribus bonis, & in specie in iurepatronatus Ecclesiæ, de qua agitur, vt constat ex processu, ex quo etiam apparuit Com. Riccardum fuisse legitimè præsentatum, qui propterea veniebat instituendus, iuxta text. *in c. decernimus 16. qu. 7.* 3

Non obstat quòd in d. testamento Com. Alphonsus disposuerit quòd in casu confiscationis bonorum hæredum ipsius ad alios proximiores, qui delictum non commiserint, eius bona prouenire debeant: quia quòd Com. Franciscus delictum aliquod commiserit, propter quod illius bona essent confiscanda, nullibi probatum est, prout requiritur, maximè cùm delicta non præsumantur. *l. merito. ff. pro soc.* Gabr. *de malefic. concl. 2. num. 1.* Et ita decisum. 4

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Terdonen. bonorum. Veneris 5. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Remissoria non conceditur quando articuli sunt irreleuantes ad probandum id, quod probatum non releuat; & quando articuli dicantur tales.

SVMMARIVM.

Remissoria non conceditur quando articuli sunt irreleuantes, & tendentes ad probandum id, quod probatum non releuat, num. 1.

Stylus non potest induci ab inferioribus ad destruendum stylum superioris, num. 2.

Testium examen committi potest Notario quoad nudum examinis ministerium, & receptionis iuramenti; non tamen illi committi possunt citationes, & alia quæ iurisdictionem respiciunt, num. 3.

Remis-

Remissoria non conceditur ad examinandum testes super eo quod probari potest per scripturas, num. 4.

DECISIO DCLXXV.

1 CVm fuisset in hac causa bis coram me resolutum, examen testium inductorum coram iudicibus delegatis ad iustificandum literas, si in euidentem, fuisse nullum; Domini de Bassis ad saluandum nullitates dederunt in actis nonnullos articulos, alios verò ad de nouo iustificandum dictas literas, si in euidentem, & cum instarent pro remissoria, dedi dubiū, an illa esset concedenda. Quo hodie proposito Domini negatiuè responderunt, quia iudicarunt articulos irreleuantes, cùm tendant ad probandum id, quod probatum non releuaret, quo casu remissoria denegatur. Caputaq. *dec.22.n.3.part.2.*Rot. *decis.647.nu.3.part.3.diuers.* & fuit dictum in vna Tarentin. retractus 22. Aprilis 1613. coram me.

2 Irreleuantiam autem deducebant ex eo; nam articuli continentes, quòd iudices delegati à Papa pro iustificatione literarum, si in euidentem, solent subdelegare Notario examen testium; circa quam materiam versatur altera ex nullitatibus examinis in vltima decisione firmatis, visi fuerunt non admittendi, cùm aduersentur dispositioni Papæ, qui elegit industriam iudicum, & proprias illorum conscientias onerauit: vnde illi contrauenire non debet, sed ad vnguem seruari, non obstante quocunque inferiorum stylo contrario, cùm inferiores non valeant talem stylum inducere ad destruendum factum superioris, & præsertim Pontificis. *cap. cùm inferior. de maiorit. & obedient.* Roman. *cons.116. num.4.* Crauett. *consil.96. in fin.* Paris. *cons.118.nu.6.lib.1.* Rot. *diuers. decis.103. nu.3.part.2.*

3 Et maximè cùm huiusmodi stylus committendi Notario totum examen testium sit contra ius, iuxta cuius dispositionem Notario committi non potest, nisi nudum ministerium examinis, & receptionis iuramenti; non tamen citationes testium ad se subiiciendum examini, & partium ad videndum iurare, & alia similia, quæ iurisdictionem sapiunt, iuxta Felin *in cap. cùm causa num.30. de testibus*, cum aliis adductis in decisione 11. Decembris præteriti, & ideo esset necesse, quòd talis stylus in contradictorio iudicio fuisset obtentus. Anch. *cons.178.nu.7.* Caputaq. *decis.213.lib.1.in manuscript.* & fuit dictum in vna Aretina spolij 9. Iunij 1604. coram Domino meo Decano.

4 Vltra quòd isti articuli possent probari per scripturas, & exhibitionem processuum fulminatorum à similibus executionibus. Ægid. *decis.9.* Rot. *decis.10.n.6. de offic. delegat. in nou. & decis.46. de testib. in antiq.*

5 Alij verò articuli concernentes inundationem terrarum, super quibus faciendum erat examen, & qui respiciunt alteram nullitatem examinis in dicta vltima decisione firmatam, etiam videbantur irreleuantes, tam ex attestatione Notarij, qui de dicto tempore accessit ad visitandum dictas terras ex commissione iudicis delegati, & nihil de tali inundatione retulit; quàm etiam quia non propterea tollitur prædicta nullitas examinis facta in diuerso loco à designato, cùm posset expectari recessus aquarum, cùm inundatio non esset perpetua, vel saltim debebat adiri iudex delegatus pro alterius loci deputatione, & illum parti intimaret.

Alij verò articuli respicientes alias nullitates 6
dicti examinis, visum fuit Dominis nihil releuare, cùm etiamsi probentur, & ex illis possent saluari illæ nullitates, semper tamen remanebunt duæ præcipuè superiùs dictæ, & in vltima decisione firmatæ, quibus existentibus, & examen nullum, frustrà est curare cæteras saluare, cùm etiamsi salventur ex aliis, examen semper remaneat nullum.

Articuli concernentes vtilitatem Ecclesiæ, minus videntur releuare, quia cùm vtilitas per dictos testes nulliter examinatos, non fuerit probata coram exequutoribus literarum, si in euidentem, tunc deputatis, etiam quòd hodie illa probaretur, nihil releuaret. Nam executores super dicta vtilitate pronunciauerunt siue validè, siue inualidè. Vnde commissio si in euidentem, eis directa semel suum fuit sortita effectum, & expirauit, ac proinde Rota non potest absque noua commissione cum facultatibus opportunis alienationem rerum Ecclesiæ ex nouiter deductis confirmare, vt in nostris propriis terminis fuit resolutum in Ferrarien. bonorum 29. Ianuarij præteriti, coram Domino meo Dunozetto, & in Papien. aquarum 6. Aprilis præteriti coram Domino meo Cauallerio. 7

Quo verò ad articulos reprobatorios testium Episcopi, cùm hodie non agatur de illis testibus, non videntur attendendi, præsertim cùm aliqui ex ipsis contineant crimen. Caputaq. *decis.60. & 62. par. 2. &c.* 8

REVERENDISSIMO P.D. MANZANEDO.

Vrbeuetana hæreditatis. Veneris 5. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Exceptio non adimplementi non potest opponi ab eo, qui prius non adimpleuit, & in omni casu cessat exceptio, quando agens offert adimplere, quòd adimpletum non fuit.

SVMMARIVM.

Exceptio non implementi contra actorem opposita, ipsum agendo repellit, num. 1.

Exceptio non implementi non impedit ortum actionis: sed tantùm illius exercitium impedit, & ideò facta per actorem oblatione de implendo, quod non fuit impletum, exceptio non obstat, n. 2.

Exceptio non adimplementi non potest opponi ab eo, qui prius non adimpleuit, num. 3. & 4.

DECISIO DCLXXVI.

CVm hæredes Monaldi prætenderent Equitem Liuium non adimpleuisse instrumentum trāsactionis initæ de anno 1602. inter ipsum, & Monaldum, in qua promiserat obtinere confirmationem illius, & aliarum donationum factarum ad fauorem Cornelij, & consensum magni Magistri infra quatuor menses, ac pro implemento instarent pro mandato, dedi dubium an illud esset relaxandum; in cuius propositione cùm inle formantes pro Equite diuersas exceptiones op- 1

ponerent, & inter cæteras partem aduersam non docere de adimplemento pro parte sua; quod semper procedere debet in eo, qui agit ex aliquo contractu. *l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt.* Alex. *cons. 49. n. 4. lib. 2.* Aym. *cons. 151. n. 10. ad fin.* Mantic. *de tacit. lib. 3. tit. 16. nu. 5. vers. ad hoc igitur etiam in minimo.* Put. *decis. 357. circa fin. lib. 3.* Domini dixerunt istam exceptionem non adimplementi oppositam per Equitem Liuium non obstare, & quod de aliis videretur.

2 Nam quoad non implementum respectu scutorum 500. per Monaldum promissorum Equiti, & non solutorum, dicebatur sufficere quod hodie ipsi hæredes offerant illi soluere, quia cùm exceptio implementi non impediat ortum actionis, sed tantùm illius exercitium. Crauett. *vbi suprà.* Dec. *in l. filia licet, n. 4. C. de collat.* Gabr. *consil. 51. num. 7. & seqq. lib. 1.* sublata hodie in d exceptione cessat impedimentum, & agi poterit. Alex. *cons. 78. in fin. lib 1.* Put. *decis. 140. lib. 2.* Rot. *decis. 476. nu. 11. parte 1.* & fuit dictum in vna Romana Fundaci 1. Iulij 1607. coram me.

3 Vltra quòd cùm Eques Lucius esset obligatus priùs obtinere confirmationem supradictam, quam nunquam obtinere curauit, non potest de dicto implemento opponere; exceptio n. implementi non obstat, quoties is qui opponit talem exceptionem, debebat priùs aliquid adimplere. Bald. *in l. 1. n. 22. C. de vsur. & fruct. legat.* Socin. *cons. vlt. num. 3. vers. non obstat, lib. 3.* Corn. *cons. 130. num. 8. & 15. lib. 3.* Ber. *cons. 200. in fi. lib. 1.* Mascamb. *consil. 105. num. 106. & seqq.* & fuit resolutum in vna Mediolanens. fructuum 16. Octobris 1587. coram Orano.

4 Et multo minus ex eadem ratione potest Eques opponere non implementum respectu alimentorum Sixtus, in transactionibus præmiss donec dictum consensum obtinuerit, cùm præsertim Monaldus pro parte sua cœperit adimplere illa præstanda per multos annos continuos, vt constat ex calculo datorum in summario eius hæredum.

5 Vltimo quo ad censum scutorum mille, quem Monaldus promiserat super bonis sibi in transactione assignatis intuitu Liuij imponere, & nunquam imposuit; respondebatur dicta scuta mille de consensu partium fuisse soluta ipsi Liuio in contanti, vt ex illius quitantia apparet, & in omnem euentum cùm impositio dicti census non penderet à sola voluntate Monaldi, sed etiam Liuij, quatenus scilicet dandam summam vellet ad censum accipere, de hoc tenebatur certiorare Monaldum, quod tamen non apparet factum, &c.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Romana census, siue exequutionis. Veneris 5. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Quòd proximiores potuerint interuenire in contractu mulieris, seu minoris: si non interuenerunt, quomodo hoc probari possit? An assertio minoris negatiua sufficiat? & an etiam sit necesse probare, quòd potuerint interuenire in ore contractus? An verò sufficiat, quòd poterant interuenire in die contractus.

SVMMARIVM.

Sanum quem esse, est difficilis probationis, testésque super sanitate deponentes probant, si adiiciant verisimiles circumstantias, nu. 1.

Testes consanguinei supplentur per alios non consanguineos, num. 2.

Sanus quis præsumitur, & non infirmus, quia infirmitas est habitus contra naturam, ibid.

Proximiores quòd fuerint præsentes in loco contractus mulierum, seu minorum, & quòd potuerint interuenire in dicto contractu, licèt non interuenerint, non est necesse probare, quòd potuerint interuenire in ore contractus, num. 3.

Impedimentum accidentale, vbi adest, non diu duraturum, non suffragatur, quia expectandum est, quod cesset, num. 4.

Proximiores, quòd non potuerint interuenire in contractu minorum, non probatur per assertionem eiusdem minoris, num. 5.

Minor eo ipso, quòd fideiubet pro alio, dicitur læsus, ibid.

DECISIO DCLXXVII.

Excellentiss. D. Princeps Vrsinus tunc minor 1 fideiussit pro aliis Dominis de Vrsinis absque interuentu clar. mem. Henrici Caetani S. R. E. Card. Camerarij eius proximioris, & cùm propter hoc daret de nullitate fideiussionis ex statuto vrbis *lib. 1. c. 151.* cúmque probauerit eadem die contractus Cardinalem prædictum fuisse in vrbe, iuxta resolutionem factam 15. Nouembris 1610. coram Reuerendiss. D. Archiepiscopo Bononiens. ideò dubitaui sub die 11. Martij 1613. an vltra præsentiam Cardin. Excell. Princeps teneretur probare aliquam habilitatem, & quatenus sic, an esset probata? Et Rota ad 1. partem affirmatiuè respondit; ad 2. verò negatiuè: hodie autem recessit à dicta resolutione quoad 2. partem, & respondit affirmatiuè, scilicet Principem probare habilitates Cardin. nedum naturales, sed etiam non adfuisse inhabilitates accidentales. nam quantum ad naturales, deponunt testes, quòd eadem die contractus Cardinalis erat sanus, & quamuis ista probatio videatur difficilis, tamen cùm hoc deponant cum circũstantiis memorabilibus, vtique probant sanitatem de die contractus, per ea que trad. Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. in tit. de test. §. 1. num. 15. litera K. vers. ego saluo.* Igneus *in l. excipiuntur. num. 36. vers. sed vltrà, & num. 38. ff. ad Silan.* Farin. *de test. q. 58. n. 88. & seqq.*

Qui etiamsi dicantur nulliter examinati, ta- 2 men hoc non subsistit in facto, & etiam, quòd dicatur quòd vnus sit consanguineus, non refert, cum suppleatur per alios. Farin. *de test. qu. 54 reg. 1. n. 67. & seqq.* & dicta istorum testium coadiuuantur ex præsumptione iuris secundùm quam quilibet præsumitur sanus, cùm infirmitas sit habitus, contra naturam. *l. 1. §. sciendum. ff. de ædilit. edict. l. semel. C. de re militar. lib. 10.* Bart. *in l quæsitum, nu. 5. ff. de re iud.* Rip. *in tract. de peste, tit. de præscr. remed. contra pest. part. 2. nu. 260.* & quamuis Rota non admittat simpliciter illam conclusionem, quòd qui habet

habet præsumptionem iuris pro se, transferat onus probandi in aduersarium, nisi præsumptio legis de iure habeatur pro concludenti probatione. Seraph. *dec.* 1412. *nu.* 10. *& seqq* vnde fuit responsum, quòd hîc non deducitur ista probatio præsumptiua ad effectum transferendi onus probandi in aduersarium, sed adminiculatiuè ad depositionem testium, vt magis firmentur eorum dicta.

4 Neque est verum, quòd retento isto intellectu testes non probant, quòd in hora ipsius contractus Card. esset sanus, prout probare tenerentur, ex Anch. *in cons.* 388. *numer.* 8. *vers. nec obstat*, *& n.* 12. *v. constat autem.* Verall. *decis.* 218 *p.* 1. Angel. *consi.* 194 *numer.* 2. *vers. porrò licet.* Alexan. *cons.* 97. *num.* 5. *vers. vnde, quod se fundat. lib* 7. Nam in casu de quo agitur, in contrarium est veritas, quia DD. qui volunt minorum, vel mulierum teneri probare habilitates consanguineorum, de tempore contractus sunt intelligendi, prout Rota illos intelligebat de die contractus, quia nimis strictè loquerentur, si essent intelligendi, quòd habilitates deberent probari in hora ipsius contractus, & ideò cùm DD. requirant probari habilitatem de die cõtractus, satis dicitur probare liquida & certa, si probetur sanitas de die contractus, licèt non probetur in hora ipsius contractus, vt benè ad propositum Fel. *in cap. pastoralis, num.* 5. *post medium. vers. similiter. de rescr.* & sic cessat dictum Anchar. quia loquitur in diuersis terminis, nempè ad euitandam falsitatem instrumenti, vel testium, & in similibus terminis loquuntur Verall. & alij DD. suprà allegati; in istis n. casibus debet probari qualitas de certa hora, vt in casu nostro sufficit probare de die, non de hora, quia nimis restringeretur ista materia, & reduceretur ad improbabilitatem.

5 Quantum verò attinet ad inhabilitatem accidentalem ex occupantibus, quòd non adfuerit, dicebant Domini satis esse probatum in casu isto, cùm non constet de affirmatiua, ea ratione, quia si impedimentum accidentale adfuisset, non diu duraturum, erat expectandum, quod cessaret. Tiraqu. *in legibus connub. glos.* 6. *num.* 6. *& seqq. Castr. in l. cùm antiquitas, nu.* 5. Alex. *nu.* 6. *C. de test.* Moder. *de claus. intest. in claus.* 7. *glos.* 10. *n.* 1. ergo cùm impedimenta accidentalia regulariter non sint diu duratura, satis probatur negatiua, cum non probetur affirmatiua, quia etiam hoc adfuisset impedimentum accidentale, cùm diu non esset duraturum, erat expectandum.

6 Non obstat assertio Principis, quòd consanguinei non poterant interuenire, quia si hoc admitteretur, de facili fieret fraus statuto. Ias. *in l. donatione, num.* 4. *Cod. de collat.* Aym. *cons.* 175. *num.* 2. *&* 4. & ad id, quòd Princeps semper fuit magni ingenij, & ideò non est verisimile, quòd prædicta expressisset si vera non fuissent, fuit responsum illud valgatum, *quandoque bonus dormitat Homerus*, quod satis probatur, quia fideiussit sine releuatione, quod alij fideiussores non fecerunt, & etiam asseruit, quòd cupiebat fideiubere in censu, & tamen ista res non videtur concupiscibilis, & in minore sola fideiussio sufficit, vt dicatur læsus. *l.* 1. *C. de fil. fam. minor.* & tamen qui interuenerunt in contractu, affirmarunt nullum posse fieri præiudicium D. Principi ex ista fideiussione; & tamen contrarium est verius, ex natura rei, & ex euentu subiecto. Ex quibus DD. recesserunt à 2. parte decis. sub die 11. Martij 1613.

Et ita conclusum, &c.

RP. D. VEROSPIO.

Barchinonen. murorum Mercurij. 10. *Iunij* 1615.

ARGVMENTVM.

De dominij probatione plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Dominium transfertur absque alia traditione ex donatione facta à Principe, num. 1.

Dominium præsumitur ex possessione, & perceptione fructuum, quando de eo agitur non personaliter, sed incidenter, n. 2.

Dominium in antiquissimis probatur leuioribus probationibus & coniecturis, num. 3.

Identitas rei probatur ex duabus demonstrationibus, num. 4.

Enunciatiua emanata ab habente interesse, nihil probat, num. 5.

Abbatissa non potest præiudicare in acquisitis monasterio, num. 6.

Princeps non præsumitur velle auferre ius tertij, n. 7.

Ripa fluminis licet sit de dominio priuatorum, illius tamen vsus publicus est, & in ea inconsulto Principe dominus ædificare non potest.

DECISIO DCLXXVIII.

Moniales S. Claræ ciuitatis Barcinonen. prope monasterium spatium quoddam habent muris clausum, quod pro ciuitatis defensione per communitatem & homines magna cum monasterij iactura fuit terra coopertum. Vnde Moniales cùm instarent pro istorum damnorum refectione, causa in Rot. coram me introducta, dubitaui an de ipsarum dominio respectu situs, de quo agitur, constaret ad effectum vt illis damna essent reficienda; & plures dubio per me proposito Domini tandem censuerunt satis monasterij dominium apparere ex donationibus eidem de d. solo factis à Iacobo Aragonum Rege de anno 1246. & à Petro eiusdem regni successore de anno 1369. ex quibus fuit absque alia traditione dominium in Moniales ipso iure translatum. Ang. *in l. officium n.* 2. *in fi. ff. de rei vend.* Bald. *in l. cum aliquis, n.* 4. *C. de iur. delib.* Alex. *cons.* 187. *n.* 17. *lib.* 2. Soc. *cons.* 187. *n.* 6. *lib.* 2. Rum. *cons.* 2[illegible] *n.* 12. *lib.* 1. Couar. *var. resol. cap.* 14. *n.* 14. Affl. *decis.* [illegible]4. *nu.* 2. & fuit dictum in causa Papien. bonorum 20. April. 1595. coram Illustrissimo Mellino. 1

Quod eo magis procedit, cùm istæ Moniales existant in huius soli possessione, tum ex perceptione fructuum, *l. Titia* vbi Bart. *ff. de solut. l. litibus. C. de agric. & censit. lib.* 11. Soc. *cons.* 3. *num.* 4. *lib.* 4. Aym. *cons.* 107. *num.* 7. tum per clauis retentionem. *l. ex clauib.* vbi Bart. *ff de contrahend. empt.* Bart. *in l.* 2. *num.* 1. *in fine. C. de verb. sign.* ex quibus dominium arguitur, cùm præsertim hîc de illo non principaliter, sed incidenter agitur. glos. *in l. quidam, in verb. intueri*, vbi Bart. *num.* 4. *ff. de cond. instit.* glos. *in l. sicut.* §. *sed si quæritur, in verb.* 2

possess. in fin ff. si seruit. vendic. vbi etiam Bart. *num.* 2. *& in l. si prius num.* 6. *ff. de nou. oper. nunc.* Bald. *consil.* 486. *num.* 5. *lib.* 1. Abb. *cons.* 67. *num.* 6. Vasqu. *illustr. controu. c.* 17. *n.* 18.

3 Et tanto magis dictum dominium probatur, cùm versemur in antiquissimis vltra trecentos quinquaginta annos, quo casu leues etiam probationes & coniecturæ sufficiunt. Dec. *cons.* 4. 8. *& cons.* 146. *n.* 2. Afflict. *decis.* 23. *num.* 4. Rimin. iunior *cons.* 27. *n.* 280. *lib.* 1. Abb. *cons.* 64. *n.* 21. & fuit dictum in eadem Sabinen. collis Rampulij 3. Maij 1593. coram Litta.

3 Nec potest identitas huius situs controuerti, cùm in regiis donationibus enuncientur certi fines qui bene illi applicantur, & duæ demonstrationes ad probandam identitatem loci sufficiant. Bart. *in l. demonstratio, nu* 14. *in* 7. *quæst.* vbi Paul. de Castr. *nu.* 6. *vers. cætera dic. ff. de condit. & demonstr.* Alex. *cons.* 133. *n.* 5. *lib.* 1. *& cons.* 35. *n.* 3 *lib.* 1. Aym. *cons.* 198. *n.* 2. *vers. nec obstat.* Soc. *cons.* 89. *n.* 1. *lib.* 1. Rolan. *cons.* 67. *n.* 3. *ver. verùm præmissis, lib.* 2. Dec. *responsione* 17. *n.* 9. *&* 21 *lib.* 3.

4 Et licèt altera clauis huius situs per Consiliarios ciuitatis retineatur, hoc tamen, vt ex testium depositionibus colligitur, non iure dominij proceditur, sed vt facilior sit transitus ad turrim S. Ioan. in qua bellici apparatus retinentur.

5 Facultas pariter, quæ aliàs per Abbatissam petita dicitur à Consiliariis ciuitatis pro muro, sumptibus monasterij construendo, ciuitatis dominium quoad huiusmodi situm inferre non valet. nam talem facultatem non constat Abbatissæ nomine fuisse petitam, & instrumentum exhibitum ad hoc probandum, cùm simplicem enunciatiuam contineat ab habente interesse emanatam nihil probat. Aret. *c. cùm causam. n.* 13. *&* 17. vbi Felin. *in* 4 *not. de probat.* Natta *cons.* 72. *nu.* 41. *lib.* 4. Put. *decis.* 149. *n.* 2. *lib* 3. cùm præsertim sit vnica. Aret. *vbi suprà n* 23. Corn. *cons.* 171. *nu.* 10. *& cons.* 333 *numer.* 9. *libro* 1.

6 Nec de effectuatione istius facultatis, sed de consilio potiùs apparet. Cald. *cons.* 12. *de iurepatr. & cons.* 64. *de caus. poss. & propr.* Ripa *in c. Ecclesia Sutrina, n.* 93. *eod. tit.* Alex. *consil.* 123. *n.* 1. *lib.* 1.

7 Præterea cùm hic situs per regias donationes monasterio fuisset acquisitus, Abbatissa illi præiudicare non potuit *cap.* 1. vbi glos. *in verb. non liceret.* ibi Abb. *nu.* 9. *de restit. in integr. c. fraternitatem,* vbi glos. *in verb. non debet. de donat.*

8 Nec ciuitati suffragatur quòd tam de iure communi, quàm ex priuilegio Petri Regis non poterat intra certum spatium iuxta ciuitatis muros ædificare, non enim per hoc inferri potest situm, de quo agitur, ad ipsam ciuitatem iure dominij pertinere, quia cùm antea Moniales essent illius dominæ, & ex particulari Petri Regis priuilegio duobus muris eumdem situm clausissent, non præsumitur istum Regem voluisse postea Monialibus D. Dominici auferre. *l.* 2 § *meritò. &* § *si quis à Principe,* vbi notat *ff. ne quid in flumine publico* cum aliis per Sarment. *in reg. de iur. quæs. non tollend. qu.* 1. *n.* 2. *&* 3. & Mandos. *qu.* 1. *nu.* 2. *in fin.* tanto magis, quia non repugnat ibi Moniales ædificare non posse, & loci dominium per res ipsas remanere, vt in simili de ripa fluminis datur, quæ licèt sit de dominio priuatorum, illius tamen vsus est publicus, & inconsulto Principe in ea dominus particularis ædificare prohibetur. Bald. *in l. riparum n.* 2. *&* 3. *ff. de rer. diuis.* Cæpol. *de seruit. rustic. præd. c.* 36. *nu.* 5. *&* 11.

Nec releuat concessio de anno 1246. à Iacobo 9 Rege Monialibus facta sine tertij præiudicio, nam inde non arguitur reseruatam esse facultatem d. locum terra cooperiendi, cùm non constet illum tunc temporis ad hunc effectum fuisse destinatum. An autem summa per Moniales passa veniat reficienda, voluerunt Domini particulariter disputare.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicommissi. Mercurij 10. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Feudum in testamento sine domini consensu quando relinqui possit, præsertim comprehensis in inuestitura.

SVMMARIVM.

Feudum testamento relinqui potest in fauorem eorum qui sunt comprehensi in inuestitura, etiam sine domini licentia, num. 1.

Immissio ex l. final. C. de edict. Diu. Adrian. tollend. *datur etiam pro bonis feudalibus, ibid. in fine.*

Feudi formam succedendi mutare non possunt vasalli sine consensu domini. declara vt n. 3. *&* 4.

Feudi successio non spectat ad fratres, & eorum filios, donec aliquis ex descendentibus extet, n. 3. *vers. fuit etiam responsum.*

Vtile per inutile non vitiatur in separabilibus, n. 4.

Consuetudinem alleganti onus probandi incumbit, n. 6.

DECISIO DCLXXIX.

Dvm hæc causa in alia instantia agitaretur, 1 fuit per particulares decisiones firmatum per mortem Renati senioris euenisse casum fideicommissi ad fauorem Federici, nec per subsequentem transactionem inter Federicum, & fratres fuisse renunciatum fideicommisso, ac etiam Federico agenti ex fideicommisso Ioannis non obstare exceptionem non implementi; demùm quòd Federico non obstabat donatio facta per Ioannem patrem Renato seniori contemplatione matrimonij. Nunc verò in gradu appellationis dubium proposui respiciens totam causam, an scilicet sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda? Sed Domini distinctè procedendo priùs voluerunt disputare super validitate, & ea firmata per duas decisiones ad iustitiam transierunt, perstringendo difficultatem ad obstantiam donationis Ioannis, & iuxta mentem DD. proposita disputatione, & pluries propter grauitatem causæ reproposita:

Censuerunt sententiam esse confirmandam, 2 quia visum fuit cessare omnem difficultatem in donationem Renati positam. Nam etsi admitteretur primam licentiam propter actum donationis posse dici consumptam, cùm tamen istud fideicommissum fuerit per Ioannem factum ad fauorem eorum, qui vigore inuestiturarum successuri erant ab intestato, etiam Renato consentiente, non fuit necessaria aliqua licentia, nec respectu Ioannis in conficiendo fideicommisso, neque respectu

spectu. Renati in præstando ei consensu, ex quo omnes personæ comprehensæ vsque ab initio fuerunt approbatæ per D. inuestientem. *c. 1. §. & si clientulus. de alienat. feud. c. vnico. §. sed etiam res, vbi glos. in vers. proximiori per quos fiat inuest.* Afflict. *c. 1. de success. feud. & decis. 119. n. 3. & 5.* Oldrad. *cons. 120. per totum.* Decian. *cons. 117. num. 22 lib. 3.* Bursat. *cons. 291. n. 92.* Schrader. *de feud. p. 7. c. 2. n. 18.* Rosenthall. *de feud c. 7. concl. 8.* qui omnes vno ore post multos ab eis allegatos limitant in hac parte opinionem asserentium dispositionem vasalli de feudo in testamento factam nullam prorsus, & inualidam esse. Neque est nouum quòd quis habens successionem à iure communi, vel municipali delatam, vtatur altera ex testamento propter pleniorem prouisionem, & faciliorem exequutionem, vt in præsenti, cùm hæres comprehensus sit ex testamento habere immissionem pro bonis feudalibus beneficio *l. fin. Cod. de edict. D. Adr. toll.* quod alioquin denegaretur, & animaduertunt suprà allegati auctores. Idem dicitur de creditore, & de filio ratione suæ legitimæ, quibus etsi de iure parata sit actio, nihilominus capiunt ex testamento quatenus eis relinquatur propter pinguiorem prouisionem ex concursu actionum, quæ ex testamento competunt.

3 Non obstat quòd conclusio videatur procedere in simplici dispositione feudi, & vbi nihil additur successioni ab intestato; secus verò vbi alteratur natura inuestituræ, cùm non sit in facultate vasalli mutare formam succedendi sine domini consensu. *cap. 1. de alienat. feud. patern.* Ias. *in prælud. feud. nu. 88.* Surd. *cons. 414. num. 2.* & in præsenti dicebatur mutatam esse formam, & ordinem inuestituræ per substitutionem fideicommissariam, & prohibitionem de non alienando, ac alias conditiones in testamento appositas, quæ non sunt additæ successioni ex antiqua inuestitura. Fuit enim responsum conditiones prædictas in casu, de quo agitur, non mutasse ordinem succedendi, quia ex dispositione testamentaria feuda primò transeunt ad Renatum primogenitum, & deinde ad eius descendentes, donec aliquis ex eis superet, & post eos ad Federicum secundò genitum, quod etiam dispositioni iuris conuenit, vt fratres, & eorum filij non admittantur, donec aliquis ex descendentibus alterius fratris extat, cui feuda cum assensu domini directi ex causa particulari prout diuisionis, veluti in casu præsenti portionis filialis peruenerunt. *c. 1. de natur. success. feud.* Natt. *cons. 22.* Surd. post alios *cons. 472. num. 6. lib. 4.*

4 Præterea dicebatur, quòd aut mutatio, quæ prætenditur, in forma succedendi comprehendit nouas personas, & limitatio benè procedit: sed de hoc non est dubitandum, quia non impugnatur, quin Federicus sit comprehensus, & sit frater Renati, aut mutatio respicit tantummodo vocationem remotioris, & in hac parte nihil interest domino directo, sed proximioribus, vt remotior non succedat, vt declarat Alex *cons. 19 num. 18. vol. 6.* Socin. iun. *cons. 71. n. 38. vol. 1.* Surd. *cons. 305. numer. 20.* quibus propterea cōsentientibus dispositio quoad eorum præiudicium sustinetur absque domini directi consensu. Ripa *in l. qui Romæ. §. duo fratres nu. 87 ff. de verb. oblig.* Menoch. *consil. 158. nu. 88.* Surd. per multos *eod. cons. 305. num. 33. lib. 3.* & in omnem casum vbi Ioannes in aliquo gradu remotiorem vocasset, vel arctiùs vinculasset conseruationem bonorum, non tamen vitiabit dispositionem in ea parte, in qua vocauit comprehensos secundùm ordinem successionis, sed remouebuntur conditiones, cùm sint separabiles ab ipso iure succedendi, secundùm tenorem inuestituræ, & in separabilibus vtile per inutile non vitiatur, & non debet. *de reg. iur. in 6.* Bec. *cons. 11. n. 19.* Surd. *eo cons. 305. nu. 48.* loquens in his terminis, & *n. 49.* addens id maximè procedere, si in testamento, prout in præsenti, adsit clausula, *omni meliori modo*, quæ operatur, vt actus eo modo sustineatur, quo potest, atq; ita cùm Renatus paternæ dispositioni consenserit circumscripto interesse domini directi, potuit sibi, & hæredibus suis præiudicare.

Non obstat quòd ista feuda essent matris Renati, qua defuncta viuente Ioanne spectabant ad omnes filios, non autem ad maritum, vt propterea Ioannes non potuerit de illis disponere vti de propriis. Quia prædicta in primis essent iustificanda, cùm ex deductis non probatur. Præterea dicebatur si verum esset, non etiam potuisse Ioannem donare Renato in capitulis matrimonij in præiudicium aliorum filiorum, & consequenter nec Renatum quondam Gulielmi tanquam hæredem mediatum posse vti iure donationis prædictæ. 5

6 Demum non obstat quòd secundùm consuetudinem patriæ Leodiensis requiratur consensus domini directi, etiam quando disponitur inter eos, qui ab intestato & secundùm ordinem inuestituræ succedere debent. Quia de ea non constat, & allegans consuetudinem tenetur probare in specie, & concurrentibus iisdem qualitatibus, de quibus in facto controuertitur. Menoch. *cons. 54. nu. 37.* Surd. *consil. 74 nu. 13. & decis. 131. num. 10.* neque deferendum videtur particularium personarum attestationibus, cùm versemur in decisoriis: sed plena, & concludens probatio requiritur, vt resolutum fuit in causa Aretina spolij 5. Iulij 1604. coram Reuerendissimo nostro Decano. Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Placentina dotis, & antiphati. Veneris 12. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Dispositio l. fœminæ. C. de secund. nupt. quando habeat locum in iis bonis, in quibus ex dispositione statuti, mater ab initio solum vsumfructum acquisiuit.

SVMMARIVM.

Mater per obitum filij, absque filiis, vel fratribus lucratur proprietatem eorum bonorum, quam per transitum ad secunda vota post mortem filio restituere tenebatur, n. 1. & n. 2. adducitur ratio.

Declara regulam procedere in iis bonis, in quibus mater ab initio dominium acquisiuit, sed per transitum ad secunda vota illud postea amisit, secus in iis bonis, in quibus ab initio mater solum vsumfructum vigore statuti acquisiuit, ibid.

Argumentum à contrario sensu validum est in statutis vbi ius cōmune non corrigitur, sed conseruatur, n. 3.

Statuti verba dubia interpretanda sunt vt minus derogent iuri communi,n.4.

Casus à statuto omissus remanet sub dispositione iuris communis, num.5.

Mater ad effectum vt non teneatur restituere iuxta dispositionem l.fœminæ, C. de secun.nupt.ea quæ habuit à priori viro,paria sunt quòd filios non susceperit,vel susceptì prædecesserint,num.5.

Appellationi vnius ex partibus, potest altera pars adhærere,& sententiam impugnare,etiamsi prius sententiam approbasset.

DECISIO DCLXXX.

1 SEntentia R.P.D. mei Pamphilij, de cuius confirmatione, vel infirmatione hodie coram me actum fuit,non impugnabatur in eo, quòd Angelica Maria antiphatum, seu donationem propter nuptias,etiam quo ad illius proprietatem,lucrari non potuisset ex iuris communis dispositione, quamuis vnicus filius, quem ex primo matrimonio susceperat, post transitum ipsius Angelicæ ad secunda vota decesserit,ad text.express. *in l.fœminæ.§.illud.*& ibi Bald.*C.de secund.nupt.& in auth.ex testam.n.*8.*eod.tit.*glos.*in auth.de nupt.§.quoniam infirmas,in vers.moriatur.*Nat.*cons.*519.*numer.*3. Alex. *cons.*66.*sub n.*7.*lib.*3.Aret.*cons.*40.*sub nu.*4. Franch. *decis.*106.*num.*1.Gabr.*concl.*3.*n.*29. & 30. *de secund. nupt.*cum ibi allegatis.

2 Sed informantes pro Arcello contendebant, quod stante statuto ciuitatis Placentinæ quo cauetur, quòd decedente marito cum filiis,vxor lucretur vsumfructum tantùm, locus dispositioni *d. l.fœminæ* esse non possit,ex quo dicta lex procedere videbatur eo casu tãtùm,quo matri dominium dicti antiphati per mortem mariti quæsitum fuisset, illúdque deinde per transitum ad secunda vota amisisset: non autem si dictum dominium ipsi quæsitum non fuisset,sed vt statuto disponitur,solus vsusfructus.Atque hoc abundè elici putabant ex ipsamet ratione legis, quæ iuxta communem DD. sententiam, ea est, vt cùm mater in pœnam iniuriæ, qua filios prioris matrimonij transitu ad secundas nuptias afficit, proprietate lucri per mortem mariti quæsiti priuetur; æquum sit quòd cessante per mortem filiorum eadem iniuria, cesset quoque priuatio, atque ipsa ad idem lucrum reintegretur,vt not. Doct. *in auth.sed & si quis.C. de secund.nupt.*& declarat Alex.*cons.*63. *num.* 2. & *seq.lib.*5.Ruin *cons.*21.*num.*2.*lib.*3. Crauet.*cons.*185. *sub nu.*2.*vers.quia respondetur.* Riminald iun.*consil.* 305.*nu.*88.vnde cùm dicta ratio præsupponat proprietatem lucri priùs matri quæsitam fuisse, militare non poterit quando dictum lucrum eidem quæsitum non fuisse compertum erit , & consequenter cessabit etiam eo casu ipsa legis dispositio.*l.adigere.§.quamuis.ff.de iur.patr.l.quod dictum. ff.de pact.l.in omni,& ibi glos.fin.ff.de adopt.* Et ita in terminis similis statuti decisum fuisse dicebant in vna Romana donationis propter nuptias 14.Iunij 1540.coram Puteo, vt refert in suis decis.inter nouiter impress.*decis.*17.*de constit.*

3 Verùm Domini his non obstantibus prædictam sententiam confirmandam esse censuerunt. nam misso quòd negari posse videbatur,dispositionem d.legis ea tantummodo ratione niti, quòd mater per transitum ad secundas nuptias proprietatem lucri per mortem mariti quæsitam amisisset, cùm obitus filiorum primi matrimonij potiùs contemplatus fuerit, quorum fauore mater de bonis ad ipsam à primo viro prouentis in alios disponere prohibebatur, fuit etiam dictum per statutum dictæ ciuitatis (si rectè inspiciatur) dispositionem legis *fœminæ* non immutari. Nam & si existentibus post mortẽ mariti liberis, vxori solum vsumfructum deferat,id tamen intelligi debet, quatenus iidemmet etiam filij matri superuixerint; secus verò si præcedebant , quòd enim eo casu ex mente etiam statuentium,mater non solum vsumfructum,sed etiam proprietatem antiphati lucretur,vel ex eo satis apertè colligi videbatur , quòd dicti statuentes mandant, mulierem præstare liberis idoneam cautionem de restituendo ipsis liberis d.antiphatum, si contingat eam iisdem prædecedere. nam si liberis tantùm præstanda sit cautio, & tunc demum facienda restitutio, si mulierem liberis prædecedere contingat , consequens esse videtur,quòd si mulier liberis superuiuat,nulla fieri debeat restitutio , atque ita eo casu antiphatum,tam quo ad eius proprietatem,quàm quo ad vsumfructum irreuocabiliter penes mulierem remaneat , vt multis in terminis huius statuti arguit Anguiss.*cons.*4.*lib.*5. vbi, quòd in statutis arguere licet à contrario sensu,quando ius commune non corrigitur,sed conseruatur,per doctrinam Bald.*in l.*2.*C.de condit.insert.*

Et ex his apparet decis.Putei casui nostro non 4 applicari, in ea namque præsupponitur statutum non deferre matri proprietatem antiphati, etiam quòd filiis superuiuat , sed solum vsumfructum, qui propterea non poterat per mortem filiorum cum proprietate iam priùs filiis irreuocabiliter per mortem patris quæsita consolidari , quod & eo magis in casu dicti statuti procedere videbatur, quia etiam mandat matrem simpliciter cauere de restituẽdo antiphatum finito vsufructu,nec se restringit vel ad casum quo ipsa filiis prædecederet,vel quòd restitutio ipsis filiis tantùm facienda sit,quod secus est in casu propositi statuti,vt dixi.

Non obstat , quòd verba statuti Placentini 5 non repugnant quominus etiam hæredibus filiorum facienda sit restitutio , cùm potius verbum personale ipsis videatur stare demõstratiuè,quàm restrictiuè,quia vltra quòd huic obiecto satis fuit responsum in decisione in hac eademet causa sub die 6.Iunij 1614.coram R.P.D. meo Pamphilio facta, in omnem etiam euentum negari non potest quòd dicta verba non sint dubia , quo casu interpretari debent, vt minus derogent iuri communi, ad not.*in c.cùm dilectus.de consuet.& in l.si quando, in pr.C.de inof.test.*vel casus iste,quo scil.filij matri prædecedunt vti sub statuto minimè comprehensus sub iuris communis dispositione remanet, per text.vulg.*in l.si cùm dotem,in pr.ff sol.matrim* cùm præsertim nulla maior ratio assignari posse videatur, quã ob rem dominiũ potius filiis non extãtibus matri quæratur,quàm postea prędecedẽtibus, ex quo paria sunt ad hũc effectum filios nõ suscepisse , vel susceptos prædecessisse, vt not. Cyn. *in auth.sed etsi.C.de secund.nupt.*Nat.*d.cons.*519.*n.*3.

Minus etiam obstant quæ per informantes pro 6 Arcello circa cautionem ab Angelica præstitam, & acceptationem sententiæ in partibus latæ deducũtur, quia fuerunt iam omnia in supradicta R.P.D.mei Pamphilij decis.sublata; vltra quòd cùm Arcellus à prædicta sententia reclamauerit,potuit Ange-

Angelica etiam postea quàm prædictam sententiam approbauit, illius appellationi adhærendo eandemmet sententiam impugnare, iuxt. text. *in l. ampliorem*, & ibi Doct. *C. de appellat.*

R. P. D. SACRATO.

Viterbien. castrorum. Lunæ 15. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Matrimonium leuiorib. probationibus probatur, quando non agitur de illius validitate, sed de legitimitate prolis ad effectum successionis, præsertim in antiquis.

SVMMARIVM.

Instrumentum antiquum supra centum annos recognitione non indiget, n. 1.

Antiquitas instrumenti non censetur probata ex sola data, cum possit fieri antidata, nisi alia concurrant adminicula, de quibus n. 1. vers. & licet sola data.

Matrimonium probatur leuioribus probationibus, quando non agitur de illius validitate, sed ad effectum legitimitatis prolis, in successione, n. 2.

Antiquitas temporis facit vt leuiores sufficiant probationes, ibid. in fine.

Matrimonium censetur probatum per enunciatiuas in antiquis, n. 3.

Bastardus, & spurius nobilitate non gaudet, etiamsi à nobilibus descendat, ibid.

Sponsalia, subsequuta copula, transibant in matrimonium ante Concilium, n. 4.

Identitas personarum probatur per duas demonstrationes, nempè nominis, & cognominis, præsertim quando nomen est singulare, n. 5.

DECISIO DCLXXXI.

1 Dvbitaui, an testamentum q. Georgij de Sancta Cruce senioris esset in forma probanti, & constaret de descendentia requisita in eodem testamento. Quoad primum affirmatiuè fuit resolutum, quia exhibitum fuit originale, habens omnia requisita publici instrumenti, quod cùm sit antiquum supra centum annos non indiget recognitione, Bald. *in auth. quas actiones, nu. 19. C. de sacros. Eccles.* Soc. sen. *cons. 187. n. 10.* Afflict. *decis. 245. n. 3. & 251. n. 6.* Guidop. *decis. 357. n. 2.* Put. *decis. 146. n. 3. & 251. n. 6.* Guidop. *decis. 357. n. 2.* Put. *decis. 146.* par. 1. in nou. Alex. *cons. 101. nu. 10. lib. 3.* Seraph. *decis. 1077. n. 1.* Et licèt sola data non probet antiquitatem, cùm aliàs possint fabricari scripturæ modernæ cum data antiqua, Put. *decis. 186. n. 2. par. 3.* Rot. in Mediolanen. decursus aquarum 19. Decembris 1608. coram Reuerendiss. Bononien. & in Romana bonorum de Columna 22. Maij 1615. coram me: attamen Rota hoc casu propter difficultatem probationis contentatur adminiculis, Rot. diuers. *decis. 92. n. 3. par. 1.* & in Veneta illegitimitatis 26. Aprilis 1602. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Comen. habitus 9. Iunij 1610. coram R. P. D. Pirouano. Adminicula autem in proposito casu fuerunt, in primis facies ipsius scripturæ, quæ præ se fert magnam antiquitatem; secundò, quòd hoc testamentum fuit in diuersis aliis iudiciis productum, & nunquam oppositum, vel dubitatum de illius legalitate.

Quantum ad secundum caput de descendentia requisita in prædicto testamento non dubitabatur D. Bartholomæum, & Petrum viuentes descendere à Bartholomæo seniore, cùm hoc fuerit iam coram me in hac causa decisum sub die 29. Aprilis 1613. sed difficultas erat circa legitimitatem requisitam in eodem testamento, & Domini fuerunt concordes, quòd sufficienter probetur legitimitas, præmittendo, quòd quando agitur de matrimonio, non ad effectum permanendi in illo, sed ad effectum legitimitatis prolis pro successione, sufficiunt leuiores probationes, glos. *in c. lator. qui fil. sint. legit.* Saliç. *in l. non nudis, n. 6. C. de prob.* Gem. *cons. 27. n. 8. & 9.* Paris. *cons. 13. n. 22. lib. 2.* Rot. in Parmen. status 6. Martij 1592. coram Seraphino, Neapolitan. legitimitatis 2. Iunij 1595. Caurien. matrimonij 29. Ianuarij 1596. coram bon. me. Corduba, Leodien. matrimonij 22. Iunij 1605. coram bo. me. Iusto, Vlladislauien. 29. Nouembris 1614. & 28. Februarij 1611. coram R. P. D. Caualerio, idque eo magis, quo ad legitimitatem ascendentium antiquorum, cùm in antiquis regula sit, quòd propter difficultatem probationis sufficiant leuiores, Bald. *in d. auth. quas actiones, C. de sacros. Eccles.* Roman. *in l. si verò 65. §. de viro, n. 88. vers. 6. quæro ff. solut. matrim.* Dec. *cons. 42. sub n. 3.* Rot. in Rom. de S. Cruce 23. Maij 1608. coram me. 2

Quòd igitur Petrus, & Andreas fuerint non solùm filij Bartholomæi senioris, vt fuit firmatum in alia decisione, sed etiam legitimi, probatur; quia in duobus instrumentis antiquis vltra centum annos enunciantur filij dicti Bartholomæi, & nobilis, & honestæ mulieris D. Iacobellæ vxoris dicti Bartholomæi, quæ enunciatiuæ in antiquis habent vim famæ d. vxoratus, & plenè probant, ex allegatis in alia decisione: maximè quia non sunt simplices enunciatiuæ, sed actus facti ab illa muliere, tanquam vxore d. Bartholomæi, & legitima tutrice dictorum Petri, & Andreæ filiorum communium, & cùm personis, quibus erat bene nota qualitas dictæ mulieris. Vnde est plusquam inuerisimile, quòd in dictis instrumentis fuerit enunciatum illud, quod non erat; accedat quod Petrus, de quo suprà, duxit in vxorem Constantiam Picolomineam proneptem Pij Papæ II. & neptem Pij III. qui dum esset Cardinalis, interuenit sponsalibus, quod matrimonium, non est verisimile fuisse celebratum cum bastardo, qui nulla gaudeat nobilitate, etiamsi à nobilibus descendat, Bald. *in c. innotuit, num. 14. & 15. de elect.* idem Bald. *in l. cum antiquioribus, sub num. 12. C. de iur. delib.* Anchar. *cons. 389. n. 2.* Tiraq. *de nobilit. c. 15. num. 10.* Card. Paleott. *de noth. & spur. c. 61. num. 7.* Rot in d. Veneta legitimitatis 26. Aprilis 1602. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Ianuen. iurispatronatus 13. Martij 1606. coram bon. mem. Litta; adsunt etiam testes deponentes de publica voce, & fama, & communi reputatione super descendentia modernorum Petri, & Bartholomæi absque macula illegitimitatis, quod dictum includit omnes ascendentes, Cæs. de Grass. *decis. 6. num. 2. cum seq. qui fil. sint legit.* 3

4 Quòd autem Iacobus natus ex dicto Petro fuerit legitimus, modicam habet dubitationem, stante, quod vbique enunciatur filius Constantiæ Picolomineæ, cuius formale matrimonium cum

Zz

Petro licèt non probetur per verba de præsenti, attamen attenta qualitate personarum dictum matrimonium fuisse celebratum est plusquam verisimile; vltra quòd ante Concilium sufficerent sponsalia, de quibus suprà, cum subsecuta copula, quia transiuissent in matrimonium, *c. is qui fidem, de spons.* cum ibi not. per scriben. Adsunt etiam instrumenta, in quibus tam pater, quàm mater vocarunt, & tractarunt d. Iacobum tanquam filium legitimum, & naturalem, & suffragantur testes deponen. in genere de legitima descendentia, vt suprà ponderatum est. Ex prædicto autē Iacobo fuisse legitimè natum Petrum viuentem, & q. Marium patrem Bartholomęi pariter viuentis apparet, quia d. Iacobus habuit in vxorem Hortensium de Matthæis, vt apparet ex instrumento sponsaliorum, & vtrique parentes in eorum testamento vocant prędictos Petrum, & Marium filios legitimos, & naturales, & tanquam tales instituunt, & adsunt testes super hoc deponentes de publica voce, & fama, ac communi reputatione. Quòd verò modernus Bartholomæus sit filius legitimus, & naturalis Martij, & Liuiæ de Sancta Cruce, non est qui controuertat, & satis probant testes, & fides baptismi.

5 Circa illud quòd non probetur an Bartholomæus à quo descendunt isti de Sancta Cruce, sit ille Bartholomæus de quo loquitur testamentum Georgij, fuit dictum quòd duæ demonstrationes regulariter probant identitatem personæ, *l. forma, & ibi glos. in verb. vicinos, ff. de censib.* Bart. *in l. demonstratio falsa, nu. 14. ff. de cond. & demonstr.* Alex. *cons. 35. n. 2. lib. 5.* Dec. *cons. 13. nu. 9.* & tenuit Rot. in Bononien. fideicommiss. de Rubeis 15. Decembris 1597. coram Reuerend. Bononien. Propterea cùm testamentum Georgij vocet descendentes Bartholomæi de S. Cruce, sufficit istis probare descendentiam ab vno Bartholomæo de Sancta Cruce, quia hoc modo concurrunt duæ demonstrationes, nempè nomen, & cognomen. facit quòd pluralitas non præsumitur, & qui dicit extitisse alium eiusdem nominis, & cognominis, debet hoc probare, Bart. *in l. si in rem. ff. de rei vend.* Rimin. iun. *cons. 363. num. 58. & 59.* & licèt conclusio habeat difficultatem quando ponitur nomen proprium tantùm, vt per eundem Rimin. post Aret. & alios *d. cons. 363. numer. 63.* attamen idem consentiunt ei sufficere nomen proprium quando est nomen singulare. Idem igitur videtur dicendum quando, vt in proposito, vltra nomen proprium ponitur etiam cognomen, quia singulare est quòd in eadem ciuitate reperiantur duo eiusdem nominis, & cognominis; vnde qui hoc asserit, probare debet, ex mox allegatis.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. decimarum de Varisio. Lunæ 15. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Parochialis Ecclesiæ erectio trahit secum translationem omnium iurium parochialium, & decimarum, etiam contra Ecclesiam matricem, cui priùs decimæ debebantur.

SVMMARIVM.

Ecclesia parochialis de iure super decimis, habet fundatam intentionem infra suos limites, etiam contra Ecclesiam matricem, cuius ante earum erectionem decima debebantur, n. 1.

Dominus semel, semper præsumitur dominus, num. 2.

Parochialis Ecclesiæ erectio trahit secum translationem omnium iurium parochialium, ibid. in fine.

Ecclesia vna potest contra aliam præscribere spatio 30. vel 40. annorum, n. 3. in fine.

DECISIO DCLXXXIII.

In præterita disputatione diei 30. Martij præsentis anni fuit firmatum decimam, de qua agitur, ab anno 1218. vsque ad annum 1396. spectare ad collegiatam, & continuando disputationem proposui secundo loco an ab anno 1396. vsque in præsentem diem debeantur? & non deberi fuit resolutum, nisi Ecclesia doceat de retentione post erectionem in parochiales, est enim vera, & in aliis decisionibus per Rotam approbata cōclusio quod Ecclesiæ parochiales, quę erectæ reperiuntur cum suis limitibus, de iure fundatam habeant intentionem super decimis, etiam contra Ecclesiā matricem, cui priùs decimæ debebantur, Cald. *de decim. cons. 2.* Rebuff. *eod. tit. quæst. 6. n. 16. & 18.* & magis communem opinionem dixit Rota in hac eadem causa 9. Martij 1609. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Lugdunen. ideo cùm de statu parochialitatis istarum Ecclesiarum constet, decimæ ad collegiatam non videntur spectare, sed ad parochiales, vt & illæ quæ seminant spiritualia, pro sui sustentatione percipiant temporalia. 1

Non obstat, quòd cùm vsque ad annum 1396. Ecclesię non essent in statu parochialitatis, sed postea erectæ, non videtur eis sufficere, si doceant hodie effectas esse parochiales, nisi simul doceant in erectione vel nihil exceptum, secundùm opin. Cald. *in d. cons. 2. de decim.* vel expresè concessas fuisse proximas propter præsumptionem, quæ stat pro continuatione dominij. Alex. *reg. 2. præsumpt. 20.* ac etiam quia noua erectio præsumitur facta sine præiudicio antiquarum. Rebuff. *in prax. tit. de erect. n. 1. & 2.* Nam cùm Rectores sint in statu parochialitatis, non tenentur probare aliquid, vel nihil fuisse exceptum, vt Cald. hoc supponit, imò contrarium, dum dicit quòd omnia iura parochialia videantur assignata in erectione, ex quo nihil est exceptum, scilicet aduersùs ea, quæ veniunt ex consequentia assignationis, quarum probatio pertinet ad eos, qui se fundant in exceptione, nec præiudicium videtur considerabile, cùm proueniat ex consequentia erectionis, quæ præsupponit translationem omnium iurium parochialium, Callad *decis. 1. de priuil.* Dec. *cons. 113. n. 17.* 2

Non obstat, quòd cùm constet de statu anteriori percipiendi decimas integraliter per collegiatam, & hodie de continuatione quasi possessionis percipiendi easdem proximas appareat, necessariò inferendum sit ex probatione extremorū ad reseruationem decimarum de tempore translationis iurium parochialium, cùm talis reseruatio potuerit contingere, *c. quicumque 16. quæst. 1.* Quia hæc pertinent ad disputationem reseruatam, quæ si probentur, videbantur Canonici posse 3

releuari

releuari respectu partis possessæ, vel ratione obseruantiæ interpretatiuæ actus dismembrationis, vt fuit dictum in alia Mediolanen. decimarum 6. Iunij 1612. coram R.P.D. Pamphil. vel in vim præscriptionis, cùm vna Ecclesia præscribat aduersùs aliam spatio 30. vel 40. annorum, Felin. *in c. de quarta, n. 1.* vbi addent. *de præscript.* Couar. *in c. possessor. in 2. relect. §. 2. n. 3. de reg. iur.* Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Burbastren. Archipresbyteratus. Lunæ 15. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Alternatiua non intrat quando beneficia non sunt de libera collatione Episcopi, sed de simultanea cum Capitulo, & quando beneficia dicantur sic de libera Episcopi collatione, & quando simultanea.

SVMMARIVM.

Alternatiua non intrat quando beneficia non sunt de libera collatione Episcopi, sed de simultanea cum Capitulo, n. 1.

Beneficia nunquid dicantur de simultanea collatione Episcopi cum Capitulo, propter eorum qualitatem, eo quòd sint de inferioribus, n. 2. & 3.

Archipresbyteratus nomen sonat in dignitatem, magnum officium, præeminentiam, & iurisdictionem, & ideò non numeratur inter beneficia inferiora, n. 2.

Portionarij, & medij portionarij numerantur inter beneficia inferiora, n. 4.

Beneficij qualitas non mutatur per partium assertionem, & negationem, quando agitur de beneficio adiudicando, n. 5.

Beneficia quòd sint liberæ collationes Ordinarij, nunquid probetur per publicam vocem & famam, n. 6.

DECISIO DCLXXXIII.

1 PRo Francisco fuit resolutum, ei scil. Archipresbyterum esse adiudicandum, quia etsi vacatio contigerit in mense Septembr. qui propter alternatiuam per Episcopum acceptatam dicitur amplius, & alio non probato aperta colligitur huius beneficij reseruatio per regulam 8 & in consequentiam non ius Francisci authoritate ordinaria protiam non ius Francisci authoritate ordinaria prouisi. Nihilominus contrarium visum est dicendū, quia ex eadem regula 8. alternatina non intrat, quando beneficia non sunt de libera collatione Episcopi, prout non est præsens, de quo agitur, sed de simultanea cum Capitulo, tanquam dignitas in cathedrali, ideo mensis Septembr. in hac parte non alternantur, sed remanent ordinariæ collationi, propter simultaneam, Abb. *in c. cùm Ecclesia Vulterana, n. 8. de elect.* Cassad. *decis. 22. de prabend.* vbi refert hanc opinionem communem, & quod Rota illam sequitur.

2 Nec simultanea videbatur posse eximi, propter eius qualitatem, eò quòd esset de inferioribus, vt dicebatur pro parte Thomæ, & exinde conueniret distinctio Abb. in 3. memb. eiusdem *c. cùm Ecclesia Vulterana*, dicentis quod similia possunt conferri per Episcopum absque consensu, vel consilio Capituli. Quia pluribus modis fuit responsum. Primò ex eo quod deficiat ista qualitas minoritatis, cùm agatur de Archipresbyteratu, cuius nomen sonat in dignitatem, magnum officium, præeminentiam, & iurisdictionem super alias in cathedrali circa spiritualia post Episcopum, vt legitur *in c. 1. 2. & 3. de offic. Archipresbyteratus.* Aretin. *cons. 23. n. 4.* Rot. *decis. 9. de præbend. in nou. & decis. 1. de off. Archipresbyt. in antiq.* Paris. *de resignat. lib. 2. qu. 1. num* 89. & cum ipso nomine Archipresbyteratus concurrit etiam delatio habitus, prout gestant aliæ dignitates, de quo habitu deponunt testes Thomæ, iuxta 7. & per eum solent distingui inferiores beneficiati à superioribus, vt aliàs fuit resolutum in Calaguritana delationis capparum 26. Iunij 1577. coram sanct. me. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore.

Secundò visum est etiam opinionem Abbatis non esse tutam, quia nec ipse determinatè etiam tenet, sed loquitur per verbum *puto*, & meritò eam non firmauit, quia in primo membro distinctionis dixerat sibi placere opinionem glos. vt collatio simul ad Capitulum, & Episcopum pertineat, quia præbendæ sunt institutæ de bonis Ecclesiæ, & in dubio, & hoc dicit tenendum, quæ ratio cùm pertineat etiam ad beneficia inferiora vti constituta de bonis Ecclesiæ, ideò patet distinctionem confundi, cùm facultas prouidendi beneficia inferiora cathedralis Ecclesiæ non proueniat ex officio generali ipsius Episcopi, vt ipse Abb. putat, sed ex communione bonorum, de quibus sunt instituta. 3

Tertiò si etiam determinatè loquutus fuisset Abbas, tamen in inferioribus beneficiis, prout sunt portiones, & mediæ portiones, Put. *decis. 431. iuxta nouam impress. n. 3. lib. 1.* contrariam opinionē Rota sequuta est, vt legitur in Salamantina dimidiæ portionis 25 Iunij 1590. coram Comitulo, & Corduben. pariter dimidiæ 13. Februarij 1602. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno, & in alia simili 19 Iunij coram R.P.D. Ottembergo tunc Episcopo Attrebaten. in quibus Rota absque alia distinctione adhæsit opinioni firmatæ per Cassad. *decis. 22. de præbend.* 4

Non obstat, quod adhuc huiusmodi beneficiū habeat probationes de libera collatione Episcopi ex confessione eiusdem Francisci in precibus, quæ contra eum probat, *l. cùm precum, de liberal. causa,* Caputaq. *decis. 208. n. 3. p. 2.* Quia vltra alias responsiones datas per informantes, placuit Dominis quòd vbi agitur de adiudicando beneficio, vt in præsenti per asserere, vel negare ipsarum partium, non mutatur qualitas beneficij. Caputaq. *decis. 185. part. 1.* & ante eum Rota *decis. 17. de rest. spol. in nou.* quòd etiam fuit receptum coram me in Mediolanen. parochialis 22. Iunij 1615. 5

Nec dicatur, quòd idem confirmant testes in causa examinati, deponentes etiam de publica voce, & fama liberæ collationis Ordinarij quoad hoc beneficium, quod sufficere videtur. Dec. *c. 1. n. 14. de appell.* Rot. *decis. 3. de prob. in nouis*, cum aliis allegatis. Quia nec hoc ex depositionibus testium potuit colligi, cùm non detur summarium earum depositionum. Concordia autem anni 1610. inter D. Episcopum, & Capitulum, quamuis tribuat soli Episcopo collationem huius beneficij, eius tamen confirmatio emanata cum clausula *firmis* 6

remanente simultanea, & saluis reseruationibus Apostolicis, impediuit effectum alternatiuæ & conseruauit anteriorem reseruationem octo mensium, vt fuit dictum in Collimbrien Canonicatus 24. Maij 1599. coram Illustrissimo Cardinali Mellino.

7 Quæ autem dicta fuerunt circa excommunicationem Francisci, & alium modum vacationis, nempè per incompatibilitatem, de hoc postremo fuit dictum non probari, & primum tolli, quia erant censuræ relaxatæ ob non paritionem in non dimittendo possessionem, & fructus restituendo, quòd cùm in omnibus fuerit paritum antequam præsens dubium proponeretur, nihil obstare visum fuit, quin caperetur resolutio pro Francisco, prout factum fuit.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Capuana Rectoriæ. Mercurij 17. *Iunij* 1615.

ARGVMENTVM.

Collatio beneficij curati facta tanquam de beneficio simplici, nulla, & inualida est. Quomodo probetur quòd beneficium sit curatum, & quid præsumatur.

SVMMARIVM.

Collatio beneficij curati facta de beneficio tanquam simplici est nulla, n.1. Declara vt n.4. vbi quid si beneficium sit curatum habitu tantùm, non autem actu.

Beneficium quòd sit curatum probatur per regulam, singula quæ non prosunt, *præsertim quando non agitur de substantia ipsius curæ, sed de pertinentia, num.1. Vbi amplius quòd quando agitur de pertinentia, leuiores sufficiunt probationes, n.5.*

Verisimile quod magis est attendi semper debet, n.2.

Beneficij cura magis verisimile est quòd sit apud vnum, quàm apud duos, ibid.

Capellaniæ vt dicantur beneficia Ecclesiastica plura requiruntur, de quibus, ibid.

Beneficij cura quandoque non est apud Rectorem, quando Capella cum cura est annexa Ecclesiæ non curatæ, num.3.

Beneficia curata conuerti non possunt in simplicia, num.5.

DECISIO DCLXXXIV.

1 Domini perstiterunt in decisionibus in hac causa coram bon. mem. Pegna, & coram me factis, quòd scilicet impetratio facta per Bomplanum de beneficio de quo agitur tanquam simplici, fuerit nulla, ex quo beneficium verè erat curatũ: moti fuerunt ex rationibus aliàs deductis, nempe quia non dubitatur Ecclesiam S. Ioannis esse curatam, sed tantùm est difficultas, an cura sit penes Rectoriam impetratam per Bomplanum, vel potiùs sit penes duos Capellanos, qui illã actu exercent. & DD. incalescere visæ fuerunt probationes, quòd causa sit penes Rectoriam, & aliis ponderatis, quæ licèt tanquam singula possent pati aliquã difficultatem, tamẽ iuncta visa fuerunt suffragari, iuxta regulam *l. instrumenta, & l. rationes. C. de prob.* cum aliis per Gabr. *tit. de probat. concl.* 1. *per totam.* Maximè quia non agitur de probanda substantia ipsius curæ. nam hæc est in confesso apud partes, sed de pertinentia, an scil. pertineat ad Rectorem, vel duos Capellanos, qui illam actu exercent: pertinentia autem probatur leuioribus probationibus. Natt. *cons.* 485. *n.* 11. Menoch. *cons.* 93. *n.* 15. Surd. *cons.* 94. *n.* 26. Rot. in Papien. bonorũ 14. Iunij 1599. coram bon. me. Pegna. & in Ramoren. de Morales 27. Iunij 1605 coram Reuerend. Lugdunen.

Et semper attenditur quod est magis verisimile, *c. quia verisimile. de proba.* glos. in *l. tale pactum in verbo per except. in fin. ff. de pact.* cum concord. Magis autem verisimile est quòd cura sit apud vnum, quàm apud duos, ex cons. Oldrad 67. *n.* 1. & 2. aliàs allegat. Facit quòd nec minus probatur Capellanias habere requisita ad beneficium Ecclesiasticum, de quibus per Rot. *dec.* 52. *par.* 2. *diuers.* vnde cura præsumitur esse apud Rectoriam, de cuius existentia apparet arguendo à præambula habilitate iuramento notata, *in l. quædam mulier. ff. de rei vend. l.* 2. *C. de acq. poss.* Rot. *decis.* 363. *n.* 2. *p.* 1. 2

Non obstat, quòd possit dari casus quòd cura non sit apud Rectorem, puta quando Ecclesiæ non curatæ est annexa Capella cum cura, ex Tusco, *tract. de visit. lib.* 2. *c.* 20. *num.* 13. quia hoc non negatur; sed in proposito non probatur talis annexio. 3

Minus facit quòd de cura habitu tantùm minimè sit facienda mentio. Gabr. *cons.* 191. *n.* 7. *lib.* 1. nã quidquid sit de illa opinione, quæ habet graues contradictores, vt per Gabr. ibi *num.* 6. non probatur quòd in proposito sit habitu tantùm apud Rectorem, sed potiùs incalescunt probationes quòd sit apud illum actu & habitu, per supradicta. Cæterùm etiamsi posset dici esse habitu tantùm, adhuc contraria opinio procedit, vbi ideò Rector habet curam habitu tantùm, quia nemo habet illã actu, putà quia defecerunt parochiani, & in istis terminis loquitur Gabr. *vbi suprà*: secus vbi cura est apud aliquem, quia tunc de cura habitu tantùm est facienda mentio, ex alleg. per Gabr. *d. cons.* 191. *n.* 10. & 11. 4

Firmato anteriori statu Rectoriæ tanquam de curata visum fuit DD. non posse suffragari vltimã collationem tanquam de simplici beneficio. nam quicquid sit in aliis materiis, in materia curæ non potest per simplicem collationem tanquam de simplici imprimi aliquis nouus status, obstan. Sac. Conc. Trid. *sess.* 25. *n.* 16. quo cauetur, ne beneficia curata in simplicia conuertantur: vnde collationes ordinariorum tanquam reprobatæ à *l. nullum*, visæ fuerunt impressisse statum, ad *l. in dubium*, cum sua materia, *C. de legib.* 5

R. P. D. PIROVANO.

Florentina Capellæ. Mercurij 17. *Iunij* 1615.

ARGVMENTVM.

Attentata post appellationem an reuocentur causa deserta.

SVMMARIVM.

Sequestranda est possessio attentata de stylo Rotæ, n.1.

Appellatione pendente omnia attentata cum omnibus inde sequutis corruunt, n.2.

Attentata

Attentata post appellationem nunquid reuocentur, quando vigore appellationis, appellatio est deserta, ex eo quòd infra certum tempus commissionem causæ non reportauit, & illius rescriptum non reportauit, n. 3. 4. & 5.

Sententia lata super desertione causæ nunquid dicatur interlocutoria. Declara, vt n. 5.

DECISIO DCLXXXV.

RESolutum fuit possessionem Hieronymi esse attentatam, & ideo sequestrandam, iuxta stylum huius Tribunalis. Caputaq. *decis.* 157. Cassad. *de restit. spoliat. decis.* 3. n. 6. Cæs. de Grass. *decis.* 2. *de appell.* & sæpe Rota sequuta est hunc stylum, signanter in Mediolan. iurispatronatus 16. Ianuarij 1612. coram R. P. D. Vbaldo, & coram me in Aquen. Capellæ 27. Martij 1611.

2 Attentata visa fuerunt manifesta, quia possessio emanauit in executionem institutionis factæ intra tempora ad appellandum, cùm sententia contra Vincentium lata fuerit die 26. Februarij 1612. & die 27. sequenti Hieronymus habuit institutionē à Vicario, & die 28 pariter sequenti appellauit ab institutione, atque ita nedùm per processum ad vlteriora intra tempora ad appellandum iudex attentauit in spretum iurisdictionis iudicis ad quē, instituendo Hieronymum, sed etiam per traditionem possessionis pendente appellatione translit, *c. non solum de appell. in 6. auth. hodie. C. de appell.* Vitalin. *in claus. eiusdem tit.* Vnde & principaliter actus possessionis transmissæ inualidatur, quia factus appellatione pendente, ac etiam in consequentiā ex actu institutionis attentato, à quo possessio sicut cæteri actus subsequentes corruunt, Cald. *cons.* 1. *vt lit. pend.* Rota in causa Abulen. Capellæ 15. Iunij 1598. coram Gipsio, & priùs in Capellæ Caguritana de Arnarita 27. Iunij 1575. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto.

3 Non obstat, quod possessio tradita non fuerit Hieronymo immediatè post institutionem, sed lōgè pòst, nempe die 15. Maij 1615. de quo tempore appellatio remanserat deserta, & sententia fecerat traditum in iudicatum vigore constitutionis Cōcilij Prouincialis Florentini à Leone X. confirmatæ, disponentis contra appellantem, & intra mensem, quando ad Archiepiscopum, & intra duos, quando ad Sedem Apostolicam appellatur, teneatur fidem facere de commissione causæ & de præsentatione rescripti, aliàs appellatio eo ipso censeatur deserta, ideò possessio capta lite finita, cùm in tempore præfixo à constitutione non docuerit de commissione, neque de præsentatione, neque vitiosa, neque attentata dici poterit. Put. *decis.* 2. *de appell.* Rota *decis.* 1. *de appell. in nou.* Lancellot. *de attent. appell. pend. ampl.* 1. *num.* 27. cum aliis allegatis.

4 Prædictis enim dupliciter fuit responsum. Primò quòd actus possessionis tanquam consequutiuus ad actum institutionis attentatum reuocari debet etiam appellatione deserta, prout reuocanda esset ipsa institutio, & per viam nullitatis, quādo attentata sunt commissa intra decem dies, nec fuit appellatum secundùm opinionem Rotæ, de qua Seraph. *decis.* 229. *in impress* & Cæsar de Grass. *decis.* 2. *de appell.* sed in præsenti per viam attentatorum, quia intra decennium fuit appellatum, & iustificata appellatio, vt dicitur in additione ad *decis.* 2. *in nou. de appell.* & fuit resolutum in Palentina beneficij 14. Nouembris 1614. coram R. P. D. Buratto, recedendo ab alia diei 4. Iulij eiusdem anni.

5 Secundò, quia & ipsa possessio remanet attentata, quia fuit capta intra tempora ad appellandū à sententia lata super desertione, quæ licet dicatur interloquutoria. Rot. *decis.* 1. *de appell. in nou & decis.* 42. *in antiqu.* tamen quando declaratur deserta appellatio à diffinitiua, tunc non reputatur interloquutoria, per ea, quæ ponit Felin. *in rubr. de re iud num.* 11 Rot. *decis.* 21. *eod. tit. in nouis*, & intrant attentata, Rota coram bon. mem. Card. Seraph. *decis* 565. *num.* 10. & in allegata Abulen. Capellæ coram Gipsio, & per hanc rationem tollitur replicatio Hieronymi, quod à sententia desertionis procedente cum simplici narratiua constitutionis non posset appellari, quia licèt potuisset iudex ille procedere ad exequutionem sententiæ vigore constitutionis Prouincialis, tamen si elegit viam pronunciandi, fecit causam appellabilem, etiam ad vtrumque effectum. Gail. *pract. obser. lib.* 1. *c.* 138. *n.* 4. quod etiam fuit dictum in Palentina Capellæ 10. Decembris 1596. coram bon. mem. Litta, & in supradicta Abulen. Capellæ coram Gipsio, & consequenter eius officium pendente tempore ad appellandum conquiescere debeat, &c.

R. P. D. CAVALERIO.

Pistorien. Canonicatus. Mercurij 17. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Possessio canonicatus non capitulariter capta inualida est, nec sufficit sola Capituli interpellatio, quando Capitulum iustam contradicendi causam habebat. Alternatiua non habet locum in collatione beneficij simultanea, & quando quis dicatur merus, aut mixtus executor.

SVMMARIVM.

Possessio concludenter probata censetur ex instrumento adeptionis illius alio non possidente, n. 1.

Possessio canonicatus capitulariter capta valida est, secus si non capitulariter, num. 2. Vbi quòd in hoc non sufficit sola Capituli interpellatio.

Beneficij vacantis, in mense Octobris reseruato, collatio non ad Ordinarium, sed ad Sedem Apostolicam pertinet, per regulam octauam, & collatio tunc per Ordinarium facta nulla est, n. 3.

Alternatiua non intrat in beneficiis simultanea collationis, n. 4.

Appellatio non datur ab executore simplici, n. 5.

Executor deputatus cum clausula, vocatis vocandis, *vel* si sibi constiterit, *&c. non dicitur merus executor, sed mixtus, n. 5.*

Executor nunquid dicatur merus, seu mixtus, quando in litteris suæ deputationis adest clausula, Amoto, *num. 6.*

DECISIO DCLXXXVI.

ROta resoluit D. Æneę Tonto Prouiso Aposto- 1
lico dandum esse mandatum de manutenen-

in quasi possessione Canonicatus tanquam possidenti de tempore motæ litis. §. *retinendæ*, & §. *hodie. instit. de interd.* De eius autem possessione satis visum fuit apparere ex instrumento adeptionis, quòd sine dubio probat, alio non possidente. *l. præ-ata, cum ibi not. ff. de acquir. poss.* Menoch. *de retinen. remed. 3. num. 575.* fuit dictum in Romana Capellaniæ S. Mariæ Magdalenæ 24. Februarij 1576. coram bon. mem. Lauretano, & in Mediolanen. beneficij 10. Martij 1614. coram R. P. D. meo Andrea, & aliàs sæpissimè resolutum.

2 Talis autem possessio tanto magis suffragabatur, cùm esset capta capitulariter, prout requirebatur, iuxta Cassad. *decis. 8. de caus. poss. & propr.* & per eam excludebatur prætensa possessio Bartholomæi Prouisi ab Ordinario tanquam de vacanti in mense Octobris spectan. ad Ordinarium vigore alternatiuæ, quia non suffragatur, cùm non esset capta capitulariter, nec poterat validari ex eo quòd Bartholomæus interpellauerit Capitulum quòd ad hunc effectum noluit congregari, nec tradere ei possessionem, stantibus præsertim iteratis protestationibus Bartholomæi, vnde videretur habendus pro possessore, vt tenuit Rota in Auriacen. Præpositurræ 18. Aprilis 1608. coram Reuerend. Bononien. & in Leodien. Præpositurræ S. Ioannis 17. Ianuarij 1611. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, quia respondebatur decisiones illas procedere, quando denegatio Capituli fuit iniusta, & sine legitima causa.

3 At in casu proposito satis iusta videbatur causa contradictionis Capituli, cùm ageretur de vacatione Canonicatus in mense Octobris reseruato per regulam octauam. Vnde eius collatio non ad Ordinarium, sed ad Sedem Apostolicam pertinebat, & collatio per Ordinarium erat nulla, propter decretum irritans in dicta regula appositum. Cassad. *decis. 1. num. 1. & 2. de restit. spoliat.* Put. *decis. 196. num. 3. lib. 3.*

4 Nec Domini censebant intrare allegatam alternatiuam, per quam mensis Octobris ex Apostolico efficitur Ordinarius, quia cùm ageretur de Canonicatu in Cathedrali, intrabat iuris præsumptio, quod esset simultaneæ collationis cum Capitulo, iuxta glos. magnam *in c. cùm Ecclesia Vulterana in vers. patet quod de iure communi, de elect.* Modern. *ad reg. 8. glos. 45. in princ. num. 36.* Cassad. *decis. 22. de prob.* Card. Seraph. *decis. 1297. num. 7.* In beneficiis autem simultaneæ collationis non intrare alternatiuam, satis apparet ex verbis ipsius regulæ, *ad liberam ipsorum duntaxat*, nempe Ordinariorum, *dispositionem.* Caputaq. *decis. 88. num. 4. p. 2.* in quorum corroborationem pro parte Æneæ fuerant productæ plures collationes simultaneæ Canonicatuum factæ per Episcopum, & Canonicos; quarum vna canonizata erat per sententiam moderni Episcopi, latam de anno 1608. in qua asserebatur collationem ad ipsum, & Canonicos simul spectare: vnde ex his apparebat Capitulum habuisse satis iustam causam credendi, beneficium non cadere sub alternatiua, & sic denegandi possessionem Bartholomæo Prouiso ab Ordinario tantùm, vltra quòd Capitulum fecisset sibimet irreparabile præiudicium approbando collationem factam à solo Episcopo in præiudicium suæ simultaneæ.

5 Tota difficultas reducebatur ad illud, quòd dicebatur possessionem Æneæ non esse manutenibilem tanquam captam post interpositam appellationem à sententia D. Nuntij Florentiæ executoris deputati in literis Apostolicis, & sic attentatam: quia respondebatur ab executore non dari appellationem. *l. ab executore C. quor. appell. non recip.* Mohed. *decis. 13. vt lit. pend.* nec in literis aderat clausula, *vocatis vocandis*, vel si sibi constiterit, quæ sonant in iudicialem indaginem, & faciunt executorem de mero mixtum, ita vt teneatur assumere partes iudicis, ad notata per Felin. Abb. & alios *in c. vlt. de præsumpt. & in c. exhibita. de iud.* sed in iis solummodo demandabatur executori, vt Prouisum Apostolicum in possessionem immitteret, & immissum defenderet.

Nec visa fuit obstare clausula, *Amoto*, quia 6 præterquam quod nō erat apposita in gratia principali, nec in parte dispositiua, non fuit apposita ad facien. executorem mixtum, sed ad magis corroborandam auctoritatem executoris, ad trad. per Gemin. *cons. 86. num. 6.* Bero. *cons. 14. nu. 13. vers. sed quando Papa. lib. 1.* Natt. *cons. 582. nu. 5. lib. 3.* nec propterea executor, licèt fecerit actus tendentes ad iustificandam executionem, cessat esse merus executor, dum non cognoscit super proprietate tituli, vnde non propterea quòd reiicit exceptiones à parte oppositas, datur ab eius executione appellatio, quia præfata omnia censetur fecisse ex abundanti. Anchar. *cons. 224. sub num. 2.* cuius verba transcribit Bero. *d. cons. 14. num. 8. 9. & 15.* & d. cons. Anchar. fuit canonizatum per Rotam in Placen. Puritatis 11. Decembris 1609. coram R. P. D. meo Manzanedo, in qua refertur alia decisio in Vercellen. Coadiutoriæ coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto.

REVERENDISSIMO P. D. PAMPHILIO.

Pistorien. Archidiaconatus. Mercurij 17. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

In materia iurispatronatus plures explicantur notabiles conclusiones, de quibus in summariis.

SVMMARIVM.

Liber parochi, in quo baptizati describuntur, plenè probat ætatem alicuius, n. 1.

Iurispatronatus Archidiaconatus fundatio, & dotatio concludenter probata dicitur ex publico instrumento, & in dubio ita præsumitur, quando Archidiaconatus reperitur erectus, & dotatus, iuxta formam literarum.

Obseruantia subsequuta multum operatur in materia iurispatronatus, n. 3.

Liber publici officialis fidem facit, & probat maximè in antiquis, n. 4.

Antiquior quod quis sit in familia, & descendentia, alicuius, satis præsumitur ex eo, quòd alius non apparet, qui se antiquiorem affirmet, n. 4.

Exceptio probata per partis confessionem opponi potest etiam in possessorio, n. 5.

Quasi possessio præsentandi ab vno præsente patrono probata non præiudicat alteri qui est in eadem quasi possessione

possessione præsentandi constitutus sine illius scientia, ibid.

Archidiaconus non habens curam animarum, non est necesse, quòd sit sacerdos, sed sufficit eum esse Diaconum, n.6.

Iurispatronatus fundator præsumitur voluisse se conformare cum dispositione iuris communis, ibid.

Relatio facienda est ad proximè, & immediatè dispposita, n.6. in fine.

DECISIO DCLXXXVII.

1 DIxerunt Domini gratiam suffragari Honu-
f io, dummodo iustificetur eius Clericatus,
Doctoratus, & valor expressus, quia quoad alia
in gratia narrata, visum fuit constare de sufficienti
iustificatione. nam quòd de anno 1610. quo Honu-
frius illam obtinuit, Balthasar coadiutus esset in
66. vel circa suæ ætatis anno constitutus, probatur
ex eo quòd natus fuit de anno 1578. qui propterea
de tempore gratiæ erat annorum 70. & vltrà, vt
apparet ex libro parochiali, in quo baptizati de-
scribuntur, qui probat ætatem. Caputaq. *decis.* 314.
part. 1. Seraph. *decis.* 1178. *num.* 2.

2 Quòd Archidiaconatus sit de iurepatronatus
laicorũ ex fundatione & dotatione, vltrà quòd id
inter partes non controuertitur, satis etiam pro-
batur ex publico documento, in quo legitur quòd
Petrus Bartholomæi vti Procurator Ludouici
Pauli pro creando & dotando Archidiaconatu in
Ecclesia Cathedrali Pistorien. de anno 1465 bona
& iura d. Ludouici competentia, & condecentia
assignauit executioni literarum Apostolicarum,
qui pro dote Archidiaconatus eadem bona, & iu-
ra applicauit: vnde remanet probata huiusmodi
fundatio, & dotatio, prout etiam in dubio præsu-
mitur postquam hodie Archidiaconatus reperi-
tur erectus, & dotatus, iuxta formam dd. litera-
rum, vt per Abb. *cons* 54. *num.* 2 *vers. sed his non ob-
stan. lib.* 1. Fel. *in c. sicut, num.* 35. *de re iud.* Cap. *decis.*
226. *num.* 1. *par.* 2. cum aliis adductis in causa Imo-
len. iurispatr. 26. Martij 1593. coram bon. mem.
Pegna.

3 Clausula *accedente consensu modernorum patro-
norum*, de qua in dicta gratia, satis remanet puri-
ficata ex consensu præterito per Aurelium Cla-
rentium vti Procuratorem Ioannis Pandulphini,
ad quem vti natu antiquiorem de descendentia
Iannotij Pandulphini spectabat iuspatronatus, vt
constat ex donatione facta à dicto Ludouico fun-
datore Io. Philippo pro se, & antiquiori de des-
cendentia Iannotij, & comprobatur ex obseruan-
tia subsecuta, quæ colligitur ex diuersis consensi-
bus præstitis duabus prouisionibus Apostolicis de
anno 1555. & 1601. antiquiores nati ex descenden-
tia d. Iannotij consensum præstiterunt, quæ ob-
seruantia multum operatur. *l. si de interpretat. ff. de
leg.* cum simil.

4 Nec potest controuerti quin Ioannes sit anti-
quior natu de dicta descendentia Iannotij, quia ex
libro Baptismi constat quòd Franciscus natus fuit
de anno 1530. & Ioannes de anno 1525. qui propte-
rea dicitur nedum antiquior respectu Francisci
postea nati, sed etiam talis præsumitur respectu o-
mnium, cùm non appareat alium adesse qui de d.
descendentia antiquiorem se affirmet. Iason. *in l.
is potest num.* 83. *& seq. ff. de acquir. hæred.* Tiraquell.
de retract. lign. §. 11. *gloss.* 1. *num.* 6. *&* 8. Seraph. *decis.*
1282. *nu.* 8. & ex hoc visum etiam fuit cessare quod Franciscus descendat à Petro Philippo donatario, quia iuxta tenorem donationis & obseruantiam subsecutam sufficit, quod Ioannes sit antiquior, & quòd descendat à D. Iannotio, prout verè descendit, vt patet ex libris mercantiæ ciuitatis Florentiæ, in quibus nomina omnium, qui nascuntur, adnotantur, præsertim propter officia & magistratus, vt testatur etiam Mandos. *in reg.* 18. *qu.* 9. *nu.* 3. qui libri vti scripti à publico officiali faciunt fidem, maximè in antiquis. Bart. *in l. quadam.* §. *numularios, in fin. ff. de eden.* Alex. *cons.* 187. *num.* 2. *lib.* 7. cum aliis adductis per Mandos. *in d. reg.* 18. *qu.* 9. *num.* 4.

Neque obstat, quod de anno 1601. Franciscus 5
præstiterit consensum in coadiutoria ad fauorem Ferrantis vti antiquior de d. descendentia. nam vltra quòd per huiusmodi consensum non potest dici constitutus in quasi possessione præsentandi in præiudicium Ioannis, de cuius scientia & patientia non constat, prout requiritur in istis incorporalibus, vt trad. Doct. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propr.* Afflict. *decis.* 67. *num.* 1. & in istis terminis trad. Calder. *cons.* 12. *in fin. de iure patr.* fuit etiam responsum quòd cùm in hoc casu clarè constet de iurepatronatus, ex fundatione & dotatione ad fauorem nati antiquioris de dicta familia, ex omnibus suprà deductis, ac etiam ex propria confessione ipsius Francisci in d. consensu per ipsum præstito de anno 1601 proprietas absorbet causam possessionis. *cap. cùm dilectus. de caus. poss. & propriet.* Abb. *in cap. consultationibus, sub num.* 9. *vers. quod ego intelligerem. de iurepatronatus*, cum aliis adductis in causa Imolen. iurispatronatus de anno 1577. relat. int. impress. *decis.* 167 *num.* 10. *part.* 2. *diuers.* & in causa Lucana iurispatronatus 23. Ianuarij 1612. coram bon. mem. Pegna.

Minus subsistit Archipresbytero subreptio ex 6
taciturnitate quod ipse Honufrius non haberet legitimam ætatem, vt possit esse Sacerdos, prout requiritur, ex constitutionibus capitularibus, quia placuit responsio, quòd dd. constitutiones loquuntur Archipresbytero Præposito & decem Canonicis, qui tunc erant in illa Ecclesia, quæ propterea extendi non debent ad Archidiaconatum postea erectum & fundatum per laicos, cum reseruatione iurispatronatus, absque eo quòd aliqua fiat mentio de ætate. vnde cùm d. Archidiaconatus nõ habeat curam animarum, sequitur quòd in Archidiacono non requiratur ordo sacerdotalis, sed sufficit quòd sit Diaconus, iuxta dispositionem iuris communis. *cap.* 1. *de ætat, & qualit.* Abb. *in c. cùm in cunctis.* §. *inferiora, in princ. vers. tertiò noto*, & ibi Doct. *n.* 5. *de elect.* cum qua etiam fundator censetur in dubio voluisse se conformare. *c. cùm dilectus, de consuet.* Afflict. *decis.* 166. *n.* 3. & hoc non obstante quod in fundatione fiat relatio ad dictas constitutiones, statuendo quòd mortuo Ludouico fundatore dos incorporetur massæ distributionum, de quibus successores in Archidiaconatu percipere debeant, vt alij Canonici, secundùm constitutiones dictæ Ecclesiæ, quia fuit visum hanc relationem esse solùm faciendam ad modum percipiendi distributiones, de quo proximè & immediatè dispositum fuerat. Abb. *cons.* 87. *sub num.* 2. Decian. *cons.* 3. *num.* 28. *lib.* 2.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. VBALDO

Romana domorum in Burgo. Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis concessio facta ad mensurationem, mensuratione non sequuta dicitur imperfecta, & ex ea agi non potest. De vi, & efficacia clausulæ *Arbitrio Rotæ*, nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Clausula Arbitrio Rotæ *licèt remittat aliquid de rigore iuris, id tamen intelligitur subsistente aliqua rationabili causa, & ita vt non lædatur ius alterius, n.* 1.

Venditio facta, seu emphyteusis concessa non ad corpus sed vt debeat mensurari per peritos, non dicitur perfecta, nisi sequuta mensuratione, & censetur facta sub conditione quatenus mensuratio sequatur, aliàs secus, n. 2.

Sententia quæ habet certam formam exequi non potest, nisi dicta forma seruata, n. 3.

Saluianum interdictum non datur pro credito non liquidato, n. 4.

Arbitrio Rotæ strictè vtitur in materia spolij, ac ad exclusionem cumulationis petitorij, & possessorij, num. 4.

Emphyteuticus contractus, vbi non est perfectus, & ante purificatam conditionem, agi non potest ex eo ad solutionem canonis, n. 5.

Sententia, quæ non valet in vno Capitulo, non valet etiam in alio Capitulo connexo, n. 6.

DECISIO DCLXXXVIII.

1 Dato dubio super reintegratione ad possessionem domus, qua DD. de Camerinis prætendunt, se esse spoliatos vigore sententiæ Rotalis, quia spolium, præter alia deducebatur ex eo, quia non fuerat facta mensuratio, prout cauebatur in prætenso instrumento concessionis situs in emphyteusim, super quo reperitur constructa domus, de qua agitur, necnon in ipsa sententia; ideo fuit pro parte aduersa adita Signatura Sanctissimi, quę rescripsit arbitrio Rotæ. Vnde proposito dubio iuxta formam rescripti, Rota respondit, nõ intrare arbitrium, nam licèt clausula *arbitrio* remittat aliquid de rigore iuris. Bart. *in extrauag. ad reprimen. in verb. videbitur, n.* 3. Crescen. *decis.* 4. *n.* 3. *de testib.* præsertim quando est concessa iudici, aliàs habenti iurisdictionem, vt in Romana Cottigij coram Reuerend. D. meo Damasceno: tamen id intelligitur, subsistente aliqua rationabili causa, vt quia appareat de bono iure petentis arbitrium, vt fuit dictum in Tarraconen. parochialis 4. Febr. 1604. coram bon. mem. Litta, in Iacen. parochialis 27. Iunij 1602. coram bo. mem. Card. Pamphilio, & in Tuden. parochialis de Robueda 3. Decemb. 1601. coram Reuerend. Damasceno, & ita vt non lædatur ius alterius. Bart. *in l. filiusfamilias, n.* 2 *ff. de don.* ad quem se remittit *in d. extrauag. ad reprimen. in verb. videbitur, num.* 10. vbi loquitur in fortioribus terminis: quando est datum iudici arbitrium liberum, & in similibus clausulis probat text. *in clem. sæpe. vers. non sic tamen,* & ibi glos. *in verb. defensiones, de verb. signif.* cum aliis per Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 13. *num.* 4. *& seqq.* Olasc. *decis. Pedem.* 2. *n.* 12. Lancell. *de attent. lit. pend.* 2. *par. c.* 4. *in præfat. n.* 403. secundùm antiq. impress.

2 In hoc autem casu non videbatur posse exerceri arbitrium, quin læderetur ius partis, nec constare de bono iure petentis arbitrium; nam, vltra quòd dabatur magnus fumus nullitatis sententiæ, cuius vigore fuit data immissio in Saluiano, ob defectum iurisdictionis, citationis, mandati, & non transportationis actorum; dicebatur etiam creditũ DD. de Neris, pro quo fuit illis concessa immissio, non esse liquidum, & tamen requirebatur liquidatio, tum ex forma concessionis, cum vigore sententiæ, tum ex natura iudicij intentati in Saluiano. Ex forma concessionis, quia instrumentum apertis verbis continet quod terrenum deberet mensurari per duos homines communiter eligen. ad rationem Iuliorum 12. cum dimidio pro qualibet Canna, & sic cùm concessio fuerit facta ad incertum numerum Cannarum, & non ad corpus, illa non potest iudicari perfecta, nisi secuta mensuratione: imò censetur facta sub conditione, quatenus terrenum mensuraretur, aliàs habetur pro non facta. *l. quod sæpè, §. in iis, ff. de contr. empt.* Bart. *cons.* 74. *n.* 2. *& cons.* 121. *n.* 1. *lib.* 1. Soc. *cons. vlt. nu.* 1. *lib.* 3. latè Afflict. *decis.* 280. *n.* 1. *& seq.* & fuit dictum in hac simili causa 4 Maij 1569. coram Sarmiento, vt in copia data latè Card. Mant. *de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit.* 17. *n.* 2. 6. *&* 7. & consequenter ante mensurationẽ, vel nihil debetur, vt per Capic. *decis.* 14. *per tot.* qui loquitur de canonibus: vel quod debetur remanet incertum & illiquidum, cuius liquidatio requiritur ante executionem. Couarr. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 1. Olasc. *decis. Pedem.* 129 *n.* 6 Surd. *decis.* 27. *n.* 4. *& seqq* cum aliis citatis in vna Maceraten. spolij 4. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Manzanedo, vt infrà etiam dicetur.

3 Ex forma verò sententiæ quia habet clausulam, *Mensurationis facien.* in executione d. sententiæ, & sic ante dictam mensurationem non poterat executioni demandari, vt in terminis Saluiani fuit dictum in vna Bononien. Saluiani 15. Nouemb. 1599. coram Illustriss. Lancellotto impress. post tract. de Saluian. decis. 72. sicut in simili dicitur de clausula, solutis priùs melioramentis. Castr. *cons.* 270. *in* 2. *dub. part.* 2.

4 Demum ex natura iudicij intentati in Saluiano, quod requirit creditum in aliqua quantitate certa, vt per oblationem d. quantitatis possit reus conuentus euitare tale iudicium. *l. Paulus, in fin. ff. quib. mod. pig. vel hypoth. solu.* cum allegatis per Modern. Roman. de Saluian. *in spect.* 5. *c.* 1. *n.* 11. *& seq.* & fuit per optimas rationes decisum in vna Maceraten. domus 17. Iunij 1602. coram Illustriss. D. Cardin. Mellino, ex qua decisione nõ admittebant Domini, quòd inculcabatur per informantes pro Neris, quòd in Saluiano sufficiat constare de credito in genere. Vnde cùm non facta mensuratione nõ constet de aliqua quantitate certa canonum, ad quos tenerentur emphyteutæ, non videtur constare de bono iure illorum de Neris, imò videtur resistere omnis æquitas pro exercendo arbitrio; quo tamen in hac materia spolij, in qua versamur,

mur, Rota strictè vtitur, prout ad exclusionem cumulationis petitorij & possessorij fuit resolutum in causa Mantuana bonorum 15. Decembris 1611. & 14. Maij 1612. coram me, & in Virdunen. Abbatiæ 20. Febr. præteriti coram R.P.D. meo Buratto, & fuerunt etiam allegatæ aliæ decisiones, vt in Romana subhastationis 10. Iunij 1609. coram Reuerend. Bononien. & in Zamoren. pecuniaria 20. Martij eiusdem anni coram R. P. D. meo Caualerio.

5 Non obstat, quòd creditum esset certum pro præstatione caponum, quorum quantitas ab initio fuit certa, & ideo eius respectu potuerit dari immissio: quia fuit responsum in primis, quòd si contractus emphyteoticus non fuit perfectus ante purificatam conditionem mensurationis, ex suprà adductis, ex eo non poterat agi, neque ad capones, neque ad responsionem caponum. *l. cedere diem*, cum ibi not. *ff. de verb. signif. l. item quia*, §. 1. vbi Doct. *ff. de pact.* Secundò respondebatur quòd si sententia non potest valere respectu summæ pecuniariæ, neque etiam poterit valere respectu caponum, cùm vtraque præstatio apponatur in eodem capitulo vel connexo. Bald. *in l. in hoc iudicio* 1. *lect. ff. famil. hercisc.* Felin. *in c. cùm inter*, *n.* 6. & ibi Bald. *de re iud.* & cum ab eodem contractu vtraque descendat glos. *in l. etiam.* §. 1. *in verbo Audiendus*, quã ibi sequuntur Doctor. *ff. de minor.* vltra quòd executio fuit facta, & capta possessio nõ distinctè pro canone, & pro caponibus, sed coniunctim: vnde videtur eo magis indiuidua, sicut dicitur de sententia. Put. *decis.* 315. *num.* 4. & 5. secundùm nouam impressionem.

6 Quæ dicebantur de retentione, vltra quod procedunt quando constat de credito certo, & liquido, videbâtur Dominis extra punctum restrictum ad arbitrium, an intret pro facienda mensuratione, non autem pro concedenda retentione. Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Calaguritana fructuum. Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Canonicus absens ab Ecclesia, & in ea non residens, vt fructus lucretur duo requiruntur. Absentiæ scilicet iusta causa, & ordinarij licentia, & isto casu quænam sit iusta absentiæ causa, & an sufficiat licentia Capituli, vel vnius Regentis in Vrbe.

SVMMARIVM.

Clericus absens, & in Ecclesia non residens, vt fructus, & distributiones lucretur, duo requiruntur, primò iusta absentiæ causa, secundò Ordinarij licentia, num. 1.

Clericus, & Canonicus abesse dicitur ab Ecclesia ex iusta causa, quando abest propter litem vertentem cum Capitulo, quod an verum sit, & quando, numer. 2. 3. & 4.

Clericus, seu Canonicus excommunicatus, nunquid absens ab Ecclesia; vt se absoluere faciat ab excommunicatione lucretur fructus, & distributiones, num. 3.

Absentiæ licentia vt Canonico absenti ab Ecclesia suffragetur, debet peti ab Ordinario, & non à Capitulo, n. 5.

Clericus seu Canonicus potest abesse ab Ecclesia sine licentia, & lucratur fructus, & distributiones quando discessus est necessarius, n. 6.

Clericus, seu Canonicus non excusatur à non residentia ex eo quòd habuit licentiam commorandi in Vrbe à Vicegerente Illustrissimi D. Vicarij, n. 7.

DECISIO DCLXXXIX.

IN decisione huius causæ sub die 26. Maij 1614. 1
fuit resolutum Dominum Decanum non esse habendum pro presente quoad fructus & distributiones decursas post obtentum mandatũ de manutenendo super iure votandi, sed quoad decursa ante dictum mandatum, fuit reseruatum, vt particulariter videretur, quo dubio hodie proposito vtraque parte informante Rota censuit, neque etiam quoad istos fructus & distributiones præteritas ante dictum mandatum esse habendũ pro præsenti, & mota fuit iisdem rationibus, de quibus in decisione, quæ militant etiam in hoc casu. nam firmũ remanet fundamentum, quòd vt absens lucretur fructus & distributiones, duo copulatiuè sunt necessaria, videlicet iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij, iuxta glos. *in c. relatum, in verbo prælatorum*, & ibi Abb. *in* 4. *notab. de cler. non resid.* cum aliis alleg. in decisione, quibus addi potest Syluestr. *in summa in verb. resid. num.* 4. *vers. ex sola autem*, &c. Syluestr. de Ben. *part.* 4. *quæst.* 6. *num.* 34. *in fine & sequenti*, & fuit dictum in Carthaginen. fructuum apud Seraph. *decis.* 1131. *num.* 2. & 6. *part.* 2. & aliàs passim.

Pro iusta autem causa absentiæ, licèt Decanus alleget litem cum Capitulo super iure votandi & anniuersariis, tamen vltra quòd non est vt lis dicatur iusta causa non residendi cùm possit tractari per Procuratorem, vt fuit firmatum in Lerien. fructuum 25. Aprilis 1603. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & consideratur in d. decisione 1133. n. 4. apud Seraph. presertim cùm in ea non tractetur de vtilitate Ecclesiæ, sed ipsius Decani, vt in Valentin. emolumentorum 27. Nouemb. 1579. coram Seraphino, quæ est decisio 426. *n.* 5. *par.* 1. 2

Nec videbatur applicari alia decisio Salamantin. censurarum 28. Nouembris 1594. coram eodem Seraphino, quia ibi Capitulum denegabat Canonico prætextu excommunicationis omnes fructus & distributiones, ideo Rota censuit eum quamuis accessisset ad curiam pro recuperatione dictorum fructuum & distributionum, fuisse habendum pro præsenti, vt in decisione Seraphini 1098. *n.* 5. *part.* 2. in impress. Sed in casu nostro non controuertuntur fructus & distributiones Decano, quatenus resideat, sed agitur solùm de iure votandi & anniuersariis, & sic de leuiori præiudicio. 3

Dicebatur etiam prædicta bene procedere de iure communi, sed in casu nostro ista causa rationе litis est arbitranda secundùm statutum Capituli, cuius copia fuit data, vbi dicitur, illam esse appellandam litem ratione huius clericatus, vult lucrari emolumẽta Ecclesiæ, quando lis dirigitur ad tollendam præbendam possessam: lis autem intentata per Decanum nõ est super prębenda, sed super iure votandi, & anniuersariis, vt dictũ est, & ideo 4

non applicatur decisio in Astren. fructuum 15. Martij 1613. coram R.P.D. meo Manzanedo, quia illa procedit in terminis iuris communis: vltrà quòd ibi lis respiciebat vtilitatem Ecclesiæ, sicut etiam in decisione 662. Seraphin. *part.*1. ex aduerso allegatæ.

5 Sed quatenus etiam Decanus haberet iustam causam; tamen Domini concorditer sentiebant sibi deesse alterum requisitum licentiæ, ex allegatis in decisione, & quicquid esset dicendum, an requireretur licentia Capituli, ex quo lis erat inter Decanum & Capitulum, & sic videtur illam fuisse denegaturum; tamen non propterea Decanus venit excusandus, quin deberet obtinere licentiam ab Ordinario, quia licentia non debet peti à Capitulo priuatiuè ad Ordinarium, neque statutum in hoc corrigit ius commune, & quatenus etiam fuisset deneganda à Capitulo, tamen erat petenda, vt in decisione.

6 Non obstat, quod licentia non sit petenda, quando discessus est necessarius, quia id potest procedere si prębendatis impediretur residere facto Capituli, vt quia priuaretur integris fructibus, & distributionibus, vt in dicta Salamantina censurarum suprà allegata: secus videtur quando lis, vt in hoc casu, versatur super iure particulari beneficij, vel minima parte fructuum.

7 Nec suffragantur licentiæ R.P.D. Vicegerentis, quia non fuerunt concessæ ad effectum, vt lucraretur fructus, sed ne molestaretur in Curia propter edicta publicata de residendo, & colligitur ex lectura memorialium ab ipso Decano porrectorum Sanctissimo, ibi, *Si degni ordinare, che non sia molestato*, & prædicta clarius procedunt respectu distributionum quotidianarum quæ solis interessentibus conceduntur. *cap. vnico. de cler. non resid. in* 6. Dec. *cons.*69.*n.*1.*&* 2.*lib.*2.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana administrationis fundaci. Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Capserius ad capsæ effectum deputatus tenetur de pecuniis in capsa repositis rationem reddere: secus si absque deputatione, & non ex officij necessitate capsæ exercitium sumat.

SVMMARIVM.

*Officium capserij differt ab illius exercitio, n.*1.

Tutor, siue administrator, vel aliena negotia gerens, tenetur de gestis, & administratis rationem reddere, ibid.

Capserius ad capsæ officium deputatus tenetur de pecuniis in capsa depositis & extractis rationem reddere, secus si absque deputatione, & non ex officij necessitate capsæ exercitium sumat, ibid. & per tot.

*Scriptura vbi sint inter se contrariæ, nullam faciunt probationem, num.*4.*in fine.*

DECISIO DCXC.

1 Prosequendo disputationem Domini censuerunt in posteriori statu non constare adfuisse capserium. Duo enim apud Dominos videbantur in hac causa non posse controuerti. Primum, quòd exercitium capserij multum differat ab officio capserij; ab exercitio namque inferri non potest ad necessitatem reddendi rationem; dum ad communem sociorum vtilitatem possit socius pro capserio se gerere exercendo absque præcisa obligatione; ab officio verò secus, quia ex consequentia officij suscepti quilibet, siue tutor, siue administrator, vel aliena negotia gerens, tenetur reddere rationem. Natt. *cons.*134.*n.*9.*vol.*1. Ias. *cons.* 100. *n.* 6.*lib.* 4. Flam. Rub. qui multa egregia cumulat *cons.*29.*n.*1.*cum seqq. lib.* 1. Secundum, quòd non sufficit fratribus Albanis actoribus ad fundandam eorum intentionem contra capserium pro reddenda ratione probare Attilium capsam administrasse, nisi simul probauerint ex obligatione officij suscepti id egisse, aliàs probatio remanet imperfecta, propter possibilitatem exercendi capsam ex alia causa, & ad alium finem, quàm ratione officij, ex præcisa obligatione, & per consequens releuans est contra Attilium, cui sufficit dicere actore non probante fore absoluendum, cùm partes rei sustineat, vulgata *l. qui accusare. C. de edendo. l. ei qui dicit. ff. de probat.* cum simil. ideo, etsi Albani exercitium capsæ in Attilio probasse præsumpserint, & ex qualitate negocij conuinci Dominis videbatur esse necessarium in huiusmodi fundaco exercitium capsæ, vt etiam informantes pro Attilio in responsione admittebant; tamen in secunda parte, & statu testes, qui dantur in summario, neque obligationem, neque rationis redditionem concludunt.

Prima depositio est Alexandri Lappi ab Attilio 2 inducti, qui fatetur in apotheca adfuisse duas capsas, minorem scilicet, & maiorem, & huius posterioris clauem retineri per capseriũ, qui erat Ioan. Baptista Albanus, capsam exercens more solito, soluendo, & recipiendo, ac recepta, & soluta ad entrata, & vscita ponendo; verùm de ratione reddenda contrarium concludit, dum eo petente fuit responsum à consociis non consueuisse similia capsæ computa dari.

Secunda est Adriani Panzerij, qui asserit semel 3 fuisse capserium post recessum Io. Baptistæ Albani, sed nullũ verbum de obligatione reddendi, vel de redditis computis, quinimò iuxta 51. interrogatus respondit nescire an Io. Baptista Albanus rationes Capsæ reddiderit. Tertia fuit Donati Riccij, qui non etiam quoad exercitium capsæ per Io. Baptistam Albanum deliberatè deponit, sed per verba dubitatiua, si benè recordatur, sed quoad obligationem reddendi rationes præcisè respondit se nescire, & addit rationem, quia ipse non intelligebat huiusmodi negotiationes. Quarta fuit Prosperi Riccij, qui dubitatiuè, & relatiuè deponit, dixit enim, quis fuerit capserius poterit haberi ex libris; deinde subiungit sibi videri quod pro tempore Ioan. Baptista administraret, & pro tempore Adrianus, & per quæsitum possit recordari in computis capsæ non adfuisse errores, & sibi etiam videri quòd bonum, & fidele computum reddiderint, verùm se referre ad libros, atque ex illius dicto nihil plus resultat, quàm ex libris, nec plus est in referente, quàm in relato, vulg. *l. asse toto. de hæred. instit.*

Ex libris autem dãtur nisi duæ partitæ extractæ 4 ex ratione fundacaria Lapis & Albani, quæ immediatè subsequuta est societatem Attilij, & Alex. in quo-

in quorum prima dicitur, *Per tanti consignati con tanti trouati in cassa del nostro Gio. Battista Albane cassiere à me Adriano Panciere nouo cassiere.* Secunda verò continet emendationem erroris capsæ, scilicet *tanti per errore trouati in cassa di più.* Quæ partitæ etsi videantur inferre subsistentiam capserij, & redditionem computorum, nō possint corrigi; tamen ista scriptura, & depositio eiusdem Adriani asserentis se nescire an Io. Baptista Albanus rationes reddiderit, tanquam contraria continentes, fidem ad inuicem sibi derogant, & nihil firmitatis habere possunt. *l. scriptura, C. de fid. instr.* Alex. *cons. 70. n. 5. lib. 1.*

5 Nec obstare visum fuit argumentum à communiter accidentibus desumptum, quòd in huiusmodi fundaco teneretur particulariter computum ipsius capsæ; in aliis verò fundacis, vbi non adest capserius formalis, similia computa non teneantur, vt deponunt quinque testes dati in summario; ideò vera consequentia possit deduci, vt non detur capserius in fundaco absque obligatione reddendi rationem, ne officium frustrà exerceatur, dum nemini rationes sunt reddendæ. Quia fuit responsum quòd officium non remanet otiosum, sed vtile sociis, cùm particulare computum capsæ deseruire possit nedum ad effectum rationis reddendæ contra capserium, sed etiam in calculandis lucris, & de lucris, & ad probationem contra tertios in quantum fert qualitas illius scripturæ *di Quaderno di cassa*, ac pro pleniori administratione negotij, ideò cessante necessitate illationis probatio adhuc remanet imperfecta in calculanda obligatione capserij. Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Lunen. Sarzanen. iurispatronatus. Lunæ 21. Junij 1615.

ARGVMENTVM.

Argumentum sume ex summariis.

SVMMARIVM.

Attentata post interpositam appellationem reuocanda sunt, n. 3.

Sequestrum concedendum est constito de attentatis, ibid. in fine.

Appellatio in causis beneficialibus an suspendat, vel impediat illius executionem, n. 2.

DECISIO DCXCI.

1 NOn videbatur aliquo modo cōtrouerti posse quin possessio Hieronymi attentatorum vitio subiaceat, cùm nedum pendente termino ad appellandum, sed etiam post interpositam appellationem capta sit. *c. non solùm. de appell. lib. 6. cap. 2. vt lit. ponden. eodem lib. 6.* Rota *decis. 616. num. 2. part. 1. & decis. 6. num. 1. cum seqq. part. 2. diuers.* Mohed. *decis. 11. numer. 2. de præbend.* Caputaq. *decis. 70. part. 1.* cum aliis per Modern. *de attent. 2. part. cap. 4. in præfatione, numer. 414.* & bon. mem. Cardin. Seraphino *decis. 1403.* Vnde meritò Domini iuxta stylum Rotæ sequestrandam esse dixerunt, ad not. per Cassad. *decis. 3. num. 6. de restit. spoliat.* Cæsar de Grass. *decis. 2. de appell.* Caputaq. *157. part. 3.*

Nec in contrarium facit Synodalis constitutio, quia disponit quòd appellatio in causis beneficialibus non suspendat, nec impediat executionem, quia fuit responsum quòd vltra quod d. constitutio, vt ex eius rubrica colligitur ad *l. 1.* & ibi DD. *ff. si cert. pet.* locum habet in causis, in quibus summariè, non autem via ordinaria, prout in proposito, processum fuit, in dubio etiam ita interpretari debet, vt scilicet procedat in prouisione & institutione extraiudicialiter facta tantùm, prout regulariter fieri solent. *cap. concertationi.* vbi not. Gemin. *num. 3. de appell. in 6.* tum enim statim est facienda institutio, & tradenda possessio, non obstante appellatione extraiudiciali. *c. constitutis.* vbi Abb. *num. 6. de appell.* secus autem quando processum fuit iuris ordine seruato. Card. *cons. 1. vt lit. pend.* & sæpiùs hanc distinctionem Rota amplexa fuit, vt apparet ex deductis in vna Calagurit. de Oliuari 22. Maij 1604. coram bon. mem. Pegna. 2

Non obstat etiam quòd reuocatio attentatorum cessat quando non constat de iure petentis reuocationem, quia ad hunc effectum requiritur non ius ita notorium, vt nec coloratè impugnari, nec aliquo modo velari possit, per propriam scilicet confessionem, vel rem iudicatam. Rota *decis. 3. de restit. spol. in nou.* Mohed. *decis. 184.* & fuit sæpissimè à Rota decisum, præsertim in vna Eugubina Prioratus S. Petri de Vignate 21. Iunij 1591. coram bon. mem. Orano, & alibi sæpissimè, &c. 3

R. P. D. ANDREA.

Signina bonorum feudalium. Lunæ 21. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Possessio defuncti in hærede continuata vigore statuti, an & quando sufficiat ad manutentionem. est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Possessio defuncti censetur continuata in hæredem vigore statuti Vrbis, & sufficit ad manutentionem, num. 1.

Possessio defuncti in hæredem continuata vigore statuti Vrbis habet locum etiam in hærede infante, n. 2.

Possessio defuncti in hæredem continuata vigore statuti, nunquid habeat locum in bonis feudalibus, & emphyteoticis, n. 3. & 4.

Iurium extractio parte non citata non valet, n. 4.

Dominus directus nunquid possit intentare interdictum retinendæ pro recuperatione naturalis possessionis vigore ciuilis possessionis, quam retinet in bonis emphyteoticis, & feudalibus, n. 5.

Possessio nulla, & infecta non suffragatur in præiudicium veri possessoris, in quem est continuata possessio ob mortem defuncti vigore statuti, n. 6.

DECISIO DCXCII.

MAriæ dandum esse mandatum de manutenendo, fuit resolutum. Quia de possessione Curtij ipsius patris de tempore obitus, & quòd ille reliquerit ventrem vxoris prægnantem, indeque nata sit Maria, in confesso est penes Dominum 1

Ducem in instrumento captę per eum possessionis in hoc iudicio coram A.C. postea per eundem producto, & vigore statuti vrbis *lib. 1. c. 147.* possessio defuncti in illam fuit continuata, per quam competit manutentio, vt sunt verba statuti expressa, & in his terminis tradit Gabr. alios referens *de acquir. possess. conclus. 7. n. 3.* Tiraq. *in tract. le mort saisit. par. 3 declaratione 1. n. 1.* Couar. *lib. 3. variar. c. 5. n. 6. ad med. vers. Item, & hic possessor.* idem *pract. c. 17. n. 5. vers. At si quis habeat.* Ant. Gomez *in l. 45. Taur. n. 194.* Azeued. *in l. 8. num. 22. lib. 5. tit. 7. nou. collect.* Molin. *de Hispan. primog. lib. 3. c. 13. nu. 5. vers. Quamuis autem. & seq.* Menoch. *de retinend. remed. vlt. num. 16.* Guidop. *decis. 552. num. 2. vers. & in hac materia, & n. 3.* Verall. *decis. 213. part. 3.* & nemo, qui de hac re scripserunt, contradicit, secundùm Tiraq. *vbi suprà n. 2.*

2 Quod statutum procedit etiam in infante. Cùm enim ad illam ciuilissimam possessionem acquirendam nullus actus requiratur, sed ea solùm ex statuti dispositione transferatur, ideo nihil interest, an successor intellectum habeat, nec ne, cùm pro eius parte nihil exercendum veniat. Ant. Gomez de iure hoc latè cõprobans *in dicta l. 45. Taur. n. 112. vers. sed his nõ obstantibus* quem sequitur Molin. *dicto lib. 3. c. 12. n. 24.* & de stylo, & practica defendit Tiraq. *in dicto tract. le mort saisit. part. 2. declaration. 17. n. 4.*

3 Nec obstare videtur statutum huiusmodi locũ nõ habere in bonis feudalibus, & emphyteoticis, vt fuit resolutum in Imolen. bonorum 20. Aprilis 1592. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio. id enim procedit, quando non controuertitur bona esse emphyteotica, vel feudalia; si verò de hoc dubitetur, vt in præsenti casu debetur interim filiæ, non autem domino directo manutentio, iuxta text. expressum *in c. 1. §. inter filiam, vers. defuncto,* ibi, *respondi filiam in possessione feudi manere debere, donec de eo iudicetur, si de feud. defunct.* & suprà eodem *§. inter filiam,* ibi, *responsum est apud filiam possessionem interim collocandam.* per quæ iura sic in terminis decreti Mediolanen. huic Romano similis statuto ad effectum manutentionis tradit Dec. *cons. 467. n. 9. vers. & ista conclusio, iuncto nu. 2. ad fin.* cum aliis suo more congestis à Tiraq. *in dicto tract. 4. part. declaration. 5. n. 20. & 21.* Molin. *dicto lib. 3. c. 4. n. 41.* Rosenthal. *de feud. cap. 7. n. 3.*

4 Et licèt hæc conclusio restringi soleat, nisi dominus, vel agnati in continenti probationes afferant super qualitate feudali, & est receptior opinio, de qua per Rosenthal. *vbi suprà conclus. 52. n. 1.* & Molin. *dicto c. 4. n. 43.* Attamen probationes Domini Ducis non fundant huiusmodi qualitatem feudalis, quia in extractione iurium & examine testium, Maria, siue eius tutor, vel Procurator non fuerunt citati. *l. 1. & toto tit. C. res inter al. act.* Tum quia contra huiusmodi probationes multa possunt opponi; confessio verò Corneliæ auiæ paternæ nõ potest præiudicare Mariæ non habenti causam ab auia. *l. duobus §. 1.* vbi Ias. post alios. *ff. de iureiuran. l. Seia, in princ. ff. ad Velleian.* Ruin. *cons. 147. nu. 13. lib. 1.* Surd. *cons. 5. n. 39. & cons. 82. n. 22.* idem *decis. 325. num. 3.* Achil. *decis. 5. num. 2. de confess.* Rota *decis. 802. n. 10 par. 1.* & in terminis fuit dictum in Ariminen. deuolutionis bonorum 16. Februarij 1609. coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno.

5 Hinc cessat aliud obiectum ciuilis possessionis, quæ remanet penes dominum directum, cuius ratione potest agere interdicto retinendi pro recuperatione naturalis, vt in ciuitatis Castelli bonorum 8. Aprilis 1589. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, cum aliis allegatis. Quia hoc intelligitur quotiescunque bonorum qualitas, & ipsa deuolutio est clara: secus, prout hîc, vbi illa negatur, & probabiliter controuertitur; ideo interim Mariæ non potest manutentio denegari, ex allegatis, & in indiuiduo tenuit Rota in dicta Ariminens. vbi fuit declarata decisio in causa ciuitatis Castelli, de qua suprà.

Non obstat possessio naturaliter apprehensa per Dominum Ducem, quia stante prædicto statuto continuatio possessionis defuncti in hæredé, illa non erat vacans, & sic possessio Domini Ducis fuit nulla, & infecta, nec impedire potuit dictam continuationem, aut aliquem alium iuris effectum producere, vt in indiuiduo per Dec. *dicto cons. 467. n. 12. vers. & ista conclusio, & nu. 17. vers. & hoc saltem videtur.* Paris. *cons. 41. n. 9. & 10. lib. 1.* & ita conclusum Mariæ esse dandum mandatum de manutenendo, &c. 6

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicom. de Renesse. Veneris 26. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Remissoria in profanis conceditur, quando materia est releuans, & etiam vno tantùm articulo existente releuante, & quid si fuerit calumniosè petita, & in vltimis audientiis.

SVMMARIVM.

Remissoria datur in profanis, quando materia est releuans, etiam vno tantùm articulo existente releuante, n. 1.

Consuetudo maximè attenditur in materia feudali, n. 2.

Remissoria calumniosè petita, prout in vltimis audientiis, denegatur, n. 3.

Remissoria de stylo Rotæ non ita de facili solet denegari ob præsumptam calumniam, dato præsertim aliquo fumo, n. 4.

DECISIO DCXCIII.

FVit conclusum remissoriam esse dandam D. Renato q. Gulielmi, quia versamur in profanis, in quibus passim datur etiam absque fumo, quotiescunq; materia est releuans, Caputaq. *decis. 68. par. 3.* Put. *decis. 211. lib. 1.* Cæs. de Graff. *decis. 1. de dilat.* nec requiritur, quòd omnes articuli sint releuantes; sed vnicus tantùm sufficit ad hoc, vt in omnibus remissoria concedatur, secundùm decis. Cassad. *5. in fin. de sequestr. possess. & fruct.* 1

Materia autem articulata visa est Dominis releuans, quia in articulis deducitur particularis consuetudo patriæ Leodien. & Comitatus Lossen. vbi bona feudalia, de quibus agitur, sita sunt, per quam disponi non possit de feudo, nec per viam vltimæ voluntatis, nec etiam ad fauorem vocatorum in inuestituris sine consensu domini directi, 2

recti, & dispositiones similes factæ citra consensum domini sunt nullæ, etiam domino non declarante: quæ consuetudo si est attendenda, prout in materia feudali attendi debet, cùm ab ea legem accipiunt feuda, *c.1.de feud.cognit.* vbi gloss.& Bald. *nu.5.* & latissimè firmat Schrader. *de feud.part.* 10. *sect.7.nu.19.* Inde resultare videtur releuantia, quia testamentum Ioannis tanquam carens consensu domini directi, nullius valoris erit iudicandum, & consequenter fideicommissum, de quo agitur, ab eodem testamento deductum sine fundamento remanebit.

3 Non obstat, quòd vbi remissoria calumniosè petitur, illa non sit admittenda, Cassad.*decis.3.de dilation.* Chisan.*decis.*164. Calumnia autem apertè colligitur ex eo, quòd neque in partibus, vbi causa fuit acerrimè ventilata, neque in secunda instantia coram Reuerendissimo Damasceno per plures annos tractata, & disputata, nihil vnquam de hac consuetudine excitatum fuerit, sed demum post resolutionem super confirmatione sententiarum, & in vltimis audientiis, ex quibus vehemens præsumptio oritur, magis differendi expeditionem, quàm vt causa defendatur, vt considerat Rota coram Seraphino 1450. *num.1.* & etiam fuit dictum in Aximana fideicommissi 8.Iunij 1612. coram R.P.D.Vbaldo.

4 Fuit enim responsum, quamuis hæc petitio non careret suspicione calumniæ, cùm articulentur consuetudines contra ferè omnes iuris conclusiones in decisionibus firmatas, & signanter, quòd secundùm consuetudinem illarum partium, quis non possit consentire, & refutare dispositionem fiendam inter viuos, nisi superaccedat licentia Principis, & Domini directi, quod admodum visum est Dominis inuerisimile, & contra communes regulas. Tamen quia de stylo huius Tribunalis non ita de facili solet denegari remissoria, ob præsumptionem calumniæ, Ægid.*decis.625.* Cassad.*decis.3.de dilat.* Cæsar de Grass.*decis.1.eod.tit.de dilat.* censuerunt Domini esse dandam, attento maximè, quia aliqualis fumus colligebatur ex fide Scabinarum data, & ex assertione ipsiusmet testatoris Ioannis in condendo testamento, dicentis pro tali dispositione habuisse facultatem à domino directo. Et ita, &c.

R.P.D. ANDREA.

Senogalien.prædij.Veneris 26.Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

De concessione remissoriæ plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Remissoria conceditur in prophanis, data releuantia actorum, etiam absque fumo, num.1.

Fideicommissarius qui de suo proprio fideicommittentis debita soluit, per ipsum soluta detrahere debet ex bonis fideicommissariis in casu restitutionis, n.2.

Remissoria non conceditur ad probandum ea per testes, quæ per scripturam probari possunt, num.3.

Remissoria conceditur etiam data releuantia vnius tantùm articuli, ibid.

Remissoria petita in vltimis audientiis Rotæ quando calumniam arguat, ibid.

DECISIO DCXCIV.

Dixerunt Domini remissoriam non posse denegari Bernabeo, quia omnes regulę illi suffragantur, sumus enim in prophanis, & articuli sunt releuantes, quibus positis etiam absque fumo, & passim illa conceditur. Cassad.*decis.3.de dilat.* Cæs.de Grass.*decis.1.nu.10 eod.tit.* Put.*decis.219. ad fin.lib.1.& 413.lib.2.* Verall.*decis.68. part.3.* Chisan.*decis.164.* & fuit sæpissimè resolutum. 1

In huiusmodi autem casu patet releuantia articulorum, quia Barnabeus probare intendit esse faciendas multas detractiones ex bonis fideicommisso subiectis; confessionem ab eo factam in precibus, quòd dicta bona non ascenderent, nisi ad scuta 2000. esse veram: æs alienum testatoris pro maiori parte ab ipso fuisse solutum, & alia quæ dantur in articulis, quæ omnia sunt detrahenda de fideicõmisso, ex deductis per Surd.*cons.7.nu.23. & seq. decis.333.num.16.* & latissimè in Romana de Capizucchis 10. Aprilis 1606. coram Illustrissimo Lancellotto, & in Montisfalisci fideicommissi 16. Iunij eodem anno coram Reuer.Bononien. 2

Nec obstat, quòd hæc pro maiori parte probari possint ex instrumento diuisionis, & sic per scripturam, quo casu remissoria non datur. Ægid.*decis.9.* Rota *decis.44.de testib.in antiqu.* cum aliis adductis in Carthaginen.fructuum 2.Maij 1611. coram Illustrissimo Lanceloto, quia, vt patet ex lectura articulorum, Bernabeus plura intendit probare, quæ in dicto instrumento diuisionis non continentur, scilicet omnia debita Rochi testatoris, melioramenta etiam post diuisionem facta ab ipso Bernabeo; cùm tamen iuxta stylum huius tribunalis sufficiat vnum articulum esse releuantem ad hoc, vt remissoria in omnibus concedatur. Cassad.*decis.5.nu.vlt.de sequestr. possess.& fruct.* Seraphin.*decis.1364.nu.3.* & dictum fuit in Neapolitana illegitimitatis 18.Maij 1607. coram bo.me. Pegña, & in Hispalen. Archidiaconatus 8. Maij 1609. coram R.P.D.meo Caualerio. 3

Non obstat, quòd in secundo articulo aliquæ particulæ contineantur alteratæ à summis contentis in instrumẽto diuisionis, quod videtur tendere contra iuramentum in dicto instrumẽto præstitum, & suspicionem calumniæ dare; quia licèt ibi fuerit iuramento affirmatum debita hæreditaria esse in tanta summa, cùm tamẽ nulla fuerit apposita dictio taxatiua, non videtur contraria, nec exclusa probatio debitorum in maiori quantitate, & ideo cessat suspicio calumniæ, cùm ex hoc non videatur aliquod apparere periurium. 4

Vltimò neque obstat alia suspicio calumniæ, ex quo remissoria petitur in vltimis audientiis. nam id procederet si peteretur ad differendam causæ expeditionem, in quibus terminis loquitur Seraph. *decis.1450.* quòd non applicatur casui nostro, cùm in statu expeditionis causa non reperiatur, &c. 5

R.P.D. DVNOZETTO.

Romana vineæ.Mercurij 1.Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Melioramenta probantur per relationem

Aaa

periti, & tota lite pendente dicuntur facta mala fide, & in omni casu per cautionem de illis reficiendis impeditur retentio.

SVMMARIVM.

Melioramenta probata censentur per relationem tertij periti de ordine Rotæ electi, num.1.

Melioramenta facta lite pendente, & post totalem inhibitionem, mala fide facta dicuntur nu.2.

Melioramentorum exceptio per cautionem de illa reficiendo repellitur, num.3.

DECISIO DCXCV.

1 Dominis visum fuit non posse controuerti melioramenta facta fuisse stante relatione tertij periti de ordine Rotæ electi, vt in his terminis fuit datum in alia Romana vineæ 27. Iunij 1611. coram R.P.D. meo Manzanedo.

2 Verùm placuit non obstare exceptionem dictorum melioramentorum hoc casu, quia vltra quòd per binas decisiones coram me constat nimis callidè fuisse deuentum ad deliberationem huius vineæ, dicta deliberatio & melioramenta subsecuta fuerunt attentata, in spretum litis pendentiæ, & inhibitionis Rotalis, ita vt melioranti non possit aliqua ratione excusari à dolo & mala fide. Rot. *decis.5. de restit. spol. in nou.* Lancell. *de attent. cap.31. nu.68.* & multo minus in melioramentis factis post decisionem coram bo. me. Pegna, in qua fuit dictum vtraque parte informante omnia gesta post commissam causam in Rota, vti attendata reuocanda esse.

3 Alia & potissima ratione Domini moti sunt, quia melioramenti existenti in possessione datur retentio aduersùs agentem remedio adipiscendæ: sed hic melioranes non est in possessione, sed Bartholomæus, cui Rota decreuit dandum esse mandatum de manutenendo: vnde occasione datorum melioramentorum ipsum priuandum esse sua possessione, nec aliquod ius præcepit, nec aliqua ratio, aut æquitas suadet, & meliorantis præiudicio, quia ex quo pro melioramentis non competit actio, conceditur retentio. *l. si in arca,* & fuit dictum in vna Romana Salu. interdict. Ven. 19. Nouembris 1593. coram bo. me. Pegna apud modern. *de Salu. interd. decis.64. nu.5.* satis fuit consultum per cautionem præstitam à Bartholomæo in forma depositi de illis reficiendis. Ex his vtraque parte informante ita fuit decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. bonorum. Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur non probata possessione tempore motæ litis, & quando capta possessio præsumatur continuata, vel derelicta.

SVMMARIVM.

Manutentio non datur vbi non constat de possessione tempore motæ litis, num.1. & 2. in fine.

Possessio sine apprehensione non transfertur, nu. in fin.

Possessio capta non præsumitur continuata, sed præsumitur derelicta quando sumus vltra decennium, n.2.

DECISIO DCXCVI.

Neutri esse dandum mandatum de manutenendo, fuit resolutum fratribus S. Francisci, non quia non constat de eorum possessione, quæ dicitur fundamentum manutentionis, vulg. *§. retinendæ. Instit. de interd.* & quamuis fratres prædicti veniant titulo hæreditario, & etiam ex donatione facta fratri Francisco de Pacis per Dianoram vxorem Ioan. Baptistæ Paridis, & simul matrem Rugerij, quæ dicebatur esse in possessione bonorum, de quibus agitur, & iudicialiter mandatum de manutenendo obtinuisse; tamen quia donatarius possessionem bonorum donatorum non apprehendit, neque vti hæres eam ingressus est, ideo manutentio dari non potest quia fratres non habent possessionem, nec illa transit sine apprehensione. *l. cum hæredes. ff. de acquir. possess.* Tiraquel. *de constit. poss. part.1. declar.3. num.4. & 5.* Peregr. *de fideicom. art.47. num.34.* 1

Canonicis autem S. Saluatoris in Lauro non etiam, quia & ipsi de sufficienti possessione non docent, dum pro parte eorum detur tantummodò instrumentum possessionis captæ de anno 1597. de cuius continuatione, cùm non doceatur per alios actus, præsumitur derelicta, quando sumus vltra decennium, vt in præsenti. *l. si de eo. §. fortè. ff. de acquir. possess.* Ripa *in c. cùm Ecclesia Sutrina, num.23. vers. ex hoc elicitur, & c. de caus. possess. & propriet.* quod etiam fuit resolutum in Romana Canonicatus sancti Marci 25. Februarij 1610. coram R.P.D. Pamphilio, & consequenter dici non potest constare de possessione Canonicorum de tempore motæ litis, prout necessarium est. *§. retinendæ. Instit. de interd.* Et ita, &c. 2

R.P.D. MANZANEDO.

Lucana Iurispatronatus. Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

De successione fœminarum in iurepatronatus.

SVMMARIVM.

Iurispatronatus successio spectat etiam ad fœminas non existente expressa contraria prohibitione, n.1.

Descendentium appellatione continentur etiam fœminæ, num.2.

Iuspatronatus linea masculina deficiente spectat ad fœminas, etiam quòd in fundatione qualitas masculinitatis adiecta fuerit, num.3.

Obseruantia subsequuta operatur etiam in successione iurispatronatus, num.4.

DECISIO DCXCVII.

Domini, informante tantùm Laurentio, dixerunt iuspatronatus de quo agitur, competere etiam fœminis, cùm illæ, cessante expressa prohibitione, regulariter succedant in iurepatronatus. Abb. *in cap.1. sub nu.3. de iurepatr.* Calder. *cons.1. eod. tit.* Cassad. *decis.1. n.4. eod. tit.* & Roch. de Curt. *de iurepatr. in verb. competens n.1. & seq.* 1

Non

2 Non obstat, quòd in mandato Nicolai de Martinis vocentur solummodo fœminæ masculi, ex quo hoc iuspatronatus legauit alteri Nicolao iuniori, & eius filiis, & descendentibus, & aliis omnibus masculis de Martinis. Quia vltra quòd dictum testamentum non erat in actis, dicebatur dictam qualitatem masculinitatis referri ad alios de Martinis vocatos post descendentes Nicolai, non autem ad ipsos descendentes, quales sunt fœminæ hodie iuspatronatus prætendentes, quæ appellatione descendentium continentur. Gozad. *cons.*20.*nu.*8. Paris. *cons.*51.*nu.*39.*lib.*2. Surd. *decis.*66. *nu.*2. Peregr. *de fideicom. art.*26.*n.*23.*& seq.*

3 Vlteriùs etiamsi fuisset hæc qualitas masculinitatis adiecta dictis descendentibus, non tamen propterea deficientibus masculis Ecclesia acquisiuisset libertatem, sed in illorum defectum succederent ipsæ fœminæ. Calder. *cons.*4. *de iurepatr.* Anchar. *cons.*581. Ferrer. *cons.*131. *nu.*10. *& seq.* Roch. de Curt. *vbi suprà dicto nu.*1. *vers. & præmissam etiam*, vbi dicitur, quòd non reperit aliquem tenere contra Calder. Cassad. *decis.*1. *nu.*3. *de iurepatr.* Rot. *decis.*385. *per tot. part.*1. Seraphin. *decis.*368. *n* 9.

4 Et prædicta roborantur ex obseruantia subsecuta, cùm fœminæ non semel, sed bis tanquam patronæ consensum præstiterint resignationibus de ista Ecclesia factis, & de anno 1561. ad illam præsentauerint quendam Michaelem, quæ præsentatio, & consensus effectum habuerunt, vt fuit firmatum in hac causa 3. Aprilis præteriti coram me, quæ quidem obseruantia est optima interpres. Aym. *cons.*118. *nu.*2. Paris. *cons.*50. *num.*19. *lib.*4. Seraph. *decis.*489. *num.*2.

5 Ex quibus fuit conclusum iuspatronatus competere etiam fœminis. An autẽ constet de illarum descendentia, poterit particulariter videri, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Amerien. decimarum. Mercurij 1. *Iulij* 1615.

ARGVMENTVM.

Laici sunt incapaces iuris decimandi, quando carẽt priuilegio, vel immemorabili probatione famæ d. priuilegij, & quomodo probetur quasi possessio, seu obseruantia iuris decimandi per testes, super ea deponentes.

SVMMARIVM.

*Decimandi inter laicus est incapax, quando caret priuilegio, vel immemorabili, cum probatione famæ priuilegij Apostolici, num.*2.

*Testes super obseruantia iuris decimandi ad hoc vt probent, quomodo deponere debeant, n.*4. *in fi. & n.*5.

Decima debetur Ecclesiis, & non laicis, ibid.

Decimandi quasi possessio maximè probatur per testes laboratores, & conductores qui decimas soluerunt, ibid. in fine.

Causæ expeditio in Rota non retardatur per mortem litigantis, num. 8.

DECISIO DCXCVIII.

1 PRo Ecclesiis Almerien. latæ fuerunt tres sententiæ in partibus, in quibus habitatores incolæ statu de Seron, tanquam Christiani originarij illius oppidi, condemnati fuerunt ad soluendum decimas prædictis Ecclesiis per septem nouennas, ex nouem scilicet septem partes, & cùm in eisdem decimis D. Marchio de Villena, Dominus eiusdem status de Seron, prætenderet ex nouem partibus sex sibi ab incolis esse persoluendas, causa in Rota fuit commissa super nullitate & notoria iniustitia. De nullitate hactenus fuit disputatum, ac resolutum sententias esse validas. De notoria iniustitia nunc agitur; sed eam pariter non subesse Domini censuerunt, quia sententiarum iustitia benè iustificatur, tam iuris præsumptione, quàm ex probationibus factis nomine Ecclesiarum.

Vera est enim conclusio, laicum esse incapacem 2 iuris decimandi, quando caret priuilegio, vel immemorabili, cum probatione famæ priuilegij Apostolici, secundùm veriorem opinionem, de qua per Abbatem & Imol. *in c. cùm Apostolica, de iis quæ fiunt à Prælat.* Felin. *in c. causam quæ, n.*3. *de præsc.* Rebuff. *de decim quæst.*13. *num.*69. Gabr. *de præscr. conclus.*1. *num.*16. *&* 18. & vti veriorem sequuta est Rota in pluribus causis, vt in Toletana decimarum inter impress. 215. *part.*2. *diuers.* in Pamphilonen. decimarum 29. Octobris 1599. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, in qua firmatur, eandem opinionem procedere ad effectum etiam, vt laici nõ possint acquirere exemptionem, quamuis non adsit tanta iuris resistentia, quãtum ad hoc vt fiant capaces iuris decimandi, & pleniùs fuit firmatum in Mediolanen. rescissionis permutationis coram eodem 21. Maij 1597. & coram me in alia Mediolanen. decimarum S. Donati 21. Martij 1613.

Ideo cùm D. Marchio neque immemorabilem 3 cum probatione famæ priuilegij, neque priuilegium ipsum ostendat, satis conuincitur notoriè tantæ iniustitiæ, nedum probatam non fuisse, sed prorsus discoloratam remanere, & priuilegium Alexandri sexti, quod allegatur contra Ecclesias, concedens dominis temporalibus locorum duas tertias partes decimarum exigẽdas à Mauris Granatæ, vel ab eorum hæredibus, & successoribus, non potest suffragari Marchioni, quia Ecclesiæ non agunt contra similes personas, aut earum hæredes, & successores, sed contendunt decimas habere à Christianis originariis, & simpliciter conductoribus, & laborantibus conuentionatis, & eodem modo loquitur transactio, quæ dicitur inserta inter quædam acta producta de anno 1574. & in hoc iudicio compulsata, quæ datur, in qua distinguuntur noui coloni succedentes in facultatibus Maurorum à colonis incolarum indigenorum, vt à primis Marchio sex nouennas percipere debeat, à secundis Ecclesiæ septem nouennas, & Marchio duas tantùm habere debeat, quod est conforme intentioni Ecclesiarum.

Secundò principaliter iustitia sententiarum iu- 4 stificatur ex probationibus in causa factis tam in prima, quàm in secunda instantia, testes enim primæ instantiæ ad numerum 18. super 30. affirmant, quòd omnes incolæ contra quos agunt Ecclesiæ, non sint successores Maurorum, neque aliqua bona Maurorum data fuerunt illis in sortem colonatus, sed sunt proprietarij, vel coloni partiarij, aut arrendatores. Super octauo autem articulo concludunt obligationem, & obseruantiam talium personarum soluendi Ecclesiis septem no-

uennas, & idem concludunt alij 30. testes in secunda instantia examinati, eodem modo distinguentes inter successores Maurorum, & originarios Christianos, dicentes quòd ita ab eorum recordatu fuit obseruatum, nec contrarium obseruari viderunt, quę ratio concludentissima est, cùm sit specialis de obseruantia tam respectu loci, quàm personarum, Oldrad. *cons.237. col.1.* Natta *cons.575.num.15.* Roland.*cons.80.vol.1.*Menoc.*cons.54.num.37.*Bec.*cons.96.num.6.*

5 Et eò magis stringit huiusmodi testium depositio, quia talis obseruantia concordat cum iure communi, vt considerat Anchar.*cons.264.vers.postremò*, & idem Bec.*d.cons.96.num.7.lib.1.* secundùm quod decimæ Ecclesiæ, non autem laicis debentur, *c.Ecclesias 12. quæst.1. c.decimas 16.quæst.1.* Rebuff. *de decim.qu.1. num.7.* & multi ex testibus prædictis sunt laboratores, & conductores eorumdem bonorum, nempe 2.3.4.7.& 11. super primo in prima instantia, quibus propterea magis etiam credendum est, cùm de facto proprio deponant, & narratiua facti multum veritati consonat. Dec.*cons.610.num.9.*Verall.*decis.267.nu.1.p.3.* Seraph.*decis.1211.nu 4. part.2.*

6 Nec testes Marchionis quidquam obstare videbantur, quamuis in nobili numero, 30. scilicet deducerentur. nam ex eis nullus deponit super tertio articulo respectu qualitatis personarum, quòd isti, contra quos Ecclesiæ agunt, non sunt originarij & coloni, aut partiarij, prout prætenditur: super obseruantia autem & obligatione incolarum alij responderunt nescire contenta in articulis: alij confirmarunt intentionem Ecclesiarum, nempe 5.7.8.9.10.17.27. alij verò, scilicet 3.6. 11.15.18.21.22. 24. 26.28.29.30. deponunt pro Marchione de duabus tertiis, sed non ab omnibus, & recensent perpetuas viguisse controuersias super collectione decimarum, ex quorum dictis desumitur quòd huiusmodi collectio decimarum, vel probatur facta lite pendente, vel ante motam litem, per modum tamen controuersum, quo casu actus iudicantur turbatiui, nec conferunt ad statum obseruantiæ firmandum.

7 Ac demum conquassantur ex contrariis probationibus Ecclesiarum, ac etiam ex testibus eiusdemmet Marchionis, & ex eo quòd veritati multum dissonant, vt iam dictum est, ex quibus satis patet, vel constare apertè de iustitia sententiarum, vel de notoria iniustitia adhuc non constare, quod est principale fundamentum Marchionis, in quo cùm deficiant Ecclesiæ, sunt absoluendæ, ex vulgata regula, *Actore non probante. l.qui accusare.C.de edend.l.ei qui dicit.ff.de probat.*

8 Neque à petita absolutione per Ecclesias visum est supersederi debere, ex eo quòd Marchio vita functus fuerit, & modernus Marchio successor sit expectandus, quia cùm aliàs similis quæstio incideret in causa Hispalen. decimarum de Ayamonte, fuit resolutum coram Reuerend. Archiepiscopo Bononien. 30. Ianuarij 1609. Capitulum potuisse prosequi iudicium, etiam non expectato moderno Marchione successore, quam Domini sequendo idem determinarunt in præsenti. Et ita, &c.

R.P.D. MANZANEDO.

Romana canonis. Veneris 6. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Emphyteota tenetur integrum canonem præstare, donec res emphyteotica, seu illius pars existit, & funditus nō periit.

SVMMARIVM.

Emphyteota tenetur integrum canonem præstare, donec res emphyteotica, seu illius pars existit, & funditus non perijt, num.1.

Emphyteota soluit canonem in recognitionem dominij, non autem pro fructibus, ibid.

Locator non tenetur ad casus fortuitos contingentes post locationem ex facto Principis, n.2. in fine, & n.3.

Principis voluntas, & constitutio dicitur casus fortuitus, num.2.

Promissio de manutenendo, & defendendo emphyteotam ab omni molestatione, & de soluendo omnia damna, & interesse, intelligitur ex causa de præterito, non autem de ea quæ orta fuit post contractum, num.3.

DECISIO DCXCIX.

CVm Ioannes Baptista Marchesius fuisset per 1 sententiam à magistris viarum condemnatus ad accumunandum, seu communes faciendū Curtio Vanno muros domus, quam in emphyteusim tenebat à Venerabili Collegio Anglorum, ac post factam dictam accumunationem sexdecim fenestræ eiusdem domus obcæcatæ totaliter remansissent, ac propterea illa deterior, & ferè inhabitabilis effecta fuerit, instabat contra dictum Collegium pro Canonis diminutione. Vnde dedi dubium, an locus esset dictæ diminutioni? Quo hodie in Rota proposito Domini negatiuè responderunt; & mouebantur, quia de iure emphyteuta tenetur integrum canonem præstare, donec res emphyteotica, seu illius pars existit, & funditus non perit, iuncta glos.*in c. potuit, verbo expelli, in vers.idem si fundus.de locat.* communiter receptam, teste Abbate *ibid.nu.16.*Natt.*cons.377.num.2.*Bero.*cons.130.nu.4.& seq.vol.1.*Rot.*diuers.decis.720.n.6. part.1.*Seraph.*decis.286.nu 3.*Corbul.*de caus.priuat. ob non solut. canon. ampliat.11.per tot.* Canon enim soluitur in recognitionem dominij, quod est indiuisibile, non autem pro fructibus. Roman.*cons.369. num.32.*Clar.*in §.emphyteusis quæst.8.nu.8.* Corbul. *vbi supra, num.2.* Vnde cùm in casu nostro non tota domus perierit, sed in suo statu adhuc permaneat, licèt cum aliquo defectu luminum, non videtur esse locus dictæ diminutioni, cùm præsertim Ioannes Baptista longè maiorem pensionem etiam hodie percipiat ex dicta domo, quàm competet canon, quem soluit Collegio.

Vlteriùs mouebantur, quia in instrumento emphyteusis celebrato inter Marchesium, & Collegium de anno 1565. fuit expresè conuentum, quòd 2 Canon non posset aliquo modo minui propter casum fortuitum, vnde cùm de anno 1577. emanauerit constitutio fel.record. Gregorij XIII. super iure congrui, cuius vigore præuia dicta sententia Curtius Vannus muro dictæ domus appodiauit, atque fenestras obcæcauit, non potest diminutio canonis prætendi propter talem obcæcationem, cùm fuerit casus fortuitus proueniens ex facto Princi-

Principis, nempè ex dicta constitutione lõgè post contractum promulgata. Bald.*cons.395.nu.2.vol.2.* Soc.*in l.quidam relegatus nu.3. circa med. ff. de reb. dub.* Aym.*cons.95.nu.1.& cons.233.num.2.* Bero.*cons.143.num.6.lib.1.* Roland.*cons.45.num.2. & seq. lib.3.* Bursatt.*cons.151.num.124.lib.2.* Cauallin.*in tract.de euiction.§.5.num.6.*& in terminis quòd locator non teneatur ad casus contingentes post locationem vigore dictæ constitutionis, fuit resolutum in vna Romana retractus 28. Aprilis 1600. coram Illustrissimo Mellino.

3 Quibus non obstat promissio Collegij de manutenendo, & defendendo emphyteutam ab omni molestatione, & de soluendo omnia damna, & interesse, &c. Quia dicta promissio intelligitur de euictione ortum habente ex causa de præterito, non autem de ea, quæ orta fuit post contractum ex prouisione dictæ Bullæ Gregorij iuxta Ioann.de Amic.*cons.145.nu.20.* Tiraq.*de retract.lignag.§.1.gloss.9.num.39.* & fuit dictum in allegata *Romana iuris congrui.*

4 Vltra quòd dicta promissio videtur respicere refectionem damnorum, & interesse, de quibus hodie non agitur, ad quæ Curtius fuit per magistros viarum condemnatus ad reficiendum ratione dictæ accumulationis, iuxta peritorum relationem, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana nullitatis obligationis. Veneris 13. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Hæres cum beneficio l.& inuentarij, si obligauit se soluere legatum, cogi potest ad illud soluendum, via executiua, sed non nisi quatenus hæreditas sit soluendo.

SVMMARIVM.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij si obligauerit se soluere legatum, cogi potest ad illud soluendum via executiua, sed non nisi quatenus hæreditas sit soluendo, num.1.& per tot.

Summa pecuniarum specificata in obligatione diminutionem non recipit, num.2.

Hæres cum beneficio l.& inuentarij, si se obligauit soluere legatum, & in obligatione non vocauit se hæredem cum beneficio prædicto, nunquid teneatur de suo, hæreditate non existente soluendo, ibid. in fine.

DECISIO DCC.

1 Fvit aliàs in hac eadem causa resolutum, D. Isabellam Celsam hæredem bonæ memoriæ Laurentij Celsi non censeri renunciasse beneficio legis, & inuentarij, nec vltra vires hæreditarias teneri, quamuis se proprio nomine, & bona sua obligauerit pro solutione legati; & hodie eadem causa reproposita Domini in decisis perstiterunt, considerantes, quòd ex eodem instrumento apparet bo.me. Iustum in executionem decreti Congregationis fabricæ ordinasse eidem D. Isabellæ hæredi cum beneficio legis, & inuentarij Laurentij Celsi, vt solueret Catherinæ, quando Monialis efficeretur, scuta quingenta, & quòd ipsa Isabella, vt decreto satisfaceret, se obligauit per sequentia verba: *Quapropter volens modò D. Isabella suprascripto ordini, seu mandato D. Iusti obedire, promisit, & solemniter obligauit*, & pro quibus attendendis se hæredes, & bona in forma Cameræ obligauit, ideò ratione causæ finalis, quæ ex decreto deducitur, & ex qualitate personæ per decretum obligatæ hæredis, scilicet cum beneficio legis, & inuentarij, & ex voluntate D. Isabellæ dispositiuè restricta ad decretum per illa verba, *Quapropter volens mandato supradicto obedire*, ac demùm propter consensum propinquorum, qui in eo præstando obligationi suscipiendæ iurarunt, non tendere in præiudicium D. Isabellæ, visum est posse sumi omnem interpretationem pro compatibilitate istarum obligationum, vt scilicet obligatio propria D. Isabellæ deseruiat creditoribus in vna exequutiua; quod valdè vtile, & commodum erit creditoribus, ne cogantur discussionem bonorum, & iurium hæreditatis expectare; & nihilominus vltra vires hæreditarias non teneatur, quatenus pro solutione legati prædicti hæreditas soluendo non reperiatur, vt in his terminis declarant Monticul. *de inuent. quæst.11. num.8.* Minad. *decis.25.num.6.* Franc.*decis.323. & decis. 648. per totam*, in alia decisione allegat. quorum distinctio iterum placuit Dominis, cùm in hac parte non offendatur doctrina Angeli *in cons.31.* nec aliorum qui Angelum sequuntur, quia non ponunt casum de hærede, qui coactè obligationem suscepit, aut de eo qui liberè. nam poterat se obligare propter necessitatem consensus propinquorum; sed de voluntariè, & simpliciter se obligante, & bona sua supponente. in quibus terminis visum est procedere Angeli opinionem, & aliorum, qui eum sequuti sunt.

Non obstat, quòd attenta etiam ratione compatibilitatis promissionum appareat de voluntate D. Isabellę nouandi priorem obligationem; dum non promisit soluere legatum simpliciter, quod poterat intelligi de eo, quod ipsa debebat saluo beneficio inuentarij; sed promisit scuta 500. quæ summa sic certificata non videtur pati diminutionem. 2
Batt.*in l.quod nomine. ff.de condict.indeb.* vbi ex hoc inductam esse nouationem affirmat, & sequuntur Surd.*decis.132.num.24.*& Phanuc.*de inuent. part.6. nu.12.* Quia dum enunciato iudicis decreto, & ordine indicto D. Isabellæ hæredi cum beneficio legis, & inuentarij, vt solueret præcisam summam scutorum 500. Catherinæ, si ipsa D. Isabella promisit soluere scuta 500. verba promissionis referenda sunt ad ius, prout tenetur ex forma decreti, & tanquam hæres cum beneficio inuentarij, non autem ad nouam voluntatem, maximè quia se restrinxit ad debitum, promittendo supradicta scuta 500. vt ideo promissio videatur facta ex necessitate legis præscriptæ, quæ meritò ab eadem lege recipit interpretationem, ne promissor videatur renunciare beneficio sibi per legem inducto. *l. in prætoriis, ff. de prætor. stipul.* & ita declarat Alc. *de præsumpt.reg.3. præsumpt.32.n.12.*& per eandem rationem tollitur aliud obiectum quòd D. Isabella in promissione non repetiit vti hæredem cum beneficio legis, & inuentarij se obligare, prout videtur necesse, secúdùm distinctionem, de qua in Clusina grani 13. Iunij 1576. coram Robusterio. Quia cùm de causa suæ obligationis appareat in eodem

instrumento, & vigore decreti se obligauerit per verba relatiua ad decretum, satis est vt verba, vti hæres, cum beneficio legis, & inuentarij nedum demonstratiuè, sed suppositiuè censeantur in instrumento apposita. Et ita, &c.

R.P.D. DAMASCENO.

Beneuentana Vicariæ. Veneris 13. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Ex præsentia quando præsumatur acceptata præsentatio.

SVMMARIVM.

Præsentare aliud non est quàm sensibus corporis exhibere, num.1.
Præsens præsentatus præsentationem acceptare præsumitur, ibid.
Præsens, & tacens in lucrosis consentire præsumitur, ibid.
Superflua non vitiant, vtileque per inutile non vitiatur, num.2.
Ius ad rem in gratia Apostolica præseruatum censetur, num.3.

DECISIO DCCI.

1 Placuit Dominis recedere à decisione in hac causa facta die 7. Nouembris 1614. siquidem ex attestatione iurata Procuratoris Rectoris Collegij de nouo data apparet Marcellum actualiter & personaliter præsentatum, quando dictus Procurator fecit præsentationem de illo, quod etiam sonant verba suæ præsentationis, ibi, *præsentauit,* &c. præsentare enim est sensibus corporeis exhibere. glos. *in Clem. dudum. §. præsentare, de sepult.* ita in puncto argumentata fuit Rota in causa Gerunden. beneficij 18. Ianuarij 1600. coram bo. me. Corduba. stantibus etiam aliis verbis, *& petiit examinari,* &c. quæ denotant actualem præsentiam, quia aliàs non potuisset examinari firmata præsentia. Insurgit præsumptio acceptationis. Card. *in c. fin. num.6. de iurepatr.* Lambert. *de iurepatr. part.2. lib. 2. quæst.5. principali art.1. num.1. cum pluribus seqq.* Rota in dicta Gerunden. beneficij coram bo. me. Corduba, & est communis regula quòd in lucrosis ex præsentia præsumatur acceptatio, de qua per Ias. *in l. quæ dotis num. 70. & 71. ff. solut. matr.* Crauet. *cons.261. num.5.* Bald. *cons.146. nu.8. lib.1.* Rolan. Aualle *cons.4. num.29. & 30. lib.3.* Dec. *cons.58. nu.1. & 2.*

2 Nec facit quòd Marcellus post lapsum temporis fecerit aliam acceptationem, quasi qui ex hoc excludatur quòd aliam fecerit in tempore, quia acceptatio post tempus non excludit acceptationem de tempore acceptationis, cùm simul stare potuerint de facto, & quantum ad ius inutilitas secundæ acceptationis minimè tollat vtilitatem, prout iuxta regulam quòd superflua non vitiant, & quòd vtile per inutile non vitiatur. de quo per text. *in l. actus legitimi. ff. de reg. iur. c. actus, de reg. iur. in 6.* & ita in puncto, quòd acceptatio extra tempus non noceat proximæ præsumptæ ex præsentia, respondit Rota in dicta Gerunden. beneficij coram Corduba, & in simili de duobus mandatis fuit resolutum in causa Firma. iurispatronatus 28. Ianuarij 1602. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & prædicta eo magis videbantur admittenda, quia onus probandi acceptationem in tempore non incumbit Marcello, cùm ipse nihil petat, sed Francisco Martino incumbit onus probandi non acceptationem in tempore, cùm ipse impetrauerit beneficium de quo agitur, tanquam vacans, vt priùs, ob non factam acceptationem in tempore. & proinde sufficit Marcello cum prædictis reddere probationem actoris turbidam, iuxt. not. *in c. in præsentia, de præbend.*

Exclusa ex prædictis probatione super negatiua acceptationis in tempore, corruit gratia Francisci Martini, etiamsi probaretur Marcellum infra sex menses non acceptasse prouisionē Apostolicam, quia constitutio Pij V. 46. int. inpress. in qua imponitur onus huiusmodi expeditionis, non præfigit certum tempus, & propterea non potest sibi dici quòd ob non obtentam prouisionem Apostolicam Marcellus admiserit ius sibi quæsitum ad beneficium per prædictam præsentationem acceptatam in tempore quòd ius ad rem censetur præseruatum in gratia Apostolica. Sarnen. *in reg. de iur. quæsit. non tollen. quæ. 1. vers. & quidem extra.* Mandos. *cons.51. per tot.* Gerunden. beneficij 2. Decembris 1611. coram me, &c. 3

R.P.D. DVNOZETTO.

Meliten. seu Portugalen. Commendæ. Veneris 13. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Inferiores tenentur literis in forma Breuis à Papa expeditis obedire, siue præceptiuæ, siue etiam monitoriæ sint, & quando dicantur præceptiuæ, vel monitoriæ.

SVMMARIVM.

Papæ monitionibus perinde, ac mandatis inferiores obedire tenentur, num.1.
Verba volumus, *&* nolumus, *secundum sui propriam significationem sunt merè imperatiua, num.2.*
Verborum geminatio enixam proferentis voluntatem significant, ibid. in fine.
Monitoriæ literæ expectant post se executorias, n.3.
Verba Principis quando dicantur commendatitia, & quando imperatiua, num.4.
Gratuita non sunt ea ad quæ nos necessitas astringit, ibid. in fine.
Verba posita in dispositiua attendi potius debent, quàm posita in narratiua, num.5.
Verba ambigua declarantur ex his quæ præcedunt, & quæ sequuntur, ibid.
Verba Papæ monitoria in literis Breuis apposita, sufficiunt ad implorandum officium iudicis vt illis obediatur, num.6.
Verba quando conditionaliter, & quando causatiuè intelligenda sint, num.7.
Mandatum Episcopo datum prouidendi pauperem Clericum expirat si interim illi Clerico aliud beneficium collatum fuerit, num.8.

DECI-

DECISIO DCCII.

1 NOn acquiescente Illustrissimo & Reuerendissimo D. magno Magistro ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, decisioni in hac causa coram me factæ die 23. Iunij 1614. in qua Domini concluserant ipsum vigore Breuis monitorij fel. rec. Clem. VIII. teneri conferre primam commendam vacaturam Fratri Emanueli de Couros. Proposui iterum hac die idem dubium, quo maturè ab omnibus DD. discusso, non esse receden. à decisis censuerunt. Cùm enim de suprema summi Pontificis, & præcipuè erga inferiores collatores, potestate nefas sit dubitare ex tota rescripti Apostolici serie ponderatis omnibus eius verbis satis supérque constare visum fuit, Papam adstringere voluisse D. magnum Magistrum ad conferendam d. commendam D. Fratri Emanueli. Verba siquidem de sui natura, & in proprio sensu sunt Principis iubentis inferiori, vel saltem monentis quod sufficit, quia Papæ monitionibus, perinde ac mandatis inferiores obedire tenentur Bald. *in l. si mandatorum, num. 2. C. quod cum eo qui.* Dec. *in rubr. C. mand. num. 7.* Barbat. *in cap. mandatum, num. 5. de rescript.* cum aliis fusissimè adductis in dicta decisione.

2 Considerabant etiam Domini tot verba in dicto rescripto imperatiua contineri, & inter alia *monemus, & requirimus ius quæsitum, & antianitatem concedas, & registrari facias*, quæ singulatim ponderata fuerunt in dicta decisione, & præcipuè cùm in eo DD. faciebant quòd summus Pontifex vtitur his verbis *volumus & nolumus*, quæ verba secundùm sui propriam significationem sunt merè imperatiua. arg. *l. si pater. §. quædam. ff. de fideic. libert.* & prolata à Principe inducunt formam præcisam. Seraph. *decis.* 1474. qui refert ita aliàs coram Reuerendiss. Attrebaten. à Rota iudicatum, & patet ad sensum, quia ex stilo Cancellariæ Apostolicæ in omnibus literis Apostolicis hoc verbum *volumus* ponitur, legémque præscribit executoribus. Nec solùm hoc verbo, *volumus*, semel vtitur, sed etiam illud repetitum legitur, quæ repetitio est maximum enixè Papę voluntatis argumentum. arg. *l. Balista. ff. ad Trebell.* Purpur. *consi. 558. num. 25.* Cephal. *cons. 251. num. 77.* Decia. *cons. 44. num. 14. & 15. lib. 3.* cum multis aliis adductis in vna ciuitatis Castelli bonorum 21. Maij 1614. coram me.

3 Animaduerterunt etiam DD. Papam in eisdem literis declarauisse non esse D. Emanueli denegandam facultatem redeundi ad Sedem Apostolicam pro opportuno iuris remedio, quatenus magnus Magister vigore d. Breuis ei non prouideat: vnde colligitur literas esse monitorias, quæ post se expectant exequutorias. Dec. *in cap. literis. de rescript.* latè Federic. de Sen. *quæst. 290. nu. 1. 2. & 3.*

4 Hoc posito non obstant, quæ ab informantibus pro magno Magistro dicuntur, rescriptum istud non esse monitorium, sed commendatitium, vt colligitur ex his verbis contentis in narratiua, *nostræ commendationis fauor accedat*: vnde inferunt literas in dubio iudicandas esse commendatitias, quia Pontifex eas concedens tales nominat; tum etiam quia eundem magnum Magistrum monet, vt beneficentiam suam exerceat erga d. Fratrem Emanuelem, quibus verbis non vteretur, si necessariò primam vacaturam eidem conferre vigore dicti Breuis teneretur, cùm non sint gratuita ea ad quæ nos necessitas adstringit.

Huic obiectioni duobus modis responderunt 5 Domini, & 1. hæc verba legi in narratiua d. rescripti, sed postea in dispositiua adsunt verba illa superiùs dicta merè imperatiua, ex quibus elicitur clara voluntas summi Pontificis iubentis, aut saltem monentis, quæ potiùs attendi debent, quàm contenta in narratiua, secundùm Bart. *in l. Aurelio Sticho. ff. de liber. legat.* Dec. *cons. 28. num. 3.* & fuit resolutum in illa Romana mensæ nummulariæ coram R. D. meo Decano 30. Iulij 1614. Secundò responsum fuit verba illa vrbanitatis plena, & æquiuoca in principio apposita recipere interpretationem à verbis subsequentibus imperatiuis, quæ in medio, & in fine rescripti sunt apposita, quod non est nouum in iure, cùm ambiguitas scripturarum, & etiam voluntatis ex his quæ præcedunt, & quæ sequuntur, interpretationem recipiat. *l. hæredes palam. §. sed & si notam. ff. de testam. l. si seruus plurium. § vlt. l. qui filiab. in princ. de leg. 1.* glos. *in l. ille à quo. §. si de testam. in verb. verba fideicommissi. ff. ad Treb.* Mantic. *de coniect. lib. 6. tit. 13. num. 1.* Surd. *cons. 565. num. 6.*

Nec obstare visum fuit quod dicitur literas illas 6 etiam cum verbo, *monemus, & requirimus*, ideo non imposuisse legem magno Magistro, quia non habent vllum annexum mandatum, quia tunc demum monitoria habent vim præcepti, quando Papa mandat, aut præcipit. Responsum enim fuit non solùm præceptorias, sed etiam monitorias literas præcisam imponere necessitatem inferiori collatori, & licèt illud verbum *mandantes*, non sit appositum, adsunt tamen in d. Breui verba æquiualentia, de quibus suprà, quæ satis supérque visa sunt sufficere, ad hoc vt literæ si non præceptoriæ, saltem monitoriales iudicentur, quæ licèt ius in re non quærant, sufficiunt tamen ad implorandum iudicis officium. *cap. si solo. de conces. preben. in 6.* Doct. Canonistæ *in cap. literis. de rescript. & in cap. dilectus. de preben.* & fusiùs fuit firmatum in præcedenti decisione in hac causa facta.

Nec etiam obstat quod dicitur, per verba illa, 7 prout *iuris & æquitatis ratio postulat*, limitari alia verba imperatiua. Placuit enim responsio data in suprà dicta decis. non enim debent intelligi conditionaliter, sed causatiuè. arg. text. *in c. Abbate. de verb. signific.* Bertaz. *de claus. instr. claus. 5. glos. 2. nu. 1. vers. & sciendum*, cum multis ibidem allegatis.

Nec applicari potest dispositio *c. si illi. & c. si* 8 *pauper, de preben. in 6.* vbi si datur mandatum Episcopo prouidendi pauperem clericum, si interim aliud beneficium illi collatum fuerit, non tenetur ampliùs Episcopus prouidere, hæc enim obiectio tollitur ex lectura Breuis, cùm appareat D. Emanuelem tunc temporis iam commendam, quam vocant iustitiæ, obtinuisse, & petiisse gratiosam commendam sibi afferri, non ratione paupertatis, sed meritorum intuitu, & obsequij per eum redditi suæ religioni, à qua nullam aliam remunerationem acceperat. Quæ dicuntur de subreptione Breuis, de eiusdem registratione, ac de prætensa renunciatione facta per D. Fratrem Emanuelem iuris sibi per d. Breue quæsiti sublata fuerunt, ex deductis in d. decisione coram me facta, cuius rationes iterum examinatæ placuerunt Dominis. Et ita decisum vtraque parte informante.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana de Cangiis. Lunæ 26. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Soluens alterius debita, contra debitorem, pro quo soluit, habet vtilem gestorum negotiorum actionem, potéstque creditor pro sui crediti satisfactione executionem facere contra nomen debitoris.

SVMMARIVM.

Soluens debita alterius habet contra debitorem, pro quo soluit, vtilem negotiorum gestorum actionem, num. 1.

Compensatio regulariter non fit ipso iure, nisi in quibusdam casibus priuilegiatis, ibid. post med.

Creditor potest facere executionem super nominibus debitoris ibid. in fine.

Debitor debitoris consideratur tanquam res inanimata reperta in bonis principalis debitoris, num. 2.

Compensatio, & restitutio à pari procedunt, ibid. in fine.

DECISIO DCCIII.

1 QVondam Blasius Cangius soluit proprium æs alienum quod nepotes ipsius occasione donationis ad eorum fauorem emanatæ soluere tenebantur, & hoc pacto effectus fuit eorum creditor vtili negotiorum gestorum actione, vt aliàs in hac causa fuit decisum in Rota. Postea detectum fuit eumdem Blasium contraxisse noua debita cum D. Io. Antonio Citarella & consortibus, qui propterea mortuo eodem Blasio egerunt contra dd. nepotes donatarios pro consecutione pecuniarum, quas Blasius soluerat pro eisdem donatariis, & sic contra nomina debitorum ipsius Blasij. Post plures annos dd. nepotes donatarij se opposuerunt prædd. creditoribus Blasij, ex eo, quia ipsi deinde extrinxerunt alia debita pro dicto Blasio, & ex quo Ioannes Baptista alter ex dd. nepotibus, & donatariis repertus fuit creditor D. Blasij ex aliis causis. Ideóque prætendebant ex hoc nouo credito extinguere illud quod Blasius contra seipsos habebat, & hoc modo excludere Citarellam & consortes: propterea coram me dubitatum fuit, an id nepotibus liceret? Et pro negatiua tentum, præmittendo creditum Blasij cum nepotibus non fuisse extinctum, eo ipso quòd nepotes aliquid pro eo soluerunt, vel aliàs effecti fuerunt illius creditores, sed ex illo tempore fuisse nepotes ex vna causa debitores Blasij; ex alia verò creditores, etenim exceptis quibusdam casibus priuilegiatis compensatio non fit ipso iure, sed qui vult compensare, debet opponere. *l. 2. C si quid à fideiussore. ff. de compensat.* gloss. *in l. 4. vers. ipso iure. Cod. eod.* Tindar. *in tractatu de compensat. art. sexto numero 23. & 77.* Paris. *consi. 82. numero 83. vers. propterea. lib. 1.* Propterea cùm nepotes Blasij in vita ipsius Blasij nunquam dederint de compensatione, resultat quòd viuente Blasio, debitum & creditum hinc inde remansit in suo esse. Et hinc sequitur licuisse Citarellæ, & aliis creditoribus Blasij, qui inuenerunt hoc nomen debitoris adhuc extans super illo, sibi ipsi satisfacere, iuxta notata per Negus. *in tractatu de pignor. par. 2. membr. 3. num. 22. & 23.* & ponit in specie Francus *decis. 57. per tot.*

2 Non obstat quòd Citarella, & alij creditores Blasij repræsentent ipsum Blasium, & proinde sicut compensatio posset per nepotes opponi ipsi Blasio, ita debebat posse opponi creditoribus illum repræsentantibus, quia fuit responsum non esse verum quòd creditores Blasij repræsentent ipsum Blasium, sed imò repræsentant personam propriam, quæ vult satisfieri in bonis sui debitoris: etenim debitor debitoris in hoc casu consideratur tanquam res inanimata reperta in bonis principalis debitoris. *l. bonorum. §. fin.* vbi Alban. *ff. de verb. signif.* Surd. post alios *consi. 4. num. 18.* atque hinc apparet non bene inferri de compensat. quæ posset opponi Blasio ad compensationem opponendam crediroribus, non ideo compensatio posset opponi Blasio, quia si Blasio solueretur ex vna causa, statim ab illo posset repeti ex alia: vnde leges ad euitandum inanem circuitum, inuenerunt remedium compensationis, quando agitur singulariter inter debitorem, & creditorem: at quando creditor agit contra debitorem sui debitoris, cessat ista ratio, quia creditor non tenetur soluere debita sui debitoris: vnde si exigat à debitore sui debitoris, non tenetur restituere; ergo neque compensare, quia hæc duo pari passu ambulant. *l. si debitor. ff qui potiores in pignore habeantur.* Gabr. *in consi. 329. num. 1. lib. 1.*

3 Neque etiam obstat quòd donatarij de anno 1608 petierint dictam compensationem, quia non suffragatur vti facta contra tertium, hoc est, creditores Blasij, qui non tenentur compensare, vt per Franciscum in suprà allegata *decis. 53. nu. 10.*

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana legatorum de Columna. Veneris 20. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Saluiani interdicti iudicium impeditur per exceptionem claram, & incontinenti probatam, aliàs secus, numero 1.

Possessio arguit dominium, num. 2.

Legitimè imponi non potest fideicommissum. declara, vt num. 2. vers. verum quia.

Fideicommissaria bona possunt alienari pro solutione debitorum fideicommittentis, num. 3.

DECISIO DCCIV.

FVit confirmata decisio in hac causa facta sub die 27. Ianuarij 1614. & quòd pro legato competat Saluianum, etiam super mobilibus, pecuniis, & nominibus creditorum, & quòd constet de primo, & secundo extremo, Domini non dubitarunt, ex deductis in prædicta decisione. Difficultas fuit restricta ad exceptiones, quibus D. Comestabilis præten- 1

prætendit impedire cursum Saluiani, & quia fuit sæpiùs firmata in Rota distinctio, nempè, quòd si exceptio est clara, & incontinenti probata, admittitur, aliàs non, vt patet ex allegatis in eadem decisione, ideo Domini institerunt in eo, vt videretur, an credita Domini Comestabilis, quibus prætendit impedire immissionem legatariorum, essent clara, vel potiùs dubia, & requirentia altiorem indaginem, & quòd dempto credito scutorum 30000. firmata in alia decisione, visum fuit Dominis, quòd reliqua sint dubia, & requirentia altiorem indaginem: nam D. Comestabilis, vt absorbeat scuta 170000. quæ desumptis dictis scutis 30000 remanēt in hæreditate Marci Antonij quarti in mobilibus pecuniis, & nominibus debitorum allegat, quòd hæreditas Marci Antonij quarti est sua debitrix occasione locorum montium, quæ idem Marcus Antonius quartus erexit, & quòd pro dicto suo credito vult se reualere super dictis scutis 170000.

2 Replicant legatarij, quòd D. Marcus Antonius erexit loca montium, hoc fecit sub bonis à se possessis, quæ bona præsumuntur fuisse D. possidentis. *l. ob maritorum*, vbi Bart. *in summario*, & glos. *in verbo occupatæ sunt. C. ne uxor pro marito.* Bart. *consi. 29. num. 4. lib. 1.* cum concord. & proinde cùm Dominus Comestabilis habeat bona super quibus fuerunt erecti montes, potest, & debet cum dictis bonis soluere loca montium, siue sibi ipsi satisfacere. quam difficultatem vt euitet D. Comestabilis, sique informantes pro eo, confugiunt ad fideicommissa, quibus dicunt esse obnoxia illa bona ad fauorem D. Comestabilis; vnde sequitur, quòd Marcus Antonius quartus onerando illa bona, remanserit debitor fideicommissi, & consequenter D. Comestabilis fideicommittentis; verùm, quia fideicommissa ascendentium alia sunt ista, quæ allegantur per Dominum Comestabilem, habent semper in ventre exceptionem legitimæ, quæ non potest fideicommisso grauari, vulg. *l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam.* ideo, vt exceptio excludat debet probari, quòd legitima fuerit per illos, quibus debebatur, & signanter per Fabritium filium Marci Antonij secundi prætensi fideicommittentis, legitima portionibus consumpta, quia aliàs in illa, siue in illis sustinetur erectio locorum montium, cùm plus importet legitima, quàm erectio locorum montium, & in hoc fuit dictum defecisse Dominum Comestabilem, cùm non probauerit incontinenti dictam consumptionem, provt requiritur ad impediendum Saluianum, ex aliàs allegatis.

3 Accedat, quòd ex multis circumstantiis datur magnus fumus, quòd prædictæ erectiones fuerunt factæ per Marcum Antonium quartum pro extinctione æris alieni suorum maiorum, & sic ipsorummet fideicommittentium; nec enim alia de causa potuissent alienari, seu grauari bona stabilia dicti Marci Antonij quarti tunc pupilli, ad not. *in l. ob æs. C. de præd. min. l. magis puto. §. non passim. ff. de reb. eorum*, &c. Item quòd ex dictis scutis 170000. quibus de nouo adduntur scuta 23000. pro tot acquisitionibus stabilium factis per eundem Dominum Marcum Antonium quartum, legatarij petunt tantùm scuta 27000. Vnde solutis legatis remanent scuta 160000. in quibus vltra alia, de quibus suprà, D. Comestabilis potest exercere prætensiones, quas habet contra hæreditatem Marci Antonij quarti, & consequenter eo magis dubia remanet sua exceptio contra ista scuta 27000. petita à legatariis, qui vlteriùs offerunt cautionem de restituendo casu, quo hæreditas non reperiatur soluendo, iuxta notat. *in l. fin. C. de petit. hæred.* cũ aliis in alia decisione allegatis. Et ita conclusum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. ANDREA.

Burgen. seruitij 20. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Expensarum condemnatio facta in lite contra Canonicos, & alias dignitates, nunquid exequi possit contra eorum successores. De vi & efficacia clausulæ *Parito iudicato.*

SVMMARIVM.

Expensarum condemnatio contra Canonicos lata an transeat contra Canonicorum hæredes, num. 2. & seqq. & per tot.
Res iudicata præiudicat successoribus in officio, nu. 3.
Clausula Parito iudicato *operatur vt quis non audiatur absque eo quòd pariat, nu. 4. & nu. 8. in fine.*
Arbitrium regulatur à iure, numero 4.
Expensarum solutio venit in executione rei iudicatæ quando in sententia adest illarum condemnatio, ibid. in fine.
Commissio est facta communis per illius præsentationem, & citationem ad dicendum contrà, nu. 8. vers. cùm enim.
Tertius admissus ad causam in cuius commissione clausula Parito iudicato, *non auditur, nisi iudicato pareat, numer. 9.*

DECISIO DCCV.

INtroducta lite in Rota inter plures dignitates Ecclesiæ Burgen. habentes Canonicatum, vel portionem distinctam ex vna, & Canonicos, & portionarios simplices dictæ Ecclesiæ ex altera, super eo, an dignitates præfatæ tenerentur in dicta Ecclesia, & choro ad præstandum seruitia Canonici, & portionarij, provt tenebantur, & præstabant cæteri Canonici, & portionarij simplices. Ad quam causam aliæ dignitates ob interesse si in posterum obtinerent Canonicatum, vel portionem, deinde venerant, condemnati fuerunt per tres sententias Rotales omnes, qui tunc obtinebant, & in posterum obtinerent dignitates, & Canonicatus, seu portiones distinctas, & separatas ad ea præstanda in omnibus, & per omnia, provt præstabant simplices Canonici, & portionarij, cum condemnatione expensarum in forma, & in vim trium fuerunt relaxatæ exequutoriales, & successiuè intimatæ singulis dictis dignitatibus, quæ verbo responderunt *parere*, excepto Decano, qui obedire expresè recusauit. 1

Vnde dato dubio per R. P. D meum Pirouanum an esset danda declaratoria sub die 4. Iulij 1614. fuit resolutum (excepto Decano, de quo videretur) contra alios non esse dandam, non quoad præstationem dictorum seruitiorum, quia sufficit oblatio de parendo, cùm tunc nihil esset præstan- 2

dum; non etiam quoad expensas, quia lis non fuerat mota contra dignitates collegialiter, sed contra obtinentes de eo tempore Canonicatum, neque nomine Capituli pro interesse Ecclesiæ, sed propter vtilitatem singulorum, & ideo contra Canonicos dignitates obtinentes, & tūc demortuos, ac Canonicis, qui de tempore rei iudicatæ non extabant, pro expensis non daretur actio, cùm illa solùm transeat ad hæredes Canonicorum, & contra hæredes dignitatum, per *decis.777.in princ.part.1.diuers.* Et in causa Elboren. dismembrationis 7. Nouembris 1603. coram Illustr. Mellino: contra dignitates autem superuenientes deberet fieri liquidatio expensarum pro earum ratis, iuxta decis. Verall.343 *par.1.*

3 Sed quia eueniente casu seruitij Abbas de Zeruatos, & Canonicus recusauit seruire, fuit disputatum, an esset danda declaratoria contra istum, & Decanum in alia disputatione reseruatum: & Rota die 16. Martij præteriti censuit contra istos declaratoriam esse dandam, quia sufficit in sententiis fuisse citatas, & condemnatas dignitates tunc Canonicatum habentes, & quæ in futurum habebūt. Et quia res iudicata præiudicat successoribus in beneficio, quia sententia respicit onus ad dignitatem pertinens, non autem ad personam, quo casu successores etiam afficiantur.

4 Cùm autem pro parte dignitatum fuisset commissa causa restitutionis in integrum, cum clausula *Parito*, quoad expensas arbitrio Rotæ iudicato. Hodie 15. Nouembris 1615. dubitaui, an intraret arbitrium? & Domini quoad ratam expensarum, quas reficere debent dignitates, quæ fuerunt in illa lite, & adhuc superuiuunt, nullam difficultatem habentes, illud non intrare vnanimiter censuerūt, quia cùm fuerint condemnatæ per tres sententias conformes, quæ transitum fecerunt in iudicatum, nulla æquitas, nullaque iuris ratio suadet, vt de nouo audiantur, absque eo quòd pareant, quia arbitrium regulatur provt de iure. Bart. *in extrauag. ad reprimendam, verbo videbitur, num.*8. Alex. *consi.*33.*num.3.lib.1.* Cæs. de Grass. *decis.7.nu.7. & decis.8. nu.2.de reiudic.* Et de iure exequutio trium conformium debetur. *Clem. vt calumniis. eodem tit.* in qua exequutione veniunt etiam expensæ, quando in sententia adest illarum condemnatio. Ferret. *consil.*43.*nu.*7. Odd. *de restit. in integr. par.2. quæst.71. art.6. n.*63. Lancellot. *de attent.2. part. c.*18 *n.*142. Modern. *de clausul.*84.*nu.*1. & sæpiùs fuit resolutum.

5 Difficultas erat quoad alias dignitates, quæ successerunt. Alij enim credebant esse locum *Arbitrio*, quia ipsæ non tenentur ad aliquas expensas, vt fuit firmatum in prima decisione coram R. P. D. Pirouano, & clarè etiam constabat in decisione bo. me. Littæ 20. Nouembris 1595. in hac causa facta, in qua dictum fuit hîc non agi de vtilitate aliqua Ecclesiæ, cùm eius non intersit, vt seruitium ab vno magis, quàm ab alio præstetur, dummodo dicto seruitio non defraudetur, sed potiùs de commodo singulorum, qui contendunt se exonerare, & tale onus in alios transferre, quo casu sumptus litis nunquam possunt dici spectare ad Ecclesiam, nec deberi à Collegio, sed à singulis, & ideo vel sunt deducendi pro vtraque parte ex massa communi, vel ex propriis redditibus singulorum.

6 Hinc cessare putabant deducta per Abbatem *in cap. reprehensibilis, numero 21. & seq. de appellat.* & ibi Franch. *numero* 21. Dec. *numer.*34. Quia loquuntur in beneficiato, qui litigauit pro defensione Ecclesiæ, vel quando lis fuit facta collegialiter, vt patet ex eorum lectura, quod non applicatur casui nostro, in quo non fuit actum collegialiter, nec lis respicit vtilitatem Ecclesiæ, sed interesse singulorum, vt fuit firmatum in vtraque decisione: vnde cùm istæ dignitates successores, quæ non fuerunt in illa lite, non teneantur reficere expensas, omnis æquitas, ex qua relaxari solet rigor clausulæ *Parito*, suadet vt sit locus *Arbitrio*, ne ex aliorum negligentia ipsæ reperiantur impeditæ prosequi ius suum, *l. si seruus communis. §. quod verò ff. de furt.* cum concord. adductis per glos. *in princ. Instit. de nox. actionib. in verbo iniquum.*

Provt etiam respondebant ad decis. 761. & 809. 7 *par.1. diuers.* Quia loquuntur in expensis, quæ erant reficiendæ antecessoribus, quæ debentur successori tanquam spectantes ad Ecclesiam, non autem dicunt, quòd successor teneatur ad expensas, ad quas tenebatur antecessor pro defensione sui iuris singularis, vt loquitur *decis.777. par.1. diuers.* Decisio autem R. P. D. mei Decani in causa Burgen. iurisdictionis de Berbrisca 6. Februarij 1604. quæ loquitur in clausula *Parito*, dicebant eam non attingere istum casum, quia non dicit, quòd Episcopus successor teneatur soluere expensas, sed quòd non possit audiri, nisi fuerit paritum iudicato, etiam quoad expensas, quæ debent solui ab eo, qui illas soluere tenebatur.

Alij oppositum sentiebant, atque ita quòd arbitrium non intraret, quia cùm dignitates commissionem obtinuerint cum dicta clausula *Parito*, & illam in actis produxerint, nec non illius vigore processerint ad plures actus, non videtur quòd hodie possint ab ea recedere, & petere illius reductionem, ex regula, *quod semel placuit, de reg. iur. in 6.* Cùm enim ex præsentatione commissionis, & citatione ad dicendum contrà, commissio facta sit communis, sequitur ex clausula ista *Parito* fuisse quæsitum ius Capitulo, cuius clausulæ virtus operatur, vt antequam audiri possent dignitates condemnatæ, fieri debeat integra solutio. Staphil. *de liter. iustit. §. dicendum nu.*42. Modern. *de clausul. clausul.*84. *numer.*7. 8

Vnde videmus in fortiori casu, si tertius comparcat in causa commissa cum ista clausula, & faciat se admitti in statu, & terminis, in quibus reperitur, tunc istam clausulam *Parito*, illi obstare, cùm per huiusmodi admissionem dicatur eam acceptasse, Verall. *decis.1. lib.1. in manuscript.* & tradunt Modern. *vbi suprà num.*4. Et præterea successores in dignitate tenentur ad expensas, ad quas condemnati fuerunt illorum Antecessores, ex quo litigarunt nomine dignitatum. Abb. Franc. & Dec. suprà allegati *in dicto cap. reprehensibilis*, & fuit resolutum in dicta Burgen. iurisdictionis de Berbrisca. 9

Nec obstabant decisiones factæ in hac causa coram R. P. D. meo Pirouano, & coram bo. me. Litta, in quibus fuit dictum successores in dignitate non teneri ad expensas litis, iuxta dictam *decis.*777. *par.1. diuers.* Quia cùm hodie legatur *decis.*809. *ead. par.1.* reuocatoria *d. decis.*777. cuius rationes videntur multum stringere, & postea sub die 16. Martij præteriti coram eodem Domino Pirouano resolutum fuerit in sententiis fuisse citatas, & condemnatas dignitates, tunc habentes Canonicatum, & quæ in posterum sunt habituræ, & rem iudicatam successoribus in beneficio præiudica- 10

dicare, cùm sententia respiciat onus pertinens ad dignitatem, non ad personam; hæc difficultas cessare videbatur, & ideo cùm arbitrium reguletur à iure, non est sine causa recedendum à iuris dispositione impediente iurisdictionem sub conditione datam, donec fuerit paritum. Put. *decis.429.lib.1.& decis.283.lib.2.* Verall. *decis.150.num.3.par.2.* Nec valebat dicere supradicta procedere, quando fuit bona fide lis acta in vtilitatem Ecclesiæ; quia licèt dignitates succubuerint, non ideo tamen illæ cessarunt gerere necessarium negotium pro defensione iurium ipsarum dignitatum, cum sufficiat negotium fuisse vtiliter cœptum, nec attendatur postea quid venerit. Surd. *decis.278. nu.8. in fin.*

11 Et licèt ex prædictis Domini essent varij, tamen pro denegatione arbitrij placuit indistinctè illa ratio, quòd si daretur arbitrium quoad dignitates successores, quæ non tenerentur ad expensas, eluderetur clausula *Parito.* Nam veteres dignitates causam non prosequendo iudicato non parerent. & nihilominus, quia idem ius habent, cùm nouis dignitatibus iuuarentur, sententia per illos obtinen. contra reg. text. *in cap. tua, de procur. & in reg. cùm quid vna via. de reg. iur. in 6.* Vnde ex hoc capite non intrare arbitrium, vnanimiter fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. VBALDO.

Burgen. Abbatiæ de Salas. Veneris 20. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Gratia non suffragatur nisi constet de illius acceptatione, quæ concludenter, & non præsumptiuè probari debet. Ponuntur autem in hac decisione, quæ in hac materia est singularis, & memorabilis, plures præsumptiones, quibus gratia præsumitur, & non præsumitur acceptata. In contingenti casu recurras semper ad hanc decisionem à sapientissimo Auditore factam.

SVMMARIVM.

Episcopus conferens beneficium vacans in suo mense, & vigore d. collationis si prouisus reperiatur in possessione, vterque dicitur habere intentionem fundatam, num.1.

Reseruatio veniens ad annullandum anteriorem collationem Ordinarij, & excludendum reum possessorem, debet concludenter probari, num.2.

Beneficia Prothonotariorum sunt reseruata, etiamsi non sint de numero participantium, num.3.

Gratia quæ non emanauit motu proprio Papæ pro seruitio Ecclesiæ, sed ad supplicationem partis, non suffragatur, nisi eiusdem supplicantis adsit consensus, num.4.

Papa si transfert vnum Episcopum ad alium Episcopatum, an requiratur eiusdem Episcopi consensus, ibid.

Gratia non suffragatur nisi fuerit acceptata, & præsumitur acceptata quando adest considerabilis impensa, & an sufficiat literas esse expeditas, num.5. & num.6. Vbi de eadem materia.

Gratia Prothonotariatus an acceptationem requirat, num.6. & 7.

Beneficia Prothonotarij absentis nunquid sint reseruata quando non constat de acceptatione, nu.7.

Acceptationis gratiæ non est sufficiens probatio, sed tantùm præsumptio, ea quæ oritur ex registratione supplicationis, etiam supplicante præsente, nu.8.

Supplicatio non præsumitur impetrata per oratorem in ea nominatum, nisi hoc aliunde constet, ibid.

Gratiæ acceptatio non censetur probata ex sola supplicatione expedita, vel registrata, nu.9. in fine, & nu. 11. & 13. Vbi declaratur hæc conclusio.

Mandatum licèt præsumatur ex sustentatione litis simul cum impensa, impensa tamen aliunde probari debet quàm ex subhastatione litis, nu.10.

Præsumptio non oritur ex facto non plenè probato, ibid.

Dominium præsumitur ex possessione concludenter probata, secus probata tantùm præsumptiuè, ibid.

Beneplacitum Apostolicum præsumitur ex obseruantia contractus 30. annorum, dum tamen obseruantia plenè probetur, secus si præsumptiuè, ibid.

Præsumptionum plurium concursus à iure non admittitur, numero 11.

Gratiæ acceptatio ad effectum priuandi possessorem beneficio, vt probata dicatur, plures præsumptiones non sufficiunt, ibid.

Negatiua quòd quid non sit scriptum in libris officialium, probatur per diligentiam eorumdem officialium asserentium in dictis libris non reperiisse, & c. num.12.

Gratiæ acceptatio non probatur per publicam vocem, & famam, num.14.

Fama non censetur probata per testes de tempore ortæ famæ non deponentes, ibid.

Supplicatio vbi est signata cum diuersis restrictiuis, & cassaturis, non censetur acceptata, nu.16.

Possibilitate data in contrarium corruit omnis probatio, num.17.

Gratia non præsumitur acceptata quando is qui gratiam obtinuit, alteram porrexit supplicationem, numero 18.

Præsumptio vna tollit aliam, & fortior vincit debiliorem, nu.20.

Reseruatio non intrat quando contra eam opponitur aliquid coloratum, ibid.

Præsumptiones plures vbi sunt inter se contrariæ præferuntur illæ, quæ fauent reo, & possessori, nu.21.

DECISIO DCCVI.

Post varias huius causæ propositiones, visum fuit DD. vt disputarem dubium super iustificatione gratiæ R.P.D. Quesadæ. Quo proposito die 26. Iunij præteriti, & non resoluto, illud denuò proposui hac die 20. Nouembris 1615. Et Rota, vtraque parte informante, censuit, dictam gratiam non esse iustificatam quoad reseruationem. Fundamentum præcipuum fuit, quia hoc casu agitur de reseruatione contra prouisum ab Ordinario, qui bona fide contulit beneficium vacans in suo mense, & prouisus reperitur in possessione, quo casu vterque dicitur habere intentionem fundatam de iure communi. *c. ex frequentibus. de inst.* Fel. *in c. cum venerabilis, nu.32. de except.* Dec. *consi.117. pro tenui, num.1.* Rota *dec.4. in princ. de concess. preb. in nou.* cum aliis per Modern. *ad reg.8.§.1. proœmial. nu.21.* & *glos.11. nu.37. & 38* 1

2 Ex quo sequitur, vt tali casu, quia reseruatio venit ad annullandam anteriorem collationem Ordinarij, & excludendum reum, & possessorem, debeat plenè, & concludenter probari. Ægid. *decis.* 612. Put. *decis.* 266. *lib.* 3. Rota *diuers. dec.* 146. *num.* 3. & 4. *par.* 2. Verall. *dec.* 10. *par.* 2. & fuit dictum in Giennen. Canonicatus 11. Martij 1587. coram Robusterio, vbi expressè dicitur, quòd quia agebatur contra possessorem, prouisum ab Ordinario bona fide, non erat per plures præsumptiones amouendus à possessione, sed per plures probationes, & fuit etiam dictum in Hispalen. Archidiaconatus 20. Februarij, & 26. Iunij coram Iusto, in Calaguritana de Ocon 30. Ianuarij 1606. coram R. Lugdunen. & in Burgen de Pancoruo 24. Octobris 1585. coram Gypsio, & alias decisiones allegat Modern. ad *d. reg.* 8. *glos.* 11. *num.* 100. & *seq.*

3 Reseruatio autem in casu isto deducitur ex Prothonotariatu Andreæ, & bene. quia beneficia Prothonotariorum sunt reseruata, etiam si non sint de numero participantium. Put. *dec.* 313. *lib.* 1. Verall. *dec.* 327. *lib.* 1. *in manuscript.* & *dec.* 404. *par.* 2. & 27. *par.* 3. *in impress.* & fuit firmatum in prima decisione huius causæ 14. Maij 1612. & alias decisiones adducit Modern. *ad reg.* 8. *glos.* 51. *num.* 9. Ad Prothonotariatum autem probandum datur sumptum supplicationis signatæ, extractum ex registro supplicationum fe. re. Gregorij XIII. Ex quo tamen sumpto in casu isto DD. tenuerunt, non probari Prothonotariatum, & consequenter reseruationem, quia non constat sufficienter de acceptatione gratiæ per Andream, ex infrà allegandis.

4 Pro cuius resolutionis fundamento, necessariò præsupposuerunt in hoc casu requiri acceptationem, & mouebantur Domini, quia cùm hæc gratia Prothonotariatus non emanauerit Motu proprio Papæ, pro seruitio Ecclesiæ, sed ad supplicationem partis, vt faueret Oratori, requirebatur eius consensus: vt bene ad propositum distinguit Abb. *in c. fin. col. fin. nu.* 13. *de postul. prælat.* vbi quòd si Papa transfert Episcopum ad alium Episcopatum propter necessitatem, vel vtilitatem Ecclesiæ, non requiritur aliquis consensus Episcopi; si verò transfert propter meritum personæ, & tunc requiritur eius consensus, cùm id Papa faciat ob eius gratiam, & pro hoc faciunt, quæ scribit Gald. *consi.* 1. *de translat. prælat.* Et quòd requiratur acceptatio facit decisio Achil. 1. *de priuileg.* Lap. *alleg.* 89. *num.* 6. Mohed. *decis.* 18. *de præb.* Et in nostris terminis firmat Mandos. *ad reg.* 1. *Cancellar. q.* 8. *in fin.* & Simonett. seu potiùs Granut. *de reseruat. q.* 100. *num.* 8. & 9.

5 Et confirmatur, quia quatenus decisiones dicunt acceptationem posse induci, & præsumi, aut expensa centum ducatorum, aut stante expeditione Bullæ, vel ex aliis de quibus infrà, apertè sentiunt requiri acceptationem, cùm aliàs frustrà induceretur d. præsumptio, & in istis terminis loquuntur Mohed. *d. dec.* 18. *de præb.* Put. *dec.* 27. *nu.* 9. *lib.* 1. Cresc. *dec.* 1. *de præsumpt.* Rota diuers. *decis.* 7. *lib.* 2. *par.* 3. & *dec.* 43. *lib.* 1. *ead. par.* 3. Sarnen. *in reg. de Annal. q.* 32. *nu.* 6. distinguendo inter casum in quo adest considerabilis impensa, & inter casum in quo non adest, & Rota in vna Carthaginen. beneficij 26. Febr. 1603. coram Illustriss. Lancellotto distinguit, an litteræ sint expeditæ, vt tunc acceptatio non requiratur; secus verò si litteræ non sint expeditæ, & facit decis. Verall. 326. incipit, *Prothonotarij, lib.* 1. *in manuscript.* similiter decisio Tholomæi inter diuers. 1033. *par.* 3. *lib.* 3. quatenus dicit, creatum Prothonotarium censeri acceptasse.

Et licèt d. decis. Tholomæi adducat duas rationes, tum propter compositionem centum duc. tum quia Prothonotoriatus est officium publicum, quæ rationes significantur etiam *in dec.* 1292. *ead. par.* 3. & adducuntur etiam in illa dec. Put. 339. *lib.* 2. quæ est *dec.* 329. secundùm nouam impress. & est eadem cum d. dec. Tholomæi, & eadem die, mense & anno emanauit, prout videtur etiam eadem cum *d. dec.* 1292. Tamen in ista Putei additur in fine, non ita placuisse DD. rationem, quia Prothonotariatus concernat publicam vtilitatem, quasi Prothonotarij sint deputati ad scribendum gesta Martyrum, cùm hoc conueniat solis participantibus: sed magis aliam, quæ erat propter compositionem quæ soluitur, & sic sensit illa decisio, quòd in Prothonotariis non participantibus, in quibus terminis nos versamur, sit necessaria acceptatio saltem præsumpta propter impensam. 6

Et quamuis *dec.* 373. *ead. p.* & *lib.* 3. residere videatur in eo, quòd beneficia Prothonotarij absentis creati sint reseruata, quamuis non constet de acceptatione; tamen venit intelligenda iuxta dec. Cresc. 15. quam allegat iux. doctr. Bart. *in l. non solum.* §. *liberationis. ff. de lib. leg.* cum vulg. quæ *dec.* 15. quæ est *dec.* 1. Cresc. *de præsumpt.* expressè dicit, Bullam Prothonotariatus eum probare, quamuis aliter non constet, quòd ille ratum habuerit, & reddit rationem, scilicet, propter impensam. Vnde omnes istæ decisiones præsupponunt requiri acceptationem, saltem præsumptam; si verò id negant, intelligunt de acceptatione expressa, vt ex supradictis patet. 7

Cùm isto igitur præsupposito requisitæ acceptationis, vt suprà, firmato, faciliùs procedit resolutio de qua suprà, quòd non probetur acceptatio gratiæ Prothonotariatus, ad effectum de quo agitur, probandi plenè, & concludenter reseruationem, & ex ea excludendi prouisum ab Ordinario, & possessorem. Sola enim registratio supplicationis, etiamsi supplicans esset præsens in Curia, non est sufficiens probatio, sed tantùm quædam præsumptio acceptationis gratiæ; & ideo Rota, vltra talem præsumptionem, solet desiderare aliquod adminiculum, ex eo desumptum, quòd vel fuerit probatus vsus gratiæ; vel interuenerit expeditio litterarum, vel considerabilis impensa, & ita procedunt decisiones suprà proximè allegatæ. Gomes. *in reg. de annal. q.* 32. *circa med. vers. Rota tamen*, & *in reg. de triennal. q.* 38. *in fin.* Put. *decis.* 2. *sup. reg. de non iudic.* Vbi quòd supplicatio non præsumitur impetrata per Oratorem in ea nominatum, nisi aliunde constet, & idem Put. *decis.* 27. *num.* 8. *lib.* 1. ad idem *decis.* 3. Mohed. *de præsump.* vbi præsumitur ratificatio ex pluribus coniecturis ibi consideratis, & fuit dictum in Gerunden. anniuersariorum 9. Februarij 1582. coram Seraph. quæ est *decis.* 560. *num.* 1. & 2. in eius recollectis; & quidem de expeditione litterarum hîc non docetur, imò constat de negatiua ex diligentiis factis. 8

Quo ad alia verò adminicula, licèt pro D. Quesada prætendatur hîc etiam adesse, videlicet expensam, quæ fit in expeditione, seu registratione supplicationis, & testes de publica voce, & fama, quòd Andreas esset Prothonotarius, & vsum pilei 9

in

in insignibus, & armis, vt fuit ponderatũ in prima decisione. Tamen respondebatur, quo ad impensam, negari quidem non posse quin illa regulariter concurrat quando supplicatio reperitur expedita, & registrata, & ideò dum decisiones requirunt præter supplicationem, adminiculum impensæ, debent intelligi, quòd de impensa aliunde constet, quàm ex ipsamet supplicatione expedita, vel registrata, aliàs frustrà requirerent adminiculum impensæ, præter supplicationem signatam, vel expeditam.

10 Et quòd dictæ decisiones loquantur de supplicationibus registratis patet; quia adducebantur à partibus ad fundandam suam intentionem, & tamen certum est, quòd supplicationes non veniunt ad manus partium ante registrationem; & fuit adductũ simile, nam ex sustentatione litis, simul cum impensa, præsumitur mandatum, Bart. & Alex. *in l. cùm seruus. ff. de verb. obligat.* Et tamen impensa aliunde debet probari, quàm ex sustentatione litis, licèt non soleat fieri absque impensa, vt colligitur ex *decisione* 3. Cæs. de Grass. *de procurat.* Et confirmatur, quia vt ex facto oriatur præsumptio, debet factum concludenter probari, & non præsumptiuè, vt si ex possessione præsumitur dominium, debet possessio concludenter probari, Bald. *in l. non hoc, num.* 5. *C. vnde leg.* Sic ex obseruantia contractus 30. annorum præsumitur beneplacitum Apostolicum, dum tamen obseruantia plenè probetur, secus si præsumptiuè, Seraph. *dec.* 1042. *nu.* 4. *par.* 2.

11 In proposito autem tota probatio acceptationis fundatur in præsumptione impensæ, quæ fit in registratione, & expeditione supplicationis; quod nihil aliud est dicere, quàm quòd supplicatio registrata sola probet acceptationem, & consequenter reseruationem; quod tamen Rota nunquam admisit, vt videre est in omnibus decisionibus suprà allegatis; in quibus requiritur adminiculum impensæ seorsim, & separatim ab ipsa supplicatione, aliàs sequeretur, quòd admitteretur concursus plurium præsumptionum, videlicet, quòd præsumeretur Pesqueram expediuisse supplicationem, & quòd ex expeditione præsumatur fecisse impensam, contra text. *in l. 1. Cod. de dot. promiss.* Rot. *decis.* 800. *num.* 17. *part.* 1. *diuers.* Menoch. *præs.* 132. *num.* 81. *in* 8. *declarat. lib.* 3. Et in specie ad hunc effectum priuandi possessorem beneficio, non sufficere plures præsumptiones, fuit dictum in Giennen. Canonicatus coram Robusterio, suprà relata; imò in decisione illa Placentina Canonicatus, coram Paleotto, quæ est *decis.* 743. *lib.* 3. *par.* 3. *diuers.* non admittitur pro coniectura, vel probatione sufficienti acceptationis, quòd quis sit præsens in Curia, & quòd sit facta impensa in expedienda supplicatione, nisi etiam alia concurrant.

12 Ac prædicta eo magis videntur admittenda, ex quo factis diligentiis in omnibus libris officialium, in quibus expensæ pro facienda tali expeditione, vel condonationes solent adnotari, nulla fuit reperta expensa; nec condonatio annotata; ex qua diligentia, vel probatur negatiua non factæ impensæ, nec condonatæ, iux. trad. per Bart. *in l. fin. in* 1. *not. C. de reb. cred. & in l. 2. n. 2. C. de error. aduoc.* præsertim stante maxima diligentia, & legalitate Officialium Datariæ, vel saltem redditur offuscata, & turbida præsumptio ex aduerso inducta, quòd supplicationes non perueniant ad registrum, absque impensa, vel condonatione.

Nec videbatur obstare vna ratio ponderata in 13
prima decisione, quòd cùm non agatur de canonizanda gratia Prothonotariatus, sed ad effectum solius reseruationis, videatur sufficere sola supplicatio, iuxta Cassad. *decis.* 8 *n.* 13. *& seq. de restit. spol.* Mohed. Put. Caputaqu. & Gabr. in decis. relatos, quia fuit responsum, prædictos omnes loqui in casibus, quibus minor probatio sufficiebat, & plena non requirebatur, vtputa si subrogatus tractet de iustificanda gratia sui auctoris, sufficit enim ostendere supplicationem signatam, & ita loquuntur Put. *decis.* 347. *lib.* 1. Caputaq. *dec.* 235. *&* 301. *part.* 3. Sed nullus ex prædictis loquitur in casu reseruationis probandæ, dato concursu prouisionis Ordinarij, & possessoris beneficij, quo casu cùm reseruatio sit plene, & concludenter probanda, & ipsa consistat in Prothonotariatu, sequitur vt de illo, tanquam de causa reseruationis plenè & concludenter constare debeat, ex suprà allegatis.

Quo verò ad publicam vocem, & famam vltrà 14
quòd in casu nostro talis presumptio non sufficit, ex suprà adductis, & tradit Cassad. *decis.* 2. *nu.* 2. *in fin. de constit.* Simonet. *de reseru. qu.* 24. Put. *decis.* 17. *de præb.* Illa nec videtur probata, quia testes de ea deponentes dati in Summ. pro D. Quesada, partim fuerunt examinati in partibus, extraiudicialiter, & sine citatione partis, qui ideò nihil probant. *l. si quando. C. de testib. c. quoniam contra,* vbi Doct. *de probat.* Cresc. *dec.* 2. *num.* 6. *de testib.* Partim verò fuerunt examinati in Curia tempore Villanouæ, qui postea repetiti ad instantiam D. Gabrielis, declararunt, earum famam ortum habuisse post obitum Pesqueræ, & aliqui dicunt etiam, post motam hanc litem, vnde cùm non constet de origine sufficienti ad istam famam inducendam, non fama, sed vana vox populi reputatur. *l. decurionum. C. de pœn.* Bald. *in l. proprietatis num.* 3. *C. de prob.* Surd. *cons.* 151. *n.* 76. *lib.* 2. Et in terminis nostris est decisio Regien. Canonicatus coram Paleotto, quæ est *dec.* 525. *lib.* 3. *par.* 3. *diuers.*

Nec est facienda vis in testibus deponentibus 15
de vsu pilei, quo Andreas vtebatur, quia etiam ex testibus constat, quòd Andreas hoc prætendebat sibi competere, quia erat Abbas, & caput Ecclesiæ de Salas, & quia sui antecessores pileo vsi fuerant, & hoc conabatur defendere in lite super hoc articulo cum Capitulo Burgen. in qua non priuilegio Prothonotariatus vtebatur, quod aliàs facilè sibi fuisset allegare ad fundandam intentionem suam, sed rationibus proximè adductis; imò id in quodam libello contra Decanum, & Capitulum prædictum porrecto, deduxit, & declarauit, in quo etiam produxit quatuor scripturas, & sententiam pro suis antecessoribus latam super iurisdictione, & gestatione pilei, vt in summario D. Gabrielis dato in hac causa 27. Martij præteriti *n.* 33.

Postremò considerabant DD. multas contra- 16
rias præsumptiones pro Gabriele adductas, ad excludendam acceptationem gratiæ de qua agitur. Et primò quòd supplicatio reperitur signata cum diuersis restrictiuis; vnde consensus ex datione supplicationis, non potest dici cum restrictiuis, sed sine ipsis, Put. *dec.* 184. *num.* 2. *lib.* 2. *in nou.* Caput. *decis.* 210. *num.* 6. *par.* 1. Et additur pro adminiculo dictum vnius testis iam defuncti, licèt ex-

minati ad perpetuam rei memoriam, qui deponit, quòd ob dictas restrictiuas, & con positionem petitam ab Andrea, ipse noluit gratiam acceptare, quo stante nihil operatur præsentia Andreæ, quia cùm fuerit data supplicatio ampla, & signata cum pluribus restrictiuis, & cassaturis, vt patet ex crucibus appositis. Cæs. de Graff. *dec.121 nu.7.& decis.122 nu 1. aliàs dec. 10.& 11. de præb.* Seraph. *decis.683.n.2.* Non sequitur ex præsentia, acceptatio. *l.1.§ si quis simpliciter ff. de verb. obligat. §. præterea. Instit. de inut. stipul.* Consensus enim super vna petitione non operatur circa aliam. Bald. *in l. si curatorem. ff. de rest. in integr.* Aret. *in l. Domitius. ff. de testam.* Ceph. *cons. 184.n.24.*

17 Secundò quòd fuerit possibile supplicationem, absque instantia & impensa alicuius, registrari, vt probatur per testes à Gabriele inductos, & cùm ex aduerso non probetur concludenter ex sola registratione acceptatio Prothonotoriatus, ex suprà deductis; sufficit Gabrieli reo, & possessori allegare hanc possibilitatem. glos. *in l. si tutor, in verb. ostendens. C de peric. tut & in l.2. in verb. probationibus C. qui testam. fac. poss.* Soc. iun. *cons. 67.n.18. lib.1.* Surd. *cons. 180.n.7. lib.2.*

18 Accedit tertiò, quod valdè mouebat Dominos, porrectio alterius supplicationis eiusdem gratiæ Prothonotariatus & signata à fe. re. Sixto V. quæ nec etiam fuit expedita, quia fuit petita compositio, & ex hac secunda arguitur, quòd prima supplicatio non habuit effectum, vt bene ad propositum Put. *decis.298. in fin. lib.3. in nou.*

19 Quartò quia Andreas nunquam se gessit pro Prothonotario, nec pro tali vnquam fuit vel ab eius consanguineis, vel ab aliis reputatus, vt deponunt testes, quæ tamen reputatio valde facit ad illum effectum, vt in d. Regien. Canonicatus coram Paleotto suprà allegata.

20 Et aliæ coniecturæ adducuntur per Informantes pro Gabriele, ex quibus videtur satis debilitari, & eneruari probatio, seu præsumptio prouisi Apostolici, deducto ex solo sumpto supplicationis signatæ; & intrant vulgares regulæ, quòd vna præsumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem, *l. Diuus ff. de in integr. rest. c. litteris. de præsumpt.* Et vna probatio contraria contraria probatione conquassatur. Surd. *cons.135. num.93.& seq. lib.1.* Et in terminis reseruationis, quòd illa non intret, quando contra eam aliquid coloratum opponitur, fuit per doctrinam Soc. *in l. rem quæ nobis, sub n 19. vers. sed tu considera ff. de acqu. poss.* decisum coram Paleotto *decis.258.* in manuscriptis, vt in copia data.

21 Et quatenus præsumptiones redderentur pares, in paritate præsumptionum est præferendus reus, & possessor, Spec. *in tit. de iuram. delat. §.1. num.9. vers. quid si actor.* Cephal. *cons.152. num. 30.* Felin. *in c. ex litteris num.4. de probat.* Alciat *reg.3. præs. 44. n.1.* Tiraq *de iur. primigen. quæst.17. opin.11.n.2.* Et vt dicit Aret *in c. in nostra de rescript.* cum possessione, paritas probationum reducitur ad imparitatem, & fuit dictum in vna Portalegren vnionis 9. Martij 1594. coram Orano. Neque est dubitandum Gabrielem possidere, etiamsi fuerit appositum sequestrum de mandato Principis, donec causa cognoscatur, vt per Alex. *cons.112. numer.5. vers sed ita est, lib.6.*

22 Ex quibus fuit conclusum, gratiam D. Quesadæ non esse iustificatam quoad reseruationem.

R. P. D. PAMPHILIO.

Vlixbonen. cœmeterij. Veneris 20. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Cœmeterium, & alius locus sacer profanari non potest sine causa, nec etiam alienari sine solemnitatibus à iure requisitis in alienatione rerum Ecclesiasticarum.

SVMMARIVM.

Sententia quòd fuerit lata sine citatione partis, probatur ex inspectione actorum, & propterea est nulla, num.1.

Archiepiscopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus an profanare possit cœmeterium, sicut potest profanare Ecclesias dirutas, num.2.

Clausula, vocatis iis quorum interest, *operatur vt nisi citentur interesse habentes, sententia sit nulla, ibid.*

Locus sacer profanari non potest, præsertim sine causa, n.4.

Ecclesiastica bona sine solennitatibus à iure requisitis alienari nequeunt, n.5.

DECISIO DCCVII.

PRo Patribus Societatis IESV informantibus, nempè sententiam Archiepiscopi esse infirmandam, quia de eius nullitate satis visum fuit constare ex inspectione actorum, ex quibus apparet illam fuisse latam absque citatione Patrum, Abb. *cons.84.n.1. in fin. lib.2.* Castrens. *cons.81.n.3. lib.2.* Corn. *cons.141. nu.3. lib.3.* Rota in causa Senogallien. siluæ. 24 Maij 1577. relat. inter impress. *decis.64.n.2. part. prima diuers.* & coram me in causa Leodien. parochialis 19. Decemb. 1611. Qui tamé, cùm de illorum præiudicio ageretur, erant ad id omnino citandi. *Clem sæpe vers. sententiam verò,* & ibi gloss. *verb ad id de verb. sign.* Anchar. *cons. 211.n.1.* 1

Nec obstare, quòd Archiepiscopus per eius sententiam profanauerit Cœmeterium de quo agitur, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, vigore Conc. Trid. *sess.21. cap. 7. de reformat.* Quia vltra quòd *in dicto c.7.* fit mentio tantùm de Ecclesiis dirutis, seu collapsis, ita vt illius dispositio non cóprehendat Cœmeterium præfatum, quod non apparet fuisse tale, ad *l.4.§. toties,* & ibi Doctor. *ff. de damn. infect.* fuit etiam responsum quòd in eo adest clausula, *vocatis iis, quorum interest,* cuius vigore Patres, de quorum interesse agebatur, erant omnino citandi, aliàs sententia est nulla, vt ex trad. per Paris. *cons.45. nu.6. lib.4.* tenuit Rota in causa Feretrana parochialis 3. Iulij 1589. coram bon. me. Cardinali Pamphilio.

Et prædicta visa fuerunt Dominis eo faciliùs admittenda, quia sententia ista non potest saluari ab iniustitia. In ea enim prófanatur locus, de quo agitur, ex eo præcipuè quòd is ab immemorabili tépore habitus fuerit pro profano, & Dominus Comes ex legitimo titulo in possessione permanserit, quod non solùm non apparet in actis tunc fuisse legitimè iustificatum, quinimo potiùs constat de contrario, quia in instrumento acquisitionis factæ per Comitem à ciuitate de 2

anno

anno 1543. pro confine bonorum tunc concessorum datur Cœmeterium Sancti Rocchi, & sic patet Cœmeterium non fuisse in concessione comprehensum, quod etiam arguitur ex modica quantitate ducatorum 20. de Camera tunc pro dicta acquisitione solutorum, quæ ostendit illa bona fuisse parui momenti.

4 Vlteriùs pro Patribus datur sententia, in qua locus prædictus dicitur esse Cœmeterium Ecclesię Sancti Rocchi supradictorũ Patrum, quod etiam deponunt testes pro eisdem Patribus examinati, idque etiam iustificatur ex altera sententia, in qua quidem officialis propter extractionem vnius delinquentis ab isto Cœmeterio S. Rocchi, fuit declaratus sacrilegus, quæ sententia fuit postea in gradu appellationis per iudicem confirmata, & comprobatur ex ipsa sententia, de qua agitur, in qua dictus Archiepiscopus declarat, quòd nec Comes, nec eius successores supradicto loco in sordidis vsibus vtantur, prout Concil. Trid. *dicta sess. 21. c. 7. de reformat.* in locis sacris profanatis seruandum esse disponit, vnde patet quòd hoc Cœmeterium tanquam locus sacer profanari non poterat, *cap. quæ semel, 19. qu. 3. c. semel Deo. de reg iur. in 6.* Anton. *in summ. par. 3. tit. 12. c. 2. §. Siluestr. verb. Eccles. 2. num. 7. quæst. 5.* & Tabien. *in eod. verb. nu. 7.* præsertim sine causa, Franch. *in d. c. semel Deo n. 2. de reg. iur. in 6.*

5 Nec postea tanquam res Ecclesiastica potuisset D. Comiti concedi sine debitis solemnitatibus de iure requisitis in alienatione bonorum Ecclesiasticorum, iuxta text. *in c. sine exceptione, 12. q. 2.* Vbi Laurent. de Rodulphin. *nu. 17.* Dec. *in authent. qui rem, nu. 21. C. de sacrosanct. Eccles. & cons. 142. num. 4. in princ.* cum aliis adduct. coram Seraph. *decis. 508. n. 1.* Et ita decisum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Accomandita. Veneris 27. Nouembr. 1615.

Accomanditæ contractus, ex quibus iustus, vel iniustus dicatur.

SVMMARIVM.

Contractus in dubio præsumitur iustus, & validus, non autem iniustus, & inualidus, siue agatur de fœnore, siue de annullatione contractus, n. 1.

Bona societas est illa, quæ naturaliter, & proportionabiliter confert, & diuidit lucrum, & damnum sustinet, num. 2.

Contrahentes præsumuntur velle se conformare cum lege municipali, n. 4.

Casus omissus à statuto remanet in dispositione iuris communis, num. 5.

Procurator non potest suum principalem obligare contra vel propter formam mandati, num. 6.

Consuetudo, & stylus excusat ab iniustitia contractus, num. 7.

DECISIO DCCVIII.

1 HOdie partem reseruatam in præterita disputatione proposui, an scilicet obstet iniustitia contractus de quo agitur? & non obstare fuit resolutum. Regulare enim est quòd contractus præsumatur iustus, & validus, & qui dicit contrarium, tenetur plenè, & concludenter probare, *l. si ea pactione, C. de vsur.* Bald. *cons. 39. in fin. vol. 3.* Iason. *in l. rogasti. §. si tibi, n. 7. si cert. pet.* Socin. iun. *cons. 83. n. 6. vol. 2.* Surd. *cons. 184. n. 7. vol. 2. & cons. 327. n. 13.* sumitur enim præsumptio exclusiua delicti, iuxta dispositionem *l. meritò. ff. pro socio*, siue agatur de fœnore quod propriè delictum est, siue de annullatione contractus ratione illius iniustitiæ, cùm & ipsa annullatio actus sit pœna quæ citra culpam non indicitur, *l. ad senatus. ff. de contrah. empt. l. fin. C. de posthum. hæred. instit.* Bart. *in l. sanctio legum, ff. de pœn.* Surd. *consil. 257. n. 22. vol. 2.*

Probatio autem iniustitiæ huius contractus 2 Accommanditæ aliunde deduci, aut considerari non potest, quàm ex apocha societatis continente obligationes, gubernium, & exercitium ipsius Accommanditæ, & tamen ponderatis singulis partibus illius visum est pacta non probari esse iniusta, sed magis in vtilitatem Guicciardini, quàm Accommodantium præponderare. Conuenitur enim in 3. 4. & 10. cap. de erigenda societate per viam Accommanditæ, & de præponendo Guicciardino administratore, de exponendo pro capitali scuta 40 mill. cum pacto lucri, & delucri, iuxta quantitatem à quolibet ex Accommandantibus expositam, quæ omnia si loquamur cum Guicciardino socio respectu participationis duplicatæ portionis, per eum in hac ipsa Accommandita cum aliis expositæ, videntur conuenire legibus bonæ societatis, quia, & naturaliliter, & proportionabiliter confert, & diuidit lucrum, & damnum sustinet, *l. si non fuerint in principio*, vbi glos. *in verb. partes ff. pro socio.* Corn. *consil. 196. nu. 3. lib. 3.* Card. Mant. *de contract. lib. 6. tit. 4. nu. 10. & 22. & tit. 6. n. 10.*

Si verò agatur cum Guicciardino administratore, & vti ab Accommodantibus toti negotiationi præposito, visum est etiam non probari pacta administrationem respicientia esse iniusta, sed potiùs in vtilitatem administratoris exuberare; quia in 9. capitulo Accommodantes volũt, quòd omnes expensæ pro sustentatione domus, in qua bancharia ratio exercetur, tam ratione victus, quàm mercedis iuuenum, famulorum, & proxenetarum, & aliarum rerum occurrentium cedant damno, & incommodo ipsius rationis, itaut persona, seu personæ administratorum exemptæ, ab omni impensa sustentationis domus remaneant. In 10. autem Capitulo assignantur Guicciardino vigintiquinque pro singulis centum lucrandis cum titulo recognitions. Et in Capitulo octauo datur facultas eidem Guicciardino retinendi Thesaurariam Sanctissimi, & illius omnes prouentus sibi appropriandi, & quòd Accommodantium periculo ratione eiusdem Thesaurariæ stare debeant scuta 12. mill. auri, qui prouentus multum ab ipsis Accommodantibus, & communi mercatorum cœtu solent æstimari. 3

Non obstat inæqualitas, & iniustitia ponderata 4 ex qualitate obligationis Guicciardini, qui solus, & insolidum in omnibus contractibus obligatur, & ex facultate ipsi in capitulationibus attributa obligari potest, nedum pro sorte exposita, sed pro maiori; Accommandantes verò non nisi pro sorte exposita, & pro lucris prouenientibus ab ea, remanent obligati, & tamen ad lucra maioris summæ, & indefinitæ volunt admitti; ad damna

verò vltra sortem non obligantur, quod videtur inæquale, & iniustum. Quia de huiusmodi obligatione in capitulis non videtur expressè conuentum, sed tacitè, & in consequentiam, dum conuenerũt, quòd huiusmodi Accommandita describeretur in officio mercantiæ Florentinæ, & notificaretur secundùm stylum consuetum, quasi voluerint se conformare cum lege municipali eiusdem ciuitatis, per ea quæ tradunt Bart. *in l. hæredes mei §. cum ita. ff. ad Trebell.* Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 32.* Surd. *decis. 312. n. 55.* Ideo Domini.

5 Primò dixerunt statutum prædictum disponere quidem, quòd Administratores remaneant obligati insolidum aduersùs creditores, pro quacunque summa, sed quòd soli Administratores insolidum teneantur pro damnis contingentibus, quando sortem expositam excedunt, de hoc inter Accommodantes, & Administratores nihil in statuto videtur determinatum, quod propterea videbatur relinquendum tanquam casus omissus dispositioni iuris communis requirentis æqualitatem inter socios, vt dictum fuit in decisione diei 10. Decembris 1614.

6 Secundò, quatenus vsus, & consuetudo mercatorum aliter suaderet, animaduerterunt, quòd inter Administratorem, & Accommodantes, non legitur in statuto determinatum, vt obligetur Administrator ad subeundam obligationem solidalem pro maiori summa, quàm à sociis exposita fuerit. Ideo aut eorum obligatio intra limites sortis versatur, & in hac parte non cadit inæqualitas, aut iniustitia, quia Administrator ex futuris contractibus lædi non potest, cùm incumbat pignori sortis in eius manibus expositæ, aut excedit limites, & ipsi, quatenus damnum sentiat, imputãdum est cùm contrahat præter naturam legalis, & conuentionalis mandati, quo casu non potest obligare dominos Accommodantes, *l. diligenter. ff. mandati. c. cùm olim, de offic. deleg.* Gabr. *cons. 155. n. 3. lib. 1.* vbi latissimè probat Procuratorem contra vel præter formam mandati non obligare dominum, & sequitur Surd. *dec. 209. num. 6.* Quòd autem præter legale mandatum, & conuentionale se obliget, satis patet, quia in statuto nullum verbum de obligatione vltra sortẽ, & in c. 5. 6. & 7. facultas Administratoris est restricta *alla sopradetta quantità di denari accordata di mettere di corpo in questa Raggione con li emolumenti;* quatenus autem administrator lucra respectiuè ad excessum sortis sibi ipsi acquirere prætendit, neque id potest propter conuentionem prohibitiuam, ne possit in proprio negotiatori, per quam neque voluisse, neque potuisse Guicciardinum sibi acquirere, fuit firmatum in decisione 13. Ianuarij 1614.

7 Tertiò, fuit responsum, quòd cùm obligatio solidalis, quæ concurrit in Administratore Accommanditæ, ex dispositione statuti Florentini sit inseparabilis ab ipso officio administrandi, itavt qui suscepit tale onus, sciat statim se teneri insolidum, & Accommodantes nisi pro sorte exposita; inde sequitur quòd merces, vt suprà assignata ad vtrumque onus pariter debet esse correspectiua, quæ cùm iniusta non probetur, respectiuè ad similes contractus, sed constituta secundùm consuetudinem mercatorum, exceptio iniustitiæ cessare videtur, vt in proximis terminis respondit Rom. *cons. 238. nu. 6.* loquens de contractu cambij secundùm generalem mercatorum consuetudinem celebrato, quem sequuti sunt Domini in causa Mediolanen. cambiorum 25. Iunij 1610. coram Illustrissimo Lancellotto, & faciunt deducta per Card. Mant. *de contract. lib. 6. tit. 6. à nu. 1. vsque ad decimum.* Et quando iniustitia non est patens, si eo modo similes contractus, inter mercatores frequententur, dicit Bald. *in l. vnica. in 3. q. n. 39. C. de his quæ pœnæ nomine.* quòd tollitur omnis suspicio, quæ contra illius validitatem vrgere possit, idem responderunt, Alc. Roll. Nat. Dec. & alij relati per Surd. *cons. 327. n. 52. & 53. vol. 3.* quibus accedunt Menoch. *cons. 343. num. 4.* & Ioseph. Lud. *concl. 38. vers. 105.* & etiam fuit dictum in allegata decisione Mediolanens. cambiorum coram Illustrissimo Lancell. Et ita resolutum.

R. P. D. COCCINO

Romana pecuniaria de Astallis. Veneris 27. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Ex diuersitate quitantiarum quando præsumatur diuersitas summarum.

SVMMARIVM.

Identitas summarum non præsumitur, sed diuersitas quando quitantiæ sunt diuersæ, nu. 1. vbi declaratur hæc conclusio.

Solutio præsumitur facta in extinctionem debiti, pro quo fuerat relaxatum mandatum, n. 2.

Soluere quis anticipatè non præsumitur, n. 3.

Testes quando sunt inter se contrarij, vnus alterum destruit, n. 4.

DECISIO DCCIX.

Tertiò proposui hanc causam, & tertiò eadem 1
sententia placuit Dominis; quamuis enim Capitaneus habeat intentionem fundatam in diuersitate quitantiarum, vt *in l. quingenta, aliàs quinquaginta ff. de probat.* attamen non est præclusa via probandi contrarium, vt in eodem textu, & ibid. notant DD. Hìc autem ex serie facti satis probatur contrarium. nam prima vice fuerunt soluta 6. Augusti mediante banco scut. 142. & deinde locatur cuidam Iurnario, qui soluit de ordine Capitanei, fecit quitantiam sub die 11. Augusti de scut. 508. quæ duæ summæ ascendunt ad scuta 1050. locator verò fecit quitantiam 7. Augusti eidem Capitaneo conductori de scut. 1050. *a bon conto delle paghe maturate conforme al decreto è mandato relassato*, & licèt quitantia facta Furnario fuerit facta post quitantiam factam per conductorem de scutis 1050 tamen non repugnat quòd pecuniæ antea fuerint solutæ, & socius eiusdem Furnarij modò defuncti attestatur quòd Capitaneus dederat ordinem per tres, aut quatuor dies ante d. solutionem, quòd pecuniæ soluerentur locatori: vnde quitantia generalis non repugnat quòd quitantia facta Furnario fuerit facta post d. quitantiam generalem. Quare stante ista serie facti manifestissimè constat quòd est habenda ratio tantùm scutor. 1050. nam in istis quitantiis conuenit primò identitas summæ quæ non parum facit, vt fuit consideratum in aliis decisionibus.

Accedat

2 Accedat quòd quitantia fuit facta *a bon conto delle paghe maturate conforme al decreto è mandato relassato.* nam si duplicatæ fuissent istæ partitæ, frustrà fuisset facta quitania hoc modo; quia cùm primæ solutiones essent præsumendæ quòd fuerint factæ in extinctionem debiti, pro quo fuerat relaxatum mandatum, iuxta not. per Imol. *in l. si quis ex famosa, n. 2. ff. de solut.* vt fuit in specie resolutum in causa Rom. pecuniaria. 18. Maij & 20. Nouembris huius anni, coram R.P.D. meo Pamphilio, quitentia non poterat fieri *a bon conto delle paghe maturate conforme al decreto è mandato relassato,* quia ista secunda partita iuncta cum aliis longè excederet creditum pro quo fuerat relaxatum mandatum, & cuius vigore poterat carcerati, vt benè ad propositum considerat Imol. *loco proximè allegato,* & consideratur etiam in vltima decis. D. mei Pamphilij suprà allegata.

3 Quæ eam optimè corroborant, quia Capitaneus sub die 14. Septemb. soluit scut. 300. & sub die 2. Octobris scut. 400. & in quitantiis fuit dictum *a conto di che deue;* & tamen si habenda esset ratio summarum duplicatarum, nihil debuisset Capitaneus, sed remansisset creditor, vnde excluditur, quòd solutiones potuerint fieri pro futuris paghis, cùm fuerit dictum *a conto di che deue,* vltra quòd solutio anticipata non præsumitur, vt fuit consideratum in causa Romana fructuum census coram Illustr. Dom. meo Cardin. Lancellotto 21. Aprilis 1610. & cùm Capitaneus esset solitus soluere mediantibus mandatis, non de facili debet præsumi ista solutio, iuxta tradita per Afflict. *in decis. 13. n. 18.* Mandell. *cons. 789. a. 4. lib. 1.* & prædicta recipiunt adminiculum ex qualitate locatoris & ex eius libris, vt fuit ponderatum in aliis decisionibus, quę eo magis procedunt hodie, cùm ipse conductor sit mortuus in gremio sanctæ matris Ecclesiæ, receptis omnibus sacramentis; nemo enim præsumitur immemor salutis æternæ. & quamuis ista non sufficiant, prout est verum, tamen negari non potest quin multum faciant vnà cum aliis ad eliciendam veritatem.

4 Nec obstant testes examinati pro parte Capitanei, quia vltra alias responsiones datas in præcedentibus decisionibus fuit consideratum quòd secundus testis dicit, neminem fuisse præsentem numerationi pecuniarum, & tamen quartus dicit se præsentem fuisse, & sic vnus destruit dictum alterius. *l. duobus. §. fin.* vbi DD. *ff. de iureiur.* Surd. *decis. 326. in fine.* neque ipsi cognoscunt summam solutam, nec causam, & dicunt de datione quitantiæ, quæ tamen non exhibetur, vnde non bene sentiendum est. Aym. *cons. 134. num. 17.* Decian. *resp. 24. num. 30. lib. 1.*

R.P.D. ANDREA.

Bononien. de Capacellis Veneris 27. Nouemb. 1615.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac decisione sententia, quæ primo nulla prętendebatur ex non transportatione actorum. Secundò quia non erat conformis libello. Tertiò quia iudex omiserat pronunciare super reconuentione; & Quartò quia iniusta, cùm iura non fuerint legitimè recognita, & præsertim in eadem decisione discutitur, an & quando actorum transportatio omissa sententiam reddat nullam.

SVMMARIVM.

Actorum transportatio omissa subsequutam sententiam annullat, tam de iure communi, quàm vigore Concilij Tridentini, num. 1.

Acta coram iudice à quo de partibus sunt transportanda, quando quomodocumque influunt in causam pendentem in curia; & quando acta sic in causa influere dicantur, num. 2.

Actorum transportatio vigore Concilij Tridentini non habet locum in causis prophanis, num. 3.

Actorum transportatio de iure communi non est necessaria, quando acta non concernunt merita causæ, nec impugnant iustitiam sententiæ, ibid.

Actorum transportatio non est necessaria, quando causa est diuersa, ibid. in fine.

Clausula quam & quas, apposita in commissione comprehendit tam petitorium, quàm possessorium, nu. 4.

Commissio causæ in petitorio quando iurisdictionem tribuat etiam in possessorio, num. 5.

Petitorium an & quando suspendi possit in causa appellationis, num. 6.

Sententia an sit nulla ex eo quòd iudex omisit pronunciare super reconuentione, num. 7.

Protestatio non suffragatur post actum perfectum, nu. 8.

DECISIO DCCX.

Contra sententiam Rotalem opponebatur de multiplici nullitate & iniustitia, quibus tamen non obstantibus eam esse confirmãdam maior pars Dominorum censuit. Prima erat nullitas ob non integram transportationem actorum, ex quo non fuerant transportata acta coram Rangono; cùm tamen acta omnia sint transportanda, non solùm attenta dispositione Conc. Trid. *sess. 24. c. 20.* sed & iuris communis, aliter sentẽtia est nulla. Bart. *in l. 2. n. 5.* & cõmuniter alij. *C. de eden.* Felin. *in c. Ecclesia S. Mariæ, num. 16. ad fin. vers. & idem si acta. de constit.* Vant. *de nullit. n. 6. à quo, & quib. mod. n. 21. & seq.* Cæs. de Grass. *decis. 9. n. 5. de caus. poss. & propr.* & fuit dictum in Vrbeuetana, &c. legatij 5. Decembris 1603. coram bon. mem. Litta. 1

Nec obstabat hæc acta non fuisse facta coram iudice à quo, sed coram Rangono iudice secundæ instantiæ, quia nihilominus acta de partibus sunt transportanda quando influunt quocunque modo in causam pendentiæ in Curia; vt fuit decisum in Bracharen. parochialis 8. Martij coram Iusto, & quòd in hac materia solùm debeat attendi, an acta in causam influant, dictum fuit in Romana de Cinciis 1. Iunij 1607. coram Reuerend. Bonon. Dicta autem acta coram Rangono influere in causam, ex eo constabat, quia relationes peritorum factæ coram ipso erant de appendicibus iudicij facti coram Martinello primo iudice; cùm illi periti fuerint electi in prima instantia, licèt tunc relationem non fecerint. Vnde non est dubiũ quòd ex illa iudex appellationis instrui poterat de iustitia, vel iniustitia sententiæ, quæ est ratio, cur acta primæ instãtiæ transportari debeant. Castr. *cons.* 2

117.nu.2.lib 1 Vant.vbi sup.nu.21. & fuit dictum in Placentina administrationis S. Sacramenti 1. Decembris 1597.coram G psio.

3 Verùm fuit responsum, quòd decretum Conc. *vbi suprà*, non habet locum in causis prophanis, non Ecclesiasticis, vt S.Congregatio, illius interpres, sæpiùs declarauit, & Rota secuta fuit in Romana lignorum 28. Iunij 1603. coram Reuerend. D.meo Damasceno, & in Perusina liquidationis fructuum 21.Maij 1610. coram R.P.D. meo Decano, & in Romana domorum 10.Iunij 1611. coram Reuer. Bono. De iure autem communi non est necessaria actorũ transportatio, quę non concernunt merita causæ, nec impugnant iustam sententiam. Castr *d.cons.* 117 *n.*1.& dixit Rota in d.Romana lignorum. Prædictæ autem relationes solùm pertinent ad causam trãsactionis inter Iuliam, & Hippolytam, quæ nihil commune habet cum hac causa, in qua Hieronymus egit vigore fideicommissi, & primogenituræ Ioan. Baptistæ, & Tanarini, vti primogenitus ab eis vocatus, & super qua dicta sententia lata fuit, & sic tanquam super re diuersa non fuit necessaria illarum transportatio, sed satis fuit transportari acta in hac causa facta, vt fuit dictum in Conchen. limitum 17.Iunij 1596. coram bo.me.Card.Pamphil. & in Albanens. successionis 20.Maij 1602.coram Reuerend.Bono.

4 Secunda nullitas ex eo deducebatur, quia sententia non erat conformis libello. Nam in prima instantia fuit intentatum petitorium, & in causa appellationis fuit pronunciatum in possessorio: sed hæc nullitas cessabat ex clausula *quam & quas*, in commissione apposita, quæ comprehendit tam petitorium, quàm possessorium. Mohed. *decis.*6. *ante n.*1.*vers.insuper.de rescript.* & fuit pluries resolutum, & signanter in Cæsarina præceptoriæ 16. Martij 1607. coram bo.me. Iusto, & in Nucerina iurispatronat.14.Maij 1612.coram R.P.D.meo Caualerio.

5 Prout etiam cessabat id, quod dicebatur, non potuisse dictam sententiam ferri in possessorio, stando quòd in Rota fuerat commissa causa appellationis interpositæ à sententia lata super petitorio, cùm simus in prophanis, in quibus huiusmodi commissio tribuit iurisdictionem tantummodo in petitorio, non autem in possessorio. Castr.*cons.*278.*num.*2.*in fin.& seq lib.*1. Vbi respondet ad rationem quòd petitorium habet in ventre possessorium, quia in causa Castr. non erat commissa causa cum clausula *quam & quas*, cuius vigore vtrumque censetur deductum, vt suprà dixi, & potest procedi, prout in prima Seraph. *decis.* *Bonon.*47.*nu.*3.Barz.*decis.Bonon.*47 *nu.*38.Rot.*decis.* 74.*par.*3.*lib.*2.*diuers.* cum aliis adductis in Alerien. beneficij 11.Maij 1614. coram R.P.D. meo Buratto, & in istis terminis fuit dictum in Perusina fideicommissi, 16.Februar.proximè præteriti coram R.P.D.meo Decano.

6 Vnde etiam corruebant latè hîc deducta per informantes pro Claudio, super eo quòd petitorium suspendi non potuit in causa appellationis. Rom. *cons.* 381. cum aliis alleg. Quia totum hoc prouenit ex natura clausulæ *quam & quas*, per quam apparet quòd agens à principio non se arctauit magis ad vnam causam, quàm ad aliam, sed omne ius suum à principio deduxit. Rota in causa Romana donationis 50000. 29.Maij, & 30. Iulij 1570. coram fel.rec.Clem. VIII.& in Romana pecuniaria siue societatis 26. Iunij 1606. coram Reuerend. Bonon. quo casu prosequutio ex vno capite non tollit aliud. Seraph. *decis.*630.*n.*3.*par.*1.

Tertia nullitas, aut saltem notoria iniustitia 7 fundabatur in eo quòd in eadem sententia non fuit terminata etiam causa reconuentionis. *c.*1.*in fin.* & ibidem Abb.*n.*4. Soc.*in* 6.*notab.de mut.petit.* Sed placuit R. P. D. quòd contra Hieronymum non fuit motum aliquod iudicium reconuentionis, sed solùm contra Hippolytam eius matrem, quæ in ista causa nihil habet agere, sed solùm in causa transactionis inter ipsam, & Iuliam. Et nihilominus obiectum cessabat in casu isto, in quo iudici plus licuit de possessorio quòd propterea omissa reconuentione solùm potuit terminari. Abb *vbi supr.n.*9.*vers.nam si longè prius.* Socin.*in c.* 2.*n.* 17.*eod.vers.nam si longè,d.titulo.*

Iniustitia verò omisso articulo principali super 8 primogenitura deducebatur. Primò ex non productione instrumentorum, & non recognitione illorum in partibus, sed fuit responsum hoc cessare, quia postea in Curia fuit facta noua productio in actis, & debita recognitio. Nec refragari protectionem D. Riuani, quòd non fieret recognitio nisi sibi intimato, quia emanauit post audientiam, sub qua cadebat citatio, & postquam iam fuerat facta legitima recognitio dd. instrumentorum. Bart.*in l.fin.§.item si prædixerit ff.naut. caup.stab.* Honded.*cons.*24.*num.*45.*lib.*2.Surd.*decis.* 246.*n* 4.

Secundò opponebatur non fuisse probatam 9 identitatem bonorum Ioan Baptistæ, & Tanarini, prout nec fuisse factas detractiones, quæ competebant Iuliæ, quibus casibus retardatur immissio tam de iure communi, quàm iuxta laudabilem huius sacr. Tribunalis consuetudinem & stylum: quæ exceptiones, quia visæ fuerunt releuantes, ideo fuit resolutum, vt suprà, sententiam esse confirmandam, nisi obstent exceptiones identitatis bonorum & detractionum, de quibus erit particulariter videndum, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Senogalien. affictus. Veneris 27. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Socius quando conuenit cum socio vt pensio rei, super qua est contracta societas, deberet primò solui ex illius fructibus, non potest agere contra socium ad contributionem pro dicta pensione, nisi priùs liquidato, an pensio possit solui ex dictis fructibus.

SVMMARIVM.

*Obligatio conditionalis non potest exequi antequam constet purificatam fuisse conditionem, n.*1.

*Instrumenti vna pars aliam declarat, n.*2.

Interpretatio ea est admittenda per quam omnia ad concordiã reducuntur, & vtrique casus satisfit. ibid.

*Actor tenetur plenè probare intentionem suam, etiam quod consistat in negatiua, n.*3.

Societas potius præsumitur lucrosa, quàm damnosa, ibid.

Bilancium vt concludat, lucrum vel damnum societatis

tis debet ritè & rectè confici, num.4.
Soluens, de proprio, soluisse præsumitur, nu.5.
Socius qui administrauit, prius discuti debet, quàm conueniantur alij socij, ibid.
Cambia nullo iure debentur, nisi sint iustificata, nu.6.
Licitum facere non possunt partes quod aliàs est illicitum, ibid.

DECISIO DCCXI.

CVm aliàs Vincentius Mazingus, & Leo Bettus, Venerabili Germanorum Collegio bona Abbatiæ Auellanæ, pro certa pensione tunc conuenta conduxissent de anno 1608. medietatem dictorum bonorum Hieronymo de Scalamontibus, & Marco Aurelio de Domo sublocarunt; pacto inter cætera adiecto, quòd dicti Hieronymus, & Aurelius de omnibus lucris, & damnis ex dicta conductione quærẽdis pro rata dictæ medietatis participare deberent, & casu quo pecuniæ ex fructibus dictæ Abbatiæ colligendæ non extarent, quibus eueniente die pensio soluenda sit, quilibet sociorum pro sua parte, & rata contribuere teneretur vsque ad integram summam, ita quòd deficiente aliquo ex dictis sociis, liceat reliquis accipere pecunias ad cambium, & recambium damno, & interesse deficientis.

1 Finita igitur locatione Vincentius Mazingus prætendens, societatem in notabili damno remansisse, ipsumque pensiones eidem met Collegio pro tempore decursas de proprio soluisse, conuenit coram A. C. dictos Hieronymum, & Aurelium ad soluendum ratam ipsos tangentem, ac contra eosdem mandatum pro summa scut. 4400. auri stamparum decerni, ac relaxari impetrauit. Vnde mihi causa commissa, dubitaui an dictum mandatum esset confirmandum vel infirmandum & Domini infirmandum censuerunt. Ratio autem decisionis potissima fuit, quòd videbatur ex forma conuentionis suprà relatæ, satis apparere non potuisse dictos Hieronymum, & Aurelium prius conueniri, quàm verè constaret, quòd pecuniæ in societate non adessent, quibus pensio solui potuisset, cùm in eum tantùm casum de proprio contribuere promisissent, ad *l. cedere diem. ff. de verb. signif. l. qui hæredi. §. fin. ff. de condit. & demonstrat. l. pecuniam. ff. si cert. pet.* cum similibus.

Nec subsistit, quòd promissio soluendi ratam pensionis sit pura, & conditio defectus pecuniarum, apposita tantùm ad effectum, vt pecuniæ pro solutione dictæ pensionis necessariæ ad cambium capi possent, quia ex ipsamet lectura instrumenti manifestè contrarium apparet, quòd scil. eadem conditio adiecta fuit etiam contributioni faciendæ, ibi, *Che si mancaranno li denari ciascheduno debba contribuire per la parte sua fino alla bastanza*, & quod ad hoc, vt pecuniæ ad cambium capi potuissent requirebatur ne dum, quòd pecuniæ non adessent in societate, sed quòd etiam socius in contributione deficeret.

2 Non obstat quòd in eodem instrumento priùs etiam partes conuenerint, *Che tutti quattro li compagni siano obligati in egual portione pagare la pensione, cioè la quarta parte per ciascheduno*, idque sine adiectione alterius conditionis, quia fuit responsum, id actum fuisse ad ostendendum, quòd sicut quilibet participabat pro quarta parte, ita etiam quilibet pro quarta parte contribuere teneretur; quod tamen intelligi debet, quatenus pecuniæ deficerent ex prouentibus Abbatiæ redigendæ, iux. conuentionem inferiùs factam, vna enim pars instrumenti alias declarat. *l. qui filiabus. ff. de leg. 1.* & interpretatio facienda est per quam vtrique casui satisfiat, & omnia ad concordiam reducantur. *c. inter dictos, vers. cæterum. de fide instrum.* Crauet. *cons. 301. num. 4.* Gabr. *cons. 94. num. 6. lib. 1.* cum præsertim verisimile non sit quòd extantibus pecuniis ex fructibus Abbatiæ collectis socij de proprio pensiones soluere voluissent.

Neque dicatur quòd eo ipso quòd existentia pecuniarum non probatur, præsumitur defectus, & sic purificata videtur conditio, quia vltra quòd non sufficit actori probatio præsumpta, sed tenetur plenè, & concludenter fundare intentionem suam, etiam quòd consistat in negatiua. *l. in illa stipulatione*, & ibi Ias. *num. 13. ff. de verb. oblig.* Surd. *cons. 180. num. 16.* Cæs. de Grass. *decis. 1. num. 17. qui fil. sint legit.* Achil. *decis. 1. de prob.* non potest etiam præsumi hoc casu defectus, cùm versemur in negotio, quod potius præsumitur lucrosum quàm damnosum. *l. semper. §. negotiatio ff. de iur. immunit.* Soc. *cons. 24. num. 41. & seq. lib. 1.* Rot. Ianuen. *decis. 173. num. 8. & seq.* 3

Minus quoque dici potest probatus defectus ex bilancio quod datur, quia illud nihil concludit, nec apparet fuisse ritè, & rectè confectum, ad deduc. in Rot. Laudi 28. Iunij 1613. coram R. P. D. meo Buratt. Quinimò quatenus etiam non esset necessaria probatio dicti defectus, vel posset dici probatus; nihilominus cùm non constet quòd creditum, quod in dicto bilancio reperitur Vincentio adscriptum, proueniat ex solutione pensionum ab ipso, vt prætenditur, Collegio facta, vel potiùs ex cambiis, adhuc mandatum quod pro sorte principali tantùm relaxatum asseritur, non esset aliqua ratione ex dicto bilancio iustificatum. 4

Nec subsistit quòd saltem videatur iustificatum ex eo quòd probetur pensiones fuisse per Vincentium Collegio solutas, quia de proprio soluisse præsumitur. *l. 2.* & ibi Bart. & Bald. *C. pro soc.* Alex. *in l. certi condictio. §. si nummos, prope finem. ff. si cert. pet.* nam vltra quod ostenditur, peruenisse ad manus eiusdem Vincentij plures pecuniarum summas societati debitas, & consequenter non nisi facto calculo constare potest in quo ipse creditor remaneat, visum etiam fuit, quòd cùm prædicti Hieronymus & Aurelius non administrauerint, & pensiones, vt dixi, de fructibus Abbatiæ soluendæ essent, prius negotium hoc inter ipsum, & Bettum administratorem discuti debuisset, quàm alij socij, qui non administrarunt, conueniri, *l. actiones. §. si communis. ff. pro soc.* glos. *in l. creditor, §. duobus, in verb. solido. ff. mand.* Ancar. *cons. 332. num. 6.* Rot. Ian. *decis. 46. num. 2.* 5

Non obstat quod Hieronymus, & Aurelius promiserunt stare libris à Betto vti principali administratore conficiendis, quia nec mandatum de cuius reuocatione agitur fuit in dictis libris fundatum, sed tantùm in bilancio minus legitimè, vt dixi, confecto, nec dicta promissio extendi potest ad cambia, vt dicitur, in dictis libris ad debitum Hieronymi, & Aurelij descripta, cùm illa nullo iure debeantur, nisi sint iustificata, iux. deduc. in Mediolanen. pecuniaria 27. Maij 1602. coram bo. me. Litta, & in partium potestate non sit facere licitum, quod aliàs est illicitum. Bart. *in l. si forte. ff.* 6

de castrens.pecul. præterquam quòd mandatum dicitur relaxatum pro sorte principali tantùm, & re vera nullibi probatum apparet quòd negotium, de quo agitur, remanserit dempto cambiorum interesse in damno plusquam scutorum 8800. auri stamparum, prout probari deberet ad hoc vt dictum mandatum posset sustineri, &c.

REVERENDISSIMO P. D. COCCINO.

Burgen. præeminentiarum. Mercur. 2. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Indefinita oratio æquipollet vniuersali quando est eadem ratio, num. 1.
Statutum, & constitutio regulantur à ratione, & causa, num. 2.
Negatiua non censetur probata, nisi fuerit coarctata loco, & tempore, num. 3.
Obseruantia interpretatiua non suffragatur quando dispositionis verba sunt clara, num. 3. in fine.
Læsio enormissima quomodo sit consideranda ad effectum restitutionis in integrum, aduersùs lapsum quadriennij, & quomodo ad effectum rescissionis laudi, num. 4.

DECISIO DCCXII.

1 FVit resolutum in hac causa prima Decemb. superioris anni, quòd dimidij portionarij debent participare de iuribus suppressis per Iulium II. & Leonem X. iuxta sententiam Conchen. & quòd propterea, cùm laudum hoc auferat, & assignet quid minimum, satis dicitur constare de læsione ad effectum, quòd contradictio vnius ex dimidiis portionariis suffragetur aliis, vt fuit pariter resolutum in hac causa 14. Ianuar. 1611. coram me, cui resolutioni non obstat, quòd verba suppressionis Iulij, & Leonis videantur satis clara, vt non comprehendat dimidios portionarios. nam contrarium visum fuit ponderando verba suppressionis Iulij II. ibi, *ac modica pars eorundem fructuum,* &c. *dictis Canonicis portionariis, & aliis beneficiatis in dicta Ecclesia singulis diebus interessentibus.* quæ verba *beneficiatis*, nedum ex propria significatione comprehendunt dimidios portionarios interessentes, ex allegatis in prima decisione, sed etiam comprehendunt ex ordine litteræ, & modo loquendi, quia non possunt verificari, nisi in dimidiis portionariis; & clariùs hoc ostenditur ex verbis dispositiuis subsequentibus super distributione facienda, quæ sunt indefinita pro interessentibus, & personis prædictis; cùm enim interessentium sit eadem ratio, & conditio, videlicet, vt inuitentur ad interessendum, illa verba indefinita æquipollent vniuersali, vt per Din. *in proœm. reg. in 2. qu. vers. sed si dicendum est.* Dec. *cons. 30. num. 4. & cons. 146. num. 15. vers. vltimò non obstat.* Bald. *cons. 184. num. 4. vol. 5.* maximè, quia si adesset aliqua dubietas, videtur declarata per suppressionem Leonis X. in illis verbis, *& aliarum personarum ibi debitas laudes Domino assiduè persoluendas commoditatibus,* &c. quæ verba, *& aliarum personarum*, sunt clarissima, & comprehendunt absque dubio dimidios portionarios.

Et prædicta eo magis procedere debent, quia 2 dicta verba declarantur ex ratione suppressionis, quæ quidem ratio multum operatur ad intelligendum, de quibus statutum, vel constitutio loquatur, per ea, quæ not. Alex. *in cons. 216. num. 31. & seqq. ad* 8. *lib.* 2. in prima enim suppressione dicitur, quòd modica pars fructuum remanebat interessentibus diuinis Officiis post Missam defunctorum, & ideo suppressiones fuerunt factæ, ne diuinus cultus pateretur, & ideo fuit ordinata applicatio fructuum. quæ quidem ratio inficiari non potest, quin & optimè conueniat cum dimidiis portionariis, quare parum refert, quòd pensiones suppressæ fuerint extractæ è mensa Capitulari, quæ est separata à mensa dimidiorum portionariorum, quia ex prædictis patet ex qua causa, & ad quem effectum fuerit facta suppressio, & ideo hoc est attendendum, per ea, quæ not. Surd. *in cons. 393. num. 38. & seqq.*

Non obstat obseruantia allegata in contrarium, 3 quia non probatur ante annum 1551. de quo fuit mota lis. non enim sufficit, quòd non constet dimidios portionarios aliquid percepisse, sed debet probari negatiua, quòd non perceperint. nam probando, quòd non constet dimidios portionarios percepisse, non probatur negatiua non perceptionis, cùm non sit coarctata loco, & tempore. *l. Titiæ textores*, vbi Bart. *de legat. 1. l. fin. Cod. de reb. credit.* Aym. *cons. 139. numer. 5.* Veral. *decis. 192. num. 3. part. 3.* vltrà quòd cùm verba suppressionum sint satis clara, obseruantia non esset interpretatiua, sed destructiua; quare non attenditur, ex deductis in alia decisione.

Nec est verum, quòd ad effectum, de quo agitur, læsio debeat esse enormissima, quæ deberet 4 considerari respectu totius patrimonij, & non respectu istorum redditum, iuxta *dec.* Achill. *6. de in integr. restit.* & Socin. *in cons. 266. nu. 24. vol. 2.* Nam quicquid sit de hac conclusione, quæ mihi semper visa fuit dura, procedit quando agitur de probanda læsione ad effectum restitutionis in integrum aduersùs lapsum quadriennij, qui non est casus noster, in quo cùm agatur ad effectum, vt contradictio vnius facta laudo suffragetur satis superque videtur constare de læsione, quia pro distributionibus pinguibus fuit assignatum quid minimum, vt fuit consideratum in prima decisione sub die prima Decembris superioris anni, à qua ex prædictis Domini censuerunt non esse recedendum. Et ita conclusum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PAMPHILIO.

Reatina census, seu pecuniaria. Mercurij 2. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Promissio, & obligatio facta ex aliqua causa, si causa illa vera non est, inualida est promissio, & obligatio.

SVM-

SVMMARIVM.

Promissio, seu obligatio facta sine causa, nulla, & inualida est, etiam quòd hoc Camerali obligatione sit validata, num.1.
Negatiua probatur ex inspectione instrumenti, numero 2.
Decretum iudicis, & curatoris authoritas habent præsumptionem pro se, num.3.
Fructus soluti vigore obligationis factæ sine causa indebitè soluti dicuntur, num.6.

DECISIO DCCXIII.

1 Domini concluserunt mandatum esse iniustum, quia licèt fuerit relictum vigore instrumenti, in quo Domini de Pagnotis de anno 1600.cum obligatione Camerali promiserunt infra annũ extinguere censum scutorum 1000. etiam pro rata scut.600. quam aliàs Thomas eorum pater super se accollauit pro vltima solutione pretij eiusdem petiæ terræ, quam à Mutio, & Camillo de Sinibaldis emit, prout contrahentes constare dixerunt ex instrumento emptionis, ad quod relationem haberi voluerunt; tamen cùm de accollatione ex dicto instrumento emptionis non appareat promissio ex defectu causæ, propter quam illa fuit facta, remanet inualida. Bald. *in l. nec apud. C. de hæred. instit.* Dec. *cons.600. num.7.* Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.3. tit.12. nu.50.* & per consequens cessabat illius exequutio, non obstante obligatione Camerali, contra quam potest opponi etiam de defectu causæ. Gales. *post relat. ad 4. part. obligat. Camer. quæst.1. num.12.* Rota in causa Romana pecuniaria coram Cantuccio, vt in decis. relat. inter impress.123. *num.15. part.2. diuers.* Thesaur. *decis.26. num.15.*

2 Nec posse dubitari quin ex inspectione ipsius instrumenti emptionis de negatiua accollationis, & sic de defectu causæ obligationis satis constare dicatur, quia licèt aliàs accollatio huiusmodi potuerit fieri in alio instrumento separato, ex quo tamen in casu isto contrahentes ad illud relationem haberi voluerunt huiusmodi negatiua, ex illius inspectione satis probatur. Alex. *cons.83. num.1. vers. modus autem, lib.1.* & fuit dictum in Romana census 12. Maij 1606. coram Litta. Tanto magis, quia in dicto instrumento non solùm accollatio huiusmodi non legitur sed etiam illa satis visa fuit excludi, ex eo quia venditores in eo asserunt se à dicto Thoma recepisse integrum pretium ducat. 1200. in tot Pauli argenteis pro duobus tertiis, & pro altero in moneta Regni, & sic in pecunia numerata, aliàs enim huiusmodi distinctio monetarum non fuisset ibi adnotata.

3 Nec obstare, quòd ex his probetur solùm confessio de recepto facta ab ipsis venditoribus, qui erant minores, quia cùm fuerit solemniter facta cum auctoritate curatoris & decreto iudicis, pro quo præsumitur Put. *decis.205. num.2. lib.3.* Seraph. *dec.217. n.1.* & fuit sæpè decisum, ex ea satis probata remanet vera, & realis solutio. *l. pecuniæ*, vbi Bald. *C. de solut.* Dec. *in l.2. §. fin. n.27. ff. si cert. pet.* & fuit dictum in causa Seruien. bonorum 17. Iulij 1585. coram bon. mem. Card. Pamphilio.

Nec subsistere, quòd huiusmodi confessio possit etiam referri ad accollationem census, ex deductis in causa Ianuen. pecun. 15. April. 1611. coram Illustrissimo D. Card. Lancellotto, quia placuit responsio, quòd ibi nullum aderat verbum quod de necessitate denotaret, solutionem fuisse factam in pecunia numerata, immò vt ibi dicitur, concludenter constabat de solutione facta mediante schedula bancharia per testes vtriusque partis, cum aliis ibi deductis: in casu autem de quo agitur de accollatione census nullibi apparet, & ex illa duplici specie monetæ satis colligitur integrum pretium fuisse solutum in pecunia numerata, adeò vt accollatio census pro parte pretij iam soluti fieri non potuerit, ad *l.4. §. condemnatum ff. de re iud.*

Neque refragari, quòd Thomas in dicto instrumento de anno 1600. dicatur in se suscepisse supradictum censum pro rata scutorum 600. & sic vt aliàs prout in huiusmodi venditionis instrumento dicitur constare, quæ verba videntur posse etiam referri ad aliud instrumentum, & dubitationem importare, ex Bart. *cons.90. num.8. lib.1.* quia præterquam quòd accollatio census in casu isto satis remanet exclusa, ex quo constat pretium fuisse solutum in pecunia numerata, ex supradictis. Placuit etiam responsio, quinimò dicta verba, vel aliàs, non possent referri ad aliud instrumentum, sed solùm ad latiùs deducta in eodem instrumento venditionis, ad quę contrahentes expresse relationem haberi voluerunt, & licèt verba etiam subsequentia, prout in huiusmodi venditionis instrumento dicitur constare, denotent quòd contrahentes super huiusmodi accollatione dubitabant, tamen certum est, quod ad dictum instrumentum relationem fieri voluerunt, & nulla alia de causa id verisimiliter fecerunt, nisi quia de accollatione dubitabant, quod sufficit ad effectum, vt ex illius inspectione de defectu causæ constare dicatur, ex supradictis. 4

Quod vltimo loco dicebatur de fructibus census solutis ab istis de Pagnottis, nihil pariter visum fuit relauare, quia solutiones factæ sunt post supradictum instrumentum de anno 1600. quod cùm ex defectu causæ finalis remanserint inualidum, fructus etiam illius vigore indebitè soluti repeti possunt. *l.1. ff. de cond. indeb.* Dec. d. *cons.600. num.4. & 6.* Et ita decisum, &c. 5

R.P.D. REMBOLDO.

Maceraten. prædij. Veneris 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

De solutione facta tutori non legitimo, qui tamen publicè reputabatur legitimus, nunquid soluentem debitorem liberet.

SVMMARIVM.

Solutione omnis obligatio extinguitur, etiam facta tutori, num.1.
Tutoris confessio de recepto, pupillo non præiudicat, n.2.
Numeratio pecuniæ realis probatur per instrumentum publicum, ibid.
Pecuniarum conuersio in vtilitatem pupilli probatur coniecturis, num.3.

Solutio facta tutoris minus legitimo, qui tamen pro legitimo tutore habebatur, liberat soluentem, nu. 4.
Statutum vsu non receptum seruari non debet, numero 5.
Tutor præsumitur fecisse inuentarium, & omnia alia ad quæ de iure tenetur, nisi probetur contrarium, ibid.
Minor, maior factus potest approbare nulliter gesta per tutorem, n. 6.

DECISIO DCCXIV.

1 CVm aliàs Domini censuissent sententiam, qua Dominus Antonius in partibus condemnatus fuit ad soluendum Paulo Vlyssi scuta 1065. tam ex capite nullitatis, quàm iniustitiæ esse reuocandam iterum à me super iisdem dubio proposito dixerunt quoad scuta 805. iam priùs per D. Antonium de Paulo, siue eiusdem Pauli tutori soluta iniustitiam dictæ sententiæ esse claram: nam cùm mediante dictæ summæ solutione etiam tutori facta, extincta fuerit omnis eius obligatio, *l. Lucius la 2. §. tutelæ, & §. fin. ff. de administ. tut. vel curat. l. sancimus. C. eod. l. quod si fortè. §. quid ergo*, vbi Bart. *num. 4. ff. de solut.* non potuit ad illam iterum soluendam condemnari.

2 Non obstat, quòd de solutione dictorum scutorum 805. non constat, nisi per confessionem de recepto tutoris, quæ pupillo non præiudicat, iuxta magis communem opinionem, de qua per Bart. *in dict. l. Lucius. §. tutelæ. ff. de administratione tutor.* Ias. *in l. 2. §. final. numero 20. vers. puto. ff. si cert. pet.* Castrensis *consil. 186. numero 1.* cum aliis per Tiraquell. *tract. de retractu conuent. gloss. 6. §. 4. num. 10. & seqq.* & fuit dictum in vna Romana residui 9. Decembris coram bon. memoriæ Rubeo, quia imò quoad scuta 405. constat fuisse verè, & realiter numerata per publicum instrumentum, quod facit probationem probatam. *l. cum precibus. C. de probat.* Bald. *in l. Imperator, nu. 8. ff. de statu hominum.*

Quo verò ad alia scuta 480. nedum probatur numeratio; sed etiam, quòd versa fuerint in vtilitatem pupilli, ex quo apparet mediantibus illis redemptum fecisse censum super bonis Pauli de anno 1588. à Bernardino impositum. Et licèt in instrumento dictæ redemptionis non exprimatur, quòd pecuniæ, quibus facta fuit redemptio, sint illamet quæ recepta fuerunt à D. Antonio, nihilominùs id satis probatum videbatur ex circunstantiis temporis, & aliis, accedente præsertim propria attestatione D. Venantij ferri, qui dictas pecunias recepit, & censum redemit, cùm versio etiam per coniecturas, & indicia probetur. Bart. *in l. ciuitas, n. 12. & seqq. ff. si cert pet.* Menoch. *consil. 375. nu. 1.* Ruin. *consil. 142. nu. 4. lib. 1.* Natt. *consil. 543. num. 20.*

4 Non obstat quòd tutor, cui dicitur facta solutio, inuentarium non confecit, atque ideo ex dispositione statuti ciuitatis Maceraten. D. Antonius per solutionem ei factam non censetur in præiudicium pupilli à debito liberatus, quia vltra quod satis est, quòd solutio facta sit ei, qui communiter reputabatur tutor, etiamsi minus legitimus postea appareret. *l. si quis seruo. l. quod seruus, & l. cum quis, §. 1. ff. de solut. l. si procuratorem. ff. de procurat.* Rot. *decis.... nu. 9. part. 2. diuers.*

Necdum statum probatur vsu receptum, prout requiritur, vt in terminis statuti Maceraten. fuit dictum coram bonæ memoriæ Cardinali Seraphino *dec. 1004. n. 8. & 9.* inter impress. & in omnem etiam euentum, eo ipso quòd pro tutore publicè se gessit, præsumitur omnia adimpleuisse: ad quæ tam de iure communi, quàm vigore statuti tenebatur. Socin. *cons. 153. vol. 2.* Caputaq. *decis. 323. n. 3. vol. 2.* Boër. *decis. 124. sub num. 13. vers. & pro hac conclusione.*

Et quia, vt in alia decisione dictum fuit, idem- 5 met Paulus maior factus gesta per eundem tutorem approbauit, iuxta not. *in l. final. C. ad Maced. & in l. pupilli. §. item quæritur. ff. de negot. gest.* Alex. *consil. 127. sub num. 1. vol. 5.* Decius *consil. 261. num. 6. &c.*

REVERENDISSIMO P. D. DVNOZETTO.

***Toletana decimarum. Veneris* 4. *Decembris* 1615.**

ARGVMENTVM.

Remissoria conceditur in profanis vbi articuli sunt releuantes, imò sufficit releuantia vnius tantùm articuli, & quid si remissoria petatur, postquam alij testes fuerunt in partibus examinati, & didicita testificata.

SVMMARIVM.

Laici sunt capaces iuris decimarum, si illarum solutionem probant immemorabilem cum forma, & priuilegiis, n. 1. Vbi etiam quòd in personis Ecclesiasticis sufficit sola immemorabilis.
Remissoria datur absque fumo boni iuris, quando sumus in profanis, & articuli sunt releuantes, ibid.
Remissoria quando concedatur postquam alij testes fuerunt in partibus examinati, & eorum didicita testificata, num. 2.
Remissoriæ petitæ cessat præsumptio calumniæ ex vno articulo releuanti, n 3.
Sententia licèt sit deserta respectu appellationis, & notoriæ iniustitiæ, non tamen dicitur deserta causa nullitatis, quæ durat per annos 30. n. 4.

DECISIO DCCXV.

VIsum fuit Dominis dandam esse remisso- 1 riam hospitali, articulatur enim immemorialis præscriptio à solutione decimarum, cum fama priuilegij, quæ reddit laicos capaces iuris decimarum. Abb. Inn. & alij *in cap. cùm Apostolica. de his quæ fiunt à Prælat.* Rebuff. *de decim. quæst. 13. num. 64.* fuit dictum in Toletana decimarum de Capilla 8. Febr. 1588. coram Orano. & in Cerulien. decimarum 27. Iunij 1602. coram bon. me. Penia. Imò sola immemorabilis in personis Ecclesiasticis sufficeret. Crescen. *decis. 1. de decim.* & fuit dictum in Valentina decimarum Ven. 21. Iunij 1613. coram R. P. D. meo Caualerio, ex quo articulus cùm sit releuans, & versemur in profanis, qualis reputatur materia decimarum, Caputaq. *decis. 99. part. 1.* datur remissoria absque fumo. Capu-

Caputa. *decis.* 68. *part.* 3. & fuit decisum in dicta Valentina.

2 Non obstat examinatos fuisse alios testes in partibus, & dicta testificata, quo casu non solet super eisdem concedi remissoria, vt fuit dictum in Conchen. decimarum de Castelon 19. Ianu. præteriti. Nam fuit responsum, quòd in partibus solum fuit articulatum hospitale percepisse decimas de quibus agitur, non autem immemorabilis cum suis requisitis, prout hodie articulatur, quo casu cùm articuli magis specificent id quod aliàs fuit simpliciter articulatum, concedi solet remissoria. Abb. *in cap. fraternitatis, num.* 9. *vers. nam qui probarunt, de testib.* & fuit dictum in Pacen. decimarum 12. Iunij præteriti, coram R. P. D. meo Manzanedo, & priùs in Hispalen. primitiarum 28. Nouembris 1612. coram R. P. D. meo Pamphilio, vbi etiam fuit dictum, quod saltem datur remissoria per viam restitutionis, ne Ecclesia culpa defensoris remaneat læsa.

3 Et eo magis visa fuit concedenda remissoria, quia de nouo articulatur, locum de quo agitur, non esse infra limites parochiæ Ecclesiæ Cathedralis, vnde intrat conclusio, quòd dato vno articulo releuanti, cessat præsumptio calumniæ, ex qua solet non solet ita de facili denegari remissoria, vt fuit sæpissimè decisum.

4 Non obstat causam esse finitam per lapsum quadriennij, quia causa est commissa, non solùm super notoria iniustitia & restitutione in integrum, sed etiam super nullitate. Ideo etiam si respectu appellationis & notoriæ iniustitiæ esset instantia deserta, tamen respectu nullitatis durat vsque ad triginta annos. Achil. *decis.* 15. *de rescript.* & fuit dictum in Placentina parochialis de Malpartida, 1. Decembris 1630. coram bo. me. Litta. Et ita decisum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PAMPHILIO.

Bononien. literarum cambij. Veneris 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Debitor non liberatur ex eo, quòd literæ cambij pro illius solutione transmissæ, fuerint acceptatæ, nisi etiam pecunia fuerit soluta.

SVMMARIVM.

Debitor non liberatur ex eo, quòd literæ cambij pro illius solutione transmissæ, fuerint acceptatæ, nisi etiam pecunia fuerit soluta, num. 1. *Sed an isto casu teneatur creditor restituere literas cambij, nu.* 5. *& seqq.*

Solutio non præsumitur, & creditoris assertioni statur super non solutione, nisi debitor contrarium probauerit, nu. 2.

Solutio quòd non fuerit facta à mercatore, probatur ex eius libris, in quibus solutio adnotata non fuit, ibidem.

Apochæ tenor maximè attendendus est inter contrahentes, num. 4.

Cedere actiones quis non tenetur soluenti proprium debitum, num. 7.

DECISIO DCCXVI.

1 Dubitaui an Domini de Bocchiis, & litis consortes teneantur ad soluendum DD. de Barutis scuta 1500. de quibus agitur, vnà cùm cambiis, & recambiis, damnis, & interesse? Et Domini affirmatiuè responderunt, Bocchios scilicet, & litis consortes teneri, quia licèt literæ cambij, in quibus ipsi dictam summam Ill. D. Card. Mont'alto solui mandarunt, Lauaianæ præsentatæ, & ab eo acceptatæ fuerint, non tamen per huiusmodi acceptationem possunt dici liberati, cùm Lauaiana verè dictam summam non soluerit, nec aliàs per eam nouatio, vel delegatio inducta præsumitur. *l. si literarum*, & ibi Bald. *C. de solut.* Paul. de Castr. *in l. si debitorem, n.* 5. *ff. de nouat. & delegat.* Cagnol. *in l. singularia, in* 1. *lect. n.* 161. *vers. nec obstat. ff. si certum pet.* cum aliis adduct. per Gabr. *de nouat. conclus.* 1. *sub n.* 19. *vers. contrarium, & n.* 20. vbi testatur hanc esse magis communem opinionem, quam etiam sequuta fuit Rot. in causa Bonon. pecuniaria 15. Ianuarij 1561. coram bo. me. Card. Lancellotto, & in pluribus aliis causis relatis coram R. P. D. meo Ramboldo in vna Romana literarum Cambij 1. Iunij præteriti.

2 Quòd autem Lauaiana dictam summam non soluerit, satis constare visum fuit, nedum ex eo, quòd d. D. Cardinalis, cui erat facienda solutio pro interesse istorum de Barutis, asserit se pecunias huiusmodi non recepisse, quo casu dicitur probata negatiua solutionis, nisi per debitorem contrarium probetur. Sylu. *in l.* 2. *nu.* 15. *C. de iur. emphy.* Ias. *in l. in illa, sub n.* 15. *vers. amplia istam limitationem*, & ibi Rip. *num.* 15. *vers. & ista fallentia. ff. de verb. oblig.* Gabr. *de probat. conclus.* 6 *n.* 16. Sed etiam, quia talis solutio non apparet adnotata in libris Lauaianæ, qui eam absque dubio adnotasset, si verè illam soluisset. *l. Titiæ textores.* & ibi Bart. *nu.* 2. *ff. de legat.* 1. quem sequitur Ripa *in cap. cùm Ecclesia Sutrina. nu.* 82. *de caus. poss. & propr.* Dec. *in l. iustam, num.* 3. *C. de eden.* prout etiam duas quitantias iuxta communem stylum pro eadem summa recepisset, vt ille alteram apud se retineret, alteram verò Bononiam transmitteret eisdem Bocchiis qui talem quitantiam hodie ad probandam solutionem ostendere possent.

3 Concurrit etiam diligentia aliàs facta per Officialem dicti D. Cardinalis pro consequendis istis pecuniis à Lauaiana, quæ cùm haberi non potuerint, dictus Officialis protestatus fuit de omnibus damnis, expensis, & interesse, vt apparet ex publico instrumento. Denique fuit ponderata apocha postmodum inter dictas partes facta, ex qua colligitur, quòd dictæ literæ non habuerunt effectum propter superuenientem decoctionem Lauaianæ, & propterea in ea conuentum fuit, quòd in restitutione dictarum pecuniarum supersederetur per quindecim dies. Ex quibus omnibus saltem simul iunctis visum fuit de veritate huius negatiuæ dubitari non posse, ex adduct. per Cephal. *cons.* 29. *num.* 6. *& seq.*

4 Nec subsistit, quòd in dicta apocha D. de Barutis promiserint litteras Bocchiis restituere, quia immò inter dictas partes fuit in ea simpliciter conuentum quòd in executione litterarum, & protestationum supersederetur per quindecim dies vt interim DD. de Barutis procurent litteras cambij,

ad effectum illas restituendi Bocchiis, & vt clariùs appareat, an dicta summa illarum vigore soluta fuerit, vt colligitur ex tenore apochæ, qui est attendendus, *l. sancimus, circa med. Cod. de fideiuss.* Surd. *cons.* 150. *nu.* 32. Ideoque cùm DD. de Barutis plures diligentias adhibuerint, tam pro recuperatione dictarum literarum, quàm etiam pro negatiua solutionis meliùs probanda, vt patet ex suprà deductis, eorum obligationi satisfactum censetur; & literas recuperare non potuerint, ex tradit. per Gabr. *de pact. concl. 2. nu. 1. & pluribus seqq.*

5 Minùs refragatur quòd etiam de iure Bocchij non possint cogi ad solutionem dictarum pecuniarum, nisi restitutis literis. *l. dissolutæ.* vbi Doct. *C. de condict. ex leg. & sine caus.* cum aliis alleg. Quia id non procedit vbi literæ, prout in casu isto, non reperiuntur, & creditores offerunt separatos releuare debitores indemnes. Bald *in l. instrumenta, in fin.* & ibi Ias. *num. 2. C. de fideicom.* idem Ias. *in l. huiusmodi, §. si ita, nu. 12. ff. de legat. 1.* And. Gayl. *lib. 2. obseru. 37. nu. 8.* Bursat. *cons. 39. n. 12. lib. 1.* Benintend. *decis.* 58. Vinc. de Franc. *decis.* 498. Gamm. *decis. Lusit.* 336. *num.* 1. Præsertim quia pro amissione literarum adest assertio facta medio iuramento per Barutos creditores, quòd tales literas per Officiales prædicti D. Cardinalis Bononien. sibi transmissas nullatenus receperant, & ideò illas, vel interceptas, vel deperditas credunt, adsunt etiam plura alia ponderata per informantes, ex quibus talis amissio visa fuit satis verisimilis, & per consequens tanto minus possint Baruti cogi ad eorum restitutionem, præcipuè cùm Bocchij, & litis consortes remaneant tuti ex d. cautione, ac etiam ex declaratione facta ab eodem D. Card. Mont'alto, quòd videlicet à Barutis fuit ei prouisum de noua remissione pecuniarium ad idem computum, quodque si dictæ literæ inuenirentur, neque ab ipso, neque de illius ordinatione procurabitur illarum exactio, etiam quòd à Lauaiana, vel ab aliis offerretur.

6 Nec ad istum effectum releuat præiudicium, quòd per informantes pro Bocchiis deducebatur extracta per Lauaianam Venetiis ipsis facta. Nam quominus etiam literæ super tracta intelligi debeant respectu istius summæ scutorum 1500. de quo satis dubitari potest, placuit responsio, quòd cùm dicti Bocchij tractam probare possint ex literis ipsius Lauaianæ, & aliis super tracta sibi transmissis, negatiuam verò solutionis ex libris eiusdem, & protestatione cum aliis suprà deductis, dictas pecunias, vti sibi indebitè tractas recuperare poterunt, perinde ac si literas haberent. *l. in summa. §. sed & agere. ff. de cond. indeb.* cum aliis alleg.

7 Neque demum obstat, quòd DD. de Barutis non restituentes literas repelli possint, saltem exceptione cedendarum. Quia cùm literæ cambij non habuerint effectum, nec fuerit per eos inducta nouatio, vel delegatio Bocchij, respectu dd. de Baruitis remanserunt principales debitores, quibus propterea vti soluentibus debitum proprium, nulla est facienda cessio, *l. nulla,* cum ibi not. *Cod. de solutione.* Vincen. de Franch. *decisione* 55. *numer.* 7. cum aliis allegatis. Et ita decisum, &c.

ILL. ET REVER. D. CARD. BONONIEN.

***Romana spolij domorum. Veneris* 10. *Febr.* 1615.**

DECISIO DCCXVII.

Est inter eius impressas 542. & anteà hîc erratum erat in anno cùm loco 1612. mendosè positus erat annus 1615. & ideò ne mireris si series temporum non sequatur.

R. P. D. CAVALERIO.

***Calaguritana beneficij de Victoria. Veneris* 4. *Decembris* 1615.**

ARGVMENTVM.

De remissoria concedenda in nonnullis casibus, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Præsentatus à maiori parte patronorum instituendus est ab Ordinario, num. 1.

Remissoria concedenda est quando petitur ad probandam interpretatiuam obseruantiam, num. 3. Vbi & idem quando proposita probatio est releuans.

Remissoria conceditur etiam ad probandum per testes id, quod poterat probari per scripturas, quando archiuum, in quo scripturæ reperiebantur, incendio combustum est, num. 5.

DECISIO DCCXVIII.

Cvm ad hoc dimidium beneficium, de quo agitur, vigore particularis cõstitutionis existentis in hac Ecclesia beneficiati vocassent ad examen filios naturales, & primogeniales, ad effectum præsentandi magis idoneum scientia, vita, & moribus coram Ordinario, qui ab ipso deberet institui præuio examine; vndecim ex ipsis præsentarunt Antonium, tres verò Andream, & vnus Didacum; Ordinarius fecit nouum examen, in quo Andreas à tribus tantùm præsentatus, fuit declaratus magis idoneus. Appellauit Antonius tanquam grauatus ab huiusmodi relatione examinatorum, & causa commissa in Rota R. P. D. meo Pamphilio, resolutum fuit die 28. Iunij 1613. beneficium esse Antonio adiudicandum tanquam præstato à maiori parte, ea ratione quòd sufficiebat ipsum fuisse repertum magis idoneum in examine facto à beneficiatis, qui cùm ipsum præsentassent, partes Ordinarij erant in ipsum instituendo. Rot. *de iure patr. in nou. decis.* 4. non autem debebat facere nouum examen: vnde fuit lata sententia in fauorem Antonij. 1

Causa deinde commissa R. P. D. meo Pirouano, 2 fuit dicta decisio confirmata, & cùm pro parte Andreæ peteretur remissoria ad probandam consuetudinem, quòd facto examine per beneficiatos, & aliquo à maiori parte approbato, Episcopus iterum examini subiiciet antè examinatos, & magis idoneum repertum instituat, fuit particulariter disputatum, & denegata remissoria, vt in decis. sub die 28. Maij 1614. & successiuè confirmata

mata prima sententia. Demum mihi causa commissa, cùm iterum pro parte Andreæ instaretur pro remissoria, Domini voluerunt vt rursus disputarem dubium particulare, quo pluries proposito, cùm ob varias difficultates suscitatas Domini non essent concordes, tandem resoluerunt remissoriam esse concedendam.

3 Non enim dicebant posse negari quin verba constitutionis vigentis in hac Ecclesia de Victoria sint aliquantulum dubia: vnde non sine causa videbatur peti remissoria ad probandam eius obseruantiam interpretatiuam. nam in constitutione cauetur, quòd ad dimidias portiones quocunque modo vacantes in dicta Ecclesia vocentur per edictum publicum filij naturales patrimoniales d.loci per integros portionarios, & assignato termino peremptorio competenti ad experiendum, & examinandum, idoneior, & sufficientior scientia, moribus, & vita præferatur.

4 Nam si dicta verba prælationem denotantia, velimus referre ad ipsosmet beneficiatos, seu integros portionarios, quasi ipsi debeant præferre in præsentando eum, quem in examine coram ipsis facto repererint magis idoneum, & de hóc datur obseruantia contraria, quæ non controuertitur, quia beneficiati præsentant omnes coram ipsis examinatos, etiamsi sint dispares in votis, & sic non præsentant tantummodò digniorem, qualis præsumitur esse qui habuit maiorem partem votorum, & ostendantur plures præsentationes & collationes hoc modo factæ de pluribus examinatis: vnde videtur quòd potiùs debeant referri d.verba prælationis ad collatores, vt videlicet debeat Ordinarius conferre beneficium magis digno, & cum constitutio non exprimat, an quoad istam qualitatem sit attendendus tantum concursus factus coram beneficiatis; an verò Ordinarius debeat facere nouum concursum post præsentationem, non videbatur in hac dubietate posse denegari admissio ad probandam consuetudinem, vel obseruantiam interpretatiuam huius constitutionis: vnde resultat releuantia, qua stante non solet denegari remissoria. Caputaq. *decis.66.part.3.* maximè dato fumo. Pur. *decis.356.numero 7.libro 2.* Cæsar de Graff. *decis.1. num.1.de dilat.* Pro fumo autem dabantur multæ præsentationes, & collationes hoc modo factæ, & depositiones multorum testium, qui licèt examinati ad perpetuam rei memoriam, tamen satis visi fuerunt sufficere ad dandum fumum, præsertim cùm simus in tertia instantia, beneficium remaneat sub sequestro.

5 Ad decisionem coram R.P.D. meo Pirouano super huius remissoriæ denegatione, responsum fuit post illam fuisse productas dictas præsentationes & collationes quæ dantur pro fumo, quibus additur etiam articulari combustionem archiui, in quo dictæ ex dictis præsentationibus, & collationibus asseruabantur, cuius incendij datur fides, & tali casu non solet remissoria denegari ad probandum per testes, quòd aliter potuisset probari. Rot. *decis.403.lib.2.* Et ex his resolutum fuit dandam esse remissoriam, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Assisien. hæreditatis. Mercurij 9. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Æstimi, seu catastri liber non probat valorem bonorum in præjudicium non consentientis.

SVMMARIVM.

Catastri liber probat valorem terrarum, ita dictante statuto, nu.1.
Catastri liber non probat in praiudicium non consentientis iis, quæ in catastro scripta sunt, n.2.& 3.
Catastri, seu æstimi liber conficitur ad effectũ supportationis onerum pro rata quemlibet tangente, n.3.
Valor, seu pretium bonorum probandus est de illo tempore, de quo est controuersia, & non de alio, ibid. in fin.

DECISIO DCCXIX.

Tertio loco hanc causam proposui, & Domini adhuc in decisis perstiterunt. Quia cõtra decisiones solùm opponitur de excessu bonorum, quę data fuerunt per Martinangelum Andreæ eius filio in executione promissionis de donando florenos 400. qui excessus dicebatur probari ex eo, quòd donatio incepit à quantitate florenorum 400. in tot bonis stabilibus, ita vt bona censeantur data respectiuè ad quantitatem, & per consequens donationem non posse comprehendere bona in balia plebis, & moræ, quæ vnà cum bonis existentibus in balia collis Puni ascendunt ad florenos mille iuxta æstimationem, de qua in æstimo, seu catastro ciuitatis, per quod stante statuto eiusdem ciuitatis dicitur probari valor terrarum, ex Bald. *in l.2.num.59.C.de rescind. vendit.* & Cagnol. *ibid.num.266.* Alex. *cons.199.num.6.lib.6.* 1

Sed ad prædicta fuit responsum, quòd etsi statutum det formam, & modum in describendo bona in catastro, videlicet si bona sint æstimata in valore florenorum 100. quòd illa summa reducatur ad vigesimam partem intra certam cohærentiam, & extra illam ad decimam partem, & secundùm huiusmodi reductionem excessus videatur patens; tamen in primis firmandus est verus valor bonorum, & exinde procedere ad argumentum reductionis: sed veritas valoris ex libro æstimi non potest firmari; ergo consequentia statuti non suffragatur, & quòd catastrũ non probet in præiudicium non consentientis ex veriori opinione ponit Cagnol. *in ead.l.2.n.266.C.de rescind. vend.* ea ratione, quia agitur de actu inter alios celebrato, nempe inter æstimatum, & rempublicam facientem bona æstimari, quæ regulariter cæteris non solet præiudicare. 2

Præterea æstimum conficitur ad effectum supportationis onerum pro rata quemlibet tangente, ideo propter limitatã causam non debet vltrà operari, & Cagnol. ex eisdem rationibus sequuti sunt Domini in causa Tudertina confiniũ 4. Maij 1584. coram S.M. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, & in ciuitatis Castelli legitima 14. Nouembris 1603. coram Illustr. Cardinali Lancellotto addebatur, quòd catastrum multo post donationem fuit factum, ita vt probatio non percutiebat tempus donationis, provt necessarium est, *l.si voluntate. Cod. de rescindenda venditione.* Natt. *consil.548.numero 36.cum sequentibus*, & in eadem donatione Martinus Angelus donans reseruauerat 3

vsumfructum bonorum donatorum eius vita durãte, ex quibus magis redditur incerta æstimatio bonorum de tempore donationis.cùm tanto tempore potuisset superuiuere donans, vt æquaret sortem de tempore matrimonij Clementiæ cum Andrea soluere promissam. Et ita,&c.

R.P.D. VEROSPIO.

Pistorien. Prioriæ. Mercurij 9. *Decembris* 1615.

ARGVMENTVM.

Prior electus in Ecclesia Cathedrali nũquid participare debeat de omnibus distributionibus,& aliis de quib. participant aliæ dignitates,& Canonici.

SVMMARIVM.

Canonicus eo ipso quòd in Canonicum recipitur, participat de omnibus honoribus, priuilegiis,& distributionibus quotidianis, quæ ratione residentiæ conceduntur,n.1.& 2.Vbi ampliatur hoc procedere etiam in aliis dignitatibus erectis ad instar aliarum.

Verbum pariformiter, *denotat omnimodam communicationem,nu.2.*

Vniuersalia verba non patiuntur restrictionem,n.3.

Distributiones Canonicatus pertinent ad eos, qui inseruiunt,ibid.in fine.

Consuetudini multum deferendum est in materia participationis distributionum,n.4.

*Clausula,*sine præjudicio alicujus, *non extenditur ad expressa,n.6.*

DECISIO. DCCXX.

1 Bartholomæus Panciaticus post adeptam in Cathedrali Ecclesia Pistorien. possessionem Prioriæ nuper erectæ,mandatum obtinuit de manutenendo super certis iuribus,tanquã ad dictam Prioriã spectantibus,quod mandatum præuia decisione corã me facta sub die 13.Martij præteriti, cùm reuocatum fuisset,Bartholomeus relicto possessorio ad petitorium se transtulit: vnde ad eius instantiã dubitaui,an Prior de omnibus participare deberet,de quibus participant aliæ dignitates, & Canonici non participãtes de massa grossa? Et Dominis visum fuit affirmatiuè respondendum, cum eo ipso quòd in Canonicum quis recipitur, de omnibus honoribus,priuilegiis,& distributionibus quotidianis participet, quæ ratione interessentiæ conceduntur. Innoc. *in c.cùm M.Ferrarien.nu.*20.*vers.& fortè posset dici,& nu.*4. vbi Abb. *num.*29.30.*&* 31.*super glos. in verbo vltra nu.de constit.*Felin.*num.*23.Dec.*nu.*132.*super eadem glos.*Rip. *num.*186. Hojed. *de incompatib.benef.part.*1.*cap.*12. *num.*67. *&* 68. & fuit dictum in causa Iacen. Archidiaconatus 1.Iulij 1599. coram Illustrissimo Lancellotto, & in specie de omnibus Sacristiæ emolumentis. Monet. *de distribut. quotid. part.*2. *quæst.*1.*nu.*4.*&* 8. & fuit dictum in Burgen. distributionum 26.Aprilis,& 8.Nouembris 1610.coram Penia.

2 Et eo magis id procedit, cùm hæc dignitas erecta fuerit ad instar aliarum quæ de honoribus & emolumentis controuersis participant, Federic. de Sen.*consf.*290.*num.*5.*vers.an isti recepti.* Abb.*in d.cap.cùm M. Ferrarsen.num.*31. Bellamer. *num.*9. Felin.*num.*23.*de constit.*Rot.*decis.*26.*num.*5.*de præben.in nou.*Hinc autem esse ad aliarum instar erectam, colligitur ex verbis amplissimis, nimirum, *Cum omnibus, & singulis priuilegiis, exemptionibus, & immunitatibus,libertatibus, prærogatiuis, præeminentiis,& antelationibus,honoribus,insigniis,facultatibus,indultis, fauoribus,& gratiis, tam spiritualibus quàm temporalibus, quibus aliæ sex dignitates de iure,vel consuetudine, vel aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur,ac vti,frui,potiri,& gaudere possent,& poterunt in futurum pariformiter, & æquè particulariter in omnibus,& per omnia,absque vlla prorsus difficultate.*Quæ verba pariformiter denotant omnimodam communicationem omnium Canonicalium iurium, quibus cæteræ dignitates gaudent, *l.*1.*ff. de leg.*1. Ias. *in l.si Rufinus, n.*6. *Cod.de testam.milit.* Ruin.*consf.*56.*n.*12.*lib.*2. Rot.*decis.*8.*nu.*5.*& seq.par.*2.*diuers.*

Attentis primùm verbis vniuersalibus litterarum erectionis,quæ restrictiuam non patiuntur. 3 Aym.*consil.*294.*n.*1. Sarnen.*in reg.de trien.quæst.*2. *n.*3. Roland. *consf.*27.*nu.*16.*libro* 4.Ruin.*consil* 103. *n.*8.*libro* 3. Alex. *consf.*30.*n.*14.*lib.*5. Onded. *consf.*30. *num.*61.*libro* 1.Seraph.*decis.*325.*nu.*7. Quod ex sequentibus etiam verbis arguitur, ibi, *horis Canonicis, Missis, aliisque diuinis actibus in dicta Ecclesia,illiusque choro celebrandis, & per agendis. Prior interesse possit,necnon actibus capitularibus, ac etiam rebus,& negotiis ad illius sacristiam spectantibus,vocémque actiuam,& passiuam in Capitulo habeat,&c.* ex quibus necessariò sequitur Priorem de distributionibus etiam participare debere, quas præsentes, & reliquæ dignitates ratione seruitij lucrantur,cùm de iure communi ad eos illæ pertineant qui seruiunt Capitulo vnico, & ibi notat. *de cleric.non resid.in* 6. Conc.Trid. *c.*12.§.*distributiones.sess.*24.& fuit dictum in allegata Burgen.distributionum coram Penia.

Nec obstat restrictiua in dictis literis apposita, 4 quòd nimirũ Prior temporalibus gaudere non valeat,nisi postquam ex fructibus Prioriæ tot mensæ Capitulari fuerint applicati, quot ab vnoquoque Canonicorum pro rata percipitur,&c. Vnde non secuta huiusmodi applicatione Prior de istis distributionibus participare non possit, ex alleg. pro Capitulo. Nam respondetur hanc restrictiuam esse intelligendam respectu participationis emolumentorũ ex mensa Capitulari prouenientium,vt ex dictis literis apparet, ibi, *Quot iuxta ratam partem, seu portionem per vnumquemque dictorum Canonicorum, ex distributionibus, iuribus, obuentionibus,& emolumentis mensæ capitulari,eiusdem maioris Ecclesiæ percipi & lucrari solitis,* juxta sacr.Conc.Trid.dispositionem. *cap.*3.*sess.*22.*de reform.*à quibus distributionibus excluditur ille,qui non contulit. Seraph. *dec.*1602.*nu.*1. Secus autem respectu aliarum distributionum, de quibus seruientes etiam, qui non contulerint, participant, *dict.cap.vnic.de Cleric.non residen.* vbi Canonistæ, & fuit dictum in alleg. Burgen. distributionum coram Penia.

Quod etiam ex ipsius Ecclesiæ consuetudine 5 comprobatur; nã testes pro Bartholomæo examinati, deponunt seruientes etiam, quòd de mensa Capitulari non participent de aliis distributionibus,& emolumentis participare,cui consuetudini multum est in hac materia deferendum. *c.vnic.* §. *statuimus.de Cleric.non resid.in* 6. Dec. *consf.*280.*in princ.* Paris. *consf.*32.*num.*20.*lib.*4. Zabarel. *consil.* 53.*numero* 4. & fuit dictum in Valentina emolumen-

lumentorum 16. Octobris 1585. coram Cantuccio, & alibi sæpiùs: vnde prædicta restrictiua solùm ad participationem mensæ capitularis est referenda, cùm hæc sit æquior interpretatio ad excludendum incompositum sensum, ne videlicet quis rationem seruitij lucretur, cùm in eadem Ecclesia testes deponant alios, quamuis minimos lucrari.

6 Non obstat clausula *sine alicuius praeiudicio*, in erectione posita: non enim inde sequitur nouum in Ecclesia receptum de distributionibus non participare, nec vocem habere debere in Capitulo, nec aliis iuribus potiri, quæ in ipsa erectione conceduntur, cùm dicta clausula quoad expressa, nihil operetur. Oldrad. *cons.* 330. *in fin.* Sarnen. *super regula de iure quaesit. quaest.* 1. *num.* 41. *circa med.* Paris. *cons.* 70. *num.* 12. *lib.* 1. Zabarel. *cons.* 151. *nu.* 30. *lib.* 2. Gram. *decis.* 66. *num.* 4. Put. *decis.* 183. *lib.* 3. Seraph. *dec.* 1445. *n.* 4.

R. P. D. DAMASCENO.

Carthaginen. & Abulen. beneficiorum Mercurij 11. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Mandatum de dispensando non est dispensatio, pluriumque incompatibilium beneficiorum assequutio de iure communi non est prohibita, sed retentio.

SVMMARIVM.

Dispensatio differt à mandato de dispensando, mandatúmque de dispensando non potest dici dispensatio, nu. 1.

Beneficiorum incompatibilium assequutio de iure communi non est prohibita sed retentio, & ideo qui plura obtinuit beneficia incompatibilia, habet electionem retinendi illud, quod sibi magis placuerit, n. 2.

Quicunque, & qualiacunque *verba vniuersalia referuntur non ad numerum, sed ad qualitatem, nu.* 3.

DECISIO DCCXXI.

1 Domini perstiterunt in decisis quòd causa sit expedienda ad fauorem Parochi, & Molinæ, & quòd dispensatio Cosmi, etiam iuncta clausula quòd dispensationes habeantur pro expressis, nullatenus suffragentur Cosmo, & vltra aliàs dicta, fuit consideratum, quòd prætensa dispensatio Cosmi verè non est dispensatio, sed mandatum de dispensando, quod non habet vim dispensationis. Paris. *cons.* 57. *num.* 55. *libro* 4. Put. *decis.* 256. *libro* 1. & *decis.* 4. *in fin. libro* 3. Achil. *decis.* 18. *de procur.* Rot. relat. per Add. *ad decis.* 2. *de filiis presbit. num.* 1. *in nou.* Nauarr. *cons.* 3. *num.* 1. *eod. tit.* Couar. *part.* 2. *cap.* 6. §. 9. *num.* 11. *ad fin.* cum aliis per Sanch. *de matr. lib.* 8. *tit. de dispens. disp.* 30. *num.* 12. Nec visum fuit Dominis esse ampliùs expectandam scripturam super exequutione dicti mandati, quia istud obiectum fuit factum per informantes pro Parocho, & Molina vsque ante vacantias, quo tempore vsque in præsens potuisset afferri scriptura super dicta exequutione si adesset. Et præterea etiamsi adesset exequutio dispensationis, adhuc illa non videbatur suffragari ad effectum obtinendi plura eodem tempore, sed tantùm successiuè, rationibus deductis in decisionibus in hac causa factis.

2 Quibus visum fuit non obstare, quòd de iure communi non sit prohibita assequutio plurium beneficiorum incompatibilium simul, sed retentio: vnde qui obtinuit, regulariter habet electionem retinendi quod magis vult, ad *cap. referente.* vbi Butr. *num.* 7. *de prab.* Capr. *regul.* 90. *num.* 87. vnde infertur clausulam, *dummodo plura non sint*, minimè esse referẽdam ad assequutionem, sed ad retentionem, quia respondetur nos non versari in terminis iuris communis, sed in terminis dispensationis, in quibus dispensatio ipsa deseruit pro lege, cùm sine hac illegitimus neque obtinere, neque retinere beneficia Ecclesiastica posset, & proinde videndum remanet, quid Papa voluerit concedere Cosmo, in quo dulex potest fieri interpretatio. Prima, quòd voluerit illi concedere, vt plura posset beneficia obtinere. Secunda, quòd nedum non posset simul retinere, sed neque etiam simul obtinere, & cum verba dispensationis sint ista, *Necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura, &c. recipere, & dummodo plura simul non sint, retinere valeat*, &c. apparet quòd clausula, *dummodo*, potest referri nedum ad retentionem, sed etiam ad assequutionem, & proinde cùm materia dispensationis sit odiosa, & strictè interpretanda, ex allegatis in aliis decisionibus, sequitur quòd limitatio clausulæ, *dummodo*, sit referenda tam ad vnum quàm ad aliud, vt minus dicatur concessum, & dispensatio euadat magis strita, pro quo est bonus text. *in c.* 1. §. *ille verò. de filiis presbyt. in* 6. vbi Anchar. post Lap. *circa fin. vers. quæro si ille*, vbi etiam Franc. *num.* 14. Gemin. *n.* 3. *vers. sed pone.*

Non obstant verba generalia quæcunque & 3 qualiacunque, quia illa verba non referuntur ad numerum beneficiorum, sed ad qualitatem, vt in terminis verbi, *quibusvis*, resoluit Rota coram Aldobrandino, *vt in decisione* 531. *part.* 1. *diuers.* Quantum ad clausulam pro expressis, placuerunt responsiones datæ in decisione in hac causa facta sub die 7. Maij 1612. & etiam suffragari visa fuit regul. Cancell 59. incip. *Item quod per quamcunque signaturam.*

REVERENDISSIMO P. D. MANZANEDO.

Pistorien. beneficij. Luna 14. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Appellatio quatenus contrà recipitur ex stylo Palatij, dicitur tamen circumducta vbi iudex non pronuntiat in termino, in quo appellatio producta fuit, nec suffragatur appellatio penes Notarium in actis dimissa, & coram iudice non interposita, & quòd mandatum probatur coniecturis, & quibus.

SVMMARIVM.

*Res iudicatadesse dicitur vbi non docetur de interposita appellatione,n.*1.

*Appellatio,*quatenus contrà, *recipitur ex vsu palatij,ibid.*

Appellatio dicitur circumducta, vbi non pronunciatur in termino, in quo appellatio producta fuit, ibid.

*Appellatio dimissa in actis penes Notarium, non autem interposita coram iudice, appellanti non prodest, num.*2.

*Mandati defectus vbi à parte non opponitur, non nocet quando reuera adest mandatum, etiam quòd non sit productum,n.*3.

*Mandatum Procuratoris coniecturis probatur,n.*4.

Procuratoris mandatum præsumitur in eo, qui in manibus habet plures scripturas ad causam facientes,ibid.

Mandatum præsumitur in eo,qui sportulas deposuit, & alias expensas fecit in lite,ibid.

*Citatus vbi quis fuit tanquam Procurator, non potest test amplius contra ipsum excipi de defectu mandati,n.*4.*in fine.*

DECISIO DCCXXII.

1 Constare de re iudicata Domini dixerunt, cùm non doceatur de appellatione saltem intra legitima tempora interposita. *cap. Romana. §.si verò, de appellat.in 6.* Rot. *decis.30.de appellat. in nou.* Lancellot. *de attent.appell.pendent.limit.50. num.37.*Seraphin.*decis.422.num.5.*licet enim die 8. Aprilis præteriti fuerit data Notario schedula appellationis sub formula, *quatenus contrà*, quę recipitur ex vsu palatij, iuxta Vestr. *in prax.lib.7.c. 3.num.29 in fine.*Put.*decis.102.num.2.lib.3.* Rota *diuers.decis.391.num.3.part.3.lib.3.* Tamen, quia non fuit pronunciatum sub termino, infra quem fuerat appellatum,sed die 29. eiusdem mensis appelatio remansit circumducta, & inutilis, perinde ac si interposita non fuisset, & ideo erat de nouo interponenda in termino alterius citationis ad sententiam,sub quo fuit pronunciatum.

2 Vltra quòd dicta schedula appellationis fuit dimissa tantummodo in actis penes Notarium, non autem interposita coram iudice à quo prout requiritur ad text. *in cap.vt debitum.de appellat.* Rota *decis.50.de appellat.in nou.* Grammatic. *decis.56.num.76.* Cephal. *consil.185.numero 5.* Vestr. *vbi suprà,numero 29.* Lancellott. *loco citato,numero 184.*

3 Non obstat defectus mandati eius, qui obtinuit sententiam,& in causa comparuit, quia adest mandatum ad lites, & cùm contra illud nihil vnquam fuerit oppositum, non potest hodie agi de illius defectu,iuxta decision. Mohed.1.*de procurat.*

4 Maximè, quia concurrunt plures coniecturæ in casu nostro,ex quibus illud probatur. Gozad. *cons.11.num.13.* Cæs.de Grass. *decis.2.num.5.de reb. Eccles.non alienan.* Rota diuers.*dec.18.num.1.part. 1.& dec.32.num.2.part.2.* Mantic. *de tacit.& ambig. libro 7.tit.6.num.1.* Ille enim,qui comparuit,habebat plures scripturas ad causam facientes, quas in actis produxit las. *in l.1. sub num.12. vers.item vltra.C.de procurat.* Cassad.*decis.3.sub num.5.vers. & si apud aliquem.de procurat.* Caputaq.*decis.185. num.3.part.2.* Item in huiusmodi causa sportulas deposuit,& alias expensas fecit. Rot.diuers. *decis. 2.de caus.possess.& propriet.in antiq.* Socin. *cons.86. num.3.lib.3.* Gabr. *de procur.conclus.1.nu.6.* & tandem vti Procurator fuit semper citatus per partem aduersam,& sic approbatum pro tali. Surd. *decis.104.num.12.* Menoch. *de adipiscend.remed.4. num.611.* Ex quibus ita resolutum,&c.

R.P.D. MANZANEDO.

Lucana iurispatronatus. Luna 14. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

De probatione ascendentiæ in successione iurispatronatus.

SVMMARIVM.

*Descendentia probatur ex pluribus testamentis, in quibus quilibet pater respectiuè nominat & instituit suum filium,n.*2.

*Descendentia, ad effectum successionis in iurepatronatus an sit necesse vt probetur à primo fundatore, an verò sufficiat probari ab illis, qui fuerunt in quasi possessione præsentandi,nu.*3.

DECISIO DCCXXIII.

Domini, dixerunt constare de descendentia 1 illorum, qui præsentati fuerunt à Margarita, Maria, & Magdalena filiabus Bartholomæi Martini, incipiendo à Margarita, quę nupsit Hieronymo Burlamacchio, ex illa natus est Sebastianus, ex Sebastiano Hieronymus, & ex Hieronymo Vincentius, Nicolaus, & Ioannes, qui præsentarunt. Ex Maria, quæ nupsit Francisco Marchio nati sunt Franciscus, Maria, & Ioseph. Ex Francisco, Maria, Ioannes, & Vincentius, ex quo Vincentio natus est Franciscus, qui præsentauit; ex Ioanne Ioannes Baptista, qui pariter præsentauit; ex Iosepho autem altero filio Marię natus est Syluester, & ex Syluestro Laura, & Maria, quæ præsentauit, ex Magdalena verò quæ nupsit Hieronymo Magrino natus est Benedictus, ex Benedicto Angela, & ex Angela quæ nupsit Ioan. Baptistæ Guinigi, Pier Angelus, & Laurentius, & ex Laurentio Ioan. Baptista Guinigi, qui præsentauit; ex Pier Angelo iuniore, qui pariter præsentauit.

Quæ quidem descendentiæ omnium suprano- 2 minatorum sufficienter probantur in diuersis testamentis, in quibus quilibet pater respectiuè successiuis temporibus nominat, & instituit filium suum. Paris. *cons.29.nu.10.lib.2.* Gozzad. *cons. 14.nu.7.* Seraph. *decis.489.part.1.* & fuit dictum in vna Veliterna iurispatronatus 16. Februarij 1609. coram Domino meo Decano, iunctis præsertim aliis iuribus, & testibus, de quibus in summariis datis pro parte Laurentij.

Non obstat, quòd descendentia sit probanda à 3 primo fundatore, quia cùm dicta Margarita, Maria, & Magdalena fuerint in quasi possessione præsentandi, vt iam fuit firmatum in prima decisione huius causæ, ab illis sufficit descēdentiam probare, Molin. *de priuileg.lib.6. cap.2. num.6.* & fuit dictum in vna Mediolanen. Clericatus 7. Maij

Maij 1610. coram R. Damasceno, & in alia Baren. beneficij prima Iulij 1611. coram D. meo Vbaldo, & aliàs sæpè. Et ita conclusum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. PIROVANO.

ARGVMENTVM.

Bononien. de Cattaneis. Luna 14. Decembr. 1615.

Hæres facto inuentario non confundit actiones si quas habet contra hæreditatem, & propterea potest contra factum defuncti venire.

SVMMARIVM.

Hæres non potest venire contra factum testatoris defuncti, nu. 1. nisi hæreditatem adierit cum beneficio legis, & inuentarij, n. 2.
Mors probatur ex libro parochi, num. 3. & 4.
Hæres in confectione inuentarij nunquid debeat citare creditores, n. 5.

DECISIO DCCXXIV.

1 PRo fundamento intentionis D. Isottæ, & filiorum D. Ludouicæ, supererat videndum de identitate bonorum in fideicommisso comprehensorum; verùm quia opponebatur eandem D. Isottam, & Ludouicam esse hæredes Curtij, & Cæsaris, qui alienarunt, & causa agitatur cum Leonibus, & alijs tertijs possessoribus, quibus videbatur sufficere reijcere agentes per exceptionem *l. vindicantem. ff. de euict. & l. cùm à matre. C. de rei vend.* Ideò dubitaui, an exceptio dictarum legum obstet in casu proposito. Et non obstare fuit resolutum, nisi in hæreditate sint computata bona Bubani, quod Domini reseruarunt in separata disputatione examinare.

2 Nam etsi pro parte istarum sororum non impugnetur aditio hæreditatis Cæsaris ex persona Curtij, quæ regulariter solet importare approbationem gestorum per testatorem, per *l. cùm à matre. C. de rei vend.* & per consequens securitatem tertijs possessoribus, ne ab hæredibus possint inquietari. Tamen si hæreditas fuerit adita cum beneficio legis, & inuentarij, vt in præsenti probatur, tunc non erit interdictum hæredibus auocare bona per testatorem alienata, quatenus ad ea consequenda alio iure, quàm hæreditario veniant, cùm hoc præcipuum sit inuentarij beneficium, vt præseruet omnes actiones hæredi competentes, & quoad damnum vitandum constituat hæredem, ac si hæreditatem adiuisset, *l. fin. §. in computatione. C. de iur. delib.* Fanar. *de inuent. part. 5. num. 94.* Roland. *eod. tit. in 10. vtilitate.* Osasc. *dec. 181. n. 13.* Surd. *cons. 7. n. 31. & seqq.*

3 Nec visum est obstare, quòd hæreditas à principio simpliciter adita fuerit, quia postmodum sorores gratiosè fuerunt restitutæ aduersùs non confectum inuentarium, vt ex litteris fel. rec. Clementis VIII. quæ datæ fuerunt, & quæ pariter in earum narratiua bene iustificantur, quia infantilis ætas istarum sororum narrata respectiuè de tempore mortis Curtij earum patris probatur, tam ex fide earum baptismatis, quàm ex libro Sacristæ S. Dominici de morte Curtij, quibus in probanda natiuitate, & morte solet fides adhiberi. Bald. *cons. 452. lib. 4. & in l. fin. ante fin. nu. 15. C. sine cens. vel reliq.* Mantic. *de restit. in integ. qua. 321.* ea ratione, quia in Plebano tunc quando scribunt diem baptismatis, vel mortis, nulla prorsus sit præsumenda fraus, ex quo nihil vtilitatis, aut commodi percipiunt ex tali scriptura.

Secundò autem dum narratur hæreditas damnosa, & hæc qualitas satis colligitur ex quantitate debitorum in inuentario descriptorum, quæ excedunt valorem bonorum hæreditariorum, quæ fuerunt æstimata in libris 1461. ideò cùm hodie constet de inuentario legitimè confecto, neque *l. cùm à matre*; videtur obstare, quia propriæ hæredum actiones sunt præseruatæ à confusione actionũ, neque *l. vindicantem*, quia adhuc non est expeditũ, quòd bona quę peruenerunt ad sorores, sint hæreditaria, & per consequens interim non sunt impediendæ, quatenus procedant ad canonizationem fideicommissi, vel aliorum bonorum, ad quæ ex persona propria sint vocatæ. 4

Non obstat, quòd Leonij & alij possessores bonorum non fuerint citati in confectione inuentarij, quia non poterant dici certi creditores prętextu futuræ euictionis bonorum, de quibus agitur, super quorum recuperatione adhuc non fuerat mota lis, *l. euicta. §. duplex. ff. de euict.* & latè fuit deductum in causa Bononien, de Formaliariis 28. Ianuarij 1591. coram bo. me. Card. Pamphilio. Præterea datur etiam statutum particulare ciuitatis Bononiæ, in quo datur forma exequendi restitutiones in integrum aduersùs aditiones hæreditatis, & non confectionis inuentarij, qua seruata, vt in præsenti, restitutio, & inuentarium suffragatur, etiam quoad non comparentium, & specialiter non citatorum. Et ita, &c. 5

R.P.D. MANZANEDO.

Romana mercedis Veneris 18. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Salarium, seu merces non conuenta quomodo taxari debeat, & an, & quando Procurator non producendo mandatum parte petente & protestante reddat actum nullum.

SVMMARIVM.

Mercedis solutio taxari debet ad eam summam, ad quam aliàs dicta merces soluta fuit, nu. 1.
Partita in libro mercatorum scripta manu alicuius, censentur creata de consensu scribentis. nu. 2. Vbi etiam idem de eo qui scripturarum partitarum scientiam habebat, & non reclamauit.
Salarium augendum est iuxta quod labor augetur. Declara vt nu. 3.
Sententia lata ad instantiam asserti Procuratoris, de cuius mandato non fuit doctum, licèt sæpiùs ex aduerso fuisset protestatum, nulla est, etiam quòd is esset verè Procurator. Declara vt nu. 4.
Procuratoris mandatum parte petente, & protestante, produci debet, etiam quòd is verè sit Procurator. Declara vt n. 4.

Mandatum Procuratoris præsumitur ex eo quòd quis habeat in manibus scripturas sui principalis, & illas produxerit, ibid.

DECISIO DCCXXV.

1 DOmini censuerunt sententiam Gubernatoris esse confirmandam quoad quantitatem mercedis taxatam in annuis scutis 52 & bol.50. Regula enim est, quòd quoties non apparet de certa conuentione inter partes, ea quantitas censetur conuenta, quę fuit soluta. Bald. *in l. si certis, num.11. C. de pact.* Felin. *in cap. cùm Bertoldus, sub nu. 28. vers. & si est facta.* &c. *de re iud.* Purpur. *consil. 423. num.24.* Honded. *cons.35. num.4. lib.2.* In casu verò nostro ad dictam rationem fuit soluta merces Vincentio die 26 Decembris 1606. vt constat ex partita libri Fundaci, in qua dicitur, *si fanno boni à Vincentio scudi 227. bol.80. per sua prouisione di quanto n'hà seruito persino al sudetto giorno.* Calculando enim ad rationem quatuor annorum, & trium, vel quatuor mensium, quibus apud partes est in confesso Vincentium de illo tempore seruiisse Fūdaco, dicta summa scutorum 227.80. correspondet annuę prouisioni scutorum 52. bol.50. circumcirca.

2 Non obstat quòd dictæ partitæ non sit standum in præiudicium Vincentij, quia cùm illa sit scripta manu ipsius, censetur creata de eius consensu, & in omnem euentum, cùm ipse haberet curam libri, non potest prætendere ignorantiam dictæ partitæ, quam ad sui libitum videre poterat, ac propterea non reclamando videtur acquieuisse quantitati mercedis in illa adnotatæ, vt fuit dictum in vna Romana mercedis 26. Ianuarij 1604. coram bo. me. Pamphilio, & in eadem 24. Nouembris eiusdem anni coram bo. me. Iusto.

3 Minus obstat, quòd postea Vincentius fuerit deputatus in locum Capretti ad seruitium tenendi scripturam, quod est maioris laboris, & ideo salarium sit augendum ad quantitatem solutam dicto Capretto, iuxta cons. Rom.25. Quia istud procederet, si Vincentius à principio fuisset assumptus pro certo & determinato seruitio; tunc enim si inseruisset in alio maioris laboris, esset augendum salarium, & procederet cons. Rom. vt fuit dictum in vna Romana mercedis 14. Nouembris 1611. coram Domino meo Vbaldo; sed cùm fuerit conductus generaliter, & indeterminatè pro seruitio Fundaci, non potest prætextu mutationis, vel multiplicationis seruitiorum Fundaci prætendere maiorem mercedem prædicta, vt fuit dictum in allegatis decisionibus Rom. mercedis coram bo. me. Pamphilio, & Iusto.

4 Non obstat, quòd sententia fuerit lata instante asserto Procuratore, de cuius mandato non fuit dictum; licèt sæpiùs ex aduerso fuisset protestatum, neminem audiri nisi docto de legitimo mādato, quo casu non releuat, quòd verè esset Procurator. Aym. *cons.118 vol.1.* Gabr. *cons.25 num.23. lib.2.* Fuit enim responsum prædicta esse vera in iure, sed non procedere in casu nostro, in quo licèt non fuisset exhibitum in actis mandatum, tamen aderant coniecturæ ex quibus illud probatum remanebat. Gozad. *cons.11. num.13.* Cæs. de Graff. *decis.2. num.5 de reb. Eccl. non al.* Rot. diuers. *decis.187 nu.1 part.1. & decis.32. nu.2. part.2.* Mant. *de tacit. & amb. lib.7. tit.6. num.1.* cùm ille, qui obtinuit sententiam, haberet in manibus plures scripturas, quas in actis produxit. Ias. *in l.1. sub nu. 12. vers. Item vltra. C. de procurat.* Cassad. *decis.3. sub num.5. vers. & si apud aliquem, eod. tit.* Caputaq. *dec. 185. n.3. part.2.* & plures impensas in causa fecerit. Rot *dec.2. de caus. possess. & propriet. in antiq.* Socin. *cons.86. nu.3. lib.3.* Gabr. *de procur. conclus.1. num.6.* Mantic. *vbi suprà, nu.3 & 4.* & fuit dictum in vna Elboren iuris conferendi 18. Martij 1613. coram me. Et ita conclusum, &c.

R. P. D. CAVALERIO.

Marianen. seu Alerien. vnionis. Veneris 18. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum, & plura notabilia.

SVMMARIVM.

Sententia præsumitur valida, vbi constat de iurisdictione iudicis, de mandato comparentium, & de citatione ad sententiam, n.1.

Litterarum Apostolicarum iustificatio præsumitur ex effectuatione continuata per longum tempus, ibid.

Papa non censetur derogare vnioni iam factæ quam ignorabat, n.2.

Beneficij impetratio non datur vbi beneficium non vacat, ibid.

Beneficiorum an & quando vltimus status attendendus sit, distingue vt n.3.

DECISIO DCCXXVI.

1 FActa fuit resolutio pro informante, videlicet sententiam Rotalem esse confirmandam; de eius enim validitate satis constare videbatur ex commissione quæ firmat iurisdictionem iudicis ex mandatis, & ex citatione ad sententiam, quæ omnia sunt in registro actorum. Caputaq. *decis. 260. part.2.* De iustitia verò satis apparebat ex duabus decisionibus in hac causa factis in præcedenti instantia coram Reuerendissimo Domino meo Decano sub diebus 20. Decembris 1613. & 22. Iunij præteriti, quæ optimè fundatę sunt in vnione huius Ecclesiæ sanctæ Susannæ, facta Monasterio Carthusiæ Pisarum vigore literarum Pauli III. fel. mem. quarum iustificatio præsumitur ex effectuatione continuata per longum tempus, cùm appareant continuatæ prouisiones Capellanorum tanquam de vnito, ex quibus apparet vnum post obitum alterius fuisse prouisum, iuxta cons. Oldrad. *229. num.12.* quod passim Rota sequitur. Vnde præsumitur iustificatio, vt in Eugubin. parochialis sancti Petri 13 Iunij 1593. & 23. Aprilis 1596. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio Cardinali. Seraph. *dec.1432. num.4.*

Ex hac autem vnione resultat iustificatio sententię in tribus capitibus in ea contentis, videlicet quòd Ecclesia spectaret ad Monasterium cui fuit vnita, & ideo Monasterium esse reintegrans, quòd aliæ vniones per Ordinarium factæ Ecclesiæ sancti Quirici fuissent nullæ, quia prima vnio facta per Papam non poterat ab inferiore dissolui, & illa facta per Clem. VIII. 2

neque

neque subsistebat, cùm ipse non habuisset scientiam d. vnionis antea factæ per Paulum III. Rota *decis.3. de rer. permutat. in antiq.* Demum quòd impetratio Antonij Simonis fuerat nulla, cùm stante vnione non docetur vacatio, sine qua impetratio non subsistit, iuxta cons. Feder. 290. *num.2.* Oldrad. *cons.237. num.15. in fin.* fuit dictum in Vercellen. Capellaniæ 28 Iunij 1606. coram reuerendissimo Lugdunen.

3 Ea quæ dicebantur de vltimo statu, qui attendi debet *cap. querelam. de elect. c. consultationibus. de iur. patr.* tollebantur per distinctionem optimè factam in vltima decisione, quia videlicet probabatur in hoc casu status anterior, & status sequens, licèt vltimus non sit legitimè præscriptus: vnde non est attendendus, & collatio eius vigore facta est nulla *c. cùm de benef. de præben. in 6.* vbi gloss. & Gen *num.8.* & alij. nam vltimus status in dubio attendi debet, non autem quando constat de veritate in contrarium, vt in Ferrarien. Prioratus 25. Maij 1609. coram bo. mem. Penia, & aliis satis copiosè allegatis in decisione vltima D. Decani, quæ placuerunt, & ideo cum contra sententiam Rotalem nihil opponeretur de nouo, Domini respondentes pro parte informante dixerunt esse confirman. Caputaq. *decsion.133. in princ. part.3.* &c.

R. P. D. VBALDO.

Mantuana bonorum. Veneris 18. *Decembris* 1615.

ARGVMENTVM.

Fructuum perceptio probatur ex possessione rei fructiferæ: fructuum autem liquidatio probatur per coniecturas arbitrio judicis.

SVMMARIVM.

Fructuum perceptio præsumitur ex possessione rei fructiferæ, num.1.

Fructuum liquidatio est difficilis probationis, & ideò per coniecturas probatur, ibid. Vbi etiam quòd probatur per testes de credulitate, & singulares.

Testes deponentes super liquidatione, & quantitate fructuum, quomodo debeant deponere, n.2.

Fructuum liquidatio est multum arbitraria, ibidem in fine.

DECISIO DCCXXVII

1 Fvit dictum constare de sufficienti liquidatione fructuum quoad D. Lauiniam, quę fuerat vsque de anno 1581. inuestita de quibusdam terrenis per D. Carolum Gonzagam, qui in iudicio spolij in Rota succubuit, & executio mandati Rotalis fuit intentata etiam contra tertios possessores, vt patet ex aliis decisionibus in causa factis. Fundamentum resolutum fuit, quia cum de perceptione non dubitetur, & ea præsumatur ex possessione rei fructiferæ. Rota *decis.25. vers. sed præsumitur, de prob. in nou.* Ægid. *dec.703. nu.1. vers. quia si habuit,* & fuit dictum in vna Bonon. de Pannolinis 28. Aprilis 1614. coram R.P.D. meo Manzanedo, vbi aliæ decisiones allegantur, sequitur, vt pro liquidatione quantitatis fructuum, quæ reputatur difficilis probationis, sufficiant leuiores probationes, etiam per coniecturas, Bald. *cons. 323. num.5. lib.2.* & idem Bald. *in l.1. num.22. Cod. de fruct. & lit. expens.* Natt. *cons.510. num.4.* Surd. *cons. 293. num.31. lib.2.* Rota in Senogallien. prædij 5. Iunij 1591. coram Seraph. quæ est *decis.1132.* in impress. & in d. Bononien. de Pannolinis, & admitterentur etiam testes de credulitate, & singulares, vt fuit dictum in Romana liquidationis fructuum 26. Octobris 1592. coram Orano.

Vnde cùm in hoc casu testes primus, secundus & septimus, deponant quòd ex terris articulatis pro toto tempore, & computato anno sterili cum fertili, & deducto quocunque grauamine, potuissent percipi decem libræ annuæ affictus pro singulis bubulcis, & idem deponat tertius testis à 20. annis circa, & sextus etiam de maiori quantitate, qui etiam testatur se similes terras in eisdem partibus pro eadem quantitate conduxisse, visa fuit satis sufficiens probatio, secundùm decis. Puc. 8. *lib.1. in nou.* accedente instrumento locationis factæ à D. Lauinia de anno 1603. ad quinquennium cum responsione lib.12. pro bubulca, ex quo valde adminiculantur dicta testium, maximè cùm agatur in causa spolij Bald. *consil.323. n.5. lib.2.* & materia sit valde arbitraria, vt fuit dictum in dicta Romana liquidationis fructuum coram Orano, & in dicta Bononien. de Pannolinis coram Domino meo Manzanedo, confirmata 26. Ianuarij præteriti coram eodem. Et ita fuit decisum D. Æmilia tantùm informante. 2

R.P.D. COCCINO.

Pamphilonen. decimarum. Veneris 18. *Decembris* 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

Priuilegia quando dicantur personalia, nu.1.

Priuilegium reductum ad ius commune, habetur ac si non emanasset, nu.2.

DECISIO DCCXXVIII.

Fvit resolutum priuilegia concessa Ordini Cisterciensi non suffragari colonis, & arrendatariis, quia sunt personalia pro rebus, vt patet ex verbis priuilegij Sixti IV. in quo referuntur alia priuilegia, ibi, *singulares personas dicti Ordinis à præstatione decimarum, tam de possessionibus habitis ante, & post Concilium, quàm de cætero habendis, &c. quæ propriis sumptibus excolunt, & excolent.* &c. Talia enim appellantur priuilegia personalia pro rebus, quæ eximunt solùm, quando res propriis manibus, aut sumptibus colitur, & quando colono partiario colenda traduntur, eximitur pars priuilegiata tantùm, & si locentur ad pecuniam, in nihilo sunt exempta. Rot. *decis.4. de priuil. in antiq.* Put. *decis.510. libro 2. in nou.* qui loquitur in terminis. Rot. *decis.23. num.4. & seqq. part.* glos. *in Clementin. prima. vers. excolendas, de decimis,* & ibi Bellamer. *num.240. & 241.* & fuit resolutum in 1

causa Carthaginem. decimarum 10. Nouembris 1600. coram bonæ memoriæ Peña.

2 Neque obstat quòd san.me. Pius V. concessit priuilegium reale Mendicantibus, quod extenditur etiam ad ordinem Cistercien. vt in eius constitutione 38. quia hoc priuilegium fuit reductum ad terminos iuris per Gregorium XIII. vt in eius constitutione incipiente, *in tanta rerum, & negotiorum mole*, quæ perinde est, ac si non emanasset, vt fuit resolutum in causa Albanen. beneficiorum coram Illustrissimo Domino Cardinali Lancellotto, & in causa Signina castrorum coram R.P.D. meo Buratto, & aliàs sæpiùs, qua remanent solùm priuilegia, quæ referuntur in constitutione Sixti IV. quæ sunt personalia pro rebus, & ideo non suffragantur colonis, & arrendatariis, vt suprà dictum est, &c.

R.P.D. PAMPHILIO,

Nucerina census. Veneris 18. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Iura recognita parte non citata ad videndum iurare testes super eorum recognitione, non dicuntur in forma probanti, nec contrarius stylus attenditur, nisi fuerit plenè, & concludenter probatus.

SVMMARIVM.

Iura coram iudice compulsore extracta parte non citata ad videndum iurare testes super recognitione, non dicuntur in forma probanti, n.1.

Testium depositionis substantia pendet à iuramento ibid.

Stylus respiciens substantiam probationis dicitur decisorius, & nō ordinatorius, & ideò extraiudiciales informationes illum non probant, sicut probant ordinatorium, & ideo requiruntur plena probationes, n.2.

DECISIO. DCCXXIX.

1 FVit responsum, iura super quibus cadit præsens disputatio, non esse in forma probanti. Quia in eorū extractione coram iudice compulsore omissa fuit citatio ad videndum iurare testes super recognitione scripturarum, ideo examen subsequutum nullum, & inualidum remanet, cùm substantia depositionis testis pendeat à iuramento. *l. iurisiurandi. C. de test. b.* & parti intersit cognoscere testes, ne vnus pro altero supponatur, quæ fuit ratio annullandi examinis deducta in text. *cap. 2. de testib.* vbi Abb. hoc expressè notat *num. 6.* Lanfranc. *eod. tract. num. 8.* Achill. *decis. 1. de testib.*

2 Non obstat, quòd de stylo fori Neapolitani in qualibet recognitione testes iurent facta citatione pro dicta recognitione vti necessarium antecedens ad ipsum examen, quod sufficere dicebatur. Quia iste stylus non fuit probatus, & cùm sit contrarius *dicto cap. 2. de testib. & l. iurisiurandi. Cod. eod. tit. de testib.* tanquam respiciens decisoria, non autem ordinatoria propter substantiam probationis, secundùm Dec. *in cap. 2. nu. 14. de probat.* non sufficiunt informationes extraiudiciales, prout in ordinatoriis admisit Rota in causa Mediolanen. rescissionis contractus 17. Iunij 1602. coram Reuerendissimo Damasceno, & coram me in Mediolanen. Canonicatus 9. Ianuarij præteriti, sed requiruntur plenæ probationes. Ossasc. *decis. 2. num. 3.* Cæs. de Grass. *decis. 7. de probat.* & ita etiam fuit resolutum in Aretina spolij 9. Iunij 1604. coram Reuerendissimo nostro Decano.

Cæteræ oppositiones, quæ per Lollium afferebantur, non placuerunt Dominis, ideo transierunt cum responsionibus Antonij. Et ita, &c.

R. P. D. ANDREA.

Burgen. quindeniorum. Lunæ 2. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Regula de iure quæsito non tollendo non procedit in iure quæsito euentualiter, prout est ius percipiendi annatam de beneficiis vacaturis. De vnione quando præsumatur facta sine præiudicio tertij, & quando Papa præsumatur voluisse iuri tertij præiudicare.

SVMMARIVM.

Vnio intelligitur facta sine præiudicio iuris tertij, nu. 1. Item sine præiudicio habentis annatam, ibid.

Declara procedere in vnione conseruatiua iuris antiqui, secus in extinctiua, nu. 5. vbi de ratione differentiæ.

Rota si recedat ab vna opinione, quam alias fuerat amplexa, hoc debet deseruire pro terminandis causis tunc pendentibus & futuris, non autem pro reuocatione illarum, quæ antea fuerunt terminata, nu. 2. Intellige vt post terminatam causam quoad solutiones præteritas factas non detur repetitio, sed quoad futuras poterit quis agere vt liberetur, postquam prima opinio fuit detecta falsa, & ab illa Rota recessit, nu. 8.

Ius percipiendi annatam de beneficiis vacaturis dicitur euentuale, n. 3. Vbi quòd propterea in vnionibus de illo non est facienda mentio.

Papa decernens beneficium iurispatronatus non vacare per promotionem ad Episcopatum, non dicitur tollere ius quæsitum patronis, ita vt de illo sit facienda mentio, dicto n. 3.

Princeps legitimando filium illegitimum non dicitur facere præiudicium agnatis, qui aliàs successissent, nu. 4.

Regula de iure quæsito non tollendo non procedit in iure euentuali, quod tollitur in consequentia, & occasionaliter, ibid.

Accidentia non possunt esse sine subiecto, n. 5.

Decisio vnic. de sepult. in antiq. & alia in Toletana Annatarum coram Orano declarantur.

Tex. in c. cùm infertur, de maiorit. & obed. declaratur.

Læsio considerabilis conferri non dicitur quoties aufertur ius quod non est certum, & radicatum, sed habet se ad esse, & non esse, nu. 7.

In adiudicanda læsione attenditur tempus futurum, quando obligatio habet tractum in futurum, n. 9.

Transa-

Transactio non confirmata à Sede Apostolica non praeiudicat successoribus in beneficio ibid.

DECISIO DCCXXX.

1 POstquam die 16. Martij 1615. fuerat resolutum sententias Rotales esse confirmandas, pro grauitate causæ, volui partem Capituli Burgen. iterum audire, qua re proposita 12. Iunij 1615. resolutio fuit dilata ad tertiam, & sub die 26. remissa ad Calendas, ac demum 2. Ianuarij 1616. re maturè discussa in decisis à die mote litis Domini persisterunt. Impugnabatur enim decisio duobus fundamentis. Primum erat, quòd vnio ob non factam mentionem iuris ipsius Capituli, cui præiudicatur in speciali priuilegio annatæ, de quo Papa non habuit notitiam, vel saltem reseruatum censetur ius Capituli, cùm de natura vnionis sit, vt intelligatur facta sine præiudicio iuris tertij, Abb. *in cap. 2. num. 5. de relig. domib.* Rota *decis. vnic. de sepult. in antiq.* & in terminis præiudicij resultantis creditori annatę fuit dictum in Toletana annatarum 23. Ianuarij 1589. coram bo. mem. Orano, pro quo etiam allegabatur text. *in cap. cùm inferior. de maior. & obedient.* in quo datur recompensatio pro iuribus Archidiaconatus, quę fuerant læsa, & erectione Monasterii in Cathedralem, quem text. ponderat Rota *d. dec. vnic.* & repetita fuit decisio in Taruisana plebis de Medullo 18. Iunij 1593. coram Illustr. Mellino.

2 Alterum fundamentum erat, quòd cùm ista causa inter Capitulum, & beneficiatos sancti Ægidij fuerit terminata in Rota per rem iudicatam tempore, quo vigebant decisiones pro affirmatiua, & talis res iudicata fuerit confirmata mediante transactione, non debet modò talis res iudicata & successiuè transactio reuocari ex noua opinione, quam postea tenuit Rota, quę debet inseruire pro terminandis causis tunc pendentibus, & futuris, non autem pro reuocatione illarum, quę antea fuerant terminatę, ex deductis in causa Paduan. Prioratus 5. Decebr. 1614. coram R. P.D. Pirouano, & hic per informantes.

3 Ad quę fundamenta iam aliàs deducta, licèt in decisionibus bon. me. Card. Seraph. Penię, & coram me sublata fuerint, nihilominus responsum: Ad primum enim placuerunt responsiones datę in dictis decisionibus; & hîc per informantes pro Capitulo, nempè quòd ius Capituli percipiendi annatas erat euentuale, & consequutiuum, quando scilicet beneficia vacassent, & propterea in vnionibus non erat facienda mentio de tali iure, nec ei derogare, prout quando Papa decernit beneficium iurispatronatus non vacare per promotionem ad Episcopatum; nam licèt præiudicet patronis, & aliis, ad quos spectaret præsentatio, seu collatio; in vacatione tamen non dicitur tollere ius quęsitum, cùm illud ius veniat in consequentiam illius vacationis, quę impeditur, & sic potest impedire vacationem, & eis pręiudicare absque eo, quòd de tali iure mentio fieri debeat, Rota *dec. 21. n. 5. vers. pro parte contraria. de preb. in nou.*

4 Sicut etiam Princeps legitimando filium illegitimum non dicitur facere pręiudicium agnatis, qui aliàs successissent, nempe quia Princeps legitimando vtitur iure suo, & ius succedendi competens agnatis erat euentuale, scilicet si alij agnati decederent sine filiis legitimis, & naturalibus, & sic Princeps impedit, ne eueniat ille casus, in quem agnati succedere debuissent. Socin. *cons. 226. ante num. 10. vers. adduco etiam,* & meliùs Curt. jun. *d. cons. 1. n. 22. v. 4. concl.* Felin. *in c. quæ in Ecclesiarum, nu. 49. in 1. casu. de const.* Et de omissis aliis exemplo adductis hîc per informantes, & quæ adduci poterant, est firmanda regula generalis, quòd in hoc iure euentuali, quod tollitur in consequentiam, & occasionaliter, non procedit regula de iure quæsito non tollendo, ex deductis per Franc. *in cap. ei cui, num. 4. in fine, vers. nec obstat quod tunc tollatur. de prabend. in 6.* Curt. iun. *dicto cons. 1. num. 20. & 21.* Sarn. *in dicta regula q. 3.* Seraph. *dec. 1445. n. 2. 3. & 6.*

Ad illud autem, quòd in vnione censeatur re- 5
seruatum ius tertij, ex Abb. & aliis *vbi suprà,* fuit responsum hoc procedere in vnione conseruatiua iuris antiqui, non autem extinctiua. Nam primo casu datur compatibilitas iuris tertij cum vnione, ex quo Ecclesia vnita debet in statu suo conseruari, vt est casus secundùm communem intellectum, *in dicto c. 2.* & ibi declarat Abb. *num. 7. de relig. dom.* Altero autem casu in quo versamur cessat huiusmodi compatibilitas, quia impossibile est dari ius annatæ in beneficio, quod non est, nec amplius vacare debet, quemadmodum accidentia non possunt esse sine subiecto. *l. 2. ff. de vsufruc. l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet.* & in terminis ita arguunt Doct. *in cap. tua nobis. de verb. sign.* vbi in specie Ioan. Andr. *num. 2.* Card. *in 2. opposition. vers. quaro, an hac indulgentia.* Butr. *num. 5. vers. Quarunt Doctores,* & Rota in hac causa coram bon. mem. Penia, & coram me, & antea in causa Toletana annatarum 17. Nouembris 1599. coram Bubalo.

In eadem ratione compatibilitatis etiam fun- 6
datur illa decisio vnica *de sepult. in antiq.* ibi enim Ecclesia parochialis erecta in collegiatam, adhuc remanebat parochialis sicut priùs, & ideo ius recipiendi mediam partem de sepulturis Curialium erat compatibile cum iure antiquo, non obstante mutatione status, vt argumentatur illa decisio, seu potiùs disputatio, ad par. *num. 1. ad fin. vers. in contrarium, & vers. ergo etiam contra ius commune,* vbi daretur compatibilitas, &c. sicut etiam illa Toletana annatarum coram Orano habet eandem rationem compatibilitatis, quia licèt beneficia, de quorum fructibus soluebatur annata, fuissent expressa: attamen loco illorum fuerunt alia subrogata, vt dicitur ibi in fine; de iure autem communi non reperitur cautum, quòd quindennia loco annatarum, & minus de speciali Capitulum fundat aliquo modo ius suum, quia Bulla Pauli II. loquitur ad fauorem Cameræ Apostolicæ, cuius respectu militat diuersa ratio tam iuris, quàm facti, vt latè comprobatur in decisione bo. mem. Cardinalis Seraphini 1410. *numero 10. cum quinque seqq.* & idem firmatur decisione bon. mem. Peniæ.

Quo verò ad prætensam recompensationem, 7
iuxta terminos *cap. cùm inferior. de maior. & obedien.* visum fuit illum text. non obstare, quia non præcisè ibi mandatur fieri recompensam ob illam erectionem in Cathedralem, sed conditionaliter, nempè si ex hoc Archidiaconatus iura lædantur, vt patet *in vers. prouiso.* huiusmodi autem ius Capituli erat incertum, & conditionale,

videlicet si, & quatenus beneficia vacarent per obitum, quæ vacatio non erat certa, cùm beneficia possent vacare per resignationem, vel permutationem: vbi autem ius non est certum, & radicatum, sed habet se ad esse, & non esse, illius ademptio non dicitur inferre læsionem considerabilem. Roman. *cons.256.in fine.* Sarn. *in reg.de non tollen.qu.4.in princ.* cum aliis allegatis in decisione bon.mem. Peniæ *in vers.ex prædictis.* Ad decisionem verò Illustrissimi Mellini in Taruisina plebis de Medullo fuit responsum, vt in alia decisione coram me, illud ius Capituli esse certum, & radicatum, atque ideo fuisse necessarium illius mentionem.

5 Ad secundum principale obiectum, quòd tunc vigeret illa opinio, quando concordia fuit inita, & sententia lata, etiamsi vni ex Dominis placerent responsiones aliàs datæ; nihilominus fuit per omnes dictum posse procedere quoad quindennia soluta, durante illa opinione, & sic quoad præterita, non autem quoad futura, quia non debet ista Ecclesia remanere impedita, vt hodie postquam constat, quòd ex falsa opinione fuit condamnata, non possit agere, vt liberetur à tali onere, quia non est vna obligatio soluendi, sed plures, secundùm occurrentiam vacationum, Fulgos. *cons.164.in princ.* Put. *dec.259.num.2.lib.1.* ideo semper est attendendum tempus grauaminis illati, vt inde colligatur læsio transactionis, & sententiæ pro illarum informatione, vt considerat Natt. *cons.548.nu.56.* vbi quòd etiam in dijudicanda læsione attenditur tempus futurum, quando obligatio habet tractum in futurum, vt in præsenti, & faciunt tradita per Imol. *cons.130.n.9.*

6 Quod autem dicebatur, sententiam fuisse approbatam mediante transactione, cessabat ex facto, quia concordia inita fuit sub die 17. Martij 1597. & sententia fuit lata sub die 26. Martij eiusdem anni, vltrà quòd dicta transactio nec etiam fuit confirmata à Sede Apostolica, & per consequens non præiudicat successoribus. *cap.veniens.* vbi not. Doct. *de transact.* Feder. *cons.94.per tot.* Abb. *cons.56.nu.2.lib.1.* & fuit dictum in hac causa 20. Nouembris 1613. coram R.P.D. Dunozetto. Ex quibus ita fuit conclusum, esse standum in decisis à die motæ præsentis litis, &c.

R.P.D. MANZANEDO.

Romana Saluiani interdicti. Lunæ 11. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Notabilis est decisio, cùm in ea magistraliter declaretur quando valida sit obligatio vxoris ad fauorem mariti ære alieno grauati, & quando vxor insimul cum viro pecunias, vtputa mutuo accipiẽs, remaneat obligata, non constito, quod ipsa pecunia in ipsius vtilitatem versa fuerit.

SVMMARIVM.

Possessio rei conuenti in Saluiano interdicto probatur ex sustentatione litis, n.2.

Saluianum interdictum datur, probato credito cum hypotheca, & possessione rei conuenti, ibid.

Vxor quando insimul cum viro se obligant, censetur pro viro intercedere, nec obligatio sustinetur, nisi probetur manifestè in propriam mulieris vtilitatem expensas fuisse, n.2. declara vt n.3.

Vxor quando insimul cum viro se obligat ad soluendum virum magno ære alieno grauatum, vel pro liberando eum à carceribus, & pro aliis indigentiis domus, sustinetur obligatio, etiam quòd non constet pecunias versas fuisse in vtilitatem mulieris, n.3. & 4.

Carceratum esse aliquem, vel carcerationis periculum imminere, paria sunt, ibid.

Obligatio vxoris ad fauorem mariti carcerati valet quando mulier non remanet indotata, n.5.

Vxoris obligatio iuramento vallata etiam ad viri fauorem, & insimul cum viro, sustinetur de iure Canonico, etiam quòd non constet pecunias versas fuisse in vtilitatem mulieris, num.6. & 7.

DECISIO DCCXXXI.

Domini censuerunt esse locum Saluiano. 1
Nam de primo extremo, nempè de credito cum hypotheca Dominorum de Fabio, & Petronio constat ex impositione census facta per D. Olympiam super rebus propriis cum decreto iudicis, & aliis solennitatibus stat. Vrbis *lib.primo cap.151.* & de secundo ex sustentatione litis. Caputaq. *decis.372.part.2.* Quibus stantibus intrat Saluianum, Negusant. *de pign.1.memb.oct.par.nu.6.* Roland. *cons.14.n.13.lib.1.* cum aliis relatis à Contard. *in l.vnic. limitat.14. num.10. C.si de moment. possess.* Put. *dec.207.n.2.lib.1.*

Neque obstare videbatur, quòd Olympia censum imposuerit vnà cum eius viro, quo casu licèt principaliter obligauerit, tamen censetur pro illo intercedere, & obligatio non sustinetur, nisi manifestè probetur, quòd pecuniæ in propriam ipsius mulieris vtilitatem expensæ sint, iux.tex. *in Auth. si qua mulier, Cod.ad Velleian.* Surd. *decis.164.num.11.* Honded. plures referens *cons.45.num.16.& seq. lib.1.* 2

Fuit enim responsum dictam Auth. non habere locum in casu nostro, quia procedit in obligatione omnino voluntaria, quam facit vxor pro marito, non autem in obligatione facta ab subleuandum maritum magno ære alieno grauatum, & pro eum liberando à carceribus, ac pro aliis indigentiis domus, Riminal.sen. *cons.77. numero 16.volum.1.* post Bald. *consil.20.in fin.vol.2.* Surd. *cons.367.num.14.* Franch. *decis.237.numero 3.* Thesaur. *decis.223.num.15.* Tiraquel. *de ll. connubial.gloss.8.num.285.* Lamberteng. *de contract.mulier.glos.10.n.25.* & fuit dictum in vna Roman. nullitatis obligationis 28. Februarij 1611. coram Reuerendiss. Attrebaten. 3

Hanc enim obligationem videtur facere ex quadam necessitate, & lege permittente; cùm de iure vxor teneatur subuenire inopiæ mariti. *l.1.& Authen.præterea. Cod.vnde vir & vxor, & l.si cùm dotem. §.sin autem in sæuissimo. ff.solut. matrimon.* Bald. *consil.478.circa fin.volum.5.* Natt. *consil. 547. numero 19.* Decian. *cons.84. numero 29. vol.4.* Surd. *decis.86. num.6. & seq.* Ei licèt maritus de tempore obligationis non esset in carceribus detentus, tamen sat est ad hunc effectum, quòd immi- 4

immineret periculum carcerationis ob paratam executionem Cameralis obligationis, qua suis creditoribus adstrictus reperiebatur. Riminal. *dicto consil.77. num.16.& seq.* Surd. *dict.consil.367. num.18.*

5 Quæ faciliùs procedunt, quia D.Olympia censum imposuit super bonis non dotalibus, quo fit, vt eius obligatio sustineatur, cùm non remaneat vllo modo indotata, Thesaur. *dicta decis.223. num.14.* Seraphin. *decis.1187.numero 2.* Et fuit dictum in Anconitan. dotis 28. Iunij 1602. coram Illustrissimo Mellino, & in Roman. Saluiani interdicti 15. Decembris 1614. coram D.meo Pamphilio.

6 Vlteriùs dicebatur obligationem D.Olympiæ esse iuramento vallatam, & sic saltem de iure canonico sustineri, non obstante dispositione dictæ Auth. *si qua mulier*, juxta Castr. *cons.8. per totum, lib.2.* Boër. *dec.23.num.9.vers. Nisi iurauerint*, Alexand. *cons.146. per totum, libro 7.* Seraphin. *de priuil. iurament. priuil.118.* & hanc esse communem, & in praxi receptam testantur Afflict. *decis. 311.num.4.* Thesaur. *dicta decis.223. num.10.* Gutierez. *de iuram.confirmat.part.1.cap.55.num.6.* Surd. *dicto cons.367.num.13.* & illam tenuit Rota in vna Interamnen. mercium 4.Iunij 1597. coram bon. mem. Penia, & in allegatis Anconitan. dotis coram Illustrissimo Mellino, & Romana Saluiani, interdicti coram D.meo Pamphilio. Accedente præsertim decreto iudicis, & consensu propinquorum, ex quibus metus, & dolus excluditur, Surd. *vbi supra.*

7 Et tandem omnis difficultas videbatur cessare ex eo, quòd D.Olympia certiorata de beneficio dictæ Authenticæ, illi expresè, & cum particulari juramento renunciauit, quo casu valida est renunciatio, & impugnari non potest, vt tradunt Bertrand. *consil. 218. per totum, lib.4.* Surd *dicto consil.367.numero 12.* Thesaur. *vbi suprà, num. 18.* Tiraquell. *in l.si vnquam in præfat. numero 137. Cod.de reuoc.donat.* Gomez. *var.resolut. tom.2.cap. 13.nu.17.in fin.* Seraph. *de priuileg.iuram.priuileg.63. n.3.& seq.*

8 Minus obstat defectus jurisdictionis Rotæ per Olympiam oppositus ex eo, quòd debitor census sit etiam Marcusantonius maritus, cuius creditorum causæ omnes fuerunt commissæ R.P.D. Raymundo per particulare Breue Sanctissimi. Quia hodie non agitur contra Marcumantonium, sed contra ipsam, quæ in dicto Breui non est nominata, & contra quam causa reperitur in Rota commissa per particulare rescriptum Sanctissimi. Et licèt Domini de Fabio, & Petronio coram dicto Raymundo curauerint se describi inter alios creditores dicti Marciantonij fideiussoris census; non tamen propterea sibi præiudicarunt, quin coram alio iudice competenti agere possint contra D.Olympiam principalem, cùm nemo præsumatur renunciare iuri suo, nisi id expresè faciat.

R.P.D. COCCINO,

Romanæ census de Mutis. Lunæ 11. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Filij in conditione positi in contractibus nunquid censeantur vocati? Quid si vocati fuerint à statuto, & an hoc statutum extendatur ad nepotes. Cætera vide in summariis.

SVMMARIVM.

Filij positi in conditione in contractibus, nunquid censeantur vocati, n.1.

Filij à statuto vocati, quando positi sunt in conditione, nunquid hoc statutum intelligatur etiam de filiis positis in conditione in contractibus, & an etiam extendatur ad nepotes, ibid.

Tertius non potest oppenere defectum solemnitatum statutariarum in donatione, n.2.

Donatio nulla, & sine solemnitatibus statutariis valet, si fuit confirmata in testamento, ibid.

Relatio intelligenda est secundum qualitates in relato expressas, n.3.

Substitutio in contractu donationis facta, vulgaris reputatur, ibid. in fine.

DECISIO DCCXXXII.

IN hac causa fuit dubitatum, an adessent bona libera, super quibus D. Hieronyma possit satisfieri de suo credito? & Rota mandauit, vt strictè videretur, an constaret de fideicommisso Liuiæ, & hoc viso supradicta die censuit affirmatiuè respondendum: Liuia enim prædicta donauit Ioanni eius filio omnia bona, &c. & in euentum, in quem Ioannes, ac ipsi filij, & filij filiorum, qui sunt illi, qui hodie agunt, decedant sine filiis legitimis, bona perueniant ad proximiores in gradu. nam quicquid sit de illa quæstione, an filij positi in contractibus in conditione censeantur vocati, de qua Card.Mantic. *de tacit.& ambig.conuent.libro 2.vers.4 num.19. vsque ad fin.* Petr. *de fideic.quæst.9. num.227.* hìc cessat omnis difficultas standi statuto Vrbis, *cap.142.libro 1.* quod erat in antiq. *cap.25. libro 5.* in quo expresè disponitur, quòd filij in conditione fideic. positi censeantur vocati, quod quidem statutum nedum habet locum in fideicommisso facto in vltima voluntate, sed etiam in contractibus, cùm indistinctè loquatur, *l.de pretio.ff.de public.* & bene ad propositum Pereg. *de fideicom art.28.num.29.* & dum loquitur de filiis, habet locum etiam in nepotibus. nam quicquid sit in dispositione hominis, an sub nomine filiorum veniant nepotes, veniunt in dispositione legis. *l.iusta. & l.filij.ff.de verb.significat.& in l.filium habeo.ff.ad Macedon.* Peregr. *vbi sup.art. 22.nu 56.*

Neque obstat, quòd prædicta donatio fuit nulla ex quo non interuenerunt solemnitates statuti, quia quicquid sit de hoc, cùm respiciat principaliter vtilitatem priuatam, licèt secundariò vtilitatem publicam cùm Liuia de ista solemnitate non opposuerit, hodie de ea per tertium non potest opponi. Tiraquel. *de legib.connub. gloss.8.num.93.* Surd. *decis.108.num.4.* Rom. *cons. 151.num.1.* Socin. *cons.77.num.17.vol.1.* Bart. *in suis quæstionibus, quæst.1.num.8.* & in omnem euentum, si donatio fuit nulla, cùm postmodum fuerit confirmata in testamento, recipit robur à testamento, non autem à contractu, ita vt habenda sit pro dispositione facta in vltima voluntate, 2

non autem in contractu. Gabr. *conf.129. nu.5. lib.1.* Ruin.139. *n.9. lib.1.*

3 Neque est verum, quòd si donatio sumit robur à testamento, nepotes non succedunt, cùm donatio fuerit confirmata ad fauorem Ioannis, & filiorum. nam fuit responsum, in testamento Liuia dixit, confirmauit etiam donationem, aliàs factam ad fauorem Ioannis, eius quoque filiorum in actis Curtij Saccouiæ, ad quæ habeatur relatio, &c. quare cùm habuerit relationem ad ipsam donationem, de qua in actis Curtij, censetur, concosfirmasse nedum ad fauorem Ioannis, & filiorum, sed etiam nepotum. *l. si ita scripsero. ff. de condit. & demonstr.* vbi Bart. & Alex. *conf.201. num.20. lib.6.* Dec. *conf.362. in princ.* & fuit dictum in causa Romana fideicommissi de Naris 11. Decembr. 1599. coram bon. mem. Penia. Quare aut donatio fuit nulla, ita vt per testamentum sustineatur, & isti nepotes debent succedere per fideicommissum, aut ipsa donatio sustineat, & debent succedere per vulgarem. Dec. *conf.488. nu.18. in fin.* Menoch. *conf.325. num.7. & num.43. lib.4.* Et ita conclusum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana portus molæ. Veneris 15. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Emptor si rem emptam retrouendere promisit, & interpellatus facto deposito soluti pretij retrouendere recusauit, tenetur à die moræ fructus restituere.

SVMMARIVM.

Fructus veniunt restituendi à die, quo quis promisit retrouendere, & non retrouendidit, & sic à die moræ, num.1.

Depositum legitimè factum habet omnes effectus, quos habet solutio, nu.2.

Numeratæ pecuniæ vim habet schedula bancaria, ibid.

Nullitas actus non facit litis pendentiam, nec præscriptionem interrumpit, nu.3.

Actus nulliter factus in iudicio reputatur extraiudicialis, ibid.

Mora inducitur per extraiudicialem interpellationem, ibid. in fine.

Monitorium requiritur in iudicio ordinario coram A.C. quando seruantur termini substantiales, n.4.

Interpellatio valida non annullatur per actuum inualiditatem, ibid. in fine.

DECISIO DCCXXXIII.

1 Rota censuit fructus deberi Ioanni à die per eum facti depositi, quia hoc est expeditum in iure, quòd fructus rei retrouendendæ deberentur à die quo quis fuit in mora retrouendendi. *l.2.* vbi not. Bart. & Salicet. *in summario,* & communiter scribentes. *Cod. de pact. inter empt. & vendit.* & quòd Christophorus tenetur retrouendere, fuit iam bis resolutum in Rota, & non controuertitur.

Quòd autem idem Christophorus fuit in mora retrouendendi, satis apparet eo ipso, quòd sibi fuerunt oblatæ pecuniæ, & illo non acceptante, fuerunt depositatæ, etenim depositum legitimè factum habet omnes effectus quos habet solutio. *l. creditor.* vbi Bart. *numero 2. Cod. de pignor.* glos. *in l. si debitor offerat, verbo debitor. ff. de solut.* Cranett. *consil.705. numero 8. vers. sic tamen, libro 4.* maximè quando interuenit schedula bancaria, quod dicitur habere vim numerationis. Put. *decis.163. libro 6.* Rota in Romana prætensorum fructum census 9. Maij 1584. coram fel. mem. Clemente VIII. & in alia Romana fructuum census 9. Aprilis 1606. coram bon. mem. Iusto.

Non obstat, quòd Ioannes cœperit super hac retrouenditione quoddam iudicium nullum coram A.C. à quo etiam reportauit sententiam, & quòd ex actu nullo non resultet litis pendentia, aut contestatio, vel præscriptionis interruptio. glos. *in l. si pater. Cod. ne de stat. defunct.* Seraphin. *decis.697. num.5.* cum concord. alleg. quia Domini existimarunt prædicta procedere quoad effectum, qui debet causari ab actibus iudicialibus: secus quando ad effectum qui potest causari ex actibus extraiudicialibus, quia tunc non videtur, quòd nullitas iudicij possit impedire istos effectus, cùm actus nulli vim habeant actuum extraiudicialium: mora autem est de iis, quæ inducitur per actum siue interpellationem extraiudicialem. Menoch. qui de veriori, & crebriori DD. sententia, *tract. de arbitr. casu 220. num. 26. cum pluribus seqq.*

Cæterùm posito, quòd conclusio haberet difficultatem ex contradictoribus relatis per Menoch. *vbi suprà,* considerabatur, quòd interpellatio, & depositum fuit factum iudicialiter, hoc est, coram A.C. iudice competenti, & parte legitimè citata, & licèt Ioannes non inceperit à monitorio, & seruauerit terminos substantiales, ita vt validè non potuerit obtinere sententiam ab eodem A.C. non per hoc hoc fuit nulla interpellatio facta Christophoro ad recipiendum pretium, aliàs videndum deponi, qui actus sufficit pro constituendo Christophoro in mora, cùm Doctores, qui tenent opinionem contra communem, de quibus per Menoch. *vbi suprà,* admittunt sufficere vnam interpellationem iudicialem, neque inualiditas actuum debet nocere interpellationi validę, iuxta regulam, quòd vtile per inutile non vitiatur. *l. sancimus. C. de donat. c. vtile, de reg. iur. in 6.* Gemin. *conf.94. num.4.* Anchar. *conf. 215. num.4.*

Non obstat, quòd Christophorus post decisiones Rotales obtulerit retrouendere solutis sibi expensis illius iudicij nulli, vnde saltem ab illo tempore non currant fructus in damnum Christophori, cùm non fuerit in mora, quia visum fuit Dominis, quòd materia expensarum nihil habeat commune cum retrouenditione, & proinde non potuerit Christophorus sub hoc prætextu retardare retrouenditionem, vel purgare moram semel incursam. Et ita tentum. 4

R. P. D. REMBOLDO.

Firmana beneficij. Veneris 15. Ianuarij 1616.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Appellandi tempus quando currat à die habitæ notitiæ? Quando quis dicatur verus contumax, & quando contra absentem procedi possit per contradictas.

SVMMARIVM.

Sententia transit ob non interpositam appellationem infra legitima tempora, num. 1.

Appellandi tempus currit à die notitiæ, quando sententia est lata in contumaciam. declara vt nu. 2.

Contumax verus dicitur qui primò personaliter citatus constituit Procuratorem, qui ab vrbe recessit ante acceptationem mandati, ibid.

Procuratoribus duobus constitutis, vno absente, procedi non potest per contradictas. declara vt num. 3.

Restitutio in integrum non impedit executionem iam cœptam, & sine læsione non conceditur, nu. 4.

DECISIO DCCXXXIV.

1 Domini non dubitarunt de validitate, & iustitia sententiæ Rotalis, cùm illa per inspectionem processus, hæc autem ex decisione R. P. D. mei Andreæ manifestè apparet, & quia ob non interpositam appellationem saltem infra legitima tempora in iudicium transiisse comperitur, ad not. *in cap. quoad consultationem, de re iud. & in auth. hodie. Cod. de appell.* dixerunt illam esse exequendam.

2 Non obstat, quòd cùm sententia lata esset per contradictorias, & sic in contumaciam Annibalis non comparentis, sufficit eundem infra decennium à die habitæ notitiæ appellasse. Rot. *decis. 46. de appell. in antiq.* quia fuit responsum, quòd obiectum procederet, si Annibal fuisset factus contumax, sed cùm ipse personaliter priùs citatus, Procuratorem ad hanc causam constituisset, qui postea quam onus Procuratoris acceptauerat, ab vrbe recessit, dicitur verus contumax, & sententia contra eum docto de Procuratoris absentia per contradictorias lata exequutioni demandari debet. Rot. *decis. 27. de appell. in antiq.* Achil. *decis. 1. de dol. & contum.*

3 Minus etiam subsistit, quòd cùm fuissent ab eodem Annibale duo Procuratores constituti, non poterat stante absentia vnius contra ipsum per contradictorias procedi, sed debebat etiam alter citari, quia vltra quòd factæ fuerunt diligentiæ de eo reperiendo, vt constat per fidem à nunciis factam, non erat etiam necessarium, quòd citaretur, ex quo onus Procuratoris non acceptauerat, iuxta opinionem, quam Rot. seruat, vt testatur Cardin. Seraphin. decis. inter impress. 400. *numero 4.*

4 Nec denique dicta exequutio retardari debet sub prætextu restitutionis in integrum, tum quia executio erat cœpta. Cæs. de Grass. *decis. 1. num. 14. de restit. in integ.* Put. *decis. 281.* tum quia non constat de aliqua læsione, sine qua non conceditur restitutio. *l. minoribus. Cod. de in integrum restit. l. nam postea, §. si minor, ff. de iure iur.* Et ita fuit solo Theodoro informante resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. VBALDO.

Lucana iurispatronatus. Lunæ 21. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Præsentatus à patronis existentibus in quasi possessione præsentandi, nunquid præferatur præsentato ab eo, qui in iurepatronatus de proprietate docet, & hinc multa explicantur de probatione iurispatronatus, tam respectu proprietatis, quàm quasi possessionis præsentandi: est decisio notabilis, & magistralis.

SVMMARIVM.

Præsentati vbi sunt duo, vnus à patronis putatiuis existentibus, tamen in quasi possessione præsentandi, alter verò à vero patrono, de cuius proprietate legitimè constat, attenditur præsentatio proprietarij, quia tunc proprietas dicitur absorbere possessionem, numero 1.

Iurispatronatus proprietas ad effectum vt præferatur quasi possessioni præsentandi, censetur probata per rem iudicatam per confessionem partis, vt per publicum instrumentum, num. 2.

Altare constitutum in iurepatronatus præsumitur constructum iuxta ordinationem testatoris. declara vt num. 4.

Referens stat in relato cum omnibus suis qualitatibus, num. 5.

Iuspatronatus probatur per assertionem, & confessionem Ordinariorum, qui solent esse difficiles in institutionibus faciendis, ibid.

Iuspatronatus probatur ex assertione Ordinarij facta in visitatione, num. 6.

Iurispatronatus proprietatis exceptio non potest opponi ab eo, qui consensit præsentationibus factis ab habentibus præsentandi quasi possessionem, num. 7.

Præsentationis effectuatio censetur probata per resignationem illius, qui præsentatus fuit, num. 8.

Institutus in iurepatronatus tenetur subuenire patronis in eorum necessitatibus, num. 9.

Iurispatronatus proprietas non censetur probata, nisi vel per rem iudicatam, vel per confessionem partis, vel saltem per talem notorietatem, quæ his æquipolleat, & contra quam nihil opponi possit, ibid.

DECISIO DCCXXXV.

Cvm Domini Montecatini, & Baldassares, & Thomas ab eis præsentati non acquiescerent decisioni, quæ contra eos emanauerat die 23. Ianuarij 1612. coram bon. mem. Penia, & à Rota obtinuissent iterum audiri, præsertim super effectuatione testamenti Francisci, proposui supradicta die causam, in cuius discussione Domini non dubitarunt de veritate illius conclusionis sæpè in Rota firmatæ, quòd in concursu præsentati à patronis putatiuis etiam existentibus in quasi possessione præsentandi cum præsentato à vero patrono, de cuius proprietate legitimè constat, ante institutionem attenditur præsentatio proprietarij, 1

quia tunc proprietas dicitur absorbere possessionem. Abb. *in cap. consultationibus, num. 9. vers. quod ego intelligerem, de iur. patron.* Dec. *cons.* 127. *num.* 1. Rot. *decis.* 167. *numero* 10. *part.* 2. *divers.* & fuit dictum in Alatrina Capellaniæ 27. Octobris 1589. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in aliis relatis in dicta decisione coram Penia, *vers. secunda conclusio.*

2 Similiter admittebant sine veri præiudicio, quòd de iure proprietarij possit dici constare ad effectum prædictum, non solùm per rem iudicatam, & per confessionem partis, sed etiam per publicum instrumentum, ex latè congestis in vna Mileuitana iurispatronatus 18. Aprilis 1608. coram Reuerendissimo Lugdunen. & in dicta decisione coram Penia in tertia conclusione, quam etiam sequuta est Rota in vna Papien. iurispatronatus 8. Martij 1613. coram R. P. D. meo Manzanedo: sed tamen dixerunt in hoc casu non constare sufficienter de proprietate solius operarij, qui præsentauit Dominum Lelium ad effectum excludendi Montecatinos, & Baldassares, qui sunt in longissima quasi possessione præsentandi vnà cum ipso operario, & in hoc censuerunt esse recedendum à prædicta decisione coram bon. mem. Penia.

3 Instrumentum enim testamenti Francisci quondam Marci Parducci, quo nititur D. Lelius, non continet nisi quoddam mandatum factum Laurentiæ matri, & hæredi dicti Francisci de erigendo altare de bonis, & expensis ipsius testatoris in Ecclesia Sanctorum Antonij, & Paulini, sub inuocatione sancti Acconcij, & ad illud construendum dedit, & assignauit eidem Laurentiæ terminum 20. annorum, ad quod voluit eligi per operarios dictæ Ecclesiæ vnum Sacerdotem, qui debeat ad dictum altare celebrare vnam Missam, & eius Sacerdotis electio, nominatio, & præsentatio post mortem dictæ Laurentiæ tantùm, & non aliter pertineat, & spectet perpetuò, & successiuis temporibus ad operarios operæ dictæ Ecclesiæ Sanctorum Antonij, & Paulini, vnde quicquid esset dicendum, si daretur instrumentum erectionis, & fundationis dicti altaris, iuxta dictam ordinationem testatoris, certè ex dicto testamento non elicitur, nisi ordinatio erectionis, & fundationis faciendæ per Laurentiam, vel post eius mortem per operarios; & licèt dictum Altare postea reperiatur constructum, & in decisione dicatur, quòd de effectuatione constabat ex multis, quæ in facto deducebantur pro Lelio; tamen Dominis hodie visum fuit id non deduci, nisi ex præsumptionibus quæ contrariis præsumptionibus, vel probationibus adeò eliduntur, vt nullo modo dici possit legitimè constare de proprietate operarij ad excludendam quasi possessionem aliorum.

4 Licèt enim præsumptio sit, quòd Altare, cùm reperiatur constructum, fuerit constructum iuxta ordinationem testatoris, ad cons. Abb. 54. *lib.* 1. & fuit resolutum in Lucana iurispatronatus 9. Ianuarij 1615. coram R. P. D. meo Ramboldo; tamen non inde sequitur, quin potuerit erigi, & construi diuerso modo ab eo, quem testator ordinauerat, cuius rei non leues afferebantur coniecturæ, & præsumptiones per informantes; nam inspecto statu proximo fundationi colligitur Altare fuisse fundatum & dotatum, non solùm de bonis Francisci testatoris, sed etiam Laurentiæ matris, ita vt non videatur absurdum, vt si voluit concurrere in pinguius fundando, & dotando dictum Altare, potuerit etiam augere numerum patronorum, Lambert. *de iure patronat. lib.* 1. *part.* 1. *art.* 5. *quæst.* 3. quæ dotatio de bonis Laurentiæ desumi potest, tam ex eo, quòd altare fuit dictæ Laurentiæ, vt enunciatur in instrumento quitantiæ dato per informantes pro Montecatinis in summario, *num.* 7. quàm ex inuentario per obitum ipsius Laurentiæ confecto de anno 1455. à Rectore Sanctorum Antonij, & Paulini, & aliis executoribus, in quo fuerunt illius bona descripta, & postea consignata Rectori sancti Antonij, vt in dicto summario, *numero* 2. & 7.

Quibus accedunt plurima alia deducta per informantes, ex quibus negari posse non videtur, quin status antiquus huius beneficij fuerit difformis à testamento, & ordinatione Francisci. nam statim post mortem Laurentiæ, non solùm reperitur patronus operarius, sed etiam Montecatini, & Baldassares, præsertim in emptione cuiusdam fundi pro dicto altari de anno 1456. in qua se appellant executores, & patronos vnà cum operario: nec dicatur verbum *patronos*, referri ad operarium, *executores* verò ad alios, quia placuit responsio, quòd ista relatio fieri non possit, cùm verbum *patroni* in numero plurali æquè determinare debeat omnes, ad quos refertur, ex regula *l. iam hoc iure. ff. de vulg. l. quamuis. C. de impub.* & res videbatur reddi adhuc clarior ex prima vacatione sequuta post mortem Laurentiæ de anno 1470. in qua Montecatini, & Baldassares præsentarunt, & Ordinarius præsentatum instituit, cum assertione, quòd viderat iura dicti patronatus authentica, cui assertioni multum solet deferri, cùm Ordinarij habeant esse difficiles in huiusmodi admissionibus, & institutionibus faciendis. Rota *decis.* 11. *de iur. patron. in nou.* Put. *decis.* 243. *in fine, lib.* 2. Seraphin. *decis.* 1141. *numero* 8. & fuit dictum in vna Fesulana iurispatronatus 7. Februarij 1583. coram Bubalo in Taurinen. beneficij 5. Martij 1584. coram Orano, in Vercellen. Capellaniæ 7. Maij 1600. coram Reuerendissimo Damasceno, in Tuden. parochialis 7. Nouembris 1611. coram me, & in Palentina Capellæ 12. Maij 1614. coram R. P. D. meo Andrea, & aliàs sæpè. 5

Accedit alia assertio Ordinarij facta in visitatione de anno 1567. in qua illa Capella asseritur de iurepatronatus illorum de Montecatinis, & Baldassaribus, quæ assertio præsumitur facta cum causæ cognitione, & ideo multum condúcit ad eius probationem. Rota *dicta decis.* 11. *de iurepatronat. in nou.* Caputaquen. *decis.* 158. *part.* 2. & fuit dictum in Gerunden. beneficij 20. Iunij 1590. coram Orano, in dicta Fesulana iurispatronatus coram Bubalo, in Lucana iurispatronatus 14. Februarij 1605. coram R. P. D. meo nunc Decano, & in dicta Tuden. parochialis coram me. 6

Adsunt præterea continuatæ præsentationes ab anno 1522. citra, in quibus semper Baldassares, & Montecatini præsentarunt vnà cum operario, qui cùm toties consenserit, & admiserit secum ad præsentandum illos de Montecatinis, & Baldassaribus, & è contra, nulla detur probatio solius operarij, præter illam de anno 1470. de cuius effectuatione non constat, vt dictum est, non videtur hodie posse 7

posse operarius sub prætextu proprietatis aliis obiicere, quòd non sint tuendi in sua quasi possessione. Lambert. *de iurepatron. lib. 2. part. 1. quæst. 5. art. 9. sub num. 3. vers. Accedat, & art. 17. num. 4. & 9.* Ripa *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, sub num. 93. vers. sextò requiritur. de caus. poss. & propriet.* & fuit firmatum in Lucana Capellaniæ prima Februarij 1610. coram Reuerendissimo Bononien. vbi aliæ decisiones allegantur, & signanter Florentina de Ricasolis coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, & Ceneten. iurispatronatus prima Decembris 1606. coram R. Lugdunen.

8 Et de effectuatione istarum præsentationum dubitari non potest, quia de anno 1522. fuit præsentatus, vt suprà, & institutus Nicolaus Paulini, per cuius resignationem de anno 1539 fuit ad præsentationem eorundem patronorum præsentatus, & institutus Franciscus Nerius, & ex resignatione bene probatur effectuatio. Rot. *decis. 147. numer. 1. part. 1. diuers.* & fuit dictum in Papien. Archipresbyteratus 19 Februarij 1601. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Firmana iurispatronatus de Rosiis 15. Februarij 1600. coram Reuerendissimo Lugdunen. per obitum postea dicti Francisci fuit de anno 1586. iisdem præsentantibus electus, & institutus Baldassar Montecatinus, & sic etiam probatur effectuatio præsentationis Francisci, iuxta cons. Oldr. 229. *num. 2.* toties in Rota canonizatum, & per resignationem eiusdem Baldassaris de anno 1587. fuit eodem modo prouisus Ioannes Morottus, cuius obitus dedit causam præsenti liti.

9 Adest etiam instrumentum de anno 1556. in quo Rector illius temporis se obligauit pro subueniendis necessitatibus vnius ex patronis prædictis in paupertatem redacti, iuxta not. *in cap. nobis. de iurepatron.* & alia deducta latè per informantes, quæ si non sufficiant ad probandum ius Thomæ, vel eorum, qui ipsum præsentarunt, de quo tamen hodie non quæritur; tamen adeò offuscant prætensam proprietatem solius operarij fundatam in solo testamento Francisci, & non propterea veniat antiquissima, & moderna quasi possessio aliorum requirenda, cùm ad hunc effectum semper Rota requisierit, vel rem iudicatam, vel confessionem partis, vel saltem talem notorietatem, quæ his æquipolleat, & contra quam nihil opponi possit. Aym. *consi. 299. numer.* 8. Menoch. *de recuperand. remed. 1. quæst. 17. numer. 235. & de retinend. remed. 3. numer. 693.* & tenuit Rota in Firmana Capellaniæ 28 Maij 1584. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto, in Baren. beneficiorum 11. Februarij 1605. coram Illustrissimo Cardinali Mellino, & in Cæsaraugustana dismembrationis 27. Ianuarij 1610. coram Reuerend. Damasceno.

10 Non obstat illa decisio Mileuitana iurispatronatus coram Reuerend. Lugdunen. quia dicebatur non applicari, cùm ibi clarè constaret de proprietate per instrumentum dotationis, & fundationis, quod non controuertebatur: hîc autem non constat de proprietate solius operarij, ex fundatione, & dotatione, ex supradictis. Ex quibus in hac Domini recesserunt à decisis,

&c.

R. P. D. MANZANEDO.

Pistorien. beneficij. Sabbati 23. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum non datur aduersùs sententiam iustam, nu. 1.

Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ facta sunt lite pendente, ibid.

Lis non dicitur extincta ex sola desertione, nisi etiam subsequatur sententia declaratoria talis desertionis, num. 2.

Litteræ Apostolicæ satis bene iustificantur ex confessione partis, num. 3.

Sententiæ de partibus non habentur in consideratione, si de earum iniustitia constat, num. 4.

DECISIO DCCXXXVI.

FVit per Dominos resolutum, non constare de causis restitutionis aduersùs sententiam Rotalem, cùm illa non solùm sit valida, sed etiam iusta. Rota *decis. 1. de restit. in integr. in nou.* Mohed. *decis. 2. de appellat.* Seraph. *decis.* 1238. *num.* 1. De validitate enim constat in actis, ex quorum resolutione elicitur non adesse nullitatem. Et de iustitia apparet ex eo, quòd reuocauit sententiam Vicarij Pistorien. quæ denegauit executionem litteris Apostolicis tanquam subreptitiis, ob non factam mentionem præsentationis Lazari, de qua tamen vti attenta, & facta lite pendente inter Laurentium, & Petrum, nulla erat facienda mentio, iuxta Calder. *consi. 1. vt lit. pend.* cum aliis adductis in decis. in ista causa facta 10. Ianuarij 1614. coram D. meo Caualerio. 1

Nec facit, quòd d. lis esset extincta de tempore factæ præsentationis Lazari per sententiam latam ad fauorem Laurentij, à qua licèt Petrus appellauerit, tamen appellatio remansit deserta ob illius non prosecutionem; omisso enim an constet de tali fatalium prorogatione, quæ potuerit desertionem impedire, dicebatur omnem difficultatem cessare, ex eo, quòd ad hoc, vt lis dicatur extincta, non sufficit sola desertio, nisi etiam subsequatur sententia declaratoria talis desertionis, Rota *decis. 10. vt lit. pend. in nou.* cum aliis adductis in alia decisione huius causæ facta 23. Iunij 1614. coram eodem D. meo Caualerio. 2

Minùs facit, quòd in litteris Sanctini Papa denegauerit iuspatronatus, dummodo lis esset legitimè introducta à Petro Biscontio, quod non fuit iustificatum, quia de d. lite constat ex confessione ipsiusmet Lazari, quòd in commissione huius causæ in Rota d. litem narrauit, & non adest aliqua suspicio, quòd Biscontius eam calumniosè, vel fictè introduxerit. 3

Tandem non obstat, quòd restitutio saltem sit concedenda ex quo Sanctinus, & Lazarus sunt in pari gradu, cùm quilibet habeat per se sententiam, fuit enim dictum sententiæ de partibus 4

nullam esse habendam rationem, cùm de eius iniustitia constet, ex adductis suprà, & in aliis decis. & ideò iure optimo fuit reuocata per sententiam Rotalem. quæ in iudicatum transiuit, vt iam fuit resolutum coram me 14. Decembris præteriti, &c.

R.P.D. CAVALERIO.

Romana nullitatis concordiæ. Mercurij 27. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

De probatione ætatis ponuntur in hac decisione plures notabiles conclusiones.

SVMMARIVM.

Testes probant ætatem alicuius, deponentes de mense, quo is natus fuit, etiam quòd non deponant de die præciso, num. 1.

Ætas benè probatur per testes familiares, & solitos conuersari in domo vbi puer natus est, ibid.

Testes in vna causa examinati non probant in alia: fallit in causa status, num. 2.

Testes incertè deponentes, & de suo iudicio, non probant, num. 3.

Mater tenetur lactare filium per triennium, nu. 4.

Testes super ætate non probant concludenter, nisi etiam deponant, quod erat notorium, & publicum inter vicinos, num. 5.

Instrumentorum probationes præferuntur probationibus testium, num. 6.

DECISIO DCCXXXVII.

1 Die 13. Iunij 1612. resolutum fuit concordiam aliàs factam à D. Iacobo Buccabella de anno 1584. non fuisse nullam ex capite minoris ætatis, & consequenter omissionis solemnitatum à statuto vrbis *in contract. minor. lib. 1. cap. 151.* & præcipuè ratione, quia non probabatur asserta minoritas Iacobi, quæ decisio fuit confirmata die 14. Martij 1614. & cùm neque D. Iacobus acquiesceret, vt ei satisfacerem, tertiò proposui causam super eodem dubio bis resoluto, & Domini steterunt in decisis. Et quia principale fundamentum Iacobi fiebat in testibus aliàs ad eius instantiam examinatis super prætensa eius minoritate, prætendebat enim ex eorum depositionibus probari ipsum fuisse natum de mense Ianuarij anni 1566. vnde arguebat de tempore transactionis se fuisse ætatis annorum 18. & sic minorem 20. quæ ætas requiritur à statuto, *lib. 1. cap. 151.* vnde asseruta minoritas satis probata videbatur, iuxta doctr. Bart. *in l. de ætate, num. 7. versi. sed si haberi non posset ff. de minor.* Surd. *consi. 77. num. 5.* etiam quòd testes non deponant de præciso die. Mandel. *consi. 301. num. 3.* præsertim cùm essent familiares, & soliti conuersari in domo patris Iacobi, ex adductis per Menoch. *præsumpt. 51. num. 42. lib. 2.* & quia adducebant factum notabile, nempe tempus coronationis Pij V. fel. me. de tempore natiuitatis Iacobi, Bart. *in dicta l. de ætate, nu. 7. in fin.* Ioseph. Ludou. *decis. Perus. 55. num. 8.*

2 Tamen Domini non habuerunt huiusmodi probationes pro sufficientibus, quia testes erant examinati in alia causa, nempe inter Carolum filium naturalem Scipionis, & Iacobum, in quo iudicio licèt esset etiam d. Christophora, cum qua hodie Iacobus litigat, nihilominus causa non erat inter Iacobum ex vna, & Christophoram ex altera. Neque placebat responsio, quòd hi testes tanquam examinati in causa status probarent etiam in alia causa, ad not. per DD. *in l. ingenuum. ff. de stat. homin.* quia illa non erat causa status.

3 Præterea secundus testis deponit per hæc verba, *puo hauere da 32. o 33. anni*, & sic non probat cùm loquatur incertè secundùm suum iudicium. Iacob. de S. Georgio *in l. cùm de ætate, num. 2 ff. de probat.* nec dicit se esse etiam sanguineum, vel vicinum, nec de fama inter vicinos, iuxta requisita per Bart. *in dicta l. de ætate.*

4 Tertius dicit se scire Iacobum natum esse in principio Pontificatus Pij V. & subdit rationem non concludentem, *perche quando lo vidi piccolo vidi andare ad incoronare Pio V.* & licèt etiam dicat, quòd mater eum lactabat, tamen non dicit, quòd lactaret de dicto tempore coronationis, nec concludit quòd de dicto tempore natus esset, cùm mater teneatur alere, & sic lactare filium per triennium. *l. pen. C. de patr. potest.* & ibi not. gloss. *in verb. trimo*, cum multis aliis congestis per Surd. *de alim. tit. 1. q. 14. num. 1.*

5 Primus autem licèt expressè deponat Iacobum natum de mense Ianuarij, vel Februarij 1566 non faciebat fidem indubitatam, prout si fuisset obstetrix, vel mulier quæ interfuisset partui, & ideo debebat etiam deponere, quòd erat publicum & notorium inter vicinos, quod ante illum diem Lutius nondum habebat Iacobum filium, & quòd ab ea die cœpit esse notorium, quòd talis filius sibi natus erat. Bart. *in d. num. 7. vers. sed in probanda*, & Iacob. *in dict. l. cùm de ætate, num. 3. ff. de probat.* & in omnem euentum hic testis remanebat vnicus.

6 Sed esto etiam quòd hi testes probarent, Domini censebant præualere probationes per instrumenta. Bald. *in l. 2. C. quando fisc. vel priuat. num. 6.* Bart. *in l. 1. in princ. ff. de oper. nou. nunc.* tum adductis in aliis decisionibus, quæ instrumenta continebant confessiones iuratas ipsius Iacobi cum solemnitatibus.

7 Nec visum fuit obstare, quòd dicebatur, hæc instrumenta inuicem conquassari, ea ratione quia in instrumentis celebratis de anno 1573. Iacobus cum iuramento asserebat se maiorem 14. annis, & in alio de anno 1580. faciebat se maiorem 16. & in alio de anno 1581. maiorem 19. cum attento primo instrumento, in quo asserebat se maiorem 14. debuisset esse maior 20. de anno 1580. & 1581. Quia vnum erat certum, quòd attentis confessionibus omnium instrumentorum semper Iacobus de anno 1584. quo fuit facta concordia, erat maior 20. nam si de anno 1573. erat maior 14. vtique de anno 1584. erat ætatis annorum 25. si verò de anno 1580. erat maior annorum 16. vt ipse tunc fatebatur, consequenter de dicto anno 1584. erat annorum 20. & demum si de anno 1581. erat annorum 19. necesse erat, quòd de dicto anno 1584. esset annorum 23.

8 Ex quibus Domini non solùm censuerunt esse probatam assertam minoritatem Iacobi, sed potiùs censuerunt esse probatam eius maioritatem de dicto tempore concordiæ, & ideo steterunt in decisis, &c.

REVERENDISSIMO P.D. CAVALERIO.

Gerunden. præeminentiarum. Mercurij 27. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Sententia sine citatione partis non valet, & hæc citatio debet esse certa, specifica, & non vaga.

SVMMARIVM.

Sententia lata sine citatione partis est nulla, nu. 1.

Citatio ad sententiam debet esse certa, & specifica, numero 1. & 2.

Citatio ad videndum mandari ad vlteriora procedi, non dicitur sufficiens ad sententiam, nu. 2. Vbi idem in citatione facta ad videndum fieri quamcunque ordinationem, seu prouisionem.

Conclusio in causa habet vim citationis ad sententiam in partibus Hispaniæ, num. 2. in fine.

Citatio incerta, & absque expressione alicuius diei est nulla, num. 4.

Citatio vaga ad sex dies ad sententiam non valet, ibi. in fin.

DECISIO DCCXXVIII.

1 Domini censuerunt sententiam Metropolitani esse infirmandam, vti nullam, & inualidam ex defectu citationis ad sententiam. *clem. pastoralis, de re iud.* Cæs. de Grass. *decis. 11. nu. 2. eod. tit.* quæ debet esse certa, & specifica. glos. *in clem. sæpè, in vers. ad id, de verb. signific.* Rot. *decis. 17. de re iud. in nou.* & debet præcisè fieri. Rom. *consi. 369. num. 8.* & ibi adden.

2 Talis autem citatio deficiebat in casu proposito, in quo ostendebatur tantummodo quædam citatio, seu intimatio, quòd iudex mandabat processum regulari, & regulatum ad se deferri, quo viso prouidebatur, quid iuris fuerit, & rationis, quæ non visa fuit posse dici citatio ad sententiam, vt in simili aliàs Rot. non censuit sufficere citationem ad videndum reproduci preces, videndum pronunciari se iudicem competentem, & mandari ad vlteriora procedi, tenuit aliàs Rota eadem ratione in vna Cesenaten. bonorum 4. Martij 1602. coram bo. me. Iusto, & de alia citatione, ad videndum fieri quemcunque ordinem in Mediolanen. decimarum 27. Ianuarij 1592. coram bo. mem. Cardin. Pamphilio, & de alia citatione ad videndum fieri prouisionem, quæ de iure locum haberet in Salamantin. decimarum 4. Decembris 1600. coram eodem Iusto, quas omnes ipse recenset in d. Cesenaten. & licèt in partibus Hispaniarum sufficiat conclusio in casu, tanquam habens vim citationis, vt in Toletan. admissionis fenestræ 2. Iunij 1582. coram bo. me. Bubalo, & in Aurien. dismembrationis 29. Martij 1597. coram Penia, & aliàs sæpiùs resolutum, tantùm ex verbis huius citationis DD. non putabant posse induci conclusionem vllam necessariam ad hunc effectum.

Nec obstare dixerunt, quòd sententia de qua 3 agitur non esset diffinitiua, sed reuocatoria attentatorum, quæ videtur potiùs interlocutoria, quia placebat responsio, sententia super attentatis saltem habere vim diffinitiuæ. Rot. *decis. 1. vt lit. pend. in nou.* Ægid. *decis. 148. & 786.* Menoch. *de recup. remed. vltim. num. 51.* Quæ tanto magis visa fuerunt procedere in hac sententia, in qua iudex mandauit Capitulum restituere omnia in pristinum, & reddere distributiones Archidiacono, quibus eum priuauerat, & damna, & expensas, vt per Vestr. *lib. 8. c. 4. num. 22.*

Insuper talis prætensa citatio visa fuit etiam 4 nulla, tanquam & incerta, & absque expressione alicuius diei. Cardin. Seraph. *decis. 597. numero 7.* & licèt tales citationes sustineantur pro prima die, Put. *decis. 207. lib. 2.* Seraph. *decis. 857. num. 23. & aliquot seqq.* Cæs. de Grass. *decis. 9. num. 6. de sent. & re iud.* & dictum fuit in Casalen. domus 17. Aprilis 1611. coram R. P. D. meo Vbaldo. tamen ibi aderat clausula *& successiuè*, &c. & dd. decisiones loquuntur in citatione ad videndum iurare testes, quæ est minoris præiudicij, quàm citatio ad sententiam, qua omissa dicitur tolli naturalis defensio, vt in Mantuana bonorum coram D. meo Vbaldo, & in Zamoren. pecuniaria 20. Martij 1609. coram me. Et in omnem euentum nullibi cauetur citationem vagam sustineri ad sex dies, prout in hoc casu factum fuit, in quo prætensa citatio emanauit die 11. Iulij, & sententia fuit lata die 17. eiusdem mensis. Et ex his fuit resolutum pro nullitate sententiæ, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana societatis. Veneris 29. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Apocha, & quælibet alia scriptura sine die valet, & sustinetur, quando vis non est in tempore. Idem in teste sine tempore deponente, & ad falsitatem vitandam, actuum pluralitas præsumitur.

SVMMARIVM.

Clausula appellatione remota, *sententia lata operatur illius rem iudicatam, num. 1.*

Apocha, & scriptura valet etiam sine tempore, quando vis non est in tempore, num. 2.

Testis præcisè deponens de substantia actus, plenè probat, etiam quòd de tempore dubitanter deponat, numero 2.

Identitas non præsumitur, sed actuum pluralitas, vt falsitas euitetur, num. 3.

DECISIO DCCXXXIX.

Pro Ioffredo solo informante fuit tentum, procedẽdum scilicet esse ad executionem sententiæ D. Nappi, cui cùm esset commissa, appel- 1

latione remota, illius sententia debet executioni mandari, sicut si essent tres conformes. *c. pastoralis, de appellationibus. l. vnica. C. de offic. præf. prat.* cum concordant. & licèt Rota non soleat exequi sententias aliorum Tribunalium; nisi gustet priùs de iustitia: attamen cessat difficultas in proposito casu ex decisione in hac causa coram me facta vsque de anno 1611. vtraque parte informante, in qua fuit dictum prædictam sententiam esse iustam in omnibus, exceptis scutis bis centum, quæ Rota ibi, provt etiam in hac propositione, reseruauit particulariter videre.

2 Et signanter fuit responsum ad grauamen non exhibitionis schedularum per Ioffredum; nempè quòd Ioffredus ex ordine Cæsaris patris, & authoris aduersariorum illam consignauit cuidam Rutilio, à quo reportauit quitantiam, quæ exhibetur, & quatenus fuit aliàs oretenus appositum, quòd ista quitantia caret die, & anno, vnde suspecta est, placuit Dominis responsio modò data per Ioffredum, nempe quòd quando ius non est in tempore, provt non est in hoc casu, carentia diei, & anni non vitiat scripturam, *l. cùm tabernam. §. idem quæsiit. ff. de pignoribus.* Alex. *consi. 20. num. 5. vers. quia magis communis, lib. 1. & in cons. 42. num. 20.* vbi etiam de magis communi *lib. 3.* & videmus in simili, quòd si testis præcisè deponat de substantia actus, non vitiatur illius dictum, etiamsi dubitanter deponat de tempore dicti actus. Bart. *in l. quid tamen. § si arbiter, num. 3. ff. de recept. arbitr.* quem alij ibidem sequuti fuerunt, & Card. *cons. 56. num. 10. vers. quod tamen dicitur.*

3 Minus facit, quòd Ioffredus aliquas ex dictis schedulis postmodum ostenderit. Vnde infertur non fuisse verè consignatas schedulas Rutilio, quia fuit responsum posse esse, quòd Rutilius post aliquas ex dictis schedulis restituerit Ioffredo pro aliquo suo particulari negotio, & ita esse præsumendum ad euitandam suspicionem falsitatis dictæ quitantiæ facta per Rutilium, quod contineret falsum; est enim expeditum in iure, quòd potius præsumatur pluralitas actuum, quàm falsitas. Felyn. *in c. cùm Ioannes, num. 9. de testibus.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 15. num. 15.* & mouit Dominos, quòd prædictus Rutilius post exhibitam quitantiam à Ioffredo superuenit super nonnullos annos. Vnde potuerunt Cæsar, & eius filij agere contra D. Rutilium. Idcòque vel est eis imputandum, quòd non exegerint, vel credendum, quòd ab illo fuerint certiorati de hoc negotio.

4 Quod aliàs obiiciebatur Ioffredum non communicasse Cæsari creditum cum Molendinariis, fuit sublatum ex facto, cùm de exactione facta per Cæsarem à Molendinariis appareat ex partibus, & quitantiis datis in summario Ioffredi, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Brixien. Canonicatus. Veneris 29. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Remissoria conceditur quando articuli sunt releuantes, imò sufficit vnum articulum esse releuantem, & ex releuantia articulorum tollitur præsumptio calumniæ.

SVMMARIVM.

Remissoria semper conceditur stante releuantia articulorum, num. 1. Vbi etiam quòd sufficit vnum articulum esse releuantem.

Papa solùm conferre potest beneficium Sedi Apostolicæ affectum, num. 2.

Coadiutor datur ob valitudinem coadiuti, numero 3.

Calumniæ exceptio tollitur per articulorum releuantiam, num. 4.

Probatio quando probationem excludat, num. 5.

DECISIO DCCXL.

Mortuo Francisco Coradella fuit de illius 1
Canonicatu prouisus ab Episcopo Brixien. Constantinus Manerba, licèt eundem Canonicatum à Sanctissimo priùs impetrasset Claudius Barbisonus, ex quo Francisci coadiutor in habitu Clericali non incedebat: vnde postea d. Claudius nouam prouisionem per obitum eiusdem Francisci à Sede Apostolica impetrauit, & cùm sententiam in partibus, & possessionem obtinuisset, Canonicatus causa per viam appositionis ad Rotam deuoluta fuit, præuia decisione coram me sub die 20. Maij præteriti facta Canonicatui sequestrum appositum. Verùm quia postea Claudius volebat iustificare gratiam coadiutoriæ Francisci, Rotæ placuit dubio primo proposito remissoriam illi non denegare, semper enim illa conceditur vbi de releuantia articulorum apparet. Cassad. *decis. 3. de dilat.* Caputaq. *decis. 59. & 56. p. 3.* & sufficit vnum articulum esse releuantem, vt cæteri omnes admittantur. Cassad. *decis. 5. nu. 6. de sequestr. poss.* & fuit dictum in causa Metin. Mercurij 19. Februarij 1596. coram Iulio.

Hîc autem releuantia probatur. Nam iustifica- 2
ta gratia d. coadiutoriæ resultaret affectio, & per consequens detegeretur ius Claudij proueniens à Summo Pontifice, ad quem solum stante affectione Canonicatus collatio pertineret. Innoc. *in cap. inter dilectos, numero 4. vers. sed nobis videtur, de excess. Prælat.* Anchar. *consil. 58. numero 4.* Vital. *in clementina 1. numer. 6. vt lit. pend.* Prob. ad Monachum, *in cap. statutum, nu. 17. de præb. in 6.*

Non obstat, quòd versemur in beneficialibus, 3
in quibus absque fumo remissoria non conceditur. nam datur pro aliquibus articulis fumus, & præsertim, quòd Franciscus qui coadiutorem habuit, esset ætatis annorum 50. & ob corporis imbecillitatem, & varias ægritudines diuinis interesse non posset. Cùm enim tales coadiutoriæ de stylo non nisi præuia extraiudiciali informatione concedantur, satis ex ipsa concessione fumus oritur coadiutum aduersa valitudine laborasse, ex qua probatione coadiutoriæ iustificatio resultaret. *cap. penult.* vbi Doct. *de clerico ægrot. c. vnico, & de tit. in 6.* vbi Io. Ant. *nu. 6.* & Anchar. *nu. 10. cap. 8. & c. quamuis, 7. q. 1.*

Exceptio calumniæ tollitur ex articulorum 4
releuantia, neque ex illius præsumptione remissoria denegaretur, vt fuit dictum in causa Virdunen. fructuum 16. Nouembris 1605. coram Illustrissimo Lancellotto in Vicin. Prioratus 4. Nouembris 1611. coram R. P. D. meo Pamphilio.

Circa

5 Circa ea quæ dicebantur à non iure coadiutoris ob non expeditionem gratiæ, fuit responsum non esse præsentis indaginis. quia nihilominus affectio prætenderetur ex allegatis, de quibus erit agendum in causæ discussione, & interim ad effectum de quo agitur, satis erit exequutiones in contrarium adductas ius Claudij penitus non tollere, cùm præsertim probatio probationem non excludat. Alex.*cons.*114. *num.*8.*lib.*4. Put.*decis.*63. *num.*1.*lib.*3.

R. P. D. COCCINO.

Romana census. Lunæ 1. *Februarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Creditor habens hypothecata omnia bona debitoris, potest pro suo credito facere executionem ad sui electionem in vna ex hypothecatis rebus sibi bene visis, & etiam contra tertium possessorem, in quem res peruenit post iudicis sententiam, presertim ex simulato contractu, & hinc quòd simulatio coniecturis probatur, & quibus. Est magistralis decisio in hac materia.

SVMMARIVM.

*Creditor habens hypothecata bona creditoris præsentia, & futura, potest pro executione facienda eligere vnum ex pignoribus sibi benè visum, num.*1.

Obligatio Cameralis non admittit exceptiones extrinsecas, ibid.in fine.

*Executio fieri potest etiam contra tertium possessorem, ad quem res peruenit post decretum, mandatum, & sententiam, num.*2.*declara vt num.*3.

Contractus simulatus dicitur fictus, caret substantia, & spiritu, & nihil operatur, ibid.

Consensus est substantia omnium obligationum, ibid.

*Simulatio in contractu præsumitur vbi procedit causa simulationis, aliter non, num.*4.

*Simulatio probatur coniecturis ex quibus concludenter dicitur probata, nu.*5.*&* 6.*Vbi etiam quòd sufficiunt leues coniecturæ.*

Simulatio inter personas coniunctas & suspectas præsumitur, ibid.

*Simulatio præsumitur ex actuum multiplicatione, & variatione, num.*6.

*Simulatio præsumitur ex repugnantia contractuum, num.*7.

Notarij stipulatio facta pro absente requirit acceptationem absentis antequam alteri sit ius quæsitum, ibid.

DECISIO DCCXLI.

1 QVoad mandata relaxata pro fructibus census, visum fuit Dominis procedendum esse ad executionem super castro Montis Nigri, & super fructibus aliorum bonorum D.Ducis, & per consequens etiam super vsufructu castri sancti Gregorij. nam D.Hieronymus habet omnia bona præsentia, & futura D.Ducis hypothecata. Quare ad suum libitum potest eligere vnum ex pignoribus sibi bene visum pro executione facienda.*l.creditoris.ff. de distr. pign.* iuncta *l. qui generaliter.ff. qui pot.in pign.habeant.* Surd.*decis.*44.*nu.*6. nec hoc ius potest impediri per debitorem, *l.*1. *C. debit. vend. pign.imp.non poss. d.l. creditoris.ff. de destr. pignor.* Bald. *in l.*2.*num.*4. *C. si aduers.vend.pignor. & in d.l.*1.*in princip.C.debit.vend. pign.imped.non poss.* maximè cùm D. Hieronymus habeat obligationem Cameralem ad sui fauorem, quæ non admittit exceptiones extrinsecas à contractu. Cassad. *decis.*1.*de mutua petit.*

Tota igitur difficultas consistit in eo, quia cùm D.Dux habeat filium ex prima vxore, cui assignauit pro scutis 30000. dotis maternæ die prima Ianuarij 1609.& die 12.Aprilis 1614.castrum Montis Nigri, & villam Hierocomij certum molendinum & emolumenta etiam iurisdictionalia castri sancti Gregorij, & ideo videtur dicendum, quòd D. Hieronymus non possit agere executiuè, sed ordinariè ad rescissionem assignationis factæ, cùm ipse egerit actione personali contra D.Ducem, & obtinuerit mandatum relaxari ad eius fauorem post factam dictam assignationem, tunc enim posset agere executiuè, si assignatio fuisset facta post sententiam, ita vt solùm superesset immissio. Ofasc. *decis.*65.*num.*4. qui ita intelligit dictum Baldi *in l. ob maritorum, num.*4.*C.ne vxor pro marit.*& refert Surd.*in cons.*323. *num.* 4. *post med.lib.*4. latè Hond. *cons.*20.*nu.*42.52.*&* 53.*cum seqq.lib.*1. 2

Hoc tamen non obstante Rota dixit procedendum esse ad executionem, prout suprà. nam ista assignatio fuit simulata; quare nihil valet & operatur. Bald.*cons.*65.*lib.*1.Calcan.*cons.*36.*num.*4. Paris.*cons.*54.*num.*29.*lib.*1. Ratio est, quia contractus simulatus dicitur fictus, & pictus, *l.ab Anastasio.C. mandat.* & caret substantia, & spiritu, & dicitur corpus sine spiritu, & vmbra sine effectu. Paris. *d.cons.*54.*num.*26.*&* 27. Socin.*cons.*65.*num.*14.*lib.*1. *& cons.*264.*num.*4.*lib.*2. Iason *cons.*170.*num.*3.*lib.*2. & meritò, quia deficit verus consensus, cùm non dicantur contrahentes verbo dixisse quod gerebant in mente. Socin.sen.*d.cons.*65. *num.*14. *lib.*1. consensus enim est substantia omnium obligationum, *l.obligationum substantia. ff. de act.& oblig. l. consensu, eod.tit.toto tit. Instit.de oblig. quæ ex consen.* & dat esse obligationi, adeò quòd sine eo subsistere non potest, vt per Bart.*in l. si ita stipulatus, in* 12. *opposit. ff. de verb.oblig.& in l.cùm quis. C. de iur.& fact.ignor.* quare non potest impedire executionem mandati. Bald.*in l.executorem, nu.*27.*vers.pone quòd executio. C. de execut.rei vend.* 3

Quòd autem hîc adsit simulatio, satis patet ex serie facti. nam hæc causa fuit mota de anno 1597. & de anno 1604. D. Dux assignauit filio pro eadem dote mobilia, & supellectilia quædam pretiosa, & palatium campi Martij, & turris de Comitibus secundo loco de anno 1609. sub prætextu quòd dicta Palatia essent fideicommissaria, & sic malè assignata denuo assignauit eidem filio castrum Montis Nigri, & Palatium Mentianæ. Tertio loco paulo ante relaxationem mandatorum, de quibus agitur, videlicet, de anno 1614. fecit nouam assignationem, de qua suprà dictum est, castri Montis Nigri, villæ Hierocomij, molendini, ac omnium, & quorumcunque fructuum, & emolumentorum etiam iurisdictionalium castri Poli sancti Gregorij, Guadagnoli, & aliorum bonorum ipsius Ducis; quare ex ista serie facti nedum ori- 4

tur causa simulandi, quę est necessaria ad effectum de quo agitur. Bart. *in cons.65. num.4. vers. iis præmissis, lib.1.* videlicet ad euitandam executionem mandati.

5 Sed etiam oriuntur probabiles coniecturæ & præsumptiones, quæ sufficiunt pro ipsa simulatione, *cap. cùm dilectus de success. ab intest.* Castr. *consil. 109. num.1. vol.2.* Calcan. *cons.8. col.5 num.8.* Aym. *cons.156. num.7. & seqq.* nam cùm vsusfructus huius dotis vigore statuti vrbis *cap.131.* spectaret ad D. Ducem, cessat causa, ex qua pater dedit, vnde præsumitur simulatio. Bald. *in l. ab Anastasio, in 4. & 6. notab. C. mandat.* benè ad propositum Surd. *consil. 382. num.54. & 55.* maximè cùm nemo præsumatur iactare suum. *l. cùm de indeb. C. de probat. l. Campanus. ff. de oper. libert.* & ex quo fuit dictum inter personas coniunctas, & Dominus Dux premebatur super solutione fructuum & sortis census. Bald. *cons.70. incip. Apparet quædam instantia, in princ. lib.1.* & benè ad propositum Cuman. *in cons.155. per tot.*

6 Eóque amplius, cùm fuerint factæ tres assignationes, vna post aliam, semper variando, & alterando; prætendebat enim D. Dux quòd palatia essent subiecta tali fideicommisso, vt in obligatione non comprehéderentur. quod colligitur ex secunda assignatione facta filio, & quia adhuc secunda non suffragabatur, quia executio poterat fieri super fructibus aliorum bonorum, illos quoque assignauit filio in tertia assignatione, ex qua serie facti colligitur animus Domini Ducis, non ex alia causa fecisse dictam assignationem, nisi ad euitandam executionem, quæ verisimilitudo est attendenda, cùm sit sufficiens ad probandam simulationem. Decian. *cons.62. num.72. lib.3.* Aym. *cons. 156. num.9.* Castr. *in cons.109 col.2.* vbi quòd ad probandam simulationem verisimiliter leues coniecturæ sufficiunt maximè, cùm simulatio versetur contra ea quæ secretò solent fieri, & cum personis suspectis, prout in casu isto.

7 Et prædictis addi potest, quòd post secundam assignationem D. Dux locauit castrum Montis Nigri, cum assertione quòd ad se spectabat pleno iure, vtilis, & directi dominij, quod repugnat assignationi factæ. Bald. *cons.438. incip. An possessio longo tempore, in princ. & nu.2. vers. super isto puncto lib.5.* Roman. *cons.246. in prin. & per tot.* & eo magis prędicta procedere debent, quia non constat de acceptatione filij, quæ acceptatio est omnino necessaria, non obstante stipulatione Notarij, itavt etiam non suffragetur, si fiat postquam alteri est ius quęsitum. Thess. *decis.70. à num.1. vsque ad 6.* vbi latissimè examinat articulum.

8 Quoad executionem faciendam super proprietate castri S. Gregorij, placuit Dominis quòd priùs fieret separatio, cùm pars d. castri sit subrogata in locum castri Patinæ subiecti fideicommisso cum amplissima prohibitione alienandi, & quoad executionem mandatorum pro sorte principali census, cùm illa fuerint relaxata ad effectum deponendi, donec darentur idonei fideiussores, placuit, vt videatur priùs, an fideiussores dati sint idonei.

R.P.D. MANZANEDO.

Hispalen. matrimonij. Lunæ 8. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Qui per verba de futuro promisit aliquam ducere in vxorem, tenetur cum ea matrimonium contrahere, etiam quòd sponsalia iuramento firmata non sint, præsertim transducta muliere ad domum viri, eáque vt vxore tractata. cætera vide in summariis.

SVMMARIVM.

Sponsalia de futuro vbi præcedunt matrimonium, illud omnino contrahendum est, & qui promisit ducere aliquam in vxorem, tenetur omnino cum ea matrimonium contrahere, etiam quòd in sponsalibus iuramentum non interuenerit, n.1.

Testes præsumuntur contestes, licèt vnus alium non alleget in contestem, num.2.

Sponsalia præsumuntur ex transductione mulieris ad domum viri subsequente tractatu viri, & vxoris, num.3.

Testes examinati parte non citata possunt seruire pro adminiculo, nu.4.

Sententia lata sine citatione valet quando fuit conclusum in causa parte citata, sic stylo dictante, num.5. & 6.

DECISIO DCCXLII.

CVm Ioannes Villalon fuisset in partibus per 1 duas sententias condemnatus ad contrahendum matrimonium cum D. Maria de Padilla, & causa in gradu appellationis mihi commissa reperiatur, dubitaui die 26. Iunij præteriti, an dictæ sententiæ essent confirmandæ, vel infirmandæ? Et Domini affirmatiuè responderunt, & hodie causa super eisdem reproposita, in eadem sententia Domini steterunt. cùm enim inter ipsum Ioannem & Mariam præcesserint sponsalia de futuro, matrimonium contrahere tenetur, iuxta text. *in cap. ex literis, il 2.* vbi Card. *num.3. & in cap. requisiuit.* vbi Doct. *de sponsal.* glos. *in cap. sic quippe 27. quæst. 2 verb. quæritur.* Nauar. *tit. de sponsal. impub. cons.2. in fin. lib.4.* etiam quòd dicta sponsalia non sint iuramento firmata. glos. *in c.2. verb. interpositione.* vbi Abb. *num.4.* Alex. de Neu. *num.13.* Felin. *num.14. de sponsal. cap. de illis il 1. de despons. impub.* vbi Butr. *n.5.* & Anchar. *num.4.* Rim. *cons.538. nu.25. & seq.* Marcumbrun. *cons.7. num.25.* Menoch. *cons.386. num.1. & 2. vol.4.* Surd. *cons.364. num.7. & seq. lib.3.* Couar. dicens oppositam sententiam fuisse erroneam *in epitome de spons. 1. part. cap.4. in princ. num.2. & 3.* Seraph. *decis.112. num.1.* Sanchez *de matr. lib.1. disp.29. num.4.*

De sponsalibus verò in casu nostro constare vi 2 detur ex pluribus testibus deponentibus Ioannem post mortem suæ vxoris, & quando erat viduus, promisisse Mariæ accipere ipsam in vxorem, & è côuerso Mariam promisisse accipere dictum Ioannem in virum, qui quidem testes præsumuntur contestes, licèt in tales non se allegent. Roland. *cons.26. num.39. lib.3.* decis. Pedem. *99. num.28.* Rot. *diuers. decis.191. num.4. part.1.* & de communi testatur Farin. *in tract. de testib. quæst.64. num.317.* Vltra quòd duo ex illis, nempe quartus & quintus, concordant

cordant d. promissiones fuisse factas in die sanctæ Luciæ. nam licèt quartus simpliciter dicat vna die, tamen quia suprà mentionem fecerat de die sanctæ Luciæ, de ea videtur intelligendum vt reducatur ad concordiam cum alio teste de eadem die deponente. ad quem effectum omnis interpretatio facienda est. Farinac. *vbi suprà, nu.* 322. præsertim fauore matrimonij, & in hoc videntur conformes intentioni ipsius Mariæ ad positiones dicentis, eadem die fuisse factam promissionem in præsentia dd. duorum testium, ac aliorum, ex qua quidem mutua promissione inter Ioannem & Mariam resultant sponsalia de futuro. Martinus Laudens. *cons.* 17. *num.* 1. *inter cons. matr. diuers.* Sanchez *vbi suprà, disput.* 5. *in princ.*

3 Et vltra supradictos testes concurrunt plura, & quidem vrgentissima adminicula, nempe traductio dictæ Mariæ ad domum dicti Ioannis, ex qua regulariter sponsalia præsumuntur. Couar. *vbi suprà, art.* 1. *cap* 4. §. 2. *num.* 1. *vers.* 1. *quando.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 1. *nu.* 55. Cùm præsertim Ioannes illam tractaret tanquam vxorem, vt præsertim quartus & quintus testes deponunt. Laudens. *vbi suprà, nu.* 3. & Menoch. *ibid. nu.* 82. & plurimum facit Breue obtentum per Ioannem super dispensatione dicti matrimonij ex eo, quando Mariam cognouerat viuente adhuc prima vxore, per quem actum positiuum censetur sponsalia præcedentia approbasse. Bald. *cons.* 1. *in fin. de spons.* Menoch. *præsumpt.* 99. *num.* 27. *lib.* 6.

4 Quibus non obstant quòd dictæ sententiæ sint iniustæ, ex quo fundantur in depositionibus testium examinatorum absque citatione ad videndum iurare, & sic nulliter, *cap.* 2. *de testib.* quia vltra quòd Maria non fuit vsa, nec vtitur prædictis testibus, sed primis ritè & rectè examinatis, dicebatur illos in eo quòd concordant cum aliis, posse deseruire saltim pro adminiculo. Ruin. *cons.* 46. *num.* 10. *lib.* 4. Dec. *cons.* 54. *vers. postremò*, & fuit dictum in vna Ispalen. legitimitatis, 11. Maij 1612. coram D. meo Vbaldo, & in Leodien. parochialis 20. Martij præteriti coram me.

5 Minùs obstant nullitates oppositæ. nam quòd prima sententia fuit lata nemine instante, & sine citatione, non subsistit in facto cum Maria 1. Decembris 1611. citauerit ad sententiam, & iudex habuerit causam pro conclusa, quæ quidem conclusio habetur locis citatis de stylo illarum partium, vt fuit decisum in vna Seguntin. residentiæ 1. Iulij 1605. coram me, & aliàs sæpè; & licèt postea idem iudex monuerit partes die 5. eiusdem mensis ad informandum: tamen nō proposita per talem actum extraiudicialem conclusio remansit circumducta, vt fuit dictum in vna Elborien. iuris conferendi 15. Decembris 1614. coram me.

6 Prout nec pariter subsistit, quòd secunda sententia fuerat lata pendente remissoria, & sine citatione, vt prętenditur executio ad sententiam, cùm imò veritas sit quòd expirato termino tertiæ remissoriæ, quæ nec reproducta, nec quidem præsentata fuit, iudex processum publicauit, & habuit causam pro conclusa, citatis hinc inde prouisionibus ad sententiam. Et ita resolutum.

R.P.D. VBALDO.

Romana domorum in Burgo. Lunæ 8. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plures firmantur conclusiones, & illæ quidem notabiles in materia Saluiani interdicti, & præsertim quòd illud non datur pro credito non liquido, & quòd concessio, seu conditio sub conditione mensurationis facta, mensuratione non sequuta, actionem non producit, ad effectum vt intret iudicium Saluiani interdicti.

SVMMARIVM.

Iudex nulliter, & minus legitimè procedens, dicitur spoliare, num. 1.

Confessio facta in precibus, sicut nocet supplicanti, ita etiam nocet eius hæredibus, num. 2.

Iudicis iurisdictio non censetur tributa per comparitionem, nec per eam inductus aliquis consensus quando quis comparet præuia protestatione nullitatis actorum & agendorum, num. 4.

Sententia notoria iniustitia æquiparatur nullitati, numero 5.

Concessio emphyteusis facta sub conditione mensurationis, mensuratione non sequuta, actionem non producit, num. 5. *in fine.*

Venditio facta ad mensurationem dicitur perfecta, sequuta traditione, etiam mensuratione non facta, quod an verum sit, num. 6.

Sententia, seu decreto, qui vti vult, debet docere omnia eius requisita fuisse seruata, & hæc exceptio non adimpleti modi, seu conditionis sententiæ semper opponi potest, num. 7.

Executio regulariter est nulla, non procedente liquidatione crediti, pro quo est facienda, num. 8.

Saluianum interdictum non datur non constito de credito certo, & liquido, num. 9.

Retentio non datur pro prætenso credito non liquido, num. 11.

DECISIO DCCXLIII.

Post factam resolutionem in Rota, quòd non intraret arbitrium pro facienda mensuratione petita per DD. de Neris, ex rationibus, de quibus in decisione extensa sub die 22. Iun. præteriti, hodie iterum proposui dubium particulare super prætenso spolio, quod fuerat antea propositum die 26. Iun. 1614. & non resolutum, & Domini vtraque parte informante, censuerunt intrare spolium: quia certum est quòd iudex nulliter, & minus legitimè procedens dicitur spoliare, DD. *in c. conquerente*, vbi Abb. *num.* 8. Berous *num.* 7. & 8. *de rest. spol.* Aym. *cons.* 18. *nu.* 8. *cons.* 124. *n.* 4. & *cons.* 140. *sub nu.* 2. Gabr. *tit. de rest. spol. concl.* 1. *num.* 124. Surd. *cons.* 168. *nu.* 26. *lib.* 2. Menoch. *de recuper. rem.* 8. *n.* 19. vbi de communi. Verall. *decis.* 186. *part.* 3. Cæs. de Grass. *decis.* 1. *num.* 4. *de const.* & fuit dictum in vna Mantuana bonorum 16. Decemb. 1611. coram me, & aliàs sæpe. 1

Quod autem nulliter fuerit processum, deducebatur ex defectu iurisdictionis in iudice qui dedit Neris immissionem ex Saluiano. nam cùm duæ causæ penderent coram bo. me. R.P.D. Lancellotto Referendario, vna contra Magdalenam 2

de Bobus, altera contra Faustinam Guadagnam, d. Referedarius pronunciauit solùm contra Magdalenam, & illa causa fuit per appellationem commissa in Rota bon.mem.Sarmento, & postea Robusterio, & demum Illustriss.Card.Lancellotto in eorum locum suffecto; causa verò Faustina authricis D.Mutij Camerini remansit penes eundem Referendarium, quo recusato suspecto à d. Faustina, causa fuit ab eo auocata, & commissa R. P.D.bo.me. Odescalcho, coram quo dicitur fuisse deuentum ad nonnullos actus, sed rescripto d. commissionis deperdito, fuit ad instantiam Claudij Nerij eidem Odescalcho denuo commissa, & demum S.D.N. tunc in minoribus existenti in eius locum subrogato, prout hæc continentur in commissione à Claudio impetrata, cuius confessio sicut noceret ipsi, *l.cùm precum*, *C.de lib.caus.* ita nocere debet eius hæredibus, *l.si superatus, in princ.* vbi Bart. *ff.de pignor.* Bald.*cons.*364.*sub nu.*2. *vers. tertiò quia*, *lib.*2. Aym. *de antiq. temp.*1. *part. vers.ampliatur, num.*22.*& seq.& cons.*29.*nu.*1. Rot. *decis.*776.*nu.*1. *part.*1. *diuers.* & fuit dictum in Romana dotis 6. Iunij 1611. & 15. Maij 1612. coram me.

3 Neque obstat quòd in prima commissione Rotali nominetur Faustina pro oratrice vnà cum Magdalena, quia vltra quòd non constat eam fuisse impetratam, vel ratificatam à Faustina, d.commissio apparet manifestè erronea, ex quo in ea petitur committi causam appellationis per oratrices intra legitima tempora interposita, & tamen constat Faustinam non appellasse, sed impetrasse auocari causam à Lancellotto Referendario, & committi Odescalcho, vt apparet ex dictæ partis confessione, de qua suprà dixi.

4 Nec etiam obstat quòd D.Io. Camerinus successor Faustinæ pluries comparuerit coram Illustrissimo Card.Lancellotto. Quia præter id, quod dicebatur comparuisse, præuia protestatione nullitatis actorum, & agendorum, ipsius consensus non poterat iurisdictionem tribuere.*l.priuatorum, C.de iur.om.iud.* præsertim post expressam auocationem, & successiuè delegationem à Papa factam alteri iudici.Doct.*in c. P. & G. de off.deleg.*Seraph. *decis.*816.*num.*3.*part.*1. ex quibus apparet defectus iurisdictionis in iudice Rotali, qui defectus propriè causat spolium. Menoch.*de recuper. remed* 8. *num.*17.

5 Allegabantur etiam aliæ nullitates ex defectu citationis ad sententiam, & transportationis actorum, quæ nonnullis Dominis placebant, sed plerisque placuit notoria iniustitia dictæ sententiæ, vel eius executionis, quæ æquiparatur nullitati, vt per Fel.& alios *in c.inter cæteras, de sent & re iud.* Surd.*cons.*61 *num.*24.*&* 52.*lib.*1. & iniustitia notoria deducebatur ex deductis in decisione huius causæ super arbitrio dum fuit concessa immissio non liquidato credito Dominorum de Neris, vt requirebatur tam ex forma instrumenti, quàm vigore ipsius sententiæ, & ex natura iudicij intentati, vt latè fuit deductum in decisione, nam quoad instrumentum concessionis situs de quo agitur, negari non potest, quin illud contineat concessionẽ, non ad corpus, sed ad mensurã faciẽdam per duos peritos communiter eligendos, & ad rationem Iuliorum 12. pro qualibet Canna, & ideo videatur concessio sub conditione mensurationis, qua non facta, vel non erat orta obligatio, vel creditum erat incertum. *l.quod sæpe, §.in iis ff. de contr.empt.*Bart.*cons.*74.*num.*2.cum aliis in decisione adductis, adeò vt non potuerit agi Saluiano pro canonibus decursis, & non solutis.

Et sic non obstat, quòd sit deuentum ad traditionem situs de quo agitur, quo casu dicitur translatum dominium, & possessio, & contractus dicitur perfectus, etiam non facta mensuratione, vt per Ang.& Castr.*in l.*2.*ff.de peric.& comm.rei vend.* Capic.*decis.*14.*num.*10. cum alleg. quia dato, sine veri præiudicio, quòd de tali traditione facta à prætensis authoribus Dominorum de Neris constaret, prout non constat; tamen illa opinio esset periculosa, quòd ante mensurationem, etiam secuta traditione, contractus sit perfectus, ex his quæ scribit Alex.*cons.*33.*num.*6.*lib.*6.Bart.*d.cons.*74. Rolan.*cons.*7.*num.*14.*lib.*3. Curt.iun.*in d.l.quod sæpè, §.in iis, num.*5.*ff.de contr.empt. & cons.*244.*nu.*10. *& seqq.lib.*3. Neuizan.*cons.*38.*num.*27. vbi alios allegat, & suadetur ratione, quia ante mensurationem non constat de certa mercede, etiam secuta traditione, ideo non potest dici perfectus contractus locationis, *l.si merces ff.locat.* Surd.*cons.*168. *num.*49. *lib.*2. & in omnem casum quicquid esset dicendum de hoc, certè quoad obligationem de soluendis canonibus de qua agimus, illa videtur fuisse conditionalis conditione suspensiua, donec fieret mensura, iuxta not. *in l.item quia, §.*1. *ff.de pact.* & sine obligatione non potuit oriri hypotheca, quod est præcipuum extremum in Saluiano. 6

Alterum etiam fundamentum decisionis visum est subsistere, videlicet, quòd mensuratio esset necessaria ex forma sententiæ Rotalis, cuius verba sunt clara, & ideo non est quærendum, an post executionem sit facienda mensuratio. Surd.*cons.*186. *sub num.*6. *vers.*2.*verba sententiæ*, *& nu.*7. *lib.*2. & ideo saltem executio remanet nulla, & sine iudiciali fomento, qui enim vult vti sententia, seu decreto, debet docere, omnia eius requisita fuisse seruata, *l.Caius, ff.de manumiss.*Soc.iun. *cons.*67.*num.*16.*lib.*1.Surd.*d.cons.*186.*num.*9.& hæc exceptio de modo, seu conditione sententiæ non adimpletis, semper opponi potest. Bald.*in l.*1.*num.*4. *vers.concludo ergo, C.de iur.& fact.ignor.* Socin.iun.*dict.cons.*67.*num.*8. Surd.*vbi suprà, numero* 13. 7

Non obstat, quòd aduersarij videantur esse in tempore faciendæ mensurationis, quia tollitur ex prædictis, & ex decisione in hac causa facta, in qua fuit denegatum arbitrium pro facienda mensuratione, & aliàs regulare est, quòd executio est nulla non præcedente liquidatione, quæ in hoc casu pendet à mensuratione, vt fuit dictum in Maceraten. spolij 4. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Manzanedo, in Turritana tertiarij 18.Decembris 1595. coram Seraph.quæ est *decis.*1168 *num.*5. *part.*2.in impress. in Romana vineæ 24.Octobris 1605. coram Reuerendiss.Bononien.vbi quòd defectus liquidationis causat spolium, & idem fuit dictum in Mantuana bonorum 16. Decembris 1611.coram me; & in materia Saluiani est decisio in Bononien. Saluiani 15. Nouembris 1599. coram Illustriss. Card. Lancellotto allegata in decisione huius causæ. 8

Tertium etiam fundamentum dictæ dicisionis, quòd ex natura iudicij intentati in Saluiano requireretur liquidatio, placuit Dominis, quia certum est, 9

tum est, in dicto iudicio debere constare de credito, *l.1.ibi*, *debitor tuus*, *C.de procur.* & Saluian. immò hanc qualitatem, seu potiùs substantiam, & necessarium antecedens esse ad stabiliendum Saluianum, dicit Menoch. *de adipis.remed.3.num.163.* non potest autem dici constare de credito, quando illud est incertum, & illiquidum, nec debitor potest dici in mora, ante quam moram non debet pati executionem, seu immissionem in Saluiano. Rim. *cons.361.num.10.lib.2.* & fuit dictum in Romana societatis artis albæ 17. Iun. 1580. coram Seraphino, quæ est *decis.473. num.1.& 2.* in impress. aliàs sublata fuisset possessoribus facultas offerendi, & se liberandi ab immissione, quod tamen est remedium iuridicum, vt optimè firmatur in illa Maceraten. domus 17. Iunij 1602. coram Illustriss. Card. Mellino. Nec contrarium dicit Alex. *cons.85. num.2.lib.6.* quia in primis non loquitur in Saluiano, sed in remedio. *l.fin.C.de acq. poss.* in quo non tractatur de aliqua quantitate debiti, sed solùm de recuperan. possessione interuersa per alienationem factam à debitore, qui se constituerat possidere pro creditore, & tamen contra possessorem idem Alex. requirit liquidationem, vt ibi *num.3.* & decisio Sarmienti data non fundatur in d. cons. Alexandri.

10 Neque obstant decisiones Dertusen. decimarum, & Corduben. gabellarum ex aduerso allegatæ, quia loquuntur in terminis declaratoriæ ob contumaciam non comparentium post intimatas executoriales, qui si comparuissent, & petiissent liquidationem, subterfugissent declaratoriam, vt decisiones admittunt; quæ etiam loquuntur in debitore certo, vel qui poterat certificari ex suis libris, vt in d. Corduben. gabellarum coram Reuerendiss. Decano, quæ cessant in casu nostro. Et ad illud quod dicebatur sententiam posse sustineri saltem pro caponibus, pro quibus nulla erat necessaria mensuratio, placuerunt responsiones datæ in decisione, vltra quod cùm DD. de Neris pluribus annis possederint domum, Saluianum respectu caponum esset resolutum.

11 Nec obstat denique exceptio retentionis, iuxt. text. *in l. si non sortem, §. si centum,* & ibi Doct. *ff. de cond.indeb.* latè Surd. *decis.46.num.7.& seqq.* Quin omisso quòd ibi non fuit actum spolio, sed condictione indebiti ad recuperan. fundum datum pro maiori quantitate, text. etiam loquitur de debito liquido, ibi, *donec debita pecunia soluatur*, & sic etiam procedit decisio in causa Reatina spolij coram Reuerendissimo Domino meo Decano, ex aduerso allegata, vt patet ibi, *constat tamen de credito illius, qui fuit immissus*; sed in hoc casu creditum non solùm non est liquidum, sed nec purificatum, vt patet ex suprà adductis. Ex quibus Domini concluserunt spolium intrare.

R. P. D. VBALDO.

Romana de Naris. Veneris 26. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

De vicino volente ædificium quod facit in suo iniungere, & annectere cum muro vicini, an, & quando hoc possit: quibus exceptionibus hoc iudicium impediatur, & lite pendente potest vicinus tutè in suo ædificare, data cautione de demoliendo in casu succumbentiæ.

SVMMARIVM.

Vicinus potest liberè vti muro sibi propinquo, illique totum ædificium iniungere, & annectere, etiamsi murus spectaret ad solum vicinum, num.1.

Dominij quæstio non potest refricari possessori domus in casu, de quo num.2.

Vicinus quando possit vicini ædificium impedire sub prætextu, quòd suæ domus luminibus officiatur, numero 4.

Vicinus tutè ædificare potest, etiam in præiudicium vicini, lite pendente, data cautione de demoliendo in casu succumbentiæ, num.5.

DECISIO DCCXLIV.

Non controuertebatur, nec controuerti poterat per informantes conclusio illa quòd vicinus tam pro nouis ædificiis cõstruendis, quàm etiam pro antiquis ampliandis, possit liberè vti quouis muro sibi propinquo, totum ædificium illi iniungere & annectere, etiamsi murus spectaret ad solum vicinum, quia hoc expressè cauetur in Bulla iuris congrui fel. record. Greg. XIII. & conforme hoc videtur cum iure communi, iuxta *l. si ædes, cum gloss. ff. de comm.diuid.* Veron. *in tract. de seru.vrb. præd.c.30. de seruit. sign.immitt. sub n.4.* 1

Sed prætendebatur pro filiis q. Francisci Nari repellere Ioannem Antonium à petita iniunctione, seu appodiatione super muro dictorum filiorum, quasi proprietas domus Ioannis Antonij, quam ampliare intendit, non spectet ad ipsum, sed potius ad eosdem filios, tanquam sit descripta in inuentario inter bona Hieronymi eorum patrui, cuius hæreditatem Ioannes Antonius repudiauit: sed his non obstantibus, Domini censuerunt licere Ioanni Antonio appodiare super muro, seu lodia pupillorum, quia ipse habet intentionem fundatam in dispositione prædictæ Bullæ & iuris communis, & præterea reperitur in possessione domus quam inhabitat à pluribus annis, cùm ea sibi obtigerit vigore diuisionis inter ipsum & Franciscum pupillorum patrem factæ authoritate Rotæ. Ideo dum vult vti fructu suæ possessionis in amplianda domo, non potest sibi refricari quæstio dominij, iuxta not. per Gemin. *in c.1. in princ. nu.10.* & ibi Franc. *nu.6. de concess. preb. in 6.* Achill. *decis.24. ad fin. de restit. spoliat.* 2

Non obstat, quòd incontinenti doceatur de defectu proprietatis ex dicto inuentario, & repudiatione Ioannis Antonij, quia in inuentario fuit descripta domus, non tanquam hæreditaria Hieronymi, sed tanquam supposita fideicommisso Pompilij communis patrui Io. Antonij & Francisci, & ideo fuit diuisa inter ipsos pro medietate. Quo verò ad renunciationem, illa etiam fuit de bonis Hieronymi, inter quæ non reperitur ista domus, vt dictum est, vel saltem negari non potest, quin exceptio defectus proprietatis reddatur turbida, & requirat altiorem indaginem, & ideo interim Io. Antonius non veniat priuandus fructu suæ possessionis, ex suprà allegatis. 3

4 Nec obstat quòd impediatur lumen ex vna parte lodiæ, quia cùm remaneant apertæ tres alię partes, non potest eo prætextu impediri ædificium. *l.luminum*, & ibi glos. & Bart. *ff. de seru.vrb. præd.* Bar. Veron. *d.tractat.c.35.num.4.*

5 Ad particulam inuentarij bonorum Sabæ de Naris, in qua describitur ista domus, fuit responsum eam non esse in forma probanti, addebat etiam vnus ex Dominis, quòd cùm Ioannes Antonius præstiterit de ordine Rotæ cautionem de demoliendo, & iudicium diuisorium quod ex aduerso prætenditur intentari, non solùm non fuerit terminatum intra tres menses, sed nec etiam inceptum, nec videtur vltimus posse prohiberi in ædificando sub dicta cautione. *l.vnica. Cod. de nou.oper.nunciat. c. fin.eod.tit.* Bart. *in l. Prætor ait.§. si quis paratus. ff. eod.tit.* Pract. Papien. *in form.libell. in act.oper.nou.nunciat.in tit.ante aliquam, num.3.* Ex quibus fuit conclusum D. Ioan. Antonio licere appodiare.

R. P. D. VEROSPIO.

Policastren. congruæ. Lunæ 29. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Congrua debetur Episcopo de fructibus beneficij, illáque propterea soluenda est à reseruatorio.

SVMMARIVM.

Congruam Episcopo debitam regulariter præstare quis debet, qui beneficij fructus percepit, num.1.

Congruam Episcopo soluere debet reseruatarius beneficij, num.1. Vbi quòd ad id tenetur reali, & personali actione, & num.3. & 4.

Fructus beneficij succedunt loco alimentorum, qualis est congrua, num.3.

Reseruatarius dando schedulam solutionis congruæ Episcopo, censetur cum Episcopo contraxisse, & se ad soluendum illam annuatim obligasse, num.4.

Vasallus, & donatarius tenentur præstare alimenta domino, & donatario, num.5.

DECISIO DCCXLV.

1 Post decisionem ad fauorem Reuerendiss. Episcopi Policastrensis coram me sub die 16. Nouembris præteriti factam, quòd nimirum ille posset ante Illustriss. Cardinalem Reseruatarium scuta mille pro Congrua percipere, necnon eidem temporalis iurisdictio Terræ Turris Orsariæ competeret, insurrexerunt Locorum Fidei Montiste, quibus per Clementem VIII. scuta quinque millia de fructibus huius Ecclesiæ fuerant applicata, & cùm se anteriores, & potiores prætenderent, ad eorum instantiam dubitaui, an ipsis dicta scuta quinque millia deberentur, non obstante quòd Episcopo mille pro Congrua non remanerent. Et quia super Breui Clementis Octaui ad illorum fauorem emanato nonnullæ difficultates exoriebantur, Dominis placuit vt circumscriptis Montistarum iuribus, dubium proponerem, ad quæ Illustrissimus Card. teneretur. Et fuit resolutum ipsum ad scuta mille teneri, cùm regulariter congruam ille præstare debeat, qui beneficij fructus percipit. *cap. de Monachis, cap. auaritiæ, cap. extirpandæ, & cap. in Lateranensi, de præb. cap. sicut. de supplen. negligen. prælat.* Rebuff. *de Congr. quæst.5. num.48. & seq.* Cæs. de Graff. *decis.6. num.9. de præb.*

2 Ad cuius præstationem Cardinalis Reseruatarius reali, & personali actione tenetur. Reali, quia fructus pro congrua semper hypothecati remanent in quemcunque transeant, Roman. *cons.388. num.2. & 3.* Caputaq. *decis.304. num.5. part.2.* Gig. *de pens. quæst.51. in princ.* & fuit dictum in vna Pampilonen. iurispatronatus de Gongoza 30. Ianuarij 1609. coram Reuerendissimo Bononien. Personali verò cùm etiam conditione ex lege de fructibus perceptis congrua debeatur. Rebuff. *loco sup. alleg. num.52.* Cuius conditionis vigore personalis actio contra quemcunque possessorem competit. *§. sic itaque, discretis autem, vers. appellamus, de instit. act.* Cardinalis Mantica *de tacit. & ambig. lib.11. tit. 13. num.29. vers. omnis autem conditio.*

3 Et præsertim contra possidentem fructus, qui alimentorum loco, qualis est congrua, succedunt. *l. Lucius. ff. de alim. & cib. leg.* Guidopap. *decis.576. num.1. vers. nisi in aliquibus, & num. seq.* Caputaq. *decis.304. num.3. & seq. part.2.* Vnde cùm admissa fuerit ad fauorem Cardinalis huius Ecclesiæ Policastrensis resignatio solutis Episcopo mille, tenetur idem Cardinalis omnes istos actus, videlicet reseruationis fructuum, & solutionis mille pariformiter seruare, cùm illi sint correspectiui, ad not. *in l.1. C. de transact.* Mohed. *decis.10. de sent. & re iud.*

4 De correspectiuitate autem dictorum actuum constat, quia præsumi non potest voluisse Summum Pontificem impartiri Cardinali prædicto facultatem resignandi Episcopatum cum omnium fructuum reseruatione, nisi pariter idem acceptasset onus scuta mille, prout in schedula soluendi, per quam acceptationem Cardinalis censetur cum Episcopo quasi contraxisse, & se ad soluendum obligasse. *d. l. Lucius. ff. de alim. & cib. leg.* Caputaq. *d. decis.304. num.2. part.2.* Guidopap. *ead. decis.576.* & fuit dictum in vna Toletana pensionis 5. Decembris 1603. coram Iusto.

5 His accedit, quòd etiamsi obligatio per schedulam non præcessisset, cùm tamen istius Ecclesiæ fructus pro debitis Cardinalis persoluendis deseruiant, in vim antidoralis obligationis ipse pro congrua teneretur, vt in simili de vasallo, & donatario dicitur, qui Domino, & donanti præstare tenentur alimenta, Aret. *in l. si quis non quasi. col.2. vers. ex isto textu. ff. de acquir. hæred.* Salicet. *in l. fin.* vbi Ripa *nu.165. C. de reuoc. donat.* Surd. *de aliment. tit.3. quæst.3. num.13. & 15.*

R. P. D. BVRATTO.

Romana depositi. Lunæ 29. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Identitas summarum an, & quando præsumatur, seu potiùs duplicitas, & diuersitas ex diuersitate scripturarum: est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Identitas summarum non præsumitur, sed duplicitas, & diuersitas, quando scriptura sunt diuersæ, tanto magis, quando sunt diuersæ summæ, & concurrit temporis diuersitas, n.2.

Identitas summarum non præsumitur, sed diuersitas ex diuersitate scripturarum diuerso tempore factarum, de disparibus summis, & inter easdem personas: secus si inter diuersas personas, n.3.& 4. Vbi fiunt plures illationes.

Identitas summarum non præsumitur, sed duplicitas, & diuersitas ex diuersitate scripturarum, quando scripturæ sunt factæ directè ad fauorem illius, qui prætendit duplicitatem summarum, secus si scriptura non est facta cum eodem, sed cum tertio, numero 4.

Identitas summarum præsumitur, & non diuersitas, quando in vltima scriptura dicitur summam contentam in prima esse in ea comprehensam. Declara vt num.5.

DECISIO DCCLVI.

1 SVper libro Banchi Ioannis Rotuli, nuncupati *Stracciafoglio*, sub die 8. Ianuarij 1614. adnotata est ad creditum Io. Baptistæ Martini, partita sc. 700. delatorum per Io. Baptistam Galeottum furnarium. Et super alio libro nuncupato, *Quaderno di cassa*, sub computo Illustrissimi Domini Cardinalis Burghesij, aptata est alia partita sc. 1000. ad creditum dicti Illustrissimi D. Cardinalis (à quo Martinus tenet in affictum Casale S. Nicolæ) cum istis verbis, *hauuti dal Signor Gio. Battista Martini disse a conto della paga di Maggio passato, anzi di Ottobre:* quarum partitarum cedulæ relatiuè tamen ad dictos libros manu Capserij scriptæ fuerunt, & illa scutorum 700. fuit consignata Galeotto; alia vero scutorum mille Martino, qui cùm prætenderet sibi esse restituen. per Rotulum dd. sc. 700. de quibus in prima partita, dubitaui an illa essent inclusa in alia partita scutorum mille, & conclusum fuit affirmatiuè.

2 Quia DD. visum fuit Martinum actorem non probasse intentionem suam, quòd ipse scilicet deposuerit penes Banchum dictas duas summas, videlicet sc. 700. in vna, & 1000. in alia manu, prout probare debet, ex tex. *in l. quingenta, vers. 1. fronte*, & ibi Scrib. *ff. de probat.* & licèt partita scut. 700. non fuerit controuersa; tamen Martinus non fuit super aliquo ex libris Banchi creatus creditor dictæ summæ sc. 1000. prout fuerat de dictis sc. 700. super dicto libro *del Stracciafoglio*, sed partita sc. 1000. est directè concepta ad creditum, & in computo Illustrissimi D. Cardinalis Burghesij. Quamuis autem contineat confessionem, quòd pecuniæ fuerunt habitæ à Martino, ibi, *hauuti dal Signor Gio. Battista Martini affittuario*, &c. Non tamen sufficit ad probandam summæ duplicitatem, quæ regulariter quidem probatur ex sola diuersitate scripturarum, tantò magis summarum, & temporis, ex not. *in l. quingenta. ff. de probat. & in l. triticum. ff. de verb. obligat.* Iason. *cons. 87. vol. 3.* Surd. *cons. 80. per tot.*

3 Sed requiritur scripturas esse factas diuerso tempore, de disparibus summis, & inter easdem personas, & tunc ille qui dicit summas esse duplicatas, habet intentionem suam fundatam, & in istis terminis de pluribus legatis eiusdem, vel diuersarum summarum eidem per eundem testatorem factis loquuntur tex. *in d. l. quingenta, & in l. cùm centum*, & ibi Bart. *ff. de adim. leg. in l. planè §. si eadem, de leg. 1. in l. si pluribus. §. 1. de leg. 2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 129. per tot.* de pluribus stipulationibus per eundem, & eidem *in l. triticum*, vbi Scrib. præsertim Iason. *num. 9. ff. de verbor. oblig.* de pluribus confessionibus per eundem ad fauorem eiusdem, Barbat. *cons. 25. per tot. vol. 1.* de pluribus sententiis Surd. *d. cons. 80. n. 16.* de diuersis obligationibus diuersarum summarum inter easdem personas, Franc. Marc. *decis. 438. num. 3. & 4. par. 1.* & de pluribus securitatibus, seu quitantiis, gloss. *in l. ne casu, in verb. collateribus*, vbi Luc. de Penn. Bald. & Io. de Plat. *in princip. C. de discuss. lib. 10.* quam gloss. sic intelligit, idem Bald. *in l. seruo 113. alias 114. §. si quis à primo. ff. de leg. 1.* & in istis terminis refert quæstionem Martini de Fan. Alber. *in l. quingenta. num. 4. in fin. & num. 5. ff. de probat.* Ang. *in l. si pluribus, §. si eadem, in fin.* vbi Alex. *num. 3.* Ias. *num. 16. de leg. 1.* Alex. *cons. 4. num. 3. vol. 1.* Ias. *in d. l. triticum, n. 9. ff. de verb. oblig.* Roman. *sing. 553.* Bald. *cons. 218. vol. 5.* Aym. *cons. 282. num. 1. & 2.* Alex. *d. cons. 4. num. 3. & per tot.* qui in istis terminis consuluit, & Iason. *d. cons. 87. volum. 3.* Barbat. *cons. 25. per tot. volum. 1.* Neuizan. *cons. 96. numer. 1. cum seqq.* Surd. *d. cons. 80. per tot.* Marc. *d. decis. 438.*

Ratio autem est, quia quando de pluribus summis factæ sunt plures scripturæ, cùm tamen vna sufficeret, præsumuntur diuersæ obligationes, & disponentes voluisse actum multiplicare, Alex. *d. cons. 4. num. 3. vers. si ergo.* Ne secunda reddatur inutilis, Florian. *d. l. quingenta, num. 3.* Alex. *d. l. triticum, num. 6. & d. cons. 4. num. 3. circ. fin.* Iason. *d. l. si pluribus, §. si eadem, numer. 16. & d. l. triticum, n. 9.* Surd. *d. cons. 80. n. 32.* Quod procedit, quando scripturæ sunt factæ directè ad fauorem illius, qui prætendit duplicitatem summarum, & sic cessat quando scriptura non est facta cum eodem, sed cũ tertio, quia tunc secunda non redditur inutilis, sed dirigitur ad alium principalem finem & effectum, vt in hoc casu, in quo hæc secunda partita sc. 1000. fuit creata ad constituendum creditorem istius summę d. Illustrissimum D. Cardinalem, quod propterea tanquam id quod principaliter actum fuit, in hac materia attendi, & inspici debet, iuxta *l. si quis nec causam, & l. rogasti, in princ. ff. si cert. petat.* Ang. *d. l. triticum*, Alex. *d. cons. 4. n. 1.* 4

Cessat autem cautela, quæ datur, quòd in vltima scriptura dicatur summam contentam in prima esse in ea comprehensam, quam trad. Bart. *d. l. triticum, num. 3.* Ias. *num. 9.* Alber. *d. l. quingenta. num. 5.* Angel *d. §. cum eadem*, quæ cautela fuisset inutilis Rotulo tanquam adhibita inter alios, & absente Martino. Et ita videtur cessare materia, *d. l. quingenta, & l. triticum*, & similium, latissimè tractata per Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 3. cas. 213.* & Surd. *d. cons. 80.* Et non applicari decisiones in causa Romana de Astallis 1. Februarij 1613. & 22. Iunij 1614. coram Reuerendissimo D. meo Decano, in qua constabat de pluribus quitantiis factis ad fauorem eiusdem, & nihilominus fuit resolutum, quòd essent comprehensæ in vna: & propterea non est necesse recurrere ad coniecturas, tanto magis inspiciendo verba partitæ ad cre- 5

ditum d. Illustrissimi D. Cardinalis Burghesij, ex quibus patet, quòd ea die non fuerunt numerata d. scuta 1000. illud enim verbum, *hauuti*, est præteriti temporis, & sic ante scripturam libri, aliter enim esset per verba præsentis temporis, vel æquipollentia, vt in terminis nostris similia verba præsentis temporis, vel æquipollentia, vt in terminis nostris similia verba ponderat Soc. *cons.* 129. *num.* 9. *vol.* 4. Et sic confessio ex dicta partita resultans ad fauorem Martini, intelligitur de præterito, ad text. *in l. desiderium*, & ibi DD. *C. deposit.* Et ideò fuit, vt suprà, decisum.

R.P.D. CAVALERIO.

Lunen. Sarzanen. pensionis. Lunæ 20. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Testes super valore beneficij, vt concludenter probent, quomodo deponere debeant.

SVMMARIVM.

Pensio dicitur conditionaliter reseruata per clausulam, dummodo remaneant centum liberi pro Rectore, *& ideò onus hoc probandi spectat ad pensionarium, num.* 1.

Testes non probant beneficij valorem, quando in eorum depositionibus onera non deducunt, n. 2.

Testes non plenè informati de omnibus prædiis, & redditibus Ecclesiæ, non possunt de illius valore deponere, n. 3.

Testes deponentes super valore beneficij, debent percutere tempus factæ gratiæ, n. 4.

Testis deponens de auditu, non probat valorem de auditu, n. 5.

DECISIO DCCXLVII.

1 Facta fuit resolutio pro informante; videlicet non remanere centum pro Rectore. Effectus dubij erat ad sustinendum pensionem super parochiali impositam. Nam, cùm hæc pensio reseruata fuisset sub clausula solita, *dummodo remaneant centum liberi pro Rectore*, & conditio esset apposita dispositioni, & non executioni, onus probandi spectabat ad pensionarium; quia pensio non erat pura, sed conditionalis; vt in alia Lunen. Sarzanen. pensionis relata inter impressas Cardinalis Seraph. 1017. *num.* 4. in Salamatina pensionis 26. Martij 1593. coram bon. mem. Gypsio, in Mileuitana pensionum 27. Iunij 1597. coram Litta, & aliàs sæpiùs resolutum fuit.

2 At in casu proposito Domini non censuerunt testes examinatos per pensionarium vigore remissoriæ, neque vnum, quem examinari fecerat in Curia, probare valorem beneficij: quia non deducunt onera prout facere debebant; Felyn. *in c. ad aures, num.* 13. *in* 12. *conclus. de rescript.* Sarnen. *in reg. de valore, quæst. vlt.* Cresc. *decis.* 2. *de probat.* Fuit dictum in Auersana beneficij 11. Februar. 1613. coram R. P. D. meo Vbaldo. Immò omnes testes deponũt de pluribus oneribus Rectori incumbentibus; nempe Candelarum, Palmarum, Prædicatoris, Capellani, & nonnulli de vno Clerico.

Et iidem iuxta quintum deponunt ignorare omnia prædia Ecclesiæ, de qua agitur; sed dicunt habere notitiam aliquorum; vnde tanquam non informati, non possunt deponere de valore beneficij, Alex. *cons.* 54. *n.* 4. *lib.* 6. dictum fuit in Aretina beneficij 16. Martij 1592. coram bon. mem. Card. Blanchetto. 3

Præterea neque percutiunt tempus reseruatæ pensionis, quod fuit de anno 1592. sed loquuntur per tempus præsens; & sic de tempore examinis, quod dicitur fuisse factum de anno 1606. Et tamen debebant percutere tempus gratiæ; Felin. *in d. c. ad aures, n.* 17. Caputaq. *decis.* 330. *n.* 1. *par.* 3. fuit dictum in Oppiden. pensionis 2. Iunij 1585. & in Cæsaraugustana beneficij 16. Ianuarij 1607. coram bon. mem. Card. Pamphilio, quæ allegantur in dicta Auersana. Immò 3. 4. & 7. iuxta secundum, expressè dicunt ignorare quantum redderet hoc beneficium de anno 1592. & 5. etiam iuxta 7. dicit, quod plus reddit de tempore præsenti, quàm de dicto anno 1592. 4

Minus visus fuit obstare secundus testis remissorialis deponens de tempore sui fratris, qui fuit Rector huius beneficij; quem dicit obiisse de anno 1590. Quia nec percutit tempus gratiæ de anno 1592. & deponit de auditu à fratre, & sic non probat; vt fuit in puncto dictum in Placentina præpositura 29. Maij 1592. coram Cardinali Mantica. Eundem defectum patitur primus testis examinatus in Curia, quia de auditu; *cap. licet ex quadam, de testib.* cum vulgaribus. 5

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana retrouenditionis domus. Lunæ 29. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Promittens retrouendere præcisè cogi potest ad restituendum rem emptam pro soluto pretio, nec præstando interesse liberatur, præsertim vbi promissio fuit iurata. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

Ius redimendi cedi potest, n. 1.

Tutor pupillares pecunias otiosas tenere non debet, sed de illis emere prædia, quando pupillis expediret hanc emptionem facere, n. 3.

Mandati verba dubia nunquid extendantur ad ea, quæ non sunt maiora expressis, n. 4. *in fine.*

Abundans cautela non nocet, n. 6.

Allegantes contraria non sunt audiendi, ibid.

Pactum de retrouenden. nunquid præcisè obliget ad retrouendendum rem emptam, an verò potiùs sic promittens retrouendere liberetur præstando interesse, num. 7.

DECISIO DCCXLVIII.

Rota censuit domum de qua agitur esse retrouendendam à D. Pirro, soluto tamen sibi pretio, etenim D. Leonardus Emus actor tanquam cessionarius D. D. de Lippomanis, habet fundatam intentionem in publico instrumento confecto 15. Nouembris 1604. in quo ipse 1

Pirrus

Pirrus promisit retrouendere hanc domum Dominis Lippomanis infra sex annos, quod tempus fuit postea per eundem Pirrum prorogatum per alios annos, quia propterea adhuc durat, nec videtur dubitandum, quin ius redimendi potuerit cedi per Dominos de Lippomanis d. D. Emo, per ea quæ latè fuerunt coram me deducta in causa Romana Portus Molæ die 20. Decembris 1613. Et in his omnibus D. Pirrus dabat manus, dummodo restitueretur sibi pretium: sed difficultas erat, quòd Domini de Donis detentores huius domus prætendunt, quòd illa fuerit empta à prædicto Pirro pro se, & persona nominanda, & quòd ipse Pirrus 28. Augusti 1610. cesserit hanc domum ipsis Donis, & consequenter quòd prorogationes factæ per D. Pirrum prædictis de Lippomanis post d. cessionem tanquam factam à persona non habente ius super domo, minimè suffragatur prædictis de Lippomanis.

2 Quibus non obstantibus Rota censuit, vt supra, idque ex eo, quòd cessio facta per Pirrum Donis non habuit effectum, & consequenter ius super ista domo remanserit penes ipsum Pirrum, à quo propterea domus sit retrouendenda, & illi ex consequentia contractus soluendi pretium. Quòd cessio facta per Pirrum non habuerit effectum, apparet ex publico instrumento sub die 11. Decembris 1610. in quo D. Octauius Donus nomine proprio, & Ioannes Baptista Riccasulus tanquam tutor, & curator filiorum quondam Marij Doni hoc fassi fuerunt, reddendo rationem, quare cessio istius domus facta Donis non habuerit effectum; nempe quia Marius Donus alter ex illis, quibus per Pirrum fuit cessa domus, ex hac via migrauit, & quia Pirrus in libris banchi non fuerat creatus creditor pretij domus, iuxta formam instrumenti cessionis factæ à Pirro, quam ob causam prædicti Octauius Donus, & Riccasulus prædictam domum omni meliori modo retrocesserunt eidem Pirro.

3 Non obstat, quod prædictus Ioann. Baptista tutor sine causa, & solemnitatibus minimè potuerit præiudicare pupillis, confitendo, & remittendo ius cessum à Pirro ad fauorem Marij Doni, & successiuè eius filiorum pupillorum, quia obiectum visum fuit cessare ex pluribus saltem simul iunctis, in primis, quia hîc non agitur de remittendo iure quæsito ipsis pupillis, vel quærendo merè lucratiuo, puta de non acceptanda donatione, vel legato; sed agitur tantùm de côtrahendo, etenim non apparet quòd Marius Donus acceptauerit cessionem domus factam à Pirro, cùm non interuenit instrumento super illa confecto, & consequenter sicut potuisset Riccasulus non emere domum nisi aliàs appareat, quòd habuerit pecunias pupillares otiosas, & quòd multum expediret pupillis facere dictam emptionem, iuxta notata per Roland. *cons.49.num.34.lib.1.* Dec. *cons.178. volum. vlt.* Gabriel *cons. 26. num. 9. lib. 1.* Ita potuit remittere cessionem eisdem pupillis factam à Pirro, ne aliàs cogeretur erogare pecunias pupillares, vel docere de illarum erogatione tempore cessionis.

4 Secundò quicquid regulariter dicere esset, in proposito habemus facultatem amplissimam concessam tutoribus à patre pupillorum in suo testamento, vt scilicet possint facere quæcunque occurrunt occasione suæ hæreditatis sine decreto iudicis, vel alia solemnitate requisita in contractibus pupillorum, etiam alienationis latè sumpto vocabulo, vnde sine dubio potuerunt non acceptare, & remittere cessionem factam contractus à Pirro, cùm non sit propriè alienatio; sed non acquisitio, vt dictum est; & licèt facultas, de qua in dicto testamento, cùm non sit data soli Riccasulo, sed omnibus tutoribus simul: attamen tollitur obiectum ex mandato facto per alios tutores in personam prædicti Riccasuli, quod mandatum licèt non contineat expreisè facultatem alienandi bona pupillorum, & consequenter dubitari posset, an prædicta facultas veniret in generali mandato: attamen cùm mandatum habeat facultatem alienandi quæcunque loca montium hæreditatis, solidandi quæcunque computa hæreditatis super quibuscunque litibus ortis, & orituris, concordandi, & transigendi, & quascunq; cócordias, compositiones, & transactiones, cum quibuscunque conditionibus, pactis, & formis arbitrio D. Procuratoris faciendi; visum fuit Dominis quòd sub hoc mandato posset venire actus factus per Riccasulum, verba enim sunt apta comprehendere, ibi, *quascunque compositiones, concordias,* &c. *cum quibuscunque pactis*, &c. res verò in se non est maior expressis, quod solet ponderari pro interpretatione verborum dubiorum mandati. Alex. *cons.22.num.10. vers. primo*, &c. *lib.1.* & benè faciunt tradita per Felin. *in c. sedes, n.3. vers. clausula generalis, de rescriptis.*

Et licèt pro parte DD. de Donis diceretur, quòd prædicta concernant ius inter ipsos Donos, & Pirrum, quod requirit particularem inspectionem, cùm disputatio esset tantùm cum ipsis Emis: attamen visum fuit Dominis, quòd hæc disputatio non posset separari &.. interest DD. de Emis sustinere ius Pirri super domo, de qua agitur, cùm contrà illum habeant ius redimendi magis clarum quàm contra Donos. 5

Nec mouet Dominos, quòd Emi receperint etiam prorogationes à Donis, vnde videantur magni fecisse illorum ius, quia hoc fuit ad abundantiorem cautelam; quæ non nocet, *l. testamentum. C. de testament.* Rom. *cons.543. num.7.* & eo magis, quia Emi non impugnant directè ius illorum de Donis, ita vt tanquam allegantes contraria non sint audiendi. *l. 1. C. de furt. cap. sollicitudinem, in fine de appellationibus*, sed hoc deducunt indirectè, & per viam replicationis, quatenus scilicet Domini de Donis nolint stare prorogationibus factis à se sub prætextu illorum nullitatis. 6

Denique visum fuit non obstare, quòd pactum de retrouendendo non obliget præcisè ad retrouendendum, sed liberatur quis præstando interesse, quia stantibus suprà deductis, quòd scilicet cótractus resederit in Pirro, ista exceptio pertinet ad illum, non autem ad Donos: vltra quòd contrariam sententiam latè defendit Ari. Pinell. *in tract. de rescind. vendit. part. 2. cap. 3. num. 21. 22. & 23.* vbi veriorem, & receptiorem testatur, sequuntur Gomez *de contr. cap. 2. tit. de empt. & vend. num. 28. vers. tamen in hoc erit differentia.* Thesaur. *decis. 222. num. 9.* cum aliis per Aduocatum Beltraminum, & prædicta eo magis, quando, vt in proposito, interuenit iuramentum, ex adductis per bon. mem. Card. Manticam *de tacit. & ambig. lib.4. tit.32. tit. 32. num.84.* &c. 7

R. P. D. BVRATTO.

Romana domorum de Roncionibus. Veneris 4. Martij 1616.

DECISIO DCCXLIX.

Habetur post Pacificum, de Saluian. decis. 101.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. de Cataneis. Veneris. 4. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis quando dicatur hæreditaria, & quando ex facto, & prouidentia, & sic quando transeat ad quoscunque hæredes in præiudicium Ecclesiæ, seu vocatorum in ipsa inuestitura.

SVMMARIVM.

Emphyteusis recepta ab Ecclesia pro se, & suis hæredibus ex eis legitimè descendentibus, dicitur partim ex pacto & prouidentia, & partim hæreditaria, & ideò in ea non succedunt nisi descendentes legitimi & hæredes hæreditatis, non autem sanguinis, n. 1.

Emphyteusis dicitur hæreditaria, & transitoria ad quoscunque hæredes, quando in inuestitura fuit data licentia alienandi in quoscunque bona emphyteotica, num. 2. Declara conclusionem procedere in præiudicium Ecclesiæ, secus in præiudicium vocatorum in inuestitura, n. 3. & seqq.

Emphyteusis noua acquisitio quando facta dicatur, seu potius renouatio ex antiqua inuestitura, n. 7.

DECISIO DCCL.

1 IN disputatione diei 14. Decembris 1615. fuit resolutum non obstare exceptionem *l. vindicantem, ff. de euiction. & l. cùm à matre. C. de rei vendic.* nisi in hæreditate sint computanda bona Bubani. Hodie verò posita hac parte reseruata absolutè DD. responderunt ll. prædictas non obstare. Quia eadem bona Bubani vsque de anno 1506. fuerunt data in emphyteusim per Abbatem S. Mariæ in Regula ad sexaginta nouem annos Francisco de Cataneis recipienti pro se, & suis hæredibus ex eo legitimè descendentibus, necnon vice, & nomine Andreæ, Antonij, & Sixti eius fratrum, & cuiuslibet ipsorum hæredum ex eis legitimè descendentium; & deinde in anno 1575. renouata fuit in Curtium nepotem Andreæ, mortuis iam cæteris fratribus inuestitis, ac demum eodem Curtio mortuo de anno 1585. sequuta fuit refirma in Isottam, & Ludouicam dicti Curtij filias. Ideò cùm emphyteusis fuerit recepta ab Ecclesia pro se, & suis hæredibus ex eis legitimè descendentibus, non est dubitandum, quin sit partim ex pacto, & prouidentia, & partim hæreditaria, in qua succedere prætendentes debent quidem habere vtramque qualitatem, nempè quòd sint descendentes legitimi, & hæredes hæreditatis, non autem sanguinis tantùm, secundùm veriorem opinionem, de qua per Crau. *cons.* 197. *num.* 5. Couar. *var. resol. lib.* 2. *c.* 18. *num.* 3. *vers. idem omnino.* Velasch. *de iur. emphyt. q.* 44. *num.* 11. Clar. *in §. feudum, qu.* 40. *vers. sed quia* Sed nihilominus in reliquis retinet naturam emphyteusis Ecclesiæ, & prouidentiæ, ne in quemlibet hæredem extraneũ, sed ad ipsos tantùm descendentes legitimos transire possit, vt declarat Soc. iun. *in cons.* 112. *num.* 10. *vol.* 2. Cephal. *cons.* 301. *num.* 38. Bec. *cons.* 88. *num.* 8. Phan. *de inuent. par.* 6. *num.* 17. Clar. *in §. feudum q.* 9. Surd. *cons.* 63. *num.* 11. *&* 12. & consequenter cum istæ mulieres sint descendentes legitimæ & Andrea mediante persona Curtij earum patris, & Cęsaris aui, & hæredes non tenentur confecto inuentario probare factum patris, vel aui, Bald. *cons.* 452. *in fin. lib.* 5. Dec. *cons.* 185. *nu.* 5. Clar. *in §. feudum, q.* 10. *vers. sed quia,* Phan. *de inuent. par.* 6. *num.* 17. vbi latissimè comprobat.

Non obstat, quòd hæc emphyteusis sit iudicanda absolutè hæreditaria, & transitoria ad quoscunque hæredes propter licentiam conductoribus datam alienandi bona emphyteutica in quoscunque, dummodò sint ipsis minores, vel æquales, per quam dicebatur bona remanere merè hæreditaria, etiam in præiudicium vocatorum. Anchar. *cons.* 125. *num.* 4. & Ruin. *cons.* 213. *num.* 5. *& cons.* 165. *num.* 7. *vol.* 1. Laderch. *cons.* 1. *num.* 15. quod etiam dicitur resolutum in Imolen. bonorum 13. Nouembris 1592. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Nonantulana bonorum 4. Iunij 1610. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno. 2

Fuit enim responsum conclusionem fortè posse procedere in præiudicium Ecclesiæ, secus verò in præiudicium vocatorum in ipsa inuestitura, quibus ius est quæsitum per stipulationem, quia quoad eos licentia alienandi non immutat naturam emphyteusis, vt apertè senserunt Bald. *cons.* 452. *num.* 5. *lib.* 5. Alex. *cons.* 106. *nu.* 2. *lib.* 4. Dec. *cons.* 395. *num.* 2. Ruin. *cons.* 37. *num.* 18. *lib.* 1. Rub. Alex. *cons.* 110. *num.* 10. Menoch. *cons.* 61. *num.* 20. *&* 24. *& cons.* 545. *num.* 5. Caldas *de iur. emphyt. lib.* 4. *c.* 20. *n.* 33. Corbul. *de caus. priuat. ob mort. ciuil. nu.* 51. Bertazz. *cons.* 73. *n.* 15. *&* 16. 3

Et quamuis non desint, qui contrariam opinionem tueantur, & vrgentissimis rationibus eam defendant, nempè Gozad. Anchar. Ruin. Paris. relati per Laderch. *in suo cons.* 1. & ipsemet hanc opinionem sequens ea ratione, quia ab initio transeat ius emphyteusis cum hac qualitate, vt bona alienari possint, ita vt præiudicium sit generatum descendentibus antequam ad eos transeat emphyteusis, tamen in casu de quo agitur magis placuit DD. prior opinio, quam etiam Rota approbauit in causa Camerinen. domus 4. Iulij 1593. coram bon. mem. Gipsio, in qua ponderatur ratio euitandi repugnantiam, & correctionem, ne statim per licentiam recedatur à prouisione pro descendentibus facta, quod multum conuenit in præsenti, & stringit, dum emphyteusis non est recepta simpliciter pro se, & suis hæredibus ex eis legitimè descendentibus, sed vlteriùs processum fuit addendo explicitam substitutionem reciprocam ad fauorem descendentium, per quam cuilibet ex vocatis dicitur ius quæsitum ex prouidentia concedentis. Gabr. *cons.* 88. *num.* 6. quod non tollitur per subsequentem, vel 4

tem, vel superuenientem libertatem alienandi, secundùm opinionem Castr. *in cons.253.n.3. vol. 2.* quam probarunt Dec.386.Paris. *cons.31. num.34.& 39.vol.2.*Osasc. *cons.40.* & veriorem dixit Peregr. *de fideic.art.40.n.63.& 65.*

5 Præterea ex facto aduertebatur, quòd bona, de quibus agitur, non sunt alienata, ideò tanto magis cessare videbatur hæsitatio, quia adinuicem non contrariantur fideicommissum, & libertas alienandi, dum videtur conceptum fideicommissum sub conditione, si descendentes non alienauerint, vt in simili dispositione testatoris voluerunt, Soc. sen. *cons.123.num.4. vol.3.*Menoch. *cons.151.num.49.* Surd. *cons.357.n.27.*

6 Non obstat, quòd si licentia alienandi non esset intelligenda etiam ad præiudicium vocatorum, fuisset omnino superfluè apposita contra regulam *l.si quando ff.de leg.1.& c. si Papa, de priuileg.in 6.* dum interesse vocatorum semper se opponeret alienationi fiendæ, vel iam factā reuocaret. Quia fuit considerata vtilis in pluribus casibus, nempè si non superesset aliquis ex vocatis in inuestitura, vel si omnes vocati consentirent alienationi, quia tunc licentia esset necessaria, cùm agatur de emphyteusi Ecclesiastica, quæ de sui natura non est transitoria ad extraneos hæredes, Clar. *in §. emphyteusis, quæst.13.* & hic casus ponderatur etiam per Rub. Alex. *cons.110. num.11.* Idem etiam dicitur, si hæreditas alienantis fuisset adita sine beneficio legis, & inuentarij, tunc non possent bona emphyteotica vendicari, & in hac parte licentia sustineret alienationem, & aditio probaret factum, vt considerat Bald. *cons. 452. in fin. vol.5.*

7 Non obstat renouatio in Curtium facta, quæ cùm fuerit noua acquisitio eiusdem emphyteusis, quoad eum, vti primus acquirens potuit aliis vocatis præiudicare. Clar. *in §.emphyt.qu. 16. vers.sed quid*, cum aliis allegatis. Quia neque ista fuit noua acquisitio, sed vigore pactorum antiquæ inuestituræ renouatio, ad quam poterat Ecclesia compelli. ideò cùm non contineat pacta contraria antiquæ, illa antiqua erit attendenda, Castr. *cons.142. num.3.part.2.* quem retento themate, quòd pacta non contrarientur, sequuta est Rota in causa Imolen. bonorum 8. Martij 1596. coram bon. memor. Card. Pamphilio.

REVERENDISSIMO P.D. CAVALERIO.

Romana sancti Thomæ, Veneris 4. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

De immissione danda spoliato, nec de probatione primi, & secundi extremi plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Diuturna possessio facit præsumere titulum coloratum, n.1.

Possessio rei conuentæ ex sustentatione litis plenè probatur, ibid.in fine.

Domino directo pro suæ possessionis recuperatione competit actio spolij, n.2.

Iudicis authoritate possidens iustè possidere dicitur, num.3.

Capitulum citari debet quando agitur de illius interesse, nec sufficit citare conductorem, ibid.

Successori ius dicitur resolutum resoluto iure authoris, num.4.

Clausula constito de bono iure, *in materia spolij non suffragatur, nisi de bono iure constet per confessionem partis, aut rem iudicatam, n.5.*

DECISIO DCCLI.

Domini inhærendo decisionibus aliàs in hac causa, & super hoc eodem articulo factis, primò coram bon. mem. Card. Seraphino die 20. Nouembris 1589. vt *in decis.896.* inter impress. & secundò coram R. P. D. meo Decano sub die 27. Iunij 1607. resoluerunt intrare spolium, & ideò Capitulum S.Petri tanquam dominum directum esse reintegrandum ad possessionem naturalem Ecclesiæ S.Thomæ, & habitationis, in qua Petrus erat. Nam de primo extremo, nempe de antiquiori possessione Capituli, satis videbatur constare ex concessione facta per Capitulum vsque de anno 1538. die 27. Martij fratri Ludouico ad eius vitam, & alterius personæ per eum nominandæ; & nominatione facta per ipsum de persona Timothei de anno 1541. ex cessione facta per Timotheum Petro Vertici anno 1562. die 11. Martij, cum receptione laudemij, & recognitione in dominum directum, & traditione clauium ex promissione locationis annui canonis ex denominatione facta per eundem Verticem citatum, qui nominauit Capitulum ex decreto de mittend. ex immissione subsequuta citra præiudicium iurium Capituli in fauorem R. Fratrum Ordinis S. Trinitatis redemptionis Captiuorum, & demum ex partitis extractis ex libris censualibus Capituli de anno 1397. vsque ad moderna tempora, ex quibus apparent plurimi actus possessorij ipsius Capituli: ex hac autem diuturna possessione, sublata omni calumnia, oritur titulus coloratus, vt in decisione Ægid.455. Felin. *cons.2. num. 27.* cum aliis adductis in dictis decisionibus. Secundùm verò extremum etiam satis videbatur probatum ex sustentatione litis. Caputaq. *decis.369. part. 2.* neque controuertitur. 1

Vnde cùm per mortem Petri habentis causam à Capitulo, & qui illud in dominum directum recognouerat, sit finita locatio, & ipse per dictos fratres fuisset eiectus, & cùm Capitulum reuertens pro sua possessione, non solùm non fuerit admissum à fratribus, sed ipsi se opposuerint, controuertendo nedum possessionem, sed etiam dominium vtique Capitulo domino directo pro suæ possessionis recuperatione competit actio spolij. Cephal. *consil.47. numer.40. lib.1.* & dicitur in dicta decisione Seraphin.896. *& decis.117.* & plures cumulat Menoch. *de recuperat. remed. 9. numero 137.* 2

Difficultas reducebatur, quia pro parte fratrum allegabatur ipsos possidere auctoritate iudicis, & iustè, ad *l. iustè. ff.de acquir.poss.* Bart.& alij, *in l.si de eo. §. vlt. ff.eod.* & hodie cessat motiuum illud, in quo principaliter fundabantur decis. Cardin. Seraph. & R.P.D. mei Decani, quòd secularis iudex spoliauerat, non ritè, & rectè procedendo, ex quo non fuerat citatum Capitulum, nec 3

sufficiebat citatio solius Verticis conductoris: qui non sibi, sed Capitulo possidebat. *l. si quis ante. l. quod meo ff. eod.* cùm nuper die 15. Decembris 1614. fuerit resolutum, Capitulum non fuisse citandum.

4 Sed responsum fuit, hanc vltimam decisionem esse in eo fundatam, quia non agebatur de præiudicio Capituli, sed solius Verticis possessoris, & tam petitio fructuum in dicto iudicio, quàm decretum de immittendo fuit cum clausula, *sine præiudicio iurium Capituli*, & ideo talis immissio nullum aliud ius tribuit fratribus, quàm illud quòd habebat Petrus. quo resoluto, per eius mortem vtique resolutum est etiam ius fructuum. *l. lex vectigali. ff. de pignor.* nec propterea fratres acquisiuerunt aliquam possessionem cõtra Capitulum. Put. *decis. 34. lib. 2.* fuit dictum in Romana domus de Cardellis 27. Maij 1609. coram me.

5 Tandem neque visum fuit obstare, quòd dicebatur constare de bono iure fructuum ex motu proprio Pij V. quia, vt bene dicitur in aliis decisionibus, per dictum motum proprium commissa fuit tantùm causa prout de iure: de iure autem in hac materia spolij non dicitur constare de bono iure, nisi per confessionem partis, aut rem iudicatam. Rot. *decis. 3. de restit. spol. in nou.* præsertim cùm sententia aliàs lata in fauorem fructuum non sit super bono iure, & dominio, & super petitorio, sed super manutentione tantùm, &c. Cætera adducta pro fratribus visa fuerunt respicere petitorium, & ideo Domini censuerunt intrare spolium, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Clusina postæ Puteoli. Veneris 11. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Feudi dominus potest durante prima inuestitura alium inuestire pro tempore, quo res ad ipsum deuolueretur, & an inuestitus cum pacto, quòd iuramentum ad ipsum pertineat, nunquid pro deuoluendis indigeat noua inuestitura: excadentiæ autem cedunt commodo directi domini, non autem habentis vtile dominium. cætera videas in summario.

SVMMARIVM.

Dominus feudi potest durante prima inuestitura alterum inuestire pro tempore, quo res ad ipsum deuolueretur, n. 1.

Inuestitus quando pactus est, quòd omne incrementum pertineat ad eum per inuestituram, non eget pro deuoluendis noua inuestitura, dicto num. 1. Quia reputatur eadem res vsque ab initio, n. 2.

Excadentiæ cedunt commodo directi domini, non autem habentis vtile tantùm, ibid.

Quando dominus in territorio, vel feudo concesso aliquid sibi reseruauit, tunc deuolutiones, & additamenta, non feudatario, sed in feudantis commodo cedere debent, ibid. Intellige quando reseruauit partem fund, non autem census, siue canones, ibid.

Consecturis in claris non est opus, n. 3.

Referens continet omne id, quod continetur in relato, num. 4.

Dictio omnis, *nihil excludit, ibid.*

Confirmatio intelligitur secundùm naturam, & cum qualitatibus confirmati, ibid.

DECISIO DCCLII.

Placuit DD. audire D. Ducem super resolutis in hac causa die 24. Februarij 1612. & non obstantibus de nouo ponderatis, censuerunt standũ esse in decisis. Clarè enim, & verbis expressis in concessionibus Iulij III. & Pij IV. legitur infeudatio Clusij Perusini cum toto territorio, & expressione confinium, ex quibus Posta, de qua agitur, nedum videtur intra limites Clusij comprehensa; sed etiam in verbis concessionum, explicita; dum primò Iulius III. voluerit quòd quibuscunque concessionibus, & prouisionibus infra nouem annorũ tempus cessantibus per lapsum temporis, lineam finitam, delictum, pactorum inobseruantiam, vel alia quacunque causa, etiã in maxima quantitate, & quantumlibet excrescentibus id totum, nihilominus eidem Iacobæ, & suis hæredibus commodum accresceret, sicuti eidem Cameræ ad eiusque commodum accreuisset, & accresceret, & deinde eandem concessionem, & tempus nouem annoram idem Iulius III. ad vitam Ascanij, & Fuluij Cardinalis Iacobæ filiorum amplissimè prorogauerit, ac demum Pius IV. easdem concessiones cõfirmauerit, & ampliauit ad secundam eorum generationem, ideo cùm contigerit vacatio huius Postæ per lineam finitam DD. de Sfortiis, inde ex potestate, & voluntate cõcedentis remansit aperta deuolutio moderno Marchioni à Cornea in generatione comprehenso, prout remansisset Cameræ Apostolicæ, si prædicta infeudatio facta non fuisset Iacobæ, & eius hæredibus, & successoribus, ita ponderans omnes partes dictarum cõcessionum, in hac causa respondens explicat Honded. *cons. 86. num. 8. & seq. vol. 2.* & rationes eius benè iustificantur, quia verba illa, *accrescere: sicuti eidem Cameræ Apost. accreuisset*, important respectu excadentium similem inuestituram, & concessionem, quæ non denegatur domino infeudanti pro & quando res deuoluetur ad ipsum met directarium, Socin. iun. *cons. 76. n. 119. & 120. lib. 1.* Roland *cons. 2. num. 44. & 45 lib. 1.* Bursat. *cons. 127. n. 129.* Intrigl. *de feud. cent. 1. q. 64. n. 1. & seq* Schrad. *de feud. part. 3. c. 2. n. 16.* Rosent. *de feud. ca. 4. concl. 9. n. 1.* & præsuppositis dictis verbis cõcessionum dicebatur in decisione 24. Februarij 1612. modernum Marchionem habere fundatam intentionem de iure communi, quia ex natura feudorum, vbi inuestitus pactus est, quod omne incrementum pertineat ad eum per inuestituram, tunc non eget pro deuoluendis noua inuestitura, aut prouisione secundùm dispositionem *cap. 1. §. similiter. si quis de manso. si de inuest. feud. controu. fuer.* quòd faciliùs dicebatur posse affirmari in præsenti, in quo non agebatur de feudo particulari separato vacaturo, sed de feudo dato in consequentiam alterius vniuersalis feudi iam aperti, cum omnibus, & singulis villis, etiam Postis nuncupatis, quòd de sui natura aptum est comprehendere omnes excadentias, & multo faciliùs concurrentibus amplioribus

plloribus verbis ipsarum cōcessionum, vt quibuscunque concessionibus, prouisionibus,& iuribus cessantibus quomodolibet, etiam in maxima quãtitate, & quomodocunque excrescentibus, id totum D. Iacobæ & suis, &c. accresceret.

2 Atque ita non videtur obstare, quòd excadentiæ cedant commodo directi domini, non autem habentis vtile tantùm propter effectum deuolutionis, quæ cùm nihil aliud esset, quàm consolidatio dominij vtilis cum directo, impossibile dicebatur vt dominium vtile cum vtili consolidetur, sed cum directo, à quo vtile fuit separatum, Guidop.*q.*477. Berou.*cons.*75.*num.*11.*lib.*1. Schrad. *de feud.part.*3.*c.*2.*num.*14.*vers.praterea.* Quia modernus Marchio non prætendit hanc Postam tanquam de natura vtilis dominij per attractionem, & consolidationem,sed vigore suarum concessionum, & tanquam de corpore vniuersali feudi iam concessi,quæ non eget noua concessione, aut inuestitura, cùm reparetur eadem res vsque ab initio, *cap. sed & res. per quos fiat inuestitura.* Paris. *cons.*23.*num.*18.*vol.*1. Dec.*cons.*123.*num.*71.*vol.*3. Neque aduersùs sensum prædictum videntur accommodari absurda ponderata, quia non prætenditur translatio dominij directi istius Postæ priuatiuè quoad Cameram, aut quòd dominium vtile cum vtili consolidetur, vel quòd in concessionibus comprehendatur id, quòd verè non est comprehensum; sed tantummodo, quod verè fuit datum in concessionibus,siue purè,siue in spe quando deuoluetur,quod Principi concedente non denegatur,quando vult,& potest. Similiter cessare visa fuerunt quæ dicebantur ad excludendam cõprehensionem istius Postæ, nempe quando dominus in territorio, vel feudo concesso aliquid sibi reseruauit, quòd tunc deuolutiones, & additamenta non feudatario, sed infeudantis commodo cedere debeant, vt *in eod. cap.*1.§.*similiter.vers. si quis de manso*, exprefsè dispositum dicebatur, & signanter notari per Afflict. *ibid. num.* 3.& 19. & Aluerot. *num.*3. & hoc ipsum admittere. Decian. *cons.*123.*num.* 57.*vol.*3.& quòd reseruatio patebat ex canone,& iurisdictione istius Postæ, quæ semper fuerunt penes Cameram Apostolicam. Nam prædictis fuit responsum, quòd in concessione Clusij Papa nihil sibi reseruauit, sed omnia intra Clusum concessit, cum sola præseruatione habentium inuestituras,quibus cessantibus voluit, quòd DD.à Cornea accrescerét, prout accreuissent Cameræ Apostolicæ, ideo quidquid Cameræ ante deuolutionem per lineam finitam DD. de Sfortiis fuit solutum, iam Cameræ Apostolicæ debitum videbatur propter præseruationem habentium inuestituras, qui immediatè Cameram Apostolicam recognoscebant & recognoscere voluerunt,atque ita actus solutionis canonum magis ad debitum, & contra possessorem videtur referendus, quàm reseruationis, de qua nullum verbum in concessione Clusij: vltra quod *vers. si quis manso*, loquitur de reseruatione certæ partis feudi, non autem de reseruatione census, qui præstatur tantùm in recognitionem supremi dominij, nec participat de vtili dominio rei feudalis, vt aliàs fuit ponderatum in decisione 20. Martij 1615. in vers. obiectum remouetur.

3 Neque obseruantia contrarium suadere videtur ad excludendam hanc Postam à concessione Clusij,quæ etsi ex multis deducatur, nempe ex solutione canonis post concessionem,iurisdictione, vsu patrisfamilias, quantitate pretij, præsumptione prohibitæ alienationis tanquam de regalibus, qualitate rei requirentis specialem notam; tamen ad mutandum sensum ipsarum concessionum in verbis expressum, nempe cessantibus quibuscunque concessionibus, & prouisionibus, etiã in maxima quantitate,& quantumlibet excrescentibus, in totum accrescere D. Iacobæ, & suis, visa non sunt sufficere, tanquam quòd versamur in claris, quæ non egent coniecturis, aut extrinsecis adminiculis,vulgata *l.ille aut ille.ff.de leg.* 3.& comprobant Aretin.*cons.*115.*n.*2.Surd.*cons.*426.*n.*44.

Demum non obstat, quòd deuolutiones in cõcessionibus Iulij III. fuerint restrictæ intra nouennium,& similiter concessio Pij IV. tanquam relatiua aliarum concessionum intra terminos earundẽ restricta videatur,ita vt Posta de qua agitur, tanquam vacata nedum post primum nouennium, sed etiam post secundam eiusdem Iulij III. cõcessionem non videatur posse comprehendi in concessione vniuersi territorij Clusij. Quia obiectum ex lectura ipsarum concessionum cessare videtur, in prima enim fuit concessum totum territorium Clusij pro tempore nouem annorum,& deinde vsque ad restitutionem scutor. 12. mill. faciendam per Cam. Apostolicam ad habendum, tenendum, &c. & cum subrogatione in omnibus & per omnia in iuribus Cameræ. In secunda verò legitur prorogatio temporis,& termini nouem annorum ad vitam ipsius Iacobæ,& deinde Ascanij,& Fuluij Cardinalis: & quamuis subdatur, atque ita quod ipsi, & quilibet ipsorum donec vixerit, fructus percipere,& habere possit, quasi de fructibus, non autem de deuolutionibus actum sit; tamen remouetur omnis hæsitatio ex sequentibus in omnibus, & per omnia,vt in priore concessione continetur, & cum omnibus, & singulis gratiis, & facultatibus eidem Iacobæ concessis, ex natura enim relationis omnia contenta in prima concessione verificari debent & in secunda, *l.asse toto.ff. de hared. instit.* Dec.*cons.*489.*num.*10.Crau.*cons.*45.*num.*4.& ex qualitate verborum in omnibus, & per omnia nihil excluditur, Ruin. *cons.*137.*nu.*6.*lib.*1.Demum in tertia concessione tam prima, quàm secunda fuit confirmata, & ampliata ad duas generationes, quæ confirmatio si simpliciter emanata esset, adhuc secundùm suam naturam intelligi deberet cum qualitatibus rei confirmatæ, Bart. *in l.si mihi, & Titio,num.*7.*ff.de verbor. oblig.* Honded. *d.cons.* 86.*num.*9. *lib.*1. Sed nihilominus fuit additum & expressum, quòd prouisiones, pensiones, assignationes si cessauerint, omnino iuxta litteras Iulij III. personis nominatis accrescant, quod sufficere visum fuit ad euitandam interpretationem exclusionis huius Postæ à prædictis concessionibus. Et ita, &c. 4

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Esina granorum. Veneris 11. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Promittens vni vendere, si eius minister alteri vendidit rem, quam quis priùs

vendere promiserat, nunquid teneatur ad interesse.

SVMMARIVM.

Interesse extrinsecum, & lucri cessantis vt debeatur ab eo, qui promisit vni vendere, & postea eius minister alteri vendidit, requiritur scientia in venditore, num.1.

Ignorantia excusat quando vnus agit de lucro captando, & alter de damno vitando, ibid.

Emptor scienter emens rem alteri priùs venditam imputare sibi debet, nec aliquod interesse prætendere potest, n.2.

Interesse pecuniarum non probatur ex eo quòd aliàs inuestiuerit ad rationem tot pro centenario, vel quòd adfuerit in promptu occasio inuestiendi, nisi etiam in indiuiduo probetur, quòd ille qui petit interesse, erat paratus inuestire, vt quando de hoc protestatus fuerit, n.3.

DECISIO DCCLIII.

1 OMissis, quæ dicebantur contra decisionem in hac causa factam, & strictè ad interesse, de quo cantat dubium, Domini resoluerunt Octauium non teneri ad interesse. Primò, quia vt quis teneatur ad interesse extrinsecum, & non promissum, saltem lucri cessantis, quale & istud, quod prætenditur, requiritur scientia in venditore. Bart. *in l. Julianus, in princ. ff. de act. empt.* cum aliis per Card. Seraph. *decis.* 787. *num.* 8. *&* 9. & per Bec. *cons.* 106. *num.* 12. est regulare, quòd quando vnus agit de lucro captando, & alter de damno euitando, ignorantia excusat. Castrens. *cons.* 247. *num.* 7. *lib.* 1. Rot. in Romana alienationis situs 2. Decembris 1613. & in alia Romana de Marescottis 20. Martij 1615. coram me. Ignorantia autem in proposito satis apparet, quia Octauius fecit promissionem de vendendo Romæ sub die 17. Decembris, & die sequenti ministri eiusdem in territorio Esij fecerunt aliam venditionem, & traditionem.

2 Secundò, vt venditor teneatur ad interesse, requiritur ignorantia in emptore, aliàs sibi imputare debet, si emit rem alteri priùs venditam. Bald. *cons.* 240. *lib.* 2. Crau. *cons.* 6. *num.* 104. Couar. *var. resol. cap.* 19. *num.* 5. *vers. illud verò admonendum, lib.* 2. Surd. *cons.* 13. *num.* 39. *&* 41. & meliùs *cons.* 15. *nu.* 16. Hæc autem conclusio in proposito casu verificatur. nam etsi quando Octauius promisit vendere, nondum esset secuta venditio ministrorum, de qua suprà, & consequenter non possent illam scire Lucinus, & socij, nihilominus venditio ministrorum fuit postea secuta ante acceptationem, & d. venditionem ministrorum Octauij, bene scirerunt Lucinus & socij, vt patet ex deductis in summario Octauij: sibi igitur imputare debent Lucinus & socij, si acceptarunt promissionem Octauij postquam sciuerunt frumentum fuisse iam alteri venditum. Idem enim videtur, quòd quis emat scienter rem alteri venditam, vel quòd scienter acceptet promissionem, posteaquam res promissa vendi iam, reperitur alteri effectualiter vendita, maximè quando ista secunda venditio est facta sine culpa promittentis.

3 Tertiò fuit dictum, quòd etiamsi Octauius teneretur ad interesse, adhuc nullum interesse esse liquidatum in proposito casu. nam Lucius & socij solum se fundant in eo, quòd granum sibi promissum vendi fuerit auctum in pretio: & hoc augmẽtum petunt loco sui interesse. quam probationem, quòd fuerit pluris venditum, visum fuit Dominis non sufficere, quia potest esse, quòd ipsi non vendidissent eo tempore quo vendidit Octauius, putà quòd ad aliud tempus reseruassent, vel in proprios vsus consumpsissent, aut quòd tanti non vendidissent: vnde non est probatio concludens; sicut dicimus de interesse pecuniarum, quod non probatur ex eo quòd alius inuestiuerit ad rationem tot pro centenario, vel quòd adfuerit in promptu occasio inuestiendi, nisi probetur in indiuiduo, quòd ille, qui petit interesse, erat paratus inuestire, vt quando de hoc protestatus fuit. Castr. *in l.* 3. § *fin. num.* 3. *de eo quod cert. loc.* Mohed. *decis.* 108. *aliàs* 3. *de vsuris.* Menoch. *de arbitr. iudic. cas.* 119. *num.* 2. multos congerit Mascar. *de prob. concl.* 933. *num.* 17. *lib.* 2. & ita fuit resolutum in Rota apud Seraph. *decis.* 714. *&* 721. *& vlt.* in Bononien. dotis 24. Maij 1600. coram Illustrissimo D. Card. Lancellotto.

R. P. D. CAVALERIO.

Argentina commendæ. Veneris 11. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

De vnione quando in perpetuum, & quando ad tempus concessa dicatur.

SVMMARIVM.

Confirmatio non extenditur vltra actum confirmatum, sed ad illum commensuratur, n.1.

Vnionis perpetuæ gratia censetur concessa ex clausulis, de quibus, n.2.

Vnio, an fuerit concessa in perpetuum, vel ad tempus, antiqua obseruantia docet, & in dubio præsumitur perpetua, n.3.

DECISIO DCCLIV.

ITerum proposui dubium aliàs vna tantùm parte informante resolutum die 14. Decembris præteriti, & vtraque parte informante, Domini steterunt in decisis, concludentes nos non versari in oppignoratione, sed in vnione perpetua, & placuerunt decisiones aliàs deductæ in decisionibus antea factis, primò coram Reuerendissimo D. meo Decano, & deinde coram me. Difficultatem faciebat, quia in confirmatione magni Magistri facta de consensu Capituli generalis die 17. Nouembris 1417. adest clausula relatiua ad primam vnionem factam de anno 1399. modo, & forma suis in litteris super inde confectis: vnde videbatur intrare regula, quòd confirmatio non extenditur vltra actum confirmabilem, sed ad illum commẽsuratur. Bald. *in l. nominationes, in fine. C. de appellat.* Dec. *in rubr. de confirm. vtil. vel inutil, n.* 1. *vers.* 2. *pro introductione.* Paris. *cons.* 23. *nu.* 8. *lib.* 1. Afflict. *decis.* 404. *num.* 4. Osasch. *decis.* 39. *num.* 13. dicta autem prima vnio dicebatur esse temporanea, & non perpetua. 1

Sed ad

2 Sed ad præmissa respondebatur vltra alia fundamenta in aliis decisionibus deducta, quòd etiamsi fuisset commenda temporalis, per cõfirmationes subsequutas, fuit effecta perpetua, ponderando clausulam, *ex vberiori gratia de voluntate, & assensu præfatis tenore præsentium perpetuò vnimus, adiungimus, annectimus, & incorporamus*; vnde constat fuisse excessum terminum simplicis confirmationis, & vltra confirmationem præcedentem vnionis ad tempus magnum Magistrum voluisse vberiorem gratiam concedere, nempe vnionem perpetuam. Gabr. *cons.* 151. *num.* 19. *lib.* 2. Card. Seraph. *decis.* 1432. *nu.* 1. cum ibi adductis, & non videtur posse dubitari, fuisse per talia verba inductam nouam concessionem.

3 Nec Domini dicebant obstare illam clausulam relatiuam modo, & forma prout in litteris, quia illa legitur in narratiua primę vnionis, in qua narratiis refert se ad modum, & formam, prout in litteris. Sed in noua concessione ex vberiori gratia, quæ sequitur post dictam narratiuam, & confirmationem per dictionem separatam, & penitus disiunctã, nulla legitur clausula relatiua, per quam noua concessio restringi, & iuxta formam primæ intelligi debere videatur, & sic cessant ea, quæ dicebantur de correctione incontinenti & de superfluitate. *l. non ad ea, ff. de condit. & demonstr. vbi not.* Sed Domini prorsus omne dubium tolli dicebant ex antiqua obseruantia longissimi temporis, nempe 200. annorum, per quam satis visum fuit constare de vnione perpetua, ex latè deductis in decisione Reuerendissimi Decani, stante præsertim præsumptione, quòd in dubio vnio præsumatur perpetua, ad trad. per Mandos. *super regul. de verisim. not. qu.* 3. *n.* 4. Et ideò Domini noluerunt recedere à decisis, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PAMPHILIO.

Ferrarien. bonorum de Tassonis. Veneris 11. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Immissio in possessionem bonorum fideicommissariorum datur vocato in testamento ad fideicommissum, vbi probauerit dicta bona fuisse à testatore possessa tempore obitus, etiam non probato dominio.

SVMMARIVM.

Saluianum interdictum datur fideicommissario contra bona fideicommissaria possessa à testatore tempore fideicommissi, etiam ante factam restitutionem, num. 1.

Immissio denegari non potest filiis grauatis ratione detractionis legitimæ Trebellianicæ, vel melioramentorum, n. 2.

Legitimus contradictor in Saluiano interdicto non dicitur fideicommissarius, si de fideicommisso incontinenti non doceat, n. 3.

Exceptio proprietatis, quæ non includit ius excipientis, non admittitur in remediis possessoriis, ibid.

Immissio ex remedio vtilis Saluiani interdicti datur in bonis quæ testator tempore obitus possidebat, etiam quod dominium non probetur, n. 4.

DECISIO DCCLV.

Post resolutiones factas super immissione ad fauorem Comitis Camilli, necnon super identitate bonorum per Herculem Patriarcham testatorem de tempore obitus possessorum, fuit eidem Comiti Camillo super pluribus ex dictis bonis data immissio, & de aliis, quæ pro parte DD. Claudiæ, & Beatricis filiarum Herculis iunioris, prætendebantur libera à fideicommisso Herculis testatoris, Domini mandarunt, quòd particulariter videatur; ideò supradicta die proposui dubium super bonis Parasacchi, an scilicet quoad illa sit standum in decesis? & Domini affirmatiuè responderunt, quia ex deductis satis apparet dicta bona, quæ modò possidentur per dictas filias, fuisse aliàs per dictum testatorem de tempore obitus possessa, & ex fideicommisso eiusdem esse vocatum Com. Camillum vti proximiorem agnatum, cui propterea competit immissio ex remedio vtilis Saluiani interdicti, etiam ante factam restitutionem. Gabr. *cons.* 44. *num.* 2. *lib.* 2. cum aliis in dictis decisionibus adductis. 1

Nec obstare, quòd huiusmodi bona Parasacchi sint comprehensa sub antiquiori fideicommisso Iulij aui paterni d. Herculis Patriarchæ, in quo Comes Camillus non reperitur expresè vocatus, quia fuit responsum, quòd licèt non sit in testamẽto nominatus, benè tamẽ potest esse comprehensus ex aliis verbis in eo contentis, ideoque donec de comprehensione discutitur per interpretationem verborum, non est ei deneganda immissio ex testamento Herculis, in quo cõstat esse vocatum. Dec. *cons.* 424. *sub num.* 19. *vers. cùm ergo.* Vltrà quòd pro responsione fuit etiam ponderatum, quòd Comiti Camillo ex persona Herculis Patriarchæ, & aliorum descendentium à Iulio super istis bonis potest ius competere, saltem ratione detractationis legitimæ, Trebellianicæ, vel melioramentorum, quo casu non potest ei denegari immissio per dictos filios. Boër. *decis.* 156. *num.* 2. & 5. Seraph. *decis.* 231. *num.* 5. & fuit dictum coram me in causa Rauenaten. hæreditatis 14. Aprilis 1606. & aliàs sæpè. 2

Et in omnem euentum fuit dictum, quòd in casu isto non apparet fœminas quandiu descendentes masculi supersunt, esse vocatas, nec aliàs d. fideicõmissum fuisse purificatum ad fauorem DD. Claudiæ, & Beatricis, quæ propterea cùm de fideicommisso incontinenti non doceant legitimè, contradictrices dici non possunt. Menoch. *de adipisc. poss. rem.* 4. *num.* 367. Dec. *cons.* 424. *num.* 107. & tenuit Rota in causa Romana Casalis sancti Matthæi coram Robusterio relata inter impress. *decis.* 520. *num.* 1. & 6. *part.* 1. *diu.* vbi fuit etiam dictum, quòd exceptio defectus proprietatis, quæ non includit ius excipientis, prout in casu, de quo agitur, non admittitur in huiusmodi remedij possessoriis, quæ quodammodo restitutoria dicuntur, ex adductis *ibid. num.* 3. & 9. præsertim ad impediendam immissionem dando Comiti Camillo ex remed. vtilis Salu. interdicti, in quo non admittitur exceptio fideicommissi nondum clari, vt tenuit Rota in causa Romana Saluiani 3. Maij 1608. coram bon. mem. . . . . & aliâ sæpè. 3

Et ex his cessat, quòd Hercules Patriarcha dispositionem de rebus suis non censeatur disposuisse de istis bonis Parasacchi antiquiori fideicommisso subiectis, quia vltrà quod hoc non procedit quoad supradictas detractantes, quæ ipsi Herculi testatori ex persona propria, & eorum descendentium à iure competere poterant, & quarum responsum, & pro rata etiam ista bona sua dicerentur, fuit etiam responsum, quòd cùm adhuc non constet ista bona esse antiquiori fideicommisso subiecta, sufficit interim Com. Camillo docere de possessore de tempore obitus testatoris absque eo, quòd probet dominium, tam ad effectum immissionis ex remedio vtilis Saluiani interd. Bart. *in l. 1. num. 3. ff. de Salu. interd.* Menoch. *de adipisc. poss. rem. 3. quæst. 29. num.* 160. quam etiam *l. fin. C. de ed. diu. Adr. toll.* Paris. *cons.* 14. *num.* 2. *lib.* 3. Socin. iun. *cons.* 77. *nu.* 160. *lib.* 1. cum aliis relatis per Menoch. *d. tract. de adip. poss. rem. 4. num.* 363. *& seqq.* Et ita decisum.

REVERENDISSIMO P. D. CAVALERIO.

Romana hæreditatis. 4. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

De interdicto *quorum bonorum*, quando detur, & quando non.

SVMMARIVM.

Interdictum quorum bonorum, *competit contra possidentem pro hærede, vel pro possessore, n.* 1.

Interdictum quorum bonorum, *non datur contra titulo possidentem, prout neque etiam datur petitio hæreditatis, ibid.*

Interdictum quorum bonorum, *non datur inter cohæredes, sed agi debet iudicio familiæ ercíscundæ. Declara vt num.* 2.

DECISIO DCCLVI.

1 CVm per obitum Pompei fratris, D. Virginia de Comite accepisset possessionem omnium bonorum per ipsum possessorum. Ven. Monasterium sancti Ambrosij de Maxima ex persona DD. Luciæ, & Hortensiæ Monialium professarum, egit interdicto, quorum bonorum, cõtra D. Virginiam coram Illustrissimo D. M. Cardin. Vic. seu R. P. D. Cellesio iudice ab eo deputato, cumque superueniret commemoratio signata manu Sanctissimi, vt præcederet in petitorio, & possessorio de voto Rotæ, appellatione remota, dubitatum fuit, an Monasterio esset danda immissio petita in bonis, & hæreditate Pompei. Et DD. responderunt dandam esse immissionem pro duabus tertiis partibus: tale enim interdictum competit contra possidentem pro hærede, vel pro possessore, vt est text. *in l.* 1. & ibi Bart. & alij *ff. quor. bon. & in l. 2. C. eod.* & licèt non detur contra titulo possidentem, sicuti neque datur petitio hæreditatis, quia in hoc pari passu ambulant. gloss. *in rubr. C. quor. bon.* Menoch. *de adipisc. remed. 1. num. 60. & seqq.* Rol. *cons.* 1. *num.* 9. *cum seqq. lib.* 1. tamen cùm non constet D. Virginiam possidere bona de quibus agitur, nisi tanquam hæres fratris ab intestato, cùm circa assertum fideicommissum nihil [illegible] sine dubio competere aliis sororibus sibi tangen. d. rem. *quor. bonor.*

Nec visum fuit obstare principale fundamentum, cui informantes pro D. Virginia innitebantur, quòd scilicet inter cohæredes non detur immissio, sed agi debeat iudicio fam. ercisc. etiam nisi vnus ex cohæredibus non possideat, per *l. 1. & 2. ff. famil. ercisc.* & fuit dictum in Recanaten. hæreditatis 18. April 1603. coram bon. mem. Pegna, & in Romana Palatij Aquilę 5. Iunij 1602. coram R. P. D. meo Archiep. Damasceno. Respondebatur enim hoc procedere, quando non negatur actorem esse cohæredem, & quando vti cohæres admittitur, sed quando quis non admittit cohæredem, sed dicit ad se solum spectare hæreditatem, prout videtur prætendere D. Virginia, quæ adepta est possessionem omnium bonorum, tunc potest agi remissorio possessorio adipisc. neque decisiones allatæ dicunt contrarium, & hæc responsio expressè colligitur ex text. *in d. l. 1. vers. sed si is qui possidet, & in l. hæredes, §. quantum.* vbi gloss. *ff. famil. ercisc.* Ias. *in §. quædam, n. 46. Instit. de act.* Et ita decisum fuit, &c. 2

REVERENDISSIMO P. D. PAMPHILIO.

Valentina subsidij. Lunæ 14. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

De vnionum, & dismembrationum reuocatione facta per Leonem XI. & Paulum V. nonnulla notanda, vt in summariis.

SVMMARIVM.

Subsidium cùm sit onus reale, solui debet ab eo, qui fructus percipit, n. 1.

Dismembrationes, & applicationes, de quibus suis Ecclesiis, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis, quæ effectum sortitæ non fuerunt, sunt reuocatæ per Bullam Leonis XI. & Pauli V. n. 2.

Dismembratio fructuum non comprehenditur sub regula reuocatoria vnionum, an hoc verum sit, num. 3.

Dismembratio facta ad succurrendum necessitatibus mensæ Capitularis, nunquid censeatur reuocata à Pontificibus in regula, n. 4.

DECISIO DCCLVII.

POst factam resolutionem sub die 22. Maij præteriti, super infirmatione sententiæ de partibus, tam ex capite nullitatis, quàm iniustitiæ, quæ præcipuè fundatur super interpretatione dismembrationis aliàs factæ de anno 1597. cuius validitas tunc non cõtrouertebatur, supradicta die 14. Martij de ordine Rotæ proposui causam super eisdem, & Domini concluserunt quoad iustitiam ex nouiter deductis esse recedendum à decisis, & moti fuerunt ex eo, quòd semota dicta dismembratione, quæ iam apparet reuocata, debet controuersia ista inter Dominum Archidiaconum, & Capitulum terminari, secundùm dispositionem iuris cõmunis, de quo Capitulum ex fructibus per ipsum perce- 1

perceptis tenetur soluere subsidium, quod vti onus reale spectat ad eum, qui fructus percipit. Dec. *cons.156. num.3.* Bellenc. *de charit. subsid. qu. 43.n.3.& qu.37.n.1.& seq.*

2 Quòd autem dicta dismembratio fuerit reuocata, satis visum fuit constare, ex eo, quòd illa fuit facta per Clementem VIII. felicis recordationis, cùm primùm Archidiaconatus vacasset, per cessum, vel decessum Vincentij tunc Archidiaconi, qui tamen non constat, quòd antea in manibus Sanctissimi Domini nostri Archidiaconatum dimiserit, quàm sub die prima Iulij 1605. de que tempore iam emanauerat regula reuocatoria vnionũ Pontificum successorum, nempe Leonis XI. & eiusdem Sanctissimi Domini nostri, in qua reuocantur dismembrationes, & applicationes de quibusuis Ecclesiis, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis, eorúmve domibus, prædiis, & locis, mensis etiam Capitularibus, motu proprio, & ex certa scientia factæ, quæ suum non fuerint sortitæ effectum, prout erat ista, quæ propterea reuocata remanet, perinde ac si non emanasset, iuxta text. *in Clem. vnic. ibi glos. verb. pro infectis. de immunit. Eccles.*

3 Non obstat, quod in casu isto agatur de dismembratione fructuum, quæ non comprehenditur sub regula reuocatoria vnionum, vt refert Mandos. *ibid. quæst. 2. in princip.* Quia vltra, quòd Mandos. nihil firmat, in casu isto cessat difficultas ex verbis regulæ, ibi, *eorúmve domibus, prædiis*, &c. quæ non leguntur in regula super qua scripsit Mandos. quæ erat restricta ad beneficia Ecclesiastica, & nihilominus etiam in illo casu sub *num.6.* ex mente regulæ dicit, illam habere locum etiam in dismembratione fructuum, ex pluribus ibi per eum adductis.

4 Neque subsistit, quòd huiusmodi dismembratio fuerit facta ad succurrendum necessitatibus mensæ Capitularis, & propterea non censeatur reuocata. Quia placuit responsio, quòd immò censeatur facta pro commodiori sustentatione Capitularium, ex quo non apparet, quòd ante dismembrationem se sustentare non possent, & tamen cùm ista Ecclesia sit ex antiquioribus Regni Valentiæ, & per tot annos ante dismembrationem Capitulares se sustentauerint, credendum est, quòd etiam de tempore dismembrationis se sustentare possent, adeò vt per huiusmodi regulas reuocatorias illa censeri debet reuocata, Put. *decis.337. num.3. lib.1.* Achill. *decis. 1. super regula reuocat. vnion.* & fuit resolutum in causa Toletana beneficij 20. Nouembris 1592. & 10. Maij 1593. coram bon. mem. Giptio, & maximè per modernas quæ expresè reuocant dismembrationes factas in fauorem cultus diuini, & pro augmento dotis mensarum Capitularium, vt fuit ponderatum coram me in causa Toletana Capellaniæ 23. Ianuarij 1608. & 28. Iunij 1610. Et ita fuit decisum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. VEROSPIO.

Nucerina Paganorum iurisdictionis. Veneris 18. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Quomodo probetur domum esse de parochia, & an sufficiat sacramentorum administratio? An partis confessio tam in possessorio, quàm in petitorio.

SVMMARIVM.

Confessio superat omnes probationes, & in confitentis praiudicium probatur iuspatronatus, & quòd Ecclesia sit parochialis, n.2.

Domus dicitur esse de illa parochia, in qua sibi sacramenta administrantur, n.3.

Quasi possessio administrandi sacramenta in aliqua domo probat illam domum esse de illa parochia, à qua sacramenta suscipiuntur, nu.3. vers. & denique intellige in possessorio, non autem in petitorio, num.5.

Confessio qualificata in praiudicium confitentis potest pro parte acceptari, & pro parte non, n.4.

Actor debet probare fundamentum sua intentionis, ibid.

DECISIO DCCLVIII.

ARchipresbyter Cathedralis Ecclesiæ Nucerinæ Paganorum, habens annexam curam animarum, cùm prætenderet Ducis domum intra suæ parochiæ fines existere, coram illo Vicario litem instituit, contra Capellanos parochialis Ecclesiæ sancti Matthæi, tanquam de præterito illi non iure proprio, sed de ipsius Archipresbyteri licentia, & assensu in dicta domo curam exercuissent, & propterea volebat, vt isti Capellani se amplius in huiusmodi cura non immiscerent. Verùm illi per Vicarium fuerunt ab impetitis absoluti, qui pariter declarauit, eosdem iure proprio administrare posse omnia, & singula Sacramenta personæ Domini Ducis, familiæ, & Domus eiusdem, sitæ in districtu parochialis Ecclesiæ sancti Matthæi, necnon ad ipsos vti proprios parochos animarum curam pertinere, quo subsecuto, causa per viam appellationis in Rota coram me introducta, dubitaui an dicta sententia confirmanda esset, vel infirmanda. 1

Et quo ad Absolutoriam Domini confirmandam esse censuerunt. Constat enim ex propria ipsius Archipresbyteri confessione, Ecclesiam sancti Matthæi esse parochialem, quæ confessio superat omnes probationes. *l.1.C. de confess. l. cùm te. C. de transact. l. generaliter. C. de non numerata pecunia. authentica contra qui propriam. C. eod.* Alex. *cons.127. num.2. lib.4.* Crauetta *cons.61. num.3.* Sicut pariter ex confessione videmus in cõfitentis præiudicium probari iuspatronatus, vbi de illius canonizatione non agitur. Cassad. *decis. 7. de iurepatronatus.* Puteus *decis.36. num.1. lib.3.* Peregr. *decis. 64. lib.2.* in manuscript. Et fuit dictum in causa Bononien. iurispatronatus 16. Ianuarij 1608. coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno. Et in terminis de confessione, quòd Ecclesia sit parochialis, Rota *decis.48. num. 2. part. 1. diuersorum.* Vltra quòd hîc plura etiam concurrunt ad arguendam parochialem, fuerunt enim ibi celebrata matrimonia, adest forum pœnitentiale, fons Baptismalis, & alia, quæ ad hunc effectum 2

præcipua reputantur. Rota *decis. 52. part. 2. diversorum.*

3 Rursus ex depositione testium apparet hanc domum esse positam intra limites parochialis Ecclesiæ sancti Matthæi. Et licèt distincta scientiæ causa non reddatur, satis tamen illa deducta videtur ex Sacramentorum administratione, vt aliàs fuit consideratum in vna Aquen. pensionis 19. Decembris 1608. coram Illustrissimo Card. Lancellotto. Et denique cùm probata fuerit in huiusmodi domo Capellanorum quasi possessio circa Sacramentorum administrationem parochis competentem, per hanc quasi possessionem illi ab onere probandi releuantur. *l. res aliena. C. de rei vendicatione. l. finali. ff. eodem.* Cassad. *decis. 3. num. 5. de restitut. spoliat.* Rota *decis. 4. de re iudicata, in nou.* & fuit dictum in Viennen. præstimonij 15. Februarij 1593. coram Cardinali Blanchetto.

4 Non obstat Archipresbyteri confessionem respectu parochialis esse qualificatam, quòd videlicet Capellani de ipsius licentia curam animarum exercuerint. In eius enim præiudicium Confessio circa parochialem est acceptanda, quod fieri valet, cùm illa possit separari. Rota *decis. 272. num. 2. part. 2. diuersorum.* & fuit dictum in Narnien. pecuniaria 28. Ianuarij 1585. coram Cardinali Pamphilio. & in Romana censûs 24. Nouembris 1606. coram Reuerendissimo Attrebaten. Prætensa verò licentia tanquam fundamentum intentionis Archipresbyteri, venit ab eodem concludenter probanda. *l. actor quod asseuerat. Cod. de probat. l. 2. ff. eod.* Alexand. *cons. 46. numer. 1. lib. 5.* Decius *cons. 564. num. 1.* Et interim hoc non præstito, Capellani bene fuerunt absoluti. *l. qui accusare. Cod. de edendo. cap. vltim. §. sanè. de iureiurando.*

5 Quo verò ad canonizatoriam, visum Dominis fuit sententiam esse reuocandam, cùm pro iuris canonizatione prædicta satis non fuerint, sed illud ab allegante debet plenè iustificari, *cap. in præsentia. de probat.* Oldrad *cons. 286. num. 3.* Bald. *cons. 62. in princ. vers. quinta conclusio. lib. 2.* Et licèt administratio proprietatem subsequatur; cùm tamen possit esse penes Capellanos exercitium, non autem proprietas, hæc probatio tanquam æquiuoca illos non releuat. *l. non hoc. C. vnde legitimi. l. neque natales. C. de probat.*

R. P. D. BVRATTO.

Asculana spolij. Veneris 18. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Plura in hac decisione notanda explicantur, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Clausula Saluo tamen, *&c. restringit, & modificat verba præcedentia, n. 1.*

Iudex nulliter, & minus legitimè procedens spoliare dicitur, ibid. in fine.

Periti, & calculatoris auctoritas dependet ab illius deputatione, n. 2.

Legitima fructus quando debeantur parenti, n. 3.

Peritus, & calculator debet referre in omnibus, in quibus deputatus fuit pro vtraque parte. ibid.

Causæ cognitionem non interuenisse ex breuitate temporis præsumitur. ibid.

Sententia dicitur notoriè iniusta, quando est fundata in causa erronea, & iniusta, n. 4.

DECISIO DCCLIX.

Constare de spolio dixerunt Domini, quia cùm sententia bon. mem. Card. Seraphini de immittendo Pacificum fideicommissarium in possessionem, esset cum clausula, *Salua tamen*, & retenta dote Constantiæ, & legitima ei debita ex persona Candidi eius filij prædefuncti, quæ modificat & restringit verba præcedentia. Angel. *cons. 290. col. 2. vers. & hoc importat.* Dec. *cons. 656. nu. 6.* Pedem. *decis. 164. num. 7. & 8.* priùs facienda erat detractio dictæ dotis, & legitimæ ante exequutionem dictæ sententiæ. Socin. iun. *cons. 67. num. 19. vol. 1.* Simon de Præt. *de interpr. vltim. volunt. lib. 5. interpr. vlt. dub. 1. num. 227. in fin.* Surd. *cons. 186. num. 9. & 22.* & fuit dictum in Romana domorum in Burgo 8. Februarij præteriti coram R. P. D. meo Vbaldo, & in specie nostra Bertaz. *cons. ciuil. 117. num. 1. 2. 3. & 4.* & ideo cùm immissio data fuerit non factis priùs dictis detractionibus, sequitur illam fuisse notoriè spoliatiuam, iudex enim nulliter, & minus legitimè procedens dicitur spoliare. DD. *in cap. conquerente, de restitut. spoliat.* Caputaq. *decis. 186. part. 3.* Cæs. de Grass. *decis. 1. num. 4. de constit.* Card. Seraph. *decis. 777. n. 1.* & latè fuit dictum in allegata Romana domorum in Burgo.

Non obstat, quòd facta fuerit compensatio ordinata in dicta sententia dotis, & legitimæ cum pecuniis quæ ex bonis q. Baldassaris mariti & dicti Candidi filij Constantiæ ad eandem Constantiam peruenerant. nam dicta compensatio facta fuit præcedente decreto electione periti in exequutionem dictæ sententiæ ad calculandum super partitis liquidis, & confessatis à partibus, cuius tamen calculus fuit notoriè nullus, erroneus, & iniustus. Nullus, quia peritus posuit ad debitum Constantiæ flor. 1772. 8. 25. referendo se ad quoddam laudum prolatum in partibus, quod in hoc capite aliter non iustificatur, quàm ex quodam libro arbitri, ostenso per ipsummet Pacificum, de cuius postea existentia penes Constantiam cùm ad effectum exhibitionis dubitaretur, Rota 21. Maij 1603. coram Reuerend. Attrebaten. negatiuè respondit firmando librum huiusmodi non fuisse scriptum per Constantiam, sed per P. Paulum eius patrem, qui vnà cum Pacifico fuerat tutor constitutus, & ideo quatenus etiam de dicta existentia constitisset, dictus liber tanquam alienus, & priuatus, non probaret contra Constantiam, & sic dicta partita non erat liquida, nec confessata, & consequenter calculus fuit notoriè nullus, vti factus præter, & contra formam deputationis, à qua calculatoris authoritas dependebat, ad gl. *in c. examinata. in verb. iuris, in fin. de confirm. vtil. vel inutil.* Gabr. *cons. 43. n. 18. lib. 1.* 2

Erroneus & iniustus, quia idem peritus, in calculanda & statuenda legitima Constantiæ, non habuit rationem, nec partis hæreditatis, in qua ipsa ab eius viro fuerat instituta, quæ tunc restituebatur, prout habenda erat, & decisione facta 3

in hac

in hac causa 13. Maij 1596. coram bon. me. Orano, nec fructuum eiusdem legitimæ, quos certum est deberi ex iuris dispositione. *l. Papinianus* 8. §. *vnde si quis fuit. ff. de inof. testam.* cum concord. & in legitima debita parentibus. Dec. *resp.* 79. *nu.* 14. *lib.* 2. & fuit in hac causa resolutum coram bon. me. Card. Seraph. vt in eius *decis.* 1406. *num.* 7. Sed contra formam dicti decreti calculauit ad debitum Constantiæ partitas non liquidas, nec confessatas, vt dictum est, alias liquidas, & claras ad eius creditum omittendo, vt detectum fuit in nouo calculo, cùm tamen deberet super omnibus hinc inde referre. Gabr. *d. cons.* 43. *d. num.* 18. sed non minùs visum fuit quòd in prædictis errauerit, cùm fuerit deputatus die 3. Iulij, & die 5. retulerit, ex hac enim temporis breuitate censetur non adhibuisse causæ cognitionem quam debuit. Bart. *in l. prolatam, num.* 6. *C. de sent. & interl. omn. iud.* Calder. *cons. vlt. ad med. vers.* 2. *dixi, eod. tit.* Put. *decis.* 334. *lib.* 1. *in nouis*, & in terminis pro calculi nullitate, Socin. *cons.* 92. *sub n.* 12. *vers. ex temporis breuitate, lib.* 4.

4 Ex quibus sequitur etiam mandatum immissionis ad fauorem Pacifici expeditum laborare eodem vitio nullitatis, & iniustitiæ, non solùm quia fundatur super dicto calculo nullo, erroneo, ac notoriè iniusto, Bald. *in cap. cum causa, num.* 2. *de sent. & re iudic.* Felin. *in cap. inter cæteras, num.* 2. *eod. tit.* Alex. *cons.* 123. *num.* 7. *lib.* 1. Afflict. *decis.* 47 *nu.* 3. cum aliis per Vant. *de nullit. ex defectu processus, nu.* 129. sed etiam, quia in eo enunciatur fuisse priùs compensatum creditum dotis, & legitimæ Constantiæ, cum partitis liquidatis, prout in actis, ex quibus tamen actis, ad quæ expressam habet relationem, per modum causæ dispositiuæ non solùm non iustificatur, sed etiam de contrario apparet. Bart. *in l.* 1. *num.* 2. *vers. quandoque non est expressus*, vbi etiam Bald. *C. de error. calcul.* idem Bald. *in l.* 2. *num.* 20. *C. de sent. & re iudic.* Afflict. *decis.* 39. *sub num.* 5. & alij per Gabr. *de sent. concl.* 10. *num.* 6. Contard. *de momen. possess. limit.* 9. *sub num.* 19. *vers. aut index expressim.* Surd. *cons.* 223. *num.* 17. & 18. & ideo intrat spolium ex superiùs allegatis. Et ita decisum sola Constantia informante, &c.

REVERENDISSIMO P. D. CAVALERIO.

Fanen. parochialis. Veneris 15 Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Beneficia regularia curata, an sint perpetua, vel manualia, & quid in dubio præsumatur bene in hac decisione declaratur.

SVMMARIVM.

Beneficia regularia curata in dubio præsumuntur perpetua. declara vt num. 2.
Curati qui habent curam in titulum, debent esse perpetuo: secus qui habent solum exercitium, nu. 3.
Beneficia manualia possunt etiam vacare per obitum, nisi manualis fuerit antea remota, num. 2.
Beneficia, quòd sint perpetua, & non manualia, licèt præsumantur; hoc tamen procedit in dubio, secus in claris, n. 2. *præsertim quando in clausulis derogatoriis non est expressè facta mentio manualitatis, n.* 5.
Vltimus status attendēdus est in materia beneficiorum regularium, an sint perpetua, vel manualia, n. 6.

DECISIO DCCLX.

1 ITerum proposui dubium aliàs, vna tantùm parte informante, resolutum die 18. Maij præteriti, & Domini vtraque parte informante steterunt in decisis, ob rationes in decisione adductas, quæ placuerunt, & præcipuè ex prouisionibus antiquis, & modernis, cum illa clausula, *ad nutum, & beneplacitum Abbatis, & successorum*, vt præter allegatos in decisione considerat Aretin. *cons.* 63. *nu.* 5. *vers. & hanc, & vers. fateor.*

2 Nec putauerunt obstare, quod dicebatur, beneficia regularia curata præsumi perpetua, vt in Fanen. iurisdictionis 28. Nouembris 1605. coram bo. mem. Litta, & notatur per Modern. *ad reg.* 8. *glos.* 5. §. 6. *n.* 60. *& seqq.* Quia respondebatur hoc procedere in dubio, non autem in claris, prout in hoc casu, in quo satis constare visum fuit de manualitate, ad text. *in cap. cùm de Capell. Monach. in* 6. placebat responsio data in decisione, quòd scilicet procedit in Curatis, in quibus Episcopi instituunt ad Monachorum præsentationem, non autem in iis, in quibus soli Monachi conferunt sine Episcopo, vt in casu proposito.

3 Addebatur insuper, quòd data manualitate in his Rectoribus constitutis ab Abbate, potest dici curam residere penes ipsum Abbatem, & Monasterium, licèt exercitium sit penes hos Monachos ad nutum amouibiles; & sic viget ratio *dicti cap. vnic.* quòd Curati debent esse perpetui, illi videlicet, qui habent curam in titulum: secus in illis, qui habent solum exercitum, quod potest esse temporale.

4 Minus obstare dicebant, quòd Abbates aliàs contulerint hoc beneficium vti vacans per obitum, quia etiam in manualibus potest dari vacatio per obitum, nisi antea manualis fuerit remotus, vt per glos. *in Clemen.* 1. §. *præmissa, in verbo reuocari*, vbi Card. Imol. Vitalin. & alij *de supplen. neglig. prælat.* & fuit dictum *in decis.* 739. *num.* 4. relata inter impress. diuers. *part.* 1.

5 Tandem ad illud, quod dicebatur fuisse in gratia factam mentionem, quòd huius beneficij collatio spectabat ad Abbatem, & nihilominus fuisse appositas clausulas derogatorias, placebat responsio, quòd non fuit facta mentio manualitatis, quæ tamen erat necessariò exprimenda in indiuiduo. Calder. *cons.* 26. *vers. præterea. de præben.* Cassad. *decis.* 4. *n.* 1. *eod. tit.* cum adductis per Paris. *de resign. benefic. lib.* 12. *quæst.* 11. *nu.* 7.

6 Quare cùm in hac materia vltimus status sit attendendus, vt post Dec. *cons.* 126. *nu.* 1. & Bald. *in l. mater, num.* 3. *C. ne de stat. defunct.* tenuit Rota apud Cardin. Seraph. *decis.* 1103. *num.* 5. *& decis.* 1120. *nu.* 2. & vltima prouisio sit tanquam de manuali, vt firmatum fuit in decisione, propterea Domini ab ea recedere noluerunt, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Amerina bonorum. Lunæ 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum in testamento relictū an,

& quando reuocatum censeatur per subsequentia prælegata facta in codicillis? & quando etiam in restitutione fideicommissi eadem prælegata veniant? Exemplaris, & magistralis est decisio.

SVMMARIVM.

Prælegata regulariter non veniunt in fideicommisso, præsertim facta in codicillis, num.1.

Fideicommissum in testamento relictum non censetur mutatum, nec adeptum per codicillos, præsertim quando alia coniectura, quam ademptionis capi potest, num.2. & 3.

Testatoris voluntas non præsumitur mutata, nisi de mutatione expressè appareat, num.2.

Testamentum non censetur mutatum per codicillos nisi in his, quæ expressè mutata reperiuntur, num. 3. & 9.

Fideicommissum fuisse ademptum, & mutatum per codicillos, probandi onus spectat ad eum, qui fideicommissum recusat, num.4.

Prælegata veniunt in restitutione fideicommissi, quando sic constat ex voluntate testatoris, nu.5. & quando de hac testatoris voluntate constare dicatur, numero 6.

Verba vniuersalia quicunque, quomodocunque, & qualitercunque, *nunquid in fideicommissis importent, vt etiam prælegata veniant in illius restitutione, ibid.*

Prælegata facta in eodem testamento, seu in codicillis ante, vel post fideicommissum, an, & quando veniant in illius restitutione, num.7.

Verba vniuersalia apposita in institutione hæredis, censentur etiam repetita in substitutione, & fideicommisso immediatè subordinatis, num.8.

Fideicommissum in testamento relictum nunquid censeatur ademptum per prælegata facta in codicillis, coniecturis probatur, num.9. & seqq. vbi etiam ponuntur quæ sint istæ coniecturæ.

Prohibitio alienationis inducit fideicommissum, quando alienari prohibentur bona acquisita à suis maioribus, nu.10. & 11. vbi idem quando fuit dictum vt bona conseruentur in cippo domus per lineam masculinam descendentem.

Testis deponens de facto proprio, & sine interesse, probat plusquam semiplenè, num.12.

Testatoris mens qualis fuerit deprehenditur ex verbis ab eo dictis extra testamentum, num.13.

Fideicommissum probatur etiam confessione partis, num.14.

Testes de consensu partium habiti pro ritè, & rectè examinati, non possunt impugnari ex defectu examinis, ibid.

Testes singulares probant voluntatem, & intentionem testatoris, num.14.

Fideicommissum nunquid censeatur ademptum per præallegata facta in codicilis, cum expressione verborum importantium liberam, & absolutam potestatem disponendi legatariis à testatore tributam, num. 15. & 16.

Verba testatoris recipiunt interpretationem à subiecta materia, num.15. in fine.

Confessio erronea, & de iis, quæ iuris sunt, confitenti non nocent, num. 17.

Confessio incidenter emanata confitenti non nocet, ibid.

DECISIO DCCLXI.

Dubitaui, an bona nuncupata Cæsarum, sint exempta à fideicommisso facto per Nannem in testamento 1. Maij 1588. Dubitandi ratio fuit, quia vti prælegata regulariter non veniunt in fideicommisso, & præsertim cùm sint facta in codicillis del 1596. & sic posterioribus, qui videntur derogare testamento, & verba prælegati sint, relinquit dictorum bonorum medietatem totam liberam, & absolutam, quæ videntur importare liberationem à fideicommisso. Bald.*cons.*474. *prope finem, lib.*2. Cuman.*cons.*37.*vers.ad secundum.* Fulgos. *cons.*99. *col.fin.* Rimin. iun. *cons.*147. *num.*47. *lib.*2. Surd.*decis.*269.*num.*17. *in fine.& nu.*18. Menoch.*lib.* 4.*præsumpt.*194. *nu.*21. & Peregr. *de fideicomm.art.* 7.*num.*14. 1

Contrarium tamen senserunt Domini. Nam fideicommissum in dicto testamento, in quo sunt nominatim specificata dicta bona, est clarissimum, literale & indubitatum, & per obitum sine filiis Sforziæ prælegatarij, & hæredis respectiuè purificatum ad fauorem D. Prioris Ioan. Cosmi eius consobrini, vt fuit resolutum 23. Ian. præteriti; & ideo testamentum non censetur mutatum per codicillos, qui recipiunt eodem tempore confirmationem, *l.etsi à patre,* vbi not.Cyn.Bellapert.Odofred.Bart. Bald Angel.& Salic. *C.de testamen.tutel.* sed quando alia coniectura capi potest, cessat præsumptio ademptionis. Alex. *cons.*169. *num.*4. *lib.*5. cùm sit correctio, quæ in voluntate testatoris est euitanda, non minus quàm in legis dispositione. Curt.iun. *cons.*103 *num.*2. Natt. *cons.* 476. *num.* 16. Roland.*cons.*31.*num.*4.*vol.*4. 2

Et per codicillos non censetur recessum à testamento nisi in mutatis tantùm, & reformatis. *l. alumna.§.qui filias,* & ibi Alber.*num.*6. Odofred.*in §. Titia. vers. nunquid si postea.ff. de alim.leg.* Paris. *cons.*108.*nu.*27.*lib.*3. Roland.*d.cons.*31.*nu.*23. & Peregr.*de fideicomm.art.*16.*num.*49. *vers.propterea per codicillos,* & in specie quòd per eos non censeatur reuocatum fideicommissum in testamento relictum, per textum *in d.§.qui filias.* Ias. *cons.*18.*col.*2. *vers. verum, col.*3. prout nec legata etiam per verba generalia, nisi sint necessaria. *l.fideicommissa* 11. *§.si quis ita.de lega.*3. Præsertim quando sunt conditionalia, prout fideicommissum, de quo agitur, Bart.*in l.peto* 71.*de lega.*2.& ibi Castren. *num.*2.*in fin.& nu.*3. & Ias.*d.cons.*18. 3

Onus autem probandi mutationem voluntatis ad eum spectat, qui fideicommissum recusat.*l.Lucius Titius,*22.*in fine,*& ibi glos.*in vers.ostenderit,* & Odofred.*propè finem, de lega.*2. Natt *dicto cons.*476. *num.*7.& 16. & *cons.*484.*num.*32. & Roland.*d.cons.* 31. *num.* 10. & 11. & faciunt tradita per Cardin. Mantic.*de coniectur.vltim.volun.lib.*12.*tit.*1.*in princ.& tit.*2.*num.*1.*in fine,& num.*2.& per Menoch.*lib.*5. *præsumpt.* 165. & *lib.* 6.*præsumpt.*37. *in princ.*& probatio debet concludere necessariò, vt ex prædictis, & tenent Curt. iun. *d.cons.*103.*num.*4. & Roland.*d.num.*11. & euidenter Alex.*d.cons.*169. *num.* 7.*lib.*5. 4

Talis autem probatio non resultat ex eo quòd prælegata non veniant in restitutione, quia regula non procedit, quando constat de contraria voluntate testatoris, vt trad. communiter DD. *in l. cùm virum* 16. *Cod. de fideicomm. in l.*3. *§. quidam liberis.* 5

liberis.ff.ad Trebellian. in l.cùm pater 79.§.fidei tuæ, de lega.2.& alibi, prout constare visum fuit Dominis in præsenti casu,tam ex verbis testatoris, quàm etiam ex coniecturis & præsumptionibus.

6 Ex verbis, quia omnia sunt vniuersalia, videlicet cuiuscunque generis, & speciei, vt ex trad. per Bertaz. *claus.21.glos.14.* Quomodocunque,& qualitercunque spectan. & pertinen. Menoch plures allegans *cons.335. num.22.lib.4. & cons.401.num.63. & 75. lib.5.* & quibuscunque, idem Menoch. *d. cons.335. num.13.* & Rota *decis.239. part.1. diuersor.* Verba autem alia comprehendunt etiam prælegata, Azo *in rubr. C. ad Trebell.num.25.* Alberic. *in d. l. 3. §. quidem liberis. post princ. vers. & quod hic,* glos. & ibi Socin. *num. 2. in fin. vers. secundò limitatur, ff. eod.* Idem Alber. Bald. Ias. & Anton. de Padil. *in d. l. cùm virum. C. de fideicommiss.* & alij per Rip Zanch.Bolog. *in repet l.hæredes mei.§.cùm ita, ff.ad Trebell.* Eugen *cons.88. num. 15.* & Ceph. *cons.379.num.12.& 13.* Præsertim cùm sint etiam futuri temporis, vt patet ibi, Quomodocunq; *sibi nunc, & pro tempore competen.& competituris,* vt per Albe. & alios *in locis præallegatis.* Immò magis operantur cùm sint diuersa, & multiplicata. Alex. *consil.118. numer. 5. vers. & tanto magis, libr. 5.* Gozad. *cons. 30. numer. 1. 2. & 3.* Roland. *consil. 5. numer. 50. vers. Nam hic dictum, vol. 1. & cons.12. numer. 42. vol.4.* & Gabr. *consil. 168. num. 28. lib. 1.* quamuis etiam vnicum ad hunc effectum sufficiat. Gabr. *d.num.28.*

7 Quæ procedunt non solùm quando prælegata sunt ante, sed etiam quando post ipsum fideicommissum,non enim fit ius in ordine scripturæ,quando testator vsus fuit verbis vniuersalibus,& futuri temporis simul. Bellapert *in d.l.cùm virum, col.2. vers. credo,* & ibi Castren. *numer. 6. vers. 2. casus.* Salic. *num.3. quia aut in fideicommisso.* Coras. *num. 31. vers. primus hoc loco,* & Padell. *de communi,nu.6. in fine,* Bart *in d. §.fidei tuæ, in solut. ad 2.argumentum.* Rip. *in d.§.cùm ita, num.37.vers.ad quem potest,* & ibi Bolognett. *nu.105.vers.quæ conclusio,* Hercul. *in l. Titia, 85. col. 3. vers. ex glos. & colum. 4. vers. & sic ex prædictis, ff. ad l.falcid.* Bero. *cons.81.num. 22.vers.tamen quando, vol.2.* Peregr. *d.art. 7. num. 23. vers. Et quidem* cum pluribus de communi,relatis per Vasq. *de success. progress. part. 2. lib. 3. sub num.19 vers. contrariam partem.* Capr. *cons.119.nu. 2.vers.quod & voluit,* & Cephal. *d.cons.379.num.14.* & nedum quando prælegata sunt facta in eodem testamento, sed etiam in alia scriptura, vt in codicillis, prout hîc. Ita in terminis per text. *in supradicto §.fidei tuæ.* Coras. *in d.l. cùm virum, sub num. 23. vers. Vnde etiam, & sub num. 31. vers. qui text. & num. 42.* Socin. *in d. l.3.§. quidam liberis, numer. 2. vers. 2. limitatur. ff. ad Trebell.* Eugen. *d. consil.88. num. 15.* & Peregr. *d.art. 7. num. 23. vers. amplia, vt dixi.*

8 Et licèt prædicta verba vniuersalia legantur apposita solùm in institutione hæredis, censentur tamen repetita etiam in substitutione,& fideicommisso immediatè subordinatis. *l.1.* vbi DD. *C. de impub. &c. l.Lucius, §. pater puerum, & §. mea, ff. ad Trebell.* præsertim virtute copulæ, &, vt in nostris terminis Ias. *cons.fin. in princ. vers. sed ita contingit, vol.4.* Eugen. *d.cons. 88. num. 10.* & faciunt tradita per Honded. *cons. 71. numer. 44. volu. 1.* & prohibitio etiam cuiuscunque detractionis, de qua in dicta substitutione, æquipollet ad hunc effe-

ctum verbis vniuersalibus. Cuman. *cons.70. col.2. in fin.vers.& quamuis.* Peregr. *d.art.7.num.27.in fin.* & Surd. *d.decis.269.nu.18.in fine, & num.19.vers.& id ostenditur.*

Ex coniecturis verò,& præsumptionibus,à quibus tota hæc materia regulatur, & cumulatis per Zanch. *in d.§.cùm ita,nu.10.*&Menoch. *d.præsumpt. 194.num.1. lib.4.* Primò, quia in codicillis professus fuit nolle mutare testamentum, sed illud in quibusdam tantummodo reformare, dicendo, quòd cætera omnia,& singula in eo,& præcedentibus codicillis contenta confirmabat, approbabat,& valere volebat,de quo censetur idem fideicommissum repetiisse & noluisse recedere à testamento,nisi in iis tantùm,quæ immutauit,vt ex supradictis, & considerant, Natt. *d.cons.476.num.4. vers.sed testator.* Roland. *d.cons.31.num.17.in fine, & num.18.lib.4.* 9

Secundò, quia bona prælegata sunt insignia,& fuerunt acquisita per maiorem ipsius Nannis (quod per partem non fuit controuersum) quæ sola ratio sicut sufficit ad vestiendam prohibitionem alienationis ad hoc vt ex ea inducatur fideicommissum, ad not. per Doct. *in l.filius familias. §. diui.de legat.1.*cum cumulatis per Petr. *de fideicom. quæst 1. num.93.* ita multo magis ad iam inductum conseruandum. 10

Tertiò,quia intentio & mens dicti Nannis semper fuit (vt dicitur in testamento) quòd bona sua hæreditaria conseruentur in cippo domus per lineam masculinam descendentium,vt in his terminis dixerunt Decian. *respons.41.num.134.lib.1.* Honded. *d.cons.71.num.37.* & Pereg. qui dicit indubitatum *d.art.7.nu.68.vers.& indubitanter.* 11

Pro quorum confirmatione concurrit declaratio ipsius Nannis, quòd motus fuerat ad codicillandum solùm quia cùm Cæseus post testamentum vendidisset Sforziæ suam medietatem domus cum Sforzia communis, voluit ei prouidere ne remaneret sine domo. Ideoque eidem in codicillis reliquit totam suam domum,vnà cum aliis domibus & viridario; in recompensam verò partis dictæ domus quam reliquerat Sforziæ in testamento, ei in codicillis reliquit medietatem dictorum bonorum Cæseorum, quorum eidem reliquerat solùm tertiam partem in testamento, vt deponit testis datus in summario Prioris, *num.4.* qui cùm ab eodem Nanne antea missus fuisset ad tractandum de hac eius intentione cum Sforzia, & sic deponat de facto proprio, & sine eius interesse, plusquam semiplenè probat. Rot. *decis.521.nu.6.p.1.diuer.* & apud Card.Seraph. *decis.889.num.3.* plenè Barzar. *decis.50.num.3.* & Farinac. *de testib.qu.63.num.224.* & plenam iunctis coniecturis, prout hîc, Soc.iun. *cons.62.num.6.lib.1.* Aym. *cons.178.num.8.* 12

Concurrit etiam alia declaratio eiusdem Nannis in actu codicillandi, & post codicillos, mentem suam esse vt remaneret fideicommissum, *de qua deponunt duo testes in d.summ.n.11.* Quæ etiamsi sit facta extra testamentum, attenditur, vt plenè per Card. Mant. *de coniect.vlt. volunt.lib.3.tit.1.n.1. & 4.* Et ex ea colligi potest interpretatio verborum,& dispositionis testatoris. Card.Seraph. *decis. 382.n.5.* & coniecturari illius mens, siue facta fuerit ante, siue post testamentum. Bart. & alij *in l.2. ff. de vulgar.& pupill.* Ruin. *in l.hæredes mei, §.cùm ita, num.21.ff.ad Trebellian.* 13

Adduntur etiam confessiones Sforziæ, de qui- 14

bus deponunt testes *in d.summ.num.*12. quòd bona Cæsarum à se possessa erant fideicommisso subiecta, quibus confessionibus standum est, vt in terminis fideicommissi. Socin.*cons.*12.*n.*20.*vers.secundum quia, lib.*3. Paris.*cons.*11.*n.*39.*lib.*3.Dec.*cons.*87.*n.*22.*lib.*2.Batt.*decis.*81.*n.*16. Et fuit dictum in hac eadem causa 12. Ian. 1615. & in simili in Romana mensæ numulariæ 30. Iulij 1614. coram R. P. meo Decano, & cùm dicti testes de consensu partium in iudicio fuerint habiti pro ritè & rectè examinatis, cessant defectus contra examen oppositi. Honded.*cons.*101.*n.*33.*vol.*1. cum aliis per Farinac. *de opposit.contra exam.* quæ est 72.*nu.*149. & eorum dicta non possunt intelligi, nisi de vltimis codicillis, cùm referant se ad *art.*52. *&* 53. illos continen. Card. Seraph.*decis.*72.& licèt singulares sufficiunt; tamen ad probandum voluntatem, & intentionem testatoris, Castr.*cons.*395.*col.*3.*in princ.vers. Isti quidem, lib.*2. Aym. *cons.*73.*nu.*33. & fuit dictum in Romana de Alexiis 24. Februar. præteriti coram R. P. D. meo Caualerio.

15 Nec constare visum fuit de contraria mente testatoris, ex illis verbis, *totam, liberam, & absolutam,* quia vltra quòd DD. ad hoc allegati loquuntur in casu, in quo vnus tantùm fuit hæres institutus, & sic nostro non applicantur, in quo plures fuerunt hæredes scripti iuxta distinctionem Peregr. *d.art.*7.*num.*11. Sufficit ad exclusionem reuocationis fideicommissi, quòd dicta verba possint reddi dubia & æquiuoca, & aliud operari, vt de verbo *liberè* Gozad.*d.cons.*30.*num.*15. Laderch.*d.cons.*120.*in fin.* & in his præcisis terminis resolutum fuit in ciuitatis Castelli fideicommissi 10. Nouembris 1578. coram bon. mem. Bubalo, & facit decisio in Parmen. Datij longè Padi 10. Iunij 1611. coram R.D. meo Decano, & de similibus verbis pro faciendis voluntatibus, & libero arbitrio. Dec.*cons.*253.*viso puncto.* Paris. *cons.*18. *num.* 25. *vol.* 3. & quòd possit ad libitum disponere, Dec. *respons.* 92. *in fin. vers. Non obstat,* 4. *lo* 5. Ruin. *cons.* 99. *num.* 52. *vers. & similiter, lib.* 4. Peregr. *cons.*93. *num.* 7. *&* 8.*lib.* 1. Quia verba semper recipiunt interpretationem à subiecta materia, vt de dicto verbo *liberè* Laderch. *vbi suprà*, Gonzal. *ad reg.* 8. *glos.* 53. *numer.* 24. Gratian. *discept.*46.*num.*11. & Rot. *in decis.*313.*nu.*16.*part.*2 *diuers.* & in Bononien. de Blanchettis 6. Martij 1592. coram Illustr. Card. Mellino.

16 In proposito autem, omissis aliis consideratis per informantes, quorum aliquæ applicari possent circa varias dictorum verborum significationes, inter cætera dici potest, quòd cùm Nannes in testamento instituisset hæredes dictum Sforziam pro vna ex tribus partibus, pro aliis verò duabus Priorem Io. Cosmum & Numam Pompilium filios Cæsei quoad proprietatem, Cæseum verò quoad vsumfructum, relinquendo postea in codicillis eidem Cæseo non ampliùs vsumfructum in dictis duabus partibus, sed proprietatem medietatis omnium trium partium, & Sforziæ non ampliùs tertiam partem, sed aliam medietatem dictarum trium, poterat hoc modo dubitari, an idem Sforzia, qui pro consequenda sua medietate percepturus erat vltra dictam tertiam partem sibi relictam in testamento quartam partam ex dictis duabus ibidem relictis Ioan. Cosmo, & Numæ Pompilio, debuisset pro dicta quarta præstare vsumfructum relictum Cæseo in dictis duabus. Ideo verba illa, *totam liberam, & absolutam,* possunt intelligi apposita ad inducendam liberationem à dicto vsufructu, non autem à dicto fideicommisso, sed vbi etiam in aliquo repugnarent, esset potiùs attendenda mens, & voluntas illud non reuocandi, & quòd in eo veniant prælegata (quæ est certa ex supradictis) illa enim seruanda est etiam contra propriam verborum significationem. Cign.*in d.l.cùm virum, nu.*1.*vers.*3. *oppono. C. de fideicomm.* & ibi Butrig. *in fine.* Odofred.*num.*1. *vers.aliquando spectatur voluntas.* Alber. *nu.*3. Bald. *num.*19.& Salic.*num.*5. Paris. *cons.*79.*nu.*11. *& seqq. lib.*2. Card. Mantic.*de coniect.lib.*1.*tit.*7.*nu.*3.& Peregr.*d.artic.*7.*num.*21.

Demum non fuit visum obstare, quòd D. Prior 17
in duobus instrumentis fassus fuerit bona prædicta esse libera ab omni obligatione, hypotheca, & fideicommisso. Nam in primo dell' anno 1607. venditionis vnius petioli terræ in dicto territorio Cæsarum hæc assertio non legitur, cùm ex prædictis appareat euidenter erronea, *l.non fatetur, ff.de confess.* Dec. *cons.* 408. *num.*5. Aym. *cons.* 56. *num.* 8. *in fin. vers. Præterea, & cons.* 202. *numer.* 1. Corn. *cons.*229. *num.* 3. *vol.* 2. Et fit circa ea quæ sunt iuris, an scilicet fideicommissum esset reuocatum, necne, vt considerat Decian. *vbi supra, num.* 69. Similis verò assertio in instrumento permutationis factæ 3. Martij 1608. per Sforziam, & Priorem Ioan. Cosmum cum Iohanne Baptista Interamnen. est incidenter, nec præiudicat, cùm principaliter de fideicommisso disputetur, vt ex Butr. & Felin. *in c.illud, de præsumpt.* not. in specie Decian.*respons.*33.*num.*68.*vol.*1. Alia in contrarium adducta Dominis visa fuerunt responsione non indigere. Et ideo ex his decisum fuit, clarè constare de non reuocatione fideicommissi, prout etiam esset in dubio pronunciandum, ex allegatis per Mantic. *de coniectur.lib.*12.*tit.*1.*nu.*10. & Peregr.*de fideicom. artic.*1.*num.*40.*vers.cùm enim constat,* &c.

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Anconitana, seu Auximena florum. Lunæ 18. *Aprilis* 1616.

ARGVMENTVM.

Manutentio non conceditur non probata possessione tempore motæ litis, & de probatione possessionis per testes plura notantur, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

*Manutentio non conceditur non probata possessione tempore motæ litis, num.*1.

*Possessio probata contra vnum non suffragatur quoad alium, num.*2.

*Testis contra producentem plenè probat, numer.*3. *in fine.*

*Testis de facto proprio deponens probat plusquam semiplenè, & satis dicitur deponere de facto proprio deponens, etiam quòd deponat de facto, quod est sibi commune cum alio, num.*4.

*Possessio quæ per decennium non habet adminiculum facti admittitur, num.*5.

Posses-

Possessio non probatur per testes de auditu, numero 5. in fine.

Vniuersati, seu communitati præiudicare non possunt particulares homines. Aliud enim est factum singulorum de vniuersitate, aliud, verò factum ipsius vniuersitatis.

DECISIO DCCXII.

1 TEnuerunt Domini, sententiam de partibus, quæ concedit manutentionem Communitati Anconæ, contra Cõmunitatem terræ Offaneæ, ad portandum flores ad Ciuitatem Anconiæ in festo Sanctissimi Corporis Christi, esse infirmandam; quandoquidem ex deductis non apparet de quasi possessione dictæ Communitatis Anconæ de tempore motæ litis, quod est præcipuum requisitum, ad obtinen. manutentionem, *§.retinendæ, Instit.de interdict.* Couar.*pract.quæst.c.*17.*num.*3.*vers. quoad interdictum*, Alex.*cons.*90.*nu.*4.*lib.*1. Neuiz. *cons.*80.*num.*2. Caputaq. *decis.*198.*part.*2. Seraph. *decis.*1295.

2 Nec suffragaretur quasi possessio contra alias Communitates, nisi probatur in indiuiduo contra Communitatem Offaneæ, etenim quasi possessio contra vnum non suffragatur quoad alium, Crau. *cons.*317. *in fin.* Paris. *cons.*37.*num.*17.*lib.*3. Menoch. *cons.*331.*num.*113. Et eo minus, quia terra Offaneæ non est de diœcesi Anconitana. Vnde quicquid fecerint Castra diœcesis in honorem Sanctissimi Corporis Christi, & sic ad cultum spiritualem, non inferret ad Castra, quæ non sunt de diœcesi Anconitana, & quæ tenerentur exhibere cultum spiritualem suæ Cathedrali, aliàs posset euenire, quòd terra Offaneæ pro eodem cultu posset grauari duplici onere, nempe, & in ciuitate Domina temporali, & in ciuitate Domina spirituali, contra not. *in c.non debet, de reg.iur.in 6.* cum concordantibus, & sic stante diuersitatis ratione, non benè arguitur de castris subiectis Anconæ, in temporalibus & spiritualibus, ad castra subiecta in temporalibus tantùm, ad not. *in l. illud.ff. ad l. aquil.* cum similibus.

3 Non obstant testes inducti pro parte Communitatis Anconæ quia visum fuit, illos non concludere quasi possessionem de tempore litis motæ, quin potiùs aliqui ex illis contrarium deponunt. Primus testis licèt dicat se tulisse intimationes Communitati Offaneæ ad portandos flores, attamen expressè declarat, se nescire, an dicti flores, fuerint asportati, vel non. Tertius testis iuxta quartum expressè dicit se non esse informatum, an Communitas Offaneæ portauerit, aut miserit flores, vel non, & idem repetit iuxta quintum, & iuxta sextum. Quartus testis satis clarè deponit contra Communitatem, dicit enim se esse Officialem Communitatis Anconæ, & fuisse suam incumbentiam recipere dictos flores, & exercuisse dictum officium spatio 18. Annorũ in circa, & quòd durante suo officio, nunquam vidit Communitatem Offaneæ portasse istos flores; & ponderarunt Domini, quòd iste testis ex duplici capite est maximè attendendus. Primò, quia inductus ab ipsa Communitate Anconæ, contra quam deponit, ad not. per Bald *in l.data opera, n.*47.*C.qui accusare non pos.* Bart.*cons.*92.*nu.*6.*lib.*1. Bero.*cons.*96.*nu.*11.*lib.*3. Boër.*dec.*245.*n.*3.*in fin.* Surd.*cons.*217.*n.*21. Gramm. *decis.*34.*nu.*10.*cum tribus seqq.*

4 Secundò, quia deponit de facto proprio; dicitur enim factum proprium, quod est sibi commune cum alio, *Clem.*1.& ibi Imol. *num.*9. *vers. tertio casu, de probat.* Rota in Elnen. beneficij 27. Februarij 1606. coram Reuerendiss. Bononien. & in Asculana iurispatronatus 18. Martij 1616. coram me; testis autem in facto proprio, plusquam semiplenè probat, Paul. de Castr. *in l. quicunque, in fin. C. de seru.fugit.* Alex.*cons.*192.*sub num.*14.*vol.*6. Gab.*conclus.*1.*num.*20. *& 22. de testib.* Quintus testis, & ipse concordat cum isto quarto, ibi, *sono alcuni anni che la detta Communità d'Offagna non porta, ne manda li fiori in Ancona.*

5 Et licèt subiungat esse verum, *che 25. ò 30. anni fa era solita detta Communità mandare in Ancona detti fiori per detta Festa*, & se vidisse illos portare, attamen etiam si talis depositio concluderet quasi possessionem de tempore ante 20. annos, non suffragaretur modernis temporalibus, & sic de tempore motæ litis; quia possessio, quæ per decennium non habet adminiculum facti, amittitur. Io. de Imol. *in cons.*111.*sub num.*2. Castr. *cons.*54.*num.*1. *lib.* 1. Gabr. qui multos congerit, *de restit. spoliat. conclus.*5.*nu.*22. Sextus testis, & ipse percutit tempus ante 38. annos, erat enim tempore examinis annorum 45. suæ ætatis, & deponit de his, quæ vidit, vel fecit, dum erat annorum 14. incirca. Septimus testis licèt dicat, se scire, *che sono stati portati li fiori dalle Communità per honorare la Festa del Santissimo Sacramento*; attamen dicit, *che Castello fusse; io non me lo ricordo*; dicebant etiam adesse alios testes de auditu, qui non probant, ad *l.testium.C. de testib.* Natt. *cons.*145. *num.*1. Gemin. *cons.*142. *num.*5. *vers. Bertinus*, Alex. *cons.*72. *num.*8. *in fin.lib.*1. Roland. à Vall. *cons.*51. *num.* 23. *& seq.lib.*1.

6 Et vlteriùs fuit ponderatum, quòd testes, qui deponunt de antiquis temporibus, adhuc nihil concludunt de illo tempore, quia non deponunt, fuisse asportatos de ordine Communitatis Offaneæ, congregato Conc. vt requirebatur ad obligandam Communitatem, aliàs quicquid fecissent particulares homines, non possent præiudicare ipsi Communitati, *c.non debet.de reg.iur.in 6.* Aliud est enim factum singulorum de Vniuersitate, aliud verò factum ipsius Vniuersitatis, *l.sicut.ff.quod cuiusque vniuers.nom.* Federic. de Sen. *cons.*15.*in princ. vers.præterea aliud*, Gabr. *concl.vnic.nu.*6.*& seq.quod cuiusque vniuers.nom.*

REVERENDISSIMO P. D. PAMPHILIO.

Reatina bonorum. Veneris 22. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Prohibitus alienare sub pœna caducitatis, si prohibitioni contrauenitur, cadit à re alienata, non autem à rebus non alienatis, & multo minus cadit à fideicommisso iniuncto in casu mortis.

SVMMARIVM.

*Fideicommisso expirato possunt bona fideicommissaria alienari, non obstante quacunque testatoris prohibitione de non alienando, num.*1.

Prohibitus alienare si alienat, cadit à iure rerum alienatarum, & non ab aliis rebus non alienatis, nu. 2. & 3. Vbi nec etiam cadit à fideicommisso facto in casu mortis.

Instrumentum dicitur probatio probata, num. 4.

Prohibitus alienare sub pœna caducitatis ab omni iure, intelligitur in casu alienationis, & à re alienata, non autem, quòd sit exclusus à fideicommisso in casu mortis, num. 3. & 5.

DECISIO DCCXIII.

1 FVit resolutum laudum esse reuocandum, quia declarat Sideriam esse immittendam in possessionem bonorum, de quibus agitur, sub prætextu quòd super iis factus fuerit locus fideicommissis ex testamento Peregrini, & Angeli ad fauorem Ioannis, & Attilij fratrum, & quòd ex illorum persona, dicta bona ad Sideriam vti sororem, & hæredem ab intestato transmissa fuerant: & tamen per dictum Peregrinum testatorem, & Angelum ipsius filium, dicta bona perpetuo fideicommisso supposita fuerunt, cum expressa prohibitione alienationis ad fauorem descendentium masculorum, fœminis quo ad ea perpetuò exclusis, ita vt cùm Hortensius, & Dominicus fuerint vltimi masculi ex descendentibus testatorum in dictis fideicommissis vocati, sicque fideicommissum in iis expirauerit, benè potuerint dicta bona liberè alienari, *l. cum pater. §. libertis, in fin. ff. de legat.* 2. Paul. de Castr. *cons.* 454. *num.* 2. *lib.* 1. Dec. *cons.* 635. *num.* 18. Gabr. *cons.* 140. *num.* 42. *lib.* 1. Surd. *cons.* 284. *num.* 19. *cons.* 473. *num.* 6. *& cons.* 559. *num.* 9. Rota in causa Vrbeuetana fideicommissi 24. Nouembr. 1614. coram Reuerendo Patre Domino meo Manzanedo.

2 Nec obstare, quòd aliqua ex supradictis bonis per Hortensium, & Dominicum, de anno 1587. alienata fuerint, & consequenter statim factus fuerit locus dictis fideicommissis ad fauorem Ioannis, & Attilij vnius ex dictis alienantibus filiorum, quia fuit responsum, quòd prohibitio alienationis est facta sub pœna caducitatis ab omni iure in re alienata, quo casu non poterat dici factus locus fideicommisso ad fauorem Ioannis, & Attilij super omnibus bonis, de quibus loquitur laudum, cùm pœna priuationis comprehendat tantùm bona alienata, nedum quia ad ea est restricta per testatores, ad not. per Doctor. *in l. filiusfamilias. §. diui. il 2. ff. de legat.* 1. Sed etiam quia regulariter de iure pœna priuationis pro re tantùm alienata locum habet, & non vltrà, Ias. *in l. ait prætor. nu.* 4. *& seq. ff. de iur. iuran.* & post alios Menoch. qui dicit hanc opinionem esse probabiliorem, & magis receptam, *cons.* 164. *nu.* 22. & sine dubio procedere iuris Canonici æquitate inspecta, post relatos testatur Honded. *cons.* 72. *nu.* 13. *lib.* 1. Ideoque laudum remanet iniustum, saltem quoad bona alienata per Dominicum, de anno 1592. post mortem dictorum Ioannis, & Attilij, quorum respectu iam fuerat factus locus fideicommissis ad fauorem ipsius Dominici, qui propterea vti vltimus vocatus dicta bona liberè alienare potuit, ex supradictis.

3 Vltra quod fuit etiam dictum, laudum esse iniustum quoad bona alienata de dicto anno 1587. quia licèt alienantes ab omni iure super re alienata, tunc ceciderint ad fauorem Ioannis, & Attilij, & fideicommisso in casu alienationis priuati essent; non tamen sequitur, quòd essent exclusi à fideicommisso in casu mortis, si Ioannes, & Attilius prædecessissent, prout postea contigit. Bart. *in l. cùm pater. §. libertis, sub num.* 2. *in fin. ff. de legat.* 2. Ruin. *cons.* 166. *num.* 4. *& 9. in fin. lib.* 2. Honded. *dicto cons.* 72. *num.* 10. *& pluribus sequentibus, lib.* 1. *& cons.* 69. *num.* 50. *lib.* 2. Petr. *de fideicomm. quæst.* 11. *num.* 576.

Quòd autem Ioannes, & Attilius prædecessissent, satis visum fuit constare ex testibus, qui deponunt, quòd Ioannes obiit ante Attilium, & quòd Attilius obiit de mense Augusti 1591. Hortensius verò superuixit postea per plures annos, vt apparet ex ipsius testamento condito de anno 1597. prout etiam superuixit Dominicus, vt constat ex publico instrumento venditionis factæ de anno 1592. quòd dicitur probatio probata, Bald. *in l.* 1. *n.* 8. & ibi Ias. *num.* 10. *ff. de nou. oper. nunciat.* 4

Neque releuare, quòd Peregrinus testator alienantem, & quomodolibet contrafacientem ab omni iure cecidisse, eoque irreuocabiliter priuatum esse declarauerit, quia id intelligitur in casu alienationis, ita vt alienantes censeantur irreuocabiliter priuati ex alienatione facta per cohæredem, vel alium, non autem quòd censeantur etiam exclusi à fideicommisso in casu mortis, ex supradictis, & facit quia licèt alienantes contrauenerint respectu fideicommissi ex causa alienationis, non tamen contrauenerunt respectu fideicommissi in casu mortis inducti, & propterea eo priuari non debent, cùm circa ipsum in nihilo deliquerint, ad tex. *in l. ex facti. §. Iulianus. ff. de vulg. & pupill.* cum aliis adduct. per Honded. *dicto cons.* 72. *nu.* 10. *& seq. in fin.* 5

Minus obstare, quòd alienantes supradictis fideicommissis in omnibus, & per omnia in instrumento alienationis renunciauerint; quia placuit responsio, quòd cùm id fecerint ad cautelam, & ad fauorem emptoris, ne scilicet ex causa fideicommissi venditio annullari posset, non censentur propterea exclusi à fideicommisso in casu mortis, & sic à iure superueniente ex persona substitutorum, ex suprà deductis. Et ita decisum. 6

REVERENDISSIMO P. D. BVRATTO.

Spoletana bonorum. Veneris 22. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

De manutentione concedenda ei, qui sua possessione spoliatus fuit per sententiam iudicis notoriè iniustam, quando pro spoliato se non habuit, & quando sententia notoriè iniusta dicatur.

SVMMARIVM.

Mandatum de manutenendo dari debet sua possessione spoliato vigore sententiæ notoriè iniustæ, & non habentis se pro spoliato, num. 1.

Sententia quæ non iustificatur ex actis, dicitur notoriè iniusta, num. 2.

Possessio iure familiaritatis nullum possessori ius tribuit, num. 2. & 3. in fine.

Posses-

Possessio præsumitur iure familiaritatis, quando possidens nullum habet ius, præsumitúrque possessorem possidere nomine habentis titulum, præsertim ad exclusionem spolij, n.3.

Possessio curatoris non præsumitur iure proprio, sed nomine pupilli, cuius curam quis gerit. n.4.

Sententia vbi est iniusta, est etiam iniusta exequutio facta illius vigore, ibid. in fine.

Testes examinati sine citatione partis, & sine commissione iudicis, dicuntur nulliter examinati, numero 5. & 6.

Melioramenta vbi sunt liquida impediunt reintegrationem possessionis, nec cautioni de illa resiciendo locus erat, n.7.

DECISIO DCCLXIV.

1 DIxerunt Domini dandum esse mandatum de manutenendo Francisco, eiecto à possessione bonorum, de quibus agitur, per sententiam de partibus notoriè iniustam, & non habenti se pro spoliato, quod quotidie seruat Rota, ex communi & trita conclusione, quòd iudex minus rectè & ritè procedens non priuat possessione, *c. consequente. de restit. spoliat.* & ibi Abb. *num* 8. quæ manutentio datur in gradu appellationis, vt seruatum fuit in pluribus causis relatis in illa Romana de Bambellis coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno, & vltimo loco in Papien. bonorum 17. Decembris 1612. coram D.P.D. meo Verospio.

2 Quòd autem sententia sit notoriè iniusta, ostenditur. Primò, quia ex actis non iustificatur. Put. *decis* 401. *lib.* 1. *in fin.* Cæsar de Graff. 16 *n.* 15. *de probat.* Card. Seraph. *dec* 684. *n.* 8. *& decis.* 987. *num.* 2 *&* 6. & de inueterata Rotæ obseruantia idem Card Seraph. *dec* 1261. *nu.* 5. Deficit enim primum extremum in hoc iudicio requisitum, quia possessio Doralicis per septem eius testes probata, aut fuit iure familiaritatis, vt arguitur. Tum ex renunciatione successioni paternæ per ipsam præuia dote sibi constituta facta Capitulo Francisco patri stipulanti pro se, & Innocentio filio legitimato, eiúsque descendentibus, cum præsentia iudicis & consensu propinquorum. Corn. *consil.* 91 *num.* 17 *vers. maximè, volum.* 4. Tum ex duobus testamentis paternis, in quibus d Innocentius fuit vniuersaliter hæres institutus, & Doralix ei substituta.

3 Vnde cùm ipsa non existente conditione substitutionis nullum haberet, nec habere posset titulum, adeò vt nec etiam potuisset à creditoribus vti hæres conueniri, vt in puncto consideratur. Soc. *cons.* 60. *num.* 7. *vers. ex prædictis, vol.* 1. possessio illius præsumitur iure familiaritatis, & nomine Innocentij habentis titulum ex prędictis testamentis. Bart. *in l. qui iure* 41. & ibi Castrens. & alij. *ff. de acquir. hæred.* Soc. *d. cons.* 6. *n.* 4. 5. *&* 7 *lib.* 1. Menoch. *præsumpt.* 67. *num.* 12. *lib.* 6. & in terminis ad exclusionem spolij Pontan. *de spol. lib.* 3. *sub num.* 50. *vers. probabiliter igitur, & vers. idémque futurum,* & consequenter huiusmodi possessio attendi non debuit, nec in aliqua consideratione haberi, *l. qui iure, & l. communis seruus ff. de acquir. poss.* & ibi Docto. prętertim Castren. *in l specie nostra ad obtinen. in spolio.* Gozadin. *cons.* 99. *n* 15. Bero. *cons.* 58. *nu.* 9. *& cons.* 60. *nu* 23. *&* 24. *vol.* 3. Ceph. *cons.* 4. *nu.* 40. *vol.* 1. Pont. *de spol. d lib* 3. *sub nu* 50.

4 Aut prędicta possessio Doralicis fuit iure proprio, & cùm per testes ipsius non probet priuatiuè quoad alios, sed simul etiam cum Innoc. vt deponunt primus & quartus, qui etiam coadiuuatur per secundum & septimum, testificantes de cohabitatione dicti Innocentij in domibus hæreditariis, & cùm Cæcilia quoque eius matre, vt deponunt omnes, siue illa iure proprio possederit, siue curatorio nomine dicti Innocentij, prout præsumendum videtur ex eo, quòd tutrix & curatrix illius relicta fuit in vltimo testamento Francisci. Gozadin. *d. cons.* 99. *num.* 5 *& num.* 7. *in fin. & nu.* 15. Bero. *d. cons* 58. *num.* 3. *vol.* 3. Paris. *cons* 99 *nu* 18 *vol.* 2. Nunquam potuit Doralix reintegrari ad totam & integram possessionem bonorum emptorum & possessorum per Franciscum, & ideo sententia ad totam reintegratoria reditur expressiua, & sic in totum nulla & iniusta. *l. in hoc iudicio. ff. famil. herciscund.* Put. *decis.* 315. *num.* 1. *cum seq. lib.* 1. *in nouis,* & consequenter etiam executio, iuxta decis. in illa Romana spolij 21. Februarij 1600. coram bon. mem. Iusto.

Secundò principaliter, quia testes Doralicis fuerunt sine partis citatione ad videndum illos iurare, & sic nulliter recepti *l. si quando. C. de testib. c.* 2. *eod. tit.* Rot. *decis.* 15. *eod. tit. in nouis,* ac etiam sine commissione receptionis iuramenti, quod erat præstandum, vel per iudicem Notarium de eius mandato, Bart. *in l. videamus.* §. *deferri. de in lit. iuran.* Felin. *c. tuis, num.* 8. *vers. item quoniam, de testib.* Verall. *decis.* 266. *in princ. par.* 3. Vestr. *in prax. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 11. & ibi Apostil. *num.* 45. *& seq.* Rota in Niuerina Castri 6. Iulij 1595. coram Cardinali Blanchetto. 5

Nec decretum 18 Septembris 1613. in præsentia Procuratoris Francisci aliud continet quàm admissionem articulorum Doralicis, non autem declarationem instrumenti, & testes non iurarunt nisi de mense Nouembris subsequētis, de quo fuerunt examinati. Aliud verò decretum 18. Iunij 1614. commissionis factæ Notario instrumenti testium, & quòd interim haberentur pro iuratis de partium consensu, fuit post examen testium super primo completum, & pro examine aliorum testium super aliis articulis ad repulsandum testes Francisci, & super quibus postea aliqui testes non fuerint inducti, & præfata fuerunt in facto coram me firmata. 6

Tertiò, iustitia notoria resultat ex reiectione exceptionis melioramentorum factorum per Franciscum in refectione hospitij, reductione terrarum ad culturam, plantationem arborum & vitiū, & exsiccatione aquarum & ædificiorum, quibus omnibus & aliis vltra testes Doralicis iuxta 21. & 22. deponunt omnes testes Francisci, prout etiam, quòd sunt vtilia & necessaria, & videlicet primus, tertius & quartus iuxta 38. & super 39. & quintus iuxta 35. & 38 & art. 39. & 6. iuxta 39. octauus, nonus & decimus iuxta 38. & 39. quorum etiam aliqui de augmento valoris & redditus bonorum propter dicta melioramenta, videlicet primus iuxta 41. & 57. tertius iuxta 40. de quibus melioramentis fuerat in tempore oppositum & protestatum, & ideò cùm essent liquida saltem in genere, non erat locus reintegrationi, nisi illis in primis & ante omnia refectis ipsi Francisco possessori bonæ fidei & cum tit. empt. Menoch. *de recup. remed.* 15. *num.* 569. *vers. contrarium.* Pontan. *de spol. lib.* 4. Surd. *num.* 63. *vers. interdúmque poterit,* 7

Nec erat locus cautioni. Capic. *decis.* 57. *numer.* 7. Ruin. *cons.* 44. *in fin. lib* 1. Menoch. *d. remed.* 15 *num.* 570. quam opinionem sequitur Rota, teste Galles. *de oblig. Cameral. par.* 4. *quæst.* 2. *n.* 13. & est decis. Putei 10. *de re iudic.* & Peregr. 16. *eod. tit. in manuscr.* in cuius decisionis casu melioramenta non erant liquidata, & possessor erat paratus liquidare, & probare. Rot. *decis.* 120. *part.* 2. *diuers.* cum aliis in Romana de thesauris 11. Ianuarij 1613. coram Reuerendissimo Damasceno. Et ita decisum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Mediolan. pensionis. Veneris 29. *Aprilis* 1616.

ARGVMENTVM.

Arbitrio alicuius quando quid est commissum, morte arbitrari debentis expirat arbitrium. Cætera videas in summario.

SVMMARIVM.

Verba plus, *&* minus *solent importare quantumcunque tempus subiectæ materiæ sit necessarium, numero* 1.

Verba prout sibi videbitur, *&* prout sibi visum fuerit, *important liberam, & absolutam potestatem, num.* 2.

Prorogatio non præsumitur maior prima dilatione, num. 3.

Arbrium omne arbitrari debentis illius morte extinguitur, ibid. in fine.

Indefinita oratio solet vniuersali æquipollere, nu. 4. *declara vt num.* 5.

Voluntas ex facto declaratur, num. 6.

DECISIO DCCLXV.

1 CVm ad fauorem deputatorum fabricæ Canonicæ Ecclesiæ maioris ciuitatis Mediolani fuisset resolutum Canonicos ordinarios neque beneficiatos officiales durante 2. quinquennio posse fructus bonorum fabricæ applicatorum in præiudicium fabricæ subtrahere, quod videbatur etiam conuenire resolutionibus iam factis inter Canonicos & officiales coram Reuerendo Patre Domino Vbaldo 22. Maij 1614. & 20. Februarij 1615. exinde dubitatum fuit, an esset recedendum à prædictis decisionibus in ea parte, in qua fuerat firmatum applicationem per S. Carolum factã vltra secundum quinquennium non durare, qui erat effectus præsentis disputationis, ex quo fabricerij prætendebant fructus dd. bonorum vinculatos remanere vsquequo fabrica fuisset perfecta, iuxta eiusdem sancti Caroli facultates.

2 Verùm DD. censuerunt non esse recedendum à prædictis decisionibus. Nam etsi de applicatione fructuum pensionis & bonorum Caluenzani, & Besari instrumento constet, & de potestate Sancti applicanda non videatur posse dubitari, cùm de pensione & bonis Caluenzani in breui Pij V. sub Greg. XIII. expedito legatur facultas per quinquennium, & plus, & minus, arbitrio suo, & vsquequo fabrica fuerit perfecta, quæ voces *plus, & minus* solent importare quantumcunque tempus subiectæ materiæ sit necessarium. *l. sufficit. ff. de cond. indeb. l.* 1. *C. de legat.* & declarat Soc. sen. *consil.* 51. *num.* 44. *lib.* 4. Menoch. *consil.* 816. *num.* 8 *&* 9. & quoad bona Besati amplior sit facultas ex altero Breue eiusdem Gregor. XIII. dum illa est data arbitrio suo, & prout sibi videbitur, & in alios etiam quos dixit vsus, & prout sibi visum fuerit expedire, ex quibus libera, & absoluta potestas videtur attributa per ea, quæ latissimè tradunt Crau. *cons.* 105. *nu.* 4. Menoc. *de arbitr. ind. q.* 8. *nu.* 12. Surd. *cons.* 380. *n.* 33. *& seqq.*

Tamen de voluntate non est absolutum vsquequo fabrica sit perfecta, quia applicatio reperitur facta ad primum quinquennium, iuxta facultates, & inchoanda ab anno 1577. in Natiuitate Domini, & finien. in eodem die de anno 1582. & de eadem voluntate circa vsum arbitrij in maiori tempore durare deberet, applicatio non videtur constare vltra secundum quinquenium, quia instrumentum fabriceriorum anni 1583. 13. Octobris, quod in decisione 12. Maij 1614 dictum fuit continere applicationem pensionis, & sic verius declarationem continuationis applicationis, emanauit postea noua facultas ad secundum quinquenium per eundem S. Carolum obtentum, nempe de anno 1583. 18. Martij. Ideò ab ea tanquam à precedenti titulo videtur regulandum & declarandum. *l. quæ mulier. cum gloss. ff. de rei vend. l.* 2. *de acqu. poss.* Dec. *consil.* 297. *nu.* 2. Alciat. *de præsumpt. reg.* 2. *præsumpt.* 23. Bec. *cons.* 6. *num.* 6. ac etiam ne maior videatur prorogatio prima dilatione, vt bene ponderatur *in decis.* 12. Maij 1614. ex Bald. Gabr. & aliis alleg. & cessante declaratione voluntatis clausula *plus, & minus* arbitrio eiusdem Sancti, & vsquequo fabrica sit perfecta, non potest, mortuo eodem sancto Carolo, ampliare determinationem temporis expressam in 5. annos, cùm omne arbitrium arbitrantis morte extinguatur. *l. . . . . § fin.* vbi Bart. *num.* 5. *ff. de verb. oblig.* cum aliis alleg. in decis. 20. Februarij 1615. 3

Non obstat, quòd S. Carolus viuens declarauerit arbitrium esse in perpetuum vsque ad fabricæ perfectionem, dum transacto primo quinquennio, finito in Natiuitate Domini anni 1582. de mense Martij anni seq. 1583. deputauit fabricerios indefinitè, & absque temporis præfinitione, cum potestate exigendi fructus, & illos conuertendi in fabricam, quæ deputatio cùm emanauerit ex facultatiuo arbitrio applicandi fructus vsquequo fabrica fuerit perfecta, habet vim declarationis, & sic nouæ applicationis, quæ, vt iam fuit firmatum, sicuti indefinitè facta fuit, vt dicebatur censeri debere applicationem esse factam vsquequo fabrica perfecta esset, sequendo naturam indefinitæ rationis, quæ solet æquipollere vniuersali dispositioni, & facultati, ac si dictum fuisset, vsquequò fabrica esset perfecta. *l. iurisperitos. ff. de excus. tutor. l. sufficit. ff. de cond. indeb.* & concurren. coniecturis pro fabriceriis circa voluntatem enixam eiusdem Sancti de fabrica perficienda ponderatis dicebatur eo faciliùs sensum prædictum esse retinendum. 4

Fuit enim responsum ex dicta deputatione inferri quidem ad vsum facultatis, & arbitrij ad extendendam applicationem pro maiori tempore vltra quinquennium, & pro eo maiori tempore non declarato indefinitam deputationem æquipollere 5

pollere tempori in administrando, sed non propterea inferri ad declarationē determinati temporis, poterat enim intelligi, vel ad vitam S. Caroli, cùm arbitrium per mortem soleat expirare, vt iam dictum est, vel secundùm nouam facultatem pro altero quinquennio, vel vsquequo fabrica perfecta esset, & ideo placuit Dominis arbitrium pro maiori tempore ex deputatione fabriceriorum desumptum esse terminandum ad secundum quinquennium, non autem vsquequo fabrica esset perfecta, per rationes in decisione diei 12. Maij ponderatas, ne scilicet longior sit prorogatio dilatione, & quia hoc conueniebat nouæ facti ad alterum quinquennium obtentæ, & agebatur de præiudicio tertij, cui ista bona, & pensio fuerunt antea applicata, pro quo sumenda est interpretatio, & quanto minus possit, istæ temporales concessiones præiudicent, ac demum quia sanctus Carolus in applicatione de anno 1577. pro fructibus tantùm Calueazani addidit verba facultatis *plus, & minus, dd. 5. annorum*, prout Illustrissim. & Reuerendiss. Domin. suæ videbatur, & non etiam addidit vsquequo fabrica esset perfecta, prout debuisset, vt certus esset vsus facultatis, & declaratio sui arbitrij in applicatione vsque ad finem fabricæ, & potiùs contrarium argumentum desumitur, ex quo in Breui secundi quinquennij de facultate sua dubitauit, & deputatio fuit facta post Breue obtentum.

Coniecturæ autem in contrarium ponderatæ visæ sunt Dominis non releuare, cùm certum sit S. Carolum non vsum fuisse facultate applicandi prædictos fructus vsquequo fabrica esset perfecta, neque verbis expressis, neque ex alio actu, qui eam declarationem ex necessitate inferre posset, vt exinde tanquam ex facto certo posset voluntas declarari, iuxta dispositionem *l. Paulus. ff. rem rat. hab.*

7 Non obstat, quòd applicatio semel falsa, cum clausula *arbitrio*, censeatur perpetuò durare, ratione subiectæ materiæ, vt per Crauett. *consil. 732. num. 12.* & consequenter in præsenti vsquequo fabrica sit perfecta, quia hoc est, de quo quæritur, an sanctus Carolus vsus sit arbitrio in appositione fructuum, vsquequo fabrica sit perfecta, quod Dominis visum est non probari, sed potiùs contrarium, vt dictum est, quòd ipsemet Sanctus dubitauit in vltimo Breui.

8 Non obstat, quòd Sanctus non dubitauerit de priori suâ facultate quoad fabricam Canonicæ, sed tantùm quoad fabricam domorum officialium, ex quo de anno 1577. applicationem fecerat ad quinquennium, & plus, & minus arbitrio, quod non fecisset, si dubitasset perfecto quinquennio non habere facultatem, quia per illa verba *plus, & minus*, non totaliter dubitatur respectu temporis determinati, sed pro modico tempore, maximè quia Sanctus non addidit verba, *& vsquequo fabrica fuerit perfecta.*

9 Similiter cessant aliæ responsiones datæ ad illud Breue, quòd scilicet eo non fuerit vsus, vel quòd fuerit obtentum ad cautelam, quia non propterea cessat præsumptio ex eo desumpta ad determinandum voluntatem sancti Caroli circa tempus ad probandum.

Et ita, &c.

REVERENDISSIMO P.D. BVRATTO.

Romana expeditionum, seu mercedis. Mercurij 4. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De procuratore an, & quando teneatur Notario soluere mercedem scripturarum factarum in causa sui principalis, & quando credatur libro expeditionum Notarij, in quo facit debitorem ipsum Procuratorem.

SVMMARIVM.

Procurator non tenetur Notario ad mercedem scripturarum, nisi vel ex propria promissione, vel vtili actione ex locato, num. 1.

Libri retenti ex necessitate officij à personis authoritate publica deputatis, fidem faciunt, numer. 2. Vbi præsertim de libro expeditionum. declara, vt fidem faciat contra illum, ad quem spectant expeditiones scriptæ in libro, seu illum, de cuius ordine, & mandato scriptæ fuerunt, d. nu. 2. & 4.

Notario asserenti se rogatum de commissione sibi facta non creditur, n. 3.

Libris dationum non creditur in his, quæ non pertinent ad officium scribentis, ibid.

Notariis pro exactione mercedis scripturarum datur officium iudicis nobile, num. 4.

Iudicis officium competit loco deficientis actionis, ibid.

Libris Notariorum circa expeditiones factas non creditur, nisi contra eos ad quos pertinent expeditiones, ibid.

Procurator non tenetur Notario soluere mercedem scripturarum habitarum pro suo principali, nisi fidem propriam astrinxisset, num. 5.

Procurator præsumitur proprio nomine contraxisse, & non se ipsum obligare voluisse. ibid.

Procurator præsumitur solùm suum principalem obligare voluisse, quando is qui contraxit, sciebat mandatum, ibid.

Soluens debitum in aliqua parte, non videtur debitum approbasse in parte non soluta, num. 6.

DECISIO DCCLXVI.

Dixerunt D D. Dominum Torquatum non 1
teneri ad soluendam summam à Fabrio petitam pro mercede expeditionum, & scripturarum in eius officio dum erat Notarius A. C. pro diuersis personis confectarum, de qua fuit eidem datum debitum in libris dicti officij. Ipse enim non tenetur ad mercedem nisi vel ex propria promissione, Bart. *in l. 1. §. ludi, in fin. ff. de var. & extraord. cogn.* Bec. *consil. 27. num. 9.* vel vtili actione ex locato. Idem Bart. *in d. §. ludi, & in l. argentarius, num. 3. ff. de edend.* & ibi Angel. *numero 2. circa fin.* Alex. *numer. 5.* Iacob. *numer. 8.* Ias. *numero 1. & 2.* Cagnol. *in l. si librarius, numer. 49. ff. de regulis iuris*, & Bec. *d. consil. 27. numer. 4. & 9.* Quæ tamen promissio, vel locatio non probantur ex dictis

libris, super quibus Fabrius intentionem suam fundare conatur.

2 Quamuis enim (vt notissimum est) in illis adnotentur expeditiones in Curia, & extrà, ad hoc præsertim, vt in fine cuiuslibet mensis videantur emolumenta officiorum, de quibus participes sunt Illustrissimus D. Cardin. Camerarius, A. C. Montistæ, & Massa communis Collegij Notariorum, vt etiam habetur in Reformatione Tribunalis A.C. fe. re. Pij V. edita 4. Decembris 1570. *in §. de pretio autem & in §. hoc autem.* Ideoque DD. firmauerint eos vti detentos ex necessitate officij, & à personis authoritate publica deputatis fidem mereri, *dicta l. argentarius*, & *l. quadam. §. nummularios*, vbi Bart. *in fin.* Alex. *numer.* 2. Iacob. *num* 5. & Ias. *num.* 8. Rip. *in l. admonendi. numero* 130. *versic.* 1. *casu. ff de iur. iurand.* cum alleg. per Surd. *cons.* 429. *numer.* 38. & Card. Serap. *decis.* 431. *numer.* 5. & *decis.* 1088. *numer.* 4. & de libro huiusmodi expeditionum habetur *in dict. reformatione. §. in omnibus.* Eam tamen mereri dixerunt in eo solùm, vt probent quòd dictæ scripturæ, & expeditiones fuerint factæ, & datæ extrà, vt per DD. *in l. 1. Cod. de edend.* & Cardin. Seraph. *dict. decis* 431. *numero* 6. Secus verò in eo, quòd fuerint per D. Torquatum, ad quem non spectant petitæ, seu de illius ordine, & mandato confectæ, in hoc enim tanquam priuati, & familiares nihil probant ad fauorem scribentis *vulg. l. exemplo*, & ibi DD *Cod de probat.* Bart. *in d. l. admonendi n* 26. *vers si vero, ff de iur. iurand* cum quo transeunt ibid. Alex. *num.* 34. Ias. *numer.* 81 *& in repet. numer.* 111. Ripa *numero* 121. Curt. iun. *num.* 38. & Purpurat. *num.* 190. Rot. *decision.* 164. *num.* 3. *& decis. vlt. num.* 1. *part.* 1. *diuers.* & in Tudertin. dotium 6. Iunij 1605. coram R. P. D. Manzanedo.

3 Sicut in fortioribus non creditur Notario asserenti se rogatum de commissione sibi facta, quia agitur de eius vtilitate, Dec. *de communi cons.* 159. *num.* 8. & *in cap quoniam contra, num.* 49. *de probat* Menoch. *lib.* 2. *præs.* 79. *num.* 18. & facit Ias. *consil.* 103 *vol.* 1. vbi quòd non creditur libris Datiorum, non obstante priuilegio ducali, quòd fides adhibeatur, respectu cuiusdam fideiussionis in eis scriptæ, quia non pertinebat ad officium. Nec releuat prætensa consuetudo adhibendi fidem in hoc prædictis libris, cùm non fuerit probata, Salicet. *in dicta l. exemplo. num.* 1 *circa fin. vers. oportuit,* Bertachin. *in tract. de gabell. part.* 2. *num.* 4. Dec. *in c.* 1. *n.* 113 *de probat* Purpurat. *in d. l. admonendi, num.* 200. *vers. sed tamen.* Ideoque ex prædictis resultat, quòd in istis libris non potuit dari debitum d. Torquato de d. mercede, pro vt in eorum margine factum fuit per hæc verba, *Torquatus Florauantes debet.* Quod ideò etiam tantò minus fieri potuit in liberculo (vt vocant) creditorum, qui ex iisdem libris extrahitur, ne plus credatur sumpto, quàm originali. Et dictæ scripturæ, & expeditiones non ad d. Torquatum (nisi fortè respectu curæ, & sollicitudinis) sed ad alias personas attinentes, præsumuntur ad illarum instantiam confectæ, ad not. per DD. *in c. constitutis il primo. de testib.* Bero. *in cap.* 1. *num.* 53. *de iudic.* Aym. *cons.* 304. *numer.* 4. & Menoch. *præs.* 23. *num.* 7. *libro* 2. Et sic Fabrius dicitur actione carere, & consequenter non venit audiendus, vt per Bec. *d. cons.* 27. *num.* 10.

4 Imò nec etiam illi competit officium iudicis nobile, quod competere Notario pro mercede, voluerunt *in d l. argentarius*, Alber. *num.* 1. *in fin.* & Iason *numer.* 1. & 2. quamuis contrarium teneant Bart. *in dicto §. ludi, num.* 1. Cagnol. *in dicta l. si librarius, num.* 49. & Bec. *dict. consi.* 27. *num.* 9. Quia cùm illud detur loco deficientis actionis, Azo *in sum. Instit. de offic. iudic. numer.* 10. *vers. Item pro salario*, Cyn. *in l.* 1 *numer.* 24 *vers. illud enim competit*, & ibi Odofr. *num.* 4. *in princip. ff. de iurisdict. omn. iud.* Alber. *in rubr. ff. de var. & extr. cognit. numero* 2. *vers. & vbicumque.* Bart. *in l.* 4. *numero* 2. *vers. primum, C. depos.* & Surd. *de aliment. tit.* 3. *quæst.* 2. *num.* 13. præstari non potest, ni contra eos, ad quos pertinent scripturæ, & expeditiones, vt colligitur ex verbis *l.* 1. *ff de var. & extr. cognit.* Vbi enim deficit obligatio, nascitur ex mera æquitate, Bald. *in l. fin. §. sed cùm in secundam, sub num.* 1. *vers. sol. habet. Cod. de furt.* Soc. iun. *consil.* 52. *num.* 2. *part.* 2. cum aliis per Surd. *cons.* 142. *num.* 4. *vol.* 1. & *de aliment. d. tit.* 3. *qu.* 1. *n.* 17. & *tit.* 5. *qu.* 1 *sub n.* 54. & ab ea tanquam à matre descendit, Signorol. *cons.* 100 *nu.* 13. *vers. modò in casu nostro,* Surd *dicto titulo* 3 *quæst.* 1. *num.* 6. & *dict. tit.* 5. *quæst.* 1. *dict. num* 54. Æquitas verò non solùm hîc non adesset si tale officium contra d. Torquatum concederetur, sed resultaret iniquitas quia sic vnus pro alio sine proprio consensu teneretur, ad *tot. tit. C. ne vx. pro marit. Cod. ne fil. pro pat.*

5 Sed quando etiam dicti libri probarent prædictas scripturas fuisse factas de ordine, & mandato Torquati, ipse tamen adhuc non teneretur, nisi fidem propriam adstrinxisset, prout requiritur ad hoc vt Procurator teneatur, iuxt. text. *in l. procurator qui pro euictione,* & ibi gloss. & DD *ff. de procur. l.* 2. *§. in eum, ff de administr. rer. ad ciuit. pertin.* In dubio autem præsumitur procuratorio nomine contraxisse super rebus ad dominos pertinentibus, Bart. *in l. si pupilli. §.* 1. *num.* 4. *vers. si verò non dicit,* & ibi Bald. *num.* 8 *vers. ego dico, ff. de negot. gest.* late Decian. *consil.* 85. *numer.* 18. *volum* 5. Surd. *cons.* 19 *num* 33. & Zaderch. *cons.* 36. *numer.* 10. Præsertim quia Fabrius, cum quo contraxit, sciebat mandatum extare, quo casu sine difficultate solus dominus obligatur, Bart. *in d. §.* 1. *num.* 5. *vers. sed si non haberet mandatum*, & *in l. qui in aliena. §. si is qui putabat ff de acquir. hæred.* Surd. *d. cons.* 19. *num.* 34. & 40. & Menoch. *lib.* 3. *præs.* 49. *numer.* 17. Tanto magis concurrentibus coniecturis, quòd Torquatus non adstrinxerit fidem propriam, sed Fabrius sequutus fuerit fidem eorum, ad quos negotia pertinebant, vt patet, quia in partitis descriptis ad creditum Monasterij S. Pauli videtur dicto Monasterio credidisse, ex illis verbis, *pro eo quod mihi debet Monasterium de anno præterito,* & in aliis, ibi, *pro partitis spectan. ad Congregationem Cassinen.*

Non obstant duo ordines Torquati directi 6 Campsori de soluen. cum solutionibus subsecutis; tum quia non probatur illius scientia de partitis ad eius debitum descriptis, & quod ad illarum computum soluerit. Tum etiam quia non ob id sibi præiudicauit in parte non soluta, nec illam videtur tanquam debitam agnouisse. *l. fin.* vbi gl. & Bald. *C. ne vx. pro marit.* glo. *in l. non dubium, in verb. agnouerit*, vbi Bart. & alij, *Cod. de testam.* & Surd. *cons.* 212. *num.* 25. & *cons.* 521. *num.* 16. Ex quibus ita decisum, &c.

R.P.D.

R.P.D. BVRATTO.

Alerien. beneficij. Mercurij 4. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Probatio liquidationis fructuum est difficilis probationis, & in ea admittuntur coniecturæ, & testes singulares, datúrque iuramentum in supplementum: ex possessione rei fructiferæ præsumitur fructuum perceptio.

SVMMARIVM.

Fructuum liquidatio probatur per duos testes, & quomodo ipsi testes desuper deponere debeant, n. 1.

Fructus percipere quisque præsumitur ex fundo quem quis possidet, præsertim quando fundus est fructiferus, num. 2.

Probatio liquidationis fructuum est difficilis, & ideo probatur coniecturis, n. 3.

Fructuum liquidatio probatur etiam per testes singulares ibid.

Iuramentum in supplementum datur in materia probationis liquidationis fructuum. ibid. in fine.

DECISIO DCCLXVII.

1 Per sententiam Rotalem fuit condemnatus Andreas ad dimitten. Vincentio beneficium simplex sancti Saluatoris, & ad restitutionem fructuum à die motæ litis perceptorum. Quos, hodie proposito desuper dubio, dixerunt DD. esse liquidatos ad annuam summam librarum 500. monetæ Ianuen. Perceptio enim fructuum per Andream probatur per duos testes de visu in summ. Vincentij *n.* 1. videlicet, primum, super 2. & secundum iux 12. Bald. *in l.* 1. *n.* 22. vbi Salic. *in fin. n.* 5. *C. de fruct. & lit. expen.* qui plenè probant, ad *l. vbi numerus ff. de testi. & c. in omni negotio, & c. licèt vniuersis, extr. ord.* & adminiculatur ista perceptio. Tum ex confessione dicti Andreæ, de qua ter. sup. 2. qui licèt vnicus facit adminiculum; tum ex magna verisimilitudine, quia Andreas per d. sententiam, tanquam detentor, fuit condemnatus ad restituendum d. beneficium, & fructus d. Vincentio, quæ fecit transitum in iudicatum, & cui fuit paritum per dimissionem d. beneficij factam per instrumentum 22 Nouemb. 1613.

2 Ex qua possessione præsumitur etiam fructus percepisse, ne illa reddatur inutilis, Rot. *dec.* 25. *de præb. in nou.* in Romana vineæ de Fabris 14. Nou. 1605. coram bo. me. Litta. & in Bononien. de Pannolinis 28. Aprilis 1614. coram R. P. D. meo Manzanedo, in qua aliæ decisiones recensentur, & dicitur solam possessionem sufficere, maximè coadiuuatam aliis adminiculis, & qui bona erant fructifera, ita vt Andreæ neganti onus probandi incumbat, Neguss. *de pig.* 2. *m. tertiæ par. princip. nu.* 19. *vers. sed in hoc posset dubitari.* Tempus etiam probatur ex dd. testibus, nempè ex primo, & 3. sup. 2. à 7. aut 8. annis citra, qui testes fuerunt examinati de anno 1606. Summa verò probatur ex primo iuxta 11. & 25. ex secundo iuxta 12. & ex tertio iuxta 13. & super 4. in dicto summ. n. 3. qui deponunt fructus beneficiorum S. Petri, & S. Saluatoris ascendere annuatim ad minus ad mille libras iuxta solitum, & consuetum, & quòd solent diuidi æqualiter pro medietate, vt deponunt primus iuxt. 21. & sup. 2. sec. iux. 3. & iux. 19. quod fuit præsens diuisionibus, & sup. 2. de medietate, & tertius iuxt. 13. 18. & iux. 16. de interessentia, & super 2. de possessione medietatis.

Qui testes plenè probant cùm simus in materia liquidationis fructuum, quæ est difficilis probationis, & quæ probatur à solito, & per coniecturas, Bald. *cons.* 323. *n.* 5. *lib.* 2. Nat *cons.* 536. *n.* 5. *post med. vers. reperio etiam*, Achill. *decis.* 22. *de restit. spol.* Card. Seraph. *decis.* 955. *n.* 3. *decis.* 1131. *& decis.* 1245. *n.* 7. Rota in Camerinen. spolij 4. Ianuarij 1608. coram bon. mem. Iusto, in Maceraten. fructuum 30. Octobris 1613. in d. Bononien. de Pannolinis 28. Aprilis 1614. coram R. P. D. meo Manzanedo, vbi dicitur Rotam sequi passim d. decis. Achill. reprobata decis. Verall. 30 *par.* 2. & in eadem Bononiens. 16. Ianuar. 1615. coram eod. & admittuntur etiam testes singulares, vt fuit dictum in Romana liquidationis fructuum 26. Octobris 1592. coram bon. me. Orano. Imò concurrentibus aliquibus coniecturis potest deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, Bal. *d. cons.* 323 *n* 4. *vers. sed super fructibus non liquidatis, lib.* 2 *& in l. si fundum, in fin. C. de rei vendic.* Rom. *in l. admonendi num* 53. *vers. item probatur quantitas fructuum ff. de iure iurand.* Rota in dicta Romana liquidationis fructuum coram Orano, vbi quòd ita seruat sacrum Palatium. 3

Deducta contra dicta testium visa fuerunt nimis remota, & ideo tanto minus admittenda in hac materia. Quòd verò Ecclesia S. Saluatoris sit vnita Ecclesiæ S. Petri, ita vt ad Ecclesiam S. Petri spectent omnes fructus, non subsistit, quia in contrarium est sententia R. P. D. mei Pamphilij. Nec facit ad punctum, quia hodie ex possessione Ecclesiæ S. Saluatoris percipiendi fructus est ius metiendum circa eorundem liquidationem. Et ita decisum vtraque parte plùries informante. 4

R.P.D. DAMASCENO.

Romana domus. Mercurij 18. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Arbiter non debet ferre laudum super iis, quę compromissa non fuerunt. Causa quando dicatur eadem, vel diuersa, & quando attentata lite pendente sint reuocanda.

SVMMARIVM.

Compromissum non censetur factum nisi super illis differentiis, quæ in eo leguntur, nu. 1.

Contrahentes, & compromittentes quod non expresserunt, noluisse præsumuntur, n. 2.

Verba generalia restringuntur ad limites materiæ expressæ, de qua agitur, n. 3.

Emens de pecunia aliena sibi acquirit, & non domino pecuniæ, n. 4.

Arbiter non potest pronunciare super non contentis in compromisso, n. 6.

Confessio non præiudicat confitenti in iis, quæ iuris

sunt, & quæ non pendent à potestate confitentis, num. 7.

Causa est diuersa quando personæ litigantes sunt diuersæ, etiam quòd super eadem re litigetur, & idem sit articulus nu. 9 & 10 Vbi ampliatur hæc conclusio, vt multò magis procedat stante commissione directa duobus iudicibus.

Attentata non principaliter, sed secundariò, & consequutiuè non operatur idem quod operantur attentata circa principale, n. 12.

Attentata lite pendente non sunt attendenda, nisi vel iudicis maiestatem offendat, vel interesse partis, numero 13.

DECISIO DCCLXVIII.

1 ROta permansit in decisis coram me in hac causa die 29. Februarij 1616. Etenim ex tunc deductis iustitia visa fuit clara, & defectus iurisdictionis, & purgatio attentatorum, quæ duo vltimo loco fuerunt opposita, visa fuerunt DD. non obstare. Firmarunt enim in primis, quòd in compromisso facto inter Donos ex vna, & Albericum ex altera, non comprehenditur domus, de qua agitur, pro quo sufficit dicere: Hoc non legitur in dicto compromisso, Bald. *in l. fin. numer.* 4. *Cod. de suis, & legit.* Aldobrand. *consil.* 27. *num.* 44. & ita fuit resolutum in Romana census 14. Martij 1603. coram me.

2 Compromissum enim fuit tantùm factum super materia rationis bancariæ, & restitutionis scut. octo mill. vt patet ex verbis compromissi, ibi, *Super dicta administratione, & prætensa participatione vtilium earundem rationum, ac computorum reuisione, ac solidatione cunctarum rationum, & aliorum quorumcunque à dictis rationibus dependentium, necnon supradicta restitutione dictorum scutorum octo mill.* &c. Et quòd partes noluerint compromittere prætensiones extra materiam rationis bancariæ, satis videbatur deprehendi ex eo, quòd vbi hoc voluerunt facere, sciuerunt exprimere, quippè quia quoad restitutionem dictorum scutor. octo mill. quia poterat dubitari, an esset materia rationis bancariæ, vel dependens ab illa, expresserunt, quòd etiam super dicta prætensione faciebant compromissum; ergo idem fecissent de domo, si super illa voluissent compromittere, ad *l. vnicam*, §. *vbi autem, vers. si autem ad deficientes. C. de caduc. toll.*

3 Et licèt compromittentes vsi fuerint verbis satis amplis, & generalibus, nihilominus illa debent restringi ad limites materiæ expressè, & de qua agebatur *l. si de certa*, vbi Bald. *in* 1. *summario, C. de transact* glos. *in c. dilecto. verb. vim vi, de sent. excom. in* 6. Alex *in l.* 3. *nu.* 24. & 25. *C. de acqu. possess.* Gem. *consil.* 29. *n.* 3. *in fin.*

Quòd autem acquisitio domus, de qua agitur, nihil habuerit commune cum ratione bancharia, dicebant colligi ex eo, quòd totum pendet ab inspectione instrumentorum, quæ si cantant ad fauorem Alberici, prout verè cantant, nihil est, quòd ipse in solidatione computorum sit remansurus debitor rationis banchariæ, vel aliàs appareret, quòd ipse de pecuniis banchi emisset domum, quia nihilominus remansisset dominus domus, cùm res empta de pecunia aliena, acquiratur ementi, *l.* 1. §. *si quis alteri.* Roman. *consil.* 274. Tiraq *de retract. conuent. ad fin. tit. n.* 88. Aym. *consil.* 131. *n.* 12. Corn. *cons.* 98. *col. penul. vers. censetur enim* Seraph. *decis.* 979. *n.* 1.

Vlterius quod negotium domus etiam secundum promissionem illorum de Donis, sit quid diuersum à ratione bancharia, manifestè patet ex eo, quòd Doni prætendunt totam domum, quod esse non posset, si domus spectaret ad rationem banchariam, quia eo casu Albericus deberet participare de domo, sicut participat de reliqua ratione bancharia, & sic Doni non possent prætendere totam domum, sed suam tantùm partem. 4

Stante autem quòd, vt ex prædictis apparet, quæstio super emptione domus non comprehenderetur in compromisso, nihil obstaret, quòd iudex compromissarius voluisset super hac domo pronunciare, cùm non esset in eius potestate facere litigiosum, quod non erat, sed neque videbatur subsistere, quòd ipse super domo pronunciauerit, quia de hac domo nihil legitur in laudo, & partita super hoc data *in summario Donorum n* 3. non apparet à quo, & de quo tempore sit scripta, vnde potuit creari post litem specialiter motam super domo, cùm non habeant diem, & annum, & idem respondebatur ad alias partitas, *eodem summario num.* 4. & 5. 5

Minus refragari videbatur quòd Albericus coram R. P. D. Burato iudice appel. interpositæ à sententia d. iudicis compromissarij, citauerit Donos fabricantes in domo, de qua agitur, ad viden. sibi inhiberi, attenta litis pendentia super dicta domo, quia in iis, quæ sunt iuris, & quæ non pendent à potestate confitentis, confessio minimè præiudicat, *l. in confessionibus. ff. de interrogat. act. c. super eo, de eo qui cognou. consang. vxo. suæ.* Crauett. *cons.* 93. *n.* 1. Verall. *decis.* 185. *n.* 4. *par.* 1. Erat autem iuris an lis penderet, vel non, super domo, quia hoc ponderabat ex inspectione actorum, nec erat in potestate partis hoc facere de præterito, etiamsi potuisset de nouo introducerere, vnde talis confessio non præiudicauit. 6

Ex prædictis, quòd lis super domo non penderet coram arbitro, nec successiuè coram R. P. D. Buratto iudice appellationis, à d. arbitro cessare videbatur defectus iurisdictionis, deductus ex eo, quòd pendente iudicio vniuersali coram vno, non possit peti exequutio super vna prætensione coram alio, ex allegatis, quia, vt dictum est, iste articulus non fuit comprehensus in iudicio vniuersali super ratione bancharia, quod pendet coram R. P. D. Buratto, similiter cessat secundum obiectum de attentatis, & vitio litigioso, cùm hæc non cadant, vbi non adest lis, vt de se patet. Cæterùm dato, & non concesso, quòd lis super domo pependerit coram arbitro, & successiuè coram R. P. D. Buratto, adhuc videbatur Dominis cessare vtrumque obiectum. 7

Et quantum ad primum, de iurisdictione fuit dictum, quòd causa pendens, coram R. P. D. Buratto est diuersa ab illa, quæ pendet coram me, quia personæ sunt diuersæ, vnde causa est diuersa, etiamsi idem esset articulus, & super eadem re litigaretur, *l. conquerebatur*, vbi Castr. *in summario, cum duobus seqq. ff. de except. rei iudicat.* Quòd autem personæ sint diuersæ, patet, quia illa pendet inter Donos ex vna, & Albericum ex altera: hæc autem coram me pendet inter Emos actores ex vna, & Donos, & Albericum reos conuentos ex altera, 8

altera: & sic Doni, & Albericus non sunt ampliùs actor, & reus, cùm ambo faciant vnam personam in iudicio, Rot. *decis.12. de rescript. in nou.*

10 Secundò, etiamsi idem esset articulus, & eędem personæ stante cõmissione mihi directa posset coram vtroque iudice procedi, & quod dicitur de periculo ferendi sententias contrarias, procedit ad effectum mouẽdi animum Principis, vt causas vniat, non autem operatur, quòd ante vnionem causarum non posset procedi coram vtroque iudice, vt nouissimè sensit Rota in causa Romana de Vrsinis coram RR. PP. DD. Verospio, & Andrea, antequam vnirentur à signatura.

11 Tertiò, quatenus non posset articulis coram vtroque iudice pendere, in commissione mihi directa adest clausula, præuia auocatione à quibuscumque iudicibus, & sic iste articulus remansisset totaliter auocatus à R.P.D. Buratto.

12 Quantum ad attentata ex eo, quòd Albericus lite pendente coram R.P.D. Buratto, super domo, vt modò supponitur, sine veri præiudicio prorogauerit, seu concesserit Emis nouum terminum ad redimendam domum, dicebatur quòd etiam hoc casu non resultabant attentata, pro quo præmittebatur posse considerari duo iura diuersa in hoc negotio, vnum inter Emos, & Albericum priorem emptorem, alterum verò inter Albericum, & Donos subemptores. Per litem igitur inter Donos, & Albericum non fuit deductum in controuersiam ius, quod esset in Emos, & Albericum, sed illud quod erat inter ipsos Donos, & Albericum occasione subsequutorum cõtractuum inter ipsos Donos, & Albericum, & licèt posset dici, quòd illud primum ius veniret secundariò, & in consequentiam: attamen ad effectum attentati, quod sonat in delictum, non videtur quòd gestio circa secundarium, & consequutiuum operetur idem quod gestum circa principale. Etenim hæc duo in præiudicialibus reputantur diuersa, vt per plura exempla docet Fel. *in c. cùm M. Ferrar. num.29. de constit.*

13 Secundò, videtur quòd non omne gestum circa rem litigiosam sit attentatum, aut nullum, sed illud tantùm quod vel offendit maiestatem iudicis, vel tangit interesse partis, vt patet ex diffinitione attentati, quam ponit Lancell. *de attentat. in 1. par. præfat. num.14.* & ad propositum declarat *ibid. nu. 26. & 27.* Horum neutrum videbatur concurrere in hoc casu: non læsio maiestatis iudicis, quia pars non posuit manum super domo prætensa litigiosa, itavt posset dici voluisse sibi ipsi ius dicere, contra tex. *in l. vnica. C. ne quis in sua caus. ius sibi dicat.* Non etiam tetigit ius partis, quia semper quòd obtinuisset declarari domum ad se spectare, prorogatio facta per Albericum Emis in nullo officiebat Donis, vnde etiam resultat æquitas ex *l. seruus ea lege. ff. de seru. exportan.* vbi dicitur illud quod mihi non nocet, & alteri prodest, esse concedendum, & propterea cùm ista prorogatio non nocuerit Donis, & prodesset Emis, quibus aliàs expirasset tempus ad redimendum, videbatur nimis rigor velle huiusmodi prorogationes sub prætextu attentatorum annullare, & licèt fortè modò interesset Donorum, quòd huiusmodi prorogationes non essent factæ propter prætensiones quas habent contra Albericum in solidatione computorum, in quibus fortè possent compensare pretium, attamen istud interesse secundarium, siue accidentale, & extra naturam rei non attenditur, Felin. *vbi suprà.* Et ita tentum.

R. P. D. BVRATTO.

Ferrarien. dotis. Veneris 13. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Attentata post inhibitionem, quãdo sunt clara, reuocanda sunt, etiam quòd Rotæ arbitrio remissa sit reiectio reuocationis attentatorum, & quando constare dicatur de non iure petentis attentatorum reuocatione.

SVMMARIVM.

Inhibitio, siue iusta, siue iniusta, emanata à Rota, timenda est, num.1.

Attentata, quando sunt clara, reuocantur, etiam quòd eorum reuocatio sit remissa arbitrio Rotæ, nu.2.

Attentata non sunt reuocanda, quando constat de non iure petentis illam reuocari, nu.3. Vbi etiam quando dicatur constare de non iure petentis.

Sententia habens plures partes, vnica tamen structura verborum concepta, & non per capita distincta iniusta in parte, remanet iniusta in totum, ibid.

Attentatorum reuocatio peti potest ab eo, cuius interest reuocari, num.4.

DECISIO DCCLXIX.

Dubitaui an esset locus arbitrio pro reiectione attentatorum iuxta formam commissionis per Catherinam obtentæ? Et Domini negatiuè vnanimiter responderunt. Nam clarè cõstat de attentatis commissis per eandem Catherinam filiam & hæredem Cæciliæ. Cùm enim causa appellationis à sententia lata per Vicarium Ferrariæ super executione sententiarum ad fauorem dictæ olim Cæciliæ latarum, fuisset vltimo loco per Sanctissimum in Rota commissa ad instantiam Claudij pupilli authoris, seu necessarij defensoris reorum conuentorum cum facultate procedendi ad legitimam executionem, & commissa etiam fuisset citatio cum inhibitione in forma, & in partibus contra Cæciliam principalem, & illius Procuratorem personaliter executa 24. Ian. 1614. vt in summario Claudij, *num.2.* Nihilominus sub die 28. dicta Catherina, vt suprà citata & inhibita in executionem grauaminis extorti ab eodem Vicario contra Rondinellum affictuarium, & sequestratarium bonorum Herculis vnius ex reis conuentis, & ad cuius releuationem dictus Claudius tenetur exigere libras 2041. & solidos 15. mediantibus cedulis bancharijs de mandato dictæ Catherinæ per dictum Rondinellum consignatis, nonnullis nominatis in instrumento in dicto summario *nu.3.* & sic in spretum citationis & inhibitionis Rotalis, ac pendentiæ litis in hoc Tribunali, cuius notorius est stylus, quòd inhibitio siue iusta, siue iniusta, semper timeatur. Put. *decis.385. lib.2. in nouiss.* Verall. *decis.93. part.2.* Lancellot. *de attentat. cap.20. ampliat.11. num.2. cum seq.* Mandos. *de inhibit. qu.20. num.2.* 1

Et consequenter dicta exequutio & exactio 2

vbi attentatæ veniunt reuocandæ, ex vulgar. Et cùm attentata ex prædictis clarissimè appareant, Rota non exercet arbitrium pro illorum reiectione, vt fuit dictum in Toletana parochialis 26. Iunij 1609. coram R.P.D. meo Pamphilio, & in Cæsaraugustana dismembrationis 23. Ianuarij 1610. coram Reuerend. Domino meo Damasceno. Tanto magis, quia constat etiam de iustitia dictæ inhibitionis, ex duabus resolutionibus in hac causa factis, prima videlicet 14. Martij 1614. quòd non esset locus vlteriori executioni sententiarum ad fauorem Cæciliæ, quia causa erat appellabilis, nec inferabat statutum Ferrariç de duabus conformibus. Alia verò 4. Maij 1615. quòd non constaret de credito dotali Cæciliæ, ex quo detecta fuerat iniustitia sententiarum de partibus ad eius fauorem latarum in hypothecaria pro restitutione eius dotis contra dictos reos conuentos tertios possessores.

3 Et licèt in dicta reuolutione dictum fuerit constare de credito Cæciliæ respectu scutorum 500. ei per matrem in testamento relictorum: tamen vltra quòd non fuit resolutum Cæciliam posse experiri hypothecaria pro huiusmodi credito super oryzis, de quibus agitur, seu illorum pretio, exinde non dicitur de illius bono iure constare, quia non habet pro se confessionem partis, vel rem iudicatam, ex quibus constare possit de non iure petentis ad non reuocationem attentatorum, prout ad illam impediendam requiri, tradit Lancell. *de attent. cap. 24. q. 1. num. 65. cum seq.* & dixit Rota per Card. Seraph. *decis. 1306. nu. 6.* & in Pientin. iurispatronatus 9. Martij 1598. coram Corduba in Elnen. hæreditatis 27. Iunij 1603. coram Illustrissimo Cardin. Mellino in dicta Cæsaraugust. dismembrationis coram Reuerendissimo Damasceno, & in Parmen. status 30. Aprilis 1610. coram Reuerend. Bononien. Vltra quòd dictæ sententiæ tanquam vnica structura verborum conceptæ & non per capita distincta data in iniustitia in parte, remanent iniustæ in totum, & exequi non possunt, ad not. per Cyn. & Salyc. *in l. 2. C. de re iudic.* Put. *decis. 315. lib. 1. in nouiss.* Rot. *decis. 221. n. 1. & decis. 315. n. 5. part. 2. diuers.* & facit *decis. 33 num. 6. diuers.* etiamsi aliàs constaret de bono iure. Chisan. *decis. 172.* Seraph. *decis. 1168. n. 11.* Ex quibus sequitur, quòd non solùm non est iustificata commissio dictæ Cæciliæ, in qua petiit committi reiectionem attentatorum, constito de bono iure, sed potiùs videtur iniustificabilis, cùm per decisionem Rotalem videatur detecta iniustitia dd. sententiarum.

4 Nec obstet, quòd Claudius non possit dicere attentatam exequutionem dictarum sentẽtiarum, ex quo non fuerunt latæ contra ipsum, sed contra Herculem & Riccium. Quia imò potest, cùm eos releuare teneretur. Dec. *cons. 33. n. 4. circa med. vers. his præmissis*, & latè Lancell. *de attentat. cap. 20. limit. 6.* Et verba commissionis tollunt omnem difficultatem, quia per eam auocatur causa à quibuscunque iudicibus de partibus pro interesse Claudij & dictorum condemnatorum, cum clausula de procedendo ad legitimam executionem, data tamen per hæredes Cæciliæ idonea cautione de restituendo in euentum succumbentiæ, & sic expressè comprehendit dictos Herculem & Riccium, contra quos fuerat per alia rescripta commissa causa exequutionis, & super exequutione pronunciatum, tam per Rotam, quàm per Vicarium Ferrariæ, vt in dicta commissione narratum fuit. Immò considerabant Domini, non solùm esse offensam iudicis maiestatem, sed etiam læsum ius partis, quia post causam commissam in Rota cùm dicta facultate procedendi ad legitimam executionem ad fauorem hæredum Cæciliæ, data cautione de restituendo in casum succumbentiæ, Catherina dictas pecunias attentatè extorsit, vt suprà, & sine dicta cautione, quòd nec etiam Rota (quatenus fuisset locus executioni) facere poterat, & ideo non potest exerceri arbitrium pro reiectione attentatorum ad tollendum ius parti quæsitum, ex dicta clausula de procedendo ad executionem, data cautione, ex latè traditis per Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 48. per tot.* Et ita decisum, &c.

R.P.D. BVRATTO.

Bononien. bonorum. Mercurij 18. *Maij* 1616.

ARGVMENTVM.

De clausula *constituti*, & *precarij*, quòd transferat omnem possessionem in præiudicium posterioris possessionis, & quòd talis possessio manutenibilis est, necnon etiam de vi, & potestate clausulæ, *ex nunc prout ex tunc*, appositæ in constituto, seu precario.

SVMMARIVM.

Constituti, *clausula transfert omnem possessionem, n. 1.*
Clausula precarij *transfert possessionem, ibid.*
Possessio translata vigore constituti, vel precarij manutenibilis est, ibid.
Possessio translata vigore constituti, vel precarij anterior præfertur posteriori, ibid.
Authoritate propria potest vxor post mortem viri accipere possessionem rei dotalis, stante clausula Precarij, *ibid.*
Clausula ex nunc, prout ex tunc, *operatur etiam in tempus futurum, & alia de eius effectu in præiudicium tertij, num. 3.*

DECISIO DCCLXX.

In præsenti positione Laurentius vltra instrumentum locationis bonorum, de quibus agitur, per eum factæ q. Alexandro, docuit de præcedenti instrumento venditionis eorundem bonorum sibi per eundem Alexandrum factæ, cum clausula *Constituti*, ac etiam de receptione affictuum plurium annorum à dicto conductore: ideoque DD. non dubitarunt de illius possessione, cum ex istis cessent responsiones datæ in priore decisione primo & secundo fundamento pro parte eiusdem Laurentij deductis. 1

Nihilominus à dicta decisione, qua fuit illi denegatum mandatum de manutenendo, non recesserunt, ex eo moti, quòd constabat de anteriori possessione Alexandræ ex instrumẽto 4. Iunij 1585. in quo d. Alexander eius maritus promisit illi restituere dotem receptam, cum obligatione omnium bonorum præsentium, & futurorum, & cum pacto precarij, quod iuxta extensionem statutorum 2

ſtatutorum Bononiæ in vol.criminal. in fin. continet verba, *constituit ex nunc prout ex tunc*, ex quibus dicitur in eam translata omnis possessio.*l.quod meo.ff. de acquir. possess.*cum aliis per Tiraq.*de iur. const.part.1.num.2.& 4.& part.2.ampliat.9.*Rot.*decis.549.num.1. part.1.diuers.*& in precario extenso iuxta dicta statuta Bononiæ Laurentius de Pinu, qui loquitur in specie nostra, *cons.99.num.3.in fin. & nu.4.*& possessio sic translata est manutenibilis. Grat.*cons.63.num.33 & seq.part.2.*& aliis per Osasc. *decis.133.num.6.& 7.*Adeò vt præferatur posteriori alterius, & sic Laurentij. Gozad.*cons.28.num.35.*& fuit in terminis decisum in Chusin. seu Perusin. Postæ 27. Ianu. 1603. coram bo. me. Litta, & in Romana de incoronatis 29. Aprilis præteriti coram R. P. D. meo Vbaldo. Tanto magis, quia eadem Alexandra statim sequuta morte viri declarauit velle retinere iure proprio ratione suarum dotium prædicta bona. Quorum etiam possessionem ex abundanti denuo cepit authoritate iudicis, prout etiam stante precario in promissione restitutionis dotis, vt dictum est, potuit propria authoritate. *l.pen.*& ibi Bart.Bald.& Salicet. *C.de pign.act.*idem Bald.*in l.1.num.4.C.de seru. pign.dat.* Boër.*decis.200.nu.8.vers.quo casu poterit.*Natt.*cons.453.nu.5.*Menoch.*remed.14.recup.n.31.* & Surd.*cons.221.nu.48.in fin. & num.49.*

3 Nec obstare visum fuit, quòd constitutum videatur collatum post mortem viri, quia stante dicta clausula, *ex nunc prout ex tunc*, sustinetur, & translationem possessionis operatur ab initio de tempore contractus, licèt effectus dictæ possessionis translatæ in tempus dictæ mortis collatus intelligatur. Olden.*cons.114. incip. Quedam mulier, & cons.139.incip.Ad habendam,num.7. vers.tertius erit.* Alexan.*cons.83. nu.6.vers. confirmatur, vol.2.*Gui.Pap.*decis.268.* Negusant.*de pignor. part.2.membr.2.n.5.*Paris.*cons.126.nu.128 & cons.62. num.23.lib.2.*Natt.*d.cons.453.num.6.* Gabr.*cons.141. nu.4.lib.1.* Alb.*cons.782.nu.38.* Surd *cons.171. nu.22. & cons.221.num 53.* & fuit resolutum in d.Romana de incoronatis. Et operatur etiam vt tempus futurum videatur inesse præsenti, & quòd actus futurum videatur inesse præsenti, & quòd actus futurum possit initium ex quocunque tempore. gl.*in Clem.Nolentes, in ver.ex tunc,*& ibi Card.& Imol. *de hæret.*cum aliis per Tiraquel.*de retr.conuent.§.2. gloss.1.nu.86.& de constit. part.3.limit.1.nu.15.& 16.* Surd.*cons.179.nu 12.& cons.221.d.nu 53.*& in terminis precarij, de quo in d.statuto, appositi in instrumento dotali,Maluas.*cons 99.nu.12.13.14.& 15. vol.1.* Et quod effectum suum operetur etiam in præiudicium tertij, cui fuit pendente conditione tradita possessio,& sic etiam Laurentij,cui ex prædictis tradita fuit, firmant in terminis nostris Paris.*cons.11.num.99.& 100.lib.1.*& Maluas.*d.cons.99. nu.19 vers. postremo, & nu.seqq.*vbi respondet contrarium tenentibus.Quamuis in eisdem terminis contrarium teneant Dec.*in l.contractus nu.22.ff. de reg.iur.& cons.247.n.3.vers.quibus tamen non obstan. & num. seqq.*& alij per Tiraq.*de constit.ampliat.17. num.4.* & Honded.*cons.18.nu.66.& 67.vol.2.*Super qua controuersia si opus videbitur, erunt aliàs DD.consulendi, &c.

R.P.D. MARTINO ANDREA.

Romana domorum.Veneris 10.*Iunij* 1616.

ARGVMENTVM.

Mater secundò nubens tenetur reseruare liberis ex primo matrimonio superstitibus omne id,quod ex successione filij præmortui ab intestato fuit consequuta de bonis immediatè obuentis à primo viro; secus de obuentis mediatè, vtputa per mortem filiorum, qui priùs suis fratribus successerant. singularis,& notabilis est decisio.

SVMMARIVM.

Mater secundo nubens tenetur reseruare liberis omne id quod ex successione filij præmortui ab intestato fuit consequuta obuenta à primo viro, non solùm immediatè, sed etiam mediatè, per mortem filiorum, qui priùs suis fratribus successerant, num.1.& seqq. contra, nu.12.& seqq.

Lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi, num.2.

Dictio,ex, denotat causam immediatam, quandoque tamen causam remotam significat, num.3. præsertim in materia fauorabili, nu.4 in fine, & num.15. vbi de eadem materia.

Mater secundo nubens, nunquid legibus dicatur odiosa, & sic an hæc materia matris binubæ sit amplianda,vel restringenda,num.4.& 21.

Dispositio continens fauorem liberorum dicitur fauorabilis, num.4.& 21.

Constitutio dicitur in totum fauorabilis secundùm principalem intentionem statuentis,num.4.

Renunciatio est stricti iuris, & non extenditur vltra quàm sit expressum,num 5.

Mater secundo nubens facit iniuriam non solùm primo viro, sed etiam filiis ex eo procreatis, num 6.declara vt num.22.

Origo,& principium rerum, & bonorum in omni materia inspicienda & attendenda est, num.7.declara vt num.23.

Substantiæ *verbum,latius patet quàm verbum* hæreditas,*seu* successio,*verificaturq́, in successione mediata,num.8. declara vt num.17.*

Patris hæreditas adita non dicitur ampliùs hæreditas paterna. declara vt num.9.& 19.

Successionis *verbum nunquid intelligatur de successione immediata, vel etiam de mediata,n.16.*

Renunciatio filiæ facta bonis paternis non extenditur ad bona fraterna, etiamsi frater in bonis patris successerit,num.18.

Hæreditas adita non dicitur ampliùs hæreditas, sed proprium patrimonium adeuntis,num.18.

DECISIO DCCLXXI.

Non impugnabat Syluia resolutionem aliàs 1
factam sub die 29. Ianuarij præteriti coram me, in qua fuit conclusum illam esse tantùm vsufructuariam sua vita durante, quia tota illa disputatio facta fuit super bonis, quæ immediatè ad filios, & ab eis ad matrem peruenerant: sed cùm aliqui ex filiis, quorum ipsa ab intestato fuit hæres, priùs aliis fratribus eorum prædefunctis successissent, atque ita res versaretur in bonis patris, quæ mediatè ad filios vltimò defunctos, & immediatè ab eis ad matrem fuerant

delata; idcirco sub die 10. Iunij sequen. dubitaui an dispositio *l. fœminæ.§.illud.C.de secund.nupt.* haberet locum in iis etiam bonis, quæ Syluiæ obuenerunt per mortem filiorum, qui priùs suis fratribus successerant. Et placuit negatiua opinio, licèt multa ex vetere, & noua iurisprudentia deduxissent informantes pro Albano, quæ rem per se difficilem etiam difficiliorem reddere videbantur.

2 Et primò dicebatur illum text. *in §. illud*, in quo mater binuba tenetur reseruare liberis ex primo matrimonio superstitibus omne id, quod ex successione filij præmortui ab intestato fuit consequuta, non distinguere inter bona obuenta à primo viro immediatè, vel mediatè, prout neque distinguit *l.mater.C.ad Tertyl.* inter res paternas, & ideò generaliter illa iura esse intelligenda. *l.1.§.generaliter.ff. de legat. præst.* & in hunc sensum allegabatur Salyc. *in d.§.illud.num.3. in princ. vers. Nec distinguit.* Castr *cons.150.num.2.ante med.vers. item dicta lex fœminæ, lib.2.* Io.Nicol. *in l.generaliter, in noua editione, Coloniæ, num.10.C.de secun.nupt.* Mathesil. *de success. ab intest.art.2.ante nu.26.* Surd. *cons.196.num.63.ad fin.lib.2.*

3 Nec obstare text. *in auth.ex testamento, eod.tit.& in Nouella de nupt.* vnde sumitur, *in §.hinc nos. vers. sed quanta.* Vbi mater in iis, quæ ex paterna substantia ad filium peruenerunt, vsumfructum; & non proprietatem habet, quasi illa dicantur ex paterna substantia peruenire, quæ immediatè à patre fuerunt obtenta, iuxta naturam dictionis *ex*, quæ denotat causam immediatam quia præfata dictio quandoque etiam causam remotam denotat, vt plenè per Bertran. qui in indiuiduo reprobat hanc rationem. *cons.157.num.2. lib.1. part.2.* Rip. *in d.l. fœminæ, num.8.*

4 Quod tanto magis videbatur dicendum, quia eramus in materia fauorabili, quamuis enim dicta auth. *ex testamento*, & omnes leges similes hanc priuationem matris binubæ post annum luctus inducentes respectu matris sint pœnales, & odiosæ; nihilominus cùm contineant fauorem liberorum, in totum dicuntur fauorabiles, vt declarat Abb. *in c.non dubium, num.3. de sent.excom.* Anchar. *cons.215.num.8. vers.cùm ergo.* Aym. *cons.18 nu. 10.* Rot. *decis.240.num.11.& decis.457.nu.19. part.1. diuers.* & præsertim, quia dictæ leges principaliter emanarunt fauore liberorum, quæ intentio principalis constituentium attenditur, ad hoc vt constitutio tota dicatur fauorabilis. Rot. *d.decis. 457.num.2.& 20.* & in specie Bald. *cons.439.num.4. post princ.vers.sed dicet aliquis, lib.4.* Bertran. optimè declarans *in l.hac edictali, nu.1.& 2. C.de secun. nupt. & d.cons.157. nu.2 ad med.vers.& maximè.* Io. Nicol. *in d.l.generaliter, in 2.notab.nu.22.& seq.* Vnde cùm materia sit fauorabilis, illa dictio *ex*, in d. auth. *ex testamento*, præposita paternæ substantiæ, debet stare largè, vt comprehendat etiam quod mediatè ex dicta paterna substantia ad filium peruenit. glos. *in l.cùm oportet, verbo ex eius substantia*, & ad eam Bart. *num.1.vers.Quæro ergo.* Bal. Castr. & Doct. omnes, *C.de bon.quæ liber.* Vinc. de Franch. *decis.18.num.6.vers.sed ad hoc dicebatur, & num.8. vers.Igitur.*

5 Hinc dicebatur non applicari simile de renunciatione filiæ bonis paternis, quæ non extenditur ad bona paterna, quæ per aditionem hæreditatis factam à fratre fuerunt effecta fraterna, quia renunciatio est stricti iuris, nec extenditur vltra quàm sit expressum: at illa dispositio auth. *ex testamento*, & in corpore vnde sumitur, est merè fauorabilis filiis primi matrimonij, & ideo extendenda, vt latè firmant Bertran. & Io. Nicol. *vbi suprà.*

Secundò perpendebatur ratio *d.l. fœminæ. §.illud, & auth.ex testamento*, cum aliis in hac materia, quæ duplex esse poterat. Prima, quia æquitati naturali, & rationi consonum est, vt bona laboribus prioris viri quæsita non cedant in vtilitatem vitrici, & eius filiorum, sed reseruentur filiis alterius matrimonij prioris, vt considerat Sarnen. *select.interpret. lib.1.cap.4.num.3. vers.Non obstat.* Io.Nicol. *vbi suprà, num.11.ad fin.vers.declaro.* Secunda, quia mater secundo nubendo tam primo marito, cuius anima dicitur contristari, quàm filiis omnibus ex eo procreatis simul fecit iniuriam. *authent. de non eligen.2.nuben.§ prosperimus. d. auth.de nupt.§.soluto.& §.quæ verò, vbi gloss.in verb. & defuncti.* Quæ vtraque ratio tam militat in successione secundi filij morientis, qui iam successit primo, quàm in successione primi; ergo & idem ius est statuendum. *l.illud.ff. ad leg. Aquil.* & ita in puncto arguit Azeued. *in l.4.lib.5. tit.1. nou.collect. num.55.* 6

Neque ad istum effectum releuare distinctionem, quæ fit inter successionem mediatam, & immediatam, cùm certum sit in quolibet actu, & casu, attendendam esse originem rerum, & bonorum, *l.qui id quod, in princ. ff.de donat.l.tutor. ff.de fideiuss.* Roland. *cons.76.num 10.lib.3.* Bero. *cons.120. n.11.lib.2.* Quam regulam iidem informantes multis similibus confirmabant in specie, allegando Bal. *in d.auth.ex testamento, nu.4.* vbi super verbo *ex paterna substantia*, notat originem bonorum considerari. Ruin. *cons.58.nu.7.vers. Dum ergo, lib.5.* Vbi quòd dum iura loquuntur de bonis, quæ obuenerunt filio ex substantia paterna, debet subaudiri dictio, *olim*, & sic dici de substantia olim paterna, cum aliis per Molfes. *ad consuet. Neap. part.3.de success.ex testam.quæst.22.num.8.* 7

Quæ eo faciliùs procedere dicebant, quia dicta auth. *ex testamento*, dum repellit matrem binubam à successione filiorum in bonis à patre prouenientibus, non loquitur de bonis prouenientibus ex hereditate, seu successione patris, sed de prouenientibus ex substantia paterna, quod verbũ *substantia* latius patet quàm verbum *hæreditas*, seu *successio*, & verificatur non solùm in immediata, sed etiam in mediata successione. Bologn. in add. ad Mathes. *de succes.art.2.n.21.ver.& nota.* Vinc. de Frãc. *dec.18.n.5.* 8

Similiter nec debere attendi rationem, quę inter cæteras affertur, quòd ideo mater binuba non excludatur à successione filij in istis bonis, quia per aditionem hæreditatis paternæ factam per filium bona iam desierunt esse paterna, & fuerunt effecta proprium patrimonium ipsius filij, quia quãuis hæreditas patris adita non dicatur ampliùs hæreditas paterna, tamen non desinit esse paterna, vt priùs. Alex. *cons.49.n.10.lib.3.& cons.124.n.13.lib. 4.* Soc. iun. *cons.113.nu.33.& seq.lib.1.* & in indiuiduo Bertran. *d.cons.157.num.4.vers. Ad id, quod dicitur.* Aliàs sequeretur attenta dicta ratione, quòd nec bona paterna, quæ ex immediata successione filiorum primi matrimonij ad matrem binubam perueniunt, essent filiis eiusdem matrimonij reseruãda, cùm in iis etiam dici posset aditione filiorum 9

rum desiisse esse paterna, & fuisse effecta ipsorum patrimonium, vt considerant Ruin. *d. cons. 58. nu. 7. vers. Nec etiam obstat*, & Io. Nicol. *in d. l. generaliter, num. 10. vers. etsi dixeris.*

10 Tertiò opponebatur, quòd text. *in auth. de non eligen. 2. nub. §. cùm igitur*, in quo mater binuba indistinctè succedit filio in bonis omnibus, excepta antenuptiali donatione, & sic in eo corriguntur iura antiqua, scilicet, *d. l. fœminæ. § illud, & l. mater. C. ad Tertyl.* vt constat expresè *in d. §. cùm igitur, vers. nequaquam*, vbi glos. *verbo constitutionem*, *& verbo Tertylliani*. Bart. & cæteri Doct. ille, inquam, text. *in §. cùm igitur*, fuit & ipse correctus à Iustiniano, *in d. authen. de nupt. §. hinc nos*, vnde fuit sumpta dicta auth *ex testamento*, vbi res fuit reducta ad distinctionem, de qua *in l. mater. C. ad Tertyll.* vt declarat glos. ibi, *in verbo coniugium*, quæ est intelligenda in successione ab intestato, vt per Bart. & Doct. *ibi, & in dicto §. cùm igitur, & in d. §. hinc nos.* At *in d. l. mater, in vers. sin verò* distinguitur inter bona paterna, & inter bona extrinsecus habita, prout distinguitur *in d. §. hinc nos. in vers. sed quanta. auth. de nupt.* inter paternam successionem, & inter res aliunde, id est, extrinsecus obtentas, vt legitur in text. Græco secundùm exemplar contrarium ἔξωθεν, quod propriè est *extrinsecus*. Huiusmodi autem res, seu bona extrinsecus obtenta Iustinianus intelligit, quæ ab extraneis, & qui non sunt de genere, ad filios peruenerunt, vt *in §. si verò expectet, in fin.* ibi, *siue ex genere, siue etiam extrinsecus, ead. Nouell.* Cùm igitur *in d. l. mater, & in d. §. hinc nos, in vers. sed quanta fuerint*, expressim distinctæ duæ species bonorum, filij scilicet, vnà peruentorum ex substantia patris, & alia extrinsecus filio quæsitorum, & bona de quibus agitur, vtporè ex fraterna successione, & sic de genere non cadant sub specie quæsitorum extrinsecus; ideo necessariò fateri cogimur illa cadere sub altera specie peruentorum, scilicet, ex substantia patris.

11 Vltimò pro hac parte contra matrem allegabantur etiam Doctores auctoritate graues, scilicet, Bald *id. in d. auth. ex testamento, num. 4.* & ibi Sichar. *nu. 3. & 4. in fin.* Bertran. *cons. 157. per tot. lib. 1. part. 2.* Matthes. *in tract. de success. ab intestat. art. 2. princ. num. 26.* & ad eum Bologn. *num. 21. super verbo rectè.* Nicol. *in d. l. generaliter. num. 10 in princ. & vers. respondeo etiam, & num. 11. vers. fatebimur ergo.* Ferron *ad consuet. Burdegal. lib. 2. tit. 5. de testam. §. 1. col. 2 & seq.* Castr. *cons. 150. nu. 2. ante med. vers. item d. l. fœminæ, lib. 2.* Ruin. *cons. 58. num 7. post med. vers. dum ergo. lib. 5.* Capr. *cons. 27. num. 2. & 5.* Odd. *cons. 37. nu. 28. & pluribus seqq.* Surd. *cons. 196. nu. 63.* Azeued. *in l. 4. lib. 5. tit. 1. noua collect. num. 55.* Molphes. *ad consuetud. Neap. part. 3. de successión. ex testam. qu. 22. num 8. & 9.*

12 Quibus non obstantibus in contrariam sententiam matri fauorabilem itum fuit per Dominos. Et primò illi firmarunt eam esse communiter receptam, quia pro illa stant Corn. *cons. 286. num. 2 lib. 1.* qui attestatur se vidisse consultum per Io. de Imol. & Florian. de S. Petro, Io. de Garro. *in d. auth. ex testamento, in 7. notab. num. 25. & 26. in noua editione*, vbi dicit se ita consuluisse, & plures Doctores Auenionenses adhæsisse illius opinioni, & sic fuisse iudicatum, hancque veritatem videri Ferron. qui verè eam tenuit *vbi suprà, d. §. 1. ad med. vers. finge enim*, prout eum sequitur, & fideliter allegat Matth. Boys *in addit. ad Io. de Garron. vbi suprà, num. 25.* Boër. *decis. 192. numer. 2.* Vinc. de Franc. *decis. 666. num. 5. vers. imò decisa, & nu. 6. & 7.* Barbos. *in l. post dotem 41. num. 76. vers. quod confirmo. ff. solut. matr.* Peregr. *cons. 78. num. 2. lib. 1.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 88. num. 22.* Castil. *de vsufruct. cap. 2. num. 60. cum pluribus seqq.* Alex. Trentacin. *var. resol. lib. 3. resolut. 5. de matrim. sub num. 29. vers. secundus casus.*

Hæc enim opinio ex numero Doctorum sine dubio visa est communis, quia ex iis, qui in contrarium allegantur, Bal. non aliam tenet sed istam, vt infrà dicetur. Sichard. *in d. auth. ex testamento, num. 3. & 4. in fin.* dum intelligit bona aduentitia, quæ ab alio præter patrem, filio dantur, nihil contradicit, imò retorquetur, quia ista bona non fuerunt relicta à patre huic filio, qui vltimo decessit, sed à fratre primò decedente. Matthes. & Io. Nicol. *in locis vbi suprà*, loquuntur de bonis, quæ ex hæreditate filij, qui patri successerat, ad matrem peruenerunt, & sic de successione immediata. Bologn. ad Matthes. etsi primò dicit, quòd substantia paterna, quæ peruenit ad filium mediatè, vel immediatè à patre iudicatur semper substantia paterna, secundùm Bald. *in d. l. fœminæ*, tamen Bald. in ea nihil dicit, quòd si cùm voluit allegare *in d. auth. ex testamento*, contrarium ibi tenet, idemq; ie Bologn. *in fin.* magis pro hac parte allegari potest dum considerat verbum *successionem*, de quo *in d. §. Hinc nos. vers. sed quanta*, dicens, quòd significat causam immediatam. Ferron. vt dixi, fauet matri, Castr. & eum sequuti Gabr. & Surd. eodem modo versantur in bonis, quæ immediatè ex substantia viri processerunt. Odd. loquitur in bonis aui, quo casu recepta est opinio, vt non procedat illa auth. *ex testamento*, prout tenet Io. Garron. *ibid. in 7. notab. num. 27. in noua editione*, vbi quòd ista est vera, & communis opinio, Boër. *d. decis. 192. num. 5.* vbi etiam de communi, & quòd ita fuit conclusum, Gabr. *de secund. nupt. conclus. 3. num. 16.* vbi alios refert, & plures Sanch. *vbi suprà, num. 23.* Molphes. *d. quæst. 22. num. 10.* Quibus detractis remanent pro contraria opinione solum Bertran. Ruin. Capr. Azeued. & Molphes. ita quòd si numerum spectemus, illa pro matre sit superior, & multo magis si auctoritatem, vt patet ex Doctor. antiquis eam tenentibus, & quia illam probarunt Senatus Auenionen. Burdegalen. & Neapolitan. iuxta trad. per Doctor. *in cap. 1.* vbi Abb. *num. 15. de constit.* à qua communi opione non solet Rota recedere, nisi rarò, & cùm euidenter constat eam non posse de iure sustineri, ex eodem Abb. *vbi suprà*, quod in præsenti non visum fuit Dominis. 13

Illa enim optimè fundabatur *in d. auth. de non elig. secund. nub. in §. Gregoria*, sumpto argumento à speciali. nam ibi deciditur, quòd mater in lucro dotali ad se delato, quod postea donauit filio, si interim moriatur filius, & illa deinde secundas ineat nuptias, in dicto lucro succedere non debet vnà cum fratre, vel sorore defuncti, non obstante allegatione matris, quòd lucrum esset iam permistum rebus filij, & sic tanquam illius hæreditas, non autem tanquam lucrum ex paterna substantia mediante donatione matris, ei quæsitum deberet reputari. Si enim ibi, & in §. *Antenuptiali, eadem authent.* est casus specialis in donatione 14

propter nuptias, vt matri non quæratur ex successione filij, etiamsi mediatè ad filium peruenerit; ergo in cæteris bonis, quæ filius habuit ex substantia paterna, etiam mediatè debet mater succedere, vt *in §.cùm igitur, ead.auth.* vbi generaliter disponitur, quòd excepta antenuptiali donatione mater in bonis omnibus succedat filio cum fratribus, atque ita siue mediatè, siue immediatè res à patre prouenerint, siue mater nubat secundò, siue non nubat, in hac corrigendo *d.l.fœminæ.§.illud, & d.l.si mater*, quas in illa specie filia pro se allegabat; vnde per illa iura *in d.§.Gregoria.& §.cùm igitur, iuncta gloss.in verb. post antenuptialem*, ita arguunt in proposito Io.de Garro. *in d.authent. ex testamento, num.* 25. Boër. & Barbos. *vbi suprà*, Castil. *d.cap.2. num.65. vers. Vltimò pro hac opinione.* Alex. Trentacin. *d.resol.5.num.29. vers.secunda est opinio.*

15 Non obstat, quòd Iustinianus hoc quoque recantauit *in auth.de nuptiis, d.§. Hinc nos, in vers. sed quanta*, vbi sequutus fuit antiquam distinctionem, de qua *in l.mater.iuncta l. fœminæ,§.fin.* quia *in d.§.Hinc nos, & in auth.ex testamento*, inde sumpta, mater secundò nubens non excluditur à successione filij cum fratribus absolutè, nisi tantùm in iis, quæ ex paterna substantia, atque ita immediatè ad filium peruenerunt, iuxta naturam dictionis, *ex*, quæ propriè denotat causam immediatam. *l.qui liberis,§.hæc verba. ff. de vulg.* Bart. *in l.1. §.ex incendio, in princ. vers. regulariter, ff. de incen. ruin.& naufrag.* Ias. *in l.non dubium,num.23.C.de leg.* Alex. *cons.49.num.3.lib.3.* Socin. *cons.51.num.7.lib.4.* Corn. *d.cons.286. num.1.lib.1.* cum aliis per Castil. *vbi suprà,num.61.* Quæ dictio, *ex*, etiam legitur *in d.l.fœminæ, in princip.* ibi, *quicquid ex facultatibus*, & paulò inferiùs, ibi, *ex bonis, vt dictum est, priorum maritorum*, atque ita est accipienda *d.l.mater*, in illis verbis, *rerum verò paternarum defuncti*, &c. vt vna lex per aliam declaretur, vbi non sunt contraria. *l.sed & posterioris. ff. de legib.*

16 Idque eo magis Domini procedere dicebant, quia *in d.§. Hinc nos. vers. sed quanta*, Imperator exprimit paternam substantiam, quæ quia poterat denotare causam mediatam, & immediatam, deinde ponit successionem, ibi, *in residuis verò omnibus*, quæ aliunde erant filio præter paternam successionem, atque ita quod dicitur *in d.l.mater (extrinsecus) in dicto vers.sed quanta* enunciatur *aliunde*, præter paternam successionem. Vinc. de Franch. *decis.18.n.2.vers.Huic argumēto*, quod verbum *successio* importat solùm causam immediatam, vt *tot.tit. ff. & C. de success.edict.& C.commu.de success.* Bologn. ad Matthes. *in d.tract. de success. ab intest.art.2.n.21.ad fin.vers.& nota.* Vinc.de Franch. *d.decis.18.nu.5.* Trentacin. *d.resolut.5.num.29.ad fin. vers.ex his omnibus*, qui propterea subdunt, quòd illa verba, *præter paternam successionem*, restringunt alia verba, *paterna substantia*, licèt Irner. *in d.auth. ex testamento*, omiserit verbum *successionem*.

17 Secundò, pro hac communi opinione vrgebat text. *in l.scimus,§.repletionem.C.de inoff testam.* prout in simili eum inducit Franch. *vbi suprà, num.13.* ibi enim in quo repletio legitimæ fieri debet ex substantia patris, non si quid ex aliis causis filius lucratus est, ex substitutione, vel iure accrescendi, ex substitutione, vel iure accrescendi, licèt illud à patre prouenerit, quæ distinctio inter bona ex substantia paterna, & inter aliunde habita, fit *in d.§.hinc nos.vers.quāta autem.* Si ergo quod filius ex fratris substitutione à patre facta ex eius bonis ad fratrem peruentis lucratus est, non debet imputari in legitimam, eo quia non sit de patris substantia, multo fortiùs bona fratris ad fratrem peruenta non erunt de patris substantia, licèt mediatè ex eius bonis prouenerint.

Tertiò, placebat simile de filia renuntiante bonis paternis, quæ non excluditur à fraternis, etiāsi frater in bonis successerit. Roman. *cons.168.num.1. & 2.* Ias. *in l.eius qui in prouincia §.quod si stipulatus, nu.11. ff. si cert. pet.* Anton.Gomez *in l.22.Tauri,nu.13.* Cozar. *in c.quamuis pactum,3. part.§.3.n.2.* Crass. *in §.successio ab intestato, qu.10. num.16.vers. Quæro item.* Io.de Garro.& Boër. *vbi suprà*, cum aliis allegatis per Castil. *d.c.2.num.63.* qui eam reddunt rationem, quòd hæreditas adita non dicitur ampliùs hæreditas, sed efficitur proprium patrimonium adeuntis. gloss. recepta *in l.1.§.veteres, verbo per vnum.vers. At post aditam.ff.de acquir. poss.* Corn. *d.cons.286.nu.2.lib.1.* Ias. *in d.§.quod si stipulatus, n.8.* Castill. *vbi suprà.num.64.* 18

Nec obstabat non dici ampliùs paterna, etiam quando bona immediatè ad filium peruenerunt, & sic nunquam fore locum dispositioni *d. l. fœminæ*, & similium; quia etsi eo etiam casu non dicantur ampliùs patris bona, inspecta tamen persona, à qua prouenerunt, quæ ad hunc effectum attenditur, illa dicuntur à patre prouenire, & hoc est, quod ait Bald. *in d. auth. ex testamento, nu.4.* originem bonorum considerari, nempe immediatè, ita quòd si à patre immediatè prouenerint, *paterna*, si verò à fratre immediatè *fraterna* dicantur, atque ita Baldum intelligunt Io.de Garro. *vbi suprà, num.26.vers. & quod vult hic.* Boër. *d.decis.192.num.3.* Vinc.de Franch. *d.decis.18.nu.9.* Barbos. *in d.l. post dotem,num.77.* Castil. *vbi suprà, n.69.* Et quamuis diceretur non applicari simile de renunciatione, quæ est stricti iuris ad hanc materiam successionis filiorum, quæ est fauorabilis. *vt suprà*; tamen placebat responsio, quòd Doctores non mouentur hac ratione, quia si mouerentur, eam allegarent, sed mouentur ex illa, quam allegant, scilicet, quia bona nunc non dicuntur paterna, sed fraterna. 19

Quibus non obstabant in contrarium deducta. Ad primum enim, quòd illa *l.fœminæ, § illud, & l.mater*, non distinguunt inter bona paterna mediatè, vel immediatè, fuit responsum verius, & receptius esse, quòd loquantur in bonis à patre immediatè peruentis, vt suprà fuit ostensum, & ideo Doct. *in d.l.fœminæ*, aliàs notant, quòd dispositio illius l. quæ fuit extensa ad lucra dotium, & antenuptialis donationis ab alio, & non de bonis mariti, vel vxoris datorum, secundùm auth. *in donatione, & l. generaliter, in princ. C.eod.tit.de secund. nupt.* non procedit in aliis, quæ fuerunt data etiam contemplatione mariti vxori, vel è contra. Rip. *in d. l.fœminæ. quæst.16.num.26.* & ibi Sichar. *nu.6. vers. Quid autem, & seq.* Rom. *cons.405. in 1.dubio.* Io.Nicol. *in d.l generaliter,nu.52.* vbi quòd hæc negatiua opinio est æquior, & magis communis. Gabr. *de secund.nupt.concl 3.n.32.* Sanch. *de matrim. lib.7.quæst.89.num.17.* vbi plures cumulat. Vinc.de Franch. *d.decis.18.num.7.* & mouentur omnes, quia *d.l.fœminæ*, quatenus priuat matrem binubam successione filiorum, est odiosa, & pœnalis, & ideo non extendenda ad alios casus, quàm expressos, 20

quia

quia in hoc materia secundarum nuptiarum erubescimus, cùm sine lege loquimur. *d.auth.de non elig.secun.nub.§.optimum*, ibi, *nec qualibet est lex aliquid tale dicens.*

21 Non obstat, quòd imò *d l.fœmina*, & aliæ similes in hac materia loquentes sint fauorabiles, cùm principaliter emanauerint fauore liberorum, ex deductis suprà *in vers. Quod tanto magis*, atque ita ampliandæ ad alios casus, etiam non expressos; quia omisso, quòd communis opinio est in contrarium respectu matris, & quòd contra suprà deducta multa in proposito consideratione digna tradunt Couar. *lib.1 var.cap.11. numer.5.* & Sanch. *de matrim.lib.1.disput.1.numero 4.vers.Hæc tamen doctrina*, *& seq.* in hoc casu cessat fundamentum extensionis, scilicet, identitas rationis, qua cessante, cessat extensio in quacunque materia etiam fauorabili. Mandel.*consi.770.num.16.*Crauet. *consi. 17.num.2. & consi.173. num.13.* In bonis autem quæ immediatè ab vno fratre ad alium peruenerunt, non militat eadem ratio, quæ in bonis à patre prouenientibus, vt mox dicetur in responsione ad secundum; & in omnem euentum hic fumus in materia correctoria illius auth. *de non eligen. sec.nub. §.cùm igitur*, vbi mater binuba succedit filio cum fratribus indistinctè in omnibus bonis, siue mediatè, siue immediatè à patre illa prouenerint, & licèt ille text. fuerit correctus per d. §. *Hinc nos, auth.de nupt.* in bonis quæ immediatè filiis obuenerunt ex substantia paterna, vt tradunt communiter Doct. & suprà dictum fuit. In aliis tamen, quæ mediatè fuerunt delata, remanet incorrectus, & sic non debet fieri extensio ad dicta bona etiam ex identitate, vel maioritate rationis. glos. *in auth.quas actiones*, vbi Ias. *numer.21* dicit veram, & communem. C.*de sacros.Eccles.*& bene in proposito Corn.*d.consi.286.num.2.vers. ex quo datur intelligi.lib.1.* Vbi ita arguendo concludit, quòd *d. §. hinc nos*, quatenus disponit quòd mater binuba amittat proprietatem rerum ex paterna substantia prouenientium, non debet extendi vltra quàm verba sonant.

22 Ad secundum, de ratione *d. l. fœminæ.§.illud*, cum simil. quæ erat duplex, vt suprà dictum fuit, neutrum habere locum in hoc casu. Non prima quòd æquitati naturali, & rationi conueniat, vt bona quæsita laboribus primi viri non cedant in vtilitatem vitrici, & eius filiorum, sed reseruentur filiis primi matrimonij, quia etiam ab eo quæsita ex aliis causis, vtputa ex successione, vel ex liberalitate fortunæ cadunt sub hac lege, & similibus; vnde minimè verum esse has leges editas ne vitricus, aut filij ex eo geniti fruerentur laboribus primi viri. Non secunda, quòd mulier faciat iniuriam primo viro, cuius anima dicitur contristari, & etiam filiis primi matrimonij. nam quoad virum, & filium, qui decesserunt, non procedit hæc ratio iniuriæ, vt trad. Cuiac. *in d.l.fœminæ,col.2.ad fin.vers.quæro igitur,& ad tit.C.ad Senat.cons. Tertyl.col.3.in princ. vers. quia maiori pœna*, & minus quoad virum illud de contristatione animæ, vt bene declarat Odd. *d.cons.37.numer.50. cum duob. seqq.* vbi hoc appellat somnium scribêtium. Quoad fratres autem superstites adhuc eadem ratio iniuriæ non procedit in his bonis, quæ fuerunt acquisita fratri ex successione alterius fratris, & non immediatè ex substantia paterna, iuxt. deducta suprà *in versi.nec obstabat*, aliàs sequeretur, quòd neque succederet mater filio in reliquis bonis aduentitiis; quia semper esset verum, quòd secundo nubendo filiis omnibus iniuriam inferret, quod esset contra dispositionem *d.l.mater*, *& d.§.hinc nos.in vers.sed quanta.*

Nec aliquid faciebat in omni materia, & præsertim in ista esse attendendam originem bonorum, vt dicit Bald. *in d.auth.ex testamento,num.4.* 23
cum aliis allegatis, quia dictum in se est verum, sed intelligi debet immediatè, & sic attendi persona vltima, à qua bona immediatè prouenerunt, iuxt. text. *in l.auia, in fin.* ibi, *quod ex origine patris, vel aui vestri descendunt, nihil prodest.C.de donat.* cum aliis in terminis per Barbos. *in d l.post dotem, num. 77.& seq.* vbi plura cumulat; nam, vt optimè ad propositum ait Oldrad.*consil.25 num.2.in fin.& seq.* Iurisconsulti proximam cuiusque rei causam attendunt, alioqui secundùm eum oporteret nos agrum quærere Damascenum, vbi formatus fuit primus parens, & quòd Bald. intelligat de origine bonorum immediatè patet, ex eo, quia dum opponit de *l.auia*, vbi consideratur successio vltimi, & non primi, acquiescens contrario in secunda responsione dicit, quòd in dicta auth. lex vltrà processit, hoc est, quia voluit, quòd non obstante, quòd bona patris aditione filij essent effecta proprium patrimonium filij: tamen, quia ex paterna substantia immediatè ad eum peruenerant, in eis mater solum vsumfructum perciperet, vt sunt verba expressa illius authenticæ, & in corpore vnde sumitur.

Ad tertium, quòd bona extrinsecus obuenta, de quibus *in d.l.mater*, *& in d.§.hinc nos.in vers. sed quanta*, Iustinianus intelligat, quæ ab extraneis, & qui non sunt de genere, ad filios peruenerunt, vt *in §. si verò expectet, in fin. ead. nouell. de nupt.* fuit breuiter responsum, quòd *in d.§. si verò expectet*, verbum *extrinsecus* ponitur, ad differentiam generis, quod non applicatur ad verbum *aliunde*, seu *extrinsecus*, de quo *in d.vers.sed quanta*, quod ponitur ad differentiam paternæ successionis. 24

Quibus omnibus in vtramque partem exactè ponderatis, opinio communis visa fuit Dominis, non solùm de iure sustinibilis, imò etiam verior, & sequenda, & tanto magis, quia vbi hæc quæstio dubia fuisset, adhuc illa pro matre decidi debuisset, ne excluderetur à luctuosa filij hæreditate. *l. vlt.C.de instit.& substit.* Vinc.de Franch.*d.decis.18. num.13.vers.etsi hac quæstio.* Et ita conclusum in hac specie dispositionem *l.fœminæ*, non habere locum, &c. 25

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. pensionis. Lunæ 13. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Remissoria non conceditur quando articuli sunt irreleuãtes, & plura exempla articulorum irreleuantium.

SVMMARIVM.

Remissoria non conceditur quando articuli non sunt releuantes, num.1.

Articuli quando non dicantur releuantes, vide plura exempla, num.2.& seqq.

Remissoria non datur ad probandum id quod scripturam requirit, num. 4.

Articuli contradicentes partium conuentionibus reiiciendi sunt tanquam irrelevantes, num 5.

DECISIO DCCLXXII.

1 Regulare est quando materia est irreleuans non dari remissoriam, ne concedatur dilatio ad petendum id, quod probatum non releuaret. *l. ad probationem. C. de probat.* Cassad. *decis. 2. de dilat.* Caputaq. *decis. 64. & 66. part. 3.* Ideo cùm articuli pro parte DD. Canonicorum dati visi fuerunt Dominis irreleuantes, resolutum fuit remissoriam non esse dandam.

2 Primus enim non videbatur pertinere, etsi contineat, quòd ad transactionem anni 1585. per Canonicos fabricæ fuerint aliquæ habitationes pro Officialibus valoris scutorum 6000. & eis Officiales semper gauisi fuerint. Quia dicebatur factum videri ex decretis S. Caroli, de cuius potestate non dubitatur, & antequam expirarent applicationes pensionis de qua agitur, non autem in vim transactionis, quod sequuta est, quæ propterea non debebant pertinere ad Canonicos in proprietate: sed quia hæc responsio non remouebat pertinentiam, dum applicatio per Sanctum Carolum facta, respiciebat tantummodo fabricam domorum destinatam, pecuniæ fuerint conuersæ, nulli dubium, quòd interesset Canonicis reintegrari pro eadem summa; ideo secundo loco fuit responsum, quòd in transactione eiusdem anni 1585. non legitur, quòd fuerit controuersia super prætensione ex parte Canonicorum respectu dictarum habitationum. quòd si domus fabricatur, & scuta 500. pro quinquenio remanserint Officialibus, nihil pertinebat ad instantiam transactionis sustinendam, quia super prædictis non fuit transactum, neque habita ratio pro retentione pensionis.

3 Secundus verò articulus eadem ratione remouetur quoad scuta 500. & domos fabricatas; quòd verò bona Besati, & fructus beneficiatis remanserint vigore transactionis de prædictis mentionem faciente, Ægid *decis. 9. & 384.* Rot. *decis. 46. de testib. in antiq. & decis. 6. de prebend. in nou.* Tertius articulus, quòd in vim secundæ transactionis anni 1591. beneficiatis soluta fuerint annua scuta 300. de pecuniis dictæ pensionis, eodem modo remouetur propter facilem probationem per quitantias, sine quibus releuantes summæ non exbursantur. Quartus articulus eadem ratione tollitur, quia Officiales non impugnant, quòd vigore transactionis anni 1602. non retineant domunculas nuncupatas *de Officio*, quia extat instrumentum transactionis, in quo prædicta narrantur.

4 Quintus articulus non videbatur pertinere ad causam immissionis, quia etsi Canonici prætendant probare, quòd habitationes Officialium fabricatæ post transactionem anni 1585. de pecuniis eiusdem pensionis sint valoris scutorum 3000. tamen ex quo Officiales in transactionibus non conuenerunt, quòd tenerentur ad valorem futuræ fabricæ; sed tantummodo ad id quod diceretur impensum per Canonicos fabricerios pro ipsis beneficiatis, vel cum eorum interuentu; ideo frustrà quæritur de valore ad impediendam immissionem, cùm de expensis tantùm sint expectanda computa, quod aliter quàm per testes ab Administratoribus fabriceriis sunt redden. Ias. *consi. 100. numer. 6. lib. 4* Magon. *decis. Floren 42.* Viu. *decis. 153. numer. 2. par. 1.* dicentes rationem non reddi nisi per traditionem libri rationum.

Sextus articulus videbatur reiiciendus cùm tendat ad probandum contrarium eius quod est conuentum in transactionibus an. 1585. Put. *decis. 331. & 389. lib. 2.* Seraph. *decis. 1460. numer. 3.* nempe quòd pensio semper fuerit exacta à Thesaurario per Archiepiscopum deputato, vel eius Vicario, & fabrica fuerit prosequuta per fabricerios ab eodem Archiepiscopo deputatos, & tamen totum contrarium legitur in dd. instrumentis, in quibus immediatè datur facultas Capitulo, & ab eo particulariter deputan. 5

Septimus, & octauus articulus, non etiam videntur releuare, quia Officiales non insistunt super inualiditate, sed super læsione, de qua nullum verbum in eorum contextu; & nihilominus super ea fundantur rationes decisionum R. P. D. Vbaldi. Nonus, & vltimus articulus pariter videbantur non pertinere, quia magis iustificaret læsionem contractus, si probata indigentia scut. 2000. pro fabrica Canonicorum perficienda ad eam tenerentur Officiales. Et ita, &c. 6

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Parmen. status. Lunæ 13. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

De præterito præsumitur in præsens; vltimúsque status attenditur in remedio *l. final. C. de edict. diu. Adrian. tollen.* Insertum non probat ad fauorem inserentis gesta, & ordinata à Principe nunquid valeant, postquam desiit esse Princeps in præiudicium successolis licentia data expirat per mortem illius, cui fuit data, & in proprio contractu nemo authoritatem præstare potest. De his omnibus in præsenti conclusione tractatur.

SVMMARIVM.

Præsumitur de præterito in præsens, statúsque præteritus præsumitur continuatus vsque in præsentem diem; nisi contrarium probetur, numero 1.

Bona fuisse fideicommittentis sufficit vltimus status ad obtinendum in remed. l. final. C. de edict. diu. Adrian. tollen. *ibid. in fine.*

Exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem non impedit immissionem, ex l. final. C. de edict. diu. Adrian. *num. 2.*

Instrumentum insertum in alio instrumento non probat ad fauorem inserentis, num. 3.

Assertioni alicuius, qui prohibitus est aliquid facere, standum non est, ibid. in fine.

Principis gesta tempore, quo fuit dominus alicuius ciuitatis, nunquid valeant si eiusdem ciuitatis desiit esse dominus, num. 4 & seqq.

Principis

Principis licentia alicui data de alienando expirat per mortem illius, qui licentiam habuit, nu.8.

Loca montium non descripta ad fauorem emptoris non dicuntur eidem emptori tradita, ibid.

Consensum, & authoritatem præstare in negotio, & contractu proprio de iure non licet. ibid.

DECISIO DCCLXXIII.

1 ROta censuit loca S. Georgij etiam hodie esse subiecta fideicommisso q. Ioan. Francisci Pallauicini. Etenim moderni DD. Pallauicini (quatenus probent se esse vocatos ad fideicommissum d. Io. Francisci, de quo erit suo loco agendum) habent fundatam intẽtionem, tam quoad antiquum statum, secundùm quem non dubitatur ista loca fuisse subiecta prædicto fideicommisso, qui status præsumitur cõtinuatus vsque ad præsentem diem, nisi contrarium probetur, Salic. *in l. ex persona, nu. 2. C. de probat.* Soc. *cons.* 89. *nu.* 19. *lib.* 1. Alexand. *cons.* 16. *num.* 3. *vers. nec prædictis, lib.* 5. Alciat. *de præsumpt. præsumpt.* 21. *num.* 7. & fuit dictum in Toletana decimarum 4. Iunij 1612. coram me, quam etiam in præsenti statu, quia adhuc prædicta loca reperiuntur descripta ad fauorem fideicommittentis, qui vltimus status sufficit ad obtinendum, in remed. *l. final.* quò agunt DD. Pallauicini reiectis aliis exceptionibus ad petitorium, Menoch. *de adipiscend. remed.* 4. *num.* 55. *vers.* 4. *requiritur, & nu.* 366. Peregr. *de fideicom. ar.* 44. *num.* 14.

2 Non obstat vnicum fundamentum DD. de Rangonibus, quòd scilicet ista loca fuerint aliàs per Rolandum Pallauicinum filium testatoris cum licentia Regis Francorum præuia exemptione à fideicommisso alienata in quendam Babilanum Pallauicinum, quia visum fuit DD. istam esse exceptionem turbidam, & requirentem altiorem indaginem, & propterea non esse admittendam contra agentem remedio *d. l. final. C. de edict. diu. Adr. toll.* per text. *in l.* 2. *C. eod. tit. l. quisquis. C. quor. appellat. non recip.* Fulgos. *cons.* 215. *in fin. vers. ad secundam.* Roman. *cons.* 323. *num.* 5. & 6. Peregr. *de fideicom. art.* 48. *num.* 48.

3 Quòd autem prædicta exceptio sit turbida, & requirens altiorem indaginem, dictum fuit apparere. Primò, quia de prætensa licentia Regis Franciæ non apparet aliunde, quàm ex inserto in instrumento dictæ venditionis factæ à Rolando, quod quidem insertum minimè probat ad fauorem inserentis, gloss. *in cap. Abbati, verb. fiat fides, vers. sed alij dicunt, de verb. signific.* Ias. *cons.* 169. *num.* 29. *vol.* 4. Afflict *decis.* 273. *num.* 4. *vers. bene facit.* Ægid. *decis.* 323 Lancellot. *de attent. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 149. & faciunt tradita per Bart. *cons.* 40. *sub num.* 4. & 5. *vol.* 1. Et est regulare, quòd in prohibitis non statur assertioni eius, qui est prohibitus facere, *l. qui testamentum, ff. de probat.* Dec. *cons.* 132. *incipit, in casu proposito,* Oldrad. *cons.* 226. *vers. vnde Doctores.*

4 Secundò, esset videndum qua auctoritate potuerit Rex Galliæ dispensare super fideicommissis in ciuitate Parmæ, quæ est de directo dominio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & licèt allegetur quòd tunc temporis Rex Franciæ possidebat Ducatum Mediolani, & quòd ciuitas Parmæ erat membrum dicti Ducatus, & quòd talis possessio fuit satis ad sustinendam gratiam, vt pre Crescen. *decis. vnica, de confirmat. vtil. vel inutil.* attamen ista responsio visa fuit continere inexplicabiles difficultates. Prima est, an attendatur sola possessio in Principe, qui non fuit pacificè electus, sed armis ingressus est possessionem Principatus, quasi quòd validitas actus in hoc pendeat à iustitia belli, à qua pendet iustitia possessionis, ex trad. per Bart. *in tract. de represal. quæst.* 5. *num.* 12. *vers. aut sua authoritate occupauit;* hanc autem inspectionem, an bellum fuerit iustum, vel non, Domini nullo modo voluerunt ingredi.

Secunda difficultas est, posito, quòd possessio 5 esset iusta, an illa possessio dimisso Principatu, attendatur solùm quoad ea, quæ fuerunt administrata per Principem possessorem per viam iustitiæ; secus verò si per viam gratiæ, ex tradit. per Bart. alij dicunt esse Bald. *in repetit. l. Barbarius, nu.* 4. *vers. fallit in iis, quæ pertinent ad iustitiam, & iurisdictionem, & num.* 10. vbi distinguit inter actus necessarios, inter quos ponit administrationem iustitiæ, & actus voluntarios. *ff. de offic. præsidis.*

Tertiò, dato quòd sola possessio principatus 6 sufficiat pro validitate gratiæ, esset videndum, an hoc debeat habere locum, quando, vt infrà dicetur, gratia non fuit consumpta tempore possessionis, maximè in gratiis maioribus, & requirentibus plenitudinem potestatis, vt videtur esse commutatio vltimarum voluntatum, vnde Rex Franciæ in proposito vsus fuit clausula, de plenitudine, &c. & hæc per ea, quæ post Alciatum tradit Peregrin. *de fideicomm. artic.* 52. *numero* 157.

Tertiò dubitabatur, an in præsenti casu esset at- 7 tendendus Princeps originis, vel potius Princeps loci, in quo sita sunt bona, & sic Ianua in qua non apparet Regem Franciæ tunc habuisse dominium, vel possessionem, licèt enim regulariter esset attendendus Princeps originis, nihilominus in hoc casu mons Ianuæ dicitur habere propria statuta, quibus nec ipsamet Respublica Ianuensis solet derogare, & cùm Io. Franciscus dominus pecuniarum illas posuerit super dicto monte, videtur illa subiecisse nexibus, & statutis illius montis, ita vt alius Princeps minimè potuerit derogare.

Quartò, cùm prætensa licentia minimè fuerit 8 effectuata viuente ipso Rolando, videtur, quòd per illius mortem expirauerit, Natt. *cons.* 162. *num.* 7. *lib.* 1. Bursat. *cons.* 131. *num.* 34. & *seq. vsque ad fin. lib.* 2. Celsus Vgo *cons.* 117. *num.* 4. *vers. & posito pro ficto,* Lud. Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 5. *nu.* 37. Quòd autem non fuerit effectuata in vita Rolandi, videbatur deduci ex eo, quòd loca in vita Rolandi non fuerunt tradita, cùm non fuerint descripta ad fauorem emptoris, in quo stat traditio similium locorum, Alex. *cons.* 103. *num.* 6. & 7. *lib.* 2. Dec. *cons.* 146. *num.* 13. *vers. & primò fundata,* Anchar. *cons.* 32. *num.* 2. Ias. *cons.* 231. *num.* 2. & 3. *lib.* 2. Sicut è conuerso non reperitur, quòd pretium fuerit per emptorem solutum. Et prædicta non effectuatio satis probatur ex eo, quòd de anno 1553. hæredes emptoris mouerunt litem contra Dominos Rangonos hæredes venditoris pro dicta non effectuatione. Et de anno 1560. deuenerunt ad quandam transactionem, quæ tamen non nocuit DD. Pallauicinis, tum quia fuit res inter alios acta, *tot. tit. C. inter alios acta,* aliis non nocere, tum quia iam erat lis mota per DD. Pallauicinos contra DD. Rangonos, qua stante nihil potuit innouari, *tot. tit. vt lit. pendente.*

Quintò, in multis non videbatur satisfactum 9

formæ prætensæ licentiæ, & signanter circa reinuestimentum, quod debebat fieri de pretio extrahendo ex locis montium, & licèt in memorialibus fuerit datum quoddam instrumentum assignationis propriorum bonorum factæ per Rolandum: attamen præter quòd tanquam non existens de actis videbatur parum attendendum, fuit dictum, quòd cùm Rolandus esset curator Gasparis mente capti, ad quem spectabant loca montium, non poterat postea tanquam curator Gasparis emere à seipso, quia fuisset authorizare in negotio proprio, quod de iure non licet, *l.1 ff. de auth. tut. vel curat. §. final. Instit. eod. tit.* glos. *in Clemen. 2. verb. mense, de reb. eccles. non alienan.* innumeros congerit Michaël Crass. *in §. donatio, quæst. 3. num. 2. vers. contrariam sententiam.*

10 Ex qua ratione videbatur etiam non fuisse satisfactum formæ licentiæ Regiæ, in eo quòd deberent consentire curatores Gasparis mente capti, & Polidori furiosi, quia licentia debebat intelligi de alio curatore, quàm de ipso Rolando, qui fuit ipsemet supplicans pro licentia, & cui fuit data facultas vendendi loca montium.

R. P. D. DAMASCENO.

Anconitana, seu Auximana florum. Lunæ 20. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plures explicantur conclusiones, de quibus in summariis.

SVMMARIVM.

Causæ, & tituli vniuersalitas magis attenditur, quàm actuum particularitas, numero 1.

Ciuitates recognoscentes superiorem non possunt facere statuta, ibid. in fine.

Possessio admittitur per decennalem acquiescentiam, & desistentiam possessionis, num. 2.

Testis depositio super interrogatoriis magis attenditur, quàm super articulis, num. 3.

Fides non facit fidem, ibid.

Vniuersitatis iuribus particulares personæ præiudicare non possunt, ibid. in fine.

DECISIO DCCLXXIV.

1 Rota stetit in decisis coram me in hac causa die 18. Aprilis 1616. fundamentis de quibus in ea, quibus visum fuit non obstare, quòd Communitas Anconæ tanquam domina territorij Anconitani sit in quasi possessione faciendi asportare flores ab aliis terris, & castris d. territorij, cuius quasi possessionis vigore, stante titulo vniuersali, possit cogere Communitatem Offaneæ, etiamsi aliàs non coëgisset, cùm de iure magis attendatur vniuersalitas causæ, & tituli, quàm particularitas actuum, Seraph. *decis. 1295. num. 6.* quia fuit responsum, non probari hunc titulum vniuersalem, cùm nullo iure caueatur, quòd ciuitas subiecta Principi, vt est ciuitas Anconæ, habeat iurisdictionem in castra, & terras de territorio, cùm potius omnes sint æqualiter subiectæ ipsi Principi, vnde solet dici, quòd huiusmodi ciuitates, quæ recognoscunt superiorem, non possunt facere statuta, Bart. *in l. omnes populi, num. 3. ff. de iust. & iur.* Petr. de Anchar. *cons. 12. in princ.* Bald. *consi. 143. num. 1. l. b. 1. & consi. 292. in princ. lib. 2.* Rom. *consil. 118.* Rota in Assisien. hæreditatis 14. Decembris 1607. coram Reuerend. Attebaten.

Secundò, cùm ex 4. & 5. testibus pro parte Communitatis Anconæ examinatis, & in alia decisione in hac causa facta ponderatis appareat à 10. & vltra annis Communitatem Anconæ non exegisse flores à Communitate Offaneæ, etiamsi à prædicta Communitate per prius exegisset; videtur per lapsum decennij quoad istam Communitatem Offaneæ deposuisse animum possidendi, ex allegatis in alia decisione, & de magis communi attestatur Alex. *consi. 94. num. 7. lib. 5.* Rota in Roman. vineæ 3. Decembris 1609. coram R. P. D. Decano. Concurrentibus maximè petitionibus Communitatis Anconæ, & denegationibus Communitatis Offaneæ, cum dicta decennali acquiescentia, per quem modum fuit Communitas Offaneæ constituta in quasi possessione negatiua, Bald. *consi. 201. sub numer. 1. lib 2.* Seraphin. *decis. 1086.* 2

Non obstant testes nuper ponderati pro parte Communitatis Anconæ. nam primus testis deponens de quasi possessione Communitatis defuit in ratione, subiungit enim, *Perche si portauano le citationi*, quæ ratio non concludit, vt de se patet, & ipse meliùs declarat, iuxt. 4. dum dicit, *Io ho portato l'intimatione, se poi habbino portato li fiori, ò nò, non lo sò*, idem repetit iux. 9. & propterea quicquid dixisset super articulis, magis attenderetur hoc eius dictum super interrogatoriis, in quibus concludit, se nihil scire, magis enim attenditur depositio testis super interrogatoriis, quàm super articulis, cùm super articulis sit magis suspectus, quòd voluerit inseruire parti, quæ illum induxit, Veral. *decis. 421. incipit, quando dato, lib. 1. in manuscr.* Seraph. *decis. 1073. numero 9.* Alij verò testes deponunt de quasi possessione super 10. & 20. annos, quæ possessio non releuat, ex dictis suprà, & etiam in alia decisione; fides verò ad idem data fuit dictum non facere fidem, *l. si quando. C. de testib.* Cephal. *consi 384 num. 21. lib. 3.* Dec. *consi. 51. num. 6. & 7.* & placuit etiam illud quod fuit tactum in alia decisione, quòd scilicet quatenus probaretur asportatio facta per aliquos particulares Offaneæ, hoc non potuisset præiudicare ipsi Communitati, ad *l. sicut. ff. quod cuiusque vniuers. nom.* cum aliis per Gabr. *concl. 1. num. 6. eod. tit.* 3

REVERENDISSIMO P. D. BVRATTO.

Colimbrien. matrimonij. Mercurij 22. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Matrimonium probatur per testes etiam domesticos, & familiares, ac etiam per epistolas non subscriptas sine nomine, & cognomine scribentis, quando ex aliis circunstantiis constat de scribente.

SVM-

SVMMARIVM.

Matrimonium, vt per testes concludenter probatum dicatur, quomodo dicti testes deponere debeant, numer.1.

Matrimonium & sponsalia probantur per testes familiares, & domesticos, præsertim quando sponsalia fuerunt clandestina, ibid.

Testes domestici, & minus idonei non probant, quando producenti imputari potest, quòd non adhibuerit alios testes magis idoneos, & non domesticos, ibid.

Testes domestici supplentur ex numero, arbitrio iudicis, ibid. in fine.

Testis deponens de facto proprio, & sine interesse probat plusquam semiplenè, numer.2.

Matrimonium contrahendum probatur per epistolas, ibid.

Epistolæ non subscriptæ à scribente, & sine illius nomine, & cognomine, probant, quando aliunde constat de scribente, præsertim si sint litteræ amatoriæ, numer.3.

DECISIO DCCLXXV.

1 PLacuit Dominis resolutio facta 14. Decembris præteriti, videlicet, esse probata sponsalia inter DD. Emanuelem, & Blancham. Nam subsistit primum fundamentum super tribus contestibus de visu, & interessentia, & de eisdem loco, tempore, verbis, modo, & aliis circumstantiis, deponentibus, qui etiam ad probationem matrimonij sufficerent, vt per Rebuff. *in addit. ad eius consi.117. nu.1.* Et exceptio familiaritatis, & domesticitatis fuit plenè in decisione sublata, ex eo potissimum, quia dicta sponsalia coram dictis testibus secretis contracta, sunt clandestina, Bald. *cons.148. num.13. vers. & intelliguntur, vol.1.* Nec sine causa ita occultè, non autem publicè fuerunt celebrata, videlicet, propter opinatum per ipsos periculum, vel quòd amitterentur pensiones Ecclesiasticæ, quas Emanuel obtinebat, vel quòd redderetur difficilior impetratio emptionis Militiarum Lauretanarum, & sic nihil imputari potest Blanchæ, quòd testes magis idoneos non adhibuerit, quæ est præcipua ratio repellendi testes domesticos, vt vltra Alex. *conf.158. num.15. vol.5.* in decisione allegatum, notat Aret. *in cap. cùm à nobis, num.42. versic. circa secundum, de testib.* Quorum etiam defectus suppletur ex numero, licèt omnes sint domestici, vt per Rebuff. *vbi suprà, num.4.* & numerum trium in proposito sufficientem esse tot aliis concurrentibus, censuerunt Domini, quorum arbitrio remittitur, an talis numerus sufficiat ad hoc, vt defectus ex eo suppleatur, vt aliàs dictum est.

2 Alia verò exceptio, quòd dicti testes fuerint mediatores commercij inter partes, non verificatur ex testibus nunc datis in summario Emanuelis, *num.1.* nec alibi. Secundò, vigent adhuc coniecturæ, præsumptiones, & verisimilitudines in dicta decisione ponderatæ, & dicta testium de confessionibus extraiudicialibus Emanuelis, quibus nihil saltem releuans fuit responsum. Ac denique, litteræ amatoriæ eiusdem Emanuelis in dicta decisione consideratæ, eius sigillo munitæ, & bene recognitæ per testes eius manum notam habentes, & aliquæ per duos deponentes de interessentia, & visu, quando per Emanuelem scriptæ fuerunt, & illas per eos sæpiùs eius nomine fuisse præsentatas eidem Blanchæ, qui vti de facto proprio, & sine eorum interesse deponentes plusquam semiplenè probant, Rota *decis.521. num.6. part.1. diuers.* cum aliis in Amerina, bonorum 16. Aprilis præteriti coram me. Quas epistolas probare matrimonium contrahendum, Verall. *decis.212. num.10. part.2.* Viu. *decis.241. num.10. lib.2.* & nouissimè Nicol. Genua *in tract. de script. priuat. lib.3. in tit. de litteris amatoriis, num.7. pag. mihi 164. & sponsalia, l. fin.* & ibi Alberic. & Bald. *ff. de sponsal.* & latè Genua *in d. tract. d. lib.3. quæst.30. pag. mihi 139.*

Nec obstare visus fuit defectus nominis, & cognominis, & subscriptionis Emanuelis in dictis epistolis, ad not. per Alberic. & Bald. *in proœmio Digestorum,* & Menoch. *de arbitr. lib.2. cas.94. num.15. & 21.* Nam cùm per testes de visu, & interessentia constet aliquas ex eis fuisse per ipsum scriptas, & destinatas Blanchæ, & ad illam missas, eíque præsentatas nomine eiusdem Emanuelis, & per eam receptas, & duæ contineant nomen appellatiuum *mariti,* vni soli conueniens, consequenter videtur tolli defectus nominis; nec videtur negari posse quin Emanuel habuerit illas pro perfectis, & absolutis, & quin perinde sit, ac si nomen proprium apposuisset, ad text. *in l.2.* vbi Bart. & alij, *ff. de liber. & posthum.* Aym. *consi.121. num.6. in fine, & consil.162. num.4.* & facit decisio Card. Seraph. 1088. *num.7. & seqq.* Nec incerta dici potest illius persona ex tot circumstantiis ex tenore dictarum epistolarum resultantibus certificata, Socin. *in l. quem hæredi, in 2. not. ff. de reb. dub.* Aym. *dicto consi.162. num.3. vers.3. & num.6. vers. non obstant.* Vltra quòd ea, quæ dicuntur de nomine apponendo in epistolis, non videntur procedere in amatoriis; istę enim secretò fieri solent, & sine nomine, vt est notissimum, & prout etiam semper factę fuerunt per ipsum Emanuelem; solemnitas autem iuris non attenditur quando de consuetudine non obseruatur, vt in specie literarum sine nomine, Aym. *dicto consi.121. num.9.* 3

Ideóque stantibus prędictis, & attenta etiam difficultate probationis dictę epistolę faciunt saltem aliquem gradum probationis contra ipsum scribentem, prout in simili, de quodam folio sine die, & causa, & sic in forma simplicis memorialis, coadiuuati tamen ex facti circumstantiis, est decis. Cardin. Seraphin. 373. *numer.3. & sequentibus.* Ex omnibus verò supradictis, videlicet, testibus, coniecturis, pręsumptionibus, verisimilitudinibus, ac demum istis epistolis simul iunctis, visum fuit probationem impleri, si quę deficiat, vt in terminis fuit tentum in Vlixbonen. matrimonij 2. Maij pręteriti coram R. P. D. meo Pirouano. Et ideo Domini steterunt in decisis. 4

REVERENDISSIMO P. D. DAMASCENO.

Romana bonorum de Marescottis. Mercurij 22. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Fideicommissarius quando sit legitimus contradictor aduersus petitam com-

missionem hæreditatis ab intestato. Cætera videas in summario.

SVMMARIVM.

Filij habent de iure fundatam intentionem super successione ab intestato paternæ hæreditatis, numero 1.

Filius præteritus in testamento patris veniens ab intestato dempta sua legitima debet restituere residuum hæreditatis hæredi scripto, num. 2.

Fideicommissarius quando sit legitimus contradictor aduersus immissionem petitam ab hærede ab intestato, nu. 3.

Clausula codicillaris, an operetur fideicommissum in præiudicium filiorum ad fauorem extraneorum, numero 4.

Fideicommissarius nunquam est legitimus contradictor aduersus immissionem petitam ab hærede ab intestato, quando certum est faciendas esse detractiones ad fauorem hæredis, num. 5. & seq.

Fideicommissarius capere debet portionem suam de manu hæredis, & non è contra hæres capere debet de manu fideicommissarij, num. 6.

Restitutio verbalis est necessaria in fideicommissis secundùm terminos iuris ciuilis, num. 7.

Ius ciuile seruandum est inter Romanos vigore statuti Vrbis, ibid.

Legitima debet detrahi super qualibet parte bonorum hæreditariorum, ibid. arbitrio iudicis, numero 8.

DECISIO DCCLXXVI.

1 RESolutum fuit, D. Pirro non competere retentionem fructuum, de quibus agitur, etenim DD. de Marescottis tanquam hæredes M. Antonij patris, qui fuit hæres ab intestato q. Alphonsi Marescotti sui patris, habent fundatam intentionem, quòd debeant immitti in omnibus bonis, quæ fuerunt in hæreditate d. Alphonsi, vt fuit coram me pluries decisum in hac causa, & proinde cùm non dubitetur census, de quibus agitur, fuisse in bonis dicti q. Alphonsi, DD. de Marescottis debeant immitti iuxta resolutionem iam factam.

2 Non obstat, quòd D. Pirrus, qui est ille, qui imposuit censum super propriis bonis, & illos vendidit prædicto q Alphonso, prætendat retinere fructus censuum decursos, & modò debitos hæreditati dicti q. Alphonsi, tanquam fideicommissarius vocatus in testamento dicti q. Alphonsi, prætendit enim, quòd ex quo Alphonsus sciens, præteriit M. Antonium filium, quòd annullato testamento per præteritionem teneatur d. filius veniens ab intestato dempta sua legitima residuum hæreditatis restituere hæredi scripto in testamento, iuxt. not. per Soc. sen. *cons.* 93. *num.* 32. *lib.* 4. Socin. iun. *cons.* 128. *num.* 257. *lib.* 1. Dec. *cons.* 490. *num.* 3. *&* 6. Clar. *in §. testamen. quæst.* 46. *per tot.* Crass. *de success. d. §. testamen. quæst.* 50. *nu.* 1. Ant. Gabr. *de clausul. conclus.* 8. *num.* 5. Gabr. *consi.* 109. *numer.* 5. *lib.* 1. Surd. *cons.* 232. *num.* 20. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 32. & fuit decisum in Ariminen. legati 10. Decembris 1597. coram bon. mem. Litta.

3 A quo hærede scripto, nempè q. Iulia Balleona prætendit D. Pirrus se fuisse hæredem institutum; atque hinc facit conclusionem, quòd cùm ipse ex vna non sit inuasor istorum fructuum, sed illos iam habeat in manibus, ex quo illos nunquam soluit, & ex altera sit indubitatè vocatus ad duas tertias partes hæreditatis d. q. Alphonsi, licere sibi retinere istos fructus loco portionis sibi debitæ ex dicto fideicommisso, sicque non obstare Doctores, & decisiones, quæ dicunt fideicommissarium non esse legitimum contradictorem aduersus immissionem petitam ab hærede ab intestato, quia debent intelligi, vel quando fideicommissarius est vitiosus possessor, vel quatenus non sit vitiosus possessor, vbi in continenti non docet de iure suo: secus si concurrat vtrumque, quia quoad possessorem cessat pœna temeritatis, propter quam vitiosus possessor non est legitimus contradictor, & quoad bonum ius, illud non cessat, præsupposito, quòd de illo incontinenti, & per publicum instrumentum doceatur, hoc est, per testamentum, habens clausulam codicillarem. Ita Bero. *cons.* 60. *num.* 2. *cum seqq. lib.* 1. Surd. *cons.*.... Rota in causa S. Seuerini bonorum 20. Decembris 1610. coram me, & in causa Romana de S. Cruce 4. Iunij 1610. coram me, cum multis aliis allegatis.

Quibus non obstan. Rota censuit D. Pirro non competere immissionem, & omisso, an ipse possit dici possessor, ita vt applicentur iura loquentia de non vitiosis possessoribus, & sic etiam omisso, an clausula codicillaris, de qua in testamento q. Alphonsi operetur fideicommissum ad fauorem q. Iuliæ, tanquam extraneæ contra proprios filios, cùm sit magna controuersia inter Doctores: at clausula codicillaris operetur in præiudicium filiorum ad fauorem extraneorum, de quo per Thesaur. *decis.* 145. *num.* 15. 4

Fuit dictum non constare incontinenti de iure D. Pirri in censibus, de quibus agitur. Primò, quia quando certum est, faciendas esse detractiones ad fauorem hæredis, tunc fideicommissarius nunquam est legitimus contradictor, latè Surd. *decis.* 333. *sub num.* 8. *& seqq.* post 4. volum. consiliorum Rota *decis.* 505. *numero* 5. *part.* 1. *diuers.* Seraph. *decis.* 609. *num.* 4. *& decis.* 850. *numero* 1. Et fuit dictum in causa Romana de Capizucchis 10. Aprilis 1606. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancelotto, & in Senogallien. fideicommissi 22. Maij 1606. coram me. 5

Et meritò, quia quando certum est aliquod de eo, quod retinet fideicommissarius, remansurum esse penes hæredem, tunc cessat omnis æquitas, quòd retardetur immissio hæredis, quia æquius est, quòd fideicommissarius capiat suam portionem de manu hæredis, *l.* 1. *in princ. ff. quor. leg.* Dec. *cons.* 467. *num.* 12. Rot. *decis.* 83. *num.* 1. *par.* 1. *diuers.* non è contra, quòd hæres capiat de manu fideicommissarij, & etiam cessat absurdum de inani circuitu, & regula, *Dolo petis*, in qua fundatur prima opinio. 6

Quod magis de plano videbatur procedere, quia secundùm terminos iuris Ciuilis, quicquid sit de æquitate Canonica, in fideicommissis, est necessaria restitutio verbalis, *l. facta, ff. ad Trebell.* Gabr. *cons.* 36. *num.* 2. *lib.* 2. & cùm ista causa agatur inter Romanos, dicebatur esse seruandum ius Ciuile, ex statut. Vrb. *cap.* 42. *l. b.* 1. In proposito autem casu, certum est, quòd debet detrahi legitima 7

M. An-

M. Antonij filij Alphonsi, in qua M. Antonius habet fundatam intentionem super qualibet parte bonorum d. Alphonsi: vnde non potest retineri aliqua pars hæreditatis, & bonorum d. Alphonsi tanquam immunis, & exempta à prædicta detractione, vt considerauit Rota in prædictis causis, Romana de Capizucchis coram Cardinali Lancellotto, & Senogallien. fideicommissi coram me.

8 Et cum Alphonsus reliquerit multa debita, & legata, potest esse, quòd pro prætenso fideicommisso parum remaneat, & etiam quòd iudex, cuius arbitrio relinquitur in quo corpore danda sit legitima, Cras. §. *legitima, quæst.* 16. *num.* 1. Gabr. *de legitim. conclus.* 3. *num.* 1. eligat istos census in legitima filiorum Alphonsi.

9 Secundò, principaliter fuit responsum, quòd cùm Rota iam resoluerit testamentum Iuliæ, à quo habet causam D. Pirrus, fuisse nullum, quo casu succedunt Iuliæ ipsimet Marescotti, tanquam illius ex filio nepotes, & sic hæredes ab intestato, non potest dici constare incontinenti de bono iure D. Pirri, quia etiam si Iulia esset vocata per fideicommissum ad duas tertias hæreditatis Alphonsi, rursus istæ duæ tertiæ stantibus prædictis decis. reuertuntur ad istosmet de Marescottis tanquam nepotibus ex filio d. Iuliæ, vt dictum est, & licèt replicetur pro parte D. Pirri, quòd super testamento d. Iuliæ adhuc pendet lis, & quòd ipse intendit reaudiri super decisione de illius nullitate facta, attamen cùm D. Pirrus prætendat istam retentionem contra regulas iuris, secundùm quas fideicommissarius debet capere de manu hæredis, vt suprà firmatum est, debet clarè, & liquidè docere de iure suo, & proinde cùm super hoc, quod prætendit, habeat iam decisionem contra se, visum fuit, hoc sufficere pro hoc, quòd incontinenti non doceat de iure suo.

10 Atque ex his visum fuit, non obstare etiam decisiones suprà in contrarium allegatæ, quia non loquuntur, vel quando ex portione, quam fideicommissarius prætendit retinere, erant faciendæ detractiones, vel quando erat iam detectum ius hæredis etiam super bonis fideicommisso subiectis, & multo minùs loquuntur, quando concurrit vtrumque vt in proposito casu. Et ita tentum.

R.P.D. BVRATTO.

Bononien. pecuniaria. Veneris 1. *Iulij* 1616.

ARGVMENTVM.

Hæres in testamento scriptus immitti debet in possessionem bonorum hæreditariorum, & immissus manuteneri tam de iure communi, quàm ex statuto Bononiæ.

SVMMARIVM.

Hæres qui in testamento scriptus immissus est in possessionem hæreditatis, non potest in sua possessione molestari tam de iure communi, quàm vigore statuti Bononiæ, n. 1. *&* 2.

Contradictor, vel resistens hæredi in testamento scripto, ne in possessionem rei hæreditariæ immittatur, & immissus manuteneatur vigore statuti Bononiæ puniendus est, n. 3.

Statuta Bononiæ valida sunt, & seruanda, cùm habeant Apostolicas confirmationes, ibid.

Filiatio probatur ex nominatione patris in testamento facta, n. 4.

Epistola probat contra scribentem, ibid.

DECISIO DCCLXXVII.

Domini dixerunt DD. Fabio celebri in vrbe Aduocato, & fratribus de Carandinis filiis q. Claudiæ de Ferrariis de mense Martij præteriti in terra Centi defunctæ, competere remedium tã *l. fin. C. de edict. diu. Adr.* vti hæredibus in testamento dictæ Clandiæ scriptis, quatenus immissi non essent, vel si immissi, pro confirmatione immissionis, iuxta doctrin. Alberic. *in d. l. fin. n.* 16. *in fin. vers. Item quæritur.* Dec. qui plures allegat, *num.* 44. & Zuccard. *num.* 218. *vers. competit tamen, & nu. seqq.* & præsertim, *num.* 219. *vers. quibus non obstantibus.* vbi dicit communem, Guid. Pap. *quæst.* 132. *n.* 4. *& qu.* 219. *in princ.* Bero. *cons.* 56. *n.* 2. *vol.* 2. & Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *n.* 348. *& seqq.* vbi dicit receptissimam Doct. sententiam. 1

Quam statuti Bononiæ, *lib.* 2. *sub rubr. quòd nullus occupet possessionem rei hæreditariæ*, expressè disponentis nulli ante apprehensam hæreditatem, seu etiam ea apprehensa licere præuenire hæredem in capienda possessione bonorum per defunctum tempore vitæ & mortis possessorum, seu detentorum, nisi legitimis citationibus secundùm formam statutorum dictæ ciuitatis præmissis. 2

Et quòd contradictor, vel resistens puniatur, vt in dicto statuto & hæres immittatur, & immissus manuteneatur, & defendatur, & alius quicunque, qui in possessione fuerit, expellatur, inuasione, ingressu, vel occupatione, vel quocunque iure competenti ipsi occupanti & inuadenti, vel ab eo causam habenti non obstante. De cuius statuti validitate dubitari non potest, cùm statuta Bononiæ habeant confirmationes Apostolicas, & præcipuè Iulij II. in forma specifica, in qua meminit Gozad. *cons.* 108. *num.* 2. *&* 8. Maluas. *cons.* 3. *num.* 29. *&* 30. Glossator ad dictam Bullam Confirmationis in calce dictorum statutorum, *in verbo contractus, circa fin.* & eisdem statutis vtitur terra Centi, vbi nupta erat dicta Claudia D. Comiti Aloysio de Pepulis, & vbi decessit; quamuis hodie sit sub legatione Ferrariæ, vt notissimum est. 3

De filiatione autem DD. Fabij & fratrum, constat ex lectura eiusdem testamenti Claudiæ, in quo ipsos hæredes instituit vti eius filios ex q. Paulo Carandino primo viro, quod solum sufficit, secundùm communem, ex *l. quidam cum filium. ff. de verbor. oblig.* Ruin. *cons.* 53. *num.* 6. *lib.* 5. cum aliis per Menoch. *præsumpt.* 53. *num.* 39. *lib.* 6. Card. Seraph. *decis.* 1331. *sub num.* 8. Et ex confessione dicti D. Comitis Aloysij respectu D. Fabij in epistola ad eum transmissa, in qua illum certiorem reddidit mortis dictæ eius matris, quæ cùm sit recognita contra ipsum scribentem, plenè probat. *l. Publia, ff. depos.* Abb. & omnes, *in cap.* 2. *de fid. instr.* Couar. *pract. quæst. cap.* 22. *n.* 7. Et ideo ita resolutum vna tantùm parte informante. 4

REVERENDISSIMO P. D. BVRATTO.

Colimbrien. prætensorum sponsalium. Mercurij 26. Octobris 1616.

ARGVMENTVM.

Dispensatio sponsalium inter personas prohibitas contractorum, quando censeatur obtenta ab eo, cuius nomine impetrata est, nec inter personas prohibitas valent sponsalia, etiam quòd fuerint contracta sub conditione, quatenus obtineatur dispensatio; & nihilominus etiam dispensatione sequuta, vt subsequens matrimonium sit validum, requiritur nouus consensus expressus, vel tacitus, & est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Dispensatio matrimonij non censetur impetrata de consensu illius, cuius nomine impetrata fuit, nisi adminiculis concurrentibus, n. 2.

Sponsalia non dicuntur probata ex simplici tractatu matrimonij, n. 3.

Sponsalia contracta inter sanguine coniunctos, n. 3. & 4. gradu sunt inualida, & nulla, n. 4.

Sponsalia contracta inter consanguineos, sunt nulla etiam, quòd contracta fuerint sub conditione obtinendæ dispensationis à Pontifice, n. 5. & 6.

Sponsalia inter personas prohibitas contracta ex obtenta dispensatione non conualidantur nisi post dispensationem sequatur nouus consensus expressus, vel tacitus, n. 6.

Cedens liti, & causæ, censetur tacitè fateri nullum ius fouere, n. 7.

DECISIO DCCLXXVIII.

1 PRo Leonarda informante responderunt Domini non constare de sponsalibus cum Petro Laurentio (vt ipse prætendebat) contractis, quia nullo modo fuerunt per ipsum probata, nec coram iudicibus de partibus, nec in Curia. Et hæc negatiua resultat ex inspectione actorum, ideoque est locus absolutoriæ, ex vulgaribus.

2 Nec aliqua resultare potest probatio ex dispensatione à Sanctissimo obtenta, etiam sub nomine Leonardę de contrahendo inter eos matrimonio, non obstante consanguinitate in gradibus in ea expressis. tum, quia illa non fuit impetrata ad eius instantiam, vel de illius mandato, quod non præsumeretur, nisi concurrentibus adminiculis, etiamsi Leonarda fuisset præsens in Curia, multo minus cùm fuerit absens, & ita secundùm Rotæ obseruantiam procedere opinionem Oldrad. *in cons. 136. num. 5. vers. non obstat*, declarat Cardin. Seraph. *decis. 560. num. 1. & 2.* Et præsertim cùm de aliquo eius fauore non tractaretur. Put. *decis. 267. num. 6 vers. secundò quia, & decis. 298. sub num. 1. vers. & tractabatur, lib. 3.* secundùm nouissimam impressionem. & fuit dictum in Burgen. Abbatiæ de Salas 20. Nouembris 1613. coram R. P. D. meo Vbaldo. Tum etiã, quia est impetrata, non sub solo eius nomine, quo casu, concurrentibus tamen adminiculis, vt suprà intrare posset dicta præsumptio, sed etiam sub nomine Petri Laurentij, immò ipse est primo loco in ea nominatus.

Sed tollit omnem difficultatem, quia in dicta 3 dispensatione non dicitur fuisse narrata Sanctissimo aliqua sponsalia, sed solùm tractatum de matrimonio simul contrahendo, ex quo non potest inferri ad conclusionem d. sponsalium, cùm multa tractantur quæ non concluduntur. Bald. *in l. multum interest, sub num. 5. C. si quis alteri vel sibi.* cum vulgaribus, & in sponsalibus præsertim sit necessaria conclusio, non autem sufficiat simplex tractatus, cùm in eis contrahendo mutua requiratur promissio. *l. 1. ff. de sponsal.* Sanchez *de matrim. lib. 1. disputat. 5. num. 1.* & in specie fuit dictum in Taurinen. sponsalium 2. Decembris 1594. coram bon. mem. Gipsio, & videtur indubitatum, quia si illa fuissent verè contracta, fuissent etiam verisimiliter narrata Sanctissimo, vt facilis induceretur ad concedendam dispensationem.

Et quamuis ex his cesset inspectio secundæ par- 4 tis dubij, an ea sint obligatoria, cùm non entis nullæ sint qualitates; tamen pro negatiua considerabant Domini, quod cùm constet de consanguinitate inter eos in secundo, & tertio, ex vno latere, & in tertio, & quarto ex alio per propriam dicti Laurentij confessionem resultantem, nedum ex precibus Sanctissimo porrectis pro dicta dispensatione, sed etiam ex productione eiusdem dispensationis, ex vulgar. sequitur illa fuisse inualida vti contracta inter coniunctos in gradibus prohibitis. Card. Seraph. *decis. 1156. num. 3.* & fuit dictum in allegata Taurinen. coram Gipsio in S. Seuerini sponsalium 11. Maij 1609. coram Illustr. D. Card. Ludouisio, & in Vlisbonen. matrimonij 27. Iunij 1613. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno.

Etiam quòd fuissent contracta sub conditione, 5 si dicta dispensatio obtineretur. Nam reprobata communi opinione Canonistarum, & aliorum tenentium, illa valere, de qua latissimè Guttierez *canonic. quæst. lib. 1. cap. 22. à num. 2. vsque ad 14. & num. 21. & 22.* saltem reuocabiliter, vt ex relatis per Sanchez *de matrim. lib. 5. disput. 5. num. 11.* & Guttier. idem tenen. *vbi suprà, num. 18. & 19.* contrariam sententiam, quòd immò non valeant, quæ est communis inter Theologos, teste Guttier. *d. num. 21. & 22.* tenuerunt quamplures allegati per Sanchez, *vbi suprà, num. 5. vers. hanc sententiam*, & per Guttier. *num. 16.* Rota in Abulen. matrimonij 28. Maij 1595. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto, & in dictis decisionibus Cardinalium Seraphini, & Ludouisij.

Et supradicta opinio affirmatiua Canonista- 6 rum posset procedere in conditione, quæ tamen sit licita, apposita in promissione valida, & inter personas non prohitas; secus verò in inualida, prout hîc, ratione consanguinitatis, vt ex deductis per Guttier. *d. num. 22. sub vers. Quæ communis Theologorum sententia*, & per Card. Seraph. *d. decis. 1556. n. 5. vers. & illa opinio*, quæ sine difficultate procedunt, ex quo dispensatio non fuit expedita per Officialem executorem. Cùm tamẽ etiam post expeditionem fuisset necessarius nouus consensus, vt ex Abb. *in cap. super eo, in fin.* & Cardin. *num. 2. vers.*

vers. quid si dicit. Aret. *cons.* 142. *num.* 3. 4. *& seqq.* & aliis per Guttier. *d. num.* 16. tenuit Rot. *decis.* 605. *num.* 2. *part.* 1. *divers.* Et in dictis decisionibus Cardinalium Blanchetti, & Seraphini, & Ludouisij, & bon. mem. Gipsij, & latè consuluit Surd. *cons.* 364. *num.* 44. *&* 45. *lib.* 3. Vel aliquis actus saltem tacitum consensum significans, vt in d. decis. Gipsij. Papa enim dispensando non habet ratum quod gestum fuit, sed tantùm contrahendi licentiam impartitur, vt dicitur in dictis decisionibus Gipsij, Cardinalis Blanchetti, & Ludouisij. In proposito verò nedum constat de nouo consensu, sed de expresso dissensu Leonardæ, ex declaratione per eam facta etiam cum iuramento in Ecclesia sancti Dominici oppidi de Aueyro absentibus parentibus coram Notario, testibus, Archipresbytero loci & Priore Conuentuali, & ante Altare Sanctissimi Sacramenti, quòd ipsa nunquam dicta sponsalia contraxit, nec dedit aliquod verbum dicto Petro Laurentio de illis contrahendis.

7 Quæ omnia manifesta redduntur ex cessione vltimo loco facta in actis litis & causæ per dictũ Petrum Laurentium, mediante speciali Procuratore, ex qua in necessarium antecedens agnoscendo veritatem, & bonam fidem tacitè fateri videtur se nullum ius fouere, iuxt. not. per Bald. *in l. postquam liti, num.* 11. *vers. Ego dico*, Curt. iun. *num.* 27. & Sichard. *num.* 12. *C. de pactis.* Ideoque fuit vt suprà decisum, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Tullen. nullitatis professionis. Lunæ 7. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Professio Religionis Hierosolymitanæ facta per metum, nulla, & inualida est, & quomodo isto casu probetur metus præsertim reuerentialis.

SVMMARIVM.

Testes singulares probant qualis fuerit animus alicuius, n. 1.

Animus qualis fuerit magis probatur ex facto, quàm ex verbis, ibid.

Matrimonium metu contractum maximè probatur per testes deponentes super auersione animi illius, qui matrimonium contraxit, ibid. in fine.

Metus etiam mortis censetur probatus ex denegatione victus, & domus facta filio à patre, vel ex nimia patris erga filium sæuitia, n. 2.

Metus reuerentialis patris probatus censetur ex denegatione victus, & ex nimia sæuitia in filium, ibid.

Metus iustus dicitur cadens in virum constantem, quando agitur de amissione bonorum, vel maioris partis, n. 3.

Metus iustus censetur probatus ex minis de occidendo, nu. 4. *Vbi præsertim quando proueniunt ab eo, qui minas exequi potest, ibid.*

Metus reuerentialis censetur probatus ex minis paternis contra filium de interdicendo ei aditum suæ domus, & aliàs, vt num. 3. *&* 4.

Testes singulares probant minas, n. 4.

Metus probatur ex mœstitia, lamentationibus, & lacrymis metum passi, n. 5.

Metus censetur probatus ex protestationibus præcedentibus, & subsequentibus, n. 6.

Testes etiam singulares probant metum, n. 7.

Metus probatur etiam per publicam vocem, & famam, n. 8.

Metus reuerentialis probatur leuioribus probationibus, quàm metus non reuerentialis, n. 9. *Vbi præsertim in filium annorum quindecim.*

Ætas minoris probatur per testes familiares, n. 9.

Professio Religionis metu facta, nulla, & inualida est, num. 10.

Minæ cum reuerentia paterna inducunt iustum metum, ibid.

Professio Religionis Hierosolymitanæ facta ante annum 16. *non valet, ibid. in fine.*

Metus non censetur purgatus per lapsum quinquennij durante eadem causa metus, n. 11.

DECISIO DCCLXXIX.

EX testibus pro Renato examinatis Dominis 1 visum fuit clarissimè constare illius professionem in sacra Religione Hierosolymitana fuisse violentam atque meticulosam. Optimè enim deponunt primus, secundus, tertius, quartus, & nonus super 2. in summ. *n.* 2. de contraria voluntate eiusdem Renati, ac totali auersione à profitendo, quam dicunt eum semper habuisse, & non solùm expresè continuò declarasse verbis, mœstitia, afflictione, lamentationibus, lacrymis, suspiriis, & protestationibus, tam ante, quàm post dictam professionem, de quibus infrà, iuxta dicta in Hispal. matrimonij de Alcala 23. Iunij 1608. coram Illust. D. Card. Ludouisio, & in Meten. professionis 18. Aprilis 1614. coram R. P. D. meo Vbaldo; sed etiam facto ipso apertiùs ostendisse, dum prima vice missus à patre ad insulam Mileuitanam, vt in illa Religione profiteretur, cum pecuniis & aliis ad hunc finem necessariis, illis consumptis, per diuersas Italiæ partes vagando, ad patriam rediit absque habitus susceptione, vt in specie dicunt iidem primus, tertius, & nonus super eodem in summ. *d. nu.* 2. qui pariter licèt singulares sufficiunt ad animi probationem. Aym. *cons.* 73. *num.* 33. Farin. *de opposit. contra dicta testium, quæst.* 64. *num.* 290. Cardin. Seraph. *decis.* 559. *num.* 13. Et fuit dictum in Meten. professionis, quæ magis ex facto, quàm ex verbis resultat, vt ex cumulatis per Rotam *decis.* 811. *num.* 19. 20. *&* 21. *part.* 1. *divers.* Quæ auersio, & repugnantia Renati multum confert ad metum probandum, vt in terminis matrimonij considerant Rimin. iunior *cons.* 77. *num.* 24. inter matrimonialia. Rota in Hispalen. matrimonij 18. Iunij 1607. coram eodem Illustrissimo D. Cardin. Ludouisio, & in Colimbrien. matrimonij 19. Decembr. 1614. coram me.

Secundò, de maxima displicentia patris ob reditum Renati sine susceptione habitus, omnibus 2 familiaribus seuero, & iracundo animo, declarata præcisè iubendo ne illum in castro reciperent, sed eiicerent, vt dicunt primus, tertius, quartus, & nonus super secundo in summ. *d. num.* 2. De quo etiam testantur obnixè rogasse amicos ad hoc, vt omni auxilio derelictus habitum suscipere cogeretur, vt præsertim explicat quartus super

eodem secundo articulo. Vnde Renatus ad effugiendum iram,& furorem paternum clam & furtiuè permansit per aliquot dies in quibusdam casis & tuguriolis hortorum castri, vbi à nonnullis famulis pietatis causa alitus fuit, vt dicunt secundus,tertius,& nonus super eodem *d.num.*2.Ex qua denegatione victus,& domus resultat, vel metus etiam mortis,ad *l.necare.ff.de liber.agnoscen.c.passa 86. distinct.* & considerauit Rota, etiam in Toletana nullitatis professionis 19. Nouembris 1614. coram eodem R.P.D. meo Vbaldo, vel saltem nimia sæuitia patris erga filium,quæ qualitas præcipuè in persona cui debetur reuerentia,est multum considerabilis. Abb. *cons.*77. *num.*19. cum aliis in dictis Hispalen.19.Iunij 1607.& Toletana 19. Nouembris 1614. & ad cuius probationem similiter sufficiunt testes etiam singulares, vt latè per Aldobran. *cons.*71.*num.*30.*&* 38.*cum seqq.*& Bertach. *cons.*273.*num.*9.*lib.*2. *crim.* & Rota in Anconitana separationis thori nona Iunij 1600. coram Illustr. D.Card.Lancellotto.

3 Tertiò, de vehementibus minis eiusdem patris, tam ante discessum, quàm post reditum Renati, videlicet vt arceretur ab eius conspectu,nisi professionem emitteret, aliàs eum in totum exhæredaret, vt dicunt secundus, & tertius, super secundo in summ. *d.num.* 2. & illi interdiceret aditum suæ domus, vt dicit quartus super eodem, quæ iustum metum inducunt, vt de amissione bonorum,vel maioris partis,est text.*in c.*2.*de his quæ vi,* &c. Natt. *cons.*50.*num.*10.*lib.*1. Menoch. *de arbitr. lib.*2.*cas.*135.*num.*9 Odd.*de restit.in integr.par.*1.*q.*7. *art.*9.*num.*79.*&* 80. & Rota in d. Hispalen. 18. Iunij 1607.Qui dicitur cadens in constantem virum. Couarr.*in epitom.de spons.*2.*part.*4.*cap.* 3. §. 4. *num.* 18. & metui mortis æquiparatur. Bart. *in l.si ob turpem, num.* 6. *ff. de cond. ob turp. caus.* Grammat. *decis.*18. *num.*11. Rota in dicta Hispalen. 18. Iunij 1612.

4 Et pugione interimeret, vt dicunt primus, secundus,tertius,& nonus super eodem *d. num.* 20. quod similiter metum mortis,vel corporis cruciatus inducit, qui sine dubio dicitur iustus. *l. interpositas.vers. nec tamen,* & ibi Bart. Bald. *num.* 2.*C. de transact.* Natta *vbi suprà.* Ang. *cons.* 215. *num.* 4. Menoch. *dicto casu* 135. *num.* 5. *vers. casus tamen*. Oddus *vbi suprà, num.*75. Hæ autem minæ pariter per testes singulares probantur. Grammat. *decis.* 5.*num.*14.*vers.Quæro, ad probat.* Gabr. *de testib. conclus.*2.*num.*56. Anton. à Petro *in tract. de fideicommi.quæ.*12.*num.*542. Farinac. *de oppos.contradict. quæst.*64.*num.*275. & Rota in d. Hispalen.23. Iunij 1608.

5 Et tanquam venientes ab eo, qui illas exequi poterat, meritò timendæ fuerunt. *l.quæsitum.ff.ad Turpil.l.nisi.§. si legatarius.ff.si cui plusquam per l. Falcid.* Alberic. *in l.metum, numer.* 2. *vers. si autem fiunt. C. de his quæ vi,* &c. Grammat. *dicta decis. quinta, numero quarto.* Et iunctæ cum reuerentia debita minanti, metum iustum dicuntur incutere, vt dixit Rota in dicta Hispalen. 18. Iunij 1607.

6 Quartò,de mœstitia,afflictione, lamentationiqus, lacrymis & suspiriis Renati,tam antè, quàm post professionem,de quibus deponunt secundus, & tertius,super tertio,& primus,sextus,& nonus, super tertio, & quarto in summario.*num.*3. qui similiter ipsum metum valde iustificant. Aym. *cons.* 461. *num.*12. Rebuff. *cons.*69.*num.*10. *vers. quod etiam factis,* Menoch. *præsumpt.* 4. *num.* 11. *& præsumpt.*126.*num.* 17. *lib.* 3. Honded. *d. cons.* 29. *num.* 39. *lib.*1. & Rota in d. Hispalen.15.Iunij 1607.& 23. Iunij 1608.

Quintò,de protestationibus non solùm præcedentibus ipsam professionem, quòd non intendebat illam emittere,nisi per vim & metum,& quòd dum esset in libertate,dicturus erat de nullitate,vt quartus, sextus,& nonus, super tertio, & quarto in summ.*d.n.*3. quæ licèt metum non probent. *l. metum, C. quod met. caus.* multum tamen coadiuuant,& operantur, vt meliùs probetur, vt ex allegatis per Rot. in dictis Hispalen. 18. Iunij 1607. & 23. Iunij 1608. & in d. Toletana. Sed etiam subsequentibus, vt iidem quartus, sextus,& nonus super iisdem *d.n.* 3. quæ similiter ad metus probationem multum deseruiunt, vt in dictis Hispalen.& Colimbrien. 6

Sextò expressè, & concludenter deponunt de vi & metu,& præsertim primus super secundo in summ.*d.num.*2.explicitè dicens optimè cognouisse Renatum professionem emisisse per vim sibi à patre illatam,cum quo conueniunt secundus, tertius,& nonus, super eodem *d.n.*2. quibus in proposito fides est adhibenda, etiamsi essent singulares. Crott.*cons.*106.*num.* 13.*vers.cùm ergo metus,lib.* 1. Surd.*cons.*395.*num.*26.*lib.*13. & Rota in dictis Hispalen. 18. Iunij 1607. & Tolet. 19. Nouembris 1614. 7

Septimò,demum omnes in summ. *nu.*2.*&* 3. dicunt de omnibus prædictis fuisse, & esse publicam vocem & famam, quæ ad metum probandum est pariter multum considerabilis. Cæpoll.*cons.ciuil.* 2.*num.*3.*&* 8.Menoch.*d.præsumpt.* 4. *num.* 21. *& d. præsumpt.* 126.*num.*22. *lib.* 2. Card. Seraph. *decis.* 859.*num.*7. 8

Quamuis autem huiusmodi probationes Dominis fuerint visæ exuberantes ad probandum etiam metum in constantem virum cadentem: dixerunt tamen in proposito non fuisse necessarium huiusmodi metum, sed leuiorem sufficere, attenta qualitate patris illum inferentis, tam ob reuerentiam illi debitam, Franc. Marc.*decis.*1190.*num.* 1.*p.*1. & Rota in dictis Hispalen. 18. Iunij 1607. & & 23.Iun.1608. & Toletana 19. Nouembris 1614. quàm ex eo quòd minas exequi poterat,prout executum fuisse, patet ex supradictis, sed etiam filij metum passi,qui de tempore professionis non attingebat annum 15. vt concludunt primus, secundus,tetius,septimus,& nonus,super 1.in summ.*n.*4. qui tanquam familiares,& optimè informati, ac explicitè deponentes de tempore natiuitatis & Baptismi benè probat,*l.omnes.C.de his qui ven* &c. Bart.*in l.de ætate,n.*7.*ff.de minor.*Odd.*de restit.q.*37. *n.*35. *& num.*65.*&* 66. propter quam teneram eius ætatem minor metus exigitur. Castren. *cons.*174. *post num.*3.*lib.*1. cum aliis in dicta Hispalen.18. Iunij 1607.& Seraph.*decis.*771.*num.*4.& Menoch.*de arbitr.d.cas.*135.*n.*5. 9

Vnde cùm ex prædictis clarissimè appareat professionē fuisse solùm per vim & metum emissam, Domini vnanimiter concluserunt eam fuisse nullam, iuxta text. *in cap.*1. *& c. perlatum, de his quæ vi,*&c.*cap. eos.in fine* 30. *quæst.* 3. Nauar. *cons.* 5. *num.* 2. *eod. tit.* Vbi enim adest metus, deficiunt consensus & libera voluntas, quæ tamen sunt de substantia professionis, vt in puncto Paris. *cons.* 10

conf.65.num.13.volum.4. & in matrimonio, Rota in dicta Hispalen. 26. Ianuarij 1609. & sicut matrimonium metu factum non valet, ita nec professio quæ illi æquiparatur, & est quoddam matrimonium spirituale. glos. & Doct. *in cap. Abbas. de his qui met. caus.* Rebuff. *conf.69.num.9.in fin.* Paris. *d. conf.65.num.11.in fine.* Immò ad illam annullandam sufficiunt etiam minæ iunctæ cum reuerentia paterna, iuxta doctr. Abb. *in cap. cum virum, num.* 8. *de reg.* quem sequuntur Felin. *in cap. causam matrimonij, num.5. de offic. deleg.* & ibi Dec. *numer.* 24. & 25. Couar. *de sponsal. 2. par. c.3. §. 6. num.* 8. & tenet etiam Apost. *ad gloss. in cap. præsens 20. quæst.3.* Azor. *Instit. moral. lib. 12. cap. 5. quæst. 4. vers. si roges. part.1.* Et aliqui etiam ex Dominis dicebant professionem fuisse quoque nullam vti factam ante annum 16. & sic contra stabilimentum dictæ Religionis, *tit.2. del riceuere li fratelli, cap. 15. fol.* 16. ex quo etiam ita censuisse Congregationem S. Concil. Triden. Interpretum testatur Sanchez *de sponsal. lib.7. disput.44. sub num.8. vers. licèt postea.*

11 Nec visum fuit obstare lapsum quinquennij post professionem, quia cùm adhuc superuiuat pater Renati, & sic durauerit, & duret eadem causa metus, ad notata per Doctores *in l. penult. ff. de condict. ob turp. caus.* Menoch. *d. præsumpt.126. num. 26. lib.3.* cum aliis in dicta Toletana 15. Maij 1615. vel dictum quinquennium non concurrit, vel saltem adest impedimentum ad reclamandum. Nauar. *cons.6. num.2. de his quæ vi,* &c. *lib.1.* Azor. *Instit. moral. lib.12. cap.4. quæst. vltim. ad fin. part.1.* Sanchez *de matrim. lib.7. disput.37. num.* 22. qui pluribus comprobat rationibus. Tanto magis cùm illa fuerit mihi in Rota commissa per speciale rescriptum Sanctissimi, vt per Rotam in dicta Toletana nullitatis professionis 15 Maij 1615. & ita decisum solo Renato informante, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Veneta donationis. Lunæ 14. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Magistralis est hæc decisio, magistraliterque etiam docens, an, & quando feudum transeat ad fœminas? Quando etiam descendentium filiorum, aut posterorum appellatione veniant fœminæ? & plura de interpretatione verborum in inuestitura feudorum existentium. Ad eam in occurrente casu recurras.

SVMMARIVM.

Emptum ex pretio feudi venditi, est eiusdem naturæ, & qualitatis, cuius est feudum, n.1. in fine.

Feudorum natura est, vt in eo fœminæ non succedant, nisi specialiter dictum sit, etiam quòd feudum sit Ecclesiasticum, n.2.

Filiorum appellatione fœminæ non veniunt in materia differenti, n.3.

Masculorum appellatione fœminæ expressè censentur exclusæ in qualibet materia, ibid.

Descendentium quorumcunque appellatione veniunt fœminæ, num.4. Declara vt n.6.

Feudi inuestitura interpretanda est, vt euitetur contrarietas, & superfluitas, num.4.

Filiorum appellatione continentur omnes descendentes masculi vsque in infinitum, n.4. in fine.

Feudum pro hæredibus, & successoribus quibuscunque, dicitur hæreditarium, n.5.

Descendentium appellatione in materia feudali fœminæ non veniunt, ibid. in fine.

Substantiuum verbum quando resoluatur in adiectiuum, n.6.

Disponentis præsumpta mens colligitur à subiecta materia, n.7.

Verba quandoque possunt stare ad maiorem declarationem, num.8.

Verba sunt potius toleranda, vt sint superflua, quàm vt sequatur incontinenti contrarietas, aut absurdum, aut quòd sint iuri communi contraria, ibid.

Feudi successio transit etiam ad fœminas, quando in illius inuestitura adsunt verba communia includentia fœminas, n.9.

Feudum dignitatis, & iurisdictionis, prout est feudum comitatus, non transit ad fœminas, ibid.

Posterorum appellatione non veniunt fœminæ in materia differenti, n.10

Obseruantia subsequuta maximè attenditur ad interpretationem inuestiturarum, præsertim feudalium, num.11. in fine.

Feudum prohibitum alienari, sine consensu Principis, cum illius consensu alienari potest, n.12.

Exequutio Cameralis obligationis non retardatur per exceptionem dubiam requirentem altiorem indaginem; item nec per eum, qui dicit bona in quibus facta est exequutio esse sua, nisi incontinenti doceat de iure suo, ibid.

Exequutio pro obligatione personali defuncti fieri potest in fructibus feudi hæreditarij, ibid. in fine.

DECISIO DCCLXXX.

QVia Antonius de Domo habens mandatum exequutiuum A.C. contra bona, & iura hæreditaria Rodulphi Pij de Sabaudia, pro certis ratis annuæ perpetuæ præstationis scutor. 300. auri in auro aliàs q. Dominico eius fratri & Authori per d. Rodulphum donatæ, prętendebat illud exequi super censibus, & locis montium, emptis ex pretio status feudalis Meldulę venditi Excell. DD. de Aldobrandinis, & loco dicti status subrogatis, seu super illorum fructibus: contra verò se opponebat D. Maria filia, & hæres d. Rodulphi, allegando bona empta ex d. pretio ad se spectare alio iure, quàm hæreditario. Ideo dubitaui super huiusmodi exceptione, & DD. contra Mariam responderunt. Sicut enim ad eam d. status alio iure, quàm hæreditario non spectasset, ita nec subrogata in eius locum tanquam empta ex eius pretio. Afflict. *in c.1. n.19 vers. sed in rem stabilem, de feudis non hab. prop. nat.* Menoch. *cons.202. num.112.* Schrader. *de feud. part.2. cap.3. num.58.* Molin. *de primog. lib. 4. cap.4. num.36.* & Guttier. *pract. quæst. lib.5. quæst.87. num.12. & 13.* 1

Quod autem d. status ad Mariam alio iure, quàm hæreditario spectare non posset, Dominis clarissimum visum fuit, nedum ex natura feudorũ, in quibus nisi specialiter dictum sit, fœminæ non succedunt. *cap.1. §. hoc autem. de his, qui feud.* 2

dar. poss. & cap. 1. §. filia, de success. feud. cum pluribus per Schrader. *de feud. par. 7. cap. 4.* Intrigl. *in eod. tract. quæst. 7. num. 15. & quæst. 9. num. 234.* Et est communis regula, Clar. *in §. feudum, quæst. 73. in princ.* Et tradit Peregrin. *cons. 22. num. 2. lib. 1.* & procedit etiam in feudo Ecclesiastico. *cap. 1. §. quin etiam, tit. Episcopum, vel Abbatem, & not. Abb. in cap. ex parte, num. 1. de feud.* Schrader. *vbi suprà, num. 20.* cum aliis per Peregr. *d. num. 2.* & Cardin. Mant. *de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 14. n. 22.*

3 Sed etiam in inuestituris fe. re. Leonis X. & Clementis VII. Alberto, & Leonello authoribus d. Rodulphi cum illis verbis, *Tibi filiísque tuis masculis legitimis, & naturalibus descendentibus, ac hæredibus, & successoribus quibuscunque,* &c. fœminæ enim excluduntur, tam ex verbo *filiis*, quorum nomine illæ non veniunt in materia differenti: vt ex latè allegatis in Romana mensæ Numulariæ 30. Iulij 1614. coram Reuerendissimo D. meo Decano, quàm etiam ex verbo *masculis*, quod eas expresse excludit, illisque prorsus resistit in quacunque materia, vt notissimum est, & notat Bart. *in l. cùm auus, num. 4.* & ibi Socin. *num. 76. ff. de cond. & demonst.* cum cumulatis, per Peregr. *de fideicomm. art. 25. num. 11.* & in specie nostra, Bald. *cons. 330. in princ. lib. 3.* Dec. *cons. 193. col. 1.* Paris. *cons. 72. num. 21. lib. 4.* & Peregr. *d. cons. 22. n. 6. in fine.*

4 Nec obstare dixerunt, quod dicebatur in dd. inuestitutis sub vnica verborum structura videri factas tres concessiones; primam videlicet pro Alberto, & Leonello, & eorum filiis, & descendentibus masculis. Secundam, in istorum defectum pro descendentibus quibuscunque, & sic etiam pro fœminis, Crot. *in l. 1. §. nunciatio, num. 55. ff. de nou. oper. nunc.* Roland. *cons. 79. in fin. vol. 2.* & Cardin. Mantic. *d. lib. 23. tit. 15. num. 59.* Et tertiam demum in defectum descendentium masculorum, & fœminarum pro hæredibus, & successoribus quibuscunque. Et quòd istæ concessiones debeant intelligi ita subordinatè, tam ad euitandam contrarietatem, & perplexitatem inuestiturarum, quia aliàs essent eodem tempore ex pacto, & prouidentia, dum vocantur filij, & descendentes, & hæreditariæ tanquam factæ etiam pro hæredibus, & successoribus quibuscunque, vt in similibus terminis pro euitanda contrarietate inuestituræ, considerant, Rimin. sen. *cons. 437. num. 8. & 9.* Rub. Alex. *cons. 110. num. 11. vers. Item poterit.* Veg. *cons. 28. num. 21. lib. 1.* cùm aliis per Caldas *de nomin. emphyt. lib. 2. qu. 24. num. 8.* quàm etiam ad euitandam superfluitatem, quæ oriretur ex verbo, *descendentibus*, nisi fœminas comprehenderet, ex quo omnes descendentes masculi vsque in infinitum erant comprehensi sub verbo *filiis*, Alciat. *in l. liberorum 220. n. 11. ff. de verb. signif.* cum relatis per Rosent. *de feud. concl. 15. num. 8. cap. 7. & ibi Apostill.* Schrader. *dicta par. 7. c. 4. num. 44. & c. 5. num. 3.* Intrigl. *q. 47. n. 22.* & Surd. *decis. 73. n. 16.*

5 Nam omisso, quòd (vt aliqui ex DD. dicebant) clausula illa, *Ac pro hæredibus, & successoribus quibuscunque* (quæ efficit feudum omnino hæreditarium, *c. 1. de feud. non hab. prop. nat. & c. 1. §. fin. si de feud. defunct. sit contrah.* & vbique scribentes cum latè allegat. in Romana legitimæ 22. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Verospio,) referri posset, nedum ad Albertum, & Leonellum, sed etiam ad filios, & descendentes, super quo non videtur opus modò insistere. Responsum fuit quòd cessat contrarietas, & perplexitas, quia in hac materia feudali verbum, *descendentibus*, solùm masculos comprehendit, Corn. *cons. 16. num. 6. lib. 1.* Paris. *d. cons. 72. num. 7. lib. 4.* Menoch. *cons. 204. num. 10. & 11. & cons. 331. num. 30. & 31. in fin. & num. 32.* & Gard. Mantic. *d. lib. 23. tit. 14. num. 17.*

Nec potest extendi etiam ad fœminas propter 6
dictionem, *quibuscunque*; quamuis enim de sui natura sit substantiuum, cùm tamen appositum fuerit sine aliqua dictione, vel signo disiunctionis in eadem oratione, in qua adest aliud substantiuum, videlicet *filiis*, quod idem importare videtur, ideò resoluitur in adiectiuum eiusdem verbi *filiis*, vt declarant gloss. *in rubr. C. de agric. & censit. lib. 11. vers. vel tertio*, & ibi Bart. & Ioan. de Platea, *vers. Tertio, quòd aliud.* idem Bart. *in l. 1. num. 2. ff. de pact. & in l. 1. num. 1. vers. quia sint duo. ff. de tutel.* & ibi Bald. *num. 1. vers. & sic dico.* Quasi dictum fuerit de filiis descendentibus ad differentiam illorum, qui non sunt descendentes, & consequenter verbum, *descendentibus*, recipit intellectum, & qualitatem, non à subsequenti dictione *quibuscunque*, in separata oratione apposita; sed tam à dicto verbo, *filiis*, quàm à nomine illo generico *masculis*, quibus reperitur adiectum, vt latè Rim. sen. *cons. 179. à num. 4. lib. 1.* Curt. iun. *cons. 321. num. 24. & 31. lib. 3.* Cephal. *cons. 11. num. 21. & 22.* Laderch. *cons. 9. num. 10.* Rot. Lucen. apud Ioseph. Ludou. *decis. 29. numero 1.* & apud Magon. *decis. 7. numer. 6. & seqq.* cum aliis in d. Romana mensæ Numulariæ, *sub vers. Praterea placuit DD.* Impossibile enim est adiectiuum à suo substantiuo separari, Rot. *decis. 368. num. 6. part. 1. diuers.*

Imò etiamsi staret, substantiuè intelligi pari 7
ter deberet cum eadem qualitate masculinitatis, ratione subiectæ materiæ, secundùm quam (vt dictum est) fœminæ sunt incapaces, vt latè Alex. Rauden. *de analog. cap. 16. numer. 11. 12. & 13.* A subiecta enim materia regulatur, & desumitur præsumpta mens disponentis, quæ d. verbum *descendentibus*, restringit, Butr. *consil. 9. in primo dub.* Socin. iun. *consil. 168. num. 69. libr. 2.* cum aliis per Mag. *d. decis. 7. num. 31.* & Cephal. *cons. 312. n. 107.*

Superfluitas verò cessat, cùm verbum, *descen-* 8
dentibus, stare possit ad maiorem declarationem. Franch. *in cap. licet canon. num. 2. de elect. in 6.* & Card. Mant. *de tacit. lib. 2. tit. 12. num. 18. & 31.* & magis toleranda esset superfluitas, quàm quòd fœminæ comprehendantur, ne aliàs sequatur contrarietas incontinenti, ex quo solùm de masculis proximè dictum fuerat, Rim. sen. *cons. 79. num. 25.* & Mant. *d. lib. 2. tit. 11. num. 33.* & absurdum, quia aliàs fœminę remotiores essent prædilectæ filiabus primi gradus, vt considerant Cephal. *d. cons. 11. num. 18. & 19* Menoch. *d. consil. 331. numer. 34.* & Rota in d. Romana mensæ Numulariæ *sub d. vers. Præterea ibi, maximè quia si aliter.* Et tanto magis, quia tolerantur potius verba superflua, quàm ea quæ sunt iuri communi contraria, *lib. 1.* & ibi Bald. *C. de pact. pign.* Rim. sen. *d. consil. 70. sub d. num. 25.* Mantic. *vbi suprà, num. 21.* vel contra naturam actus, *l. si vno. ff. locati*, Rosental. *de feud. cap. 9. conclus. 42. in glos. h. vers. accedit*, & Mant. *vbi sub. n. 25. in fin.*

Non

9 Non etiam visum fuit obstare, quòd non simus in feudo concesso ad certum seruitium, quod per fœminam honestè præstari non possit, sed conditionato, & sub annua præstatione vnius crateris argenti & ita quòd sub verbis communibus etiam fœminæ includantur. Clar. *in d. §. feudum, quæst.* 73. *num.* 8. Decian. *resp* 58. *num* 39. *lib.* 2 Menoch. *d. cons.* 443. *num.* 37. *cum pluribus*, per Mant. *d. lib.* 23. *tit.* 15. *num.* 40. Nam (vltra quòd hîc non sumus in verbis communibus, sed in verbis expresse masculinitatem denotantibus, quia verba *filiis & descendentibus*, quæ alioquin essent, tam masculis, quàm fœminis communia, in hac materia solùm de masculis intelliguntur, vt ex prædictis) dictum fuit, quòd hîc sumus in feudo dignitatis, & iurisdictionis, videlicet Comitatus, à quo fœminæ penitus repelluntur, Abb. *in c. dilecti, sub num.* 11. *de arbitr.* Paris. *d. cons.* 72. *num.* 71. *& num.* 76. Rosental. *de feud. cap.* 7. *conclus.* 31. *numer.* 1. *& seq.* Mantic. *d. tit.* 14. *n.* 27. *&* 28.

10 Minus obstare visum fuit, quòd ex proœmio primæ inuestituræ concessio videatur facta contemplatione *posterorum*, & sic etiam pro fœminis, *l. quod is*, 81. §. 1. *cum ibi not. ff. de leg.* 3. cum aliis per Peregr. *de fideicomm. artic.* 22. *num.* 37. Vltra quòd etiam in materia differenti illæ non veniunt sub nomine *posterorum*, Tiraq. *de retract. lign.* §. 1. *glos.* 9. *num.* 240. & Rot. in d. Romana mensæ Nummulariæ, *vers. non obstant verba proœmij.* Ex supradictis clarè patet, quòd Pontifex in dispositiua voluit tantùm de posteris masculis intelligere, quæ dispositiua est attenden. Bart. *in l. Aurelius §. Sticho ff. de liber. legat. cum aliis in d. decisione. in d. vers. non obstante.*

11 Sed tandem res visa fuit extra difficultatem, quia feudum d. status fuit semper habitum pro hæreditario, tam per d. Rodulphum, quàm per ipsam Mariam. Rodulphus enim id expressit, non solùm in supplicatione per eum ad cautelam Sanctiss. porrecta pro licentia illud alienandi, ibi, *Et licet absque dubio ipse Rodulphus crederet, & credat ex tenore inuestiturarum status*, &c. *sibi de iure permissam esse alienationem*, &c. sed etiam in ipso instrumento venditionis, dum promisit *d. statutum, & alia bona vendita esse libera, immunia, & penitus exempta ab omni fideicommisso, seu qualibet alia simili, vel dissimili prohibitione, & dispositione*, &c. Imò & facto ipso apertiùs declarauit, dum ex pretio, quod fuit scutorum 147. mill. propria debita persoluit, & tantummodo reinuestita fuerunt in censibus, & locis montium, scuta 65. mill. quæ confessiones non possunt hodie per Mariam eius filiam, & hæredem impugnari ex vulgaribus. Ipsa verò Maria dd. census, & loca montium empta ex pretio d. status post obitum patris vti eius hæres possedit, seu quasi tanquam hæreditaria percipiendo fructus, & redditus eorundem extinguendo census, & reinuestiendo pretium in emptionem locorum montium faciendam, se vti hæredem describi super libris Secretariorum exigendo, & recipiend. fructus dd. locorum, & assignando Lucretiæ eius matri pro prætensis alimentis suæ dotis, donec illa sibi satisfieret fructus locorum 210. montis Fidei ex locis 222. in fauorem d. Mariæ, & bon. mem. Rodulphi eius patris emptis, & cantan. Et postea dando D. Duci Phiani eius viro pro sua dote omnes, & singulas prætensiones, quas ipsa habet vti hæres d. Rodulphi, & inter alia exprimit creditum scutorum 65. mill. quod ipsa habet in vrbe pro residuo pretij status Meldulæ consisten. in & super censibus, & locis montium, & demum patiendo exequi sequestra, & mandata exequutiua ad fauorem Dominici authoris Antonij super fructibus dictorum locorum similiter vti hæreditariorum Rodulphi. Ex quibus clarè videtur constare de vltimo statu d. pretij in locum feudi subrogati, & de continua obseruantia, quæ plurimum attendi solet pro interpretatione inuestiturarum, præsertim feudalium, Paris. *cons.* 23. *num.* 23. *vol.* 1. Decian. *resp.* 224. *num.* 7. *& seq. lib.* 3. Menoch. *cons.* 331. *numer.* 21. Rosental. *de feud. cap.* 12. *conclus.* 14. *numer.* 39. 40. *&* 41. & ponderauit etiam Rota in d. Romana mensæ Nummulariæ *propè fin. vers. & pro huiusmodi interpretatione.*

Nec visum fuit obstare, quòd in inuestitura fuerit prohibita alienatio, & ideo feudum quousque extarent descendentes non possit esse hæreditarium. Nam (vltra quòd obseruantia prædicta contrarium declarauit) alienatio fuit solùm prohibita si fieret sine consensu Principis, ideoque cum eius consensu, censetur permissa per argumentum à contrario sensu, *c. quanquam*, & ibi DD. *de censibus.* Vnde ex his clarè resultat d. feudum non potuisse ad Mariam spectare alio iure quàm hæreditario, vel saltem ipsa prætendens contrarium, illud deberet clarè, & concludenter probare; interim verò non est retardanda exequutio Cameralis obligationis per eius exceptionem, quæ tanquam dubia altiorem indaginem videtur requirere. Card. Seraph. *decis.* 1455. *num.* 2. sicuti non retardatur, quando tertius se opponit, prætendens bona, in quibus fit exequutio, ad se spectare, non autem ad debitorem, nisi clarè, & incontinenti doceat de iure suo, ad not. *in l. à D. uo Pio. §. si super rebus, ff. de re iud.* Et clarum est, quòd pro obligatione personali ipsius defuncti fieri potest exequutio in fructibus feudi hæreditarij Afflict. *decis.* 140. *sub num.* 10. Et ita vtraque parte informante decisum. 12

REVERENDISSIMO P.D. BVRATTO.

Romanæ hæreditatis, & paragij dotis. Mercurij 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis ex quibus actibus probata censeatur? est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Aditio hæreditatis probari debet per fundantem se in ea plenè, & concludenter, & per probationes explicitas, & necessarias, vbi agitur de amissione iuris propter aditionem, n. 1.

Aditio hæreditatis præsumitur ex possessione bonorum hæreditariorum post mortem eius, de cuius hæreditate agitur, Declara vt n. 2.

Aditio hæreditatis non inducitur ex actu, qui potest etiam fieri citra ius, & nomen hæredis, num. 2. *in fine.*

Aditio hæreditatis non præsumitur, etiam quod hæreditas sit opulenta, n.3.

Aditio hæreditatis præsumitur ex locatione rerum hæreditariarum. Declara vt n.4.5.& 6.

Vsufructuarius potest etiam locare rem, in qua habet vsumfructum, n.4. in fine.

Vsufructuarius dicitur etiam dominus rei, in qua habet vsumfructum, Declara vt n.5.

Pater in bonis aduentitiis filiorum vltra vsumfructum habet etiam illorum legitimam administrationem, n.6.

Aditio hæreditatis nunquid censeatur probata per comparitionem factam in actis, in qua comparens se hæredem vocat, n.7.& 8.

DECISIO DCCLXXXI.

1 RESolutum fuit non constare Antonium adiuisse hæreditatem per mortem duorum eius filiorum, qui fuerant hæredes Orinthiæ matris sibi & Faustinæ filiæ delatam, iuxta terminos *auth. defuncto. C. ad Tertull.* & consequenter non constare de tali illius successione, propter quam amiserit vsumfructum antea in bonis maternis dd. filiorum sibi quæsitum. Cùm enim Faustina ad fundandam eius intentionem super amissione dicti vsusfructus, asserat Antonium adiuisse dictam hæreditatem, tenebatur hoc ipsum probare plenè & concludenter, & per probationes explicitas, & necessarias, *l.2.& 3. ff. de interrog. act.* Aym. *cons. 33. num. 2. & cons. 37. num. 4. vers. ideo si Carolus.* Dec. *cons. 442. num. 15. 16. & 17.* Roman. *cons. 224. num. 2. in fine*, cum aliis per Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 9. num. 3. cum seqq.* & Menoch. *præsumpt. 99. num. 2. & 3. lib. 4.* Probationes autem & actus per eam adducti non fuerunt visi DD. sufficientes.

2 Nam primus, quòd Antonius possederit bona dictorum filiorum, etiam post illorum mortem, licèt soleat inducere aditionem. Bart. *in l. gerit. num. 3. ff. de acquir. hæredit.* Alex. *cons. 32. num. 1. vers. & etiam possidendo, lib. 3.* Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. d. lib. 12. tit. 12. num. 5.* In proposito tamen non est necessarius, sed æquiuocus, quia potuit continuare possessionem quæ sibi ratione vsusfructus competebat in dictis bonis, & sic ex tali possessione non resultat aditio. Marant. *in l. 15. potest, num. 98. vers. prædicta tamen. ff. de acquir. hæred.* Roman. *cons. 154. num. 1. & 2.* Corn. *cons. 1. num. 8. lib. 2.* Et fuit dictum in terminis in Romana dotis 8. Martij 1610. coram Illustrissimo Domino Card. Ludouisio, quæ non dicitur probata, quando actus fieri potuit citra ius & nomen hæredis. *l. pro hærede. §. 1. & §. Papinianus, in fin. ff. de acquir. hæredit.* Dec. *cons. 445. num. 54. vers. & sic non videtur.* Mantic. *vbi supra, num. 6.* cum aliis in dicta Romana dotis.

3 Nec obstat, quòd Antonio esset magis expediens habere proprietatem mediante successione, quàm retinere simplicem vsumfructum, tum quia ad probandam aditionem non sufficit præsumptio etiam hæreditatis opulentæ. Vinc. de Franch. *decis. 60. numer. 22.* & Menoch. *d. præsumpt. 99. num. 3. vers. & hæc quidem.* Tum etiam quia potuit existimare sibi magis conducere gaudere solùm integro vsufructu, durante eius vita, quàm sola medietate proprietatis in concursu cum Faustina filia. Homines namque vt plurimum sperant diutiùs superuiuere, & hic multoties pluris existimant vsumfructum, quàm ipsam proprietatem, vt in similibus terminis considerauit Socin. *cons. 34. num. 10. vers. præterea posito, lib. 1.* quod hîc præsertim dici posse videtur, quia non constat Antonium fuisse talis ętatis, quòd iure non potuerit habere talem opinionem, immò contrarium apparet, ex quo in instrumento renunciationis sibi factæ per Faustinam declarauit se velle ducere secundam vxorem, prout postea duxit, ac insuper ex ea filios suscepit.

Secundus etiam actus locationum dictorum 4
bonorum factarum per eundem Antonium, inducens aditionem hæreditatis. Butr. *in d. l. gerit, num. 21.* Ias. *cons. 112. num. 2. vers. Nam dictus Ioannes, vol. 4.* Alex. *cons. 32. sub num. 1. vers. & similiter locando.* Mantic. *d. tit. 12. num. 10.* & Rota in Romana census de Carduciis 27. Octobris 1600. coram Illustr. D. Card. Ludouisio, in Romana hæreditatis 10. Martij 1603. coram eodem, & in Bononien. de Guidalottis 3. Iunij, & 9. Decembris 1613. coram R. P. D. Verospio, est pariter æquiuocus, cùm vsufructuarius possit locare. *l. arboribus. §. vsufructuarius*, & ibi Odofred, & Alberic. *ff. de vsufruct. §. 1. in fine. Instit. de vsu & habit.*

Non obstat, quòd fecerit aliquid ex dictis lo- 5
cationibus tanquam dominus, quia etiam vsufructuarius dicitur dominus, & appellatione domini continetur. *l. in venditione, ff. de bon. author. iud. possid.* glos. *in rubr. C. de vsufruct. & in l. proprietatis. C. de probat.* cum latè allegatis per Castill. *de vsufruct. cap. 32. num. 16.* saltem habito respectu ad ipsum ius vsusfructus, seu ius percipiendi fructus, quod habet in re, vt ex Gugliel. de Cun. declarant Bart. *in d. rubr. C. de probat. num. 1. vers. potes saluare*, & ibi Bald. *in primo vers. responde, quòd glos.* Ang. *in princ. vers. & est verum.* Castren. *in fin. vers. & nota sic glos.* Salic. *num. 1. in fine.* & Sichard. *num. 6. vers. ad quod est sciendum.* Socin. *in l. qui vsumfructum, num. 1 vers. si autem quæris. ff. de verbor. oblig.* & repetentes *in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. possess.* & Castill. *vbi suprà, d. n. 16. vers. & ad hoc reduci debent.*

Quòd si dicitur de quocumque vsufructuario, 6
multo magis dicendum erit de patre qui vltra vsumfructum in bonis aduentitiis filiorum habet etiam illorum legitimam administrationem, vt benè explicat Pinell. *in l. 1. par. 1. sub num. 17. vers. & hinc infero. C. de bon. matern.* & Garz. *de express. & melior. cap. 10. num. 1. in fine vers. vt est in patre. com. 17. tractat. fol. 289.* Et tanto magis in isto casu, quia locationes sicut post transitum Antonij ad secundas nuptias quo tempore ipse non poterat vllo modo vocare se dominum respectu proprietatis, quam etiamsi mediante successione acquisiuisset: per transitum ad secundas nuptias perdidisset, iuxta tex. *in l. fœminæ. C. de secund. nupt.* vt firmatum fuit in hac causa prima Decembris 1614. coram me. Et quatenus etiam illam non amisisset, adhuc tamen non poterat absolutè vocare se dominum, cùm illum haberet pro indiuiso cum Faustina, sicuti facere poterat respectu vsusfructus, quem integrum habebat, & cum nullo alio communem.

Tertius actus protestationis Antonij factæ in 7.
responsione ad inhibitionem sibi factam pro parte Oeconomi fabricæ sancti Patri super solutione quorundam legatorum per D. Antonium facien.

vti hæ-

vti hæredem successiuè q. Ioan. Baptistæ de Gualteronibus, in qua protestatione leguntur scripta in broliardo Notarij huiusmodi verba, *pro Antonio Caluo hærede q. Ioannis Baptistæ*. Cuius tamen hæres esse non potuit, nisi mediantibus filiis hæredibus Orinthiæ eorum matris, quæ successerat dicto Ioanni Baptistæ fratri, & consequenter etiam se fateri hæredem dd. filiorum. Visus fuit DD. non obstare, quia omisso, quòd verba illa, *Pro Antonio hærede*, &c. *idem citra*, &c. possunt esse verba Notarij qui, vt fieri solet, post delatam sibi dictam citationem ab Antonio cum adnotatione substantiæ dictæ protestationis à tergo factam per illius Procuratorem post discessum dicti Antonij ab officio: ita illum in broliardo hæredem descripserit, sicuti tanquam talis fuerit citatus, quo casu dicta verba non possent aditionem inducere. Ruin. *cons*.113. *num*.5. *&* 6.*lib*.3. Cardin. Mant. *d.lib*.12.*tit*.11.*in fine*.

8 Tollitur difficultas, quia Antonius in eius comparitione produxit solutiones legatorum factas post obitum filiorum ab ipso non vti hærede, sed vti hæredum ministro, vt ex fide quitantiæ cuiusdam legatariæ tunc per eum productæ, ibi confessa fuit recepisse ab hæredibus dicti q. Ioannis Baptistæ, & pro eis per manus dicti Antonij, ex quibus patet, quòd Antonius expresse distinxit eius personam à persona hæredum, & sic quòd non comparuerit tanquam hæres. Bertran. *cons*. 282. *nu*.2.*lib*.2. & Rota in Romana pecuniaria 14. Decembris 1612. coram R. P. D. Pamphilio. Inuerisimile est enim, quòd dixerit se hæredem in eo actu, in quo voluit doceri de solutionibus contrario nomine factis, & dicendo quòd verba illa fuerunt per Notarium ex se descripta, actus comparitionis magis conuenit rei gestæ; ideoque ita dici debet. Aym. *cons*.836.*nu*.3.*lib*.5. Menoch. *præsumpt*. 10.*num*.8.*lib*.6. Et præsertim, quia Antonius ex dictis solutionibus factis nomine hæredum declarauit animum & voluntatem non adeundi. Vnde ab ista declaratione non præsumitur recessisse per dicta verba enunciatiua. Corn. *cons*. 310. *num*. 4. *lib*.3.

9 Quartus demum actus solutionum canonum factarum ab eodem Antonio pro domibus hæreditariis dicti Ioannis Baptistæ, nihil facit, quia etiam istæ solutiones fuerunt per eum factæ non vti hæredem, sed vti hæredum ministrum, prout solutiones dd. legatorum, vt patet ex quitantiis datis in summario, *num*. 3. quæ omnes ferè sunt sub eiusdem verbis conceptæ, & sic excludunt aditionem. Et ideo vtraque parte informante fuit vt suprà decisum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. BVRATTO.

Romana excessus legati. Mercurij 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

In causa alimentorum quando detur appellatio suspensiua?

SVMMARIVM.

Sententia quando dicatur lata in iudicio exequutiuo, seu potiùs ordinario, num.1.

Appellare licet à sententia lata in iudicio ordinario, etiam quòd agens potuerit Cameralem obligationem experiri, ibid.

Via exequutiua renunciatum censetur per electionem viæ ordinariæ, n.2.

Legatarius pro consequendo legato non potest intentare viam exequutiuam, ibid.

Appellatio nunquid detur à sententia lata in causa alimentorum, saltim ad effectum suspensiuum, num. 3.*&* 4.

Paupertatis qualitas probanda est per eum, cuius intentionis est fundamentum, n.4.

DECISIO DCCLXXXII.

A Sententia A. C. lata ad fauorem Azeuedi legatarij alimentorum bon. mem. Card. Dezæ super augmento æstimationis coquinæ, & habitationis sibi in vrbe, dum in ea moram traxerit, per DD. hæredes præstan. ab obitu D. Cardinalis, fuit ex parte dictorum hæredum appellatum, causaque in Rota commissa cum clausula, *si quid exequendũ*, &c. Dubitaui an dicta sententia esset exequenda? Et negatiuè Domini responderunt. Illa enim est appellabilis, quia fuit via ordinaria monitorij & seruatis terminis substantialibus petitum & declaratum dictos hæredes teneri & obligatos esse ad solutionem dictæ annuæ præstationis, quæ verba non faciunt iudiciũ exequutiuum, sed ordinarium, & appellabile, etiam in obligatione Camerali, vt declarauit Rota in Cesenaten. de Cacciaguerris 9. Maij 1598. coram Peregrino. 1

Ideoque videtur renunciatum viæ exequutiuæ, quatenus illa competiisset, ad text. *in c. vt quis duas, de elect. in* 6. Coller. plures allegans, *de process. exequutiu. par*.3.*cap*.5.*num*.35.*&* *seqq*. Rot. *decis*. 551. *num*.5.*lib*.3.*par*.3. *diuers*. in Mediolanen. legati 30. Octobris 1585. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, in Romana pecuniaria 28. Iunij 1593. coram bon. mem. Litta, & in Perusina pecuniaria 28. Nouembris 1612. coram R.P.D. meo Manzanedo. Et sic etiam cessat, an pro legato competat via exequutiua: in qua tamen Rota tenet negatiuam, contra Ang. *in* §. *illud. auth. de hæred. & falcid*. vt in Vrbeuetana legati 6. Martij 1595. coram bon. mem. Card. Blanchetto in Romana legati 5. Maij 1599. coram Corduba, & in Romana spolij 9. Iunij 1606. coram Illustrissimo D. Cardin. Lancellotto, & comprobat Menoch. *de adipisc. remed*. 4.*n*.644. 2

Non obstat, quod dicta sententia lata fuerit pro alimentario, ideoque non detur appellatio saltem suspensiua ex priuilegio alimentorum, vt latè post alios Surd. *de alimentis tit*. 8. *priuileg*. 60. *num*.5. Quia immò contrarium est verius in proposito, tam respectu decursorum à die mortis dicti Cardinalis vsque ad litem motam, quia dicuntur præterita. Alberic. qui dicit communem, *in l. si iudex, num*.4 *ff. de his qui sunt sui vel alien. iur*. Ias. *in l. de alimentis, num*.5. *in fine C. de transaction*. & ibi Dec. *num*.10. *vers. & pari ratione*. Aret. *cons*.97. *num*. 3. Pontan. *de alimentis cap*.19. *num*. 3. latè Surd. *d. priuileg*.60.*num*.15. Caputaq. *decis*.24. *num*.2. *par*. 1. Rota *decis*.764.*num*.4.*par*.1.*diuers*. & in Anconitana alimentorum 4. Decembris 1589. coram bon. mem. Orano, quam etiam respectu decursorum & decurrendorum à die litis contestatæ, quia 3

fuerunt petita iure actionis, vt non iudicis officio, nec propter inopiam, vt tenent Gul. de Curt. *in l.2.ff. de his qui sunt sui vel alien. iur.* Specul. *in tit. de appellat. §. in quibus autem, num.11. vers. tu dic*, & ibi Io. Andr. *in verbo aliorum*. Bart. *in l. fin. num. 1. ff. de appellat. recipien.* Aret. *d. cons. 97. num. 3. vers. 2. ratio*. Lancellot. *de attent. cap. 28. nu. 67*. Contard. *ad l. vnic. C. si de momen. possess. ampl. 141*. Surd. *vbi suprà, num. 22. & 23.* Caputaq. *decis. 39. part. 1.* Rota *d. decis. 764. num. 1. & 2. par. 1.* in dicta Anconitana alimentorum coram Orano, & in Perusina legati 30. Octobris 1585. coram bon. mem. Gypsio, & latè Barzar. *decis. Bonon. 69. num. 17. vers. certè illa opinio, & num. 18. 19. & 20. & 32.* qui etiam *à numer. 22. vsque ad 33.* sigillatim ad omnia contraria respondet.

4 Et tanto magis, quia non constat de inopia legatarij, & quòd non habeat vnde se alat; immò ex deductis videtur de contrario apparere. Nam ipse à die obitus dicti Cardinalis vsque in præsens ex dicto eius testamento consequutus fuit menstruam prouisionem scutorum nouem, nec ostendit illam non sufficere pro suis alimentis. Quod tamen cùm sit fundamentum suæ intentionis ad excludendam appellationem suspensiuam, ad quod ista qualitas paupertatis necessariò requiritur, Bart. *in d. l. fin. num. 1. ff. de appellat. recip.* Bald. nouell. *in l. 1. num. 485. vers. circa primum tamen. ff. solut. matrim.* Surd. *vbi supra*, & Collect. *de aliment. lib. 3. cap. 15. num. 3.* ei incumberet onus præcisè probandi glos. *in l. si verò. §. qui pro rei, in verbo dubitetur. vers. aut vult excusari. ff. qui satisd. cogn.* cum cumulatis per Couarr. *var. resolut. lib. 2. cap. 6. num. 2.* & Menoch. *præsumpt. 25. num. 14. lib. 6.* & faciunt tradita per Rot. *decis. 48. num. 3. & 4. part. 2. diuers.* & in Romana grani 11. Aprilis 1614. coram me. Et in terminis, quòd in hoc casu onus probandi paupertatem spectet ad alimentarium, Bart. *d. decis. 69. num. 21. 34. 35. & 36.* Ideoque benè intrat appellatio suspensiua, etiamsi actum fuisset pro alimentis principaliter. Surd. *de priuil. 60. num. 24. vers. sed hæc initia*, & consequenter non est locus executioni. Et ita decisum, &c.

R.P.D. BVRATTO.

Mindonen. Canonicatus. Sabbati 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Breue non dicitur subreptitium ex eo, quòd non fuerit facta mentio sententiæ aliàs nullæ: dicitur autem sententia nulla defectu iurisdictionis lata ab Ordinario in causa, in qua sunt deputati exequutores speciales. Regula autem de triennali, vt habeat locum, requirit possessionem pacificam, & legitimam, captam scilicet, à Procuratore habente speciale mandatum.

SVMMARIVM.

Gratiosa subrogatio exequẽda est constito de clericatu subrogati, & de obitu, & possessione illius, in cuius locum est subrogatus, n. 1.

Subreptitium non dicitur Breue, in quo non est facta mentio sententiæ aliàs lata contra impetrantem, quando sententia est nulla, n. 2.

Exequutores plures, vbi sunt deputati, Ordinarius non potest se intromittere in causa, in qua specialiter sunt exequutores deputati, n. 3.

Iudicibus, vel exequutoribus duobus insolidum deputatis, quando valeant acta facta ab vno tantum deputato, ibid.

Sententia fundata super causa in iure consistente, manifestè erronea, redditur ipso iure nulla, ibid.

Regula de triennali iuuat tam in petitorio, quàm in possessorio, n. 4. Vbi declaratur quomodo procedat hæc conclusio.

Regula de triennali requirit possessionem pacificam, & legitimam, ibid.

Mandatum speciale requiritur ad acquirendam possessionem beneficij, ibid. in fine.

Mandatum speciale requiritur ad acceptandum collationem beneficij, seu institutionem, n. 5.

DECISIO DCCLXXXIII.

Domini recedendo à decisis 6. Iunij præteriti, 1
dixerunt non intrare arbitrium ad effectum retardandi exequutionem gratiosæ subrogationis Alphonsi. nam cùm clausula *constito*, &c. apposita in Breue de capienda possessione aliàs expedito ad fauorem Petri, in cuius locum D. Alphonsus est subrogatus, est benè iustificata, cùm apud partes sit in confesso canonicatũ, & præbendam, de quibus agitur, vacasse per obitum Galindi de mense Iunij reseruato, ex quo tam Franciscus prouisus ab Ordinario, quàm dictus q. Petrus à Sanctissimo impetrarunt ex eadem vacatione, exprimendo dictum Galindum fuisse vltimum possessorem, & ideo non potest retardari exequutio dictæ gratiosæ subrogationis ad fauorem Alphonsi, qui docuit de eius clericatu, & de obitu d. Galindi in possessione. Put. *decis. 495. num. 11. lib. 2.* summum nouiss. impress. Caputaq. *decis. 346. num. 1. par. 2.* Seraph. *decis. 1426. n. 1.* & fuit dictum in pluribus decisionibus per Gonzal. *ad reg. 8. §. 7. prœm. n. 212.*

Nec Breue dici potest subreptitium ex eo, quòd 2
in subrogatione non sit facta mentio sententiæ Ordinarij Mindonien. super denegata exequutione literarum Apostolicarum, ad glos. *in c. super literis, in verb. literas, de rescript.* & in Rota in Nouarien. Canonicatus 12. Februarij 1592. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & dictum fuit in alia decisione. Quia non erat facienda mentio sententiæ nullæ, vt declarat Abb. *in c. per vestras, n. 11. de donat. inter vir. & vxor.* Felin. *in c. super literis, n. 15.* & ibi Dec. *n. 36. vers. 1. quando sententia, & in cap. ex tenore, n. 2. de rescript.* idem Dec. *in cap. oblatæ, num. 12. & seq. de appell.* Alex. *cons. 95. in fine lib. 2.* Ruin. *cons. 8. n. 2. lib. 4.* Cassan. *cons. 7. nu. 68.* Afflict. *decis. 366. n. 9. & seqq.* Gabr. *de iudic. conclus. 4. nu. 32. & 33.* Lancell. *de attent. c. 4. limit. 3. n. 3.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 3. casu 202. n. 51.* Rota *decis. 807. par. 1. diuers.* & in Cremonen. pensionis 16. Martij 1609. coram Reuerendissimo Attrebaten. & in Pistorien. beneficij 10. Ianuarij, & 23. Iunij 1614. & 23. Ianuarij 1615. coram Reuerendo Patri Domino meo Caualerio, & in eadem 23. Ianuar. 1616. coram Reuerendo Patri Domino Manzanedo.

Nullitas

3 Nullitas sententiæ est euidens, tum ex defectu iurisdictionis; in literis enim tres fuerunt dati exequutores, & ideo Ordinarius non potuit ad illarum exequutionem procedere, cùm non esset ad id deputatus. Bald *in cap. 1. §. si facta, nu. 6. si de feud. fuer. controuers. inter dom. & agnat. vasal.* Felin. *in c. fin. n. 38. de præsumpt.* cum aliis per Gonzal. *ad reg. 8. glos. 52. n. 29.* & nouissimè tenuit Rota in Veliterna beneficij 1. Iulij præteriti coram R.P.D. meo Pamphilio. Imò nec potuisset, etiamsi fuisset vnus ex deputatis, quia cùm omnibus concessa esset iurisdictio insolidum, per clausulam, *quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrûm*, &c. & vnus ex illis iurisdictionem præoccupauerit tanquam aditus per Alphonsum, alij non nisi ex causa poterant se ampliùs intromittere, *c. plures 8. de offic. deleg. in 6.* & ibi not. glos. Archid. *in princ.* Franch. & Anchar. *num. 2.* Tum etiam, quia dicta sententia non percutit reseruationem, sed est fundata super eo, quòd in gratia Alphonsi non fuerit facta mentio possessionis Francisci, nec illius qualitatis, vt in summario dicti Alphonsi *num. 4.* & tamen cùm beneficium esset reseruatum, & Franciscus fuisset prouisus ab Ordinario, illius possessio erat potiùs mera intrusio, de qua non debet fieri mentio, Card. Seraph. *decis. 1060. num. 3.* & ideo tanquam fundata super causa in iure consistente manifestè erronea, redditur ipso iure nulla. *l. 2. & ibi glos. in verb. palam.* Bart. & alij, *C. quando prouoc. non est necesse.* Dec. *cons. 475. num. 12. cum pluribus*, de communi per Gabr. *de sent. conclus. 7. num. 1.* & fuit tentum in dicta Pistorien. beneficij 10. Ianuarij 1614. coram Reuerendo Patre Domino meo Caualerio.

4 Nec obstat regula de triennali, quæ iuuat, tam in petitorio, quàm etiam in possessorio. Cassad. *decis. 5. num. 5. de restit. spoliat.* Rebuff. *in tract. de pacific. possess. num. 25. vers. ex his infertur, & in praxi benefic. super 3. part. signaturæ, in verb. ac regula de annali, vers. sed si quis impetrauerit.* Nam vltra, quòd Petrus fuit prouisus à Sede Apostolica de mense Septembris 1608. & obtineat Breue de capienda possessione nomine Cameræ de mense Maij 1610. & de eodem anno 8. Nouembris inita fuit concordia inter eum & Franciscum sub beneplacito Apostolico, in qua fit mentio litis, & Franciscus promisit soluere expensas, & sic possessio eiusdem Francisci non videtur pacifica, prout requirit prædicta regula, vt patet ex ipsius tenore, & tradit Paris. *cons. 81. num. 3. vers. regula prædicta vol. 4.* & fuit sæpè decisum. Cessat difficultas, quia possessio non fuit capta per Franciscum, sed per quendam Petrum Ruiz vti assertum eius Procuratorem, vt in veteri summario Alphonsi *num. 3. in fine*, & dicti Francisci, *num. 1.* De cuius mandato non constat, nec illud probatur per enunciationem Notarij in instrumento captæ possessionis, ad notata *in auth. si quis in aliquo. Cod. de eden.* cum allegatis per Dec. *cons. 522. num. 3. 4. & 5.* & fuit dictum in Lunen. Sarzanen. Capellaniæ 30. Ianuarij 1589. coram R. Perusino. Et tamen requirebatur speciale ad acquirendam possessionem beneficij, vt in terminis Aym. *cons. 104. num. 15.* Capell. Tholos. *quæst. 486. vers. si autem quæratur*, cum relatis per Couar. qui tamen contrarium tenet in possessione, quæ post acceptationem beneficij pertinet ad solum factum, *var. resolut. lib. 3. cap. 16. num. 9.*

Et ideo dicto Francisco non suffragatur, vt in 5 terminis dictæ regulæ de triennali fuit resolutum in dicta Lunen. Sarzanen. Capellaniæ. Imò nec etiam constat de titulo colorato, quia institutio non fuit facta dicto Francisco, sed alteri eius asserto Procuratori, de cuius pariter mandato non constat, nec de aliqua subsequuta ratificatione, & sic nullum ei ius fuit acquisitum, quia etiam ad acceptandam collationem beneficij, seu institutionem, requiritur speciale mandatum. glos. *in cap. si sibi absenti, in verb. habueris, de præben. in 6. & in Clem. vnic. in verb. præteriti, de concess. præben.* Rota *decis. 68 num. 3. de rescript. & decis. 27. de procur. in antiq.* quam sequuntur Butr. *in cap. accedens, num. 7. vers. vnum*, sentit etiam Abb. *num. 5. de concess. præben.* Staphil. *de lit. grat. sub tit. de vi, & effectu, clausul. in rubr. de iuram. præst. num. 4. par. 2. diuers.* Et ideò fuit ita decisum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. BVRATTO.

Colimbrien. matrimonij. Veneris 2. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Exemplaris, & facilè contigibilis est decisio, concludens quòd matrimonium dicitur metu contractum ab eo, qui repertus in lecto cum puella à consanguineis puellę timens offendi, matrimonium contraxit cum ea.

SVMMARIVM.

Metus mortis, vel cruciatus corporis inducitur ex solo armorum terrore, & sic ex assistentia alicuius armati, num. 1. Vbi ampliatur hac conclusio, etiam quòd non adsit vsus armorum, & etiam quòd arma sint deposita, quando possunt de facili reassumi.

Matrimonium metu contractum dicitur ex terrore armorum, & præsentia alicuius armati, n. 1 & 2.

Matrimonium dicitur metu factum ab eo qui iacens in lecto cum puella, & repertus à consanguineis, puellam in matrimonium duxit, num. 3.

Metus cadens in constantem virum, quis sit, coniecturis, & præsumptionibus probatur, de quibus statur arbitrio iudicis, n. 4.

Matrimonium metu contractum dicitur nullum, etiam quòd præcesserint voluntaria sponsalia de futuro, n. 5.

DECISIO DCCLXXXIV.

Existimarunt Domini standum esse in decisis 1 19. Decembris 1614. matrimonium vltimum respectu D. Emanuelis fuisse meticulosum, & sic nullum. Et inter cætera fundamenta visa fuerunt satis clara. Primò assistentia Philippi generi D. Blancæ de tempore contracti matrimonij, & ante & post armati ense, & archibusio. Nam solus terror armorum inducit iustum mortis, vel cruciatus corporis metum, *l. 3. §. qui armati, & ibi glos. in verbo armorum*, & Bart. *in §. armis, n 1. notab. ff. de vi, & vi armat.* glos. magna *in l. 1. vers. item nunquid. Cod. unde vi*, quam vidisse indistinctè ser-

uari dicit ibi Alber. *num.* 14 & cum ea transit e communiter Doct. testantur Salic. *num.* 5. *vers. item dubitari potest*, & latè Hippol. Rimin. *in l. vt vim*, *num* 61. 83 87. & 201. & ibi Bologner. *num.* 27. *ff. de iustit. & iur.* qui metus non cessat ex non viu armorum. Immò nec ex illorum depositione quando possunt de facili reassumi & exerceri. glos. *in d. §. qui armati, in vers. si aescecerint, vers. aut conuenissent*, & ibi Odofred. & Ang. *in princip. & num.* 3. Bart. *in d §. armis in 2. notab.* Monter. *decis. Aragon.* 45. *num* 19. & in specie nostra Corn. *cons.* 41. *num.* 11. *lib.* 2. Alex. *cons.* 98. *num.* 3. *vers. & hoc procedit, lib.* 3. *& cons* 21. *num.* 3. inter matrimonialia. Grat. *cons.* 38. *num.* 10 *in fine, & cons.* 43. *num.* 12. *&* 13. *lib.* 2. Io. Franch de Ponte *cons* 49. *num.* 18. *vers. tam etsi*, & latè Ferret. *cons.* 311. *num.* 1. *& pluribus seq.*

2 Et ideo huiusmodi armorum terrorem ad annullandum matrimonium inter cætera præcipuè considerant Alex. *decis.* 98. *numer.* 3. *& cons.* 156. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 1. Paris. *cons.* 60. *num.* 15. *vers. ex quo enim, vol.* 4. Corn. *d. cons.* 41. *num.* 10. *& seqq.* Ferret. *d. cons.* 311. *sub numer.* 6. *vers. ex quibus applicatis.* Grat. *d. cons.* 43. *num.* 12. Ioan. Franc. de Ponte *d. cons.* 44. *num.* 8. *&* 18 *in princ.* & Rota in Hispalen. matrimonij 8. Iunij 1607. coram Illustrissimo Dom. Cardinali Ludouisio cum pluribus per Sanchez *de matrim. lib.* 4. *disput.* 5. *num.* 5. & per Menoch. *præsumpt.* 4. *num.* 8. *lib.* 3. Et in proposito visum fuit Dominis tanto magis considerabilis, cùm vltra Philippum vt suprà armatum, adstiterint etiam duo filij Blanchæ, & multi famuli & ancillæ, licèt inermes: Emanuel verò esset solus, inermis, & nudus in lecto, nec alio vllo modo propriæ saluti posset consulere quàm matrimonium contrahendo, prout tunc fuerat requisitus.

3 Secundò, deprehensio Emanuelis in lecto iacendo cum Blancha à dictis eius filiis & Philippo genero, de quorum honore agebatur. Nam hæc pariter inducit iustum mortis, vel cruciatus corporis metum, etiamsi iure quis non possit occidi. *l. nec timorem*, 7. *§. proinde ff. quod met. caus. & ibi gloss. in verbo, non iure*, & Bald. *in addit. vers. non occidi iure*, & Ang. *in princ. & num.* 1 Azo. *in rubr. C. de his quæ vi*, &c. *num* 5. *vers. Nam si adulter.* Odofred *in l.* 3. *num.* 2. *vers. sed si aliquis deprehenditur ff. quod met. caus* Monter. *d. decis.* 45. *num.* 18. & ita in specie annullandum matrimonium inter alia ponderat Alex. *d. cons.* 98. *num.* 4. Alex. de Neuo post d. cons. Alex. *num.* 2. *lib.* 3. Cepol. *cons.* 2. *in* 2. *coniect. iuncto num.* 18. *vers.* 2. *etiam coniectura.* Vbi nititur hoc fundamentum in facto vitare. Paris. *d. cons* 60 *num.* 19. *&c* Ioan. Franc. de Ponte *d. cons* 44. *num.* 9. 10. *&* 11. & Menoch. *de præsumpt.* 4. *num.* 7. iusta enim causa timendi est quando quis iniuriam, vel offensam illis fecisset, à quibus nunc videt se posse offendi, vt in puncto Alex. *d. cons.* 98. *num.* 5 *vers. & iusta causa, & vers. Nam D. Hieronymus*, & Paris. *cons.* 58. *num.* 65. *vers. addens etiam, lib.* 4.

4 Sed quamuis etiam prædicta necessariò non concluderent metum probabilem, & in constantem virum cadentem, nihilominus in omnem casum retenta illa conclusione, quòd committatur arbitrio iudicis, quando ille dici possit cadens in constantem virum, de qua per glos. Innoc. & Doct. *in c. cum dilectus, quod met. caus.* Nauarr. *de commun. in Manual. cap.* 22. *num.* 11. *vers. quod vera*, & alios in d. Hispalen. 23. Iunij 1608. coram eodem Illustrissimo Domino Card. Ludouisio, Domini arbitrati sunt de illo etiam constare ex coniecturis, præsumptionibus, verisimilitudinibus & aliis facti circumstantiis cumulatis in decis. videlicet inimicitia filiorum Blanchæ & Philippi eiusdem generi cum Emanuele, tractatus eorundem de ipsum compellendo ad matrimonium contrahendū, verbaque per eos ante illud contractum prolata, & quia fuit celebratum in villa à ciuitate distante, in domo, cubiculo, & lecto ipsius Blanchæ de media nocte, & sic hora valde intempestiua; parochus verò vocatus fuit sub falso prætextu infirmitatis eiusdem D. Blanchæ posteaque coactè retentus, & Philippus armatus, vt suprà, imperiosè dixit Emanueli, quòd ibi coram parocho D. Blancham duceret in vxorem, & demum Emanuel quamprimum potuit è lecto recessit, vt de his omnibus vltra alios testes benè deponit idem parochus hinc inde examinatus, & postea eum summo manè discessisse etiam de dicta domo statim ægro animo cum suis amicis & Episcopo Colimbrien. & postmodum iudicialiter coram iudice oppidi de Formosellæ conquestus fuit de matrimonio per metum contracto, vt deponunt quamplures testes in veteri summario Emanuelis *num.* 14 & in nouo, *num.* 1.

Nec obstare visum fuit, quòd matrimonium 5 dici debeat voluntarium tanquam contractum post sponsalia de futuro spontanea & iurata, per duas decisiones, iuxt. doct. Butr. *in c. requisiuit, numer.* 3. & Præpositi *numer.* 2. *vers. soluit D. Anton. de sponsal.* Quia cùm constet metum in illo interuenisse, sponsalia voluntaria præcedentia nihil operantur, sed matrimonium remanet nullum, vt *in d. cap. requisiuit*, declarant Abb. *num.* 2. *vers. per loc. infero*, & Alexan. de Neuo *num.* 2. Iason. *in l. Titia, num.* 5. *vers. tertiò amplia. ff. de verbor. oblig.* Fortun. Tarz. *in repetit. cap.* 1. *num.* 121. *vers. contrà à ratione, de pact.* Ferret. *cons.* 171. *numer.* 6. *& per totum.* Couar. *in epit. de sponsal. in princ. eod. tit. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 6. Gabr. *cons.* 186. *numer.* 12. *libr.* 2. Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. libr.* 3. *tit.* 17. *num.* 9. & fuit dictum etiam in alia decisione in fine, quod procedit etiamsi metus ex propria culpa interuenerit. Text. *in d. c. veniens, il* 2. & ibi expressè gloss. fin. *vers. & est sic, de sponsal.* & Iason. *in d. l. Titia, numer.* 5. *vers. notabiliter.* Monter. *d. decis.* 45. *num.* 21. *vers. Nec obstat.* Alij verò, qui in contrarium adduci solent, procedunt quando iudex remediis iuris communis cogeret adimplere sponsalia, non autem quando pars de facto, prout hîc, incuteret metum qui cadere possit in constantem virum, vt per text. *in d. cap. veniens il* 2. & post Hostien. & alios *ibidem*, declarat Sanchez *vbi suprà, lib.* 4. *disput.* 13. *num.* 9. *vers. ad primum.*

Cætera quæ pro D. Blancha deducebantur, visa 6 fuerunt, vel respectiuè non indigere, vel esse sublata in alia decisione, à qua ideo Domini non recesserunt, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Barchinonen. Vicariæ. Veneris 4. *Decembris* 1616.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Beneficium, seu Ecclesia quando est vnitum alteri Ecclesiæ, ad quem spectet vniti beneficij, vel Ecclesiæ cura, & electio?

SVMMARIVM.

Vicarij perpetui electio nunquid ad Episcopum spectet, præuio examine, & concursu, num. 1.

Concursui locus non est quando Vicaria spectat ad Ecclesiam, cui est annexa, vt cura habitu penes ipsam resideat secus quando non nudum exercitium, sed totalis cura in Vicarium transfertur, declara vt numero 2.

Beneficium quando vnitur alteri Ecclesiæ, illius cura habitu residet penes Rectorem Ecclesiæ, cui fit vnio, & solum curæ exercitium remanet penes Vicarium qui in beneficio deputatur, numero 2. Amplia vt numero 3.

Vicarius habens exercitium curiæ, dicitur curam habere, quamuis actu tantùm, num. 4.

Obseruantia nunquid sit attendenda, quando contra eam adest sententia, num. 5.

DECISIO DCCLXXXV.

1 VAcante perpetua Vicaria beatæ Mariæ de Mari vnita Archidiaconatui erecto sub eadem inuocatione in Cathedrali Barchiconen. cùm Episcopus dictæ Ecclesiæ prætenderet esse locum concursui, Archidiaconus verò nominationem Vicarij absque alio concursu ad se spectare. Dubitaui an dicta nominatio spectaret ad Episcopum, vel Archidiaconum? Et Domini pro Archidiacono responderunt. Tum ex verbis vnionis, per quæ expressè reseruatur dicta nominatio Archidiacono, & institutio Episcopo, ibi, *Vicario ad præsentationem illius qui est, vel pro tempore erit in illa dignitate, cui vnita est ipsa Ecclesia, &c. per nos præfatum Episcopum seu successores nostros instituendo.* Tum ex Bulla fel. record. Pij V. de Vicar. Ex qua huiusmodi Vicarij perpetui non ad liberam Ordinariorum electionem, sed ad nominationem illorum, in quorum Ecclesiis vnitis ponentur, cùm ipsorum Ordinariorum, seu eorum Vicariorum præuio examine & approbatione deputentur, & ita etiam esse procedendum sine concursu sæpiùs censuit sacra Concilij Tridentini Congregatio, vt refert Gonzal. *ad reg.* 8. *glos.* 5. §. 3. *num.* 54. Et tenuit Rota in Tirasonen. iuris præsentandi 23. Maij 1588. coram bon. memor. Bubalo, & in Tirasonen. Vicariæ 13. Octobris 1595. coram bon. memor. Litta, confirmata 4. Decembris subsequentis coram eodem Reuerendo Patre Domino Litta.

2 Nec obstare visum fuit; quòd non sit locus concursui, quando Vicaria ita spectat ad Ecclesiam, cui est annexa, vt cura habitu penes ipsam Ecclesiam resideat; secus verò quando non nudum exercitium, sed cura totalis & habitualis in Vicarium transfertur, vt declarauit eadem sacra Congregatio, & Rota in Vlisbon. iuris conferendi 2 Decembris 1605. coram bo. me. Litta, & 13. Iunij 1607. coram Illustrissimo Domino Cardinali Lancellotto, & in Vlisbonen. concursus prima Iulij 1613. coram Reuerendissimo Domino meo Decano. Quia in proposito prima, non autem secunda pars distinctionis applicatur. Quando enim Ecclesia, vel beneficium, accessoriè vnitur, siue alteri Ecclesiæ, siue Monasterio, siue beneficio seculari, cura illius semper residet habitu penes Rectorem Ecclesiæ, vel beneficij cui fit vnio, & solum exercitium Curæ remanet penes Vicarium, qui in Ecclesia, vel beneficio vnito deputatur. *cap. super eo, & ibi glos. in verbo annexæ*, & Doct. *de præbend. in* 6. de communi. Rot. *decis.* 2. *de offic. Vicar. in antiq.* Abb. *in cap. extirpandæ.* §. *qui verò vers. dicunt quidam, de præbend.* Felin. *in cap. postulasti, num.* 1. *vers. & not. quod licèt, de rescript. num.* 15. *in repet* & fuit dictum in Vlisbonen. concursus 1. Iulij 1615. coram R. P. D. meo Remboldo.

3 Quod præsertim procedit, quando (prout hic) omnes redditus, & prouentus Ecclesiæ vnitæ assignantur Ecclesiæ, monasterio, vel dignitati, cui fit vnio, reseruata solùm certa portione, seu congrua pro Vicario, tunc enim cura dicitur translata in Rectorem Ecclesiæ, vel beneficij, cui fit vnio, & solum nudum i[p]sius exercitium remanet penes Vicarium. Hostien. Io. Andr. & alij *in cap. exposuisti, de præbend.* Abb. *in repet. dict.* §. *qui verò sub d. num.* 15. *vers. si autem perceptio.* Felin. *in d. cap postulasti, numero* 1. *vers sed Abb.* Rebuff. *de congr port. numero* 117. Caputaqu. *decis.* 339. *num.* 2. *vers. Ratio est: par. tertia.* Aufrer. *ad decis.* 109. *Capel. Tolosan. vers. si autem perceptio.* & fuit dictum in præcitata Vlixbonen. iuris conferendi coram Litta, & in dicta Vlixb. concursus coram D. meo Remboldo.

4 Minus obstare visa fuerunt verba illa vnionis (curam habeat, & exerceat animarum) quasi per illa videatur reseruari Vicario non solùm exercitium, sed etiam cura habitualis, ne verbum, *habeat*; de sui natura plenum ius denotans, *l. fideicommissum* 11. §. *filio. ff. de legat.* 3. stante subsequenti verbo, *& exerceat*; remaneat superfluum, & sine effectu operandi. Quia respondebatur, quòd attenta vnione cum assignatione omnium fructuum, per quam dicitur absque dubio translata cura in Archidiaconum, cuius Archidiaconatui facta est vnio, ex præallegatis, verba illa; *habeat & exerceat*, intelliguntur prout de iure, vt scilicet habeat curam tanquam Vicarius actu; & quoad exercitium, cùm etiam Vicarius habens curæ exercitium, dicatur curam habere, quamuis actu tantùm; glos. *in d. cap. super eo, in verbo annexæ, vers. Vicarius enim*, & ibi Gemin. *n.* 4. *post med. vers. & quod Vicarius* Franch. *num.* 2. *circa med. vers. vnde ips. Vicarius, de præbend. in* 6. Fastol. *dub.* 25. *n.* 2. *in princ.*

5 Nec denique visum fuit in contrarium facere prætensam obseruantiam faciendi concursum, tum quia ostenditur etiam obseruantia instituendi ad præsentationem Archidiaconi, quæ magis esset attendenda; tanquam magis vnioni conformis, stante præsertim sententia Episcopi Barchinonen. vti delegati Benedicti PP. XIII. lata del 1413. per quam fuit expressè declaratum dictum ius nominandi, & præsentandi ad fauorem Archidiaconi, cui est plurimum deferendum, Rot. *decis.* 11. *numero* 1. *in fine, de iurepatron. in nou.* & in Florentina Canonicatus 11. Decembris 1615. coram me; & aliàs passim, vel saltem istæ

obseruantiæ inuicem se confringerent. Tum etiam, quia contraria non releuat, ex qua prouisiones ad eam probandam allegatæ non sunt factæ, iuxta supradictam constitutionem Pij V. quæ vti continens decretum irritās, infecit titulum & possessionem, ideóque ex dd. prouisionibus non potest desumi talis obseruantia, quæ veritati rei possit præiudicare, vt fuit dictum in allegata Vlixbonen. coram Reuerendo Patre Domino meo Remboldo. Et ita decisum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. CAVALERIO.

Argentina Commendæ. Lunæ 14. *Decembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum aduersùs sententiam datur, quandò sententia est iniusta, secus si iusta. Cætera sumas ex summariis.

SVMMARIVM.

*Restitutio in integrum datur aduersùs sententiam iniustam secus aduersùs iustam sententiam, n.*1.

*Contractus talis in dubio iudicatur, qualis denominatur à partibus, n.*2.

Pignus dicitur esse in potestate debitoris, non autem creditoris, n 3.

Pignoris natura est, vt possessor non faciat illius fructus suos, ibid.

Verbum incorporamus, *omnia complectitur, ita vt ex pluribus vnum tantùm corpus efficiatur, num.*4.

DECISIO DCCLXXXVI.

1 CVm sententia Reuerendissimi Domini mei Decani, ob non interpositam intra legitima tempora appellationem transisset in iudicatum, commissa mihi causa restitutionis in integrum ad instantiam D. Ioannis: Dubitaui an constaret de causis? & informantibus tantùm Commendatore, & Conuentu domus viridis insulæ Argentinæ, fuit pro illis facta resolutio, & qua ratione aliàs Rota censuit coram Domino Decano constare de causis restitutionis in integrum aduersùs sententiam bon. memor. Giptij tanquam iniustam, vt in decisione facta die 30. Martij præteriti, eadem ratione à contrario sensu hodie censuit non constare de causis aduersùs hanc vltimam sententiam tanquam iustam, de qua iustitia satis euidenter apparere dicebant ex dicta decisione.

2 Nam totum fundamentum d. Ioannis consistebat in eo, quòd prima concessio olim facta à Priore Alemaniæ de domo Schelestat prædicto Conuentui vsque de anno 1599. esset oppignoratio, & non vnio, seu commendatio, & tamen contrarium apparebat, cùm in ea nullum legeretur verbum de oppignoratione, sed per plures vices concedens vtatur verbo *commendamus, & commendationis.* Ex quibus dictum fuit hanc vel fuisse commendam, vel vnionem ad tempus, quæ fraternizant, iuxta decision. Cassad. 1. *de vnion.* & sic intrabat regula, quòd contractus talis in dubio iudicatur, qualis denominatur à partibus Bart. *in l. cotem*, §. *qui maximos quæst.* 5. vbi etiam Castr. *ff. de publican.* Barbat. *in cap. ad quæstiones, de rer. permutat.* Aym. *cons.* 20. *num.* 1. *& per tot.*

Accedebant verba illa, *regere, manutenere, & custodire*, magis commendæ, quàm pignori congruentia, & regulariter in dubio pignus non præsumitur; nec verba illa, quòd domus esset in potestate fratrum, vllo modo conueniunt pignori, quod dicitur esse in potestate debitoris, non autem creditoris pignus recipientis, ad tradit. per Menoch. *de præsumpt lib.* 2. *præsumpt. quæst.* 3. *numero* 4. *&* 5. *& vsque ad finem.* Et quia ex dicta concessione apparebat concedentem voluisse, vt interim Commendator, & Conuentus domus viridis insulæ Argentinæ facerent fructus suos, quod expresè repugnat naturæ pignoris: *cap. cùm contrà, de pignor. l.* 2. *C. de pign. act.* Natt. *consil.* 535. *numer.* 3. Couarr. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 4. 3

Demum tollebatur omnis difficultas ex confirmatione subsequuta magni Magistri, & Capituli, & fel. recor. Eugenij IV. cum clausulis amplissimis vltra terminos simplicis confirmationis, nempe, *perpetuò, & vberiori gratia vnimus*, ex quibus apparebat magnum Magistrum, & Papam voluisse facere nouam gratiam perpetuæ vnionis. Gabr. *cons.* 151. *num.* 19. *lib* 2. & in puncto Card. Seraph. *decis.* 1432. *num.* 1. Vltra quòd aliqui ex Dominis considerabant in his confirmationibus vltra verba *vnimus, & annectimus*, fuisse additum verbum *incorporamus*, quod omnia complectitur, ita vt de pluribus vnum tantùm corpus efficiatur, ad trad. per Hoied. *de incompatib. benefic. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 3. *vers. vnde incorporatio.* Mandos. *super regul. in reuocat. vnion. quæst.* 1. *n.* 6. 4

Ex quibus & aliis in decisione deductis, quæ Dominis placuerunt, noluerunt ab ea recedere, & resoluerunt pro parte informante non constare de causis restitutionis in integrum, &c. 5

R. P. D. BVRATTO.

Bononien. pecuniaria, seu bonorum. Lunæ 23. *Ianuarij* 1617.

ARGVMENTVM.

Possessio quando transferatur per clausulam *constituti*, seu *precarij*, ad affectum, vt manutenibilis sit.

SVMMARIVM.

Possessio capta vigore decreti iudicis nulli, ex defectu iurisdictionis, non est manutenibilis, num. 1.

Appellare licitum est in summariissimo possessorio vigore statuti Bononiæ, ibid.

Possideri non potest res incerta ratione loci, & quotæ, num. 2.

Constituti, *&* precarij, *clausula nihil operatur, quando cantat de tempore, quo constituens possidere non poterat, n.* 3.

Constituti *clausula collata post mortem constituentis, non operatur translationem possessionis, nisi in ea adsit clausula,* ex nunc, prout ex tunc, *num.* 4.

Constituti *clausula nihil operatur stante nullitate con-*

contractus, in quo fuit apposita, vtputa, in contractu inter personas prohibetas, num. 5.

Dotis augmentum factum constante matrimonio non operatur congruitatem dotis, ibid.

DECISIO DCCLXXXVII.

1 Dictum fuit mandatum de manutenendo esse denegandum D. Comiti Aloysio, quia non docuit de eius possessione de tempore motæ litis. Aut enim fundat super immissione sibi concessa per Gubernatorem Centi, & illa non solùm non est manutenibilis, ex quo decretum dicti Gubernatoris fuit nullum, ex defectu tam iurisdictionis respectu D. Fabij gaudentis priuilegio fori in vim Eugenianæ tanquam Curialis & Aduocati in vrbe, de quo fuerat in specie oppositum, quàm legitimæ citationis eiusdem D. Fabij, immò fuit quoque notoriè iniustum, vti fundatum super clausulis *constituti, & precarij*, quæ in proposito nihil operantur, vt infra dicetur. Sed etiam est attentata vti capta pendente appellatione DD. de Carandinis à dicto decreto, quod licèt in summariissimo possessorio, erat tamen quoad vtrumque effectum appellabile ex statuto Bononiæ, in cuius agro sita sunt bona, de quibus agitur, de quo post relatos meminerunt Contard. *ad l. vnic. C. si de moment. possess. quæst. 7.* & Menoch *de adipiscend. remed. 4. numero 833. & seqq.* Et quod pluries fuit in Rota seruatum, & præsertim in Bononien. de Prætis 28. Nouembris 1594. coram bon. mem. Orano, & in Bononiens. portoni 17. Decembris 1607. & 29. Februarij 1608. coram Reuerendissimo Lugdunen. & quòd etiam supponitur esse idem cum statuto terræ Centi, quæ est locus originis q. Dominæ Claudiæ, de cuius bonis tractatur, & incolatus D. Comitis & fratrum Domini Fabij.

2 Aut verò D Comes se fundat in clausula *constituti*, vel *precarij*, de qua in eius instrumento dotali, & cùm pro dote scutorum 5000. & eius lucro per dictam Claudiam eius vxorem facta fuerit obligatio eius bonorum immobilium ad dicti D. Comitis electionem; ipse verò, viuente dicta Claudia, non elegerit, consequenter possessionem non acquisiuit ratione incertitudinis loci & quotæ, vt in terminis *l. 3. § incertam. ff. de acquirend. possess.* dicit ibi Bart. *num. 2. vers. & per hoc*, quem sequitur ibidem Angel. *in vers. qui ergò*, Alex. *numer. 6.* Hercul. *num. 8. vers. extrà gloss.* Ruin. *numero 2.* & cum quo tenent omnes indifferenter, vt ibi per Ias. *numer. 2. vers. & cum Bart.* idem Bart. *consil. 74. num. 1. vers. Nec potest dici*, Bero. *consil. 159. num. 29. vers. præmissa etiam*, & Surd. *cons. 225. num. 12.*

3 Nec dicatur electionem fuisse factam post mortem Claudiæ, & ideo constitutum operari, cùm bona sint certificata. Ruin. *consil. 127. numero 16. vers. Præterea incertitudo, volum. 5.* Tiraquel. *de constit. limit. 19. numer. 4.* Nam quicquid sit, an hæc certificatio subsequuta sufficiat, adhuc constitutum & precarium nihil possunt operari, cùm expressè cantent post mortem Claudiæ ante Comitem Aloysium absque liberis communibus, & sic de tempore quo ipsa Claudia constituens possidere non poterat, Angel. *in l. quamuis, §. 1. numero 1. vers. & ex hoc dico*, & alij. *ff. de acquirend. possess.* Dec. *consil. 247. numer. 6. vers. vlterius etiam, & num. 7.* cum aliis per Tiraquell. *vbi supra, limitat. 2. numero 1.* Gabr. *consil. 141. numero 6. vol. 1.* & Honded. *cons. 18. numer. 56. lib. 2.* & in constituto adiecto in instrumento dotali, Surd. *dicto cons. 225. num. 14* Rota *decis. 320. num. 1. lib 3. par. 3. diuers.*

Tanto minus, quia in instrumento non legitur clausula, *ex nunc, prout ex tunc*, quæ requiritur ad hoc vt constitutum collatum post mortem constituentis operari possit translationem possessionis, vt fuit dictum in Romana de incoronatis 29. Aprilis præteriti coram R. P. D. meo Vbaldo, & in alia Bononien. bonorum 18. Maij præteriti coram me, & in terminis de dote assignata in tot immobilibus, vt in casu nostro Hippol. Riminald. *cons. 254. n. 66.* 4

Aliqui etiam ex Dominis dicebant constitutum nihil quoque operari, stante nullitate contractus, in quo fuit appositum, vt per Alberic. *in l. pupillus. vers. & per hanc litteram. ff. de acquirend. rerum dominium*; cum allegatis per Tiraquell. *in dicto tract. constitut. part. 3. limit. 7. num 1.* & Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. &c. lib. 1. tit. 13. num. 27.* & Rota in Surrina bonorum 16. Iunij 1595. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in terminis constituti in contractu inter personas prohibitas, vt inter virum & vxorem. Castren. *in l. 1. § si vir vxori, num. 5.* & ibi Alexand. *num. 8. vers. Item habetis*, Socin. *se n. n. 12.* & Ias. *nu. 16 ff. de acquiren. possess.* Tiraq. *d. limitat. 7. num. 14. & limit. 25.* Contractus autem dicebatur nullus, quia continet augmentum dotis factum constante matrimonio, quod fieri non poterat, cùm dos congrua esset ab initio constituta. Bald. Nouell. *in tract. de dot. part. 3. priuileg. 8. num. 2. ad finem, vers. quatenus verò*, & Card. Mant. *de tacit. &c. lib. 20. tit. 2. nu. 19.* Ex quibus fuit vt suprà decisum, &c. 5

REVERENDISSIMO P. D. BVRATTO.

Auxiacen. iuris nominandi. Lunæ 30. Ianuarij 1607.

ARGVMENTVM.

Beneficium quando dicatur Ecclesiasticum seculare, ita quòd Episcopus in eo se intromittere possit? & quando secus?

SVMMARIVM.

Beneficium non dicitur Ecclesiasticum, sed resoluitur in sæcularem administrationem, quando fundator prohibuit ne Episcopus in ea se intromitteret, num. 2.

Beneficium vt dicatur Ecclesiasticum sæculare, requiritur vt auctoritate Ordinarij sit fundatum ibid.

Beneficium, vt dicatur Ecclesiasticum sæculare, requiritur, vt non possit à laico conferri sed à persona Ecclesiastica, & non ad tempus, sed in perpetuum, numero 3.

Vltimus status beneficij non attenditur, quando beneficium non est Ecclesiasticum, & collatiuum, numero 4.

Apostolicæ prouisiones non mutant statum iurispatronatus, nu. 5.

Patronus non potest actum facere, nec consentire in

præiudicium fundatoris, & aliorum vocatorum, numero 6.

DECISIO DCCLXXXVIII.

1 POstquam per duas decisiones fuit resolutum testamentum Andreæ Faissat fuisse effectuatum ad effectum iuris nominandi ad Capellaniam, seu bonorum administrationem pro certa celebratione Missarum in ea institutam, fuit successiuè subscriptum dubium, an ius nominandi spectaret ad Andream Bellonum prætendentem se post finitam lineam Faissattorum in dicto testamento vocatum Cúmque Bellonus instaret pro disputatione, Tondutus aduersarius opposuit videndum esse de validitate permutationis ad eius fauorem factæ, prætendens illam validam etiam vbi ad Bellonum spectaret ius nominandi; de quo habito cum DD. verbo, dubitaui cum supposito existentiæ iuris nominandi, non tamen pro nunc pertinente ad Bellonum, de quo postea erit videndum, an dicta permutatio esset valida, & DD. resoluerunt esse nullam.

2 Fundamentum fuit, quia ex lectura dicti testamenti apparet testatorem non erexisse beneficium dandum in titulum, sed simplicem bonorum administrationem ad effectum alendi ex eius fructibus Sacerdotem eligendum per patronum ad id deputatum, qui ad altare, de quo agitur, quatuor Missas in singulo mense celebraret, quamdiu placuerit eidem patrono, ac insuper specialiter prohibuit ne aliquis Episcopus, Vicarius, Officialis, aut aliqua persona cuiusuis gradus, generis & conditionis, valeant administrationem dictæ hæreditatis & celebrationem dictarum Missarum conferre, nec Presbyterum ad id eligere, vel electum remouere, aut in aliquo se intromittere, sed ad patronum duntaxat id voluit pertinere. Quæ quidem denotant dictam administrationem bonorum non esse beneficium Ecclesiasticum, sed rem temporalem in laicos cadentem, vt declarauit Rota in Vlixbonen. administrationis Capellæ 16. Ianuarij 1591. coram bonæ memoriæ Penia, & non conueniunt beneficio Ecclesiastico sæculari, quod inter cætera de sui natura requirit, quòd sit authoritate Ordinarij fundatum, gloss. *in Clement.* 2. *in verbo, si beneficiorum, in fine*, & ibi communiter DD. *de decim.* Nauarr. *consil.* 5. *& 6 numero* 1. *de præbend.* cum pluribus per Gonzal. *ad regul.* 8. *gloss.* 5. *numero* 7. & Rota in Monopolitanens. hebdomadæ 1. Iulij 1616. coram Reuerendo Patre Domino meo Manzanedo.

3 Et quòd non possit conferri à laico, sed à persona Ecclesiastica, Episcopo, vel Prælato, *c. si quis deinceps*, & ibi gloss. 16. *quæst.* 7. Abb *consil.* 47. *numer.* 1. *vers. Primum attenditur*, *par.* 2. & alij per Gonzal. *vbi suprà, num.* o Azor *instit. moral par.* 2. *lib* 3. *cap.* 1. *quæst* 3. *in princ. vers.* 1. *ex eo.* Quódque non ad tempus, sed in perpetuum conferatur. *cap. sanctorum* 70 *distinct. c. penult de Cleric ægrot.* Abb. *d cons.* 47. *numero* 1. *vers. Item quia* Nauar *d. consil.* 5. *num.* 1. *in fine, & consil.* 6. *num.* 1. *in princ de præbend. & consil.* 43. *num.* 8. *de simon.* Cassad *decis.* 4. *numer.* 2. *& decis.* 12. *num* 9. *de præbend.* Cæs. de Graff *decis.* 13 *num* 7. *eod. tit.* latè Gonzal. *vbi suprà, numer* 11. 12. *&* 13. & Azor. *dict. quæst.* 3. *vers. Quartò quando*, & fuit etiam in hac causa firmatum in prima decisione 10 Maij 1613. Nec illud onus spirituale celebrandi Missas, nec denominatio Capellaniæ faciunt beneficium Ecclesiasticum, non concurrentibus aliis qualitatibus ad illud constituendum requisitis, vt dictum fuit in allegata Vlixbonen. administrationis Capellæ, in qua aliæ citantur. Vnde permutatio dictæ Capellaniæ tanquam facta in manibus Ordinarij, vti de beneficio Ecclesiastico in perpetuum, & ad vitam Tonduti, cui etiam fuit collata in titulum contra expressam fundatoris dispositionem, non potest in præiudicium patronorum sustineri, vt aliàs tenuit Rota in Salernitana oratorij 13. Martij 1559. coram Chiroga, registrata per Gaiz. *de benefic. par.* 1. *cap.* 2. *num* 106.

Non obstat prætensus vltimus status, quia cùm non versemur (vt firmatum est) in beneficio Ecclesiastico collatiuo, iuxta terminos *c. querelam, de elect. & cap. consultationibus, de iur patron.* si non adest quòd possit conferri, non potest super eo status firmari, vt dixit Rota in Marianen. vnionis 22. Iunij 1615. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & in dicta Monopolitan. hebdomadæ 11. Decembris 1615. & 22. Aprilis præteriti, coram Reuerendo Patre Domino meo Verospio. 4

Vltra quòd non verificatur status à Tonduto deductus, quia prætensa resignatio facta de anno 1549. per Guglielmum Ghiraldi cum Guglielmo de Fortis, nullum habuit effectum, prout nec docetur de expeditione litterarum, sed sola dumtaxat supplicatio exhibetur. Minúsque probatur, quòd Bonifacius de Fortis, qui dicitur prouisus per obitum dicti Guglielmi de Fortis, retinuerit Capellaniam in titulum, quia solùm exhibetur instrumentum possessionis captæ de anno 1560. in vim literarum Apostolicarum, adeò vt ex istis nullus potuerit status induci, præcipuè verò cùm sint prouisiones Apostolicæ, quæ non mutant statum iurispatronatus, vt fuit dictum in alia decisione huius causæ 8. Februarij anni præteriti, maximè quando non constat de voluntate Papæ conferentis, tollentis statum antiquum, & nouum inducentis. Lap. *in c. cùm de beneficio*, & ibi alij, *de præben in* 6. & Rota in dicta Monopolitan. coram R. P. D meo Verospio. 5

Minus obstat, quòd Arnandus Faissatus tunc patronus dictæ permutationi consenserit, quia non potuit contra voluntatem fundatoris consentire in præiudicium aliorum vocatorum, sicuti non potuisset hæres grauatus. Peregr. qui alios cumulat *de fideicomm. art* 40 *numer.* 33. Ex quibus ita decisum, &c. 6

R. P. D. BVRATTO.

Clusina postæ Puteoli. Lunæ 13. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Commissio appellationis, antequam sit interposita appellatio, iurisdictionem non tribuit, nisi in commissione adsit clausula, *quam, & quas.*

SVMMARIVM.

Reuerentiales Apostoli dati in appellatione durant per decem dies, num. 1.

Commissio

Commissio appellationis expedita ante appellationem interpositam, non tribuit iurisdictionem, & facit transire sententiam postea datam, si ab ea non appelletur in iudicatum, num. 1. declara, vt num. 6

Præsentatio commissionis attenditur, & non impetratio, num. 3.

Clausula quam, & quas, *comprehendit causam appellationis, & etiam alias causas mouendas, & futuras circa idem negotium ita vt impetrans possit specificare causas quas vult numer. 4.*

Commissio futuræ causæ valet quando constat de voluntate concedentis, num 5.

Instrumentum Procuratoris extenditur etiam ad causas futuras; quæ tamen non requirunt speciale mandatum, quando constat de mente constituentis, ibid.

Rescripta ad lites per subreptionem non vitiantur ipso iure, num. 6.

Exceptio subreptionis tanquam dilatoria opponi, & probari debet ante litem contestatam, num. 7.

Rescripta & commissiones in causa appellationis sunt fauorabilia, nec subtiliter interpretanda sunt pro subreptione, ibid.

Causam non esse desertam in dubio Rota semper tenet num. 8.

Desertione non obstante quando causa est grauis, Rot. semper solet audire appellantem, ibid.

DECISIO DCCLXXXIX.

1 NOn constare de re iudicata DD. responderunt. Nam ex parte Excellentissimi D Ducis Sfortiæ fuit appellatum à sententia Rotali diffinitiua, & appellabili, & commissio causæ appellationis producta parte citata infra terminum decem dierum, qui dicebatur datus per responsionem de Apostolis reuerentialibus, iuxta stylum & obseruantiam huius sacri Tribunalis, de qua per Cassad *decis.4. in princ. de appellat.* Caputaqu. *decis.* 31. *par.* 1. Lancell *de attentat. par. 2. cap. 12 in præfat. n.* 59. Vestr. *in prax. lib 3. cap. 5. num. 4. & lib. 7. cap. vlt. num. 6.*

2 Nec visum fuit obstare fundamentum Excellentissimi D. Marchionis à Cornea appellati, quòd commissio fuerit expedita per duos dies ante prolationem sententiæ, & sic non potuerit comprehendere causam appellationis nondum interpositæ. Bellarm. *decis.* 18. Cæs. de Crass. *decis. 2. de rescript.* Lancellot. *de attent. cap. 20. par. 2. limit. 12. nu.* 1 cum allegatis. Ideóque ex capite non prosequutæ appellationis infra terminum à iudice præfixum, sententia transiuerit in iudicatum, *c. personas, & c. cùm sit Romana*, & ibi omnes, *de appell.* cum suprà allegatis.

3 Quia omisso an probetur expeditio commissionis ante appellationem ex sola adnotatione diei à tergo dictæ commissionis (vt dicitur) manu Magistri cursorum facta, & quæ fides in hoc sit adhibenda dictæ adnotationi, præsertim cùm agatur de inducente desertione, ex quo in commissionibus appellationum in Curia interpositarum, non apponitur data, & ideo præsentatio (quę cùm hîc facta fuerit eadem die interpositæ appellationis, præsumitur præcessisse) & non impetratio illarum attenditur. Rota *decis. 2. num. 4. de except in nou.*

4 Respondebatur commissionem habere clausulam, *Ac quam, & quas Orator contra aduersarium quomodolibet habet & mouet, habereque & mouere vult, & intendit.* quæ non solùm comprehēdit causam appellationis, Rot. *dec. 34. aliàs 490. de rescript. & decis. 11. aliàs 343. de offic. deleg. in nou.* Mandos. *de commiss. forma 1. in verbo quam & quas*, & Card. Serap. *decis. 644. in fine*, sed vti concepta per verba futuri temporis etiam causas mouendas. Mandos. *vbi suprà*, & sensit Cæs. de Grass. *decis. 2. num. 4. & 5. de rescript.* & futuras circa idem negotium. Rot. *decis. 18. in addit. numero 2. de rescript. in nou.* & in Calaguritana beneficij de Ariola 17. Iunij 1594. coram bonæ memoriæ Gipsio, ita vt impetrans specificare possit causas quas vult. Achil. *decis. 22. num. 2. de appellat.* prout similia verba, *habere potest*, comprehendunt etiam ius de futuro. Bart. *in l. qui Romæ. §. duo fratres numer. 19. vers. ad solutionem*, & ibi Alexand. *de communi, numero 56. ff. de verborum obligationibus.* Bero. *consil. 130. numero 24. vol. 1.* Peregr. *de fideicomm. art. 52. sub numero 32.* Ponderata præsertim dictione illa vniuersali *quomodolibet*, quam in simili considerant Bero. *sub d. num. 24. vers. sed in casu nostro*, & Peregr. *vbi suprà, num. 33.*

Nec dubitari potest quin valeat commissio super futura causa, quando constat de voluntate Papæ concedentis. Ioan. Andreas ad Specul. *tit. de rescript. præsentatione. §. fin. lit. D.* vbi de commissione causarum contra debitores præsentes & futuros. Butr. *in cap. fin. numero 21. de rescript.* & ibi Card. *numero 7. in 6. oppos.* Imol. *colum. 3. numero 8.* Barba. *numer 38.* Add. ad Rott. *dec. 18. alias 148. eod. tit. in nou.* Innoc. *in cap. cùm olim, in princ. vers. nec absurdum, de offic. deleg.* Sicuti quando constat de mente constituentis Procuratorem, mandatum extenditur ad lites & causas etiam futuras, dummodo non requirant speciale mandatum, vt si dixerit, *ad omnes & quascunque lites & causas*, Rot. *decis. 1. numer. 1. vers. hoc verum, de procurat. in nou.* Gramm. ad Vestr. *libro 4. cap. 5. numero* 38. Ioseph. Ludouic. *decis. Perus. 57. numero 2. part.* 1. De tali autem mente Sanctissimi clarè constare videtur hîc, non ex prædictis tamen, etiam quia dicta clausula, *quam, & quas*, (quæ comprehendit causam appellationis, vt dictum est) non videtur posse referri ad appellationem interpositam, cùm de illa suprà facta esset expressa mentio in commissione, ideoque ad euitandam superfluitatem intelligenda est de appellatione interponenda. 5

6 Nec obstat, quòd in vim dictæ clausulæ procedi possit vt in prima, non autem vt in causa appellationis DD. enim ex aduerso allegati loquuntur, vbi non constat de appellatione, vel illa est deserta: non autem negant procedi cum dicta clausula *quam & quas*, appellatione deinde intra decem dies interposita, vt in hoc casu. Præterea quod vbi etiam commissio fuisset impetrata ante appellationem, & ita ex hoc capite fuisset subreptitia; tamen tribuebat iurisdictionem etiam respectu causæ futuræ, quia certum est rescripta ad lites non vitiari ipso iure per subreptionem. Card. *in d. cap. fin. de rescript. num. 4.* licèt sint elidibilia per exceptionem, vt not. omnes *in cap. cæterum, eodem tit.* & præsertim de communi Butr. *num. 4.* & Dec. *num. 14 & 35.* Rot. *decis. 13. aliàs 362. numero 2. de offic. deleg. in nou.* Menoch. *de arbitrio cas. 201. numero 3. & 4.* & Cardin. Seraph. *decis. 513. num. 7.* & in commissione causæ appella-

tionis Innoc. *in d.c. cæterùm*. Gemin. *in c. ab eodem*, *num.4. vers. Ego crederem, de appell. in 6.* Paris. *cons.* 124. *num.* 19. 20. *&* 22. *vol.*4.

7 Exceptio autem subreptionis tanquam dilatoria opponi & probari debet ante litem contestatam. Abb. *in cap. ad audientiam. il 2. nu.* 15. *vers quædam est, de reseru.* Ayın. *consil.* 79. *num.* 9. & in continenti gloss. *in cap. ex parte, in verbo tacitè, in fin. de testib* Lap. *alleg.* 112. *num.* 2. Oldrad *cons.* 320. *num.* 2. *vers. sed si quis.* Quod tamen hîc factum non fuit pro parte D. Marchionis citati ad dicendum contra commissionem, & ideo si esset subsequuta sententia, illa fuisset valida, vt *in d. cap. fin. de reser.* not. Innoc. *ante nu.* 1. Hostien. *col.* 3. *in princ. vers. valet tamen collect. nu.* 4. *vers. sed quid si fiet.* Card. *nu.* 4. *circa princ.* Anchar. *num.* 2. *in 3 not.* & Imol. *n.* 6. Maximè quia rescripta ad causas appellationis non sunt odiosa, cùm impetrentur ad defendendum, nec requirunt illam subtilitatem circa expressionem, vel suppressionem veritatis, quæ in aliis requiritur. Io. Andr. *in cap. ex litteris, col.* 2. *in princ. vers. si verò, de offic. deleg.* Felin. *in d.c. cæterùm, in fin. vers. restringitur, de rescript.* Et in dubio rescripta delegatoria fauore supplicantis interpretationem recipiunt. Cassad. *decis.* 6. *num.* 4. *de rescript.* Honded. *cons.* 94. *n.* 66. *vol.* 1.

8 Quæ tanto magis DD. placuerunt, attenta obseruantia Rotæ, quæ in dubio semper tenet pro non desertione. Cassad. *decis.* 4. *in fin. & decis.* 9. *de appellat.* Vestr. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. *circa fin.* & qualitate, & grauitate causæ, ob quam Rotam solitam esse audire appellantem, non obstante desertione, refert Lancellot. *de attentat part.* 2. *cap.* 12. *in præfat. n.* 74. Et ita decisum, &c.

REVERENDISSIMO P.D. BVRATTO.

Romana exequutionis, seu societatis extra Rotam. Lunæ 13. *Martij* 1617.

ARGVMENTVM.

Societas quando rescindatur ex capite læsionis? Et quomodo in contractu societatis probanda sit læsio?

SVMMARIVM.

*Societatis natura est vt lucrum æqualiter inter socios diuidatur, n.*1.

Remedium, l. 2. *C. de rescindenda venditione, habet locum in omnibus contractibus bonæ fidei, prout est societas, num.*2.

*Forma libelli in remedio l.*2. *C. de rescind. vend. qualis debeat esse, & quomodo concludere, ibid.*

*Obligatus ad factum, si illud prestare non potest, tenetur ad interesse, nu.*3.

*Remedium l.*2. *C. de rescind. vend. non competit scienti valorem rei, super qua contrahitur, n.*4.

*Læsio ad hoc, vt contractum rescindat, debet probari eam fuisse tempore contractus, num.*5.

*Læsio in contractu societatis, quòd fuerit tempore contractus, quomodo probari debet, n.*5. *&* 6.

Remedium l. 2. *C. de rescind. vend. non habet locum in locatione operarum, n.*6.

DECISIO DCCXC.

Inita fuit dell. anno 1608. societatis pro triennio ad artem copertarum inter Alexandrum ex vna, cum capitali eius operarum, & scutorum 400. & Mutium & q. Io. Antonium ex alia, cum capitali scut. 800. pro quolibet, & conuentione de lucris æqualiter diuidendis. Post cuius finem & dictorum lucrorum diuisionem iuxta conuenta latæ fuerunt inter partes diuersæ sententiæ, & tres (vt supponitur) conformes ad fauorem Alexandri super rescissione instrumenti dictæ societatis tanquam læsiui, ex eo quòd solæ illius operæ æquiualerent capitali per alios duos socios simul exposito, & ipse non habuerit nisi tertiam partem lucri, cùm tamen stante æqualitate capitalis videretur illi fuisse debitam medietatem iuxta naturam societatis, ad text. *in l. si non fuerit, & l. quid enim. ff. pro socio*, & tradita per omnes summistas *in verbo societas. & in verbo vsura*, & ideo dicti alij duo socij fuerunt condemnati ad ipsum redintegrandum, de quarum sententiarum iustitia fuit dubitatum coram iudice deputato. Et dubio per me in Rota proposito DD. responderunt illas esse iniustas, ideóque minimè exequendas. Quia vel remedium *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* per Alexandrum expressè intentatum illi non competit, vel quatenus competeret, non fuerunt per ipsum probata incumbentia. 1

Quòd autem non competat, visum fuit primò, quia licèt in omnibus contractibus bonæ fidei (prout est societas. §. *actionum. Instit. de action.*) locum habet tale remedium glos. *in dict. l.* 2. *in verbo iudicis, vers. illud autem.* Cyn. *in* 1. *quæst.* Odofr. 8. *vers. item quia nos* Alber. *num.* 7. Bart. Bald. Angel. Castr. Sichard. & Cagnol, *ibidem*, & alij per Gabr. *de empt & vend. conclus.* 1. *num.* 19. Tamen siue sequamur opinionem, quòd actor debeat in libello concludere, alternatiuè petendo vel supplementum iusti pretij, vel rei restitutionem pretio restituto, & eodem modo iudex pronunciare, quam tenent Odofr. *in d. l.* 2. *n.* 6. Alber. *n.* 12. *vers. qualiter.* Bart. *nu.* 17. *vers. vel aliter.* Angel. *n.* 8. Pant. de Creman. 191. *&* 192. *&* Sichard. *n.* 16. *in fin. vers Bart. tamen, & num.* 17 Aym. *cons.* 12 *n.* 12. *vers. et si, & consil.* 151. *num.* 1. *vers. sed in supplicatione.* Gabr. *d. conclus.* 1. *num.* 3. siue quòd sufficiat concludere ad solam rei restitutionem, quam tenent gloss. *in dicta l.* 2. Bald. *num.* 34. Salic. qui dicit communem, *numero* 22. *versic. sed secundum*, & Cagnol. *num.* 116. *vers. sed non est recedendum.* Alexander nunquam agere potest ad dictam lucri reintegrationem, quia cùm non præstiterit nisi operas, restitutio est impossibilis, factum enim pro infecto haberi non potest. 2

Nec obstat, quòd saltem earum restitutio fieri possit præstando illarum æstimationem tanquam interesse, prout fit, quando petitur factum, & reus ad illud obligatus desinit posse facere. Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur* 72. *nu.* 44. Alex. *num.* 32. vbi quòd cum Bart. ibi transeunt omnes, & Ruin. *num.* 75. *ff. de verb. oblig.* Aym. *consil.* 12. *num.* 1. *vers. sed posito.* Rot. in Roman. Palatij, seu censûs 7. Maij 1590 coram Bubalo, Card. Mantic. *de tacit. lib.* 14. *tit.* 32. *num.* 8. & in terminis, quòd peti possit æstimatio operæ præteritæ, gloss. *in l. si quando. ff. de oper. lib. & in l. stipulationibus. §. operarum. ff. de verb. oblig.* 3

oblig. Alex. *in d.l. stipulationes non diuiduntur, nu.32. vers. tamen sustinendo*, & Ruin. *num.75. vers. & licet etiam.* Nam talis æstimatio vltra quòd non fuit petita, nec ad eam consequuta condemnatio, non fuit DD. visa probata, nec liquidata, vt etiam infrà dicetur.

4 Secundò, quia dictum remedium non competit scienti valorem rei, super qua contrahitur, quia hic non potest dici deceptus. Azo *in rubr. Cod. de resc. nd. vend. nu.3. in fin. vers. nec enim speculatio. eadem rub. in num.12.* & not. Bellapert. Odofr. Alber. Bart. Bald. Castr. Salicet. Pantal. de Crem. Sichar. & Cagnol. *in dicto lib.2.* Dec. *cons.583. num.1.* Gabr. *dicta conclusione 1. num.81. & num.98.* & hanc rationem quando inæqualitas eorum, quæ sunt collata in societatem, non est ignota contrahentibus, ad hoc vt deceptus dici non possit ille, qui plus contrahit, sed videatur voluisse donare, vt pactum de inæqualiter diuidendo sustineatur, considerant Corn. *in l. si pascenda, num.2. vers. posset fortè dici, & col.6. ante med. vers. nisi saluando.* Purpur. *num.30. & 31.* Roman. *cons.475. num.4. & 6.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. l.6. tit.4. num.19.* Azor. *instit. moral. par.3. lib.9. cap.8. vers.6. quæritur.* In proposito autem Dominis visum fuit non posse probari errorem, vel ignorantiam aliquam Alexandri. Nam vltra, quòd sicuti regulariter quisque in dubio non præsumitur ignarus valoris rei suæ. Odofr *in dicta l.2. num.8. vers. nam per hoc.* Alber. *nu.12. vers. sed tunc.* Salicet. *num.17. vers. & hoc verius, & num. 33. vers. cùm enim pretium*, & Sichard. *num. 18. vers. quia in dubio*, ita tanto minus operarum. Clarissimè in proposito videtur constare de scientia eiusdem Alexandri, tum quia vltra operas promisit etiam capitula scutorum 400. tum etiam quia ex instrumentis productis apparet eum operam suam æstimasse, imò quandoque minus, tam antè, quàm pòst.

5 Quod verò quatenus competeret remedium dictæ l.2. Alexander non probauerit incumbentia, patet quia testes deponentes de æquiualentia illius personæ capitali per alios duos exposito non percutiunt tempus initæ societatis, vel paulo antè, vel pòst, prout percutere debent, vt not. ibi Alber. *num.13. vers. imò quòd de tempore contractus, & vers. sed cuius.* Bart. *sub nu.17. & seqq.* Bald. *nu.55. vers. tamen caue, & num.56. vers. ex his apparet, & in repet. num.59.* Angel. *num.7. vers. ista opinio.* Castr. *num.17. vers. sed hoc non sufficit.* Salicet. *nu.23. in fin.* Pant. de Crem. *num.292. vers. sed aliam moueo difficultatem*, & Sichard. *num.17. in fin. vers. quia debet, & num.19. vers. ideo diximus.* Sed quatenus etiam concluderent, adhuc videretur, quòd huiusmodi probatio non sit sufficiens, nisi etiam probaretur Alexandrum de tempore initæ societatis potuisse cum solo capitali operarum contrahere societatem, cum aliis cum simili participatione, poterat enim illius persona stare otiosa, & nihil lucrari, & inspiciendum est quomodo alij communiter voluissent operas suas conducere, vel æstimare, vt de reb. not. omnes *in d.l.2.*

6 Et nisi etiam probatum fuisset, quòd in societate præstitæ fuerint huiusmodi operæ, prout testes eas credunt valuisse, quia non sufficit, quòd tanti valeant, nisi etiam constet eas fuisse collatas, eo modo, quo fuerunt per testes æstimatæ, illæ enim non habent vniformem valorem, cùm possint vno, vel alio modo præstari, & ideo in earum locatione non habet locum remedium *d.l.2.* vt tenuit Rot. in Nolana mercedis 23. Ianuarij 1591. coram bon. mem. Penia. Ex quibus clarè resultat, quòd vel huiusmodi remedium non competit, vel probationes non releuant, aut sunt adeò confusæ, vel elisæ, vt Alexander in illis defecisse videatur. Et ideo fuit vt suprà vtraque parte informante decisum.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Palentina Abbatiæ de Beneuiuere. Veneris 14. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Beneficia, & monasteria consistorialia quæ dicantur, & quomodo de illis Papa disponat. Est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Priuilegij, seu indulti verba, vbi locum habent, ibi etiam locum habet eiusdem priuilegij, seu indulti dispositio, num.1.

Reseruatio iurium generalis non tollit specialem contrariam prouisionem, nu.2.

Beneficium consistoriale probatur, vel ex eo quòd constat taxatum esse in libris Cameræ, seu Cancellariæ, vel quòd de eo consistorialiter dispositum fuerit, num.2. & 5.

Papa potest prouidere de beneficiis consistorialibus, etiam sine Consistorio, nu.2.

Regula de annali, habet locum etiam in Monasterio consistoriali, si de eo non fuerit consistorialiter prouisum; ibid. Vbi idem de regula de infirmis.

Monasteria consistorialia reputantur etiamsi extra Consistorium per signaturam manu Papæ aliquando expediantur, nu.2. in discursu.

Monasteria consistorialia reputantur, etiam quòd sint taxata ad summam, de qua nu.3.

Reseruatio regulæ secundæ non habet locum nisi in solitis commendari, num.4.

Papa in reseruationibus non intelligit comprehendere beneficia manualia, ibid.

Prouisus à Papa ab alio inferiori amoueri non potest, ibidem.

DECISIO DCCXCI.

Sanctissimus D.N. ad relationem bonæ memoriæ Cardinalis Arigonij, & Illustrissimi Domini Cardinalis Mellini, concessit Breue, in quo declarauit Monasterium, de quo agitur, etiam consistoriale, vnde de consensu partium, præsupposito dicto Breui dubitaui, an huiusmodi Monasterium sit comprehensum in priuilegiis Catholicæ Maiestatis? Et Domini affirmatiuè responderunt; nam Adrianus VI. inter alia concessit Regi Carolo, & Reginæ Ioannæ, Regibusque suis successoribus in regnis Castellæ, Leonis, & Aragonum, iuspatronatus, & ius præsentandi personas idoneas ad Monasteria quæcunque consistorialia in Castellæ, & Leonis, & Aragonum, & Valentiæ, necnon Cathaloniæ, cæterisque Hispaniarum regnis, & dominiis, consistentia quocunque modo, præter- 1

quam apud Sedem vacantia, quæ cùm omnia concurrant, de quibus in prædicto indulto Adriani VI. sequitur, quod istud Monasterium in prædicto indulto comprehendatur. *l.* 4. §. *toties*, & ibi DD. Alex. *in §. prætor ait, num.* 25. *ff. de damn. infect.*

2 Neque obstat præseruatiua in eodem Breui, per quam Sanctissimus D. N. declarauit non intendere se præiudicare iuribus Catholicæ Maiestatis, aut Conuentui, aut Comiti, qui prætendit iuspatronatus, minusque liti, & causæ in Rota pendenti, sed voluit, quòd eorum iura salua, & illæsa remaneant; nam ista præseruatio est censenda de aliis, non autem de ipsa consistorialitate. Bart. *in l. vult*, §. *idem quæsitum est*, *ff. de condict. indeb.* Paris. *cons.* 70. *num.* 12. *lib.* 1. vbi de communi; vltra quòd cõsistorialitas videtur clara; nam, vt dicit Verall. *decis.* 18. incipien. *Probatur beneficium, lib.* 1. *in manuscript.* beneficium esse consistoriale, probatur ex eo quòd constat taxatum esse in libris Cameræ, vel quòd de eo fuit consistorialiter dispositum. Sarnen. *in reg. de valore, in procemio, num.* 6. *& quæst.* 3. *num.* 5. Vestr. *in prax. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 20. Paris. *de resignat. lib.* 2. *qu.* 2. *nu.* 10. Quod etiam sentit Gloss. antiquus *in reg.* 2. *post princip. vers. sed sine consistorio.* vbi quòd licèt Papa soleat prouidere consistorialiter Monasteria virorum excedentia valorem 200. flor. communi æstimatione, vt habetur *in d. reg.* 2. Attamen si sine Consistorio prouideat, valet prouisio, & idem sentit Put. *decis.* 490. *in nou. l.* 2. vbi quòd reg. de annali habet locum in Monasterio consistoriali, si de eo non fuerit consistorialiter prouisum, & idem de regula de infirmis, dicit Sarnen. *ibid. quæst.* 14. *num.* 6. *vers. Ista tamen*, & habetur decretum sacræ Congregationis rerum consistorialium sub die 9. Iunij 1591. vbi quòd Monasteria habentur pro consistorialibus, etiamsi extra Consistorium per signaturam manu Papæ aliquando expediantur: vnde parum refert, quòd cõstet vnquam de hoc Monasterio fuisse consistorialiter prouisum, cùm sufficiat quod sit descriptum in libris Cameræ, vltra quod non docetur de contrario, & prouisio quæ datur facta per Adrianum non releuat, tum quia non est in actis, tum etiam, quia non ostenditur effectuata, tum denique quia non tollit consistorialitatem, quæ prouenit ex descriptione in libris Cameræ; nam si in dicta prouisione non reperiatur derogatum consistorialitati, non releuat, quia talis derogatio non est necessaria, nisi ad maiorem cautelam, quia nulla constitutione cauetur, quòd prouisio debeat fieri consistorialiter, & considerat Gloss. antiquus *in d. reg.* 2. *post princip. vers. Quod sine consistorio*, ibi, *maximè quia nulla constitutione cauetur*, & sentit Sarnen. *in reg. de subrogan. quæst.* 15. *nu.* 4. *vers. Non datur etiam.*

3 Minus etiam obstat, quòd huiusmodi Monasterium reperiatur taxatum in libris Cameræ ad florenos 63 ⅓. ita vt propter regulam secundam, quæ reseruat Monasteria 200. florenos excedentia, deberet esse taxatum ad summam florenorum 66⅔. ad effectum quòd esset consistoriale, quæ summa ter ducta florenos 200. constituit. nam olim commune seruitium, quod soluitur pro consistorialibus, fuit taxatum ad maiorem summam, quoad per Ioan. XXII. fuit reductum ad tertiam partem veri valoris, & sic dicta taxatio ad florenos 66⅔. probat Monasteria peruenire ad valorem florenorum 200. Galles. *de annat. num.* 3. *&* 4. & ad hunc effectum fuit editus prædictus liber Sarnen. *in reg. de valore in præfatto num.* 9. *ante finem, & quæst.* 3. *num.* 5. & sic nisi adsit ista taxa, non potest habere locum reg. 2. quæ reseruat Monasteria excedentia valorem flor. 200. nam fuit responsum, quòd prædicta Congregatio rerum consistorialium precitata die 9. Iunij 1591. resoluit, quòd Monasteria sunt consistorialia, etiam quòd sint taxata ad minorem summam floren. 66⅔. & meritò quia inter alias rationes potest considerari, quod si Monasteria excedunt valorem 200. florenorum, etiam quod in libris Cameræ non sint descripta ad tantam summam, hoc sufficit, quia regula vtitur verbis illis 200. florenorum auri de Camera communi æstimatione excedentium, vt considerat Gloss. antiquus *in dicta regula circa medium, vers. sed ponamus quòd Monasterium.* Vnde sufficit, quod Monasterium tanti valeat communi æstimatione, etiam quòd in tanta summa non sit taxatum, & pro intelligentia fuit additum, quod ipsa regula generaliter loquitur de omnibus Monasteriis, etiam quæ non sint taxata in libris Cameræ, quia cùm Vrbanus IV. ediderit regulam de valore, non est ampliùs opus dicta taxatione. Sarnen. *in procem. reg. de valore, num.* 9. *in fine.*

Neque obstat, quod regula secunda habeat solum locum in Monasteriis solitis commendari. 4
Mand. *super reg.* 2. *quæst.* 3. *nu.* 3. Seraphin. *decis.* 1305. *num.* 6. *& decis.* 1498. *num.* 2. Nam fuit responsum, quod licèt verum sit quòd Monasteria excedentia redditus 200. floren. quæ sunt solita commendari, consistorialia sint: attamen non est simpliciter verum, quod Monasteria, quæ habent alias qualitates, aut quod sint taxata in libris Cameræ, etenim quod non commendentur, non sint consistorialia, cùm verba regulæ sint generalia, & obseruantia sit in contrarium: sed veritas est quod si ex indulto Apostolico talia Monasteria sint manualia, quod summus Pontifex non solet de illis prouidere, quia cùm collatio debeat de sui natura censeri perpetua, Papa in reseruationibus non intelligit comprehendere manualia, ad euitandum absurdum, quod prouisus ab illo possit ab inferiori amoueri. Calder. *cons.* 26. *de præben.* Felin. *in cap. per tuas, num.* 4. *circa fin.* Æneas de Falconibus *de reseruat. in* 3. *reg. principali, num.* 25. Achil. *decis.* 9. *de præben.* Mandos. *super reg.* 2. *quæst.* 11. *num.* 3. *& quæst.* 12. *per totum*, & fuit dictum in causa Celsonen. præceptoriæ 12. Iunij 1606. coram me, & propterea sufficit quod hoc Monasterium sit solitum conferri in titulum perpetui beneficij, ad effectum quod aliis concurrentibus consistoriale dicatur. Et sic non obstant decisiones prædictæ Seraph. quia allegant Sarnen. qui hoc non dicit, & Mandos. qui pariter in illis allegatur, mouetur præcipuè ex communi stylo, & in hoc decipitur; quia stylus est in contrarium, & etiam ratio, vt patet ex prædictis.

Non obstat, quod non probatur istud Monasterium fuisse consistoriale de tempore Adriani VI. quia contrarium est verius, cùm liber Cancellariæ, seu Cameræ sit antiquissimus, & longè excedat tempora Adriani VI. cùm fuerit editus vel per Bonifacium IX. vel per Ioannem XXII. vt dicit Sarnen. *in procem. regulæ de valore, num.* 6. *&* 7. Galles. *de annat. num.* 3. *&* 4. & post Vrbanum IV. authorem regulæ de valore, non fuit opus alia 5

taxatione

taxatione in libris Cameræ, vt per Sarnen. *vbi suprà, num. 9. in fine.* & patet etiam ex quampluribus annotationibus *in eod. lib.* longè excedentibus tempora Adriani VI. Nam cùm fuerint factæ diuersæ vniones ante tempora Adriani Monasteriis in dicto libro Cameræ taxatis, augentur etiam taxæ, prout est de iure, vt dicit Calder. *in cons. 6. circa fin. de off. legat.*

REVERENDISSIMO P. D. BVRATTO.

Perusina hæreditatis. Lunæ 12. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Mirabilis est decisio, & in occurrenti casu ad eam semper recurre, quando scire volueris, an testamentum cõfectum dicatur à testatore sanæ mentis? An verò potius à demente? & quomodò sana, vel insana testatoris mens præsũmatur, seu probetur?

SVMMARIVM.

Testatorem fuisse sanæ mentis in dubio præsumitur, & qui contrarium dicit, probare debet, num. 2. vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd testator esset valdè senex.

Testatorem fuisse sanæ mentis vehemens præsumptio oritur ex Notarij assertione, num. 3.

Testatorem non fuisse sanæ mentis, debet concludenter probari, & de tempore conditi testamenti, num. 4. & 5.

Testes deponentes cognouisse aliquem post quatuor, vel quinque annos insanum, & dementem, non concludunt dementiam de principio illius primi anni, num. 5.

Testis alternatiuè deponens nihil probat, ibid. in fine.

Testis deponens dubitatiuè per verba, Potria essere; *vel per verba,* Incirca, *nihil probat, num. 6.*

Testes deponentes de dementia alicuius debent reddere rationem sui dicti, etiam non interrogati, ibid.

Dementia, seu insania testatoris non censetur probata per actus tendentes potius ad quandam leuitatem, seu imbecillitatem ingenij, vel memoriæ, quàm ipsius dementiæ, exemplum, num. 6. 7. & 8.

Testamentum factum ab insano, habente dilucida interualla, præsumitur factum tempore sanæ mentis, num. 8.

Dementia, & insania excluditur ab eo, qui prudenter sua negotia administrat, & ad Ecclesias quotidie accedens Missas audit, & Sacramenta sanctissima frequentat, num. 9.

Testes deponentes testatorem fuisse sanæ mentis, præferuntur testibus deponentibus de non sana mente, num. 10.

Testamentum fuisse conditum à testatore sanæ mentis, maximè arguitur ex eo, quòd in eo nihil legitur sapienti inconueniens, num. 11.

Testamentum nunquid præsumatur factum à testatore non sanæ mentis, quando in eo sunt instituti non venientes ab intestato, sed alij remotiores, vel extranei, num. 12. & 13.

DECISIO DCCXCII.

Contra Ioan. Paulum hæredem scriptum inter cætera opponebatur de dementia Margheritæ testatricis eius materteræ, quæ probata impedit immissionem, eam tamen pro amicis dictæ testatricis ex fratre nepotibus, ac prætensis hæredibus ab intestato non fuisse probatam, ac propterea standum esse in decisis 28. Nouembris præteriti Domini censuerunt. 1

Indubitata enim est naturæ ac iuris præsumptio pro sanitate mentis, & contrarium asserentibus probatio incumbit. *l. nec codicillos 5. C. de codicill. l. fin. C. de hæred. instit. l. fin. de success. ab intest.* & vbique scribentes. Socin. *cons. 42. num. 1. vol. 1.* Decian. *cons. 127. num. 29. lib. 3. & cons. 51. num. 33. & seqq. lib. 4.* Caldas *cons. 24. num. 2. vers. suffragatur, & num. 24.* cum cumulatis per Menoch. *cons. 683. num. 1. lib. 7.* & Farinac. qui de commun. *de pœn. temperan. quæst. 94. num. 48. & in fragmen. crim. in verbo furor. nu. 230.* & firmauit Rota in Romana bonorum 26. Iunij 1609. coram Reuerendissimo D. meo Decano in Meliten. testamenti 17. Februarij 1612. coram R. P. D. meo Manzanedo in Romana donationis de Gualterutiis 13. Nouembris 1615. coram R. P. D. meo Caualerio, & in dicta decisione in hac causa 27. Nouembris præteriti, quæ præsumptio militat etiam in quantumuis sene, vt not. *in l. senium. C. qui testam. fac. poss.* Bald. & Salicet. *num. 1.* & Castr. *num. 2. in fin.* Idem Bald. *in l. senectus 16. num. 1. C. de donat.* Caputaq. *decis. 200. lib. 1. in manuscript.* & Card. Mantic. *de coniectur. &c. lib. 2. tit. 5. num. 3.* 2

Et pro ea hic concurrit etiam assertio Notarij de testamento rogato per hæc verba: *Dei gratia sana sensu, visu, mente, corpore & intellectu, & in bona, & recta scientia constituta,* quæ vehementem facit præsumptionem, vt præter allatos in decis. Alex. de Neu. *cons. 37. num. 2. & 3.* Honded. *cons. 78. num. 58. lib. 2.* Decian. *d. cons. 51. nu. 41. vol. 4.* Magon. *decis. Floren. 97. num. 12. & 13.* 3

Probatio autem dementiæ, prout alia quælibet, debet esse plena & concludens, vt d. decis. Floren. *97. num. 13.* & Rota in d. Meliten. testamenti. Et de tempore testamenti *l. 2. & l. qui testamento. §. quæcunque autem. ff. de testam.* Salic. *in l. furiosum, num. 2. C. qui testam. fac. poss.* Paris. *de resignat. benef. lib. 3. quæst. 8. num. 21.* Et dixit Rota in Rauennaten. attentatorum 13. Martij 1589. coram bon. mem. D. Orano, in Parmen. status 24. Ianuarij 1607. coram Illustrissimo D. Cardinali Ludouisio. In dicta Romana donationis de Gualterutiis, & in dicta Meliten. testamenti. 4

Non obstant igitur testes D. de Amicis, quia præsertim, primus, secundus, & quartus, non concludunt (prout requiritur ex prædictis) quòd actus & verba dictæ Margheritæ, de quibus deponunt, fuerint de tempore testamenti, nec antè, imm ò nec post testamentum, ante quendã lapsum Margheritæ testatricis ex scalis de anno 1613. ex quo dicunt illam fuisse læsam in capite, & non sine periculo vitæ, vt ex fide Medicorum in summario Laurentij prioris positionis, *num. 7.* Tertius verò nullo modo includit tempus testamenti vel antè, quia est examinatus (prout alij) de anno præsenti, & deponit quòd cœpit denuo conuersari in domo dictæ Margheritæ ab annis decem, vel vndecim citrà, & quòd eam cognouit sanam 5

quatuor, aut quinque annis circiter, & post dd. quatuor, vel quinque annos cognouit eam insanam, sed non dicit quod statim ab initio dd. quatuor, vel quinque annos eam cognouerit talem, sed post illud tempus, quod etiam in vltimo tantùm anno potest verificari, iuxta doctrin. Bart. *in l. Celsus, num. 22. & 23. ff. de vsucap. & in l. 1. § quod autem, num. 1. ff. de aq. quot. & æstiu.* Felin. *in cap. licèt causam, num. 8. vers. 3. causa, de probat.* & sequitur Rot. in plurib. decisionibus relatis per Gonzal. *super reg. 8. glos. 9. in annot. num. 86.* Et quia alternatiuè loquitur, videlicet *dalli 10. ò 11. anni in quà, che so hò incominciato à repraticare, &c. l'hò conosciuta sauia quattro, ò cinque anni incirca, e doppò li quattro, ò cinque anni, l'hò conosciuta ch'era matta, &c.* & sic nullum tempus firmare videtur, & ideo nihil probat, Alex. *in l. & si post tres, num. 6. vers. secus dicit.* Roland. *cons. 35. num. 23 lib. 1.* cum aliis per Farinac. *de testib. qu. 68. ampl. 9. num. 18. & cons. 116. sub num. 3. lib. 3.* Et fuit tentum in Parmen. status 3. Decembris coram illustriss. D. Card. Ludouisio, & in Romana nullitatis contractus 28. Februarij 1611. coram Reuerendissimo Attrebaten.

6 Quintus tandem & vltimus, vltra quod est vnicus & singularis, nihil etiam probat, quia dubitatiuè pluries loquitur, videlicet *Potia essere de cinque anni più in circa.* Butr. per illum text. *in cap. fin. de desponsi. impub.* cum pluribus per Farin. *de testib. d. quæst. 68. num. 20. & 21.* Et Rota in d. Parmen. status 24. Ianuarij 1607. coram Illustrissimo D. Cardinali Ludouisio, & in eadem 11. Ianuarij 1616. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno. Immò cùm ratio potiùs quàm dicta testium sit consideranda, præsertim in hac materia. nam sine illa non creditur testibus de dementia deponentibus, etiamsi de ea non fuerint interrogati, vt post Socin. *d. cons. 42. num. 4. lib. 1.* & aliàs dixit Rota in dicta Romana donationis de Gualterutiis, & in dicta Meliten. testamenti, & Caldas *d. cons. 24. nu. 25. vers. Item furor*; ipsi verò principaliter deducant insaniam Margheritæ ex tribus actibus, videlicet *D'infilzar' vn' spillo con il filo bianco della parte della testa, D'infilzar' vn' Garofano di speciali nel panno, e di metter l'acqua in vn canestro per abbreuerare li piccioni, &c.* Quos etiam actus testes de Amicis admittunt fuisse post testamentum, vt primus, & secundus in summario Ioannis Pauli, *num. 10.* sed quod tempus referre propterea debent illorum depositiones, & sic quatenus etiam de hoc tempore superuenisset dementia, illa tamen non infringeret testamentum. *d. l. furiosum.* & ibi omnes scribentes.

7 Ideo DD. visum fuit illos nihil concludere, prædicti enim actus tendunt potiùs ad quandam leuitatem, seu imbecillitatem ingenij, vel memoriæ, quàm ad dementiam, cùm non excludant vsum rationis, nec intellectus, nec mentis exilium inducant, & sic non tollunt testamenti factionem. Ias. *in dicta l. fuoriosum, num. 2.* Dec. *in l. humanitatis 9. nu. 1. vers. secus esset in eo, C. de impub. & aliis subst.* Ferret. *cons. 207. num. 3.* Paris. 88. *num. 40. 41. & 42. lib. 3.* dicta decis. Florent. 97. *num. 17.* Menoch. *d. cons. 683. num. 12. & 15.* cum pluribus per Farinac. *in d. verbo, furor, num. 237.* & Rot. *decis. 107. num. 28. part. 2.* Quæ etiam ita respondet testibus pro dementia examinatis in dicta Meliten. testamenti; non enim quilibet actus, etiamsi non omnino viro sanæ mentis conueniat, dementiam arguit, vt latè per Decian. *d. cons. 51. num. 82. cum seqq. lib. 4.* & simul stare potest, quòd sit læsa imaginatio, non tamen memoria, & vsus rationis, seu discursus, vt ex Galeno considerauit Menoch. *d. cons. 683. nu. 14. vers. & ideo verè.*

Quinimmò nec talem imbecillitatem, seu leuitatem continuatam ac permanentem probant, sed interpellatam ac discontinuam deponentes de sermonibus, & actibus dilucida interualla denotantibus; vt in dicto summario Ioan. Pauli, *num. 21.* & ideo testamentum, cuius series cuicunque sanæ mentis congruit, præsumitur factum de tempore habili & dilucidi interualli, vt not. *in d. l. furiosum,* Ang. *num. 1. vers. sed in dubio.* Castren. *num. 3.* Alex. *num. 2. vers. de hoc articulo, & num. 3. vers. Tamen putarem,* & Dec. *num. 27.* Alex. de Neu. *d. cons. 37. nu. 3. vers. & debet, & num. 4.* Flamin. Rub. *cons. 47. num. 65.* Plot. *cons. 17. num. 12. vers. & hoc nisi.* Cephal. *cons. 753. num. 46.* Card. Mantic. *de coniectur. lib. 2. tit. 5. num. 6. in fin. vers. 4. & vlt. & num. 7. & 8.* Antonius à Gama *decis. Regni Lusitani 302. num. 2.* Odd. *cons. 93. num. 35.* Menoch. *præsumpt. 45. nu. 66. lib. 6. & d. cons. 683. num. 6. d. decis. Florentin. 97. nu. 22. vers. Maximè cum pluribus,* de communi, magis communi & rationabiliori per Honded. *cons. 78. num. 61. vol. 2.* & sensit Rota in dicta Meliten. testamenti. Quæ tanto magis sunt admittenda, cùm contra personas & dicta istorum testium deducantur plures exceptiones considerabiles. Et sic etiam cessare visa fuit prætensa datio curatoris eidem Margheritæ ad instantiam dd. de Amicis, quia fuit de anno 1615. & sic longè post testamentum & lapsum. Vltra quod allegatur ad eam nulliter deuentum fuisse, non seruatis seruandis, & supponitur ab illa appellatum. 8

In contrarium verò de sanitate mentis deponunt quatuor testes Ioan. Pauli non solùm de communi reputatione, & formiter de publica voce & fama, per verba *fuit & est,* vt in eius summario, *nu. 13.* iuxt. decis. Rot. 577. *nu. 3. part. 1. diuersor.* sed de scientia optimas reddentes rationes, videlicet quod prudenter sua bona, & negotia administrabat, vt *in d. summ. nu. 14.* quod considerat Menoch. *d. cons. 683. num. 4.* vendebat, & alios contractus inibat, *num. 15.* Zabar. *consil. 56. num. 11.* Bero. *cons. 56. num. 11. vol. 2.* Farinac. *in d. verbo furor, num. 283.* sua bona, & redditus clauibus custodiebat, *nu. 16.* Alex. de Neu. *d. cons. 37. num. 6. vers. & etiam bene,* ad Ecclesias quotidie accedebat, Missas audiebat, *num. 17.* Alex. de Neu. *ibid. d. num. 6. circa med.* Dec. *cons. 127. num. 34. vers. insuper,* Menoch. *d. cons. 683. d. num. 4.* Sacramenta Sanctissimæ Eucharistiæ, ac pœnitentiæ frequentabat, illaque fuerunt ei exhibita vsque ad obitum, *num. 18.* Alex. de Neu. & Decian. *vbi suprà,* Menoch. *d. cons. 683. d. num. 4.* Onded. *d. cons. 78. num. 67.* Farinac. *loco citato, n. 282.* Rot. *decis. 107. num. 20. par. 2. diuers.* & in terminis receptionis Sacramentorum in vltima infirmitate admissum fuit in dicta Meliten. testamenti, eleemosynas largiebatur, *num. 19.* Alex. de Neu. *ibid.* & demum visitabat & visitabatur, *num. 20.* vt per eundem *ibid. num. 5. vers. & habuit conuersationem,* & Decian. *d. cons. 127. vbi suprà,* Menoch. *d. cons. 683. dicto nu. 4.* 9

Et de his omnibus deponunt à 10. & vltrà annis citrà, vsque ad obitum, & sunt præferen. testibus qui de dementia deponerent. Dec. *in d. l. furiosum, num. 20. & cons. 448. nu. 10. & 35.* Corn. *cons. 219.* 10

num.7.lib.1. Ias.cons.2.nu.10.lib.1. Paris.d.cons.88. nu.22.& seqq. Boër.decis.23.num.93. Gabr.de testib. conclus.4.nu.19. Menoch.præsumpt. 45.nu.21.lib.6. Dec d.cons.127.num.35.lib.3.& cons.51.num.42.lib.4. Cephal.d.cons.546.num. 82.lib.4. Card. Mantic. de coniectur.lib.2.tit.5.num.6. Honded. d.cons.78.num. 73. vol.2. cum aliis per Caldas d.cons.24.sub nu.24. Rot. d.decis. 577. num.10. in dicta Romana bonorum coram Reuerendissimo Decano, & in dicta Meliten. testamenti. Accedentibus præsertim attestationibus plurium Religiosorum, qui eidem Margheritæ Sacramenta administrarunt, dicentium illam semper reperiisse in bona mente, ac dispositione, quibus plurimum creditur in hac materia. Dec.d.cons.448.num.10.in fine. Decian. d.cons. 127.nu.34.vers.& in specie, & Rot. dicta decis.107. nu.20. part. 2. diuers. Quæ licèt informes, tamen verificantur ex supradictis testibus formiter pro Ioanne Paulo examinatis.

11 Et tandem visum fuit clariorem reddi probationem sanitatis ex ipsamet serie dispositionis factæ in testamento, in qua non solùm nihil legitur sapienti inconueniens, & ideo etiam si probaretur Margheritam antea fuisse dementem; nihilominus secundùm aliquos, vt dicebat etiam vnus ex Dominis, testamentum validum dici posset, vt per Ioseph. Ludou. decis.1. Perusin. num.10.& 12. in fine, vbi de veriori, & magis communi. Crass. in §. testamentum, quæst.21. num. 4. qui dicit ab hac non esse recedendum, & latè comprobant Decian. d.cons.51.numer.44. & cons.74. num.28. vol.5. Surd. d.cons.462.num.32.& alij per Caldas d.cons.24.nu.2. vers.facit etiam, immò omnino videntur bene, ac prudenter disposita & ordinata. Nam vltra institutionem, substitutionem, prohibitionem alienationis, & similia, adsunt commendatio animæ omnipotenti Deo, & omnibus Sanctis, legata pia, & dd. de Amicis sigillatim nominatis ex fratre nepotibus, ac omnibus famulis, & ancillis, electio sepulturæ, prouisio circa modum sepeliendi cum habitu Monachali S. Francisci, locum sepulturæ, & impensam funeris, ac demum institutio Iacobi nepotis illegitimi ex filio prædefuncto, cum dispositione, quod quatenus liberè non potuisset succedere, peteretur per Ioan. Paulum habitatio infra biennium. Quæ omnia & similia pro sanitate mentis in testamento considerant Paris.dicto cons.88.lib.3.&Curt. iun.cons.304.nu.83.vol.3. Decian. dicto cons.51.n.46. vsque ad 54.& dicto cons.74.num.30.

Nec obstare Dominis visum fuit quòd dici possit à demente confectum, quia fuerint instituti 12 hæredes non venientes ab intestato, nempe agnati, cognatis exclusis. Nam vltra quod hæc est tantùm quædam coniectura, vt per Alex. cons. 141. num.8. vers.secunda est coniectura, lib. 1. & admittunt informantes pro Amicis, & quidem leuis, cùm per eam coarctari videatur libera suarum rerum dispositio hominibus quos aliquando mentis alienatione teneri contigisset, etiam si tunc sani essent, contra nota. in l.stipulatio hoc modo concepta. ff.de verbor. oblig. Et ideo, prout etiam aliæ pro Amicis ponderatæ, tollitur in pluribus aliis vrgentioribus ex ipso testamento deductis, de quibus suprà. l.ob carmen.§.si testes.ff.de testib.auth.Itaque cùm, de success. Surd. cons.1 num.60. & cons.313. num.51.& ex probatione sanitatis pro Ioan. Paulo facta, in claris enim coniecturis non est locus. vulg. l.continuus, ff.de verb.oblig.

Cessare visa fuit difficultas, quia Margherita dd. 13 de Amicis eius ex fratre nepotibus, non prætulit extraneum, vt loquuntur DD.ex aduerso allegati, & prout d.cons. Alex.declarat. Caldas d. cons.24. sub num.6. sed instituit descendentem ab ipsa, videlicet nepotem ex filio prædefuncto, quem etiam voluit habilitari (vt dictum est) quatenus non potuisset succedere: ac etiam instituit Ioan. Paulum eius ex sorore similiter nepotem, & sic in pari gradu coniunctum, & ita non penitus extraneum, nec dd. de Amicis præteriit, sed particulariter honorauit relictis, vt dictum est. Vltra quod etiam esse potest, quod potiùs instituerit Ioan. Paulum ex iusta causa, scilicet vel ob eius benemerita erga ipsam, vel ob maiorem affectionem, vel propter maiorem indigentiam ipsius Ioan.Pauli, quæ ad excludendam dementiam considerant in his terminis Decian. d.cons.51.num.57.vers.secundum, cum pluribus seqq. & Menoch. d.cons. 683. num. 19. & plurib.seqq. Cætera bene fuerunt sublata in alia decisione, & per informantes pro Ioanne Paulo. Et ideo ita decisum, &c.

FINIS.

INDEX RERVM, VERBORVM, ET SENTENTIARVM, QVÆ IN HAC PRIMA PARTE DECISIONVM ROTÆ ROMANÆ CONTINENTVR.

Prior numerus decisionem, posterior eiusdem decisionis sectionem margini adscriptam designat.

B

C

Causa

Consti-

Præser-

D.

Dominus

Dos,

E

Examina-

Exequutor

F.

Filius

G.

I.

Instrumentum locationis probat fructuum exactionem, quamuis non probetur exactio, quia ea præsumitur. 482. 4

L

N.

O.

P.

P.

præferun-

Q

R.

Renun-

S.

T.

Vxor

FINIS INDICIS.

